Digitized by Google

CONC. NAZ.
PROV. DIOC.
161
G
10.
BIB.NAZ.NAPOLI

BIBL. NAZ.
VITT. EMANUELE III
161
G
10
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

CONCILIA GERMANIÆ,

QUORUM COLLECTIONEM

CELSISSIMI PRINCIPIS

JOANNIS MAURITII,

GLOR.MÆ MEM. ARCHI-EPISCOPI PRAGENSIS

SUMPTU,

CL. JOANN. FRIDERICUS SCHANNAT

PRIMUM COEPIT,

P. JOSEPHUS HARTZHEIM SOC. JESU P. M.

CONTINUAVIT, ET PRELO DEDIT.

TOMUS VI.

EJUSDEM CELSISSIMI PRINCIPIS MUNIFICENTIA

EX HARTZHEMIANIS COLLECTIS

EDITUS, AUCTUS, ET NOTIS ILLUSTRATUS

A P. HERMANNO SCHOLL EJUSDEM SOCIETATIS.

COMPLECTITUR CONCILIA

AB ANNO MD. AD MDLXIV.

COLONIÆ AUGUSTÆ AGRIPPINENSIUM,

TYPO VIDUÆ JOAN. WILHELMI KRAKAMP, ET HÆREDUM
CHRISTIANI SIMONIS, Bibliopolarum.
ANNO MDCCLXV.

CUM PERMISSU SUPERIORUM.

Digitized by Google

Digitized by Google

PERPETUÆ. GRATISSIMÆQUE.
MEMORIÆ.

REVERENDISSIMI. ET. CELSISSIMI.
DOMINI. DOMINI.

JOANNIS.
MAURITII.
GUSTAVI.

DEI. GRATIA. ARCHI-EPIS-
COPI. PRAGENSIS.

SEDIS. APOSTOLICÆ. LEGATI. NATI.

S. ROMANI. IMPERII. PRINCIPIS.

COMITIS. DE. MANDERSCHEID-
BLANCKENHEIM.
ET. GEROLDSTEIN.

LIBERI. BARONIS. IN. JUNCKERATH.
DOMINI. IN. BETTINGEN. DAUN. ET. ERP.

UTRIUSQUE. SACRÆ. CÆSAREÆ. NEC. NON. GERMANIÆ.
HUNGARIÆ. ET. BOHEMIÆ. REGIÆ. MAJESTATIS.
CONSILIARII. INTIMI. ACTUALIS.

INCLYTI. REGNI. BOHEMIÆ. PRIMATIS.

ECCLESIARUM. METROPOLITANÆ. COLONIENSIS. ET. CATHEDRALIS.
ARGENTINENSIS. RESPECTIVE.
PRÆPOSITI. SENIORIS. AC THESAURARII.
ILLUSTRIS. ECCLESIÆ. COLLEGIATÆ. AD. S. GEREONEM.
PARITER. PRÆPOSITI.
NEC. NON. UNIVERSITATUM. COLONIENSIS. ET. CAROLO-
FERDINANDEÆ. PRAGENSIS.
CANCELLARII. PERPETUI. ET. PROTECTORIS. &c. &c.

OPERIS. HUJUS. PRIMI. AUTHORIS. ET. MUNIFI-
CENTISSIMI. ETIAM. POST. FATA.
MECOENATIS.

TOMUM. HUNC. SEXTUM.

D. D. C.

Hermannus Scholl S. J.

Digitized by Google

FACULTAS Rev. P. PROVINCIALIS

CUM PRIVILEGIO CÆSAREO.

CUm Vidua Joannis Wilhelmi Krakamp, & Hæredes Chriſtiani Simonis, Bibliopolæ Colonienſes, typis vulgare deſiderent Tomum Sextum *CONCILIORUM GERMANIÆ, ex Hartzhemianis collectis a P. Hermanno Scholl, Soc. noſtræ Sacerdote, editum, auctum, & Notis illuſtratum;* Ego infra ſcriptus, ejusdem Societatis in Provincia Rheni Inferioris Præpoſitus Provincialis, poteſtate ad id mihi facta ab Adm. R. P. N. LAURENTIO RICCI, Univerſæ Societatis JESU Præpoſito Generali, iisdem ad primam hanc duntaxat prædicti Tomi editionem facultatem impertio; ſimulque communico Jus Privilegii Cæſarei, quo Bibliopolis ac Typographis interdicitur, ne quis Librum ullum a Societatis noſtræ Patribus conſcriptum, citra conſenſum Superiorum recudere, aut alibi recuſum, intra fines S. R. Imperii inferre præſumat. In cujus rei fidem has iis manu propria ſubſcriptas, ac conſueto officii mei Sigillo munitas, dedi. Coloniæ 5. April. 1765.

(L. S.) Antonius Rüting S. J. m. pp.

INDEX

INDEX CHRONOLOGICUS

TOMI VI.

CONCILIORUM GERMANIÆ, ET EPISTOLARUM &c. AD CONCILIA PERTINENTIUM.

SÆCULO XVI.

AB ANNO MDIII. AD MDLXIV.

Annus Christi		Pagina
1503.	PATAVIENSIS Synodus ſub WIGILEO Epiſcopo celebrata. (*Sola mentio*)	1
1503.	BASILEENSIS Concilii Diœceſani ſub CHRISTOPHORO Epiſcopo Conſtitutiones Synodales. Prologus in Statuta Synodalia.	2
	Statuta Synodi. Tituli XXXIII.	3
1504.	MISNENSIS Epiſcopatus Statuta Synodalia, edita a JOANNE VI. Epiſcopo Miſnenſi.	30
	Bulla Martini Papæ de Feſto Ss. Corporis Chriſti.	34
	Fundatio Eccleſiæ Miſnenſis, & ejusdem Fundationis Confirmatio, bis Statutis inſerta.	55
1505.	MAGDEBURGENSIS Eccleſiæ Statuta Synodalia, a JOANNE Archi-Epiſcopo renovata, & ab ERNESTO ejus Succeſſore confirmata, Capita XXI.	60
	Præfatio ERNESTI Archi-Epiſc. Magdeburg.	ibid.
1506.	BAMBERGENSIS Diœceſis Synodalium Statutorum confirmatio & extenſio per GEORGIUM Epiſcopum.	65
1507.	Ejusdem GEORGII Epiſc. Bambergenſis Mandatum ad Decanos &c. de curanda obſervatione Statutorum.	66
1507.	Ejusdem Declaratio Statuti Synodalis de geſtandis ſub Officio Divino Superpelliceis.	67
1509.	WRATISLAVIENSIS Synodus ſub JOANNE V. Epiſc. Wratislavienſi.	ibid.
	Ejusdem Statuta & Ordinationes.	69
1509.	TORNACENSIS Synodus ſub CAROLO DU HAUT-BOIS Epiſc. Tornacenſi.	71
1511.	*MAXIMILIANI Cæſaris Edictum, quo ſuis ad Sedem Apoſtolicam Legatis facultatem concedit, petendi indictionem Concilii Generalis.*	73
1511.	WRATISLAVIENSIS totius Cleri Diœceſani congregatio, in qua publicatio Statutorum Synodi Provincialis Gneznenſis facta eſt in Eccleſia Wratislavienſi.	75
1511.	HAVELBERGENSIS Synodus in Wiſtogk celebrata.	77
1512.	RATISBONENSIS Eccleſiæ Statuta Synodalia, edita a JOANNE DE BAVARIA Epiſc. Ratisbonenſi.	78

Digitized by Google

Annus Chriſti Pag.

1512. COLONIENSE Statutum Synodale ſub PHILIPPO DE DUNA Archi-Epiſc. Colon. de Clericis alienæ Diœceſis non recipiendis ſine literis dimiſſoriis, & formatis Ordinationis ſuæ. 131

1512. *Declaratio MAXIMILIANI I. Imp. per Matthæum Gurcenſem Epiſc. in Concilio Lateranenſi V. facta, qua Imperator, reprobato Schismate & Conciliabulo Piſano, Synodo Lateranenſi ſe adhærere profitetur.* 133

1512. BRANDEBURGENSIS Synodus ſub HIERONYMO SCHULTETO Epiſcopo. (*Sola Mentio*) 135

1513. COLONIENSIS Synodus ſub PHILIPPO DE DUNA Colon. Archi-Epiſc. 136

1515. COLONIENSIS Synodus ſub HERMANNO V. DE WEDA. Archi-Epiſcopi Mandatum de Brevi Apoſtolico LEONIS X. PP. ejusdemque Bulla Cœnæ, in Synodo publicandis. 142

1515. *Breve Apoſtolicum LEONIS X. ad Hermannum V. Archi Epiſc. Colonienſem contra violatores Eccleſiaſticæ Libertatis.* 143

1515. *Ejusdem LEONIS X. Papæ Bulla Cœnæ.* 144

1518. *MAXIMILIANI I. Imp. ad Leonem X. PP. Epiſtola de Martini Lutheri Concionibus ac Theſibus contra Indulgentias, miſſa ex Conventu Auguſtano.* 148

1520. TORNACENSIS Synodus ſub LUDOVICO Epiſcopo Tornac. Capita XVII. 150

1520. *LEONIS PP. X. Bulla Apoſtolica contra errores Martini Lutheri & ſequacium.* 171

1521. *LEONIS PP. X. Bulla damnationis & excommunicationis contra Mart. Lutherum & ejus aſſeclas.* 179

1521. *CAROLI V. Imp. Edictum contra Lutherum, in Wormatienſibus Comitiis promulgatum.* 182

1522. *HADRIANI Papæ VI. Breve ad Fridericum Saxoniæ Ducem adverſus Lutherum.* 190

1524. *LAURENTII CAMPEGII S. R. E. Cardinalis, ad Germaniam &c. de latere Legati, Conſtitutio ad removendos abuſus, & Ordinatio ad Cleri vitam reformandam, Ratisbonæ edita, in Synodis promulganda.* 196

1527. MOGUNTINA Synodus ſub ALBERTO BRANDEBURGICO. Friderici Nauſeæ ad Eccleſiaſticam in inclyta Eccleſia Moguntina Synodum, de reformanda Eccleſia, Oratio. 205

1527. COLONIENSIS Synodus Verna ſub HERMANNO V. Oratio Ant. Cornelii Lynnichani in hac Synodo ad Clerum Colonienſem habita. 209

1527. COLONIENSIS Synodus Autumnalis ſub eodem. Publicata Conſtitutio de his, qui Matrimonium clandeſtine contraxerunt. 219

1528. COLONIENSIS Synodus, in qua Reformatio Curiæ Colonienſis, præſcripta ab HERMANNO V. Archi-Epiſcopo, per ejusdem Officialem promulgata fuit. 221

1533. OSNABRUGENSIS Synodus. FRANCISCI, COMITIS DE WALDECK, Epiſcopi Osnabrugenſis Statuta Synodalia. Capit. XXIII. 231

1536. COLONIENSIS Synodus PROVINCIALIS. Complectitur Partes XIV. 235

1539. HILDESIENSIS Synodus ſub VALENTINO Epiſcopo. Statutorum Capita L. 311

1544. *Congregatio totius Cleri civitatis Colonienſis, ejusdemque Proteſtatio, & ad Summum Pontificem PAULUM III. ac Imperatorem CAROLUM V. Provocatio adverſus HERMANNUM V., quod contra ultimæ Provincialis Synodi ab ipſo celebratæ Decreta, Lutherana dogmata in Diœceſin inducere moliretur.* 339

1544. SALISBURGENSIS Synodus ſub ERNESTO Archi-Epiſcopo. 349

Annus Chriſti *Pag.*
1548. COLONIENSIS Synodus ſub ADOLPHO III. Archi-Epiſcopo. 350
1548. PADERBORNENSIS Synodus ſub REMBERTO Epiſcopo. 359
1548. AUGUSTANA Synodus, ad Reformationem Cleri, auctoritate OTTONIS Cardinalis & Epiſcopi Auguſtani celebrata. *ibid.*
Acta primæ diei. 360
Statuta Synodi. Capita XXXIII. 362
Acta ſecundæ diei. 381
Acta tertiæ diei. 382
Martini de Olave, Theologi Hiſpani, & Cæſareæ atque Catholicæ Majeſtatis Sacellani, Oratio ad Synodum Auguſtanam. 383
1548. LEODIENSIS Synodus ſub GEORGIO Auſtriaco, Leodienſi Epiſc. Literæ convocationis Patrum ad hanc Synodum. 390
Mandatum pro Reformatione, & Statuta Synodalia. Cap. XVIII. 391
1548. TREVIRENSIS Synodus ſub JOANNE ISENBURGICO Archi-Epiſc. Trevir. 398
Mandatum convocationis. 399
Oratio D. Pelargi, Doctoris Theologi, in hac Synodo Trevirenſi habita. 401
Summaria tractandarum rerum propoſitio. 405
Edicta & Statuta Synodi. Capita X. 407
Mandatum contra Concubinarios. 412
1549. SALISBURGENSIS Synodus PROVINCIALIS ſub ERNESTO Archi-Ep. 415
1549. ARGENTINENSIS Synodus ſub ERASMO Epiſc. Indictio Synodi. 416
Mandatum de acceptanda Reformationis formula, quam CAROLUS Cæſar Auguſtæ in Comitiis Eccleſiaſticis Ordinibus propoſuit, deque Synodalibus Statutis obſervandis. 417
Statuta & Decreta. Capita XLIX. 419
1549. COLONIENSIS Synodus PROVINCIALIS, ſub ADOLPHO Archi-Epiſcopo, ab undecima Martii uſque ad ſextam Aprilis. 532
Præfatio, in qua ſex media proponuntur ad pleniorem Cleri populique Reformationem utiliſſima. *ibid.*
I. Medium: Inſtauratio Studiorum, præſertim Sacrorum. 535
II. Medium: Examen Ordinandorum, & ad Miniſteria vel Prælaturas inſtituendorum. 540
III. Medium: Officiorum ſuſceptorum ſedula perfunctio. 542
IV. Medium: Viſitatio Archi-Epiſcopalis, Epiſcopalis, Archi-Diaconalis, & eorum, quibus hoc incumbit. 546
V. Medium: Synodorum frequens celebratio. 548
VI. Medium: Juriſdictionis Eccleſiaſticæ jam propemodum collapſæ, & abuſu depravatæ reſtitutio. 549
Cenſuræ & Decreta, ad abuſuum & vitiorum, ad Synodi judicium perlatorum, emendationem. 550
CAROLI V. Cæſaris Edictum pro Decretorum hujus Colonienſis Concilii Provincialis executione. 562
1549. MOGUNTINA Synodus PROVINCIALIS, ſub SEBASTIANO AB HEUSENSTAMM, Archi-Ep. Moguntino. Capita CIV. 562
Capitula ad Fidem pertinentia. 566
Capitula ad mores pertinentia. 576

Digitized by Google

Annus Chriſti *Pag.*

1549. TREVIRENSIS Synodus PROVINCIALIS ſub JOANNE Archi-Epiſc. Capita XX. 595

1549. COLONIENSIS Synodus Diœceſana ſub ADOLPHO III. Archi-Ep. 608

Enumeratio Feſtorum Diœceſis Colonienſis. 612

Bulla INNOCENTII VIII. Papæ, per HERMANNUM IV. Archi-Ep. Colonienſem anno 1491. impetrata, declarans auctoritate Apoſtolica Statutum, quod nullus in diverſis Eccleſiis uno eodemque die diſtributiones quotidianas percipiat ratione beneficiorum, obtinere debere non modo in Canonicatibus & Præbendis, ſed etiam in Vicariis : In hac Synodo recitata. 613

1550. COLONIENSIS Synodus Verna Diœceſana ſub ADOLPHO III. Archi-Epiſc. 616

Mandatum, in quo ſententiam Excommunicationis majoris inci-diſſe declarantur, qui Parochiales Eccleſias, abſque Canonica inſtitutione occupatas, detinent, vel enormibus flagitiis irretiti, publico cum ſcandalo adminiſtrant. 620

Forma inſtituendæ Viſitationis Cleri & populi. 622

1550. CAMERACENSIS Synodus Diœceſana ſub ROBERTO DE CROY Epiſcopo. 654

Mandatum Convocationis. 657

Acta primæ diei.

Oratio D. Martini Epiſc. Chalcedonenſis, Suffraganei Cameracenſis. 658

Acta ſecundæ diei.

Oratio Fr. Petri Faber Ord. Minorum S. Franciſci. 662

Acta tertiæ ac reliquorum dierum. 670

Statuta Synodalia. Tituli XV. 674

Statuta Synodalia antiqua Diœceſis Cameracenſis, auctoritate hujus Synodi recognita, correcta, & innovata. 689

Formula Reformationis per Cæſaream Majeſtatem Statibus Eccleſiaſticis in Comitiis Auguſtanis ad deliberandum propoſita, & ab eiſdem probata & recepta Anno 1548., in hac Synodo publicata. 741

1550. COLONIENSIS Synodus Autumnalis ſub ADOLPHO III. Archi-Ep. 767

Mandatum contra Diſciplinæ Juriſdictionis Eccleſiaſticæ temerarios contemptores. 770

Mandatum contra comeſſationes & ebrietates : & quod ob eam rem Dedicationes omnes omnium templorum totius Diœceſis Colonienſis uno eodemque die celebrandæ ſint. 776

1551. COLONIENSIS Synodus Vernalis ſub eodem ADOLPHO III. Archi-Epiſcopo. 781

Mandatum de Juramentis non leviter præſtandis. 785

Innovatio Statutorum SIFRIDI & WALRAMI Archi-Epiſcoporum de Synodorum obſervatione. 786

Mandatum ADOLPHI III. de Conciliis, ſeu Capitulis Archi-Diaconorum & Decanorum frequentandis. *ibid.*

Ejuſdem Mandatum contra Decanos, qui nec Epiſcopalibus Synodis intereſſe curant, nec ſua Capitula ſervant. 788

Innovatio variorum Statutorum antiquorum. 791

ADOLPHI III. Decretum de Ludimagiſtris, cujus ſint fidei, ſedulo examinandis. 793

Digitized by Google

Annus Chriſti		Pag.
1551.	De collapſæ Diſciplinæ Eccleſiaſticæ inſtauratione.	794
	Commendatio & publicatio indictæ & proſequendæ Synodi Generalis Tridentinæ.	ibid.
	Actio contra quoſdam Decanos Rurales.	797
	Decretum Synodi contra eosdem.	800
1559.	GLACENSIS Synodus Archi-Diaconalis.	801
	SACRO-SANCTUM OECUMENICUM ET GENERALE CONCILIUM TRIDENTINUM a 13. Decembr. anni 1545. ad 4. Decembris anni 1564.	
1545.	PAULI III. Papæ Bulla indictionis Concilii.	808
	SESSIO I. ſub PAULO III.	
	Decretum de inchoando Concilio.	814
1546.	*SESSIO II.* celebrata VII. Januarii.	
	Decretum de modo vivendi, & aliis in Concilio ſervandis.	815
	SESSIO III. die IV. Februarii.	
	Decretum de Symbolo Fidei.	816
	SESSIO IV. die VIII. Aprilis.	
	Decretum de Canonicis Scripturis.	817
	Decretum de editione & uſu Sacrorum Librorum.	818
	SESSIO V. die XVII. Menſis Junii.	
	Decretum de peccato Originali.	819
	Decretum de Reformatione.	820
1547.	*SESSIO VI.* die XIII. Januarii.	
	Decretum de Juſtificatione.	822
	Canones XXXIII.	829
	Decretum de Reformatione.	832
	SESSIO VII. die III. Martii.	
	Decretum de Sacramentis.	834
	Canones XIII. de Sacramentis in genere.	ibid.
	Canones XIV. de Baptiſmo.	835
	Canones III. de Confirmatione.	836
	Decretum de Reformatione.	ibid.
	Bulla facultatis transferendi Concilii.	839
	SESSIO VIII. celebrata die XI. Martii.	
	Decretum de Translatione Concilii.	841
	SESSIO IX. celebrata die XXI. Aprilis.	
	Decretum prorogationis Seſſionis.	ibid.
	SESSIO X. Bononiæ celebrata die II. Junii.	
	Decretum prorogationis Seſſionis.	842
1550.	Bulla Reſumptionis Concilii Tridentini ſub JULIO III. Papa.	ibid.
1551.	*SESSIO XI.* Kal. Maji. SUB JULIO III. PP.	
	Decretum de reſumendo Concilio.	843
	SESSIO XII. Kal. Septembris.	
	Decretum prorogationis Seſſionis.	844
	SESSIO XIII. XI. Octobris.	
	Decretum de Ssmo Euchariſtiæ Sacramento.	ibid.
	Canones XI. de eod. Ssmo Sacramento.	847
	Decretum de Reformatione.	848

Annus Chriſti		Pag.
1551.	Decretum prorogationis definitionis quatuor Articulorum de Sacramento Euchariſtiæ, & Salvi conductus, Proteſtantibus dandi.	851
	Salvus conductus, datus Proteſtantibus.	ibid.
	SESSIO XIV. die XXV. Novembris.	
	Doctrina de Sacramento Pœnitentiæ, & extremæ Unctionis.	852
	Canones XV. de Sacramento Pœnitentiæ.	859
	Canones IV. de Sacramento Extremæ Unctionis.	860
	Decretum de Reformatione.	861
1552.	*SESSIO XV.* die XXV. Januarii.	
	Decretum prorogationis Seſſionis.	865
	Salvus conductus, datus Proteſtantibus.	866
	SESSIO XVI. die XXVIII. Aprilis.	
	Decretum ſuſpenſionis Concilii.	867
1560. III. Kal. Dec.	Bulla Celebrationis Concilii Tridentini a PIO IV. Papa.	868
1562.	*SESSIO XVII.* XVIII. Januarii. SUB PIO IV. PP.	
	Decretum de celebrando Concilio.	870
	SESSIO XVIII. XXVI. Februarii.	
	Decretum de Librorum delectu, & omnibus ad Concilium fide publica invitandis.	871
	Salvus conductus conceſſus Germanicæ Nationi.	872
	Ejuſdem extenſio ad alias Nationes.	873
	SESSIO XIX. die XIV. Maji.	
	Decretum prorogationis Seſſionis.	ibid.
	SESSIO XX. die IV. Junii.	
	Decretum prorogationis Seſſionis.	ibid.
	SESSIO XXI. XVI. Julii.	
	Doctrina de Communione ſub utraque ſpecie, & parvulorum.	874
	Canones IV.	875
	Decretum de Reformatione.	876
	SESSIO XXII. die XVII. Septembris.	
	Doctrina de Sacrificio Miſſæ.	879
	Canones IX. de eodem Sacrificio.	882
	Decretum de obſervandis & evitandis in celebratione Miſſæ.	ibid.
	Decretum de Reformatione.	883
	Decretum ſuper petitione conceſſionis Calicis.	887
1563.	*SESSIO XXIII.* die XV. Julii.	
	Vera & Catholica doctrina de Sacramento Ordinis.	887
	Canones VIII. de eodem Sacramento.	888
	Decretum de Reformatione.	889
	SESSIO XXIV. die XI. Novembris.	
	Doctrina de Sacramento Matrimonii.	897
	Canones XII. de eodem Sacramento.	ibid.
	Decretum de Reformatione Matrimonii.	898
	Decretum de Reformatione.	902
	SESSIO XXV. die IV. Decembris.	
	Decretum de Purgatorio.	914

De

Annus Christi		Pag.
1563.	De Invocatione, Veneratione, & Reliquiis Sanctorum, & ſacris imaginibus.	914
	Reformatio de Regularibus & Monialibus.	916
	Decretum de Reformatione.	923
	Decretum de continuanda Seſſione in diem ſequentem.	933
	CONTINUATIO SESSIONIS.	
	Decretum de Indulgentiis.	*ibid.*
	De delectu ciborum, jejuniis, & diebus feſtis.	934
	De Indice Librorum, & Catechiſmo, Breviario & Miſſali.	*ibid.*
	De recipiendis, & obſervandis Decretis Concilii.	*ibid.*
	De fine Concilii, & Confirmatione petenda a Summo Pontifice.	935
	Acclamationes Patrum in fine Concilii.	*ibid.*
1564.	*CONFIRMATIO CONCILII.*	936
	Bulla PII IV. Papæ ſuper Confirmatione Concilii.	*ibid.*
	Bulla ejusdem ſuper Declaratione temporis ad obſervanda Decreta Concilii.	939
	Bulla ejusdem ſuper forma Juramenti Profeſſionis Fidei.	940
	Motus proprius ejusdem, per quem deputantur octo Cardinales, qui faciant obſervari Decreta Concilii.	942
	Bulla ejusdem Revocatoria Privilegiorum, quæ Decretis Concilii adverſantur.	943
	Bulla ejusdem, de Indice Librorum prohibitorum, per delectos a Concilio Prælatos confecto.	945
	Regulæ decem de Libris prohibitis, cum Præfatione Franciſci Forerii, Ordinis Prædicatorum.	946
	Nomina & cognomina, Patriæ & Dignitates Legatorum, & aliorum Patrum, item Oratorum ac Theologorum, qui ad Tridentinam Synodum convenerunt, &c.	950

FINIS INDICIS CHRONOLOGICI.

INDEX ALPHABETICUS
CONCILIORUM GERMANIÆ
SÆCULI XVI.
USQUE AD ANNUM MDLXIV.

A.

Argentinenſe IV. Anno MDXLIX. pag. 416
Auguſtanum X. Anno MDXLVIII. p. 359

B.

Bambergenſia Statuta Synod. A. - MDVI. - p. 65
Baſileenſe Diœceſ. MDIII. - p. 2
Brandeburgenſe II. MDXII. - p. 135

C.

Cameracenſe XVIII. MDL. - p. 654
Colonienſe LXXVI. MDXIII. p. 136
Colonienſe LXXVII. MDXV. - p. 142
Colonienſe LXXVIII. Vernum. - MDXXVII. p. 209
Colonienſe LXXIX. Autumn. - MDXXVII. p. 219
Colonienſe LXXX. MDXXVIII. p. 221
Colonienſe LXXXI. Provinc. - MDXXXVI. p. 235
Colonienſe LXXXII. Diœceſ. - - MDXLVIII. p. 350
Colonienſe LXXXIII. Provinc. - MDXLIX. p. 532
Colonienſe LXXXIV. Diœceſ. - - MDXLIX. p. 608
Colonienſe LXXXV. Vernum. - MDL. - p. 616
Colonienſe LXXXVI. Autumn. - MDL. - p. 767
Colonienſe LXXXVII. Vernum. - MDLI. - p. 785

G.

Glacenſe Archi-Diaconale - - MDLIX. - p. 801

H.

Havelbergenſe - MDXI. - p. 77
Hildeſienſe - - MDXXXIX. p. 311

L.

Leodienſe XI. - MDXLVIII. p. 390

M.

Magdeburgenſia Statuta MDV. p. 60
Misnenſes II. - - MDIV. - p. 30
Moguntinum LXIV. MDXXVII. p. 205
Moguntinum LXV. Provinc. - MDXLIX. p. 563

O.

Osnabrugenſe - MDXXXIII. p. 231

P.

Paderbornenſe XVII. MDXLVIII. p. 359
Patavienſe XI. - MDIII. - p. 1

R.

Ratisbonenſe XVI. - MDXII. - p. 78

S.

Salisburgenſe XXX. MDXLIV. p. 349
Salisburgenſe XXXI. Provinc. - MDXLIX. p. 415

T.

Tornacenſe V. - MDIX. - p. 71
Tornacenſe VI. - MDXX. - p. 150
Trevirenſe XL. - MDXLVIII. p. 398
Trevirenſe XLI. Prov. MDXLIX. p. 595
TRIDENTINUM Oecumenicum ab anno - - MDXLV. ad MDLXIV. p. 808

W.

Wratislavienſe XII. MDIX. - p. 67
Wratislavienſe XIII. MDXI. - p. 75

CATA-

CATALOGUS ROMANORUM PONTIFICUM

AB ANNO MDIII. AD ANNUM MDLXIV.

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis a S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra Petri.*	*Obiit.*
Pius III. *antea Franciſcus Tudeſchinus Piccolomineus, Senenſis.*	CCXVII.	Anno Chriſti MDIII. X. Kalend. Octobr.	Dies XXV.	Anno Chriſti MDIII. XV. Kalend. Novembr.
Julius II. *antea Julianus Roboreus, Ligur, Savonenſis.*	CCXVIII.	MDIII. Kalend. Novembr.	Annos IX. Menſes III. Dies XXI.	MDXIII. XI. Kalend. Martii.

Anno 1506. Ordinem Minimorum S. Franciſci de Paula, per Sixtum IV. Innocentium VIII. & Alexandrum VI. antea probatum, iterum approbavit, & quamplurimis Privilegiis auxit.

Anno 1511. contra Julium II. Papam a quibusdam Schiſmaticis Cardinalibus coactum eſt Conciliabulum Piſanum, quod deinde Mediolanum, ac demum Lugdunum in Galliam translatum fuit, fœdoque ibidem exitu finitum. (*)

Tollendo iſti Conciliabulo Julius Pontifex Concilium Oecumenicum Lateranenſe Vtum oppoſuit anno 1512., ſed, morte præventus, non abſolvit.

Leo X. *antea Joannes Mediceus, Florentinus.*	CCXIX.	MDXIII. V. Idus Martii.	Annos VIII. Menſes VIII. Dies XX.	MDXXI. Kalend. Decembr.

Lateranenſe V. Concilium Oecumenicum ab Anteceſſore inchoatum, continuavit, & anno 1517. finivit.

Eodem anno 1517. Martinus Lutherus ſuis erroribus, ore, calamoque, ac typo per Germaniam ſparſis perturbare cœpit Eccleſiam.

(*) Sandinus in Vitis Romanorum Pontificum.

Nomen & Natio.	Ordo Succeſſionis a S. Petro.	Adiit Pontificatum.	Sedit in Cathedra Petri.	Obiit.

cleſiam. Leo Papa duplici Bulla primum errores, dein earundem Authorem, ejusque aſſeclas condemnavit. Prior edita eſt Romæ anno 1520: Altera anno ſequente. Utramque vide hoc Tomo VI. a pag. 171. & 179.

Nomen & Natio.	Ordo Succeſſionis a S. Petro.	Adiit Pontificatum.	Sedit in Cathedra Petri.	Obiit.
Hadrianus VI. *Retinuit nomen, quo antea vocabatur.* (*) *Batavus; Ultrajectinus.*	CCXX.	Anno Chriſti MDXXII. V. Idus Januar.	Annum I. Menſes VIII. Dies VI.	Anno Chriſti MDXXIII. XVIII. Kal. Octobr.

Mox ab adito Pontificatu, motis a Luthero tumultibus, qui invaleſcebant indies, ſupprimendis, ſe ſe impendit, miſſo eam ob rem Franciſco Cheregato, Fabriani Epiſcopo, ad Comitia Principum Imperii, Norimbergæ coacta, datis etiam ad Principes, tum Eccleſiaſticos, tum Sæculares literis. Vide hoc Tom. VI. pag. 190. prolixam ejusdem, vehementique conſcriptam ſtylo Epiſtolam ad Fridericum, Saxoniæ Ducem, qua eundem modis omnibus cohortatus eſt, ut avitæ memor pietatis, Lutherum, ejusque doctrinam deſereret, & orthodoxam reverteretur ad fidem. Idem Hadrianus Antoninum, Florentinorum Antiſtitem, ex familia S. Dominici, & Bennonem (**) *Miſnenſium in Saxonia Epiſcopum retulit in Faſtos Sanctorum.*

Eodem

(*) "Alterius Nationis (*inquit Spondanus*) quam Batavæ, fuiſſe Hadrianum, nemini unquam in mentem venit; quouſque Matthias Bellintanus, Capuccinus Salodienſis, Diœceſis Brixienſis in Italia, anno 1586. brevi edita hiſtoria, ut eſt apud Victorellum in Addition. ad Ciaconium, perſuadere voluit, Hadrianum natum eſſe in pago Renzano, Salodienſis agri, Patre Joanne Bono, atque in Baptiſmo Ludovicum dictum: cum in Belgium adoleſcentulus commigraſſet, in Hadrianum commutaſſe: ac propterea factum Pontificem noluiſſe amplius nomen mutare, quod id jam ſemel præſtitiſſet. Addit alia plura ejusdem acuminis de Patre, familia, inſignibus, & educatione: quæ omnia aut ſomnium dormientis, ... aut facilem credulitatem commenti alicujus ex familia Joannibona, eſſe puto. Sane ſi id fuiſſet, poterat Hadrianus uno verbo iis ſatisfacere, qui querebantur, Pontificatum ad Ultramontanos eſſe delatum. An vero honorificentius ei fuit, Batavum eſſe, quam Italum? Aut illum dicemus, Patriam, & nomen, & familiam ementiri voluiſſe, ut mundo illuderet? Apage commentum! Fuit igitur Hadrianus vere Batavus Trajectinus, Patre Florentio, aulæorum textore, ſeu, ut alii volunt, cereviſiæ coctore, honeſto, ſed ita paupere, ut præclaræ indolis filium ſuo ſumptu literis imbuere non poſſet. &c. *Spondanus Annal. Eccleſiaſt. Tomo II. ad annum Chriſti* 1522.

(**) Publicum hunc inter Cœlites cultum, S. Bennoni auctoritate Pontificia decretum, ægerrime tulit Lutherus: majoremque exarſit in rabiem, cum intelligeret anno ſequente de Sacris ejusdem oſſibus, in ipſa urbe Miſna, ex vetuſto tumulo levandis, communique Saxonum venerationi proponendis. Hinc, ut populum, quod tamen non potuit, ab ea celebritate averteret, libellum conſcripſit, plenum ſcommatis,

atque

Nomen & Natio.	Ordo Succeſſionis a S. Petro.	Adiit Pontificatum.	Sedit in Cathedra Petri.	Obiit.

Eodem Hadriano ſedente magnum rei Chriſtianæ allatum eſt detrimentum, Inſula Rhodo perdita, quæ, dum Chriſtiani Principes cunctantur, obſeſſis venire ſubſidio; a Turcis occupata eſt, pulſis inde Equitibus Hieroſolymitanis, poſtquam eandem ante ducentos circiter ac duodecim annos Turcis ereptam, veluti validiſſimum Chriſtiani nominis adverſus illos propugnaculum fortiſſime ſemper defendiſſent. Ad ſarciendam eam jacturam, Carolus V. Imp. anno 1530. ejusdem Ordinis Equitibus Inſulam Melitam dedit, a qua Melitenſium modo ſortiti ſunt nomen, qui Rhodii, ſeu Rhodienſes antea dicebantur.

Clemens VII. *antea Julius Mediceus, Florentinus.*	CCXXI.	Anno Chriſti MDXXIII. XIII. Kal. Decembr.	Annos X. Menſes X. Dies VII.	Anno Chriſti MDXXXIV. VI. Kalend. Octobr.

Approbavit inſtitutam a S. Cajetano Thienæo Congregationem Clericorum Regularium, qui deinde Theatini nuncupati ſunt: Ordinem item Capuccinorum, quorum auctor fuit Matthæus de Baſſio, Umber, Sacerdos Minorita.

Ob initum anno 1526. a Clemente PP. cum Rege Galliæ, Venetis & Mediolanenſium Duce fœdus contra Cæſarem, indictum illi a Carolo V. bellum: occupata & expilata ab exercitu Cæſareano (*) Roma, Pontifex ipſe captus eſt. Redintegrata dein utrimque amicitia, Clemens Carolum ſolenni ritu Imperatorem coronavit anno 1530. Gravius ſub hæc Clementi negotium fuit cum Henrico VIII. Rege Angliæ, quem demum anno 1534. ob legitimam Conjugem Catharinam, quæ Caroli V. Matertera fuit, repudiatam, inceſtasque cum Anna Bolena nuptias, anathemate percuſſit. Sed is ea pœna exacerbatus magis, non emendatus, primum a Pontifice, facto ſchismate; dein

atque omni genere convitiorum, ſub hoc titulo: *Adverſus novum idolum, & antiquum diabolum, qui Miſnæ exaltandus eſt.* Timebat nimirum infelix, ne publici cultus iſta ſolennitas, ſemper in Eccleſia ab antiquiſſimis temporibus uſitata, ſuis eſſet obfutura novitatibus, atque ipſe de ſui vaniſſima exiſtimatione quidpiam perditurus apud plebem, ex veneratione Sancti illius Viri, qui ex Eccleſiæ Catholicæ Sanctiſſimis Inſtitutis, aliis omnino moribus vixerat, alia docuerat, alia fecerat, quam Lutherus.

(*) Præerat Cæſareano militi Carolus Borbonius, in Italiam a Carolo V. miſſus, qui exercitu Romæ admoto, dum inter primos conſcendit muros, globulo plumbeo ictus & occiſus, urbem militibus, Lutheranis pleriſque, fœde diripiendam reliquit. *Vide Reyn. ad annum 1527. §. 16. &c. & Spondan. ad eund. annum §. 2. & ſeqq.*

Digitized by Google

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis a S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra Petri.*	*Obiit.*

dein adoptatis enormibus erroribus, ab Eccleſia univerſa defecit, ſimulque & Regnum ſuum eandem in perniciem traxit: factus perſecutor ejus fidei & hoſtis, cujus defenſor (*) a Leone X. meruerat ſalutari.

Paulus III. *antea Alexander Farneſius, Romanus.*	CCXXII.	Anno Chriſti MDXXXIV. III. Idus Octobr.	Annos XV. Dies XXVIII.	Anno Chriſti MDXLIX. IV. Idus Novembr.

Indixit Concilium Generale Oecumenicum. Primo Mantuam anno 1536, dein anno ſequente Vincentiam: cumque neutrum in locum conſentirent Germaniæ Principes; tandem anno 1542. Tridentum, Germaniæ civitatem, illi celebrando deſignavit. Inchoatum fuit Concilium anno 1545. Idib. Decembris. Habitæ ſub Paulo III. Seſſiones X., Octo nimirum Tridenti, duæ Boneniæ: quam in urbem propter graſſantem Tridenti contagionem Concilium translatum fuit. Ne plures haberentur ipſo regnante Seſſiones; exortæ inter Paulum PP. & Carolum V. Imp. ſimultates impedivere.

Cum Henricus VIII. Angliæ Rex, atrocibus odiis ſævire cœpiſſet in Catholicos ſibi ſubjectos, & inter cæteros Joannem Cardinalem Fiſcherum, Epiſcopum Roſſenſem, ac Thomam Morum Regni

(*) *Occaſionem glorioſi tituli* Defensoris Ecclesiæ *Henrico VIII. conceſſi, prout eam Spondanus refert, integram damus; ut palam fiat, quantus antea fuerit Henrico Regi Catholicæ fidei defendendæ zelus, quanta Romanam in Sedem reverentia.* Henricus VIII. Rex Angliæ, literis non leviter inſtructus generoſo conamine (Librum) contra Lutheri doctrinam conſcripſit, miſitque ad Leonem Pontificem, præmiſſa epiſtola, qua ſuam erga ipſum obſervantiam, erga Religionem Chriſtianam ſtudium, & erga DEI cultum obſequium, cunctis manifeſta eſſe voluit: excuſanſque eruditionem zelo fidei læſæ, quo in communi cauſâ experiri voluit calamo, quid poſſet, qui voluntate nemini cederet. .... Prædicto autem libro præcipue impugnavit Lutheri Commentarium de Captivitate Babylonica, apprimeque erudite & eleganter confutavit: ſingula Septem Eccleſiæ Sacramenta, atque in fine Epiſtolam S. Jacobi, quam Lutherus æque rejiciebat in odium Sacramenti extremæ Unctionis, quod ibi plane aſſeritur, egregie ab ejus maledictis & impiis argumentis vindicans. Monens denique Chriſtianos omnes, ut tanquam teterrimam peſtem devitarent illum, qui tam fœda portenta, ipſiſſima Anti-Chriſti dogmata, in Eccleſiam Chriſti conaretur invehere; eumdemque ultimo ſuis coloribus depingens, vehementius exagitavit.

Quem librum cum menſe Octobri accepiſſet Leo, & inter Cardinales legendum exhibuiſſet, non ſolum ab omnibus laudatus & comprobatus eſt; verum etiam Henrico Regi, ejus auctori, a Pontifice, & ampliſſimo Senatu, titulus DEFENSORIS FIDEI attributus eſt: mandatumque omnibus, qui ad eum ſcriberent, poſt dictionem: Regi, adjungere: Fidei Defenſori: perpetuum & immortale gloriæ monumentum, poſteris relinquendum; quo intelligerent, ut ſi tali titulo ipſi quoque inſigniri optarent, talia quoque opera efficere, præclaraque ejus veſtigia ſequi ſtuderent. Ut traditur in Diplomate ad Regem ea de re dato V. Idus Octobr. *Extat hoc Diploma in Bullar. T. I. Leon. X. Conſt. 45. Hucusque Spondanus Annal. Eccleſ. T. II. ad annum 1521.*

Digitized by Google

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis a S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra Petri.*	*Obiit.*

Regni Cancellarium, publica morte mulctaſſet; Paulus Papa repetito eundem anathemate damnavit.

Idem Societatis JESU inſtitutum, ab Ignatio de Loyola ſibi oblatum, Apoſtolica auctoritate ratum habuit: quod etiam deinde Julius III. Paulus IV. Gregorius XIII. Gregorius XIV. & Paulus V. Romani Pontifices, ſuis etiam Decretis approbarunt: ac recentiſſime Ssmus Dominus Noſter Clemens Papa XIII. hoc ipſo, quo hæc ſcribimus, anno 1765. die 7. Januarii, nova Conſtitutione, quæ incipit: Apoſtolicum paſcendi munus. *collaudatis Anteceſſorum ſuorum Sententiis ac Decretis, confirmavit, atque adverſus obtrectantium cavillationes defendit.*

Anno 1546. Paulus Papa Hermannum V., Archi-Epiſcopum Colonienſem, ob ejus a Catholica fide apoſtaſiam, ſuſceptosque Lutheri errores, Archi-Epiſcopali e Cathedra ſubmovit, omnibusque dignitatibus & beneficiis Eccleſiaſticis privatum, a cœtu fidelium proſcripſit. Celebratam antea ab hoc Archi-Epiſcopo Synodum Provincialem Vide hoc Tomo VI. a pag. 235. (*)

Deceſſit Paulus eo, quem ſupra notavimus, anno, ſenio, curisque confectus: Pontifex, ſi propenſiorem erga ſuos charitatem excipias, longe maximus. (**)

Julius III. *antea Joannes Maria de Monte, Aretinus.*	CCXXIII.	Anno Chriſti MDL. VI. Idus Februar.	Annos V. Menſem I. Dies XVI.	Anno Chriſti MDLV. X. Kalend. April.

Ipſo, quo electus eſt, anno, Concilii Oecumenici, quod jam diu intermiſſum fuerat, reſumendi & proſequendi decretum edidit, illudque anno ſequente 1551. Tridentinam in civitatem revocatum, inſtauravit. Sex Julio Papa ſedente, celebratæ Seſſiones: nimirum XI. XII. XIII. XIV. XV. & XVI. quas vide hoc Tomo a pag. 843. Dein rurſus ob exortos tum in Italia, tum in Germania bellorum tumultus Synodi facta Suſpenſio.

Multum

(*) De cæteris Hermanni V. Colonienſ. actis, ac ſecuta per Bucerum perverſione, pravisque conatibus, hæreſin in Diœceſem Colonienſem introducendi, *vide hoc Tomo pag.* 236. 339. *&* 346. Latam in eum a Paulo III. Sententiam anathematis exhibet *Meshovius in Hiſtoria Schismatis Hermanni V.*

(**) *Vide Spondanum Annal. Eccleſ. Tom. II. Natal. Alexandr. Hiſt. Eccleſ. Tomo VIII. Anton. Sandinum in Vitis Pontificum Romanorum.*

Multum ſtudii in eo poſuit, ut Caroli V. Cæſaris, & Henrici II. Regis Gallorum, animos graviſſime a ſe invicem diſſidentes, ad amicitiam, pacemque reduceret.

Pro Germanicæ Nationis, tot hæreſibus diſciſſæ emolumento, Collegium, ſeu Seminarium in Urbe condidit; ut in eo Germani lectæ indolis adoleſcentes, & moribus, & ſana doctrina exculti, Germaniæ Eccleſiis regendis, præficerentur, labantemque in iis regionibus Catholicam fidem ſuſtinerent, aut everſam reſtituerent. Datum ei contubernio Collegii, ſeu Seminarii Germanici nomen, illudque deinceps a Gregorio XIII. Regia prorſus, vereque Apoſtolica liberalitate ditatum & auctum fuit.

Anno 1553. Syriæ Patriarcham & ſuo, & ſuorum nomine, ad Eccleſiæ Romanæ fidem, unitatemque revertentem ſuſcepit: In quo, ut Natalis Alexander (*) ait, Divinæ Providentiæ diſpoſitio, & gratiæ œconomia enituit, quæ Syros ſchismaticos ad Romani Pontificis Primatum profitendum, colendumque perduxit; cum Lutherani & Calviniſtæ petulantius ipſum impugnabant.

Eodem anno, cum poſt mortem Eduardi VI. Angliæ regnum perveniſſet ad Mariam, legitimam Henrici VIII filiam, quæ Catholicæ fidei conſtantiſſime ſemper adhæſit, illique reducendæ mox ab adito regno ſe totam impendit; Julius Reginaldum Polum Cardinalem, ipſamet Regina petente, miſit Legatum de latere in Angliam, cum ampliſſimis ad Schisma abolendum facultatibus. Feliciſſimus (**) ejus Legationis fuit ſucceſſus; ſed non diuturnus ob præmaturum Mariæ obitum, notaque Eliſabethæ, Henrici VIII. ex Anna Bolena filiæ, in Catholicos, & Sedem Romanam odia.

Marcel-

(*) *Natal. Alexand. dicto Tom. VIII. Cap. I. art. XVII.* Ubi addit, exſtare literas, ab Eccleſiaſticis, Laicisque Nationis illius ad Julium ſcriptas, quibus Patriarcham ſuum ab eo confirmari, & conſecrari poſtulabant, & una cum eo regreſſuro idoneos Viros mitti, qui de fidei rebus ipſos edocerent: Exſtare etiam in actis Vaticani Senatus Fidei Profeſſionem, quam in Conſiſtorio ediderit idem Patriarcha.

(**) De ſucceſſu hujus Legationis *vide Sanderum Libr. de Schismate Anglicano*, ubi de Reginaldi Legati actis, de Anglorum ſupplici petitione in Senatu facta coram Rege (Philippo Hiſpano, Caroli V. Filio, cui Maria nupta jam erat) & Regina, ut abſolutionem a ſchismate ipſis a Legato impertiendam exorarent: de eadem ipſis dein conceſſa, de miſſis Romam Legatis, qui Romano Pontifici, tanquam Capiti Eccleſiæ, obedientiam fidemque Nationis univerſæ teſtarentur & præſtarent, ac de cæteris, quæ ad ſchisma penitus tollendum geſta ſunt, accurate pertractat. Formulam petitionis, qua coram Rege & Regina pro abſolutione ipſis obtinenda ſupplicarint, conceptam fuiſſe ſcribit in hanc ſententiam: " Pœnitere ſe vehementer ſchismatis, " quod obedientiam Sedi Apoſtolicæ denegarint, & quod Decretis factis contra il- " lam aſſenſerint: in poſterum vero ſe futuros in ipſius atque Reginæ poteſtate, & " facturos, quidquid omnino poſſint, ut ejusmodi Leges omnes atque Decreta his " Comitiis abrogentur. Majorem igitur in modum orare, ut interveniant, & effi- " ciant, ut cenſuris abſoluti, in quas juxta Leges Eccleſiaſticas per ſchisma incide- " tant, in Eccleſiæ Chriſti gremium rurſus tanquam filii pœnitentes recipiantur: " ut deinceps in Romanæ Sedis & Pontificum obedientia ſervire Deo poſſint, ad " ipſius Nominis gloriam, & ſuæ ſalutis incrementum. "

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis a S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra Petri.*	*Obiit.*
Marcellus II. *eodem antea nomine dictus: Marcellus Cervinus, Politianus.*	CCXXIV.	Anno Chriſti MDLV. V. Idus April.	Dies XXII.	Anno Chriſti MDLV. Kal. Maji.

Summo bonorum omnium gaudio Pontificatum obtinuit, in ejusque electione nihil fortunæ datum, ſed Sanctimoniæ, doctrinæ, prudentiæ uſu rerum conſultiſſimæ, æquitati, moderationi, cæterisque virtutibus, Summo totius Eccleſiæ Principatu dignis, quæ in Marcello eminebant. Retinuit, quod antea gerebat, nomen, tum ſua ductus pietate erga inclytum Pontificem & Martyrem S. Marcellum I., tum (quod Spondanus ait) ut teſtatum omnibus faceret, ſe per hanc Supremam Dignitatem immutatum non iri.

Prima ejus fuere conſilia de proſequendo negotio Reformationis: illudque dicebat prius in Concilio urgeri debuiſſe, ad os Hæreticis obſtruendum. Conteſtabatur, ſe nunquam permiſſurum, ut, quibus animarum commiſſa eſſet cura, ſuis ab Eccleſiis abeſſent, aut Politicæ jurisdictionis munia obirent. Conſanguineis adeo nihil indulſit, ut neminem ex iis venire voluerit Romam, ne fratrem quidem. Accitos ad ſe Oratores Imperatoris & Regis Chriſtianiſsimi, gravi oratione commonuit, ſuos ut Reges certiores facerent, ni ad pacis conſilia flecterentur, ſe non Legatos duntaxat miſſurum, ſed ipſummet ad eos concordiæ ſanciendæ cauſa profecturum eſſe.

Cum totus in eo eſſet, ut vias excogitaret & modos, quibus Eccleſiam ab hæreſibus & vitiis, Rempublicam a bellis & diſſenſionibus, Curiam Romanam a ſumptibus ſuperfluis & inutili pompa purgaret; optima ejus conſilia, & ampliſsimas proborum omnium ſpes, de ipſius Pontificatu conceptas, præmatura mors die vigeſima ſecunda a ſuſcepta dignitate, præcidit. (*)

Pau-

(*) *Videatur Spondanus Annal. Eccleſ. Tom. II. Natal. Alexand. Hiſtor. Eccl. Tom. VIII. Ant. Sandin. in Vit. Rom. Pontif.* Impactam præſtantiſſimo Pontifici, atque omnium elogiis celebrato, a *P. Suavi* calumniam de arte genethliaca, & obſervationibus Aſtrologicis, copioſiſſime refutat apud Natalem Alexandrum Cardinalis Pallavicinus, aliique ibid. citati.

Nomen & Natio.	Ordo Succeſſionis a S. Petro.	Adiit Pontificatum.	Sedit in Cathedra Petri.	Obiit.
Paulus IV. *antea Joannes Petrus Caraffa, Neapolitanus.*	CCXXV.	Anno Chriſti MDLV. X. Kal. Jun.	Annos IV. Menſes II. Dies XXVII.	Anno Chriſti MDLIX. XV. Kal. Septembr.

Ad Pontificatum aſſumptus eſt anno ætatis undeoctogeſimo, vegeto tamen ingenio, atque integris in ſenili corpore ſenſibus. Rigidus diſciplinæ ſanctioris exactor, totus incubuit in abuſus tollendos, quos temporum ſuperiorum negligentia invexerat. Multa eam in rem edidit ſummæ ſeveritatis edicta, quæ tum ad Cleri ſummi, imique nævos emendandos, tum ad diſſolutos civitatis mores corrigendos pertinebant: Quem tamen rigorem ita temperavit beneficiis, quibus quamplurimis, maximisque populum Romanum auxit; ut quantum timeretur a Romanis ob ſeveritatem, tantum viciſſim diligeretur ob munificentiam, habitus propterea prudens morum cenſor, & deliciæ populi Romani: cujus etiam decreto meritus fuit, ut gratæ illius memoriæ cauſa, marmorea ei Statua in Capitolio poneretur.

Ipſo Pontificatus initio Anglorum Legatos (de quibus ſupra in Julio III. PP.) Romam venientes, ſupplicesque veniam erratorum petentes, atque obedientiam, & Principum, & populi nomine præſtantes, ſuſcepit eo lubentius; quod paucis ante diebus, ut Regum Angliæ dignitatem augeret, Hiberniam Regni titulo Apoſtolica auctoritate donaverit.

Pontificiæ dignitatis tuendæ ſtudioſiſſimus fuit, nec adduci potuit, ut in ea conſentiret, quæ ejusdem prærogativis & juribus adverſari putaret.

Præcipuam vero curam, eamque impenſiſsimam ad Religionem, fidemque Catholicam, tum conſervandam, tum, ſicubi collapſa erat, reſtituendam: tum vero etiam ad gentes barbaras, ac remotum in orbem provehendam contulit. Ne ab Hebræorum gente labis quidpiam acciperet Chriſtiana plebs, voluit eosdem & habitatione ſeparari a fidelibus, atque ipſo etiam veſtitu diſtingui: maribusque, ut glauco pileo, fœminis, ut ejusdem coloris velo uterentur, præſcripſit. Vetuit etiam, ne vel famulos, aut ancillas, vel nutrices haberent ex Chriſtianis: quin & a Medicis Judæis, vocatis licet, rogatisque, Chriſtianorum morbis curationem adhiberi probibuit. Sacræ Inquiſitionis

Tribu-

Tribunal (*) *non confirmavit ſolum, ſed auxit etiam, nova illi auctoritate tributa, qua non de hæreſi tantum, ſed aliis etiam quibusdam criminibus cognoſceret, & judicaret. Per ejusdem Sacri Tribunalis Inquiſitores, Librorum noxiorum, quibuscunque ab Authoribus editorum, Indicem* (**) *conſcribi curavit, & impreſſum publicari, lata pœna anathematis in eos, qui contentos illo indice libros, aut legere præſumerent, aut habere.*

Ultimo Pontificatus anno manifeſta ſeveritatis exempla in ipſis etiam Nepotibus ſuis edidit: de quorum vitiis poſtquam compertum habuit, eadem in ſacro Cardinalium cœtu deteſtatus, lata ſententia ſingulos, ſolo Alphonſo Cardinali excepto, una cum familia intra dies duodecim Roma exeſſe juſſos, alios alio relegavit: iisque pulſis auditus eſt dicere: nunc dicendum & ſcribendum: Pontificatus anno primo.

Præter novas, quas in Belgio, petente Philippo Hiſpaniarum Rege, Cathedrales ſtatuerat Sedes, aliquas etiam in Indiis inſtituit,

(*) Sacrum iſtud Tribunal inſtitutum primo fuit a Paulo III. Papa ſub annum 1542., ſuadente potiſſimum Paulo IV. tunc Cardinali. De ejus inſtitutione & cauſa Spondanus hæc habet: "Sex Cardinalium congregationem inſtituit (Paulus III.) ſapientia, " zeloque præſtantium, qui ſumma cum poteſtate in hæreticos, & depravatos in " fide inquirerent: Auctore, ut volunt, Joanne Petro Cardinale Caraffa, poſtea " Pontifice Paulo IV., cum jam latius per totam Italiam ſerpente Lutherana hæreſi, " ejus labe non profani modo, ſed & Religioſorum hominum multi polluti eſſent. " Qua ratione factum eſt, ut membris ægrotis aut ſanatis, aut amputatis, quæ con- " tagio inficiebantur, paulatim ſalutaribus remediis priſtinæ ſanitati reſtituerentur." *Spondan. ad annum* 1542. §. *XIV*. Ejus porro ſacri tribunalis vigor adeo ſemper Paulo IV. cordi fuit; ut illud & cum viveret, promoverit, auxeritque; & jam moriturus, ſtudio ſingulari accitos ad ſe Cardinales adhortatus fuerit, ut *Sanctiſſimum Inquiſitionis officium, quo uno niteretur Apoſtolicæ Sedis auctoritas, commendatum haberent. Spondanus ad annum* 1559. §. *XXXII.* Notat *Sandinus*, quod a Pauli IV. obitu populus Romanus furens, ob confirmatum ab eo, auctumque auctoritate tribunal Inquiſitionis ſacræ, Statuam, quam illi erexerat, dejecerit. Clemens tamen XI. eandem repoſuit cum hac epigraphe: *Paulo IV. Pont. Max., ſcelerum vindici integerrimo, Catholicæ fidei acerrimo propugnatori.*

(**) Primum fuiſſe *dicit Spondanus:* "qui univerſalem omnium pernicioſorum librorum, " cujuscumque argumenti etiam profani, a quibuscumque, etiam Religione Catho- " licis, Scriptorum, vel etiam a ſuſpectis Typographis, de quacumque arte edito- " rum Indicem, colligere ſtuduerit; cum ad eum uſque diem librorum prohibitio- " nes, tam a Pontificibus, quam Imperatoribus factæ, nunquam exceſſiſſent termi- " nos librorum hæreticorum: aliive peſtilentes legi prohibiti fuiſſent, niſi quorum " auctores etiam damnati extitiſſent: . . . Quod tamen prudentiſſima cautione a " Paulo præſtitum intelligitur; cum ſoleant etiam multi alii libri, præter hæreti- " cos, mores corrumpere, & falſas opiniones inducere." *Spondan. ad ann.* 1557. §. *V*. Addit ibidem: "Illud tamen in hoc Pauli Indice rigidius viſum, quod pœna " legentibus libros, eo catalogo comprehenſos ac prohibitos, denuntiata erat excom- " municatio latæ ſententiæ, Pontifici reſervata: privatio atque incapacitas quorum- " cunque munerum ac Sacerdotiorum: perpetua infamia, cum aliis pœnis arbitra- " riis. Quo factum eſt, ut Pius IV. Pauli Succeſſor, rigorem hunc temperans, " totum illud librorum negotium ad Concilium retulerit."

Digitized by Google

Nomen & Natio.	*Ordo Succeſſionis a S. Petro.*	*Adiit Pontificatum.*	*Sedit in Cathedra Petri.*	*Obiit.*

ſtituit, per Provincias Regi Luſitaniæ ſubjectas. Abaſſinis, flagitante id Claudio, eorum Imperatore, Patriarcham dedit, additis, in ſubſidium binis Epiſcopis, (*) qui gentem Æthiopum a Dioſcori & Eutychetis erroribus rectam ad fidem, unitatemque cum Romana Eccleſia reducerent.

Pius IV. *antea Joannes Angelus Medices, Mediolanenſis.*	CCXXVI.	Anno Chriſti MDLIX. VII. Kalend. Februar.	Annos V. Menſes XI. Dies XV.	Anno Chriſti MDLXV. V. Idus Decembr.

Mox ac adminiſtrare cœpit Eccleſiam, dignitatem Cæſaream, quod Paulus IV. facere recuſaverat, Ferdinando I. Imperatori, confirmavit, ejusque Oratores perhonorifice ſuſcepit.

Primas, maximasque Pontificatus ſui curas ad Concilium Oecumenicum reſtaurandum contulit, eumque in finem ad Ferdinandum Imp., ad Regem Catholicum, ad Franciſcum II. Regem Chriſtianiſſimum, cæterosque ad Principes Nuntios miſit: ac tandem illud, poſtquam per annos decem intermiſſum fuerat, Tridenti reſumendum, ac celebrandum indixit ad diem Paſchatis anni 1561.

Novem ſub ipſo habitæ Seſſiones, nimirum XVII. XVIII. XIX. XX. XXI. XXII. XXIII. XXIV. & XXV. qua poſtrema & ultima Concilium finitum fuit anno 1563. die 3. Decembris, ac dein, quod Synodi Patres petivere, a Pio IV. Papa confirmatum, edito Diplomate VII. Kal. Februar. 1564. Varia dein alia eandem ad Synodum pertinentia vulgavit diplomata: altero tempus declaravit, quo Concilii Decreta obligare inciperent: altero præſcripſit formam profitendæ fidei: altero, Motu proprio, octo conſtituit Cardinales, quibus id curæ eſſet, ut eorum, quæ in Concilio ſtatuta, decretaque fuerant, obſervationi intenderent. Diplomata hæc ſub Concilii Tridentini, & hujus Tomi finem reperies.

Multa

(*) Delecti hi fuerunt e Societate Jesu. " *Joannes Nonnius Barretus*, Luſitanus, qui Patriarcha: & *Melchior Carnerius*, item Luſitanus, atque *Andreas Oviedus*, Caſtellanus, qui Epiſcopi, ille Nicænus, hic Hieropolitanus, eidemque Barreto Coadjutores, & ſi quid gravius accidiſſet, Succeſſores *conſtituti & conſecrati.* Hique fuere primi honores in Societatem invecti; ſed ejusmodi, ut in iis plus ineſſet curarum atque laborum, quam ſplendoris & pompæ. *Spondan. ad annum* 1555. *§. XV. Vide etiam Maffeum in Hiſt. rerum Indic. L.* 16. & *Orlandinum in Hiſt. Societatis JESU. L.* 15.

Digitized by Google

Multa præterea ſancivit, quibus Romanæ Curiæ diſciplina, ſolutique mores aulicorum meliorem reducerentur ad ſtatum. Rotæ Romanæ, Pœnitentiariæ Apoſtolicæ, & Cameræ, Procuratoris Fiſci, aliaque tribunalia & officia ſeveriſſimis edictis emendavit.

Anno 1564. repetitis precibus ab Imp. Ferdinando, aliisque Principibus Imperii ſolicitatus, ut Euchariſtiam ſub duplici ſpecie Nationi Germanicæ permitteret: quamvis ab hac novitate inducenda multum abhorreret; quia tamen ex ea indulgentia ſpes amplior futura dicebatur reducendorum ad Eccleſiam, qui jam ad Lutheranos defecerant: & minuendum periculum, ne plures deſciſcerent; audito Cardinalium, aliorumque præſtantium virorum conſilio, aſſenſit, certis conditionibus adjectis, quibus poteſtatem hanc Germaniæ Epiſcopis datam adſtrinxit (*) Paucorum tamen annorum iſta facultas fuit: cum enim uſu fuiſſet ipſo compertum, quod ex ea permiſſione non ſolum nihil emolumenti ad Religionis profectum adveniret, ſed Lutherani potius majore contumacia ſuis in erroribus defigerentur; aliaque inde, & majora indies orerentur incommoda, a S. Pio V. Pii IV. Succeſſore, ac poſtmodum rurſus a Gregorio XIII. conceſſio hæc revocata, uſusque priſtinus, qui tot Sæculis in Eccleſia obtinuerat, reſtitutus eſt.

Anno 1565. Pius IV. Pontificatu & vita deceſſit. Adſtitere morienti duo Sanctiſſimi Viri, Philippus Nerius, & Carolus Cardinalis Borromæus, a quo ſupremis etiam Myſteriis procuratus fuit.

(*) *Exſtat de ea conceſſione Epiſtola a Pio Papa IV. ad Henricum Juniorem, Ducem Brunſwicenſem, data anno 1564. quam hic integram damus:*

DILECTO FILIO, NOBILI VIRO, HENRICO JUNIORI, DUCI BRUNSUUICENSI, PIUS PAPA IV.

DILECTE FILI, NOBILIS VIR, SALUTEM, ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Accepimus literas a dilecto filio Ludolfo Halverio Oratore tuo: quem ad chariſſimum in Chriſto filium noſtrum, novum Romanorum Imperatorem electum miſiſti. In quibus ſcribit, delatum nuper ad te exemplar fuiſſe conceſſionis noſtræ, in Viennenſi Civitate Auſtriæ promulgatæ, de Sacra Communione ſub utraque ſpecie permittenda: & quoniam tua interſit, mentem noſtram cognitam habere; cupere te, & pie poſtulare, quemadmodum ſeſe res habeat, a nobis fieri certiorem. Cui deſiderio tuo, tanto æquius eſſe, & magis decere intelligimus ſatisfieri: quanto te conſtantiorem Eccleſiæ Catholicæ filium novimus. Non enim parum teſtata eſt, neque obſcura tua in Catholica Religione conſtantia: ſed inſignis admodum & variis temporibus, magna tua cum laude cognita, atque ſpectata. Sic autem ea res ſe habet. Ferdinandus, piæ memoriæ Romanorum Imperator electus, qui ad meliorem vitam nuper a Domino vocatus ſuit; ſicut de Divina ejus miſericordia confidimus: per literas, & per Oratorem ſuum nobis ſæpe propoſuit incredibile deſiderium; quo plerique Imperii, ac ditionis ſuæ populi tenerentur Communionis Sacræ, ſub utraque ſpecie ſumendæ. Deplorare ſolitus fuit magnam animarum jacturam, quam Eccleſia Catholica faciebat, deſciſcentibus ejus rei cauſa quotidie multis,

Digitized by Google

ſeque ad hæreticos conferentibus: a quibus fidem Catholicam abjurare cogebantur. Teſtificatus eſt, ac denunciavit, fore, ut Catholicorum in illis partibus reliquiæ propediem idem facerent; atque ita Catholica illic fides, ac religio penitus extingueretur, niſi eorum deſiderio ſatisfieret. At extremum, peracto Concilio Tridentino, vehementius, quam unquam antea, rogavit, & inſtitit; ut quoniam Concilium ipſum eam rem ad nos rejeciſſet, tandem tot populorum deſideriis annuere, & tot animas perituras conſervare vellemus. Nos autem ejus precibus, & diuturna efflagitatione commoti: & cavere volentes, ne unquam aſſignari pertinaciæ, & duritiæ noſtræ poſſet, quod tot animæ periiſſent: cum ſpem etiam optimus ille Princeps afferret, futurum, ut ea facultate conceſſa, non ſolum ii, qui titubarent, in fide Catholica confirmarentur: ſed multi etiam eorum, qui ab Eccleſia receſſiſſent, reſipiſcerent, & ad ejus unionem redirent: communicata re cum aliquot delectis Cardinalibus, & aliis piis admodum, ac rerum Germaniæ peritis viris, pro paſtorali officio, & charitate cupientes nobiliſſimæ illi nationi conſulere, conſilium cœpimus, non eam ipſi quidem facultatem concedere, ſed ejus rei Venerabilium aliquot Prælatorum ejus nationis, quos idem Imperator nobis nominaverat, arbitrio permittere: quibus facultatem concedendæ Communionis ſub utraque ſpecie diſerte ita dedimus, ſi eis ita videretur; & ſi ita expedire cenſerent: eorum fidem ea in re, & conſcientiam onerantes, admonentesque diligentiſſime de iis, quæ ab iis requiri exigique deberent, qui poteſtatem ſibi eam concedi perituri eſſent: nempe, ut contriti, & confeſſi ad Sacram Communionem, ſub utraque ſpecie ſumendam accederent: eaque illis per Catholicos, & probatos Sacerdotes, recto, maturoque judicio huic officio præpoſitos, omni, quæ oriri poſſet, offenſione vitata, miniſtraretur: & ut ii, qui ita communicarent, Catholicam Religionem, ac fidem, quam Sancta Romana Eccleſia tenet & docet, tenerent: eamque profiterentur, non erraſſe, neque errare, quod Communionem ſub altera tantum ſpecie omnibus, præter Sacerdotes celebrantes, præbere conſueverit: & hoc confiterentur, atque etiam profiterentur, & crederent: ac diligentiſſime communicaturi ſub utraque ſpecie admonerentur, Chriſtum integrum tam ſub una, quam ſub utraque ſpecie ſumi. Hæc fuit literarum noſtrarum ad illos Prælatos miſſarum ſententia. Hanc autem conceſſionem a nobis, cordis eorum durities, qui Communionem ſub utraque ſpecie jam pridem tam pertinaciter popoſcerunt, multorum tamen gravium & piorum virorum accedente conſilio, vere, ut dicamus, expreſſit: ne ſi eam denegaviſſemus, illi obdurato animo ab Eccleſia recederent, atque animas ſuas perditum irent. Cupimus tamen, ac vehementer optamus, ab omnibus, antiquum potius Eccleſiæ ritum obſervari: & Nobilitatem tuam hortamur, ut & ipſa eum ſervet: ſicut facturam eam eſſe confidimus: & ditionis ſuæ populos in eodem Eccleſiæ ritu, & inſtituto ſtudeat continere: cum hæc humilitas, & erga Matrem Eccleſiam pietas & reverentia inprimis Deo grata futura ſit. Datum Romæ apud Sanctum Marcum ſub annulo Piſcatoris, die primo Septembris M. D. LXIV. Pontificatus Noſtri Anno Quinto.

ANT. FLOREBELLUS LAVELLINUS.

FINIS CATALOGI ROMAN. PONTIF.

SERIES

SERIES REGUM ROMANORUM, ET IMPERATORUM OCCIDENTIS.

AB ANNO MD. AD MDLXIV.

MAXIMILIANUS I.

Anno MCCCCXCIII. Maximilianus, Friderici IV. Imp. Fil., mox ab obitu Patris Romanum capeſſivit Imperium, quod illi jam ante ſeptennium (*a*) ex Principum Electorum ſuffragiis delatum fuerat: Princeps omnibus & corporis & animi dotibus, quæ Regiam Majeſtatem ornarent, excultus, & ad ſupremum Orbis Magiſtratum adminiſtrandum non ætate ſolum, annos jam tres, ac triginta natus; ſed rebus etiam geſtis idoneus.

Primam uxorem duxerat (anno 1477.) Mariam, Caroli Audacis, Burgundiæ Ducis Filiam unicam, magnarum opum & Provinciarum ampliſſimarum hæredem: (*b*) qua tamen anno 1482. præmaturo fato orbatus fuit, poſtquam tres ex ipſa proles ſuſcepiſſet, Philippum cognomento Pulchrum, Hiſpaniarum deinde Regem, Caroli V. ac Ferdinandi I. Imperatorum Patrem: Franciſcum, quem in ipſo vitæ limine, vix quadrimeſtrem mors rapuit: & Margaretham, quæ Carolo Delphino, Ludovici XI. Filio, Galliarum dein Regi, ejus nominis VIII. primum deſponſa, ſed ab hoc remiſſa: tum Joanni, Ferdinandi Catholici Regis Filio nupta: & poſtquam is ipſo nuptiali anno e vita deceſſiſſet; demum Philiberto II. Sabaudiæ Duci in conjugium data fuit. Tandem vidua, Belgium uſque ad mortem, ſumma probitatis & prudentiæ laude gubernavit. (*c*)

Anno MCCCCXCIV. ſub prima Imperii auſpicia Maximilianus in ipſis exequiarum, quibus Friderico Patri parentaverat, ſolennitatibus, cum de Turcarum in Croatiam irruptione audiviſſet, cum exercitu, quem paratum habebat, ad cladem arcendam properavit, hoſteſque magna bellicæ commendatione virtutis, partim adventus ſui terrore, partim armis abegit. (*d*)

Eodem anno Oeniponti ad alteras tranſivit nuptias cum Blanca Maria, Galeatii Mariæ Sfortiæ, Ducis Mediolanenſis, Filia, quæ quadringenta aureorum

(*a*) Vide in Tomo noſtro præcedente *Ser. Chronolog. Regum Rom. pag. XX.*

(*b*) Magna ex his nuptiis Maximiliani cum Maria Burgundica Auſtriacis rebus facta acceſſio: Nam " Dotis nomine Burgundiam, Brabantiam, Flandriam, Limburgum, " Lucemburgum, Hannoniam, Hollandiam, Seelandiam, Arteſium, Geldriam, " cum nonnullis aliis terris accepit." *Naucler. Chronogr. Volum. III. Gener. L. pag.* 498.

(*c*) *Hortenſius Pallavicin. in Cæſarib. Auſtriacis.* De Margaretha, Maximiliani filia, vide *Struvium in Corp. Hiſt. German. Period. X. Sect. II. pag.* 781. & *Sect. III. pag.* 973.

(*d*) "Maximilianus ubi hoc audivit, mirabili celeritate cum Germanorum manu in Croatiam properat, Turcarum copias abigit, multis ex illis mactatis: Croatiam recipit, nec mediocrem gloriam reportavit ex illa expeditione." *Hulderic. Mutius apud Struv. Period. X. pag.* 927.

rum nummum millia dotis nomine tulit, majori tamen formæ incredibilis pretio, & virtutum omnium muliebri mundo dotata. (*e*)

Anno MCCCCXCV. Wormatiæ Comitia (*f*) celebravit. In his, authore potiſſimum Bertholdo, Archi-Epiſcopo Moguntino, Viro Sapientiſſimo, ſupremum Cameræ (ut vocant) Imperialis Tribunal inſtitutum eſt, ad lites Imperii dirimendas, & minuendas. Quam in rem Maximilianus ipſe ſingularem operam contulit, juris dicundi forma ac methodo, ſua in capita dilucide redacta, Principibus eandem ſuo conſenſu & auctoritate comprobantibus (*g*) Tribunal iſtud primum in ipſa Wormatia ſtetit: dein Ratisbonam, poſtea Spiram, atque inde demum Wetzlariam translatum fuit, ubi adhucdum conſidet. In iisdem Comitiis Everardum Barbatum Wirtembergenſem ob inſignia merita tum ſua, tum majorum, ex Comitum ordine ad Ducum dignitatem, motu proprio, pompa ſolenni tranſtulit. (*h*)

Anno MCCCCXCVIII. acre illi bellum ex fœdere Suevico cum Helvetiis fuit: in quo licet totis viribus nunquam pugnatum ſit, variis tamen præliis, in quibus ab Helvetiis fere ſemper victoria ſtetit, ad viginti hominum millia cæſa, perhibentur. Tandem utraque parte bello feſſa, anno MCCCCXCIX. Baſileæ pacis in Leges itum. (*i*)

Annus MD. qui biſſextilis erat, Maximiliano lætiſſimus fuit, cum glorioſiſſimum illi Nepotem dederit Carolum, ejus nominis V. poſtea Imperatorem, ipſa intercalari die S. Mathiæ Apoſtolo Sacra, Gandavi ex Philippo Filio Archi-Duce, & Joanna, Ferdinandi, ac Iſabellæ, Hiſpaniarum Regum Filia natum: futurum aliquando Avi in Cæſarea dignitate Succeſſorem, & non ſolum fatiſcentis Imperii, ſed Catholicæ etiam Religionis adverſus ejusdem hoſtes tutandæ, fortiſſimum columen.

Anno MDIV. ferale Bavaricum exarſit bellum, quo Germania ſuperior fere tota in armis conſtitit, ob relictam a Georgio Divite, Bavariæ Principe, hæreditatem, a Ruperto Palatino & Philippo ejusdem Patre motum; quod Maximilianus Imp. tum ſuis, tum aliorum Principum armis compreſſit, pacemque reſtituit. (*k*)

Anno MDV. Publica Comitia Coloniæ Agrippinæ, magno ſplendore, atque Ordinum omnium concurſu a Maximiliano celebrata. Aderant Eccleſiaſticis e Præſulibus Hermannus Colonienſis, & Jacobus Trevirenſis Archi-Epiſcopi: Conradus Monaſterienſis, Laurentius Herbipolenſis, Georgius Bamber-

genſis,

(*e*) *Hortenſ. Pallavic. in Cæſarib. Auſtriacis.*

(*f*) Maximus Principum omnium Conventus fuit Wormatiæ, ubi auctor iis fuit Bertholdus, ut Spirenſe ad dijudicandas lites tribunal excitaretur. Cum enim ipſemet ſæpe ac diu Imperatoris aulam ſecutus, Archi-Cancellarii per ſe ipſum partes obiviſſet, vidiſſetque maxima cum populorum moleſtia, cauſas ad Imperatoris, qui modo hic, modo illic, & interdum quidem longiſſime eſt, aulam referri, pro inſigni Sapientia ſua perſpexit, proque præſtante ſua eloquentia omnibus perſuaſit, ut fixum firmumque litibus diſceptandis Prætorium, in quo prudentes, jureque conſulti, & incorrupti ſederent viri complures, Spiræ ſtatueretur. *Serarius rerum Moguntiacar. L. V. in Bertholdo Archi-Ep.*

(*g*) *Brower. Annal. Trev. Parte II. ad annum 1495.*

(*h*) *Naucler. libr. cit. pag. 509.* (*i*) *Struv. ubi ſupra pag. 939.*

(*k*) *Joann. Jac. Hoffmann. in Hiſt. Auguſta Impp. Roman. Struv. Period. X. Sect. III. pag. 945. Struuck. Annal. Paderborn. Parte III.*

genſis, Fridericus Ultrajectinus, Chriſtophorus Labacenſis, Petrus Tergeſtenſis, Matthæus Gurcenſis, Chriſtophorus Chiemenſis, Epiſcopi. E Sæcularibus Principibus Philippus Elector Palatinus, cum Ludovico & Friderico, filiis: Fridericus Elector Saxonicus cum Joanne fratre, & Georgio Patruo ſuo: Joachimus Elector Brandenburgicus, cum Friderico Patruo: Ericus Dux Brunſwicenſis: Henricus Dux Lawenburgenſis: Wilhelmus Dux Juliacenſis: Henricus Dux Mecklenburgenſis: Wilhelmus Landgravius Haſſiæ: Joannes Comes Holſatiæ: Philippus Comes de Waldeck, aliorum præterea Comitum, nobiliumque Virorum, ac Legatorum ingens numerus. Actum de pace firmanda, ſopiendisque prioris belli Bavarici reliquiis. Philippus Palatinus (Rupertus, qui præcipua fax belli fuit, anno præcedente inter ipſos militares tumultus e vita diſceſſerat) petita ſuppliciter venia, Cæſari reconciliatus eſt. Dein concordiæ leges dictæ, ſtatuta pœna læſæ Majeſtatis in eos, qui pacem porro violarent. Habita etiam conſultatio de expeditione Italica, deque bello Venetis inferendo. (*l*)

Colonia Imperator in Belgium cum exercitu movit adverſus Carolum Egmondanum, Geldriæ Ducem, qui variis injuriis Philippum Archi-Ducem laceſſiverat. Verum is cognito Cæſaris adventu, cum imparem ſe reſiſtendo vidit, mox arma poſuit, pacem ſupplex petiit, & impetravit. Unde Coloniam Maximilianus ovans rediit, magno ibidem plauſu civium, reſonantibus per totam urbem campanis exceptus. (*m*)

Anno MDVII. Conſtantienſi in conventu Principum decretum eſt bellum in Venetos, tum ob negatum Imperatori, exercitum in Italiam educturo tranſitum, tum ad civitates Imperii, quas occupaverant, repetendas. Magnis illud ſuſceptum animis, lentis tamen progreſſibus ac parum proſperis geſtum: icto dein

Anno MDVIII. Cameraci cum Romano Pontifice, Galliæque & Hiſpaniæ Regibus fœdere majoribus viribus inſtauratum fuit.

Anno MDIX. a Ludovico XII. Gallorum Rege Veneti ad Abduam flumen victi, maxima copiarum parte deleta. Qua ſtrage accepta, adeo fracti ſunt animi ſenatus, populique; ut quæcunque in continenti poſſederant oppida, civitatesque, victoribus relinquerent: atque ita paucorum intervallo dierum ampliſſima ea Reſpublica, & opulentiſſima, omni prope terrarum imperio exuta, atque intra Venetiarum ſuarum anguſtias conſtricta, cum de terreſtri ditione deſperaſſet, de maritima etiam amittenda formidaret. Captæ Urbes, Regionesque, Confœderatos inter Victores diviſæ ſunt. Imperatori Verona, Vicentia, Patavium, atque ea loca, quæ Benaco lacu alluuntur, ceſſere. (*n*)

Maximiliano tamen nec integer, nec diuturnus fuit hujus victoriæ fructus, ob Cæſareanarum in Italia copiarum paucitatem, retardatasque diutius in Germania ſuppetias; unde factum, ut Tarviſio urbe, cum adjacente regione nunquam potiretur, & Patavium non diu retineret, Venetis depreſſos animos rurſum erigentibus, novoque collecto milite amiſſa recuperantibus.

F 2 Anno

(*l*) *Struv. Libr. cit. pag.* 947. (*m*) *Ibid. pag.* 949.
(*n*) *Vide Spondan. Annal. Eccleſ. Tom. II.*

Anno MDXI. Maximilianus, ob ſuſceptum a Julio II. Papa Venetorum Patrocinium, alieniore ab eodem animo fuit, & in ſchisma raptus, coacto contra illum Piſano Conciliabulo tantiſper favit. Aſt altero mox, qui ſecutus eſt, anno ſchisma illud & Conciliabulum averſatus, ad unionem cum Papa & Eccleſia rediit.

Anno MDXII. Comitia Imperii Auguſtæ Trevirorum, ad diem XI. Aprilis habenda, Imperator indixit. Maximo eadem Principum concurſu fuere frequentata: (o) Sed cum ejus anni æſtate flagrantiſſima, ob immenſam hominum undique affluentium multitudinem, (p) contagioſa lues Trevirim infeciſſet, Coloniam verſus, in purioris Cœli regionem translata ſunt.

In hoc Conventu Imperii in decem circulos eſt facta diviſio, quatuor circulis adjectis ad ſex antea conſtitutos. Decreta Maximiliano Imperatori auxilia, communi ſubditorum Imperii contributione præſtanda. Conſtituti Conſiliarii octo, qui in Aula Cæſaris Imperii negotia ad Imperatorem delata curarent, providerentque, ne quid detrimenti caperet Reſpublica Germaniæ. Ex quo Judicium Imperiale Aulicum ſuccrevit.

Reſciſſum fœdus, cum Rege Galliarum Cameraci initum. In blasphemos quoque graves conſtitutæ ſunt pœnæ: & edictum ea de re in quatuor præcipuis anni ſolennitatibus pro Concione proclamari juſſum. Actum etiam de ebrietate, & ei vitio deditis e Principum familia pellendis: De tollendo ſchismate Cardinalium a Julio Papa diſcedentium, abrogandaque auctoritate Conciliabuli Piſani, anno præcedente contra Pontificem convocati. Eum in finem miſſus eſt Romam Matthæus Epiſcopus Gurcenſis, qui de pace cum Pontifice ageret: Schisma & Conciliabulum Imperatoris nomine damnaret, eundemque legitimo Concilio Lateranenſi adhærere profiteretur. (q)

Anno

(o) Præter Campegium, Julii Papæ Legatum, Regumque Galliæ, Navarræ, Angliæ & Poloniæ Oratores, aderant Richardus Trevirenſis, Uriel Moguntinus, Philippus Colonienſis Archi-Epiſcopi: Georgius Bambergenſis, Reinardus Wormatienſis, Wilhelmus Argentinenſis, Ericus Monaſterienſis, Hugo Tullenſis, Matthæus Gurcenſis Epiſcopi: Ludovicus Rheni Palatinus, Albertus Brandeburgicus, Ordinis Teutonici Magiſter: Fridericus Caſimirus, & Joannes Brandeburgenſis Marchiones: Ulricus Dux Wirtembergenſis, Ericus Dux Brunſwicenſis, Joannes Comes Palatinus in Sponheim, Chriſtophorus Marchio Badenſis, cum Erneſto ac Philippo filiis: Itelius Fridericus Comes de Zolleren, Wilhelmus Comes de Fürſtenberg, Ludovicus Comes Naſſovio-Saerbrugenſis, & alii Comites viginti ſex, præter complurium aliorum Epiſcoporum ac Principum Legatos. *Trith. Tom. II. Chron. Hirſ. Browerus in Annal. Trevir.*

(p) Occaſio tanti concurſus populi fuit exhibitio publica inconſutilis & venerandæ Tunicæ Chriſti Domini, Servatoris noſtri. Hujus videndæ, honorandæque, ardentiſſimum quoddam deſiderium Maximilianus Imperator mox ab adventu ſuo, coram Richardo Trevirorum tunc Archi-Epiſcopo teſtabatur: qui proin repetitis ejusdem precibus victus, indictis tamen prius publice ſupplicationibus, ſacrum hunc theſaurum, ſub ara maxima Eccleſiæ Trevirenſis reconditum, & a trecentis jam annis palam non oſtenſum, ſumma cum reverentia denuo produxit: ac Imperatoris primum ac Principum, dein populi univerſi, præ gaudio illachrymantis, venerationi exhibuit. Ad exhibitionis hujus futuræ famam antea divulgatam, tanta excita eſt ex circumjacentibus Regionibus hominum turba, ut, Browero & Maſenio teſtibus, ad centum millia, ſacri iſtius ſpectaculi cauſa Treviros confluxiſſe credantur. *Vide Trithem. Tom. II. Chron. Hirſ. Brower. Tom. II. Annal. Trev. Strunck. Tom. III. Annal. Paderb.*

(q) Vide *in hoc Tomo pag.* 133. Declarationem Maximiliani Imp. ab Epiſcopo Gurcenſi in Concilii Lateranenſis Seſſione III. publice, ſolenniterque pronuntiatam. Cætera Comitiorum horum Acta vide apud *Struvium L. cit. pag.* 962. *&* 963.

Anno MDXV. Cæſar, ut & Imperii commodis ac tranquillitati conſuleret, & novis amicitiis firmaret Auſtriacam Domum, Sigismundum Poloniæ, & ejus fratrem Vladislaum Hungariæ, hujusque filium Ludovicum Bohemiæ, Reges, Viennam Auſtriæ invitatos, digna Regiis hoſpitibus pompa & honoribus excepit. In eo Sereniſſimo Conventu actum præcipue de pace & inter ipſos Principes, & inter eorum Regna novis fœderibus ſancienda: quæ ut ſtabiliretur certius, decretum eſt conjugium Regis Ludovici cum Maria, filia Philippi Regis Hiſpaniæ, Imperatoris nepte: conjugium item Ferdinandi Archi-Ducis, Mariæ fratris, cum Anna, ejusdem Ludovici ſorore. Quo duplici connubio utrimque rato, Maximilianus pactionem antiquam de familiæ Auſtriacæ in Bohemiæ & Hungariæ Regnis ſucceſſione conſtabilitam vidit (r): felicior multo, in Domo Auſtriaca per nuptias tum ſuas, tum Nepotum novis Provinciis locupletanda & amplificanda, quam in veteribus ejusdem poſſeſſionibus bello defendendis.

De Comitiis Auguſtanis anni MDXVIII. agemus in Digreſſione ad finem Sæculi XVI. Tomo ſequente. (s)

Anno MDXIX. Maximilianus Oeniponto Viennam reverſurus, in ipſo itinere, aucto, quo ante tentari cœperat, morbo ad æternitatem abiit, die Januarii XII. Ætatis anno LIX. Imperii poſt Friderici Patris mortem XXV. (t) Princeps, cui, ut Brietius ait, ad magnam gloriam tantum felicitas defuit: (u) Rei bellicæ, bonarumque artium promovendarum ſtudioſiſſimus, & inſignis in Deum pietatis, quam ab infantia uſque ad ultimum vitæ diem tenuit. Primus fuit ex Germaniæ Principibus, qui Illuſtriorum Familiarum Genealogias concinnari, proferrique curavit in lucem. Electoribus author fuit, ut ſinguli ſuis in terris Academias erigerent: quo ejus ſtudio excitati Principes effecere, ut Germania, armorum gloria jam pridem inclyta, dein etiam Artium liberalium, ac Scientiarum ſtudia complecti, & felici ingeniorum proventu florere cœperit. (x) Laudatiſſimum ejus zelum in avita & Catholica Religione tuenda, præter alia illuſtria monumenta, teſtantur extrema ejusdem mandata, qua ultima ante mortem die adſtantibus Principibus præcepit: *Renuntiate Carolo & Ferdinando Nepotibus meis, ut Majorum ſuorum veſtigiis inſiſtentes, Catholicam Religionem adverſus novorum dogmatum auctores & ſectatores, etiam cum vitæ periculo defendant.* (y)

Hiſtoriam de piiſſimo ejus obitu deſcripſit Cuſpinianus. Oratio Funebris, qua laudatus fuit a Joanne Fabro, Ordinis FF. Prædicatorum Theologo, edita eſt *Tomo II. Rerum Germanicarum Marquardi Freheri*, cum altera Georgii Sauromani. Multa in hujus Cæſaris laudem conſcripſerunt elogia Viri eruditi, quorum egregius ſemper & liberaliſſimus Mecœnas fuit. *Vide illos apud Struv. pag. 972. Vide etiam Palat. Aquil. Auſtriac. & Vernul. Virtut. Dom. Auſtr.*

CARO-

(r) *Struvius L. c. pag. 967. Nat. Alex. Hiſt. Eccl. Tom. VIII.*
(s) Datam ex his Comitiis a Maximiliano Epiſtolam ad Leonem X. Papam, de excitatis a Luthero in Eccleſia turbis, vide *hoc Tomo pag. 148.*
(t) *Struv. pag. 972.*
(u) *Philippus Brietius Annal. Mundi, ſeu Chronici univerſalis Tomo II. ad annum* 1519.
(x) *Struv. pag. 923.* (y) *Vernul. in Virtut. Dom. Auſtriac. L. I. c. 1.*

CAROLUS V.

A Maximiliani I. obitu, de Succeſſione & Imperio diſceptarunt apud Septemviros Franciſcus I. Galliarum, & Carolus Auſtriacus Hiſpaniarum Reges. Hujus demum factio prævaluit. In ejusdem creatione, Friderici, cognomento Sapientis, Ducis Saxoniæ virtus enituit ſingularis, cui, ſuſpenſis adhuc inter Carolum & Franciſcum votis, cum a quibusdam deferretur Imperium; (z) ſine verborum ambagibus reſpondit: *Dubitari inprimis a ſe non poſſe, quin electio Galli probibita ſit per Bullam auream; adeoque fruſtra laborari in bac aliter explicanda. Deinde & illud planum eſſe, quod Carolus, Hiſpaniæ Rex, vere ac proprie ſit Princeps Germanicus, tametſi materno titulo ad Coronam Hiſpaniæ evocatus fuerit. Denique & Sole clarius verſari in oculis omnium, quod periculoſis biſce temporibus neceſſe ſit, ejusmodi Imperatorem circumſpicere, qui iſtius faſtigii Majeſtatem & opibus illuſtrare, & magna potentia tueri poſſit. Talem vero inter modernos Germaniæ Principes alium non occurrere, quam Carolum Hiſpaniæ Regem, Auſtriæ Archi Ducem, Belgii totius Ducem.* (zz) Qua ejus collaudata ſententia, omnium ſuffragia in Carolum conſpiravere.

Anno igitur MDXIX. XXVIII. Junii, Francofurti in Æde Divi Bartholomæi Carolus, qui Hiſpaniæ corona potitus jam erat, Romanorum Rex renuntiatus eſt: XIX. tunc annorum adoleſcens, ſed in quo ſupra ætatem eminebant omnia. Miſſus in Hiſpaniam ex Septemviralis Concilii Decreto Fridericus Palatinus, qui eundem ad oblati Imperii curam ſuſcipiendam invitaret. (*a*)

Anno MDXX. Carolus primo vere adornato ex Hiſpania in Germaniam itinere, Menſe Junio appulſus in Belgium, die XXIII. Octobris Aquisgrani ab Hermanno V. Archi-Epiſc. Colonienſi, majorum ritu, Regiis Inſignibus condecoratus fuit. Inde Coloniam digreſſus, publica indixit Comitia, anni ſequentis initio Wormatiæ celebranda.

Anno MDXXI. Cœpta in Januario Wormatiæ Principum conſultatio, & in Majum uſque protracta. Conſtituti Ferdinandus Archi-Dux Auſtriæ, Caroli Frater, & Fridericus Palatinus, qui pro Cæſare, in Hiſpanias abituro, poteſtate vicaria Rempublicam adminiſtrarent: definita eorundem auctoritas: deſignati, qui Conſiliis adeſſent: etiam Septemviros, ubi res poſceret, convocandi facultas tributa. Variis deinde legibus, quæ injuria temporum obſoleverant, ſuus reſtitutus eſt vigor. Monopolia ex Imperio proſcripta. Conſtricta fœneratorum rapacitas. Monetæ cudendæ præſcripta ratio. Veſtium luxus & conviviorum coercitus. Externæ militiæ ſtipendia Germanis, lata exilii lege, interdicta. (*b*)

De Religionis poſthæc diſſidiis actum. Accitus Wormatiam (*c*) data fide publica Martinus Lutherus: ſed paucos poſt dies propter pertinaciam rurſum abeſſe juſſus, publicoque edicto ab Imperatore (*d*) proſcriptus eſt. Severiſſimæ

(z) *Briet. in Annal. Mundi ad annum* 1519.

(zz) *Palat. in Aquil. Auſtr. Sabin. de elect. Caroli V.* (*a*) *Struv. L. cit. pag.* 970.

(*b*) *Struv. pag.* 976. *Maſen. Hiſt. Caroli V. & Ferdin. L. I. pag.* 42.

(*c*) De actis Wormatiæ in cauſa Lutheri vide plura *Tomo ſequente in Digreſſione, ad finem Seculi XVI.*

(*d*) Edictum Caroli V. contra Lutherum, ejusdemque fautores, vide *boc Tomo pag.* 182.

mæ in eo edicto, etiam in Lutheri fautores, latæ ſunt leges: ſed cum nimis adulta jam eſſet Lutherana factio, & latiſſimè propagata; effectu caruere, exorto præſertim, hoc ipſo anno, inter Carolum & Franciſcum I. Galliæ Regem graviſſimo bello, quo Imperatoris plures in exercitus diſtractæ ſunt vires, & potentia imminuta.

Initium belli a Gallorum Rege factum. Hic Hiſpanorum inteſtinis motibus adverſus Carolum uſus, miſſo exercitu, Navarræ Regnum occupavit. Inde a Gallis in ipſius etiam Caſtellæ fines tentata expeditio: ſed ab Hiſpanis gravi cæde repreſſi, Aſparro Belliduce, cum Nobilibus permultis, capto, non e Caſtella ſolum, ſed univerſa etiam e Navarra ejecti ſunt. (*e*)

Cladem hanc mox altera apud Inſubres excepit poſt initum a Carolo Cæſare cum Leone Pontifice fœdus, Gallis, qui ſub Lautrechio militaverant, amiſſa Parma, Placentia, & urbe Mediolanenſi pulſis.

Anno MDXXII. In Italia nova Gallis ad Bicocam villam illata ſtrages. Genua etiam ejecti, Cæſareanis eam urbem occupantibus. Creſcunt interim abſente Carolo Imp. in Germania Lutheri & Lutheranorum motus, eorumque ſecta, auctoribus Carolſtadio, Thoma Muntzero, aliisque, novas in ſectas diſcinditur. (*f*)

De Comitiis Norimbergenſibus hujus & ſequentis anni a Ferdinando Archi-Duce convocatis, de propoſitis in eisdem centum gravaminibus, aliisque in cauſa Lutheri deinde geſtis, *vide Digreſſionem Tomo ſequente.*

Anno MDXXIV. Victi iterum Galli in Inſubria ad Eporediam. Cecidit eo prælio Bajardus, Dux inter Gallos ab animi robore celeberrimus: de quo Brietius ait, quod meliorem eo viro, & fortiorem iſta ætas viderit neminem. (*g*)

Anno MDXXV. Galli ad Papiam cæſi. Franciſcus I. Rex captus, cum Henrico Rege Navarræ, Franciſco Borbonio, Mommerancio Mareſcallo, aliisque plurimis. Octo Gallorum millia aut ferro, aut in Ticino fluvio periere. Ex Cæſarianis ad ſeptingentos tantum deſiderati. (*h*)

Eundem hunc annum Germaniæ funeſtiſſimum fecit bellum Ruſticorum, prætenſa libertate Evangelica, motum: inſtigante Muntzero, Lutheri diſcipulo geſtum: & non niſi centum millium cæde, ferali novi Evangelii fructu, reſtinctum. Muntzerus, ejusque ſocius Pfeifferus, uterque apoſtata, capti, & Mulhuſii capite plexi. (*i*)

Anno MDXXVI. Hungaris graviſſima clade a Solymanno Turcarum Imp. proſtratis, Ludovico Rege in fuga ſubmerſo, Regnum a Mahometano Victore fœde vaſtatum, Ferdinando Archi-Duci Caroli Cæſaris fratri ceſſit.

Anno MDXXIX. tandem optata diu pax inter Rom. Pontificem, Carolum V. Imp. & Franciſcum I. Regem Galliæ coaluit magno Chriſtiani orbis gaudio, utinam magis diuturno!

(*e*) *Spondanus in Annal. Eccleſ. ad h. annum.* (*f*) *Spondan. ad annum* 1522.
(*g*) *Brietius in Annal. Mundi.* (*h*) *Spondan. in Annal. Eccl. & Briet. l. cit.*
(*i*) *Spondan. ad ann.* 1525. ubi addit: Pfeifferum in erroribus obſtinatum interiiſſe: Muntzerum vero pœnitentem errores revocaſſe, Confeſſione facta, Communionem ſub una ſpecie ritu Catholico ſumpſiſſe: monitis Principibus, ut majore clementia erga miſeros Ruſticos & Colonos uterentur.

Hoc eodem anno Solymannus poſt occupatam denuo, ſtimulante Joanne, Wayvoda Tranſylvaniæ, Ferdinandi æmulo, Hungariam, Viennam Auſtriæ obſedit. Hanc autem Philippus Rheni Palatinus, Nicolaus Comes Salmenſis, & Guillelmus Rogendorffius tam ſtrenue, fortiterque defenderunt; ut poſt acerrimam viginti dierum oppugnationem, Solymannus obſidionem ſolverit, & exercitum, ſexaginta ſuorum millibus imminutum, reduxerit.

Anno MDXXX. Carolus Imp. Bononiæ a Clemente VII. Papa Auguſtus dictus eſt, & Cæſarea corona redimitus 24. Febr., eadem die, quam olim natalem, ac perſæpe dein magnis, proſperisque eventibus fauſtiſſimam habuit.

De Comitiis hujus anni Auguſtanis, & oblata in illis a Principibus Proteſtantibus Confeſſione ſuæ fidei, agemus *in Digreſſione ſub finem Sæculi XVI.*

Anno MDXXXI. Colonienſibus in Comitiis ipſo ſolenni Epiphaniæ, ac trium Regum die a Principibus, reclamante tamen Duce Saxoniæ, Ferdinandus, Caroli frater, Romanorum Rex renuntiatus eſt, indeque Aquisgranum perductus, XI. Januarii Corona Regia, poſt Hungaricam ac Bohemicam, tertia donatus. (*k*)

Anno MDXXXII. Comitia Ratisbonenſia. In his ob imminentem Turcarum in Pannoniam irruptionem, magis ex uſu temporum, quam ex re Chriſtiana, ſancita lex eſt; ut uſque ad Generale Concilium, nemo alteri ob fidei cauſam negotium faceſſeret. Totis dein conatibus in bellum Turcicum arma & ſubſidia corrogata, maximique facti apparatus: quorum tamen magnitudini eventus non reſpondit alius, quam quod Solymannus, qui ſexcentorum millium exercitum ducere ferebatur, accepta, Chriſtiani roboris adverſum ſe adventantis fama, reflexerit iter, bellumque omiſerit. (*l*)

Anno MDXXXV. Carolus Imp. claſſe ſeptingentarum navium Barbaroſſam Solymanni Archithalaſſum, Italiæ & Hiſpaniæ oris infeſtum, in Africa vicit, Tuneto ejecit, Mulleaſſen Regno reſtituit, quo eum Barbaroſſa privaverat: & viginti Chriſtianorum captivorum millia in libertatem aſſeruit. (*m*)

Anno MDXXXVI. Novis iterum ex Sfortiæ Ducis Mediolanenſis obitu, jactis belli ſeminibus, Carolus cum exercitu movit in Galliam, quam deſerere mox iterum debuit, multis ſuorum millibus ob annonæ penuriam morbo abſumptis. (*n*)

Anno MDXXXVII. Chriſtianis ſe ſe invicem lacerantibus, eorundem exercitui ad Eſſeckium a Turcis funeſtiſſima illata clades. (*o*)

Anno MDXXXIX. Reſtituta apud Nicæam inter Carolum V. & Franciſcum I. pace, maritimum in Turcas decretum eſt bellum. Maximis ſumptibus naves centum, ducentæ Triremes, cum quinquaginta millibus hominum in hoſtem ductæ. Obvia fuit inimica claſſis: victa fuiſſet, ſi Chriſtianorum Duces auſi fuiſſent vincere. Sed Andrea Auria, Hiſpanarum navium Præfecto, certamen detrectante, non ſine dedecore diſceſſum eſt. (*p*)

Anno

(*k*) *Struv. pag.* 1018. (*l*) *Brower. Annal. Trevir. Parte II.*
(*m*) *Struv. p.* 1024. *Maſen. in Hiſt. Caroli V. & Ferdinandi I.*
(*n*) *Spondan. Annal. Eccleſ. Briet. Annal. Mundi.* (*o*) *Briet. L. cit.*
(*p*) *Briet. L. cit. ad ann.* 1539. *Horat. Turſellin. Epiſt. Hiſtoriar. ab orbe cond.*

Anno MDXLI. altera in Africam a Carolo ſuſcepta expeditio, deſiderato tamen eventu fruſtrata, tum ob tempeſtates, quibus naves: tum ob aeris inclementiam, qua milites, magna parte perierunt. (*q*)

Anno MDXLII. nova inter Carolum & Franciſcum bella in Belgio.

Anno MDXLIV. nova inter eosdem pax, animis tamen nondum omnino pacatis inita:

Anno MDXLVI. Lutheranorum ſecta uſque adeo jam invaluerat, ut omnis fere Germania & a Religione, & a Cæſare defecerit. Principes defectionis Fridericus Dux Saxoniæ, & Philippus Haſſiæ Landgravius. Ab his, aliorum ſimul adjutante opera, ingens adverſus Cæſarem conſcribitur exercitus (*r*), illique, minus tunc ad reſiſtendum parato, bellum denuntiatur (*ſ*): quod tamen ipſorummet Lutheranorum diſcordia, metuque retardatum fuit.

Anno MDXLVII. Cæſar, accito ex Italia, Hungaria, & Belgio milite auctus, primo vere in Fridericum Saxonem feſtinatis itineribus movit, quem ubi VII. Kal. Maji ad Albim flumen aſſecutus fuit prope Mulbergam, continuo ſolis equitum turmis, nullo tormentorum, nullo pedeſtrium copiarum præſidio, adortus, totum prope inimicum agmen, CCCC. duntaxat fuga dilapſis, pari virtute ac felicitate delevit. Fridericus Dux, cum Erneſto Philippi Brunſuicenſis filio, in acie captus, idemque dein ſuffragii jure, in Mauritium translato, boniſque ſpoliatus fuit. Nec multo poſt Philippus Haſſiæ Landgravius, Friderici territus fato, Cæſari ſe dedidit. (*t*) Diu ambo a Carolo in cuſtodia detenti.

Multa fuere in ea victoria, quæ Divina ope potius, quam humanis viribus relatam perſuaſere. Cæſar ipſe Carolus DEO tribuendam profeſſus, notum illud Julii Cæſaris poſt Aſiaticam victoriam Symbolum, modeſte deflexo lemmate, uſurpabat: *Veni*, inquiens, *Vidi*; [illegible] DEUS *vicit.* (*u*)

Inde ad Kal. Septembris indicta fuere Auguſtæ Comitia, eademque in annum ſequentem protracta. Adfuere raro exemplo Electores omnes, & inter alios Adolphus Colonienſis, qui Hermanno Wedano, nuper ob hæreſin, & Archi-Epiſcopali dignitate, & Electoralis ſuffragii jure privato, ſucceſſerat, ac Mauritius, Friderico Saxoni a Carolo ſuffectus. Comprimis actum de Synodo Tridentina, quæ inchoata jam fuerat, communi conſenſu ab Imperii Statibus recipienda. (*x*) Hac autem Synodo, ob contagionis metum, Bono-

(*q*) *Brict. Libr. cit. ad annum* 1541.

(*r*) Cenſebantur eſſe in armis pro Proteſtantibus LXXX. millia peditum, & equitum X. millia, cum CXXX. tormentis; quibus Cæſarem commode e Germania potuiſſent arcere; ſed aliquot dierum mora ferias fecit, exercitum ſuum coadunandi. *Struv. pag.* 1046. *ex Caraffa.*

(*ſ*) Hoſtili more veteri Germanico, epiſtola ad amentum teli alligata, Cæſari miſſa, inimicitias denuntiant: & repente proſiliunt ad arma; tantasque breviſſimo temporis ſpatio coegere manus, ut antequam ex Pannonia, Italiaque Cæſaris adventarent copiæ, imparatus Ratisbonæ Cæſar, ni Deus conſilium eripuiſſet, opprimi potuerit. *Brower. Annal. Trev. Part. II.*

(*t*) *Struv. pag.* 1048. *Brower. ibid.*

(*u*) *Maſen. in Hiſt. Caroli V. & Ferdinandi I.*

(*x*) In Conventu Auguſtano Imperator Carolus deliberationes menſe Septembri exorſus eſt, fuitque præcipuum caput, de quo ab initio Imperii ſemper Carolus egerat, ut contro-

Digitized by Google

Bononiam translata, ne quid interea, dum Tridenti reſtauraretur Concilium, Germaniæ Eccleſia pateretur detrimenti, tenendam interim fidei quandam formam, non optimo conſilio, Principibus obtulit: famoſum ſcilicet libellum, communi vocabulo INTERIM appellatum. Promulgatus hic quidem in iſtis Comitiis fuit; Neutri tamen parti, nec Catholicis, nec Proteſtantibus ſatisfecit. Adhæc ſingularem a Principibus, maxime ſacris, requiſivit curam, ut collapſos Ordinis Eccleſiaſtici mores, ac multiplicia, quæ inde ad populum emanaſſent, exempli pravi detrimenta, quamprimum reſarcirent, propoſita ipſis eam in rem Formula Reformationis (y). Pio utrumque ſtudio factum a Carolo; ſed extra forum.

Anno ineunte MDL. Julius III. Papa, Paulo III. ſuffectus, mox ab adepto Pontificatu Oecumenicæ Synodi Tridentum revocandæ, promovendæque curas ſuſcepit. Convocata propterea rurſum Auguſtam a Cæſare Comitia, in iisque Principes de retinenda, Concilii Decretis obtemperandi voluntate, ac de rebellibus & immorigeris ex legum ſeveritate puniendis, commoniti.

Anno MDLI. cœpta feliciter Synodi proſecutio, ſed mox iterum, abrumpenda, ob initum hoc anno a Mauritio, quem nuper Septemvirali dignitate Cæſar exornaverat, & aliis quibusdam Proteſtantibus Principibus, cum Henrico II. Galliarum Rege, adverſus Cæſarem, clandeſtinum fœdus. Prætenſæ fœderi cauſæ: diuturna Landgravii in captivitate detentio, & Germanicæ Nationis ſuppreſſa libertas.

Anno MDLII. Fœderatorum iſtud bellum apertas in flammas erupit. Henricus Rex Tullum, Virodunum, ac Metas occupavit. Mauritius Auguſtam Vindelicorum poſt paucorum dierum obſidionem, deditione accepit, indeque celeritate maxima movens Oenipontum, ubi Cæſar cum Ferdinando morabatur: tantum his terroris injecit; ut impedimentis omnibus Mauritianæ prædæ relictis, intempeſta nocte diffugerint. (z) Atrociſſimo bello per cæteras Catholicæ potiſſimum Germaniæ Provincias diffuſo, Paſſavienſis tandem in avitæ Religionis detrimentum extorta pax eſt: cui Ferdinandus, duræ neceſſitati illachrymans, Carolus vero Cæſar nunquam, ſubſcripſit.

Pacata Germania, Cæſar ad Lotharingiæ urbes recuperandas adjecit animum, ingentique parato exercitu, qui C. millia peditum: equitum vero millia XII. numerabat, Metas properavit. Sed hic fixam felicitati ſuæ, gloriæque metam reperit. Ad XI. Kal. Novembris urbem obſidendo cinxit, cumque ad finem uſque Decembris oppugnationem, infelici ſucceſſu, in ſumma frigoris acerbitate protraxiſſet, viſa immani ſuorum, tum obſeſſorum armis, tum morbis intereuntium ſtrage, ultima menſis & anni die obſidionem ſolvit, militemque ad Hyberna reduxit.

Anno MDLV. Imperator, mundanarum jam rerum pertæſus, totius adminiſtrationem Belgii, convocatis ad id Proceribus, in Philippum filium tranſtulit:

controverſiæ Religionis per Synodum tandem tollerentur: & interim, dum de Religione controverſiæ in Synodo explicarentur; Pax aliqua inter Ordines Germanicos conſtitui poſſet. Primum igitur petiit, ut promitterent Principes, ſe Synodo obtemperaturos eſſe. *Chytræus L. XVI. pag.* 422. Promiſerunt, & affirmarunt juramento. *Vide Brower. L. cit. ad h. annum.*

(y) Formulam hanc Reformationis vide *hoc Tomo VI. pag.*

(z) *Briet. L. cit.*

ſtulit: nec diu poſt Hiſpaniarum etiam, & quæ ultra Oceanum apud Indos obtinuerat Regna, eidem tradidit gubernanda: Imperii vero cura, titulum duntaxat Cæſaris reſervans, Ferdinando fratri commendata, profectus eſt in Hiſpaniam, ibique in S. Juſti Monaſterium ſeceſſit, per ſpatium vitæ reliquum DEO, & ſibi vacaturus.

Anno demum MDLVII. ſolenni a Carolo Imperii abdicatione per Legatos Francofurti coram Septemviris facta, Ferdinandus Imperator ſalutatus eſt. Carolus autem magnis paſſibus in ſacra ſua ſolitudine ad vitæ finem decurrens, hoc ipſo anno eundem attigit die Septembris prima & vigeſima, Sancto Matthæo Apoſtolo ſacra. Vixit annis LIX. Imperavit XXXVII. Cæſar virtute ac felicitate nemini ſecundus, a Paulo III. Papa in frequenti Cardinalium conſeſſu *Maximi* ac *Fortiſſimi* titulo, ex rerum geſtarum merito honoratus. (a)

FERDINANDUS I.

IMperium, quod, communicatis cum Carolo V. fratre curis, adminiſtraverat jam dudum, poſt ejus obitum ſolus regendum ſuſcepit annos natus quinque & quinquaginta. Primam lucem vidit Compluti anno MDIII. X. Martii, Auſtriacos inter Archi-Duces primus Hiſpano ſub Cœlo genitus (b): a pietatis, prudentiæ, manſuetudinis, vigilantisque & indefeſſæ aſſiduitatis laude plurimum commendatus, Catholicæ vero & avitæ Religionis tuendæ Studioſiſſimus.

Anno MDLIX. convocatis Auguſtam Comitiis, defuncto Carolo V. fratri magna pompa parentavit cum Imperii Proceribus, ac totius fere Europæ Principum Legatis: Laudante funus Ludovico Madrutio, Tridentino Epiſcopo, qui dein in S. R. E. Cardinalium Collegium cooptatus fuit. Hoc in fratrem pietatis officio perfunctus, ad reſtituendam in Germania veræ fidei unitatem curas intendit, egitque cum Principibus de Oecumenica Synodo, quam ſuis apud Pontificem ſtudiis denuo inſtaurandam pollicebatur, dummodo ipſi ejusdem Synodi Sententiis aſſentiri vellent, & Decretis inſiſtere. Optatiſſimum id quidem Principibus Catholicis & Orthodoxis: Verum Proteſtantes, præoccupato Lutheranis erroribus animo, & in iisdem retinendis obfirmato, ſancitam in Auguſtanis Comitiis libertatem Religionis ſtabiliri maluere. Quare Ferdinandus Imperator proteſtatus palam fuit, per ſe non ſtare, quominus omnes, quod tamen maxime cupiebat, veram rectamque reverterentur ad fidem: neminem a ſe invitum cogi. (c)

Anno MDLXI. Eodem veræ Religionis reducendæ ſtudio incitatus Ferdinandus Legatos miſit Naumburgum ad Salam, ubi Confeſſionis Auguſtanæ Principes ad communem de fidei cauſa conſultationem convenerant. De duobus hic punctis actum. Primum erat de Auguſtana Confeſſione communi ſubſcriptione renovanda & confirmanda. Alterum de Concilio Tridentino, ad quod Pontifex Pius IV. & Cæſar invitabant, vel adeundo, vel repudiando. In primo parum concordes diſceſſere: concordes in altero, dum communi conſenſione repudiarunt veritatem, in Legitimo & Oecumenico Concilio, in & a Catholica, vera Chriſti Eccleſia ipſis oblatam: extra quam tamen Eccleſiam vera do-

(a) *Maſen. Hiſt. Carol. V. & Ferdin. I.* (b) *Hortenſ. Pallav. Cæſar. Auſtriac.*
(c) *Briet. ad h. annum.*

ctrinæ concordia nec hucusque reperiri a Proteſtantibus potuit, nec unquam reperietur.

Anno MDLXII. indicta a Ferdinando Comitia Francofurti. In his Maximilianus, Ferdinandi filius, magnæ virtutis Princeps, & ſingularibus animi, corporisque præditus ornamentis, ſumma Septemvirorum voluntate Romanorum Rex renuntiatus, ibidemque die 30. Novembris, Sancti Andreæ Apoſtoli honoribus conſecrata, in D. Bartholomæi templo, ab Archi-Epiſcopo Moguntino Regali diademate donatus. Septembri menſe præcedente, die 20., Bohemicam coronam obtinuerat Pragæ: Septembri item anni ſequentis die 8. accepit Hungaricam Poſonii: atque ita uno non integro vertente anno, coronam tergeminam retulit. (*d*)

Annus MDLXIV. Ferdinando Cæſari & vitæ, & Imperii poſtremus fuit. Viennæ deceſſit VIII. Kal. Auguſti, die feſto Sancti Jacobi, uti ante prædixerat. Vixit annos ſexaginta, menſes novem & aliquot dies. Imperavit annis ſeptem. Princeps Religioſiſſimus, & Eccleſiæ cumprimis amans, cujus pacem non ſemel ſuo antepoſuit Imperio.

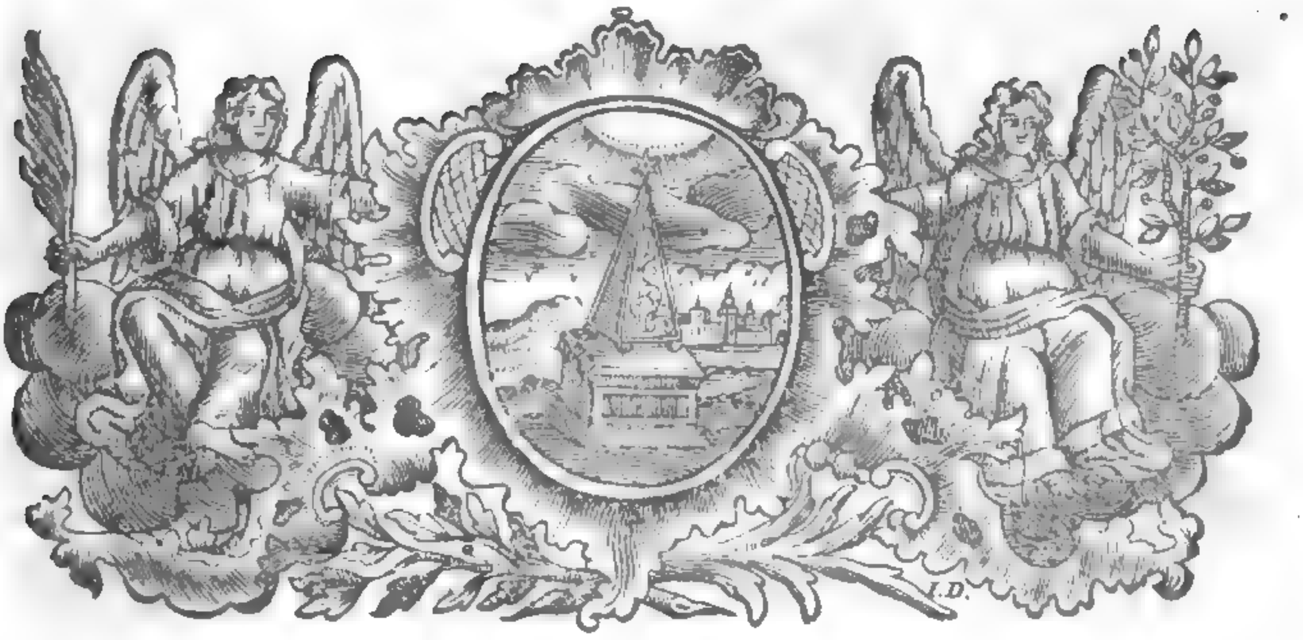
FINIS SERIEI REGUM ROMANOR.

(*d*) *Struv. Corp. Hiſt. Germ. pag.* 1094. *in not.*

AD LECTOREM.

Statueram equidem, Sæculi XVI. Conciliis præmittere Chartam Chorographicam Epiſcopatuum, in Germania poſt Lutherum ſuppreſſorum, novorumque deinceps erectorum, una cum explanatione hiſtorica; ſed cum hic Tomus ob Synodorum, eodem Sæculo celebratarum & multitudinem, & amplitudinem, non attigerit eos annos, in quibus iſta tum antiquorum Epiſcopatuum ſuppreſſio, tum erectio novorum confecta, penitusque conſummata fuit: utramque Tomo ſequenti reſervandam putavi. In eodem ſub finem Sæculi XVI. pro Digreſſione dabimus brevem Epitomen rerum, in cauſa Lutheri & Sectatorum ejus toto eo Sæculo geſtarum. Nolui eam narrationem mutilam hic exhibere, & ad annum MDLXIV., ultra quem hujus Tomi Concilia non excurrunt, abrumpere: gratius Lectori futurum ratus, ſi integram rerum ſeriem, uno & continuo ordine, ſubjectam oculis cerneret. Notationes quod attinet, in his parcior eſſe malui, quam ſuperfluus, Harduini, aliorumque Synodographorum ſecutus exemplum. Si hærere vellemus ad ſingula, quæ moderno hoc Sæculo quibusdam revocanda videntur ad criſin; immenſum futurum eſſet hoc opus. Hæc, Benevole Lector, paucis te monitum volui. Vale, & fave.

CON-

CONCILIA GERMANIÆ.

SÆCULUM XVI.

SYNODUS PATAVIENSIS

Anno Chriſti MDIII. Alexandri VI. PP. X. Maximiliani I. Imp. IX.

Hujus memoriam Synodi his verbis refert Hanſizius Germ. Sacræ Tom. I. pag. 600.

Anno MDIII. Wigileus (*) (Patavienſis Eccleſiæ Epiſcopus) invitat Clerum ſuæ Diœceſis, etiam Prælatos cujuscunque ſtatus ad Provincialem Synodum in Mautern oppidulo ſuo, Dominica *Miſericordia Domini* proxime ventura, pro corrigendo vitiis dedito Clero celebrandam. Datum Pataviæ ſub majori Decreto Anno Domini 1503. Kal. Febr.

Sed eo Conventu tunc impedito, idem Epiſcopus Synodum pro Reformatione Cleri de Mauttarn in Pataviam transfert eo fine, ut omnes tam ſupra, quam infra Anaſum conſtituti illuc confluant ad viſitationem B. MARIÆ; ibi in ſoli-

(*) Wigileus Fröſchel de Marzols, nobilis Bavarus, anno 1500, Patavienſem Cathedram unanimi Collegarum ſuffragio adeptus, eandem uſque ad annum 1517. cum magna ſapientiæ, probitatis, liberalitatis & juſtitiæ laude tenuit. Anno 1490. Chriſtophoro Schachnero ad Pontificalem Patavienſis Eccleſiæ dignitatem evecto in Decanatu ſucceſſerat. Eo in officio dum reformandis Cleri moribus ſe ſe impendit, a Canonicis quibusdam ejusdem Eccleſiæ, inita conſpiratione mancipatus eſt carceri. *Poſtea dimiſſus tanquam innocens, & ſublimatus in Epiſcopum, nunquam vindicavit ſe de adverſariis; ſed imitatus* eſt *patientiam ſui Patroni S. Stephani.* Ita Auctor Appendicis Schritov. *apud Hanſiz. pag. 598.*

ſolitæ ſuæ reſidentiæ Curia compareant. Impedimentum autem Synodi prioris in Mauttern fuerat, quod Epiſcopus in obſequio Regis Romanorum Ratisbonæ Judicio Cameræ Regalis præeſſe cogebatur, aliisque rationabilibus intervenientibus cauſis. Actum in Civitate noſtra Patavienſi Anno Domini 1503. 10. Aprilis.

Hæc Hanſizius.

CONCILIUM BASILEENSE

Eodem anno Chriſti MDIII.

Prologus in Statuta Synodalia.

CHRISTOPHORUS, (*) DEI GRATIA EPISCOPUS BASILEENSIS, UNIVERSO CLERO NOSTRO SALUTEM.

POntificale noſtrum requirit officium, ut vitæ & morum totius Cleri noſtri ad ſuam, ac populi Nobis, & eidem ſubjecti ſalutem, præcipuam curam, ſingularemque reſpectum habeamus: Quod in ſancta Congregatione (quam Synodum vocant) convenientius fieri poſſe videtur. Sicut enim olim ante Conſtantini Magni tempora, Chriſtianitas in diverſas hæreſes ſciſſa eſt, propterea quod non erat Epiſcopis in unum conveniendi data libertas: ſic & multas vitiorum ſpinas inter Eccleſiaſticos & populares creſcere timendum eſt, quia Sacerdotes ab Epiſcopis, cæterisque Prælatis ſuis non convocantur: dum Synodi per Epiſcopos juxta eorum officium non celebrantur: dum Conſtitutiones Synodales non pateſiunt: dum nulla fit ad virtutes exhortatio, nulla vitiorum reprehenſio, nullum de populi vita & converſatione ſcrutinium, nulla de ſtatu & diſpoſitione Eccleſiarum & Beneficiorum, Divinique cultus inquiſitio. Quapropter ut facilius & felicius (Domino DEO cooperante) Nobis liceat priſtinum Eccleſiarum noſtræ Diœceſis decus reſtituere, Cleri honeſtatem fovere, antiquas & pene obliteratas Conſtitutiones innovare; de Venerabilium Fratrum Eccleſiæ noſtræ, Decani & Capituli conſilio & conſenſu, Synodum Sanctam jam dudum vitio temporum interpolatam, ad DEI laudem, animarumque ſalutem imprimis celebrare, Statutaque Synodalia publicare decrevimus. Et ne fortaſſis quispiam de Clero noſtro, excuſationem amodo quærat, Conſtitutionum Synodalium a ſe non obſervatarum, propter earum ignorantiam, aut oblivionem (memoria enim hominum labilis eſt) curavimus antiquis Synodalibus Statutis nova quædam addere, ea ſimul in unum congerere, in ordinemque ſequentem diſſeminare, ut ex illis quisque Sacerdotum & Clericorum manifeſte cognoſcat, quod ſuum ſit officium, quid ars artium (animarum ſcilicet cura) requirat, quid ad vitam & honeſtatem Cleri pertineat, & quæ ad conſervanda, tum temporalia, tum ſpiritualia ipſarum Eccleſiarum bona conducere videantur. Vos itaque univerſos & ſingulos Nobis ſubjectos (præcipue vero Curatos) auctoritate noſtra ordinaria in virtute ſanctæ obedientiæ, in Sacerdotii ſuſceptione præſtitæ, pie in Domino JESU exhortamur, & diſtricte requirimus, ut his noſtris Conſtitutionibus deinceps pro Synodalibus uti, illas memoriæ commendare, in eisque legendis vos ipſos exercere, atque omni ſtudio tanquam Chriſtiani & honeſti Sacerdotes, obedientesque filii humiliter obſervare velitis. Quilibet etiam ex Decanis, in Capitulis ruralibus, illas Confratribus ſuis publicare, legere, communicare & interpretari, omni excuſatione ceſſante benevole ſtudeat, & benigne laboret. In hoc facturi eſtis rem Deo gratam, Nobis jucundam, vobis ipſis honorificam, & Eccleſiis, Beneficiisque

(*) Chriſtophorus ab Uttenheim, ſexageſimus Baſileenſis urbis Epiſcopus, laudatiſſimus Caſpari de Rheinach anno 1502. defuncti Succeſſor. Reſignavit Pedum Baſileenſe anno 1527. *Bucelinus in German. Sacr.*

Digitized

ciisque veſtris ſalutarem. Exemptos denique, aut exemptione ſua abutentes, ad finem epiſtolæ Sancti Bernardi quadrageſimæ ſecundæ, paterne remittimus, quam dedit ad Archi-Epiſcopum Senonenſem; cujus principium eſt: Placuit præſtantiæ veſtræ. Datæ in civitate noſtra Baſileenſi, quinto Calendas Octobris, Anni ſalutiferæ Chriſti Nativitatis Milleſimi quingenteſimi tertii.

TITULI STATUTORUM SYNODALIUM.

I. De Summa Trinitate & Fide Catholica.
II. De officio Decani, Camerarii, vel Juratorum.
III. De Conſtitutionibus.
IV. De regentibus curam animarum.
V. De Petitoribus ſive Stationariis.
VI. De executione Citationum, aliorumque Proceſſuum, vel Mandatorum a Nobis, vel Curia noſtra emanantium.
VII. De renunciatione Beneficiorum.
VIII. De temporibus Ordinationum.
IX. De Filiis Presbyterorum, vel aliis illegitime natis.
X. De officio Conſervatorum, vel Judicum delegatorum.
XI. De Majoritate & Obedientia.
XII. De Judiciis.
XIII. De Foro competenti.
XIV. De Probationibus.
XV. De vita, vel honeſtate, vel veſtitu Clericorum.
XVI. De Clericis non reſidentibus.
XVII. De congrua portione.
XVIII. De Inſtitutionibus.
XIX. De rebus Eccleſiæ non alienandis.
XX. De Decimis.
XXI. De Teſtamentis.
XXII. De Celebratione Miſſarum.
XXIII. De Regularibus.
XXIV. De Procuratoribus Eccleſiarum.
XXV. De Judæis.
XXVI. De Adulteriis, vel Fornicationibus.
XXVII. De Presbyteris ſæcularibus, vel Religioſis ſermonem ad populum facientibus.
XXVIII. De ſententia Excommunicationis.
XXIX. De Interdicto.
XXX. De Excommunicatis vitandis, vel interdictis obſervandis.
XXXI. De procurandis Statutis iſtis Synodalibus.
XXXII. De temporibus, quibus nuptiarum ſolennitas interdicta eſt: de Feſtis, vel Jejuniis.
XXXIII. De Caſibus Papalibus, vel Epiſcopalibus &c.

Statuta Synodalia Baſileenſia.

TITULUS I.

De Summa Trinitate, & Fide Catholica.

Peccatis fidei contrariis reſiſtatur: ſimplices in fide inſtruantur, & ut in ea firmiter maneant, ſunt docendi.

CUm Fides Catholica (quam Clerici, præcipue Curati etiam explicite, vel Laici ſaltem implicite, prout Sancta univerſalis ſentit Eccleſia, firmiter credere tenentur) totius Chriſtianæ Religionis fundamentum exiſtat, volumus Canonica Statuta contra abominandum idololatriæ flagitium, contra terribiles & horrendas DEI ac Sanctorum blaſphemias, contra ſuperſtitiones, ſortilegia, incantationes, Phythonum, & Phythoniſſarum divinationes, jam dudum edita, ab univerſis Nobis ſubditis diligentiſſime obſervari. De hujuſmodi quoque peccatis, vel cæteris Chriſtianæ fidei contrariis, volumus in confeſſionibus ſolertem fieri inquiſitionem, reoſque, & in his culpabiles ad deſiſtendum ſedulo admoneri, atque ſi neceſſitas poſtulaverit, auctoritate noſtra compelli. Hortamur etiam, vel ex paterno zelo requirimus omnes Diœceſis noſtræ Curatos, ut fidei articulos fideliter doceant ſuos ſubditos, eiſque perſuadeant, ut in ea fide conſtanter, vel religioſe vivant, fidem hanc certiſſimam, atque Evangelium veraciſſimum eſſe, nequaquam dubitent. De fide nec temere, aut ſcrupuloſe, ſed neque jocoſe diſputent: animam hominis eſſe immortalem: poſt hanc brevem vitam, alteram, bonis beatam, malis vero miſerrimam in ſempiternis ignibus eſſe præparatam, certo cognoſcant. Et ſi ſubditi quandoque potiſſimum in agone circa Benedictiſſimam TRINITATEM, circa Sacramenta

Digitized by Google

menta (præſertim Euchariſtiæ) vel de aliis hujus generis fidei myſteriis, aut in aliquo ejus articulo, qualemcunque temptationem ab humani generis hoſte paſſi fuerint, quod firmiter inhæreant, firmiſſime credant, quidquid & quomodo Eccleſia ſancta credit: idque eis ſufficere non dubitent, nec ab ea declinent, diaboli jacula vel ſuggeſtionem fortiter repellant, vel non curent, Domino Deo, & ſuæ ineffabili miſericordiæ ſeſe committant, ſicque in fide ſtabiles, in ſpe firmi, & in charitate Dei ac proximi perſeverantes feliciter moriantur.

TITULUS II.

De officio Decani, Camerarii, vel Juratorum.

Nomina Beneficiorum ultra tempus juris vacantium intimentur Epiſcopo, vel ejus Vicario.

Statuimus, ut Decanus ruralis Nobis, vel Vicario noſtro, nomina Beneficiorum, quæ infra ſuum Decanatum, ultra tempus juris vacaverint, intimare procuret, ſimul & cum nominibus collatorum hujusmodi Beneficiorum: ſimiliter etiam nomina eorum, qui vigore literarum Apoſtolicarum, vel Legatorum, vel precum Imperialium, aut Regalium, infra ſuum Decanatum Beneficia Eccleſiaſtica aſſequuntur, eorundemque Beneficiorum nomina: vel ad id faciendum, ipſi Decano menſis ſpatium præfigimus, infra quod inſinuationem hujusmodi Nobis, vel Vicario noſtro faciat.

Nullus admittatur ad inofficiandum aliquod Beneficium, niſi titulum oſtendat &c.

Decanus nullum Presbyterum infra ſuum Decanatum quodcunque Beneficium Eccleſiaſticum inofficiare permittat, niſi ſibi titulum, inveſtituram, ſeu commiſſionem ſuam infra ſpatium unius menſis, a publicatione præſentium ſequentis, oſtendat. Quod ſi quiſpiam non oſtenſo titulo, inveſtitura, ſeu commiſſione ſe de inofficiando intromiſerit; Decanus eum admoneat, ut ab inofficiando deſiſtat: quod ſi nec tunc quidem deſiſtere curaverit, ipſum auctoritate noſtra a Divinis in ſcriptis ſuſpendat ſub hac forma:

Quia tu N. requiſitus, ut titulum, ſeu commiſſionem tui Beneficii oſtenderes, aut ab inofficiando deſiſteres: requiſitioni hujusmodi non paruiſti; ideo auctoritate mihi conceſſa te in his ſcriptis a Divinis ſuſpendo, vel ſuſpenſum denuncio. Datum &c.

Exceſſus enormes notorii notificentur Epiſcopo, Vicario, Officiali, vel Fiſcali.

Decanus exceſſus notorios, vel præſertim illos, quibus Eccleſia ſcandalizatur, quorumcunque infra ſuum Decanatum Beneficiatorum, ſeu aliorum Clericorum, infra unam quindenam a tempore ſuæ notitiæ computando, Nobis, Vicario, Officiali, vel Fiſcali noſtro notificet, & conſcribat; quod ſi negligens fuerit, pœna condigna eum volumus mulctari. Sunt autem ſcandaloſi exceſſus: furtum manifeſtum, vulneratio, mutilatio, homicidium, fornicatio ſcandaloſa, vel adeo notoria, quæ nulla poſſit tergiverſatione celari. Item ſi Clericus literatorie excommunicatus Miſſas celebraret, vel in Divinis miniſtraret, legendo Epiſtolam, vel Evangelium &c. Item, ſi Clericus cujuscunque ſtatus poſt monitionem verbalem, ſeu ſcriptam, ſe tabernis, ludis, lupanaribus, aut quibuscunque aliis illicitis actibus, ſeu litigioſis, vel ſibi per Decanum prohibitis, & his ſimilibus immiſceret.

Bona decedentium ſine Fertone (uti vocant) arreſtentur.

Decanus, aut Camerarius bona Clericorum ſine Fertone decedentium, vel defectum natalium patientium, noſtra auctoritate ſtatim arreſtet, & defunctos tales mox Vicario, vel Fiſcali noſtro denunciet. Si vero defunctum Fertonem habere contigerit, illum ſine mora Vicario noſtro transmittat.

Vacantia Beneficia provideantur per perſonas idoneas.

Decanus Beneficia per mortem, vel alias vacantia per perſonas idoneas cum ſcitu Vicarii noſtri provideri faciat, quouſque per Nos, vel Vicarium noſtrum aliter fuerit ordinatum.

Rectores non reſidentes, intimentur Vicario noſtro in Spiritualibus.

Decanus ſingulis annis Vicario noſtro notificet Rectores, ſeu Curatos Eccle-

cleſiarum Parochialium, qui in ſuis Eccleſiis perſonaliter non reſident.

Juramentum Decani.

Nullus Decanus ante ſuam confirmationem a Nobis, vel Vicario noſtro obtinendam, ac priusquam juramentum ſuum Nobis præſtiterit, officium Decani exercere præſumat.

Forma Juramenti.

Primo jurabit, quod mandata noſtra, Vicarii, & Officialium noſtrorum reverenter exequatur, ac Nobis, & eisdem fidelis erit, quodque officium, ad quod electus eſt, diligenter exercebit. Item quod Statuta Synodalia, quotiens Capitula ruralia celebrantur (ſaltem ſemel in anno) Confratribus ſuis ad intellectum publicabit, ea quoque fideliter obſervabit, & ab aliis (quantum in eo eſt) obſervari faciat; dolo & fraude ſemotis. Ac inſuper exceſſus Confratrum ſuorum (prout ad ſe ſpectant) corrigere; incorrigibiles vero pro eorum exceſſibus, pro quibus deferendi ſunt, Nobis, vel Vicario, aut Officiali noſtris, deferre non tardabit, absque dolo, vel fraude.

Eccleſiæ, vel Capellæ ſingulis annis viſitentur.

Decanus per ſe, vel per Camerarium, vel una cum Camerario, ubi neceſſe fuerit, ſingulis annis tempore ſibi magis commodo & convenienti, ad minus ſemel ſingulas viſitet Eccleſias, vel Capellas infra ſuum Decanatum conſtitutas, perquirendo diligenter, quomodo Sacerdos Parochialis cujuslibet Eccleſiæ, & alii Sacerdotes locorum, ad quæ declinaverit, ſe regant, tam in adminiſtratione Sacramentorum, celebratione Miſſarum, quam aliis, quæ ad officium ſuum ſpectant. Habendo etiam reſpectum diligentem, an Euchariſtia, ſacrum Oleum, Baptismus, & alia ſub debita cuſtodia, vel in decenti reverentia ſerventur; vel ſi ante Sacratiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum lumen, ſeu ampulla ardens teneatur. Et ſi aliquem defectum circa præmiſſa, vel circa alia repererit, conſcribat, eundemque (pro ſuo poſſe) auctoritate noſtra infra certum terminum, in debitum ordinem, ſtatum & modum reducat. Et ſi forſan Eccleſiarum Procuratores, ſeu alii quicunque ipſum in præmiſſis impediverint, aut mandatis ſuis (quæ circa præmiſſa rationabiliter ſecerit) non obtemperaverint, illos ſtatim Vicario noſtro denunciet.

Minus idonei ad regendum, vel celebrandum, intimentur Vicario.

Decani, Camerarii, vel Jurati, ſi in ſuis Capitulis, vel Decanatibus, aliquos Sacerdotes, præcipue Curatos, ad celebrandum, vel curam animarum regendam minus idoneos exploraverint, eosdem (etiamſi prius admiſſi eſſent, & examinati) a regendo, vel celebrando ſuſpendant, ipſosque Vicario noſtro ſine mora denuncient; cum ſæpe, quod ex parvi temporis examine non percipitur, ex diuturna poſtea converſatione apertius cognoſcatur.

Quales mittendi ſint pro Oleo & Chriſmate.

Decani, & Camerarii, in die Cœnæ Domini, Sacerdotes mittant honeſtos & diſcretos ad Eccleſiam noſtram Cathedralem, pro Chriſmate vel Oleo ſacro aſportando. Qui quidem ſic miſſi ſint tales, ut ſciant diſcernere, ubi Chrisma, vel ubi Oleum ſit reponendum, vel quam caute, vel reverenter in ipſa via (utpote in loco ſacro) ſint conſervanda. Iidem etiam Decani, vel Camerarii, dum hujusmodi Oleum, vel Chrisma ipſis fuerit apportatum, provideant diligenter, ne per mulieres, aut laicos illa per Decanatum ſuum diſtribuenda tranſmittant, ſed per Sacerdotes providos & honeſtos, prout pœnam condignam voluerint evitare.

Habeatur reſpectus ad Apoſtatas quorumcunque Ordinum, vel ad Clericos peregrinos.

Decani, Camerarii, vel Jurati diligentiſſime reſpiciant ad Monachos, vel Fratres, atque Moniales, vel alios Clericos apoſtatas, & peregrinos, in Decanatibus ſuis divagantes; & quorumcunque converſationem habuerint ſuſpectam, illos, ut mox noſtram Diœceſim egrediantur, inducant, vel ſi opus ſit, eis, ut exeant, mandent, atque præcipiant; quod ſi id facere diſtulerint, aut recuſaverint, illos ad nos tranſmittant, condignam pœnam recepturos.

Digitized by Google

Decanus non eligatur, niſi inveſtitus, & reſidens.

In Decanum, Camerarium, vel Juratum nullus eligatur, niſi inveſtitus, vel reſidentiam faciat perſonalem; vel ſi animo alibi reſidendi, ſe per unum menſem præter Vicarii noſtri licentiam abſentaverit, lapſo menſis ſpatio, Decanatu privetur, Camerariusque Confratres capitulares convocet ad alium eligendum, quod ſi Camerarius facere neglexerit, a Divinis veniet ſuſpendendus.

TITULUS III.

De Conſtitutionibus.

Statuta ſine Epiſcopi auctoritate condita irritantur.

Cum membra ſine capite nihil agere debeant, omnia Statuta per quævis Capitula, vel Collegia noſtræ Diœceſis, etiam de Prælatorum conſenſu, qui eisdem Capitulis immediate præſunt, ſuper quibusvis arduis negotiis, vel ſtatum Eccleſiarum tangentibus ordinata, quibus auctoritas noſtra, vel Anteceſſorum noſtrorum non interceſſerit, declaramus, & decernimus robur non habere firmitatis: imo talia ſtatuta irritamus, & de cætero fieri prohibemus: per hoc tamen laudabilibus conſuetudinibus rationabiliter introductis nolumus derogari.

Fraternitas nulla ſine Epiſcopi conſenſu erigatur.

Ordinamus etiam, ut in nullis Eccleſiis, vel Monaſteriis noſtrarum Civitatis vel Diœceſis, Societates, quas vulgariter Confraternitates, vel Fraternitates appellant, deinceps ineantur, aut fieri permittantur, vel jam initæ, vel factæ admittantur, niſi eædem per patentes noſtras literas fuerint approbatæ.

TITULUS IV.

De regentibus Curam animarum.

Ne nova Altaria erigi permittantur ſine conſenſu Epiſcopi.

Curati Eccleſiarum non permittant in eorum Eccleſiis, vel Parochiis novas Capellas, vel Altaria erigi, vel antiqua transmutari ſine noſtra licentia ſpeciali, quam tamen aſſerentibus ſe habere non credant, niſi literas noſtras deſuper ſigillatas videant. Quod ſi quiſpiam forte contrarium attemptare, & Altaria, ſive Capellas erigere præſumpſerit, Curatus eidem mox ſub excommunicationis pœna, trium dierum monitione Canonica præmiſſa, inhibeat. Et ſi inhibitioni ſuæ paritum non fuerit, id Nobis, Vicario, vel Officiali noſtris intimare curet.

Laicis Proceſſiones inſtituere præſumentibus, Clerici non obediant.

Cum Laicis de Spiritualibus ordinandi nulla conceſſa ſit auctoritas, quos obſequendi tenet neceſſitas; nihilominus, quanquam (*) certas proceſſiones, certa officia tempore Divinorum peragenda, vel alia ejusmodi ad eos minime ſpectantia, Clericis absque Diœceſani, vel Vicarii ſcitu & licentia, propria auctoritate imponere attemptant; volumus & mandamus, ne de cætero quisquam Sacerdotum, vel Curatorum noſtrarum Civitatis & Diœceſis tales ordinationes, qualitercunque per laicos (ut præfertur) impoſitas, ſine Noſtra, vel Vicarii noſtri ſpeciali & expreſſa licentia, ſcitu & voluntate, publice peragat, vel quoquo modo illis interſit. Quæ licet quomodocunque bonæ & legitimæ videantur: quia tamen non bene in contemptum Eccleſiaſticæ Superioritatis fieri præſumuntur; idcirco ſub pœna unius marcæ argenti merito prohibentur.

Novus populi concurſus ad loca profana cohibeatur, & de tali exorto mox Epiſcopus certior reddatur.

Et quoniam experientia teſte hactenus quædam peregrinationes, & frequens vulgi concurſus, ad quasdam imagines, aut profana quædam loca in montibus vel ſylvis abſtruſa, non tam ex veris viſionibus, quam ex falſis ſomniis, læſæ phantaſiæ illuſionibus, vel ſenſuum præſtigiis, ſicut vana vel incerta principia, ita vel leves & ridiculos exitus habuerunt: ideo ne de cætero in noſtra Diœceſi ſimplicem populum facili credulitate decipi, fictis aut ſuperſtitioſis miraculis illudi, fruſtra fatigari, ſuperfluos viarum ſumptus pati, vel in idololatriæ errorem labi contingat: mandamus ſub pœna excommunicationis, ut, ubicunque hujuscemodi tumultuarius concurſus quocunque eventu, aut novo quodam aucupio exortus fuerit, ab ejusdem loci

(*) *forte:* quoniam

loci Curato, vel Decano quamprimum ad Nos referatur: vel interim (quantum fieri poteſt) concurſus ille rationabiliter & diſcrete cohibeatur, nec ulla miracula in cancellis, niſi per Nos prius examinata fuerint vel approbata, publicentur.

Prohibeatur, ne ſub Divinis choreæ fiant.

Curati diligenter & cum effectu prohibeant, ne ſubditi ſui tempore Miſſarum, & Veſperarum, ſeu ſermonum choreas publicas faciant. Quod ſi hujusmodi præceptis obtemperare contempſerint, illis tempore confeſſionis propterea ſpecialem pœnitentiam imponant.

Diebus Dominicis Curati in ſuis Eccleſiis celebrent.

Curati ſingulis diebus Dominicis, in majoribusque Feſtivitatibus, ac in diebus anniverſariorum, congruis horis Miſſam ſuis in Eccleſiis celebrare, vel pro illa celebranda pulſari facere per competens intervallum non poſtponant; ita quod Parochiani commode ſeſe diſponere poſſint ad Eccleſiam frequentandam. Miſſam vero celebrantes, Epiſtolam, Evangelium, Collectas (præter Secretam) & Cantica legant alta voce, ut audiri poſſint.

Ne Curati duas Eccleſias regant.

Curati non aſſumant ſibi onus regendi aliam Eccleſiam Parochialem cum ſua, vel etiam illa dimiſſa; niſi de Noſtra, aut Vicarii noſtri in Spiritualibus licentia ſpeciali & expreſſa.

Vicarii temporales, vel Coadjutores non aſſumantur, niſi prius fuerint examinati.

Curati non aſſument Sacerdotem in Vicarium ſuæ Eccleſiæ, aut in Coadjutorem ſuum, niſi talis per Examinatores a Nobis ad hoc deputatos fuerit examinatus, vel pro idoneo approbatus, & ſuper hoc literas noſtras, vel Vicarii noſtri videant opportunas.

Extranei non admittantur ad celebrandum.

Curati nullos extraneos, qui ſe dicunt eſſe Sacerdotes, admittant ad celebrandum in ſuis Eccleſiis Miſſas ſine Noſtris, vel Vicarii noſtri litteris, niſi indubitatam de eis habeant notitiam; aut niſi ſint tales, tamque notabiles perſonæ, de quibus nulla ſiniſtra ſuſpicio poſſit haberi.

Ordinati extra noſtram Diœceſin non admittantur ſine licentia Epiſcopi, vel Vicarii.

Neque Curati permittant Sacerdotes extra noſtram Diœceſin promotos, in ſuis celebrare Parochiis, etiam ſi in illis Eccleſiaſtica habeant Beneficia, donec eis conſtiterit literatorie de Noſtra, vel Vicarii noſtri in Spiritualibus Generalis licentia, cum noſtra interſit examinare, ſi tales rite ſint canoniceque promoti, alioquin pœna condigna puniantur.

Ornamenta Altarium lavanda ſunt, vel Hoſtiæ, ſive Particulæ innovandæ.

Curati, ſeu eorum Vicarii, abluant per ſe ipſos (bis ſaltem in anno) mappas Altarium ſuorum: ſimiliter corporalia, amictum, & albam. Quod ſi forte per ſe ipſos lavare non poſſent, faciant ea per religioſas, aut poſt primam lotionem vel ablutionem per eos factam, per honeſtas virgines, ſeu matronas lavari. Hoſtias etiam ſacras de menſe in menſem renovent, ne putreſcant, ne ex diuturnitate cuſtodiæ ſumentibus generent horrorem.

Curati habeant Calendarium, vel Breviarium, ſecundum quod habet Eccleſia noſtra Baſilienſis.

Curati, & Canonici, Collegiatarumque vel aliarum Eccleſiarum Beneficiati ſeſe conforment matrici Eccleſiæ (prout juris eſt) habeantque Calendarium vel Breviarium, in omnibus Calendario & Breviario Eccleſiæ noſtræ Baſilienſis conforme, quæ eſt omnium Eccleſiarum Civitatis vel Diœceſis noſtrarum Mater, vel Caput: ita, ut de nullo alio Sancto celebrent, quam de nominatis in eodem Calendario; niſi tales Sancti ſint Eccleſiarum ſuarum, vel Præbendarum, ſeu Altarium Patroni: aut eorum officia ex ſpeciali devotione aliter fundata eſſent in ipſorum Eccleſiis per aliquos Chriſti fideles: vel ex conſuetudine, ſeu pia cauſa ad aliquem Sanctum honorandum peculiariter afficerentur.

Po-

Digitized by Google

Parochiani diebus Dominicis vel Feſtivis ſint in ſua Eccleſia.

Curati inducant, hortentur, & admoneant ſuos Parochianos, ut ſingulis diebus Dominicis, & in præcipuis Feſtivitatibus ad ſuam conveniant Eccleſiam, aſperſionem aquæ benedictæ recipiant, vel prædicationem, ac mandata audiant: genuflexiones quoque ſub elevatione & ſumptione Sanctiſſimi Corporis, nec non Sanguinis Domini noſtri JESU CHRISTI devote faciant, nec ante Miſſæ Parochialis ad hoc deputatæ finem recedant. Quibus etiam denuncient, quod, ſi juſto impedimento ceſſante, ad Eccleſiam prædictis diebus non venerint, graviter peccabunt; vel contra eos procedi poterit (ſecundum viam juris) ad ſententiam excommunicationis, vel alias pœnas debitas atque condignas.

Ne Parochiani tempore ſermonis in cimiteriis ſtent confabulando.

Curati expreſſe prohibeant vel efficaciter ſuos inducant Parochianos, ne tempore Prædicationis in cimiteriis, vel extra Eccleſiam confabulando, ſeu alias otioſi ſtare præſumant: ſed potius in Eccleſiis maneant, Verbum Divinum diligenter audientes: quod ſi facere vel obedire contempſerint, Nobis, vel noſtro in Spiritualibus Vicario id deferant, ut ſub pœnis juris eos ad hoc coercere valeamus.

In Proceſſionibus indicendis Parochiani ſe devote habeant.

Curati populum ſolicite inducant, ut in die Sancti Marci, & in diebus Rogationum, in aliiſque Proceſſionibus pro tempore indicendis, cum omni devotione, & peccatorum ſuorum contritione incedant; hujusmodi Proceſſionibus interſint abſtinendo ab omni inani confabulatione, & commeſſatione, aliiſque rebus illicitis: ad minusque de qualibet domo una perſona idonea adſit: ſeparatim quoque viros a mulieribus incedere inducant.

Quid Curati intimare debeant populo.

Curati ſingulis diebus Dominicis, Parochianis ſuis Evangelium (quod pro tempore occurrit) ſecundum literam in vulgari exponant: Feſta Sanctorum, vel jejunia, quæ cadunt ſub præcepto, ac anniverſaria, quæ erunt in proxima ſequenti hebdomada, denuncient. Orationem quoque Dominicam, Salutationem Angelicam, & Symbolum Apoſtolorum, vel Præcepta Decalogi alta & intelligibili voce tractim cum pauſa per ſingulas clauſulas, vel articulos, non transcurſorie, vel inculcando verba in vulgari, & vernacula lingua pronuncient: ut Parochiani juvenes & ſenes ab eis diſcere poſſint, quomodo perfecte & bene debeant dicere, vel pronunciare, vel vivere, atque in fine doceant eos Sanctæ Crucis ſigno ſe ſe conſignare, dicendo: *In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Alias quoque populum ad devotionem, vel peccatorum ſuorum contritionem exhortentur, ſecundum quod cuilibet gratia a DEO fuerit conceſſa.

Indulgentiæ Feſti Corporis Chriſti publicentur.

Curati ſingulis annis Dominica die ante Corporis Chriſti feſtum denuncient populo Indulgentias a Summis Pontificibus vere pœnitentibus & confeſſis conceſſas, qui in profeſto dictæ feſtivitatis ex devotione jejunaverint, vel qui Miſſæ & horis officii tam diurni, quam nocturni ejusdem feſti, per totamque ejusdem octavam intererunt, quique communicaverint, vel celebraverint; ut Parochiani ad illas aſſequendas ſeſe præparare poſſint. Denuntient etiam Indulgentias a Summis Pontificibus, a Nobis quoque conceſſas his, qui reverenter vel devote comitantur Sacerdotem, Corpus Chriſti ad infirmum deferentem, eundo & redeundo, juxta mandati noſtri formam, quod ſuper præmiſſis nuper ad ſingulas Civitatis & Diœceſis noſtræ Eccleſias duximus transmittendum.

Monſtrantiæ nuncupatæ, ubi non habentur, ibidem procurentur.

Quilibet in Parochia ſua coram Sacramento Horas alta voce per ejusdem feſti octavam dicat propter Indulgentias, campanis etiam pulſatis.

Indulgentiæ Feſtorum Conceptionis, & Viſitationis MARIÆ Virginis, intimentur.

Curati ſingulis etiam annis, proximis Dominicis feſta Conceptionis, & Viſitationis Beatæ MARIÆ Virginis præcedenti-

dentibus, indulgentias Miſſæ, vel aliis earundem feſtivitatum horis interexiſtentibus conceſſas (prout eædem indulgentiæ in prædicto noſtro mandato ſummatim ſunt collectæ) proponant, atque manifeſtent. Volumus etiam ad minus ſemel in anno publicari 11. dierum indulgentias, quas concedimus cuilibet ex laicis, die Veneris per totum annum in pulſu campanæ, ob Dominicæ Paſſionis memoriam fieri ſolito, oranti tres Orationes Dominicas cum totidem Salutationibus Angelicis. Clerico vero dicenti Pſalmum: *In te Domine ſperavi*, per ſex verſus, cum Oratione Dominica, verſiculo: *Chriſtus factus eſt pro nobis obediens.* Et Collecta: *Domine JESU Chriſte, Fili DEI vivi, pone Mortem, Paſſionem & Miſericordiam tuam inter nos, & animas noſtras* &c. Vel illa: *Reſpice, quæſumus Domine ſuper hanc familiam tuam.* Aut conſimili. Alias nihilominus indulgentias ad hoc idem Dominicæ Paſſionis obſequium a noſtris Prædeceſſoribus conceſſas, robur & firmitatem ſuam perpetuo decernimus habituras.

Alieni Parochiani ne recipiantur.

Curati nullos Parochianos alienos, de inobedientia, vel excommunicatione ſuſpectos, ad Divina recipiant Officia, vel Eccleſiaſtica Sacramenta, niſi literas habeant teſtimoniales Curatorum, in quorum Parochiis reſidentiam fecerunt, per quas appareat, quod non ſint excommunicati, vel interdicti, ad evitanda pericula, quæ in adminiſtratione Sacramentorum, vel receptione ad Divina, ex prædictarum literarum defectu plerumque evenerunt.

Ne ante Sacramentorum adminiſtrationem quicquam exigatur.

Curati ante Sacramentorum adminiſtrationem nihil penitus exigant; ſed Sacramenta ipſa ſine mora, ſeu contradictione, devote, & ſecundum Eccleſiæ ritum adminiſtrent. Et ſi quid alicui Curatorum ſecundum antiquam, laudabilemque conſuetudinem debitum fuerit; id poſt Sacramentorum hujusmodi adminiſtrationem (ſine tamen ſtrepitu & figura judicii) Noſtra, vel Vicarii, aut Officialis noſtri auctoritate conſequi poterit, ſi ei fuerit denegatum. Idem circa ſepulturas defunctorum ſtatuimus obſervandum; adjungentes, ut defuncti prætextu cujuscunque debiti ad inſtantiam creditorum ſuorum ſepulturam minime denegent, niſi aliud Canonicum obſtiterit impedimentum; quodque nemo absque ſcitu Curati in Parochia ſua ſepeliatur.

Exequiæ & Anniverſaria diebus Feſtivis nequaquam habeantur &c.

Curati exequias Defunctorum, & anniverſaria Dominicis diebus, aliisque Feſtivitatibus peragere non præſumant; quoniam veraciter edocti ſumus, quod, dum Curati ad exequias talibus diebus hactenus peragendas ſimul convenerunt, Officia Feſtorum fuerunt ſæpe numero multis in Eccleſiis neglecta, & populus Officio Divino, Prædicationeque Verbi DEI privatus; niſi rationabilis cauſa ſubſiſtat in loco, ubi multi reſident Sacerdotes, ita ut Prædicatio Verbi DEI, & ſolennis Miſſa de die Dominico, ſive Feſto non negligatur.

Curati populum ad confitendum in Quadrageſima inducant.

Curati in Quadrageſimæ principio populum in ſermonibus inſtruant, quomodo debeant confiteri, pueros etiam doli capaces ad annuam confeſſionem inchoandam inducant, adhortenturque, ut cum omni humilitate & devotione reverenter Presbyterum accedant, neque aliquod mortale peccatum ſcienter obticeant: certificantes eos, quod ſi quis peccatum mortale in confeſſione ſponte celaverit, ſicque ex hac vita migraverit, indubie eum ad inferos & ſempiternos ignes eſſe deſcenſurum.

Curati ſubditorum ſuorum confeſſiones benigne audiant, nihilque exigant, neque prodant.

Curati per ſe ipſos, vel eorum adjutores, in locis publicis & facie averſa confeſſiones ſubditorum ſuorum benigne cum omni manſuetudine audiant: neque peccatum, neque peccatorem verbo aut nutu unquam prodant, aut detegant, & infirmos tempore debito viſitent, niſi Parochiani licentiam ab eo petierint alteri confitendi; quo caſu eam taliter petenti volumus minime negari, caventes omnino, ne quicquam pro confeſſionibus audiendis exigant, ſed ſpon-

ſponte oblata (ſi velint) recipere poſſunt.

Emenda quomodo injungenda ſit, & quæ abſolutionis forma.

Curati confiteri volentem ante omnia interrogent, ſi a jure vel judice ſit excommunicatus, ne fruſtra confeſſionem audiant ejus, quem abſolvere non poſſunt. Confeſſione verò non excommunicati facta, & interrogatoriis ſecundum cujuslibet ſtatum a Confeſſore adhibitis (ſicuti confeſſionalia Antonini, vel Bartholomæi de Chaymis dirigunt) injungant emendam tolerabilem, quam confeſſus ſponte ſe dicat impleturum: cautius enim eſt cum modica pœnitentia remittere ad ignem purgatorium, quam cum magna ad inferos. Emenda (quæ eſt arbitraria) impoſita, poterit addere Confeſſor: *Si quid minus injunxi, id ſuppleat amara Paſſio Chriſti.* Abſoluturus dicat: *Dominus noſter JESUS CHRISTUS te abſolvat, & Ego auctoritate ipſius, qua fungor, abſolvo te a vinculo excommunicationis minoris, ſi incidiſti, & a peccatis tuis: In Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Neque ullo pacto addat hæc verba: *Confeſſis, contritis, & oblitis.*

Ad infirmos primo vocentur Confeſſores.

Curati ſæpe in ſermonibus ſuis publicent, ne ad infirmos vocentur Medici corporis, niſi prius vocati fuerint Medici animarum, providendo efficaciter, ne ad infirmos incantatores, vel ſortilegi, vel alii admittantur, qui aliquid ægroto conſulant contra animæ ſuæ ſalutem.

Ad Communionem tempore Paſchali excitentur ſubditi.

Curati circa Dominicam Palmarum populum ad Communionem incitent, &, ut nullo pacto in peccato mortali ſcienter accedant, paterne obteſtentur & aviſent.

Eucharistia quomodo infirmis porrigenda.

Curati ad infirmos Euchariſtiam in calopedibus ne deferant: ad illam adorandam ſubditos inſtigent: in particulis abundent: quod ſi una ſola (quod abſit) inventa fuerit in pyxide, pars detur infirmo, reſiduum reportatur in locum priorem; ne populus vacuam a Sacramento pyxidem falſo adoret, Sacerdote ad templum redeunte.

In Cœna Domini tres Hoſtiæ conſecrentur.

Curati in Cœna Domini conſecrent Hoſtiam magnam pro craſtino Paraſceves die; item alteram Sepulchro Domini imponendam, ubi ſaltem conſuetudo de Euchariſtia ad Dominicum Sepulchrum reponenda hactenus obſervata eſt. Et hæc ad Miſſalia conſignentur, in quibus iſta conſignatio omiſſa eſt.

Curati, condemnatis ad ultimum ſupplicium, ſi humiliter petant, neque Confeſſionis, neque Euchariſtiæ Sacramentum ſciant eſſe denegandum.

Non confeſſi in anno, Nobis, vel Vicario noſtro intimentur.

Curati Nobis, vel Vicario noſtro in ſcriptis notificent nomina eorum, qui in anno non fuerunt confeſſi, & communicati, ut contra eos (prout juris eſt) procedere valeamus.

Inexperti in miniſtrandis Sacramentis, ab expertis petant informari.

Curati, & Presbyteri novi, antequam confeſſionem audiant ſubditorum, Decanum rogent, aut aliquem alium Sacerdotem, in confeſſionibus audiendis exercitatum, cautum, providum, & honeſtum, ut ipſos in confeſſionibus audiendis, & cæteris Sacramentis adminiſtrandis fideliter informet.

Lumen ante Euchariſtiam ardeat.

Curati Procuratores Eccleſiarum inducant, & (ſi opus fuerit) publice coram populo moneant, & requirant, ut ante Venerabile Sacramentum Corporis Chriſti in Eccleſia continue habeatur lumen, ſeu ampulla ardens. Quod ſi Procuratores negligentes extiterint, eosdem Nobis, vel Vicario noſtro denuncient.

Baptiſmus, quomodo ſit benedicendus: Chriſma & Oleum vetus non ſit in uſu.

Curati ſingulis annis in Sabbato Sancto Paſchæ, & Vigilia Pentecoſtes ſolenniter benedicant fontes ſuos Baptiſmales, aquam renovent, & veterem in piſcinam projiciant, & effundant. Chriſma etiam & Oleum ſanctum præcedentis anni ſuper piſcinam comburant, neque illis veteribus (niſi in mortis articulo) utantur.

In

In Baptiſmo & Unctione ſervetur ipſius actus, & verborum ſimultas.

Curati in omni Sacramento per eos diſpenſando, intentionem habeant ipſius Eccleſiæ, idque intendant, quod Eccleſia intendit. Baptizantes autem pueros, cum illos intingunt, vel aqua potius baptismali aſpergunt, ſimul verba ſubſtantialia proferant: *Ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: Amen.* Quæ etiam laicos & obſtetrices perfecte docere, Curati non omittant. Eadem ſimultas unctionis, & verborum prolationis in extremæ Unctionis Sacramento ſimiliter obſervetur. Si puer in utero matris membrum, aut partem corporis exponat, ea baptizari poteſt. Mulieres in partu mortuæ, ſi commode & caute ſcindi poſſunt, infans adhuc vivens baptizetur. Sciant etiam Curati, Religioſos a levandis de ſacro Fonte pueris, per ſacratiſſimos Canones eſſe excluſos.

Confirmationis Sacramentum ne negligatur.

Curati ne Confirmationis Sacramentum negligatur, inter prædicandum perſuadeant, atque, ut ad illud tempeſtive ſuſcipiendum, pueri adducantur, eorum parentes & amicos diligenter moneant, & fideliter exhortentur.

Extrema Unctio quando, & quibus danda.

Pueris ad Euchariſtiam ſumendam idoneis atque puerperis, extremæ Unctionis Sacramentum devote & pie deſiderantibus, a Curatis nequaquam eſt denegandum, quod etiam in eadem infirmitate, ſi fuerit diuturna, quoties homo in mortis periculo conſtitutus creditur, poterit reiterari.

Sabbati violatores moneantur, aut denuncientur.

Curati eos, qui diebus feſtivis temere opera ſervilia, vel vecturas faciunt publicas, nominatim moneant, ut DEO & Eccleſiæ ſatisfaciant. Quod ſi non fecerint, ipſos coram Officiali noſtro faciant citari, aut ſaltem ipſos Fiſcali noſtro denuncient.

Advenæ matrimonio probato admittantur.

Curati virum, & mulierem foris venientes, dicentes ſe conjuges, ut tales non habeant, nec admittant, niſi per legitimas probationes ita eſſe, eis conſtiterit.

TITULUS V.

De Petitoribus, ſive Stationariis.

Stationarii, niſi ſint Sacerdotes, non admittantur ad cancellos: fines mandati non excedant: diſcoli ad nos remittantur captivi.

Curati non permittant aliquos Petitores, ſive Stationarios, in ſuis Eccleſiis queſtas, aut ſtationes quaſcunque facere ſine literis noſtris: nec permittant illos Verbum Dei prædicare, aut aliud exponere, quam in veris literis Apoſtolicis (prius tamen per Nos viſis) aut in literis noſtris ſit expreſſum, niſi tales eſſent viri literati, vel perſonæ notæ; vel ſi hoc in literis noſtris ipſis eſſet permiſſum. Videant etiam diligenter Curati datam literarum noſtrarum, ſi ſint pro illo anno, in quo accedunt ad Eccleſias eorum; & ſi in eis ſit aliqua raſura ſive ſuſpicio. Nec Curati hujuſmodi Quæſtionarios (etiam ſi literas noſtras oſtenderint) admittant, niſi fuerint Sacerdotes, & in habitu Clericali honeſte inceſſerint: & ſi Religioſi, religionis ſuæ patentem habitum detulerint, & in hoſpitiis honeſtis hoſpitati fuerint. Quod ſi fuerint laici, nullatenus admittantur, niſi de hoc in noſtris literis ſpecialis & expreſſa fieret mentio, & tunc in eo caſu ad cancellos eos ad prædicandum aut proponendum nequaquam admittant; ſed ipſi Curati (ſi per eos rogati fuerint) eorum petitionem populo proponant. Damus etiam ipſis Curatis per hoc noſtrum ſtatutum licentiam, eis etiam præcipimus, & mandamus, ut ſi aliquos petitores minus honeſte ſe gerentes, vel ludentes, fornicantes, aut elemoſynarum, vel oblationum abuſores, in hujuſmodi negotiis repererint, illos cum ſuis literis & bonis capiant, & Nobis, vel Fiſcali noſtro fideliter adducant. Alioquin ſi ipſi Curati in hoc negligentes extiterint, pœnam eis propterea infligendam non evadent.

Fabrica Eccleſiæ Baſilienſis fideliter promoveatur, & vagæ reſtitutiones ei fieri jubeantur.

Curati etiam Glorioſiſſimæ Virginis MARIÆ, Eccleſiæ noſtræ Baſilienſis Patronæ

Digitized by Google

tronæ, negotium & fabricam fideliter habeant recommiſſam, ſubditisque una cum indulgentiis & privilegiis fideliſſime commendare ſtudeant, juxta formam & continentiam libellorum, nec non chartarum, quæ a Nobis pridem emanarunt, non obſtante mandatorum quorumcunque tenore Petitoribus, & Stationariis conceſſorum.

Cæterum ut & ipſi Religioſi eandem ſummæ Eccleſiæ noſtræ fabricam ſtudioſe promoveant, toties quoties opportunum videbitur, eos in Domino hortamur, atque paterne monemus.

Volumus etiam, ut tam religioſi, quam ſæculares Confeſſores ex ſingulari eorum affectu & amore (quem eos ad Glorioſiſſimam Virginem MARIAM habere confidimus) omnem operam ſuam in confeſſionibus audiendis adhibeant, ut res alienæ qualitercunque ablatæ, quarum vaga & incerta eſt reſtitutio, ad Eccleſiæ noſtræ Baſilienſis fabricam conſervandam, ordinentur, atque convertantur.

TITULUS VI.

De Executione Citationum, aliorumque Proceſſuum, & Mandatorum, a Nobis, vel Curia noſtra emanantium.

Mandata fideliter cum manſuetudine publicentur.

Curati citationes, monitiones, aliosque proceſſus, & mandata a Nobis, vel Curia noſtra emanantia prompte recipiant, fideliterque & conſtanter exequantur, publicentque diligenter, non parcendo propter timorem, vel favorem cuiquam, providendo tamen, ut in exequendo humilitate utantur & pietate, ut Patres videantur & non malitioſi.

Mandata aliena examinentur ab Ordinario.

Propter diverſa pericula præcavenda, ne vel fraus, dolus, error, iniquitas committatur, & ne animæ illaqueentur: ſtatuimus, ut Summi Pontificis, aut Metropolitani, aut aliorum, quorumvis mandata nullus exequatur, vel publicet, niſi per Nos fuerint viſa prius, & approbata.

Proceſſuum Executio poſt Latoris abitum fiat.

Curati, poſtquam literas a Nobis, vel Curia noſtra exequendas receperint, illi parti, contra quam executio eſt fienda, non notificent, nec ad executionem procedant, nec alicui de hoc quicquam dicant, vel ſignificent, donec Lator eorundem literarum tam longe receſſerit, quod ei veriſimile ſit, non poſſe aliquod periculum imminere, vel violentia aliqua inferri: ita tamen, quod ipſi Curati hujusmodi literas die Dominica proxima poſt receptionem ſequenti, exequi non differant.

Abſente aliquo Curato, vicinior Plebanus, vel Rector accipiat Proceſſus a Latore.

Lator literarum, ſi Curatum aliquem domi reperire non poſſit, ut ei mandata tradat, proximus Rector, vel Plebanus proceſſus a Latore benigne zelo juſtitiæ recipiat, & ad eum, qui abſens fuit, mittat: ille vero poſtquam acceperit, nequaquam Sacerdotem vicinum, qui ei miſit, aut tradidit, manifeſtet, ſed fideliter publicet, ſicuti verus amator pacis & charitatis.

Executio Mandatorum & Proceſſuum quorumcunque quomodo ſit ſcribenda.

Curati in executione mandatorum, vel literarum originalium, & ſigillatarum, diem, menſem, annum, nomen exequentis, & locum executionis a tergo literarum apponant; ſic videlicet ſcribendo ſua propria manu: *Executa eſt hæc citatio, vel hoc mandatum per me N. Plebanum Eccleſiæ in N.* (Nomen & cognomen ſuum, & Eccleſiæ exprimendo) *Anno intra ſcripto, die tali, menſis talis*; ut de hujusmodi executione legitima fides fiat.

Abſentia, vel impedimentum eorum, contra quos agitur, Procuratori, qui literas emiſit, ſignificetur.

Curati, ſi literas citatorias, ſeu monitorias, vel aliorum Proceſſuum a Nobis, vel Curia noſtra emanantes receperint, & citandus, vel monendus forſitan abſens fuerit, ſeu alio legitimo impedimento detentus, ita, quod executio ſibi fieri non poſſit, nec ipſe in termino valeat comparere; hujusmodi abſentiam, vel impedimentum Procuratori, qui tales lite-

Digitized by Google

literas emiſit (quamprimum commode poterit) ante expirationem termini, priusquam ad ulteriora procedatur, fideliter notificet, ne actor fruſtratoriis expenſis gravetur, & reus indebite moleſtetur. Quod ſi Curati hoc ſtatutum non ſervaverint, eos pœna debita puniemus.

Citationes extra Diœceſin non exequantur Curati.

Curati non exequantur literas citatorias, a quibuscunque Judicibus emanaverint, ad citandum aliquem extra noſtram Diœceſin, vel ad excommunicandum illos, quos judices hujusmodi contumaces reputaverint, niſi ipſis de voluntate noſtra, vel Officialis noſtri literatorie conſtiterit, ad obviandum abuſibus, qui circa hæc committuntur.

Ante interdictum præmoneantur, vel aviſentur Domini temporales.

Curati, cum receperint monitorium interdicti exequendum contra aliquem excommunicatum, præmoneant, aviſent, & requirant Dominos temporales illius excommunicati, aut Officiales, & Præfectos temporales illius loci, in quo talis excommunicatus habitat, ut illum infra certum terminum, (quindecim ſcilicet dierum, quem ſtatuere debebunt) compellant ſuo ſatisfacere creditori, aut ipſum extra Parochiam abire cogant, cum aviſatione expreſſa ſi Officiales ipſi prædicta non fecerint, quod tempore ſuo a Divinis ceſſabunt, & Eccleſiaſticum interdictum obſervabunt.

Proceſſus ſibi contrarii remittantur.

Curati, quibus ſimul præſentabuntur literæ excommunicatoriæ pro una parte, & literæ exſpectatoriæ pro altera parte de eadem data, neutras illarum exequantur, ſed remittant partes ad Officiales noſtros, aſſignando eisdem certum diem competentem ad recipiendum declarationem juris ſuper prædictis.

Excommunicatio Sacerdotis in ſua Eccleſia denuncietur.

Curati, poſtquam eis mandatur, ut alium Curatum, vel Beneficiatum quempiam, vel Sacerdotem denuncient excommunicatum, mandatum iſtud in Eccleſia ejusdem Curati, vel Sacerdotis excommunicandi publicent, & nihilominus Decano illius Curati notificent; ut idem Decanus eundem ſuis contratribus ſignificet eſſe excommunicatum.

TITULUS VII.

De Renunciatione Beneficiorum.

Beneficiorum Reſignatio fiat in manus Ordinarii.

Prohibemus univerſis Beneficiatis, ne beneficia ſua aliter permutent, dimittant, ſeu reſignent, quam in manus noſtras, ſeu Vicarii noſtri, vel Superioris ſuper hoc poteſtatem habentis: nec illa alias relinquant abſque Noſtra, vel Vicarii noſtri, vel Superioris poteſtatem habentis licentia. Quod ſi ſecus factum fuerit, ad hujusmodi reſignata & dimiſſa beneficia nullus admittatur, niſi forte ex rationabili cauſa tales reſignationes per Nos, aut Vicarium noſtrum approbarentur.

TITULUS VIII.

De Temporibus Ordinationum.

Beneficiati ad Ordines aſtricti proxima Angaria illos ſuſcipiant.

Ut pia deſideria tam vivorum, quam mortuorum, cultum Divinum augmentari deſiderantium, effectu debito non fraudentur: ſtatuimus, ut præſentati & præſentandi deinceps, & inſtituti, & inſtituendi ad beneficia, quæ de jure, aut conſuetudine, vel ex fundatione certum ordinem requirunt, illum in proximis ſtatutis temporibus ſine mora longiori recipiant: alioquin Nos ad præſentationem, ac collationem Beneficiorum (prout juſtitia exigit) procedemus. Quod ſi Patroni in mora fuerint, Nos ipſi talibus Beneficiis curabimus provideri.

TITULUS IX.

De Filiis Presbyterorum, & aliis illegitime natis.

Illegitimi Diſpenſationes ſuas oſtendant.

Univerſi defectum natalium in noſtra Diœceſi patientes, qui Beneficia Eccleſiaſtica obtinent in eadem, Nos, vel Vicarium noſtrum de ſuis diſpenſationibus ſuper hujusmodi defectu certiores reddant: alioquin hujusmodi beneficiorum fructus non percipiant, ſed ſub arreſto firmo per Decanum cuſtodiri demanden-

mandentur, donec præmiſſa adimpleverint.

TITULUS X.

De officio Conſervatorum, & Judicum delegatorum.

Conſervatores facultatem ſuam non excedant.

Quia Conſervatores jurium & privilegiorum a Sede Apoſtolica, ſeu Conciliis Generalibus per noſtram Diœceſin deputati, ſæpe numero ſuæ jurisdictionis metas excedunt; citationes, monitiones, excommunicationes, aliosque proceſſus plerumque emittendo contra eos, contra quos literarum conſervatoriarum vigore nullam penitus jurisdictionem receperunt (per quod ſubditi noſtræ Diœceſis indebite moleſtantur, & ad graves expenſas & damna perducuntur) ſtatuimus, & Conſervatoribus per Civitatem & Diœceſim noſtram conſtitutis, diſtricte præcipiendo mandamus, ut literas conſervatorias ad ipſos directas diligenter & mature reſpiciant, nec citationes, ſeu alios proceſſus contra quemquam decernant, aut emitti faciant, niſi contra talem, virtute literarum conſervatorialium, jurisdictio plane eis competat: alioquin ſe ſciant taliter indebite moleſtato, ad expenſas, damna, & intereſſe in diſtricto Dei judicio teneri. Tales etiam Judices delegatos, ſeu ſubdelegatos, ne reſcriptorum fines excedant, neve civitates, oppida, & villas minus juſte Eccleſiaſtico ſubjiciant interdicto, monemus, & hortamur, eosque ad decretalem Extravagantem, quæ incipit: *Provide attendentes*, remittimus.

TITULUS XI.

De Majoritate & Obedientia.

Nullus interſit deliberationi contra perſonam Epiſcopi, aut ſua jura.

Prohibemus diſtricte, ne quisquam Clericorum Nobis ſubjectorum, cuicunque Congregationi, Capitulo, aut Conventiculo, in quo quicquam in præjudicium ſtatus & honoris noſtri, ſeu Succeſſorum noſtrorum, aut Jurium Epiſcopalium tractatur, ſeu tractari contigerit, intereſſe præſumat, dando conſilium, auxilium, vel favorem ſcienter & doloſe. Secus autem faciens, noſtram incurrat indignationem, ultra pœnam alias ſibi per Nos, ſeu Vicarium, vel Officialem noſtros infligendam.

Contra Epiſcopi, aut Prælati ſui jurisdictionem nullus Clericorum opem ſæcularem imploret.

Præterea diſtricte prohibemus, ne de cætero quæcunque Eccleſiaſtica, Civitatis & Diœceſis noſtræ perſona, Nobis ſubjecta, laicale civilegium, Dominorum aut Præfectorum temporalium opem, auxilium, ſubſidium, aut defenſionem contra Nos, aut jurisdictionem noſtram, vel alios ſuos ordinarios Superiores, qualitercunque invocet, aſſumat, aut ſibi procuret: neque ab aliis impetratis, aut ſponte oblatis utatur: ut ſi Magnates, aut eorum Præfecti ſæculares, motu proprio de facto, contra omnem juris diſpoſitionem perſonas Eccleſiaſticas contra ſuorum Superiorum obedientiam defenſare, & manutenere, ipſorumque ſpiritualium Prælatorum, & Judicum ordinariam auctoritatem & jurisdictionem impedire, diminuere, vel labefactare conarentur: contrarium facientes noſtræ Diœceſis Clerici, eo ipſo ſuſpenſionis ſententiæ ſubjaceant, ſciantque ſe excommunicationis pœnæ innodandos, &, ut ab omnibus evitentur, publice denunciandos: nihilominus pœnæ decem aureorum Rhenenſium Cameræ noſtræ perſolvendorum obnoxii erunt & aſtricti, quamvis ſecundum juſtiſſimas Summorum Pontificum ſententias ſacratiſſimis Canonibus inſertas, graviorem pœnam mereantur. Per hoc tamen præſens legitimum & canonicum ſtatutum non prohibemus, quin laici ex amicitia & pacis amore pro juſtitia, vel gratia facilius obtinenda, ipſis Clericis ad conſultandum, vel intercedendum coram eorum ordinariis Judicibus aſſiſtere poſſint.

Honor Prælatis impendatur.

Quoniam Ordo Eccleſiaſticus confunditur, cum unicuique honor debitus nequaquam impenditur; ſancimus, ut in quibuslibet Eccleſiis, noſtra Cathedrali, & Collegiatis, cæterisque, in quibus membra ſunt ſub aliquo capite, antiquæ honeſtæ, & approbatæ in exhibenda reverentia, conſuetudines obſerventur: ut ſcilicet Prælatis in aſſurgendo, in licitis eorum mandatis obtemperando, & ſecundum alias eorum prærogativas illis

illis deferendo, debitus honor & condigna obedientia (cum ſint Eccleſiarum Capita) tam a Canonicis, quam aliis Presbyteris impendatur. Rurales vero Sacerdotes omnes, ſuis Decanis, & Camerariis debitam reverentiam impendant: alioquin transgreſſores juxta demerita ſua faciemus caſtigari.

TITULUS XII.
De Judiciis.

Dubia Matrimonia remittantur ad Officialem.

Quia cauſæ matrimoniales cum dependentibus & connexis, per eos, qui judicandi poteſtatem habent, & Canonum ſtatuta non ignorant, tractari, & definiri debent; ſtatuimus, ut unusquisque Curatus ſubditos ſuos ſpecifice moneat, ut ſuper ambiguitate matrimoniorum, quam habent, ſi jure ſubſiſtant, infra unius menſis ſpatium pro declaratione deciſionis recipienda, coram Officiali noſtro compareant, ſententiam ejus ſuper illis petant, ac cauſam (quantum in eis eſt) uſque ad finem proſequantur. Quod ſi taliter moniti infra dicti menſis ſpatium facere contempſerint, ipſis in vita Eccleſiaſtica denegentur Sacramenta, & morientes (niſi peccata ſua confeſſi fuerint) Chriſtiana careant ſepultura.

Nullus ſe de deciſione Matrimoniorum judiciali intromittat.

Univerſis ſubditis noſtris tam Clericis, quam Laicis inhibemus, ne de examinatione, cognitione, vel deciſione judiciali quarumcunque cauſarum matrimonialium, ſe ſe, aut aliarum quarumlibet de jure, vel de conſuetudine ad forum Eccleſiaſticum ſpectantium intromittant: ſecus autem facientes, ſententiæ excommunicationis innodentur.

TITULUS XIII.
De Foro competenti.

Nullus Clericorum coram judicio ſæculari compareat.

Interdicimus univerſis, ne quisquam de noſtra Diœceſi Clericum ad judicia laicalia, vel ſecularia ſub excommunicationis pœna trahat, nec Clerici hujusmodi judicia ſubeant, aut aliquatenus ibidem reſpondeant, etiam ad cujuscunque inſtantiam, ſub pœna juris, & alia pœna arbitraria, ipſis per Nos, & Officiales noſtros infligenda; per hoc tamen ſtatutum cauſis feudalibus, & curiis Dominicalibus nolumus derogari.

Beneficiati ſuorum Beneficiorum cauſas, alibi non præſumant tractare, quam in Curia noſtra.

TITULUS XIV.
De Probationibus.

Sententiæ in cauſa matrimoniali non credatur, niſi ſigillatæ.

Curati ſubditis ſuis, aſſerentibus ſe in Curia noſtra ſententias pro vel contra matrimonium obtinuiſſe, nullatenus credant, niſi litteras ſigillo Curiæ noſtræ ſigillatas ſuper hujusmodi ſententiis eis exhibeant. Quod ſi contigerit, Curatum hujusmodi ſententiarum prolationi in Curia noſtra intereſſe; nihilominus volumus, ut ipſe ſubditum ſuum, pro quo, ſeu contra quem ſententia hujusmodi lata eſt, inducat, ne ſine ſententia ſigillata recedat, ſed eandem ſecum recipiat.

Matrimonium clandeſtinum prohibeatur, & copula carnalis ante nuptias. &c.

Curati ſubditos ſuos fideliter admoneant, ne clandeſtine matrimonium contrahant, nec poſt contractum ante ſolenniſationem in facie Eccleſiæ (quam trina præcedat proclamatio) carnaliter ſe cognoſcant. Primas ſolum nuptias benedicant. Mulieres, quæ ex concubinatu pepererunt, ſolenniter ad purificationem non admittant. Mulieres maritatas, ne abſque conſenſu virorum, caſtitatis, aut aliud votum emittant, paterne adhortentur.

TITULUS XV.
De vita, & honeſtate, & veſtitu Clericorum.

Impræſentiarum Clericos appellari volumus omnes in majoribus vel minoribus Ordinibus conſtitutos.

Clerici laicos ſcientia & virtutibus excellant.

Quia viliſſimus eſt reputandus, qui alios dignitate præcellit & honore, niſi ſcientia & ſanctitate ſit præſtantior: curent Clerici, qui omnes Chriſti ſunt famuli, ut, ſicut laicos gradu & profeſſione antecedunt, ita ſcientia, bonorum operum actione, virtutibus, & morum hone-

honeſtate illos præcellant: ut oſtendant in ſemetipſis, qualiter oporteat laicos in Eccleſia Catholica, quæ Domus DEI eſt, converſari.

Quomodo Horæ ſunt pſallendæ abſque confabulationibus.

Quoniam iniquum eſt, ut tempore, quo Divina celebrantur Officia, Canonici, aliique Clerici ad Divinum cultum deputati, quorum officium eſt Pſalmis, Hymnis, & Canticis ſpiritualibus intendere, confabulationes, aliaque inter ſe habeant colloquia, Divinum cultum perturbantia; Hortamur, ut Canonici, & alii Clerici in conſcientiæ puritate, & animæ devotione, quantum DEUS dederit, pſallant, Horasque Canonicas legant, non ſyncopando, nec colloquia alia vana intermiſcendo. Quod ſi aliqui eorum tempore Divinorum confabulationes vanas in choro habuerint, a præſentiis & diſtributione quotidiana per unum diem irremiſſibiliter ſuſpendantur, & alias ad arbitrium Decani, aut ejus, ad quem in choro ſpectat eorum correctio, puniantur. Quod ſi tales in correctione hujusmodi negligentes extiterint, eidem ſe noverint pœnæ ſubjacere, ſeu pœna arbitraria per Superiores decernenda plectantur.

Tempore Divinorum nemo in templo ſpatietur, vel deambulet, nec in religione forum accedat.

Canonici, cæterique Clerici, tempore Divinorum per Eccleſiam cum laicis, vel aliis Clericis deambulare non præſumant: neque, ſicut hactenus in certis noſtræ Diœceſis Eccleſiis Collegiatis ſæpe factum eſſe intelleximus, tempore Divinorum in ſuperpelliciis forum accedant, cauſa emendi ibidem ova, vel caſeos, ſeu alia comeſtibilia, aut res quascunque: ſed eodem potius tempore Eccleſiæ, & Choro interſint Divinis laudibus ſtudioſe inſiſtendo. Si contrarium fecerint, pœnæ ſubjaceant proximo ſtatuto expreſſæ; eidemque pœnæ ſubjaceat Decanus, ſeu alius, ad quem correctio illius excedentis pertinet, ſi in corrigendo negligens extiterit. Si vero quempiam ipſorum tempore Divinorum ex rationabili cauſa in foro eſſe oporteat; petita licentia, illuc prodeat ſine tamen ſuperpellicio.

Veſtes ſint talares & honeſtæ juxta ſtatum. Arma non deferantur.

Præcipimus, ut Clerici noſtrarum Civitatis & Diœceſis in plateis, & præcipue in Eccleſiis, veſtes longas ſtatui Clericali convenientes, non ſericas, rubeas, aut virides, nec de vario ſerico, aut rubeo ſubductas, nec deſuper ab extra replicas foderatas habentes, nec circa pectora apertas, & cum zona magna (ut quidam hactenus ſoliti fuerunt deferre) conſtrictas; nec manicas nimis longas & latas habentes, de cætero geſtare præſumant: nec armati incedant, aut gladios, pugiones, vel cultellos longos (excepta peregrinatione) portent. Contra facientes, Decani, & Camerarii corripiant: Et, ſi aliqui eis obedire contempſerint, illos Officialibus noſtris denuncient. Canonicos tamen Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, & Doctores, ſeu Licentiatos, propter Eccleſiæ decorem, & gradus prærogativam ſub hoc ſtatuto nolumus comprehendi: dummodo veſtes eorum alioquin in longitudine, & aliis qualitatibus ſint decentes, eorundemque ſtatui convenientes.

Pallia aperta non deferantur.

Clerici mantellos ante apertos & ſciſſos, & alias undique clauſos, & circa collum cum magna zona conſtrictos, aut ab una parte in toto clauſos, & alia parte in ſcapula apertos, & uſque ad fimbriam ſciſſos, taliter quod indumenta, quæ ſub illis geruntur, videri poſſint, non deferant.

Diploides ſint clauſæ, & alte cervicem circumtegentes.

Clerici diploides, ſeu bombaſia vulgariter nuncupata, cum manicis vix cubitum brachiorum tegentibus, non deferant. Colleria etiam bombaſiorum in bona ſint altitudine, & non adeo depreſſa, ut collum ante & retro omnino nudum apparere poſſit: neque in colleriis hujusmodi phibulas, aut circulos argenteos, ſeu alterius metalli, vel materiæ habere præſumant.

Caputia ſint honeſta, & illorum caudæ nequaquam ſericæ.

Volumus etiam, ne de cætero Sacerdotes, & alii noſtræ Civitatis & Diœceſis

Digitized by Google

ceſis Clerici capucipendia deferant ſerica vel lanea: ſed caputia habeant decentia & caudata: & illa præcipue in civitatibus & oppidis, & alias in celebratione Capitulorum, & Anniverſariorum deferant.

Inhibemus etiam, ne Clerici impoſterum birreta cornuta inſtar laicorum in publico gerant: ſed honeſtati Clericali congruentibus (prout hactenus conſuetum fuit) utantur. Alioquin ipſi transgreſſores ad unius menſis ſpatium a beneficiorum ſuorum fructibus noverint ſe ſuſpenſos, quorum quidem fructuum diſpoſitionem ad pias cauſas Nobis reſervamus. Non Beneficiati vero pœna arbitraria punientur.

Almutiis ſub Divinis Officiis nemo careat; & Capitula ſub Divinis abſque urgenti neceſſitate non habeantur.

Clerici Eccleſiarum, in quibus almutiorum uſus habetur, Miſſis, & aliis Divinis Officiis, ac etiam Proceſſionibus pro tempore peragendis, cum almutiis hujusmodi interſint, ſecundum cujuslibet Eccleſiæ conſuetudinem, ſub pœna privationis diſtributionum, tam præſentiarum, quam quotidianæ illius diei, quotiescunque negligentia hujusmodi committatur. Sub eadem pœna diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus deinceps tempore Divinorum nulli generales tractatus, ſeu actus capitulares in noſtra Cathedrali, aut aliis quibuscunque Eccleſiis fieri debeant, aut haberi: niſi id propter aliquam rationabilem cauſam in aliud congruum tempus differri non poſſet.

Superpellicia ſub Officio Divino induantur.

Clerici Beneficiati, Horis Divinis in Eccleſiis, in quibus Beneficiati exiſtunt, niſi ſuperpelliciati, non interſint, nec alias in ipſis Eccleſiis abſque ſuperpelliciis incedant ſub Divinis: alias in Eccleſiis Collegiatis, præſentiis, & diſtributione illius diei quotidiana careant; In aliis autem non Collegiatis, juxta Decani, & Camerarii, ſeu Rectoris arbitrium puniantur.

Annuli non deferantur, niſi a Prælatis & Doctoribus.

Clerici annulos in digitis non deferant, niſi quibus ex officio dignitatis, vel gradus prærogativa competit illis uti.

Calcei ſint decentes.

Clerici calceos, ſeu ſotulares inhoneſtos & indecentes non deferant, nec in illis aliquas novitates quærant: ſed bonos & ſimplices modos obſervent, absque roſtris, replicis, aut nimia & deformi obtuſitate: ſint etiam per pedum tabulata lati, non ſolas pedicas, ſive pedum digitos, more bellivagorum, ſed totum pedem contegentes.

Ne ludis Clerici interſint, præſertim in præſentia Laicorum.

Quia non abſque gravi diſplicentia percepimus, quod plerique noſtrarum Civitatis & Diœceſis Presbyteri, dum ad Nobilium, & aliarum perſonarum exequias pro Divinis celebrandis vocantur, plurimum inhoneſte ſe habeant in ludis & ebrietatibus, ita, quod aliqui ex eis nonnunquam per totas noctes ſedendo ludunt: alii ex crapula, vel ebrietate vomitum faciunt, per totamque noctem in ſcamnis dormiunt, aliasque notabiliter excedunt, in dedecus, in ignominiam, & contemptum ſtatus Eccleſiaſtici, & ſcandalum plurimorum: diſtricte præcipimus, ne Clerici ſic vocati, & alii quicunque, ludis taxillorum, chartarum, vel aliis enormibus, & turpiſſimis actibus inſiſtant ullo unquam tempore, & præcipue in tabernis & ſtubis laicorum: mandantes Decanis, Camerariis, & aliis Juratis, ut contra hoc ſtatutum excedentes, & per eos correctos, & non deſiſtentes, Fiſcali noſtro denuncient emendandos, præcipuum habendo reſpectum ad eos, qui in defunctorum exequiis contra præmiſſa excedunt, ut illos mox denuncient.

Ne comas Clerici nutriant.

Plerique Clerici beneficiati, & alii in ſacris Ordinibus per noſtram Diœceſin conſtituti, hactenus non veriti fuerunt capillos, ſeu comas nimis longas nutrire, & diverſis practicis, ſive calamiſtratura in colore & criſpatione alterare: prohibemus diſtricte, ne id de cætero per quemquam eorum fiat, ſed comas in decenti brevitate, & tonſuram ordini ſuo convenientem deferant: quam quidem tonſuram congruis temporibus fieri, coronam quoque, & barbam radi procurent.

Tibiæ ſub Divinis ſint amictæ.

Clerici, præcipue dum celebrant, dumque in oppidis & civitatibus exiſtunt, diſcoopertis tibiis non incedant, ſed caligis, vel aliis tibiarum indumentis Clericali ſtatui convenientibus utantur, ad tegendam crurium nuditatem, honeſtis Sacerdotibus, immo quibuslibet gravibus viris indecoram.

Choreæ in primitiis non fiant, nec locis Deo ſacris.

Clerici in eorum primitiis, & laicorum nuptiis, a choreis, cæterisque vanis ſpectaculis abſtineant: nec in eorum Eccleſiis, ſeu cœmiteriis choreas ac ludos (præterquam repræſentationes DEI & Sanctorum) neque negotiationes mercantiarum, & nundinarum, nec judiciorum ſæcularium ſtrepitus, in locis illis Deo ſacris fieri permittant.

Beneficiati, & Sacris initiati, utrique ad Horas tenentur Canonicas.

Clerici omnes in Sacris conſtituti, & etiam nondum conſtituti in Sacris, dummodo Beneficiati fuerint, tenentur quotidie Horas dicere Canonicas, juxta regulas & traditiones primariæ Eccleſiæ noſtræ Baſilienſis, ſalvis ſuarum Eccleſiarum & Præbendarum Patrociniis, atque Dedicationibus.

In Templo ſervetur gravitas abſque tumultu, aut ſeditione.

Clerici caveant, ne in Eccleſiis ſeditiones excitent, vel clamores moveant: ſed in illis devote & graviter ſe habeant: memores domum Domini domum orationis eſſe, & Sanctitudinem illam decere.

Clerici non ſint Laicorum Diſpenſatores, aut Oeconomi.

Clerici non exerceant, aut gerant officia Dominorum temporalium, propter quæ teneantur ipſis reddere rationem: alioquin non juvabunt eos privilegia, & beneficia juris, adverſus tales Dominos, ſi arreſtentur & detineantur ab ipſis in perſona; aut ſi eorum bona occupari contigerit pro ratione reddenda, & ſolutione debiti facienda.

Clerici ne ſint hoſpites, aut mercatores.

Clerici non teneant tabernas, non ſint mercatores, nec commercia, ſeu negotiationes exerceant, emendo blada, vina, equos, aut res alias quascunque pro viliori pretio, ut poſtea carius vendant. Si vero aliqui fuerint Clerici, quibus ſuorum Beneficiorum redditus non ſufficiunt; hi ex artificio honeſto, ut puta libros ſcribendo, conglutinando, aut notando, vel ſimilia faciendo, victum ſibi quærere poterunt.

Clerici in Curia ſæculari ne poſtulent.

Clerici non exerceant Advocationis, vel Procurationis officium coram Judice ſæculari, niſi pro cauſa ſua, vel ſuæ Eccleſiæ, aut ſuorum conjunctorum, vel miſerabilium perſonarum.

Clerici nihil agant in cauſa ſanguinis: Medicinam non exerceant, nec venationem clamoſam.

Clerici de cauſis ſanguinis, arte chirurgiæ & medicinæ ſe nullatenus intromittant, venationemque clamoſam non exerceant, ut ei placeant, cui militare decreverunt.

Beneficiis ſatisfiat, & eorum redditus conſerventur.

Clerici beneficiati onera Beneficiis ſuis incumbentia tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus ſupportent, & adimpleant, jura, redditus & bona ipſorum diligenter conſervando.

Clerici in manibus Laici ne dent fidem.

Clerici in manu Laici fidem non præſtent, neque promittant, nec coram judice laico jurent, vel teſtimonium perhibeant absque Noſtra, vel Vicarii noſtri licentia ſpeciali, literatorie (prout moris eſt) obtenta.

Contra Superiores nulla fiat conſpiratio.

Clerici nullam contra ſuos Superiores, aut ſe invicem ineant colligationem, confœderationem, ſeu conſpirationem, ſuper quacunque re.

Spolia non emantur a Clericis.

Clerici res per prædas, & ſpolia captas emere, ſeu comparare non præſumant, alioquin tantundem fabricæ noſtræ Eccleſiæ perſolvere teneantur: & alias per Nos, aut Officiales noſtros arbitraliter venient puniendi.

Peri-

Periculoſiſſimus concubinatus omni jure ab Epiſcopis prohiberi poteſt, atque caſtigari.

Clerici caſte, continenter, & pudice vivant: non habeant in domibus ſuis fœminas, quarum vita & converſatio ſuſpecta ſit de incontinentia; ut in conſpectu Omnipotentis DEI, puro & caſto corpore, ac mundo corde miniſtrare valeant, ne populo ſcandala præbeant: ne ficte & ſimulate confiteantur: ne nunquam vere contriti a Deo (qui corda inſpicit) judicentur; ne indigne ad Summum Sacrificium accedant: ne in peccato mortali celebrent: ne per indignæ celebrationis aſſiduitatem excæcati, infeliciter tandem moriantur. Quod ſi quis forſitan omnem honeſtatem a ſe abjecerit, omnem pudorem amiſerit, infamiam propriam & Sacerdotii maculam non curaverit, ſacrilegium & abuſum patrimonii Chriſti pauperibus debiti non abhorruerit, indignam celebrationem pro nihilo duxerit, Divinam juſtitiam parvi penderit, levem creaturam plus, quam Creatorem & Redemptorem ſuum pro ſe crucifixum dilexerit, tranſitoriam voluptatem ſempiternis gaudiis propoſuerit, adeo, ut omnibus his retrahi non poſſit, quo minus infamem concubinam publice domi foveat, illi tanquam uxori maritus cohabitet, ex ea proles ſuſcipiat, vicinos & proximos ſcandalizet: ille certo ſciat, ex auctoritate Sacrorum Canonum, ex vi Sanctiſſimorum Conciliorum, & ex Conſtitutionibus Provincialibus & Synodalibus, (ſi monitus non deſtiterit) uſque ad ſuſpenſionis & excommunicationis ſententiam, imo uſque ad privationis pœnam juſtiſſime contra ſe procedi poſſe.

TITULUS XVI.

De Clericis non reſidentibus.

In Beneficiis reſidentiam requirentibus fiat reſidentia.

Cum ad hoc Eccleſiaſtica Beneficia ſint deputata, ut in eis ad ſerviendum Altiſſimo tales aſſumantur, qui per ſe ipſos poſſunt & volunt eorum curam exercere: ſtatuimus, ut quilibet intra Civitatem & Diœceſin noſtras Beneficiatus, cujuscunque ſtatus, ordinis, vel conditionis extiterit, cujus Beneficium reſidentiam perſonalem de jure ſtatuto, vel conſuetudine requirit, in illo infra proximos duos menſes perſonaliter reſidere incipiat: & deinde, quamdiu beneficium hujusmodi obtinuerit, talem reſidentiam faciat: alioquin (ſervato juris ordine) privetur, niſi expreſſam ſuper hoc a Nobis, vel Vicario noſtro licentiam obtinuerit.

TITULUS XVII.

De congrua Portione.

Competentia aſſignetur.

Cum non debeat bovis os ligari triturantis, Sacris jubentibus Canonibus: univerſos & ſingulos Prælatos, & alios quoscunque Civitatis & Diœceſis noſtrarum, in Domino exhortamur: ut Eccleſiarum ipſis, & eorum menſis unitarum & incorporatarum Vicariis de Præbendis congruis, unde decenter ſuſtentari, jura Epiſcopalia & Capitularia ſolvere, hoſpitalitatem tenere, & alia incumbentia onera ſupportare valeant (prout de jure tenentur) provideant: alioquin ſicut jure & æquitate aſtringimur, eis negligentibus, ad Præbendarum hujusmodi deputationem (ſervatis ſervandis) procedere non omittemus. Omnes etiam & ſingulas promiſſiones, obligationes, chirographo, vel jurejurando, aut quacunque renunciatione firmatas, quæ in contrarium faciunt, per hanc noſtram conſtitutionem caſſantes, nulliusque prorſus momenti fore decernentes.

TITULUS XVIII.

De Inſtitutionibus.

Diſpenſationes ſuper incompatibilibus infra menſem Epiſcopo, vel Vicario exhibeantur.

Statuimus, quod habentes plures Eccleſias curatas, ſeu alia Beneficia incompatibilia, de ſuis diſpenſationibus (quarum auctoritate illa habere prætendunt) nec non de titulis ſuis ad eadem, infra unius menſis ſpatium, a præſentium publicatione computando, coram Nobis, vel Vicario noſtro legitime, & ſub pœnis juris doceant. Similiter hi, qui deinceps talia incompatibilia aſſecuti fuerint, per Decanos, ſeu Camerarios, nullatenus in eorundem poſſeſſionem mit-

mittantur, niſi prius tales cum eorum diſpenſationibus, & titulis Nobis, vel Vicario noſtro remiſerint: alioquin contra hujusmodi obtinentes procedemus, prout Sacrorum Canonum juſta ſeveritas exigere videtur.

TITULUS XIX.

De rebus Eccleſiæ non alienandis.

Beneficiorum bona ne alienentur.

Curati, & alii Beneficiati non præſumant alienare, obligare, aut in pignus vel hypothecam dare jura, cenſus, & bona ſuæ Eccleſiæ, & Præbendæ, quæcunque ſint, mobilia, vel immobilia, Nobis inconſultis, & forma juris non ſervata: alias irrita ſint per eos geſta: transgreſſores quoque pœna condigna per Nos punientur.

Beneficia non conferantur ſub pacto, neque a Laicis ſic recipiantur.

Nullus Clericorum a Patrono laico præſentationem, ad quodcunque Beneficium accipiat ſub pacto, ut partem decimarum, vel aliarum obventionum ipſarum Eccleſiarum, aut Beneficiorum, in quibus jus obtinet Patronatus, ſibi Patronus ille retineat. Qui vero cæca cupiditate ducti taliter a Patronis præſentationem receperint, officio, beneficioque priventur. Nec ad Beneficium, aut actus Eccleſiaſticos admittantur, niſi per Sedem Apoſtolicam cum eis fuerit diſpenſatum.

Beneficiorum bona conſcribantur.

Quoniam ex negligentia ſæpe Beneficiorum bona diſtrahuntur: ſtatuimus, ut ornamenta, & libri Eccleſiarum, & Beneficiorum, eorumque redditus, & prædia, quæ & qualia ſint, ſub ſigillo Prælati, & Capituli pleniſſime conſcribantur.

Advocati Eccleſiarum antiquo ſuo jure ſint contenti.

Conſtituimus etiam, ut cuncti Eccleſiarum Advocati, cujuscunque ſtatus ſint, vel præeminentiæ, juribus illis ſint contenti, quæ ipſis, ſeu eorum anteceſſoribus conceſſa fuerunt tempore, quo Advocatiam hujusmodi ſuſceperunt: & Eccleſias, quarum Advocati exiſtunt, defenſare ſtudeant, & pro poſſe manutenere.

TITULUS XX.

De Decimis.

Religioſi & ſæculares Sacerdotes ad Decimas præſtandas populum inducant.

Quoniam in plerisque locis noſtræ Diœceſis laici temere quamcunque denegant Sacerdotibus ſolvere Decimam fructuum: declaramus de omni fructu terræ, quocunque nomine nominetur; ſimiliter etiam de apibus & animalibus decimam Eccleſiæ Parochiali eſſe perſolvendam: volentes, ut tam Religioſi, quam ſæculares Presbyteri, in ſuis ſermonibus & confeſſionibus populum ad hujusmodi decimas libere, & integre perſolvendas inducant, oſtendendo ipſis, quomodo de Jure Divino & humano ad hoc teneantur, & quam multa mala propter non ſolutionem decimarum perveniant. Hortamur tamen, ne Sacerdotes decimas exigendo minutas, & ſubditi illas denegando, ex radice cupiditatis, ſive avaritiæ procedant; ſed eas ſolvere animo ſemper parati exiſtant.

TITULUS XXI.

De Teſtamentis.

Teſtamenta non exequentes denuncientur.

Curati ſtudeant, Nobis, aut Procuratori noſtro fiſcali intimare, ſi aliqui ex eorum Parochianis, aut Sacerdotibus, qui ab hoc Sæculo deceſſerunt, condiderint teſtamenta, quorum Executores negligentes exiſtant; ut pro defuncti teſtatoris ſalute officium noſtrum intendere valeamus. Nam ſecundum piiſſimas leges, dilatas defunctorum pias voluntates, Epiſcopali decens eſt ſtudio adimpleri, & ipſos Executores de ſua legali executione facta Nobis rationem reddere, Nosque illos ſuper hoc quietare expedit, & æquitas requirit.

Laici Sacerdotum teſtamenta ne impediant.

Moneantur etiam Laici, ſive privatæ, ſive publicæ ſint perſonæ, ne ultimas Sacerdotum, & quorumlibet Beneficiatorum voluntates, atque legitima teſtamenta, contra omnem legem caſſare, vel impedire attentent: ne graves juris ſententias, & Divinam offenſam incidant, cum animarum ſuarum periculo ſempiterno.

TITU-

Digitized by Google

TITULUS XXII.
De Celebratione Miſſarum.

Ante Offertorium, Miſſam non celebrent Capellani contra voluntatem Rectoris.

Statuimus, ut in Eccleſiis Parochialibus, Capellani in diebus Dominicis, & ſummis quatuor Feſtivitatibus Miſſas ante Offertorium publice non dicant, ſeu legant: niſi illud ex aliqua juſta cauſa, & de conſenſu Curatorum fiat.

In primitiis non fiant tumultuoſa convivia, & turpes choreæ.

Nullus novorum Sacerdotum die, qua primum Miſſæ Sacrificium celebrabit, publicum convivium faciat: nec ad illud tanquam ad ſæculares nuptias aliquos invitet, aut invitari procuret: ut illa potiſſimum die puris cogitationibus, & devotione ſincera Domino DEO inhærere poſſit, cujus militiæ & ſervitio voluit adſcribi. Dignum enim eſt, ut mens ejus libera ſit a curis & ſolicitudinibus temporalium, quibus etiam laicorum mentes diſtrahuntur. Et merito novus Sacerdos, officium ſuum feliciter inchoare ſperans, abſtinet a tam populoſis conviviis, quæ vanis ſpectaculis, hiſtrionum obſcœnitatibus, aliisque impuris tumultibus, & chorearum inſolentiis raro, vel nunquam carere videntur. Solent enim hiſtriones & tibicines, cæteræque leves & obſcœnæ perſonæ ad hujusmodi cœnas irrumpere, etiam non vocatæ. Si vero quisquam ante, vel poſt primitias, octo dierum intervallo, honeſtam amicorum convocationem habere voluerit, absque hiſtrionum tumultibus, & chorearum turpitudine, fieri nequaquam prohibemus.

Symbolum finiatur absque melodia validorum Mendicantium.

In Miſſis, quæ ſub nota cantantur, Symbolum Nycenum non obtruncetur, ſed integre, mature, & honeſte (præſertim in Cathedrali noſtra, & Collegiatis Eccleſiis) ad finem decantetur; omiſſa prorſus illa melodia, quæ more agreſtis & ſæcularis cantilenæ pſallitur; qua uti ſolent peregrini & trutanni ad Sanctum Jacobum ambulantes.

Poſt quas horas & uti celebrandum ſit.

Miſſam celebraturus, Matutinas & Primas ad minus perſolviſſe debet (excepto Natalis Chriſti die) corporali lineo & mundiſſimo utatur, non autem ſerico vel bombicino: nec in ara enormiter fracta, neque in altari portatili, absque Epiſcopi, aut Vicarii conſenſu, Miſſam legat.

Euchariſtia ſit in tuta cuſtodia cum Oleo Sancto & Chriſmate.

Euchariſtiæ Sacramentum, ſive Viaticum, in loco honeſto & eminenti, ac in pyxide mundiſſima, atque ſacrum Chrisma, & Oleum ſanctum (quæ duo notabilem inter ſe habeant differentiam, & diſtinctionem) ſub diligenti cuſtodia (ut a ſacrilegis manibus tuta ſint) fideliter conſerventur.

TITULUS XXIII.
De Regularibus.

Vota ſubſtantialia a Religioſis obſerventur.

Abbates, Præpoſiti, Priores, Decani, cæterique Prælati regulares noſtræ Diœceſis, Religioſos ſibi ſubjectos, in obſervantia regulari, aliisque religionis ſuæ ſtatutis & ordinationibus diligenter inſtruant: eosque ad eorundem, potiſſimum autem ad trium votorum ſubſtantialium (paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ) obſervantiam inducant. Sicque in præſidendo ſuis ſubditis ſe regant, & imitabiles exhibeant, ut ſubditi eorum exemplo, & pia converſatione ædificati, ad meliora indies opera facilius inducantur, atque incitentur.

Religioſi beneficiati, ſæcularibus Clericis in obedientia Epiſcopo, & cæteris Prælatis, ac Officialibus exhibenda, ſeſe conforment.

Religioſi (etiam exempti) qui præſunt Eccleſiis, aut Capellis non exemptis, circa jura Epiſcopalia, Capitularia, & Parochialia, ratione illarum (quas regunt) Eccleſiarum, aut Capellarum per eos præſtanda, & perſolvenda, perinde habeantur, tanquam Sacerdotes ſæculares: qui etiam Decanis, & Camerariis (in his, quæ ad eorum ſpectant officium) inſtar ſæcularium obediant Sacerdotum: neque ad aliquod Eccleſiarum regimen admittantur, niſi ex ſingulari Sedis Apoſtolicæ privilegio, Nobis perſpecto & cognito, facultatem illam ſint conſecuti, &

& tunc de ſuorum Superiorum conſenſu, Epiſcopo ſe ſubjiciant, ac in omnibus, ſicut cæteri ſæculares Clerici, obedientes exiſtant.

TITULUS XXIV.

De Procuratoribus Eccleſiarum.

Eccleſiarum Procuratores annuam reddant rationem.

Quorundam fide dignorum relatione didicimus, quod pro fabricis quam plurimarum Eccleſiarum noſtræ Diœceſis, Procuratores duntaxat laici conſtituantur, qui ad eorum nutum cum pecuniis & rebus fabricæ hujusmodi, absque Curatorum, ſive Plebanorum ſcitu, & conſenſu, propria commoda quærant, ac mercaturas & contractus interdum vitioſos cum illis exerceant, & eas ad alios privatos uſus convertere non formident: nec de receptis per eos, collectis, imburſatis, & geſtis in præſentia Rectorum, vel eorum vicem gerentium (tanquam quorum principaliter intereſt) rationem reddant. Cum autem ex tanto abuſu, Eccleſiarum hujusmodi fabricæ miſerabiliter defraudari poſſent: id profecto & ſubditis, & Eccleſiis periculoſiſſimum eſſe arbitramur. Quamobrem Eccleſiarum indemnitati, & ſubjectorum ſaluti providere cupientes: præſenti conſtitutione ordinamus, ut deinceps cujuslibet Eccleſiæ noſtræ Diœceſis Procuratores, de ſcitu Curati aſſumantur, & qui pro tempore fuerint, hujusmodi Procurationis officia, citra eorum privata commoda fideliter exerceant, ac utilitatem Eccleſiæ promoveant, rationemque de ſingulis per eos levatis, collectis, diſtributis, actis, & factis, in præſentia ipſius Rectoris, vel vicem ipſius tenentis, coram his, qui ad hoc ſunt deputati, ad minus ſemel in anno tempore conſueto rationem faciant, prout de hoc in extremo judicio reſpondere velint. Qui autem hujusmodi noſtro ſtatuto inobedientes fuerint, per eorum Curatos primum benigne & amice requirantur. Quod ſi nec tunc obedierint, publice in cancellis coram populo moneantur. Et, ſi nec tunc quidem obtemperare velint, Nobis, vel Vicario, aut Officiali noſtro denuncientur, qui eos propterea excommunicationi innodabunt, prævia tamen quindecim dierum monitione.

Libros & Ornamenta Procuratores diſponant.

Procuratores Eccleſiarum, in Eccleſiis defectus librorum ad cultum Divinum neceſſariorum, & aliorum ornamentorum, ſecundum Eccleſiarum facultatem procurent, & ne deſint, provideant. Quod ſi negligentes extiterint, & per ejusdem Capituli Decanum requiſiti, emendare noluerint, Nobis, vel Vicario noſtro, aut Officiali noſtro denuncientur.

Æditus tempore Divinorum ſuperpellicio induatur.

Procuratores Eccleſiarum de cætero Sacriſtam habilem & idoneum cum Rectoris, vel ejus vicem gerentis conſenſu recipiant, qui Curato Eccleſiæ circa Divinum Officium in omnibus obediat, & Divinorum tempore ſuperpellicio utatur: quod quidem ſuperpellicium fabricæ, aut ſubditorum expenſis diſponatur, & ordinetur.

TITULUS XXV.

De Judæis.

Judæis nemo ſerviat, nec domos locet, præcipue uſurariis.

Quia indignum eſt, ut filii liberæ filiis famulentur ancillæ, diſtrictius inhibemus, ne Judæi nutrices, ſeu ſervientes habeant Chriſtianos: eisdem ſervientibus, ſeu nutricibus præcipientes, ut a ſervitiis eorum ſtatim recedant, quos etiam Judæi libere dimittere teneantur. Sacerdotes etiam, & alii ſubditi noſtri, domos, vel habitationes Judæis, vel aliis uſuram publice exercentibus locare non præſumant. Transgreſſores hujus ſtatuti, pœna condigna puniantur.

Medicina non ſumatur a Judæis, neque cum eis familiaritas contrahatur.

A Judæis nemo medicinam capiat, nec medicinæ conſilium quærat, neque cum eis manducet, aut familiaritatem contrahat: quanquam (*) Judæi Chriſtianis illam retributionem impendunt, quam juxta vulgare proverbium: *Mus in pera: ſerpens in gremio, & ignis in ſinu:* ſuis conſueverunt hoſpitibus exhibere.

Eccle-

(*) *fors:* quoniam

Eccleſiæ bona Judæis ne obligentur.

Sub pœna excommunicationis latæ ſententiæ præcipimus omnibus Nobis ſubjectis tam Clericis, quam Laicis, ne res Sacras, vel Eccleſiarum ornamenta, ex quacunque etiam cauſa, Judæis obligare, aut hujusmodi obligationi conſentire præſumant. Nos enim decernimus, tales obligationes omnino neque robur habere, neque jure ſubſiſtere poſſe.

Judæi utriusque ſexus, ſignum diſtinctionis deferant.

Judæi maſculi, in veſte extrinſeca ante pectus circulum deferant de filis croceis: Mulieres vero Judææ, in ſuis peplis, duas coloris ætherei, ſeu vulgariter blavii, rigas deferant, ut per hujusmodi ſigna a Chriſtianis diſcerni, & cognoſci poſſint. Et, ut ſtatutum hujusmodi eo firmius obſervetur, mandamus, ut per Regentes, & Officiales ſæculares ad id compellantur: alioquin ſi Rectores, & Præſidentes hujusmodi in hoc negligentes extiterint, Nos contra eos per Sacramenti Euchariſtiæ ſubtractionem, & contra Judæos per excluſionem communionis Fidelium, & alias (prout de jure) procedi faciemus: hocque ſtatutum per Curatos locorum, in quibus Judæi moram habere conſueverunt, ad talium Regentium, & Officialium ſæcularium notitiam deducatur.

TITULUS XXVI.

De Adulteriis & Fornicationibus.

Adulteria non ſuſtineantur.

Quædam perſonæ relicto legitimo thoro, non verentur una domo in adulterinis amplexibus manifeſte cohabitare, in ſcandalum plurimorum; quorum ſaluti provideri volentes, Curatis Eccleſiarum in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus, quatenus omnes & ſingulos, qui in adulterinis amplexibus ſimul cohabitare non verentur, moneant, & requirant, ut infra quindecim dies a ſe invicem diſcedant: & ſi mandato hujusmodi obedire contempſerint, ac poſt dictos quindecim dies (quod abſit) ſimul cohabitaverint: tales in eorum vita ab Eccleſiaſticis excludantur Sacramentis, & poſt mortem (niſi pœnitentiam de commiſſis egerint) Eccleſiaſtica careant ſepultura. Et nihilominus, ſi viventes fuerint, ad Nos, vel Vicarium noſtrum, pro abſolutionis beneficio conſequendo remittantur. Injungentes ipſis etiam Curatis, ut eorundem nomina infra aliam quindenam, dictos quindecim dies mox ſequentem, Nobis, Vicario, vel Fiſcali noſtro denuncient, ut contra tales (prout juris eſt) procedere valeamus.

Monialium Monaſteria nemo temere ingrediatur.

Clerici Sanctimonialium Monaſteria ne ſubintrent: eorundemque ingreſſum absque legitima cauſa, & Superioris licentia, Curati ſubditis ſuis interdicant, & ipſas quoque mulieres paterne præmoneant, ne Fratrum & Monachorum ſepta frequentent.

TITULUS XXVII.

De Presbyteris ſæcularibus & religioſis, ſermonem ad populum facientibus.

Concionantes contra ſe invicem non prædicent: ſed errata ad Epiſcopum referantur.

Experientia edocti ſumus, quod quidam Verbum Dei in Eccleſiis noſtrarum Civitatis & Diœceſis ſeminantes, religioſi & ſæculares Presbyteri contra ſe invicem prædicare quandoque non verentur, in populi ſcandalum, & exemplum pernicioſum. Idcirco inhibemus, ne quisquam Prædicantium, ſive religioſus, ſive ſæcularis exiſtat, de cætero in contrarium alterius dictis quicquam prædicet in cancellis: ſed, ſi errorem, hæreſin, vel aliquid contra prætenſum alterius jus quispiam ex ipſis prædicaverit, id ad Nos, vel Vicarium noſtrum referatur, ne ex hujusmodi contentione publica, in populo ſcandala & pericula conſurgant animarum. Secus facientes, pœnam condignam non evadent.

Prædicantes ad bene inſtituendos pueros perſuadeant: Prælatis non detrahant: miſerabiles perſonas promoveant.

Hortamur etiam omnes Verbum Dei ſeminantes, ut, qualiter pueri in bonis moribus ſint inſtituendi, ſæpe & ſtudioſe prædicent: quanquam (*) utique a pueris Eccleſiæ reformatio utilius eſt inchoanda. Deque Prælatis, & Superioribus

(*) *opinor legendum*: Quoniam.

bus ſuis irreverenter, & temere nihil loquantur, nec in ſermonibus ſuis, ullo pacto Eccleſiarum Prælatis detrahant: quod jam dudum in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione maledictionis æternæ diſtrictius inhibitum eſt: ne inobedientiæ venenum, ne ſcandali pernicies, ne detractionis morſus ab eis ortum habeant, qui ad obedientiam, ad ædificationem, ad charitatem debuerant pro viribus laboraſſe. Eleemoſynas, & jura pauperum, leproſorum, viduarum, orphanorum, aliarumque miſerabilium perſonarum fideliter promoveant.

Religioſi tempore Miſſarum Parochialium ne prædicent.

Religioſi in ſuis Monaſteriis ſtationes, ſeu prædicationes diebus Dominicis & Feſtivis non faciant circa horas Miſſarum Parochialium, ſub quibus Curati mandata a Nobis, vel Officialibus noſtris eis injuncta exequi, & publicare, aliaque laicis opportuna patefacere tenentur: ne propter ſubditorum abſentiam, id, quod exequendum fuerit, imperfecte fiat; & ne ſubditi ea neſciant, quorum ignorantia eos non excuſans, in ſpiritualibus, vel temporalibus, ipſis damnum afferre poſſet.

Religioſi quoad Evangelia inter prædicandum Curatis ſe conforment.

Religioſi prædicantes, in ſermonibus ſuis quoad Evangelia ſe conforment Eccleſiarum Parochialium Curatis: ita ut ea Evangelia prædicent populo, quæ ſecundum Breviarium Eccleſiæ noſtræ Baſilienſis pro tempore occurrunt: ne propter difformitatem, populo detur occaſio murmurandi.

Concordes ſint Curati ſæculares, & Fratres inter ſe.

Concordia, charitas, & pax Chriſtiana inter Fratres, & Curatos ſæculares obſervetur, ne ſcilicet Curati ſæculares ipſis fratribus detrahant, aut eos moleſtiis afficiant: neque fratres prædicent, populum Dominicis, & Feſtis diebus ad audiendam Miſſam, & Evangelium in ſuis Parochiis non eſſe aſtrictum; aut ſubditos contempto ſuo Plebano (qui de eis Deo rationem redditurus eſt) abſque omni cauſa, ubicunque libet, poſſe peccata ſua in Quadrageſima confiteri: ne per contrarios hinc inde ſermones judicentur, non quæ Jesu Christi ſunt, & animarum ſaluti deſerviunt, ſed ſeipſos, & ſuam privatam utilitatem quærere, & intendere. Quippe cum una ſit omnium Sæcularium, & Religioſorum Eccleſia, unus Dominus, unum Baptiſma, una Fides; profecto decet, ut omnes, qui ejusdem ſunt corporis, unius etiam ſint voluntatis. Decet itaque, ut tam exempti, quam non exempti, ſuis juribus ſint contenti, & alter in alterius injuriam non proſiliat, neque jacturam.

TITULUS XXVIII.

De ſententia Excommunicationis.

Excommunicati in regiſtrum conſignentur.

Curati librum faciant, ſive regiſtrum, in quo conſignent, aut regiſtrent fideliter nomina excommunicatorum, diem executionis, perſonam, ad cujus inſtantiam, & cauſam, propter quam facta eſt excommunicatio: ſic ſcilicet ſcribendo: *Talis excommunicatus eſt pro contumacia, vel pro tali cauſa, ad inſtantiam talis, die tali, & anno tali.* Et ſimiliter fiat de abſolutione, & relaxatione. Niſi enim hæc conſignatio fiat, poſſet a Curato (qui memoriam omnium habere non poteſt) diſpenſari, quanquam (*) Sacramentum Euchariſtiæ excommunicato, unam, vel duas abſolutiones afferenti, cum adhuc aliis multis (quarum vel ipſe, vel Curatus oblitus eſt) cenſuris fortitan ſit irretitus.

Coram excommunicato Celebrantis, quantum ſit periculum.

Curati nullum publice excommunicatum ad Divina audienda admittant, nec coram eo celebrent: alias ingreſſus Eccleſiæ taliter Celebranti ipſo jure eſt interdictus, & Celebrans eſt vicinus irregularitati: quoniam, ſi poſtea ante relaxationem hujusmodi interdicti celebraret, fieret irregularis, & a ſolo Papa eſſet rehabilitandus. Similiter, ſi talis hujusmodi ſuſpenſione ab ingreſſu Eccleſiæ durante moreretur: non eſſet in cœmiterio, ſeu Eccleſia ſepeliendus.

Excom-

(*) *Deſiderantur aliqua.*

Excommunicatos ad publicum munus, vel officium non eſſe idoneos, ſæpe dicatur in cancellis.

Curati ſubditos ſuos ad minus Dominicis diebus poſt angariam, ſeu quatuor temporum, & etiam ſæpius (ſi videbitur expedire) inſtruant, & moneant, quod excommunicati publice non debeant, neque poſſint eſſe Judices, Teſtes, Procuratores, Notarii, & Pedelli, ſeu aliquod aliud publicum officium exercere.

Qui fuit excommunicatus, abſolutus eſſe non credatur, niſi literas ſigillatas exhibeat.

Quoniam excommunicati abſolutos ſe eſſe nonnunquam fingunt (ex quorum communione pericula proveniunt animarum) inhibemus, ne de cætero quisquam Curatorum quamcunque ſuæ Parochiæ perſonam, quam ſemel per Noſtras, vel Officialium noſtrorum literas excommunicatorias excommunicatam denunciavit, aut contra quam tales literas vidit, & recepit, ultra ad Divina ſua ſcienter admittat, vel coram eo celebret, aut abſolutum credat, vel pro abſoluto teneat: niſi abſolutionem ſuam literatorie ſigillatam illius ſigillo, qui eum excommunicavit, ſibi prius oſtendat. Qua abſolutione oſtenſa, idem Curatus exinde eundem in cancellis abſolutum publicet. Hujus autem ſtatuti transgreſſores ultra pœnam juris, quam incurrent, pœnam arbitralem ſe ſciant non eſſe evaſuros.

TITULUS XXIX.
De Interdicto.

Clerico læſo, ubi, & quamdiu interdictum obſervandum.

Præſenti conſtitutione perpetuo valitura ſancimus: ut ſi in antea quæcunque Eccleſiaſtica, vel ſæcularis perſona (cujuscunque dignitatis, ſtatus, vel conditionis exiſtat) inſtigante Diabolo infra Civitatem & Diœceſin noſtras, Clericum ſe pro Clerico gerentem interfecerit, aut mutilaverit, ſeu ſine Superiorum ſuorum licentia illum captivaverit, aut detinuerit: eo ipſo in civitate, terris, Eccleſiis, & Parochiis totius Decanatus, in quo hujusmodi delictum commiſſum, aut Clericus hujusmodi captus fuerit: & non ſolum in illo Decanatu, ſed etiam in quibuscunque aliis Decanatibus, in quibus quempiam talium detineri conſtiterit, & in omnibus locis, in quibus interfector, ſeu mutilator, aut captor, ſeu ejus complices, ipſi conſilium, auxilium, & juvamen præſtantes domicilium, aut dominium obtinuerint, vel moram fecerint, & ad quæ devenerint, & quamdiu in eisdem fuerint; & poſt cujuslibet ipſorum abinde receſſum, ad tres dies continuos ipſo facto ceſſetur a Divinis, & ſervetur diſtricte Eccleſiaſticum interdictum tamdiu, & quousque læſo, Nobis, & Eccleſiæ de tanto flagitio fuerit ſatisfactum, aut interdictum alias legitime relaxatum. Tales etiam injuriatores tanquam excommunicati mox a ſingulis arctius evitentur, coramque multitudine populi ſingulis diebus Dominicis publice denuncientur: donec abſolutionis beneficium meruerint legitime obtinere. Ne autem hi juxta præmiſſa interdictum ſervare debentes, ſe valeant per ignorantiam quomodolibet excuſare: præcipimus, ut Curati, in quorum Parochiis facinora prædicta commiſſa fuerint, ſtatim infra unius diei ſpatium, Decano, ſi præſens in Decanatu fuerit; alioquin Camerario: ſi autem Camerarius etiam abeſſet, viciniori Presbytero jurato illius Decanatus tantum ſcelus, & flagitium notum faciant. Qui Decanus, Camerarius, aut vicinior Presbyter juratus, omnibus cæteris Decanatus hujusmodi Confratribus, & etiam Religioſis in eo commorantibus, ſine mora hoc idem facinus manifeſtet, ac interdictum per eos, & in toto Decanatu ſervandum eſſe notificet: quibus ſuper his fidem plenam (ſicut noſtris literis) volumus adhiberi. Per præmiſſa tamen conſtitutionibus legalibus, & aliis contra prædictos ſacrilegos editis nolumus derogare.

Latore literarum damnum corporis paſſo, interdictum ſervandum eſt.

Curati, poſtquam eis conſtiterit latorem literarum Curiæ noſtræ in eorum Parochiis propter delationem literarum per quemcunque eſſe captum, ſeu detentum, occiſum, aut vulneratum, ſeu alias verberibus affectum: mox absque alicujus novi mandati expectatione in ſuis Parochiis ceſſent a Divinis: & tales capti-

captivantes, detinentes, occidentes, vulnerantes, & verberantes, die Dominica proxime ſequenti publice denuncient excommunicatos: quia tales ipſo facto ſententia excommunicationis volumus eſſe ligatos.

Interdictum qua forma ſit ſervandum.

Curati, cum mandatur eis, ut a Divinis ceſſent, vel interdictum Eccleſiaſticum obſervent, ſic intelligant: quod clauſis Eccleſiæ ſuæ januis, Miſſam, aut Veſperas quaſi legendo dicant, absque pulſatione campanarum, populo, & aliis de foris venientibus excluſis: nec ſint in januis Eccleſiarum ſuarum feneſtræ, per quas foris exiſtentes audire poſſint, & videre Divina Officia, & Sacramenta Eccleſiaſtica. Tempore etiam interdicti Sacramentum Baptiſmi pro parvulis, Pœnitentiæ tam pro ſanis, quam pro infirmis, & etiam Sacræ Euchariſtiæ (pro infirmis duntaxat) licite adminiſtrent. Ab extrema vero Unctione, & cæterorum Sacramentorum adminiſtratione illo tempore abſtineant: niſi Epiſcopus in loco foret, qui Confirmationis Sacramentum conferre poſſet. Defunctos etiam in Eccleſiis non ſepeliant, neque cœmiteriis, niſi Clerici fuerint, qui cauſam interdicto non dederint, & Eccleſiaſticum interdictum ſervaverint. In quatuor ex principalibus Feſtivitatibus a primis Veſperis incluſive, uſque ad Completorium ipſius Feſti ſecundum excluſive, Miſſas, & alia Divina Officia januis apertis, pulſatis campanis (excommunicatis tamen excluſis) licite peragant: niſi ſpecialiter in aliqua certa prohibitum eſſet Eccleſia, ne ibi Divina celebrentur: tunc enim prohibitione hujusmodi durante, nequaquam in illa Eccleſia Divina ſunt celebranda.

TITULUS XXX.

De Excommunicatis vitandis, & Interdictis obſervandis.

Nonniſi denunciati ſunt vitandi: niſi excommunicatio ſit omnino notoria, & inexcuſabilis.

Statuimus, prout etiam in Sacra generali Synodo Conſtantienſi, ad vitandum ſcandala, & multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis timoratis ſtatutum eſt, quod deinceps nemo a communione alicujus, in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione ad Divina, aut aliis quibuscunque, in judiciis, vel extra, cujuscunque ſententiæ, vel cenſuræ Eccleſiaſticæ, & ſuſpenſionis, vel prohibitionis ab homine, vel a jure generaliter promulgatæ occaſione teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, vel Eccleſiaſticum interdictum obſervare; niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura Eccleſiaſtica hujusmodi lata contra perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam certam, aut locum certum, a Judice, ſeu de ejus mandato publicata fuerit, vel denunciata ſpecialiter & expreſſe: ſalvo, ſi quem pro ſacrilega manuum injectione in Clericum, ſententiam latam a Canone, adeo notorie conſtiterit incidiſſe, quod factum nulla poſſit tergiverſatione celari, neque aliquo juris ſuffragio excuſari. Nam a communione illius, licet denunciatus non fuerit, abſtineri volumus, prout etiam eadem Sancta Synodus vult juxta Canonicas Sanctiones. Per hoc tamen, primis duobus ſtatutis, ſupra de interdicto per Nos poſitis, non intendimus derogare: nec hujusmodi excommunicatos, ſuſpenſos, interdictos, ſeu prohibitos in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari.

TITULUS XXXI.

De procurandis Statutis iſtis Synodalibus.

Statuta habeantur.

Decani, Camerarii, & Jurati ſub pœna unius libræ denariorum, Fiſco noſtro irremiſſibiliter perſolvendorum, infra quindenam a tempore publicationis præſentium, hæc noſtra Synodalia Statuta penes ſe habere ſtudeant, & habeant cum effectu.

Religioſi, præſertim ad Confeſſiones audiendas præſentati, etiam hæc habeant Statuta.

Quia vero Religioſi excommunicatos a ſententiis, per Statuta Provincialia, vel Synodalia promulgatis, nec non in caſibus Sedi Apoſtolicæ, aut locorum Ordinariis reſervatis, abſolvere per expreſſum jus prohibentur: ne laqueos ſibi ipſis, & cæteris fidelibus ponant; ope-

Digitized by Google

operæ pretium eſt, eos hæc noſtra ſtatuta non ignorare. Itaque hortamur eosdem, & in Domino JESU pie requirimus, ut has noſtras Synodales Conſtitutiones & ipſi quoque apud ſe habere, easque revolvere non recuſent, neque aſpernentur.

Publicentur Statuta, atque obſerventur.

Decanus infra unius menſis ſpatium poſt præſentium Statutorum publicationem, omnes ſuos Confratres, & in ſuo Capitulo Beneficiatos, qui in hac noſtra Synodo præſentes non interfuerunt, ad certum aliquem locum convocet, ipſisque hæc noſtra Statuta de verbo ad verbum publicet, ne quisquam eorum in ſuæ prævaricationis excuſationem poſſit ignorantiam allegare. Præcipiat etiam eisdem, ut infra menſis ſpatium hæc Statuta quilibet eorum propria habere procuret: Decanus etiam, & Camerarius quilibet, quantum ipſorum perſonas reſpiciunt, & concernunt, has Conſtitutiones fideliter obſervent, ac ad eas obſervandas ſingulos Confratres diligenter exhortentur, & inducant. Si vero quisquam ad procurandum ſibi hæc Statuta negligens, aut ad obſervandum rebellis & inobediens fuerit; Nobis, vel Vicario noſtro denunciare illum teneantur. Quod ſi etiam Decanos, & Camerarios, ſicut & alios Confratres de transgreſſione, ac contemptu hujuscemodi Statutorum, quæ in Sacratiſſimis Canonibus, ac juſtisſimis Summorum Pontificum ſententiis fundata ſunt, apud Nos, aut Vicarium noſtrum ex fide digna relatione accuſari contigerit; juſta & legitima propter inobedientiam pœna ſeſe ſciant eſſe afficiendos, noſtramque indignationem incurſuros.

Moderamen Cenſurarum, quæ jam dudum emanarunt.

Poſtremo ne Clerus noſter cenſuris, & ſententiis Eccleſiaſticis propter Statutorum a Prædeceſſoribus noſtris editorum transgreſſionem damnabiliter deinceps illaqueetur: easdem ſententias per Prædeceſſorum noſtrorum Statuta latas (dummodo ſaltem a jure communi latæ non ſint) in his ſcriptis tollimus: illas in pœnas arbitrarias ab Officialibus noſtris imponendas commutantes.

Epikeya Statutorum Epiſcopo reſervata eſt.

Quia ſecundum diverſitatem temporum, locorum, & morum vivendi, aliarumque circumſtantiarum conditionem leges ſint inſtituendæ: præſertim, quod vix aliquid adeo certum, clarumque ſtatuitur, quin ex cauſis emergentibus prius a Legislatore non prævilis, in dubium poſtea revocari poſſit: has noſtras leges per epikeyam, vel æquitatem interpretandi, exponendi, declarandi, moderandi, & accumulandi poteſtatem Nobis reſervamus.

TITULUS XXXII.

De temporibus, quibus Nuptiarum ſolennitas interdicta eſt. De Feſtis & Jejuniis.

Nuptiarum ſolennitas prohibetur a prima Adventus Dominica, uſque ad Octavam Epiphaniæ incluſive. Item a Dominica Septuageſimæ, uſque ad Octavas Paſchæ incluſive. Et a tribus diebus Rogationum ante Aſcenſionem, uſque ad octavas Pentecoſtes excluſive.

Feſta, quæ celebranda ſunt, in quibus ab omni opere ſervili, & mechanico ceſſandum eſt.

Omnes dies Dominici, Patroni cujuslibet Eccleſiæ in ſua Eccleſia, & Dedicationes particulares Eccleſiarum in ſua Parochia duntaxat.

Circumciſionis, & Epiphaniæ Domini. Purificationis MARIÆ. Mathiæ Apoſtoli.
Annunciationis MARIÆ. Reſurrectionis Domini, cum tribus ſequentibus.
Reſurrectionis Domini, ut ſupra. Marci Evangeliſtæ. Aſcenſionis Domini.
Philippi, & Jacobi Apoſtolorum. Inventionis Sanctæ Crucis. Pentecoſtes cum tribus ſequentibus. Trinitatis.
Nativitatis Sancti Joannis Baptiſtæ. Petri, & Pauli Apoſtolorum.
Viſitationis MARIÆ Virginis. Heinrici Imperatoris in civitate Baſilienſi, præſertim Mariæ Magdalenæ. Jacobi Apoſtoli.
Laurentii Martyris. Aſſumptionis MARIÆ. Bartholomæi Apoſtoli.
Nativitatis MARIÆ. Exaltationis Sanctæ Crucis. Mathæi Apoſtoli, Michaelis Archangeli.

Digitized by Google

Dedicationis Eccleſiæ Baſilienſis. Galli Abbatis. Lucæ Evangeliſtæ. Simonis & Judæ Apoſtolorum.

Solennitas Omnium Sanctorum.

Martini Epiſcopi. Catharinæ Virginis, & Martyris. Andreæ Apoſtoli.

Nicolai Epiſcopi. Conceptionis MARIÆ. Thomæ Apoſtoli. Nativitatis Domini. Stephani Proto-Martyris. Johannis Evangeliſtæ. Sanctorum Innocentum.

Ad Feſta vero Sancti Georgii, Udalrici, Margarethæ, Exaltationis Crucis, Franciſci, celebranda populum noſtræ Diœceſis ſub pœna peccati mortalis, ex rationabilibus cauſis non volumus eſſe aſtrictum.

Tempora Jejuniorum.

Sub Eccleſiæ præcepto cadunt, ad quod tenentur fortes, legitimam ætatem habentes: qui non coguntur laboribus manuum ſuarum quærere victum:

Quadrageſima, ad Vigiliam Paſchæ incluſive.

Vigilia { Pentecoſtes, Sancti Joannis Baptiſtæ, Petri & Pauli, Laurentii, Aſſumptionis Beatæ MARIÆ, Omnium Sanctorum, Natalis Chriſti.

Vigiliæ omnium Apoſtolorum, excepto Philippi & Jacobi Profeſto, & tres dies in quatuor angariis, quæ cadunt proxima feria quarta poſt Dominicam *Invocavit*, poſt Dominicam Pentecoſtes, poſt Exaltationem Sanctæ Crucis, & poſt feſtum Luciæ.

TITULUS XXXIII.

De caſibus Papalibus.

Interfectio Clerici, vel atrox & enormis ejusdem læſio.
Hæreſis.
Simonia.
Falſificatio literarum Apoſtolicarum.
Crimen incendiarii poſt denunciationem.
Celebratio Miſſæ facta in excommunicatione majori.
Commutatio voti ad Sepulchrum Dominicum: ad limina Beatorum Petri & Pauli, & Sancti Jacobi in Compoſtella, & voti caſtitatis.

Caſus Epiſcopales a jure vel conſuetudine ipſis Epiſcopis reſervati.

Homicidium.
Incendium ante denunciationem.
Sacrilegium.
Peccatum contra naturam.
Inceſtus non ſolum cum conſanguineis, ſed etiam cum monialibus.
Percuſſio parentum.
Sortilegium.
Oppreſſio parvulorum.
Negligentia parentum circa pueros.
Perjurium.
Voti fractio.
Maleficium.
Procuratio abortus, vel ſterilitatis.
Propinatio toxici, vel veneni.
Magna blaſphemia in Deum.
Falſificatio literarum Epiſcopi, aut ſuæ Curiæ.
Adulterium.
Stuprum.
Excommunicatio major.
Baptizans propriam prolem abſque neceſſitate.

Quo ad Eccleſiaſticos: {
Celebrans ſponte coram excommunicato.
Promotus per ſaltum ad Sacros Ordines.
Ordinatus ſine licentia ab Epiſcopo alieno.
Celebrans in Eccleſia interdicta.
Celebrans in Altari non conſecrato.
Sepeliens excommunicatos, aut interdictos.
Fornicans cum filia confeſſionis, vel baptiſmi.
Celebrans ſine ſacris indumentis.
Proditor confeſſionis.
Notabilem circa Sacramentum Euchariſtiæ negligentiam committens. }

Supra nominatos caſus Nobis ipſis, & noſtro in Pœnitentialibus Vicario reſervamus: parati tamen erimus ipſis Religioſis præſentatis, & Decanis, aut aliis nonnullis Curatis Doctoribus, & magis expertis noſtram quoque facultatem in illis impartiri, ac nequaquam denegare.

Præterea nullam reſervationem fieri volumus, quo ad mulieres maritatas in peccatis ſaltem occultis. Item neque ad pue-

pueros, & puellas nondum decimum quartum ætatis annum agentes. Clerum(*) juniores Curati in hujusmodi dubiis quo ad uxores, & pueros conſulant prudentiores, & magis expertos: cavendo tamen, ne dicant ſibi ex confeſſione conſtare: ſed proponant in hunc, vel conſimilem modum: *Si vobis talis, vel talis caſus occurreret; quid faciendum, qualis emenda injungenda vobis videretur?*

Exhortationes circa infirmos.

Infirmus moneatur, ut de peccatis doleat, omnem ſpem in merito Paſſionis Chriſti ponat, in fide Chriſti, & Eccleſiæ conſtans maneat, utque patientiam habeat dolorum, quæ ſibi ſit pro magna parte purgatorii, in qua relevetur: quodque de neceſſitate faciat virtutem, quia ſibi utique moriendum ſit: quod voluntatem ſuam conformet Divinæ voluntati, & offerat voluntarie mortem ſuam Deo: id erit ſummum Sacrificium, maxime ipſi Deo acceptum. Moneatur etiam, ne rem alienam ſcienter detineat, & ut omnibus amore Chriſti ex corde ignoſcat.

Quos Libros Curati inter alios habeant magis familiares.

Habeant
- Tractatum Sacerdotalem, cujus principium eſt: *Medice cura te ipſum.*
- Manipulum Curatorum.
- Manuale Curatorum.
- Opuſcula Joannis Gerſon. & præcipue tripertitum ejus, & de arte audiendi Confeſſiones.
- Confeſſionale Antonini.
- Confeſſionale Bartholomæi de Chaymis.
- Summam vitiorum, & virtutum Lugdunenſium.
- Summam Angelicam, vel Baptiſtinianam.
- Compendium Theologicæ veritatis Thomæ de Argentina.
- Expoſitionem Canonis Gabrielis.
- Reſolutorium dubiorum Miſſæ Joannis de Lapide.
- Præceptorium Joannis Nider.

(*) *fors*: Clerici.

Explicitæ ſunt Conſtitutiones in Divino & Pontificio jure fundatæ, ſub pientiſſimo Antiſtite Christophoro IX. Calend. Novembris: Anno Chriſti MDIII. in ſolenni & ornatiſſima Synodo editæ; quæ plane & breviter indicant, quid ad vitam & bonos mores Sacerdotum, quidque ad animas pertineat bene gubernandas, ad gloriam Summi DEI, & ad inſtitutionem tyronum, ſive eorum, qui nuper Sacris ſunt initiati: ut in his juſtiſſimis legibus, tanquam in ſpeculo cognoſcant officium ſuum: Et quomodo vita & doctrina populos excellere, eosque exemplo ſuo ad honeſtatem movere debeant: ut Clerus una cum populo felicitatem (ad quam conditi ſumus) aſſequatur.

Ex impreſſo Libro in folio litera Petri, communicato a DD. Veith, Bibliopolis Auguſtanis.

Statu-

Digitized by Google

Statuta Synodalia Epiſcopatus MISNENSIS,

Anno Chriſti MDIV. Julii II. PP. II. Maximiliani I. Imp. X.

JOANNES (*) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS MISNENSIS: UNIVERSIS ET SINGULIS DOMINIS ABBATIBUS, ABBATISSIS, PRÆPOSITIS, DECANIS, ARCHI-DIACONIS, CANONICIS, PRIORIBUS, GUARDIANIS, ARCHI-PRESBYTERIS, PLEBANIS, VICE-PLEBANIS, ALTARISTIS, CAPELLANIS, CÆTERISQUE CLERICIS PER ET INFRA CIVITATEM, ET DIOECESIN NOSTRAM UBILIBET CONSTITUTIS; SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUanquam per Nos, & Prædeceſſores noſtros Epiſcopos, Venerabilis Capituli Eccleſiæ noſtræ Miſnenſis deſuper habito conſilio, pro ſtatu noſtrorum ſubditorum feliciori, Statuta Synodalia edita ſunt, ac in Synodis Generalibus publicata, ne ab aliquo eorundem ignorantia prætenderetur: Quia tamen ad audientiam noſtram ſæpius pervenit, pauciſſimos reperiri, qui hujusmodi Statuta penes ſe ſcripta habeant, aut ex tali eorundem pronunciatione eadem memoriter retinent, cum memoria hominum labilis exiſtat: unde non ſolum compilationem illorum Statutorum apud pleroſque inanem fuiſſe, nulloſque aut paucos fructus attuliſſe: verum etiam errores, pericula, ſcandalaque varia, ac damna, noſtræ Diœceſis inhabitatoribus exoriri, ac inferri percepimus, quæ ſingula, dum eorum Statutorum tenores impreſſi forent, facillime præcaverentur. Ob id Nos JOANNES Epiſcopus antedictus, qui pro Divini cultus, ac Reip. augmento, utque Nobis commiſſi ſubditi pacifice, ac quiete vivere valeant, curis ſolicitamur continuis, quantumque ab Alto Nobis permiſſum eſt, viribus totis laboramus, pro laude DEI, Reipubl. fructu, ac meliori ſtatu, & utilitate omnium noſtræ Diœceſis inhabitatorum, ſingularia noſtra, ac Prædeceſſorum noſtrorum edita Synodalia Statuta, una cum Conſtitutionibus piiſſimorum Romanorum Imperatorum *Friderici Secundi, Caroli Quarti, & Sigismundi,* pro quiete, bono ſtatu, & fideli tuitione Clericorum, perſonarum Eccleſiaſticarum, editis, atque fundatione Eccleſiæ noſtræ Miſnenſis per Ottonem primum Romanorum Imperatorem Auguſtiſſimum, una cum Confirmatione Sanctiſſimi in Chriſto Patris, bonæ memoriæ *Joannis Papæ iſtius nominis Decimi tertii* deſuper emanata, in unum colligi, atque redigi, imprimique decrevimus, ac juſſimus. Vos omnes & ſingulos hortamur, requirimus, diſtricteque præcipiendo mandamus, quatenus hujusmodi Statuta cum eisdem annexis, ſic, ut præmittitur, impreſſa, diligenter curetis infra menſem *a Synodo proxima* computando, obtinere, ipſaque diligenter obſervare, atque veſtris Plebiſanis ſingula in eis contenta, ipſos concernentia, publicare, intimare, & declarare, ut hujusmodi Statuta cum Conſtitutionibus annexis diligenter ſervent, nihilque ipſis in contrarium attentent; alioqui, tam contra non habentes, quam contra non publicantes, & non ſervantes, arctius inſurgemus, dignasque pœnas & mulctas juxta exceſſus, & contemptus modos eis irrogabimus. Datum in arce noſtra Epiſcopali Wurtzen, anno Domini Milleſimo, quingenteſimo quarto, die Lunæ, decima octava menſis Martii.

De

(*) Joannes (hoc nomine VI.) de familia Salhuſia (de Salhauſen) Decanus Miſnenſis, Decret. Doctor, Miſnenſis Eccleſiæ electus eſt Epiſcopus Id. Novembr. A. MCCCCLXXXVII. Sedit uſque ad annum MDXVIII. quo obiit IV. Id. April. Wurcinæ ſepultus. Egregius diſciplinæ Eccleſiaſticæ exactor fuit, lenitate uſus, dum poterat, juſta etiam, quando res poſcebat, ſeveritate.

De Vita & Honeſtate Clericorum.

IMprimis omnes & ſingulos Presbyteros noſtræ Diœceſis, cujuscunque ſtatus, gradus, dignitatis, aut præeminentiæ fuerint, peremptorie requirimus, & monemus, ut infra unius menſis ſpatium, a die proxima Synodi continue computandum, concubinas, & mulieres ſuſpectas, ſi quas in domibus ſuis, vel expenſis habent, aut retinuerint, a ſe penitus ejiciant, amoveant, & dimittant: alioqui inventi obnoxii poſt lapſum prædicti termini, præter pœnam Canonicam, eis de jure infligendam, ſuis, ſi quæ habuerint, Beneficiis per Nos, quantum de jure poſſumus, privabuntur.

Item ſtatuimus, ut eidem Clerici non pannis rubeis vel viridibus, fibulis deauratis, vel ornamentis in cingulis, ſive peris, annulis aureis vel argenteis utantur, niſi quibus ex dignitate a jure conceſſum fuerit: ſed veſtes deferant competentes, non nimia longitudine, aut brevitate annotatas; alias contra eos, ſicut transgreſſores, canonice procedemus. Archi-Presbyteris omnibus & ſingulis, præſentibus & abſentibus, in virtute obedientiæ præcipimus, ut de transgreſſoribus præmiſſorum inquirant diligenter, & quos culpabiles invenerint in præmiſſis, Nobis, aut Vicario noſtro in Spiritualibus, quam cito poterint, per literas, vel nuncios ſuos certos denuncient, ſi de obedientia ſua cum pœna debita noluerint reprehendi.

Item volumus, & mandamus, quod nemo Clericorum in locis publicis choreiſare, turpia dicere, ludos ineptos exercere, ſeu talibus intereſſe præſumat: & maxime ludis taxillorum. Si quis autem eis uti voluerit pro recreatione, & ſolatii cauſa, dum cum diſcretione, in privato, & paucis vicibus fiat, ſub diſſimulatione toleramus.

Item, cum experientia omnium rerum magiſtra edocti ſumus, ex nullo ſtatum Clericalem tam turpiter vileſcere, atque in Diœceſi noſtra majora ſcandala, damna, ac animarum pericula evenire, ſicuti ex viſitatione tabernarum: Quapropter volumus, & diſtricte, ſub pœna obedientiæ præcipiendo, mandamus omnibus, & ſingulis noſtræ Diœceſis Clericis, ne publicas tabernas vel domus aliquas, in qua vinum, cereviſia, aut alius potus publice vendatur, intrent, ſive foris eisdem ſedendo, vel ſtando publice bibant, niſi in itinere conſtituti eſſent. Si qui vero noſtri rationabilis ſtatuti contemptores, & transgreſſores reperti fuerint, contra eos rigidisſima pœna procedere curabimus: ſi vero aliqui dicta loca frequentare comperiuntur, incarcerationem, aut expulſionem de Diœceſi noſtra nullatenus evadent.

Item, cum quotidianis vulgi clamoribus informati ſumus, quomodo Sacerdotes in & per Civitatem, & Diœceſim noſtram Misnenſem, Divinis Miſſarum Officiis effæminati, & diſcalciati, in non modicum ipſius vulgi ſcandalum, Venerabilis Sacramenti, Divini Officii, Sacerdotaliſque dignitatis vilipendium, ſe immiſcere conſueverunt; de quo merito conſulere, & de remedio opportuno providere, in decus Sacerdotii, Paſtorali officio aſtringimur: quare maturo conſilio, debitave maſticatione conſtituimus, ac in virtute ſanctæ obedientiæ præcipientes mandamus, quatenus omnes & ſinguli Sacerdotes, ſive Curati, ſive non, per Civitatem & Diœceſin noſtram Misnenſem exiſtentes, de cætero absque caligis & braccis celebrare non præſumant, nec ſic effæminati Divinis Miſſarum Solenniis, & Officiis ſe immisceant, niſi infirmitate aliqua, quæ in his eos impedire, aut rationabiliter excuſare poterit, gravati fuerint, in quo conſcientias eorum gravamus, & oneramus; ſic tamen, quod caute & ſolicite provideant, ne pedes eorum nudi appareant; in his honeſte in honorem Sacerdotii ſe gerendo. Contrarium facientes a fructibus Beneficiorum, aut officiorum emolumentis, præſentibus ſuſpendimus, & ſi non emendaverint, excommunicabimus.

Quando Presbyteri beneficiati, ſive non, & alii Clerici debeant intereſſe Divinis.

Cum Salvatori noſtro ſuper judicia Juſtitiæ ſuæ laudes referre jubemur, Propheta teſtante: *Septies in die laudem dixi tibi* &c. Apoſtolo etiam confirmante: *Cantantes & pſallentes in cordibus veſtris* &c. & propter hoc beneficia tribuantur, ut officia compleantur: Sane, ut ad noſtrum

ſtrum pervenit auditum, quidam Altariſtæ, ſive Presbyteri, Altaria in Eccleſiis Parochialibus noſtræ Diœceſis obtinentes, Miſſas tantummodo in ipſis Altaribus celebrantes, aliis Divinis officiis, quæ in eisdem Eccleſiis decantantur, intereſſe contemnunt, ex quo ſcandalum inter laicos non eſt dubium exoriri. Nos volentes ſalubre remedium adhibere, ipſosque Presbyteros ad obſequendum Deo, prout poſſibile Nobis fuerit, inducere: præſenti noſtro Decreto ordinamus, & eisdem Altariſtis, ſeu Presbyteris, Altaria in Parochialibus Eccleſiis habentes, per modum conſilii injungimus, quatenus Divinis officiis, quæ in ipſis Eccleſiis Parochialibus, in quibus Altaria obtinent, quando illa decantari contigerit, ſeu conſueverit, præſertim diebus celebribus & feſtivis, ſi commode poſſint, interſint, & intereſſe debeant, per ſe, vel ſuos Capellanos, uſque ad finem inibi permanſuri, niſi aliqua neceſſitas, vel juſta cauſa eos permiſerit abire.

Aliud de eisdem.

Item cum Salvator noſter, cujus eſt terra & plenitudo ejus, formam ſervi accipiens, factus ſub lege, ut eos, qui ſub lege erant, redimeret, obediens Patri uſque ad mortem crucis, cujus livore ſanati ſumus; qui etiam in carne ſimilitudine hominis circumiens per caſtella, ſanavit homines a languoribus ſuis; ita nobis familiare præbuit obſequium laboris, ut in medio noſtrum ſtans, non miniſtrari, ſed miniſtrare venerit. Sane, cum nuper ſalubre mandatum ſalutis, humilitatis, ac ſervitutis Dei, cui ſervire, ubique regnare eſt, & cujus jugum ſuave eſt portantibus; de Proceſſionibus, & thurificatione Eccleſiarum emiſiſſe meminimus; talis, ut accepimus, irrepſit obſequi debentium clamor & rebellio, ut non ſolum, qui miniſterio Dei ſacrati, ac Dei cultui ſpecialiter deputati famulari Deo, contradicunt: verum etiam, quod deterius eſt, ad fortificandum ſuam rebellionem, ſe onerari, & gravari prætendunt: cum & ipſi noſtris mandatis per ſe directe opponere non audeant, ac formident, ſub eisdem laboris, & oneris nefanda fictione, & falſa ſimulatione, cum hoc ipſum, ut diximus, non ſervire, ſed regnare ſit; laicos inducere non verentur, ut ipſi per eos tueantur, & defendantur, ne ſuos Capellanos aſſertos & fictos, gravari permittant: cum tamen nunquam noſtræ intentionis fuerit, aliquem ad hoc eſſe adſtrictum ultra poſſe, ſed ea ſolum, quæ Dei exigunt honorem, exemplarem ædificationem, atque ſalutem animarum; ſed quia Sanctæ Matris Eccleſiæ ſtatutum reſpicientes, quo omnibus laicis præcipitur diebus Dominicis intereſſentia Divinorum: Nos volumus, Clericos Nobis ſubjectos, prout tenemur, aliis eſſe perfectiores, ac bonos exemplares, & ad id fortius obligatos, cum & ipſi immediata Eccleſiæ membra eſſe dignoſcuntur: Idcirco præſenti Decreto hortamur in Domino, & per modum injungimus conſilii, ut omnes & ſinguli Parochialium Eccleſiarum Altariſtæ omnibus & ſingulis diebus Dominicis, & aliis ſolennibus, quibus Proceſſiones per Eccleſias, civitates, & oppida fieri conſueverunt, Eccleſiæ Cathedrali ſe conforment, & per ſe, aut ſuos ſubſtitutos, ſi per ſe Altaribus non deſerviunt, ad laudem & decorem domus Dei, ædificationem proximorum, & propriarum ſuarum animarum ſalutem, eisdem interſint: ac etiam Altarium thurificationibus diebus ſubnotatis: ut puta, in Feſtivitatibus Aſſumptionis, Pentecoſtes, Trinitatis, Corporis Chriſti, Joannis Baptiſtæ, Mariæ Magdalenæ, ac aliarum omnium Virginis Mariæ, Michaelis, omnium Sanctorum, Martini, Catharinæ, Nicolai, Nativitatis Domini. Circumciſionis, Epiphaniæ, Patronorum, Dedicationis, ac omnium Apoſtolorum Vigiliis, niſi aliqua neceſſitas, aut infirmitas eos excuſat corporalis. Sed ne hoc Statuto noſtro Synodali, quis æſtimet, Altariſtas duntaxat ad obſequendum Deo obſtrictos, & irretitos, cum ſuis Capellanis ſimiliter comprehendi, ne alii recipiant argumentum rebellandi ab eisdem. Utque ultra juris communis, ac noſtri Statuti ordinationem, Clerici ipſi, atque Presbyteri fortius animentur, majoremque ad præmiſſa habeant adfectionem, ac etiam ſtudeant diligentius adimplere: Nos ipſis omnibus & ſingulis circuitibus & thurificationibus prætactis intereſſentibus, atque tunc unum Pater noſter cum Salutatione Angelica, & Symbolo Apoſtolico, pro felici ſtatu Matris

Eccle-

Eccleſiæ, ac omnium Chriſti fidelium ſalute devote orantibus, pro quolibet circuitu & thurificatione, dummodo contriti & confeſſi fuerint, viginti dies indulgentiarum de injunctis eis pœnitentiis, miſericorditer in Domino relaxamus. Nolumus etiam per hoc noſtrum Statutum, laudabilem quorundam locorum infringere morem, quo Plebani, in certis Feſtivitatibus anni, memoratis Altariſtis collationes dare conſuevere. Ut ergo nemo per ignorantiam hujusmodi ordinationis, ſe valeat aliquo colore de cætero excuſare; præcipimus, ut ſinguli Archi-Presbyteri, in ſuis particularibus conventionibus Clericorum, hanc noſtram ordinationem publice pronuncient, & exponant, ſi & ipſi, una cum transgreſſoribus noſtræ ordinationis, de inobedientia noluerint reprehendi.

De Plebanis Sclavos Plebiſanos habentibus.

Item ſub pœna excommunicationis diſtricte præcipimus, & mandamus, quod ſinguli & omnes Plebani noſtræ Diœceſis, in ſuis Plebanatibus, & Eccleſiarum terminis plebem Sclavicam habentes, qui in idiomate Sclavonico ignari ſunt, & inexperti, populum ſibi ſubjectum Prædicationibus, Confeſſionibus, Oratione Dominica, Symbolo Apoſtolico, & aliorum dicendorum publicationibus non valent, aut poſſunt informare, & perſonaliter expedire; ſecum teneant & habeant Capellanos, ſeu Vicarios, in hujusmodi idiomate peritos, & expertos, qui ſciunt Sclavis prædicare, & præeſſe, eosque in præmiſſis poſſunt informare ſalubriter, & expedire: alioquin ſuis Beneficiis per Nos privabuntur, & genti facienti fructus ſuos dabuntur.

Item ad audientiam noſtram deductum eſt, de quo non immerito plurimum dolemus, quod nonnulli animarum Paſtores, & Curati Presbyteri, plus lucrum ex Parochianis ſuis, & ovibus, quam ipſarum ſalutem ſitientes, ſuos Parochianos, tantum ſemel in anno, in confeſſionibus audiunt, & expediunt: &, quod deterius eſt, tunc incipere ſolent aliquando poſt Dominicam Lætare, aliquando poſt Dominicam Judica: iſtos tunc confeſſos non prius, quam ad Cœnam Domini, aut ad diem Paſchæ, Euchariſtia & Corpore Chriſti providendo, quod, proh dolor, in periculum multarum redundat animarum. Huic peſtifero morbo remedium ſalubre invenientes: omnibus & ſingulis per Diœceſin noſtram Curatis Presbyteris injungimus, atque præcipimus, ut conſuetudini Romanæ Eccleſiæ ſe conforment, in antea Parochianorum ſuorum ad minus bis in anno confeſſiones audiant; ut ipſi Parochiani bis confiteantur admoneant, & inducant, ſicque cum eis agant, quod confeſſi poſt ſecundam confeſſionem infra biduum Euchariſtiæ Sacramento, in die videlicet Palmarum, & aliis ſequentibus diebus provideantur. Si quis autem tam Plebanorum, quam Parochianorum, hujus noſtri præcepti inventus fuerit transgreſſor, ſciat, ſe ut rebellem & inobedientem, condignam pœnam minime evaſurum.

De Symboli Apoſtolici, & Orationis Dominicæ pronunciatione.

Item cum dicit Apoſtolus: Sine fide eſt impoſſibile placere Deo, quæ maxime in Symbolo, & doctrina Apoſtolorum continetur: & eapropter præcipimus, & mandamus ſub excommunicationis pœna, quam negligentes, & contrarium facientes incurrere volumus ipſo facto, quatenus omnes & ſinguli Plebani, ſeu Curati, quibuslibet diebus Dominicis, poſt ſermonem, Symbolum Apoſtolicum, & Orationem Dominicam, in lingua apud plebem ſuam nota, & uſitata pronuncient, & eam in hujusmodi ſtudeant diligentius informare: quodque non ſolum pronunciantes, imo & dicentes formidine pœnæ, verum etiam reſpectu meriti, ad præmiſſa ſalubrius invitentur, ſingulis diebus prædictis, tam pronunciantibus, quam dicentibus, viginti dies indulgentiarum injunctæ eis pœnitentiæ, dummodo ſaltem contriti, & confeſſi fuerint, miſericorditer in Domino relaxamus.

De Collecta: Et famulos tuos &c.

Item hortamur omnes & ſingulos Curatos, & non Curatos noſtræ Civitatis, & Diœceſis Sacerdotes, quatenus omnibus diebus in Miſſarum celebrationibus, infra ſcripta verba, ante concluſionem ultimæ complendæ pronuncient, atque

atque legant, ſcilicet: Et famulos tuos, Domnum Apoſtolicum, Regem Romanorum, Antiſtitem, & Principes noſtros, eorumque fideles dirige in viam ſalutis æternæ, & ab omni adverſitate cuſtodi, & pacem noſtris concede temporibus &c. Per Dominum noſtrum &c. Propterea præſcripta verba recitantibus, viginti dies indulgentiarum injunctæ eis pœnitentiæ, Pontificali largitione relaxamus, & concedimus.

De Bullis Feſti Corporis Chriſti.

Item volumus, & ordinamus, quod quilibet Sacerdos Curatus, ſingulis annis, ad minus uno die Dominico, ante feſtum Corporis Chriſti, Indulgentias, per Urbanum, & Martinum Pontifices Maximos, ad diem Corporis Chriſti, & ejus Octavam conceſſas, populo ſuo exponere, & publicare debeat, & teneatur. Ne autem aliquis tenorem Bullarum neſciat, tenorem Bullæ *Martini ſubimprimi* fecimus, Tenor Bullæ *Urbani in Clementina prima*, *de Reliquiis & Veneratione Sanctorum* invenitur.

TENOR BULLÆ MARTINI.

MARTINUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI. AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

INeffabilis Sacramenti, quod Sacerdos in æternum Chriſtus Dominus, inſtante, quam pro peccatoribus ſubire voluit, ſuæ mortis tempore, nobis, ut eo digni refecti, Divinitatis ipſius participes ſimus, in memoriale reliquit, glorioſi Corporis & Sanguinis ejus myſterium, præcipuis a fidelium quolibet fore attollendum cenſentes honoribus, atque devotiſſimis laudum ſtudiis amplectendum, myſtici diſpenſationis theſauri, fideles eosdem, quod tam pretioſiſſimi veneratione Sacramenti ſinceris affectibus, & dignis obſequiis ferventer intendant, excitare ſatagamus, ut hujusmodi in eis fructum mors afferat, & illis cœleſti pabulo vegetatis ipſius inſtitutio Sacramenti, proſit jugiter ad ſalutem. Sane dudum felicis recordationis *Urbanus Papa Quartus*, Prædeceſſor noſter, ad Orthodoxæ corroborationem, & exaltationem fidei, digne & rationabiliter ſtatuens, ut de tanto Sacramento, præter illam, quæ dietim in Eccleſia fieret, annuatim, memoria ſolennior, & ſpecialior haberetur, & ad celebrandum ejus tam excelſum, tamque glorioſum feſtum, quintam poſt octavas Pentecoſtes feriam deſignans, ipſosque fideles ad colendum illud, donis ſpiritualibus animare volens; omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui in matutinali officio feſti ejusdem in Eccleſia, qua illud celebraretur, intereſſet, centum: qui vero Miſſæ, totidem: & qui in primis ipſius feſti Veſperis, ſimiliter centum: qui autem in ſecundis, totidem: illis vero, qui Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Completorii, & horarum officiis, pro qualibet ipſarum, quadraginta: eis autem, qui per octavas ipſius feſti, Matutinalibus, Veſpertinis, Miſſæ, aut prædictarum horarum officiis intereſſent, ſingulis octavarum ipſarum diebus, etiam centum dies de injunctis eis pœnitentiis miſericorditer relaxavit. Nos vero, qui hujus curricula mundi ſuperſtitioſis hæreſis fomentis, guerrarumque turbinibus, nec non peſtis, & aliarum, quæ dietim ex Divinæ Majeſtatis, ut formidamus, offenſa circumſtrepunt, calamitatum diſpendiis, fines, proh dolor, adducere cernimus paſſim deteriores; amplioribus ſpiritualis recompenſationis impendiis fideles eosdem ad impendenda pro veneratione Sacramenti hujusmodi, ut illud, quo paſcantur, & ſalventur, ipſorum corda perluſtret, potiora reverentiæ & devotionis exercitia firmare ſummopere cupientes: ſingulis ex eis vere pœnitentibus, & confeſſis, qui & quoties ipſius Sacramenti profeſto jejunium, vel loco illius, aliud pium, juxta ſuorum conſilia Confeſſorum, opus fecerint; centum: & qui præmiſſis in Eccleſiis, quibus illa celebrare contigerit, officiis interfuerint, nec non Epiſcopis, & aliis Prælatis ſuperioribus, qui dictis officiis libenter intereſſent, ſed quo minus eis in ipſis Eccleſiis intereſſe poſſunt, pro conſervandis ſuarum dignitatum juribus, ac alias tunc legitime impeditis, pro Matutinalium, ducentos; pro Miſſæ, totidem; ac pro qualibet Veſperarum, etiam ducentos, reliquarum vero, videlicet, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, & Completorii feſti, octuaginta; Rurſus autem in quibuslibet octavarum diebus, pro ſingulis, Matutinalium, Miſſarum, & Veſperarum, ſimiliter centum; nec non reliquarum horarum officiis hujus-

hujuſmodi, quadraginta; Illis præterea, qui Proceſſiones, in quibus ipſum vivificum Sacramentum dicto feſto, juxta prætatarum Eccleſiarum ritus, deferetur, continuo ſecuti fuerint; ac quibuslibet in feſto, & octavarum diebus hujuſmodi, pro pace & tranquillitate Eccleſiæ Miſſas devote celebrantibus, pro ſingulis ipſarum, nec non aliis in eodem feſto Euchariſtiæ Sacramenta devote ſumentibus, etiam centum ſingulis annis, profecto vice qualibet, eis, qui, dum Corpus Dominicum communicandis defertur infirmis, illud cum incenſo luminarum præcedendo, vel ſequendo reverenter, ſimiliter centum; & qui tunc alias illud devote ſecuti fuerint, etiam quinquaginta dies, de Omnipotentis DEI miſericordia, ac Beatorum Apoſtolorum ejus Petri & Pauli authoritate confiſi, de injunctis pœnitentiis miſericorditer relaxamus, quodque in Feſto, & diebus Octavarum hujuſmodi, in terris & locis Eccleſiaſtico quavis auctoritate ſuppoſitis interdicto, pulſatis campanis, januis apertis, & alta voce, excommunicatis penitus excluſis: ſed interdictis, ut citius reconciliari ſtudeant, admiſſis & illis, qui cauſam, vel occaſionem hujuſmodi interdicto dederint, Altari tunc nullatenus appropinquantibus, Miſſæ, & alia officia licite celebrari poſſint, authoritate Apoſtolica concedimus per præſentes: aliis, quæ circa obſervationem interdictorum a noſtris ſunt inſtituta Prædeceſſoribus, in ſuo robore duraturis. Et inſuper univerſos Patriarchas, Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, & alios Eccleſiarum Prælatos, monemus, & hortamur in Domino, ac eis per Apoſtolica ſcripta, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, & in remiſſionem peccaminum injungimus, ut per ſe, vel per alios eorum ſubditos, per ſingulas ſuarum Civitatum & Diœceſium Eccleſias, in Dominica, Feria, & Feſto prædicto proxima præcedente, ſalutaribus ad venerationem potiſſimi Sacramenti hujuſmodi, monitis & exhortationibus, præſentium literarum continentiam, & effectum publicare, & inſinuare procurent; ut eodem ſuffragante myſterio, ſubditi, & fideles Chriſti, gratiarum uberiori fulciantur augmento, & ab illo, qui ſe immolavit Hoſtiam, poſt hujus vitæ curſum, ad gloriam perducantur æternam. Verum, quia difficile foret, hujuſmodi literas ſingulis exhiberi: volumus, & eadem authoritate decernimus, quod ipſarum tranſumpto, manu publica, & ſigillo alicujus Epiſcopi, & Superioris Eccleſiaſticæ Curiæ munito, tanquam prætatæ originalis exhiberentur literæ, plena fides adhibeatur, & perinde ſtetur, ac ſi dictæ originales literæ forent exhibitæ, & oſtenſæ. *Datum Romæ*, apud Sanctos Apoſtolos, *ſeptimo Calendas Junii*, *Pontificatus noſtri anno duodecimo.*

De intimatione Feſtivitatum ſolemnium ultra dies Dominicos.

Item, quia ad audientiam noſtram deductum eſt, quod Divinorum Rectores, & Verbi DEI diſſeminatores plurima Feſta, ultra dies Dominicos, quam per jus commune proviſum, per Nos, & Prædeceſſores noſtros ordinatum eſt, in & per Diœceſin noſtram, ſub præcepto & obedientia Eccleſiæ celebranda, Plebiſanis ſuis intimare, & publicare ſoleant: ex quo ſequitur, quod Chriſti fideles conventiones faciunt, tabernas, & alia loca inhoneſta accedunt, ludos, & choreas attentant, bona eis a DEO collata, aut magnis laboribus acquiſita, inutiliter diſſipant: unde tandem homicidia, adulteria, ſtupra, infinitaque alia peccata, & ſcandala oriri, & committi palam eſt. Nos his occurrere volentes, quæ Feſta tam de jure, quam conſuetudine dudum obſervata in Diœceſi noſtra celebrari conſueverunt; & in quorum Vigiliis, aut ex præcepto juris, aut ex conſuetudine jejunari debeat, hic inſeri juſſimus, & annotari fecimus, videlicet: Nativitatis Domini cum tribus ſequentibus cum jejunio in Vigilia; Circumciſionis; Trium Regum; Converſionis Sancti Pauli, Purificationis Mariæ cum jejunio; Annunciationis Mariæ cum jejunio; Diei Paſchæ cum duobus ſequentibus cum jejunio; in Vigilia Philippi & Jacobi; Inventionis Sanctæ Crucis; Joannis ante Portam latinam, Patroni totius Diœceſis principalis; Aſcenſionis Domini; Pentecoſtes cum duobus ſequentibus diebus, cum jejunio in Vigilia Corporis Chriſti, Joannis Baptiſtæ cum jejunio in Vigilia; Petri & Pauli cum jejunio; Viſitationis Mariæ cum jejunio; Donati ſecundi Patroni Diœceſis; Laurentii cum jejunio;

Digitized by Google

Aſſumptionis Beatæ Virginis cum jejunio; Michaelis, Simonis & Judæ cum jejunio; Omnium Sanctorum cum jejunio; Martini, Catharinæ cum jejunio ex conſuetudine; Conceptionis Mariæ, Thomæ Apoſtoli cum jejunio; Barbaræ cum jejunio ex conſuetudine; Nicolai cum jejunio ex conſuetudine; Univerſis & ſingulis Presbyteris, Curatis, & Verbi Dei Prædicatoribus, in virtute obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus tantum Feſta præmiſſa, & non alia, ſub præcepto, in Diœceſi noſtra ſolenniter celebranda, populo veſtro intimetis, & notificetis: Aliorum Sanctorum & Patronorum Eccleſiarum Feſta, cum Officiis Divinis in Eccleſiis juxta denuntiationem veſtram diligenter peragendo. Si quis contrarium attentare præſumpſerit, debitam noſtram non evadet ultionem.

De Divino Ordine.

Item volentes occurrere confuſioni, quam aliquoties ex diſtorta, & minus diligenti obſervatione Divini Ordinis fieri percepimus; omnibus & ſingulis Archi-Presbyteris noſtræ Diœceſis, ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ præcipimus, ut quilibet eorum in Synodo Lucæ, Ordinem Divinum pro tunc publicandum, recipere debeat in ſcriptis; ipſum deinde in conventione proxima Presbyterorum ſuæ ſedis, quam quilibet poſt ſingulas Synodos, infra ſpatium quindenæ pro denunciatione præceptorum, & mandatorum in ipſa Synodo publicatorum, facere tenetur, ipſis ſuæ ſedis Presbyteris, ſub ſalario, aut pretio competenti, communicare. Si quis autem eundem recipere non curaverit, illum ex tunc, pro ex nunc, in dimidia libra ceræ, pro fabrica noſtra applicanda, præſentibus condemnamus.

De vaſis pro Chriſmate mittendis.

Item volumus, quod omnes Presbyteri Curati, mittentes nuncios ſuos in bona quinta feria pro receptione Chriſmatis, Olei ſancti, & Olei infirmorum, vaſa & receptacula eorum in ſuperficie, literis conſuetis ſignari procurent, ne error circa impoſitionem talium committatur. Si quis autem circa iſta negligens inventus fuerit, juxta condignum corripietur.

De Altaribus nondum confirmatis.

Item, quia nonnulli Altarium Rectores in noſtra Diœceſi conſtituti, contra Sacrorum Canonum inſtituta, ipſorum Altaria dudum a retroactis temporibus tenuerunt, & hodie detinent, nondum confirmata; de quo contingit multipliciter cenſus cum ſuis ſummis capitalibus minorari, aliquando penitus in nihilum redigi: ſequitur tunc, quod bona ſpes Chriſti fidelium, qui ad hujusmodi Altaria manus porrexerunt adjutrices, defraudatur, aliorumque, qui ad ipſa legata fecerunt, ultima voluntas contra Sacrorum inſtituta Canonum immutatur; Huic morbo ſalubre remedium invenire volentes, præſentium auctoritate præcipimus, & mandamus, quatenus omnes & ſinguli hujusmodi Altarium Rectores, ipſorum Altaria dudum fundata, & nondum confirmata, infra duos menſes a data præſentium, & eis facta notificatione; Altaria vero, in futurum fundanda, & dotanda, infra ſpacium ſex menſium a die fundationis incipiendo, confirmari procurent, alioquin ipſis, terminis lapſis, in hujusmodi Altaribus celebrationem interdicimus Divinorum; acrius contra Rectores negligentes proceſſuri.

De cœmeteriis & fructibus in iisdem creſcentibus.

Quia cœmiteria Eccleſiarum, ubi fidelium corpora, ex quibus multi ſine dubio cœleſtes poſſident, & inhabitant manſiones, in licito honore non ſervari percipimus: igitur, univerſis & ſingulis noſtræ Diœceſis Curatis Presbyteris præcipimus, quatenus Plebiſanos ſuos, ac Cuſtodes Eccleſiarum ſuarum publice in ambone requirant, & admoneant, ſubque pœna obedientiæ præcipiant; ne deinceps equos, porcos, aut pecora quæcunque, exceptis volatilibus, in cœmiteriis paſcant, neque hoc familiam ſuam facere permittant quovismodo: alioquin contrarium facientes ſe noverint graviter puniendos.

Item, ſicut Prædeceſſores noſtri conſtituerunt, ut gramina & arbores, cum fructibus eorum in cœmiteriis creſcentes, nulli, niſi Plebano in uſum cedere debeant: ita Nos præſentibus, ad idem ſic fieri demandamus, & ſtatuimus.

De

Digitized by Google

De Reemptionibus cenſuum beneficialium.

Item volumus, quod nemo Beneficiatus, per Diœceſin noſtram habens ad ſuum Beneficium cenſus reemptionis, poſtquam illi reemuntur, & capitalis ſumma cum ipſis cenſibus præſentatur, audeat illam ſine conſilio Prælati ſui vicinioris, nec ſine conſenſu Collatorum, ſi in vicino haberi poterint, accipere, vel exponere, ut minoratio cenſuum, quantum poſſibile ſit, evitari poſſit. Contrarium ſi quis facere attentaverit, digna animadverſione adverſus eundem inſurgemus.

De Caſibus Epiſcopalibus.

Item univerſis Presbyteris, & Confeſſoribus inhibemus, ne de cætero, quantamcunque ſpecialiter vel generaliter habeant authoritatem, in Epiſcopalibus Caſibus abſolvendi, audeant abſolvere homicidas, incendiarios, vel effractores Eccleſiarum, & qui in eorum Eccleſiis vel cœmiteriis rapinam commiſerint, vel qui inibi aliquem percuſſerint, vulneraverint, captivaverint, vel violentiam injurioſam fecerint, parentumque & Clericorum percuſſores, monetarum, ſeu literarum falſificatores fuerint: ſed tales ad Nos pro obtinenda venia & abſolutione remittant; nihilominus talibus ingreſſum Eccleſiæ, quouſque a Nobis veniam, aut abſolutionis beneficium obtinuerint, interdicimus, abſolutionibus peregrinis & quæſtorum non obſtantibus.

De Proclamatione circa Matrimonia contrahenda, facienda.

Item, licet jure cautum ſit, quod dum aliqui Matrimonia contrahere voluerint, Proclamationes, ſive edicta in Eccleſiis per Presbyteros publice proponi debeant, competenti termino præfinito, ut intra illum, qui voluerit, legitimum impedimentum opponat: & ipſi nihilominus Presbyteri inveſtigent, utrum aliquod impedimentum obſiſtat; & ſi apparuerit conjectura probabilis alicujus impedimenti circa copulam contrahentium, contractus interdicatur expreſſe, donec, quid fieri debeat, manifeſtis conſtiterit documentis. Et ſi quis clandeſtina vel interdicta conjugia inire præſumpſerit in gradu prohibito, etiam ignoranter; ſoboles de tali conjunctione ſuſcepta, illegitima cenſeatur; de parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium, cum illi taliter contrahentes, non expertes ſcientiæ, vel ſaltem affectatores ignorantiæ videantur. Sacerdos, qui ejusmodi conjunctiones prohibere contempſerit, aut qui præſumpſerit eis intereſſe, juxta Canonicas Sanctiones puniatur. Quia tamen illa jura in noſtra Diœceſi hactenus negligenter obſervata exiſtunt, ex quo animarum pericula proveniunt, & proles, quæ ex Canonibus illegitima judicatur, ſi ipſa jura ſervarentur, legitima utique cenſeretur: Nos hujusmodi periculis occurrere volentes, præſenti ſtatuto ſancimus, ut nullus Sacerdotum, aliquos matrimonialiter copulare præſumat, niſi prius tribus diebus Dominicis, aut Feſtivis, competentia tamen intervalla habentibus, edicta, in Eccleſiis, in quibus morantur contrahentes, ſecundum formam ſupra ſcriptam proponantur; & quicunque Sacerdotum præſens Statutum, imo jus Eccleſiæ non obſervaverit, præter pœnam Canonicam eis de jure infligendam, per octo dies continuos ingreſſum Eccleſiæ ſibi noverit interdictum. Ne etiam laici prætextu ignorantiæ ab hujusmodi transgreſſione Statuti vel Juris ſe valeant excuſare: volumus, ut ſingulis diebus Dominicis, inter feſtum Epiphaniæ Domini, & Dominicam *Circumdederunt*, annis ſingulis, cum eo tempore, plus aliis temporibus fieri conſueverunt hujusmodi contractus, præſens noſtrum Statutum per quemlibet Sacerdotem Parochialem, in ſua Eccleſia publicetur, & in materna lingua laicis exponatur; in locisque, ubi habentur plures Presbyteri, ſolum per illos, qui proclamationes fecerint, aut de eorum juſſione, volumus de cætero conjungendos copulari.

Ne cauſæ matrimoniales per alios, quam Judices competentes audiantur.

Quoniam, ubi majus periculum, ibi avidior diligentia eſt adhibenda: &, quia in cauſis matrimonialibus, ſummum periculum vertitur animarum: ea de re diſtricte præcipiendo mandamus, ne quis Presbyter Curatus, ſive non, ullam cauſam matrimonialem, aut ſponſaliorum audi-

audire, decernere, aut diffinire præſumat, vel quoſcunque amicabiles tractatus inter tales perſonas habeat, ſive ipſis partibus, per quas hujusmodi contractus (uti præfertur) initus eſt, facultatem vel authoritatem ad alia vota matrimonii convolandum, concedat: cum cauſæ hujusmodi (*) habeant, & Statuta Canonum non ignorant, duntaxat ſint tractandæ. Quare caveat ſibi quivis diligenter, ne falcem ſuam in meſſem mittat alienam, & ne contra hoc noſtrum Statutum quicquam attentare præſumat: alioquin, ultra pœnam Canonicam ſibi infligendam, graviſſime punietur.

De Clericis vagis & peregrinis.

Item præcipimus & mandamus omnibus Prælatis & Clericis noſtræ Diœceſis, cujuscunque ſtatus aut conditionis fuerint; ne Clericos ignotos & aliarum Diœceſium, in ſuis Beneficiis ad officiandum recipiant, ſine noſtris literis receptoriis, aut licentia noſtra ſpeciali: cum tales ignoti, & aliarum Diœceſium Clerici, ut plurimum ſunt infames, irregulares, ſive excommunicati, &, quod horrendum eſt dicere, homicidæ. Si quis etiam talem vel tales haberet apud ſe, eum vel eos mox a ſe dimittat: alias vos omnes, & quemlibet veſtrum, ex tunc, prout ex nunc, Eccleſiæ ſuſpendimus ab ingreſſu; ad alias pœnas graviores, ſi neceſſarium fuerit, proceſſuri.

De Religioſis ſe terminarios aſſerentibus.

Item intelleximus, qualiter multi Religioſi ordinis mendicantium, ſe terminarios aſſerentes, cum tamen non ſint, in noſtra Diœceſi, faciunt petitiones, tam in civitatibus, quam villis, Parochialibus Sacerdotibus in non modicum damnum & gravamen: propterea volumus, ac omnibus Divinorum Rectoribus noſtræ Diœceſis injungimus & præcipimus, ne de cetero quempiam talium admittant, niſi noſtras, vel Officialis noſtri literas exhibuerit, ſigillis debitis roboratas & munitas.

De Mandatis peregrinis, & Judicum incognitorum.

Fraudibus impetrantium reſcripta Apoſtolica, per quæ ſubditi extra Diœceſin & civitatem fatigantur, ſuſpenſi, excommunicati, & interdicti nunciantur, erroribus obviare volentes; ſtatuimus & ordinamus, quod nullus, ad cujuscunque Judicis ignoti requiſitionem, ſe delegatum, vel ſubdelegatum, vel executorem Sedis Apoſtolicæ nominantem, & aſſerentem, aliquam citationem ſeu publicationem proceſſuum quorumcunque audeat facere, niſi prius de jurisdictione ipſius ſibi, per oſtenſionem Bullæ Apoſtolicæ, vel tranſſumptæ authoritate Ordinarii per manum publicii Notarii, facta fuerit plena fides: alioquin contrarium facientes graviſſime puniemus.

De Quæſtoribus & denunciatoribus indulgentiarum indiſcretarum.

Percepimus etiam, quod nonnulli in & per Diœceſin noſtram, ſine licentia noſtra, prædicant, abſolvunt, & indulgentias publicant indiſcretas, ut ſimplices decipiant, & aurum, ſubtili, imo fallaci ingenio, extorqueant ab iiſdem; quod, cum in animarum cedat periculum & ſcandalum plurimorum: Nos huic peſtifero morbo obviare volentes; præcipimus, ne aliquis de cetero quæſtores vagos, aut Eleemoſynarum petitores, nec imaginum portatores, ad prædicandum ſeu publicandum indulgentias, ſeu petendum eleemoſynas, etiam oſtiatim, niſi in pane & potu tantum, in ſua Parochia admittere præſumat, quantum in eo eſt; niſi licentiam noſtram ad hoc habuerit ſpecialem; religioſis duntaxat noſtræ Diœceſis mendicantibus Nobis præſentatis, & Canonice admiſſis exceptis, quibus per præmiſſa nullum volumus præjudicium generari.

De his, qui ſe Notarios publicos aſſerunt.

Item prohibemus, ne Perſonæ, ſe Notarios publicos aſſerentes, in Diœceſi noſtra, officium tabellionatus exercere, neque acta, ſeu inſtrumenta in judiciis, aut extra conſcribere præſumant, ſub pœna excommunicationis majoris: quam quemlibet tranſgredientem hanc noſtram inhibitionem, incurrere volumus ipſo facto, niſi ante omnia Nobis aut Officiali noſtro ſe exhibeant, & de idoneitate, legalitate, & aliis circumſtantiis, ad præmiſſa concurrentibus, fuerint examinati,

(*) *Deſiderantur aliqua.*

Digitized by Google

nati, & approbati, & de hoc, per literas noſtras, vel Officialis noſtri, fidem fecerint plenariam. Decernimus etiam, ut acta, vel inſtrumenta per dictas perſonas, ſeu eorum alteram, contra hanc noſtram ordinationem conſcripta, aut conſcribenda in antea, robore careant, nec fidem faciant pro his, pro quibus ſunt confecta.

De executione debita mandatis & proceſſibus facienda.

Non ſine magna mentis amaritudine percepimus, quod noſtræ Diœceſeos major numerus Plebanorum, & Presbyterorum, obedientiæ Nobis promiſſæ immemores, dum proceſſus, ſeu mandata noſtra, ſive etiam Officialis noſtri, aut aliorum noſtrorum Prælatorum noſtræ Diœceſis, contra aliquem per eos denuncianda in manus eorum præſentantur; certi ex eis, omni poſtpoſita reverentia, maledicendo jam literis, jam nunciis, aut ſe non eſſe deputatos executores denunciandorum, audaciter aſſerentes, difficulter easdem vel eosdem ſuſcipiunt: alii, etſi ſuſcipiunt, tenorem tamen eorundem minime perſpiciunt, ſed ſine omni differentia ſingula mandata, omni ſolennitate omiſſa, denunciant; non advertendo, quod ſacratiſſima Canonum inſtitutio, atque longæva & inveterata conſuetudo, juxta majorem, & minorem Eccleſiaſticam cenſuram, aliam & aliam ſolennitatem, in laicorum terrorem, ſervandam eſſe, inſtituit, atque ordinavit. Sunt & nonnulli alii, qui, licet ſolitam & conſuetam ſolennitatem in denunciando ſervare ſolent, mandata tamen hujusmodi vix una, aut bina, ſeu ad maximum trina vice in conſpectu ſuorum Parochianorum denunciant, cum tamen talia ſingulis Dominicis diebus, juxta communem mandatorum, formam & tenorem denunciare ſint obligati. Hi omnes minime conſiderant, quod noſtro ævo, libertates, privilegia, bona Spiritualia, & Eccleſiaſtica Beneficia, per cenſuram Eccleſiaſticam manutenere, tueri, atque in eſſe conſervare poſſumus; ea igitur omiſſa, ut prædicta pereant, & annihilentur, neceſſe eſt. Ideo diſtricte præcipiendo mandamus univerſis & ſingulis Divinorum Rectoribus, ceteriſque Presbyteris noſtræ Diœceſis, ut in executionibus mandatorum prædictorum, ſupra enarrata in derogationem Eccleſiaſticæ libertatis, noſtræque jurisdictionis, de cætero minime attentent quovis modo: ſed ipſa ſolita, & conſueta ſolennitate ſervata, quoties fuerit opportunum, & neceſſe, excuſatione omni ſiniſtra poſthabita, publice ac diligenter denuncient, atque executionem debitam in ſcriptis manu propria, cum annotatione proprii nominis & cognominis, ac officii, an Plebanus, Prædicator, Altariſta, vel Capellanus ſit, hujusmodi proceſſibus faciant, numerum annorum, a Nativitate Domini, & diem ſuæ executionis etiam adjungendo: alioquin quemlibet contra facientem, veluti negligentem & rebellem graviſſime puniemus.

De mulieribus abortivos parient.

Quoniam ex longæva, & hucusque tenta conſuetudine, qua indifferenter omnes noſtræ Diœceſis mulieres abortientes, ſolennem ſubire pœnitentiam ſolitæ ſunt, plures utriusque ſexus homines, plurima acceperunt ſcandala, prout in his quoque indies magis ac magis accipiunt: Nos ſcandalis hujusmodi acceptis, de Venerabilis Capituli noſtræ Eccleſiæ Misnenſis maturo conſilio, ut de cetero nullus Sacerdotum Parochialium noſtræ Diœceſeos aliquam ſuæ Parochiæ mulierem abortivum parientem, pro ſolenni ſuſcipienda pœnitentia, niſi certificatus, quod cauſam vel occaſionem talis modi partui dederit, ad Nos, vel Generalem noſtrum remittere attentet: ſed potius, ubi de cauſa vel occaſione hujusmodi non conſtiterit, eandem, ut ſe Archipresbytero ſedis ejus, in qua abortivum illud editum eſt, ad examinandum de culpa, infra ſpacium trium menſium infelicis ſui partus continue computandum, ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ, repræſentet, moneat, & inducat: cui quidem Archi-Presbytero in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus ac mandamus, quatenus omni acceptione perſonarum ſecluſa, mulierem ſic ad eum venientem, de circumſtantiis ſingulis ad rem facientibus, diligenter examinet, & inquirat: an ipſa videlicet, vel ejus maritus, vel alter qualiscunque ea faciente, vel conſentiente, abortivo ſuo cauſam dederit vel occaſionem: & ſi illam, aut quemcunque alium in hoc culpabilem reperiet;

periet; talem ad Nos, pro condigna ſumenda pœnitentia; alioquin ſine omni emenda ad Paſtorem aut Plebanum ejus, qui ei, nec intereſſentiam Divinorum, neque prætextu partus illius ſubtrahat Sacramenta, remittat: ut eo medio, innocentes mulieres, ultra perpeſſam earum afflictionem, minime affligantur, & nocentes qualeſcunque debitam non effugiant diſciplinam.

De Sepultura Eccleſiaſtica, & ejusdem libera electione.

Item, ut cujuslibet diſſenſionis materia, quæ ſuper electione ſepulturæ Eccleſiaſticæ, inter noſtrum Clerum & Religioſos exemptos, & non exemptos poſſit oriri, ſublatis fraudibus ſingulis de medio tollatur: Nos de conſenſu & conſilio Capituli noſtræ Eccleſiæ Miſnenſis prohibendo ſtatuimus, ut nullus hominum noſtræ Diœceſis, cujuscunque ſtatus vel conditionis fuerit, audeat ſub quacunque forma verborum, conſilio, vel ſigno, inducere aliquem vel aliquam, ad eligendum ſepulturam extra Eccleſiam ſuam Parochialem: ſed cuilibet ſit liberum, prout Deus ei inſpiraverit, eligere ſepulturam de ſe, vel per ſe, etiam in loco minus religioſo, ſecundum Canonum Sanctiones. Facientes vero contra prohibitionem noſtram præfatam, excommunicationis ſententiam, quam ex tunc, prout ex nunc, & econtra in tales ferimus, præſenti noſtro Satuto, incurrere volumus ipſo facto, qua transgreſſores tamdiu conſtringi volumus ipſo facto, quo uſque abſolutionis Beneficium meruerint obtinere. Simili pœna eos, vel eas conſtringi volumus, qui vel quæ pro ſepultura aut alias donare, vel legare volentem a donando vel legando, ſive donato aut legato, ſine juſta cauſa retraxerint vel revocaverint quoquomodo, ſed teſtatorem ultima voluntate ſive libertate, quam ei leges & Canones conceſſerunt, uti & frui permittant.

De Statu Monialium, Monaſteriorumque cuſtodia & clauſura.

Et quia, ubi periculum majus intenditur, ibi procul dubio plenius eſt conſulendum, cum autem comperimus, quod circa receptionem Virginum in Sorores ad Clauſtra, & Cœnobia Sanctimonialium, pericula plura proveniant animarum, ut frequentius ſimoniace recipiantur: veluti evidenter in eo patet, quod cum pacto & conventione, ſuper determinato precio in certo termino ſolvendo, & non alias, neque aliter admittuntur: unde, non ſolum recipientes, ſed & perſonæ receptæ, abominabile peccatum ſimoniæ damnabiliter incurrunt, imo, ultra hæc, pœnam Canonicam quæ eſt, quod tam perſonæ ſic recipientes, quam rereceptæ, ſine ſpe reſtitutionis, de ſuis debent Monaſteriis expelli, & in locum arctioris regulæ, ad perpetuam agendam pœnitentiam detrudi, ſecundum Canonum Sanctiones: & quod ut frequentius ad dicta clauſtra, ultra, quam vires bonorum, & fructus eorundem ſe extendunt, ſorores plurimæ recipiuntur; ex quo contingit, quod receptio talium ſororum eſt ipſo jure nulla: propterea volentes huic periculo non modico obviare, quantum poſſumus: omnibus & ſingulis Præpoſitis, Abbatiſſis, & Prioriſſis Sanctimonialium noſtræ Diœceſis, & Nobis ſubjectis præcipimus ſub pœna excommunicationis, quam eos & eas incurrere volumus ipſo facto, octo tamen dierum ſpacio pro monitione Canonica præmiſſo, ſi noſtro non paruerint mandato; ut de cetero, nullam aliqualiter in ſororem, aut etiam puellas ſeculares, ad Monaſteria ſua recipiant, ſine noſtra licentia ſpeciali petita & obtenta: alias, ſecus facientes, excommunicatos, publice nunciari faciemus, ad graviores pœnas, ſi opus fuerit, procedentes.

Item, licet per jus commune ſit proviſum, & maxime *Bonifaciana conſtitutione* caveatur, omnes & ſingulas Sanctimoniales, atque Deo dicatas virgines, ſub perpetuis clauſuris, debere in ſuis Monaſteriis permanere, ipſisque nulla tribuatur facultas exeundi, niſi diebus & caſibus infra ſcriptis. Videlicet, ſi aliqua eſſet infirma, & cum aliis ſine gravi periculo non poſſet converſari: & ſi Monaſteria haberent aliqua bona in feudum a Principibus & Dominis temporalibus: tunc Abbatiſſa, aſſumptis ſibi duabus antiquis & non ſuſpectis ſororibus, exire poterit ad ſuſcipiendum hujusmodi feudum: eo ſuſcepto, ad ſuum Monaſterium ſine mora reverſura. Et quanquam volebamus executioni hujusmodi jurium commu-

mu-

Digitized by Google

munium, noſtro conanime, ſicuti ex officii noſtri debito tenemur, intendere: prohibuimus omnes & ſingulas Sanctimoniales, quorumcunque Monaſteriorum Nobis ſubjectorum, per certa noſtra Statuta ſuper edita, ſub certis pœnis in eis contentis, & quæ majoribus culpis, ſecundum Regulam Sancti Benedicti infligi conſueverunt, ne ſua Monaſteria exirent ſine noſtra ſpeciali licentia. Attamen hujusmodi noſtra Statuta, & pœnas in eis contentas parvi pendentes, ſua Monaſteria exire non formidant, propter quod ad pœnas arctiores contra ipſas arcemur. Unde, præſenti noſtro Statuto, prohibemus ſub pœna excommunicationis, omnibus & ſingulis Sanctimonialibus noſtræ Diœceſis, quorumcunque Monaſteriorum Nobis ſubjectorum, ne de cætero ſua Monaſteria, vel clauſuram ſuorum Monaſteriorum exire præſumant, ſine noſtra licentia ſpeciali: & ſi aliquæ jam exiverint, illas peremptorie monemus, ut infra ſex dies continuos, poſt præſentium publicationem, ad ſua Monaſteria redeant, nec clauſuram egrediantur, niſi licentia a Nobis petita, & obtenta: alioquin contrarium facientes, excommunicationis ſententiis decernimus ſubjacere, præcipiendo, ipſas, & ipſam ab omnibus Chriſti fidelibus arctius evitari: Præpoſitis Monaſteriorum eorundem injungimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ, diſtricte præcipiendo mandamus, ut ipſis, tanquam malæ mentis, tunc Præbendas ſuas ſubtrahant, & eisdem non plus, quam panem & aquam miniſtrare præſumant, donec abſolutionis beneficium meruerint a Nobis obtinere.

Item, quia illas ipſas pœnas timemus adhuc ab exitu eas non poſſe coercere: igitur omnibus & ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, vel eorum loca tenentibus, in perque noſtram Civitatem & Diœceſin Miſnenſem ubilibet conſtitutis, ſub banno obedientiæ præcipimus, & mandamus, quatenus tribus diebus Dominicis, poſt Synodum æſtivalem ſingulis annis, in ſuis Eccleſiis, publice, ſub excommunicationis pœna prohibeant omnibus & ſingulis Parochianis ſuis utriusque ſexus, quibus & Nos ſub pœna eadem inhibemus, ne Sanctimoniales prædictas ſine noſtra licentia Monaſteria ſua exeuntes, ad ſua hoſpitia recipere, & tenere, aut eis alimenta præbere, aut aliqua obſequia exhibere præſumant: & ſi qui aliquas receperint, & in domibus ſuis, ſeu hoſpitiis tenuerint, illos peremptorie monemus, ut infra ſex dies continuos veſtræ monitionis illas dimittant: alioquin contrarium facientes, in ipſos præſenti ſtatuto excommunicationis ſententiam promulgamus: Et cum vobis Eccleſiarum Rectoribus de illo conſtiterit, ipſos omnes, & quemlibet eorum excommunicatos publice nuncietis, facientes ipſos, & ipſam ab omnibus Chriſti fidelibus arctius evitari, donec abſolutionis beneficium a Nobis meruerint obtinere.

Item præcipimus, & mandamus, quod Præpoſiti & Abbatiſſæ Monaſteriorum Monialium, clauſuram Monaſteriorum ſuorum ſub diligenti habeant cura, nec quemquam virorum, cujuscunque ſtatus, conditionis, ordinis, ſive profeſſionis exiſtat, die noctuque Monaſteria intrare, nec Monialibus in manifeſto, ſive occulto confabulare permittant, niſi ex legitima neceſſitate hoc fieri oporteat, quod tamen in audientia & præſentia trium Monialium, & de licentia Abbatiſſæ fieri debet: alioquin ſcandala, ſi quæ in perſonas Monaſteriorum evenerint, de his rationem eorundem de manibus Præpoſiti & Abbatiſſæ requiremus.

De Rectoribus Scholarum, & ſuis Conſociis.

Item, quantum in Nobis eſt, volentes modis, quibus poſſumus, errores & negligentias in noſtra Diœceſi tollere, deliberatione provida duximus inhibendum Rectoribus Scholarum in ſtudiis particularibus, ſuccentoribus, locatis, & collaboratoribus eorundem, ſub pœna ſuſpenſionis ab ingreſſu Eccleſiæ: ne de cætero in ipſorum Scholis, ſeu locis aliis quibusvis, præterquam in ſtudiis privilegiatis, libros ſacræ Paginæ, atque Juriſtarum legant, aut declarent publice, aut occulte, imo in ſtudio artium liberalium ſtent contenti: quoniam plerumque, ut experientia didicimus, ex talium in particularibus ſtudiis, lectionibus & declarationibus, pericula non pauca inſurgunt animarum, ſectæque quam plurimæ, & errores inde oriuntur, & quod

quod potius hæreſes exinde poſſent pullulare: expoſitionem tamen Evangeliorum, Epiſtolarum, Hymnorum, & Sequentiarum in materna lingua permittimus.

De numero Patrinorum pro Baptiſmatis ſuſceptione.

Item, cum Sacramentorum perceptione omnia, quæ eadem maculare poſſunt, ſint ſalubriter reſecanda, providendum duximus, ut in Sacramento Baptiſmatis, quod aliorum janua eſt Sacramentorum, Patrinorum pluralitas, quæ arrogantiæ, ſeu cupiditatis gratia plerumque fieri conſuevit, abdicetur: præcipimus, ut baptizandus, uno, aut juxta patriæ conſuetudinem, duobus, vel tribus Patrinis in antea ſtet contentus: maxime, cum ex nimietate Patrinorum, matrimonialis copula ſæpe impediatur; & nonnunquam hi, qui per errorem contrahunt, cognationis ſpiritualis reperto impedimento, non ſine gravi perturbationis diſpendio, atque verecundia, coguntur multoties ſeparari: Principibus tamen, perſonis Illuſtribus, ac Nobilibus, Militibus, ac militaribus exceptis, qui propter ſui ſtatus, & ſanguinis altitudinem, circa matrimonia ſolicitam curam gerunt, ut intra patriæ conſuetudinem, Patrinorum numero uti poſſint, permittimus.

De Parochiis, & alienis Parochianis.

Item, univerſos & ſingulos Presbyteros Curatos hortamur, quatenus alienos Parochianos, ad Divina Officia in Eccleſiis veſtris non facile admittatis, ſed unusquisque publice Parochianis ſuis demandet, quatenus ceſſante legitimo impedimento, ſuas Parochias, & non alienas Eccleſias, diebus Dominicis & Feſtis devote frequentent, juraque Parochialia ſolvere non negligant: alioquin tam Plebanos, quam Parochianos contrarium facientes, graviſſime puniemus.

De Decimis & Oblationibus.

Quia experientia didicimus, quod plures Laici, Decimas, Deo & perſonis Eccleſiaſticis Divino etiam jure debitas, antiqui hoſtis Diaboli odio forte ducti, non ſolvunt: vel, ſi ſolvunt, non tamen de frumentis, quæ & qualia eis Dominus dedit; ſed, ſepoſitis melioribus, paleas, & zizaniam, & frumenta omnium datori immolant exiliora, menſuram etiam aliquando fraudantes: unde iisdem invitis datoribus plura mala Divinitus irrogari, palam eſt. Nam ſecundum Auguſtinum, hæc eſt Dei juſtiſſima conſuetudo, ut, qui Decimam non dant, ut tenentur; ad Decimam ipſi revocentur: dabunt impio militi, quod nolebant dare Sacerdoti; & quod nolebant partiri cum Chriſto, poſtea hoc tollitur a fiſco: qui autem dederint, ut tenentur, terrena & cœleſtia præmia merentur: Ideoque mandamus ſingulis Curatis Presbyteris, & eorum Prædicatoribus, dum datur oportunitas, Parochianos omnes veſtros adhortari velitis, ut Deo dent, quæ Dei ſunt, & Cæſari, quæ Cæſaris, neminem fraudantes, nec decipientes: terrena & æterna præmia ab omnium Retributore bonorum pro hoc accepturi.

Item ſtatuimus, & ordinamus, quod omnia, quæ offeruntur in Eccleſiis, ſive Capellis, aut extra Eccleſias, in feſtis Patronorum, & Dedicationis, tam in tabulis, quam ad imagines, inter Plebanum, & ipſos Vitricos nomine fabricæ, pro medietate veniant dividenda. Quod cum cæteris diebus quibuscunque ad tabulas offertur, pro fabrica colligatur.

Item oblationes quæcunque, quæ fiunt in Eccleſiis, ſive Capellis per manus fidelium ſuper Altaria; nulli alteri, niſi Plebano cedere debent, in quibuscunque rebus offerantur.

Item, quod Cuſtodes Eccleſiarum, ſive alius quicunque ceram aut candelas, per manus fidelium ad Altare oblatas, contra voluntatem Plebani diſtrahat, tanquam abſurdum reprobamus.

Item, oblationes factæ in Eccleſiis, vel Capellis ad Crucem in die Paraſceves, Sabbatho Sancto, & nocte Dominicæ Reſurrectionis, ſive in pecuniis, cera, candelis, aut rebus aliis conſiſtat, cum oblationes ſint Eccleſiæ, easdem duntaxat Plebano debere mandamus, niſi in contrarium conſtiterit de privilegio, aut jure ſpeciali.

De Proviſoribus, qui Vitrici, ſeu Altärmanni Eccleſiarum dicuntur.

Inſuper juribus Eccleſiæ noſtræ, & Statutis aliis Synodalibus inhærendo, decer-

cernimus, & declaramus, quod Proviſores Eccleſiæ, vel fabricæ, qui vulgato proverbio Vitrici, ſive Altärmanni, nuncupantur, nonniſi de conſenſu Plebanorum aſſumantur; ſingulisque annis in præſentia Plebani, vel vices ſuas gerentium, Conſulum civitatum, aut Scabinorum in villis, toties, quoties Plebano expedire videbitur, & ſemel ſaltem ad minus in anno, ad ipſius Plebani requiſitionem, de omnibus & ſingulis nomine Eccleſiæ perceptis, & expoſitis, diligentem & ſolicitam facere debeant, & teneantur rationem. Contrarium facientes, Plebani ipſi Nobis, aut Vicario noſtro in Spiritualibus absque mora denunciari curent, cenſura Eccleſiaſtica contra illos procedere non omittemus.

De Teſtamentis, & iis, qui liberam facultatem teſtandi inhibent.

Accepimus non ſine cordis amaritudine, quomodo certi Nobiles, Conſules, & Rectores civitatum ac oppidorum, nec non ſingulares quædam perſonæ, temporale Dominium in locis quibusdam noſtræ Diœceſis obtinentes, improvidis ſuis ordinationibus, juſſionibus, & præceptis, liberam teſtandi facultatem, nedum a Sacris Canonibus, verum etiam Imperialibus Conſtitutionibus, cuilibet fidelium, ad pias præſertim cauſas datam & conceſſam, refrænare, & impedire molientes, ſtatuere, & inhibere nituntur, prout de facto ſtatuerunt, & inhibuerunt: Et quidam, ne ſubditi ſui, vel alias eorum regimini crediti, pro remedio & ſalute animarum ſuarum, Eccleſiis, Monaſteriis, ſeu aliis piis locis, aut etiam perſonis Eccleſiaſticis, quicquam legare, vel relinquere: Cæteri vero, & ſi quicquam eorum ſubditi & crediti teſtari voluerint, id tamen, niſi ſub certa quantitate, vel ſaltem absque Scabinorum, vel aliorum ſuorum Officialium ſcitu, voluntate, aut præſentia facere non præſumant, in Eccleſiaſticæ libertatis non modicum præjudicium, periculumque, & perditionem animarum plurimarum: Hujusmodi igitur temerariis machinationibus obicem ponere, & ſaluti animarum, quantum cum Deo poſſumus, conſulere volentes, de Venerabilis Capituli noſtræ Eccleſiæ Misnenſis certa ſcientia, maturo conſilio, & unanimi aſſenſu, juſtiſſimas illas, atque Sanctas veterum Patrum, Divorumque Imperatorum Conſtitutiones innovantes, volumus, decernimus, ſtatuimus, & ordinamus: ut de cætero perpetuis futuris temporibus, quilibet utriusque ſexus fidelis noſtræ Diœceſis, ſanæ mentis & compos rationis, aſſiſtentibus ſibi duobus legitimis teſtibus ſuo arbitrio eligendis, quibuscunque Eccleſiis, Monaſteriis, ſeu aliis piis locis, perſoniſve Eccleſiaſticis, de bonis & rebus ſuis ſibi a Deo collatis, absque Domini ſui temporalis, ſive alterius cujuscunque requiſitione, ſeu licentia, voluntate, ſive præſentia, libere & licite, prout ſibi videbitur, relinquere, teſtari, & legare poſſit & valeat, dictis iniquis, injuſtis, & illicitis ordinationibus, & inhibitionibus non obſtantibus quibuscunque, quæ ſingula & omnia caſſamus, annullamus, & irrita denunciamus, ac nullius volumus eſſe roboris ſeu momenti; futuroque tempore in condendis teſtamentis, vel ultimis voluntatibus locum nullum habere debere. Quod ſi aliqui in ſenſum reprobum ducti, huic ſalutari noſtro Statuto obviare, & ſi quem Chriſti fidelium, ad ordinationes illas iniquas ſervandas, trahere, & allicere, ſeu quomodolibet, directe vel indirecte compellere, aut etiam per ſe ipſos easdem ſervare præſumpſerint: præter pœnas in utroque jure expreſſas, ſi ſingulares perſonæ fuerint; excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto: ſi vero Univerſitates, Communitates, Collegia, aut aliæ Congregationes, quibuscunque nominibus cenſeantur, earundem loca, Eccleſiaſtico ſubjiciantur interdicto. Ut autem hujusmodi noſtri Statuti nullus prætendere valeat ignorantiam: univerſis & ſingulis Divinorum Rectoribus, & Verbi Dei Prædicatoribus, per Diœceſin noſtram ubilibet conſtitutis, diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus hoc ipſum in Eccleſiis ſuis, ſingulis annis, duobus vel tribus diebus Dominicis, aut Feſtivis, tempore, quo inibi fuerit populi multitudo, materna & vulgari lingua, ut in notitiam cujuslibet venire valeat, clara & dilucida voce, in medio ſermonum ſuorum exponant, & quilibet eorum exponat, dum debitam ſaltem noſtram voluerint evitare ultionem.

Digitized by Google

De Legatorum diviſione.

Quia a nonnullis Plebanis, & eorum Parochianis fuit in dubium revocatum de his, quæ teſtator pro anima ſua legat Eccleſiis, qualiter hujusmodi ſint inter Eccleſiam, & Plebanum dividenda: petitum fuit a Nobis, ut præmiſſa declarare dignaremur. Nos, Prædeceſſorum noſtrorum Epiſcoporum Eccleſiæ Misnenſis (qui, ſic in ſuis Synodis diffinierunt, ac jus commune, quod, quomodo inter Plebanum, & Eccleſiam ſuam fieri debuit, ſtatuit) veſtigiis inhærentes, præſentium tenore ſic duximus declarandum: Equidem regulariter verum eſt, quod Plebanus ſecundum conſuetudinem in dicta noſtra Diœceſi obſervatam, debet de hujusmodi legato mediam habere portionem: conſiderandum tamen eſt, utrum aliquid legetur Plebano tantum, aut Eccleſiæ tantum, aut aliquid Eccleſiæ & Plebano, ſive Plebano & Eccleſiæ ſimul: ſi legetur aliquid Plebano tantum, puta, ſi ipſe Teſtator dixerit, quod velit iſtud Plebani tantum eſſe: iſto caſu ſervanda eſt diſpoſitio Teſtatoris, & Plebanus totum id habebit. Si autem aliquid legetur Eccleſiæ tantum, Plebanus in iſto habere debebit ſuam dimidiam portionem: quia privata diſpoſitio Teſtatoris, non poteſt generalem conſtitutionem Canonis immutare: nam per nomen Eccleſiæ, intelligitur Plebanus, qui eſt Caput Eccleſiæ, & ipſe Plebanus debet ali de bonis Eccleſiæ, & non econtra: & Plebanus poteſt habere proprium ſine Eccleſia, ſed Eccleſia nihil habet, quod non tenetur communicare ſuis Miniſtris. Si vero aliquid legetur Plebano, & aliquid Eccleſiæ: tunc de jure communi, ſive æqualia, ſive inæqualia fuerint legata, ſunt ad Canonicam diviſionem reducenda: ſed conſuetudine hactenus ſervata, quæ pro lege tenenda eſt, & ſervanda, in Plebani erit optione, an diſpoſitione Teſtatoris velit eſſe contentus, an dare ſuum legatum, & cum Eccleſia æqualem facere diviſionem. Si autem aliquid Plebano, & Eccleſiæ inſimul legetur; iſta legata etiam ad Canonicam diviſionem inter Eccleſiam, & Plebanum ſunt reducenda. Si quid vero teſtatum aut legatum fuerit, quod illud in uſum fabricæ, absque cujusve contradictione cedere debet, de hoc ita fieri jubemus. Volumus tamen, quod nulli liceat ſuggerere in fraudem teſtatori, pro Eccleſia, aut Miniſtris ejus legare volenti, per quod a propoſito faciendum legata revocetur, aut alias in præjudicium Plebani, aut ſuorum quicquam practicare.

De Statutis contra libertatem Eccleſiaſticam exiſtentibus.

Item, præcipimus omnibus & ſingulis Plebanis, & Vice-Plebanis, quatenus omnes & ſingulos, cujuscunque ſtatus & conditionis fuerint, in & per noſtram Diœceſin conſtitutos, qui ſtatuta, vel prohibitiones in derogationem, & præjudicium libertatis Eccleſiaſticæ confingunt, aut publicant, confinxerunt, aut publicarunt; ſive fuerint communitates, ſive ſingulares perſonæ, peremptorie moneatis, quos ignoratis, in genere: quos ſcitis, in ſpecie, & nominatim, quos & Nos præſentibus peremptorie ſic monemus: ut infra quindenæ ſpacium, veſtram monitionem continue ſequentem, hujusmodi ſtatuta & prohibitiones revocent, retractent, caſſent, irritent, & annullent, veluti ipſo jure caſſa, irrita, & nulla ſunt; & de transgreſſione hujusmodi, Deo & Eccleſiæ ſatisfacere curent. Quod ſi ſecus fecerint, eos omnes, & quemlibet eorum, & ſingulariter ſingulos, ex tunc, prout ex nunc, & econtra, excommunicamus, hujus Statuti noſtri auctoritate vobis injungendo, quatenus omnes, quos ignoraveritis in genere; quos vero ſcitis, in ſpecie & nominatim, & ſingulariter ſingulos, omnibus diebus Dominicis, & Feſtivis, infra Miſſarum ſolennia, publice excommunicatos denuncietis; ſi noſtram vitare volueritis ultionem.

De Conſtitutionibus Divorum Imperatorum FRIDERICI Secundi, CAROLI Quarti & SIGISMUNDI.

Quanquam per Concilia Generalia, ſacratiſſimosque Canones & Leges, libertati Eccleſiaſticæ multipliciter proviſum ſit; multæque & variæ contra illos, qui vel Statuta, aut Conſtitutiones libertati Eccleſiaſticæ contraria, aut contrarias, vel quicquam contra eandem attentare præſumunt, pœnales Canones & Leges

Leges poſitæ, & ſcriptæ, aliquid etiam in noſtro proximo Statuto reperitur. Quia tamen inter alios Imperatores, felicis memoriæ *Fridericus Secundus*, & *Carolus Quartus*, nec non *Sigismundus* Caroli filius, veluti Eccleſiæ Romanæ veri Amatores, Defenſores, & Propugnatores, magni facientes libertatem Eccleſiaſticam, pro ipſius conſervatione, tuitione, & defenſione, Conſtitutiones nonnullas ediderunt, quas in Synodis Generalibus publicari voluerunt. Igitur ut noſtræ Diœceſis Clerici, Presbyteri, Curati, & non Curati, illarum ſciant vim & tenorem, poſſint & valeant ſe & ſua cum ipſis tueri, injuriantibus reſiſtere: injuriantes etiam, & præcipue iſti, qui die noctuque non ſolum jura Eccleſiarum, & perſonarum Eccleſiaſticarum uſurpare, imo vehementer libertatem Eccleſiæ ſupprimere, & evellere nituntur, cogitant, & laborant, ſuas debitas pœnas in illis expreſſas in poſterum non ignorent, neque aliquam ex ignorantia excuſationem habere queant: Conſtitutiones iſtas ad Statuta noſtra Synodalia duximus annectendas. Omnes & ſingulos Divinorum Rectores, & Verbi Dei Seminatores, cujuscunque ordinis vel conditionis fuerint, in & per Diœceſin noſtram ubilibet conſtitutos, hortamur, & requirimus, diſtrictéque præcipiendo mandamus; quatenus amore libertatis Eccleſiaſticæ, proprioque quietiori ſtatu, ac totius Cleri majori profectu, hujusmodi Conſtitutiones diligenter legant, ipſorumque effectum, vim, & continentiam ſingulis annis, quatuor diebus Dominicis, aut Feſtivis, ad minus circa quatuor tempora, Parochianis ſuis materna & vulgari lingua intimare, omnique opera & diligentia exponere, atque declarare curent. In his Deo obſequium, religionique noſtræ profectum facient; contrarium tamen facientes, ut rebelles, dignis pœnis afficere non omittemus. Ne tamen pluralitas, tædium poſſet generare legentibus; non omnem Conſtitutionum ipſarum tenorem, ſed tantum Sigismundi, reliquas duas confirmantem, & in ſe continentem, cum Bulla Joannis vigeſimi tertii Papæ, ac confirmatione Concilii Baſilienſis, Conſtitutiones ipſas confirmantes imprimi volumus, & juſſimus.

Tenor Conſtitutionis Sigismundi Imp., Conſtitutionem Friderici & Carolinam in ſe continentis.

SIGISMUNDUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ROMANORUM IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS, BOHEMIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ REX &c. AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Sublimitatis Imperialis gloriam, invexit ſupernæ Majeſtatis veritas, nullos derelinquens virtuoſos ſuppeditatos, & animadvertenter expoſcit, ut Romani Imperii gubernaculum tenens, præter alia eximia virtutum opera ſua, cunctos, præſertim ſervitio Dei mancipatos, ab univerſis oppreſſionibus & offenſis ſuis ſemper inſiſtat accurata diligentia clementer ſublevare: & ob id Nos, qui ad Romanum Imperium Divina diſpoſitione vocati, curis ſollicitamur aſſiduis, ut præ cæteris tuitioni noſtræ commiſſis, perſonarum Eccleſiaſticarum ſtatus venerandus in varietate virtutum, Clerus ſublimatus in ſuis libertatibus, & immunitatibus conſervetur, & tueatur, & ab oppreſſionibus, & a temerariorum auſibus liberetur; nunc novarum Conſtitutionum editione, nunc antiquarum novatione, & extenſione, cum augmento pœnarum, ad gloriam & laudem DEI ſolerter providere curemus. Sane præclaræ memoriæ *FRIDERICUS Secundus, olim Romanus Imperator*, Prædeceſſor noſter, ad Sanctæ Romanæ Eccleſiæ laudem, & Sacri Romani Imperii decorem, cupiens, ut expurgatis quorundam erroribus, & iniquis ſtatutis, de cætero Eccleſiæ, & Eccleſiaſticæ perſonæ plena vigerent quiete, & ſecura libertate gauderent: ac pie & juſte attendens, quod quorundam perverſorum iniquitas adeo abundaverat; ut non dubitarent contra Eccleſiaſticam diſciplinam, ac ſacros Canones ſua confingere Statuta; & adverſus Eccleſiaſticas perſonas, & Eccleſiaſticam libertatem, edictali lege, hujusmodi Statuta iniqua irritaverat, & præceperat irrita nunciari; & omnia ſtatuta, & conſuetudines, quæ civitates & loca, Poteſtates & Conſules, aut quæcunque aliæ perſonæ contra liberta-

bertatem Eccleſiæ, vel perſonas Eccleſiaſticas, ac bona hujuſmodi edere, aut ſervare tentarent contra Canonicas & Imperiales Sanctiones: de ipſorum Capitularibus infra duos menſes, poſt hujus legis publicationem, penitus abolere facerent: &, ſi de cætero talia attentarent, illa ipſa jure decrevit eſſe nulla, & eos ſua jurisdictione eſſe privatos: nec non locum, ubi talia deinceps præſumpta fuisſent, banno mille marcarum auri Fiſco Imperiali præceperat ſubjacere: Poteſtates vero, Conſules, Statutarii, & Scriptores Statutorum prædictorum, nec non Conſiliarii locorum ipſorum, qui ſecundum Statuta & conſuetudines memoratas judicarent, ex tunc eſſent ipſo jure infames, quorum ſententias & actus alios illegitimos ſtatuerat aliquatenus non teneri: quodque ſi per annum præfatorum conſtitutionum inventi fuerint contemptores, bona eorum per totum Imperium mandavit impune ab omnibus occupari: ſalvis nihilominus aliis pœnis, contra tales, in Sacris Conciliis generaliter promulgatis. Etinſuper voluit idem tunc Imperator, quod nulla communitas, vel perſona publica, vel privata, collectas vel exactiones, angarias vel perangarias, Eccleſiis vel aliis piis locis, aut Eccleſiaſticis Perſonis hujusmodi imponere, ſeu invadere Eccleſiaſtica bona præſumeret: quod ſi ſecus faceret, & requiſitus ab Eccleſia vel Imperio, hujusmodi emendare contemneret, tripliciter refunderet, & nihilominus banno Imperiali ſubjaceret, quod ſine ſatisfactione debita nullatenus remitteretur. Statuit inſuper, quod quæcunque communitas vel privata perſona, per annum in excommunicatione, propter libertatem Eccleſiæ violatam perſiſteret, ipſo jure ſimiliter dicto banno Imperiali ſubjaceret, a quo nullatenus extraheretur, niſi prius ab Eccleſia beneficio abſolutionis obtento. Et inſuper ordinaverat, ut nullus Eccleſiaſticam Perſonam in criminali quæſtione vel civili, ad Judicem ſecularem trahere præſumeret, contra easdem Canonicas Sanctiones & Imperiales Conſtitutiones: quod ſi ſecus faceret, Actor, a ſuo jure caderet, judicatum non teneret, & Judex foret ex tunc judicandi poteſtate privatus: quodque Judices temporales, qui Clericis & Perſonis Eccleſiaſticis juſtitiam denegare præſumerent, tertio requiſiti, ſuam jurisdictionem amittant.

Et deinde ad Divæ memoriæ Caroli Quarti etiam Romanorum Imperatoris Prædeceſſoris & Genitoris noſtri audientiam deducto, quod ſæculares quidam, in poteſtatibus & officiis publicis conſtituti, videlicet, Duces, Barones, & alii Domini temporales, nec non Conſules civitatum, oppidorum, villarum, & locorum Rectores, Dei timore poſtpoſito, Statuta ſingularia & iniquas ordinationes, motu proprio, & de facto, contra Perſonas Eccleſiaſticas, & Eccleſiarum & locorum religioſorum libertates & privilegia condiderant, eisdemque publice & de facto præſumerent inſiſtere, contra legitimas, Canonicas, & civiles Sanctiones: ut puta, quod nulla bona temporalia in poteſtatem Eccleſiaſticam transferantur: neve Clerici in Sacris conſtituti, ad agendum, teſtificandum in civilibus, maxime piis cauſis, aliquatenus admittantur: & quod excommunicati laici, & publice denunciati, in civili foro minime repellantur: præterea, quod dicti Domini temporales, Conſules, & Rectores, per ſecularem poteſtatem res & bona Clericorum occupaverant, areſtaverant, oblationes fidelium diminuerant, & reſtrinxerant; exactiones & tallias indebitas, de bonis & redditibus Eccleſiarum & perſonarum eorundem devaſtaverant incendiis & rapinis: & contractus inter Clericos & laicos factos legitime ad libros civitatum, villarum, & locorum recuſaverant inſcribere atque ſigillare, ac donata & legata ad fabricas & Eccleſiarum ſtructuras, contra voluntatem Prælatorum, & aliorum, quorum intererat, præſumpſerunt uſurpare, contra juſtitiam, & in fraudem & odium Clericorum, & de bonis & rebus Clericorum, quas non cauſa negotiationis, ſed pro uſibus propriis per terras ducebant, vel duci faciebant, telonium exigere & capere veriti non fuerunt; confugientes ad Eccleſias & Cemiteria inde extrahere, contra Sanctiones Imperiales præſumpſerunt: Idem Genitor & Prædeceſſor noſter, hæc omnia, & quæcunque exinde ſecuta, per ſacras civiles & Canonicas Sanctiones expreſſe reprobata eſſent, & in fraudem Eccleſiaſti-

ſiaſticæ libertatis de facto præſumpta: de Principum, Ducum, Comitum, Baronum, fideliumque ſuorum conſilio ex certa ſcientia, & authoritate Imperiali caſſavit, irritavit, annullavit, caſſaque & irrita, & nullius eſſe momenti pronunciavit: præcipiendo ſub indignatione Imperialis banni, univerſis & ſingulis Dominis temporalibus, Conſulibus, Poteſtatibus, & in Officiis publicis conſtitutis; quatenus, mox viſis & intellectis præſentibus, caſſatione, irritatione, & annullatione, hujusmodi dicta eorum Statuta, & ordinationes, ſicut in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis edita erant, omnino revocarent & de luce tollerent; quodque ſecundum ea non judicarent amplius, nec ſententias dictarent, aut eisdem in judicio, aut extra judicium, quomodolibet, pro ſe, & contra Eccleſiaſticam libertatem potirentur. Et inſuper pronunciavit & declaravit authoritate prædicta, quod quicunque laicus, cujuscunque ſtatus vel conditionis foret, auſu ſacrilego, vel propria temeritatis audacia, Sacerdotem vel Clericum ſecularem, vel Religioſum diffidaret, proſcriberet, vel captivaret, vel ſpoliaret, vel occideret, vel mutilaret, aut in carcere detineret: aut hujusmodi malitiam perpetrantes, ſcienter receptaret, vel favorem iis præſtaret: præter pœnas a Sacris Imperialibus & Canonicis Sanctionibus eis inflictas, forent ipſo facto infames, & omni honore, privati, nec ad placita nobilium aliquatenus admittendi. Voluerat etiam & hortabatur, & requiſiverat Epiſcopos & Prælatos, ut hanc ſuam legem & conſtitutionem in Synodis & Eccleſiis publicare procurarent, ne in præmiſſis excedentes, per ſimulatam ignorantiam ſuas valeant excuſare malitias: adjiciens, quod nulli hominum liceret hujusmodi ſuæ caſſationis, irritationis, annullationis, pronunciationis, & declarationis paginam, quovis auſu temerario infringere, aut eis quomodolibet contraire, ſub pœna quinquaginta marcarum auri puri, quas ab eo, qui contra faceret, toties, quoties contra fecerit, irremiſſibiliter exigi voluit, & pro medietate ſui Imperialis Ærarii, ſive Fiſci: pro reliqua vero parte injuriam paſſorum uſibus applicari, prout in ipſis Prædeceſſoris & Genitoris noſtri deſuper confectis literis, ejus Imperiali ſigno & bulla aurea picerio ſuæ Majeſtatis impreſſis, ſignatis & munitis, quas præſentibus hic habere volumus ſufficienter pro expreſſis, plenius continetur. Et quoniam per prædicta Eccleſiaſticæ libertati nondum ſatis proviſum eſſe videtur: ut igitur per infra ſcripta ſit uberius, & latius ipſi libertati proviſum, & ut Eccleſiaſticæ perſonæ plene ſua libertate gaudere, & pia loca a noxiis præſervari, & optatis proficere valeant incrementis: *Nos SIGISMUNDUS*, qui Statum Eccleſiaſticum fervore fidei & ſane devotionis affectu veneramur, libenter, ut tenemur, hac edictali lege & Imperiali authoritate, conſtitutiones, ſive leges antedictas, tanquam juſtas, ſanctas, & legitimas, tenore præſentium, approbamus pariter & innovamus: ipſasque & infra ſcriptas noſtras leges, & prohibitionem, & præſentes literas, & mandatum noſtrum, ad omnes & ſingulas Eccleſias & Monaſteria quæcunque, cujuscunque nationis exiſtant, & ad omnes & ſingulos Prælatos, Clericos, Presbyteros, ac Eccleſiaſticas Perſonas, pro majori eorum tuitione, & cautela, ad tollendum in his quorundam curioſorum ambiguitatis dubium, de ſingularis munificentiæ dono, ex certa noſtra ſcientia, tenore præſentium duximus extendendum, & extendimus, & præcipimus, ubique locorum, ſub banno & pœnis ante & infra ſcriptis, a quolibet inviolabiliter obſervari. Deinde ſtatuimus hoc edicto in perpetuum valituro, ut nullus judex ſecularis, in Eccleſiaſticis cauſis, præſertim matrimonii, legitimationis, uſurarum, teſtamentorum infra annum non executorum, & ad judicium Eccleſiaſticum legitime devolutorum, ac decimarum, prædiorum ac fructuum, redditmum, ac proventuum Eccleſiaſticorum, ac locationum & conductionum ſeu conductorum eorundem poſſit ſeu valeat judicare, aut quomodolibet de hujusmodi cauſis, aut eorum articulis cognoſcere, niſi quatenus ab Eccleſiaſticis Judicibus fuerit requiſitus. Quodſi contrarium fecerit, judicatum non tenet, & Judex ex tunc judicandi poteſtate ſit privatus, & ſubjaceat nihilominus pœnis infraſcriptis, dictoque a jure

jure ſuo cadat ipſo facto. Inſuper omnibus & ſingulis Principibus, Ducibus, Baronibus, Comitibus, Comitatibus, Conſulibus, Rectoribus, ac in officiis temporalibus, Dominiis, & Poteſtatibus conſtitutis, ſub indignatione Imperialis banni, & quadraginta marcarum auri mulcta, ad cujus ſolutionem & præſtationem pro una, noſtro, ſive Imperiali ærario, aut Fiſco, & alia medietatibus perſonis injuriam paſſis faciendam, quemlibet hujus noſtræ prohibitionis transgreſſorem ipſo facto teneri volumus. Demum præſenti & irrevocabili ſancimus, declaramus, decernimus, & pronunciamus edicto, diſtrictius prohibentes, ne quiſquam ex eis, Prælatos, Præsbyteros, Clericos, & Perſonas Eccleſiaſticas, quo minus vina, grana, res & bona de ſuis redditibus Eccleſiaſticis provenientia, libere, & ſine ſolutione telonii ſeu gabellæ, vendere, ſeu abduci facere poſſit: & quo minus res, bona, vina, cereviſias, carnes, grana, panes & pannos, & alia quæcunque eorum uſui & recreationi convenientia, ſive intraneæ, ſive intranea, ſive exteræ vel extera fuerint, pro eorum uſibus, ſeu recreatione ſibi, & per quævis loca, civitates, terras, caſtra, & aquas, vehigio, vel navigio, abſque quavis prohibitione libere, & abſque ſolutione cujuſque telonii, daciæ, vel gabellæ, adduci & portari facere valeant: & etiam, quo minus res, & bona mobilia, & immobilia per Prælatorum, ſeu Eccleſiaſticarum Perſonarum obitus relicta, ad manus illorum, ad quos de jure ſpectant, libere, & ſine quibuscunque impedimentis, invaſionibus, intromiſſionibus, exactionibus, & occupationibus, præſertim per laicos quantumcunque attentatis, perveniant, ſive valeant pacifice pervenire: & quo minus coloni & ſubditi Eccleſiaſticarum Perſonarum, ſive violentis hoſpitalitatibus, etiam venationum occaſione, ac vectigalibus, ſervitiis & exactionibus, quas ipſi exactores petitiones vocant, & a petitionibus hujuſmodi abſque damno, libere & in pace demittantur: & etiam, quo minus damna hoſpitalitatum & vectigalium, extortorum ſervitiorum, & exactionum, & petitionum hujuſmodi occaſione, colonis & ſubditis ipſis illata, plenarie reſarciantur: nec non etiam, quo minus Prælati ſeu Judices Eccleſiaſtici eorum ſpirituali jurisdictioni ſubjectos pro ſuorum exceſſuum demeritis, capi & incarcerari, & captos duci, & per quævis loca, & civitates liberi abduci, & alias debita correctione puniri facere valeant, quomodocunque aut qualitercunque, publice vel occulte, directe vel indirecte, per ſe, vel alios, impedire, aut facere impediri præſumant, vel permittant: nec talia committentes receptent, aut eis in præmiſſis, aut circa ea impendant auxilium, conſilium, vel favorem: quin imo magis volumus, & mandamus ſub banno & pœna proxime ſupradicta, ut Duces, Principes, Comites, Barones, Comitatus, Conſules, Rectores, ac in Officiis, Dominiis, & Poteſtatibus prædictis conſtituti quicunque, ab impedimentis & uſurpationibus rerum, & bonorum relictorum hujusmodi, & a prædictis violentis hoſpitalitatibus, vectigalibus, ſervitiis, exactionibus, & petitionibus hujusmodi colonorum, & ſubditorum Eccleſiaſticarum perſonarum, & ab impedimentis, & perturbationibus Eccleſiaſticæ jurisdictionis omnimode deſiſtant: nec captos, vel abductos rebelles repetere, vel repeti facere præſumant: nec non requiſiti, totis viribus perſonas Eccleſiaſticas in præmiſſis, ac jurisdictionem hujusmodi Eccleſiaſticam exercentes, adjuvent, & diligenter ſine omni dilatione adhibeant, & apponant auxilium brachii ſæcularis; ut libertas Eccleſiaſtica manuteneatur, & ut ſubditi rebelles, criminoſi, & delinquentes, modis præfatis, aut alias, prout iisdem jurisdictionem Eccleſiaſticam exercentibus, conjunctim vel diviſim expedire videbitur, digna animadverſione confligantur.

Ceterum, ut didicimus, nonnulli eorum perverſis conatibus adverſus Leges, & Conſtitutiones antedictas, Prælatos, Presbyteros, Clericos, & Perſonas Eccleſiaſticas diverſis injuriis afficientes, pro eo, quod tam per Conſtitutiones, & Leges, quam Sanctiones hujusmodi, inflictarum pœnarum executio abſque animadverſione negligitur, infringere non verentur; Ut igitur, tam *Genitoris noſtri*, quam *Friderici Secundi*, *Prædeceſſorum noſtrorum præfatorum*, ac *noſtra*

ſtræ Conſtitutiones, & *Leges præſentibus literis* contentæ, ad mandatum noſtrum debitæ executionis fiendæ ſuffragio, ſortiantur effectum, & inſolentiæ compeſcantur transgreſſorum: omnes & ſingulos noſtros, & Sacri Romani Imperii Principes ſpirituales & ſæculares, ac Comites, Barones, Milites, Militares, Proconſulesque, & Conſules, ac Conſulatus, Poteſtates, Rectores civitatum, oppidorum, & locorum quorumcunque, pro executione hujusmodi Conſtitutionum, & Legum Imperialium, & præſentium noſtrarum literarum facienda, executores earundem, conjunctim & diviſim, tenore præſentium deputamus: & nihilominus ipſis ſub Imperialis banni indignatione, & ſub ante dicta, quoad illos, qui feudum, vel privilegia aliqua non habent; quoad illos vero, qui talia habent, ſub perditione ſuorum feudorum, & privilegiorum quorumcunque, pœnis, quas eos, ſi requiſiti infra unius menſis ſpatium, requiſitionem hujusmodi immediate ſequentem, ad infra ſcriptam executionem non proceſſerint, & non fecerint, quod mandamus, incurrere volumus ipſo facto. Diſtricte præcipiendo per hæc Imperialia Reſcripta, mandantes, quatenus ipſi & eorum ſinguli, quoscunque, & quemcunque, dum & quoties præſentibus executores ipſos requiri contigerit, Prælatis, & Presbyteris, Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis quibuscunque, conjunctim & diviſim, efficacis præſidii auxilio aſſiſtentes, non permittant, iisdem, aut eorum alicui, a quoquam, cujuscunque gradus, ſtatus, vel conditionis fuerit, contra vel circa præmiſſa omnia, aut aliquod ipſorum, quomodolibet injuriam irrogari: ſed magis injuriantes hujusmodi, niſi poſt requiſitionem executorum eorundem, infra certum terminum peremptorium competentem, eis per executores ipſos deſuper præfigendum, contra præmiſſa aut neglecta emendando, reſipiſcant; pœnas antedictas, prout quemlibet pro commiſſo aut neglecto contingit, incidisſe, declarent, ſic per captionem, & detentionem perſonalem, diſtractionem, invaſionem, aut alienationem rerum, & bonorum ſuorum mobilium & immobilium quorumcunque ſine mora, ad ſatisfactionem & obſervantiam plenariam, præmiſſorum omnium, & ſingulorum, executores ipſi ſuo ſæculari brachio cogant, & compellant, ac ab aliis, quantum in ipſis fuerit, cogi, & compelli faciant; ac pecunias, occaſione pœnarum præfatarum Ærario, ſive Fiſco Imperiali debitas, & debendas, Imperiali authoritate emoneant, & partem ipſorum ad Fiſcum Imperialem pertinentem, ad Fiſcum ipſum fideliter ſtudeant deſtinare: reliquam vero partem earundem, partibus læſis realiter aſſignari procurent; ſuper quibus eisdem executoribus, & eorum cuilibet in ſolidum, Imperiali authoritate noſtra prædicta, plenam licentiam, & poteſtatem liberam concedimus per præſentes. Volentes, & decernentes, ut eisdem executoribus omnibus & ſingulis, præſentibus, & futuris, vigore præſentium, quoad præmiſſa, perpetua poteſtas, & licentia remaneat attributa: Conſtitutionibus & Legibus Imperialibus, ac Privilegiis & Indultis quorumcunque, & aliis in contrarium forſan facientibus, non obſtantibus quibuscunque. Ne autem in præmiſſis excedentes, per ſimulatam ignorantiam ſuas valeant malitias excuſare: Hortamur, & requirimus univerſos & ſingulos Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, & Prælatos, ut Conſtitutiones, & Leges Imperiales antedictas, & præſentes noſtras literas ſingulis annis in Synodis, & Eccleſiis ſuis publicari procurent, ſi noſtram indignationem voluerint evitare. Nulli ergo hominum liceat, hanc Legum & Conſtitutionum præfatarum, & præſentium literarum noſtrarum, ac inhibitionum, præcepti & mandati noſtri paginam, quovis auſu temerario infringere, aut eis quomodolibet contraire, ſub pœna quadraginta marcarum auri puri, quas ab eo, qui contra fecerit, toties, quoties contra factum fuerit, præter ſupra dictas, & alias pœnas a Sacris Canonibus, & Imperialibus Sanctionibus etiam eis inflictas, irremiſſibiliter volumus exigi, ut præfertur: nec non ſub indignatione DEI Omnipotentis, & timore ultionis ſuæ æternæ. Datum &c.

Confir-

Confirmatio Joannis Papæ vigeſimi tertii ſuper Conſtitutionibus Friderici & Carolina.

JOANNES EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, DILECTIS FILIIS, MAGDEBURGENS. ET PRAGENS. AC VRATISLAVIENSIS ECCLESIARUM DECANIS, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

JUſtis ac honeſtis ſupplicum votis libenter annuimus, illaque proſequimur favoribus opportunis. Dudum ſiquidem felicis recordationis *HONORIUS Papa tertius*, Prædeceſſor noſter, attente conſiderans, quod claræ memoriæ *FRIDERICUS Secundus* Imperator Romanus ſemper Auguſtus, ad laudem Romanæ Eccleſiæ, & ſacri decus Imperii, cupiens, ut expurgatis quorundam erroribus, & iniquis ſtatutis penitus deſtitutis, de cetero Eccleſia, & Eccleſiaſticæ perſonæ, plena vigerent quiete, & ſecura libertate gauderent: ac pie & juſte attendens, quod quorundam perverſorum iniquitas adeo abundaverat, ut non dubitarent, contra Eccleſiaſticam diſciplinam, & Sacros Canones, Statuta ſua confingere adverſus Eccleſiaſticas perſonas, & Eccleſiaſticam libertatem: edictali lege hujusmodi Statuta iniqua irritaverat, & præceperat irrita nunciari: & omnia Statuta, quæ civitates & loca, Poteſtates vel Conſules, aut quæcunque aliæ perſonæ contra libertatem Eccleſiæ, vel perſonas Eccleſiaſticas edere tentarent, vel ſervarent, contra Canonicas vel Imperiales Sanctiones: de ipſorum Capitularibus infra duos menſes poſt ipſius legis publicationem, penitus aboleri facerent; & ſi de cætero talia attentarent, ipſo jure decrevit eſſe nulla, & eos ſua jurisdictione privatos, nec non locum, ubi talia deinceps præſumpta fuisſent, banno mille marcarum auri præceperat ſubjacere; Poteſtates vero, Conſules, Statutarii, & Scriptores Statutorum prædictorum, nec non Conſiliarii locorum ipſorum, qui ſecundum ſtatuta & conſuetudines memoratas judicarent, ex tunc eſſent ipſo jure infames, quorum ſententiam, & actus legitimos ſtatuerat aliquatenus non tenere: quodque, ſi per annum præfatæ Conſtitutionis fuiſſent inventi contemptores, bona eorum per totum ſuum Imperium mandavit impune ab omnibus occupari; ſalvis nihilominus aliis pœnis contra tales in generali Concilio promulgatis. Et inſuper voluerat idem Imperator, quod nulla communitas, vel perſona publica, vel privata, collectas, ſeu exactiones, angarias, vel perangarias, Eccleſiis, vel aliis piis locis, aut Eccleſiaſticis perſonis imponerent, aut invadere Eccleſiaſtica bona præſumerent: aut ſi ſecus facerent, & requiſiti ab Eccleſia, vel Imperio, emendare contemnerent, triplum refunderent, & nihilominus banno Imperiali ſubjacerent, a quo ſine ſatisfactione debita nullatenus dimitterentur. Statuerat inſuper, quod quæcunque communitas, vel perſona per annum in excommunicatione, propter libertatem Eccleſiæ violatam, perſiſteret, ipſo jure banno Imperiali ſubjaceret, a quo nullatenus extrahatur, niſi prius ab Eccleſia beneficio abſolutionis obtento. Et inſuper ordinaverat, ut nullus Eccleſiaſticam perſonam, in criminali quæſtione aut civili, trahere ad judicium ſæculare præſumeret, contra Canonicas Sanctiones, & Conſtitutiones Imperiales: quod ſi ſecus faceret, Actor a ſuo jure caderet, judicatum non teneret, & Judex foret ex tunc judicandi poteſtate & authoritate privatus; quodque Judices temporales, qui Clericis, vel perſonis Eccleſiaſticis juſtitiam denegare præſumerent, tertio requiſiti, ſuam jurisdictionem amitterent, prout in dicta *Imperiali Conſtitutione plenius* continetur: idemque *Prædeceſſor Conſtitutionem* ipſam, de conſilio etiam Fratrum ſuorum, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, Apoſtolica authoritate approbans, & confirmans, ipſam mandavit inviolabiliter obſervari, nec non Statutarios, & Scriptores, ac violatores prædictos excommunicatos Apoſtolica authoritate prædicta nuntiari. Et deinde ad audientiam divæ memoriæ Caroli Quarti Romani Imperatoris ſemper Auguſti, etiam deducto, quod nonnulli Sæculares, in poteſtatibus & officiis publicis conſtituti, videlicet, Duces, Comites, Barones, & alii Domini temporales, nec non Conſules civitatum, oppidorum, villarum, & locorum Rectores, in nonnullis Provinciis conſtituti,

Dei timore poſtpoſito, ſtatuta ſingularia, & iniquas ordinationes, motu proprio, & de facto contra perſonas Eccleſiaſticas, Eccleſiarum libertates, & eorum privilegia condiderant, eisque de facto & publice inſiſtere præſumpſerant, contra Canonicas, & legitimas Sanctiones: utpote quod nulla bona temporalia in poteſtatem Eccleſiaſticam transferrentur; neve Clerici in Sacris conſtituti, ad agendum, & teſtificandum in civilibus, & maxime in piis cauſis aliquatenus admitterentur, quodque excommunicati laici, & publice denunciati, in civili foro minime repellerentur: & inſuper tamen prædicti Domini temporales, Conſules, & Rectores per ſæcularem poteſtatem res & bona Clericorum occuparent, arreſtarent, & oblationes Chriſti fidelium diminuerent, & reſtringerent; exactiones, & tallias indebitas de bonis & redditibus Eccleſiarum exigerent, & extorquerent; poſſeſſiones Eccleſiarum, & perſonarum earundem devaſtarent incendiis, & rapinis; Contractus inter Clericos & laicos factos legitime, ad libros civitatum, villarum, & locorum prædictorum inſcribere, & ſigillare recuſarent; donata, & legata ad fabricas, & Eccleſiarum ſtructuras, contra Prælatorum voluntatem, & aliorum, quorum intererat, contra juſtitiam uſurpare præſumerent; & in fraudem & odium Clericorum, de bonis etiam & rebus Clericorum, quæ non cauſa negotiationis, ſed pro eorum propriis uſibus per eorum terras ducebant, ſeu duci faciebant, telonium exigere, & recipere non verebantur; & confugientes ad Eccleſias, & eorum cœmiteria inde extrahere, contra Sanctiones Imperiales præſumpſerant: idem Carolus Imperator, tanquam Chriſtianiſſimus Princeps, volens in præmiſſis providere de remedio ſalutari, de Principum, Ducum, Comitum, Baronum, fideliumque aliorum Sacri Imperii conſilio, & Imperiali authoritate, quæcunque ſtatuta & conſuetudines prædictas, tanquam per Canonicas & civiles Sanctiones expreſſe reprobatas, caſſavit, irritavit, & annullavit; ac caſſa, & irrita, nulliusque eſſe roboris penitus voluit vel momenti: præcipiens ſub indignatione Imperialis banni, univerſis & ſingulis Principibus, & Dominis temporalibus, Conſulibus, Poteſtatibus, & aliis in officiis publicis conſtitutis; quatenus ex tunc ipſorum ſtatuta, & ordinationes, ſicut in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis edita fuerant, omninò revocarent, & de luce tollerent, quodque ſecundum ea amplius non judicarent, nec ſententias dictarent, aut iisdem in judicio, vel extra judicium quomodolibet pro ſe, & contra Eccleſiaſticam libertatem potirentur. Pronunciavit inſuper, & eadem Imperiali decrevit authoritate, quod quicunque laicus, cujuscunque ſtatus, vel conditionis exiſteret, auſu ſacrilego, & propriæ temeritatis audacia, Sacerdotem vel Clericum ſæcularem, aut Religioſum proſcriberet, captivaret, ſpoliaret, occideret, mutilaret, aut in carcere detineret, ac hujusmodi maleficia perpetrantes, ſcienter receptaret, vel favorem eis præſtaret; præter pœnas a Sacris Canonibus, & legalibus Sanctionibus eis inflictas, eo ipſo redderetur infamis, ac omni honore privatus, nec ad placita, vel conſilia nobilium admitteretur quovis modo: Hortans inſuper in Domino, & requirens Prælatos in illis partibus conſtitutos, ut Legem Imperialem hujusmodi, per eorum Eccleſias, & Synodos publicarent, ne transgreſſores hujusmodi, per ſimulatam ignorantiam ſuas valerent malitias excuſare, prout in edictali lege plenius continetur. Cum autem, ſicut exhibita Nobis pro parte Venerabilis Fratris noſtri Epiſcopi *Miſnenſis*, & dilectorum Filiorum Cleri Civitatis, & Diœceſis *Miſnenſis* petitio continebat, adeo quorundam Laicorum & Dominorum temporalium Civitatis & Diœceſis *Miſnenſis*, ac etiam in locis circum vicinis habitantium malitia inoleverit, quod hujusmodi Imperiales Conſtitutiones transgredi non verentur, & Eccleſiaſticas libertates violare præſumunt: pro parte dictorum Epiſcopi, & Cleri fuit Nobis humiliter ſupplicatum, ut providere ipſis ſuper præmiſſis de oportuno remedio dignaremur. Nos igitur veſtigiis præfati Prædeceſſoris noſtri inhærentes, hujusmodi ſupplicationibus inclinati, diſcretioni veſtræ, per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus veſtrum, per vos, vel alium, ſeu alios, Conſtitutiones prædictas in Civitate,

te, Diœceſi, ac locis circumvicinis hujusmodi, auctoritate noſtra faciatis inviolabiliter obſervari: Transgreſſores, ac violatores, & contemptores, ac ſacrilegos prædictos, nec non contradictores quoslibet & rebelles per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita compeſcendo, invocato ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis: non obſtantibus, ſi aliquibus conjunctim, vel diviſim a Sede Apoſtolica ſit indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Datum *Romæ* apud Sanctum Petrum, nono Calend. Februarii, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Confirmatio earundem Conſtitutionum, & Sigismundinæ, Sacri Generalis Concilii Baſilienſis.

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS BASILIENSIS, IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS: DILECTIS ECCLESIÆ FILIIS, PRAGENS. ET MERSBURGENS. AC SANCTI SEPULCHRI DOMINICI LIGNICENS. VRATISLAVIENSIS DIOECESEOS ECCLESIARUM DECANIS, SALUTEM ET OMNIPOTENTIS DEI BENEDICTIONEM.

AD compeſcendos conatus nefarios perverſorum, qui perſonas & loca Eccleſiaſtica bonis & juribus ſuis offendere ac multiplicibus perturbare moleſtiis non verentur, tanto magis Nos decet oportuno remedio providere, quanto per amplius turbationes hujusmodi, & moleſtiæ in Divinæ Majeſtatis offenſam, nec non Eccleſiaſticæ libertatis redundare diſpendium dignoſcuntur. Dudum ſiquidem, cum in diverſis mundi partibus, Conſules civitatum & Rectores, nec non alii, qui poteſtatem habere videbantur, tot onera frequenter imponerent Eccleſiis, ut deterioris conditionis factum ſub eis Sacerdotium videretur, quam ſub Pharaone fuiſſet, qui legis Divinæ notitiam non habebat, quique omnibus aliis ſervituti ſubactis, Sacerdotes, & poſſeſſiones eorum in priſtina libertate dimiſit, & de publico eis alimoniam miniſtravit. In Concilio Lateranenſi, Eccleſiæ immunitati providendo, ſub anathematis diſtrictione prohibitum extitit, ne Conſules, Rectores, aut alii prædicti, Eccleſias & viros Eccleſiaſticos, talliis ſeu collectis, aut exactionibus aliis aggravare præſumerent, transgreſſores & fautores eorum præcipiendo anathematis ſententiæ ſubjacere, donec ſatisfactionem impenderent competentem. Et deinde in Generali Concilio editum fuit, quod ſi Epiſcopi forte ſimul cum Clericis, etiamſi tantam neceſſitatem vel utilitatem inſpicerent, ut abſque nulla coactione, ad relevandas communes utilitates vel neceſſitates, ubi laicorum non ſuppeterent facultates, ſubſidia per Eccleſias laicis ducerent concedenda, minime conſulto ſuper hoc Romano Pontifice: conceſſiones & ſententiæ, quæ a talibus, vel de ipſorum mandato forent promulgatæ, eſſent irritæ & inanes, nullo unquam tempore valituræ. Ac etiam in ipſo Generali Concilio decretum exiſtit, illum, qui infra tempus ſui regiminis, propter fractionem conſtitutionum vel ſanctionum hujusmodi ſuſtineret anathema, tanquam poſt illud non eſſet ad ſatisfactionis debitum compellendus, nec non ipſius Succeſſorem, qui non ſatisfaceret intra menſem, manere Eccleſiaſtica cenſura concluſum, donec ſatisfaceret competenter, cum ſuccederet in onere, qui ſubſtitueretur in honore. Poſtmodum vero felicis recordationis *HONORIUS Papa tertius* attente conſiderans, quod quondam *FRIDERICUS ſecundus* olim Romanus Imperator, tunc ſub obedientia & devotione Sanctæ Romanæ Eccleſiæ perſiſtens, ad laudem ejusdem Eccleſiæ, & decus Romani Imperii, cupiens, ut expurgatis quorundam erroribus, & iniquis ſtatutis de cetero Eccleſiaſticæ Perſonæ plena vigerent quiete, & ſecura libertate gauderent: ac pie & juſte attendens, quod quorundam perverſorum iniquitas adeo abundaverat, ut non dubitarent contra Eccleſiaſticam diſciplinam & Sacros Canones, Statuta ſua confingere, adverſus Eccleſiaſticas Perſonas,

ſonas, & Eccleſiaſticam libertatem; edictali lege, hujusmodi Statuta iniqua irritaverat, & præceperat irrita nunciari: & omnia Statuta, & conſuetudines, quæ civitates & loca, Poteſtates, Conſules, aut quæcunque aliæ perſonæ, contra libertatem Eccleſiæ, vel Perſonas Eccleſiaſticas hujusmodi edere, aut ſervare tentarent contra Canonicas & Imperiales Sanctiones; de ipſorum Capitularibus infra duos menſes, poſt ipſius legis publicationem, penitus aboleri facerent: & ſi de cetero talia attentarent, illa ipſo jure decrevit eſſe nulla, & eos ſua jurisdictione privatos, nec non locum, ubi talia deinceps præſumpta fuiſſent, banno mille marcarum auri Fiſco Imperiali præceperat ſubjacere. Poteſtates vero, Conſules, Statutarii, & Scriptores Statutorum prædictorum, nec nón Conſiliarii locorum ipſorum, qui ſecundum Statuta, & conſuetudines memoratas judicarent, ex tunc eſſent ipſo jure infames, quorum ſententias & actus legitimos ſtatuerat aliqualiter non tenere: quodque ſi per annum præfatarum conſtitutionum inventi fuerint contemptores, bona eorum per totum ſuum Imperium, mandavit impune ab omnibus occupari: ſalvis nihilominus aliis pœnis contra tales in iiſdem Generalibus Conciliis promulgatis. Et inſuper voluit idem tunc Imperator, quod nulla communitas, vel perſona publica ſeu privata, collectas, exactiones, angarias vel perangarias, Eccleſiis vel aliis piis locis, aut Eccleſiaſticis perſonis hujuſmodi imponere, ſeu invadere bona Eccleſiaſtica præſumeret: Quodſi ſecus faceret, & requiſita ab Eccleſia vel Imperio, hujusmodi emendare contemneret, tripliciter refunderet, & nihilominus banno Imperiali ſubjaceret, quod ſine ſatisfactione debita nullatenus remitteretur. Statuerat inſuper, quod quæcunque communitas vel perſona, in excommunicatione, propter libertatem Eccleſiæ violatam, perſiſteret; ipſo jure ſimiliter banno Imperiali ſubjaceret, a quo nullatenus extraheretur, niſi prius ab Eccleſia beneficio abſolutionis obtento. Et inſuper ordinaverat, ut nullus, Eccleſiaſticam Perſonam, in criminali quæſtione vel civili, ad judicium ſeculare trahere præſumeret, contra easdem Canonicas Sanctiones & conſtitutionés Imperiales: quodſi ſecus faceret, Actor a ſuo jure caderet, judicatum non teneret, & Judex foret ex tunc judicandi authoritate privatus; quodque Judices temporales, qui Clericis & Perſonis Eccleſiaſticis juſtitiam denegare præſumerent, tertio requiſiti ſuam juriſdictionem amitterent. Conſtitutionem ipſam de conſilio etiam fratrum ſuorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, qui tunc erant, authoritate Apoſtolica approbans & confirmans, ipſam mandavit inviolabiliter obſervari, nec nón Statutarios & Scriptores ac violatores prædictos, excommunicatos, eadem authoritate nunciari. Et deinde ad audientiam *divæ memoriæ CAROLI quarti, etiam Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti* deducto, quod nonnullæ ſeculares perſonæ in poteſtatibus & officiis conſtitutæ, videlicet, Duces, Marchiones, Comites, Barones, & alii Domini temporales, nec non Conſules civitatum, oppidorum, villarum & locorum Rectores, in diverſis Provinciis ejusdem Imperii, Dei timore poſtpoſito, ſtatuta ſingularia, & iniquas ordinationes, motu proprio, & de facto, contra ipſas Perſonas Eccleſiaſticas, & Eccleſiarum libertates, & eorum privilegia condiderant, illisque de facto & publice utebantur, contra Canonicas & legitimas Sanctiones, utpote: quod nulla bona temporalia in poteſtatem Eccleſiaſticam transferrentur: & ne Clerici in Sacris Ordinibus conſtituti, ad agendum & teſtificandum in civilibus, & maxime in piis cauſis aliquatenus admitterentur: quodque excommunicati laici, & publice denunciati, in civili foro minime repellerentur: & inſuper prædicti Domini temporales, Conſules & Rectores, per ſecularem poteſtatem, res & bona Clericorum occuparent, areſtarent, & oblationes Chriſti fidelium minuerent, atque reſtringerent; exactiones & tallias indebitas, de bonis & redditibus Eccleſiarum exigerent & extorquerent; poſſeſſiones Eccleſiarum & perſonarum earundem devaſtarent incendiis & rapinis; contractus inter Clericos & laicos factos legitime, ad libros civitatum, villarum, & locorum prædictorum inſcribere & ſigillare recuſarent; donataque & legata ad fabricas & Eccleſiarum ſtructuras, contra Prælatorum voluntatem, & aliorum, quorum intererat, teme-

re uſurpare præſumerent, ac in fraudem & odium Clericorum, de bonis etiam ac rebus eorundem, quæ non cauſa negotiationum, ſed pro eorum propriis uſibus per eorum terras ducebant, ſeu duci faciebant, telonium exigere & recipere non verebantur; & confugientes ad Eccleſias & eorum cœmiteria inde extrahere, contra Canonicas & Imperiales Sanctiones hujusmodi præſumerent & præſumebant: Idem *CAROLUS Imperator* tanquam Chriſtianiſſimus Princeps, volens in præmiſſis providere de remedio ſalutari, etiam de quorundam Ducum, Principum, Comitum, Baronum, fideliumque aliorum Sacri Imperii ſæpe dicti conſilio, authoritate Imperiali, quæcunque Statuta, & conſuetudines prædictas tanquam per Canonicas, & civiles Sanctiones expreſſe reprobatas, caſſavit, irritavit, & annullavit, & caſſa, irrita, nulliusque voluit eſſe roboris vel momenti: præcipiens ſub Imperialis banni pœna, univerſis & ſingulis Principibus, & Dominis temporalibus, Conſulibus, Poteſtatibus & aliis in officiis publicis in eodem Imperio conſtitutis, quatenus ex tunc ipſorum ſtatuta, & ordinationes, ſicut in præjudicium libertatis Eccleſiaſticæ edita fuerant, omnino revocarent, & de luce tollerent, quodque ſecundum ea non judicarent amplius, nec ſententias dictarent, aut eisdem in judicio, vel extra judicium quomodolibet per ſe, & contra eandem Eccleſiaſticam libertatem potirentur. Pronunciavit inſuper & eadem decrevit authoritate, quod quicunque laicus cujuscunque ſtatus & conditionis exiſteret, auſu ſacrilego & propriæ temeritatis audacia Sacerdotem, vel Clericum ſecularem, vel Religioſum, diffidaret, proſcriberet, captivaret, ſpoliaret, occideret, mutilaret, aut in carcere detineret, vel hujusmodi maleficia perpetrantes, ſcienter receptaret, vel eis favorem præſtaret: præter pœnas a Sacris Canonibus & legalibus Sanctionibus in tales inflictas, eo ipſo redderetur infamis, & omni honore privatus, nec ad placita vel conſilia nobilium admitteretur quovis modo. Hortans inſuper in Domino, & requirens Eccleſiaſticos Prælatos in illis partibus, in quibus committerentur talia, conſtitutos, ut legem Imperialem hujusmodi per eorum Eccleſias & Synodos publicarent, ne transgreſſores hujusmodi per ſimulatam ignorantiam, ſuam valerent in hac parte malitiam excuſare: prout in Conſtitutionibus & Sanctionibus Conciliorum, & Honorii prædictorum, ac Imperialibus præfatis plenius continetur. Cum autem, ſicut lamentabili *querela Venerabilis Epiſcopi Miſnenſis*, & dilectorum Eccleſiæ Filiorum, Præpoſiti, Decani, & Capituli, ſingulorumque Canonicorum, & Perſonarum Eccleſiæ, nec non univerſi Cleri civitatis & Diœceſis *Miſnenſis* nuper accepimus, quod nonnulli Principes, Duces, Comites, Barones, Milites, communitates, & aliæ ſeculares poteſtates, earundem Conſtitutionum & Sanctionum Canonicarum, & legalium forſan ignari, contra ipſas ab Epiſcopo, Præpoſito, Decano, Capitulo, Canonicis Perſonis & Clero, communiter vel diviſim, forſan tallias, gabellas, ac alias exactiones illicitas hactenus extorſerint, & adhuc extorquere nitantur; ac etiam bona ipſorum communiter vel diviſim invaſerint, areſtaverint, occupaverint, detinuerint, & ſuis uſibus applicaverint, nec non occupare, invadere, areſtare, detinere, & eisdem ſuis uſibus applicare ſimiliter de facto præſumant, in animarum ſuarum periculum; nec non Epiſcopi, Præpoſiti, Decani, Canonicorum, Perſonarum & Cleri prædictorum, communiter & diviſim, non modicum præjudicium atque damnum. Nos, in præmiſſis Epiſcopo, Præpoſito, Decano, Capitulo, Canonicis, Perſonis, & Clero præfatis communiter & diviſim de oportuno remedio providere volentes: diſcretioni veſtræ, tenore præſentium, in virtute ſanctæ obedientiæ, diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus veſtrum, per vos, vel alium, ſeu alios, Epiſcopo, Præpoſito, Decano, Capitulo, Canonicis, Perſonis & Clero prædictis, contra quoscunque transgreſſores & violatores Conſtitutionum & Sanctionum earundem, cujuscunque gradus, dignitatis, & excellentiæ fuerint, efficacis defenſionis auxilio aſſiſtentes, non permittatis eos contra Canonicas & legales Sanctiones & Conſtitutiones hujusmodi, indebite moleſtari, nec non eaſdem Conſtitutiones, & Sanctiones, ubi & quando expedire videritis, ſolenniter publicantes, faciatis transgreſſores & viola-

violatores hujuſmodi, ſi, & prout juſtum fuerit, aut ubi & quoties expediverit, tam diu excommunicatos, aut anathematizatos publice nunciari, donec ab earundem talliarum, collectarum, impoſitionum, & quarumlibet extorſionum, nec non bonorum Epiſcopi, Præpoſiti, Decani, Capituli, Capitulorum, Canonicorum, Perſonarum, & Cleri prædictorum hujuſmodi invaſione, areſtatione, occupatione, detentione, & applicatione omnino deſiſtant: nec non etiam efficaciter reſtituant eisdem Epiſcopo, Præpoſito, Decano, Capitulo, Canonicis, Perſonis, & Clero præfatis, occaſione præmiſſorum per eos communiter vel diviſim læſis ſeu gravatis, tallias, gabellas & etiam exactiones ipſas, ac etiam bona ipſorum areſtata, occupata, detenta & applicata, ipſis aut quæ per ſe vel per alios illo prætextu quomodolibet receperint, imo verius temere, & illicite uſurparunt, a ſe libere omnino relaxent; ac in manibus veſtris juraverint, quod de cætero talia non committent, & ea committentibus non præſtabunt auxilium, conſilium vel favorem; contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, & alia juris oportuna remedia compeſcendo, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis. Ceterum, ſi forſan hujusmodi transgreſſorum, vel violatorum, vel ea fieri mandantium, ipſiſque conſentientium, ſeu dantium illis per ſe, vel per alios, directe, vel indirecte, publice, vel occulte auxilium, conſilium, aut favorem, præſentia pro monitionibus, & requiſitionibus, per vos de ipſis faciendis, tute, ſecure, vel commode haberi nequiverit: Nos vobis monitiones hujusmodi, ac citationes quaslibet, per edicta publica, locis affigenda publicis, de quibus ſit veriſimilis conjectura, quod ad notitiam dictorum citatorum hujusmodi pervenire valeant, faciendi plenam & liberam concedimus tenore præſentium poteſtatem: volentes, quod monitiones, requiſitiones, ac citationes hujusmodi, perinde ipſos citatos, requiſitos, & monitos, ut præmittitur, arctent, ac ſi eis factæ, & inſinuatæ præſentialiter, & perſonaliter extitiſſent. Non obſtantibus, tam piæ memoriæ Bonifacii Papæ Octavi, quibus cavetur, ne aliquis extra ſuam Civitatem, vel Diœceſin, niſi in certis exceptis caſibus, & in illis ultra unam diætam a fine ſuæ Diœceſis ad judicium evocetur, ſeu ne Judices extra Civitatem vel Diœceſin, in quibus deputati fuerint, contra quoscunque procedere, aut alii, aut aliis vices ſuas committere, ſeu aliquos ultra unam diætam a fine Diœceſis eorundem trahere præſumant, dummodo ultra duas diætas aliquis auctoritate præſentium non trahatur; ac de perſonis ultra certum numerum ad judicium non vocandis: quam aliis Conſtitutionibus Apoſtolicis contrariis quibuscunque; aut ſi aliquibus communiter vel diviſim a Sede Apoſtolica indultum exiſtat, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari, aut extra, vel ultra certa loca ad judicium evocari non poſſint per literas Apoſtolicas, non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Datum Baſiliæ, Calendas Auguſti, Anno a Nativitate Domini Milleſimo, quadringenteſimo, triceſimo quarto. (*)

De Fundatione, & Confirmatione ingenua Eccleſiæ Misnenſis.

POſtremo, ut omnes & ſinguli ſciant, quis noſtri Epiſcopatus, & Eccleſiæ Misnenſis erector, & fundator fuerit, quodque ipſa libera fundata, & erecta ſit, videlicet, quod nulli Patriarchæ, neque Archi-Epiſcopo, ſed tantum Apoſtolicæ Sedi ſubjecta exiſtat, & ſic per Sedem Apoſtolicam confirmata, & approbata ſit; videant, & intelligant literas fundationis Piiſſimi, & Glorioſiſſimi Imperatoris OTTONIS Primi, qui ſuis excellentiſſimis virtutibus Romanum Imperium ad Alemannos transferri, & ob id Otto Magnus appellari meruit, primusque inter Alemannos Romanum Imperium tenuit, qui Misnenſem Eccleſiam in honorem Sancti Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ, inprimis ante omnes alias Cathedrales Eccleſias fundavit, Sedem Epiſcopalem, quam liberam, & Romanæ Eccleſiæ immediate ſubjectam eſſe voluit,

(*) Literarum harum meminit P. Sigismundus Calles S. J. in Serie Epiſcoporum Misnenſium pag. 288. in vita Joannis IV., cognomento Hoffmanni, Epiſcopi Misnenſis XXXVI. ad annum MCCCCXXXIV.

luit, ibi erexit, & abundantiſſime dotavit: ex qua ſua dotatione, Prædeceſſores noſtri Epiſcopi, majorem partem Eccleſiarum Parochialium, ac certas Collegiatas Eccleſias, & Monaſteria utriusque ſexus, in noſtra Diœceſi erexerunt, decimis Epiſcopalibus, & aliis redditibus dotando: ac literas confirmationis Joannis Papæ decimi tertii ſui nominis, præmiſſis ſingulis juſſimus & voluimus apprimi: Clerum noſtrum exhortantes, ut pro anima iſtius pii & Glorioſiſſimi Ottonis in Divinis Officiis diligentes ad Dominum preces fundant, a ſummo omnium bonorum Retributore largifluam mercedem recepturi. Nos denique, ut ad hos vehementiores ſint, toties, quoties omnes, & quilibet eorum hoc fecerit, aut fecerint, ipſis confeſſis, & contritis, de Omnipotentis DEI miſericordia confiſi, viginti dies indulgentiarum, pro injunctis eis pœnitentiis elargimur, & miſericorditer in Domino relaxamus.

Tenor Fundationis OTTONIS primi Imperatoris.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

OTTO, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ROMANORUM IMPERATOR AUGUSTUS.

QUia Nos, qui quotidie multorum Venerabilum Epiſcoporum, Abbatum, ceterorumque fidelium Chriſti Canonicorum, & Monachorum ad omne bonum opus præceptis inſtruimur, exemplis informamur, libenter ex abundanti rerum noſtrarum copia, ad æternam beatitudinis vitam obtinendam, & ad temporalem feliciter tranſigendam: Divina auxiliante gratia, quod noſtræ felicitati aptiſſimum credimus, incipere, & in Domino perficere conſtanter elaboramus; ergo manifeſtare, ac notificare omnibus in Chriſto fidelibus, tam futuris, quam præſentibus, quam maxime deſideramus, qualiter Nos, pro remedio & perpetua omnium fidelium Defunctorum animarum redemptione: nec non pro noſtra ſempiterna ſalute, ac dulciſſimæ Collateralis noſtræ, chariſſimæque ſobolis noſtræ perrenni felicitate, Eccleſiam quandam in Miſna civitate collocari & conſtrui præcepimus: ubi etiam rogatu & conſilio univerſorum Principum noſtrorum in honorem Sancti Joannis Evangeliſtæ Sedem Epiſcopalem fieri decrevimus, cui quondam noſtræ dilectionis intimum, nomine Bernhardum electum, & ad Præſulatus dignitatem in Chriſto conſecratum, a Sanctæ Moguntinenſis Eccleſiæ Venerabili Archiepiſcopo, nomine Hildeberto, in laudem omnipotentis Domini, glorioſe præfecimus. Huic etiam Epiſcopatui, more antiquorum Imperatorum, & Regum, noſtra Imperiali poteſtate terminum poſuimus, ubi oritur fluvius, qui dicitur Orientalis Milda, inde uſquequo idem fluvius intrat in Albeam, & ſic ſurſum, & ultra Provinciam Niſizi ad eundem terminum ſine dubio: nec non in altera parte Luſizi & Sepuli, illam videlicet infra eundem terminum, & inde in aquam, quæ dicitur Odera: & ſic Odera ſurſum uſque ad caput ejus, inde quaſi recta via uſque ad caput Albeæ: inde deorſum in Occidentalem partem, ubi diviſio confinium duarum Regionum eſt Behem, & Niſinen: ibidem ultra Albeam, & per ſilvam in Occidentalem partem uſque ad caput prædicti fluminis Orientalis Mildæ. Homines vero, qui intra prædictum terminum habitant, in omni fertilitate terræ, frugum, & pecudum, in argento, veſtimento, nec non quod teutonice dicunt, Overcapunga & Calunga familiarum; inſuper tota utilitate, & in omnibus rebus, quibus mortales utuntur diverſis modis, decimationes, quas Deo cuncta gubernanti debent, ad Miſnenſem Eccleſiam, primo Deo, deinde Sancto Joanni Evangeliſtæ, univerſa dubietate procul remota, pleniter perſolvant, referant, & reddant. Et ſi quis hoc noſtri Imperialis præcepti conſtitutum transgredi, vel diſrumpere præſumat, cum Anania & Saphira, nec non Juda traditore infernalis incendii tormentum patiatur, nec inde, niſi reſipiſcat, in perpetuum abſolvatur. Et ut hæc noſtra conceſſio in remunerationem DEI Omnipotentis, firma ſtabilisque permaneat: hoc præceptum inde conſcriptum, annulique noſtri impreſſione ſignatum, manu propria firmamus. Datum tertio Idus Januarii, Anno Incarnationis Domini Noningenteſimo, quadrageſimo octavo, Indictione octava, Anno vero Magni Otto-

Ottonis Imperatoris, in Domino feliciter regnantis, tertio. Actum Moguntiæ feliciter, Amen.

Et iſta Bulla magni Ottonis Imperatoris taliter eſt ſubſcripta, & ſignata:

Signum Domini OTTONIS Magni & Invictiſſimi Imperatoris. (L.S.)

Volemarus Cancellarius, vice Hildedeberti Archi-Cappellani, recognovi.

Confirmatio Summi Pontificis JOANNIS decimi tertii ſuper Eccleſia & Epiſcopatu Miſnenſi.

JOANNES EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI.

SI ſemper ſunt concedenda, quæ piis deſideriis congruunt, quanto potiſſimum ea, quæ Divini cultus prærogativa noſcuntur, non ſunt omnino abneganda, quæ ſunt a largitoribus non ſolum poſcenda, ſed vi charitatis procul dubio exigenda. *Habita igitur Synodo*, & multorum Venerabilium Patrum, Coepiſcoporumque noſtrorum Conventu, Romæ in Eccleſia Beati Petri, Principis Apoſtolorum, aſſidentibus Auguſtiſſimis Imperatoribus Ottonum utriſque, anno ſcilicet Imperii Majoris ſexto, Minoris primo, iidem Glorioſiſſimi Imperatores poſtularunt a Nobis, quatenus Monaſterium, quod pro remedio animarum ſuarum primitus conſtrui, & in honorem Beati Joannis Evangeliſtæ conſecrari fecerunt, ſuper ripam fluminis, cujus nomen eſt Albea, in civitate Miſna ſita, videlicet in Provincia, quæ dicitur Thalementæ; cui etiam Monaſterio, Virum Venerabilem, nomine Burchardum, honorifice præfecerunt, privilegiis Apoſtolicæ Sedis decoraretur: ut ſub jurisdictione Sanctæ Eccleſiæ noſtræ, cui Authore DEO præſidemus, conſtitutum, nullius alterius Eccleſiæ ditionibus ſubmittatur. Pro qua re, piis deſideriis faventes, hac noſtra authoritate, id, quod expoſcitur, effectui mancipamus: interponentes tamen ea, quæ & ipſi Principes noſtri, in noſtris privilegiis cupiunt exponi, & cunctis Chriſti fidelibus manifeſta fieri, more antiquorum Imperatorum. Hi divi Imperatores Pater & Filius, Nobis aſſidentes, Miſnenſi Epiſcopatui terminum impoſuerunt, nominando etiam fines & determinationes locorum, ſicut infra continetur: ubi caput & fons eſt aquæ, quæ dicitur Odera; inde quaſi recta via, uſque ad caput Albeæ: inde deorſum ad occidentalem partem, ubi diviſio duarum regionum eſt, Behem & Niſen: ibidem ultra Albeam, & per ſilvam in occidentalem partem, uſque ad caput Mildæ, & ſic deorſum per ambas plagas ejusdem fluminis, uſque dum Milda intrat in Albeam, & ſic ſurſum, ultra Provinciam Niſici ad ipſum terminum, ſine dubio: nec non in altera parte Luſize & Selpoli, & ſic uſque ad civitatem Selpize, illam videlicet infra eundem terminum, & inde in aquam, quæ dicitur Odera, & ſic Odera ſurſum, uſque ad caput ejus. Homines vero, quemadmodum hi Imperatores ſtatuiſſe fatentur, qui infra terminum iſtum habitant, in omni fertilitate terræ, frugum & pecudum, in argento, veſtimento, nec non quod Teutonici dicunt Uberkoffunga, & Calunga familiarum, inſuper tota utilitate, & in omnibus rebus, quibus mortales utuntur, in diverſis modis decimationes, quas Deo cuncta gubernanti debent, ad Miſnenſem Eccleſiam, primum Deo, deinde Sancto Joanni Evangeliſtæ, univerſa dubietate procul remota, perſolvant, referant, & reddant. Et ideo in Chriſto ſanximus, firmiterque conceſſimus, ut nullus Metropolitanus, nullus Epiſcopus, nulla etiam magna vel parva alterius ordinis vel gradus perſona, præter Sedis Apoſtolicæ Antiſtitem, infra terminos Miſnenſis Eccleſiæ, cui Venerabilis Epiſcopus Burchardus præeſſe dignoſcitur, quemque ordinare, dijudicare, excommunicare, vel aliquid temere exercere ullo modo præſumat: Statuentes etiam Apoſtolica cenſura ſub Divini judicii obteſtatione, & validis, atque atrocibus anathematis interdictionibus, ut nullus Imperator poſt hoc, aut Rex ullus, ſive quiſpiam alius, cujuscunque dignitatis poteſtate ſit præditus, ejusdem Eccleſiæ cauſis præſumat incumbere, vel minimum quiddam ex eis, quæ ad illud Monaſterium Sancti Joannis pertinere videntur,

dentur, cui Epiſcopus Burchardus præſidet, ut ſibi temere vendicare, aut alicui parvæ vel magnæ perſonæ pro beneficio dare, aut quolibet modo inde auferre, aut alienare audeat. Promulgamus etiam, & hoc authoritate Petri Apoſtolorum Principis, coram Deo, & terribili ejus futuro examine, per hujus noſtri privilegii, atque conſtituti vim interminamus, ne quis mortalium ſibi licere exiſtimet, aliquid ex poſſeſſionibus Miſnenſis Eccleſiæ, tam ex iis, quæ antehac a Glorioſiſſimis Imperatoribus Ottone, & ejus æquivoco Filio, vel cæteris Chriſtianis eidem ſancto loco oblata, atque collata ſunt: quam quæ poſtmodum ſunt conferenda, ut profecto juxta id, quod ſubjectum eſt, idem venerabilis locus, hoc Apoſtolico privilegio, inconcuſſe donatus, permaneat. Si quis autem, quod minime optamus, nefaria authoritate hæc, quæ a Nobis ad laudem DEI, pro ſtabilitate ſæpe dicti Monaſterii ſtatuta ſunt, refragrare præſumpſerit, noſtrique præcepti transgreſſor extiterit: ſciat ſe anathematis vinculo innodatum, & cum Diabolo & Juda traditore Domini noſtri JESU CHRISTI æterni incendii ſupplicio deputatum. At vero, qui pio intuitu hujus Apoſtolici inſtituti obſervator extiterit: Benedictionis gratiam a miſericordiſſimo Domino DEO multipliciter conſequatur, & vitæ æternæ particeps effici mereatur. Scriptum per manus Stephani, Scriniarii Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, *in menſe Decembri, Indictione undecima.* Signum Domini OTTONIS Magni Imperatoris Auguſti. Signum Domini OTTONIS Minoris Imperatoris Auguſti.

Petrus, Ravennenſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, ſubſcripſit.

Codaldus, Patriarcha Aquilejenſis Eccleſiæ, ſubſcripſit.

Sigolphus, Epiſcopus Sanctæ Placentiæ Eccleſiæ, conſenſi & ſubſcripſi.

Udalricus, Epiſcopus Sanctæ Pergamenſis Eccleſiæ, conſenſi & ſubſcripſi.

Martinus, Sanctæ Sudrienſis Eccleſiæ Epiſcopus, conſenſi & ſubſcripſi.

Siggo, Plendenſis Eccleſiæ Epiſcopus, conſenſi & ſubſcripſi.

Benedictus, Sanctæ Fulmenſis eccleſiæ Epiſcopus, conſenſi & ſubſcripſi.

Joannes, Sanctæ Normienſis eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſit.

Joannes, Epiſcopus Sanctæ Armenſis eccleſiæ, interfuit & ſubſcripſit.

Hibertus, Epiſcopus Sanctæ Lamenſis eccleſiæ, conſenſit & ſubſcripſit.

Gerhardus, Faventinæ eccleſiæ Epiſcopus, conſenſit & ſubſcripſit.

Anfredus, Epiſcopus Werdecenſis eccleſiæ, conſenſit & ſubſcripſit.

Senebius, Epiſcopus Feſolanæ eccleſiæ, conſenſit & ſubſcripſit.

Gardulphus, Epiſcopus Firmienſis eccleſiæ, conſenſit & ſubſcripſit.

Ego Petrus, Camerinæ eccleſiæ, ibi fui, & ſubſcripſi.

Eberhardus, Epiſcopus Aretinæ eccleſiæ, conſenſi & ſubſcripſi.

Stephanus, Naninenſis eccleſiæ, conſenſi & ſubſcripſi.

Leo, Oſtienſis eccleſiæ Epiſcopus, conſenſi & ſubſcripſi.

Giſelbertus, Epiſcopus Caſtrenenſis eccleſiæ, conſenſi & ſubſcripſi.

Alberinus, Epiſcopus Auſculanus, conſenſi & ſubſcripſi.

Antonius, Brixienſis Epiſcopus, ſubſcripſit.

Diodericus, *Metenſis* eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſit.

Lanuardus, *Mendenſis* eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſit.

Hucbertus Epiſcopus ſubſcripſit.

Lizo Epiſcopus ſubſcripſit.

Joannes, Epiſcopus Tordonenſis, ſubſcripſit.

Adalbertus Epiſcopus ſubſcripſit.

Otger Epiſcopus ſubſcripſit.

Sigishelmus, Epiſcopus Florentinus, ſubſcripſit.

Albericus Epiſcopus ſubſcripſit.

Aſtringo, Epiſcopus Anſianenſis, ſubſcripſit.

Luzinno, Lucanenſis eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſit.

Erphemarius, Antias Epiſcopus, ſubſcripſit.

Julianus, Epiſcopus Nucerinus, ſubſcripſit.

Stephanus, Termenſis eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſit.

Attho, Senegalliæ eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſit.

Lupus, Spoletinus Epiſcopus, ſubſcripſit.

Lindo,

Lindo, Duſianæ eccleſiæ Epiſcopus, ſubſcripſit.

Datum quarto Nonas Januarii, per manus Guidonis, Epiſcopi Sanctæ Sylvæ candidæ eccleſiæ, Bibliothecarii Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, Anno, Deo propitio, Pontificatus Domini Joannis Summi Pontificis, & univerſalis tertii decimi Papæ in ſacratiſſima Sede Beati Petri Apoſtoli, tertio: Imperantibus Dominis Piiſſimis & Auguſtiſſimis Ottone, & ejus æquivoco Filio, a Deo coronatis magnis Imperatoribus, anno Majoris Imperii ſexto, & Minoris primo, in menſe Januario, Indictione ſupra dicta undecima.

PRIVILEGIUM

Pro condendis Teſtamentis Prælatorum, Canonicorum, & omnium Clericorum Eccleſiæ Budiſſinenſis.

ITEM

Diſpoſitio relictorum ab inteſtato decedentium pertinet ad Capitulum.

JOANNES, (*) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS MISNENSIS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

UNiverſis & ſingulis Diploma hoc noſtrum viſuris, lecturis, vel legi audituris, notum eſſe volumus; quamprimum, Deo potiſſimum auſpice, Sanctæ & ingenuæ Eccleſiæ Misnenſis regimen, ejuſdemque Cura Paſtoralis Nobis eſſet legitime commiſſa, & tradita, animum noſtrum, Dei freti auxilio, ſolicite & paterne eo intendimus & direximus, ut primo omnium circa ſtatus quarumlibet noſtræ Diœceſis, tam Collegiatarum, quam Cathedralium Eccleſiarum, una cum earundem perſonis, jura, libertates, ſimul & Anteceſſorum noſtrorum conceſſiones, prout æquum eſt, illæſæ permanerent. Cum itaque Venerabiles & devoti, Nobisque in Chriſto dilecti, Præpoſitus, Decanus, Senior, & totum Capitulum Collegiatæ noſtræ Eccleſiæ S. Petri in Budiſſin ſuperioris Luſatiæ, ſtatim in noſtri ſuſcepti Epiſcopatus regiminis ingreſſu Nobis exponerent, riteque declararent & probarent, quod a primæva noſtræ Eccleſiæ Budiſſinen. fundatione & erectione, inſtar Statutorum & conſuetudinum Cathedralis Eccleſiæ noſtræ Misnenſis ipſorum Matre, hucusque ſemper habuerint, atque hodie adhuc dum habeant liberam facultatem & poteſtatem condendi & faciendi Teſtamenta de omnibus bonis, etiam intuitu Eccleſiæ acquiſitis: Unde Nobis humiliter & obnixe ſupplicarunt, quatenus hanc ipſorum conſuetudinem, ſeu facultatem & poteſtatem condendi teſtamenta, dignaremur pro ipſis, & ipſorum Succeſſoribus, & omnibus prætactæ Eccleſiæ Budiſſinenſis, incorporatis membris, authoritate noſtra Epiſcopali confirmare: ita ſane, ut non ſolum modernis & futuris, imo etiam ſicut aliquot præteritis jam ſeculis hucusque, ita perpetuis temporibus ſemper, quiete, pacifice, ac licite ſæpe dictam conſuetudinem teſtamentorum condendorum exercere valerent & poſſent, hacque ratione ea, quæ corporali noſtro juramento ſervanda promiſimus, etiam literis ſtabilire non renueremus. Quapropter Nos Joannes Epiſcopus prælibatus, officii noſtri memores, & prævia hac in re debita & legitima præmeditatione, hujusmodi petitionibus dare & relinquere locum, æquum & juſtum eſſe judicantes, authoritate noſtra ordinaria, vigore præſtiti juramenti noſtri, tale Statutum & conſuetudinem, ſeu facultatem condendi teſtamenta, per præſentes corroboramus, & corroboratam eſſe volumus, de modo & forma, ut decet, meliori; ita, ut poſſint & valeant indifferenter omnes Clerici præfatæ Eccleſiæ Budiſſinenſis modernis, futuris & perpetuis temporibus, ſicut antea conſueverunt, facere & condere teſtamenta, ſeu codicillos, libere & quiete, non obſtante quorumcunque conditione, vel etiam aliquorum jurium diſpoſitione, de omnibus eorum bonis undequaque acquiſitis, eaque cuicunque volue-

(*) Joannes de Haugwiz, XLIV. Misnenſium Epiſcopus, anno 1555. electus, anno 1581. Lutheri dogmata ſecutus, Mitram Misnenſem abdicavit in favorem Electoris Saxoniæ.

Digitized by Google

luerint, legare, omniaque & ſingula, quæ ad ultimas voluntates ſpectant abſolvendas, agere, exercere & perficere.

Cum præterea *Statuta & Articuli noſtri Juramenti*, utpote decimus quartus & quintus contineant, ut in Prælatorum, Canonicorum, vel quorumcunque bonis noſtræ Diœceſis, ſi qui ab inteſtato deceſſerint, Capitulis, & Decanis liberam deſuper diſpoſitionem relinquamus: hoc & in futurum & perpetuum, tenore & præſentium concedimus & indulgemus, ſalvo tamen anno gratiæ, per Brunonem ſecundum Epiſcopum Misnenſem piæ memoriæ Anteceſſorem noſtrum, Anno Milleſimo ducenteſimo vigeſimo quinto, Pontificatus ſui decimo ſeptimo, ſeptimo Calend. Octob. Capitulo & Defunctis conceſſo; & ut noſtra gratia in omnia poſt futura tempora, præfato Præpoſito, Decano, Seniori, totique Capitulo & Clero prænominatæ noſtræ Eccleſiæ Budiſſinenſis firma, inconcuſſa ſit & maneat, curavimus præſens diploma deſuper ſcribi & confici, atque in majorem fidem ſigilli noſtri majoris appenſione roborari mandavimus. *Datæ in Arce noſtra Epiſcopali Stolpen, Anno Pontificatus noſtri ſecundo, Anno Domini Milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſexto*, die prima menſis Decembris. (*)

JOANNES Epiſcopus Misnenſ.
manu propria ſubſcripſit.

Statuta iſta, cum aliis eis adjunctis, ex ſpeciali commiſſione Reverendiſſimi in Chriſto Patris & Domini, Domini Joannis de Salhauſen Epiſcopi Misnenſis, per Venerabilem & Egregium Virum Dominum Guilelmum de Petzſchitz, utriusque Juris Doctorem, pro tunc Curiæ Epiſcopalis Misnenſis Officialem Generalem, in ordinem præmiſſum redacta, & diligenter emendata, perque Melchiorem Lotter in famoſo oppido Lipſia Merſeburgenſis Diœceſis, prædicti Domini Epiſcopi impenſis, pro conſervatione ſtatus Eccleſiaſtici ſunt impreſſa, anno Domini Milleſimo quingenteſimo quarto. Recuſa & correctius evulgata impenſis Reverendiſſimi, & Illuſtris Domini Epiſcopi, Adminiſtratoris, & Decani Budiſſinenſis, Typis Nicolai Zipſeri Chalcographi Budiſſinenſis A. 1627.

Diligenter collatum cum ſuo genuino textu in Archivo Archi-Epiſcopali Pragenſi ſub fide mea jurata aſſervato, per omnia concordare teſtor Pragæ die 7. Octobris A. 1757.

(L.S.) *WENCESLAUS PROCOPIUS DUCHOWSKY, m. pp. Reg. & Colleg. Capel. OO. Sanct. in Caſtro Pragenſi Beneficiatus, Notarius Apoſtolicus, & Curiæ Archi Epiſcopalis Pragenſis Archivarius juratus.*

(*) Diploma iſtud, prioribus Statutis multo poſterius, in ultima Statutorum Misnenſium editione iisdem adjunctum fuit: ideoque ab illis ſeparandum non putavimus.

Statuta Synodalia Eccleſiæ Magdeburgenſis, a JOHANNE (*) Archi-Epiſcopo renovata, & ab ERNESTO (**) ejus Succeſſore denuo confirmata.

Anno Chriſti MDV. Julii II. PP. III. Maximiliani I. Imp. XI. (***)

UNiverſis & ſingulis noſtræ Diœceſis Presbyteris notum facimus, auribus noſtris heu! rumore gravi innotuiſſe, quod plerique Paſtores & Clerici, quamvis corporaliter Synodo Sanctæ pœnarum metu aſſiſtant, attenta tamen aure

(*) Joannes, Dux Bavariæ, anno 1457. Monaſterienſium Epiſcopus a Calliſto III. Papa dictus fuerat; anno autem 1464. mortuo Friderico Magdeburgenſium Epiſcopo, qui cum fama Sanctitatis obierat, ad Metropolim hanc regendam concordibus ſuffragiis poſtulabatur: Biennio reluctatus, tandem Pauli II. Pontificis juſſu Archi-Epiſcopatum adiit, eumque in decennium geſſit, pari, qua Anteceſſor, laude gubernationis, & ſanctimoniæ fama clarus. Vivere deſiit anno 1475. feſto S. Martini, vel, ut alii volunt, pridie ejusdem diei. *Lenz. Hiſt. Diplom. Magdeburg. Schaten Annal. Paderborn. Tomo II. L. XVIII. ex Cranzio, Langio &c.*

(**) Er-

Digitized by Google

aure in ſcandalum multorum, & detrimentum propriæ ſalutis longe abſentes reperiantur: ut ſic, quæ ſalutis ſunt, non audiant, & craſſa ſua ignorantia liberius in peccatis perdurent, quod eorum facta, mores, & vita luce clarius demonſtrant. Ut ergo tantæ ignorantiæ præveniatur, Nos ERNESTUS, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia, Archi-Epiſcopus Magdeburgenſis, Primas Germaniæ, & Halberſtadienſium Eccleſiarum Adminiſtrator, Dux Saxoniæ, Landgravius Thuringiæ, & Marchio Miſniæ, Paſtoralis(†) officio moti, dedimus per Officialem noſtrum, Curiæ Magdeburgenſis Generalem, Statuta Synodalia inprimere, quæ tanquam ſpeculum ante cujuslibet Sacerdotis oculos neceſſe eſt in dies obſerventur, & contemplentur, quæ facienda ſunt, facient, & dimittenda dimittent; quæ quidem Statuta per quondam felicis memoriæ Reverendum Dominum JOHANNEM, Archi-epiſcopum Magdeburgenſem, Primatem Germaniæ, Ducem Bavariæ, Comitem Palatinum Rheni &c. ſunt renovata, & denuo auctoritate noſtra confirmata ſecundum tenorem ſequentem de verbo ad verbum annotata.

I. *De Hæreticis vitandis.*

JOHANNES, DEI GRATIA, SANCTÆ MAGDEBURGENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, GERMANIÆ PRIMAS, COMES PALATINUS RHENI, ET DUX BAVARIÆ; UNIVERSIS ET SINGULIS PRÆLATIS, DIVINORUM ET ECCLESIARUM RECTORIBUS, PRESBYTERIS, ET CLERICIS QUIBUSCUNQUE NOSTRÆ CIVITATIS ET DIOECESIS MAGDEBURGENSIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

VObis omnibus & ſingulis in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus: quatenus omnes & ſingulos hæreticos, eorumque fautores notorios, ac apoſtatas, qui habitum ſuæ profeſſionis fraudulenter depoſuerunt, tamquam excommunicatos a jure, & homines peſtiferos evitetis, & a veris ſubditis evitari faciatis, &, ſi commode poteritis, tales perſonaliter apprehenſos Nobis, aut Officiali noſtro præſentetis, aut alias cum erroribus ſuis manifeſtare, & denuntiare curetis; alioqui vos, ut & tamquam defenſores & receptores talium perſonarum, pœnas juris declarabimus incidiſſe juſtitia mediante.

II. *De Tabernis a Clero non viſitandis.*

Item vobis prædictis ſub excommunicationis pœna inhibemus, ne quisquam veſtrum tabernas extra caſus a jure permiſſos intrare, ac in eis conviviis intereſſe præſumat: alioquin contrarium faciens, ſi ſemel monitus a Nobis, Officiali noſtro, aut ſuo Prælato, non velit deſiſtere realiter & cum effectu excommunicetur, & alias, prout contumacia ſua exegerit, ſeverius punietur.

III. *De Veſtibus, & tonſura Clericali retinenda.*

Item omnes & ſingulos Clericos prædictos peremptorie requirimus & monemus, ut veſtes & tonſuram Clericales pro notitia & congruentia ordinis ſui deputatas & conſuetas, publice deferant. Contrarium facientes poſt præſentem monitionem privilegiis Clericalibus nolumus gaudere contra ſuos invaſores.

IV. *De concubinis non alendis.*

Item diſtrictius prohibemus, ne quisquam veſtrum deinceps concubinam ſecum detineat, vel alias a ſe poſitam in domo nutriat aliena, fama publica atteſtante, quod hæc ſit concubina ipſius. Alioquin contrarium faciens, juxta quoddam Statutum Provinciale felicis memoriæ Alberti Prædeceſſoris noſtris, aut Decretum Concilii Baſilienſis, contra concubinarios editum, cujus tenor infra ſequi-

(*) Erneſtus, Dux Saxoniæ & Miſniæ, Erneſti Electoris & Eliſabethæ Bavaræ filius, cum decenninm ætatis vix impleviſſet, electus eſt Magdeburgenſium Archi-epiſcopus anno 1476. Elapſo exinde triennio Halberſtadienſium quoque adminiſtrandam accepit Eccleſiam. Epiſcopus conſecratus anno 1489, utrique Sedi præfuit uſque ad annum 1512, quo deceſſit.

(**) Horum Statutorum Synodalium confirmationem referimus ad annum 1505. eo quod Erneſtus eodem hoc anno per Præpoſitum ſuæ Metropolitanæ, Principem Adolphum Anhaltinum, viſitationem inſtituerit ſuarum Eccleſiarum, Clerique mores, ac vitam reformaverit, *teſte Lenz. in Hiſtor. Diplomat. Magdeburg. pag.* 469.

(†) *fors:* curæ Paſtoralis.

Digitized by Google

quitur, & eſt talis: Albertus Archi-Epiſcopus. debita animadverſione punietur.

V. *De iis, qui matrimonium contrahere geſtiunt, publice proclamandis.*

Item volumus, & ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ mandamus, ut nemo veſtrum quaſcunque perſonas matrimonialiter copulare præſumat, niſi diebus feſtivis publicaverit de umbone, quod talis & talis intendunt matrimonialiter copulari, tam virum, quam virginem, ſive feminam, propriis eorum nominibus & cognominibus exprimendo & nominando; ut ſi quis ſit, qui aliquod impedimentum noverit inter eos, vel alias contradicere velit, revelandi & contradicendi liberam habeat facultatem. Contrarium faciens, tanquam excommunicatus per præſentes, a Chriſti fidelibus vitari debet, niſi noſtris aut Officialis noſtri viſis literis, aliter diſponentibus.

VI. *De rebus ſacris non alienandis, aut ad uſus privatos transferendis.*

Item inhibemus, ne quisquam Clericorum aut laicorum noſtræ civitatis & Diœceſis campanas, libros miſſales, veſtes ſacras, vel quæcunque ornamenta, ſemel dedicata Eccleſiis, & Altaribus appropriata, amplius ad humanos uſus transferre, pignori obligare aut vendere quoquomodo præſumat abſque noſtra aut Officialis noſtri ſpeciali licentia & voluntate. Alioquin emptor & mutuans pretio, quod expenderunt pro vel ſuper eisdem, ſint omnino privati per præſentes; quod ad pios uſus volumus converti, & venditor ac oppignorans excommunicentur, donec id, in quo deliquerunt, ad arbitrium noſtrum ſeu noſtri Officialis ſufficienter emendaverint.

VII. *De rebus furto ablatis non recipiendis.*

Inſuper prohibemus, ne quiſquam res ſpoliatas, ſeu furtive ſubtractas ſcienter venditionis, pignoris ſeu quocunque alio titulo ad ſe recipere, & in uſus ſuos convertere præſumat. Contrarium faciens ultra pœnam juris, quo pretio, quod expendit pro eisdem, privatus eſt, ac ad reſtituendum ſimpliciter tenetur, per Nos aut noſtrum Officialem coerceatur, donec & quouſque id duxerit debite emendandum.

VIII. *De falſariis monetarum &c. excommunicandis.*

Item omnes falſarios monetarum & librarum quarumcunque, ac homicidas voluntarios excommunicamus Dei nomine per præſentes.

IX. *De cereviſiis & ponderibus non falſificandis.*

Inſuper prohibemus, ne quiſquam vina, cereviſiam, blada vel quascunque res vendibiles fraudulenter cauſa avaritiæ miſcere præſumat; nec etiam pondera aut menſuras in eis, quæ ſub certis pondere & menſura conſtitutis venduntur, falſificet; alioquin contrarium faciens, donec & quousque ſatisfecerit læſo, & ſe emendaverit, excommunicetur, & alias, prout Judici ſuo æquum videbitur, punietur.

X. *De uſurariis excommunicandis.*

Item uſurarios publicos & privatos præſentibus monemus, ut infra trium dierum ſpatium deſiſtant; alioquin ipſos; prout juxta Statuta Canonica actu excommunicati & privati ſunt, excommunicamus etiam communione Corporis Chriſti, & ſepultura Eccleſiaſtica privamus per præſentes. Si quis vero Clericus aut Religioſus, cujuscunque ſit religionis aut ſtatus, eosdem uſurarios a ſententia excommunicationis hujusmodi abſolverit, & ad Eccleſiaſticam ſepulturam receperit, publice aut occulte, frivole contra hujusmodi mandatum noſtrum, eundem pro nunc, ut & tunc, & econtra, excommunicamus Dei nomine in his ſcriptis.

XI. *De indulgentiis non abutendis.*

Item diſtrictius inhibemus, ne quæſtores quarumcunque Eccleſiarum, etiamſi ſint per Nos admiſſi, vires ſeu continentias ſuarum literarum excedant, ac indulgentias exceſſivas indiſcrete pronuntient, ſeu a votis, in quibus non habent poteſtatem, abſolvant. Alioquin, poſt-

Digitized by Google

poſtquam de talibus fuerint informati, poſſunt perſonaliter capi, & Nobis ab Officiciali noſtro puniendi pro exceſſibus ſuis præſentari, dummodo tamen de fuga ſint ſuſpecti, alias debent citari, arreſtari, ac excommunicari, donec & quouſque ſatisfecerint pro exceſſibus ſuis ad arbitrium judicantis.

XII. *De ligatis non temere abſolvendis.*

Item volumus, ut omnes ligati nunc & etiam antea ſententiis & pœnis juris communis, vel noſtrorum Statutorum Provincialium ac Synodalium, a nullo Sacerdote abſolvantur, qui noſtras literas ſuper hoc exhibere non poterit ſpeciales: ſed ad Nos aut Vicarium noſtrum in Spiritualibus remittantur abſolvendi. Et ſi quiſquam contra hujusmodi noſtram ordinationem ſe de talibus abſolvendo pertinaciter intromittat, eundem ſuſpendimus ab ingreſſu Eccleſiæ per præſentes.

XIII. *De cedentibus & ceſſionariis puniendis.*

Item contra novum malitiæ hominum deceptionis commentum prohibemus, ne quiſquam ceſſionis actionem transferat in alium potentiorem vel æqualem perſonam fraudulenter; & ne ſimili modo quiſquam tales ceſſiones ad ſe recipere præſumat. Si contrarium fiat, cedens quinque marcas, & ceſſionarius etiam quinque, & Judex talis cauſæ ceſſionariæ decem marcas, Magdeburgenſis Gwarandiæ, Nobis dare & ſolvere pro emenda teneantur; niſi tam cedens quam ceſſionarius coram competente Judice juraverit, quod in hujusmodi ceſſione cedens pro rebus ceſſis nullum fructum exſpectabit in futurum, & quod hujusmodi ceſſio non per dolum aut fraudem fiat, aut cauſa ponendi fortiorem & potentiorem adverſarium ſuo debitori.

XIV. *De transgreſſoribus Statutorum deferendis.*

Item mandamus, & volumus, ut infra menſem, poſtquam innotuerit vobis, aliquem exceſſiſſe contra Statuta noſtra, executori Statutorum noſtrorum id intimare curetis, & executorem eorundem Statutorum Vicarium noſtrum in Spiritualibus, ac Officialem generalem duximus deputandum, & deputamus per præſentes.

XV. *De Officiis celebrandis in majoribus Feſtis etiam excommunicatis concedendis.*

Item, ut per totam ſeptimam (*) communem, & in commemoratione omnium animarum, in ſingulis feſtis B. MARIÆ Virginis, Sanctorum Petri & Pauli, Nativitatis B. Johannis Baptiſtæ, S. Michaelis, omnium Sanctorum, S. Mauritii, S. Eliſabethæ, Dedicationis veſtrarum Eccleſiarum, in Eccleſiis veſtris, eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, vel ubi ceſſatum fuerat a Solemnitatibus Divinorum auctoritate noſtra, ſeu noſtrorum Judicum, vel Archi-Diaconorum, ob reverentiam DEI, & Divini cultus augmentationem, excommunicatis tamen, & his, qui cauſam dederunt interdicto, excluſis, ſolemniter poſſitis celebrare Divina officia, vobis miſericorditer indulgemus.

XVI. *De Rectoribus Eccleſiarum.*

Item volumus & mandamus, ut nullus Rectorum Parochialium Eccleſiarum noſtræ Civitatis & Diœceſis ſe a ſua Eccleſia abſentare præſumat, niſi a Nobis, aut noſtro Officiali licentiam petierit, & obtinuerit ſpecialem. Contrarium faciens, eadem & ſua Eccleſia, a qua recedit, privabitur juſtitia mediante.

XVII. *De Mandatis Superiorum reverenter recipiendis.*

Item mandamus vobis omnibus & ſingulis prædictis, ut noſtra, noſtrorumque Commiſſariorum, ac Officialis noſtri, ſeu Vicarii in Spiritualibus mandata, & literas mandatorum, dum vobis offeruntur, reverenter recipere, & exequi curetis. Alioquin contrarium facientem ac quemcunque in his rebellem ſuſpendimus ab ingreſſu Eccleſiæ per nunc, & ex tunc, & contra, per præſentes.

XVIII. *De Refractariis excommunicandis.*

Inhibentes inſuper omnibus & ſingulis Prælatis, & Archi-Diaconis prædictis, ne quiſquam eorum frivole in noſtræ auctoritatis præjudicium ſubditis ſuis

(*) *Locus corruptus.*

ſuis inhibeat, ne noſtras Commiſſariorum noſtrorum, aut Officialis noſtri literas recipiant, & exequantur mandatorum. Contrarium facientes, excommunicentur.

XIX. *De Cultu Divino ſecundum morem Eccleſiæ Metropolitanæ componendo.*

Item volumus & mandamus, ut omnes & ſinguli Presbyteri & Clerici in noſtra civitate & Diœceſi Beneficia, Officia, Capellanias, Officiaturas, ſeu alias domicilium habentes in Eccleſiis Parochialibus, in Divinis Officiis celebrandis, aut peragendis, Divinum ordinem & Breviarium, ritum & morem noſtræ Eccleſiæ Magdeburgenſis ſtudeant obſervare. Contrarium facientes per Nos aut Officialem noſtrum debite puniantur.

XX. *De pecuniis aliisque rebus Magiſtro fabricæ Eccleſiæ Metropolitanæ dandis.*

Item, ex quo Eccleſia noſtra Caput eſt & Magiſtra omnium Eccleſiarum noſtræ civitatis & Diœceſis, imo & totius Provinciæ, & omnes excellit in dignitate, ita & dignum eſſe arbitramur, ut præfulgeat in ſtructura & ornamentis. Mandamus igitur, ut ſubditos veſtros in Eccleſiis veſtris & alibi, ubi videbitur opportunum; ſæpius publice & ſolemniter moneatis, ut vagas reſtitutiones ſeu pecunias, & alias res pro commutatione votorum debitas, nullis quæſtoribus Religioſis aut ſecularibus dare aut tradere præſumant; ſed ea tantummodo Magiſtro fabricæ Eccleſiæ noſtræ prædictæ fideliter dare & præſentare teneantur. Alioquin ad ſolvendum easdem res, ac ad reſtituendum denuo ipſos volumus eſſe adſtrictos & obligatos per præſentes.

XXI. *De Caſibus reſervatis.*

Item quia, ubi magis periculum imminet, cautius eſt agendum, caſus majores, videlicet hæreſis, Simoniæ, læſæ Majeſtatis Divinæ & humanæ, teſtamentarias, homicidii, ſacrilegii, immunitatis Eccleſiarum, incendiariorum, fractionis votorum, injectionis manuum violentarum in Clericos, apoſtaſiæ, ſchismatis, falſariorum quarumcunque literarum & monetarum, oppreſſionis parvulorum, maleficiorum, peccati contra naturam, decimarum, uſurarum, oblationum, adulterii, inceſtus, ſtupri, libertatis egregiarum perſonarum, dotis atque matrimoniales, ceterasque a jure communi & ſtatutis Prædeceſſorum noſtrorum, Nobis in foro pœnitentiæ reſervatos, etiam in foro contentioſo & judiciali Nobis aut Officiali noſtro tantummodo, auctoritate Ordinaria judicandos ſpecialiter reſervamus per præſentes: mandantes univerſis & ſingulis Archidiaconis & judicibus inferioribus quibuscunque noſtræ civitatis & Diœceſis, ne ſe deinceps in & de talibus cauſis, ubi & quando judicialem requirunt indaginem, judicando intromittant quoque modo; ſed easdem, dum proponuntur, ad Nos aut noſtrum Officialem judicandos remittant. Non tamen per hoc (*), quin in notoriis, cum viſitant Eccleſias & populum ſibi ſubjectum, in his culpabiles & delinquentes ſine ſtrepitu & figura judicii ſimpliciter & de plano poſſint & valeant corrigere & emendare, ubi hoc ad ipſos ex conſuetudine laudabili dignoſcitur pertinere. Contrarium facientem, per tres menſes pro nunc ut & tunc & e contra ſuſpendimus ab officio judicandi per præſentes, & ſi advertere non curabit, excommunicetur.

Communicavit Clariſſimus D. ab Erath, Conſiliarius Naſſovico-Dillenburgicus.

(*) *Supple*: inhibemus.

GE-

GEORGII, Epiſcopi Bambergenſis, Confirmatio & Extenſio Statutorum Synodalium ſuæ Diœceſis.

Anno Chriſti MDVI. Julii II. Pp. III. Maximiliani I. Imp. XIII.

GEORGIUS (*), DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS BAMBERGENN. UNIVERSIS ET SINGULIS IN CHRISTO NOBIS DEVOTIS DILECTIS, ABBATIBUS, PRIORIBUS, PREPOSITIS, DECANIS, ARCHI-DYACONIS, SCOLASTICIS, CANTORIBUS, CUSTODIBUS, THESAURARIIS, SUCCENTORIBUS, CANONICIS, COLLEGIIS, CAPITULIS ET CONVENTIBUS, PAROCHIALIUMQUE ECCLESIARUM RECTORIBUS, VICARIIS PERPETUIS, CAPELLANIS, PRIMISSARIIS, ALTARISTIS, PRESBYTERIS CURATIS, ET NON CURATIS: DYACONIS, SUBDYACONIS, ET TAM SECULARIBUS, QUAM ORDINUM QUORUMCUNQUE REGULARIBUS CLERICIS: TOTIQUE CLERO CIVITATIS ET DYOCESIS NOSTRE BAMBERGENN. CUJUSCUNQUE ETIAM DIGNITATIS, STATUS, GRADUS, ORDINIS AC PREEMINENTIE, ET EXCELLENTIE EXISTANT, COMMUNITER ET DIVISIM, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

Inſeruntur hic Statuta Synodalia anni MCCCCXCI. relata in Tomo V. a pag. 597. Sed Tit. XLIV. De Judeis. *poſt ultima verba*: opera medicinæ exerceant. *addita ſunt, quæ ſequuntur:*

MAndamus etiam, & in virtute ſanctæ obedientie ſub pena excommunicationis precipimus omnibus & ſingulis ſubditis, noſtreque ditioni ſubjectis utriusque ſexus Dioceſanis noſtris, & per univerſam Dioceſ. noſtram conſtitutis, ut nemo, cujuscunque ſtatus, aut conditionis exiſtat, cum Judeis aliquam habeat communionem comedendo, bibendo, hoſpitando, domos, aut habitationes locando, emendo, vendendo, aut quavis alia ratione vaſa, vel clinodia, annulos, veſtes, res aut bona parvi aut magni valoris, quibuscunque appellentur nominibus, impignorando, vel in cuſtodiam recipiendo, aut ipſis tradendo, neque conſenſum ad id adhibendo, ſeu permittendo, vel in aliis caſibus, a jure prohibitis participando: cum veriſimile ſit, omnia hec ſupra dicta in fraudem fieri uſurarum. Inhibentes noſtris Capitaneis, Præfectis, Officialibus, Sculteris, Judicibus, Lentgraviis, Granatoribus, & Scabinis omnium & ſingulorum noſtrarum Civitatis & Dioceſ. Judiciorum, ne aliquis querimoniam ſeu petitionem in judicio ſuper quacunque uſura a quovis Judeo admittat vel recipiat: nec ſententiam aliquam ſuper hoc dicat, aut executionem faciat; verum hujusmodi petitiones & cauſas rejiciat, & annullet. Ac ubi continget aliquem ex Judeis propter mutuum, vel aliud legitimum debitum pro ſumma capitali querimoniam offerre, debet Judex illius judicii terminum legitimum reo Chriſtiano ſtatuere, in quo reus juramento affirmare debet, quantum ab inicio perceperit, & Judeo de vera capitali ſumma abſque fenore & uſura debuerit; in quo Judex juxta conſuetudinem & obſervationem illius judicii contra reum executionem facere, & ad ſatisfaciendum ipſum compellere debet. Si vero quispiam repertus fuerit, qui hoc preſens mandatum noſtrum transgreſſus ſit, & ob id in pœnam excommunicationis, ut prefertur, inciderit, illius abſolutionem nobis duntaxat reſervamus: ita, ut non niſi a nobis, aut de ſpeciali mandato noſtro abſolvi poſſit.

Dat. in civitate noſtra Bambergenn. Anno Domini Milleſimo quinquageſimo ſexto. Feria tercia poſt Dominicam, qua in Eccleſia Dei cantabatur officium *Exaudi.*

Ejus-

(*) Georgius Schenck, Baro de Limburg, Bambergenſi in Epiſcopatu ſucceſſit Georgio ab Ebner anno 1505. defuncto. Præfuit ſuæ Eccleſiæ uſque in annum 1522.

Digitized by Google

Ejuſdem GEORGII Epiſcopi Bambergenſis
Mandatum ad Decanos & Camerarios, ſeu Theſaurarios Rurales, ut Clerum ſibi ſubjectum ad Synodalia Statuta obſervanda adſtringant.

Anno Chriſti MDVII. Julii II. Pp. IV. Maximiliani I. Imp. XIV.

GEORGIUS, DEI GRATIA EPISCOPUS BAMBERGENN., UNIVERSIS ET SINGULIS NOSTRE DIOCESIS DECANIS, NEC NON CAMERARIIS, SEU THESAURARIIS RURALIBUS SALUTEM IN DOMINO, ET NOSTRIS HUJUSMODI FIRMITER OBEDIRE MANDATIS.

CUm ſecundum Sanctorum Patrum inſtituta, & juris communis Sanctiones Chriſti militares, laudibus Divinis deputati, vita, geſtu, moribus & habitu honeſte ſe regere, & ſuorum Superiorum rationabilibus preceptis obedire teneantur, Noſque propterea Statuta noſtra Synodalia prefata, veſtigiis Patrum Sanctorum prefatorum, & Predeceſſorum noſtrorum, jurisque communis Sanctionibus inherendo, ſingulis annis publicare facimus: que cum a pleriſque Clericis noſtris preteriri ymo temere violare conſpicimus: & quidem condolenter referimus, vitam & honeſtatem Clericalem adeo apud quamplures noſtrarum Civitatis & Dioceſ. Clericos eſſe obumbratam; ut vix inter Clericos & laycos diſcrimen habeatur: & ipſa Statuta noſtra Synodalia in ipſorum Clerioorum cordibus obliterata, & a pluribus non viſa aut perlecta vilipendantur: nullam propter noſtram, quam hactenus pii Paſtoris more tolleravimus patientiam, capientes emendationem.

Ne igitur major ad inobedientiam detur occaſio, & ne patientia noſtra hujusmodi ad delinquendum incentivum tribuat & audaciam; vobis omnibus & ſingulis ſupradictis tam conjunctim, quam diviſim in virturte ſancte obedientie, & ſub excommunicationis pene diſtricte precipiendo mandamus, quatenus omnes & ſingulos Presbyteros & Clericos rurales, ſub diſtrictibus & ſedibus, atq; Parochiis veſtris conſtitutos, ſe in vita, converſatione, habitu clericaliter non gerentes, ac noſtrorum Synodalium, & Sanctorum Patrum Statutorum transgreſſores, precipue in beneficiis eorum curatis, vel non curatis, ſine noſtra licentia non reſidentes, aut beneficia non confirmata providentes, aut in Capellis arcium, ſeu caſtrorum, vel in Altaribus portatilibus Divina, licentia ſeu admiſſione noſtris non obtentis, celebrantes officia, ſeu eadem admiſſione non obtenta, peregrinos Clericos admittentes: aut abſque teſtamentis decedentes, & eorundem Clericorum pretenſos teſtamentarios, & bonorum occupatores ſeu diſpenſatores, & reliquos Statutorum noſtrorum Synodalium violatores, ad noſtram, & Vicarii, ſeu Commiſſarii, vel Officialis, ſeu etiam Fiſcalis noſtri in Spiritualibus audientiam, totiens quotiens illud contigerit, deferre quantocius procuretis: ſignificantes Nobis negociorum hujusmodi, quantum vobis innoteſcit, & innoteſcere poterit, per literas aut nuncios veſtros merita.

Alioquin contra vos, qui in premiſſis culpabiles fueritis, tanquam contra inobedientes, juxta negocii qualitatem, prout dignum fuerit & juſtum, procedemus, inobedientiam hujusmodi condigna animadverſione feriendo.

Dat. in civitate noſtra Bambergenn. Anno a Nativitate Domini 1507. die viceſima Junii.

STEFFANUS SCHNEIDENWINT
Fiſcalis ſubſcripſit.

Intimetur per Curſores juratos.

Ejuſ-

Digitized by Google

Ejusdem GEORGII Epiſcopi Bambergenſis
Declaratio Statuti Synodalis, de geſtandis ſub Officio Divino Superpelliciis, edita
Eodem anno Chriſti MDVII.

GEORGIUS, DEI GRATIA EPISCOPUS BAMBERGENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS PRESENTES NOSTRAS LITERAS INSPECTURIS, LECTURIS, ET LEGI AUDITURIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

DEbitum Officii noſtri exigit, & ratio depoſcit, ut emergentia circa condita per Nos Statuta dubia per declarationis remedium ſubmoveantur. Dudum ſiquidem & in initio Paſtoralis noſtri Regiminis inter alias Conſtitutiones Synodales ſtatuimus, ac ſub ſuſpenſionis pena, ut Prebendati Primiſſarii, & Beneficiati Parochialium Eccleſiarum in Proceſſionibus, Matutinis, Miſſis, Veſperis & Completoriis, in plenis Officiis, ac novem Lectionum, & Dominicis diebus ſuperpelliciati intereſſent. Volumus & mandamus, prout in eadem Conſtitutione, cujus tenorem hic pro expreſſo haberi volumus, latius continetur. Et quia deinde ab aliquibus, ut accepimus, verſum fuit in dubium, an predicti Prebendati Primiſſarii, & Beneficiati indifferenter quarumcunque Parochialium Eccleſiarum ad hujusmodi proceſſionum & Divinorum intereſſentiam, de quibus in dicto Statuto fit mentio, tenerentur. Ad hujusmodi ambiguitatis dubium tollendum, & ex certis rationabilibus, animum noſtrum moventibus cauſis, declaravimus Auctoritate noſtra Ordinaria, declaramus per preſentes, & in hiis ſcriptis, noſtre intentionis, mentis, & voluntatis fuiſſe & eſſe, eosdem Prebendarios Primiſſarios, & Beneficiatos in Parochialibus Eccleſiis exiſtentes, in quibus hujusmodi Proceſſiones & Divina Officia in feſtis & diebus in ſtatuto expreſſis per Plebanos, Vice-Plebanos, Cooperatores, Rectores Scolarium, Chorales, & Scolares, aut aliquos eorum ex conſuetudine, ſive fundatione, absque prefatorum Prebendariorum, Primiſſariorum, & Beneficiatorum intereſſentia hactenus fieri, celebrari, & cantari conſueverunt, per hujusmodi Statutum noſtrum minime comprehenſos fuiſſe, fore, ſeu eſſe: neque hujusmodi Proceſſionum & Divinorum intereſſentiam aut aliter, quam hucusque introductum, obſervatum, & conſuetum fuit, in aliquo obligaſſe, aut obligare: ſive ultra tenores eorum fundationum Beneficiorum gravaſſe, ſeu gravare voluiſſe aut velle. Quam quidem declarationem noſtram hujusmodi, Statuto prædicto alias in ſuo robore permanſuro, obſervari, & in valvis Eccleſie noſtre Bambergenſis publicari, ac ad alias Conſtitutiones annotari volumus & mandamus preſentium per tenorem. Dat. in Civitate noſtra Bambergenn. Anno a Nativitate Domini Milleſimo quingenteſimo ſeptimo, Feria tercia menſis Julii, noſtri Vicariatus ſub ſigillo preſentibus impreſſo.

SYNODUS WRATISLAVIENSIS
Anno Chriſti MDIX. Julii II. Pp. VI. Maximiliani I. Imp. XVI.

Per Reverendiſſimum in Chriſto Patrem & Dominum, Dominum JOANNEM Quintum, Epiſcopum Wratislavienſem, vigeſima quarta menſis Aprilis celebrata.

REverendiſſimus in Chriſto Pater & Dominus, Dominus JOHANNES (*) QUINTUS, Epiſcopus Wratislavien. præmiſſis citationibus ſolitis, vocatis

catis ad hoc omnibus, & ſingulis legitime, qui de jure, ſeu conſuetudine fuerant evocandi, *Synodum Generalem Diæceſanam* celebravit eo modo, & ordine ſervato, prout in Synodalibus actis Reverendiſſimi olim Domini RUDOLPHI, Epiſcopi Wratislavien. Prædeceſſoris ſuæ R. P. declaratum eſt, continuando eam per tres dies: in quarum prima die inprimis ſua R. P. coram Clero ejusdem Synodi Promotorem conſtituit Venerabilem Eximium Virum, Dominum Mathiam Kolbe, Sacræ Theologiæ Doctorem, Archi Diaconum Eccleſiæ majoris Wratislavien.: qui Dominos Prælatos, Canonicos, & Clerum locavit, quemadmodum quisque in Synodo dicti olim Reverendiſſimi Domini Rudolphi Epiſcopi locum obtinuit: item & Notarium Synodi, Dominicum Schleupner, Eccleſiæ Collegiatæ S. Ægidii Wratislavien. Canonicum, & Cancellariæ ſuæ R. P. Scribam.

Et deinde ſua R. P. propria in perſona ſolenniter cantavit Miſſam de Sancto Spiritu: qua finita, & ſua P. in loco, ſeu ſtallo ſuo ſtante, Venerabilis, & Egregius Vir, Dominus Stanislaus Sawer, Decretorum Doctor, & præfatæ majoris Eccleſiæ Wratislavien. Canonicus, poſt acceptam a Reverendiſſimo Domino Epiſcopo benedictionem, doctum, atque elegantem ad Clerum fecit ſermonem. Quo finito, Dominus Doctor Mathias Kolbe, Promotor Synodi, abſentium contumaciam accuſavit. Et literas Conſtitutionum Sacri Concilii Baſilien. in pergameno ſcriptas, ſalvas, & integras, Bulla ejusdem Concilii plumbea, filo Canapis appendente ſigillatas, Dominico Schleupner Notario exhibuit: & inde Decretum de Concubinariis legi juſſit, hujus, qui ſequitur, tenoris:

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS BASILIEN., IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

QUicunque Clericus, cujuscunque ſtatus, conditionis, religionis, dignitatis, etiamſi Pontificalis, vel alterius præeminentiæ exiſtat, qui poſt hujus conſtitutions notitiam, quam habere præſumatur, per duos menſes, poſt publicationem ejusdem in Eccleſiis Cathedralibus, quam ipſi Diœceſani omnino facere teneantur, poſtquam eadem conſtitutio ad eorum notitiam pervenerit: fuerit publicus concubinarius, a perceptione fructuum omnium ſuorum beneficiorum trium menſium ſpatio, ſit ipſo facto ſuſpenſus, quos ſuus Superior in fabricam vel aliam evidentem Eccleſiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, convertat. Nec non hujusmodi concubinarium, ut primum eſſe talem innotuerit, mox ſuus Superior monere teneatur, ut infra breviſſimum terminum concubinam dimittat: quam ſi non dimiſerit, vel dimiſſam, aut aliam publice reſumpſerit, jubet hæc Sancta Synodus, ut ipſum ſuis omnibus Beneficiis omnino privet. Et nihilominus hi publici concubinarii, uſquequo cum eis per ſuos Superiores, poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem, manifeſtamque vitæ emendationem, fuerit diſpenſatum, ad ſuſceptionem quorumcunque bonorum, dignitatum, beneficiorum, vel officiorum ſint inhabiles. Qui, ſi poſt diſpenſationem recidivo vomitu, ad hujusmodi concubinatum publicum redierint, ſine ſpe alicujus diſpenſationis ad prædicta prorſus inhabiles exiſtant. Quodſi hi, ad quos talium correctio pertinet, eos, ut prædictum eſt, punire neglexerint, eorum Superiones, tam in ipſos de neglectu, quam in illos pro concubinatu, modis omnibus digna punitione animadvertant. In Conciliis etiam Provincialibus, & Synodalibus, adverſus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per ſuſpenſionem a collatione beneficiorum, vel alia condigna pœna ſeveriter procedatur.

Et ſi hi, quorum deſtitutio ad Summum Pontificem ſpectat, per Concilia Provincialia, aut ſuos Superiores propter publicum concubinatum reperiantur privatione digni, ſtatim cum proceſſu inquiſitionis, ipſi ſummo Pontifici deferantur. Eadem diligentia, & inquiſitio in

(*) Fuit is Joannes Thurzo, Cracovienſis, Frater Stanislai Epiſcopi Olomucenſis, multa eruditionis laude claruit. Plures ejusdem Epiſtolæ reperiuntur in operibus Erasmi, cui ſingulari addictus amicitia fuerat. Wratislavienſem Eccleſiam ab anno 1506. moderatus eſt uſque ad annum 1520., qui regiminis ejus & vitæ ultimus fuit.

in quibusvis Capitulis Generalibus, & Provincialibus, quo ad ſuos ſervetur, pœnis aliis, contra prædictos, & alios non publicos concubinarios, Statutis in ſuo robore permanſuris.

Publici autem intelligendi ſunt non ſolum ii, quorum concubinatus per ſententiam, aut confeſſionem in jure factam, ſeu per rei evidentiam, quæ nulla poſſit tergiverſatione celari, notorius eſt; Sed qui mulierem de incontinentia ſuſpectam, & infamatam tenet, & per ſuum Superiorem admonitus, ipſam cum effectu non dimittit. *Quia vero* in quibusdam Regionibus nonnulli jurisdictionem Eccleſiaſticam habentes, pecuniarios quæſtus a concubinariis percipere non erubeſcunt, patiendo eos in tali fœditate ſordeſcere; ſub pœna maledictonis æternæ præcepit, ne deinceps ſub pacto, compoſitione, aut ſpe alicujus quæſtus, talia quovismodo tolerent, aut diſſimumulent; alioquin ultra præmiſſam negligentiæ pœnam, duplum ejus, quod propterea acceperint, reſtituere ad pios uſus omnino teneantur, & compellantur. *Ipſas autem concubinas,* ſeu mulieres ſuſpectas Prælati modis omnibus curent a ſuis ſubditis, etiam per brachii ſæcularis auxilium, ſi opus fuerit, penitus arcere. Quin etiam ex tali concubinatu procreatos filios apud patres ſuos cohabitare non permittant.

Jubet inſuper hæc Sancta Synodus, ut etiam in prædictis Synodis, & Capitulis hæc conſtitutio publicetur, & quilibet ſuos ſubditos ad ipſarum concubinarum dimiſſionem moneat diligenter: injungit præterea omnibus ſæcularibus Viris, etiamſi Regali præſulgeant dignitate; ne ullum qualecunque inferant impedimentum, quocunque quæſito colore, Prælatis, qui ratione officii ſui adverſus ſuos ſubditos pro hujusmodi concubinatu procedunt.

Et *cum omne fornicationis crimen Lege Divina prohibitum ſit, & ſub peccati mortalis pœna neceſſario evitandum*, monet omnes laicos tam uxoratos, quam ſolutos, ut ſimiliter a concubinatu abſtineant., *nimis enim reprehenſibilis eſt, qui uxorem habet, & ad alienam mulierem accedit: Qui vero ſolutus eſt, ſi continere nolit*, juxta Apoſtoli conſilium, *uxorem ducat.* Pro hujus autem Divini obſervatione Præcepti, ii, ad quos pertinet, tam ſalutaribus monitis, quam aliis Canonicis remediis omni ſtudio laborent. &c.

Deinde Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus lectioni finem imponens, tunc præſentibus univerſis hora decima nona in Aula Epiſcopali comparendum, & defectus, quos haberent, proponendum conſtituit. Hora itaque XIX. in Aula Epiſcopali quorundam Capitulorum Nuntii, item Wratislavien. & aliorum paſſim Sedium Wratislavienſis Diœceſis Archi-Presbyteri complures, propoſuerunt in ſcriptis articulos, quorum aliqui lecti ſunt, quibus Reverendiſſimus Dominus Epiſcopus ex tempore reſpondit: Alios vero, qui ſequentibus duobus diebus legebantur, dixit, ſe velle partim cum tempore reformare: & ut plurimos hujusmodi defectus conſtitutionibus melioribus reformari non poſſe, quam a ſuis Prædeceſſoribus Dominis Epiſcopis Wratislavien. accuratiſſime conſtitutum exiſteret; ſed negligentia Sacerdotum & Clericorum, quod dicta Statuta legere non curarent, multi committerentur errores, ſtatum, & rem ipſam Eccleſiaſticam dedecorantes. Condidit igitur per totam iſtam Synodum, eadem unanimiter approbante, Statuta ſubſequentia:

Sequuntur Statuta & Ordinationes per præfatum Reverendiſſimum in Chriſto Patrem & Dominum, Dn. JOANNEM Epiſcopum Wratislavien. edita.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

NOS JOHANNES, DEI GRATIA EPISCOPUS WRATISLAVIENSIS, UNIVERSIS, ET SINGULIS DOMINIS ABBATIBUS, PRÆPOSITIS, PRÆLATIS, CANONICIS, DOMORUM MAGISTRIS, PRIORIBUS, ARCHI PRESBYTERIS, CÆTERISQUE PRESBYTERIS, ET CLERICIS, INET PER CIVITATEM, ET DIOECESIN NOSTRAM WRATISLAVIEN. UBILIBET CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUanquam a Prædeceſſoribus noſtris (felicis record.) olim Dominis

Digitized by Google

Conrado, Petro, Rudolpho, & Johanne Epiſcopis Wratislavienſibus, Synodalibus eorum Conſtitutionibus, ad ſtatum, honeſtatemque Eccleſiaſticam noſtræ Diœceſis pertinentia, ſingula quæque adeo provide, ac ſolerter inſtituta, & ordinata ſint, ut pene ſingulis defectibus, & gravaminibus, Nobis in hac præſenti Synodo propoſitis Statuta quædam eos reformantia reſpondeant: reperimus tamen ob Clericorum deſidiam, qui memorata Statuta habere, legere, ac noſſe non curarunt, in Diœceſi noſtra multum aberrari. Ideo innovando, repetendo, & approbando omnia, & ſingula præfatorum Reverendiſſimorum Dominorum Epiſcoporum, Prædeceſſorum noſtrorum Statuta, & Ordinationes in his præſertim, quæ libertatem, & immunitatem Eccleſiaſticam, atque Perſonarum Eccleſiaſticarum honeſtatem concernunt.

Quod Sacerdotes habeant, & legant Provincialia, & Synodalia Statuta.

Statuimus, ordinamus, ac diſtricte præcipientes mandamus: quod quilibet Presbyter, & præſertim qui aliquam regit Eccleſiam noſtræ Diœceſis, Provincialia, atque præſentia noſtra, nec non Conradi, Petri, Rudolphi, & Joannis Epiſcoporum Synodalia Statuta apud ſe, & Eccleſiam ſuam permanſura emat, habeat, & diligenter perlegat; & in Sacramentorum adminiſtratione, & in his, quæ ad Sacerdotalia officia, honeſtatemque Clericalem ſpectant, ſe ſe ſecundum ea gerat. In Eccleſia ſua, prout, & quantum in eiſdem publicandum mandatur, publicet, denuntiet, inviolabiliter obſervet, ac ſervari faciat, ſub pœnis in eiſdem Statutis contentis. Quia vero complures in noſtra Diœceſi Presbyteros, & Clericos reperimus, qui ex deſidia (etiamſi haberent) Statuta ipſa legere non curarent, ut ſcilicet & ejuſmodi ad ea ſciendum trahantur, & compellantur: Volumus, & mandamus, quod omnes & ſinguli Archi-Presbyteri, quilibet in Archi-Presbyterali ſua ſede in locum aliquem competentem, utpote in oppidum, vel villam, ſingulis anni quatuor temporibus, omnes & ſingulos ſuæ ſedis Presbyteros, Eccleſiarum Rectores convocet, quos ad convocationes hujuſmodi veniendum præſenti noſtra Synodali Conſtitutione aſtringimus, demptis eorum paucis, qui interea domi pro abſentibus Plebanis curam Sacramentorum adminiſtrandorum gerant: ita tamen, quod pro alia vice quidam alii ex iis Plebanis, qui proximæ convocationi interfuerant, ad domi manendum deputentur, ut iſti, qui nuper domi relicti fuerant, deinde ad convocationem veniant. Archi Presbyteris vero diſtricte injungimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus: ut tunc ante omnia, præſentibus, & audientibus omnibus, Statuta præfatorum noſtrorum Anteceſſorum, atque noſtra intelligibili voce uſque in finem diligenter legi faciant, quatenus nullus eorum ignorantiam prætendere poſſit, ſed omnia rectius, & laudabilius ad Divinam laudem obſerventur.

Deinde de Ordinibus ſacris ſingulorum ipſarum Sedium Presbyterorum, & præcipue peregrinorum, non ex noſtra Diœceſi exiſtentium, ubi ſcilicet & quomodo unuſquiſque ordinatus ſit? Qua authoritate Eccleſiam regat, an inveſtituram, vel commendam habeat? De vita, moribus, & defectibus eorundem: per omnia, ſicut in præmiſſis Dominorum Epiſcoporum ſtatutis Archi-Presbyteri ſibi injunctum eſſe reperient, fideliter, & diligenter examinent, ſcrutentur, & proſequantur.

Inhibemus autem, ne ſe aliquis abſentet, aut de oppido, vel villa, & loco pro convocatione deputato recedat, priuſquam omnia præmiſſa obedienter expleta fuerint, & Archi Presbyter eis omnibus, & ſingulis licentiam ad propria remeandi conceſſerit, ſub pœna excommunicationis, & mulcta arbitrio noſtro reſervata: niſi quis rationabilem cauſam haberet, propter quam ab Archi-Presbytero licentiam ad hoc obtinere mereretur.

De Sententia Excommunicationis.

Super conſultatione vero, & ad inſtantiam plurimorum Presbyterorum in hac Synodo congregatorum, declaramus: quod deinceps in noſtra Diœceſi nullus ſive Clericus, ſive laicus fuerit, ab Excommunicationis ſententiis abſolvi debeat ſine expreſſo partis alterius conſenſu,

Digitized by Google

ſenſu, aut ſufficienti cautione prout de jure. Et qui propter contumaciam non comparitionis ſententiis excommunicationis innodati fuerint, ante omnia teneantur juxta juris communis Sanctionem, & Conſiſtorii noſtri Wratislavienſis obſervatam conſuetudinem, ad refundendum parti obedienti expenſas, quas parti illi vel in judicio coram judice, in partis abſentia cautionem de ſtando juri ſuſcipiente, reddere, & ponere debent: niſi a parte actrice aliter conſenſum fuerit, quatenus rea pars abſolvatur.

De Feſto Sanctæ Annæ.

Item hac Synodo unanimiter approbante, ſtatuimus: quod Feſtum Sanctæ Annæ, quod hactenus novem lectionum in Diœceſi noſtra tentum eſt, deinceps perpetuis futuris temporibus in omnibus, & ſingulis, tam in noſtra majore Sancti Joannis Wratislavien. quam Collegiatis, & aliis quibuſcunque noſtræ Diœceſis Eccleſiis, ſub duplici officio obſervetur: ut ſic majore Sanctæ ipſius Matris adjuti ſuffragio, tranquilliorem Eccleſiæ ſtatum, & vitam æternam conſequamur. In quibus omnibus, ut rite agantur, veſtras, & omnium, quorum intereſt, conſcientias oneramus per præſentes; quibus ſigillum noſtrum majus appendi juſſimus in robur ſempiternum.

Actum, & datum Wratislaviæ in Synodo celebrata die vigeſima menſis Aprilis: Anno Domini Milleſimo quingenteſimo *nono*.

SYNODUS TORNACENSIS

Anno Chriſti MDIX. Julii II. Papæ VI. Maximiliani I. Imp. XVI.

Statuta Synodalia Diœceſis Tornacenſis noviſſime roborata per Reverendum in Chriſto Patrem, Dominum KAROLUM, ejusdem Diœceſis Epiſcopum.

KAROLUS, (*) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA TORNACENSIS EPISCOPUS.

ETſi tum propter diuturnas, graves & diſpendioſas lites ratione noſtri Epiſcopatus, annis fere viginti tribus, & usque ad noſtram ad eundem Epiſcopatum aſſumptionem, per totam pene noſtram Diœceſin habitas atque ſubortas, tum propter crudelia bella atque diſſentiones, quæ inter Reges & Principes in Flandriæ, & aliis noſtræ Diœceſis partibus, proh dolor! diutius viguerunt: ſynodare, pleraque alia Eccleſiarum, Monaſteriorum ac aliorum piorum locorum, perſonarumque dictæ noſtræ Diœceſis augmentum, ſalutem, morumque & vitæ reformationem, nec non jurisdictionis noſtræ Eccleſiaſticæ incrementum concernentia, fuerint hactenus & ſint (unde non parum dolemus) paſſim omiſſa atque prætermiſſa, non ſine gravi dictarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, locorum, & perſonarum ipſarum damno & præjudicio, ob quod Divinus cultus atque libertas Eccleſiaſtica ferme abolita, ſcelera, peccataque infi-

(*) Carolus du Haut-Bois, natione Gallus, & Regis Chriſtianiſſimi Conſiliarius, a Canonicis Eccleſiæ Tornacenſis Epiſcopus poſtulatus fuit anno 1506. eodemque anno a Summi Pontificis Legato conſecratus. Synodum celebravit anno 1509. Idib. Decembris, in qua Prædeceſſorum Statuta, paucis additis, renovavit. Adverſa uſus valetudine, e Rom. Pontificis, & Regis Galliarum aſſenſu Epiſcopatum reſignavit, tranſcripſitque Ludovico Guillard, Filio ſecundarii Præſidis Senatus Pariſini, paucisque poſt reſignationem diebus a vita deceſſit anno 1513. *Le Groux in Synopſi vitæ Epp. Tornac. & Joann. Bapt. Ludov. de Caſtillon in Sacra Belgii Chronologia.*

Digitized by Google

infinita, ac varia diſcrimina rerum in Deum tendentia perpetrata fuerunt, atque pullularunt: quibus etſi pro ipſius libertatis Eccleſiæ augmento, atque Cleri & gregis Nobis crediti, animarum ſalute ſumme deſideraremus remedium apponere; variis tamen negotiis Rempublicam tam Eccleſiaſticam, quam ſæcularem concernentibus, & maxime pro inter Principes & Reges perpetuanda pace, fraternitate & unione, præpediti hactenus id agere non valuimus; tamen ſane conſiderato, quod omnia prædicta jam ceſſaverunt incommoda ac impedimenta, Prædeceſſorum noſtrorum, & præcipue recolendæ memoriæ DD. Guillielmi & Ferrici, qui vita eorum Comite annis ſingulis per ſe, vel ſuos Vicarios ſynodare, Synodaliaque Concilia celebrare, & Statuta edere conſueverunt, veſtigia non ſolum imitari, ſed potius præcellere, atque exuperare peroptantes, ac Paſtoralis Officii noſtri debito, & vinculo, quibus Divinæ Majeſtati aſtringimur, in quantum poſſumus, ſatisfacere volentes, ut in diſtricto Dei Judicio de grege Nobis commiſſo rationem villicationis reddere poſſimus: ad Omnipotentis Dei laudem & gloriam, animarum ſubditorum noſtrorum ſalutem, pacem atque tranquillitatem, diſpoſuimus & decrevimus, favente Altiſſimo, Synodum noſtram generalem, quæ ob cauſas prædictas a tempore obitus dictorum Prædeceſſorum noſtrorum Guillielmi & Ferrici celebrata non fuit, perſonaliter nunc celebrare in Eccleſia noſtra Tornacenſi; ut in ipſa tum exhortationibus & admonitionibus ſalutaribus, tum Statutorum per eosdem Prædeceſſores noſtros Epiſcopos Tornacenſes editorum, vitæ, morumque Cleri, atque gregis Nobis crediti in capite & in membris reformationem continentium renovatione, & aliquorum de novo editione ipſi ſatius providere, & ipſum ſalubriter paſcere valeamus: quo verius Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ſalutarisque doctrinæ (*) magis vigeat, exceſſusque corrigantur, & errores emendentur. Mandamus ob hoc, & injungimus Decanis noſtris Chriſtianitatis, & ſingulis Presbyteris noſtræ Diœceſis, præcipue Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, quatenus veram copiam hujusmodi ſequentium, & publicandorum Statutorum infra tres menſes proxime ſequentes habeant, illaque frequenter legendo melius intelligant, & obſervare ſtudeant, cum quibus, Altiſſimo favente, noſtra proxima in Synodo compareant, &, ut moris eſt, coram ſe teneant, ut de bono & ſalubri opere magis magisque commendari poſſint.

R. Carolus du Haut-Bois Præſul in hac ſua Synodo proponit Decreta anni 1481. ſub Cardinali de Clugniaco (**) (excepto numero 6. capitis IV.) in quo verba nonnulla mutantur, quæ hic referuntur, hoc modo: *Le Groux L. cit.*

Item animarum ſubditorum noſtrorum ſaluti providere cupientes, omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui Matrem eorum Eccleſiam Tornacenſem devote viſitaverint, & de bonis eorum dederint, quadraginta dies. Item Benefactoribus pauperum ſuarum Parochiarum, triginta dies. Item omnibus & ſingulis quotidie deferentibus funera, ſeu corpora pauperum de domibus ad Eccleſiam, & qui exequiis intererunt, triginta dies. Item omnibus & ſingulis flectentibus genua & dicentibus *Pater noſter*: qui in Miſſa audierint nominare nomen Jesus, vel hoc nomen Maria, vel hæc verba: *Et Verbum Caro factum eſt*, viginti dies. Item comitantibus Presbyterum Corpus Chriſti vel extremam Unctionem ad infirmos deferentem, ſi fuerit de die, viginti; ſi fuerit de nocte, triginta dies. Item illis, qui devote interſunt proceſſionibus, quæ fiunt in ſuis Eccleſiis, & Parochialibus, viginti dies. Item qui Exequiis & funeralibus Presbyterorum interfuerint, quadraginta dies. Item qui primæ Miſſæ Sacerdotis novi interfuerint, quadraginta dies. Item illis, qui ob reverentiam & honorem Domini noſtri Jesu Christi, & Eccleſiæ Sanctæ aſſurgunt Sacerdotibus, viginti dies de injunctis ſibi pœnitentiis relaxamus.

Addi-

(*) *Supple:* obſervatio.
(**) *Decreta Synodi, a Ferrico de Cluniaco, Cardinali, anno 1481. celebratæ, retulimus Tomo præcedente pag. 525. Caput IV. de quo hic fit mentio, vide ibid. pag. 527.*

Digitized by Google

Addidit etiam Capiti VI. ſequentia:

Item prohibemus, ne mulieres, etiam Moniales, aut alias Deo dedicatæ, ad Altare accedere, aut Presbytero in Divinis miniſtrare, Reliquias, ſeu alia Sacra tangere, aut alias prædictis ſe immiſcere præſumant ſub pœna arbitraria.

Cætera, ne ſæpius repetita, tædium afferant, hic prætermittuntur: demum ſub finem Statutorum hæc ſubjungitur clauſula:

Lecta & publicata fuerunt Synodalia Præſcripta in Synodo Epiſcopali Tornacenſi per præfatum Rdiſſimum in Chriſto Patrem & Dominum, D. Karolum, Epiſcopum Tornacenſem in ſua Eccleſia Tornacenſi celebrata, aſſiſtentibus ſibi Rmo in Chriſto Patre D. Balduino, Epiſcopo Sarreptano, Suffraganeo, Abbate Monaſterii S. Andreæ juxta Brugas, Ordinis S. Benedicti, ac DD. & Magiſtris Petro Cotrel, in Legibus Licentiato, dicti R. in Chriſto Patris Vicario Generali Brugenſi, Balthazare de Cordes, utriusque Juris Doctore, Officiali, & Gandavenſi in Eccleſia Tornacenſi Archi-Diaconis; Guilermo Bernardi Sigillifero, Joanne Corvillain, & Georgio Tayſpiil Promotoribus, Jacobo van Thiel Secretario, Laurentio de Thiedeghem, & Bernardino de Curia Scribis Curiæ Tornacenſis, ac Goſſuino Ridon ejusdem Curiæ Tornacenſis Apparitore: Per me Leonem Hauart, etiam Secretarium Vicariatus dicti Rmi in Chriſto Patris, feria V. poſt feſtum B. Martini hyemalis menſis Decembris die XV. Anno Domini M.D.IX. Præſentibus R.R. Patribus Dominis Carolo de Crequi, Decano dictæ Eccleſiæ Tornacenſis, Joanne S. Martini Tornac. Ordinis S. Benedicti, Philippo S. Nicolai juxta Tornacum, Karolo S. Bartholomæi de Echout in Brugis, nec non de Phalempin, & de Dulcivalle S. Auguſtini Ordinum Monaſteriorum Abbatibus, ac Prioribus Monaſterii S. Petri Gandenſis, ac Prioratus de Fivia juxta Inſulas, ac B. Mariæ Curtracenſis, & S. Piati Seclinienſis Eccleſiarum Collegiatarum Decanis. Nec non Eccleſiarum etiam Collegiatarum Sanctæ Pharaildis Gandenſis, & S. Petri Thoraltenſis Præpoſitis, & pluribus aliis Prælatis, & Patronis tam Eccleſiaſticis, quam Sæcularibus, ac duodecim Decanis Chriſtianitatis, una cum Curatis, & Vice-Curatis ſuorum Decanatuum, & pluribus aliis Beneficiatis Diœceſis Tornacenſis ibidem comparentibus, ad præmiſſa vocatis.

Le Groux in Collectione Statutorum Synodal. Tornacenſ. ex Archivis Epiſcop.

MAXIMILIANI I. Cæſaris Edictum,

quo ſuis ad Sedem Apoſtolicam Legatis facultatem concedit, petendi indictionem Concilii Generalis.

Anno Chriſti MDXI. Julii II. Pp. IX. Maximiliani I. Imp. XVIII.

MAXIMILIANUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ELECTUS ROM. IMPERATOR SEMPER AUGUSTUS, AC GERMANIÆ, HUNGARIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ &c. REX, ARCHI-DUX AUSTRIÆ, DUX BURGUNDIÆ, BRABANTIÆ &c. COMES PALATINUS &c. &c.

Conſpicientes immenſas calamitates, quas univerſa Reſpublica Chriſtiana, & ipſa noſtra Sancta Mater Eccleſia ubique patitur, ex quo & decrementum orthodoxæ fidei, & incrementum omnium malorum ſubſequitur, & indies major confuſio in omnibus rebus, ac bella inteſtina inter Chriſtianos oriuntur, & effuſio ſanguinis Chriſtiani: ad quæ cum non videamus aliud remedium, quam quod juxta Sanctorum Patrum inſtituta, Concilium & Congregatio univerſalis fierent,

rent, ut ibidem communi conſilio poſſit omnibus commode provideri ; expectantes igitur dictum Concilium debere indici & convocari per Beatitudinem Pontificis , & Reverendiſſimorum Dominorum Sacræ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium , ac alios Prælatos juxta ordinationem Concilii Conſtantienſis, & votum ac debitum eorundem; ceſſantibus ipſis (ne & Nos ab Omnipotenti Deo negligentiæ redarguamur) noluimus Nos ceſſare: quum illis negligentibus, Nos tanquam Imperator & ejusdem Sanctæ Matris Eccleſiæ Advocatus & Protector, & quantum in Nobis eſt, ſubvenire his tantis neceſſitatibus teneamur. Ideo obviare tot inconvenientiis, ſicut tenemur, cupientes etiam Sanctæ Matri Eccleſiæ opem ferre , confiſi de fide, prudentia , dexteritate & rerum gerendarum experientia magnificorum & honorabilium Don Ferdinandi Tochi ex deſpotibus Artha , & Cephaliæ, Matthæi Kuen Vice-Cancellarii in Iſpurgk, Viti de Furſt Comitis , Hieronymi Nogaroli , Antonii de Capitibus Vaccæ, & Ludovici Faelæ , Conſiliariorum fidelium Nobis dilectorum, motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, ac animo deliberato & omni meliori modo, via, jure, forma & cauſa , quibus melius poſſumus & debemus , ipſos omnes & partem eorum , & quemlibet ex eis in ſolidum conſtituimus , fecimus, creavimus & nominavimus, ac tenore præſentium conſtituimus, facimus, creamus & nominamus Nuntios noſtros, & negotiorum infraſcriptorum geſtores generales , ac Procuratores ſpeciales: ita tamen, quod generalitas ſpecialitati non deroget, nec e converſo : & quod unus inceperit , alter eorum proſequi, mediare & finire valeat: & quod non ſit melior conditio primitus occupantis, nec deterior ſubſequentis, ſpiritualiter & expreſſe, ad requirendum noſtro nomine, & cum ea, qua decet , reverentia inſtandum , & procurandum apud Beatitudinem Pontificis, & R. D. Cardinales, ut ſua Sanctitas de illorum conſilio convocare, & indicere velit Concilium Generale univerſalis Eccleſiæ in loco convenienti & tuto, ac intra brevius tempus, quod fieri poſſit , juxta Conſtitutionem Concilii Conſtantienſis, ſpiritualis juramenti , & voti ſuæ Sanctitatis: & Beatitudine ſua id negligente vel tardante, item apud R. Dominos Cardinales inſtare, ut ipſi hoc Concilium convocent, & indicant: & caſu, quo eadem Beatitudo Pontificis, & R. D. Cardinales dictum Concilium congregare recuſarent, vel differrent, aut locum tutum & convenientem non aſſignarent; ad faciendum proteſtationes notorias, & convocationem, aut indictionem Generalis Concilii ſimul cum Procuratoribus, vel Procuratore Sereniſſimi Principis, Domini Ludovici, Francorum Regis, Conſanguinei, & Fratris noſtri Chariſſimi , & reliquorum, qui huic intimationi adhærere voluerint. Dantes, & concedentes eiſdem Procuratoribus noſtris , quod ſi conſtaret eis de non tuto acceſſu, vel alias legitime ſuſpicarentur de perſonali eorum comparitione coram Beatitudine ſua, & R. D. Card.; talem actum poſſint per Edictum, vel affixionem in aliquo loco convenienti facere, ita quod veriſimiliter poſſit pervenire ad notitiam ſuæ Sanctitatis, & ipſorum R. D. Cardinalium, & cæterorum, etiam hoc omni meliori forma, via, & modo poſſibilibus, ſupplentes omnes & ſingulos defectus tam juris, quam facti, qui in præmiſſis aliquo modo intervenire *potuerunt* : promittentes quoque, quod Nos omnia & ſingula acta, tractata, & geſta per dictos Procuratores noſtros, vel partem eorum, aut unum ex eis, grata & firma tenebimus, & ſervabimus harum teſtimonio literarum, ſigilli noſtri appenſione munitarum. Datum in oppido noſtro Friburgi, die XVI. menſis Januarii, anno Domini Milleſimo quingenteſimo undecimo, Regnorum noſtrorum Romani XXV. Hungariæ vero XXI.

AD MANDATUM CÆSAREÆ MAJESTATIS proprium.

Goldaſt. Conſtit. Imp. T. I.
Lunig Spicil. Eccl. T. I. pag. 368.

Obſervatio Odorici Raynaldi ad præcedentem Epiſtolam.

" INeunte anno humanæ ſalutis Milleſimo quingenteſimo undecimo, decima quarta indictione, Maximilianus Romanorum Rex , quem nonnulli Scriptores accuſant, Pontificatum conjungere Imperio meditatum, transfugarum

„ garum aliquot Cardinalium, Gallorumque conſilia ſecutus, conflando „ novo ſchiſmati occaſionem præbuit: „ iratus, quod Pontifex optime meritam de Eccleſia & Chriſtiana Religione Venetam Rempublicam, adverſus „ Reges, in ejus excidium conjuratos, „ tueretur, nec vectigales illius urbis in „ Provinciam Germanicam redigendas „ curaret. Factioſorum itaque impulſus conſiliis, finxit his de cauſis (in „ epiſtola expreſſis) ad creandos Oratores pro Conciliabulo in Julium II. provehendo permotum fuiſſe.

Oratores porro ſuo apud Pontificem munere, ut par erat, perfuncti non ſunt; ſed apud transfugas (Cardinales) & paucos numero, & ſchiſmatis crimine ſuſpectos de Conciliabulo cogendo egere. Pari modo XV. Februarii concinnatum eſt Ludovici (XII.) Franciæ Regis edictum pro Synodo adverſus Julium Papam congreganda. Ludovicum ingenue faſſum ajunt, hanc dolo tragœdiam a ſe excitatam, ut Pontifici infenſo moleſtiam faceſſeret: Synodumque ſe veluti larvam, illi terrendo, objeciſſe.

Bernardinus Epiſcopus Sabinenſis, Guillelmus Epiſcopus Præneſtinus, & Franciſcus Tit. SS. Nerei & Achillei Cardinales (qui capita factioſorum erant) his Maximiliani Cæſaris, & Ludovici Gallorum Regis fulti ſtudiis, XVI. die Maji indicendi Concilii, non ad ſedandos Eccleſiæ motus, ſed ad novos excitandos auctoritatem ſibi arrogarunt. Locum Pſeudo-Synodo ſtatuerunt urbem Piſanam, tempus vero ad Kalend. Septembris proxime futuri. Atque hæc novi Conciliabuli Piſani origo fuit. Non diu tamen illud Piſis perſtitit. Tribus ibidem Seſſionibus celebratis, ſchiſmatici Cardinales, cum ſuæ ſecuritati Piſis non ſatis proviſum adverterent, primum Mediolanum, inde Lugdunum in Galliam ſe recepere. Demum & a Maximiliano Cæſare, & a Ludovico Galliarum Rege, ſchiſma damnantibus, deſerti, diſſoluto cœtu, & ipſi ad unitatem Eccleſiæ redierunt. Romanus Pontifex Piſano iſti Conventiculo aliud mox Romæ Concilium in Laterano oppoſuit: quod a Julio Papa anno 1512. cœptum, a Leone X. Julii Succeſſore continuatum, ac demum anno 1517., multis ſalubriter conſtitutis, finitum fuit.

Vide Raynaldum Annal. Eccleſiaſt. Tom. XX. ad annum 1511. *a n.* 1. *Harduin. Conc. Tom. IX.*

Publicatio Statutorum Synodi Provincialis GNEZNENSIS,

Facta in Eccleſia Wratislavienſi, toto Clero Diœceſano congregato.

Anno Chriſti MDXI. XXVIII. April.

Anno Domini Milleſimo quingenteſimo undecimo, die vigeſima octava Menſis April. Reverendiſſimus Pater, Dominus JOHANNES Epiſcopus Wratislavienn. Univerſo ſuæ Diœceſis Clero convocato, in Eccleſia Wratislavienn. ſubſequentes Ordinationes & Decreta, ex SYNODO PROVINCIALI a nuntiis ſuæ R. P. ſibi ad publicandum relata, publice legi juſſit: Et ut ab univerſis in Diœceſi ſua obſerventur, & non ignorarentur, præmiſſis (*Statutis Diœceſanis anni* 1509. *ſupra relatis*) adjici voluit.

DECRETA

Sacræ Synodi Provincialis in Peterkaw: pro feſto S. Martini, Anno Milleſimo quingenteſimo decimo,

QUam Reverendiſſimus in Chriſto Pater, Dominus JOHANNES, Dei gratia Sanctæ Eccleſiæ Gneznenſis Archi-Epiſcopus & Primas, una cum Reverendiſſimis Patribus, Domino BERNHARDINO Archi-Epiſcopo Leopolienn.

Digitized by Google

polienn. VINCENTIO Wladiſlavienn. & JOHANNE Poznanienn. Epiſcopis; Abbatibus & Capitulis ipſorum, ac Nunciis & Procuratoribus Reverendiſſimorum DNN. Cracovienn. Wratislavienn. Plocenn. Wilnenn. & Mednicenn. multisque aliis Prælatis, tam Religioſis, quam Sæcularibus, & Clero noſtræ Provinciæ, in Spiritu Sancto congregatis, invocata Spiritus Sancti gratia celebravit.

In primis Sacro Sancta Synodus inſtituit feſtum Conceptionis Beatiſſimæ, & Glorioſiſſ. Dei Genitricis Virginis MARIÆ, cum octava, in tota Provincia Gneznenn. ſub officio Domini Leonardi Nagaroli Prothonotarii Apoſtolici, Sacræ Theologiæ Doctoris, edito, & a Romano Pontifice approbato, de cætero fore celebrandum. A feſto proximo Conceptionis ejusdem Virginis Glorioſæ, per annum incipiendum, & deinceps continuandum perpetuum: quod Officium apud Johannem Haller impreſſorem, civem Cracovien. invenietur.

Item: Feſtivitatem Sancti Franciſci deinceps perpetuis temporibus celebrem eſſe, & a cunctis Chriſtianis celebrari, ab omni ſervili opere abſtineri, & ſub obſervantia & præcepto comprehendi, eadem Synodus decrevit & voluit.

Item: Statuta Provincialia dudum Divinitus edita, ab omnibus eadem Synodus obſervanda decrevit & mandavit: adjiciens, quod Epiſcopi, aut Suffraganei, exigentes aliquid ultra procurationem expenſarum a jure conceſſam, in conſecrationibus, reconciliationibus, & benedictionibus: præter pœnas juris, pro arbitrio Archi-Epiſcopi puniantur: in quo per Capitulum majoris Eccleſiæ aviſabitur, & in hoc eorum conſcientiæ oneratæ ſunt.

Item: Archi-Diaconi, & qui habent onus viſitandi, ſi non fuerint vigiles circa viſitationem, aut exigentes aliquid præter procurationem a jure conceſſam, ultra pœnas juris & Statutorum, arbitraria pœna per Diœceſanum puniantur toties, quoties id fecerint: in quo conſcientiæ Diœceſanorum ſint oneratæ.

Item: Quod circa Eccleſias Collegiatas aliquæ Præbendæ deputentur; ad quas non niſi Juriſperiti eligantur, qui in Officiales foraneos conſtituentur.

Item: Quod non inſtituantur ad Parochiales Eccleſias, niſi docti, & de bonis moribus, & quod ante inſtitutionem examinarentur.

Item: Ut Venerabiles Domini, Petrus Thomitzki, Archidiaconus Cracovienſis, & Sigismundus Targowitzki, Cuſtos Sandomirienſis, & Canonicus Cracovienſis, cum Reverendiſſimo Domino Epiſcopo Cracovien. Cancellario Univerſitatis Cracovienn. omnes defectus ejusdem Univerſitatis quoad ſtudium, ſi qui ſunt, revideant.

Item: Quod ad regendas Scholas Cathedralium, Collegiatarum, & Parochialium Eccleſiarum, docti & idonei viri deinceps eligantur & aſſumantur, nec per eosdem Rectores in Scholis, niſi qui ſtudiis intenderent, ſervarentur: non recipianturque deinceps aliunde venientes, niſi cum literis teſtimonialibus de vita & moribus a Rectore, vel Plebano dandis, ubi prius ſtetiſſent, quomodo illic ſe obſervaſſent.

Item: Ut nullus ad aliquos Ordines, etiam majores recipiendos, admitteretur; niſi prius per literas teſtimoniales Archipresbyteri, vel Decani ruralis, & duorum Plebanorum ejusdem Decanatus, ſub quo degit, doceat de vita, moribus & converſatione ſuis bonis & honeſtis: circa quam inſtitutionem uniuscujusque Plebani inſtituendi conſcientia oneraretur, quod non niſi bene idoneum promoverit.

Item: Bullam Cœnæ Domini diebus ſolennibus, & præcipue Feria quinta magna, aliaque Statuta atque jura, quæ mandantur nuncianda, populo publicent.

Item: Quod Statutum Provinciale de fide inſtrumentorum, propter falſarios bene exequatur. Et ne falſarii ſint, unusquisque in ſua Diœceſi bene videat.

Item: De non curantibus cenſuras Eccleſiaſticas, & inſordeſcentibus in eis, ac publicis blaſphemiis, ne de malicia ſua commodum tales reportent, Diœceſani bene provideant, eosdem ſecundum jura & ſtatuta punientes.

Item: Nundinæ diebus Dominicis & Feſtis non teneantur: prout in jure & ſtatutis cavetur, idque per omnes Eccle-

Eccleſias deinceps principaliter publicetur.

Item: Hæretici & Schiſmatici, & Tartari, Turcique, per ſpirituales non ſerventur in ſervitio domeſtico circa ſe. Et Ordinarius tales ſervitores facultatem habebit accipiendi circa unumquemque absque contradictione, ſervitio vili per eundem applicando.

Item: Quod Pontificale Romanum in conferendis Ordinibus, & conſecrationibus Epiſcoporum, & Virginum benedictionibus, Officiisque Divinis, & aliis, in tota Provincia obſervetur.

Item: Ut Epiſcopi Roketas juxta ſtatutum deferant.

Item: Quod Presbyteri conforment ſe in celebrationibus Officiorum Rationali Divinorum, quod quilibet Curatus & alii, ac Statuta Provincialia, & Sacramentale habere debent.

Item: Quod Miſſæ alta & intelligibili voce legantur, præter Secreta & Canonem majorem & minorem.

Item: Quod uniones Eccleſiarum Parochialium, quæ decreverunt in proventibus, per Ordinarios fiant.

Item: Quod contra adulteros & concubinarios publicos animadverteretur per Ordinarios, Regiæque Majeſtati ſuggeratur; ne tales ad dignitates, aut officia publica promoveat.

Item: De Uſurariis Statutum Provinciale in genere obſervetur.

Item: Ut Statutum, ne ſpirituales veſtes ſeculares, Haſucas cognominatas, deferant, in proxima præterita Synodo Provinciali factum, obſervetur.

Item: Quod bireta cornuta, ne de cætero deferantur per Clericos, niſi in via.

Item: In conviviis ad æquales ſumendo ne obligarent ſe potatores; & pro ſalute alicujus ne biberent.

Item: Sacerdotes tabernas ne viſitent: de quo ordinationem Epiſcopi in ſuis locis faciant.

Item: De Matrimoniis contrahendis, ut provideatur, ne Plebani alienarum Parochialium homines copulare audeant.

Item: De veſtibus ſericeis ne de cætero portarentur, præter Thabin curialibus, & nunciis Regis & Principum duntaxat permittitur, ſi voluerint illis uti.

Et propter alia negotia, quæ non ſunt determinata ex certis cauſis, & ex conſenſu unanimi omnium ejusdem Synodi Peterkovienſis, cum poteſtate & auctoritate hinc ad feriam tertiam poſt feſtum Trium Regum proxime venturum prorogatur, & continuatur: omnia & ſingula per eos, qui pro tunc erunt præſentes, definienda, declaranda, pariter & concludenda. &c.

Ex Statutis Synodalibus Cathedralis Eccleſiæ Wratislavienſis, editis Wratislaviæ anno 1585., a Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo D. Zaluski, Epiſcopo Kiovienſi commodatis.

SYNODUS HAVELBERGENSIS

Eodem anno Chriſti MDXI.

Synodi hujus notitiam accepimus ex Bibliotheca Hiſtorica Brandeburgica, a Georgio Gothofredo Kuſtero, Gymnaſii Fridr. Rectore conſcripta, L. III. C. VIII. ubi brevem recenſet indiculum Statutorum antiquorum, prioribus in Synodis, Sæculo potiſſimum XIV. & XV. celebratis editorum, quæ in Synodo hujus anni a Joanne Epiſcopo Havelbergenſi renovata ſunt, typisque excuſa, & Breviario Havelbergenſi adnexa. Tempus Synodi indicat præmiſſa eidem Breviario Præfatio, qua Epiſcopus ejusdem uſum omnibus, qui Canonicas ad preces quovis titulo adſtricti ſunt, ſollicite commendat. Præfationem hanc, in ipſa Synodo conſcriptam, ex laudata Bibliotheca integram damus:

JOANNES, (*) DEI GRATIA EPISCOPUS HAVELBERGENN.

PRophetarum præcipuus Pſalmiſta de fructu labiorum ſuorum ſacrificium laudis offerens in ſpiritu gratulabatur & dixit: *Septies in die laudem dixi tibi*, inſi-

inſinuans, ſingulos, qui in ſortem Domini ſe electos gratulantur, penſum ſervitutis ſue, in ſignum ſubjectionis, quaſi Deo tributa ſua ſe in ſeptem horis ſolvere debere. Tunc quidem Deo debitum noſtrum perſolvimus, cum in Canonicis horis corde & ore pariter digne Dominum collaudamus, de quo in alio loco per eundem Prophetam Dominus dixit: *Sacrificium laudis bonorificabit me.* Convenit autem, Eccleſie ordinem non quemcunque ſecundum varietatem perſonarum ac Clericorum variare, ſed ab omnibus equaliter cuſtodiri, ut ſic unus & idem in pſallendo ordo in Divinis officiis teneatur. Quum juxta majorum Decreta Sedes, que uniuscujusque Sacerdotalis dignitatis mater eſt, Eccleſiaſtice dignitatis, vel rationis ſit magiſtra; Ea propter librum Divinorum officiorum, quem ſecundum ritum noſtre Eccleſie Havelbergenn. pro toto Clero in pſallendis horis diligenter colligi, conſcribi, ac examinari fecimus, in Dei nomine de conſenſu noſtri Capituli approbamus, & approbando confirmamus. Monemus itaque, & exhortamur in Domino omnes & ſingulos Presbyteros, Curatos & non Curatos, ac alios quoscunque, qui ex ordine ſacro, aut ratione titulorum Beneficiorum ſuorum, ad horas Canonicas ſunt adſtricti: quibus in virtute ſancte obedientie diſtricte precipiendo mandamus, eis nihilominus in remiſſionem peccatorum ſuorum injungentes: quatenus preſentem Ordinarium, ſive Breviarium diligenter acceptent, & ſecundum ipſum horas Canonicas Deo grataнter perſolvant; & ita conformiter legant, ut uniformitas orandi uniformitatem animorum indicet, & recte intentionis in Deum; ut ſic gratum Deo obſequium cotidie exhibeant; quo tandem una cum ipſis ab omnium bonorum largitore mercedem conſequantur in celis. Datum WISTOCK IN SYNODO NOSTRA EPISCOPALI, Anno Domini Milleſimo quingenteſimo undecimo celebrata Feria tertia poſt *Cantate*, noſtro ſub Sigillo.

Statuta Synodorum præcedentium, in hac Synodo confirmata, vide ſub finem Tomi V. pag. 955.

(*) Joannes V. de Schlaberndorff, J. U. D., & Havelbergenſis Eccleſiæ Præpoſitus, Ottoni II. ex Canonicorum Cathedralium votis in Epiſcopatu ſucceſſit anno 1501. A Theoderico de Bulow Epiſcopo Lebuſienſi anno 1503. ſolenni cerimonia conſecratus, Diœceſin ſuam præclaro eximiæ probitatis, munificentiæque in egentes exemplo gubernavit annis fere novemdecim. Obiit anno 1520. die 10. Auguſti. Sub hoc Epiſcopo, ex conceſſione Julii II. Papæ anno 1507. Havelbergenſis Eccleſiæ Canonici, qui eo uſque Regulis Ordinis Præmonſtratenſis adſtricti vixerant, tranſierunt ad ſtatum Canonicorum ſecularium. *Lenz. in Hiſt. Diplomat. Havelbergenſi. pag.* 57.

STATUTA SYNODALIA
A JOANNE Epiſcopo Ratisbonenſi edita
Anno Chriſti MDXII. Kal. Januar. Julii II. PP. X. Maximiliani I. Imp. XIX.

IN NOMINE DOMINI. AMEN.

JOANNES, (*) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA ADMINISTRATOR ECCLESIÆ RATISPONENSIS, COMES PALATINUS RHENI, AC BAVARIÆ DUX. &c. &c. UNIVERSIS ET SINGULIS IN CHRISTO NOBIS DEVOTIS ET DILECTIS, SÆCULARIUM ET REGULARIUM ECCLESIARUM ABBATIBUS, PRÆLATIS, CANONICIS, RECTORIBUS, PLEBANIS, VICARIIS, CAPELLANIS, TOTIQUE CLERO CIVITATIS ET DIŒCESIS RATISPONENSIS, CUJUSCUNQUE ETIAM DIGNITATIS, STATUS, GRADUS, ORDINIS AC PRÆEMINENTIÆ EXISTANT, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUanquam Deus omnium creaturarum mundi fabricator, æquo moderamine cuncta præordinans, ad imaginem & ſimilitudinem ipſius humanam condi-

condiderit naturam, cunctis adornatam virtutibus, quibus fœlicitatem poterat poſſidere perpetuam, ſi in ipſa originali juſtitia perſtitiſſet; attamen ille humani generis acerrimus hoſtis fœlicitati, quam amiſerat, invidens, primum hominem calliditate ſua traxit ad vetita: qui in virtute ſua vulneratus, mortaliſque effectus, cœpit infinitis tam corporis, quam animi incommodis & miſeriis laborare. Hinc & homicidia, malaque innumerabilia (creſcente genere humano) per appetitum noxium, ad mala proclivum, oriere, quæ totum orbem terrarum inextinguibili quadam contagione repleverunt: adeo quod ſæcula noſtra quaſi in ſentinam malorum deſcenderunt: quapropter orbis Rector ab æterno voluit legum eſſe conditores, quatenus hujuſmodi propulſatis vitiis juſtitia vigeret, appetituſque noxius ad bene beateque vivendum ſub juris regula limitaretur. Et licet antea per Sanctiſſimos Pontifices, Romanoſque Imperatores variis decretis & conſtitutionibus humano generi ſit ſalubriter proviſum, quibus divinas & humanas res bene diſpoſuerunt, & omnem iniquitatem expulerunt: attamen quia humani juris conditio ſemper in infinitum decurrit, & nihil eſt, quod in ea re ſtare poſſit perpetuo: ſed indies emergunt negotia, quæ adhuc legum laqueis non ſunt innodata; eapropter ad honorem Omnipotentis Dei, Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, ac omnium Sanctorum, diverſas conſtitutiones Synodales Prædeceſſorum noſtrorum, in quibus varia pro communi utilitate honeſtateque Clericorum continentur (quæ tamen in oblivionem tranſierunt) in unum redegimus. Quotidiana namque didicimus experientia, & præſertim in tranſacta viſitatione per Venerabilem Nobis dilectum Dominum Georgium Sintzenhoffer, Decretorum Doctorem, & tunc Vicarium noſtrum, de mandato noſtro celebrata, intelleximus innumerabiles errores tam in Clericis, quam in laicis noſtræ juriſdictioni ſubjectis, propter non uſum earundem Conſtitutionum eveniſſe: ideoque hujuſmodi conſtitutiones congeſſimus ad reprimendum conatus noxios, ac corrigendum exceſſus gregis Nobis commiſſi, reformandumque mores per humanæ conditionis hoſtem decoloratos; quatenus puro corde & caſto corpore, præſertim Clerus noſter, Creatori ſuo digne miniſtrare valeat, fœlicitatemque perpetuam poſſidere.

Vobis igitur omnibus & ſingulis ſupradictis in virtute ſanctæ obedientiæ firmiter præcipiendo mandamus, quatenus infraſcriptas conſtitutiones, ſeu Statuta Synodalia, per Anteceſſores noſtros in Divinis Synodis matura deliberatione prius facta, & per Nos de novo collecta, prompto ſuſcipiatis affectu, eaque de cætero diligenter obſervare ſtudeatis: ſcituri, quod ſi ea non feceritis, quæ inibi præcipiuntur, aut aliquis veſtrum Statutis eisdem contravenerit, præter hoc, quod iram Dei in ſe provocabit, a Nobis impunitus non evadet. Datum Ratiſponæ prima menſis Januarii Anno Domini Milleſimo quingenteſimo duodecimo.

Statuta Synodalia Eccleſiæ Ratiſponenſis, & primum de Summa Trinitate & Fide Catholica.

Firmiter credimus, & ſecundum Apoſtolicam diſciplinam, Evangelicamque doctrinam ſimpliciter confitemur, quod unus ſolus eſt verus Deus, æternus, immenſus, incomprehenſibilis, omnipotens, ineffabilis, Pater & Filius & Spiritus Sanctus, tres quidem Perſonæ, ſed una eſſentia, æqualis gloria, coæterna Majeſtas, unaque Divinitas.

Inſuper credimus & firmiter profitemur nihil aliud in Fide Catholica credendum, niſi quod Sancta Romana tenet & docet Eccleſia.

Omnibus igitur & ſingulis Diœceſis noſtræ Decanis, ac Parochialium Eccleſiarum Curatoribus in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus quilibet eorum ſingulis Dominicis diebus ſuis Parochianis publice in ambone alta & intelligibili voce, materna lingua

(*) Joannes de Bavaria, Filius Philippi, Electoris Palatini Rheni, ex Canonico Paſſavienſi, Ruperti Bavari Epiſcopi Ratiſponenſis Coadjutor dictus, huic anno 1507. defuncto in Epiſcopatu ſucceſſit. Rexit Eccleſiam annis triginta. Obiit anno 1538.
Hiſt. Eccleſiaſtica Germ. impreſſa Bruxellis Typis Franciſci Foppens anno 1724.

gua exponere debeat ſecundum meram literam latinam & pure literaliter Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, atque præcepta Decalogi. Illaque in tabulis in Eccleſiis affigendis aperte conſcribi faciat, populum quoque ſibi ſubjectum de præmiſſis diligenter informet, & nullum dictorum ſuorum Parochianorum utriuſque ſexus, qui præmiſſa neſciverit vel ignoraverit, ad ſuſceptionem Sacratiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti admittat, prout Omnipotentis Dei, noſtramque indignationem cupiverit evitare.

De Conſtitutionibus.

Quoniam nulli fas eſt velle vel poſſe transgredi Apoſtolicæ Sedis præcepta, quapropter Canonum Statuta ab omnibus Clericis noſtræ jurisdictioni ſubjectis mandamus cuſtodiri.

Inſuper etiam Statuta noſtra Synodalia debite obſervari: præterea conſtitutiones, ſtatuta & conſuetudines contra Eccleſiæ libertatem introductas penitus deleri præcipimus,

Decernentes Scriptores Statutorum ipſorum nec non Poteſtates, Conſules, Rectores, & Conſiliarios locorum, ubi de cætero hujuſmodi ſtatuta & conſuetudines editæ fuerint vel ſervatæ; ipſo facto ſententiam Excommunicationis incurrere.

De Reſcriptis & Commiſſionibus.

Ex injuncto Nobis Paſtorali Officio inducimur, quatenus uſum falſarum literarum reſtringamus; quapropter ſtatuimus, ne aliquis noſtræ jurisdictioni ſubjectus per literas quaſcunque, etiam bullatas, tanquam Apoſtolicas, in Judicem, & Conſervatorem, aut Commiſſarium, vel Executorem in gratioſis, & juſtitiæ negotiis, tanquam delegatus Judex, Conſervator, Commiſſarius aut Executor requiſitus hujusmodi literas recipiat, ſeu eas exequatur vel exequi faciat aut procuret, ſeu procedat vigore earundem; niſi hujusmodi literæ per Nos vel Vicarium noſtrum viſæ, examinatæ, & absque falſitate juſtæ, legitimæ & rationabiles fuerint approbatæ: idem decernimus obſervandum circa mandata citationum ſeu edicta quorumcunque Judicum extraneorum.

De Renuntiatione.

Nullus ſub pœna ſuſpenſionis (quam in rebelles ferimus) Eccleſiaſticum Beneficium dimittere, vel recipere ſine noſtra authoritate præſumat: ſed ſi quis Beneficium Eccleſiaſticum, quod obtinet, reſignare velit, reſignationem ad manus noſtras ſeu Vicarii noſtri cum juramento, quod non intervenerit Simoniaca pravitas, per ſe aut Procuratorem ſuum omnino faciat. Non tamen intendimus aliis Prælatis, quibus inſtitutio Canonica ex privilegio aut conſuetudine competit, præſenti ſtatuto derogare. Dummodo Nobis de eorundem privilegio & jure legitime conſtet.

De Qualitatibus Ordinandorum.

Cum ſanctius ſit, in Eccleſia DEI paucos bonos, quam multos malos habere miniſtros, qui digne poſſint Dominica Sacramenta tractare; quare ſtatuimus, ut de cætero ad Sacros Ordines aſſumantur viri idonei, in Divinis Officiis, Eccleſiaſticisque Sacramentis exercitati, quique doctrina, Lectionibus, Pſalmis, Hymnis, Canticis jugiter imcumbant, doctrinæque gratiam populis adminiſtrent. Inſuper noverint univerſi ad Sacros Clericorum ordines promoveri cupientes, quod ſi quis aliquem ex defectibus vel impedimentis infraſcriptis habet, vel patitur, tenetur Dominis Examinatoribus pandere talem defectum, ſub periculo animæ ſuæ ac ſub pœna ſuſpenſionis ab ordine, quam ſi ſic impeditus ordinem ſuſceperit, ipſo facto incurrat: imprimis, quod ordinandus ſit ætatis ſufficientis, in Sacerdotio videlicet in viceſimo quinto: in Diaconatu vigeſimo, in Subdiaconatu decimo octavo annis. Inſuper ad Sacros Ordines non accedant ſervus, vel ad ratiocinia obligatus, niſi libertati reſtitutus, vel abſolutus fuerit. Item nullus, qui cum aliqua contraxit, vel ſe deſponſavit per verba de præſenti. Item nullus apoſtata, ſeu bigamus, aut excommunicatus, ſuſpenſus, vel irregularis. Nullus Simoniacus, nullus, niſi baptizatus & confirmatus. Item nullus, niſi Diœceſanus, vel ſi alterius Diœceſis fuerit, cum licentia ſui Ordinarii. Item nullus epilepticus, vel aliquo membro mutilatus, ſeu corpore vitiatus, aut aliqua alia infirmitate incurabili prægrava-

Digitized by Google

gravatus; item nullus per ſaltum ad duos ordines una vice. Neque illegitimus, aut alias ex aliquo crimine infamis, ſeu inhabilis, niſi ſuper hoc cum eo fuerit diſpenſatum. Nullus denique ſine titulo ſufficienti; de quo Nobis, aut Vicario noſtro fidem facere tenetur. Item nullus in peccato mortali exiſtens. Volumus autem, quatenus omnes & ſinguli ordinandi ad quoscunque etiam ordines, confiteri debeant in Eccleſia Ratisbonenſi Pœnitentiario noſtro, vel ſibi adjungendis Confeſſoribus, ſub pœna repulſionis ab ordinibus.

De Sacra Unctione.

Unctionis extremæ Sacramentum pro infirmorum ſalute inſtitutum, debet a Presbyteris cum debitis ceremoniis & forma conferri, ut dum ſuper ægros hæc proferunt verba: Ungo oculos &c. ſubjungant deprecatoria & ſubſtantialia verba cum intentione miniſtrandi, videlicet: Per iſtam ſanctam unctionem, & ſuam piiſſimam miſericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquiſti per viſum, & ſic de ſingulis membris & locis inungendis. Statuimus præterea, quatenus in ſingulis Eccleſiis Parochialibus habeatur oleum infirmorum, ne propter ejus carentiam hujusmodi deficiat Sacramentum.

De Clericis peregrinis.

Quoniam Divinæ vocis oraculo Nobis injungitur, quatenus diligenter vultum ſubditorum noſtrorum agnoſcamus; & de quorum vita, moribus & converſatione, nec non aliis circumſtantiis certa notitia non habetur, ſuſtinere in Eccleſiarum regimine non debemus: præſertim de quibus hæſitatur, an ab Epiſcopis veris, Sedis Apoſtolicæ gratiam habentibus, promoti fuerint: quidam præterea in ſuis Diœceſibus (culpis eorum exigentibus) reprobati, vel ejecti, cum infames loca ſuæ conſueverint fugere nationis, ſe latenter ad Diœceſim noſtram recipiunt, & Divinis ingerunt, ac multos pravo exemplo inficiunt, & corrumpunt; quocirca univerſis Eccleſiarum Rectoribus in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna diſtricte præcipiendo mandamus, ut de cætero nullum Clericum ſæcularem aut religioſum extra noſtram Diœceſim, & ab alieno Epiſcopo promotum, ſeu alium quemcunque alienæ Diœceſis ad aliquod officium Sacerdotale celebrandum quovis modo recipiatis, niſi per Nos, aut noſtrum in Spiritualibus Vicarium examinatum & admiſſum, & quod idem de examinatione & admiſſione ejusdem per noſtras, vel dicti Vicarii noſtri literas legitimam fecerit fidem.

De Officio Vicarii.

Cum in plerisque Eccleſiis Parochialibus in abſentia Curatorum Vicarii conſtituantur, quorum officium eſt imprimis curare, quatenus ſint vigiles & ſolliciti cuſtodes animarum, earundemque ſaluti jugiter intendant, & excuſſo negligentiæ ſomno, diligentia ſedula vigilantes, animas Deo lucrifaciant. Ut autem ad curam animarum regendam viri docti, ſobrii & caſti aſſumantur, volumus, & ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ (quam ferimus in his ſcriptis) diſtricte præcipiendo mandamus, inhibentes, ut nullus ſe de cura animarum regenda quomodolibet intromittat, niſi per Nos, aut Vicarium noſtrum ſufficiens repertus, & admiſſus fuerit, literasque deſuper conſuetas receperit. Inſuper ſtatuimus, quod deinceps Clerici non ſolum, quando ad ſacros Ordines recipiuntur, vel admittuntur, ſed etiam dum Eccleſias ſuſcipiunt regendas, de ſcientia, peritia, & moribus diligenter examinentur. Et quoniam Rectores Eccleſiarum nonnunquam Vicariis ſuis relinquunt exiguam portionem, adeo quod ex ea nequeunt ſuſtentari, neque Eccleſiarum onera ferre; vel etiam ædificia ruinoſa, prout tenentur, recuperare; quapropter præſenti ſtatuto ordinamus, quatenus locationes Eccleſiarum futuris temporibus coram Vicario noſtro fiant, qui cognoſcere habebit de cauſis abſentiæ Paſtorum, & providere, quod Vicarii Eccleſiarum ſint idonei ad curam regendam, habeantque portionem ad competentiam honeſtam, qua onera incumbentia valeant ſupportare. Non tamen intendimus per hoc quoad obligationes faciendas Officiali Capituli noſtri quomodocunque derogare. Similiter ſtatuimus, & ſub pœna privationis tertiæ partis fructuum mandamus, ut Vicarii, etiam Plebani, & Beneficiati noſtræ Diœceſis domos ſuarum Eccleſiarum,

rum, & Beneficiorum competenter reficiant, ac refectas in bono ſtatu teneant, atque conſervent.

Cum vero ſit reprehenſione dignum, ut quis oves proprias deſerat, & alienas regere præſumat, idcirco volumus, quatenus cura animarum illis, qui oves proprias habuerint, in alienas minime concedatur. Inſuper Presbyteris duas recipere Vicarias prohibemus, cum ſit impoſſibile, quod ſufficienter Eccleſiis poſſint deſervire duabus. Præterea Rectores, qui matrices habent Eccleſias, a quibus dependent filiales Eccleſiæ, ſtatuant Vicarios idoneos, qui quotidie reſideant in eiſdem, & deſerviant in Divinis ac Parochianis ſpiritualia præbeant alimenta; præſertim ſi ad hoc Eccleſiarum ſuppetant facultates.

De Officio Decani ruralis.

Quoniam Decani rurales pro ſingulis Plebibus & Clericis ideo conſtituuntur, ut illorum vitam jugi circumſpectione cuſtodiant, Cleri honeſtatem, & Confratrum utilitatem procurent, exceſſus eorum referant, mandata noſtra, Vicarii noſtri, & aliorum Judicum debite exequantur, ac ſingula, quæ mandantur a Superioribus, ad notitiam Fratrum deducant: quapropter in receptionis principio jurare debent, vel ſaltem fidem dare loco juramenti, quod ſine dolo & fraude præſcriptos articulos obſervare velint, & quod Nobis, & Succeſſoribus noſtris obedientes exiſtant, Conſtitutiones Synodales per Epiſcopos Ratisbonenſes factas, & per Nos approbatas, ſeu innovatas firmiter obſervent, & ab aliis Confratribus cujuslibet Decanatus reſpective jubeant inviolabiliter obſervari. Omnes inſuper & ſingulos Decanos præſenti ſtatuto juxta Sacrorum Canonum Decreta in teſtes Synodales conſtituimus, & deputamus in finem & effectum, ut notorios exceſſus, & præſertim illos, quibus Eccleſia ſcandalizatur, quorumcunque Clericorum, infra unius menſis ſpatium a tempore notitiæ Nobis, ſeu Vicario noſtro notificent: ſi quis vero negligens in hoc repertus fuerit, ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpendatur, & Officio Decanali ipſo facto ſit privatus. Præmiſſis quoque adjicimus ſtatuendo, ut nullus in Decanum ruralem noſtræ Diœceſis electus, aut eligendus, per Nos, aut Vicarium noſtrum nondum admiſſus, & confirmatus, Officium Decani exercere, aut ſe Decanum nominare quomodolibet præſumat, ſi quis autem ſecus fecerit, ad Decanatum hujusmodi inhabilis exiſtat; volumus autem, quatenus de cætero nullus eligatur in Decanum, qui ſit aliquo crimine publico diffamatus; alioquin eligentes, ſint ea vice poteſtate eligendi ipſo facto privati. Præterea Decanis prædictis ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & beneficio diſtricte præcipimus, & mandamus, quatenus aſſumptis ſibi juratis Confratribus ſui Decanatus ſingulis annis circa Feſtum omnium Sanctorum, vel alio tempore magis congruo, omnes Confratres ſuos in unum locum convocent cauſa viſitationis habendæ, & hæc Statuta Synodalia auribus ipſorum tunc ſerioſius inculcare procurent, nec non ſuper exceſſibus eorum inquirant, & ſic inquiſitos, noſtris, ſeu Vicarii noſtri auribus deferant infra menſem. Inſuper infra octavas omnium Sanctorum Cathedralium more ſolito expoſtulent, & recipiant. Qui vero Cathedralium ſolvere tenentur, ſolutionem ipſam faciant Decano ſub pœna dupli in termino præfato, una cum ſalariis nuntiorum, ad quemlibet propterea deſtinatorum. Alioquin contra non ſolventes, tam ad pœnam dupli prædictam, quam etiam ad alia juris remedia procedi procul dubio faciemus. Quoniam (quod dolenter referimus) nonnulli Sacerdotes contra Canonum Statuta, cum ad convocationes Decanorum, vel anniverſaria Principum, exequias, vel peractiones, aut quamcunque aliam vocationem, ad collectam veniunt, ſeſe inebriare, ac alias ad bibendum cogere, & ad æquales hauſtus obligare non verentur in grave ſcandalum plurimorum, ac animarum ſuarum periculum; quapropter præſenti Statuto ſingulis Decanis in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus omnes Confratres ſuos ex parte noſtra diligenter moneant, & requirant, ne poſt peractum Divinum Miniſterium, in contemptum & irreverentiam Ordinis Clericalis ita, ut præfertur, ſe inebriare præſumant; ſed præmiſſa oratione ad neceſſariam refectionem ad prandium, & tabulas diſcrete reſideant; nec

nec plauſus & riſus inconditos, fabulasve inanes, aut turpes jocos, ibidem referant, ſed unus ipſorum aliquis de ſacris literis ad menſam legat: poſt refectionem vero exemplo Dominico Hymnum ſive gratias dicat, & ſe omnes contineant maxime in talibus locis, ut non vituperetur illorum miniſterium. Si vero quenquam hoc præſens noſtrum Statutum violare (ad denuntiationem Decani, quam intra menſem ſub pœna ſuſpenſionis facere tenetur) compertum fuerit, volumus eundem digna animadverſione ad arbitrium Vicarii noſtri quam acerrime puniri.

Decanis etiam in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus, quatenus in ſingulis convocationibus collecturam fabricæ Eccleſiæ Ratisbonenſis diligenter promoveant, faciantque a Confratribus ſuis eandem cum diligentia temporibus conſuetis ſimiliter promoveri. Item quia ſæpe contingit res & bona decedentium Sacerdotum diſſipari, antequam certa ad Nos de eorum obitu poteſt devenire notitia; eapropter univerſis & ſingulis Decanis noſtræ Diœceſis committimus, eisque ſub excommunicationis pœna mandamus: quatenus ſtatim, poſtquam de alicujus Sacerdotis obitu eis conſtiterit, authoritate noſtra omnia bona mobilia & immobilia, ſive contingat hujusmodi Sacerdotes teſtatos, ſive inteſtatos decedere, ſub Eccleſiaſtico ponant arreſto: per hoc enim intendimus ultimas voluntates decedentium Clericorum (quatenus debite exequantur) manutenere, & Eccleſiarum commoditati providere. Et ne invaſores hujusmodi rerum, tanquam ſacrilegi, impuniti evadant; eos omnes & ſingulos arreſta hujusmodi violantes, ex nunc, prout ex tunc ſententiam excommunicationis incidere volumus ipſo facto, quam etiam in contra facientes ferimus in his ſcriptis, a qua abſolvi non poſſint, niſi reſtitutione ſufficienti facta, & de licentia noſtra ſpeciali. Mandantes etiam taliter excommunicatos publice denunciari, donec meruerint abſolutionis beneficium obtinere. Decani vero, qui in præmiſſis negligentes extiterint, a Nobis impuniti non evadent.

Et poſtremo, quoniam nonnulli prætextu literarum Apoſtolicarum, quas ſe impetraſſe mentiuntur, Eccleſiaſtica Beneficia pro tempore vacantia, etiam nonnunquam incompatibilia, ſine diſpenſatione, propria authoritate, ſeu verius temeritate, occupare præſumunt in animarum ſuarum grave periculum: alii vero Vicario, ſeu proviſorio nomine, non obtenta a Nobis animarum cura, Eccleſias regunt; Nos volentes hujusmodi periculis animarum obviare, ſtatuimus & ordinamus, ut quilibet Decanus, ſeu locum ejus tenens, in proxima Confratrum convocatione, poſt publicationem præſentium, omnes ſuos Confratres, cæterosque Presbyteros ſæculares & religioſos, infra ſuum Decanatum, Beneficia Eccleſiaſtica inofficiantes, de quorum titulis, inveſtituris, diſpenſationibus, & animarum cura ſibi non conſtat, ad oſtendendum reſpective inveſtituras, titulos, diſpenſationes, & curæ animarum commiſſiones, infra quindecim dierum ſpatium, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, auctoritate noſtra requirat, & poſt lapſum hujusmodi termini rebelles, ſive contumaces, ſuſpenſos in ſcriptis denuntiet, ac de cætero nullum ad inofficiandum aliquod Beneficium in ſuo Decanatu, niſi prius viſis literis inveſtituræ, curæ, ſeu diſpenſationis hujusmodi, quovis quæſito colore admittat. Quod ſi Decanus quempiam literas ſuas, ut præfertur, non oſtendentem, in regimine Eccleſiaſtici Beneficii ſcienter & malitioſe tolerare præſumpſerit, ipſum, ut ſupra narratur, non ſuſpendendo, ex tunc quindecim diebus a tempore notitiæ elapſis, Decanus ipſe ſuſpenſionis ſententiam incurrat ipſo facto. Sit autem forma ſuſpenſionis, quam Decani in ſcriptis ferant, hæc videlicet: *Quia tu ſub pœna ſuſpenſionis monitus, ut titulum tui Beneficii, vel ſimile, ſecundum exigentiam oſtenderes infra quindecim dierum ſpatium; hujusmodi mandato non paruiſti: idcirco authoritate mihi commiſſa, te in his ſcriptis a Divinis ſuſpendo, & ſuſpenſum denuntio in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

De Majoritate & Obedientia.

Cum Sacris Canonibus ſit inſtitutum, quod, ſi quis contra Decretum Epiſcopi venerit, ab Eccleſia abjiciatur; quare volumus præſentes noſtros Synodales

dales Canones ab omnibus debita obedientia ſervari. Inſuper quoniam nonnulli Abbates & Prælati, Nobis Diœceſana lege ſubditi, prætereа etiam exempti, habentes tamen populum, & curam animarum, nec non Eccleſias Parochiales; ad Synodum, viſitationes, & convocationes Decanorum (in quibus hæc noſtra Statuta Synodalia, & alia Mandata noſtra pro tempore publicantur) contra Canonicas Sanctiones venire contemnunt: quos tenore præſentis Statuti ad debitam obedientiam requiſitos eſſe volumus. Mandantes, quatenus per ſe, eorumque proviſores, quibus animarum cura a Nobis eſt commiſſa, ad hujusmodi convocationes accedant; alioquin contrafacientes ad obedientiam Nobis exhibendam canonice compellere curabimus.

De Judiciis.

Officii noſtri debitum (quo ſumus univerſis noſtræ jurisdictioni creditis in juſtitia debitores) exigit, & ad hoc potiſſimum nos inducit, ut Eccleſiaſticæ libertatis auctoritatem præſervemus, ac etiam opportunæ proviſionis adhibeamus remedia, per quæ jus ſuum quisque conſequi valeat. Sane multorum clamoribus, & fide dignorum relatione non ſine perturbatione mentis noſtræ accepimus, qualiter nonnulli laici propter potentiam & crudelitatem ſint adeo perverſi, quod conantur impedire & turbare Jurisdictionem Eccleſiaſticam, prohibendo, ne quis cauſas ſuper decimis, & cenſibus, ac bonis Eccleſiarum, nec non matrimoniis, & generaliter ad forum Eccleſiaſticum de jure vel conſuetudine pertinentes, coram Eccleſiaſtico Judice tractet, judicium, & juſtitiam libere quærat: præterea nuntios, ſeu curſores, judiciales literas deferentes verbis opprobrioſis, & quandoque verberibus, afficiunt, in non modicam libertatis Eccleſiaſticæ contumeliam & jacturam: unde juſtitia retardatur, authoritas Eccleſiæ vileſcit, mandataque noſtra, & judicium contemnuntur. Nos igitur cupientes, quantum cum Deo poſſumus, huic morbo, ne amplius invaleſcat, opportunam medelam adhibere, conſiderantesque, malitiis hominum non eſſe aliquatenus indulgendum, ut tamen, qui moribus propriis, ac nulla conſcientiæ caſtigatione corriguntur, ſaltem Eccleſiaſticæ & Canonicæ vindictæ perfodiantur aculeis; omnes & ſingulos Jurisdictionem Eccleſiaſticam, ut præfertur, impedientes, excommunicationis ſententiam incurrere decernimus ipſo facto, a qua, niſi tam Judici cujus cognitio fuerit impedita, vel jurisdictio turbata, quam parti, quæ in proſecutione ſui juris fuit ſuſpenſa, de injuria, damnis, & expenſis, ac intereſſe, prius per eosdem integre fuerit ſatisfactum, & absque conſenſu noſtro ſpeciali, nullatenus abſolvantur. Mandamus inſuper ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, quatenus præſentem Conſtitutionem noſtram ad minus ſemel in anno populo publicent, & inſinuent; ne aliquis poſſit in his ignorantiam allegare. Inhibemus etiam, & ſub pœna excommunicationis interdicimus tam Clericis, quam laicis noſtræ jurisdictioni ſubjectis, ut nullus contra ſacros Canones de cauſis matrimonialibus cognoſcere, concordare, ſeu definire qualitercunque præſumat; ſed easdem cauſas ad Officialem Capituli noſtri remittat indilate. Confeſſores quoque & Curati quamprimum de cohabitatione, vel etiam matrimoniorum ſuorum Parochianorum, utrum de jure ſubſiſtere poſſit, dubium emerſerit, eosdem ſpecifice moneant; ut infra duos menſes proximos pro deciſione recipienda Officialem prædictum accedant, & cauſam hujusmodi uſque ad finem proſequendam ſententiam deſuper obtineant; alioquin contemptores eosdem per Sacramentorum ſubtractionem, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ denegationem arceantur: ipſi quoque Presbyteri, qui taliter non monendo proceſſerint, pœnas Canonicas non evadent.

Licet illorum, qui occulto Dei judicio aſſeruntur lepræ morbo percuſſi, ſeparatio a communione hominum, majoribus gradibus Eccleſ. ſecundum Medicorum examen duntaxat ſit credita; frequenti tamen querulantium aſſertione percepimus, pleroſque innocenter ſeparatos, alios ſeparandos collectos. Quare præſenti ſtatuto ſub excommunicationis pœna inhibemus, quod nullus deinceps ſive Clericus, ſive laicus, quemcunque hominem quovis modo, vel forma, ſua temeritate audeat judicare lepro-

proſum, vel ab hominum communione ſeparare: ſed univerſis in Diœceſi noſtra degentibus firmiter præcipimus, ut ſuborta contra aliquem fama, quaſi lepræ morbo ſit percuſſus; talem ad ſummum Scholaſticum Eccleſiæ noſtræ majoris remittat, tanquam ad Sacerdotem Leviticum, per ipſum amplius medicorum examini ſubjiciendum, ac prout caſus exegerit, judicandum. Nolumus etiam aliquem ad leproſaria Diœceſis noſtræ qualitercunque admitti, niſi, ut præfertur, judicatus fuerit, literasque deſuper conſuetas obtinuerit.

De Foro competenti.

Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, duximus ſtatuendum, ne Prælatus, ſeu quivis alius Clericus, alium Prælatum, ſive Clericum, aut etiam laicus quamcunque aliam perſonam Eccleſiaſticam coram ſæculari Judice trahere, vel convenire: aut tractus, vel conventus, ſponte & judicialiter, niſi in caſibus de jure conceſſis, præſumat reſpondere; alioquin tam trahentes, quam tractos, ultra pœnas contra tales a jure promulgatas, excommunicationis ſententiam decernimus incurrere ipſo facto, quam etiam pœnam ad Judices ipſos forenſes, qui Clericos coram ſe experiri cogunt, extendi volumus. Citati vero taliter debent absque mora ad Nos, vel noſtrum in Spiritualibus Vicarium habere recurſum, ad impetrandum remiſſionis literas, vel aliter, prout expedire cognoverimus, eis providendum. Statuimus etiam, ne Judices Eccleſiaſtici ſe de cauſis, quas laici habent inter ſe, niſi tales eſſent, quod ad forum Eccleſiaſticum de jure pertineant, aliquatenus intromittant; ne ex hoc ſæculare judicium (quod eſſet valde incongruum) enervetur. Sed quoniam dubitationes inſurgunt, videlicet, quæ cauſæ debeant ad forum Eccleſiaſticum pertinere, ſequentes caſus duximus annotandos, ne tam Judex Eccleſiaſticus, quam ſæcularis, per ipſorum ignorantiam ſe valeant excuſare.

Imprimis omnes invaſores Eccleſiaſticarum rerum, ſeu perſonarum, religioſorum locorum, ſub Eccleſiaſtico Judice conveniuntur.

Item cauſæ ruſticorum vel ſervorum Eccleſiæ.

Item cauſæ publice pœnitentium.

Item cauſæ pupillorum, viduarum, & miſerabilium perſonarum.

Item cauſæ peregrinorum.

Item, quando Judex ſæcularis juſtitiam reddere negligit.

Item in crimine ſacrilegii, uſurarum, hæreſis, Simoniæ, excommunicationis, adulterii.

Item cauſæ matrimoniales, dotis, & ſuper decimis, oblationibus, & cenſibus Eccleſiarum.

Item cauſæ nativitatis, Beneficiales, Juris patronatus, rapinæ, ratione peccati, & voti fracti, pretii deſerviti. Item ratione Juramenti.

Item, quando aliqua pars fuerit Eccleſiaſtica, etiam ſuper re profana, niſi in caſibus a jure conceſſis, coram Eccleſiaſtico Judice tantum reſpondebit.

De Fide Inſtrumentorum.

Cum ſæpe ex Notariis incognitis & imperitis grandia pericula conſueverint evenire; mandamus, quatenus perſonæ gerentes ſe pro Notariis, ſeu Tabellionibus publicis in Diœceſi noſtra, in judicio, vel extra nullatenus admittantur, nec eorum inſtrumenta tanquam publica recipiantur; niſi coram Vicario noſtro de eorum officio faciant plenam fidem, & alias idonei reperiantur, literasque deſuper obtinuerint fide dignas.

De Sententia & re judicata.

Intelleximus, quod interdum Eccleſiarum Rectores cum ſubditis ſuis in cauſis matrimonialibus, cum dependentiis & connexis, ad Judicem Capituli noſtri adveniunt, & latis ſententiis definitivis, prætendentes ſufficere, quod lectioni ſententiæ interfuerint, partes jubent ſine literarum expeditione recedere: contingit quoque, quod latis hujusmodi ſententiis, partes Plebanos ſuos, & alios, decipere volentes, aſſerunt, eas aliter eſſe latas, quam veritas exiſtit, & cum iterum ad Conſiſtorium prædictum redeunt, contrarias reportant ſententias: Et quia procul dubio propter temporis diuturnitatem de ſententiæ hujusmodi tenore ſine literis ita præciſe conſtare non poteſt, & eveniunt exinde ſcandala, ac animarum non modica pericula.

 Nos

Nos volentes illis occurrere, præſenti Edicto diſtricte inhibemus, ne de cætero Rectores Eccleſiarum, vel alii Presbyteri, quamcunque ſententiam, præſertim in cauſa matrimoniali, ubi periculum vertitur animarum, latam, exequi, vel publicare præſumant; niſi literas deſuper habeant patentes, & expeditas. Decernimus quoque, partibus aſſerentibus, ſententias pro matrimonio, vel contra latas, absque earundem ſententiarum literis debite ſigillatis, credi non debere: & nihilominus eosdem aſſerentes a Sacramentorum communione (mortis articulo ſalvo) excludendos; donec & quousque ſententias hujusmodi ſcriptas, & debite ſigillatas, curaverint exhibere. Rectores autem & Plebanos eosdem, ſi quamcunque ſententiam, priusquam illam, ut præfertur, expeditam & ſigillatam receperint, exequi præſumpſerint, per integrum menſem fructibus Eccleſiarum ſuarum careant, & niſi poſt lapſum hujusmodi menſis errorem ſuum correxerint, ipſos ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpendimus ipſo facto.

De Vita & Honeſtate Clericorum.

Cum in Clericis & Eccleſiaſticis perſonis vigere debeat vitæ honeſtas, morum maturitas, & gravitas tam verbo, quam exemplo, nec ullum levitatis indicium in eis apparere; quidam tamen plus cum his, qui in mundo, & ad ſimilitudinem laicorum, quam cum his, qui in ſortem Domini recepti ſunt, vivere, & ſe eis conformare ſatagunt. Quapropter ſtatuimus, atque mandamus, quatenus Clerici de cætero officia, ſeu ſæcularia commercia non exerceant, maxime inhoneſta; ſed victu, geſtu, ac circumſtantiis ſtatus ſui honeſte ſe habeant, & a ſpectaculis publicis abſtineant; ne propter ipſos nomen Eccleſiaſticum inter laicos blaſphemetur: ad aleam, & taxillos, ſeu chartas non ludant; ne de patrimonio Crucifixi ſe faciant inimicos crucis Chriſti: in conviviis ſuis privatis, & convocationibus publicis, modeſtiam, & mediocritatem obſervent, Coronam habeant competentem, clauſa deſuper deferant indumenta, nimia brevitate & longitudine non notanda: pannis rubeis, & viridibus, aut albis, non utantur. Diſcoopertis capitibus in plateis non vadant, non vagis oculis, non effræni lingua aut petulanti, fluidoque geſtu incedant, ſed pudorem & verecundiam mentis ſimplici habitu, inceſſuque oſtendant, quatenus per decentiam habitus extrinſeci intrinſeca morum honeſtas oſtendatur: quicunque autem veſtem, ut præfertur, prohibitam temere deferre præſumpſerit, veſtem ipſam perdat. Inſuper omnes Clerici tabernas publicas, niſi in itinere conſtituti, ſub pœna arbitraria prorſus evitent, & ſuperfluitatem indebitam reſecantes, ebrietatem omnium vitiorum fomitem & nutricem fugiant diligenter.

De Cohabitatione Clericorum & Mulierum.

DECRETUM CONCILII BASILIENS.

Quicunque Clericus, &c. *Vide ſupra pag. 68. hujus Tomi: ubi Decretum hoc integrum allatum fuit.*

Licet itaque per præfatum Decretum Concilii Baſilienſis, ac etiam Sacrorum Canonum Conſtitutiones ſalubriter ſit proviſum, ne Clerici concubinas tenere, vel ſecum habere præſumant; quidam tamen Clerici, laſciviam ſuam magis, quam decreta hujusmodi ſequentes, nec pœnas formidabiles advertentes, concubinas publice tenere adeo inverecunde præſumunt; quod quidam cæcitate mentis, neque ſcandalum, neque peccatum eſſe putant, & indies tamen cum Juda ſe Altari ingerunt, licet in ſtatu pœnitentiæ (quamdiu concubinas retinent) ſtare non poſſint; ſed eorum pravo exemplo multos quotidie inficiunt & corrumpunt. Cum autem talia nequeamus, neque debeamus conniventibus oculis præterire; conſiderantes, quod plures pœnarum gravitas, quam Dei timor arcere ſolet a voluntate peccandi: ac ſummis deſideriis affectantes, quatenus hoc peſtiferum vitium concubinatus non ſolum ex uſu, ſed etiam mentibus hominum penitus evellatur: volentes præterea, Decretum Sacri Concilii Baſilienſis, uti tenemur, exequi; Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærendo ſtatuimus & mandamus, quatenus omnes & ſinguli Clerici concubinas, aut quascunque alias mulieres de

de incontinentia ſuſpectas, etiam cum pueris, ſi quos ex eiſdem procreaverint, infra triginta dierum ſpatium poſt publicationem præſentium eis factam (quorum triginta dierum decem pro primo, decem pro ſecundo, & reliquos decem dies pro tertio & peremptorio termino, ac monitione Canonica eis, & cuilibet ipſorum aſſignamus) veraciter & ex toto a ſe repellant & rejiciant, nec eas ſic rejectas, aut alias quaſcunque de incontinentia ſuſpectas, in domibus propriis, ſeu vicinis, habere & nutrire, ſed neque ipſos pueros, ſeu ſic ſuſpectas, ad ſe redire, ſeu accedere permittant. Alioquin tales, qui infra dictum tempus concubinas non dimiſerint, aut rejectas ad ſe redire permiſerint, quarta parte fructuum unius anni, quos de beneficiis, quæ obtinent, percipiunt, ſint ipſo facto privati: ſi vero Beneficiati non fuerint, quarta parte obventionum, quam de quocunque ſtatu Eccleſiaſtico percipere habent, ſint privati, vel ſaltem pœna arbitraria puniantur; ſi qui vero adeo indurati, nec Deum timentes, nec metu pœnarum hujuſmodi mandatis noſtris obediverint, ac moniti ex ſuperabunti, non deſtiterint; ab officio, & beneficiis ſuis ſuſpenſos declarari, declaratosq; publice denuntiari faciemus.

Intimantes nihilominus eiſdem Clericis concubinariis præſentibus, & futuris, quod, quicunq; hujuſmodi ſententias ſuſpenſionis & pœnas contemnere præſumpſerint, in rebellioneq; continua ultra triginta dies alios temere perduraverint; quod Nos contra præſumptores eoſdem etiam ad excommunicationis, & deinde, exigente contumacia, ad privationis beneficiorum; & alias graviores pœnas, prout protervitas eorum poſtulabit, jurisque ac rationis ordo dictaverit, per Nos, aut noſtrum in Spiritualibus Vicarium procedemus, & procedi faciemus. Præterea cum Clerici concubinarii notorii ſint ipſo jure ab officiis & beneficiis ſuis ſuſpenſi quoad ſe, & alios; quapropter eiſdem diſtricte præcipiendo mandamus, ne ſe Divinis ingerant: alioquin miniſtrando in ſacris Ordinibus, eoſdem irregularitatem declaramus incurrerre ipſo facto, a qua, niſi per Sedem Apoſtolicam, non poterunt liberari.

Poſtremo ſtatuimus, & univerſis veris Paſtoribus diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus de vita & converſatione moribus ac idoneitate Vicariorum ſuorum, antequam Nobis præſententur, diligenter inquirant.

Ipſis etiam præſentatis & admiſſis, ſimiliter omni anno de vita & converſatione ipſorum inquirere non omittant, & eos, quos vitio incontinentiæ laborare, ac concubinas tenere invenerint, a tempore, quo exceſſus hujuſmodi ad eorum pervenerint notitiam, noſtris aut Vicarii noſtri auribus deferant infra menſem. Alioquin ipſis Paſtoribus privilegium a Nobis conceſſum, præſenti ſtatuto revocamus, & nihilominus contra ipſos ad pœnam ſuſpenſionis a Divinis, quantum de jure poterimus, procedemus.

De Clericis non reſidentibus.

Cum in Lateranenſi Concilio provide ſtatutum ſit, quatenus Eccleſiæ (præſertim, quibus cura imminet animarum) perſonis idoneis, qui reſideant, ut curam valeant per ſe ipſos exercere, tantummodo conferantur; quapropter omnes & ſingulos Parochialium Eccleſiarum Rectores præſenti Conſtitutione ad reſidentiam perſonalem requirimus & citamus, niſi forte vel propter ſtudium literarum, vel ex aliis honeſtis cauſis a Nobis, aut Vicario noſtro meruerint licentiam obtinere ſpecialem. Idem etiam decernimus in beneficiis non curatis ſtatuendum. Et idcirco, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, diſtricte inhibemus, ut nullus Beneficiatus noſtræ Diœceſis ab Eccleſia, ſeu beneficio ſuo, ad quam, ſeu quod intitulatus exiſtit, ſe abſentare velit, niſi noſtra aut Vicarii noſtri licentia obtenta, non obſtantibus quibuſcunque conſuetudinibus, confirmationibus beneficiorum, ac aliis forſitan in contrarium facientibus.

De Præbendis, & conceſſione earundem.

Grave nimis & abſurdum, quod quidam Eccleſiarum Prælati, & alii ſæculares ac Religioſi, cum poſſint viros idoneos ad Eccleſiaſtica Beneficia & Ordines ſacros præſentare; aſſumere & promovere non verentur indignos & igna-

Digitized by Google

ignaros, quibus nec morum honeſtas, nec literarum ſcientia, neque ætatis maturitas ſuffragantur. Unde quanta exinde Eccleſiis damna proveniant, nemo ſanæ mentis ignorat. Ex hoc enim ſtatus Eccleſiaſticus deformatur, ſalus animarum negligitur, & alia plura mala & ſcandala ſequuntur. Volentes igitur huic morbo mederi, præcipimus, ut prætermiſſis indignis idonei ad Beneficia Eccleſiaſtica & Ordines ſacros præſententur, qui Deo & Eccleſiis velint & valeant gratum efficere famulatum: contrarium vero præſumentes pœnis, a ſacris Canonibus inſtitutis, decernimus juſtitia mediante puniendos, inhibentes Vicario noſtro in Spiritualibus, qui eſt, & qui pro tempore erit, ac aliis quibuscunque, ne aliquos ſæculares vel etiam regulares ad Beneficia Eccleſiaſtica, præſertim quibus cura imminet animarum, admittant, ſeu inſtituant, vel ad Sacros Ordines promoveant, ſeu promoveri permittant; niſi prius tales de & ſuper ſcientia, moribus, ætate, ac cæteris de jure neceſſariis fuerint examinati, & idonei reperti. Quod ſi ſecus incaute fuerit ab aliquo præſumptum, non ſolum dejiciendus indigne promotus: verum etiam promovens indignum animadverſione condigna puniendus erit. Denique prohibemus in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, nec non ſub obteſtatione Divini Judicii, ne Sacerdotes, & aliæ Eccleſiaſticæ perſonæ a Patronis Eccleſiarum ad beneficia vacantia nomine & vice alicujus minoris aut impuberis, vel alterius non idonei, ſe faciant pro veris Rectoribus præſentari; quoniam ex illo execrabili abuſu Eccleſia Dei, & animæ fidelium damnabiliter decipiuntur, ipſa quoque Eccleſia Simoniaca inficitur pravitate, cum ipſi minores ſeu impuberes, ac alias minus idonei, proventus beneficiorum ſibi retinere præſumunt, ac ipſos inſtitutos ſub pacto ad reſignandum (poſtquam ad ætatem legitimam pervenerint, aut alias idonei fiant) aſtringunt contra Canonicas Sanctiones: cum autem in talibus omnis pactio, aut conventio ceſſare debeat; volumus, quod ſi qui hactenus taliter præſentati fuiſſent fraudulenter, eadem beneficia reſignent, quod eis ſub prædictis pœnis firmiter præcipimus & per præſentes.

De Inſtitutionibus.

Quoniam a Sanctorum Patrum & inſtitutionibus alienum, & Eccleſiaſticæ contrarium honeſtati, quod Clerici Eccleſiaſtica Beneficia nonnunquam ſine titulo Canonico, & abſque conſenſu, ſeu inveſtitura noſtra ordinaria, propria authoritate recipiunt, aliquando ad ſolam voluntatem Patronorum; eapropter ex Officio Nobis commiſſo tam in illos, qui Eccleſiaſtica Beneficia taliter occupata ultra novem dierum ſpatium (quem terminum eiſdem pro Canonica admonitione peremptorie aſſignamus) ſcienter detinent, quam etiam in eos, qui de cætero talia occupare præſumpſerint, excommunicationis ſententiam ferimus in his ſcriptis, a qua ſine ſpeciali noſtra licentia minime abſolvantur. Inſuper volumus, quatenus omnes & ſinguli Clerici noſtræ jurisdictioni ſubjecti, poſtquam Beneficia Eccleſiaſtica authoritate Apoſtolica obtinent, teneantur infra ſpatium unius menſis Nobis, aut Vicario noſtro de eorundem jure & titulo legitimam facere fidem, ſub pœna arbitraria, propterea eis, niſi id fecerint, infligenda. Idem etiam decernimus ſtatuendum de illis, qui plures dignitates vel Eccleſias, quibus cura animarum imminet, cum diſpenſationibus Apoſtolicis obtinent, quatenus hujusmodi diſpenſationes, vigore quarum Eccleſias, Perſonatus ſeu dignitates easdem ſe tenere aſſerunt, pariter infra menſem noſtro, aut Vicarii noſtri arbitrio exhibeant.

Ut Beneficia Eccleſiaſtica ſine diminutione conferantur.

In quibusdam locis laici Fundatores, ſive Patroni Eccleſiarum, vel hæredes ipſorum, poteſtate, in qua Eccleſia hucusque eos ſuſtinuit, abutuntur: nam partem decimarum, vel aliarum obventionum in Beneficiis, in quibus jus obtinent Patronatus, ſibi retinent ex pacto, cum præſentant Clericos ad eadem; unde Nos ad hujusmodi malam perniciem extirpandam ſtatuimus, quod ſi tales Clerici, ſe de portione debita ſpoliari videntes, ad Nos, vel Vicarium noſtrum non detulerint, ſint ipſo facto ſuſpenſi, & nihilominus eisdem Beneficiis priventur, aliisque Presbyteris idoneis provideatur de eisdem. Si vero ad Nos detule-

tulerint quæſtionem, ipſum Patronum per cenſuram Eccleſiaſticam ab hujuſmodi moleſtatione compeſci volumus, & demandamus. Adjicientes nihilominus, quod ſi in hoc Patronus extiterit pertinax, ad præſentationem talis Beneficii nullatenus admittatur.

De rebus Eccleſiæ non alienandis.

Diſtrictius inhibemus, ne Abbas, Abbatiſſa, vel quicunque Prælatus, aut Clericus obliget, vel quocunque obligationis titulo ab Eccleſia transferat, vel commutet Eccleſiarum poſſeſſiones, decimas, vel quascunque res alias: ſed neque bona Eccleſiarum in uſumfructum, ſeu Emphyteuſin perpetuo concedat, aut Præbendas vendat laicis, vel aliis, quod vulgariter Leibgeding appellatur, niſi ex certa ſcientia noſtra, & juxta formam in Canonibus comprehenſam. Si vero quisquam contractum hujusmodi fecerit, eum a perceptione fructuum ſuæ dignitatis, vel beneficii, quod obtinet, decernimus ſuſpendendum. Inſuper edicto perpetuo inhibemus, & inviolabiliter obſervari volumus, quod nullus Clericorum, cujuscunque gradus, ſeu dignitatis exiſtat, Calices, libros, ornamenta, & alia utenſilia quæcunque, ad Divinum cultum ſpectantia, diſtrahere, obligare, ſeu alienare præſumat, noſtra, ſeu illorum, quorum intereſt, licentia non obtenta; alioquin tales noverint, ſe ipſo facto ſententiam ſuſpenſionis a Divinis incidiſſe. Si quis vero monitus non reſtituerit Eccleſiæ, quæ Eccleſiæ ſunt; is noverit ipſo facto ſe ſententiam excommunicationis incurriſſe. Statuimus etiam, ne aliquis Procurator, vel œconomus Parochialis, aut filialis Eccleſiæ (qui vulgariter Kirchprobſt dicitur) cum bonis Eccleſiaſticis ſub nomine Sanctorum, & Patroni illius Eccleſiæ, contractus illicitos ulterius exercere præſumat; alioquin ex nunc talem a perceptione corporis Chriſti ſuſpendimus ipſo facto. Præterea intelleximus, qualiter hujusmodi œconomi, vel vitrici Eccleſiarum, reditus, qui Eccleſiis & luminaribus attinent, ad ſuos conferunt uſus, & in alias transferunt perſonas, res & bona Eccleſiarum alienando: quibus ſub excommunicationis pœna diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus de omnibus & ſingulis perceptis, vel quæ percipere potuerunt, ſingulis annis coram Plebano loci, & duobus, vel tribus de plebe, faciant rationem; alioquin per Plebanos ad reddendas rationes per Sacramentorum ſubtractionem, & alia juris remedia, compellantur. Sed quoniam nonnulli vitrici, cum rationes hujusmodi facere conſueverunt, larga convivia præparant cum incommodo & jactura Eccleſiarum: aliquando etiam per poteſtatem ſæcularem ad hujusmodi ſuperfluas expenſas faciendas compelluntur; quapropter tam Judicibus ſæcularibus, & aliis quibuscunque, quam ipſis Vitricis, ſive fabricæ Magiſtris, & Plebanis, ſub pœna ſuſpenſionis a perceptione corporis Chriſti, pariter inhibemus; ne hujusmodi expenſas ſumptuoſas cum detrimento Eccleſiarum faciant, ſeu fieri procurent. Injungimus præterea præfatis Adminiſtratoribus, Vitricis, ſive Magiſtris fabricæ, quatenus in ſuis officiis fideles exiſtant, velut Deo, cujus res tractant, rationem reddere habeant: quodque diligenter attendant circa domorum Dei ædificationes, & ornamentorum defectus; ut juxta eorum facultatem & qualitatem decorentur. Si vero quisquam ex præfatis Magiſtris fabricæ, aut Vitricis, negligens repertus fuerit, vel ſingulis annis rationem reddere recuſaverit; hunc debeat & poſſit Plebanus, ſeu Rector Eccleſiæ, infra cujus limites hoc contingit, per Sacramentorum ſubtractionem pariter conſtringere, vel ad noſtram, vel Vicarii noſtri audientiam remittere. Volumus autem præſentem noſtram Conſtitutionem ad minus ſemel in anno populo publicari.

De Teſtamentis.

Quia circa Clericorum teſtamenta, & illorum executiones ſæpe fraudes committuntur, bonaque per eos relicta ad uſus non deſtinatos, vel alias inutiliter diſpenſantur; quapropter Nos, quibus ex officio proviſio circa hæc merito incumbit, remedium ponere volentes, ſtatuimus, ut quicunque de executionibus teſtamentorum, vel diſpenſatione bonorum per Clericos decedentes relictorum, ſe intromittere velit, teneatur infra menſis ſpatium de ſua conſtitutione fidei commiſſaria, vel executoria ultimæ volun-

voluntatis, coram Nobis, aut Vicario noſtro, plenam & idoneam facere fidem, antequam manum apponat ad exequendum, vel relicta bona defuncti Clerici diſpenſandum. Inventarium etiam ſub manu autentica, vel in præſentia duorum teſtium, fide dignorum, de bonis relictis & inventis omnino conficiat, obtineatque teſtamentum hujusmodi a Nobis confirmari, ac poſt lapſum anni, a morte teſtatoris computandi, ſimiliter infra unius menſis ſpatium, Nobis, aut Vicario noſtro, integram de inventis, perceptis & diſtributis faciat rationem. Si quis vero aliter & præmiſſis non obſervatis, bona cujuscunque Clerici diſpenſare præſumpſerit; Fiſco noſtro in ſumma quinquaginta florenorum mulctandus exiſtat. Quod autem præmiſſa firmius obſerventur, mandamus, ſtatutum noſtrum, ſupra de officio Decani propterea editum, diligenter practicari. Ad aures noſtras per clamoroſam inſinuationem multorum devenit, quod nonnunquam Patroni, Eccleſiarumque Advocati, Judices, & præcones, res & bona decedentium Clericorum occupant, volentes ab inteſtato ſuccedere pro ſuæ voluntatis arbitrio; quare provide duximus ſtatuendum, quod nullus Eccleſiaſticus vel ſæcularis, cujuscunque ſtatus, vel dignitatis fuerit, Clericorum decedentium bona rapiat, diſſipet, aut invadat quocunque quæſito colore: contrafaciens ab ingreſſu Eccleſiæ vivens arceatur, neque ad Communionem ſacram, niſi reſtitutione facta, & de licentia noſtra ſpeciali aliquatenus admittatur: moriens vero Eccleſiaſtica careat ſepultura. Et ne quisquam per ignorantiam ſe valeat excuſare, mandamus, quatenus Rectores Eccleſiarum hanc noſtram Conſtitutionem ad minus ſemel in anno, inter cæteras a ſacra Communione prohibitiones, publicare non omittant. Cum Nobis ex officio paſtorali incumbat, utroque jure ſuadente, ultimas voluntates & teſtamenta defendere, maxime pro animarum ſalute, & ad pios uſus ordinata; Quare univerſis noſtræ jurisdictioni ſubjectis Eccleſiaſticis, & ſæcularibus, ſub excommunicationis pœna diſtricte præcipimus, & mandamus, ne teſtamenta & ultimas fidelium Eccleſiaſticarum, vel ſæcularium perſonarum voluntates maxime ad pios uſus & animarum ſalutem ſe extendentes, earumque executionem directe vel indirecte impediant, negligant, vel retardent. Pariter univerſis & ſingulis Civitatum, ſeu Collegiorum, aut Communitatum Prælatis, Rectoribus, Judicibus tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus, ſub interminatione Divini judicii, & excommunicationis ſententia, quam in contrafacientes, ſex dierum monitione prævia, ferimus in his ſcriptis, diſtricte præcipiendo mandamus; ne prætextu cujusvis conſuetudinis, ſeu ſtatuti, aut quovis alio modo liberam teſtandi facultatem ad pias cauſas, ac pro animarum remedio & ſalute impediant; cum nihil ſit, quod hominibus magis debeatur, quam ut ſupremæ voluntatis liber ſtylus exiſtat: & Nos hujusmodi ſtatuta & conſuetudines, tanquam Deo odibiles, animabus & bonis moribus inimicas, auctoritate hujus ſalutaris Conſtitutiones penitus reprobamus, firmiter ſtatuentes, ut illis (quos jura a Teſtamentorum non prohibent factione, & dummodo hæredes ſuos neceſſarios, & legitimos, contra juris determinationem non prætereant) legandi, diſponendi, & ordinandi de bonis ſibi a Deo collatis, ad pia loca, Eccleſiaſticas, & alias perſonas libera ſit facultas. Et poſtremo præfatis omnibus ſub dicta excommunicationis pœna inhibemus, ne de Teſtamentorum & legatorum pro Deo, ſeu animarum ſalute, & ad pios uſus factorum, cauſarum quoque, occaſione eorundem pro tempore motarum, ſeu movendarum cognitione ſe intromittant; ſed Nos, & Officiales noſtros, ordinariam jurisdictionem cauſarum hujusmodi habentes, libere in his judicare permittant. Et ut nemo de his ſe per ignorantiam valeat excuſare, volumus hoc præſens Statutum ter in anno per Eccleſiarum Rectores in ſuis Eccleſiis expreſſe publicari.

De Sepulturis.

Nos inſtituta majorum Patrum conſiderantes, rationi conſonum judicamus, quod ubi quis vivus Eccleſiaſtica recipit Sacramenta, ibi mortuus requieſcat; omnibus igitur & ſingulis Chriſti fidelibus, per Diœceſim noſtram ubilibet conſtitutis, qui deinceps in agone vitæ ſuæ apud ſuas Eccleſias Parochiales viatico Corporis Chriſti communicaverint, &

Digitized by Google

& apud eaſdem Eccleſias ſepulturam elegerint, ſeu procuraverint ſepelire, de Omnipotentis Dei miſericordia confiſi, quadraginta dies de injunctis ſibi pœnitentiis miſericorditer relaxamus.

Nullus præterea ſæcularis vel Religioſus alienum Parochianum in ſua Eccleſia ſepelire præſumat, niſi ſepulturam ibidem elegerit ſua propria & matura voluntate, Eccleſiæ Parochialis juribus ſemper ſalvis; caveant autem omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, atque omnes utriſque ſexus homines, ne quendam ad hujusmodi electionem, directe vel indirecte inducere præſumant, alioquin noverint ſe pœnas juris incidiſſe.

Item ordo juris confunditur, ſi jus ſuum unicuique non ſervatur, quapropter ſtatuimus ordinando, ut perſonæ Eccleſiaſticæ tam ſæculares, quam regulares, cujuscunque ordinis vel ſtatus exiſtant, qui alterius Eccleſiæ Parochianum per electionem ſepulturæ, rite & legitime factam, ad ſuam Eccleſiam vel cœmiterium ſuſceperint tumulandum, Rectori ejusdem Parochiæ, de quibuscunque obventionibus, occaſione ipſius funeris provenientibus, ſecundum Statuta Canonica quartam partem infra quindenam poſt ejusdem funeris tumulationem aut peractionem, & dicti Rectoris requiſitionem integre perſolvere teneantur, alioquin (ſalvis aliis pœnis juris) omnes, qui in dicta quarta parte ſolvenda & termino prædicto ſe negigentes exhibuerint, per cenſuram Eccleſiaſticam præcipimus coerceri, tanquam aliena temere & de facto detinentes

Malas voluntates hominum tametſi nequeamus ex toto cohibere; tamen ex officii noſtri debito malitiis hominum, quantum poſſibile eſt, occurrere cupientes, Conſtitutione præſenti duximus ſtatuendum, quatenus nullus publice criminoſos, uſurarios manifeſtos, niſi reſtitutione juxta poſſibilitatem, vel cautione ſufficienti de pecunia fœnerali reſtituenda facta, & præſtita, abſolvat. Item excommunicatos a jure ſtatuto, vel homines ſuſpenſos patibulo, vel qualitercunque per ſententiam morti traditos, niſi pœnituerint & in pœnitentia deceſſerint, in cœmiteriis non ſepeliant.

In torneamentis, ludis, & publicis ſpectaculis, vel per ſe occiſos, aut ſubito abſque viatico decedentes, & præſertim eos, qui tempore Paſchali Conſtitutioni: *Omnis utriusque ſexus &c.* ſatisfacere propria temeritate neglexerint:

Inſuper eos, qui bona decedentium Clericorum propria authoritate & temeritate publice invaſerunt, & detinent, niſi reſtitutione facta: Denique blaſphemos nominis Dei & Sanctorum publicos, niſi pœnituerint, *nemo* tradere præſumat Eccleſiaſticæ ſepulturæ, niſi licentia ſuper his a Nobis petita & obtenta. Sed quia plerumque contingit, multos utriusque ſexus homines abſque viatico & perceptione Sacramentorum, culpa non accedente, ex hac vita decedere; quare volumus, quod Decani rurales in hoc ſolo caſu facultatem habeant, concedendi licentiam, ſepeliendi, ſalvis tamen juribus noſtris conſuetis; in aliis vero caſibus ſupra enarratis, nolumus eandem facultatem ad eos quomodolibet extendi.

De Parochiis & alienis Parochianis.

Gravis querela ad noſtras aures devenit, quod nonnulli Clerici ſuis juribus & finibus non contenti, Parochianos alienos ad confeſſionem, aliaque Sacramenta Eccleſiæ, Divina Officia, & ſepulturam, in periculum animarum ſuarum alliciunt, & temere admittere præſumunt contra Canonicas Sanctiones, cum non liceat alteri mittere falcem in meſſem alienam; Nos igitur Sanctorum Patrum veſtigiis inhærentes, qui Eccleſiæ Sanctæ & perſonis Eccleſiaſticis terminos (quos non licet transgredi) poſuerunt, mandamus, quatenus Rectores Eccleſiarum alienos Parochianos ſcienter in Eccleſiis eorum non admittant, niſi aliqui propter funus familiare, vel nuptias ſolennes, aut Dedicationes Eccleſiarum, ſeu aliquam evidentem neceſſitatem illuc veniſſent. Multo minus etiam de cætero alienum ad confeſſionem, & alia Sacramenta, ſeu ſepulturam recipiant quovis modo; alioquin per ſeptem dies immediate ſequentes, , quicunque ſcienter contravenerit, noverit ſe ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpenſum ipſo facto, ſalvis etiam aliis pœnis a jure deſuper editis.

Digitized by Google

De Decimis & Oblationibus.

Quia Dominus in ſignum univerſalis Dominii pro miniſtris Altaris decimas retinuit, Canonicaque Sanctio jubet, eas de omnibus fructibus cum integritate perſolvi; ſtatuimus, quod laici decimas ipſas de agris, pratis, hortis & arboribus, nec non de omnibus fructibus, qualitercunque ex terra naſcuntur, Clericis, ſeu Parochialibus Eccleſiis, nullis deductis expenſis, ſive meſſorum, ſive familiæ, aut mercenariorum ſit pretium, etiamſi in uno fundo, & eodem anno pluribus vicibus creſcant, atque proveniant plures fructus: & ſimiliter de animalibus, & aliis rebus licite acquiſitis, ſine omni fraude integraliter tribuant & perſolvant. Volumus igitur, ut Plebani, Rectores Eccleſiarum, & alii Prædicatores, tam ſæculares, quam regulares, in prædicationibus publicis & confeſſionibus ſecretis, charitative populum inducant, declarando, quod ad hujusmodi integralem ſolutionem teneantur, & ex Præcepto DEI, & Eccleſiæ ſint adſtricti.

Quoniam decimas novalium per totam Diœceſin noſtram ad Nos, menſamque noſtram Epiſcopalem de conſuetudine longæva & rationabili pertinere, manifeſtum eſt; ideoque mandamus, quatenus Rectores Eccleſiarum ſe de illis nequaquam intromittant: ſed cum easdem ad culturam redigi, ſeu præſcindi contigerit, infra menſem teneantur, ſub excommunicationis pœna quantocius notificare; alioquin contra eosdem ad pœnam præſcriptam procedemus, & procedi faciemus. Dicitur autem novale, terra de novo ad culturam redacta, cujus non extat memoria, quod culta fuiſſet.

Licet omnis Chriſtianus ad Miſſarum ſolemnia aliquod munus Deo offerre teneatur, & reducere ad memoriam, quod Deus per Moyſen dixit: *Non apparebis in conſpectu meo vacuus*; in præcipuis tamen feſtivitatibus, per anni circulum occurrentibus, ad oblationes & offertoria omnes & ſingulos noſtros ſubditos in ſuis Parochialibus Eccleſiis, Sacerdotibus ſuis Curatis juxta conſuetudinem earundem Eccleſiarum teneri præſentibus declaramus.

De Regularibus

Monachi, mortui mundo, & Deo viventes, veluti piſcis in aqua ſemper debent in Monaſteriis remanere, nec ſe ſæcularium cœtibus immiſcere: quapropter Dominis Abbatibus & Prælatis in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus, & mandamus, quatenus Monachos fugitivos, & in ſæculo diſcurrentes, quantocius revocare procurent, fiatque in ſingulis Monaſteriis carcer, in quo incorrigibiles, ſeu alias delinquentes enormiter, prout culpæ qualitas exegerit, recludantur.

Illam vero Abbatum, & Prælatorum pravam conſuetudinem reprobamus, qua Prælati pro exceſſibus levibus, & nonnunquam pro ſimulatis offenſis, paſſim & indifferenter de Monaſteriis ad Monaſteria Monachos ſuos mittunt, & quandoque ab obedientia abſolvunt, quæ tamen Monachorum oſſibus eſt irreparabiliter affixa: cum etiam delictum ibi puniri & mori debeat, ubi committitur; nec tales miſſi ad alia Monaſteria peccata ſua lugeant, ſed vagentur potius abſolute. Quapropter ſi neceſſitas exegerit, ut aliquis Monachus ad aliud Monaſterium transmittatur; hoc Prælato non liceat, niſi de licentia noſtra ſpeciali. Ne res Eccleſiaſticæ in uſus convertantur indebitos; ſed fidelis diſpenſatio Prælatorum eluceſcat; præſenti ſtatuto definimus, ut de bonis Eccleſiæ & adminiſtrationis ſuæ ſemel in anno Prælatus cujuslibet Eccleſiæ & Conventus, Conventui ſuo plenam faciat rationem, & ad minus ter in anno a ſuis officialibus Monachis, vel etiam laicis, computationem diſcretam recipiat & fidelem; alioquin contra tales ad pœnam ſuſpenſionis ſeu privationis procedemus juſtitia mediante.

Inſuper ſtatuimus, quod quilibet Prælatus, cujuscunque gradus, ordinis, ac dignitatis exiſtat, beneficia ad ipſum ſpectantia ſimpliciter & pure, ſine omni diminutione & pactione conferat, nihil ſibi, aut Eccleſiæ ſuæ reſervando, niſi quantum ex antiqua conſuetudine, vel privilegio ad ſe dignoſcitur pertinere; alioquin pœnam ſuſpenſionis a Divinis noverit ſe ipſo facto incidiſſe.

Quia Religioſos decet puritatem omni-

Digitized by Google

omnimodam in ſuis actibus obſervare, quam tamen ſæpe divagando maculant, & tanquam pſeudoprophetæ fabuloſis prædicationibus audientium animos plerumque ſeducunt; eapropter volumus, quod Rectores Eccleſiarum hujusmodi Fratres vagabundos ad proponendum verbum Dei, nec non confeſſiones audiendas, & celebrandum Divina officia minime admittant; niſi a Nobis & Superioribus ſuis licentiam habeant ſpecialem, & dictis Rectoribus de eadem licentia faciant plenam fidem. Statuimus inſuper, ut regulares proprietarii, niſi poſt notitiam præſentium infra dies quindecim, quem terminum eisdem pro Canonica admonitione aſſignamus, proprium ad manus ſuorum offerant Prælatorum, uſque ad reſtitutionem debitam ab officio Divino ſint ſuſpenſi, & nihilominus, ſi manifeſta ſit proprietas, carcerali cuſtodia mancipentur. Sunt etiam nonnulli Abbates, qui in indulgentiis & remiſſionibus faciendis, ac in mitris ſeu infulis, annuliſque deferendis, nec non in benedictione ſacrarum veſtium, & Eccleſiaſticorum vaſorum, inſuper etiam in tonſura Clericorum, & cæteris, quæ ad ordinem & officium Pontificale requiruntur, ſibi Pontificum poteſtates uſurpant: his diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus de cætero talia non attentent, niſi fidem nobis faciant de privilegiis eisdem propterea conceſſis.

Ut habitus unicuique debitus Religioſos diſtinguat a Sæcularibus, a quibus debent vita & moribus eſſe ſeparati; volumus, ut Religioſi & Religioſæ tam in Monaſteriis, quam extra, veſte ſuæ religionis utantur, nec veſtes ſæculares aſſumere præſumant.

De Jure Patronatus.

Eccleſiarum Patronos præſenti Sanctione monemus; quatenus vacantibus Eccleſiis de jure & facto, in quibus jus Patronatus obtinent, perſonas idoneas Nobis, aut Vicario noſtro infra tempus a jure ſtatutum, videlicet Patronus laicus infra quatuor menſes, Eccleſiaſticus vero infra ſex menſes, ſtudeant præſentare: quod ſi ultra tempus prædictum Eccleſias ipſas retinere præſumpſerint; ea vice ſint a jure præſentandi privati, Noſque de hujusmodi Eccleſiis tunc providere curabimus. Quoniam in quibusdam locis Patroni Eccleſiarum poteſtate, in qua eos Eccleſia ſuſtinuit, abutuntur, partem decimarum, & aliarum obventionum in beneficiis, in quibus jus obtinent Patronatus, ſibi retinentes ex pacto, cum præſentant Clericos ad eadem: nonnulli vero fundata beneficia in totum caſſantes, reditus illorum ſibi uſurpant: aliquando etiam, auctoritate noſtra neglecta, Clericos inſtituunt in Eccleſiis, poſſeſſionem quoque, & alia Eccleſiaſtica bona pro ſua voluntate plerumque diſtribuunt; His omnibus occurrere volentes, ſtatuimus, ut ſive Clericus, ſive laicus hoc facere præſumpſerit, jure præſentandi ſit ipſo facto privatus, atque ad ſacram Communionem nullatenus, niſi ſatisfactione prævia, admittatur. Clericus vero, qui Eccleſiam per laicos, ſive Patronos etiam Eccleſiaſticos, abſque auctoritate noſtra receperit, Communione privetur: & ſi perſtiterit, a miniſterio Eccleſiaſtico & ordine deponatur. Laicos in nonnullis partibus, prætextu fabricæ reparandæ, per Patronos, ſeu alios laicos, ſine conſenſu Plebanorum, ad recipiendum oblationes, ſive proventus, fabricæ Eccleſiarum deputatos, præſentis Conſtitutionis tenore hujusmodi officio volumus eſſe privatos, & alios laicos, ſive Clericos, ſine aſſenſu Plebanorum prohibemus impoſterum ordinari: cum conſuetudine aliqua induci non poſſit, ut laici (Prælatis Eccleſiarum invitis) bona Eccleſiaſtica adminiſtrent. Nonnulli Patroni Eccleſiarum, Eccleſiis, quæ vacationis laborant incommodo, non verentes addere afflictionem, bona earundem Eccleſiarum morientibus earum Rectoribus, quæ in utilitatem ipſarum expendi, vel futuris deberent ſucceſſoribus reſervari, occupare, & in ſuos uſus convertere nituntur; Nos ſuper hoc vacantibus Eccleſiis providere volentes, omnes & ſingulos, qui vacantium Eccleſiarum, & decedentium Clericorum bona de cætero, ut præfertur, uſurpaverint, a perceptione Dominici Corporis ſuſpendimus ipſo facto, & jure Patronatus ſint pariter privati. Quamvis Patroni ſint Eccleſiis in præſidium deputati, ſæpe tamen hoc tendit ad noxam, quod ad defenſionem noſcitur inſtitutum: nam Advocati pariter & Patroni bona, quæ ſunt Eccleſiaſticis uſi-

uſibus deputata, diripiunt, & perſonas Eccleſiaſticas variis & diverſis oneribus multipliciter inquietant; cui peſti cupientes mederi, præſenti Conſtitutione ſancimus, ut tam Advocati, quam Patroni, cujuſcunque præeminentiæ, ſeu ſtatus fuerint, ſtatutis, & antiquis juribus, ipſis vel eorum progenitoribus in inſtitutione primæva, & cum ipſas advocatias de licentia Prædeceſſorum noſtrorum ſuſceperunt, deputatis, penitus ſint contenti: pro poſſe quoque ſuo ſtatum, honorem, & Eccleſiarum res & bona fideliter manuteneant, & defendant. Alioquin noverint ſe tanquam raptores & ſpoliatores Eccleſiarum, atque ſacrilegos fore puniendos.

Statuimus quoque, quod Patroni diligenter attendant, ne reſignationem cujuſcunque beneficii, in quo jus Patronatus habere dicuntur, ad manus ſuas recipiant; ſed quando tales Beneficiati cedere, vel reſignare voluerint, ipſos ad Nos, ſeu Vicarium noſtrum, remittant: item neque indignum præſentent, alioquin noverint ſe a jure præſentandi ea vice penitus cecidiſſe.

De Cenſibus.

Paſtoribus Eccleſiarum, ac aliis quibuscunque Beneficiatis, ſub pœna excommunicationis diſtricte inhibemus, ne ſine noſtro ſpeciali conſenſu ex quacunque cauſa ſe, aut ſubditos ſuos, cuicunque ſæculari perſonæ de novo conſtituant cenſuales, vel ad protegendum ſe ſubmittant: neque præſumant, ſine noſtro conſenſu, cenſus, fructus, & reditus, aut bona Beneficiorum ſuorum in perpetuum, aut alias ad longum tempus impignorare, vendere, locare, commutare, aut quovis modo alienare, pœna ſub prædicta. Paſtores etiam Eccleſiarum noſtræ Diœceſis cenſu antiquo & conſueto ſint contenti; niſi forte plus, vel minus ab aliquibus, conſideratis locorum & temporum circumſtantiis exigi valeat. Statuimus etiam, & ſub pœna ſuſpenſionis mandamus firmiter & diſtricte, ut Decani, Plebani, ac Proviſores Eccleſiarum, inquirant diligenter homines cenſuales Eccleſiarum noſtrarum, ac facta inquiſitione hujusmodi Nobis, ſeu Eccleſiarum Prælatis, ad quos pertinent cenſus tales, reſpective aſſignent in ſcriptis nomina cenſualium inventorum: in confeſſionibus vero memoratis cenſualibus conſcientiam faciant, atque eosdem per ſubtractionem Sacramentorum ad ſatisfactionem compellant.

De Celebratione Miſſarum & Sacramento Euchariſtiæ.

Officium Miſſæ, in quo Divinum Euchariſtiæ Sacramentum conficitur, a Presbyteris cum cordis puritate attente & devote præcipimus celebrari: ut quando Miſſas legunt, verba, extra Secretam & Canonem, alta & intelligibili voce proferant, quæ poſſint a circumſtantibus audiri. Attendant omnino, ne quid de forma conſecrationis tam panis, quam calicis omittatur, ſed quod integra verba cum conſecrandi debita intentione proferant. Nullus vero Presbyter Miſſarum ſolemnia celebrare præſumat, niſi duobus præſentibus & ipſe tertius habeatur: laici vero Sacrarium non ingrediantur, nec ad Altare appropinquent, niſi ad Miſſarum ſolemnia aliquid Deo offerre voluerint. Sacerdotum enim, aliorumque Clericorum, Eccleſiis ſervientium chorum, a laicorum loco diſcrete apparere convenit; quatenus libere ac honorifice poſſint ſacra Officia exercere. Sæcularibus vero totas audire Miſſas die Dominico, ac aliis diebus Feſtivis ſpeciali ordine præcipimus; ita, ut ante benedictionem Sacerdotis egredi non præſumant. Alioquin per Paſtores Eccleſiarum acrius corrigantur. Quia, uti accepimus, Clerici diverſi diverſimode in celebratione Miſſarum ac horis Canonicis, aliisque Divinis Officiis diverſum tenent modum contra Canonica Statuta: volentes igitur huic morbo remedium ponere opportunum, diſtricte præcipimus; ut ab omnibus & ſingulis Clericis ſæcularibus pſallendo ac celebrando idem modus & ordo in Divinis Officiis, & horis Canonicis, obſervetur, ita quod unusquisque in hoc Cathedrali Eccleſiæ noſtræ ſe totaliter conformet. Si quis vero hujusmodi Conſtitutionis noſtræ transgreſſor repertus fuerit; ad denuntiationem Decani ſui, quam infra menſem facere teneatur, per Vicarium noſtrum Canonice puniatur. Inſuper caveant Sacerdotes, ne hoſtiam, cum qua celebrandum eſt, tam diu reſervent, quod incipiat corrumpi: ſimiliter

Digitized by Google

liter & Corpus Domini noſtri *JESU CHRISTI* uſque ad corruptionem ſpecierum panis nullatenus conſervetur; ſed ad minus ſingulis menſibus juxta locorum qualitatem innovetur: attamen quilibet ſuper cuſtodia ſeu renovatione ipſius Sacramenti curam habens cuſtoditum ſumere, & loco ſumpti aliud conficere non differat. Presbyteri etiam Curati Euchariſtiam ſemper habeant pro infirmis, ne ſine communione moriantur. Præterea quivis Rector Eccleſiæ hortetur plebem ſuam, ut infirmi tempeſtive & jejuni Sacramenta percipiant, niſi periculum mortis aliter expoſcat. Sacerdotes vero, ſi aliquid poſt medium noctis per modum cibi vel potus ſumpſerint, debent ſequenti die a celebratione Miſſarum abſtinere. Sint quoque cauti, quando præparant calicem, ne vinum omnino ſit acidum, putridum, pendulum ſeu corruptum, & parum de aqua apponatur, ut a vino de facili abſorbeatur.

Ut Sacerdotes,qui in ſortem Domini vocati exiſtunt, obſequium debitum Deo præſtent & perfectum, univerſos hortamur, quatenus reverenter & caute circa conſecrationem hujus Sacramenti verſentur, ne propter incuriam & negligentiam Sacerdotum Divina indignatio gravius exardeſcat. Sint vero cauti, ut, ſi caſu muſca, vel aranea, vel aliud immundum aliquod in calicem ante conſecrationem ceciderit, quantocius effundatur & oblato calice de novo præparetur: ſi vero aliquod horum poſt conſecrationem acciderit, illud caute capiatur, & diligenter lavetur & comburatur, ablutioque cum cineribus ad Sanctuaria in Eccleſia recondatur. Præterea ſi Sacerdos ante conſecrationem Sanguinis & poſt conſecrationem Corporis Domini percipiat vinum & aquam non eſſe in calice, debet ſtatim apponere & conſecrare; ſi vero poſt conſecrationem & formam verborum percipit, quod aqua deſit, debet nihilominus procedere, nec debet aquam ad ſpeciem vini jam conſecrati miſcere; quia ſic ſequeretur corruptio Sacramenti. Si vero percipit poſt verba conſecrationis, quod vinum non fuerit in calice, ſiquidem hoc percipiat ante ſumptionem Corporis Domini, debet depoſita aqua, ſi inibi fuerit, imponere vinum cum alia aqua, & reſumere verba conſecrationis Sanguinis; ſi vero percipiat poſt ſumptionem Corporis; debet apponere aliam hoſtiam, iterum ſimul conſecrandam cum ſanguine, ut ſervetur ordo debitus conſecrandi.

Cum falſa ſint abjicienda remedia, quæ veris ſunt periculis graviora; quare præſenti ſtatuto declaramus, quod Sacerdos, qui pro ſui criminis conſcientia ſe Miſſam celebrare fingit, ſuppreſſis verbis, quibus conficitur Corpus Chriſti, panem & vinum tantummodo ſumit, credens per id, quod prætendit, populo ſatisfacere, Deum non debeat provocare: quia vero talis Deum offendit: cujus ſacrificium negligit, ac populum decipit, gravius peccat, quam ſi ſcienter in peccatis mortalibus conſecraret. Quapropter caveant Sacerdotes, ne hujusmodi delictum committant, iram Dei in ſe per hoc procul dubio provocantes.

Paſtoralis Officii noſtri cura ſollicite Nos admonet, ſubditorum noſtrorum ſaluti providere, virtutes plantare, ac vitia & ſcandala removere. Sane dudum ad Nos multorum veridica relatione pervenit, qualiter tranſactis temporibus nonnulli in Presbyteros noviter ordinati, in decantationibus, ſeu celebrationibus ſuarum primarum Miſſarum, quas primitias vocant, more ſæcularium nuptiarum convivia & commeſſationes ſuperfluas præparaverint, turbamque tam cognatorum, quam aliorum utriusque ſexus hominum ad convivia hujusmodi invitaverint, propinas receperint, choreas duci, ſtrepitum cum inſtrumentis muſicalibus, & plura alia, quæ in dictis ſæcularibus nuptiis vix licite admittuntur, fieri & exerceri permiſerint: quæ omnia & ſingula Presbyteros ipſos a devotione, quam in prima celebratione majorem habere præſumuntur, magis diſtrahunt, quam conducunt; Nos igitur abuſiones hujusmodi tollere, ipſosque Presbyteros ſic celebrantes a menſarum curis abſolutos, devotioni ac Divino Officio magis intentos eſſe cupientes, in virtute obedientiæ mandamus, diſtrictiſſime inhibendo, ne deinceps Presbyteri quicunque, cujuscunque ſtatus, ordinis, conditionis, aut dignitatis exiſtant, primitias ſuas perficere cupientes, eo die, quo eaſdem celebrare conſtituunt & celebrant, ultra decem perſonas virilis ſexus duntaxat (inter

ter quas ſibi etiam ad Altare miniſtrantes comprehendi volumus) in prandio & in cœna ſecum habeant invitatas: neque choreas juxta ſæcularium nuptiarum morem apud ſe duci aut fieri faciant, aut ipſi ducant, ſeu ab aliis fieri, aut canere cantilenas permittant ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis Officiis, ac mulcta viginti florenorum Fiſco noſtro applicandorum.

Sanctiſſimum Chriſti Corpus, quod digna veneratione nemo ſufficit commendare, cum extra Eccleſiam portatur, mandamus veneratione ſolita venerari, ut videlicet Presbyter in decenti habitu cum ſtola, illud ſuperpoſito mundo velamine, portet reverenter ante pectus, ſemper lumine præcedente, cum ſit candor lucis æternæ; niſi loci diſtantia, aut temporis qualitas aliud depoſcat. Sacerdotes vero doceant frequenter plebem ſuam, quatenus reverenter Sacramentum comitentur, cumque illud viderint, ſeu Presbytero deferenti obviaverint, genua flectant, & dicant devote ad minus ter orationem Dominicam cum ſalutatione Angelica: Nos enim eis omnibus & ſingulis, qui pro reverentia tanti Sacramenti, ut præfertur, genuflexerint, aut cum Sacramentum ad infirmum portatur, comitati fuerint, XL. dies de injunctis ſibi pœnitentiis pro vice qualibet, authoritate, qua fungimur in Domino, relaxamus. Presbyteri vero, qui occulte, ſeu aliter Sacramentum hujusmodi portare præſumpſerint, præter offenſam Divinam, pœnam exceſſui condignam formidare habebunt.

Felicis recordationis olim Urbanus Papa ſextus pio ductus propoſito omnibus vere pœnitentibus, Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum, quando ad infirmos portatur, devote ſequentibus, centum dies indulgentiarum miſericorditer in Domino relaxavit: quod etiam frequenter Chriſti fidelibus intimari mandamus.

De Baptiſmo.

Baptiſmus cum ſit janua omnium Sacramentorum, cujus ſubſtantia in elemento aquæ conſiſtit, conferatur, ut in libris obſequialium continetur, adeo, quod ſuper baptizando aqua pura & elementalis ſub hac forma verborum fundatur: *N: Ego baptizo te in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Hoc ſpecialiter obſervato, quod nulli extra Eccleſiam, præter caſum neceſſitatis, propter quem nequeat ad Eccleſiam abſque periculo haberi acceſſus, baptizentur. Baptiſterium etiam ſemper teneatur clauſum & ſeratum, cujus claves apud Sacerdotes, & non in manibus laicorum, diligenter reſerventur. Et quia propter puerorum baptizandorum imbecillitatem compatres fieri ſolent, ne ex illorum pluralitate contingat in contrahendis poſtea matrimoniis impedimentum exoriri; præcipimus diſtricte, ut unus tantummodo aſſumatur in Baptiſmate compater. Pueri vero quantocius fieri poterit, baptizentur; ne frote propter naturæ imbecillitatem morte præveniantur. In hyeme vero in aqua calefacta infantes convenienter baptizari poſſunt. Parentes vero pueros proprios nonniſi in ſumma neceſſitate baptizent. Et propterea laici utriusque ſexus de forma baptiſmi diligentius inſtruantur, quatenus tempore neceſſitatis, & Presbyteris abſentibus, valeant rite baptizare, & dicant ſine diminutione: **Ich tauffe dich im Nahmen Vatters, und Sohns, und des Heiligen Geiſts Amen.** Et circa hoc exſpectandus eſt totalis egreſſus partus ex utero. Ubi tamen periculum mortis immineret, egreſſa parte principali ſcilicet capite, in qua operationes animæ magis manifeſtantur, baptizetur infans: & ſi Sacerdotes, ſuper forma baptizandi diligenter inquirentes, debitam formam ſervatam in Baptismate invenerint, quod factum eſt, approbent, ſupplentes circa baptizatum quoad unctionem & alia, quod a laicis eſt omiſſum: ſi autem in Baptismate debitam formam non invenerint obſervatam; non differant pueros baptizare. Quod ſi de Baptismo alicujus dubitetur, tunc baptizetur ſub hac forma: *Si es baptizatus, ego te non intendo baptizare, neque baptizo: ſi non eſt baptizatus, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

De Sacramento Confirmationis.

Quoniam omnes fideles per manus Epiſcoporum impoſitionem Spiritum Sanctum poſt Baptismum accipere debent, ut pleni Chriſtiani inveniantur: quia ſicut in Baptismo tribuitur plenitudo innocentiæ, ita in Confirmatione augmentum

tum præſtatur ad gratiam, ut roborentur per Spiritum Sanctum ad prædicandum aliis donum, quod in Baptiſmate ſunt conſecuti; quapropter ſingulis Presbyteris Curatis committimus, quatenus populum ſibi ſubjectum fideliter inſtruant, ut jejuni ad confirmationem veniant perfectæ ætatis: moneantur quoque confeſſionem facere prius, ut mundi donum Spiritus Sancti valeant accipere: & aviſentur, ne patres, ſeu matres proprios filios, aut filias ad confirmationem teneant, alioquin ſint ipſo facto ab exactione & redditione debiti conjugalis ſuſpenſi.

De Cuſtodia Eucbariſtiæ.

In plerisque locis & Eccleſiis mappæ, corporalia, & alia veſtimenta Altaris, ac vaſa Divino cultui deputata, tam inculta & immunda relinquuntur, quod interdum quibusdam ſint horrori: & licet alias ſuper his tam a jure, quam etiam noſtris Prædeceſſoribus ſatis utiliter ſit proviſum; Nos tamen repetitis eorum Conſtitutionibus volentes expreſſius providere, univerſis Presbyteris, Cuſtodibus, & Sacriſtis diſtricte præcipimus, quatenus omnia veſtimenta, ornamenta, & vaſa ſupradicta per ipſos munda & nitida, & præcipue Eccleſiaſtica Sacramenta ſub clauſura & fida cuſtodia conſerventur. Claves etiam ad easdem clauſuras ſpectantes in manibus Sacerdotum & non laicorum habeantur: ipſa quoque veſtimenta, & corporalia vetuſtate conſumpta, ad humanos uſus nullatenus redigantur; ſed incendio tribuantur, & cineres, ut moris eſt, conſerventur. Inſuper ordinamus, ut mulieres hujusmodi ſacra vaſa contingere, & ad Altare Sacerdotibus miniſtrare non præſumant; ſi quis vero in transgreſſione hujusmodi ſtatuti culpabilis fuerit, arbitrio noſtro puniatur.

Cum in Excellentiſſimo Sacramento Euchariſtiæ Jesus Christus ſub alia quidem forma, in propria vero ſubſtantia, in ſingulis Parochialibus Eccleſiis conſervetur: ne infirmati ſine viatico, & communione moriantur; ipſum non immerito, cum ſit candor lucis æternæ, continuo ardenti lumine veneramur. Quapropter mandamus univerſis Rectoribus Eccleſiarum, ac Vitricis earundem, quatenus die noctuque, lumen ardens coram eodem Venerabili Sacramento incendi & haberi procurent. Quod ſi Eccleſiarum ad hoc non ſuppeterent facultates, moneantur Chriſti fideles, ut ad conſervationem hujusmodi luminis ſuas elargiantur eleemoſynas, fiantque per ipſos Presbyteros curatos collecturæ conſuetæ, quibus literas noſtras ad hoc promotoriales etiam gratis dari volumus atque mandamus.

De Immunitate Eccleſiarum.

Cum ſcriptum ſit in Concilio Lugdunenſi, quod decet domum Domini Sanctitudo; quare ſtatuimus, & ſub anathematis pœna ſtricte mandamus, quatenus de cætero nullus Clericus, ſive laicus, ſeditionem, inſultum, vel impetum in Eccleſiis faciat, vel committat quovis modo: ceſſent ab ipſis fœda & profana colloquia, & publica perlamenta: ceſſent etiam in ipſis Eccleſiis, & earum cœmiteriis, negotiationes, & præcipue nundinarum & fori, ac quorumcunque ſæcularium negotiorum ſtrepitus & tumultus: ſileatque in his horrida vox præconum, ne ubi peccatorum eſt venia poſtulanda, ibi peccandi relinquatur occaſio: nullus etiam Plebanus, ad requiſitionem etiam cujuscunque laici, mandata laicalia in ambone qualitercunq; publicet ſeu publicari faciat. Præcipimus inſuper, & ſub pœna ſuſpenſionis mandamus, ut ſi per laicos quoscunque ſpolium vel rapinam ſpiritualium perſonarum, ſeu etiam Eccleſiaſticam perſonam, absque ſcitu & mandato noſtro, captivam ad aliquem locum duci contigerit; Sacerdotes & Capellani eorundem locorum, poſtquam hoc ſciverint, nullo alio mandato exſpectato, ceſſent a Divinis, & Nobis, vel Vicario noſtro quantocius inſinuent.

Inter ſollicitudines noſtras, ex officio Paſtorali Nobis incumbentes, non minima cura eſt, ut pro temporum & perſonarum conditione, in caſibus de novo emergentibus, pro communi & præſertim animarum ſalute proſpiciamus ſalubri informatione, ne per ignorantiam excuſationes peccatorum fiant in peccatis. Cum itaque (quod dolenter referimus) noſtris & præſentibus temporibus, peccatis ſorte noſtris exigentibus, ordo

ordo Clericalis non, prout ab antiquo & de jure, ſed pro ſæcularium perſonarum libito & voluntate, variis & intolerabilibus incommodis & gravaminibus afficitur; ita, quod Eccleſiaſtica libertas penitus & omnino ſubverti videatur, & pœnæ contra ejusdem violatores editæ & promulgatæ non immerito locum habere poſſint: Et quia inter alios caſus Epiſcopales, Nobis reſervatos, violatio libertatis Eccleſiaſticæ enumeratur, quæ in plerisque caſibus contingit, & plures tempore Paſchali, ac ſeptimana præcedente, eundem articulum, prout de conſuetudine in Eccleſiis publicari conſuevit, minus, quam neceſſe eſt, declarant, vel populo exponunt; quapropter Nos pro informatione ſubditorum noſtrorum declaramus per præſentes, quod contra libertatem Eccleſiaſticam facere dicuntur illi, qui contraveniunt privilegiis, univerſali Eccleſiæ vel a Deo, vel a Papa, ſeu ab Imperatoribus conceſſis, de quibus infra mentionem faciemus: & licet multa ſint hujusmodi privilegia Eccleſiis, & piis locis, perſonisque Eccleſiaſticis, & ordini Clericali, per Sacros Canones, jus civile, ac Romanorum Imperatores conceſſa; de quibusdam tamen magis frequentibus aliqua ſtatuimus referre.

Inprimis, ſi quis, ſuadente diabololo, extra caſum defenſionis, & ſine moderamine inculpatæ tutelæ, manum violentam in Eccleſiam, vel perſonam Eccleſiaſticam injecerit, ſive confugientem ad Eccleſiam violenter extraxerit.

Item, ſi quis per violentam ſanguinis, aut ſeminis humani effuſionem, Eccleſiam conſecratam polluerit.

Item, ſi quis Clericos & Presbyteros in Eccleſia, Divino cultui inſidentes, temere (quominus Divinum Officium debite exequantur) impediverit, vel alias quomodocunque injuriam intulerit.

Item, ſi quis Clericum in cauſa civili, vel criminali, coram Judice ſæculari convenerit, aut in jus vocaverit; ſi ad requiſitionem Judicis Eccleſiaſtici perſeveraverit, & ab actione inſtituta non deſtiterit.

Item, qui ſtatuta contra Eccleſiaſticam libertatem in odium Clericorum & favorem laicorum fecerit, ediderit, publicaverit, dictaverit, ſcripſerit, & ſecundum illa injurioſe judicaverit, aut ſententias illorum latas executioni mandaverit.

Item, qui ſuis ſubditis prohibuerit, ne Eccleſiaſticis perſonis quidquam vendant, emant, coquant, molant, aut alia licita & honeſta commercia cum ipſis habeant, aut humanitatis officia exhibeant.

Item, qui res Eccleſiaſticas, bona Clericorum mobilia & immobilia, violenter occupant ſeu invadunt, & qui ſe de bonis Clericorum decedentium, eadem uſurpando, intromittunt.

Item, qui impediunt, aut turbant jurisdictionem Eccleſiaſticam, per capturam nuntiorum, aut invaſionem bonorum & rerum Clericorum: prohibendo, ne aliquis cauſam Eccleſiaſticam, & ad forum Eccleſiaſticum de jure vel conſuetudine pertinentem, ſeu ſpectantem, coram Eccleſiaſtico Judice tractet, vel judicium & juſtitiam ibi quærat, vel ut a cauſa ibidem cœpta deſiſtat.

Item, qui pedagia, guipedagia, gabellas, dacias, ungelta, telonia, vectigalia, aut alias exactiones, a Clericis ſeu eorum bonis, quæ non negotiandi cauſa, ſed pro eorum ſuſtentatione & neceſſitate deferunt, exigunt, aut recipiunt exacta: etiam qui ſteuras, angarias, perangarias, aliasque exactiones, impoſitiones, ſervitia, hoſpitalitates coactas, aut alia onera per venatores, aut alios quoscunque, Eccleſiis, aut earum Rectoribus, perſonis & poſſeſſoribus bonorum & rerum earundem imponunt, ac dantes conſilium vel favorem in præmiſſis. Quæ omnia, quantum Divinæ Legi, Sacrisque Canonibus, & Imperatorum legibus, ac libertati Eccleſiaſticæ obvient, nemo ſanæ mentis ignorat. Sancta enim Mater Eccleſia Catholica, Chriſti Sponſa illibata, non terrena, neque temporali ſubſtantia, ſed pretioſiſſimo Sanguine Salvatoris noſtri Domini Jesu Christi conſecrata, ac ſuper firmam petram in Apoſtolorum Principe, Beatiſſimo Petro fundata, extra quam nulla ſalus, nullaque peccatorum remiſſio exiſtit, in ſuo primordio Divina & æterna Lege, rationabiliter Sancti Spiritus inſpiratione ſuffulta, Miniſtros, ejus cul-

Digitized by Google

cultui, obſequiis & religionis cerimoniis deputatos, quo liberius & expeditius Deo ſervire poſſent, ab omnibus oneribus, muneribus publicis, exactionibus, contributionibus, ſubventionibus, talliis, daciis, gabellis, angariis, perangariis, & quibuscunque gravaminibus exemit, & liberatos eſſe decrevit, prout utriusque teſtamenti paginæ, Sanctorum Patrum ſtatuta, & Imperatorum Sanctiones, in utroque Jure clauſæ, continent: quæ etſi neminem latere debeant; ne tamen ex ignorantia contrafacientes erroris ſui velamen capiant, duximus aliqua ſaltem pro illorum informatione, ac præmiſſorum confirmatione, inſerenda. Quis namque ignorat, Sacerdotes & Miniſtros veteris teſtamenti (qui tamen ſub figura ſolummodo & umbra miniſtrabant) ab omnibus oneribus liberos fuiſſe? Nam cum tota terra Ægypti redacta fuiſſet in ſervitutem, & ſubjecta tributis; terra tamen & portio Sacerdotum ab omni tributo & exactione libera fuit. Quid vero ipſa gentilitas Sacerdotibus ſuis apud Ægyptum contulerit, nemo ignorat, quos ab omni tributo & exactione liberos eſſe voluit. Artaxerxes Rex, licet gentilis & infidelis eſſet, cum omni populo Judæorum, per Nabuchodonoſorem capto, multa tributa & vectigalia imponeret; Sacerdotes tamen & Levitas ab illis liberos eſſe voluit, & his verbis mandavit: Vobis, inquit, notum facimus de univerſis Sacerdotibus, Cantoribus, Levitis, Janitoribus, & Miniſtris domus Dei, ut vectigalia, tributum & annonas imponendi ſuper eos poteſtatem non habeatis. Timebat enim, ſi Sacerdotes & Miniſtros domus Dei gravaret; *ne* Deus Cœli contra regnum & filios Regis iraſceretur. Noluit etiam idem, quod Sacerdotes & Miniſtri domus Dei in ædificatione templi tributis onerarentur, ne ultio Divina in eum & filios ſæviret. Salomon Rex, omnium ſapientiſſimus, cum univerſum populum, qui remanſerat de Amorrheis, Etheis & Hiebuſeis tributarium feciſſet, filios tamen Iſrael noluit tributo ſubjacere. Denique Hiſtoria Machabæorum non prætereatur. Heliodorus, templi & Sacerdotum acerbiſſimus perſecutor, cum perturbaret Sacerdotes & Miniſtros templi; apparuit ei equus terribilis, habens ſeſſorem, & cum eo duo juvenes, ſplendido amictu, qui multis plagis afflictum Heliodorum, quaſi in exterminio palpitantem, compulerunt Regi Divina myſteria demonſtrare; at cum Rex alium mittere conaretur, dixiſſe fertur Heliodorus, ſi quem habes regni inſidiatorem, mitte, & flagellatum illum recipies. Nam qui habitat in Cœlis, viſitator & adjutor eſt loci illius, & venientes ad malefaciendum percutit & perdit.

Balthaſar Rex Chaldæorum, qui templi Hieruſalem vaſa aurea & argentea in uſus profanos deputaverat, ultione Divina eadem nocte interfectus eſt, & regnum ejus ad Medos & Perſas translatum.

Pompejus, vir fortiſſimus, & in rebus bellicis fortunatiſſimus, poſtquam res templi Hieruſalem abſtulit, nihil proſpere poſtea geſſit, ſed infeliciſſime terra marique fugatus, ab Ægyptiis truncatus, turpiſſima morte obiit.

Quorum exempla Chriſtianiſſimi Romanorum Imperatores, orthodoxæ fidei cultores, rationabiliter attendentes, Eccleſias, & illarum Miniſtros non ſolum ab omnibus exactionibus, gravaminibus, & impoſitionibus liberos & immunes eſſe voluerunt, ſed etiam ſuis ſaluberrimis Conſtitutionibus & Legibus contrafacientes, eosdemque in perſonis & rebus ſuis gravantes, certis & gravibus pœnis ſubjacere decreverunt.

Conſtantinus enim Imperator Felici Epiſcopo ſcribens ſic ait: A Clericis tributorum injuria, & exactionis repellatur improbitas: contra quos omnis moleſtia conquieſcat, tantaque eis prærogativa libertatis ſuccurrat, ut Sacerdotum Miniſtri immunes ab oneribus præſerventur. Idem etiam Conſtantinus ita ſcribens: Imperator Conſtantinus Auguſtus, Eccleſiis ſalutem. Juxta Sanctionem, quam dudum meruiſtis, & vos, & mancipia veſtra nullus novis collationibus obligabit, ſed vacatione gaudebitis: præterea neque hoſpites ſuſcipietis. Subjunxitque: Gaudere & gloriari volumus ex fide, ſcientes magis religionibus, quam tributis & exactionibus, rempublicam conſervari.

Honorius & Theodoſius Imperatores ſtatuerunt, ne prædia uſibus cœleſtium ſecretorum dedicata, ſordidorum munerum fece vexentur: nil extraordinarium abhinc, ſuperindictumve flagitetur &c. ſi quis vero contravenerit, poſt debitæ ultionis acrimoniam, quæ contra ſacrilegos jure promenda eſt, exilio perpetuæ deportationis ſubdatur.

Valentinianus & Marcus Imperatores voluerunt, privilegia, quæ per generales Conſtitutiones univerſis Sacroſanctis Eccleſiis Chriſtiani Imperatores præſtiterunt, firma & illibata in perpetuum cuſtodiri: omnes quoque Conſtitutiones & Sanctiones, quæ contra Eccleſiaſticos Canones interventu gratiæ, vel ambitionis ſint elicitæ, robore & firmitate vacuas præceperunt.

Fridericus Secundus Imperator inter cæteras ſuas Conſtitutiones rationabiliter editas, voluit & decrevit, quod nulla communitas, vel perſona publica, aut privata, collectas, exactiones, angarias, vel perangarias Eccleſiis, ſeu piis locis, aut Eccleſiaſticis perſonis imponat, aut Eccleſiaſtica bona invadere præſumat. Quod ſi fecerint, & requiſiti ab Eccleſia vel Imperio, ſe emendare contempſerint, triplum refundant: & nihilominus banno Imperiali ſubjaceant, quod bannum abſque ſatisfactione nullatenus remittatur. Idem etiam Imperator Fridericus ſtatuit, ut quæcunque communitas, vel privata perſona per annum in excommunicatione propter libertatem Eccleſiæ fractam perſeveraverit; ipſo jure Imperiali banno ſubjaceat, a quo nullatenus extrahatur, niſi prius abſolutionis beneficio ab Eccleſia obtento. Nec omittendum, quod Carolus Quartus Imperator, cum ad ejus notitiam deveniſſet, quomodo perſonæ ſæculares in officiis publicis conſtitutæ, poſthabito Dei timore, ſtatuta & iniquas ordinationes motu proprio & de facto contra Eccleſiaſticas perſonas, & libertatem Eccleſiæ condiderunt; quibus etiam publice & de facto inſiſtere præſumpſerint contra legitimas Canonicas & Civiles Sanctiones: ut puta, quod nulla bona temporalia in poteſtatem Eccleſiaſticam transferantur: item quod laici excommunicati, ac etiam publice denuntiati, in foro civili nullatenus repellantur: & quod Clerici, in ſacris conſtituti ordinibus, ad agendum & teſtificandum in civilibus, & maxime piis cauſis non admittantur: item, quod præfati Domini temporales exactiones & tallias de bonis & reditibus Eccleſiarum extorſerunt: poſſeſſiones Eccleſiæ, & perſonas earum incendiis & rapinis devaſtarunt: de bonis & rebus Clericorum, quas non cauſa negotiationis deferebant, telonia exegerunt, ac bona Clericorum occuparunt, & arreſtarunt: oblationes fidelium diminuerunt, & reſtrinxerunt: contractus legitimos inter Clericos & laicos in libris (ubi inſcribere conſueverant) inſcribere, & ſigillare recuſarunt: donata & legata ad fabricas Eccleſiarum & pia loca relicta, contra Prælatorum, & illorum, quorum intererat, voluntatem uſurpare, ac ad Eccleſias & cœmiteria confugientes abinde extrahere præſumpſerunt. Quæ omnia & ſingula cum inde ſecutis, tanquam per Canonicas & Civiles Conſtitutiones reprobata, in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ de facto præſumpta & attentata, præfatus Imperator Carolus ex certa ſcientia, maturo conſilio Procerum Imperii accedente caſſavit, irritavit, annullavit, & ſicut de facto proceſſerant, revocavit: præcipiendo deſuper, & certos executores deputando, voluit præmiſſa, ſic de facto præſumpta, etiam ordinationes & ſtatuta, illorum occaſione & prætextu edita, omnino revocari & tolli, quodque ſecundum illa nec ſententias dictarent, nec illis quovis modo in judicio vel extra judicium uterentur. Adjecit etiam præfatus Imperator, quod quicunque laicus, cujuscunque ſtatus vel conditionis, ſacrilego auſu & propria temeritate Sacerdotem, Clericum ſæcularem, vel religioſum diffidaverit, captivaverit, proſcripſerit, ſpoliaverit, occiderit, mutilaverit, aut in carcere, vel alias contra ſuam voluntatem detinuerit: aut hujusmodi facinora perpetrantes ſcienter receptaverit, eisdem favorem vel auxilium præſtiterit; præter pœnas a ſacris Canonibus, & Imperatorum Conſtitutionibus eis inflictas, ille vel illi ſint ipſo facto infames, omni honore & dignitate privati, nec ad placita vel conſilia nobilium admittendi. Præcepit denique idem Imperator, ut omnes Prælati Eccleſiaſtici

ſtici hanc ſuam Legem, & Imperialem Conſtitutionem in Synodis, & Eccleſiis ſuis faciant publicari, ac requiſiti ad pœnarum & ſententiarum executionem procedant, ne quisquam illorum ignorantiam allegare, & ejus prætextu audaciam ſuam excuſare poſſit: imo ultra præmiſſa pœnam quinquaginta marcarum auri puri irremiſſibiliter ſolvendam incurrat. Quas quidem rationabiles Conſtitutiones & Privilegia Divorum Romanorum Imperatorum Friderici Secundi, & Caroli Quarti, nec non Summorum Pontificum, ſuper Eccleſiaſtica libertate, & immunitate Eccleſiarum, Clericorum, & bonorum ipſorum editas bonæ memoriæ Bonifacius Octavus, & Joannes Viceſimus ſecundus, Summi Pontifices, nec non Martinus Quintus in Concilio Conſtantienſi, confirmarunt: præcipientes, omnia & ſingula in ipſis contenta ſub excommunicationis, & aliis pœnis firmiter obſervari, prout literæ & Bullæ deſuper emanatæ plenius continere videntur. Et poſtremo Sereniſſimus Sigismundus, Romanorum Imperator, dicti Caroli Imperatoris, Genitoris ſui, & Prædeceſſorum ſuorum, veſtigiis & ſtatutis rationabiliter editis inhærendo, omnia & ſingula præmiſſa ſtatuta & ordinata, Imperiali auctoritate, ex certa ſcientia, motu proprio, & deliberato conſenſu, confirmavit, approbavit, & innovavit, ac prætactas ac infraſcriptas leges, ordinationes, privilegia ad omnes & ſingulas Eccleſias, & Monaſteria quæcunque, cujuscunque nationis, ſimiliter ad quoscunque Prælatos, Eccleſiaſticasque perſonas, pro uberiori ipſorum tuitione, ac ad omne ambiguitatis dubium tollendum, de ſpecialis munificentiæ dono extendere voluit & extendit, ac ſub banni, & aliis ſupra & infraſcriptis pœnis firmiter præcepit obſervari; adjiciendo hoc ſalubre & rationabile ſtatutum perpetuo valiturum, ut nullus Judex ſæcularis in cauſis Eccleſiaſticis, præſertim Matrimonii, legitimationis, uſurarum, teſtamentorum infra annum non executorum, ad judicium Eccleſiaſticum legitime devolutorum, decimarum, fructuum, redituum, proventuum & obventionum Eccleſiaſticarum perſonarum, ac locationum, & conductionum, ſeu conductorum earundem poſſit vel valeat judicare, aut quomodolibet de his, ſeu eorum articulis cognoſcere, niſi quatenus ab Eccleſiaſticis Judicibus fuerit requiſitus: & ſi contrarium fecerit, judicatum non teneret, Judexque judicandi poteſtate eſſet eo ipſo privatus, nihilominus pœnis ſubjaceret infraſcriptis, actor quoque ipſo facto caderet a jure ſuo: Et quicunque Princeps, Dux, Comes, Conſul, Rector, vel alius in officio publico conſtitutus, contrarium faciens, Imperiali banno ſubjaceret, & XL. marcas auri puri, quarum medietas Fiſco Imperiali, altera injuriam paſſo cederet, perſolvere cum effectu teneretur. Idem quoque Sereniſſimus Imperator Sigismundus voluit & decrevit, ne aliqua dictarum perſonarum Prælatos, Presbyteros, Clericos, aut alias Eccleſiaſticas perſonas prohibeat, impediat, vel *impediri* faciat per ſe, vel alios, directe vel indirecte, quominus vina, grana, res & bona, de ſuis reditibus Eccleſiaſticis provenientia, libere, & ſine ſolutione & exactione telonii, ſeu gabellarum ducere & vendere poſſint: vel quominus res, bona, vinum, cereviſiam, carnes, grana, aut alia quæcunque, eorum uſui & ſuſtentationi convenientia, per quævis loca, civitates, terras, caſtra & aquas, vectigio vel navigio, absque omni exactione duci, vehi, portari, & ferri valeant & poſſint: & quominus res, & bona mobilia & immobilia ex Prælatorum, & Eccleſiaſticarum perſonarum obitu in teſtamentis ipſorum relicta, legata, donata, vel ab inteſtato devoluta ad manus illorum, ad quos de jure ſpectant, libere, & ſine impedimentis, intruſionibus, intromiſſionibus, exactionibus, occupationibus præſertim laicorum perveniant, vel valeant pervenire: ac quominus coloni & ſubditi Eccleſiaſticarum perſonarum, ſine violentis hoſpitalitatibus, etiam venationum occaſione, ac vectigalibus, ſervitiis, & exactionibus (quas ipſi exactores petitiones vocant) a petitionibus hujusmodi absque damno in pace dimittantur: nec non quominus Prælati & Judices Eccleſiaſtici eorum jurisdictioni ſubjectos pro ſuorum exceſſuum demeritis capi & incarcerari, captos duci per quævis loca & civitates, ac alia debita correctione puniri facere valeant, quo-

quomodo & qualitercunque, publice vel occulte, per ſe vel alios, impedire, vel facere impediri præſumant vel permittant, prout hæc omnia ad longum & clarius in præfati Imperatoris literis plenius continentur.

Hæc omnia ad Sacerdotum & ſubditorum noſtrorum notitiam & memoriam reducimus, præſentique ſtatuto innovamus, recipimus & confirmamus. Vos denique, Eccleſiarum Rectores, Vicarii, & ipſorum loca tenentes, ac præſertim, quibus animarum cura committitur, in audiendis confeſſionibus de præmiſſis, ubi ſecundum facti qualitatem majus periculum imminere videritis, cautius inquiratis, & confitentibus ipſis conſcientiam faciatis, & in ambonibus Eccleſiarum veſtrarum, ut ab hujusmodi illicitis & prohibitis abſtineant, diligenter moneatis: laicos ipſos de pœnis contra violatores Eccleſiaſticæ libertatis, præſertim, qui in ſubverſionem ejusdem ſtatuta, ordinationes & decreta fecerint, dictaverint, promulgaverint, ſcripſerint, publicaverint, & ſecundum ea judicare præſumpſerint; niſi ea de libris & capitulis, in quibus ſcripta ſunt, deleri fecerint infra duos menſes, *quod* excommunicationis ſententiam incurrant, diſcrete informetis & charitative inducatis, ut pœnas in prædictis conſtitutionibus contentas noverint evitare.

Attendant præterea diligenter Sacerdotes, ne in caſu eis non permiſſo, ſed Nobis aut Superioribus noſtris reſervato, clave errante abſolvant: ne, ubi ſolvere prætendunt, animas illaqueari contingat. Quare noverint etiam univerſi, quod quicunque contra prohibitiones & cenſuras Papales in die ſancto Cœnæ Domini per Summum Pontificem promulgatas, Eccleſiaſticam libertatem violaverit, ac contra easdem fecerit, ad Sedem Apoſtolicam, & non ad Epiſcopalem authoritatem, mittendus erit. Inſuper ut deteſtabilis malignorum audacia & inſolentium nefaria temeritas propulſetur, præſenti ſtatuto declaramus, quoslibet captivatores Clericorum excommunicationis ſententiam incurrere ipſo facto: ſtatuentes, quod ſi in locis alicujus Decanatus quempiam Clericum ſacros ordines habentem, & pro Clerico ſe gerentem, temere captivari, aut captivum detineri conſtiterit; ipſo facto in eodem loco ceſſetur a Divinis: recurrendo propter hoc ad arma ſpiritualia, defendentes Nos ſpirituali mucrone; ut ſic laici contra malefactores hujusmodi ex Divinorum carentia provocati, aſſurgant ad liberationem illius, qui auſu ſacrilego detinetur, auxilium præſtaturi. Si vero Judex laicus Clericum criminoſum capi mandaverit, hoc eidem non liceat abſque ſpeciali noſtra licentia, præſertim ſi talis Clericus non ſit de fuga ſuſpectus: ſi autem Clericum in crimine flagranti deprehenſum & fugitivum detineri mandaverit, adeo, quod periculum ſit in mora, & ſi talis fugeret, crimen remaneret impunitum; hoc eidem abſque metu excommunicationis licere declaramus, dummodo crimen tale ſit, propter quod merito debeat carceribus mancipari, & Nobis eundem abſque alia cognitione & in continenti præſentet.

De Sponſalibus & Matrimoniis.

Matrimonia clandeſtine contrahi ſub pœna excommunicationis prohibemus, & ne Clerici Nobis ſubjecti taliter contractis interſint, aut quovis modo authoriſent: ſtatuentes, ut dum aliqui matrimonium contrahere velint, hoc prius Plebano ſuo inſinuare procurent, idemque Plebanus in Eccleſia ſua infra Miſſarum ſolennia Dominica, vel alia Feſtiva die publicationem, aut proclamationem faciat, nominando perſonas contrahere volentes, admoneatque Parochianos, ut ſi quis conſanguinitatis, affinitatis, compaternitatis, vel aliud Canonicum impedimentum inter contrahentes ſciat: vel ſi aliquis duxiſſet eam, quam polluit per adulterium, illud infra octo dierum terminum ad audientiam ſuam deferat: & ſi Plebanus impedimentum aliquod ſubeſſe cognoverit, vel de impedimento hujusmodi dubitaverit, matrimonium hujusmodi nullatenus ſolenniſet, & contrahentes ipſos ad audientiam Officialis Capituli noſtri remittat. Quod ſi quis Sacerdotum matrimonium, non præmiſſa proclamatione publica, & termino octo dierum non elapſo (veluti ſuperius exprimitur) ſolenniſare, aut matrimoniis clandeſtinis intereſſe præſumpſerit; per triennium ab officio ſit ipſo

ipſo facto ſuſpenſus, niſi a Nobis meruerit veniam obtinere: ſalva nihilominus conſuetudine quarundem Eccleſiarum, in quibus trinæ proclamationes fieri conſueverunt. Inhibemus præterea, & ſub excommunicationis pœna interdicimus tam Clericis, quam laicis noſtræ jurisdictioni ſubjectis, ne quisquam contra dictum Salvatoris, Sacrosque Canones, de cauſis matrimonialibus, ac eisdem annexis, ſeu acceſſoriis, cognoſere, concordare, tranſigere, ſeu definire qualitercunque præſumat; cum hujusmodi cauſæ tantum apud Religioſorum Epiſcoporum conſilium de jure examinari debeant. Præcipimus itaque eisdem in virtute ſanctæ obedientiæ, quod poſtquam ipſis conſtiterit pro certo, vel probabili fama, aliquos contraxiſſe clandeſtine, ſeu aliquod impedimentum Canonicum inter eosdem exiſtere; ipſos ſtatim ad publicandum in facie Eccleſiæ, aut jura ſua proſequendum coram Eccleſiaſtico Judice, per ſubtractionem Sacramentorum (extra tamen neceſſitatis articulum) cogere non poſtponant, ſed cauſas easdem ad Judicem Ordinarium Capituli noſtri (ad quem cauſarum matrimonialium per Diœceſim noſtram cognitio ſpectare dignoſcitur) remittant.

Inſuper cum hi, qui Divino timore poſtpoſito ſcienter in gradibus conſanguinitatis, vel affinitatis, aut cognationis Spiritualis, Canonica inſtitutione interdictis, aut cum Monialibus matrimonium contrahere non verentur: ſimiliter Religioſi, ac Moniales & Clerici, in majoribus ordinibus conſtituti, matrimonia contrahentes ſint ipſo facto excommunicationis ſententia innodati; Quocirca Prælatis, Eccleſiarumque Rectoribus committimus & mandamus, quatenus illos, quos conſtiterit taliter contraxiſſe, coram ſubditis ſuis excommunicatos curent publice nunciare tam diu, donec ſuum recognoſcentes errorem, abſolutionis beneficium meruerint obtinere. Cum Decreta Sanctorum Patrum omnem ſolennitatem & pompam nuptialem certis temporibus anni penitus prohibeant; eapropter univerſis Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & beneficio, diſtricte inhibemus, ne deinceps temporibus a jure vel conſuetudine prohibitis matrimonia nubentium ſolenniter intronizare præſumant: propterea tamen non improbamus, ſi matrimonia etiam eisdem temporibus ſine alia celebritate per verba de præſenti, abſque traductione ad domum & carnis commixtione, etiam in facie Eccleſiæ contrahantur. Tempora autem prohibita ſunt hæc, videlicet: a prima Dominica Adventus Domini uſque ad octavas Epiphaniæ incluſive: item in Septuageſima uſque ad octavas Paſchæ ſimiliter incluſive: in hebdomada Litaniæ majoris, in qua celebratur Feſtum Sancti Marci, nec non a Dominica, qua cantatur: *Vocem jucunditatis*, quæ proxima eſt ante Feſtum Aſcenſionis Domini, & Rogationum usque ad octavas Corporis Chriſti etiam incluſive.

De Cognatione Spirituali.

Cum in jure inter perſonam Baptizatam ac illum, qui eam ſuſcepit, ac inter eandem Baptizatam perſonam & ſuſcipientis filios & uxorem ante ſuſceptionem hujusmodi carnaliter cognitam, nec non inter ſuſcipientem, patremque Baptizati & matrem, cognatio ſpiritualis contrahatur, quæ cognatio matrimonium impedit contrahendum, & dirimit poſt contractum: hæc quoque jam dicta de ſuſcipiente, ſunt etiam de Baptizante cenſenda: præterea quia ex confirmatione, ſeu frontis chriſmatione, ſpiritualis cognatio eisdem modis contrahitur, matrimonium ſimiliter impediens contrahendum, & dirimens poſt contractum; idcirco præſentis ſtatuti, & dicti juris authoritate, hujusmodi ſpirituales cognatos matrimonium invicem contrahere ſub pœna excommunicationis inhibemus.

De Simonia.

Quoniam inter Eccleſiaſtica crimina Simoniaca pravitas primum locum obtinet: qui enim Simoniaci ſunt, Spiritus Sancti gratiam habere non poſſunt, nam dona Sancti Spiritus (*) comparari, quid aliud eſt, quam capitale crimen, quod deteſtabiliter in utroque teſtamento multorum exemplis vindicatum eſt? Giezi enim gratiam ſanitatis Naaman Syro vendidit; eandem gratiam Elizæo vindicante, leproſus factus eſt. Judas Redemp-

(*) *ſupple:* pretio temporali.

demptorem noſtrum vendidit, mox laqueo ſuſpenſus. Dominus etiam ementes & vendentes in templo flagellans, ejecit. Quapropter nos volentes eandem hæreſim extirpare, ſcripto præſenti excommunicamus omnes & ſingulos vendentes Eccleſiaſtica Sacramenta, videlicet Baptiſmum, Euchariſtiam, Unctionem extremam, Pœnitentiam, & alia Sacramenta: item Eccleſiaſticam Sepulturam, vel Beneficium Eccleſiaſticum: illos ſententia noſtra complectentes, qui aliquod prædictorum negligunt, vel differunt impendere, quousque pecunia, vel æquivalens pecuniæ detur, aut promittatur. Gratis enim, & absque omni pacto, dona & Sacramenta prædicta debent exhiberi, nec prætextu alicujus longævæ conſuetudinis, ſeu potius corruptelæ, antequam impendatur, aliquid exigi permittimus, vel paciſci; licet eis exhibitis volumus (prout de jure cautum eſt) conſuetudines antiquas obſervari.

Conſtititutio Pauli Veneti Papæ II.

Cum deteſtabile ſcelus Simoniacæ pravitatis tam Divinorum, quam Sacrorum Canonum authoritas abhorreat atque damnet, Nos, conſiderantes, quod plures pœnarum gravitas, quam DEI timor arcere ſolet a voluntate peccandi, ac ſummis deſideriis affectantes, ut hoc peſtiferum vitium non ex uſu ſolum, ſed etiam ex mentibus hominum, ſaltem propter pœnarum metum, penitus evellatur; Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, ac etiam omnes & ſingulas excommunicationis, ſuſpenſionis, privationis, interdicti ſententias, cenſuras & pœnas, dudum a Romanis Pontificibus prædictis, & pro talibus habitis, contra Simoniacos quomodolibet latas, & illos, qui cujuscunque ſtatus, gradus, ordinis, conditionis vel præeminentiæ fuerint, etiamſi Cardinalatus, Patriarchali, Epiſcopali, Regali, Reginali, vel alia quavis Eccleſiaſtica, ſeu mundana dignitatibus præfulgeant, & eorum quemlibet, tam manifeſtum, quam occultum, ipſo facto incurrere volumus, confirmantes, & innovantes, Apoſtolica authoritate declaramus, quod omnes illi, qui Simoniace ordinati fuerint, a ſuorum ſint ordinum executione ſuſpenſi: per electiones vero, poſtulationes, confirmationes, proviſiones, ſeu quasvis alias diſpoſitiones, quas Simoniaca contigerit labe fieri, & quæ viribus omnino careant, in Eccleſiis, Monaſteriis, dignitatibus, Perſonatibus, Officiis Eccleſiaſticis, & quibusvis Beneficiis, aut aliquo eorum, cuiquam jus nullatenus acquiratur, nec inde faciat aliquos fructus ſuos: ſed ad illorum omnium, quæ percepit, reſtitutionem, ſub animæ ſuæ periculo ſit adſtrictus. Statuentes prætetea, quod univerſi & ſinguli, etiam præmiſſis dignitatibus præditi, qui quomodolibet dando, vel recipiendo, Simoniam commiſerint, aut quod illa fiat, mediatores fuerint, ſeu procuraverint, ſententiam excommunicationis incurrant, a qua niſi a Romano Pontifice, pro tempore exiſtente, non poſſint abſolvi, præterquam in mortis articulo conſtituti. Et ut hujusmodi labis contagio frequentius reprimatur, omnibus & ſingulis Eccleſiaſticis, ſæcularibusque perſonis, cujuscunque dignitatis, ſtatus, gradus, ordinis vel conditionis fuerint, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtrictius injungimus, ut eos omnes, quos Simoniam hujusmodi commiſiſſe, vel procuraſſe, aut in ea mediatores eſſe, ſciverint; Pontifici prædicto, vel cui idem Pontifex duxerit committendum, per ſe vel alios revelare quantocius non omittant: pro revelatione hujusmodi, etiam ſi complices fuerint, non ſolum veniam a Nobis, ſed etiam gratiam conſecuturi, ſi eorum indicio participes tanti criminis valeant coerceri: quod ſi non fecerint, abſolvi non valeant, donec prædicta revelent, & complices hujusmodi detecti arctius punientur. Nulli ergo omnino hominum liceat &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ MCCCCLXIV. IX. Kalend. Decembris, Pontificatus noſtri anno primo.

De Magiſtris.

Experientia docti novimus, quod quidam religioſi & ſæculares Presbyteri verbum Dei ſeminantes, interdum rancore moti, contra ſe invicem prædicare non verentur in populi ſcandalum & pernicioſum exemplum. Nos igitur con-

conſiderantes, quod ſicut ex indiſcreto ſilentio ſæpius error poſt ſe relinquitur, ita etiam incauta locutio errorem plerumque inducit; idcirco præſenti Statuto inhibemus, ne quis prædicantium in Monaſteriis & Eccleſiis noſtræ Diœceſis, ſive ſit ſæcularis, ſive religioſus, de cætero contra alium quidquam in cancellis ſcandaloſum, aut irritans prædicet: quin potius taliter læſus ad Nos referat, ne ex hujusmodi contentione publica ſcandala in populo, & pericula conſurgant animarum: ſecus facientes pœnam gravem & condignam non evadent.

De Judæis.

Ne Judæi de cætero in civitate Ratisbonenſi, & Diœceſi noſtra nutrices ſeu ſervientes habeant Chriſtianas, diſtrictius inhibemus: valde enim eſt indignum, quod filii liberi filiis famulentur ancillæ; omnibus propterea Judæis ſervientibus, ſeu nutricibus præcipientes, quatenus infra novem dierum ſpatium poſt publicationem præſentium a ſervitiis hujusmodi recedant; alioquin Sacramenta Eccleſiaſtica eisdem denegamus, ad alias etiam pœnas Canonicas contra eos proceſſuri.

Judæos ad remittendas Chriſtianis uſuras per Principes & Poteſtates compelli præcipimus ſæculares: & quia in hoc Judæi etiam Deum offendunt, donec eis remiſerint; ab univerſis Chriſti fidelibus tam in mercimoniis, quam in aliis, jubemus eis communionem omnimodam denegari.

De Hæreticis & Sortilegis.

Deteſtamur ſectas univerſas, a vero judicio Catholicæ religionis alienas, quibuscunque etiam nominibus cenſeantur, omnesque vanas & ſuperſtitioſas obſervantias, Divinationes videlicet, & ſortilegia, artesque maleficas Phitoniſſarum, quibus nefarias preces emittunt circa aras idolorum, dæmonesque conſulunt, & eorum reſponſa ſuſcipiunt: unde homines decepti, putant bona provenire, & mala poſſe evitari. Quod quidem peſtiferum genus eradicare cupientes, ſtatuimus, ut deinceps quicunque Presbyter, vel Clericus, talem recipiat cujuscunque conditionis hominem, Clericum, ſive laicum, prædictis erroribus involutum, aut præmiſſis incantationibus, vel ſuperſtitionibus dæmoniacis qualitercunque utentem, in foro pœnitentiali, ad Nos, vel Vicarium, ſeu Commiſſarium noſtrum remittat abſolvendum.

Publice vero hujusmodi criminibus irretitos, niſi infra novem dierum ſpatium (quem terminum eis pro Canonica admonitione aſſignamus) poſtquam per eorum Curatos requiſiti fuerint, errores prædictos abjuraverint, ipſo facto in his ſcriptis excommunicamus, mandantes eosdem, ſic requiſitos, lapſo termino hujusmodi, publice excommunicatos denuntiari.

De Apoſtatis.

Apoſtatam, habitu ſuo dimiſſo vagantem, cum ipſo facto a jure excommunicatus habeatur, nullus admittat quomodolibet ad Divina, ſed tanquam excommunicatus vitetur, & mandetur ab aliis diſtrictius evitari, ac Nobis, ſi commode fieri poterit, præſentetur debita pœna puniendus. Apoſtata vero dicitur ille, qui temerarie recedit a ſtatu fidei, obedientiæ, vel religionis, quam quis profeſſus eſt, ſe tenere.

De Adulteriis.

Quædam perſonæ (relicto legitimo thoro) non verentur una domo in adulterinis amplexibus manifeſte cohabitare in ſcandalum plurimorum: quorum ſaluti providere volentes, omnibus & ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, Plebanis, & Curatis noſtræ Diœceſis, in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus; quatenus omnes & ſingulos, qui in adulterinis amplexibus inſimul reſidere non verentur, ſingulis menſibus admoneant, requirant, & exhortentur, ut infra quindecim dies ab invicem diſcedant: & ſi requiſitioni hujusmodi obedire contempſerint, & poſt dictos quindecim dies (quod abſit) ſimul cohabitaverint, tales in eorum vita ab Eccleſiaſticis ſuſpendantur Sacramentis, & poſt mortem, niſi pœnitentiam egerint, Eccleſiaſtica careant ſepultura. Ipſi vero Rectores Eccleſiarum, qui tales monere omiſerint, a Nobis, ſeu Vicario noſtro, exſpectare ſe non dubitent ultio-

ultionem, quibus etiam ſub ſimili comminatione injungimus, quatenus eorundem rebellium nomina infra alios quindecim dies Nobis, vel Vicario noſtro denuntient, ut contra eosdem ad ulteriora procedere valeamus.

De Raptoribus.

Spoliatores Eccleſiarum, vel ſtratarum, vel raptores, qui tranſeuntes in Diœceſi noſtra per vias & ſtratas publicas: quique viduas, pupillos, ſcholares, vel Clericos, ad ſtudium, vel Romanam Curiam proficiſcentes, vel etiam alias perſonas, eorum bonis vi ſpoliant, ac eorum violentia perturbationes deſiderandæ pacis inducunt, volentes præter pœnas, quas eis jura imponunt, ſeveriori pœna coercere, ſtatuimus, ut tam ipſi, quam receptantes eos ſcienter, & dantes eis conſilium, auxilium, vel favorem, niſi infra tres dies poſt commiſſam rapinam ad cor reverſi, res ablatas curaverint reſtituere ſpoliatis; ſint ipſo facto in vita ab ingreſſu Eccleſiæ, & perceptione Sacramentorum ſuſpenſi, & mortui Eccleſiaſtica careant ſepultura.

De Uſuris.

Uſuræ pravitatem a noſtris ſubditis extirpare volentes, univerſis & ſingulis Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, Divinorumque cooperatoribus quibuscunque, diſtrictius inhibemus, ne manifeſtos uſurarios ad Communionem Altaris admittant, nec oblationes eorum accipiant, neque etiam Eccleſiaſticæ, ſi in hujusmodi peccato deceſſerint, eorundem corpora tradantur ſepulturæ. Mandamus inſuper, quod nullus Sacerdos ſæcularis vel religioſus, cujuscunque fuerit conditionis, vel ſtatus, manifeſtos uſurarios, vel ſaltem publice diffamatos, audeat qualitercunque abſolvere; ſed ipſos ad Nos, ſeu noſtrum in Spiritualibus Vicarium pro abſolutione obtinenda remittat: non obſtante, ſi ipſis, vel alicui ex eis, forſan per Nos, aut Vicarium noſtrum, generaliter, vel ſpecialiter ſit indultum, quod etiam in caſibus Nobis reſervatis beneficium abſolutionis valeant obtinere. Inhibemus inſuper univerſis & ſingulis Judicibus tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus, ne querimoniam, ſeu petitionem in judicio ſuper quacunque uſura ab aliquo publico uſurario qualitercunque admittant, vel recipiant, nec ſententiam aliquam ſuper hoc proferant, aut executionem faciant; ſed potius hujusmodi cauſas repellant, annullent, & rejiciant. Et quia non ſolum laici, verum etiam Clerici, per quos nomen Domini blasphematur, uſuram exercere etiam publice non verentur; quapropter, ut tam deteſtabile vitium, & Clericali ordini inimicum, per Nos valeat amplius extirpari, univerſos & ſingulos, in Clero conſtitutos, uſuram publice exercentes, peremptorie requirimus & monemus, ut infra unius menſis ſpatium a publicatione præſentium omnibus & ſingulis ipſorum debitoribus de uſuris extortis & receptis ſatisfaciant cum effectu, & deinceps a deteſtandis uſurarum lucris deſiſtant; alioquin ipſos, & ipſorum quemlibet, ex nunc ab officio & beneficio ſuſpendimus ipſo facto, laicos vero excommunicationis vinculo innodamus.

De Clerico percuſſore.

Cum in Concilio Agathenſi ſcriptum ſit, ſi quis in aliquo gradu ſacro percusſor extiterit, corripiatur a crimine; quapropter hac noſtra Conſtitutione mandamus, quatenus Clerici noſtræ Diœceſis diſcrete ac virtuoſe, pacifice & amice ſine offenſione alicujus vivere, ſeque ab omnibus verbis probroſis, rixoſis, contumelioſisque, & factis illicitis, abſtinere ſtudeant: & ſicut ipſos Clericos offendere, vel lædere, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna non licet; ſic ipſi Clerici alius alterum, neque etiam laicum temere offendere, ſeu lædere, ſub excommunicationis pœna non debent. Si quis vero in præmiſſis fecerit contrarium, ultra ſententiam prædictam, etiam juxta exceſſus qualitatem, ulteriores pœnas non evadet.

De maledicis & blaſphemis.

Statuimus, ut ſi quis contra Deum, vel aliquem Sanctorum ſuorum, & maxime Beatam Virginem linguam in blaſphemiam publice relaxare præſumpſerit, ad Nos, ſeu Vicarium noſtrum, remittatur ad recipiendam pro tali crimine pœnitentiam Canonicam & publicam.

Nos

Nos enim ſpecialiter hunc caſum propter ipſius atrocitatem Nobis reſervamus; non obſtante, ſi religioſis, vel curatis Sacerdotibus, ſeu quibusvis aliis, per Nos, aut Vicarium noſtrum, generaliter vel ſpecialiter ſit indultum, quod etiam in caſibus Nobis reſervatis, beneficium abſolutionis valeant impendere. Hortamur inſuper temporalem poteſtatem, quatenus coactione & manu ſua hujusmodi publicos blasphemos ſeverioribus pœnis corrigant, nullam in hoc miſericordiam habituri. Super hoc volumus etiam, quod Plebani in prædicationibus ſuis Judices ſæculares frequentius & conſtanter requirant.

De Clerico excommunicato miniſtrante.

Quia nonnulli Presbyteri errant, credentes, quod licet quis ſit excommunicatus a jure, vel ab homine, ſi denunciatus non ſit, non egeat abſolutione, & ſic celebrant, credentes ſe non eſſe ligatos; ſed quoniam ſententia excommunicationis, poſtquam a Judice, vel a jure, lata eſt, ſtatim in dorſo paratam habet excommunicationem; adeo quod taliter excommunicati etiam ante denuntiationem tenentur quoad ſe abſtinere a Divinis: Decernimus itaque, eosdem transgreſſores neceſſario fore abſolvendos, dummodo ſatisfecerint, & Eccleſiæ mandatis paruerint: &, ſi, ut præfertur, ſe Divinis ingeſſerint, tumque irregulares, ad Sedem Apoſtolicam remittendos.

De Privilegiis.

Quia nonnulli Quæſtores, Eleemoſynarumque collectores privilegiis ſuis abutentes (ſicut ad audientiam noſtram eſt perlatum) non ſine temeritatis audacia & deceptione multiplici animarum, varias indiſcretas & ſuperfluas indulgentias populo motu ſuo proprio de facto publicant & concedunt, ſuper votis diſpenſant, a perjuriis, homicidiis & peccatis aliis ſibi confitentes abſolvunt, male ablata, & incerta bona (data ſibi aliqua pecuniæ quantitate) remittunt: animas tres, vel plures, parentum, vel amicorum illorum, qui Eleemoſynas eis conferunt, de purgatorio (ut aſſerunt) mendaciter extrahunt, & benefactoribus locorum, quorum quæſtores exiſtunt, remiſſionem plenariam peccatorum indulgent, & aliqui ex ipſis eos a pœna & a culpa abſolvunt; Nos vero cupientes hujusmodi abuſiones penitus aboleri ſub excommunicationis pœna inhibemus Parochialium Eccleſiarum, & quorumcunque Divinorum Rectoribus, ne Quæſtores, ſeu collectores quoscunque absque licentia ſpeciali, & literis noſtris, ſeu Vicarii noſtri, ac illis viſis, ad proſecutionem negotiorum ſuorum in Eccleſiis eorum admittant, ſeu promoveant, nec ad prædicandum eosdem Quæſtores admittant; ſed per Sacerdotes Eccleſiarum & locorum, in quibus requirunt ſubſidium, hoc duntaxat, quod in literis noſtris viderint, & cognoverint contineri, publicetur: nec etiam eosdem Quæſtores cum novis & ſingularibus actibus ſupra enarratis admittant, niſi præmiſſa in noſtris literis caveantur, ac mentio & licentia de eis expreſſe factæ exiſtant. Quæſtores vero, qui in præmiſſis, vel aliquo præmiſſorum deliquerint, vel alias quibuscunque ſuis privilegiis abuſi fuerint, ſententiam excommunicationis incurrere volumus ipſo facto, quam etiam (ſex dierum Canonica monitione prævia) in rebelles ferimus in his ſcriptis, nullo prorſus eisdem Quæſtoribus in hac parte privilegio ſuffragante; quatenus a ſuis temerariis auſibus, qui, ut communis habet aſſertio, nimium excreverunt, pœnæ formidine propenſius compeſcantur. Inhibemus etiam, ne de cætero aliqua religioſa ſæcularisve perſona, cujuscunque etiam ſtatus, honoris ſeu dignitatis exiſtat, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ (quam ſimiliter in contravenientes, ſex dierum monitione prævia, ferimus in his ſcriptis) ſe de diſpenſatione, abſolutione, cura animarum, vel alio quovis actu, ad Nos ratione dignitatis Pontificalis, vel jurisdictionis, de jure vel conſuetudine pertinente, aliqualiter intromittat, etiam quorumcunque privilegiorum intuitu; niſi eadem privilegia ſint prius per Nos viſa & approbata. Quoniam vero nonnulli Religioſi noſtræ Diœceſis, prætextu quorundam præſumptorum privilegiorum, Clericis & laicis Sacramenta Eccleſiaſtica conferunt, & in caſibus, Sedi Apoſtolicæ ac Nobis ſpecialiter reſervatis, indi-

ſtincte diſpenſant, inſuper in caſibus præfatis, nec non excommunicationis, a Canone, & a ſententiis per ſtatuta Provincialia & Synodalia promulgatis, ſeu, ut verbis ipſorum utamur, a pœna & a culpa abſolvere quoscunque præſumunt: qua de re abſque dubio ſententiam excommunicationis ipſo facto, & de jure incurrunt, a qua niſi per Sedem Apoſtolicam duntaxat abſolvi non poſſunt; quocirca vobis omnibus & ſingulis Parochialium Rectoribus in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus, quatenus publice in ambonibus Eccleſiarum omnes & ſingulos Parochianos veſtros admoneatis, ut ad confeſſores dictorum locorum propter caſus præfatos nequaquam accedant; alioquin noverint, ſe non fore abſolutos, & nihilominus transgreſſores præſentis noſtræ prohibitionis a communione ſacra authoritate noſtra prohibere non omittatis:

Certificantes eosdem Religioſos, etiam exemptos, quod, poſtquam in futurum de transgreſſione ipſorum circa præmiſſa latius conſtiterit, faciemus eosdem tanquam excommunicatos publice nuntiari; donec de abſolutione ipſorum Nobis fuerit facta fides, nullo eisdem ſuper hoc exemptionis, vel alio privilegio ſuffragante, volentes præſens mandatum noſtrum tam diu obſervari, quousque de authoritate ipſorum & privilegiis fuerimus ſufficienter certificati.

De Pœnitentiis & Remiſſionibus.

Cum ſit ars artium regimen animarum, quod in audiendis confeſſionibus, & caſibus conſcientiæ decidendis potiſſimum conſiſtit: quare Sacerdotes, quibus animarum cura commiſſa exiſtit, diligentiam obſervent, ut a confitente peccata uſitata & communia ſingulatim, inuſitata vero per quasdam circumſtantias caute perquirant; ne inexpertis detur materia, quod antea neſcierunt, perpetrandi. In communiori quoque Eccleſiæ loco & ſuſpicione carente ſedeant Sacerdotes, cum confeſſiones audiunt: & in ſpiritu lenitatis inſtruant pœnitentem, ut de peccatis, quibus Deum offendit, contritionem habeat, & propoſitum de cætero abſtinendi. Caveant autem omnino Sacerdotes, ne verbo vel ſigno prodant peccatorem, &, ſi prudentiori conſilio indiguerint, illud abſque ulla expreſſione, vel nota perſonæ confitentis, caute perquirant: nam eum, qui ex confeſſione peccatum revelare præſumpſerit, non ſolum a Sacerdotali officio deponendum, verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in arctum Monaſterium detrudendum fore decernimus: & propterea volumus, ſingulisque Eccleſiarum Rectoribus mandamus, quatenus in caſibus dubitabilibus, præcipue periculum, vel ſalutem animarum concernentibus, ad ſuperiores recurrant confidenter, vel ſaltem peritiores ſtudeant ſuper his diligenter interrogare, & ſingulariter caveant, ne aliquando clave errante procedant, abſolvendo quenquam a peccatis conſcientiæ, qui ſit a Canone, Conſtitutione, Statuto, vel ab homine excommunicatus, antequam a ſententia excommunicationis hujusmodi fuerit per Superiorem abſolutus, & Sacramentis Eccleſiæ reſtitutus. Hanc vero tenere debent Sacerdotes abſolutionis formam in foro pœnitentiæ, tanquam ſubſtantialem, videlicet: præmiſſa oratione deprecatoria: *Miſereatur tui &c. Dominus noſter JESUS CHRISTUS dignetur te abſolvere: & auctoritate, qua fungor, ego abſolvo te a vinculo excommunicationis, ſi incidiſti, & reſtituo te Sacramentis Eccleſiæ. Inſuper ego abſolvo te a peccatis tuis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

De modis autem injungendi pœnitentias, qui licet in antiquis Canonibus deſcripti ſunt, prout infra latius annotabimus; quia tamen hodie omnes pœnitentiæ ſunt arbitrariæ, & reſident in judicio diſcreti Sacerdotis, de eis non poteſt tradi certa doctrina. Nam in ſingulis caſibus conſiderandæ ſunt qualitas & quantitas criminis, in loco, tempore, perſeverantia, varietate perſonæ, ſtatu, ordine, & ſexu: & quali peccator peccaverit tentatione, & ipſius vitii multiplicatione, & alia multa, quæ ipſe diſcretus Sacerdos noverit attendenda: unde curare debent ſinguli Sacerdotes, ut habeant Summulas & tractatus, de hujusmodi materiis ab autenticis authoribus compilatos, in quibus ſe exercitent, & habilitent. Et licet in privata pœnitentia pro occultis delictis regularem pœni-

pœnitentiam imponere, & de omnibus criminibus occultis cognoſcere poſſint; niſi quibus Canon, Conſtitutio, vel Judex ſententiam excommunicationis ipſo facto imponit; ſunt tamen certi caſus, de quibus cognoſcere non poſſunt præter caſum neceſſitatis. Propterea ſpecialiter inhibemus, ne aliquis Sacerdos in caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis quempiam præſumat abſolvere: & ne quis poſſit de his ignorantiam allegare, hujusmodi caſus hic duximus annotandos.

Caſus Papales.

Primus caſus Papalis eſt in illo, qui percutit enormiter Clericum. *XVII. Q. IV. C. Si quis ſuadente.* Si autem eſt levis percuſſio, Epiſcopus abſolvit. *C. Pervenit. De ſent. excomm.*

Secundus eſt in illo, qui comburit Eccleſias, vel eas infringit, ſpoliando: qui poſtquam denuntiatus eſt, pro abſolutione ad Papam remittitur. *C. Conqueſti. De ſent. excom.* Idem etiam eſt de quocunque alio incendiario, ſi forte excommunicetur, & publicetur. *C. Tua. De ſent. excom.*

Tertius eſt in illo, qui falſificat literas Domini noſtri Papæ, vel falſis ſcienter utitur. *C. Dura. C. Ad falſariorum. De crim. falſi.*

Quartus eſt in illo, qui eſt excommunicatus a delegato Papæ, qui non poteſt abſolvi per aliquem, niſi per Summum Pontificem, aut ejus Legatum.

Quintus: qui participat excommunicato a Papa, quia non poteſt abſolvi, niſi per Papam: quod tamen intelligitur de participante in crimine, propter quod talis fuit excommunicatus, ſeu Clerico participante in Divinis officiis. *C. Nuper. C. Significavit. De ſent. excomm.*

Sextus eſt in illo, qui participat ei, qui excommunicatus eſt cum participantibus, quoniam talis ab illo debet abſolvi, qui ſententiam tulit. *C. Quod in dubiis. De ſent. exc. in fin.*

Septimus eſt in Clerico, qui ſecundas nuptias benedixit. *C. I. De ſecund. nupt.* Sed de iſto caſu, an ſit Papalis, vel Epiſcopalis, vide *per Abb. in dicto C. I.*

Octavus eſt in perſecutoribus Cardinalium, qui varias pœnas incurrunt. *C. Felicis. De Pœn. Lib. VI.*

Nonus: qui dat licentiam gravandi eos, qui tulerunt ſententiam excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti in ſuis perſonis, vel bonis; ſi in eadem ſententia per duos menſes permanſerint. *C. Quicunque. De ſent. exc. Lib. VI.*

Decimus eſt in eo, qui corpus defuncti incendit, vel decoquit, pro oſſibus deferendis. *In extrav. Bonifac. VIII. Deteſtandæ.*

Undecimus eſt in requiſitoribus hæreticorum, ſi odio, gratia, vel lucro contra juſtitiam & conſcientiam omiſerint, contra quempiam procedere, vel ipſam hæreſim alicui imponere. *Cle. Multorum. De hæret.*

Duodecimus eſt de Religioſis, qui abſque licentia ſpeciali Parochialis Presbyteri ſolennizant matrimonia, vel adminiſtrant Sacramenta, velut Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis.

Item excommunicantur Religioſi, qui excommunicatos a Canone ſolvunt in caſibus non conceſſis: aut abſolvunt a ſententiis, per Provincialia, ſeu Synodalia Statuta promulgatis, & abſolvunt a pœna & a culpa. *Cle. I. De privileg.*

Tredecimus eſt de perſecutoribus Epiſcoporum. *Cle. Si quis. De pœnis.*

Decimus quartus eſt de Religioſis, vel Clericis, inducentibus ad vovendum, promittendum, vel jurandum de eligenda ſepultura apud eos. *Cle. Cupientes. De pœn.*

Quintus decimus eſt de his, qui cogunt celebrari ſibi in loco interdicto, vel ad audiendum convocant excommunicatos, vel interdictos: vel prohibent illis, ne moniti exeant: & de illis, qui moniti non exeunt. *Cle. Gravis, De ſent. exc.*

Sedecimus eſt de illis, qui ferunt ferrum, arma, equos ad impugnandum Chriſtianos, vel alia neceſſaria deferunt, vel transmittunt, ſeu etiam galeas, aut naves vendunt; vel in piraticis Saracenorum navibus gubernationem exercent, impendunt conſilium, vel auxilium, in diſpendium terræ ſanctæ. *C. Ita quorundam. C. Ad liberandum. De Judæis & Sara.* Et iſte caſus eſt Papalis per *Extrav. Bonifac. VIII.* quæ incipit: *Contra illos.*

Decimus ſeptimus eſt in piratis, qui ore Papali excommunicantur.

Decimus octavus eſt in eo, qui abſolutus propter mortis articulum, vel aliud impedimentum ab eo, a quo alias abſolvi non poterat; ſi ceſſante impedimento non ſe præſentat, cum commode poteſt ei, a quo prius abſolvi debebat: nam reincidit ipſo facto. *C. Eos. De ſent. exc. Lib. VI. Cle. I. §. Sane ſi quis. De pœn.* Et iſte caſus eſt Papalis, ſi talis abſolvendus erat a Papa.

Decimus nonus eſt in abſoluto a Papa, vel ejus Pœnitentiario de ipſius ſpeciali mandato, qui ſe debet alicujus conſpectui præſentare: nam reincidit, ſi hoc non faciat, *dicto C. Eos, qui.*

Viceſimus: Imperator, Rex, vel Princeps, Marchio, vel Comes, Baro, frater, filius, vel nepos ipſorum, vel alterius notabilis præeminentiæ, dignitatis, qui ad terminum, vel in perpetuum nominatur, eligitur, vel aſſumitur in Rectorem, vel Senatorem urbis Romæ, quocunque nomine vocetur ipſa Rectoria: & quicunque, qui ultra annum ad hujusmodi regimen aſſumitur præter Apoſtolicæ Sedis licentiam, literis ipſius Sedis exprimendam, & omnes prædictis conſentientes ſunt abſolvendi per Papam.

Sequitur Conſtitutio Pauli Veneti Papæ II. ſuper caſibus Sedi Apoſtolicæ reſervatis.

Etſi Dominici gregis &c. Sanctiſſimus in Chriſto Pater & Dominus noſter, Dominus Paulus, Divina providentia Papa ſecundus, qui pridem ſuper plenariis remiſſionibus, quæ ſemel in vita & mortis articulo conceduntur, formam ac normam inſtituit, ne paſſim ſine exceptione quorumcumque criminum procliviores redderentur homines ad peccandum, per regulam in Cancellaria Apoſtolica publicatam, ſtatuit & ordinavit, quod in quibuscunque conceſſionibus & facultatibus abſolvendi, caſus infraſcripti, tanquam ſpeciales Sedi Apoſtolicæ reſervati, ſemper intelligerentur excepti: videlicet: offenſæ Eccleſiaſticæ libertatis, violationis interdicti, ab eadem Sede impoſiti, criminum hæreſis, conſpirationis in perſonam, aut ſtatum Romani Pontificis: ſeu cujusvis offenſæ, inobedientiæ, ſeu rebellionis ejusdem Pontificis, vel Sedis Apoſtolicæ: Presbytericidii, offenſæ perſonalis in Epiſcopum, ſeu alium Prælatum: invaſionis, deprædationis, occupationis, aut devaſtationis terrarum, Romanæ Eccleſiæ mediate vel immediate ſubjectarum, ac etiam invaſionis Romipetarum, ſeu quorumcunque aliorum, ad Romanam Curiam venientium: prohibitionis devolutionis cauſarum ad dictam Curiam: delationis armorum, & aliorum prohibitorum ad partes infidelium: impoſitionis novorum onerum realium, vel perſonalium Eccleſiis, vel Eccleſiaſticis perſonis: Simoniæ ſuper ordinibus, vel beneficiis aſſequendis in eadem Curia, vel extra contractæ: & generaliter in caſibus contentis in Bulla, quæ conſuevit in die cœnæ Domini per Prædeceſſores ſuos Romanos Pontifices publicari. Conſiderans vero, quod plerumque contingit, ſuam Sanctitatem hujusmodi facultates & confeſſionalia tam præſentibus, quam abſentibus, etiam vivæ vocis oraculo concedere; ne prætextu confeſſionalium hujusmodi, vel pœnitentes vel confeſſores in ſupraſcriptis caſibus fallantur & fallant, ſtatuit & decrevit, ſuæ intentionis fuiſſe & eſſe, per quascunque conceſſiones & facultates, per ſuam Sanctitatem tam ſcripto, quam verbo factas, & impoſterum faciendas, nemini licere irretitos dictis caſibus abſolvere ſine ſpeciali ſuæ Sanctitatis licentia: quinimo conceſſiones & indulta prædicta quoad caſus exceptos hujusmodi, nulli penitus ſuffragari. Ut autem ipſa conſtitutio, quæ dudum, ſcilicet V. Kal. Aprilis Anni ab Incarnatione Domini Milleſimi quadringenteſimi ſexageſimi ſexti, Pontificatus noſtri anno ſecundo publicata fuit, eisdem Chriſti fidelibus plenius innoteſcat, nullusque illius ignorantiam prætendere valeat in futurum; præſentibus inſeri fecimus, ut in majorem omnium veniat notitiam. Nulli ergo hominum &c. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quadringenteſimo ſexageſimo octavo, V. Non. Martii, Pontificatus anno V.

Sequuntur caſus Epiſcopales.

Remittantur igitur ad Nos, ſeu vices noſtras gerentes, non obſtante, ſi alicui generaliter vices noſtras quoad pœnitentias injungendas commiſerimus, Rebaptizatus, Reconfirmatus, Reordinatus.

Item

Item: qui poſt ſponſalia jurata, cum alia, quam ſponſa, contraxerit.

Item: qui matrimonium clandeſtine, vel contra interdictum Eccleſiaſticum contraxerunt.

Item perimens, ſeu negligens propriam prolem.

Item ſterilitatem, vel abortum, quomodolibet procurans.

Item homicida facto, præcepto, conſilio, vel authoritativa exhortatione, ſeu alio quovis modo.

Item publice criminoſi, quibus publica pœnitentia eſt injungenda.

Item falſi teſtes, oppreſſores liberorum, perjuri, inceſtuoſi.

Item quilibet Simoniacus, uſurarius, raptor, ſacrilegus, incendiarius, latro.

Item Eccleſiam conſecratam ſanguinis, aut ſeminis effuſione polluens.

Item quilibet Eccleſiæ, vel cœmiterii, aut immunitatis, vel libertatis Eccleſiaſticæ violator.

Item quilibet excommunicatus a Canone, vel Conſtitutione: hujusmodi enim caſus quoad cenſuras magis ſunt Jurisdictionis Epiſcopalis, quam quod in foro conſcientiæ tractari debeant, niſi ratione peccati: & ne aliquis de his poſſit ignorantiam allegare; mandavimus eosdem caſus his noſtris Statutis inſeri.

Inſuper remittatur etiam quilibet irregularis, item Sacerdos proditor confeſſionis.

Item celebrans in Eccleſia interdicta, vel Altari non conſecrato, aut viatico, ſine licentia, aut indumentis non conſecratis, ſeu Sacris, celebrans non jejunus.

Item non ordinatus celebrans, vel miniſtrans in ordine, quem non habet.

Item Sacerdos, cujus culpa vel negligentia aliquid inhoneſti, vel ſcandali circa Sacramentum evenit.

Item Sacerdos notorius fornicator, vel publicus concubinarius.

Item quilibet dejurans, vel veniens, aut faciens, contra ſuum juramentum.

Item quilibet blaſphemator DEI, Beatæ Virginis, & Sanctorum.

Item falſarius literarum vel monetæ.

Item quilibet injiciens manus violentas in Presbyterum, Clericum, aut parentes.

Item quilibet conjugatus, contrahens matrimonium, vivente uxore, cum ſecunda: vel intrans religionem, ſeu recipiens ſacrum ordinem, conjuge invita, & econtra.

Item conjux, qui vel quæ effectualiter machinatus vel machinata fuerit in mortem alterius conjugis.

Item ſcienter coiens cum infideli aut brutis animalibus.

Item reſtitutiones vagæ, & diſpoſitiones male ablatorum, incertorum & certorum, quando non extant hi, quibus facienda eſt reſtitutio.

Item promotus per alium, quam ſuum Epiſcopum ſine licentia.

Item furtive, vel per ſaltum, aut extra tempora ſtatuta promotus.

Item excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus, in ordine ſuo miniſtrans, vel qui taliter ligatus, aliquem ſuſcipit ordinem.

Item ſcienter ſepeliens corpus excommunicati, vel tempore interdicti.

Item abutens quomodolibet Sacramentis Eccleſiæ, puta Hoſtia, Chriſmate, vel alia re ſacra.

Item quilibet ſcienter baptizans propriam prolem, vel illam tenens in Baptiſmo vel Confirmatione.

Item omnis hæreticus, fautor, vel participator hæreticæ pravitatis.

Item quilibet coiens cum ſanctimoniali, aut ingrediens in earum Monaſteria.

Deſiderantes animarum periculis occurrere, ſtatuimus, & ſub pœna excommunicationis inhibemus, ne Sacerdotes tam ſæculares, quam ordinum quorumcunque regulares, in foro pœnitentiæ frena in tantum relaxent, ut extra terminos ſibi poſitos, & in caſibus ſuperioribus reſervatis auſu temerario authoritatem ſibi uſurpent: & quia ſœpius contingit, quod Nos etiam in præfatis caſibus, Nobis de jure, vel conſuetudine reſervatis, variis ex cauſis animum noſtrum

ſtrum aliquando moventibus, tam Religioſis quam etiam Curatis Sacerdotibus indulgemus generaliter, quod in caſibus Nobis, ut præmittitur, reſervatis beneficium abſolutionis valeant impendere; ſed ne paſſim ſine exceptione quorumcunque criminum procliviores reddantur homines ad peccandum: volumus, & ſtatuimus, quod in quibuscunque conceſſionibus & facultatibus abſolvendi, caſus infraſcripti, tanquam ſpecialiter Nobis reſervati, ſemper intelligantur excepti, videlicet: de violenta manuum injectione in Clericos, vel parentes: de violatione Eccleſiaſticæ libertatis, & conditoribus ſtatutorum contra Eccleſiaſticam libertatem: de hæreſi in fide, de blasphemia nominis Chriſti, vel Sanctorum ejus publica: de Simonia, de uſuris publicis, & perjuriis: de commutatione votorum, de notorio Clericorum concubinatu, de vagis reſtitutionibus, ubi certi & legitimi hæredes non exiſtunt: de teſtamentis non executis, de detentione bonorum Eccleſiæ Ratisbonenſis, & aliarum Eccleſiarum, ac decedentium Clericorum: quorum abſolutionem Nobis, ſeu Superiori noſtro ſpecialiter reſervamus, decernentes, quascunque conceſſiones & facultates, per Nos verbo, vel ſcripto factas, & impoſterum faciendas, quoad caſus ſic ſpecialiter exceptos, nulli penitus ſuffragari: nec cuiquam licere, eisdem caſibus irretitos abſolvere absquè licentia noſtra ſpeciali.

Cum Sacerdotes, quibus a Domino prædicandi officium commiſſum eſt, Dominicas oves, ſibi creditas, verbo Dei ſpirituali alimonia paſcere, &, ut in præceptis Divinis ambulent, docere debeant; idcirco eosdem in ſuis ſermonibus præcipimus eſſe cautos, ne verba proferant inutilia, aut vana, & maxime piarum mentium offenſiva: ſed potius Scripturam ſacram, veteris videlicet, & novi Teſtamenti, & præcipue Evangelium Chriſti plane & intelligibiliter Dominicis & aliis ſolennibus diebus populo prædicent: primo textum ſubjunctis poſtillis declarent, veluti plebis capacitati noverint convenire: & quia repetita notitia mandatorum Dei multum vidètur ædificare; ordinamus, quatenus Rectores Eccleſiarum ad minus ſemel in anno aſſumant materiam decem Præceptorum, inducentes cum ſumma diligentia populum, ad agendam pœnitentiam pro peccatis commiſſis. Inſuper ſingulis annis Dominica prima Quadrageſimæ eidem populo publicent & pronuntient Conſtitutionem Generalis Concilii, quæ incipit: Omnis utriuſque ſexus &c.

Tenor Conſtitutionis prædictæ talis eſt.

Innocentius Papa Tertius, in Concilio Generali. Omnis utriusque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſolus peccata ſaltem ſemel in anno fideliter confiteatur ſuo proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere, ſuſcipiens ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum; niſi forſan de proprii Sacerdotis conſilio, ob aliquam rationabilem cauſam, ad tempus ab ejus perceptione duxerit abſtinendum: alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura. Unde hoc ſalutare Statutum frequenter in Eccleſiis publicetur, ne quisquam ex ignorantiæ cæcitate velamen excuſationis aſſumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſta de cauſa ſua peccata confiteri, licentiam prius poſtulet, & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ipſe illum non poſſit ſolvere, vel ligare. Sacerdos autem ſit diſcretus & cautus, ut more periti medici ſuperinfundat vinum & oleum vulneribus ſauciati: diligenter inquirens & peccatoris circumſtantias & peccati, quibus prudenter intelligat, quale debeat præbere conſilium, & cujusmodi remedium adhibere, diverſis experimentis utendo ad ſanandum ægrotum. Caveant autem omnino, ne verbo, aut ſigno, ſeu quovis alio modo, prodat aliquatenus peccatorem; ſed, ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud absque ulla expreſſione perſonæ, caute requirat: quoniam, qui peccatum in pœnitentiali judicio ſibi detectum, præſumpſerit revelare, non ſolum a Sacerdotali officio deponendum decernimus; verum etiam ad agendam perpetuam pœnitentiam in artum Monaſterium detrudendum.

Sequi-

Sequitur in lingua vulgari.

Ein neglicher glaubiger Menſch, ſo bald er zu den Jaren ſeiner Vernunfft komen iſt, der ſol allein all ſein Sunde bevoran einmahl ym Jar ſeinem aygen Brieſter getreulichen peichten, und ſich vleiſſen, die Pueß yme aufgeſectzt, mit aygen Kräfften zu vollbringen, und ſol wirdiglich empfahen zum minſten zu Oſteren das Heilig Sacrament des Fronleichnambs JHESU CHRJSTJ. Es ſey dan, daß er nach Ratt ſeins aygen Brieſters etlicher genugſamer Urſach halber ein Zeyt von Empfahung deſſelben Sacraments ſich enthalte; Sunſt ſol ym lebendig Eingang der Kirchen verpotten werden, und ſo er ſtirbt, ſol er Chriſtenlicher Begrebnus mangelen und berawbt ſein. Demnach zymbt ſich, das haylwertig Geſetz etwe offt yn den Kirchen zu offenwaren, daß nyemand aus Unwiſſenheit Urſach nemen moge, ſich deshalb außzureden und zu entſchůldigen. Ob aber yemand einem frembden Brieſter, redlicher Urſach halb, ſein Sund wolt peichten; der ſol vorhyn von dem aygen Brieſter Urlawb begeren, und erlangen, nach dem er yne ſunſt nit möcht entloſen, oder entbinden. Der Brieſter ſol auch beſchaiden und fürſichtig ſein, daß er, als ein verſtandiger Artzt, Wein und Oell yn dy Wunden des verſerten Krancken eingieße, und ſol vleiſtigklich erfragen die Umbſtend des Sunders, und der Sunde, daraus er weißlich und grüntlich verſtee, wie er yme Ratt geben, und was er yme Ertzney zufugen ſolle: domit er manigerlay Erforſchung gebrawch zu haylen den Krancken. Doch ſol er ſich vor allen Dingen hütten, daß er mit Worttenn, oder Zaichen, yn kein Weiß mit nichte offenwar den Sunder: dan ob er eins weyſerne Rats bedorfft, den ſol er on alle Vermeldung der Perſon, fürſichtigklich erfragen. Wann wer dye Sunde, dye yme yn der Peicht entdeckt und geoffent ſind, unterſtunde zu offenwaren, denſelben erkennen wir nit allein von dem Brieſterlichen Ambt zu entſetzen; ſunder auch zu ewiger Pueß yn ein Cloſter ſtrengs Ordens verſtoſſen zu werden.

Publicata vero præfata Conſtitutione, volumus, quod omnes & ſinguli Paſtores Eccleſiarum Parochialium ad præcavendas diſcordias & diſſenſiones ſequentia verba vulgari ſermone populo publicent, ut ſequitur:

Auch ſollent yr wiſſen zu vermeiden der yrrung, ſo zwiſchen der Selſorger, und die Pfaarkirchen regieren und vorweſen, auch der Brůder und Orden entſteen mochten, und ſunderlich der vor verkundten Satzung halb, daß nicht allein Pfarrer und Selſorger, der Peicht halben verſtanden ſollen werden; ſunder auch, wan dye Bruder der vier Orden, ynmaſſen, wie yn geiſtlichen Rechten geſetzt iſt, einem Biſchoff, yre verordente Peichtveter fürſenden, und preſentiren; alsdan mag ein yedlichs Chriſtenlichs Menſch denſelben verordenten und zugelaſſen Peichtveternn wohl peichten, on Erlawbnus ſeins Pfarrers, thuet auch der verkundten Satzung der Chriſtlichen Kirchen genug. Doch ſol ein yeglichs Chriſtenlichs Menſch das Heilig Hochwirdig Sacrament des Altars von ſeinem aygen Selſorger und Pfarrer empfahen. Es haben dye gemelten Brůder der vier Orden Macht und Gewalt zu abſolviren, und zu entpinden yn allen Fallen und Stucken, darnn dye Pfarrer haben zu abſolviren; doch zuvor, ſo ſie dem Biſchoff, wie oben angezaigt, preſentiret ſein: außgenommen in den Stucken und Fellen, dye yn gleich, als den Pfarreren, durch Vorbehaltung des Pabſts, oder Biſchoues, ſunderlich verpotten und vorbehalten ſind, alſo daß dye Pfarrer yn den zu abſolviren auch kein Gewalt haben. Es ſol auch nyemands denſelben Brůderen ſolichen Gwalt entziehen. Auch ſollendt yr wiſſen, daß ſoliche Freyheit allein denen Bruderen der vier Orden gegeben iſt, und nit anderen Orden diß Bieſtumbs, was Stands der ſindt. Darumb leſt auch mein gnediger Herr von Regenſpurg, allen und yeden hyemit verbieten, daß yr dyeſelben mit peichten nit haymſuchet, und ſunderlich die Bruder von Altenmunſter, auch zu Sandt Leonhard zu Regenſpurg. Wer aber ſolichs thete, der ſol wiſſen, daß er der verkundten Satz-

ung nit genug gethan hab. Sollen auch der Empfahung des Hochwirdigen Sacraments des Fronleichnambs JHESU CHRJSTJ berawbt ſein. Zuletzt ſolendt yr auch wiſſen, daß nyemands, was Stands oder Weſens er auch ſey, geyſtlich oder weltlich, exempt oder nicht exempt, in kain Weiß haimlich oder offentlich ſich underſteen ſoll, yemand von der verkundten Satzung, und Gepot der Chriſtenlichen Kirchen, der järlichen Peicht halben abzuziehen. Oder aber, daß er bey dem heyligen Ambt der Meß, zuvor an allen Sonntagen, und an den oberiſten und hohen Feſten, yn ſeiner aygen Pfarrkirchen nit ſey, oder von Gnugthuung, und Reichung der Zehent-opffer und pferrlichen Rechten abzuwenden; ſunder wer das thuet, was Stands der iſt, exempt oder nit exempt, dem iſt verpotten der Eingang der Kirchen, und das Heylig Sacrament. Davon er allein von dem Stul zu Rom (außgenommen des Todes Notte) mag geloſt werden.

Ordinamus inſuper, quatenus Eccleſiarum Rectores ſequentes articulos, propter quos unusquisque a communione ſacra jure prohibetur, ſingulis annis Dominica Paſſionis Dominicæ, populo ſuo ſtudeant inſinuare: culpabiles enim in aliquo articulorum hujusmodi a communione ſacra prohibentur, niſi contriti & confeſſi fuerint pariter, & abſoluti, ac ſatisfecerint, vel ſatisfacere velint juxta conſilium ſuorum Confeſſorum.

Prohibitiones a Sacra Communione ſecundum Sanctorum Patrum Sanctiones.

A Sacra Communione prohibentur omnes infideles, qui non habent communionem cum Sancta Eccleſia Catholica, prout ſunt Judæi, Saraceni & hæretici. *XXIII. Q. IV. Infideles. XXVIII. Q. I. Omnis. XI. Q. III. Ad menſam. C. Firmiſſime. C. Ad abolendam. C. Excommunicamus. De Hæret.*

Item omnes hæreticorum fautores, & receptatores, ac defenſores. Nam tales ſunt excommunicati ipſo jure, & decedentes in hujusmodi peccato, in loco ſacrato ſepeliri non debent. *C. Sicut. C. Noverit. De ſent. exc.*

Item omnes ſchismatici, qui ſe dividunt ab unitate Sanctæ Matris Eccleſiæ conſtituendo ſibi Eccleſiam, ordinando Clericos & Sacerdotes. Tales enim appellantur hæretici, quia veniunt contra iſtum articulum: Credo Sanctam Eccleſiam Catholicam. *XXIV. Q. I. C. Loquitur. C. Inter ſchisma. XXIV. Q. III.*

Item omnes, qui Papali, Epiſcopali, vel alia authoritate ordinaria, ſive delegata, ſunt excommunicati, & poſtea publice denuntiati, vel quia hujusmodi excommunicatio adeo notoria exiſtit, quod tergiverſatione celari non poteſt; debent a communione ſacra prohiberi, cum omnes tales ſint extra Eccleſiam poſiti, & a communione fidelium excluſi. *XI. Q. III. Sicut Apoſtoli. C. Excommunicatos. cum ſeq.*

Item tempore interdicti generalis communio ſacra ſanis debet denegari: poteſt tamen infirmis, & in mortis articulo conſtitutis Euchariſtia licite miniſtrari. *C. Alma. De ſent. exc. Lib. VI.*

Item alieni Parochiani, qui absque licentia, & ex contemptu Plebanorum ſuorum, volunt in aliis Parochiis communicare, admitti non debent. *C. II. De Paroch. & alie. Paroch.*

Item pueris furioſis, Dœmoniacis, vel dementibus, non habentibus uſum rationis, denegatur communio ſacra: ubi vero furioſi & mente alienati intervalla ægritudinis eſſent ſoliti habere, procul dubio tunc ad communionem ſacram admitti debent. *C. Quamvis. VII. Q. I. C. Dilectus. De ſponſal.*

Item continuo vomitum patientes a Communione ſacra repelli debent. *De conſecr. Diſt. II. C. Si quis.*

Item omnes, qui non habent rectam intentionem ſumendi Sacramentum Euchariſtiæ, prout inſtitutum eſt: & præcipue, qui volunt cum eodem exercere maleficia, incantationes, aut alias ſacrilege ipſo abuti; tales enim ſapiunt hæreſim. *C. Si quis. XXVI. Q. V.*

Item omnes, qui infamem vitam ducunt, ut ſunt joculatores, hiſtriones.

Item artem magicam exercentes, publici lenones, & publice in ludo taxillos, ſive chartas concedentes, vulgo Scholdrer appellati. Item meretrices, qua-

quarum turpitudo publice venalis exiſtit, & earum hoſpitæ.

Item Fiſtulatores, Cithariſtæ & alii, qui variis utuntur inſtrumentis muſicis, ex conducto pro pretio, & ad illicita: & reliqui artem ludricam publice & illicite exercentes, a Communione Sacra repelli debent, quousque ab hujusmodi peccatis ſuis prorſus abſtinuerint, & pœnitentiam eis injunctam perfecerint. *De conſec. Diſ. II. C. Pro dilectione. cum C. Se. XXXII. Q. IV. Meretrices.*

Item omnes Chriſtiani, qui Judæis ſerviunt, aut pueros ipſorum alere, nutrire, ſeu educare non formidant, aut cum eis manducant, & habitant, aut aliquem ipſorum in infirmitatibus ſuis vocant, ſeu aliam a jure prohibitam communionem cum eis habent, a communione prohibeantur, donec ab hujusmodi peccatis abſtineant, & peragant pœnitentiam ipſis propterea injunctam. *C. Nullus cum ſeq. XXVIII. Q. I. C. Ad hæc. De Judæis.*

Mulieribus deferentibus habitum virilem malo propoſito, ut ſuam malam voluntatem perficere poſſint, Communio Sacra propter excommunicationem, quam propterea a jure incurrunt, denegari debet; quousque a peccato hujusmodi abſtinuerint, & pœnitentiam propterea ipſis injunctam perfecerint. *XXX Diſt. C. Si qua mulier.*

Omnes, qui proprias ſingularitates, ſive ſectas in ſe ſuſcipiunt, præſertim a ſancta Matre Eccleſia non receptas: ſicut ſunt hi, qui latenter conventicula faciunt, & habitum religioſum deferunt, ſeu circulos ferreos: etiam qui ſectam Beghardorum, ſeu Beguinarum aſſumunt. *Clem. Ad noſtrum. De Hæret.*

Item omnibus incantatoribus, & incantatricibus, utentibus benedictionibus ab Eccleſia non approbatis: item pythonibus, pythoniſſis, & qui diebus Ægypriacis arte magica utuntur, prout nonnullæ mulieres vulgo Unholden nuncupatæ: item maledicis, & generaliter omnibus aliis, non recte ſentientibus, quæ ſancta Eccleſia præcipit, ſtatuit & ordinavit, communio ſacra denegari debet, quousque de conſilio ſuorum confeſſorum a præmiſſis abſtineant, & deſuper pœnitentiam ſuſcipiant. *C. Igitur. XXVI. Q. III. C. Sciendum. XXVI. Q. IV. C. Si quis ariolos. XXVI. Q. V. C. 1. De ſortileg.*

Item omnes, qui non confitentur peccata ſua juxta Statutum Eccleſiæ, quod incipit: *Omnis utriusque ſexus.* Hoc eſt, ſemel in anno, a Communione ſacra prohiberi, ac ab ingreſſu Eccleſiæ arceri, & poſt ipſorum deceſſum debent Eccleſiaſtica carere ſepultura. *C. Omnis. De pœnit. & remiſſ.*

Item omnes, qui non ſunt confeſſi & contriti, & ſic in peccatis mortalibus remanent, debent communione ſacra prohiberi; ne cum Juda proditore accedant & judicium ſibi manducent, non dijudicantes Corpus Domini. *C. Et ſancta. C. Sicut Judas. De conſc. Diſ. II.*

Præterea illi, qui licet confiteantur, non tamen habent propoſitum deſiſtendi a peccatis, tanquam impœnitentes, excluduntur a ſacra communione Altaris. *C. Nemo poteſt. De Pænit. Diſt. I.*

Denique hi, qui non integre confitentur peccata ſua, ſed aliqua peccata retinent, & ex propoſito ſine cauſa dividunt confeſſionem, quod eſt ſe laudare, in Hypocriſim tendere, & ſemper venia carere. *C. Conſideret. §. Cautus ſit. De Pænit. Diſt. V.*

Item omnes, non ſolventes decimam absque diminutione, per Sacerdotes & Plebanos, imo & per fratres quatuor ordinum charitative debent admoneri, ut eandem ſolvant; ſi vero contumaciter ſolvere neglexerint, excommunicandi ſunt. *C. Pervenit. cum ſeq. De Decim. XVI. Q. VII. C. Omnes.*

Omnes, qui bona relicta ex teſtamento, vel ultima voluntate, in ipſorum poteſtate habent, & quibus executio hujusmodi relictorum commiſſa eſt; ſi quidem infra annum teſtamenta, ſive ultimas voluntates defunctorum, exequi neglexerint, debent per cenſuram Eccleſiaſticam ad exequendum cogi, & propter hujusmodi negligentiam commiſſam, rationabili cauſa ceſſante, a communione ſacra prohiberi. *C. Clerici. XIII. Q. II. C. Nos quidem. C. Tua no. C. Johannes. De Teſtam.*

Omnes, qui contemnunt Eccleſias conſecratas, & congregant populum ad oran-

orandum ad alia loca abſque licentia Epiſcopi, ſunt excommunicati, & propterea communione privati. *C. Si quis. XXX. Diſt.*

Item quia quilibet Chriſtianus præceptis & mandatis ſanctæ Matris Eccleſiæ obedire tenetur, ut puta jejunando, ſabbatha ſanctificando, confitendo, & Eccleſias viſitando, nec non reliqua facere, prout conſuetudo ſanctæ Eccleſiæ habet & obſervat; quapropter omnes, qui ea crediderint, ſeu pertinaciter putaverint, ſpernenda, & qui ſe extollunt adverſus ſcripturas & Canones Eccleſiaſticos, ac nova introducunt præcepta, a ſacra communione prohiberi debent, quousque pœnitentiam ſuper præmiſſis ſuſceperint peragendam. *C. Si quis per ſuperbiam. C. Hæc autem. XXX. Diſt.*

Item Sacerdotem in ambone impedientes, dum verbum Dei prædicat, & in contemptum ejus exeunt Eccleſiam, prohiberi debent a ſacra communione, donec pœnituerint. *De conſe. Diſt. I. C. Sacerdote. XXXVIII. Diſt. II. Sedulo.*

Omnes etiam, qui ex contemptu mandatorum Eccleſiæ in ſolennitatibus ſacris, Dominicis, & aliis Feſtivis diebus Miſſarum ſolennia non audiunt, neque cum officio Miſſæ permanere curant, donec benedictionem a Presbytero obtineant, a communione ſacra juxta arbitrium confeſſoris prohiberi debent. *De conſe. Diſ. I. Fideles. & C. Miſſas.*

Item omnes, qui Dominicis, & aliis Feſtivis diebus, mercaturam rerum vendibilium, quæ ad uſum victus quotidiani neceſſariæ non ſunt, exercent. *C. I. De feriis.*

Item omnes, qui clandeſtine contraxerunt matrimonium, debent prohiberi a communione ſacra, donec ſecundum ordinationem ſanctæ Matris Eccleſiæ contractum hujusmodi proclamari procuraverint.

Item omnes conjugati, qui abſque licentia Eccleſiæ diſcohabitant, a communione repellantur, quousque cohabitent, aut ad cohabitandum per Eccleſiam compellantur. *C. Cum inhibitio. De clandeſt. deſpon. XXX. Q. V. C. Aliter.*

Item omnes, qui Dominicam orationem & Symbolum fidei ex negligentia, ſeu contemptu, addiſcere nolunt, a communione prohibeantur, donec diſcant. *C. Deus, qui. De Pœnit. & remiſſ.*

Item, qui Deum, aut Beatam Virginem Mariam, vel alios Sanctos Dei publice blaſphemaverint, aut per membra eorundem ex contemptu juraverint, a communione ſacra, & Eccleſiæ ingreſſu prohiberi debent, donec pœnitentiam publicam, in Sacris Canonibus definitam, peregerint. *C. Statuimus. De maledict. C. Si quis per capillum. XXII. Q. I.*

Item omnes, qui Sacerdotibus & honeſtati Clericorum publice detrahunt, ipſosque contemnunt, ab ingreſſu Eccleſiæ & communione ſacra prohiberi debent. *VI. Q. I. C. Deteriores. cum ſeq.*

Item omnes homicidæ voluntarii, ſimiliter, qui inimicitias, ſive odium cum vindicta contra proximos ſuos habent, aut qui eos injuſte opprimunt, ſive in honore lædunt, vel offendunt, ante peractam pœnitentiam, reconciliationem, ſive ſatisfactionem, ad communionem ſacram admitti non debent. *C. Si quis voluntate. L. Diſt.*

Item parentes, qui pueros ſuos opprimunt ignoranter per negligentiam, juxta arbitrium confeſſoris a communione ſacra prohiberi debent, donec pœnitentiam ſibi propterea injunctam perfecerint. *De his, qui propri. fil. occid. per totum.*

Quia in Sacris Canonibus ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ prohibitum eſt, quod nullus hominum mandare, præcipere, ſive ſtatuta edere debeat, quæ ſunt contra libertatem Eccleſiaſticam: & propterea quicunque mandaverit, ſive ſtatuerit, ſeu ſtatutum hujusmodi ſervari fecerit, mandaverit, aut ſcripſerit, ſtatuta & conſuetudines, hactenus introductas contra libertatem Eccleſiaſticam, ut ſunt illa, quæ veniunt contra privilegia conceſſa a Deo, ab Eccleſia, a Papa, vel Imperatore; omnes illi prohiberi debent a communione ſacra, donec conſuetudines, ſtatuta, & præcepta hujusmodi deleri fecerint, ac beneficium abſolutionis a ſententia excommunicationis, quam propterea ipſo

jure

jure incurrunt, meruerint obtinere. *C. Noverit. C. Gravem. De ſent. excom.*

Item omnes, qui ſuper uſuris publicis ſolvendis ſententias ferunt, vel quod uſuræ hujusmodi non poſſunt repeti, ſunt excommunicati ipſo jure, & a ſacra communione repellendi, donec abſolvantur & pœnitentiam ſuſceperint.

Item quilibet proprius Sacerdos poteſt filium confeſſionis, conſiderata gravitate, ſive magnitudine peccati ipſius, ad tempus a communione ſacra ſuſpendere, cui etiam ipſe confitens in hoc obedire debet; niſi a ſuperiore ſuo aliud obtinuerit. Et ſi hujusmodi peccatum eſt occultum, & confitens non obſtante hujusmodi prohibitione ad Altare publice acceſſerit, & Euchariſtiam ſibi dari petierit, eandem ſibi debet præſtare Sacerdos, licet in hoc accedens graviter peccet. *C. Omnis. In principio. cum ibi. not. De pœnit. & remiſſ. De conſecr. Diſt. II. C. Non probibeat. & C. Sicut Judas. De offic. ordin. C. Si Sacerdos.*

De Sententia Excommunicationis.

Sicut triplex eſt communio fidelium, ſcilicet in converſatione, in Sacramentorum ſuſceptione, & in bonorum ſpiritualium participatione; ſic etiam triplicem excommunicationem fore præſenti ſtatuto declaramus.

Prima eſt excommunicatio, quæ major dicitur, & illa a triplici communione excludit, videlicet a converſatione hominum, a Sacramentorum ſuſceptione, & bonorum ſpiritualium participatione. Alia excommunicatio, quæ minor dicitur, quæ excludit a participatione ſpiritualium, & a communione Sacramentorum paſſiva tantum. Tertia excommunicatio eſt lata a Deo, inflicta pro quolibet peccato mortali, quæ pariter minor dicitur, & excludit ligatum a bonorum ſpiritualium participatione, quia quoad ſe ipſum eſt ſuſpenſus, & non aliter; ſed quoniam juxta Sanctorum Patrum ſtatuta excommunicatis, majori excommunicatione, nec vivis, nec defunctis communicare licet; ſed ſtatim, cum ſuis in Parochialibus Eccleſiis, vel alias fuerint denuntiati nominatim, aut aliquem ita notorie excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe: quod nulla poſſit tergiverſatione, aut aliquo juris ſuffragio excuſari, mox ab omnibus exemptis & non exemptis debent vitari. Quare caveant univerſi & ſinguli Eccleſiarum Rectores, quod nullum excommunicatum, vel nominatim denuntiatum, aut de cujus excommunicatione alias, ut præfertur, notorie conſtiterit, abſolvant, nec ad Divina officia, vel ſepulturas admittant: ſed eos publice admoneant, & de ſuis Eccleſiis, ne interſint Divinis, expellant, ſi pœnam Sacrorum Canonum excommunicationis videlicet & irregularitatis voluerint evitare.

Et quia nonnulli Sacerdotes noſtræ Diœceſis, quibus abſolutio excommunicatorum aliquando committitur, formam hujusmodi abſolutionis præſertim ab excommunicatione majori videntur ignorare; idcirco, ut omnes in hac parte pariformiter ſe teneant, modum infraſcriptum obſervabunt. Quotiescunque enim a Vicario noſtro, ſive aliis Judicibus fuerit commiſſum, ut excommunicatum aliquem ab homine, vel jure majori excommunicatione Sacerdos abſolvat, talis faciat ipſum excommunicatum coram ſe proſterni, recepto ab eodem juramento, quod velit ſtare mandatis Eccleſiæ: deinde præmittat Pſalmum: *Miſerere mei Deus, cum Kyrie eleyſon, Pater noſter &c.* & verſiculis ſeqq. videlicet: *Salvum fac ſervum tuum &c. Convertere Domine, uſquequo &c. Domine exaudi orationem &c. Dominus vobiscum &c. Oremus. Deus, cui proprium eſt, miſereri ſemper & parcere, ſuſcipe deprecationem meam, & hunc famulum, quem excommunicationis catena conſtringit, miſeratio tuæ pietatis abſolvat. Et ego authoritate Dei omnipotentis ex poteſtate mihi ſpecialiter commiſſa, abſolvo te a ſententia excommunicationis majoris in te lata,* vel, *quam propter tale delictum incidiſti, & reſtituo te communioni fidelium, & Eccleſiaſticis Sacramentis, & Sanctæ Matris Eccleſiæ unitati. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

A minori vero excommunicatione quilibet Sacerdos proprius abſolvit, qui abſolvendi poteſtatem habet a peccatis, & fiat ſub hac forma: *Ego abſolvo te a vinculo excommunicationis minoris, & a peccatis tuis. In nomine Patris, & Filii, & Spiri-*

Spiritus Sancti. Amen. Caveant autem Sacerdotes, ne quenquam a peccatis abſolvant, quem noverint vinculo excommunicationis majoris ligatum; niſi meruerit prius beneficium abſolutionis a cenſuris obtinere. Advertant etiam, ne ſuſpenſos, niſi eis abſolutio ſpecialiter committatur, & habita authoritate, abſolvant. Facta autem commiſſione, abſolvant ſub hac forma: *Dominus noſter Jeſus Chriſtus dignetur te abſolvere, & ego authoritate mihi conceſſa, abſolvo te a ſententia ſuſpenſionis in te lata, & reſtituo te, ut officium tui Ordinis, ſicut antea, exercere poſſis, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Si autem aliquis ſit ſuſpenſus ab ingreſſu Eccleſiæ, & Divinis; addatur in prædicta forma: *Et reſtituo te ad ingreſſum Eccleſiæ, & Eccleſiaſticis Sacramentis. In nomine, ut ſupra.*

Plerique etiam Clerici, ſive Presbyteri, errant credentes, quod licet excommunicati ſint ab homine, ſive a Canone, ante denuntiationem non egeant abſolutione: & ſic celebrant Divina, credentes ſe non fore ligatos: quia vero poſteaquam hujusmodi ſententia lata eſt, ſtatim habet in dorſo paratam executionem; quapropter eosdem transgreſſores decernimus omnino fore ligatos, & ſi celebraverint, tanquam irregulares, remittendos.

Item nonnulli excommunicati, fiducia abſolutionis extremæ, claves Eccleſiæ contemnunt, & tempore ſanitatis nec ſatisfacere, neque confiteri volunt; unde ſtatuimus, ut tales in extremis ad reconciliationis beneficium nullatenus admittantur, niſi ſatisfecerint, vel cautionem de ſatisdando (ſaltem juratoriam, ſi aliam facere non poſſent) præſtiterint: quod ſive moriantur, ſive convaleſcant, per ſe, vel ſuos, quantum ipſis poſſibile erit, ſatisfaciant de commiſſo.

Poſtremo, quoniam ſententia excommunicationis latæ ſententiæ nonnunquam a Canone, ſive jure, ipſo facto pro nonnullis criminibus & delictis infligitur; quare Nobis abſolutionem iſtorum ſpecialiter reſervavimus, mandantes, ne quisquam ſæcularis, ſeu regularis, etiam cujusvis ordinis, vigore generalis conceſſionis, hujusmodi excommunicatos, etiamſi denuntiati non fuerint, præſumat abſolvere, noſtra ſpeciali ſuper hoc non habita licentia. Quod autem hujusmodi caſus ad cunctorum aures deferantur, eosdem Statutis noſtris duximus interendos; quatenus agniti magis evitentur, & nemo valeat de his ignorantiam allegare. Advertant vero Sacerdotes diligenter caſus ſequentes, quatenus obtenta a Nobis authoritate abſolvendi, in illis diligenter obſervent formam abſolutionis a cenſuris, quam ſupra deſcripſimus, antequam a peccatis aliquem abſolvant, alioquin (cum excommunicatus non ſit particeps Sacramentorum) noverint ſe errante clave proceſſiſſe, ac abſolutionem hujusmodi minime tenere.

Sequuntur Caſus Excommunicationis majoris a Jure latæ, & colliguntur ex antiquis.

Primus caſus eſt, cum quis incidit in hæreſim, jam damnatam, vel novam contingit, & generaliter, quicunque per Romanam Eccleſiam, vel ſingulos Epiſcopos in ſuis Civitatibus, vel Diœceſibus, tanquam hæretici, ſunt damnati, quocunque nomine cenſeantur, excommunicati ſunt. *XXIV. Q. I. C. I. cum ſeq. C. Ad abolendam. C. Excommunicamus. De Hæretic.*

Secundus caſus, cum quis defendit, vel receptat hæreticos. *C. Sicut. De Hæretic.*

Tertius, ſi quis dicat Romanam Eccleſiam non eſſe Caput, & ei, tanquam capiti, noluerit obedire. *XIX. Diſt. Nulli.*

Quartus, ſi quis in Clericum, vel perſonam Religioſam alicujus approbatæ religionis manus injicit violentas, & temerarias. *XVII. Q. IV. Si quis ſuadente.*

Quintus, cum quis poteſt defendere Clericum a violenta manuum injectione, & præſertim illi, qui ex officio tenentur defendere, ſeu qui alias commode defendere poſſunt, & doloſe non defendunt. *C. Quantæ præſumptionis. De ſent. excomm.*

Sextus eſt in illo, qui nec manum injicit, nec aliquo modo conſentit, tamen ipſum Clericum invitum retinet, ponendo forte ei cuſtodes, vel infra domum aliquem includendo. *De ſent. exc. C. Nuper. §. I.*

Septi-

Septimus introductus eſt contra Poteſtates, Rectores, Conſules, & alios officiales laicos civitatum, & aliorum locorum, angarias & exactiones indebitas Eccleſiis, Sacerdotibus, & eorum poſſeſſionibus, & alia univerſa onera imponentes: ſive etiam foſſata, expeditiones, ſeu alia quælibet agenda de bonis Eccleſiarum, Clericorum, & pauperum, Chriſti uſibus deputatis compleri volentes, ac jurisdictionem Prælatorum, quam habent in ſuis hominibus, evacuantes: ſi enim tales, qui in his deliquerint, competenter admoniti non deſiſtant, tam ipſi, quam fautores eorum, excommunicationi ſe noverint ſubjacere: nec debent reddi communioni, donec ſatisfecerint competenter. *C. Minus. De immun. Eccleſ.*

Octavus eſt contra illos, qui ſupradictis proxime ſuccedunt, & infra menſem errorem, vel exceſſum prædeceſſorum non purgaverint: prædeceſſoribus nihilominus excommunicatis remanentibus, donec utrique ſatisfecerint competenter. *C. Adverſus. §. fi. De immunit. Eccleſ.*

Nonus eſt contra illos, qui de cætero ſervari fecerint ſtatuta edita, & conſuetudines introductas, contra Eccleſiæ libertatem; niſi ea de Capitularibus, ſive Chartulariis ſuis, vel aliis libris, fecerint aboleri, intra duos menſes poſt publicationem præſentium, per Jura ſuperius tacta.

Decimus in his, qui hujusmodi Statuta de cætero fecerint.

Undecimus contra illos, qui Statuta hujusmodi ſcripſerint.

Duodecimus contra Poteſtates, Conſules, Rectores, Conſiliarios locorum, ubi hujusmodi Statuta, & conſuetudines de cætero editæ fuerint, vel ſervatæ; quamvis non ſtatuerint, nec ſervari fecerint.

Tredecimus, qui ſecundum ea præſumpſerint judicare.

Quartus decimus, contra illos, qui ſcribere præſumunt judicata. *C. Noverit. & C. Gravem. De ſent. excom.*

Quintus decimus, contra incendiarios, & violatores Eccleſiarum cum effractione. *C. Conqueſti. De ſent. excom. XI. Q. III. Canonica. C. In literis. De rapto.* Cæteri vero, qui aliter offendunt Eccleſias, vel bona eorum diripiunt, licet ipſo jure excommunicati non ſint, tamen ſacrilegi judicantur, & excommunicandi ſunt. *C. Conqueſtus. De for. compet.*

Sedecimus, cum quis a paucioribus, quam a duabus partibus Cardinalium in Summum Pontificem electus, electioni de ſe factæ conſentit, & pro Papa ſe gerit.

Decimus ſeptimus contra illum, qui de tertia parte Cardinalium conſiſus, nomen Papæ ſibi uſurpaverit, & illi, qui eum receperit. *C. Licet. §. Præterea. De Elect.*

Decimus octavus, cum quis per ſe, vel per alium falſat literas Domini Papæ cum fautoribus, & defenſoribus ſuis.

Decimus nonus, cum quis ſcienter utitur litteris Apoſtolicis, etiam ab illo falſificatis. *C. Ad falſariorum. De crim. falſi.*

Viceſimus, contra illos, qui deferunt arma, ferrum, ligna, galeas, naves, Saracenis, vel regimen navium, vel galearum ſuarum exercent, vel aliquod aliud auxilium eis impendunt in diſpendium Terræ ſanctæ. *De Judæ. C. Ita quorundam. cum ſeq.*

Viceſimus primus, contra Magiſtros, vel Scholares, qui tractant cum aliquo cive Bononienſ. de ipſius hoſpitio, in præjudicium ſcholaris inquilini, vel eo irrequiſito. *C. I. De locat. & conduct.*

Viceſimus ſecundus, contra quoscunque Religioſos Profeſſos, Leges vel Phyſicam audientes, niſi infra duorum menſium ſpatium a ſtudio hujusmodi duxerint abſtinendum. *C. Non magno opere. & C. Super ſpecula. Ne Cleric. vel Mon.*

Viceſimus tertius, contra Archi-Diaconos, Decanos, Plebanos, Præpoſitos, Cantores, & alios Clericos, perſonatus habentes, nec non Presbyteros, Leges, vel Phyſicam audientes. Juribus ſupra proxime allegatis.

Viceſimus quartus, contra illos, qui artem illam mortiferam & odibilem Baliſtariorum, & Sagittariorum adverſus Chriſtianos exercent. *C. Unico. De Sagittar.*

Viceſimus quintus, cum quis participat in crimine crimino ſo, & propter crimen ſuum excommunicato. *De ſent. exc. C. Nuper. C. Si concubinæ.*

Viceſi-

Digitized by Google

Viceſimus ſextus, in Clerico, qui ſponte, vel ſcienter participat excommunicato a Papa, in Divinis officiis. *C. Significavit. De ſent. exc.*

Viceſimus ſeptimus, contra illos, qui Romanos, aut alios Chriſtianos, pro negotiatione, vel aliis honeſtis cauſis, navigio vectos capere, aut rebus ſuis ſpoliare præſumunt, aut etiam naufragium paſſos, ſpoliant rebus ſuis; niſi moniti ſatisfecerint. *De rapto. Excommunicationi.*

Viceſimus octavus, contra illos, qui innituntur ordinationibus, vel alienationibus a ſchismaticis factis. *C. I. De Schismatic.*

Viceſimus nonus, contra illum, qui ſe ingerit in Eccleſia, in qua eſt Epiſcopus, ſe pro Epiſcopo gerens, ſine conſenſu ſuo. *C. Quoniam. De offic. ord.*

Trigeſimus, Sacerdos habens officium Vice Comitis, aut Præpoſiti ſæcularis, ſi commonitus, emendare noluerit. *C. Clericus. Ne Cler. & Monach.*

De Jure vero ſexti libri notantur XXXII. Caſus.

Primus contra eos, qui tempore electionis Papæ ad conclave eligentium alicui ſecrete ſcripturam, aut nuntium transmittunt, aut cum aliquo eorum ſecrete loquuntur. *Vid. Glo. in C. Eos, qui. De ſent. exc. Lib. VI.*

Secundus, contra Rectorem & Officiales civitatis, in qua Summus Pontifex eligi debet, ſi fraudes committunt, aut diligentiam eis commiſſam diligenter non faciunt. *C. Ubi periculum. De elect. Lib. VI.*

Tertius, contra eos, qui gravaverint aliquam perſonam Eccleſiaſticam, vel ejus conſanguineos, vel Eccleſias, ſeu bona, pro eo, quod illum, pro quo rogabatur, eligere noluit. *C. Sciant cuncti. De elect. eod. Lib.*

Quartus, contra uſurpantes bona Eccleſiarum vacantium, ſeu qui cuſtodiam, aut aliquem defenſionis titulum ſibi de novo in eisdem uſurpant. *C. Generali. De elec. eod. Lib.*

Quintus, contra eos, qui de regimine urbis Romæ ſe intromittunt; niſi ſpecialis intervenerit Apoſtolicæ Sedis licentia, per ipſius Sedis literas exprimenda. *C. Fundamenta. De Elec.*

Sextus, contra ſeminantes diſcordiam in electionibus Abbatiſſarum. *C. Indemnitatibus. §. Poſtremo eod. Tit.*

Septimus, contra partem procurantem, conſervatorem procedere contra formam juris. *C. Fi. De offi. dele.*

Octavus, de his, qui extorquent abſolutiones per metum. *C. Fi. De his quæ vi metuque &c.*

Nonus, contra Judicem ſimulantem ſe mulierem, ſeu, qui alias fraudulenter vadit ad mulierem in teſtem productam. *De judic. C. Mulieres.*

Decimus, contra obedientem Imperatori, per Sedem Apoſtolicam depoſito. *De re jud. C. Ad Apoſtolicæ. in fi.*

Undecimus, contra compellentes perſonas Eccleſiaſticas ad ſubmiſſionem bonorum & jurium Eccleſiarum. *C. Hoc conſultiſſimo. §. Laici. De rebus Eccleſ. non alien.*

Duodecimus, contra Laicos, qui ex contractibus initis ſuper rebus Eccleſiaſticis plus ſibi uſurpant, quam ex natura contractus eis licet. *C. Hoc conſultiſſimo. §. Ex contractibus. Lib. VI.*

Tredecimus, contra religioſos mendicantes ementes eis domos de novo. *De religi. Domi. C. I.*

Quartus decimus, contra imponentes telonia, pedagia, & guipedagia Clericis. *C. Quanquam de cenſi.*

Quintus decimus, contra eos, qui propter mortis periculum, aut aliud impedimentum, abſolvitur ab eo, a quo alias non poterat abſolvi; ſi ceſſante impedimento ſe non præſentat ei, a quo alias abſolvi debebat, nam reincidit in eandem ſententiam. *C. Eos, qui. De ſen. ex Lib. VI.*

Sedecimus, verberans novitium alicujus religionis. *C. Religioſo. eod. Ti.*

Decimus ſeptimus, contra eos, qui impediunt ſuper cauſis, quæ ad forum Eccleſiaſticum de jure, vel conſuetudine pertinent, literas a Sede Apoſtolica impetrari, vel ſuper ipſis coram Ordinariis, vel delegatis Eccleſiaſticis litigari. *C. Quoniam. De immuni. Eccleſ.*

Decimus octavus, contra violantes Eccleſiaſticam libertatem per indirectum prohibendo ſubditis ſuis, ne Clericis conſueta obſequia præſtent. *C. ult. eod. Ti.*

Deci-

Decimus nonus, contra Religioſos temere habitum religionis dimittentes, vel ſtudia literarum viſitantes absque Prælati licentia.

Viceſimus, contra Doctores & Magiſtros, qui Religioſos, habitu ſuo dimiſſo, leges & phyſicam audientes, ſcienter docere, aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere. *C. Ut periculoſa. Ne Cleri. vel Monachi. Lib. VI.*

Viceſimus primus, contra tradentes ſcienter Eccleſiaſticæ ſepulturæ hæreticos, aut eorum fautores. *C. II. De Hæretic. I. Reſponſo.*

Viceſimus ſecundus, contra laicos, publice vel private de fide Catholica diſputantes; ſed iſte caſus potius eſt ferendæ ſententiæ, quam latæ. *C. II. §. Inhibemus. eod. Tit.*

Viceſimus tertius, contra Judices laicos, ſuper crimine hæreſis judicantes, aut captos ſuper eodem crimine liberantes, ſive executionem eis injunctam non exequentes, ac Judicem Eccleſiaſticum, ſuper eodem crimine procedentem, impedientes. *C. Ut inquiſitione. De hæret.*

Viceſimus quartus, contra illos, qui Jacobum & Petrum de Columna pro Cardinalibus tenent.

Viceſimus quintus, contra eos, qui dictis Ja. & Pet. auxilium, vel favorem præbuerint. *C. I. De ſchiſmat.*

Viceſimus ſextus, contra eos, qui per Aſſaſſinos aliquem Chriſtianum interfecerint, vel mandaverint, licet mors non ſit ſecuta; aut qui tales receptaverint vel defenſaverint. *C. Pro humani. De homicid.*

Viceſimus ſeptimus, contra concedentes, aut extendentes repreſſalia, adverſus perſonas Eccleſiaſticas. *C. De injuriis & damn. dato.*

Viceſimus octavus, contra inſequentes hoſtiliter aliquem ex Cardinalibus, etiamſi non injecerint manum. *C. Felicis. De pœnis.*

Viceſimus nonus, contra Rectores & Dominos, qui interfectores Cardinalium non puniunt. *dic. C. §. Fi.*

Trigeſimus, contra lædentes directe vel indirecte Eccleſiaſticos Judices, propter ſuæ jurisdictionis exercitium. *C. Quicunque. De ſen. exc.*

Trigeſimus primus, contra eum, qui percuſſionem in Clericum ſuo nomine factam, ratam habet. *C. Cum quis. De ſent. exc.*

Trigeſimus ſecundus, contra abſolutos a Sede Apoſtolica, vel ejus delegatis, qui ſe debent alicujus conſpectui præſentare pro ſuſcipienda pœnitentia, aut pro ſatisfaciendo læſo, & non faciunt. *Alle. C. Eos. §. Idem ſtatuimus. De ſen. exc. Lib. VI.*

Ex Clementinis eliciuntur quinquaginta unus Caſus, qui enumerantur in Glo. Cle. I. De ſen. ex. ſuper verbo Excommunicationis.

Primus, contra poſſeſſorem beneficii, qui in una ſententia definitiva ſuccubuit, & per triennium non poſſedit, ſi ſequeſtrum per loci Ordinarium impedit, aut fructus ſequeſtratos occupat. *Cle. una de ſequeſt. poſſeſſ.*

Secundus contra eos, qui defunctorum corpora in loco interdicto Eccleſiaſticæ tradunt ſepulturæ.

Tertius, qui publice excommunicatos,

Quartus, qui nominatim interdictos,

Quintus, qui maniſeſtos uſurarios ſcienter tradunt Eccleſiaſticæ ſepulturæ, in loco etiam non interdicto. *Cle. I. De ſepul.*

Sextus, *Septimus*, *Octavus & Nonus*, contra Religioſos, gravantes & defraudantes Eccleſias in decimis. *Primo* ex eo, cum decimas Eccleſiis debitas, absque cauſa legitima ſibi appropriare, ſeu uſurpare præſumunt. *Secundo*, quando aliorum animalia ſuis gregibus immiſcent, ut exinde decimæ non ſolvantur. *Tertio*, quando animalia emunt, & venditoribus, aut aliis locant, ut ex eis decimæ non ſolvantur. *Quarto*, quando terris, quas tradunt aliis excolendas, decimas ſolvere Eccleſiis non permiſerint, aut prohibuerint. *Cle. I. De Decim.*

Decimus, contra Religioſos adminiſtrationem non habentes, qui ſine licentia ſpeciali ſuorum Prælatorum ad Curias Principum ſe conferunt, ut ſuis Prælatis, aut Monaſteriis damna inferant.

Undecimus, contra Monachos, qui infra

infra ſepta Monaſterii arma tenent. *Cle. I. §. Quia vero. De ſtatu Monach.*

Duodecimus, contra impedientes viſitatores Monaſteriorum Monialium. *Cle. II. Eod. ti.*

Tredecimus, contra mulieres, ſectantes, aut de novo aſſumentes ſtatum Beginarum.

Quartus decimus contra Religioſos, pro ſtatu Beginarum dantes auxilium, conſilium, vel favorem. *Cle. I. De religioſ. domi.*

Quintus decimus, contrahentes ſcienter matrimonium in gradu prohibito conſanguinitatis:

Sedecimus, in gradu affinitatis prohibito,

Decimus ſeptimus, vel cum Moniali.

Decimus octavus, Religioſus contrahens matrimonium,

Decimus nonus, vel Monialis:

Vigeſimus, aut Clericus, in ſacris ordinibus conſtitutus, ipſo jure eſt excommunicatus. *Cle. I. De conſang. & affin.*

Vigeſimus primus, Inquiſitores hæreticæ pravitatis, & ſubſtituti a talibus Inquiſitoribus, aut ab Epiſcopo, vel Sede vacante a Capitulo, ad exercendum officium inquiſitionis hæreticæ pravitatis; ſi ex odio, gratia vel amore, aut propter lucrum, ſeu commodum temporale, omittunt procedere contra quenquam, ubi fuerit procedendum ſuper hujusmodi pravitate:

Vigeſimus ſecundus, aut hujusmodi pravitatem inſonti imponunt:

Vigeſimus tertius, aut inſontem alio modo vexant ſuper tali crimine, excommunicati ſunt, & ſolum per Papam veniunt abſolvendi. *Cle. I. De hæret.*

Vigeſimus quartus. Inquiſitores hæreticæ pravitatis aut Commiſſarii, ſi prætextu inquiſitionis, illicite pecuniam, aut aliquid aliud extorquent.

Vigeſimus quintus, ſi præfati Inquiſitores Eccleſiarum bona, ob delicta Clericorum, Fiſco etiam Eccleſiæ, ſcienter applicant. *Cle. II. De hæreti.*

Vigeſimus ſextus, Officiales communitatum, facientes ſtatuta ſuper uſuris ſolvendis, non repetendis, aut non reſtituendis:

Vigeſimus ſeptimus, aut talia ſcribentes,

Vigeſimus octavus, aut talia dictantes,

Vigeſimus nonus, aut judicantes ſecundum illa:

Trigeſimus, vel non delentes illa de libris communitatum, ſi poſſunt:

Trigeſimus primus, vel illa ſervantes, excommunicati ſunt ipſo jure. *Cle. I. De uſuris.*

Trigeſimus ſecundus, Religioſi, qui Clericis, aut Laicis Sacramentum Unctionis extremæ,

Trigeſimus tertius, vel Euchariſtiæ Sacramentum miniſtrare,

Trigeſimus quartus, aut matrimonium ſolennizare præſumunt, non habita ſuper his Parochialis Presbyteri licentia ſpeciali:

Trigeſimus quintus, aut qui excommunicatos a Canone, præterquam in caſibus a jure expreſſis, vel per privilegia Sedis Apoſtolicæ conceſſis eisdem,

Trigeſimus ſextus, vel a ſententiis per ſtatuta Provincialia aut Synodalia promulgatis,

Trigeſimus ſeptimus, vel a pœna & culpa abſolvere quemquam præſumpſerint, excommunicationis ſententiam incurrant ipſo facto, per Sedem Apoſtolicam duntaxat abſolvendi. *Cle. I. De privile.*

Trigeſimus octavus, Banniens injurioſe Epiſcopum,

Trigeſimus nonus, vel qui hujusmodi bannum fieri mandaverit, aut factum ab aliis, ratum habuerit: vel ſocius fuerit in hoc facientis, ſeu conſilium in hoc dederit, vel favorem, aut ſcienter defenſaverit eundem bannientem, ipſo jure eſt excommunicatus: a qua excommunicatione nequit, niſi per Summum Pontificem, præterquam in mortis articulo, abſolvi. *Cle. I. De pæn.*

Quadrageſimus. Religioſi mendicantes, qui domos ad habitandum, vel loca quæcunque de novo recipiunt, aut prius recepta mutant, vel alienant,

Quadrageſimus primus, aut retrahunt aliquos a ſolutione Decimarum Eccleſiis debitarum.

Qua-

Digitized by Google

Quadrageſimus ſecundus: ſibi confitentibus conſcientiam faciant de ſolvendis hujusmodi decimis: alioquin ſcienter omittentes, tamdiu ab officio prædicationis manent ſuſpenſi quousque fecerint, ſi commode facere poſſunt, & ſi medio tempore prædicare præſumpſerint, excommunicati ſunt ipſo facto.

Quadrageſimus tertius, Religioſi aut Clerici ſæculares, qui aliquos ad vovendum, jurandum vel promittendum inducunt, ut vel ſepulturam apud eorum Eccleſiis eligant, vel electam ulterius non immutent, excommunicati ſunt, & per ſolum Romanum Pontificem veniunt abſolvendi. *Cle. Cupientes. De pœnis.*

Quadrageſimus quartus, Religioſi, etiam exempti, violantes interdictum Eccleſiaſticum, aut Divinorum ceſſationem, ſervatam per matricem Eccleſiam. *Cle. I. De ſen. exc.*

Quadrageſimus quintus. Domini temporales, qui cogunt aliquem in loco interdicto celebrare Divina:

Quadrageſimus ſextus, vel qui per præcones faciunt populos ad illa audienda evocari:

Quadrageſimus ſeptimus, vel qui prohibent, ne publice excommunicati, vel interdicti Eccleſias exeant:

Quadrageſimus octavus: Et ipſi nominatim moniti, qui non exeunt, excommunicati ſunt, & per ſolum Papam abſolvendi. *Cle. Gravis. De ſent. exc.*

Quadrageſimus nonus. Fratres minores, ſi tempore interdicti recipiunt in ſuis Eccleſiis ad Divina fratres & ſorores tertii ordinis Sancti Franciſci. *Cle. Cum ex eo. eod. ti.*

Quinquageſimus. Aſſerens pertinaciter, quod anima rationalis, ſeu intellectiva, non ſit forma corporis humani. *Cle. Una. §. Porro. De Summa Trini.*

Quinquageſimus primus. Pertinaciter aſſerens, uſuram non eſſe peccatum, tanquam hæreticus excommunicatus eſt. *Cle. Ex gravi. De uſuris.*

Quando vitandi ſunt Excommunicati, vel aliis cenſuris innodati.

Ad evitandum ſcandala, & multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis timoratis, ſtatuimus, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuscunque Divinis, vel extra, prætextu cujuscunque ſententiæ, aut cenſuriæ Eccleſiaſticæ, ſeu ſuſpenſionis, aut prohibitionis a jure vel ab homine generaliter promulgatæ, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut interdictum Eccleſiaſticum obſervare; niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſuræ hujusmodi fuerint in, vel contra perſonam, Collegium, & Univerſitatem, Eccleſiam vel locum certum, vel certam, a Judice publicata, vel denuntiata ſpecialiter, & expreſſe: aut ſi aliquem ita notorie excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo juris ſuffragio excuſari. Nam a communione illius abſtineri volumus juxta Canonicas Sanctiones. Per hoc tamen hujusmodi excommunicatos, ſuſpenſos, ſeu interdictos, non intendimus in aliquo relevare.

De Interdicto obſervando.

Quoniam apices Juris non omnibus innoteſcunt, ad uberiorem Sacerdotum inſtructionem, ac ſalubrem informationem, qualiter Sacerdotes tempore interdicti ſe gerere debeant & habere, præſenti declaramus ſtatuto: quod, videlicet, interdicti tempore, tam ab homine, quam a jure prolati, & ſani & infirmi ſunt ad remedium pœnitentiæ admittendi; niſi fuerint interdicti vel excommunicati: vel quorum dolo, culpa, conſilio, favore, aut auxilio, locus extitit interdictus: quibus tantum viaticum, & baptisma parvulorum conceduntur: & Chriſma die Cœnæ conficitur. Nullus vero inungatur, aut Eccleſiaſticæ tradatur ſepulturæ præter Clericos, qui ſervaverint interdictum, niſi tales ſint, qui nominatim excommunicati, ſuſpenſi, vel interdicti fuerint. Clerici vero, qui non fuerint hujusmodi ſententiis innodati, ſine pulſatione campanarum (ceſſantibus quibuscunque ſolennitatibus) cum ſilentio tumulentur. Inſuper Sacerdotes, populum habentes ſine ſcrupulo conſcientiæ, ſemel in hebdomada viros & mulieres poſſunt ad Eccleſias convocare, & ipſis exponere

ponere verbum Dei. Mulieres vero poſt partum cum ſolennitate Pſalmi & orationum non inthroniſentur: nuptiæ non benedicantur, nec aqua benedicta populus ſolenniter aſpergatur. Singulis diebus in Eccleſiis Miſſæ celebrentur, & officia Divina quæcunque peragantur, ſubmiſſa tamen voce, & januis clauſis, ac excommunicatis & interdictis omnino excluſis. Poſſunt etiam, campanis non pulſatis, bini vel tres ſimul Horas Canonicas legere, ita tamen quod foris, ſeu extra Eccleſiam, nullatenus audiantur. In Feſtivitatibus Natalis Domini, Paſchæ, Penthecoſtes, Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, a primis Veſperis uſque ad ſecundas Veſperas incluſive, campanæ pulſentur, Eccleſiarum januæ aperiantur, Divina quoque officia ſolenniter celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis, ſed interdictis admiſſis: qui, ſi cauſam dederint interdicto, Altari nullatenus appropinquent, nec in illis Feſtivitatibus ſepeliantur corpora mortuorum, neque vivis & ſanis Euchariſtiæ Sacramentum miniſtretur.

De Regulis Juris.

Regulis Sanctorum Patrum, & præſentibus noſtris ſtatutis, quivis noſter ſubditus regatur, ut ſciat, & faciat, quod acceptum ſit Omnipotenti Deo, qui vivit & regnat in ſæcula ſæculorum. Amen.

Concluſio.

Ne de publice geſtis quiſquam valeat ignorantiam allegare; volumus, & præſenti ſtatuto ſub excommunicationis pœna mandamus, ut quilibet Eccleſiarum Collegiatarum, Monaſteriorum ſæcularium & regularium Diœceſis noſtræ Prælatus principalis, præterea Decanatuum ruralium Decani, & Eccleſiarum Parochialium Sacerdotes curati, aut quoquomodo beneficiati, ſeriem & ordinem prædictorum ſtatutorum habeant de verbo ad verbum infra tres menſes, poſtquam ad eorum notitiam devenerint. Proteſtamur tamen ante omnia, quod per hæc noſtra Synodalia, ſeu Diœceſana ſtatuta non volumus, neque intendimus Statutis ſacrorum Provincialium, ac Prædeceſſorum noſtrorum Synodalium Conciliorum, nec non ſtatutis, privilegiis, & conſuetudinibus Capituli Eccleſiæ noſtræ Ratisbonenſis in aliquo derogare: quinimo ea ſervare, manutenere, & debitæ executioni una cum pœnarum adjectione, in quantum Nobis erit poſſibile, demandare: reſervantes nihilominus Nobis poteſtatem omnimodam, ipſa noſtra Statuta, in toto, vel in parte revocandi, variandi, interpretandi, augendi, & minuendi toties, quoties videbitur, juxta conſilium Juriſperitorum atque Sapientum expedire.

LAUS DEO.

Canones Pœnitentiales.

Cum nulli Presbytero liceat facere, quod poſſit Sanctorum Patrum regulis obviare, & Sacerdotes Canones Pœnitentiales ſcire teneantur, ſine quibus etiam Sacerdotis nomen vix poſſit conſtare: quatenus ergo circa diſpenſationem pœnitentiæ (quæ licet hodie ſit arbitraria) cautius arbitrentur, eosdem Canones Statutis noſtris duximus ſubnotandos.

Primus eſt, quod ſi Presbyter fornicationem fecerit, pœnitentiam X. annorum faciat hoc modo, ſcilicet: quod ſit incluſus, ſive a cæteris in aliquo loco remotus, ſacco indutus, & humi proſtratus, Miſericordiam Dei jugiter implorans. Primis tribus menſibus continuis a veſpere in veſperem pane & aqua utatur, exceptis Dominicis diebus, & feſtis præcipuis, in quibus modico vino, piſciculis, & leguminibus recreetur. Elapſis autem his tribus primis menſibus, de illo loco exeat: non tamen in publicum procedat; ne populus in eum ſcandalizetur, & per hoc vitetur, quod in publico crimine loquatur. Poſt hoc, reſumptis viribus aliquantulum, unum annum & dimidium in pane & aqua expleat, exceptis Dominicis, & aliis præcipuis feſtis, in quibus vino, ſagimine, ovis, & caſeo poterit uti. Finito ſic primo anno & dimidio, particeps ſit Corporis Domini, & ad pacem veniat, & ad Pſalmos, cum aliis fratribus canendos: in choro ultimus recipitur, ad cornu tamen altaris non accedat, ſed minorum ordinum tantum officia gerat. Deinde uſque ad completionem ſeptimi anni, tres legitimas ferias, ſcilicet: ſecundam, quartam & ſextam, exceptis diebus

bus Paſchalibus, qui ſunt quinquaginta, in pane & aqua jejunet, ſecundam tamen feriam uno pſalterio, vel denario, ſi ſit operarius, redimere poterit: & ſic, cum ſeptimum annum compleverit, poteſt eum Epiſcopus ad gradum priſtinum revocare; ita tamen, quod in tribus annis ſequentibus, ſine ulla redemptione, omni ſexta feria in pane & aqua jejunet. Et eadem pœnitentia imponenda eſt Presbytero de omnibus aliis peccatis, quæ depoſitionem inducunt. Probantur autem hæc omnia *LXXXII. Diſt. Presbyter ſi fornicationem.* Quod intelligunt quidam de ſimplici fornicatione: alii forte melius *ſecundum Ray.* de adulterio, vel inceſtu, puta: quia cognovit conjugatam, conſanguineam, vel affinem.

Secundus caſus eſt, ſi Presbyter cognovit filiam ſuam ſpiritualem, quam ſcilicet Baptizavit, vel in Baptiſmo, vel in Confirmatione tenuit, vel quæ ſibi confeſſa fuit: debet pœnitentiam agere XII. annis, & etiam debet deponi, ſi crimen ſit manifeſtum, & peregrinando XV. annis pœniteat: & poſtea Monaſterium intret, tota vita ſua moraturus ibidem. Epiſcopus vero, qui talia commiſit, pœniteat XV. annis. Ipſa vero mulier debet omnia relinquere, & res ſuas pauperibus dare, & converſa uſque ad mortem in Monaſterio Deo ſervire. *XXX. Q. I. Si quis Sacerdos &c. Non debet.*

Tertius eſt, quod quicunque filiam ſuam ſpiritualem, vel matrem cognoſcit, VII. annis pœniteat, & ſimiliter ei conſentientes. *XXX. Q. III. Non oportet.*

Quartus eſt, quod qui contrahit cum aliqua alii deſponſata per verba de præſenti, ipſa dimiſſa, XL. diebus jejunet in pane & aqua, & ſequentibus VII. annis pœniteat. *Extrav. De ſpon. duo. accepiſti.*

Quintus eſt, quod, qui cognoſcit duas commatres vel ſorores, ſive uxor vivat, ſive non; ad minus VII. annis pœniteat; licet plus deberet. *XXX. Q. IV. Si Pater.*

Sextus eſt, quod qui cognoverit monialem, ſive devotam, X. annis pœniteat: & ſimiliter ipſa ſecundum formam traditam. *XXVI. Q. I. De filia. & C. Devotam.* In quorum primo C. dicitur, quod ſi filia Epiſcopi, vel Presbyteri, vel Diaconi, poſt votum ſolenne contraxerit matrimonium, non admittatur ad communionem, niſi marito defuncto pœnitentiam egerit; ſi autem eo vivente deceſſerit, & pœnitentiam egerit, & communionem petierit, tantum in fine vitæ recipiet eam. In ſecundo C. dicitur, quod devota peccans non eſt recipienda in Eccleſia, niſi peccare deſierit, & deſinens egerit pœnitentiam X. annis. Poſtea recipiatur ad Communionem, & antequam in Eccleſia admittatur ad orationem; ad nullius convivium Chriſtianæ mulieris accedat.

Septimus eſt de eo, qui ignoranter cognoſcit duas ſorores, vel matrem & filiam, vel amitam & neptem, pœniteat VII. annis: ſi autem ſcienter, perpetuo privetur conjugio. *XXXIV. q. III. Si quis cum duabus.*

Octavus eſt, quod qui duxit in uxorem, eam quam polluit per adulterium, pœniteat V. annis. *XXXI. q. I. Si qua vidua.*

Nonus eſt, quod qui contra naturam peccavit, ſi ſit Clericus, debet deponi, vel religioni tradi, ſi corrigibilis appareat, ad perpetuam pœnitentiam peragendam: ſi vero ſit laicus, a cœtu fidelium, uſque ad condignam ſatisfactionem, debet fieri alienus. *Extrav. de exceſ. Prælat. Cleric.* Hoc enim vitium majus eſt, quam cognoſcere matrem. *XXXII. Q. VII. Adulterii.* & eſt Aug. Adulterii, inquit, malum vincit fornicationem: vincitur autem ab inceſtu fornicatio; pejus enim eſt cum matre, quam cum aliena uxore concumbere; ſed omnium horum peſſimum eſt, quod contra naturam fit, ut ſi vir membro mulieris non ad hoc conceſſo voluerit uti. Hæc Auguſtinus. Quocunque autem modo tale factum exerceatur, præterquam inter virum & fœminam ordinate in vaſe debito, vitium contra naturam, & Sodomiticum judicatur, ut dicit Ray.

Decimus eſt, quod qui coierit cum brutis, pœniteat plus quam VII. annis, & ſimiliter pro inceſtu. *XXXII. Q. II. Hoc ipſum. & §. ſeq.*

Undecimus eſt, quod Presbyter, qui intereſt clandeſtinis nuptiis, triennio ſuſpenditur, & ſi culpa exegerit, gravius pu-

Digitized by Google

puniatur. *Extrav. De cland. deſponſ. Cum inhibitio.*

Duodecimus eſt, quod qui votum ſimplex violaverit, pœniteat tribus annis. *XXVII. Diſt. Si vir.*

Tredecimus eſt, quod qui excommunicatus celebraverit, debet triennio pœnitere, & feria II. IV. & VI. a vino & carnibus abſtinere. *XI. Q. III. De his.* De pœna vero degradati celebrantis habetur *Diſt. L. Accedens.*

Quartus decimus eſt, quod homicida voluntarius ſine ſpe reſtitutionis deponitur, & pœniteat VII. annis. *Diſt. L. C. Miror.*

Quintus decimus eſt, quod homicida caſualis pœniteat V. annis: & hoc ſecundum Ray. ſi culpa caſum præceſſit; aliter non, niſi forte ad cautelam. *Diſt. L. C. Eos. & duobus CC. ſeqq.*

Sedecimus eſt, quod ſi quis fecerit homicidium propter neceſſitatem evitabilem, pœniteat duobus annis. *Diſt. L. C. De his Clericis.* quæ licet, ſi inevitabilis eſſet, in nullo ſibi imputaretur. *L. Diſt. Quia te.* Quod verum eſt quoad culpam: ſed bonum eſſet, quod pœniteret, quoad cautelam & innocentiam ſuam Eccleſiæ oſtendendam. *Extrav. De homicidio. C. §. ult.* Et ſecundum Ray. forte diſtingui poteſt in homicidio neceſſario, ſicut in caſuali, ſcilicet utrum culpa præceſſerit neceſſitatem, vel non. *Arg. diſt. de his not. extra, De homicid. Interfeciſti.* Sed & ſi quis per inſaniam committat homicidium, non ei imputatur. III. *Q.* IV. *Judicas.* Quin etiam, qui intuitu diſciplinæ incaute percutiendo occiderit, deponitur. *Extrav. De homicid. Presbyterum.* XV. *Q.* I. *Si quis non iratus.* Sed qui ligatum latronem interficit, deponitur. *Extrav. De homicid. Suſcepimus.* Qui autem latronem occultum occidit, quem vivum comprehendere potuit, XL. diebus non intret Eccleſiam, & alias pœnitere debet. *Extrav. eod. tit. C.* II. *ubi de hoc dicitur.* Qui vero paganum, vel Judæum occidit, pœniteat XL. diebus. *Diſt. L. Cap. Qui vero odii.*

Decimus ſeptimus eſt, quod matricida pœniteat X. annis ſecundum formam ſatis aperte traditam. XXXIII. *Q.* II. *Latorem.* Uxoricidæ vero gravior pœnitentia debet imponi; talis enim, & qui Dominum occidit, nunquàm equitat, nec vehiculo portatur, nec matrimonium contrahit. Uſque ad X. annos carnes non comedit, nec vinum bibit, & alia, quæ habentur XXXIII. *Q.* II. *Admonere. & C. Quicunque.* Imponitur autem pœnitentia major uxoricidæ, non quia illud peccatum ſit gravius iſto, ſed quia homines proniores ſunt ad occidendum uxores, quam matres. Majus enim peccatum eſt occidere matrem, quam uxorem occidere, ut dicit *Bonav. in* IV. *Sententiarum*, & communiter omnes Doctores. Guil. vero Durand. tenet contrarium *in Repertorio*, pro eo, quod uxoricidæ imponitur major pœnitentia. Mihi autem magis placet ſententia aliorum. Sed qualem pœnitentiam agere debent, qui filios occidunt? Reſp. Aut eſt certum, quod ipſimet ſcienter interfecerunt; & ſic debet eis imponi pœnitentia major, quam pro alio homicidio. *Arg. Extrav. eod. C. ult. In tex. Et gl. & De homic. cum juramento. De pœn. Diſt. I. Aut facta.* In hoc tamen caſu vir uxorem recuperat, quam coactus abjuraverat, & ipſa pœnitentiam agit ſecundum arbitrium Epiſcopi; ita quod ſi habet alios filios pacifice gubernare poſſit eos uxor. *Extrav. eod. Intelleximus.* Quod ſi virum non habet, induci debet, ut intret religionem. Ad quod ſi non poteſt induci, tutius eſt ei dare licentiam nubendi, ut *Extrav. eod. Veniens.* Et hoc quando timetur de incontinentia, alias non. Ut patet *XXXI. Q. II. In adoleſcentia.* Et ſi pater ſit Clericus, ab officio altaris debet perpetuo abſtinere, & ei gravior, quam laico, non tamen publica (niſi veniat in publicum) pœnitentia debet imponi, ut *Extrav. De pœn. Quæſitum.* Aut certum eſt, quod non interfecerunt ſponte, nec in culpa fuerunt, ſed caſu fortuito contigit: & ſic diſtricto jure in nullo tenentur. *Aug. Ext. De homic. ex literis II. & C. Joannes. & C. ult.* Niſi velint ad cautelam pœnitere. In dubio tamen præſumitur, quod hoc non ex certa ſcientia, ſed potius ex incuria provenerit. *Ext. De præſumpt. Afferte.* Aut certum eſt, quod non exhibuerint omnem diligentiam, quam potuerunt, & debuerunt; & ſic culpa præceſſit caſum. Et ſi ſit gravis culpa, ut ſi poſuit puerum in medio utriusque, ſecundum arbitrium Pœnitentiarii imponitur

nitur pœnitentia V. & VII. annorum. *I. Diſt. Si qua fœmina.* & *C. ſeq.* & *C. Si quis ſponte.* Occulta, ſi ſit occultum; publica, ſi ſit publicum: & major, ſi in lecto ſuffocetur, quam ſi in cunis: & major Presbytero Græco, quam laico, ut habetur *Extrav. De pœn. Quæſitum.* Et licet diſpenſetur quoad pœnitentiam, quæ eſt arbitraria, ut dicitur ibidem: non tamen quoad ordines, propter homicidium, quod eſt delictum enorme & indiſpenſabile. *Diſt. L. Miror.* Si autem culpa, quæ præceſſit caſum, ſit levis, ut ſi poſuit puerum in eodem lecto, longe tamen a ſe; imponitur pœnitentia trium annorum. Secundum hoc intellige illud *Extr. eod. De Infantibus.* Monendi ergo ſunt parentes, quod tam tenellos ſecum in uno non collocent lecto, ne qualibet negligentia interveniente opprimantur, & ſuffocentur. Ut *II. Q. V. Conſuluiſti.* & hoc modo diſtinguit *Hoſti.* & *Ber. Extr. De infantibus.* Quid de illis, qui filios, vel ſervos ſuos infantes, vel etiam adultos, languidos relegata pietate exponunt, id eſt, extra ſe ponunt ante Eccleſias, ut aliqui moti miſericordia colligant eos? Reſp. Tales graviter peccant. Quia, cum ignoretur ſæpe conſanguinitas expoſitorum; contrahere poſſent matrimonium cum ſorore, vel cum conſanguinea. Ideo exponens tenetur de hoc peccato pœnitere, & eſt puniendus, ſicut expoſitus, ſi ſcienter cum tali contraheret, puniretur. *Ext. De pœn. Officii.* ſecundum *Hoſtien.* Talis enim ſecundum *Ray.* eſt tanquam homicida judicandus, qui hominem ſibi ita conjunctum periculo mortis exponit. Conſideratis tamen circumſtantiis, & utrum ob hoc mors ſecuta fuerit, vel non fuerit, pœnitentia moderanda erit. Erunt autem tales irregulares ſecundum *Ray.* ſi mors inde ſit ſecuta: quia ſcilicet fuerunt in culpa, eos exponendo, vel alimenta negando. Tamen ſecundum *Ro.*, ſi in nulla culpa fuiſſent: quia forte nec eleemoſynas quærendo, nec aliter eos alere poſſent, irregulares non eſſent, nec peccarent.

Decimus octavus eſt, quod qui Presbyterum interfecit, pœniteat XII. annis. *Ext. De pœn. & rem. C. II.* De pœnitentia vero ejus, qui occidit Monachum, vel Clericum, Subdiaconum, vel Diaconum, habetur *XVII. Q. IV. Qui occiderit.* De pœnitentia autem ejus, qui machinatur in mortem Domini ſui, vel in regimen ejus, habetur *XXIII. Q. ult. §. Si quis.*

Decimus nonus eſt, quod qui injuſte etiam ad mortem accuſat, XL. diebus in pane & aqua per VII. annos jejunet & pœniteat: & hoc, ſi accuſatus ſit occiſus; ſi autem tantum membrum perdiderit, triennio pœniteat. *Ext. De accuſ. C. Accuſaſti. Hoſtien.* vero, & *Joan de Deo.* in jejunando intellexerunt, quod primus pœniteat per ſeptem annos, quolibet anno jejunando XL. diebus in pane & aqua: ſecundus vero per tres annos. G. vero Durand. intellexit prout litera magis ſonat, ſcilicet, quod primus jejunabit XL. diebus in pane & aqua, ſive continue, ſive interpolate, & per ſeptem annos jejunabit & pœnitebit; non tamen in pane & aqua; ſed ad arbitrium Presbyteri: ſecundus vero per tres quadrageſimas, prima ante Natalem Domini, ſecunda ante Paſcha, tertia ante Sanctum Joannem, has enim inſtituit Beatus Petrus, ut habetur in Chronicis. Jejunabit autem tunc in pane & aqua. Probantur hæc ſecundum *Hoſtien. XII. Q. V. C. I. II.* & *III.*

Vigeſimus eſt, quod perjurus XL. diebus in pane & aqua jejunet, & VII. annis ſequentibus pœniteat, & ſemper debet eſſe in pœnitentia, ſcilicet interiori. *VI. Q. I. Quicunque.*

Vigeſimus primus eſt, quod, qui compulſus conditionaliter a Domino, ſcienter perjurat, ſi liber ſit, XL. diebus in pane & aqua, & hoc ſecundum Gloſſ. intellige, vel continue, vel interpolate, pœniteat VII. annis ſequentibus, non tamen in pane & aqua, ut dicit Gloſſ. Si vero ſervus ſit ejus, qui eum coegit, tribus quadrageſimis, & legitimis feriis, ſcilicet II. IV. & VI. *XX. Q. V. Qui compulſus.*

Vigeſimus ſecundus eſt, quod, qui perjurat in manu Epiſcopi, vel in Cruce conſecrata, pœniteat tribus annis; ſi vero in Cruce non conſecrata, uno anno. Qui vero coactus & ignorans ignorantia juris, & poſtea cognoſcit; pœniteat tribus quadrageſimis. *XXII. Q. V. C. II.* Qui vero coactus pro vita redimenda, vel

Digitized by Google

vel qualibet cauſa, vel neceſſitate perjurat (quia corpus plus quam animam dilexit) tribus quadrageſimis pœniteat. *Ead. Q. V. Si quis coactus.* Alii indicunt tres annos: & unum ex his in pane & aqua.

Vigeſimus tertius eſt, qui falſum ſcienter jurat, & alium jurare cogit, diebus XL. pœniteat in pane & aqua,& VII. ſequentibus annis nunquam ſit ſine pœnitentia, ſcilicet interiori. Alii etiam, ſi conſcii fuerint, ſimiliter pœniteant. *XXII. Q. V. Si quis convictus.*

Vigeſimus quartus eſt, quod, qui menſurat in falſa menſura, XXX. diebus in pane & aqua jejunet. *Ext. De contrab. empt. Ut menſuræ.* De pœna vero falſarii literarum habetur. *Ext. eod. Ad audientiam. & C. Dura. & C. Ad falſariorum. & De verb. ſigni. Novimus.*

Vigeſimus quintus eſt, qui frangunt pœnitentiam ſolennem, ſive redeundo ad crimina priora, vel ſimilia: ſive redeundo ad negotiationem, vel militiam ſæcularem, quæ ſibi fuerant interdicta; ſola intra Eccleſiam fidelibus oratione junguntur, a communione ſuſpenduntur, a Catholicorum conviviis ſeparantur, & pœnitere debent X. annis, & communicent in fine vitæ. *XXXIII. Q. II. De his vero. Et: De pœn. Diſt. V. Si quis vero.*

Vigeſimus ſextus eſt, quod, qui canit Miſſam, & non communicat, debet uno anno pœnitere, & interim Miſſas non cantare. *De conſecr. Diſt. V. Relatum.*

Vigeſimus ſeptimus eſt, quod Presbyter, qui mortuum Clericum involvit in palla altaris, pœniteat X. annis, & menſibus. V. Diaconus vero triennio & dimidio. *De conſec. Diſt. I. Nemo per ignorantiam.*

Vigeſimus octavus, quod qui committit ſacrilegium, Eccleſiam violando, vel Chriſma, ſive calicem ſacrum pollutis manibus accipit, vel ſimilia ſacrilegia committit; pœniteat VII. annis. Primo anno extra cœmiterium, quod violavit, conſiſtat, ſecundo anno ante fores Eccleſiæ, tertio in Eccleſia: & in hoc triennio carnes non comedat, vinum non bibat, niſi in Paſcha, vel Natali. Non offerat, nec communionem accipiat: quarto anno communicabit, & in illo, & in V., & in VI. & in VII. tribus feriis a carnibus & vino abſtineat jejunando. *XII. Q. II. Damon.* Comburens autem Eccleſiam quindecim annis pœniteat & eam reſtituat. *XVII. Q. IV. §. Si quis. in verſ. Majus.* De pœna vero raptoris, ſive furis rei Eccleſiaſticæ, & de pœna furis & effractoris, tam Clerici, quam laici, habetur *eadem Q. §. Peccata. & C. Si quis Clericus.*

Vigeſimus nonus eſt, quod ſi parentes frangant ſponſalia filiorum, a communione triennio ſeparentur; & ſimiliter filii, ſi ſint in culpa. Si tamen filii, ſecundum promiſſionem factam contraxerint, excuſantur utique, ſcilicet quoad pœnam Eccleſiæ, ſed non quoad reatum, ex quo dederunt operam in contrarium. XXXI. *Q.* III. *Si qui parentes. Arg. De pœn. Diſt.* I. *Si cui.*

Trigeſimus eſt, quod, qui blaſphemaverit publice Deum, vel aliquem Sanctorum, & maxime Beatam Virginem, illi debet Epiſcopus hanc pœnitentiam injungere: ſcilicet, ut VII. diebus Dominicis præ foribus Eccleſiæ in manifeſto, dum Miſſa cantatur, exiſtat: & ultimo illorum dierum Dominicorum pallium & calceamenta deponat, & corrigiam ligatam circa collum habeat, & VII. præcedentibus ſextis feriis in pane & aqua jejunet, Eccleſiam nullatenus ingreſſurus & quolibet prædictorum dierum tres pauperes, vel duos, vel ſaltem unum reficiat, ſi poteſt; & ſi non poteſt, hæc pœna in aliam commutetur. Quod ſi renuerit agere omnia ſupradicta, interdicatur ſibi Eccleſia, & in morte privetur Eccleſiaſtica ſepultura. *Ext. De maled. Statuimus.* Item blaſphemus, ſi dives fuerit, XL. alioquin XXX. & XX., & ſi ad hoc non ſufficit, quinque ſolidorum uſualis monetæ pœna mulctetur, nullamque miſericordiam in hoc habiturus, ut dicitur ibidem, ſcilicet, quin ſolvat quinque ſolidos, quos ſi non habet, currat per civitatem, & commutetur in pœnam aliam temporalem. Hæc autem pœna ſolvetur ei, qui condemnat, id eſt, poteſtati ſæculari: hanc enim pœnam temporalem præcipit Papa imponi per poteſtatem temporalem. Quod ſi neglexerit, per Epiſcopum præcipitur cogi. Hæc Hoſt. Habet autem prædicta pœna locum, ſecundum Goffr.

Digitized by Google

Goffr. cum quis blaſphemat, non ex ira, vel ebrietate, vel dementia; quia tunc cum eo benignius ageretur. *II. Q. III. Si quis iratus. §. Notandum.* Secundum vero *Hoſtien.* pœna eſt ſpecialiter inducta contra eos, qui Deum blaſphemant ex ira; non enim aliquis de levi blaſphemat Deum, niſi iratus. Tanta poſſet eſſe iracundia, quod æquipararetur dementiæ, & tunc illud, quod dicit *Gof.* locum poſſet habere. *Hæc Hoſtien.*

Quid, ſi quis juret per caput, vel per ventrem, vel corpus, vel capillum? *Reſp. Hoſt.* Quod ſi faciat hoc, affirmando vel jurando; non habet locum hæc pœna: ſecus eſt, ſi faciat hoc deteſtando, vel vituperando, licet iratus. Item ſecundum *Gof.* & *Hoſt.* hæc, quæ dicuntur de pœna temporali, fiunt judice pro tribunali ſedente; in judicio autem animæ Presbyter diſcretus, molliendo rigorem, diſpenſare poterit ex cauſa circa pœnam ſpiritualem ſuperiorem. *XXV. Q. VI. Pœnitentibus.* Hæc *Hoſt.* Item blaſphemus Clericus, maxime Presbyter, cogatur ad veniam poſtulandam; quod ſi noluerit, degradetur. *Diſt. XLVI. Clericus.*

Notandum vero, quod blaſphemus ſecundum leges eſt decapitandus, ut in *Auten. Ut non luxu. Contra natu. Circa medium. Colla. VI.* Secundum vero Canonem antiquum, Clericus erat degradandus, & laicus excommunicandus. *XXII. Q. I. Si quis per capillum.* Hodie vero laicus aget pœnitentiam ſupradictam, ſcilicet illius Canonis: *Statuimus*: & hoc, ſi publice blaſphemavit; ſi enim occulte, non pœnitebit publice, ut puto. Clericus vero hodie eſt corrigendus pœna arbitraria & occulta; non illa, quæ eſt publica. Clericus enim publice non debet pœnitere. Si autem rebellis fuerit, vel ſæpius commiſerit, locum habet pœna legis, ſcilicet, ut laicus decapitetur in foro civili, & in Canonico anathematizetur, id eſt, Eccleſiæ ingreſſus ſibi interdicatur, & in morte privetur Eccleſiaſtica ſepultura: Clericus vero degradetur. *Hæc Hoſtien. Tit. De maledicis.*

Trigeſimus primus eſt de Presbytero, qui revelat confeſſionem, quod de jure antiquo debet deponi, & omnibus diebus vitæ ſuæ ignominioſus peregrinari. *De pœn. Diſt. VI. Sacerdos.*

Trigeſimus ſecundus eſt, quod, qui in dicendis Horis Canonicis, & aliis officiis Divinis diſcrepat a conſuetudine propriæ Metropolitanæ Eccleſiæ, VI. menſibus privatur communione, ſi hoc accidat ex contemptu. *XVII. Diſt. De his.*

Trigeſimus tertius eſt, quod Epiſcopus, qui ordinat ſine cauſa juſta Clericum invitum, aut reclamantem, vel penitus invitum, abſolute ſuſpenditur anno uno. *LXXIV. Diſt. C. I.*

Trigeſimus quartus eſt, quod Epiſcopus, qui correctionem de venditione miniſteriorum diſſimulat, duobus menſibus: Presbyter IV. Diaconus III. Subdiaconus, & cæteri ad arbitrium Judicis pœnitere debent. *I. Q. I. Quidquid invisibilis.*

Trigeſimus quintus eſt, quod ſortilegus XL. diebus pœniteat. *Ext. De ſortileg. Requiſiſti.*

Trigeſimus ſextus eſt, quod qui videt in aſtrolabio, pœniteat II. annis. *Extra. De ſortileg. Ex tuarum.*

Trigeſimus ſeptimus eſt de ſtilla Sanguinis altaris, cadentis ſuper terram, vel aliquid aliud, propter negligentiam Presbyteri: debet Presbyter pœnitere XL. diebus: ſi cecidit ſuper pallio altaris, pœniteat quatuor diebus. *De conſecr. Diſt. II. C. Si per negligentiam.*

Trigeſimus octavus eſt, quod ſi aliquis evomit Euchariſtiam propter ebrietatem, vel voracitatem, ſi laicus, pœniteat XL. diebus: ſi Clericus, vel Monachus, vel Presbyter, vel Diaconus, pœniteat LXX. diebus: ſi Epiſcopus, pœniteat XC. diebus; & debet evomitura comburi, & juxta altare collocari. Si vero cauſa infirmitatis evomuerit; VII. diebus pœniteat. *De conſecr. Diſt. II. Si quis propter ebrietatem.*

Trigeſimus nonus eſt, quando mus corrodit, vel comedit Corpus Chriſti, de pœnitentia hujus caſus inquire, ubi ſit notata. *De conſecr. Diſt. II. circa finem.*

Quadrageſimus eſt, quod, qui domum vel arcam voluntarie ſuccendit, ſublata vel incenſa omnia reſtituat, & tribus annis pœniteat. *Extra. De injuriis. Si quis domum.* Canon tamen dicit, quod ſi ex odio, vel injuria hoc fecerit, excommunicari debet, nec abſolvi, donec ſatisfe-

Digitized by Google

tisfecerit, & juraverit, quod ignem de cætero non apponat. Imponitur autem ſibi, ut Hieroſolymam, vel in Hiſpaniam vadat, in Dei ſervitio anno integro ibi moraturus. Si quis autem Archi-Epiſcopus, vel Epiſcopus hoc relaxaverit; damnum reſtituat, & ab officio Epiſcopali per annum abſtineat. *XXIII. Q. VIII. Peſſimam.* Hodie autem, poſtquam ſunt denuntiati, non poſſunt citra Sedem Apoſtolicam abſolvi. *Ext. De ſent. excom. Tua nos.* Imo text. loquitur de incendiariis indiſtinčte, poſtquam ſunt publicati. Et *Ber.* hoc idem dicit expreſſe, & Grat. *Ext. De ſent. excom. Quicunque.* & *Goff.* licet *Ro.* contrarium dicat. Secundum autem leges, qui in civitate data opera incendium fecerit; ſi ſit humilis, ſubjicitur beſtiis: ſi ſit in aliquo gradu, decapitatur, vel in inſulam relegatur. *ff. De incend. ruin. nauf. L. fin.* Qui vero alibi, ut in villis, vel in caſtris remiſſis ibidem ædes poſitas combuſſerit, ſi hoc dolo fecerit, comburitur: & hoc intelligendum ſecundum *Hoſtien.* ſi ſit humilis: ſi autem hoc ex ſua negligentia contigerit, reſarciet damnum: vel ſi minus idoneus ſit, parum vel leviter caſtigetur, & nomine ædium, omne ædificium continetur, ut ibidem dicitur. *L. Qui ædes.*

Quadrageſimus primus eſt, quod, qui dederit, vel acceperit communionem ab hæretico, & neſcit, hoc eſſe prohibitum ab Eccleſia, & poſtea intelligit; pœniteat uno anno: ſi autem ſcivit, & neglexit, pœniteat X. annis, vel ſecundum quoſdam VII, vel ſecundum alios V. Qui vero permittit hæreticum Miſſam celebrare in Eccleſia Catholica per ignorantiam juris, pœniteat XL. diebus: ſi pro reverentia ejus, per annum pœniteat: ſi pro damnatione Eccleſiæ Catholicæ, & pro conſuetudine Romanorum, projiciatur ab Eccleſia, ſicut hæreticus, ſi ſit impœnitens: alioquin pœniteat X. annis. Si autem, relicta Eccleſia, ad hæreticos tranſierit, & alios ad hoc induxerit, pœniteat XII. annis: tribus extra Eccleſiam, VIII. inter audientes: duobus extra communionem, & ſic XII. anno communionem, ſive oblationem percipiat. *XXIV. Q. I. Si quis dederit.*

Quadrageſimus ſecundus eſt, quod Patronus, qui res Eccleſiæ dilapidat, uno anno pœniteat. *XVI. Q. VII. C. Filiis.*

Quadrageſimus tertius eſt, quod, qui domum ſuam magicis & incantatoribus luſtrat, vel aliud facit, & qui ei hoc conſulit, annis V. pœniteat. *XVI. Q. V. Qui divinatores, & C. Non liceat.*

Quadrageſimus quartus eſt, quod, qui pacem cum proximo ſuo non facere jurat, anno uno pœniteat, & ad pacem redeat. *XXII. Q. II. Qui Sacramento.*

Quadrageſimus quintus eſt, quod pro perjurio, adulterio, homicidio dantur regulariter VII. anni: & ſimiliter pro fornicatione, licet non ita aſpera pœnitentia, injungatur. *XXII. Q. I. Prædicandum. XXXIII. Q. I. Hoc ipſum. & §. ſeq.*

Quadrageſimus ſextus eſt, quod, qui ſcienter rebaptizatur, VII. annis pœniteat, & feria IV. & VI. in pane & aqua jejunando, tres quadrageſimas faciat: & hoc, ſi fecit pro hæreſi introducenda. Si autem pro munditia, id eſt, pro ſalute corporis obtinenda, ut *Extr. De apoſta. C. II.*, tribus annis pœniteat. *De conſecr. Diſt. IV. Qui bis.* & talis, qui baptizatur, vel confirmatur, ſit de foro Eccleſiæ, & cogitur fieri irregularis. *Diſt. LXXXIV. Dictum eſt.* De pœna autem talium habetur *De conſecr. Diſt. IV. Eos.* cujus Capituli ſententiam prætermitto gratia brevitatis.

Quadrageſimus ſeptimus eſt, quod, qui uxorem adulteram cognoſcit antequam pœniteat, III. annos pœniteat. *XXI. Q. I. Si quis ſecundo.* qui vero cognoſcit eam pœnitentem ante pœnitentiam peractam, pœniteat II. annis. *Ead. Q. Si quis primo.* Quomodo vero pœnitentia injungenda ſit mulieri, partum alterius ſupponenti, vel etiam de non ſuo viro concipienti, habetur *Extr. De pœn. & rem. Officii.*

Ad regulas igitur prædictas inſpiciendo, poteſt ſtudioſus indagator procedere ad pœnitentias pro diverſis criminibus ſecundum Canones imponendas, & ex cauſa, conſideratis circumſtantiis, ut dictum eſt ſupra, moderari poterit eas. Et licet ab ipſo omnes circumſtantiæ ſint diligenter attendendæ; principaliter tamen qualitates perſonæ, & præcipue, utrum ſit perſona obnoxia alicui aliquo vinculo ſervitutis: nam circa

circa tales perſonas cavere debet pro poſſe Presbyter, ne talem pœnitentiam eis imponat, per quam illis, quibus ſunt adſtrictæ, præjudicium fiat, maxime circa conjugatos. Unde ſi ſervus ſit, & timore peccaverit, obediens Domino ſuo in atrocioribus, eſt mitius puniendus, *XXII. Q. V. Qui compulſus.* obedire tamen non tenebatur in talibus. *XI. Q. III. Si Dominus.* Si autem voluntarie peccaverit, corpore punietur etiam acrius, quam alius. *XXIV. Q. I. Qui contra pacem.* Nec eſt ſervo injungenda peregrinatio, per quam Dominus ejus, qui non eſt in culpa, illius ſervitio defraudetur, *Extr. De ſent. excom. Relatum.* ſi vero liber ſit, tota pœnitentia Canonis (ſi poteſt facere) debet imponi. *XVI. Q. I. Sacerdotes pœnitentiam.* Sed ex cauſa poterit eam Presbyter moderari. Conſiderandum etiam erit, utrum ſit perſona nova in fide: quia novis in fide minor debet etiam imponi. *Extr. De pœn. & rem. Deus, qui.* Et ſimiliter conſiderandæ erunt aliæ perſonarum circumſtantiæ, de quibus ad præſens ſuperſedeo gratia brevitatis.

Sciendum autem, quod in foro pœnitentiali dicuntur legitimæ feriæ II. IV. & VI. *Diſt. LXXXI. Presbyter. De conſecr. Diſt. III. Jejunia.* Aliqui tamen, ut dicit *Ro.* pro II. feria ponunt ſabbatum.

Inſuper notandum, quod ſi pœnitentia in pane & aqua imponatur non habenti panem, poteſt loco panis leguminibus & piſciculis veſci, & etiam aliis, ſi neceſſitas illud requirat. *Extrav. De pœn. & rem.* Licet in tex. & gloſſ. alias non licet. Notandum etiam ſecundum *Jo.*, ſi pœnitentia ſit impoſita à Canone, liberatur quis a jejunio dando denarium, vel legendo Pſalterium propria auctoritate. *Innoc.* vero dicit, quod jejunia neceſſaria, ut quatuor temporum, & hujusmodi, non poſſunt redimi, niſi ſubſit rationabilis cauſa, voluntaria tamen redimi poſſunt etiam ſine auctoritate Superioris.

Ad hoc etiam nota, quod ubi imponitur pœnitentia aliquot annorum, ſive quadrageſimarum, nec additur, quomodo quis debet pœnitere; hoc relinquitur arbitrio Presbyteri, cum pœnitentiæ ſint arbitrariæ, ut dictum eſt ſupra: ipſe enim Presbyter arbitrabitur eam per ferias legitimas faciendam, ſecundum Canones. *I. Diſt. De his Clericis. Extr. De homic. C. II.* & in multis aliis Juribus. Et ſic intelligitur illud *Extr. De accuſ. Accuſaſti.* & *De ſponſ. Dilectus.* & ſimilia.

Expliciunt Canones Pænitentiales.

Finiunt Statuta Synodalia ſive Diœceſana Eccleſiæ Ratisbonenſis, quæ ſi bene per perſonas Eccleſiaſtices practicata fuerint, procul dubio talentum a Domino cum duplici fœnore reportabunt. Quæ in Pontificali civitate Babenberg. per Joannem Pfeil, artis impreſſoriæ Magiſtrum, nunc primum ſunt impreſſa. Anno a Nativitate Salvatoris noſtri Milleſimo quingenteſimo duodecimo, die Sabbathi poſt Dominicam *Cantate*, quæ fuit XV. menſis Maji.

Lunig Spicil. Eccleſ. Contin. II. a pag. 827.

STATUTUM Synodale COLONIENSE

INNOVATUM SUB PHILIPPO II. (*) ARCHI EPISCOPO COLONIENSI.

Anno Chriſti MDXII. Die XVII. Januar.

De non recipiendis Clericis alienæ Diœceſis ſine literis dimiſſoriis ſui proprii Epiſcopi, & formatis Ordinationis ſuæ.

OFFICIALIS CURIÆ COLONIENSIS UNIVERSIS ET SINGULIS PAROCHIALIUM ECCLESIARUM, CAPELLARUM, ALTARIUM, DIVINORUMQUE RECTORIBUS, CÆTERISQUE PRESBYTERIS, NOTARIIS, ET TABELLIONIBUS PUBLICIS QUIBUSCUNQUE, PER CIVITATEM ET DIŒCESIN COLONIENSEM UBILIBET CONSTITUTIS, NOBIS SUBJECTIS, SALUTEM IN DOMINO.

PRo parte honorabilis Domini Petri van der Hattert, Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Principis & Domini noſtri, Domini PHILIPPI, Sanctæ Eccleſiæ

ſiæ Colonienſis Archi Epiſcopi, Principis Electoris &c. Procuratoris Fiſcalis, fuit nobis cum querela expoſitum, quod quanquam jure vetante Clerici unius Diœceſis, in alia Diœceſi ſine literis ſui proprii Epiſcopi commendatitiis, & niſi de ipſorum Canonica ordinatione, & eos juxta claves Eccleſiæ rite ordinatos conſtiterit, recipi, & ad celebrandum, Divinaque officia peragendum admitti minime debeant: cum poſſibile ſit, hujusmodi Clericos eſſe notatos infamia, vel irregulares, excommunicatos, depoſitos, ſive apoſtatas, vel aliquid ſimile ipſis accidiſſe, & ideo ſe ad partes contuliſſe alienas. Et propterea recolendæ memoriæ quondam VUICHBOLDUS (dum viveret) dictæ Eccleſiæ Colonienſis Archi Epiſcopus, in ſuo ſtatuto, per eum contra alienos & ignotos regentes Eccleſias edito, ut nullus Presbyter alienus ad regimen & curam animarum, loco Coadjutoris, vel Vicarii, aut ſocii, per Paſtores Eccleſiarum, vel Capellarum, aut Altarium Rectores, deinceps aſſumeretur, abſque literis teſtimonialibus proprii Epiſcopi, profitentis, talem rite ſecundum Claves Eccleſiæ ordinatum, & executionem ſui officii habentem, provide ſtatuerit & ordinaverit, in Paſtores, Capellanos & Altarium Rectores dictæ Diœceſis, qui, his ſpretis, aliquem Clericum ignotum, dicentem ſe Presbyterum, aſſumpſerint, excommunicationis ſententiam, quam ipſos, niſi intra ſex dies talem a ſe amoverint, incurrere voluit ipſo facto, infligendam & promulgandam.

Nec non recolendæ memoriæ quondam HENRICUS, etiam dictæ Eccleſiæ, dum in humanis ageret, Archi-Epiſcopus, in ſuo ſtatuto ſub rubrica: *Ne alienus permittatur celebrare in Eccleſiis*, collocato, univerſos & ſingulos Prælatos, Eccleſiarum Rectores, eorumque Vicarios, eis & eorum cuilibet diſtricte mandando, monuerit, quatenus nullum, cujuscunque fuerit conditionis & ſtatus, Clericum, Beneficium Eccleſiaſticum in civitate & Diœceſi Colonienſi non habentem, ad celebrandum in ordine, vel ordinibus aliquibus, in eorum Eccleſiis, Capellis, ſeu Altaribus permitterent, niſi prius de eorum Canonica ordinatione coram ipſo, aut Nobis, Officiali antedicto docerent: & ſuper hoc a Nobis per literas licentiam habuerint ſpecialem, contrafacientes excommunicationis ſententiæ ſubjacere decernendo, prout hæc in ipſis ſtatutis latius continentur: fuerintque eadem ſtatuta ſæpius poſtmodum in *Sanctis Synodis* in civitate Colonienſi publicata & innovata, ita ut ipſi Eccleſiarum, Capellarum, & Altarium Rectores de eorundem ſtatutorum continentiis & tenoribus aliquam ignorantiam prætendere, ſive allegare minime poſſint, neque valeant; Nihilominus iidem Eccleſiarum, Capellarum, & Altarium Rectores, ſuæ propriæ ſalutis immemores, hujusmodi alienos, & ignotos Presbyteros, & Clericos, ad regimen & curam animarum admittere, ac illos loco Coadjutorum, vel Vicariorum, aut ſociorum, aſſumere, & ad celebrandum in eorum Eccleſiis, Capellis, & Altaribus, nulla deſuper a Nobis licentia obtenta, admittere indies non ſunt veriti, neque verentur, excommunicationis ſententiam, contra eos in dictis ſtatutis latam, temere & damnabiliter incurrentes in animarum ſuarum grave periculum, prædictorum ſtatutorum (ad quorum obſervationem tenentur & adſtricti ſunt) vilipendium & contemptum. Hinc eſt, quod Nos Officialis præfatus, pro parte præfati Domini Petri Fiſcalis ſuper hoc debita cum inſtantia requiſiti, Vobis omnibus & ſingulis ſupradictis, & veſtrum cuilibet in ſolidum, authoritate noſtra, præſentium tenore, ſub excommunicationis

(*) Philippus de Duna & Oberſtein, Metropolitanæ Colonienſis Decanus, & Cathedralis Argentinenſis Præpoſitus, anno 1508. Idib. Novembr. electus eſt Colonienſium Archi-Epiſcopus, jam ſenio gravis. Obiit anno 1515, cum Eccleſiæ ſuæ multa cum laude præfuiſſet fere ſeptennio. Præter Statutum hoc anno 1512. nova promulgatione renovatum, anno 1513. convocata Synodo, complura alia Anteceſſorum ſuorum Statuta, ad corrigendos Cleri mores, novis quibusdam additis, confirmavit, & ſub annexis eisdem pœnis obſervari præcepit, quæ paulo poſt ad annum 1513. exhibebimus.

Hiſt. Eccleſ. Germ. edita Bruxellis. P. Mich. Mörckens Carthuſ. Colonienſ. Presbyt. in Catalog. Epiſcop. Colonienſ.

Digitized by Google

nis pœna diſtricte præcipimus, committimus, & mandamus; quatenus ſtatim viſis & receptis præſentibus, ac dum, quoties & quando pro parte dicti Domini Petri Fiſcalis vigore præſentium fueritis requiſiti, ſeu alter veſtrum fuerit requiſitus, moneatis & requiratis, vice & authoritate noſtris, prout Nos eadem authoritate, præſentium tenore ſub excommunicationis pœna monemus & requirimus præfatos Eccleſiarum, Capellarum & Altarium Rectores, omnesque & ſingulos alios, tempore præſentium executionis in ſpecie nominandos, de quibus opus fuerit: quatenus intra ſex dies, veſtram monitionem & requiſitionem hujusmodi ipſis factas proxime ſequentes (quos dies ipſis, & eorum cuilibet, pro omni dilatione, terminoque peremptorio, ac monitione Canonica præfigatis & aſſignetis, prout Nos eosdem dies ſic præfigimus & aſſignamus eisdem) omnes & ſingulos Presbyteros, & Clericos alienos & ignotos, ac nullum Eccleſiaſticum beneficium in civitate vel Diœceſi Colonienſi habentes, a ſe, & ab eorum Eccleſiis, Capellis, & Altaribus, animo tales ſine noſtra licentia deinceps non recipiendi, neque admittendi, amoveant & repellant, ac quilibet eorum amoveat & expellat realiter & cum effectu: Inhibentes nihilominus eisdem monitis & requiſitis, ſub prædicta excommunicationis ſententia, ne de cætero aliquem Presbyterum alienum ad regimen & curam animarum loco Coadjutoris, Vicarii, aut ſocii aſſumere, neque aliquem Clericum, Eccleſiaſticum beneficium in civitate vel Diœceſi Colonienſi non habentem, ad celebrandum in ordine, vel ordinibus aliquibus, in eorum Eccleſiis, Capellis, ſeu Altaribus permittere, absque noſtra deſuper obtenta licentia, audeant ſive præſumant, ſeu aliquis eorum audeat vel præſumat per ſe, vel alium, ſeu alios, publice vel occulte, directe vel indirecte, quovis quæſito ad hoc colore vel ingenio. Alioquin ipſos contrarium facientes, dicto ſex dierum termino exacto, in iis ſcriptis ob hujusmodi noſtri monitionis, & inhibitionis, mandati, non paritionem excommunicamus; quos ſic excommunicatos publice nuncietis & teneatis, niſi ſaltem medio tempore cauſas coram Nobis rationabiles, quare præmiſſa fieri non debeant & ad ea non teneantur, allegaverint, altera parte ad hoc legitime vocata. Reddite literas ſignatas, diem, ſive dies, atque modum & formam executionis præſentium, & quidquid in præmiſſis feceritis, Nobis liquide reſcribentes. Datum Anno Domini MDXII. die decima ſexta menſis Januarii.

Ex Libro Statut. Colonienſ.

Declaratio MAXIMILIANI I. Imperatoris,

per Matthæum Gurcenſem Epiſcopum in Concilio Lateranenſi V. facta, qua Imperator damnato Schismate, reprobatoque Conciliabulo Piſano, Synodo Lateranenſi ſe adhærere profitetur. (*)

A:C. MDXII. Julii II. PP. X. Maximiliani Imp. XXVII. In Concilii Lateranenſis V. Seſſione III.

ANno & Indictione quibus ſupra... Die vero Veneris tertia menſis Decembris, fuit celebrata tertia Seſſio Concilii Generalis in Baſilica Lateranenſi præ-

(*) Maximilianus Imperator ſchismaticis Cardinalibus, convocatoque ab iisdem anno præcedente Piſano Conciliabulo, non ipſe ſolum favebat hactenus; ſed Reges etiam Daniæ, Scotiæque, ut *Paris de Graſſis refert apud Raynaldum*, in ſocietatem ſchismatis invitavit. Neutrum tamen ſuas pertrahere potuit in partes: cum & Reges ipſi Schisma deteſtarentur, & ſubjectarum illis Regionum Præſules ac Prælati profiterentur palam, non aliud ſe revereri Concilium, quam, quod a Romano Pontifice indictum eſſet, aut indicendum.

Nec plus quidpiam Imperator a Germaniæ Epiſcopis ac Principibus obtinuit. Quanquam enim varia, ſolemniaque Comitia, tum eodem hoc anno milleſimo quingenteſimo

præſente præfato Sanctiſſimo Domino noſtro: &c.

Celebrata Miſſa . . . . . Reverendus Dominus Thomas Phedra, Secretarius Concilii, aſcendit ambonem, & legit quoddam Mandatum Procurationis Sereniſſimi & Invictiſſimi Principis Maximiliani, electi Imperatoris, datum per ſupradictum Dominum Matthæum Gurcenſem Epiſcopum, locum tenentem, cujus tenor ſequitur, & eſt talis:

Mandatum Maximiliani.

MAXIMILIANUS, Divina favente clementia, electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. Rex, Archi-Dux Austriæ, Dux Burgundiæ, Brabantiæ &c. Comes Palatinus Hannoniæ &c.

Recognoſcimus, & tenore præſentium notum eſſe volumus univerſis: cum in præſentiarum Nos deſtinamus in Italiam, & ad urbem, Venerabilem Matthæum, Epiſcopum Gurcenſem, Principem, Conſiliarium & locum tenentem noſtrum Generalem in Italia, devotum ac dilectum, pro quibusdam rebus noſtris ibi faciendis. Idcirco Nos de ejus dexteritate, ingenio, atque rerum gerendarum peritia, plurimum confiſi, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac animo deliberato, fecimus, conſtituimus, creavimus, & ordinavimus, ac tenore præſentium facimus, conſtituimus, creamus, ſolenniter ordinamus præfatum Gurcenſem Principem & locum tenentem noſtrum, Procuratorem, Rectorem, ac negotiorum noſtrorum geſtorem ſpecialem, omni meliore modo, via, jure & forma & ordine, quibus melius & validius de jure poſſumus & debemus, ad comparendum pro Nobis & nomine noſtro in Synodo, ſeu Concilio Lateranenſi (*) ſuperiori, per Sanctiſſimum in Chriſto Patrem, & Dominum, Dominum Julium Secundum, Sacroſanctæ Romanæ, ac Univerſalis Eccleſiæ Summum Pontificem, Dominum noſtrum Sanctiſſimum, de conſenſu Sacri Reverendiſſimorum Dominorum Cardinalium Collegii indicto, & denuntiato, ad illud approbandum, & proſequendum, & ſi, & in quantum opus foret, illud ad alium locum, & aliud tempus transferendum; Etiam ex toto tollendum & extinguendum, nec non revocandum, annullandum, irritandum & penitus delendum omnia & ſingula ea, quæ per Eccleſiam Gallicanam in civitate Turonis eodem anno ſuperiori fuerunt acta, concluſa & deliberata; & ſimiliter ad revocandum omnia & ſingula mandata, & procuratoria, ſi qua a Nobis emanaverunt pro indictione Concilii Piſani, quod nonnulli Cardinales tunc indixerant, & idem Concilium Piſanum penitus tollendum & extinguendum. Dantes & cedentes eidem Gurcenſi Principi, locum tenenti & Procuratori noſtro, plenam & amplam poteſtatem, gerendi & exercendi omnia & ſingula in præmiſſis, & circa ea neceſſaria & opportuna, juxta dexteritatem ſuam, prout magis videbitur expedire: nec non ad faciendum omnia alia, & ſingula, quæ verus, & legitimus, & indubitatus Procurator, liberam & generalem poteſtatem habens, circa præmiſſa facere poſſet, & quæ noſmet facere poſſemus, ſi præmiſſis perſonaliter intereſſemus: etiam ſi talia forent, quæ

teſimo duodecimo, tum etiam præcedente, Auguſtæ, Treviris, & Coloniæ celebraſſet, ut Germanos ab obſequio Romani Pontificis avelleret, Conciliique auctoritatem Pontificiæ præferendam ſuaderet; perſuadere id tamen nunquam potuit, Germaniæ Epiſcopis, Ducibusque in antiqua erga Summum Chriſti in terris Vicarium pietate conſtanter perſiſtentibus.

Quare Schiſmatis & ipſe pertæſus, priora de cogenda Piſis Pſeudo-Synodo edicta damnare, pacem cum Pontifice ſancire, & convocato ab hoc Concilio Lateranenſi ſe ſe adjungere decrevit.

Eum in finem Matthæum Langium Gurcenſem Epiſcopum, cui ſuas in Italia commiſerat vices, Romam ablegavit, cum pleniſſima rerum agendarum poteſtate. Per hunc, pacto federe, Cæſarem inter Romanamque Sedem concordia reſtaurata: tum ex Maximiliani mandato, ſupra recitato, Conventiculi Piſani declarata damnatio; ac dein ad Concilium Lateranenſe publica, ſolemniſque acceſſio facta eſt.

Vide Odoric. Raynald. Annal. Eccleſ. Tom. XX. ad annum Chriſti 1512. *a n.* 83.

(*) *forte:* anno ſuperiori.

Digitized by Google

quæ mandatum exigerent magis ſpeciale: ponentes dictum Procuratorem noſtrum, quoad præmiſſa, totaliter (*) in locum noſtrum. Inſuper promittentes in verbo noſtro Cæſareo, & ſub bona fide noſtra, Nos gratum & ratum habituros, quidquid per præfatum Principem, locum tenentem, & Procuratorem noſtrum in præmiſſis & circa ea, cum omnibus ſuis dependentiis, emergentibus & connexis, actum, dictum, transactum, concordatum, ſeu concluſum fuerit: & nullo unquam tempore contravenire directe, vel indirecte, aut quovis exquiſito colore vel cauſa, de jure, vel de facto, etiamſi de jure poſſemus. Supplentes præterea omnes & ſingulos defectus tam Juris, quam facti, quæ in præmiſſis aliquo modo poterunt evenire. Promittentes quoque, ut ſi forte mandatum iſtud ad aliqua per ſupradictum Procuratorem noſtrum tractanda & concludenda ſufficiens non foret; quod Nos omnia & ſingula hujusmodi tractata, & per ſupradictum Procuratorem noſtrum ſic concluſa, rata, grata & firma habebimus & obſervabimus, harum teſtimonio litterarum, ſigilli noſtri appenſione roboratarum.

Datum in civitate noſtra Imperiali Colonia, die prima menſis Septembris, Anno Domini Milleſimo quingenteſimo duodecimo, Regnorum noſtrorum, Romani vigeſimo ſeptimo, Hungariæ vero vigeſimo tertio.

PER REGEM.

Ad Mandatum Cæſareæ Majeſtatis proprium.

Quo perlecto, ſurrexit præfatus Reverendus, & Illuſtris Dominus Matthæus, & legit quandam Schedulam, manu propria ſcriptam, cujus tenor eſt talis:

Schedula lecta per Gurcenſem.

EGo vigore dicti Mandati Cæſareæ Majeſtatis, Clementiſſimi & Invictiſſimi Principis, ad abolendum omne ſchiſma, quod in Eccleſia oriri poſſet, & etiam pro executione Capitulorum concluſorum coram Sanctiſſimo Domino noſtro, revoco quodcunque Mandatum, qualitercunque conceſſum Conciliabulo Piſano, & Procuratores quoscunque, qui in dicto Conciliabulo intervenerint, & omnia acta & agenda per illud Conciliabulum; quæ declaro irrita & nulla, nomine præfatæ Cæſareæ Majeſtatis: & adhæreo Sacro & Canonico Lateranenſi Concilio, Eccleſiam univerſalem repræſentanti, rite & legitime congregato. Declaro etiam, Majeſtatem Cæſaream nunquam dediſſe mandatum ad præfatum Conciliabulum.

Et declaratione facta, præfatus Dominus Matthæus Gurcenſis acceſſit cum ea, qua decuit, reverentia ad præfatum Sanctiſſimum Dominum noſtrum, & deoſculatus eſt pedes ejusdem Sanctiſſimi Domini noſtri, comitante eum. . . Illuſtri Domno Alberto de Carpi, præfatæ Cæſareæ Majeſtatis Oratore. Quibus peractis Magiſter Marianus de Puccinis, Procurator Fiſci, & præfati Concilii Procurator, petiit a Proto-Notariis & Notariis Concilii publicum & publica fieri inſtrumentum & inſtrumenta de omnibus ſupradictis, &c.

Ex Concilii Lateranenſis V. Seſſione III. apud Harduin. Conciliorum Tom. IX.

(*) *al.* fataliter.

SYNODUS BRANDENBURGENSIS
Eodem Anno Chriſti MDXII.

Mentio hujus Synodi fit a Lenzio in Hiſtoria Diplomat. Diœceſis Brandenburgenſis.

ANno, inquit, MDXII. (Hieronymus (*) Epiſcopus Brandenburgenſis) convocavit Clerum in Belitz, Brietzen, Juterbock, Wittenberg, Zerbſt, Lietzkau, Zieſar, Brandenburg, Rathenau, Nauen, Spandau, Bernau, Templin, Angermunde, Friedland, Strausberg, Berlin, ad Synodum in

in Caſtro Zeſar celebrandam. Unde eruitur, quæ civitates ad Diœceſin Brandeburgenſem pertinent. Hæc *Lenz. ex Quint. Eſſent. Potsdam.* De menſe ac die, quo facta illa fuerit per encyclicas convocatio, aut ipſa Synodus celebrata, nihil innuitur.

Lenz. in Hiſt. Diplom. Brandeburg. a pag. 58.

(*) Hieronymus Schultz, ſive Schultetus, natus in Gramſchütz, Decretorum Licentiatus, & Parochus erat in Cotbus: a Joachimo I. Electore Brandenburgenſi ad ſanctiora Conſilia, Legationesque, & federa ſancienda adhibitus, ejusdem dein favore & benevolentia Brandenburgenſem ad Cathedram elevatus fuit, poſt obitum Epiſcopi Joachimi de Bredau, anno 1507. defuncti.

Anno 1521. ejusdem Joachimi Electoris opera Havelbergenſi etiam Cathedra donatus, armataque militum manu eidem fuit impoſitus, contra Georgium a Blumenthal, quem Canonici Havelbergenſes ſuis ſuffragiis Epiſcopum elegerant, & Leo X. Pontifex confirmaverat. Obiit *judice Lenzio* anno 1523. 29. Octobris.

Hoc ſub Epiſcopo Martinus Lutherus anno 1517. Theſibus contra Indulgentias editis, ac propugnatis, aliisque dein ſcriptis evulgatis, adverſus Pontificem & Eccleſiam tumultuari cœpit: obnitente quidem Hieronymo, multumque allaborante, ut ſilentium illi perſuaderet, ruentemque in præceps ad ſaniora conſilia reduceret, ſed fruſtra.

Promiſerat Lutherus, ſe Præſulis ſui monitis obtemperaturum, dicens: *Bene contentus ſum, malo obedire, quam miracula facere, etiamſi poſſem;* ſed mox ad ingenium rediit, animumque paulo poſt ita obduravit, ut non Epiſcopi tantum ſui, ſed ipſiusmet etiam Romani Pontificis, immo Eccleſiæ univerſæ auctoritatem contemneret.

SYNODUS COLONIENSIS

Anno Chriſti MDXIII. Leonis X. PP. I. Maximiliani I. Imp. XX.

Innovatio & Publicatio Statutorum infra ſcriptorum facta auctoritate PHILIPPI Archi-Epiſcopi Colonienſis.

INprimis itaque omnia & ſingula tam Provincialia, quam Synodalia Statuta inſignis Eccleſiæ Colonienſis, nec non alia quæcunque Mandata, & pronunciata, in diverſis præteritis Synodis lecta & publicata innovamus, illaque una cum Statutis & Mandatis jam legendis, & publicandis ſub pœnis in iisdem contentis firmiter obſervari mandamus.

Præterea Statutum quondam recolendæ memoriæ Domini SIFRIDI Archi-Epiſcopi Colonienſis, incipiens: *Licet Clericis, qualiter eos cum modeſtia, ſobrietate, vitæ munditia in domo Domini oporteat converſari.* &c. (*a*)

Item ejusdem quondam Domini SIFRIDI Archi-Epiſcopi, *De vita & honeſtate, & officio Clericorum.* Incipiens: *Ex Concilio Generali ſtatuimus, & præcipimus.* (b)

Item ejusdem *De cohabitatoribus mulierum, & concubinariis.* Incipiens: *Ex Concilio bonæ memoriæ CONRADI Archi-Epiſcopi, Prædeceſſoris noſtri* &c. (*c*)

Item Statutum quondam recolendæ memoriæ Domini HENRICI Archi-Epiſcopi Colonienſis: *Ne alienus permittatur celebrare in Eccleſiis.* Incipiens: *Item, cum a jure ſit penitus interdictum, ne* &c. (*d*)

Item ejusdem *Contra falſarios literarum.* Incipiens: *Falſarios item literarum* &c. (*e*)

Item

(*a*) Vide Tom. III. Concil. Germ. pag. 657.
(*b*) Ibid. pag. 658. (*c*) ibid. pag. 659.
(*d*) Tom. IV. Concil. Germ. pag. 104.
(*e*) ibid. ead. pag.

Digitized by Google

Item ejusdem *Contra illos, qui truncos erigunt in plateis, & oblationes tollunt.* Incipiens: *Item cum ex uſurpatione* &c. (f)

Item Statutum quondam recolendæ memoriæ Domini HERMANNI Archi-Epiſcopi Colonienſis, incipiens: *Item mandat idem Venerabilis Dominus Officialis ſub eiſdem pœnis & cenſuris, univerſis & ſingulis Eccleſiarum Parochialium, & Capellarum* &c. (g)

Item ejusdem quondam HERMANNI, incipiens: *Item mandat idem Venerabilis Dominus Officialis eisdem Paſtoribus, & Vice-Plebanis ſub ſimilibus pœnis, ut ipſi circa* &c. *Vide infra N. II.*

Item Statutum ejusdem incipiens: *Item mandat, & inhibet idem Venerabilis Dominus Officialis, ne dicti Paſtores, aut Plebani.* &c. *Vide infra N. III.*

Item Statutum quondam D. HERMANNI, incipiens: *Item mandat, & inhibet idem Ven. D. Officialis eisdem Paſtoribus, & Vice-Plebanis, ne ipſi aliquos* &c. *Vide infra N. IV.*

Ejusdem incipiens: *Item inhibet idem Ven. D. Offic. ſub ſimilibus pœnis & cenſuris, omnibus Eccleſiis, & Religioſis intra* &c. *Vide infra N. V.*

Item ejusdem incipiens: *Item exhortantur, & monentur prædicti Pœnitentiarii, & quicunque Confeſſarii, ut ipſi* &c. *Vide infra N. VI.*

Item ejusdem incipiens: *Item inhib. idem Ven. D. Offic, eisdem Pœnitentiariis ſub pœna ſuſpenſionis* &c. *Vide infra N. VII.*

Item ejusdem Dni HERMANNI, incipiens: *Item mandat idem Ven. D. Offic. omnibus & ſingulis Chriſtianitatum Decanis Diœceſis Colonienſis, ut ipſi Paſtoribus, ſive Divinorum Rectoribus* &c. *Vide infra N. VIII.*

Inſuper Statuta ejusdem quondam Dni HERMANNI Archi-Epiſcopi, *De Executoribus Teſtamentorum, quæ priori Statutorum Dni HERMANNI editioni impreſſæ* nondum inſerta fuerant, ne quis ignorantiam illorum prætendere poſſet, de verbo ad verbum præſentibus inſeruntur, & ſequuntur hujusmodi ſub tenore:

HERMANNUS, DEI GRATIA &c. UNIVERSIS ET SINGULIS UTRIUSQUE SEXUS HOMINIBUS, CUJUSCUNQUE STATUS, CONDITIONISVE, NOSTRÆ JURISDICTIONI SUBJECTIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

CUm nil plus debeatur hominibus, quam ut ſupremæ voluntatis, poſtquam jam aliud velle non poſſint, liber ſit ſtylus, & licitum, quod non redit, arbitrium: noſtraque interſit, ut vota defunctorum per omnia obſerventur, & adimpleantur; idcirco pietate, & miſericordia, quam defunctis debemus, moti, & animarum ſaluti conſulentes, authoritate noſtra ordinaria ſtatuimus, & ordinamus, ut cujuscunque teſtamenti, ultimæ voluntatis, ſive codicilli, aut etiam ordinationis quorumcunque legatorum, verbo, vel in ſcriptis quomodocumque factorum executores, manufideles, ſive fidei commiſſarii, quomodocumque nominentur, & appellentur, intra annum continuum, a die mortis teſtatoris computandum, teſtamenta, ultimas voluntates, codicillos, ſive ordinationes Legatorum, Defunctorum, debeant realiter, cum effectu executi fuiſſe: alioqui dicto elapſo anno, executio teſtamentorum, ultimarum voluntatum, codicillorum, ſive piarum ordinationum, nulla expectata monitione, ſive aviſatione, ad Nos, noſtrosque Succeſſores, futuros Archi-Epiſcopos pro tempore, devolvatur.

Inſuper ſtatuimus, & ordinamus, præcipimusque & mandamus, ut executores præfati, intra triginta unum dies, a die mortis Teſtatoris computandos, Sigillifero Curiæ noſtræ Colonienſis veras & integras de verbo ad verbum concordantes, & collationatas copias, ex veris originalibus extractas teſtamenti & inventarii, realiter & cum effectu debeant exhibuiſſe, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, & decem florenorum Rhenenſium, Fiſco noſtro, dicto termino lapſo, ipſo facto perſolvendorum; niſi ſubſtantia defuncti tam ampla, & magna ſit, aut aliud legitimum

(f) Tom. IV. Conc. Germ. pag. 105.
(g) Capitulum hoc una cum ſequentibus ejusdem HERMANNI Archi-Ep. Colonienſ. *Vide infra ſub finem horum Statutorum* pag. 141.

mum obſtet impedimentum, quod intra dictos triginta unum dies, bona defuncti nequeant commode conſcribi, & de his inventarium fieri. Ex tunc nihilominus noſtro Sigillifero pro tempore teneantur hoc ipſum ſignificare, & intra triginta unum dies prædictos, a Sigillifero tempus competens petere. Quod etiam, ſi eorum petitio fuerit rationabilis, eis non denegabitur, ſub pœnis & cenſuris prædictis.

Item ordinamus, ſtatuimus, præcipimus, & mandamus, ut dicti executores cujuſcunque teſtamenti, ultimæ voluntatis, codicilli, aut ordinationis, quorumcunque legatorum, intra menſem poſt annum prædictum immediate ſequentem, ſine ulteriori dilatione coram Nobis de executione dicti teſtamenti computationem, rationem, aut calculum legitimos realiter & cum effectu feciſſe debeant, & teneantur: alioqui in pœnas excommunicationis, & decem florenorum prædictorum incidant ipſo facto. (*)

Hæc noſtra ſtatuta ſalubria, & ordinationes, præcepta, & mandata, libro, ſive volumini Statutorum Provincialium, & Synodalium Eccleſiæ noſtræ Colonienſis inſeri, & in ſingulis Synodis deinceps, more aliorum ſtatutorum, perpetuis futuris temporibus publicari volumus, & mandamus. Datum anno Domini Milleſimo quingenteſimo decimo tertio, die Lunæ, decima tertia menſis Octobris *in Synodo tunc ſervata.*

Item mandat Ven. Dominus Officialis omnibus, & ſingulis Abbatibus, Prioribus &c. Chriſtianitatum Decanis; ut ipſi ſuis ſubjectis, & in Synodis obſervandis præcipiant, & mandent, prout & Nos mandamus, lecta & publicata duo mandata per Nos pro parte M. Franciſci de Reymbach, Procuratoris Fiſcalis, decreta, juxta earundem vim, formam, & continentiam publicent, intiment, & inſinuent, ac inſinuari & publicari, quantum in ipſis eſt, realiter, & cum effectu procurent: quorum mandatorum tenores ſequuntur, & ſunt tales:

De Jurisdictionis Eccleſiaſticæ impeditoribus.

OFFICIALIS CURIÆ COLONIENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS PAROCHIALIUM ECCLESIARUM, CAPELLARUM, ALTARIUM, DIVINORUMQUE RECTORIBUS, CLERICIS, NOTARIIS, ET TABELLIONIBUS PUBLICIS QUIBUSCUNQUE, PER CIVITATEM ET DIŒCESIN COLONIENSEM UBILIBET CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO.

PRo parte providi Viri Magiſtri Sluyn de Reymbach, Decretorum Baccalaurei, Reverendiſſimi, & Illuſtriſſimi Principis, & Domini, Domini PHILIPPI, Eccleſiæ Colonienſis Archi-Epiſcopi, Principis Electoris &c. Procuratoris Fiſcalis, fuit Nobis expoſitum; quod, quanquam ab Illuſtriſſimis, & Reverendiſſimis Dominis, recolendæ memoriæ Epiſcopis Colonienſibus, & præſertim a quondam bonæ memoriæ Domino Theoderico, Archi-Epiſcopo Colonienſi, provide, & conſulte ſtatutum fuerit, & ordinatum; ut in cauſis prophanis, ſuper verbis injurioſis, aut percuſſionis, vulnerationiſve, & etiam in aliis cauſis emptionis & venditionis, ac ſupportationis, qualeſcunque fuerint, quæ extendunt ſe ad ſummam duorum florenorum, & infra, quæ contingeret inter commorantes extra civitatem Colonienſem, & per diſtantiam unius milliaris, & inter laicales perſonas tantum; illas cauſas Officialis pro tempore ad judicem temporalem, ſub quo partes commorantur, cum condemnatione expenſarum contra actores ipſos remittat, & remittere debeat: Hinc tamen forſan ſumpta occaſione nonnulli Droſſati, ſeu Officiati certorum caſtrorum Dominii, ſeu territorii Colonienſis, nec non Burgimagiſtri, Officiati, Advocati, Scholteti, & Judicia temporalia inibi regentes (quo ſpiritu ducti, aut qua authoritate fulciti, neſcitur) in cauſis aliis in ſupra expreſſis demptis, & exceptis, indifferenter nedum curſum mandatorum noſtrorum impedire, ſed, quod deterius eſt, ſubditis hujuſmodi caſtrorum, ſeu Dominii, ne ullus illorum alium commorantem in hujuſmodi dominio, ſeu territo-

(*) Alia Hermanni IV. Archi-Ep. Colon. Statuta partim nova, partim antiqua, ejuſdem auctoritate Synodaliter innovata, *vide in Tomo V. præcedente a pag. 541.*

Digitized by Google

ritorio coram Nobis conveniat, in cauſam trahere audeat : ac Paſtoribus, ſive Divinorum Rectoribus, ne noſtra mandata exequantur, ſub magnis, & formidabilibus pœnis prohibere non ſunt veriti, neque verentur: per hæc, & alia diverſa media noſtram Eccleſiaſticam jurisdictionem impedientes temere quidem & de facto: pœnas juris communis, & ſtatutorum Eccleſiæ Colonienſis, contra impedientes Judicum Eccleſiaſticorum jurisdictionem editorum damnabiliter incurrentes, in animarum ſuarum grave periculum: Hinc eſt, quod Nos Officialis præfatus, pro parte ſupradicti M. Franciſci de Reymbach, Procuratoris Fiſcalis, debita cum inſtantia requiſiti, vobis omnibus, & ſingulis ſupradictis, & veſtrorum cuilibet in ſolidum, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna diſtricte præcipiendo committimus & mandamus; quatenus accedentes, quo propterea fuerit accedendum, & accedere fueritis requiſiti, ſeu alter veſtrum fuerit requiſitus, moneatis, & requiratis, vice & authoritate noſtris, prænominatos Droſſatos, Burgimagiſtros, Officiatos, Amptmannos, Advocatos, Scholtetos, Scabinos, & alios hujusmodi, judicia temporalia regentes, quorum nomina ſciveritis, aut quos lator præſentium vobis dixerit, in ſpecie nominandos, reliquos vero in genere publice de ambonibus Eccleſiarum veſtrarum, tempore Divinorum, populi multitudine inibi congregata, prout Nos eosdem conjunctim, & diviſim authoritate noſtra præſentium tenore ſub excommunicationis, & decem millium florenorum, pro una dicto Procuratori Fiſcali, & pro reliqua medietatibus fabricæ Eccleſiæ Colonienſis, ſi commiſſa fuerit, irremiſſibiliter applicandorum pœnis(*); ut intra ſex dies veſtram monitionem hujusmodi ipſis factam proxime ſequentes, quos dies ipſis, & eorum cuilibet, pro omni dilatione, terminoque peremptorio ac monitione Canonica præfigatis, prout Nos eosdem dies ſic præfigimus eisdem, omnia, & ſingula impedimenta, & prohibitiones, ſic, ut præmittitur, præſtita, & facta, ac præſtitas, & factas, una cum omnibus inde ſecutis, animo non innovandi tollant, deponant, caſſent, & revocent, tollique, deponi, caſſari, & revocari efficiant, ac quilibet eorum (in quantum ipſum concernit) tollat, deponat, caſſet, & revocet cum effectu, Nosque deſuper certificet; inhibentes nihilominus eisdem monitis, ſub ſimilibus pœnis, modo præmiſſo applicandis; ne ipſi deinceps noſtram jurisdictionem ordinariam impediant, aut curſum mandatorum noſtrorum prohibere, aut quicquam contra eandem, & in illius præjudicium, enervationem, vilipendium, & contemptum attentare audeant, vel præſumant, ſeu aliquis eorum audeat, vel præſumat per ſe, vel alios, publice, vel occulte, directe, vel indirecte, quovis quæſito ad hoc colore; vel ingenio. Alioqui ipſos omnes & ſingulos, contrarium facientes, dictam excommunicationis ſententiam incidiſſe declarabimus. Et nihilominus ad prædictæ pœnæ pecuniariæ extortionem, ſive exactionem, arctius, quo de jure poterimus, procedemus, & procedi faciemus. Citantes nihilominus eosdem monitos, & inhibitos, & eorum quemlibet peremptorie coram Nobis ad Aulam Archi Epiſcopalem Colonienſem, in qua jura reddi ſolent, ad primam diem juridicam, curſum, ſive terminum dictæ noſtræ monitionis proxime ſequentem, & ad horam primarum judicii, ſive cauſarum audiendarum coram Nobis conſuetam; ad docendum, & fidem legitimam Nobis faciendam, ſe hujusmodi noſtris monitioni, & inhibitioni realiter, & cum effectu paruiſſe: alioqui eos, & eorum quenlibet pœnas prædictas incidiſſe declarari, literas declaratorias deſuper neceſſarias decerni & concedi per Nos, videndum, audiendum, vel dicendum, cauſam rationabilem, quare ea fieri non debeant, allegando, cum intimationibus debitis, & conſuetis. Reddite literas ſigillatas, diem, ſeu dies, atque modum, & formam executionis præſentium, & quicquid in præmiſſis feceritis, Nobis liquide reſcribentes. Datum anno Domini 1513. die V. Septembris.

De

(*) *Supple* monemus.

De exequendis Teſtamentis.

OFFICIALIS CURIÆ COLONIENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS PAROCHIALIUM ECCLESIARUM, CAPELLARUM, ALTARIUM, DIVINORUMQUE RECTORIBUS, CÆTERISQUE PRESBYTERIS, CLERICIS, NOTARIIS, ET TABELLIONIBUS PUBLICIS QUIBUSCUNQUE, PER CIVITATEM, ET DIŒCESIN COLONIENSEM UBILIBET CONSTITUTIS, NOBIS SUBJECTIS, SALUTEM IN DOMINO.

GRavi cum querela pro parte providi M. Franciſci Sluin de Reymbach, Procuratoris Fiſcalis Reverendiſſimi Domini noſtri, Domini PHILIPPI, Archi-Epiſcopi Colonienſis, Nobis inter alia expoſitum fuit; quod, licet tam juris communis, quam etiam Statutarii inſignis Eccleſiæ Colonienſis diſpoſitionibus, & ordinationibus ſalubriter cautum eſſe dignoſcitur; quod manufideles, ſeu Executores teſtamentorum, ſive ultimarum voluntatum, intra annum tunc proxime ſequentem ad teſtamenta, & ultimas voluntates hujusmodi implendas pariter, & exequendas adſtricti exiſtant: eſtque nihilominus veritas; quod nonnulli fuerunt, erant, & ſunt manufideles, ſeu Executores teſtamentorum, ſive ultimarum voluntatum quorundam Sacerdotum, ac aliarum perſonarum Eccleſiaſticarum, & ſæcularium, Diœceſis prædictæ, ſeque pro talibus, & ut tales de rebus, & bonis, per, & poſt obitum & deceſſum eorundem relictis, intromittendo, præter id, & absque eo, quod ultimas voluntates eorundem intra tempus ſupradictum, aut alias tam juris communis, quam etiam ſtatuti ſupradicti diſpoſitione pariter, & ordinatione executioni demandare, aut etiam de rebus, & bonis per eos receptis, & inventis calculum, & computum legales reddere curaverint, in ſalutis animarum eorundem teſtatorum, & decedentium poſtergationem per maximam. Hinc eſt, quod Nos Officialis præfatus pro parte ſupradicti Magiſtri Franciſci de Reymbach Procuratoris Fiſcalis, debita cum inſtantia requiſiti, vobis omnibus, & ſingulis ſupradictis, & veſtrum cuilibet in ſolidum, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna diſtricte præcipiendo committimus, & mandamus, quatenus vice, & authoritate noſtris, & ad inſtantiam dicti Magiſtri Franciſci Fiſcalis moneatis, & requiratis, prout Nos ſub excommunicationis, & ſexingentorum florenorum aureorum in auro, ſupradicto Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo &c, & ejus Fiſco, ſi commiſſæ fuerint, irremiſſibiliter applicandorum pœnis, monemus, & requirimus omnes & ſingulos manufideles, ſeu teſtamentorum, ſive ultimarum voluntatum Executores, per civitatem, & Diœceſin Colonienſem ubilibet conſtitutos, tempore præſentium executionis in ſpecie nominandos; ut intra ſex dies, veſtram monitionem, & præſentium executionem ipſis factam, proxime ſequentes, quos dies ipſis pro omni dilatione, terminoque peremptorio, ac monitione Canonica, ad id præfigatis, & aſſignetis, prout Nos eosdem dies præfigimus, & aſſignamus eisdem, coram Nobis, ſeu Venerabili Viro, Domino Sigilliſero dictæ Curiæ compareant, atque, quo jure ſe de rebus, & bonis teſtatorum, & per eos relictis, intromiſerunt, & intromittunt; atque ſe eorundem teſtatorum ultimas voluntates intra tempus ſupra expreſſum legitime fuiſſe executos doceant, & fidem faciant legitimam, atque de rebus, & bonis per eos receptis, & inventis calculum, & computum reddant legales realiter, & cum effectu, alioquin in ipſos omnes, & ſingulos contrarium facientes, dictam excommunicationis ſententiam incidiſſe, & incurriſſe, in ſcriptis declarabimus, & nihilominus ad prædictæ pœnæ pecuniariæ, ſive mulctæ extortionem, & exactionem arctius, quo de jure poterimus, procedemus, & procedi faciemus juſtitia mediante: niſi ſaltem medio tempore cauſam, ſi quam habeant, rationabilem, quare præmiſſa minime fieri debeant, & ad ea non teneantur, allegaverint, altera parte ad hoc legitime vocata, ſive citata. Citantes inſuper eosdem monitos, & eorum quemlibet, ad præfati conquerentis inſtantiam, peremptorie coram Nobis ad Aulam Archi-Epiſcopalem Colonienſem, in qua jura reddi ſolent, ad primam diem, curſum ſive terminum dictæ monitionis noſtræ proxime ſequentem, juridica

ſi

ſi fuerit, & Nos pro Tribunali ſederimus: alioqui ad proximam diem juridicam, extunc immediate futuram, & ad horam primarum judicii, ſive audientiæ cauſarum coram Nobis conſuetam, ad docendum, & fidem legitimam Nobis faciendam, ſe, & eorum quemlibet prætacto noſtro monitionis mandato realiter, & cum effectu, ac in omnibus, & per omnia juxta ipſius vim, formam, & tenorem paruiſſe, & obediviſſe, alioqui ad videndum, & audiendum, ipſos, & eorum quemlibet pœnas, ſententias, & cenſuras prædictas damnabiliter incidiſſe, & incurriſſe declarari, literasque declaratorias, deſuper neceſſarias, & opportunas per Nos decerni, & concedi: vel dicendum cauſam, ſi quam habeant, rationabilem, quare præmiſſa minime fieri debeant, & ad ea non teneantur, allegando, cum intimationibus debitis, & conſuetis. Reddite literas ſigillatas, diem, ſive dies, atque modum, & formam executionis præſentium, & quidquid in præmiſſis feceritis, ſeu alter veſtrum duxerit faciendum, Nobis liquide reſcribendo. Datum anno Domini 1513. die 26. menſis Septembris.

Sequuntur Capitula octo HERMANNI IV. Archi-Epiſc. Colonienſis, quorum ſupra facta eſt mentio, deſignatis eorundem initiis, & quæ in Tomis præcedentibus non leguntur.

I. ITem mandat idem Venerabilis Dominus Officialis, ſub eiſdem pœnis & cenſuris, univerſis & ſingulis Eccleſiarum Parochialium & Capellarum Rectoribus, per civitatem & Diœceſim Colonienſem ubilibet conſtitutis, ut quam cito ipſi aliquas aggravationes, contra quoſcunque eis oſtenſas & præſentatas viderunt, eosdem ſic aggravatos, excommunicatos, immediate vitent, & ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis juxta tenorem earundem literarum publice in Eccleſiis & Capellis eorum tempore Divinorum denuncient, ipſosque ſic excommunicatos ad intereſſendum Divinis non admittant, niſi viſa primitus, & ante omnia per eos abſolutione ſigillata hujusmodi excommunicatorum: non obſtante, quod partes inter ſe factæ eſſent concordes.

II. Item mandat idem Venerabilis Dominus Officialis eiſdem Paſtoribus & Vice-Plebanis, ſub ſimilibus pœnis, ut ipſi circa executionem mandatorum noſtrorum, & aliorum Judicum Eccleſiaſticorum diligenter attendant, non ſcribendo, ut ſolent: Executum, ut in forma: non nominando per quem, vel contra quem, vel qua die, vel in propriam perſonam, vel locum domicilii &c. quare plures partes negliguntur & periclitantur; Sed ſic ſcribere debeant: Executum eſt præſens mandatum per me N. talem, contra N. talem, anno, die tali, in propriam ejus perſonam, vel in locum domicilii. Et in teſtimonium executionis ſigillum Eccleſiæ ſuæ, vel proprium, ut antiquitus fieri conſuevit, hujusmodi mandato executo inferius appendant. &c. Alioqui.

III. Item mandat & inhibet idem Venerabilis Dominus Officialis, ne dicti Paſtores, aut Plebani, poſtquam eis conſtiterit, quod aliquis Parochianus eorum, aliquem, vel aliquam, ſuper matrimonio coram eodem Domino Officiali, aut alio Judice competente in cauſam traxiſſet; illos ſic litigantes, etiam ante, vel poſt ſententiam latam ad ſolennizandum matrimonium cum alio, vel alia admittant; niſi prius viderint ſententiam ſigillatam illius judicis ſigillo, coram quo hujusmodi cauſa fuit ventilata.

IV. Item mandat & inhibet idem Venerabilis Dominus Officialis eiſdem Plebanis, & Vice-Plebanis, ne ipſi aliquos reclamatos ſuper clandeſtino matrimonio, ad ſolennizandum illud in facie Eccleſiæ admittant, niſi viſa per eos ſententia deſuper lata & ſigillata.

V. Item inhibet idem Venerabilis Dominus Officialis ſub ſimilibus pœnis omnibus & ſingulis Eccleſiaſticis & Religio-

ligioſis intra Civitatem & Diœceſin Colonienſ. ubilibet conſtitutis, quacunque authoritate fungentibus, ne ipſi in ſuis Monaſteriis, Eccleſiis, & Conventibus, aliquas novas Fraternitates, vel Indulgentias pronunciare audeant, aut pronuncient, niſi de licentia Reverendiſſimi Domini noſtri Archi-Epiſcopi Colonienſis, aut ipſius Officialis, deſuper obtenta.

VI. Item exhortantur & monentur prædicti Pœnitentiarii, & quicunque Confeſſores, ut ipſi fabricam hujus inſignis Eccleſiæ Colonienſis in ſuis ſermonibus & confeſſionibus habeant promotam & recommendatam: inhibentes eisdem, ne ipſi aliquem, impedientem Eccleſiaſticam, ſive ſpiritualem jurisdictionem, abſolvant, ſed illum, vel illos, ad Venerabilem Dominum Sigilliferum, remittant.

VII. Item inhibet idem Venerabilis Dominus Officialis eisdem Pœnitentiariis, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, & excommunicationis, ne ipſi in confeſſionibus, aut alias ſe de auditione, aut cognitione cauſarum matrimonialium intromittant; ſed confitentes de facto, matrimonium tangente, ad eundem Venerabilem Dominum Officialem, tanquam Ordinarium, ad quem cognitio cauſarum matrimonialium de jure ſpectare dignoſcitur, indilate remittant, juſtitiam deſuper ab eodem recepturos expeditam.

VIII. Item mandat idem Venerabilis Dominus Officialis omnibus & ſingulis Chriſtianitatum Decanis Diœceſis Colonienſis, ut ipſi Paſtoribus, ſive Divinorum Rectoribus ſingularum Eccleſiarum Parochialium, tam Conventualium, quam aliarum Eccleſiarum ejusdem Diœceſis, mandent ſub excommunicationis pœnis, ad conſcribendum nomina & cognomina Paſtorum, & Vicariorum, in Eccleſiis eorum perſonaliter reſidentium, & non reſidentium, ac titulos beneficiorum, & officiorum in eorundem Eccleſiis, cum nominibus & cognominibus: & nomina defunctorum hujusmodi Beneficiatorum & Officiatorum, ac valorem illorum, intra hinc & proximam Synodum futuram, hujusmodi eidem Domino Officiali, aut Fiſco ejusdem, per ipſos deſcripta notificandum, & in ſcriptis ſingula præmiſſa ſignificandum ſub pœnis præexpreſſis.

Ex Statutis Colonienſibus, impreſſis typo Quenteliano Coloniæ anno 1554.

HERMANNI V. Archi-Epiſc. Colonienſis MANDATUM

Ad Officialem ſuæ Curiæ, de Brevi Apoſtolico Leonis X. PP. contra violatores Eccleſiaſticæ Libertatis, ejusdemque Bulla Cœnæ Domini, in proxima Synodo publicandis.

Anno Chriſti MDXV. Leonis X. PP. III. Maximiliani I. Imp. XXII.

HERMANNUS,(*) DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ELECTUS ET CONFIRMATUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX. &c. VENERABILI CANCELLARIO, DEVOTO NOBIS AC DILECTO, MARTINO DE OEDE, OFFICIALI CURIÆ NOSTRÆ COLONIENSIS, SALUTEM IN DOMINO.

Literas Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini LEONIS, Divina Providentia Papæ X. ejus vera Bulla plumbea, filis ſericis ſub impendente,

(*) De Hermanni V. Wedani, qui anno 1540. a fide defecit, geſtis & fatis, vide dicenda ad Synodum Provincialem Colonienſem, ab ipſo celebratam anno 1536.

Digitized by Google

dente, nec non alteras in forma Brevis Apoſtolici, ſub annulo Piſcatoris ſignatas, ſanas quidem & integras, non vitiatas, non cancellatas, ſed omni prorſus ſuſpicione carentes, Nobis præſentatas, cum ea, qua decuit, reverentia recepimus: quas tibi præſentibus colligatas mittimus. Et quia Nos per alia Eccleſiæ noſtræ (quibus diſtringimur) incumbentia negotia, in proxime futura Synodo, ubi hæ literæ commodius publicantur, earundem executioni perſonaliter intereſſe non poſſumus, Tibi committimus & mandamus, ut literas hujusmodi utrasque, & earundem contenta in proxime futura Synodo publices, ſeu publicari mandes, ac per alios Eccleſiarum civitatis & Diœceſis noſtræ Colonienſis Rectores, loco & temporibus, in eisdem contentis, & juxta eorum continentiam, modum & formam, ſub pœnis in eisdem expreſſis, inſinuari, publicari, & ad notitiam omnium & ſingulorum, quorum intereſt, deduci facias & procures. In quorum omnium & ſingulorum præmiſſorum fidem & teſtimonium, has noſtras literas fieri, ſigillique noſtri ſub impreſſione fecimus communiri. Datum in Arce noſtra Arnsberch, menſis Septembris die XX. anno Domini MDXV.

BREVE APOSTOLICUM ad HERMANNUM V. Archi-Epiſcopum Colonienſem.

LEO PAPA X.

VENERABILI FRATRI HERMANNO, ARCHI EPISCOPO COLONIENSI, SACRI ROMANI IMPERII PRINCIPI ELECTORI.

VENERABILIS FRATER, SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

NUper ſub data videlicet Non. Aprilis, Pontificatus noſtri anno tertio, inter alia excommunicavimus, & anathematizavimus omnes violatores & perturbatores libertatis Eccleſiaſticæ, aut illam quovis modo impedientes, & eos præſertim, qui contra Sacrorum Canonum inſtituta, Eccleſiaſticis perſonis ſine ſpeciali licentia Romani Pontificis, collectas vel alia onera, aut quævis gravamina realia, vel perſonalia, imponunt vel exigunt, aut imponi, vel exigi faciunt, vel procurant per ſe, vel alium, ſeu alios, directe vel indirecte, ac dantes in præmiſſis auxilium, conſilium, vel favorem, prout in literis inde confectis plenius continetur. Cum autem, ſicut accepimus, diverſæ perſonæ tam Eccleſiaſticæ, quam ſeculares, ac communia & univerſitates illarum partium, Eccleſiis, Clero & Eccleſiaſticis perſonis Tuarum civitatis & Diœceſis Colonienſis, in perſonis, privilegiis, bonis ſuis, diverſas moleſtias, impedimenta, & injurias inferre non formidant, in Sedis Apoſtolicæ, ac literarum earundem contemptum, & præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis, ac animarum ſuarum periculum, pernicioſum quoque exemplum & ſcandalum plurimorum; Nos igitur præmiſſa conniventibus oculis præterire non valentes, motu proprio, non ad alicujus Nobis ſuper hoc oblatæ petitionis inſtantiam, ſed de noſtra mera deliberatione, juſtitia, & æquitate id ſuadentibus, Fraternitati Tuæ in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ, ac ſuſpenſionis a Divinis latæ ſententiæ, & aliis in dictis literis contentis pœnis, præcipimus & mandamus, quatenus dictas literas, quas ad Te mittimus, cum omnibus & ſingulis in eis contentis clauſulis, in prædictis, ac tuorum Suffraganeorum civitatibus & Diœceſibus, ſaltem quater in anno, videlicet in principalioribus Feſtivitatibus anni, per Rectores Parochialium Eccleſiarum civitatis & Diœceſis prædictarum, in eorum Eccleſiis, dum major inibi populi multitudo ad Divina convenerit, ac alias, & per alios, ubi, quando, & quoties opus fuerit, & Tibi videbitur expedire, ſolenniter publicari, & ad Chriſti fidelium mentes deduci facias. Nos enim præfatis Rectoribus, & quibusvis aliis Eccleſiaſticis perſonis tam ſecularibus, quam quorumvis etiam mendicantium ordinum Regularibus ſub excommunicationis, & privationis beneficiorum ſuorum ac privilegiorum, illis, ac eorum Monaſteriis, ordinibus & locis conceſſorum, ac inhabilitatis ad beneficia & ordines, ac irregularitatis latæ ſententiæ, & aliis in dictis literis contentis pœnis, quas toties, quoties in præmiſſis contrave-

vene-

venerint, ex nunc, prout ex tunc, & econtra, eos incurriſſe, & ab illis per alios, quam Nos, & dictam Sedem, etiam vigore cujuscunque facultatis, aut privilegii, etiam mare magnum nuncupati, præterquam in mortis articulo, & ſatisfactione prævia, abſolvi nullatenus poſſe decernimus, & declaramus: ne violatores, perturbatores, & inobedientes prædictos, ac quoscunque alios, per Nos, & in dictis literis excommunicatos, & anathematizatos, ab hujusmodi cenſuris abſolvere præſumant, diſtrictius inhibentes. Et nihilominus per Te, vel alium, omnes & ſingulos prædictos, etiam exemptos, qui in præmiſſis, aut aliquo præmiſſorum contravenerint, ſententias, cenſuras, & pœnas hujusmodi damnabiliter incurriſſe: authoritate noſtra, etiam extra judicialiter, ac unica citatione præcedente, & omni alia juris ſolennitate omiſſa, declares: & pro talibus publicari, & ab omnibus Chriſti fidelibus arctius evitari facias, ac in eorum Eccleſiis & locis interdictum Eccleſiaſticum apponas, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis. Non obſtantibus præmiſſis, ac conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ac omnibus illis, quæ in dictis literis volumus non obſtare, cæterisque contrariis quibuscunque. Volumus autem, quod transſumptis præſentium, manu publici Notarii ſubſcriptis, plena fides ubique in judicio & extra adhibeatur, prout adhiberetur eisdem præſentibus originalibus literis, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ. Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die ſecunda Maji, MDXV. Pontificatus Noſtri anno tertio.

JAC. SADOLETUS.

Sequitur:

BULLA JOVIS SANCTÆ, ſic a publicatione, quæ ſolenni COENÆ DOMINI die Romæ fit, appellata. (*)

LEO EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

CONſueverunt Romani Pontifices Prædeceſſores noſtri, ad retinendum puritatem religionis Chriſtianæ, & ipſius unitatem, quæ in conjunctione membrorum ad unum caput, Chriſtum videlicet, ejusque Vicarium, principaliter conſiſtit, & ſanctam fidelium ſocietatem ab offenſione ſervandam, arma juſtitiæ per miniſterium Apoſtolatus, in præſenti celebritate exercere. Nos igitur vetuſtum & ſolennem hunc morem ſequentes, excommunicamus & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, authoritate quoque Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, ac noſtra, omnes hæreticos, Gazaros, Patarenos, Pauperes de Lugduno, Arnoldiſtas, Sphæroniſtas, Paſſagerios, Wicleviſtas, ſeu Huſſitas, Fratricellos, de opinione nuncupatos, & quoslibet alios hæreticos, quocunque nomine cenſeantur, ac omnes fautores, receptatores, & defenſores eorundem. Item excommunicamus & anathematizamus omnes violatores, & perturbatores libertatis Eccleſiaſticæ, aut illam quovis modo impedientes, & eos præſertim, qui contra Sacrorum Canonum inſtituta, Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis, ſine licentia ſpeciali Romani Pontificis, collectas, vel alia onera, aut quævis gravamina realia, vel perſonalia imponunt, vel exigunt, aut imponi, vel exigi

(*) Mos in Principe Rom. Eccleſia vetuſtiſſimus fuit, ut die ſolenni Cœnæ Domini, authoritate Summi Pontificis, iis, qui ob admiſſa publica crimina pœnitentiam publicam, ſub initium Quadrageſimæ acceptam egiſſent, Eccleſiæ publice reconciliarentur: qui vero criminibus publicis obſiti, nullam de ſe ſpem reſipiſcentiæ præbuiſſent, aut præberent, ab illius conſortio & communione anathematis mucrone abſcinderentur. Qui mos non temere introductus, ſed acceptus eſt partim ex diſciplina Apoſtolica, tradita 1. Cor. 5. & 2. Cor. 2. Partim ab exemplo Domini, qui die Sacræ ſuæ Cœnæ, Juda proditore miſſo foras, Apoſtolis ſuis, cum externa lotione, tum Divino ſermone purificatis, Cœleſtis doctrinæ arcana contradidit. Vide quoque, ſi voles, poſt veteres de iſthoc Eccleſiæ more *Durandum* Libro *Rationali* Divinorum, *Titulo de Officio diei Cœnæ Domini.*

Notatio hac legitur in Libro Statut. Colonienſ.

Google

exigi faciunt, aut procurant per ſe vel alium, ſeu alios, directe vel indirecte, ac dantes in præmiſſis auxilium, conſilium, vel favorem. Item excommunicamus & anathematizamus omnes piratas, corſarios, latrunculos maritimos, & alios, præcipue, qui mare noſtrum a monte argentario uſque ad Terracinam diſcurrere, & navigantes in illo deprædari, mutilare, interficere, ac rebus & bonis ſuis ſpoliare hactenus præſumpſerunt, ac omnes receptatores eorundem, ac eis auxilium dantes, conſilium, vel favorem. Item excommunicamus & anathematizamus omnes, qui in terris ſuis nova pedagia imponunt, vel prohibita exigunt. Item excommunicamus & anathematizamus omnes falſarios Bullarum, ſeu literarum Apoſtolicarum, & ſupplicationum, gratiam & juſtitiam continentium, per Summum Pontificem, vel Vice-Cancellarium, ſeu gerentes vices eorum, aut officium Vice-Cancellarii Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, de mandato ejusdem Summi Pontificis, ſignatarum, aut ſub nomine ejusdem Summi Pontificis, ſeu Vice Cancellarii, ſeu gerentium vices prædictorum, ſignantes ſupplicationes easdem. Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui equos, arma, ferrum, ligamina, & alia prohibita deferunt Saracenis, Turcis, & aliis Chriſti nominis inimicis, quibus Chriſtianos impugnant. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes impedientes, ſeu invadentes victualia, ſeu alia, ad uſum Romanæ Curiæ neceſſaria, adducentes: vel qui, ne ad Romanam Curiam ipſa adducantur, vel deferantur, impediunt, vel perturbant: qui talia faciunt, vel defendunt, cujuscunque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis & ſtatus, etiamſi Pontificali, Regali, Reginali, aut alia quavis Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate. Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apoſtolicam venientes, & recedentes ab eadem, nec non omnes illos, qui jurisdictionem ordinariam vel delegatam aliquam non habent, in eadem Curia morantes, temeritate propria rapiunt, ſpoliant, & detinent, aut ex propoſito deliberato verberare, mutilare, vel interficere præſumunt, & qui talia fieri faciunt, ſeu mandant.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes temere mutilantes, vulnerantes, interficientes, capientes, carcerantes, & detinentes Patriarchas, Archiepiſcopos, eorumque mandatores.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, vel alium, ſeu alios, quascunque perſonas Eccleſiaſticas, vel ſeculares, ad Romanam Curiam, ſuper eorum cauſis & negotiis recurrentes, illaque in eadem Curia proſequentes, aut procurantes, negotiorumque geſtores, Advocatos, vel Procuratores ipſorum, vel etiam Auditores, ſeu Judices, ſuper dictis cauſis, ſeu negotiis deputatos, occaſione cauſarum, vel negotiorum ejusmodi verberant, mutilant, vel occidunt, ſeu bonis ſpoliant: ac illos, qui ne literis & mandatis, & Apoſtolicæ Sedis, & Legatorum, Nunciorum, & Judicum delegatorum ejusdem, gratiam vel juſtitiam concernentibus, decretiſque ſuper illis, & cæteris judicatis proceſſibus, & executorialibus, non habito primo eorum beneplacito & aſſenſu pareatur: neve Tabelliones & Notarii, literarum & proceſſuum executiones, inſtrumenta vel acta conficere, aut confecta, parti, cujus eſt, tradere, ſub graviſſimis pœnis prohibere, ſtatuere, ſeu mandare: quive in animarum eorundem periculum ſe a noſtra, & Romani Pontificis pro tempore obedientia, pertinaciter ſubtrahere, ſeu quomodolibet recedere præſumunt: quive jurisdictionem, ſeu fructus, ad Eccleſiaſticas perſonas pertinentes uſurpant vel arripiunt, vel qui per ſe, vel alium, ſeu alios directe vel indirecte prædicta exequi, vel procurare, aut in eisdem conſilium, auxilium, vel favorem præſtare non verentur: cujuscunque præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis & ſtatus fuerint, etiamſi Pontificali, Regali, Reginali, vel quavis alia præfulgeant dignitate. Item excommunicamus & anathematizamus omnes mutilantes, vulnerantes, & interficientes, ſeu capientes & detinentes, ſeu deprædantes Romipetas & peregrinos, ad urbem cauſa devotionis, ſeu peregrinationis accedentes, & in ea morantes, vel recedentes ab ipſa, & in his dantes auxilium, conſilium, vel favorem.

Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui per ſe, vel alium, ſeu alios, directe vel indirecte, ſub quocunque titulo vel colore occupant, detinent, vel hoſtiliter deſtruunt, ſeu invadunt, aut occupare, detinere, vel deſtruere, vel invadere hoſtiliter præſumunt, in totum, vel in partem, Almam urbem, Regna Siciliæ, vel Trinacriæ, Inſulas Sardiniæ & Corſicæ, Terras citra Pharum, Patrimonium B. Petri in Tuſcia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venayſinum, Sabinenſem, Marchiæ Anconitanæ, Maſſæ, Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & Maritimæ Provincias, & Terras ſpecialis commiſſionis Arnolphorum, Bononienſium, Ferrarienſium, Beneventanorum, Peruſii, Avinionenſis civitatis, Caſtelli; Tuderti, & alias civitates, terras, & loca, vel jura ad ipſam Romanam Eccleſiam ſpectantia & pertinentia; & adhærentes & fautores, & defenſores eorum, ſeu in his dantes eisdem conſilium, auxilium vel favorem. Non obſtantibus quibuscunque privilegiis, & indulgentiis, & litteris Apoſtolicis, generalibus, vel ſpecialibus, eis, vel eorum alicui, vel aliquibus, cujuscunque ſtatus, gradus, ordinis, vel conditionis, dignitatis vel præeminentiæ fuerint, etiamſi (ut præmittitur) Pontificali, Regali, Reginali, ſeu quavis alia Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate, a prædicta Sede ſub quavis forma vel tenore conceſſis, quod excommunicari vel anathematizari non poſſint per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi, ac ordinibus, locis, nominibus omnibus propriis, cognominibus & dignitatibus eorundem, mentionem: Nec non conſuetudinibus & obſervantiis, ſcriptis & non ſcriptis, & aliis contrariis quibuscunque, per quæ contra noſtros proceſſus hujusmodi, ac ſententias, quo minus includantur in eis, ſe juvari valeant, aut tueri: & quæ, quoad hoc, penitus tollimus & omnino revocamus: & a quibus quidem ſententiis nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, niſi duntaxat in mortis articulo conſtitutus, abſolvi poſſit: nec etiam tunc, niſi de ſtando Sanctæ Romanæ Eccleſiæ mandatis, ſatisfactione, vel ſufficienti cautione præſtitis: etiam prætextu confeſſionalium, ſeu quarumvis facultatum, verbo, literis, aut quavis alia ſcriptura, etiam in qua, quod ſola ſignatura ſufficeret, conceſſorum, & quævis derogatoriarum derogatoriæ fortiores & efficatiores, & inſolitæ clauſulæ apparerent, quibuscunque perſonis, cujuscunque præeminentiæ, dignitatis, conditionis, aut ſtatus fuerint, etiamſi (ut præmittitur) Pontificali, Regali, Reginali, aut quavis alia præfulgeant dignitate, Religioſis & ſecularibus utriusque ſexus, Capitulis, Collegiis, Conventibus, etiam mendicantium, & militiarum hoſpitalibus, Confratriis, & Univerſitatibus conceſſarum a Nobis, vel prædicta Sede, & quas concedi contigerit quomodolibet in futurum. Illos autem, qui contra tenorum præſentium talibus, vel alicui eorum, ſeu aliquibus, abſolutionis beneficium impendunt de facto, excommunicationis & anathematizationis ſententia innodamus: eiſque prædicationis, lectionis, adminiſtrationis Sacramentorum & audiendi confeſſiones officia interdicimus, prædicentes, & declarantes aperte transgreſſoribus & contemptoribus prædictis, Nos gravius contra eos ſpiritualiter & temporaliter, prout expedire cognoverimus, proceſſuros, & nihilominus quidquid egerint abſolvendo, vel alias, nullius ſit roboris ac momenti. Ut autem hujusmodi noſtri proceſſus ad communem omnium notitiam deducantur, chartas ſive membranas proceſſus continentes eosdem in valvis Baſilicarum Principis Apoſtolorum, Sanctique Johannis Lateranenſis de urbe affigi, ſeu appendi faciemus, quæ proceſſus ipſos ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo indicio publicabunt, ut hi, quos proceſſus hujusmodi contingunt, qui ad ipſos non pervenerint, aut qui ipſos ignoraverint, nullam poſſint excuſationem prætendere, ſeu ignorantiam allegare, cum non ſit veriſimile, quoad ipſos remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Verum ut præſentes literæ, ac omnia in eis contenta, eo fiant notiora, quo in plerisque civitatibus & locis fuerint publicata, Venerabilibus Fratribus noſtris Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis,

copis, & locorum Ordinariis ubilibet conſtitutis, per hæc ſcripta committimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus per ſe, vel alium, ſeu alios, præſentes literas, poſtquam eas receperint, ſeu earum habuerint notitiam, ſaltem ſemel in anno, aut pluries, prout expedire viderint, in Eccleſiis ſuis, dum major in eis populi multitudo ad Divina convenerit, ſolenniter publicent, & ad Chriſti fidelium mentes deducant, & declarent. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ excommunicationis, anathematizationis, ablationis, revocationis, innodationis, commiſſionis, & mandati infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo, quingenteſimo, quinto decimo, Nonis Aprilis, Pontificatus noſtri anno tertio.

De CURIA.

D. de Comitibus.

Anno a Nativitate Domini Milleſimo quingenteſimo quinto decimo, Indictione tertia, die vero ſeptima Menſis Aprilis, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri, Domini LEONIS, Divina providentia Papæ decimi, anno tertio, retroſcriptæ literæ affixæ & publicatæ fuerunt in Baſilicarum Principis Apoſtolorum, ac Sancti Joannis Lateranenſis valvis, ſeu portis, dimiſſis ibidem copiis, ut moris eſt, per me Hubertum Jacobi, præfati Sanctiſſimi Domini noſtri Curſorem.

Ita eſt. Jo. BERNARDI *pro Magiſtro Curſ.*

OFFICIALIS Curiæ Colonienſis, Executor & Commiſſarius ad infra ſcripta a Reverendiſſimo, & Illuſtriſſimo Principe & Domino noſtro, Domino HERMANNO, Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Electo, & Confirmato, Sacri Romani Imperii per Italiam Archi-Cancellario, Principe Electore, Weſtphaliæ & Angariæ Duce &c. ſpecialiter deputatus, univerſis & ſingulis Parochialium Eccleſiarum, Capellarum, Divinorumque Rectoribus, cæterisque Plebanis, Vice-Plebanis, Capellanis, Curatis, & non Curatis, per Civitatem & Diœceſin Colonienſem ubilibet conſtitutis, Salutem in Domino, & noſtris hujusmodi, immo verius Apoſtolicis, ac præfati Reverendiſſimi Domini noſtri, Domini HERMANNI, Electi & Confirmati &c. firmiter obedire mandatis.

Literas Commiſſionis præfati Reverendiſſimi Domini noſtri, Domini HERMANNI, Electi & Confirmati, ſuper publicatione quarundam literarum Apoſtolicarum Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri, Domini LEONIS, Divina providentia Papæ decimi, ejus vera Bulla plumbea in filis ſericis ſub impendente Bullatarum, in quibus inter alia, die Jovis Sancta proxime præterita excommunicavit & anathematizavit omnes violatores & perturbatores libertatis Eccleſiaſticæ, aut illam quovis modo impedientes, & eos præſertim, qui contra Sacrorum Canonum inſtituta, Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis, ſine ſpeciali licentia Romani Pontificis, collectas, vel alias onera, aut quævis gravamina realia vel perſonalia imponunt, vel exigunt, aut imponi, vel exigi faciunt, vel procurant, per ſe, vel alium, directe vel indirecte, aut dantes in præmiſſis auxilium, conſilium, vel favorem, prout in ipſis literis Apoſtolicis plenius continetur. Ac quarundam aliarum literarum in forma Brevis Apoſtolici, ſub annulo Piſcatoris ſignatarum, præfato Domino noſtro Reverendiſſimo, per Sanctiſſimum Dominum Papam noſtrum directarum, ejusdem Domini Reverendiſſimi Sigillo, ſpatio earundem literarum inferius impreſſo ſigillatas recepimus. Quarum quidem, tum Apoſtolicarum utrarumque, quam Reverendiſſimi Domini noſtri literarum tenores, præſentibus de verbo ad verbum præinſeri fecimus. Nos itaque OFFICIALIS præfatus, volentes tam ipſas Apoſtolicas, quam præfati Reverendiſſimi Domini noſtri, Domini HERMANNI, Electi & Confirmati &c. Commiſſionis literas reverenter exequi, ac debitæ executioni (ut

Digitized by Google

(ut tenemur) quantum in Nobis eſt, demandare, utrasque Apoſtolicas ac Reverendiſſimi Domini noſtri literas una cum omnibus & ſingulis in eisdem contentis clauſulis, vobis omnibus & ſingulis ſupradictis, intimamus, & inſinuamus, & notificamus, ac ad veſtram, & cujuslibet veſtrum notitiam deducimus, & deduci volumus per præſentes. Vosque omnes & ſingulos ſupradictos, & veſtrum quemlibet in ſolidum tenore præſentium requirimus, & monemus primo, ſecundo, tertio, & peremptorie, vobis nihilominus & veſtrum cuilibet in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis, ſententiis, & cenſuris, in ipſis literis Apoſtolicis contentis, diſtricte præcipiendo committimus & mandamus, quatenus utrasque literas Apoſtolicas præinſertas, cum omnibus & ſingulis in eis contentis clauſulis, ſaltem quater in anno, videlicet in principalioribus feſtivitatibus anni, in veſtris Eccleſiis, dum major inibi populi multitudo ad Divina convenerit, & alias, ac per alios, ubi, quando, & quoties opus fuerit, & vobis videbitur expedire, ſolenniter publicetis, & ad Chriſti fidelium mentes deducatis, ſeu publicari & deduci faciatis. Alioqui contra illos, qui hujusmodi mandatis non paruerint, ad dictarum pœnarum, ſententiarum, & cenſurarum declarationem, ac alia, prout juſtum fuerit, procedemus, & procedi faciemus. In quorum fidem & teſtimonium, præſentes noſtras literas exinde fieri, & per Notarium, dictæque Curiæ Scribam Sententiarum, infra ſcriptum, ſubſcribi, Sigillique majoris Officialitatis dictæ Curiæ appenſione juſſimus & fecimus communiri. Sub anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, quinto decimo, die viceſima quarta menſis Septembris.

Epiſtola MAXIMILIANI I. Imperatoris ad LEONEM X. Rom. Pontificem,

De Martini Lutheri Concionibus; ac Theſibus (*) contra Indulgentias, miſſa ex Conventu Auguſtano

Anno Chriſti MDXVIII. Leonis X. PP. VII. Maximiliani I. Imp. XXV.

BEATISSIME PATER, DOMINE REVERENDISSIME!

ACcepimus non adeo multos ante dies, quendam Fratrem Auguſtinianum, Martinum Lutherum, nonnullas concluſiones, in materia Indulgentiarum, ſcholaſtico more diſcutiendas diſſeminaſſe, nec non in concionibus ſuis & de ea m, & de vi Apoſtolicarum excommunicationum plurima docuiſſe, in quibus damnoſa & hæretica pleraque videantur; atque ea nunc per Magiſtrum Sacri veſtri Palacii notata eſſe. Quæ res Nobis eo magis diſplicuit, quo pertinacius dictus Frater, ut edocti ſumus, doctrinæ ſuæ inhærere, atque complures errorum ſuorum defenſores & patronos, etiam potentes conſecutus eſſe dicitur.

Verum cum ſuſpectæ aſſertiones & periculoſa dogmata a nemine melius, rectius, & verius dijudicari queant, quam a Beatitudine veſtra, quæ ſola, ut poteſt, ita debet, vanarum quæſtionum, Sophiſticarum rationum, & verboſarum contentionum autores compeſcere, quibus peſtilentiores Chriſtianæ pietati nulli contigerunt, huc tantum ſpectantes, ut, quod ipſi didicerunt, id ſolum habeatur in precio, non, quod præſentis ſeculi, & eruditiorum conſenſus, & pie antea in Chriſto defunctorum candida & ſolida doctrina comprobat.

Extat perveruſtum Pontificii Senatus Decretum *de conſtituendis Doctoribus*, in quo de Sophiſtica nuſquam quidquam cautum eſt, niſi quod iſta in Decretis vocantur in dubium; utrum fas ſit, ea diſcere, nec ne: atque horum ſtudium a mul-

a multis, & magnis authoribus improbatur.

Cum igitur, quod Pontificum authoritas juſſit, negligitur, & de quo dubitatum, imo improbatum eſt, id ſolum recipitur; neceſſe eſt interdum hallucinari, ſomniare, & cæcutire Magiſtros iſtos: quibus debetur, quod non ſolum hactenus Doctores ab Eccleſia recepti ſolidiores non lecti, ſed plerique depravati ſunt, atque mutili redditi.

Taceamus iis authoribus pullulaſſe longe plures, quam unquam damnatas fuiſſe hæreſes; Taceamus Reuchlinianam infamationem, & nunc præſentem hanc periculoſiſſimam de indulgentiis, atque cenſuris Apoſtolicis diſceptationem, his pernicioſis authoribus in mundum emanaſſe. Quibus niſi Beatitudinis veſtræ, & Reverendiſſimorum Patrum auctoritas legem, finemque impoſuerit; brevi non ſolum imperitæ imponent multitudini, ſed & Principum virorum ſibi aurem & favorem in mutuam perniciem comparabunt.

Quibus ſi conniventibus oculis campus apertus, atque liber dimittatur, futurum eſt, ut, quod omnium maxime in votis habent, ut pro optimis & Sanctiſſimis Doctoribus iſtorum nænias præ oculis habere cogatur totus mundus.

Hæc pro ſingulari noſtra in Sedem Apoſtolicam reverentia Beatitudini veſtræ ſignificavimus, ut ſinceritas Chriſtiana hujuſmodi temerariis diſputationibus & captioſis argumentis non lædatur & ſcandalizetur. Nos enim quidquid ſuper his ſancte ſtatuerit, in Imperio noſtro ad laudem & honorem Dei omnipotentis, & Chriſti fidelium ſalutem, ab omnibus obſervari faciemus. Datum in Civitate noſtra Imperiali Auguſta, die quinta menſis Auguſti, Anno Milleſimo quingenteſimo decimo octavo. Regnorum noſtrorum Romani trigeſimo tertio, Hungariæ vero vigeſimo nono.

MAXIMILIANUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ROMANORUM REX.

Nicolaus Ziegkrus.

Goldaſt. Conſtit. Imperial. Tom. II. Lunig Spicil. Eccl. T. I. pag. 369.

(*) Promulgatarum a Luthero theſium, de quibus Maximiliani in literis agitur, hæc fuit occaſio: Leo X. ob varias Eccleſiæ neceſſitates, ac cumprimis ob inferendum Turcis bellum, Vaticanamq; Baſilicam reſtaurandam, Fidelium opem ſibi implorandam cenſuerat: omnibusque, qui dictos in fines eleemoſynæ quidpiam ſua eſſent liberalitate collaturi, largas ex Eccleſiæ theſauro Indulgentias conceſſerat. Harum per Germaniam publicandarum negotium demandatum a Pontifice fuit Alberto Brandeburgico, Moguntino tunc Archi-Epiſcopo & Septemviro. Albertus ad exequendum id munus, Indulgentiasque prædicandas, Joannem Tetzelium delegit, ſtrenuum, doctumque ex Dominicana familia virum, qui Fidei Quæſitoris officio fungebatur, ſuamque operam paulo ante in ſimili delegatione pro Teutonicis Equitibus egregie probaverat.

Ægre hunc delectum ferebant Auguſtiniani Eremitæ, qui, ut Spondanus ait, longo jam tempore id muneris obire conſueverant: nec modica inde nata eſt inter utriusque Ordinis Fratres æmulatio. Præ cæteris Joannes Staupitius, Auguſtinianorum per Germaniam Vicarius Generalis, Vir nobilis, eruditus atque facundus, & Martinus Lutherus, Wittenbergenſi in Academia Profeſſor, in abuſus primum, qui in ea Indulgentiarum prædicatione, ſimulque in collectione pecuniarum, tum per imprudentiam, tum etiam per avaritiam admitti ſolebant, vehementius invecti ſunt, monueruntque pro Concione populum, ne fucum ſibi fieri ſinerent, quæſtorumve ſuaſionibus deludi ſe paterentur.

Non diſplicuit ea res Friderico Saxoni Electori, ſuoque hortatu hæc Staupitii & Lutheri ſtudia animabat, tum quod his a viris Wittenbergenſi Academiæ, recens a ſe erectæ, claritudinis aliquod lumen adventurum crederet; tum etiam, quod in Albertum Moguntinum, quem Indulgentiis promulgandis a Pontifice præfectum diximus, iniquiore ferretur animo.

Incenſus hoc Ducis favore Lutherus, non ſatis habuit, abuſus perſtringere; ſed frequentibus inſuper ſermonibus in ipſos Indulgentiarum prædicatores debacchari cœpit, ac demum eo progreſſus fuit, ut, quo illis plus noceret, ipſarummet, quas commendabant, Indulgentiarum vim ac valorem non ore ſolum, ſed calamo etiam, ſcriptisque impugnaret. Igitur ultima die Octobris, in ipſo Sanctorum Omnium pervigilio anni

MDXVII.

MDXVII. Theſes ſeu Propoſitiones numero nonaginta & quinque publice ex ſuit, Valvis Wittenbergenſis Baſilicæ affixas, illarumque exemplum ſimul ead ipſa die additis literis ad Albertum Archi-Epiſcopum Moguntinum tranſmiſit, dein typis excuſas, quaqua verſum diſperſit.

In his Theſibus, multa quidem, quæ vera; ſed multa etiam admixta veris falſa le bantur. Carpebat in illis communem & receptum ab Eccleſia Indulgentiarum uſu Romanorum Pontificum in iis concedendis auctoritatem, eorundemque ligandi ſolvendi poteſtatem vocabat in dubium; Vellicabat inſuper, quæ ad Pœniten Sacramentum pertinent: De theſauro Chriſti & Eccleſiæ, de purgatorio itid nova, & a fidelium ſenſu aliena adſtruebat.

Propoſitiones has ut vidit Joannes Tetzelius, qui Francofordiæ ad Oderam tunc r rabatur, mox iisdem centum & ſex propoſitiones oppoſuit, quibus Catholicam ctrinam & declarabat, & tuebatur: cumque, quod ſupra diximus, hæreticæ pr tatis inquiſitor eſſet, Lutheranas Theſes tanquam hæreticas, Spondano teſte, exu Sed Tetzelianæ viciſſim Propoſitiones parem a flammis Wittembergenſibus cor meliam accepere: exemplaribus earundem octingentis publice in foro combuſ Academia univerſa ad hoc ſpectaculum advocata.

Atque ex his ſcintillis eruperunt ingentes illæ flammæ, quæ poſtmodum per Europ pene univerſam graſſatæ ſunt, in graviſſimam complurium Regnorum, Germa præſertim Imperii, perniciem ac ſtragem. Prævidens hæc Maximilianus Imperat ſuis literis, quas attulimus, Pontificem obteſtatus eſt, ut imminenti calamitati ı tura ope occurreret, & ne longius ſerperet malum, opportuno remedio præ veret.

Vide Cochlæum, Authorem Luthero coævum, in Commentariis de actis & ſcri Lutheri. ad annum 1517. *Caſpar. Ulenbergium de vita & rebus geſtis Luth C. II. Spondanum in Cont. Annal. Eccleſiaſtic. Baron. Tom. II. ad annum* 15 *Emin. Cardin. Pallavic. in Hiſt. Conc. Trid. P. I. Cap. III. IV. & VI.*

SYNODUS TORNACENSIS

Anno Chriſti MDXX. Leonis X. PP. VIII. Caroli V. Imp. I.

SUB LUDOVICO ECCLESIÆ TORNACENSIS EPISCOPO.

LUDOVICUS, (*a*) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA TORNACENSIS EPISCOPUS.

PEr Ezechielem Prophetam pollicetur Dominus populo ſuo fideli ſalutarem directionem hiſce verbis conſolatoriis: *Suſcitabo* (b) *ſuper pecora mea Paſtorem unum, qui paſcat ea, ſervum meum David, ipſe paſcet ea, & erit eis in Paſtorem: Paſcet*, inquam, *ſcientia & doctri* inquit Jeremias. (*c*) Ex quibus q dem verbis evadit dilucidum, Epiſc præcipui Paſtoris eſſe officium, greg ſibi a Domino commiſſum ſpirituali bulo paſcere debere, ipſumque ad l de

(*a*) Carolo du Haut-Bois, Tornacenſium Epiſcopo, anno 1513. e vivis erepto, He cus VIII. Angliæ Rex, qui armis urbem occupaverat, Epiſcopi nominandi jus ſe devolutum exiſtimans, Tornacenſium Præſulem dixit Guillelmum Volſæum, glicani poſtea ſchiſmatis autorem. Sed reddita Gallis urbe ad annum 1518., c nulla Volſæi haberetur ratio; Anno 1519. Cathedram adivit Ludovicus Guill cui eandem a Carolo, annuente Pontifice & Galliarum Rege, tranſcriptam ſu ſupra meminimus in Notatione ad Synodum, anno 1509. a Carolo celebrat Ludovicus poſtea in Gallia commoratus, Tornacenſem Sedem cum Carnotenſi mutavit ad annum 1524. ubi poſtquam contra hæreticos ſtrenue decertaſſet, c annum 1565. e vita diſceſſit. *Le Groux in Synopſi Vit. Epp. Tornacenſ. De Ca lon in Sacra Belgii Chronolog.*

(*b*) Ezech. 34. v. 23. (*c*) Jerem. 3. 15.

Digitized by Google

ducere paſcua ſalubris alimoniæ, per ſacræ Doctrinæ communicationem, & rectam diſciplinæ Eccleſiaſticæ inſtitutionem. Quod ſane diligenter & accurate præſtiterunt noſtri Prædeceſſores piæ memoriæ Ferricus, & Carolus, & eorum Anteceſſores: cum in ſolemni totius Eccleſiæ Tornacenſis convocatione, & Paſtorum ipſius Parochialium, Statuta Synodalia mature ac prudenter ſanxerunt, & eadem omnibus obſervanda publice promulgarunt. Idem quoque & Nos ipſi, Divino indultu in ſollicitudinem & curam paſcendi ejuſdem gregis Dominici adſciti, jam pridem libenter præſtitiſſemus munus; niſi in ipſo Præſulatus noſtri exordio, primisque foribus, incidiſſemus in tempora calamitoſa, quæ filias a piæ matris avulſerunt uberibus: in manus alienigenarum traditæ. Miſeranda plane illa rerum conditio, qua jus erat in armis & oppreſſis leges timor, nequaquam Nobis tum facultatem indulſit, ea exequendi munia, quæ in tranquillæ pacis & libertatis tempore fuiſſemus incunctanter executi. Verum huic ærumnoſæ temporum qualitati Deus (ut confidimus) finem optatum impoſuit. Id quoque in cauſa differendi præſentis negotii fuit, quod necdum Epiſcopalis conſecrationis munus ante fueramus adepti, legitimis certe cauſis impediti, quo minus eam prius ſuſciperemus. At vero, Quoniam Dei gratia jam ſacro ſuo delibuti ſumus oleo, & Epiſcopali conſecratione inſigniti; liberior nunc & importunior (*d*) indulta Nobis eſt commoditas, noſtro fungendi, ad quod aſtringimur, officio: utpote Synodum convocandi, atque conſtitutiones Synodales, more Majorum noſtrorum decernendi. Acceſſit item huic impedimento & alterum non minus urgens: quod jam diutius detenti fuimus, & occupati in defendenda noſtræ Diœceſis immunitate Eccleſiaſtica, jureque & libertate noſtræ juriſdictionis contra oppugnantes & opprimentes illam; in quo quidem negotio, quantum operæ, laboris & impenſarum adhibuerimus, novit Deus. Sane Paſtores ignavos increpat Dominus per Ezechielem, dicens: *Non aſcendiſtis ex adverſo: neque oppoſuiſtis murum pro Domo Iſrael, ut ſtaretis in prælio in die Domini.* (*e*) Cujus increpationis nota ne merito afficeremur; operæ pretium Nobis certe fuit, pro libertate Eccleſiaſtica, quaſi pro focis, ariſque decertare: pro qua legimus pleroſque ſanctos Viros ſanguinem ſuum effudiſſe, glorioſaque occubuiſſe morte. At cum nunc, adjutore Deo, lites illæ forenſes aliquantulum ſunt ſopitæ, neque tanto, ut prius, obſtrepunt tumultu; datur Nobis jam otium & opportunitas, ſequendi veſtigia Patrum noſtrorum, noſtroque Paſtorali officio utcumque ſatisfaciendi, per præſentis Synodi ſolemnem celebrationem, & publicam Statutorum Synodalium in ea divulgationem: Quæ partim a noſtris ſupradictis Prædeceſſoribus Ferrico & Carolo ſunt prius conſtituta: partim per Nos, adjectis nonnullis, quæ ſtatui & honeſtati totius Cleri noſtri conducentia videbantur, de novo edita, ad Dei laudem & noſtrorum ſubditorum Nobis commiſſorum ſalutem. Si enim colendis agris, putandis vineis, ovibusque curandis certæ ſtatuuntur leges; nonne longe potius excolendis hominum animis, componendis moribus, & plano virtutis calle dirigendis hominibus decernendæ ſunt? Si Regna, Civitates, & Reſpublicæ, militaris item diſciplina, nautica, & ſcholaſtica, ſuas expoſcant Sanctiones, Decreta, & Conſtitutiones, quibus probe regantur; quis ibit inficias, Eccleſiaſticam Rempublicam ac diſciplinam rectis itidem legibus definiri debere, quibus ſolide nitatur? Mandamus itaque, & præcipimus omnibus Decanis noſtræ Chriſtianitatis, & ſingulis Presbyteris noſtræ Diœceſis, præſertim Eccleſiarum Parochialium Rectoribus: quod integrum & verum exemplar hujusmodi ſtatutorum nunc publicandorum, infra trium menſium proxime ſequentium ſpatium habeant, ea ſæpius legant, aſſiduaque verſent manu; quo facilius eadem intelligant, & intellecta ad unguem & integre obſervare ſtudeant. Confidimus, enim, illorum obſervationem mirum in modum valituram ad ornatum & decorem totius Eccleſiæ noſtræ: ad rectam morum totius Eccleſiaſtici cætus formationem, & lapſorum in melius erectionem: unde & honor

(*d*) *pro* opportunior

(*e*) Ezech. 13. v. 5.

honor Dei in primis augeatur, animarum ſalus procuretur, & ordinis Eccleſiaſtici ſplendor & dignitas amplificetur. Quæ omnia ut melius aſſequamur, iidem Decani & Eccleſiarum Parochialium Rectores, cum iiſdem ſtatutis noſtris in proxime celebranda Synodo compareant, illaque in manibus palam omnibus, atque in propatulo ſinguli contineant; quo ſe diligentes fuiſſe, ad ea obedienter opere complenda, quæ nunc injunximus, liquido oſtendant, & de illa obedientiæ promptitudine a Nobis commendari merito valeant.

Statuta Synodalia Diœceſis Tornacenſis,

Per Reverendum in Chriſto Patrem ac Dominum LUDOVICUM, ejusdem Diœceſis Epiſcopum, noviſſime ordinata.

Primo de Baptismo, & adjacentibus.

CAPUT I.

INjungimus Curatis, Vice-Curatis, & aliis Presbyteris noſtræ Diœceſis, quatenus reverenter ac cum gravitate & modeſtia Baptismi Sacramentum in Eccleſia, & non extra (niſi in caſu neceſſitatis) miniſtrent, verba Sacramentalia tractim proferant. Chrisma, Oleum ſanctum, fontes & piſcinas cum omni munditia & puritate teneant: obſtetrices & mulieres, quid & qualiter in caſu neceſſitatis circa dictum Sacramentum agendum ſit, inſtruant.

Item ordinamus, quod pro levando prolem maſculini ſexus de ſacro fonte, ultra duos viros cum una muliere: & pro fœminei ſexus ſobole ultra duas mulieres cum uno viro, abſque noſtra licentia non admittant. Injungant etiam Presbyteri Baptizantes puerum levantibus, ut ipſi in fidei articulis eum inſtrui procurent, & ad hoc dicti levantes aſtringantur.

Item inhibemus Decanis noſtris, Curatis, Vice-Curatis, cæteriſque Presbyteris, & Religioſis noſtræ Diœceſis, ne mulieres, quæ in inceſtu, ſtupro, aut de Presbyteris, vel Religioſis conceperunt, nec etiam Moniales, Hoſpitalarias, Beghinas, aut alias Religioſas ad purificationem, ſeu reconciliationem, poſt partum recipere ſeu purificare præſumant: abſque noſtra, aut Curiæ noſtræ Tornacenſis licentia ſpeciali.

Item etiam ſimiliter inhibemus ipſis Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, Presbyteriſque, & Religioſis noſtæ Diœceſis; ne mulieres, quæ in adulterio, ſeu fornicatione conceperunt, ad purificationem poſt partum, abſque ſcitu & licentia Decani noſtri Chriſtianitatis loci admittant.

Item præcipimus Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, Presbyteriſque & Religioſis dictæ noſtræ Diœceſis, quatenus in Baptiſmo inquirant diligenter, & ſciant nomina & cognomina parentum parvulorum procreatorum, hujusmodique nomina & cognomina, atque Parochias, in quibus degunt, in ſcriptis redigant: nec non literas conſenſus tam Curiæ noſtræ, quam Decanorum Chriſtianitatis, de mulieribus purificandis, fideliter ſemel in anno dictæ Curiæ noſtræ exhibeant.

Item doceant Presbyteri, quod ſi pater, vel mater infantem ſuum in neceſſitate Baptizent, non propter hoc dimittant, quin ut conjuges ſe habeant, ſicut ante; ſi autem ſine neceſſitate hoc fecerint, vel exiſtente neceſſitate, fuerit alter, qui id potuit adimplere, & ipſi in propria (*f*) fecerint, remittantur ad Nos, aut ad Curiam noſtram abſolvendi.

De Confirmatione.

CAPUT II.

Item præcipimus omnibus Curatis, ut diligenter plebes admoneant, ut pueros nondum confirmatos adducant ad Epiſcopum, qui ſolus poteſt confirmare: & moneantur parentes, ut ſic confirmatos adducant ad Eccleſiam, ut Presbyteri lavent frontem eorum, & aquam lotionis cum cinere bendellorum conſervent. Quod ſi pueri ſint duodecim annorum, vel amplius, prius confiteantur.

Item Epiſcopus in eorum confirmatione nomina poterit mutare: & qui fuerit

(*f*) *Supple*: perſona.

itized by Google

fuerit ſemel confirmatus, non accedat amplius ad confirmationem ſuſcipiendam, ſub pœna excommunicationis. Qui autem veniunt ad confirmationem, moneantur, ut interſint primæ orationi, & uſque ad ultimam maneant in Eccleſia, quæ ſuper confirmandos fuerit facienda.

Item præcipimus Sacerdotibus, ut in ſuis Eccleſiis publice denuntient, quod in Confirmatione (ſicut in Baptiſmo) contrahitur compaternitas, quæ non ſolum impedit matrimonium, ſed etiam dirimit contractum.

De Extrema Unctione.

CAPUT III.

Cum reverentia & aqua benedicta deferatur oleum ſanctum ad infirmos, & diligenter ſeptem Pſalmi, Litania & Orationes ad hoc inſtitutæ dicantur.

Item Presbyteri moneant ſæpe populum, ut indifferenter a quatuordecim annis citra & ſupra, ſinguli, cum neceſſe fuerit, inungantur, nec pauperes ſe pro egeſtate excuſent. Inuncti cum ſtuppa diligenter in ſingulis membris inunctis extergantur, & ſtuppæ comburantur, & cinis in Sacrario reponatur.

Item doceant Sacerdotes, quod hoc Sacramentum licite poteſt iterari in qualibet gravi & periculoſa infirmitate. Et ſuſcepturi quodcunque Sacramentum prius confeſſione mundentur.

Item Curati, & Vice-Curati habeant ſemper in promptu & ad manum omnia neceſſaria ad Sacramentum Extremæ Unctionis: ne ſi diu illa perquirere habeant; interea decedat ægrotus ſine ejuſmodi Sacramento, ex eorum culpa & incuria.

De Ordinibus.

CAPUT IV.

Præcipimus, ſtatuendo omnibus Clericis habentibus Parochiales Eccleſias, Capellanias, & Præpoſituras, vel alias curas animarum, ut per ſingula tempora Ordinum offerant ſe ordinandos Epiſcopo, prout onus beneficii requiſierit, etiam non vocati, ut poſſint inquirere de iis, quæ pertinent ad ſufficientiam ordinandi.

Statuimus, ut omnes Curati & Beneficiati reſideant & deſerviant Eccleſiis eorum; niſi a Nobis fuerit ſuper hoc cum eis diſpenſatum: alias Decani noſtri arreſtent fructus in manibus noſtris, reddituri Nobis tempore computorum rationem.

Item nullus accedat ad Ordines, qui primo non fuerit confirmatus & confeſſus: & uſque ad finem Miſſæ non recedat, abſque licentia Epiſcopi celebrantis.

Omnes ordinandi diligenter ante Ordines confiteantur, ut mundi mente & corpore gratiam recipiant ampliorem.

Excommunicamus omnes illos, qui Tonſuram Clericalem, & quoscunque Ordines ſacros, vel non ſacros, ab alienis Epiſcopis recipiunt: noſtra ſpeciali licentia ſuper hoc non obtenta.

Item excommunicamus alios extraneos, qui a Nobis, ſive noſtras vices gerente, in noſtra Diœceſi Tonſuram Clericalem, vel quoscunque alios Ordines furtive receperint, ſine licentia Epiſcoporum ſuorum.

Item præcipimus, quod nullus accedat ad Ordines, niſi ætate, moribus, & ſcientia dignus exiſtat, & ſub certo titulo: vel quod ad minus habeat juſto titulo tres libras groſſorum, de quibus conſtet, quod non fuerit in fraudem factum, & quod ab eo non poſſit amoveri: & debet illam proviſionem non alienare, donec ſibi ſufficienter proviſum fuerit.

Item omnibus publicis concubinariis, aut de inceſtu cum Parochianis, vel filiabus ſpiritualibus, aut aliter notorie diffamatis & ſuſpectis, omnem Sacramentorum adminiſtrationem interdicimus. Contra quos, niſi ſe Canonice purgaverint, ſecundum juris formam & regulam procedere intendimus.

Monemus item ſollicite omnes in ſacris Ordinibus conſtitutos, lapſum carnis, actumque libidinis in ipſis non eſſe ſimplicem fornicationem, ſed longe gravius peccatum, alteriusque ſpeciei. Cum ſit voti (*Sacris Ordinibus affixi*) fractio, & ex parte Clerici, in majoribus conſtituti Ordinibus, jam Deo conſecrati, ſpiritua-

ritualis inceſtus, atque ſacrilegium. Et ob eam rem conſiderent illum lapſum debere inter caſus reſervatos annumerari.

Denique præcipimus omnibus, ad ſacros Ordines admiſſis, & præſertim Sacerdotibus, ut caveant a tabernarum ac ludorum publicorum frequentia, & crebra viſitatione. Nam hæc omnia in uſum deducta ſtatum Eccleſiaſticum dedecorant, & dehoneſtant.

De Sacramento Euchariſtiæ.

CAPUT V.

Item ſtatuentes ordinamus ob reverentiam Sacroſancti Sacramenti, ut Sacerdos accedens viſitare infirmos cum Sacramento Euchariſtiæ, faciat lumen ante ſe deferri, nolam pulſari, & in habitu decenti publice incedat. Et Hoſtiæ pro infirmis reſervatæ, ſingulis menſibus ad minus renoventur.

Item injungimus Curatis, & Vice-Curatis, ac aliis Presbyteris, ut Altaria, mappas, cortinas, ampullas, & piſcinas, veſtes ſacras, ac ornamenta Altaris & Eccleſiæ, cum omni puritate & munditia conſervent: & ſuper hoc Decani vigilent, & quos negligentes, vel culpabiles in præmiſſis invenerint, Curiæ noſtræ referant Canonice puniendos.

Item Altare ad minus paretur duabus mappis benedictis.

Item nullus celebret in ligneo, æreo, vel vitreo vaſe; ſed in aureo, argenteo, aut ſtanneo.

Item Presbyteri non deſerviant duabus Eccleſiis, niſi una ex altera dependeat.

Item nullus ſe ingerat ad celebrandum, niſi dixerit prius Horas Canonicas, ſaltem uſque ad Tertiam, & niſi fuerit in habitu & tonſura decenti, ob reverentiam Sacramenti.

Item non celebrentur paſſim Miſſæ in domibus, aut oratoriis privatis, ſine licentia noſtra. Quod ſi aliqui diſpenſationem habuerint, oſtendant eam Nobis, aut Vicariis noſtris.

De Matrimonio.

CAPUT VI.

Item inhibemus omnibus Curatis, & Vice-Curatis noſtræ Diœceſis, ne de cætero proclamationes bannorum ſuper matrimoniis contrahendis faciant, niſi Dominicis diebus, & aliis Feſtis ſolemnibus, per totam Diœceſim noſtram obſervari ſolitis, & hora ſummæ Miſſæ.

Item ſtatuimus & ordinamus, quod ſi duo contrahere volentes ſint diverſarum Parochiarum in eodem Decanatu; Curatus literas ſuas teſtimoniales ſuper bannis proclamatis ſcribat alteri Curato. Si vero dicti contrahentes diverſorum Decanatuum noſtræ Diœceſis exiſtant, Curatus Decano ſuo ſcribat, & Decanus illas literas roboratas mittat Decano alterius contrahentium: qui quidem Decanus Curato ſuo, ſub eo degenti, ſcribat. Et ſi oriundus de noſtra Diœceſi contrahere velit cum perſona alienæ Diœceſis, Curatus ſuas literas dirigat Decano ſuo, & Decanus illas roboratas mittat Officiali noſtro. Pro quibus literis concedendis Curatus ultra octo, & Decanus ultra duodecim groſſos, ſive ſolidos Flandriæ, non recipiant. Si autem perſona alienæ Diœceſis in noſtra Diœceſi matrimonium contrahere voluerit, non admittatur ad hujuſmodi matrimonium, abſque noſtra, ſeu Curiæ noſtræ licentia ſpeciali.

Item inhibemus Curatis, Vice-Curatis, cæteriſque Presbyteris, ne ſine licentia ſpeciali Curiæ noſtræ ad matrimonii ſolemniſationem admittant illos, quos ſciverint ſponſalia clandeſtine contraxiſſe, vel eorum matrimonium bannis & Eccleſiæ ſolemnitatibus omiſſis, carnali copula conſummaſſe: aut ubi ſciverint, oppoſitionem vel impedimentum interveniſſe. Et quod de præmiſſis ſciverint per famam, vel alias, Curiæ noſtræ Tornacenſi reſcribant, & denuntient indilate. Etiam, ne aliquos ad ſponſalia extra Eccleſiam vel cœmiterium, aut matrimonii ſolemniſationem, ante ſolis ortum, vel contrahere volentes, ad ſponſalia per verba de præſenti admittere præſumant, abſque licentia Decanorum noſtrorum.

Item inhibemus noſtris Decanis, ne de cauſis ſponſalium, matrimonii, ſeu divortii, aut aliis, ad forum noſtrum Eccleſiaſticum ſpectantibus, cognoſcere, vel coram ſe tractari facere, quoquo modo præſumant. Quod etiam ii, qui ſponſalia contraxerint ætate legitima,

ma, non ſe mutuo abſolvant ab illa promiſſione futurarum nuptiarum, niſi interveniente authoritate Eccleſiæ, & cauſas abſolutionis mutuæ declarent.

Item prohibemus ſub pœna excommunicationis omnibus & ſingulis ſubditis noſtris, qui ſunt matrimonialiter copulati, ne absque Judicio Eccleſiæ ſe ab invicem ſeparent, aut ſegregatim vivant, aliquosve contractus, vel promiſſiones, juramenta, aut vota de ſeorſim manendo, facere vel inire præſumant, & quos de præmiſſis Decani vel Curati noverint culpabiles, Curiæ noſtræ referant, ſecundum caſus exigentiam puniendos.

Item ſtatuimus & ordinamus, ne in celebratione ſponſalium, aut matrimonii, fiant ab aſſiſtentibus riſus leves, & ludicri geſtus, aut dicantur verba inhoneſta, aliudve quippiam fiat, quod cedat in irreverentiam, & contemptum Eccleſiaſticæ gravitatis. Et Sacerdos Curatus, aut Vice-Curatus iſta ridicula fieri ab aliquibus conſpiciens, aut audiens, ſevere eos corripiat, & Curiæ noſtræ referat puniendos, ut & cæteri timorem habeant.

Item Sacerdos ſciſcitetur ante ſponſalia ab utroque volentium ea contrahere, ſi inter eos ſit aliquod impedimentum, propter quod non poſſet compleri matrimonium: nam tarde nimium illis adhibetur remedium, cum omnia ad nuptias ſunt præparata, quod tamen opportune potuiſſet præſtari, ſi tempore ſponſalium fuiſſet impedimentum declaratum.

Item Sacerdos tempore ſponſalium admoneat utrumque ea contrahentium, quod tempeſtive confiteantur ante matrimonii ſolemniſationem, & libere declarent omnia ſua dubia idoneo confeſſori. Tunc enim poterunt omnia mature diſcuti, cum ſi tantum revelent die præcedente nuptias, non recte poterunt determinari.

Demum ordinamus & præcipimus, quod Sacerdos ad nuptias vocatus, nihil inhoneſtum in verbis, riſu, aut geſtu perpetret, neque choreas exerceat. Hæc enim omnia vergerent in infamiam ſtatus Eccleſiaſtici, & aliis præſtarent offendiculum.

Item jubemus, quod Sacerdos moneat contrahentes ſponſalia, quod ab omni actu carnis, quousque fuerint celebratæ nuptiæ, abſtineant, ſub pœna excommunicationis, & alia Canonica.

Poſtremum admoneantur ſponſorum & ſponſarum parentes, ne liberos ſuos invitos cogant ad contrahendum cum aliquo, aut aliqua. Nam conſenſus in matrimonio debet eſſe liber.

De Pœnitentiis & Indulgentiis.

CAPUT VII.

Item reſervamus Nobis & Vicariis noſtris abſolutiones a majoribus peccatis, ut puta, peccatis contra naturam in viris ultra vigeſimum annum: raptu virginis, homicidio, incendiis, Simonia, hæreſi, & apoſtaſia: ſacrilegio ultra 40. ſolidos: inceſtu cum patre, matre, filio, filia, fratre & ſorore, ac cum religioſis mulieribus profeſſis: injectione manuum violenta in parentes ex deliberatione facta: ſortilegio, quod fit circa Sacramentum, vel Sacramentalia: oppreſſione parvulorum voluntarie vel negligenter facta: negligentia parentum, in igne & aqua natos perdentium: perjurio ſolenni, & fidei fractione in Curia noſtra Tornacenſi, & alibi judicialiter facta: voti ſolemnis transgreſſione: maleficio, impediente coitum: procreatione ſterilitatum, vel abortivorum: propinatione veneni hæreticalis, & magna blaſphemia, Deo & Sanctis vel Eccleſiæ ex animi deliberatione facta: falſificatione literarum noſtræ Tornacenſis Curiæ: omni excommunicatione, tam a Nobis, quam a Canone lata: & omni peccato iis ſimili, vel graviori; niſi ſit Sanctæ Sedi Apoſtolicæ de jure reſervatum; in quibus caſibus, majorem authoritatem a Nobis non habentibus, excepto in mortis articulo, omnimodam abſolvendi interdicimus poteſtatem.

Item, ne deinceps hæſitetur, qui caſus Decanis noſtris Chriſtianitatis ſint conceſſi, eorum declarationem hic duximus annotandam, & ſunt hi, videlicet: Peccatum contra naturam in omni ætate a mulieribus perpetratum, & in viris citra vigeſimum annum: pollutiones

nes in omni ætate: perjuria & fidei fractiones extra judicium factæ: votorum non ſolemnium transgreſſiones: injectiones manuum in parentes & Clericos, citra decimum quartum annum, ubi non fuerit gravis læſio, vel deliberatio: ſortilegia, quæ non ſunt circa Sacramenta vel Sacramentalia: parvulorum oppreſſiones caſuales: clandeſtinæ nuptiæ, inceſtus (exceptis patre, matre, filio, filia, fratre & ſorore) ſtuprum virginis, omnia adulteria: hoc ſalvo, quod ſi clandeſtinæ nuptiæ, inceſtus, ſtuprum, & adulteria hujusmodi, per duos teſtes, aut plures, qui iis interfuerint, aut alias per communem famam, vel infamiam probari poſſint; prius ſuper hoc Eccleſiæ, vel noſtram jurisdictionem exercentibus, ſatisfiat. Injectiones manuum mulierum in Clericum vel Sacerdotem, ubi non eſt enormis læſio; de qua tamen ſi probari poſſit, ut dictum eſt, læſo & Eccleſiæ ſatisfiat: ſacrilegia de quadraginta ſolidis, & infra, dummodo debita fiat reſtitutio eccleſiæ de eisdem: ac omnia peccata eis ſimilia, & inferiora.

Quæ quidem inferiora Rectoribus Parochialium Eccleſiarum dimittuntur; ut puta: inordinati concubitus cum mulieribus: mollities, peccata contra naturam in ætate puerili: in viris uſque ad decimum quartum annum, & in mulieribus uſque ad vigeſimum quartum annum: adulteria ex una parte provenientia: damnificationes & furta, dummodo fiat reſtitutio, quam cito facultas ſe obtulerit: levis injectio manuum in parentes: ſortilegia in rebus minimis & communibus, ubi non eſt horror & turpitudo: ſtuprum virginis occultum: abortus non procurati.

Item inhibemus omnibus & ſingulis Sacerdotibus, ne confeſſiones mulierum, cum quibus peccaverint carnaliter, vel eas ad peccandum induxerint, audiant, niſi in magno neceſſitatis articulo.

Item ſtatuimus & ordinamus, quod ſi alicui ſit imponenda pœna publica, aut ſolemnis pœnitentia, talis ad Nos, vel Vicarios noſtros remittatur abſolvendus.

Item præcipimus omnibus & ſingulis Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, ut ſuos Parochianos ſæpe moneant, adhortentur & inducant, ut frequenter ad confeſſionem accedant: ad minus ſemel in anno, omnia peccata ſua confiteantur ſuo proprio Sacerdoti, ſcilicet Rectori Parochialis Eccleſiæ, vel alteri de ejus licentia. Qui quidem Rector Parochialis ideo magis proprius dicitur eſſe Sacerdos, quia non ſolum confeſſiones audit, ſed etiam miniſtrat Sacramenta. Et una cum hoc corpus Chriſti reverenter recipiant: & quos ſciverint omiſiſſe, infra menſem poſt Feſtum Paſchæ quolibet anno Curiæ noſtræ referant, vel reſcribant absque diſſimulatione quacunque.

Item decernimus, quod omnes animarum curam habentes diligenter inquirant, ſi omnes ſui ſubditi ſciant orationem Dominicam cum ſalutatione Angelica, ſimul & articulis fidei, qui in utroque *Credo* continentur, ac mandata Dei & Eccleſiæ. Quos autem circa prædicta ignorantes invenerint, diligenter inſtruant. Sint etiam Curati multum ſolliciti, monere Magiſtros ſcholarum, ut ſcholaſticos ſuos erudiant diligenter circa prædicta fidei noſtræ rudimenta, omnibus ſummopere neceſſaria.

Ordinamus item, quod Curati de cætero faciant pronum Miſſæ inter oblationem & ſecreta; eo quod ſi ante, vel poſt Miſſam fiat pronum, plerique Parochiani interſunt Miſſæ, qui non interſunt prono.

Inſuper monemus Curatos omnes noſtræ Diœceſis, quod ſint diligentes ad inquirendum de fide ſuorum Parochianorum, & de ſuperſtitionibus contrariis, tam circa morborum curationes, quam rerum perditarum recuperationes, ut illis tempeſtive occurratur atque obvietur.

Item præcipimus noſtris Curatis, quod non permittant Capellanos, & Sacerdotes ignotos, regulariter celebrare in ſuis Eccleſiis; niſi prius conſtiterit eis de vita, honeſtate & ordinatione eorum per literas noſtras: ſecus eſt autem de Sacerdotibus per viam tranſeuntibus, gravitatem & honeſtatem præ ſe ferentibus.

Item animarum ſubditorum noſtrorum ſaluti providere cupientes, omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui matrem

trem eorum Eccleſiam Tornacenſem devote viſitaverint, & de bonis eorum dederint, quadraginta dies: Item benefactoribus pauperum Parochiarum ſuarum, triginta dies: Item omnibus & ſingulis quotidie deferentibus funera, ſive corpora pauperum de domibus ad Eccleſiam: & qui exequiis intererunt, triginta dies: Item omnibus & ſingulis flectentibus genua, & dicentibus *Pater noſter*, cum in Miſſa audierint nominare hoc nomen *JESUS*, vel hoc nomen *MARIA*, vel hæc verba: *Et verbum caro factum eſt*, viginti dies: Item comitantibus Presbyterum, Corpus Chriſti, vel extremam Unctionem ad infirmos deferentem, ſi fuerit de die, viginti; ſi fuerit de nocte, triginta dies: Item illis, qui devote interſunt Proceſſionibus, quæ fiunt in ſuis Eccleſiis Parochialibus, viginti dies: Item, qui exequiis & funeralibus Presbyterorum interfuerint, quadraginta dies: Item, qui primæ Miſſæ Sacerdotis novi interfuerint, quadraginta dies: Item illis, qui ob reverentiam & honorem Domini noſtri Jesu Christi, & Eccleſiæ ſanctæ, aſſurgunt Sacerdotibus, viginti dies de injunctis ſibi pœnitentiis relaxamus.

Item Statuta Prædeceſſorum noſtrorum inſequendo, & ad obviandum fraudibus, quæ in foro pœnitentiali committi poſſent, ſtatuimus & ordinamus, quod de cætero Religioſi mendicantes, qui ſingulis annis ad prædicandum, & confeſſiones audiendum per Nos, ſeu Vicarios noſtros admittuntur, literas admiſſionis eorum Decanis locorum, ubi prædicare, ſeu confeſſiones audire intendunt, præſentare teneantur, antequam actus confeſſionis & prædicationis exerceant: ut ipſi Decani in prima eorum convocatione nomina dictorum Religioſorum admiſſorum, cum eorum poteſtate facta, per ſcedulas & alias Curatis valeant declarare, alias nullatenus admittantur.

Item revocamus ex nunc omnes & ſingulas facultates, per Nos quibusvis perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, ſeu religioſis, cujuscunque ordinis, de abſolvendo ſubditos noſtros in caſibus, Nobis, vel noſtris Decanis Chriſtianitatis, aut Curatis noſtræ Diœceſis reſervatis, & commiſſis, per Nos hactenus conceſſas: volumusque & præcipimus, quod eisdem facultatibus non utantur, niſi a Nobis ſuper hoc ſpecialem obtinuerint commiſſionem, & facultatem.

De Teſtamentis & Sepulturis.

CAPUT VIII.

Item præcipimus & injungimus Decanis noſtris, quatenus bona mobilia Presbyterorum quorumque, Nobis ſubditorum, in noſtra Diœceſi decedentium, ſtatim poſt obitus eorum arreſtent, fideliter inventarient, & ſub ſtricto & ſecuro arreſto inventoriata teneant, quousque eis conſtiterit, an Presbyteri defuncti teſtamentum condiderint, vel non. Si autem inteſtati deceſſerint; bona prædicta, ſic arreſtata, & inventoriata, per dictos Decanos ad majorem utilitatem vendantur, & taliter ſuper hoc Decani diſponant; quod ipſi indigentibus, & officiariis noſtris computum & rationem loco & tempore debitis reddere poſſint. Si vero teſtamentum condiderint, non relaxent Decani arreſtum, nec manus inde amoveant, quoaduſque eis legitime conſtiterit, teſtamentum prædictum per Nos, ſeu Curiam noſtram fuiſſe & eſſe approbatum. Tunc enim, & non citius, toleramus bona ipſa recredi executoribus teſtamenti, ſeu aliis, per Officialem noſtrum loco ipſorum executorum, vel alterius eorundem, ſi onus hujusmodi executionis teſtamenti aſſumere recuſaverint, ſurrogandis: injungendo Eccleſiarum Parochialium Rectoribus, quatenus nomina & cognomina eorum, qui in ſuis Parochiis fecerint teſtamenta, ſuis Decanis reſcribant infra menſem poſt obitum teſtatoris, ac etiam nomina & cognomina executorum: qui quidem Decani ſuper hoc Curiam noſtram informent infra menſem ſequentem.

Item ſtatuimus, ut executores teſtamentorum, quæ per Curiam Tornacenſem approbantur, ſeu eorum loco ſurrogandi, infra annum a die obitus teſtatoris, coram gentibus & officiariis noſtris computum & rationem reddere teneantur, vocatis hæredibus teſtatoris, & aliis, qui ad hoc pro ſuo intereſſe erunt vocandi: inhibendo dictis executoribus, & ſurrogatis, ne hujusmodi teſtamentorum executionem ſuſcipiant, & bona teſta-

teſtatoris apprehendant, donec & quouſque legale, & in fide dignorum præſentia fecerint de dictis bonis inventarium in ſcriptis fideliter redactum.

Item præcipimus omnibus & ſingulis Rectoribus Parochialium Eccleſiarum, quatenus ſuos Parochianos publice moneant, & ſæpius exhortentur, ut teſtamentorum executiones, quas ſuſceperint, diligenter & fideliter expleant, & præcipue de legatis factis Eccleſiæ, piis locis, ac Eccleſiaſticis, pauperibus, aut miſerabilibus perſonis, ſatisfaciant. Et quos dicti Rectores ſciverint in præmiſſis, remiſſos & negligentes, Curiæ noſtræ nuntient & ſcribant indilate.

Item inhibemus Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ne Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrare præſumant illis, qui extra eorum Parochias ſe dicunt aliud domicilium habere, & ibi fuiſſe confeſſos; niſi ipſis Rectoribus conſtiterit per literas Rectoris hujusmodi alterius domicilii, ipſos debite fuiſſe confesſos, & Sacramentum Euchariſtiæ recepiſſe: & ſi tales deceſſerint, eorum corpora Eccleſiaſticæ ſepulturæ non tradantur abſque Curiæ noſtræ licentia ſpeciali: & ſi aliqui in tali errore per biennium perſeverare præſumpſerint; nomina talium præcipimus per dictos Rectores Curiæ noſtræ reſcribi, ut ſuper hoc, prout decebit, provideatur.

Item prohibemus, ne quis cadaver excommunicati, abortivi, aut alterius, ſepultura Eccleſiaſtica indigni, ſepelire præſumat, niſi ſub diſtantia viginti pedum a cœmiterio Eccleſiæ Parochialis.

Item cum ſalus animarum ſit rebus cæteris præferenda, ſtatuimus, ut quilibet pro ſalute animæ ſuæ de rebus & bonis ſuis cauſa ultimæ ſuæ voluntatis teſtari, vel alias diſponere valeat, præſertim ad pios uſus, libere & quiete. In omnes vero, qui contra hujusmodi Statutum noſtrum fecerint, aut venerint, directe vel indirecte, tacite vel expreſſe, clam vel palam, ſeu auxilium, conſilium præbuerint vel favorem; una cum aliis pœnis, a jure ſtatutis, excommunicationis ſententiam in his ſcriptis proferimus. Quæ quidem teſtamenta, ſeu teſtamentarias diſpoſitiones, cum de illis per Sacerdotem teſtatoris, vel Scabinos loci, aut alios fide dignos, quos teſtator diſpoſitor elegerit, ſeu qui præſentes fuerint, legitime conſtiterit; defendere intendimus & tueri, prout de jure tenemur, & debitæ executioni demandari facere, quolibet impedimento in contrarium præſtito, non obſtante.

Item inhibemus dictis Rectoribus, & aliis Presbyteris, ne absque noſtra, & Curiæ noſtræ licentia ſpeciali Eccleſiaſticæ tradant ſepulturæ corpora ſeu cadavera uſurariorum, interdictorum, ſeu excommunicatorum quorumcunque: nec illorum, quos per famam, ſeu alias ſciverint, ſeu dici audiverint, homicidium notorie perpetraſſe, vel in inceſtu, vel adulterio, abjectis ſuis uxoribus, & ſimili fœditate, etiam per plures annos non confitendo, nec ſua Eccleſiaſtica Sacramenta recipiendo vixiſſe; niſi eis conſtiterit per literas inde viſas, & debite examinatas, tales a Nobis, vel Curia noſtra Tornacenſi, beneficium abſolutionis obtinuiſſe. Similiter ne cadaver, ſeu corpus alicujus in Eccleſia, ſeu cœmiterio polluto inhumare, aut ſepelire præſumant, aut permittant.

De Servitio Divino, & nonnullis concernentibus officia Decanorum & Curatorum.

CAPUT IX.

Item præcipimus Decanis noſtris, ut quoties in eorum Decanatibus contigerit, Jurisdictionem noſtram Eccleſiaſticam & ſpiritualem, ſeu obſervationem Synodorum ſuarum impediri, vel Eccleſiarum immunitates infringi aut violari, ſuper hoc mox faciant informationem diligentem, ac ipſam in ſcriptis redactam Curiæ noſtræ immediate transmittant.

Item injungimus dictis Decanis, nec non Curatis, & Vice Curatis, ac Capellanis, cæteriſque ſubditis noſtris, in vim juramenti, per eos præſtiti, quatenus ſignificent & intiment dictæ Curiæ noſtræ, ſeu Promotori cauſarum ejusdem, clandeſtinas affidationes, nec non crimina, exceſſus, & delicta tam Presbyterorum, & Clericorum, quam aliorum, de quorum criminibus & exceſſibus Eccleſia poteſt, ſeu debet cognoſcere de conſuetudine, vel de jure: ſcandala etiam

etiam publica, & præſertim in populo damnabili conſuetudine introducta, tollere ſtudeant frequentibus monitis: & ſi opus eſt, ad Nos, & Officialem noſtrum deferant, atque revelent, potiſſimum ea ſcandala, quæ fiunt in feſtis Parochiarum, aut Dedicationum, in nocte Nativitatis Domini, ac Defunctorum, & in die Pentecoſtes infra Miſſarum ſolemnia, cum dicitur *Veni Creator Spiritus*: & in omnibus communibus obitibus, ubi Sacerdotes undecumque conveniunt, & poſt multas commeſſationes publice ludunt, quos omnes ita ludentes jubemus per Curatum loci coram noſtro Officiali citari.

Item inhibemus Decanis noſtris, nec non Curatis, & Vice-Curatis, ac Eccleſiarum Miniſtris & Rectoribus, ne in eorum Eccleſiis aliquem Presbyterum alienæ Diœceſis ad celebrandum Miſſas, ac alia Divina officia admittant; niſi per literas noſtras, aut Vicariorum noſtrorum de licentia & gratia noſtra expreſſe conſtiterit: nec dicti Proviſores & Miniſtri talibus Presbyteris veſtem, calicem, aut alia ornamenta ad celebrandum apta miniſtrent.

Item injungimus Decanis noſtris, quatenus diligenter inquirant de & ſuper onere Miſſarum & ſervitii, ad quod beneficia ſui Decanatus aſtringuntur; & ſummopere vigilent, ne hujuſmodi beneficia obſequiis defraudentur; & ubi defectum invenerint, ſtatim hujuſmodi beneficiorum fructus & bona, in & ſub manibus noſtris arreſtent, & de dictis bonis faciant hujuſmodi beneficiis deſerviri, & etiam quod omiſſum fuerit, debite ſuppleri; de reſiduo Nobis, aut Vicariis noſtris tempore & loco reddituri computum & rationem.

Item præcipimus Decanis & Curatis, quod ſint ſolliciti, ſe informare de hoſpitalibus & leproſariis, aliiſque locis piis, in ſua ditione contentis, & præſertim de adminiſtratoribus & adminiſtratione illorum; ut de illis Nos quamprimum efficiant certiores, & quoties a Nobis fuerint requiſiti. Quod ſi ruinæ imminentes promptum remedium requirant, non differant, Nos, aut Officialem noſtrum ſuper his debite informare, & eadem per eos fiat informatio de fabricis Eccleſiarum.

Item injungimus omnibus Curatis, & eorum Vice-Curatis, quod in præcipuis Feſtis ſolemnibus præmoneant & hortentur ſuos Parochianos, ſe præparare ad ſuſceptionem Euchariſtiæ, aut ſaltem ad confeſſionem peccatorum faciendam: quatenus magis Dominus propitietur eis, & liberis, & familiæ ſuæ tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus.

Item ſtatuimus, quod Curati, & eorum Vicarii, maxime quod ultimo dictum eſt, faciant in principio Quadrageſimæ. Item, ut omnes Parochiani ante Ramos Palmarum ſint confeſſi, ut dignos pœnitentiæ fructus faciant. Quod ſi qui inventi fuerint a Paſchate præcedente uſque ad Ramos Palmarum per negligentiam aut contemptum non confeſſi, non propter illud dimittat Parochialis Curatus jam confeſſos reconciliare; ſed prædictos remittat uſque poſt Paſcha, niſi urgente neceſſitate prudenter judicet, aliter eſſe faciendum.

Item injungimus Curatis, & non Curatis, cæteriſque Presbyteris, & Beneficiatis in noſtra Diœceſi, quatenus Horas ſuas Canonicas ad uſum Diœceſis debite legant: ipſique Curati & Eccleſiarum Parochialium Rectores diebus Dominicis & Feſtivis, & aliis diebus, quibus eis incumbet, Miſſas & alia Divina officia celebrent: populumque eis commiſſum hortentur, excitent, & inducant, diebus Dominicis & feſtivis Eccleſiam ſuam Parochialem frequentare, & Divina officia audire, & eiſdem intereſſe: eumdemque populum fidei articulis inſtruant, ac crimina & maleficia deteſtentur.

Item prohibemus, ne mulieres, etiam Moniales, aut alias Deo dicatæ, ad altare accedere, aut Presbytero in Divinis miniſtrare, Reliquias, ſeu alia ſacra tangere, aut alias prædictis ſe immiſcere præſumant, ſub pœna arbitraria.

Item cum tam de jure, quam vigore conſtitutionum Provincialium & Synodalium, Parochiani debeant diebus Dominicis & Feſtivis ad audiendum ſervitium Eccleſiæ, & verbum Dei, in ſuis Parochialibus Eccleſiis venire, & eis intendere teneantur; inhibemus omnibus & ſingulis Curatis, cæteriſque Presbyteris, &

& Religioſis noſtræ Diœceſis, ne dictis diebus Dominicis & Feſtivis, horis decantationum ſummæ Miſſæ & Veſperarum, in Capellis, extra dictas Eccleſias Parochiales conſtitutis, Divina celebrare, ſeu verbum Dei prædicare præſumant: & Rectoribus ſeu Gubernatoribus dictarum Capellarum, ne hæc fieri permittant.

Item hortentur dicti Curati, & Presbyteri, prout Nos etiam hortamur, omnes Chriſti fideles, quatenus cum audient de ſero campanam ſonare ac pulſari, ob reverentiam B. Mariæ Virginis ter *Ave Maria* genibus flexis dicant: intimando eisdem, quod cuilibet id facienti, & in ſtatu gratiæ exiſtenti, Dominus noſter Papa viginti dies indulgentiarum conceſſit, & Nos decem eis concedimus.

Item injungant dicti Curati ſuarum Parochiarum Proviſoribus, & Miniſtris tam fabricæ, quam menſæ pauperum, prout etiam eis injungimus, quatenus quolibet anno in præſentia Decani Chriſtianitatis, aut ſaltem Curati, rationem & computum de per eos adminiſtratis faciant, atque reddant, & hujusmodi computa in præſentia Decani Chriſtianitatis loci faciant in archivis & ciſtis dictarum Eccleſiarum ſecure cuſtodiri & reponi.

Item præcipiant & injungant dicti Curati ſuis Parochianis, ut Feſta & ſolemnitates Dei & Sanctorum diligenter obſervent & celebrent: & quos ſciverint in hoc deficere & errare, dictæ Curiæ noſtræ referre non poſtponant.

Item injungimus Decanis noſtris, quatenus diligenter inquirant, & Nos informent infra quatuor menſes, de & ſuper onus ad fundationem & dotationem Capellaniarum conceſſis & collatis: & qualiter de dictis bonis diſponitur, ut congrue ſuper hoc provideatur: inhibeantque dicti Decani, prout etiam inhibemus, ne in dictis Capellaniis, & confraternitatibus nondum confirmatis, Miſſæ & alia Divina officia absque noſtra licentia celebrentur.

Item prohibemus ſub pœna excommunicationis, & alia per Curiam noſtram arbitranda, omnibus Presbyteris, Curatis, & non Curatis, ne quis Miſſam bis in die celebret, ſeu celebrare præſumat, niſi illis diebus, quibus id per Eccleſiam fieri permiſſum eſt.

Item inhibemus ſub pœna excommunicationis, & pœna per Curiam noſtram arbitranda, omnibus & ſingulis Presbyteris, ne quis duabus Eccleſiis Parochialibus ſimul & ſemel, nec alteri Eccleſiæ Parochiali, propria dimiſſa, deſervire præſumat, absque noſtra, aut Vicariorum noſtrorum licentia ſpeciali.

Item injungimus dictis Curatis, & Vice-Curatis, quatenus Parochianos ſuos hortentur & moneant, ut Sacramentum Confirmationis reverenter ſuſcipiant, & eorum proles hujusmodi Sacramentum ſuſcipere faciant ac procurent: ſuosque Parochianos verbo, doctrina & exemplo viam ſalutis animarum ſuarum doceant, ac eos hortentur & excitent, ut pueros ſuos ad ſtudium literarum deputent, & præcipue *Pater noſter*, *Ave Maria*, articulos fidei, *Confiteor*, ſeptem Pſalmos, & alias ſimiles orationes & Eccleſiæ ſuffragia addiſcere faciant.

Item præcipimus, & injungimus omnibus & ſingulis in noſtra Diœceſi beneficia obtinentibus, quatenus temporibus ad hæc ſtatutis, ad ordines, quos beneficia ſua requirunt, ſe faciant promoveri, & in eisdem beneficiis reſidentiam faciant perſonalem, ipſis deſerviendo; niſi ſuper hoc cum eis fuerit legitime diſpenſatum.

Item præcipimus & mandamus, ne deinceps in noſtra Diœceſi, aliquis per Vicarios noſtros ad ſacros ordines promoveri permittatur; niſi eis debite conſtiterit, quod ipſe promovendus beneficium Eccleſiaſticum liberum & (*) non accommodatum pro iſtius ſuſtentatione, valoris annui ad minus trium librarum groſſorum, aut bona patrimonialia ejusdem valoris, ſine fraude, oneribus deductis, habuerit: quod, ſeu quæ, dictus promovendus ſolemni juramento non alienare promittet; niſi ſibi de aliquo beneficio, aut titulo competente debite fuerit proviſum.

Item inhibemus Curatis, Vice-Curatis, Capellanis, cæterisque Presbyteris noſtræ Diœceſis, ne amodo celebrent in

(*) *to* non *videtur redundare.*

in altaribus, majori, Beatæ Mariæ, & Patroni ſuarum Eccleſiarum, niſi fuerint conſecrata, & alia procurent, quantocyus commode fieri poterit, conſecrari: in quibus non poterunt interim uti lapidibus portativis conſecratis, niſi de ſpeciali licentia noſtra, aut Vicariorum noſtrorum.

Item inhibemus Curatis, Vice-Curatis, & Eccleſiarum Proviſoribus noſtræ Diœceſis, ne aliquas Confraternitates, ſeu ghildas, de novo inſtitui permittant in ſuis Eccleſiis, niſi prius Noſtra, vel Curiæ noſtræ, ſuper hoc obtenta licentia cum conſenſu Curati loci: quodque illarum convivia, ſeu commeſſationes, nullatenus in ſuis Eccleſiis (quæ domus orationis ſunt, non conviviorum) fieri: neque cibaria in Eccleſiarum cœmiteriis, ſub pœna viginti librarum, quoties id fecerint, præparari permittant.

Item inhibemus Curatis, Vice-Curatis, & Eccleſiarum Proviſoribus, ne indulgentias quaſcunque in eorum Eccleſiis, ſeu Capellis, admittant, nec publicari, aut altaribus appendi permittant; niſi de Noſtra, vel Vicariorum noſtrorum licentia ſpeciali literatorie conſtiterit.

Item præcipimus & jubemus, majora feſta totius anni, ſine opere aliquo diligenter & ſedulo ab omnibus obſervari: videlicet Feſtum Paſchæ cum die ſequente, Aſcenſionis, Pentecoſtes cum die ſequente, Trinitatis, Venerabilis Sacramenti, Inventionis Sanctæ Crucis, Nativitatis Sancti Joannis Baptiſtæ, Magdalenæ, Laurentii, Aſſumptionis B. M. Virginis, Nativitatis ejuſdem, Exaltationis Sanctæ Crucis, Michaelis Archangeli, Lucæ Evangeliſtæ, omnium Sanctorum, Martini, Catharinæ, Nicolai, Conceptionis ejuſdem B. Virginis, Nativitatis Domini, Stephani, Joannis Apoſtoli, Innocentum, Circumciſionis, Epiphaniæ, Purificationis, Annuntiationis, omneſque dies Dominicales, & Sanctorum Apoſtolorum.

In Feſtis autem ſequentibus, ſervitio Divino prius completo, poterit quilibet, qui voluerit, opus ſeu officium ſuum exercere, videlicet Feria III. & IV. poſt Paſcha: Feria III. & IV. poſt Pentecoſten: ipſo die Marci, quo fit abſtinentia a carnibus cum proceſſione: Decollationis S. Joannis, Piati, Remigii, & Bavonis, Commemorationis fidelium Defunctorum, Vincentii, Converſionis Pauli, Cathedræ Petri.

Item inhibemus præterea ſub pœna excommunicationis, ne die omnium Ss. conveniant in hac civitate famuli, nec ancillæ, ſe locaturi, vel locaturæ; ſed eligant eis diem ſequentem, aut aliam commodiorem.

Item & ſub conſimili pœna expreſſe inhibemus, ne tabernæ, cabareta, nec macellum, ſeu loca, in quibus carnes venduntur, diebus Dominicis, & aliis Feſtivis ſupra declaratis, niſi completo in noſtra Tornacenſi, & aliis Parochialibus Eccleſiis noſtræ Civitatis ſervitio Divino, quovis modo aperiantur. Nec ad eaſdem, niſi viatores exiſtant, ulli admittantur.

Inhibemus inſuper, ne iiſdem diebus Dominicis & Feſtivis, & durante hujuſmodi ſervitio Divino, Sagittarii, Baliſtarii, ſeu quivis alii ad pſitacum, ſive aviculam, ſagittare præſumant.

De Immunitate, & libertatibus Eccleſiarum, & Eccleſiaſticarum Perſonarum.

CAPUT X.

Item omnibus & ſingulis ſubditis noſtris inhibemus, ne in Eccleſiis, Cœmiteriis, aut locis ſacris placita ſæcularia teneant, aut exerceant, vel exerceri permittant: ludos quoque Joculatorum, & hiſtrionum, vel forum rerum venalium, ſeu proclamationes edictorum, vel bannorum juſtitiæ ſæcularis, fieri tolerent.

Item eiſdem præcipimus, quod non permittant cœmiteria eſſe viam publicam brutorum, vel hominum, & hoc pacto ea prophanari; ſed & ad eorum clauſuram, & debitam concluſionem per muros, aut ſepes ac ſpinas, ita ſuos Parochianos inducant, ut brutis animalibus, vaccis, porcis & jumentis non pateat ad ipſa Cœmiteria acceſſus, vel ingreſſus.

Item ſtatuimus, quod ubicumque obſidentur Eccleſiæ, vel Cœmiteria adverſus eos, qui cauſa immunitatis ha-

Digitized by Google

bendæ ibi confugiunt, moneantur obſidentes per eorum Rectores; ſeu eorum vicegerentes, ut recedant & deſiſtant; alioquin dicti obſidentes nuntientur excommunicati, & ibidem ceſſetur a Divinis.

Item ſtatuimus, quod ſi Eccleſia vel Cœmiterium quovis modo polluatur, ſicque reconciliatione indigeat, niſi ille vel illi, qui in hujusmodi pollutionis culpa fuerint, infra menſem reconciliationem procuraverint, Parochiani infra duos menſes ſequentes reconciliationem fieri, facere & procurare teneantur: actione eis contra illum, vel illos, quorum culpa pollutio facta eſt, ſuper damnis & intereſſe reſervata.

Item quia nonnunquam banniti, exules, & alii malefactores, ad immunitatem Eccleſiæ confugientes, ſolent ibidem minus devote ſe tenere, & ad longa tempora tanquam in domo privata habitationis ſuæ perſeverare, commesſationes, & convivia publice in conſpectu omnium, cum amicis, & perſæpe cum impudicis mulieribus, in Eccleſia tenere, alta voce cantare, inſolentias inhoneſtas & rumores facere, tabernam publicam de Eccleſia Dei facientes; Ea propter ſuper hoc providere cupientes, diſtricte præcipiendo mandamus omnibus Curatis, & Vice-Curatis noſtræ Diœceſis, ne amodo talia permittant, quinimo bannitos, exules, & malefactores quoscunque talia perpetrantes moneant noſtra authoritate, ut infra triduum, poſt monitionem ſibi factam, ab inde recedant, cum intimatione expreſſa, quod niſi id fecerint cum effectu, per Decanum Chriſtianitatis loci, aſſumpto ſecum auxilio brachii ſæcularis, ſi opus eſt, extrahantur, per ipſum ad priſonias Curiæ noſtræ adducendi, ut de eis cognoſcat noſter Officialis, an immunitate Eccleſiæ ſic facientes gaudere debeant, an non.

Item præcipimus Decanis noſtris, & ſpecialiter injungimus, quatenus Presbyteros & Clericos, quos per juſtitiarios laicales captos & detentos ſciverint, ſtatim authoritate noſtra requirant, ac eis reſtitui procurent, eosque ad Curiam noſtram indilate, ſi pro crimine capti & reſtituti fuerint, adducant, juxta ſua demerita corrigendos & puniendos. Si vero pro levi delicto, vel cauſa civili, vel emenda pecuniaria capti & reſtituti fuerint; ſub, & mediante cautione idonea, ad Curiam noſtram prædictam certa die ibidem comparituri transmittantur.

De vita & honeſtate Clericorum.

CAPUT XI.

Item inhibemus ſub pœnis juris, & aliis per Nos arbitrandis, omnibus & ſingulis Presbyteris, Beneficiatis, ac Officiatis, & Religioſis noſtræ Diœceſis, ne veſtes nimium breves, in manicis apertas, aut fronciatas tunicas, ſeu camiſias, comam & bireta retro plicata, pileos etiam cum cornetis, ſotulares, aut alias veſtes, ſtatui Eccleſiaſtico repugnantes, & non decentes geſtare, & ne arma portare, aut tabernas, ſeu taxillorum, aut alios illicitos ludos, aut ſpectacula frequentare, ſeu negotiis ſæcularibus ſe immiſcere, vitamve diſſolutam & inhoneſtam ducere præſumant; ſed a frequentatione tabernarum & ludorum illicitorum, ac armorum portatione penitus abſtineant. Quod ſi armati, vel diſſolute veſtiti, incedere, vel ſcenis, aut illicitis actibus ſe immiſcere reperti fuerint; volumus, & requirimus, eos per laicales juſtitiarios capi, ac Nobis reſtitui, pro ſuis demeritis juxta caſuum exigentiam puniendos.

Item injungimus eisdem, & omnibus Chriſti fidelibus, ne tempore celebrationis Divini ſervitii atque officii, in Eccleſia ultro citroque deambulent confabulantes: ſed Clerici ſuperpelliciis induti, officio Eccleſiaſtico reverenter aſſiſtant: ne etiam in publico ludant cum laicis, ſuis veſtibus expoliati, aut ad pilam, arcum aut globum; quoniam ex his omnibus Eccleſiæ decor multum deturpatur.

Item præcipimus & mandamus dictis Presbyteris & Beneficiatis, Nobis ſubditis, ne in domibus eorum, vel alibi, concubinas, vel alias mulieres in ætate ſuſpectas, etiam prætextu conſanguinitatis, aut affinitatis teneant, & ſi quas habuerint, eas immediate expellant. Injungentes Decanis noſtris, ut quilibet in

Digitized by Google

in ſuo Decanatu ſuper hoc diligenter inquirat, & quod invenerit, Nobis, aut Curiæ noſtræ frequenter referat, vel reſcribat; ut contra eos diſtricte, & prout decet, procedatur.

Item ſignificamus omnibus Sacerdotibus & Clericis, Nobis ſubditis, quod intendimus contra eos, qui publice concubinas tenent atque notorie, ſevere procedere, per irrogationem pœnæ a jure expreſſæ atque declaratæ, ſcilicet per ſuſpenſionem ab adminiſtratione Sacramentorum, per ſententiam excommunicationis, ſi adhuc perſtiterint: & demum per privationem ſuorum beneficiorum, & abjectionem de loco habitationis ignominioſam; ut tam abominabile malum tandem evellatur de domo Domini.

Item injungimus dictis Curatis, Vice-Curatis, Presbyteris, & aliis quibuscumque Nobis ſubditis, ut a crapula, potibus æqualibus, & ebrietatibus abſtineant. Etiam Presbyteri convivia, aut comeſſationes, ſive converſationes cum laicis non habeant, præcipue ubi conveniunt mulieres, de quibus poſſit haberi aliqualis ſuſpicio, ſive nota: alioquin prout decebit, contra eos procedatur.

Item injungimus omnibus Curatis, Vice-Curatis, & Sacerdotibus, ne in feſto S. Nicolai, Innocentum, aut alio quovis die, quo fit recreatio Scholaſticorum, aut Sacerdotum totius Eccleſiæ per feſtum ſui Epiſcopi, ipſi in Eccleſia ſtultum aliquid, aut ridiculum faciant, aut aliis fieri permittant, potiſſimum tempore celebrationis Divini officii: nec in Eccleſia & Choro compareant in veſtibus fatuorum, aut perſonas ſcenicas agentium; quoniam hæc omnia vergunt in contemptum Dei & irreverentiam SS., inferuntque grave ſcandalum in populo, qui ex illis male ædificatur, & corrumpitur.

Item injungimus eiſdem Curatis, & Vice-Curatis, quod diligenter moneant pueros, ne circa altare, in quo celebratur Miſſa, conglobentur ſimul in unum, confabulantes, & ſtrepitum, atque tumultum cum irreverentia ibidem excitantes, ſed ſeparatim flexis genibus conſiſtant, legentes Pſalmos, Horas, aut alias orationes. Admoneant etiam Magiſtros ſcholarum, quod ſolliciti ſint, ſuos ſcholaſticos aſſidue inſtruere, & hortari, ut in Eccleſia, Choro, & circa altare, reverenter ſe habeant, & in tenera ætate Deo humiliter ſervire diſcant.

De bonis, & ædificiis Beneficiorum.

CAPUT XII.

Item præcipimus Decanis noſtris, ut ad futuram rei memoriam, & conſervationem jurium beneficiorum, quilibet beneficia ſui Decanatus, & eorum terras, bona, redditus, & pertinentias in ſcriptis particulariter & diſtricte redigat, ac regiſtrum inde faciat: quod, vel ejus copiam veram, bene collationatam, de triennio in triennium in ſuis computis reportare non poſtponat.

Item ſi contingat aliquem Curatum, Vice-Curatum, ſeu Capellanum beneficiatum in Diœceſi noſtra, excommunicationis ſententia, vel a jure, vel ab homine lata, innodari; ſtatuimus & præcipimus, quatenus ſtatim Decanus loci fructus beneficii excommunicati prædicti arreſtet, & ſub manibus noſtris teneat, faciatque de dictis fructibus beneficio excommunicati in Divinis deſerviri.

Item ſtatuimus & ordinamus, quod Abbates, & Conventus Monaſteriorum noſtræ Diœceſis, bona hujuſmodi Monaſteriorum vendere, alienare, ſeu permutare, aut redditus vitales, ſeu perpetuos ſuper dictis bonis vendere, vel aſſignare, contractusve alios ſuper venditione, ſeu alienatione hujuſmodi bonorum facere de cætero non poſſint; niſi pro evidenti utilitate, & de noſtra, aut Vicariorum noſtrorum licentia ſpeciali. Quod ſi tales contractus (quos omnino fieri prohibemus) facere præſumpſerint; pronuntiamus & declaramus, illos viribus carere, & effectum, aut executionem ſortiri non debere. Imo ex nunc decernimus, eoſdem contractus caſſos, irritos penitus & inanes.

Item injungimus Decanis noſtris, quatenus quilibet in ſuo Decanatu arreſtet, & ſub manibus noſtris gubernari faciat fructus omnium & ſingulorum beneficiorum, Nobis ſubditorum, quorum poſſeſſores in eis reſidentiam non faciunt perſonalem; niſi cum eis ſuper hoc

Digitized by Google

hoc per Nos, aut Vicarios noſtros fuerit litteratorie diſpenſatum, vel ipſi in ſtudio generali, aut loco privilegiato reſideant, & de hujusmodi privilegio, ac teſtimoniali reſidentiæ legitimæ docuerint, cujus prætextu, hujusmodi fructus ſuos levare poſſint. Ordinamus inſuper, ut ultra duos menſes in anno Curatus ab ejus Eccleſia Parochiali abſens eſſe non poſſit, quam abſentiam duorum menſium, dum eam ex cauſa rationabili facere voluerit, Decano loci tenebitur intimare; alioquin Eccleſiæ fructus facere non poſſit pro anno ſuæ abſentiæ memoratæ.

Item injungimus Curatis, Capellanis & Beneficiatis noſtræ Diœceſis, quatenus infra annum ſuorum beneficiorum, domos & ædificia ſuſtentent, & debite reparent. Quod ſi in præmiſſis negligentes fuerint, aut remiſſi, Decanus loci hujusmodi beneficiorum fructus ſtatim arreſtet, & de dictis fructibus reparationes in hujusmodi ædificiis neceſſarias indilate fieri faciat. Et niſi circa præmiſſa Decani vigilaverint, & diligentiam fecerint; volumus & ordinamus, quod hujusmodi reparationes neceſſariæ, propriis ſumptibus & expenſis dictorum Decanorum negligentium fiant & expleantur.

Item præcipimus, quod quicumque Beneficiati, Nobis ſubditi, omnia bona & redditus ſuorum beneficiorum, tam in Miſſalibus, quam in aliis libris authenticis, ſcripto fideliter redigant, & alienata recuperent. Inhibemus etiam eisdem, ne quidquam de dictis bonis vendere, aut alienare, ſeu parentibus, conſanguineis, aut aliis perſonis dare, aſſignare, ſeu transferre, nec de dictis bonis quidquam acquirere, niſi ad opus beneficii poſſint aut valeant quovis modo: etiam nec in fundis alienis quidquam de hujusmodi bonis ædificare quoquo modo præſumant: decernentes nullum & invalidum, quidquid ſecus factum fuerit.

Item inhibemus quibuscumque Prælatis, Presbyteris, & Beneficiatis, Nobis ſubditis, ne libros, calices, veſtes, jocalia ſeu ornamenta ſuarum Eccleſiarum & Beneficiorum Divino cultui dedicata, vendant, alienent, impignorent, aut alias de eisdem diſponant, quominus res ipſæ officio Divino in Eccleſiis prædictis applicari valeant.

Item ſtatuimus, quod ſi quis Presbyter terras ſui beneficii ad cenſam ſine fraude conceſſerit, & poſtquam cenſitor per ejus laborem, expenſas & induſtriam, hujusmodi terras melioraverit, dictum Presbyterum ante terminum cenſæ contingat decedere, vel reſignare, eo caſu ſucceſſor in beneficio decedentis vel reſignantis, hujusmodi cenſam approbare, aut cenſitori meliorationem ipſam arbitrio & judicio proborum reddere & refundere teneatur, & ſi ſuper his oriatur diſcordia, illam per Officialem noſtrum terminari volumus.

Item quia aliqui abuſus circa regimen beneficiorum noſtræ Diœceſis tam in Divinis, quam in adminiſtratione bonorum eorundem fieri & committi poſſent, ex quo Eccleſiarum bona perduntur, & diminuuntur; prohibemus, ne deinceps aliquis Beneficiatus in dicta noſtra Diœceſi bona, terras, redditus & proventus ſui beneficii Nobis ſubditi, ullo modo in emphiteuſim, neque etiam ultra novem annos in arrendam, ſeu ad firmam, aut locationem dare, nec aliquas commutationes terrarum, bonorum, ſeu hæreditagiorum dictorum beneficiorum ad alia, aut cum aliis facere præſumat absque noſtra, aut Vicariorum, ſeu Officialis noſtrorum licentia & authoritate. Quod ſi quis contra fecerit, contractus ipſe nullus ſit, & arbitrarie puniatur.

Item Decanis noſtris Chriſtianitatis diſtricte præcipimus, quatenus debite & diligenter inquirant, & Curiæ noſtræ referant, an per Presbyteros idoneos, Nobis ſubditos, ſeu admiſſos, in Capellis, & aliis beneficiis noſtræ Diœceſis non curatis, Miſſæ, & alia Divina officia ſecundum inſtitutionem beneficiorum, & intentionem fundatorum debite celebrentur. Et ſi negligentia comperiatur in his & ſimilibus, volumus debite provideri.

Item injungimus Decanis noſtris, quatenus diligenter inquirant, & Curiæ noſtræ referant, ſi in Eccleſiis, Monaſteriis, Prioratibus, & Hoſpitalibus, & aliis locis piis noſtræ Diœceſis cultus Divi-

Divinus debite fiat, & ſi debitus Religioſorum, vel aliarum Eccleſiaſticarum perſonarum ad hoc determinatus numerus pro ſervitio Divino celebrando in eisdem reſideat: inhibentes Abbatibus, Prioribus, & aliis Eccleſiaſticis perſonis quibuscumque; ne tantum de bonis ipſarum Eccleſiarum capiant, aut extorqueant, quod reſiduum hujusmodi bonorum ſufficere nequeat ad ſuſtentationem Religioſorum, & aliarum Eccleſiaſticarum perſonarum, in dictis locis deſervientium, aut ibidem exiſtentium, atque ad reparationes ædificiorum, aliasque neceſſitates ipſis in Eccleſiis & locis incumbentes.

Item injungimus & præcipimus Decanis noſtris, ne aliquem Presbyterum ad deſerviendum Eccleſiæ Parochiali recipiant, niſi prius eis conſtiterit per noſtras, aut Vicariorum noſtrorum patentes literas, dictum Presbyterum Nobis præſentatum, & per Nos admiſſum fuiſſe. Volumus enim fructus Eccleſiæ, cujus ſervitio Presbyter non præſentatus, & admiſſus ſe intruſerit, ſtatim per Decanum loci arreſtari, & ſub manibus noſtris gubernari; ut ibidem tam ad officium Divinum, quam alias, auctoritate noſtra debite provideatur.

Item præcipimus & injungimus, ſub pœna excommunicationis & anathematizationis, omnibus & ſingulis, qui celaverint & celant feuda, jura, redditus & proventus, ad Eccleſiam noſtram Tornacenſem & Epiſcopatum noſtrum, ſeu alias Eccleſias, vel Beneficia noſtræ Diœceſis ſpectantia, & pertinentia, & eis, qui ſciverint aliqua de præmiſſis fuiſſe & eſſe male alienata, aut ſubſtracta; quatenus infra duos menſes, poſtquam præmiſſa ſciverint, Nobis, & Curiæ noſtræ referre & revelare non omittant.

De Litterarum & Mandatorum noſtrorum, & Curiæ noſtræ Executione.

CAPUT XIII.

Item præcipimus & mandamus Curatis, Vice-Curatis, Presbyteris, & Notariis, Nobis ſubditis, quatenus literas & mandata Curiarum noſtrarum eis directa, viriliter & diligenter exequantur: nec non literas excommunicatorias & aggravatorias infra ſummæ Miſſæ celebrationem, diebus Dominicis & Feſtivis, alta voce publicent coram populo, ut excommunicati vitari, nec cauſam ignorantiæ prætendere poſſint: injungendo eisdem Executoribus, ut quater in anno in dictis Eccleſiis ſuis, dum aderit populi multitudo, regiſtra interdictorum, & excommunicatorum, absque diſſimulatione legant, & publicare non omittant. Nec differant, vel poſtponant, literarum & mandatorum executiones facere, vel portitoribus, ſeu procuratoribus hujusmodi literas reddere, & reſtituere executas, propter minas, inhibitiones, ſeu requeſtas, vel preces DD. temporalium, ſeu quarumcunque aliarum perſonarum. Et ſi dictarum literarum, & mandatorum executores videant, aut formident portitoribus literarum periculum imminere; eos dirigere, & a dicto periculo liberare, quantum in eis fuerit, procurent: ac literas & mandata ipſis portitoribus ſtatim reddant executas, ita quod non habeant exſpectare, niſi voluerint.

Item inhibemus omnibus & ſingulis literarum inhibitoriarum per Clericos impetratarum executoribus; ne in executione earum, formam ſolitam prætermittant: videlicet, ſi in ipſis literis inhibitoriis contineatur clauſula, ſi pro levi vel pro gravi delicto &c. advertant Executores, ſi delictum Clerico impoſitum grave exiſtat, & eo caſu ſint adeo de dicto Clerico ſecuri, ut quantocyus poterunt, ad priſonias Curiæ noſtræ adducatur: & ſi delictum leve fuerit, ipſum Clericum, mediante cautione, ad certam diem ad Curiam noſtram tuansmittant, ad vel infra quam diem executor Officiali noſtro Clerico impoſiti declarationem, una cum nominibus pro eo cautionem præſtantium, referat vel ſcribat. Ordinantes inſuper, & ſtatuentes, quod Decanus, vel alter quicunque dictarum literarum inhibitoriarum executor, pro ſola executione facta in villa, vel oppido, qua dictus executor reſidebit, ultra duodecim ſolidos monetæ Flandriæ a Clerico exigere non valeat, & ſi extra villam vel oppidum pro executione fienda dictum executorem accedere, aut pluribus diebus vacare contingat, ſit moderato ſalario contentus. Quod ſi ultra juſtum & mode-

Digitized by Google

moderatum ſalarium exegerit, ipſum, etiam Clerico non inſtante, ad reſtitutionem compelli, & acerrime puniri volumus & mandamus.

Item ad obviandum fraudibus & malitiis, quæ per abuſores ſub umbra falſarum literarum ſæpius contra ſimplices perſonas Nobis ſubditas committuntur, eas ad diverſa judicia & loca citando, monendo, ac expenſis & laboribus multipliciter inquietando; ſtatuimus & ordinamus, ne de cætero qui literas aliarum Curiarum in noſtris civitate & Diœceſi exequi præſumant; niſi prius per Officialem noſtrum dictæ literæ viſæ, & per ejus placitum roboratæ fuerint.

De Sententia Excommunicationis, & ceſſatione a Divinis.

CAPUT XIV.

Item Prædeceſſorum noſtrorum veſtigia inſequentes, tam authoritate Ss. Canonum, quam in vim Statutorum & conſtitutionum Provincialium, & Synodalium hactenus editarum, quas & quæ volumus, in ſuo robore permanere, nec eis derogare intendimus: excommunicatos publice nuntiari mandamus per Eccleſiarum Rectores, ac alios Presbyteros, omnes & ſingulos utriusque ſexus incendiarios, & Eccleſiarum infractores, ſeu violatores.

Item omnes illos, & illas, qui contractis ſponſalibus in civitate & Diœceſi Tornacenſi, etiam ſi ſuper hoc banni fuerint proclamati, vel non, absque noſtra, aut Curiæ noſtræ licentia ſpeciali, in alia Diœceſi matrimonium contrahunt, aut ſolemniſant, & qui præmiſſis ſcienter intereſſe, vel ad hoc conſilium, favorem, & auxilium præbere præſumunt.

Item omnes illos, & illas, qui ſcienter in gradu prohibito, vel tempore a jure interdicto, matrimonium ſimul contrahunt, ac illos & illas, qui poſt conventiones, vel ſponſalia conſummare præſumunt, ſolemnitate Eccleſiæ omiſſa. Omnes etiam illos vel illas, qui, vel quæ ſponſalibus, aut matrimonio aliquod impedimentum ficte inveniunt, & confingunt, quominus ad matrimonium procedatur.

Item omnes & ſingulos tam Clericos, quam laicos, qui conjurationes, aut verius conſpirationes, communibus eorum expenſis, aut alias faciunt ad præſtandum impedimenta contra libertates Eccleſiaſticas, & jurisdictonem noſtram ſpiritualem.

Item omnes & ſingulos, qui ſubditis noſtris inhibent, ne unus alium in foro Eccleſiaſtico trahat, aut conveniri faciat, aut alias directe vel indirecte jurisdictionem noſtram impediunt.

Item omnes & ſingulos, qui tallias, ſubſidia, angarias, aut alia indebita & extraordinaria onera Viris Eccleſiaſticis inducunt & imponunt: eas ab ipſis exigunt & recipiunt, niſi ipſi Eccleſiaſtici ex cauſa hoc liberaliter conceſſerint.

Item omnes; & quoscunque jurisdictionis noſtræ perturbatores, & libertatis Eccleſiaſticæ violatores, Patrum Decreta, aliasque Sanctiones Canonicas inſequendo, ſententiæ excommunicationis ſubjacere declaramus.

Item omnes & ſingulos Religioſos, exemptos & non exemptos, qui absque noſtra, aut Curiæ noſtræ licentia, regimini Eccleſiæ Parochialis, Sacramentorum matrimonii, vel alterius adminiſtrationi præſumpſerint ſe immiſcere.

Item omnes & ſingulos, qui litigando in Curia noſtra, vel ad eam quærelando accedentes, impediunt minis, prohibitionibus, aut alias directe vel indirecte; quo minus cauſas in Curia noſtra proſequantur, aut propter hæc eis, aut eorum conſanguineis, vel affinibus, moleſtias per ſe vel per alios inferunt, aut inferri procurant, vel eis auxilinm, conſilium, aut favorem præſtant.

Item omnes & ſingulos Presbyteros & Clericos, qui torneamentis, aut haſtiludiis, ſive talibus actibus ſe immiſcere præſumunt.

Item omnes & ſingulos, qui ſtatuta fabricant, edunt, & ſervant, ac ſervari faciunt contra Eccleſiaſticam libertatem: etiam ſtatutarios & ſcriptores hujusmodi ſtatutorum, nec non qui talia faciunt ſtatuta, & illa præcipiunt & mandant obſervari, & ſecundum ea judicant, in præjudicium Eccleſiaſticæ libertatis.

Item excommunicari mandamus omnes

nes illos, & illas, qui matrimonialiter conjuncti ab invicem ſe ſeparant, & ſeorſim ſe tenent, absque judicio Eccleſiæ.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes exemptos & non exemptos, qui etiam interdicti tempore uſurarios publicos, aut excommunicatos ſepeliunt in loco ſacro.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & ſingulos, privilegio Clericali gaudere debentes, qui pro exceſſibus & delictis, per eos commiſſis, ſponte & voluntarie reſpondent coram laicalibus juſtitiariis, & ſe eorum ordinationi ſubmittunt. Et ultra hæc ordinamus, dictos Clericos ex officio Curiæ noſtræ citari, & Canonica punitione graviſſime puniri.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & ſingulos, qui cogunt & compellunt per captionem, minas, aut alium terrorem, Clericos ad deponendam Tonſuram, & ad inducendum contra eorum voluntatem veſtes non Clericales, & ſe ſubmittendum juſtitiæ ſæculari.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & ſingulos, qui prohibent directe vel indirecte, ne victualia, aut alia bona Presbyteris, Religioſis, vel aliis Eccleſiaſticis perſonis vendantur ſeu expediantur.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & ſingulos, qui in odium jurisdictionis Eccleſiaſticæ Prsbyteros, Religioſos, aut alios Eccleſiaſticos, quos ſciunt judicio Eccleſiæ ſe ſubmiſiſſe, & ad forum Eccleſiaſticum recurriſſe, vexant, moleſtant, vel exleges faciunt, ſeu alias inquietant quoquo modo.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & ſingulos, qui aliquem confugientem, vel ſe tenentem in Eccleſia, vel Cœmiterio, aut loco ſacro immunitatis habendæ gratia, capiunt, percutiunt, vulnerant, aut violenter extrahunt, & eos, qui ad hoc auxilium, conſilium & aſſiſtentiam præbent.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes illos, qui noſtras, aut Curiæ noſtræ, ſeu Decanorum noſtrorum literas a portitoribus violenter capiunt, lacerant, vel eosdem portitores verberant, percutiunt, aut male tractant, & qui hæc fieri mandant.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & ſingulos, qui Decanos noſtros impediunt, ne libere teneant ſuas Synodos, & ob hoc teſtes, ſeu Scabinos Synodales male tractant, vel eis in odium eorum officii injuriantur, & qui in hoc eis auxilium, ſeu conſilium præbent atque favorem.

Item excommunicatos nuntiari mandamus omnes & ſingulos, qui cogunt aliquem in locis interdicto ſuppoſitis Divina celebrare: & qui interdictos & excommunicatos in Eccleſia ad audiendum Divina evocare præſumunt: & qui excommunicatis prohibent, ne Eccleſia exeant. Quod ſi interdicti, & excommunicati hujusmodi per celebrantem exire moniti, non recedant; illico celebrantem a Divinis ceſſare volumus. Poterunt tamen hi interdicti & excommunicati in Eccleſia intereſſe, dum in ea prædicabitur verbum Dei, proviſo, quod prædicatione facta, ſtatim inchoato ſervitio Divino recedant.

Item præcipimus, quod in Parochia, in qua Canonicus, Curatus, ſeu Capellanus, infra noſtras civitatem & Diœceſim Beneficiatus, vel Presbyter de noſtris civitate & Diœceſi oriundus, ſeu qui alienæ Diœceſis ad deſerviendum Eccleſiæ Parochiali, aut Capellaniæ, per Nos, aut Curiam noſtram inſtitutus, verberatus, aut vulneratus fuerit, mox ibidem a Divinis ceſſetur. Et ſi ipſum Curatum, Capellanum, aut Presbyterum, vel noſtrarum, aut Curiæ noſtræ literarum executorem ſeu portitorem interfici contingat, quod abſit; præcipimus, undique ad unam leucam a loco criminis perpetrati, mox ceſſari a Divinis, & nihilominus occiſores ſingulis diebus Feſtivis publice in Eccleſiis denuntientur excommunicati.

Item ubicumque portitores literarum & mandatorum, aut literæ & mandata Curiæ noſtræ, & pariter ubi Presbyter, aut literarum executores capiuntur & detinentur inviti, tam in loco captionis, quam detentionis, præcipimus & mandamus ceſſari a Divinis.

Item ſtatuimus, ut ſi aliqui reperti fuerint, ceſſationem a Divinis indebite indici procuraſſe, per Officialem noſtrum ad expenſas legitimas, & intereſſe partis con-

condemnentur, & alias graviſſime puniantur.

Monemus inſuper omnes illos & illas, qui ſententiam excommunicationis, quavis authoritate latam, per annum & amplius pertinaciter ſuſtinuerunt corde & animo induratis; quatenus infra duorum menſium ſpatium proxime computandorum abſolutiones ſuas in forma debita obtineant. Alioquin contra ipſos excommunicatos, prout jura volunt, & requirunt Canonicæ Sanctiones, Canonice procedemus. Curatis vero & Vice-Curatis dictæ noſtræ Diœceſis diſtricte injungimus, quatenus omnibus & ſingulis Parochianis ſuis (ſicut præmittitur) excommunicatis, præſentem noſtram monitionem tam ad eorum proprias perſonas, quam in plenis ſuis Eccleſiis, diebus Dominicis & Feſtivis, populo inibi ad audiendum Divina congregato, palam & publice notificent & inſinuent. Nec non eosdem excommunicatos, & quemlibet eorum nominatim & expreſſe moneant, ut a dicta excommunicationis ſententia ſe abſolvi faciant. Monitorum vero hujusmodi nomina & cognomina, ſuis patentibus literis infra menſem proximum Curiæ noſtræ omni excuſatione & favore poſtpoſitis, ſignificent, ut contra eos, prout juſtum fuerit, procedatur.

Item præcipimus Decanis noſtris Chriſtianitatis, ut quolibet anno reportent in ſcriptis nomina & cognomina illorum, qui per annum & ultra non formidant in Excommunicationis ſententia permanere: contra quos, tanquam in fide ſuſpectos, niſi pœnituerint, & abſolutionis beneficium meruerint obtinere, procedi volumus & mandamus.

De Prædicatoribus & Quæſtoribus.

CAPUT XV.

Item inhibemus Decanis noſtris, ac omnibus & ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, ne aliquem Religioſum, aut alium, ad prædicandum, ſeu confeſſiones ſubditorum noſtrorum audiendum, vel ad deſerviendum Eccleſiæ Parochiali, vel alteri beneficio, ſeu officio Eccleſiaſtico noſtræ Diœceſis admittant, ſeu admitti permittant; niſi per literas noſtras, aut Vicariorum noſtrorum conſtiterit, ipſum Nobis præſentatum, & per Nos admiſſum fuiſſe & eſſe. Ordinantes, ut Religioſi, ſi terminarii fuerint, terminis eorum conſuetis finitis, ad eorum Conventum abſque longiori mora in Domino revertantur.

Item injungimus eisdem Decanis, & Curatis, quod pſeudo-prædicatores, id eſt, vagos quæſtuarios, indulgentiarum, aut confratriarum, aut reliquiarum ſubdolos aſſirmatores, qui ſuis abuſionibus Eccleſiam Dei erroribus, & ſcandalis dedecorant, & quibus prædicatio jure prohibetur, nequaquam recipiant. Super quo ſingulis notum facimus, quod nullas plenarias indulgentias in noſtra Diœceſi publicari permittere intendimus, præter eas, quibus de novo ſumus aſſenſuri: irritantes ſuperius aſſignatas, quia cum majore examine volumus inſiſtere, ne populus ipſe decipiatur, & Curati jure ſuo fraudentur.

Item monemus, quod Curati noſtræ Diœceſis & Vicarii habeant fabricam matricis Eccleſiæ Tornacenſis, multum indigentem; ſuper quæſtas omnes ſingulariter commendatam; quatenus declarata per eos ſubditis ſuis ejus indigentia, pias eorum eleemoſynas ſtudioſe recipiant, & iis, qui prædictæ fabricæ curam habebunt, fideliter reddant.

Item præcipimus, quod quæſtuarii, ſive quæſtores, absque noſtra, ſeu Vicariorum noſtrorum, aut Curiæ noſtræ licentia ſpeciali, in Eccleſiis, plateis & vicis negotia ſuarum quæſtarum exponere, vel Verbum Dei prædicare non permittantur: inhibendo Decanis, & quibuscumque aliis ſubditis noſtris, ne literas quæſtæ alicui pro caſu quocumque concedant, noſtra Curia prædicta inconſulta: nec permittant, quæſtores ſuas quæſtas exponere diebus ſolemnibus, quibus populus communicare conſuevit; utpote in Feſtis Paſchæ, Pentecoſtes, omnium Ss. Nativitatis Domini, Dedicationis Eccleſiæ, & Patroni loci.

Item ſtatuimus, ut nullus quæſtor admittatur in aliqua Eccleſia, niſi prius ibidem facta quæſta generali pro pauperibus, infirmis, & miſerabilibus perſonis illius loci, ſive Parochiæ: quibus de bonis prius Parochianorum eſt ſubveniendum. Et nuntient Presbyteri ſuis Parochianis

chianis, diebus Feſtivis, quod ex determinatione Concilii Provincialis, cuilibet Parochiano eleemoſynam dictis pauperibus, infirmis & miſerabilibus perſonis eroganti, Epiſcopus loci quadraginta dies indulgentiarum conceſſit.

De Convocationibus Decanorum.

CAPUT XVI.

Item cum Decani noſtri Chriſtianitatis convocationem ſuorum Curatorum in aliquibus locis ter, & aliis locis quater in anno, temporibus minus aptis tenere conſueverint, ſtatuimus & ordinamus, quod amodo dicti Decani noſtri hujusmodi ſuas convocationes teneant & faciant duntaxat ter in anno: videlicet primam inter Feſtum Epiphaniæ & Purificationis B. M. ſecundam inter Dominicam *Exaudi* & Feſtum Trinitatis. Tertiam vero inter Feſtum S. Remigii & omnium Ss.

Item præcipimus & mandamus, quod omnes Curati Nobis ſubditi, diebus & terminis prædictis, in dictis convocationibus ac locis, per dictos Decanos qualibet vice deputandis, perſonaliter compareant; niſi gravi infirmitate, aut alio legitimo impedimento (de quibus literatorie fidem facere teneantur) oppreſſi fuerint. Et qui in his negligentes & defectuoſi fuerint, per Curiam noſtram, tanquam rebelles & inobedientes, puniri volumus & mandamus.

Item quia tam per mortem, quam alias, Eccleſiarum noſtræ Diœceſis Rectores nonnunquam renovari contingit, volumus & ordinamus, quod illi, ſeu illis, cui, vel quibus regimen curæ animarum per Nos, aut Vicarios noſtros, de novo committetur, in proxima convocatione, quæ fiet poſt hujusmodi onus ſibi commiſſum, Statuta noſtra debite collationata, & per Decanum loci ſignata adinſtar aliorum Curatorum noſtræ Diœceſis (qui anno quolibet poſt Feſtum Purificationis Glorioſæ Virginis Mariæ, talia Statuta noſtra portare, & Decano noſtro Chriſtianitatis loci, ſub quo erunt, præſentare tenebuntur) ſecum portent, & ſuo Decano oſtendant.

De Comparitione ad Synodum & eam tangentibus.

CAPUT XVII.

Item omnibus & ſingulis, qui noſtræ Synodo tenentur intereſſe, ad comparendum in noſtra proxima Synodo, feria tertia poſt Dominicam *Miſericordia Domini*, anno revoluto, in Eccleſia noſtra S. Salvatoris Brugenſis, hora ſexta de mane diem aſſignamus, ac eis, & eorum cuilibet, absque alia evocatioue intimamus & inſinuamus; niſi interim aliter authoritate noſtra fuerit ordinatum.

Item ſtatuimus, ut quicunque Canonico impedimento detenti, ad noſtram Synodum comparere non valent, Procuratores cùm literis ſuis mittant, ſuſcepturos quidquid Synodus ipſa rite ſtatuerit. Procuratores autem ſuos ita inſtructos mittant, ut in animas eorum jurare poſſint, quod Canonico impedimento ſunt detenti, cujus impedimenti ſpecies, ſive cauſa, in ipſo procuratorio exprimatur; alioquin mittentes pro excuſatis non habebuntur.

Item præcipimus, ut venientes ad Synodum honeſte incedant, & in honeſtis hoſpitiis ſe recipiant, ſumptus moderatos faciant, & in veniendo, ſtando, ac recedendo nimiam faciant moram, nec recedant absque licentia. Injungentes Decanis noſtris, ut cum albis & ſtolis, cæteris autem Presbyteris, ut cum ſuperpelliciis dictæ Synodi celebrationi interſint.

Item præcipimus, ut ſinguli Presbyteri, qui ad Synodum hujusmodi venire tenentur, conſtitutiones noſtras Synodales habeant, & ſi contigerit, eisdem additiones, ſubtractiones, aut mutationes fieri, ad noſtrum exemplar corrigant & emendent. Statuendo inſuper, & Parochialium Eccleſiarum Rectoribus diſtricte præcipiendo & injungendo, ut hujusmodi Conſtitutiones & Statuta publicent, & maxime ea, quæ continentur in Capitulo, ſive titulo: *De immunitate Eccleſiarum, & de ſententia excommunicationis*; ac in vulgari exponant in Eccleſiis ſuis Parochialibus quater in anno, videlicet, ipſo die Pentecoſtes, in Feſto B. Remigii in capite Octobris, in Feſto Nativitatis Domini, & Dominica in Ramis Palmarum, infra

Digitized by Google

infra Miſſarum ſolemnia, immediate poſt Offertorium.

Item revocamus omnes, & ſingulas gratias tam ſuper non reſidentiis beneficiorum, quam aliis quibuscumque, per Nos, aut Vicarios noſtros hactenus, quacunque occaſione, quibusvis perſonis, tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus factas, ac eas & literas inde factas caſſamus & annullamus, niſi expreſſe clauſula: Synodali revocatione, interim forſan facienda, non obſtante, in eisdem contineatur.

Poſtremo cupientes ſaluti animarum ſubditorum noſtrorum more pii Patris, & boni Paſtoris, providere, omnibus & ſingulis utriusque ſexus perſonis dictæ noſtræ Diœceſis, ſententiis interdicti & excommunicationis, ad inſtantiam & proſecutionem ſuorum creditorum noſtra, vel Curiæ noſtræ Tornacenſis authoritate, ligatis & innodatis, quæ infra Feſtum Nativitatis Domini noſtri Jeſu Chriſti proxime venturum, ſuis Creditoribus ſatisfacient, aut cum ipſis concordabunt, ſicque in eorum abſolutionem conſentient, de quo Officiariis noſtris debite conſtiterit, volumus, & de gratia ſpeciali indulgemus, quatenus eorum abſolutionem a Nobis, ſeu dictis Officiariis noſtris gratis, & ſine expenſis pro hac vice obtineant & aſſequantur: mandantes omnibus & ſingulis Curatis, & Vice-Curatis noſtræ Diœceſis, quatenus hujusmodi noſtram gratiam in ſuis Eccleſiis Parochialibus, & alibi, ubi opus fuerit, quamprimum, & repetitis vicibus publice legant, notificent, & diligenter inſinuent.

Lecta & publicata fuerunt Statuta Synodalia præſcripta in Synodo Epiſcopali Tornacenſi per præfatum Rm in Chriſto Patrem, & D. Ludovicum Epiſcopum Tornacenſem, in ſua Eccleſia Tornacenſi celebrata, aſſiſtentibus ſibi Rdo in Chriſto Patre & D. Nicolao Epiſcopo Sarreptano, Suffraganeo, ac DD. & Magiſtris Petro Cotrel in legibus Licentiato, dicti Rdi in Chriſto Patris Vicario Generali Brugenſi, Balthaſar de Cordes utriusque Juris Doct. Officiali, & Gandenſi in Eccleſia Tornacenſi Archi-Diaconis, Guillermo Bernard Sigillifero, Joanne Corvillain, Ludovico Fabri, Jacobo de Boudt partium Flandriæ Procuratoribus, Jacobo van Thielt Eccleſiæ B. M. Curtracenſis Cantore & Canonico, Secretariorum Vicariatus dicti R. in Chriſto Patris altero, Laurentio de Thiedeghem, Joanne Beudins Scribis Curiæ Tornacenſis, ac Goſſuino Ridon ejusdem Curiæ Tornacenſis Apparitore. Per me Leonem Haccart dictæ Tornacenſis Eccleſiæ Canonicum ac Vicariatus prædicti Secretariorum alterum. Feria tertia poſt Dominicam *Quaſimodo*, menſis Aprilis die 17. poſt Paſcha, Anno Domini MDXX. Præſentibus ibidem RR. Patribus & DD. SS. Nicolai in Pratis juxta Tornacum, Bartholomei de Ecchoute apud Brugenſes, & Phalempini S. Auguſtini, ac B. Andreæ juxta Brugas B. Benedicti reſpective Ordinum Monaſteriorum Abbatibus, ac Prioribus Monaſteriorum Ss. Petri & Bavonis Gandenſis, prædicti ordinis S. Benedicti, & S. Petri Thoraltenſis Præpoſito, nec non Domino temporali de Vichta, pluribusque aliis diverſorum DD. Prælatorum, & temporalium Procuratoribus, ac XII Decanis Chriſtianitatis, una cum Curatis, & Vice-Curatis ſuorum Decanatuum, & pluribus aliis Beneficiatis Diœceſis Tornacenſis ibidem comparentibus, ad præmiſſa vocatis.

Collat. cum exemplari authentico Biblioth. Eccleſ. Cathedr. Tornac. Ex impreſſa Inſulis Summa Statutorum Synodalium Diœceſis Tornacenſis, curante Jacobo le Groux, Monte Pabulano, Paſtore in Marque en Barœul.

Bulla

Bulla Apoſtolica LEONIS Papæ X.

Contra Errores Martini Lutheri & Sequacium.

Anno Chriſti MDXX. Leonis X. PP. VIII. Caroli V. Imp. II.

LEO EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

EXſurge Domine, & judica cauſam tuam: memor eſto improperiorum tuorum eorum, quæ ab inſipientibus fiunt tota die: Inclina aurem tuam ad preces noſtras, quoniam ſurrexerunt vulpes, quærentes demoliri vineam; cujus tu torcular calcaſti ſolus, & adſcenſurus ad Patrem, ejus curam, regimen & adminiſtrationem Petro tanquam Capiti, & tuo Vicario, ejusque Succeſſoribus, inſtar triumphantis Eccleſiæ, commiſiſti. Exterminare eam nititur aper de ſylva, & ſingularis ferus depaſcitur eam. Exſurge Petre, & pro Paſtorali cura præfata, tibi, ut præfertur, divinitus demandata, intende in cauſam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, matris omnium Eccleſiarum, ac fidei magiſtræ, quam tu jubente Deo, tuo ſanguine conſecraſti: contra quam, ſicut tu præmonere dignatus es, inſurgunt magiſtri mendaces, introducentes ſectas perditionis, ſibi celerem interitum ſuperducentes: quorum lingua ignis eſt, inquietum malum, plena veneno mortifero, qui zelum amarum habentes, & contentiones in cordibus ſuis gloriantur, & mendaces ſunt adverſus veritatem. Exſurge Tu quoque, quæſumus, Paule, qui eam tua doctrina, ac pari martyrio illuminaſti, atque illuſtraſti. Jam enim ſurgit novus Porphyrius, quia ſicut ille olim Sanctos Apoſtolos injuſte momordit, ita hic Sanctos Pontifices, Prædeceſſores noſtros, contra tuam doctrinam, eos non obſecrando, ſed increpando mordere, lacerare, ac ubi cauſæ ſuæ diffidit, ad convitia accedere non veretur, more hæreticorum, quorum, ut inquit Hieronymus, ultimum præſidium eſt; ut cum conſpiciant cauſas ſuas damnatum iri, incipiant virus ſerpentis lingua diffundere, & cum ſe victos conſpiciant, ad contumelias proſilire. Nam licet hæreſes eſſe ad exercitationem fidelium Tu dixeris oportere, eas tamen ne incrementum accipiant, neve vulpeculæ coaleſcant, in ipſo ortu Te interdicente, & adjuvante extingui neceſſe eſt.

Exſurgat denique omnis Sanctorum, ac aliqua univerſalis Eccleſia, cujus vera ſacrarum literarum interpretatione poſthabita, quidam, quorum mentem pater mendacii excæcavit, ex veteri hæreticorum inſtituto apud ſemetipſos ſapientes ſcripturas easdem aliter, quam Spiritus Sanctus flagitet, proprio duntaxat ſenſu, ambitionis, auræque popularis cauſa teſte Apoſtolo interpretantur, imo vero torquent & adulterant, ita ut juxta Hieronymum jam non ſit Evangelium Chriſti, ſed hominis, aut, quod pejus eſt, Diaboli. Exſurgat, inquam, præfata Eccleſia Sancta Dei, & una cum Beatiſſimis Apoſtolis præfatis apud Deum Omnipotentem intercedat, ut purgatis ovium ſuarum erroribus, eliminatisque a fidelium finibus hæreſibus univerſis, Eccleſiæ ſuæ ſanctæ pacem & unitatem conſervare dignetur.

Dudum ſiquidem, quod præ animi anguſtia & mœrore exprimere vix poſſumus, fide dignorum relatu ac fama publica referente, ad noſtrum pervenit auditum, imo vero proh dolor! oculis noſtris vidimus ac legimus multos & varios errores, quosdam videlicet jam per Concilia ac Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutiones damnatos, hæreſin etiam Græcorum & Bohemicam expreſſe continentes, alios vero reſpective vel hæreticos, vel falſos, vel ſcandaloſos, vel piarum aurium offenſivos, vel ſimplicium mentium ſeductivos, a falſis fidei cultoribus, qui per ſuperbam curioſitatem mundi gloriam cupientes, contra

Apoſtoli doctrinam plus ſapere volunt quam oporteat, quorum garrulitas, ut inquit, Hieronymus, ſine Scripturarum authoritate non haberet fidem, niſi viderentur perverſam doctrinam, etiam Divinis teſtimoniis, male tamen interpretatis, roborare: a quorum oculis Dei timor receſſit, humani generis hoſte ſuggerente noviter ſuſcitatos, & nuper apud quosdam leviores in inclyta natione Germanica ſeminatos. Quod eo magis dolemus ibi eveniſſe, quod eandem nationem, & Nos & Prædeceſſores noſtri in viſceribus ſemper geſſerimus caritatis. Nam poſt translatum ex Græcis a Romana Eccleſia in eosdem Germanos Imperium, iidem Prædeceſſores noſtri & Nos ejusdem Eccleſiæ advocatos, defenſoresque ex eis ſemper accepimus; quos quidem Germanos Catholicæ veritatis vere germanos conſtat hæreſeon acerrimos oppugnatores ſemper fuiſſe, cujus rei teſtes ſunt laudabiles illæ Conſtitutiones Germanorum Imperatorum pro libertate Eccleſiæ, proque expellendis, exterminandisque ex omni Germania hæreticis ſub graviſſimis pœnis, etiam amiſſionis terrarum & Dominiorum contra receptatores, vel non expellentes, olim editæ, & a noſtris Prædeceſſoribus confirmatæ: quæ ſi hodie ſervarentur; & Nos & ipſi utique hac moleſtia careremus. Teſtis eſt in Concilio Conſtantienſi Huſſitarum ac Wicleffiſtarum, nec non Hieronymi Pragenſis damnata ac punita perfidia: teſtis eſt toties contra Bohemos Germanorum ſanguis effuſus: teſtis denique eſt prædictorum errorum, ſeu multorum ex eis per Colonienſem & Lovanienſem univerſitates, utpote agri Dominici piiſſimas religioſiſſimasque cultrices, non minus docta, quam vera ac ſancta confutatio, reprobatio & damnatio. Multa quoque alia allegare poſſemus, quæ, ne hiſtoriam texere videamur, prætermittenda cenſuimus. Pro Paſtoralis igitur officii, Divina gratia Nobis injuncti, cura, quam gerimus, prædictorum errorum virus peſtiferum ulterius tolerare, ſeu diſſimulare ſine Chriſtianæ religionis nota atque orthodoxæ fidei injuria, nullo modo poſſumus. Eorum autem errorum aliquos præſentibus duximus inſerendos, quorum tenor ſequitur, & eſt talis:

I. Hæretica ſententia eſt, ſed uſitata, Sacramenta novæ legis juſtificantem gratiam illis dare, qui non ponunt obicem.

II. In puero poſt Baptiſmum negare remanens peccatum, eſt Paulum & Chriſtum ſimul conculcare.

III. Fomes peccati, etiamſi nullum adſit actuale peccatum, moratur exeuntem a corpore animam ab ingreſſu Cœli.

IV. Imperfecta caritas morituri fert ſecum neceſſario magnum timorem, qui ſe ſolo ſatis eſt facere pœnam purgatorii, & impedit introitum regni.

V. Tres eſſe partes pœnitentiæ, contritionem, confeſſionem & ſatisfactionem, non eſt fundatum in ſacra Scriptura, nec in antiquis ſanctis Chriſtianis Doctoribus.

VI. Contritio, quæ paratur per discuſſionem, collationem & deteſtationem peccatorum, qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amiſſionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquiſitionem, hæc contritio facit Hypocritam, imo magis peccatorem.

VII. Veriſſimum eſt proverbium, & omnium doctrina de contritionibus hucusque data præſtantius: De cætero non facere, ſumma pœnitentia. Optima pœnitentia, nova vita.

VIII. Nullo modo præſumas confiteri peccata venialia, ſed nec omnia mortalia; quia impoſſibile eſt, ut omnia mortalia cognoſcas: unde in primitiva Eccleſia ſolum manifeſta mortalia confitebantur.

IX. Dum volumus omnia pure confiteri, nihil aliud facimus, quam quod Miſericordiæ Dei nihil volumus relinquere ignoſcendum.

X. Peccata non ſunt ulli remiſſa, niſi remittente Sacerdote credat ſibi remitti: imo peccatum maneret, niſi remiſſum crederet; non enim ſufficit remiſſio peccati, & gratiæ donatio; ſed oportet etiam credere, eſſe remiſſum.

XI. Nullo modo confidas, abſolvi propter tuam contritionem; ſed propter ver-

verbum Chriſti: *Quodcunque ſolveris &c.* Hic, inquam, confide, ſi Sacerdotis obtinueris abſolutionem, & crede fortiter te abſolutum, & abſolutus vere eris, quidquid ſit de contritione.

XII. Si per impoſſibile confeſſus non eſſet contritus, aut Sacerdos non ſerio, ſed joco abſolveret; ſi tamen credat ſe abſolutum, veriſſime eſt abſolutus.

XIII. In Sacramento pœnitentiæ ac remiſſione culpæ non plus facit Papa, aut Epiſcopus, quam infimus Sacerdos: imo ubi non eſt Sacerdos, æque tantum quilibet Chriſtianus, etiamſi mulier, aut puer eſſet.

XIV. Nullus debet Sacerdoti reſpondere, ſe eſſe contritum, nec Sacerdos requirere.

XV. Magnus eſt error eorum, qui ad Sacramenta Euchariſtiæ accedunt huic innixi, quod ſint confeſſi, quod non ſint ſibi conſcii alicujus peccati mortalis, quod præmiſerint orationes ſuas & præparatoria: omnes illi judicium ſibi manducant & bibunt; ſed ſi credant, & confidant, ſe gratiam ibi conſecuturos; hæc ſola fides facit eos puros & dignos.

XVI. Conſultum videtur, quod Eccleſia in communi Concilio ſtatueret, Laicos ſub utraque ſpecie communicandos: nec Bohemi communicantes ſub utraque ſpecie ſunt hæretici, & ſchismatici.

XVII. Theſauri Eccleſiæ, unde Papa dat Indulgentias, non ſunt merita Chriſti & Sanctorum.

XVIII. Indulgentiæ ſunt piæ fraudes fidelium, & remiſſiones bonorum operum, & ſunt de numero eorum, quæ licent; & non de numero eorum, quæ expediunt.

XIX. Indulgentiæ his, qui veraciter eas conſequuntur, non valent ad remiſſionem pœnæ, pro peccatis actualibus debitæ apud Divinam juſtitiam.

XX. Seducuntur credentes Indulgentias eſſe ſalutares, & ad fructum Spiritus utiles.

XXI. Indulgentiæ neceſſariæ ſunt ſolum publicis criminibus, & proprie conceduntur duris ſolummodo & impatientibus.

XXII. Sex generibus hominum indulgentiæ nec ſunt neceſſariæ, neo utiles: videlicet mortuis ſeu morituris, infirmis, legitime impeditis: his, qui non commiſerunt crimina: his, qui crimina commiſerunt, ſed non publica: his, qui meliora operantur.

XXIII. Excommunicationes ſunt tantum externæ pœnæ, nec privant hominem communibus ſpiritualibus Eccleſiæ orationibus.

XXIV. Docendi ſunt Chriſtiani plus diligere excommunicationem, quam timere.

XXV. Romanus Pontifex Petri Succeſſor, non eſt Chriſti Vicarius ſuper omnes totius mundi Eccleſias, ab ipſo Chriſto in Beato Petro inſtitutus.

XXVI. Verbum Chriſti ad Petrum: *Quodcunque ſolveris ſuper terram* &c. extenditur duntaxat ad ligata ab ipſo Petro.

XXVII. Certum eſt, in manu Eccleſiæ, aut Papæ prorſus non eſſe, ſtatuere articulos fidei, imo nec leges morum, ſeu bonorum operum.

XXVIII. Si Papa cum magna parte Eccleſiæ ſic vel ſic ſentiret, nec etiam erraret; adhuc non eſt peccatum, aut hæreſis, contrarium ſentire, præſertim in re non neceſſaria ad ſalutem; donec fuerit per Concilium univerſale alterum reprobatum, alterum approbatum.

XXIX. Via nobis facta eſt enervandi auctoritatem Conciliorum, & libere contradicendi eorum geſtis, & judicandi eorum Decreta, & confidenter confitendi, quidquid verum videtur; ſive probatum fuerit, ſive reprobatum a quocunque Concilio.

XXX. Aliqui articuli Joannis Husz condemnati in Concilio Conſtantienſi ſunt Chriſtianiſſimi, veriſſimi, & Evangelici, quos nec univerſalis Eccleſia poſſet damnare.

XXXI. In omni opere bono juſtus peccat.

XXXII. Opus bonum, optime factum, eſt veniale peccatum.

XXXIII. Hæreticos comburi eſt contra voluntatem Spiritus.

XXXIV. Præliari adverſus Turcas eſt repugnare Deo, viſitanti iniquitates noſtras per illos.

Digitized by Google

XXXV. Nemo eſt certus, ſe non ſemper peccare mortaliter propter occultiſſimum ſuperbiæ vitium.

XXXVI. Liberum arbitrium poſt peccatum eſt res de ſolo titulo, & dum facit, quod in ſe eſt, peccat mortaliter.

XXXVII. Purgatorium non poteſt probari ex ſacra Scriptura, quæ ſit in Canone.

XXXVIII. Animæ in purgatorio non ſunt ſecuræ de earum ſalute, ſaltem omnes; nec probatum eſt ullis aut rationibus, aut ſcripturis, ipſas eſſe extra ſtatum merendi, aut augendæ caritatis.

XXXIX. Animæ in purgatorio peccant ſine intermiſſione, quamdiu quærunt requiem, & horrent pœnas.

XL. Animæ ex purgatorio liberatæ ſuffragiis viventium, minus beantur, quam ſi per ſe ſatisfeciſſent.

XLI. Prælati Eccleſiaſtici & Principes ſæculares non malefacerent, ſi omnes ſaccos mendicitatis delerent.

Qui quidem errores reſpective quam ſint peſtiferi, quam pernicioſi, quam ſcandaloſi, quam piarum & ſimplicium mentium ſeductivi, quam denique ſint contra omnem caritatem, ac Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, matris omnium fidelium, & magiſtræ fidei, reverentiam atque nervum Eccleſiaſticæ diſciplinæ, obedientiam ſcilicet, quæ fons eſt & origo omnium virtutum, ſine qua facile unusquisque infidelis eſſe convincitur, nemo ſanæ mentis ignorat. Nos igitur in præmiſſis, utpote graviſſimis, propenſius, ut decet, procedere, nec non hujusmodi peſti, morboque canceroſo, ne in agro Dominico tanquam vepris nociva ulterius ſerpat, viam præcludere cupientes, habita ſuper prædictis erroribus, & eorum ſingulis, diligenti trutinatione, diſcuſſione, ac diſtricto examine, maturaque deliberatione, omnibusque rite penſatis, ac ſæpius ventilatis, cum Venerabilibus Fratribus noſtris Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, ac regularium Ordinum Prioribus, ſeu Miniſtris generalibus, pluribusque aliis Sacræ Theologiæ, nec non utriusque Juris Profeſſoribus, ſive Magiſtris, & quidem peritiſſimis, reperimus eosdem errores reſpective, ut præfertur, aut articulos non eſſe Catholicos, nec tanquam tales eſſe dogmatizandos, ſed contra Eccleſiæ Catholicæ doctrinam, ſive traditionem, atque ab ea veram Divinarum Scripturarum receptam interpretationem, cujus authoritati ita acquieſcendum cenſuit Auguſtinus, ut dixerit ſe Evangelio non fuiſſe crediturum, niſi Eccleſiæ Catholicæ interveniſſet authoritas. Nam ex iisdem erroribus, vel eorum aliquo, vel aliquibus, palam ſequitur eandem Eccleſiam, quæ in Spiritu Sancto regitur, errare, & ſemper erraſſe, quod eſt utique contra illud, quod Chriſtus diſcipulis ſuis in aſcenſione ſua, ut in ſancto Evangelio Matthæi legitur, promiſit dicens: *Ego vobiscum ſum usque ad conſummationem ſæculi*: Nec non contra Sanctorum Patrum determinationes, Conciliorum quoque, & Summorum Pontificum expreſſas ordinationes, ſeu Canones, quibus non obtemperaſſe omnium hæreſeon & ſchiſmatum, teſte Cypriano, fomes & cauſa ſemper fuit.

De eorundem itaque Venerabilium Fratrum noſtrorum conſilio & aſſenſu, ac omnium & ſingulorum prædictorum matura deliberatione prædicta, authoritate omnipotentis DEI, & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & noſtra, præfatos omnes & ſingulos articulos, ſeu errores, tanquam, ut præmittitur, reſpective hæreticos, aut ſcandaloſos, aut falſos, aut piarum aurium offenſivos, vel ſimplicium mentium ſeductivos, & veritati Catholicæ obviantes, damnamus, reprobamus, atque omnino rejicimus, ac pro damnatis, reprobatis, & rejectis ab omnibus utriusque ſexus Chriſti fidelibus haberi debere, harum ſerie decernimus & declaramus. Inhibentes in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub majoris excommunicationis latæ ſententiæ, nec non quoad Eccleſiaſticas & regulares perſonas, Epiſcopalium omnium, etiam Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium Eccleſiarum, Monaſteriorum quoque & Prioratuum, etiam Conventualium, & quarumcunque Dignitatum, aut Beneficiorum Eccleſiaſticorum, ſæcularium, aut quorumvis ordinum regularium, privationis & inhabilitatis ad illa, & alia impoſterum obtinenda, quo vero ad Conventus,

Capi-

Capitula, ſeu domos, aut pia loca ſæcularium, vel regularium, etiam Mendicantium, nec non univerſitates, etiam ſtudiorum generalium, quorumcunque privilegiorum, indultorum a Sede Apoſtolica, vel ejus Legatis, aut alias quomodolibet habitorum, vel obtentorum, cujuscunque tenoris exiſtant, nec non nominis, & poteſtatis, ſtudium generale tenendi, legendi, ac interpretandi quasvis ſcientias & facultates, & inhabilitatis ad illa, & alia impoſterum obtinenda; prædicationis quoque officii, ac amiſſionis ſtudii generalis, & omnium privilegiorum ejusdem: Quo vero ad ſæculares, ejusdem excommunicationis, nec non amiſſionis cujuscunque Emphyteuſis, ſeu quorumcunque feudorum, tam a Romana Eccleſia, quam alias quomodolibet obtentorum, ac etiam inhabilitatis ad illa, & alia impoſterum obtinenda: Nec non quoad omnes & ſingulos ſuperius nominatos, inhibitionis Eccleſiaſticæ ſepulturæ, inhabilitatisque ad omnes & ſingulos actus legitimos, infamiæ, ac diffidationis, & criminis læſæ Majeſtatis, & hæreticorum, & fautorum eorundem, in jure expresſis pœnis, eo ipſo & absque ulteriori declaratione, per omnes & ſingulos ſupradictos, ſi, quod abſit, contrafecerint, incurrendis: a quibus vigore cujuscunque facultatis & clauſularum, etiam in confeſſionalibus, quibusvis perſonis, ſub quibusvis verborum formis contentarum, niſi a Romano Pontifice, vel alio ab eo ad id in ſpecie facultatem habente, præterquam in mortis articulo conſtituti abſolvi nequeant. Omnibus & ſingulis utriusque ſexus Chriſti fidelibus, tam laicis, quam Clericis, ſæcularibus, & quorumvis ordinum regularibus, & aliis quibuscunque perſonis, cujuscunque ſtatus, gradus, vel conditionis exiſtant, & quacunque Eccleſiaſtica, vel mundana præfulgeant dignitate, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, Patriarchis, Primatibus, Archi Epiſcopis, Epiſcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium, Collegiatarum, ac inferiorum Eccleſiarum Prælatis, Clericis, aliisque Perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus & quorumvis ordinum etiam Mendicantium regularibus, nec non Regibus, Imperatoris Electoribus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Conductoribus, Domicellis, omnibusque Officialibus, Judicibus, Notariis, Eccleſiaſticis & ſæcularibus, Communitatibus, Univerſitatibus, Potentatibus, Civitatibus, Caſtris, terris & locis, ſeu eorum vel earum civibus, habitatoribus & incolis, ac quibusvis aliis perſonis Eccleſiaſticis vel regularibus, ut præfertur, per univerſum orbem, ubicunque, præſertim in Alemannia, exiſtentibus, vel pro tempore futuris, ne præfatos errores, aut eorum aliquos, perverſamque doctrinam hujusmodi aſſerere, affirmare, defendere, prædicare, aut illi quomodolibet publice vel occulte, quovis quæſito ingenio vel colore, tacite vel expreſſe favere præſumant.

Inſuper quia errores præfati, & plures alii, continentur in libellis, ſeu ſcriptis cujusdam *Martini Luther*, dictos libellos, & omnia dicti *Martini* ſcripta, ſeu prædicationes, in Latino, vel quocunque alio idiomate reperiantur, in quibus dicti errores, ſeu eorum aliqui continentur, ſimiliter damnamus, reprobamus, atque omnino rejicimus, & pro omnino damnatis, reprobatis ac rejectis, ut præfertur, haberi volumus: Mandantes in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub prædictis pœnis eo ipſo incurrendis, omnibus & ſingulis utriusque ſexus Chriſti fidelibus ſuperius nominatis, ne hujusmodi ſcripta, libellos, prædicationes, ſeu ſchedulas, vel in eis contenta Capitula, errores aut articulos ſupradictos continentia legere, aſſerere, prædicare, laudare, imprimere, publicare, ſive defendere per ſe, vel alium, ſeu alios, directe vel indirecte, tacite vel expreſſe, publice vel occulte, aut in domibus ſuis, ſive aliis publicis vel privatis locis, tenere quoquo modo præſumant: Quinimo illa ſtatim poſt harum publicationem, ubicunque fuerint, per Ordinarios, & alios ſupradictos diligenter quæſita, publice & ſolenniter in præſentia Cleri & populi, ſub omnibus & ſingulis ſupradictis pœnis comburant.

Quod vero ad ipſum Martinum attinet, bone Deus! quid prætermiſimus, quid non fecimus, quid paternæ caritatis omiſimus, ut eum ab hujusmodi errori-

roribus revocaremns? Poſtquam enim ipſum citavimus, mitius cum eo procedere volentes, illum invitavimus, atque tam per diverſos tractatus, cum Legato noſtro habitos, quam per literas noſtras hortati fuimus, ut a prædictis erroribus diſcederet, aut ad Nos, oblato etiam ſalvo conductu, & pecunia ad iter neceſſaria, ſine metu, ſeu timore aliquo, quem perfecta caritas foras mittere debuit, veniret, ac Salvatoris noſtri, Apoſtolique Pauli exemplo, non in occulto, ſed palam, & in facie loqueretur: quod ſi feciſſet, pro certo, ut arbitramur, ad cor reverſus, errores ſuos cognoviſſet, nec in Romana Curia, quam tantopere, vanis malevolorum rumoribus, plus quam oportuit, tribuendo, vituperat, tot reperiſſet errata: docuiſſemusque eum luce clarius, Sanctos Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros, quos præter omnem modeſtiam injurioſe lacerat, in ſuis Canonibus, ſeu Conſtitutionibus, quas mordere nititur, nunquam erraſſe, quia juxta Prophetam: *Nec in Galaad reſina, nec medicus deeſt.*

Sed obaudivit ſemper, & prædicta citatione omnibusque & ſingulis ſupradictis ſpretis, venire contempſit, ac uſque in præſentem diem contumax, atque animo indurato cenſuras ultra annum ſuſtinuit, & quod deterius eſt, addens mala malis, de citatione hujusmodi notitiam habens, in vocem temerariæ appellationis prorupit ad futurum Concilium, Conſtitutionem Pii Secundi ac Julii Secundi, Prædeceſſorum noſtrorum, qua cavetur, taliter appellantes hæreticorum pœna plectendos. Fruſtra etiam Concilii auxilium imploravit, qui illi ſe non credere palam profitetur; ita ut contra ipſum, tanquam de fide notorie ſuſpectum, imo vere hæreticum, absque ulteriori citatione, vel mora, ad condemnationem, vel damnationem ejus, tanquam hæretici, ac ad omnium & ſingulorum ſupra ſcriptarum pœnarum & cenſurarum ſeveritatem procedere poſſemus.

Nihilominus de eorundem Fratrum noſtrorum conſilio Omnipotentis DEI imitantes Clementiam, qui non vult mortem peccatoris, ſed magis, ut convertatur & vivat; omnium injuriarum hactenus Nobis, & Apoſtolicæ Sedi illatarum, obliti, omni, qua poſſumus pietate uti decrevimus, & quantum in Nobis eſt, agere, ut propoſita manſuetudinis via, ad cor revertatur, & a prædictis recedat erroribus; ut ipſum tanquam filium illum prodigum ad gremium Eccleſiæ revertentem, benigne recipiamus. Ipſum igitur *Martinum*, & quoscunque ei adhærentes, ejusque receptatores & fautores, per viſcera Miſericordiæ Dei noſtri, & per aſperſionem ſanguinis Domini noſtri JESU CHRISTI, quo & per quem humani generis redemptio, & Sanctæ Matris Eccleſiæ ædificatio facta eſt, ex toto corde hortamur & obſecramus, ut ipſius Eccleſiæ pacem, unitatem & veritatem, pro qua ipſe Salvator tam inſtanter oravit ad Patrem, turbare deſiſtant, & a prædictis tam pernitioſis erroribus prorſus abſtineant, inventuri apud Nos, ſi effectualiter paruerint, & paruiſſe per legitima documenta nos certificaverint, paternæ caritatis affectum & apertum manſuetudinis & clementiæ fontem.

Inhibentes nihilominus eidem *Martino* ex nunc, ut interim ab omni prædicatione, ſeu prædicationis officio omnino deſiſtat:

Alioquin, ut ipſum *Martinum*, ſi forte juſtitiæ & virtutis amor a peccato non retrahat, indulgentiæque ſpes ad pœnitentiam non reducat, pœnarum terror coerceat diſciplinæ, eundem *Martinum*, ejusque adhærentes, complices, fautores, & receptatores, tenore præſentium requirimus & monemus, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub prædictis omnibus, & ſingulis pœnis, eo ipſo incurrendis, diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus infra ſexaginta dies, quorum viginti pro primo, viginti pro ſecundo, & reliquos viginti dies pro tertio & peremptorio termino aſſignamus, ab affixione præſentium in locis infraſcriptis immediate ſequentes numerandos, ipſe *Martinus*, complices, fautores, adhærentes & receptatores prædicti, a præfatis erroribus, eorumque prædicatione ac publicatione & aſſertione, defenſione quoque, & librorum, ſeu ſcripturarum editione ſuper eiſdem, ſive eorum aliquo, omnino deſiſtant, librosque ac ſcripturas omnes & ſingulas, præfatos errores, ſeu eorum aliquos quo-

quomodolibet continentes comburant, vel comburi faciant. Ipſe etiam *Martinus* errores & aſſertiones hujusmodi omnino revocet, ac de revocatione hujusmodi per publica documenta in forma juris valida, in manibus duorum Prælatorum conſignata, ad Nos infra alios ſimiles ſexaginta dies transmittenda, vel per ipſummet (ſi ad Nos venire voluerit, quod magis placeret) cum præfato pleniſſimo ſalvo conductu, quem ex nunc concedimus, deferenda nos certiores efficiat, ut de ejus vera obedientia nullus dubitationis ſcrupulus valeat remanere.

Alias ſi, quod abſit, *Martinus* præfatus, complices, fautores, adhærentes & receptatores prædicti ſecus egerint, ſeu præmiſſa omnia & ſingula infra terminum prædictum cum effectu non adimpleverint; Apoſtoli imitantes doctrinam, qui hæreticum hominem poſt primam & ſecundam correptionem vitandum docuit, ex nunc prout ex tunc, & econverſo, eundem *Martinum*, complices, adhærentes, fautores & receptatores præfatos, & eorum quemlibet, tanquam aridos palmites in Chriſto non manentes, ſed doctrinam contrariam, Catholicæ fidei inimicam, ſive ſcandaloſam, ſeu damnatam, in non modicam offenſam Divinæ Majeſtatis, ac univerſalis Eccleſiæ, & fidei Catholicæ detrimentum & ſcandalum dogmatizantes & prædicantes, claves quoque Eccleſiæ vilipendentes, notorios & pertinaces hæreticos, eadem authoritate, fuiſſe, & eſſe, declarantes, eosdem, ut tales, harum ſerie condemnamus, & eos pro talibus haberi ab omnibus utriusque ſexus Chriſti fidelibus ſupra dictis volumus & mandamus, eosque omnes & ſingulos omnibus ſupra dictis, & aliis contra tales a jure inflictis pœnis, & præſentium tenore ſubjicimus, & eisdem irretitos fuiſſe & eſſe decernimus & declaramus.

Inhibemus præterea ſub omnibus & ſingulis præmiſſis pœnis, eo ipſo incurrendis, omnibus & ſingulis Chriſti fidelibus ſuperius nominatis, ne ſcripta, etiam præfatos errores non continentia, ab eodem *Martino* quomodolibet condita vel edita, aut condenda vel edenda, ſeu eorum aliqua, tanquam ab homine orthodoxæ fidei inimico, atque ideo vehementer ſuſpecta, & ut ejus memoria omnino deleatur de Chriſti fidelium conſortio, legere, aſſerere, prædicare, laudare, imprimere, publicare, ſive defendere, per ſe vel alium, ſeu alios, directe vel indirecte, tacite vel expreſſe, publice vel occulte, ſeu in domibus ſuis, ſive aliis locis, publicis vel privatis tenere quoquo modo præſumant, quinimo illa comburant, ut præfertur.

Monemus inſuper omnes & ſingulos Chriſti fideles ſupra dictos, ſub eadem excommunicationis latæ ſententiæ pœna, ut hæreticos prædictos declaratos, & condemnatos, mandatis noſtris non obtemperantes, poſt lapſum termini ſupra dicti evitent, & quantum in eis eſt, evitari faciant, nec cum eisdem, vel eorum aliquo commercium, aut aliquam converſationem ſeu communionem habeant, nec eis neceſſaria miniſtrent.

Ad majorem præterea dicti *Martini*, ſuorumque complicum, fautorum, & adhærentium, ac receptatorum prædictorum, ſic poſt lapſum termini prædicti declaratorum hæreticorum & condemnatorum confuſionem, univerſis & ſingulis utriusque ſexus Chriſti fidelibus, Patriarchis, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium, Collegiatarum, ac inferiorum Eccleſiarum Prælatis, Capitulis, aliisque perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, & quorumvis ordinum etiam Mendicantium (præſertim ejus Congregationis, cujus dictus *Martinus* eſt profeſſus, & in qua degere & morari dicitur) regularibus, exemptis & non exemptis, nec non univerſis & ſingulis Principibus, quacunque Eccleſiaſtica, vel mundana fulgentibus dignitate; Regibus, Imperatoris Electoribus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Conductoribus, Domicellis, Communitatibus, Univerſitatibus, Potentatibus, Civitatibus, terris, caſtris, & locis, ſeu eorum habitatoribus, civibus & incolis, omnibusque aliis & ſingulis ſupra dictis, per univerſum orbem, præſertim in eadem Alemannia conſtitutis, mandamus, quatenus ſub prædictis omnibus & ſingulis pœnis ipſi, vel eorum quilibet præfatum *Martinum*, complices, adhærentes, receptantes, & fautores,

tores, perſonaliter capiant, & captos ad noſtram inſtantiam retineant, & ad Nos mittant, reportaturi pro tam bono opere a Nobis & Sede Apoſtolica remunerationem, præmiumque condignum; vel ſaltem eos, & eorum quemlibet de Metropolitanis, Cathedralibus, Collegiatis, & aliis Eccleſiis, domibus, Monaſteriis, Conventibus, Civitatibus, Dominiis, Univerſitatibus, Communitatibus, caſtris, terris ac locis, reſpective tam Clerici & Regulares, quam laici, omnes & ſinguli ſupra dicti omnino expellant.

Civitates vero, Dominia, terras, caſtra, villas, Comitatus, fortalitia, oppida, & loca quæcunque, ubilibet conſiſtentia, eorum & earum reſpective Metropolitanas, Cathedrales, Collegiatas, & alias Eccleſias, Monaſteria, Prioratus, domus, Conventus, & loca religioſa vel pia, cujuſcunque ordinis, ut præfertur, ad quæ præfatum *Martinum*, vel aliquem ex prædictis declinare contigerit, quamdiu ibi permanſerint, & triduo poſt receſſum Eccleſiaſtico ſubjicimus interdicto.

Et ut præmiſſa omnibus innoteſcant, mandamus inſuper univerſis Patriarchis, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium, ac Collegiatarum Eccleſiarum Prælatis, Capitulis, aliisque perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus & quorumvis Ordinum ſupradictorum Regularibus, Fratribus religioſis, Monachis, exemptis & non exemptis ſupradictis ubilibet, præſertim in Alemania conſtitutis, quatenus ipſi, vel eorum quilibet ſub ſimilibus cenſuris & pœnis, eo ipſo incurrendis, *Martinum*, omneſque & ſingulos ſupradictos, qui elapſo termino hujuſmodi mandatis, ſeu monitis noſtris non paruerint, in eorum Eccleſiis, Dominicis & aliis Feſtivis diebus, dum inibi major populi multitudo ad Divina convenerit, declaratos hæreticos & condemnatos publice nuntient, faciantque & mandent ab aliis nuntiari, & ab omnibus arctius evitari.

Nec non omnibus Chriſti fidelibus, ut eos evitent, pari modo ſub prædictis cenſuris & pœnis, & præſentes literas, vel earum tranſumptum ſub forma infraſcripta factum, in eorum Eccleſiis, Monaſteriis, domibus, Conventibus, & aliis locis, legi, publicari, atque affigi faciant.

Excommunicamus quoque & anathematizamus omnes & ſingulos cujuſcunque ſtatus, gradus, conditionis, præeminentiæ, dignitatis aut excellentiæ fuerint, qui, quominus præſentes literæ, vel earum tranſumpta, ſeu exemplaria in ſuis terris, Dominiis legi, affigi & publicari poſſint, fecerint, vel quoquo modo procuraverint, per ſe vel alium, ſeu alios, publice vel occulte, directe vel indirecte, tacite vel expreſſe.

Poſtremo, quia difficile foret, præſentes literas ad ſingula quæque loca deferri, in quibus neceſſarium foret, volumus & Apoſtolica authoritate decernimus, quod earum tranſumptis, manu publici Notarii confectis & ſubſcriptis, vel in alma urbe impreſſis, & ſigillo alicujus Eccleſiaſtici Prælati munitis ubique ſtetur, & plena fides adhibeatur, prout originalibus literis ſtaretur & adhiberetur, ſi forent exhibitæ vel oſtenſæ.

Et ne præfatus *Martinus*, omneſque alii ſupradicti, quos præſentes literæ quomodolibet concernunt, ignorantiam earundem literarum, & in eis contentorum omnium & ſingulorum prætendere valeant, literas ipſas in Baſilicæ Principis Apoſtolorum, & Cancellariæ Apoſtolicæ, nec non Cathedralium Eccleſiarum Brandeburgenſis, Miſnenſis & Merſpurgenſis valvis affigi, & publicari debere volumus, decernentes, quod earundem literarum publicatione ſic facta, ſupradictum *Martinum*, omneſque alios & ſingulos prænominatos, quos literæ hujuſmodi quomodolibet concernunt, proinde arctent, ac ſi literæ ipſæ die affixionis & publicationis hujuſmodi eis perſonaliter lectæ & intimatæ forent. Cum non ſit veriſimile, quod ea, quæ tam patenter fiunt, debeant apud eos incognita manere.

Non obſtantibus Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis, ſeu ſi ſupradictis omnibus & ſingulis, vel eorum alicui, aut quibusvis aliis a Sede Apoſtolica prædicta, vel ab ea poteſtatem habentibus ſub quavis forma, etiam con-

confeſſionali, cum quibusvis etiam fortiſſimis clauſulis, aut ex quavis cauſa, ſeu grandi conſideratione indultum vel conceſſum exiſtat, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum, non autem per clauſulas generales id importantes, de indulto hujusmodi mentionem, ejusdem indulti tenores, cauſas & formas, perinde acſi de verbo ad verbum infererentur, ita ut omnino tollantur præſentibus pro expreſſis habentes.

Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtræ damnationis, reprobationis, rejectionis, Decreti, declarationis, inhibitionis, voluntatis, mandati, hortationis, obſecrationis, requiſitionis, monitionis, aſſignatio is, conceſſionis, condemnationis, ſubjectionis, excommunicationis & anathematizationis infringere, vel ei auſu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri ac Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Anno Incarnationis Dominicæ MDXX. XVII. Kalendas Junii, Pontificatus Anno octavo.

VISA R. MILANESIUS.
ALBERGATUS.

LEONIS Papæ X. Bulla Damnationis & Excommunicationis contra Martinum Lutherum, & ejus aſſeclas, data

Anno Chriſti MDXXI. Leonis X. PP. IX. Caroli V. Imp. III.

LEO EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

DEcet Romanum Pontificem, & tradita ſibi Divinitus poteſtate, pœnarum ſpiritualium, & temporalium, pro meritorum diverſitate, Diſpenſatorem conſtitutum, ad reprimendum nefarios conatus perverſorum, quos noxiæ voluntatis adeo depravata captivat intentio, ut Dei timore poſtpoſito, Canonicis Sanctionibus, mandatisque Apoſtolicis neglectis, atque contemptis, nova & falſa dogmata excogitare, ac in Eccleſia Dei nefarium ſchisma inducere, aut ſchismaticis ipſis, inconſutilem Redemptoris noſtri tunicam, orthodoxæque fidei unitatem ſcindere ſatagentibus, favorem præbere, aſſiſtere, adhærereque non verentur, ne Petri Navicula ſine gubernatore, & remige navigare videatur; contra tales, eorumque ſequaces, acrius inſurgere, & exaggeratione pœnarum, & alias opportuno remedio ita providere, ne iidem contemptores, in reprobum ſenſum dati, illisque adhærentes falſis commentis, ac ſubdolis eorum malitiis ſimplicem turbam decipiant, ac in eundem errorem ac ruinam ſecum trahant, ac veluti morbo contagioſo contaminent: & ad majorem ipſorum damnatorum confuſionem, omnibus Chriſti fidelibus publice oſtendere, ac palam declarare; quam formidabilium cenſurarum & pœnarum illi rei exiſtant, ad hoc, ut ipſi ſic declarati, ac publicati, confuſi tandem & compuncti, ad cor ſuum redire, & ab eorundem excommunicatorum, & anathematizatorum prohibita converſatione, & participatione, ac etiam obedientia, ſe penitus ſubtrahant, ut Divinam ultionem evadant, illorumque damnationis participes minime fiant.

Sane alias, cum quidam falſi fidei cultores, mundi gloriam quærentes &c.

Omittitur narratio, quæ præcedente in Bulla continetur.

Cum autem, ſicut accepimus, licet poſt litterarum affixionem & publicationem, poſt elapſum termini, ſeu terminorum, hujusmodi in litteris per Nos præ-

præfixi, ſeu præfixorum (quos quidem terminos elapſos fuiſſe, & eſſe, omnibus Chriſti fidelibus & per præſentes ſignificamus, & fidem facimus) nonnulli ex eis, qui ejusdem *Martini* errores ſecuti fuerunt, ipſarum litterarum, ac monitionum, & mandatorum noſtrorum notitiam habentes, ſpiritu ſanioris conſilii ad cor reverſi, errores ſuos confitentes, & hæreſim in manibus noſtris abjurantes, & ad veram fidem Catholicam ſe convertentes, abſolutionis beneficium, juxta facultatem eisdem nunciis deſuper conceſſam, obtinuerint, & in nonnullis civitatibus & locis Alemanniæ libri, & ſcripturæ dicti *Martini* juxta mandata noſtra, publice cremati fuerint; tamen ipſe *Martinus* (quod non ſine gravi animi moleſtia, & mentis noſtræ perturbatione referimus) in reprobum ſenſum datus, non ſolum errores ſuos infra præmiſſum terminum revocare, & de revocatione hujusmodi Nos certiores facere, ſeu ad Nos venire contempſit; verum tamquam petra ſcandali pejora prioribus contra Nos, & hanc Sanctam Sedem, & fidem Catholicam ſcribere & prædicare, & alios ad hoc inducere non eſt veritus. Propter quod, ſicut ipſe jam hæreticus eſt declaratus, ita & alii etiam, non parvæ authoritatis, & dignitatis, propriæ ſuæ ſalutis immemores, ipſius *Martini* peſtiferam, hæreticamque ſectam publice & notorie ſequentes, eique palam, & publice auxilium, conſilium, & favorem ſubminiſtrantes, ipſumque *Martinum* in ſuis inobedientia & contumacia confoventes, & alii, publicationem dictarum litterarum impedientes, pœnas in dictis noſtris litteris contentas, damnabiliter incurrerunt, & hæretici merito ſunt habendi, atque ab omnibus Chriſti fidelibus evitandi: dicente Apoſtolo: *Hæreticum hominem poſt unam & ſecundam correctionem devita*, ſciens, quia ſubverſus eſt, qui ejusmodi eſt, & delinquit, cum ſit proprio judicio condemnatus.

Ut igitur cum *Martino*, & aliis hæreticis excommunicatis, & anathematizatis, & maledictis, merito copulentur, & ſicut in delinquendo dicti *Martini* pertinaciam ſequuntur, ita pœnarum, & nominis participes fiant, ſecumque Lutherani vocem, & debitas portent pœnas, cum præmiſſa adeo manifeſta, & notoria ſunt effecta, & permanentes, ita, ut nulla probatione, aut monitione vel citatione indigeant, prout ſic fore decernimus, & declaramus: *Martinum*, & alios, qui eundem *Martinum* in ſuo pravo, & damnato propoſito obſtinatum, ſequuntur: ac etiam eos, qui eum etiam præſidio militari defendunt, cuſtodiunt, & propriis facultatibus, vel alias quomodolibet ſuſtentare non verentur, ac auxilium, conſilium, vel favorem quovis modo præſtare, & ſubminiſtrare præſumpſerunt, & præſumunt, quorum omnium nomina, cognomina, & qualitates, etſi quavis celſa, vel grandi præfulgeant dignitate, præſentibus haberi volumus pro expreſſis, ac ſi nominatim exprimerentur, ac in illorum publicatione vigore præſentium facienda, nominatim exprimi poſſent, decernimus excommunicationis, & etiam anathematis, nec non maledictionis æternæ, & interdicti, ac in eos, & eorum deſcendentes, dignitatum, honorum & bonorum privationis, & inhabilitationis ad illa, nec non bonorum confiſcationis, & criminis læſæ Majeſtatis, & alias ſententias, cenſuras, & pœnas, etiam in hæreticos a Canonibus inflictas, in dictis litteris contentas, damnabiliter incidiſſe.

Civitates quoque, terras, caſtra, oppida, & loca, in quibus tunc pro tempore fuerint, & ad quæ eos declinare contigerit, ac quæ in illis ſunt, ac alias etiam Cathedrales & Metropolitanas, Monaſteria, & alias religioſa & pia loca, etiam exempta & non exempta quæcumque, Eccleſiaſtico interdicto ſuppoſita eſſe, ita, ut, illo durante, illis prætextu cujusvis indulti Apoſtolici, præterquam in caſibus a jure permiſſis, & in illis non alias, quam januis clauſis, ac excommunicatis, & interdictis excluſis, nequeant Miſſæ, & alia Divina officia celebrari, Apoſtolica auctoritate tenore præſentium declaramus, illosque pro excommunicatis, & anathematizatis, maledictis, interdictis, privatis, & inhabilibus ubicunque locorum denunciari, & publicari, ac ab omnibus Chriſti fidelibus arctius evitari præcipimus & mandamus.

Et ut omnibus, tantum in DEI & Eccleſiæ ſuæ vilipendium *Martini*, & ſequa-

ſequacium, & aliorum inobedientium obſtinatæ temeritatis audacia innoteſcat, ne morbida pecus gregem inficiat, parsque ſincera ad infectionem trahatur; univerſis & ſingulis Patriarchis, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum, Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum, Prælatis, Capitulis, & perſonis Eccleſiaſticis, & quorumvis ordinum etiam Mendicantium Religioſis, exemptis & non exemptis, ubilibet conſtitutis, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœnis mandamus, quatenus ipſi & quilibet eorum, ſi & poſtquam vigore præſentium requiſiti fuerint, infra tres dies, quorum unum pro primo, & alium pro ſecundo, & reliquum pro tertio & peremptorio termino, ac Canonica monitione præmiſſa aſſignamus, eosdem *Martinum*, & alios excommunicatos, anathematizatos, maledictos, & hæreticos declaratos, aggravatos, interdictos, privatos, & inhabiles, & in præſentium executione nominatos, in eorum Eccleſiis, Dominicis, & aliis feſtivis diebus (dum major inibi populi multitudo convenerit ad Divina) cum crucis vexillo, pulſatis campanis, & accenſis candelis, ac demum extinctis, in terram projectis, & conculcatis, cum trina lapidum projectione, aliiſque ceremoniis, in ſimilibus obſervari ſolitis, publice nuncient, & faciant, & mandent ab aliis nunciari, & ab omnibus Chriſti fidelibus arctius evitari. Ad majorem inſuper præfati *Martini*, aliorumque hæreticorum ſupradictorum, adhærentium, & ſequacium, & fautorum confuſionem, in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus omnibus & ſingulis Patriarchis, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, & aliarum Eccleſiarum Prælatis, ut, ſicut ipſi ad ſedandum ſchismata, authore Hieronymo, conſtituti fuerunt, ita nunc, urgente neceſſitate, prout eorum incumbit officio, conſtituant ſe murum pro populo Chriſtiano, non tacendo, tamquam canes muti, non valentes latrare, ſed inceſſanter clamando, & exaltando vocem, & prædicando, & prædicari faciendo verbum Dei, ac veritatem fidei Catholicæ contra damnatos articulos, & hæreticos ſupradictos.

Nec non omnibus & ſingulis Parochialium Eccleſiarum Rectoribus, ac Religioſis quorumcumque Ordinum, etiam Mendicantium, exemptis & non exemptis, ut præmittitur, ſimiliter in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus, ut ſicut ipſi nubes a Deo conſtituti ſunt, ita ſpiritualem imbrem in populo Dei ſeminare, & contra ſupradictos articulos, ut præfertur, damnatos, ſicut etiam incumbit eorum officio, publice prædicare non vereantur. Scriptum eſt enim, quod perfecta charitas foras mittit timorem. Vos igitur, & veſtrum ſinguli, onus tam meritorii negotii devota mente ſuſcipientes, vos in illius executione ſic ſollicitos, ac verbo & opere ſtudioſos, atque diligentes exhibeatis, quod ex veſtris laboribus, Divina nobis favente gratia, ſperati fructus adveniant, ac per ſollicitudinem noſtram, quæ cauſas pias gerentibus pro retributione debetur, palmam gloriæ non ſolum conſequi mereamini; verum etiam apud Nos, & Sedem prædictam non immerito valeatis de exacta diligentia veſtra uberius commendari.

Verum quia difficile foret, præſentes declarationis, & publicationis litteras ad præſentiam & perſonam propriam *Martini*, & aliorum declaratorum, & excommunicatorum hujusmodi, perſonaliter deducere, propter iis faventium potentiam; volumus, ut affixio & publicatio præſentium litterarum in valvis duarum Cathedralium, ſeu Metropolitanarum: aut Cathedralis unius, & alterius Metropolitanæ, in dicta Alemannia conſiſtentium Eccleſiarum, per unum ex Nunciis noſtris, ibidem exiſtentibus facta, ita eos liget & arctet, *Martinumque*, & alios declaratos, damnatos hujusmodi demonſtret in omnibus, & per omnia, ac ſi eis, & eorum cuilibet perſonaliter intimatæ, & præſentatæ fuiſſent.

Et quia etiam difficile foret, præſentes litteras ad ſingula quæque loca deferre, in quibus earum publicatio neceſſaria foret; volumus, & præfata authoritate decernimus, quod earum tranſumptis, ſigillo alicujus publici Notarii ſubſcriptis, ubique ſtetur, prout præſentibus originalibus litteris ſtaretur, ſi eſſent exhibitæ, vel oſtenſæ.

Non obſtantibus Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac omnibus

bus illis, quæ in prioribus litteris noſtris prædictis voluimus non obſtare, cæteriſque contrariis quibuſcumque.

Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtræ Conſtitutionis, Declarationis, præcepti, mandati, aſſignationis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo, quingenteſimo, vigeſimo primo, tertio Nonas Januarii, Pontificatus noſtri anno octavo.

CAROLI V. Imperat. Aug. Edictum
contra LUTHERUM,
Promulgatum in Comitiis Wormatienſibus
Eodem anno MDXXI.

CAROLUS QUINTUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, ELECTUS ROMANORUM IMPERATOR, SEMPER AUGUSTUS, AC GERMANIÆ, HISPANIARUM, UTRIUSQUE SICILIÆ, HIERUSALEM, HUNGARIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ &c. REX: ARCHI-DUX AUSTRIÆ, DUX BURGUNDIÆ, BRABANTIÆ, STYRIÆ, CARINTHIÆ, CARNIOLÆ, COMES HABSBURGI, FLANDRIÆ ET TYROLIS &c.

UNiverſis & ſingulis Sacri Romani Imperii Electoribus, aliiſque Principibus, tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus: Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, Prælatis, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Militibus, Clientibus, Præfectis, Præſidibus, Judicibus, Schultetis, Burgimagiſtris, Conſulibus, Scabinis, Civitatum, Oppidorum, Villarum, terrarum, & quorumvis aliorum locorum communitatibus: Nec non Univerſitatum, Studiorum, ſive Gymnaſiorum Rectoribus, & locum tenentibus, ſeu Officialibus eorundem, ac cæteris quibuſcumque, Nobis tam jure Sacri Imperii, quam hæreditario, aut alio quocumque modo ſubjectis, & fidelibus dilectis cujuscunque ſtatus, gradus, aut conditionis ſint, & ad quos præſentes, vel earundem exemplum, noſtro, vel alicujus Prælati Eccleſiaſtici ſigillo, ſive etiam publici Notarii manus ſubſcriptione communitum pervenerit, gratiam Cæſaream, & omne bonum.

Ad veri Romanorum Imperatoris officium pertinet, non ſolum fines, ſeu jus Sacri Imperii, quod Præceſſores noſtri Germaniæ Principes, ob defenſionem Sanctæ Romanæ & univerſalis Eccleſiæ, ſuo, ſuorumque ſæpius effuſo ſanguine, per Divinam gratiam ſibi quæſierunt, ad orthodoxam viam, abductis vel expulſis infidelibus propagare, verum etiam, nequa hæreſeos labes, aut ſuſpicio in jam ſibi ſubditis nationibus, ſacroſanctam religionem noſtram commaculet, ſummo ſtudio providere. Aut ſi qua jam oriri cœperit, eam omni ope, omnique cura, juxta normam a Sancta Romana Eccleſia hactenus obſervatam, delere penitus & extinguere.

Quod ſi quis alius a majoribus noſtris, tanto Nos magis præſtare debemus, quanto Dei Opt. Max. immenſa benignitas Nobis plura Regna & Dominia, pluresque, & magis bellicoſos populos, majoresque vires, quam jam multis ſæculis alicui Principi, qui hiſce titulis ſit potitus, ad ſuæ ſanctæ fidei tutelam & incrementum elargiri dignata eſt.

Accedit, quod quum ex paterno genere e Chriſtianiſſimis Imperatoribus, & Archi-Ducibus Auſtriæ, Ducibusque Burgundiæ: ex Materno vero, Catholicis, Hiſpaniarum, Siciliæ & Hieruſalem Regibus ſimus orti, quorum omnium

um pro ſide Chriſtiana res præclare geſtas, nulla unquam delebit oblivio, non ſine gravi conſcientiæ noſtræ onere, & perpetua nominis nota, quadamque veluti nebula, felicibus ineuntis Principatus noſtri auſpiciis offuſa, ſactum crederetur; ſi quæ jam ab hinc triennium pullulare in Germania cœperunt, novas quasdam hæreſes, imo verius jam ſæpe olim per Concilia & Summorum Pontificum Decreta, approbante Eccleſia damnatas, & nunc denuo veluti ab inferis erutas, altiores jacere radices, ulla noſtra negligentia paſſi eſſe videamur.

Sane veſtrum neminem ignorare exiſtimamus, quibus erroribus & hæreſibus ab orthodoxa fide longe alienis, quidam Frater Martinus Lutherus, Ordinis Sancti Auguſtini, religionem Chriſtianam in hac præſertim inclyta Germanica natione, omnis infidelitatis & hæreſum perpetua oppugnatrice, ita inficere conetur; ut niſi mature occurratur, tota hæc natio, & deinde ſerpente contagione, univerſa Chriſtiana reſpublica in abominandum ſchiſma, & bonorum morum, paciſque, ac tandem deteſtandam ſui perniciem prolapſura videatur.

Quapropter non immerito commotus Sanctiſſimus in Chriſto Pater Leo X. Sacroſanctæ Romanæ & univerſalis Eccleſiæ Summus Pontifex, ad quem fidem Catholicam, & Eccleſiæ Sacramenta curare ſpectat, prædictum Martinum a principio clementer & paterne monuit, & hortatus eſt, ut a nefandis hujusmodi inceptis deſiſteret, & jam ſparſos errores revocaret. Quod quum ille neglexiſſet, & pejora ſemper prioribus adderet, idem Beatiſſimus Pater ad opportuna,neque tamen inſueta remedia recurrere ſtatuit.

Itaque convocatis ſæpius Reverendiſſimis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, Epiſcopis, ac aliis Prælatis, nec non Regularium ordinum Prioribus, ſeu Miniſtris generalibus, accerſitiſque pluribus ſcientia & probitate præſtantibus viris, & in omni doctrinarum & linguarum genere eruditis, ac diverſarum nationum Doctoribus, & Magiſtris, prædicto tamen Martino prius vocato, ac citato, & in contumacia perſiſtente; ipſius ſcripta tam Alemannico, quam latino ſermone edita, & edenda, ut perniciosa, & fidei, unitatique Eccleſiæ contraria, auctoritate ſua Apoſtolica, præfatorumque ad hoc accedente Cardinalium conſilio & aſſenſu, ac Epiſcoporum, & Prælatorum, Doctorumque, & Magiſtrorum matura deliberatione, damnavit, & ubique locorum comburenda, prorſusque abolenda cenſuit & decrevit.

Martinum vero ipſum, niſi infra certum expreſſum terminum a publicatione Decreti Sanctitatis ſuæ, mutata ſententia ſe errores ſuos revocaſſe, & ad pœnitentiam rediiſſe docuiſſet; ut inobedientiæ & iniquitatis filium, ut ſchiſmaticum & hæreticum ab omnibus evitandum, & prout jura poſtulant, puniendum declaravit, ſub pœnis & cenſuris, quæ in Apoſtolicis literis,Bulla plumbea communitis, & ſuper hac re editis, latius continentur. Quas ad Nos, utpote Chriſtianæ fidei verum & ſupremum propugnatorem, & Sedis Apoſtolicæ, Sanctæque Romanæ & univerſalis Eccleſiæ primarium filium & advocatum, per ſuum & dictæ Sedis ſpecialem Nuncium, & Oratorem honorabilem virum Nobis dilectum Hieronymum Aleyandrum, ejusdem Sedis Protonotarium, & Apoſtolicæ Bibliothecæ Præfectum, dedita ad hæc opera miſit: petens, atque requirens, ut pro officio ac debito Imperialis dignitatis, in univerſo primum Romanorum Imperio, deinde (quod Catholicum Regem & Principem Chriſtianum decet) in cæteris etiam Regnis, Dominiis & Provinciis noſtris, & præſertim in Germania, præſtito in auxilium fidei Catholicæ brachio ſæculari, omnia & ſingula in jam dictis literis Apoſtolicis contenta inviolabiliter obſervari, & executioni mandari juberemus.

Poſt quas quidem prædicto Martino factas a Summo Pontifice monitionem, vocationem, citationem, & ipſius tandem condemnationem, nec non præſentatas Nobis ejusdem Beatiſſimi Patris literas, Bullamque Apoſtolicam per varia & diverſa Germaniæ loca publicatam, & noſtro juſſu & mandato non ſolum Lovanii in inferioribus Dominiis noſtris, verum & Coloniæ, Treviris, Moguntiæ, Leodii executioni demandatam, tantum abſuit, ut idem Martinus reſi-

reſipiſceret, errataque ſua revocaret, & petita abſolutionis venia, in gratiam cum Summo Pontifice, & Sancta Eccleſia redire procuraret; ut etiam deteſtabiliores perverſi ingenii ſui fructus in dies ederet, & perinde ac in manifeſtam Eccleſiæ perniciem furens rueret, complures acervatim libros non modo novarum, ſed etiam a Sacris Conciliis condemnatarum hæreſum plenos: nec ſolum latino; verum etiam, ut facilius vulgus perverteret, Alemannico, ſermone a ſe compoſitos, vel ſaltem ſuo nomine editos fere quotidie divulgaret. In quibus obſervatum ab Eccleſia jam tot ſæculis ſeptem Sacramentorum numerum, ordinem, uſum, diſſipat, confundit, deturpat. Inviolatas matrimonii leges miris modis fœdiſſime inficit. Extremam Unctionem cum Wigleffo fictionem dicit. Communicandæ Sacratiſſimæ Euchariſtiæ ritum ad damnata Boëmorum revocat inſtituta. At ſaluberrimam contaminatis peccato mentibus confeſſionem, primum ita involvit, ut confuſionem eam e confeſſione fecerit: mox etiam magna in parte convellit: poſtremo adhuc pejora ſe de ea ſcripturum minatur. Unde nonnulli jam ſumpta hac occaſione de confeſſionis inſtituto & modo cœperint ſubdubitare. Alii mutilatam, & truncam fecerunt, alii vero (pro ſcelus) & confiteri ipſi deſtiterint & nequaquam eſſe confitendum publice aſſerere ſunt auſi. Porro Sacerdotalem ordinem, & per quod Sacroſanctum Chriſti Corpus, Sanguiſque conficitur, Divinum illud munus, claviumque cœleſtium poteſtatem, non ſolum viliſſimi pendit Lutherus, & laicis, pueriſque, atque adeo fœminis ipſis communia facit; ſed & eoſdem laicos ad lavandas ſibi in Sacerdotum ſanguine manus incitat. Ipſum ſummum religionis noſtræ Sacerdotem, D. Petri Succeſſorem, & verum in terris Chriſti Vicarium, non niſi infamibus & probroſis nominat verbis, & frequentiſſimis atque inauditis invectivis, contumeliis & blaſphemiis inſectatur. Liberum arbitrium prorſum nullum eſſe, ſed omnia certa lege ſtare ex Manichæi quidem, & Wigleffi penu depromit, ſed tanquam irrefragabili argumento Ethnicorum Poetarum carminibus confirmat. Miſſæ Venerabile Sacramentum neque defunctis, neque vivis aliis, quam ſoli celebranti ſuffragari ſcribit. Jejuniorum & orationum inſtitutionem & conſuetudinem, ab Eccleſia obſervatam invertit & corrumpit. De purgatorio, & animarum, quæ in eo expiantur, ſtatu, deque Divini Sacrificii & vivorum ſuffragiis, quæ a Nobis fideles defuncti expectant, cum Waldenſibus & Wicleffiſtis contra Eccleſiam ſentit. De Eccleſia vero ipſa militante, cum Pelagianis & Huſſitis. At Sanctorum Patrum auctoritates & ſcripta ab Eccleſia recepta, pro nihilo habet, eſt ubi etiam ſæpe deridet, debitumque illis cultum, & devotionem deterit & diminuit. Obedientiam & regimen omne prorſus tollit, unde populi ad defectionem, & rebellionem a ſuis tam ſpiritualibus, quam temporalibus Dominis faciendam, ad rapinas, cædes, incendia; cum magno & manifeſto Chriſtianæ reipublicæ diſcrimine provocentur. Quinimo cum vitam quandam ſolutam, licentioſam, atque ab omni lege explicatam & vere ferinam inducere conetur, ita exlex homo leges ipſas omnes damnat & contemnit, ut Decreta Sanctorum Patrum, & Sacros Canones publico igni comburere non formidaverit, facturus pejora civili juri, ſi non magis ſæculi gladium, quam Pontificis excommunicationes & cenſuras metuiſſet. Jam vero Sacroſanctis Conciliis palam contradicere, & pro ſuo arbitratu detrahere non erubeſcit. E quibus potiſſimum Conſtantienſe illud, quod cum perpetua inclite Germanicæ nationis gloria pacem & tranquillitatem diſſidenti Eccleſiæ dedit, ita ubique mordet, & impuro ſceleratoque ore lacerat, ut in magnum univerſalis Eccleſiæ dedecus & offendiculum, ſed Germanicæ præſertim nationis opprobrium & ignominiam, Concilium ipſum nunc peſſime omnium erraſſe ſcribat, nunc Synagogam Sathanæ, quique in eo convenerant, & Joannem Huſſitam Hæreſiarcham comburi juſſerant, Sigiſmundum utique fælicis recordationis Imperatorem, & Sacri Imperii Principes Antichriſtum & ſuos Apoſtolos, homicidaſque & Phariſæos vocet. Quidquid damnata in eodem Concilio omnia Joannis Huſſitæ errata, Evangelica & Chriſtiana eſſe, & ſe recipere probaturumque profitetur. Approbatos vero ejuſdem Huſſitæ articulos

los nequaquam admittit. In tantamque prorupit mentis veſaniam, ut ſi ſemel Joannes Huſſita fuerit Hæreticus, ſe plus decies hæreticum Martinus glorietur, homo uſque adeo novarum rerum, ac potius perditionis humanæ cupidus, ut nihil fere ſcripſerit, vel ſaltem ſuo nomine divulgarit, cui non aliqua peſtis, aliquis lethalis inſit aculeus, præter illos libros, ne nominandos quidem, ob execrandam eorum materiam ipſius tamen titulo editos, & ab eo cum reliquis ut ſuos agnitos, quorum ſingula verba, ſingula venena merito quis dicat.

Et ne omnia, quæ innumerabilia ſunt, Lutheri errata ſingulatim percenſeantur, tanquam ſi hic unus non homo, ſed Diabolus ipſe, ſub hominis ſpecie ad perniciem humani generis adſumpta Monachi cuculla, quam plurimorum hæreticorum damnatiſſimas hæreſes, tam diu ſepultas in unam ſentinam congeſſerit, & aliquas etiam noviſſime de ſuo excogitaverit, ſub ſimulata prædicatione fidei, quam ad prætexendos ſuos dolos, tam ſæpe tantoque opere objicit, fidem veram prorſus deſtruit: ſub libertatis, quam promittit, ſpecie, Diaboli jugum & ſervitutem inducit. Et ſub Evangelicæ profeſſionis nomine, omnem Evangelicam pacem & charitatem, omnemque rerum ordinem, & pulcherrimam denique totius Eccleſiæ faciem invertere, labefactare & penitus peſſundare molitur.

Quibus omnibus per Nos & Concilia noſtra nationum omnium Nobis ſubditarum, ſæpius & diligenter attentis & conſideratis; & præſerim in hac parte ab eodem Beatiſſimo Patre requiſiti, absque inſigni macula noſtra, atque orthodoxæ religionis injuria & detrimento, rem tanti ponderis negligere nequaquam potuimus, ut etiam non debuimus, neque voluimus. Sed potius Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Imperatorum veſtigiis inſiſtentes, eorumque pro libertate Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ perpetuo laudabilia facta, ac pias & ſanctas ſuper puniendis & exterminandis hæreticis, conſtitutiones obſervantes; convocatis ſæpius ad præſentiam noſtram propter hoc præcipue Electoribus, nec non univerſis Sacri Romanorum Imperii ordinibus & ſtatibus, in hoc Wormatienſi Conventu congregatis, de eorum omnium & ſingulorum unanimi conſilio, matura deliberatione & conſenſu, in hanc tandem devenimus ſententiam, & concluſionem; ut quamvis hominem ita a Summo Pontifice, & Sede Apoſtolica condemnatum, & in ſua obſtinata perverſitate obduratum, atque ab uſu Catholicæ Eccleſiæ alienum, & notorium hæreticum audire, omni jure exceptum eſſet; tamen ad tollendam omnem cavillandi cauſam, idque quia nonnulli pleroſque libros Martino adſcriptos ipſius eſſe apertiſſime inficiabantur. Complures audiendum a Nobis hominem, quam in eum ad executionem Pontificii Decreti ulterius procederemus, aſſeverabant. Martinum ſæpe dictum miſſo ad ipſum dedita opera uno a caduceatoribus ſeu præconibus, & Heraldis noſtris, ſub libero huc veniendi, & recedendi ſalvo conductu accerſiri juberemus. Quod & factum fuit, non ut Nos de hoc negotio judicaremus aut cognoſceremus, quum id dubio procul ad Romanum Pontificem & Sedem Apoſtolicam pertineat, neque ut res ſacroſanctæ fidei noſtræ nunc tandem poſt tot ſæcula per novas altercationes cum magno fidelium ſcandalo & perturbatione, ac infidelium deriſione in controverſiam revocari pateremur. Sed ut cum vulgi & plurimorum ita petentium ſatisfactionem, hominis animum percontantes, eum bonis monitionibus & ſuaſionibus ad rectam ſemitam (ſi fieri poſſet) reduceremus. Itaque Lutherum in noſtra & Sacri Imperii Electorum Principum, Prælatorum, ſtatuum præſentia conſtitutum juxta formam Imperialis mandati, ſuper hac re nuper interrogari juſſimus.

Primum nunquid ipſe multos libros ſibi ob oculos adductos, & titulatim nominatos, & alios item, qui ſub ſuo nomine circumferuntur, compoſuiſſet. Deinde, an ea, quæ in ipſis libris contra Sacra Concilia, Decreta Patrum, ritus & conſuetudines a noſtris Majoribus, ad hunc uſque præſentem diem obſervatas ſcripſerit, revocare vellet, & ad ſinum & unitatem univerſalis Eccleſiæ redire, adhibitis ad hoc noſtro & Imperii nomine admonitionibus, & adhortationibus, quæ obſtinatiſſimum hominem, etiam lapide duriorem emollire & convertere potuiſſent. Qui ſane ſtatim libros ipſos antedictos, ut ſuos agnovit & confeſſus eſt, nun-

nunquam ſe id negaturum proteſtatus. Imo & adhuc alios ſe compoſuiſſe dixit, quorum copia quum Nobis non fuiſſet facta, idcirco in medium non fuerant allati.

Quantum vero ad revocationem attinet, terminum ſibi ad reſpondendum dari petiit, qui quamvis merito negari potuiſſet, tum quia novitates, & errores in fide, nulla ſunt dilatione tractandi, ſed ſtatim penitus reſecandi; tum quia ex mandato noſtro ſibi legitime inſinuato, nec non etiam literis, quas ad eum dederamus, optime admonitus, quam ob cauſam vocaretur, non niſi ſtatim reſpondere paratus ad tantum Imperialis Conventus conſeſſum venire debuiſſet, tamen ex noſtra clementia & benignitate, unius adhuc diei terminum ad reſpondendum ei dedimus, quo elapſo rurſum coram Nobis & prædictis ordinibus Imperii comparens, & ſimilibus adhortationibus ſæpius, ut ad cor rediret, efflagitatus, pollicentibus etiam Nobis, ſi reſipiſceret, erroresque ſuos agnoſceret, & quæ in libris ejus damnata & mala eſſent, revocaret, facile Nos impetraturos, ut à beatitudine Pontificis in gratiam reciperetur, & adhibito fideli, æquo & diligenti examine, ex ipſius libris, quæ mala ſcripſerat, ſecernerentur, quæ vero bona, authoritate Apoſtolica approbarentur, ſe ne verbum quidem in ſuis libris mutaturum, imprudentibus ſimul & impudentibus verbis, oriſque & corporis geſtu, quodvis potius, quam religioſum aut ſanum hominem præ ſe ferentem apertiſſime negavit. Quinimo in noſtram & Sancti Imperii faciem ſummorum Decreta Pontificum, & Concilia ipſa ſacroſancta erraſſe ſæpius, & ſibi ipſis contradixiſſe, & tandem nullius apud ſe momenti fore aſſeveravit, ſeque nihil ex his, quæ ſcripſerat revocaturum, niſi evidenti ſibi ratione, & Sacræ Scripturæ auctoritatibus ad ſuæ conſcientiæ, animique ſatisfactionem & aſſenſum fuerit convictus, Illud ſubinde repetens, & inculcans (quo fraudum ſuarum virus jam multis detegi cœptum occultaret) conſcientia ſibi illæſa & integra, neque velle ſe, nec poſſe verbum immutare. Mala mens, malus animus: quaſi vero Nos id ab eo peteremus, ut verbum Dei immutaret, ac non potius, ut juxta verum Dei verbum ad gremium ſanctæ Matris Eccleſiæ, a qua tam impie, quam turpiter defecerat, rediret. Cujus authoritatem, quum tantam voluerit eſſe Dominus, idemque Deus noſter JESUS Chriſtus, ut qui Eccleſiam non audierit, tanquam Ethnicus & Publicanus ſit habendus: idcirco non immerito vel eam ſolam omnibus inventionibus, & vaframentis hæreticorum longe anteferendam nemo nunquam, niſi perditiſſimus & vere hæreticus & Lutherus judicavit, qui ut tandem egregia ſua hic acta, condigno fine clauderet, & quod peſſime inceperat, pejus terminaret, quid animi habeat, quam fidelium clade exultet, vel in noſtro & in Sacri Imperii conſpectu diſſimulare non potuit. Nam detorta (ut hæreticis mos eſt) a vero ſenſu ad ſuam impietatem Evangelica illa ſententia: *Non veni mittere pacem, ſed gladium*, Omnium ſibi, dixit, jucundiſſimam in rebus faciem, videre ob verbum Dei ſtudia & diſſenſiones fieri. Id eſt (quod utinam ne experientia videremus) ob diſſidentes ab Eccleſiæ ritu Lutheri opiniones, quas verbi Dei falſo titulo prætexit, vere ſtudia contraria, & diſſenſiones, & diffidia, & ſchiſmata, & bella, & cædes, & rapinas inter Chriſtianos concitari.

Tali igitur & tam ſubdola, atque hæreticis omnibus peculiari reſponſione Nobis & Sacro Imperio a Luthero data, etſi decreveramus ipſo ſtatim remiſſo ad ulteriora progredi (id quod ex ſententia noſtra ſcripta, & poſtera die publicata, nemini non conſtare poteſt) tamen ad preces omnium Imper. ordinum inclinati adhuc ipſi triduum ad reſipiſcendum conceſſimus. Quo tempore duo Electores, duo Epiſcopi, duo Principes ſæculares, quoque civitatum nomine univerſos ordines & ſtatus Sancti Romani Imperii repræſentantes, & ad hoc communi omnium juſſu & nomine deputati, vocato ad ſe Martino prædicto nullum non admonendi & adhortandi eum, ut tandem reſipiſceret, & niſi id faceret, quæ ipſum a Nobis & Sacro Imperio, legumque conſtitutionibus pœnæ manerent, declarandi officium fruſtra inſumpſerunt.

Unus etiam ejuſdem Sacri Imperii Elector adhibitis ſecum duobus Doctoribus pietate & ſcientia præclaris, non ſolum adhortationibus, ſed etiam multorum

Digitized by Google

rum errorum evidentibus redargutionibus ad ipſius uſque obmuteſcentiam factis, mox ſeorſim ipſum prudenter & humane commonefecit, ut ad Summi Pontificis & Sedis Apoſtolicæ, noſtrumque & Sacri Imperii ſtatuum, & cæterarum fidelium nationum ſanam ſententiam, juxta continuatum tot ſæculis Eccleſiæ ritum, potius, quam ad ſuam unius opinionem reſpiceret, a qua ſi recedens in ordinem redire vellet, id ſe primum nonnullorum Sanctorum Patrum, qui & ipſi aliquando erraverunt, laudabili exemplo, deinde ſalvis anima, corpore, & honore facturum cognoſceret. Ad quæ Martinus antedictus, & varia pluraque & diverſa, cumque iis, quæ ſcripſerat, pugnantia, nihilo tamen meliora, aut ſaniora privatim reſpondit, quam publice coram Nobis, & Sacro Imperio fecerat. Atque adeo ſe non omnes modo ſupra memoratos, ſed & Concilium ipſum generale (ſi quod fieret) ſuſpectum habere proteſtatus eſt.

Et (ut certiſſimo & omni exceptione majori teſtimonio conſtat) pollutiſſimo & ſceleratiſſimo ore profari non eſt veritus, res Evangelii & Catholicæ fidei, nunquam fuiſſe in Conciliis Generalibus bene tractatas. Unde non injuria plurimum Nobis mirari ſubiret, cur nam a Summi Pontificis ſententia ad Generale Concilium nuper provocarit, quum tam impie de Conciliis ipſis loquatur & ſcribat. Niſi manifeſte ſciremus, ut nihil eſt hæreticis æque formidabile, atque œcumenicum Concilium, nihil iiſdem magis proprium eſſe, quam ut dictis, factisque & ſcriptis ſecum ipſi diſſideant. Quod ſi uſquam alibi, præcipue in Lutheri libris (Divina providentia ſic operante, quo ipſius vana ædificia per ſe ruant) paſſim legere & videre eſt.

His omnibus & ſingulis ſic omnino, ut præmittitur, ſe habentibus, quum prædictus Martinus tam perverſe & obſtinate in ſuis adeo manifeſte hæreticis opinionibus perſiſteret, ut ab omnibus iis, qui ſapiunt, partim demens, partim etiam malo aliquo obſeſſus ſpiritu judicaretur, Nos juxta tenorem Salvi conductus, ipſum ſtatim a conſpectu noſtro, miſſum fecimus, datoque ei in comitatu uno ex Heraldis noſtris, & præſcripto termino a vigeſima quinta menſis Aprilis, qua ex Wormatia diſceſſit ad viginti deinde proxime futuros dies, quibus peractis una ſalvus conductus peractus, & extinctus cenſeretur.

Nunc tandem ad reliquas oportunas medelas huic peſtilentiſſimo morbo neceſſarias, in hunc, qui ſequitur, modum procedere decrevimus.

Primum omnium ad honorem Omnipotentis, Romanique Pontificis & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ debitam reverentiam, pro Imperialis dignitatis officio ac debito, nec non zelo & ſtudio, quo noſtrorum majorum more, & ingenita etiam Nobis vi ad defenſionem Catholicæ fidei, Sanctæque Romanæ & univerſalis Eccleſiæ honorem, tutelam & protectionem, omnes noſtras vires ac facultates, Imperium, Regna, Dominia, amicos, vitam denique & animam ipſam noſtram exponere ſumus parati. Ex Imperiali & Regia authoritate, nec non conſilio, & aſſenſu Electorum & omnium Sacri Romani Imperii Principum, ordinum & ſtatuum, in hac celeberrima & frequentiſſima Imperiali Diæta Wormatiæ congregatorum.

Ad perpetuam rei memoriam exequendo Sanctiſſimi noſtri Domini Papæ in hac parte Judicis ſententiam, Decretum, & condemnationem in literis Apoſtolicis (ut ſupra dictum eſt) ad Nos directis contentum, Martinum Lutherum, ut membrum ab Eccleſia Dei abalienatum, ut obſtinatum ſchiſmaticum, & notorium hæreticum a Nobis haberi declaramus, & ut talem a vobis habendum decernimus, & edicimus; mandantes de eorundem ſtatuum conſilio & conſenſu, ſub criminis læſæ Majeſtatis, noſtræque, & Sacri Imperii graviſſimæ indignationis, ac etiam amiſſionis Feudorum, Dominiorum, & bonorum omnium; gratiarum quoque, & omnium privilegiorum a Nobis, & Sacro Imperio dependentium, quæ obtinuiſtis hactenus, aut Prædeceſſores veſtri quomodolibet obtinuerunt, nec non proſcriptionis, ac banni, & interdicti Imperialis pœnis. Ne quis veſtrum præfatum Martinum Lutherum receptare, defendere, & ſuſtentare, fovere dicto, facto, aut ſcripto præſumat.

Quinimo poſt elapſum ſupra dictum viginti dierum terminum, contra eum, ubi-

ubicunque deprehenſus fuerit, & in manu aut facultate veſtra erit; juxta formam Imperialis Banni procedatis, vel ſaltem captum tamdiu cuſtodiatis, donec Nos a vobis de hac re certiores facti, de legitima in eum perſecutione facienda vobis ſignificemus, ut vos tam ſancti operis & laboris debita præmia, & mercedem etiam uberem cum impenſis ob hanc cauſam factis reportetis.

Et nihilominus ejusdem Martini complices, adhærentes, receptatores, & quomodolibet fautores, & ſectatores (niſi ſe iniquitatis ſemitam deſeruiſſe, & authoritate Apoſtolica abſolutionis remedium conſequutos eſſe fidem condignam fecerint) nec non eorum omnia & ſingula bona, mobilia & immobilia, juxta ſacras Conſtitutiones, ac interdicti, & Banni Imperialis legem & ordinem, & absque ulla contradictione perſequamini, illosque & illa capiatis, & in uſus veſtros optimo & pleno jure convertatis.

Mandamus inſuper vobis omnibus & ſingulis præfatis, ſub eisdem prænominatis pœnis, ne quis Martini Lutheri ſcripta a Summo Pontifice authoritate ſua Apoſtolica (ut præmittitur) damnata, aut alia quæcunque tam Latino, quam Alemannico, ſeu alio quovis idiomate ab eo hactenus compoſita, vel in poſterum componenda, utpote mala, ſuſpecta, & a notorio, & pervicaciſſimo hæretico provenientia emere, vendere, tenere, legere, deſcribere, imprimere, aut deſcribi, vel imprimi facere, aſſerere, ſuſtentare, prædicare, defendere, præſumat. Non obſtante, quod illis etiam aliqua bona ad fallendas ſimplicium mentes immixta eſſent.

In quo præter juſtam Sedis Apoſtolicæ ſententiam, etiam laudatiſſimam veterum Patrum inſtitutionem & conſuetudinem, omnino exequendam duximus, qui Arianorum, Priſcillianiſtarum, Neſtorianorum, Eutychianorum, & aliorum hæreticorum libros, & in illis contenta omnia tam bona, quam mala promiſcue exuſſerunt, & adnihilarunt: neque id immerito, nam ſi optimi quique cibi unius tantum guttæ veneni, quo humanum corpus læderetur, infuſione ſuſpecti, penitus ſunt abjiciendi, quanto magis ea ſcripta, quibus tanta, & tam noxia animabus venena paſſim inſerta ſunt, non ſolum Nobis cavenda ſunt, ſed etiam ne aliis noceant, prorſus deſtruenda, & corrumpenda, atque ab omni hominum memoria veniunt obſervanda. Accedit ad id, quod quicquid boni in Martini libris reperitur, id antea a ſanctis Patribus, quos Eccleſia recepit & approbavit, ſæpe dictum & ſæpius repetitum, absque ullius periculi aut mali ſuſpicione legi, aut haberi poteſt.

Eapropter ſub eisdem pœnis omnibus, & ſingulis ſupradictis, vos omnes & quilibet veſtrum tam Principes, quam alii, ad quos juſtitiam quomodolibet pertinet miniſtrare, & alii quicunque in univerſo Imperio, Regnis & Dominiis noſtris conſtituti, hujuſcemodi peſtiferos Martini libros, tam Alemannicos, quam Latinos, impreſſos, & imprimendos, aut etiam manu ſcriptos, ubicunque reperiantur, utpote magnæ ſeditionis, ſchismatis, hæreſios in Eccleſia Dei fomites, diripiendos, & publico igni conſumendos, penitusque abolendos cum effectu curetis, Apoſtolicisque Nunciis, ſeu eorum Commiſſariis, ſi operam veſtram ad hanc rem requiſierint, fideliter & diligenter adſiſtatis. Et nihilominus in eorum abſentia, per vos ipſos hæc ſic fieri noſtro nomine & juſſu, omnino & reipſa faciatis. In quo omnibus fidelibus dilectis ſubditis noſtris ut Nobis, ac vobismetipſis aſſiſtant & pareant, tenore præſentium ſub eisdem pœnis injungimus, & mandamus.

Verum quia maxime cavendum eſt, ne Martini libri, aut ex illis excerpta mala, ſuppreſſo aut etiam mutato auctoris nomine, publicentur, quia etiam non ſine magna animi noſtri offenſa, multos quotidie videmus, & audimus cum alibi, tum maxime in Germania componi, & imprimi libros plurimis malis traditionibus & exemplis refertos, & ne non omni aſtu & dolo humanæ naturæ hoſtis Chriſtianis laqueos tendat, multas paſſim divulgari picturas, & imagines non in opprobrium modo privatarum perſonarum, ſed & ipſius Summi Pontificis, & Sedis Apoſtolicæ contumeliam excogitatas. Ex quibus omnibus libris & picturis, Chriſti fideles in maximos tam in fide, quam in vita & moribus prolabuntur errores, &

non

non ſolum privata odia, ſcandala, & ſimultates (prout experientia docet) multis in locis exorta fuerunt, verum etiam ſeditiones, tumultus, rebelliones, ſchismata in Regnis, Provinciis, & populis, atque univerſa Dei Eccleſia (niſi provideatur) jamjam excitanda formidantur. Idcirco ad hanc perniciosiſſimam peſtem extinguendam ex ſupradictorum Electorum & Statuum concordi animo & ſententia omnibus & ſingulis ſupradictis, tam Imperiali, quam hæreditario jure Nobis ſubditis, ſæpe eos dictis pœnis omnibus præcipimus & mandamus, ne quis hujusmodi famoſos, & peſtilentes libros, ſeu quascunque alias ſchedas, ſcripturas, imagines, picturas contra orthodoxam fidem, bonos mores, & id quod Sancta Romana Eccleſia hactenus obſervavit, atque etiam invectivas, criminationes, & ignominias contra Summum Pontificem, Sedem Apoſtolicam, Prælatos, Principes, Univerſitates Studiorum, & eorum facultates, honeſtasque perſonas componere, depingere, vendere, emere, tenere, habere, aut imprimi, deſcribi, depingi, vel vendi facere, quavis arte, aut dolo audeat, aut attentet.

Quinimo ſub iisdem pœnis jubemus omnibus, & ſingulis ſupradictis, & præſertim iis, qui juſtitiæ miniſterio præſunt, ut ejusmodi libros quoscunque antehac impreſſos, vel poſt hac imprimendos, nec non etiam manu ſcriptos, cujuscunque ſint auctoris, aut ubicunque locorum per Sacrum Imperium, atque etiam noſtra hæreditaria Regna & Dominia inveniantur, ſimiliter etiam picturas hujusmodi & imagines, noſtro juſſu & nomine occupent, diripiant, & publico igni comburant.

Et nihilominus hujusmodi deteſtabilium librorum, codicum, ſchedarum, & ſcripturarum, & picturarum authores, & inventores, ac etiam poſt præſentis mandati publicationem, impreſſores, emptores, & venditores, qui contra juſſa facere præſumpſerint (ſi modo id legitime conſtiterit) nec non eorum jura, & bona omnia & ſingula capiant, apprehendant, & detineant, ac jure bono, quicquid ſibi libitum fuerit, de illis diſponant, ita quod de hoc nulli hominum tam in judicio, quam extra reſpondere ſint obligati.

Atque ut omnis ejuscemodi, & aliorum errorum occaſio tollatur, & ne aliorum ſcribentium venena longe lateque diffundantur, ſed præclarum imprimendi libros artificium in bonos tantum & laudabiles uſus exerceatur, ex certa noſtra ſcientia, animoque deliberato, ac Imperiali, Regiaque authoritate de maturo ſupradictorum Electorum, & aliorum Sacri Romani Imperii Statuum conſilio, deliberatione, & unanimi conſenſu volumus, & ſub Banni, & interdicti Imperialis, & aliis pœnis antedictis præcipimus, & jubemus, tenore præſentis edicti, quod vim inviolabilis legis habere decernimus, ne quis de cætero chalcographus, & librorum impreſſor, aut alius quivis ubilibet per Sacrum Imperium, atque noſtra prædicta Regna, & Dominia conſtitutus, libros illos, ſeu aliam quamcunque ſcripturam, in quibus de ſacris literis, aut fide Catholica aliquid vel minimum tractatur, non habito prius conſenſu, & voluntate Ordinarii loci, aut ejus ad hoc ſubſtituti & deputati, aut authoritate etiam Facultatis Theologicæ, alicujus propinquæ Univerſitatis, pro prima videlicet impreſſione, alias vero cujuscumque rei, & facultatis libros, ſchedas, & picturas de conſenſu ſaltem Ordinarii, aut ejus ad hoc ſubſtituti, ullo pacto imprimere, vel vendere, aut imprimi, vel vendi facere directe vel indirecte, quoquo modo præſumat, aut attentet...

Quod ſi quis cujuscunque ſit dignitatis, gradus aut conditionis, hanc noſtram mentem, Decretum, Statutum, tam Lutheranam, quam impreſſoriam materiam concernentibus, inviolabiliter obſervandam ullo pacto, aut quovis quæſito colore vel ingenio contrafacere, aut venire auſu temerario præſumpſerit, præterquam quod illud irritum decernimus & inane, etiam læſæ Majeſtatis crimen, ac noſtram, & ſacram Imperii graviſſimam indignationem, proſcriptionisque, & banni, ac interdicti Imperialis, nec non alias ſæpe dictas pœnas ſe ipſo facto incurriſſe cognoſcat.

Datum in Civitate noſtra Imperiali Wormatia, die octava menſis Maji, Anno Domini Milleſimo quingenteſimo vigeſimo primo. Regnorum noſtrorum Romani ſecundo, cæterorum vero omnium ſexto.

Ex Chapeavill. Geſt. Pontificum Leodienſ. Tom. III. Cap. XI. Idem exhibet Odoric. Raynald. in Annal. Eccleſ. ad ann. 1521. n. 26. Goldaſt. Conſtit. Imperial. Tom. II.

HADRIANI PAPÆ VI.

BREVE ad FRIDERICUM, Saxoniæ Ducem, adverſus Lutherum.

Anno Chriſti MDXXII. Hadriani VI. PP. I. Caroli V. Imp. IV.

DILECTE FILI! SALUTEM ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

SAtis & plusquam ſatis ſuſtinuimus, Dilecte in Chriſto, ſi forte Dei pietas tuam animam dignetur inviſere ac dare pœnitentiam ad cognoſcendam veritatem, ut reſipiſceres a Diaboli laqueis, a quo captivus detineris. Novimus te paterne monitum a felicis recordationis Prædeceſſore noſtro, ut a te ſeparares perniciem illam Chriſtianæ Religionis Martinum Lutherum, & cum jam toti orbi manifeſtæ eſſent ſceleſtiſſimæ machinationes illius, ſperavimus & te ad cor pœnitens reverſurum.

Sed quoniam exſpectavimus uvas: *Et ecce quia fruſtra conflavit conflator, malitiæ enim tuæ non ſunt conſumptæ.* Coegit Nos miſeratio tui, coegit paternus amor, quo te & tibi ſubditos Saxones in Domino ſemper fuimus proſecuti, ſalutaribus & paternis monitis adhuc convenire, ut vel tandem reſipiſcatis, antequam plane in vos conveniat, quod mox ſubdit Propheta: *Argentum reprobum vocate eos, quia Dominus projecit eos.*

Et quid dicemus vobis, quam quod Galatis ſuis Paulus: *O inſenſati, quis vos faſcinavit veritati non obedire? currebatis bene: interrogate patres veſtros, ac dicent vobis, majores veſtros & annuntiabunt vobis*: quod ab ea ætate, qua uno eodemque tempore vixere Hadrianus Romanus Pontifex & Carolus ille magnus Imperator, Saxonicæ fidei plantatores ad noſtra uſque, & cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Caroli tempora, avi & proavi veſtri, atque adeo Saxones omnes ſemper habiti eſtis veluti pacis amatores, fidei propugnatores, per omnia obedientiæ pacifici filii, talesque, ut non immerito Gregorius V. natione Saxo olim Romanus Pontifex, Saxoniæ Ducem in Romani Imperatoris conſtitueri Electorem. *Quomodo ergo tam cito mutatus eſt color optimus? cur tam facile transferimini ab eo, qui vos vocavit in gratiam Chriſti, in aliud Evangelium, quod non eſt aliud, niſi ſunt quidam, qui vos conturbant, & volunt convertere Evangelium Chriſti?* Quis vineam Domini Sabaoth tam pulchre plantatam eſt demolitus? certe exterminavit eam aper de ſylva & ſingularis ferus depaſtus eſt eam. Sed væ illud a vobis, a domeſticis & amicis, a cruciatu præcordiorum. Obſecramus te, Fili dilecte in Chriſto, leva oculos tuos in directum, & vide ubi ſis proſtratus. Conſidera quantam Eccleſiæ Chriſti tot malis undique circumvallatæ, ac pene oppreſſæ pro opera, qua illi ſubvenire debueras, cladem inſuper intuliſti. Oppugnatur foris ab infeſtiſſimo illo ac potentiſſimo Chriſtiani nominis hoſte. Diſſident intus Principes reipublicæ Chriſtianæ & in mutuam armati perniciem cruentiſſimis inter ſe odiis conflictantur, & in fraterna viſcera ferrum ſtringunt, ut vix Ethnici inter ſe crudelius. An hæc ita tibi viſa ſunt non ſatis gravia, niſi contritionem induceres ſuper contritionem, nutriens ac fovens ſerpentem illum in ſinu tuo, qui veneno linguæ ſuæ Eccleſiam & terras infecit adeo, ut nunc pervenerit gladius etiam uſque ad animam? Quanto autem pluris eſt anima quam corpus, tanto gravius eſt prædictis omnibus horrendum illud & plusquam Tartareum venenum, quo hæreſeon ac ſchiſmatum contagione tot myriades animarum interierunt, intereuntque. Ita tibi debemus omnes, quod nunc paſſim ab unitate matris Eccleſiæ recedatur, quod avertatur vulgus indoctum, ac bis mille præſtigiis ac faſcinationibus retrahatur a fide,

fide, quam ſuxit ab ubere materno: quod baſilicæ ſint ſine plebibus, plebs ſine Sacerdotibus, Sacerdotes ſine debita reverentia, & ſine Chriſto denique Chriſtiani: quod Sacramenta fidei non ſacra cenſeantur, quod Sanctuarium Chriſti Sanctum eſſe negetur, quod dies feſti feſtivis fruſtrentur ſolemniis, quod moriantur homines in peccatis ſuis, rapiantur animæ ad tribunal terrificum, nec pœnitentia reconciliati, nec ſacra Communione muniti: quod pulcherrimus ille tabernaculi ordo confuſus ſit, & pro Chriſtiana pace ac tranquillitate ad rebellionem, ad rapinas, ad cædes, ad incendia cum magno ac manifeſto Chriſtianæ reipublicæ diſcrimine veluti Claſſico paſſim excitati. Pro quibus egregiis tuis in Eccleſiam Chriſti meritis, quo te præmio, imo quo non ſupplicio dignum cenſebimus? At dices forte: ſerpens me decepit. Dignam certe recepiſti mercedem, qui illum nutriviſti in ſinu tuo. Sed itane ſtultus es ac ſine corde, ut in eis maxime rebus, in quibus errare damnari eſt, uni homuncioni cooperto peccatis, quam tot ſanctiſſimis ab initio patribus, qui in lege Dei meditati ſunt die ac nocte, & quam tot univerſalibus Conciliis, adverſus quæ impudens os illud velut ſepulchrum patens ſe aperire non erubeſcit: Sanctæ denique & Catholicæ Eccleſiæ, cujus ritum, conſuetudinem & Decreta a temporibus Apoſtolorum ad nos uſque inviolabiliter obſervata, unus iſte ſacrilega temeritate damnare præſumit, plus credere potueris? O cæcam dementiam, ac plus quam Judaicam cæcitatem! At fortaſſis hoc tibi impoſuit, quod veterator ille Martinus & ejus ſequaces de Capitulis ſcripturarum viſi ſunt ſua confirmare. Et quis tandem hæreticorum ita non fecit? An non hæ ſunt veteris ſerpentis aſtutiæ, qui hac veluti eſca obducto hamo miſeris animabus mille technis & verſutiis ſemper eſt inſidiatus, quique, quo angularem infringeret veræ fidei lapidem ac Chriſtianam ſcinderet unitatem, in ſcripturarum agrum ſuum ſeminare ſemen & perverſam ſcripturarum intelligentiam jam pridem eſt aggreſſus? Cum itaque maxime ſemper pars Eccleſiarum imperita turba ſit, & vix unus reperiatur aut alter, qui ſpiritualibus oculis de ſcripturarum intelligentia digne valeat judicare, ſiquidem librum ſignatum legimus, quem ſolus leo de tribu juda dignatus eſt aperire, ac ſolvere ſignacula ejus: quæ tandem iſta Diabolica excæcatio, uni carnali homuncioni ſemper eructanti crapulam & potum, quam reliquo orbi univerſo, quam tot ſpiritualibus Patribus, quorum voluntas ſemper fuit in lege Domini, qui vitæ ſanctimonia, oſtenſione ſpiritus, ac virtute, glorioſo denique Martyrio ſuam doctrinam comprobaverunt, in ſcripturarum intelligentia plus apud te fidei habere potuiſſe? O cæcitatem novam & inauditam! unus apoſtata tibi potuit perſuadere feſelliſſe priores univerſos, errare poſteros, in ſolum ſe & quos decepit, perveniſſe Regnum Dei, perveniſſe totas miſerationum Dei divitias ac gratiam univerſitatis? Et quid non dicimus cum Propheta: *Heu, heu, heu Domine: ergone decepiſti populum tuum.* Quin potius cur non devitatis (ſecundum Apoſtolicum præceptum) quæſtionibus ac pugnis verborum, ex quibus oriuntur invidiæ, contentiones, blaſphemiæ, ſuſpiciones malæ, conflictiones hominum mente corruptorum, & ſubvertunt corda audientium, ex operibus ſuis, juxta Dominicam deſignationem ſtuduiſtis cognoſcere filium profanum iſtum, qui ad vos venit primum in veſtimentis ovium, lupus intrinſecus rapaciſſimus, ſiquidem non ex floribus, ſed ex fructibus arbor cognoſcenda erat.

Annon manifeſti ſunt nequiſſimi fructus ejus? Siquidem ſacrilegus hic adverſus Deum, imagines ſacras, atque adeo ipſam Crucem Chriſti ſceleratis manibus confringere & pollutis conculcare pedibus non formidat, contra Sacerdotes DEI furore impio temerarie debachans, non deſinit laicos ad lavandas ſibi in eorum ſanguine manus ſedulo concitare, Eccleſiam Chriſti parricidalibus armis oppugnans hoc agit aſſiduo, ut ſuffocentur homines in peccatis ſuis, hoc unum elaborat, ne Divina miſericordia ſuis Sacramentis, quæ peccatorum remedia efficacia eſſe voluit, vulneratos in Eccleſia ſua curet. Ita enim ea aut ſuſtulit univerſa, aut hæreſeos ſuæ peſtifero infecit veneno, ut toxicum magis requirat, quam animarum medicinas

cinas. Præcepit ſuis, ne indignanti Deo quis ſatisfaciat, ne jejuniis, orationibus, lamentationibus peccata redimat, ne hoſtia illa placens Deo, Corpus & Sanguis Domini noſtri Jeſu Chriſti a Sacerdotibus offeratur quotidie pro peccatis noſtris, vota docet non reddere Domino Deo ſuo. Et cum ipſe ſit apoſtata ac profeſſionis ſuæ deſertor, ut plurimos ſui faciat ſimiles, ſancta illa Deo vaſa polluere non veretur, conſecratasque virgines & vitam Monaſticam profeſſas extrahere a Monaſteriis ſuis, & mundo, imo Diabolo, quem ſemel abjuraverunt, reddere. Quod in veteri lege in umbraticis Sacerdotibus Dominus non tulit, quod Ethnici in idolorum ſuorum flaminibus omnes ſunt abominati, Chriſti Sacerdotes etiam viliſſimis copulat meretricibus, Sanctos Patres, illos, quorum vita & doctrina illuſtravit univerſum mundum, non ſolum debito honore non proſequitur, ſed multo quam Cain ſceleſtius deſpicit, deridet, contemnit, inſectatur.

Sacroſanctis omnibus univerſalibus Conciliis impudenti ore palam contradicit, ac ſacrilega lingua detrahit, libertatis ſpecie licentioſam quandam vitam nullis conſtrictam legibus ac vere ferinam inducere conatur, unde & exlex homo, contemptor ac violator legum omnium in tantam erupit mentis veſaniam, ut Sanctiſſimorum Patrum Decreta, & Eccleſiaſticos Canones igne publico concremare non formidarit. Et breviter Chriſtianorum veritatem, omnem rerum ordinem, pulcherrimam denique Eccleſiæ faciem a Chriſto, ab Apoſtolis, Apoſtolicisque viris, ac Sanctiſſimis Patribus ab initio conſtitutam, unus hic poſt tot centenos annos diſcindere, invertere, ac deformare molitur.

Quod ſi nondum ſatis etiam internoſcis, de Chriſtiano magiſterio, an de Antichriſti ſpiritu illa proficiſcantur, ſi ita faſcinavit te præſtigiator ille, ut credere poſſis unum hunc perfidiſſimum apoſtatam veluti alterum Eliſæum habere duplicem ſpiritum Eliæ, aut alterum eſſe, quem ſe jactitat, Danielem, in quo ſit ſpiritus amplior & intelligentia ſcripturarum major, quam in omnibus olim ſanctiſſimis illis doctiſſimisque viris, quam in Sacroſancta Eccleſia Catholica, quid eſt te uno cæcius? aut ſi jam ex fructibus arborem cognoſcens in errore perſiſtis tamen, quid te miſerius?

Sed eſto, transfiguratus ſit coram te Satanas ille in Angelum lucis, & quæ manifeſta ſunt opera carnis ac diabolica, ſpiritus eſſe & Chriſti opera, venenata ſua facundia perſuadere potuerit, nunquid non ubique vel hoc ipſo prodit, cujusnam ſpiritus ſit, quod omnis ejus ſermo amarus eſt, virulentus, arrogans ac maledicentiſſimus, nuſquam non ſcatens convitiis, blasphemiis ac ſcommatibus plusquam venenatis adverſus omne Chriſtianæ pietatis, modeſtiæ, manſuetinis ac benignitatis officium? nunquid ita docuit Paulus, cujus ſe jactitat ſpiritum habere, cum nulla ejus extet Epiſtola, quæ non pacem & unitatem, ac alias id genus virtutes redoleat? An non Romanos ſuos hortatur in Domino, ut in caritate fraternitatis ſe diligant invicem, ſectentur quæ ſunt pacis, & quæ ædificationis cuſtodiant? Corinthiis annon teſtatur ſe docere in Eccleſiis Deum non diſſenſionis ſed pacis Deum eſſe? Et breviter nunquid non ubique clamat, ubique docet Evangelica illa tuba, ut digne ambulemus in omni humilitate ac manſuetudine, cum patientia ſupportantes invicem in caritate, ſolliciti ſervare unitatem ſpiritus in vinculo pacis, utque deponamus omnem iram, indignationem, malitiam, blasphemiam, turpem ſermonem? Quo igitur pacto maledicentiam, amaritudinem, iram, indignationem, blasphemiam, inflationem, jactationem, quæ ita huic peculiaria ſunt, ut illa Paulo ac illius diſcipulis univerſis, qui mitis eſt ac humilis corde, non Paulini, non Chriſtiani, ſed diabolici ſpiritus eſſe certiſſima indicia vel cæco non clariſſime appareat.

Ex verbis illius quomodo non intellexiſti Chriſtum in corde ſuo, an vero Antichriſtum haberet, ſecundum quod ipſa veritas in Evangelio ait: *Progenies viperarum, quomodo poteſtis bona loqui, cum ſitis mali, de abundantia enim cordis os loquitur.* Et cum ſcriptum ſit, quod *Maledici Regnum Dei non poſſidebunt*, item cum in Evangelio dicat Dominus: *Quicunque dixerit fratri ſuo Raca; reus erit Concilio, qui autem dixerit Fatue, reus erit gehennæ incendio.*

Illum.

Illumne eſſe Antichriſti Apoſtolum cuiquam obſcurum eſſe poterit? qui non modo Sacerdotes Dei, ſed & Principem Sacerdotum, Petri Succeſſorem, JESU Chriſti in terris Vicarium tam infandis, infamibusque nominibus, tam inauditis conviciis ac blasphemiis nusquam non lacerat, diſcerpit ac inſectatur, ut ea commemorare pudica refugiat lingua & & audire horreant aures caſtæ: Qui Apoſtolicam Cathedram, in qua præſedit Caput Apoſtolorum Petrus, cui præfuerunt tot Sancti Pontifices, quam Eccleſiam principalem, unde ſit exorta unitas Sacerdotalis, ſanctus ille & glorioſus Martyr Cyprianus non dubitat aſſerere, impio ac peſtilenti ore Cathedram peſtilentiæ, Antichriſtianam, Diabolicam, & ſi quæ potuit excogitare nefandiora, toties appellare non ceſſat: Qui ſcholas Chriſtianas, quæ tam multos doctiſſimos, ſanctiſſimosque viros, tam egregias in Eccleſia Dei Columnas Nobis protulerunt, impudica lingua ſua lupanaria, Sodomas & Gomorrhas ubique vocare non verecundatur: Qui non ſatis habet, Omnipotentis Dei Sacerdotes probris omnibus, conviciis, contumeliis ac blasphemiis horrendis & inauditis, nunquam non publice ac privatim inſectari, quibusvis canibus viliores facere, niſi etiam laicos concitet ad lavandas ſibi manus in ſanguine ipſorum. Cum tamen quanto honore haberi velit Sacerdotes ſuos, maxime autem Principem Sacerdotem, idem ipſe Dominus in Deuteronomio teſtatus eſt dicens: *Si difficile & ambiguum apud te judicium eſſe proſpexeris inter Sanguinem & Sanguinem, Cauſam & Cauſam, lepram & non lepram, & Judicum intra portas tuas videris verba variari, ſurge & aſcende ad locum, quem elegerit Dominus Deus tuus, veniesque ad Sacerdotes Levitici generis & ad Judicem, qui fuerit illo tempore, quæresque ab eis, qui indicabunt tibi Judicii veritatem, & facies quæcunque dixerint, qui præſunt loco, quem elegerit Dominus, & docuerint te juxta legem ejus, ſequerisque ſententiam eorum, nec declinabis ad dexteram neque ad ſiniſtram. Qui autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis Imperio, qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, ex Decreto Judicis morietur homo ille, & auferes malum de Iſrael, cunctusque populus audiens timebit, ut nullus deinceps intumeſcat ſuperbia.* Et Samuel cum ſperneretur a Filiis Iſrael, annon dicit Dominus: *Non enim te ſpreverunt, ſed me, ne regnem ſuper eos.* Manifeſte oſtendens inviſibilem ſe contemni, cum viſibilem quis ſpernit Sacerdotem; quare & Moyſes murmuranti adverſus ſe populo reſpondit: *Non adverſus me murmuraſtis*, ſed adverſus Dominum Deum veſtrum. Quod ſi Leviticos illos Sacerdotes tanta honoris prærogativa præcellere voluerit Dominus, qui exemplari tantum & umbræ deſerviebant, cœleſtium in umbratico illo tabernaculo ſacrificiorum officia conſumentes, quo tandem honoris loco eos haberi voluit, quibus tradidit claves regni cœlorum? tantamque tribuit poteſtatem, ut quæ ligarent ſuper terram, ligarentur & in cœlis, & quæ ſolverent ſuper terram, ſoluta eſſent & in cœlis, utque quorum ipſi dimitterent peccata, dimiſſa forent, quorum retinerent, forent & retenta, qui non ſanguinem hircorum aut vitulorum, ſed hoſtiam vivam, ſanctam, immaculatam Corpus & Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti offerunt quotidie pro peccatis noſtris, conficiunt verbo ſuo, ac manibus tractant? breviter Sacramenta omnia, quibus hominibus vita ſalusque tribuitur animarum, ſuis perficiunt orationibus? quanto inquam honore hos præcellere voluerit Dominus, quis tandem dubitabit, quod nec ipſe tacuit in Evangelio, cum dixit ad eos: *Qui vos audit, me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit, qui autem me ſpernit, ſpernit & eum, qui miſit me.* Et quid conſequitur? quod in eundem Chriſtum blasphemus eſt & maledicus, qui Sacerdoti Chriſti blasphemat aut maledicit. Annon hoc primum mandatum in retributione: *Honora patrem & matrem, ut ſis longævus ſuper terram; qui maledicit patri aut matri, morte moriatur.* Nunquid ad carnales tantum parentes illud eſt referendum? Et num minus ad eos, qui nos in Chriſto regeneraverunt, per quos Chriſtiani ſumus, qui nobis peccata dimittunt, qui cœleſtibus nos paſcunt Sacramentis? Quid ſi peccatores & mali Sacerdotes? Quid ſi & parentes? Nunquid propterea eos non honorare, aut eis maledicere licebit? Numquid non & Judas erat inter eos, quos Dominus miſit ante faciem ſuam, & ad quos dicebat: *Quicunque non rece-*

receperit vos , neque audierit ſermones veſtros, exeuntes foras de domo aut civitate, excutite pulverem de pedibus veſtris. Amen dico vobis: tolerabilius erit terræ Sodomorum & Gomorrhæorum in die Judicii, quam illi civitati. Annon præcepit ita Apoſtolus: *Obedite Præpoſitis veſtris & ſubjacete eis?* quod ſi malis & peccatoribus non ſit obediendum, quibus tandem? quoniam ſi dixerimus, peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Ovis es, noli diſcutere Paſtorem, noli te Judicem Dei conſtituere & Chriſti. Annon ita præcepit Dominus in Evangelio dicens: *Super Cathedram Moyſis ſederunt Scribæ & Phariſæi, omnia quæcunque dixerint vobis, ſervate, & facite, ſiquæ autem fecerint male, facere nolite.* Manifeſte ſignificans, habere eos dignitatem, tametſi vitæ eſſent perditæ. Nunquid idem Dominus, cum poſtea tempore Paſſionis alapam accepiſſet a ſervo Sacerdotis dicente ſibi: *Sic reſpondes Pontifici?* Adverſus Pontificem quidquam dixit contumelioſe, quin magis innocentiam ſuam aſſerens & oſtendens: *Si male*, inquit, *locutus ſum, exprobra de malo, ſin bene, quid me cædis?* Annon & Paulus cum cæderetur in Concilio juſſu Ananiæ, diceretque: *Percutiet te Deus paries dealbate. Et tu ſedens judicas me ſecundum legem, & contra legem jubes me percuti.* Audiens ab adſtantibus: *Sic inſimulas Sacerdotem DEI maledicendo ipſum;* tamen inane nomen & umbram quandam Sacerdotis cogitans expavit. *Neſciebam*, inquit, *fratres, quia Princeps eſt Sacerdotum*, ſcriptum eſt enim, *Principi populi tui non maledices.* Quo magis miramur, quod ex iſtis diabolici ſpiritus operibus veluti fructibus nequiſſimis arborem peſſimam nondum cognoviſtis. Et quis tandem eſt ita hebes animo, ut non videat, quo nunc prorumpant furioſiſſimi conatus iſtius, cum ut quisque facinoroſiſſimus, deſperatiſſimus aut perditiſſimus latro aut homicida, ſub iſtius vexillis ac ſignis conveniant? Eccleſiam jam Chriſti parricidalibus armis ac ſacrilegis manibus non clam, ſed palam oppugnantes, conſecrata Deo loca Templa & Monaſteria exurunt & profanant, Chriſto dicatas Virgines, Sacerdotes Chriſti & Monachos crudeliſſime perſequuntur, Eccleſiarum bona diripiunt, & breviter rapinis, latrociniis, cædibus, incendiis confundunt univerſa, excœcante nimirum eos juſto Dei Judicio & in inſaniam tam manifeſtam erumpere permittente, ut neminem jam latere poſſint ſceleſtiſſimæ machinationes iſtius, atque hi, qui peſtifera contagione ipſius infectos ſeſe nunc tandem cognoverunt, ſchiſmatico errore depoſito, ac hæretico furore deſerto, unitatis ac veritatis domicilium fidei ſanctitate repetunt, inter quos dilecte Nobis in Chriſto Jeſu, cum te non ex poſtremis reverſurum ad ſalutarem matris ſinum ſperaviſſemus, quem revertentem libenter & obviis excepiſſemus manibus, bona ſpe tandem noſtra fruſtrati videmus ſupra petram induraviſſe te faciem tuam, videmus perniciem illam animarum Lutherum, ſub tuo patrocinio latitantem, ſuum adhuc virus longe lateque ſpargere. Sed quoniam adhuc potens eſt Dominus Deus etiam de lapidibus iſtis ſuſcitare Filios Abrahæ, antequam egrediatur ut ignis indignatio ejus & ſuccendatur, nec ſit qui extinguat. Ideo te fili dilecte in Chriſto obſecramus per viſcera noſtri Redemptoris Domini noſtri Jeſu Chriſti, per Chriſtianam unitatem, per patriæ caritatem, per tuam denique ipſius tuorumque ſalutem, miſerere Eccleſiæ Chriſti & tot jam malorum procellis undique exagitatæ ac pene oppreſſæ tua maxime culpa aliquando fer opem: Miſerere patriæ noſtræ, quæ ſinceræ olim fidei, eximiæ religionis ſub jugo Domini ac religioſæ obedientiæ inſigni præcellens gloria, perniciem illam religionis Chriſtianæ, ac fidei ac pietatis publicum hoſtem Martinum in ſuis ſe peperiſſe ac foviſſe viſceribus nunc erubeſcit. Miſerere denique tui ipſius, tuorumque miſere ſeductorum Saxonum. Quos, niſi reſipiſcatis & quidem cito, manet præſens & certa ultio Divina, quam neque in hoc ſæculo effugietis, neque in futuro. Hæc dicit Dominus Deus: *Audi popule ſtulte, audi Princeps, qui non habes cor, qui habetis oculos & non videtis, aures & non auditis, Me ergo non timebitis & a facie mea non dolebitis?* nunquid non audiſtis, quæ fecerim in diebus antiquis? legite ſcripturas, in quibus putatis vos vitam æternam habere, & invenietis, quam gravis ſemper fuerit & quam terribilis Divina vindicta in illos, qui populo DEI ſchiſ-

ſchiſma concitaverunt. Nunquid non legiſtis horribilem Divinam ultionem adverſus Dathan & Abiron, quod multitudinem adverſus Moyſen concitaviſſent, quos dehiſcens ſub pedibus terra & aperiens os ſuum deglutivit, & omnia, quæ ad eas pertinuerunt, ita ut deſcenderent viventes in infernum? & adverſus Core, quem eandem ob cauſam cum ducentis & quinquaginta viris cœleſtis flamma devoravit. Quod ſi ob durius Imperium fortaſſis, aut quorundam Paſtorum ſeu ignaviam ſeu malitiam ſchiſmata excitanda putatis, nunquid non ex libro Regum audiſtis, adeo indignatum fuiſſe Dominum adverſus decem tribus Filiorum Iſrael & in omne ſemen eorum, ut dimoverit eos & tradiderit in direptionem, donec projiceret eos a facie ſua? ob quam tandem culpam, niſi quod ob durius Imperium Salomonis, & imprudentius arrogantiusque reſponſum Roboam Regis Jeruſalem ſciſſæ fuerunt a tribu Juda & Benjamin? Quam præſens ſemper fuerit Dominus vindex Sacerdotibus ſuis, annon Saul ab regio abjectus honore & Ozias Rex Juda percuſſus lepra, propterea quod, quæ Sacerdotum erant, contra Sacerdotes Domini ſunt auſi uſurpare, ſufficienti vobis potuerunt eſſe argumento? & breviter annon omnes teſtantur hiſtoriæ, univerſos ultrice Domini manu infelice periiſſe exitu, qui in Chriſtos Domini ſacrilegas manus injicere non formidaverunt? contra autem fœlicia omnia, & longam illis contigiſſe vitam, qui Chriſtum in Sacerdotibus ſuis venerati ſunt? Moveant ergo vos exempla, & cogitate, quid vobis ſit exſpectandum, qui venerabilem Dei chorum in manus tentatis tradere profanas. Proinde quod Dominus per Moyſen univerſo præcepit populo Iſrael, ut ſepararentur a tabernaculis Core, Dathan & Abiron, nec tangerent quidquam, quod ad eos pertineret, ne involverentur in peccatis eorum, hoc & vobis, præcipue autem tibi dilecte fili! ejusdem Domini noſtri authoritate præcipimus & obſecramus in Chriſto Jeſu, ut ſeparemini a Martino Luthero, auferatis a vobis petram illam ſcandali, neque tangatis, quod illius eſt, ne & vos Divina ultio involvat ſubito in peccatis illius. *Expurgate* quamprimum *fermentum illud*, quod reliquam fidei veſtræ maſſam corrupit, *ut ſitis nova conſperſio, novaque creatura.* Non dedigneris fili dilecte Paulum imitari, quem ſicut viciſti in Eccleſiæ Dei perſecutione, tam gravem animarum pernitiem ſub tuo nutriens patrocinio, ita reverſus ad cor, effice, ut omnes intelligant tuam converſionem, utque qui per te ſunt ſcandalizati, in te rurſus glorificent Deum. Maxime autem hoc præſta quamprimum, ut impurum os illud obſtruatur, ut capuletur blaſphema lingua, quæ contra Deum ac Sanctos ejus loqui non ceſſat, & virus ſuum undique ſpargit, & ut Propheticis vos verbis admoneamus: *State ſuper vias & videte ac interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, & ambulate in ea, & invenietis refrigerium animabus veſtris.* State inquam, & doctrinis variis & peregrinis nolite abduci, interrogate de ſemitis antiquis, quæ ſit via bona, per quam ambulaverunt patres veſtri, quam demonſtraverunt tot Myriades Martyrum, docueruntque tot millia Confeſſorum, & ambulate in ea.

Quod ſi a vobis impetraverimus, ſicut & ſincere ſperamus, erit quod gaudeamus cum Angelis de peccatore pœnitentiam agente, & perditam rurſus inventam ovem humeris noſtris ad ovile Domini gaudentes reportabimus, paternaque pietate, quantum in Nobis fuerit, ſtolam vobis priſtinam reſtituemus.

Quod ſi dixeritis: *Non ambulabimus;* & paterne ſalubriterque vos monenti reſpondebitis: *Non audiemus. Ideo audite gentes*, dicit Dominus, *& cognoſcite congregationes, quanta ego faciam eis. Ecce ego adducam mala ſuper populum iſtum fructum cogitationum ejus, quia verba mea non audierunt & legem meam projecerunt.* Sed & hoc tibi denuntiamus in virtute Omnipotentis Dei & Domini noſtri JESU Chriſti, cujus in terris Vicarius ſumus, nec te in præſenti ſæculo hoc laturum impune, & in futuro æterni te ignis exſpectare incendium. Vivunt una pontifex Hadrianus, & Religioſiſſimus Imperator Carolus meus in Chriſto cariſſimus Filius & alumnus, cujus tu edictum vere Chriſtianum adverſus Lutheranam perfidiam, & quod talem decebat Imperatorem, non ſine gravi offenſa ac vilipenſione Cæſa-

reæ Majeſtatis violare non timuiſti. Non committemus, ut quos olim cum Magno Carolo Hadrianus Pontifex in Chriſto genuerunt, nunc Hadrianus Pontifex & Imperator Carolus ſub ſchiſmatico ac hæretico tyranno hæreſeon ac ſchiſmatum finamus interire contagione. quare revertimini ad cor & reſipiſcite tu, tuique miſere ſeducti Saxones, niſi utrumque gladium Apoſtolicum ſimul & Cæſareum olim velitis experiri. Scripta Romæ Anno Domini Milleſimo, quingenteſimo vigeſimo ſecundo.

Harduin. Concilior. Tom. IX. column. 1901.

CONSTITUTIO
AD REMOVENDOS ABUSUS,
Et Ordinatio ad Cleri vitam reformandam, per Reverendiſſimum in Chriſto Patrem & Dominum, Dominum LAURENTIUM, tituli Sanctæ Anaſtaſiæ, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyterum Cardinalem Campegium ad Germaniam &c. de latere Legatum, Anno Domini Milleſimo quingenteſimo vigeſimo quarto, Ratisbonæ edita.

SYNOPSIS CAPITUM SEQUENTIUM.

Quod nemini prædicare liceat, niſi per Epiſcopum admiſſo, cujus eſt verbo Dei ſeminando eos adhibere, quos probaverit eſſe doctos, modeſtos, ac pios viros. Cap. I.

Quod Clerici morum integritatem Clericali quoque habitu ac tonſura ornare debeant. Cap. II.

Vitandæ Clericis tabernæ, ſcenæ, ludi, omniſque levitas. Cap. III.

Interdicitur Clericis cauponaria, ac mercatio. Cap. IV.

Ut Parochi oblationibus ac juribus ſuis contenti, ſubditis nihil ſuperflui oneris imponant. Cap. V.

Ut Parochi pro neceſſaria Sacramentorum adminiſtratione, quod de conſuetudine voluntarie offertur, recipiant, nihil vero extorqueant. Cap. VI.

Conſuetudo, per quam plus juſto onerantur ſubditi, auctoritate Epiſcoporum, vel Magiſtratus moderanda. Cap. VII.

Quod oporteat Clericos eſſe temperantes, & non miſcere cum laicis convivia, ne funeralia quidem aut fraternitatem. Cap. VIII.

Parochis datur poteſtas occultos peccatores gratis abſolvendi, præter hæreticos, homicidas & excommunicatos, qui cum publicis peccatoribus remittendi ſunt ad eos, quibus abſolutio reſervata eſt. Cap. IX.

Ne Prælati animarum curam indignis & ſub vili ſtipendio locent. Cap. X.

Gaudere non debent Clerici de Eccleſiaſticis Beneficiis, quorum prædia & domos non reſtaurant. Cap. XI.

Non debent animarum curæ præfici Religioſi, ſed ad regulæ (quam profeſſi ſunt) obſervantiam compelli. Cap. XII.

Licebit pauperi Conventui cuilibet ſuæ Eccleſiæ diviti tantum cohærenti præficere Religioſum probatum prius, & admiſſum per Epiſcopum, ſed ne ad ſacros quidem ordines alii, quam tales promoveri debent. Cap. XIII.

Extra Diœceſim ordinati ſine Ordinarii auctoritate, ac literis teſtimonialibus ad Divina non admittantur. Cap. XIV.

Sacerdotes in libidinem effuſos, & nefario concubinatu pollutos, pœnis ac cenſuris Eccleſiaſticis coercendos. Cap. XV.

Stationarios, qui eleemoſynam pacti ſunt, prohibendos, qui vero integra fide colligunt, non admittendos, niſi ſub teſtimonio Ordinarii. Cap. XVI.

Vagos Sacerdotes non tolerandos ultra menſem, niſi cum teſtimonio Ordinarii, unde diſceſſerunt, ejuſque cujus Diœceſim intrarunt, admiſſione. Cap. XVII.

Servandas in ærario templi pecunias templo dedicatas, nec erogari debent, niſi accedente ad voluntatem Præfectorum ærarii, Rectoris quoque conſenſu. Cap. XVIII.

Epiſcopi debent ſuis Vicariis (quod & ipſi Epiſco-

Epiſcopi ſunt) ita providere, ne cogantur contra Epiſcopalem dignitatem quæſtui ſervire. Cap. XIX.

Rediguntur dies feſti in numerum: cæteri ita abrogentur, ut nihilominus peragantur Divina. Cap. XX.

Quibus diebus interdicta ſit nuptiarum celebritas, & quatenus jejunium plebi ſit imponendum. Cap. XXI.

Quod cædis Clerici authores tantum Divinis excludi debeant. Cap. XXII.

Quod Epiſcopi non debeant Clericorum bonis inhiare, qui legitimos hæredes aut ſucceſſores relinquunt. Cap. XXIII.

Quod ſæcularis poteſtas capere poſſit apoſtatas, debet tamen Ordinario tradere, cujus erit in ipſos animadvertere, quodque non liceat Epiſcopis penſionem, aut abſentiarum decimas extorquere. Cap. XXIV.

Quod non liceat Epiſcopis beneficiorum fructus immodice ac avare Clericis ſurripere. Cap. XXV.

Archi-Epiſcopi debent Provincialem Synodum omni triennio convocare. Cap. XXVI.

Qui recuſat altari ſervire, non debet de altari vivere. Cap. XXVII.

Qui Sacramentorum communionem in totum neglexerint, ſepultura debent aſinorum ſepeliri. Cap. XXVIII.

Non committendum ut relinquatur impunita blaſphemia. Cap. XXIX.

Servanda, quæ adverſus Simoniacos Sacri Canones decernunt. Cap. XXX.

Divinatores, Hæreticos, & fidei dilaceratores non modo vitandos, ac reſcindendos, ſed ſevera quoque animadverſione plectendos. Cap. XXXI.

Ut Sacerdotes oportet ſacras literas aſſidue diſcere, ita laicorum eſt non temere de illis diſceptare, ac judicare. Cap. XXXII.

Decet Epiſcopos in ſuos Vicarios eſſe liberales, Prælatosque omnes eleemoſynarios. Cap. XXXIII.

Veterum Decreta Sanctionesque pulchrum eſt obſervare. Cap. XXXIV.

Epiſcopi in Synodo, quomodo de more veterum ſingulis annis oportet celebrare, debent has Conſtitutiones publicare, & ſubditos ad earum obſervantiam compellere. Cap. XXXV.

LAURENTIUS, MISERATIONE DIVINA TITULI SANCTÆ ANASTASIÆ ROMANÆ ECCLESIÆ PRESBYTER CARDINALIS, PER UNIVERSAM GERMANIAM, AC HUNGARIÆ ET BOHEMIÆ, POLONIÆQUE REGNA, ET QUÆCUNQUE ALIA LOCA, AD QUÆ NOS DECLINARE CONTIGERIT, DOMINI NOSTRI PAPÆ ET APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Ex Legationis officio a Sede Apoſtolica nobis commiſſo obligamur, ut circa ſtatum perſonarum Eccleſiaſticarum ſub finibus noſtræ Legationis conſiſtentium, in melius reducendum, propenſius cogitemus, ut quæ in eis a Sanctorum Patrum Decretis & ordinatione deviare perpenderimus, ad debitam reformationis normam dirigentes, eis opem & operam adhibeamus efficaces. Nuper ſiquidem cum Sanctiſſimus Dominus noſter Clemens Papa ſeptimus, cum pro paſtorali ſuo officio, tum pro ea affectione, qua inclytam Nationem Germanicam paterne proſequitur, intellectis eis fluctuationibus, hæreticorumque impietate indies creſcente, Nos ad univerſam Germaniam ſuum Apoſtolicæ Sedis Legatum de latere miſerit, non aliam ob cauſam, quam ut tranquillitati Provinciæ, & ſaluti animarum, quæ periclitantur ob dictam nuper natam impuriſſimam omnis hæreſeos ſentinam, conſulat; quod onus licet humeris noſtris impar, ejus tamen præceptis & mandatis obedire, ut tenemur, volentes freti Chriſti favore ſervatoris noſtri, cujus negotium agitur, ſubivimus, nihil hic prorſus noſtris viribus tribuentes, aut præterea cupientes, quam quod ad munus hoc feliciter implendum attineat; cumque aliquot menſium experientia multa collapſa, & præter omnem opinionem difficultatibus plena perpenderimus, cum Sereniſſimo Ferdinando Hiſpaniarum Principe, Archi-Duce Auſtriæ Imperiali locumtenente generali, communicatis conſiliis, concordi ſententia particularem Conventum in civitate Ratisbonæ convocare decrevimus, in quo una nobiscum interfuerunt præfatus Sereniſſimus Princeps & Archi-Dux, Reveren-

verendiſſimus Matthæus, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Sancti Angeli Presbyter Cardinalis Archi Epiſcopus Saltzburgenſis, ac Illuſtriſſimi Guilielmus & Ludovicus, Palatini Rheni Duces in Superiori & Inferiori Bavaria, Fratres germani: Venerabiles in Chriſto Patres Bernardus Epiſcopus Tridentinus, Joannes Adminiſtrator Eccleſiæ Ratisbonenſis, Palatinus Rheni, Dux Bavariæ, ac Nuntii, ſive Oratores, omnes cum pleno mandato Venerabilium in Chriſto Patrum, ac Illuſtriſſimorum Principum, Vigandi Epiſcopi Bambergenſis, Gregorii Epiſcopi Spirenſis Palatini, Wilhelmi Epiſcopi Argentinenſis, Chriſtophori Epiſcopi Auguſtenſis, Hugonis Epiſcopi Conſtantienſis, Chriſtophori Epiſcopi Baſileenſis, Philippi Epiſcopi Friſingenſis, Palatini Rheni Ducis Bavariæ, Erneſti Adminiſtratoris Eccleſiæ Patavienſis, ac Palatini Rheni Ducis ſuperioris & inferioris Bavariæ, & Sebaſtiani Epiſcopi Brixinenſis. Cum quibus pluribus hinc inde in diſcuſſionem allatis, & præcipue quibus conſiliis, quibusque modis præfatæ nationi Germanicæ periclitanti conſuleretur, paribus ſententiis receptum fuit, hanc perditiſſimam hæreſin rudi populo plauſibilem, ob libertatem illi falſo perſuaſam, prætextu Evangelicæ caritatis non parvam habuiſſe occaſionem, partim a perditis moribus & vita Clericorum, partim ob non diutius diſſimulandum ſacrarum Sanctionum Eccleſiaſticarum Conſtitutionum abuſum, & proinde non parum momenti fore extirpandæ hæreticorum Lutheranorum, & eorum ſequacium ſectæ, ut Clerici ad honeſtatem vitæ, moresque ſuos illos, quos Divus Paulus exigit & præſcribit, debita cenſura reducti, abuſusque, laicos male offendentes, ſublati fuerint. Itaque habitis maturis deliberationibus, & piis conſiliis præfatorum Ferdinandi Principis, Cardinalis, ac Ducum, & Epiſcoporum, atque Nuntiorum ſuorum infraſcriptos ſalutares aliquot tam neceſſariæ reformationis Sacerdotum, Presbyterorum, Religioſorum & Clericorum modos præſcribere, ſtatuere, ſancire, atque edere neceſſarium duximus. Quocirca authoritate Apoſtolica, qua fungimur in hac parte, Statuta & Ordinationes per Nos, ut præfertur, editas ab omnibus & ſingulis Archi Epiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Archi-Diaconis, & aliis perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, ac Parochialium Eccleſiarum, aliorumque beneficiorum Eccleſiaſticorum Rectoribus, Presbyteris, Religioſis, ac Clericis in univerſa Germania reſidentibus, prout eos & eorum quemlibet reſpective tangit, aut tangere poterit in futurum, perpetuis futuris temporibus inviolabiliter obſervari volumus, decernentes irritum & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari, & nihilominus univerſis & ſingulis Archi Epiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, & aliis perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, nec non Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium Eccleſiarum Canonicis, ipſorumque Archi-Epiſcoporum & Epiſcoporum Officialibus, & Vicariis Generalibus per præſentes committimus, & mandamus, quatenus ipſi & eorum quilibet, & poſtquam pro parte illorum, quorum intereſt, aut in futurum intereſſe poterit, fuerint requiſiti, Statuta & Ordinationes hujusmodi, & horum ſingula inviolabiliter obſervari faciant; contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, & alia juris remedia compeſcendo, invocato, ſi opus fuerit, auxilio Brachii ſæcularis: non obſtante Conſtitutione felicis recordationis Bonifacii Papæ octavi, qua cavetur, ne quivis extra ſuam Civitatem & Diœceſim, niſi in certis exceptis caſibus, & in illis ultra unam diœtam a fine ſuæ Diœceſis ad judicium evocetur, ſeu ne Judices a Sede Apoſtolica, vel ejus auctoritate deputati extra Civitatem & Diœceſim, in quibus deputati fuerint, contra quoscunque procedere, aut alii vel aliis vices ſuas committere præſumant. Et in Concilio generali de duabus diœtis & perſonis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, & aliis Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Verum quia difficile foret, præſentes literas ad ſingula loca, ad quæ expediens fuerit, deferri: volumus, & auctoritate Apoſtolica decernimus, quod tranſumptis præſentium literarum, manu Notarii publici ſubſcriptis, & ſigillo alicujus perſonæ in Eccleſiaſtica dignitate conſti-

conſtitutæ munitis, ea fides adhibeatur, quæ eisdem originalibus, ſi eſſent exhibitæ vel oſtenſæ, adhiberetur. Et ut hujusmodi Statuta & Ordinationes ad ſingulorum notitiam deducantur, univerſis locorum Ordinariis authoritate Apoſtolica præfata in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus, quatenus Statuta & Ordinationes hujusmodi per ſe, vel alium, ſeu alios in eorum Eccleſiis, vel civitatibus publicent, ſeu publicari faciant, quæ poſt publicationem ipſam eosdem, quorum intereſt, aut intereſſe poterit, perinde arctent, ac ſi eis perſonaliter intimatæ eſſent, aut intimarentur. Tenor vero Statutorum & Ordinationum prædictarum ſequitur, & eſt talis:

I.

CUm potiſſimum anima verbo, quod ex ore Dei procedit, vivat, id autem nec paſſim, nec ab omnibus expediat prædicari, admonente Apoſtolo, qui inquit: *Quomodo enim prædicabunt, niſi mittantur?* ideo ſtatuimus, & ordinavimus, ut non liceat cuiquam etiam religionem profeſſo ac quomodolibet exempto Evangelium docere, niſi ab Ordinario vel ejus Vicario, tam moribus quam doctrina probatus fuerit, facta fide per patentes literas, quæ præter Notarii mercedem gratis prorſus concedantur. Miſſi itaque atque probati Evangelicum negotium tractabunt recte, ſobrie, & pure, loca quæque recondita magis & abſtruſa intellectuque difficilia non ad novum & adulterinum ſenſum, ſed juxta Sanctorum Patrum & ab Eccleſia receptorum Doctorum præcipue Cypriani, Chryſoſtomi, Ambroſii, Hieronymi, Auguſtini & Gregorii exponant & interpretentur, omni etiam opere ſtudeant, ne pro veris ſomnia & aniles fabulas, pro certis dubia, pro receptis apocrypha & jam dudum exploſa damnataque ab orthodoxa Eccleſia tendant, vel depromant, idque omni modeſtia, ne unquam eos ad convitia injuriasque delabi contingat, locusque ille cum populi offendiculo dehoneſtetur. Itaque Ordinarius aliquot excellenti doctrina præditos conſtituat, qui per Diœceſim inquirant, qui ſint ad Evangelicam doctrinam idonei diſſeminandam, quique ad impias novitates & perfidiam aliquam non deflectant, ut remedia adhibeantur, quo populus recte inſtituatur in Chriſtiana lege, & ab ea deficiens, ne ſecum alios trahat, debite coerceatur, cultus Divinus obſervetur, peragaturque his modis & ritibus, qui per manus Sanctorum Patrum Nobis traditus & per majores noſtros obſervatus eſt in ſacrificio Altaris, officiis defunctorum, Canonicis Horis, cæterisque Divinis laudibus atque cærimoniis.

II.

Hinc hortamur atque monemus omnes & ſingulos, qui ſacris initiati ſunt, ut vivant vitam, quam profeſſio exigit & Chriſtus requirit inquiens: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona & glorificent Patrem veſtrum, qui in cælis eſt.* Cum veſtitu honeſto incedant, quem Paulus alicubi præſcripſit. Quapropter ſingulari cura intendat quisque Prælatus, ne hi, quibus præeſt, in ſacris ordinibus conſtituti, veſtes varii coloris virgatas & fimbriatas deferant, ſed longis atque talaribus utantur: nulla arma induant niſi itinerantes; barbam & comam non nutriant, coronam & tonſuram deferentes, tum ſummopere curantes, ne quem laicorum indecentia veſtitus offendant, ut Sacris Canonibus cautum eſt.

III.

Inſuper tabernas publicas evitent, niſi eas peregre proficiſcentes ingredi oporteat, & tam inibi, quam domi & alibi a crapula & ebrietatibus, omnique ludo a jure prohibito, blaſphemiis, rixis, ac aliis quibuscunque exceſſibus & offenſionibus penitus abſtineant, choreas ſpectaculaque & convivia publica vitent, ne ob luxum petulantiamque eorum nomen Eccleſiaſticum male audiat.

IV.

Cumque ſecundum Apoſtolum *Nemo militans Deo ſeſe negotiis ſæcularibus implicare debeat*: Nemini liceat contra Provincialia Statuta & Synodalia domi ſuæ tabernam compotandique locum aperire laicis, quoniam non raro ſequi ſolent ebrietatem rixæ, cædes, & multa hoc genus ſcelera, quæ Sacerdotalem polluunt dignitatem: præterea negotiationibus mercimoniisque more mercatorum abſtineant.

V.

V.

Sacerdotes quoque Curati, quique vicem eorum referunt, ſubditos in remediis & aliis juribus Parochialibus ultra ea, quæ ſibi de jure debentur, non gravent, ultraque depoſitiones, eos ad peractiones ſeptimi, triceſimi vel anniverſarii peragi faciendas non cogant: tum præter oblationes feſtis ſolemnibus fieri ſolitas, cum illa pro arbitrio fieri debeant, ab invitis non exigant.

VI.

De Sepultura quoque ac adminiſtratione Sacramentorum aliisque ſpiritualibus paciſci, aut aliquid ab invito exigere nemo poſſit aut debeat, & propter ejusmodi a Parochianis neglecta, cuiquam non liceat aliquid Sacramentorum denegare, neque propter debita quempiam ab Eccleſiaſtica ſepultura prohibere: Parochialia tamen jura, quæ uſus recepit, & debentur Altari ſervienti, per prædicta non abrogamus.

VII.

Cum autem in Diœceſibus non ſit eadem conſuetudo, & inter ſubditos & Paſtores multa & varia emergant diſſidia; Paſtoribus quibusdam plura exigere propenſis, ſubditis vero ob penuriam & egeſtatem reclamantibus & recuſantibus: ordinamus, quod quilibet Ordinarius infra ſex menſes poſt præſentium publicationem omnibus perpenſis, beneque & ſufficienter examinatis, ſuper prædictis certam legem ordinationemque una cum Principum aut Dominorum ſæcularium conſilio, quos iſta negotia tangunt, conſtituat; ne viduæ, pupilli & alii pauperes nimium ultra vires injuſte graventur; quos Nos, ſi neglectum fuerit, ſi in provincia affuerimus vel Succeſſor noſter, habita de his plena informatione facturos pollicemur, aut rem ipſam Sanctiſſimo Domino noſtro relaturi ſumus, qui huic rei proſpiciendæ Judices deputabit.

VIII.

Convivia Presbyterorum, quæ in exequiis & fraternitatibus publice in tabernis hucusque exhibita ſunt, prorſus abrogamus, quod plerumque laicis ſint ſcandalo: ſi autem convivium vel conſuetudo vel locorum diſtantia exiget, fiat illud in domo Sacerdotis, honeſteque non ad luxum, ſed ad neceſſitatem inſtruatur, ſiquidem neque commeſſationi, neque compotationi vacandum eſt Sacerdotibus, cum quod ne audiant: *Quorum Deus venter eſt*, tum quod officii eorum eſt & ſobrie & caſte pro peccatis Deo dona ſacrificiaque offerre.

IX.

Porro ne & ipſi videantur pecuniæ aucupium magis, quam ſalutis animarum ſtudium amplecti, dum laicos graviora delicta confeſſos hinc inde remittunt non ſine famæ rerumque diſpendio: conſtituimus & ordinavimus, ut deinceps quilibet confeſſor abſolvere poſſit laicos contritos & confeſſos a quibuscunque peccatis occultis, quantumcunque gravibus & enormibus, quæ Ordinarii ſuæ authoritati reſervaverant, exceptis duntaxat homicidis, hæreticis & excommunicatis, ad Epiſcopum vel ejus Vicarium mittendis. Quod autem ad Clericos, nihil, quoad hoc ſtatutum, intelligatur innovatum. Pro condonatione autem & remiſſione peccatorum, quam abſolutionem vocant, nihil omnino ab invito exigant.

X.

Statuimus quoque juxta Apoſtoli ſententiam, quæ dicit nemini cito manum eſſe imponendam, ne cui temere cura animarum committatur. Itaque probetur prius per Epiſcopum vel ejus Officialem, etiam religionem profeſſus, nec liceat ulli Vicarium Eccleſiæ & plebi ſuæ ſufficere, illamve locare, ſive emolumentum, quod abſentium nomine recipiet, conſtituere; ſine authoritate Epiſcopi aut Vicarii. Nam cum os bovi trituranti non ſit alligandum, Epiſcopi vel Officialis arbitrio ejusmodi emolumenta locationum, & abſentiarum moderanda cenſemus.

XI.

Domos quoque fundosque dotales beneficiorum collapſos inſtaurent poſſeſſores, quantum neceſſitas poſtulaverit, reparataque in debita ſtructura conſervent, & per Archidiaconos & Decanos rurales ac alios, ad quos de jure vel conſuetudine ſpectat; ubi negligentes fuerint, per ſubtractionem proventuum authoritate noſtra arctius compellantur.

XII.

by Google

XII.

Expreſſe cavemus, ne cura Eccleſiarum, beneficiorumque concedatur religionem quamcunque profeſſis, etiam exemptis, quod ſi hactenus aliqui admiſſi vel recepti eſſent, niſi de voluntate favoreque Superioris ſui, legitimiſque cauſis conſtiterit, extra ſua Monaſteria degere nequaquam ſibi integrum fore putent, quando illos ſic vagos per Ordinarios vel Vicarios ad Superiores ſuos per victus denegationem, aut alia juris remedia remittendos eſſe jubemus.

XIII.

Monaſteriorum Prælati, unitas Eccleſias habentes, prædictos Vicarios perpetuos, vel ad nutum amovendos in eiſdem Eccleſiis impoſterum non conſtituant, niſi prius per Ordinarios, aut eorum Vicarios ut idonei & apti fuerint admiſſi, Eccleſiæ tamen, ſuis Monaſteriis unitæ, uſque adeo propinquæ, quod Religioſi earundem curam habituri, ſub religione in Monaſterio ſub debitaque obedientia ſtare poſſent, modo ſint habiles & idonei, per hujusmodi Religioſos provideri poſſint: id quoque permittimus de Monaſterio, quod tam tenue eſt, ut debitam ſuſtentationem habere nequeat, volentes, Religioſos, & qualitercunque exemptos, curata beneficia habentes, Ordinario loci eſſe ſubjectos. Cumque in Eccleſia Dei magis præſtet paucos bonos & doctos, quam plures indoctos & imperitos habere miniſtros, id quod ratio noſtrorum temporum exigere videtur, idcirco deinceps non initientur ſacris Ordinibus, niſi viri morum, vitæ candore, & doctrina præ cæteris ſpectati, probatique per teſtimonium examinis, rite ſervandi.

XIV.

Quod attinet ad ordinatos in urbe, vel in alia quacunque aliena Diœceſi, ſancimus, ut & illi ſuarum ordinationum literas & titulos oſtendant, & ſimili modo ad Divina peragenda prius non admittantur, quam ab Epiſcopo, vel Vicario, aut Officiali fuerint rite admiſſi.

X V.

Præterea cum nihil æque conveniat omnibus numeris, ac eos eſſe mundos, qui vaſa Domini portant, & in Sacrario operantur, quales Sacerdotes conſtituit ipſe Dominus, qui quotidie ſacroſancta tractant, & in illis verſantur. Igitur volumus, atque juxta Sanctiones Canonicas, feliciter a Divis Patribus inſtitutas, ſancimus, ut caſte continenterque vivant. Sacerdotes concubinarii incontinenterque vitam agentes, Canonum pœnis in ordinem redigantur, nulla conſuetudine eis, nulla conniventia, imo damnoſa Prælatorum negligentia patrocinante.

XVI.

Quo vero ad quæſtores, qui vulgo ſtationarii appellantur, ne quis quavis authoritate & literarum occaſione, vel ad prædicandum, vel ſubſidia, eleemoſynasque colligendas ſe ingerat, utcunque ſe jactet indulgentiis abundare, niſi prius literæ admiſſionis & approbationis Ordinariorum, vel Vicariorum ab eo prolatæ fuerint, adſtringentes ipſos Ordinarios, ut tales admittant, qui probæ vitæ teſtimonium habeant, & de prædicatione ſua, dum opus erit, rationem reddere poſſint, eleemoſynis, piorumque oblationibus non abuſuri per luxum proprium, religione jurejurandi affirmaturi ſe, nec quotam, nec totam colligendi facultatem certa ſumma pecuniarum pactos eſſe. Fratribus tamen mendicantibus integras ſalvasque conceſſiones a Sede Apoſtolica factas relinquimus.

XVII.

Et ut Paſtor agnoſcat vocem ovis, & illa viciſſim vocem Paſtoris audiat, tollaturque omnis vagandi occaſio: ordinamus, quod Presbyteri peregrini & ignoti ad Miſſarum ſacrificia non admittantur, non ultra menſis ſpatium in conſortio Presbyterorum tolerentur, niſi exhibeant literas admiſſionis alterius ex Archi-Epiſcopis vel Epiſcopis, in cujus Diœceſin ſe tranſtulerint, ac documenta & literas teſtimoniales ſui Ordinarii, a cujus Diœceſi proxime diſceſſerunt, quibus de eorum ordinibus & honeſtate conſtet, ne aliquis incorrigibilis poſt perpetratos exceſſus impune ad aliam Diœceſin tranſeundo evadat.

XVIII.

Ut autem Chriſti fidelium eleemoſynæ in uſum, pro quo erogantur, vertantur, non liceat Procuratoribus, ſeu Vica-

Vicariis fabricarum in ſingulis Eccleſiis quidquam de pecuniis ad fabricam provenientibus diſtribuere, aut in ædificiorum, vel alterius rei uſum diſpenſare ſine Rectoris ſcitu, ſed ad armaria fabricæ reponantur, ut hactenus ſervatum eſt, duabus vel tribus clavibus pro loci conſuetudine tenendis, quarum una ipſi Rectori ſervanda tradatur, obſervato uſu in clavibus & rationibus reddendis a Principibus & Superioribus hactenus recepto.

XIX.

Statuimus quoque & ordinamus, ne Epiſcoporum in Pontificalibus Vicarii in conſecrandis Eccleſiis & Altaribus, quod ſacri jubent Canones, quidquam omnino exigant, excepta procuratione. Convenit namque, ut pro qualitate ſtatus ipſorum Epiſcopi proſpiciant, præſtando præcipue penſiones, ſuper fructibus menſæ Epiſcopalis a Sede Apoſtolica conſtitutas, ne aliquid attentare habeant in Dedecus Epiſcopalis dignitatis.

XX.

Nec ab re, imo juſtis de cauſis adducti feſtorum multitudinem conſtringendam eſſe duximus, ſtatuentes & ordinantes: ut de cætero Dominica dies, quæ in gloriam Dominicæ Reſurrectionis ad nos uſque a primitiva Eccleſia maxime celebris ſemper habita eſt, dies quoque Nativitatis Chriſti, Sancti Stephani, Joannis, & Innocentium, Circumciſionis, Epiphaniorum, Paſchæ cum feria ſecunda & tertia duntaxat, Aſcenſionis, Georgii, Pentecoſtes cum feria ſecunda & tertia duntaxat, Corporis Chriſti, & præſertim quatuor Beatæ Virginis: Purificationis, Annuntiationis, Aſſumptionis, & Nativitatis, natalitia Apoſtolorum, Joannis Baptiſtæ, Magdalenæ, Laurentii, Dedicationis Michaelis, omnium Sanctorum, Martini, Nicolai, & Catharinæ, & per Diœceſim Saltzburgenſem Feſtivitates Sancti Ruperti, ſicut hactenus obſervatæ fuere, celebres quoque & feſti habeantur. In cæteris autem Feſtivitatibus quacunque ratione vel inſtitutis vel receptis, & quæ ſub præcepto celebrari debeant, permittimus, liberumque cuique facimus, ut Miſſa audita ad operas ſuas, quibus ſuam ſuorumque alimoniam quærere cogitur, redire poſſit, Feſtis tamen Dedicationum & Patronorum principalium nihil derogantes, quoad eorum celebrationem in Cathedrali Sede, Civitateque, ac loco etiam Epiſcopalis reſidentiæ duntaxat.

XXI.

Cumque in certis locis & Diœceſibus inter Paſtores & gregem propter nuptiarum celebritatem, quam alii inthronizationem, alii ſolemnizationem vocare ſolent, multa jurgia & ſcandala eveniant, declaramus & ſtatuimus, quod matrimonia in conſpectu Eccleſiæ poſſint ſolemnizari, nullo ab Ordinario ad hoc conſenſu petito, aut quapiam re pro ea expoſita, exceptis tamen tota quadrageſima, ultima hebdomada Adventus, Feſtis Paſchæ, Pentecoſtes & Nativitatis Dominicæ, cum octavis, ac diebus Rogationum: jejunia quoque ab Eccleſia inſtituta ſub debito obedientiæ ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ impoſterum indici debent, omiſſo excommunicationis verbo, ne infirmorum conſcientiæ oſtendantur, cum his temporibus pietas pene omnis jaceat, Sacerdotibusque parum deferatur.

XXII.

Ut igitur extinctus cultus excitetur, populusque non fiat indies negligentior: ſtatuimus, ut propter cædem Clericorum perſona tantum, non autem locus interdicendus veniat, niſi cœtu concurſuque populari facinus patratum eſſet.

XXIII.

Inhibemus inſuper, ne impoſterum Epiſcopi Clericis legitimis ab inteſtato decedentibus, in patrimonialibus bonis aut induſtria propria acquiſitis, ſuccedere poſſint, aut debeant.

XXIV.

Cumque quotidie ob novas, imo jam olim damnatas hæreſes apoſtatarum numerus tam Religioſorum, quam Sacerdotum in immenſum creſcat, quamplurimis eorum uxores ducentibus, ut ergo hæc ſacrilegia impunita non remaneant, concedimus quibuscunque Principibus, ſtatibusque poteſtatis ſæcularis, eorumque Officialibus facultatem, ut ejusmodi

by Google

modi apoſtatas & ſacrilegos capere poſſint, modo reos ipſos Ordinariis infra tempus debitum tradant & aſſignent absque aliqua in eos tortura & animadverſione debite puniendos. Quibus enixe mandamus, ut omni poſita mora, favoreque diligentius, quam hactenus factum fuit, juxta ſacras Sanctiones omnino puniant facinoroſos, adeo quod criminis enormitate expoſtulante, poſſit Epiſcopus, ſervata forma Capituli primi de hæreticis in ſexto, reum Curiæ ſæculari relinquere, vel ad perpetui carceris ærumnam damnare. Negligentia autem Ordinariorum ad Apoſtolicam Sedem deducta Judices Eccleſiaſtici ab ea deputabuntur, qui conſtito de Ordinariorum negligentia ad preces Principum, aliorumque ſæcularium reos, maxime hæreſeos, meritis pœnis afficient. Quod jam Epiſcoporum quidam, ut accepimus de beneficiorum penſionibus atque abſentiis decimas exigant, cum ſit id contrarium juri, longeque præſtet male inductos uſus delere, quam inuſitatum quid admittere, idcirco decimas ejusmodi ulterius exigi ſolvique interdicimus, uſumque talem qualitercunque receptum caſſantes, caſſatumque eſſe cenſentes.

XXV.

Item reprobamus, & ut abſonum prorſus rejicimus, ab Epiſcopis medios exigi fructus de beneficiis, quæ unius ſuſtentationi vix ſufficiunt, ut ſunt, quæ non excedunt valorem triginta duorum Rhenenſium, de quibus in Romana Curia medii fructus non exiguntur: quod etiam ab Ordinariis obſervandum eſſe præcipimus, niſi concordatis aliter cautum eſſet, vel honeſta ratione aliquid ſine tamen reprehenſibili gravamine recipiant.

XXVI.

Cæterum quo major fiat conjunctio, firmaque magis inter Provinciales ſtabiliatur concordia, totius Provinciæ antiquum morem Synodorum innovantes ſtatuimus: ut ſingulo triennio poſt Paſcha Provinciale Concilium celebretur.

XXVII.

Ad hæc cum beneficia propter officia juxta Patrum Sanctiones dari conſueverint, fierique vix poſſit, ut in tanta Præbendatorum caterva non reperiatur, qui officii oblitus horas negligat Canonicas, hinc ſtatuentes volumus, & ordinamus: ut locorum Ordinarii per Archidiaconos & Decanos de hujusmodi Sacerdotibus negligentibus ſeſe diligenter edoceant, & ſecundum uniuscujuscusque neglìgentiam atque deſidiam fructus perceptos, vel in utilitatem Eccleſiæ, vel in uſum pauperum vertant. Quod ſi poſt legitimas monitiones, & ſimul primam correctionem in eandem negligentiam, quæ diſſolutæ prorſus mentis indicium eſt, quis relabatur, tum beneficio etiam Eccleſiaſtico privetur, Collatorique vel Patrono de alio idoneo providendi, aut præſentandi ſit poteſtas.

XXVIII.

Sanctionem Patrum, qua Eccleſiaſtica ſepultura privatur, quisquis non confeſſus, nec Euchariſtiæ Paſchali tempore communionem ſumpſerit, inviolabiliter obſervandam eſſe ſtatuimus: at ubi quem contigerit inopinata morte obire inconfeſſum, ſepultura præfata illum carere non volumus, modo ipſius Curato conſtet vel doceatur illi, ipſum ſecundum jam dictam Sanctionem confeſſum eſſe, & ſimul communicatum, aliudque non obſtet Canonicum impedimentum.

XXIX.

Ad tollendam execrabilem blasphemiam Divini nominis ac Divinorum, quos temnere fas non eſt, ſtatuimus & ordinamus: ut quicunque Clericus vel Sacerdos Deo palam maledixerit, conviciis, contumeliiſque, atque adeo obſcenis verbis inceſſerit Deum & Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, aut nunquam ſatis laudatam Matrem ejus glorioſam Virginem pari blaſphema lingua impetiverit, aliosque Sanctos blaſphemaverit, fructuum vel bonorum privatione, ſeu aliis pœnis pro qualitate blaſphemiæ & delicti plectatur.

XXX.

Contra Simoniæ labem non diſcedimus a Patrum Sanctionibus, jubentes eas ſub pœnis in illis contentis obſervari.

XXXI.

In ſortilegos, divinaculos, incanta-

tatoreſque Clericos, quos tam Sacræ Leges, quam Patrum Decreta execrantur; ſtatuimus & ordinamus: ut arbitrio Superiorum infamia notentur, ſi qui moniti non deſtiterint, ordine amoveantur, inque Monaſterium ad tempus juxta arbitrium Superioris relegentur, beneficiisque ſuis Eccleſiaſticis privati. Cæteri autem pſeudochriſtiani, de fideque parum probe ſentientes, citra delectum perſonarum, hæretici quoque, vel Judaiſmum referentes, a ſancta Congregatione Chriſtianorum procul arceantur. Contraque eos diligenti inquiſitione procedatur per Ordinarios, vel eorundem Vicarios, aut hæreticæ pravitatis Inquiſitores, vel per Judices a Sede Apoſtolica vel per Nos Deputandos, ut non reſipiſcentes pœnis puniantur debitis.

XXXII.

Prohibemus etiam tam Clericis, quam laicis de Sacroſancta Fide temere præcipue inter pocula atque convivia diſceptare, injungentes Sacerdotibus, ut omni modeſtia utantur, & peculiariter operam impendant novo, veterique teſtamento legendo, ut par eſt, ne per otia in vitia voluptateſque labantur.

XXXIII.

Statuimus & ordinamus, ut quilibet Epiſcopus diligenter provideat, atque imprimis id curet, ut Vicarii, ſive perpetui, ſive pro nutu poſiti, competentem vivendi portionem aſſequantur, ne detur eis anſa ſuos ſubditos ob rei familiaris penuriam gravandi: porro quod proxime accedit ad Apoſtolorum inſtitutionem, moremque primitivæ Eccleſiæ, hortamur cum Prælatos, tum reliquos Sacerdotes, ut meminerint pauperum, & Eleemoſynis ſtudeant alter alterum vincere.

XXXIV.

Sunt item pleraque alia a Summis Pontificibus, Sacris Conciliis, Provincialibuſque & Synodalibus Conſtitutionibus prodita, quæ mire decent & adornant candorem vitæ Clericalis, nec minus obviant offendiculis, quæ Chriſtus paſſim cavenda præcepit, quæ velut ſancta teneri & obſervari mandamus, transgreſſores ſecundum Canones ipſos, prædictaſque Conſtitutiones puniri volentes.

XXXV.

Inhibenteſque propterea omnibus & ſingulis Vicariis & Officialibus, nec non & Archidiaconis & Decanis ruralibus, , aliiſque, ad quos criminum denuntiatio, correctioque quomodolibet ſpectant, aut quibus id per Ordinarios committetur, ne ad exceſſus transgreſſioneſque alicujus dictarum Conſtitutionum, Statutorum & ordinationum noſtrarum ob pecuniam, etiam ultro oblatam, aut alterius rei gratia conniveant, ſed potius ad pœnas, de jure vel conſuetudine debitas, contra delinquentes pro delicti qualitate & officii ſui debito procedant, atque ut ita fiat, quoniam nihil proderit leges condere, niſi ſint, qui conditas juvent, mentemque earum exequantur, utque refloreat Catholica fides, Eccleſiaſticaque dignitas, hæreſibus radicitus extirpatis, ſuum locum recuperet, idque vix alio modo aptius & commodius fieri poſſit, quam Synodis. Itaque priſcum Synodorum morem renovare cupientes, ſtatuimus & ordinamus: ut ſingulo anno ſaltem Synodus Diœceſana opportuno tempore a ſingulis Epiſcopis celebretur cum potioribus Prælatis, Decanis ruralibus, viriſque dignis. In quibus per quartas deſignentur Judices, qui diligenter intendant, ſi Statuta prædicta, ac alia per Synodos de ſcitu Epiſcopi ſtatuenda obſerventur, invocato ad hoc, ſi opus fuerit, brachio ſæculari. Mandantes propterea, ut hujus noſtræ Conſtitutionis ordinationiſque ſeries in præfatis Synodis tam Provincialibus, quam Diœceſanis in earundem principio diligenter legatur, ne quis in futurum ignorantiam prætexere poſſit.

Datum Ratisbonæ a Nativitate Domini Milleſimo, quingenteſimo, vigeſimo quarto, Nonis Julii, Pontificatus præfati Domni noſtri Papæ Anno primo.

VISA JUL. FLO. MONTINUS.
D. DE PATERNINA.
G. PREGO.

Harduinus Concilior. Tom. IX.

SYNO-

SYNODUS MOGUNTINA

Anno Chriſti MDXXVII. Clementis VII. PP. IV. Caroli V. Imp. IX.

FRIDERICI NAUSEÆ Blancicampiani, ad Eccleſiaſticam in inclyta Eccleſia Moguntina Synodum de reformanda Eccleſia Oratio.

QUum anno ſuperiore, PP. in hoc primum ampliſſimo dicendi, conſultandique loco ad vos eſſem dicturus, initio paucis in hoc ipſum ab Eccleſia præfabar inſtitutum, quo bis in anno hic cogimini, de iis, quæ hujus ſunt Eccleſiæ, non minore ſtudio, quam conſilio tractantes: in hoc, inquam, tum inſtituti præfabar, ipſum vel inter cætera pro loco commendans, quod & inibi plerumque ſemper quiſpiam pro concione diceret, ad bene, beateque vivendum verius admoneret, quam cogeret. Nimirum cujus ſit, ut, vel quamlibet Propheta inferior clamet, ne ceſſet, perindeque tuba ſuam exaltet vocem, DEI Opt. Max. gloriam promoturus, populo ſcelera eorum, domuique Jacob peccata eorum denuntiaturus, interimque zizaniis extirtis triticum ſeminaturus. In hoc vero, quam tum ex animo, ut potui, conatus ſim, nemo arbitror eſt, qui ſecundum Deum, quem nihil latet, me novit melius: qui ſane non parum multa paulo longius repetebam, unde vera illa priſtina vobis reditura eſſet dignitas, futuraque ſua Chriſto gloria, quam antea apud vos, amplior & frequentior haberetur. Quod vero mea interim ea in re (ut ajunt) diu multumque deſiderata ſpe & exſpectatione adeo ſim falſus; ut præter quod oleum & operam perdidi, aliud nihil egerim, tam hercle doleo, quam rurſus nunc idem negotium animo quaſi conſternatus ſubeo. Cujus tamen Provinciam mihi, quam antea felicius ſpero ſucceſſuram, quod ſæpe numero juxta proverbium δευτέρων ἀμεινόνων perfruimur. Accedit, quod nihil eorum, me confido prætermiſſurum, quod non æque ſit omnibus ſalutare, atque impendio neceſſarium, & ſane illud, in quo ſumma rei ſit poſita, & in quo noſtræ religionis cardo non dubie vertatur, quod & audiiſſe tam ſit commodo, quam non facere incommodo futurum. Id quod ut in memoriam ſimul & in intellectum facilius veniat, duabus, & quidem, breviſſimis partibus in præſentia acturus ſum. In quarum prima narrabitur, unde potiſſimum hæc deploranda, qua nunc agitamur, in Eccleſiam Chriſtianam hac miſera tempeſtate, calamitas irrepſiſſe, tamque inibi alte ſuas egiſſe radices videri queat: deinde quo illi poſſit antidoto occurri, ipſaque ſaltem ex parte & maturius tamen tolli. Quod igitur primum eſt, vos omnes ex animo velim oratos, ut quæ dicturus ſum, ea audire ſatagatis attentione & gratia, quam res ipſa cum tempore exigit: nec ſolum quid a me dicatur, ſed & quid oporteat dici, conſideraturi. Quo nimirum pacto fiet, ut vel res ipſa, non noſtra oratio, apud vos in animo calcar ſit, & aculeum ad bene vivendum relictura.

Atque, ut ordiamur P.P. nemo eſt, arbitror, qui, ſi non ſuo periculo, certe non ſine magno animi dolore hanc miſerrimam hujus temporis in Eccleſia Chriſtiana calamitatem & intelligat, & experiatur: cum videt in ea adeo in diverſum ire omnia, & nihil perinde ſub Cœlo ſibi conſtare, ſed omnem totius rei ordinem multo longiſſime inverti, regnum utpote contra regnum, & gentem contra gentem diduci, fratres in fratres mutuo odio plusquam hoſtiliter ferri, ſeditionibus ac tumultibus, bellis item ac præliis, plusquam cruentis, omnia fervere & æſtuare: peſtilentia denique & fame apud non parum multos, vel hiſce noviſſimis diebus eſſe laborari cœptum; eaque paſſim nunc mala incrudeſcere, & ſua lue nullum non locum ad-

adflare. Sileo, quæ ſunt hoc genus reliqua, non minus dictu, quam auditu horrenda. Hæc nimirum non poſſumus perinde ob oculos poſita non ſcire. Verum, unde huc emanarint, admodum pauci quærimus, nec qua ex ſcaturigine derivarint, inter omnes recte convenit: quum procul dubio ſingula & univerſa, niſi ex una eademque lacuna profluere nequaquam poſſint. Cur enim obſecro, in dubium venire queat, undenam iſthæc & illud genus adverſa in nos, adeoque in totam Chriſtianam Eccleſiam ſe obtruſerint: quando certiſſima rerum experientia magiſtra conſtet, hæc illa a ſolis noſtris peccatis & ſceleribus, quibus obvoluti Deum Max. offendimus, hanc ſibi ſævam in nos vendicare tyrannidem? Nonne Davidi vel ideo terrorem non unius, ſed & famis, cædis, peſtilentiæ, ſibi & ſuis Divino oraculo propoſitum legimus, quia ſuperbior populum ſuum recenſuerat, in eoque arroganter facto peccarat? Atque cur illud? Argumento nimirum, Deum Max. hiſce rebus adverſis plerumque ſemper mala noſtra ulciſci, in illaque ſerio animadvertere. Jam vero ſi itidem conſtat, Regem Salomonem, mortalium alioqui ſapientiſſimum, non aliam ob cauſam magnis bellorum fuiſſe fluctibus jactatum, quam quod uxoriis obſtrictus illecebris, a Majorum religione & pietate deflexerat, ſitque hæc ipſa patris noxa etiam in filio Roboam adeo vindicata, ut is opulentiſſimi regni hæres relictus, confeſtim a morte patris ex hujus parte multo maxima ceciderit.

Si quoque conſtat, Oziam in regio conſtitutum faſtigio, lepra infectum, deponere regnum fuiſſe coactum, & in ordinem turpiter redactum; quia Sacrorum ritu tam ſtulte, quam impie neglecto, malorum ſe ſe Dœmonum præſtigiis addixerat? Si pariter plus quam notum eſt, Joam, Ochoziæ filium, difficili bello in urbem fuiſſe compulſum, & ignominioſam ſibi redimere pacem, omni regia gaza hoſtibus tradita perpulſum, morbo deinde atrociter conflictatum, domeſtica fraude exitum inveniſſe; quia Zachariam virum juſtum in medio templo interfecerat, quod is peregrinum cultum non probaret. Si etiam perhibent in Hierichuntis excidio, Achanum, Charmi filium, mutato Numinis indicio cum uxore & liberis ab univerſo fuiſſe exercitu, Deo jubente, lapidibus obrutum, quoniam rem ſacram in profanum verterat uſum. Si præterea in confeſſo eſt, bis dena millia Judæorum ſpatio paucorum dierum peſtilentia fuiſſe conſumpta, quod illi non patrio ritu, non religione, a Moabitarum mulierum congreſſu concubituque nefario inhiberi potuerant: inſigni nimirum documento, nullam domum oportere privata charitate ſcelus admittere, ne quod in paucis peccatum ſit, in multis vindicetur. Si denique conſtat, non paucos quondam partim ægrotaſſe, partim fuiſſe una miſere vita defunctos, quia Sacroſanctam Euchariſtiam non ſatis digne tractarant.

Si, inquam, conſtat, toties tamque ſerio Deum Max. in mortalium olim ſcelera, vel quamlibet privata, animadvertiſſe, proptereaque illum mala rebus adverſis fuiſſe ultum: ipſi adhuc dubitamus, aliunde, quam a peccatis, tot nobis hoc tempore flagella obvenire, quibus tam nihil eſt a peccato uſpiam immune? Quis enim obſecro latiorem vidit unquam, aut ſenſit omnium ſcelerum, quam apud Nos, hiſce quidem temporibus, colluviem? An, oro, noſtris ſit criminibus aliquid additura poſteritas? Nihil ſane: quum videmus omne in præcipiti ſtare vitium, cui nec addi poſſit quicquam. Et quando uberior vitiorum copia? quando major avaritiæ patuit ſinus? quando alea dies ac noctes frequentior? & quando, & quo in loco, quam nunc & apud nos major veræ religionis contemptus? quum non deſint, qui & ſuam Deo immortali Majeſtatem plane extinctam, illique Filium ejus unigenitum JESUM Chriſtum, unicum noſtrum Servatorem omnino ſublatum; ejusque Sanctiſſimum Corpus & Sanguinem pretioſiſſimum non modo in numerum redigendum velint, ſed & nulli non convitio, contumelia, injuria, opprobrioque, ſupra quam dici debeat, aut poſſit, turpiter adficiunt, pedibusque immundis & ſpurcidis proculcant, & in Sacramenta quæque Sanctiſſima ſcurriliter debachantur. Atque Dei Max. ejusque Divorum delubra, & quæ illis jure ipſo ſunt dicata, prophanant, demoliuntur & tollunt: qui etiam nedum Reges & Prin-

Principes, vel quamlibet pios, appellitant carnifices, ſcurras & nebulones: item Pontifices Antichriſtos, Lenones & Idola: Dei opt. templa, quæ illius ſunt domicilia, vocant lupanaria: ſed & divos ipſos atque adeo ipſam, nunquam alioqui ſatis laudatam Virginem, Deiparam Mariam linguis ſuis acerrimis vellicant, vilipendunt, elevant: in Sacerdotes, vel quamlibet Religioſos indiſcriminatim invehuntur, jaculanturque: cælibatum, precesque illorum prolixas damnant, ſubſannant, & execrantur & tollunt. Monachorum vota ſolvunt, Monialibus (proh æternum dedecus) præſtare potius, quam ſub jugo eſſe Monaſtico, ſuadent, quibus eapropter vice ſcortorum execrando abutuntur connubio: conjugia, ut Cynici, poſthabita omni honeſtate, communia faciunt: itemque jejunia Lurconibus in deriſum, Numina cœleſtia nefariis in contemptum, & bona ſpiritualium Harpiis in prædam concedunt, vulgusque omne a legibus & obedientia plane miſſum faciunt. Sileo interim, quam elati, ſuperbique intumeant, quam portentoſe libidinentur, quam luxurioſe voluptuentur & crapulentur, naſo interea adunco alios ſuſpendentes, & ſua crimina, quamlibet horrenda & impia, verbo Evangelico perinde operculo quodam apud indoctam plebeculam nequiter prætexuantes. Proh ſcelus indignum, & nec igne ſatis piandum. O Cœlum. O terra. O tempora. O mores. Proceres hoc Chriſtiani non intelligunt modo, ſed vident, ſed ſentiunt, ſed & ſuo nunquam ſatis deplorando periculo, & diſpendio experti ſunt, experiuntur, indiesque, quod nollem, vehementius experturi? Et iſti tamen vivunt? Immo vero etiam indulgentius contra Deum, contra Rempub. Chriſtianam foventur, publicique apud nonnullos conſilii fiunt participes. Atqui de hoc alias. Jam vero, jam, quis æquo ſit animo laturus, qui Curios ſimulant, & Bacchanalia vivunt? Et quis tulerit Gracchos de ſeditione querentes? Quis cœlum terris non miſceat, & mare cœlo? Si fur diſpliceat Verri, homicida Miloni? Clodius accuſat Mechos? Catilina Cethegum? In tabulam Syllæ ſi dicant diſcipuli tres? Annon Dominus noſter, idemque Præceptor unicus & Max. hoc genus homines evidenter & ſerio notavit, inquiens: Hypocrita, ejice primo trabem ex oculo tuo, ac tum, ſi videbitur, diſpicies, ut eximas feſtucam de oculo fratris tui. Sane quis ſine peccato? Nullus. Si quidem dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, nec veritas in nobis eſt ulla. Quis non vicus abundat triſtibus obſcænis? Nimirum omnis. Et unde primum tot tantorumque vitiorum, tamque deploratæ in Chriſtianismo vitæ fons & origo? Egreſſa eſt, reſpondet Dominus, iniquitas a Senioribus, qui videbantur regere populum: vel quod ipſi ſint mali, vel quia malis conniveant, & ſuis irretiti peccatis alios ad peccandum perinde vehementiſſimo exemplo provocarint. Tales quidem eſſe plerique omnes ſolemus, quales ſunt, qui nobis præſunt: ſic & Scriptura tales adſeverat urbis eſſe inhabitatores, qualis ejus ſit Rector. Si proinde vitioſi fuerint Magiſtratus & Prælati, abeſſe nequit, quin & ejusmodi ſint ſubditi, quum in eorum, quos ſequimur, vitia ſumus veluti natura proclivi. Sic utique natura comparari videmus, ut velocius ac citius nos corrumpant domeſtica vitiorum exempla, magnis præſertim quum ſubeant (ut ille ait) animos authoribus. Sic Cherea ille Terentianus (ſi Sacra tractanti convenit profanis uti) quum Jovem in imbrem aureum verſum in ſinum Danaes decidiſſe animadverteret per inpluvium, tali confirmatus exemplo inquit: Hæc ego non facerem, quæ Jupiter fecerat? Utpote vitium puellæ inferens, exemplo ductus magni authoris. Ita nimirum, quando Paſtor, qui Prælatus eſt, per abrupta vitiorum graditur, neceſſe eſt, ut ad præcipitium grex trahatur: quandoquidem lapis magnus de monte corruens, multos ſecum lapides ſubjectos trahat, corruereque cogat; ſic & Prælatus ubi peccat, multos ſuo ſecum exemplo ad barathrum inferni demergit. Hinc paſſim clamant Scripturæ, populi peccata derivari a peccatis Presbyterorum, & Sacerdotum, perinde atque ægritudines a capite in membra. Supereſt modo, quod in altera nos parte dicturos, polliciti ſumus, qui tantis, quibus adflictim oppugnamur, calamitatibus demum occurri queat, pro virili & quidem breviter, doceamus.

Hoc

Hoc ſane loco P. P. nodum in ſcyrpo quærendum non cenſuerim ; quando citra difficultatem, amota cauſa , ſemoveatur effectus. Atqui nunc conſtat totum , quo miſere diſtringimur, & divexamur , haud aliunde, quam a peccatis , & hæc primum a proceribus in plebem, non ſecus atque a capite morbos in membra diffluere. Sic non video nos aliter ab iis & tantis rebus adverſis in Dei max. gloriam, adeoque in omnium noſtri ſalutem ereptum iri, niſi primum vitiis deſueſcant , initioque reformentur , unde primum vitia derivata ſuas in plebe radices egerunt. Cujusmodi eſſe audivimus, qui aliis ex officio præferuntur , Prælati inde cognomen ſortiti. Et ita quidem , ut quemadmodum inde corruptio in omnes inferiores emanavit, ſic etiam illinc ſanitas & reformatio omnium emanet. Cujus ſane rei Chriſtus Dominus inſigne nobis poſt ſe reliquit documentum , quum curaturus infirmam civitatem Hieruſalem , prius templum ingreſſus traditur, ut peccata Sacerdotum primo caſtigaret, inſtar boni medici , qui morbum a radice curat. Quem & ipſi hac in parte, ut & alias, & ſemper debemus, imitantes hortamur, ut quæ opus ſunt facto iis, qui aliis ſunt vel Prælati, vel præfuturi, diligenter audiatis.

Principio eapropter meminiſſe debent, qui aliis , præſertim inter Eccleſiaſticos officio anteſtant & dignitate, ſe titulo tenus duntaxat cæteris eſſe majores, non etiam dominatione: nimirum ſe non eſſe tam Dominos, quam aliorum miniſtros , dicique Prælatos & Præpoſitos eam ob rem cœptos, quod aliis miniſterio præponantur, & ſint, qui pervigilant , rationem perinde pro animabus noſtris ſuo loco reddituri : unde & illos peculiari ferme vocabulo ἐπισκόπους , id eſt, obſervatores, ſpeculatores, exploratores, cuſtodes appellamus, quoniam vigilem curam , atque conſiderationem in eorum ſalutem, quibus præfecti ſunt , gerere debeant , qui & ideo ſpeculatores, inquam, a Domino paſſim nuncupati ſunt , quod etiamnum , ut oculi vigiles ſpeculentur , videant, & quæ domui Iſrael, cui præſunt, dimiſſu ſunt aut factu neceſſaria , diligenter, exacteque proſpiciant. Id quod procul dubio, ut debent, exequentur, quando meminerint, ſe hoc eſſe in eccleſia, quod in homine oculi, ſibique idem atque unicum cum illis eſſe officium, munus atque onus.

Eſt itaque, ut oculorum, bonorum Prælatorum, ut quemadmodum in corpore oculi, cæteris ſunt officio, & ſtatu eminentiores, ita vitæ quoque ſanctimonia, virtute, & doctrina multo præſtent, & lucis inſtar in loco editiore poſitæ, morum candore luceant, nec ſibi ſolis , ſed toti corpori, & quidem in ſalutem & incolumitatem provideant : ne de illorum ſint numero ſpeculatorum, quos eſſe cæcos Dominus queritur , nequaquam idoneos, ut aliis ducatum præſtent, quum illi omnium primi ſe, atque ſuos, deindeque alios recte ſunt emendaturi. Quomodo enim , inquit Apoſtolus, Eccleſiæ Dei diligentiam habebit , qui domui ſuæ præeſſe neſcit? Sint proinde Epiſcopi atque Presbyteri cum Timotheo fidelium exemplo, in verbo, in converſatione , in charitate, in fide, in caſtitate, ut eorum profectus ſit omnibus notus, ut & ſe & ſuos ſalvent , qui non de ſe tantum, ſed de omnibus, quos paſcendos ſuſceperunt , rationem reddituri ſunt. Porro vereor, ne nunc ſuis ſint Prælati ſubditis deteriores, aut certe cum iſtis eorundem rei, in quos hoc Prophetæ dici poſſit : Sicut populus, ſic Sacerdos. Moſes quondam faciem ſuam velabat, quoniam alioqui propter gloriam vultus ejus Filii Iſrael in eum intendere haud poſſent. Jam ſuſpicor pleroſque Presbyterorum, & quidem Majorum, ſuam faciem præ confuſione velare, non ſane memores talentorum, quæ a Domino in uſuram aliquando exhibendam ſuſceperunt. Quid illi, obſecro, olim , Domino ad judicium veniente, dicturi ſunt, qui hi Paſtores tum vacui apparebunt, quando ſuos quisque Apoſtolorum, quibus ſe iſti ſucceſſiſſe gloriantur , greges coram palamque eſt ante Judicem cum lucro exhibiturus ? Judæam converſam Petrus, gentes Paulus, Achaiam Andreas, Aſiam Joannes , Indiam Thomas, & hoc genus, inquam, quisque ſuos? utique non aliud , quam quod piger iſte ſervus, reſpondere habebunt : quos propterea Dominus in tenebras exteriores, ubi erit fletus & ſtridor dentium, ſit proſcripturus. Sint ideoque , qui aliis præſunt , tam ſui ipſorum, quam & eorum, quorum cu-

curam acceperunt, diu noctuque ad omnem ſalutem ſolliciti, ſuis in miſeria, calamitate, atque inopia ex animo miſericordes collachrymentur, ne eos ſe arguant eſſe Sacerdotes & Levitas, qui nulla moti miſericordia relicto homine ſemimortuo pertranſiere: immo eſſe conentur, ut ad ſuos cum Apoſtolo dicere queant: Qui infirmantur, & nos non infirmamur? Qui tanto etiamnum in illos adfici amore debuerint, ut pro ipſis, ſicubi pietas exigat, eſſe a Chriſto anathema non renuant, minime ſua, & quæ illorum ſunt, quærentes: mediocritatis item circa res temporales adſervandæ nunquam non ſtudioſi: nimirum contenti eis, quibus natura, quæ paucis eſt contenta, ali & tegi poſſunt, ab omni prorſus alieni avaritia, quæ omnium eſt malorum radix, & Idolorum ſervitus, & Sacerdotibus maxime dedecoroſa, quos inter omnes decet, miſericordia, & liberalitas; quum in hoc ſint Paſtores, ut oves paſcant, non deglubant. Quum enim ad omnes a Chriſto JESU dictum ſcimus: Quod ſupereſt, date eleemoſynam, quid ad eos, quos ille ſibi ſingulariter elegit, deque ſua ſorte Clericos eſſe voluit, ab eodem arbitramur dictum? Hoc indubie iter ingreſſuri, ne zonas veſtras oneretis auro, argentove, immo ne peram quidem, veluti pennarium quoddam vobiſcum circumferatis, neque tunicas binas, ne calceamenta quidem aut baculum. Et quare hoc obſecro? Nimirum, quo eſſent cæteris perfectiores, qui alios ex officio regere debent, quorum eſt peccatum, quam aliorum longe perniſioſius: quando ſit omne animi vitium tanto conſpectius in ſe crimen, quanto major, qui peccat, habetur: quum aliis ſit ad peccandum anſa, interimque ad pœnam ruina. Cujus quidem ſolius non modo ſcelus, ſed & in ipſo aliorum crimen Deus ſit ulturus.

Quod igitur reliquum eſt, PP. modis, quibus poſſum, omnibus, vehementer oro, ut quæ dixi, non ſolum boni conſulatis, verum etiam, quæ facto juxta ea opus ſunt, reipſa implere conemini: toto demum pectore hujus, qua undecunque agitamur, memores calamitatis, cauſam ejus, unde iſtam derivaſſe monſtravimus, jam tandem mediis, quæ recenſuimus, mature abſcindatis, ne vel (quod dici ſolet) damno accepto ſerius januam ſitis clauſuri, vel mora ne Concilium quidem ulterius ſit admiſſura: a quibus Deus ille Max. ita primum ſuſcipiat vindictam, ut qui gradu dignitatis primi eſſe volunt, primi quoque, juſtitia cenſente, in ſupplicio ſufferendo ſint futuri, juxta Domini verbum: a Sanctuario meo incipite.

Ex impreſſo exemplari, Moguntiæ edito, & Alberto Brandeburgenſi, Archi-Epiſcopo Moguntino, & Magdeburgenſi ab Authore dicato, eodem anno 1527.

SYNODUS COLONIENSIS
VERNA
Eodem anno Chriſti MDXXVII.

Duæ hoc anno ſub HERMANNO V. Archi-Epiſcopo celebratæ fuerunt Synodi, altera Verna, altera Autumnalis. Vernam 11ma Martii habitam fuiſſe, teſtatur Antonius Cornelius Lynnichanus, Gymnaſii Laurentiani Profeſſor, in Epiſtola, quæ ſubjectam Orationem hac in Synodo a ſe dictam, & altero poſt menſe ejusdem anni typis datam, dedicavit *Magnifico, Præſtantiſſimoque Viro, Dno Arnoldo Broickſmidt de Lemgo, Artium, & SS. Canonum Doctori Eximio, Curiæ Colonienſis Officiali, & Metropolitanæ Eccleſiæ Canonico.* Epiſtolam his verbis orditur: *Improbis quorundam Amicorum precibus oppugnatus, Vir Ornatiſſime! cogor Orationem eam, quam nuperrima in Synodo, quinto Idus Martias ad Clerum Colonienſem habui, excudendam, dare,* &c. . . . . *Coloniæ in Pedagogio Divi Laurentii Anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, viceſimo ſeptimo. III. Non. Aprilis.* Præter Orationem hanc Synodalem, quam Ortwinus in faſciculo rerum expetendarum & fugiendarum recudit, alia hujus Synodi acta non reperi.

ORATIO

Habita Coloniæ in Synodo coram frequenti Clero ab Antonio Cornelio Lynnichano, qua Scripturarum teſtimoniis oſtendit, cujusmodi Eccleſiæ Principes, Pontifices, Primarii Sacerdotes, & Evangelici Gregis Paſtores eſſe debeant, eos officii ſui admonens: interim tamen gravem Eccleſiæ jacturam deflens, & lamentans.

MAjorum noſtrorum ſtudium & induſtriam, Venerandi Patres, quantum laudare quis debeat, non mearum eſt virium oratione conſequi, cum omnia ſic providerint; ut providentius pene nihil poſterior ætas excogitare poſſit: omnia ſic conſilio & ratione libraverint; ut quidquid extra eorum conſilium geſtum fuerit, diuturnum eſſe non poſſit: omnia ſic ad amuſſim perpenderint; ut quidquid citra eorum præſcriptum negligenter omiſſum fuerit, bonis moribus adverſum, & caſtis legibus obvium atque contrarium ſit. Quæ quidem inſtituta abolere, & veteres eos mores antiquare, viſum eſſet non in Eccleſiæ commodum & profectum conſulere, ſed in ejus grave diſpendium, ingensque diſturbium moliri. Quis noſtrum nunc non videt, quantis Eccleſia æſtuet perſequutionum procellis, quantis periclitetur negotiorum undis, quantis involvatur æſtibus? Spirant circumquaque horridi venti, ſonorus Boreas ſuum afflat horrorem, procax Auſter e tartareo ſpecu miſſus, noxias flat nebulas, Circius turbines & vertigines, Septentrio grandines, repentinasque procellas. Conſciſcunt graves nobis in dies tempeſtates, circumfremunt circumquaque, ad Eccleſiæ navem quaſſandam. At nos, qui ea navi vehimur, nihilo ſecius nosmet gerimus, quam ſi nulla oborta ſit tempeſtas: arbitrantes, nihil adverſum nos poſſe contrariorum flatuum vires, pigri, ſegnes, inertes, inconſiderati homines, quieſcimus & deſidemus, non videntes, quantum naufragium fecerimus. Ubi nunc noſtri Archi-nautæ? ubi naucleri? quorum conſilio & prudentia eſſet, ne ſic ad ſcopulos illideremur, quorum officio eſſet, pyratarum molimina, & perſequutiones aut fruſtrare, aut vitare, non invitare. Ab horum inſidiis & molimine, quam ſe caverint Majores noſtri, ſatis perſpicuum eſt ex laudatis his Legibus & Conſtitutionibus, nec non probis moribus, quibus ſatis ſe poſteritati commendarunt: quas vero Leges & Conſtitutiones, quosque laudatos mores, ſi nos ea integritate ſervaremus, qua illi; procul dubio haud eſſet, quod ſic periclitaremur. Nimirum cum id antiquus Poeta doceat: *Moribus* (inquiens) *antiquis res ſtat Romana viriſque.* (*a*) Ut tamen ex multis unum colligam, quis neſcit hunc morem a majoribus inoleviſſe, & apud poſteros receptum eſſe, bis quot annis per ſingulas Diœceſes, ex altis ſuggeſtibus, Eccleſiaſtica declamari ſtatuta, in loco, ubi ſeniores Patres Metropoleos conveniunt, in Eccleſiæ bonum & commodum conſulentes: a quibus ſubditus quisque vitæ normam & diſciplinam acciperet.

Hoc quo commodius agatur, quid convenientius excogitari poſſit, quam ſubditum quemque præmio & honore invitare: prævaricatorem autem omnem, mulctis & pœnis deterrere, & non eorum more agere, qui ſecus, quam docent, faciunt: quaſi præſcribatur lex, cujus ſancitor voluerit eſſe exlex. Parendum enim eſt legi, quam quisque ſancit.

Id quidem ſi non feceris, male audies a vulgo. Quid porro eſt, quod Principem magis vulgo commendet, quam ut bonorum morum exemplar in ſe ſtatuat; ſecundum quod vulgus vivat? Quod ſi ipſe Princeps & Magiſtratus recta via non inambulaveris, idem haud dubie tibi obtinget, quod ſtulto illi Prophetæ Balaam Filio Boſor, (*b*) qui iniquitatis ſuæ redarguebatur per aſinam, animal ſubjugale, mutum, quod humana voce loquens,

(*a*) Ennius. (*b*) Numer. 22.

quens, Prophetæ prohibuit dementiam.

Num ſimile iſtius nunc fieri videmus, cum paſſim a laicis & indoctis audimus Principum, & Prælatorum, veſtigiis Chriſti non inſiſtentium, mores & vitam reprehendi? Ignoſcant, rogo, mihi dicenti, hi, qui nullius iniquitatis ſibi ſunt conſcii. Caveant item & mihi iraſci, quos ſtimulus conſcientiæ pungit: generalem de vitiis diſputationem in ſuam non referant contumeliam; ne dum mihi iraſcuntur, ſuam indicent conſcientiam, pejus de ſe, quam de me judicantes. Non ego in hunc ſuggeſtum aſcendi, ut cuiquam adulari velim, omnia (ut quidam dixit) temperaturus fumo & parietem velle linire lapſantem. Nolo etiam canina quadam facundia orationem noſtram nimis eſſe maledicam atque rixoſam, ne reddam aures veſtras mihi invitas. Facilius duxi, Muſicorum morem ſequi, qui leni Chordarum tactu pectora demulcent, non gravi pulſu; ita orationem meam placidam citius, quam aſperam, vos poſſe movere non dubito: in qua ſi delicatus quiſpiam auditor exactum Rhetorices artificium ullum deſiderarit, ſciat nec Philoſophiæ, nec Rhetorices artificium ullum Divinam Scripturam admittere, ſuo nitore ſatis claram: quemadmodum Paulus ad Corinthios ſcribens, miſſum ſe dicit, ad Evangelizandum, non erudito ſermone, ne inanis reddatur Crux Chriſti: *Sermo* (inquit) *Crucis ſtultitia eſt his, qui pereunt, at illis, qui ſalutem conſequuntur, potentia Dei.* (c) Rogemus nos, ut arcanus ille ſcripturarum ſpiritus corda noſtra percellat, qui & balbos reddit diſertos, ruſticos ſupremæ ſapientiæ, & gloriæ compotes hæredes. Quid nobis mundana Philoſophia? quid confert Ethnicos authores nocturna, diurnaque evolvere manu, dum non in Chriſto proficimus, dum non ad ſalutem noſtram ſapimus. Intelligamus ea, per quæ ſervabimur: Erudiamur ea, quæ æternam ſapientiam & hæreditatem nobis pollicentur. Porro, quam hoc nunc neceſſum ſit, ipſi ſatis cognoſcitis, ipſi Judices eſtis, Vos Pontifices, Prælati, & Primarii Sacerdotes, ad quos mea feſtinat oratio. Veſtrum eſt intelligere, Veſtrum eſt erudiri. Videtis, quam invaluerint hoſtium vires, quam late proſerpſerit hæc contagioſiſſima hæreſeos lues? Num adhuc veſtram jacturam intelligitis? Num adhuc erudimini? Uſquequo torpebunt corda veſtra? Uſquequo hos reſides animos detinebitis? Satis jam, ſatis dormitum eſt: Satis jam, ſatis ceſſatum eſt: Expergiſcimini, qui habitatis in torpedinis pulvere. Audite Davidicam tubam, Vobis buccinantem in Pſalmo Myſtico: *Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui judicatis terram.* (d) Hoc ego buccinum per totam noſtram orationem cantabo, hoc efflabo: ſub hoc, quidquid eſt meæ operæ, ponam, orationem eo modo bipartiturus, quo ipſum Prophetæ elogium eſt bipartitum. Nempe priori membro vos ad intelligendum hortaturus, poſteriori vero ad erudiendum. Quod ut incitatius facere poſſim, vos, quæſo, reddite mihi attentos, & mecum una Divinum implorate auxilium, quo prætermiſſo, nullum rite fundatur exordium. Mecum, inquam, una Deum implorate, ut gratiæ ſuæ ſpiritum nobis omnibus infundat, per quem vos audire, & ego ſalubriter dicere valeamus. Adoremus ſupremum illum Judicem: cui cum nos multis malis obnoxios reddiderimus, profugiamus triſtes rei ad mitiſſimam eam advocatam, potentiſſimam quippe Judicis matrem, quæ Filium nobis exorare poteſt. Ea cum ſit gratia plena; laboremus, ne gratiæ per illam partæ exortes reddamur: cum & inter omnes mulieres ſit benedicta; agamus, ne fructus ventris JESUS CHRISTUS, extremo ſeculo venturus Judex, propter blaſphemias in matrem jactas, nos judicet ad æternum ſupplicium ire maledictos. Quapropter dicamus cum Sancta Eliſabeth, eam inter omnes mulieres benedictam; & cum Gabriele Archangelo ſalutemus eam, dicentes: Ave gratia plena.

Pſaltes ipſe myſticus David, vos Reges, Pontifices, Primarii Sacerdotes, Magiſtratus & Poteſtates, hoc, quo dixi, elogio ad intelligendum, & erudiendum adhortatus eſt, dicens: *Et nunc* (inquit) *Reges intelligite: erudimini, qui judicatis terram. Et nunc*, inquam, inquit, *nunc intel-*

(c) 1. Cor. 1. (d) Pſalm. 2.

intelligite : haud negligite, ſed intelligite, quid vos intelligere deceat. Nullam vult intervenire moram, nullam ad intelligendum dari dilationem : quin inſtanter, & in hoc temporis momento, *nunc* vult, ut intelligatis. Res omnis in novaculæ acie ſita eſt. Extremum urget periculum. Aut eſt intelligendum, quid vos deceat, quid vos decoret: quo pacto ſalutem conſecuturi, & hoſtium molimina ſitis fruſtraturi; aut certe per negligentiam, pereundum vobis eſt, futuri præda, & irriſio inimicis veſtris. Gladius imminet capiti, laqueus inſidiatur jugulo, ſecuris poſita eſt ad arborem, non trunco, nec ramis minans, ſed radicibus: funditus & immedicabili vulnere, ſucciſura omnem arborem non ferentem dignos pœnitentiæ fructus. Veſtra omnium refert, *nunc* intelligere, & omnes nervos ad intelligendum intendere, quid vos facere expediat. Audite Sapientis vocem, vobis acclamantem : *Attendite Reges, & intelligite*, (e) *diſcite Judices finium terræ : præbete aures, qui continetis multitudines, & placetis vobis in turbis nationum : quoniam data eſt a Domino poteſtas vobis, & virtus ab Altiſſimo, qui interrogabit opera veſtra, & cogitationes ſcrutabitur: quoniam cum eſſetis Miniſtri Regni illius; non recte judicaſtis, nec cuſtodiſtis legem juſtitiæ, neque ſecundum voluntatem Dei ambulaſtis. Horrende & cito apparebit vobis, quoniam judicium duriſſimum his, qui præſunt, fiet. Exiguo enim conceditur miſericordia, potentes autem potenter tormenta patientur. Non ſubtrahet perſonam cujusquam Deus, qui omnium eſt Dominator, nec verebitur magnitudinem cujusquam; quoniam puſillum & magnum ipſe fecit, & æqualiter eſt illi cura de omnibus. Fortioribus autem fortior inſtat cruciatio. Ad vos ergo Reges ſunt hi ſermones mei, ut diſcatis ſapientiam. . . . . . Si delectamini* (f) *Sedibus & Sceptris, O Reges populi, diligite ſapientiam, ut in perpetuum regnetis: diligite ſapientiam, omnes qui præeſtis populis.* Hiſce verbis jubemini diſcere ſapientiam, & legem Domini, non Veneris, non aleæ, non Martis, non Bacchi. Non ſit in voto vobis ſummum ſcire, quid dexter ſenio ferat, & quantum damnoſa canicula radat, (g) & anguſtæ collo non fallier orcæ. Nec id vobis ſit ſtudium, aſſem diſcere in partes centum diducere, ut conſtet, quid ſuperſit, ſi de quicunce remota eſt uncia. Veſtrum ſtudium ſit, meditari in lege Domini, Philoſopharique in Philoſophia Chriſti. Non temere a Platone, & a laudatiſſimis Viris dictum, beatam fore Rempublicam, ſi aut philoſophentur Principes, aut Philoſophi capeſſant Principatum. Enim vero talis ſolet eſſe populus, qualis Princeps & Sacerdos. *Multitudo* (h) *Sapientium ſanitas eſt orbis terrarum. Rex ſapiens populi ſtabilimentum*, inſipiens autem populi detrimentum. Revolvamus veterum hiſtorias, reperiemus ubique ejusmodi fuiſſe ſeculi mores, cujusmodi fuerat Principis vita. Proinde Principis, & ejus, qui Principis munus gerit, eſt ſe quam optimum exhibere. Cum enim quoddam Dei ſit ſimulachrum, ſuarum partium eſt, bonitate, clementia, ſapientia, & doctrina, omnibus velle prodeſſe. Hoc ſecum animo perpendat : memineritque id ſe eſſe in populo, quod Sol in mundo. Quippe ut Deus pulcherrimum ſui ſimulachrum in Cœlo conſtituit, Solem, ita inter homines vivam ac evidentem ſui collocavit imaginem, Regem atque Principem. Sole nihil communius, ac cæteris item corporibus cæleſtibus lucem ſuam impartit: ita Princeps publicis uſibus maxime debet eſſe expoſitus, & nativum ſapientiæ lumen habere domi, ut etiam, ſi quid cæcutiant cæteri, nunquam tamen ille hallucinetur. Curandum ergo Principi, ne ejus, quod ab eo exigitur, expers inveniatur. Alioqui audiet Dominum per Oſeæ vocem dicentem: *Conticuit populus meus, eo quod non habuit ſcientiam: quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* Audi hæc Rex, hæc diſcute Princeps, intellige Sacerdos, cum & ipſe Principatum in terris geras, quid Dominus a te exigat, quid tibi præſcribat: *Cum* (inquit Deuter. 17.) *fuerit* Rex *conſtitutus, non multiplicabit ſibi equos, non reducet populum in Ægyptum, equitatus numero ſublevatus: præſertim cum Dominus præceperit, ne per eandem viam revertamini. Non habebit uxores plurimas, quæ alliciant animum ejus, neque auri & argenti immenſa pondera. Poſtquam autem ſederit in*

(e) Sapient. 6. v. 2. & ſeqq. (f) Ibid. v. 22. (g) Perſius Sat. 3.
(h) Sap. 6. v. 26.

in ſolio regni ſui, deſcribet ſibi Deuteronomium, *Legis hujus in volumine, accipiens exemplar a Sacerdotibus Leviticæ tribus: & habebit ſecum omnibus diebus vitæ ſuæ, ut diſcat timere Dominum Deum ſuum, & cuſtodire verba & ceremonias ejus, quæ in lege præcepta ſunt. Nec elevetur cor ejus in ſuperbiam ſuper fratres ſuos, neque declinet in partem dextram vel ſiniſtram; ut longo tempore regnet ipſe & filii ejus ſuper Iſrael.* Audis præceptum eſſe, ut non ſit magnus equorum ſtrepitus, ut non reducas populum in Ægyptum. Ægyptus cum ſit terra vitioſa, in qua populus Dei ſub duro Pharaonis Imperio operibus luti & lateris, omnique operoſo famulatu premitur. Audis præterea non licere plurimas habere uxores, quæ animum tuum alliciant: non decere domi alere tot ſcorta, tot Veneres, quæ te continue exedunt, tuamque ſubſtantiam diſperdunt. Quæ nunc (malum) impudens, non dico, Sacerdotum impudentia, qui effronte libidine membra Deo dicata templum Dei, quod ipſi ſunt, ſpurcant, & contaminant; iiſdem labiis oſculari audentes filium Virginis, quibus impuræ Veneris os & labia circumlamberant? Quid eſt nocte ſe exhibere filium Veneris, die autem polluto ore, pollutiſſimaque mente inſumere filium Virginis? Tu, quisquis Sacerdos es, quique totus Divinis rebus es conſecratus, cogita, quam indignum ſit facinus, eo ore ſumere adorandum illud corpus, quo putidam ſcorti carnem contigiſti: iiſdem manibus abominandas ſordes contrectare, quibus miniſtrantibus Angelis ineffabile illud myſterium peragis. Item, quam non conveniat, idem corpus eundem cum Deo Spiritum fieri, & unum corpus fieri cum meretrice. Pudet me, multa de his dicere, quæ tamen multos minime pudet facere. Vellem mentirer: vellem mendacii arguerer. Hæc, ut vereor, veriora ſunt, quam ut redargui poſſint. His & aliis datur ſcandalum populo; præbetur offendiculum vulgo, cui hac tempeſtate vilet, & contemptui eſt ordo quilibet Sacer. Vilis plebs te Sacerdotem nunc cachinnis, atque ludibriis inceſſit, & odit, qui calumniandi anſam ultro præbueris. Dicit namque: tot hic, aut ille ſcorta domi ſuæ ex patrimonio Crucifixi nutrit, quo non ſordida ſcorta, ſed pauperes Chriſti forent ſuſtentandi. Tot hic, aut ille Sacerdotiis, ſeu (ut dicunt) Præbendis & Beneficiis Eccleſiaſticis eſt ſuffarcinatus: quem non multis Sacerdotiis deceret eſſe ſuffarcinatum, ſed vita, moribus, atque virtutibus eſſe probatum. Habet profecto & vulgus ſuos oculos, habet & ſuum de te judicium, quod tu ne ut vile refutes, dico: ſæpe etiam, ut ajunt, & olitor eſt verba opportuna locutus. Quamdiu ipſe pergis te tua vita, tuisque moribus dedecorare, & ipſum vulgus de te judicium dare non deſinet. Vis ut te vulgus amet? ut te revereatur, ut te amore & benevolentia proſequatur? Age, quæ amore ſunt digna, quæ amorem & benevolentiam promerentur, quæ juſtum eſt, in te revereri: ita te geras, ut ſis illi probæ vitæ norma & regula: fingas te quandam omnis virtutis amuſſim. Curandum eſt & id tibi præcipue, qui inter Sacerdotes primas tenes, ut non de Cathedra Moſis reddas Cathedram peſtilentiæ. *Qui bene ſederit ſuper Cathedram, honorem accipit Cathedræ: qui vero male, injuriam facit Cathedræ*, authore Chryſoſtomo *Diſt.* 40. *C. Multi Sacerdotes.* Officium tuum aptiſſime Hieronymus ſuper Levitico ſcribens commonſtrat, ut habes 36. *Diſt.*, quem Canonem ad verbum hic ſubjicere lubet: *Si quis* (inquit) *Pontifex vult eſſe, non tam vocabulo, quam merito imitetur Moſen, & Aaron. Quid enim dicitur de eis? Quod non diſcedunt de tabernaculo Domini. Erat ergo Moſes indeſinenter in tabernaculo Domini. Quid autem ei opus erat? Ut a Deo aliquid diſceret, aut ipſe populum doceret. Hæc duo ſunt Pontificis opera, ut a Deo diſcat legendo Scripturas Divinas, & ſæpius meditando: aut populum doceat; ſed illa doceat, quæ a Deo ipſe didicerat: non ex proprio corde, vel humano ſenſu, ſed quæ Spiritus Sanctus docet. Eſt & aliud opus, quod fecit Moſes: Ad bella non vadit, non pugnat contra inimicos: ſed quid facit? Orat, & donec orat*, vincit populus: *Si relaxaverit & dimiſerit manus, populus vincitur & fugatur. Oret ergo Sacerdos Eccleſiæ, ut vincat populus, qui ſub ipſo eſt, hoſtes inviſibiles Amalechitas, qui ſunt Dæmones impugnantes eos, qui volunt pie vivere in Chriſto.* Hæc Hieronymus. Verendum eſt, proh dolor (ut audentius quid dicam) Pontifices

tifices noſtros non multum vacaſſe orationibus, non uſque adeo meditatos fuiſſe Legem Domini, non continuam moram traxiſſe in tabernaculo Domini; quin pro lege Domini, meditatos fuiſſe legem Martis, Veneris & Bacchi: de tabernaculo Domini abſceſſiſſe ad cruenta bella, pro gladio Spiritus Sancti, quod eſt efficax verbum Dei, exemiſſe gladium cruenti Martis: non expandiſſe manus in Cœlum, ſed per ignaviam remiſiſſe in cœnum. Hinc factum, quod populus Dei vincitur & fugatur, invaluerunt Amalechitarum vires: Hæreticus & ſchismaticus, hoſtes noſtri domeſtici, ſuum evomuerunt virus, quo, proh pudor! infectus totus pene Chriſtianus orbis. Nemo repertus, qui præmunierit antidoto, quique remedio ullo ſuccurrere ſtuduerit; ſed pigri, ſocordes, nulla alacritate inſignes, admiſimus nos falli, nobisque imponi. Ubi modo induſtrii Patres familias, quos decuiſſet excubias poſuiſſe, ne nocturni fures, nos incautos oppreſſiſſent, ne oppreſſos ſuo cachinno irriſiſſent. Jam facti ſumus opprobrium, ſubſannatio & irriſio inimicis noſtris. In nos comminiſcuntur carmina; in nos occentando, jaculantur convitia, & convitiando varia impingunt cognomina. Nec ſatis hoc, quin ſæviunt in Divos & Sanctos; quin etiam in eum, qui eſt Sanctus Sanctorum, in ſæcula benedictus, proterviunt. Nempe latrones hi, ubi inconſutilem Domini tunicam in varias partes conati ſunt rumpere, demum invaſerunt ipſiſſimum Corpus & Sanguinem Domini, commiſcentes Sacra prophanis, adulterantes legitima, antiquantes Sacroſancta Sacramenta, Chriſti ſanguine ſancita. Quid multa de his ego effutiam ineptus? Compertum habetis, quod non vobis mentior, quodque hæc ſe ſe longe execrabilius habent, quam ego dicere poſſum. O tempora! O mores! Eo dementiæ ventum? quod humana protervitas Divinam inceſſit Majeſtatem? Cui omnis Majeſtas cedit, quam omnis principatus in cœlo & in terra veneratur, & adorat: cuique omne genu Cœleſtium, terreſtrium, infernorum flectitur, atque proſternitur. Si humanis cautum eſt legibus, ne Imperatori quis maledicat, & ne contra Magiſtratus ſuos quis ſceleſtam ineat factionem; quanto magis id cautum oportuiſſet in eum, qui Summum Imperatorem, illum Monarcham mundi inceſſit, cœlo, terræ, mari & ventis, & quæ in his ſunt, creaturis imperantem? uſque adeo Judaica rabies non ſæviit in Chriſtum Dominum, ut poſtera hæc ſordidorum hominum colluvies, ludibriis, irriſionibus, calumniis, blasphemiis, ſpurcitiis innumeris eum eſt adorta: ſiquidem illi poſtremo palam, & in aperto profeſſi hoſtes, Chriſtum multis plagis impoſitis crucifixerunt; hi autem ejus morte redempti, & in ejus Sacramenta jurati milites, qui & ultro ſe Sacramentario munere ſubarrhari permiſerunt, facti apoſtatæ & transfugæ deficiunt ad hoſtes: deſciſcunt a vero Duce, deſerentes propria caſtra, dant manus & paciſcuntur cum hoſtibus. Obliti & immemores datæ fidei, perjuri ſe ſe agglomerarunt inimicis Catholicæ fidei. Interim tamen ſe inimicos videri nolunt, quin Evangelici nominis prætextu, jactant ſe veſtigiis Chriſti inſiſtere, Chriſti doctrinam & viam ſequi. At quo ſua figant veſtigia, & ad quæ ſuam doctrinam moliantur, ſatis exploratum eſt. Pax publica turbatur, quies privata negatur. Nusquam eſt, ubi tuto quisquam ſibi conſulere poſſit. Confuſus eſt omnium rerum ſtatus. Quocunque vergas, quocunque oculos declines, non datur cernere, quod antiquam repræſentet morum honeſtatem. Non opus eſſet adeo in id incumbere, ut quæque innovarentur, modo ſinguli ſtuderemus obſervare ea, quæ antiquitus ſunt ſancita: Non tantum dediti in quæſtum, in privatum commodum, inhiantes prædæ & avaritiæ, non ſecus huc atque illuc hæc Sacerdotia & beneficia diſtrahentes, quam ſi venalium mercium publicam auctionem, ſeu venditionem faceremus. Quid Deo cum Belial? Quid Sacra ad Mercurium prophanum mercaturæ Deum? Abeat & valeat ille cum ſuo Ethnicorum mercium emporio. Inſpiciantur Hebræorum hiſtoriæ: reperiemus ubique peſſum iviſſe Judæorum religionem, dum fas & nefas ambiebant Magiſtratus & Sacerdotia. Diceret hic adverſum me adverſarius: Tu ſi hic ſis, aliter ſentias. Reſpondeo, ſive ego, ſive ille aliter ſentiat; hunc prætex-

textum, ſive hanc doloſam ſtropham nihil in re mutare, ſed magis dare errori patrocinium, quo rei veritas ſemper eluditur. Inſuper & iniquiſſimum eſſe, Chriſti Sacerdotes, hæc beneficia diſtrahere, veluti venales merces eſſent, quæ tabernatim circumferuntur. Non hæc Propheta vult eſſe intelligenda & erudienda. Non præpoſtero modo faciendum, ut qui Diabolo & omnibus operibus idololatriæ renuntiavimus, & Deo nos totos devovimus, rurſum ad illius, puta, Diaboli cultum & ſervitium (*i*) recurrere. Secus in utroque teſtamento factum legimus. Abraham, homo dives, de patria ibat, quo neſciebat: Apoſtoli de piſcatione lacus Genezareth, ad piſcationem hominum tranſierunt. At hoc tempore, plerique in Apoſtolorum loca ſe ſuffectos eſſe credentes, piſcatione hominum relicta, redeunt ad lacum Genezaret, ad locum ſordidi quæſtus, in quo quæritur cibus ventris, in quo laboratur pro victu vilis corpuſculi. Miſeri, infelices & ſtulti homines, corporis tantum ingluviei indulgentes, negligimus quærere dulcem illum cibum animi. Et cum ipſo Evangelico reti æternam neſciamus piſcari ſalutem, jacimus & ponimus laqueos & retia, ad irretiendum & circumveniendum fratrem, ad machinandum dolum & fraudem. Quid multis morer? Intelligenda dediſcuntur, & negliguntur; erudienda dedocentur.

> Nos alio mentes, alio convertimus aures.
> Omnia hic dicere,
> Non mihi ſi linguæ centum ſint, oraque centum,
> Ferrea vox, omnes ſcelerum comprehendere formas:
> Omnia cunctorum percurrere nomina poſſum.

Digrediar ergo ad alteram orationis partem, quæ eſt de eruditione, qua terrarum Judices Propheta jubet eſſe imbutos, ſiquidem noſtrum ſic habet elogium: ET nunc Reges intelligite: Erudimini, qui judicatis terram. Quid Propheta a terrarum Judicibus exigat, & ad quid hortetur, ſatis ex ipſo verbo haberi poteſt, dicens: erudimini, qui judicatis terram, perinde ac ſi dicat, ſi hucusque rudes inertesque fuiſtis, tempus nunc eſt, ut erudiamini: ſi hucusque animos geſſiſtis incultos; expedit nunc eos fieri cultos & expolitos. Quos ſi cultos & expolitos fieri volueritis, hilares agite, capeſſatis ſapientiam & doctrinam, qua & vobis, & gregi, veſtræ cuſtodiæ commiſſo, prodeſſe poſſitis. Videtis errabundum & palantem gregem, multijugis inſidiis obnoxium: inſidiantur fures & latrones, qui gregem per devia abigere & abducere moliuntur. Opus ergo eſſet Paſtoribus, qui furum & latronum inſidias fruſtrarent, qui contra rugientium leonum incurſus, & contra rapacium luporum infeſtationes, repagula ponerent. Præterea & opus eſſet canibus, qui gregem ſuo latratu a luporum morſibus tutarentur, quique & oves e luporum faucibus eripere ſint gnari, nec quicquam timeant, ſi quando lupus gregem invadat. Timerem ego, quod, ſi Iſaias (*k*) pleroſque noſtri ſæculi Paſtores cerneret, rurſum diceret: ſpeculatores gregis cæci, omnes neſcierunt: univerſi canes muti, non valentes latrare, videntes vana, dormientes, & amantes ſomnia. Et canes impudentiſſimi neſcierunt ſaturitatem. Ipſi Paſtores ignoraverunt intelligentiam. Omnes in viam ſuam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam ſuam. Et Dominus per Hieremiam locutus, ſic criminaretur gregis ſui perditionem: *Grex perditus factus eſt populus meus*, (*l*) *Paſtores eorum ſeduxerunt eos, feceruntque vagari in montibus.* Rurſum & Ezechiel ſtomacharetur his verbis: Væ Paſtoribus Iſrael, (*m*) *qui paſcebant ſemetipſos*: qui lac comedunt, & lanis operiuntur: quod craſſum eſt, occidunt; gregem autem non paſcunt: quod infirmum eſt, non conſolidant: quod ægrotum eſt, non ſanant: quod confractum eſt, non alligant: quod abjectum eſt, non reducunt: quod periit, non quærunt: ſed cum auſteritate & potentia imperant. Ovibus diſperſis, & ſegregatis, non eſt paſtor fidelis; factæ ſunt ergo in devorationem omnium beſtiarum. Hic ego me continere non poſſum, quin effutiam

(*i*) *Supple*: velimus. (*k*) Iſai. C. 56. v. 10. (*l*) Jerem. 50. v. 6.
(*m*) Ezech. 34. v. 2.

tiam id, quod res eſt, cogorque dicere: heu mihi quam paucos hæc mea verba movent? Eloquar an ſileam? Quotusquisque eſt hodie paſtor, qui his fungatur officiis, quæ Petrus paſtoribus præſcribit: dicens in Epiſtola 1. Cap. 5. *Paſcite, qui in vobis eſt, gregem Dei: providentes non coacte, ſed ſponte ſecundum Deum: neque turpis lucri gratia, ſed voluntarie: neque, ut dominantes, in Cleris, ſed forma facti gregis ex animo. Et cum apparuerit Princeps paſtorum, percipietis immarceſſibilem gloriæ coronam.* Dicite Paſtores, quo amoris argumento dicere poſſitis, vos Chriſtum diligere, cum oves ejus pabulo ſermonis Evangelici paſcere negligatis? Nonne hujusmodi amoris aut ſaltem dilectionis argumentum, a Petro ſibi exhiberi poſtulat Chriſtus, dum verbis ſæpe repetitis eum interpellat, dicens: *Simon Johannis diligis me? paſce oves meas.* Cum Paſtores vocemini, cur non præſtatis, quod appellamini? Veſtra appellatione, veſtri officii admonemini. Quod ſi lupos in gregem impune graſſari ſinitis, jam non paſtores, ſed mercenarii appellandi eſſetis. Enim vero bonus paſtor, animam ſuam dat pro ovibus ſuis, mercenarius autem in lupi adventu oves deſerit, fugitque, ac ſinit oves a lupo rapi & diſpergi. Nempe, quia eſt mercenarius, & oves non ſunt illi curæ. Paſtoris boni officium eſt, paſcere gregem, curare, regere, cuſtodire, ne qua ovis ulla aberret. Errantem prompte, libenter, non gravate, ſed ex animo quærere, quousque inventa fuerit. Inventam autem in humeris ad gregem portare. Videmus (proh dolor) hoc infelici ſeculo non unam aut alteram ovem errantem, ſed totum ferme gregem, Paſtore bono deſtitutum, inter ſalebroſas hæreſeos rupes errantem. Quotumquemque putatis hodie reperiri Paſtorem, qui ovem errantem quærat, ut ſervet, ut reducat, qui & in humeris ſuis ovem ad gregem, vel ad ovile portet? Annon diceretis, plerosque in hoc tantum deditos eſſe Paſtores, dum ovem quærunt, ob nil aliud quærere, quam ut lanam cum vellere deglubant, ut ovem excorient, ut mactent? Nonne, ſi noſtri ſæculi Paſtores cum priſcis conferre volueritis, illos re id præſtitiſſe, quod vocabantur, nempe Paſtores paſcebant, & cuſtodes cuſtodierunt gregem; hos autem longe ab illorum ſtudio excidiſſe & degeneraſſe? Illi, quanta cura, quanta ſolicitudine, quanta vigilantia vigilaverunt ſupra gregem ſuum, excubiis poſitis contra rugientium leonum impetus, & furentium luporum inſidias? Illi in dies & numeroſiorem, & fertiliorem reddiderunt gregem, lucrantes gregi amœniſſima & latiſſima paſcua, florentiſſima regna, celeberrimas urbes & nationes; At hodie, neſcio qua fatorum invidia fieri videmus, quod grex, puta populus Chriſtianus, cruentiſſimis bellis, immaniſſimis cædibus, horrendiſſimisque pœnis affectus, ſuis regnis exulat. Quod ne quis meum, aut alterius cujusvis commentum eſſe dicat; in promptu ejus, quod dico, occurrit argumentum & exemplum: Pro ſe, rogo, mihi quisque intendat animum, quæ vita, qui mores fuerint: per quos viros, aut quibus artibus, res Chriſtiana & Evangelii Majeſtas longe lateque per univerſum terrarum orbem eſt propagata? labente deinde paulatim diſciplina, ſecum cogitet, ut ſenſim quoque partum illud, & per omnia pene mundi regna auctum Chriſti Imperium, magis, magisque dilapſum ſit. Primo amiſimus Africam, deinde mox tota Aſia Saracenis & Turcis ceſſimus, poſtremo etiam majore & nobiliore Europæ parte adempta, vix tandem in Europæ angulo deſidemus, noſtras ipſorum conterentes vires, inteſtinis tumultuantes bellis, mutuis digladiantes armis, Turcarum immanitati non modo non repugnantes; verum eam potius per mutuas contentiones, & inteſtina diſſidia, nutrientes. Heu miſeram & infelicem Chriſtianæ religionis ſortem! O cæcas noſtrorum Principum mentes, quos tantus perturbationum ſtupor oppreſſit, ut perinde tanquam in theatrali ludo otioſi ſpectarint, intra biennium Rhodum occupari, & hoc ipſo anno majorem Hungariæ partem ſivimus a Turcis devaſtari! In quo quidem bello bellicoſiſſimus Ille Chriſtianæ Religionis pugil & athleta, felicis recordationis, Rex Hungariæ, de Chriſtiana fide ſemper bene meritus, interiit a ſuis deſtitutus, non audeo dicere, ut fertur, traditus. O vos Principes Chriſtiani, quibus victimis, quibus, putatis, piaculis, quibus luſtra-

ſtrationibus tantum facinus eluetis? qui licet titulo tenus, quaſi Dii tutelares, ſalutem & ſecuritatem Chriſtianæ reipublicæ polliceamini, quosque vel ipſa cognomina ad publicas clades levandas inflammare debuerat, Chriſtianas tamen opes diſtrahitis, evertitis, dilaceratis! Cavete, cavete, ne qui nunc ab aliena domo incendium reſtinguere negligitis, mox flammarum impetus in veſtras proprias evolet ædes, utque poſterior Africanus in incenſæ Cartaginis conflagratione, Romanæ urbis occaſum verſibus Homericis deflevit.

> Tempus erit, ſacram quod deleat Ilion urbem,
> Ac Priamum, & Priami populum, regnumque decori.
> Veſtra revera agitur res, paries modo proximus ardet.

Subvenite ergo Principes, accurrite per Deum immortalem, occurrite perditis & profligatis rebus, jam tandem opem afferte. Extremum periculum cuique veſtrum ante oculos obverſatur. Quod prius fides & pietas debuerat, jam ſumma cogit neceſſitas: ut qui prohibere noluiſtis, ne hoſtili igne arderemus, ſaltem exuſtam & conflagrantem Chriſtianam rempublicam a tanto incendio liberetis. Quo autem noſtra intendit ſimulatio? Cur publica omnium errata in unum, aut alterum conjicimus? Magis ipſi in cauſa & culpa ſumus. Accuſetur noſtra negligentia, accuſentur inteſtinæ ſimultates, & civiles diſſenſiones, quibus nimium Chriſtiana reſpublica conteritur: & interim dum nos ſic domeſtico bello tumultuamur, tertius nos invadit hoſtis, barbarus & immaniſſimus ille Turca, pro certo ſperans, & jactare non deſinens, ſe propediem totius Chriſtiani orbis potiturum Imperio. Qui quidem nobis haud dubie eſt ille Aſſyriorum Rex Sennacherib, vel Babyloniorum tyrannus Nabuchodonoſor, a Deo ad nos miſſus, quem peccata noſtra meruerunt, a quo nobis imminet virga furoris Domini, qua flagellamur prævaricatores, & transgreſſores mandatorum Domini. Porro hoc ſic in Pſalmo myſtico comminatus eſt dicens: *Si dereliquerint filii mei legem meam,* (n) *& in judiciis meis non ambulaverint: ſi juſtitias meas prophanaverint, & mandata mea non cuſtodierint; viſitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum.* Et per Ezechielem: *Quia Sacerdotes,* inquit, *contempſerunt legem meam, & polluerunt Sanctuaria mea:* (o) *Inter ſanctum & prophanum non habuerunt diſtantiam: inter pollutum & mundum non intellexerunt, & a Sabbatis meis averterunt oculos ſuos, & coinquinabar in medio eorum. Principes, quaſi lupi, rapientes prædam, ad effundendum ſanguinem, & ad perdendas animas avare ſectando lucra. Prophetæ liniebant eos absque temperamento, videntes vana, & divinantes eis mendacium, dicentes: Hæc dicit Dominus Deus, cum Dominus non ſit locutus.* Et rurſum per Michæam: *Principes in muneribus judicabant* (p) *& Sacerdotes in mercede docebant. Prophetæ in pecunia divinabant. & ſuper Dominum requieſcebant, dicentes: nunquid non Dominus in medio noſtrum? nunquid ſuper nos venient mala? Propter hoc cauſa veſtri, Sion quaſi ager arabitur, & Hieruſalem quaſi acervus lapidum, & mons templi in excelſa ſylvarum.* O Sion? O Hieruſalem, Civitas Deo Sacra! O Sancta Chriſti Eccleſia, quæ quondam ab Aſſyriis, & Babyloniis, exteris inimicis tuis, expugnabaris, nunc autem longe execrabiliori bello, non modo ab exteris, verum etiam ab intraneis pignoribus, piratis militibus, grave, internecinum bellum, ne dicam, exitium, pateris. Hi, qui in tua Sacramenta jurarunt, facti transfugæ, apoſtatæ, tua caſtra relinquunt, paciſcendo cum hoſtibus. Quæ hæc iniquitas? quæ veſania? Siccine fides ſervanda? ſiccine promiſſum in fidei Sacramenta? Domeſticis his hoſtibus non ſat erat, diruta eſſe templa, quum aras, templa, ſacras ædes & domos ſunt demoliti; quin ſcelus ſcelere gravantes, temerario auſu graſſati ſunt in Sanctuarium Domini, in quo juxta Ezechielis prophetæ vaticinium, egerunt, ipſum Sanctuarium prophanantes, nullo diſcrimine inter ſanctum & prophanum habito, inter mundum & pollutum, nil intelligentes, Sabbata & ſacras ferias prophanantes, docentes ea, quæ carnis ſunt, non quæ ſpiritus. Blando

(n) Pſalm. 88. (o) Ezech. 22. (p) Mich. 3.

Digitized by Google

do ore, blandoque ſermone incautos homines, incautaque pectora fallentes, non ſecùs ſacris literis abutentes, quam verſipellis ille Satan, cujus Evangelium meminit, qui ad ſuum ſenſum ſacris literis abuſus, Salvatorem noſtrum decipere eſt molitus. Qui nimirum ſtulti & impii homines, ex ſacris literis hæreſeos & majoris impietatis habent occaſionem, ſicut e diverſo ſobrii & prudentes ſalutarem ex his habent alimoniam: quemadmodum ſimile legimus de rhododaphnes arboris frondibus, quæ (authore Plinio) quadrupedibus venena ſunt, hominibus autem contra ſerpentium venena remedio. Proinde hoc unum dicere non erubeſco, præſtaret, nunquam Evangelia & ſacras literas legiſſe, quam horum lectione id fieri, quo demum prævaricemur legem Altiſſimi. Enim vero non hæc ſapientia, nec prudentia, ſed prudentiæ nequitia, de qua Eccleſiaſtici 19. dicitur: *Melior eſt homo, qui minuitur ſapientia, deficiens ſenſu in timore Dei, quam qui abundat ſenſu & transgreditur legem Altiſſimi.* Longe ſatius eſſet tibi, cum Paulo & Antonio Eremitis, ruſticis illis Patribus, qui in Eremo latitarunt, literas neſcire, & cum illis conſors fieri cœleſtis gloriæ, quam eas ſcire, & cum verſutiſſimo hæreticorum ſodalitio detrudi in infernum. Quid, rogo, eſt ſcientia? quando charitas nos non informat? quando intellectus non captivatur ad fidem? quando cor ad ſervitutem Chriſti non redigitur? Præter modum & plusquam oportet, ſapere, eſt deſipere. Paulus ad Romanos ſcribens, præcipit, ut ad ſobrietatem, & non plus, quam oportet, ſapiamus, ut non ſimus prudentes apud nosmetipſos, & ut non alta ſapiamus; ſed humilibus conſentiamus. Diligit Dominus mites & humiles corde. Non ſimus, quales idem futuros eſſe prædixit, ad Timotheum ſcribens, fore his extremis temporibus, qui erunt homines ſui amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus immorigeri, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites, ſine benignitate, proditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores, magis, quam Dei: habentes ſpeciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes. Hæc ea periculoſa eſſe tempora, quis modo non diceret? Videmus ne, quam univerſus terrarum orbis, ex pravis & perverſis moribus degenerans, totus Redemptori factus ſit contumax, & rebellis? Hæreſes ubique pullurarunt, ubique eruperunt, & in dies magis, magisque propagantur, quibus infelix plebs & ad omnem rerum novandarum varietatem obvia ſemper & expoſita, velut peſtifera quadam contagione tabeſcit: adeo, ut & magna Europæ pars, quæ hactenus omni monſtro caruit, tota ſui diſſimilis ſit facta, quum cum fide perfidia, cum pietate impietas, cum veritate mendacium nullo pacto cohæret. Proruperunt ab inferis furiæ ipſæ Erynnies, ira, rabie, cæde, ſanguine, ſcelere perturbantes, involventes, permiſcentes univerſa. In qua omnium rerum confuſione nihil eſt, quod non inquietatum ſit, ita ut vere nunc dicere poſſumus, ut habetur Machabæorum. 1. cap. 3. Ablatam eſſe voluptatem a Jacob, & deficere apud eum tibiam. Nonne, ut eodem loco dicitur, ſancta conculcata & contaminata ſunt? Sacerdotes facti ſunt in luctum & humilitatem: nationes convenerunt adverſum nos, ut nos diſperdant. Dixi fortaſſe de his longius, quam ferebat tempus, ſed omnino parcius, quam res poſcit. Reliquum eſt, ut redeam ad orationis meæ elogium: *Et nunc Reges* intelligite: *Erudimini, qui judicatis terram.* Si hactenus neglectum eſt meditari in lege Domini: Si hucusque ceſſatum eſt, ambulare in via Domini: ſi ad hunc uſque diem deſitum eſt, nolle ſalubri admoneri eruditione; tempus nunc eſt erudiri. Apprehendamus diſciplinam, ne pereamus de via juſta. Satis jam ſuperque inſanitum eſt: ſatis in mutua debacchatum eſt exitia, ſatis hactenus furiis, orcoque litatum: ſatis diu, quæ Turcarum paſcat oculos, acta eſt Tragœdia. Si volumus Turcis, & inimicis Chriſtianæ fidei formidabiles eſſe, ſimus concordes, ſit amor mutuus, ſit timor Domini: extirpentur hæreſes, faceſſant inteſtina jurgia & diſſidia: fœdum eſt, Chriſtianos contra Chriſtianos belligerari. Etenim Chriſtianus orbis una nobis eſt patria, una nobis eſt Eccleſia, una familia, eadem ſumus gens & ejusdem civitatis incolæ, ejusdem corporis membra:

bra: ab eodem continemur Capite, Chriſto Jeſu, eodem vegetamur ſpiritu, pari pretio redempti, ad eandem hæreditatem ex æquo vocati. Sit igitur omnium eadem vox, eadem mens, idem conatus.

Vos ergo appello, Reges, Principes, Pontifices, de quorum nutu Chriſtiani orbis felicitas potiſſimum pendet, ut ſuper his intelligatis, in quibus Chriſtianæ fidei commodum quæritur, & incommodum evitatur. Vos appello terrarum Judices, Primates, Magiſtratus, Paſtores, Sacerdotes, & qui Eccleſiaſtica præeminetis dignitate, ut quisque ruditate ſepoſita, curet ſalubri eruditione fieri verum Chriſtianæ Scholæ membrum. Adeſt modo tempus acceptabile, adeſt dies ſalutis. Quod inſanivimus, imputetur fatis: reſipiſcamus, & conemur impetrare veniam. Adoremus, procidamus, & ploremus ante Dominum, qui fecit nos, quia ipſe eſt Dominus Deus noſter. Apud eum eſt portus placida manens quiete: apud eum patens unum omnibus miſeris aſylum. Jubet ipſe nos ad ſe venire, inquiens: *Venite ad me omnes,* (q) *qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite jugum meum ſuper vos, & diſcite a me, quia mitis ſum & humilis corde, & invenietis requiem animabus veſtris. Jugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve.* Hanc nos doctrinam intelligere, & hac diſciplina erudiri omnes ſtudeamus. Beatus eſt enim, quem Dominus erudit, & legem ſuam docet. Monſtrat ſiquidem viam, qua itur ad gaudia vitæ, ad quam nos omnes pervenire concedat idem is, qui dixit: *Ego ſum via, veritas, & vita:* (r) qua vita & Propheta cum Chriſto in æternum fruitur, qui vos Reges & terrarum Judices ad eam quoque adipiſcendam adhortatus eſt, dicens: *Et nunc Reges intelligite: Erudimini, qui judicatis terram.* Dixi.

Ex Ortwini Gratii Faſciculo a pag. CCXV. Edition. Colon. anno 1535.

(q) Matth. 11. (r) Joan. 14.

SYNODUS COLONIENSIS AUTUMNALIS
Eodem anno Chriſti MDXXVII.

In qua publicata fuit hæc Conſtitutio: de his, qui Matrimonium clandeſtinè contraxerunt.

OFFICIALIS CURIÆ COLONIENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS CHRISTIANITATUM DECANIS, PAROCHIALIUM ECCLESIARUM, ET CAPELLARUM RECTORIBUS, PLEBANIS ET VICE-PLEBANIS, CAPELLANIS CURATIS, ET NON CURATIS, CÆTERISQUE PRESBYTERIS, CLERICIS, NOTARIIS, ET TABELLIONIBUS PUBLICIS QUIBUSCUNQUE PER CIVITATEM ET DIŒCESIN COLONIENSEM UBILIBET CONSTITUTIS, NOBIS SUBJECTIS, SALUTEM IN DOMINO, ET NOSTRIS HUJUSMODI OBEDIRE MANDATIS.

QUerelam gravem pro parte honorabilis Domini Joannis Trip, Reverendiſſimi Domini noſtri, Domini Hermanni, Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopi, Principis Electoris &c. Procuratoris Fiſcalis, recipimus in effectu continentem: Quod cum nedum de jure, verum etiam de ſtatuto, ac antiqua & laudabili ab immemorabili tempore citra obſervata conſuetudine dictæ Eccleſiæ Colonienſis, clandeſtina conjugia fuerint & ſint prohibita, nec non taliter matrimonia contrahentes, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrant, atque cum matrimonia inter aliquas perſonas fuerint contrahenda, tres proclamationes in Eccleſiis Parochialibus, ſub quarum Parochiis hujusmodi perſonæ natæ fuerint, aut moram traxerint, ſeu domicilium foverint, publice de Ambonibus, ſeu aliis conſuetis & publicis locis, populi multitudine ibi-

ibidem ad Divina audiendum congregata, & tribus diebus feſtivis, a ſe invicem diſtantibus præmitti conſueverint & debeant; ut intra illum terminum, ſi alicui impedimentum aliquod occurrerit, & obſiſtat, opponat: non licuerit prætactis perſonis per Civitatem & Diœceſin Colonienſem conſtitutis, & in eisdem moram trahentibus, matrimonia clandeſtina, aut alias aliunde, niſi hujusmodi proclamationibus, prætacto modo factis, præviis contrahere: Nihilominus tamen frequenti & aſſidua fama prævia, & quod dolenter referimus, evidentia facti id acclamante, ad aures noſtras diverſis cum querelis, & per medium dicti Procuratoris Fiſcalis pervenit, quomodo plures perſonæ, prælibato Reverendiſſimo Domino noſtro Archiepiſcopo Colonienſi, & nobis ſubjectæ, inter quas plura impedimenta, quominus matrimonium invicem contrahere potuiſſent, comperta fuerint, & in eventum, quo proclamationes prætacto modo factæ præceſſiſſent, indubie hujusmodi impedimenta oppoſita fuiſſent, timore Dei poſtpoſito, propriæque ſalutis immemores, nedum extra ſuam Parochiam, verum etiam Diœceſin Colonienſem hujusmodi proclamationibus etiam minime præviis, ſe matrimonialiter copulari fecerunt, & paſſim faciunt, atque ſuos Plebanos ad eas perſonas, ac ſi in earundem Eccleſiis debite copulatæ fuerint, pro conjugibus legitimis habendas, tenendas & reputandas, compellere niſi fuerunt, & paſſim nituntur: non obſtante, quod inter aliquas ex eis notoria, quominus in matrimoniis hujusmodi perſiſtere poſſint, obſiſtant impedimenta, unde plura ſcandala exorta ſunt, & quotidie magis ac magis exoriuntur, in earundem animarum gravia pericula.

Nos igitur Officialis præfatus, hujusmodi ſcandalis & periculis, quantum poſſumus, obviare cupientes, pro parte ſupra dicti Domini Joannis Trip, Procuratoris Fiſcalis ſuper hoc requiſiti, vobis omnibus & ſingulis ſupradictis, & veſtrum cuilibet in ſolidum, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis pœna, authoritate noſtra præſentium tenore diſtricte præcipiendo committimus & mandamus, quatenus perſonas ſupradictas, quæ inter ſe (ut præmiſſum eſt) matrimonium clandeſtine contraxerunt, & quæ ſe tribus proclamationibus, tribus diebus feſtivis, & a ſe invicem diſtantibus, in earum Parochialibus Eccleſiis non præviis, ac ſine licentia ſui proprii Paſtoris, extra ſuam Parochiam ſive etiam Diœceſin Colonienſem, matrimonialiter copulari fecerunt, in veſtris Eccleſiis & Capellis ac aliis locis publicis, ubi, quoties, & quando expediens fuerit, excommunicatos publice nuncietis, & ut tales evitetis, & ab aliis, quantum in vobis fuerit, nunciari & evitari faciatis, donec Deo & Eccleſiæ ſatisfecerint, ac abſolutionis beneficium a dicta excommunicationis ſententia a nobis meruerint obtinere: Inhibentes nihilominus vobis Chriſtianitatum Decanis, Paſtoribus ac Rectoribus Eccleſiarum & Capellarum, Plebanis, Vice Plebanis, Capellanis, Presbyteris, & aliis ſupradictis, nec non quibuscunque utriusque ſexus perſonis per Civitatem & Diœceſin Colonienſem prædictas ubilibet conſtitutis, ſub dicta excommunicationis & quinquaginta florenorum aureorum, præfato Reverendiſſimo Domino noſtro, ſi commiſſa fuerint, applicandorum pœnis, prout vobis & ipſis ſic præſentium tenore inhibemus, vobis videlicet Chriſtianitatum Decanis, Paſtoribus, ac Rectoribus Eccleſiarum & Capellarum, Plebanis, & Vice-Plebanis, Capellanis, Presbyteris, & aliis ſupradictis, ne tales perſonas, quæ inter ſe (ut præfertur) matrimonium clandeſtine contraxerunt, & tribus diebus feſtivis a ſe invicem diſtantibus, in earum matrice Eccleſia non præviis, ac ſine licentia ſui proprii Paſtoris, extra ſuam Parochiam, ſive Diœceſin Colonienſem taliter qualiter matrimonialiter copulari ſe fecerunt, pro conjugibus legitimis minime admittatis, teneatis & reputetis: quin imo ut excommunicatos publice evitetis, & vitari procuretis. Ipſis vero utriusque ſexus perſonis ſupra dictis veſtris Parochianis, ne de cætero aliunde & extra ſuam Parochiam, ſeu etiam Diœceſin Colonienſem, absque licentia ſui proprii Paſtoris & tribus modis & formis, prout præſcribitur, minime præviis, matrimonium ſolennizent, ſeu matrimonialiter ſe copulari faciant, publice vel occulte, quovis quæſito etiam ad hoc colore, vel ingenio.

Alio-

Alioqui contra ipſos contrarium facientes, & hujusmodi noſtro mandato non parentes, ad dictæ excommunicationis ſententiæ declamationem, ac pœnæ pecuniariæ exactionem, arctius, quo de jure poterimus, procedemus, & procedi faciemus, niſi ſaltem intra ſex dies poſt præſentium inſinuationem & publicationem ipſis factam proxime ſequentes causas coram nobis rationabiles, quare præmiſſa fieri non debeant, & ad ea non teneantur, allegaverint, dicto Domino Joanne Trip, Procuratore Fiſcali ad hoc legitime vocato. Reddite literas ſigillatas & debite executas. Datum anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, vigeſimo ſeptimo, menſis Septembris die 28.

Conſtitutionem hanc in Synodo autumnali anni 1527. fuiſſe promulgatam, patet ex Decreto, *contra eos, qui quemvis & quamvis temere matrimonio copulant, aut alibi temere copulatos, apud ſe ferunt*, edito anno 1535. In quo aſſeritur, ſimilem de eodem argumento Conſtitutionem, anno 1527, in Septembri fuiſſe conſcriptam, & *in Sancta Synodo legitime* promulgatam. *Vide Statuta Colon. Editionis Quentelianæ anni* 1554. pag. 327.

SYNODUS COLONIENSIS,

In qua Reformatio Curiæ Colonienſis, præſcripta ab Hermanno V. Archi-Epiſcopo Colonienſi, ab ejusdem Officiali publicata fuit

Anno Chriſti MDXXVIII. Clementis VII. PP. V. Caroli V. Imp. X.

HERMANNUS, DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, LEGATUSQUE NATUS &c.

QUanquam a recolendæ memoriæ retro Principibus, Prædeceſſoribus noſtris, Eccleſiæ noſtræ Colonienſis Archi-Epiſcopis, cum alia multa, tum ea, quæ ad judiciorum ordinem pertinent, ſumma cum providentia conſtituta ſint, eaque juriſdictioni noſtræ Eccleſiaſticæ exercendæ forma data, ut ſi hominum & temporum malitia ab ea paulatim diſceſſum non fuiſſet; judicia haberemus priſtino illo ſuo vigore decurrentia, nec tantas in dies querimonias aures noſtræ ſuſtinerent. Verum, quum, quod & aliis omnibus in rebus uſu venire videmus, ut ea quæ rectiſſime ſancita ſunt, partim abutentium nequitia depraventur, partim etiam malorum improbitate penitus aboleantur; Conſtitutionibus quoque Prædeceſſorum noſtrorum, quæ de exercendis judiciis emanarunt, evenerit, & quidem pernicioſiſſime: quid enim Reipublicæ damnoſius contingat, quam cum judiciorum rigor, & tribunalia, ubi juſtitia (qua ſine nulla hominum ſocietas conſiſtit) adminiſtranda eſt, vitium contrahunt, & a recto tramite aberrant? Idcirco, cum nihil æque Principis officio conveniat, ut juris juſtitiæque viam omnibus patentem faciat, his, quæ remorantur, obſtaculis procul amotis, operæ precium nobis viſum eſt, juriſdictioni noſtræ Eccleſiaſticæ corrigendæ animum adjicere. Adhibito itaque tam Venerabilis Capituli noſtri, quam Juriſperitorum conſilio, initio Statuta bonæ memoriæ THEODERICI & ROPERTI Archi-Epiſcoporum, Anteceſſorum noſtrorum ſuper hac re olim edita, innovavimus. Deinde cum novis morbis nova ſint apponenda remedia, permulta inſuper nova Statuta præſenti tempori ſervientia prioribus illis adjecimus, eaque in generali noſtra Synodo publicari mandavimus, omnibus & ſingulis Conſiſtorii noſtri ordinibus ſua munera præſcribentes.

De Officiali.

IMprimis & ante omnia Officialis huc ſpectet, & intendat, ut partibus expeditam & celerem juſtitiam faciat.

II. Officialis in omnibus audientiis uſque in finem per ſeipſum præſideat, & patienter audiat, & reſpondeat, niſi urgente neceſſitate avocetur.

III. Civitatem Colonienſem pro examinandis teſtibus, vel aliam ſimilem ob cauſam non exeat, niſi ex permiſſu noſtro, ne inde partes maximo diſpendio, & graviſſimis expenſis afficiantur.

IV. Advocatos diligenter & benigne audiat & reſpondeat: Inſtructiones juris cuſtodiat: dubia non neceſſaria omittat: Decreta certa,non conditionalia, ſed indubitata proferat, nec extranea & impertinentia faciat.

V. Reſponſiones partium & examina teſtium, a quibus fere ſemper tota cauſa dependet, ipſe audiat: aut impeditus, non paſſim omnibus, ſed probis tantum & circumſpectis committat.

VI. Cauſas in prima inſtantia deleget, ut ad minimum duæ inſtantiæ in Conſiſtorio noſtro peragantur.

VII. A Procuratoribus referentibus ad jura nihil recipiet, niſi ab eo, qui per interloquutoriam ſuam, injuſte ad jura retuliſſe convincitur.

VIII. In excommunicando & abſolvendo parem ſervet gravitatem. Volumus enim excommunicationem, nonniſi magna cum maturitate ſolis inobedientibus infligi: inflictam vero, non facile & ex abrupto tolli, ne authoritas ejus vileſcat, & pars altera diſpendio afficiatur, quemadmodum etiam habet Statutum Prædeceſſoris noſtri Domini Theoderici.

IX. Id quod & in interdicto ponendo ſervari præcipimus, & tanto magis, quanto eſt cenſura durior, & latius ſe porrigit, quemadmodum etiam in Statutis Domini Theoderici perſpectum eſt.

X. Et quo id maturius fiat, Officialis noſter Notariis communibus & Bancalibus noſtris magno ſerio præcipiet, injunget, & mandabit: ne aliquod mandatum excommunicationis, ſeu declarationis contra quempiam ſcribant, niſi prioribus mandatis in perſonam contumacis legitime exequutis, aut conſtito, quod talia mandata in notitiam indubitatam ejus pervenerint, quovis modo dent, ſive tradant. Quod ſi eos ſecus feciſſe, aut excommunicationis ſeu declarationis litteras nulliter extractas ob indebitam executionem, aut alias ipſorum vitio comperiatur, ſtatim Officialis noſter eos compellat, eorum expenſis nulliter excommunicato abſolutionem impetrare, cum omnium expenſarum & damnorum paſſorum refectione, absque procraſtinatione, & citra aliquod appellationis remedium, facienda, & præterea ipſo facto, quoties in hoc ſtatutum noſtrum commiſerint, incident in mulctam unius floreni aurei per noſtrum Fiſcalem exigendam.

XI. Et ne ſubditi noſtri inopinato excommunicationi innodentur, & præcipitetur cenſura, quam convenit (eo quod medicinalis eſt) ſumma cum maturitate infligi: volumus per Notarios & Bancales mandata immediate excommunicationem præcedentia, quæ hactenus ad quintam, poſthac ad octavam diem: ubi vero per quatuor citationes proceditur, quartam & ultimam, quæ hactenus ad primam, deinceps ad tertiam diem conſcribi. Per quod ſubditis noſtris & bonis, præcipitationis duritiem & moleſtiam; & malis, frivolæ excuſationis materiam amputamus.

XII. Officialis impeditus, quominus præſideat, Sigillifero noſtro vices ſuas committat. Quod ſi hic forte etiam impeditus ſit,(*) alium ex Advocatis, ſtatus, honeſtatis, & habitus Clericalis.

XIII. Officialis noſter citra diligentem cauſæ examinationem & cognitionem nullas inhibitionis literas contra Judices ſæculares ad liberandum reos in vincula conjectos, & in criminibus notoriis comprehenſos: Nec pro tuitione rerum ſeu bonorum illorum hominum, qui conſcientia malæ cauſæ ex Diœceſi noſtra ſe reddunt fugitivos, decernet.

De Sigillifero.

I. Ipſe & Officialis circa jurisdictionem noſtram diligentes ſint, unus alteri aſſiſtat, ac ſimul jurisdictionem noſtram contra violatores tueantur, & defendant, ſeu ad nos referant, quemadmodum habent Statuta a Prædeceſſoribus noſtris edita.

II. Per ſe, aut Subſigilliferum ſuum acta circa obſervationem terminorum, &

(*) *Supple*: ſubſtituat.

& alia diligenter revideat, an videlicet nullitates aliquæ admiſſæ ſint: & an debite ſcripta ſint per Notarios, & rubricata, & contineant tot verſus, ſeu rigas, dictiones, & ſyllabas, quot requirunt Statuta. Et Notarios in conſcriptione actorum delinquentes, pro ſuo arbitratu, & modo delicti corrigat.

III. Et generaliter cum conſilio Officialis, exceſſus, negligentias, aliaque correctione digna Procuratorum, Notariorum, Bancalium, Latorum litterarum, & audientiarii emendet.

IV. Et præſertim intendat animum, ut Bancales ſua officia ſedulo & probe exerceant, partes inutilibus expenſis non gravent, ſed Statutis obtemperent. In delinquentes vero & excedentes animadvertat, ut ſint aliis in exemplum, privatione ſcilicet officiorum, aut ſaltem temporaria ſuſpenſione.

V. Ut notoria Presbyterorum crimina, ſive exceſſus, quæ in ſcandalum vergunt laicorum, non ſinat redimi pecunia, ſed perpetua aut temporali ſuſpenſione, aut alia pœna Canonica pro modo culpæ corrigat.

De Advocato Fiſci.

Advocatus Fiſci ſtatutum Domini Theoderici ſervet, copiam ſui Procuratoribus Fiſci faciat: ut cauſæ fiſcales debite inſtituantur & peragantur, diligenter animadvertat. In conficiendis materiis exhibendis non tardum, ſed celerem ſe præbeat.

De Fiſcalibus.

Fiſcales ſtatuta Domini Theoderici, aliorumque noſtrorum Prædeceſſorum obſervent. Proceſſum in contradictorio judicio nonniſi de conſilio Advocati Fiſci incipiant, quo etiam frequenter utantur, ne ex incuria proceſſus, nullitatis argui contingat.

De cæteris Advocatis.

I. Clientes non inſtruant ad tegendam vel occultandam veritatem.

II. Quod ſi aliqua per incuriam vel ignorantiam, vel alias non admittenda temere ſubſcripſerint, aut eorum vitio pars propter commiſſam nullitatem in inſtitutione actionis ſuccumbat, teneant parti læſæ ad refuſionem expenſarum, & refectionem damni, & ſervent ſtatutum Roperti ultimum.

III. Cauſas commiſſas poſt præſentationem actorum intra duos menſes ſub pœna reſtitutionis ſportularum expediant, niſi gravitas cauſæ, Officiali ſignificanda, aliud deſideret.

IV. Advocati & Procuratores pauperibus, paupertatem juramento affirmantibus, gratis inſervient: quod ſi plures pauperum cauſæ occurrant, eas Officialis inter Advocatos & Procuratores diſtribuat, ne unus plus aliis gravetur. Volumus etiam, quod quibuslibet litigantibus, juſtas tamen cauſas habentibus, contra quoslibet, cujuscunque etiam ſtatus & dignitatis ſint, requiſiti fideliter inſervire teneantur.

De Procuratoribus.

I. Quod ſe non intromittant de his, quæ pertinent ad Advocatos, conficiendo libellos, articulos, & alias materias, judicialiter exhibendas.

II. Nullam materiam exhibeant, quam quæ manu jurati Advocati ſubſcripta ſit, niſi Advocatus cauſam legitimam, quare ſe ſubſcribere nolit, alleget, & juramento ſuo approbet: quo caſu materias exhibendas, ſubſcriptione ſua ſignet Officiali mittendas.

III. Quod ſi aliquam nullitatem, aut negligentiam per incuriam aut imperitiam commiſerint, de expenſis & damnis, ea occaſione paſſis, absque appellatione & ulla contradictione ad dictamen Officialis & Sigilliferi parti læſæ ſatisfaciant: id ſi facere recuſent, protinus ſuſpendantur.

IV. Et ſibi videant, ne aliquam cauſam occupent, aut in judicio compareant, niſi mandatum ſufficiens ab omnibus, quorum nomine comparent, habeant ſub pœna ſuſpenſionis ab officio. Præterea ſi ex defectu mandati, proceſſum in dubium revocari contingat: ipſi, non partes, diſpendium ferant.

V. Alium loco ſui, absque permiſſu Domini Officialis, ſubſtituere non debent: nam per ſubſtitutiones iſtas ſæpius repetitas, partes non modo gravantur, immo ſæpius negliguntur, & proceſſus nullitatis inſimulantur.

VI.

Digitized by Google

VI. Ne partes nimium, ut hactenus, graventur, Procuratores in cauſis, ubi conſcribuntur acta, pro eorum ſalario, pro obſervatione terminorum, exhibitione inſtrumentorum, conſtitutionum, libellorum, aliarumque materiarum & jurium habebunt tantum, quantum ſecundum numerum foliorum Notarius; ſed pro foliis, quibus libelli, materiæ, jura, inſtrumenta, conſtitutiones, aliaque exhibita, vel atteſtationes teſtium, inſcripta, & per eos diligenter reviſa ſunt, recipient unum album. Ubi vero acta extenſe non ſcribuntur, ſed dumtaxat per modum protocolli, pro quolibet terminorum recipient unum album.

VII. Diligenter ſervari volumus ſtatuta Roperti quintum & quartum a fine, nec non penultimum, & ultimum ſub pœnis in eisdem expreſſis: in quibus remittendis, prohibitam noſtris Officiali & Sigillifero omnem conniventiam volumus.

VIII. Procacem & maledicum Advocatum, & Procuratorem, Officialis non ferat. Quod ſi vel ille ſcribendo, vel hic exhibendo, & proponendo, ultra, quam litium expoſcit utilitas, in licentiam conviciandi, & maledicendi temeritatem proruperint, præter infamiæ notam a conſiſtorio amoveantur.

IX. Nullum contractum cum clientibus, lite pendente, ineant, ſed ſuis ſalariis contenti ſint.

X. Jurabunt, quod pecunias, quas a partibus recipient, juxta voluntatem partium diſtribuent, & partibus inde calculum verum & legalem reddent.

XI. Juramentum calumniæ non ita, ut hactenus maxima cum levitate, ſed ſolenniter omnibus Capitulis illius recenſitis, & reverenter tactis ſacris præſtabunt. Nolumus tamen, ut propterea fiat latior in actis extenſio, quam hactenus.

De Notariis.

I. Notarii in omnibus audientiis perſonaliter præſentes erunt. Quod ſi ex inevitabili & urgenti cauſa impediti ſunt, ex permiſſu Officialis alium Notarium juratum Conſiſtorii noſtri, non extraneum, ſubſtituent juxta Statutum XLIII. & finale Domini Theodorici, quod ſervabunt nedum Notarii, ſed & alii officiarii ſub pœna inibi expreſſa.

II. Nullos actus eis abſentibus factos, vel alia, ab eis non audita perſonaliter, ſubſcribant: & ſi unus Notariorum juratorum pro alio ſcripſerit, aut protocollaverit, ille idem ſubſcribat.

III. Notarii de quolibet folio regiſtri in utroque latere ſcripto, quorum unum quodque latus continebit triginta duas lineas, & una quæque linea ad minimum quindecim ſyllabas, habebunt quatuor ſolidos monetæ Colonienſis currentis: nec exigent quicquam ultra, ſalvo beneficio pauperis, cui ſervient gratis, quemadmodum in Advocato & Procuratore ſupra ſcriptum eſt.

IV. Interpellati & ſubarrhati pro completione actorum, non differant acta conſcribere, ſed intra triduum decem folia perficere, & ita conſequenter ſecundum numerum foliorum aſcendendo, mandata quam primum abſolvere teneantur. Quod ſi negligentes fuerint, Officialis & Sigillifer cauſam ex eorum manibus eripient, ac aliis acta ſcribenda committent.

V. Et quum plurimum noſtra intereſt, ut in cauſis juriſdictionis legationis Apoſtolicæ cita partibus fiat expeditio; Notario ejuſdem injungimus, ut celeriter conſcribenda conſcribat, & præſertim primum mandatum a requiſitione partis uno die. Et ſimiliter alias litteras & mandata ocyus abſolvat, ſub pœna ſuſpenſionis, & decem florenorum aureorum.

VI. Acta vero, ſeu regiſtra debite conſcribant per ſe aut alios idoneos & intelligentes; non autem per illiteratos & pueros, ſicut quandoque factum eſt, ſub pœna lacerationis actorum, damno ipſorum juxta ſtatuta Domini Theoderici.

VII. A ſuperflua & nimia extenſione, ac multiplicatione verborum, quæ ad nihilum valent, niſi ut regiſtra reddantur ingentia, abſtineant: & in principio tantum cujuslibet menſis, ponant expreſſe annum Domini, deinceps per totum menſem, illum omittendo: volumusque, ut breviter comparitionem hinc

hinc inde, Procuratorum nominibus & cognominibus dumtaxat expreſſis, abſque inani & vana titulorum ipſorum & partium ſuarum, aliarumque deſignationum non neceſſariarum repetitione, extendant.

VIII. Privilegia, inſtrumenta, commiſſiones Apoſtolicas, reſcripta, libellos, appellationes, querelas, aliasque materias, & quæcumque jura ſemel duntaxat actis inſerant: deinde ubi reexhibentur, reexhibitionis actum tantum ſcribant, ſubnotando principium & finem, cum remiſſione ad locum regiſtri, ubi præſcripta reperiuntur.

IX. In extenſione atteſtationum, ſolum neceſſaria, & non inutilia, extranea, vel impertinentia, ponere debebunt: ut puta, ſi teſtis dicit, ſe neſcire, breviter annotet. Et ſi plura ſint interrogatoria, aut articuli conjuncti, ſuper quibus teſtis idem deponit, aut ſe neſcire dicit, non repetentur ſinguli articuli, ſeu interrogatoria ſeparatim; ſed ſcribant, teſtem ſuper illo, ac aliis articulis ſubſequentibus, hoc, vel illud depoſuiſſe, vel ſeſe expedire non potuiſſe juxta modum & qualitatem depoſitionis.

X. In cauſis minimis non ſcribentur acta extenſa, ſed tantum per modum protocolli, juxta ſtatutum Domini Roperti, incipiens: In minimis tamen &c.

XI. Debebunt, & tenebuntur pro eodem ſalario rubricare acta, & regiſtra diligenter revidere, ut concordent cum actis & protocollo.

XII. Statuta Dominorum Theoderici & Roperti exacte ſervabunt, & ſervanda jurent, & præſertim ſtatutum Domini Roperti decimum ſeptimum, incipiens: Item, Notarii nulli &c. quod eſt de non ſcribendo, ſeu concedendo aliquod mandatum citationis, aut monitionis, niſi partibus principalibus petentibus, ſeu conſtito ſaltem de mandato procurationis impetrantis, aut prævia cautione, quod principalis ratificabit, ita quod ipſe in primo termino in contradictorio judicio ſervando, de mandato fidem faciat, ſub pœna inſerta, Fiſco noſtro committenda.

XIII. Notarii in prima citatione, vel monitorio emittendo, deſignabunt ſpecifice rem, vel cauſam, ſuper, vel ex qua actor intendit agere.

XIV. Notarii nullum mandatum reſpondendi ſubſcribant, niſi prævia reali ac judiciali exhibitione libelli, ſive petitionis: & juxta tenorem hujusmodi libelli, aut petitionis, mandatum ipſum extendant: videlicet, ut monitus libello articulato, aut petitioni ſummarie reſpondeat: neque etiam mandata aliqua per Procuratores, vel Notarios, Bancales, aut cauſarum ſollicitatores conſcripta, ſubſcribant, ſub pœna decem florenorum aureorum toties, quoties præmiſſis contraventum fuerit.

XV. Pignora & depoſita, in numerata pecunia, & clenodiis reponibilibus reſiſtentia, intra octo dies debebunt ad ciſtam in armario Eccleſiæ Colon. exiſtentem, per Notarios reponi, ſub pœna decem florenorum aureorum toties, quoties id factum non fuerit: & amodo non habebunt aliquod ſalarium ratione pignorum aut depoſitorum.

XVI. Tenebuntur Notarii & Bancales, tam expenſas mandatorum & actorum, quam principalem ſortem, ſuper qua actum eſt, receptas in continenti partibus petentibus integre tradere, niſi legitima cauſa ſubſiſtente impediantur, quam eisdem exponent, ſub pœna decem florenorum aureorum toties, quoties &c.

XVII. Non habebunt copiiſtas (quos vocant) cauſarum, quarum ipſi Notarii ſunt, ſollicitatores: quibus etiam niſi juratis, atteſtationes & teſtium dicta conſcribenda non committant.

XVIII. Diligenter examinabunt mandatorum executiones, an videlicet debite executa ſint, nec ne. Et ſi compererint, jam tres menſes a die executionis lapſos, ulteriora non ſcribant, ſed ultimum mandatum renovabunt per transfixum, idque etiam ſervabunt Bancales.

XIX. Eodem modo excommunicationum, cæterarumque declarationum mandata poſt trimeſtre, a die Decreti elapſum, exequi nolumus. Quod ſi contrarium factum fuerit, impetrans, qui tantam moram exequendi commiſit, excommunicato ſuis ſumptibus, modo tamen ei ſors principalis & expenſæ perſolvantur, abſolutionem obtinebit. Non tenebitur tamen ea de cauſa ex-

communicato actione injuriarum, niſi alia cauſa ſubſit.

De Audientiario.

I. Audientiarius noſter accurate annotabit & regiſtrabit omnes citationes, tam vigore mandatorum per Bancales noſtros ſcriptorum, quam per apparitorem, ſeu curſorem noſtrum factas; quo ſciatur, quis contumax reputandus ſit, & quando: & quis a citatione (ut vocant) licentiandus ſit.

II. Et quoniam ſæpe numero contingit, partem citatam in termino comparere, & partem adverſam contentam reddere non poſſe; aut, cedere velit ne, an contendere, & juri ſtare, apud ſe ſe nondum deliberaſſe; in ea ergo re ita ei conſulitur, ut in termino citationis ab Audientiario noſtro petat, ſeu per quemlibet peti faciat dilationem. Dabit autem Audientiarius petenti parti, ſi intra Coloniam moratur, dilationem ad primam aut ſecundam: ſi vero extra Coloniam degat, in Quadrageſima & in Adventu Domini, ad octo: ſi vero extra ea tempora fuerit, ad quindecim dies: lapſo vero termino præfixo, habebit utraque pars reſpicere & curare, ut ſua comparitio iterum annotetur: actor quidem, ſive impetrans, accuſando contumaciam citati, non comparentis: reus vero, ſive opponens, petendo a citatione & mandatis abſolvi, ſeu licentiari.

III. Reputabit autem Audientiarius citatum in termino non comparentem, contumacem: & admittet proceſſum contumacialem. Quod ſi in primo termino comparuiſſet, dilationemque petiiſſet, verum ſe in præfixo non repræſentet, ſignabit proceſſum (ut vocant) per receſſum, & procedetur in contumaciam, donec reus eandem purgare curaverit. Si vero impetrans in termino primo, aut prorogato non comparuerit, Audientiarius citato licentiatorium impertietur. Citato autem in primo, & in prorogato termino comparente, Audientiarius actorem remittet ad tribunal Officialis noſtri, ad proponendum ſuam actionem, & nequaquam proceſſum contumacialem admittet. In matrimonialibus cauſis, injuriarum, deflorationis, in citationibus cum litteris inhibitionis, arreſti, & cum litteris univerſis, atque in cauſis ad proponendum actionem juxta L. diffamari C. de ingenuis, non procedetur in contumaciam. Nihilominus tenetur impetrans facere regiſtrari per Audientiarium: alias citatus poteſt impetrare licentiatorium ab Audientiario.

IV. Quod ſi Audientiarius per incuriam admittat proceſſum contumacialem, qui ob citati comparitionem admittendus non erit, aut licentiatorium in ſua audientia cautum ſignare neglexerit; tenebitur parti ex hoc læſæ ad refectionem expenſarum, & damnorum.

De Bancalibus.

I. Sint honeſtæ vitæ, non ebrioſi, tabernarii, aleatores, neque fornicarii, non hiſtriones, mimi, aut immorigeri, Superioribus ſuis debitam reverentiam exhibentes, partes & omnes ſe accedentes, humaniter absque jurgiis audientes, & expedientes, ſub pœna ſuſpenſionis, aut etiam privationis officiorum ſuorum ad arbitrium Sigilliferi noſtri.

II. Et quoniam iniquum eſt, quem falcem mittere in meſſem alienam, noſtraque multum intereſit, ut ordines officiorum Aulæ noſtræ non confundantur, nec quisquam officio & rei ad ſe non pertinenti, ingerat ſe ſe; nemo citra Notarios noſtros Bancales juratos, & per Sigilliferum noſtrum receptos, & (ut vocant) inſtallatos, de officio Bancalium, eorundemque emolumentis, quovis modo ſe intromittat, contravenienti decem florenorum aureorum pœna infligenda, & noſtro Fiſco applicanda.

III. Nemo Bancalium, proceſſum per alium Bancalem inchoatum occupabit, proſequetur, ſeu continuabit, aut abſolutionem ſuper alterius Notarii, ſeu Bancalis habito proceſſu ſcribat: nec unus Bancalium ſollicitationem cauſarum alicujus partis, quam hactenus alter exercuit, acceptabit; niſi huic priori Bancali antea per partem principalem de ſalario & expenſis ſatisfactum ſit: niſi aliud Sigillifero noſtro faciendum placuerit, ſub pœna ſuſpenſionis, donec ſtatuto ſatisfiat.

IV. Ne expenſæ de expenſis fiant, non audietur contumax, niſi contumaciam integre purgaverit, videlicet per cita-

citationem cum litteris, conſtitutionem Procuratorum, & omnium expenſarum refuſionem: alias proceſſus ad Bancalem, deinceps continuandus, remittatur.

V. Bancales mandata ſua ſcribant debite, legibiliter, & congrue. Nec amodo ſcribant mandata ſuper objiciendis in genere, ſed cum expreſſione rei, vel cauſæ inſerta, ſub pœna lacerationis mandatorum.

VI. Principale debitum a reis exactum, aut expenſas mandatorum per partes expoſitas, non recipiant ad ſe ſine conſenſu partis ſuæ: & ſi quid de conſenſu partium in depoſitum receperint, illud partibus intra octo dies notificabunt, & partibus ipſis tradent integre ad quamcunque requiſitionem, ſub pœna ſuſpenſionis, & decem florenorum aureorum toties, &c.

VII. Nullas expenſas a partibus recipient, niſi deliberatis mandatis ipſis, pro quibus illas recipient, ſub pœna ſuſpenſionis &c.

VIII. Quamdiu principale debitum non eſt ſolutum, aut partes concordatæ non ſunt, Bancales non procedant ſub expenſis litterarum, ſeu mandatorum, ne expenſas de expenſis faciant, ſub condemnatione expenſarum, & ſuſpenſione, per Sigilliferum noſtrum infligenda.

IX. Recognita non recipiant alibi, quam in Aula, Officiali noſtro pro tribunali ſedente. Quod ſi alibi recognitiones receperint, neceſſe habebunt adhibere duos idoneos legales, & notos teſtes; ut ſi talem recognitionem in dubium revocari contingat, veritas erui poſſit.

X. Nolumus deinceps mandata aggravatoria, & contra Judices, quæ ſequuntur excommunicationem, per Bancales noſtros, niſi ſervatis certorum dierum intervallis, extrahi: ita videlicet, ut intra ſingulorum talium mandatorum extractionem medient dies decem & quatuor.

XI. Nolumus etiam Procuratores, Notarios, ac Bancales, ſalarium ſuum a parte adverſa extorquere; ſed id a ſuis partibus aut recipiant, aut exigant. Eodem quoque tempore, quo pars condemnata ſolvit ſortem, ſolvet expenſas: & quum componitur ſuper ſorte, debet etiam ſuper expenſis (quas tum taxari mandamus) componi, ut principalis cauſa, & expenſarum, ſimul tranſigantur.

XII. Huic rei præponetur quiſpiam fidelis & legalis, qui ut ita fiat, curabit, & reſpectum habebit pauperum, ſeque medium inter partes interponet, ac dilationem ſolvendi, ubi exigit paupertas, obtinere conabitur.

De Curſore, ſive Apparitore.

I. Imprimis jurabit Nobis, ac noſtris Officiali & Sigillifero pro tempore exiſtentibus, & ipſorum Succeſſoribus, fidelitatem & obedientiam.

II. Curſor habebit claves Conſiſtorii & Aulæ noſtræ, & ſemper hora audientiæ cauſarum erit in Aula Conſiſtorii noſtri primus & ultimus: januas ejusdem Conſiſtorii claudere & recludere debebit.

III. Omnes paſſim citationes, videlicet primam ad cauſam cum litteris, præterea contra teſtes, citationes quare, pro contumacia, & ſimiles, in noſtra Civitate Colonienſi, & locis extra eandem, ad unum dumtaxat milliare diſtantibus, idem per ſe, aut ſuum ſubſtitutum habilem & idoneum, rite & legitime faciet.

IV. De qualibet citatione prima ad cauſam, in dicta Civitate noſtra facienda, recipiet quatuor hallenſes. Item de citatione cum litteris, contra teſtes, & citatione quare, pro contumacia, unum ſolidum Colonienſis monetæ, niſi eadem contra communitatem aliquam, Conventum, Capitulum, Fraternitatem, ſive Prælatum, utpote Commendatorem, Balivum, Præceptorem &c. aut Executores, Curatores, ſive pupillorum & miſerabilium perſonarum tutores, aut proviſores, aut hujusmodi ſtatus ſive conditionis homines fecerit; de quarum qualibet in civitate quidem noſtra habebit duos ſolidos monetæ Colonienſis, extra vero eandam facienda ad unius milliaris ab ipſa civitate diſtantiam, ſimiliter duos ſolidos recipiet.

V. Volumus, quod quilibet Novitius, in dicta Curia noſtra ad aliquod officiorum aſſumptus, poſtquam fideli-

tatis juramentum more conſueto præſtitit, pro introitu apparitori Curiæ noſtræ duos florenos aureos intra quindenam ingreſſus ſolvet, aut ſeſe ſuper eo jure cum Apparitore componet. Viciſſim autem curſor ſingulis diebus veſpere poſt octavam horam pomeridianam, candelam ardentem ante imaginem glorioſæ Virginis Mariæ ante Aulam noſtram conſtitutam, collocabit & ponet.

VI. Omnia paſſim arreſta & quaslibet inhibitiones, de ſcitu tamen & expreſſo conſenſu noſtri Officialis paſſim in civitate noſtra facere poteſt, & debet: & de quolibet arreſto octo ſolidos, & qualibet inhibitione duodecim ſolidos: ſed extra eandem civitatem intra unius milliaris ſpatium, decem & ſex recipiet ſolidos conſimiles, monetæ Colonienſis; viciſſim vero congeriem prunarum in loco Sigilliferi noſtri ad neceſſitatem ejusdem & cauſa liquefaciendæ ceræ per tempus brumale diſponet.

VII. Præterea cauſis & examini partium, quæ ſeſe ſuper matrimonio contracto, coram Officiali, ſeu ejus delegato impetunt, aut impetere volunt, intererit: & pro jure ſuo tantum ſolidum cum dimidio recipiet.

VIII. In habitu decenti, pro dicti noſtri Conſiſtorii honore, incedere debebit.

De Tabellariis, ſeu Latoribus litterarum.

I. Sint quatuor numero litterarum latores jurati, qui jurent ſecundum formam antiquam, aut aliam eis præfigendam.

II. Fideliter & abſque mora deferant & præſentent litteras exequendas, & executas reportent.

III. Exhibeant ſeſe morigeros, non autem inſolentes, nec quicquam recipiant, quo minus mandata exequenda præſentent: quod ſi favore, aut pecunia corrupti, mandata penes ſe retinuerint, aut non executa reportaverint absque cauſa legitima; officio privabuntur, & punientur pœna X. florenorum aureorum toties &c.

IV. Deferent arma Domini Reverendiſſimi, non ſolum in Diœceſi, verum etiam in civitate noſtra Colonienſi, ac obſervabunt profectiones, ſeu reiſas ſuas (ut vocant) viciſſim.

V. Deputabitur etiam aliquis nobis juratus, legalis, & fidelis in magiſtrum nunciorum ſeu latorum, qui, & nullus alter, omnia mandata emittenda & exequenda a noſtris Fiſcalibus & Bancalibus recipiet, & latoribus deferenda tradet: exibuntque latores cum mandatis, die eisdem per dictum magiſtrum nunciorum, de conſenſu Subſigilliferi præfigendo, & revertentur in termino ſimiliter eisdem juxta diſtantiam locorum & reiſæ aſſignando, ſub pœna unius floreni aurei.

VI. Magiſter autem nunciorum, per latores mittendos, Fiſcales & Bancales faciet certiores diei, cum ipſi latores cum mandatis egredientur.

VII. Idem dabit latoribus litterarum una cum mandatis chartam quamdam papyream, in capite cujus hæc vel eis ſimilia verba, ad mandatorum executores (qui erunt ex hac ordinatione noſtra nova, Paſtores ipſi, aut eorum Vice Curati, & nulli alii) ſcribet: Honorabiles Domini, Divinorum Rectores, & mandatorum Executores, exhortor vos, ut in hanc chartam diem adventus præſentium literarum latoris ad vos, & quot numero mandata exequenda vobis præſentaverit, & quot ex eisdem executi ſitis, nec ne, reſcribatis. Executor autem reſcribet hac forma: Tali die N. tot N. mandata mihi N. Divinorum Rectori N. exequenda præſentavit, quorum tot N. ſum executus. Cauſam vero non executorum mandatorum in marginibus mandatorum ſcripto ſignificabit.

Generale

In Conſiſtorio noſtro ſuſpendetur tabula ſcripta, continens ſalarium Procuratorum, Notariorum, Audientiarii, Bancalium, litterarum latorum pro uno quoque mandato: & quilibet eorum jurabit, contenta illius ſervare velle: nec ultra illam taxationem exigere vel recipere ſub pœna privationis officiorum ſuorum, præſumant.

De

De Proceſſu.

I. Servetur in omnibus & per omnia tabula in Conſiſtorio pendens, & Statuta Domini Roperti.

II. Cum hactenus variatum ſit in proceſſu contra Judices, & circa invocationem brachii ſæcularis, unde plures ſubortæ ſunt diſſenſionum materiæ, quos amputare volentes poſt Statuta Domini Theoderici, ea de re edita, ſancimus, quod ubi aliqua mandata contra Judices emittuntur, eadem lator noſter juratus, Paſtori Parochiæ, in qua excommunicatus moratur, tradet, & ſtatim Paſtor eadem perferet ad Præfectum, ſeu Judicem temporalem ibidem, eidemque mentem & ſententiam eorundem exponet, ut ſciat, an reus ob meram contumaciam, an vero ob non paritionem rei judicatæ, vel non ſolutionem recogniti, vel confeſſati, excommunicatus ſit. Et ſi ob meram contumaciam, Præfectus, ſeu Judex temporalis, non expectata citatione Quare, deſignabit Paſtori diem certam, quæ erit intra octo dies poſt terminum executionis, qua apprehenſurus & repoſiturus erit contumacem in vincula, & bona ejus poſiturus in arreſto, donec excommunicatus idonee caveat, quod contumaciam in forma juris purgabit. Hoc reſponſo accepto, ſcribet Paſtor veram & debitam executionem in modum infra ſcriptum: Executum eſt præſens mandatum per me N. Rectorem Parochialis Eccleſiæ N. anno, ut in mandato, die N. contra N. Judices, per traditionem copiæ ad manus eorum, qui intellecto tenore mandati, reſponderunt ſe die N. incarceraturos reum, & bona ejus arreſtaturos: quod proteſtor &c. Præſentibus &c.

III. Quod ſi ob non paritionem rei judicatæ, aut non ſolutionem recogniti ſeu confeſſati, quis excommunicatus fuerit; Præfectus, ſeu Judex temporalis, poſt receptum & intellectum mandatum, contra Judices, deſignabit Paſtori diem, quo pignora erit daturus, & ſcribet Paſtor executionem ſub hac forma: Executum eſt hoc mandatum die N. per me N. Rectorem Eccleſiæ Parochialis N. contra N. Judices, qui intellecto tenore mandati, reſponderunt, ſe die N. actori ad ejus requiſitionem in loco judicii, ſub quo reus habet domicilium, ſe tradituros pignora: quod proteſtor &c.

IV. Comparebit pars impetrans utroque caſu diebus deſignatis, per ſe, aut Procuratorem, aut curſorem juratum cum taxatione expenſarum totius habiti proceſſus, ſigillo Curiæ noſtræ ſignata, quam Judicibus præſentabit. Et priori caſu, ubi reus ob contumaciam excommunicatus eſt, dabit incarcerato dari ſolita alimenta. Præfecto vero, & nuncio judicii ſui, jura infra ſcripta, hactenus dari conſueta: & incarcerabitur reus, & arreſtabuntur bona ejus, tam pro ſorte, & pro taxatis prædictis, quam expenſis viatici, quas ſingulis diebus ad unam marcam Colonienſem computari volumus: nec non pro expenſis ibidem in judicio fieri neceſſariis. Poſteriori vero caſu, ubi ob rem liquidam excommunicatus eſt reus, dabunt Judices tam pro ſorte, quam expenſis præſcriptis (quemadmodum dictum jam eſt) computandis, parti impetranti idonea & ſufficientia pignora, in modum infra ſcriptum, videlicet, ut primum dent res mobiles, quæ ſine expenſis & ſumptibus non conſervantur: ut puta, vina, equos, boves, aliave pecora, & res ſimiles. Quod ſi illæ præſto non ſint, dent ex ſupellectili & utenſilibus. Quod ſi deſit ſupellex, dent immobilia bona. Quod ſi neque immobilia bona habeat excommunicatus, conjicietur reus in vincula, donec bonis ſuis cedat in forma juris, ſalvis Domini Theoderici Statutis.

V. Datis pignoribus, procedetur hoc modo: nam ſi res mobiles ſumptuoſæ datæ ſunt pignori, reſervabunt uſque in diem tertium: interim licebit excommunicato luere pignus, & ſolvere ſortem, & expenſas creditori, ſeu impetranti. Quod ſi id intra triduum non fecerit; taxabuntur pignora a juratis, & vendentur; fietque creditori ex pretio redacto ſolutio ſortis & expenſarum, niſi valor pignorum ſorti & expenſis æquetur, quo caſu dent pignora in ſolutum. Quod ſi meliora ſint pignora, creditor illis receptis, pretium, in quo ſortem & expenſas excedunt, excommunicato reſtituet.

VI. Quod ſi in pignus data ſit ſupellex, utenſilia, & aliæ res mobiles, quæ

Digitized by Google

quæ non expoſtulant ſumptus, ut ſunt ciſtæ, lecti, lectiſternia, veſtes, currus, aratra, carrucæ &c. reſervabunt res tales diebus decem & quatuor. Interim poteſtas erit excommunicato, easdem luendi. Quod niſi factum fuerit, taxentur: & proclamatæ exponantur vendendæ, ut ex pretio creditori ſatisfiat: aut ſi emptorem non invenerint, dentur in ſolutum, quemadmodum de prioribus mobilibus bonis dictum eſt.

VII. Verum ſi nullæ res mobiles præſto ſint, dabuntur bona immobilia, videlicet domus, vineæ, horti, agri, & ſylvæ &c. hoc pacto, ut primum per juratos æſtimentur, deinde vero tribus diebus Dominicis continuis proclamatio fiat in Eccleſia ad reſciſcendum, an quispiam ex conſanguineis, & attinentibus excommunicato, ſeu alius ſit, qui eadem majoris emere velit. Quod ſi nemo venerit, tradentur creditori, ſeu impetranti, qui eis anno & die, hoc eſt, anno toto & ſex ſeptimanis utetur, & fruetur. Interea integrum erit excommunicato, ſeu ejus proximis, & conſanguineis, eadem bona redimere, ſoluta ſorte & expenſis: nemine vero hujusmodi res luente inter annum & diem, faciet creditor ſe ſe ad easdem res per Judicem ſecundum conſuetudinem judicii & loci immitti, & easdem pro debito ſibi adjudicari.

VIII. Cæterum ſi excommunicatus repoſitus ſit in vincula, qui neque mobilia, neque immobilia bona habeat; detinebitur in carceribus, quamdiu creditor, ſeu impetrans ſolverit ſingulis diebus pro alimentis incarcerati quatuor hallenſes, & nuncio, ſeu commentarienſi etiam quatuor hallenſes pro jure carceris. Quod ſi creditor, ſeu impetrans, octo diebus id facere neglexerit, nuncius impune incarceratum dimittet: & erit mandatis Officialis noſtri pro illa vice ſatisfactum.

IX. Ex eo vero tempore, quo excommunicatus apprehenſus & receptus eſt in carcerem, continue erit in vinculis: nec dabitur ei copia quoquam exeundi, donec mandatis realiter paruerit.

X. Ut autem fraudi, quæ circa taxationem bonorum quandoque adhibetur, occurramus, volumus res per taxatorem juſte, atque ita æſtimari, ut ſi non inveniant emptorem, qui tanti eas comparare in animum inducat, actor quoque easdem multo minoris faciat, & tanti accipere recuſet; ipſe taxator easdem pretio æſtimato recipere compellatur.

XI. Quod ſi Judices ſive Præco, præſcripta noſtra ſtatuta prævaricati fuerint, contra eos juxta formam juris, quibuscunque non obſtantibus procedatur.

Et hic finem accipiat Reformatio noſtra nova, qua ſingulis Conſiſtorii noſtri Eccleſiaſtici ordinibus, formam & regulam exercendorum officiorum, & ſervandi proceſſus præſcripſimus, ea quoque (ut putamus) omnia, quæ emendationem exigebant, caſtigavimus. Quod ſi poſthac alia irrepant, quæ neceſſe ſit corrigere, novis morbis nova remedia dabimus, & ut tempus, aliaque poſtulabunt, providebimus. Et quoniam parum, immo nihil refert, bonas leges eſſe conditas, niſi eædem ad amuſſim ſerventur, volumus ergo has noſtras Conſtitutiones per Officialem noſtrum in Sancta *Synodo* proxima publicari, & deinceps ab omnibus Nobis ſubjectis, ipſius quidem Officialis & Sigilliferi cura & diligentiſſima providentia, obſervari: quod procul dubio probi omnes ſua ſponte, maxima animi promptitudine & conſenſu facient, improbiores vero pœnis debitis adigentur. In fidem & teſtimonium omnium, & ſingulorum præmiſſorum, ſigillum noſtrum appendi curavimus. Datum in Arce noſtra Arnsbergenſi, anno a Nato Chriſto Salvatore noſtro ſupra milleſimum quingenteſimum viceſimo octavo, die Mercurii poſt Mathæi Apoſtoli.

PUBLICATIO REFORMATIONIS Præſcriptæ; facta Anno Domini 1528. *in SANCTA SYNODO altera poſt Remigii.*

Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Princeps, & Dominus noſter, Dominus HERMANNUS, Archi-Epiſcopus Colonienſis, Princeps Elector &c. Commodis & utilitati ſubditorum ſuorum diligenter invigilans, inter alia multa, quæ ad reipublicæ profectum & quietem ſpectare videbantur, ſumma cura uni rei optimæ & quidem ſaluberrimæ, nempe reforman-

dæ juriſdictioni Eccleſiaſticæ (quæ ob abutentium malitiam paſſim male audiit) animum intendit, tandemque reformationem abſolutam, ſigilloque gratiæ ſuæ Reverendiſſimæ munitam, Nobis Officiali, in hac *Sancta Synodo* publicandam deſtinavit, ita ut eandem, quam primum fieri poſſit, excuſam, omnibus, qui ejus copiam habere deſiderarint, communem faciamus.

Statuta Synodalia Colonienſia editionis Quentelianæ.

De Conventu Auguſtano anni 1530, & de iis, quæ ibidem in cauſa Religionis geſta ſunt, agemus in Digreſſione.

SYNODUS OSNABRUGENSIS

Anno Chriſti MDXXXIII. Clementis VII. PP. X. Caroli V. Imp. XIV.

FRANCISCI Epiſcopi Osnabrugenſis Statuta Synodalia.

FRANCISCUS, (*) DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA MONASTERIENSIS ET OSNABRUGENSIS EPISCOPUS, AC MINDENSIS ECCLESIARUM ADMINISTRATOR, UNIVERSIS ET SINGULIS DOMINIS ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS ET ARCHI DIACONIS, CAPITULIS ET CONVENTIBUS, CATHEDRALIS, AC COLLEGIATARUM REGULARIUM ET SÆCULARIUM, PAROCHIALIUMQUE ECCLESIARUM, ET DIVINORUM RECTORIBUS, NEC NON TOTI CLERO, AC CLERICIS, ET NOTARIIS PUBLICIS, ET PERSONIS ECCLESIASTICIS, QUIBUSCUNQUE NOMINIBUS CENSEANTUR, AUT QUACUNQUE PRÆFULGEANT DIGNITATE, CIVITATIS ET DIŒCESIS NOSTRARUM OSNABRUG. UBILIBET CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO.

PRo cultura agri Divini ad extirpandum vitia, plantandum virtutes, corrigendum exceſſus, & reformandum mores Cleri prædicti, recolendæ memoriæ dictæ Oſnabrugenſis Eccleſiæ Epiſcopi noſtri Prædeceſſores nonnulla ſaluberrima, Conſtitutiones & Statuta *Synodalia* in diverſis retroactis *Synodis* Epiſcopalibus publicari, eaque ſub certis cenſuris & pœnis firmiter teneri & obſervari præceperunt & mandarunt. Nos igitur, qui regimen & gubernationem ejusdem Oſnabrugenſis Eccleſiæ pro nunc gerimus, eorundem noſtrorum Prædeceſſorum veſtigiis inhærere volentes, Conſtitutiones & Statuta Synodalia hujusmodi ſub modo & forma infraſcriptis duximus innovanda, & innovamus, atque ſub pœnis & cenſuris infraſcriptis firmiter obſervari præcipimus & mandamus per præſentes.

I.

(*) Franciſcus, Comes de Waldeck, ineunte anno 1530. Mindenſium electus fuit Epiſcopus, idemque biennio poſt Monaſterienſi etiam & Oſnabrugenſi mitra ornatus. Magnam ſibi Epiſcopi apprime Catholici laudem ſub aditi Regiminis initia conciliaverat, quod Anabaptiſtarum colluviem, Monaſterienſem in Civitatem undequaque illapſam inde ejecerit; Sed anno dein 1543. adulatorum quorundam blanditiis ad amplectendos Lutheri errores impulſus, partum antea gloriæ decus ſua apoſtaſia turpiſſime obſcuravit, eo uſque etiam progreſſus, ut, quos ipſe jam animo imbiberat errores, in commiſſas ſibi Diœceſes invehere niteretur. Perſtitit in hæreſi annis plus quatuor. Anno 1548. cum de Epiſcopatuum, ex Pontificio Decreto jam edito, amittendorum periculo doceretur, mutavit animum, & ejurata Lutheri doctrina, Catholicum ſe eſſe, & impoſterum fore profeſſus eſt. Obiit Wolbecæ, Catholicis Sacris ex Eccleſiæ ritu præmunitus, anno 1553. Cadaver Monaſterium delatum, & in Cathedrali Eccleſia honorifice tumulatum fuit.

P. Michael Strunck Annal. Paderborn. Parte III. ad annos ſupra citatos.

I. Imprimis, ut omnes & ſinguli Prælati dictarum Civitatis & Diœceſis Oſnabrugenſis, de jure vel conſuetudine jurisdictionem in ſuos ſubditos habentes, infra unius menſis ſpatium, poſtquam eis & eorum cuilibet innotuerit, crimina & exceſſus corrigendos ſuorum corrigant ſubditorum, alioquin nos lapſo dicto menſe ad illorum correctionem procedemus, prout de jure fuerit procedendum.

II. Item, ut omnes & ſinguli Clerici & perſonæ Eccleſiaſticæ dictarum Civitatis & Diœceſis, cujuscunque ſtatus vel præeminentiæ fuerint, in eorum domibus familiam honeſtam habeant, nec concubinas publicas, vel alias perſonas ſuſpectas ſibi cohabitare permittant: quinimo tales infra unum menſem proxime ſequentem a ſe expellant adeo remote, quod vulgus inde nihil ſiniſtri valeat ſuſpicari, easdem nullatenus reaſſumpturi.

III. Item, ut nullus eorum tabernas publicas, niſi in itinere conſtitutus, viſitet, aut frequentet: ac habitum & tonſuram Clericales debitos & decentes deferant, ſeque prout eorum beneficia exigunt & requirunt, infra terminum juris, ſtatutis ad hoc temporibus, ad ſacros Ordines faciant promoveri, & in ſuis beneficiis reſidentiam faciant perſonalem.

IV. Item, ut quarumcunque Eccleſiarum & aliorum locorum piorum ſtructuarii & proviſores pro tempore, Eccleſias, Capellas, Oratoria, Altaria, Cœmiteria, Campanas, feneſtras Sacramentales, & alia vaſa quæcunque, ad Eccleſiaſtica Sacramenta deſervientia, violatas vel violata, reconciliari, ac non conſecratas & non conſecrata, infra dicti menſis ſpatium conſecrari debite faciant & procurent.

V. Item, ut quicunque pro tempore quorumcunque Clericorum vel Beneficiatorum dictarum civitatis & Diœceſis Oſnabrugenſis defunctorum, manu fideles, & teſtamentorum executores, infra unius menſis ſpatium, obitum teſtatoris immediate ſequens, Nobis vel Officiali noſtro de bonis inventis, & de diſpoſitione, & infra unum annum, a tempore obitus hujusmodi immediate ſequentem, de executione eorundem certificent & informent legitimis documentis, prout hactenus ſolitum fuit, & conſuetum.

VI. Item & Eccleſiarum quarumcunque Campanarii, temporibus Divinorum condigna religione, ſicut decet, ſint induti, ac nocturno tempore in Eccleſiis dormire non omittant: ſintque etiam ipſi campanarii, ubi ſaltem Eccleſiarum facultates ad hoc ſuppetunt, competenti literatura imbuti, & decorati.

VII. Item, ut nullus Clericorum, vel Notariorum, vel Executorum citationes, vel alia quæcunque, proceſſus, ſeu mandata quorumcunque Judicum delegatorum, vel ſubdelegatorum, ſeu aliorum, alias quam Ordinariorum exequi præſumat; niſi talium Judicum poteſtas, ſive jurisdictio eisdem citationibus, proceſſibus, literis, vel mandatis, de verbo ad verbum ſit inſerta.

VIII. Item, ut nullus cujuscunque ſtatus, gradus vel conditionis exiſtat, ex nunc in antea, cauſam vel cauſas quascunque, contra quoscunque incolas civitatis & Diœceſis præfatarum, extra easdem civitatem & Diœceſim, coram quocunqne delegato, vel ſubdelegato, Conſervatore, Commiſſario, ſive Judice movere, proſequi, ſeu aliquem ex prædictis incolis evocare, ſeu evocari facere præſumat, vel attentet quoquo modo, quam diu iidem incolæ infra civitatem Oſnabrugenſem antedictam, coram eorum veris locorum Ordinariis, ſeu Archidiaconis, de ſe querulantibus ſtare juri ſe paratos aſſerunt: quinimo ipſi hujusmodi ſuas cauſas primo & ante omnia coram eisdem Archidiaconis & locorum Ordinariis proſequi debeant atque teneantur; donec & quousque per appellationem legitimam a ſententia, ſeu notorio aliquo gravamine, cauſa ſeu cauſæ hujusmodi ad Superiorem legitime fuerint devolutæ.

IX. Item, ne Quæſtuarii, vel Terminarii, ſine literis licentiatoriis, integris & illæſis, in robore & vigore exiſtentibus, ac pro anno innovatis, ac de novo a Nobis aut Officiali noſtro, ac Decano & Capitulo Eccleſiæ Oſnabrugenſis, prout ſolitum eſt, obtentis ac illæſis, viſis, lectis, oſtenſis & diligenter examinatis, per

Digitized by Google

per quoscunque admittantur: quodque quarumcunque Eccleſiarum Rectores, ſive mercenarii, pro hujusmodi a Nobis, & dicto noſtro Officiali literarum obtentarum, ac adventus intimatione, a quolibet Quæſtuario ultra quartam urnam vini, ſeu illius valorem non exigant ſeu extorqueant: & quod nullus falſo nomine in dictis civitate & Diœceſi quæſtum faciat, ſeu talis admittatur absque literis conſimilibus, ut præfertur, a Nobis & Officiali noſtro, ac Decano, & Capitulo obtentis.

X. Et inſuper ne ſtructuarii Eccleſiarum, ſine licentia & expreſſo conſenſu ſuorum Plebanorum, quoquo modo fabricent: & quod ſemel in quolibet anno de bonis Eccleſiarum perceptis, & expoſitis ſingulis ipſarum Eccleſiarum Plebanis computum faciant, atque rationem.

XI. Item ſtatuimus & præcipimus, ut Sacerdotes & Presbyteri frequenter prohibeant omnibus ſubditis ſuis ſub pœna excommunicationis, ne fidem mutuo dent clandeſtine & in occulto ſuper matrimonio contrahendo, vel clam matrimonium contrahant, ſed publice, trina proclamatione præcedente, coram Presbytero & coram pluribus hoc faciant: & ſi aliter fidem dederint de contrahendo, vel contraxerint, ipſos excommunicamus, qui ſic excommunicati publice denuntientur & teneantur, donec abſolutionis beneficium meruerint obtinere.

XII. Item volumus & mandamus, ut nullus Abbas, Abbatiſſa, Prioriſſa, Monachus, ſeu Monacha, habitu religionis abjecto in Eccleſiis, vicis vel plateis, aut alicubi, niſi in religione debita & decenti, ſicuti in eorum Monaſteriis procedant, ac ſecundum regulam ferant peplum & velum, ubicunque fuerint conſtituti: alioquin ad Divina nullatenus admittantur.

XIII. Item, ne quis ſaltem pacis tempore in cœmiteriis forum teneat, ſeu in illis commorari præſumat, ſeu commorari permittatur: quodque Eccleſiæ & illarum cœmiteria, nec non Baptiſteria, & alia ſacra vaſa & receptacula, ne forte quovis caſu eadem violari, ſeu alias contaminari contingat, diligenter præmunita, purgata, munda & ſerata conſerventur, immunitatesque Eccleſiarum & cœmiteriorum inviolatas & incontaminatas præcipimus ab omnibus obſervari.

XIV. Item, ut omnes & ſinguli, qui tempore de annis ſtructuræ ratione beneficiorum, quæ obtinent & adepti ſunt, ſatisfacere tenentur, infra menſem antedictum collectoribus ad hoc deputatis cum effectu reſpondeant atque ſatisfaciant.

XV. Inſuper, ut univerſi & ſinguli Eccleſiarum Rectores, ſeu eorum loca tenentes, ac Capellani, nec non Clerici & Notarii, per dictas Civitatem & Diœceſim ubilibet conſtituti, in mandatorum executionibus modum & formam executionum ſuarum fideliter & authentice conſcribant, & obſervent: mandata quoque eadem de ambone, vel alias publice denuntient, nec occulte vel clandeſtine, quinimo publice & patenter mandata exequenda exequi, & publicare ſtudeant: Decretum etiam in mandatis ipſis poſitum, in præjudicium, atque partium detrimentum abbreviare, vel prorogare non præſumant: quodque etiam factis mandatorum executionibus, ſaltem excommunicatos mox ad eorum regiſtra inſcribant, ac excommunicatorum regiſtra hujusmodi ſingulis annis ſuis Archi-Diaconis, ſalvo eorum pro labore ſalario competenti, præſentare non recuſent: quodque etiam ipſi mandata quæcunque, quæ pro tempore executi fuerint, absque omni denegatione & difficultate partibus, ſive nuntiis reſtituant, nec publice excommunicatos ad Divina vel Communionem quovis modo admittant.

XVI. Item, ut nullus Presbyterorum cupiditate, vel alia ſiniſtra cauſa ductus, quinimo cauſa rationabili ſubſiſtente, una die duas Miſſas, præterquam in die ſancto Natalis Domini, vel alias in caſibus a jure permiſſis celebrare præſumat: quodque etiam nullus de cætero Presbyterorum in dictis Civitate & Diœceſi Osnabrug. in altari portatili, niſi quantum jus permittit, celebrare præſumat absque deſuper a Sede Apoſtolica, ſeu Nobis, vel Officiali prædicto pro tempore obtenta, & impetrata licentia ſpeciali.

XVII. Item, ut nulli alienæ Diœceſis Presbyteri in Capellanos, vel mercenarios aſſumantur, niſi tales de eorum formatis, atque perſonarum legalitate coram

Nobis, ſeu Officiali prædicto, fidem fecerint oculatam: nec aliqui loco ſui mercenarios, ſive loca tenentes in ſuis beneficiis ponant, vel ſubſtituant, niſi tales eorum Archi-Diaconis rite præſentaverint, curam ab eis animarum recepturos.

XVIII. Inſuper, ut excommunicatis, in articulo mortis, poſt idoneam & ſufficientem receptam, atque datam cautionem, ſolum & duntaxat viaticum miniſtretur juxta modum & conſuetudinem vicinarum Eccleſiarum, & maxime Eccleſiæ Metropolitanæ; quodque talibus etiam, ſi deceſſerint, Eccleſiaſtica denegetur ſepultura, donec & quouſque de ſatisfactione partis, & Judicis abſolutione, per aliqua legitima conſtiterit documenta.

XIX. Item, ut nullus Notariorum, de cujus idoneitate, ac ſufficientia, ac experientia in officio poſſit merito ſuſpicari, ſine ſpeciali dicti Domini Officialis approbatione, officium Notariatus exercere, ſeu inſtrumenta ſcribere, & conficere præſumat, ne forte propterea pericula veriſimiliter valeant ſuboriri.

XX. Et inſuper, ut Rectores, & Proviſores Eccleſiarum ad vaſa Chrismalia, ut ſint munda, integra, & diligenter clauſa, reſpectum ſingularem, & debitum ſtudium habeant: ac dato ac recepto, tempore, & loco ſolitis, oleo ſacro hujusmodi talia vaſa cum debita reverentia, atque pudicitia deferri faciant, & procurent: in quo quidem oleo ſancto deferendo unaquæque Parochialis Eccleſia ſuum proprium habeat, & propterea emittat campanarium, ſeu fidelium (*) & legalem nuntium, ſeu curſorem, pauperibus Eccleſiis duntaxat in hoc exceptis.

XXI. Cæterum fraudibus nonnullorum obviare, ac communi ſingulorum civitatis & Diœceſis Oſnabrugenſis tam ſpiritualium, quam ſæcularium incolarum utilitati providentes, ordinamus & ſtatuimus per præſentes: ut ex nunc in antea perpetuis futuris temporibus omnes & ſinguli in dictis civitate & Diœceſi Oſnabrugenſi tam Beneficiati, quam non Beneficiati Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ, qui pro tempore fuerint in eorum Conſtitutionibus manufidelium, & teſtamentariorum, ac ultimarum voluntatum Executorum, & inter illos unum vel plures de perſonis Eccleſiaſticis, in eisdem Civitate & Diœceſi Beneficiatos, in eorum teſtamentarios, ac ultimarum voluntatum executores, & manufideles, non cum minori, ſed ſimili per omnia & æquali aliis ſuis fidelibus teſtamentariis & executoribus attributa poteſtate, ſub omnium bonorum ſuorum, poſt eorum & cujuslibet eorum obitum relictorum confiſcationis pœna deputent & conſtituant, ac tales poſt eorum, & cujuslibet eorum obitum habeant & derelinquant. Inhibemus etiam ſub pœnis ſimilibus, & infraſcriptis, ne quis in præfatis Conſtitutionibus ſuorum manufidelium focarias, ſeu perſonas ſuſpectas conſtituat, & ſi conſtitutæ forent, illis omnino diſponendi interdicimus facultatem.

XXII. Volumus etiam & mandamus, ut Stationarius ſancti Petri, ſecundum ſuæ præſentationis tenorem, benevole recipiatur, & favorabiliter pertractetur. Dies vero ſtationis ſuæ populo fideliter intimetur, & per utriusque ſexus homines, in quorum Parochia pro tempore exiſtit, donec officium ſuum compleverit, celebris & feſtiva habeatur.

XXIII. Inſuper vero per præſentes citamus omnes & ſingulos Dominos Prælatos, Clericos, & Perſonas Eccleſiaſticas ſupradictas, ſacroſanctam Synodum hujusmodi celebrantes, & ipſi intereſſe debentes, tam præſentes, quam abſentes, quatenus feria tertia poſt Dominicam Oculi, vel feria tertia poſt Feſtum ſancti Remigii proxime ſequente, pro Sacroſancta Synodo hujusmodi tunc, ut moris eſt, iterato celebranda, loco & hora præſentibus compareant, Nobisque, & Commiſſario, ſive Commiſſariis noſtris, per Nos ad hoc deputandis, in hujusmodi celebratione ex tunc, prout ex nunc debito modo aſſiſtentes; inhibentes præterea ſub infraſcriptis excommunicationis, & pecuniarum pœnis univerſis & ſingulis Dominis Parochialium Eccleſiarum, Capellarum & Altarium, Divinorum Rectoribus, Plebanis, Vice-Plebanis, Capellanis, Curatis & non Curatis, Vicariis perpetuis, Altariſtis, cæterisque Presbyteris, Clericis, Notariis & Tabellionibus publicis quibuscunque, per civitatem & Diœceſim Oſnabrugenſem ubilibet conſtitutis, ne de cætero aliqua tam conſervatorum, quam ſubconſervatorum, ſeu aliorum quorumcunque Judicum, quacunque authoritate fungen-

(*) *forte*: fidelem.

gentium, præterquam Sedis Apoſtolicæ immediate, & noſtri Officialis, ac Dominorum Archidiaconorum Eccleſiæ mandata citationum, ſeu alias quaſcunque literas exequantur, ſeu ad eorum executionem procedant, niſi talia per Nos, aut dictum Officialem noſtrum rite ſint admiſſa ac approbata, & deſuper noſtras, aut dicti noſtri Officialis literas receperint patentes.

Præmiſſa omnia & ſingula, Conſtitutiones & Statuta, *authoritate hujus Sanctæ Synodi*, cum omnibus & ſingulis ſuis clauſulis per quemque in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub ſuſpenſionis, & excommunicationis, trium dierum Canonica monitione præmiſſa, præſentibus ferimus in rebelles, nec non quinquaginta florenorum Rhenenſium, in pios uſus applicandorum, pœnis, præcipimus & mandamus firmiter & inviolabiliter obſervari. Proteſtamur tamen, quod ſi quid forſan dubii vel difficultatis emerſerit in præmiſſis, hoc nobis in his ſcriptis per expreſſum reſervamus declarandum, corrigendum, interpretandum, mutandum, augmentandum, ſeu in melius commutandum: omnem etiam in præmiſſis omnibus & ſingulis per Edictum etiam publicum in valvis Eccleſiæ Oſnabrugenſis, ſeu alias, prout viſum fuerit, ulteriorem executionem, proceſſuum continuationem, ac pœnarum & ſententiarum prædictarum, *in* quoslibet negligentes, & contra rebelles declarationem, & relaxationem, & abſolutionem faciendam, dicto noſtro Officiali plenarie committentes. Abſentes vero, qui ad hanc Synodum, abſque petita & obtenta licentia, non venerint, ſeu abſque religione hunc locum Capitularem intraverint, præſentibus judicamus contumaces, deſuper proceſſuri, prout de jure fuerit procedendum.

In quorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium præmiſſorum, præſentes literas Synodales hujusmodi ſubſcriptas, Conſtitutiones & Statuta in ſe continentes, Sigilli Offici latus dictæ Curiæ Oſnabrugenſis juſſimus & fecimus appenſione roborari. Datum Oſnabrugis apud Eccleſiam Oſnabrugenſem, Anno a Nativitate Domini Milleſimo, quingenteſimo, trigeſimo tertio, feria tertia poſt Dominicam *Oculi*.

Subſcriptum per me JASPARUM MISSINCK, Sacris Apoſtolica & Imperiali Authoritatibus Notarium.

Lunig Spicileg. Eccleſ. Tom. II. pag. 584.

SYNODUS COLONIENSIS PROVINCIALIS

Anno Chriſti MDXXXVI. Pauli III. PP. II. Caroli V. Imp. XVIII.

PRÆFATIO.

HERMANNUS, (*) DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, SACRO-SANCTÆ APOSTOLICÆ SEDIS LEGATUS NATUS, AC ADMINISTRATOR ECCLESIÆ PADERBORNENSIS &c. UNIVERSO CLERO AC POPULO PROVINCIÆ NOSTRÆ COLONIENSIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

INter innumera hujus calamitoſæ tempeſtatis adverſa, quibus juſto Dei Judicio premimur, nihil ita ex eo poſſimum tempore, quo nos Deus Optimus, Maximus, licet indignos, ad miniſterii Epiſcopalis Functionem vocare dignatus eſt, animum noſtrum torſit; quam quod videmus, Eccleſiæ navicu-

lam, velut indormiente ipſius Nauclero, Chriſto Jeſu, in mediis conſtitutam fluctibus, turbulentiſſimarum procellarum impetu, jam nimium diu ſummo cum rei Chriſtianæ periculo jactari: nec interim in tanta rerum deſperatione laborantibus, ullum aliunde ſalutis portum, in quem ſe tuto recipiat Chriſti navis, vel de longinquo adfulgere.

Nam, quod aliquot abhinc annis pleraque remedia tentata ſint, id nos diſcruciat magis; quum animadvertimus, hactenus pene nihil actum, ſed omnino fruſtra laboratum eſſe. Et quis, tam ſtupidus eſt, qui non ſentiat omnem conatum noſtrum idcirco irritum, atque inanem fuiſſe; quod hucusque nec ſyncera in Deum fide, nec unanimi voto indormiſcentem Dominum ardentibus precibus inclamaverimus; ſed incredulitate torpentes, ac corruptiſſimis animorum affectibus, ſtudia in contraria currentes non reſpexerimus toto corde in eum, qui dixit: *Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* Neque enim ille vel immemor eſt promiſſi, vel manus ejus abbreviata, ut ſalvare non poſſit, qui non derelinquit omnes ſperantes in ſe: ſed iniquitates noſtræ diviſerunt inter nos & illum. Atque utinam jam tandem reſipiſcentes, ſtudeamus, repurgatis per Dei miſericordiam mentibus noſtris, vel tantillam fidem a Domino impetrare, quantula Apoſtoli præditi erant, quum in mari intumeſcenti comprehenſi, Dominum pariter acceſſerunt, atque in cervicali reclinantem ſuſcitarunt, inclamantes: *Domine ſalva nos, perimus.* Quæ ut tum non ſatis integra fuerit, quod viciſſim audirent: *Quid timidi eſtis modicæ fidei?* tanta tamen fuiſſe perhibetur, ut JESUS ille Servator excitatus ac ſurgens, imperaret ventis & mari, adeo ut ſtatim ſubſequuta ſit tranquillitas magna. Quomodo inferior ergo, illa licet modica, unanimi tamen diſcipulorum fide, noſtra erga Deum fiducia hactenus fuerit, quam indignos gratiæ Dei præ Apoſtolis, quanquam adhuc rudibus, nos hucusque præſtiterimus, res ipſa, actionumque noſtrarum eventus ſatis ſuperque

(*) Hermannus V. hoc nomine Colonienſium Archi-Epiſcopus, anno 1472. Wedanis e Comitibus natus fuit. Anno 1515. ex Primarii Cleri ſuffragiis Philippo Dunenſi in Cathedra Metropolitana ſucceſſit. Anno 1519. cum cæteris Septemviris Francofurti Carolum V. Romanorum Regem dixit, & anno ſequente Regiis inſignibus Aquisgrani coronavit.

Diu Boni Paſtoris, Præſulisque egregii laudem tenuit, tantoque Catholicæ fidei tuendæ zelo exarſit, ut Lutheranis erroribus infectos nullibi ſua in Diœceſi quietos conſiſtere pateretur: Præter frequentes Synodos Diœceſanas, in quibus ſaluberrima Statuta promulgari fecit, celeberrimum Concilium Provinciale coegit anno 1536., invitatis ad illud Leodienſi, Trajectenſi, Monaſterienſi, Oſnabrugenſi & Mindenſi Epiſcopis, Metropolitanæ Colonienſis Suffraganeis. Multa in eo Concilio de Cleri moribus emendandis, & Sacramentorum digna adminiſtratione, condita fuere Decreta, quæ Joannes Gropperus Suſatenſis, vir ſua ætate Clariſſimus, & ob rerum pro Eccleſia Chriſti præclare geſtarum merita, in S. R. E. Cardinalium numerum deinde cooptatus, digeſſit in ordinem, typisque vulgavit. Cum Hermannus viginti circiter & quinque ab adito Epiſcopatu annos, cum iſta fidei defendendæ laude traduxiſſet, anno 1540. Hagenoæ, ubi Principum tunc Conventus erat, in Bucerum, fidei, religionisque deſertorem incidit, quem dum ab hæreſi ad Eccleſiam reducere nitebatur, ipſe, cum ſacrarum literarum rudis eſſet, veteratoris fraudibus ac ſophismatis circumventus, inſtillatam ab illo Lutheri doctrinam tam alte immiſit in animum, ut non ſolum ab hæreſi nunquam receſſerit, ſed eandem etiam transfundere in alios, accitisque Bonnam Bucero, Melanchthone, Eraſmo Sarcerio, Caſparo Hedione, Joanne Piſtorio, aliisque Apoſtatis, totam per Diœceſin diſpergere allaboraverit. Sed Clerus, Univerſitas, atque ipſe Senatus Colonienſis voce, ſcriptis, & ſolemni ad Pontificem, Cæſaremque facta provocatione impiis ejus conatibus tam fortiter obſtitere; ut, quæ facere decreverat, perficere non potuerit: immo ſua ipſe dignitate, lata in eum Anno 1546. & a Paulo III. Papa, & a Carolo V. ſententia exciderit. Cum a Proteſtantibus Principibus, bello a Carolo fractis, opem & ſubſidia fruſtra exſpectaſſet, Anno 1547. cedere Cathedra coactus, in Wedanum Comitatum ſe recepit, ibidemque poſt quinquennium vivere deſiit, Biverni, obſcuro in loco, tumulatus.

Arn. Meſbovius in Schiſm. Hermanni V. Spondanus Annal. Eccleſiaſt. Tom. II. Morckens in Conatu Chronologico: Strunck in Annal. Paderborn. Parte III. &c.

que declarant. Quid enim tot comitiis, tot conventibus, tot denique cum privatis, tum publicis conſultationibus ſuper componendis hiſce fluctibus, non ſemel habitis, aliud effectum eſt, quam quod tempeſtas propemodum facta eſt concitatior?

Tandem ad Univerſale Concilium, uti ad ultimum aſylum reſpeximus omnes, quod in primis invictiſſimus perinde, ac pientiſſimus Eccleſiæ pugil, Carolus, ejus nominis Quintus, Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, authoritate Apoſtolica indici, magna cum inſtantia poſtulavit, Beatiſſimus ſubinde Pontifex pientiſſimæ poſtulationi aſſentiens, futurum promiſit, totus denique orbis ingenti cum deſiderio hactenus expectavit.

Sed ut non levis momenti res eſt, Generalem Eccleſiæ Synodum convenire, ita permulta ſunt, quæ omnis diſſidii parente diabolo procurante, ſubinde ſuboriuntur impedimenta, quibus etſi non omnino ſpes indicendi, cogendique Concilii adimatur, tamen res omnium maxime neceſſaria, in longum ſaltem protrahitur.

Nos igitur rationem officii Epiſcopalis nobis concrediti, ſolicite animo verſantes, quanquam maluiſſemus rebus labentibus, publico atque adeo totius orbis Chriſtiani auxilio ſuccurri, quam privatim in provincia noſtra de neceſſario remedio diſpicere; in tam longa tamen expectatione, dilationeque ſperatæ opis, nullam excuſationem invenimus diutius in officio noſtro ceſſandi, maxime quod hæreſum ac ſchiſmatum peſtilentiſſimis, exitialibusque flatibus provinciam noſtram undecunque, idque agminatim impetentibus, ſcelere quoque ac morum longe corruptiſſimorum lue ac fluctibus magis ac magis inundantibus, omnem dehinc moram extremi plenam periculi judicemus.

Proinde & Divina voce commoniti, & Sacrorum Canonum juſſu cohortati, Provinciale Concilium in civitate noſtra Colonia Agrippina, DEO authore, celebrandum indiximus: in quo quum nobiſcum Reverendorum Suffraganeorum noſtrorum Leodienſis Epiſcopi, ac Monaſterienſis & Oſnabrugenſis confirmati, Adminiſtratoriſque Mindenſis Eccleſiarum Legati (Trajectenſis interim Epiſcopi Procuratoribus, quo minus ad nos ſe reciperent, inter eundum per obvios milites, quemadmodum ipſorum litteræ excuſatoriæ continebant, prohibitis) ſimul & cum Venerabili Clero noſtro, in Dei nomine convenerint, ipſiuſque Dei ac Eccleſiæ cauſam (quantum is, a quo omne datum optimum, ac omne donum perfectum deſcendit, Pater luminum conceſſit) diligenter pertractarint; tandem diſcuſſis omnibus, quæ repurganda videbantur, reformationem (quam omni ope molimur, & ex animo optamus) in Canones quoſdam Divinæ Legi, ac Patrum Sanctionibus conſentaneos contraximus, quos Viſitatione Diœceſeos noſtræ effectui mancipare, (quoad ejus fieri poteſt) Deo adjutore adnitemur; ut habeat Provincia noſtra, donec Generale illud indicatur Concilium, aliquantulam ſaltem opem, qua ſe adverſus ingruentes ac inundantes diſſidiorum fluctus ac ſcelerum luem, ſervet ac tuetur. Omnia tamen, quæ in hoc libello continentur, judicio Sacroſanctæ Apoſtolicæ Sedis, quam merito veneramur, ſubmittentes.

Index Titulorum principalium, ac Capitulorum Concilii Provincialis Colonienſis, quæ ſub illis ad Chriſtianæ pietatis augmentum comprehenduntur.

PARS PRIMA.

De Munere Epiſcopali.

Officium Epiſcopi, poſt verbi prædicationem, conſiſtit potiſſimum in impoſitione manuum, & viſitatione Eccleſiarum.

De impoſitione manuum, quæ eſt ordinum Eccleſiaſticorum collatio, ac inſtitutio Miniſtrorum. Cap. I.

Ad certum titulum Eccleſiæ Miniſtros Canonice deligendos, ordinandoſque. II.

Manum nemini cito imponendam. III.

 Huma-

Humani adfectus & venalitas in Beneficiis Eccleſiaſticis, execrabiles. IV.
Beneficia Eccleſiaſtica priusquam vacent, nemini promittenda. V.
Dignis tantum Beneficia eſſe conferenda. VI.
Idoneos tantum in Prælatos eligendos eſſe. VII.
In eligendo, ætas, mores, literatura, & ſacer ordo ſpectanda. VIII.
Electionem ſynceram eſſe oportere. IX.
In confirmatione Electionis, quæ expendenda. X.
Per Patronos idoneos præſentari oportere. XI.
Quid incumbat Archi Diaconis. XII.
Aliquot abuſus Officialium inter viſitandum corrigendi. XIII.
Omnes qui de Beneficiis diſponunt, ſui officii admonendi. XIV.
Moderatio Patronos laicos reſpiciens. XV.
De officio Vicariorum in Pontificalibus. XVI.
Quid ipſis potiſſimum curandum ſit. XVII.
De ætate Ordinandorum. XVIII.
Teſtimonium vitæ ac doctrinæ per initiandos Sacris, exhibendum. XIX.
De eruditione Ordinandorum inquirendum. XX.
Videndum, quo affectu ad Ordines accedatur. XXI.
Quanto temporis ſpatio, ante majorum Ordinum receptionem, initiandi ſe præſentare debeant. Item, & quid initiandi tum ſecum allaturi ſint. XXII.
Quale teſtimonium adferendum. XXIII.
Die Mercurii proxima ante ſuſceptionem Ordinum, examinandi, qui initientur Sacris. XXIV.
Neminem ab examinatione immunem eſſe oportere. XXV.
Cujus admonendi ſint pridie ordinationis die, initiandi Sacris. XXVI.
In minoribus Ordinibus conferendis, quæ cura adhibenda. XXVII.
Ab initiandis nihil exigendum. XXVIII.
Litteræ dimiſſoriæ nulli temere concedendæ. XXIX.
Tituli Ordinandorum diligenter diſcutiendi. XXX.
Peregrini Clerici quomodo admittendi. XXXI.
Odioſa Beneficiorum pluralitas in una, eademque perſona. XXXII.
Diſpenſationes inſpiciendæ, ut occurratur abuſibus. XXXIII.
In reſignationibus ac permutationibus Beneficiorum, quæ cura adhibenda. XXXIV.
Præſtat paucos eſſe bonos, quam multos inutiles Sacerdotes. XXXV.
De viſitatione ultimo loco dicendum. XXXVI.

PARS II.

De officio privato ac publico, vitaque ac moribus Clericorum generatim. Cap. I.
Unde Clerici appellatio derivata. II.
Clericum ſuo officio intentum eſſe oportere. III.
Duplex Clericorum miniſterium. IV.
Biblia a Clericorum manibus nunquam deponenda. V.
De horariis precibus indies perlegendis, & reformandis Breviariis. VI.
Pro cujuslibet affectu, non facile novandum, quod in Eccleſiaſtico officio agitur. VII.
Quo affectu horarias preces perſolvere oporteat. VIII.
Summa devotione Miſſæ ſacrum celebrari oportere. IX.
Arguuntur, qui polluta mente altare Domini accedunt. X.
Revidenda Miſſalia ac Breviaria. XI.
Quæ omitti aut decurtari, vel organorum, vel cantorum concentu haud debeant. XII.
Quemadmodum Miſſa legenda. XIII.
Quid poſt Elevationem Euchariſtiæ agendum. XIV.
Organorum melodia quemadmodum temperanda. XV.
Singulis Dominicis diebus, quæ ipſis peculiaria ſunt officia dicenda. XVI.
Confeſſio, Miſſæ præambulum, devote recitanda. XVII.
Cur Sacerdos in altari Miniſtrum habeat. XVIII.
Omnis cultus ſumma cum veneratione peragendus. XIX.
De vita ac moribus Clericorum. XX.
Ob quam cauſam Clerici male audiant ac puniantur. XXI.
Præcipuæ cauſæ omnis mali tres. XXII.
Ambitionem ac faſtum Clericali officio maxime repugnare. XXIII.
Omnis luxus Clerico interdictus. XXIV.
Clerico non licere vel cauponem agere, vel tabernas, niſi neceſſitatis cauſa, intrare. XXV.
Habitus ſeu exterioris corporis cultus modeſtia a Clericis exigitur. XXVI.
Mali exempli eſt, Sacerdotem ſe venditare in Capellanum delicato laico, aut muliercula. XXVII.

Suſpe-

Suſpecta mulierum cohabitatio Clericis interdicta. XXVIII.

Avaritia in Clero execrabilis. XXIX.

Honeſto artificiolo victum quærere Clerico licet. XXX.

Clerici ne mercatores ſint, multo minus feneratores. XXXI.

Damnantur Clerici ſuperſtitioſi, ſcurræ, curioſi ac leviculi. XXXII.

PARS III.

De Metropolitanis, Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis, & in his miniſtrantibus. Cap. i.

De officio Decanorum. ii.

De officiis in hujuſcemodi Eccleſiis miniſtrantium. iii.

De Canonicorum vita & officio. iv.

Quemadmodum preces horariæ, aliæque laudes Divinæ decantandæ. v.

Inter Sacra nihil ne cogitandum quidem, quod Dei aut Eccleſiæ oculos offendat. vi.

Decani templi ſummi poteſtas in prævaricatores. vii.

Quem oporteat eſſe veſtitum miniſtrantium in hiſce Eccleſiis. viii.

Decani undiquaque advigilabunt. ix.

Ante omnia vero, ut Canonici Sacris adſint. x.

Vicarii, ut Divinis laudibus decantandis interſint, adigendi. xi.

Ad perſonalem reſidentiam cogendi, quibus hæc per fundationes Beneficiorum eſt impoſita. xii.

Lucri tantum cauſa Sacris adeſſe non oportere. xiii.

Capitula diſciplinæ qualiter obſervanda. xiv.

Officium Decani in rebelles. xv.

Contentioſi ad pacem & concordiam per Decanum & Capitulum revocandi. xvi.

Pœna adverſus contentioſos pertinaces. xvii.

Quo tempore Capitulorum quotidianorum conventus obſervandi. xviii.

Volumina Statutorum revidenda. xix.

In Capitulis a juramento facili exactione temperandum. xx.

Inter viſitandum de moderandis annis (qui expectantiæ appellantur) videndum. xxi.

Non oportere a Canonico recens admiſſo, pecuniam ſtatutariam duplicatam ob anteceſſorem exigi. xxii.

Communi neceſſitati Eccleſiæ, communi contributione conſulendum. xxiii.

Tribunalia extra templa collocanda. xxiv.

Optandum, ut deambulationes in hiſce Eccleſiis prohiberi poſſint. xxv.

Theatrales ludos non inferendos templis. xxvi.

Cujuſdam abuſus abrogatio. xxvii.

Proceſſionum Collegiatarum Eccleſiarum, quæ ad majorem fiunt, moderatio. xxviii.

De Proceſſionibus non abrogatis. xxix.

Quomodo ad Anniverſaria Epiſcoporum in majori Eccleſia conveniendum ſit. xxx.

Minora miniſteria idoneis committenda, ac decenter peragenda. xxxi.

PARS IV.

De Parochis ac eorum Vicariis, aliisque verbi Miniſtris. Cap. i.

Qui admittendi. ii.

Orandus Deus, ut mittat operarios in meſſem ſuam. iii.

Unde dignoſcere oporteat Pſeudo-Eccleſiaſtas. iv.

Soli authoritate Ordinaria comprobati, ad verbi miniſterium admittendi. v.

Quod ordinarii verbi Miniſtri, ſunt legitimi Parochi, & illorum Vicarii, modo tamen hi examinati prius & admiſſi ſint. vi.

Fratres mendicantes quatenus admittendi. vii.

Quam modeſtiam Fratres mendicantes in verbi prædicatione ſervare oporteat. viii.

Non ferendi, qui in juriſdictiones & poteſtates temere ad plebem invehuntur. ix.

Abuſus eſt, qui Parocho ſuo officio interdicit. x.

Fratres mendicantes his Synodalibus Conſtitutionibus erunt parentes. xi.

Decet quoque, ut Fratres eatenus ordinariæ poteſtati ſubjiciantur. xii.

De ſemel certo loco deſtinatis ac admiſſis non temere retrahendis. xiii.

Qui nulla legitima authoritate innixi, ſe verbi miniſterio ingerunt, uti ſeditioſi comprimendi. xiv.

Prohibentur omnes apoſtatæ, Monachi ignoti, ac peregrini Spermologi. xv.

De Terminariis, quatenus admittendi. xvi.

Privilegiis fratrum nihil derogatur. xvii.

Monachorum Eccleſiæ per ſæculares (ut vocant) Presbyteros gubernandæ. xviii.

PARS V.

De vita ac moribus Parochorum. Cap. i.

Vita ut doctrinæ in Parocho conveniat, neceſſarium. ii.

Paſto-

Paſtorem gregis exemplum eſſe oportere. iii.
Vitanda Parocho inprimis avaritia. iv.
Parochi familiam irreprehenſibilem eſſe debere. v.
Parocho luxus omnino cavendus. vi.
Pudicitia ſervanda Parocho. vii.
Quæ fugienda, & quæ ſectanda Parocho. viii.

PARS VI.

De diſſeminatione verbi. Cap. i.
Quid Parocho meditandum. ii.
Fidelitas inprimis in Parocho requiritur. iii.
Quis ſit fidelis verbi diſpenſator. iv.
Omnis ſcriptura ad geminam charitatem exigenda. v.
Summa Evangelicæ prædicationis. vi.
Parocho cautiſſima ſolicitudine in prædicatione verbi utendum. vii.
Quemadmodum ſermo temperandus. viii.
Quid cavendum inter concionandum. ix.
Nihil aut fabuloſum aut ſuſpectum adferendum. x.
Loquacitas vitanda. xi.
Quemadmodum Parochum adverſus hæreticos pugnare oporteat. xii.
A ſcommatis & convitiis abſtinendum. xiii.
In contentioſis dogmatibus, quomodo docendus populus ſapere. xiv.
Qualem oportet eſſe Parochum in reprehendendis criminibus. xv.
Manifeſta reprehenſio utriusque poteſtatis vitanda. xvi.
Quomodo corripiendi Magiſtratus. xvii.
Admonendus populus, ut oret pro Magiſtratibus. xviii.
Notantur, qui ſecus docent. xix.
Summa doctrinæ Chriſtianæ in Enchiridion contrahenda. xx.
Enchiridion quæ docebit. xxi.
Ordo concionandi, quem ſimpliciores ſequentur. xxii.
Sanctorum hiſtoriæ quatenus attingendæ. xxiii.
Allegoriæ quomodo explicandæ. xxiv.
Quomodo finienda concio. xxv.
Quid recitandum finita concione. xxvi.
Quomodo finita concione, populus excitandus ad orandum pro defunctis. xxvii.

PARS VII.

De Adminiſtratione Sacramentorum. Cap i.
Inſtruendus populus, quid agatur in cujuslibet Sacramenti exhibitione. ii.
Quid agatur in Baptiſmo. iii.
Cujus ſint admonendi ſuſceptores infantis. iv.
Populus docendus, quid velint externa ſigna. v.
Quomodo accedendum ad Baptiſmum. vi.
Baptiſmus in facie Eccleſiæ peragendus. vii.
In confirmationis exhibitione quid docendum. viii.
Quomodo ad Sacramentum confirmationis accedendum. ix.
Cujus ſint admonendi ſuſceptores confirmati. x.
De moderandis donariis, quæ ſuſceptores infantibus donant. xi.
Docendus populus de ſignis externis. xii.
De Sacroſancta Euchariſtia. xiii.
Quid docendus populus in hujus Sacramenti miniſtratione. xiv.
Quibus perſuaſum eſt, utramque ſpeciem laicum participare oportere, quomodo docendi. xv.
De veneratione Sacroſanctæ Euchariſtiæ. xvi.
Quomodo tantum miraculum in hoc Sacramento fiat, populus docendus. xvii.
Quomodo admonenda plebs, ad ſumendam Euchariſtiam accedens. xviii.
Qui ad hoc Sacramentum participandum admittendi. xix.
Quatenus alteri, quam ſuo Parocho confeſſus, ad Euchariſtiam admittendus. xx.
Intra annum ſaltem ſemel communicandum. xxi.
Quorum admoneri populus, hoc Sacramentum participaturus, maxime debeat. xxii.
Docendus quoque, cur hoc Sacramentum ſub ſpecie panis & vini inſtitutum ſit. xxiii.
Quomodo ſingulis Dominicis diebus plebs ad audiendam Miſſam ſe præparabit. xxiv.
Docendus populus generatim, quid agatur in Miſſa. xxv.
Corripiendus abuſus eorum, qui ante finitam Miſſam irreverenter diſcedunt. xxvi.
Docendus populus, quale ſit Miſſa Sacrificium. xxvii.
Exequiæ ac Miſſæ pro defunctis, quando & cum qua admonitione celebrandæ. xxviii.
Qui ad exequias evocandi. xxix.
De pœnitentiæ partibus. xxx.
Prima pœnitentiæ pars contritio, in ſuggeſto ſemper pertractanda. xxxi.
Neminem non ad pœnitentiam invitari. xxxii.
Presbyter qui a confeſſionibus eſt, qualis eſſe debeat. xxxiii.

Quid

Digitized by Google

Quid confitentem doceat Presbyter confeſſarius. xxxiv.
Remedium pro ratione morbi adhibendum. xxxv.
Nimis anxii, quomodo tranquillandi. xxxvi.
Moderatio in caſibus reſervatis. xxxvii.
Publicæ pœnitentiæ uſus in Eccleſiam revocandus. xxxviii.
Recitata confeſſione, quid agendum per Parochum. xxxix.
In Matrimonii Sacramento quid agatur. xl.
Quemadmodum monendi ſunt, qui matrimonium contrahere affectant. xli.
Matrimonium tria complecti. xlii.
Pium votum, & in clandeſtine contrahentes cenſura. xliii.
Conjunctio conjugum in facie Eccleſiæ peragenda. xliv.
Peregrinos & ignotos ſine legitimo teſtimonio non conjungendos. xlv.
In gradibus conſanguinitatis & affinitatis Concilium Generale obſervandum. xlvi.
Ludicra tollenda. xlvii.
De Sacro Ordine dictum eſſe prius. xlviii.
Cur adhibeatur extrema Unctio. xlix.
Quomodo impendenda Unctio extrema. l.
A ſepultura nemo in communione diſcedens repellendus. li.
Quam admonitionem in ſepulturis & exequiis fieri oporteat. lii.

PARS VIII.

De victu Parochorum. Cap. i.
Parochis victus neceſſarius ſuppeditandus. ii.
Vice-Curatos quos vocant, ex proventibus Eccleſiæ congruam ſuſtentationem recepturos. iii.
Qui Eccleſias unitas habent, Vicariis perpetuis portionem congruam aſſignare oportere. iv.
Ubi reditus non ſuffecerint, quid agendum. v.
Denarius conſuetus, ſed duplicatus, pendendus. vi.
Laudabilem conſuetudinem Agrippinæ Coloniæ per hæc non abrogari. vii.

PARS IX.

De Conſtitutionibus ac conſuetudinibus Eccleſiaſticis. Cap. i.
Jejunia ab Eccleſia indicta, reverenter obſervanda. ii.
Irriſores Eccleſiaſticorum jejuniorum refelluntur. iii.
Eccleſiæ conſtitutionem charitati cedere. iv.
Quid in jejunio potiſſimum ſpectandum. v.
Redarguuntur, qui quadrageſimæ obſervationem contemnunt. vi.
Litaniæ & Rogationes cur inſtitutæ, & quomodo populus admonendus ſit. vii.
Proceſſiones intra ſepta Eccleſiarum peragendæ. viii.
Admonendus populus, cur feriæ inſtitutæ. ix.
In feriis ſoli Deo vacandum. x.
Dies Dedicationis Templi extra Coloniam, uno die ubique celebrandus, & quomodo ſit admonendus populus. xi.
Cur Templa & Altaria conſecrentur. xii.
Populus docendus, quid agatur, & ſignificetur in conſecratione Templorum & Altarium. xiii.
Cur benedicantur campanæ. xiv.
Docendus populus, ut ſignatis potius, quam ſignis inhæreat. xv.
Quidquid in cæremoniis ad abuſum ſpectat, caute ac diligenter cavendum. xvi.
Cur reconcilietur Templum aut Cœmiterium. xvii.
Quæ pollutio reconciliationem requirat. xviii.
Quorum ſumptu & expenſis reconciliatio facienda. xix.
Immunitatem Eccleſiaſticam in duobus potiſſimum ſitam eſſe. xx.
Quemadmodum fraternitates reformandæ ſint. xxi.

PARS X.

De vita & converſatione Monaſtica. Cap. i.
Neminem Monachiſmi profeſſione temere alligandum. ii.
Admonendi parentes, ne liberos invitos in Monaſterium detrudant. iii.
Quo affectu monaſtica vita amplectenda. iv.
In Monaſteriis habendus, qui doceat Legem Domini. v.
Verbi Prædicatorem in Monaſteriis eſſe oportet. vi.
Monachi bonæ indolis ad Academias mittendi. vii.
Moniales non eſſe alligandas, ut nulli, quam ſuo (ut vocant) Patri, aut Præpoſito confiteantur. viii.
Mutatam eſſe paulatim faciem Monaſteriorum, ac

ac uſurpatum hoſpitii jus ſimul cum acceſſu moderandum. ix.
Viſitatio Monaſteriorum neceſſaria. x.
Sumptuoſi Monialium Præpoſiti abrogandi, & frugales œconomi conſtituendi. xi.
In Monaſteriis Monialium victum ac menſam communem eſſe oportere. xii.
De Præpoſitis ſolitarie commorantibus. xiii.
Viſitandæ domus Fratrum Teutonicorum, Divi Joh. Bap. & Antonitarum. xiv.
De vita & converſatione Monachorum. xv.
Monachorum ſtudia atque exercitationes quales eſſe oporteat. xvi.
Monachos vagos ſub cuſtodiam revocandos. xvii.
Litteras privatas Monacho aut Monachæ, injuſſu Abbatis, reſignare non licere. xviii.
Canoniſſarum ſæcularium mores reformandi. xix.

PARS XI.

De hoſpitalibus & orphanotrophiis, aliisque id genus piis locis. Cap. i.
In hoſpitalibus in primis animæ curandæ, deinde corpus. ii.
In hoſpitalia qui recipiendi. iii.
In hoſpitalia pauperes ejus loci, ubi conſtituta ſunt, potiſſimum recipiendos, maxime contagioſis morbis implicitos. iv.
Mendicantibus validis hoſpitalia clauſa, & mendicitatem interdictam eſſe oportere. v.
Magiſtrorum hoſpitalium pravi affectus damnantur. vi.
Quam graviter peccent, qui ex pauperum victu ſe ditant. vii.

PARS XII.

De ſcholis, typographis, ac bibliopolis. Cap. i.
Scholæ inter viſitandum repurgandæ, ac inſtituendæ. ii.
Apud ſingulas Eccleſias habendus vir eruditus, qui Clericos ejus Eccleſiæ inſtituat. iii.
Qui huic viro victum ſuppeditabunt. iv.
Quemadmodum Academiæ inſtaurari, ac ſtudia ali poſſint. v.
Pium votum ad ſtudia ſublevanda. vi.
Decretalem Honorii tertii, quoad ejus fieri poteſt, renovari æquum eſſe. vii.
Quid curandum in Academiis. viii.
Nihil imprimendum aut vendendum, niſi reviſum prius. ix.

PARS XIII.

De Juriſdictione Eccleſiaſtica contentioſa. Cap. i.
Excommunicationis origo, & præcipuus uſus. ii.
Quur paſſim in omnes inobedientes excommunicationis cenſura diſtringi cœperit. iii.
Uſum excommunicationis in publice criminoſos in lucem revocandum. iv.
Quid cavendum in decernenda excommunicationis cenſura. v.
Excommunicatos vitandos. vi.
Non paſſim contra omnes delatos per Fiſcales inquirendum. vii.
Manifeſte criminoſi pro quæſtu nequaquam ferendi. viii.
Clerici graviſſimorum criminum rei, ſecundum Canonicas Sanctiones puniendi. ix.
De teſtamentis inſinuandis, approbandis, ac exequendis. x.
Bona Presbyteri, ab inteſtato defuncti, in piam cauſam convertenda xi.
Portio, quæ Archiepiſcopo ſolvitur, minime gravis. xii.
Juramentorum facilis exactio in judiciis refrenanda. xiii.
Formula inquirendi hæreticos delineanda. xiv.

PARS XIV.

De viſitatione ac Synodis Archiepiſcopalibus, Archidiaconalibusque. Cap. i.
Quo ordine viſitatio inſtituenda. ii.
Quæ ubique corrigere oporteat. iii.
Inprimis reformandos eſſe Decanos. iv.
Inquietos, & Prælatis rebelles, corripiendos. v.
In Monaſteriis quomodo abuſus percipiendi. vi.
In viſitatione Parochiarum quid agendum. vii.
Habenda concio per Viſitatores. viii.
Interrogandus Parochus, quo titulo miniſterium gerat. ix.
De vita, moribus, & doctrina inquirendum. x.
De habitu, Tonſura, ac reliquis externis videndum. xi.
Num hæreſis quæpiam ſerpat, diligenter inveſtigandum. xii.
Num agantur alia, quæ cum Dei & Eccleſiæ inſtitutis pugnent, diſpiciendum. xiii.
De puerorum inſtitutione, & hoſpitalium cura quærendum. xiv.

Vitia

Vitia, quibus aſſueverint Parochiani, acriter corrigenda ac reſecanda. xv.
De officio Parochi inquirendum. xvi.
Synodus Epiſcopalis anno bis habenda. xvii.
Quid agendum in Synodo Epiſcopali. xviii.
De Synodis Archidiaconalibus ac ruralibus. xix.
Officiales Archidiaconorum, & Decanos rurales, viros graves eſſe oportere. xx.
Synodi Archidiaconales antiquitatem quandam præ ſe ferunt. xxi.
Abuſus in Synodorum Archidiaconalium ac ruralium obſervatione. xxii.
Inter viſitandum abuſus corrigendi. xxiii.
Procurationem ſuo officio recte fungentibus, pendi, æquum eſſe. xxiv.

CANONES.

PARS PRIMA.

DE MUNERE EPISCOPALI.

Officium Epiſcopi, poſt verbi prædicationem, conſiſtit potiſſimum in impoſitione manuum, & viſitatione Eccleſiarum.

EPiſcopi munus in duobus potiſſimum conſiſtit. Primum in impoſitione manuum, quæ eſt Ordinum Eccleſiaſticorum collatio, ac inſtitutio Miniſtrorum: Deinde in Viſitatione Diœceſeos. Utrumque Beatiſſimus Apoſtolus ad Titum, dilectum filium, Cretæ Epiſcopum ſcribens, complectitur. *Hujus*, inquit, *rei gratia*, (a) *reliqui te Cretæ, ut ea, quæ deſunt, corrigas, & conſtituas per civitates Presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi.* Alterum vero idem Apoſtolus, cum a Mileto diſceſſum maturaret, profecturus Hieroſolymam, ac certus, quod amplius haud viſurus eſſet faciem eorum omnium, per quos tranſivit, prædicans regnum Dei, vocatis illo ad ſe ab Epheſo Eccleſiæ Presbyteris, Apoſtolica vehementia inculcat, cum ait: *Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo.* (b) *Et quoniam ſcio*, inquit, *quod intrabunt poſt diſceſſionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi, & ex vobis ipſis exurgent viri loquentes perverſa, ut abducant diſcipulos poſt ſe, propterea vigilate.* Cui muneri, ut ambo illa Apoſtolici ordinis eximia luminaria, nimirum Petrus, ac illius collega Paulus, ſatisfacerent, alter tranſivit, & inviſit univerſos: alter perambulavit Syriam, & Ciliciam, confirmans Eccleſias, præcipiens cuſtodire præcepta Apoſtolorum & Seniorum: nimirum non tantum verbo, ſed & exemplo, Epiſcopos commonentes, ut qui Speculatores in Dei Eccleſia conſtituti ſunt, ac appellantur, provinciæ ſibi mandatæ, vigilantiſſime intendant, fidem, converſationem, mores, & vitam ſingulorum explorent, examinentque, ac provideant, ne alicubi quis in ea vocatione, ad quam a Deo vocatus eſt, torpeſcat.

De Impoſitione manuum, quæ eſt Ordinum Eccleſiaſticorum collatio, ac inſtitutio Miniſtrorum.

Caput I.

Impoſitio manuum eſt oſtium, per quod intrant, qui Eccleſiarum gubernaculis admoventur. Proinde, quia ejusmodi oſtium diligenter cuſtoditum non eſt, factum eſt, ut tanta mala, quæ ſentimus, agminatim in Eccleſiam Dei irruperint. Hujus januæ vigilantiſſimi cuſtodes fuerunt Apoſtoli Chriſti, & quotquot ipſis ſucceſſerunt, Apoſtolici Epiſcopi. Imprimis vero Diviniſſimus Paulus, qui dilectiſſimis diſcipulis Timotheo ac Tito, ejuſcemodi cuſtodiæ formulam, ex profeſſo præſcribit. Porro Apoſtoli, (c) cum eſſet in locum Judæ proditoris deligendus duodecimus Collega, ſtatuerunt duos ex his viris, (qui cum ipſis congregati fuerunt in omni tempore, quo intravit & exivit inter eos Dominus JESUS) probatiſſimos, electionem

(a) Tit. 1. (b) Act. 20. (c) Act. 1.

Digitized by Google

ctionem alterutrius Domino committentes. Ad hæc cum eſſent deligendi primi illi Eccleſiæ Diaconi, Apoſtoli convocata diſcipulorum multitudine, dixerunt: *Conſiderate Fratres ex vobis viros boni teſtimonii*, (d) *plenos Spiritu Sancto ac ſapientia, quos conſtituamus ſuper hoc opus.* Atque illi (cum placuiſſet hic ſermo) coram omni multitudine *elegerunt Stephanum, virum plenum Fide & Spiritu Sancto*, ac reliquos ſex, quos ſtatuerunt ante conſpectum Apoſtolorum: qui dein non temere, ſed orantes, illis impoſuerunt manus. Denique de Barnaba, per Apoſtolos ad Antiochiam deſtinato, refert Scriptura: Quoniam Apoſtoli miſerunt Barnabam, (e) quod eſſet vir bonus & plenus Spiritu Sancto ac fide. Quibus exemplis edocemur, quanta cura ac delectu manus impoſitionem fieri oporteat. Beatus Apoſtolus inter alia Timotheum (f) ſic alloquitur: *Commenda*, inquit, *quæ audiſti per me* per multos teſtes, fidelibus, qui *& idonei erunt alios docere.* Et iterum: *Manus nemini cito impoſueris, neque communicaveris peccatis alienis.* (g) A qua regula cum longe lateque diſceſſum ſit, affectibus privatis ſibi omnia vendicantibus, morbus obortus eſt plurimus, atque ita radicatus; ut vix ſpes medendi relicta ſit. Neque tamen in mediis, & exulceratiſſimis morbis, de remedio deſperandum erit, ſed tanto magis de pharmaco idoneo cogitandum, providendumque.

Ad certum titulum Eccleſiæ Miniſtros Canonice deligendos, ordinandosque.

Caput II.

Quoniam (h) vero primitivæ Eccleſiæ facies, quod ad inſtitutionem miniſtrorum attinet, paulatim immutata fuit: nimirum, dotatis Templis, Sacerdotiisque ac certis ſtipendiis miniſtrantibus conſtitutis, viſum ſubinde Sanctis Patribus, non abſque multa ratione fuit, ne quiſquam ſine certo titulo (qui illi victum neceſſarium ſuppeditaret) ad majores, quos & ſacros Ordines vocamus, ordinaretur. Adhibita etiam non levi ſeveritate in Epiſcopos, qui ſecus facere præſumpſiſſent. Quæ cum ſic ſe habeant, Reformationem ordiri hinc fuerit neceſſe. Videndum itaque imprimis eſt, ut collationes Eccleſiaſticorum Sacerdotiorum ſeu beneficiorum, ut Electiones, Præſentationes, & Inſtitutiones Clericorum ac miniſtrorum, maxime eorum, qui curæ præficiuntur animarum (quæ ſcientia ſcientiarum merito appellanda eſt) rite ac Canonice fiant: Utque maximi illi & teterrimi abuſus & vitia (quæ in deligendis perſonis Eccleſiaſticis, non vulgari cum detrimento Eccleſiæ, ſæpe numero committuntur) quoad fieri poteſt, tollantur. Quod tunc demum futurum eſt, cum repulſis ac ſubmotis indignis, digni tantum & idonei admittantur, qui & velint & poſſint officium (propter quod beneficium datur) gerere & explere. Scriptum eſt enim: *Qui non laborat, non manducet.* (i)

Manum nemini cito imponendam.

Caput III.

Quamobrem omnibus, qui præficiendi Eccleſiaſticis muniis miniſtros poteſtatem habent, illa (quam paulo ante retulimus) Paulina admonitio ſemper ob oculos verſabitur: *Manus cito nemini impoſueris, neque communicaveris peccatis alienis.* Si enim (k) ad honores mundi ſine ſuffragio temporis, ſine merito laboris indignum eſt pervenire: & notari ambitus ſolent, quos probitatis documenta non adjuvant; quam diligens & quam prudens habenda eſt diſpenſatio Divinorum munerum, & Cœleſtium dignitatum? Certe olim excommunicatione percellebantur, qui Eccleſiaſtica beneficia contuliſſent indignis.

Humani affectus & venalitas in Beneficiis Eccleſiaſticis, execrabiles.

Caput IV.

Nulla itaque (l) conſanguinitatis ratio, nulla propinquitatis contemplatio, facere debet hoc, ut populi gubernatio, alii, quam meliori tradatur. Ceſſent omnes affectus humani, qui ſua, (m) non quæ Jesu Chriſti ſunt, quærunt. Maxime vero Sacerdotiorum ac bene-

(d) Act. 6. (e) Act. 11. (f) 2. Tim. 2.
(g) 1. Tim. 5. (h) Ex Concil. Lateran. ſub Alexandr. III.
(i) 2. Theſſ. 3. (k) *S. Leo. C.* Miramur. 61. *Diſt. Ex Conc. Tolet.*
(l) Hieron. in Num. (m) Philip. 2.

Digitized by Google

beneficiorum venalitas execranda eſt. Quod, qui ſic præficiunt ac præficiuntur, inter ementes (*n*) & vendentes columbas (quos Dominus flagello, de funiculis facto, e Templo ejecit, ac menſas nummulariorum & cathedras vendentium columbas evertit,) computentur. Si enim is dignus Sacerdotio creditur, cui non actionis merita, ſed præmiorum copia ſuffragatur; reſtat, ut nihil ſibi in Eccleſiaſticis honoribus gravitas, nihil ſibi defendat induſtria, ſed totum auri profanus amor obtineat. Et cum fides ſimul & vita in Sacerdotibus & miniſtris eligenda ſit; quæ tandem vita, & quæ opera Sacerdotis illius erunt, qui honores tanti Sacramenti per præmium convincitur obtinere?

Beneficia Eccleſiaſtica priusquam vacent, nemini promittenda.

Caput V.

Cum olim (*o*) Conciliari conſtitutione vetitum ſit, ne ulla Eccleſiaſtica miniſteria, ſeu beneficia promittantur alicui, priusquam vacent: tum ne quis mortem proximi, in cujus locum & beneficium ſe crediderit ſucceſſurum, deſiderare videatur: tum quod turpe ſit, Divinique plenum animadverſione judicii, ſi locum in Eccleſia Dei futuræ ſucceſſionis expectatio habeat, quam ipſæ etiam ſæculares leges condemnare curarunt: idque vero cum nunc paſſim præter omnem perſonarum delectum, deſignatis etiam ex nomine beneficiis, in qua ſtipulatores ſucceſſuri ſunt, peſſimo exemplo fiat, tollendus abuſus eſt: idque non aliter, quam ſecundum Canonicam ordinationem, ne quis ſolicitus ſit, non tam de officio, quam de beneficio viventis.

Dignis tantum Beneficia eſſe conferenda.

Cap. VI.

Qui Sacerdotia Eccleſiaſtica pleno (ut ajunt) jure, poteſtatem conferendi habent, alium, factæ a ſe manuum impoſitionis, diſcuſſorem non expectant. Præcipua ergo illis habenda cura eſt, idque maxime in præficiendis Parochis, ne Apoſtolici præcepti prævaricatores ac rei fiant. Quis enim non intelligit, quam gravi culpa ſe obſtringit is, qui in cauſa eſt, ut cæcus (*p*) cæco ducatum præſtet? nimirum ambobus in foveam delabentibus. Deſpiciunt (inquit Malachias Propheta) nomen Domini, (*q*) qui cæcum, qui claudum, qui languidum animal, ad immolandum offerunt, & propterea graviter a Domino increpantur: Quis vero cæcum animal offert, (*r*) niſi qui indoctum in docti locum ordinat: Magiſtrum facit, qui vix diſcipulus eſſe poterat? claudum vero, qui lucra terrena quærentem, locat in dignitate, veluti pedem in diverſa ponentem? cui poteſt inferri illud: *Uſquequo (s) claudicatis in duas partes?* Languidum denique, qui vitioſum pro religioſo habet, quique tardum & pigrum probat patientem.

Idoneos tantum in Prælatos eligendos eſſe.

Cap. VII.

Sacris Canonibus ſaluberrime conſtitutum eſt, (*t*) ut omnes Cathedrales Eccleſiæ, Collegia, & Conventus ad dignitates vacantes, ex ſua congregatione idoneos eligant Prælatos: atque eos demum ſacris adminiſtrationibus dignos eſſe exiſtiment, quorum omnis ætas per diſciplinas Eccleſiaſticas cucurriſſet. Jam ut primitivæ Eccleſiæ cenſura mitigationem recipiat diſcretionis, is ſaltem aliorum curæ præficiatur, cujus comparatione, grex cæteri merito dicantur. Quomodo enim fieri poteſt, ut non viliſſimus reputetur, qui eſt honore præſtantior, niſi quoque ſcientia & ſanctitate præcellat? atque utinam hic penſitetur, & nautis & navigio deferendis eandem imminere periclitandi neceſſitatem.

In eligendo, ætas, mores, literatura, & ſacer ordo ſpectanda.

Cap. VIII.

Quapropter Electores ſoliciti ſint, ut talem præficiant, qui officio credendo ſatisfacere poſſit: virum ætatis legitimæ, moribus gravem, ſcientia præditum, atque in ſacris Ordinibus conſtitutum, ſcientes ipſis in re tam gravi, vel

 dolo,

(*n*) Matt. 21. (*o*) Ex Conc. Lateran. (*p*) Matth. 15.
(*q*) Malach. 1. (*r*) Hieron. in Malach. (*s*) 3. Reg. 18.
(*t*) *Ex Conc. gener. C.* Ne pro defectu. De electione.

Digitized by Google

dolo, vel negligenter agentibus, non minorem, quam malis illis Paſtoribus ac Prælatis (quos ipſi præfecerunt) in diſtricto Dei judicio imminere pœnam. Neque enim impune peccatur in Spiritum Sanctum, qui in omni electione ut author invocatur. Neque inultum permittet Deus, ſi quis jurejurando, quod ſub electionem præſtatur, fruſtra nomen Domini (*u*) uſurpaverit. Ut omittamus pœnas Canonicas, quæ perperam eligentes manent.

Electionem ſynceram eſſe oportere.

Cap. IX.

Abſit ergo omnis Simoniæ pravitas, omnis perſonarum reſpectus. Ceſſent potentiorum preces, quæ minis æquiparantur, omnisque impreſſio. Ceſſet ambitio, ac dominandi libido. Adhæc, procul abſint omnes illicitæ obligationes, quæ ſub electionem, aut paulo poſt ab eligendo vel electo, haud præter ſimoniæ labem extorquentur. Et procedat de vultu Dei opus ipſius, ut ſcilicet, qui præſtantior eſt omnibus, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior, hic eligatur.

In confirmatione Electionis, quæ expendenda.

Cap. X.

Electione facta, Nos, & cæteri qui confirmationis munus impendemus, officio noſtro, Deo volente, non deerimus, diſcuſſuri ſcilicet diligenter, & formam electionis, & electi merita, priusquam noſtras imponamus manus.

Per Patronos idoneos præſentari oportere.

Cap. XI.

Patroni tum Eccleſiaſtici, tum laici (quos hac de re diligenter admoneri curabimus) videbunt, ut idoneos (quemadmodum ante diximus) Archidiaconis præſentent. Compertum ſiquidem habemus, quod hic ſupra modum peccetur. Sunt enim, qui tantum filios, aut conſanguineos, ſeu aliter ipſis addictos citra ullum delectum, aut diſcrimen ſcientiæ, morum ac ætatis, beneficiis Eccleſiaſticis admovent. Sunt, qui admotis nomen tantum relinquunt, (*x*) cenſum autem atque Eccleſiaſticos redditus, ſibi auſu quodam ſacrilego (nihil minus quam de Eccleſiaſtico miniſterio cogitantes) uſurpant. Quæ omnia cum Sanctorum Patrum Sanctionibus damnentur, multorumque malorum in Eccleſia Dei cauſa ſint, poſthac non committi, ſed ſublata penitus eſſe, ſuamque vim Canonicis regulis conſtare ex animo cupimus.

Quid incumbat Archi-Diaconis.

Cap. XII.

Archidiaconi noſtri, [*y*] ad quorum curam inter alia pertinet, ut noſtro nomine Parochias ordinent, ac miniſtros Eccleſiæ ipſis præſentatos ac oblatos inquirant: ſcient ſui muneris eſſe, negligentiam Patronorum ſupplere. Cum enim oculi noſtri ſint, diſpicient, ne quis alioqui indignus, ſub alicujus præſentationis prætextu irrepat, ac admittatur. Nec contenti, quod poſt edicta ter publicata, nuſquam compareat, qui præſentationem oppugnet; eorum etiam, qui ipſis præſentantur, & ad inſtituendum offeruntur, vitam, mores, & eruditionem accurate perveſtigabunt: ac niſi comperti illi fuerint, muneri, cui præfici poſtulantur, pares; fore nefas putabunt, ſtulte petentibus aſſentiri. Neque exiſtimabunt id temporis, quod huic examini impendent, perdi: cum nequaquam poſſit collocari melius: maxime quod officium eorum, hoc ipſum ut fiat, magnopere requirat.

Aliquot abuſus Officialium inter viſitandum corrigendi.

Cap. XIII.

Et quoniam ad Nos quorundam querela perlatum eſt, nonnullos Officiales Archidiaconorum noſtrorum, inveſtituræ nomine plus æquo interdum petere: quoſdam etiam inſtitutionem ipſam petentibus, vel temere negare, vel ſaltem in longum differre tempus, quamlibet legitima ſit præſentatio, & idoneus is, qui præſentatus eſt. Curæ itaque nobis erit, inter viſitandum, de his diligenter inquirere, & quæ vitioſa comperientur, Archiepiſcopali authoritate, com-

(*u*) Deut. 5. (*x*) Alexand. III. C. Ex freq. De inſtit.
(*y*) C. Ad hæc. De offic. Archidiac. C. finali De elect. in 6.

communicato tamen cum Archidiaconis noſtris (ut par eſt) conſilio, quoad ejus fieri poterit, corrigere.

Omnes, qui de Beneficiis diſponunt, ſui officii admonendi.

Cap. XIV.

Referre etiam non parum exiſtimamus, omnes, qui de Sacerdotiis ſeu beneficiis Eccleſiaſticis quamcunque diſponendi poteſtatem habent, ſpeciatim ac diligenter admoneri, ut hiſce Synodaticis Canonibus per omnia obtemperent, niſi in eo ipſo, in quo deliquerint, puniri velint.

Moderatio Patronos laicos reſpiciens.

Cap. XV.

Attamen quod ad Patronos laicos attinet, hanc cenſuram eatenus moderamur, ut ſi Archidiaconi noſtri præſentatos ab eis, qui inidonei ſint, inſtituere recuſent, liceat ipſis, inutilium loco, alios iterum, intra tempus legitimum præſentare, modo tamen dolus abſit.

De officio Vicariorum in Pontificalibus.

Cap. XVI.

Poſteaquam de illorum officio diximus, qui Sacerdotiis ſeu beneficiis Rectores admovent Eccleſiaſticis ordinibus initiandos: reſtat, ut de Vicariis noſtris in Pontificalibus, qui huic muneri (in partem ſolicitudinis noſtræ vocati) potiſſimum delegati ſunt, paucis dicamus. Nobis quidem, uti cæteris omnibus Pontificibus, in Aaronis perſona locutus eſt Deus: *Homo* (z) *per familias, qui habuerit maculam, non offeret panes Deo ſuo, nec accedet ad miniſterium ejus. Si cæcus fuerit, ſi claudus, ſi vel parvo, vel grandi, vel torto naſo, ſi fracto pede, ſi manu: ſi gibbus, ſi lippus, ſi albuginem habens in oculo, ſi jugem ſcabiem in corpore, vel hernioſus. Omnis enim qui habuerit maculam, non accedat offerre hoſtias Domino, nec panes Deo ſuo.* Quid per allegoriam ſermo Divinus ſignificare voluerit, maximus ille cœleſtium rerum perveſtigator Paulus in Epiſtolis, quas Timotheo ac Tito, ambobus naſcentis Eccleſiæ Epiſcopis, inſcripſit, graviſſime explicavit. Cum enim mandaſſet, ut per civitates Presbyteri conſtituerentur, ſtatim ſubjecit, quales ſubſtitui vellet, & oporteret. *Oportet* (inquit) (a) conſtituendum *ſine crimine eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem, non ſuperbum, non iracundum, non vinolentum, non percuſſorem, non turpis lucri cupidum: ſed hoſpitalem, benignum, prudentem, ſobrium, juſtum, ſanctum, continentem, amplectentem eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem, ut potens ſit exhortari in doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere. Diaconos* (b) *ſimiliter pudicos, non bilingues, non multo vino deditos, non turpe lucrum ſectantes, habentes myſterium fidei in conſcientia pura.* Et ut iterum nos officii noſtri commonefaceret, ſubjecit: *Et hi probentur primum, & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes.*

Quid Epiſcopis potiſſimum curandum ſit.

Cap. XVII.

Incumbit itaque nobis, ut probemus primum eos, qui ordinibus, maxime ſacris, initiari deſiderant. Curæ ergo erit Vicariis noſtris in Pontificalibus, manus impoſitionem auſpicaturis, ne hic quid deſit, neve ordines ſacros aliter, quam ſecundum regulam Evangelicam impartiantur. Ut adjutores in hoc examinationis munere habeant, non repugnamus: modo primæ ſolicitudinis partes apud eos ſint, nec quæ ipſis ante omnia agenda erant, in alios penitus relegent, interim ipſi de omnibus incerti. Per hæc tamen Suffraganeis noſtris nihil præjudicantes, quo minus ipſi, quemadmodum videbitur opportunum, de hujuſmodi examine faciendo, diſpiciant. Ut vero ſummatim multa complectamur, diſpicient de ordinandorum, ætate, vita, ſcientia, & affectu.

De ætate Ordinandorum.

Cap. XVIII.

Olim Diaconus ante XXV., Presbyter vero ante XXX. ætatis annos non ordinabantur. (c) In Viennenſi vero Concilio ſub Clemente quinto, (d) Ordines Sacri minori etiam ætati conceſſi ſunt, nempe Subdiaconatus XVIII. Diaconatus XX. Presbyteratus denique XXV. ætatis annum nato. Num ad antiquos Canones regredi referat, futurum Con-

(z) Levit. 21.
(a) Tit. 1.
(b) 1. Tim. 3.
(c) Ex Conc. Arelat. III.
(d) Ex Vienn. Conc. Clem. Generalem De æta. & qual.

Digitized by Google

Concilium diſpiciet. Nos interim admonemus, Viennenſe Concilium, tum ex aliis Canonibus, tum ex ſe ipſo interpretandum. Nimirum, ut ætas quidem illa ſufficiat, modo tamen cætera quoque, quæ Canones plus, quam ætatem reſpiciunt, haud deſint: nempe literarum ſcientia, & morum gravitas.

Teſtimonium vitæ ac doctrinæ, per initiandos Sacris exhibendum.

Cap. XIX.

De doctrina, vita, ac moribus Suffraganeus noſter teſtimonium præceptorum, qui ipſos in litteris inſtituerunt, docueruntque, eorum quoque, apud quos ſacris initiandus potiorem vitæ partem tranſegit, ac diverſatus eſt, exigere non omittet, ne manifeſte criminoſi irrepant: Idque ad certam formulam, quam delineari curabimus. Dum enim priſcam Eccleſiam reſpicimus, ſummo deſiderio tangimur, priſcos illos ſanctiſſimos mores, non tantum verbis, ſed & re ipſa in Eccleſiam, quod in nobis eſt, reducendi. Illa certe vetuit, [e] ne Epiſcopus ſine teſtimonio Clericorum & plebis, Clericos ullos inſtituat. Hinc illæ interrogationes ſolennes, præambulæ: Sunt juſti? ſunt caſti? atque aliæ ſimiles. [f] Neque fruſtra ſcriptum legimus, quod quanquam Dominus de conſtituendo Joſue Principe, præcepiſſet, eundemque elegiſſet, nihilo ſecius tamen convocari Synagogam voluiſſe.

De eruditione Ordinandorum inquirendum.

Cap. XX.

De eruditione quoque & ſcientia diſquiret, ne ſtatim a ſtiva ad Eccleſiaſtica munia, confugiatur. Per Prophetam Dominus dixit: *Quoniam tu ſcientiam repuliſti,* (g) & ego *repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* Subſtantia ſiquidem Sacerdotii, ſunt eloquia divinitus tradita, ut Dionyſius ille magnus appoſite dixit. Quæ vero in Parochis, quæ in cæteris eruditio requirenda ſit, poſt dicemus.

Videndum, quo affectu ad Ordines accedatur.

Cap. XXI.

Quo denique affectu & propoſito accedant ordinandi, videndum, accurateque inveſtigandum eſt; Num videlicet Dei cauſa tantum, an potius ſuæ commoditatis gratia ad Ordines capeſſendos aſpirent: *Quærentes,* (h) *quæ ſua ſunt, non quæ Jeſu Chriſti.* Quid enim eſt ſua quærere & non quæ Chriſti ſunt, niſi cum tales non gratis Deum diligunt, non Deum propter DEUM quærunt, temporalia commoda ſequentes, lucris inhiantes, & honores ab hominibus expetentes. (i) Quisquis ergo talis eſt, non DEI Filius, nec ovili Chriſti idoneus Paſtor futurus, ſed mercenarius eſt. Ubique Deus hominis intentionem & mentem ſpectat, quam Chriſtus in Evangelio (k) lucernam corporis, atque oculum vocat. Qui ſi ſimplex fuerit, totum corpus lucidum erit: ſin autem fuerit nequam, totum corpus tenebroſum erit. Quare ſi lumen (quod in initiando eſt) tenebræ ſint, ipſæ tenebræ quantæ erunt?

Quanto temporis ſpatio, ante majorum Ordinum receptionem, initiandi ſe præſentare debeant. Item, & quid initiandi tum ſecum allaturi ſint.

Cap. XXII.

Ut autem hic animus Vicariis noſtris in Pontificalibus eo exploratior ſit, neque enim qualicunque aſſertioni ſtatim tuto creditur; operæ pretium exiſtimamus, ut qui ad ſacros [quos vocamus majores) Ordines capeſſendos aſpirant, quatuor temporibus, ut vocant, quæ tempus impertitionis ejusmodi Ordinum proxime præcedunt, Vicariis noſtris in Pontificalibus ſe ſe repræſentent: qui eos (quemadmodum diximus) rogabunt, quid eos huc permoveat, an expenderint, quid in hac vocatione præſtare oporteat, an huic vocationi ſe ſentiant poſſe reſpondere: & an ſperent, ſe adjutore Deo continere poſſe ac velle. Item, an affectu carnis huc ducantur, ut videlicet in otio, & ſuaviter vivant, opesve & honores parent. Admoneantur

(e) Conc. Carthag. III. (f) Hieron. in Levit. (g) Oſe. 4.
(h) Philip. 2. (i) Aug. 8. q. 1. C. Sunt in Eccleſia. (k) Matth. 6.

tur quoque, ut ſeipſos bene explorent, excutiantque, ne cum ad capiendos Ordines reverſi fuerint, Spiritum Sanctum fraudent.

Eo ipſo etiam tempore, ordinandi teſtimonium vitæ ac converſationis ſecum adferent, ut Vicarii noſtri in Pontificalibus cum ex reſponſione, tum vita præcedente colligere poſſint, an admittendi videantur: & num referat, diligentius de vitæ teſtimonio, ante appetens ordinationis tempus inquirere.

Quale Teſtimonium adferendum.

Cap. XXIII.

Qui civitatem, aut oppidum, Senatus: qui vero pagum aut vicum incolit, judicii ejus loci litteras ſigillatas, quæ gratis dabuntur, ſecum feret. Quæ ne cuipiam vel per invidentiam, vel alium minus ſyncerum affectum denegentur, prohibemus. Alioqui adferens documentum factæ requiſitionis, & denegati teſtimonii, nec tamen incuſatus criminis vel defectus, ac idoneus per Vicarios noſtros in Pontificalibus repertus, nihilo ſecius admittetur. Qui vero non in oppidis aut pagis, in quibus titulum nacti, ac miniſtraturi ſunt, ſed in longinqua regione moram traxerunt, hi Canonicis ſatisfaciant inſtitutis.

Die Mercurii proxima ante ſuſceptionem Ordinum, examinandi, qui initientur Sacris.

Cap. XXIV.

Et ut hæc omnia eo accuratius obſerventur, viſum nobis eſt, ut ordinandi maxime ad Sacerdotii gradum (quod die Sabbatino ex more Eccleſiaſtico fieri ſolet) die Mercurii proxime præcedente ad noſtras civitates, ubi Vicarii noſtri in Pontificalibus Ordines ipſos ſacros impartient, ſe ſe conferant: quo duobus dehinc ſequentibus diebus, videlicet Jovis & Veneris, quos ejuſmodi diſquiſitioni peragendæ deputamus, Vicariis noſtris, ipſiſque noſtra authoritate in eo munere adjungendis Theologis, ſe repræſentent, examinationique eorum ſubmittant.

Neminem ab examinatione immunem eſſe oportere.

Cap. XXV.

A qua quidem neminem excipimus, etſi magiſterii titulum prætexat, niſi quem publicum ſit, & vitam integram egiſſe, & ea, quæ ordo impertiendus requirit, facile callere. Quamobrem non ſolum Clerici, qui ſeculares appellantur, ſed & religioſi, cujuslibet etiam profeſſionis fuerint, hanc cenſuram experientur.

Cujus admonendi ſint pridie Ordinationis, initiandi Sacris.

Cap. XXVI.

Pridie Ordinationis, admonebit Vicarius noſter in Pontificalibus omnes iterum, quo ſe quiſque diſcutiat, ne officio ſe alliget, cui non poſſit ſatisfacere. Neve mentiatur Spiritui Sancto, aut impœnitenti corde accurrat; ſed ore confeſſus, ac ſpiritu contritus, humiliatusque, poſt perceptam Sacroſanctam Euchariſtiam, Deo totus deditus accedat.

In minoribus Ordinibus conferendis, quæ cura adhibenda.

Cap. XXVII.

Quanquam qui minores vocantur ordines, tam exactam curam non requirant, ſuo tamen modo, pro gradu & excellentia ordinis, omnium eorum, quæ diximus, ratio adhibenda eſt. Quid enim indecorum magis, quam admoveri infantes, qui non intelligant, quid agatur, imo ne capiant quidem, quid Clerici nomen, & reliqua minorum Ordinum vocabula ſignificent? Quid turpius, quam quod penitus Analphabeti, ac interdum flagitioſi (qui ut legum civilium cenſuras ac pœnas eludant, ſe ſe impudentiſſime ingerunt) in maximam Eccleſiaſtici nominis ignominiam, ſacris initiantur? Qua de re nemo poſthac ordinibus hiſce inſigniendus eſt, niſi quem & vita commendet, & litteraturæ, ætatisque ſit, pro ratione ſuſcipiendi Ordinis, ſufficientis, ac rectæ ſyncereæque voluntatis. (*l*) Qui enim in Clerum alleguntur, rem profitentur minime ridiculam, nempe ſe peculiariter in ſortem Domi-

(*l*) Hieron. ad Nepot.

Digitized by Google

Domini aſcitos, quibus poſthac omnia terrena ſordeant, ac ſolus Dominus ſors ac pars hæreditatis futurus ſit. Cujus quoque, priusquam ordinentur, diligenter admoneri debent.

Ab initiandis nihil exigendum.

Cap. XXVIII.

Ut autem Eccleſiaſtici Ordines, ſumma ſynceritate, omni quæſtus ſuſpicione, omnisque mali ſpecie quam longiſſime ſubmota, conferantur: nolumus, ut ab initiatis quicquam, vel ſigilli nomine, a Vicariis noſtris in Pontificalibus exigatur; ſed tantum ſcribis earum litterarum (quæ formatæ appellantur) unus albus ſolvatur. Nam eos ſumptus, quos antehac Vicarius noſter in Diœceſi Colonienſi Choralium cauſa facere conſuevit, non deinceps pendemus. Non dubitamus interim, Suffraganeos noſtros Vicariis ſuis in Pontificalibus ita proviſuros, ne quis juſtam querendi cauſam inveniat.

Litteræ dimiſſoriæ nulli temere concedendæ.

Cap. XXIX.

Prohibemus quoque, ne Officiales noſtri litteras dimiſſorias, quæ vulgo licentiatoria ordinandi vocantur, alicui temere concedant. Illorum enim prætextu, qui ſuæ nuditatis, & inſcitiæ ſibi conſcii ſunt, noſtrorum Vicariorum in Pontificalibus diſquiſitionem ſubterfugiunt, ac alio demigrant, ubi nullus Canonicæ traditionis reſpectus habetur.

Tituli Ordinandorum diligenter diſcutiendi.

Cap. XXX.

Tituli quoque Ordinandorum diſcutiantur. Plerique enim inventi ſunt, qui fictis, & emendicatis titulis, ad Sacerdotii dignitatem evecti, eandem turpiter proſtituere poſtea coacti ſunt, vendibiles, quandocunque doloſi ſpes refulſerit nummi. (*m*) Quorum numerum, quod nihil fere aliud, quam numerus ſint, imminui, plurimum referret. Inter hos ſiquidem eſt, qui in plateis mendicat infelix Clericus, & ſervili operi mancipatus, publicam depoſcit eleemoſynam: Qui eo magis a cunctis deſpicitur, quod miſer ac deſolatus, juſte putatur ad hanc ignominiam deveniſſe. Inter hos eſt, qui in divitum ac nobilium domibus ſcurram, aut mimum, aut morionem agit, quem ab officio retrahendum, Carthaginenſe Concilium decernit.

Peregrini Clerici quomodo admittendi.

Cap. XXXI.

Peregrini Clerici (*n*) Romæ, aut alibi ordinati, priusquam de ordinatione ſua rite adepta, deque vita, moribus, eruditione, ac titulo fidem fecerint, ac commendatitias ſuorum Epiſcoporum, ſuæque Ordinationis litteras exhibuerint, repellantur. Quanta enim per hos (qui evagandi licentia abutuntur) ſcandala, animarumque pericula, & in Clero, & in populo frequenter eveniant, nemo eſt, qui non videat.

Odioſa Beneficiorum pluralitas in una, eademque perſona.

Cap. XXXII.

Odioſa ſemper apud veteres fuit plurium Sacerdotiorum ambitioſa cupiditas, neque ſemel generalibus Conciliis damnata. In Chalcedonenſi enim inter alia cautum eſt, Clericum in duabus Eccleſiis conſcribi non oportere; quod difficile videatur, ut unus vicem duorum ſuſtineat: & abſurdum, ſi promiſcuis actibus rerum turbentur officia. (*o*) Id vero inprimis noxium eſt, ubi plures Parochiæ, ſeu dignitates, uni Presbytero committuntur, quod ſolus per omnes Eccleſias, nec officium perſolvere, nec rebus earum neceſſariam curam impendere valeat. Quare tam eos, qui de Sacerdotiis ejuscemodi diſponendi poteſtatem habent, quam qui ea, cæca cupiditate ducti, ambiunt, commonitos volumus, ut ſuos affectus Canonicis inſtitutis ſubmittant. Qui vero diſpenſatione Apoſtolica adverſus hæc ſe tueri velint, hi viderint, ut cauſam diſpenſationis obtentæ, Deo comprobent. Neque enim ſublimes, atque admodum litteratas perſonas ſuo privilegio nudamus, modo illo recte & ſecundum Deum utantur.

Diſpen-

(*m*) Hieron. ad Ruſt. C. Diac. 93. Diſt.
(*o*) Ex Tolet. C. Unio. 10. q. 3.

(*n*) Ex Agath. C. 25. de Cler. pereg. toto Tit.

Diſpenſationes inſpiciendæ, ut occurratur abuſibus.

Cap. XXXIII.

Quam impudenter plerique diplomatis ac diſpenſationibus apud Sedem Apoſtolicam extortis, præter Summi Pontificis mentem (qui & vult & debet poteſtate ſibi conceſſa (p) non ad deſtructionem, ſed ad ædificationem uti) abutantur, nullus eſt, qui ignoret. Non prohibeo, (inquit quidam vir pius (q)) diſpenſare, ſed diſſipare, diſpenſatio quidem credita eſt: ſed (r) *hic jam quæritur inter diſpenſatores, ut fidelis quis inveniatur.* Quamquam apud illos maxima culpæ pars reſideat, qui vel nulla, vel minus legitima, vel etiam ficta cauſa, ſupplicatoriis precibus inſerta, diſpenſationis rectorium tandem eliciunt; quos apud Deum, (s) qui renes & corda ſcrutatur, omnemque hypocriſin ac fraudem execratur, ſecuros quis dixerit? Nemo ſibi (ait idem ille, (t) quem jam citavimus) de diſpenſatione Apoſtolica blandiatur, cujus conſcientiam Divina ſententia tenet alligatam. Sed quia pauci ſunt, in quorum conſpectu eſt Deus, plerique vero, qui ſacra authoritate pro ſua libidine paſſim abutuntur, fit, ut Lugdunenſis Concilii (u) ſub Gregorio decimo celebrati, non inſalubre Decretum adverſus inſolentiam ejuſcemodi hominum in uſum revocare cogamur. Quo ſubnixi, cunctis, qui talibus diplomatis ſibi blandiuntur, neceſſitatem imponemus, litteras ſuas nobis exhibendi, viſuris, num rite impetraverint, ac recte impetratis utantur. Et ut quam maxime robuſtæ ſint diſpenſationes iſtæ, curabimus tamen, ut menti Canonis, ac Summi Pontificis ſatisfiat: videlicet, ne animarum cura in his Eccleſiis, Perſonatibus, ſeu dignitatibus, quas ſub hoc prætextu occupant, negligatur; nec Beneficia ipſa debitis obſequiis defraudentur.

In reſignationibus ac permutationibus Beneficiorum, quæ cura adhibenda.

Cap. XXXIV.

Poſtremo, cum Nobis haud clam ſit, in reſignationibus, permutationibusque Beneficiorum multa ancipitia perjuria committi ab his, qui frequenter, ſubito, ac non præmeditati, aut ipſi, aut per ſuos Procuratores (id quod ejusdem reatus ac culpæ eſt) jurejurando, ante manus impoſitionem teſtantur, in hujusmodi reſignationibus, ſeu permutationibus nullam Simoniæ labem, aut aliam illicitam interveniſſe corruptelam, cum res crebro longe ſecus habeat, per quod illi gravem in ſe Dei iram procul dubio provocant. Majori ergo cura diligentiorique, quam antehac fieri conſuevit, perveſtigatione prævia, hæc juramenta recipi convenit.

Præſtat paucos eſſe bonos, quam multos inutiles Sacerdotes.

Cap. XXXV.

Et ut cum Divo Clemente hoc caput concludamus; melius eſt Epiſcopo, paucos habere Sacerdotes, ac Eccleſiæ Miniſtros, qui poſſint digne opus Dei exercere, quam multos inutiles, qui onus grave Ordinatori adducant.

De viſitatione ultimo loco dicendum.

Cap. XXXVI.

De viſitatione (quæ eſt altera muneris noſtri Epiſcopalis pars) hic dicendi locus non fuerit importunus. Expedientius tamen erit, hanc partem in ultimam harum Synodalium Inſtitutionum claſſem rejicere, quod illic tractetur commodius, majorique cum fructu, nimirum traditis, jam atque expoſitis regulis, ad quas oporteat, veluti ad amuſſim quandam, viſitationem redigere, ordiri, atque peragere.

PARS SECUNDA.

De officio privato ac publico, vitaque ac moribus Clericorum generatim.

Caput I.

QUi exacte volet cognoſcere Clericorum officium & vitam, is Divum Hieronymum ad Nepotianum, ac cæteros Patres, non minus eruditione, quam vitæ ſanctimonia claros, qui de hac re ex profeſſo juſtis voluminibus

[p] 2. Cor. 10. [q] Bern. ad Eugen. [r] 1. Cor. 4.
[s] Pſal. 7. [t] Bern. ad Rup. cog. [u] C. Ord. De offic. Ord. lib. 6

Digitized by Google

nibus ſcripſerunt, perlegat. Sat nobis in præſentiarum erit, carptim quædam delibare, ex quibus Clerici noſtri ſummatim deprehendant, quam longe lateque a recta ſemita declinarint; ſubindeque errores ipſi tam periculoſæ digreſſionis commoniti, pedem in viam mandatorum Domini referant: quod ab illis pientiſſimus ſimul ac juſtiſſimus Deus, cum verbo hactenus adhortans, parum profecerit, innumeris plagis juſtiſſime immiſſis commonens, manifeſto requirit.

Unde Clerici appellatio derivata.

Cap. II.

Neminem fugit, unde Clerici appellatio derivata ſit: nempe a Cleros, quod ſortem ſonat. Propterea etiam (ſi Divo Hieronymo credimus) Clerici dicuntur, quia de ſorte Domini ſunt, vel quia ipſe Dominus ſors, id eſt, pars eorum eſt. Quia ergo vel ipſi pars Domini ſunt, vel Dominum partem habent, tales ſe exhibere debent, ut & ipſi poſſideant Dominum, & poſſideantur a Domino; quo cum Propheta confidenter dicant: (*x*) *Dominus pars hæreditatis meæ*; non quidem, quia a ſorte Domini laicos ſecludamus, (omnes enim, qui Chriſto per Baptiſmum & fidem concorporati ſumus, populus acquiſitionis ejus ſumus, de quo Propheta dixit: (*y*) *Pars autem Domini populus ejus: Jacob funiculus hæreditatis ejus.*) ſed quod Clerici peculiari quadam ratione miniſterio Dei & Eccleſiæ dedicati ſint. Omnis quidem multitudo Sanctorum erat; attamen Dominus Tribum Leviticam ſuo miniſterio peculiariter delegit, (z) quam in terra Iſrael propter primitias, decimas, parteſque immolatorum, ac reliqua, quæ ipſis peculiariter lex dedicavit, nihil proprium poſſidere, nec habere partem inter fratres voluit. Dominus etiam ipſe eſt hæreditas ejus, quam in hoc elegit ex omnibus Tribubus, ut ſtet & miniſtret nomini ejus. Habet Evangelium ſuam Magdalenam, habet & Martham: & ſecrevit *quoſdam* Chriſtus, quos *dedit Apoſtolos*, (a) *quoſdam autem Prophetas*, *alios vero Evangeliſtas, alios autem Paſtores & Doctores, ad conſummationem Sanctorum in opus miniſterii, in ædificationem Corporis Chriſti.* Breviter, a condito orbe, & ab Eccleſiæ, quæ in Adam cepit, crepundiis, ſemper videntur ex hominibus aſſumpti quidam conſtituti (*b*) pro hominibus, in his, quæ ſunt ad Deum. Semperque viſum eſt genus humanum (*c*) a duobus Miniſtris Dei optime regi, quæ ſunt Sacerdotalis authoritas, & regia poteſtas. Quibus, quamdiu inter ſe convenit, bene actum eſt de republica Dei: quum ſecus, omnia in diverſum repente mutata ſunt. Ponit ob oculos ſermo Divinus pleraque exempla huc ſpectantia, perpetuo memorabilia. Sed quid attinet antiqua repetere, quum noſtri temporis exempla non minus inſignia, non in aures tantum, ſed in oculos ipſos influant, quæ nimis abunde docent, quantum malorum in Eccleſiam Dei invexerit, ſacra profanis miſcuiſſe?

Clericum ſuo officio intentum eſſe oportere.

Cap. III.

Omnis mali ſeminarium (*d*) cupiditas ſemper fuit. Nam dum nemo ſuum peragit officium, alienis ſemper intentus: nempe Clericus, quæ laici, laicus, quæ Clerici ſunt (ut deteriora ſileamus) uſurpat: fit, ut Eccleſiæ harmonia diutius conſtare non poſſit. Obteſtatur Paulus Apoſtolus Timotheum, quin potius conteſtatur ſimul omnes, quotquot erant Timotheo ſucceſſuri: *Tu* (inquiens) *vigila,* (e) *in omnibus labora, opus fac Evangeliſtæ, miniſterium tuum imple.*

Duplex Clericorum Miniſterium.

Cap. IV.

Clericis, & inprimis Eccleſiæ Presbyteris, duplex miniſterium, Divinis & humanis legibus eſt injunctum. Alterum, ut in commiſſum ſibi populum Deum propitium habere, cunctis rationibus enitantur: quod non tantum ſacrificiis ſolennibus efficitur, ſed etiam precibus, quæ a pio corde proficiſcuntur, teſte Jacobo, qui nos ad precandum cohortans: *Orate* (inquit) *pro invicem*, (f)

(*x*) Pſal. 15. (*y*) Deut. 32. (*z*) Num. 18. Deut. 18.
(*a*) Epheſ. 4. (*b*) Hebr. 5. (*c*) Gelaſ. Pontif. ad Anaſt.
(*d*) 1. Tim. 6. (*e*) 2. Tim. 4.

Digitized by Google

(f) *ut ſalvemini: Multum enim valet deprecatio juſti aſſidua.* Omnibus quidem dictum eſt: (g) Petite & accipietis. His vero, ut ſemper petant, nec pro ſemetipſis tantum, ſed & pro tota Eccleſia Dei, ut vincat populus, qui ſub ipſis eſt, hoſtes illos inviſibiles, impugnantes eos, qui volunt pie vivere in Chriſto, ut ſtent ſicut Moyſes, levatis ſemper interioribus animi manibus in cœlum, in confractione, in conſpectu Domini, ad avertendum iram ejus, ne diſperdat populum ſuum aſſidue precantem: deinde ut offerant dona, ac ſacrificia pro peccatis, quemadmodum ſcriptum eſt: (h) Quoniam *Sancti erunt Deo ſuo, & non polluent nomen ejus. Incenſum enim Domini, & panes Dei ſui offerent, & ideo ſancti erunt.* Alterum, ut ſint religionis magiſtri, proindeque ut in lege Domini meditentur die ac nocte, (i) ut *Judicia Domini vera, juſtificata in ſemetipſa, deſiderabilia ſuper aurum & lapidem pretioſum multum; dulciora ſuper mel & favum*, totis præcordiis amplectantur, exquirant, ſcrutenturque. Idque non propria præſumptione, aut humano ſenſu, ſed Spiritu Sancto dictante, qui abſcondit (k) hæc a ſapientibus & prudentibus in oculis ſuis, & revelat ea parvulis. Unde ſcriptum eſt: (l) *Labia Sacerdotis cuſtodient ſcientiam, & legem exquirent ex ore ejus, quia Angelus Domini exercituum eſt.* Qui in hoc ſecundo munere præſtant, gregi Chriſti paſcendo admovendi ſunt: de quibus ſuo loco dicemus.

Biblia a Clericorum manibus nunquam deponenda.

Cap. V.

Hic ſatis eſt admonuiſſe omnes, pariter Eccleſiaſticis muniis conſecratos, ipſos precibus ſupplicationibuſque publicis Deo perſolvendis mancipari. Quas ut non tantum ore murmurent, ſed & corde perſolvant, nunquam a manibus eorum liber legis (hoc eſt, Biblia) deponatur. Nam ut quæ legunt & canunt, diſcant intelligere, tota vita vix ſuffecerit: ſi tamen quid eſt in litteris ſacris, quod totum humanus intellectus aſſequi poſſit, aliis ſubinde divitiarum fonticulis ex eodem fonte ſemper ſcaturientibus.

De horariis precibus indies perlegendis, & reformandis Breviariis.

Cap. VI.

Veteris ergo inſtituti, quo ſancitum eſt, ut Clerici ſacris initiati, vel Sacerdotiis præſidentes, ſingulis diebus perlegant horarias preces, quas Canonicas appellamus, cauſæ multæ, & potiſſimum eæ, quas jam commemoravimus, videri ſolent. Hic multo jam ex tempore, pio (ut ſpes eſt) animo deſideravimus repurgari Breviaria. Nam cum olim a Sanctiſſimis Patribus (m) inſtitutum ſit, ut ſolæ Scripturæ ſacræ in Eccleſia recitarentur, neſcimus, qua incuria acciderit, ut in earum locum ſucceſſerint alia, cum his neutiquam comparanda. Atque interim hiſtoriæ Sanctorum tam inculte, ac tam negligenti judicio conſcriptæ, ut nec authoritatem habere videantur, nec gravitatem. Deo itaque Authore, deque conſilio Capituli noſtri, ac Theologorum, aliorumque piorum virorum, reformationem Breviariorum meditabimur.

Pro cujuslibet affectu, non facile novandum, quod in Eccleſiaſtico officio agitur.

Cap. VII.

Sunt in Clero (n) Zelum quidem Dei habentes, ſed non ſecundum ſcientiam, qui privatis quibuſdam affectibus ducti, vel teſtamento, vel (ut vocant) fundationibus efficiunt, ut nova Feſta, præter Eccleſiæ authoritatem, ſolenniter ſubinde celebrentur. Quo interim fit, ut preces horariæ, ac reliqua publice recepta, pro affectu cujuslibet facile noventur, id quod nobis non ſatis probatur. Neque enim errarunt Patres, a quorum inſtitutis in dicendis precibus, utinam tam longe diſceſſum non fuiſſet. Quod ſi hic ſingulorum affectibus indulgebitur, tandem antiquus ritus penitus evaneſcet.

(f) Jac. 5. (g) Matt. 7. (h) Levit. 21.
(i) Pſal. 18. (k) Matt. 11. (l) Malach. 2.
(m) In Conc. Afric. (n) Rom. 10.

Digitized by Google

Quo affectu horarias preces perſolvere oporteat.

Cap. VIII.

Non ſuffecerit autem preces iſtas horarias, utcunque permurmuraſſe, ſed ut conciliari Conſtitutione (o) cautum eſt, Presbyter ex intimo affectu, elevataque mente in ſolum Deum, nocturnum hoc, diurnumque ſuæ ſervitutis penſum exſolvat. Maledictus (p) enim, qui facit opus Domini negligenter. Alioqui in precantes competet: [q] Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe eſt a me. Quam maxime vero orantem cavere oportebit, ne alio reſpiciat, quam ad Deum. Quod ſi externæ gloriæ aucupandæ, aut lucri gratia, denique potius ex more, quam mente orare inſtituat; pars ejus inter hypocritas reputabitur, de quibus Dominus in Evangelio pronuntiavit, (r) quod ament in Synagogis & in angulis platearum ſtantes orare, ut videantur ab hominibus, proindeque mercedem ſuam receperint. Et alibi ipſis interminans: [s] *Væ* (inquit) *vobis Scribæ & Pharisæi hypocritæ, qui comeditis domos viduarum, orationes longas orantes: propter hoc amplius accipietis judicium.* Alibi quidem Dominus ait, (t) Oportere ſemper orare, ac nunquam deficere, ſed alia prorſus ratione, quam precabantur Phariſæi: nempe ſecundum Divi Pauli ſententiam, qui Divini Numinis clementiam ſibi conciliare volet orando, oculis interioribus in Cœlum ſemper intentus, (u) orabit ſpiritu, orabit pariter & mente, pſallet ſpiritu, pſallet & mente: quemadmodum de Anna Samuelis matre legimus, quæ multiplicans preces, coram Domino (x) *loquebatur in corde ſuo, tantumque labia illius movebantur, & vox penitus non audiebatur.* Effudit enim animam ſuam in conſpectu Domini. Denique curandum eſt, ut pœnitenti animo ac corde contrito, humiliatoque, gratiæ Deo dicantur, ac pſallatur. Ut enim Divinus Pſaltes ait: (y) *Peccatori dixit Deus, quare tu enarras juſtitias meas?* & ea, quæ ſequuntur. Utque oculi inter orandum ab omni vanitate avertantur.

Summa devotione Miſſæ ſacrum celebrari oportere.

Cap. IX.

Jam ſi tanto mentis ardore quælibet preces dicendæ ſunt, quanta, putamus, devotione Sacroſanctum Miſſæ Miniſterium, in quo Corporis & Sanguinis Dominici Sacramenta tractantur, conficiunturque, peragendum eſt? Certe graviter dolemus, atque animo inhorreſcimus, ubi videmus paſſim, tantis myſteriis indignos, ac conductitios illos, ac indignos Sacerdotes, publicis etiam ac manifeſtis criminibus contaminatos, ſeſe (idque irreverenter & interdum magis lucelli ac ſtipis, quam Dei cauſa) Sacris ingerere, quorum inſtat interitus, & perditio non dormitat. *Probet* (inquit Paulus) (z) *ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat. Qui enim manducat & bibit indigne, judicium ſibi manducat & bibit, non dijudicans Corpus Domini.* Atque *ideo* (ut ſubdit) *inter vos multi infirmi & imbecilles, & dormiunt multi. Nam ſi nos ipſos dijudicaremus, non utique judicaremur.*

Arguuntur, qui polluta mente altare Domini accedunt.

Cap. X.

Terret, nec immerito, nos ſermo Dominicus, qui vetat, (a) nos Sanctum dare canibus, & margaritas noſtras projicere ante porcos, quum quoſdam leviculos Sacerdotes, illotis manibus, pedibusque (ut in Proverbio eſt) audacius in hæc ſacratiſſima myſteria, quam in prophana irrumpere comperimus. Quales ſunt, qui humano affectu tantum, & potius ex more, quam devotionis ardore ad altare accedunt, quorum polluta eſt & mens & conſcientia: quos merito horrendum Evangelii exemplum (quod Joannis decimo tertio legimus, in hæc verba: Et poſtquam accepiſſet buccellam, introivit in eum Sathanas, & cætera, quæ ſequuntur) ad meliorem vitæ frugem,

[o] Ex Conc. Agath. Cum Presbyter. & C. Dolentes. De celebr. Miſſ.
[p] Hierem. 48. [q] Eſaiæ 29. [r] Matt. 6.
[s] Matt. 23. [t] Luc. 18. [u] 1. Cor. 14.
[x] 1. Reg. 1. [y] Pſal. 49. [z] 1. Cor. 11.
[a] Matt. 7.

Digitized by Google

gem, altioremque tanti myſterii contemplationem revocaret.

Revidenda Miſſalia, ac Breviaria.

Cap. XI.

Peculiaria Miſſarum argumenta, recens præter veterum inſtitutionem inventa, etiam Patribus diſplicuerunt, quod tantum myſterium pro affectu cujuslibet tractari non debeat. Proſas indoctas, nuperius Miſſalibus cæco quodam judicio invectas, prætermittere per nos liceret. Videbimur ergo operæ pretium facturi, ſi Miſſalia perinde, atque Breviaria perviderı curemus, ut amputatis ſuperfluis, & quæ ſuperſtitioſius invecta videri poſſint, ea tantum, quæ dignitati Eccleſiæ, & priſcis inſtitutis conſentanea fuerint, relinquantur.

Quæ omitti aut decurtari, vel organorum, vel cantorum concentu haud debeant.

Cap. XII.

Jam & illud non recte fit in quibusdam Eccleſiis, ut ob Cantorum & Organorum concentum, omittantur, aut decurtentur ea, quæ ſunt præcipua. Cujus generis ſunt, recitatio verborum Propheticorum, aut Apoſtolicorum, quam Epiſtolam vocamus, Symbolum fidei, Præfatio, quæ & gratiarum actio, atque precatio Dominica. Quamobrem hæc tota diſtinctiſſime ac intelligibiliter, uti cætera omnia (ſi tamen non levis decurtandi cauſa ſubſit) decantentur. Sic quoque cantus, quo Presbytero reſpondetur, æqualis, nec præcipitatus.

Quemadmodum Miſſa legenda.

Cap. XIII.

Qui legit Miſſam, cum reverenda modeſtia, clare, diſtincte, & exerte legat omnia uſque ad Canonem, ut qui audiendi Sacri cauſa aſtat, quod legitur, intelligat, atque ad pietatem excitetur.

Quid poſt Elevationem Euchariſtiæ agendum.

Cap. XIV.

Poſt Elevationem conſecrati Corporis & Sanguinis Dominici in nonnullis templis canunt Antiphonas, pro pace, aut contra peſtilentiam, & mortalitatem, cum potius tum videretur ſilendum, & ab omni populo mortis Dominicæ commemoratio habenda, proſtratisque humi corporibus, animis in cœlum erectis, gratiæ agendæ Chriſto redemptori, (*b*) qui nos ſanguine ſuo lavit, morteque redemit. Cantiones vero illæ contra mortalitatem, ſeu cladem, aut pro pace, ſatius poſt finitam Miſſam canuntur. Quæ ut ad Deum dirigantur, excerptæ ex Canonica Scriptura plus placuerint, quales ſunt Antiphonæ, *Media vita*; ac, *Da pacem Domine*, & ſimiles. Sic tamen, ut illis etiam, quæ Glorioſæ Virgini Matri dicatæ ſunt, ſuus honos ac locus ſervetur.

Organorum melodia quemadmodum temperanda.

Cap. XV.

Organorum melodia in templis ſic adhibebitur, ne laſciviam magis, quam devotionem excitet; neve præter Hymnos Divinos ac cantica ſpiritualia quicquam reſonet, ac repræſentet.

Singulis Dominicis diebus, quæ ipſis peculiaria ſunt, officia dicenda.

Cap. XVI.

Mos inolevit non admodum improbandus, (*c*) ut diebus Dominicis, toto ferme anno, officium Miſſæ vel de Sacroſancta Trinitate, vel de Spiritu Sancto dicatur. Nobis ſatius videtur, ut quæ priſca Eccleſia ſingulis Dominicis peculiaria fecit, obſerventur. Quod ſi illorum loco alia uſurpanda erunt, videbitur, quod de Reſurrectione Domini eſt, diei Dominico magis convenire, quod dies illa potiſſimum Reſurrectioni dedicata ſit. Neque ignoramus non abſque cauſa Concilio Triburienſi (*d*) conſtitutum, ne propter Miſſas peculiares, Miſſa, quam de feria vocamus, prætermittatur.

Confeſſio, Miſſæ præambulum, devote recitanda.

Cap. XVII.

Confeſſio illa, Miſſæ præambulum, devote cum Miniſtris uno aut pluribus, viciſſim confitentibus, ac Sacerdotis abſolu-

(*b*) Epheſ. 5. (*c*) De Conſ. Diſt. 3. Sabb. C. 2. De feriis.
(*d*) C. 2. De celebr. Miſſ.

ſolutionem in verbo Chriſti, plena pœnitentis cordis erga Dei pietatem fiducia, recipientibus, recitanda. Ad omnes enim Sacro aſtantes, ea abſolutio refertur, ut digne tantis myſteriis valeant intereſſe. Quamobrem dum hæc fiunt, non ſit miniſter accendendis luminaribus, aut aliis mentem avocantibus (quæ prius facta oportuit) intentus.

Cur Sacerdos in Altari Miniſtrum habeat.

Cap. XVIII.

Nec ſine magna ratione in Concilio Toletano (*e*) conſtitutum fuit, ut habeat quiſque canens Deo atque ſacrificans, poſt ſe vicini ſolaminis adjutorem, ubi temporis, loci, ſive Cleri copia ſuffragatur: idque propter morbos & caſus diverſos, qui occurrere poſſunt; quo is, qui impleturus officia accedit, ſi aliquo caſu turbatus, vel in terram eliſus fuerit, a tergo ſemper habeat, qui ejus vicem & officium intrepidus exequatur. Aliis inſuper Canonibus (*f*) cavetur, ne Presbyter, niſi duobus teſtibus præſentibus, celebret. Quæ decreta in quam diſſuetudinem abierint, in aperto eſt: nimirum Presbyteris frequenter celebrantibus, talibus tantum adhibitis, qui vix ipſis reſpondere, nec quid agatur, ſciant.

Omnis Cultus Divinus ſumma cum veneratione peragendus.

Cap. XIX.

In ſumma, Cultus Divinus, (*g*) quem Sacerdos in domo Dei exhibet, debita cum veneratione peragendus eſt, ut & Deo gratus ſit, & inſpicientibus placitus, qui conſiderantes non ſolum inſtruat, ſed & reficiat. Monet ſiquidem Diviniſſimus Paulus, (*h*) ut omnia noſtra ordinate ac honeſte fiant: ac acerrime increpat Corinthios, (*i*) quod irreverenter convenirent in unum ad cœnam Domini manducandam.

De vita ac moribus Clericorum.

Cap. XX.

Nunc de vita ac moribus paucis videamus. De vita inſtituenda ſic præcepit Paulus; nedum Clericis, ſed omnibus Chriſtianis: (*k*) *Mortificate* (inquiens) *membra veſtra, quæ ſunt ſuper terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiſcentiam malam, & avaritiam, quæ eſt ſimulacbrorum ſervitus, propter quæ venit ira Dei in filios diffidentiæ. . . . Nunc autem deponite & vos omnia, iram, indignationem, malitiam, blaſphemiam de ore veſtro, . . . expoliantes vos veterem hominem cum actibus ſuis, & induentes novum, eum, qui renovatur in agnitionem ſecundum imaginem ejus, qui creavit illum, . . .* quia eſt *omnia & in omnibus Chriſtus. Induite vero vos ſicut Electi Dei, Sancti & Dilecti, viſcera miſericordiæ, benignitatem, humilitatem, modeſtiam, patientiam. . . . . Super omnia autem hæc, Charitatem habete, quod eſt vinculum perfectionis, . . . & grati eſtote. Verbum Chriſti habitet in vobis abundanter: in omni ſapientia docentes & commonentes vosmetipſos in Pſalmis, Hymnis, & Canticis ſpiritualibus, in gratia cantantes & pſallentes in cordibus veſtris Deo. Omne quodcunque facitis in verbo, aut in opere, omnia in nomine Domini noſtri JESU CHRISTI, gratias agentes Deo, & Patri per ipſum . . . . Non ad oculum ſervientes, quaſi hominibus placentes, ſed in ſimplicitate cordis, timentes Deum. Quodcunque facitis, ex animo operamini, ſicut Domino, & non hominibus.* [l] *Orationi inſtate, vigilantes in ea in gratiarum actione . . . Sermo veſter ſemper in gratia ſale ſit conditus, ut ſciatis, quomodo oporteat vos unicuique reſpondere.* (m) *Omnis* autem *ſermo malus ex ore veſtro non procedat. Sed ſi quis bonus, ad ædificationem fidei, ut det gratiam audientibus. Et nolite contriſtare Spiritum Sanctum Dei.* (n) *Modeſtia veſtra nota ſit omnibus hominibus. . . De cætero, quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque juſta, quæcunque ſancta, quæcunque amabilia, quæcunque bonæ famæ, ſi qua virtus, ſi qua laus diſciplinæ, hæc cogitate, . . . & Deus pacis erit vobiſcum.*

Ob

(*e*) C. 11. C. Ut illud. De conſec. Diſt. 1.
(*f*) De conſec. Diſt. 1. Hoc quoque.
(*g*) Ex Conc. Lugd. ſub Greg. X.
(*h*) 1. Cor. 14.
(*i*) 1. Cor. 11.
(*k*) Coloſ. 3.
(*l*) Coloſ. 4.
(*m*) Epheſ. 4.
(*n*) Philip. 4.

Digitized by Google

Ob quam cauſam Clerici male audiant, ac puniantur.

Cap. XXI.

Olim Clericis hæc Apoſtolica præcepta tenentibus, (*o*) *Pax ſuper illos* erat: (*p*) quomodo ergo non tantum vinea, ſed & vineæ cultores facti ſunt in direptionem? *Ecce* (inquit Ezechiel, (*q*) ad Hieruſalem verba faciens) *hæc fecit iniquitas Sodomæ ſororis tuæ, ſuperbia, ſaturitas panis, & abundantia, & otium ipſius, & filiarum ejus: & manum egeno non porrigebant. Et elevatæ ſunt, & fecerunt abominationes coram me, & abſtuli eos, ſicut vidiſti.*

Præcipuæ cauſæ omnis mali tres.

Cap. XXII.

Præcipuæ ergo cauſæ omnis mali, ſunt faſtus, luxus, & avaritia, a quibus Clerici potiſſimum male audiunt.

Ambitionem, ac faſtum Clericali officio maxime repugnare.

Cap. XXIII.

Ut omnem ambitionis radicem Chriſtus diſcipulorum cordibus eximeret, parvulum in medio illorum ſtatuit, (*r*) deque primatu certare prohibuit. *Qui major* (inquit) (*s*) *eſt in vobis, fiat ſicut minor, & qui Præceſſor eſt, ſicut Miniſtrator. Nam quis major eſt? qui recumbit, an qui miniſtrat? nonne qui recumbit?* Quis vero ignorat Clericum in medio Eccleſiæ eſſe tanquam eum, qui miniſtrat? Quare meminerimus potius officii noſtri, quam dignitatis. Neque enim ad dominationem vocati ſumus, ſed ad opus. Non immerito Hieronymus, ut peſtem quandam fugiendos Clericos ait, qui a ſpeluncis domorum paternarum abſtracti, & poſt in Eccleſia ſublimati, ac Sacerdotiis ditati, vanæ gloriæ & ſuperbiæ ſtimulis efferuntur.

Omnis luxus Clerico interdictus.

Cap. XXIV.

Beatus Hieronymus Eccleſiæ Præfectos, qui luxu ac deliciis affluunt, Micheam deſcribere aſſerit, quod ejiciendi ſint de ſpatioſis domibus, lautisque conviviis, & multo labore conquiſitis epulis, (*t*) *in tenebras exteriores, ubi erit fletus, & ſtridor dentium.* Vivere quidem de Altario Sacerdoti licet, luxuriari non permittitur. A crapula itaque & ebrietate, a compotationibus illis ad hauſtus æquales, a luxu, ab alea, ab immoderatis ſumptibus & commeſſationibus Concilium Generale (*u*) Clericos revocat univerſos, ſequutum veteris teſtamenti inſtitutum, quo miniſtris Templi vinum & ſicera prohibebatur, ne ebrietate gravarentur corda eorum, & ut ſenſus eorum ſemper vigeret, & eſſet tenuis. Et Apoſtolus ait: (*x*) *Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria; ſed impleamini Spiritu Sancto.* Et iterum: (*y*) *Non in commeſſationibus & ebrietatibus*; & quæ ſequuntur. Atque alibi Salomon: (*z*) *Luxurioſa res, vinum, & tumultuoſa ebrietas: quicunque his delectatur, non erit ſapiens.*

Clerico non licere vel cauponem agere, vel tabernas, niſi neceſſitatis cauſa, intrare.

Cap. XXV.

Olim tanta honeſtas deſiderabatur in Clero, (*a*) ut ne nuptialibus quidem conviviis ipſis intereſſe liceret, nec immiſceri ſpectaculis, ac cœtibus, ubi amatoria cantantur, aut obſcœni motus corporis, choræis, & ſaltationibus efferuntur, ne auditus & intuitus ſacris myſteriis deputatus, turpium ſpectaculorum, atque verborum contagione pollueretur. Quid? ſi videret Eccleſia illa priſca Clericos noſtri temporis tabernarios, tabernisque (quaſi domos non haberent) noctu diuque alligatos, quam execraretur facinus? Poſthac ergo, non ſolum nullus ex Clero ſordidiſſimum Cauponem, aut tabernarium agat; ſed ne ad tabernas quidem, niſi neceſſitatis cauſa, divertat. Alioqui pœnæ Canonicæ imminent ei, qui Ordini ſuo hanc ignominioſam notam inurere tentaverit.

Habi-

(*o*) Gal. 6. (*p*) Eſaiæ 5. (*q*) Ezech. 16.
(*r*) Matt. 18. (*s*) Luc. 22. (*t*) Matt. 8.
(*u*) De vit. & honeſt. Cleric. C. A crapula. (*x*) Epheſ. 5.
(*y*) Rom. 13. (*z*) Prov. 20.
(*a*) Ex Conc. Agath. Laodic. Carthag. ult.

Habitus, ſeu exterioris corporis cultus modeſtia, a Clericis exigitur.

Cap. XXVI.

Beatiſſimus Paulus [*b*] habitus modeſtiam & in mulieribus deſiderat, quem vult verecundum eſſe, *non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis vel veſte pretioſa, ſed quod decet mulieres, promittentes pietatem per opera bona.* Itidem Apoſtolus Petrus (*c*) eas commendat, *quarum non ſit extrinſecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti veſtimentorum cultus, ſed qui abſconditus eſt cordis homo, in incorruptibilitate quieti & modeſti ſpiritus, qui eſt in conſpectu Dei locuples.* Quam turpis ergo putanda eſt in Clericis, tanto gradu ſublimioribus, deformiſſima illa ac frequentiſſima noſtræ tempeſtatis habituum variatio, quam ne infirmiori quidem vaſculo Apoſtolorum Principes permittendam duxerunt? Ex veſte apud homines ſanctimoniæ opinionem aucupari prohibuit Chriſtus, qui in omnibus operibus noſtris, id quod intus eſt, primum reſpicit, mundarique jubet, deinde quod deforis eſt, væ illud horrendum Phariſæis hypocritis interminans, (*d*) qui ut viderentur ab hominibus juſti, dilatabunt philacteria ſua, & magnificabant fimbrias, cum eſſent intus pleni rapina, & immunditia. Interim tamen Evangelium non temere veſtimentum Joannis Baptiſtæ (quod illius profeſſioni ac menti reſpondebat) de pilis camelorum contextum celebrat, (*e*) ac ipſe Chriſtus veſtium mollitiem ac lenitatem averſatur. (*f*) *Ecce!* (inquiens) *qui mollibus veſtiuntur, in domibus Regum ſunt.* Quæ omnia huc ſpectant, ut velimus, Clericos præter indictam tonſuram, veſtes quoque ſuo Ordini congruentes deferre; quemadmodum olim Generali Concilio (*g*) cautum eſt. Pudet ſiquidem nos, cum videmus, prodire Clericos perinde, atque ſeculi milites amictos, vel qui ſint ut fœmina compti: Itidem pannoſi Clerici ac veſtibus laceri diſplicent. Neque etiam affectatæ ſordes, aut exquiſitæ deliciæ laudem pariunt.

Mali exempli eſt, Sacerdotem ſe venditare in Capellanum delicato laico, aut muliercula.

Cap. XXVII.

Magna eorum levitas eſt, in magnam Cleri ignominiam redundans, qui ſe laicis, atque adeo delicatis fœminis, ventris cauſa, in Capellanos, ut appellant, atque Anteambulones venditant. Qui enim debebant eſſe gregis duces, rediguntur in caudam, & ſordidiſſimis quibusque negotiis alligantur. Proh! nefas.

Suſpecta mulierum cohabitatio Clericis interdicta.

Cap. XXVIII.

Nicæno Concilio neque Epiſcopo, neque Presbytero, neque Diacono, neque ulli Clericorum omnino habere ſecum mulierem extraneam permittitur, niſi forte mater, aut ſoror, aut avia, vel amita, vel matertera ſit. Nos [ſi tamen hæc tempora tantam ſeveritatem pati non videntur] ſaltem ſuſpectam cohabitationem prohibemus.

Avaritia in Clero execrabilis.

Cap. XXIX.

Ex quo in Eccleſia Dei avaritia crevit, (*h*) periit lex de Sacerdote, & viſio de Propheta, quemadmodum Divus Hieronymus ad Ruſticum Narbonenſem ait. Nec mirum, quod nemo poſſit ſervire Deo & Mammonæ: (*i*) *aut enim unum odio habebit, & alterum diliget, aut unum ſuſtinebit, & alterum contemnet. Ubi enim eſt theſaurus tuus, ibi eſt & cor tuum.* (*k*) *Habentes autem alimenta, & quibus tegamur*, quisque ſecundum ſuæ vocationis rationem, *his contenti ſimus.*

Honeſto artificiolo victum quærere, Clerico licet.

Cap. XXX.

Quibus non ſuppetit ex Sacerdotio, (*l*) honeſto artificiolo victum quærant, ſecuti Divi Pauli exemplum. [*m*] Sic tamen, ne ſordidam aliquam artem, Sacerdotio ignominioſam, exerceant.

Clerici

(*b*) 1. Tim. 2. (*c*) 1. Pet. 3. (*d*) Matt. 23.
(*e*) Matt. 3. (*f*) Matt. 11. (*g*) C. Cler. De vit. & hon. Cler.
(*h*) Ex Conc. Mogunt. Ezech. 7. (*i*) Matt. 6. (*k*) 1. Tim. 6.
(*l*) Ex Conc. Carth. C. Cler. vict. 91. Diſt. (*m*) Act. 18.

Digitized by Google

Clerici ne mercatores ſint, multo minus fœneratores.

Cap. XXXI.

Nemo militans Deo (*n*) implicet ſe negotiis ſæcularibus, ut ei placeat, cui ſe probavit. Quare multa providentia olim vetitum eſt, (*o*) ne Clerici vel Monachi, mercatores (tacemus fœneratores) ſint lucri cauſa.

Damnantur Clerici ſuperſtitioſi, ſcurræ, curioſi, ac leviculi.

Cap. XXXII.

Reperiuntur, qui ſuperſtitioni, divinationibusque ac ſortibus dediti ſunt, (*p*) quos damnamus. Sunt qui ſcurras in conviviis divitum, ac potentum agunt, qui cum malefecerint, gloriantur, & exultant in rebus peſſimis: qui digni non ſunt, ut Clerici appellentur. Sunt curioſi & leviculi, (*q*) qui in foris, in compitis, in plateis, in vicis obambulant vagis oculis, effræni lingua, petulante fluidoque inceſſu, & levitatem animi, impudentiamque mentis oſtendunt: quos averſamur. Eos vero tantum, & re, & nomine Clericos reputamus, qui legem Dei die noctuque meditantur, munus ſuſceptum debite exequuntur, ac vitam agunt Sacerdotio dignam.

PARS TERTIA.

De Metropolitanis, Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis, & in his miniſtrantibus.

Caput I.

Quum Metropolitana, ſeu Cathedralis Eccleſia Sedes ſit Epiſcopi, Principemque locum in Clero obtineat, nequaquam poſtremum in reformatione locum obtinere debet. Niſi enim ea Eccleſia præluceat omnibus, quæ in tota Provincia aut Diœceſi conſtitutæ ſunt, fruſtra intendimus redigere in ordinem Eccleſiaſticæ diſciplinæ cæteras.

De officio Decanorum.

Cap. II.

Porro quum Collegiatæ Eccleſiæ, ſecundariæ ſint poſt Cathedrales, & inſtar illarum (quod ad ordines miniſtrantium, Divinumque cultum attinet) conſtitutæ; utrobique Decanis curæ erit, ut Cleros ſuos ad obſervationem piorum rituum provocent, ac reducant; ut ad agendam vitam Clericis dignam perpetuo cohortentur, ac impellant; ut a negotiis, a tumultibus mundanis revocent, ne magis ſeculi, quam Chriſti milites videantur: ut comeſſationibus, ebrietatibus, ac omni luxui interdicant; denique ut ſingulos ſuo officio ſatisfacere compellant.

De officiis in ejuscemodi Eccleſiis miniſtrantium generatim.

Cap. III.

Sunt in hiſce Eccleſiis diverſi miniſtrantium gradus: nempe Præpoſiti, Decani, Archi-Diaconi, Scholaſtici, Cantores, qui & Chori-Epiſcopi: Theſaurarii, qui & Sacriſtæ, ſeu Cuſtodes: Canonici, Vicarii, atque id genus alii. Interpretetur quisque vocabulum ſuum, & curet eſſe, quod dicitur, ſecundum veterum Patrum inſtitutionem ac regulam. Atque eo ſolo fecerint, ut cum noſtræ, tum omnium piorum exſpectationi magna ex parte reſpondiſſe videantur.

De Canonicorum vita & officio.

Cap. IV.

Ut de Canonicis dicamus paucis: Reſpondeat eorum vita titulo, reſpondeat nomini: ſint reipſa, ut ſunt nomine, Canonici, id eſt, Regulares. Neque enim clam eſt, primam eorum originem monaſticæ diſciplinæ fuiſſe. Imitentur Apoſtolos, & naſcentis Eccleſiæ Miniſtros, (*r*) quorum erat cor unum, & anima una; qui quotidie (ut in Actis Apoſtolicis legimus (*s*)) *perdurantes unaniter in templo, & frangentes circa domos panem, ſumebant cibum cum exultatione & ſimplicitate cordis*, perſeverantes in orationibus, *collaudantes Deum, & habentes gratiam ad omnem plebem.* De tali Conventu Pſaltes dixit: (*t*) *Ecce quam bonum, & quam jucundum, habitare fratres in unum.* Qui & compellans, ac provocans ejuscemodi

(*n*) 2. Tim. 2. (*o*) Ex Conc. Mogunt. C. 1. Nem. Cler. vel Mon. C. So. eo Tit.
(*p*) Ex Conc. Agath. 7. C. Quam ſit grave. De exc. Præl. (*q*) 23. Diſt. C. His.
(*r*) Act. 4. (*s*) Act. 2. (*t*) Pſalm. 132.

Digitized by Google

cemodi Conventum, ait: (u) *Ecce nunc benedicite Dominum omnes ſervi Domini: qui ſtatis in domo Domini, in atriis domus Dei noſtri.* Porro Eccleſiæ iſtæ Collegiatæ quandam vetuſtatem ſpirant, & Eccleſiæ primitivæ inſtitutum præ ſe ferunt, quod vel forma ædificiorum oſtendit, quæ Canonicos prope templum in unum pene habitaculum collocavit, ut procul a promiſcua multitudine ſeparati, Divinis pariter laudibus jugiter inſiſterent.

Quemadmodum preces horariæ, aliæque laudes Divinæ decantandæ.

Cap. V.

Statis ergo ac debitis horis, (x) laudes Divinæ non curſim ac feſtinanter, ſed tractim; non truncatim, ſed integre, diſtincte, devote, reverenterque ab omnibus decantentur, perſolvanturque. Et quum pſallendi gratia conveniatur ibidem, muta aut clauſa labia nemo tenuerit; ſed omnes pariter, ſenes cum junioribus laudent nomen Domini in Pſalmis, Hymnis, & Canticis, Deo alacriter modulantes; ſic tamen, ne boatus confundat recitationem. Nemo tum, cum publice vel preces horariæ, vel Miſſæ ſacrum, cantando peraguntur, legat vel dicat privatim officium: nam is id, cui obnoxius eſt, choro ſubtrahit, atque alios vel pſallentes perturbat, vel a pſallendo retrahit. Quem tamen aliud officium Eccleſiaſticum, aut publicum alio ſtatim rapiet, ut niſi legens preces horarias, tempeſtive abſolvere haud poſſit, hac lege teneri nolumus. Quam autem a vero aberrant, qui exiſtimant, ſe ſe non alicujus officii in Eccleſia exercendi, ſed quietis & inertiæ tantum cauſa Canonicatus eſſe adeptos? Perinde atque ſatis ſit, paucis quibusdam Clericis admodum ignaris, tenui pretio conductis, curam Divini officii committi, quod deinde ejuſcemodi mercenarii, non ſervatis temporum interſtitiis, ſyncopando tranſcurrunt; interim ipſis Canonicis tota vita torpentibus.

Inter Sacra nihil ne cogitandum quidem, quod Dei aut Eccleſiæ oculos offendat.

Cap. VI.

Longe vero abominabile eſt, quod quidam tum, cum Divina aguntur, inter ſe ſe de rebus profanis tractant, muſſitationes, colloquia, riſus, & cachinnos intermiſcent. Quidam aut in aliquem chori angulum ſe recipientes, de nugis, ne quid gravius dicamus, commentantur: aut foris per templum magno cum populi offendiculo deambulantes, oculos pariter & aures ad vanitatem convertunt, atque ſacra loca fœdant, poſiti in lapidem offenſionis & petram ſcandali. Hac lege nullum excipimus, ſive claris ſit natalibus prognatus, ſive plebejus. Quin potius, qui genere præſtant, meminerint ſe illic Canonicos agere, & converſari non in aulis, ſed in ſcholis virtutum, ac Eccleſiaſticæ diſciplinæ.

Decani templi ſummi poteſtas in prævaricatores.

Cap. VII.

Facimus quoque Decano Eccleſiæ noſtræ poteſtatem, perſonas Eccleſiaſticas ex aliis Collegiatis Eccleſiis, interdum magis curioſitate rerum novarum, quam devotionis cauſa ad Templum ſummum ſe recipientes, ac inibi, præter omne decorum, ſæpe etiam Eccleſiaſtico habitu non amictas, inter laicos ſurſum, & deorſum inambulantes, pœna Canonica, nimirum ſuſpenſionis temporariæ, aut majori etiam, pro ratione culpæ coercendi.

Quem oporteat eſſe veſtitum miniſtrantium in hiſce Eccleſiis.

Cap. VIII.

De veſtitu Clericorum ante diximus, qui in his tanto debet eſſe decentior, quo ſunt altiori loco, perindeque atque in ſpeculo quodam conſtituti. Sit ergo chorum ingredientibus veſtis talaris, ſint pilei, (quæ bireta vocamus) ſint camiſiæ, ſint denique calcei pariter & caligæ tales, in quibus non faſtus, jactantia, elationis vitium, vel mentis levitas, ſed Clericalis Ordinis honeſtas & modeſtia deprehendatur. Siquidem ita ſemper viſum eſt majoribus noſtris, externum habitum, quid intus crepet, deſignare: Adeo ut & leges civiles injuriam, matronæ, habitu meretriceo utenti, illatam, non

(u) Pſalm. 133.

(x) Ex Conc. Agath. C. Preſb.

Digitized by Google

non vindicent: ac Canones [y] Clericum non alligatum conjugio, habitum ac tonſuram Clericales deferentem, poſt tertiam monitionem; Clericum vero conjugatum, ſtatim privilegio exuant Clericali: Adeo ut ſic in maleficiis deprehenſi, animadverſionem civilium Magiſtratuum non evadant. Ne autem poſthac quiſpiam excuſationem non factæ aut præviæ monitionis prætexat, hac noſtra Synodali conſtitutione omnes (quotquot ſunt in noſtris Diœceſibus conſtituti) Clericos, qui habitu minus decenti utuntur, monemus, ut intra tres menſes, quorum ſingulos pro ſingulis dilationibus, tertium vero uti peremptorium terminum præfigimus, habitum, qui Clericos deceat, reaſſumant: Alioqui ipſo facto, nulla poſthac alia monitione expectanda, in cenſuras ac pœnas conſtitutionum Canonicarum incurſuri.

Decani undiquaque advigilabunt.

Cap. IX.

Quo ergo hæc, quæ diximus, repurgentur, ac debite ſimul cum omnibus aliis ad Divini Officii proſequutionem, ac Cleri diſciplinam ſpectantibus obſerventur, Decanus diligenter invigilabit, hinc & hinc circumſpiciens, ne quid inordinate fiat.

Ante omnia vero, ut Canonici Sacris adſint.

Cap. X.

Cui ante omnia curæ erit, ne quis Canonicorum Sacris abſit, ſed ut qui emolumentum ferre volent, officium quoque ſuum, propter quod beneficium datur, in Eccleſia gerant. Aurelianenſi Concilio cavetur, Clericos, qui officio adeſſe contemnunt, Eccleſiaſticam diſciplinam arbitrio Epiſcopi recepturos. Sed facile caſtigabitur hic lapſus, ſi negligentes ſubtractione proventuum ſeu diſtributionum mulctentur. Quare qui ab Epiſtolæ lectione, exinde toti Miſſæ, & a Pſalmo, ſingulis horis Canonicis integris ac minime interpolatim (niſi forſan neceſſitate avocante, petitaque ac obtenta licentia) non interfuerit, juſtum eſt, ut hic illius horæ aut officii ſtipendio in totum careat.

Vicarii, ut Divinis laudibus decantandis interſint, adigendi.

Cap. XI.

Qui Vicarii dicuntur, in quibusdam Collegiis ſe in libertatem quandam potius carnis, quam ſpiritus vindicare contendunt, nolentes choro, decantandisque ſimul cum Canonicis, Divinis laudibus ac ſacris eſſe addicti: ſed hi reſipiſcant, ac incipiant intelligere, cur Vicarii dicantur: ſuperpelliceis quoque utantur. Cujus enim vices gerent, niſi Canonicis adjutores accedant? Horum nimirum vice, qui vel adverſa valetudine detenti, vel negotiis neceſſariis avocati, intereſſe non poſſunt. Cur tandem ſuperpelliceis utentur, qui chori ſacris ſe mancipatos non agnoſcunt? In ordinem ergo diſciplinæ redigantur, ſuſpenſionisque pœna, etiam a fructibus, nedum quotidianis illis, quæ diſtribuuntur, ſed a groſſis etiam, pro culpæ modo, animadvertendum in non parentes.

Ad perſonalem reſidentiam cogendi, quibus hæc per fundationes Beneficiorum eſt impoſita.

Cap. XII.

Quorum fundationes perſonalem reſidentiam requirunt, illi aut ipſi reſideant, aut a proventuum perceptione ſuſpendantur, & fructus illi in alios pios uſus convertantur, niſi qui Reipublicæ cauſa ex authoritate noſtra abſuerint.

Lucri tantum cauſa Sacris adeſſe non oportere.

Cap. XIII.

Utinam optando a Deo Opt. Maximo conſequi poſſimus, ne quisquam lucri cauſa Divinis intereſſet, alioqui non acceſſurus ſacra: veluti quem nummi magis, quam Dei amor in templum trahit, quæſtum pietatem eſſe putans: qui, non dubium, ex numero eorum eſt, de quibus, Eſaias dixit: Omnes diligunt munera, ſequuntur retributiones. Nec multum is abeſt, (uti plerisque doctiſſimis viris placuit) ab horrendo crimine Giezi, (z) qui exiſtimavit Divinum munus pecunia redimendum. Quare viderint Clerici noſtri, ut eorum mens

(y) Honor. 3. C. Ex parte. De privil. & exceſ. privil.

(z) 4. Reg. 5.

mens & intentio tota in Deum referatur, ut cum David confiteantur Deo in directione cordis, ac in labiis ſuis pronuntiantes omnia judicia oris ejus. Optandum, ut Pſalmus ille centeſimus decimus octavus, qui toties non ſine cauſa in Eccleſiis replicatur, ore ſimul & correſpondente ſingulis verbis mente decantetur: & cum eodem Pſalte ex animo dicatur: (*a*) *Voluntarie ſacrificabo tibi, & confitebor nomini tuo Domine, quoniam bonum eſt.* Non adimit Chriſtus, ſed decernit operanti ſuam mercedem: (*b*) *Dignus eſt enim operarius mercede ſua.* Et: (*c*) Qui altario deſervit, de altario & vivet. Sed interim cogitare debet Clericus, ſe vivere, non ut edat: ſed edere, ut Chriſto vivat, habereque ſemper mente reconditum Chriſti verbum: (*d*) *Primum quærite regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis.*

Capitula diſciplinæ qualiter obſervanda.

Cap. XIV.

Capitula vero diſciplinæ (quæ vocant) multo majori diligentia obſerventur, atque hactenus. Id ita fiet, ſi non tam prophanæ, quam res ſacræ in his tractentur: ſi de moribus inquiratur, ſi vita expendatur ſingulorum: Et quod olim Sancti Patres feciſſe dignoſcuntur, extemporali oratione, interdum commonerentur fratres: Et imprimis ad ſacras litteras capeſſendas inſtigarentur, atque ut in his optimas horas collocarent, incitarentur; quod hic reperiatur fons vitæ ſcaturiens, (*e*) ex quo, qui haurit, non ſitit in æternum. Hic theſaurus Evangelicus (propter quem oportet vendere univerſa) reconditus ſit, (*f*) ex quo prudens ille paterfamilias profert nova & vetera.

Officium Decani in rebelles.

Cap. XV.

Si quos Decanus (*g*) rebelles cernat, ſi Divini cultus atque ſui officii negligentiores, ſi rixoſos, ſi litigioſos, ſi percuſſores, ſi aleatores, ſi ſcorta foventes, aut aliis publicis criminibus irretitos, atque hi fraternam correptionem audire recuſaverint, agat in his Capitulis, quod jubet Paulus: (*h*) Peccantes coram omnibus argue. Tum ſi reſipiſcere nolint, arceat a Sacris, prohibeat participare fructus, donec ad meliorem vitæ frugem revertantur; ſic tamen, ut hic ſervetur regula Apoſtolica: (*i*) *Corripite inquietos, conſolamini puſillanimes, patientes eſtote ad omnes,* & neque ira, neque odium, neque rancor, ullas ſibi partes vendicent. Nam illa Præpoſitorum ſolicitudo eſt utilis, illa cautela eſt laudabilis, in qua totum ratio agit, & furor nihil ſibi vendicat. Ira enim ſæpe etiam innocentes ad crimen adducit. Dum enim juſto amplius iraſcimur, & volumus aliena coercere peccata, graviora committimus. Per hæc tamen noſtris ac Eccleſiarum Provinciæ noſtræ privilegiis, ac legitimis conſuetudinibus, & præſertim mori ac conſuetudini, quæ in aliquibus Eccleſiis eſt, (nempe ut cauſæ diſciplinæ per Diaconos dijudicentur) nihil præjudicamus, modo tamen Diaconi, ad requiſitionem Decani, ſuo officio gnaviter ac ſtrenue incumbant, ac ſatisfaciant. Quod ſi Decanus & Capitulum negligentes, aut eisdem criminibus irretiti fuerint, ad juris communis diſpoſitionem redire, neceſſe erit.

Contentioſi ad pacem & concordiam per Decanum & Capitulum revocandi.

Cap. XVI.

Invidiæ, detractionisque vitium longe omnium peſtilentiſſimum, in Collegiis non eſt novum, quod humani generis hoſtis inter fratres ſerere ſemper conatus eſt. Quemadmodum (*k*) de Abel & Cain, [*l*] de Joſeph, & fratribus ejus legimus. Quin parum aberat ab omnium ſanctiſſimo illo Collegio, nempe Apoſtolico, (*m*) niſi pacificator Chriſtus Jeſus interceſſiſſet, ac Satanam repente ejeciſſet. Hinc ſæpe numero in Clero, rixæ, jurgia, & injuriæ naſcuntur. Hinc multæ falſæ criminationes, æmulationes, obtrectationes, & delationes oriuntur. Et fit lingua, ordinata in laudem Dei, (*n*) *inquietum malum,*

(*a*) Pſalm. 53. (*b*) Luc. 10. (*c*) 1. Cor. 9.
(*d*) Matt. 6. (*e*) Joan. 4. (*f*) Matt. 14.
(*g*) Ex Conc. Agath. C. 2. (*h*) 1. Tim. 5. (*i*) 1. Theſſ. 5.
(*k*) Gen. 4. (*l*) Gen. 37. (*m*) Joan. 13.
(*n*) Jac. 3.

Digitized by Google

lum, plena veneno mortifero. Fit denique, ut in ea, qua benedicimus Deum & Patrem, in ipſa maledicantur homines, qui ad imaginem & ſimilitudinem Dei facti ſunt. Atque ex eodem ore procedit benedictio & maledictio. *Non oportet,* (inquit Divus Jacobus (o)) *Fratres mei, hæc ita fieri: ſed qui ſapientes, & diſciplinati inter vos, oſtendant ex bona converſatione operationem ſuam in manſuetudine ſapientiæ.* Nam *ſi zelum amarum habetis, & contentiones ſint in cordibus veſtris, nolite gloriari, & mendaces eſſe adverſus veritatem. Non enim eſt iſta ſapientia de ſurſum, deſcendens a Patre luminum; ſed terrena, animalis, diabolica. Ubi enim zelus & contentio eſt, ibi inconſtantia, & omne opus pravum. Quæ autem de ſurſum eſt ſapientia, primum quidem pudica eſt, deinde pacifica, modeſta, ſuadibilis, . . . plena miſericordia, & fructibus bonis, non judicans, ſine ſimulatione. Fructus enim juſtitiæ in pace ſeminatur, facientibus pacem.* Proinde (p) *ſi quis putat, ſe religioſum eſſe, non refrenans linguam ſuam, ſed ſeducens cor ſuum, hujus vana eſt religio.* Hæc ille.

Pœna adverſus contentioſos pertinaces.

Cap. XVII.

Agathenſi Concilio (q) conſtitutum eſt, ut quicunque odio aut longinqua inter ſe lite diſſenſerint, & ad pacem revocari nequiverint, primitus arguantur. Qui ſi inimicitias deponere pernicioſa intentione noluerint, de Eccleſiæ cœtu juſtiſſima excommunicatione pellantur. Decanus ergo, ubi viderit, intercedere inter fratres diſſenſionis materiam, quæ fraternam dirimat charitatem, hujus Canonis authoritate utatur: ac pro pace ſarcienda, conſervandaque, Capituli ſui conſilium atque auxilium imploret, quod invicem libenter præſtabunt, cujuscunque odio vel amore longe poſtpoſito.

Quo tempore Capitulorum quotidianorum conventus obſervandi.

Cap. XVIII.

Quotidiani Capitulorum conventus, aut maturius ſub ſummam Miſſam, aut ſtatim poſt illam ſervandi ſunt; Ne ob illos Divinum Officium vel ſuſpendatur, vel præcipitetur, vel denique ab ipſis Canonicis negligatur. Debet enim Dei cauſa omnibus aliis anteponi.

Volumina Statutorum revidenda.

Cap. XIX.

Habent fere quotquot ſunt Cathedrales, ac Collegiatæ Eccleſiæ, ſuum volumen peculiarium Statutorum, quæ interdum pro affectu privato cujuslibet augentur, ac creſcunt. Inter hæc reperias quamplura, quæ quæſtum magis, quam pietatem reſipiant, & ad inæqualitatem potius, quam æqualitatem faciant: unde diſcordia inter fratres (uti fieri ſolet,) frequenter alitur, concordia vero ſcinditur, laceraturque. Et quantumvis pleraque inter hæc iniqua reperias, adiguntur tamen omnes, qui recens admittuntur, ut ad ejuscemodi Statutorum obſervationem (etiam penitus ignari, quid contineant illa) citra ullum delectum jurejurando ſeſe alligent, quum tamen juramentum non debeat eſſe iniquitatis vinculum, nec ad ignorata extendi. Operæ pretium itaque nobis videtur, hujuscemodi Statutorum volumina inter viſitandum excutere, & quæ Evangelicæ puritati, atque fraternæ charitati, denique diſciplinæ Eccleſiaſticæ minus conſentanea reperta fuerint, reſecare: cavereque, ne poſthac ulla nova Statuta in ejusmodi Eccleſiis, (niſi tamen noſter acceſſerit calculus) edantur.

In Capitulis a juramentorum facili exactione temperandum.

Cap. XX.

Et quum Chriſtus (r) tanto ſerio jurandi facilitatem prohibuerit, ut niſi neceſſitate veritatis, alioqui periclitandæ, cogamur, omnino non jurare debeamus: Coercenda eſt illa immoderata in Capitulis juramentorum exactio, per quam neceſſe eſt, ut multi in ancipitia perjuria corruant, quorum non tantum illi, qui peierant, ſed & qui cauſam perjurii, temere exigendo præſtant, rei ſint. Nam Chriſti verbum eſt, ſit ſermo veſter, Eſt, eſt: non, non; quod amplius his eſt, a malo eſt. Et in Eccleſiaſtico legi-

[o] Jac. 3. [p] Jac. 1. [q] Ex Agat. Conc. C. 31.
[r] Matt. 5.

Digitized by Google

legimus: (s) *Vir multum jurans, replebitur iniquitate, & non diſcedet a domo ejus plaga.* (t) *Si nos ipſos dijudicaremus, non utique judicaremur.*

Inter viſitandum de moderandis annis, qui exſpectantiæ appellantur, videndum.

Cap. XXI.

Num annos, (qui exſpectantiæ appellantur,) moderari poſſimus, videbimus inter viſitandum: quando Nobis vel id maxime curæ erit, ut qui recens acceſſerunt Canonici, aliquot annis de conſenſu Capitulorum ſuorum, bonarum ac potiſſimum ſacrarum literarum ſtudiis, in Academia aliqua publica & bene Chriſtiana incumbant: utque tum ſequantur illos interim reditus præbendarum ſuarum, quotidianis diſtributionibus tantum exceptis, aut portio ejusmodi perſonis, juxta Eccleſiarum Statuta, & conſuetudines aſſignata. Multum enim refert, viros doctos eſſe in Eccleſia Dei, qui veluti ſplendor firmamenti fulgeant, & tanquam ſtellæ in perpetuas æternitates manſuri, ad juſtitiam plurimos valeant erudire. Indignum ergo, ſtudio tam frugifero intentos, ac in vinea Domini operantes, diurno denario fraudari, modo tamen teſtimonium exhibeant magiſtrorum, quod totos illos annos rectis operam dederint diſciplinis. Per hæc tamen Canonis inducias, (quæ ſe latius porrigunt) nolumus coarctare.

Non oportere a Canonico recens admiſſo, pecuniam ſtatutariam duplicatam, ob anteceſſorem exigi.

Cap. XXII.

Nec ferendus nobis diutius videtur mos ille irrationabilis, quo ad unam præbendam receptus, ob ſuos in eadem præbenda anteceſſores non receptos, (a quibus jus non habet, ſed potius a conferente vel inſtituente) pecuniam ſtatutariam ſæpius exolvere compellitur. Nec ignoramus, quosdam Decanos, & Capitula in eo eſſe, ut hæc pecuniaria onera (qua recens recepti, contra ſacrorum Canonum diſpoſitionem gravantur) indies novis quibusdam adinventionibus graviora, ac tandem importabilia efficiant: quod penitus improbamus.

Communi neceſſitati Eccleſiæ, communi contributione conſulendum.

Cap. XXIII.

Quod ſi fabricæ, aut alia neceſſitas Eccleſiæ immineat, ſatius eſt, ut quod in communem vertetur utilitatem, ex communibus reditibus deſumatur, quam ut quis privatim gravetur. Evangelicum præceptum eſt, in quo univerſa lex conſiſtit, & Prophetæ: Quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris, &: (u) quodcunque vultis ut faciant vobis homines, & vos facite illis. Ad hanc regulam, veluti ad Lydium quendam lapidem, omnes actiones ſuas, quum omnes Chriſtianos, tum viros Eccleſiaſticos, redigere, æquum eſt pariter, ac neceſſarium.

Tribunalia extra templa collocanda.

Cap. XXIV.

Cum in quibusdam noſtris templis jurisdictionis Eccleſiaſticæ Officiales pro tribunali ſedeant, ad quod interdum multo cum tumultu concurritur, delitigaturque: viſum Nobis eſt, ut hæc tribunalia foris, intra tamen Eccleſiarum pomœria, collocentur. Cordi ſiquidem Nobis eſt, ut quæcunque Divinum officium perturbare poſſunt, aut Divinæ Majeſtatis oculos offendere, e templis eliminentur: ne, ubi peccatorum eſt venia poſtulanda, ibi peccandi detur occaſio, aut deprehendantur peccata committi.

Optandum, ut deambulationes in hisce Eccleſiis prohiberi poſſint.

Cap. XXV.

Atque utinam commode deambulationes etiam illas laicorum [qui ad Cathedrales ac Collegiatas Eccleſias ſola rerum novarum curioſitate ducti confluunt, ibidemque nihil minus, quam de rebus ſacris, quæ inſpectantibus illis aguntur, cogitant] ſubmovere poſſimus. Grande equidem putamus piaculum, tam veneranda myſteria, quibus aſtat Deus, & inter quæ Chriſti Corpus & Sanguis conficitur, tam irreverenter habe-

[s] Eccli. Cap. 23. [t] 1. Cor. 11. [u] Matt. 7.

Digitized by Google

haberi. Tacemus, quod domus Dei contemnitur, de qua Chriſtus ejecit ementes & vendentes, & non ſinebat, ut quis transferret vas per templum, & dicebat docens: (x) *Nonne ſcriptum eſt: Domus mea, domus orationis vocabitur; vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum?* Duplici autem cura hic videbitur opus: tum ut Prædicatores verbi Dei ex ſuggeſtis populum ab iſtis deambulationibus ex Scripturis deterreant; tum ut Magiſtratus civiles huic rei corrigendæ officium accommodent, cum quibus hac de re agemus.

Theatrales ludos non inferendos templis.

Cap. XXVI.

Olim theatrales quoque ludi, & larvarum ludibria inferebantur, peſſimo quidem exemplo, adeo ut proviſione Canonica, (y) (qua is teterrimus abuſus aboleretur) opus fuerit: quem ex noſtris Diœceſibus jam, ut ſperamus, ejectum gaudemus.

Cujusdam abuſus abrogatio.

Cap. XXVII.

In quibusdam Collegiatis Eccleſiis ad ſummum altare, non ordinarii, ſed mercenarii Clerici, Presbytero Sacra peragenti miniſtraturi adjunguntur, qui tamen officio ſuo ſatisfaciunt minus, cum ab altari ad ſubſellia, ex quibus ſuccinitur, a ſubſelliis rurſus ad altare multum incompoſite ſubinde diſcurrunt; quod fieri non oportuit, maxime in Eccleſiis illis, quæ ordinariis perſonis abundant, & quorum miniſtri copioſis reditibus ſunt ditati. Nam omnis occaſio contemptus & ſcandali promiſcuo vulgo adimenda eſt.

Proceſſionum Collegiatarum Eccleſiárum, quæ ad majorem fiunt, moderatio.

Cap. XXVIII.

Proceſſiones Eccleſiarum Collegiatarum (z) ad ſummum templum, quæ diebus maxime celebribus ac feſtis fiunt, procul dubio inſtitutæ ſunt, cauſa conveniendi illuc ad Miſſas Epiſcopales, deſiderioque recipiendi communionem, vel benedictionem Epiſcopalem: jam quum iſti conventus ſpeciem quidem antiquitatis, & nihil præterea repræſentent, imo pernicioſæ evagationis materiam, & crapulæ occaſionem diebus illis ſacratisſimis præſtent; illas Nobis eatenus abrogare viſum eſt, ut Collegia in civitate noſtra Colonienſi, in quatuor illis ſummis anni feſtis, ac diebus celebribus ſequentibus, quæque in ſuis Eccleſiis Divinum officium ſtatis horis reverenter, ſolenniterque concelebrent ac peragant: neque his diebus, niſi quum nos in ſummo templo noſtro præſentes erimus, collegialiter accedant. Nam quantula ſit devotio Collegiorum, quæ tum accedunt, quis Dei cultus ac veneratio, ſatis in aperto eſt. Tacemus, quod interim apud ipſas Collegiatas Eccleſias hiſce diebus, maxime inſignibus, ſolenne officium prætermittitur: aut ſi quod dicitur, verius præcipitatur ac truncatur, quam celebratur.

De Proceſſionibus non abrogatis.

Cap. XXIX.

Reliquas autem proceſſiones more antiquo obſervari volumus: jubemus tamen, ut Clerus civitatis noſtræ abuſus, qui hactenus irrepſerunt, matura conſultatione prævia, tollere peragat.

Quomodo ad Anniverſaria Epiſcoporum in majori Eccleſia conveniendum ſit.

Cap. XXX.

Dum Vigiliæ in Anniverſariis Epiſcoporum in ſummo noſtro templo, convenientibus illuc Collegiis, perſolvuntur, inconcinnus, atque adeo ſpecie ipſa non ſatis pius ac devotus cantus editur. Quare Nobis viſum eſt expedientius, ut Collegia ſingula in ſuis templis Vigilias haſce devote abſolvant, dein Eccleſiam noſtram majorem ad Sacrum tantum accedant, illic tantisper facturi moram, donec id compleatur, ſingulis interim animum ad Deum ac pias precationes converſuris, quemadmodum ſuperiori articulo diximus.

Minora

(x) Marc. 11. (y) Innoc. III. C. Cum decorem. De vit. & hon. Cler.
(z) Agath. C. 63. & 64.

Digitized by Google

Minora miniſteria idoneis committenda, ac decenter peragenda.

Cap. XXXI.

Antiquiſſimis Canonibus in plerisque etiam Conciliis ſancitum eſt, (*a*) ne laici ſecus altare inter Clericos miniſtrent, neve inſacrati Miniſtri, licentiam habeant ingrediendi in Sacrarium, quod Græci Diaconium appellant, neve vaſa Domini contingant. Præterea, ne Reliquiæ Sanctorum, & veſtimenta Eccleſiaſtica, quæ honeſta eſſe decet, niſi tantum a ſacratis Miniſtris attrectentur: adeo ut ne ſacratis quidem Deo fœminis, ac monachabus, aut lectoribus etiam ſacra vaſa, vel ſacratas pallas contingere, vel incenſum circa altare præferre licuerit, verum id ſolis Diaconis permiſſum ſit: expreſſim autem laicis vetitum, ne pallas, Eccleſiæ vela, ac altaris ornamenta abluant. Neque Patres hic ſcripturis deſtituuntur. Jam vero eo ventum eſt, ut quatuor illi minores Ordines, nempe Oſtiarii, Exorciſtæ, Pſalmiſtæ, ac Lectores, non temere ab Eccleſia inſtituti, ac recepti, præter nomen nihil in Eccleſia retinuerint, illorumque loco tenues aliquot homines laici, qui per Eccleſiæ Prælatos minoris compendii gratia ſubrogantur, illorum officiis ſeſe ingerant, idque indecore; quippe nullo penitus clericali habitu amicti, inter quos ſunt, quos appellamus campanarios. Quos ad minimum (cereis accendendis, aliiſque in choro miniſtrationibus intentos) deceret ſuperpelliceis indui. Ne interim prætereamus ablutionem pallarum, veſtimentorumque altarium, breviter, Sacrorum cuſtodiam talibus per Cuſtodes ſeu Theſaurarios noſtri temporis committi, quos hæc contingentes antiquitas nefarii criminis, ſimul cum ſurrogantibus damnaſſet: quare cautius poſthac agendum, ne ob talem præſumptionem Dominus iratus, plagam populo, qua ſimul innocens cum nocente involvatur, immittat.

PARS QUARTA.

De Parochis, ac eorum Vicariis, aliiſque verbi Miniſtris.

Cap. I.

Titulus hic cum generalis ſit, in pleroſque alios ſcinditur. Primum enim videndum, qui ad verbi miniſterium, & regimen Eccleſiarum admittendi ſint: deinde de vita ac moribus eorum: poſt, de officio, quod in duobus potiſſimum ſitum eſt, diſſeminatione verbi, adminiſtratione Sacramentorum. Poſtremo de ipſorum victu, de quibus ſpeciatim diſpiciemus. Ante omnia tamen Lectorem admonitum eſſe volumus, hos eſſe locos, quos Eccleſiarum jubar Divus Paulus in Epiſtolis ad Timotheum (*b*) ac Titum accuratiſſime tractat. Nam huc illi potiſſimum ſpectant, ut ſciant Timotheus ac Titus, quomodo oporteat eos in domo Dei converſari, quæ eſt Eccleſia Dei viventis, niſi quod articulus adminiſtrationis Sacramentorum, & qui de victu eſt, alibi fuſius explicantur. Porro cum hæ Paulinæ Epiſtolæ meræ aureæ ſint, & nulli non Parocho cognitu imprimis neceſſariæ: Idcirco ad verbum ediſcendæ, memoriæ mandandæ, ac opere complendæ erunt. Ex quibus aliis Evangelicis, Apoſtolicisque Scripturis, ac Patrum Sanctionibus, nos quædam decerpemus, quo dilucidius fiat, in quibus hactenus magno cum Reipublicæ detrimento peccatum, & quid de cætero Parochis facto opus ſit.

Qui admittendi.

Cap. II.

Quum Christus Jesus (*c*) Paſtor ille bonus, ac paſtorum Princeps, qui poſuit animam ſuam pro ovibus ſuis, circuiret omnes civitates & caſtella, docens in Synagoga eorum, (*d*) & prædicans Evangelium regni, & curans omnem languorem & omnem infirmitatem: Quum, inquam, is, qui venit requirere, & ſervare, quod perierat, vidiſſet turbas, miſertus eſt eis, qui erant vexati & jacentes, ſicut oves non habentes paſtorem, dicebatque Diſcipulis ſuis: (*e*) *Meſſis quidem*

(*a*) Ex Conc. Mogunt. De vit. & hon. Cler. C. Non liceat. Ex Conc. Agath. C. De Sacr. 23. Diſt. (*b*) 1. Tim. 5. (*c*) Joan. 10.
(*d*) Matt. 9. (*e*) Marc. 6. & Luc. 10.

quidem multa, operarii autem pauci: rogate ergo Dominum meſſis, ut mittat operarios in meſſem ſuam.

Orandus Deus, ut operarios ſuos mittat in meſſem ſuam.

Cap. III.

Num, quæſo, putamus, necdum tempeſtivum eſſe, interpellare Dominum meſſis, ut mittat operarios in meſſem, ac Paſtores, non quoslibet, ſed ſecundum cor ſuum: nimirum ovibus miſere diſſipatis ac palantibus requirendis? Quis, niſi in media luce cæcus, non præſentiſcat, Nos in ea periculoſiſſima tempora incidiſſe, in quibus prædictiones Chriſti, & Apoſtolorum ſcripturæ omnino atque omni ex parte compleantur? Quis enim non videt, veniſſe, irrupſisſeque, numeroſa admodum caterva ad nos, falſos illos prophetas in veſtimenmentis ovium (*f*), qui ſint intrinſecus lupi rapaces, qui non introierint (*g*) per oſtium in ovile ovium, ſed aſcenderint aliunde fures ac latrones? Non enim venerunt, niſi ut furentur, & mactent, & perdant, quos videntes mercenarii, & qui non ſunt paſtores, venientes fugiunt, & dimittunt oves, & lupi rapiunt, & diſpergunt eas. Fugit enim mercenarius, quia mercenarius eſt, & non pertinet ad eum de ovibus. Poterant direptores iſti ſub exuvio ovino aliquamdiu deliteſcere, niſi Chriſtus eos prodidiſſet. *Ex fructibus* (inquiens(*h*)) *eorum cognoſcetis eos;* quod non poſſit arbor bona fructus malos facere, nec arbor mala fructus bonos. Ex fructu enim ſuo unaquæque arbor cognoſcitur.

Unde dignoſcere oporteat Pſeudo-Eccleſiaſtas.

Cap. IV.

Quos qui velit penitus agnoſcere, is ſecundam Petri Epiſtolam legat cap. II: & quæ ejusdem argumenti eſt, Judæ Apoſtoli unicam, & eas potiſſimum Divi Pauli Epiſtolas, quas ad Timotheum ac Titum (*i*) Co-Epiſcopos ſuos perſcripſit, in quibus illos, eodem, quo Dominus, nomine appellat lupos rapaces, non parcentes gregi: ex nobis quidem ſubortituros, ſed perverſa loquentes, ut abducant diſcipulos poſt ſe, homines ſe ipſos amantes, cupidos, elatos, ſuperbos, blasphemos, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, protervos, reprobos circa fidem: a fine præcepti, quæ caritas eſt, de corde puro & conſcientia bona, & fide non ficta, toto cœlo aberrantes, in vaniloquium converſos, ſeductores, proficientes in pejus, errantes, & in errorem mittentes, magiſtros prurientes auribus, & in fide (quod bonam conſcientiam repulerint) naufragos, verbis contendentes, ſanis vero ſermonibus, & ei, quæ ſecundum pietatem eſt, doctrinæ neutiquam acquieſcentes, ſuperbos, languentes circa quæſtiones, & pugnas verborum, ex quibus oriuntur invidiæ, contentiones, blasphemiæ, ſuſpiciones, malæque conflictationes hominum mente corruptorum, ac proinde ad nihil utiles, niſi ad ſubverſionem audientium, quorum ſermo ut cancer ſerpit. Nunquid poterat Apoſtolus futurorum conſcius, hoſce Pſeudo-Eccleſiaſtas apertius aut dilucidius deſignare? quos nullus profecto Apelles tam expreſſim ſuis coloribus depingere potuiſſet.

Soli, authoritate ordinaria comprobati, ad Verbi miniſterium admittendi.

Cap. V.

Adverſus hos Pſeudo-Chriſtos & Pſeudo-Prophetas nos præmunivit Chriſtus: (*k*) Videte (inquit) ne ſeducamini, *Multi enim venient in nomine meo, dicentes: Ego ſum Chriſtus: & multos ſeducent, . . . ut in errorem* (*ſi* tamen *fieri poteſt*) *inducantur etiam electi.* Nolite ergo ire poſt eos. Vos ergo (uti ſubjecit commonens) videte: Ecce prædixi vobis omnia. Chriſti ergo præceptum, quantum nobis ipſe concedit, ſequentes, quo lupos tam peſtilentes ab ovilibus & Diœceſibus noſtris abigamus, viſum nobis eſt operæ pretium fore, antiquos innovare Canones, quibus præcipitur, ne ulli ad Verbi miniſterium, ſeu Prædicationis officium, niſi miſſi, authoritateque ordinaria approbati ſint, admittantur; *Quomodo* enim (ſecundum Apoſtolum (*l*)) *prædicabunt, niſi mittantur?*

Quod.

(*f*) Matt. 7. (*g*) Joan. 10. (*h*) Matt. 7.
(*i*) 2. Tim. 3. Tit. 1. (*k*) Matt. 24. (*l*) Rom. 10.

Digitized by Google

Quod legitimi, & ordinarii Verbi Miniſtri, ſunt Parochi, & illorum Vicarii, modo tamen hi examinati prius, & admiſſi ſint.

Cap. VI.

Ordinarii ergo Verbi Miniſtri, (*m*) Eccleſiarum Parochialium legitimi Rectores, ac Parochi ſunto, quos etiam perſonaliter apud easdem Eccleſias, ſecundum Canonicas Sanctiones perpetuo reſidere volumus: niſi tamen eos magna ratio, veluti quod vel majoris ac publicæ utilitatis cauſa abſint, quæ & noſtro calculo approbari debet, vel quod ſoli ob Parochiæ amplitudinem gubernationi tantæ non ſufficiant, excuſaverit. Tum enim, qui per illos delegabuntur Vicarii, ſeu Vice-Curati (modo tamen hi etiam examinati, & tam quod ad vitæ integritatem, quam Chriſtianæ eruditionis puritatem, & zelum attinet, idonei reperti fuerint) noſtro-permiſſu eodem officio perfungentur. Qui vero deinceps in Vice-Curatos aſſumentur, Vicarii noſtri in Pontificalibus, ac Theologorum ei per Nos adjungendorum: in Diœceſibus vero Suffraganeorum noſtrorum, illorum, quibus hoc muneris committendum duxerint, cenſuram (num videlicet obeundo muneri apti ſeu idonei ſint, vel minus) exſpectabunt.

Fratres mendicantes quatenus admittendi.

Cap. VII.

Aliquot retro ſeculis (*n*) in Eccleſiam recepti ſunt quatuor mendicantium Fratrum Ordines, quo Parochorum in verbi miniſterio cooperarii forent. Quos abſit, ut repellamus: ſi tamen intra Concilii Viennenſis, ſub Clemente quinto celebrati, aliarumque Canonicarum conſtitutionum cancellos ſe continuerint: Nec ante acceſſerint, quam per ipſorum Prælatos, ut vitæ inculpatæ viri, diſcreti pariter ac modeſti, ac verbi Divini probe gnari judicentur, atque ad hoc munus deligantur: Deinde etiam Vicariis noſtris in Pontificalibus præſentati, tales inventi fuerint ac permiſſi.

Quam modeſtiam Fratres mendicantes in Verbi prædicatione ſervare oporteat.

Cap. VIII.

Qui tamen, quum in ſubſidium tantum vocati ſint, Ordinariis Eccleſiarum Rectoribus moleſti eſſe deſinent, ita videlicet, ne eosdem (quum ſuo munere fungi ipſimet velint) præoccupent, neve quos in excolenda vinea Domini juvare debent, (*o*) in concionibus virulenta ac detractoria lingua carpant, uti nonnulli hujus generis ſolent, qui inflati, ac incompoſiti populi auribus demulcendis ſtudent, ſuam, non Chriſti gloriam ambientes: tam ignari omnis Eccleſiaſticæ diſciplinæ, ut ignorent, Parochos, ſi forte ceciderint, ſuos habere Judices, non ipſos fratres cenſores: multo minus promiſcuam plebem, quam, exploratum eſt, mutuis Eccleſiaſticorum virorum amarulentis detractionibus adeo non emendari, ut ſcandalizetur multo magis. (*p*) Nec audiendi ſunt iſti, ſi ſervos Dei accuſare ſe dicant, ut meliores fiant; quum potius invidiæ ſtimulis, adulationisque, quam charitatis ſtudio agitari convincantur: Id ipſum vel propria eorum conſcientia atteſtante, quod ſciant, nullum vel in ſeculo, ne dicamus in eorum Monaſteriis inveniri, qui velit ſuum ſervum ab alio, quam a ſe, judicari: Adeo ut ſiquis ſecus facere præſumpſerit, hunc & multa ſequatur indignatio, & ulciſcendi cupiditas. Quin Paulum audiant dicentem: (*q*) Nolite judicare invicem, ſed hoc judicate magis, ne offendiculum detis fratri.

Non ferendi, qui in juriſdictiones, & poteſtates temere ad plebem invehuntur.

Cap. IX.

Multo minus ferendi ſunt, qui, ut auram venentur popularem, in juriſdictiones Epiſcopales ac Ordines Eccleſiaſticorum pariter, & civilium Magiſtratuum invehentes, temere vociferantur ad populum: (*r*) *non intelligentes* interdum, *neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant*. Quo nihil aliud efficiunt, quam ut plebem,

(*m*) C. Licet is. De elect. Lib. 6.
(*o*) Ex Decret. Pontian. Pont.
(*q*) Rom. 14.
(*n*) Ex Conc. Viennenſ. Cle. Dudum. De ſepul.
(*p*) Ex Decret. Anaclet.
(*r*) 1. Tim. 1.

Digitized by Google

bem, alioqui ſatis in Clerum irritatam, irritatiorem reddant, ac gliſcenti ſeditionum igni oleum ſubminiſtrent. Juriſdictiones ac Magiſtratus eſſe oportet. Quod interdum perſonarum, non ordinis ſeu magiſtratus, vitio peccatur, alia providentia purgandum eſt, non cæco plebis judicio expendendum. (*s*) Fraterna correptione opus erat, non accuſatione aut laceratione ex ſuggeſtis. Et ut omnia non ſtatim ad vivum uſque repurgentur, quod fieri vix poteſt, non gravabuntur iſti oculati, in ſe quoque deſcendere, ac ſuos erratus inſpicere, quo tandem æquiores fiant, Diviniſque judiciis etiam quædam relinquant. Si enim omnia [ut ſcite Anacletus ait] in hoc ſeculo vindicata eſſent, locum Divina judicia non haberent. Sed de his ſatis.

Abuſus eſt, qui Parocho ſuo officio interdicit.

Cap. X.

Ex his, quæ diximus, conſequitur, eum morem, qui alicubi irrepit, penitus irrationabilem, ne dicamus, execrabilem abuſum eſſe, quo legitimi Eccleſiarum Parochi adiguntur jurejurando affirmare, ſeſe in ſuis Eccleſiis Fratres mendicantes ad verbi miniſterium (etiam ſi ipſimet pro ratione ſuſcepti ac concrediti muneris eo fungi velint) perpetuo admiſſuros. Quid enim hoc more aliud agitur, quam ut Parocho officium, quo ſe Chriſto & Eccleſiæ obſtringit, adimatur, ac in alium relegetur? Id vitii, ut ſpes eſt, curabimus.

Fratres mendicantes his Synodalibus Conſtitutionibus erunt parentes.

Cap. XI.

Æquum quoque cenſemus, ut qui ex fratribus huic muneri accingi velint, noſtris Vicariis in Pontificalibus ſerio promittant, ſeſe hiſce Synodalibus inſtitutis omnino obtemperaturos, quo ſermo Dei, pure, ſincere, ac ſine offenſione decurrat.

Decet quoque, ut Fratres eatenus Ordinariæ poteſtati ſubjiciantur.

Cap. XII.

Qui ut Ordinariæ noſtræ poteſtati, quod ad ejuſcemodi functionem attinet ſubjiciantur, & eatenus monaſticæ profeſſionis regulis, obligationibusque eximantur, non decens tantum, ſed & juſtum putamus.

De ſemel certo loco deſtinatis, ac admiſſis non temere retrahendis.

Cap. XIII.

Qui vero ſemel præſentati ac admiſſi fuerint, ut certo loco hoc miniſterio fungantur, non debebunt temere, ſeu præter noſtrum aſſenſum a ſuſcepto munere retrahi. Nam frequentem perſonarum mutationem periculoſam putamus: ut interim ſileamus, ſæpe minus idoneum in idonei locum ſurrogari.

Qui nulla legitima authoritate innixi, ſe verbi miniſterio ingerunt, uti ſeditioſi comprimendi.

Cap. XIV.

Extra Ordinarios Parochos, (*t*) illorumque legitimos cooperarios, nemo deinceps ſuggeſtum occupet, neque conventicula vel in privatis domibus, vel vicis faciat, aut quovis tandem modo uſurpet. Quod ſi quis ſecus agere præſumpſerit, & inobediens perturbare Eccleſiam Dei (quæ foris eſt) perſeveraverit, hunc tanquam ſeditioſum corripi oportet.

Prohibentur omnes Apoſtatæ, Monachi ignoti, ac peregrini Spermologi.

Cap. XV.

Quamobrem prohibemus omnes Apoſtatas, Monachos ignotos, item iſtos ac peregrinos ſpermologos, quorum neque doctrina, neque vita ulli perſpecta eſt: eritque proinde curæ civilibus Magiſtratibus, ac Præſidibus, ut de his inquirant diligenter: & quos Nos proſcripſimus, eos illi cum receptatoribus ipſorum doli mali conſciis, excedere provincia compellant: (*u*) Niſi quid ſeve-

[*s*] Matt. 18. [*t*] Ex Conc. Antioch. C. 5.
[*u*] Ex Conc. Sardic. 1. & 18. Laodic. 13.

Digitized by Google

ſeverius culpa horum prævaricatorum in ipſos ſtatuere poſtulaverit. Jam ut inveniatur quiſpiam (quod abſit) qui aliter, quam legitime Parochiam occupaverit, hunc abjici ſtatim oportet, quantumvis plebs, quam corrupit, eum retinere contendat.

De Terminariis, quatenus admittendi.

Cap. XVI.

Ex Ordine Mendicantium, qui oppidatim ſoli commorantur, quos Terminarios appellamus, vitam interdum agere (*x*) monachiſmo plurimum diſſimilem cognovimus, proindeque multis eſſe inviſos: hos potius, quum officio prædicationis ſtatis illis diebus perfuncti eſſent, eleemoſynasque collegiſſent, ſtatim ad monaſteria ſua regredi, ibidemque quieti operam dare atque obſervare jejunia, & orationes juxta Ordinis ſui inſtitutum, malumus, quam vitam communem, ne dicamus licentioſam, inter civium turmas ducere. Ubi tamen monaſteria ab oppidis aut vicis tam longe diſſita fuerint, ut unius diei itinere repeti non poſſint, nolumus Terminarios iſtos hac lege teneri, modo tamen viri graves & annoſi, vitæ quoque ex omni parte integræ, ac ſacræ doctrinæ comperti fuerint, ac id etiam viſitatione potius, quam conſtitutionibus cavebitur.

Privilegiis fratrum nihil derogatur.

Cap. XVII.

Nolumus autem per prædicta, privilegiis, ordinibus fratrum mendicantium rite & legitime conceſſis, præjudicare.

Monachorum Eccleſiæ per ſæculares (ut vocant) Presbyteros gubernandæ.

Cap. XVIII.

Eadem ratione decens eſt, ut Monachi, qui (*y*) Parochiales Eccleſias, cura animarum apud ipſum Monaſterium, non perſonam relicta, incorporatas (ut vocant) Monaſteriis ſuis habent, non per Religioſos, quos in Monaſteriis perpetuam vitam agere convenit, ſed per Vicarios Presbyteros ſeculares [modo haberi poſſint] ad eundem modum, quem ſupra diximus, examinandos admittendosque gubernari procurent. Quibus etiam de Eccleſiæ proventibus tantum aſſignare obligati erunt, unde & jura Epiſcopalia perſolvere, & congruam ſuſtentationem habere poſſint: quod ut fiat, nobis curæ erit. Non tamen tam duri hic erimus, quo minus interdum viros monaſticos, quos ſingulari vitæ exemplo, & doctrinæ ſalutaris diſſeminatione inſignes comperiemus, apud Eccleſias Parochiales relicturi & confirmaturi ſimus.

PARS QUINTA.

De vita & moribus Parochorum.

Caput I.

Quanquam de vita ac moribus Clericorum ſupra dixerimus, videtur tamen hic locus poſtulare, ut ſpeciatim aliquid de converſatione ac moribus Parochorum dicamus, quod horum vita & officium Divo Paulo præcipue curæ fuerint, adeo ut his recte ſe habentibus, de reliquis non admodum magnam ſollicitudinem habuiſſe videatur. Nec immerito: res enim ipſa declarat, ac priſca ſæcula meminerunt, quam tranquilla, quam florens, quam fructificans, quam denique felix Eccleſia fuerit, dum talibus eſſet Parochis inſignis, qui Evangelicis Apoſtolicisque inſtitutis, Sanctorumque Patrum regulis adducti, non tantum vocabulo, ſed & facto præſtabant, quod dicebantur. Contra vero, in quantos æſtus, tempeſtates, procellas, ac pericula ob eosdem ſenſim in diverſum mutatos ac varicantes, Eccleſiæ navicula miſere conjecta ſit, Nos ſentimus: Ex quibus rurſus emergere, quum certo certius non poſſimus, niſi Nos [quibus gregem ſuum Chriſtus paſcendum commiſit] vias Domini rectas, a quibus varicando excidimus, inambulare pergamus: Quid tandem aliud conſilii capiendum nobis, quam ut ſinguli, quales eſſe debemus, tales & ſimus: atque hoc inſigne Chriſti verbum, quod hinc diſcedens, Petroque oviculas ſuas committens, poſt tertiam demum dilectionis ſtipulationem, promiſſionemque, uti ultimum elogium ac memoriale, fideliſſime,

(*x*) Ex Conc. Chalced. (*y*) C. De Monach. De Presb. C. 1. De Capell Mon.

liſſime, diligentiſſimeque inculcavit, & mente & opere teneamus, quod eſt: [z] *Paſce agnos meos?* Id fecerimus, ſi gregem Chriſti poſt Chriſtum unice diligamus, atque eundem tam verbi doctrina, quam operis exemplo paſcamus, Divinorumque Sacramentorum diſpenſationem tueamur, defendamusque.

Vita ut doctrinæ in Parocho conveniat, neceſſarium.

Cap. II.

Ubique ferme, cum de Parochis ſermo incidit, ſcriptura vitam doctrinæ copulat: Nimirum, qui vitam agit doctrinæ contrariam, plus exemplo deſtruit, quam ædificet verbo. Oportet enim & fieri ſermonem, non tantum dici. Alioqui competet in Parochum, quod Seneca Platoni objectum fuiſſe refert: aliter loqueris, aliter vivis. Et quod Chriſtus Phariſæis imputat: (*a*) *Dicunt enim, & non faciunt. Alligant autem onera gravia & importabilia, & imponunt in humeros hominum: digito autem ſuo nolunt ea movere.* Apponatur ergo manus ori neceſſe eſt, ne ſit (*b*) *vox quidem, vox Jacob, manus autem manus Eſau.* Porro vox operum fortius ſonat, quam verborum. Intuendus nobis Paſtorum Princeps eſt, cujus tota vita, ſua doctrina eſt; (*c*) qui cœpit primum facere, poſt docere. Siquidem (*d*) potens opere, & ſermone, qui Diſcipulos Joannis, de adventu Meſſiæ rogantes, ad opera remiſit, dicens: (*e*) Ite, dicite Joanni, quæ vidiſtis, & audiſtis. Qui denique non ſolum vocat oves ſuas nominatim, ſed & vadit ante eas. Et eum tantum, (*f*) qui ſic docuerit & fecerit, magnum in regno cælorum fore pollicetur.

Paſtorem gregis exemplum eſſe oportere.

Cap. III.

Quare Beatiſſimus Paulus, Eccleſiæ Miniſtrum inſtituturus: (*g*) *Exemplum* (inquit) *eſto fidelium in verbo, in converſatione, in charitate, in fide, in caſtitate.* Itidem ad Titum: (*h*) *In omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum, in doctrina, in integritate, . . . in gravitate, verbum ſanum, irreprehenſibile: ut is, qui ex adverſo eſt, vereatur, nihil habens malum dicere de nobis.* Sal enim (*i*) terræ, & lux mundi Prædicator Evangelii dicitur, & lucerna ſuper candelabrum poſita, ut luceat omnibus, qui in domo ſunt: ſic ut videant homines opera illius bona, & glorificent Patrem, qui in cælis eſt. Quod ſi ſal infatuatum fuerit, in quo ſalietur? Ad nihilum enim valet ultra, niſi ut projiciatur foras, & conculcetur ab hominibus. Apoſtolus itaque hoc præceptum commendat Timotheo, (*k*) ut militet bonam militiam, *habens* non tantum *fidem*, ſed & *bonam conſcientiam: quam quidam repellentes, circa fidem naufragaverunt: ex quibus* tum erant *Hymenæus & Alexander*, quos tradidit Satanæ, ut diſcant non blaſphemare. Interea vero ex eodem numero omnes hæretici fuere.

Vitanda Parocho inprimis avaritia.

Cap. IV.

Jam quæ Clericis vitanda erunt, ſupra diximus. Ea ipſa potiſſimum Paulus quam longiſſime a Parochis eſſe vult, & quæ illis oppoſita ſunt, in ipſis quam maxime elucere. Primum ſcilicet, ut abſtineant ab omni avaritia. (*l*) Hoſpitales enim erunt, non turpis lucri cupidi; non opes, ſed animas venantes; non auri, ſed hominum piſcatores. Alioqui ex Paſtoribus fient mercenarii, & vertentur in lupos, audientque Dominum per Ezechielem exprobrantem: (*m*) *Lac comedebatis, & lanis operiebamini: quod craſſum erat, occidebatis: gregem autem meum non paſcebatis: quod infirmum fuit, non conſolidaſtis, & quod ægrotum erat, non ſanaſtis, quod confractum eſt, non alligaſtis, & quod abjectum eſt, non reduxiſtis, & quod perierat, non quæſiviſtis, ſed cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia*, & cætera, quæ ſequuntur. *Qui* (*) enim *volunt divites fieri, incidunt in tentationem, & in laqueum Diaboli, & deſideria multa inutilia, & nociva, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix* quippe *omnium malorum*

(*z*) Joan. 21. (*a*) Matt. 23. (*b*) Gen. 27.
(*c*) Act. 1. (*d*) Luc. 24. (*e*) Matt. 11.
(*f*) Matt. 5. (*g*) 1. Tim. 4. (*h*) Tit. 2.
(*i*) Matt. 5. (*k*) 1. Tim. 5. (*l*) 1. Tim. 5. & Tit. 1.
(*m*) Ezech. 34. [*] 1. Tim. 6.

Digitized by Google

rum eſt cupiditas, quam quidem appetentes, erraverunt a fide, & inſeruerunt ſe doloribus multis. Tu vero *o homo Dei, hæc fuge: ſectare vero juſtitiam, pietatem, fidem, charitatem, patientiam, & manſuetudinem.*

Parochi familiam irreprehenſibilem eſſe debere.

Cap. V.

Interim erit domui ſuæ bene Præpoſitus, ut non tantum ipſe, ſed & ſua familia irreprehenſibilem, vitam agat. Qui enim domui ſuæ præeſſe neſcit, quomodo Eccleſiæ Dei diligentiam habebit? oportet autem illum & teſtimonium habere ab his, qui foris ſunt, ut non in opprobrium incidat, & in laqueum diaboli.

Parocho luxus omnino cavendus.

Cap. VI.

Deinde procul abſint Parochi ab omni luxu. Sobrium enim vult Parochum eſſe Paulus, nec multo vino deditum, ac vino potius ad neceſſitatem, quam ad voluptatem utentem, quemadmodum ipſe Timotheo præcipit, [*n*] ne aquam adhuc bibat, ſed modico vino utatur propter ſtomachum ſuum, & frequentes ſuas infirmitates. Neſciat ergo Parochi domus commeſſationes crapuloſas, execretur compotationes illas, ad æquales hauſtus obligatorias. Sit procul a ſymbolorum (ut vocant) dationibus. Turpiſſimum putet, niſi cauſa neceſſitatis, intrare tabernam, quaſi domum non habeat ad edendum & bibendum. Breviter, vitet omnia, quæ Paſtoralem authoritatem aut dedecorant, aut imminuunt.

Pudicitia ſervanda Parocho.

Cap. VII.

Deteſtetur quoque omnem libidinem. Nam oportet Parochum eſſe pudicum. 1. Timoth. 3. & ſe præbere exemplum in caſtitate, 1. Timoth. 4. ne in eum vere dicatur: (*o*) *Qui alium doces, te ipſum non doces: Qui prædicas, non furandum, furaris: Qui dicis, non mœchandum, mœcharis. . . . Qui in lege gloriaris, per prævaricationem legis Deum inhonoras*, per quod blaſphematur nomen Dei inter gentes. Quo enim vultu fornicarios cœlo excludet cum Paulo, (*p*) qui huic volutabro cœni ipſe immerſus eſt? An exiſtimas (inquit ipſe Paulus) (*q*) *O homo omnis, qui judicas eos, qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies judicium Dei? In quo enim judicas alterum, te ipſum condemnas: eadem enim agis, quæ judicas. Scimus* quippe, *quia judicium Dei eſt ſecundum veritatem in eos, qui talia agunt.*

Quæ fugienda, & quæ ſectanda Parocho.

Cap. VIII.

Denique Paulus ad Timotheum: (*r*) *Juvenilia* (inquit) *deſideria fuge, ſectare vero juſtitiam, fidem,* ſpem, & *charitatem, & pacem cum his, qui invocant Dominum de corde puro. Labora ſicut bonus miles Chriſti. Nemo* enim *militans Deo, implicat ſe negotiis ſecularibus,* & quæ ſequuntur. In ſumma, ſollicite cura, te ipſum probabilem exhibere Deo, operarium inconfuſibilem, recte tractantem verbum veritatis.

PARS SEXTA.

De Diſſeminatione Verbi.

Caput I.

HOc miniſterium Sanctiſſimus Apoſtolus cæteris omnibus longe præfert. Unde & Corinthiis ſcribens, ait: (*s*) *Non miſit me Chriſtus baptizare, ſed evangelizare:* cui & cæteri Apoſtoli adſtipulantur, quum inquiunt: (*t*) Non eſt æquum nos relinquere verbum, & miniſtrare menſis. Quinimo & Chriſtus aliis anteponit: (*u*) *Euntes* (inquiens) *in mundum univerſum, prædicate Evangelium omni creaturæ,* (*x*) & *docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, docentes eos ſervare omnia, quæcunque mandavi vobis.* Quamobrem Paulus Timotheum ſuum excitans, ait: (*y*) *Attende lectioni,* attende *exhortationi & doctrinæ: noli negligere gratiam, quæ in te eſt, quæ data eſt tibi per prophetiam, cum impoſitione manuum Presbyterii. Hæc meditare;*

[*n*] 1. Tim. 5. [*o*] Rom. 2. [*p*] 1. Cor. 6. Epheſ. 5. Gal. 5.
[*q*] Rom. 2. [*r*] 2. Tim. 2. [*s*] 1. Cor. 1.
[*t*] Act. 6. [*u*] Marc. 16. [*x*] Matt. 28.
[*y*] 1. Tim. 4.

tare; in his eſto, ut profectus tuus manifeſtus ſit omnibus. Attende tibi, & doctrinæ; inſta in illis: hoc enim faciens, & te ipſum ſalvum facies, & eos, qui te audiunt. Et iterum: (z) *Tu vero vigila, in omnibus labora, opus fac Evangeliſtæ, prædica verbum, inſta opportune, importune, miniſterium tuum imple.*

Quid Parocho meditandum.

Cap. II.

Meditabitur Parochus, quid ipſi Dominus per Ezechielem cap. III. XXXIII. ac XXXIV. præceperit: parabolaque ſpeculatoris, menti infigenda eſt: *Speculatorem* (inquit) *dedi te domui Iſrael. Quod ſi ſpeculator viderit gladium venientem, & non inſonuerit buccina, & populus ſe non cuſtodierit, veneritque gladius, & tulerit de eis animam: ille quidem in iniquitate ſua captus eſt, ſanguinem autem ejus de manu ſpeculatoris requiram.* Parochi ſiquidem ſunt, quibus potiſſimum dictum eſt: (*a*) *Fratres, ſi quis ex vobis erraverit a veritate, & converterit quis eum: ſcire debet, quoniam qui converti fecerit peccatorem ab errore viæ ſuæ, ſalvabit animam ejus a morte.* Dura eſt nimis illa Prophetæ lamentatio: (*b*) *Parvuli petierunt panem*, & nemo dabat eis. Paſce ergo fame morientem: ſi non paveris, occidiſti. At homo ex duabus partibus conſtat, ex carne ſcilicet & ſpiritu. Duplici ergo cibo opus eſt. Nam ut Scriptura ait: (*c*) *Non in ſolo pane vivit homo, ſed in omni verbo, quod procedit de ore Dei.* Cibus exterior carnem tantum mortalem reficit, & intrans per os, in ventrem vadit, & in ſeceſſum emittitur. Panis autem Spiritus, tam per verbum prædicationis, quam Sacramentaliter in veritate corporis & ſanguinis Dominici, in viva fide comeſtus, vivificat, reficit, ac vegetat animam, qui non perit, ſed permanet in vitam æternam: & hunc, qui ederit, non morietur in æternum. Id quod omnes pii ſciunt ac ſentiunt. [*d*] *Vivus enim ſermo Dei eſt, & efficax,* & penetrantior quovis gladio ancipiti, *ac pertingens uſque ad diviſionem animæ & ſpiritus, compagumque & medullarum.*

Fidelitas imprimis in Parocho requiritur.

Cap. III.

Hic jam inter hujus cœleſtis panis *Diſpenſatores* [e] *quæritur, ut fidelis quis inveniatur:* Fidelis, inquam, ſervus & prudens, quem conſtituit Dominus ſuper ſuam familiam, ut det illis eſcam in tempore. [*f*] *Beatus ille ſervus, quem, quum venerit Dominus ejus, invenerit ſic facientem.* Sin ſecus, veniet Dominus ſervi illius, in die, quo non ſperat, & hora, quam ignorat, & dividet eum, partemque ejus ponet cum hypocritis, ubi erit fletus & ſtridor dentium.

Quis ſit fidelis verbi Diſpenſator.

Cap. IV.

Is autem fidelis eſt Diſpenſator (atteſtante Diviniſſimo Joanne (*g*)) cujus ſcopus unicus ille Chriſtus eſt, & cujus Spiritus confitetur Chriſtum in carne veniſſe, id eſt, ut Divus Paulus interpretatur, (*h*) qui docet apparuiſſe gratiam Dei & Salvatoris noſtri omnibus hominibus ad erudiendum nos, ut abnegantes omnem impietatem & ſecularia deſideria, ſobrie, juſte, & pie vivamus in hoc ſeculo, exſpectantes beatam ſpem, & adventum gloriæ magni DEI & Salvatoris noſtri JESU CHRISTI. Qui, inquam, docet eundem CHRISTUM JESUM Dominum noſtrum hominem factum, ut daret ſemetipſum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret ſibi populum acceptabilem, ſectatorem bonorum operum. Quibus verbis Sanctus Paulus duas in Chriſto naturas, Verbi ſcilicet & carnis, indiſſolubili vinculo cohærentes, & utriusque naturæ rationem complectitur: Verbi, quatenus erudit nos, docens, quæ ſit voluntas Patris, quam facientibus denuntiat præmium, prævaricantibus vero pœnam æternam. Carnis vero, quatenus datus & immolatus eſt pro nobis in ara Crucis: Agnus immaculatus, & victima tollens peccata mundi, (*i*) nobis relinquens exemplum, ut ſequamur veſtigia ejus, & eadem cogitatione armemur: quia (*k*) *qui paſſus eſt in carne, deſiit a pec-*

[z] 2. Tim. 4.
[*a*] Jac. 5.
(*b*) Thren. 4.
(*c*) Matt. 4.
(*d*) Hebr. 4.
(*e*) 1. Cor. 4.
(*f*) Matt. 24.
(*g*) 1. Joan. 4.
(*h*) Tit. 2.
(*i*) 1. Pet. 2.
(*k*) 1. Pet. 4.

Digitized by Google

a peccatis: ut jam non deſideriis hominum, ſed voluntati Dei, quod reliquum eſt in carne temporis, vivamus. (l) *Omnis* autem *Spiritus, qui ſolvit JEſum, ex Deo non eſt: & hic eſt Antichriſtus, de quo audiſtis, quoniam venit, & jam in mundo eſt.*

Omnis ſcriptura ad geminam charitatem exigenda.

Cap. V.

Is item fidus eſt miniſter Verbi, qui omnem ſcripturam ad Chriſtianam exigit charitatem. Charitas enim Chriſtianiſmum conſummat, quemadmodum apud Divum Paulum legimus: (m) *Finis præcepti, eſt charitas de corde puro, conſcientia bona, & fide non ficta.* Et eſt potiſſimum illud indicium, quo Chriſtiani eſſe comprobamur. *In hoc* (ait Chriſtus) (n) *cognoſcent omnes, quia diſcipuli mei eſtis, ſi dilectionem habueritis ad invicem.* Unde Beatus Auguſtinus in libris de Doctrina Chriſtiana (o) breviſſimam methodum ad perveſtigandas, intelligendasque ſcripturas commonſtrare volens: Quisquis (inquit) Scripturas Divinas, vel quamlibet eorum partem intellexiſſe ſibi videtur, ita ut in illo intellectu non ædificet geminam charitatem, Dei & proximi, is nondum intellexit, quod Legis, ac Scripturarum ſumma, finis ac plenitudo, (p) ſit dilectio, quæ duobus mandatis comprehenditur, nempe: (q) *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo,* ex *tota anima tua,* ex *tota mente tua,* ex tota virtute tua; & *diliges proximum tuum, ſicut te ipſum.* Et quemadmodum vultis, (r) ut faciant vobis homines, ita & vos facite illis. In his duobus mandatis univerſa Lex pendet & Prophetæ. Quicunque ergo ad hanc amuſſim doctrinam ſuam attemperat, is nunquam poteſt pernicioſe errare.

Summa Evangelicæ Prædicationis.

Cap. VI.

Ezechiel vero Propheta ſummam ſuæ Prædicationis Dominum enarrantem facit, hisce pene verbis: (s) Vivo ego, dicit Dominus: Nolo mortem peccatoris, ſed ut convertatur impius, & vivat. Juſtitia juſti non liberabit eum, in quacunque die peccaverit; & impietas impii non nocebit ei, in quacunque die converſus fuerit ab impietate ſua. Quare qui egerit pœnitentiam a peccato ſuo, feceritque judicium, & juſtitiam, & in mandatis vitæ ambulaverit, nec fecerit quicquam injuſtum, vita vivet, & non morietur. Quod Chriſtus brevius complexus eſt: (t) *Pœnitentiam* (inquit) *agite appropinquavit enim regnum cælorum.* Sed de his alias locupletius. Sufficerit hic, utcunque indicaſſe ſcopum.

Parocho cautiſſima ſolicitudine in prædicatione verbi utendum.

Cap. VII.

Quo autem ſolicitius Parochus provinciam, cui admotus eſt, gubernare ſatagat, haud exiſtimabit ſe alicui levi muneri, ſed omnium graviſſimo ac difficillimo præfectum, tantæ nimirum difficultatis, ut verbi prædicatorem undequaque abſolutum, vix unum e millibus reperias. Non idem eſt ovium palatum; magna in paſcendis varietas: quod unam oviculam nutrit, alteram macerat vel mactat. Culpaverit aliquis avaros, prodigus hinc argumentum prodigalitatis ſuæ colliget. Culpaverit prodigos, avarus inde tenacitatis ſuæ excuſationem arripiet. Ea eſt hominum malitia, ut nedum alia, ſed & Sanctiſſimum Dei verbum pro ſuis quisque affectibus, ac ad ſua deſideria confovenda potius, quam eradicanda trahat. Videmus, pro dolor, quemadmodum hac tempeſtate plerique ſacras literas in parabolam ac proverbium vertant, atque (u) *ad excuſandas excuſationes in peccatis* ſumma vi atque impudentia torqueant, adulterantes verbum Dei. Quare Parochus cautiſſima ſolicitudine agere debet, per gladium Dei, ſecantem a dextris, & ſiniſtris, ut medium iter pateat ad incedendum per viam regiam mandatorum Dei.

Quemadmodum ſermo temperandus.

Cap. VIII.

Attemperandus ſermo, quoad ejus fieri poteſt, pro auditorum captu. Alii ſiqui-

(l) 1. Joan. 4. (m) 1. Tim. 1. (n) Joan. 13.
(o) Lib. 1. C. 36. [p] Rom. 13. [q] Matt. 22.
[r] Matt. 7. [s] Ezech. 18. [t] Matt. 4.
(u) Pſal. 140.

Digitized by Google

ſiquidem acri ingenio ac judicio ſunt, alii hebetes animo, ac rudi minerva præditi: quidam attenti, quidam vero deſides: hi recte ac ſyncere inſtituti, illi ſeducti ac decepti: Diſcretione ergo maxima opus eſt. Breviter, nemo erit concionator abſolutus, cui præter vitam exemplarem non adſint omnia, quæ ſequuntur: nempe cognitio ſcripturarum, utriusque Teſtamenti, ingenium velox, ſolers, atque verſatile, eloquentia vehemens, ſuadibilis & ſuavis: neque interim minus temperata, quam copioſa, prudentia rerum ac perſonarum docendarum, experientia multiplex, immobilis conſtantia. Denique ſpiritus, qui ſi deerit, reliquis donis parum profecerit. (*x*) *Non enim vos eſtis, qui loquimini, ſed Spiritus Patris veſtri, qui loquitur in vobis.* Quomodo enim ad æternarum rerum deſideria alios accendet, qui ipſe totus languet ac friget, nondum ſpiritu concepto, qui ex Deo eſt, quem & ipſe Deus dat bonum, petentibus ſe? En quam arduum eſt concionandi munus. Nec tamen propterea diffidentia (quæ plerumque multos avertit,) deſerendum. Ad evangelizandum miſſi ſunt Parochi. Væ (*y*) ergo illis, ſi non evangelizaverint. Si quis (*z*) autem eorum ſapientia indiget, ſcrutetur ſcripturas, & poſtulet a Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei.

Quid cavendum inter concionandum.

Cap. IX.

Cavebit autem omnibus modis, ne lubricus in docendo ſit, (*a*) huc illucque effluens. Et inprimis, ne vento doctrinarum ab Eccleſia Catholica non receptarum, veluti nubes ſine aqua circumferatur, ſed formam habebit ſanorum verborum ab Eccleſiæ (quæ columna veritatis eſt) inſtituto nihil diſcrepantium. *Tu* (inquit Paulus (*b*) ad Titum) *loquere, quæ decent ſanam doctrinam, . . . verbum ſanum & irreprehenſibile.*

Nihil aut fabuloſum, aut ſuſpectum adferendum.

Cap. X.

Ineptas (*c*) autem & aniles fabulas devitabit, qualia nuper erant, quæ ex nullis probatis authoribus, ſed potius ſuſpectiſſimis obſcurorum hominum commentis adferebantur exempla. Olim vero genealogiæ interminatæ, quod ad pietatem illa nihil fecerint. Exercebit autem ſe ipſum ad pietatem, quod corporalis exercitatio ad modicum utilis ſit. Pietas autem ad omnia utilis, promiſſionem habens vitæ, quæ nunc eſt, & futuræ.

Loquacitas vitanda.

Cap. XI.

Neque minus evitabit profana, & vaniloquia, hoc eſt, futilem & inanem loquacitatem, qua nonnulli ratiocinationibus humanis falſam ſcientiæ opinionem ſibi venantur. Sic enim ſuum compellat Timotheum Paulus: (*d*) *O Timothee, depoſitum ſerva, devitans profanas vocum novitates & oppoſitiones falſi nominis ſcientiæ, quam quidam promittentes, circa fidem exciderunt.*

Quemadmodum Parochum adverſus hæreticos pugnare oporteat.

Cap. XII.

Paratos nos eſſe vult Apoſtolus Petrus (*e*) ad ſatisfactionem omni, poſcenti nos rationem de ea, quæ in nobis eſt, ſpe & fide, ſed cum modeſtia & timore. Neque ergo doceat, neque intendat his Parochus, quæ quæſtiones magis præſtant, quam ædificationem, quæ eſt ex charitate. 1. Tim. 1. Et iterum 2. Tim. 2. & 3. Paulus ait: Stultas & ſine diſciplina quæſtiones, & pugnas legis reſpue, ſciens, quia generant lites. Servum autem Domini non oportet litigare. Proindeque ubi cum hæreticis res eſt, corripiet quidem eos cum modeſtia, qui reſiſtunt veritati, ne quando Deus det illis pœnitentiam ad cognoſcendam veritatem, & reſipiſcant a diaboli laqueis, a quo tenentur captivi ad illius voluntatem. Quod ſi non pro-

(*x*) Matt. 10. (*y*) 1. Cor. 11. (*z*) Jac. 1.
(*a*) Ex Epiſt. Judæ. (*b*) C. 2. (*c*) 1. Tim. 4.
(*d*) 1. Tim. 6. (*e*) 1. Pet. 3.

profecerit, (f) hæreticum hominem poſt unam & ſecundam correptionem, devitet, ſciens, quia ſubverſus eſt, qui ejusmodi eſt, & delinquit, quum ſit proprio judicio condemnatus. Nequaquam autem ad populum verbis contendat: ad nihil enim utile eſt, niſi ad audientium ſubverſionem: memor Apoſtolici ſermonis, quo rejiciuntur omnes, qui ſciſſuram quærunt. (g) *Siquis* enim vult *contentioſus eſſe: nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei.*

A ſcommatis & conviciis abſtinendum.

Cap. XIII.

Inter concionandum ergo, a ſcommatis, maledictis, ac conviciis omnino abſtinendum eſt. Prædicetur pure ac ſincere Dei verbum, juxta Eccleſiaſticam traditionem, & Patrum ab Eccleſia Catholica approbatorum interpretationem. Quæ vero in contentionem & diſceptationem revocari poſſunt, penitus ſileantur, quemadmodum quoque pragmatica Auguſtenſi Sanctione cautum eſt.

In contentioſis dogmatibus, quomodo docendus populus ſapere.

Cap. XIV.

In controverſis autem & contentioſis, obſcuriſque dogmatibus, quæ ſacris voluminibus, vel univerſali Eccleſiæ conſenſu expreſſim deciſa non ſunt, populus privatim (maxime cum exomologeſi ſe purgat, modo gravatam conſcientiam in hoc habeat) ita docendus eſt ſapere, atque hac cautione profiter: de his ſe credere, ſicut credit Eccleſia. Hoc enim tutius, quam aſſeverare, de quo dubites, aut quod non intelligas.

Qualem oporteat eſſe Parochum in reprehendendis criminibus.

Cap. XV.

Erit quoque Parochus in reprehendendis criminibus vehemens atque acer. Conſtitutus eſt enim, ut annuntiet populo ſcelera eorum, ſic tamen, ut in ſuggeſto vitia tantum reprehendat, non perſonas nominatim perſtringat. *Argue*, inquit Apoſtolus, (h) *increpa, obſecra in omni patientia & doctrina.* Ubi perſona arguenda, denuntiatione Evangelica utendum. *Si peccaverit in te frater tuus*: (inquit Chriſtus) (i) *vade, & corripe eum inter te & ipſum ſolum*: quod *ſi te audierit, eris lucratus fratrem tuum.* Quod *ſi non audierit, adhibe tecum adhuc unum aut duos, ut in ore duorum, vel trium teſtium ſtet omne verbum. Quod ſi eos non audierit, dic Eccleſiæ*: quod *ſi Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus.* Sic Paulus Corinthium reſipiſcere nolentem [k] excommunicavit. Et hic iterum Chriſti doctrina, & exemplum ſequendum, ut benevolentia ſeveritatem vincat, ut paratus ſit Parochus dimittere peccanti non modo ſepties, [l] ſed ſeptuageſies ſepties. Et cum Chriſto paratior ſit, ad abſolvendum (m) adulteram, ad frugem melioris vitæ revertentem, quam ad condemnandum. Quemadmodum Paulus (n) quoque in gratiam recepit Corinthium illum pœnitentem.

Manifeſta reprehenſio utriusque poteſtatis vitanda.

Cap. XVI.

Vitanda quoque manifeſta reprehenſio utriusque poteſtatis, tam Eccleſiaſticæ, quam Civilis. Neque invehendum in ordinem aliquem, aut aliquod ab Eccleſia receptum vivendi genus. (o) Omnis enim poteſtas a Deo eſt, & propterea eatenus honoranda, non inceſſenda. Sequenda Dominici Præcurſoris doctrina, & exemplum, (p) qui ne milites quidem a ſe repulit, aut ulla contumelia affecit, ſed magis viam recte vivendi oſtendit. Per ejuſcemodi enim incautam reprehenſionem plebs ad ſeditionem magis, ac rebelliones incitatur. Hanc murmur, odium, impatientia, contumacia, protervia, & detractionis libido comitantur. Quin potius docendus populus eſt obedire Magiſtratibus, parere Præpoſitis ſuis, etiam diſcolis: ac interim admonendus eſt, ut ſi ſint Magiſtratus interdum vitioſi, id evenire, quod Dominus regnare (q) faciat malos & hypocritas propter peccata populi: Omnem

(f) Tit. 3. (g) 1. Cor. 11. (h) 2. Tim. 4.
(i) Matt. 18. (k) 1. Cor. 5. (l) Matt. 18.
(m) Joan. 8. (n) 2. Cor. 2. (o) Rom. 13.
(p) Luc. 3. (q) Job. 14. Prov. 28. Eſaiæ 3.

nem animam poteſtatibus ſublimioribus ſubditam eſſe, quodque omnis poteſtas a Deo ſit: quod denique, qui poteſtati reſiſtit, Dei ordinationi reſiſtat. Niſi tamen poteſtas expreſſim præcipiat, quod eſt contra mandatum Dei: tum enim oportet (*r*) plus obedire Deo, quam hominibus.

Quomodo corripiendi Magiſtratus.

Cap. XVII.

In corripiendis vero Magiſtratibus, correctioni quoque fraternæ locus eſt, quemadmodum Joannes reprehendit Herodem. Sic enim legimus: Dicebat enim Joannes Herodi (non populo) (*s*) *Non licet tibi habere uxorem fratris tui.* Qua ſi nihil promoveas, poſtulanda & exſpectanda proviſio Prælatorum, ac majorum Magiſtratuum eſt: qui ſi diſſimulent, etiam conſultum magis, ut ultio remittatur ad Deum: quam ut tantum ſcandalum inde deterius ſubſequatur.

Admonendus populus, ut oret pro Magiſtratibus.

Cap. XVIII.

Eſt autem populus frequenter in concionibus, poſt conciones vero ſemper diligentiſſime commonendus, ut Deum Optimum, Maximum pro Poteſtatibus deprecetur. Volo (inquit gentium Magiſter Paulus (*t*)) ut fiant *omnium primum obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus: pro Regibus, & omnibus, qui in ſublimitate* conſtituti *ſunt, ut quietam, & tranquillam vitam agamus, in omni pietate & caſtitate. Hoc enim bonum eſt, & acceptum coram Salvatore noſtro Deo, qui omnes homines vult ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.*

Notantur, qui ſecus docent.

Cap. XIX.

Siquis (u) *aliter docet, & non acquieſcit ſanis ſermonibus Domini noſtri JESU CHRISTI, & ei, quæ ſecundum pietatem eſt, doctrinæ: ſuperbus eſt, nihil ſciens, ſed languens circa quæſtiones & pugnas verborum: ex quibus oriuntur invidiæ, contentiones, blaſphemiæ, ſuſpiciones malæ, conflictationes hominum corruptorum, & qui a veritate privati ſunt, exiſtimantium quæſtum eſſe pietatem.*

Summa Doctrinæ Chriſtianæ in Enchiridion contrahenda.

Cap. XX.

Porro, cum ſecundum Evangelicam, atque Apoſtolicam Doctrinam, quibus Decreta Patrum, ac Conciliorum, (*x*) denique pragmatica Sanctio Auguſtana merito accedunt, in Eccleſia Dei ſola Canonica Scriptura, ac Divina eloquia ſecundum Eccleſiaſticam interpretationem Sanctorum Patrum, ac Doctorum, & recitari, & prædicari debeant, non abs re videbitur, Parochis ſummam Bibliorum pauciſſimis præſcribere, ne alicubi, dum Scripturæ metas neſciunt, impingant.

Enchiridion quæ docebit.

Cap. XXI.

Et cum præcipue ipſis incumbat, ut plebem erudiant in Præceptis Decalogi, Articulis Fidei, qui Symbolo Apoſtolico recenſentur, ac Eccleſiæ Sacramentis ſimul cum explicatione Orationis Dominicæ (hic eſt enim inchoationis Chriſti ſermo, quo jacitur fundamentum ab operibus mortuis & fidei in Deum) idcirco, ut imperitioribus conſulatur, quoddam Enchiridion dabimus, in quo breviſſime hæc omnia ſecundum ſanam & Eccleſiaſticam doctrinam exponentur: ſimul & loci quidam communes ad omnes hominum ætates, ac Ordines commonitorii inſerentur: Veneratio quoque Sanctorum, ac Reliquiarum: denique quatenus imaginibus ac picturis utendum, docebitur. Nec interim, quid ſibi Eccleſiaſticæ ceremoniæ, præſertim illæ piæ ac antiquiſſimæ, velint, & quo conducant, in eodem libello declarare omittemus, idque ſuccinctiſſime.

Ordo Concionandi, quem ſimpliciores ſequentur.

Cap. XXII.

Simpliciores, ac minus eruditi Concionatores, feſtis quibusque diebus concione (*y*) in nomine Sanctiſſimæ Trinitatis, cum imprecatione gratiæ Dei (nempe ut Dominus ſuum Spiritum verbo addere dignetur) cœpta, initio ambas Lectiones, quæ Epiſtola ac Evangelium

(*r*) Act. 5. (*s*) Marc. 6. (*t*) 1. Tim. 2.
(*u*) 1. Tim. 6. (*x*) Ex Conc. Aphr. (*y*) S. Aug. De doct. Chriſt. Lib. 4. C. 30.

gelium Miſſæ ejus diei appellantur, ad verbum denarrabunt. Deinde poſt imploratam Divini Numinis clementiam, regrediantur ad utriusque lectionis brevem dilucidationem, locos aliquot communes ex utraque deligentes, quibus populus ad vitæ pietatem, charitatemque Dei ac proximi inflammetur. Denuntiabunt quoque, quid Eccleſia Dei eo die potiſſimum Deum oret ac precetur. Quod in precationibus ſeu collectis, quæ poſt canticum Kyrie eleyſon, aut Gloria in excelſis, dicuntur, continetur: ac hortabuntur populum, ut idem pariter interea, dum Sacra aguntur, Deum oret, ſi non verbo tenus, mente tamen.

Sanctorum hiſtoriæ quatenus attingendæ.

Cap. XXIII.

Sanctorum hiſtoriis ne nimis diu immorentur: quin potior pars (uti jam diximus) Evangelio detur, & Epiſtolæ explicandis. Quod ſi fabuloſa videbitur hiſtoria, ne attingat quidem: ſi veriſimilis, leviter, eaque decerpat, quæ imitanda videantur. Miracula quoque, ne impudentius jactentur, niſi quæ Scripturis prodita, aut a non levibus Scriptoribus ſumma cum hiſtoriæ fide tradita fuerint.

Allegoriæ quomodo explicandæ.

Cap. XXIV.

Si quas allegorias, aut ſenſus ſcripturæ reconditiores, ſpiritualia ſpiritualibus conferentes, adferre velint: has ex receptis Eccleſiæ Doctoribus, veluti Ambroſio, Hieronymo, Auguſtino, Chryſoſtomo, ac ſimilibus comprobatis authoribus deſument.

Quomodo finienda Concio.

Cap. XXV.

Ubi ad calcem Concionis deventum erit, brevi epilogo, quo argumentum, ac capita totius concionis renarret, utatur. Id enim ad captum, ac fulciendam memoriam Auditorum plurimum fecerit.

Quid recitandum finita Concione.

Cap. XXVI.

Debet quoque finita Concione, Decalogus ac Symbolum fidei & ſuccincte, & exerte recitari. Illa quoque exomologeſis, ac publica peccatorum confeſſio, cum imploratione miſericordiæ DEI, pure ac diſtincte pronuntiari, ac moneri populus, ut eisdem verbis Sacerdotem pronuntiantem ſubſequatur: ac deinde recenſeri conſolatoria imprecatio remiſſionis peccatorum, ut populus dejecto, contrito, humiliato animo, ac toto corde cum Presbytero accingatur, ad myſterium redemptionis ſuæ (quod in altari tractatur) contemplandum, fructumque Dominicæ Paſſionis, quæ in altaris myſterio commemoratur, repræſentaturque, participandum.

Quomodo, finita Concione, populus excitandus ad orandum pro defunctis.

Cap. XXVII.

Cum multum plerumque temporis, parvo cum fructu teratur in recenſendis ſingulatim defunctorum nominibus, ubi viritim pro quolibet exigitur una oratio Dominica, idque interdum non citra ſuſpicionem vel quæſtus, vel ambitionis fiat: Nobis potius videbitur, ut populus ad communem pro defunctis orationem pie ac devote dicendam accendatur, & hæ genealogiæ intermittantur. Super qua re tamen, quod ad morem civitatis noſtræ Colonienſis attinet, & cum Parochis, & cum Senatu latius agere non omittemus.

PARS SEPTIMA.

De Adminiſtratione Sacramentorum.

Caput I.

ECcleſiæ Catholicæ uſus, ſeptem Myſteria (quæ Sacramenta appellantur) obſervat, veluti ſeptem quædam parata remedia, per quam Deo viſum eſt peccatis noſtris mederi, ac nobis gratiæ ſuæ ſalutaris medicinam (diverſa tamen ratione) infundere: quæ ſunt Baptiſmus, Confirmatio, Euchariſtia, Pœnitentia, Extrema Unctio, Ordo, & Matrimonium. Quæ cur a Chriſto & Eccleſia inſtituta ſint, & a veteribus Sacramenta peculiariter appellata: deinde quæ illorum ſit per gratiam Dei efficacia, & virtus, nunc non eſt dicendi locus. Tantum admonebimus in præſentia Parochum, quæ illum circa diſpenſationem, ſingulorum obſervare conveniat.

Inſtru-

Instruendus populus, quid agatur in cujuslibet Sacramenti exhibitione.

Cap. II.

Quia igitur (z) in Sacramentis aliud videtur, atque aliud agitur: inſtruendus eſt populus in cujuslibet exhibitione, quid in hujuscemodi religioſo arcano (id enim Sacramentum ſonat) agatur. Cum enim in Sacramentis iſtis per ſigna quædam ſenſibilia infundatur inſenſibilis gratia, congruens externis ſignis, excitanda eſt fidelium fides, & devotio in Deum, ut credentes, ac Divinum myſterium intelligentes ad Dei ac Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti participandam gratiam accedant. Quod fiet, cum Parochus ſub adminiſtratione cujuslibet Sacramenti, ſacra concione populum breviter admonuerit, quid in ea re agatur.

Quid agatur in Baptiſmo.

Cap. III.

Et ut de ſacro Baptiſmo exordium capiamus, docendus eſt populus, quod illic (a) aboleatur vetus homo, remiſſo omni peccato: atque novus exoriatur, ab omni labe purgatus per fidem in Chriſtum: quod illic, qui baptizatur, lavetur (b) lavacro regenerationis, & renovationis Spiritus Sancti in Sanguine Chriſti, pro nobis effuſo: quod illic veterem Adam exuimus, ac viciſſim Chriſtum induimus, conſepulti cum illo per Baptiſmum in mortem, ut quomodo Chriſtus (c) ſurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus: quemadmodum hæc Enchiridion latius edocebit.

Cujus ſint admonendi ſuſceptores infantis.

Cap. IV.

Suſceptores infantes (Patrini qui dicuntur) merito admonentur, quod ipſi ſint, qui Eccleſiæ nomine, & in Eccleſiæ fide Chriſto parvulos offerant per Baptiſmum, ac ſe propemodum pro parvulis fidejuſſores conſtituant, nomine parvuli reſpondentes: quem etiam poſtquam adoleverit, Symbolum ſimul & orationem Dominicam edocere, atque vitam Chriſto ac profeſſione in Baptiſmo facta dignam perpetuo agere, ſaltem ubi id neceſſitas poſcere videbitur, cohortari non omittent: proindeque malumus illos deligi provectæ ætatis, quam impuberis, ne videatur infans infantem offerre, ac ſponſorem ſe Deo pro alio conſtituere, qui, quod promittit, non intelligit, ideoque multo minus, quod non intelligit, docere queat.

Populus docendus, quid velint externa ſigna.

Cap. V.

Præterea docebunt populum, quid ſit, quod Catechizetur baptizandus: quid reliqua ſolennia, quæ Eccleſia adhiberi voluit, ſignent: videlicet, cur inſuffletur in faciem baptizandi, cur ſignum crucis & in pectore & in fronte fiat, cur ſal in os detur, cur aures & nares ſputo attingantur, liniantur que: cur inunctio in pectore & ſcapulis fiat, & cur poſt Baptiſmi tinctionem in vertice. Denique quid ſignificet amictus albus, quo infans ſeu alius baptizatus ſuperinduitur: quæ omnia ſunt myſteriorum plena, quemadmodum Enchiridion declarabit.

Quomodo accedendum ad Baptiſmum.

Cap. VI.

Cum Beatiſſimus Apoſtolus (d) in Eccleſia omnia honeſte atque ſecundum ordinem fieri jubeat, debebit Baptismus ſumma mentis in Deum, & in Sacratiſſima, quæ aguntur Myſteria, intentione & dari & accipi. Quare quidquid hinc ſuſceptores ſeu alios aſtantes avocat, procul tollendum eſt. Accedatur itaque, depoſito omni faſtu, humili ſpiritu, ac recta in Deum fiducia, quemadmodum acceſſerunt, (e) qui Jeſu parvulos obtulerunt, ut manus eis imponeret. Nam hic renuntiatur Satanæ, omnibus operibus, atque omnibus pompis ejus. Conveniaturque inter Patrinos de nomine infantis, ut potius in Baptiſmo ipſo cogitetur de lucranda anima Chriſto, quam retinendo nomine.

Baptiſ-

(z) S. Aug. de Doct. Chriſt. (a) Gal. 6. (b) Tit. 3.
(c) Rom. 6. (d) 1. Cor. 14. (e) Matt. 18.

Digitized by Google

Baptiſmus in facie Eccleſiæ peragendus.

Cap. VII.

Magna certe ratione Eccleſiaſticis Patribus viſum eſt, ut Baptiſmus in conſpectu Eccleſiæ in loco ſacro recipiatur, niſi tamen imminens neceſſitas fieri aliud ſuaſerit. Quamobrem diſplicet Nobis, quod quidam faſtuoſi templum Domini deſpicientes, ambiunt magis ſuos infantes in domibus privatim baptizari. Quod deinceps, niſi neceſſitas id ipſum exegerit, & cauſæ cognitio præceſſerit, indulgere nolumus.

In Confirmationis exhibitione quid docendum.

Cap. VIII.

Itidem dum Sacramentum (*f*) Confirmationis confertur, docebunt Vicarii noſtri in Pontificalibus, quid agatur, nempe quod illic ambiatur gratia Spiritus Sancti, qua confirmatur tyro adverſus Satanæ tentationes, roboraturque, ut quod (*g*) corde credit ad juſtitiam, ore quoque palam confiteatur ad ſalutem. Quamobrem eo communiri ſolet ætas tenera, quæ ad nequitiam proclivior eſt, quam ad pietatem; ut ea proclivitas minuatur, docilitasque ad pietatem augeatur. Omnes fideles, (inquit Urbanus Pontifex Romanus) per manus impoſitionem Epiſcoporum Spiritum Sanctum poſt Baptiſmum accipere debent, ut pleni Chriſtiani inveniantur: quia cum Spiritus infunditur, cor fidele ad prudentiam & conſtantiam roboratur. De Spiritu Sancto accepimus, ut efficiamur ſpirituales, (*h*) quia *animalis homo non percipit ea, quæ ſunt Spiritus Dei.* De Spiritu Sancto accepimus, ut ſapiamus inter bonum malumque diſcernere, juſta diligere, injuſta reſpuere, ut malitiæ, ac ſuperbiæ repugnemus, ut luxuriæ & diverſis illecebris, ac fœdis indignisque cupiditatibus reſiſtamus. De Spiritu Sancto accepimus, ut amore vitæ, & gloriæ ardore ſuccenſi, erigere a terrenis mentem ad ſuperna & Divina valeamus. Sed de hoc alibi latius.

Quomodo ad Sacramentum Confirmationis accedendum eſt.

Cap. IX.

An expediat imitari conſuetudinem, (*i*) qua obſervatur, ut nedum adultis, ſed & Confirmatio detur infantibus, idque pranſis, hic non definimus: quanquam quod Aurelianenſi Concilio ſancitum eſt, Nobis magis placuerit, videlicet, ut jejuni ad Confirmationem veniant perfectæ ætatis, ut moneantur Confeſſionem Sacramentalem facere, priusquam acceſſerint; quo mundi, donum Spiritus Sancti mereantur accipere. Cum enim hoc Sacramentum non ſit neceſſitatis abſolutæ, convenientius & utilius dabitur, ſi addatur admonitiuncula. At antequam infans ſupra ſeptimum ætatis annum progreſſus fuerit, parum aut nihil horum, quæ aguntur, intelliget, ne dicamus, meminerit.

Cujus ſint admonendi ſuſceptores Confirmati.

Cap. X.

Quemadmodum in Baptismo ſuſceptores ſunt, ita hic, qui confirmandum præſentant, ac coram Epiſcopo ſiſtunt: idque non admodum diverſa ratione, niſi quod quidam etiam dicunt, decens eſſe, ut qui nondum adverſus Carnis, Mundi, ac Satanæ tentationes roborati ſint, per Confirmatos jam dudum atque exercitatos ſenſus habentes, quibus fides Confirmandi cognita atque explorata ſit, Epiſcopo præſententur. Quamobrem quoque admonendi ſunt iſti officii ſui, curandumque, ut tanti Sacramenti perceptio digne ac reverenter peragatur, quemadmodum in primitiva Eccleſia obſervatum legimus.

De moderandis donariis, quæ ſuſceptores infantibus donant.

Cap. XI.

Quibusdam in locis ambitionis magis, quam pietatis cauſa, dum utriusque tam Baptiſmi, quam Confirmationis Sacramentum peragitur, hi, qui Patrini dicuntur, certant, ut alter alterum donariorum pretio (quo ſuſcepti ac præſentati pueri donantur) vincant. Praeterea itur

(*f*) Act. 8. De Conſ. Diſt. 5. C. Noviſ. (*g*) Rom. 10. (*h*) 1. Cor. 2.
(*i*) Ex Conc. Aurel. C. Ut jejun. De Conſ. Diſt. 5.

itur ſtatim poſt Baptiſmum ad comeſſationes, cum tum maxime comeſſationibus eſſet abſtinendum. Qua de re monendus populus eſt, ut quæ digna ſunt his Sacramentis, tantum curent. Cætera aut moderentur, aut penitus tollant. Nam non offenderimus Deum gravius, quam cum illius Sanctiſſima Myſteria indigne tractamus.

Docendus populus de ſignis externis.

Cap. XII.

Docebit præterea Parochus populum, quid ſignet Chriſma; & cur ex oleo olivæ ac balſamo conficiatur, quemadmodum docebit Enchiridion.

De Sacroſancta Euchariſtia.

Cap. XIII.

Euchariſtia, unicum illud piarum mentium ſolatium, ac delicium, hac deploratiſſima tempeſtate, execranda inſania, ac abominabili prophanatione hæreticorum, de re tanta quodlibet comminiſcentium, plerisque quodammodo in nauſeam vertitur: adeo ut (quod dolentes referimus) multi nunc ſint, qui non tantum hunc panem vitæ, (*k*) qui de cælo deſcendit, accipere non deſiderent; ſed & averſentur, homines ſolo nomine Chriſtiani, re ipſa vero Capernaitis ipſis deteriores, etiam quos poſt acceptam notitiam veritatis, (*l*) voluntarie in Filium Dei peccantes, ac Corpori Dominico & Sanguini contumeliam inferentes, terribilis quædam exſpectatio judicii, & ignis æmulatio (quæ conſumptura eſt adverſarios) manet.

Quid docendus populus in hujus Sacramenti ſumptione.

Cap. XIV.

Docendus eſt itaque populus Chriſtianus certiſſima fide credere, quod in hoc Sacramento ſit verum Corpus & verus Sanguis CHRISTI JESU. Neque enim veritas mentitur, quæ apud Matthæum, Marcum, & Lucam, (*m*) hoc Sacramentum inſtituens, ac porrigens, ſimpliciſſime dixit: *Accipite, & comedite: Hoc eſt Corpus meum, quod pro vobis tradetur: Hic eſt Sanguis meus novi teſtamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum: Hoc facite in meam commemorationem.* Sic docet Paulus Apoſtolus: (*n*) *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio Sanguinis Chriſti eſt? & panis, quem frangimus, nonne participatio Corporis Domini eſt?* Unde conſequitur, in Euchariſtia totum eſſe Chriſtum, quanquam ibi ſit ſub ratione cibi & potus. Qui enim tradidit verum Corpus & Sanguinem, haud dubie tradidit vivum. Quare ſi credimus in ſepulchro Divinam naturam non fuiſſe ſeparatam ab exanimi corpore, quanto magis credemus eam a vivo corpore non eſſe ſeparatam in Sacramento.

Quibus perſuaſum eſt, utramque ſpeciem laicum participare oportere, quomodo docendi.

Cap. XV.

Ubi ſunt, quibus contra Eccleſiæ conſuetudinem eſt perſuaſum, oportere laicos participare Corpus & Sanguinem Domini ſub utraque ſpecie: ibi docebit Parochus hos, qui gravatam habent conſcientiam, Corpus & Sanguinem Domini in altera tantum ſpecie perfecte conſiſtere, adeo ut laicus, qui ſub ſpecie panis communicat, non tantum Corpus, ſed & Sanguinem Domini non minus recipiat, quam qui capit ſub utraque ſpecie panis & vini. Eccleſiam quoque (*o*) laicis unam tantum ſpeciem dare, quod pro reverentia ipſius Sacramenti, & ſalute fidelium, Eccleſia (cui diſpenſatio Sacramentorum Dei commiſſa eſt) ſic viderit expedire. Nam quum nullatenus ambigendum ſit, ſub ſpecie panis non tantum carnem, nec ſub ſpecie vini ſanguinem tantum, ſed ſub qualibet ſpecie totum Chriſtum contineri: cur ſe laicus judicio Eccleſiæ, (*p*) quam Dominus audire voluit, non ſubmittet? Quæ non temere, ſed multis rationibus permota, decrevit, ſalubrius eſſe, ut non tantum populus, ſed & Sacerdotes non ſacrificantes, Chriſtum ſub una tantum ſpecie, quam ſub duabus, perciperent. Quid enim (*q*) panis vini-

(*k*) Joan. 6. (*l*) Hebr. 10. (*m*) Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22.
(*n*) 1. Cor. 10. (*o*) Ex Conc. Conſtant. (*p*) Matt. 18.
(*q*) Ambr. de Sacr. C. Rever. De Conſ. Diſt. 2.

viniqueſpecies, aliud ſunt poſt conſecrationem, quam ſpecies Sacramentales, & accidentia ſine ſubjecto? Ut non habeat laicus, cur queratur, ſibi alteram ſubtrahi ſpeciem, ubi totum, quod ſub utraque ſpecie continetur, integre accipiat. De qua re alibi latius dicetur.

De veneratione Sacroſanctæ Eucharistiæ.

Cap. XVI.

Et quoniam (r) in hoc Sacramento Chriſtus continetur, cohortandus eſt populus, ut ad hæc myſteria contremiſcens, quum in celebratione Miſſarum elevatur Hoſtia ſalutaris, ſe reverenter inclinet, corporeque humi fuſo, mente adoret Crucifixum, facturus idem, quum Presbyter defert ad infirmum Euchariſtiam, quam ob id paratam ſemper habere debet, ut quando quis infirmatus fuerit, ſtatim eum communicet, ne ſine communione decedat. Quod faciens, decenti habitu indutus, hanc ſalutarem Hoſtiam palam ac honorifice ante pectus cum omni reverentia & timore ferat, & referat lumine ſemper præcedente, ut ſigno populus intelligat, illic eum eſſe præſentem, qui eſt candor lucis æternæ. Hæc denique Sacroſancta Hoſtia reponatur ſemper in loco ſingulari, mundo, & ſignato: honorificeque collocata, devote ac fideliter conſervetur.

Quomodo tantum miraculum in hoc Sacramento fiat, populus docendus.

Cap. XVII.

Docendus item eſt populus, quod tantum miraculum in hoc Sacramento virtute Chriſti fiat, non ex merito Sacerdotis; quod & in cæteris Sacramentis obtinet. Nam intra Sanctam Eccleſiam Catholicam in myſterio corporis Chriſti, nihil a bono majus, nihil a malo minus, perficitur Sacerdote: quia non in merito conſecrantis, ſed in verbo efficitur Creatoris, & in virtute Spiritus Sancti. Si enim in merito eſſet Sacerdotis, nequaquam ad Chriſtum pertineret. Nunc autem, ſicut ipſe eſt, qui baptizat, ita ipſe eſt, qui per Spiritum Sanctum hanc ſuam efficit carnem, & tranſit vinum in ſanguinem. Sed hoc tantum intereſt, quod malus Sacerdos ſibi tantum nocet, indigne tanta myſteria tractans. Nam quod ad veritatem corporis Dominici attinet, ita percipit hic, cui dicit Apoſtolus: (s) Qui manducat indigne, judicium ſibi manducat: ſicut is, cui dicitur: (t) *Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in eo.*

Quomodo admonenda plebs, ad ſumendum Euchariſtiam accedens.

Cap. XVIII.

Præterea inſtituenda plebs eſt, quomodo Euchariſtia ſumenda ſit. Et inprimis admonenda, quam grave crimen ſit, ad tanti Sacramenti participationem indigne accedere. Nam Apoſtolus ait: (u) *Quicumque manducaverit panem hunc, & biberit calicem Domini indigne, reus erit corporis & ſanguinis Domini.* Et iterum hanc horrendam ſententiam congeminans: *Qui* (inquit) *manducat, & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit, non dijudicans corpus Domini.* Ideoque (ut ſubjicit) *multi inter vos infirmi & imbecilles ſunt, & dormiunt multi. Quod ſi nos ipſos dijudicaremus, non utique judicaremur.*

Qui ad hoc Sacramentum participandum admittendi.

Cap. XIX.

Proinde nemo admittendus eſt, niſi ejus conſcientia Parocho ſit, aut cui poteſtas ſuper hac re legitime facta eſt, per exomologeſim explorata, & qui pœnitenti ac contrito corde corpus Domini dijudicans acceperit, quod jubet Apoſtolus, quum ait: (x) *Probet autem ſemetipſum homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat.* Ne cum Juda, (y) qui cœnæ Dominicæ ad judicium interfuit, locum diabolo præbeat. Mens ergo ab omni affectu peccandi longe abſit. Nam ſi (z) adhuc habet voluntatem peccandi, gravatur magis Euchariſtiæ perceptione, quam purificatur. At contra, quamvis quis peccato mordeatur, ſi tamen pœniteat, & de cætero peccandi voluntatem nullam habeat, confidens de

(r) Honor. III. C. Sane. De celeb. Miſſ. Ex Conc. Mogunt. C. Presb. De Conſ. Diſt. 2. in C. Sane. (s) 1. Cor. 11. (t) Joan. 6.
(u) 1. Cor. 11. (x) L. c. (y) Joan. 13.
(z) S. Aug. C. Quot. De Conſ. Diſt. 2.

Digitized by Google

de Domini miſeratione, accedat ad Euchariſtiam intrepidus, & ſecurus.

Quatenus alteri, quam ſuo Parocho confeſſus, ad Euchariſtiam admittendus.

Cap. XX.

Qui alteri, quam ſuo Parocho confeſſus eſt *, is ſi non factæ confeſſionis ſuſpectus habeatur, teſtimonium adferet ſe confeſſum eſſe, cujus etiam conſcientiam verus ille Parochus in principalibus Chriſtianiſmi articulis excutere non omittet. Ac generatim ſinguli Parochiani rudiores anno ſaltem ſemel, quum adibunt menſam Dominicam, examinandi prius, in præceptis Domini, articulis fidei, oratione Dominica, ac Eccleſiæ Sacramentis, maxime Baptiſmi & Euchariſtiæ.

Intra annum ſaltem ſemel communicandum.

Cap. XXI.

Et ut cohortandus eſt populus, quo ſæpe numero communicet, quemadmodum (*a*) olim ſingulis diebus Dominicis fieri conſuevit (quod quidem nunc, quo minus fiat, per laicos ſtat, quibus non debet cœleſtis ille cibus invitis, aut nauſeantibus intrudi) ita ad (*b*) minimum populus ipſe in diſciplina Eccleſiaſtica retinendus eſt, ut ſaltem toto anno ſemel ab omnibus, qui ad diſcretionis annos perveniſſent, confeſſis & contritis, Euchariſtia ſumma cum reverentia ſuſcipiatur. Olim qui non communicaſſent in anno ſaltem ter, in Paſcha videlicet, Pentecoſte, & Natali Domini, inter fideles Catholicos non connumerabantur: ſed quum ſenſim omnis pene refrixerit Charitas, in hoc quoque Eccleſiaſtica diſciplina cœpit eſſe remiſſior.

Quorum admoneri populus, hoc Sacramentum participaturus, maxime debeat.

Cap. XXII.

Omnium autem maxime inſtruendus eſt populus, (*c*) ut recta fide accedat, ſermoni Domini firmiter credens, quo nos edocet Chriſtus, dicens: [*d*] *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis traditur. Hoc facite in meam commemorationem.* Quibus verbis & veritatem ſui Corporis aſtruit, & credentibus, digneque ſuſcipientibus, remiſſionem peccatorum promittit, jubens, ut hoc faciamus in ſuam commemorationem. Porro anima, quæ fidem habet, & ejusmodi Chriſti verbis credit, in memoriam Chriſti Sacramentum edit, quum ſecum recogitat, quemadmodum unigenitus Filius Dei, ob perditum hominem Deo Patri reconciliandum, & delendum, (*e*) quod contra nos ſcriptum erat, chirographum, de cœlo deſcenderit, ſemetipſum exinaniverit, ac humiliaverit, (*f*) *factus obediens* Patri *uſque ad mortem, mortem autem crucis.* In quo maxima erga nos Dei caritas commendatur, qui (*g*) unico Filio ſuo non pepercit, ſed pro omnibus nobis, a peccati & ſatanæ vinculis redimendis, tradidit illum. Talem ergo fidem & affectum, Deo ſuggerente, præparare debet in animo ſuo is, qui Euchariſtiam percipit.

Docendus quoque, cur hoc Sacramentum ſub ſpecie panis, & vini inſtitutum ſit.

Cap. XXIII.

Neque interim negligendum eſt, ſed perpetuo inculcandum erit, (*h*) hoc Sacramentum Corporis & Sanguinis Dominici, ſub ſpecie panis & vini inſtitutum eſſe, ut præter veritatem Corporis, & Sanguinis [quæ in eo continetur, & recipitur] quoddam etiam eximium ſignum mutuæ dilectionis & charitatis excitandæ in nobis foret, quemadmodum Divus Paulus inquit: (*i*) *Quoniam unus panis, & unum corpus multi ſumus, qui de uno pane* & de uno calice *participamus;* Quamobrem ab hujus convivii ſpirituali participatione longe abſunt, qui invidiæ vel odii veneno infecti, aut iracundiæ furore repleti fuerint. Monendi itaque ſunt, qui communicare deſiderant, ut depoſita omni ſimultate, diligant alterutrum

(*a*) Ex Conc. Gener. C. Omnes. De pœnit. & remiſ.
(*b*) Ex Conc. Tolet. & alibi De Conſ. Diſt. 2. Omnis homo.
(*c*) C. Timorem. De Conſ. Diſt. 2. (*d*) Matt. 26. (*e*) Coloſ. 2.
(*f*) Philip. 2. Epheſ. 2. (*g*) Joan. 3.
(*h*) S. Aug. in Serm. de ædific. Eccl. (*i*) 1. Cor. 10.

Digitized by Google

utrum, ut unius corporis membra, ut non ſit ſchiſma in corpore, ſed in id ipſum pro invicem ſollicita ſint membra.

Quomodo ſingulis Dominicis diebus plebs ad audiendam Miſſam ſe præparabit.

Cap. XXIV.

Docendus quoque populus, ut qui juxta antiquum Eccleſiæ ritum ſingulis Dominicis diebus ad communicandum Corpori & Sanguini Dominico non ſe præparat, Miſſæ ſaltem Parochiali, hiſce, aliisque feſtis diebus interſit, ut tametſi inter ſacrificantem & aſſiſtentes non ſit (more illo antiquo) tam frequens (*k*) Sacramentalis communio, ſit ſaltem ſacræ doctrinæ, piæ exhortationis, precationis, laudis, & gratiarum actionis communio, ut ſic quodammodo omnes ſpiritualiter communicent, cum deſiderio etiam Sacramentaliter communicandi. Ne vero populus ab hac Miſſa Parochiali, & ab auditione verbi Dei diſtrahatur, placuerit nobis, ut ſi quæ ſint aliæ Miſſæ legendæ die Dominico, hæ inchoentur primum poſt verbi prædicationem finitam, quemadmodum latius in viſitatione ſecundum diverſorum locorum mores ordinare ſtudebimus.

Docendus populus generatim, quid agatur in Miſſa.

Cap. XXV.

Docendus populus generatim, quid agatur in Miſſa, & quibus partibus conſtet. Conſtat ſiquidem pſalmodia, quem vocamus introitum, invocatione, & glorioſa celebratione Sanctiſſimæ Trinitatis, quæ in canticis *Kyrie eleyſon*, & *Gloria in excelſis Deo*, peraguntur: precatione, ſeu Collecta, recitatione verborum Propheticorum, aut Apoſtolicorum, quam vocamus Epiſtolam: ſacris Canticis, quæ vocamus Gradualia, & Alleluja, & quæ ſequuntur: Lectione Evangelica, Symboli recitatione, ſeu Profeſſione fidei Catholicæ: cantico, quod non ſine myſterio Offertorium appellatum eſt: gratiarum actione, quæ dicta eſt Præfatio: religioſa commemoratione mortis, conſecrationeque Corporis & Sanguinis Dominici, quæ fit in Canone. Rurſus, precationibus, inter quas eſt precatio Dominica: ſequitur oſculum pacis, ſymbolum Chriſtianæ caritatis, mox communio. Rurſus ſacrum canticum, quod commune appellatur, & precatio. Poſtremo loco Sacerdos totum populum, velut in ſuam tutelam receptum, Deo benedictione tradit atque commendat, ut perſeveret in affectu pietatis, mutuaque charitate. Quorum quum admonetur populus, incipiet nedum credere, ſed & ſentire, quod in Miſſa nihil non ſit pium ac venerandum.

Corripiendus abuſus eorum, qui ante finitam Miſſam irreverenter diſcedunt.

Cap. XXVI.

Corripiendus vero (*l*) abuſus eſt, quod quidam poſt aſperſam aquam ante Miſſæ introitum, exitum faciunt: Quidam poſt auditum, & non intellectum Evangelium abeunt: aliique poſteaquam Sacerdos dixit: *Surſum corda*, & *Gratias agamus.* Atqui tum præcipue populi partes erant, quando ſubmiſſius legente, aut tacente Sacerdote, quiſque cum Deo loquitur. Denique alii ſtatim poſt elevationem Corporis & Sanguinis Dominici, non exſpectantes præcipuam Miſſæ partem, quæ eſt Communio. Antiquiſſimus ergo Canon populo rememorandus eſt, qui ſic habet: (*m*) Omnes fideles, qui in ſolennitatibus ſacris ad Eccleſiam conveniunt, & ſcripturas Apoſtolorum, & Evangelium audiant. Qui autem non perſeverant in oratione, uſque dum Miſſa peragatur, nec ſanctam Communionem percipiunt, (quam nos, ut non exigimus quotidie Sacramentalem, ſaltem ſpiritualem a populo requirimus) velut inquietudines Eccleſiæ commoventes, convenit communione privari.

Docendus populus, quale ſit Miſſæ Sacrificium.

Cap. XXVII.

Docendus item eſt populus, quale ſit Miſſæ ſacrificium, nempe repræſentatio-

[*k*] C. Et hoc attendend. De Conſ. Diſt. 5. Ex Conc. Carthag. C. Sacer. De Conſ. Diſt. 1.
[*l*] Ex Conc. Agath. C. Miſſ. De Conſ. Diſt. 5. & C. ſeq.
[*m*] C. Omnes fidel. De Conſ. Diſt. 1.

tativum. *Semel* (n) quidem *Chriſtus .. eſt mortuus*, *juſtus pro injuſtis*: ſemel in manifeſtatione ſui corporis, in diſtenſione ſuorum membrorum omnium. Verus Deus & verus homo, ſemel tantum in cruce pependit, offerens Patri ſe ipſum hoſtiam vivam, paſſibilem, immortalem, vivorum & mortuorum redemptionis efficacem. Et ſcimus, quia *Chriſtus* (o) *reſurgens a mortuis*, *jam non moritur*, *mors illi ultra non dominabitur.* Et tamen quotidie immolatur in Sacramento: non quod toties Chriſtus occidatur; ſed quod illud unicum Sacrificium myſticis ritibus quotidie renovetur, quotidianaque recordatione mortis Domini (qua liberati ſumus) in edendo & potando Carnem & Sanguinem, quæ pro nobis oblata ſunt, hoc ipſum repræſentetur, quod olim factum eſt: facitque oblatio iſta Sacramentalis moneri nos, tanquam videamus præſentem Dominum in cruce, elicientes ſubinde nobis ex illo fonte inexhauſto, gratiam ſalutarem: immolamusque hoſtiam pro vivis, & defunctis, dum pro illis Patrem per Filii mortem deprecamur.

Exequiæ, ac Miſſæ pro defunctis, quando & cum qua admonitione celebrandæ.

Cap. XXVIII.

Exequias ac Miſſas, quæ pro defunctis peculiariter dicuntur, malumus in alium diem transferri, quam die Dominico celebrari, niſi tamen plebs diei translatione gravaretur. In quibus etiam ad populum fiat admonitio, declareturque, quibus potiſſimum modis Dei miſericordia pro animabus ambienda ſit: ſic ut interim admoneantur hi, qui funebres pompas, ac Miſſas, gloriæ tantum aucupandæ cauſa inſtituunt, perdere mercedem ſuam. Debet quoque plebs doceri, pium eſſe, quemadmodum ab Apoſtolorum temporibus, Eccleſia (quæ (p) *columna*, & *firmamentum veritatis* eſt) & docuit, & obſervavit, pro defunctis Dominum exorare, & Eleemoſynas in ſinus pauperum elargiri, atque hæc eis prodeſſe, qui in communione Eccleſiæ, & ſigno pacis deceſſerunt, & qui cum viverent, hæc ſibi, ut poſtea poſſent prodeſſe, cooperando meruerunt.

Qui ad Exequias evocandi.

Cap. XXIX.

Ad Exequias, quæ extra civitatem noſtram Coloniam celebrantur, non evocandi Monachi, nec iſta cohors levium, ac indignorum Sacerdotum. Aut ſi evocentur, videndum ipſis, ne laſciviant. Quanquam nobis magis probetur, ut qui volet, pietate ductus, multiplicari pro defuncto preces, is Monachos in ſuis Monaſteriis, ac Clericos ſingulos in ſuis templis permanere, ſinat, ibidemque preces, ac Miſſas peragere. Quonam enim ſpectat concurſus iſte, interdum, quam par eſt, immodeſtior, quam ad captandam auram popularem? Cavenda vero ſummopere poſt exequias delicata convivia, crapulæ, ac comeſſationes, ne Deus placandus, magis irritetur.

De Pœnitentiæ partibus.

Cap. XXX.

In Sacramento Pœnitentiæ explicando, ac recte miniſtrando, maturitate multa ac diligentia opus eſt. Veteres orthodoxi pœnitentiæ partes tres nobis tradiderunt, Contritionem, Confeſſionem, ac Satisfactionem, ſeu fructum pœnitentiæ dignum. Quanquam pœnitentia, quatenus Sacramentum dicitur, potiſſimum in abſolutione Presbyteri conſiſtat, qua ille ex virtute verbi, & clavium (q) ſibi a Chriſto traditarum, peccatorem pœnitentem, & in miſericordia Dei ſperantem, a peccatis ſuis abſolvit, de quibus paulo latius in Enchiridio dicemus.

Prima Pœnitentiæ pars, Contritio, in ſuggeſto ſemper pertractanda.

Cap. XXXI.

Prima Pœnitentiæ pars, quum omnis Evangelicæ prædicationis exordium ſit, nunquam non eſt in ſuggeſto pertractanda. Hac enim confugitur ab ira Dei ad miſericordiam, hac convertimur (r) ab operibus mortuis ad Deum viventem, hac ſubducimur a peccati, ac diaboli laqueis, ac concorporamur Chriſto.

 Unde

[n] 1. Pet. 3. [o] Rom. 6. [p] 1. Tim. 3.
[q] Joan. 20. [r] Hebr. 6.

Digitized by Google

Unde a pœnitentia Præcurſor Joannes, (s) deinde Chriſtus ipſe, ac Princeps Apoſtolorum Petrus, (t) Prædicationis Evangelicæ doctrinam ſunt exorſi. Pœnitentia autem tum recte prædicatur, quum arguuntur ſcelera, ac flagitia per verbum Dei, & incutitur populo timor iræ, indignationisque, (u) ac juſti judicii Dei, certo certius manentis eos, qui male agunt, ac male agendo perſeverant. Subinde vero vino oleum miſcendum eſt, ut ex animo, vereque territis ac converſis promittatur gratia ac miſericordia. Ad eum modum Paulus ad Epheſios ſcribens: (x) *Hoc* (inquit) *ſcitote, . . quod omnis fornicator, aut immundus, aut avarus (quod eſt idolorum ſervitus) non habet hæreditatem in regno Chriſti & Dei. Nemo vos ſeducat inanibus verbis: propter hæc enim venit ira Dei in filios diffidentiæ. Nolite ergo effici participes eorum.* Et iterum ad Galatas: (y) *Manifeſta autem ſunt opera carnis, quæ ſunt, fornicatio, . . : impudicitia, luxuria, idolorum ſervitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, rixæ, iræ, diſſenſiones, ſectæ, invidiæ, homicidia, ebrietates, comeſſationes, & his ſimilia, quæ prædico vobis, ſicut prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum Dei non conſequentur.*

Neminem non ad Pœnitentiam invitari.

Cap. XXXII.

Jam, quanquam nemo convertatur ad Dominum, niſi (z) tractus per Patrem, attamen nemo hic excuſationem prætexat, quod non trahatur: quod ille ſemper ſtet ante oſtium pulſans, nimirum per internum & externum verbum, commonens, ut convertamur a via noſtra peſſima, & inclamans, quoniam (a) *ira, indignatio, tribulatio, & anguſtia in omnem animam hominis operantis malum. . . Gloria autem, & honor, & pax omni operanti bonum.* Hic concuſſis conſcientiis commonſtrandus eſt Samaritanus ille, [b] qui infundit vinum & oleum, *qui* (c) *ſanat omnes contritos, & alligat omnes contritiones eorum. Filioli mei*, inquit D. Joannes, (d) *hæc ſcribo vobis, ut non peccetis. Sed & ſi quis peccaverit, Advocatum habemus apud Patrem, JEſum Chriſtum juſtum, & ipſe eſt propitiatio pro peccatis noſtris: non pro noſtris autem tantum, ſed & pro totius mundi.* Hæc eſt doctrina, quæ docet mori mundo, & vivere Chriſto.

Presbyter, qui a Confeſſionibus eſt, qualis eſſe debeat.

Cap. XXXIII.

De Confeſſione, & quotuplex ſit, alibi dicemus. Tantum, quod ad eam, quæ Sacerdoti privatim fit, attinet, paucis admonebimus. Primo magnopere neceſſarium judicamus, ut Sacerdos, qui a confeſſionibus eſt, ſit integer, eruditus, ac ſilentii tenax: alioqui ſi ad quæſtum intentus ſit, ſi ad malum ſolicitet, ſi curioſior explorator ſit, ſi pertinacibus blandiatur, ſi intricatam conſcientiam extricare neſciat, ſi denique vel ebrioſus, vel iracundus, vel levis, vel ſecreti minime tenax, diſſipandis magis, quam paſcendis ovibus videbitur idoneus.

Quid confitentem docebit Presbyter confeſſarius.

Cap. XXXIV.

Inprimis autem, qui huic muneri intentus eſt, docebit confitentem, ne ambiguis ac perplexis ſermonibus ſe remoretur, & percontando cogatur velut expiſcari crimina [quod ſæpe numero periculoſum eſt] ſed ſimpliciter tanquam coram Deo, aperiat lethalia crimina, & quæ conſcientiam onerant, ac lædunt, quod ea, quæ contra conſcientiam aguntur, ædificent ad gehennam. Atque ibi maxime opus eſt Sacerdote judice, diſcernente inter lepram, & non lepram.

Remedium pro ratione morbi adhibendum.

Cap. XXXV.

Quod omnibus Chriſtianis præcepit Paulus dicens: (e) *Rogamus autem vos fratres, corripite inquietos, conſolamini puſillamines, ſuſcipite infirmos, patientes eſtote ad omnes:* hoc eum, qui a confeſſionibus eſt, maxime convenit obſervare, nimirum ut conſolando erigat puſillamines per immenſam Dei miſericordiam: præfractos

[s] Matt. 3. [t] Act. 2. [u] Rom. 2.
[x] Epheſ. 5. [y] Gal. 5. [z] Joan. 6.
[a] Rom. 2. [b] Luc. 10. [c] Pſal. 146.
[d] 1. Joan. 2. [e] 1. Theſſ. 5.

Digitized by Google

fractos autem objurget, tremendumque Dei judicium ante oculos ponat. Denique uti prudentiſſimus medicus pro morbi qualitate temperabit medicinam, magis obfuturus, quam profuturus, ſi putaverit uno collyrio omnium mederi morbis. Monendi ergo, qui confitentur, ſinguli ſecundum ordinem, ſtatum, ac ætatem, atque id per locos quosdam communes, ex Scriptura depromptos, quos in numerato habere debet Parochus.

Nimis anxii, quomodo tranquillandi.

Cap. XXXVI.

Qui nimis anxii ſunt in repetenda confeſſione, vel iteranda apud alium Sacerdotem, vel etiam in enumerandis circumſtantiis, quales ſunt quidam, qui quamtumvis confitendo, conſcientiam tamen vix tranquillare poſſunt, docendi erunt, Deum (cui omnia patent) ſynceritatem tantum cordis a nobis requirere, nec tam ſeverum eſſe exactorem, qui conſcientiam ob unam, vel aliam delicti circumſtantiam, inter confitendum non dedita opera neglectam, perpetuo turbatam eſſe velit. Nam quis omnes erratus ſuos enumeraverit? quemadmodum David ait: (*f*) *Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me* Domine.

Moderatio in caſibus reſervatis.

Cap. XXXVII.

In occultis delictis ex reſervatione caſuum compertum habemus, nonnihil mali interdum accidere: vel quod peccator non habens in promptu Sacerdotem, qui illum abſolvat, confiteri vel differt vel contemnit: vel quod, qui minores ætate ſunt, vel mulieres, difficile adducantur, ut ex ſuis Parochiis non ſine levi ſuſpicione ad Nos, ſeu Commiſſarios noſtros proficiſcantur. Quare ut conſulamus & verecundiæ, & famæ, viſum Nobis eſt, hanc poteſtatem noſtram abſolvendi a peccatis, & caſibus noſtræ abſolutioni reſervatis (occultis tamen) omnibus Parochis per Diœceſim noſtram conſtitutis, rite vocatis, delegare: modo tamen Vicariorum noſtrorum in Pontificalibus conſilium requirant ac adhibeant: noſtris tamen Suffraganeis poteſtatem facientes, aliter in Diœceſibus ſuis, uti conſultius videbitur, ſuper hac re ordinandi.

Publicæ pœnitentiæ uſus in Eccleſiam revocandus.

Cap. XXXVIII.

In publicis vero criminibus, quemadmodum neceſſe eſt, ita jubemus ad Canones antiquos publicæ pœnitentiæ regredi, atque adeo ad Chriſti & Diſcipuli ſui Pauli inſtitutum reverti, qui ad (*g*) Corinthios exemplo oſtendit, quomodo oporteat Eccleſiam in publice peccantem animadvertere, donec ipſi publice peracta pœnitentia ſatisfecerit. De quo fuſius dicemus ſub titulo, de jurisdictione Eccleſiaſtica contentioſa.

Recitata confeſſione, quid agendum per Parochum.

Cap. XXXIX.

Peracta confeſſione, ſub abſolutionem Sacerdos monebit confitentem, ut quod admiſſum eſt, deteſtetur, ut ſic deinceps vitam inſtituat, ne in ullum lethale crimen poſthac incidat, quemadmodum Chriſtus ad mulierem dixit: (*h*) *Vade, & noli amplius peccare.* Utque eum affectum habens, credat, per Dei miſericordiam virtute Sanguinis Chriſti per abſolutionem impartiendam in verbo ejus, ſibi remiſſum iri peccata. Injungat etiam illi fructum dignum pœnitentiæ facere, ac tum denique imponat manum, ac abſolvat confitentem.

In Matrimonii Sacramento quid agatur.

Cap. XL.

Dum Matrimonio jungunt Parochi virum ac mulierem, docebunt, Matrimonium inſtitutum eſſe a Deo, confirmatum per Chriſtum, ut Geneſeos ſecundo & Math. XIX. legimus: quod Sacramentum ſi quis, ſicut decet, acceperit accedente Sacerdotali precatione, confertur donum Spiritus, quo vir diligat uxorem amore caſto, (*i*) ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam: mulier viciſſim, propter Chriſtum amet, revereaturque virum ſuum uti Dominum. Uterque liberos (ſi dentur) ſumma cura inſtituant ad Chriſtianam pieta-

(*f*) Pſal. 18. (*g*) 1. Cor. 5. (*h*) Joan. 8.
(*i*) Epheſ. 5.

Digitized by Google

pietatem. Copioſam monendi materiam Paulus ad Epheſ. 5. ſubminiſtrat.

Quemadmodum monendi ſunt, qui Matrimonium contrahere affectant.

Cap. XLI.

Cum Matrimonium (*k*) ante lapſum Adæ propter procreandos liberos inſtitutum, ac benedictione Dei firmatum ſit, qua dixit ille: (*l*) *Creſcite, & multiplicamini, & replete terram:* peculiariter autem homini: (*m*) *Erunt duo in carne una: propterea relinquet homo patrem ſuum & matrem, & adhærebit uxori ſuæ.* Nec ratio conjunctionis, ſeu benedictio poſt lapſum defecit: ſed tantum, quod ſanis potuit eſſe officium, id ægrotis factum etiam ſit remedium. Dum utriusque ſexus infirmitas propendens in ruinam turpitudinis, recte excipitur honeſtate nuptiarum. Quemadmodum Divus Paulus ait: (*n*) *Unusquisque uxorem ſuam habeat, propter fornicationem,* nimirum vitandam: monendi ſunt, qui Matrimonium contrahere affectant, ne alius affectus ipſos huc rapiat, ut ſit honorabile conjugium, ac cubile impollutum. Nam ſi neque ob prolem ſuſcitandam, neque ob fornicationem vitandam, ſed potius divitiarum, aut opum nanciſcendarum, aut alterius rei gratia Matrimonium contrahatur, perperam agitur, ac graviter in Sacramentum peccatur. Hic, quæ Tobiæ VI. VII. & VIII. ſcribuntur, enarrari, proponi, ac doceri conveniet: ubi locus pulcherrimus eſt, exemplo commonſtrans, quemadmodum bona uxor donum Dei ſit, debitum timenti Dominum: quomodo in timore Dei apparentibus, non luxuriæ cauſa, ſed ſola poſteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen Dei in ſæcula, petenda: quo pacto conjugii conſcriptione facta, tradenda: quemadmodum etiam convivium nuptiale cum laude & benedictione Dei agendum. Denique quomodo ſit precandus Deus per conjuges; ut benedictionem ſuam in ipſos, quos conjunxit, impleat. Hæc enim decent ſanctorum filios, qui non debent ita conjungi, ſicut gentes, quæ ignorant Deum. Eritque horrendum illud exemplum de ſeptem Saræ viris, a Dæmonio occiſis, replicandum. His namque (ut Raphael Angelus apud Tobiam ait] qui conjugium ita ſuſcipiunt, ut Deum a ſe & ſua mente excludant, & ſuæ libidini ita vacent, ſicut equus & mulus, in quibus non eſt intellectus, dæmonium malum dominatur. Quamobrem vehementer comprobamus, illum morem, quo Matrimonio jungendi ante Eccleſiaſticam conjunctionem, jejunio ſe præparant, & ſacram Euchariſtiam ſumunt.

Matrimonium tria complecti.

Cap. XLII.

Docendi itaque breviter, [*o*] Matrimonium tria complecti, fidem, prolem, & Sacramentum. In fide attenditur, ne præter vinculum conjugale cum altera vel cum altero concumbatur. In prole, ut amanter ſuſcipiatur, benigne nutriatur, religioſe educetur. In Sacramento autem, ne conjugium ſeparetur, neve dimiſſus aut dimiſſa etiam prolis cauſa alteri conjungatur.

Pium votum, & in clandeſtine contrahentes cenſura.

Cap. XLIII.

Optandum, ut Canon Evariſti Pontificis Concilio Generali renovetur, tollanturque illa clandeſtina matrimonia, quæ invitis parentibus ac propinquis Veneris potius, quam Dei cauſa contrahuntur. Nam quanta ex his clandeſtinis matrimoniis mala ſuboriantur, in aperto eſt. Interea vero donec Eccleſia de hoc proſpiciat, ſi non irrita, prohibita ſaltem ſint, & pœnæ canonicæ, hoc eſt, excommunicationi, contrahentes, & qui ope aut conſilio his adfuerint, ſubjaceant: quam nec tam facile, niſi Eccleſiæ ſatisfiat, tolli admodum expedire Nobis videtur. Quantum fieri poteſt, cavebit Parochus, ne liberos citra parentum authoritatem conjungat. Quod ſi parentes negligentes fuerint, aut in admittendo matrimonio jam contracto rigidiores negatores: admonebit eos, ut liberos maturæ ætatis elocent, neve vinculo jam per Eccleſiam indiſſolubili, pertinacius obluctentur.

Conjun-

(*k*) Aug. de Gen. Ad lit. Lib. 9. C. 3. & ſeq. (*l*) Gen. 1. (*m*) Gen. 2.
(*n*) 1. Cor. 7. (*o*) Aug. de Gen. Ad lit. Lib. 9. C. 7.

Conjunctio conjugum in facie Eccleſiæ peragenda.

Cap. XLIV.

Conjunctionem per Sacerdotem cum benedictione Sacerdotali, ac precibus inter Miſſarum ſolennia, in templo ſecundum antiquos Canones, & Eccleſiaſticum ritum fieri decernimus. Superbia ac faſtu tumidis, qui in privatis domiciliis malunt, quam in templo (ubi Eccleſia convenit, ac conjungendis bene precatur) copulari, quis non inepte oppoſuerit illud Paulinum: (p) Num Eccleſiam Dei contemnitis? Nec Sacerdos ante quoslibet conjugio jungat, niſi edictis, aut proclamationibus tribus publice e ſuggeſto ad populum factis, præcedentibus, ob multas ac varias fraudes evitandas. Contra hæc haud facile, ſed tantum, ubi ratio admodum neceſſaria hoc ipſum fieri poſtulaverit, idque non, niſi cauſa cognita, diſpenſabitur.

Peregrinos & ignotos ſine legitimo teſtimonio non conjungendos.

Cap. XLV.

Peregrini, & ignoti non conjungantur, niſi legitimis teſtimoniis doceant, ſe, ubi ante verſati fuerint, nullis Matrimonii vinculis adſtringi, ipſisque per ſuum Parochum licere, per alium Parochum copulari.

In gradibus conſanguinitatis ac affinitatis, Concilium Generale obſervandum.

Cap. XLVI.

Quod ad gradus [q] conſanguinitatis ac affinitatis attinet, qui Matrimonium contrahendum, ac contractum dirimunt, Decretum Concilii generalis obſervabitur. Hic ſi Parochi in dinumeratione graduum addubitaverint, peritiores conſulent. Ubi Romanus Pontifex diſpenſatorio diplomate Matrimonium ſecus contractum, approbandum juſſerit, examinentur cauſæ diligentius, quæ diſpenſationem extorſerunt. Quæ ſi comperiantur aliter, quam narratum eſt, ſe habere, non dubium eſt, diſpenſationem nullius roboris eſſe.

Ludicra tollenda.

Cap. XLVII.

Ludicra illa, quæ in templis poſt conjunctionem Sacerdotalem fieri conſueverunt, veluti in pulſando ſponſo, atque alia ejusdem generis, penitus tollantur. Nam res ſeria, quam Deus ipſe inſtituit, benedixit, inviolabilemque decrevit, agitur.

De Sacro Ordine dictum eſſe prius.

Cap. XLVIII.

De Sacro Ordine, & quæ ſalutaris gratia hoc Sacramento conferatur: quæ denique in eodem Sacramento conferendo obſervari oporteat, Titulo primo, qui de Munere Epiſcopali eſt, abunde diximus.

Cur adhibeatur extrema Unctio.

Cap. XLIX.

Reſtat extrema Unctio, quæ (quoniam in morte extrema lucta eſt) adhibetur, ut vel convaleſcat ægrotus, ſi Deo ita viſum, vel cum fide, bonaque ſpe obdormiat in Domino.

Quomodo impendenda Unctio extrema.

Cap. L.

Eſt autem Unctio impendenda cum expoſitione Unctionis, & mandati Apoſtolici, quod ſic habet: (r) *Infirmatur quis in vobis? inducat Presbyteros Eccleſiæ, ut orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei ſalvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & ſi in peccatis ſit, remittentur ei.* Poſtremo loco adhibebit Parochus admonitionem præparationis ad mortem, quemadmodum Enchiridion docebit.

A Sepultura nemo, in communione decedens, repellendus.

Cap. LI.

Quod ad Sepulturam attinet, quis poterit negare, rem longe piiſſimam eſſe, & in veteri (s) & in nova lege accurate obſervatam, ut Chriſtianorum (qui ſpem reſurrectionis habent) corpora non pecudum more disjiciantur, ſed in cæmiterii ſinum recordantur, quod etiam alto myſterio

(p) 1. Cor. 11.
(q) Ex Conc. Gen. C. Non debet. De conſang. & affin.
(r) Jac. 5.
(s) Gen. 23. & 25.

Digitized by Google

ſterio non caret? Ab hac ergo ſepultura (*t*) nemo Chriſtianus, qui in communione deceſſit Eccleſiæ, arceatur, etſi caſu mortuus fuerit. Quum enim communicabatur viventi, & mortuo communicandum eſt. Soli vero hæretici excommunicati, publici latrones, & hi, qui ſibi mortem criminis conſcientia adacti, conſciverunt, & quos in peccato lethali, nullis pœnitentiæ ſignis præcedentibus, deceſſiſſe conſtiterit, prohibeantur.

Quam admonitionem in Sepulturis & Exequiis fieri oporteat.

Cap. LII.

In ſepulturis autem & exequiis, mortalitatis atque hujus calamitoſæ vitæ admonitio diligens fiat, atque excitandi inter alia præſentes, ut recogitent, ſibi eodem modo hinc excedendum eſſe, ſeſe in hac terra peregrinos agere, (*u*) aliam autem inquirere, ad quam ſemper oporteat ſuſpirare. Nam quo pacto ad exorandam pro defunctis Dei miſericordiam commonendi ſint, ſupra diximus.

PARS OCTAVA.

De victu Parochorum.

Caput I.

SUpereſt, ut de victu Parochorum diſpiciamus. (*w*) Hic inprimis, quod Chriſtus docuit, & Sacri Canones maximo ſerio præceperunt, præmittendum duximus: nempe ut Sacramenta Eccleſiaſtica gratis adminiſtrentur, dicente Domino: (*x*) *Gratis accepiſtis, gratis date.* Quamobrem (*y*) neque pro baptizandis, conſignandiſque fidelibus, neque pro collatione Chriſmatis, vel promotionibus graduum, neque aliis Sacramentis diſtribuendis pretia quælibet, vel præmia, niſi quid voluntarie offeratur, recipienda ſunt. Neminem quoque ad quæſtuoſas exequias cogi, aut pro ſepultura munus, aut pretium exigi volumus ſecundum Canonicas Sanctiones. Cuſtodi interim ac veſpilloni, de ſua mercede nihil detrahentes.

Parochis victus neceſſarius ſuppeditandus.

Cap. II.

At quum Lex Divina præcipiat, (*z*) non alligandum os bovi trituranti, quod utique non boum cauſa, ſed propter nos dictum, Chriſtus in Evangelio explicat: (*a*) Dignus [inquiens] eſt mercenarius mercede ſua. Ac Paulus toto Capite IX. primæ ad Corinth. confirmat: *Quis enim militat ſuis ſtipendiis unquam? quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat?* Neque enim magnum eſt, ſi qui ſpiritualia ſeminant, etiam carnalia metunt. Quamobrem diſpiciendum eſt, ut Parochis Evangelii Prædicatoribus, certa ac competens ſubminiſtratio victus, & veſtitus fiat, idque ad eum modum, ne in adminiſtrandis Sacramentis quippiam exigendo, oneri ſint Parochianis, aut cibum vicatim diſcurrendo emendicare cogantur, quo nihil turpius, aut ſordidius.

Vice Curatos, quos vocant, ex proventibus Eccleſiæ congruam ſuſtentationem recepturos.

Cap. III.

Inprimis igitur, qui per Vicarios ſeu Vicecuratos Eccleſias Parochiales regendi poteſtatem a Nobis acceperunt, iiſdem Vicariis tantam ex proventibus Eccleſiæ partem aſſignabunt, qua vitam congrue ſuſtentare poſſint. Quod Nos inter viſitandum ratione locorum ac Parochiarum, ut fiat, ordinabimus.

Qui Eccleſias unitas habent, Vicariis perpetuis portionem congruam aſſignare oportere.

Cap. IV.

Eccleſiæ Cathedrales, (*b*) ac Collegiatæ, itidem Monachi ſeu Religioſi, qui Eccleſias Parochiales, aut ſuis Eccleſiis vel Monaſteriis unitas habent, aut regendas aliis committunt, aut præſentando committi procurant, adeo interdum omnem proventum emungunt, ut reſidui redditus, qui Rectoribus Eccleſiarum permittuntur, nimis tenues ſint & exiles. Quamobrem noſtræ curæ eſt, ut tanta portio Rectoribus iſtis aſſignetur, unde

(*t*) C. Ex parte. De Sepult.
(*u*) Hebr. 11.
(*w*) Ex Conc. Tolet. 11. C. 8.
(*x*) Matt. 10.
(*y*) C. In Eccleſiaſtico. C. Præcipiendum 13. Q. 2.
(*z*) Deut. 25. 1. Tim. 5.
(*a*) Matt. 10.
(*b*) De Præbend. & Dignitat. Lib. 6.

Digitized by Google

unde jura Epiſcopalia ſolvere, & congruam ſuſtentationem habere poſſint.

Ubi redditus non ſuffecerint, quid agendum.

Cap. V.

Ubi vero redditus (c) Eccleſiarum non ſuffecerint, juris conſilium ſequendum putamus, nempe ut duæ uniantur: aut ſi id grave videbitur, ſaltem una aut plures etiam Vicariæ, quæ ad altaria in ejuscemodi Eccleſiis fundatæ ſunt, ipſi Eccleſiæ Parochiali (ut vocant) incorporentur: ſic tamen, ut quoad fieri poteſt, per Parochum officium, ob quod Vicariæ illæ fundatæ ſunt, minime negligatur. Porro decimas potiſſimum Parochis, ac Eccleſiæ miniſtris deberi, non dubium eſt. Nunc quum illæ paſſim a laicis magna ex parte uſurpentur, neque facile ex eorum manibus divelli poſſint: videndum, num diligenti cohortatione, aut alia via juri conſentanea, Parocho, cui Eccleſiæ redditus ad victum non ſufficiunt, hinc aliquid emendicari poſſit.

Denarius conſuetus, ſed duplicatus, pendendus.

Cap. VI.

Poſtremo loco juſtum ac decens putamus, ut ſinguli Parochiani denarium illum conſuetum, ſed duplicatum, ſaltem in anno quater, videlicet in feſtis illis majoribus, veluti in Natali Dominico, Paſchate, Pentecoſte, Aſſumptioneque Virginis glorioſæ, id eſt, ſingulis feſtis duos Parocho denarios pendant. Neque enim tantillum offerri, ulli oneroſum eſſe, aut videri poteſt. Quis enim tam ſordidus eſt, qui non æquum putet, modicum quid caduci, ac temporalis ſubminiſtrare illi, a quo ſpiritualia ac æterna viciſſim repetit. Certe omnes ſcire debent, eos, qui (d) in ſacrario operantur, quæ de ſacrario ſunt, edere: & qui altario deſerviunt, cum altario participare. Nam & Dominus ordinavit his, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Qui ſe unica ſolutione (quæ uno albo rotato fiet) liberare volet, id ipſi liberum eſto. Ne vero Parochus aut in contentionem aut ſuſpicionem trahatur, potius hæc pecunia per Eccleſiæ œconomos, aut alios probatæ fidei viros colligetur, ac ipſi Parocho numerabitur.

Laudabilem conſuetudinem Agrippinæ Coloniæ per hæc non abrogari.

Cap. VII.

Laudabilem tamen conſuetudinem in civitate noſtra Colonienſi erga ſanctam Eccleſiam, pia devotione fidelium introductam, per has noſtras Synodales conſtitutiones nolumus immutare; donec ipſis Parochis intra eandem civitatem de ſufficientiori victu fuerit proviſum.

PARS NONA.

De Conſtitutionibus ac conſuetudinibus Eccleſiaſticis.

Cap. I.

De conſtitutionibus humanis, ac Eccleſiaſticis conſuetudinibus magna in præſentiarum in Eccleſia Dei concertatio eſt, quam Eccleſiæ turbatores, ut Eccleſiæ authoritatem everterent, ad nihilumque redigerent, invexerunt. At populus hic docendus eſt, Sanctorum Patrum regulam ſequi, qui diligenter admonent; traditiones Eccleſiaſticas, præſertim quæ fidei non officiunt, ita obſervandas, ut a majoribus traditæ ſunt. Sunt autem illa, quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, non unius generis, quemadmodum Divus Auguſtinus tradit. (e) Alia enim toto terrarum orbe obſervantur, a Patribus nobis, quaſi per manus tradita. Quæ quidem putanda ſunt vel ab ipſis Apoſtolis, vel ex plenariis Conciliis (quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima authoritas) commendata, atque ſtatuta retineri, veluti quod Paſſio, & Reſurrectio, & Aſcenſio in cœlum, adventus Spiritus Sancti, & Quadrageſima, annua ſolennitate celebrantur, quod die Veneris a carnibus abſtinetur; atque alia multa, quæ ab univerſis merito obſervantur. Alia vero, quæ per loca terrarum regionesque variantur, ſicut eſt, quod alii jejunant diem Mercurii, alii non: alii quotidie communicant Corpori & Sanguini Domini, alii certis diebus accipiunt. Et ſi quid aliud hujusmodi animadverti poteſt, totum hoc genus rerum liberas

(c) Ex Conc. Vienn. Clem. Si una.

(d) 1. Cor. 9.

(e) C. Illa autem 12. Diſt.

Digitized by Google

beras habet obſervationes. Quod enim neque contra fidem Catholicam, neque contra bonos mores eſſe convincitur, indifferenter eſt habendum, & pro eorum, inter quos vivitur, ſocietate ſervandum. Sic Divus Ambroſius Auguſtinum docuit, de hoc altero genere interrogantem: Tu (inquit) ad quamcunque forte Eccleſiam (nimirum in unitate Eccleſiæ Catholicæ permanentem) veneris, ejus morem ſerva, ſi cuiquam non vis eſſe ſcandalum, nec quemque tibi. Sed de his, ac quatenus Eccleſiaſticæ illæ conſtitutiones obligent, alibi latius dicemus.

Jejunia ab Eccleſia indicta, reverenter obſervanda.

Cap. II.

Jejunia ergo ab Eccleſia indicta, reverenter obſervari volumus, admonendusque populus, cur ſint inſtituta, nempe ut corpus, per intemperantiam cibi ac potus luxurians, caſtigetur, in ſervitutemque redigatur, quo animus vegetior ac liberior laudibus Divinis inſiſtat, Divinæque voluntati ſeſe attemperet. Magnum (*f*) certe & generale jejunium eſt, abſtinere ab omnibus iniquitatibus, & ab illicitis voluptatibus ſeculi. Ad hoc perfectionis, qui nondum pervenit, is Eccleſiæ indictum huc vocans, haud contemnat.

Irriſores Eccleſiaſticorum jejuniorum refelluntur.

Cap. III.

Qui Eccleſiæ ordinationem irrident, illique Divum Paulum (*g*) opponunt, quaſi is jejuniis Eccleſiaſticis contradicat, graviſſimam utrique contumeliam (Apoſtoli doctrinam dedita opera adulterantes) inferunt. Non enim Eccleſia aliquod cibi genus perpetuo interdixit, aut Judaicum ciborum delectum contra Apoſtolicam doctrinam invexit: quinimo cum Paulo ſemper docuit, doctrinam eſſe dœmoniorum, cibum aliquem immundum judicare, & prohibere, quem Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & his, qui cognoverunt veritatem. Quod ſcilicet omnis creatura Dei bona ſit, & nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Sed potius Eccleſia veteris legis, ac Apoſtolicorum virorum exempla ſequuta, jejunia quædam publica certis diebus indixit, jubens tum a carnibus abſtinere, & cibis aridioribus uti, non quod carnes immundæ ſint, ſed ut luxui temperetur. Qua de re in Gangrenſi Concilio (quod non multo poſt Apoſtolorum tempora obſervatum eſt) pari cenſura damnati ſunt, tum hi, qui nonnullos cibos carnium illicitos reputarunt; tum illi, qui præter neceſſitatem corporalem ſuperbientes, jejunia communia totius Eccleſiæ putaverint contemnenda, perfectam in ſua ſcientia rationem vindicantes, quos anathema eſſe Concilium illud decrevit. Atque alia multa, quæ nunc in contentionem rurſus vocantur, ut ſuccincte admodum, ita chriſtianiſſime Apoſtolico ſpiritu diffinit.

Eccleſiæ conſtitutionem charitati cedere.

Cap. IV.

Cur vero criminentur hoſtes Eccleſiæ ejus inſtitutum, non videmus, quum ipſa nulli injiciat laqueum, quod hanc conſtitutionem adeo ligare non velit, ut vel charitati vel neceſſitati minime cedere debeat. (*h*) Quinimo liberum facit, quolibet tempore quibuslibet veſci, modo id vel charitas vel neceſſitas ſuadeat, adhibito tamen utriusque Medici (ſi præſto ſint) aut ſaltem alterius, nimirum animæ, conſilio.

Quid in jejunio potiſſimum ſpectandum.

Cap. V.

Jam quum in jejuniis ratio potius indictionis, quam abſtinentia iſta a carnibus ſpectetur: admonendus eſt populus, quum jejunandum erit, non minus ſumptuoſa & prolixa illa piſcium fercula, quam carnium vitanda: bellaria item illa magis, quam carnes, inflammantia.

Redarguuntur, qui Quadrageſimæ obſervationem contemnunt.

Cap. VI.

Quadrageſimæ inſtitutio antiquiſſima eſt, (*i*) a temporibus Apoſtolorum ad

(*f*) Aug. in Joan. C. Jejunium autem magnum. De Conſ. Diſt. 5.
(*g*) Coloſ. 2. 1. Tim. 4.
(*h*) C. Conſilium. De obſerv. jejun.
(*i*) Orig. ſuper Levit. Hieron. adverſ. Monta. hæret. Ambr. in ſerm. de Quadrag. 36.

Digitized by Google

ad nos uſque deducta, cujus violatores pleriſque generalibus Conciliis, præſertim Toletano octavo acerrime redarguuntur, religionique contraire monſtrantur. Atque adeo omnes, quotquot ſine inevitabili neceſſitate ſeu fragilitate, evidentique languore, ſeu etiam impoſſibilitate ætatis, diebus Quadrageſimæ eſum carnium attentare præſumpſerint, alienos a ſancta Communione decernit, quod ſacris diebus abſtinentiæ obliti ſint, diſciplinam, ac Quadrageſimæ dies (quæ anni totius decimæ putantur, quæ & in oblatione jejunii Domino conſecrantur) temerarie prophanaverint. Quos vero vel ætas incurvat, aut languor extenuat, aut neceſſitas arctat; non ante prohibita, violare præſumant, quam a Sacerdote permiſſum eſſe percipiant.

Litaniæ, & Rogationes cur inſtitutæ, & quomodo populus admonendus ſit.

Cap. VII.

Litanias, id eſt, ſupplicationes, (*k*) ſeu rogationes, in dicto triduano jejunio, ante Domini Aſcenſionem Patribus placuit celebrari: quibus omnes intereſſe jubentur, ut quemadmodum omnes peccaverunt, ſic & omnes pro venia ſupplicent, omneſque ad Deum corda cum manibus elevent. Quanquam potiſſimum Litaniæ iſtæ principio inſtitutæ ſint, ut tum populus, Divina inſtitutione admonitus, clementiam DEI exoret, quo peſtes, clades, calamitates, fames, bella, & id generis adverſa, quæ nobis juſtiſſimo Dei judicio ob peccata noſtra infliguntur, ac ſub id anni tempus, nempe Veris (quum bella emergere, atque terræ fructus, qui tum in flore, atque teneri adhuc ſunt, facile corrumpi ſolent, potiſſimum imminent) avertat, & tollat. Ut autem Eccleſia fiduciam erga Deum (quam orantes ac petentes habere neceſſe eſt) tum nobis adaugeat, Heliam proponit hominem nobis ſimilem & paſſibilem, qui oratione oravit, ut non plueret ſuper terram; & non pluit annos tres, & menſes. Et rurſus oravit, & cœlum dedit pluviam, & terra dedit fructum ſuum. Quod ſi ſolus Helias petens exauditus eſt, num Chriſtus Eccleſiæ ſuæ preces averſabitur? Hic interim populus docendus eſt, quod non ſolum, quæ animi, ſed & quæ corporis & externa bona ſunt, a Deo omnium authore poſtulare oporteat. Et redarguendi illi (haud ita multo, quam gentes, meliores) qui vel fortunæ vel ſuæ induſtriæ, bona temporaria accepta ferunt.

Proceſſiones intra ſepta Eccleſiarum peragendæ.

Cap. VIII.

Quod proceſſiones per agros & campos peraguntur, rationem quidem habet, nempe quod populus oret, ut ſegetes, ac fruges terræ a Domino conſerventur. Verum ut alia plurima, ita & hic mos hominum malitia depravatus eſt; quod per occaſionem talis deambulationis, quæ Deo placando erat inſtituta, pleraque ſcelera committantur. Quamobrem Nobis ſatius videtur, ut hæ, aliæque ſupplicationes, ac proceſſiones de cætero intra ſepta Eccleſiarum religioſe fiant, ac ut in templo, loco precationibus peculiariter dedicato, oretur Deus, habeaturque pius, rei ac tempori conveniens, ad populum commonitorius ſermo. Noſtris tamen Suffraganeis liberum relinquimus, ut ipſi in ſuis Diœceſibus de hac re, uti mores regionis patientur, diſpiciant.

Admonendus populus, cur feriæ inſtitutæ.

Cap. IX.

Diligenter quoque populus admonendus eſt, cur feriæ, & potiſſimum dies Dominicus (qui a temporibus Apoſtolorum in Eccleſia Dei ſemper celebris fuit) inſtitutæ ſint. Nempe, ut tum in unum omnes pariter convenirent ad audiendum verbum Domini, ad audiendum quoque Sacrum, & communicandum. Breviter, ad vacandum Deo ſoli, ut dies illa tantum orationibus, hymnis, pſalmis, & canticis ſpiritualibus tranſigatur. Hoc enim eſt ſanctificare ſabbathum.

In Feriis ſoli Deo vacandum.

Cap. X.

Quamobrem cupimus, hiſce diebus prohibere nundinas, claudi cauponas, vitari

(*k*) Ex Conc. Aurelian. C. 23.

vitari comeſſationes, ebrietates, ſumptus, lites, luſus improbos, choreas plenas inſaniis, colloquia prava, cantilenas turpes: breviter, omnem luxum. Nam hiſce (& quæ hæc fere ſemper conſequuntur) blasphemiis, ac perjuriis nomen Domini prophanatur, ac ſabbathum (quod nos admonet, ut quieſcamus perverſe agere, & bene facere diſcamus) contaminatur.

Dies Dedicationis Templi extra Coloniam, uno die ubique celebrandus, & quomodo ſit admonendus populus.

Cap. XI.

Et quum in diebus feſtis (qui Dedicationi Eccleſiarum peculiariter dicati ſunt) plerumque indigna committantur adeo, ut videatur populus tum potiſſimum comeſſationis cauſa convenire: viſum Nobis eſt, ut per Diœceſes noſtras, uno certo die anni, quo ejuſcemodi feſtum Dedicationis in Metropolitana noſtra colitur, in reliquis quoque Eccleſiis omnibus, extra civitatem noſtram Coloniam Agrippinam conſtitutis, obſervetur. Nam intra Coloniam ſummo noſtro templo ſuus honos conſtare debet: quod & in aliis oppidis inſignioribus, ubi una cæteris Eccleſiis præeminet, obtinere placuerit: videlicet, ut ibi minores Eccleſiæ pridie ejus diei, qui dedicationi Eccleſiæ ſummæ ejus loci conſecratus eſt, aut die Dominico proximo præcedente ſuas ſingulæ dedicationes celebrent, obſervetur. Docendus autem eſt populus, dedicatione templi ſignificari Eccleſiæ dedicationem Catholicæ, ac cujuslibet hominis Chriſtiani, qua copulatur Deo. Nam ut Divus Auguſtinus ait: Quotiescunque templi feſtivitatem colimus, ſi fideliter, ac diligenter attendimus, & ſancte & juſte vivimus, quidquid in templis manufactis agitur, totum in nobis ſpirituali ædificatione completur. Non enim eſt mentitus ille: qui dixit: Templum enim Dei Sanctum eſt, quod eſtis vos. (*l*) Et iterum: Neſcitis, quia corpora veſtra templum eſt Spiritus Sancti.

Cur Templa & Altaria conſecrentur.

Cap. XII.

Ex vetuſtiſſima inſtitutione,& more receptum eſt, (*m*) Templa, & Altaria, & pleraque alia, quibus in templis ad excitandum fidelium animos, & Divinum cultum explendum utimur, conſecrari, ſolennibusque precibus ac benedictionibus dedicari Deo, quod in veteri quidem teſtamento præceptum etiam Divinum habuit, quemadmodum Exodi XXXI, & II. Paralip. XXII. legimus. Ungitur præterea ſecundum Eccleſiaſticam conſuetudinem, quum conſecratur altare, quum dedicatur templum, quum benedicitur calix, idque non ſolum ex mandato veteris legis, verum etiam exemplo beati Sylveſtri, qui quum conſecrabat altare, illud Chriſmate perungebat. Verum Unctionis Sacramentum, aliud quidem efficit, & figurat, tam in novo, quam in veteri teſtamento. Unde non judaizat Eccleſia, quum Unctionis celebrat Sacramentum, (*n*) ſicut aliqui mentiuntur, qui neque ſcripturas, neque Dei novere virtutem.

Populus docendus, quid agatur, & ſignificetur in Conſecratione Templorum, ac Altarium.

Cap. XIII.

Quamobrem populus docendus eſt, hic aliud agi, atque aliud ſignificari, quum conſecratur templum. Funduntur preces Domino, ut hunc locum ſibi peculiariter dedicatum eſſe velit; ut diabolum, & ejus poteſtatem inde penitus expellat; ut omnes, qui huc deprecaturi conveniunt, (*o*) ex quacunque tribulatione conſolationis Divinæ beneficia conſequantur; ut ab omnibus pariter convenientibus Deo laudes ſolvantur, Divinum verbum audiatur, ac Sacramenta Eccleſiaſtica miniſtrentur. Peculiariter altare conſecratur, ut hic oblatio munda Deo offeratur, hoc eſt, Sacramentum Corporis, & Sanguinis Chriſti, quod in memoriam paſſionis Dominicæ immolamus. Quod vero præter preces, aſperſionis etiam, atque unctionis,

(*l*) 1. Cor. 3. (*m*) C. Sicut non alii. C. Miſſarum ſolennia. C. Eccleſias. De conſec. Diſt. 1.
(*n*) C. 1. Et ſi. De ſacra Unct. (*o*) 2. Reg. 6.

ctionis, aliarumque rerum ſolennia adhibentur, myſterii ſecretionis plenum eſt: non quod inanimata iſta gratiæ Divinæ ſuſceptiva ſint: ſed quum hæc viſibiliter fiunt, admonetur Chriſtianus, Deum omnia hæc per inviſibilem virtutem in anima operari, quæ eſt domus Deo dedicanda, ubi fides facit fundamentum, ſpes erigit, & caritas conſummat. Signat ergo templi dedicatio tam fidelis animæ, quam Eccleſiæ cum Chriſto deſponſationem. Ipſa enim Eccleſia, ex multis vivis lapidibus adunata, verum Dei templum eſt. Quodſi Dei templum ſumus, altare intus habemus. Altare quidem noſtrum, cor noſtrum eſt. In hoc altari fit ſacrificium laudis: ſacrificium enim Deo, ſpiritus (*p*) contribulationis, & cor contritum. In hoc altari fit commemoratio Corporis & Sanguinis Chriſti: hinc preces ad cœlum aſcendunt; ad cor enim reſpicit Deus. Quamobrem, niſi omnia, quæ in hujuscemodi conſecratione exterius aguntur, in nobis ſpiritualiter impleantur, parum hinc fructus nobis acceſſerit. Quid enim exterior ablutio, vel inunctio ſine interiori prodeſt?

Cur benedicantur Campanæ.

Cap. XIV.

Benedicuntur quoque campanæ, ut ſint tubæ Eccleſiæ militantis, quibus vocetur populus ad conveniendum in templum, & audiendum verbum Dei: Clerus vero ad annuntiandum mane miſericordiam Dei, & veritatem ejus per noctem, ut per illarum ſonitum fideles invitentur ad preces, & ut creſcat in his devotio fidei: quamvis etiam Patres alio reſpexerint, videlicet ut dæmones tinnitu campanarum Chriſtianos ad preces concitantium, terreantur, quin potius precibus ipſis territi abſcedant, illisque ſubmotis, fruges, mentes & corpora credentium ſerventur, ut procul pellantur hoſtiles exercitus, & omnes inſidiæ inimici, fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempeſtatum, & fulgurum temperentur, infeſta tonitrua, & ventorum flamina ſuſpendantur, ſpiritus procellarum, & aereæ poteſtates proſternantur. Breviter, ut audientes confugiant ad matris Eccleſiæ gremium, ac ante S. crucis vexillum, cui flectitur omne genu, quemadmodum hæc in ſolenni benedictione campanæ reperies.

Docendus populus, ut ſignatis potius, quam ſignis inhæreat.

Cap. XV.

Docendus ergo eſt populus ab exterioribus iſtis, ut ſignatis potius, quam ſignis inhæreat ac intendat. Quod & in omnibus aliis obtinet ceremoniis, alioqui parum ad pietatem profuturis. Nam qui in exterioribus iſtis conſiſtit, ac non potius illis admonetur, ut ad Deum reſpiciat, confugiat, ac totam ſuam fiduciam in illum collocet, huic citius externa iſta in ſubverſionem, quam ædificationem erunt.

Quidquid in cæremoniis ad abuſum ſpectat, caute ac diligenter cavendum.

Cap. XVI.

Quamobrem quidquid in ejuscemodi rebus ad abuſum & ſuperſtitionem ſpectat, & quo populus a Deo ad collocandum in externis iſtis aliquam fiduciam abduci poſſit, prohibemus. Quale inter alia eſt, quod Sanctorum imagines cum indulgentiis & impoſitione incertarum reliquiarum dedicantur: quod quidam aqua, ſale, cereis, ac herbis benedictis in medicandis pecoribus ſuperſtitioſius abutuntur. Omnis quidem creatura per verbum Dei & orationem ſanctificatur, quemadmodum Divus Paulus teſtatur. Ergo quanto res ſacratior, tanto abuſus ejus damnabilior.

Cur reconcilietur Templum, aut Cœmiterium.

Cap. XVII.

Reconciliatur Eccleſia, aut cœmiterium ob ſeminis emiſſionem, peccandi libidine factam. Itidem ob enormem ſanguinis effuſionem, dedita opera, violenter, & injurioſe commiſſam, ac aliis quibusdam de cauſis, qui mos ex Levitici XIV & XV. ſuam trahit originem. Fit autem hæc reconciliatio, non quod templum revera polluatur. Eccleſia enim, quum ſit ſancta, coinquinari non poteſt: imo ipſius loci ſanctitas infamiam loci abolet. Sed cum templum locus

(*p*) Pſal. 50.

cus ſit, ubi delictorum venia poſtulatur, ubi ſalutaris hoſtia pro peccatis immolatur, ubi Deo laudes exolvuntur, ubi tutela refugii eſſe debet; fit, ut ſcandalum, horror, atque abominatio turpitudinis, & peccati ibi commiſſi, propoſitum quoque & voluntas lethaliter delinquentis, in cauſa ſint, ut ſacer locus reconcilietur: idque ad exemplum, & terrorem, ut videntes locum ſacrum ſeu inanimatum templum, nullo peccato obnoxium, lavari, & purificari, delicti horrore concutiantur, & cogitent, quantum pro expiatione peccatorum, vivo Dei templo ſit elaborandum. Sic Chriſtus (*q*) ementes & vendentes e templo ejecit, flagello facto de funiculis, ipſos acerrime corripiens, ac dicens: (*r*) *Domus mea, domus orationis vocabitur; vos autem feciſtis illam ſpeluncam latronum*: aliud quidem agens, aliud vero innuens.

Quæ pollutio reconciliationem requirat.

Cap. XVIII.

Non tamen omnis pollutio hanc reconciliationem requirit, ſed tantum publica, vel per rei evidentiam, ac ſaltem per famam. Quodſi occulta ſit contaminatio, quæ etiam Baptiſmi, ac Pœnitentiæ Sacramenta non remoratur, ſolemnitas non exigitur, quod ratio reconciliationis in occultis non habeat locum.

Quorum ſumptu & expenſis reconciliatio facienda.

Cap. XIX.

Reconciliationem autem ejuſcemodi gratis fieri, ac tantum itineris ſumptus Vicariis noſtris in Pontificalibus ſuppeditari volumus. Qui quidem ſumptus ex bonis deliquentis deſumentur, modo tamen tantæ illius facultates ſint: ſin ſecus, Parochiani non gravabuntur, vel tantillos ſumptus itineris ſuppeditare, ne populus præter culpam ſuam gravetur. Ne vero diutius ob talem pollutionem Divinum ſuſpendatur officium, aut Eccleſiaſtica intermittatur ſepultura, Vicarius noſter in Pontificalibus ſtatim, ut vocatus fuerit a populo (modo gravioribus rebus id temporis non fuerit implicitus) ultro ibit, officium ſuum expleturus.

Immunitatem Eccleſiaſticam in duobus potiſſimum ſitam eſſe.

Cap. XX.

Immunitas Eccleſiaſtica vetuſtiſſima res eſt, jure pariter Divino ac humano (*s*) introducta, quæ in duobus potiſſimum ſita eſt. Primum ut Clerici, illorumque poſſeſſiones & bona a vectigalibus & tributis, aliisque muneribus laicis libera ſint. Nam (ut de libertate Levitarum ſileamus) non temere refert ſcriptura, Pharaonem totam terram Ægypti feciſſe tributariam, præter terram Sacerdotum, & poſſeſſiones, quæ a Rege traditæ fuerant eis, quas vendere non ſunt compulſi: quin potius ipſis etiam ſtatuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, ut legimus Gene. XLVII. Deinde ne rei criminis, ad Eccleſias confugientes, inde violenter extrahantur, exceptis publicis latronibus, qui per induſtriam proximum occiderint, ac nocturnis depopulatoribus agrorum, qui itinera obſident aggreſſionum inſidiis. Denique his, qui ſub immunitatis ſpe in Eccleſiis, ac cœmiteriis delinquunt. Quodſi a confugientibus ad Eccleſias paria his commiſſa ſint crimina, quæ Reipublicæ referat puniri, tantiſper ſaltem debet ſæcularis poteſtas a manuum injectione abſtinere, donec noſtros conſulat Officiales, ne devenire neceſſe ſit ad ceſſationes a Divinis, & interdicta, quæ viſum eſt anteceſſoribus noſtris, ob violationem ejuſcemodi immunitatis, editis conſtitutionibus promulgare.

Quemadmodum fraternitates reformandæ ſint.

Cap. XXI.

Fraternitates (quæ vocantur) & in honorem aliquorum Sanctorum in Eccleſiis fiunt, ſpeciem quidem pietatis habent: ſed quales hac tempeſtate ſervantur, nempe in quibus tam Clerici, quam laici potiſſimum comeſſationibus & ebrietatibus vacant, interdum etiam variis conſpirationibus adverſus poteſtates

(*q*) Matt. 21. Joan. 2. (*r*) Matt. 21. Joan. 2.
(*s*) Ex Conc. Later. C. Non minus. Ex Conc. Tolet. III. C. Eccleſ. ſervos. Ex Conc. Gangr. C. Si quis per ſuper. 30. Diſt. &c.

tes intenti ſunt, ſi non omnino ſublatas, ſaltem correctas volumus: omnino ſublatas malimus, ac redditus ſeu cenſus earundem, vel in uſus pauperum, vel Parochi expendi, nobis magis placuerit. At quum hæ ſodalitates forſan propter publicum offendiculum, ac pauperum (qui ab eis eleemoſynas ex conſtitutione accipiunt) præjudicium commode tolli non poſſint, videbimus inter viſitandum, ut ſaltem tollantur abuſus, ut prima ſervetur inſtitutio, & examinentur formulæ earum, & ſtatuta, ut ratio ac calculus ſingulis annis per Proviſores (ut vocant) earundem fraternitatum coram Parochis Eccleſiarum reddatur, ut ſuperextantes fructus ac redditus in pauperum ſeu Eccleſiæ uſum, ac utilitatem convertantur, aut etiam inde aliquid Parocho ad victum decidatur.

PARS DECIMA.

De vita & converſatione Monaſtica.

Caput I.

Vita Monaſtica non multo poſt Apoſtolorum tempora cœpit, quanquam multis perſuaſum ſit, aliam tum fuiſſe, quam nunc eſt, Monachiſmi rationem. Nemo tamen negaverit, hoc vitæ genus ad perfectionem Evangelicam maxime accommodum, modo ſecundum ſanctiſſimam inſtitutionem pure immaculateque obſervetur. Quia vero res eſt quam maxime ardua, in carne vivere, & carnis ſtimulis nullum locum dare, diabolique mille fraudibus (quibus præſertim ſolitarios aggreditur) feliciter ſemper reſiſtere: idcirco in hoc vitæ genus nemo vel invitus intrudendus, vel elliciendus, vel temere ſuſcipiendus, ſed ſumma cura adhibita, poſt diligentiſſimam demum examinationem, Monachi ac Monachæ recipiantur. Quibus ſæpe inculcandus eſt prius Chriſti verbum (*t*) de Eunuchis, qui ſe caſtrarunt propter Regnum cœlorum, quum ait: *Qui poteſt capere, capiat.* Proponenda ſapientis ſententia, (*u*) quæ habet in hæc verba: *Altiora te ne quæſieris*, &c. Rememorandum quoque diligentiſſime, quod Deo ſtulta infidelisque promiſſio admodum diſpliceat. Breviter, admonendus eſt omnis, ad hanc vitam aſpirans, ut primum ſe totum excutiat, ne provinciam ſuſcipiat, cui non ſuffecerit, alioqui parabolæ Evangelicæ (*x*) dicterio notandus, quod cœperit ædificare, & non potuerit conſummare. Maxima autem cautio adhibenda eſt in puellis, propter ſexus fragilitatem, ne vel ob ætatem deſit voluntas, vel metus adſit, aut alius affectus minime Chriſtianus.

Neminem Monachiſmi Profeſſione temere alligandum.

Cap. II.

Certe Sancti Patres admodum fuerunt ſolliciti, ut non niſi voluntario (*y*) ac ſpontaneo judicio, virginitatis propoſitum atque habitus ſuſciperentur, quod coacta ſervitia Domino ingrata eſſe dignoſcantur. Siquidem voluntarie Domino ſacrificandum eſt, & voluntaria oris ſui beneplacita fieri in conſpectu Domini Pſalmographus (*z*) obſecrat. Quod enim quis non eligit, nec optat: quod non optat, non diligit: quod non diligit, facile contemnit. Unde conſequitur, nullum eſſe bonum, niſi voluntarium, adeo, ut qui alio affectu, quam bonæ voluntatis, monachiſmo ſe alligant, magis peccent, quam mereantur. Ambigi enim non poteſt, crimen magnum admitti, ubi & propoſitum deſeritur, & conſecratio violatur. Nam ſi humana facta non poſſunt impune calcari, quis de eis manebit, qui corruperint fœdera Divini Sacramenti? De adoleſcentioribus viduis Paulus pronuntiavit, (*a*) quod quum fuerint luxuriatæ, in Chriſto nubere volunt, habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.

Admonendi parentes, ne liberos invitos in Monaſterium detrudant.

Cap. III.

Admonendi quoque erunt parentes, ne liberos in Monaſterium invitos detrudant, quod illos væ longe gravius maneat, quam Phariſæos, qui (*b*) circum-

(*t*) Matt. 19. (*u*) Eccli. 3. (*x*) Luc. 14.
(*y*) C. Puella. 12. Quæſt. 2. C. Præſens. 12. Quæſt. 2. (*z*) Pſal. 118.
(*a*) 2. Tim. 5. (*b*) Matt. 23.

Digitized by Google

cumibant mare, & aridam, ut facerent unum proſelytum, & quum eſſet factus, fiebat filius gehennæ duplo magis, quam ipſi.

Quo affectu monaſtica vita amplectenda.

Cap. IV.

Qui Monaſterium ingreditur alio affectu, quam ſimplici amore Dei ductus, veluti vel ſpem vel promiſſionem Abbatiam conſequendi habens, vel in otio vivere affectans, vel lucris temporalibus inhians, vel honores ab hominibus appetens: quisquis talis eſt, non Dei Filius, aut Monachus, ſed plane mercenarius eſt, quemadmodum ſuperius nos de Clericis etiam dixiſſe meminimus. Cui verendum eſt, ut quum volet ingredi nuptias Evangelicas, objiciatur illud: (*c*) *Amice! quomodo huc intraſti, non habens veſtem nuptialem?* quodque, ipſo obmuteſcente, Rex ſit præcepturus miniſtris, ut ligatis manibus & pedibus, ipſum in tenebras exteriores mittant, ubi erit fletus & ſtridor dentium.

In Monaſteriis habendus, qui doceat Legem Domini.

Cap. V.

Habendus in virorum Monaſteriis vir pius ac doctus, qui doceat Monachos ab adoleſcentia meditari in lege Domini die ac nocte, ad quod munus in Monaſteriis Monialium, Sanctimonialis, cæteris vita & doctrina præſtantior deligatur. Debet autem, qui Monaſterio præeſt, ſumma diſcretione uti, maxime erga eos, quos compererit Divinis literis intentos, aut contemplationi deditos, ut ſcilicet tales ſordidioribus officiis ſinat eſſe immunes.

Verbi Prædicatorem in Monaſteriis eſſe oportere.

Cap. VI.

In Monaſteriis quoque verbi Prædicator erit, pius quidem ac eruditus; nam nulla armatura fortior ad reſiſtendum diabolicis inſidiis ac jaculis, quam gladius ille ſpiritus, ; quod eſt verbum Dei, (*d*) quo Chriſtus in deſerto ſolitarius, jejuniis & orationibus vacans, & nihilo ſecius tentationibus diabolicis expoſitus, retudit omnem dæmonis fraudem atque nequitiam. Nihil quoque potentius illo ad dejiciendos, ac viciſſim conſolandos animos noſtros, nihil efficacius ad concitandum mentem in amorem Dei ac contemptum mundi, ac omnium, quæ in mundo pulchra, ac ſpecioſa apparent.

Monachi bonæ indolis ad Academias mittendi.

Cap. VII.

Neque Nobis diſplicuerit, ut aliquot ex Monachis bonæ indolis, ad Univerſitates publicas, & bene Chriſtianas, aliquot annos theologicis ſtudiis operam navaturi mitterentur: illic tamen non alibi, quam in Monaſteriis ſeu Gymnaſiis ſub cura & oculis præceptorum commoraturi, ne bonis ac rectis ſtudiis deſtinati, mores minime monaſticos imbibant, ac contrahant.

Moniales non eſſe alligandas, ut nulli, quam ſuo (ut vocant) Patri, aut Præpoſito confiteantur.

Cap. VIII.

Sint præterea in Monaſteriis, virginum præſertim, præter Abbates, aut Præpoſitos, alii conſcientiarum Examinatores, ac a confeſſionibus, aut ſaltem virginibus liberum ſit, bis aut ter in anno aliis (quos elegerint) probis ac doctis viris de ſuorum Superiorum (ut vocant) conſenſu (quem hi interpellati, rationabili cauſa intellecta, nequaquam negabunt,) conſcientias ſuas exomologeſi exponere, exonerareque, ne ſcilicet adigatur Monialis renitens, ſemper uni homini delicta confiteri. Debent autem hi, qui ejuscemodi munere in Monaſteriis Monialium funguntur, eſſe homines vitæ probatiſſimæ, ac morum quam maxime inculpatorum, eruditi ac ſingularis judicii, obſervaturi ea, quæ ſupra, ubi de pœnitentiæ Sacramento tractatum eſt, delibavimus. Cavebit autem is inprimis, criminum non confeſſorum rememorationem, ne virgines diſcant, quæ prius neſcierunt. Cavebit præterea, niſi res omnino exegerit, duritiem increpationis, magis intentus ad modeſtiſſime arguendum, & pientiſſime viciſſim conſolandum. Confeſſiones autem Monialium non privatim audiet, ſed in cætera-

(*c*) Matt. 22. (*d*) Matt. 4.

terarum conſpectu, non tantum, ut omne malum, ſed & omnis mali ſuſpicio omnino ceſſet.

Mutatam eſſe paulatim faciem Monaſteriorum, ac uſurpatum hoſpitii jus, ſimul cum acceſſu, moderandum.

Cap. IX.

Monaſteria olim virtutum ſcholæ, ac pauperum hoſpitalia erant: nunc pro dolor, videmus ea, quæ virorum ſunt, a ſcholis virtutum in diverſoria militum ac raptorum: quæ vero mulierum ſunt, in pleriſque locis in ſuſpectas de incontinentia domos, (ne quid gravius dicamus) eſſe commutata. Quamobrem diſpiciendum Nobis eſt, ne tam paſſim a quibusvis militibus hoſpitii jus a Monaſteriis vi exigatur, & eleemoſynæ, pauperibus deputatæ, improborum luxu devorentur, neve ad Monaſteria virginum acceſſus, toties a ſacris Canonibus (*e*) prohibitus, pateat. Et ut, qui deprehenſi propter hæc fuerint, offendiculum, aut occaſionem illis labendi, ſive intra ſive extra Monaſteria dediſſe, dignas pœnas ferant.

Viſitatio Monaſteriorum neceſſaria.

Cap. X.

Viſitatione ergo Monaſteriorum quam maxime opus eſſe intelligimus, quam & Canones (*f*) nobis imponunt. In hac vero oportebit omnia ad regulam Ordinis monaſtici exigere; nihil non ad pietatem & vitæ Sanctimoniam dirigere; & quidquid mali exempli, aut improbæ conſuetudinis irrepſit, penitus tollere ac eradicare. Profecerit quoque hic examinari Regulas, ſtatuta, & conſuetudines, tolli ſuperſtitioſa.

Sumptuoſi Monialium Præpoſiti abrogandi, & frugales œconomi conſtituendi.

Cap. XI.

Habent quædam Monialium Monaſteria ſumptuoſos Præpoſitos, ſub quorum poteſtate quum omnis bonorum adminiſtratio ſit, ipſi de redditibus monaſticis luxuriantur; & qui monaſticæ converſationis exemplum eſſe debuerant, ad mundi delicias revolvuntur. Faſtidientes interdum ſimilam & mella, interim Monialibus ipſis vix milio & cibario pane rugientem ventrem ſaturantibus. Sunt quoque Virginum Monaſteria, ubi non eſt victus, & menſa communis, ſed mos ille (quem ad Corinthios (*g*) ſcribens Paulus, quamvis in longe ſacratiori convivio damnavit) quotidianus, nempe quod unaquæque ſuum cibum præſumit ad manducandum: & alia quidem eſurit, alia vero ebria eſt. Quos abuſus (*h*) tollere putamus neceſſarium, videlicet, ut in illorum delicatulorum Præpoſitorum locum probi œconomi a Nobis comprobandi (quorum victus ſit monaſtico ſimilis) ſurrogentur; qui etiam obligati erunt ſingulis annis rationem de receptis ac erogatis integram reddere.

In Monaſteriis Monialium victum, ac menſam communem eſſe oportere.

Cap. XII.

Itidem ut Moniales victum ac menſam communem ubique habeant, & quæ pari ſunt officio deſtinatæ, pari etiam cibo alantur. Quod ut quam minime oneroſum ſit, non debebunt plures in Monaſterium Moniales recipi, quam congrue poterunt in ſingulis Monaſteriis ſuſtentari, de quo Nobis prius legitimam fidem fieri conveniet.

De Præpoſitis ſolitarie commorantibus.

Cap. XIII.

Diſplicet etiam Nobis, quod quædam Monaſteria quoſdam Præpoſitos habent, qui in capellis ſolitarii commorantur, quod Lateranenſi Concilio vetitum eſt, ac cautum, ut Epiſcopus Abbates, monitione præmiſſa, per cenſuram Eccleſiaſticam compellat, ut ejuſcemodi Præpoſitos, aut Priores ad clauſtrum revocent, faciantque Eccleſiis ipſis ſeu capellis per ſæculares Clericos deſerviri, aut ſaltem alios monachos ipſis adjungant.

Viſi-

(*e*) C. 1. De Immun. Eccl. C. Monaſt. De vit. & hon. Cler.
(*f*) C. In ſing. §. Porro Diœc. De ſtatu Monach. (*g*) 1. Cor. 11.
(*h*) C. Oſius. 9. Quæſt. 3. C. Qui Relig. 17. Quæſt. 2.

Digitized by Google

Viſitandæ Domus Fratrum Teutonicorum, Divi Joannis Baptiſtæ, & Antonitarum.

Cap. XIV.

Viſitandæ quoque inprimis,& reformandæ erunt domus hoſpitalium Militum Teutonicorum, præterea Ordinis Divi Joannis Baptiſtæ, ac Antonitarum, atque initio providendum, ut in iisdem domibus cultus Divinus rite ac debite peragatur, ut hoſpitalitas pro pauperibus ſervetur, ut vita ac converſatio Regularis ſecundum inſtitutionem primam ac regulam, quam illi profeſſi ſunt, illic geratur: ut ab ipſis veſtes, Ordini ac Profeſſioni dignæ, ac convenientes publice deferantur; ut comeſſationes, crapulæ, ac omnis luxus prohibeatur; ut prædæ illæ bonorum mobilium, quæ poſt mortem Prælatorum per primores Ordinis fieri, ac in exteras regiones deferri peſſimo omnium exemplo conſueverunt, amodo nequaquam fiant; ſed quidquid parſimonia defuncti Prælati coarcervatum, ac relictum fuit, vel neceſſariis uſibus Eccleſiæ, aut ſucceſſorum, aut pauperum ejus regionis, ubi religioſa domus ſita eſt, applicetur.

De vita & converſatione Monachorum.

Cap. XV.

Et ut revertamur ad Monachorum vitam, haud ignorare debent, Concilio Chalcedonenſi cautum, Monachos oportere quieti operam dare; jejunia, & orationes obſervare; in his locis, in quibus ſe ſemel Deo devoverunt, remanere; nullas Eccleſiaſticas ſeu ſæculares actiones tractare; ſua Monaſteria nunquam relinquere, niſi forſan ob ingentes neceſſitates id facere a ſuo Epiſcopo jubeantur, ne nomen Domini blaſphemetur. Quare libertas illa peregrinandi ſeu exeundi, prætextu inviſendi parentes, moderanda ſeu penitus tollenda erit.

Monachorum ſtudia atque exercitationes, quales eſſe oporteat.

Cap. XVI.

Monachus & Monacha amare debent (*i*) ſcripturarum ſcientiam, & carnis vitia non amare: Pſalterii librum de manu aut oculis nunquam deponere; ſemper orare, ſenſu vigilare, vanis cogitationibus aditum præcludere, corpore pariter & animo in Deum tendere, iram patientia vincere: Breviter, nullis animi perturbationibus (quæ ſi inſederint, ad delictum maximum inducunt) locum dare: ſemper aliquid operis facere, ut eos diabolus ſemper inveniat occupatos. Et (*k*) ut nulla ſint, quæ manibus operari liceat, libros tamen ſacros deſcribere ipſis maxime conveniret, ut & manus operetur cibos, & lectione anima ſaturetur. Porro Ægyptiorum Monaſteria hunc morem ſervaſſe leguntur, ut nullum Monachum absque opere ac labore ſuſciperent, non tam propter victus neceſſaria, quam propter animæ ſalutem; ne pernicioſis cogitationibus vagarentur, neve inſtar fornicantis Iſrael, (*l*) omni tranſeunti divaricarent pedes ſuos.

Monachos vagos ſub cuſtodiam revocandos.

Cap. XVII.

Monachi, qui (*m*) pervagati fuerint, ubicunque invenientur, tanquam fugaces, noſtro auxilio ſub cuſtodia revocentur. Et ſiqui habitum abjecerint, ut eundem reaſſumant, cogendi.

Litteras privatas Monacho, aut Monachæ, injuſſu Abbatis, reſignare non licere.

Cap. XVIII.

Ut Monachi, ſeu Monachæ literas nullas, vel deſtinare, vel recipere audeant, absque Abbatis ſeu Abbatiſſæ aut ejus, qui ipſorum loco Monaſterio præeſt, ſcientia, ſumma ratione olim conſtitutum eſt, ſed per incuriam abolitum: id præſenti conſtitutione innovandum cenſuimus.

Canoniſſarum ſæcularium mores reformandi.

Cap. XIX.

Poſtremo vitam, converſationem, ac mores Canoniſſarum, quæ ſæculares ob id appellantur, quod perpetuæ caſtitatis, ac reliqua vota monaſtica non emittant, reformari omnino ducimus neceſſarium. Nam vitam agunt plus nimio

(*i*) S. Hieron. ad Ruſt. Mon.
(*l*) Hierem. 3.
(*k*) C. Nunquam. De Conſ. Diſt. 3.
(*m*) Ex Conc. Tolet. IV.

Digitized by Google

mio licentioſam ac plerisque ſcandaloſam. Quæ ut in Ordinem & Eccleſiaſticam quandam diſciplinam, quoad fieri poteſt, revocentur, Nobis, quum viſitationem aggrediemur, curandum eſt.

PARS UNDECIMA.

De hoſpitalibus, orphanotrophiis, aliisque id genus piis locis.

Caput I.

NOn ſolum Canonicis Conſtitutionibus, ſed & Imperialibus, ac Regalibus inſtitutis antiquitus pientiſſime ſancitum eſt, ut habeantur, quoad fieri poteſt, frequentia in Repub. Xenodochia, Prochotrophia, Orphanotrophia, Gerontecomia, & Brephotrophia, & id genus alia loca pietati conſecrata, in quæ recipiantur peregrini, pauperes, invalidi, ſenes, parentibus orbati, atque inopes liberi, infantes expoſiti, furioſi, leproſi, contagioſisque atque perpetuis morbis obſiti, atque aliæ miſerabiles perſonæ. Idcirco curæ noſtræ imminebit, ut ejuscemodi loca, ubi conſtituta ſunt, ſarta tecta teneantur. Ubi vero diſſipata ſunt, inſtaurentur, reformenturque. Denique ubi necdum conſtituta ſunt, Epiſcopali noſtra providentia ædificentur, conſtruanturque. Pauperum enim curam nobis Chriſtus (*n*) præcipuam eſſe voluit, & horum toties meminit Diviniſſimus Paulus Apoſtolus. (*o*)

In hoſpitalibus inprimis animæ curandæ, deinde corpus.

Cap. II.

Hic ante omnia curandum nobis eſt, ut in domibus iſtis, quæ ad ſalutem animarum pertinent, minime negligantur, ſed ante omnia de Sacramentorum adminiſtratione, pauperibus debilibus & ægrotis provideatur. Ac ubi corporis infirmitas medicum poſtulat, ibi prius animæ, deinde corporis medicus accerſatur.

In hoſpitalia qui recipiendi.

Cap. III.

In ejuscemodi autem hoſpitalia nullæ aliæ, quam eæ, quas diximus, miſerabiles perſonæ, quæ aut morbo, aut debilitate, aut ætate impeditæ, ſuis manibus laborare, victumque ac veſtitum ſibi comparere non poſſunt, recipiantur: quas ad Eccleſiaſticam diſciplinam Canones pertinere, ac noſtris, aliorumque piorum hominum largitionibus victitare, voluerunt.

In hoſpitalia pauperes ejus loci, ubi conſtituta ſunt, potiſſimum recipiendos, maxime contagioſis morbis implicitos.

Cap. IV.

Inprimis autem recipiantur in hæc hoſpitalia perſonæ miſerabiles ejus loci, ubi hoſpitalia conſtituta ſunt. Quodſi recte curatum eſt, ſuffecerint pene (niſi tamen fallamur) jam conſtituta hoſpitalia omnibus vere pauperibus, per ſingula oppida, ac vicos repertis, ut amodo illis non fuerit neceſſe, oſtiatim panem emendicare, aut eos, qui lepra, ſeu alio contagioſo morbo impliciti ſunt, inter homines diverſari, quod lege Divina, (*p*) ne fiat, prohibitum legimus. Nec immerito, quod ex tali commixtione, ac converſatione cum ſanis, infinita pericula ſubſequantur, etiam ex ſolo aſpectu, qui intuentibus horrorem ſolet incutere. Quodſi leproſis, aliisque, qui ſimilibus morbis impliciti ſunt, hoſpitalium, quibus addicuntur, redditus non ſuffecerint, ſatius eſt, ut ipſorum nomine in conventu Eccleſiæ eleemoſyna per aliquot viros probos, ad hoc munus deputandos, colligatur ac præſtetur; atque ut trunci in templis, eleemoſynis iſtis colligendis, aſſervandisque erigantur, quam ut ipſi morboſi, alimoniæ petendæ obtentu, aut quocunque alio prætextu, conſortiis hominum miſceantur.

Mendicantibus validis hoſpitalia clauſa, & mendicitatem interdictam eſſe oportere.

Cap. V.

Sint autem mendicantibus validis non ſolum hoſpitalia clauſa, ſed & publice ac oſtiatim mendicare penitus interdictum. Et qui ſecus agere comperti fuerint, arceantur, ac legalibus, Noſtrisque conſtitutionibus comprehenſis pœnis

(*n*) Matt. 26. Marc. 14. (*o*) 2. Cor. 8. (*p*) Num. 12.

Digitized by Google

pœnis ſubdantur. Utilius enim eſurienti panis tollitur, ſi de cibo ſecurus juſtitiam negligat; quam eidem frangitur, ut ſeductus, injuſtitiæ acquieſcat.

Magiſtrorum hoſpitalium pravi affectus damnantur.

Cap. VI.

Damnamus ergo abuſum, quo in quibusdam locis fit, ut neglectis miſeris ac inopibus, quibus hoſpitalia dedicata ſunt, ex privato affectu Magiſtrorum, aut Magiſtratuum, qui hoſpitalibus hiſce præſunt, non modo validi, ſed & quibus victus & veſtitus ſuppetit, recipiantur, tantum quod illic commodius & in otio vivatur: qui certe aliter cenſeri non poſſunt, quam pauperum deprædatores, raptoresque de alieno viventes, ac veluti ex ſanguine pauperum ſaginati. Quos Divus Hieronymus graviſſime increpat. Qui, inquit, ex bonis parentum, & ſuis opibus ſuſtentari poſſunt, ſi quod pauperum eſt, accipiunt, ſacrilegium profecto committunt, & per abuſionem talium, judicium ſibi manducant, & bibunt.

Quam graviter peccent, qui ex pauperum victu ſe ditant.

Cap. VII.

Viderint quoque hi Magiſtri, ac hoſpitalium Præſides, ne Judam imitentur, qui (q) loculos (ex quibus pauperibus diſtribuebatur) ferebat, ac fur erat, ne ſicut ille, ita & ipſi pereant. Noverint ergo, ſe tali muneri addictos, non ut ſui, ſed ut pauperum curam gerant; quos neglexiſſe, occidiſſe eſt: quibus quid ſubtraxiſſe, ſacrilegii inſtar eſt. Et quo vigilantiores in officio ſint, annis ſingulis, aut ſæpius, Magiſtratui ejus loci, præſente Parocho, rationem de omnibus reddant. Non meum eſt (inquit Proſper) dicere, quantum peccatum eſt eorum, qui cibos pauperum ſibi uſurpant, & unde pauper victurus erat, præſumendo accipiunt.

PARS DUODECIMA.

De Scholis, Typographis, ac Bibliopolis.

Caput I.

Eccleſiæ reformatio a ſummis pariter & infimis, a capitibus ſimul & a parvulis ordienda eſt. Parvuli enim ſunt, qui ſuccreſcentes, in majorum locum ſubinde decedentium, in Reipublicæ tam Eccleſiaſticæ, quam ſæcularis adminiſtratione ſuccedunt, ut conſequens ſit, ab ipſis prave ac nequiter inſtitutis, Reipublicæ perniciem imminere. Quamobrem ſummopere refert, ut pueritia, quæ Seges omnium Rerum publicarum eſt, in timore Domini, ac bonis Diſciplinis edoceatur. Id quod Dominus præcepit Exodi XIII. & Proverb. 6. Siquidem ea ætas nullis aliis uſibus accommoda, per id tempus colligere poterit, & ſibi & Reipublicæ luculentum fructum. Imprimis autem operæ pretium videtur Nobis, ut clancularii illi magiſtelli, qui in conventiculis vicatim docent, prohibeantur, utque Gymnaſia illa, ac ſcholæ minores, in quibus pueri primis Rudimentis imbuuntur, diligenter repurgentur, præfectis illis didaſcalis, ſeu præceptoribus, non tam eruditis, quam ſanæ doctrinæ, integræque ac inculpatæ vitæ viris, idque hac potiſſimum tempeſtate, qua innumeræ peſtilentes hæreſes totam fere Germaniam ſummo cum Chriſtianiſmi, ac Reipublicæ detrimento, juſto Dei judicio pervadunt, ac veluti cancer ſerpunt: quas quum pueri ſemel imbiberint, difficile, imo impoſſibile erit, ut easdem penitus iterum eluant. Nam, quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem Teſta diu.

Scholæ inter viſitandum repurgandæ, ac inſtituendæ.

Cap. II.

Quemadmodum vero Didaſcali pueros in claſſes digerent, quæ dein ipſis prælegent tam ad eruditionem, quam ad vitam Chriſtianam recte inſtituendam pertinentia, Nos inter viſitandum pro ratione cujuscunque ſcholæ trademus.

Apud

(q) Joan. 12.

Digitized by Goo

Apud ſingulas Eccleſias habendus vir eruditus, qui Clericos ejus Eccleſiæ inſtituat.

Cap. III.

Olim Conciliari conſtitutione (*r*) cautum eſt, ut non ſolum apud quamlibet Cathedralem Eccleſiam, ſed & apud alias, nimirum collegiatas, quarum ſufficere poterunt facultates, conſtituatur Magiſter idoneus, qui Clericos earundem Eccleſiarum doceat ac inſtituat. Apud Metropolim autem Theologum haberi præceptum eſt, qui Sacerdotes, ac quoscunque alios in ſacris literis doceat, & in his præſertim inſtituat, quæ ad curam animarum pertinere dignoſcuntur. Viſum etiam Concilio fuit, ut ſingulis Magiſtris unius præbendæ proventus tantiſper,quoad in docendo perſtiterint, aſſignentur. Cujus quidem ſaluberrimæ conſtitutionis vix veſtigia quædam apud ejuscemodi Eccleſias reliqua videmus. Nam ut ſcholas ipſas reperias, Didaſcalum tamen vix ullum eruditum ac pium repereris, quod nihil pene ſtipendii (ne dicamus unius præbendæ proventus) illi ſuppeditetur: quod emendatione magna indiget. Neque enim hæc res levis momenti eſt, a qua totius propemodum Reipublicæ tum ſalus, tum pernicies dependet.

Qui huic viro victum ſuppeditabunt.

Cap. IV.

Curandum itaque, ut ſingula Collegia ludos literarios diligenter inſtituant, eisque de idoneis ludimagiſtris, ac ſumptibus proſpiciant: ubi Collegia non ſunt, Senatus,& Reſpublica idem curet.

Quemadmodum Academiæ inſtaurari, ac ſtudia ali poſſint.

Cap. V.

Academias, ſeu Univerſitates publicas per hanc hæreſum colluviem miſere perire cernimus, quas inſtaurari maxime in votis eſt. Id fieri poſſe Nobis videtur, ſi modus aliquis inveniatur, quo pauperibus Scholaſticis ex Eccleſiaſticis ſtipendiis aliquid poſſit decidi: (Clericos enim illos convenit Eccleſiaſticis ſtipendiis ſuſtentari, quibus parentum & propinquorum nulla bona ſuffragantur) Quo inſuper Profeſſoribus, atque his, qui in bonis literis, optimis quibusque diſciplinis, ac inprimis ſtudiis Theologiæ multum profeciſſent, ſpes præmii fieret: nam ſpes alit artes.

Pium votum ad ſtudia ſublevanda.

Cap. VI.

Et quanquam hic (*s*) articulus a Summo Pontifice potiſſimum pendere videatur; tamen quod in Nobis eſt, cuperemus omnes ordinarios collatores, præſertim Parochialium Eccleſiarum, huc induci poſſe, ut Academiæ poteſtatem facerent, ſignificandi ſubinde ipſis viros literatos, ad regendum Eccleſias ejuscemodi idoneos, quos ipſi collatores quibuscunque aliis non idoneis præferrent, ac Parochiis, quum vacarent, præficere non differrent, modo tamen perſonaliter reſidere non detrectarent. Quodſi idem apud Collegiatas Eccleſias (qui menſe ordinario Canonicatus, & Præbendas conferunt) obtineri poſſit, non dubium, id plerisque ad ſtudia capeſſenda calcar fore non exiguum.

Decretalem Honorii tertii, quoad ejus fieri poteſt, renovari æquum eſſe.

Cap. VII.

Præterea non parum huc fecerit, ſi Honorii tertii decretalis (*t*) ſervetur, nempe ut Canonici Eccleſiarum Diœceſis noſtræ Colonienſis dociles ad ſtudia, potiſſimum Theologiæ, per Capitula transmittantur, percepturi toto quinquennio beneficiorum ſuorum fructus, non obſtante aliqua contraria conſuetudine, vel ſtatuto; cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes, de quo dictum eſt partim ſuperius. Ex his enim tandem ſpes non vana concipi poſſit, aliquando futurum, ut doctorum copia habeatur, quo veluti ſtellæ valerent plurimos ad juſtitiam erudire, & temporis ſucceſſu Eccleſiam Dei univerſalem in vita ac doctrina reformare.

Quid curandum in Academiis.

Cap. VIII.

Neque ignoramus multa, ac diligenti proviſione eſſe opus in Academiis, qua inprimis curari neceſſe erit, ut optimi

(*r*) C. 1. & C. Quia nonnullis. De Magiſt.
(*t*) C. Super ſpecul. De Magiſt.

(*s*) Ex Conc. Baſil.

Digitized by Google

mi quique libri in ſingulis profeſſionibus ac diſciplinis per doctiſſimos Profeſſores ſtatis diebus ac horis vigilantiſſime prælegantur, enarrenturque. Deinde ut ſcholaſticis vivendi regulæ præſcribantur: nempe ut bonis diſciplinis vacent; a pompis, comeſſationibus, ebrietatibus, aleæ ludis, diſſenſionibus ac rixis abſtineant; ut prodigi eſſe deſinant, ac quisque ſe ſuo modulo metiatur; ut faſtum omnem, ac doctrinæ ſupercilium deponat. Nec incipiant eſſe magiſtri, priusquam fiant diſcipuli. Quot enim ſunt, qui magiſtrorum ac doctorum inſignia ambiunt, ac per ambitum extorquent, etiam qui nunquam eam artem, quam poſt magiſterium profitentur, vel a limine ſalutarunt? quod quam turpe ac indecorum ſit, nemo ignorat.

Nihil imprimendum, aut vendendum, niſi reviſum prius.

Cap. IX.

Præterea quum per abuſum Artis impreſſoriæ librorum, plurimum malorum emerſerit, prohibemus, ne ulli Typographi, aut Bibliopolæ quenquam recens editum librum, aut chartam vel imprimant, vel venum exponant, vel vendant publice vel occulte, niſi hic liber reviſus, & charta vel ſcripturam, vel picturam continens, per noſtros ad hoc deputatos Commiſſarios, diligenter perſpecta ſit prius. Quæ & Typogaphi nomen & cognomen complectantur, atque eam civitatem ſeu oppidum, in quibus excuſa ſunt, nominatim deſignent. Quæ vero his caruerint, nullo pacto venum exponantur. Porro Typographi, Bibliopolæ, ac reliqui librorum inſtitores ac geruli; qui huic ordinationi contravenerint, præter confiſcationem librorum, pœnis etiam legalibus, ac pragmaticæ conſtitutioni Auguſtanæ ſubjacebunt. Contra quos in territoriis noſtris Fiſcalis noſter acerrime inquirere, ac ad juſtarum pœnarum declarationem procedere non omittet.

(*) Anno 1528. *Vide ſupra pag. 221.*

PARS DECIMA TERTIA.

De Juriſdictione Eccleſiaſtica contentioſa.

Caput I.

Ante annos non admodum multos, (*) reformationem jurisdictionis noſtræ eccleſiaſticæ edi curavimus, per quam ita temperata, ac moderata omnia ſperamus, ut nemo de ea jure queri poſſit.

Excommunicationis origo, & præcipuus uſus.

Cap. II.

Ne autem quispiam excommunicationis Eccleſiaſticæ originem ignoret, primus excommunicationis in Eccleſia uſus, qualis fuerit, Paulus I. ad Corinth. V. manifeſte oſtendit, ubi Corinthium, publice cum noverca fornicantem, tradit ſatanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ejus ſalvus fieret in die Domini noſtri JESU Chriſti: non tantum exemplo indicans, ſed & expreſſim jubens, ut qui ejuscemodi ſunt, e medio Eccleſiæ ejiciantur. Si is (inquit) qui frater nominatur, inter vos eſt fornicator, aut avarus, aut idolis ſerviens, aut maledicus, aut ebrioſus, aut rapax, cum ejuscemodi nec cibum ſumere permitto. Quin ante diſcipulum, ille qui ſolus vere magiſter eſt Chriſtus, ejuscemodi excommunicationis uſum Matthæi XVIII. docuit. Quem optamus in Eccleſiam revocari, ac frequentiſſimum eſſe, nempe ut tales publice ac enormiter peccantes, ne aliis offendiculo ſint, & notati tandem reſipiant, extra communionem Sacramentorum, ac vitæ communis ponantur, donec ad cor, & Eccleſiæ gremium reverſi, ſuum reatum deplorent. Divus ſane Paulus graviſſime Corinthios increpat, quod inceſtum illum tantiſper paterentur. *Omnino,* inquit (*u*), *auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes, ita ut uxorem patris ſui quis habeat. Et vos inflati eſtis, & non magis luctum habuiſtis, ut tollatur de medio veſtrum, qui hoc opus fecit.... Non eſt bona gloriatio veſtra. Neſcitis, quia modicum fermentum totam maſſam corrum-*

(*u*) 1. Cor. 5.

rumpit? Expurgate ergo vetus fermentum, ut ſitis nova conſperſio, ſicut eſtis azimi. Et cætera, quæ ſequuntur. Quod ſi denuntiationem Evangelicam, (qua nulla res ſalubrior eſſe poteſt, & quæ nobis non tantum facienda ſuadetur, ſed præcipitur) frequentaremus, & Apoſtolica præcepta mordicus teneremus, rariores profecto in cœtu noſtro haberemus adulteros, raptores, homicidas, & id genus alios publice criminoſos, propter quos (*x*) blaſphematur nomen noſtrum inter gentes, & ſcandalizantur multi inter nos infirmiores.

Cur paſſim in omnes inobedientes excommunicationis cenſura diſtringi cœperit.

Cap. III.

Jam dudum vero cœpit excommunicatio in omnes inobedientes diſtringi: quod (*y*) *quaſi peccatum bariolandi* ſit *repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere.*

Uſum excommunicationis in publice criminoſos in lucem revocandum.

Cap. IV.

Uſum excommunicationis, præſertim adverſus publice criminoſos, in lucem revocari convenerit: deinde poſthac in aliis cauſis excommunicatio tantum in manifeſte contumaces feratur.

Quid cavendum in decernenda excommunicationis cenſura.

Cap. V.

Cavebit autem (*z*) inprimis Judex, ne hanc, aliasve cenſuras Eccleſiaſticas, vel ex injuſtis, vel ex levibus cauſis, vel juris ordine non ſervato, vel ex odii fomite proferat unquam. Quum enim excommunicatio pœna ſit, qua nulla major eſt in Eccleſia: nec ſit excommunicandus quis, niſi pro peccato lethali, quod anathema ſit æternæ mortis damnatio: nec infligenda veniat, niſi his, qui aliter corrigi non poſſunt: debebit judex non ante excommunicare quempiam, quam cognoverit id, vel cauſæ gravitatem, vel ejus, qui extra communionem ponendus eſt, apertam contumaciam, præcepto juſto acquieſcere nolentis, exigere.

Excommunicatos vitandos.

Cap. VI.

Volumus autem, (*a*) ut hæc cenſura ab omnibus (jure non tantum humano, ſed & Divino id ipſum poſtulante) timeatur: utque excommunicati in familiari converſatione vitentur, & a nemine recipiantur, quemadmodum antiquiſſima Concilia ſub gravis reatus incurſu id ipſum fieri præceperunt.

Non paſſim contra omnes delatos, per Fiſcales inquirendum.

Cap. VII.

Procuratores noſtri Fiſcales adverſus neminem (*b*) inquirant, niſi quem legitima, ac frequens gravat infamia, non quidem a malevolis & maledicis, ſed a providis & honeſtis juſtitiæ zelo commotis, ſuborta: quam ſi non probaverint, condemnentur ipſi, non autem inquiſiti, in expenſis. Neque enim ſpeciem aliquam æquitatis habet, quod ab innocentibus abſolutis quippiam, expenſarum nomine, extorqueatur. Alioqui calumnia, & injuſta diffamatio, mercedem (quod abſit) haberent. Valeant ergo alii malevoli delatores, depeculatores famæ, ac Reipublicæ peſtes. Neque enim ad petitionem eorum, qui libellum infamationis porrigunt, in occulto inquirendum eſt ſuper criminibus in eodem deſcriptis: Quum inquiſitio fieri tantum debeat ſuper illis, de quibus clamores aliqui præceſſerint.

Manifeſte criminoſi pro quæſtu nequaquam ferendi.

Cap. VIII.

Nolumus autem, ut (*c*) concubinarii, aut alii manifeſte criminoſi ullo modo pro quæſtu, aut pecuniæ emungendæ cauſa ferantur, tolerenturque: aut

[*x*] Eſaiæ 52. Rom. 2. [*y*] 1. Reg. 15.
[*z*] C. Nullus. Sacer. 11. Quæſt. 3. Ex Conc. Lugd. C. 1. De ſent. excom. in 6.
[*a*] Ex Conc. Carthag. Arelat. Bracar. [*b*] C. Inquiſit. §. tert. Dubitat. De accuſat.
[*c*] C. Pauper. 11. Quæſt. 3.

Digitized by Google

aut ut pœnæ pecuniariæ pro criminibus paſſim imponantur; quod res mali exempli ſit, crimen pecunia redimere: ſed reformationis noſtræ conſtitutio, quæ de officio Sigilliferi poſtrema eſt, ſervetur. Quodſi interdum vel perſonæ delinquentis, vel delicti qualitas pœnam pecuniariam imponi poſtulaverit, hæc in pios tantum uſus convertatur, ne magis avaritiæ, quam correctionis cauſa exacta videatur.

Clerici graviſſimorum criminum rei, ſecundum Canonicas Sanctiones puniendi.

Cap. IX.

Clerici, in graviſſimis criminibus deprehenſi, juxta Canonicas Sanctiones puniantur. Expedit enim, ut publice delinquentes, & Eccleſiam Dei ſcandalizantes, (*d*) publice quoque arguantur & puniantur. Quamobrem tales vel a Nobis deprehenſi, vel extra territoria noſtra per Magiſtratus capti, ac Nobis juxta ſanctiones Canonicas traditi, dignam ſui ſceleris pœnam recipient. Quodſi tam grave fuerit, ut degradatione dignum ſit, faciemus ipſos Curiæ tradi ſæculari, ne Clericali privilegio gaudeant, quo ſe per flagitia reddiderunt indignos.

De Teſtamentis inſinuandis, approbandis, ac exequendis.

Cap. X.

In Concilio Moguntino (*e*) ſancitum eſt, ut hæredibus, qui juſſa teſtatorum non adimpleverint, ab Epiſcopo loci illius, omnis res, quæ eis relicta eſt, interdicatur, cum fructibus, & emolumentis, ut vota defunctorum adimpleantur. Quamobrem Procuratores noſtri Fiſcales in Diœceſi noſtra Colonienſi advigilabunt, ut teſtamenta, maxime Eccleſiaſticarum perſonarum, privilegiis Eccleſiæ noſtræ majoris ſalvis, intra anni ſpatium exequutioni mandentur: utque intra idem tempus exequutores teſtamentorum legitimum calculum reddant. Quorum etiam teſtamentorum inſinuationem, approbationemque intra triginta dies a morte Sacerdotis peti volumus, atque obtineri, niſi rationabilis cauſa longiorem dilationem expoſcat in præmiſſis. Diſpiciet autem Sigillifer noſter, ut ſi quid in quempiam ſtultum, aut jure prohibitum uſum temere relictum ſit, in pium convertatur.

Bona Presbyteri, ab inteſtato defuncti, in piam cauſam convertenda

Cap. XI.

Ubi Sacerdos noſtræ Diœceſis Colonienſis mortuus eſt inteſtatus, bona ipſius præter patrimonialia, quæ hæredibus cedunt, deducto ære alieno, & funeralibus, in piam cauſam pro defuncti animæ ſalute convertentur.

Portio, quæ Archi-Epiſcopo ſolvitur, minime gravis.

Cap. XII.

Ea portio, (*f*) quæ Nobis uti Archi-Epiſcopo ſecundum rationem bonorum (extra quæ tamen patrimonialia immobilia ſunt) deducto ære alieno, ex more & ſpeciali conventione, cum Clero noſtro inita, debetur, nemini gravis eſſe poteſt, quod major Epiſcopo ſecundum Canonicas Sanctiones portio, quam ea eſt, quæ ex remiſſione noſtra Nobis ſolvitur, debeatur.

Juramentorum facilis exactio in judiciis refrænanda.

Cap. XIII.

Multiplex illa & facilis juramentorum exactio, quæ in judiciis Eccleſiaſticis fit, Nobis probari non poteſt. Chriſtus (*g*) inter perfectionis hortamenta ponit & illud, ut in totum abſtineamus ab omni jurejurando. Quo colore ergo conſuetudo, nunc paſſim jurantium in omni negotio, excuſari poſſit, non videmus, niſi aut gravitate negotii, aut neceſſitate. Crebris juramentis raro deeſt perjurium, quod graviſſime (*h*) punit Deus. Quamobrem monemus Cauſidicos, ne tam faciles ſint in exigendis malitiæ ac aliis juramentis. Compertum enim habemus, quoſdam eſſe tam male Chriſtianos, qui in re tam ſeria ludant, ac juramenta interdum exigant, quibus præſtitis credere nolint. Ne dicamus, quoſdam eo veſaniæ prolabi, ut jusjurandum exigant, quod malint ſuſpicari, præſtando violatum iri, quam vere reverenterque adhiberi. Quo laqueo

[*d*] 1. Tim. 5. [*e*] C. Si hæred. De Teſt. [*f*] C. Offic. De Teſt.
(*g*) Matt. 5. (*h*) Deut. 15.

laqueo quis pernicioſior eſſe poteſt? Admonebit igitur Officialis noſter Cauſidicos, atque alios juramenta exigentes, ut ea, quæ judiciarii proceſſus ſolennitas neceſſario non requirit, remittant: utque memores ſint, eandem manere pœnam temere exigentem, quæ manet fruſtra præſtantem.

Formula inquirendi hæreticos delineanda.

Cap. XIV.

Quum hæreſum ac ſchiſmatum inpræſentiarum plena ſint omnia, videbimur operæ pretium facturi, ſi communicato cum inquiſitoribus Apoſtolicis conſilio, formulam quandam inquirendi, juri conſentaneam, ac tantum negotium decentem, minimeque captioſam, præſcribamus. Quamobrem ea de re noſtris juriſperitis mandabimus.

PARS DECIMA QUARTA.

De Viſitatione, ac Synodis Epiſcopalibus, Archi Diaconalibusque.

Caput I.

QUum fruſtra ſint in Civitate leges, niſi & ſint, qui eas exequantur; itidem inſtitutiones Canonicas inefficaces, & languidas eſſe oporteat, niſi ab Epiſcopo & reliquis (quibus ea cura demandata eſt, & quodammodo viva lex ſunt, qui & in Evangelio (*i*) nuncupantur ſal terræ) mancipentur effectui: Idcirco viſitatione per noſtram Diœceſim Colonienſem opus eſt, quam Deo authore per noſtrum in Pontificalibus Vicarium, ac ipſi adjunctos viros juxta pios ac doctos, quibus plenam dabimus in his ſpiritualibus ac Eccleſiaſticis rebus ordinandi poteſtatem, aggrediemur, eodemque adjuvante Deo peragemus.

Quo ordine Viſitatio inſtituenda.

Cap. II.

Ex Superioribus vero liquet plus ſatis, quo ordine viſitatio inſtituenda ſit. Siquidem inprimis ab noſtris Eccleſiis Metropolitana, ac Cathedrali inchoandum: dehinc ſingulæ Collegiatæ ſimul cum Monaſteriis & virorum, & mulierum inviſendæ: poſt hæc ad Parochiales Eccleſias omnes in noſtris Civitatibus ac Diœceſibus conſtitutas, (ubi maxima cura opus erit) tranſeundum: ibi non ſolum Parochi, ſed etiam alii, (quotquot ibidem commorantur) Sacerdotes, & Clerici advocandi. Atque interim non prætermittendæ ſcholæ, & bibliothecæ, ubi illæ reperientur: ac poſtremo hoſpitalia pauperum diligenter perluſtranda erunt.

Quæ ubique corrigere oporteat.

Cap. III.

Quæ vero oporteat ubique ſciſcitari ac inveſtigare, quæ corrigere ac repurgare, quæ ſtatuere ac ordinare, ſuperiores conſtitutiones abunde docent.

Inprimis reformandos eſſe Decanos.

Cap. IV.

Quod ad Cathedrales, & Collegiatas Eccleſias attinet, prima cura erit in reformandis Eccleſiarum Prælatis, maxime Decanis, qui ſi cæci fuerint, conſequitur neceſſario, ut hi, quibus ducatum præſtant, ſimul in foveam trahantur ac cadant. Quod enim ab illis committitur, facile ab aliis trahitur in exemplum.

Inquietos, & Prælatis rebelles, corripiendos.

Cap. V.

Et quoniam alicubi tanta eſt Cleri diſſolutio, ut Prælatis, quantumvis bonis ac eruditis, neque ſuus honor, neque authoritas ſervetur, intendent Viſitatores noſtri animum, ut inquieti corripiantur. Qui corripi & obedire nolunt, cenſura Eccleſiaſtica ſecundum culpæ modum percellantur, donec reſipuerint.

In Monaſteriis quomodo abuſus percipiendi.

Cap. VI.

In Monaſteriis facile percipientur abuſus, modo regulæ Ordinis relegantur, interrogenturque, qui illis præſunt, num illis ſcilicet ſimul cum noſtris conſtitutionibus per omnia ſatisfiat.

In

(*i*) Matt. 5.

In viſitatione Parochiarum quid agendum.

Cap. VII.

Ubi ad Parochias ibitur, debebit Parocho ac populo paucis ante diebus adventus Viſitatorum ſignificari, quo tum omnes expediti adſint, ac publicæ ſaluti intendant: Denique ea Sacramenta ac munera, quæ per ſolum Epiſcopum adminiſtrantur, expurgati & præparati recipiant.

Habenda Concio per Viſitatores.

Cap. VIII.

Nec videbitur inutile, ut Vicarius noſter in Pontificalibus, ſeu alius ex Viſitatoribus noſtris Theologus, concionem ad populum habeat, eundemque de omnibus, de quibus utile videbitur, ex Divinis Scripturis per Dei verbum admoneat.

Interrogandus Parochus, quo titulo miniſterium gerat.

Cap. IX.

Interrogandus deinde Parochus, num ipſe principalis Rector ſit, aut Vicarius mercenarius, an ordinaria authoritate admiſſus, nec ne: ubi Vicarius præeſt Parochiæ, videndum, quo privilegio abſit Parochus principalis.

De vita, moribus, & doctrina inquirendum.

Cap. X.

Deinde inveſtigandum de vita, moribus, ac doctrina, quo pacto verbum Divinum diſſeminet, ac Sacramenta Eccleſiaſtica adminiſtret, & num omnia calleat, quæ ad officium ſuum ſpectant: Ubi vero minus fuerit inſtructus, erudiatur maxime in his, quæ ad diſpenſationem Eccleſiaſticorum Sacramentorum attinent, præſertim pœnitentiæ. Subinde inquiratur, num in his deſes, aut negligens interdum ſit; & num illi neceſſarius & honeſtus victus ſuppetat, ſeu digna ſtipendia exolvantur. Nam ſi competens victus defecerit, ad eum modum (uti ſupra diximus) procurandus erit, aut ad Nos referendum.

De habitu, Tonſura, ac reliquis externis videndum.

Cap. XI.

Videndum deinde de eruditione, habitu, tonſura, ac familiari converſatione: honeſtas familiæ exploranda: libri quoque omnes inſpiciendi, qui ſi nothi, aut ſuſpecti erunt, auferendi ac tollendi ſunt.

Num hæreſis quæpiam ſerpat, diligenter inveſtigandum.

Cap. XII.

Inſuper inveſtigandum erit diligentiſſime, num in tota Parochia ullus hæreticus, aut ſchiſmaticus deliteſcat, num hæreſis aliqua ſerpat: atque hic apponenda ſecuris ad radicem, ut ſeducti, per verbum Dei in viam veritatis, & Eccleſiæ unitatem reducantur. Qui contumaces fuerint, e cætu cæterorum tollantur.

Num agantur alia, quæ cum Dei, & Eccleſiæ inſtitutis pugnent, diſpiciendum.

Cap. XIII.

Præterea num in Parochia ſuperſtitiones, ſortilegia, divinationes, atque alia id generis, quibus mentes a DEO vivo per diaboli fraudes ſeducuntur, exerceantur: num perjuria, blaſphemiæ, adulteria, & ſimilia crimina, ob quæ iratus Deus in nos gladium iræ ſuæ vibrat, publice committantur: num Eccleſiaſticæ cenſuræ contemnantur: num ſint, qui Parocho obedire flocciſaciant, qui Sacramenta Eccleſiæ non participent: item, num feſti dies, & jejunia Eccleſiaſtica rite obſerventur.

De puerorum inſtitutione, & hoſpitalium cura quærendum.

Cap. XIV.

Dein videndum, quo pacto pueri inſtituantur, qui præterea ſint ſcholis præfecti. Hoſpitalium quoque cura haud prætermittenda.

Vitia, quibus aſſueverint Parochiani, acriter corrigenda ac refrænanda.

Cap. XV.

De vitiis, quibus Parochiani vel maxime aſſueverint, inquiſitio facienda, ut per Viſitatores verbo Divino ab his populus avocetur.

De

De officio Parochi inquirendum.

Cap. XVI.

Denique expiſcandum, num Parochus Divinum officium in Eccleſia canendo, legendoque rite gerat: num Sacrum Baptisma, itidem Sacroſanctam Euchariſtiam cum Chrismate ſecure ac decenter cuſtodiat: num veſtes, & reliqua ornamenta, quibus in Divinis officiis utimur, munde aſſervet: num ipſe, aut qui Eccleſiæ Proviſores appellantur, templum ſartum tectum curent: num ſacris Altaribus ſuus honos impendatur: num ruinis domus Parochialis occurrat: num de rebus Eccleſiæ alienationes faciat. Atque his ſimilia, quæ Viſitatoribus noſtris pro eorum circumſpectione & prudentia facile occurrent; & ex conſtitutionibus noſtris, quas ubique pro loci ac perſonarum ratione rememorari debebunt, ſuppeditabuntur.

Synodus Epiſcopalis anno bis habenda.

Cap. XVII.

Et quoniam viſitationes iſtæ generales per ſingulas Parochias absque magno ſumptu ſingulis quibusque annis frequentari haud poſſunt, ſaluberrime ſancitum eſt in antiquiſſimis Canonibus, bis per ſingulos annos, in ſingulis Provinciis Concilium fieri: ut primum ante dies Quadrageſimæ habeatur, videlicet quo omnibus, ſi quæ ſunt, ſimultatibus amputatis, mundum ſolenneque DEO munus poſſit offerri. Secundum vero agatur ante tempus autumni, in quo ſi communi omnium conſenſu rationabiliter comprobato, ſecundum Eccleſiaſticam Regulam, duo vel tres animoſitate ducti, per contentionem contradicant, obtineat plurimorum ſententia Sacerdotum.

Quid agendum in Synodo Epiſcopali.

Cap. XVIII.

In his ergo Conciliis, anno bis, de his omnibus apud Metropolitanæ, Cathedralium, Collegiatarum, Monaſteriorumque Prælatos, & præſertim Archi-Diaconos, ac quos vocamus Decanos rurales (qui vocati ſunt in partem ſollicitudinis Epiſcopalis) per Vicarium noſtrum in Pontificalibus, ac Officialem disquiſitio diligens fiat. Et quæ ex illorum judicio reformatione opus habere comperientur, communi conſilio emendentur.

De Synodis Archi Diaconalibus, & Ruralibus.

Cap. XIX.

Denique Archidiaconi, qui Epiſcoporum oculi dicuntur, ac Decani iſti Rurales in ſuis deinceps Synodis, quæ ſancita fuerint, in Provinciali ſeu Epiſcopali Concilio publicabunt. Et ad eundem modum (qui in viſitatione præſcriptus eſt) vitiis extirpandis, ac virtutibus inſerendis ſtudeant, criminibus publicis, magis per pœnitentias Canonicas, quam pecuniæ exactione puniendis, intenti.

Officiales Archidiaconorum, & Decanos rurales, viros graves eſſe oportere.

Cap. XX.

Quod ut recte ac prudenter fiat, Archidiaconis noſtris incumbit, ne ullos inidoneos Officiales aut Decanos Rurales deligant, aut admittant, ſed ad has functiones viros tantum aſſumant, cum doctrina præſtantes, tum vitæ innocentis, inculpatæque, qui nullius criminis labe notabiles, officium ſuum irreprehenſibiliter exequantur.

Synodi Archidiaconales antiquitatem quandam præ ſe ferunt.

Cap. XXI.

Ex vetuſtiſſima (k) quadam inquirendorum criminum formula relictum eſt, ut Archidiaconi anno biſſextili circumeant, & peccata enormia emendent, quæ ſequitur in hæc verba: In Concilio publico ab Epiſcopo habito, primitus jurare debent de villis ſingulis fideliſſimi quique liberi & ſervi, tres vel quatuor, ſeu etiam plures, ut rei veritas omnino inquiratur. Juramentum autem illud hujuſcemodi eſſe debet, quicquid in villa, in qua habitat, veraciter ſciat, vel ſerio audierit actum contra fidem rectam & Chriſtianitatem, Epiſcopum aut ejus nuntium, quantum recordari poſſit, & ſcientia ſubminiſtrat, non lateat. Poſt juramentum vero Epiſcopus per ſingula numerare debet, quæ prius jura-

[k] C. 1. De offic. Archid. Hunc Canonem renarrat B. Rhenanus in Proœmio Tertull.

Digitized by Google

juramento comprehendit, hoc eſt: ſi vir ſuper uxorem ſuam, aliquam clanculo corrupit: ſi cum duabus cognatis, ſive mulier cum duobus propinquis fornicata ſit: ſi commatrem ſpiritualem aut filiolam ſuam ſtupro violavit: ſi qua mulier partum ſuum necavit, vel conceptum quocunque modo excuſſit: ſi quis cognatum ſuum voluntate, aut caſu occidit, ſeu morbidum fecit, & necdum ad publicam pœnitentiam venit: ſi mulier maritum ſuum, aut maritus uxorem ſuam iniquo conſilio interemit: ſi quis virum aut fœminam veneno, aut aliqua alia potione occidit, & qui hoc ſcilicet veneno machinatur: ſi ſciant divinatrices vel augures, etiam illos, qui per incredulitatem illas inquirant: ſi ſciant meretrices, quia meretrix appellatur, ſi uno contempto, cum aliis fornicatur, licet nupta non ſit: ſi illos etiam ſciant, qui cum excommunicatis communionem habent: ſi illos ſciant, qui convicti ſunt perjurium perpetraſſe: ſi & illos noverint, qui loca Deo non dicata, contra fidem Eccleſiaſticam colunt, & ad Chriſti Eccleſias venire contemnunt: illos etiam, ſi ſciant, qui indictum jejunium negligunt. Hæc omnia, dum Epiſcopus habet recitata, juratores per juramentum commoneat, cæteros vero omnes nobiles & ignobiles, per bannum Chriſtianitatis conſtringat, ut ſupradictas res minime celent, acſi in die judicii ante tribunal Domini N. J. C. rei occultatione rerum præfatarum nefandarum inveniantur. Hoc enim indicet, & per bannum conteſtetur, ut nemo per ullius timorem aut favorem, vel etiam amicitiam, præfata reticeat, veraciter ſcita. Neque per odium, neque per inimicitiam ullam quicquam alicui irroget, quod veraciter non poſſit probare. Horum aliqua, ſi antea in præſentia Epiſcopi allata eſſent, ejusque judicio terminata, poſtea iterata comperta fuerint, velut in initio referantur, & Epiſcopali decreto conſtituantur.

Abuſus in Synodorum Archidiaconalium, & Ruralium obſervatione.

Cap. XXII.

Præſcripta quidem formula, quam antiquitatis cauſa retulimus, ſucceſſu temporis in abuſum, quod negare non poſſumus, deducta eſt; quod non fideliſſimi quique, ſed leves delatores, non qui veraciter ſciant, aut ſerio audiverint, idque a probatis, neque uno tantum, ſed pluribus, hisque fide dignis, minimeque malevolis, ſed frequentius absque omni delectu vel leves, ac futiles, vel invidi, ac rapaces calumniatores delationi comperiantur adſciti. Quodque pro manifeſtis criminibus non Canonicæ pœnitentiæ, ſed pecuniariæ potiſſimum mulctæ a delinquentibus fuerint exactæ, permiſſis interim delinquentibus, haud præter grave populi offendiculum, in publica ſcelerum infamia perſeverare.

Inter viſitandum abuſus corrigendi.

Cap. XXIII.

Quæ omnia magna correctione indigent, quam, volente ac adjuvante Deo, inter viſitandum adhibebimus, nimirum curaturi, ut viris exploratæ virtutis tantum hoc officii delegetur.

Procurationem, ſuo officio recte fungentibus pendi, æquum eſſe.

Cap. XXIV.

His autem, (*l*) qui Synodo præficiendi ſunt, ſumptus neceſſarios (quam procurationem Canones vocant) per Parochianos ſuppeditari, juſtum atque æquum eſt.

Cætera, quæ præſentis Concilii decretis comprehenſa non ſunt (ſunt autem pleraque non minorem, quam ea, quæ correximus, caſtigationem poſtulantia) ea ſecundum ſacrorum Canonum cenſuram, partim in viſitatione, partim in futuris Synodis Epiſcopalibus, Deo dante, emendare diligenter adnitemur.

FINIS.

(*l*) Ex Conc. Lateran. & C. Cum Apoſtol. C. Procurat. De cenſib.

SYNO-

SYNODUS HILDESIENSIS

Anno Chriſti MDXXXIX. Pauli III. PP. V. Caroli V. Imp. XX.

SUB VALENTINO (*) EPISCOPO.

INDEX

Rubricarum Statutorum Synodalium Epiſcopi Hildesheimenſis.

De Summa Trinitate, & Fide Catholica. Cap. I.
De officio Archi-Presbyteri. II.
De renuntiationibus Beneficiorum. III.
De temporibus Ordinationum. IV.
De Filiis Presbyterorum. V.
De Clericis peregrinis. VI.
De Majoritate, & Obedientia. VII.
De Judiciis. VIII.
De Foro competenti. IX.
De alienatione Judicii mutandi cauſa facta, & ceſſionibus. X.
De Probationibus. XI.
De fide Inſtrumentorum, ac Notariorum. XII.
De Sententia, & re judicata. XIII.
De vita, & honeſtate Clericorum. XIV.
De cohabitatione Clericorum, & Mulierum. XV.
De Clericis non reſidentibus. XVI.
De Præbendis. XVII.
De Portione congrua, ſeu competentia. XVIII.
De Inſtitutionibus. XIX.
De rebus Eccleſiæ non alienandis. XX.
De Teſtamentis, & ultimis voluntatibus. XXI.
De Parochis, & Parochianis. XXII.
De fructibus defunctorum Plebanorum, ſeu Rectorum Eccleſiarum Parochialium, Vicariorum, Altariſtarum, & aliarum Perſonarum Eccleſiaſticarum Civitatis & Diœceſis Hildesheimenſis, & qualiter inter defunctum, & ſucceſſorem dividi debeant. XXIII.
De bladis & frumentis. XXIV.
De fœno. XXV.
De fructibus arborum. XXVI.
De cenſibus, & aliis proventibus. XXVII.
De rata ſolutionis impoſitionum. XXVIII.
De Regularibus. XXIX.
De Monialibus. XXX.
De Magiſtris Scholaſticis. XXXI.
De cuſtodia Eucharistiæ, & reverentia Sacramentorum. XXXII.
De Baptiſmo. XXXIII.
De Eccleſiarum Procuratoribus. XXXIV.
De celebratione Miſſarum, & Horarum Canonicarum perſolutione; & de Concionatoribus. XXXV.
Quomodo Divinum Officium ſit celebrandum. XXXVI.
Quo tempore quisque debeat eſſe in Choro. XXXVII.
Qualiter Horæ Canonicæ extra Chorum dicendæ ſint. XXXVIII.
De

(*) Valentinus, e nobili Teutlebiorum ſtirpe progenitus, Theologiæ & Canonum Doctor, magna ſcientiæ virtutisque laude claruit. Ottone Schawenburgico ob inertiam & Lutheraniſmi ſuſpicionem anno 1537. a Paulo III. Pontifice, Hildeſienſi e Cathedra depoſito, communibus omnium votis illius in locum ſuffectus, ſub initium anni ſequentis ab eodem Paulo Pontifice Romæ Epiſcopus conſecratus fuit: Hildeſienſi Eccleſiæ afflictiſſimis ejusdem temporibus præfuit uſque in annum decimum quartum, majori ſuæ commendatione virtutis, quam felicitate: Nam ab Hildeſienſibus, qui Lutherana ad dogmata defecerant, exulare coactus, cedere Diœceſi debuit. Exul Moguntiam ſe recepit, ubi Metropolitanæ Eccleſiæ Canonicus fuerat, & Alberti Brandeburgici Moguntini Archi-Epiſcopi & Cardinalis Vicarius, ibidemque anno 1551. vivere deſiit.

P. Mich. Strunck in Annal. Paderborn. Part. III. L. XX. & XXI. Hiſt. Eccl. Germ. edit. Bruxellenſ. T. I.

De his, qui in tempore Divinorum vagantur per Eccleſiam. XXXIX.
De Tabula pendente in Choro. XL.
De tenentibus Capitula tempore Miſſæ. XLI.
De Sponſalibus, & Matrimoniis. XLII.
De Judæis. XLIII.
De Adulteris. XLIV.
De Raptoribus. XLV.
De Uſuris. XLVI.
De pœnis, & occaſione Interdicti. XLVII.
De Pœnitentiis, & Remiſſionibus. XLVIII.
De Sententia Excommunicationis. XLIX.
Caſus Epiſcopis ſpecialiter reſervati. L.

Statuta Synodalia Reverendi in Chriſto Patris, Domini VALENTINI, Epiſcopi Hildesheimenſis.

IN NOMINE PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI. AMEN.

VALENTINUS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA EPISCOPUS HILDESHEIMENSIS, UNIVERSIS SÆCULARIUM ET REGULARIUM ECCLESIARUM PRÆLATIS, CAPITULIS, CONVENTIBUS, RECTORIBUS, PLEBANIS, VICE-PLEBANIS, CANONICIS, CAPELLANIS, PRESBYTERIS, CLERICIS ET LAICIS PER CIVITATEM, ET DIOECESIM NOSTRAS UBILIBET CONSTITUTIS, PRÆSENTIBUS ET FUTURIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

CHRISTUS ille Optimus Maximus Gubernator & Rector omnium cœleſtium & terrenorum, æquo tramite cuncta diſponens, voluit & in terris cum ſpiritualium, tum & ſæcularium negotiorum, legum quandam eſſe ſeriem, qua in humanis degentes, ducti, nativa inſolentia, quæ perpetuo ad malum flexa eſt, poſtpoſita, a vitiis tanto magis deterrerentur, alter ab altero diligeretur, adamareturque, ita ut juſtitia matre & Duce, omnia juſto ducerentur tramite: pacata & in tuto omnia conſiſterent, cohiberenturque appetitus & libido lædendi proximi. Cujus conſideratione moti, cumque Eccleſiam & Diœceſim noſtras Hildesheimenſes pluribus annis graviſſimis bellorum ac tumultuum fluctibus & procellis miſere vexatam & afflictam, Epiſcopo ac Paſtore ſponſo ſuo viduatam atque orbatam, & ab optimo quoque flore, præcipue legum ordine peſſumiſſe ac cecidiſſe, legibus Diœceſanis, bonisque & ſalubribus Statutis carere, & in ſumma, quod ajunt, omnia ſuſque deque verſa, ſacraque profanis miſta eſſe reperiſſimus: ad honorem Dei Omnipotentis, Glorioſiſſimæ Virginis Mariæ Matris ejus, Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, Godehardi, Epiphanii, Berwardi, & aliorum Patronorum noſtrorum, ac Sanctorum omnium, pro communi Cleri, Civitatis & Diœceſis noſtrarum utilitate, proque expurgandis ſordibus, quibus Eccleſia & Diœceſis noſtra polluta eſt: utque ſingula ſuo ordine gerantur, & cuique, quibus porro ſibi vivendum ſit legibus & ordine, conſtet; has Synodales noſtras Conſtitutiones, ex jure & Patrum Decretis ſumptas, præter æquum & honeſtum nihil ſpirantes, ſed ad unius Dei & ſuorum Cultum, proximique dilectionem deſervientes, hic congeſſimus. Quare ne hic labor & ſtudium noſtrum, integerque animus noſter in vos fruſtraneus ſit, & illudatur, authoritate noſtra Ordinaria, vobis omnibus & ſingulis, noſtris curæ & gubernationi commiſſis ac ſubjectis, mandamus, volentes, ut has noſtras, quas videtis, Sanctiones Synodales ſtudioſe & inviolabiliter obſerveris, & eisdem pro Statutis Synodalibus abhinc in futurum utamini: hoc addito, ut quivis Archipresbyter Nobis ſubjectus, easdem habeat, & apud ſe cuſtodiat, perque ſe, ſeu ſuo nomine in Capitulo rurali Confratribus ſuis, & omnibus, quorum intereſt, annuo & ſingulis annis ad minus bis prælegat, publicet & publicari faciat & procuret. Contrafacientibus Eccleſiaſticis

&

Digitized by

& aliis juris remediis & cenſuris obviaturi. Interim non ab re Generalem Cleri Germaniæ Reverendiſſimi Domini Cardinalis Campegii Reformationem, Ratisponæ evulgatam, præmiſſam fuiſſe putantes.

De Summa Trinitate, & Fide Catholica.

Caput I.

INprimis igitur omnia & ſingula, quæ propter ſui exquiſitam & probatiſſimam perfectionem, ac clariſſimam & candidiſſimam veritatem adjectione, vel declaratione ulla non indigent, & ad quæ, utpote ad principium, medium & finem ſalutis omnium, corda noſtra, manus & oculos elevamus devoti, & quod ſancta Catholica & Apoſtolica, Romanaque credit, tenet, & docet Eccleſia, ſanctiſſima, piiſſima, & prudentiſſima mater noſtra, & nihil aliud credendum, tenendum, ac docendum ſtatuimus & ordinamus, atque præcipimus.

Cæterum ea, quæ per Reverendiſſimum in Chriſto Patrem & Dominum, Dominum Laurentium S.R.E. Sabinenſem Epiſcopum, Cardinalem, de Latere ad Germaniam Sanctæ Apoſtolicæ Sedis olim Legatum (tam circa reformationem vitæ ac morum Cleri Germaniæ, quam antiquandos abolendosque abuſus, quæ hic præinſeri curavimus) Ratisponæ edita, ordinata & ſtatuta ſunt, reverenter & obedienter acceptamus atque ſuſcipimus, illaque ab omnibus ſubditis noſtris obſervari mandamus.

Ex Concilio Provinciali Aſchaffemburgenſi Domini Petri Archi-Epiſcopi Moguntini.

Item ſtatuimus & ordinamus, ut ſi aliquis Clericus vel laicus utriusque ſexus, cujuscunque dignitatis, religionis vel ſtatus exiſtat, auſus ſit præſumptione & pertinacia damnabili publice prædicare, vel occulte docere, credere vel tenere, quod Sacerdos, in mortali peccato exiſtens, non poſſit conficere Corpus Chriſti, ſeu ſic ligatus, non poſſit ligare vel ſolvere ſuos ſubditos a peccatis, pro hæretico & incredulo habeatur; & errorem hujusmodi Sacri Concilii approbatione condemnamus, anathematizamus & penitus reprobamus: cum ſacræ Scripturæ dicat authoritas, quod ſive bonus, ſive malus ſit miniſter, per utrumque Deus effectum gratiæ ſuæ confert. Non enim quæ ſancta ſunt, coinquinari poſſunt, nec ipſa Sacramenta poteſt hominum malitia profanare: unde Sacerdos, quantumcunque pollutus exiſtat, Divina non poteſt polluere Sacramenta, quæ purgatoria cunctarum contagionum exiſtunt. Licite ergo a quocunque Sacerdote ab Eccleſia tolerato, Divina myſteria audiantur, & alia recipiantur Eccleſiaſtica Sacramenta.

Ad idem de Blaſphematoribus & Sortilegiis.

Quamvis Sacris Canonibus, & Sanctorum Patrum traditionibus contra manifeſtos Sanctorum blaſphemos, ac damnatum & abominabile ſcelus idololatriæ, videlicet incantationes, ſuperſtitiones, & ſortilegia Pythonum & Pythoniſſarum, in locis diverſis ſufficienter cautum & proviſum exiſtat: quia tamen (quod mentis amaritudine referimus) adhuc vitia talia in multis locis nobis ſubjectis exiſtant in uſu, quapropter erroribus & periculis exinde indies conſurgentibus, quantum in nobis eſt, obviare cupientes, diſtricte ſtatuto præſenti perpetuo duraturo præcipimus, ut contra tales ſtatuta Canonica deſuper edita, ſumma cum diligentia ab univerſis nobis ſubjectis practicentur: & in confeſſionibus de peccatis hujusmodi ſolers fiat inquiſitio; & tam mares quam mulieres, talia exercentes, a communione Sacramentorum excludantur, ac pro abſolutione ad Nos vel Vicarium noſtrum remittantur. Et nihilominus ſiqui publici blaſphemi reperti fuerint, vel de hujusmodi incantationibus, vel ſuperſtitionibus ab Eccleſia reprobatis, ſe intromiſerint, vel eisdem fidem adhibuerint, ut ab his infra breve tempus, eis ſtatuendum, deſiſtant, volumus moneri, ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis & Eccleſiaſtica ſepultura, a qua nonniſi per Nos, vel Vicarium noſtrum, aut noſtros Superiores valeant liberari & abſolvi. Hoc etiam ſtatutum noſtrum ſalutiferum, ne quis illius ignorantiam prætendere poſſit, volumus per Rectores Eccleſiarum, ac curam animarum habentes, in can-

Digitized by Google

cellis Eccleſiarum, ſi & quoties expedire viſum fuerit, ſolenniter publicari.

De Officio Archi-Presbyteri.

Caput II.

Indemnitatibus Eccleſiarum & Beneficiorum, quæ frequenter propter eorum longam vacationem grandia in ſpiritualibus & temporalibus diſpendia patiuntur, occurrere volentes, ſtatuimus: ut quilibet Archipresbyter, ſeu ejus locum tenens, ſingulis annis ad minus bis, ſcilicet in quibuslibet ſex menſibus ſemel, in præſentia Confratrum ſuorum, in loco Capitulari congregatorum, de omnibus beneficiis, infra Archipresbyteratum ſuum vacantibus, curatis, & non curatis, quæ ultra tempus, Collatoribus & Patronis eorum a jure ſtatutum, vacaverint, nec non de ipſis Collatoribus & Patronis, ac eorum nominibus diligentius inquirat, Nobis, ſeu Vicario noſtro in Spiritualibus illa cum ſuorum Patronorum & Collatorum nominibus quamprimum commode poſſit (ſic tamen quod iſtud ultra duorum menſium ſpatium non differatur) poſt inquiſitionem hujusmodi in ſcriptis notificet: quod ſi facere omiſerit, pœnam ſuſpenſionis ab officio Divinorum (dictorum duorum menſium ſpatio lapſo) incurrat; quam etiam pœnam quilibet confratrum, qui ſuper præmiſſis requiſitus, ea Archipresbytero ſcienter celaverit, incidat ſimili modo. Verum quia nonnulli prætextu literarum Apoſtolicarum, quas ſe impetraſſe mentiuntur, Eccleſiaſtica beneficia vacantia, propria authoritate in periculum ſuarum animarum occupare præſumunt, ordinamus, ut de cætero quilibet Archipresbyter, ſeu ejus locumtenens, tam eorum, qui infra ſuum Archipresbyteratum Eccleſiaſtica beneficia vigore literarum Apoſtolicarum aſſequuntur, quam etiam beneficiorum & Patronorum eorundem nomina infra menſis ſpatium, a tempore aſſecutionis hujusmodi computandum, Nobis vel Vicario noſtro reſcribat ſeu notificet: alioquin ſimilem pœnam, ut præfertur, dicto menſe lapſo incurrat. Tempus autem a jure datum pro conferendis beneficiis, Patronis Eccleſiaſticis ſex menſes, laicis vero quatuor intelligatur.

Ad idem.

Præterea ſtatuimus & ordinamus, ut quilibet Archipresbyter, ſeu ejus locumtenens, infra proximos tres menſes a publicatione præſentium, omnes ſuos Confratres, cæterosque Presbyteros, ſæculares & religioſos, infra ſuum Archipresbyteratum beneficia Eccleſiaſtica obtinentes ſeu officiantes, de quorum titulis, inveſtituris, ſeu inſtitutionibus ac proviſionibus ſibi non conſtat, ad oſtendendum ſibi inveſtituras, titulos, aut inſtitutiones, ſeu proviſiones beneficiorum ſuorum, authoritate noſtra in ſcriptis cum inſertione pœnæ ſuſpenſionis requirat: & de cætero nullum infra ſuum Archipresbyteratum, ad officiandum aliquod beneficium Eccleſiaſticum, niſi prius oſtenderit ſibi titulum, inveſtituram, aut inſtitutionem & proviſionem ſigillatas, ſcienter toleret vel admittat. Quod ſi Archipresbyter quempiam talium, literas ſuas, ut præfertur, ſibi non oſtendentem, in regimine & officiatione Eccleſiaſtici beneficii contra præmiſſa tolerare præſumpſerit, ipſum, ut ſupra mandatur, non ſuſpendendo; ex tunc aliis quindecim diebus elapſis, Archipresbyter ipſe ſuſpenſionis ſententiam propter hujusmodi negligentiam incurrat ipſo facto. Sit etiam forma ſuſpenſionis, quam in ſcriptis Archipresbyteri ferant: Quia tu monitus, ut titulum vel proviſionem tui beneficii oſtenderes, infra quindecim dierum ſpatium hujusmodi mandato non paruiſti, nec titulum oſtendiſti, idcirco, authoritate mihi conceſſa, te in his ſcriptis a Divinis ſuſpendo ac ſuſpenſum denuntio. Quam formam etiam in aliis cenſuris infligendis juxta cauſarum exigentiam volumus obſervari.

Ad idem.

Conſiderantes, quod Archipresbyteri rurales pro eo conſtituuntur, ut Clericorum honeſtatem, & Confratrum utilitatem procurent, exceſſus eorum referant, mandata noſtri Vicarii & Officialium noſtrorum debite exequantur, & ſingula, quæ a Superioribus mandantur, ad notitiam Confratrum ſuorum deducant, quæ tamen ab Archipresbyteratibus ſuis abſentes nequeant adimplere: ſtatuimus & ordinamus, ut quilibet Archipresbyter Diœceſis noſtræ Hildesheimenſis

menſis teneatur infra ſuum Archipresbyteratum facere reſidentiam perſonalem; decernentes, ut abſentes a ſuis Archipresbyteratibus Archipresbyteri, niſi infra menſem proximum a publicatione præſentium ad reſidentiam ſe cum effectu receperint, & etiam illi, qui de cætero a ſuis Archipresbyteratibus ſe abſentaverint, & animo alibi reſidendi, ſeu domicilium extra Archipresbyteratum ſuum conſtituendi & fovendi, in abſentia hujusmodi per unum menſem manſerint, ſuis Archipresbyteratibus, lapſo menſis ſpatio prædicto, ſint eo ipſo privati. Moxque Camerarius teneatur Confratres Capitulares pro electione alterius Archipresbyteri convocare, & alium Achipresbyterum eidem eligere. Quod ſi Camerarius infra quindecim dies poſt lapſum dicti menſis facere neglexerit, ſit eo ipſo ab officio Divinorum ſuſpenſus.

Ad idem.

Hac inſuper Conſtitutione univerſis & ſingulis Archipresbyteris præcipimus, ut notorios exceſſus, & præſertim illos, in quibus Eccleſia ſcandalizatur, quorumcunque intra ſuum Archipresbyteratum Beneficiatorum ſeu aliorum Clericorum, infra duos menſes a tempore notitiæ ſuæ computandum, Nobis, ſeu Vicario noſtro notificent & conſcribant. Quod ſi quis facere neglexerit, & hujusmodi ſtatutum executus non fuerit cum effectu, præter Omnipotentis Dei indignationem, quam incurrat, pœna condigna per Nos, vel noſtrum Vicarium puniatur & inflectatur. Sunt autem ſcandaloſi exceſſus, furtum manifeſtum; Presbyteri homicidium; fornicatio ſcandaloſa Cleri, & adeo notoria, quod nulla tergiverſatione celari poteſt; ſi Clericus literatorie publice, & in forma Eccleſiæ excommunicatus celebret, legendo Evangelium, ſeu Epiſtolam; ſi Clericus uſuram manifeſte exerceat; ſi Clericus cujuscunque gradus poſt monitionem Archipresbyteri ſe tabernis, lupanaribus, & actibus illicitis ac litigioſis notorie immiſceat: & his ſimiles, qui, pro loci, temporis, & perſonæ ratione, ſcandaloſi dici poſſunt.

Ad idem.

Inſuper ordinamus, ut nullus Archipresbyterorum ruralium noſtræ Diœceſis electus, aut eligendus, nondum confirmatus, officium Archipresbyteri ante confirmationem ſuam, a Nobis, vel Vicario noſtro obtinendam, exercere, aut ſe Archipresbyterum nominare, vel ſcribere, vel pro tali gerere quomodolibet præſumat. Formam autem Juramenti, per Archipresbyterum quemlibet in ſua confirmatione præſtandi, talem eſſe volumus, ut ſequitur: Primo videlicet jurabit, quod mandata noſtra, ac Vicarii, & Officialium noſtrorum, pro tempore exiſtentium, reverenter exequetur, ac Nobis, & eisdem fidelis erit, quodque officium, ad quod electus eſt, fideliter exercebit absque dolo & fraude. Item, quod penes ſe habeat Statuta Synodalia, & illa quater, vel evidenti occurrente impedimento, bis in anno Confratribus ſuis ad intellectum publicabit, ea quoque inviolabiliter obſervabit, & in aliis, quantum in ſe eſt, obſervari faciat, dolo & fraude ſemotis: quod inſuper exceſſus Confratrum ſuorum, prout ad ſe ſpectat, corrigere, incorrigibiles vero pro eorum exceſſibus, pro quibus deferendi ſunt, Nobis, vel Vicario, aut Officiali noſtris deferre non tardabit.

De Renuntiationibus Beneficiorum.

Caput III.

Univerſis noſtri Epiſcopatus Eccleſiaſticis Perſonis beneficiatis diſtrictius prohibemus, ne audeant aliter, quam in manus noſtras, ſeu Vicarii noſtri in Pontificalibus, & Officialis, vel Superioris, ad hoc poteſtatem habentis, beneficia ſua dimittere, & reſignare, aut illa alias (nulla ſuper hoc a Nobis, ſeu Vicario noſtro, vel ab alio Superiore poteſtatem habente, obtenta licentia) relinquere: quod ſi ſecus factum fuerit, ad hujusmodi reſignata & dimiſſa beneficia, per Nos, vel Vicarium noſtrum, niſi forte ex cauſa rationabili tales reſignationes authoritate noſtra approbarentur, ſeu ratificarentur, quisquam nullatenus inſtituatur.

De

Digitized by Google

De temporibus Ordinationum.

Caput IV.

Sæpe contigit, quod nonnulli Clerici Civitatis & Diœceſis noſtrarum, vinculo excommunicationis aſtricti, aut apoſtatæ, ſeu irregulares, vel idiotæ, vel alias ſuſceptione Sacrorum Ordinum indigni, in remotis partibus per alienos Epiſcopos, quandoque furtive, & aliquando per ſaltum, & interdum extra ſtatuta tempora, & alias indebite ſe faciunt contra Statuta ſacrorum Canonum promoveri. Et deinde ſe a Romano Pontifice, vel alias debite promotos fore mentientes, in ſacris Ordinibus præſumunt miniſtrare. Volentes igitur his pro executione juris communis juxta poſſe providere, ſtatuimus: ut nullus Civitatis & Diœceſis Hildesheimenſis Clericus, absque licentia noſtra, ſeu Vicarii noſtri, ad ſacros Ordines promotus, in Ordinibus hujuscemodi in Civitate & Diœceſi noſtris miniſtrare præſumat, ſeu ad executionem Ordinum, taliter ſuſceptorum, per aliquem admittatur; imo ipſum, & quemlibet ipſorum ſic furtive promotum, ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpendimus, donec & quouſque de Ordinibus ſuis coram Nobis, aut Vicario noſtro in Spiritualibus legitime docuerit, & quod admitti debeat, noſtris, ſeu Vicarii noſtri patentibus literis oſtendat. Si quis autem hanc Conſtitutionem transgredi, & contra illam in ſuſceptis Ordinibus non admiſſus (ut prædicitur) miniſtrare præſumpſerit, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrat, quam etiam ex tunc per Archipresbyterum, & alios Confratres, apud quos moram fecerint, ipſos incurriſſe denuntiari volumus, & publicari.

De Filiis Presbyterorum.

Caput V.

Sacris diſponentibus ordinationibus, filii Sacerdotum in Eccleſiis Patrum miniſtrare, aut ea, ſeu alia in eisdem Beneficia Eccleſiaſtica quomodolibet obtinere, & ipſi & alii illegitime nati, ſeu ex illegitimo coitu procreati, ſine diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ unum beneficium curatum obtinere prohibentur. Et ſi ex diſpenſatione hujusmodi unum curatum, deinde tacito defectu natalium, quem patiuntur, a Sede præfata, ut duo vel plura beneficia ſimilem curam habentia, recipere poſſint, & retinere valeant, & ſi eis canonice conferantur, obtineant, talis diſpenſatio, tanquam per ſurreptionem obtenta, nullius penitus ſit momenti. Quapropter cenſentes parum fore, jura condere, niſi executioni demandentur: volumus & ſtatuimus, ut deinceps Sacerdotum filii in ſuorum Patrum Eccleſiis, in noſtris Civitate & Diœceſi miniſtrare, aut eas, ſeu alia beneficia in eisdem quomodolibet obtinere non præſumant; illaque ex tunc in antea per ipſos taliter contra juris diſpoſitionem occupata vacare decernimus, & eorum Collatoribus licentiam, talia idoneis conferendi, præſentibus aſſignamus, niſi cum ipſis per Sedem Apoſtolicam deſuper ſit diſpenſatum; eisdem Presbyterorum filiis, & aliis illegitime natis, Beneficiatis noſtrarum Civitatis & Diœceſis præſentibus injungentes, ut infra unius menſis ſpatium a publicatione præſentium de ſuis diſpenſationibus tam ſuper eo, quod in Eccleſiis Patrum miniſtrare, ſuccedere, & in eis beneficia obtinere valeant, quam quod ſuper defectibus ſuis, & pro obtinendis uno vel pluribus beneficiis a Sede prædicta obtentis, coram Nobis, vel Vicario noſtro doceant, ut animarum periculis obvietur, & Eccleſiaſticis beneficiis debite provideatur: quod ſi ſecus fecerint, contra ipſos ſecundum ordinationes prædictas, prout de jure poterimus, procedemus.

De Clericis peregrinis.

Caput VI.

Didicimus, quod in Civitate & Diœceſi noſtris Hildesheimenſibus, plures Clerici peregrini, de quorum promotione non conſtat, in ſacris Ordinibus publice miniſtrent, & curam gerant animarum, licet literas commendatitias, & dimiſſoriales ſuorum Epiſcoporum, vel examen nunquam oſtenderunt. Volentes igitur in his providere, ſtatuimus, ut deinceps nullus Clericus peregrinus, ſive ſæcularis aut religioſus exiſtat, ad executionem ſacrorum Ordinum infra Civitatem & Diœceſim noſtras in publico admittatur, niſi per literas noſtras, aut Vicarii noſtri ſe admittendum fore prius oſten-

oſtendat. Si quis autem contra hoc ſtatutum, per Nos, vel Vicarium noſtrum non admiſſus, ſcienter miniſtrare, & de cura animarum ſe intromittere præſumpſerit, eo ipſo ſententiam excommunicationis incurrat. Quam etiam ſententiam taliter delinquentes incurriſſe volumus denuntiari, certificando quoslibet eorum, taliter excommunicatos, poſt hujusmodi denuntiationem celebrantes, ſuſpenſionis ſententiam a jure in tales promulgatam incurrere, & exinde notam contrahere irregularitatis.

De Majoritate & Obedientia.

Caput VII.

Statuimus, ut unusquisque Archi-Presbyter, Rector, Plebanus, Vice Plebanus, ſive Curatus Nobis ſubjectus, literas noſtras, ac Vicarii & Officialis noſtrorum, noſtraque & eorum mandata reverenter ubique infra limites ſuæ Parochiæ recipiat, & ſine dolo & fraude proxima Dominica die ſequenti diligenter exequatur, nuntiosque literarum nullo modo prodat, ſed pro viribus defendat. Secus autem faciens, & conſtito de eo, puniatur. Volumus etiam & ſtatuimus, ut in executione quorumcunque mandatorum, literarum, & proceſſuum, a Nobis, vel Vicario, ſeu Officiali noſtris emiſſorum, dies, menſis, annus, nomen exequentis, & locus executionis per Rectores, Plebanos, & Vice Plebanos apponatur, ut ſic videlicet executor ſcribat a tergo mandati ejusdem propria ſua manu: Executum eſt hoc mandatum per me N. Plebanum Eccleſiæ in N. nomen & cognomen ſuum, ac Eccleſiæ ſuæ nomen exprimendo, anno infraſcripto, die tali, menſis talis, &c. ut de hujusmodi executione legitima fides per hoc habeatur: alioquin ſi ſecus factum fuerit, per Officiales gravius puniatur.

Inhibemus quoque, ne quispiam Clericorum, Nobis ſubjectorum, cuicunque Congregationi, Capitulo, aut Conventiculo, in quo quidquam in præjudicium ſtatus & honoris noſtri, & ſucceſſorum noſtrorum Epiſcoporum Hildesheimenſium, ſeu jurium Epiſcopalium tractatur, intereſſe, dando conſilium, auxilium, vel favorem, ſcienter & doloſe præſumat: ſecus autem faciens noſtram incurrat, ultra pœnam juris, indignationem.

Et præterea conſiderantes, quod tunc Eccleſiaſticus Ordo confunditur, cum unicuique honor debitus non obſervatur: ſtatuimus & ordinamus, quod in Eccleſiis Collegiatis, Conventualibus ſeu Capitularibus antiquæ honeſtates & conſuetudines approbatæ debite ſerventur, & Prælatis earundem aſſurgendo, & aliis prærogativis, debita reverentia & obedientia, cum ſint columnæ Eccleſiarum earundem, exhibeantur, tam a Canonicis, quam aliis ſimplicibus Presbyteris Eccleſiarum hujusmodi. Quod ſi quis hujus ſtatuti transgreſſor repertus fuerit, in fructibus præbendæ ſuæ taliter puniatur, ut diſcat Superioribus honorem, & reverentiam condignam impendere, & exhibere.

De Judiciis.

Caput VIII.

Quia cauſæ matrimoniales, cum dependentibus & connexis per eos, qui poteſtatem judicandi habent, & Canonum ſtatuta non ignorant, tractari & definiri debent: ſtatuimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ mandamus, ut deinceps unusquisque Presbyter, habens curam animarum, ac ſubditos, quorum cohabitatio, ſeu discohabitatio, ſeu matrimonia publica, in veritate vel errore fuerint, ita quod de his, an jure ſubſiſtere poſſint, ſaltem probabile dubium extiterit, tales, poſtquam hoc ſciunt, ſpecifice moneant, & ſuper his infra duos menſes proximos, pro declaratione deciſionis recipienda, ad Nos, vel Officialem noſtrum remittant, ut & ſententiam Judicum ſuper his petant, & abinde cauſam hujusmodi usque ad finem, quantum in eis eſt, proſequantur: alioquin taliter moniti, ſi hoc infra eosdem duos menſes facere contempſerint, Eccleſiaſtica Sacramenta eis in vita denegentur, & morientes peccata ſua non confeſſi careant Eccleſiaſtica ſepultura. Presbyter autem curatus, qui taliter monendo non proceſſerit, per Nos, vel Vicarium noſtrum graviter & condigne puniatur. Volentes, ut quilibet Plebanorum hujusmodi noſtram Conſtitutionem ſingulis annis ſemel aut bis in Eccleſiis eorundem publicet, aut publicari faciat.

Inhibemus quoque omnibus & ſingulis ſubditis noſtris, Clericis & laicis, cujuscunque ſtatus aut conditionis exiſtant, ne de examinatione, cognitione, vel deciſione judiciali quarumcunque cauſarum matrimonialium aliter, quam per modum ſalubris conſilii ſe intromittant, aut aliarum quarumlibet, de jure vel conſuetudine ad forum Eccleſiaſticum ſpectantium. Secus autem facientes, decernimus excommunicationis ſententiæ eo ipſo ſubjacere: per hoc autem non prohibemus, quo minus in cauſis, ubi transactiones locum habent, in arbitratores & viros communes compromitti poſſit, per quæ diſcordiarum materiæ, & quæſtiones celerius valeant terminari, dummodo talia in fraudem non fiant.

De Foro competenti.

Caput IX.

Attendendo, quod laici de Eccleſiaſticis negotiis intromittere ſe non debeant, omnibus & ſingulis Eccleſiaſticis perſonis, per Civitatem & Diœceſim noſtras ubilibet conſtitutis, interdicimus, ne quisquam laicorum ad judicia laicalia ſeu ſæcularia Clericum doloſe trahat, aut Clerici ſe trahi ad talia conſentiant, vel hujusmodi vetita judicia ſubeant, ſeu ibidem aliquatenus reſpondeant, ſub cauſarum ſuarum ſic motarum, etiamſi in hujusmodi vetitis judiciis pro ipſis judicaretur, perditione, ſeu amiſſione: feudalibus tamen exceptis, quas, prout de jure, volumus tractari.

Ad idem de Foro competenti ſervetur Capitulum Libri ſecundi Decretalium, cujus tenor de verbo ad verbum ſequitur:

Si diligenti. *Et infra*: Aſſeruiſti, te usque ad hæc tempora tenuiſſe, quod ſit licitum Clerico, renuntiare ſaltem in temporalibus cauſis juri ſuo, & ſibi laicum Judicem conſtituere, præſertim ubi adverſarii voluntas acceſſerit, ac tenere juramentum ſuper hoc interpoſitum reſpondiſti, immemor Conſtitutionis, qua cavetur, pacto privatorum, juri publico minime derogari. Quum igitur jus hoc in Milevitanen. & Carthaginenſ. Conciliis ſpecialiter promulgatum ſit, ne Clerici Clericos, relicto ſuo Pontifice, ad judicia publica pertrahant: alioquin cauſam perdant, & a communione habeantur extranei, & tam Epiſcopi, quam Diaconi, ſeu quilibet Clericus in criminali vel civili negotio, ſi derelicto Judicio Eccleſiaſtico, publicis Judiciis ſe purgare voluerint, etiamſi pro eis lata ſit ſententia, locum ſuum amittant, & hoc in criminali actione: in civili vero perdant, quod evicerint, ſi locum ſuum maluerint obtinere: manifeſte patet, quod non ſolum inviti, ſed etiam voluntarii paciſci non poſſunt, ut ſæcularia judicia habeant, cum non ſit beneficium hoc perſonale, cui renuntiari valeat; ſed potius toti Collegio Eccleſiaſtico publice ſit indultum, cui privatorum pactio derogare non poteſt, nec juramentum licite ſervari potuit, quod contra Canonica Statuta illicitis pactionibus informatur.

Præterea inhibemus, ne de cætero quæcunque Eccleſiaſtica perſona Civitatis & Diœceſis Hildesheimenſ. Nobis ſubjecta, ſæculare auxilium, vel ſubſidium laicorum contra Nos, ſive Jurisdictionem noſtram, ſibi qualitercunque aſſumat, aut invocet, vel ſibi procuret: contrarium autem facientes, eo ipſo excommunicationis ſententiæ ſubjaceant.

De Alienatione, Judicii mutandi cauſa facta, & ceſſionibus.

Caput X.

Cum alias ſancta Sedes Moguntinenſis inter alia ſtatuta provincialia ediderit provinciale ſtatutum, cujus tenor ſequitur, & eſt talis:

Quia plurium ceſſiones actionum in fraudem aliquando non pure & ſimpliciter ex cauſa ſeu legitimis cauſis fiant: ſtatuimus, ut ceſſiones actionum ex juſtis cauſis procedant in præſentia Epiſcoporum, Judicum vel Officialium ſuorum, & de licentia eorundem, ſi ſubſunt cauſæ legitimæ, etiam jurent cedentes, quod non ſimulate, ſed vere cedant; & ſi ceſſiones ſecus factæ fuerint, decernimus non tenere. Et tenore præſentium, inter alia mandamus, ſtatuta provincialia dictæ Sedis Moguntinæ (quorum etiam aliqua præſentibus noſtris ſtatutis Synodalibus & Epiſcopalibus, ex certis Nos ad hoc moventibus cauſis, inſeruimus) in

in Civitate & Diœceſi noſtris Hildeshelmenſ. ſervari; & præſertim ſtatutum ceſſionis præinſertum, attento, quod per ſimulatas ceſſiones privilegia, in favorem Cleri data & conceſſa, ſæpe per abuſum eorundem, prout experientia docet, ad noxam tendunt. Et propterea ſingulis ſubditis noſtris ſtatuendo committimus, & in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub excommunicationis, nec non quinquaginta aureorum Rhenenſium pro una Fiſco noſtro, pro altera medietatibus, partibus pro tempore læſis, ſeu propterea lædendis applicandorum pœnis, mandamus & præcipimus, quatenus præinſertum ſtatutum irrefragabiliter & firmiter teneant & obſervent, inhibentes eisdem ſub ſimilibus pœnis, ne deinceps ceſſionibus præter & contra præinſertum, & per Nos modo innovatum ſtatutum factis & celebratis, in judiciis ſeu extra utantur: quod ſi ſecus fuerit, contra negligentes contradictores & rebelles ad dictæ excommunicationis ſententiæ declarationem, ac prædictæ pœnæ extorſionem, ſervatis ſervandis, procedemus, ſeu Curiæ noſtræ cauſarum Officialis Generalis irremiſſibiliter procedet.

De Probationibus.

Caput XI.

Quia ſicut didicimus, ſæpe propter defectus probationum cognationum ſpiritualium, pericula conſurgunt animarum, eo quod adinvicem matrimonii Sacramento conſtrictis interdum cognationum ſpiritualium obſtant impedimenta, quæ difficulter, vel aliquando vix, vel non probari poſſunt: hujusmodi periculis cupientes, quoad nobis ſubjectos, obviare, decernimus, & hoc ſtatuto perpetuo ſervari præcipimus, ut Eccleſiarum per civitatem & Diœceſim noſtras Rectores, Plebani, Vice-Plebani, & ſinguli Curati in baptizando pueros ſubditorum ſuorum, levantium & Baptizati nomina in regiſtro communi, quod in ſua Eccleſia habeant, conſcribant, & teſtes quamplures aſſumantur: ſimiliter ſubditos ſuos inducant & informent, ut deinceps in Confirmatione ſuorum puerorum coram Epiſcopo teſtes requirant diſcretos & intelligentes, qui de Confirmatione & tentione coram Epiſcopo, ac nomine tenentis, dum opus fuerit, teſtimonium valeant dare, ut facilius impedimenta hujusmodi, & minoribus laboribus & expenſis valeant opportuno tempore comprobari.

De fide Inſtrumentorum, ac Notariis.

Caput XII.

Statuimus pariter & ordinamus, ut nulli tabellionatus, ſive Notariatus officium juxta Sacrorum Canonum ac legum, & præcipue noviſſimæ Imperialis reformationis & ordinationis, Coloniæ factæ, committi debeant, aut exercere liceat, niſi competentis literaturæ, honeſtæque converſationis & vitæ, & laudabilis teſtimonii ſit, & vigeſimum tertium ætatis annum peregerit: unde præter præmiſſam ordinationem, plerumque minus idonei ad officium hujusmodi aſſumuntur, qui ſub umbra ignorantiæ, & temeritatis audacia graviter in dicto officio delinquunt, ſibi ipſis infamiam parant, aliisque grave præjudicium, & inæſtimabile periculum inferunt. Ne igitur deteſtabilis morbus in hac noſtra Diœceſi amodo, ut in antea, ſerpat ac progreſſum habeat; volumus, præcipimus, & mandamus, quod nullus hujusmodi officium tabellionatus ſive Notariatus amplius in noſtra Diœceſi exercere præſumat, niſi prius per Nos, aut Officialem noſtrum ad id repertus fuerit idoneus atque ſufficiens, ut ſit legitime & tanquam legalis admiſſus. Contrarium vero facientes, præter excommunicationis pœnas, tanquam mandatorum noſtrorum transgreſſores utique puniemus, eorumque inſtrumenta, tanquam invalida, nulliusque roboris aut momenti decernimus rejicienda, neque in judicio, vel extra quoquo modo admittenda.

De Sententia & re Judicata.

Caput XIII.

Intelleximus, quod interdum Eccleſiarum civitatis & Diœceſis noſtrarum Hildesheimenſ. Rectores, ſeu Plebani cum ſuis ſubditis in cauſis matrimonialibus, tam ſimplicibus quam impedimentorum, in curiam noſtram Hildesheimenſem, ubi expediri debeant, adveniant: & latis ſententiis definitivis, prætendentes ſufficere, quod lectioni ſententiæ intererant, partes jubent ſine literis & ſententiis recedere: ſæpius etiam contingit, quod,

quod, latis hujusmodi ſententiis, partes coram ſuis Plebanis & aliis aſſerunt, eas aliter eſſe latas, quam ſunt, & deinde ſecundario curiam noſtram viſitantes, variant depoſitiones, & contrarias reportant ſententias: & quia aliquando propter temporis diuturnitatem de ſententia conſtare non poterit, ex quo non modica pericula evenerunt animarum, ut experientia ſumus edocti. Volentes igitur hujusmodi periculis obviare, præſenti edicto diſtrictius jubemus, ne de cætero aliquis Eccleſiarum Rector, ſeu Plebanus præmiſſa quomodolibet faciat: decernentes, partibus aſſerentibus ſententias pro matrimonio vel contra matrimonium latas, absque ſententiarum literis debite ſigillatis, credi nullo modo debere, nihilominus easdem aſſerentes a Sacramentorum communione excludimus, ſalvo mortis articulo, donec, & quousque ſententias hujusmodi ſcriptas & debite ſigillatas obtineant. Rectores autem & Plebanos Eccleſiarum, ſi deinde præmiſſa perpetraverint, aut etiam quamcunque ſententiam hujusmodi, antequam illam ſcriptam viderint, publicare præſumpſerint, per integrum menſem ab ingreſſu Eccleſiæ ſuſpendimus, fructus Eccleſiarum ſuarum per idem tempus cedentes, officiantibus easdem, & ſubditis providenbus reſervantes.

De vita & honeſtate Clericorum.

Caput XIV.

Præſenti inviolabiliter duraturo prohibemus edicto, ne de cætero aliquis Clericus, in ſacris Ordinibus conſtitutus, aut Beneficiatus infra civitatem & Diœceſim noſtras cereviſiam ſub menſura publice vendere, miniſtrando fercula, lectiſternia & hoſpitium ad modum publici hoſpitis, aut mercatoris & laicorum exercere, puta res venales pro lucro captando remiſſius emere, ut carius vendat, ſeu alias illicite mercari per ſe, vel interpoſitam perſonam quomodolibet præſumat. Si quis autem talia facere præſumpſerit, & ab hujusmodi negotiationibus non deſtiterit, lucrum exinde captatum, Fiſco noſtro applicandum, atque eundem alias etiam gravius puniendum juxta exceſſus qualitatem decernimus.

Cæterum ſub pœna excommunicationis, Canonica monitione præmiſſa, mandamus, quatenus Clerici noſtri, & præſertim illi, qui curam animarum gerunt, ab ſcurrilibus, & illicitis crapulis in Calendis & Exequialibus conviviis, per eos fieri ſolitis, abſtineant atque deſiſtant; quodque ſcorta & mulieres ſuſpectas ad hujusmodi convivia minime adducant, ſed honeſte in Calendarum ſolennitatibus, & exequiis hujusmodi ſe habere ſtudeant: alioquin contra non obſervantes & delinquentes rigide procedemus.

Ad idem.

Rurſus Conſtitutione præſenti, prout etiam in Provinciali Concilio quondam Domini Conradi, Archi-Epiſcopi Moguntinenſis, ſancitum dignoſcitur, volumus, præcipimus, & ordinamus, ut Clerici noſtrarum civitatis & Diœceſis in civitatibus & oppidis, præſertim in Eccleſiis, veſtes longas, ſtatui Clericali decentes, & non ſubductas de vario, aut ſerico (niſi graduatus, aut Canonicus majoris Eccleſiæ Hildesheimenſis, vel nobilis exiſtant) deferant, non ſericeas, ab extra non variatas, aut diviſiatas, nec deſuper ab extra cum plicaturis foderatis, ſed manicis ſtrictis & alias decentibus utantur. Non deferant calceos, ſeu ſotulares inhoneſtos aut indecentes. Itinerantibus autem ex cauſa brevioribus veſtibus uti liceat: Coronam vero, & tonſuram ſuo ſtatui, ordini, aut dignitati convenientem, juxta Canonum Sanctiones deferant; nec armati incedant, neque gladios, ſeu cultellos longos portent; niſi forte extra civitatem, vel loca ſua eos pergere contingat, vel de licentia Superioris pro perſonarum Eccleſiæ, & rerum ſuarum defenſione id faciant. Diſtrictius inſuper inhibentes, ne mantellos ab ante apertos & ſciſſos, & circa collum cum magna zona conſtrictos, ſed veſtibus honeſtati Clericali congruentibus utantur, prout Canonicam & noſtram gravem ultionem voluerint evitare. Hujus autem ſtatuti transgreſſores, ad unius menſis ſpatium, a fructibus beneficiorum ſuorum noverint ſe ſuſpenſos. Quorum fructuum diſpenſationem arbitrio noſtro reſervamus per præmiſſa. Cæterum Clementinæ de vita & honeſtate Clericorum Generalis Concilii ordinationi, & aliis juribus, quæ de indecentia veſtium tractant, non intendimus derogare.

Item

Item ut Clericorum, maxime Beneficiatorum, vita ſit exemplaris & accepta, univerſis Clericis beneficiatis in Sacris & noſtra Diœceſi conſtitutis, conſtitutione præſenti diſtrictius inhibemus, ne ludis taxillorum, aut aliis levitatibus, ac choreis, haſtiludiis, torneamentis, & aliis ſpectaculis publicis & prohibitis interſint, aut talia exerceant, prout pœnas condignas in contrafacientes, facti exigente qualitate, authoritate noſtra infligendas, voluerint evitare.

Inſuper diſtrictius inhibemus Clericis, pro ſacris Ordinibus ſuſcipiendis itinerantibus, ne in hoſpitiis, ludis taxillorum, aut aliis enormibus ac turpibus actibus inſiſtant, ſed honeſte & clericaliter vivant: ſecus vero facientes, volumus eſſe a ſuſceptione Ordinis pro qualibet vice ipſo facto ſuſpenſos: quodque comas non nutriant, ſed crines capitis ante & retro non nimis longos deterant, prout Canonum & Statutorum prædictorum pœnas, & noſtram ac Canonicam ultionem voluerint evitare.

Simili modo præcipimus, & mandamus, ut Clerici beneficiati noſtrarum Civitatis & Diœceſis, temporibus Divinorum Eccleſias, in & ſub quibus Beneficiati exiſtant, absque ſuperpelliciis non accedant, vel ſubintrent: contrarium facientes vice qualibet trium dierum ſpatio ſtipendiis ſuis præbendalibus careant, in uſus fabricæ convertendis: quos etiam Decanis, Rectoribus, Plebanis, & aliis in Eccleſiis Superioribus reverentiam debitam impendere volumus, ſub noſtra gravi indignatione, & pœna ſuperius expreſſa.

De cohabitatione Clericorum, & Mulierum.

Caput XV.

Sancta Generalis Synodus Baſileenſis, reformationi Status Clericalis intendens, inter alia conſtitutionem ſalubrem contra Clericos concubinarios edidit, per locorum Ordinarios publicandam & exequendam: cujus quidem conſtitutionis ignorantiam ne quis prætendere valeat de Clero noſtro, illam præſentibus inſeri, & cum ſtatutis aliis noſtris publicari, & diſtrictius volumus obſervari, cujus tenor ſequitur, & eſt talis:

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS BASILEENSIS, IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

QUicunque Clericus, cujuscunque ſtatus, conditionis, religionis, dignitatis, etiamſi Pontificalis, vel alterius præeminentiæ exiſtat, qui poſt hujus Conſtitutionis notitiam, quam habere præſumatur, poſt duos menſes poſt publicationem ejusdem in Eccleſiis Cathedralibus, quam ipſi Diœceſani omnino facere teneantur, poſtquam eadem Conſtitutio ad eorum notitiam pervenerit, fuerit publicus concubinarius, a perceptione fructuum omnium ſuorum beneficiorum trium menſium ſpatio ſit ipſo facto ſuſpenſus; quos ſuus Superior in fabricam, vel aliam evidentem Eccleſiarum utilitatem, ex quibus hi fructus percipiuntur, convertat: nec non hujusmodi publicum concubinarium, cum primum talem eſſe innotuerit, mox ſuus Superior monere teneatur, ut infra noviſſimum terminum concubinam dimittat; quam ſi non dimiſerit, vel dimiſſam, aut aliam publice reaſſumpſerit, vult hæc Sancta Synodus, ut ipſum omnibus ſuis beneficiis omnino privet. Et nihilominus hi publici concubinarii, uſquequo cum eis per ſuos Superiores poſt ipſarum concubinarum dimiſſionem, manifeſtamque vitæ emendationem fuerit diſpenſatum, ad ſuſceptionem quorumcunque honorum, dignitatum, beneficiorum, vel officiorum ſint inhabiles. Qui ſi poſt diſpenſationem recidivo vomitu ad hujusmodi publicum concubinatum redierint, ſine ſpe alterius diſpenſationis, ad prædicta prorſus inhabiles exiſtant. Quod ſi hi, ad quos talium correctio pertinet, eos (ut prædictum eſt) punire neglexerint, eorum Superiores tam in ipſos de neglectu, quam in illos de concubinatu modis omnibus digna punitione animadvertant. In Conciliis etiam Provincialibus & Synodalibus adverſus tales punire negligentes, vel de hoc crimine diffamatos, etiam per ſuſpenſionem & privationem collationum beneficiorum, vel aliam condig-

nam pœnam ſeveriter procedatur. Et ſi hi, quorum deſtitutio ad Summum Pontificem ſpectat, per Concilia Provincialia, aut ſuos Superiores propter publicum concubinatum reperiantur privatione digni, ſtatim cum proceſſu inquiſitionis, ipſi Summo Pontifici deferantur. Eadem diligentia & inquiſitio in quibuscunque Capitulis Generalibus & Provincialibus quoad ſuos ſervetur, pœnis aliis contra prædictos, & alios non publicos concubinarios ſtatutis, in ſuo robore permanſuris. Publici autem intelligendi ſunt, non ſolum hi, quorum concubinatus per ſententiam, aut confeſſionem in jure factam, ſeu per rei evidentiam, quæ nulla poteſt tergiverſatione celari, notorius eſt; ſed & qui mulierem de incontinentia ſuſpectam & infamatam tenet, & per ſuum Superiorem admonitus ipſam cum effectu non dimittit. Quia vero in quibusdam Regionibus nonnulli, Jurisdictionem Eccleſiaſticam habentes, pecuniarios quæſtus a concubinariis percipere non erubeſcunt, patientes eos in fœditate ſua ſordeſcere, ſub pœna maledictionis æternæ præcipit, ne deinceps ſub pacto, compoſitione, aut ſpe alicujus quæſtus, talia quovis modo tolerent, aut diſſimulent; alioquin ultra præmiſſam negligentiæ pœnam duplum ejus, quod propterea acceperint, reſtituere ad pios uſus omnino teneantur, & compellantur. Ipſas autem concubinas, ſeu mulieres ſuſpectas, Prælati modis omnibus curent a ſuis ſubditis, etiam per brachii ſæcularis auxilium, ſi opus fuerit, penitus arcere; quarum concubinarum res, quas de bonis præſumuntur habere Eccleſiæ, in fabricam, vel in aliam ipſius Eccleſiæ utilitatem per ipſos Prælatos convertantur. Qui etiam ex tali concubinatu procuratos filios apud patres ſuos cohabitare non patiantur. Jubet inſuper hæc Sancta Synodus, ut etiam in prædictis Synodis & Capitulis hæc Conſtitutio publicetur, & quoslibet ſuos ſubditos ad ipſarum concubinarum dimiſſionem moneat diligenter. Injungit præterea omnibus ſæcularibus viris, etiamſi Regali præfulgeant dignitate, ne ullum qualecunque inferant impedimentum, quocunque quæſito colore, Prælatis, qui ratione ſui officii adverſus ſuos ſubditos pro hujusmodi concubinatu procedunt. Et cum omne fornicationis crimen Lege Divina prohibitum ſit, & ſub pœna peccati mortalis evitandum; monet omnes laicos tam uxoratos, quam ſolutos, ut ſimiliter a concubinatu abſtineant: nimis etiam reprehenſibilis eſt, qui uxorem habet, & ad alienam mulierem accedit: qui vero ſolutus, ſi continere noluerit, juxta Apoſtoli conſilium uxorem ducat. Pro hujusmodi autem Divini obſervatione præcepti, hi, ad quos pertinet, tam ſalutaribus monitis, quam aliis Canonicis remediis omni ſtudio laborent.

De Clericis non reſidentibus.

Caput XVI.

Cum autem ad hoc ſint Eccleſiaſtica Beneficia deputata, ut in eis ad ſerviendum Altiſſimo tales aſſumantur, qui per ſe ipſos volunt & poſſunt eorum curam exercere: ſtatuimus, ut quilibet infra Civitatem & Diœceſim noſtras Beneficiatus, cujuscunque ſtatus, ordinis, vel conditionis extiterit, cujus beneficium reſidentiam perſonalem, vel certum ordinem de jure, ſtatuto, vel conſuetudine requirit, in illo infra proximum menſem perſonaliter reſidere incipiat, & abinde quamdiu beneficium hujusmodi obtinuerit, talem reſidentiam faciat, ſeque ad Ordinem, quem onus beneficii ſui requirit, juxta tempora obtineat promoveri. Transgreſſores vero hujus ſtatuti noſtri per ſuos Superiores ſervato juris ordine priventur, niſi expreſſam ſuper hoc a Nobis, vel Vicario noſtro licentiam obtinere meruerint.

De Præbendis.

Caput XVII.

Item ſtatuimus, ut quilibet Religioſus, infra Diœceſim noſtram Hildesheimenſem, curam gerens animarum, titulum hujusmodi beneficii ſui in proximo Capitulo poſt illius aſſecutionem Archipresbytero, vel ejus locum tenenti in præſentia fratrum oſtendat: & ſi alium, quam a Nobis, ſeu Vicario noſtro impetratum oſtenderit, titulo hujusmodi nulla fides adhibeatur, niſi forte Romanus Pontifex illum ſibi conceſſiſſet, & hoc Noſtris, vel Vicarii noſtri literis appareret declaratum.

Si quis

Si quis vero contra præmiſſa venire præſumpſerit, ultra pœnam juris communis tam diu a Divinis ſuſpenſus remaneat, quousque hujusmodi ſtatuto noſtro ſtuduerit cum effectu parere, & obedire.

De Portione congrua ſeu competentia.

Caput XVIII.

Cum non debeat ligari os bovis triturantis, ſacris jubentibus Canonibus, univerſos & ſingulos Prælatos civitatis & Diœceſis noſtrarum in Domino exhortamur, ut Eccleſiarum, ipſis & eorum menſis unitarum & incorporatarum, noſtræ Diœceſis Vicariis de præbendis congruis, unde decenter ſuſtentari, jura Epiſcopalia & Archidiaconalia ſolvere, hoſpitalitatem tenere, & alia incumbentia onera ſupportare valeant, prout de jure tenentur, provideant: alioquin prout de jure conſtringuntur, eis negligentibus, ad præbendarum hujusmodi deputationem, ſervatis ſervandis, procedere non omittemus.

De Inſtitutionibus.

Caput XIX.

Cum in cunctis ſacris miniſteriis ſint ætatis maturitas, gravitas morum, & literarum ſcientia requirenda, præſenti perpetuo prohibemus Edicto, ne deinceps aliquis Sacerdos ſecularis vel religioſus infra civitatem & Diœceſim noſtras quodcunque Eccleſiaſticum beneficium, cum cura vel ſine cura, absque inſtitutione, ſeu inveſtitura, aut induciis ſeu licentia a Nobis, vel Vicario noſtro, aut alias legitime, ac per literas ſigillatas obtentis, & prius Archipresbytero vel ejus locumtenenti oſtenſis, regere aut quomodolibet officiare, ſuo vel aliquo nomine præſumat, niſi ipſius beneficii Rector, ſeu Vicarius, vel Capellanus perſonaliter in eo reſideat, cujus nomine & conſenſu aliquis ut ſocius in Divinis inibi inofficiet; ſecus autem facientem, cum non ſuos fructus faciat, ipſo jure ad reſpondendum Fiſco noſtro de fructibus, ſic per eum levatis, condemnamus, Fiſco eidem decernimus applicandos: concedimus tum; (*) ut beneficio, poſtquam primo vacare cœperit, poſſit loci Archipresbyter per ſe vel alium, quem duxerit eligendum, per primum proximum menſem & non ultra in Divinis providere, ſervato moderamine, ſuperius de officio Archipresbyteri expreſſo.

Cum ad extirpandum quorundam deteſtandam cupiditatem in Sacro Lateranenſi Concilio prohibitam, ut nullus diverſas Eccleſiaſticas dignitates, aut Parochiales Eccleſias recipiat, & conſequenter ſtatutum, quod recipiens beneficium, habens curam animarum annexam, ſi prius tale habeat, is eo ſit ipſo jure privatus; & ſi forte illud retinere contenderit, etiam alio ſpolietur; imo ſi ultra menſem teneat, ambobus eſt privatus, Apoſtolicæ tamen Sedis diſpenſatione in his ſalva: & alibi Canon, vitium cupiditatis hujusmodi redarguens, tales in curatis beneficiis plurales, eo quia ſic retenta ad ipſos non ſpectant, de jure rem aſſerit attrectare alienam; & ſic furtum committerent quodammodo & rapinam, non ſine ſuorum, & ſubditorum animarum periculo: eapropter ut hujusmodi Canones, & Sacrorum Conciliorum Generalium ſancita debitæ executioni demandentur, locorum Ordinariis per fœlicis recordationis Gregorii decimi decretum, in Sacro Generali Concilio eſt præceptum, ut ſubditos ſuos, plures dignitates vel Eccleſias, quibus animarum cura imminet, obtinentes, ſeu perſonatum aut dignitatem cum alio beneficio, cui ſimilis cura eſt annexa, ad exhibendum diſpenſationem, authoritate cujus Eccleſias, perſonatus, aut dignitates canonice ſe tenere aſſerunt, infra tempus, arbitrio Ordinariorum ſtatuendum, diſtricte compellant. Nos itaque animarum periculis obviare, & ut Eccleſiaſtica Beneficia canonice poſſideantur, per executionem præmiſſorum cupientes providere, hoc præſenti ſtatuto decernimus, ut deinceps a publicatione præſentium ſic, ut præfertur, plura curata obtinentes beneficia, ac plures dignitates & perſonatus, ſeu perſonatum & dignitatem cum alio beneficio curato, de ſuis diſpenſationibus, quarum authoritate illa tenere prætendunt, nec non titulis

(*) *forte*: tamen.

tulis ſuis ad eadem, infra duorum menſium ſpatium coram Nobis, vel Vicario noſtro in Spiritualibus legitime, & ſub pœnis juris doceant, ne deficientes in titulis & diſpenſationibus hujusmodi Canonicis, occupando injuſte ipſa beneficia, contrectent rem alienam, & per conſequens furtum committant, & animæ exinde periclitentur, ipſorumque ſanguis de noſtris manibus exigatur: alioquin ad executionem præmiſſarum ſacrarum Conſtitutionum contra ipſos, dictis lapſis menſibus, effectualiter procedemus.

De rebus Eccleſiæ non alienandis.

Caput XX.

Item mandamus ſub excommunicationis pœna, canonica monitione præmiſſa, univerſis & ſingulis Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, Prioribus, Prioriſſis Monaſteriorum & Eccleſiarum noſtrarum Civitatis & Diœceſis, ne de cætero aliqua bona immobilia, ſeu reditus, & proventus Monaſteriorum, ſeu Eccleſiarum ſuarum vendant, aut obligent quovis modo, absque licentia noſtra ſpeciali. Et ſi qui contra hujusmodi inhibitionem, & mandatum noſtrum bona vel reditus ſuorum Monaſteriorum, ſeu Eccleſiarum alienaverint, ſeu obligaverint, hujusmodi Contractus decernimus irritos, ac inanes: Decernentes, ut in mutuo contrahendo, nec non obligatione mobilium vel immobilium, ſacri Canones obſerventur.

Statuimus etiam, quod ornatus, & libri Eccleſiæ, Altariumque, ſeu Vicariarum fundationes, & literæ capitales cenſuum, ac proventuum eorundem bis vel ad minus ſemel in anno inſpiciantur a Decano & Capitulo diligenter, & ſub ſigillis Prælatorum & Capituli ponantur ſigillatim in Scriniis, ut ſic cognoſcatur impoſterum, ſi de ipſis augmentatum ſit aliquid, vel ſubtractum.

Et quoniam pauci ſunt in ſingulis Eccleſiis, qui prædia, & reditus Eccleſiæ plene cognoſcant, & nonnulli reditus & bona propter negligentiam officiariorum, & infœlicem ſtatum horum turbatiſſimorum temporum ſunt forte perdita, ſeu deſtructa: ſtatuimus, quod prædia & reditus Eccleſiarum communes, & ſpecialiter dignitatum & officiorum, & quæ ac quales rationes cujuslibet officio fieri debeant, ſub ſigillis Prælatorum, & Capituli pleniſſime conſcribantur.

De Teſtamentis & ultimis voluntatibus,

Ex Provinciali Concilio Fritzlarienſi.

Caput XXI.

Clericus de proventibus anni gratiæ, vel alias de rebus Eccleſiæ acquiſitis, concubinæ ſuæ, vel filiis ex fornicatione genitis quidquam penitus non relinquat: quod ſi fecerit, legatum non teneat, & quod taliter eſt relictum, Eccleſiæ applicetur.

Ex eodem Concilio.

Ad abolendam pravam conſuetudinem, vel potius corruptelam, ſeu temeritatem Clericorum, qui ſignum pudicitiæ deberent oſtendere laicis, quibus ſunt poſiti in exemplum, in argumentum ſuæ finalis impœnitentiæ fructus præbendarum ſuarum concubinis, ſeu ſpuriis ſuis legant in ultima voluntate, rigor Eccleſiaſticus debet exerceri. Quare ſub anathematis vinculo prohibemus, ne de cætero Clerici, annis gratiæ abutentes, de rebus Eccleſiæ, fructus beneficiorum Eccleſiaſticorum ſpuriis, & concubinis dimittendo, aliquo modo diſponant. Qui vero contra inhibitionem hujusmodi venire præſumpſerit, in ſignum ſuæ perditionis Eccleſiaſtica ſepultura, & quibus taliter fructus legantur, eis careant ipſo jure. Qui autem teſtamentum tale poſt mortem defuncti manu tenere voluerint, & per quorum manus talibus perſonis fructus præbendarum & beneficiorum Eccleſiaſticorum fuerint miniſtrati, Eccleſia ipſa ſit ſuppoſita interdicto.

Ex Provinciali Concilio Moguntino.

Sunt nonnulli, qui anno gratiæ pro relevatione debitorum in fructibus beneficiorum defunctis Clericis conceſſo, damnabiliter abutuntur, fructus anni ipſius gratiæ conſanguineis ſuis, vel aliis, quibus voluerint, relinquentes, ex quo provenit duplex injuria, Eccleſiæ ſcilicet, & perſonæ: fraudatur enim Eccleſia per dictum

dictum anni ſpatium ſervitore; privatur etiam ſucceſſor in percipiendis fructibus ſuo jure: quod de cætero fieri prohibentes, ſacra approbatione Concilii ſtatuimus, quod niſi pro relevatione debitorum, quæ cum aliunde ſolvi non poſſunt, anno gratiæ Clerici non utantur, niſi ipſius anni fructus pro aliqua pia cauſa, ipſi relinquant Eccleſiæ, a qua iidem beneficium habuiſſe noſcuntur.

Ad idem.

Quoniam in quibusdam locis noſtrarum Civitatis & Diœceſis, uti accepimus, conſuetudo, ſive corruptela deteſtabilis obſervatur, videlicet quod tam Clericus, quam laicus, in lecto ægritudinis conſtitutus, ultra certam, limitatam, & expreſſam ſummam, nec piis locis, nec perſonis Eccleſiaſticis, pro animæ ſuæ remedio & ſalute aliqua poſſit ordinare legata: conſiderantes prædictam conſuetudinem, ſacris Canonibus & ſæcularibus legibus obviare, cum omnia jura clament, quod ultima voluntas hominis, & ultimum teſtamentum immobile perſeveret, & nihil ſit, quod hominibus magis debeatur, quam ut ſupremæ voluntatis liber ſtylus exiſtat; eandem conſuetudinem Deo odibilem, animabus & bonis moribus inimicam, authoritate hujus ſalutaris Sanctionis penitus reprobamus, firmiter ſtatuentes, ut illis, quos jura a teſtamentorum non prohibent factione, etiam in ſanitate vel in lecto ægritudinis conſtitutis legandi, diſponendi, & ordinandi de bonis, ſibi a Deo collatis, ad pia loca, & perſonas Eccleſiaſticas, dummodo contra legitimas conſtitutiones non venerint, libera ſit facultas: Volentes, & præcipientes diſtricte, ut univerſi Clerici & laici, impedientes defunctorum legata ſeu voluntates, per excommunicationis in perſonas, & interdicti in loca ſententias (monitione canonica præmiſſa) ferendas, ab hujusmodi impedimentis deſiſtere compellantur.

Ad idem.

Dolenter audivimus, quod fidelium tam Clericorum, quam laicorum teſtamenta, & ultimæ voluntates, maxime pro animarum ſalute, & ad pios uſus legata & teſtata, in ſuis debitis executionibus ac ordinationibus, interdum perverſis machinationibus hominum, & quandoque negligentiis intervenientibus & obſtantibus, in noſtris civitate & Diœceſi in locis pluribus multipliciter impediantur & retardentur. Cum itaque ultima voluntas, ſeu ultimum hujusmodi teſtamentum pro lege ſervari debeat, & ſupremæ hominis rationabilis voluntatis liber ſtylus exiſtat, & noſtro incumbat Paſtorali officio talibus providere, & teſtamenta utroque jure ſuadente defendere; univerſis noſtræ jurisdictioni ſubjectis, Eccleſiaſticis & ſæcularibus, ſub interminatione Divini Judicii, & excommunicationis ſententia, quam in contrafacientes, ſex dierum monitione prævia, in his ſcriptis ferimus, ne teſtamenta & ultimas fidelium Eccleſiaſticarum vel ſæcularium perſonarum, quas jura a teſtamentorum factione non prohibent, voluntates, maxime ad uſus pios, & animarum ſalutem ſe extendentes, earumque executiones debitas impediant, negligant vel retardent, nec de teſtamentorum & cauſarum earundem, ac ipſorum occaſione pro tempore motarum cognitioni ſe intromittant; ſed ad Nos, & Officiales noſtros, ordinariam jurisdictionem cauſarum hujusmodi habentes, remittant, diſtrictius inhibemus, atque mandamus.

Mandamus præterea, teſtamenta ac ultimas voluntates per Teſtamentarios & Executores ad hoc per defunctos teſtatores, deputatos, nominatos, ac deſignatos, juxta Juris communis ordinationem ac diſpoſitionem infra anni ſpatium a morte eorundem teſtatorum computandum, etiam abſque aliqua prævia monitione (cujus vicem hoc præſens ſtatutum noſtrum habere volumus) debitæ executioni demandentur, & rite exequantur: alioquin elapſo anno eorundem executionem ipſo jure ad Noſtri Epiſcopum Diœceſanum & loci Ordinarium, devolutam eſſe decernimus.

De Parochis & Parochianis.

Caput XXII.

Gravis ad Nos querela perduxit, quod nonnulli ſuis juribus & finibus non contenti, Parochianos alterius præſumant recipere temere ad Divina, contra canoni-

cas Sanctiones: & cum dictorum Parochianorum Judices non exiſtant, nec ligandi vel ſolvendi in eos receperint poteſtatem, ſe tamen Judices faciendo in foro pœnitentiali periculoſe abſolvunt & ligant pro libito ſuæ voluntatis, ſicque ipſis, qui proprios ſpernunt Sacerdotes, minime abſolutis, illud ſalutiferum noſtræ peregrinationis viaticum, quod non proficit niſi prius a criminum labe mundatis, & in animarum ſuarum, & eorum, qui id non dijudicantes indiſcrete recipiunt, periculum conferre non verentur: ſicque dicti eorum Sacerdotes, qui curam recipiendo, ſuam pro ipſis animam obligarunt, dum ſibi taliter ſubtrahuntur, ſtatum ignorantes ipſorum ægrotantium, non poſſunt, quod in eis eſt, ſanare, nec conſolidare infirmum, nec alligare confractum: & ſic, dum curationis neceſſaria non adhibentur remedia, invaleſcentibus morbis usque ad interemptionem læſio dilatatur, unde Sacerdotes nullam poſſunt de ſic pereuntibus animabus ſummo Judici dare rationem. Noſtrorum Patrum, qui Eccleſiæ Sanctæ Dei, & Perſonis Eccleſiaſticis terminos, quos non licet transgredi, poſuerunt, ſtatuta conſiderantes, univerſis Sacerdotibus tam religioſis quam ſæcularibus, cujuscunque ordinis, conditionis, ſive ſtatus exiſtant, in civitate & Diœceſi noſtris degentibus, ſub debito juramento, quod in receptione ſuorum ordinum præſtiterunt, & ſub interminatione Divini Judicii firmiter inhibemus, ne quis alienum Parochianum, cujus cura per Epiſcopum loci, vel Archidiaconum, vel ejus Vicarium alii eſt commiſſa, præſumat (excepta neceſſitatis cauſa, quæ legem non habet) ad confeſſionem recipere, vel ad porrigendum ei Eccleſiaſticum Sacramentum, niſi petita deſuper & obtenta licentia proprii Sacerdotis, accedere; cum certi & indubitati juris exiſtat, talem a tali Presbytero abſolvi non poſſe aliquatenus, vel ligari, & ex hoc ordinem Eccleſiæ, per majores & Sanctos Patres Divina providentia inſtitutum, confundi: quod per univerſos Plebanos ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, coram ſuis plebibus præcipimus publicari.

Ad idem.

Inſuper veridica relatione intelleximus, populum vulgarem in plerisque locis nobis ſubjectis, diebus Dominicis & Feſtivis raro intereſſe Divino officio Miſſæ, & prædicationi verbi Dei, licet juxta ordinationem & ſtatutum Sanctæ Matris Eccleſiæ, eisdem diebus intereſſe debeant, ut ibidem Divinis præceptis, & Evangelicis doctrinis informentur. Nos volentes huic morbo obviare, ac animarum ſaluti conſulere, præſenti volumus & ordinamus ſtatuto, diſtricte univerſis Presbyteris curatis noſtræ Diœceſis mandantes & exhortantes, quatenus plebes & Parochianos ſuos, qui ad annos pervenerint diſcretionis, hortentur & admoneant ſub pœna excommunicationis, quatenus deinceps ſingulis Dominicis & Feſtivis diebus officio Miſſæ in Eccleſiis ſuis intereſſe ſtudeant, & prædicationem verbi Dei diligenter audiant, niſi legitimo impedimento ex cauſa rationabili quis excuſetur, nec ab officio hujusmodi ante benedictionem Sacerdotis, donec compleatur, recedant, vel alias inhoneſte diſcurrant, faciendo ob reverentiam Diviniſſimi Sacramenti genuflexiones. Interim dum hoſtia ſalutaris per Presbyterum elevatur, cum devotione cordis Deum exorent pro peccatis. Si quis vero rebellis & negligens in his fuerit, hunc in confeſſione ſevere volumus emendari; & nihilominus talis, qui tempore prædicationis verbi Dei extra Eccleſiam, & in cœmiterio ſtare contra prohibitionem hujusmodi præſumpſerit, ad authoritatem noſtram Epiſcopalem remittatur. Contemptores etiam hujus ſaluberrimi præcepti per excommunicationis inflictionem coerceantur. Inſuper Presbyteri curati in ſermonibus populum, eis commiſſum, ad hoc inducere curent, ut proceſſionibus & aliis actibus & cæremoniis Eccleſiaſticis interſint devote, laudesque omnipotenti Deo cum attentione cordis & morum gravitate perſolvant.

De

De fructibus Defunctorum Plebanorum, ſeu Rectorum Eccleſiarum Parochialium, Vicariorum, Altariſtarum, & aliarum perſonarum Eccleſiaſticarum Civitatis & Diœceſis Hildesheimenſ. Et qualiter inter defunctum & ſucceſſorem dividi debent.

Caput XXIII.

Volumus, ut in morientium Plebanorum, Vicariorum, Altariſtarum, & aliarum perſonarum Eccleſiaſticarum fructibus, ſubſequens definitio ſeu deciſio, juri communi & æquitati conformis, in omnibus obſervetur.

De Bladis ſeu Frumentis.

Caput XXIV.

Annus ad deſerviendum blada, incipit in Feſto Beatæ Margarethæ: unde declaramus, quod ſi aliquis deceſſerit quacunque parte anni, fructus bladorum libere cedentium, debentur defuncto a feſto Beatæ Margarethæ, usque in finem triceſimi diei obitus ſui, proportionabiliter ſecundum ratam temporis; reliqua portio hujusmodi bladorum debetur ſucceſſori defuncti. Si autem defunctus haberet vel habuiſſet blada per ipſum elaborata, & feciſſet omnem laborem agrorum uſque ad meſſem excluſive, tunc duæ tertiæ crementorum debentur defuncto: de reliqua tertia defunctus recipiat partem a feſto Margarethæ uſque ad finem tricesimi diei obitus ſui, ſecundum ratam temporis; reſiduum vero habebit ſucceſſor ſuus. Itidem ſi defunctus dictos agros coluiſſet uſque ad ſparſionem ſeminis excluſive, extunc ſucceſſor ſatisfaciat defuncto, per ipſum ad culturam agrorum expoſitis uſque in diem obitus ſui, & colat ulterius bona ipſa, recipiatque omnes fructus ipſorum bonorum. Et ſi fortaſſis ſucceſſor recuſaret labores hujusmodi facere, ex tunc teſtamentarii ac manufideles defuncti, vel pro ipſis, ſi defunctus deceſſit inteſtatus, Vicarius noſter in Spiritualibus, ſeu Officialis, vel alius quicunque per Vicarium ſeu Officialem noſtrum ad hoc deputatus ſeu deputandus, colat vel colant bona ipſa uſque ad conſummationem, colligantque fructus omnes dictorum bonorum pro defuncto, tertia tamen parte dictarum frugum reſervata pro defuncti ſucceſſore.

De Fœno.

Caput XXV.

Annus ad deſerviendum fœnum, incipit in die Beati Urbani Papæ, de quo fœno judicabitur ſicut de blado, libere cedente proportionabiliter ſecundum ratam temporis, uſque ad diem triceſimum obitus defuncti.

De Fructibus arborum.

Caput XXVI.

Annus ad deſerviendum fructus arborum, incipit in die Aſſumptionis Glorioſæ Virginis Mariæ, de quibus idem judicium erit, ſicut de blado, libere cedente proportionabiliter uſque in diem triceſimum obitus defuncti.

De Cenſibus & aliis proventibus.

Caput XXVII.

Annus ad deſerviendum cenſus, reditus, ac proventus pecuniales, anſeres, pullos, capones, & alia, quæ intra cenſus computantur, incipit a feſto B. Martini Epiſcopi. Hæc omnia veniunt defuncto pro rata temporis, uſque in diem triceſimum obitus ſui proportionabiliter dividenda: reliqua autem portio debetur ſucceſſori pro ſua rata. Idem etiam judicium erit in omnibus Altariſtarum fructibus, ſicut de proventibus Eccleſiarum, quoad aſſignationem ratæ temporis pro defuncto & ejus ſucceſſore.

De rata ſolutionis impoſitionum.

Caput XXVIII.

Volumus etiam, quod ſi aliqua ſubſidia ſive procurationes imponerentur Clero, anno illo, in quo aliquis Beneficiatus naturæ debitum perſolviſſet, quo in perſolutione talium impoſitionum, quilibet partim tam defunctus quam ſucceſſor, ſolvat ipſas impoſitiones proportionabiliter, ſecundum quod recepit de fructibus ipſius anni, unde ſolvuntur hujusmodi ſubſidia ſeu impoſitiones.

De Regularibus.

Caput XXIX.

Quoniam nonnulli Religioſi contra Deum & ſuam conſcientiam multipliciter

ter excedunt, eorumque Prælati deſides & negligentes in obſervatione regularis diſciplinæ, & correctione exceſſuum exiſtunt, eos per viſcera miſericordiæ Domini noſtri Jeſu Chriſti requirimus & hortamur, ut perſonas regulares ſibi ſubjectas ad obſervantiam regularum ſuarum, & ſtatutorum regularium diligentius inducant, moneant, & alliciant: & ſi opus eſt, ſtrictius compellant, ut de officio ſibi commiſſo dignam Deo poſſint reddere rationem: quod ſi ultra prævaricatores ordinis ſui fuerint aut contemptores, ſeu negligentes vel remiſſi, pro certo ſe noverint, non ſolum ab officio deponendos, ſed alias ſecundum regulam ſuam caſtigandos, cum offenſa non ſolum propria, verum etiam aliena, ac ſanguis ſubditorum ſuorum de ſuis manibus requiratur. Nos etiam eorundem Prælatorum negligentiam, favente Domino, ſupplebimus, juxta canonicas ſanctiones.

Ad idem.

Periculoſum nimium fore conſiderantes, & ſcandaloſum, quod perſonæ regulares utriusque ſexus extra Monaſteria ſua vagantes, in ſæculo moram trahant, nonnullæ etiam ex ipſis, religionis habitu dimiſſo, apoſtatare non formidant, excommunicationis ſententiam ut ſic incurrendo, & ſuis Superioribus rebellando. Cum itaque periculoſum ſit talibus ſic vagantibus, excommunicatis & apoſtatis in Divinis participare, volumus, & univerſis nobis ſubjectis Eccleſiaſticis perſonis mandamus, ut omnes & ſingulos, ſic in ſæculo ſuis ſub diſtrictibus vagantes, & commorantes, cujuscunque ordinis vel conditionis fuerint, moneant & requirant, ut infra menſis ſpatium a die publicationis & requiſitionis hujusmodi ad ſua Monaſteria redeant, & ut vota ſua Deo reddant, ſuis Superioribus juxta ordinem & regulæ inſtitutionem obediendo, vel ſaltem infra eundem terminum coram Nobis vel noſtro Vicario de indultis, ſi quæ de contrario habeant, legitime doceant: alioquin contra ipſos per Eccleſiaſticæ cenſuræ pœnas, & prout juſtum fuerit, procedemus.

Ad idem de Regularibus.

Quamvis contra Monachos & Moniales, de ſuis clauſtris propter aliquos enormes exceſſus, aut animi levitate temere fugientes, & in ſæculo per tempora vagantes, & converſantes, & tandem pœnitentia ducti ad clauſtra ſua humiliter redire volentes, certæ & variæ pœnæ juxta qualitatem & quantitatem excedentium a ſanctis Patribus ſint ſtatutæ: quidam tamen Abbates, & Magiſtratus pœnis in ſacris Canonibus & regula ſui ordinis contra tales profugos expreſſis non contenti, graviores, & quaſi importabiles pœnas ipſis in ſui reverſione imponere non verentur, vel quod deterius eſt, easdem perſonas, quantumcunque humiliter poſtulantes, ad ſua clauſtra, de quibus exiverunt, admittere inhumaniter contradicunt. Cum itaque de jure pœnæ ampliandæ non ſint, ſed leniendæ, & longe ſit ſecurius de miſericordia, quam de crudelitate reddere rationem, cum etiam Dominus per os Prophetæ ſit pollicitus, dicentis: Peccator quacunque hora converſus fuerit, & ingemuerit, iniquitatum ſuarum amplius non recordabor: Nos advertentes, quod ubi paterfamilias largus diſpenſator exiſtit, non familiam eſſe tenacem, ut peccandi materia & occaſio talibus præcludatur, provida deliberatione ſtatuimus, & præſenti ſtatuto decernimus & ordinamus, ut Monaſteriorum Abbates, & Prælati, Abbatiſſæ, Præpoſiti, Priores, & Magiſtratus cujuscunque ordinis Nobis ſubjecti, fratribus & ſororibus, modo præmiſſo a ſuis Monaſteriis profugientibus, aut in apoſtaſiam ex quacunque cauſa lapſis, deſiderantibus & quærentibus cum humanitate ac devotione regreſſum, gremium miſericordiæ (quod Mater Eccleſia claudere nulli petenti conſuevit, more pii patrisfamilias, qui filium primum prodigum, & poſtea pœnitentem paterne ſuſcepit) ſtudeant liberaliter aperire, & tales redire volentes, quantumcunque eorum exceſſus graves fuerint vel enormes, juxta cujuslibet Ordinis diſciplinam ſive regulam & conſuetudinem obſervatam, ſine contradictione recipiant & admittant, ita tamen, quod propter eorum exceſſus, nec victus nec veſtitus eis ſubtrahatur, ſed alias regulariter puniantur, ut præfertur; prout ipſi Prælati, Abbates, Abbatiſſæ, Præpoſiti, Priores, & Magiſtratus ſententiam ſuſpenſionis a Divinis, quam in contrafacientes, ſex dierum canonica monitione præmiſſa, in his ſcriptis ferimus, voluerint evitare.

Ad

Ad idem de Monialibus.

Caput XXX.

Sacras Apoſtolicas Conſtitutiones debitæ executioni demandantes, hoc noſtro ſtatuto inhibemus, ut Sanctimoniales, cujuscunque ſint ordinis vel religionis, noſtrarum Civitatis & Diœceſis, quæ in ſuis Monaſteriis ſub perpetua clauſura manere jubentur in Conſtitutionibus Apoſtolicis antedictis, ita quod nulla earum religionem tacite vel expreſſe profeſſa, quacunque ratione vel cauſa, niſi forte tali morbo evidenti aliquam earum laborare conſtaret, quod non poſſet cum aliis absque gravi periculo, vel ſcandalo commorari, Monaſteria ipſa egrediendi ſit facultas, deinceps absque licentia Superiorum ſuorum, quam non niſi ex cauſa expreſſa, vel inevitabili exigente neceſſitate, concedi volumus, Monaſteria ſua non exeant, prout dictarum Conſtitutionum pœnas & ultionem canonicam voluerint evitare: quodque ut ipſæ Sanctimoniales a publicis & mundanis aſpectibus ſeparatæ, Deo liberius ſervire, & laſciviendi opportunitate ſublata, corda ſua & corpora in animi ſanctimonia diligentius cuſtodire valeant; univerſis & ſingulis Eccleſiaſticis & regularibus perſonis, noſtræ jurisdictioni ſubjectis; interdicimus & prohibemus, ne absque rationabili & manifeſta cauſa, & ſine Superioris, ad quem pertinet, licentia ſpeciali, ipſa Monaſteria Sanctimonialium ſubintrent, ſub pœnis ſuſpenſionis in Eccleſiaſticas, & excommunicationis in ſæculares perſonas, prout de jure poterimus, contra ipſos procedemus.

Ad idem.

Item præcipimus, & ſub pœna excommunicationis mandamus, ne etiam ipſi Prælati, Proviſores, aut Præpoſiti Monaſteriorum Monialium, noſtrarum Civitatum & Diœceſis, ipſa Monaſteria ſeu clauſtra quovis modo introeant, niſi magna & evidens neceſſitas id expoſcat. Quæ ſi talis fuerit, nequaquam tamen hujusmodi ingreſſum ſine religione, & ſocio ſibi comite facere præſumant, ſub pœna præmiſſa: & ſi ex juſta & honeſta cauſa cuiquam perſonarum ſui Monaſterii loqui voluerint, hoc in Eccleſia ſub bono teſtimonio faciant manifeſte, ne ſiniſtra contra ipſos ſuſpicio oriatur, alioquin gravi ſubjaceant ultioni.

Ad idem.

Item mandamus ſub pœna excommunicationis ſimiliter, ne Capellani aut Scholares Monaſteriorum Monialium, ſeu illi, qui converſi dicuntur, absque licentia Præpoſitorum, Proviſorum eorundem Monaſteriorum, clauſtra vel clauſuras Monialium, perſonis mundanis prohibitas (*), aut cum Monialibus per feneſtras colloquium habeant. Contrarium facientes, & Præpoſitis, ſeu Proviſoribus Monaſteriorum inobedientes & rebelles in hac parte, prout eorum rebellio vel pertinacia exegerit, Nobis, aut Commiſſario noſtro in hac parte fideliter ſtudeant intimare.

De Magiſtris Scholaſticis.

Caput XXXI.

Quia nonnullis propter inopiam & legendi ſtudium opportunitas proficiendi ſubtrahitur, in Lateranenſi Concilio pia fuit inſtitutione proviſum, ut per unamquamque Cathedralem Eccleſiam Magiſtro, qui Clericos ejusdem Eccleſiæ, aliosque Scholares pauperes gratis inſtrueret, aliquod competens beneficium concederetur, quo & docentis relevaretur neceſſitas, & via pateret diſcentibus ad doctrinam. Verum cum in multis Eccleſiis id minime obſervatur, Nos prædictum roborantes ſtatutum, adjicimus, ut non ſolum in qualibet Cathedrali Eccleſia, ſed etiam in aliis, quarum ſufficere poterunt facultates, conſtituatur Magiſter idoneus, a Prælato cum Capitulo, ſeu majori ac ſaniori parte Capituli eligendus, qui Clericos Eccleſiarum ipſarum, & aliarum gratis in Grammatices facultate & aliis inſtruat juxta poſſe. Volumus etiam, ut Prælati & Capitula tam Cathedralium, quam Collegiatarum Eccleſiarum, qui Magiſtros hujusmodi aſſumendi, recipiendi, ac conſtituendi habent facultatem, modernis perverſorum dogmatum, & pernicioſarum novitatum temporibus, neminem in Magiſtrum recipiant, ſeu aſſumant, niſi de cujus vita, integritate, ſcientia, moribus ac converſatione, plenam & perfectam habeant notitiam, & qui per-

(*) *ſupple:* intrent.

perverſorum dogmatum fermento conſperſus, infectusque non ſit, ne tenera juventus cum lacte venenum imbibat, & ea diſcat, quæ poſtea non ſine magno ſalutis diſcrimine, ac ingenti labore dediſcere vix aut nullatenus poſſit. Cæterum Magiſtros, qui tales reperti fuerint, mox deſtituendos, amovendosque diſtrictiſſime mandamus.

De cuſtodia Euchariſtiæ, & reverentia Sacramentorum.

Caput XXXII.

Ne propter irreverentiam Sacramentorum ira Dei ſæviat in Miniſtros, ſtatuimus, ut Euchariſtia, Chrisma, & Oleum Sanctum ſub diligenti cuſtodia ſerventur. Cum autem Sacerdos Euchariſtiam, vel Oleum infirmorum ad decumbentem deportaverit, videat, quod ſuperpellicio, ſtola, ſeu orario ſit indutus, ſuppoſito mundo velamine, manifeſte & honeſte, lumine ac etiam campanella Euchariſtiæ præcedentibus Sacramentum. Hæc facienti, ac omnibus etiam vere pœnitentibus & confeſſis, qui Sacerdotem, Euchariſtiam, vel Oleum infirmorum, ut ſic deferentem eundo, vel redeundo aſſociaverint, vel ſecuti fuerint, & hoc de die faciunt, decem: ſi vero de nocte cum lumine proprio vel alieno, viginti dierum de injunctis ſibi pœnitentiis, præter indulgentias ab aliis, & authoritate Apoſtolica conceſſas, authoritate noſtra ordinaria miſericorditer in Domino relaxamus. Similiter in miniſtratione Sacramenti Baptiſmatis, ut Sacerdos ſuperpellicio ac ſtola utatur, volumus atque mandamus.

Ad idem de cuſtodia Euchariſtiæ.

Conſiderantes, quod graviter glorioſus Deus propter Sacramentorum irreverentiam offendatur, ideo quanquam circa Sacramentorum cuſtodiam & reverentiam ſufficienter ſancitum dignoſcatur, quia tamen, ut quotidiana edocemur experientia, Sacerdotes, cum digniſſima Euchariſtiæ, & extremæ Unctionis Sacramenta ad infirmos deportant, incaute cum callopedibus & ſcandaloſe ac turpiter, capite nudo, aut vix Birreto ſuperpoſito, non ornatis capillis, in mundi conſpectum procedant, diſtricte præſenti ſtatuto inviolabiliter duraturo, ſancimus, ut Conſtitutio proxime præinſerta firmiter obſervetur, ac quilibet Presbyter ſic infirmos Euchariſtiæ & extremæ Unctionis Sacramentis accedens, absque callopedibus & capite almutia (ſi ſaltem tali in loco almutia ſolita ſint portari) tecto, alioquin caputio Clericali per collum tracto, ut ſola facies nuda appareat, devote ac religioſe præcedentibus lumine & campanella, juxta ejusdem Conſtitutionis tenorem incedat, indulgentias inibi expreſſas, Chriſti fidelibus in Domino elargientes. Si qui vero Conſtitutionem noſtram ſervare contempſerint, ſe ultionem noſtram gravem non evaſuros agnoſcant.

De Baptiſmo, ex Concilio Provinciali Fritzlarienſi.

Caput XXXIII.

Baptiſmus cum ſumma reverentia celebretur, maxime in diſtinctione & prolatione verborum, in quibus Sacramenti virtus conſiſtit, his ſcilicet verbis: *Ego Baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Doceant etiam Sacerdotes, tam mares, quam fœminas, in neceſſitate parvulos baptizare, eadem forma in ſuo idiomate, & quod patres & matres proprios infantes, ſi ſumma neceſſitas exigat, poterunt baptizare: & ſi Sacerdotes ſuper hoc diligentius requirentes, debitam formam ſervatam in Baptiſmate invenerint, quod factum eſt, approbent, ſupplentes circa Baptizatum quoad unctionem olei in pectore & in ſcapulis, & Chrismatis in vertice, quod a laicis eſt omiſſum. Si autem in Baptiſmate debitam formam non invenerint obſervatam, non differant pueros iterum baptizare.

De Eccleſiarum Procuratoribus.

Caput XXXIV.

Quorundam fide dignorum didicimus relatione, quod plurimarum Eccleſiarum noſtræ Diœceſis Procuratores laici duntaxat conſtituantur, qui ad eorum nutum cum pecuniis & rebus earundem Eccleſiarum absque Plebanorum ſcitu & conſenſu propria commoda quærant, ac mercationes & contractus interdum vitioſos cum illis exerceant, & eas ad alios privatos uſus convertere non formident, nec de per eos perceptis collectis, imbur-

burſatis & geſtis in præſentia Plebanorum, quorum tanquam Procuratorum principalium intereſt, rationem reddere ſtudeant, fabricas Eccleſiarum hujusmodi, & eorum animas miſerabiliter defraudando, quod profecto periculoſum fore arbitramur. Quamobrem Eccleſiarum indemnitati, & ſubjectorum ſaluti providere cupientes, præſenti Conſtitutione ordinamus, ut deinceps cujuslibet Eccleſiæ noſtræ Diœceſis Rector ſive Plebanus tanquam principalis, & cum eo ad minus duo laici hujusmodi procurationis officia, citra eorum privata commoda fideliter cum ſcitu & conſenſu Plebani exerceant, ac utilitatem Eccleſiæ promoveant, rationem de ſingulis per eos levatis, collectis, diſtributis, actis & factis, in præſentia ipſius Rectoris ſive Plebani, tanquam principalis Procuratoris coram his, qui ad hoc ſunt Deputati, temporibus conſuetis faciendo, prout de hoc in extremo Judicio reſpondere velint. Qui autem hujusmodi noſtri ſtatuti rebelles fuerint reperti, per eorum Plebanos & Paſtores monitione prævia excommunicari poſſint & debeant, ad quod eisdem Plebanis præſentis ſtatuti vigore liberam damus facultatem.

De celebratione Miſſarum & Horarum Canonicarum perſolutione, & de Concionatoribus, ex Concilio Provinciali Moguntino.

Caput XXXV.

Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærendo, ſtatuimus, inhibentes ſub excommunicationis pœna, quam in omnes transgreſſores hujus ſacri approbatione Concilii decernimus ferendam, ut nullus Sacerdotum novitiorum. illa die, qua celebrare intendit primam Miſſam, in exordium publicationis ſui ſacratiſſimi officii, oblaturus Deo primitias gratiæ ac ſalutis ſibi collatæ, aliquos ad convivium invitare, aut invitatos habere aut procurare, per ſe vel per alium quoquo modo præſumat, ſed ad ſolum Deum, cujus militiæ eſt adſcriptus, dirigat aciem ſui cordis, maxime die illa devotus, & curis ac ſollicitudinibus temporalium, quibus mentes hominum diſtrahuntur, exutus, remotus a vanitatibus, hiſtrionum curſibus, tumultibus & inſolentiis reproborum, qui etiam ſæpe venire ſolent non vocati. Si qui autem poſt vel ante (octo dierum ſpatio ſeu plurium intermedio) amicorum honeſtam vocationem habere velint, absque hiſtrionum curſibus, fieri non vetamus.

Quomodo Divinum Officium ſit celebrandum.

Caput XXXVI.

Sancta Generalis Synodus Baſileenſis, reformationi ſtatus Clericalis intendens, etiam inter alia de celebrando Divino officio, & horis Canonicis rite perſolvendis, ac nonnullis aliis circa cultum Divinum neceſſariis, certas ordinationes fecit tenoris infraſcripti: Si quis Principem ſæculi rogaturus, habitu honeſto, geſtu decenti, prolatione non præcipiti, ſed diſtincta, attenta quoque mente, ſeipſum ac verba ſtudet componere: quanto diligentius in ſacro loco Omnipotentem oraturus Deum, hæc omnino facere curare debet? [4]Statuit igitur Sancta Synodus, ut in cunctis Cathedralibus ac Collegiatis Eccleſiis horis debitis, ſignis congrua pulſatione præmiſſis, laudes Divinæ per ſingulas horas non curſim ac feſtinanter, ſed tractim & cum pauſa decenti, præſertim in medio cujuslibet verſiculi Pſalmorum, debitam faciendo inter ſolenne ac feriale officium differentiam, reverenter ab omnibus perſolvantur. Horas Canonicas dicturi cum tunica talari ac ſuperpelliciis mundis, ultra medias tibias longis, vel cappis, juxta temporum ac regionum diverſitatem, Eccleſias ingrediantur, non caputia, ſed almutias, vel birreta tenentes in capite. Qui cum in Choro fuerint, gravitatem ſervent, quam & locus & officium exigunt, non inſimul aut cum aliis confabulantes, ſeu colloquentes, aut literas, ſeu ſcripturas alias legentes: & cum pſallendi gratia ibidem conveniant, muta ac clauſa labia tenere non debent; ſed omnes, præſertim, qui majori funguntur honore, in Pſalmis, Hymnis, & Canticis Deo alacriter modulentur. Cum dicitur: *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto, ſicut erat in principio* &c. omnes conſurgant. Cum nominatur glorioſum illud nomen JESUS, in quo omne genu flectitur cœleſtium, terreſtrium, & infernorum, omnes caput incli-

inclinent. Nemo ibidem, dum horæ in communi publice cantantur, legat vel dicat privatim officium: nam non ſolum obſequium, quo obnoxius eſt Choro, ſubtrahit, ſed alios pſallentes perturbat. Super his debite obſervandis, aliisque ad Divini officii proſecutionem, ac Chori diſciplinam ſpectantibus, Decanus, vel cui onus incumbit, diligenter invigilet, hinc inde, ne quid inordinate fiat, circumſpiciens. Horum autem transgreſſores, illius horæ, in qua circa prædicta exceſſerint, vel alia majori, prout transgreſſionis gravitas exigit, plectentur pœna; laudabilibus tamen conſuetudinibus, ſtatutis, ac obſervantiis ſpecialibus Eccleſiarum ſingularum ſalvis.

Quo tempore quisque debeat eſſe in Choro.

Caput XXXVII.

Qui in Matutinis ante finem Pſalmi: *Venite exultemus*, in aliis horis ante finem primi Pſalmi: in Miſſa ante ultimum *Kyrie eleyſon* uſque in finem Divino officio non interfuerit (niſi forte neceſſitate cogente, ac petita & obtenta a Præſidente Chori licentia, diſcedere oporteat) pro illa hora abſens cenſeatur; ſalvis Eccleſiarum conſuetudinibus, ſi quæ forte circa hoc arctiores exiſtant. Idem in his obſervetur, qui a principio uſque in finem in proceſſionibus non permanſerint; pro cujus executione deputetur aliquis, onus habens notandi perſonas ſingulas, ſtatuto tempore non convenientes, juramento adſtrictus agere fideliter, & nulli parcere. Jubet etiam hæc ſancta Synodus, quod in illis Eccleſiis, in quibus ſingulis horis certæ diſtributiones ſtatutæ non ſunt, omnino etiam de groſſis fructibus (ſi opus ſit) deputentur, ut juxta menſuram laboris, plus minusve quisque capiat emolumenti; tollens prorſus abuſum illum, quo in una duntaxat hora præſens totius diei diſtributiones uſurpat; & illum, quo Præpoſiti, vel Decani, aut alii Officiales ex hoc ſolum, quod Officiales ſunt, licet actualiter pro utilitate Eccleſiæ non abſint, quotidianas diſtributiones percipiunt.

Qualiter Horæ Canonicæ extra Chorum dicendæ ſint.

Caput XXXVIII.

Quoscunque etiam alibi Beneficiatos, ſeu in Sacris conſtitutos, cum ad Horas Canonicas teneantur, admonet hæc ſancta Synodus, ſi orationes ſuas Deo acceptas fore cupiunt, ut non in gutture, vel inter dentes, ſeu deglutiendo aut ſyncopando dictiones, nec colloquia vel riſus intermiſcendo, ſed ſive ſoli, ſive aſſociati, diurnum nocturnumque officium reverenter, verbisque diſtinctis peragant, ac tali in loco, unde a devotione non retrahantur, ad quam ſe diſponere & præparare debent, juxta id, quod ſcriptum eſt: Ante orationem præpara animam tuam, ne ſis, quaſi qui tentat Deum.

De his, qui tempore Divinorum vagantur per Eccleſiam.

Caput XXXIX.

Quicunque in Eccleſia Beneficiatus, præſertim de majoribus, Divinorum tempore per Eccleſiam, vel foris circa ipſam deambulando, aut cum aliis colloquendo, vagari viſus fuerit, non ſolum illius horæ, ſed totius diei præſentiam ipſo facto amittat. Qui ſi ſemel correctus non deſtiterit, per menſem diſtributionibus careat, vel graviori (ſi pertinacia exegerit) pœnæ ſubjaceat, ita ut tandem deſiſtere cogatur. Prohibeatur etiam, ne Divina officia tumultuoſi quorumcunque per Eccleſiam diſcurſus impediant, aut perturbent. Regulares, qui in conventualibus Eccleſiis circa prædicta exceſſerint, graviter Superioris arbitrio caſtigentur.

De Tabula pendente in Choro.

Caput XL.

Ut cuncta in Domo Dei ordinate procedant, & quilibet ſciat, quid ſibi agendum imminet, ſtatuatur tabella aliqua, continue pendens in Choro, in qua quid per unumquemque ex Canonicis, vel aliis Beneficiatis in ſingulis horis per hebdomadam, aut majus tempus legendum, cantandumve ſit, ſcribatur. Qui autem, ſecundum quod ibi deſcriptum fuerit, facere per ſe, vel alium neglexerit, pro qualibet hora diſtributiones unius diei amittat.

De

De tenentibus Capitula tempore Miſſæ.

Caput XLI.

Prohibet hæc Sancta Synodus, ut tempore Miſſæ majoris, præſertim ſolennibus diebus, Capitula, ſeu actus Capitulares, aut alii tractatus per Canonicos non celebrentur, niſi forte urgens & evidens ingrueret neceſſitas. Qui vero ad talem horam Capitulum indixerit, a diſtributionibus quotidianis per hebdomadam ſit ſuſpenſus, neque ipſi Canonici pro illa hora diſtributiones ipſas lucrentur.

Experientia docti novimus, quod quidam verbum Dei in Eccleſiis noſtrarum Civitatis & Diœceſis ſeminantes, religioſi & ſæculares Presbyteri, interdum rancore moti, contra ſe invicem prædicare non verentur, in populi ſcandalum, & exemplum pernicioſum: Nos conſiderantes, quod ſicut ex indiſcreto ſilentio ſæpius error poſt ſe relinquitur, ita & incauta locutio ſæpius errorem inducit, idcirco præſenti ſtatuto inhibemus, ne quis Prædicantium in Monaſteriis & Eccleſiis noſtrarum Civitatis & Diœceſis, ſive religioſus, ſive ſæcularis exiſtat, de cætero contra alium quidquam in cancellis prædicet; ſed ſi errorem, hæreſim, vel quid aliud aliquis ex ipſis prædicaverit, id Nobis, vel noſtro Vicario in Spiritualibus referatur; ne ex hujusmodi contentione publica ſcandala in populo, & pericula conſurgant animarum: ſecus facientes pœnam gravem & condignam non evadent.

De Sponſalibus & Matrimoniis.

Caput XLII.

Quamvis in Generali Concilio Innocentius Papa tertius ſufficienter ſtatuerit, ne quis Sacerdos clandeſtinis Matrimoniis interſit, inhibens nihilominus, ne talia clandeſtina Matrimonia contrahantur: cum tamen, quod dolenter referimus, prædicta clandeſtina Matrimonia ſæpius contrahantur, per quæ grandia ſcandala, & animarum pericula non modica inſurgunt; prohibemus, de cætero clandeſtina Matrimonia contrahi, juxta Conſtitutionem in Concilio Generali editam, quæ habetur in *C. fin. de clandeſtina Deſponſatione* infra ſcriptam, quam in omnibus Parochialibus Eccleſiis præcipimus ſingulis annis per Plebanum, & curam animarum habentem, quater publicari: ne autem Conſtitutio prædicta cuiquam ſit incognita, eam etiam de verbo ad verbum hic inſeri volumus, cujus tenor ſequitur, & eſt talis:

Cum inhibitio copulæ conjugalis ſit in ultimis tribus gradibus revocata, eam in aliis volumus diſtricte obſervari. Unde Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærendo, clandeſtina Matrimonia inhibemus, prohibentes etiam, ne quis Sacerdos talibus intereſſe præſumat. Quare ſpecialem quorundam locorum conſuetudinem ad alia generaliter prorogando, ſtatuimus, ut cum Matrimonia fuerint contrahenda, in Eccleſiis per Presbyteros publice proponantur, competenti termino præfinito: ut intra illum, qui voluerit & valuerit, legitimum impedimentum opponat; & ipſi Presbyteri nihilominus inveſtigent, utrum aliquod impedimentum obſiſtat. Cum autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expreſſe, donec, quid fieri debeat ſuper eo, manifeſtis conſtiterit documentis. Si quis vero hujusmodi clandeſtina, vel interdicta conjugia inire præſumpſerit, in gradu prohibito etiam ignoranter, ſoboles de tali conjunctione ſuſcepta, prorſus illegitima cenſeatur, de parentum ignorantia nullum habitura ſubſidium: cum illi taliter contrahendo non expertes ſcientiæ, vel ſaltem affectatores ignorantiæ videantur: Pari modo proles illegitima cenſeatur, ſi ambo parentes impedimentum ſcientes legitimum, præter omne interdictum etiam in conſpectu Eccleſiæ contrahere præſumpſerunt. Sane ſi Parochialis Sacerdos tales conjunctiones prohibere contempſerit, aut quilibet etiam regularis, qui eis præſumpſerit intereſſe, per triennium ab officio ſuſpendatur, gravius puniendus, ſi culpæ qualitas poſtulaverit. Sed & his, qui taliter copulari præſumpſerint, etiam in gradu conceſſo, pœnitentia condigna injungatur. Si quis autem ad impediendam legitimam copulam malitioſe impedimentum objecerit, canonicam non effugiet ultionem.

Hac Conſtitutione prohibemus, ne quis Plebanorum, ſeu Curatorum Civitatis & Diœceſis Hildesheimen. de cætero clan-

clandeſtinis Matrimoniis interſit : quod ſi ſecus fecerit, ultra pœnas Canonis prædictas, condigne mulctetur. Si autem aliqui ex ſubditis Matrimonium clandeſtinum contraxerint ; mox poſtquam hoc ſciverit, eos moneat, ut Matrimonium per eos contractum, in facie Eccleſiæ infra proximum menſem ſolemnizent, qui etiam infra tempus & ſpatium menſis eis præfigendum, Matrimonium hujusmodi in facie Eccleſiæ ſolemnizare, legitimo ceſſante impedimento, teneantur. Et ſi id facere contempſerint, ſeu eorum Curatus, ut præfertur, ipſos monere non curaverit, tam Curatus, quam contrahentes juxta dictam Conſtitutionem, & alias canonice puniantur.

De Judæis.

Caput XLIII.

Ne Judæi de cætero in Civitate & Diœceſi noſtris, nutrices, ſeu ſervientes habeant Chriſtianas, diſtrictius inhibemus; quia indignum eſt, quod filii liberi filiis famulentur ancillæ: omnibus ipſorum ſervientibus ac nutricibus præcipientes, ut a ſervitiis eorum infra proximum menſem, a publicatione præſentium, recedant; quos etiam Judæi libere dimittere teneantur, & transgreſſores hujus ſtatuti condigna animadverſione puniantur.

Ad idem.

Quoniam dudum in Generalibus Conciliis, & in Sacra Provinciali Synodo Moguntina, noviſſime celebrata, inter cætera de Judæis, & Crucis Chriſti inimicis, ſub ceſſatione Divinorum & pœna ſubtractionis Communionis, ſtatutum & mandatum reperitur : quod etiam nuper in Conventu Imperiali Auguſten. per Piiſſimum & Invictiſſimum Dominum, Dominum Carolum quintum, Romanorum Imperatorem, in reformatione ſua Imperiali, ibidem facta, ſimiliter repetitum, ac de novo eſt ordinatum & diſpoſitum, quod Judæi ſigna deferre debeant, per quæ a Chriſtianis diſtingui, & diſcerni videantur; declarando, & adjiciendo tale ſignum eſſe debere, circulum videlicet de filis croceis in veſte extrinſeca ante pectus quoad mares ac maſculos ; & duas rigas blavei coloris in peplis mulierum quoad fœminas. Cum autem parum profit ſtatuta condere, & eorum executionem negligere ; idcirco Conſtitutione præſenti præcipimus diſtricte univerſis Judæis, per civitatem & Diœceſim noſtras habitantibus, ſub pœna quinquaginta florenorum Rhenenſium , mandantes, quatenus hujusmodi ſigna extrinſeca juxta declarationem Cæſareæ & Catholicæ Majeſtatis prædictam deferant conformiter ; & ad hoc per poteſtatem ſæcularem, & Officiales, ac Regentes compellantur : alioquin contra ſecus facientes Officiales & Regentes ad ſubtractionem Sacramenti Euchariſtiæ, & nihilominus etiam contra Judæos ad excluſionem communionis fidelium, & alias pœnas, prout de jure, procedatur.

De Adulteris.

Caput XLIV.

Quædam perſonæ, relicto legitimo thoro, non verentur una domo in adulterinis amplexibus manifeſte cohabitare, in ſcandalum plurimorum: quorum ſaluti providere volentes, omnibus Rectoribus, Plebanis , & Curatis noſtrarum civitatis & Diœceſis in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus omnes & ſingulos, qui in adulterinis amplexibus inſimul reſidere non verentur, admoneant, requirant, & exhortentur , ut infra quindecim dies ab invicem diſcedant ; & ſi mandato hujusmodi obedire contempſerint, & poſt dictos quindecim dies (quod abſit) inſimul cohabitaverint, tales in eorum vita ab Eccleſiaſticis excludantur Sacramentis, & poſt mortem, niſi pœnitentiam egerint de commiſſis , Eccleſiaſtica careant ſepultura ; & nihilominus ad Nos, vel Vicarium noſtrum pro abſolutionis beneficio conſequendo remittantur: ipſi vero Rectores, Plebani & Curati, qui eos monere omiſerint , a Nobis, vel Vicario noſtro canonicam expectare ſe non dubitent ultionem: quibus etiam ſub ſimili comminatione diſtrictius injungimus, ut eorundem rebellium nomina infra alios quindecim dies Nobis, vel Vicario noſtro denuntient, ut contra eosdem ad ulteriora procedere valeâmus.

De

De Raptoribus.

Caput XLV.

1 Spoliatores ſtratarum, ac raptores alios, qui tranſeuntes per vias & ſtratas publicas, viduas, pupillos, vel perſonas alias præſertim Eccleſiaſticas, eorum bonis ſpoliant, propter eorum violentias, quæ perturbationem deſiderandæ pacis inducunt, tali volumus noſtro ferienti correctionis gladio pœna mulctari, ut tam ipſi, quam receptantes eos, & ſcienter dantes eis auxilium vel favorem, ipſo facto ſint anathematis vinculo innodari. Hoc quidem ſtatutum volumus anno quolibet in ſingulis quatuor Feſtivitatibus principalibus, ſi ſermo eodem die fiet, alioquin die ſequenti proximo, dum ſermo fuerit, in quibuslibet Eccleſiis civitatis & Diœceſis noſtrarum in cancellis publicari.

De Uſuris.

Caput XLVI.

Uſurarios actus Divina & humana lege ſatis novimus exprobratos, & contra exercentes uſuras noviſſima Conſtitutio Concilii Lugdunenſ. pœnas ſtatuit exquiſitas. Sed quia, quæſito fœnerandi colore, nonnulli ſub titulo venditionis exercent uſuras, qui pecunias mutuant datis induciis, ut ſtatuto die recipiant fruges forte in duplo valore, quas deinde ampliori pecunia vendant; quidam etiam emendo rem pro certa quantitate venditori dimiſſam, ſtatuto termino pro adaucto numero uſurarum quantitate revendunt. His fraudibus obviando prohibemus, ne quis uſurarium abſolvat publicum, vel ad Eccleſiaſticam recipiat ſepulturam, niſi cautione præſtita de univerſis reſtituendis, juxta Conſtitutionem Apoſtolicam, in Concilio Lugdunenſ. factam, quæ habetur de uſuris libro ſexto, quæ incipit: *Quanquam* &c. quam in omnibus Parochialibus Eccleſiis præcipimus ſingulis annis per Regentem curam animarum, ſemel videlicet in Dominica Quadrageſimæ, qua canitur *Judica* &c. ſolenniter publicari. Ne autem Conſtitutio prædicta cuiquam ſit incognita, illam volumus hic de verbo ad verbum inſeri:

Quanquam uſurarii manifeſti de uſuris, quas receperant, ſatisfieri expreſſa quantitate vel indiſtincte in ultima voluntate mandaverint: nihilominus tamen Eccleſiaſtica denegetur ſepultura, niſi de uſuris ipſis fuerit, prout patiuntur facultates eorum, plenarie ſatisfactum, vel illis, quibus eſt facienda reſtitutio, ſi præſto ſint ipſi, aut aliis, qui poſſint eis acquirere, vel eis abſentibus loci Ordinario, aut ejus vices gerenti, ſive Rectori Parochiæ, in qua teſtator habitat, coram aliquibus fide dignis de ipſa Parochia (quibus quidem Ordinario, Vicario, aut Rectori prædicto modo cautionem hujusmodi, eorum nomine, liceat præſentis Conſtitutionis authoritate recipere, ita quod illis perinde actio acquiratur) aut ſervo publico de ipſius Ordinarii mandato idonee de reſtitutione facienda ſit cautum. Cæterum ſi receptarum uſurarum ſit quantitas manifeſta, illam ſemper in cautione prædicta exprimi volumus: alioquin aliam recipiens (*) cautionem hujusmodi arbitrio moderandam, ipſe tamen ſcienter non minorem, quam veriſimiliter creditur, moderetur, & ſi ſecus fecerit, ad ſatisfactionem reſidui teneatur. Omnes autem religioſos, & alios, qui manifeſtos uſurarios contra præſentis ſanctionis formam ad Eccleſiaſticam auſi fuerint admittere ſepulturam, pœnæ Lateranenſ. Concilii, contra uſurarios promulgatæ, ſtatuimus ſubjacere. Nullus manifeſtorum uſurariorum teſtamentis interſit, aut eos ad confeſſionem admittat, ſive ipſos abſolvat; niſi de uſuris ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo pro ſuarum viribus facultatum præſtent (ut præmittitur) idoneam cautionem. Teſtamenta quoque manifeſtorum uſurariorum aliter facta non valeant, ſed ſint irrita ipſo jure.

De Pœnis, & occaſione Interdicti.

Caput XLVII.

Sacri Provincialis Concilii ordinationi inhærendo, hac Conſtitutione perpetuo valitura (ordinatione Reverendiſſimi Domini Cardinalis Campegii Legati in ſua reformatione præinſerta poſita pro præſenti rerum ſtatu ſalva) ſancimus, ut ſi antea aliqua Eccleſiaſtica, vel ſæcularis perſona, cujuscunque Dignitatis, ſtatus,

(*) al. *recipientis.*

Digitized by Google

ſtatus, vel conditionis exiſtat, inſtigante diabolo infra civitatem & Diœceſim noſtras Clericum, aut pro Clerico ſe gerentem interfecerit, aut mutilaverit, aut ſine licentia Superioris ipſius Clerici captivaverit, aut detinuerit, eo ipſo in terris, Eccleſiis, Parochiis totius Archipresbyteratus, in quo hujusmodi delictum commiſſum, aut Clericus hujusmodi captus fuerit; non ſolum in illo Archipresbyteratu, ſed etiam in quibuscunque aliis Archipresbyteratibus, in quibus quempiam talium detineri conſtiterit, & in omnibus locis, in quibus interfector, ſeu mutilator, aut captor, ſeu ejus complices, & ipſi conſilium, auxilium & juvamen præſtantes domicilium aut dominium obtinentes, & ſive de facto, ſive de jure jurisdictionem obtinuerint, vel moram traxerint, & ad quod devenerint, & quamdiu in eisdem fuerint, & poſt cujuslibet ipſorum abinde receſſum, ad tres dies continuos ipſo facto ceſſetur a Divinis, & ſervetur ſtrictiſſime Eccleſiaſticum Interdictum tam diu, & quousque læſo, Nobis, & Eccleſiæ fuerit de tanto flagitio ſatisfactum, aut interdictum hujusmodi alias fuerit legitime relaxatum: tales etiam injuriatores tanquam excommunicati eo ipſo a ſingulis arctius evitentur, donec abſolutionis beneficium meruerint legitime obtinere. Ne autem hi, juxta præmiſſa, interdictum ſervare debentes, ſe valeant per ignorantiam quomodolibet excuſare, præcipimus, ut Rectores, ſeu Plebani Eccleſiarum Parochialium, in quorum Parochiis facinora prædicta commiſſa fuerint, ſtatim & infra unius diei ſpatium Archipresbytero, ſi præſens in Archipresbyteratu fuerit, alioquin Camerario, & ſi Camerarius etiam abeſſet, viciniori Presbytero Curato illius Archipresbyteratus præſenti rem geſtam referant, qui Archipresbyter, ſeu Camerarius, aut vicinior Confrater Curatus omnibus cæteris Confratribus Archipresbyteratus hujusmodi, & etiam Religioſis, in eo commorantibus, infra biduum proximum hoc idem facinus manifeſtet, ac interdictum per eos, & in toto Archipresbyteratu ſevandum fore notificet: quibus ſuper his fidem plenam, ſicut noſtris literis, volumus adhiberi. Si quis vero Rectorum ſeu Plebanorum Eccleſiarum Parochialium, aut Archipresbyterorum, vel Camerariorum hoc noſtrum præceptum adimplere contempſerit, excommunicationis ſententiam eo ipſo incurrat, a qua non poſſit, niſi congrua ſatisfactione prævia, liberari; per præmiſſa Conſtitutionibus legalibus, & Provincialibus, contra ſacrilegos prædictos editis, & aliis, quæ de ipſorum pœnis tractant, non intendimus derogare, ſed potius eas in ſuo robore volumus permanere.

Ex eadem Generali Synodo Baſileenſi.

Inſuper eadem Sacroſancta Synodus Baſileenſis ad vitandum ſcandala, & multa pericula, ſubveniendumque conſcientiis timoratis, ſtatuit, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut aliis quibuscunque, in judiciis vel extra, cujuscunque ſententiæ aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, aut ſuſpenſionis, vel prohibitionis ab homine vel a jure generaliter promulgatæ, occaſione teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut Eccleſiaſticum interdictum obſervare, niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura Eccleſiaſtica hujusmodi fuerit vel contra perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum, aut certam a Judice publicata vel denuntiata ſpecialiter & expreſſe; aut ſi aliquem ita notorie excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo juris ſuffragio excuſari. Nam a communione illius abſtineri vult juxta Canonicas Sanctiones, per hoc tamen hujusmodi excommunicatos, ſuſpenſos, & interdictos, ſeu prohibitos non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari.

Ad idem ex eadem Generali Synodo.

Quoniam ex indiſcreta Interdictorum promulgatione, multa conſueverunt ſcandala evenire, ſtatuit hæc ſancta Synodus, quod nulla civitas, oppidum, caſtrum, villa aut locus Eccleſiaſtico poſſit ſupponi interdicto, niſi ex cauſa, ſeu culpa ipſorum locorum, aut Domini ſeu Rectoris, vel Officialium. Propter culpam

culpam vero, ſeu cauſam alterius cujuscunque privatæ perſonæ, hujusmodi loca interdici nequaquam poſſint authoritate quacunque ordinaria vel delegata, niſi talis perſona fuerit prius excommunicata, aut denuntiata, ſive in Eccleſia publicata; ac Domini, ſeu Rectores, vel Officiales ipſorum locorum, authoritate Judicis requiſiti, hujusmodi perſonam excommunicatam infra biduum inde cum effectu non ejecerint, aut ad ſatisfaciendum compulerint: qua etiam poſt biduum ejecta, recedente, vel ſatisfaciente, mox Divina reſumi poſſint; quod etiam in pendentibus locum ipſa Synodus vult habere. Per hanc tamen Conſtitutionem non volumus eſſe ſublatam Conſtitutionem noſtram præmiſſam, quæ incipit: *Sacri Provincialis.* (*)

De Pœnitentiis, & Remiſſionibus.

Caput XLVIII.

Tametſi juxta Ordinationem, & Conſtitutionem Sanctæ Matris Eccleſiæ in Concilio Lateranenſi, ſub Innocentio tertio celebrato, editam & factam, quæ habetur ſub titulo: De Pœnitentiis & remiſſionibus in antiquis, quilibet doli capax teneatur ſaltem ſemel in anno confiteri proprio Sacerdoti, vel de ejus licentia alteri, & Euchariſtiæ Sacramentum ad minus in Paſcha recipere; Certificati tamen ſumus, quod certe dolenter referimus, quod nonnulli civitatis & Diœceſis noſtrarum incolæ & inhabitatores, his turbatiſſimis pernicioſorum dogmatum, & novitatum temporibus, etiam pluribus annis non ſint confeſſi, nec ſacrum Euchariſtiæ receperint Sacramentum. Itaque pro Paſtoralis officii noſtri debito, ut tales, circa propriam ſalutem deſides, ad meliorem vitam omni ſtudio & ſolertia reducantur, diſtricte præcipimus, & mandamus, dictam Lateranenſis Concilii Conſtitutionem in omnibus Parochialibus Eccleſiis annis ſingulis per Eccleſiarum Parochialium Rectores, & curam animarum habentes, bis in Quadrageſima, ſemel in Dominica *Invocavit*, & iterum in Dominica, qua canitur *Lætare*, publice & ſolenniter publicari. Et ne Conſtitutio hujusmodi cuipiam ſit incognita, illam præſentibus de verbo ad verbum inſerendam curavimus:

Omnis utriusque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, omnia ſua ſolus peccata, ſaltem ſemel in anno, fideliter confiteatur proprio Sacerdoti, & injunctam ſibi pœnitentiam propriis viribus ſtudeat adimplere, ſuſcipiens reverenter ad minus in Paſcha Euchariſtiæ Sacramentum; niſi forte de proprii Sacerdotis conſilio ob aliquam rationabilem cauſam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abſtinendum: alioquin & vivens ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur, & moriens Chriſtiana careat ſepultura. Unde hoc ſalutare ſtatutum frequenter in Eccleſiis publicetur, ne quisquam ignorantiæ cæcitate velamen excuſationis aſſumat. Si quis autem alieno Sacerdoti voluerit juſta de cauſa ſua confiteri peccata, licentiam prius poſtulet, & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ipſe ullum non poſſit abſolvere, & ligare. Sacerdos autem ſit diſcretus, & cautus, ut more periti medici ſuperinfundat vinum & oleum vulneribus ſauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumſtantias, & peccati: quibus prudenter intelligat, quale debeat ei præbere conſilium, & cujusmodi remedium adhibere, diverſis experimentis utendo ad ſalvandum ægrotum. Caveat autem omnino, ne verbo aut ſigno, aut alio quovis modo aliquatenus prodat peccatorem; ſed ſi prudentiori conſilio indiguerit, illud absque ulla expreſſione perſonæ caute requirat. Quoniam qui peccatum, in pœnitentiali judicio ſibi detectum, præſumpſerit revelare, non ſolum a Sacerdotali officio deponendum decernimus, verum etiam ad agendum perpetuam pœnitentiam in arctum Monaſterium detrudendum.

Quia nonnulli Religioſi, terminis ſuis non contenti, in proditionem animarum in caſibus Sedi Apoſtolicæ, & Nobis reſervatis, in civitate & Diœceſi noſtris ſubditos noſtros abſolvere præſumunt, licet de hoc nullam receperint poteſtatem: præſenti Decreto inhibemus, ne deinceps nudo verbo ipſorum Religioſorum aſſerentium, ſe talem habere poteſtatem, niſi alias de poteſtate hujusmodi fecerint fidem legitimis documen-

(*) *In Exordio hujus Cap. XLVII.*

cumentis, credatur; declarantes abſolutiones eorum, in caſibus prædictis factas, nullas eſſe, niſi hoc ſpecifice a Sede Apoſtolica, ſeu a Nobis eis ſit conceſſum.

Ad idem.

Inſuper omnibus Presbyteris curatis, & non curatis noſtrarum Civitatis & Diœceſis inhibemus, ne de caſibus Epiſcopalibus, Nobis reſervatis, quos duximus inferius annectendos, niſi quatenus juxta tenorem præinſertæ reformationis Reverendiſſimi Domini Cardinalis Campegii, de latere Legati, hoc ipſis conceditur, ſeu permittitur, ſe intromittere audeant; ſed ad Nos, ſeu Vicarium noſtrum, omnes infra ſcripti remittantur: decernentes, abſolutionem, per eos absque ſpeciali conceſſione noſtra, ſeu Vicarii noſtri in caſibus hujusmodi, præterquam in mortis articulo factam, viribus penitus carere.

De Sententia Excommunicationis.

Caput XLIX.

Quoniam Excommunicati abſolutos ſe eſſe nonnunquam mentiuntur, ex quorum communione pericula eveniunt animarum; præſenti Conſtitutione inhibemus, ne de cætero quisque Sacerdos curatus, Nobis ſubjectus, quamcunque perſonam ejus Parochiæ, quam ſemel per noſtras, vel Vicarii, ſeu Officialis noſtri literas excommunicatorias ſigillatas excommunicatam denuntiavit, aut contra quam tales literas vidit & recepit, ultra ad Divina ſcienter admittat, vel coram eo celebret, aut abſolutam credat vel teneat, niſi abſolutionem ſuam literatorie & ſigillatam illius ſigillo, qui eam excommunicavit, ſibi prius oſtendat. Transgreſſores autem, ultra pœnam juris, quam incurrunt, pœnam condignam non evadent.

Quamvis contra abſentes, ad Synodum vocatos, ad pœnas juris procedere, id eorum contumacia exigente, poſſemus; ex cauſis tamen certis Nos moventibus mitius agentes, ſub ſpe, quod in futurum, noſtra benignitate attenta, reddantur obedientes, pœnarum hujusmodi effectum duximus ſuſpendendum, & ſuſpendimus per præſentes. Præterea ne Clerus noſter cenſuris, & ſententiis Eccleſiaſticis, authoritate ordinaria propter ſtatutorum transgreſſionem, & non obſervationem, a Nobis, & Prædeceſſoribus noſtris latis, dummodo a jure latæ non ſint, involvatur, illas tollimus in his ſcriptis, easdem in arbitrarias pœnas, per noſtrum Vicarium in transgreſſores infligendas, (*) committentes, citra tamen pœnarum juris ſublationem, quibus per hoc nolumus derogare.

Caſus Epiſcopis ſpecialiter reſervati ſunt infraſcripti.

Caput L.

Rebaptizatus, reconfirmatus, vel reordinatus.

Item qui Matrimonium poſt Sponſalia jurata, cum alia, quam ſponſa, contraxerit.

Item ille, qui virginem defloraverit, oppreſſerit, & rapuerit.

Item opprimens propriam prolem.

Item in ſe ſterilitatem, vel abortum quomodolibet procurans.

Item homicidium facto, præcepto, conſilio, conſenſu, authoritate propria, vel authoritativa exhortatione, vel quovis alio modo committens.

Item inceſtum in tertio, aut proximiori gradu conſanguinitatis, aut affinitatis committens.

Item voti Transgreſſores.

Item Simoniacus.

Item Uſurarius.

Item Raptor.

Item Sacrilegus.

Item incendiarius.

Item latro.

Item Eccleſiam conſecratam ſanguinis, vel ſeminis effuſione polluens.

Item quilibet Eccleſiæ, vel cœmiterii, aut immunitatis, vel libertatis Eccleſiaſticæ violator.

Item quilibet excommunicatus a Canone vel Conſtitutione.

Item Sacerdos proditor confeſſionis.

Item celebrans in Eccleſia interdicta, vel altari non conſecrato, aut mobili ſine licen-

(*) *forte:* commutantes.

licentia, vel ſine indumentis, aut non jejunus.

Item non ordinatus celebrans, vel miniſtrans.

Item Sacerdos, cujus negligentia, vel culpa aliquid inhoneſtum, vel aliquod ſcandalum circa Sacramenta evenit.

Item quilibet dejerans, ſeu veniens contra ſuum juramentum.

Item falſarius literarum, & monetæ.

Item quilibet manus violentas injiciens in patrem, & matrem ſuam.

Item quilibet conjugatus, contrahens Matrimonium, vivente uxore, cum ſecunda, vel intrans religionem, vel recipiens ſacrum Ordinem, conjuge invita, & econtra.

Item conjunx, qui vel quæ in mortem conjugis effectualiter machinatus, vel machinata fuerit.

Item ſcienter coiens cum infideli.

Item promotus per alium, quam per proprium Epiſcopum ſine licentia.

Item furtive, ſeu per ſaltum, vel extra ſtatuta tempora promotus.

Item excommunicatus, vel ſuſpenſus, aut interdictus, in ordine ſuo miniſtrans, vel qui taliter ligatus aliquem ordinem ſuſcepit.

Item ſcienter ſepeliens corpus excommunicati in Cœmeterio, vel etiam non excommunicati tempore Interdicti.

Item abutens quomodolibet Sacramentis Eccleſiæ, utpote Hoſtia, Chriſmate, vel alia re ſacra.

Item omnis adulter, & adultera, ſaltem publicus & publica.

Item quilibet ſcienter extra caſum neceſſitatis baptizans propriam prolem, vel illam tenens in Baptiſmo, aut confirmatione.

Item omnis hæreticus, aut fautor, participatorve hæreticæ pravitatis.

Item committens Sodomiticum crimen, aut cum brutis commiſſum.

Item quilibet cum Sanctimonialibus coiens.

Item omnes clandeſtine contrahentes Sponſalia, niſi infra tempus ſtatuti ſuprapoſiti illa ſolennizaverint.

Poſtremo ad ſiniſtræ ſuſpicionis tollendum ambiguum, inhibemus, ne quis Sacerdos, vel Religioſus de cætero confeſſiones mulierum audiat alibi, quam in loco publico, ubi videri poſſit.

Lecta & publicata fuerunt hæc Statuta Synodalia Reverendiſſimi Principis & Domini, Domini Valentini Epiſcopi Hildesheimenſ. in Synodo Epiſcopali, per ipſum perſonaliter in Civitate & Eccleſia Hildesheimenſ. celebrata, die Lunæ poſt Dominicam Lætare, quæ fuit 17. *menſis Martii, Anno a Nativitate Domini* 1539.

Ex Tomo III. Conciliorum Editionis Quentelianæ Colon. A. 1551.

CONGREGATIO TOTIUS CLERI
CIVITATIS COLONIENSIS,

Ejusdemque Proteſtatio, & ad Summum Pontificem Paulum III. ac Imperatorem Carolum V. Provocatio ſolennis, adverſus Hermannum V. Archi-Epiſcopum Colonienſem, quod contra ultimæ Provincialis Synodi ſub ipſo celebratæ Decreta, ſub reformationis prætextu, Lutherana dogmata per Bucerum, alioſque Sectarios, in Diœceſin inducere moliretur. (*)

Anno Chriſti MDXLIV. Pauli III. PP. X. Caroli V. Imp. XXIV.

IN NOMINE DOMINI, AMEN.

NOverint univerſi, præſentes literas inſpecturi, quod anno a Nativitate ejusdem DEI & Domini noſtri JESU CHRISTI Milleſimo, quingenteſimo,

[*] De Hermanni V. Apoſtaſia dixi ſupra pag. 236.

Digitized by Google

ſimo, quadrageſimo quarto, Indictione tertia, ſecundum uſum, ſtilum, & conſuetudinem ſcribendi, in Civitate & Diœceſi Colonienſi, die quidem Jovis, nona menſis Octobris, hora ſecunda, vel circiter, poſt meridiem: Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini, Domini noſtri PAULI, Divina Providentia Papæ Tertii, anno ejus decimo: Imperii autem Sacratiſſimi & Invictiſſimi Principis & Domini, Domini CAROLI, hujus nominis Quinti Romanorum Imperatoris, ſemper Auguſti, ac Hiſpaniarum Regis Catholici, &c. Domini noſtri Clementiſſimi, anno XXIV. coram Reverendo in Chriſto Patre, & Illuſtriſſimo Principe ac Domino, Georgio, ex Ducibus Brunswicenſibus, & Luneburgenſibus, Metropolitanæ Eccleſiæ Præpoſito & Archi-Diacono, atque Almæ Univerſitatis Generalis Studii Colonienſis Summo Cancellario, tanquam perſona ſublimi, & Eccleſiaſtica dignitate inſignita: Inque Reverendorum & Illuſtrium, Venerabilium, Egregiorum, Honorabilium, & Religioſorum Dominorum, Subdecani, Chori-Epiſcopi, & Scholaſtici, Prælatorum, & Capituli ejuſdem Metropolitanæ Eccleſiæ, Capitulariter, ut moris eſt, convocatorum & congregatorum, ſolo Decano ex Prælatis in præſentiarum abſente, & in longinquis agente: Ad hæc in Reverendorum Patrum Monaſterii Sancti Panthaleonis, & Sancti Martini, Abbatum, Decanorum quoque, & aliorum Deputatorum Eccleſiarum Collegiatarum, Monaſteriorum, & piorum locorum infra ſcriptorum, videlicet Sanctorum Gereonis, Severini, Cuniberti, Andreæ, Apoſtolorum; ad Gradus Mariæ, Georgii, undecim Millium Virginum, Divæ Virginis Mariæ in Capitolio, Ceciliæ, Sancti Johannis Cordulæ, Sancti Anthonii, Prædicatorum, Minorum, Auguſtinenſ. Carmelitarum, Carthuſienſium, Regularium ad Corpus Chriſti, Cruciferorum, Mauricii, Gertrudis, Claræ, Agathæ, ad Hortum Mariæ, ad Albas Dominas, Machabæorum, Maximini, Nazareth, Seyn, Wydenbach, Reynoldi, Bonifacii: Paſtorum quoque Eccleſiarum Parochialium, totum & univerſalem, Primarium & Secundarium Clerum inclytæ civitatis Colonienſis repræſentantium: Nec non etiam ſpectabilis & magnifici, ac Eximiorum, Doctiſſimorumque Virorum, Dominorum, Rectoris, & Deputatorum quatuor Facultatum memoratæ Almæ Univerſitatis Studii Colonienſis, meique Notarii publici, & Teſtium infra ſcriptorum ad hoc ſpecialiter vocatorum & rogatorum præſentia, in Domo Capitulari memoratæ Eccleſiæ Metropolitanæ Colonienſis perſonaliter conſtitutus, providus vir Magiſter Henricus de Wilshuſen, jam dictæ Univerſitatis Studii Colonienſis Pedellus juratus, præfatorumque Dominorum Prælatorum & Capituli Metropolitanæ, omniumque & ſingularum aliarum Eccleſiarum, Collegiatarum, ac Monaſteriorum, & piorum locorum ſupra commemoratorum, totiusque & univerſalis Primarii & Secundarii Cleri: Nec non etiam prædictorum Dominorum Rectoris, & quatuor Facultatum, ſeu potius totius Univerſitatis generalis Studii civitatis Colonienſis, partium ſuarum principalium Syndicus, ſive Procurator, ad infra ſcripta gerendum, & agendum ab eiſdem ſuis partibus, citra tamen revocationem quorumcunque aliorum Syndicorum, ſive Procuratorum ſuorum per eosdem hactenus quomodolibet conſtitutorum, ordinatorum & deputatorum, ſpecialiter & legitime conſtitutus: Eoque nomine Syndicatorio, ſive Procuratorio, inprimis proteſtans, quod copiam perſonæ Reverendiſſimi in Chriſto Patris, & Illuſtriſſimi Principis & Domini noſtri, Domini Hermanni, Sanctæ Eccleſiæ Colonienſis Archi-Epiſcopi, Sacri Romani Imperii per Italiam Archi-Cancellarii, Principis Electoris, Weſtvaliæ, & Angariæ Ducis, Legatique nati, ac Adminiſtratoris Paderbornenſis, Domini noſtri gratioſiſſimi, ad finem infra ſcripta coram gratia ſua Reverendiſſima gerendi, commode in præſentiarum habere non poſſit: Habensque inſuper, ac ſuis in manibus tenens quemdam provocationis, & appellationis, Apoſtolorumque petitionis, infra ſcripti tenoris Libellum, quem eodem, quo ſupra, Syndicatorio ſive Procuratorio nomine (præfati tamen Reverendiſſimi Domini noſtri reverentia & honore ſemper ſalvis, ac alias citra injuriam cujuscunque, de quo etiam expreſſe & ſolenniter proteſtabatur) animo & intentione a qui-

a quibusdam indebitis & inconceſſis præſumptionibus, novationibus, recuſationibus, & denegationibus, cæterisque gravaminibus, & comminationibus, præteritis & futuris, ſubſequuturis, univerſis & ſingulis in eodem Appellationis libello contentis & deſcriptis, provocandi & & appellandi, Apoſtolosque petendi & recipiendi, alta & intelligibili voce legere incepit, & ad finem uſque legit, atque juxta contenta & deſcripta in eodem, mox pro præfatis Dominis ſuis conſtituentibus, omnibusque aliis, ſucceſſu temporis huic ſuæ Appellationi adhæſuris, & eorundem omnium nominibus, omni meliori modo, via, jure, cauſa & forma, quibus debuit & potuit, provocavit, & appellavit, Apoſtolosque deſuper ſibi & partibus ſuis a præfato Reverendo & Illuſtriſſimo Principe & Domino Præpoſito & Archidiacono ac Cancellario, atque me Notario publico infra ſcripto, teſtimoniales ſaltem, primo, ſecundo, tertio, inſtanter, inſtantius, & inſtantiſſime dari, & concedi, ac de illis reſponderi petivit, & poſtulavit. Se quoque & prædictos Dominos, partes ſuas, eorundemque, & huic ſuæ appellationi adhærere volentium, perſonas, Eccleſias, Monaſteria, & pia loca, res quoque & bona, jura, privilegia, libertates, ſtatuta, conſuetudines & obſervantias laudabiles, novas, & antiquas, ſingulari tuitioni, protectioni, & defenſioni præfati Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ, Sacroſanctæ Sedis Apoſtolicæ, nec non Imperialis Majeſtatis, uti Eccleſiæ Dei ſupremi Advocati & Protectoris ſubmiſit ac ſubjecit, præſentis publici inſtrumenti tenore: Nec non de hujusmodi Appellatione ſua loco & tempore congruis & opportunis inſinuanda, intimanda, ac etiam legitime proſequenda: Nec non & quod hujusmodi Appellatione ſua pendente, nihil prorſus ab aliquo attentetur, & innovetur, ſeu attentari & innovari debeat; Alioqui de nullitate omnium eorundem, ac damnis, injuriis, & intereſſe propterea paſſis & illatis, patiendisque, inferendis contra hujusmodi attentantes & innovantes, publice, ſolenniter, & expreſſe proteſtabatur. Cæteraque omnia & ſingula ſe ſe facere & peragere dixit, ac fecit & peregit, quæ in eodem ſubinſerto provocationis & appellationis libello clarius & prolixius contineri dicebat & haberi, continenturque & habentur. Cui quidem Magiſtro Henrico Wilshuſen Syndico ſive Procuratori, quo ſupra nomine, ſic ut præmittitur in præſentia præfati Capituli Metropolitanæ, nec non Deputatorum omnium aliarum Eccleſiarum, & piorum locorum, Rectoris quoque & delectorum almæ Univerſitatis, provocanti & appellanti, ac Apoſtolos cum debita diligentia petenti, præfatus Reverendus Dominus, & Illuſtriſſimus Princeps, Dominus Georgius Dux, Præpoſitus & Archidiaconus, atque Cancellarius, pariformiter & ego publicus Notarius infra ſcriptus, conjunctim & diviſim, Apoſtolos teſtimoniales, ac alias tales, quales de jure melius & efficacius dare debuimus & potuimus, dedimus & aſſignavimus, damusque & aſſignamus, præſentis publici inſtrumenti tenore. Super quibus omnibus & ſingulis præmiſſis, præfatus Magiſter Henricus de Wilshuſen Pedellus, tam ſuo proprio, quam etiam, ut Syndicus ſive Procurator primarii, & ſecundarii, & univerſalis Cleri, nec non almæ Univerſitatis ſtudii Colonienſis, & eorundem nominibus, ſibi a me Notario publico infra ſcripto, unum vel plura, publicum ſeu publica confici atque dari petiit inſtrumentum, & inſtrumenta, in meliori forma. Acta fuerunt & ſunt hæc in loco, ſeu Camera Capitulari Eccleſiæ Colonienſ. ſupradictæ, ſub anno Domini, indictione, die, menſe, hora, Pontificatu, & Imperio quibus ſupra. Præſentibus ibidem providis & diſcretis juris, Hermanno Top de Werlis, & Cornelio Crupht de Bonna, Clericis Colonienſ. Diœceſis, teſtibus ad præmiſſa vocatis pariter & rogatis. Tenor autem provocationis, & appellationis libelli, de quo ſupra fit mentio, ſequitur ad verbum, & eſt talis. Quum appellationis remedium, & in oppreſſorum, & opprimi veriſimiliter timentium relevamen, nedum lege poſitiva productum, ſed & jure Divino & naturali ſtabilitum, comprobatum ſit. Hinc eſt, quod ego Henricus de Wilshuſen almæ Univerſitatis Studii Colonienſis Pedellus juratus, ac Syndicus, ſive Procurator, & eo nomine inſignis Capituli Metropolitanæ Colonienſis Eccleſiæ, ac etiam omnium aliarum Collegiatarum Eccleſiarum, Monaſteriorum, &

& piorum locorum, ſeu Venerabilis primarii, ac ſecundarii, & univerſalis Cleri, nec non Magnifici Domini Rectoris, & almæ Univerſitatis generalis ſtudii hujus inclytæ civitatis Colonien. ad infra ſcripta faciendum ſpecialiter deputatus, ſufficientique ad ea gerendum mandato communitus, coram Vobis Reverendo Patre & Illuſtriſſimo Principe Domino, Domino Georgio, ex Ducibus Brunsvicenſibus, & Lunenburgenſibus, memoratæ Eccleſiæ Metropolitanæ Colonien. Præpoſito, Univerſitatisque ſtudii Colonienſis Summo Cancellario, tanquam perſona ſublimi, & Eccleſiaſtica dignitate prædita, Vobisque Notario publico, & teſtibus hic præſentibus & adſtantibus conſtitutus, volens per ordinarium Appellationis præſidium, quibusdam longe maximis gravaminibus dictæ Metropolitanæ Eccleſiæ, totique Clero & Univerſitati hactenus actu continuo, adhuc etiam, proh dolor! durante, & in dies augeſcente, illatis, & poſthac, ut metus eſt, inferendis, quantum per Dei gratiam fieri poteſt, mederi & occurrere, indemnitatique publicæ providere: Pro dictis Metropolitana, aliisque Eccleſiis, Monaſteriis, & piis locis univerſalis Cleri, nec non Univerſitate, & illius membris conjunctim & diviſim, omnibusque aliis, huic Appellationi adhæſuris, non ſine partium mearum communi & gravi animorum dolore, dico, conqueror, & allego, quod quanquam Divino pariter & humano jure certa forma tractandarum, & agendarum cauſarum Eccleſiaſticarum, tam quæ Sacroſanctæ Fidei & Religionis noſtræ doctrinam, quam Eccleſiarum ordinationem, adminiſtrationemque & diſciplinam concernunt, ſaluberrime conſtituta, & ſancita ſit, quam nulli, cujuscunque etiam dignitatis, gradus, ſeu præeminentiæ fuerit, quovis modo infringere, ſeu transgredi conceditur: Ea videlicet, ut imprimis nemini liceat, quæ contra unamquamque hæreſim coacta ſemel Synodus pro fidei communione & veritate Catholica & Apoſtolica promulgaſſet, novis retractationibus quomodolibet immutare: Deinde ut ſi recens ulla quæſtio de doctrina Fidei & Religionis noſtræ ſuboriatur, quæ hactenus dijudicata non ſit, ea ad univerſalis Concilii determinationem rejiciatur: Si vero de adminiſtratione, ordinationeque Eccleſiarum, & diſciplina, quæſtiones noviter inciderint, hæ, ſiquidem minores fuerint, ad Provincialem Synodum canonice & legitime convocandam; Sin majores & difficiliores extiterint, ad Sedem Apoſtolicam referantur, utque ea relatione pendente nemo aliquid audeat innovare. Et quidem quod ad authoritatem Epiſcopalem attinet, ſimili modo compertiſſimum ſit, eam in Eccleſia Dei non in deſtructionem, ſed in ædificationem (ut Apoſtolus ait) poſitam & collocatam eſſe, idque potiſſimum, ut vigilanti ejus inſpectione, hæreſum, & ſchismatum ſemina tollerentur: Proindeque liqueat, hæc, quæ ſequuntur, ad Epiſcopi officium quam maxime pertinere, veluti quibus neglectis neceſſe ſit, ſchismata cumulatim irrumpere: Primum, ut ubi aperte Dominus, vel ejus Apoſtoli, & eorum ſequaces Sancti Patres ſententialiter aliquid definiverunt, ibi Epiſcopus non novam legem ſtatuere præſumat; ſed potius, quod definitum & prædicatum eſt, ad animam & ſanguinem confirmare, & defendere nitatur, & contendat: utque Sacris Canonibus (quorum cuſtos vocatur) nedum ipſe debitam reverentiam exhibeat, ſed & a ſuis ſubditis exhiberi, procuret. Secundo, ut in adminiſtratione Sacroſanctorum Sacramentorum, nobis ab Apoſtolis, & illorum Succeſſoribus & inſtitutione Chriſti traditorum, eam regulam & normam diligenter obſervet, & a ſuis Clericis obſervari faciat, quam ipſe ab Apoſtolica Eccleſia veluti per manus traditam, accepiſſe dignoſcitur, a qua etiam ulla temeraria novitate recedere ſibi grave nefas eſſe ducat. Tertio, ut norit ſe vocatum in partem ſollicitudinis, non in plenitudinem poteſtatis: Eaque de re eam obedientiam, quam ipſe ab his, quibus Prælatus eſt, exigit, ſe ſuis quoque majoribus dependere debere. Poſtremo, ut in adminiſtranda Eccleſia hoc ante omnia ſpectet, quo lupos ab ovili Chriſti, hoc eſt, hæreticos, & ſchismaticos, a ſua Eccleſia vigilanti cura abarceat: ut alienæ vel pollutæ communionis Clericos, ſeu a ſuis Epiſcopis ſegregatos, & præſertim perfidos Monaſteriorum deſertores, & apoſtatas Monachos, omnesque alios, qui ulla hæreſeos, ſeu ſchismatis labe, aut ſuſpicione

ſpicione, vel commaculati, vel gravati ſunt, a ſe, rerumque Eccleſiaſticarum adminiſtratione procul repellat, eosque modis omnibus prohibeat alienas inſili re Parochias, ordinariisque Rectoribus & Paſtoribus ullam moleſtiam inferre: Eccleſiam vero ſuam non privato, ſeu exterorum, ſed ſuorum Presbyterorum & Clericorum conſilio regat, ac gubernet, ſuosque Clericos, quaſi Clericos honoret, ut ipſi a Clericis, quaſi Epiſcopo, honos deferatur:

Et, ſi Metropolitanus ſit, ſine ſuorum comprovincialium Epiſcoporum conſilio in cauſis communibus, nihil agat. Quæ item eorum accedente conſilio ſemel bene ſtatuit, ea rurſus privatim ne abroget. Præcipuam vero ſui primarii Capituli, a quo electus & præpoſitus eſt, rationem habeat, ac intelligat, ſe, & Capitulum ſuum unum corpus conſtituere, in quo non debeat caput omiſſis membris alieno conſilio in communibus Eccleſiæ negotiis uti. Quod id (non dubium) fuerit & honeſtati, & Sanctorum Patrum inſtitutionibus contraire, veluti quibus expreſſim cavetur, ut Epiſcopus in Eccleſiæ ſuæ negotiis fratres ſuos requirat, & cum eorum, vel majoris partis conſilio eadem peragat, & pertractet, & quæ ſtatuenda ſunt, ſtatuat, & errata corrigat, & evellenda diſſipet & evellat.

Quum enim jura & dignitates Eccleſiæ per Epiſcopum & Capitulum pariter poſſideantur, & in re communi potior ſit prohibentis conditio, conſequi ſane eſt neceſſe, Epiſcopum non poſſe privata authoritate ſuæ Eccleſiæ, vel Capituli conditionem deteriorem facere, ſeu ſibi ſoli arrogare, quod communiter expediendum eſt. Jam vero, & id in facto manifeſtum ſit, qualiter jam dudum Apoſtolica Sedes Martinum Lutherum, omnesque illius complices, adhærentes, receptores, fautores, & ſectatores, ut inobedientiæ filios, ſchiſmaticos & hæreticos, ab omnibus evitandos declaravit. Qualiter item Sacratiſſima Cæſarea Majeſtas pro Imperialis Majeſt. officio ac debito, nec non zelo ac ſtudio defenſionis Catholicæ, & orthodoxæ fidei, accedente conſilio & aſſenſu Electorum, aliorumque Principum, Ordinum ac Statuum Imperii, ejusmodi Apoſtolicæ Sedis ſententiam exequendo, publico edicto authoritate Imperiali decrevit, commemoratum Martinum, ſuosque complices, adhærentes, fautores, & ſectatores, pro talibus, ut declarati ſunt, ab omnibus habendos, & vitandos eſſe, ſub criminis læſæ Majeſtatis; & amiſſionis feudorum & bonorum omnium, gratiarumque & privilegiorum, a ſe & Sacro Imperio dependentium, nec non proſcriptionis & Banni, interdictique Imperialis pœnis, quemadmodum in eodem edicto latius continetur & habetur. Quod poſtea in Comitiis Auguſtenſibus, anno Milleſimo quingenteſimo triceſimo, cum majori, & uberiore declaratione renovatum eſt, & rurſus in Ratisbonenſibus anno Milleſimo quingenteſimo quadrageſimo primo (ubi de religione colloquium eſt habitum) hoc inter omnes Imperii Ordines conventum, ut omnes articuli de religione in Univerſale Concilium, ſeu, ſi id obtineri non poſſet, in Nationale, aut ſi utrumque ſucceſſu careret, in Generalem Imperii Conventum referrentur, prout relati ſunt.

Ubi & hoc quoque diſerte ſtatutum, quod Prælati Germaniæ, non quidem pro ſuo arbitratu, aut ex improbatorum & adventitiorum hominum conſultatione, ſed inter ſe, & cum ſuis, quibus præeſſent, Chriſtianam reformationem meditarentur.

Ita tamen, ut Pragmaticæ Auguſtanæ, nihil derogaretur; ſed ſi quid forte inde diſceptationis ſuboriretur, ſuper eo Cæſareæ Majeſtatis declarationem expectandam fore. Cumprimis autem, ne Proteſtantes interea quemquam ad ſe pellicerent, attraherentve. Quod quoque ſtatutum (quod ad relationem articulorum Religionis in Concilium, ſeu ſaltem futura Comitia, quod item ad prohibitionem coactæ, vel pellacis abſtractionis ſeu detectionis a priſca Religione attinet) in noviſſimis Comitiis Spirenſibus confirmatum conſtat: Denique & hoc manifeſtum ſit, qualiter Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Dominus noſter Hermannus, Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archi Epiſcopus, Princeps Elector (qui & commemorato edicto, & Imperii decretis ſubſcripſit) anno Milleſimo quingenteſimo triceſimo ſexto, in hac Metropolitana Eccleſia, cum ſuis

ſuis Comprovincialibus Epiſcopis, ac commemorato ſuo Capitulo: Nec non Prælatis, totoque Clero ſuæ Diœceſis perſonaliter conſtitutus, Provinciale Concilium ad præſcriptum Sanctorum Canonum celebraverit, & in eodem communi & matura conſultatione præhabita, quandam Catholicam Reformationem in hac ſua Diœceſi, donec alia melior per Sedem Apoſtolicam,ſeu Concilium (quorum judicio etiam tum ſuam ſubjecit) ſuccederet, obſervandam promulgaverit, & publicaverit, quæ una cum inſtitutione doctrinæ Chriſtianæ, etiamnum impreſſa extat. Cui quoque neque præfatum ſuum Capitulum, neque Clerus, quo minus per Canonicam Viſitationem, aliasque legitimas vias ad debitam executionem deduceretur, unquam obſtiterunt, ſed potius ſe ſe ad hujusmodi, ac aliam quamcunque Chriſtianam & Catholicam Reformationem (modo Catholice & Canonice inſtituatur) paratos ſemper obtulerunt, prout offerunt. Quamobrem præmiſſis omnibus ſic ſe habentibus, & (ut merito erant attendenda) attentis, non licuerit præfato Reverendiſſimo Domino noſtro Archi Epiſcopo, adverſus iſta, ſolo ſuo privato, ſeu extero conſilio, prædictis partibus meis, & prælertim ſuo Capitulo inconſultis, in ſuæ Eccleſiæ, Cleri, & ipſorum Succeſſorum præjudicium, aliquid præſumere, ſeu attentare, & multo minus adverſus hæc a ſe præſumptis & attentatis, omnibus ipſorum piis & obſequioſis admonitionibus & deprecationibus ſpretis, inhærere, & duriora in dies ordiri & moliri.

Nihilominus tamen his omnibus male conſideratis, Celſitudo ſua Reverendiſſima quamplurima contraria præſumpſit, fecit & attentavit, quibus etiam in præſentem uſque diem inhæſit, & in dies plura ſimilia præſumere & attentare ſatagit. Principio enim Martinum Bucerum, hominem Monaſticæ profeſſionis deſertorem, & bis inceſtis nuptiis pollutum: quarum primas cum votifraga Moniali, alteras cum bis vidua (ut quæ initio Oecolampadio, & deinde Capitoni, alteri olim Monacho, & utriſque Presbyteris, impiæ Sacramentariorum ſectæ coryphæis nefarie nupta fuit) contra Legis Divinæ & humanæ interdictum contraxit: qui & non tantum ſe Lutheri, ſui Magiſtri diſcipulum, & memoratorum Oecolampadii & Capitonis (quibus etiam Sanctitatis titulum affingit) ſymmachum & ſocium, editis publice libellis, profeſſus eſt: ſed & Argentinæ, aliisque in locis Sacramentariæ, ſeu Berengarianæ, & Iconoclaſtarum hæreſeon præcipuus autor, illicque ſeditioſæ everſionis altarium, & imaginum, ac abolitionis Miſſæ, aliarumque piarum cæremoniarum, & Divini cultus (in Eccleſia Catholica hactenus uſitati) nec non diſſipationis Monaſteriorum, & ſuppreſſionis Eccleſiaſticæ libertatis incentor, & tantorum facinorum ſignifer fuit. Hunc inquam Bucerum ſua Celſitudo Reverend. una cum aliis cumpluribus, improbatis & ſchismaticis Concionatoribus, cum eodem conſpirantibus (qui itidem omnes fere perfidi deſertores Monaſtices & apoſtatæ ſunt) ad ſe, præfatis ſuis Capitulo & Clero inſciis, & ubi innotuiſſet, fortiter reclamantibus, accivit. Eoſque ſua privata authoritate Andernaci, Bonnæ, Lynzii, Kempenæ, angularibus videlicet, & medianis oppidis, aliisque in locis hujus Diœceſeos prædicationi verbi, ſeu concionibus præfecit: præbita eis licentia, alienas Eccleſias, ſeu Parochias in injuriam verorum Paſtorum eo prætextu inſiliendi, & eorum ordinaria officia præoccupandi.

Secundo, tametſi ſæpe memoratum ſuum Capitulum una cum Clero & celeberrima Univerſitate generalis ſtudii hujus inclytæ civitatis Colon. Celſitudinem ſuam Reverend. diligenter & crebro commonefecerint, ipſi neque jure Divino, neque humano licuiſſe, Bucerum & ſui ſimiles ſchiſmaticos, verbi prædicationi præficere: tametſi item, doctrinam Buceri (quam ille ſe Bonnæ profiteri & diſſeminare libello Germanico in hoc peculiariter edito, teſtatus eſt) innumeris ſchiſmaticis & ſeditioſis articulis ſcatere manifeſte oſtenderint, prout judicium Cleri & Univerſitatis (quod hic repetitum volo) præter alia multa ſcripta, ad Reverendiſſimam Celſitudinem ſuam ea de cauſa miſſa, demonſtrat. Et proinde Celſitudinem ſuam in publico Conventu omnium ſuorum Ordinum hujus Diœceſeos, obſequioſe & ſuppliciter obteſtati ſunt, ut able-

ablegatis & amotis iſtis ſchiſmaticis & ſeditioſis declamatoribus, in antiqua Religione perſeverare: & vel Reformatione, jam pridem in ſuo provinciali Concilio edita in præſentia contentus eſſe; Sin minus, aliud Provinciale Concilium ſecundum Canonum præſcripta (ubi de Reformatione legitime agatur) indicere: vel denique Generale Concilium, quod tunc indictum erat, aut ſaltem publicum Imperii Conventum, qui inſtabat (ad quæ cauſa iſta Religionis, omnium Imperii Ordinum conſenſu accedente, ut ſuperius commemoratum eſt, relata erat) expectare dignaretur. Adeo tamen his omnibus nihil profecerunt, ut Celſitudo ſua Reverendiſſima ſuum inſtitutum acrius urgendo, volumen quoddam ſatis magnum & longum, ſub nomine Reformationis, per ſectarios iſtos componi & conſcribi, & commemoratis ſuæ Diœceſeos Ordinibus, publico Conventu ad hoc indicto, exhiberi fecerit. Quanquam item tum præfatum inſigne Capitulum, per ſuum Decanum, aliosque ex ſuo gremio Capitulares Canonicos, Nuncios, & Commiſſarios ad ejuscemodi Conventum deputatos, cauſæ hujus ſublimitatem, & pondus cum omnibus circumſtantiis, per ſuam Reverendiſſimam Celſitudinem merito penſandis, magna cum diligentia, prout res exigebat, rurſus repeti & exaggerari fecerit, humiliter ſupplicando, ne ſua Reverendiſſima Celſitudo in re tanta quid præcipitantius ageret; aliud tamen quam brevem admodum dilationem (intra quam, quæ ipſi Capitulo diſplicerent in eo libro, ex Scripturis refellere deberet) non potuit impetrare. Præterea quanquam idem Capitulum intra ejusmodi dilationem (etſi multo breviorem, quam prolixitas tanti voluminis, tam longe excurrentis, poſcebat) jam dictum volumen diligenter inſpexerit, & per Theologos, orthodoxos, pios, & Catholicos viros inſpici, & examinari fecerit, illudque, quantum fieri intra tantillum temporis potuit, diligenter inſpectum & examinatum, compluribus reſperſum articulis, partim hæreſim ac ſchisma ſapientibus, partim ſcandaloſis, & piarum aurium offenſivis, partim cum Eccleſiaſtica œconomia e diametro pugnantibus, & fere iis ipſis, quos jam pridem Sedes Apoſtolica, & Cæſarea Majeſtas, ſuo edicto in Luthero damnavit, deprehenderit. Et ad inſtruendum ſuper his Celſitudinem ſuam Reverendiſſimam, quoddam orthodoxum & Catholicum ſcriptum refutatorium, quod latine verſum, Antididagma viſum eſt appellare (in quo ſigillatim tales articuli annotati, & per Scripturas ſacras, orthodoxamque & Catholicam Eccleſiæ doctrinam, & Sanctorum Patrum conſenſum & definitionem reprobati comperiuntur) confici curaverit, (quod etiam ego Syndicus nomine, quo ſupra, pro juſtificatione præſentis Appellationis hic repeto, & pro repetito haberi volo) illudque tum Celſitudini ſuæ Reverendiſſimæ cum magna ſubmiſſione transmiſerit, unice obſecrans, ut tale ſcriptum diligenter perlegere, & quæ illic ad propugnationem Fidei & Religionis noſtræ Catholicæ, bona fide & ſinceriter adducta non dubitant animadvertere: illisque attentis librum ſuum obtenſæ Reformationis ſupprimere dignaretur: A Celſitudine ſua Rev. nihil minus expectantes, quam quod ſcripto eo noſtro ſpreto & contempto, & forſan nunquam lecto, neque Ordinibus ſuæ Diœceſeos, ſeu illorum delectis (prout tamen in antedicto Conventu pollicita erat, ſe facturam) communicato, volumen ſuum imprimendum curare, edere, & in publicum emittere debuiſſet: Nihilo ſecius tamen, Reverend. Celſitudo ſua, his omnibus poſthabitis, prava & ſeductrice ſuggeſtione eorum, qui volumen illud pro ſua libidine congeſſerunt, circumventa, idem volumen etſi ab Autographo ſcripto ſuo Capitulo prius miſſo & communicato, valde diverſum, typis æneis incudi & imprimi; & primum quidem complura exemplaria huc, illuc, deinde vero in Comitiis Spirenſibus proximis, inter complures Germaniæ Principes ſpargi fecit. Jam vero demum in Nundinis Francofordienſibus, ad Natale Virginis Matris proxime præteritum habitis, & nunc quidem in hac inſigni Agrippina Colonia, ea etiam publice & paſſim venum exponi, & divendi curavit, & curat. In quorum ſane procemio inter cætera & hoc conteſtatur, ſe jam ſecum plane deliberaſſe & conſtituiſſe, in ea doctrina, quæ hoc ſuo volumine continetur, velle per-

ſiſtere, eamque, quantacunque diligentia poterit, executioni committere, promovere, tuerique: nec ſuper ea diutius, ne ad horam quidem, quorumcunque hominum commune aut privatum judicium expectare: quemadmodum etiam quæcunque in volumine illo habentur, per modum præcepti digeſta ſunt, & ut ſtatim exequenda promulgantur, prout etiam nunc paſſim ſchismatici illi prædicantes, quos Celſitudo ſua Reverendiſſima in hanc Diœceſim invexit, ad illius ſuæ obtentæ Reformationis præſcriptum, atque etiam ſæpe deterius & ſeditioſius ſua improbata & damnata dogmata ubivis ſpargere, ſummo conatu adnituntur: veris, & legitimis Paſtoribus, & animarum Curatoribus illis cedere juſſis & abactis. Quibus & nunc ſuæ Reverendiſſimæ Celſitudinis mandatis identidem injungitur, ut illis ſectariis, Sacramentorum adminiſtrationem in ipſorum Eccleſiis exercere permittant, non quidem ad Eccleſiaſticam & Catholicam formam, ſed novo plane more, lingua Germanica, & quemadmodum Prædicantibus iſtis videtur; hoc eſt, non ſine veterum ſolennium precum (quibus Beatus Auguſtinus tantum tribuit, ut de his diceret, quod legem credendi lex ſtatuit ſupplicandi) abrogatione, piarumque & a temporibus Apoſtolorum in Eccleſia Dei ad Sacramentorum exhibitionem uſitatarum ceremoniarum, nec non a tot ſæculis uniformiter obſervatæ Miſſæ, & Sacri Canonis (in quo Corpus & Sanguis Domini conſecrantur) nefaria abolitione. Quin & nunc eo ventum eſt, ut commemoratis ordinariis Paſtoribus & animarum Curatoribus, aliisque Eccleſiarum Presbyteris ac Clericis, per Reverendiſſimam tuam Celſitudinem ſubinde diſtricte mandetur, ne vel officium prædicationis exercendo, vel in Eccleſia Divina officia decantando, breviter, ne facto vel verbo Pſeudo-Eccleſiaſtis illis ullo impedimento ſint: cum prohibitione Eccleſiaſticæ jurisdictionis hactenus exerceri ſolitæ. Ut taceamus, quod a tempore, quo primum Bucerus accitus eſt, non ſine multorum infirmorum gravi ſcandalo & corruptione circumlati ſint, ac etiamnum paſſim in hac Diœceſi impune circumferantur libelli omnium pernicioſiſſimi. Qualis inter alios eſt libellus Lutheri hæreſiarchæ in Canonem Miſſæ, plane impius & blasphemus, & libellus Joannis Meynertzhagen apoſtatæ Monachi, moderni declamatoris Bonnenſis, in locum Buceri ſurrogati (qui & recens ſe inceſtis nuptiis conſpurgavit) ſub titulo: Des Chriſtlichen Bürgers Hand-Büchlein ꝛc. blasphemiis & impietatibus plenus, ſuo tempore in deductione & proſequutione hujus Appellationis ſpeciatim deſignandis; ad quem finem etiam prætacti libelli, pro juſtificatione ejusdem Appellationis, hic repetuntur. Jam ut antedictum Capitulum, una cum Clero civitatis Colonienſis præfatum Reverendiſſimum Dominum noſtrum de his non ſemel admonuerit, & ut in Meynertzhagen alterius libelli authorem, & in impreſſores & divenditores utriusque, Bonnæ, & alibi commorantes, animadverteret, requiſiverit; ejus tamen nihil potuit obtinere. Quo fit, ut idem Meynertzhagen, & cæteri Prædicantes iſti, ſuis hæreticis & ſchismaticis ad populum declamationibus verbum Dei miris modis adulterare, Sacramenta, & illorum adminiſtrationem Eccleſiaſticam & Catholicam, palam irridere, blasphemare, & contemptim explodere, plebem in Ordinem Eccleſiaſticum concitare, & nihil aliud in hac Diœceſi, quam diſſenſiones, contentiones, æmulationes, rixas, ſectas, invidias, atque adeo cædes, & ſubinde violentas turbationes, publici Divini cultus (quales nuper Andernaci, Bonnæ, Kempenæ, & alibi, magno cum piorum gemitu, præter omnem ſubſecutam animadverſionem, quam leges graviſſimam requirunt, viſæ ſunt) excitare pergunt. Ex quibus omnibus nihil aliud tandem (niſi tamen optimis remediis tantis malis tempeſtive obviam eatur) ſequi eſt neceſſe, quam prædictæ Eccleſiæ Metropolitanæ, & totius Cleri, hujusque inſignis Diœceſeos indubitatam everſionem, almæque hujus Catholicæ Univerſitatis, atque adeo veteris & Catholicæ Religionis extirpationem, omnis obedientiæ diſſipationem; denique rerum omnium horribilem & deplorandam confuſionem, non ſine gravi metu ſenſim ſubſecuturæ finalis ruinæ totius inferioris Germaniæ; quod ea fere tota a conſtantia Fidei & Religionis incly-

inclytæ Agrippinæ (in præſentiarum ab hæreticis & ſchiſmaticis circumlatrantibus periculoſiſſime obſeſſæ) dependere videatur. Quum itaque omnia & ſingula præmiſſa ſic, ut præſcribitur, ſe habeant, eaque præfatus Reverendiſſimus Archi-Epiſcopus noſter, quamlibet monitus & interpellatus, emendare plane negligat: Imo ut ex veridica relatione intelligitur, Reverendiſſima Celſitudo ſua intendat, quæcunque in prædicto ſuo libro obtenſæ Reformationis continentur, per quandam præpoſteram viſitationem, opera ſuorum ſchiſmaticorum, effectui mancipare: Et interim Sacris Canonibus caveatur, quod ſicut laudabile diſcretumque eſt, reverentiam & honorem exhibere Prioribus, ita viciſſim rectitudinis & Dei timoris ſit, ſi quæ in eis ſunt, quæ indigent correctione, nulla diſſimulatione poſtponere, ne tum (quod abſit) corpus morbus invadat, ſi languor non fuerit curatus in capite: Et proinde Prælati antedicti & Capitulum Metropolitanæ Eccleſiæ, uti proxima membra, una cum toto Clero, teneantur hæc tam gravia, nedum omni ſolicitudine & vivacitate indagare, ſed & Superioribus ſuis, cujuslibet perſonæ gratia & favore (quæ veritati cedere debent) longe poſtpoſitis, viis legitimis intimare, ne ſi in his pigri & negligentes reperti fuerint, eorum omnium apud Deum ſe reos & participes faciant: Et rurſus caveatur, neminem Clericorum Apoſtolicæ offenſæ futurum immunem, qui, ſi quid in Eccleſia damni, vel quæ ſint prohibita, Pontificem viderit facientem, id diſſimulaverit, præſertim in cauſa fidei, pro cujus ſinceritate retinenda, quilibet Chriſtianus & imprimis Clerus ſe totum impendere, & pro Eccleſia Dei ſe ſe veluti murum contra omnem hominem opponere tenetur, ne facientis culpam contrahat, qui, quod poteſt corrigere, negligit emendare.

Quod & tanto magis ipſis incumbit, ne ſcilicet propter ſuam diſſimulationem & negligentiam (quam ſcrupulo occultæ ſocietatis non carere Canones definiunt) pœnas privationis omnium & ſingulorum ſuorum privilegiorum, jurium & bonorum, ex vi Imperialis edicti ſupra commemorati, quod nedum in facientes, ſed & conſentientes diſtringitur, amittant. Denique cum jure expreſſe cautum ſit, quod ſi ex facto Epiſcopi aliquod præjudicium, ſeu jactura Eccleſiæ quomodolibet generetur, ſeu generari veriſimiliter timeatur, tum poſſe & debere Capitulum tali facto obviare & contradicere, atque etiam ab eodem appellare, quodque Epiſcopus tali appellationi ſub graviſſimis pœnis, alioqui incurrendis, deferre teneatur.

Hinc ego Syndicus præfatorum Dominorum Prælatorum, & Capituli Eccleſiæ Metropolitanæ, ac ſecundarii & univerſalis Cleri, nec non Rectoris, & totius almæ Univerſitatis ſtudii Colonienſis, & eo nomine reſpective ſentiens, eandem Eccleſiam Metropolitanam, omnesque alias Eccleſias, Monaſteria & pias Domos, totumque Clerum hujus inſignis Civitatis Colonienſis, imo totius Diœceſeos, & hanc inſignem Univerſitatem, & illius membra, per commemoratas indebitas & inconceſſas præſumptiones, novationes, recuſationes, & denegationes præfati Domini noſtri Archi-Epiſcopi, & alia præmiſſa per Reverendiſſimam Celſitudinem ſuam quomodolibet in & circa præmiſſa, aliena magis circumventione, quam dedita opera, facta & procurata, graviſſime læſos & gravatos, timeamque partes meas veriſimiliter temporum ſucceſſu plus lædi & gravari poſſe; idcirco & ne mora longior ingens periculum afferat, ab eisdem partibus meis hactenus inflictis, & adhuc perturbantibus, & in futurum forſan infligendis gravaminibus omnibus, melioribus modo, via, jure, cauſa, & forma, quibus melius & efficacius poſſim, & debeo, pro eisdem partibus meis, omnibusque aliis & ſingulis ſucceſſu temporis huic appellationi adhærentibus & adhæſuris, ad Sanctiſſimum in Chriſto Patrem & Dominum noſtrum, Dominum Paulum, ejus nomine Tertium, Sanctæ Romanæ & univerſalis Eccleſiæ Pontificem maximum, Sanctamque Sedem Apoſtolicam, Legatumve miſſum, vel mittendum: nec non etiam ad Invictiſſimum & Glorioſiſſimum Principem & Dominum noſtrum, Dominum Carolum Rom. Imper. ſemper Auguſtum, Regem Catholicum, &c. Dominum noſtrum Clementiſſimum, uti religionis noſtræ Sacroſanctæ, & Eccleſiæ Dei ſupremum Advocatum & Protectorem, & eorum (quæ in hujusmodi cauſa religionis hactenus defi-

definita ſunt) legitimum executorem, &c. conjunctim & diviſim, & prout cujuslibet harum ſummarum poteſtatum officium hæc res concernit (cum in executivis ſimus) in his ſcriptis provoco & appello, mihique a vobis Reverendo Domino & Illuſtriſſimo Principe Domino Præpoſito, & Archidiacono Eccleſiæ Metropolitanæ, nec non almæ Univerſitatis Studii Colonienſis, Cancellario digniſſimo, pariter & vobis Notario publico, ſeu alio quocunque dare, & concedere valente Apoſtolos, ſaltem teſtimoniales, primo, ſecundo, tertio, inſtanter, inſtantius, & inſtantiſſime dari peto & repeto. Subjiciens me, & præfatas Metropolitanam, aliasque Eccleſias, Monaſteria & pia loca prædicta, totumque Clerum & Univerſitatem Studii Colonienſ. nec non & ſingulares perſonas eorundem, & illorum omnium res & bona, privilegia, libertates, & jura ſingulari tuitioni, protectioni, & defenſioni, prædictæ Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, & Cæſareæ Majeſtatis, ſolenniterque & expreſſe adverſus omnes & ſingulos, cujuscunque ſtatus, gradus & conditionis fuerint (qui hujusmodi appellatione pendente adverſum prædictum inſigne Capitulum & Clerum, nec non & Univerſitatem ipſam, eorumque res & bona, quidquam quomodolibet attentare præſumpſerint) proteſtans de nullitate & pœnis contra tales innovatores tam in Canonicis, quam Imperialibus conſtitutionibus fulminatis, eo ipſo incurrendis, deque hujusmodi Appellatione intimanda, inſinuanda, & proſequenda, loco & tempore congruis & opportunis. Salvo jure addendi, mutandi &c. Et proteſtor prout fuit, & eſt moris &c. Et ego Thielmannus Gravius, Clericus Colonienſ. publicus Sacris Apoſtolica & Imperiali authoritatibus Notarius, & Capituli Metropolitanæ Eccleſiæ Colonienſ. Secretarius juratus: quia prædictæ appellationis coram præfato Reverendo & Illuſtriſſimo Principe Domino Georgio Duce, Præpoſito & Cancellario, in præſentia Dominorum prædictorum interpoſitioni, ac provocationi & appellationi, Apoſtolorumque petitioni, & teſtimonialium dationi, omnibusque aliis & ſingulis præmiſſis, dum ſic, ut præmittitur, fierent & agerentur, una cum teſtibus prænominatis interfui, eaque omnia & ſingula ſic fieri vidi, & audivi, ac partim peregi: ideo hoc præſens publicum inſtrumentum in quatuor foliis præcedentibus manu alterius (me interim aliunde legitime præpedito) fideliter conſcriptum, exinde confeci, ſubſcripſi, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, ſignoque, nomine & cognomine meis ſolitis & conſuetis ſignavi: rogatus pariter, & in vim juramenti mei (Reverendis & Illuſtribus ac Eximiis Dominis meis de Capitulo Colonienſ. Eccleſiæ prætactæ olim præſtiti) ſerio admonitus & requiſitus, in fidem & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum.

Lunig. Cont. III. Spicileg. Eccleſ. pag. 560. Eundem Proteſtationem & Appellationem exhibet Meshovius in Hiſtoria Schismatis Hermanni V. Archi-Ep. Colon.

Hac ad Pontificem, Cæſaremque Provocatione non magnopere territus Hermannus Archi-Epiſcopus, a promovenda Reformatione Lutherana non tantum non deſtitit, ſed eandem urſit vehementius, nulla repetitarum a Capitulo Metropolitano precum, nulla Caroli V. Cæſaris mandatorum habita ratione. Immo, teſte Strunckio, poſt interpoſitam hanc a Colonienſibus proteſtationem, Paderbornenſem quoque in Diœceſin, cujus ipſi ab Anno 1532. commiſſa fuerat adminiſtratio, Lutheri dogmata invehere nitebatur, edito mandato, quo per omnes ejus ditionis urbes & oppida veteres Eccleſiæ Catholicæ ceremoniæ jubebantur aboleri, novique ritus adoptari, ad Auguſtanæ Confeſſionis normam compoſiti.

Qua perſpecta viri pertinacia primum a Cæſare, dein & a Romano Pontifice in jus vocatus fuit. Cum neutri faceret ſatis, mitioraque omnia remedia, quæ in eo ad ſaniora conſilia revocando adhibita fuerunt, eluderet; tandem Pontifex, poſtulantibus Clero & Academia Colonienſi, quibus cæteri Patriæ Ordines, ſimulque vicini Epiſcopi Leodienſis & Ultrajectenſis, cum Academia Lovanienſi ſe ſe adjunxerant, in Hermannum ſententiam tulit, eumque, quod *Salutis ſuæ immemor, contra Regulas & dogmata Eccleſiaſtica, ac Apoſtolicas Traditiones, nec non Chriſtianæ Religionis hactenus in Eccleſia conſuetos ritus & cerimonias*, & *Leonis Papæ X.* cenſuram, adverſus Lutherum & ſequaces, eorumque fautores editam non uno modo pecca-

peccarit, ab Eccleſiæ communione ſubmovit, ac *Archi-Epiſcopatu Colonienſi*, & *adminiſtratione Epiſcopatus Paderbornenſis, aliisque Prælaturis, Dignitatibus, Præbendis, Beneficiis Eccleſiaſticis, nec non Penſionibus annuis, Juribusque & Privilegiis, ac omnibus & ſingulis bonis, etiam feudis, Eccleſiaſticis* privavit, ac privatum declaravit &c.

Lecta, lata, & publicata fuit ſupra ſcripta ſententia . . . . . ſub anno a Nativitate Domini & Servatoris noſtri Milleſimo, quingenteſimo, quadrageſimo ſexto . . . Die vero decima ſexta Aprilis.

Eandem integram vide apud *Mesbovium Lib. cit.* ubi alias etiam exhibet ejusdem Pauli III. Papæ literas, quibus Adolphum Schauenburgicum, qui jam pridem Hermanno Coadjutor datus fuerat, in ejusdem locum Archi-Epiſcopum declarat: monitis Provinciæ Ordinibus, ut eundem pro ſuo Præſule recipiant, & agnoſcant. Datæ hæ fuerunt eodem anno 1546. die 3. Julii.

SYNODUS SALISBURGENSIS

Anno Chriſti MDXLIV. Pauli III. PP. X. Caroli V. Imp. XXVI.

SUB ERNESTO (*) ARCHI-EPISCOPO.

De hac Synodo ſequentia refert Hanſizius:

" POſt plura de Religione colloquia, quibus Erneſtus vel ipſe interfuit, vel per Legatos, celebratus eſt anni 1544. principio conventus Spiræ, ubi tamen more ſuperiorum conventuum nihil confectum. Id conſtitutum erat, ut in proximo congreſſu, qui Wormatiæ habendus eſſet, de controverſiis accuratius diſceptaretur: In quo quid reſpondendum eſſet, quidve in medium conſulendum, Erneſtus in Synodo Salisburgi convocata anno eodem 1544. deliberavit. Eo, præter Salisburgenſes, advenerunt etiam Epiſcopus Auguſtanus, & Aiſtettenſis. Aderat etiam vocatus e primis Ordinis Jeſuitici Decemviris Claudius Jajus, vir egregiis pro Religione laboribus in Germania perfunctus. Is privatim commentarium elucubraverat hoc ipſo de argumento, in quo adſtruebat, rem indignam, & periculi plenam eſſe, in conventu civili, laicoque de quæſtionibus Fidei, dudum in Eccleſia definitis, judicium recoqui, nedum quidpiam decerni. Id facile perſuaſum Erneſto, qui lucubrationis exemplo in ſcriptum relato, probantibus aſſeſſoribus Epiſcopis ita decrevit, nec ſuo, nec ſuorum Epiſcoporum nomine quicquam, injuſſu Romani Pontificis de Religione in conventibus civilibus actum iri. Atque hæc totius Synodi clauſula fuit, cui primus ipſe Salisburgenſis, deinde Auguſtanus & Aiſtettenſis, cæterique deinceps Epiſcopi ſubſcripſerunt. Tum audita vox inſignis Auguſtani Ottonis Truchſeſſii, qua dicebat: Amittere ſe denos Epiſcopatus, & patrimonium, & vitam ipſam malle, quam ulla in diſceptatione cum Lutheri ſectatoribus conſentiret. Ipſe quoque Metropolita, cujus & auctoritas erat permagna, & poteſtas, adeo obfirmabat animum, ut nihil ulla in re Proteſtantium cupidini concedendum ſtatueret. Habita hæc fuit Synodus exeunte jam anno.

Hanſizius Germ. Sacræ Tomo II. in Erneſto.

(*) Erneſtus, Alberti Sapientis, Bavariæ Ducis, & Cunigundæ Auſtriacæ filius, poſtquam Epiſcopatum Patavienſem in annum tertium ſupra viceſimum magna laude adminiſtraſſet; tum propter propria virtutum decora, tum ob Sereniſſimorum Fratrum in Eccleſiam Salisburgenſem merita, ad hanc Metropolim regendam poſtulatus fuit anno 1540. Placidiſſimi animi Princeps erat, & in commoda ſubditorum ſemper intentus. Duas Salisburgi Synodos celebravit, alteram anno 1544., alteram

ram 1549. Quanquam omnibus egregii Præſulis virtutibus eſſet excultus, ob animi tamen modeſtiam, qua de ſe humillime ſentiebat, adduci nunquam potuit, ut Sacerdotii dignitatem admitteret. Unde, cum in Comitiis Auguſtanis anni 1548. præter cætera capita Reformationis, ſancita fuiſſet ea lex; ut nemo Epiſcopatum teneret, qui ejus ordinis gradu ſolenni inauguratione donatus non eſſet; maluit Metropolitana Cathedra cedere, quam auguſtum illud ſuſcipere munus, quo ſe indignum reputabat. Igitur anno 1554. Salisburgenſis Eccleſiæ adminiſtrationem, quam annis circiter quatuordecim ſumma fide & vigilantia, maximaque omnium ordinum approbatione geſſerat, abdicavit, ac paulo poſt Glacenſem in Comitatum, quem ſuo peculio, frugalitate parto, coemerat, ſe recepit, ſoli Deo deinceps, & ſibi vacaturus. Exacto ibidem ſexennio, inculpatæ vitæ diem extremum clauſit anno 1560. Funus Monachium deportatum, & in avito Bavariæ Ducum Mauſoleo, quod unicum ex Paterna hæreditate ſibi reſervaverat, tumulatum fuit.

Hanſiz. L. cit.

SYNODUS COLONIENSIS
Anno Chriſti MDXLVIII. Pauli III. PP. XIV. Caroli V. Imp. XXX.

Sub Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo Domino, D. ADOLPHO, (*) Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopo, Sacri Romani Imperii per Italiam Archi-Cancellario, Principe Electore, &c. habita.

Vocatio Ordinum Eccleſiaſticorum ad Synodum, ſecunda Octobris celebrandam.

ADOLPHUS, DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROM. IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ, ET ANGARIÆ DUX, LEGATUSQUE NATUS &c. UNIVERSIS ET SINGULIS ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, TAM COLLEGIALIBUS, QUAM RURALIBUS, ECCLESIARUMQUE PAROCHIALIUM RECTORIBUS, MONASTERIIS, ET CONVENTIBUS, ET ALIIS, QUI SYNODO NOSTRÆ EPISCOPALI DE JURE, VEL CONSUETUDINE INTERESSE CONSUEVERUNT, ET DEBENT, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

BEnedictus DEUS, & Pater Domini noſtri JESU CHRISTI, Pater miſericordiarum, & DEUS totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra. Is ſuperioribus diebus Eccleſiam ſuam, jam multos annos ab inſa-

(*) Adolphus, tertius hoc nomine Archi-Epiſcopus Colonienſis, Patre Jodoco Comite de Schawenburg, Matre Maria Naſſovica natus, ob inſignem prudentiæ & eruditionis laudem jam pridem ab Hermanno V. prædeceſſore in ſociam adminiſtrationis curam aſſumptus fuit, eidemque in Synodo Provinciali anno 1536. celebrata adjutor aſſedit. Hermanno ob hæreſin depoſito, communi acclamatione Cleri, populique in Archi-Epiſcopum receptus, continuo abrogavit omnia, quæ per Lutheranam Reformationem innovata in Diœceſi fuerant: eosque & loco movit, & dignitatibus nudavit, qui hæreſin promoverant. Eodem hoc anno 1548. dum Auguſtanis intereſſet Comitiis, a Carolo V. Imp. Electoris accepit Inſignia: ibidem Sacerdotii ad Ordinem ſolenni ritu promotus, coram Carolo & Ferdinando Auguſtis

inſanis & ſceleratis hæreticis noſtri temporis, graviter & miſerabiliter divexatam, & afflictam, ex infinita ſua miſericordia reſpiciens, per religioſam Chriſtianiſſimi & Clementiſſimi Imperatoris noſtri CAROLI Quinti ſolicitudinem, mirifice conſolatus eſt. Unde nos plurimum gaudere, & exultare in Domino debemus, ipſi gratias agentes, quod naviculam ſuam, ſpiritualium ventorum & procellarum turbine dire conquaſſatam, ac in mediis fluctibus periculoſiſſime, & pene ad deſperationem uſque laborantem, ſecundum veraciſſimam promiſſionem ſuam non deſeruerit, reddita ei ſpe ſecuritatis, maxima & certa fiducia, ex hac ſæva & horriſona tempeſtate ſemel tandem emergendi, & ad portum Catholicæ tranquillitatis & pacis cœleſti favore feliciter pertingendi. Audiſtis enim haud dubium omnes, & quamplurimi ex vobis ſcripto etiam cognoverunt, quemadmodum Invictiſſimi, & Excellentiſſimi Principis pietas, Spiritu Dei incitata, in proximis Auguſtenſibus Comitiis, Religionis reparandæ, reſtituendæque cauſa, a ſe clementiſſime indictis, omnem animi ac conſilii ſui vim eo intenderit, ut ſua providentia omnem diſſenſionem, contra integritatem fidei, & religionis Catholicæ a ſchiſmaticis & peſtilentiſſimis apoſtatis in hac inclyta Natione noſtra pernicioſiſſime excitatam, reſtingueret, ac ſopiret, nihilque in Catholica Eccleſia impacatum relinqueret, quod ad ſuam gloriam quam maxime pertinere exiſtimaret; ut, cujus tutelam a Deo ſuſcepit, eam a captivitate vere Babylonica, in priſtinam vindicet libertatem. Qua in re bonum profecto initium fecit, quando inter cætera in ſua Imperiali declaratione, quomodo in negocio Religionis per Imperium, uſque ad definitionem Concilii Generalis vivendum ſit, a communibus Imperii ſtatibus, qui Eccleſiæ Catholicæ inſtitutiones & decreta hactenus obſervaverunt, clementer requiſivit, ut eadem deinceps in ſuis ditionibus religioſe obſervent, conſtanterque teneant, & a ſuis ſubditis obſervari & teneri faciant, nec ſe avelli ab eis ullo modo patiantur, aut omnino quicquam immutent, adempta eis facultate, novos ritus ubilibet ſectandi, vel retinendi. Quod & ſtatus iſti Catholici (e quorum numero Dei benignitate & Nos ſumus, & eodem bene favente, perpetuo erimus) ſe facturos & perſeveranter obſervaturos eſſe, jam ante obtulerunt, & requiſitione facta, libenter receperunt. Porro cum ſua Majeſtas ſapientiſſime ſecum conſideraſſet, omnium harum calamitatum & malorum, quibus Eccleſia Catholica tam diu jacuit oppreſſa, unicam cauſam eſſe iniquitates, ſcelera, & peccata noſtra præterita, ob quæ (ut Propheta ait) (*) *Stillavit ſuper nos maledictio & deteſtatio, quæ ſcripta eſt in libro Moyſis* (**) *ſervi Dei;* ea de re ad Reformationem morum ac diſciplinæ Cleri, animum inprimis appulit, veluti ad unicum remedium, quo mediante, exciſa omnis mali cauſa, finem denique malorum omnium inde promanantium, Deo propicio, certiſſime ſperare poſſimus. Formulam igitur quandam Reformationis, a viris Catholicis, Theologis, ſacrarum literarum peritia, & ſingulari fide, & veræ religionis zelo præditis, conſcriptam, ſtatibus Eccleſiaſticis, hoc eſt, Nobis Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, aliiſque Eccleſiarum Prælatis, in memoratis ſuis Auguſtenſibus Comitiis, ad deliberandum propoſuit. Qui nobiſcum perpendentes, quantum præſidii Dominus Eccleſiæ ſuæ in ejus clementia præpararit,

guſtis primam DEO hoſtiam litavit. Inde redux, Clerum omnem ad Synodum Diœceſanam, atque altero mox anno ad Synodum Provincialem convocavit, in id unum totis viribus intentus, ut, quæ per Anteceſſorem ſuæ Eccleſiæ illata fuerant, fidei damna ſarciret, Clerique ſimul ac populi mores ſecundum oblatam a Carolo, & ab Epiſcopis probatam Reformationis formulam emendaret. Eum in finem duas iterum anno 1550. Synodos, ac aliam rurſus A. 1551. celebravit: quo anno Tridentini etiam Concilii Seſſioni XIII. XIV. & XV. interfuit, itemque anno 1555. Auguſtanis Imperii Comitiis; ubi cum oblata illi fuiſſet Pacificatio Paſſavienſis, adduci nulla ratione potuit, ut eandem ſua ſubſcriptione probaret. Anno 1556. Brulæ ardenti febri correptus, eademque extinctus fuit XII. Cal. Octobris, poſtquam Diœceſi præfuiſſet annis IX. menſ. VII. dieb. XXV. Vir de Eccleſia optime meritus, ac vita longiore dignus.

Mörckens in Conatu Chronologico ad Catalog. Archi-Epiſcopor. Colon.

(*) Dan. 9. (**) Deut. 27.

rit, Formulam iſtam diligenter viſam & perſpectam, quo paci publicæ conſuleremus, & per eam Eccleſiarum,& Clerorum noſtrorum utilitati commodius provideremus, uti Divinis literis, & ſacris Canonibus conſentaneam, probavimus, eamque ſinguli in noſtris Eccleſiis & Diœceſibus debitæ executioni per Synodos, cum Epiſcopales, tum Provinciales, ut ea res poſtulat, intra præſtitutum tempus demandare velle promiſimus.

De his igitur tam pie & religioſe geſtis, Vos omnes & ſingulos certiores reddentes, in virtute ſanctæ obedientiæ, authoritate noſtra Archiepiſcopali, in Domino requirimus, & monemus inprimis, ut ſecundum Cæſareæ Majeſtatis ſeriam declarationem & mandatum, Eccleſiæ Catholicæ inſtitutiones & decreta tam in doctrina, quam Sacramentorum adminiſtratione, & diſciplina in Eccleſiis, Monaſteriis, Sacellis, & Oratoriis veſtris, ac alias ubilibet, poſthac religioſe obſervetis, conſtanterque teneatis, obſervarique & conſtanter teneri faciatis; neque ab eis ullo modo Vos avelli, vel immutari quicquam patiamini.

Deinde ſimili modo requirimus Vos, & monemus, ut ad alteram diem poſt Remigii Confeſſoris, quæ eſt ſecunda Menſis Octobris, quam celebrationi Synodi noſtræ Epiſcopalis, pro executione memoratæ Reformationis, ut hactenus quoque ſemper fuit, deſtinatam, præfixamque eſſe volumus, in civitate noſtra Colonienſi, omni excuſatione remota, obedienter compareatis, audituri à Nobis, & facturi Nobiſcum omnia, quæ ad extirpationem errorum, & conſentientem Divinorum Sacramentorum, & Eccleſiaſticorum Officiorum adminiſtrationem, morum correctionem, ſalutariſque diſciplinæ obſervationem, ſecundum ejuſmodi Eccleſiaſticæ Reformationis tenorem, ac Sacras Scripturas, & ſcita Sacrorum Canonum, neceſſaria videbuntur & opportuna.

Ne vero quiſquam tum, per obtenſam ignorantiam Reformationis hujus, quoquo modo ſe valeat excuſare, mittimus Vobis, & veſtrum cuivis, ſecundum ſuum munus & officium, unum vel plura ejuſdem Reformationis exemplaria, inter ſuos, ſuæque curæ commiſſos publicanda & diſtribuenda, præſertim per vos Decanos Rurales, in Eccleſiarum Parochialium Rectores, ſub veſtris Decaniis commorantes. Vos nihilominus omnes & ſingulos prædictos in Domino fideliter exhortantes, ut ſtatim exemplaribus iſtis acceptis, ad illorum præſcriptum vitam, mores, & officium veſtrum exigatis, & quæ ſecus habent, quæque adverſus ea, & Eccleſiæ Catholicæ, ſacrorumque Conciliorum inſtituta, in Eccleſiis, Monaſteriis, Sacellis, & Oratoriis veſtris, recens poſt ortam in religione diſſenſionem, qualitercunque invecta, ſeu introducta fuerint, quantum in Vobis eſt, e medio tollatis. Quod ſi minus poteritis, ſaltem eos, qui in hac re vobis obſiſtent, aut ſecundum hanc formam ſe reformare detrectabunt, Nobis in futura Synodo, ut vel noſtra authoritate coerceantur, vel Cæſ. Majeſtati ſecundum juſſionem ejus, Nobis deſuper factam, indicentur, denuncietis: Omnino caventes, ne quiſquam veſtrum, gratia, aut formidine poteſtatum ſecularium ſe depravari ſinat, ut a veritate abſcedat. Certificantes etiam vos omnes & ſingulos prædictos, præſentium per tenorem, ut ſive ad præfixam Synodo diem compareatis, ſive minus, Nos nihilominus ad executionem Reformationis prædictæ, ex officio Nobis injuncto, per remedia opportuna proceſſuros eſſe, refractariorum contumacia non obſtante.

In fidem & teſtimonium præmiſſorum, præſentes noſtras literas, ſigillo noſtro ſubimpreſſo fecimus communiri. Datum in Arce noſtra Brülenſi, prima menſis Septembris, Anno Domini 1548.

Mandatum de abjiciendis Concubinis.

ADOLPHUS, DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHIEPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, LEGATUSQUE NATUS, &c. OMNIBUS ET SINGULIS PRÆPOSITIS, DECANIS, CANONICIS, PLEBANIS, ALIISQUE COLLEGIATARUM ET PAROCHIALIUM

LIUM ECCLESIARUM AC CAPELLARUM RECTORIBUS, VICARIIS, PRESBYTERIS, ET CLERICIS UNIVERSIS NOSTRARUM CIVITATIS ET DIŒCESIS COLONIEN. ET VESTRUM CUILIBET SALUTEM IN DOMINO.

Etſi ex Reformatione Cleri per Cæſ. Majeſtatem Dominum noſtrum Clementiſſ. in proximis Auguſtenſ. Comitiis, Eccleſiaſticis ſtatibus propoſita, & ab eisdem expenſa, probata & recepta, quam vobis ſuæ Majeſt. juſſu duximus intimandam, cognoſcere abunde poſſitis, qualem Vos poſthac vitam inſtituere, quibus moribus ornatos & præditos eſſe, & quæ vitia, ne cuiquam offendiculo ſitis, cavere oporteat: Nihilominus tamen, cum inter omnia crimina nullum fere ſit, quod Clerum fœdius apud populum traducat, & majus in plebe ſcandalum pariat, quam ſcortatio manifeſta, viſum eſt Nobis operæ pretium, ut quod majorem præbet Eccleſiaſtici Ordinis contemnendi materiam, ſpecialiori, & accuratiori animadverſione coerceamus. Quamobrem non modo Concilio Generali, & ſacris Canonibus, noſtrorumque Prædeceſſorum Conſtitutionibus ſuper hac re editis inſiſtentes, ſed & Reformationem memoratam in hoc Articulo, ſub titulo: *DE DISCIPLINA CLERI*, cujus initium eſt: *Porro quis ferendum putet, ut ſcortationi indulgeant, & adhæreant concubinis* &c. (quem diligenter perlegere, & animis veſtris infigere debetis) exequi, ut tenemur, volentes: harum literarum noſtrarum tenore ſtatuimus, volumus, & mandamus, ut omnes & ſinguli ſacris Ordinibus initiati, Presbyteri, Diaconi, Subdiaconi, cujuscunque dignitatis, ſtatus, gradus, vel conditionis fuerint, quibus concubinæ, vel fœminæ de incontinentia ſuſpectæ, ſeu quarum nomine ipſi antehac de fornicatione diffamati fuerunt, manifeſte cohabitant, ejusmodi mulieres a ſe & domibus, & Parochiis ſuis intra novem dierum ſpatium, poſt receptionem & publicationem præſentium, quorum tres pro prima, tres pro ſecunda, & tres pro tertia peremptoria & Canonica monitione ipſis præfigimus, omnino amoveant & expellant. Alioqui juxta dictæ Reformationis tenorem, ſententiam ſuſpenſionis ab Officio & Beneficio, quam propter hoc in eos ferimus in his ſcriptis, ſe noverint incurriſſe. Mulieres autem ejusmodi, ſi poſt iſtos novem dies in domibus, ſeu Parochiis horum Clericorum repertæ fuerint permanſiſſe, & permanere, per Collegiales & Chriſtianitatum ipſorum locorum Decanos, authoritate Noſtra excommunicentur, & excommunicatæ publice nuncientur. Volumus quoque, ut Eccleſiarum Prælati memoratas pœnas diligenter exequantur: Alioqui Nos eorum negligentiam suppleturi, inobedientes ſecundum Canonicas Sanctiones puniemus, ut pœna docente, bene agere, & a malo deſiſtere, & a peccatis abſtinere diſcant.

Injungimus etiam Prælatis ipſis, & Chriſtianitatum Decanis, ut ad proximam per Nos indictam Synodum Nobis indicent, quinam Clericorum prædictorum huic noſtro mandato intra tempus præſcriptum parere, & obtemperare neglexerint; ut contra tales ulterius ad beneficiorum privationem, aliasque duriores pœnas, ſecundum dictæ Reformationis præſcriptum, procedamus, in hoc facturi noſtram, immo Sacræ Cæſ. Majeſtatis mentem, & expreſſam voluntatem. In fidem præmiſſorum, præſentes noſtras literas, ſigilli noſtri Impreſſione fecimus communiri. Datum in Arce noſtra Brulenſi, prima menſis Septembris, Anno Domini M. D. XL. VIII.

SECUNDA OCTOBRIS die, præſentibus, & ordine compoſitis in Choro Cathedralis Eccleſiæ Patribus & Dominis, quos Reverendiſſimus Archi-Epiſcopus ad celebrandam Synodum acciverat, cum reliqua Cleri & populi omnium, qui intereſſe volebant, multitudine, mane ſub horam ſextam, Miſſa de S. Spiritu ſolenni ritu peracta eſt, quam Benedictio Archi-Epiſcopalis ſubſequebatur. Deinde expoſitis nomine Reverendiſſ. Archi-Epiſcopi cauſis hujus Conventus, & habita pro more oratione ad Synodum Reverendus D. Joannes Nœpel a Lippia, Epiſcopus Cyrenenſis, ipſiusque Reverendiſſimi Vicarius in Pontificalibus, juſſu ejus ad Synodum loquens, ita ſubjecit: Quod, cum Concilium Oecumenicum, Tridenti per Sedem Apoſtolicam indictum, feliciter cœptum, & Seſſionibus aliquot habitis cele-

celebre factum, e quo omnium animi pendere viderentur, ignorum qua diaboli invidia, ſuſpenſum jam hæreat; nec ſortiatur progreſſum; & Cæſ. Majeſtatem D. noſtrum Clementiſſimum, ne graviores per hanc tam longam atque periculoſam neceſſarii Concilii ſuſpenſionem, perturbationes in Imperio, variis hæreſibus ac inſidiis plus ſatis jactato, ſubnaſcerentur, Statibus Imperii Eccleſiaſticis propoſuiſſe Reformationem quandam expendendam, ſecundum quam, ſi ſacris Canonibus conſentanea videretur, ſuas quisque Eccleſias in Religione & officio continerent, ac gererent, donec Concilium Generale finiretur, & diſſidia hæc tolleret. Quam (cum Eccleſiaſticorum Ordinum judicio viſa fuiſſet e Scripturis Divinis, Patrum traditionibus, & Sacris Canonibus congeſta, atque ad Diſciplinæ Eccleſiaſticæ reſtitutionem, & emendationem vitiorum non parum allatura) ipſe Reverendiſſimus Dominus noſter, una cum aliis Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, omnibusque aliis Eccleſiaſtici Ordinis Prælatis & Statibus receperit, atque acceptarit, ad definitionem uſque Oecumenici Concilii, in tota Diœceſi & Provincia ſua obſervandam, eaque de cauſa ipſam omnibus ſibi ſubjectis Diœceſanis, quos ad præſentem Synodum convocaſſet, transmiſerit.

Verum, ne cui videatur hoc pacto non ſatis legitime publicata, & ne quis ejus ignorantiam cauſari poſſit, vel ipſam ſubterfugere, juberet modo Reverendiſſimus Dominus eam & in præſenti Synodo legi palam, & publicari.

Quibus dictis, ſtatim conſcendit ſuggeſtum M. Petrus a Cosfeld, Capituli Metropolitani Secretarius, & alta inde voce totam Reformationem illam ad finem uſque legit, & publicavit.

Facta publicatione, Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus juſſit, ut ad Synodum vocati, & quibus Synodi actionibus intereſſe liceret, ingrederentur Domum Capitularem, ubi de negotiis Synodalibus tractaretur, & de cauſis, ad Synodi cognitionem, & vitiorum emendationem pertinentibus, inquireretur, & conſilio communi decerneretur.

Proceſſerunt itaque Abbates, Decani, & Patres, ad Synodum convocati, e Choro ad Domum Capitularem. Primoribusque cum Reverendiſſimo Archi-Epiſcopo ſedentibus, cæteris vero ob loci anguſtiam ſtantibus, invitabat Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus per ſuum in Pontificalibus Vicarium omnes, ad conferendum de pertinentibus ad Cleri & populi Reformationem, vitiorumque emendationem. Ibi primum interrogati propius aſſidentes, profeſſi ſunt, ſe velle ſeipſos, ſuosque ſubditos ad modum præſcriptæ, ac publicatæ Reformationis, quantum in ipſis eſſet, per gratiam Dei componere: ac omnem dare operam, ne quid in eis deſideraretur. Cœptum quoque eſt inquiri de vitiis.

Poſtridie tertia Octobris, omnibus ad eundem locum reverſis, Reverendus Dominus Cyrenenſis Vicarius &c. juſſus, quæ in mandatis habebat, exponere, retulit, Reverendiſſimum Dominum Archi-Epiſcopum ita ſecum firmiter conſtituiſſe, ut quoniam a capite ad membra inferiora dignum eſſet Reformationem ordiri, ſe diligenter curaturum, ut quæ Archi-Epiſcopalis ſui officii ſint, minime negligantur, nec temporalia ſpiritualibus præpoſiturum. Pertinere autem ad ſuum officium, celebrare Synodos, cui negotio intentus ipſe jam eſſet: viſitare Diœceſim, quod exequi propoſuiſſet primum in ipſa Metropoli: & ubi commode intra urbem, vel extra, viſitare ipſe non poſſet propter negotiorum multitudinem, quæ in dies inciderint; decreviſſe per idoneos Viſitatores, quæ ad ipſum pertinerent, implere omnia, & exequi.

Et quia in hac Reformatione Epiſcopis daretur inter alia negotium, ut ſi quæ in ſacræ Miſſæ officium vel Horas Canonicas inutilia, aut quæ parum ad pietatem & ædificationem conferrent, poſtrema hac ætate irrepſiſſent, ea repurgarent, atque ad veterum & probatiſſimorum codicum fidem reſtituerent: quo non niſi pura, emendata, & ſacra exiſterent, quæ in officiis Divinis recitantur. Quod licet multum temporis ac laboris requireret, decreviſſet tamen Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus, adhibitis ad id negotii viris piis ac doctis, ſedulo curare, atque ad proximam Synodum Provincialem, ſi expediri interea temporis negotia tanta queant, publicare. Quod propterea Cæſarea Majeſtas Epiſcopis in Reformatione impoſuiſſet, ut Eccleſiis neglectis, & debitis obſequiis fraudatis, per occupatores plurium Beneficiorum, aut Eccleſias incorporatas tenentes, juxta conſtitutionem Gregorii Decimi in Concilio Lugdunenſi providerent de idoneis Vicariis, quibus competentiam & congruæ portionis fructus aſſignent: & ubi tenuia ſunt Beneficia, quæ victum non ſuppeditent, ut per unionem talium curent ſecundum modum, quem præſcribit Reformatio, quo habeant, qui Altari deſerviunt, unde vivant, nec cauſa relinquatur, cur

cur non debeat uno quiſque Beneficio merito eſſe contentus, decrevit (quantum ejus modo fieri poterit) in ſua Viſitatione exequi: & ſicubi obſtabit difficultas, per quam impediatur, eam ad futuram Synodum Provincialem referre. Hortaretur proinde, ut ſinguli ad hunc modum & ejus exemplum, perlecta diligenter Reformatione, quæ ſui muneris eſſe cognoſcerent, ad ſe raperent, eisque ſatisfaciendis atque implendis ſedulo incumberent: Decani, quod eſt Decanorum: Canonici, quod eſt Canonicorum: Paſtoris, quod ad Paſtoris, & Concionatoris officium pertinet: qui ea etiam, quæ de Diſciplina populi ſcripta ſunt, diligenter populo inculcarent: ita futurum, ut pietas vera aliquando reſtituatur.

Quæ præfatus, cenſuit progrediendum ad inquiſitionem de rebellibus, criminoſis, & Eccleſiarum gravaminibus faciendam: juſſitque Reverendiſſimus D. Archi-Epiſcopus, quo ſciret unusquisque, quæ ſibi cognita deferre ac proponere Sanctæ Synodo deberet, prælegi Articulum, qui ſub titulo: *DE SYNODIS* in *Reformatione* (*) habetur, in hæc verba: *Jubeat Epiſcopus ſingulos per juramentum, Notariis, qui omnia excipiant, aſſiſtentibus, proferre in medium, Eccleſiarum ſuarum, Prælatorum quoque & populi, ſive præſentium, ſive abſentium vitia gravia, quæ a Synodo corrigantur, absque ullo perſonæ reſpectu: Si ſit Paſtor aliquis non legitimus, aut per vim intruſus: ſi negligens officii, & incorrigibilis: ſi in Clero quis Simoniacus: ſi hæreſes ſuppullulent: ſi in Officia Divina irrepant abuſus: ſi Prælatis aut Parocho bene præſidenti rebelles ſint inferiores: ſi ulli male præſideant: ſi per tyrannidem potentiorum, aut judicia injuſta opprimatur Eccleſia, populus, viduæ, vel orphani: ſi ſacrilegia committantur: ſi violentur Eccleſiæ jura: ſi uſurarii ſint in Clero vel populo: ſi inceſtuoſi: ſi enormia crimina admittantur, a quibus nolint deſiſtere, aut agere pœnitentiam.*

Ita admonitis præſentibus & informatis, fecit Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus omnibus poteſtatem, ſive ſcriptis, ſive verbis, ſua proponendi, & ſi qui forte haberent negotia, quæ metu potentiorum ad Synodum deferre non auderent, ut ea clam apud Commiſſarios deponerent, quos ſua Reverendiſſima Gratia ad hoc dare & ordinare vellet.

Ordine itaque ſinguli vocati, ad Reverendiſſimi Archi-Epiſcopi conſpectum proceſſerunt, ubi ſua depoſuerunt, ut habebant parata: ſuntque omnes a Reverendiſſimo ita auditi, ut tamen a remotioribus exaudiri non potuerint: & quæ attulerunt, a Notariis excepta. Nec ceſſatum ab iſta inquiſitione fuit, donec ullus ſupereſſet non auditus.

Omnium deinde conſenſu & ſententia placuit, e ſingulis Ordinibus deligere quosdam, qui denunciata ac propoſita expenderent, ac deliberarent, conciperentque de eis ſuum judicium, quod ad totam Synodum vel probandum, vel emendandum, priusquam evulgaretur, referrent. Tempore per hæc negotia ultra meridiem fere lapſo, dimiſſis ad ſequentem diem cæteris, ſoli delecti a prandio reverſi ſunt, & negotia, quæ plurima erant, ut a multis delata, & pleraque ejusdem generis, retulerunt in ordinem, atque compendium: deliberationeque & collatione invicem habita, ſententiam ſuam juſſerunt ad Reverendiſſ. Dominum Archi-Epiſcopum referri.

Quarta Octobris, cum Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus cum delectis ſententiam ſuam fuiſſent ſcripto complexi, accitis Ordinibus omnibus ad Domum Capitularem, Reverendiſſimo Domino Archi-Epiſcopo Præſidente, ac ſuffragia ſingulorum, quæ libere quisque dare poterat, requirente, Sententia illa, diſtinctis ac diſertis verbis, univerſis Synodi Patribus prælegebatur: quorum ſuffragiis acceptis, omniumque ſententia atque judicio ad illam accedentibus, ſtatim proceſſum eſt ad Sacrum ſolenne: quo peracto, publicatio facta eſt e papyro in verba, quæ ſequuntur.

Reverendiſſimus Dominus noſter Archi-Epiſcopus Colonienſis, Princeps Elector &c. Cupiens pro Paſtorali ſuo officio, Clerum & plebem ſecundum Reformationem, a Cæſarea Majeſtate præſcriptam, & ab univerſis Eccleſiaſticis Imperii ſtatibus receptam, dirigere atque inſtituere, primum omnium ipſam in Synodo præſenti publicavit. Deinde a præſentis Synodi Ordinibus inquirendum duxit de iis, qui parerent, ac vitam ſuam ſecundum ipſam componere ſtatuerent, & qui ſecus facerent.

In qua inquiſitione & examine ſuorum Prælatorum, Abbatum, Decanorum,

(*) *Formula Reformat. Capite XXI. §. 3. Tomus VI. Concilior. German.*

rum, Statuumque Eccleſiaſticorum, hic præſentium, explorata ipſi facta eſt, & comperta præſentium omnium obedientia, qui ſe polliciti ſunt huc omnes vires & ſtudia ſua convertere velle, quo & ipſi eam obſervent, & ſubditis ſuis obſervandam tradant, atque committant: quod clementer & cum gratia ab eis ſua Reverendiſſima Gratia accepit.

Percepit quoque abſentium eorum, qui repugnant, & reformationi parere detrectant, inobedientiam, atque rebellionem. Cui occurrere & mederi ſtatuit, partim Canonicarum pœnarum ſeveritate, partim in viſitatione, aut aliis opportunis remediis, pro hujus Synodi judicio atque ſententia.

Et inprimis, quod Ordines quidam indicarunt, quoſdam eſſe Paſtores, Sacerdotes, & Laicos, qui inordinate viverent, contra prædictæ Reformationis præſcriptum, a quibus tamen admonitis de emendatione, nondum retuliſſent reſponſum: præcipit & mandat Reverendiſſimus Dominus noſter, cum præſenti Synodo, ut hi diligenter de eorum propoſito in proximis eorum Capitulis inquirant, eorumque reſponſionem Revediſſimæ ſuæ Gratiæ denuncient, quo poſſit de ipſis ſecundum Sacros Canones, & Reformationem præſentem judicare, atque ſtatuere.

Quod vero ſimul accepit, quoſdam eſſe Paſtores, & Sacerdotes inobedientes, qui Reformationi prædictæ, & Ordinariæ ſuæ poteſtati ſubjacere, ac parere plane recuſarent; decrevit ſua Reverendiſſima Gratia una cum præſenti Synodo, ut contra ejusmodi rebelles & inobedientes, primum procederet Reverendiſſimæ ſuæ Gratiæ Fiſcalis, eosque ad parendum via juris compelleret: quod ſi non obtineret, ſtatuit idem Dominus Reverendiſſimus, ſe agere velle cum Principibus & Magiſtratibus, quorum præſidio niterentur, ſecundum clauſulam *Reformationis*, quæ ita habet, ſub titulo: *DE DISCIPLINA POPULI* (*): *Principes ſæculares & Magiſtratus civiles non patrocinentur eis, qui in Clero & populo reformari detrectant, ſed Epiſcopis & Prælatis Eccleſiæ ſint auxilio, eorumque decreta fideliter exequantur, & ordinem præſcriptum cogant obſervare. Jurisdictionem quoque & libertatem, ac immunitatem Eccleſiaſticam, Imperatorum Legibus, & Sacris Canonibus Epiſcopis & Clero tributam ac firmatam, tueantur, ipſisque conſervent.* &c.

Decrevitque omnino ſua Reverendiſſima Gratia, non deſiſtere, etiamſi ad Cæſaream Majeſtatem res ſit deferenda, donec ejuſcemodi rebelles ad obedientiam & emendationem perducantur.

De apoſtatis vero, profugis Monachis, & Monialibus, quos votorum & religionis ſuæ immemores accepit Reverendiſſima ſua Gratia cum Synodo, extra Prælatorum & Superiorum ſuorum obedientiam paſſim in Diœceſi, & Provincia ſua vagari, & ſe continere alicubi etiam ſub Magiſtratuum ſecularium defenſione: ſancivit & ordinavit Reverendiſſima ſua Gratia cum præſenti Synodo, ſecundum formam ſequentem.

De Monachis & Monialibus ſuam Profeſſionem, ſub quocunque prætextu, deſerentibus.

ADOLPHUS, DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, LEGATUSQUE NATUS &c. UNIVERSIS ET SINGULIS ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, CANONICIS, PLEBANIS, ALIARUMQUE ECCLESIARUM COLLEGIATARUM, ET PAROCHIALIUM, MONASTERIORUM, CONVENTUUM UTRIUSQUE SEXUS ECCLESIASTICI STATUS, CAPELLANIS, ALTARIUM RECTORIBUS, VICARIIS, PRESBYTERIS ET CLERICIS CIVITATIS ET DIŒCESIS NOSTRÆ COLONIENSIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

CUm nihil æque deceat, hanc Sacram Synodum procurare, quam ut ſuæ quisque vocationi ac profeſſioni ſatisfaciat, id quod & Cæſ. Majeſtatis Reformatio exigit, & Religionis, jam propemodum per inſolentes ac profeſſionis ſuæ deſertores confuſæ ac perturbatæ, reſtitutio poſtulat: Hinc decernimus, man-

(*) *Form. Reformat. Cap. 19. §. 6.*

mandamus, ac præcipimus, ne quis poſthac Monachos, vel Monachas fugitivos, & extra Superiorum ſuorum obedientiam vagantes, recipere, fovere, aut ad Sacramenta, vel Eccleſiaſtica miniſteria admittere auſit, ſub excommunicationis pœna, qua & Sacri Canones feriunt eos, qui hujuscemodi fugitivis, apoſtatis, atque excommunicatis communicant. Eos vero, qui ſub Diſpenſationum Apoſtolicarum prætextu, extra Monaſteria ſua degunt, volumus, ut Diſpenſationes ſuas, quas plerumque ſubreptitie, vel allegatorie cauſarum falſarum impetrant, Nobis exhibeant examinandas, & vocatis eorum Superioribus, ac quorum intererit, diſcutiendas. Datum in civitate noſtra Colonien. Anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, quadrageſimo octavo, die ſecunda menſis Octobris.

Inſuper decrevit, eos omnes nominatim perſequendos committere ſuo Fiſcali, donec reſipiſcant, & ad obedientiam reducantur.

De Monachis vero, & Sanctimonialibus, & Sacerdotibus, qui jam conjugia inierunt, & in connubio inceſtuoſo perſeverant, ſtatuit & decrevit Reverendiſſima ſua Gratia, una cum præſenti Synodo, ſecundum formam, quæ hic ſequitur:

ADOLPHUS, DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ, ET ANGARIÆ DUX, LEGATUSQUE NATUS &c. UNIVERSIS ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, CANONICIS, PLEBANIS, ALIARUMQUE ECCLESIARUM COLLEGIATARUM ET PAROCHIALIUM, MONASTERIORUM, CONVENTUUM UTRIUSQUE SEXUS ECCLESIASTICI STATUS, CAPELLANIS, ALTARIUM RECTORIBUS, VICARIIS, PRESBYTERIS, ET CLERICIS CIVITATIS ET DIŒCESIS NOSTRÆ COLONIENSIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

VOlentes tranquillitati Sanctæ Eccleſiæ noſtræ conſulere, & errorem, unde graviſſimæ perturbationes, non in Eccleſiaſticis modo rebus, verùm etiam in civilibus oriri poſſent, penitus tollere, juxta Sanctorum Patrum Decreta, Sacros Canones & Leges, una cum hac Sancta Synodo, matura deliberatione præhabita, decernimus & declaramus, prophanas, illicitas, & nusquam tolerandas eſſe nuptias, quas vel Monachi, vel Moniales, Religionem aliquam ſolenni voto profeſſi, vel Sacerdotes poſt hunc gradum, contraxerunt, prolesque inde ſuſceptas, illegitimas eſſe, nec aliter, quam ſpurios & nothos habendas, ac proinde hæreditario nomine Parentibus ſuis neque in mobilibus, neque in immobilibus ſuccedere poſſe aut debere. Quæ non nova aut recens eſt ſanctio, ſed pervetuſta, ſemper in Eccleſia recepta, Imperatorumque Legibus & Sacrorum Canonum authoritate firmata, ac uſu longævo probata. Datum in Civitate noſtra Colonienſi, Anno Milleſimo quingenteſimo quadrageſimo octavo, die ſecunda menſis Octobris.

Quo vero tales ad reſipiſcentiam, & dignam ſatisfactionem reducantur, ſtatuit Reverendiſſima ſua Gratia committere ſuo Fiſcali, ut eos, ubicunque locorum agant, intra Diœceſis ſuæ fines coram Inquiſitoribus vel Judicibus Ordinariis perſequatur.

Cum eis vero, qui reſipiſcentia ducti, ſponte redeunt ad Eccleſiam, Reverendiſſima ſua Gratia pollicetur, miſericorditer & clementer ſe acturam.

Ad eundem omnino modum ſtatuit Reverendiſſimus Dominus noſter una cum præſenti Synodo, agere, & procedere velle per ſuum Fiſcalem & Inquiſitores, contra Sacerdotes, Clericos, & laicos, de hæreſi & ſchiſmate ſuſpectos, aut ſortilegia, vel divinationes, & ſimilia, Divina Lege graviter poſthabita, exercentes; præcipitque, ac mandat Decanis & Paſtoribus, in quorum Territorio vel Paſtoratu ſe continent, ut eos præcipiant populo vitandos, ne plebs inde contagionem accipiat.

Sunt & alia pleraque vitia Reverendiſſimo Domino noſtro, & præſenti Synodo expoſita, de quibusdam non bene Præſidentibus Paſtoribus, aut intruſis, concubinariis, ac Tyrannis, qui per vim & judicia injuſta oppriment Clerum; Immunitatesque Eccleſiaſticas, populum, viduas, & orphanos. De ſacrilegiis item, homicidiis, adulteriis, & vitiis ſimilibus, quæ quoniam non ad omnes

Digitized by Google

pertinent, ſtatuit Reverendiſſimus Dominus noſter una cum Synodo, in viſitatione per ſuos Viſitatores exactius ac diligenter inveſtigare, ac juxta Canones, & Reformationem præſentem, corrigere & emendare.

Porro quod Decani & Paſtores quidam petierunt declarationem mandati, per Reverendiſſimum Dominum noſtrum contra concubinarios Sacerdotes & concubinas editi, quas ſua Reverendiſſima Gratia, cupiens Reformationem Cæſareæ Majeſtatis exequi, mandaverat ejicere extra ipſam Parochiam: deliberatione cum Synodo habita, conſiderataque Parochiarum quarundam amplitudine, aliarum vero anguſtia, declarat Reverendiſſimus Dominus noſter cum Synodo, ejiciendas e vicinia concubinas, ita ut commerciis non detur occaſio, & ſuſpiciones omnes vitentur.

Quod item petiverunt Decani & Paſtores quidam, quomodo ſe habere debeant in Adminiſtratione Sacramenti Euchariſtiæ, quod quidam peterent, tanquam in Reformatione a Cæſarea Majeſtate propoſita permiſſum, quibuslibet ſub utraque ſpecie ſibi exhiberi, declarat & exponit idem Reverendiſſimus Dominus noſter cum præſenti Synodo, ejusmodi Reformationem, Communionem duplicis ſpeciei laicis Catholicis minime permiſiſſe, ſed expreſſe & diſertis verbis a Catholicis ſtatibus & eorum ſubditis exigere, ne quid in Sacramentorum adminiſtratione, præter Eccleſiæ conſuetudinem, immutent, aut immutari in ſuis ditionibus ullo pacto permittant.

Cui ordinationi vult Reverendiſſimus Dominus noſter, tanquam Archi-Epiſcopus & Princeps per Dei gratiam Catholicus, fideliter & obedienter per omnia obtemperare, omnibusque ſibi ſubjectis præcipit, & mandat cum tota Synodo, ut uſque ad Generalis Concilii definitionem, eidem obtemperent.

Cæterum propter quosdam, qui metu potentiorum forte deterriti, non auſi fuerunt negotia & gravamina, ipſis cognita, ad Synodum palam referre, ordinat & ſtatuit Reverendiſſimus Dominus noſter ſuum Commiſſarium in hac parte, memoratum Dominum Joannem Epiſcopum Cyrenenſem, ſuum Vicarium in Pontificalibus, quem poſſint ſecreto ac libere adire, & ea omnia tuto exponere; quo Reverendiſſimus Dominus noſter de rebus, ſuppreſſis deferentium nominibus, informatus, poſſit ejusmodi negotiis & gravaminibus remedium ac medelam adhibere.

Præterea ubi Reverendiſſimæ ſuæ Gratiæ non erit commodum perſonaliter viſitare, deſignat & ordinat præcipuum Viſitatorem eundem D. Epiſcopum Cyrenenſem, cui pro temporum, locorum, & cauſarum ratione ac diſpoſitione, plures idoneos Viſitatores ac Cooperarios adjunget: eosdemque in patentibus ſuis literis, quas eisdem dabit, ſignificabit.

Cæterum, ſi quæ occurrant Viſitatoribus deputandis, aut etiam Reverendiſſimi Domini Fiſcali & Commiſſariis, quæ in præſens emendationem facilem non admittant, ejuscemodi omnia decretum eſt reſervare, ac rejicere in futuram Synodum ſuam Provincialem, quæ feria ſecunda poſt Dominicam *Invocavit*, favente & propitio Deo, celebrabitur.

Pœnitentiarios vero, ſeu Confeſſores vult Reverendiſſimus Dominus noſter ſuo opportuno tempore ordinare.

Actum, concluſum, & pronunciatum in publico Synodi Conventu, Coloniæ, Anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, quadrageſimo octavo, die 4. Octobris.

Sententia per Secretarium e ſuggeſtu recitata, ſtatim cantarunt: *Te Deum laudamus*, & Antiphonam: *Da pacem Domine.* Quibus Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus ſubmiſit Collectam, & Synodum omnem cum Archi-Epiſcopali Benedictione dimiſit.

Statuta Synodalia Eccleſiæ Colonienſis, editionis Quentelianæ anno 1554.

SYNO-

SYNODUS PADERBORNENSIS
Eodem anno Chriſti MDXLVIII.

Synodum hanc 16. Octobris celebratam fuiſſe teſtatur, qui eidem interfuit *Henricus Abbas in Marien-Münſter*, in ſuo *Diario* apud *P. Strunck Annal. Paderborn. Part. III. Lib. XXI. pag.* 295.

IN die S. Galli Abbatis, inquit, celebrata eſt Synodus Paderbornæ: & Reverendiſſimus ac Gratioſus Dominus Rembertus (*) Epiſcopus præſidebat, congregatis ibidem Canonicis Majoris Eccleſiæ cum Abbatibus, Prælatis, Paſtoribus, ac toto Clero hujus Diœceſis. Inprimis Miſſa de Spiritu Sancto ſolenniter decantata; & poſt eam Concionator fecit devotam & integerrimam exhortationem. Qua finita, lectæ ſunt Literæ Cæſareæ Majeſtatis, & Archi-Epiſcopi Moguntinenſis, velut Metropolitani: In quorum literis Epiſcopo noſtro facta eſt commiſſio de reformatione Clericalis diſciplinæ; quæ & ibidem prælecta & promulgata eſt in medio majoris Eccleſiæ. Deinde facta deliberatione lectum eſt mandatum Synodale; & poſt finem horum omnium ſolenniter decantatum *Te Deum laudamus*. Duravit iſta Synodus a medio octavæ uſque ad medium primæ.

(*) Abdicato ab Hermanno V. Wedano & Cathedra Metropolitana Colonienſi, & Adminiſtratione Paderbornenſi, ut ſupra narratum fuit pag. 348. conſpirantibus eligentium votis, illius in locum Paderbornenſi in Cathedra ſuffectus fuit Rembertus a Kerſſenbroich, grandis jam ætate vir, tuendæque Catholicæ Religionis tam ante, quam poſt obtentum Epiſcopatum ſtudioſiſſimus. Ex cujus etiam in extremo ſenio defendendæ zelo morbum, mortemque contraxit. Præfuit Diœceſi magno ejusdem emolumento, nec minore laude ſua, annis viginti & uno. Obiit nonagenario major anno 1568. 12. Februarii.

In Hiſtoria Eccleſiaſtica Germaniæ, edita Bruxellis, Hermanno Wedano, Adminiſtratori Paderbornenſi ſucceſſiſſe ſcribitur Joannes ab Hoya, nulla facta Remberti mentione, ſed perperam: nam Hoyanus non ante ad Paderbornenſem Eccleſiam, cum Osnabrugenſi & Monaſterienſi regendam poſtulatus fuit, quam poſt mortem Remberti. *Vide P. Mich. Strunck Lib. cit.*

SYNODUS AUGUSTANA
Eodem anno Chriſti MDXLVIII.

AD REFORMATIONEM CLERI Auctoritate OTTONIS Cardinalis, & Epiſcopi Auguſtani celebrata.

Acta & Statuta Synodi Diœceſanæ Auguſtenſis, Reverendiſſimo in Chriſto Patre, & Illuſtriſſimo Principe & Domino, Domino OTTONE, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ tituli Sanctæ Balbinæ Presbytero Cardinale, & Epiſcopo Auguſtano præſidente, ad diem duodecimum Novembris anni 1548. convocatæ, & continuo triduo celebratæ.

REverendiſſimus in Chriſto Pater & Illuſtriſſimus Princeps & Dominus, Dominus OTTO, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ titulo Sanctæ Balbinæ Presbyter Cardinalis, & Epiſcopus Auguſtanus, memor communis Eccleſiaſticorum Sacri Romani Imperii Statuum conſenſus, Invictiſſimo & Potentiſſimo Principi & Domi-

Domino, Domino CAROLO V. Romanorum Imperatori maximo, in proximis Comitiis Auguſtanis de reformandis Cleri & populi moribus, deformitatibusque Eccleſiarum tollendis, præſtiti: etſi calamitatum ſuperiorum reliquiis ſanandis apprime diſtractus, ſummo tamen ſtudio atque labore adniſus eſt, ut & Cæſareæ Majeſtati, cui hanc Synodorum congregandarum Facultatem, Germanorum Eccleſiæ, veluti olim Conſtantino Imperatori totus fere orbis, acceptam ferunt, ſatisfaceret, & quod muneris ſui eſſet, pro viribus adimpleret.

Kalendis igitur Octobris, poſtquam Albigoviam Subalpinam Eccleſiæ ſuæ ditionem, proximo biennio miſere afflictam, præſentia ſua conſolari, conſilio, libertate, jureque dicundo juvare, atque paterna ſane cura & pietate luſtrare cœpiſſet, e Fueſſa oppido epiſtolas citatorias ad Abbates, Præpoſitos, Decanosque tam Collegiales, quam rurales Diœceſis ſuæ miſit.

Quibus, ut in pauca conferantur, Sanctorum Patrum Decretis & Baſileenſis Concilii auctoritate, in memoriam revocata, Sacrique Romani Imperii Electorum Principum, & Statuum Eccleſiaſticorum, de convocandis Synodis conſenſione memorata imperat, eosque in Domino hortatur, ut ad diem duodecimam Novembris in oppido Dilinga, Synodi initio, finique adeſſe velint: inprimis dent operam ſinguli, ut citationes hujusmodi in Capitulis ſuis, ad hoc convocatis, publicentur, ipſaque Capitula, ſeu Collegia Abbatibus, Præpoſitis, Decanis, aut aliis horum loco comparituris, inſtrumento publico, cujus formulæ ſingulis citationibus additæ fuerunt, poteſtatem faciant, ut eorum etiam atque nomine Synodi hujus ſtatuta, quatenus eá ad quosque pertinerent, approbare, atque ipſos obſervaturos, profiteri legitime poſſint. Miſſa præterea fuerunt citatis omnibus exempla formulæ Cæſareanæ Reformationis, mandatumque omnibus, ut eam diligenter expenderent: atque ſi quid ex temporum, locorum, aut perſonarum occaſione, uſu vel neceſſitate addendum, moderandumve ipſi judicaſſent, ad Synodum referrent: & cum ſuas, tum Collegiorum, aut Capitulorum ſuorum ſententias inter conſultandum explicarent.

Ad tempus igitur præſcriptum advenere Abbates, Præpoſiti, Decani & Camerarii quamplurimi, quorum multi veluti ex captivitate reſpirantes, præclaram animi magnitudinem ad Domum Domini ædificandam afferre videbantur. Qui remanſerunt, partim privilegiis ab Ordinarii jurisdictione exemptos ſe eſſe aſſeruerunt: partim profani Magiſtratus Imperio retenti ſunt: nonnullos libertatis amor, conſcientiaque perturbatæ a ſe religionis, obedientiæ jugo ſubtraxit.

Acta primæ diei Synodi.

Hora autem ſeptima antemeridiana diei Novembris duodecimæ, Reverendiſſimus Dominus Cardinalis, Reverendi Domini, Marcus Avunculus, Epiſcopus Nazianzenus, & reliqui Abbates jus Pontificiorum ornamentorum habentes, cum baculis Paſtoralibus, mitris & reliquo habitu Pontificali; cæteri vero Præpoſiti, Canonici, Decani, Presbyteri & Clerici, ſuis quique veſtimentis Eccleſiaſticis inſignes, in Eccleſia Dilingenſi Parochiali frequentes convenerunt. Unde re ſacra de Sancto Spiritu a Reverendiſſimo Cardinale ſumma omnium devotione peracta, ordine cuncti binique ad arcem Dilingenſem proceſſerunt, idque ea de cauſa, quod Eccleſia Parochialis rei tantæ gerendæ minime idonea, tantæque multitudinis capax non eſſet.

In arce vero aula ſuperior ampliſſima eſt, in cujus capite altare intra cancellos decentiſſime ornatum extitit; pro cancellis Reverendiſſimi Cardinalis ſubſellium, Nazianzeni Epiſcopi, & aliquot Eccleſiæ ſuæ Cathedralis ad hoc deputatorum Canonicorum ſedibus utrimque clauſum.

Ad utrumque aulæ latus, qua in longitudinem patet, triplex ſcamnorum ordo: in ima vero aula, transverſa fuere ſcamna multa, omnia ſtragulis operta, atque inter ſe ita diſpoſita, ut ambitus, tranſitusque liber undiquaque eſſet.

Porro cum ex dignioribus ſuum quisque locum occupaſſet, cæteri in reliquis

liquis ſedibus aſſediſſent, aut in ſpatiis intermediis conſtitiſſent, Synodales orationes, ſacræ laudes, atque preces omnes, ex libri Pontificalis præſcripto ordine inceptæ, atque abſolutæ fuerunt.

Deinde Reverendiſſimus Dominus Martinus de Olave, Theologus Hiſpanus, & Cæſareæ Majeſtatis Sacellanus, orationem habuit ad Synodum de horum temporum ſtatu, de officio Paſtorum & Cleri, moribusque omnium in melius reformandis, atque Diſciplina Eccleſiaſtica reſtituenda, tanta eruditione & eloquentia excultam, ut univerſæ Synodo fuerit & ornamento & admirationi.

Ea finita, Reverendiſſimus Cardinalis cauſas Synodi hujus convocandæ paucis explicavit, ſummaque & dignitate & gravitate univerſos ad rem præſentem in receſſus animi interiores revocandam, Synodique totius negotium, æquis animis, ab omnique deteriori affectu ſemotis, tractandum cohortatus eſt: atque poſtremo ſe ipſum quoque obtulit Synodi judicio emendandum, rogavitque ex animo, ut in vita, moribusque ſuis corrigendis monitores eſſe velint, iis ſe & libenti & grato animo obtemperaturum.

His dictis, Joannes Albertus Widmanſtetter, Ordinis S. Jacobi Luſitani frater militaris, Juris conſultus, & Dominationis ſuæ Reverendiſſimus Cancellarius, nonnulla, quæ ad præſentem actionem pertinere videbantur, præfatus, Cæſareæ Majeſtatis formulam in Comitiis Auguſtenſibus, ut dictum ſupra fuit, propoſitam, clara voce, continuaque lectione recitavit. Abſoluta ejus lectione, quoniam dies a meridie ad horam primam inclinabat, juſſi ſunt a Reverendiſſimo Cardinale omnes, dimiſſis ornamentis & habitibus, ad cænaculum, quod aulæ Synodali ſubſtructum eſt, eademque amplitudine patens, divertere, quo eos ad recreanda prandio corpora cum benedictione dimiſit.

Hora pomeridiana tertia convenerunt in eadem aula omnes, ubi Reverendiſſimi Cardinalis juſſu Cancellarius Synodum allocutus eſt in hanc fere ſententiam: procul dubio intellexiſſe eos, memoriaque recenti adhuc retinere, in cujus nomine congregati ſint, quid in Sacris ſolennibus a Deo Optimo Maximo communibus votis poſtularint: quid non modo Paſtori & Epiſcopo ſuo, ſed & gregi ſibi commiſſo quisque debeat; quanta doctrinæ & vitæ ad Patrum regulas conformandæ neceſſitas, omnes fere Ordines Eccleſiaſticos urgeat: quam habeant promptam Epiſcopi ſui voluntatem ad proſpiciendum ſibi & gregi: & demum, quod præcipuum tamen in hoc toto negotio eſt, quanta pietate, diligentia & fervore Cæſarea Majeſtas, veluti navis Reipublicæ, diſcordiarum tempeſtatibus jactatæ, prudentiſſimus Gubernator, incolumitati omnium proviſum cupiat: cujus rei ſingulare a multis exemplum ſit, quod Reformationis Eccleſiaſticæ formulam antiquorum Patrum rationi, diſciplinæque maxime conſentaneam propoſuerit, quam Eccleſiaſtici Status in Synodis celebrandis, ceu normam Decretorum ſequerentur. Eam igitur formulam tanquam ſummam totius conſultationis, Dominationem ſuam Reverendiſſimam, quod factum hodie ante prandium ſit, publicandam omnibus cenſuiſſe.

Quoniam vero Dominationi ſuæ Reverendiſſimæ dubium non ſit, quin pro ſuo quisque officio, ut juſſus fuerat, formulæ hujus Capita ſingula apud ſuos diligenter tractarit, atque de iis, quæ in hac conſultatione offerri oporteat, deliberarit: ſupervacuum ſane videri, ut ſingulorum ſententiæ de ſingulis Capitibus Cæſareanæ formulæ prius exquirantur, quam Statutorum inde excerpendorum ratio ineatur. Ut igitur compendio majus negotium hoc expediretur, Dominationem ſuam Reverendiſſimam formulam totam Reformationis, paucis omiſſis, quorum deliberatio & cognitio pertinere, ad Superiores viſa eſt, inſertisque ex prioribus Statutis nonnullis aliis, in Decretorum, ſeu Statutorum Synodalium ſpeciem contraxiſſe, eumque ordinem, qui cum in Pontificio jure, tum in aliis Auguſtanæ Eccleſiæ Synodalibus Statutis ſervari conſuevit, ſecutum fuiſſe. Quibus dictis, Cancellarius Statuta tenore continuo ad finem uſque, ut ſequuntur, prælegit.

STATU-

STATUTA SYNODI DIOECESANÆ AUGUSTENSIS,

XII. XIII. & XIV. Novembris, Anno MDXLVIII. OTTONE Cardinale & Epiſcopo Auguſtano Præſidente, Dilingæ celebratæ.

I. CUm tota creationis univerſi ratio, atque redemptionis noſtræ fundamentum, in Summæ Individuæque TRINITATIS recta indubitataque fide conſiſtat, & a Redemptore noſtro JESU CHRISTO per ſuos Apoſtolos, eorumque Succeſſores una Fides Catholica in univerſum orbem, cujus Primatus Romanæ Sedi ex Divi Petri Apoſtoli prærogativa jure tribuitur, derivata ſit: ſtatuimus, atque omnibus Prælatis, univerſo Clero & populo noſtræ Diœceſis mandamus, ut in Sancta Fide Catholica, quam Divina Clementia, & Sanctiſſimorum hominum prædicatione, ſecundum prædictæ Sanctæ Sedis puram & incorruptam traditionem majores noſtri ab initio acceperunt, conſtantes firmique permaneant, eandem credant, obſervent & doceant: atque Paſtores oves, agnosque ſuæ curæ commiſſos, in eadem fide orthodoxa, pro cujusque captu erudiant, ſummoque ſtudio confirment.

II. Sacrorum Canonum & Conciliorum Decreta, & tam Provincialis Moguntinæ Sedis, quam a noſtris Prædeceſſoribus, Nobisque editas Synodales Conſtitutiones in univerſum, præcipue vero eas, de quibus ſpecialis mentio in ſequentibus noſtris ſtatutis non habebitur, firmiter obſervari præcipimus, transgreſſores ſecundum Canones ipſos, prædictasque Conſtitutiones puniri decernentes.

Invictiſſimi etiam Chriſtianiſſimique Imperatoris Caroli Quinti, cui Maximi cognomentum merito tribuimus, Conſtitutionem, de interreligione in Comitiis Auguſtanis hoc anno editam, in ea parte, qua ad ſtatus Catholicos pertinet, acceptamus, noſtræque Diœceſis ſubditis innovari decernimus, ſcilicet, ut Eccleſiæ Catholicæ inſtitutiones hactenus ab eis ſumma cum laude obſervatas, deinceps religioſe obſervent, teneantque conſtanter: ne ſe ab eis ullo modo avelli patiantur, aut omnino quidquam immutent: cæteros vero, qui novationes induxerunt, una cum Clementiſſimo Imperatore, valde hoc ab eis ac ſerio requirente, in Domino hortamur, ut & ad Eccleſiam Catholicam accedentes, in obſervatione Conſtitutionum & Ceremoniarum Eccleſiæ Catholicæ per omnia nobiscum conveniant, & ſe hisce noſtris ſaluberrimis & Catholicis ſtatutis conforment.

Quin & formulam Reformationis, ab eadem Cæſarea Majeſtate Eccleſiaſticis Statibus in iisdem Comitiis propoſitam, quam Nos in noſtris Synodalibus Statutis ſequi profitemur, omnibus noſtræ Diœceſis Eccleſiaſticis perſonis crebro legendam, verſandamque proponimus. Conſtitutiones quoque & ordinationes a Reverendiſſimo Domino Laurentio Campegio, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinale, & Sedis Apoſtolicæ per Germaniam Legato, Ratisbonæ anno MDXXIII. editas & publicatas, tanquam ſalutares, & Capituli noſtri conſilio & aſſenſu acceptamus: easque ab omnibus Prælatis, Presbyteris & Clericis, Nobis ſubjectis, volumus obſervari.

Statuimus præterea, ut præſens libellus Synodalium Conſtitutionum noſtrarum in Eccleſia noſtra Cathedrali, aliisque Collegiatis, & Monaſteriis, quamprimum typis excuſus fuerit, habeatur, & in Choro, ut cuilibet acceſſus ad eum pateat, ſervetur. Decani quoque rurales, Camerarii, Plebani, Capellani, cæterique Presbyteri noſtræ Diœceſis privatim eum ſibi comparent, frequenterque legant, ut quisque tam repentinis, quam indictis viſitationibus de his, quæ ad ſe pertinent, rationem reddere poſſit. Volumus etiam, ut Abbates & Præpoſiti, convocatis omnibus Monachis, & Canonicis, & Regularibus, nec non Decani Collegiatarum Eccleſiarum Canonicis, Decani vero rurales in Capitulo ſuis confratribus accerſitis, eadem ſtatuta bis in

in anno ad verbum prælegant, aut prælegi curent. Si quis vero huic noſtro mandato non obtemperaverit, a Nobis, ſeu Vicario noſtro canonice punietur.

III. Approbante Cathedralis Eccleſiæ noſtræ Venerabili Capitulo, ſtatuimus & ordinamus, ut poſthac ad Epiſcopatum Eccleſiæ Auguſtenſis nullus, niſi Presbyteratus ordine inſignis, aut qui ſe gradus, quos nondum habet omnes, ſtatutis ordinationum temporibus, nulla interdicta mora, aut tergiverſatione adepturum promiſerit, eligatur, aut aſſumatur.

IV. Ad Eccleſiaſticas dignitates, animarum curas, aliaque beneficia, ad noſtram diſpoſitionem, ſeu approbationem pertinentia, nullus poſthac Coadjutor, vel Reſignatarius, niſi examinationis teſtimonio ſubnixus fuerit, a Nobis, aut Vicario noſtro in Spiritualibus admittetur. Siqui vero per ſurreptionem, ejusmodi dignitatum, curarum, aut beneficiorum Coadjutores, ſive Reſignatarii ſucceſſores in illis, ſine examinatione præſcripta extiterint, amovebuntur.

V. Ut Catholica doctrina atque diſciplina Eccleſiaſtica melius conſervetur, ſtatuimus atque ordinamus, ut ordinandi ſuper hæreſibus hoc tempore jactatis, quid de illis, & contra, quid de Rom. Catholica & Apoſtolica Eccleſia ſentiant, diligenti examinatione explorentur. Deinde, ut nullus ordinetur, niſi qui publicum a primario Sacerdote, vel Magiſtratu patriæ ſuæ, aut ejus loci, ubi majorem vitæ ſuæ partem exegerit, de vita ejus & moribus probatis, teſtimonium litteris conſignatum attulerit; qua in re primarii Sacerdotis, ſeu Magiſtratus & teſtium conſcientiam oneramus.

Adhæc, ut ordinandi ſcientia, explendis ſaltem Eccleſiæ miniſteriis ſufficiens, non titulis, ſed diligenti conſtet examinatione.

Eandem quoque rationem in his, qui ad Prælaturas admittendi, & ad Eccleſias Parochiales provehendi ſunt, volumus haberi: atque ad Parochiales Eccleſias quenquam, niſi populum docere & velit & ſciat, nolumus admitti.

Poſtremo neminem ad Prælaturas, aut Eccleſias Parochiales, ſive per electionem, ſive per inferiores collatores, aut patronos deſignatus fuerit, prius inveſtiri, aut ad Eccleſiæ munera ſubeunda admitti debere, quam examini ſatisfecerit, & vocationi ſuæ ſatisfacturum ſe pro viribus pollicitus fuerit, ſtatuimus, atque mandamus.

Ætatem etiam ordinandorum, ſecundum laudabilem Eccleſiæ noſtræ morem, hactenus introductum & ſervatum, deinceps quoque obſervari præcipimus. Pro examinatione vero nullam ab his, qui a Nobis deputati adhoc fuerint, pecuniam exigi debere præcipimus: quod & hactenus in Eccleſia noſtra factum fuiſſe compertum habemus. Quod autem ad noſtrum Epiſcopale officium attinet, profitemur, Nos pro gratia, quam Altiſſimus nobis largiri dignatus fuerit, munus noſtrum rite recteque tam per Nos, quam per Vicarios & Cooperatores noſtros executuros. Volumusque poſthac ordinandorum examini, Paſchali, Pentecoſteſque tempore Auguſtæ, reliquis vero anni temporibus conſuetis in oppido noſtro Dilinga celebrando, ipſi coram adeſſe & præeſſe, ne in hac parte in Nobis quidquam deſideretur.

VI. Ignotos atque vagos Sacerdotes & Monachos, absque Prælatorum ſuorum teſtimoniis, ſeu formatis, multoque minus ſuſpectos de fide, aut flagitioſos Sacerdotes, vel Monachos, ſeu fratres fugitivos, ad concionandi, ſacraque peragendi officium nusquam in noſtra Diœceſi admitti, nec peregrinos & ignotos Presbyteros in conſortio aliorum Presbyterorum tolerari, vel ad Miſſarum Sacrificium, niſi ſui Ordinarii, e cujus Diœceſi proxime diſceſſit, litteras de eorum ordinibus & honeſtate docentes oſtenderint, & a Nobis, vel noſtro in Spiritualibus Vicario admiſſorias habuerint, admitti debere præcipimus.

VII. Quos Græci Chorepiſcopos, hoc eſt, certarum regiuncularum in qualibet Diœceſi ſpeculatores, alii Archi-Diaconos, alii Archi Presbyteros vocant, in noſtra Eccleſia Cathedrali, quoad certum diſtrictum mœniis Auguſtanæ civitatis adjacentem Archi-Diaconi, in reliqua vero Diœceſi Decanorum ruralium nomine cenſentur.

His igitur hoc ſtatuto mandamus, ut

ut hæc noſtra placita, atque Synodalia Decreta curæ ſuæ Parochis publicent, & exequantur; ut Capitula ſua ruralia, ſicut hactenus conſuetum fuit, congregent, & ſervent; ad futuras Synodos citati veniant; diligenter quoque invigilent, ut Parochi ſubditos ſuos doceant, corrigant, & velut Paſtores fideles in via Catholicæ doctrinæ ducant: ne irregularitate contracta miniſtrent, neve in foro conſcientiæ in dubiis conſulent, niſi peritiores prius ſuper his adhibuerint in conſilium: adhæc, ab extorſionibus & exactionibus illicitis & inſolitis abſtineant, & libertatem Eccleſiaſticam, quantum in eis eſt, tueantur. Hos etiam ſenis quibusque menſibus diſtrictus, ſeu regiunculæ ſuæ Eccleſias ſuas viſitare, & de omnibus rebus tam ſpiritualibus, quam temporalibus ſibi concurrentibus curam habere præcipiant, & ſi quid emendare non poterunt, ad Synodum pro tempore, aut ſi mora periculum habuerit, ad Nos, ut opportune providere de omnibus poſſimus, referre jubemus: ſi quos intruſos ad Parochias, aut alia Beneficia Eccleſiaſtica in ſuis diſtrictibus eſſe Decani intellexerint, aut ſuſpectas de ſurreptione abſolutiones diſpenſationesve oſtentari, aut circumferri a quibuscunque cognoverint: eos moneant primum, ne ſibi Beneficia, Sacramentorumque adminiſtrationem uſurpent, neve gregem Chriſti hujusmodi diſpenſationum, vel abſolutionum prætextu decipiant. Si qui vero parere monitis noluerint, hi Nobis a Decanis, quos fidei juramento Nobis præſtitæ ſuper hoc admonemus, ſine mora indicentur. Decanis quoque ruralibus injungimus, ne in templis, ſacellis, aut oratoriis ſuarum regiuncularum, picturas, aut imagines quascunque depingi, ſculpi, aut fieri, Nobis, aut Vicario noſtro inconſultis, patiantur, ut in his veteris Eccleſiæ decorum, ſacrarum hiſtoriarum veritas, & imaginum honeſtas, maturiore deliberatione circa ea præcedente, conſervetur. Idem decernimus in cæteris Diœceſis noſtræ ædibus diligenter obſervandum.

Iisdem Decanis ruralibus præcipimus, ut in inquirendis hæreticorum libris, aut de hæreſi ſchismateve ſuſpectis, nullam diligentiam prætermittant. Contrahant etiam, undecumque in ſuis regiunculis poſſunt, ejusmodi libros omnes, & inprimis formulas adminiſtrationis Sacramentorum, quas adverſarii ordinationes Eccleſiaſticas vocant, eosque libros ad Nos quamprimum transmittant, & in concionibus ſuis, Sacramentorumque adminiſtratione, Catholicos Doctores, & Romanæ Eccleſiæ manualia ſequantur, cæterisque ejusdem rei, pro officii ſui cura, monitores, auctoresque exiſtant.

VIII. Parochi de fide & religione noſtra populum ſibi commiſſum doceant, atque inſtruant, Sacramenta adminiſtrent, eorum myſticam gratiam exponant, publicis peccatis irretitos canonice, occultis vero delictis occulte arguant, & ad pœnitentiam adducant. Incorrigibiles Nobis, aut noſtro in Spiritualibus Vicario indicent, ut vel publica ſatisfactione curentur, vel communione Catholica arceantur: parvulos quoque & rudes quosque Parochiæ ſuæ doceant certis temporibus Symbolum Fidei, Dominicam Precationem, Salutationem Angelicam, & Decalogi præcepta: aut ea diebus Dominicis e ſuggeſtu diſerte pronuntient, ut revera duplici honore digni habeantur.

Cum nihil magis officiat Eccleſiæ Dei, quam quod ad regimen animarum indigni aſſumuntur; ſtatuimus, & diſtricte præcipiendo mandamus, ut a Vicario noſtro in Spiritualibus generali, aliisque Prælatis viri graves, docti, & ad curam animarum habendam idonei deligantur, diligensque & anniverſaria de eorum vita & moribus inquiſitio habeatur.

Et quoniam non raro accidit, ut Presbyteri & Clerici Beneficia Eccleſiaſtica curata absque inſtitutione, ſeu commiſſione, vel noſtra, vel Vicarii noſtri de facto occupent, atque nulla ligandi, vel abſolvendi poteſtate præditi, populum Dei decipiant: volumus, & mandamus, ut quilibet Decanus, vel Camerarius in Capitulo proximo ſui Decanatus, litteras hujusmodi commiſſionum ſibi petat exhiberi, Nobisque, aut Vicario noſtro, ſi qui nullas habuerint, intra menſis ſpatium ſignificet. Idemque de Beneficiis non curatis, ad eaque intruſis, intelligi volumus atque mandamus.

Paro-

Parochi, ſeu Presbyteri curati omnes, libros apud Eccleſias ſuas habeant quatuor: Primum, in quo baptizatorum: Secundum, in quo, ſtatuto ab Eccleſia tempore confitentium & communicantium: Tertium, in quo eorum, qui matrimonia in facie Eccleſiæ contraxerunt: & Quartum, in quo mortuorum, & Eccleſiaſticæ ſepulturæ traditorum nomina & cognomina cum annotatione diei & anni deſcribantur. Hæc enim diligentia cum ad multa utilis, tum vero ad hoc præcipue, ut Paſtoribus ovium ſuarum ratio melius conſtet. Capellani & Primiſſarii Rectoribus aut Plebanis ſuis debitam reverentiam exhibeant, ac omnia debita officia, ſive in fundationibus expreſſa ſint, ſive ex conſuetudine introducta, ſuis locis, temporibusque exequantur: in juribus Parochialibus, niſi fundationum ſuarum tenore ſpecialiter & expreſſe fuerint privilegiati; ipſis minime adverſentur, vel inobedientes exiſtant, ſed in executione curæ, & Divinis officiis cantando & legendo fideliter aſſiſtant. Quod ſi aliter fecerint, canonicam noſtram vindictam minime evadent.

Meminerint porro Presbyteri omnes, & inprimis hi, quibus animarum cura incumbit, ut eorum, quæ ad officii ſui eſſentiam pertinent, notitiam habeant certam & indubitatam, veluti ſunt abſolutionis, aliorumque Sacramentorum collationis formæ ſubſtantiales.

Quoniam autem intereſſe plurimum conſtat, qua ratione pueri & rudes catechizentur, Parochis noſtræ Diœceſis catechiſmum, ſive libros de inſtitutione Chriſtiani hominis Reverendi Patris Domini Petri de Soto, ex Prædicatorio ordine, Theologi Hiſpani, & Cæſareæ Majeſtatis Confeſſoris doctiſſimi, & religioſiſſimi viri, legendos, docendosque commendamus: alios vero de hæreſi, aut ſchiſmate ſuſpectos ex uſu eorum tolli præcipimus.

IX. Decanus Collegii ſui Clericos & familiam in officio quemque ſuo contineat, exemplo alios præcedat: vitæ, morumque honeſtatem in habitu & diſciplina, debitumque in Divinorum officiorum perſolutione & ceremoniis exigat: ebrios, aleatores, percuſſores, ſcortatores, & officii ſui immemores corripiat, Sacris abigat, & pro jure ſibi competenti mulctet. Scholaſtici Eccleſiæ noſtræ dignitate aut titulo eminens, juventutem Eccleſiæ miniſteriis deſtinatam, doctrina, pietate, & morum honeſtate imbuat: aut per idoneos & probos Pædagogos inſtitui curet, atque ordinandorum examini de more noſtræ Eccleſiæ, unaque nobiſcum diligenter intendat.

Canonici Decano ſuo obediant, Divinis omnibus interſint, qua decet modeſtia, gravitate & pietate. Eleemoſynas pauperibus diſtribuant, populum bonis exemplis ædificent, Divinorum tempore deambulare, nec ipſis in templo liceat, neque alii cuiquam permittatur. Turpe enim eſt, in eo loco quacunque de cauſa motoriam agere, & ambulationes inſtituere, ubi & geſtu corporis & animo in ſacrorum myſteriorum tractationem defixos intentosque eſſe oporteat.

Studioſis quoque aliquibus, bonamque de ſe ſpem præbentibus, Decanus & Collegium provideant, ut juſto ſtudiorum ſuorum tempore, juſtisq; ſumptibus in Academiis & Catholicis Univerſitatibus ſuſtententur: qui poſt tempus eis conceſſum redeuntes, de diligentia, probitate, pietateque teſtimonium ejus Univerſitatis publicum ſecum afferre teneantur.

Cæterum Horas Canonicas, reſidentes Canonici tam Cathedralis noſtræ, quam Collegiatarum Eccleſiarum, decenti modulatione pro Eccleſiæ noſtræ Cathedralis & Collegiatarum more perſolvant, & hanc curam ad conductitios tantum ſuccentores minime rejiciant.

Canonici etiam juniores Theologum, qui in ſingulis Collegiis frequentioribus haberi debet, lectionem ſuæ profeſſioni & inſtitutioni congruentem, certis horis, quemadmodum & Vicarii, aliaque Collegiorum membra facere tenentur, prælegentem audiant, itaque & animos Divinis ſtudiis excolant, & ab otio removeantur.

X. Clerus noſtræ Diœceſis in habitu, coronæ tonſura, & inceſſu decorum ſervet, ſuperiore veſte talari indutus, atque pietate magis venerabilis, quam aut famulorum multitudine, aut vano armorum terrore contemptibilis incedat. Menſa quoque utatur frugali, & ab ebrietate, ludis a jure prohibitis, atque omni ludicra

dicra levitate abſtineat, luxum omnem fugiat, mercaturæ aut cauponario exercitio, avaritiæ ſordibus, ſortilegiis, divinationibus, venationibus clamoſis, omnibusque profanis negotiis, & a quibus cura Sacerdotalis merito abhorret, prorſus alienus exiſtat.

Hoſpitia quoque publica, tabernas, aut œnopolia, compotandi cauſa, non ingrediatur. Qui ſecus fecerit, florenos quatuor dependet, quorum dimidiam partem fabricæ templi noſtræ Cathedralis, reliquum delatori impartiemur. Pœnam feſtus dies graviorem efficiet.

Inſtituta quoque Eccleſiaſtica de jejuniis & abſtinentia carnium, feriis, atque hujusmodi, ab univerſo noſtræ Diœceſis Clero religioſe ac pie obſervari, atque ſub debito obedientiæ Sanctæ Eccleſiæ Catholicæ præſtandæ, populo indici debere, ſub cenſuris & pœnis graviſſimis mandamus.

Præterea cum æquum inprimis ſit, eos mundos eſſe, qui vaſa Domini portant, & in Sacrario operantur; volumus, atque juxta Sanctiones canonicas decernimus, ut Sacerdotes profeſſionis ſuæ memores, caſte continenterque vivant, atque a nefario concubinatu abſtineant. Sacerdos, Diaconus, & Sub-Diaconus fornicationis, adulterii, & familiaritatis ſuſpectæ convictus, remota protinus concubina, ab officio ſuſpendatur, & beneficii fructu ad certum tempus pro ſcandali gravitate privetur: item convictus, ſuspenſione & privatione fructuum gravius plectatur. Incorrigibilis demum factus, beneficium amittat. Concubinæ autem Clericorum excommunicentur. Cæteris vero Clericis infra Subdiaconatum conſtitutis, & Eccleſiaſtico beneficio præditis, eadem privationis fructuum pœna infligatur, & a miniſterio, ſi quod in Eccleſiis habuerint, repellantur. Et cum his omnibus nullas fœminas, niſi aut ſanguinis neceſſitudine junctas, aut annorum quadragenario numero majores, aut ſaltem ſuſpicione carentes in illa vicinia, easque verecundas, ſobrias, & publico teſtimonio caſtas liceat cohabitare.

Clerici noſtræ Diœceſis domos, fundosque dotales beneficiorum collapſos inſtaurent, quantum neceſſitas poſtulaverit, reparataque in debita ſtructura conſervent, & negligentes per Decanos rurales, ac alios, ad quos de jure & conſuetudine ſpectat, eorum proventuum domibus, fundisque applicandorum ſubtractione mulctentur.

XI. Quicunque vel cupiditate, vel quovis etiam honeſto colore impellente, plura Beneficia Eccleſiaſtica obtinent, hoc noſtro mandato jubentur, ſicuti diſtricte præcipiendo mandamus, ut retento, quod ex illis maluerint, unico Beneficio, cætera intra annum reſignent, aut Nobis, vel Deputatis ad hoc noſtris, diſpenſationum ſuarum privilegia hujusmodi oſtendant. Quod, niſi debita obedientia præſtiterint, ſciant ſe ex noſtra diligentia in recta & vera Eccleſiaſticorum Beneficiorum diſpenſatione adhibenda, inobedientiæ aut cupiditatis ſuæ pœnas legitimas ſuſcepturos.

Si qui vero poſthac Sedis Apoſtolicæ diſpenſatione plura Beneficia obtinuerint, compertumque a Nobis fuerit, eidem Sedi (quæ in litteris, conceſſionibus, privilegiisque ſuis rationes, cauſasque honeſtas & neceſſarias, prout ſuggeſtum ei fuerit, ſequi conſuevit) illuſum ab impetrantibus fuiſſe, hi ſciant, Nos Sanctiſſimo Domino noſtro melius informato diſpenſationum hujusmodi revocationem procuraturos. Unde ſtatuimus & ordinamus, ut impoſterum nullus, cujuscunque gradus aut dignitatis fuerit, ad alterius aut plurium Beneficiorum poſſeſſionem admittatur, niſi Nobis tanquam Ordinario loci, diſpenſationis ejusmodi litteras, pro Sedis Apoſtolicæ dignitate conſervanda, inſpiciendas prius exhibeat, Bonifacii IX. & Leonis X. Maximorum Pontificum Conſtitutionibus ſemper ſalvis. Et ſi diſpenſatione dignus videbitur, nihilominus ſtatuimus, ut tales, aut alii quicunque Eccleſiarum Rectores & Beneficiati, Vicariis ſuis tantam ex fructibus portionem relinquant, quanta ad hoſpitalitatem ſervandam, ad jura Epiſcopalia & Archi-Diaconalia perſolvenda, aliaque onera ferenda ſufficiat, alioquin a ſuis Beneficiis, reſervato tamen unicuique Patrono aut Collatori jure ſuo, decernimus amovendos.

Hortamur etiam in Domino eos, qui plura Beneficia curata ex diſpenſatione Apoſtolica jam obtinent, ut uno, quod maluerint, retento, cætera intra annum ſine

ſine ulla penſione idoneis Presbyteris reſignent, & Chriſtiano hoc officio, pietateque ſua ſeveritatem & coactionem Synodalium, Provincialium, aut Generalium Statutorum, aut Decretorum antevertant.

Monaſteria porro & Collegia, aut ſi qui alii incorporatas cum decimis & cenſibus Eccleſias, quas retinere velint, habuerint, idoneos Sacerdotes eis præficiant: quibus de victu, veſtitu honeſto, & competentiâ juſta proſpici decernimus: alioquin, aut per privationem incorporationis legitimam, aut honeſtam ex Eccleſiæ illius decimis & viribus (*) aſſignationem, aut ineptorum Sacerdotum remotionem, ejusmodi Eccleſiarum commoditati proviſuri.

Prælati Monaſteriorum, Collegia, aut alii, unitas Eccleſias habentes, Vicarios hujusmodi, aut Sacerdotes non conſtituant, niſi prius per Nos, aut noſtrum Vicarium, ut idonei, fuerint admiſſi.

Religioſos vero, Beneficiorum hujusmodi curæ a ſuis Prælatis præfectos, non obſtante eorum qualiumcunque exemptione, volumus Nobis tanquam Ordinario eſſe ſubjectos.

XII. Monaſteria cujuscunque Ordinis, ſecundum regulas, quas profeſſi ſunt, reformari, ipſosque Monachos in obedientia & religione ſui ordinis contineri, capitulum diſciplinæ frequenter ſervari, vitia illic quotidie ſubnaſcentia ſeveriter corrigi, cultum Divinum reverenter & debite ſervari, concubinarios, adulteros, ebrios, criminoſos, infames, ſuſpectos de hæreſi, aliisve criminibus, pœnis debitis caſtigari, habitum & tonſuram diligenter ſervari, ædificia & bibliothecas ſtudioſe curari, prædia, cenſus & jura conſervari præcipimus: repugnantes, aut reformationis impatientes ſevera coercitione, debitisque mediis caſtigaturi.

Intermiſſa ſacrarum litterarum, atque ea etiam, per quæ ad ſacras litteras pervenitur, ſtudia, apud opulenta Monaſteria intra ſex menſium ſpatium reſtaurentur. Ubi vero pauci ſunt Monachi, iidemque egentes, unus atque alter ad aliud ejusdem, aut ſi commodum videbitur, diverſi Ordinis Monaſterium, ubi ſcholæ reſtitutæ ſunt, mittantur, ubi & in ſacris litteris, & in religionis obſervantia inſtitui & proficere, atque ad prædicationem Divini verbi idonei reddi poſſint.

A rerum profanarum exercitio Monachi abſtineant, atque intra Monaſterii ſepta, niſi Concionum aut Sacrorum peragendorum gratia a ſuis Prælatis dimittantur, ſeu ad aliud Monaſterium deſtinentur, vel a Nobis, tanquam Ordinario, ad curam animarum, ſecundum Canonum permiſſionem evocentur, ſe contineant. Tempore vero eis a Divinis lectionibus vacuo, ſemper pii & honeſti quid agant.

Monachi a ſolitaria vita nomen adepti, familia ſuperflua, equorum faſtu & pompæ multitudine ne ſe ingerant, aut ſibi otioſis, vaniſque ſumptibus frequentiam in ſolitudine procurent, ſed frugaliter in humilitate vivant: & quæ neceſſitati ſuperſunt, pauperibus, ſtudioſorumque educationi, Eccleſiæ ſementem uberrimam facturi, erogent atque diſpenſent.

Monaſteria exciſa aut deſerta, quantum fieri poterit, reſtaurentur.

Moniales ab egreſſu Monaſteriorum ſuorum, virorumque conſpectu contineant: earumque Monaſteria viri non ingrediantur, niſi id poſtulet inevitabilis neceſſitas. Oeconomum ad res ſuas foris procurandas deligant honeſtum, fidum, frugalem, qui eis & Viſitatori ternis menſibus rationem reddat negotiorum ſuorum; inutilem, gravem, infidum amoveant, aliumque ſurrogandum procurent.

Canoniſſæ continentiæ ſtudium nulla voti ſolennitate obſtrictum ſectantes, commune habeant dormitorium, habitu modeſto, mundo & caſtitatis indice utantur. Magna quoque inſtituti ſui commoda ex menſæ communione perciperent, ſi contra inveteratum apud eas morem adduci ad hoc poſſent: quod ut faciant, eas in Domino hortamur. Sicubi liberiore vita detrimentum famæ patiantur, reformari eadem curabimus.

XIII. Concionandi officium ſoli vocati, & ab ordinaria Eccleſiaſtica poteſtate admiſſi ſuſtineant.

Paſtores, quibus animarum cura incumbit, Vicarios Sacerdotes, ſi ipſi juſta ex cauſa munus hoc explere nequeant, admittere poſſunt: notos tamen, & Prælatorum ſuorum teſtimoniis ſubnixos.

Concionator, ſeu Doctor Divini Verbi, Evangelium, & Sacras Scripturas non

(*) *forte*: juribus.

non ſuo, ſed orthodoxorum & Sanctorum Patrum ſenſu & interpretatione tractet, & doceat, Homilias Sanctorum Patrum & Martyrum paſſiones, a fide dignis tamen Scriptoribus proditas, poſt Evangelia ſtatis diebus poterit recitare.

In Concione nihil profani, fabuloſi, ſuſpective proferatur, ſed ſint conciones ſanorum verborum, & ſanæ doctrinæ. Concionator ſe ad captum auditorum demittat: nunc Catechiſtam agat, nunc interpretem ſcripturarum, nunc vitiorum reprehenſorem, nunc Doctorem myſteriorum, omniaque, ad lucrum Chriſto afferendum, omnibus fiat: & a quæſtionibus perplexis & difficilibus, omni eruditionis oſtentatione rejecta, abſtineat, caveatque, ne ſe unquam ad convitia injuriasque, quibus Eccleſia cum populi offendiculo dehoneſtatur, delabi contingat.

Iidem Clerum & Magiſtratum, aut abſentes quosvis, ſuo quosque Judici relinquendos, perverſo & multis hactenus uſitato judicii genere, apud populum non accuſent, non deferant, non calumnientur: linguisque ſuis pro ſeditionum flagellis non utantur: ſed ſit oratio eorum modeſta, ſobria, gravis, & Verbi Divini nervis compacta, qua potentes ſint exhortari in ſana doctrina, & eos, qui contradicunt, arguere.

Miſericordiam, bonitatem & caritatem Dei opportuno tempore prædicent, & extollant, ita tamen, ut juſtitiæ ejus in benefactorum præmiis largiendis, malefactorumque pœnis infligendis non obliviſcantur, ut dubitantes & anxii, ſpe & amore Divino inflammentur, vel a peccatis deterriti reſipiſcant.

Eleemoſynas, ſatisfactiones, & opera pietatis inducant: ne populus ab eis ſeductus credat, opinione quadam ſua tutum ſe eſſe, etiamſi hujusmodi opera, quibus Chriſtianæ fidei paries liniendus eſt, non faciat, cum tamen Deus ſicuti de Pſeudo-Prophetis apud Ezechielem dicturus ſit: Et complebo indignationem meam in pariete, & in his, qui liniunt eum absque temperamento. (*)

Adverſus graſſantium hæreſeon tempeſtatem, populum præmoneant ſæpe & confirment. Catechismum & Decalogi præcepta crebro relegant, & explicent, inprimisque dent operam, ut pernicioſiſſimus error, qui multorum animos occupat hoc tempore, eradicetur, quo verbum Domini limitibus adeo anguſtis quidam includunt, ut ab eis nihil, niſi atramento in ſacris Bibliis exaratum, pro verbo Domini habeatur: cum verbum Domini initio nullis libris, ſed Apoſtolorum cordibus impreſſum inveniretur: quod poſtea non Scriptura tantum, ſed magna ex parte Eccleſiæ & Fidelium animis ſermone communicaverunt, & ſacræ litteræ teſtentur, Legem Evangelicam, ipſiſſimum Domini verbum, in tabulis cordium carnalibus, Spiritu Dei vivi ſcribendum fuiſſe. Hortetur præterea populum, ut verbum Dei attente audiat, ab hæreſibus abhorreat, Miſſæ officio libenter interſit, frequenti confeſſione ſe expurget, mundo corde & avido ſalutarem Chriſti corporis cibum excipiat, Sacramentis & eorum Myſteriis ſecundum Eccleſiæ traditionem religioſe utatur, & diebus feſtis, ſanctis tantum vacet operibus: memineritque Concionator, ut corpus ſuum in ſervitutem redigat, ne quos ſermone ad pietatem adducere conatur, ipſe in ſervitute ventris & peccati obſordeſcens, deterreat, aut illis opprobrio fiat.

XIV. Divinus cultus obſervetur, peragaturque his modis & ritibus, qui per manus Sanctorum Patrum nobis traditus, & per Majores noſtros in Sacrificio Altaris, Officiis Defunctorum, Canonicis cæterisque Divinis laudibus atque ceremoniis obſervatus fuit.

XV. In adminiſtratione uſuque Sacramentorum ut confuſio & ſchiſmata in Eccleſia Dei vitentur, & Apoſtolicis traditionibus, ſacrisque Canonibus & Legibus reverentia debita habeatur; ceremoniarum, orationum, rituumque receptam uniformitatem Parochos noſtros in omnibus ſequi volumus atque jubemus.

Volumus etiam, populum, quid in cujusque Sacramenti collatione agatur, in concionibus & Sacramentorum adminiſtratione frequenter doceri.

Lingua latina, cui veluti Divino inſtrumento in ipſa Crucis ara ſacris uſibus dedicato, Eccleſia occidentalis Religionem Chriſtianam fert acceptam, in Sacramentorum adminiſtratione, aliisque Eccleſiaſticis officiis per totam noſtram Diœceſin retineatur, & excluſa revocetur. Quæ

(*) Ezech. 13.

Quæ vero Germanica linguâ, ſecundum antiquas agendas pronuntiari conſueverunt, mutare fas non ſit, ſed & ipſa quoque conſerventur.

XVI. Solennes ceremoniæ & orationes circa Baptiſmum hactenus in Eccleſia Catholica uſitatæ, & in agendis Eccleſiæ noſtræ deſcriptæ, niſi neceſſitas illud cogat, non omittantur. Quarum ſignificationes populo ſæpius exponi mandamus, ut profeſſionis ſuæ, qua Chriſto initiatus eſt, admoneatur.

Suſceptores quoque, ſeu ſponſores parvulorum, ætatis provectæ ſint, atque in fide probe catechizati & inſtructi, quo non ore tantum, ſed & mente & ſerio ad interrogata reſpondere, ſuum munus intelligere, & parvulos, ubi adoleverint, & res poſtulaverit, in fide orthodoxa inſtituere poſſint: ætate vero aut fide nondum provectos, ad tantum munus admitti non debere, & ipſa ratio ſuadet, & nos præcipiendo decernimus.

XVII. Parochi ſuo tempore de Confirmationis origine, myſterio & Chriſmatis arcano ſubditos ſibi doceant, eosque ad ejus deſiderium accendant: ut Nobis, quod ex officio noſtri debiti crebro facere inſtituimus, aut ſi qua juſta cauſa impediti fuerimus, Suffraganeo noſtro, Diœceſim noſtram ad confirmandos baptizatos circumeuntibus, prompti paratique ſint ad hujus Sacramenti ſuſceptionem, faciliusque, quæ ipſo adminiſtrationis tempore dicentur agenturve, percipiant.

XVIII. Canon Miſſæ ſubmiſſa voce, excepta Dominica oratione, pacis exoptatione, Dei invocatione, & poſtrema populi ſalutatione, quemadmodum hactenus a Catholicis factum eſt, ſummaque religione, ut Myſteriis tremendis ſua conferatur auctoritas, pronuncietur.

Reliquæ vero Miſſæ, quæ catechumenorum dicitur, partes debita religione & voce alta, intelligibilique legantur, adſitque ſemper legenti Miniſter, qui Eccleſiæ nomine reſpondeat Sacrificanti.

Evangelia, vel Epiſtolæ Dominicis & feſtis diebus in Parochialibus Eccleſiis populo, ſive ante Sacrum, ſive ſub eo, ſive etiam a prandio, quod tempus Epiſtolæ declarationi non incommodum videretur, lingua germanica exponantur: eoque tempore nulla Miſſa, ne populum ab auſcultatione diſtrahi contingat, celebretur.

Ut nimia feſtinatio in Miſſæ lectione aut celebratione religioſas aures oculosque offendit, ita incondita prolixitas faſtidium potius generat, quam devotionem. Quapropter Sacerdotibus noſtræ Diœceſis devotam mediocritatem, & toto ſacratiſſimæ actionis tempore decorum, quod ex corporis geſtu, veſtium ſacrarum munda compoſitione, ipſoque vultu eluceat, commendamus.

Organa ad populi aures nullum alium ſonitum, aut numerum deferant, quam qui religioſus ac pius ab omnibus habeatur. Melodiæ laſcivæ, aut alio pertinentes, procul abſint: profani etiam Rhytmi Eccleſiaſticis ſonis, aut verba ſententiæve Eccleſiaſticæ profanis numeris, aut rebus, ludibrii cauſa, non accommodentur. Nam cum aut melodiæ, aut orationes, ſententiæve ſacræ in profanam conſuetudinem abeunt, fieri non poteſt, quin ad ſuum uſum in Eccleſiis depromptæ, animis audientium memoria illius ludibrii aut ſcommatis pungant, atque avocent a devotione.

Sub Elevatione ſacræ Hoſtiæ, Antiphonæ ad hoc Sacrificium tantum pertinentes cantentur: quanquam melius & veteri Eccleſiæ convenientius eſſet, præſentiam Dominici Corporis in altiſſimo ſilentio proſtratos contemplari. Si quæ autem aliæ Antiphonæ ex conſuetudine, aut fundatione cantari ſolitæ fuerint, eæ peracto Sacro cantentur.

Concordiæ & pacis ſymbolum, veluti imaguncula crucifixi, ab ore Sacerdotis pacem populo imprecantis, ſecundum cujusque Eccleſiæ ritum hactenus ſervatum, aut commodiorem inſtitutionem, ad adſtantes in Miſſis ſolennioribus deferatur.

Ignotos Sacerdotes, & qui publicis criminibus infames ſunt, aut ſolum quæſtum ſectantur, a celebratione hujus Sacri repelli jubemus.

Hoſtia vitalis pro infirmorum viatico in loco mundo & honorato, accenſo ad eum perpetuo lumine, ſervetur.

Eadem ſi in ſolennibus feſtivitatibus, aut magnis ſupplicationibus circumfertur (quod niſi ex Catholico inſtituto, aut gravi cauſa præſentibus devotis cul-

toribus, fieri non debet) quidquid veram devotionem non excitat, ludique omnes profani removeantur.

Sed & quando ad infirmos defertur, lumen præferri, & campanella fidelibus ſignum dari præcipimus. Caveat tamen Presbyter, ut ad infirmum pauciores duabus particulis non deferat, ne populus in redeuntis manibus inane vaſculum adoret: ſin autem contigerit forte, ut reverti ad templum ſine Euchariſtiæ Sacramento cogatur, lumen præferri, aut ſignum dari prohibeat.

XIX. Non ſine magna animi noſtri moleſtia intelleximus, nonnullos noſtræ Diœceſis laicos ſalutis ſuæ adeo immemores eſſe, ut nec conſtituto ab Eccleſia Catholica tempore confiteantur, neque ad Sacratiſſimæ Euchariſtiæ ſumptionem ulla ratione ſe præparent, aut ab ea penitus abſtineant. Quocirca in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna alias ſuper hoc conſtituta, univerſis & ſingulis Parochis, aut eorum Vicariis præcipimus, ut quadragenarii jejunii ſingulis Dominicis diebus, Capitulum, quod incipit: *Omnis utriusque ſexus*, ſubditis ſuis publicent in Eccleſiis, & contra inobedientes ad pœnas, juxta tenorem Conſtitutionis jam dictæ procedant.

Tenor ac verba Capitis: Omnis utriusque.

Omnis utriusque ſexus fidelis, poſtquam ad annos diſcretionis pervenerit, &c. *Vide ſupra pag.* 337.

Sequuntur Caſus aliquot, in quibus Sacramentum Euchariſtiæ perſonis, ejusmodi criminibus gravatis, non miniſtrari, aut ſaltem ad tempus differri debet: qui & ipſi una cum Capitulo: Omnis utriusque ſexus, *vulgari lingua ſuo tempore ſunt publicandi.*

CUm ex laudabili Catholicæ Eccleſiæ conſuetudine ſingulis annis vobis, Dilectiſſimi in Chriſto, denuntiari ſoleat, cuinam Sacroſancti ac Venerabilis Corporis Dominici Sacramenti perceptione interdictum ſit, Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Princeps Dominus, Dominus OTTO, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, & Epiſcopus Auguſtanus, in cunctis ſuæ Diœceſis Parochiis denunciationem ſub hac, quæ ſubditur, forma & ratione fieri mandavit.

Primo, quando hoc præſtantiſſimum Sacramentum hominum e Religione Chriſtianorum unio eſt & conjunctio cum Deo, cuncti infideles, qui ab Eccleſiæ communione & ſocietate disjuncti ſunt, ut ſunt Judæi, Ethnici, Hæretici, & quotquot hæreſes manutenent, tuentur, eisque opem ferunt, ab ejus perceptione arcendi ſunt.

Arcendi ſunt etiam, qui vel Papalis, vel Epiſcopalis excommunicationis ſententia conſtricti, publice denunciati ſunt: ſiquidem illi ab Eccleſiæ communione excluduntur, donec abſolutionis beneficium conſequantur.

Item ubi cantione, & lectione Eccleſiaſtica communiter interdictum eſt, ut fit tempore interdicti, donec ejusmodi perdurat interdictum, non licet ſanis percipere hoc Sacramentum: attamen ægrotis ad extrema tendentibus id miniſtrare permittitur.

Item cum unusquilibet in ſua Parochia veneranda debeat accipere Sacramenta, illis, qui alterius ſunt Parochiæ, non licet in alienis Eccleſiis hoc percipere Sacramentum, dum absque ſui Paſtoris permiſſu, atque ex illius contemptu aliis in locis id ſumere volunt. Et Sacerdos, ſi ea de re certus fuerit, ejusmodi alienæ Parochiæ ſubditis Sacramentum non porrigat.

Item quando præcelſum hoc Sacramentum ſana mente, & ex vera devotione ſumendum eſt, ejus perceptione pueris infra annos diſcretionis interdictum eſt. Sicut & illis, qui mente capti ſunt, & ratione deſtituti, ut ſunt amentes & inſani, ſive id naturaliter, ſive ex dæmonum obſeſſione patiantur: niſi forte quandoque mentis compotes reddantur. Tum enim quamdiu ratione ſua probe utuntur, Sacramentum hoc eis miniſtrari poteſt.

Item ex iisdem jam dictis cauſis, etiam illis hoc venerabile Sacramentum præbendum non eſt, qui perpetua ſtomachi cruditate laborant. Siquidem dum is perſeverat morbus, aut ægra affectio, Sacramenti hujus ſumptione eis interdictum eſt: ſi quis etiam Venerandum hoc Sacramentum absque ulla ratione, vel devotione, aut ſecus, quam inſtitutum eſt, expetat, aut indigne,

puta

Digitized by

puta vel ad incantationem, aut ſuperſtitionem eo uti velit, ei Sacerdos, dum id reſciſcit, neutiquam ea ratione miniſtrare debet, ſed populum Chriſtianum ſibi ſubditum inſtituere, ac informare, uti pro Catholicæ Eccleſiæ conſtitutione ad id ſumendum præparare ſe debeat.

Item ne hoc præcellens Sacramentum aliqua afficiatur injuria & contemptu, ex Sanctorum Patrum decreto & inſtitutione etiam infames omnes ab ejus perceptione prohibendi ſunt, cujusmodi ſunt præſtigiatores, incantatores publice rei, & ſcurræ, & qui ludis vacant jure Pontificio prohibitis, itidemque ſcorta ac lenones, & qui Judæis ſerviunt, aut eorum alunt proles, vel alia illicita cum eis commercia habent, & ſi qui alii ejus generis ſunt: ii, inquam, omnes ab altaris Sacramento removendi ſunt, donec vita ſua improba penitus abdicanda, ir rogatam ſibi pœnitentiæ mulctam perſolverint.

Item fœminæ virilem habitum malo animo geſtantes, quo perverſam ſuam expleant voluntatem, a Venerando hoc Sacramento arcendæ ſunt, donec id mali penitus correxerint, & ſatisfecerint.

Item quotquot ſe ſegregant, ad hæreſes deficiunt, & peregrina quædam ſectantur inſtituta, ab Eccleſia minime approbata, ut ſunt, qui in latebris clandeſtino conveniunt, & ſingularem, aut etiam rejectam atque damnatam colunt fidem: illi etiam, qui ejuſcemodi hæreſes palam præ ſe ferunt, & exercent, ut qui ad fores templorum conſiſtunt, ferreis ſua ſponte circulis devincti, aut ſine pœnitentiæ injunctione ſe ſe flagellis cædunt.

Item qui ſectam Pauperum de Lugduno colunt, in plateis panem propter Deum ſibi dari alta voce precantes, tanquam perfecti ſint. Hos omnes ſinguli Parochi tribus Dominicis publice e ſuggeſtu, ut ab his abſtineant, & cæteris Chriſtianis ſe ſe conforment, admonebunt. Quod ſi obtemperare nolint, ex ſua Eccleſia & Parochia eos expellant, nec Sacroſanctum eis miniſtrabunt Sacramentum. Ita enim habent Statuta Synodalia Provinciæ Moguntinæ.

Item quicunque ſuperſtitioni dediti ſunt, ut certis quibusdam ac ſingularibus nec approbatis utendis (*) benedictionibus, aut rejectis diebus, aut incantationibus dæmonum, aut futura prædicendo ex libris magicis, aut alias, vel quippiam ejusmodi ſectando, quod ſit Chriſtianæ fidei, aut præceptis, & conſtitutionibus Eccleſiæ adverſum: iis omnibus negandum eſt hoc Venerabile Sacramentum, niſi pro ſui Confeſſoris conſilio ejuſcemodi ſuperſtitionibus prorſus renunciarint, & pro admiſſis pœnitentiæ mulctam ſuſceperint.

Item cum unusquilibet Chriſtianus ad idem Sacratiſſimum Sacramentum percipiendum per veram contritionem, & peccatorum ſuorum puram confeſſionem ſe ſe præparare obſtrictus ſit, illis omnibus ejus ſumptione interdictum eſt, qui abſque contritione & confeſſione in ſuis manent peccatis: & ſpeciatim illis, qui ſecundum Sanctæ Eccleſiæ præceptum ſingulis annis ſemel non confitentur. Tales enim ab Eccleſia ejiciendi ſunt, & in extremis, ſi ſic decedant, Chriſtiana ſepultura eis neganda eſt.

Item cum confeſſio integra & indiviſa eſſe debeat, & cum propoſito deinceps peccata non admittendi; eam ob rem quicunque in publicis ac notoriis degunt ſceleribus, ut ſunt manifeſti adulteri, & adulteræ, aut qui alias in lupanaribus ſimul victitant, & publici fœneratores, & qui alios ad eadem inducunt, & id genus alii, ad hujus Venerandi Sacramenti communionem admittendi non ſunt, donec re ipſa & factis teſtatum reddant, ſe ſuis omnino vale feciſſe criminibus, & pœnitentiæ ſatisfactionem recepiſſe.

Item quando legitimo juncti Matrimonio ſimul degere ſunt obligati, ſi qui ex illis abſque Superioris Eccleſiaſtici, ſeu ſpiritualis Judicis ſui permiſſu, ipſi ſe disjunxerint, ſive divortium fecerint, quamdiu abſque juridica ſeparatione, vel conceſſione ſejunctim vixerint, non miniſtrandum, ſed negandum eſt eis Dominicum Sacramentum.

Item iis annumerandi ſunt, qui alearum luſui perpetuo vacant: quibus non eſt porrigendum Venerabile Sacramentum, donec inde abſtineant.

Item qui ebrietati, & crapulæ, & commeſſationibus perpetuo dediti ſunt, &

(*) *forte*: utentes.

& inhærent, & maxime, qui feſtos dies aut noctes in tabernis exigunt, illis poſt factam confeſſionem Venerabilis hujus Sacramenti ſumptione per triginta dies eſt interdicendum, uti ab his vitiis ſe ſe emendent. Quod ſi facere nolint, juxta Canonum decreta etiam (*) morte mulctandi ſunt.

Item, qui aliena detinent bona invitis illis, quorum ea ſunt, poſſuntque reſtituere, iis negandum hoc digniſſimum Sacramentum eſt, donec reſtituerint.

Item, qui ſacras perfringunt ædes, & deſpoliant, & qui Sanctorum, ac Dei templis damna inferunt, ab hoc debent excludi Sacramento, donec relictis hiſce ſacrilegiis, Deo dicatis locis ſatisfecerint, atque reſtituerint.

Item quotquot proximis ſuis intra eorum terminos, ſive illi ſint agrorum, ſive pratorum, ſive hortorum, ſive arearum, injuriam inferunt, vel invadendo, vel inarando, vel ædificia exſtruendo, ſi feſtis id agant diebus, hujus eis Venerabilis Sacramenti perceptione interdictum eſt, donec ab his ceſſent injuriis, & læſis ſatisfecerint.

Item ſubditi, qui propriis Dominis ſuis ob accepta verbera, aut caſtigationem, vel alias fidem & obedientiam præſtare nolunt, Sacramenti hujus ſumptione interdictum eſt, donec ſe morigeros præbeant, & agant pœnitentiam.

Item quicunque iniqua menſura vel pondere emunt, aut vendunt, triginta diebus jubentur abſtinere a ſacra Communione, poſteaquam ex Canonum præſcripto irrogatam ſibi pœnitentiæ mulctam ſuſceperint.

Item quotquot juſtas non ſolvunt decimas, Parochi ſui tribus vicibus admonere debent, ut eas jure perſolvant. Quod ſi admoniti facere recuſabunt, neganda eſt eis ſacra Communio, donec ſatisfaciant, & mulctam ſibi imponi patiantur.

Item quibus alicujus teſtamenti negotia bona fide exequenda commiſſa ſunt, ſi ultra annum rem differant, auctoritate Epiſcopi ad executionem compellentur; poteruntque ob ejuſcemodi negligentiam, ſi juſta & rationabilis cauſa deſit, ſacra Communione prohiberi.

(*) *Lege:* in morte

Item, quando ſingulus quiſque e Religione Chriſtiana ſanctis Eccleſiæ præceptis obtemperare tenetur, puta, ut jejunet, feſta celebret, confiteatur peccata ſua, ſacras inviſat ædes, & alias Sanctæ Eccleſiæ conſuetudines colat, & obſervet, quicunque animo obſtinato iis ſe ſe oppoſuerint, eaque contemptui habuerint, a digniſſimi Sacramenti perceptione excludentur, donec redeant ad obedientiam, & pro ſuis peccatis mulctam ſibi irrogari ferant: idque illi maxime, qui, ſpretis templis conſecratis, abſque Præſulis ſui permiſſu in aliis locis plebem orationis cauſa congregant. Qui enim id agunt, excommunicationis ſententia ligati ſunt, nec licet eis Dominicum percipere Sacramentum.

Item, qui Sacerdotem e ſuggeſtu concionantem impediunt, atque in ejus contemptum ex ſacris ædibus abſcedunt, a ſacra Communione arcendi ſunt, donec ſe ſe emendent, & agant pœnitentiam.

Item quotquot ex Eccleſiaſtici decreti, ſive præcepti contemptu, Dominicis, aut aliis feſtivis diebus Sacrum Miſſæ auſcultare nolunt, nec in ipſo Miſſæ officio perſeverant, donec Sacerdos ultimam benedictionem impertiatur, pro judicio Confeſſoris ſui a Communione prohibeantur, donec agant pœnitentiam.

Item quicunque Dominicis, aut aliis feſtivis diebus rebus venalibus, quæ ad neceſſarium corporis victum non requiruntur, mercimonia exercent, Synodalibus Statutis a Venerabilis Sacramenti ſumptione prohibentur, donec ab his penitus abſtineant.

Item, qui clanculum ſe ſe jungunt Matrimonio, iis ſacra Communio neganda eſt, donec ſecundum Eccleſiæ conſtitutionem publice ſe denuntiare faciant.

Item, qui Dominicam Orationem, & Symbolum Apoſtolorum ex deſidia aut contemptu diſcere nolunt, poterunt a ſuo Confeſſore ſacra Communione prohiberi, donec ea addiſcant.

Item quicunque Omnipotentem Deum, aut Sacratiſſimam Dei Genitricem, vel alios Sanctos palam blaſphemant, aut eis maledicunt, vel per eorum

rum nomina, vel membra indigne ac impie jurant, & imprecantur, ſeu maledicunt, ab Eccleſiæ ingreſſu, & ſacra Communione excludendi ſunt, donec publicam egerint pœnitentiam.

Item quotquot Sacerdotalem dignitatem, & Sacerdotes ipſos publice dehoneſtant, aut conviciantur, iis ſimiliter Eccleſiæ aditu, & ſacra Communione interdictum eſt, donec pœnitentiam egerint.

Item, qui animo deliberato homicidium perpetrant, & qui erga proximum inimicitias, aut invidentiam ulciſci meditantem animo gerunt, aut qui proximos inique opprimunt, aut eorum exiſtimationi, aut honori falſo derogant, ii omnes ad Venerabilis Sacramenti perceptionem non ſunt admittendi, donec vel pacem conciliando, vel aliena damna reſtituendo ſatisfaciant, & irrogatam pœnitentiæ mulctam perſolverint.

Item pater & mater, qui proles ſuas a mortis periculis non cuſtodiunt, ſive id ſcientes fecerint, ſive ex incuria ac negligentia, aut forte in ſomnis, poterunt ad tempus a Confeſſore ſuo præſtantiſſimi Sacramenti ſumptione prohiberi, donec pœnitentiam expleverint.

Item cum Sacris Canonibus ſub excommunicationis pœnis cautum ſit, ne quiſquam cujuscunque ſtatus ſit, adverſus Eccleſiaſticarum perſonarum, Templorum, aut Monaſteriorum Eccleſiaſticam libertatem ſancire quippiam vel ſtatuere auſit, eam ob rem quicunque tale aliquid præcipiunt, aut ſtatuunt contra Eccleſiaſticam libertatem, aut ejuſcemodi decreta manutenent ac tuentur, & ſecundum ea judicant, aut talibus mandatis utuntur, & perſonas, bonaque Eccleſiaſtica exactionibus, aut aliis modis gravant, iis omnibus ſacra Communione eſt interdictum, donec hujuſcemodi mandata & conſtitutiones abrogent, ab iniquo propoſito ceſſent, & inde abſolvantur.

Item quando Sacri Canones vetant, ne quis manifeſtam uſuram non eſſe reſtituendam, aut quod per uſuram quæſitum eſt, non eſſe reddendum, ſententiam ferat: ſiquis autem id agat, excommunicationi ſubjaceat; quicunque talem ferunt ſententiam, iis hujus eſt perceptione Sacramenti interdictum, donec inde abſolvantur, & pœnitentiæ mulcta eis irrogetur. Poteſt denique unusquilibet Confeſſor, cui curæ ſunt animæ ſibi confitentium, præ peccatorum magnitudine & gravitate eisdem ſibi confitentibus, ceu filiis confeſſionis ſuæ, ex cauſa, quæ ſibi juſta videbitur, ad tempus ſacra Communione interdicere, eique tales confitentes morem gerere debent: niſi a Superiore Eccleſiaſtica poteſtate aliud impetraverint. Quod, ſi peccatum occultum ſit, & talis quiſpiam ad Altare accedens Venerabile Sacramentum ſibi porrigi publice petat, non id illi Sacerdos negare debet: quanquam hoc ipſo, quod contra ſui Confeſſoris prohibitionem accedit, peccatum admittit.

Catholicæ Eccleſiæ pientiſſimæ matris lenitas, de rigore pœnarum Canonicarum, de quibus omnes Canones pœnitentiales extant, tantum remiſit, populusque ſibi ex ea clementia permiſit tantum, ut difficile ſit eas leges hoc tempore in uſum Eccleſiaſticum revocare. Nam cum Chriſtianorum licentia in peccando creviſſet, ſæpeque anni pœnitentiales ex iis Canonibus in numerum ingentem, pœnitentisque vitam etiam longiſſimam excedentem conficerent, aut ſenio morbisque gravati ſatisfacere nequirent; factum deinceps fuit, ut illæ pœnæ ex clementiſſimæ Matris Eccleſiæ indulgentia & theſauri meritorum Chriſti & Martyrum diſpenſatione, in eleemoſynas, orationes, ſacrorum locorum viſitationes, aliave Chriſtiani hominis exercitia commutarentur. Quoniam igitur & pœnarum uſus exolevit, & indulgentiæ hujusmodi, Hæreticorum culpa, plerisque contemptui ſunt: Parochis noſtræ Diœceſis injungimus atque mandamus, ut confitentes harum pœnarum ſaltem admoneant, Judiciumque veteris Eccleſiæ circa eas explicent, & peſtilentem illam opinionem, qua perſuaſum plerique habent, hominem peccati actualis pœnam Divinæ Juſtitiæ non debere, ex animis confitentium evellant, atque pœnitentialium Canonum ſeveritatem, pro recepta poſterioris ætatis conſuetudine, orationibus, eleemoſynis, jejuniis, aliisque id genus pietatis operibus, pro ſatisfactione pœnarum injunctis, mitigent,

gent, prudentique judicio pro lepræ qualitate, pœnitentisque viribus, facultate, & affectibus expenſis, ſimul & medicinam animæ ulceribus adhibeant, & pœnas delinquentibus infligant. In peccatorum Sacramentali inquiſitione caveant, ne inconſulta diligentia pusillorum animæ ſcandalizentur.

Decernimus etiam, ut Confeſſores probatam aliquam confeſſionis ſummam legant, qualis eſt Beati Antonini, Caymi Mediolanenſis, aut Thomæ Cardinalis Cajetani: ex eaque criminum differentias, magnitudines, cauſaſque optime diſcant, ut ſalutarem medicinam facere ſuo tempore poſſint.

Præterea, ne Eccleſiarum Rectores videantur pecuniæ magis, quam animarum ſaluti ſtudere, ſtatuimus & ordinamus, ut deinceps quilibet Confeſſor idoneus laicos contritos & confeſſos, ab omnibus peccatis occultis, quantumcunque gravibus & enormibus, Nobis, tanquam Ordinario ante reſervatis, abſolvere poſſit: homicidis, hæreticis, & excommunicatis, quos ad Nos, vel Pœnitentiarium noſtrum remitti volumus, duntaxat exceptis. Quod ad Clericos attinet, in hac parte nihil eſſe volumus innovatum.

Mandamus denique, ut a confitentibus pro confeſſionis auſcultatione aut abſolutione nihil exigatur.

Poſtremo Presbyteris noſtræ Diœceſis omnibus præcipimus, ne poſthac eos, qui ſe in Monaſteriis, aliiſque locis, in caſibus Sedi Apoſtolicæ, aut Nobis tanquam Ordinario ſpecialiter reſervatis, aut ad contentioſi fori indagationem pertinentibus, abſolutos eſſe prætendunt, tanquam rite abſolutos admittant, aut tolerent: ſed eos ad Nos, ſeu Pœnitentiarium noſtrum remittant, ut Nobis, aut Officialibus noſtris de Canonicis eorum abſolutionibus fidem faciant legitimam, ſuperque præmiſſis expeditionem ſalubrem recipiant, & quod juſtitia ſuaſerit, vel rationis ordo dictaverit, exequantur: donec hi, qui ſe abſolvendi poteſtatem hujusmodi habere aſſeruerunt, privilegia ſua Nobis congruo, tutoque loco exhibuerint, eaque a Nobis fuerint examinata. Qua tamen in re mendicantium Ordinum Fratribus, eorumque Facultatibus, ipſis a Summis Pontificibus conceſſis, nolumus præjudicari: quin ipſi, tam ut jure Pontificio cautum eſt, quam ut a Nobis, Prædeceſſoribusque noſtris eis conceſſum fuit, atque conceditur, Chriſti fidelium confeſſiones audire, & eos in caſibus ſibi, ut præfertur, conceſſis, in foro pœnitentiali abſolvere, pœnitentiasque ſalutares injungere valeant, quemadmodum Eccleſiarum Rectoribus noſtræ Diœceſis concedere conſuevimus.

XX. Unctionis extremæ Sacramentum cum litaniis & orationibus a Majoribus acceptis, totaque Eccleſia ſervatis, fidelibus impartiendum jubemus.

Sacerdos infirmum conſoletur, a curis & deſideriis præſentis vitæ ad ſpem æternæ ſalutis erigat: diabolum & terriculamenta ejus alto animo contemnere, Chriſtique miſericordiam ſperare jubeat, atque ita confirmatum cum benedictione Chriſto commendet.

A reditu quoque comitantem multitudinem infirmitatis humanæ admoneat, atque ad preces pro infirmo, in calce terreni agonis luctante, fundendas hortetur.

XXI. Sacerdotem nuptias alibi, quam in Eccleſia, quæ proprius eſt Sacramentorum locus, admittere, conjungere, aut benedicere prohibemus.

Vetamus etiam a Sacerdotibus eos conjungi, de quibus edictis, aut proclamationibus, ut minimum tribus, iisque tribus diebus feſtis ſibi ſuccedentibus, propoſitis, aut in concione publice factis, non conſtiterit, eorum conjunctionem nulla legitima Canonicave cauſa impediri, aut eos a parentibus, tutoribus, vel cognatis ad hanc copulam non cogi, ſed liberum ad eam conſenſum afferre.

Jungendos Matrimonio admoneri quoque a Sacerdotibus volumus, ut parentum & amicorum conſilia potius, quam privata deſideria ſequantur; exemploque Tobiæ, jejuniis, & orationibus ſe ſe præparent, atque commendent gratiæ Dei.

Doceri etiam eos præcipimus Matrimonia, etſi quoad perſonas contrahentium legitima rataque ſint, tamen niſi reli-

religione & fide eorum ſanctificentur, Deo grata non eſſe, Sacramentalique gratia, donec vitium ſuum emendaverint, Eccleſiæque legibus ſubdantur, deſtitui.

XXII. Pro reconciliatione pœnitentium, aut alicujus Sacramenti, vel Sacramentalium quorumcunque adminiſtratione, Sacerdos de pecunia, aut re qualibet ſibi danda minime paciſcatur, ſed eadem pro temporis, loci, perſonarumve neceſſitate ſecundum ritum Eccleſiæ, ſine mora adminiſtret. Verum quia ratione, jureque dictante, ſocii paſſionum, ad conſolationum ſocietatem merito admittuntur: Permittimus tandem etiam Judicis officio implorato, exigi, quod in hujusmodi conſuetudine debetur: ad cujus obſervationem laicos hortamur, &, quantum de jure eſt, adſtringi volumus, atque compelli.

XXIII. Prælatis noſtræ Diœceſis, Virgines, Eccleſias, Altaria, Cœmiteria conſecrari, ſacra loca quocumque modo execrata reconciliari, vaſa, veſtesque ſacras, aquam, ſal, palmarum ramos, frutices, herbas, cereos, agnum paſchalem, fructus novos, & quæ ſunt talia, quæ de jure, vel conſuetudine ante hanc Catholicæ Religionis perturbationem conſecrari, aut benedici conſueverunt, ſuo quæque tempore & loco, ſuisque ritibus & orationibus per totam noſtram Diœceſin benedici jubemus. Si quid vero locorum, aut rerum non conſecratum, aut execratum fortaſſe fuerit, quod conſecrari aut reconciliari debuiſſet, Nobis intra proximum menſis ſpatium indicari ab his, quorum hæc cura eſſe debet, præcipimus, ut noſtro Epiſcopali muneri in hac etiam parte ſatisfacere poſſimus.

Parochi, & quibus in noſtra Diœceſi Verbi Dei prædicatio incumbit, populum doceant, loca, veſtes & vaſa uſibus profanis exempta, & Sacramentorum Chriſti miniſterio mancipata, ideo conſecrari & benedici, ut ſciamus nonniſi Sacris & Divinis rebus vacandum, gratia Dei illic, ſeu munimine Divino præſente. Præterea res alias, humanis uſibus neceſſarias, in nomine Chriſti per orationem Miniſtri, & verbum Dei benedici, ut Nobis, Divina beneficentia contra adverſarias poteſtates, incantationes, Magias, fraudes & machinationes inimici, pertinaciter nos oppugnantes, proſint, & virtutem concipiant.

Ceremonias vero Majoribus noſtris, hominibus religioſiſſimis uſitatas, quod ad varios pietatis uſus valeant, & exercitia quædam ſint, quibus mens externarum ſcilicet rerum ſenſu & ſignificatione, ad Divinum cultum ipſumque Deum attrahitur, in Eccleſiis noſtræ Diœceſis retinendas, & ubi abrogatæ fuerint, revocandas eſſe ſtatuimus, atque mandamus.

Et quemadmodum à Parochis, Concionatoribusque noſtris de ceremoniarum ſignificationibus populum doceri volumus, veluti cereos ad laudem & gloriam ejus, qui lucem inacceſſibilem inhabitat, & omnem hominem in hunc mundum venientem illuminat, accendi: thura incenſa ſignificare, orationes & deſideria noſtra cum odore bonorum operum ad Deum aſcendere oportere: Proceſſiones lætas, noſtram de Chriſti triumpho & gloria exultationem: lugubres, noſtrum in hac lachrymarum valle exilium indicare, & illis Deo gratias agi, his veniam peccatorum, & pro vindicta miſericordiam implorari: ita eundem populum ſedulo moneri jubemus, ne ceremonias religioſiſſime inſtitutas, in abuſum vertant aut ſuperſtitionem, ſed ipſis ad pietatem exercendam utantur: atque ut proceſſiones ſint graves, ordinariæ, honeſtæ, Chriſtiana religione dignæ, atque a vanis & ſecularibus ſtudiis prorſus alienæ.

Cum autem Deo Optimo Maximo Creatori & Redemptori ſuo honorem, timorem, & reverentiam homo, tanquam creatura, debeat, multosque videamus ea in re damnata ignavia deſides eſſe, omnibus Eccleſiaſticis perſonis noſtræ Diœceſis diſtricte præcipiendo mandamus: ut poſthac ſumma pietate Deum ubique & honorent, & timeant, præcipue vero in templis humiliter revereantur, & venerentur: & cum in nomine Domini noſtri JESU CHRISTI omne genu cœleſtium, terreſtrium, & infernorum flectendum ſit: volumus, ut omnes, quotiescunque in ſacris Concionibus, aut Miſſis, nominis Sanguinis & Corporis Chriſti,

Digitized by Google

Chriſti, aut Dei Genitricis Mariæ Virginis fiat menſio, aut quando canticum: Gloria in excelſis, aut Gloria tibi Domine, ante Evangelii initium, aut Nativitatis Chriſti ex Virgine, & Incarnatio in Symbolo, aut gratiarum actio in Præfatione, aut hujusmodi alia in Divinis officiis canuntur, vel commemorantur, detecto capite, genibusque flexis ante altare, velut locus tempusque poſtulaverit, Deo reverentiam exhibeant debitam, & populum ad ejus rei imitationem verbis factisque commoneant, atque hortentur.

XXIV. De diebus Feſtis feriandis nihil innovare volentes, præcipimus, ut Feſtivitates Chriſti, ac Beatæ Mariæ Virginis, aliorumque Sanctorum, juxta conſtitutionem & ordinationem per quondam felicis memoriæ Chriſtophorum, Epiſcopum Auguſtenſem, Prædeceſſorem noſtrum deſuper factas, & divulgatas, quarum tenor ſubinſeritur, deinceps celebres habeantur.

CHRISTOPHORUS DEI GRATIA, EPISCOPUS AUGUSTENSIS, DILECTIS NOBIS IN CHRISTO DECANO, ET CAMERARIO CAPITULI IN N. SALUTEM IN DOMINO.

Licet ſuperioribus annis conſtitutiones in particulari Conventu Ratisbonæ habito, per Sedis Apoſtolicæ Legatum factas, per totam Diœceſin noſtram publicari fecerimus: ad aures tamen noſtras pervenit, quod hæ conſtitutiones, & præſertim quoad obſervantiam dierum Feſtivitatum ab aliquibus veſtris Capitularibus Plebanis inæqualiter obſerventur: ex quo multi emergunt errores, in Divini cultus contemptum, & ſcandalum plurimorum. Unde Nos, ſicuti noſtro incumbit officio, hujusmodi erroribus in futurum obviare cupientes, feſta in Diœceſi noſtra celebranda hic inſeri fecimus: videlicet ſtatuimus, ordinamus & volumus, ut de cætero Dominica dies, quæ in gloriam Dominicæ Reſurrectionis ad nos uſque a primitiva Eccleſia maxime celebris ſemper habita eſt, dies quoque Nativitatis Chriſti, ſancti Stephani, & Innocentium, Circumciſionis, Epiphaniæ, Paſchæ cum feria ſecunda & tertia duntaxat, Aſcenſionis, Georgii, Pentecoſtes cum feria ſecunda & tertia tantum, Corporis Chriſti, quatuor Feſta Beatæ Mariæ Virginis, nempe Purificationis, Denunciationis, Aſſumptionis, & Nativitatis, Natalia Apoſtolorum, Joannis Baptiſtæ, Magdalenæ, Laurentii, Dedicationis Michaelis, omnium Sanctorum, Martini, Nicolai, Catharinæ, Hulderici atque Afræ, Patronorum noſtrorum, ſicuti hactenus obſervati fuere, celebres quoque & Feſti habeantur. Mandantes inſuper vobis, ut Feſta jam ſpecificata obſervetis, & a Parochianis veſtris obſervari faciatis: in cæteris autem Feſtivitatibus, quacunque ratione vel inſtitutis, vel receptis, cuique liberum permittatis. Datum in caſtro noſtro Dilingenſi anno a Nativitate Domini 1539.

XXV. Cum poſt innumeras novationes noſtra tempeſtate in fidei orthodoxæ articulis, moribus & ritibus a perverſis hominibus introductas, nihil intentatum relinqueretur, quo populi aures a novatoribus captæ detinerentur: eo tandem ventum eſt, ut Oratio Dominica, Angelica Salutatio, Apoſtolorum Symbolum, & Decalogi Præcepta, quæ majores noſtri in Germanicam linguam religioſiſſime converſa nobis tradiderunt, ab iſtis inverterentur: Illaque Reverendiſſima Religio, verborum majeſtas, tenor atque numeri, in animos hominum una cum materno lacte inſtillati, e media Eccleſia tollerentur: adeoque, utqui nova interpretatione uſi ſunt, intelligerent ſe a vetere devotione eſſe dimotos. Nam ut unico exemplo oſtendamus, ſequens noſtrum ſtatutum ratione non carere, ab iſtis novis interpretibus factum eſt, ut quod antea in Oratione Dominica dictum fuit Pater noſter in cœlis: ab iſtis dicatur, Noſter Pater in cœlis: jamque ſive data opera, ſive caſu aliquo hoſtili id acciderit, eſſentiæ verbum ſedem ſuam in Divinæ Paternitatis invocatione amiſerit. Ut igitur antiqua verborum religio, atque in ea devotio pasſim conſervetur, Plebanis Eccleſiarum Parochialium in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, ut ſingulis diebus Dominicis finita concione, Orationem Dominicam, Angelicam Salutationem, Symbolum Apoſtolorum, & Deca-

Digitized by Google

Decalogi Præcepta, diſtinctè ac tractatim ita prælegant, ut populus legentem repetitione ſubſequi, ea diſcere, & memoriæ mandare poſſit.

XXVI. Inprimis ſtatuimus & ordinamus, ut nullus noſtræ Auguſtenſis ditionis, aut Diœceſis, cujuscunque ætatis, ſtatus, ordinis, aut gradus fuerit, ad Scholas & Gymnaſia, de ſchismate aut hæreſi ſuſpecta, nuperque natis de religione perverſis opinionibus contaminata, diſcendi docendive cauſa audeat proficiſci. Nam qui contra fecerit, is ſciat, ſe Nobis pœnas debitas daturum.

Quod vero ad Nos attinet, Academiis incorruptis, & in Catholica doctrina, vitaque perſeverantibus, poteſtatem facimus, Nobis viros literatos ad regendum Eccleſias idoneos ſignificandi: quorum in collatione Beneficiorum, Parochialiumque Eccleſiarum, apud quos reſidere voluerint noſtræ Diœceſis, honeſtiſſimam rationem Nos habituros, eosque, ſi digni ea re videbuntur, etiam apud Sanctiſſimum Dominum noſtrum Paulum Tertium Pontificem Maximum, cujus optimam mentem ad hoc inclinare cognovimus, ſummo ſtudio atque diligentia promoturos pollicemur.

Concilii quoque Lateranenſis Decretum amplexi, præcipimus, ut quæcunque, aut qualiacunque Canonicorum Collegia, Scholas pro cujusque Collegii magnitudine, ſicubi aut defierunt, aut novis opinionibus infectæ, erigant, & reſtituant.

His præficiantur Magiſtri & Pædagogi incorruptæ vitæ, a quibus tam pietatis Chriſtianæ prima principia, quam rudimenta literarum juventus hauriat, eæque in claſſes, ſi ætatis aut ingeniorum ratio id poſtulare videtur, dividantur.

Quibus etiam nihil, quod eorum innocentiam, vel in religione, vel in moribus lædere poſſit, prælegi mandamus.

In reliquis vero oppidis, ubi Collegia non ſunt, Scholas, quarum Magiſtri boni, honeſti, & docti ſint, inſtaurari, aut conſervari jubemus.

Apud ſingula frequentioraque Canonicorum Collegia ſinguli Theologi honeſtis ſtipendiis conducti habeantur: qui certis diebus & horis interpretentur Biblia, ac de re theologica juniores Canonicos, Vicarios, & alia Collegii membra doceant: ubi eorum quisque ad lectionem ſuæ profeſſioni & inſtituto congruentem comparere teneatur.

Doctori unius Præbendæ proventus, donec in docendo perſtiterit, aſſignetur: qui, ſi non ſuffecerit, ratio aliqua ineatur, ut ei, quantum ſit ſatis, ſuppeditetur.

XXVII. Hoſpitalia noſtræ Diœceſis conſervari, reditus ad ea deſtinatos in nullos alios uſus converti, atque ſicubi alienati, aut in privatos uſus converſi fuerint, revocari jubemus: ſi apud Collegia, Monaſteria, aut ſacras alioquin ædes, hoſpitalium reditus cum cæteris reditibus, aut bonis confuſi fuerint, & hodie ignorentur, curabimus nihilominus, ex Collegii, Monaſterii, aut ſacræ illius ædis ærario, aut proventibus, pauperum & infirmorum neceſſitati provideri. Viduæ, Orphani, & qui ad quærendum victum ſibi non ſufficiunt, ex eo loco, ubi hoſpitalia conſtituta ſunt, oriundi, in ea recipiantur: Peregrinis autem hoſpitalia pro refectione tantum, non autem in fraudem indigenarum pauperum pro inhabitatione patere concedimus.

Hoſpitalium, quorum fundatores ſibi proviſionem, ac diſpenſationem retinuerunt, adminiſtratores, ſaltem ſemel in anno Proviſoribus rationem reddant, quorum omnium curam & inſpectionem præcipuam nobis Divino aſpirante Numine, pro ordinaria noſtra auctoritate ſumemus.

XXVIII. Principes, Comites, Barones, Nobiles, civitatisque Auguſtenſis, atque aliorum oppidorum & municipiorum noſtræ Diœceſis Magiſtratus, & Præfectos hortamur in Domino, atque in virtute Eccleſiaſticæ obedientiæ requirimus, eisque munere, quod Deo authore gerimus, confiſi, mandamus, ut invocati Nobis, noſtrisque Vicariis in exequendis hujus Sanctæ Synodi Decretis auxilio ſint: Jurisdictionem, libertatem, & immunitatem Eccleſiaſticam Imperatorum legibus, & ſacris Canonibus, Epiſcopis & Clero tributam ac firma-

firmatam tueantur, Nobisque conſervent: adhæc etiam, ne Eccleſiis, quas tuitionis, protectionis, aut advocationis jure tueri deberent, contra fidei datæ Sacramentum, gravia & iniqua onera imponant, ne ipſos tandem Cæſareæ Majeſtatis præcepto aut amoveri contingat, aut limitibus præſcriptis, quid alteri alteris invicem debeant, includi. Cæſaris enim juſſum in re tam juſta prævenire honorificentius eſt, quam eum ad exequendum invitum compelli.

Cum populus præter obedientiam, quam Principibus & civili Magiſtratui debet, ad eam quoque, quam Nobis, & aliis Eccleſiaſticis Ordinibus debet, redigendus ſit: univerſos & ſingulos noſtræ Diœceſis laicos in Domino hortamur, eisque præcipimus, ut Clerum noſtrum, Parochos, aliosque Ordines Eccleſiaſticos venerentur, eorum facta non temere judicent, adverſus Presbyteros ſuos præfracte non contendant, ſed morigeros ſe præbeant, atque obſequentes. Ad Chriſtum enim, cujus legatione funguntur, eorum tam honor, quam contemptus pertinere credendus eſt.

Conveniat quoque diebus Dominicis & Feſtis ad Divina, quæ in Eccleſiis Catholicis celebrantur. Concionem ſub ſilentio audiat, memoriæ commendet, & Concionatorem vel auſcultantes ſtrepitu, aut deambulatione, non perturbet. In Miſſa audienda ad finem uſque donec Benedictionem Sacerdotalem acceperit, perſeveret: & qui peccati vinculo retinentur ligati, absque abſolutionis, & veræ emendationis propoſito, ab Euchariſtiæ Sacroſanctæ perceptione abſtineant: palam vero criminoſos, & qui peccati certiſſimam occaſionem dimittere nolunt, ſive Sacerdotes ſint, ſive laici, omnino a Communione volumus abarceri.

Patres & matres familias, liberos & familiam, ſecundum audita in concione domi inſtruant, timorem Dei, Symbolum Apoſtolicum, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Præcepta Decalogi, & quidquid pertinet ad bonos mores & virtutem in eis educandam, doceant: præcipue vero eos a blaſphemiis, juramentis, & execrationibus, cum domeſtica diſciplina, tum iræ Divinæ prædicatione deterreant. Cætera, quæ hic brevitatis cauſa omittimus, ut a piis Concionatoribus acceperint, ita doctrina & uſu domeſtico tractent, atque ſicuti Chriſtianos homines decet, exerceant.

Ceremonias quoque Chriſtianæ pietatis, & inſtituta Eccleſiaſtica de jejuniis & abſtinentia carnium, de feriis, de proceſſionibus, & id genus ritibus, a populo Nobis commiſſo ſuo debito obedientiæ Sanctæ Eccleſiæ, religioſe ac ſancte obſervari mandamus.

Sanctionem Patrum Chriſtianus populus de Confeſſione & Euchariſtiæ Communione, Paſchali tempore, ſub pœnis in Canone contentis obſervet; libros contagioſos, de falſa religione ſuſpectos, & impiis jocis refertos, imagines præterea & picturas obſcænas, vel ad ludibrium religionis Catholicæ, aut ad certorum hominum infamiam expreſſas populum noſtræ Diœceſis legere, aut habere, atque de Sacroſancta Fide, præcipue inter pocula atque convivia, temere diſceptare non liceat. Legat autem libros ſacros, ſanctos Patres, vitas Sanctorum, præclarorum & fortium virorum hiſtorias, & imagines tales ſpectet, quibus ad pietatem, virtutem, religionis & reipublicæ amorem accendatur.

Ebrietatem atque infames compotationes fugiat, quibus & corporis & animi vires enervantur.

Tabernæ & œnopolia diebus feſtis ante Sacrum in Eccleſia peractum, infirmis & peregrinis exceptis, non pateant.

Novorum & ab Eccleſia non receptorum dogmatum auctores, prædicatores, aut jactatores, ſacrilegos, perjuros, blaſphemos, uſurarios, adulteros, ebrios, aliisque publicis criminibus obnoxios, ferri in Eccleſia noſtraque Diœceſi prohibemus: in quos etiam cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis ſumma ſeveritate animadverti debere ſtatuimus, & ordinamus.

XXIX. Ut porro ſciant Abbates, Præpoſiti, Decani, & Clerus noſtræ Diœceſis, Nos hæc Statuta Synodalia ex ſacræ Cæſareæ Majeſtatis formula, ſacrisque Canonibus, & Patrum Anteceſſorum noſtrorum Decretis & Statutis, non ad oſtentationem, ſed ad indubitatam

tam Reformationem ipſorum, noſtrique gregis, pro ipſorum temporum uſu atque neceſſitate collegiſſe, poſthac tertio quoque anno, quot annis, aut quoties res poſtulaverit, Diœceſin noſtram totam, viſitationis gratia, vel ipſi circumibimus, aut per Suffraganeum noſtrum, qui baptizatos etiam Confirmationis Sacramento ſignet, mandabimus viſitari.

Viſitationis autem normam, ſi quid in Eccleſiæ noſtræ formulis deſiderabitur, Suffraganeo, aut Vicario noſtro, quorum alteri, vel utrique in occupationibus noſtris viſitandi munus delegabimus, præſcribemus: eamque Decanis quoque Diœceſis noſtræ ruralibus in ſuis viſitationibus ſequendam, quatenus pertinere ad eos videbitur, proponemus: operamque dabimus indefeſſam, ut in hac quoque parte eorum, quæ hoc quidem tempore effici poſſunt, nihil deſideretur.

XXX. Excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti noſtri ſententias a nullo, cujuscunque ſtatus, gradus, & conditionis fuerit, negligi, contemni, aut quoad publicationem, & executionem earum impediri debere ſtatuimus, atque ſub pœnis & cenſuris Eccleſiaſticis quibuscunque impedientibus irrogandis, diſtricte præcipimus.

Officiali quoque noſtro injungimus, ne Divinam cenſuram, qua nulla eſt major in Eccleſia, leviter & propter exiguas parvique momenti cauſas proferat: ſed ut ad ſanitatem magis, quam ad interitum contumacium ac rebellium animorum reſpiciat.

Excommunicatos & denuntiatos, ab omnibus vitari, & a nemine in conſortium recipi decernimus, eosque ante pœnitentiam, emendationisque ſponſionem, atque ſatisfactionem tam Eccleſiæ, quam injuriam paſſo faciendam, ad Sacramenta, Communionemque fidelium admitti, atque abſolvi prohibemus.

Niſi populari concurſu cædes Cleri facta ſit, perſona tantum, Clericalis homicidii rea, non autem locus delicti, interdicendus erit; idque ea de cauſa, ne per hanc occaſionem populus indies negligentior fiat, neve a ſceleratis hominibus otium a Divinis, patrato crimine, dataque opera procurari poſſit.

XXXI. Univerſis Sacerdotibus, & omnibus noſtris ſubditis, tam religioſis, quam ſæcularibus injungimus, & mandamus, ut pro Sanctiſſimo Domino noſtro PAULO Papa III. atque Invictiſſimo Imperatore noſtro CAROLO Quinto, cujus immortali beneficio hanc pacem quietemque publicam debemus: pro Sereniſſimo Principe Ferdinando, Romanorum Rege, & aliis Principibus Catholicis, in Miſſis, Orationibus & Concionibus ſuis devotiſſime precentur: populumque, ut idem faciat, hortentur, ut orthodoxam fidem, Sedisque Apoſtolicæ, a qua fidei Chriſtianæ incunabula traximus, auctoritatem, ut hactenus factum ab eis fuit, ad gloriam Omnipotentis Dei tueantur: & ſi qui alii forte callidis adverſarii noſtri artibus in errores prolapſi addictive ſint, pro his una cum populo atque in Sacris orent, ut in tempore reſipiſcant, atque ad priſtinam Eccleſiæ Catholicæ unitatem & obedientiam una cum populis ſibi ſubjectis revertantur.

XXXII. Cum porro ſine coercitione Jurisdictio nulla ſit, & absque pœnis non modo leges vileſcant, verum etiam quælibet civilis ſocietas in deterius facile abeat, atque diſſolvatur, ne fruſtra huic ſancto muneri operam impendiſſe videamur: ſtatuimus, atque ordinamus, ut pœnæ canonicæ tam in Corpore Juris clauſæ, quam Provincialibus, Synodalibusve Statutis alias editis annexæ, transgreſſoribus horum Statutorum, ſicubi ſpecialis pœna expreſſa non ſit, infligatur, Nobis, aut Vicario, ſeu Officiali noſtro, earum electionem, moderationem, aut aliam quamlibet arbitrariam pœnam, earum loco, pro perſonarum, locorum, aut transgreſſionis qualitate exigendam, reſervantes.

XXXIII. Cum Synodorum celebrandarum ratio in tanta rerum Eccleſiaſticarum perturbatione plerisque ignota ſit; voluimus ſubditis noſtræ Diœceſis omnibus noſtram in hanc rem mentem, & quid quisque in ea facere, aut ex ea ſperare poſſit, vel debeat, explicare.

Synodos igitur noſtras Diœceſanas anniverſarias, & quoties neceſſitas Eccleſiæ noſtræ poſtulaverit, eſſe & habere volumus, atque decernimus.

Digitized by Google

Qui ex noſtra Diœceſi in Synodalem conſeſſum recipiuntur, ſinguli jurisjurandi, Nobis præſtiti, admoniti, aut ſi videbitur, jurati, Eccleſiarum ſuarum, Prælatorum, atque etiam Officialium noſtrorum, & populi detrimenta, defectus, vitia gravia, & ſæcularium quorumcunque, ſive præſentium, ſive abſentium, tyrannidem in Eccleſias, populum, viduas, vel orphanos ſævientem, proferant in medium, a Synodo ſine ullo reſpectu corrigenda.

Appellationes quoque eorum, qui ad noſtram Synodum provocarunt, abſentiumque gravamina, aut deſideria per epiſtolas, aut libellos ſupplices explicata audientur.

Laicis etiam ſuas querelas, modo res, aut cauſas Eccleſiaſticas concernant, aut ad judicium Synodi pertineant, in ſcriptis proponendi poteſtas fiet: quibus Procuratores & Advocatos Synodales ex noſtris Conſiliariis laicis deputabimus; aut ipſos, ſi digni, vel ad cauſas ſuas exponendas apti ſunt, intromitti mandabimus.

Et quicunque Divini amoris zelo ducti, crimina, diſciplinam, & quietem Eccleſiaſticam perturbantia, denunciare voluerint, vel publice, vel privatim audientur: ad quam denunciationem ceu Evangelicam, & ex caritatis viſceribus proficiſcentem, univerſos & ſingulos per amorem, quo Reipublicæ Chriſtianæ quisque infixus eſſe debet, exhortamur.

Inteſtina quoque odia, & capitales inimicitias, ex quibus noſtræ Diœceſis tranquillitas perturbari, aut ſcandala oriri poſſent, ſummo ſtudio, ſummoque moderamine æquitatis, extingui, deponi, atque ad amicitiam, aut ſaltem ad compoſitionem & pacem traduci admitemur.

Quoniam vero multi ſunt, qui aliorum vitia & defectus, aut potentiorum injurias, oppreſſiones, ſeu tyrannidem, coram tota Synodo proponere non audeant: deputabimus tres, aut plures ex Synodo Commiſſarios auditores, apud quos univerſi & ſinguli, tam Clerici, quam laici, quæ volunt, tuto deponere poſſunt. Sciantque omnia ſub ſilentio tegenda eſſe.

Et ne quis exiſtimet, Nosmet, aut noſtros Officiales ex eorum numero, quorum vita, mores, & actiones corrigi debeant, exemptos eſſe velle, a tota Synodo teſtes Synodales, qui noſtræ, noſtrorumque Officialium reformationi intendant, deputari mandabimus. Nam etſi multa nobis deeſſe cognoſcimus; multa tamen nos ſugere non ignoramus.

Neque Synodum, aut ejus Deputatos dimittemus, donec de omnibus cauſis, omniumque gravaminibus ſufficienter fuerit informata.

Vitiis & querelis auditis, adhibito Theologorum Juriſperitorum conſilio, ea atque alia incommoda, admonitione, correctione, executione, epiſtolis, ſtatutisque Synodalibus, pro viribus noſtris, Omnipotentis Dei auxilio innixis, apud omnes emendari, & tolli curabimus: & alia omnia ad rem ſacram, Divina officia, & laudes pertinentia, ex libri Pontificalis præſcripto peragemus.

Quod autem ad apocrypha, inepta, parumque ſincera, quæ temporum vitio in Breviaria irrepſerunt, emendanda: earundemque Precum & Pſalmorum frequentes repetitiones, innumera Suffragia, & novas Collectas, Sequentias, Præfationes, & id genus faſtidium afferentes, & Officiis Divinis, Miſſæque Sacrificio parum congruentes, tollendas, mutandasque attinet: adhæc etiam, ut ſub Sacro ſolenni coram eodem populo Miſſæ ſpeciales non legantur: ut excommunicationis ſententiæ ob criminales tantum cauſas, easque valde graves & lethales ferantur: ut Apoſtolice vel coadjutores facti, vel alias proviſi examinentur: ut Beneficiorum pluralitas refrenetur: ut Beneficia tenuiora unione creſcant, atque ad pauciorum numerum redigantur: ut exempti, Ordinariorum reformationi, viſitationi, & correctioni ſubjaceant: ut Academiæ, ſeu Doctorum, & ſtudioſorum hominum Univerſitates, quarum in Diœceſi noſtra nullam habemus, reformentur, eisque privilegia ſua & immunitates conſerventur: & ſi quæ ſunt alia, quæ in Cæſareæ Majeſtatis formula delibata ſunt, & in hisce Statutis noſtris vel prætermiſimus, vel exhortando potius, quam ſtatuendo inſeruimus, ad Synodum Provincialem; & ſi in ea ſuper his ſtatui

ſtatui nihil queat, ad Oecumenicum Concilium, Sanctiſſimique Domini noſtri deliberationem duximus rejicienda. Oſtenditur autem Nobis ex Reverendiſſimi, & Illuſtriſſimi Principis & Domini Sebaſtiani, Electoris & Archi-Epiſcopi Moguntini, Metropolitani, Domini & amici noſtri cariſſimi, pietate, eruditione, induſtria, ingenio, animique magnitudine ſpes optima fore, ut in proxima Synodo Provinciali, de his, aliisque noſtræ Religionis negotiis, rebusque omnibus ratio ineatur certiſſima, qua ampliſſima illius Metropolis Provincia orthodoxæ fidei, ipſique Chriſto tota reſtituatur.

Finita ſub irruentem jam noctem Statutorum lectione, Reverendiſſimus Cardinalis Cancellario mandavit, ut Synodum his fere verbis alloqueretur: Quomodo Reformationis formulæ, hodie publicatæ, Statutorum ratio conveniat, ex lectione hac perſpectum plane omnibus eſſe: reſtareve illud ſolum, ut univerſa Synodus de his omnibus ſuffragia ferat. Ut igitur cogitandi, deliberandique de ſingulis ſpatium habeant ad Synodum vocati, ſequenti die primum, quæ decima tertia Novembris futura erat, poſt rem ſacram peractam, de his omnibus ineunda ſuffragia eſſe. Itaque Reverendiſſimus Cardinalis eos ad cœnam, in cœnaculo ad hoc inſtructo, ſumendam cum ſua benedictione dimiſit.

Acta ſecundæ diei Synodi.

Altera die hujus ſacratiſſimæ Tractationis convenerunt omnes conſtituto tempore: & Miſſa per Reverendum Dominum Philippum a Rechberge de Hohenrechberg, Decanum Eccleſiæ Auguſtenſis, de Sancta Trinitate ſolenni Canticorum ritu celebrata, moxque reliquis ex libri Pontificalis præſcripto peractis, Reverendiſſimus Cardinalis, laicis antea per Dominationis ſuæ Reverendiſſimum Fiſcalem exire juſſis, Synodum obteſtatus eſt ferventi ſermone, ut meminiſſe velit, ſe non privato cujusquam mortalis, aut quenquam ſuo, ſed univerſos Chriſti, per quem creati & redempti eſſemus, nomine conveniſſe: Chriſti hanc cauſam eſſe, de qua nunc ſit deliberandum: afferrent igitur hodie animos, ab omni perturbatione, cupiditate, pertinacia, immunditia, & ſocordia expurgatos: conſulerentque in medium de his, quæ diſciplinam Eccleſiaſticam in Eccleſia DEI excitare, reſtituere, & conſervare queant. Quod ad ſe privatim attineret, daturum operam, ut Deo Duce, Epiſcopi munere, quantum in ſe eſſet, rite recteque fungeretur: & quanquam imbecillitatem defectusque ſuos plerosque in ſe ipſo agnoſceret, tamen non dubitare ſe, quin multa ſint, quæ latere ipſum poſſint. Quapropter poſtulare ſe ab univerſa Synodo, ut ex Prælatorum, Canonicorum & Decanorum ruralium triplici ordine, ſingulos, binos, ternos, aut plures, ſi ita videretur, eligerent, qui ceu teſtes Synodales, de his, quæ emendanda in ſe eſſent, inquirerent, ſeque Synodi nomine admonerent: paratum enim ſe eſſe, promptumque & ad audiendum tranquillo animo ſingula, & ad obtemperandum monitis ſalutaribus ſanctæ hujus Synodi, in Spiritu Sancto congregatæ. His in hanc fere ſententiam, majore tamen ſermonis affluentia, dictis, ſummum aliquamdiu ſilentium fuit. Quod cum a nemine rumperetur, Dominatio ſua Reverendiſſima advocatis a ſe Conſiliariis, conſtituit ſuffragiorum Scrutinium inchoandum eſſe. Quo conſilio per Cancellarium publicato, Fiſcalis e ſchedula nominatim, ordineque ſingulos ad mandata Procuratoria, aut Syndicatoria afferenda compellavit. Singuli itaque depoſitis apud Reverendum Dominum Jacobum Henrichmannum, Auguſtenſis Eccleſiæ Canonicum & Vicarium, atque Notarios ad hoc deputatos, mandatorum inſtrumentis, ſuper ſtatutis Synodalibus approbandis ſententias dixerunt. Quorum primus Reverendus Dominus Marcus Avunculus, Epiſcopus Nazianzenus, & Suffraganeus Auguſtenſis, brevi candidaque oratione ſtatuta Synodalia approbavit, ſeque obſervationi eorum, quatenus ad ſe pertinerent, adſtrinxit: hunc ſecuti ſunt reliqui Prælati, Abbates, Præpoſiti, & Decani, tam Collegiorum, quam regiuncularum ruralium: nemoque in tanta multitudine extitit, qui voce ſua ſtatuta hæc ſalubertima non collaudaret, atque ſe una cum his, quorum nomine huic Synodo intereſſet, illis pro viribus pariturum, aliisque, ut idem face-

facerent, auctorem futurum, non profiteretur.

Tanta igitur conſenſione omnium, votiſque concordibus animadverſis, Reverendiſſimus Cardinalis Deo optimo maximo, cujus ſpiritu afflante hæc gerebantur, gratias egit: & accito ad ſe Cancellario mandavit, ut Synodo, quæ a prandio agenda eſſent, indicaret, nempe Dominationem ſuam Reverendiſſimam negotium dediſſe, Reverendiſſimis Dominis, Epiſcopo Nazianzeno, Philippo a Rechberg &c. Decano, Jacobo Henrichmanno Vicario & Cancellario ſuo, ut horis pomeridianis cauſas, gravamina & defectus tam Eccleſiaſticorum, quam laicorum, ad Synodi cognitionem pertinentes, audiant, expediant, aut, ſi res ita poſtulet, ad Dominationem ſuam Reverendiſſimam, vel Synodum ipſam referant decidenda: cupere præterea Dominationem ſuam Reverendiſſimam, obnixeque petere a Synodo, ut tres pluresve deputet, qui de Officialium, aliorumque Eccleſiaſticæ functionis, ſeu fori miniſtrorum ſuorum negligentia, aliisve gravaminibus, inde fortaſſe ad ſe manantibus, inquirant, atque ad Dominationem ſuam Reverendiſſimam, ſine ulla reformidatione, deponant, ut diligentia ejusdem, curaque debita, ſi quid incommodi fuerit, emendetur.

His dictis, Reverendiſſimus Cardinalis Synodum, ad corpora in cænaculo inferiore, ſicuti toto hoc Synodi tempore impenſis ejusdem factum fuit, prandio curanda, de more dimiſit.

A prandio Auditores cauſarum Synodalium negotio ſibi dato ſatisfecerunt; cauſasque, ſcripto vel voce propoſitas, aut expediverunt, aut ſi quæ majore indagatione opus habere viſæ ſunt, in aliud tempus, dum veritas inquiri, aut pars altera audiri potuerit, rejecerunt.

Acta tertiæ diei Synodi.

POſtrema die Synodi, quæ fuit Novembris decima quarta, hora ſublucana, celebravit officium Miſſæ de Beata Maria Virgine ſolenne & habitu Pontificali Reverendus Dominus Caſpar, Abbas Monaſterii Othoburenſis. Et Sacris tum Miſſæ, tum Synodalibus in libro Pontificali præſcriptis, rite ſummaque totius Cleri & populi devotione peractis, Cancellarius, quæ a Reverendiſſimo Cardinale fuerat juſſus, in eam, quæ ſequitur, ſententiam Synodo expoſuit: Dominationem ſuam Reverendiſſimam videlicet, intellecta totius Synodi in approbandis ſtatutis, ad Cæſareæ Majeſtatis formulam conditis, heſternaque die prælectis, ſumma concordia, reliquum eſſe cenſere, ut ea pro approbatis publicatisque habeantur: idcirco eandem paterno benignoque affectu omnes admonere, meminiſſe ut velint, ſe conſenſu hoc Synodali ad ea obſervanda, perpetuaque vitæ, morum, atque officii integritate cuſtodienda, Deo omnium bonorum conſiliorum auctori, & humanarum actionum inſpectori, ipſiusque Eccleſiæ Chriſti, ejusque Antiſtibus obſtrictos eſſe. Cavendum igitur omnibus, ne a legibus ipſis actorum ſuorum culpa coarguatur.

Poſthæc Reverendiſſimus Cardinalis Synodum denuo admonuit, ab eaque urgendo petiit, ut monitores ex ſe deligerent, qui Dominationem ſuam Reverendiſſimam de his, quæ ſe fortaſſe circa officii ſui, ſuorumque miniſtrorum negligentiam, aut improvidam curam, ſeu adminiſtrationem lateant, admonerent: daturum enim ſe operam, ut ſe ipſum, ſuaque ad rectam Epiſcopalis officii regulam pro viribus emendet.

His dictis, Synodus, communicatis inter ſe omnium ordinum conſiliis, per Reverendum Dominum Epiſcopum Nazianzenum reſpondit, ſe amplius in Dominatione ſua Reverendiſſima nihil deſiderare, quam prout conſcientiæ ſuæ modo, Statutis hiſce Synodalibus una cum ſuis inſiſtat, atque veluti Lex animata, in Eccleſiæ ſuæ cardine eminens, cætera membra in officio contineat.

Hoc reſponſo, Reverendiſſimus Cardinalis tanquam reſtituendæ apud ſuos Catholicæ pietatis ingenti ſpe excitatus, Synodo gratias egit, Deumque omnipotentem ſupplex rogavit, ut ſibi in explendis, exequendisque hujus Synodi conſtitutionibus Divino ſuo Numine aſſiſtere dignaretur.

Poſtremo præſentibus, atque comparentibus in hac Synodo tamquam obedien-

dientiæ filiis, gratiæ a Cancellario actæ ſunt, benignitatis Dominationis Suæ Reverendiſſimæ, plenæ, addita etiam clementiſſima obteſtatione, Dominationi Suæ Reverendiſſimæ gratius accidere nihil poſſe, quam ſi ad eum, veluti ad Patrem, & Paſtorem, in rebus ſuis dubiis, adverſisque confugiant: auxilio enim, conſilio, ſtudio, cura, benevolentiaque ſua, ſe eis pro viribus ſemper adfuturum.

Cum igitur Synodus, peractis fere jam omnibus, dimittenda eſſet, prodiit in medium Fiſci promotor, atque citatorum non comparentium contumaciam accuſavit; petiitque eos contumaces, atque in Conſiſtorio Epiſcopi ea de cauſa proceſſum decerni atque committi: cujus petitioni Reverendiſſima Dominatio Sua annuit; præcepitque contra contumaces, juris ordine ſervato, procedi. Citati fuerunt etiam omnes ad Synodum proximam, quæ indicta fuit ad Kalend. Septemb. Anni 1549. in oppido Dilinga celebranda.

His omnibus magna omnium attentione abſolutis, admiſſi ſunt laici, hymnoque, *Te Deum laudamus*, cantato, Reverendiſſimus Cardinalis ſolenni benedictione receſſuros eſt proſecutus.

Reverendi Domini Martini de Olave, Theologi Hiſpani, & Cæſareæ atque Catholicæ Majeſtatis Sacellani, Oratio habita in Synodo Auguſtana.

Attendite vobis & univerſo gregi, in quo vos poſuit Spiritus Sanctus Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo. (a)

Dicturus hodie apud vos, præclari Eccleſiæ Dei Præſides ac Paſtores, de inſigni illo ſtudio ac pietate, quam quisque veſtrum pro ſuo officio ad hujus Sanctiſſimæ Synodi celebrationem afferre debet: vereor ego non parum, ne temere ac valde inconſulte feciſſe videar, ſi rem ingenii mei viribus longe majorem ſuſcipere, & in hac tam celebri corona, homo peregrinus, de re cumprimis ardua & minime populari, loqui audeam. Quanquam autem mandatum Illuſtriſſimi Principis, & Excellentis Reipublicæ Chriſtianæ Cardinalis, quo ad hoc munus ſuſcipiendum impulſus ſum, ſatis magnam vim apud vos habere non dubitem, ut me poſſit ab omni temeritatis ſuſpicione vindicare; præſertim cum tantum apud me ſemper eximia ejus dignitas & ſapientia valuerit, ut ego nec benevolentiam ipſius erga me ignorare, nec voluntatem negligere, nec auctoritatem non revereri absque nefario ſcelere poſſem: verum animo meo penitus non ſatisfacio, cum ſimul de earum rerum, quæ mihi ad dicendum proponuntur, Sanctitate & Majeſtate, ſimul de ſumma mea indignitate & vehementi ſpiritus mei remiſſione ac indevotione altius cogito. Doleo equidem plurimum me tam ſanctæ functioni parem morum integritatem, paremque ſpiritus acrimoniam & ardorem minime afferre. Nam de facultate dicendi, quam ſentio, quam in me ſit exigua ac pene nulla, non ita ſum ſollicitus. Nec enim cauſam agendam ſuſcepi, quæ perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis indigeat: quin ipſo Spiritu Dei, ipſo, inquam, Dei Spiritu, orationem noſtram inſtructam & ornatam eſſe oporteret, ut commovere illa veſtros animos poſſet, & ad hoc Synodale munus ſancte & religioſe gerendum, incendere & inflammare. In quo munere non arbitror ignorare vos, quantum momenti ſitum ſit ad ea mala, magna ex parte ſananda, quibus tam miſere hodie affligamur.

Verum ne quicquam nobis ex eo breviſſimo tempore, quod mihi ad dicendum conceſſum eſt, in præfatione, aut mei officii purgatione depereat, aggrediar ad rem: illud ante omnia vos omnes, viri Chriſtiani, etiam atque etiam obſecrans & obteſtans, ut quo me nunc pluribus difficultatibus circumſeptum eſſe videtis, quoque melius agnoſcitis, quantum mihi hodie Dei præſidio &

(a) Act. 20.

& gratia ſit opus, eo ardentioribus votis mecum juxta illi ſupplicetis, ut orationem mihi inſpiret, quæ ſit digna ea exſpectatione, quam fortaſſe Dominus Reverendiſſimus concepit, cum hanc mihi provinciam demandavit; digna ipſius veſtrisque auribus, digna hujus conſeſſus celebritate & amplitudine, digna denique gravitate & ſanctimonia earum rerum, de quibus dicturi ſumus. Concedat, ut Spiritus Sanctus animo meo nunc illabatur, quo poſſit cor meum in hujus Sanctæ Synodi conſpectu (*b*) verbum eructare bonum, verbum ignitum, verbum ſalutis & ædificationis. Ejusmodi enim verba ſunt, quæ Sanctum & Spiritualem Conventum decent: (*c*) *Quid enim paleis ad triticum, dicit Dominus? nonne verba mea quaſi ignis?* Hoc autem ita commodiſſime efficiemus, ſi omnes ſupplices & venerabundi Sacratisſimam Virginem Mariam deprecemur, ut nobis Filium ipſa ſuum, eundemque Servatorem noſtrum advocare, & conciliare dignetur, ſalutationem illi Angelicam offerentes, Ave Maria.

Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos poſuit Spiritus Sanctus Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo.
Act. 20.

Hæc ſunt verba, viri Chriſtiani, magni illius Apoſtoli, qui *vas electionis* (*d*) a Chriſto dictus eſt, quibus omnes ille Eccleſiæ Præſides & Rectores, quos hoc loco Epiſcopos, id eſt Præpoſitos appellat, ad gubernandum inſtituit: hæc Pauli doctrina, eſt divinitus inſpirata, qua ſi imbuti eſſent omnes Dominici gregis Paſtores, tuto & diu eum paſcere poſſent, gratum Deo obſequium præſtantes, ſibi vero ac ſuis omnibus æternam felicitatem & ſalutem conciliantes. Ac mihi quidem ejusmodi hæc verba eſſe videntur, quæ omnes magni Eccleſiæ Pontifices in ſuis aulæis & magnificis tapetis, reliqui etiam Paſtores in humilioribus ſtragulis inſerta & intexta habere deberent, ut ſemper eis aliquid ante oculos verſaretur, quod ſui officii ipſos admoneret. Perſarum Rex, ut literis proditum eſt, unum habebat cubicularium, cui hoc muneris mandatum erat, ut diluculo ingreſſus illi diceret: ſurge Rex, & ea cura negotia, quæ te curare voluit Meſoroſmados. (*) At multo magis conveniret, hunc Divinum Apoſtoli ſermonem omnibus Eccleſiæ Paſtoribus quotidie inculcari: non ſe, inquam, a Regibus, non a Magiſtratibus, non a Senatu, non a plebe gregi Dominico fuiſſe præfectos, ſed ab ipſo Spiritu Sancto: ut ſemper meminerint, ei, a quo acceperunt, muneris rationem eſſe reddendam. Ac gregem quidem non quemvis illis eſſe commiſſum, ſed eum, cujus ſalus tam cara ſit maximo univerſæ naturæ Principi ac optimo Creatori & Parenti Deo, ut Filium ipſe ſuum unigenitum tradere non dubitaverit, qui pro eo ſanguinem ſuum funderet, ac mortem cumprimis ignominioſam oppeteret. Operæ pretium eſt autem, ut cauſam etiam illam conſideremus, qua adductus Apoſtolus fuit, ut tam diligenter curam gregis Paſtoribus commendaret. Addit ergo ille: (*e*) *Ego ſcio, quoniam intrabunt lupi rapaces in vos, non parcentes gregi, & ex vobis ipſis exſurgent viri loquentes perverſa, ut abducant diſcipulos poſt ſe, propter quod vigilate.* Mihi igitur, viri Chriſtiani, ad eam admonitionem, quam a principio diligentius inſpicienti, & hanc ejus cauſam ac rationem altiori etiam animi cogitatione perpendenti, viſum eſt, nihil a me in hunc conventum afferri nunc potuiſſe, quod vel muneri meo, vel huic hodiernæ celebritati magis conveniret. Video etenim non abſque ſumma quidem animi lætitia, veluti cœleſtem quendam exercitum fortiſſimorum fidei propugnatorum, & optimorum Eccleſiæ Chriſti Paſtorum in hunc locum hodie conveniſſe, ut de bello inſtruendo adverſus ſatanam & ejus fautores, ac de graviſſimo periculo depellendo, quod ſuis, oviumque omnium ſuarum cervicibus imminet, conſultent ac deliberent. In quo exercitu te Deus, optime Pontifex, velut Principem & Imperatorem eſſe voluit: reliquos clariſſimos & honeſtiſſimos viros, qui hic adſunt, tibi tanquam Aſſeſſores & Duces ac Tribunos exercitus attribuit, ut eorum

(*b*) Pſalm. 44. (*c*) Hierem. 23. (*d*) Act. 9.
(*) *forte:* Horoſmades. (*e*) Act. 20.

eorum tu conſilio & viribus utaris. Terribilem certe quidem exercitum, & formidoloſum adverſariis: ſiquidem illis armis inſtructus accedat, quibus eum munitum eſſe debere D. Paulus his verbis explicat: (*f*) *Arma militiæ noſtræ non carnalia ſunt, ſed potentia Deo ad deſtructionem munitionum, conſilia deſtruentes, & omnem altitudinem extollentem ſe adverſus ſcientiam Dei, & in captivitatem redigentes omnem inintellectum in obſequium Chriſti.* Quorum armorum quanta ſit vis, & efficacia, idem Apoſtolus Timotheo diſcipulo ſuo indicat: (*g*) *Omnis*, inquiens, *ſcriptura divinitus inſpirata, utilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in juſtitia, ut perfectus ſit homo Dei, ad omne opus bonum inſtructus.*

Igitur ut etiam ego aliqua ſaltem ex parte, pro exigua mea facultate, & pro officii mihi impoſiti ratione, vos contra communes hoſtes adjuvem, tractabo nunc paucis, quod ad admonitionem ex D. Paulo a principio allatam, & ad ipſius cauſam atque rationem inprimis pertinere exiſtimo. Ac prius quidem dicam de præſenti Reipublicæ Chriſtianæ ſtatu, & conditione, deque magnitudine periculorum, in quibus omnes hodie verſamur, id quod cauſæ jam dictæ reſpondet.

Deinde, quid nos hoc tempore potiſſimum facere oporteat, Dei gratia & ope adjutus juxta Pauli exhortationem explicabo. Quibus de rebus dum breviter diſſero, & brevius fortaſſe, quam varietas & magnitudo hujus cauſæ poſtulent, peto a vobis, viri Chriſtiani, ut me pro veſtra religione & pietate libenter & ſtudioſe audire velitis.

Nullum unquam tempus extitiſſe, cum non graviſſimis Satanæ bellis Eccleſia infeſtaretur, cum veterum temporum monumentis, tum præſentium experientia didicimus: quin & illas Scripturæ voces: (*h*) *Sæpe expugnaverunt me a juventute mea*, Eccleſiæ multi eſſe arbitrantur. Etenim ut omnia alia tempora ſilentio tacitus prætermittam, quæ Evangelii regulam anteceſſerunt, in quibus non puto ignorare vos, quod varie & crudeliter plerique juſti, & fideles Dei ſervi, a ſatana, & ejus miniſtris exerciti, & vexati fuerint: in ipſo certe Eccleſiæ Chriſtianæ naſcentis exordio animadvertere poteſtis, quot machinas capitalis ille generis humani hoſtis contra Chriſti Apoſtolos, & alios ſanctos Dei homines, qui eorum vitam & mores ſecuti ſunt, admoverit: quot artes nocendi excogitaverit, quot Principes & Tyrannos potentiſſimos impulerit, ut innocentes & inermes aperte & hoſtiliter inſequerentur: quot item Hypocritas excitaverit, qui ovium veſtibus induti, occulte & inſidioſe lupos rapaces agerent, & miſeras multorum animas devorarent. Verum cum multa atque innumerabilia maximarum perſecutionum genera extiterint, quibus ille Dei Eccleſiam laceſſere, atque exagitare nunquam intermiſit; tamen hoc affirmo, ex omnibus eam longe graviſſimam & perniciosiſſimam quovis tempore habitam eſſe, qua fidem invaderet, & convellere niteretur. Atqui hanc etiam non arbitror neſcire vos, tunc eſſe periculoſiſſimam, cum res per eos miniſtros geritur, qui nos noſtris armis, id eſt, teſtimoniis Scripturarum, & magnifica ac populari Dei & Chriſti commendatione aggrediuntur, & oppugnant. Sed ego propterea perſecutionem illam, quæ contra fidem intenditur, reliquis omnibus anteponendam cenſeo, non quod alia peccata, infidelitate deteriora, inveniri poſſe non exiſtimem; ſed quoniam crimina illa, quæ contra ſolam charitatem admittuntur, & Divinum fidei lumen in mentibus noſtris non extinguunt, etſi inviſos illi admodum ſæpe nos reddant; non ita tamen procul ab eo nos ſemovent, ut non vel unico gemitu reconciliari illi & conjungi poſſimus. At fidem ſi quis ſemel amittat, is nec facile eam recuperare poteſt: quoniam ſuo ſe ipſe judicio condemnavit, ut D. Pauli ratione utar: & reliquis adminiculis ſæpius ad pernitiem, quam ad ſalutem ſuam abuti ſolet. Nam qui absque fide eſt, eo longius a Deo abducitur, quo ſibi juſtior & ſanctior eſſe videtur. Itaque ut in Chriſtiano ædificio erigendo a fide exordiri neceſſum eſt, quod nonniſi in ea fundamenta jaci & poni poſſint; ita in amoliendo hoc ædificio, quod extremo loco concutitur, fides eſt: quam donec convulſam videat, nihil

(*f*) 1. Cor. 10. (*g*) 2. Tim. 3. (*h*) Pſalm. 128.

nihil propemodum perfeciſſe ſe diabolus exiſtimat. Intelligit nimirum, reliqua omnia, quæ deſtruxerit, per eam facile, & nullo negotio poſſe inſtaurari. Verum hac una everſa, velut parta omnino victoria, triumphat, & conquieſcit. Hanc ob rem perpetuo, hoc ille ſuis ſatellitibus inculcat: (*i*) *Exinanite, exinanite, uſque ad fundamentum in ea*: id eſt, convellite omnia religionis præſidia, nec ceſſate, quoad fidem, quæ altiſſimum & firmiſſimum ipſius fundamentum eſt, ab imis radicibus extirpetis. Non latuit ſane hoc veteres illos Sanctiſsimos Patres, qui quanquam aliis etiam in perſecutionibus gnaviter & ſtrenue adverſus Satanam decertarent; cum bellum tamen ille fidei inferebat, ita animis omnes commovebantur, ut non ſibi ſatisfacerent, niſi univerſas Eccleſiæ vires colligerent, ac tanquam communi claſsico evocati, omnes una ad reſiſtendum occurrerent. Alia vitia ut depellerent, nemo de ſua ſtatione diſcedebat; hæreſim ut propulſarent, domos & provincias ſuas deſerere, & ignotas & longiſsime ſepoſitas regiones cum maximo etiamnum vitæ diſcrimine adire nihil dubitabant. Permulta hujus rei exempla notiora ſunt omnibus, quam ut a me huc adduci conveniat. Quis enim non legit, quam frequentes olim & quam vehementi ſtudio & ardore incitati permulti ex Epiſcopis, & aliis Eccleſiæ Paſtoribus, ex omnibus totius orbis terrarum finibus, contra unum Arium, vel unum Macedonium, vel unum Photium, vel unum denique ex quamplurimis aliis hæreſiarchis, ſedibus ſuis relictis, convenerint? Quod ſi priſcis illis temporibus, cum non ita ubique Chriſti fides explicata, & confirmata erat, unus error totum Chriſtianiſmum uſque adeo commovebat, & concitabat: quo tandem animo nos nunc eſſe par eſt, Viri Chriſtiani, qui non uno errore, ſed ipſa, ut ita dicam, hæreſum colluvione appetimur, & exercemur; nec alienis armis, ut quondam, id eſt, Philoſophorum & Ethnicorum teſtimoniis, ſed noſtris ipſis, Chriſti nimirum, Prophetarum, & Apoſtolorum verbis, contortis illis quidem & adulteratis, at illorum tamen verbis invadimur, & oppugnamur? Non nobis, inquam, ut olim, de uno & altero fidei articulo contentio eſt; ſed de tota propemodum Religionis ſumma diſſidemus. Nam eo Hæreticorum hujus temporis doctrina & labor ſpectant, ut nobis Sacramenta ſalutis eripiant, ut totum Ordinem Eccleſiæ conturbent, ut univerſas Sanctiſſimas ejus Cæremonias exterminent, ut veterum ſapientiſſimorum, & Sanctiſſimorum Doctorum diſciplinam, & doctrinam conculcent, ut omnem omnium temporum auctoritatem convellant, ut ad immoderatam quandam vivendi libertatem & licentiam homines inducant, Dei timore omnino ſublato. Annon merito cum Propheta nunc exclamabimus? (*k*) *Quantum malignatus eſt inimicus in Sancto, incenderunt Sanctuarium Dei, polluerunt tabernaculum ejus?* Niſi forte levius eſt, ædes ſacras in equorum & ferarum, religioſis viris ejectis, ſtabula convertiſſe, quam igni illas incendiſſe: aut quaſi non polluiſſe tabernaculum Dei illi videri debeant, qui clauſtra pudoris laxantes, & impuriſſimas & ſacrilegas nuptias inducentes, mortales omnes votorum ſanctimonia & nexu liberarunt. O miſeram, & in brevi tam celerem, & tam variam in Eccleſia Dei commutationem! O luctuoſam Religionis converſionem! O excellentem olim, & omni laude, ac commendatione celebratam Germaniam: quam negligenter caviſti, ne in te lupi rapaces, quos tantopere reformidandos eſſe Paulus admonuerat, ingrederentur! Quam multi viri, perverſa loquentes, ex te his temporibus prodierunt; & quam innumerabiles illi diſcipulos fefellerunt, ac poſt ſe abduxerunt! Equidem non poſſumus non ex animo dolere omnes, qui te, quam non ita pridem, ut tutiſſimam arcem fidei, ut eximium pietatis domicilium, ut unicum religionis firmamentum ſuſpiciebamus, nunc tanquam ſcapham ſine remige ſævíſsima hæreſum tempeſtate jactari videmus. Utinam vero non extrema hæc tua ſit diſceſsio, utinam non in finem repulſa ſis, ac celerius opinione hominum, Domino infideli parere cogaris, quemadmodum & nunc illa olim inclyta Græcia paret! Non enim dubito, quin tuam infidelitatem ſeverius adhuc vindicaturus ſit Deus, niſi brevi reſipiſcas.

Sed

(*i*) Pſalm. 136. (*k*) Pſalm. 73.

Sed unde, quæſo, tanta adverſus Chriſtianos Satanæ poteſtas? unde tanta in nos vis hoſtibus addita? unde? niſi ex ſceleribus noſtris, qui alia ſuper alia adjicere nunquam ceſſamus? quibus utique ita in nos Dei iram inflammavimus, ut verendum ſit, ne non ſolum Satanam, ſed etiam ipſum Deum, ipſum, inquam, Deum Conſervatorem noſtrum, cujus ſolo præſidio uti poſſumus, hoſtem & inimicum habeamus, ac cum Hieremia lugere cogamur: (*l*) *Factus eſt Dominus velut inimicus, præcipitavit Iſrael, præcipitavit mœnia ejus, diſſipavit munitiones ejus. Tetendit arcum ſuum quaſi inimicus, firmavit dexteram ſuam quaſi hoſtis, & occidit omne, quod pulchrum erat viſu, in Tabernaculo Filiæ Sion.*

Verum quid nos agimus, O Chriſti Sacerdotes? Vos enim nunc omnes appello, ut de remedio eo, de quo extremo loco me acturum promiſi, conſultemus. Quid nos, inquam, nunc in tanto diſcrimine poſiti agimus? Quibus de rebus, tot tantiſque periculis circumſepti, cogitamus? Imo vero, quid nos nunc agere, & quæ potiſſimum conſilia capere oportet? Nam, quid agamus? nimio plusquam ſatis, proh dolor! perſpicuum eſt omnibus. Otiamur & ſtertimus omnes; magni juxta & parvi ad rem noſtram attentiſſimi ſumus. Omnes Dei Patientia & longanimitate abutimur. Omnes toto animo, & ſtudio omni in eam curam incumbimus, ut cupiditatibus & deſideriis noſtris ſatisfaciamus. Omnes in res inanes & fallaces, univerſas noſtras cogitationes abjicimus. In medio graviſſimi belli omnium, quæ ullo unquam tempore in Eccleſia Dei geſta ſunt, conſtituti, nihil de periculo cogitamus: imo nec bellum quidem ullum eſſe exiſtimamus; ſi de noſtris opibus nihil diſcedat, & reliquas voluptates ſectari liceat. Tot tantaque mala, & tam graves Reipublicæ Chriſtianæ perſecutiones pacem ducimus; nec ſatanæ incurſiones, nec Dei flagella ſentimus. Nam quotusquisque, obſecro, ex nobis his flagellis, atque hac tam ſevera Dei correctione commonitus, factus melior eſſe videtur? Nimium profecto & vere in nos illud Hieremiæ congruit: (*m*) *Domine percuſſiſti eos, & non doluerunt: attriviſti eos, & renuerunt accipere diſciplinam: induraverunt facies ſuas ſupra petram, noluerunt reverti.*

Attendite igitur diligenter, O vos exercitus Dei Duces ac Principes; quantam ruinam hoc tempore Catholica Religio minetur, perſpicitis. Quam innumerabiles miſerorum hominum animæ perierint, & quot nunc quotidie tententur: ex quibus partim victæ ſuccumbunt, partim nutant, ac vacillant, non ignoratis. Hoc utique tempus illud eſt, cum Deus a vobis exigit, ut ſanguinem & vitam pro ſuis ovibus offeratis. Quod ſi mortem veſtram nihil nunc profuturam exiſtimatis, nec ego ſane author vobis eſſe velim, ut eam temere & abſque fructu ſuſcipiatis: cupio tamen vehementer, ut omnes intelligatis, cujusmodi ſuſpiriis & deſideriis pectora veſtra nunc plena eſſe debeant. Meminiſſe certe perpetuo vos convenit eorum Pauli verborum, quæ a principio attulimus, vos a Spiritu Sancto gregi Dominico fuiſſe præpoſitos: veſtræ curæ eas oves eſſe commiſſas, quas ſuo ſanguine Chriſtus acquiſivit. De illis igitur adeo nunc ſollicitos vos eſſe oportet, ut parati ſitis fortunas omnes veſtras, & vitam, ſi interſit, pro earum ſalute ac libertate libenter impendere. Quæ cura, ſi pro eo ac debet, defixa in animis veſtris inſideret, admittere haud dubie nullam illi conſolationem aut remiſſionem poſſent, donec ovium veſtrarum ſaluti recte proſpectum eſſe videretis. *Quis ſcandalizatur, & ego non uror? quis infirmatur, & ego non infirmor?* dicebat magnus ille animarum Zelator Paulus. (*n*)

Ad hunc modum ſi vos omnes nunc ad hanc Sanctam Synodum compoſiti accedatis, non equidem dubito, quin Deus optima & ſalutaria conſilia ſit inſpiraturus.

Non eſt neceſſe, in diſcrimen veſtram nunc offerre vitam; eſto: at neceſſum eſt certe, vitam nos omnes emendare, ut Dei iram, vehementer in nos concitatam, leniamus: neceſſum eſt, diu & multum nos orare, ut ejus miſericordiam conciliemus. Multa etiam alia præter tuum ſanguinem neceſſaria ſunt; quæ ſi tu

(*l*) Thren. 2. (*m*) Hierem. 5. (*n*) 2. Cor. 11.

ſi tu nunc præſtare recuſas, quemadmodum tandem vitam te, ſi interſit, traditurum credemus?

In ea ſane tempora, Auditores, incidimus, ut veri fideles non diſtingui, & internoſci ab infidelibus non facile poſ ſint. Nunc demum veriſsime Evangelicum illud impletur in nobis: (*o*) *Qui non eſt mecum, contra me eſt: & qui non colligit mecum, diſpergit.* Tepidus exiſtere nemo nunc poteſt. Frigidum te aut calidum eſſe neceſſe eſt: aut enim pro Chriſto, pro Fide, pro Religione, pro animarum ſalute ſtare in acie debes; aut Chriſto renunciare, & illi cum Satana tanquam hoſtis & inimicus bellum inferre. Non licet mediam his temporibus tenere viam. Non fert hoc tam ingens & flagrans Hæreſeon incendium, fidelem quempiam diſsimulare, multo autem minus vos Eccleſiæ Dei Paſtores.

A nobis nunc magnus ille Gubernator & Paſtor animarum Chriſtus, vitæ reformationem, & orationis aſsiduitatem inprimis exigit. His vos potiſsimum armis, & hæreticis ad calumniandum aditum intercludere, & ſimplicem populum in officio continere, & diſperſas oves ad Dominicum ovile revocare poteſtis. *Nemini*, inquit Divus Paulus, (*p*) nos alloquens, *demus ullam offenſionem: ſed exhibeamus nosmetipſos, ſicut Dei Miniſtros.*

Non eſtis neſcii, quemadmodum nos hæretici apud populum perpetuo traducant: nos ſcortatores, nos ambitioſos, nos avaros, nos ignavos & rudes eſſe, nos otio ſemper, luxui & ventri ſervire, identidem vociferantur. Superbe quidem illi & inſolenter, negare non poſſum; cum ſe ipſi quotidie omnium flagitiorum dedecore & turpitudine polluant, & contaminent, ac aliis omnibus magnam vitiorum omnium impunitatem polliceri non ceſſent. Superbe itaque illi: ſed utinam non nimium ſæpe vere: nam ſi vera potius hoc loco, quam plauſibilia, dicenda ſint; negare certe non poſſumus, quin maximam ad nos accuſandos occaſionem ſæpe dederimus.

Nos ea tela ſuggeſſimus, quibus acrius & vehementius, quam ullis aliis exagitamur. Dicam etiam amplius: Nos, nos inquam, adverſus Chriſtum arma dedimus; nos eorum aciem inſtruximus; propter nos Catholicæ Religionis nomen inter ipſos blasphematur; propter nos utique, qui cum bonus odor Chriſti omnibus eſſe deberemus, ingens fœtor effecti ſumus; propter nos, qui magna ex parte extra Eccleſiam flagitioſiſſime vivimus, in Eccleſia autem tanta oris & cordis impuritate ſacra Myſteria attrectamus, tam irreverenter ad Sanctiſſima Chriſti Sacramenta accedimus: tam nulla adhibita devotione neque modeſtia, Evangelica verba, Hymnos & Pſalmos pronuntiamus, atque alia Eccleſiaſtica munera obimus, ut multorum infirmorum mentes & voluntates a Dei cultu & veneratione frequenter alienemus. Ita fit, ut quibus nos armis inprimis uti debeamus, ea omnia in Diaboli arma adverſus nos converterimus.

Etenim orationibus noſtris & Sacrificiis tantum abeſt, ut iram Dei in nos incenſam reſtinguamus, ut vehementius eam quotidie commoveamus, & inflammemus. Ut ego quidem non dubitem, hanc tantam calamitatem, quantam hodie univerſa Reſpublica Chriſtiana patitur, propter noſtra præcipue peccata eſſe illi illatam, ac quadrare in nos veriſſime, quod apud Hieremiam ſcriptum legimus: (*q*) *Propter peccata Prophetarum, & iniquitates Sacerdotum complevit Dominus furorem.*

Apud Ezechielem autem Deus, ubi Sacerdotum peccata his commemorat verbis: (*r*) *Sacerdotes ejus contempſerunt legem meam, & polluerunt Sanctuaria mea: inter Sacrum & profanum non habuerunt diſtantiam: inter pollutum & mundum non intellexerunt.* Sed poſt hanc criminationem, volens Dominus oſtendere, quod veluti invitus ad puniendos nos trahatur, & quod vehementer cupiat noſtris precibus, & vitæ noſtræ reformatione flecti, atque placari: contra vero, quanta noſtra omnium pertinacia & obſtinatione offendatur, & irritetur, ſubjicit: (*s*) *Quæſivi virum, qui interponeret ſepem, & ſtaret oppoſitus coram me pro terra, & non inveni: & effudi ſuper eos indignationem meam,*

(*o*) Matt. 12. (*p*) 2. Cor. 6. (*q*) Thren. 4.
(*r*) Ezech. 22. (*s*) Ibid.

am, & in igne iræ meæ conſumpſi eos: viam eorum in caput eorum reddidi.

Timeamus igitur, Viri Chriſtiani, ne graviorem adhuc indignationem Deus in nos effundat, niſi celeriter reſipiſcamus. At ne tandem iræ ſuæ nos igne conſumat, ad ipſum toto animo, & ſtudio omni convertamur. Fallacia bona, & brevi interitura libenter aliis relinquamus: nos certe religionem & pietatem colentes, ſolida illa & vera atque æterna bona conſectemur, & veterem morum diſciplinam, quoad ejus fieri poterit, in nobis ipſis inſtaurare conemur.

Hujus autem tam Divini Boni conſequendi hæc una ratio inveniri poteſt, ſi omnem ambitionem & avaritiam cum iniquiſſima Beneficiorum pluralitate, omnem item impudicitiam, omnem luxum & ebrietatem exterminemus: ſi execrabilem, & abominandum concubinatum funditus convellamus: ſi ſacris miniſteriis puritatem & ſanctitatem, reverentiam item ac devotionem reſtituamus: ſi orationi, jejunio, & eleemoſynæ multum & ex animo nos dedamus: ſi ſtudia pietatis & veræ ſapientiæ excolamus, erigentes & aperientes ſcholas multas, atque in hunc uſum, inprimis pium, & in his temporibus maxime neceſſarium, de noſtris opibus libenter impertientes: ad extremum ſi non honeſtos & ſpecioſos Canones condidiſſe contenti ſimus, ſed eos re ipſa atque opere diligenter præſtare, & implere ſtudeamus.

At me, Viri Chriſtiani, optima ſpes tenet, fore ut brevi in hac Provincia Religionem in integrum reſtitutam videamus. Nam præter voluntatem, quam in Chriſtianiſſimo & Potentiſſimo Cæſare ſolidam ad hanc rem & expreſſam eſſe cognoſcimus, maximis illam quidem & nunquam intermorituris laudibus & præconiis commemorandam; in multis certe Germaniæ Eccleſiaſticis Præſidibus, ac in vobis præſertim, optimi Antiſtites, tam ardens hujus rei deſiderium, & tam incredibilem voluntatem, ſtudiorum & ſententiarum conſenſionem eſſe perſpicio, ut leniviſſe magna ex parte Deus iram ſuam, & oculos clementiores ad nos adjeciſſe videatur. Nam de immortali & prope Divina tua diligentia, Clariſſime Cardinalis! non patieris, te præſente & auſcultante, me plura dicere: alioquin non commiſiſſem, ut tam rarum, tam inſolitum, tam excellens virtutis genus ſilentio tacitus præteriiſſem. Gratias age Deo, quod te unum ex pauciſſimis eſſe voluit, qui primi depellendi omnem hæreſim ex Germania authores extitiſtis: primi contra Fidei & Religionis hoſtes arma cepiſtis: primi pro ipſius Eccleſia fortunas omnes veſtras, vitamque in apertiſſimum diſcrimen & periculum obtuliſtis. Gratias age Deo, quod nunc etiam tam acres tibi admoveat ſtimulos, ad hanc Sanctæ Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & vitæ reformationem, vere & ex ipſius ſententia procurandam, & modis omnibus promovendam, ut oculi, ſenſus omnes, & cogitationes tuæ in hanc unam rem duntaxat, pro eo, ac debent, intentæ eſſe videantur: ut primus eſſe velis, qui reliquis omnibus, quibus honore gradus & dignitate præcellis, maximum etiam & illuſtriſſimum in te ipſo reformationis præbeas exemplar: ut Collegium literarum vel ſolis tuis impenſis erigere conſtitueris, ne ſtudia pietatis & Chriſtianæ doctrinæ, quibus ſolitudo & exilium hac in Provincia indictum his temporibus eſſe videtur, penitus dilabantur. Hæc nimirum vera tua gloria eſt, optime Pontifex: huic (ut magnus ille Orator ajebat) tu inſervias, huic te oſtentes oportet, quæ vigebit memoria ſæculorum omnium, quam poſteritas alet, quam ipſa ſemper intuebitur æternitas.

Nec vero, Viri Chriſtiani, quod tam anguſtæ & aſperæ res noſtrorum temporum ſint, ut illis minime occurrere poſſe videamur, propterea debilitari aut frangi nos decet. Non enim noſtris viribus hæc conficienda ſunt, nec illis nos ulla ex parte niti debemus. Hoc utique opus ſolius Dei, & nullius præterea eſſe poteſt. Quare nos ad ipſius Sanctiſſimum Numen, tanquam ad tutiſſimam arcem, ſumma cum fiducia confugiamus: ab eo certiſſimam opem expectemus, qui nullius ſpem fallere poteſt: ipſiusque ſolo præſidio confidentes, & reliqua omnia adjumenta inania exiſtimantes, audacter cum Propheta exclame-

clamemus: (*t*) *Dominus illuminatio noſtra & ſalus noſtra, quem timebimus? Dominus protector vitæ noſtræ, a quo trepidabimus?* Nec dubitemus, quin exauditurus ſit nos maximus ille Conſervator & Parens ſalutis noſtræ, cujus ſummum in ſæcula ſæculorum, & in omnem æternitatem durat imperium. Amen.

Dixi.

Harduin. Conciliorum Tom. IX.
Lunig Spicil. Eccleſ. Part. II.

(*t*) Pſalm. 26.

De Ottone Cardinali & Epiſcopo Auguſtano vide dicenda ad Synodum Auguſtanam, anno MDLXVII. ſub ipſo celebratam.

SYNODUS LEODIENSIS

Anno Chriſti MDXLVIII. Pauli III. PP. XIV. Caroli V. Imp. XXX.

Tenor Litterarum Convocationis Patrum ad Synodum ſequitur in hæc verba:

GEORGIUS DEI GRATIA EPISCOPUS LEODIENSIS, DUX BULLONENSIS ET COMES LOSSENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, TAM COLLEGIATIS, QUAM REGULARIBUS DIOECESIS NOSTRÆ SINCERAM IN DOMINO SALUTEM.

Quandoquidem Altiſſimo omnium bonorum largitori placuit, ſponſam ſuam ſanctam Eccleſiam, pretioſo unici Filii ſanguine redemptam, peccatis noſtris exigentibus, plures jam annos ab hæreticis ac ſchismaticis graviter & periculoſe nimis jactatam, & afflictam, ac perturbatam, tandem clementiori oculo reſpicere, ac Chriſtianiſſimo ac invictiſſimo Imperatori noſtro Carolo, ejusdem Sanctæ Eccleſiæ & fidei Catholicæ ferventiſſimo, fortiſſimoque Propugnatori adverſus pernitioſiſſimos Sathanæ ſatellites, quorum ſuperbia ac vires jam nimis excreverant, præclaram victoriam, quaſi præter omnium expectationem, cœlitus concedere;

Eaque parta, Majeſtatis ſuæ animum, ſtudiumque omne, ad peſſimorum dogmatum, ab ipſis hæreticis longe lateque diſſeminatorum extirpationem, veræque fidei reſtitutionem, nec non ad diu deſideratam ab omnibus piis, & plusquam neceſſariam diſciplinæ Eccleſiaſticæ, ſuperiorum temporum incuria nimium collapſæ, reformationem (ſine qua ſpes non eſt, Deum populo ſuo unquam placatum iri) excitare & accendere dignatus eſt, eoque rem deduxit, ut formula reformationis ipſius in noviſſimis Comitiis, Auguſtæ habitis, juſſu dictæ Cæſareæ Majeſtatis a viris aliquot, zelo, prudentia, & ſacrarum literarum, & Canonum, Sanctorumque Patrum peritia præſtantiſſimis concepta, atque a ſtatibus Eccleſiaſticis Sacri Romani Imperii, ſeu Eccleſiæ Germanicæ Antiſtitibus, mature expenſa, & omnium conſenſu pro ipſis, Cleroque univerſo ſibi ſubdito recepta, quæ etiam nunc eſt typis excuſa & in publicum emiſſa, quam & plures veſtrum vidiſſe atque legiſſe non ambigimus: nec aliud deinceps reſtet, quam ut Epiſcoporum opera, quibus hoc incumbit, in ſingulorum Diœceſibus quamprimum executioni mandetur. Tantam ergo Dei Benignitatem expertos, juſtum eſt, in rerum Eccleſiaſticarum deinceps felicius gerendarum, Eccleſiæque in priſtinam dignitatem reſtituendæ, optimam ſpem ſeſe erigere, ipſique Deo, a quo omne bonum procedit, & qui ſolus facit mirabilia, ex toto gratias agere: atque nunc tandem curandum ſedulo, ut quod ad iram Dei mitigandam, & beneficia ejus promerenda

renda imprimis neceſſarium eſt, dicta reformatio a cunctis benevole ſuſcepta, in mores transmittatur, ſingulique pro ſua vocatione & facultate ad ipſius reformationis promotionem pro viribus fideliter cooperentur.

Rei igitur, de qua agitur, pondus, atque Cæſareæ Majeſtatis juſſio urget & poſtulat, ut pro eorum, quæ pro communi ſalute concepta, editaque ſunt, & a quibus Eccleſiæ tranquillitas dependet, executione, Diœceſana Synodus (ut olim in ſimilibus fieri conſuevit) indicatur.

Quare Nos omnes & ſingulos authoritate noſtra Epiſcopali in virtute ſanctæ obedientiæ in Domino requirimus & monemus, juxta dictæ Cæſareæ Majeſtatis ſeriam declarationem & mandatum, ut ad ſeptimam proximam menſis Novembris, quam celebrationi Synodi noſtræ Diœceſanæ, pro executione memoratæ reformationis, præfigimus, præfixamque eſſe volumus, in civitate noſtra Leodienſi, omni excuſatione poſthabita, compareatis, a Nobis audituri, quæ ad hanc rem pertinent, nobiſcum conſultaturi, atque tractaturi de modo, rationeque congrua, zizania errorum, pravorumque dogmatum, ab Hæreticis, Dei & veritatis inimicis, in medio tritici ſeminata eradicanda, & ea, quæ ad debitam & uniformem Sacramentorum adminiſtrationem, Verbi Dei prædicationem, nec non Eccleſiaſticorum officiorum functionem, poſthac in Eccleſiis, Monaſteriis, Sacellis & Oratoriis veſtris obſervanda pertinere videbuntur, communicato conſilio ordinandi, ſtatuendi atque publicandi.

Itaque operæ pretium fuerit, ut dictæ reformationis exemplaria, quæ publice proſtant, diligenter a vobis lecta, expenſa, atque diſcuſſa iis, qui vobis ſubſunt, ſeu curæ veſtræ commiſſi ſunt, ſtatim intimetis & prælegatis, ut interim defectibus, quos quisque veſtrum apud ſuos in genere vel in ſpecie publice vel privatim invenerit, collectis, annotatis ac memoriæ mandatis, de eisdem fidelem ac veracem (ſicuti memini) in ipſa Synodo relationem facere, atque congruam eorundem emendationem, prout in conſcientia tenemini, promovere valeatis, & quisque veſtrum valeat.

Denuntiamus autem vobis omnibus & ſingulis prædictis præſentium per tenorem, ut ſive ad dictam diem Synodo præfixam comparueritis, ſive non, Nos nihilominus ad dictæ reformationis executionem, & alia, quæ ratio poſcet, pro injuncto Nobis officio proceſſuros, eorum, qui aberunt, contumacia non obſtante.. In quorum fidem & teſtimonium præſentes noſtras literas ſigillo noſtro infra impreſſo fecimus communiri. Datum in Civitate noſtra Leodienſi decima quinta menſis Octobris Anno Domini Milleſimo quingenteſimo quadrageſimo octavo.

Mandatum pro Reformatione, & Statuta Synodalia.

GEORGIUS DEI GRATIA EPISCOPUS LEODIENSIS, DUX BULLONENSIS, COMES LOSSENSIS &c. UNIVERSIS ET SINGULIS TAM NOSTRÆ CATHEDRALIS, QUAM COLLEGIATARUM ECCLESIARUM DECANIS ET CAPITULIS, ARCHI-DIACONIS, PRÆPOSITIS, ABBATIBUS, ET ABBATISSIS, CONCILIORUM QUOQUE DECANIS, ET ARCHI-PRESBYTERIS, CUNCTIS UTRIUSQUE SEXUS PERSONIS, AD CLERICALEM ORDINEM, STATUMQUE ECCLESIASTICUM PERTINENTIBUS TAM SÆCULARIBUS, QUAM QUORUMVIS ORDINUM REGULARIBUS NOSTRARUM CIVITATIS, PATRIÆ, ET DIOECESIS LEODIENSIS, SALUTEM IN DOMINO.

QUanquam ex libello, ſeu formula reformationis, in poſtremis Comitiis Imperialibus, Auguſtæ celebratis, per Imperialem Majeſtatem, illiusque authoritate editæ, atque ab omnibus Imperii Ordinibus acceptatæ, publicatæ, & ſervari juſſæ, unicuique veſtrum ſatis innotuiſſe poteſt, quemadmodum Clericis, atque perſonis Eccleſiaſticis, deinceps vivendum ſit, &

in quibus ſe reformare, emendareque debeant; quia tamen non ſatis eſt, noſſe quæ facienda ſunt, niſi & opere implеantur, præceptaque ſalubria in mores tranſeant: idque ut fiat, Epiſcopi, & Imperii Principes, de quorum numero, diſponente Domino, ſumus, pro ſuo quisque virili apud ſibi commiſſos & ſubditos curare debent; Non ab re putavimus, vobis & cunctis ſignificare, Nos ad promovendum gloriam Dei & animarum nobis creditarum ſalutem firmiter ſtatuiſſe ac reſolutos eſſe, dictam reformationem per noſtras Civitatem, Patriam & Diœceſim ſtrenue & absque ſimulatione vel perſonarum acceptione exequi: idque eo facturos libentius, quod eadem reformatio (præterquam quod hoc infœlici ſæculo, quo omnis caro corrupit viam ſuam, præſertimque ordo Clericorum & Eccleſiaſticorum nimium degenerant, plus quam unquam eſt neceſſaria) etiam ſacris literis, Sanctorumque Patrum Decretis, & rectæ rationi comperiatur conſentanea; ut nemo, niſi malevolus ac deploratus, eam ullo colore, vel prætextu detrectare poſſit: Quocirca vos omnes & ſingulos in Domino hortamur, ſerioque & in virtute ſanctæ obedientiæ requirimus, ut memores vocationis veſtræ & dignitatis, ordinis Clericalis, ac Sacerdotalis, cui vos mancipaſtis, nec non etiam ſtrictæ rationis a vobis exigendæ, reformationem ipſam benevole, & ex animo ſuſcipientes, omni ſtudio accingamini ad eam (quantum quemque veſtrum reſpicit) opere exequendam, & quæ unusquisque veſtrum in ſua, vel regimini ſuo commiſſorum, vita ac moribus, habituque & aliis reformatione indigere cognoverit, ſic reformare ſatagat, ut & Deus, noſtris exceſſibus offenſus, placari poſſit, & hi, qui de nobis ſcandalizati ſunt, videntes emendationem noſtram, rurſus ædificentur, & Deum in nobis glorificent.

Ut autem dicta reformatio feliciorem expeditioremque ſortiatur executionem, de conſilio & unanimi conſenſu Venerabilium Patrum & Dominorum, in Sancta Synodo noſtra Diœceſana in Domino congregatorum, nonnulla ad hanc rem conducentia ſtatuenda & ordinanda duximus, quæ ſequuntur.

Caput I.

De non promovendis indignis.

Et primo, ad obviandum promotionibus indignorum ad ſacros Ordines, dignitates Eccleſiaſticas & Curas Paſtorales, earumque deſervituras, ſtatuimus & ordinamus, ut quisquis poſthac ad ſacrum Subdiaconatus ordinem promoveri voluerit, feria quarta Quatuor temporum ad horam ſeptimam ante meridiem: qui vero ad Diaconatum, vel Sacerdotium, quinta feria, eadem hora, in Civitate noſtra Leodienſi compareat, adferens ſecum teſtimonium legitimum ſui Paſtoris, aut Vice-Paſtoris, ſeu Præceptorum, aut aliorum proborum virorum, qui ipſius ordinandi vitam & mores noverint, eumque ſuis literis, talem eſſe teſtentur, quales dictæ reformationis formula promovendos ad hujusmodi ordines eſſe requirit: & niſi talis compertus ac judicatus fuerit ab illis, quos in civitate noſtra Leodienſi ad examen morum & literaturæ ſpecialiter deputabimus, ad dictos ordines reſpective non admittantur.

Caput II.

De examine promovendorum.

Pari modo ad probandum idoneitatem, ſeu dignitatem, vel indignitatem eorum, qui ad dignitates Eccleſiaſticas electi, vel aſſumpti, vel ad Eccleſias Parochiales, earumque Deſervituras præſentati, ſeu nominati fuerint, volumus eos, atque unumquemque eorum, per viros doctos & probos, quos ſimiliter in dicta civitate deputabimus, ſuper vita, moribus, & literarum ſcientia, ad hujusmodi dignitates, Parochiales Eccleſias, earumque Deſervituras reſpective requiſitis, diligenter examinari: ita tamen, ut ſi Eccleſiæ hujusmodi in ea parte Brabantiæ, Hollandiæ vel Zelandiæ, quæ huic noſtræ Diœceſi ſubeſt, ſitæ ſint, electi, ac præſentati, ſeu nominati ad easdem, vel earum deſervituras, per Deputandos a Nobis in Brabantia, in loco, ubi Curiam noſtram reſidere contigerit, debeant ſuper iis, quæ dicta ſunt, examinari: Et qui teſtimonio Deputandorum, ad quos pertinebit, pronuntiati erunt idonei, ab illis, quibus incumbit, Paſtores inſtituere, ac Vice-Paſto-

Paſtores admittere, ſeu electos confirmare, inſtitui & admitti, ac electiones poterunt confirmari, ſolito interim examine ſuper reliquis qualitatibus, tam ad ſupradictos Ordines ſacros, quam ad dignitates hujusmodi, vel curas Paſtorales requiſitis, puta, ſuper electorum vel præſentatorum perſonis, electionumque validitate, vel invaliditate, Vicario noſtro, & Officiali, aliisque ad quos pertinet, reſervato. Quemadmodum etiam examen cauſarum, propter quas veri Paſtores a perſonali apud Eccleſias ſuas reſidentia excuſari petent, penes Nos, ſeu Vicarium noſtrum, & Archi-Diaconos, ſicut hactenus, remanere volumus.

Caput III.

De qualitate inſtituendorum in Eccleſiis, vel Dignitatibus.

Quocirca de dictæ Synodi conſilio mandamus, ut omnes & ſinguli, ad quos pertinet, de Eccleſiis Parochialibus, vel quibuscunque dignitatibus Eccleſiaſticis hujus noſtræ Diœceſis, ſive per viam collationis, præſentationis, vel electionis, ſive per aliam quamcunque, providere, ſeu Eccleſiarum deſervitores, veris Paſtoribus abſentibus, admittere, tales deſignent, præſentent, eligant & admittant, quales jam dicta formula deſcribit: alioquin ad Eccleſias Parochiales, earumque deſervituras præſentatos ab Archi-Diaconis, & aliis, ad quos præſentatorum inſtitutio, ſeu deſervitorum admiſſio pertinet, de hujusmodi Eccleſiis inveſtiri, vel ad earum deſervituras nequaquam volumus admitti, neque electos ad dignitates per Vicarium noſtrum, aut quemcunque alium confirmari.

Caput IV.

De modo celebrandi Divinum Officium.

Inſuper ad emendandum magnos & notabiles defectus Canonicorum, Capellanorum, & aliorum Divinis officiis mancipatorum, qui circa frequentationem Horarum Canonicarum, cæterorumque Eccleſiaſticorum officiorum illis incumbentium, hactenus in multis Eccleſiis, præſertim Collegiatis, non ſine magno populi ſcandalo contigerunt, authoritate noſtra, Sanctæque Synodi præcipimus & mandamus, ut deinceps in omnibus & ſingulis Eccleſiis noſtræ Diœceſis, in quibus Horæ Canonicæ collegialiter decantantur, juxta uniuscujusque Eccleſiæ dignitatem & facultates (habita ratione eorum, quæ ad dictum uſum relicta) inſtituantur diſtributiones, ubi tamen non ſunt inſtitutæ, præſertim pro unaquaque trium Horarum principalium, ſcilicet Matutinarum, ſummæ Miſſæ, & Veſperarum: quas ſoli illi, qui hujusmodi Horis, ſeu Officiis, a principio uſque ad finem, idque in habitu uniformi, talique, qualem temporis conditio requirit, percipient.

Eadem quoque authoritate diſtricte præcipimus omnibus & ſingulis Canonicis, Capellanis, & Eccleſiarum Miniſtris ſupradictis, ut a vagationibus & obambulationibus, quæ multis in locis tempore Divinorum officiorum in Eccleſiis, vel intra illarum immunitates, cum gravi laicorum ſcandalo, & ipſorum ambulantium animarum periculo fieri ſolent, deinceps abſtineant: alioquin diſtributiones illius Horæ, ſeu illarum Horarum, ſub qua, vel quibus hoc facere præſumpſerunt, penitus amittant.

Caput V.

Qui gaudere poſſint Univerſitatum Privilegiis.

Volumus etiam, & mandamus, ut in Univerſitate oppidi Lovanienſis, aut alia quacunque, nulli, niſi ad ſtudia literarum idonei, & illarum gratia principaliter ſe ad Univerſitatem conferentes, in ſuppoſita & ad uſum privilegiorum hujusmodi Univerſitatis recipiantur, aut ſuorum beneficiorum fructibus eo prætextu gaudeant: nec recepti ipſis privilegiis pro beneficiorum fructibus uti ſinantur; niſi quamdiu cauſa ſtudii permanſerint, & ſpes ſit, quod ex ſtudio ſuo fructum uberiorem in Eccleſia Dei ſint parituri. Qui vero deſides & otioſi comperti fuerint, ab eorundem privilegiorum uſu, & fructuum perceptione repellantur.

Et quia in multis particularibus, ſeu minoribus ſcholis, juventus hactenus parum recte, Chriſtianeque inſtituta eſt; illos ſolos poſthac in hujusmodi ſcholis prælegi volumus Authores Grammaticos, Dialecticos, Oratores, atque Poetas,

tas, quos patentibus noſtris literis brevi deſignaturi ſumus: quibus etiam titulos ac nomina librorum prava dogmata continentium, proptereaque ab omnibus vitandorum, pariter exprimemus.

Caput VI.

De aſſumendo in qualibet opulentiori Eccleſia Theologo, qui ſacras profiteatur literas.

Eadem quoque authoritate ſtatuimus & ordinamus, ut in civitate noſtra Leodienſi, communibus majoris, & ſecundariarum Eccleſiarum expenſis aſſumatur Theologus, qui Canonicis, & aliis Beneficiatis earundem Eccleſiarum, cæteriſque comparere volentibus ſacras literas (præcipue illas, quæ in Eccleſiaſticis officiis leguntur) publice prælegat, profiteatur, & exponat. Idemque in Trajectenſi, & Aquiſgranenſi, ac aliis Canonicorum Collegiis opulentioribus fieri volumus.

Caput VII.

De modo diſpenſandi bona pauperibus relicta.

Præterea ut Hoſpitalia, & alia quælibet pia loca hujus noſtræ Diœceſis, in quibus bona aliqua in uſus pauperum relicta fundataque ſunt, deinceps fideliter regantur; ſtatuimus & ordinamus, ut bona hujusmodi per eorundem receptores & adminiſtratores in illos duntaxat uſus, in quos pia fidelium largitione relicta ſunt, ea fide & integritate erogentur & diſtribuantur; ut de fideli eorundem diſpenſatione per Viſitatores a Nobis deputandos (quantum ad ea, quorum cura, tutela, atque protectio Nobis incumbit) nobis legitime conſtare poſſit. Quantum vero ad illa Hoſpitalia & bona, quorum adminiſtratio, ſeu diſtributio Abbatibus, Abbatiſſis, Præpoſitis, Prioribus, Decanis & Capitulis, vel aliis quibuslibet credita eſt, volumus, ut per illos, ad quos eorundem viſitatio & ſuperintendentia ex fundatione, conſuetudine, vel privilegio pertinet, in præſentia alicujus ex tribus perſonis, per Nos in civitate noſtra Leodienſi, & totidem in Brabantia nominandi, quem ipſi Viſitatores eligendum duxerint, per inſpectionem antiquorum monumentorum, regiſtrorum, & quorumlibet aliorum documentorum, bona & fundationes hujusmodi concernentium, cum omni diligentia inquiratur, quid & quantum in pauperum ſuſtentationem relictum ſit, & quam fideliter diſtributum, & hoc pro iſta vice duntaxat, & ſine præjudicio tam articulorum dictæ reformationis, quam privilegiorum dictis Monaſteriis, ſeu Collegiis conceſſorum.

Caput VIII.

Qui ad docendum Verbum Dei ex Mendicantibus admitti debeant.

Item volumus & ordinamus, ut ex ordinibus Mendicantium nulli poſthac ad prædicationem Verbi Dei admittantur, niſi exactiore & diligentiore, quam hactenus, præcedente examine, per literas teſtimoniales ſuorum Provincialium, ac Guardianorum, ſeu Priorum, tanquam juxta reformationis tenorem, ac alias idonei, Nobis præſentati, ac per Nos admiſſi fuerint: & jam admiſſos dicti ipſorum Guardiani, ſeu Priores tenebuntur ſerio adhortari ac monere, ut juxta regulam, in ipſa reformationis formula præſcriptam, populum doceant, caveantque, ne contra eandem quidquam temere effutiant, unde auditores male ædificari, vel ad contemptum, ſeu minorem æſtimationem Verbi Dei provocari poſſint.

Caput IX.

De conceſſa abſolvendi authoritate in caſibus Ordinario reſervatis.

Inſuper ut conſcientiis timoratis, & animarum ſaluti promptius efficaciusque conſulatur; omnibus & ſingulis Paſtoribus, & Vice Paſtoribus, nec non quatuor ordinum Mendicantium Guardianis, ac Prioribus poteſtatem abſolvendi a caſibus, Nobis de jure, vel per Statuta Synodalia reſervatis, concedimus & elargimur: licebitque unicuique ipſorum Priorum, & Guardianorum, unum ex illis, quos ad prædicandum præſentabunt, Nobis deſignare, cui ſimilem a dictis caſibus abſolvendi facultatem impertiemur, quam aliis per Nos, vel Vicarium noſtrum antea conceſſam, adimimus & revocamus.

Quo

Caput X.

Quo tempore Sacra celebrari non debeant.

Item ordinamus, ut in Eccleſiis Parochialibus non Collegiatis, ſub Miſſa majori diebus Dominicis, & feſtivis celebribus, & tam in his, quam Collegiatis Eccleſiis, tempore prædicationis Verbi Dei, ab aliarum Miſſarum celebratione abſtineatur; ne occaſio detur populo, huc illucque diſcurrendi, Miſſamque Parochialem, aut Verbum Dei negligentius audiendi.

Caput XI.

De numero Suſceptorum & Suſceptricum.

In Baptiſmo infantium non plures a parentibus eorundem adhibeantur, aut a Sacerdotibus baptizantibus admittantur Suſceptores ac Suſceptrices, quam quatuor, aut ad ſummum quinque, habita ratione ſexus ipſius Baptizandi.

Caput XII.

De Solemnibus Matrimonii.

Ad hæc ut abuſibus, magnæque confuſioni, quæ in contractu Sponſalium ac Matrimonii committi ſolent, occurratur, authoritate noſtra, & Synodi ſtatuimus & ordinamus, ut qui deinceps matrimonialiter conjungi voluerint, coram alterutrius ipſorum Paſtore, ſeu Vice-Paſtore, & non coram aliis Sacerdotibus, ſponſalia contrahant, nec ad contrahendum Matrimonium, niſi præviis tribus proclamationibus (quæ tribus Dominicis, vel feſtis, ſaltem uno die intermedio ab invicem diſtantibus, in Eccleſia ſub ſermone, vel poſt Evangelium ſummæ Miſſæ, populo ad Divina audienda congregato, ſolenniter fieri volumus) procedere præſumant; ſalva tamen Archi-Diaconis, aliiſque Prælatis, proclamationes remittendi facultatem habentibus, poteſtate, duas ex tribus remittendi: quo tamen caſu non poterit Paſtor illos ad contrahendum Matrimonium admittere, niſi tertiam (quæ remitti non poterit) proclamationem modo ſupradicto præmiſerit, interque eandem & contractum, ſolemnizationemque hujusmodi, unus ut minimum dies intercesſerit, deque ſpontaneo & libero contrahere volentium conſenſu, & quod nullum Canonicum obſtet impedimentum, Paſtori, ſeu Vice-Paſtori eorum, ſeu alterius ex ipſis (ſi diverſarum ſint Parochiarum) per literas teſtimoniales conſuetas legitime conſtiterit, licebit Paſtori, ſeu Vice-Paſtori alterutrius eorum, quem ad hoc requiſiverint, eos in Eccleſia hora ſummæ Miſſæ, & aliter minime conjungere. Qui ſic conjuncti Miſſam tenebuntur audire, niſi conſuetudo, quod eam ante Matrimonii ſolemniſationem audire poſſint, permittat: noſtra in præmiſſis authoritate ſalva. Hortamur nihilominus dictos Archi-Diaconos, aliosque Prælatos, ut non paſſim aut promiſcue, ſed legitima duntaxat, & rationabili ſubſiſtente cauſa, ſuper dictis duabus proclamationibus diſpenſent.

Prohibemus etiam diſtricte ſub pœna excommunicationis, ne Diœceſis noſtræ Sacerdotes contra hujus noſtræ Diœceſanæ Synodi formam & ordinationem præſumant aliquos matrimonialiter conjungere, neve nobiles, caſtra, vel capellas, quibus præſunt, habentes, ſub cujusvis libertatis, vel conſuetudinis prætextu in eisdem id fieri permittant.

Caput XIII.

De tollendo Concubinatu.

Cæterum, quia inter crimina atque flagitia nullum eſt, quod perſonas Eccleſiaſticas, in ſortem Dei peculiariter electas, magis dedecoret, atque dehoneſtet, ac ad Divina tractanda indigniores reddat, quam incontinentia & inhoneſta cum mulieribus commercia: omnes & ſingulos Subdiaconos, Diaconos, & Sacerdotes, & alios quoscunque Clericos Beneficiatos, vel Eccleſiæ Miniſtros diſtricte requirimus, ut concubinas, vel quascunque mulieres ſuſpectas, cum quibus antehac de fornicatione diffamati fuerint, tenent ac fovent, ſeu quibus cum ſcandalo populi adhærent, easdem intra quindecim dierum ſpatium poſt publicationem præſentium (quos pro peremptoria & Canonica monitione ipſis præfigimus) a ſuis cohabitatione, conſortioque amoveant, alioquin ſententiam ſuſpenſionis ab officio & beneficio (quam ferimus in his ſcriptis) ſe noverint

rint incurriſſe. Ipſas vero mulieres, quæ poſt dictos quindecim dies in domibus dictorum Clericorum repertæ fuerint permanſiſſe, vel permanere, aut alias ſuſpectam cum eisdem converſationem non dimiſiſſe, per Officiales noſtros & Decanos rurales authoritate noſtra excommunicari volumus, & excommunicatas denuntiari. Idem quoque fieri volumus per illos, ad quos (de legitima præſcripta conſuetudine vel privilegio) pertinet hujusmodi exceſſus corrigere, ne Nos idipſum facere, & illorum negligentiam ſupplere cogamur.

Caput XIV.

De tollenda pluralitate Beneficiorum.

Item ad reſtringendam irrationabilem & ſcandaloſam Beneficiorum (præſertim, quibus cura animarum annexa eſt) pluralitatem, authoritate noſtra & Synodi hujus præcipimus omnibus & ſingulis Diœceſis noſtræ perſonis, plura beneficia habentibus, ut Nobis, ſeu Viſitatoribus noſtris, viſitationis tempore, literas diſpenſationum ſuarum ſuper hujusmodi pluralitate (ſi quas habeant) oſtendant; alioquin uno, quod maluerint, retento, reliqua dimittant, viris idoneis perſonaliter reſidere volentibus conferenda.

Caput XV.

De aſſignanda Parochis portione Canonica.

Eadem quoque authoritate mandamus omnibus & ſingulis Viſitatoribus per Nos deputandis, ut ubicunque in viſitationibus Eccleſiarum compererint Paſtores aut Vicarios perpetuos, quibus vel propter Decimarum, ipſis Eccleſiis olim in toto, vel in parte ablatarum ademptionem, & Monaſteriis, Collegiis, & Dignitatibus, vel aliis fundationibus factam incorporationem, vel Canonicæ portionis, eis olim reſervatæ diminutionem a quadraginta annis citra, non ſuppetit, unde pro dignitate Eccleſiarum ſuarum, & onerum illis incumbentium, decenter & honeſte vivant; eisdem juxta dictæ reformationis tenorem ex decimis incorporatis de competenti ac ſufficienti portione provideant, ſeu provideri faciant. Similiter ubi invenerint Eccleſiarum deſervitoribus ſeu temporalibus Vicariis ſtipendium nimis exiguum a veris Paſtoribus, quibus inſerviunt, & pondus, æſtusque diei portant, illis interim nihil oneris ferentibus, ſuppeditari; eisdem Paſtoribus præſcribant, talem mercedem ac portionem ipſis deſervientibus præbendam, quæ illis ad decenter honeſteque vivendum ſufficiat, eamque ex Eccleſiarum proventibus, durante eorum Vicariatu, quot annis perſolvant, ne videlicet dicti Paſtores, vel Vicarii temporales, aut perpetui, propter ſufficientis ſtipendii, ſeu ſuſtentationis defectum, occaſionem ſumant, populum indebitis exactionibus ultra gravandi, atque ſcandalizandi.

Caput XVI.

De claudendis œnopoliis.

Item omnes & ſingulos Magiſtratus & locorum ſub Diœceſi noſtra conſiſtentium Rectores & Officiarios ſerio requirimus, & mandamus, ut œnopolia & tabernas diebus Dominicis & Feſtis prohibeant operiri, aut aliquos compotandi, ſeu commeſſandi gratia in eis recipi (peregrinis atque infirmis duntaxat exceptis) donec ſumma Miſſa fuerit abſoluta: nec non & alia præſtari curent, atque a populo obſervari faciant, quæ in dicta reformatione ſub titulo: de diſciplina populi, præcipiuntur. Quemadmodum Nobis ſubjectis, ut præmiſſa fideliter obſervent, & authoritate noſtra obſervari faciant, ſerio præcipimus & mandamus.

Caput XVII.

De Viſitatione & modo viſitandi.

Et quia negotium reformationis potiſſimum dependet a ſtrenua viſitatione, ſine qua defectus, correctione indigentes, ſciri nequeunt, & minus corrigi; omnibus & ſingulis Abbatibus, Archi-Diaconis, Archi-Presbyteris, Collegiatarum Eccleſiarum Decanis, & aliis quibuscunque, quibus viſitandi officium incumbit, ſinguli eorum, quam citiſſime fieri poterit, & ſi non prius, ſaltemante proximum Sancti Joannis Baptiſtæ Feſtum, ſuos reſpective viſitent Archidiaconatus, & jurisdictionis terminos ſeu loca, in quibus viſitandi jus habent, idque

idque non perfunctorie, ſed fideliter, diligenter & ſerio, quemadmodum dicta reformatio præſcribit, quo ſupra ſperatus emendationis fructus ex ipſis viſitationibus provenire poſſit: deque peracto hujusmodi viſitationis officio, nec non de rebellione & inobedientia (ſi quam invenerint) Nos ante jam dictum feſtum per ſuas literas certiores reddant, quo adverſus rebelles & inobedientes de opportuno remedio providere poſſimus.

Eisdem etiam Viſitatoribus diſtricte præcipimus, ut ubicunque in locis jurisdictionis ſuæ deprehenderint Monachos, aut Moniales apoſtatas, ſeu fugitivos, eos corporaliter apprehendi, atque ad Monaſteria ſua reductos Prælatis ſuis tradi faciant, juxta eorundem arbitrium pœnitentiam acturos.

Super omnia vero ſoliciti ſint de hæreticis, ac de hæreſi ſuſpectis, vel diffamatis, deque hæreticorum fautoribus, receptatoribus, atque defenſoribus; de libris item, hæretica continentibus, ac prohibitis, omni ſtudio inveſtigare & inquirere, & quæ repererint, inquiſitoribus noſtris fideliter curent intimare.

Cæterum ut ea, quæ ſub titulo de excommunicatione in dicta formula habentur, debitam ſortiantur executionem, utque abuſus Judicum Apoſtolicorum atque impedimenta, quæ Eccleſiaſticæ ordinariæ jurisdictioni hactenus præſtita ſunt, tollantur; maturo cum Reverendo Domino Archi Epiſcopo Colonienſi, Metropolitano noſtro, habito conſilio providebimus & ſtatuemus. Tempus quoque, quo proxima Synodus noſtra Diœceſana ſervari debeat, poſt celebratam proximam Provincialem Synodum conſtituemus.

Caput XVIII.

De modo exequendi præſcriptas ordinationes.

Demum Prælatos & omnes, quibus incumbit, delinquentium exceſſus corrigere, ſerio monemus & requirimus, ut quæ ſunt præſcripta (quatenus unumquemque eorum contingit ac reſpicit) ſtrenue exequantur, ſuisque officiis, ut oportet, fungantur: alioquin contra eos, quos dictæ Majeſtatis Imperialis, Ordinumque Imperii, & hæc noſtra mandata, ſalubriaque monita compererimus non ſervaſſe, ſupradictas & alias in dicta reformatione contentas pœnas absque diſſimulatione exequemur, vel ad Cæſaream Majeſtatem, aliosque Superiores, prout res poſtulare videbitur, referemus. Per præmiſſa tamen antiquis Synodalibus Statutis non intendimus derogare, ſed in ſuo illa robore volumus permanere. Datum in Civitate noſtra Leodienſi anno a Nativitate Domini Milleſimo quingenteſimo quadrageſimo octavo, menſis Novembris die decima tertia.

Ad Mandatum Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Domini D. Epiſcopi Leodienſis &c. præfati Domini noſtri Gratioſiſſimi proprium.

V. Veert.

M. de Jaillon.

Decretum Epiſcopi Leodienſis.

GEORGIUS DEI GRATIA EPISCOPUS LEODIENSIS, DUX BULLONENSIS, COMES LOSSENSIS &c. UNIVERSIS ET SINGULIS ARCHI DIACONIS, ARCHI-PRESBYTERIS, SEU DECANIS RURALIBUS, CÆTERISQUE ECCLESIARUM AC MONASTERIORUM PRÆLATIS, PASTORIBUS QUOQUE AC PLEBANIS, EORUMQUE VICARIIS, NOSTRARUM CIVITATIS ET DIŒCESIS, SINCERAM IN DOMINO SALUTEM.

Etſi ad obviandum promotioni indignorum ad ſacros Ordines, in Synodo noſtra Diœceſana, nuper in hac noſtra civitate celebrata, ſalubriter provideque ordinatum eſt, quod deinceps nemo in Diœceſi noſtra Leodienſi ad aliquem ſacrum Ordinem admitti debeat, niſi qui prævio examine non qualicunque, ſed diligenti ac legitimo, ſuper ipſius ordinandi vita, moribusque, & literarum ſcientia per Nos ad hoc ſpecialiter deputandos, inventus fuerit idoneus. Tamen, ſicut ex fide dignorum inſinuatione interea didicimus, nonnulli Clerici ejusdem noſtræ Diœceſis, vel propter conſcientiam indignitatis, inſcitiæque ſuæ non audentes, vel propter protervium dedignantes hujuscemodi examen ſubire, modum excogitarunt, quo ſe confidunt, ac etiam jactant, dictam

ctam ordinationem Synodalem, licet rationi ac ſacris Canoribus omnino conſentaneam, nec non hoc corrupto ſæculo ſumme neceſſariam, propterea que ab omnibus bonis merito acceptandam, poſſe fruſtrare & eludere: ſpem videlicet collocantes in diſpenſationibus Apoſtolicis, facile, ut ſibi pollicentur, impetrandis: quarum prætextu & adminiculo putant ſe ab extraneis, ſeu ab aliis Epiſcopis, ad quos confugerint, dictos ſacros Ordines conſecuturos, in eisdemque poſtea etiam in hac noſtra Diœceſi libere miniſtraturos. Nos igitur hujusmodi viis obliquis, quibus tales diſpenſationes plerumque fraudulenter, ſubreptitieque, & contra mentem illas concedentium, obtineri ſolent, tacitis iis, quæ pro vera illorum informatione exprimi debuerant, obviare volentes, Vobis omnibus & ſingulis in virtute ſanctæ obedientiæ & ſuſpenſionis a Divinis officiis pœnis diſtricte mandamus, ne poſthac aliquem ſub prætextu cujuscunque diſpenſationis, ſeu licentiæ, a quocunque alio, quam a Nobis, in Eccleſiis, Monaſteriis aut Capellis veſtris, ſeu ſub veſtra juriſdictione ſitis, publice vel occulte celebrare, aut in Ordinibus ſic ſuſceptis miniſtrare ſinatis; niſi prius legitime docuerit, ſe noſtram ſuper hoc licentiam obtinuiſſe, quam nulli dare intendimus, niſi quem deputati noſtri compererint, atteſtatique fuerint, & probæ vitæ legitimum habere teſtimonium, & ultra competentem latinæ linguæ peritiam de iis, quæ ad fidem ac religionem noſtram, Eccleſiæque Sacramenta pertinent, ea noſſe, quæ omnes ſacris Ordinibus inſigniti merito ſcire debent. Datum in Civitate noſtra Leodienſi Anno a Nativitate Domini MDXLVIII. Menſis Decembris die XXIII.

Ad Mandatum Reverendiſſimi ac Illuſtriſſimi Domini D. Epiſcopi Leodienſis &c. præfati Domini noſtri Gratioſiſſimi proprium,

V. VEERT.

M. DE. JAILLON.

Ex editione Lovanienſi, facta anno 1549. *per Jacobum Bathenium.*
Eandem Synodum exhibet Lunig. Cont. III. Spicil. Eccleſiaſt. a pag. 1104.

Georgius Auſtriacus, Maximiliani I. Imp. filius, Archi-Epiſcopus Valentinus, & Epiſcopus Brixinenſis, a Cornelio a Bergis Epiſcopo Leodienſi anno 1541. in Paſtoralis curæ adjutorem adſcitus, eidem in Cathedra ſucceſſit anno 1544. 17. Auguſti. Elapſo poſt aditum Epiſcopatum quadriennio deſcriptam ſupra Synodum habuit, in eaque formulam Reformationis Eccleſiaſticæ a Carolo V. Imp. propoſitam publicavit. Eccleſiam Leodienſem magna modeſtia, clementiaque rexit annis tredecim. Obiit anno 1557. 4ta Maji.

Chappeaville in Geſtis Pontif. Leodienſium. Tom. III.

SYNODUS TREVIRENSIS
DIOECESANA
Eodem anno Chriſti MDXLVIII.

Acta & Decreta Synodi Diœceſanæ Trevirenſis, Præſidente Reverendiſſimo in Chriſto Patre, & Ampliſſimo Principe, Domino, Domino JOANNE Archi-Epiſcopo Trevirenſi, S. R. I. per Galliam, & Regnum Arelatenſe Archi-Cancellario ac Principe Electore &c. celebratæ vigeſima quinta Novembris.

MAN-

MANDATUM CONVOCATIONIS.

JOANNES (*) DEI GRATIA, SANCTÆ TREVEREN. ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII, PER GALLIAM ET REGNUM ARELATENSE ARCHI-CANCELLARIUS, AC PRINCEPS ELECTOR. UNIVERSIS ET SINGULIS CATHEDRALIS NOSTRÆ, ET COLLEGIATARUM PAROCHIALIUMQUE ECCLESIARUM ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, TUM RURALIBUS DIVINORUM RECTORIBUS, CURATIS AC NON CURATIS, ALIISQUE ECCLESIASTICIS PERSONIS, CIVITATIS ET DIŒCESIS NOSTRÆ TREVEREN. QUIBUSCUNQUE CONJUNCTIM, AUT SINGULATIM, QUI NOSTRÆ SYNODO EPISCOPALI, DE JURE, AUT CONSUETUDINE INTERESSE CONSUEVERUNT ET TENENTUR, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

NEminem veſtrum latere volumus, quod Clementiſſimus & Invictiſſimus Princeps & Dominus noſter CAROLUS V. Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, publicæ pacis & tranquillitatis vindex, Comitiis hiſce ſuperioribus Auguſtæ celebratis, omnem animi, conſiliique rationem in id contulerit, ut pro admirabili ſua prudentia ſimul, & ſuſcepto cœlitus Eccleſiam tuendi Catholicam officio, rebus jam in extremum periculum adductis, ac Religioni prope univerſæ improborum licentia obliteratæ, opem ferret, eamque, quoquomodo poſſet, Divina aſpirante gratia, in tutum tranquillitatis portum, de mediis procellarum, turbinumque fluctibus reduceret. Itaque hac tam juſta ac neceſſaria ratione commotus, nimirum, quo celerioribus conſiliis rebus lapſis ſuccurreret, idoneaque magis via ſubvenire poſſet, tantamque ac tam peſtilentem hæreticarum contentionum inundationem reprimeret, revocata, redditaque inclytæ Germanicæ Nationi priſtina, avitaque luce & pace, a Catholicis Imperii membris, præter alia de Religionis forma, a ſua Majeſtate diſerte declarata, clementer monendo poſtulavit, ne quid ab obſervatis hactenus in univerſali Dei Eccleſia ritibus, ſanctisque obſervationibus quisquam digrederetur. Imo ut cum Nos inprimis inculpatos, circa religionis normam exhiberemus, tum etiam noſtræ fidei commiſſos, in Divina diſciplina ita moderaremur, ut omni diligentia cautum, accurateque proviſum videretur, ne aliunde inſolens quid aut alienum a vetuſtis Eccleſiæ Catholicæ ritibus irreperet, aut intromitti pateremur; ſed immobiles potius, tanquam ad ſcopulum tabula aliqua naufragio ejecti, ita ad relictam a majoribus Religionem, uſque ad Generalis Concilii definitionem, adhæreremus.

Quod quidem fieri poſſe illius Majeſtas exiſtimavit, ſi Eccleſiarum mores, vitæque ratio ad meliorem, ſanctioremque formam revocarentur. Huic igitur tam pie monenti, perinde atque Divino Oraculo omnes Catholici, Imperiique Principes, ac Status, ut par erat, lubenter paruerunt, & pro ſe quisque, ſimul atque ad ſuos rediſſet, curaturum recepit. Et ne foret cuiquam neceſſarium, qualisnam eſſet reformandi proceſſus, modusque aſſumendus, longum cogitando tempus impendere, ſacra illius Majeſtas ſibi haud quaquam grave duxit, formam nobis proponere, ad amuſſim conſentaneam ſcripturis, & cælitus inſpiratis Canonibus, quam de ſacrorum voluminum penu, piorum literatiſſimorumque hominum induſtria, depromſerat: Qua quidem admoniti ſinguli, quid apud ſuos

(*) Joannes, Comes Iſenburgicus, ex Archi-Diacono Eccleſiæ Trevirenſis Archi-Epiſcopus electus fuit anno 1547. Mox a dignitate ſuſcepta egregiam Imperio & Eccleſiæ Germanicæ ad pacem reducendæ navavit operam: multis propterea, atque ob eximias virtutes alias elogiis, a coævis Scriptoribus ad poſteriorum memoriam commendatus. Præter hanc Synodum Diœceſanam anno 1548. coactam, alteram, quam paulo poſt referemus, anno ſequente, Provincialem celebravit. Utraque anno 1549. Colonienſibus eſt typis excuſa per Jaſparem Gennepæum. *Cum Eccleſiam*, ut in ejus Epitaphio legitur, *remque publicam inter graviſſimos Imperii motus, inſigni pietate & animi conſtantia adminiſtraſſet, multis pro Chriſti gloria & Eccleſiæ ſuæ ſalute laboribus ſuſceptis, & itineribus confectis, in Concilio Tridentino in adverſam valetudinem* incidit, & *paucis poſt annis patientiſſime tolerato morbo, ex hac vita in æternam requiem deceſſit.* *Browerus in Annal. Trev. Tom. II. L. XXI.*

ſuos facto opus eſſet, ad reſtaurandum Eccleſiæ integritatem, non diffi.ulter, neque obſcure perſpicerent. Hanc igitur Nos protinus, ut a Comitiis vobis redditi ſumus, convocato Clero noſtro, ſuperioris noſtræ Diœceſis Treverenſ. in Cathedrali Eccleſia: inferioris vero in Confluentina arce, Reformationis formulam, juxta Cæſaris mandatum publicari & prælegi omnibus vobis curavimus: ac nunc de integro etiam a vobis exigimus, monentes & obſecrantes, aut etiam virtute ſanctæ obedientiæ, & auctoritate noſtra præcipientes; ne quiſquam veſtrum a declarata Cæſareæ Majeſtatis formula, inſtitutionibusque, & a majoribus noſtris conſervatæ diſciplinæ, vel in Cathedrali, aut ſecundariis, Parochialibus Eccleſiis, Monaſteriis, Sacellis, Oratoriis. aut ullis locis Religioni dicatis, diſcedat, aut alienum aliquid inſolitumve agat, vel obſtrepere præſumat; ſed ea omnia, qualia ſunt, ſummo ſtudio & animo complectatur, obſervet, & conſtanter reipſa & opere proſequatur.

Deinde quoque eadem auctoritate, ut ad Synodum noſtram Epiſcopalem, in qua executionis edictum concluderetur, die conſtituto, in Eccleſia noſtra Metropolitana, cæteris poſtpoſitis rebus omnibus, propenſis animis conveniatis, quo poſſimus in commune conſulere, ac diſpicere ea omnia, quæ extirpandis erroribus erunt neceſſaria, & ad rectam Divinorum officiorum adminiſtrationem conducibilia. Inquiſituri præterea, quod etiam communis ſalus maximopere poſtulat, quid ad morum ornamenta, ſplendoremque conferat: quid vitam emendet, ac Nos denique extra malevolorum reprehenſionem ponat. Quas quidem commoditates, ac officiorum certiſſima adjumenta ſuppeditabit cum recti cupidus in Synodum allatus animus, tum ipſa norma & obſervatio veterum Canonum, Divinorumque ſcriptorum, quæ ſacro Spiritus afflatu, quaſi indice viam oſtendent. Ac ne quis dicat: ſibi de hujus noſtræ Synodi, deque reformationis intimatione certi nihil conſtitiſſe, talique prætextu effugere ſperet: Ideo in omnem Eccleſiæ noſtræ regionem, & agrum tot Reformationis exempla ſpargi curavimus, ut omnibus vobis a maximo ad minimum ſufficere credamus. Quamobrem ad unum omnes ratione officii noſtri appellamus, & paterna charitate adhortamur, obſecramus, & monemus, ut cum hanc religionis diſciplinam divinitus Cæſari inſpiratam nacti ſitis, operam detis, nervosque omnes huc intendatis, ut illi per vos reſpondeatur, ejusque tanquam fideles miniſtri in omnibus & ſingulis articulis curam ſummam habuiſſe videamini: neque impunitum erit ea, quæ hic jubentur, non præſtare, aut ad illius præſcriptum non explodere in totum, quidquid jam diu ſævientibus diſſenſionum tempeſtatibus a Catholica Eccleſia alienum, ſanctoque gregi noxium, atque huic reformationi contrarium fuerit invectum. Si vero quiſquam obtemperare noluerit, aut obſtiterit, quo minus hæc Reformatio in opus producatur, ejus in futura Synodo indicia faciatis: ut aut noſtra in talem auctoritas juxta Canonum cenſuram animadvertat, aut ad Cæſaream Majeſtatem, uti injunctum eſt omnibus, de hujusmodi pertinacia relatio fiat. Quamobrem unumquemque magno & ſecuro animo ad promulgandum Reformationis doctrinam procedere jubemus, quia certus modo luculentæ veritatis ſcopus a Cæſare erectus eſt: Ad cujus conſpectum, nulla vi aut poteſtate territi, una cum illis, quorum curam geritis, conniti debetis. Et hoc modo ad conſtitutum diem in Synodo idonei compareatis: in qua ſane Nos una cum vobis, juxta promulgationem harum litterarum, ad reformationis executionem erimus intenti, digna videlicet exceſſibus iſtis, quæ contra reformationem commiſſi ſunt, & contumacibus, remedia adhibituri. Porro in fidem & teſtimonium præmiſſorum præſentes noſtras literas, ſigillo noſtro ſubimpreſſo fecimus communiri. Datum ex oppido noſtro Witlich, die XXX. Octobris Anno Milleſimo, quingenteſimo, quadrageſimo octavo.

Cum itaque dies veniſſet, qui a Reverendiſſimo Patre ac Domino Joanne Archi-Epiſcopo Treverenſ. Principe Electore indictus erat, ad celebrandam Synodum, comparuerunt Nobiles & Reverendi Patres, ac Domini Archi-Diaconi, Abbates, Præpoſiti, Prælati, Archi-Presbyteri, Decani, cæterique voca-

vocati, qui omnes ſimul in Baſilicam majorem Treverenſem proceſſerunt, & invocato ante omnia Spiritus Sancti auxilio, & officio Divino peracto, Vicarius Reverendiſſimi in Pontificalibus, Nicolaus, Epiſcopus Azotenſis, toti Ordini Eccleſiaſtico præſenti, ſolenniter benedixit, & ad Deum preces direxit: quibus transactis, in medium chori progreſſus, præſentes in Synodo pia & erudita oratione hortatus eſt, ut omnem operam ſuam in Eccleſiæ Treverenſis reformationem ſalutarem conferre dignentur.

Poſt hunc Doctor Pelargus prodiit, qui in eandem ſententiam, Reverendos Patres in Synodo congregatos, copioſa Oratione cohortatus eſt.

ORATIO
D. Pelargi, Doctoris Theologi, in Synodo Treverenſi habita.

Ægre quidem, ſed tamen paſſus ſum, in hoc celebri Patrum conſeſſu dicendi Provinciam mihi mandari, quod publicam auctoritatem (quæ eam neceſſitatem impoſuit) detrectare integrum non fuerit, etiamſi rerum hac oratione tractandarum, magnitudo & difficultas propemodum deterreat ab officio. Proinde cum hanc tam ancipitem Provinciam, & gratificandi ſtudio, & recuſandi pudore ſuſceptam, ulterius deprecari non liceat, & tamen veſtræ expectationi reſpondere nequeam, (non enim qualiscunque, ſed gravis equidem pro gravitate exigitur oratio) pretium operæ me facturum exiſtimo, ſi liberandæ fidei meæ, flexanimum illum ſpiritum cœlis devocavero, qui mentes noſtras luminis ſui radiis coruſcet, orationi vim & energiam ſuppeditet: denique in amorem eorum, ad quæ vos in hoc Synodali conſeſſu cohortaturus ſum, corda veſtra excitet, exſtimulet, rapiat, accendat, inflammet, & incaleſcere faciat; quod ut facere dignetur, vos quoque flagrantibus votis ab ipſo contendere convenit.

Porro non ſtat ſententia, hac oratione operam ſumere colligendis, celebrandisque virtutum veſtrarum laudibus, quod & dignitatibus, & meritis veſtris forte conveniet. Certæ cauſæ, in quam tota fere hæc noſtra oratio incumbit, magis exhortatio congruit, tametſi permulta ſunt, fateor, quæ gratulationem ſane & laudem merentur: cur hoc unum commemoraſſe ſatis habeo, quod in hoc odioſiſſimo tumultu, ac formidanda renovatione, varie tentati & pulſati, nulla ratione aut perſuaſione paſſi eſtis, in deditionem hoſtium, proditorumque Eccleſiæ & Fidei vos redigi: ſed in caſtris Chriſti, firmi, immoti, invicti & ipſi conſtitiſtis, & fidei veſtræ concreditos, etiam eos, qui forte vacillantes, ac propemodum perſuaſi jam defecturi videbantur in apoſtaſiam & hæreſim, in fide & officio continuiſtis. Quod ſi laude dignum eſt, a deſertoribus ac profugis in totum abſtinuiſſe, nullamque unquam cum ipſis habuiſſe conſuetudinem: ſi virtus eſt, & vitam illorum, & dogmata odiſſe ex animo; quibus vos laudibus ferendos eſſe ſentiam, qui non modo, non ad hæreticorum caſtra defeceritis, verum etiam pro defendenda Eccleſiæ dignitate, & fortunarum, & capitis quoque periculum fortiter neglexeritis? Dum ſcilicet ſuperioribus aliquot annis juratus hoſtis per Trevericos agros graſſatus, & religionem labefactare, & fidem etiam veſtram expugnare nefandis auſibus ſibi ſumpſit. Verum enimvero cum ego veſtram hanc in fide conſtantiam, ob firmatam pertinaciam, ac ſingularem animi fortitudinem vobis congratulor; laudo quidem vos, ſed in transcurſu, & tanquam aliud agens, hoc nimirum, ut magis magisque vos incitem & cohorter ad iſtiusmodi virtutum ſtudia: haud ignarus ejus ſententiæ, quam externæ ſapientiæ auctor quidam extulit, virtutem laudatam creſcere, gloriamque immenſum calcar habere. Macte igitur hac conſtantiæ virtute eſte Viri, Patres ac Domini, & ad quod Paulus quoque cohortatur: (*) Vigilate, ac ſtate in fide, quam gratia Dei aſſecuti eſtis, per quam & ſalutem vos conſecuturos eſſe ſperatis. Neque ab ea ulla hæreticorum perſuaſione divelli vos patiamini. Hoc enim pacto perpetuam, & nunquam morituram nominis veſtri memoriam comparabitis. Imo vero partum jam comparatamque, tam inſigni præclaroque facinore, etiam atque etiam confirmabitis.

Eſt vero aliud, Viri, Patres ac Domini, quod in vobis deſiderem, quod unum

(*) 2. Cor. 16.

unum moneo, hortor, oro, obſecro, omni denique ſtudio a vobis contendo, ac flagito. Quamobrem peto, ut pro humanitate veſtra, & admonentem & obteſtantem me, æquis benignisque animis audiatis. Rem namque juſtam, honeſtam, & Reipublicæ quam maxime profuturam, oratum vos huc venio: niſi forte non ſit juſtum & utile, inſtaurare bonarum, ſacrarumque literarum ſtudia; aut non ex honeſto, publicam Eccleſiæ luſtrare diſciplinam; aut forte eſt aliud Chriſtianæ Reipublicæ magis neceſſarium & utile. Quod ſi æquum & bonum me poſtulare jam intelligitis, impetrem obſecro. Ideo enim ea de re, etiam & etiam admonendos atque obteſtandos vos eſſe duxi, quod hunc unum coactæ Synodi ſcopum ac finem eſſe videam, ni fallar, ut & obliterata diu res literaria reſtituatur, ac repurgetur diſciplina Status Eccleſiaſtici: quod ut fiat, luculenta neceſſitas vos monet, urgetque.

Ut enim neglectis agris, filix, noxiumque id genus germen innaſcitur, ita neglectis Scholis, ingenii, inquam, & animi cultura, immane dictu, quanta, quamque venenata errorum, hæreſum, ſcandalorum, offenſionumque zizania ſusque deque in agro Dominico ſuppullulent, non ſine incredibili Eccleſiæ malo & incommodo. Quantis, bone JESU! tenebris, quam horrenda caligine obruta videmus propemodum omnia? Quis non deploret Studiorum puritatem, a multis jam inde annis, nedum neglectam, ſed etiam contaminatam, labefactatam, condenſatisque tenebris obumbratam? Artes, Philoſophiam, Divinasque literas non ſatis pro dignitate tractatas: quæ rectius tractatæ, multum profecto attuliſſent luminis, plus religioſæ, minimeque fucatæ pietatis. Quid diſſimulamus? quin quod omnium veriſſimum fatemur, annon collapſis ac prope extinctis ſcholis, magnum vulnus Chriſtiana accepit Reſpublica? Quid ita inquis? Dicam in genere, ſiquidem libera eſt Synodus: In Scholis docentur bonæ literæ, & artes, quas Græci ἐλευθέρας vocant, nos liberales. Literarum ſtudia ad Philoſophiam, tum naturalem, tum moralem viam ſternunt. Porro ut rerum naturæ cognitio viam munit ad profeſſionem medicam, ita morum diſciplinæ non parum adminiculantur & Theologiæ, & Jurisprudentiæ: ex qua nimirum jus, ſive ſacrum, ſive prophanum ortum eſſe exiſtimant. Quis jam non videt, quantum fructus ex Scholarum Seminariis ad Rempublicam rediit, ſive ad bonam corporum habitudinem, conſtitutionemque inſtaurandam, alendam, & confirmandam; ſive Reſpublicas recte & ordine gerendas, & adminiſtrandas: ſive ad vitam pie, ac religioſe inſtituendam, & componendam.

Contra neglectis literarum & Philoſophiæ ſtudiis, qualis, amabo, poſſit eſſe doctrina in templis? Quid ſani judicii? quid opis apud Medicos? quid conſilii aut patrocinii apud eos, qui juris profitentur peritiam? Verum eſſe, quod dico, res ipſa clamat, & rerum eventus confirmat. Nusquam fere non deſiderantur Artium, honoratiorumque Facultatum Profeſſores. In Republica quidem experti Medici, prudentes Jureconſulti: in Cathedra & publico ſuggeſtu, eximii & candide docti Theologi: in templis Paſtores: in ſcholis probe inſtructi & eruditi Præceptores. Unde quæſo? Neglectæ ſunt ſcholæ, a quibus complures annos exularunt cum liberalia ſtudia, tum vero ſanctiſſima illa, ampliſſimaque Divinarum literarum diſciplina: recepta eſt in ſcholas, & aliquamdiu obtinuit ſpinoſa, ſenticoſa, frigida, jejuna, ac nimis quam infelix illa tum Philoſophiæ, tum Theologiæ tractatio. Eis nimirum in utramvis aurem dormientibus, altumque ſtertentibus, quorum advigilare, aut inſpicere intererat. Animadverſum eſt tandem Romanorum Imperatori Domino noſtro Clementiſſimo, neſcio quibus ſuggerentibus, eum ſtudiorum antiquæ Religionis neglectum principem cauſam eſſe. Quamobrem tot hodie malis premitur, angitur, & affligitur Eccleſia ab hæreticis. Nec ſurdo narrata eſt fabula: ſimul enim ut reſcivit, rem ita habere, ſimul nervos omnes intendit, ſtrenuamque navavit operam, ut poſtliminio ad nos redeant honeſta, & literarum, & pietatis ſtudia. Certe non poterat melioribus conſiliis ac rationibus ſuccurſum eſſe afflictis, ac pene deploratis rebus Eccleſiæ, quam inſtauratione publicorum ſtudiorum, & reformatione collapſi ſtatus Eccleſiaſtici. Atque utinam ego ſincerum, ardentem, rectique

que ac pietatis amantem illius animum, tam digne poſſim vobis oratione commendare, quam nunquam ſatis pro dignitate poteſt celebrari. Felicibus illius cœptis, agedum Viri, Patres ac Domini favete omnes: non utroque modo, quod ajunt pollice, ſed toto quoque, apertoque pectore. Sed ad rem: hoc fateamur omnes oportet, nulla re æque opus eſſe Eccleſiæ, in has, quas videmus anguſtias contractæ, ac liberali eruditione, qua ſuffragante, ſuppetiasque ferente, facile & libertatem ſuam, & priorem dignitatis, ac gloriæ ſplendorem, amplitudinemque ſuam vindicaverit. Quæ cauſa, ſi non eſt & alia, vel ſola hortari, & excitare nos debet, ut ſumma animorum contentione, liberalia expetamus & revocemus literarum ſtudia: quod utinam ea res omnes ex æquo haberet ſolicitos. Vereor enim, ut ea cura tanto minus tangat aliquos, quanto magis ſtudent rebus & a literis, & a Religione alienis: Venationibus, inquam, aucupiis, aleæ, ventri denique ac Veneri, ut nihil aliud dicam. Hi hoc durius objurgandi ſunt, quod cum plerique ipſi impendio indocti ac barbari ſunt, culpandæ denique ignorantiæ tenebris infuſcati, oppreſſa, extincta, ac deleta cupiunt etiam ſacrarum literarum ſtudia: ſperantes hac ratione, ſuam quoque inſcitiam facilius latere poſſe; ſatis eſſe rati, ſi nomen, ac dignitatem ſuam tueantur otioſis titulis. Habetis priorem orationis partem.

Venio nunc ad Religionis, ac diſciplinæ Eccleſiaſticæ repurgationem. Quam vero cupiam veræ, ſinceræ, minimeque ſuperſtitioſæ Religionis formam & imaginem non jam literis in tabulis, aut membranis deformatam circumferri, verum cordibus veſtris inſcriptam, impreſſam, pietatisque operibus expreſſam exhiberi, ſpectandam cæteris, ex qua alii viva virtutum ſimulachra exprimant. Ad quam item vitam ſuam exigant, quamque imitentur. Quemadmodum permagni refert, recte ſecusve diſcipulos præceptor doceat; ita plurimum intereſt, bene an male vivat, qui vitæ aliorum fingendæ ac formandæ ſuſcepit provinciam. Ita enim ſive natura, ſive moribus comparatum eſt, ut non tam facile verba ejus, cui ſe totum quis credidit, quam facta æmulari contendat. Quo fit, ut ſi ii, qui præſunt, perperam agant, fiant ipſi ſubditis quam ſimillimi; ut nihil hoc Gregoriano verbo verius ſit, quo ait: Gregem conſequenter ferri in præceps, ſi per prærupta vitiorum gradiatur Paſtor. Quale autem eſt, obſecro, ſi ii, quorum refert, errantes & delinquentes corrigere, objurgare, coercere, atque omnino continere in officio; ſint ipſi omnium corruptiſſimi moribus? Qua etiam fronte, qua libertate alios reprehendent, ſi iisdem, aut gravioribus forte vitiis ſunt ipſi obnoxii? Quisquis ſecum ipſe reputet, quanto pudore ſui nominis delinquant ſubditi, dum ad ipſius exemplum alius ludit aleam; alius ebrietati ac crapulæ eſt deditus; alius fœdis voluptatibus dat operam; alii alia pro ſua quisque libidine deſignant. Meminerit proinde quisque vocationis ſuæ, & hoc eſſe ſtudeat, quod dicitur, quodque audit: Poſuit vos Deus in Eccleſiam(*), alios Epiſcopos, alios Doctores, alios Evangeliſtas ſeu Prædicatores, alios Paſtores, & Diſpenſatores Myſterii verbi, Diſpenſatores multiformis gratiæ Dei. Magnifici tituli, & quos blande compellati, facile agnoſcitis. Atque utinam vere agnoſcatis omnes. Hi enim non tam dignitatis, quam officii veſtri vos admonent, ſi ſapitis. An vero ſusque deque habetis, ſedere ad Eccleſiæ(**) gubernacula, regere ac paſcere gregem Chriſti, quem tanti ipſe fecit, ut ei redimendo ſanguinem & ſudaverit & fuderit: ſi non etiam ſanguine fleverit? Quod ſi magni hæc vobis ſunt, quin (amabo) probe, ut convenit, reſpondere curetis vocationum veſtrarum titulis. Hem Pelarge! dicet aliquis, extra chorum ſaltas. Minime gentium, cohortator ſum, non objurgator, ſiquidem rogo, hortor, moneo, idque amanter, quisque ut ſuo fungatur munere, ut clavum rectum, quod dicitur, teneat. Quod ſi me inhortantem ægre forte auditis, Petrum quæſo audite etiam obſecrantem, & ampliſſimis præmiis invitantem, ut commiſſum gregem, exemplo etiam, nedum verbo paſcatis. Recito verba Pontificis: "Presbyteros vos ipſe quoque Presbyter, obſecro: paſcite, qui in vobis eſt, gregem Chriſti, curam illius habentes non coacti, ſed volentes: non turpis lucri gratia, ſed propenſo animo: neque ceu dominium exercentes adverſus Cle-rum,

(*) *forte:* Eccleſia. (**) *al.* Eccleſiarum.

rum, ſed ſic, ut ſitis exemplaria gregis: & cum apparuerit Princeps Paſtorum, percipietis immarceſſibilem æternæ gloriæ coronam." Certe vel hinc colliqueſcit, non ſatis eſſe commodo Paſtori ad populum e ſuggeſtu agere, niſi & vita, ſeu converſatione ſtudeat aliorum animis certam morum formam imprimere: idque non neceſſitate, aut religione officii, neque quæſtus gratia, ſed paterno ſinceroque affectu.

Porro ut Petrus Eccleſiarum Præſides, typos ſeu formas factos eſſe dicit gregis Dominici, ita eoſdem ipſe Servator ſalem terræ eſſe dicit, lucemque mundi: opinor, ut uno tantum nomine, de officio ſuo illos commonefaciat. Verum cum hoc non ſolum Apoſtolis dictum ſit, ſed omnibus, quorum intereſt, juſto clavo deſignatas gubernare Eccleſias: Veſtræ quoque curæ ac laboris erit, ſana doctrina, ſalſa ac mordaci reprehenſione, honeſtæ etiam vitæ exemplis, luxos animos, velut ſale perfricare, urere & ſeſtringere, ne in vitiorum putredinem diffluant, perpetuoſque vermes ſpargant. Sic item ignorantiæ, errorumque tenebris offuſas, infuſcataſque hominum illuſtrare mentes, ut & ipſi eadem luce potiantur in Dei gloriam. Inde enim Salvator poſtquam dixit, non eſſe ex more hominum, ut accenſam lucernam ſubtus modium ponant, ſed ſuper candelabrum, ut luceat omnibus in domo exiſtentibus, continenter ſubjunxit: Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videntes opera veſtra bona, glorificent Patrem veſtrum cœleſtem.

Si his, qui in Chriſtianismo vix tertias tenent, Apoſtolus præcipit, ut vita, converſatione ac moribus, ceu luminaria in edito poſita luceant, in medio nationis pravæ ac perverſæ, ſi quem forte e tenebris in lucem vindicent: quid non his, qui primas tenent in Eccleſiis, faciendum eſt, in veritatis lucem revocandis errantibus? Hæc enim qui ſedulo præſtant & candide, magnum profecto merentur operæ pretium. Nam & Daniel vaticinatur, eos, qui & docti ipſi fuerint, & alios ad juſtitiam finxerint, ceu ſplendorem firmamenti, & quaſi ſtellas perpetuo æternumque fulſuros.

Et ipſe Servator, eum vero magnum vocatum iri ait in Regno Cœlorum, qui juſtitiæ præcepta, & ipſe fecerit, & alios edocuerit. Contra, eum minimum fore in regno, qui vel unum ex minimis etiam mandatis ſolverit, aut ſolvendum eſſe docuerit. Nihil vero minus convenit, quam vel ſal fatuum fieri, ac decipere, vel lucem tenebroſam eſſe. Quorum hoc quidem tum denique fit, cum ii, quorum eſt ſapientiam in alios transfundere, & quaſi de ſuo lumine lumen in aliorum mentibus accendere, perniciose & ipſi errant, & alios in errorem adducunt. Illud autem tunc fit, cum ii, quorum refert, ſermone gratia ſalito, probatæque vitæ exemplo aliorum condire mores, luxoſque ſolidare animos, aut non ſolide docent, ſed ſtulti ipſi cum ſint, fatua, ut Eſaias ait, loquuntur, aut non ita, ut loquuntur, vivunt: quo fit, ut doctrina illorum deſipiat, adeoque conculcetur, deſpiciatur, rejiciaturque ab omnibus; ut hic quoque locum habeat Gregorianum illud; Cujus vita deſpicitur, reſtat, ut ejus prædicatio contemnatur. Prius illud Doctorum ac Paſtorum genus Jeremias ſubinde taxat in Prophetis mendacia loquentibus, quibus nihil vanius eſſe poſſit aut tenebroſius. Poſterius vero ipſe Servator in Phariſæis notat, aut mandata hominum docentibus, aut alios, ut ad præſcriptum Moſaicæ legis viverent, urgentibus, cum diverſum ipſi facerent. Qua quidem re, quid, amabo, cogitari poſſit ſtultius? Dicunt, inquit, & non faciunt. Imponunt humeris hominum onera gravia, & portatu difficilia, quæ tamen ipſi ne digitulo quidem vel movere volunt. His non melioris notæ ſunt, qui noſtra quoque ætate aliud foris docent, aliud ipſi domi agunt.

Prædicant Chriſtum in deſerto jejunantem: vivunt Epicurum ſplendide in hortis cœnantem: aliis jejunia commendant, ipſi Bacchanalia vivunt. Tales Apoſtolus graphice ſuis coloribus alibi exprimit, atque objurgat durius. Ut ſciens interim, ac prudens prætercam objurgatricem illam expoſtulationem, qua in Pſalmis cuidam dicitur: Quare tu enarras juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Sed his valere juſſis, ad figuram orationis redeam, & quantum poſſum, vos omnes, Venerandi Patres ac Domini, hortor, moneo, rogo & obteſtor: agedum

dum favete rectioribus ſtudiis, eaque poſtliminio redeuntia obviis, quod ajunt, ulnis excipite, juvate, hiſque inſtaurandis totum adjicite animum. Huc ſtudium, curam, cogitationes, conſilia, operam, conatum omnem denique & fortunas veſtras, quantum res fert, conferte.

Quod ſi quid forte & in Religionis ſtudio neglectum eſt, curet pro ſe quisque emendatioris vitæ uſura ſarcire, aut anteacti temporis negligentiam compenſare. Facietis autem omnino, niſi forte, ſi quis eſt, qui nullam vel communis Reipublicæ Chriſtianæ, vel dignitatis Eccleſiaſticæ, vel propriæ ſalutis rationem habendam eſſe putet, quod mihi quidem de vobis dicere religio ſit.

Attamen cogitet quisque, in eadem, quod dicitur, navi nos omnes eſſe, commune eſſe periculum: nondum enim, proh Dii immortales! ex tantis malis emerſimus. Jactamur adhuc fluctibus, ventisque concutitur Petri navicula. Quare ſedulo advigilandum. Cumprimis vero orandus eſt Chriſtus, ut ventos ipſe increpet, procellis imperet, hanc rerum tempeſtatem in tranquillitatem vertat, ac fluctuantem naviculam in portum vindicet: Eccleſiam honeſtis literarum, tum vero Religionis ſtudiis, præcipuis utique vitæ ornamentis, exornet, foveat, alat, conſervet ac tueatur ad laudem & gloriam Nominis ſui ſancti, & in ſecula benedicti. Amen.

Poſtquam igitur Doctor Pelargus orandi finem feciſſet, celebri, atque decenti proceſſione, ex majoris Eccleſiæ Choro ad vicinum adeoque contiguum Beatæ Virginis Templum itum eſt: in quo cum ordine Patres conſediſſent, Reverendiſſimus Treverenſ. Dominus ſequenti verborum forma per eundem ſuum Vicarium omnes compellari juſſit.

Summaria tractandarum rerum Propoſitio.

TAmetſi Reverendi, Generoſi, Nobiles, aliique Patres Venerabiles in Chriſto Chariſſimi, Reverendiſſimus Dominus noſter, ob veſtrum omnium conſpectum, atque parendi alacritatem, qui ut membra capiti morigera, ad præſentem Synodum libenter quoque adeſtis, plurimum ſibi gratuletur: Tamen, quia corporum repræſentatione tantum, atque perſonarum intuitu, animorum abdita haud quaquam pateſcunt, idcirco inprimis ad hujus negotii tractationem, quod modo in manibus eſt, plurimum referre exiſtimavit ſua Paternitas, ſi pia atque libera, claraque confeſſione fateamini: utrum vos non modo æquo animo laturi ſitis, illius Reverendiſſimam Paternitatem, veſtris moribus, ſi quos veſtra parum dignos vocatione forte perſpexerit, juxta Reformationis normam, ac pium ejus in vos omnes affectum conſulere volentem: verum etiam eum animum, mentemque huc intuleritis, ut perſuaſum vobis ſit, hanc cauſam, de qua in præſentiarum agitur, ex æquo omnibus eſſe communem. Si quidem omnes deliquimus, culpamque admiſimus, cur paulo ante acta ætate, immenſam malorum colluviem, in noſtras omnium cervices vidimus conſtillaſſe, quam Dei benignitas alio derivabit, reddita nobis ampla tranquillius vivendi reſpiratione. Quamobrem ſi omnes affecti eſtis, ut quidem eſſe debetis, ut cum Reverendiſſima illius Paternitate, erecto in Religionem animo, ſive collatis, ut ajunt, ſignis, ſeu privata quisque vi atque virtute, juxta officium ſibi commiſſum, inprimis contra Hæreticos, atque pravas illorum doctrinas, vobis bellum ſuſcipiendum eſſe putetis: Deinde, ſi de propriis moribus turpitudinem, ſi ſunt infecti, tollendam, ſi ruptam Eccleſiæ unionem reſarciendam, integramque tutandam vobis exiſtimabitis: ſi denique omnium rerum agendarum ordinem inſtruendi ſubditos veſtros rationem habendam, ſtatuendamque, tum ex Reformationis forma, tum ex prædictis Synodi Decretis, firmiter, indubitanterque animum induxiſtis, idque alta voce prædicaveritis, jam opportunum Reverendiſſima illius Paternitas judicat, ad reliqua, quæ ex uſu erunt, præſenti Synodo tranſire, eaque, quam poterit, maximo cum fructu abſolvere.

His auditis, hilari & læto vultu Patres reſponderunt: ſibi nihil eſſe prius aut magis in votis, quam iſta omnia, quæ in Reformatione continentur, tum ea, quæ per Synodum omnium ſuffragiis forent decernenda, verbo & opere exequi, atque ſi vel vitæ periculum obſtet, etiam præſtare.

Poſtquam autem hanc Patrum, cæterorumque expectatam juxta & piam reſponſionem Reverendiſſimus gratioſe accepiſſet, collaudari primum per Vicarium ſuum, deinde gratias Patribus agi, & cæteris omnibus juſſit, eo quod & prompte denuntiationi paruiſſent, & res ſerias, ſanctas, ac ſalutares non ut bona mortalium pars per ignorantiam rejicerent, ſed obviis ulnis, ac toto pectore in univerſum reciperent, atque complecterentur.

Adjecit etiam Suffraganeus, non ſine Divina benignitate factum eſſe credi oportere, quod poſt tot præclariſſimarum regionum concuſſiones, poſt tantas templorum, ædiumque inſignium, atque Monaſteriorum ruinas, quibus civitatum, provinciarumque ornamenta & decus continentur, poſt tot Religionis miſerandas ſtrages, Treverenſis Eccleſia bonorum precibus & ſanctimonia, Patrum cura, Paſtorum excubiis, veterem & ab Apoſtolis pene traditam formam ad hæc uſque tempora inviolabiliter retinuiſſet. Quam rem acceptam ferre hortabatur Divinæ miſericordiæ, quæ in maxima Prophetarum inopia, cum unus tantum ſupereſſe videretur, ſibi ſeptem millia virorum cultorum reſervaverat, qui genua ad idolum Baal non flexerant. Itaque poſtquam Dei favorem, gratiam, atque clementiam jugiter implorandum admonuiſſet, atque jam omnia, quæ ad Decretorum rogationem, Patrumque ſuffragia colligenda pertinerent, contuliſſet, placuit Reverendiſſimo, ut iterum a prandio conveniretur, atque a Patribus Decreta de publicis criminibus relegerentur, lectaque ac diligenti cura examinata, poſtero die ad univerſum Synodi conſeſſum referrentur, ac Patrum atteſtatione recepta in Synodo, ab illius Paternitatis Suffraganeo, in Metropolitanæ Eccleſiæ Choro publicarentur, & poſtremum hujus Synodi actis insererentur. Quod quidem juxta Archi-Epiſcopi noſtri ſententiam factum eſt: Hic Reverendiſſimus Dominus attendens, quod a capite, ut eo facilius ad membra deveniatur, omnis emendatio vitæ ſit inchoanda, ſe humiliter ſubmittit Reformationi, oratione ut ſequitur.

Cum animo reputaret, non ſatis eſſe recte vivendi formam aliis præſcribere, niſi ille ipſe, qui leges dictaret, ſui ipſius parem, vel majorem etiam rationem habuiſſe videretur. Et quia omni vitio carere Angelicum magis, quam humanum arbitrabatur, & alios quoque in alienis peccatis vel oculatiores eſſe, vel ſeveriores Judices, tum nos etiam indulgentia, qua noſtra extenuamus, plerumque impediri; ita Reverendiſſima ejus Gratia haud quaquam committendum ſibi putat, ne, dum aliorum moribus opportuna conſuluiſſe, ipſe ſibi in propriis tollendis erroribus videretur defuiſſe. Quare unumquemque, qui huic celebri Synodo aliquid conſilio & prudentia attulerunt, per fraternam charitatem obſecrare ſtatuit, imo & nunc obteſtatur, ut libertate in ſe monendi utantur, & candide vitium, ſi quod fortaſſis humano errore ad Archi-Epiſcopatus faſtigium ab ipſius gratia ſit allatum, aut majorum conſuetudine traditum, in apertum proferrent, quo ſalutari ſubindignatione reſecetur, aut opportuna ratione retexatur. Nam eo prorſus affectu, ſuam Paternitatem ad publicam Synodum deſcendiſſe non dubitarent, ut nihilo ſegnius propriæ ſalutis, cujus cura maximopere ageretur, quam illorum, qui noxiis erroribus bonorum oculos perſtringerent, rationem, conſiliumque eſſet habiturus. Ita demum fieri poſſe ratus, ut capite repurgato, membra facilius ad ſanitatem reſtaurarentur. Deinde quoque univerſi, probi exemplo Præſidis excitati, ſeipſos excuterent, & quod a Cæſaris, imo ipſorum veterum, toties recurſis reformationibus diffidens, peregrinum atque abſonum in ſe quisque deprehendiſſet, non expectata ulterius executionis medela, ipſam turpitudinem abominatus, aut Divino denique judicio permotus, cupide repudiaret. Quamobrem ſi quid per incuriam, aut ſocordiam fuiſſet omiſſum: ſi quid publicæ utilitatis, privati commodi gratia occultum: ſi quid illicitis exactionibus a ſubditis, qui propria vita ſunt illius Gratiæ chariores, eſſet extortum: ſi pupilli, viduæ & innocentes, ab Officialibus utriusque conditionis, per vim oppreſſi: Poſtremum, ſi pro juſtitia Tyrannis dominaretur: id quidquid eſſet, quod ad ſuam Paternitatem ſpectare videretur, candide, ut precata eſt, a Patribus admonita ejus Gratia, quam poſſet maxime, & cito & diligen-

ligenter emendare velle promittit: potiſſimum cum non dubitet, ſe eo nomine apud Deum, cujus Vicarius eſt, gratiam inire, & Reipublicæ ſuæ commodis cum pace tranquillitateque conſulere poſſe.

Reſponſio Patrum.

Huic tam piæ petitioni, a Synodi Statibus, & inprimis a Reverendis Abbatibus, deinde a Metropolitanæ Treverenſ. Eccleſiæ Dominis Canonicis reſponſum eſt, nihil ſe reperire poſſe, quod Reverendiſſimam Gratiam ſuam dedeceret, aut in adminiſtranda publica re, tanquam grave & damnoſum offenderet. Sed hortari omnes, ut eum, quem ipſe ſtatim gubernationis curſum, a portu inſtituiſſet, ad ultimam uſque metam indefeſſus teneret: ſpem maximam Patribus invectam eſſe, ſub tanta Præſidis bonitate, omnibus beate vivendi ſummam occaſionem firmamque propoſitam eſſe. Collegiatæ autem & ſecundariæ Eccleſiæ, quia gravari ſe contributionum inæqualitate, quæ ad ſubſidia impoſitæ dudum fuerunt, ſentirent, humiliter ſupplicaverunt, ut utriusque ſtatus cenſu valde inæquali conſiderato, pro Collegiorum tenuitate, atque ubertate cenſerentur, & Reverendiſſima illius Paternitas eorundem Collegiorum, ac reliqui Cleri Eccleſiaſticam libertatem, ut cœpiſſet, tueri dignaretur. Hoc equidem ſe, quoad fieri poſſet curaturam, per Dominum Suffraganeum illius Gratia benigne promiſit.

Submiſſio Suffraganei.

Ubi autem Reverendiſſimus Dominus Patrum de ſe ſententiam cognoviſſet, Reverendus Dominus Suffraganeus: Quæ, inquit, Pontificalis muneris ſunt, ipſum Reverendiſſimum Dominum Treverenſ. propriis humeris ſubire quidem æquum eſſet, nec dignitate inferioribus ſanctum Officium committere. Verum quia diſtrahunt non pauca, atque ſubinde recenter emergentia hinc inde Archi-Epiſcopatus negotia, juſtiſſima de cauſa ad me, tanquam fidelem Suffraganeum, ejusmodi Eccleſiæ miniſteria, pro ſuæ voluntatis judicio traduxit. Et quoniam ſancta munia, ſub tribus inſignibus virtute Præſulibus continuavi, a me nunc porro adminiſtranda, ideo non ſine pudore aliter agere licet, quam officii mei ratio depoſcit, ut videlicet ſanctum & inculpatum in omnibus me præſtem, virtutumque exemplar aliquod factus, cæteris Ecclaſiaſticis Viris pietatis facem accendam. Idcirco obnixe vos Patres Reverendos oro, ut veſtro Reverendiſſ. Dominum noſtrum indicio, benigne de omnibus, quæ officio noſtro dedecori eſſe queant, admoneatis. Quo deinde me Paternitatis illius Reformatione correcto, provincia mea omnibus utilis ac ſalutaris eſſe queat.

Ad hæc tum Patres uno ore reſponderunt, Suffraganeum ſub prioribus memoria dignis Præſulibus, officio liberaliter functum fuiſſe, nihilque aliud accuſatione dignum reperiri, quam quod conferendis Ordinibus in jure ſtatutas inſinuationes, vel prorogando, vel anteverrendo turbaſſet. Sed extemplo illius rei veraces, cur ita neceſſitate compulſus feciſſet, cauſas cum adduxiſſet, Patres in omnibus purgatum habuere.

Ac deinde ſtatim Reverendiſſimus Dominus per ſuum Suffraganeum, Reverendos Dominos Abbates, aliosque profeſſione, dignitateque Eximios ſimili examinatione percurrendos innuit.

Sequuntur Edicta Synodi Diœceſanæ Treverenſis, Præſidente Reverendiſſimo in Chriſto Patre, & Ampliſſimo Principe &c.

JOANNES DEI GRATIA, ARCHI-EPISCOPUS TREVERENSIS, SACRI ROMANI IMPERII PER GALLIAM, ET REGNUM ARELATENSE ARCHI-CANCELLARIUS, AC PRINCEPS ELECTOR. UNIVERSIS ET SINGULIS QUORUMCUNQUE MONASTERIORUM CATHEDRALIS NOSTRÆ, ET COLLEGIATARUM, PAROCHIALIUMQUE ECCLESIARUM ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, ETIAM RURALIBUS DIVINORUM RECTORIBUS, CURATIS ET NON CURATIS, ALIISQUE ECCLESIASTICIS PERSONIS, CIVITATIS ET DIŒCESIS NOSTRÆ TREVERENSIS, SALUTEM IN DOMINO.

CUm olim Chriſtum in carne ambulantem, & verbum Dei ſeminantem, ſe veritatem appellaſſe non ignoremus; certo perſuadendum nobis omnibus

bus erit, per ipſiſſimam illam veritatem, nos falli minime poſſe, quum ejus præſentia nos, quotquot in hoc cœtu ſacro ad evangelizandum bona & exterminandum mala compererit, Spiritus ſui Chriſmate illuminatura ſit. Ait namque: Ubi duo vel tres in nomine meo congregati ſunt, in medio eorum ſum. Huic ideo veritati, tanquam ſacræ ancoræ innixi, non modo ſeculo noſtro, licet turbulentiſſimo, ſed & poſteritati conſulere volentes, quædam pudenda atque fœda, neque ullo modo ferenda in Clero flagitia, ut eſt concubinatus, ſcortatio, & ſimilia, de quibus ordine inquiretur, Synodico hoc Decreto inſectari, caſtigare, denique exſcindere, ſecundum invectas Canonicas olim Sanctiones, ſevere ſtatuimus, mandamus, atque per præſentes decernimus. Deinde refractarios atque pertinaces, præſentes ſeu futuros, Canonum cenſuris, & reformationis pœna, Synodi auctoritate freti, juxta delictorum genera, magnitudinem, atque fœditatem, coercendos, atque puniendos demandamus. Ita enim Legum & Canonum ſeveritatem veriti, admiſſorum pœnitentia peracta, Deum timere & amare, & iniquitate ſe ſe avertentes, honeſta vivendi exempla eſſe conſueſcent. Cæterum quando ingluvies, vinique intemperantia, non paucos obnoxios habet, atque delectat, quo vitio cum omnes, tum Clericali ordine initiati, Deum graviter offendunt, ideo Nobis, & Sanctæ Synodo viſum eſt, huic turpitudini ante omnia, utpote multorum malorum fonti, medelam adhibere.

I. *De Clericorum temulentia.*

Porro ebrietas, ut palam eſt, inſignium flagitiorum incitatrix ac ſcaturigo, quæ in comeſſationibus & conventiculis dominatur, Eccleſiaſticum gradum ſumma cum turpitudine paſſim infamavit. Quod perpendens Reverendiſſimus Dominus noſter, quam tetrum & abominabile ſit, cum in prophanis, tum in Sacerdotibus vitium, quamque periculoſum, rixis nimirum, cædibus atque vulneribus ſcatens, quod confeſſionum arcana ſæpe effutit, judicium mentemque pervertit, in quaſcunque denique libidines, pecudis inſtar ratione privatæ, impellit, atque exagitat. Ideo huic fœditati deditos Eccleſiarum miniſtros, Reverendiſſima illius Paternitas, una cum præſenti Synodo ab officiis, curis, & Eccleſiæ muneribus removendos decernit. Quid enim inhoneſtius, quam vino aſſidue madidos ejuſmodi helluones, animarum curæ præeſſe? de quibus Propheta dicit: Væ Sacerdoti & Prophetæ præ ebrietate erranti, & nunquam judicium aſpicienti! Formidabilem namque in eos ſtatuit pœnam Evangelica tuba, niſi, Joele Propheta monente, fleverint, atque ululaverint, ex inopinato dividendi a ſobriis, ut cum Hypocritis exitii, æternæque damnationis partem ſortiantur. Quare ad ſobrietatem cum omnes, tum præcipue Eccleſiæ ſervos, qui luminaria mundi, & ſal terræ ſunt, una cum Paulo, Reverendiſſima illius Paternitas inhortatur, utque temulentiam, in qua luxus eſt, devitent, obnixe precatur. Cæterum qui turpiter illi vitio indulgent immorigeri, ab officiis & beneficiis, ut dictum eſt, Eccleſiaſtica cenſura, & Synodi auctoritate primum ſuſpendit. Deinde ſi etiam impudenter deteſtandæ conſuetudini, & dictu pariter ac viſu fœdiſſimæ, ulterius inhæſerint, omnibus honorum gradibus exutos, ad quadrupedum ſortem, quæ natura prona, atque ventri obedientia finxit, majoribus ſuppliciis affectos, ſtatuit abjiciendos.

II. *De eorundem Concubinatu.*

Huic vero alia ſuccedit, & pene gravior offenſionis macula, illicitus Sacerdotum, & Diaconorum concubinatus: qui quantum jam inde ab initio apud omnes fidei Catholicæ cultores, conſecratis hominibus pepererit invidiæ, atque conſciverit odii, vix dici poteſt. Audemus tamen ingenue fateri, nullam aliam labem, ebrietate & concubinatu, vulgi oculos acerbius offendiſſe, majoremque cauſam dediſſe, ſæviendi ac murmurandi contra Eccleſiæ ſtatus.

At etiam illud negari non poteſt, quod præter evidentia ſacrarum literarum teſtimonia, præter Canonum ubique caſtimoniam initiatis inculcantium decreta, etiam ipſa ratio quodammodo loquitur, Eccleſiaſticum hominem, qui Divinis legibus ſe ſe, & animarum ſaluti obſtrinxit, caſtitatem ſectari oportere. Quomodo enim alias, juxta Pauli admonitionem

nem, præſtare poſſemus, ut adhæreamus Domino abſque ulla diſtractione. Cum enim corpus noſtrum templum ſit, habitantis in nobis Spiritus Sancti, quem habemus a Deo, & noſtri negamur eſſe juris; qua ratione fieri poteſt, ut ſine Dei injuria in alterius redigamur poteſtatem? Si quidem etiam maritus proprii corporis jus non habet, ſed uxor. Quid igitur juris nunc Spiritum Sanctum in Eccleſiæ ſervis habere dicemus, qui corpus ſuum ſcorti per illecebroſum concubitum fecerint membrum? Hæc nimirum ſollicite penſiculantes, viſum fuit Nobis, ac toti Synodo, non obſtante priori contra concubinarios mandato a Nobis emiſſo, de integro admonere, ac illos per Chriſtum rogare, ut qui hactenus caſtitatis vota non violaverunt, ſtudeant ad ultimum uſque terminum vitæ, incomparabile bonum ne amittant: memores quod agnum immaculatum, quocumque ierit, comitabuntur.

Cæterum quicumque carnis imperio, quo nihil poteſt hujuſmodi accidere indignius, vinci ſe paſſi ſunt, conſpurcatisque per exoſam Deo impudicitiam membris in contumeliam Sacrorum Myſteriorum abuti non verentur, illis nimirum abactis ejuſmodi incontinentiæ latrinis, pie conſulimus, (quoniam Deus benignus & miſericors eſt) ut ſecundum hujus Sanctiſſimæ Synodi Decretum, ſe ad integritatem totos convertant, pœniteant, culpam deprecentur, erroris ſui veniam apud Deum & homines conſecuturi.

III. *Deploratorum pœna.*

Quando tamen hæc peſtis, ut veriſimile eſt, quoſdam adeo pervaſit, ac ita in totum labefecit, ut perquam exigua ſpes ſit, a fornicationis maculis, vel diuturnitate temporis, vel Reverendiſſimi gratia, tanquam mitiori medicina elui poſſe: in illos igitur primum Divinæ vindictæ metu, deinde Synodi hujus cenſura, ejus Paternitas decernit, ut ſimul atque hujuſmodi in libidinis cœno volutari deprehendentur, illico mandati contra concubinarios edicti vigore, omnibus Eccleſiæ bonis ſpolientur: ſcorta vero, aut de impura conſuetudine, illorum nomine ſuſpectæ, longiſſime ab irretitorum miſereque captorum ædibus, Synodi virtute, firmiſſimaqhe Reverendiſſimi authoritate pellantur.

IV. *De Concubinis ad Parentes redire volentibus.*

Si qua vero abjectarum, ſi res ita fert, in eadem Parochia, in qua Miniſtro altaris adglutinata fuit, hæreditariam domum habeat, ea ne ob Decreti vigorem privata, animum deſpondeat, & ad deſperationem adigatur; Reverendiſſimus noſter una cum Synodi authoritate permittit, ut ad ſuos parentes commigret, & de priore converſatione pœniteat, omnemque anteactæ vitæ infamiam conſtanti pudicitia, inpoſterum ſervata, abſtergat.

V. *De Relabentibus.*

Porro ſi qui aut ea, qua dictum eſt, cauſa remanentes, aut extra Parochiam relegatas, concubinarii evidentibus indiciis, & fide dignis teſtimoniis clam ſeu palam reviſiſſe, adiiſſeque convicti fuerint; illos communi noſtra & Synodi ſententia, ipſo facto ab officiis & beneficiis cecidiſſe, & iiſdem privatos eſſe decernimus: Prævaricatrices vero, ut canes ad vomitum reverſas, dignis cenſuris, extra hæreditarias ædes exterminandas, edicimus.

VI. *De ſortilegis Sacerdotibus & Laicis.*

Qui vero auguria, & ſortes tractant, ſive ſacri, ſive prophani, aut divinationibus & incantamentis vacant, quibus ſane ſtudiis Dei cultus deſeritur, & ad dæmonum fallaciumque ſpirituum præſtigias confugitur; illos, quotquot Officiales attenta inveſtigatione deprehenderint, canonico anathemate, niſi a damnatis divinitus erroribus ad legitimum Dei cultum illico admoniti, animum atque mentem revocaverint, non ferendos modo Reverendiſſimus una & Synodi ſenatus declarat; ſed per Officiales in vincula quoque conjiciendos decernit, quouſque dæmonum, magiſtrorum videlicet ſuorum, ſuſurris ac illuſionibus liberentur.

VII. *De Apoſtatis.*

Verum, ut nullum facinus turpe, ſine Cacodæmonum inſtinctu admittitur, ita etiam religioſa profeſſio illius inſpiratione, in omnibus pene Provinciis, a quibus-

quibusdam votorum ſanctorum oblitis, nulla de cauſa eſt violata. Iſti quidem pro nihilo duxerunt, poſtquam ad Dominicum aratrum manum appoſuiſſent, non reſpicere tantum, ſed & turpiter damnare, inſectari, & quibus poſſent conviciis proſcindere omnem, quam profeſſi ſunt aliquamdiu, anteactæ vitæ rationem. Cum igitur tales, qui ſpretis votis, projectis cucullis, ac religioſa in totum deſerta vita, ad ſæculum ſe ſe retulerunt, paſſim etiam in Treverenſi Diœceſi, vagari, ac libidinum nexibus ad Eccleſiæ offendiculum involuti reperiantur; Reverendiſſimus Dominus cum congregatis Patribus nefas eſſe putavit, niſi præſentis Synodi Decreto, utriusque ſexus apoſtatæ, ad propria Monaſteria, habita ſingulorum juſta ratione, aggregentur.

VIII. *Contra Apoſtatarum Patronos.*

Verum enimvero nonnullam quibusdam ex illis præbuit fortaſſe ad deſertionem occaſionem, refugii quorundam patrocinium, quo quaſi tecti, Eccleſiaſticam ſe cenſuram evitare poſſe confiderent. Ideo Reverendiſſima Gratia ſua hujus Synodi ſuffragiis adjuta, ſub cenſuris huic negotio idoneis, ac ſuo tempore ſpecificandis, omnibus Treverenſi Diœceſi ſubjectis, cujuscunque ſtatus & præeminentiæ extiterint, mandat ac præcipit, ne poſthac tales Apoſtatas recipere, fovere, tueri, aut animarum curis præficere, ullamve in Eccleſia Provinciam illis committere præſumant. Quin etiam potius, ne ſe alienis prævaricantium ſordibus coinquinent, illos admonitos eſſe de paterno affectu deſiderat, ut hactenus contra Eccleſiæ Decreta defenſos, ita pro viribus ad profeſſionum repetitionem, reditumque adhortentur: ad quem Reverendiſſima ejus Gratia propenſis, & auxilium, & opem, & reſtitutionem benignam, prævia pœnitentia miſericorditer promittit.

IX. *De iis, qui contra votum ſolemne præſtitum connubio ſe ſe alligarunt.*

Poſtremo quia Pontificum & Occidentalis Eccleſiæ ordinatione, jam olim divinitus conſtitutum eſt; ut rite conſecrati utriusque ſexus homines, quo corpore & animo jugiter Deo inſervirent, non tantum in ſuis conventiculis caſtimoniam colerent; ſed etiam, ſi forte de ſuſcepta ſolemniter profeſſione, aut errore ſeducti, vel intemperantia incitati defeciſſent, neutiquam contrahendi matrimonii jus haberent: atque adeo communi id apud omnes conſuetudine receptum fuit, & Canonicis, & civilibus legibus, de vano & inceſtuoſo talium conjugio ſatis ſuperque eſt proditum. Nam proli quoque, ſi quam ſuſtulerunt tales, legibus ſucceſſione eſſe interdictum teneris. Ad tollendum igitur ejusmodi vetitum Matrimonium, ſuo ac Patrum Decreto, Reverendiſſimus Dominus noſter decernit, ac ſtricte mandat, ut quocunque loco in Diœceſi ſua, aut ſub quacunque Eccleſiaſtica vel prophana ditione, Monachi, Moniales, aut aliis ſacris Ordinibus initiati, nuptiali fœdere copulati deliteſcant, ab Officialibus prehenſi, ſuis impenſis, ſibi velut Ordinario præſententur: ut ex his pro delicti qualitate alii caſtigati, alii monaſticis diſciplinis emendati, exemplo ſint poſteritati, ut ab enormi ſcelere caveant. Porro reſipiſcentes, & ad Eccleſiam matrem redire ultro volentes, quatenus ad Reipublicæ Chriſtianæ utilitatem ſpectare cognoverit, placabili, & propenſo animo, ut oves perditas, & filios prodigos, Reverendiſſima illius Gratia recipiendos pollicetur.

X. *Ordinum explorationes.*

Fuerunt autem examinationum capita, quæ vere Evangelicos fructus producunt. Quæſitum enim eſt, num eſſent faſtu turgidi quidam? Num ſuperbia inflati? aut libidinum illecebris inescati (qua ſcabie, Monaſtici plerique ad bonorum virorum nauſeam uſque ſunt infecti) qui Diaboli imperio magis quam Chriſto parerent? Deinde an temperantiam, humilitatem, patientiam, cæteraque virtutum Monaſticorum arma, contra vitiorum impetum, ut milites Chriſti decet, parata haberent? Et an, ut alii idem conarentur, ſedulo prædicarent, & ſi quid forte turbulentum odioſumve inter confratres ſubortum, num etiam ut ſopiretur, tamquam pacis boni amatores, collaboraſſent? Ad hæc quip-

(quippe monaſtici Viri) an præcipuam navarent operam, ne cultu tantum foris, atque compoſito ad pietatem corpore, id quod major pars ſatis eſſe ad pietatem judicat, ſed intus in pectore virtutum theſaurum, & Religionis veram imaginem circumferrent? Deinde, an horis decantandis, orationibus fundendis, atque jejuniis, ſtatuto tempore ſtrenue vacarent? Num hoſpitales eſſent? num peregrinorum, pauperum, & pupillorum curam ſubirent, propriis, honeſtisque ad hoc comparatis ædificiis, tum competenti ſupellectile adjecta: Quod inter extrema quidem monaſticæ v tæ opera minime ponitur; quoniam in hoc tot, tamque ampli reditus ſunt piorum hominum liberaliter congeſti. An poſtremo ea omnia, quæ ſanctimoniam commendarent, gnaviter ſinguli ſuis fungendo, probe tamquam coram Deo, officiis perſequerentur? nam ea eſt Dei voluntas.

Ad hunc autem modum monaſtici Ordinis Patres compellati ſunt, quo quid Religionis diſciplina, verusque Dei cultus exigeret, in memoriam prolixius revocare, & manum, juxta Synodi præſentis Decretum, operi adhibere poſſent.

Tandem ne quid præteriretur, quod ad celebris Synodi abſolutam rationem pertineret, Gratia Reverendiſſimi, Metropolitanæ Treverenſis Eccleſiæ, cæterorumque Collegiorum, cum ſuperioris, tum inferioris Diœceſis, egregios, nobilesque Præpoſitos, Decanos, Archi-Diaconos, aliosque Prælatos, quorum omnium cura & exemplis publica ſalus continetur, benigniter atque gratioſe rogavit; ut & ipſi, qui lucernæ eſſent in domo Dei, ita ſeſe compararent, ut virtutum veros & æternos radios ſubditorum oculis inferre poſſent: nam dubium nulli eſſe, ſi quorum id maxime intereſſet, tum ob generis ſplendorem, tum propter Eccleſiaſticam dignitatis eminentiam, ſe ſe tales præſtarent, quales haberi & eſſe cuperent, fore, ut inferiores hominum Ordines, bonorum exemplis communiti, ad virtutis, pietatisque ſtudium ardentioribus animis raperentur. Quare ante omnia bonis operibus, beneficentia, ſobrietate, modeſtia in ſermone, converſatione, atque mutua charitate, divites atque locupletes fieri ſtudeant, bonaque ſtudia promoveant. Eæ nimirum divitiæ immortalitatis gloriam merentur, quando cæteræ quidem res omnes, occupationes atque ſtudia, nihil quicquam ſolidæ beatitudinis merentur. Sed hæc Reverendiſſima illius Gratia ad morum qualemcunque inſtitutionem ſatis eſſe putavit.

Quod vero ad graviora incommoda evellenda maximopere requiritur, illud ordine, quo ſequitur, propoſitum fuit.

Inprimis Reverendiſſimus Dominus noſter a ſingulis certiorem ſe fieri poſtulavit; de hæreticis uſpiam in tota ſua Diœceſi palam, aut abſtruſe verſantibus, vel in Monaſteriis, ſive Collegiis, aut agrorum vicis deliteſcentibus. Deinde audire quoque a ſingulis indicio facto poſtulat, ſi uſquam inveniantur, qui Catholicam Religionem, ejusque ſacros ritus oppugnant. Tum eadem obediendi Religione, Paternitati ſuæ Paſtores inſigniter illiteratos nominatim patefaciant, & illos, qui Eccleſiæ doctrinam adulterant, aut Sacramenta perperam adminiſtrant, aut vitam pecuinam bonis odioſam ducunt, manifeſtent: Suppreſſis minime Prælatorum cujuſcunque ordinis nominibus, qui aliqua hujusmodi nota fuerint conſperſi.

In ſumma, quia Eccleſiam Dei gravem maculam, rugamque habere non oportet, quam Epiſcopi vigilantia tollere poſſet: ideo uſurarios, Simoniacos, aleatores, percuſſores, vinolentos, injuriatores, ac contumelioſos calumniatores; ad hæc Eccleſiis cenſus denegantes, aut ædituum pernicioſum agentes, calamitatem egentium flocci pendentes, quive peregrinos de Monaſteriorum, Xenodochiorumque limine arcent, aut quoquo modo Eccleſiaſticam libertatem corrodunt, & opprimunt, nec non alia, cujuſcumq; ſint claſſis, dedecora admittunt: eos omnes Reverendiſſimus ſibi indicari, nominarique petit; quo cujusque defectui idoneo auxilio poſthac mederi poſſit.

Archi-Presbyteri vero, qui & Decani rurales appellantur, cum ad Synodi conſeſſum admiſſi ſint, etiam & Compaſtorum, & ſui ipſorum officii rationem redde-

reddere Reverendiſſimo Domino noſtro jubentur: quandoquidem ad eos pertinet, publica ſubditorum delicta corrigere, animarum curæ conſulere, omnes pura verbi Dei doctrina paſcere, miſeros atque calamitoſos conſolando ſuſtentare, Eccleſiæ in omnibus bene præeſſe, denique ipſos ſana vivendi exempla verbo & opere exhibere: quod qui faciunt, eos duplici honore dignos Apoſtolus judicat. Nam turpiſſimum Ethnicus eſſe cenſet, committere, quod doces alios non eſſe committendum. De iis igitur, tum etiam de aliis Sacerdote dignis curis, reſpondere ſuæ Reverendiſſimæ Gratiæ debent, quo cognoſcat illorum in adminiſtrandis officiis integritatem. Eo ſane nomine bonis ac lubenter parituris, gratiam, & laudem referri; malis vero & reprobis, cujuscunque conditionis fuerint, ignominia & pœna, poſthac Eccleſiaſticæ cenſuræ vigore, affici imperabit.

Porro autem univerſis Ordinibus eo, quo propoſitum eſt modo, ad rogata reſponſuris, Reverend. Dominus Treverenſ. ipſe præſedit, ac coram duobus Notariis, reſponſa accipientibus, omnium & ſingulorum quæſtiones, accuſationes, examinationes, & dubia, magna diligentia & labore multo auſcultavit, atque inquiſivit, nihilque prætereundum putavit, quod ad ſubditorum obedientiam, communem vitæ emendationem, & Dei honorem, ac Eccleſiarum uſus ſpectare cenſeret. Itaque triduo moleſtiſſima omnino inquiſitione jam abſumpto, atque Patribus, cæteriſque Statibus, qui ex ordine fuerant, exploratis, cum omnes & ſinguli omnia ſancta, pia, honeſta, ac laudabilia promitterent, atque ad communem patriæ tranquillitatem, quæ Dei, & ejus Filii Jesu Christi puro cultu, & vivendi integritate facile paratur, concordibus votis conſpiraſſent, ſeque una jam voce Cæſareæ Majeſtatis Reformationi ſubmiſiſſent, tandem ad Reverend. Dominum, tanquam ad unicum publicæ felicitatis Patronum, omnes ora vultusque verterunt. Precabantur autem, ut opem ferret, damna temporum perturbationibus incuſſa, & Eccleſiaſtica privilegia, partim per vim potentiorum miſere vexata, partim defenſionis inopia etiam erepta, reſarciat, atque in integrum ſua amplitudine reſtituat. Etenim proditum eſſe ſacris literis, neque id Reverendiſſimam Gratiam ejus ignorare, neminem ſuis militare facultatibus; & præceptum eſſe: ut qui ſervirent altari, etiam de altari viverent: quod quidem perauguſtum factum foret, ſi Eccleſiæ libertas, ſi proventuum integritas conſervetur incolumis. Poſtremo & illud Patres orabant, ut illius Reverendiſſima Prudentia præcipuam curam expenderet, ut officiarios paſſim præficeret orthodoxæ fidei tenaces: nam illis vitiatis, apoſtatarum pernicioſa dogmata, illorum diſſimulatione gliſcere. Poſtquam hæc Patres & pie & ſincero animo locuti eſſent, Reverendiſſima ejus Gratia, prout debuit, omnium in Religionem affectus unice comprobavit. Deinde petitiones, quantum per ætatem liceret, ac Divina gratia aſpiraret, ſibi inprimis & ſemper curæ futuras promiſit: neque dubitarent, quin Reipublicæ ſuæ felicitati, cujus ſalutem divinitus commendatam ſibi eſſe ſciret, ita proſpiceret, ut omnia illi adverſantia impedimenta, incommoda, atque offendicula, prout Notariorum ſumma cura & fide, accedente omnium conceſſione, excepta eſſent, ſeverioribus executionum telis, a Reverendiſſima ſua Gratia confoſſa, exciſa, penituſque ſublata aliquando cognoſcerent.

Mandatum contra Concubinarios.

JOANNES DEI GRATIA, SANCTÆ TREVEREN. ECCLESIÆ ARCHIEPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER GALLIAM ET REGNUM ARELATENSE ARCHI-CANCELLARIUS, AC PRINCEPS ELECTOR, UNIVERSIS ET SINGULIS CATHEDRALIS NOSTRÆ, ET COLLEGIATARUM, PAROCHIALIUMQUE ECCLESIARUM ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS TUM RURALIBUS, TUM DIVINORUM RECTORIBUS, CURATIS ET NON CURATIS, ALIISQUE ECCLESIASTICIS PERSONIS, CIVITATIS ET DIŒCESIS NOSTRÆ TREVEREN. QUIBUSCUNQUE CONJUNCTIM, AUT SIGILLATIM, QUI SYNODO NOSTRÆ EPISCOPALI, DE JURE, AUT CONSUETUDINE INTERESSE CONSUEVERUNT, ET TENENTUR, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

PErſuaſum habemus, exactis jam aliquot diebus, omnium oculis reformandæ vitæ formam, Eccleſiaſticis Viris,

Viris a Cæſarea Majeſtate commendatam, atque a Nobis publicatam, penitus perſpectam eſſe. Neque quemquam e vobis exiſtere arbitramur, quem iſta tam ſalutaria non eluendis tantum Eccleſiæ nævis, ſed atrocibus etiam atque perniciofis in religione contagionum ulceribus repurgandis, pharmaca diutius latere poſſint. Et cum non pauca, neque eadem contemnenda, animorum vitia, atque morum peſtes, in Eccleſiaſtico corpore graſſari cernantur, quæ properam, atque citam ſanationem depoſcunt: Idcirco auxiliatricem manum diutius differre non licet; ſed quod lædit, Canonico enſe exſcindendum eſt, ne pars ſincera trahatur. Quare cum animum advertimus, & cauſam quærimus, cur plerique Eccleſiæ miniſtri, & verbi Dei diſpenſatores, cæterique de altari viventes, hac noſtra tempeſtate, non modo contemnantur a plebe, verum etiam in odio jam ante diu fuerint; nullam aliam evidentiorem rationem reperire potuimus, quam vitam eorundem, a connubiali indulgentia nihil diſtantem. Quæ ſane culpa, ut inprimis Divinarum rerum tractationi plurimum officit, ita etiam Eccleſiæ Dei, illiusque ſervis contemptum odiumque haud mediocre parit. Quod quidem vitium, ubi cognovimus in noſtra Diœceſi paſſim temporum licentia, Officialiumque incuria, ut zizania agrorum neglectu ſuccreviſſe, falcem ſacrorum Canonum, Conſtitutionemque veterum Patrum; tum ipſius quoque Cæſaris reformationem, ac Synodi, noſtræque authoritatis cenſuram, ne poſthac amplius creſcat, adhibendam eſſe cenſuimus: atque illud quidem hoc eodem mandato factum eſſe volumus, quanquam deinceps ſæpius facturi ſumus: præſertim cum intelligamus, nihil æque dedecere hominem, Divinis rebus militantem, quam ea, quæ carnis ſunt, ſectari. Quare etiam nunc vobis edicimus, quotquot hanc tum Eccleſiæ, tum vobis ipſis ignominioſam notam contraxiſtis, qui quidem ſacris initiati eſtis, mandamus atque præcipimus, nullo Eccleſiaſtici ordinis gradu aut ſtatu excepto, ut infra novem dies, vos ab omni concubinatu, imo concubitus atque incontinentiæ ſuſpicione omnino abdicetis; procul de domibus ac Parochiis veſtris ejusmodi offendiculi ſaxa, viſis his præſentibus literis, exterminantes: neque poſthac unquam deprehendamini, cum ſuſpectis, aut parum continentibus, aut ætate petulcis commercium habere. Erunt autem ii novem dies, in ſingulas triades peremptoria, atque Canonica admonitione vobis indulti: quo ſit movendi extrudendique ſpatium. Quod ſi quisquam veſtrum, vel quicunque illi ſint, interea loci a ſe non ſegregaverint probroſam conſecratis ejusmodi conſuetudinem, ſed pertinaciter tanquam ad ſacrum pergant adhæreſcere, illi ſe ſciant ab officio pariter & beneficio, ſecundum dictæ Reformationis tenorem, ſuſpenſionis ſententia, quam hiſce in literis in illos ſcribimus, ſubmovendos: fœminæ autem, hujusmodi concubinatus infamia conſpurcatæ, niſi domibus ceſſerint, & conſueta ſuſpectaque libidinum diverſoria fugerint, ſed deprehenſæ fuerint, iisdem in locis, ubi incontinentiæ ludum exercuerunt, a Collegiorum locorumque illorum Decanis authoritate noſtra excommunicentur, ac publice pronuntientur. Ad hæc iisdem Prælatis ac Decanis ſevere etiam mandamus, ut ad proxime a Nobis indictam Synodum, rebelles pervicacesque, ac noſtro huic mandato morem gerere ultra novem dies procraſtinantes, Nobis nominatim proferant: quo poſſimus, juxta Canonicas Sanctiones, aut beneficiorum privatione, aut alio genere pœnæ, aut juxta Reformationis Imperialis regulam, ad integriorem, Deo vulgoque minus odioſam vitam, obſtinatos adigere: ut nimirum offenſionum cauſæ a domo Dei, quam longiſſime faceſſant. In fidem præmiſſorum præſentes literas ſigilli noſtri impreſſione communiri juſſimus. Datum ex Oppido noſtro Witlich, die XXX. menſis Octobris, Anno MDXLVIII.

Executionis Commiſſio.

Verum quia conſultationum edictorumque finem, executione, qua tanquam falce flagitiorum, atque incommodorum noxia ſeges amputatur, metimur: Ideo Reverendiſſima ejus gratia, hac Synodo feliciter completa, quod ad Reipublicæ uſum, & religionis celerem reſtaurationem plurimum valet, maturare animum in-

induxit. Quo igitur illius ſucceſſus ad opus ſtatim accommodatus, boni eventus ſpecimen, ſanctiorisque imaginem vitæ præberet; poſtulavit idoneos juxta & graves, de illorum, qui convenerant, numero viros Commiſſarios ſibi dari, qui religionis offendicula, pacisque impedimenta, & alias diſſenſionum acerbitates, juxta Decreta ac Synodi placita, vigili atque ſtricta cura omnium nomine perſequantur. Hanc Reverendiſſimi poſtulationem,tum aliarum rerum corrigendarum commiſſionem, Reverendi Patres, ne plus operæ ſumendum eſſet, & jam redeundi ad ſuos expectationem diutius fallerent, ad amplitudinis ejus arbitrium atque prudentiam, cum humili ſubmiſſione tranſtulerunt.

De libertatis Eccleſiaſticæ Violatoribus.

Et cum ſint, qui potentia freti, Eccleſiæ jura invadunt, aut ipſius Cleri Privilegia perturbant; bonaque, conficta & falſa juris ſpecie occupant, quorum nefaria ſtudia, oppreſſorum impotentia, & formidine, una cum nominibus reticentur: ut hanc ergo tam ſacrilegam violentiam, qua hoc genus luporum graſſatur, Reverendiſſimi Principis gratiâ, acerba animadverſione reprimat, ſingularem Commiſſarium ad iſtiuſmodi hominum inquiſitionem decernet: cui ſine metu inter viſitandum opprimentium nomina deſignabuntur: atque ita demum a ſua amplitudine cogniti, Eccleſiæ cenſuris, Canonico & Cæſaris Decreto damnati atque puniti, a ſacrilego aucupio repulſi conquieſcant.

Præterea quando Cæſareæ Majeſtatis Reformatio, liberam in Eccleſiaſticos exceſſus accuſationem laicis, & viciſſim in illorum crimina in Synodali conſeſſu Clero permittit: Ideo illius Reverendiſſimæ Gratiæ viſum eſt, quod ad eum articulum attinet, in ſequenti Synodo Provinciali, una cum Patribus, pro rei exigentia tractare: ubi etiam tum de Sacramentorum conſtanti adminiſtratione, deque ſimilibus Eccleſiæ utilitatibus,juxta Cæſareæ Reformationis præſcriptum, ſi non majori, ſaltem pari diligentia, per Dei adjutorium habebitur ratio.

Rebus igitur ad hunc modum,Spiritu Dei duce, per decem dies geſtis, & pertractatis, Synodi Patres, una cum Reverendiſſimo Domino Treverenſi, obſervata gravibus viris digna modeſtia, a templo, Matri Virgini ſacro, ad majoris Eccleſiæ chorum ordine proceſſerunt: ibique actis per Suffraganeum omnibus gratiis, Synodum Provincialem, ad diem Lunæ, poſt Dominicam Miſericordia Domini, proxime venturum, Reverendiſſimo jubente, Suffraganeus indixit. Recitatum quoque eſt eodem loco & clara voce, poſtquam a Patribus eſſet receptum,Synodi Decretum, in calce hic adjectum: quo audito, ſacra Synodus eſt ſoluta.

Decretum.

Quandoquidem honorabiles Viri, Patres, & Fratres dilectiſſimi non ignoratis, quibus de cauſis per aliquot dies, hic ad vos continue deſcenderit Reverendiſſimus Treverenſis Dominus; & quo ſtudio, quantaque pietate in hac celeberrima Synodo, vobiſcum Spiritu Sancto cooperante, de rebus ad animarum ſalutem, & communem pacem neceſſariis, ſedulo tractarit: Itaque & veſtro conſilio,atque omnium, qui hactenus interfuerunt,favore, jam ſua Reverendiſſima Gratia, eo deductam eſſe exhauſtorum in hoc conſeſſu laborum rationem putat, ut nihil dubitari poſſit, quin ad reſtauranda Religionis mœnia, ad ſincerum Dei cultum erigendum, ad effuganda obſcæna hæreſum monſtra, pulcherrima, firmaque fundamenta jacta ſint. Quæ quidem multo felicius in proxime indicta Synodo perficientur, & ad emendationem Treverenſis Diœceſis producentur: quod fiet, ſi pro ſe quisque hujus Sanctæ Synodi Decreta, & Cæſareæ Majeſtatis edicta, opere & vita præſtiterit. Id enim Reverendiſſimus Treverenſis Dominus Archi-Epiſcopus, hicq; Sanctus Patrum Senatus, communi authoritate omnibus faciendum, juxta præſentis Decreti vigorem, & pœnarum in edicto expreſſarum cenſuram, ſtatuit. In nominæ Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Actum in publico Synodi Concilio Treveri, Anno Domini MDXLVIII. Menſe & die ut ſupra.

De-

De Comitiis Auguſtanis eodem hoc anno MDXLVIII. celebratis: de edita ibidem, & a Carolo V. Imp. propoſita Imperii Ordinibus *Declaratione, quomodo in negotio Religionis per Imperium uſque ad definitionem Concilii Generalis vivendum ſit*: quam declarationem alii *Interreligionem*, alii famoſo vocabulo *Interim* appellarunt: Item de *forma Reformationis*, Eccleſiaſticis Statibus prælecta, cæterisque in eodem Auguſtano Conventu circa Religionem geſtis, quæ tot Synodis, anno 1548. & ſequenti per Germaniam coactis, occaſionem dederunt, agetur in Digreſſione.

SYNODUS SALISBURGENSIS PROVINCIALIS

Anno Chriſti MDXLIX. Pauli III. PP. XIV. Caroli V. Imp. XXXI. 18. Februar.

Synodi hujus mentionem facit Gewoldus in ſuis additionibus ad Hundii Metropolim Salisburgenſem.

Erant, inquit, hæc tempora ob innumeras undique ſuccreſcentes in Germania hæreſes periculoſiſſima: ERNESTUS igitur Archi-Epiſcopus congenitæ ſibi & majoribus ſuis a tot ſæculis, & ab uberibus hauſtæ pietatis avitæ Catholicæ, minime oblitus, ne officii ſui partes defugeret, atque velut ſervus fidelis Domini ſui, ab ovili ſibi commiſſo lupos arceret, oves defenderet, paſceret, foveret: Anno 1549. Synodum Provincialem Salisburgum indixit. Qua in Synodo, die 18. menſis Februarii celebrata comparuere

Ipſemet Illuſtriſſimus & Reverendiſſimus Archi-Epiſcopus.

Præpoſitus ac Archi-Diaconus Salisburgenſis.

Abbas ad S. Petrum. &c. &c.

Catalogum cæterarum perſonarum, quæ tum ex Metropolitana Salisburgenſi, tum ex ejusdem Suffraganeis Eccleſiis & Epiſcopatibus, Friſingenſi, Ratisponenſi, Pataviensi, Chiemenſi, Secovienſi, Lavantinenſi, Brixinenſi, & Gurcenſi, Provinciali huic Synodo interfuerunt, vide in Hundii Metropoli Salisburg. Tom. I. pag. 88. & apud Hanſiz. Germ. Sacræ Tom. II. pag. 615. qui pag. 618. ſequentia ejusdem hujus Concilii acta recenſet:

PRoſpectum, inquit, in hac Synodo præcipue contra gliſcentem in Provinciis Auſtriacis Lutheri Sectam. Relata in tabulas gravamina religionis, atque ad Regem Ferdinandum transmiſſa: de Parochis & Prædicatoribus per laicos intruſis: de Communione ſub utraque ſpecie: de fructibus beneficiorum averſis per Patronos non præſentantes tempore debito: de turbata per laicos libertate in eligendis Prælatis: de laicis arrogantibus ſibi viſitationem Clericorum & Monachorum: de bonis Eccleſiaſticis alienatis: de Violatis immunitatibus Cleri, aliisque ejusmodi. Contra quæ a Patribus in Synodo congregatis editæ ſanctiones præclaræ, ſignatæ 28. Februarii Anno 1549.

Sed, ut erant tempora, *ita narrationem proſequitur Hanſizius*, multis Procerum ad nova dogmata prurientibus, oppoſitæ ſunt Sanctionibus apologiæ: Præterea conqueſtiones adverſus Clerum. Serviebat obtentui Majeſtas Principis, cui per ejusmodi ſtatuta vim fieri cauſabantur. Miſſa Salisburgum Legatio, qua, denuntiata primum offenſione Regis, poſtulata ſatisfactio ſimul, & recantatio Decretorum. Res in deliberationem aſſumpta, per annos deinceps aliquot litibus ultro citroque motis occaſionem dedit: dum anno 1568. Joannes Jacobus Archi-Epiſcopus, mitigatis, ut res ferebat, iis, quæ juribus Auſtriacis adverſari videbantur, Synodo Salisburgi celebrata, novarum Conſtitutionum volumen edidit.

Hæc Hanſizius l. cit. Synodum anni 1568. *ſuo loco ac tempore dabimus.*

SYNO-

SYNODUS ARGENTINENSIS

Eodem anno Chriſti MDXLIX. 2. Aprilis.

INDICTIO SYNODI.

ERASMUS, DEI ET APOSTOLICÆ SEDIS GRATIA, ELECTUS ET CONFIRMATUS ECCLESIÆ ARGENTINENSIS, ALSATIÆQUE LANDGRAVIUS, VENERABILIBUS ET HONORABILIBUS, NOBIS IN CHRISTO DILECTIS ET DEVOTIS ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, SCHOLASTICIS, CANTORIBUS, SUCCENTORIBUS, CUSTODIBUS, TUM CATHEDRALIS NOSTRÆ ECCLESIÆ, TUM ALIORUM COLLEGIORUM ET MONASTERIORUM PERSONIS, ARCHI-DIACONIS ET PRÆLATIS, NEC NON UNIVERSIS ET SINGULIS ARCHI-PRESBYTERIS, CAMERARIIS, ET DIFFINITORIBUS CAPITULORUM RURALIUM, PAROCHIALIUMQUE ECCLESIARUM RECTORIBUS, SEU LOCA TENENTIBUS, EORUNDEM PLEBANIS, VICE-PLEBANIS, VICARIIS PERPETUIS, CAPELLANIS, ET ALIIS PRESBYTERIS, CURATIS ET NON CURATIS, CÆTERISQUE OMNIBUS ET SINGULIS PERSONIS ECCLESIASTICIS, PER CIVITATEM ET DIOECESIM NOSTRAS UBILIBET CONSTITUTIS, ÆTERNAM IN DOMINO SALUTEM.

NEmini dubium eſſe arbitramur, frequentem celebrationem, non ſolum Conciliorum Generalium, ſed & Provincialium, ac Synodorum Epiſcopalium, agri Dominici culturam, omniſque boni plantationem eſſe. Quapropter antiqui Canones, & Sancta Patrum Concilia, tam ſedulo & diligenter conſtituerunt, ac præceperunt, ut Epiſcopales Synodi, in qualibet Diœceſi, ad minus ſemel in anno, per Diœceſanum, & Ordinarium loci, celebrentur & peragantur: & quanquam temporum injuria, hæc ſancta, laudabilis, omnibusque Eccleſiis neceſſaria conſtitutio & conſuetudo, hactenus in noſtra Diœceſi per aliquod tempus intermiſſa ſit: tamen, cum poſt oblatam Reformationis formulam, quam Sacra Cæſarea Majeſtas, in præteritis Comitiis Auguſtanis, Eccleſiaſticis Principibus & Statibus exhibuit, bona ſpes ſit, Eccleſiaſticam diſciplinam, variis modis labefactatam, hac ratione commode rurſus reſtitui poſſe: tum præſente occaſione arrepta, majorum noſtrorum veſtigiis inhærendo, noſtro officio longius deeſſe noluimus: ſtatuentes, hujus ſaluberrimi, pii & neceſſarii operis inchoationem & inſtaurationem, juxta Conciliorum Generalium Decreta, & Patrum Sanctiones, a Synodo Diœceſana auſpicandam & ſuſcipiendam eſſe. Quapropter matura & diligenti præhabita deliberatione & conſultatione, ad laudem & gloriam Dei omnipotentis, Eccleſiæ ſuæ incrementum, & ad Cleri, omniumque ſubditorum ſalutem, Diœceſanam hanc Synodum, authoritate noſtra Ordinaria hiſce indicimus: voſque omnes & ſingulos, conjunctim & diviſim, præſentibus his noſtris literis, ſub virtute obedientiæ, peremptorie evocamus & citamus, volentes, ut ſecunda die menſis Aprilis, de anno Domini præſenti, videlicet, Milleſimo, quingenteſimo, quadrageſimo nono, in oppido noſtro Zabern, conſueto Reſidentiæ loco, in Choro Collegiatæ Eccleſiæ, Beatæ Mariæ Virginis, Patronæ noſtræ, tempeſtive, cum convenienti, & decenti habitu compareatis; ubi Divino implorato auxilio, Miſſaque de Sancto Spiritu, de more ſolemniter celebrata, ea quæ ad Eccleſiarum incrementum, tranquillitatem & pacem conſtituendam, ad Clerum reformandum, & ad diſciplinam Eccleſiaſticam pene collapſam, denuo erigendam (in quantum de jure & conſuetudine Nobis permiſſum eſt) pertinere

tinere & ſpectare videbuntur, Divina favente Clementia, veſtro utentes conſilio & opera, tractabimus. Quod ſi ad hanc noſtram evocationem, ſine legitima & rationabili cauſa, aliqui non compareant: in hos tanquam contumaces, juxta inobedientiæ qualitatem, debitis cenſuris & pœnis animadvertemus. Ut autem prædictæ Synodo inſtructiores intereſſe poſſitis, vos omnes & ſingulos pie ac fideliter admonemus, & in Domino adhortamur, ut ſuper his, quæ in Synodo tractare convenit, ſedulo & diligenter cogitetis, an videlicet in Eccleſiis & Parochiis Diœceſis noſtræ, verbum Dei, ſincere & fideliter, ac juxta ſanctorum Patrum, & Eccleſiæ Catholicæ interpretationem, proponatur & annuncietur: an & quomodo Sacramenta porrigantur & adminiſtrentur: an debita reverentia & ordine reſerventur & cuſtodiantur: cujusmodi miniſtri præſint populo: num omnes Eccleſiæ, ſuos, eosque idoneos & utiles habeant miniſtros: cujusmodi eorum vita, cujusmodi mores, qualia ſtudia & converſationes: qualis Collegiorum, Eccleſiarumve hinc inde in civitatibus, oppidis & vicis ſtatus & conditio: cujus fidei & religionis, cujus doctrinæ & conditionis ſint, qui ejusmodi Collegiis interſint: num a Catholica fide deſciverint: num in Apoſtaſiam prolapſi ſint: num puri laici: num in ſacris Ordinibus conſtituti: num publicis & manifeſtis criminibus obnoxii: num clandeſtinis vel manifeſtis conventiculis errores diſſeminent: num falſa & erronea doceant, perverſaque doctrina populum ſeducant: num Eccleſiarum jura conſerventur: num cultus Dei, Divinaque officia, Horæ Canonicæ, aliæque Eccleſiarum ceremoniæ in locis, in quibus Schiſma nondum invaluit, debito modo peragantur. Cogitandum inſuper erit, quibus rationibus & modis, publicis & manifeſtis criminibus, erroribus, perverſis doctrinis, hæreſibus, aliisque impietatibus, ſortilegiis, divinationibus, incantationibus, ſuperſtitionibus, variisque dæmonum præſtigiis & illuſionibus, occurrendum ſit: quomodo refrenanda ſint adulteria, ſcortationes, fornicationes, vagæ cum Cleri, tum populi libidines: item uſurarii contractus, Symoniacæ, illicitæ, & de jure prohibitæ conventiones & pacta: qualis Monaſteriorum, tam virorum, quam monialium ſtatus; an, & quomodo in iis Divinus celebretur cultus: num, & qualem defectum patiantur. Erit & deliberandum juxta oblatæ Reformationis tenorem, quomodo Collegiis & Monaſteriis providendum ſit de Doctoribus, qui ſacram Theologiam deinceps Clericis & Monachis profiteantur: quomodo Beneficiorum, & præſertim Curatorum cenſus augendi & locupletandi ſint, ita, ut ſuos poſſeſſores & alere, & retinere queant. Quare vos admonitos eſſe volumus, ut ſuper iis omnibus, & quæ vel ad generalem vel ſpecialem Eccleſiarum, Cleri, ac morum reformationem & utilitatem, quovismodo ſpectare videbuntur, diligenter præcogitetis: ut communicatis & collatis ſententiis, in præſenti noſtra Synodo, ſingula commode & ordinentur & definiantur. In cujus rei fidem & teſtimonium, Secretum Vicariatus noſtri, præſentibus eſt impreſſum. Datum in Oppido noſtro Zabern, die quarta menſis Februarii, anno a Nativitate Domini Milleſimo, quingenteſimo, quadrageſimo nono.

Mandatum de acceptanda Reformationis Formula, quam Carolus Cæſar hujus nominis Quintus, Auguſtæ in Comitiis, Eccleſiaſticis Ordinibus propoſuit, deque Synodalibus Statutis obſervandis.

ERASMUS, DEI GRATIA EPISCOPUS ARGENTINENSIS, ALSATIÆQUE LANDGRAVIUS, UNIVERSIS ET SINGULIS DOMINIS, ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, SCHOLASTICIS, CANTORIBUS, SUCCENTORIBUS, CUSTODIBUS, TUM CATHEDRALIS NOSTRÆ ECCLESIÆ, TUM ALIORUM COLLEGIORUM ET MONASTERIORUM PERSONIS, ARCHI-DIACONIS ET PRÆLATIS, NEC NON UNIVERSIS ET SINGULIS ARCHIPRESBYTERIS, CAMERARIIS, ET DIFFINITORIBUS CAPITULORUM RURALIUM ET PAROCHIALIUM ECCLESIARUM RECTORIBUS, SEU LOCA TENENTIBUS, EORUNDEM PLEBANIS, VICE-PLEBANIS,

VICARIIS PERPETUIS, CAPELLANIS, ET ALIIS PRESBYTERIS, CURATIS ET NON CURATIS, CÆTERISQUE OMNIBUS ET SINGULIS PERSONIS ECCLESIASTICIS, PER CIVITATEM ET DIŒCESIM NOSTRAS UBILIBET CONSTITUTIS: SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM, ET NOSTRIS HUJUSMODI ORDINARIIS MONITIONIBUS, AC REQUISITIONIBUS, INHIBITIONIBUSQUE FIRMITER OBEDIRE MANDATIS.

CUm cura paſtoralis & officii ratio nobis injungat, (*a*) ut diligentem & ſedulam curam animarum & gregis totius Diœceſis, & quæ ad Eccleſiæ reformationem, & Cleri, cæterorumque ſubditorum noſtrorum piam, ſanam, & neceſſariam admonitionem & correctionem ſpectant, ac pertinent, habeamus: ut videlicet, Eccleſiæ tranquillitati, & ſubditorum ſaluti, proſpiciatur: ne ſanguis eorum, juxta Propheticam comminationem, de manibus noſtris, qui tanto gregi, authoritate ordinaria ceu Paſtor præſumus, requiratur & exigatur: Cumque etiam ejus rei promovendæ cauſa, Invictiſſimus Princeps Carolus, Divina favente Clementia Romanorum Imperator, Dominus noſter clementiſſimus, in Imperiali Conventu, nuper Auguſtæ celebrato, de conſilio Theologorum, Electoribus, Principibus, cæteriſque Eccleſiaſticis Statibus & Ordinibus, certam & præſcriptam Reformationis Formulam exhibuerit: quam matura deſuper habita deliberatione & conſultatione, prædicti Status, & nos, tanquam Eccleſiæ, totique Clero, præſertim his temporibus, ſalubrem, neceſſariam, & convenientem (in quantum tamen de jure nobis permittitur) obſervandam recepimus: bonaque fide Cæſareæ Majeſtati polliciti ſumus, nos diligentem & fidelem adhibituros operam, ut prædicta Reformatio in Diœceſi noſtra, Clero proponatur & publicetur, omnique ſtudio, & conatu obſervetur, ac executioni demandetur. Et cum pia ſolicitudine perpendamus, ad collapſam pene religionem Catholicam firmiter erigendam: ad ſchiſmata, quæ miſere Germaniæ Eccleſias lacerarunt, ac devaſtarunt, tollenda: ad vulgi odia & ſiniſtros, & amarulentos animorum in Clerum affectus, ſedandos & mitigandos: ad pacem & tranquillitatem conſtituendam: ad diſciplinam & honeſtatem Eccleſiaſticam revocandam: denique ad Catholicæ Eccleſiæ dignitatem & nitorem reſtituendum, ejus obſervationem omnino utilem & neceſſariam fore: conſiderando inſuper, quod piiſſimo Imperatori, in re tam ſancta, pia, honeſta, & laudabili, ad cujus obſervationem alias, & ſacrarum Scripturarum authoritate, & jure veterum Canonum aſtringimur, debitum officium recuſare nequivimus: tum hanc Synodalem convocationem indicere voluimus: vos univerſos & ſingulos, ac præcipue Curatos, in Domino pie & fideliter exhortantes, & a vobis ordinaria authoritate, in virtute ſanctæ obedientiæ, requirentes & exigentes, ut ad honorem & gloriam Dei omnipotentis, Eccleſiæ ſuæ incrementum, & animarum veſtrarum, & ſubditorum ſalutem, præſentem hanc Reformationis Formulam, poſt ejus publicationem, ac prælectione Synodali finita, omni ſtudio recipere, ac doctrina, vita, & moribus obſervare velitis: quo innocens, & ſancta veſtra converſatio, veſtraque opera bona coram hominibus, ad glorificandum Patrem veſtrum, qui in cœlis eſt, (*b*) cui alias gravem totius adminiſtrationis & officii rationem reddere tenemini, tanquam lux fulgeant, aliique, juxta Apoſtoli verba, in vobis (gregi Dominico præſidentibus) & pie vivendi, & recte ambulandi exempla habeant, & perſpiciant: ita, ut non ſolum nomine & profeſſione, ſed & opere & vita, Sacerdotes Dei agnoſcamini: cum veriſſimum ſit illud Chryſoſtomi: (*c*) Malum Sacerdotem in ſuo proprio ſedere judicio, & de ſuo Sacerdotio, non dignitatem, ſed crimen acquirere, ſiquidem bene vivendo, & bene docendo populum, quomodo vivere debeat inſtruere poſſe, bene autem docendo, & male vivendo Deum inſtruere, quomodo ipſe puniendus & condemnandus ſit. Ut autem prædicta Reformatio vobis omnibus innoteſcat, ne quis ignorantiæ excuſationem prætendere poſſit, volumus: ut ea ex ordine, adjunctis Statutis Synodalibus, prælegatur, vobiſque hac ratione publicetur ac innoteſcat.

Statuta

(*a*) C. Suggeſtum. & C. Sciſcitaris. 7. quæſt. 1.
(*b*) Matth. 5.
(*c*) C. Multi. XL. Diſt. ex Chryſoſt. ſumptum.

STATUTA ET DECRETA
SYNODI DIOECESANÆ ARGENTINENSIS,
Præſidente Reverendiſſimo in Chriſto Patre ac Principe, Domino ERASMO, ejusdem Eccleſiæ Epiſcopo, &c.

DE SUMMA TRINITATE & Fide Catholica.
CAPUT PRIMUM.

CUm a Divino Numine Synodales congregationes, exordium ac initium ſumere debeant, quapropter in nomine Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, præſentem noſtram Synodum auſpicabimur, & Symbolum Nicenum, Catholicæ Eccleſiæ fidei fundamentum, quo Romana Eccleſia, Chorusque Eccleſiaſticus ſingulis diebus, in peragendo Sacro utitur unanimi voce, ore & corde, confitebimur. CREDIMUS igitur in unum Deum, Patrem omnipotentem, omnium viſibilium, inviſibiliumque factorem. Et in unum Dominum JESUM CHRISTUM, filium Dei natum ex Patre, unigenitum, hoc eſt, ex ſubſtantia Patris, Deum ex Deo, lumen ex lumine, Deum verum ex Deo vero: genitum, non factum: conſubſtantialem Patri: per quem omnia facta ſunt, & quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit e cœlis: & incarnatus eſt de Spiritu Sancto: ex Maria virgine: & homo factus eſt: Crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato: paſſus & ſepultus eſt. Et reſurrexit tertia die, ſecundum ſcripturas: aſcendit in cœlos: & ſedet a dextris Patris. Et iterum venturus eſt cum gloria, judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et (credimus) in Spiritum Sanctum, Dominum vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre Filioque ſimul adoratur & glorificatur. Qui locutus eſt per Prophetas. Et in unam ſanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Confitemur unum Baptisma in remiſſionem peccatorum, & expectamus reſurrectionem mortuorum, & vitam futuri ſæculi, Amen.

Præcipientes omnibus & ſingulis, ut in prædicta profeſſione, ac vera Chriſtianæ Religionis confeſſione firmiter permanere, ac Sanctam & Individuam Trinitatem, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, unum Deum, mundi Creatorem, quique univerſa de nihilo produxerit, vera cordis pietate adorare velint: neque in aliquo dubitare, aut deflectere, quod orthodoxa, & ſancta Catholica Eccleſia, ductore Spiritu Sancto, de ſummo Triadis myſterio docuerit, ſtatuerit & decreverit: cum hæc Fidei regula, Tertulliano teſte, (*d*) una omnino ſit, & ſola, immobilis, & irreformabilis: cujus quoque cognitionem ſufficere aſſerit, cum ad omnem pietatem, tum ad cujusvis hæreticæ pravitatis abdicationem: hanc quoque Fidei ſuæ confeſſionem ſubjiciendo: videlicet, credendo unum omnino DEUM eſſe: nec alium præter mundi Creatorem: qui univerſa de nihilo produxerit, per Verbum ſuum, primo omnium emiſſum: id verbum filium ejus appellatum in nomine Dei, varie viſum Patriarchis: in Prophetis ſemper auditum: poſtremo delatum ex Spiritu Patris Dei, & virtute in virginem Mariam, carnem factum in utero ejus: & ex ea natum hominem egiſſe JESUM CHRISTUM: exinde prædicaſſe novam legem, & novam promisſionem regni cœlorum: virtutes feciſſe: fixum cruci: tertia die reſurrexiſſe: in cœlos ereptum: ſedere ad dextram Patris: miſiſſe Vicariam vim Spiritus Sancti, qui credentes agat: venturum cum claritate ad ſumendos ſanctos, in vitæ æternæ, & promiſſorum cœleſtium fructum, & ad prophanos judicandos igni perpetuo, facta utriusque partis reſuſcitatione, cum carnis reſtitutione. Quam quoque fidei regulam a Chriſto inſtitutam, nullas habere apud nos quæſtiones, niſi quas hæreſes inferant, & quæ etiam hæreticos conſtituant, affirmat: quibus

(*d*) Tertull. in lib. de Præſcript. Hæreticorum & de virginibus velandis.

quibus exurgentibus, orthodoxi Patres confeſſionem hanc, ceu firmam & immotam Catholicæ religionis regulam, ſtatim oppoſuerunt, hæreticorumque errores & conatus ſopierunt & oppreſſerunt. Munienda igitur ſunt piorum corda, ne in aliquo ambigant aut dubitent, ſed firmiter Apoſtolicæ Regulæ inhæreant: quam normam prædicationis Apoſtoli ab invicem diſceſſuri, juxta Cyprianum in expoſitione Symboli Apoſtolorum, in commune conſtituerunt: ne forte alius ab alio abducti, diverſum aliquid, his, qui ad fidem convertendi erant, exponerent. Nam, ut in eodem loco inquit Cyprianus: Omnes in uno poſiti & Spiritu Sancto repleti, breve iſtud futuræ ſibi Prædicationis inditium, conferendo in unum, quod ſentiebat unusquisque, compoſuerunt: atque hanc credentibus dandam eſſe regulam, ſtatuerunt. Ut autem in ea fidei confeſſione firmiter conſolidemur, operæ pretium viſum eſt, œcumenicorum Conciliorum, ac nonnullorum inſignium Patrum Catholicæ Religionis Symbola in medium proferre: cum dulce, ſuave, conſolationeque plenum ſit, hæreſibus graſſantibus, unanimem diverſorum temporum ac Eccleſiarum, videre & cognoſcere Catholicæ religionis & fidei conſenſum.

Symbolum Conſtantinopolitanum, Primum.

CREDIMUS in unum Deum: Patrem omnipotentem, factorem Cœli & terræ: viſibilium omnium & inviſibilium conditorem: Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei unigenitum: ex Patre natum ante ſæcula: Deum ex Deo: lumen ex lumine: Deum verum ex Deo vero: natum non factum: Homouſion Patri, hoc eſt, ſimilis ſeu ejusdem, cum Patre, ſubſtantiæ: per quem omnia facta ſunt, & quæ in cœlo, & quæ in terra: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem, deſcendit de cœlis, & incarnatus eſt de Spiritu Sancto, ex Maria virgine, & homo factus eſt, Crucifixus etiam pro nobis, ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt: & reſurrexit tertia die, ſecundum ſcripturas: & aſcendit in cœlos: & ſedet ad dexteram Dei Patris. Inde venturus eſt cum gloria, judicare vivos & mortuos: cujus regni non erit finis: Credimus in Spiritum Sanctum, Dominum & vivificatorem: ex Patre procedentem: cum Patre & Filio adorandum atque conglorificandum: qui locutus eſt per Prophetas, & unam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam: confitemur unum Baptiſma, in remiſſionem peccatorum: Expectamus reſurrectionem mortuorum, & vitam venturi ſæculi.

Fides vel Confeſſio Fidei Epheſinæ Synodi primæ.

SUbdimus autem his noſtris, quæ ■ ſentire oporteat & docere: & ea, a quibus abſtinere conveniat. Hæc eſt enim Fides Catholicæ Eccleſiæ, cui cuncti conſentiunt orthodoxi, per Orientem, Occidentemque Pontifices. CREDIMUS in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium viſibilium, & inviſibilium conditorem: Et in unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, Filium Dei: natum de Patre unigenitum, hoc eſt, ex ſubſtantia Patris: Deum ex Deo, lumen de lumine: Deum verum, ex Deo vero: natum non factum: homouſion Patri, (*) hoc eſt, unius cum Patre ſubſtantiæ: per quem omnia facta ſunt, in cœlo & in terra: qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem, deſcendit de cœlis: & incarnatus eſt, & homo factus, paſſus eſt: & reſurrexit tertia die: Aſcendit in cœlos, inde venturus, judicare vivos & mortuos: Et in Spiritum Sanctum. Eos autem qui dicunt, erat tempus, quando non erat, & antequam naſceretur, non erat: quia ex nullis exiſtentibus factus eſt, aut, ex alia ſubſtantia vel eſſentia eſſe, dicunt, aut convertibilem vel commutabilem Dei Filium, anathematizat Catholica & Apoſtolica Eccleſia. Sequentes itaque omnium Sanctorum Patrum confeſſiones, quas loquente in eis Sancto Spiritu, protulerunt, & intentioni, quæ eſt in eorum intellectu, æquis veſtigiis inhærentes, atque iter ambulantes Regium, profitemur, quod ipſum unigenitum Dei verbum, natum ex ipſa Patris eſſentia, de Deo vero, Deus verus: lumen de lumine, per quem omnia

(*) *al.* homouſium Patris.

nia facta ſunt, ſive in cœlis, ſive in terra: Salutis noſtræ cauſa deſcendens, ad exinanitionem ſeſe dignatus eſt inclinare: Natus autem & homo factus, id eſt, carnem de virgine ſancta ſuſcipiens, eamque propriam faciens, nativitatem noſtram ex vulva ſuſtinuit, homo de muliere procedens, nec quod erat abjiciens. Nam licet factus ſit in aſſumptione carnis & ſanguinis: tamen etiam ſic quod erat Deus, natura ſcilicet & veritate perſiſtit. Nec carnem itaque dicimus in naturam Deitatis eſſe converſam, nec in ſubſtantiam carnis Dei verbi eſſentiam commutatam: inconvertibilis eſt enim, & incommutabilis, idemque ipſe, juxta ſcripturas, jugiter permanens. Viſus eſt autem & parvulus, poſitusque in cunabulis, & ſinibus genitricis Virginis conſtitutus, univerſam creaturam replebat, ut Deus genitori ſuo indiviſus exiſteret. Quod Divinum eſt enim, ſine quantitate, & ſine mole cognoſcitur, nec ullis terminis continetur verbum Dei. Secundum ſubſiſtentiam confitentes, unum adoramuus Filium, & Dominum Jeſum Chriſtum: non ſeorſum ponentes & determinantes hominem & Deum, velut invicem ſibi dignitatis & authoritatis unitate conjunctos. Hoc enim novitas vocis eſt, & nihil aliud: nec item Chriſtum ſpecialiter nominantes, Dei verbum, quod ex Deo eſt: nec alterum ſimiliter Chriſtum ſpecialiter, qui de muliere natus eſt: ſed unum ſolummodo Chriſtum, Dei Patris verbum, cum propria carne cognoſcimus.

Alia Fidei Epheſinæ Confeſſio, excerpta ex Epiſtola Sanctiſſimi Epiſcopi Alexandriæ Cyrilli: quæ continetur Actione prima Concilii Chalcedonenſis, ad Joannem Antiochiæ Epiſcopum.

CONfitemur etenim Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum Filium Dei unigenitum, Deum perfectum, & hominem perfectum: ex anima rationali & corpore: ante ſæcula quidem ex Patre natum ſecundum Deitatem: in fine vero dierum eundem propter nos, & propter noſtram ſalutem, de Maria Virgine, ſecundum humanitatem: conſubſtantialem Patri ſecundum Deitatem: & conſubſtantialem nobis, ſecundum humanitatem. Duarum enim naturarum unio facta eſt: propter quod unum Chriſtum, unum Filium, unum Dominum confitemur. Secundum hunc inconfuſæ unionis intellectum, confitemur Virginem Dei Genitricem: propter quod Deus verbum incarnatus eſt, & homo factus eſt, & ex ipſa conceptione, ſibimet unierit templum, quod ex ipſa ſuſcepit. Evangelicas vero & Apoſtolicas de Domino voces ſcimus Deiloquos viros quoſdam quidem unificantes, tanquam in una perſona: quoſdam vero dividentes, tanquam in duabus naturis: & divinitatem quidem docentes, ſecundum Deitatem Chriſti: humiles autem, ſecundum humanitatem ejus tradentes.

Confeſſio Fidei Chalcedonenſis Concilii in Actione V.

COnſentientes ergo ſanctis Patribus, unum eundemque Filium confiteri Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, conſona voce edocemus, pariter perfectum, eundem in Deitate Deum, & hominem verum, eundem ex anima rationali & corpore, ſecundum Divinitatem, unius cum Patre naturæ: ſecundum humanitatem, eundem unius naturæ nobiſcum, per omnia ſimilem nobis, abſque peccato: Ante ſæcula quidem ex Patre natum, ſecundum Divinitatem: in noviſſimis vero diebus eundem propter nos, & propter noſtram ſalutem hominem factum: hunc unum eundemque Chriſtum Filium, Dominum unigenitum in duas naturas inconfuſe, immutabiliter, indiviſe, inſeparabiliter cognoſcendum: in nullo naturarum differentias, propter unitatem, perimendas: magis autem ſalva utriusque naturæ proprietate, & in una coeunte perſona, unoque ſtatu concurrente, non in duabus perſonis partiendum, vel dividendum, ſed unum eundemque Filium unigenitum, Deum, verbum, Dominum JESUM Chriſtum, ſicut ab exordio Prophetæ de eo, & ipſe nos erudivit, & nobis tradidit Symbolum. His itaque cum omni undiquaque ſubtilitate & diligentia a nobis ordinatis, ſtatuit Sancta & univerſalis Synodus, aliam fidem nulli

 licere

Digitized by Google

licere profiteri, aut ſcribere, aut docere, aut dicere aliter. Qui autem audent exponere aliam fidem, aut proferre, aut docere aliud Symbolum, volentibus converti ad ſcientiam veritatis, ex gentilibus, ex Judæis vel Hæreticis quibuscunque: ſiquidem Epiſcopi aut Clerici fuerint, alienos eſſe Epiſcopos ab Epiſcopatu, & Clericos a Clero: Si vero Monachi, vel laici fuerint, anathema fieri.

Symbolum Toletani Concilii primi.

CREDIMUS in unum verum Deum, Patrem omnipotentem, & Filium, & Spiritum Sanctum: viſibilium & inviſibilium Factorem, per quem omnia facta ſunt, in cœlo & in terra. Unum Deum, & unam eſſe divinæ ſubſtantiæ Trinitatem. Patrem autem non eſſe filium ipſum, ſed habere filium, qui pater non ſit: Filium non eſſe Patrem, ſed filium Dei, de Patris eſſe natura: Spiritum quoque eſſe Paracletum, qui nec pater ſit ipſe, nec filius: ſed a patre filioque procedens. Eſt ergo ingenitus Pater: genitus Filius, non genitus Paracletus, ſed a Patre filioque procedens. Pater eſt, cujus vox hæc audita eſt de cœlis: Hic eſt Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipſum audite. Filius eſt, qui ait: Ego a Patre exivi, & a Deo veni in hunc mundum. Paracletus eſt Spiritus, de quo Filius ait: Niſi ego abiero ad Patrem, Paracletus non veniet. Hanc Trinitatem perſonis diſtinctam: ſubſtantia unitam, virtute & poteſtate, & majeſtate, indiviſibilem, indifferentem: Præter hanc nullam credimus Divinam eſſe naturam, vel Angeli, vel Spiritus, vel virtutis alicujus, quæ Deus credatur. Hunc ergo Filium Dei, Deum natum a Patre, ante omne omnino principium, ſanctificaſſe uterum Virginis Mariæ, atque ex ea verum hominem, ſine virili generatum ſemine, ſuſcepiſſe, duabus duntaxat naturis, id eſt, Deitatis & carnis in unam convenientibus omnino perſonam, id eſt, Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM: nec imaginarium corpus, aut phantaſmatis alicujus in eo fuiſſe, ſed ſolidum & verum. Hunc & eſuriiſſe & ſitiiſſe, & doluiſſe, & fleviſſe, & omnis corporis injurias pertuliſſe: poſtremo a Judæis crucifixum & ſepultum, & tertia die reſurrexiſſe: converſatum poſtmodum cum diſcipulis ſuis, & quadrageſima poſt reſurrectionem die, ad cœlum aſcendiſſe: hunc filium hominis, etiam filium Dei: & filium Dei, etiam hominis, Filium appellamus. Reſurrectionem vero futuram humanæ credimus carnis: Animam autem hominis, non Divinæ eſſe ſubſtantiæ, aut Dei Patris: ſed creaturam dicimus, Dei voluntate creatam.

Symbolum Toletani Concilii quarti.

QUemadmodum a ſanctis Patribus accepimus, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, unius Deitatis atque ſubſtantiæ, confitemur, in perſonarum diverſitate, Trinitatem credentes, in Dinitate unitatem prædicantes: nec perſonas confundimus: nec ſubſtantiam ſeparamus. Patrem a nullo factum vel genitum dicimus. Filium a Patre non factum, ſed genitum aſſerimus. Spiritum vero Sanctum, nec creatum, nec genitum, ſed procedentem ex Patre & Filio, profitemur. Ipſum autem Dominum Jeſum Chriſtum, Dei filium & creatorem omnium, ex ſubſtantia Patris, ante ſæcula genitum, deſcendiſſe ultimo tempore, pro redemptione mundi, a Patre, qui nunquam deſinit eſſe cum Patre, incarnatus enim eſt, ex Spiritu Sancto, & glorioſa ſancta Dei genitrice Virgine Maria, & natus ex ipſa. Solus idem Dominus JEſus Chriſtus, unus in Sancta Trinitate: anima & carne perfectus, ſine peccato ſuſcipiens hominem, manens quod erat, aſſumens quod non erat, æqualis Patri ſecundum Divinitatem, minor Patre ſecundum humanitatem: habens in una perſona duarum naturarum proprietatem: naturæ enim in illo duæ, Deus & Homo: non autem duo Filii, & Dii duo, ſed idem, una perſona in utraque natura, perferens paſſionem & mortem pro noſtra ſalute (non in virtute Divinitatis, ſed in infirmitate humanitatis) Deſcendit ad inferos, ut Sanctos, qui ibi tenebantur, erueret: & devicto mortis imperio, reſurrexit: aſſumptus deinde in cœlos, venturus eſt in futurum ad judicium vivorum & mortuorum, cujus morte & ſanguine mundati, remiſſionem peccatorum conſecuti ſumus,

ſumus, reſuſcitandi ab eo in die noviſſima, in ea, qua nunc vivimus, carne: & in ea, qua reſurrexit idem Dominus forma: percepturi ab ipſo, alii pro juſtitiæ meritis vitam æternam: alii, pro peccatis, ſupplicii æterni ſententiam. Hæc eſt Eccleſiæ Catholicæ Fides, hanc confeſſionem ſervamus, atque tenemus: quam quisquis firmiſſime cuſtodierit, perpetuam ſalutem habebit.

Expoſitio Prædicationis veritatis, quam ab Apoſtolis Eccleſia percipiens cuſtodit: Ex libro Irenæi adverſus Valentinum & ſimiles primo, Capite ſecundo.

Eccleſia enim per univerſum orbem uſque ad fines terræ ſeminata, & ab Apoſtolis, & a diſcipulis eorum accepit eam fidem, quæ eſt in unum Deum, Patrem omnipotentem, qui fecit cœlum & terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt. Et in unum Jeſum Chriſtum, Filium Dei, incarnatum pro noſtra ſalute: Et in Spiritum Sanctum, qui per Prophetas prædicavit diſpoſitiones Dei & adventum: & eam, quæ eſt ex Virgine generationem, & paſſionem, & reſurrectionem a mortuis, & in carne in cœlos aſcenſionem dilecti Jeſu Chriſti Domini noſtri: & de cœlis in gloria Patris adventum ejus, ad recapitulanda univerſa: & reſuſcitandam omnem carnem humani generis, ut Chriſto Jeſu Domino noſtro, & Deo, & Salvatori, & Regi, ſecundum placitum Patris inviſibilis, omne genu curvetur, cœleſtium, terreſtrium, & infernorum: & omnis lingua confiteatur ei, & judicium juſtum in omnibus faciat: Spiritalia quidem nequitiæ, & angelos transgreſſos, atque apoſtatas factos, & impios, & injuſtos, & iniquos & blaſphemos homines in æternum ignem mittat: Juſtis autem & æquis, & præcepta ejus ſervantibus, & in dilectione ejus perſeverantibus (quibusdam quidem ab initio, quibusdam autem ex pœnitentia vitam donans) incorruptelam, loco muneris conferat, & claritatem æternam circundet. (e) Hanc prædicationem cum acceperit: & hanc fidem, quemadmodum prædiximus, Eccleſia, & quidem in univerſum mundum diſſeminata, diligenter cuſtodit, quaſi unam domum inhabitans, & ſimiliter credit his videlicet, quaſi unam animam habens, & unum cor: & conſonanter hæc prædicat & docet, & tradit, quaſi unum poſſidens os. Nam etſi in mundo loquelæ diſſimiles ſunt, ſed tamen virtus traditionis una & eadem eſt: & neque hæ, quæ in Germania ſunt fundatæ Eccleſiæ, aliter credunt, aut aliter tradunt, neque hæ quæ in Hyberis ſunt: neque hæ quæ in Celtis, neque hæ quæ in Oriente, neque hæ quæ in Ægypto, neque hæ quæ in Lybia, neque hæ qaæ in medio mundi ſunt conſtitutæ: ſed ſicut Sol creatura Dei in univerſo mundo unus & idem eſt: ſic & lumen, prædicatio veritatis, ubi lucet, illuminat omnes homines, qui volunt ad cognitionem veritatis venire: & neque qui valde prævalet in ſermone, ex his qui præſunt Eccleſiis, alia quam hæc ſunt dicet (Nemo enim ſupra magiſtrum eſt:) neque infirmus in dicendo, deminoravit traditionem: cum enim una & eadem fides ſit, neque is, qui multum de ea poteſt dicere, amplius, neque is, qui minus, deminorat.

Symbolum Apoſtolicum Baſilii Magni.

CREDIMUS igitur & confitemur, (f) unum, ſolum, verum & bonum Deum, & Patrem omnipotentem, ex quo ſunt omnia: Deum & Patrem, Domini ac Dei noſtri Jeſu Chriſti: & unum illius Filium unigenitum, Dominum ac Deum noſtrum Jeſum Chriſtum: ſolum verum, per quem omnia facta ſunt, tam viſibilia, quam inviſibilia: & in quo omnia conſiſtunt: qui in principio erat apud Deum, & Deus erat, & poſtea ſecundum ſcripturas in terra viſus eſt, & cum hominibus converſatus eſt: qui cum in forma Dei eſſet, non eſt rapinam arbitratus parem eſſe Deo, ſed ſeipſum exinanivit, & per nativitatem ex Virgine, formam ſervi accepit, & habitu inventus eſt ut homo: & omnia quæ in ſe & de ſe ſcripta ſunt, juxta mandatum Patris, adimplevit: factus obediens uſque ad mortem: mortem autem Crucis. Tertia die excitatus a mortuis, ſecundum ſcripturas: viſus eſt ſanctis ſuis diſcipulis, ac reli-

(e) Ex eod. Cap. 3.

(f) Ex Aſceticis in ſermone de Fide.

reliquis, ſicut ſcriptum eſt: Aſcenditque ad cœlos, ac ſedet ad dextram Patris: unde venturus eſt, in conſummatione ſæculi hujus, ad excitandum omnes, & reddendum unicuique ſecundum facta ipſius: quando juſti quidem aſſumentur ad vitam æternam & regnum cœlorum: peccatores vero condemnabuntur ad ſupplicium æternum: ubi vermis eorum non morietur, & ignis non extinguetur. Et unum tantum Spiritum Sanctum, Paraclitum: in quo obſignati ſumus ad diem redemptionis, Spiritum veritatis, Spiritum adoptionis, in quo clamamus: Abba, Pater: qui dividit & operatur chariſmata a Deo data, unicuique ad utilitatem, prout vult: qui docet & ſuggerit omnia, quæcunque audit a Filio, qui bonus eſt, qui inducit in omnem veritatem: & confirmat omnes credentes, ad cognitionem veram & exactam, & pium Dei cultum, & ad orationem ſpiritalem, & veram confeſſionem Dei: Patris, & unigeniti Filii ejus, Domini ac Dei noſtri Jeſu Chriſti, & ſui ipſius.

Symbolum Beati Damaſi Romani Epiſcopi.

CREDIMUS in unum Deum Patrem omnipotentem: (g) & in unum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, Filium Dei: Et in Spiritum Sanctum Deum, non tres Deos, ſed Patrem, Filium & Spiritum Sanctum, unum Deum colimus & confitemur. Non ſic unum Deum, quaſi ſolitarium: nec eundem, qui ipſe ſibi Pater ſit, ipſe & Filius: ſed Patrem eſſe, qui genuit: & Filium eſſe, qui genitus ſit: Spiritum vero Sanctum, non genitum, neque unigenitum: non creatum neque factum, ſed de Patre Filioque procedentem: Patri & Filio coæternum, & coæqualem, & cooperatorem: quia ſcriptum eſt, Verbo Domini cœli confirmati ſunt: id eſt, a Filio Dei, & Spiritu oris ejus, omnis virtus eorum. Et alibi: Emitte Spiritum tuum & creabuntur, & renovabis faciem terræ. Ideoque in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, unum confitemur Deum: quod nomen eſt poteſtatis, non proprietatis: proprium nomen eſt Patri, Pater: & proprium nomen eſt Filio, Filius: & proprium nomen Spiritui Sancto, Spiritus Sanctus. In hac Trinitate unum Deum colimus: quia ex uno Patre, quod eſt, unius cum Patre naturæ eſt, unius ſubſtantiæ, & unius poteſtatis. Pater Filium genuit, non voluntate, nec neceſſitate, ſed natura. Filius ultimo tempore ad nos ſalvandos, & ad implendas ſcripturas deſcendit a Patre, qui nunquam deſiit eſſe cum Patre: & conceptus eſt de Spiritu Sancto, & natus ex Virgine: carnem & animam, & ſenſum, hoc eſt, perfectum ſuſcepit hominem: nec amiſit quod erat, ſed cœpit eſſe, quod non erat: ita tamen, ut perfectus in ſuis ſit, & verus in noſtris. Nam qui Deus erat, homo natus eſt, & qui homo natus eſt, operatur ut Deus: & qui operatur ut Deus, ut homo moritur: & qui ut homo moritur, ut Deus reſurgit: qui devicto mortis Imperio, cum ea carne, qua natus & paſſus, & mortuus fuerat, & reſurrexit, aſcendit ad Patrem, ſedetque ad dexteram ejus in gloria, quam ſemper habuit & habet: in hujus morte & ſanguine credimus emundatos nos, & ab eo reſuſcitandos die noviſſimo, in hac carne, qua nunc vivimus: & habemus ſpem, nos conſecuturos præmium boni meriti, aut pœnam pro peccatis æterni ſupplicii. Hæc lege, hæc crede, huic fidei animam tuam ſubjuga, & vitam conſequeris, & præmium a Chriſto. Magni vero Athanaſii, vel etiam aliorum Patrum Symbola his annectere noluimus, cum Athanaſiana fidei confeſſio nemini ignota ſit, propter quotidianum pſallendi & precandi uſum: alia vero ex voluminibus Conciliorum, ſi qui eorundem lectione ac cognitione delectantur, facile deſumi poterunt: & extat Cyrilli Epiſcopi Nicæni Symboli copioſa & ſolida expoſitio, Patribus Epheſinæ Synodi oblata. Quibus ſane omnibus ſubjicere quoque voluimus, inſignem Divi Auguſtini ſermonem: piam & ſinceram Symboli Apoſtolici explicationem continentem, ne in aliquo pius lector vel hæreat, vel vacillet, aut dubitet, ac offendatur. Adjuncta etiam ipſius Auguſtini Symbolica precatione, quæ in Soliloquiorum libello continetur.

In

(g) Ex 4. Tomo D. Hier. ubi Ruffini & aliorum Symbola recitantur.

Digitized by Google

In Vigilia Pentecoſtes, de expoſitione Symboli, Sermo I.

NOTUM eſt, Dilectiſſimi, charitati veſtræ, quod milites ſæculi, beneficia temporalia, a temporalibus Dominis accepturi, prius Sacramentis militaribus obligantur, & Dominis ſuis fidem ſe ſervaturos profitentur: quanto magis ergo æterno Regi militaturi & æterna præmia percepturi, debent Sacramentis cœleſtibus obligari: & fidem, per quam ei placituri ſunt, publice profiteri? dicit enim Apoſtolus: Sine fide impoſſibile eſt placere Deo: hanc in cordibus noſtris agnoſcit, qui ſcrutatur renes & corda. Sed propter conſervandam Eccleſiæ unitatem, diſpenſationi hujus temporis, cum fide cordis neceſſaria eſt oris confeſſio: quia corde creditur ad juſtitiam, ore autem confeſſio fit ad ſalutem, non tantum prædicatorum, ſed etiam eruditorum. Non enim aliter frater de fratre ſentiret, nec pax Eccleſiæ ſervaretur: nec alium docere, aut ab alio diſcere ſaluti neceſſaria poſſet, niſi quod in corde habet, ſignis vocum tanquam ſuis vehiculis ad corda aliorum transmitteret. Eſt ergo fides & corde ſervanda, & ore promenda. Fides namque omnium bonorum eſt fundamentum, & humanæ ſalutis initium: Sine hac nemo ad numerum Filiorum Dei poterit pervenire: & ſine ipſa in hoc ſæculo nec juſtificationis conſequitur gratiam, nec in futuro poſſidebit vitam æternam: & ſi quis non ambulaverit per fidem, non perveniet ad ſpeciem. Hoc attendentes S. Apoſtoli, certam regulam fidei tradiderunt: quam ſecundum numerum Apoſtolicum, XII. ſententiis comprehenſam, Symbolum vocaverunt: per quam credentes Catholicam tenerent unitatem, & per quam hæreticam convincerent pravitatem. Symbolum ergo tali ratione inſtitutum majores noſtri dixerunt: tradunt enim, quod poſt Aſcenſionem Domini & Salvatoris noſtri ad Patrem, cum per adventum Spiritus Sancti, diſcipuli ejus inflammati, linguis omnium loquerentur ad ſingulas quasque nationes: ut Dei verbum prædicarent, ituri ac diſceſſuri ab invicem, normam prius ſibi futuræ prædicationis in commune ſtatuerunt: ne, localiter ab invicem diſcedentes, diverſum vel diſſonum prædicarent his, qui ad fidem Chriſti invitabantur. Omnes igitur in uno poſiti, & Spiritu Sancto repleti, breve ſuæ prædicationis indicium, conferendo in unum, quod ſentiebat unusquisque, computabant: atque hanc ita credentibus dandam eſſe regulam inſtituerunt. Symbolum breve eſt verbis, ſed magnum eſt Sacramentis: quicquid enim præfiguratum eſt in Patriarchis, quicquid denunciatum in Scripturis, quicquid prædictum eſt in Prophetis, vel de Deo ingenito, vel ex Deo in Deum nato, vel de Spiritu Sancto, vel de ſuſcipiendo omni Sacramento, vel de morte Domini, reſurrectionisque ejus myſterio, totum breviter hoc Symbolum continet, & continendo habet, & confitendo. Diſcat ergo quisque Fidem Apoſtolicam profeſſus per ora geſtantium in Baptiſmo, cum ad annos intelligibiles venerit.

Jam ad iſtius Symboli profeſſionis Sacramentum, textumque, quod in hunc modum incipit: CREDO IN DEUM, PATREM OMNIPOTENTEM, &c. Inprimis, Dilectiſſimi, qualis ſermo ſit in Symboli capite, diligenter attendite: Ergo in primo habet Credo: Vide quod Dominus noſter non nos jubet diſcutere Divina judicia, ſed credere: nec rationem requirere, ſed fidem ſimpliciter & immobiliter exhibere. Non dicit, Credo Deum, vel credo Deo, quamvis & hæc ſaluti neceſſaria ſint: aliud enim eſt, credere illi: aliud, credere illum: aliud, credere in illum. Credere illi, eſt, credere vera eſſe, quæ loquitur: credere illum, credere, quia ipſe eſt Deus: credere in illum, diligere illum. Credere vera eſſe, quæ loquitur, multi & mali poſſunt: credunt enim eſſe vera, & nolunt ea facere ſua: quia ad hoc pedum pigri ſunt: credere autem ipſum eſſe Deum, & dæmones poſſunt: credere vero in DEUM, ſoli noverunt, qui diligunt illum: qui non ſolum nomine Chriſtiani ſunt, ſed & factis & vita: quia ſine dilectione fides inanis eſt. Cum dilectione fides, Chriſtiani: ſine dilectione fides, dæmonis. Qui ergo non volunt credere Chriſtum, adhuc nec dæmones imitantur: Jam credit Chriſtum, ſed odit Chriſtum: habet confeſſionem fidei in timore pœnæ, non in amore coronæ. Nam & illi puniri timebant.

mebant. Denique Beatus Petrus, cum, Domine, confitens diceret: Tu es Filius DEI vivi, eadem pene verba, quæ & dæmones, proferre videtur ex ore: ſed illorum confeſſio, quia cum odio prolata eſt Chriſti, merito damnata eſt: illius, quia ex interna dilectione proceſſit, æterna beatitudine remunerata eſt. Nos ergo, qui per adoptionem gratiæ filii Dei ſumus, dicendo: Credo in Deum, Patrem omnipotentem: hoc eſt, ſic ei credamus, ut ei per dilectionem adhæreamus. In Deum Patrem omnipotentem. Advertite, quod cum Dei Patris nomen in confeſſione conjungit: oſtendit, quod non ante Deus eſſe cœpit, & poſtea Pater: ſed ſine ullo initio & Deus ſemper & Pater eſt. Patrem autem cum audis: agnoſce, quod habet filium veraciter genitum: quomodo poſſeſſor dicitur, qui aliquid poſſidet, & Dominus, qui alicui dominatur. Deus ergo Pater: ſecreti Sacramenti vocabulum eſt: cujus vere filius eſt verbum. Nec quæratur, quomodo genuit Filium: quod & Angeli neſciunt: Prophetis eſt incognitum. Unde illud dictum eſt: (*b*) Generationem ejus quis enarrabit? Nec a nobis diſcutiendus eſt Deus, ſed credendus. Sed ut breviter dicamus: ſufficit nos ſcire, quia genuit lux ſplendorem. Omnipotentem vero ideo dicit: Quia omnipotens eſt, cui nihil impoſſibile eſt: qui cœlum & terram, homines atque omnia animalia & reptilia, non aliquo operis actu, ſed ſolo verbi imperio creavit. Et ideo non veniat nobis in cogitationem, quomodo hoc aut illud potuit fieri, qui omnipotentem precemur confiteri.

ET IN JESUM CHRISTUM FILIUM EJUS UNICUM, DOMINUM NOSTRUM. Advertite, quomodo in Patrem, ſic & in Filium credendum eſt. Et quia cum Patre æqualis eſt Majeſtate, tantum ipſi, quantum & Patri honoris nos debere novimus, & ſervitutis obſequium. Jeſus autem, Salvator interpretatur: Jeſus autem dicitur, quod ſalvet populum. Chriſtus a Chriſmate dicitur, quia ſicut antiqui Reges oleo ſacro perfundebantur: ita Dominus noſter Jeſus Chriſtus, Spiritus Sancti infuſione repletus eſt. Unicus ideo, quia nec comparationem recepit cum creaturis, nec ſimilitudinem: quia omnium rerum ſummus ipſe creator eſt. Homines autem filii Dei vocantur per gratiam: ille ſolus filius genitus per naturam. Oſtendunt iſta in eum jure credendum eſſe, qui propter hoc, quod æqualis Patri eſt, Salvator noſter eſt, redimens nos: & Chriſtus eſt Rex, regens nos: & unicus Dominus noſter, ſpoliato antiquo hoſte, ſingulari dominio ſuo aſciſcens nos:

QUI CONCEPTUS EST DE SPIRITU SANCTO: id eſt, cujus conceptionis ſolus author fuit Spiritus Sanctus. Sicut enim vermis calefaciente ſole, de puro limo formatur: ſic Spiritu Sancto illuſtrante & ſanctificante cor Virginis, caro Chriſti de ſola carne Virginis, nulla ſementina carnis origine operante, concepta eſt. Unde ſe vermi comparans, per Pſalmiſtam dicit: Ego ſum vermis, & non homo: id eſt, non conceptus more humano.

NATUS EX MARIA VIRGINE: qui veniebat, inveteratam peccatis hominum renovare naturam, novam legem voluit habere naſcendi. Unigenitus igitur Dei, factus eſt hominis filius: ut qui Creator mundi erat, fieret & Redemptor. Quod vero Majeſtatis Deus de Maria incarnatus eſt, non eſt ſordidatus naſcendo de Virgine, qui non fuit pollutus, hominem condens ex pulvere. Denique ſol aut ignis, ſi lutum tangat, quod tetigerit, purgat, & ſe tamen non inquinat. Nec fuit Deo injuria cauſa miſericordiæ: neque ſit incredibile, quod ipſe natus de Virgine, qui Adam de virgineo pulvere, & primam mulierem potuit de coſta formare. Deus filium ſuum, quem ſolum de corde ſuo, æqualem ſibi genitum, tanquam ſeipſum diligebat, ipſum dedit Mariæ, ut naturaliter eſſet unus idemque communis filius Dei & Mariæ. Omnis natura a Deo creata eſt, & Deus eſt ex Maria natus. Deus omnia creavit, & Maria Deum generavit. Deus qui omnia fecit, ipſe ſe ex Maria fecit: & ſic omnia, quæ fecerat, refecit, qui potuit omnia de nihilo facere, noluit ea violata ſine Maria reficere.

PASSUS SUB PONTIO PILATO, CRUCIFIXUS, MORTUUS ET SEPULTUS. Iſte Pilatus Judex erat

(*b*) Iſaiæ 53.

erat in illo tempore, ab Imperatore poſitus in Judæa, ſub quo Dominus paſſus eſt, cujus mentio ad temporis ſignificationem, non ad perſonæ illius pertinet dignitatem. Crucifixus. Hinc multa Prophetæ prædixerunt, qualiter, crucifixus in cruce, in conſpectu populi maligni, manibus extenſis pependerit: Tamen ut breviter dicatur: in cruce ſuſpenſus eſt, ut nos a damnatione ligni vetiti diſſolveret, & a morte liberaret. Sed quæritur, quid ſit crucis ſignificatio, & quare Dominus in patibulo ſe pati elegerit? ad quod tripartita ratio redditur. Prima, ut Chriſtus pro reatu mundi redemptio daretur, & antiquus hoſtis velut hamo crucis pateretur: ſcilicet, ut quos abſorbuerat, evomeret: non potentia victus, ſed juſticia. Secunda cauſa eſt, ut ſecutoribus hominibus vitæ magiſterium præberet: ad hoc enim aſcendit in crucem, ut nobis paſſionis & reſurrectionis præberet exemplum. Tertia cauſa eſt ſuſceptæ crucis, ut ſuperbia ſæculi & inflata ſapientia, per crucis ſtultam, ut putatur, prædicationem humiliata, corrueret: & ſciret, id quod ſtultum eſt Dei, ſapientius eſſe hominibus. Sed adhuc videndum eſt, quare Dominus tale genus mortis elegerit: legimus enim in Evangelio, quod Phariſæi voluerunt eum præcipitare de monte: at ille tranſiens, per medium illorum ibat. Alibi quoque legimus, quod Judæi tulerunt lapides, ut jacerent in eum: ipſe vero abſcondit ſe, & exivit de templo. Quare noluit Dominus præcipitari, vel lapidari, aut etiam gladio truncari? Utique cauſa noſtræ ſalutis hoc fecit: Mors enim Chriſti, ſignum eſt noſtræ ſalutis. Noluit ergo lapidari, aut etiam gladio percuti: quia videlicet nos ſemper nobiſcum lapides, aut ferrum, ferre non poſſumus: quibus defendamur: elegit vero crucem, quæ levi motu manus exprimitur: qua & contra inimici verſutias munimur. Hoc enim ſigno crucis, conſecratur corpus Dominicum, ſanctificatur fons baptiſmatis, initiantur etiam Presbyteri & cæteri gradus Eccleſiaſtici: & omnia quæcunque ſanctificantur, hoc ſigno Dominicæ crucis, cum invocatione Chriſti nominis conſecrantur: nam & ipſa crux magnum in ſe myſterium continet: cujus poſitio talis eſt, ut ſuperior pars, cœlos petat: inferior, terræ inhæreat: fixa, in infernorum ima contingat: latitudo autem ejus partes mundi appetat: qua & Chriſtus per paſſionem crucis Angelis profuit in cœlo, quorum numerus, quia per apoſtatam angelum imminutus fuerat, ex animabus fidelium, quotidie adimpletur: & nobis, qui ſumus in terra, & illis, qui propter originale peccatum detinebantur apud inferos: ſed & ipſis, qui in diverſis mundi partibus habitabant: Jacens vero crux, quatuor mundi partes appetit: Orientem videlicet, & Occidentem, Aquilonem & Meridiem: quod & Chriſtus per paſſionem ſuam omnes gentes ad ſe trahit: & omnia ſibi ſubjugavit: juxta quod ipſe ſurgens a mortuis, dicit: Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra: Continetur etiam in hac crucis figura altius Sacramentum: quod quanto eſt altius, tanto attendendum diligentius. Intelligitur namque in latitudine crucis, dilectio proximi: quæ non tantum uſque ad amicos, ſed etiam extendenda eſt uſque ad diligendos inimicos: intelligitur quoque in ejuſdem longitudine, longa & perſeverans laborum & perſecutionum ſuſtinentia: quam patienter ferre debet ad patriam ſuſpirans noſtra peregrinatio, tam pro dilectione proximorum, quam pro exhibitione omnium bonorum operum. Figuratur ſimili ratione in altitudine ejus, eminentia ſpei, penetrans uſque ad interiora velaminis: ubi viſione pacis perfruentur, qui hic a civibus Babyloniæ multipliciter exercentur, donec in libertatem gloriæ filiorum Dei a ſervitute corruptionis hujus liberentur. Attendenda eſt etiam crucis profunditas: quia profundum eſt myſterium crucis: in quo multorum, qui ſapientes dicuntur, ingenia defecerunt: quod auſi ſunt reprehendere, quod non potuerunt humana ratione comprehendere: videlicet, cur verbum, Deo Patri coæternum, omnia continens, omnia implens, in aſſumpto homine totum ſe concluſit: & tamen totum mundum regere, complere & continere non deſierit. Nulla ergo ſit nobis de cruce Chriſti confuſio: quia habemus de ejus paſſione victoriam. Sicut enim ſempiternus Dei filius non ſibi, ſed nobis natus: ita immaculatus Dei agnus, non ſibi, ſed nobis paſſus eſt. Quis autem non mirificum advertat eſſe myſterium: ubi ipſe homo

homo prædicatur, qui Deus eſt: & ubi idem Dominus annunciatur, qui aſſcribitur crucifixus? nec incogitata ei, quod peremptus eſt, aut improviſa res accidit, qui Divinitatis ſuæ conſilio idcirco ſuſcepit hominem, ut pro homine poſſet occidi. Supplicium autem crucis elegit, ut ſublimiorem victoriam pararet pœna deterior: & qui univerſitatis bono potiebatur, quaſi in conſpectu mundi in altum ſublatus occumberet: ſimul ut qui crucifixum videbant, mirabilia cernerent crucifixi. Nam ſatis abundeque gloriam patientis oſtendit repentina ſolis obſcuritas, tremor terrarum, ſaxorum diviſio, reſurrectio mortuorum. Illud autem quanti eſt teſtimonii, quod etiam pariter crucifixus Latro, memoriam ſui in cœleſti regno fieri a conſorte ſupplicii precabatur. Hinc eſt, Chariſſimi, quod illuſiones & probra, quæ pertulit Chriſtus, crucem mortemque ejus non ſuſpiriis ingemiſcimus, ſed continuis celebramus laudibus: Mors Domini noſtri Jeſu Chriſti non fuit in anima, ſed in ſola carne: Mors vero noſtra, non ſolum in carne, ſed etiam in anima: in anima, propter peccatum, in carne, propter pœnam peccati. Ille vero, qui peccatum non fecit, nec habuit in anima, non eſt mortuus, niſi in carne tantum, & hoc per ſimilitudinem carnis peccati, quam de Adam traxit. Igitur ſimpla ejus mors profuit duplæ vitæ noſtræ: & ſimpla ejus reſurrectio reſurrectioni animæ & corporis. Reſurrectio quippe ejus duas mortes noſtras ſolvit: & duas noſtras reſurrectiones formavit: nec immerito uno die & duabus noctibus jacuit in ſepulchro: quia, videlicet, lucem ſuæ ſimplæ mortis tenebris noſtræ duplæ mortis adjunxit. Venit enim ad nos, qui in morte carnis & ſpiritus detinebamur: & ſuam unam mortem carnis detulit, duaſque noſtras ſolvit. Si enim ipſe utramque ſuſciperet: a nulla nos liberaret. Sepultus eſt, ut ad conſolationem ſepultorum benedictionem corporis ejus terra ſuſciperet. Infirma incarnati Verbi commemorantur, de quibus Apoſtolus dicit: (*i*) Quod infirmum eſt Dei, fortius eſt hominibus. Natus eſt ex Virgine: ut nos naſceremur ex Eccleſiæ Virginis utero: tentatus eſt, ut a tentatione liberaret: tentus, ut dimitteremur: ligatus, ut nos a nodo maledictionis abſolveremur: illuſus eſt, ut nos ab illuſionibus dæmonum liberaret: venundatus eſt, ut nos redimeret: humiliatus eſt, ut nos exaltaret: captus eſt, ut nos a captivitate dæmonum auferret: ſpoliatus eſt, ut nuditas primi hominis, per quam mors ingreſſa eſt, tegeretur: ſpinis coronatus eſt, ut nos liberaret a ſpinis peccatorum, vel potius, ut monſtraret ſe cum eis coronandum, illoſque caput & coronam Eccleſiæ futuros, qui ſpinoſi erant amando vitia: aceto eſt potatus, ut nos inebriaret dulcedine cœleſtis deſiderii & æterni gaudii: poſtremo, in altari crucis ſacrificatus eſt, ut totius mundi peccata deleret: mortuus eſt, ut mortis captiveret imperium: ſepultus eſt, ut ſepulturæ Sanctorum benediceret: & ut nos ſibi vitiis & concupiſcentiis ſepeliret. Hæc ergo infirmitas Chriſti ſuperavit omnem firmitatem mundi.

DESCENDIT AD INFERNA, ut Adam Protoplaſtum, & Patriarchas & Prophetas, omneſque juſtos, qui pro originali peccato ibidem detinebantur, liberaret: & ut de vinculis peccati abſolutos, de eadem captivitate & inferni loco, ſuo ſanguine redemptos, ad ſupernam patriam, & ad perpetuæ vitæ gaudia revocaret: reliqui, qui ſupra originale peccatum, principalem culpam commiſerunt, ut aſſerit ſcriptura, in pœnali Tartaro remanſerunt: ſicut in perſona Chriſti dictum eſt, per Prophetam: (*k*) Ero mors tua, O mors: id eſt, morte ſua Chriſtus, humani generis inimicam mortem interfecit, & vitam dedit. Ero morſus tuus, inferne. Partim momordit infernum pro parte eorum, quos liberavit: partem reliquit pro parte eorum, qui principalibus criminibus in tormentis remanſerunt.

TERTIA DIE RESURREXIT A MORTUIS: Si credidiſti de Chriſto, quod dedecoris eſt, crede quod gloriæ eſt: Si credidiſti quod mortis eſt, crede quod vitæ eſt. Sicut enim in paſſione, myſterium pietatis eſt, ita in reſurrectione operatio poteſtatis, ut ipſe ait, Poteſtatem habeo ponendi animam meam: (*l*) & iterum ſumendi eam.

ASCEN-

(*i*) 1. Cor. 1. (*k*) Oſeæ 13. (*l*) Joan. 10.

Digitized by Google

ASCENDIT AD COELOS: id eſt, conditionem naturæ noſtræ, quam ex homine matre natus aſſumpſit, ſuper cœlos in dextera Dei Patris collocavit. Aſcendamus & nos cum Chriſto interim corde: ut cum dies ejus promiſſus advenerit, ſequamur & corpore. Scire tamen debemus, fratres, quia cum Chriſto non aſcendit ſuperbia, non avaritia, non luxuria: nullum vitium noſtrum aſcendit cum medico noſtro: ideo ſi poſt medicum deſideramus aſcendere, debemus vitia vel peccata deponere. Omnes enim quaſi quibuſdam compedibus nos premunt, & peccatorum retibus nos ligare contendunt: & ideo cum Dei adjutorio, ſecundum quod ait Pſalmiſta, dirumpamus vincula eorum: (*m*) ut ſecuri poſſimus dicere Domino: Dirupiſti vincula mea: (*n*) tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.

SEDET AD DEXTERAM DEI PATRIS OMNIPOTENTIS. Sedere judicantis eſt: & quia Redemptor noſter aſſumptus in cœlum, & nunc omnia judicat, & ad extremum Judex omnium veniet, ſedere deſcribitur.

INDE VENTURUS JUDICARE VIVOS ET MORTUOS. In ipſo corpore venturus eſt ad judicium, in quo aſcendit ad cœlum: Chriſtianos judicaturus & paganos: juſtos & peccatores: fideles & impios. Omnes enim, ut ait Apoſtolus, (*o*) aſtabimus ante tribunal Chriſti: ut referat unuſquiſque propria corporis ſui, prout geſſit, ſive bonum, ſive malum: quam rem etiam Dominus in Evangelio denunciat, dicens: Filius hominis venturus eſt in gloria ſua, cum Angelis ſuis: (*p*) & tunc reddet unicuique ſecundum opera ſua. Diligenter, quæſo, attendite, fratres: & mecum pariter expaveſcite: quia non dixit, ut reddat unicuique ſecundum miſericordiam, ſed ſecundum opera: hic enim eſt miſericors, ibi juſtus. Nam quod non ſtatim in peccatores vindicat, patientia eſt: non negligentia: non ille potentiam perdidit, ſed nos ad potentiam reſervavit. Unde valde timendum eſt, ne quanto diutius ſpectat, ut corrigamur: tanto gravius vindicet, ſi emendari noluerimus. Scire & intelligere debemus, fratres chariſſimi, nihil eſſe nobis ſalubrius, quam ut damnatis omnium præſentium rerum voluptatibus, id potius cogitemus, quando erimus de hoc ſæculo tranſituri: vel quando tabernaculum corporis, ultimo die ſuperveniente, depoſituri, & iterum illud reſurrectionis tempore recepturi: ut cum eodem recipiamus, prout geſſimus, ſive bonum ſive malum: & ideo rogo, fratres, ut quotidie cogitemus, quales erimus in die judicii, puriſſimis angelorum conſpectibus offerendi, & æterno Judici rationem de libris conſcientiæ reddituri, remotis omnibus probationibus. Certum eſt, in die illa, ipſum ante ſe hominem conſtituendum: & ipſam ſibi vitam in cordis ſpeculo demonſtrandam: & teſtes, contra eam non deforis aliquando, ſed intus de ipſa anima, proferendos. Adjicienda erunt non aliqua peregrina, ſed nimium nota teſtimonia: id eſt, opera ſua. Ordinabuntur ante infœlicem animam, peccata vel crimina ſua: ut eam & convincat probatio, & confundat agnitio, ſecundum illud, quod ſcriptum eſt: Arguam te: & ſtatuam contra faciem tuam. Quicunque ſe modo, dum licet, emendare neglexerit: ante illum cœleſtem populum, primum excepturus erit, de confuſione ſupplicium: & anima, quæ modo per pœnitentiam compendioſam, tranſactas peccatorum ſuorum putredines, curare diſſimulat, ante illud tribunal metuendum, ſine ullo remedio, in perpetuo Tartaro manebit. Quæ cum ita ſint: bene nobiſcum ageretur, ſi jam nunc ſic pœniteremus ſuper malis noſtris, quomodo tunc ſine ullo remedio pœnitebimus, ſi fœditates & confuſiones noſtras, quemadmodum tunc viſuri ſumus, ſic jam eas nunc videre & horrere poſſemus. O ſi jam faciem nunc peccatricis animæ liceret oculis corporeis intueri, & conſcientiæ noſtræ vultum, in oculorum præſentiam permitteremur adducere! quod ſi liceret, nec dici poteſt, quanto ſtudio, quanto metu urgeremur, fœdata componere, maculata tergere, vulnerata curare: ideoque, quia non poſſumus oculis corporis: inſpiciamus nos, in quantum poſſumus, oculis cordis: & unuſquiſque conſcientiam ſuam ante conſpectum interioris ho-

(*m*) Pſalm. 2. (*n*) Pſalm. 115. (*o*) 2. Cor. 5.
(*p*) Matth. 16.

minis conſtituat: ipſi nosmetipſos caſtigemus, ipſi nobiscum rationem de quotidiana converſatione faciamus, ipſi nos accuſemus quotidie judici noſtro, &, dum in carne ſumus, contra ipſam carnem, auxiliante Domino, quotidie dimicemus, quod qui fecerit, ab auditu malo liberabitur: qui autem contemnit, quid faciet in illo metuendo judicii die: cum, tremente mundo, Dominus, præcinentibus Angelorum buccinis, in illo Majeſtatis ſuæ throno circumdatus cœleſtis militiæ luce conſederit: ibique de terræ gremio, & antiquo pulvere ſuſcitato humano genere, aſtante teſtimonio conſcientiæ ſingulorum, poſitis in conſpectum peccatorum pœnis, juſtorumque præmiis, rationem vitæ cœperit poſtulare: & plus jam juſtus, quam miſericors ſeveritate judicis, contemptæ miſericordiæ reos cœperit accuſare & dicere: Ego te, homo, de limo manibus meis feci: ego terrenis artubus infudi ſpiritum: ego tibi imaginem noſtram, ſimilitudinemque conferre dignatus ſum: ego te inter Paradyſi delitias collocavi: tu vitalia mandata contemnens, deceptorem ſequi, quam Deum maluiſti: cum expulſus de Paradyſo jure peccati mortis vinculis tenereris, virginalem uterum ſine diſpendio virginitatis pariendus introivi: in præſepio expoſitus, & pannis obvolutus jacui: infantiæ contumelias, humanosque dolores, quibus tibi ſimilis fierem, ad hoc, ſcilicet, ut te mihi ſimilem facerem, pertuli: irridentium palmas & ſputa ſuſcepi: acetum cum felle bibi: flagellis cæſus, vepribus coronatus, Cruci affixus, vulnere perfoſſus: ut tu eripereris morti, animam in tormentis dimiſi: en clavorum veſtigia, quibus affixus pependi: en perfoſſum vulneribus latus: ſuſcepi dolores tuos, ut tibi gloriam darem: ſuſcepi mortem tuam, ut in æternum viveres: conditus jacui in ſepulchro: ut tu regnares in cœlo. Cur, quod pro te pertuli, perdidiſti? Cur, ingratæ redemptionis tuæ munera renunciaſti? non te ego de morte tua quæro: redde mihi vitam tuam, pro qua meam dedi: redde mihi vitam tuam, quam vulneribus peccatorum indeſinenter occidis: Cur habitaculum, quod mihi in te ſacraveram, luxuriæ ſordibus polluiſti? Cur corpus meum illecebrarum turpitudine maculaſti? Cur me graviore criminum tuorum Cruce, quam illa in qua quondam pependeram, afflixiſti? Gravior enim apud me peccatorum tuorum crux eſt, in qua invitus pendeo, quam illa, in quam, tui miſertus, mortem tuam occiſurus, aſcendi: cum eſſem impaſſibilis, pro te pati dignatus ſum: ſed tu deſpexiſti in homine Deum, in infirmo ſalutem: & quia poſt omnia mala tua ad medicamenta pœnitentiæ confugere noluiſti, ab auditu malo non mereberis liberari. Qui tunc erit ſtridor dentium, cum Sanctorum multitudine, ad dexteram Regis & ad gloriam ſegregata: peccati populus, in profundo Tartari, ſine ulla miſerationis ac veniæ ſpe demerſus, excludi ſe, tenebris ſuis a beata Sanctorum luce viderit: & in profundi ſinum ſine fine deſcendens, urgente os ſuum puteo, æterna ſupplicia, & perpetuam mortem non moriturus aſpexerit? Fruſtra autem a paupere, quem in hac vita deſpexit, miſericordiam poſtulabit: fruſtra extremum Lazari digitum, quo ardens refrigeretur, ardentibus labiis rogabit apponi: quam vellet miſer, cum pauperum gloriam viderit, duris quondam paupertatis ſubjacuiſſe laboribus, & illa, quæ cum vita morerentur, mala portaſſe, ne ad illa æterna mereretur ſupplicia pervenire. Ut ergo tam dura & tam terribilia, ante illud tribunal æterni Judicis non mereamur audire: dum adhuc licet, &, cum Dei adjutorio, in poteſtate noſtra eſt, conſideremus conſcientias noſtras: & ſi aliqua crimina vel peccata capitalia, nec dum eleemoſynis & orationibus purgata, nobis adhuc dominari cognoſcimus, portum pœnitentiæ, devictis peccatorum fluctibus, Chriſto juvante, feſtinemus intrare. Et ſi quid in navicula animæ noſtræ, multis tempeſtatibus, peccatorum fluctibus, aut per ſuperbiam fractum, aut per avaritiam ruptum, aut per luxuriam reſolutum eſſe cognoſcimus, componere vel reparare bonis operibus feſtinemus: ſtudeamus jugiter vitiorum exhaurire ſentinam: non enim nocent peccata præterita, ſi non placent præſentia. Sicut enim nulli juſtorum ſufficit juſticia ſua, ſi non perſeveraverit uſque in finem: ita nulli peccatorum nocere poterit iniquitas ſua: ſi antea quam de corpore iſto diſcedat, ad eleemoſynarum remedia, vel ad pœnitentiæ

tentiæ medicamenta confugerit. Sed quia, quando, vel qua hora, de hoc ſæculo rapiamur, ſcire non poſſumus: ſine ulla dilatione vel mora de ſiniſtra fugere feſtinemus ad dexteram. Non ſanitati, non ætati credendum eſt. Non in remedium ſalutis ſuæ, ſemper finis tardandus eſt, qui vitæ ſuæ ſemper incertus eſt: quia qui nos ſecuros facit, dicendo: Peccator, in qua die converſus fuerit: (q) omnes iniquitates illius oblivioni traduntur: ipſe nos etiam cautos voluit, dicens: [r] Nolite tardare converti ad Dominum: ne differatis de die in diem. Convertamur ergo ad meliora, dum in noſtra ſint poteſtate remedia: hic extinguamus mortem, moriendo peccatis: hic vitam, vitæ meritis acquiramus. Hæc ergo, Fratres dilectiſſimi, ſapienter ac fideliter cogitantes, ad pœnitentiæ remedia confugere feſtinemus: & per caſtitatem, vel humilitatem, per opera juſticiæ ac miſericordiæ, æterna nobis apud DEUM comparemus. Sed, ut ad id redeamus, unde digreſſi ſumus: ſequitur in hoc ſancto Symbolo

CREDO IN SPIRITUM SANCTUM: Advertite, quod ſicut in Patrem: ita & in Filium, & in Spiritum Sanctum ſit credendum: nam qui vel in unam de Trinitate perſonam non crediderit: in duabus illi credidiſſe non proderit. Fides namque Catholica, hæc eſt: ut unum Deum in Trinitate, & Trinitatem in unitate veneremur, credamus, & colamus, & confiteamur. Et in hac Trinitate nihil prius aut poſterius: quia ſicut nunquam Pater ſine Filio, nec Filius ſine Patre: ſic & nunquam fuit Pater & Filius ſine Spiritu Sancto. Coæterna ergo eſt Sancta Trinitas, & inſeparabilis unitas: ſine initio & ſine fine. Nihil majus aut minus. Æqualitatem perſonarum dicit: quia Sancta Trinitas æqualis eſt, & una eſt Deitas: Apoſtolo dicente atque docente, Roman 1. Per ea quæ facta ſunt, intellecta conſpiciuntur: & per creaturam, creator intelligitur: ſecundum has comparationes & alias quam plures. Sol, candor & calor: & tria ſunt vocabula: & trina unum: quod candet, hoc calet, & quod calet, hoc candet. Tria hæc vocabula: res una cognoſcitur: ita Pater & Filius & Spiritus Sanctus, tres Perſonæ in Deitate unum ſunt, & individua unitas recte creditur. Item de terrenis, vena, fons, fluvius: tria hæc vocabula: & tria unum in ſua natura: ita trium perſonarum Patris & Filii, & Spiritus Sancti, ſubſtantia & Deitas unum eſt: neque Patris perſona, neque Spiritus Sancti, ſed ſola Filii ſuſcepit carnem. Et, ut hoc intelligas, comparationibus utar. Certe, ut intelligas ex creatura creatorem, in anima eſt ratio, & cum ſint unum, aliud agit anima, aliud ratio: anima vivimus, ratione ſapimus: ita Pater & Filius & Spiritus ſanctus, cum ſint una ſubſtantia: tota Trinitas operata eſt hominem: quem aſſumpſit non tota Trinitas, ſed ſola perſona Filii. Et licet ipſe Dei Filius, Deus & homo eſſet: homo tantum paſſioni ſubjacuit, ſicut, verbi gratia, videmus arborem, ſplendorem ſolis in ſe habentem: & cum inciditur, videmus, quia ictus ferientis ferri, ſplendorem ſolis excipit, priusquam pertingatur lignum: ſed ſplendor, cum ibi ſit, non poteſt nec incidi, nec a dolente [*] ſeparari. Sic etiam Divinitas nec ſeparari poteſt, nec incidi. Illud autem paſſioni ſubjacuit, quod ſicut lignum & ligari poſſit & teneri: igitur ſicut in Patrem & Filium, ita & Spiritum ſanctum credere debemus. Hæc eſt, chariſſimi, inoffenſa regula veritatis: ut quorum unum eſt, & unum ſunt, a nobis non ſeparentur in terris. Nam ſicut Divinitati nihil de creaturis æquari poteſt: ita omnem diviſionem & inæqualitatem natura Divinitatis excludit. Secundum enim Evangelicam veritatem, ſicut Filius a Patre exivit: ita & Spiritus ſanctus a Patre procedit: & ſicut unigenitus Filius Dei eſt, ita & Spiritus ſanctus Dei eſt: & ſicut Pater, cui vult, miſeretur, & Filius, cui vult, Patrem revelat? ita etiam Spiritus ſanctus & inſpirare legitur, prout vult, & dona cœleſtium gratiarum dividere, prout vult. Unde bene ejusdem Spiritus gratia ſeptiformis a Propheta deſcribitur: quia nimirum & per ejus inſpirationem ad requiem pervenitur, & in ejus plena perceptione ac viſione requies vera poſſidetur: de quo recte promittitur: ipſe vos docebit omnia, quia niſi idem Spiritus cordi aſſit audientis,

(q) Ezech. 3. (r) Eccleſ. 5. (*) *forte*: dolante.

dientis, otioſus eſt ſermo Doctoris. Nemo docenti homini tribuat, quod ex ore docentis intelligit, quia niſi intus ſit qui doceat, Doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Unde, quia ſine eo nihil boni agere poſſumus, ipſo opitulante tales nos reddamus, ad quos Spiritus ſanctus advenire, & in quibus habitare dignetur.

SANCTAM ECCLESIAM CATHOLICAM. Sciendum eſt, quod Eccleſiam credere, non tamen in Eccleſiam credere debemus, quia Eccleſia non Deus, ſed domus Dei eſt. Catholicam, dicit toto orbe diffuſam, quia diverſorum hæreticorum Eccleſiæ, ideo Catholicæ non dicuntur, quia per loca atque per ſuas quasque provincias continentur, hæc vero a Solis ortu uſque ad occaſum unius fidei ſplendore diffunditur. Nullæ ſunt majores divitiæ, nulli theſauri, nulli honores, nulla hujus mundi major ſubſtantia, quam eſt Catholica fides: quæ peccatores homines ſalvat, cœcos illuminat, infirmos curat, cathechumenos baptizat, fideles juſtificat, pœnitentes reparat, juſtos augmentat, Martyres coronat, Clericos ordinat, Sacerdotes conſecrat, regnis cœleſtibus præparat: & in æterna hæreditate cum Angelis ſanctis communicat. Quisquis ille eſt, & qualiscunque ille eſt: Chriſtianus non eſt: qui in Chriſti Eccleſia non eſt. Sola quippe eſt, per quam ſacrificium Dominus libenter accipiat: ſola, quæ pro errantibus fiducialiter intercedat. Unde etiam de agni hoſtia Dominus præcipit, dicens: In una domo comedetis: (*s*) nec effereitis de carnibus ejus foras. In una namque domo agnus comeditur: quia in una Catholica Eccleſia, vera hoſtia Redemptoris immolatur. De cujus carnibus Divina juſſio efferri foras prohibet: quia dari Sanctum canibus vetat: Sola eſt, in qua opus bonum fructuoſe peragitur: unde mercedem denarii, non niſi qui intra vineam laboraverant, acceperunt: Sola eſt, quæ intra ſe poſitos, valida charitatis compage cuſtodit: unde & aqua diluvii arcam quidem ad ſublimiora ſuſtulit: omnes autem, quos extra arcam invenit, extinxit: Sola eſt, in qua myſteria ſuperna veraciter contemplemur: unde ad Moyſen Dominus dicit, Exod. 33. cap. Eſt locus apud me, & ſtabis ſupra Petram, & paulo poſt: Tollam manum meam, & videbis poſteriora mea, quia enim ex ſola Catholica Eccleſia, veritas conſpicitur: apud ſe eſſe locum Dominus perhibet, de quo videatur. In Petra Moyſes ponitur, ut Dei ſpeciem contempletur: quia niſi quis fidei ſoliditatem tenuerit, Divinam præſentiam non agnoſcit. Avelle, inquit, radium ſolis a corpore: diviſionem lucis unitas non capit: frange ramum ab arbore, fractus germinare non poterit: a fonte præcide rivum, præciſus areſcit. In his Cypriani verbis intelligimus, lucem non capere diviſionem: niſi in Sanctis regno Dei prædeſtinatis, qui dividi ab Eccleſia nullo modo poſſunt: & non germinare ramum fractum ſalutis æternæ germine accipimus, ariditatem vero rivi, a fonte præciſi, in eo quod Spiritu Sancto evacuantur, qui ab unitate ſeparantur, agnoſcimus.

SANCTORUM COMMUNIONEM, id eſt, cum illis Sanctis qui in hac, quam ſuſcipimus, fide defuncti ſunt, ſocietate & ſpei communione teneamur. Si igitur cum Sanctis in æterna vita communionem habere volumus, de imitatione eorum cogitemus. Debent enim in nobis aliquid recognoſcere de ſuis virtutibus, ut pro nobis dignentur Domino ſupplicare. Si enim tormenta, quæ Sancti pertulerunt, ferre non poſſumus: vel contra malas concupiſcentias, ipſis intercedentibus, repugnemus. Nam nec Abraham, nec Iſaac, nec Jacob occiſi ſunt: & tamen fidei & juſtitiæ meritis honorati, inter Patriarchas primi eſſe meruerunt: ad quorum convivium congregatur, quisquis fidelis, & juſtus, & laudabilis invenitur. Unde & nos, fratres chariſſimi, etiamſi nil tale perpetiamur, ſi non vincula, non verbera, non carceres, non ſupplicia corporis alia, nullam hominum perſecutionem propter juſtitiam toleramus: ſocietatem tamen Sanctorum obtinere valebimus, ſi caſtigare corpus noſtrum, & ſervituti ſubjicere curamus: ſi in ſpiritu humilitatis & in anima contrita, Domino ſupplicare aſſueſcimus: ſi illatas a proximo contumelias, placida mente ſuſcipere ſatagimus: ſi & eos, qui nos odio habent, qui

(*s*) Exod. 12.

qui injurias nobis inferunt, diligere, his benefacere, & pro horum vita & ſoſpitate gaudeamus exorare: ſi cum virtute patientiæ, bonorum quoque operum fructibus adornari contendimus. Taliter etenim converſantibus nobis, & corpora noſtra, juxta Apoſtoli vocem, hoſtiam viventem, ſanctam, Deo placentem exhibentibus, cœleſti dignatione donabimur: ut communi cum eis, qui membra ſua in mortem pro Domino dederunt, gloria remuneremur: quia ſicut mors illorum, ſic & vita noſtra precioſa ſit in conſpectu Domini: diruptisque vinculis carnis & ipſi atria ſupernæ Civitatis intrare, atque inter choros beatorum Martyrum, vota gratiarum, Redemptori noſtro reddere merebimur. Hæc ſunt veſtigia, quæ nobis ſancti quique revertentes in Patriam reliquerunt: ut illorum ſemitis inhærentes, ſequeremur ad gaudia, cur non properamus & currimus, ut patriam noſtram videre poſſimus? Magnus illic charorum numerus expectat: parentum, fratrum, filiorum frequens nos & copioſa turba deſiderat, jam de ſua incolumitate ſecura, adhuc de noſtra ſalute ſolicita: ad eorum complexum & conſpectum venire, quanta illis & nobis in commune lætitia eſt? Illic Apoſtolorum glorioſus chorus: illic Prophetarum exultantium numerus inſignis: ibi Martyrum populus innumerabilis ob certaminum victoriam coronatur: illic clariſſima Virginum turba lætatur: illic etiam Confeſſorum fortitudo laudatur: ſed etiam illorum remuneratio cenſetur, qui præcepta Dominica ſervantes, ad cœleſtes Theſauros terrena patrimonia tranſtulerunt. Quæ autem lingua dicere, vel quis intellectus capere ſufficit, illa ſupernæ civitatis quanta ſint gaudia, Angelorum choris intereſſe: cum Beatiſſimis Spiritibus, gloriæ conditoris aſſiſtere, præſentem Dei vultum cernere, incircumſcriptum lumen videre, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari? Ad hos electos Dei avida cupiditate properemus: ut cum his cito eſſe, & cito nos ad Chriſtum convenire contingat: ad eum, quem hujus itineris ducem habemus, ſalutis autorem, lucis Principem, lætitiæ largitorem.

REMISSIONEM PECCATORUM. Credenda eſt præcipue, fratres, peccatorum remiſſio: quia hoc unum remedium eſt, quod hominum genus, a ſententia perpetuæ mortis abſolvat. Idcirco unigenitus Altiſſimi dignatus eſt, carnem aſſumere: contentus eſt Cruce, ut te, qui crimina tua evadere non poteras, indulgentia faceret innocentem: ideo immaculatus occiſus eſt agnus, ut ejus cruore, humani generis macula tergeretur. Miror autem quosdam ſic obſtinatos eſſe, ut dandam non putent lapſis pœnitentiam: aut pœnitentibus exiſtiment veniam denegandam: cum ſcriptum ſit, Memento unde excideris, & age pœnitentiam: (*t*) & fac priora opera. Utique ei dicit, quem conſtet excidiſſe, & quem Dominus hortatur per opera rurſus exurgere: quia ſcriptum eſt: Eleemoſyna a morte liberat: (*u*) & non utique ab illa morte, quam ſemel Chriſti Sanguis extinxit, & a qua nos ſalutaris Baptiſmi & Redemptoris noſtri gratia liberavit, ſed ab ea, quæ per delicta poſtmodum ſurrepſit. Nam cum ſcriptum ſit, Dominus mortem non fecit: (*x*) nec lætatur in perditione vivorum, utique qui neminem vult perire, cupit peccatores pœnitentiam agere, & per pœnitentiam denuo ad vitam redire. Ideo & per Johel Prophetam clamat & dicit: (*y*) Et nunc dicit Dominus Deus veſter: Revertimini ad me ex toto corde veſtro, ſimulque in jejunio, & fletu, & planctu: & ſcindite corda veſtra, & non veſtimenta veſtra: & revertimini ad Dominum Deum veſtrum: quia miſericors & pius eſt, & patiens, & multæ miſerationis: & qui ſententiam flectat adverſus malitiam irrogatam. Dominus quoque in Evangelio pietatem Dei Patris oſtendens, ait: (*z*) Quis eſt ex vobis homo, quem ſi petierit filius ejus panem, nunquid lapidem porriget ei? aut ſi piſcem poſtulaverit, nunquid ſerpentem illi porrigit? Si ergo vos, cum ſitis mali, ſcitis bona data dare filiis veſtris: quanto magis Pater veſter de cœlo dabit Spiritum bonum, petentibus eum? Com-

(*t*) Apoc. 2. (*u*) Tob. 4. (*x*) Sap. 1.
(*y*) Joel. 2. (*z*) Matth. 7.

Comparat hic Dominus carnalem Patrem, & Dei Patris æternam largamque pietatem. Quod ſi iſte in terris nequam Pater offenſus graviter a filio peccatore & malo: ſi tamen eum poſtmodum viderit reformatum, & depoſitis prioris vitæ delictis, ad ſobrios & bonos mores, ad innocentiæ diſciplinam, pœnitentiæ dolore correctum, gaudet & gratulatur: & ſuſceptum, quem ante perdiderat, cum voto paternæ exultationis amplectitur: quanto magis unus ille & verus Pater bonus, miſericors, pius, imo ipſa bonitas, & miſericordia, & pietas, lætatur in pœnitentia filiorum ſuorum: nec iram pœnitentibus aut plangentibus & lamentantibus, nec pœnam comminatur: ſed veniam magis & indulgentiam pollicetur. Si enim tantum potuit Diabolus, ut de excelſis virtutum faſtigiis in profundum te duceret malorum: quanto magis poterit Deus te ad ſummum bonorum verticem revocare: & non ſolum in id revocare, quod fuiſti, ſed & beatiorem multo, quam prius videbaris, efficere? Tantum ne concidas animo: neque ſpem tibi abſcidas bonorum: ne quæſo, accidat tibi, quod impiis ſolet. Non enim peccatorum multitudo adducit in deſperationem, ſed impietas: & propterea Salomon non dixit: quia omnis, qui venerit in profundum malorum, contemnit: ſed impius, inquit, ſi venerit in profundum malorum, contemnit. Impiorum ergo eſt deſperare ſalutem, & contemnere, cum in profundum venerint malorum: non peccatorum. Impietas enim non finit eos ad Deum reſpicere, & illuc redire, unde dilapſi ſunt. Iſta ergo cogitatio, quæ ſpem converſionis abſcidit, ab impietate deſcendit: & ſicut lapis graviſſimus, cervicibus animæ incumbens, ſemper eam deorſum in terram cogit aſpicere: ad Deum vero ſuum oculos non ſinit levare. Sed virilis animi eſt, & præclaræ mentis, dejicere a cervicibus animæ ſuæ inimicum pondus: imo deprimentem ſe diabolum abjicere, & imperare animæ ſuæ: ut canens verba Prophetica dicat ad Dominum: ſicut oculi ſervorum in manibus Dominorum ſuorum: & ſicut oculi ancillæ in manibus Dominæ ſuæ: ita oculi noſtri, ad Dominum Deum noſtrum, donec miſereatur noſtri. Miſerere noſtri Domine: miſerere noſtri: quia multum repleti ſumus, inquit, deſpectione: Præclara vere in his verbis & cœleſtis Philoſophiæ doctrina eſt: Repleti ſumus, inquit, deſpectione: hoc eſt, quod docere nos voluit: quia, etſi peccatorum noſtrorum multitudine repleti ſumus deſpectione, atque opprobriis cooperti: oculi tamen noſtri ad Dominum Deum noſtrum ſint, donec miſereatur noſtri: nec prius ab obſecratione ceſſemus, quam impetrare peccatorum veniam mereamur: hoc enim vere conſtantis animæ eſt, & pertinacis, ut nequaquam repellatur de perſeverantia poſcendi deſperatione impetrandi: ſed perſeveret ac perſiſtat in obſecrationibus, donec miſereatur ei. Et ne forte arbitreris te offenſam magis contrahere apud Deum, ſi, cum non merearis audiri, importunus perſiſtas in precibus: recordare Evangelii parabolam, & ibi invenies, quod perſeverantes & importunos peccatores, Dominus non ſibi oſtendit ingratos: ait enim, Et ſi non dabit ei, propter quod amicus ejus eſt, (a) propter improbitatem tamen ejus ſurget, & dabit, quantum opus habet. Intellige, chariſſime, ergo: quia propterea diabolus deſperationem ſubjicit impetrandi, ut ſpem bonitatis Dei nobis abſcindat, quæ eſt dux itineris, quo itur ad cœlum. Sicut autem pro morte communi Philoſophicum eſt, a lachrymis temperare: ita in animæ morte conſolationem recipere & inſipiens, & irreligioſum duco: quinimo & ignaviæ nos arguendos puto, ſi, cum lamentatores corporum, mortiſque communis, tam dure & tam vehementer hoc faciant, cum ſciant & certi ſint, nihil prodeſſe fletus ſuos, ad vitam defuncti: nos nihil tale pro animæ lamentatione faciamus, quam reſtitui in ſtatum ſuum per pœnitentiam noverimus. Scimus enim plures prolapſos ab itinere recto, & præcipitatos ab ingreſſu viæ anguſtæ: & ita rurſus reparatos eſſe: ut poſterioribus priora tranſierint, atque ad palmam pervenerint & coronam, numeroque rurſus & choro aſcripti credantur eſſe Sanctorum. Et nolo putes, quia de his ſermo mihi ſit tantum, qui in paucis & levibus

(a) Luc. 11.

levibus peccaverunt, de illo loquor, qui omnibus ſuccubuit malis, qui immanitate ſcelerum viam ſibi excluſerit regni cœlorum, & non de infidelibus, ſed de fidelibus fuerit, & ex his, qui prius placuerunt Deo: poſthæc autem ceciderunt, vel in adulteria, vel in omnes impudicitias: quæ, ut Apoſtolus ait, Turpe eſt dicere. Nunquam enim ſpernit pœnitentiam, ſi ei ſyncere & ſimpliciter offeratur, ſuſcipit, libenter accipit, amplectitur, facit omnia, quatenus eum ad priorem ſtatum revocet: quod, quia eſt adhuc præſtantius & eminentius, etiamſi quis non potuerit explere omnem ſatisfaciendi ordinem: quantulamcunque tamen & quamlibet brevi geſtam non reſpuit pœnitentiam: ſuſcipit etiam ipſam, nec patitur quamvis exiguæ converſionis, perire mercedem. Hoc enim mihi videtur indicare Eſaias, ubi de populo Judæorum quædam talia ait, capite 54. Propter peccatum modice contriſtavi te, & percuſſi te: & averti faciem meam a te: & contriſtatus es, & ambulaſti triſtis, & conſolatus ſum te. Hæc igitur habentes exempla pœnitentiæ, non perſeveremus in malis: nec deſperemus reconciliationem: ſed dicamus, Etiam nos redeamus ad Patrem, & approximemus Deo: nunquam, crede mihi, averſabitur ad ſe converſum, ipſe enim dicit, per Prophetam Eſaiam cap. 59. Deus adpropians ego ſum: & non Deus de longe. Et iterum per eundem Prophetam, Peccata, inquit, ſeparant inter me & vos. Si ergo peccata ſunt, quæ nos ſeparant a Deo: auferamus medium iſtud obſtaculum, & nihil eſt, quod nos prohibeat conjungi Deo. Propterea enim creavit nos Deus, & eſſe nos fecit, qui non eramus, ut æterna in nos conferat bona, & præſtet regna cœlorum. Non enim nos ad hoc fecit, ut gehennæ nos tradat, ignique perpetuo. Regnum cœlorum propter nos: gehenna propter diabolum facta eſt. Et hæc ita eſſe, ex Evangeliis doceam. Ipſe enim Dominus dicit his, qui a dexteris ejus erunt, Matthæi cap. 25. Venite benedicti Patris mei: percipite regnum, quod vobis paratum eſt, ab origine mundi: illis autem, qui a ſiniſtris ejus erunt, dicet: Diſcedite a me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & angelis ejus. Si ergo gehenna ignis propter diabolum: propter hominem autem regnum cœlorum, a conſtitutione mundi præparatum eſt: tantum eſt, ne nosmetipſos ab ingreſſu bonorum perſiſtendo in malis pertinaciter excludamus. Donec enim ſumus in hac vita, quantacunque nobis acciderint peccata, poſſibile eſt omnia ablui per pœnitentiam: cum autem abducti fuerimus ab hoc ſæculo: ibi jam, etiamſi pœnitebit nos: valde enim nos pœnitebit, ſed nulla erit utilitas pœnitentiæ: & licet ſit ſtridor dentium, licet ululatus & fletus, licet fundamus preces, & innumeris obſecrationibus proclamemus, nemo audiet: nemo ſubveniet: nec extremo quidem digito aquam quis infundet, linguæ noſtræ, poſitæ in flammis: ſed audiemus illud, quod dives ille audivit ab Abraham: quia Chaos magnum firmatum eſt inter nos & vos: & neque hinc illuc tranſire quis poteſt, neque inde huc. Reſipiſcamus ergo tandem: & recordemur, quid profuerit illis, qui luxuria corporis, & præſentis vitæ voluptatibus, uſque ad diem ultimum permanſerunt. Intuere nunc ſepulchra eorum: & vide, ſi eſt in eis aliquod jactantiæ ſuæ veſtigium: ſi aliqua divitiarum vel luxuriæ ſigna cognoveris. Require nunc ubi veſtes & odoramenta peregrina: ubi ſpectaculorum voluptas: ubi aſſeclarum turbæ. Et conviviorum ceſſit opulentia: riſus, jocus & immoderata & ineffrœnata lætitia, quo abiit, quo abceſſit? Ubi illa nunc, & ubi ipſi? quis finis utrorumque? Intuere diligentius, & accede propius ad ſingulorum ſepulchra. Vide cineres ſolos, & vermium fœtidas reliquias: & recordare hunc corporum eſſe finem, etiamſi in delitiis & lætitia, ſi in labore & continentia, tranſegerint vitam. Nam ſi res omnis, omniſque cauſa uſque ad cineres veniret & vermes, parva penderentur hæc damna, & quæ facile poſſit excuſare naturæ conditio: nunc autem converte tuos oculos ab iſtis cineribus & ſepulchris, & revoca cogitationem tuam ad illud Divini judicii tribunal horrendum, quod ardens fluvius flammeis ambit fluentis, ubi fletus & ſtridor dentium: ubi tenebræ exteriores: ubi ille vermis conſcientiæ, qui nunquam moritur: & ignis, qui nunquam extinguetur.

Recordare parabolam Lazari, & divitis illius, qui opum tantorum Dominus: qui purpura indutus & byſſo, unam nunc aquæ guttam invenire non potuit: cum eſſet in ardoris neceſſitate conſtitutus.

Dic, quæſo te, quid plus habet vita iſta, quam ſomnium? Sicut enim hi, qui in metallis conſtituti, vel condemnati, vel in alia qualibet pœna poſiti: cum forte poſt multum duræ vitæ, paululum relaxati fuerint in ſomnum: & vident ſe inter plures dapes poſitos, epulis copioſiſſimis perfrui: ubi vero ſurrexerint, nihil ſibi gratiæ, delectatione ſomnii invenerint reſediſſe: ita & dives ille quaſi ſomnium habuit hujus vitæ: ubi diſceſſit, nihil cum illo, niſi præteritorum pœnitudo, & præſentium pœna permanſit. Hæc recordare: & ignem illum gehennæ, his, qui ſe nunc exagitant flammis libidinis & cupiditatis, oppone. Ignis hic, qui in præſenti eſt vita, abſumit cuncta, quæ recipit: ille vero, quos ſuſceperit, ſemper cruciat, & pœnæ ſuæ ſemper integros ſervat. Propterea enim & inextinguibilis dicitur, non ſolum, quia ipſe non extinguitur: ſed quia nec eos, quos ſuſceperit, extinguet, aut perimet. Scriptura enim dicit: quia & peccatores induant incorruptionem: ſcilicet, non ad honorem vitæ, ſed ad diuturnitatem ſupplicii profuturam: hujus autem pœnæ & ignis illius potentiam, nulla vox exponere: nullus poterit ſermo explanare. Nihil enim eſt, rebus corruptibilibus, quod conferri poſſit incorruptibilibus, ſive bonis, ſive malis. Ibi quid agemus? quid reſpondebimus? Nihil erit, niſi ſtridor dentium, niſi ululatus & fletus, & ſera pœnitentia, ceſſantibus undique auxiliis, & undique invaleſcentibus pœnis: ſed ſolatium quidem nullum: nullus ibi occurret oculis noſtris, niſi ſoli pœnarum miniſtri, & facies dira tortorum. Verum has pœnas, hos cruciatus non ſolum evadere, ſed etiam æternam beatitudinem, ſi modo de malis noſtris pœnitentiam agimus, poſſumus acquirere. Vides, quanta eſt virtus pœnitentiæ? vides, quantum meriti converſio reparavit? (*b*) Corrumpitur autem pœnitentia, ſi eiſdem quis, pro quibus confitetur, rurſus involvatur malis. Unus enim, inquit, ædificans, & alius deſtruens, quid conſequentur, niſi laborem? & qui baptizatur a mortuo, & iterum tangit mortuum, quid proficit in lavacro ſuo? ita & homo, qui jejunat pro peccatis ſuis, & iterum vadit, & eadem agit, orationem ejus quis exaudiet? Et iterum dicit: Qui redit a juſticia ad peccatum, Dominus præcipitat eum in gladium: (*c*) & ſicut canis cum revertitur ad vomitum, odibilis fit: ita & ſtultus cum revertitur ad peccatum ſuum. Sed nunc, quid dicamus, auſculta: Sæpe accidit, ut per pœnitentiam quis multa & magna correxit, inter hæc tamen bona, quæ per pœnitentiam correxit, & peccata commiſit, & hoc eſt, quod maxime deſperationem inducit animo, quia videtur hic deſtruxiſſe, quod ædificaverat, & omnes illos labores inaniter effudiſſe: & hæc eſt cogitatio, quæ præcipue animæ, pondus deſperationis imponit. Sed illud rurſus oportet cogitari, per quod peſſima & inimica vitæ noſtræ cogitatio iſta repellatur: quia illa bona, quæ egimus, & emendatio illa, quæ per pœnitentiam quæſita eſt, niſi fuiſſet: & velut contrarium pondus, ponderi huic, quod ex peccato nobis introductum eſt, obſtitiſſet: nihil fuerat, quod in profundum malorum nos decidere prohiberet: nunc autem ſicut fortis quædam lorica, jaculum grave & amarum non permiſit uſque ad vitalia viſcerum penetrare: ſed vim lethalis teli maximam fregit. Certum eſt enim, quia qui fert ſecum illuc, plura opera bona, & plura opera mala, in ipſis pœnis habebit aliquid refrigerii: qui autem bonorum operum nihil habet, malorum autem ſecum multam copiam defert: quid eum maneat, non opus eſt dicere: erit enim ibi, ſine dubio compenſatio bonorum, malorumque: & velut in ſtatera poſita utraque pars: quæ demerſerit, illa ſibi eorum, quo momentum vergitur, operarium vendicabit: ſi ergo malorum multitudo ſuperaverit, operarium ſuum pertrahit ad gehennam: ſi vero majora fuerint opera bonorum, ſumma vi obſiſtent & repugnabunt malis: atque operatorem ſuum ad regionem vivorum, ex ipſo etiam gehennæ confinio revocabunt. Hæc ergo, Fratres chariſſimi, ſi attentius volue-

(*b*) Eccl. 34. (*c*) Prov. 26.

voluerimus cogitare, remedia nobis in die neceſſitatis acquiramus: ut, cum dies judicii venerit, non cum impiis & peccatoribus puniamur: ſed cum juſtis & Deum timentibus, ad æterna præmia, feliciter veniamus, Amen.

Confeſſio veræ Fidei ex Auguſtini libro Soliloquiorum animæ, ad Deum, Capite XXXII.

GRatias tibi ago lux mea: quæ illuminaſti me, & cognovi te. Qualiter cognovi te? Cognovi te ſolum Deum vivum, & creatorem meum: cognovi te creatorem cœli & terræ, viſibilium omnium & inviſibilium, Deum verum omnipotentem, immortalem & inviſibilem: incircumſcriptibilem, interminabilem, æternum, inacceſſibilem, incomprehenſibilem, imperſcrutabilem, incommutabilem, immenſum, infinitum: Principium omnium viſibilium & inviſibilium creaturarum: per quem omnia facta ſunt: per quem cuncta ſubſiſtunt elementa: cujus Majeſtas, ſicut principium nunquam habuit, ſic nec definet in æternum. Cognovi te unum ſolum verum Deum: æternum Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum: tres quidem perſonas, ſed unam eſſentiam, omnino ſimplicem, indiviſamque naturam: & Patrem a nullo: Filium a Patre ſolo: & Spiritum ſanctum pariter ab utroque, abſque initio, ſemper & ſine fine Deum trinum & unum, ſolum & verum Deum omnipotentem: unum univerſorum principium: creatorem omnium viſibilium & inviſibilium, ſpiritalium & temporalium: qui tua omnipotenti virtute ſimul ab initio temporis utramque de nihilo condidiſti creaturam, ſpiritalem & corporalem: angelicam, videlicet, & mundanam, ac deinde humanam, quaſi communem ex corpore & ſpiritu conſtitutam: Cognovi te, & confiteor te Deum Patrem, ingenitum: te filium, a Patre genitum: te Spiritum ſanctum, Paracletum: neque genitum, neque ingenitum: ſanctam & individuam Trinitatem, in tribus coæqualibus perſonis conſubſtantialibus & coæternis: Trinitatem in unitate, & unitatem in Trinitate, (*d*) corde credens ad juſtitiam, & ore confitens ad ſalutem. Cognovi te verum Deum & Dominum noſtrum, Jeſum Chriſtum: Filium DEI unigenitum: Creatorem, Salvatorem & Redemptorem meum, & totius humani generis: quem confiteor ex Patre genitum ante ſæcula: Deum, de Deo: lumen de lumine: Deum verum, de Deo vero: non factum, ſed genitum, conſubſtantialem & coæternum Patri & Spiritui ſancto, per quem omnia facta ſunt a principio: firmiter credens & veraciter confitens te Deum unigenitum, Jeſum Chriſtum, propter ſalutem hominum a tota Trinitate communiter incarnatum: & ex Maria, perpetua Virgine, Spiritus ſancti cooperatione conceptum: verum hominem factum: ex anima rationali & humana carne ſubſiſtentem: qui, cum ſecundum Divinitatem unigenitus DEI impaſſibilis ſis, pariter & immortalis: propter nimiam dilectionem tuam, qua dilexiſti nos, idem ipſe Dei Filius ſecundum humanitatem factus es paſſibilis & mortalis: qui propter ſalutem humani generis, unice Fili Dei, in ligno Crucis pati dignatus es paſſionem & mortem: ut nos a morte perpetua liberares, atque ad inferos, ubi ſedebant in tenebris Patres noſtri, autor luminis deſcendiſti: & die tertia glorioſus victor ab inferis ad ſuperos reſurrexiſti, reſumens ſacrum Corpus, quod pro peccatis noſtris mortuum jacuerat in ſepulchro: & vivificans, ſecundum ſcripturas, die tertia: ut ipſum in Patris dextera collocares. Aſſumpta namque tecum ex inferis captivitate, quam captivaverat antiquus hoſtis, humani generis inimicus: Verus Dei Filius, cum noſtræ carnis ſubſtantia: id eſt, cum anima & carne humana, ex Virgine glorioſa aſſumpta, ſuper omnes cœlos aſcendiſti, tranſcendens omnes ordines Angelorum. Ubi ſedes ad dexteram Dei Patris: ubi eſt fons vitæ & lumen inacceſſibile, & pax Dei, quæ exuperat omnem ſenſum: ibi te, verum Deum & hominem, Jeſum Chriſtum adoramus & credimus, confitentes te Patrem habere Deum: indeque venturum Judicem in fine ſæculi expectamus, ut judices vivos & mortuos, & reddas omnibus, bonis & malis, ſecundum opera ſua, quæ operati ſunt in hac vita: vel præ-

(*d*) Rom. 10.

præmium, vel ſupplicium, prout unusquisque dignus fuerit requie vel ærumna. Reſurgent enim in illa die a voce virtutis tuæ, omnes homines, quotquot humanam animam acceperunt in carne ſua, quam hic habuerunt: ut totus homo pro meritis, vel gloriam ſuſcipiat, vel gehennam. Tu es ipſa vita & reſurrectio noſtra: quem (e) Salvatorem expectamus, Dominum Jeſum Chriſtum: qui reformabit corpus humilitatis noſtræ, configuratum corpori claritatis ſuæ. Cognovi te Deum & unum, Spiritum ſanctum, Patris & Filii, ab utroque pariter procedentem: conſubſtantialem & coæternum Patri & Filio: Paracletum & Advocatum noſtrum, qui ſuper eundem Deum & Dominum noſtrum, Jeſum Chriſtum (f) in columbæ ſpecie deſcendiſti: & ſuper Apoſtolos (g) in linguis igneis apparuiſti: qui & omnes Sanctos & electos Dei a principio, tuæ gratiæ munere docuiſti: & ora Prophetarum, ut enarrent mirabilia Regni Dei, aperuiſti: qui ab omnibus Sanctis Dei cum Patre & Filio ſimul adoraris & conglorificaris: inter quos & ego, filius ancillæ tuæ, toto corde meo glorifico nomen tuum, quoniam illuminaſti me. Tu enim es vera lux: lumen veridicum: ignis Dei & Magiſter Spirituum: qui unctione tua, doces nos omnem veritatem: Spiritus veritatis, ſine quo impoſſibile eſt placere Deo, quoniam tu ipſe Deus es ex Deo: & lux, de luce: procedens a Patre luminum ineffabiliter, & a ſuo Filio Domino noſtro Jeſu Chriſto, quibus conſubſtantialis, & coæqualis, & coæternus exiſtens, in unius Trinitatis eſſentia, ſuper eſſentialiter conglorias & conregnas. Cognovi te unum Deum: vivum & verum Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum: trinum quidem in perſonis, ſed unum in eſſentia: quem confiteor, adoro & glorifico toto corde meo verum Deum, ſolum ſanctum, immortalem, inviſibilem, immutabilem, inacceſſibilem, inperſcrutabilem: unum lumen, unum ſolem, unum panem, unam vitam, unum bonum, unum principium, unum finem, unum creatorem cœli & terræ: per quem omnia vivunt: per quem omnia ſubſiſtunt, per quem omnia gubernantur, reguntur & vivificantur, quæ in cœlis ſunt, & quæ in terris, & quæ ſub terra: præter quem non eſt Deus in cœlo & in terra. Sic cognovi te, Domine Deus: cognitor meus, ſic cognovi te. Cognovi te per fidem tuam, quam inſpiraſti mihi, lux mea, lumen oculorum meorum Domine Deus meus: ſpes omnium finium terræ: gaudium, lætificans juventutem meam: & bonum, ſuſtentans ſenectutem meam: In te enim, Domine, jubilant omnia oſſa mea: dicentia Domine, quis ſimilis tibi? (h) quis ſimilis tibi in Diis, Domine? non quem fecit manus hominum: ſed qui feciſti manus hominum. (i) Simulachra gentium, argentum & aurum: opera manuum hominum: non ſic operator hominum. Omnes Dii gentium, Dæmonia: Dominus autem cœlos fecit: Dominus ipſe eſt Deus. (k) Dii, qui non fecerunt Cœlum & Terram, pereant de cœlo & de terra: Deum, qui creavit cœlum & terram, cœlum & terra benedicant.

De Doctrina, & quomodo Verbum Dei, populo annunciandum ſit.

CAPUT II.

Statuimus inſuper in hac Synodo, ut juxta Reformationis tenorem, verbum Dei ſingulis Dominicis & Feſtis diebus, pure, ſyncere & fideliter, juxtaque Catholicæ Eccleſiæ & Sanctorum Patrum interpretationes & declarationes populo proponatur, & annuncietur: Utque in principio, vel fine concionis, vel etiam lecto Evangelio (prout unicuique Parocho, ratione loci, plebis, aliarumque circumſtantiarum, commodius videbitur) ex ordine recitentur, Precatio Dominica, Salutatio Angelica, Symbolum Apoſtolicum, & Decalogus: (l) ut hac prælegendi conſuetudine obſervata, Chriſtianæ Religionis principia ac elementa facilius addiſcantur, & memoriæ commendentur: præſertim, cum hactenus adulti, & ſtatæ ætatis homines reperti

(e) Philip. 3. (f) Matth. 3. (g) Actor. 2.
(h) Pſal. 85. Pſal. 118. (i) Pſal. 95. (k) Hier. 10.
(l) Ex Concilio Remenſi capit. 8. & ex Concilio Cabil. cap. 4.

perti ſint, quibus hæc ignota fuerint. Adhæc volumus, ut per anni circulum, certiſque temporibus prædictorum omnium, Chriſtiana, brevis, & ſuccincta ſubſequatur expoſitio, quo in Eccleſiis noſtræ Diœceſis, compendioſa Chriſtianæ Religionis, Catecheſis, & Epitome, pro informatione juniorum perpetuo habeatur. Atque hæc facile ex Ss. Patrum ſcriptis & homiliis, vel etiam ex inſtitutione Chriſtianæ doctrinæ, quæ Coloniæ in Concilio Provinciali ſuperioribus annis promulgata eſt, colligi poterit: id quod Concionatorum ſtudio & induſtriæ committimus. (m) Hortamur autem omnes in Domino, ut in Concionibus, lectione Evangelica & Epiſtolari recitata, bono ac convenienti docendi, dividendi, & diſtinguendi utantur ordine: & ne nimium occupati ſint, intempeſtivis, prolixis, peregrinis, & longe petitis præfationibus, ac exordiis, ſed ſimplicitati ſtudeant, & cuncta juxta Pauli doctrinam, magis ad auditorum ædificationem, quam ad proprii ingenii oſtentationem, accommodent. Atque ea ſimplicitas & ratio obſervetur etiam in quæſtionibus ipſis, & materia ſi quæ occurrerit explicanda: neque enim proderit in publicis templis, & populari theatro tales proponere & excutere quæſtiones, ex quibus plus diſſenſionis, & ſcandali, quam pietatis vel pacis, tranquillitatis & concordiæ exoritur. In quanta enim pericula hæc concionandi libertas, ac intempeſtivæ, parumq; ſobriæ Concionatorum & Theologorum diſputationes Eccleſiam Dei conjecerint, præſentis temporis ſtatus declarat. Quare D. Gregorius, (n) Rectorem diſcretum eſſe vult in ſilentio, & utilem & cautum in verbo: ne aut tacenda proferat, aut proferenda reticeſcat. Et cum in Sacerdotibus & Rectoribus tria potiſſimum requirantur: primo, [o] ut pro Eccleſiæ ſalute indeſinenter orent: ſecundo, ut legendo & meditando ſacras Scripturas verum & rectum earum intellectum a Deo conſequantur: tertio, ut ea, quæ a Deo didicerint, populo fideliter & ſincere tradant & communicent; Quapropter omnis adhibenda eſt cura, ne quid ex proprio cerebro, vel humano ſenſu proponant, aut adjectionibus, aut detractionibus, ad diſpoſitionem proprii inſtituti, id quod Tertullianus (p) Hæreticorum eſſe aſſerit, intervertant, aut diverſis expoſitionibus contaminent: Sed ea, quæ Spiritus ſanctus revelaverit, & docuerit, docendo & concionando proferant, ac ſermones Dei, juxta Petri Apoſtoli doctrinam loquantur: (q) gregem paſcendo, ſecundum Domini Præceptum: non coacte, ſed ſpontanee, neque turpis lucri cauſa, ſed voluntarie, neque ut dominantes, ſed forma facti gregis ex animo: ut cum appareat Princeps, percipiant immarceſſibilem gloriæ coronam. Item, quemadmodum idem Apoſtolus in alio loco ait: (r) Hoc primum intelligentes, quod omnis Prophetia ſcripturæ, propria interpretatione non fit, cum ex humana voluntate aliquando allata non ſit, ſed Spiritu Sancto inſpirati, locuti ſint ſancti Dei homines, &c. Modeſti item ſint in redarguendis viciis publicis: nihil privatis affectibus, nihil odio, nihil livori tribuentes: ſed reprehendendo ita temperent, ita mitigent, & moderentur cuncta, ut populus Concionatoris candorem, verumque pietatis affectum, ac officii rationem agnoſcat, deprehendat, &, ut Auguſtinus monet, (s) ne nos ipſi in noſtra poteſtate, ſed Deus in noſtro ſermone timeatur: & ut idem in alio loco: non ergo aſpere, non duriter, non modo imperioſo iſta tolluntur: ſed magis docendo, quam jubendo, magis monendo, quam minando: Sic enim ait vir magnus, eſſe cum multitudine peccantium agendum: Severitatem autem exerceri vult in peccata paucorum. Ut ſi quid minamur, cum dolore fiat, de ſcripturis comminando vindictam futuram. Quæ omnia integre recitamus, ut Parochorum, præſertim imperitiorum, judicia, in corrigendis

(m) Legantur quoque recentiorum lucubrationes, Inſtitutio Moguntina: Confeſſio Polonica, ac Catechiſmus Epiſcopi Merſburg. & aliorum libri. *Notatio editoris hujus Synodi.*
(n) Cap. Sit Rector. 43. diſt.
(o) Hieron. ſuper Levit. & refertur Canon. Siquis. diſt. 36.
(p) Tertul. in lib. de Præſcript. hæreticorum.
(q) 2. Pet. 5.
(r) 2. Pet. 1.
(s) Auguſt. ad Aërium Epi. c. Si quis. diſt. 36. c. Licet. Sunt namque. c. Recedite. diſt. 45.

gendis viciis publicis, ejusmodi ſanctorum Patrum dictis ac teſtimoniis (*t*) formentur. Diligenter autem animadvertant, cujusmodi peccatis, cujusmodi flagitiis & delictis infectus ſit, & contaminatus populus: num hæreſes regnent: num addictus ſit ſuperſtitionibus, & cujusmodi: num utantur ſortilegiis, divinationibus, incantationibus, aliisque præſtigiis, & dæmonum illuſionibus: num dominentur adulteria, fornicationes, ſcortationes, ſtupra, illiciti coitus, furta, avaritia, uſuræ, ebrietas, crapula, blasphemiæ: quæ ita abominentur, & deteſtentur, ut populus vere peccati magnitudinem, ac iræ Divinæ ultionem & vindictam, commemorando aliarum gentium exempla, tanquam ob oculos perſpiciat & cognoſcat.

Et quanquam Prælatorum, aliorumve Magiſtratuum exceſſus, in genere reprehendendi ſint: tamen ei ita moderari convenit, ne immoderata, & invidioſa exceſſuum, vitæ & morum reprehenſio ac examinatio, Eccleſiaſticarum rerum, officiorumque & perſonarum, quæ publicis functionibus præſunt, contemptum, & apud ſubditos inobedientiam pariat: quin potius a verbi miniſtris, prudenter, & circumſpecte, officiorum & ſtatuum ratio conſideranda & perpendenda eſt. Et quemadmodum Nicolaus Papa, Michaeli Imperatori reſpondet, (*u*) non quales Sacerdotes Domini, Vicariique Apoſtoli Petri ſint, curioſe inquirendum: ſed quid de Domino loquantur, magnopere providendum: attendendumque: quid pro correctione Eccleſiarum, pro ſalute & utilitate noſtra, in medium proferant, ac producant. Quare ſubinde adhortandus eſt populus, ut continuis, & ardentiſſimis precibus Deum imploret & deprecetur: ut præſidentium conatus, conſilia, gubernandique rationem, in Eccleſiæ ſuæ, Imperiorum, rerum publicarum, ſubditorum, & totius Chriſtianismi ſalutem, utilitatem, pacem & tranquillitatem dirigat & convertat: utque non tam Gubernatorum & Præſidentium vitia, quam propria ipſorum peccata, conſideret, incuſet, & intueatur: quorum intuitu juxta ſcripturam, (*x*) Mali aliquando dantur Principes, & Magiſtratus: Nam, ut inquit Hieronymus, non Princeps populo, & Judex Eccleſiæ, per Dei arbitrium datur: ſed prout merita noſtra depoſcunt. Si mali ſunt actus noſtri, & operamur maligna in conſpectu Dei, tunc dantur nobis Principes, ſecundum cor, & peccata noſtra: quare, ut ſupra dictum, in concionibus publicis, crebro admonendus eſt populus, ut pro Principibus, & Magiſtratibus, proque communi neceſſitate, juxta Divi Pauli exhortationem, Deum ſedulo implorent. Volo, inquit, Apoſtolus, (*y*) ut fiant primum obſecrationes, poſtulationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro Regibus, & omnibus, qui in ſublimitate conſtituti ſunt, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & caſtitate. Et videmus hoc precandi ſtudium in congregationibus Chriſtianorum, a ſanctis Patribus diligentiſſime ſemper obſervatum eſſe. Chryſoſtomus alibi inquit. Orandum pro terrarum orbe, pro Eccleſia, quæ ad terrarum terminos extendatur, & pro gubernantibus ipſam, & Præſidentibus. Et Tertullianus affirmat, (*z*) Chriſtianos pro omni neceſſitate preces fudiſſe, cum precarentur pro Imperatoribus, ut vitam prolixam, Imperium ſecurum, domum tutam, exercitus fortes, Senatum fidelem, populum probum, orbem quietum: & quæcunque hominis, & Cæſaris vota eſſent, haberent, & a Deo conſequerentur. Habenda eſt & ratio (*a*) miſerabilium perſonarum, pauperum, leproſorum, viduarum, orphanorum, quorum egeſtas, penuria & neceſſitas, in Concionibus diligenter populo proponenda & commendanda eſt: ne charitatis opera, aliaque pietatis exercitia & ſtudia, frigeſcant. In fine autem Concionis, loco Epilogi, breviter & ſuccincte, ſumma capita concionis recolligantur, inque faſciculum redigantur, quo auditorum memoriæ & utilitati conſulatur & proſpiciatur.

Debent

(*t*) Ex Concil. Cabilon. c. 4.
(*u*) c. Non quales Sacerdotes. 1. q. 1.
(*x*) Prov. 28. Eſaiæ 3. Job. 14.
(*y*) 1. Timot. 2. Et eſt Decretum Concil. Aurel. c. 3.
(*z*) Tertull. in Apologetico contra gentes. c. 30.
(*a*) Ex Concil. Aurel. c. 4.

Debent inſuper Parochi, ac Concionatores verbi, ardentiſſimis votis & precibus a Deo ſubinde petere & precari, ut aperiat ipſis oſtium ſermonis ad loquendum (ut inquit Paulus) (*b*) myſterium Chriſti ſyncere: utque manifeſtetur illud, ita ut oportet: cum fiducia, ſine timore, non propter invidiam, non propter contentionum ſtudia: non lucri, non quæſtus, non inanis gloriæ cauſa, ſed ex bona voluntate, ſynceroque charitatis affectu, ad ſolidam Eccleſiæ Chriſti ædificationem & extructionem: in hoc inprimis ſoliciti, ut conſervetur unitas Spiritus in vinculo pacis: cum omnes (*c*) unum corpus in Chriſto, & unus ſpiritus ſimus, vocati in una ſpe vocationis: & ne in hoc corpore ſint, aut propter mutuas æmulationes reperiantur, vel nutriantur ſchiſmata, Chriſtianæque charitatis vincula vel lædantur, vel penitus diſſolvantur. Excitandus quoque eſt populus, ut & ipſe communis propriæque ſalutis cauſa Deum ſedulo interpellet, ut dignos operarios in meſſem ſuam extrudat, taleſque, qui ſe probatos Deo exhibeant, operarios non erubeſcendos, recte ſecantes ſermone n veritatis, ne inani & fucatæ pietatis, religioniſque perſuaſione decepti, falſa pro veris, adulterina pro ſynceris amplectantur.

Cæterum, modum concionandi, & quomodo in omnibus ſeſe gerere debeat Eccleſiaſtes bonus & pius, oſtendent multorum eruditorum, & doctorum virorum, tam veterum, quam recentiorum monumenta & ſcripta, ad quorum lectionem, nos verbi Miniſtros remittimus. Inprimis autem omnes Parochos fideliter in Domino adhortamur, ut doctrinæ, (*d*) Chriſtianam vitæ converſationem, adjungant: Nam optimum eſt, teſte Hylario, exemplo potius docere, (*e*) quam dictis. Et Paulus Timotheum adhortatur, ut ſemetipſum exemplum bonorum operum præbeat in doctrina, in integritate, in gravitate. Quare nulla alia re Parochi perinde populo conſulent, quam ſi, ipſius Magiſtri, Chriſti Salvatoris noſtri, exemplum, ſedulo imitentur: qui cœpit primum facere & docere, ut inquit Scriptura: [*f*] Potens erat opere & ſermone. Turpe enim eſt (id quod Chriſtus Phariſæis objicit) multa dicere, & non eadem opere præſtare. Et Hieronymus (*g*) nos admonet: cum in Apoſtolorum loco ſimus, ut non ſolum ſermonem Apoſtolorum imitemur, ſed & converſationem & abſtinentiam.

Adhæc volumus etiam ad imitationem Chriſti, Præceptoris noſtri (qui cum in Synagogam Judæorum veniſſet, accepto, explicatoque volumine, (*h*) Iſaiæ locum Judæis ex ordine prælegebat) ut Parochi deinceps ordinariam Epiſtolæ ac Evangelii lectionem, quam de tempore vocant, populo ex libro recitent. Nam hac ratione auditores, ſacri Evangelii hiſtoriam, miraculorumque ſeriem facilius percipient, & memoriæ commendabunt, quam ſi abſque codice a Parochis memoriter ſingula, multis nonnunquam omiſſis, turbatoque ordine recitarentur: & (ut nonnulli facere conſueverunt) recitando ſummaria, elementari & plane puerili adhibita interpretatione, declararentur.

Statuimus inſuper: ut omnes Parochi, quibus concionandi munus competit, aut qui ad id rite vocati ſunt, finita concione, populo ſequentem Catechiſmi formulam, ex ordine, ſine ulla verborum vel ordinis mutatione & tranſpoſitione, publice prælegant: ut ex frequenti & continua prælectione, hæc Religionis Catholicæ principia, ab omnibus memoriæ commendentur, Idque fiat, non celeri aut præcipitanti lingua, ſed clara & diſerta voce, ac pronunciatione: adjuncta generali peccatorum confeſſione, ejuſdemque abſolutione, prout in ſequenti tabula patebit. Adhæc, admonemus Parochos quoque, ubi id (ratione temporis) commode fieri poteſt, ut ſequentem precationem, præſertim

(*b*) Ad Coloſ. 4. Ad Epheſ. 6.
(*c*) Ad Epheſ. 4.
(*d*) C. Quales. 8. quæſtione 1.
(*e*) Vide Chryſ. in Hom. 72. de Jejunio.
(*f*) Lucæ 24. Joan. in Epiſt. 1. cap. 2.
(*g*) Hieron. ad Helio. in Epiſt. 1. Qui dicit ſe in Chriſtum credere: debet, quomodo ille ambulavit, & ipſe ambulare.
(*h*) Luc. 4. & vide Eraſm. in Paraphraſi ſuper eundem.

Digitized by Google

ſertim Dominicis diebus, populo (finita parochiali concione) prælegant: ut pro communi neceſſitate Eccleſiæ, ac Reipublicæ Chriſtianæ, certæ precationi quoque aſſueſcat populus.

APOSTOLICÆ FIDEI SYMBOLUM.

Apoſtolus

Petrus	I.	Credo in Deum, Patrem omnipotentem, Creatorem Cœli & Terræ.
Andreas	II.	Et in Jeſum Chriſtum, Filium ejus unicum, Dominum noſtrum.
Jacobus major	III.	Qui conceptus eſt de Spiritu Sancto: Natus ex Maria Virgine.
Joannes	IV.	Paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & ſepultus.
Thomas	V.	Deſcendit ad inferos: Tertia die reſurrexit a mortuis.
Jacobus minor	VI.	Aſcendit ad Cœlos: Sedet ad dexteram Dei Patris omnipotentis.
Philippus	VII.	Inde venturus eſt, judicare vivos & mortuos.
Bartholomæus	VIII.	Credo in Spiritum Sanctum.
Matthæus	IX.	Sanctam Eccleſiam Catholicam: Sanctorum communionem.
Simon Cananeus	X.	Remiſſionem peccatorum.
Judas Thadeus	XI.	Carnis reſurrectionem.
Mathias	XII.	Et vitam æternam.

ORATIO DOMINICA,

Matthæi VI.

PAter noſter qui es in cœlis: Sanctificetur nomen tuum: Adveniat regnum tuum: Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, ſic & in terra. Panem noſtrum quotidianum da nobis hodie: Et remitte nobis debita noſtra, ſicut & nos remittimus debitoribus noſtris. Et ne nos inducas in tentationem, ſed libera nos a malo, Amen.

Dominicæ autem Precationi, Sanctorum Patrum Ambroſii & Chryſoſtomi ſententias adjecimus, ut ex his, Dominicæ Precationis virtus & efficacia, eo luculentius cognoſcatur & perſpiciatur: ſic autem inquit Ambroſius (*i*): *Vide* quam brevis eſt oratio, & omnium plena virtutum. Primus ſermo, quantæ eſt gratiæ? O homo faciem tuam non audebas ad cœlum attollere: oculos tuos in terram dirigebas, & ſubito accepiſti gratiam Chriſti: omnia peccata dimiſſa ſunt: ex malo ſervo, factus eſt bonus filius: ideo præſume, non de operatione tua, ſed de gratia Dei. Gratia enim ſalvati eſtis, ut dicit Apoſtolus. Non enim hæc arrogantia eſt, ſed fides: Prædicare, quod acceperis, non eſt ſuperbia, ſed devotio. Ergo attolle oculos ad Patrem, qui per lavacrum te genuit: ad Patrem, qui per Filium te redemit: & dic, Pater noſter: Bona præſumptio, ſed moderate Patrem dices, quaſi filius: ſed noli ſpecialiter tibi aliquid vendicare, ſolius Chriſti eſt Pater ſpecialis, nobis omnibus in communi eſt Pater, quia illum ſolum genuit, qui nos creavit. Et Chryſoſt. (*k*) Dicendo Pater noſter, & veniam peccatorum, & pœnarum interitum, & juſtificationem & ſanctificationem, & liberationem, & filiorum adoptionem, & hæreditatem Dei, & fraternitatem cum unigenito copulatam, & Sancti Spiritus dona largiſſima, uno ſermone ſignificavit.

ANGE-

(*i*) Ambr. ſuper illud Matth. 6. Pater noſter.

(*k*) Chryſ. in Matth. 6.

Digitized by Google

ANGELICA SALUTATIO.

AVe Maria, (*l*) gratia plena: Dominus tecum, Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui Jeſus Chriſtus Amen.

DECEM PRÆCEPTA DEI, duabus Tabulis per Moyſen data.

Præcepta primæ Tabulæ.

I.

EGo ſum (*m*) Dominus Deus tuus, &c. Non habebis Deos alienos coram me: non facies tibi ſculptile, ut adores illud.

II.

Non aſſumes nomen Dei tui in vanum.

III.

Memento, ut diem Sabbati ſanctifices.

Præcepta ſecundæ Tabulæ.

IV.

Honora Patrem tuum & Matrem tuam, ut ſis longævus ſuper terram.

V.

Non occides.

VI.

Non mœchaberis.

VII.

Non furtum facies.

VIII.

Non loqueris adverſus proximum tuum, falſum Teſtimonium.

IX.

Non concupiſces uxorem proximi tui.

X.

Non domum, non agrum, non ſervum, non ancillam, non bovem, non aſinum, neque omnia quæ illius ſunt.

CONFESSIO GENERALIS populo, finita Concione, recitanda.

MIſerrimus ego peccator, reum me ſtatuo, ac confiteor Deo omnipotenti, ab ineunte ætate & infantia, uſque in hanc præſentem, me graviter peccaſſe, cogitationibus, verbis, & opere, omittendo ac negligendo ea, quæ me peragere conveniebat: quorum omnium me reum, ac miſerum peccatorem eſſe, agnoſcit Deus: horum autem me ex intimo corde, veræque contritionis affectu, pœnitet: A benigniſſimo Deo, remiſſionem & condonationem peccatorum, ac clementiam, per Chriſtum mediatorem, & reconciliatorem Dei & hominis, Dominum noſtrum ſubnixe petens.

Humilientur corda veſtra coram Deo, & vera contritione cordis aſſumpta, precemini a ſua benignitate & clementia, omnium peccatorum veſtrorum remiſſionem, & condonationem.

SEQUITUR ABSOLUTIO PECCATORUM.

MIſereatur veſtri omnipotens Deus, & dimiſſis omnibus peccatis veſtris, perducat vos, in vitam æternam, Amen.

Abſolutionem cunctorumque peccatorum veſtrorum remiſſionem, tribuat vobis omnipotens & miſericors Deus: unus & trinus, Deus Pater, Deus Filius, & Deus Spiritus Sanctus, Amen.

DEmnach ordnen und wöllen wir, daß ein jeglicher Pfarrer, dem gebürt auff die Sontag in ſeiner Pfarrkirchen zu predigen, oder ſonſt ordenlicher weiß dahin erfordert oder beruffen iſt, dem einfaltigen Layen dieſe Tafel, ohn verenderung der wort und ordnung fürleß: damit ein jedtweder auß ſtettiger fürleſung den anfang und grundt, unſers Chriſtlichen glaubens, einbilden und behalten möge. Und ſolches ſoll beſchehen, mit klarer, heller, und verſtendtlicher außredt und worten, ſampt der offnen Beicht, und gewönlicher darauff volgender abſolution.

Das Vatter unſer, Matth. 6.

VAtter unſer, der du biſt in den Himeln. Geheiliget werde dein Nam: Zukomme uns dein Reich. Dein will geſchehe wie im Himel, Alſo auch auff erden. Unſer täglich Brott gib uns heut.

(*l*) Luc. 1. (*m*) Exod. 20. Levit. 19. Deut. 5.

heut. Und vergib uns unſer ſchuldt, als auch wir vergeben unſern ſchuldigern. Und nicht führe uns in verſuchung, ſonder erlöß uns vom ubel, Amen.

Das Ave Maria, oder der Engeliſch Gruß, Luc. 1.

GEgrüſſet ſeyeſt du Maria, voll gnaden, der Herr iſt mit dir: Du biſt gebenedeyet under den Frawen, und gebenedeyet iſt die frucht deines leibs, Jeſus Chriſtus. Amen.

Der Chriſtliche Glaub.

JCh glaub in Gott Vatter Allmechtigen, Schöpffer des Himmels und der Erden. Und in Jeſum Chriſtum ſeinen einigen Son, unſeren HErrn. Der entpfangen iſt vom heiligen Geiſt, geborn auß Maria der Jungkfrauwen. Gelitten under Pontio Pilato, getreutziget, geſtorben, und begraben. Nidergeſtigen zu der Hellen, am dritten tag wieder aufferſtanden von den todten. Auffgeſtiegen in den Himel, ſitzet zu der gerechten Gottes des Allmechtigen Vatters. Von dannen er kunfftig iſt, zu richten die lebendigen und die todten. Jch glaub in den Heiligen Geiſt. Ein heilige Chriſtliche Kirch, gemeinſchafft der Heiligen. Vergebung der ſünden. Aufferſtehung des fleiſches. Und ein ewiges leben, Amen.

Die zehen Gebott Gottes, Exod. 20. Deut. 5.

Das Erſt Gebott.

Du ſolt glauben an einen Gott.

Das Ander.

Du ſolt nicht unnützlich ſchweren bey ſeinem namen.

Das Dritt.

Du ſolt die Feyertag heyligen.

Das Vierdt.

Du ſolt Vatter und Mutter ehren.

Das Funfft.

Du ſolt nicht tödten.

Das Sechſt.

Du ſolt nicht Ehebrechen.

Das Siebendt.

Du ſolt nicht ſtelen.

Das Acht.

Du ſolt kein falſche gezeugknuß geben.

Das Neundt.

Du ſolt keins andern Eheweib begern.

Das Zehendt.

Du ſolt kein frembdt gut begern.

Die gemeine oder offentliche Beicht, gegründet in der Schrifft, Numeri am 5. Joſue 7. Prov. 28. Eccleſ. 4. und 17. 1. Johan. am 1.

JCh armer ſündiger Menſch, gib mich ſchuldig und bekenne GOtt dem Allmechtigen, das ich leider viel geſündiget habe, von meinen kindtlichen tagen an, biß auff dieſe gegenwertige ſtundt mit vil böſen gedancken, worten und wercken: Auch mit verſaumnuß viel gutes, wie dann das GOtt mein HErr an mir armen ſünder erkent, So iſt es mir alles leydt, und rewet mich von gantzem meinem hertzen, und begere genad von dem Allmechtigen, barmhertzigen, ewigen GOtt, durch Chriſtum unſern HErrn. Neyget ewere hertzen mit rewen zu GOtt, und begeret gnad.

Qua quidem confeſſionis formula utantur Parochi, vel ſubſequente: aut alia etiam, prout ipſis commodius videbitur: dummodo ab ipſius confeſſionis ſubſtantia non recedatur.

Alia.

AUffdaß der Allmechtig GOTT uns gnedig, und barmhertzig ſein wölle, auch unſer Gebett vätterlich erhören: So wöllen wir uns demütigen vor dem angeſicht der Göttlichen Majeſtätt, unſere ſünde bekennen, und gnad von GOtt dem Allmechtigen begern. Darumb ſo bezeichnen euch mit dem zeichen des Heiligen Creutzes, und ſprechenn mir alſo nach in eweren hertzen.

JCh armer ſündiger Menſch, bekenn mich gegen GOtt dem Allmechtigen, gegen der Hochgelobten Jungfrawen Maria, gegen allen GOttes Heyligen und Außerwöhlten, und euch Priſter, daß ich leyder viel geſündiget habe, von meinen kindtlichen tagen an, biß auff dieſe ſtundt, mit meinem leben, wider die

die gebott GOttes, mit böſen gedancken, worten, willen und wercken, es ſeye heimlich oder offentlich, tödtlich oder täglich, wiſſendt oder unwiſſend, wie das GOtt der HErr an mir erkent, und ich armer ſünder leyder nicht erkennen kan, das rewet mich, und iſt mir leydt, und begehr der gnaden GOttes. Jch verzeihe auch allen denen, ſo mich beleidiget haben, auff daß GOtt der HErr, mir auch gnedig ſein wölle. Auff ſolches klopffet an ewere bruſt und hertzen, und ſprechen mit dem offnen ſünder: O HErr, biß gnedig mir armen Sünder.

ABSOLUTIO.

MIſereatur veſtri omnipotens Deus, & dimiſſis omnibus peccatis veſtris, perducat vos in vitam æternam.

Abſolutionem, remiſſionemque omnium peccatorum veſtrorum, tribuat vobis omnipotens & miſericors Deus unus & trinus, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus, Amen.

Form eines Gebetts für gemeine anliegen.

WJr arme (n) ſündige Menſchen, bekennen, daß wir die zeit unſers lebens, vielfaltig und ſchwerlicher weiß, wider dich unſern HErrn und GOtt geſündigt haben, und noch tägliches alle ſtundt und augenblick wider dich ſündigen, mit worten, wercken, gedancken, luſt, willen und böſen neigungen: Wie wir dann leider ſolche ſündliche und gebrechliche arth und natur an uns erkennen und befinden, welches auch uns zuwider, und von grundt unſers hertzen leidt iſt. Und wiewol wir uns bißanher dermaſſen gegen dir unſerm GOtt und HErrn gehalten und erzeigt haben, daß wir billich mit allem ernſt, und mancherley ſtraffen von dir angegriffen, und gedemütigt und gezichtigt werden ſolten, Jedoch ſo kommen wir, krafft deines Göttlichen bevelchs, mit gantz demütigem und rewigem hertzen zu dir, wie dann unſer hoffnung, troſt und zuverſicht, in deine grundtloſe Barmhertzigkeit, umm des thewren bluts Chriſti JEſu unſers HErrn, Heilands und Seligmachers willen, zu dir ſtehet, welchs zu erlangung unſer erlöſung vergoſſen worden iſt, und ruffen derhalben zu dir O HErr und Vatter, bittende, du wölleſt dich über uns miltiglich erbarmen, und hierin nit anſehen, was wir verdient, noch verwürckt, ſonder das unſchuldig Lamb, JEſu Chriſti, welcher umb unſer ſünd willen, ſich gegen dir, dem Himliſchen Vatter, an dem ſtammen des H. Creutzes uffgeopffert, und die verſönung zwiſchen dir und uns erworbén hat, und uns in anſehung ſolches deines ſons gehorſame, und beſchehen verſönopffer, das wir umm der unaußſprechlichen liebe willen, täglich mit dancksagung in deiner Kirchen betrachten, alle unſere ſünde und miſſethaten verzeihen und nachlaſſen: Auffdaß ſolcher thewrer verdienſt, darin unſer erlöſung ruhet und ſtehet, an uns in ewigkeit nicht verlohren werde. Wölleſt auch deinen Geiſt in uns erhalten, und täglich zunemmen laſſen, damit wir allen böſen ſündlichen anfechtungen und begierden, hinfürter widerſtehen mögen, und in Erfüllung deines Göttlichen willens, deiner gebott und bevelchs erfunden werden, und alſo in deiner gehorſame bleiben, und die zeit unſers lebens darinn beharren und beſtohn, Auff daß wir nach ernewerung unſers lebens, durch deinen Heiligen Geiſt dir zubereitet, krafft deiner Göttlichen verheiſſung nach dieſem vergenglichen, das ewig leben bekommen. Darzu du uns durch Chriſtum gnediglich erhalten, und bewaren wölleſt: in welchs ſchutz und ſchirm, wir unſern geiſt, und was wir haben, leib und gut ubergeben und bevehlen. Darzu wölleſt O HERR dir alle gemein, ob- und anliegen deiner Chriſtlichen Kirchén, und der gantzen Chriſtenheit laſſen bevohlen ſein, wie die täglich fürfallen und genandt werden mögen.

[n] Paulus ad Rom. 7. Video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captivantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis. Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Gregor. lib. Mor. 2. cap. 27. Ille veram Deo orationem exhibet, qui ſemetipſum, quia pulvis ſit, humiliter videt, qui nihil ſibi virtutis tribuit, qui bona, quæ agit, eſſe de miſericordia conditoris, agnoſcit. *Notatio editoris primi, quem & in Germanica ſcribendi forma ad apicem ſecuti fuimus.*

mögen. Dergleichen alle krancken, betrübten, gefangne und beſchwerdte perſonen, und die durch den böſen geiſt verſtrickt, und in ſeinen banden blindt ligen und verſtopfft, mit gefahr leibs und der ſeelen, hartiglichen verhafft werden.

Zudem wölleſt auch unſeren gemeinen und ordenlichen Häuptern deines Chriſtenthumbs, geiſtliches, weltlichs Standts und Regiments, Auch unſern zeitlichen Oberkeiten, für die wir zu bitten ſchuldig und pflichtig ſeindt, deinen geiſt der einigkeit, weißheit, verſtandts unnd vernunfft, gnediglichen mittheilen, damit ſie ihrem beruff, ſtenden, und ämptern, durch deine gnad genug thun, und deiner Kirchen, auch gemeiner Chriſtenheit, Chriſtlich, Gottſelig, ordenlichen und wol fürſtehen, auffdaß dein Kirch, das Chriſtlich Volck, und jre underthanen in Gottſeliger, ſtiller, züchtiger, erbarer, und friedtlicher regierung erhalten, unnd bewardt werden. Daß ſie auch nichts thun noch fürnemen, das wider dich, deinem Göttlichen Wort und erkanntnuß zuwider und entgegen, und den underthanen zu verderben, nachtheil und ſchaden, auch zu zerrüttung deiner Chriſtlichen Kirchen, reiche: ſonder wölleſt den geiſt des friedens und einigkeit in ihnen erhalten, damit man erkenn, daß ſie unnd wir dein volck ſeyen. Auffdaß dein Chriſtliche Kirch und alle Chriſtliche verſammlungen, hinfürter für uneinigkeit, ſpaltungen und zertrennungen: auch vor allen Ketzereyen und Irrthumben, durch dich bewart, behüt, und underhalten werden. Und ob Spaltungen, Irrthumben, mißbräuch, ergernuß, und allerhandt beſchwerden, umb gröſſe der ſünde deines Volcks, auch von wegen der fahrläſſigkeit der fürſteher (welchen in krafft ihres Ampts, auff deine Herdt, ein fleiſſigs auffſehens zu haben, gebüret) eingeriſſen weren (wie wir dann leyder bekennen müſſen, daß es in deinem Chriſtenthumb, nicht wol ſorglicher noch ubler ſtehen köndte.) Derohalben dann ſchwere ſpaltungen erwachſen, vieler abfall geſchehen, und ſorgkliche irrthumben entſtanden, welche dein volck, daß du mit dem blut Chriſti, deines eingebornen ſons, dir ſchwerlich und theuer erworben haſt, in groſſe uneinigkeit, in ſorgliche verfürung, auch mißtrawen und erbitterung der gemüter gegen einander, unnd in ein unchriſtlich, frey, verrucht, unzüchtig, wildt und ruchloß leben gebracht haben, wie du auch umb unſerer groſſen ſünd willen den Türcken, und andere unglaubige, uns zur ſtraff, uber uns verhengeſt, und wir wol verdienen, jedoch wölleſt O GOtt und HErr, in erwegung deiner groſſen güte, gnad und barmhertzigkeit, ſolchen laſt von deiner Kirchen, und deinem Chriſtenthumb gnediglich abwenden, unnd mit unſern Häuptern, Regenten, geiſtlichen und weltlichen Oberkeiten, ſampt deinem volck, die gnedigſte verſehung thun, damit wir zu Chriſtlicher vergleichung, friedt und einigkeit der Lehr, und alles Gottſeligen wandels, leben und weſens kommen mögen. Auffdaß nach außreuttung alles irrthumbs, abwendung der euſſerlichen unnd inwendigen kriegen, auch abſtellung alles unſers ſündtlichen, ſchandtlichen und ergerlichen lebens, durch welchs wir deinen zorn erweckt, und uber uns gefüret haben, Wir dein Geſponß rein und unbefleckt, vor dir unſerem HErrn erſcheinen, und alſo dein Weinbergk des Chriſtenthumbs, und deine Kirch durch würckung Gott des heilgen Geiſtes, rechtſchaffen ernewert, gepflantzt, und nach deinem Göttlichen willen und bevelch erbawen, unnd vor dir unſerm HErrn unſträfflich befunden, und in deinem Wort und Erkanntnuß gnediglich erhalten werden. Amen.

Tempore Concionis, Sacra non eſſe celebranda.

CAPUT III.

PRohibemus inſuper, ne ſub Concione Divini verbi, Sacra, ac Miſſæ peculiares celebrentur: ne videlicet per eas, populus, ab intentione verbi Dei avocetur, & abſtrahatur, ac negligentius verbum Dei, (quod absque omni animarum diſtractione, ſolicite & attente audiendum eſt) percipiat. Et cum hodie, neglecto publico Sacro, Dominicis diebus, aliisque feriis ac feſtivitatibus, multi privatas Miſſas ob id audiant, quo commeſſationibus, aliisque ſtudiis, eo citius

citius incumbant & deſerviant (quem abuſum Auguſtinus & ſuo tempore redarguit) volumus, ut Parochi deinceps populum diligenter admoneant, ne ante publicum Sacrum, peractumque officium Divinum, cibum ſumant, ſed ut omnes, ad publicam ſanctam Matrem Eccleſiam, Miſſarum ſolemnia, & concionem verbi Divini audituri, conveniant, illicque, donec omnia peracta ſint, & (juxta Decretum Concilii Tyburtienſis) ultima laus, (o) id eſt, Benedicamus Domino, pronuncietur, vel a Diacono proclametur, devote permaneant. Id autem intelligi volumus de univerſa populi congregatione : ſecus de iis, qui miniſteriis domeſticis præſunt: quorum tamen quoque diligens & fidelis cura & ratio habenda eſt, ut commode, convenientique tempore Eccleſiæ & Sacris intereſſe queant.

De Clericis peregrinis, præficiendorumque qualitate.

CAPUT IV.

AD hæc ſtatuimus & ordinamus, ne deinceps (p) peregrini, ignoti & vagabundi Presbyteri abſque ſufficienti Epiſcoporum ſuorum teſtimonio, & niſi a Vicario noſtro in Spiritualibus generali, quantum ad doctrinam, eruditionem, & ad mores ac vitam attinet, idonei & habiles reperti ſint, & approbati fuerint, ad miniſterium verbi, publicumque concionandi munus recipiantur & admittantur. Quod ſi qui hujus neceſſariæ conſtitutionis transgreſſores reperiantur, in hos, ſecundum delicti & temeritatis qualitatem, digna animadverſione, per noſtros animadvertemus. Eos autem, ſive Presbyteri, ſive Monaſticæ profeſſionis homines ſint, quos vel vitæ ſanctimonia, vel excellens eruditio & doctrina, morum integritas, rerumque uſus commendat, ab hoc prædicandi officio, hac noſtra Synodali conſtitutione excludere nolumus : præſertim cum Monaſteria hactenus Eccleſiis Parochialibus, prædicando verbum Dei, ſtrenuam, laudabilem, & fidelem operam præſtiterint, & adhuc non mediocri, & contemnendo ſtudio præſtent : dummodo tamen noſtra, vel Vicarii noſtri autoritate interveniente, id fiat. Prædictam autem conſtitutionem & locum habere volumus, circa eos Presbyteros, qui non (q) ſolum prædicandi munus propria temeritate ſuſcipiunt, ſed & alia Divina officia in Eccleſiis noſtræ Diœceſis, non exhibitis literis teſtimonialibus, Vicariique noſtri approbatione neglecta, propria temeritate peragere conantur.

De retinendis antiquis Eccleſiæ ceremoniis & ritibus: & quod Sacra Scriptura, ſecundum unanimem, Orthodoxorum Patrum conſenſum & expoſitiones, interpretanda & declaranda ſit.

CAPUT V.

NE autem (r) pro vera & Catholica religione errores diſſeminentur, ac falſa ac erronea populo proponantur : ſtatuimus, & Viſitatoribus noſtris, quos ad hoc officium exequendum deputabimus, mandamus, cæteriſque etiam Archi-Presbyteris & Decanis ruralibus injungimus, ut inquirendo & explorando ſingula, diligentem & ſedulam adhibeant curam, ut ſyncere, & juxta Sanctorum, & ab Eccleſia receptorum Patrum interpretationem & expoſitionem, ſacra ſcriptura populo proponatur & explicetur: utque ſumma pietate & reverentia, Sacramenta adminiſtrentur & porrigantur, & ſecundum antiquam Eccleſiæ noſtræ Agendam, adſerventur, cuſtodiantur, & populo exhibeantur: utque cultus Dei, Divina officia, Ceremoniæ, approbatique ritus, cæteraque omnia, quæ ordinaria ſucceſſione, per manus ſanctorum Patrum, vel tradita, vel per majores noſtros, ad nos devenerunt, & pie obſervata ſunt, in Eccleſiis rite, decenter & convenienti modo peragantur. Neque (s) enim temere, neglecta Eccleſiæ autoritate, ab antiquis ritibus, & longa conſuetudine (utcunque eorum ratio non habeatur, aut facile deprehendi, & inveſti-

(o) Canon Apoſt. 9. c. Omnes fideles. De conſ. diſt. 1. & ex Conc. Carth. 4. c.
(p) C. Ignorantia. 38. diſt. in fine.
(q) C. Extraneo hortamur. & c. Nullum. diſt. 71.
(r) C. Relatum nobis. diſt. 37.
(s) Orig. in Procm. lib. 1. Periarchon.

inveſtigari poſſit) recedendum eſt: (*t*) cum multa obſervet Eccleſia, quæ etſi ab Apoſtolis expreſſe non ſunt tradita, tamen cum ſint longa conſuetudine approbata, non minoris authoritatis eſſe cenſentur. Et Epiphanius (*u*) ait: Oportet & traditione uti: non enim omnia a Divina Scriptura accipi poſſunt: quapropter aliquid in ſcripturis, aliquid in traditione, S. Apoſtoli tradiderunt, quemadmodum dicit Apoſtolus: ſicut & tradidi vobis. Et Auguſt. (*x*) In his rebus, de quibus nihil certi ſtatuit Scriptura Divina, mos populi Dei, vel inſtituta majorum, pro lege tenenda ſunt. Et Baſilius Magnus: (*y*) Apoſtolorum arbitror eſſe, inquit, etiam in non ſcriptis traditionibus, perſeverare. Laudo enim, ait Paulus, vos, quod omnia mea meminiſtis, & quemadmodum tradidi vobis, traditiones continetis, quas accepiſtis, ſive per ſermonem, ſive per Epiſtolam. Item Origenes: (*z*) In Eccleſiaſticis obſervationibus, ſunt nonnulla ejuſmodi, quæ omnibus quidem facere neceſſe eſt, nec tamen ratio earum omnibus patet. Nam quod (verbi gratia) genua flectimus orantes, & quod ex omnibus cœli plagis ad ſolam Orientis partem converſi, orationem fundimus, non facile cuiquam puto ratione compertum: ſed & Euchariſtiæ percipiendæ, ſive eo ritu, quo geritur, explicandæ, vel eorum, quæ geruntur in Baptiſmo, verborum, geſtorumque & ordinum, atque interrogationum ac reſponſionum, quis facile explicet rationem. Quæ teſtimonia Patrum, ideo ex ordine referimus, ut eorum opinio refellatur, qui ſtulta & ridicula præſumptione, abolitis & temere ſublatis Eccleſiæ ritibus & ceremoniis, nihil in templis retinere conantur, niſi quod expreſſam, Judaicam & literalem ſeu elementalem, ut vocant, ſcripturæ authoritatem habeat. Quapropter eos, qui in expoſitione ſacrarum Scripturarum, Sacramentorum adminiſtratione, vel ceremoniarum peractione, contra Catholicæ Eccleſiæ authoritatem & conſuetudinem, contraque orthodoxorum Patrum traditiones & conſenſum, aliter agunt & docent: Nobis, vel Vicario noſtro in Spiritualibus, ſignificare teneantur Archi-Presbyteri: quo debitis & convenientibus remediis, imminenti morbo & malo, eo maturius & tempeſtivius, occurratur: cum, Auguſtino teſte: (*a*) Hæreſibus pullulantibus, celerius obviandum ſit.

De Lectione Sacerdotum, & maxime Curatorum.

CAPUT VI.

PRæterea volumus, ut a Viſitatoribus noſtris Presbyterorum, (*b*) & præſertim Parochorum Bibliothecæ & libri diligenter inſpiciantur, eorumque lectio & ſtudium cognoſcatur: ne pro ſynceris, adulterinos: pro Orthodoxis, hæreſi, variiſque erroribus refertos libros & authores legant, populumque ſeducant. Poeta quidam (*c*) alibi, ſæcli incommoda, malos Poetas vocat: quanto juſtius id de novitiis quorundam Theologorum noſtri temporis ſcriptis dici poterit, qui in perniciem Religionis Catholicæ, totiusque Eccleſiaſticæ diſciplinæ, non uno calamitatis genere, Eccleſiæ, rebuſque humanis incommodarunt. Quare Sacerdotes, & præſertim, quorum judicia nondum maturuerint, admonitos eſſe volumus, ut ſemotis intempeſtivis, parumque ſynceris ſchiſmaticorum lucubrationibus, ſeſe ad ſacræ Scripturæ, & orthodoxorum Patrum lectionem conferant: in qua cum reverentia & timore verſentur: & juxta admonitionem Clementis, (*d*) non ſenſum alienum adferant, & extraneum quærant, quem ſcripturarum authoritate palliare & confirmare, conentur: ſed ex ipſis ſcripturis ſenſum capiant veritatis, quem ab eo diſcant, qui ipſum a majoribus ſibi traditum ſervat. Quæ autem poſt ſacrarum Scripturarum ſtudia, Presbyterorum, & maxime Curatorum, aſſidua lectio

(*t*) Iren. lib. 4. c. 33. 11. Diſt. c. Eccleſiaſt. 12. Diſt. c. Illa. 16. Diſt. 1. c. Prædicator. c. Cum March. ex. De offic. Miſſæ.
(*u*) Epiphan. contr. Apo. hæret. Pap. 143.
(*x*) Auguſt. ad Caſul. Epiſc. 86. Epiſt.
(*y*) Baſil. Magn. in lib. de Spiritu Sancto. c. 27. & 29.
(*z*) Orig. in lib. Num. hom. 5.
(*a*) Auguſt. inno. Epiſt. 91.
(*b*) C. Si quis. Diſt. 36. c. Relatum nobis eſt. 37. Diſt.
(*c*) Catul. ad Calvum poëtam.
(*d*) Clemens lib. 10. Recog. ad Jacobum fratrem Domini.

Digitized by Google

lectio eſſe debeat, oſtendit Canon, incipiens: Quæ ipſis: ex Auguſtino (quem Gratianus 28. diſt. allegat) deſumptus: quem pro informatione eorundem ſubjiciendum duximus. (e) Quæ ipſis Sacerdotibus neceſſaria ad diſcendum ſunt: Sacramentorum liber, Lectionarius, Antiphonarius, Baptiſterium, Computus, Canones pœnitentiales, Pſalterium, Homiliæ per circulum anni, in Dominicis diebus, & ſingulis Feſtivitatibus aptæ, ex quibus, ſi unum deſuerit, Sacerdotis nomen vix in eo conſtabit. Hactenus Canonis verba. Et extant præſenti tempore multorum piorum, & ſummorum Theologorum ſyncera ſcripta ac lucubrationes: ex quibus ſolida earum cognitio, facile deſumi poteſt, quamvis in his delectus habendus ſit, quem Viſitatores noſtri, tempore ſuſceptæ viſitationis, Presbyteris, & præſertim imperitioribus, ſignificare & demonſtrare teneantur.

Quomodo in Sacra Scriptura verſandum ſit.

CATUT VII.

Legentem ſacram Scripturam oportet eſſe cautum, ne propriæ innitatur prudentiæ & eruditioni, viribusque ingenii ſui nimium tribuat, ac fidat: ſed cum timore & tremore, abjecta omni privata præſumptione, verſetur in eloquiis Domini, & eum ſcripturæ ſenſum, implorato Divino auxilio, ſequatur & amplectatur, quem Spiritus ſanctus, a quo ſcriptura tradita eſt, efflagitat & commonſtrat. Neque literæ ita inhæreat, ut ab ea (ſic exigentibus aliis ſcripturæ locis & circumſtantiis) non ſit recedendum: ſed cuncta (ut tradunt Canones) (f) ex cauſa, ex perſona, ex loco, ex qualitate, ſtatu, & conditione temporum, conſideret & perpendat. Niſi enim hæc diligenter animadvertantur & obſerventur, fieri nequit, quin lector (maxime ſpreta & contempta authoritate Eccleſiæ & Patrum) ſubinde, in alios atque alios errores impingat & incidat: id quod hoc noſtro ſæculo, in quotidianis Eccleſiæ controverſiis, multis exemplis commonſtrari & declarari poteſt: Adhæc non nimis abhorreat ab allegoriis, & ſyncera ac genuina earum interpretatione: ſed conſideret omnes hiſtorias, omnia Patriarcharum teſtimonia, omnes Prophetias, ſacrificia omnia veteris teſtamenti, ad futurum Meſſiam, Chriſtum, unicum mundi Salvatorem reſpexiſſe, & Typum ac umbram fuiſſe futuri corporis, & novi Teſtamenti. Præterea ſcripturæ non importet ſenſum (ut ſupra ex Clemente dictum eſt) proprium, quem ſua ipſius authoritate violenter, adductis & detortis locis, communire & corroborare conetur lector: ſed ex ipſo contextu, & ſerie orationis colligat & eliciat intellectum veritatis: quemadmodum Clemens graviſſime monet, inquiens: Diligenter obſervandum eſt, ut lex Dei, cum legitur, non ſecundum propriam ingenii virtutem vel intelligentiam legatur vel doceatur: ſunt enim multa verba in ſcripturis Divinis, quæ poſſunt trahi ad eum ſenſum, quem ſibi unusquisque ſponte præſumpſerit: ſed non oportet: Non enim ſenſum extrinſecum, alienum & extraneum debetis quærere, ut quoquo modo ipſum, ex ſcripturarum authoritate confirmetis: ſed ex ipſis ſcripturis ſenſum capere veritatis oportet: neque contemnat, ac impudenter elevet authoritatem Eccleſiæ, & ſanctorum Patrum, qui vitæ innocentia, Martyrio, doctrina, illuſtrandoque ſcripturas, Eccleſiæ inſigniter profuerunt & inſervierunt: Sed potius hanc reverenter, debita exhibita obedientia, veneretur, & eorum authoritatem, ſtudium, doctrinam & operam ſequatur & amplectatur: maxime, in quibus eos errare, aut aliquid contra ſcripturam, & Catholicæ Eccleſiæ ſententiam, tradidiſſe, ſenſiſſe, ac ſcripſiſſe certo non conſtiterit. Sic enim & ſuos libros, & ſanctorum Patrum lucubrationes legendas eſſe, Auguſtinus (g) cenſuit, lib. 2. cap. 21. Quare cum quæſtiones oriuntur, cum de ſcripturæ ſenſu & intellectu contenditur, cum de dogmatibus litigatur & controvertitur: tum ſcripturarum collatione facta, ad Eccleſiam recurrendum erit: Certum enim eſt, ab hac ſola, (cui Chriſtus per Spiritum Sanctum perpetuo adeſt, quam regit & gubernat, ac in quam univerſam Spiritus

(e) C. Quæ ipſis. Diſt. 38. (f) Diſt. 29. c. Sciendum, cum ſequent.
(g) Auguſt. lib. 2. cap. 21. de bono perſev.

Digitized by Google

tus Sancti operationem poſuit) ad hæc a ſanctis Patribus, Catholicæ Eccleſiæ adhærentibus, praxin & intellectum ſcripturæ, in quæſtionibus difficilioribus & obſcurioribus petendum eſſe: nam ſic inquit Auguſtinus: (*b*) Hoc facimus, quod univerſæ jam placuit Eccleſiæ, quam ipſarum ſcripturarum commendat authoritas. Et quoniam ſancta Scriptura fallere non poteſt, quisquis fallere metuit, hujus obſcuritate quæſtionis, eandem Eccleſiam de illa conſulat, quam ſine ulla ambiguitate, ſancta Scriptura demonſtrat. Et Origenes Periarch. lib. 1. Illa ſola credenda eſt veritas, quæ in nullo ab Eccleſiaſtica traditione diſcordat. Item Irenæus: (*i*) Quid enim & ſi de aliqua modica quæſtione diſceptatio eſſet, nonne oporteret in antiquiſſimas recurrere Eccleſias, in quibus Apoſtoli converſati ſunt, & ab eis de præſenti quæſtione ſumere, quod rectum & rei liquidum eſt? Quid autem ſi neque Apoſtoli quidem ſcripturas reliquiſſent nobis? nonne oportebat ordinem ſequi traditionis, quam tradiderunt his, quibus committebant Eccleſias?

De Sacramentis, eorundemque adminiſtratione, in genere.

CAPUT VIII.

CUm potiſſima Chriſtianæ Religionis pars in vero Sacramentorum uſu conſiſtat: volumus, & in hac Synodo ſtatuimus, ut non ſolum reverenter exhibeantur & adminiſtrentur, ſed ut ſingulorum uſus, frequenter, & ſumma diligentia populo explicetur & inculcetur. Cognita enim & perſpecta Sacramentorum virtute & efficatia, major ſubſequetur devotio, eorumque reverentia, ac Religionis & veræ pietatis fervor & ſtudium. Proderit igitur ſub adminiſtratione & porrectione cujuslibet Sacramenti, uſum & virtutem compendioſa oratione, idque diſertis verbis, explicare: quo populus admoneatur, quam arcana Divinæ gratiæ hic tractentur myſteria, ubi aliud videtur, aliud agitur: ſenſu aliud percipitur, & aliud corde creditur, juxta Divi Auguſtini definitionem: (*k*) Sacramentum inviſibilis gratiæ, viſibilem eſſe formam. Et cum Catholica Eccleſia hactenus, ſeptem Sacramenta eſſe aſſeruerit, videlicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem & Matrimonium: tum adverſariorum opinio explodenda, & rejicienda eſt, qui citra Eccleſiæ authoritatem, duo duntaxat, rejectis aliis, eſſe contendunt. Quomodo autem eorum uſus populo explicandus, qua ratione ſingula porrigenda, tractanda, adminiſtranda & conſervanda ſint, brevitatis cauſa, ad veterum (*l*) & recentiorum monumenta, ac lucubrationes, qui ea de re poſteritati, ad Eccleſiæ utilitatem, integra commentaria reliquerunt, & præſentem Reformationis formulam, & Prædeceſſorum noſtrorum Agendam (*), ac imprimis ſancti Thomæ libellum, de articulis Fidei & Sacramentis editum, nos, Sacerdotes, maximeque Parochos remittimus: quæ exactam & pleniorem informationem ſingulorum omnium ſuppeditabunt.

De Baptiſmo.

CAPUT IX.

SEd ut Parochi, & præſertim imperitiores, intelligant, quomodo ex ordine Sacramentorum uſus populo explicandus ſit, volumus hoc in loco, informationis cauſa, compendioſam Baptiſmi declarationem, præſentibus noſtris ſtatutis Synodalibus, ſubjicere. Proderit igitur in declaratione eorum ſcholaſtico modo, methodice & convenienti ordine breviter explicare, cur introducta, & quid ſint Sacramenta, quæ ad ea requirantur, quæ eorum virtus, effectus & efficatia: quotduplicia ſint: quid operentur: & quis finis. Ut in præſenti Baptiſmatis Sacramento, primo exponendum eſt, (*m*) hoc introductum eſſe ad originale peccatum, cum quo in utero matris concipimur, cum quo naſcimur, ac in lucem hanc

(*b*) Auguſt. lib. 1. cap. 33. contra Creſconium. (*i*) Iren. lib. 3. c. 4.
(*k*) Auguſt. in lib. de doctr. Chriſti. Auguſt. in Joan. tract. 80.
(*l*) C. Sane, cum aliis de celebr. Miſſ. de cuſtod. Euchar. Chry. & aliorum.
(*) Si quid in Agenda Argentoratenſi deerit, deſumant Parochi ex Moguntina, quæ a Sebaſtiano Archi-Epiſcopo repurgata & edita eſt.
(*m*) Baſil. Magn. in exhortat. Baptiſmi.

Google

hanc procreamur, imo morti, æternæque damnationi adjudicamur, & ſubjicimur, tollendum: carnemque ab omnibus peccati ſordibus, evacuandam & repurgandam: juxta illud Pauli: Eramus enim natura filii iræ, a qua nullus hominum liberari poterat, niſi per fidem Mediatoris inter Deum & hominem Jeſu Chriſti, & per Baptiſmi Sacramentum, quod datur & porrigitur, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Et quanquam ad prædictam originalis peccati contagionem & reatum tollendum, Sacramentum Baptiſmatis introductum ſit, per quod etiam plane tollitur: tamen docendum eſt, ſecundum Auguſtini (*n*), unanimemque Catholicæ Eccleſiæ ſententiam, hanc evacuationem non ita fieri, ut concupiſcentia naturæ amplius non inhæreat, ſed, ut idem Auguſtinus graviſſime in libro de Baptiſmo parvulorum inquit, ne obſit: manet enim, donec anima a corpore reſolvitur, in carne noſtra, perpetua lucta & congreſſus, adverſus Spiritum: ita, ut poſtquam ad adultam ætatem perventum fuerit, ſemper adverſus carnem pugnandum & decertandum ſit: ſequitur igitur, Baptiſmum, lavacrum eſſe aquæ in verbo: ſic enim deſcribit Baptiſmum Paulus ad Epheſios 3. ubi per fidem regeneramur, & abjecto vetere, novum hominem per Spiritum Sanctum, in lavacro regenerationis aſſumimus, (*o*) & Chriſtum, cum in eo baptizati ſumus, induimus: quæ (*p*) quidem regeneratio niſi fieret, nullus hominum æternam ſalutem ullo modo conſequeretur. Conſtat autem aqua & verbo: quæ quidem aqua in ſua natura manet, donec verbum adjicitur, quo accedente, efficaciam ſuam conſequitur, ſecundum Auguſtini deſcriptionem: (*q*) Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum. Et quemadmodum Piſcina illa, de qua in Evangelio, ut eleganter inquit Chryſoſtomus, (*r*) per ſe non ſanabat, ſed duntaxat, quando ab Angelo movebatur: Ita & in hoc Sacramento non ſimplex aqua operatur, ſed tum omnia peccata abluit, cum gratiam Spiritus accipit, ipſeque Angelorum Dominus totum negotium perficit, ac præſentia Trinitatis adeſt. Vere enim, inquit D. Ambroſius, in libro de Sacramentis: Non omnis aqua ſanat, ſed illa quæ habet gratiam Chriſti. Item: Aqua non ſanat, niſi Spiritus Sanctus deſcendat, & aquam illam conſecret. Sunt autem verba: (*s*) euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: docentes eos ſervare omnia, quæcunque mandavi vobis: [*t*] quæ quidem verba Chriſti regenerationem in cordibus operantur, non quia proferuntur, ſed quia a nobis creduntur. Vis igitur & virtus Baptiſmi eſt, abolere & tollere originalis peccati contagionem & reatum, abluere peccata, indulgere & concedere omnium peccatorum remiſſionem & condonationem, ſanctificare, juſtificare, mundare, & reconciliare nos Deo Patri, & reſtituere in gratiam: a qua per transgreſſionem decideramus, æternæque damnationi adjudicati eramus. Subſequitur ergo effectus & finis, qui conſiſtit in digna & vera pœnitentia, & renovatione vitæ prioris, de qua Paulus hinc inde in ſuis Epiſtolis, ut ad Romanos: (*u*) Quicunque baptizati ſumus in Chriſto Jeſu, in morte ipſius baptizati ſumus: conſepulti enim ſumus cum illo, per baptiſmum in mortem, ut quomodo Chriſtus ſurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus, & reliqua. Item ad Epheſios: [*x*] Renovemini Spiritu mentis veſtræ, & induite novum hominem, qui ſecundum Deum creatus eſt, in juſtitia & ſanctitate veritatis. Et ad Coloſ. (*y*) Exſpoliantes veterem hominem cum actibus ſuis, & induentes novum, eum, qui renovatur in agnitionem ſecundum imaginem ejus, qui creavit illum. Et Aug. de pœnitentia inquit, (*z*) eum non poſſe novam inchoare, qui jam ſuæ voluntatis arbiter conſtitutus eſt, cum ad Sacramentum fidelium accedit, niſi eum, vitæ prio-

(*n*) Auguſt. de peccatorum meritis, & remiſſ. lib. 1. cap. 39.
(*o*) Gal. 3. (*p*) Aug. Homil. 80. (*q*) Idem Tract. 80. in Joan.
(*r*) Chryſ. 35. Hom. ſuper 5. cap. Joan. (*s*) Matth. 26.
(*t*) Auguſt. Homil. 80. Baſil. Magn. in Aſcetic. de fide.
(*u*) Rom. 6. (*x*) Epheſ. 4. (*y*) Coloſſ. 4.
(*z*) Auguſt. in lib. de Baptiſm.

Digitized by Google

prioris pœniteat. Eſt igitur effectus & finis Baptiſmi, vitæ renovatio, & tum demum valere incipit ad ſalutem, ſecundum Auguſtini verba, cum illa fictio veraci confeſſione receſſerit, quæ, corde in malitia vel ſacrilegio perſeverante, peccatorum abſolutionem non ſinebat fieri. Quapropter ſedulo commonefaciendus eſt populus, ut pœnitentia prioris vitæ ſuſcepta, novam aggrediatur, Dominique voluntatem & præcepta, juxta mandatum (docentes eos ſervare omnia, quæcunque mandavi vobis) obſervent & impleant. Quotieſcunque igitur Eccleſiæ infans baptizandus offertur, utile erit, populum ejusmodi obſervato ordine alloqui, & brevi oratione, ipſius Sacramenti virtutem explicare: quo intelligat, non ſolum quid ibi agatur, & quam inviſibilis gratia ſub externis ſignis communicetur & impartiatur, ſed ut majori devotione ad Divinum myſterium, & intelligendum & venerandum accendatur & excitetur: id quod quoque obſervandum eſt circa explicationem ceremoniarum & rituum, qui in peractione tanti myſterii ab Eccleſia adhibentur, & pie obſervantur: cujusmodi ſunt, mos ungendi parvulos, inſufflatio in faciem Pueri, adhibitio Chriſmatis, Salis, Olei, impreſſio Crucis Chriſti in fronte & in pectore. Item induitio Albi amictus & candidæ veſtis, &c. Danda inſuper eſt opera, ut omni pompa mundi, prophanoque & exquiſito ornatu abjecto, ſumma reverentia & devotione, infans ad baptizandum, Eccleſiæ offeratur, piisque precibus Deo commendetur, ut in lucem procreatus puer, recepto baptismate, ad honorem, laudem & gloriam Dei, animæque ſuæ ſalutem, in omni pietate, & vera fide ſuccreſcat, vegetetur, & incrementum ſumat. Quam piam (a) ſolicitudinem, & ſuſceptores; ſeu Patrini (ut vocant) qui ipſos pueros, nomine & in fide Eccleſiæ, Chriſto baptizandum offerunt, ac pro eis ſpondent, & quodammodo ſe fidejuſſores conſtituunt, in ſe recipere debent. Revocanda autem eſt, per totum vitæ curſum, ſecundum Chryſoſtomi admonitionem, ad memoriam, ſponſio & abrenunciatio in Baptiſmate facta: ne rurſus in ejus incidamus laqueos, cui una, cum omnibus ſuis operibus, ſtudiis & pompis abrenunciavimus. Quotuplex autem ſit Sacramentum Baptiſmatis, videlicet: fluminis, flaminis & ſanguinis, ſecundum veterum diviſionem: Item quale Joannis Baptiſma: quale Chriſti & Apoſtolorum, nimis longum foret explicare: ſed hæc Parochi faciant: ubi, aut quoties neceſſe fuerit, ea concionando, populo proponere & declarare. Ut autem ceremoniarum & rituum ſignificationes in Baptismate cognoſcantur, & plene intelligantur, operæ precium duximus, has hic propter informationem imperitiorum, ex teſtimoniis Patrum, prout Diſt. 4. de conſecratione recitantur, ſubjiciendas eſſe.

Baptizandi quare exorciſentur & exufflentur: ex Rabano, de inſtitutione Clericorum.

Poſtquam ſe baptizandus per confeſſionem veræ fidei, in alterius commendaverit Dominium, & per abrenunciationem prioris poſſeſſoris, ſe alienaverit ſervitio: exufflatur ab eo poteſtas ſæva, ut per pium Sacerdotis miniſterium, Spiritui Sancto cedat, fugiens malignus ſpiritus.

Auguſtinus de Symbolo Lib. I.

Sicut noſtis, fratres chariſſimi, parvuli exufflantur & exorcizantur, ut pellatur ab eis diaboli poteſtas inimica, quæ decepit hominem, ut poſſideret homines. Non ergo creatura in infantibus exorcizatur aut efflatur, ſed ille, ſub quo ſunt, qui ſub peccato naſcuntur.

Cæleſtinus Papa.

Sive parvuli, ſive juvenes, ad regenerationis veniunt Sacramentum, non fontem vitæ prius adeant, quam exorciſmis & efflationibus Clericorum ſpiritus immundus ab eis abigatur.

Quare ſignetur Baptizandus in corde & fronte, Rabanus de inſtitut. Clericorum.

Poſtea ſignetur Baptizandus, ſignaculo ſanctæ Crucis, tam in corde, quam in fronte: ut ab eo tempore apoſtata diabolus in vaſe ſuo priſtino, ſuæ interemptionis cognoſcens ſignaculum, jam deinceps illic ſciat ſe eſſe alienum.

Quare

(a) Auguſt. in ſerm. poſt Paſcha Domini, qui incipit: Hodiernus dies.

Quare ſuper Baptizandum Orationes dicantur, Rabanus in eodem lib.

Exhinc jam dicuntur ſuper eum orationes, ut fiat Catechumenus.

Ambroſius de Sacramentis, Tract. II.

Emerſiſti: veniſti ad Sacerdotem: quid tibi dixit? Deus, inquit tibi, Pater omnipotens, qui te regeneravit ex aqua & Spiritu Sancto, conceſſitque peccatorum tuorum veniam, ipſe te inungat in vitam æternam. Vide ubi inunctus es in vitam æternam.

Quare ſale initientur, Bæda ſuper lib. Reg.

Sal cœleſtis ſapientiæ, quo initiantur Catechumeni, in cunctis operum noſtrorum Sacrificiis jubemur offerre.

Rabanus in prædicto loco.

Tunc datur Baptizando Sal benedictum in os: ut per Sal typicum, Sapientiæ ſale conditus, fœtore careat iniquitatis, ne a vermibus peccatorum ultra putrefiat, ſed magis illæſus ſervetur, ad majorem gratiam percipiendam.

Quare de Saliva nares & aures tangantur, Rabanus de inſtitutione Clericorum.

Poſtea tanguntur ei nares & aures de Saliva, & dicitur ei verbum Evangelicum, quod JEſus dixit, quando ſurdum & mutum ſanavit, tangens cum ſputo linguam ejus, & mittens digitos in auriculam ejus, dixit, Ephatha, quod eſt, aperire. Hoc enim Sacramentum hic agitur, ut per Salivam typicam, & Sacerdotis tactum, ſapientia & virtus Divina, ſalutem ejuſdem Catechumeni operetur: ut aperiantur ei nares, ad accipiendum odorem notitiæ Dei: ut aperiantur ei aures, ad audiendum mandata Dei: ut aperiantur ei ſenſus in intimo corde, ad reſpondendum.

Ambroſius de Sacramentis.

Propter gloriam muneris & operis, non os tangit Epiſcopus, ſed nares: ut bonum odorem accipiat pietatis æternæ.

Quare a Sacerdote inungantur, idem Raban.

Deinde a Sacerdote inungitur, ut ſacrum Baptisma cum fide accepta cuſtodiatur: inungitur tunc illius pectus oleo ſanctificato, cum invocatione ſanctæ Trinitatis, ut nullæ reliquiæ latentis inimici in eo reſideant, ſed in fide ſanctæ Trinitatis mens ejus confortetur. Inungitur & inter ſcapulas, & de eodem oleo, ut undique muniatur, & ad bona opera facienda per Dei gratiam roboretur.

Idem Rabanus in Epiſtolam ad Epheſios.

Poſtquam aſcendit Baptizatus de fonte, ſtatim ſignatur a Presbytero in cerebro, cum ſacro Chriſmate, ſequente ſimiliter oratione, ut Chriſti regni particeps fiat, & a Chriſto Chriſtianus poſſit vocari.

Ambroſius de Sacramentis, Tract. II.

Accepiſti myſterium, hoc eſt, unguentum ſuper caput: quare ſuper caput? Quia ſapientis ſenſus in capite eſt. Sequitur ſpirituale ſignaculum, quod audiſti, legi hodie, quod poſt fontes ſupereſt, quo perfectio fiat, quoniam ad invocationem Sacerdotis, Spiritus Sanctus infunditur.

Quare candida veſtis tradatur Chriſtianis. Ex Raban. de inſtitut. Cleric.

Poſt Baptismum, traditur Chriſtianis veſtis candida, quæ ſignificat innocentiam & puritatem Chriſtianam: quam poſt ablatas veteres maculas, ſtudio ſanctæ converſationis, immaculatam ſervare debet, ad repræſentandum ante tribunal Chriſti. Cuncti vero renati, albis induuntur veſtibus ad miniſterium reſurgentis Eccleſiæ. Item utuntur Baptizati albis veſtibus: ut quorum primæ nativitatis faciem, vetuſti erroris pannus fuſcaverat, habitus ſanctæ regenerationis, gloriæ præferat indumentum. Tegitur enim poſt ſacram unctionem caput ejus myſtico velamine, ut intelligat ſe diademate regni, & Sacerdotali dignitate potiri.

Digitized by Google

Ambroſius de Myſteriis.

Accepiſti poſt Baptismum veſtimenta candida, ut eſſet indicium, quod exueris voluptatem peccatorum, & indueris innocentiæ caſta velamina.

Quid circa Miſſæ Sacrificium agendum.

CAPUT X.

CUm Miſſæ officium, in quo ſummum redemptionis humanæ myſterium tractatur, & beneficium Paſſionis Dominicæ recolitur, propter impias adverſariorum diſputationes, in magno contemptu habeatur: in hac Synodo ſancimus & ſtatuimus, ut a Concionatoribus ejus myſterii uſus quoque diligenter & fideliter populo exponatur (*b*) & declaretur: quo eorum animi, abjectis depravatis opinionibus, & perſuaſionibus, rurſus ad tanti myſterii venerationem, amorem, cultum, & frequentationem inducantur. Id quod commodiſſime fiet, ſi ſingulæ Sacri vel Divini officii partes ex lectione ſanctorum Patrum explicentur, populusque probe informetur, quid agere, quasve preces & laudes una cum Sacerdote (qui tantum myſterium nomine & authoritate Eccleſiæ exequitur) effundere debeat: ut videlicet ita aſſueſcat plebs piis precationibus, pro ſalute humani generis, Deo Patri agere gratias: & ſi non ore, ac Sacramentaliter, tamen ſpiritualiter, fide, & vero ac intimo cordis affectu, quotidie ſumere corpus & ſanguinem Domini. Neque enim credendum eſt, eum carere fructu, qui tanto myſterio intereſt, utcunque ore non ſumat corpus & ſanguinem Domini, dummodo pia & ſyncera animi devotione, ſalutis & redemptionis humanæ myſterium meditetur, & interventu meriti Chriſti, totiusque Eccleſiæ, ſuæque ſalutis neceſſitatem, piis precibus Deo commendet. Quamvis nihilominus crebro adhortandus ſit populus, ut una cum Sacerdote Sacramentum Euchariſtiæ, exemplo veterum Chriſtianorum, per anni curſum ſæpius ſumat & manducet: Nam cum quotidie peccemus, ſemper, inquit Ambroſius, (*c*) animæ medicina quærenda eſt.

Et quia præſens Schisma, multorum & etiam cordatorum animos, propter unius ſpeciei uſum & porrectionem, a Communione, & frequenti Sacramenti participatione revocat & abſterret: in hac quoque parte crebro & diligenter informandus eſt, ut abjecto conſcientiæ ſcrupulo, Eccleſiæ authoritati innitatur, eumque ordinem & modum ſumendi cœleſtem cibum obſervet, quem ipſa, ductore Spiritu Sancto, non abſque rationabili cauſa præſcripſit & monſtravit: maxime, cum ſecundum unanimem & conformem totius Eccleſiæ conſenſum & adprobationem Conciliorum, & præſertim duorum poſtremorum Conſtantienſis & Baſilienſis, (*d*) integrum corpus Chriſti, ſub unaqualibet ſpecie, vere & integre per fidem ſumatur, & participetur. Sic enim inquit Hieronymus: Singuli autem totum accipiunt Chriſtum Dominum, & in ſingulis portionibus totus eſt, neque per ſingulas minuitur, ſed integrum ſe in ſingulis præbet. Et Hylar.: Ubi pars eſt corporis, eſt & totum: eadem ratio eſt in corpore Domini, quæ in Manna, quod in ejus figura præceſſit: de quo dicitur, qui plus collegerat, non habuit amplius, neque qui minus paraverat, habuit minus. Non enim quantitas viſibilis in hoc æſtimanda myſterio, ſed virtus Sacramenti Spiritualis. Quæ omnia ideo recitamus, ut ex iis, aliisque Sanctorum teſtimoniis, Parochi & Miniſtri verbi, materiam ſumant, qua, abjectis ſcrupuloſis & contentioſis opinionibus, aliter perſuaſos, in viam veritatis, eo facilius revocent, & ad debitam Eccleſiæ

(*b*) Expoſitio & meditatio verborum: Surſum corda, habemus ad Dominum. Gratias agamus Domino Deo noſtro. Dignum & juſtum eſt. Pax Domini vobiſcum, & ſpiritui tuo: Peti poterit ex ſermone Cyprian. de Oratione Dominica, & ex Chryſoſt. Hom. 33. in 10. cap. Matt. Item ex Home. de Ence. & 18. Home. in 8. cap. ſecundæ Corinthi. Et ex Auguſt. ſuper illud Evangel. Confiteor tibi Pater Domine cœli, & ex libro: de ſancta viduitate. Aug. adverſ. legem & Prophetas, lib. 1. cap. 18. & contra Fauſt. cap. 18. lib. 20. Item de fide ad Petrum Diacon. cap. 19. c. Quotiescunque ſi non ſunt, & can. Etſi. diſt. 2. de Conſ.

(*c*) Ambr. lib. 4. cap. 6. de Sacrament.

(*d*) 30. Seſſ. Conc. Baſil. Refer. diſt. 2. de Conſec. c. Sing. & c. Ubi pars.

Digitized by Google

ſiæ Catholicæ obedientiam præſtandam admoneant & exhortentur.

Admonendus inſuper eſt populus, (*e*) ut juxta Decretum Concilii Aurelianenſis, cum ad celebrationem Miſſarum convenitur, ne ante ejuſdem Sacri peractionem & completionem [id quod & ſupra dictum eſt] diſcedat. Inconveniens enim eſt Chriſtianis, ſacro non penitus abſoluto, aut Evangelio vix prælecto, ac concione verbi Divini nondum finita, e templo, abſque omni pietatis fruge, abire & diſcedere.

Docendus item eſt, ut non ſolum interne, pie & reverenter, de tanti ſacrificii myſterio ſentiat & loquatur, ſed etiam ut externo corporis geſtu hoc veneretur & amplectatur: ita, ut animos attentos ad hæc, quæ ibi ob memoriam paſſionis Dominicæ (*f*) & redemptionis noſtræ aguntur, habere videatur populus. Et cum tota Miſſa nihil aliud, quam perpetuam Pſalmodiam & precationes, hinc inde ex ſacra Scriptura deſumptas, ad hæc, religioſam mortis Dominicæ commemorationem in ſe contineat; digna profecto eſt, quæ a Chriſtianis non contemnatur & execretur, ſed pie colatur, ametur, & frequentetur. Quis enim implorando & invocando miſericordiam Dei, ad devotionem precandique ſtudium non excitetur? quis ad nomen Salvatoris Jeſu Chriſti genu non flectat? quis ad benedictionem ſanctæ & individuæ Trinitatis, in cujus tutelam, cuſtodiam & protectionem recipimur, caput non aperiat? quis ad Evangelii proclamationem non exurgat? quis, quæſo, decantandis Pſalmodiis & Angelicis hymnis, Gloria in excelſis, Symbolo Apoſtolico, Sanctus, aliiſque Cantionibus, quibus in peragendo tanto Sacro Eccleſia utitur, non toto corporis motu ſe ita componat, ut creatori ſuo & laudes & gratias, una cum tota Eccleſia agat & referat? quis communibus precibus, quæ plurimum efficaces ſunt, ſuas non adjungat? quorum corda non feriant tot tamque ſalutares, ac vere Evangelicæ, & de ore Chriſti prolatæ ſalutationes & precationes: Dominus vobiſcum: Pax Domini ſit ſemper vobiſcum: Cuſtodiat vos Imp. Maj. una Deitas, & cum ad Canonem deventum fuerit (quem non nuper natum, & in Eccleſiam introductum eſſe, vel ex ſolo Ambroſ. (*g*) & Auguſt. colligimus, qui pene eadem Canonis verba recitant & interpretantur. Sic enim inquit Auguſtinus: Hanc igitur oblationem benedictam, per quam omnes in cœlo adſcribimur: ratam, per quam in viſceribus eſſe Chriſti cenſemur: rationabilem, per quam a beſtiali ſenſu exuamur: acceptabilem, ut qui nobis ipſis diſplicemus, per hanc acceptabiles ejus unico filio ſimus, &c.) quis non demiſſo capite, humique proſtrato corpore gratias agat Chriſto Salvatori noſtro: qui factus eſt victima pro peccatis noſtris, offerens ſe in altari Crucis, Deo Patri, ad humani generis ſalutem, quæ jam in Adam amiſſa erat, promerendam & recuperandam? quis tanti, tamque magni beneficii non recordetur? quis ejus obliviſcatur ſacrificii: in quo Chriſti paſſio recolitur, ac Corpus & Sanguis Domini ſumitur & bibitur? &, ut Hieronymus inquit, (*h*) ubi Dominus Jeſus ipſe conviva & convivium, Sacerdos & ſacrificium eſt.

De Sacerdotibus, qui polluta mente ad Altare Domini accedunt.

CAPUT XI.

Et quanquam in hujus myſterii celebratione, aliorumve Sacramentorum adminiſtratione, non perſonarum merita, ſed Sacerdotum officia, Sacramentorumque virtus conſideranda ſit (nam in Baptiſmo, inquit Ambroſius, (*i*) Petrus non mun-

(*e*) Propter quæſtiones non ita neceſſarias, unitas Eccleſiæ, Chriſtianæque charitatis vincula non ſcindenda, neque etiam hæc temere in medium proferendæ ſunt. Sicut graviter, pie, & prudenter monet Conſtant. Imper. Vide Niceph. lib. 8. cap. 13. & Gregor. Naz. lib. 1. de The. Diſt. 1. de Conſ. c. Cum ad.

(*f*) Dom. nona poſt Trinit. precatur Eccleſia: Concede nobis quæſumus Domine, hæc digne frequentare myſteria: quia quoties hujus Hoſtiæ commemoratio celebratur, opus noſtræ redemptionis exercetur.

(*g*) Ambr. lib. 4. cap. 5. de Sacram. Refert. diſt. 2. de Conſ. c. Utrum figura.

(*h*) Hieron. ad Eldibiam, & recitatur diſt. 2. de Conſ. idem in lib. de mem. Dom.

(*i*) Ambroſ. in Prologo lib. 1. de Spiritu Sancto.

mundat, non mundat Gregorius, non noſtra ſervitia, ſed tua O Domine ſunt Sacramenta. Neque enim humani operis eſt Divina conferre, tuum Domine munus eſt, & Patris, qui locutus eſt per Prophetas, dicens: Effundam de Spiritu meo ſuper omnem carnem. Et Chryſoſtomus (k) alibi, contingit laicos bene vivere, Sacerdotes vero impie. Neque aut debuiſſet Baptisma eſſe, aut Corpus Chriſti, aut oblatio, quæ per eos adminiſtrarentur, ſi ubique gratia meritum exquireret, nunc autem per indignos Deus conſuevit operari, & nihil propter Sacerdotis vitam, Baptiſmi gratia læditur. Item Auguſtinus: (l) Non ideo veriora & ſanctiora ſunt Sacramenta, quæ per meliorem adminiſtrantur: Illa namque per ſe ipſa vera & ſancta ſunt, propter Deum verum & ſanctum, cujus ſunt) tamen decernimus, ut Sacerdotes debita & ſumma veneratione, dignaque & convenienti præparatione, ad tanti ſacrificii myſterium pertractandum accedant: ne ob eorum ſcandala, vitæque & morum improbitatem, inhoneſtatem & turpitudinem, a tanto myſterio, & ſalutari cæremonia populus avocetur & abſterreatur. Neque enim inficiari quis poteſt indignam tanti ſacrificii tractationem, crebramque cœnæ Dominicæ prophanationem, tantorum malorum, tamque diuturnæ calamitatis in Eccleſia, non minimam cauſam eſſe. Quare in deteſtationem criminum, Sacerdotes ebrietate & crapula refertos, ac impuritate & vitæ turpitudine contaminatos, & infectos, aliiſque manifeſtis & notoriis criminibus obnoxios, a tanto myſterio pertractando, omnino arcemus: volentes, ut ejusmodi, ſecundum delictorum gravitatem, juxta Canonum (m) diſpoſitionem, ſeveriſſime puniantur & plectantur. Ut autem inſtructiores ſint, ad tanti ſacrificii myſterium exequendum: & ne illotis quodammodo manibus ad Altare Domini accedatur (cum alias lex Divina a Sacerdotibus requirat, ut ſanctificentur priusquam accedant ad Dominum Deum, ne forte derelinquat illos: Item, ut non adducant in ſe delictum, & ne accedant offerre dona Deo, in quibus fuerit macula) volumus, ut confeſſione præcedente, conſuetis hymnis, pſalmis & precationibus, de quibus in libro precationum, quem Breviarium vocant, forma præſcribitur, aliiſque Sanctorum Patrum meditationibus & orationibus, cujusmodi Ambroſii, ſequensque hic Auguſtini & Baſilii Magni eſt, utantur: quo Sacerdotes ad majorem devotionem, reverentiam & pietatem tanti Sacrificii provocentur & excitentur. Sequitur Auguſtini.

Auguſtini Oratio deſumpta ex Manuali de Reparatione, vel de Præparatione noſtræ Redemptionis. Cap. XI.

PUlcherrime Domine Jeſu Chriſte, rogo te per illam ſacratiſſimam effuſionem precioſi ſanguinis tui, quo redempti ſumus, da mihi cordis contritionem & lachrimarum fontem: præcipue dum preces & orationes tibi offero: dum tuæ laudis tibi Pſalmodiam decanto: dum myſterium noſtræ redemptionis, manifeſtum miſericordiæ tuæ indicium, recolo vel profero: dum ſacris altaribus, licet indignus, aſſiſto: cupiens tibi offerre illud mirabile & cœleſte ſacrificium, omni reverentia & devotione dignum, quod tu Domine Deus meus, Sacerdos immaculate, inſtituiſti, & offerre præcepiſti, in commemorationem tuæ charitatis, mortis ſcilicet & paſſionis pro ſalute noſtra, pro quotidiana fragilitatis noſtræ reparatione: Confirmetur mens mea, inter tanta myſteria, dulcedine præſentiæ tuæ, ſentiat te ſibi adeſſe, & lætetur coram te. Ignis, qui ſemper luces: amor, qui ſemper ardes: dulcis Chriſte, bone Jeſu, lumen æternum & indeficiens, panis vitæ, qui nos

(k) Chryſoſt. hom. 9. ſuper 1. ad Corinth. c. 2.
(l) Auguſt. contra Creſ. Gram. lib. 4. cap. 20. & legatur integer Canon, qui habetur 31. Diſt.
(m) Can. Ut Clericorum mores, a crapula & ebrietate. De vit. & honeſt. Cler. Bern. in ſerm. 14. ſuper can. Quid tibi cum fœminis, qui ad Altare cum Dom. familiaris. Qualiter eisdem labiis oſcularis in Altari Filium Virginis, quibus oſcularis in lupanari filium meretricis? & D. Hieronym. Væ tibi Sacerdos, qui eodem ore oſcularis filium Veneris, quo paulo ante ſumpſiſti filium Virginis.

nos reficis, & in te non deficis: quotidie comederis, & ſemper integer manes, reſplende mihi, accende me, illumina & ſanctifica vas tuum: de malitia evacua, imple de gratia, & plenum conſerva, ut ad ſalutem animæ meæ manducem cibum carnis tuæ, quatenus manducando te, vivam de te, vivam per te, perveniam ad te, & repauſem in te.

Oratio devota ex Miſſa & Liturgia Baſilii Magni, Epiſcopi.

OMnipotens æterne DEUS, te ſuppliciter exoramus, ut nos omnes, de uno pane & calice participantes, coadunati invicem in unius Spiritus Sancti communione, & nullum noſtrum ad judicium aut condemnationem facias accipere ſanctum corpus & ſanguinem Chriſti tui, ſed ut inveniamus miſericordiam & gratiam cum omnibus Sanctis, qui a ſæculo tibi placuerunt, etiam Patrum, Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Evangeliſtarum, Martyrum, Confeſſorum, Doctorum, & omnis Spiritus juſtorum, finem in fide habentium, præcipue ſanctæ & intemeratæ benedictæ Dominatricis & ſemper Virginis MARIÆ, Sancti Joannis Præcurſoris & Baptiſtæ, Sancti N. cujus memoriam facimus, & omnium Sanctorum tuorum, quorum poſtulationibus viſita nos Deus, & memento omnium dormientium in ſpe reſurrectionis vitæ æternæ, & refrigera eos, ubi viſitur lux vultus tui. Adhuc te obſecramus, memento ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ, quæ eſt a finibus, uſque ad fines orbis terrarum: & pacifica eam, quam feciſti honorifico ſanguine Chriſti tui: & ſanctam domum iſtam confirma, uſque ad conſummationem ſæculi. Memento Domine eorum, qui munera iſta tibi obtulerunt, & per quos, & pro quibus ea obtulerunt. Memento, Domine, frugiferorum & bene operantium in ſanctis Eccleſiis, & memorantium pauperum: retribue illis, divitibus & cœleſtibus donis tuis: da illis pro terrenis, cœleſtia: pro temporalibus, æterna: pro corruptibilibus, incorruptibilia. Memento, Domine, eorum, qui ſunt in deſertis, & montibus, & ſpeluncis & cavernis terræ. Memento, Domine, eorum, qui ſunt in virginitate, & viduitate, & reverentia, & monachali habitu, & venerabili civilitate degentes. Memento, Domine, piiſſimi & fideliſſimi noſtri Imperatoris, quem decreviſti regnare ſuper terram: da ei arma veritatis, arma bonæ voluntatis: corona eum, obumbra ſuper caput ejus in die belli, conforta brachium ejus, exalta dexteram ejus: corrobora imperium ejus: ſubditas fac illi omnes Barbaras nationes, quæ bella volunt: tribue illi profundam & inablatam pacem: loquere in cor ejus bona pro Eccleſia tua, & omni populo tuo, ut in tranquillitate ejus, tranquillam & pacificam vitam peragamus, in omni pietate & venerabilitate. Memento, Domine, omnis Principatus & poteſtatis, & qui ſunt in Palatio fratrum noſtrorum, & omnis exercitus: bonos in bonitate conſerva: malos bonos fac in benignitate tua. Memento, Domine, circumſtantis populi tui, & pro certa cauſa remanentium, & miſerere eis & nobis, ſecundum multitudinem miſericordiæ tuæ: Promptuaria eorum adimple omni bono: conjuges eorum in pace & concordia conſerva: parvulos enutri: juventutem bajula, ſenectutem contine: puſillanimes conſolare: diſperſos congrega: errantes revoca, & coaduna ſanctæ tuæ Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ. Energumenos a ſpiritibus immundis libera: navigantibus connaviga: iter agentibus coitera, viduis patrocinare: orphanos protege: captivos libera: infirmos ſana: qui in ergaſtulis & in metallis, atque exiliis, ſeu amara ſervitute, vel in quacunque tribulatione & anguſtia, ſive anxietate ſunt, releva. Memento, Domine, & omnium petentium magnam miſericordiam tuam, & omnium amantium nos, & odientium, & poſtulantium, nos indignos orare pro illis: & omnis populi tui. Memento, Domine Deus noſter, omnium: & ſuper omnes effunde divitem miſericordiam tuam, omnibus tribuens, quæ ad ſalutem ſunt, poſtulationes. Et quorum nos memoriam non fecimus, aut per ignorantiam, aut per oblivionem, vel propter multitudinem nominum, ipſe memento Deus, qui ſcis uniuſcujuſque ætatem & appellationem, qui ſcis unumquemque de ventre matris ſuæ. Tu es enim, Domine, auxilium inauxiliatorum, ſpes deſpera-

torum, laborantium ſalus, navigantium portus, languentium medicus. Ipſe omnibus omnia ſis, qui ſcis unumquemque & poſtulationem ejus, domum & neceſſitatem ejus. Et erue, Domine, civitatem hanc, & omnem civitatem & regionem, a fame, peſtilentia, terræ motu, dimerſione, igne, gladio, incurſu alienigenarum, & civili bello. Inprimis memento Domine, Archi Epiſcopi N. quem, da ſanctis tuis Eccleſiis ad pacem, integrum, honorificum, ſanum, longævum, recte tractantem verbum veritatis tuæ. Memento, Domine, omnium Epiſcoporum orthodoxorum, recte tractantium verbum veritatis tuæ. Memento, Domine, ſecundum multitudinem miſerationum tuarum & meæ indignitatis: indulge mihi omne delictum voluntarium, etiam non voluntarium: & non pro peccatis meis prohibeas gratiam Sancti tui Spiritus, a propoſitis muneribus. Memento, Domine, honorifici Presbyteratus, qui eſt in Chriſti miniſterio, & omnis Sacerdotalis ordinis: & neminem confundas circumſtantium ſancto altari tuo, viſita nos in bonitate tua, Domine appare nobis in divitibus miſerationibus tuis. Bene temperatas & utiles nobis auras tribue: pluviam pacificam ad fructificationem terræ largire, benedic coronam anni benignitatis tuæ: comprime ſchismata Eccleſiarum: extingue incurſiones gentium: hæreſum inſurrectiones cito deſtrue, virtute Sancti tui Spiritus: omnes nos ſuſcipe in regno tuo, filios lucis, & filios diei, oſtendens tuam pacem, & tuam charitatem. Da nobis, Domine Deus noſter (omnia enim dediſti nobis) da nobis uno ore & uno corde glorificare & laudare honorificentiſſimum & magnificentiſſimum Nomen tuum, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum, Amen.

Sacrum non eſſe peragendum, ſi plane nemo Actioni Miſſæ interſit.

CAPUT XII.

Et cum tota peragenda publici Sacri actio præſentiam hominum, qui Miſſæ interſint, requirat & exigat: inconveniens ſane & ineptum eſt, nemine præſente, imo ſæpe miniſtro abſente, hoc peragere: quaſi Divinæ precationes, obteſtationes, compellationes, ac benedictiones, Divorum Statuis & imaginibus, aut parietibus templi, pronunciari ac fieri debeant. Præcipimus igitur, juxta diſpoſitionem Canon.: (n) hoc quoque ut ſemper Presbytero vel Sacerdoti, Miſſarum ſolennia celebranti, duo, vel ad minus unus idoneus, ceu teſtes, adſint, qui ſuo Eccleſiæque nomine, Sacrificanti decenter & apte reſpondeant: id quod intelligi volumus, de Miſſis ac Sacris privatis: de Sacro vero publico, obſervetur ordinatio & conſtitutio Canon.: jubemus, eadem Diſt. de Conſecrat.: Danda autem a Collegiis vel Parochiis inprimis eſt opera, ut non quosvis, omnis plane rei Eccleſiaſticæ imperitos, ad hoc muneris ſuſcipiant: ſed tales, qui idonei ſint, quique norint Sacerdotum precationibus, commode & convenienter reſpondere: & ſi neceſſitas quoque requirat, (o) una pſallere, Epiſtolam vel lectionem Evangelii prælegere: Item juventuti in eisdem locis præeſſe, & exhortari populum, ut filios ſuos ad Eccleſiam mittant, ad fidem pietatemque Chriſtianam. (Cujus ſane conſtitutionis umbram, videmus in nonnullis Collegiis, & Parochiis ruralibus, ut vocant) diſcendam & percipiendam. Quæ enim abſurditas, quæſo, circumſtanti turbæ præſentiam Domini, æternamque pacem & benedictionem precari? Ad hæc, admonere fratres & ſorores, ut una cum Sacerdote Deum interpellent ac precentur: corda ad Deum elevent, cum nemo adſit, qui vel ore, vel mente reſpondeat, eaque approbet, ac ſua vota, Sacerdotis precibus & poſtulatis, (p) quæ circumſtantium, totiusque Eccleſiæ nomine a Sacerdote peraguntur, adjungat. Id quod tamen ſic intelligi volumus, ne ob id, ipſius Sacrificii peractio penitus intermittatur: cum Eccleſia, non tam perſonarum, vel circumſtantium numerum, quam Sacramenti unitatem potiſſimum attendat & conſideret: cumque etiam, utcunque corpore abſente, tamen mente,

(n) C. Hoc quoque. de Conſ. diſt. 1.
(o) C. Ut quisque. De vit. & honeſt. Cleric.
(p) Petrus Damianus in lib. ſuo, qui inſcribitur: Dominus vobiscum. cap. 13.

Digitized by Google

mente, votis, deſiderio, & ſpiritu, Sacro intereſſe poſſimus, &c. Sed ut decenter, & rite, convenientique ordine & modo, in hoc myſterio conficiendo, omnia tractentur & peragantur.

De Pœnitentia & Confeſſione.

CAPUT XIII.

CUm Confeſſio res utilis, ſalutaris & neceſſaria ſit: volumus & ordinamus, ut ea non ſolum in Eccleſiis ſolicite cuſtodiatur & retineatur, ſed etiam ut ejus Sacramenti virtus populo frequenter, ac ſummo adhibito ſtudio fideliter exponatur & tradatur. Nam etſi in Baptiſmo plene recipiamus, omnium peccatorum noſtrorum, remiſſionem & condonationem: tamen cum in hac imbecillitate & fragilitate humanæ carnis, ſubinde relabamur & peccemus (quæ quidem pœnitentiam agentibus, per magnam Dei miſericordiam & clementiam, qui non vult perire quenquam, ſed omnes homines ſalvos fieri, ut convertantur & vivant, denuo remittuntur & condonantur) fit, ut neceſſarium omnino in Eccleſia pœnitentiæ Sacramentum ſit, quod (ut eleganter Hieronymus (*q*) inquit, quaſi ſecunda poſt naufragium miſeris tabula eſt. Nam cum delinquimus, cum peccamus, cum indignationem Dei incurrimus, & viciſſim delicti perpetrati & commiſſi vere pœnitet, miſericordiamque Dei cum plena cordis fiducia imploramus, tum gratiam remiſſionemque delictorum denuo conſequimur. Crebro igitur ad pœnitentiam agendam, adhortandus eſt populus & informandus, hanc non in nuda profeſſione ac ſimulatione, ſed in vera cordium contritione, & ſyncera delictorum confeſſione ac ſatisfactione conſiſtere: Idque tandem vere pœnitere eſſe, priorem abjicere, & novam Chriſto complacentem aſſumere & inchoare vitam: ac ſecundum ipſius Salvatoris noſtri doctrinam, amplius nolle peccare. Et ut Ambroſius ait: (*r*) non ſolum diluere lachrymis peccatum ſuum, ſed & emendatioribus factis operire & tegere delicta ſuperiora, ut non imputetur peccatum. Cum autem a confeſſione & enumeratione peccatorum, quæ Sacerdotibus & Miniſtris Eccleſiæ fit, homines, hoc præſertim tempore, maximopere abhorreant: danda erit opera, ut eam rurſus (id quod ſacræ Scripturæ & Eccleſiæ authoritate, ſanctorumque Patrum teſtimoniis commode fiet) tanquam rem ſalutarem, utilem, & ad ſalutem animarum promovendam neceſſariam, amplectantur. Nam, cum juxta Chriſti inſtitutionem, Spiritum Sanctum ad remittenda & retinenda peccata acceperunt Sacerdotes, Eccleſiæque miniſtri (Accipite, inquit, Spiritum Sanctum, quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta erunt. Item quæcunque ligaveritis in terra, erunt ligata & in cœlo: & quæcunque ſolveritis in terra, ſoluta erunt & in cœlo) tum non abſurdum & inconveniens eſt, peccata remittere poſſe (ut ait Cyrillus (*s*)) qui Spiritum Sanctum in ſe ipſis habent. Nam cum ipſi remittunt aut detinent, Spiritus, qui habitat in eis, per eos remittit aut detinet: Et Ambroſ. (*t*) Munus Spiritus Sancti, eſt officium Sacerdotis: Jus autem Spiritus Sancti in ſolvendis ligandiſque criminibus eſt. Cum igitur Chriſtus poteſtatem & facultatem ligandi & ſolvendi, remittendi & retinendi peccata, in Vicaros ſuos transtulerit: neceſſario ſequetur, peccata enumeranda eſſe, quo cognoſcant, quæ peccata retinenda vel remittenda, quæ adhibenda remedia, quæ cura agenda, quod conſilium præſtandum, quæ pœna imponenda, quæ mulcta indicenda, quæve ſatisfactio injungenda ſit. Ignorans enim, neque abſolvere, neque ligare poterit: & ipſe ſibi denegat curam, qui ſuam medico non publicat cauſam: ait Auguſtin. Epiſt. 188. Quare Clemens S. Petri diſcipulus nos ad enumerationem peccatorum admonet & adhortatur, inquiens (*u*): Quod ſi forte alicujus cor, vel livor, vel infidelitas, vel aliquod malum latenter irrepſerit, non erubeſcat, qui animæ ſuæ curam gerit, confiteri hæc ei,

(*q*) Hieron. ad Demetriadem.
(*r*) Ambr. lib. 2. de Pœnitent. cap. 5.
(*s*) Cyrill. lib. 12. in Joannem. cap. 56.
(*t*) Ambr. lib. 1. de Pœnitent. cap. 2.
(*u*) Clement. in Epiſt. 1. ad Jacobum fratrem Domini.

Digitized by Google

ei, qui præeſt, ut ab ipſo per verbum Dei & conſilium ſalubre curetur: quo poſſit fide integra, & operibus bonis pœnas æterni ignis effugere, & ad perpetuæ vitæ præmia pervenire. Et Baſil. Magnus (*x*) Neceſſarium, inquit, videri iis, quibus diſpenſatio myſteriorum Dei commiſſa eſt, confitenda peccata eſſe. Et Ambroſ. (*y*) alibi: Verecundam confeſſionem ſolvere criminum nexus, aſſerit. Et Auguſtin. expreſſe affirmat: (*z*) non ſoli Deo, ſed & Sacerdoti confitendum eſſe. Hæc enim ſunt ipſius verba: Nec dico ut ſoli Deo, ſed & Sacerdoti, Vicario Dei, confitearis: aperi ei penetralium tuorum, abditiſſima latibula: conſcientiarum verecundarum penitiora, revela repagula: Item in alio loco: ſunt qui ſibi ſufficere ad ſalutem autumant, ſi ſoli Deo, cui nihil occultum eſt, quem nullius latet conſcientia, ſua confiteantur crimina: Nolunt enim aut erubeſcunt, ſive dedignantur ſe oſtendere Sacerdotibus, quos tamen inter lepram & lepram diſcernere, per legis latorem conſtituit Dominus: Sed nolo, ut ipſa decipiaris opinione, quatenus confundaris confiteri coram Domini Vicario, tabeſcens præ rubore, vel cervicoſus præ indignatione. Nam ipſius ſimiliter ſubeundum eſt judicium, quem Dominus ſibi non dedignatur Vicarium. Ergo ad te venire roges Sacerdotem, & fac ipſum conſcientiarum tuarum penitus participem, &c. Quæ ideo ex Patribus prolixius referimus, ut ex cordibus hominum per diligentem Parochorum informationem, tollatur & eximatur eorum error, qui more Novatianorum, facultatem ſolvendi & ligandi, contra expreſſum verbum Dei, Sacerdotibus adimunt, & ſoli Deo confitendum eſſe aſſerunt: nihil aliud agentes, quam ut mandata Dei reſcindant, & ſecundum Ambroſii verba (*a*) commiſſum munus confundant, omneſque Eccleſiæ pias & utiles conſtitutiones, in dubium revocent, ac contentioſis diſputationibus conturbent. Ut autem in ſui agnitionem deducatur populus, & perſpiciat quomodo vitam tranſigat: quomodo ſe erga Deum gerat & exhibeat: quibus ſtudiis, quibuſque actionibus deditus ſit, proderit diligenter commonefacere & admonere, ut ad Decalogi præcepta: ad peccata (ut vocant) mortalia ſeu capitalia, vel in cœlum clamantia: ad quinque ſenſus hominis: ad opera miſericordiæ: aliaque univerſam vitam ſuam, referat, ſingulaque ex ordine diligenter exploret & examinet: in quibus homo immunem & liberum, in quibus vero reum ſe agnoſcat. Neque enim a Theologis temere hæc conſtituta, ſed in eum finem ordinata & diſpoſita ſunt, ut in ſui agnitionem, tanquam per gradus penitus deveniant homines: & cognita & perſpecta delictorum & transgreſſionum mole, majori ardore & affectu, ad pœnitentiæ ſtudia & exercitia, atque prioris vitæ emendationem, excitentur, provocentur, ac convertantur: hac enim occaſione privatæ vitæ explorandæ & inquirendæ, oblata, facilius ſingula in memoriam revocabunt, quam ſi hac ablata, generali agnitione vel confeſſione, ſimpliciter agnoſcendo ſe eſſe peccatores, contenti ſint homines. Obedientiæ Sacrificium non mediocre eſt (utcunque Deus (*b*) humani cordis inſpector & perſcrutator ſit) ſemetipſum accuſare, & coram eo, ejus denique miniſtro agnoſcere imbecillitatem ſuam, agnoſcere crebros continuoſque humanæ fragilitatis & carnis lapſus: confiteri ſe denuo deliquiſſe contra mandata Dei, excidiſſe ab ejuſdem gratia, idque tali delicti genere, ſe in obſervatione hujus vel alterius præcepti inprimis eſſe negligentem: torpere ad omnia pietatis, charitatiſque Chriſtianæ ſtudia, juxta exemplum Achæ, quem Joſua fideliter & diligenter admonebat, & exhortabatur ad confitendum id, quod contra mandatum & præceptum Dei, commiſerat, utcunque Deo cognitum eſſet perpetratum Achæ delictum, inquiens: Fili mi, (*c*) da gloriam Domino Deo Iſrael, & confitere atque indica mihi, quid feceris: ne abſcondas. Reſponditque Achas Joſuæ, & dixit ei: vere ego peccavi Domino Deo Iſrael: & ſic, & ſic feci. Perplexam autem curioſitatem, & conſcientia-

(*x*) Baſil. in reg. Monach. c. 21.
(*y*) Ambr. de Pœnit. lib. 2. cap. 6.
(*z*) Auguſt. de ſalutaribus documentis, & de viſit. infirm. De viſit. infirm. lib. 1. cap. 2. & lib. 2. cap. 4.
(*a*) Ambr. de Pœnit. lib. 1. cap. 2.
(*b*) Hierem. 17. cap.
(*c*) Joſuæ 7.

Digitized by Google

entiarum carnificinam, hac conſtitutione non exigimus: ſed in tanta ſecuritate hominum, a quibus timor Dei ſublatus (qui Tertulliano teſte, (*d*) Inſtrumentum pœnitentiæ eſt: & ut eleganter inquit Baſilius Magnus, (*e*) ad pietatem Pædagogus, & Iſagogicus) pietasque Chriſtiana elanguit: præſentem confesſionis formulam requirimus: ut in transgreſſionis ſui agnitionem, homines eo facilius & commodius perveniant: cum compendioſa ad veniam via ſit, peccatorum ſuorum fœditatem & magnitudinem diligenter intueri ac inſpicere. Abſoluta igitur confeſſione, ſatisfactione opus eſt: quæ conſiſtit in emendatione vitæ, in mortificatione carnis, in larga & liberali eleemoſyna, in abſtinentia, in jejunio, in oratione, in vigiliis. Non enim ſufficit: ait Auguſtinus (*f*), mores in melius commutare, & a factis malis recedere: niſi etiam de his, quæ facta ſunt, ſatisfiat per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis ſacrificium, cooperantibus eleemoſynis. Et in alio loco: (*g*) in melius eſt vita mutanda, & per eleemoſynas de peccatis præteritis, eſt propitiandus Deus: non ad hoc emendus quodammodo, ut ea ſemper liceat impune committere: nemini (*h*) enim dedit laxamentum peccandi: quamvis miſerando deleat jam facta peccata, ſi non ſatisfactio congrua negligatur. Siquidem id eſt curam gerere pro delicto, ſemper niti, ſemper intendere, ſemper ſtudioſe & ſedulo agere, ut ſanes peccatum. Quæ ſatisfactio non ita intelligenda eſt, ut culpam & æternam pœnam diluat & aboleat (id enim non hominum operibus, ſed unico Chriſti merito tribuitur & conceditur) ſed ut novo inchoato vitæ genere, veram cordis pœnitentiam, declaremus, ac reliquias peccati, aliis bonis & piis operationibus, quæ ex merito paſſionis Chriſti virtutem, & promerendi efficatiam aſſumunt, extinguamus. Quæ quidem, ſi ex fide proficiſcuntur, ad ſalutem recipiendam & conſequendam, utiles & neceſſariæ ſunt: non quidem ratione operantis, ſed miſerentis & promittentis Dei. Nam æternam ſalutem tribuendo, Deus non noſtra merita, ſed ſua coronat dona. Et graviſſime Auguſtinus [*i*]: Tantam eſſe erga hominem, Dei bonitatem ait, ut noſtra velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona: & pro his, quæ largitus eſt, æterna præmia ſit donaturus: præſertim, cum nihil boni operari queamus, niſi ope & patrocinio Chriſti. In omni enim opere bono, ut idem inquit, non nos incipimus, & poſtea per miſericordiam Dei, adjuvamur, ſed ipſe nullis præcedentibus bonis meritis, & fidem & amorem ſui, nobis inſpirat. Quare de iis omnibus, probe & diligenter populus inſtituendus & informandus eſt. Obſervandum inſuper, ut in imponenda ſatisfactione Miniſtri ſint prudentes: ne minus neceſſaria, & ad emendationem vitæ parum utilia, & quod alioqui juxta Auguſtini ſententiam, [*k*] vel impoſſibilitas abdicat, aut tempus evaneſcens adimplere prohibet, vel alioqui citra valetudinis incommodum, & rei domeſticæ jacturam & detrimentum exequi difficulter poſſit, confitentibus loco ſatisfactionis imponatur. Et cum [*l*] non omnium ſit, ſecretas audire populi confeſſiones: ſtatuimus, ut id muneris & officii, peritis, doctis, & prudentibus Presbyteris & Sacerdotibus, quique maturæ ætatis, honeſtæ vitæ, ac bonæ converſationis, & tenaces ſecreti ſint, committatur: quique perturbatis, perplexis & ſauciis conſcientiis, conſulendo & medendo, opem & auxilium adferre & ſubminiſtrare poſſint, & qui ſciant, ut ait Origenes, (*m*) infirmari cum infirmante, flere cum flente, ac qui & condolendi & compatiendi diſciplinam habeant. Grave enim eſt detecto morbo, nudato ulcere, & aperto vulnere, nullam, niſi abſolutione facta & pronunciata, turbatis, vacillantibus, & mœrore conſternatis conſcientiis, opem, auxilium vel conſolationem præſtare poſſe: Volentes nihilominus ex ſacra Scriptura, bene informatis conſcientiis, & juxta Decretum

 Con-

(*d*) Tertullianus de Pœnit.
(*e*) Baſilius ſuper Pſal. 31.
(*f*) Auguſt. in præallegato loco cap. 5.
(*g*) Auguſtin. in Enchi. 10.
(*h*) Auguſtin. in Pſal. 17.
(*i*) Auguſt. Tract. 3. in Joan.: idem de Eccleſ. dog. cap. 32. Cyrill. in Evang. Johan. lib. 9. cap. 30.
(*k*) Auguſt. de viſitat. Infirm. lib. 2. cap. ult.
(*l*) In hiſt. Eccl. lib. 9. cap. 35.
(*m*) Orig. in Pſalm. 38. Hom. 2.

Digitized by Google

Concilii Remenſis, (n) exploratis perſonis, num ex ordine Decalogum, Symbolum Apoſtolicum, & Orationem Dominicam recenſere ſciant, ut abſolutionem non intricate, multisque circumductionibus perplexam, ſed clare & perſpicue, ſecundum communem Eccleſiæ formam, proferant ac pronuncient: ac confitentem, impoſita pœnitentia, in pace dimittant. Cæterum quantum ad caſus Epiſcopali authoritati reſervatos attinet: præcipimus, ut ii ex cauſis ad hoc nos moventibus, citra ſpecialem noſtram commiſſionem, præterquam in mortis articulo, a nullo remittantur, ſed Epiſcopali poteſtati reſerventur: pollicentes nihilominus, in ea parte erga ſubditos, prout pium Patrem, & fidelem Paſtorem decet, nos geſturos.

De antiquis Eccleſiæ Ritibus, Conſuetudinibus, Traditionibus, & Ceremoniis.

CAPUT XIV.

Siniſter intellectus & ignorantia, Traditionis Apoſtolicæ, Conſtitutionum Eccleſiaſticarum, Conſuetudinum, Rituum & Ceremoniarum in Eccleſia, ſæpe magnas contentiones excitavit, & non mediocrem contemptum apud imperitos peperit. Quare id, quod ſupra de Sacramentorum uſu explicando diximus, idem & hic repetendum cenſemus. Neque enim Eccleſiaſtici ritus & ceremoniæ, tanquam res meræ prophanæ & impiæ a populo contemnerentur, ſi de earum uſu, & cur ab Eccleſia obſervarentur, & introductæ ſint, conſtaret. Nunc autem cum major pars hominum non intelligat, quid ſignificent, quid repræſentent, & cur ejusmodi conſtitutionibus, conſuetudinibus, & ritibus Eccleſia utatur: quis eorum finis, & quæ authoritas earum ſit, & in quantum valere debeant & poſſint: fit, ut non ſolum ſine ratione & judicio contemnantur, ſed etiam propter adverſariorum parum æquas interpretationes, tanquam impii cultus improbentur, & abominentur. Danda igitur eſt opera, ut per anni circulum, congruo, & commodo tempore, eorum uſus, ratio, & ſignificatio (in quantum tamen expedit, & neceſſarium videbitur) quoque fideliter exponatur: ut intelligat & cognoſcat populus, quare Eccleſiaſticæ traditiones & conſtitutiones obſervandæ ſint: quid, & in quantum conſuetudini tribuendum: qui ritus in Eccleſiis retinendi, qui vero abolendi, & rejiciendi ſint. Et cum Auguſtinus poſt Tertullianum & Baſilium Magnum, hinc inde in ſuis voluminibus, pie, prudenter, & erudite, hanc rem diſcuſſerit & tractaverit, viſum eſt pro utilitate Eccleſiæ, noſtræ Diœceſis (in qua propter intempeſtivas, abſurdas & contentioſas adverſariorum diſputationes, omnis ferme traditionum, conſuetudinum, & rituum authoritas interiit) pauca quædam ſubjicere.

Sciendum igitur eſt, Conſuetudinis (o) non eſſe vulgarem, nec mediocrem in Eccleſiis & Eccleſiaſticis conſtitutionibus, ac ritibus conſervandis, authoritatem: quare non temere tollenda, immutanda, aut infringenda eſt: ſed tanquam vim legis, & authoritatem habens, pie colenda & obſervanda. Sic enim inquit Auguſtin. (p) In his rebus, de quibus Divina Scriptura nihil certi ſtatuit, mos populi Dei, & inſtituta majorum, pro lege tenenda ſunt, & ſicut prævaricatores Divinarum Legum, ita & contemptores Eccleſiaſticarum conſuetudinum, coercendi ſunt. Quæ tamen doctrina (ſecundum eundem Auguſtin.) ſemper intelligenda eſt, dummodo contra fidem Catholicam nihil ſtatuat, aut uſurpare dignoſcatur. Ratio enim & veritas, conſuetudinem ſemper excludit, & præponenda eſt. Nam utcunque conſuetudo vetuſta ſit, utcunque vulgata, tamen veritati omnino cedere debet, & uſus veritati contrarius abolendus eſt. Quare Tertull. (q) & veterem conſuetudinem Hæreſim vocat, ſi adverſus veritatem ſapiat. Auguſtin. (r) igitur hoc genus, quibus Catholica Eccleſia per orbem terrarum diffuſa, utitur, in quatuor formas redigit: Aut enim, inquit, ex ipſa authoritate ſacræ Scripturæ: aut ex traditio-

(n) Ex Concil. Remenſi cap. 8.
(o) C. Conſuetudinis. diſt. 11.
(p) Auguſt. ad Caſulanum Epiſt. 86. & refertur diſt. 11. cap. In his rebus. c. Conſued. diſt. 11. c. Veritate. & c. Si conſuetud. diſt. 8.
(q) Tertull. de veland. Virg.
(r) Auguſt. ad Januar. Epiſt. 118.

ditione Apoſtolica & univerſali conſuetudine: aut ab informatione propria, & particulari inſtructione regionum, locorum, & Eccleſiarum: aut ex longa & depravata conſuetudine ac uſu proficiſcitur: De primo autem genere, cum propria authoritate nitatur, nihil dicendum eſt: ſed de ſecundo ſentiendum, non minorem Apoſtolicæ traditionis, quæ non ſcripto conſiſtit, nec in ſcripturis comprehenditur, authoritatem eſſe: Siquidem non omnia ab Apoſtolis in ſcripta redacta ſunt: ſed juxta Pauli ſententiam, multa in Eccleſiis tradiderunt & conſtituerunt Apoſtoli, quæ deinceps de Eccleſia ad Eccleſiam, de Epiſcopo ad Epiſcopum, ordinaria ſucceſſione, tanquam per manus devenèrunt promulgata, ac longa & univerſali accedente conſuetudine, confirmata & corroborata ſunt. Quare Auguſtin. ad Janu. (*s*) illa autem, quæ non ſcripta, ſed tradita cuſtodimus, quæ quidem toto orbe terrarum obſervantur, dantur intelligi vel ab ipſis Apoſtolis, vel ex plenariis Conciliis (quorum eſt in Eccleſia ſaluberrima authoritas) commendata atque ſtatuta retineri: ſicuti quod Domini Paſſio, & Reſurrectio, & Aſcenſio ad cœlum, Adventus Spiritus Sancti, anniverſaria ſolennitate celebrantur, & ſi quid aliud tale occurrerit, quod ſervatur ab univerſa, quacunque ſe diffundit, Eccleſia. Et Baſil. Magn. (*t*) graviter contendit, hoc genus Traditionum non minorem authoritatem, ſed cum priore parem vim & virtutem ad pietatem habere. Nam ſi conſuetudines, inquit, & traditiones, tanquam non multum habentes momenti conemur rejicere, quod ſcripto proditæ non ſunt: neceſſe erit multa damnare, multa rejicere, improbare multa, multa abolere, plura tollere, quæ in Evangelio neceſſaria ad ſalutem habentur & continentur, imo ipſam ſidei prædicationem, totamque Religionis Chriſtianæ formam, ad exiguas & tenues rerum anguſtias, & ad nudum nomen (iis enim verbis utitur) redigere & contrahere. Nam quod ſigno crucis utimur: quod ad Orientem verſus precamur, noſtraſque preces effundimus: quod conſecramus aquam Baptiſmatis, & oleum unctionis: quod homines immergimus: quod in Baptiſmate, Sathanæ renunciamus, & Angelis ejus: quod, cum oſtenditur panis Euchariſtiæ, & ad poculum benedictionis, invocationis verba proferimus, neque contenti quæ commemorat Apoſtolus & Evangelium, verum alia quoque antea & poſt dicimus, tanquam multum habentia momenti ad myſterium, quæ ex traditione citra ſcriptum accepimus, &c. nullo ſcripto tradita ſunt, & nusquam in ſcripturis reperiuntur, neque earum traditionum, & conſuetudinis in ſcripturis ſit aliqua mentio: tamen nihilominus ex arcana, ſecreta & tacita traditione, pie obſervantur & retinentur, ac in Eccleſiis tanquam ad ſalutem promovendam, cuſtodiuntur. Et cum eadem Tertullianus quoque tractet, libet & hujus antiquiſſimi ſcriptoris locum ſubjicere, qui habetur in libro de Corona Militis: ut clare perſpiciatur, quantus ſit ea in re, Patrum, tam Græcorum, quam Latinorum conſenſus: Sunt autem hæc ejus verba: Ergo quæramus, an & Traditio non ſcripta non debeat recipi? plane negabimus recipiendam, ſi nulla exempla præjudicent aliarum obſervationum, quas ſine ullius ſcripturæ inſtrumento, ſolius Traditionis titulo, exinde Conſuetudinis patrocinio vindicamus. Denique ut a Baptiſmate ingrediar, aquam adituri ibidem, ſed & aliquando prius in Eccleſia, ſub Antiſtitis manu conteſtamur nos renunciare diabolo, & pompæ, & Angelis ejus: dehinc ter mergitamur, amplius aliquid reſpondentes, quam Dominus in Evangelio determinavit. Inde ſuſcepti lactis & mellis concordiam, prægustamus: exque ea die, lavacro quotidiano per totam hebdomadam abſtinemus. Euchariſtiæ Sacramentum, & in tempore victus & omnibus mandatum a Domino etiam ante lucanis cætibus, nec de aliorum manu, quam præſidentium ſumimus. Oblationes pro defunctis, pro Natalitiis annua die facimus: Die Dominico jejunium nephas ducimus, vel de geniculis adorare. Eadem immunitate a die Paſchæ in Pentecoſten uſque gaudemus. Calicis aut panis etiam noſtri aliquid decuti in terram anxie patimur. Ad omnem progreſſum atque promotum, ad omnem aditum & exitum, ad veſtitum & calceatum, ad lava-

(*s*) Epiſt. 118. c. 1. & 5.

(*t*) Baſil. in lib. de Spiritu San. c. 27. & 29.

lavacra, ad menſas, ad lumina, ad cubilia, ad ſedilia, quacunque nos converſatio exercet, frontem, Crucis ſignaculo terimus. Harum & aliarum ejusmodi diſciplinarum, ſi legem expoſtules Scripturarum, nullam invenies: Traditio tibi prætendetur auctrix, conſuetudo confirmatrix, & fides obſervatrix. Rationem Traditioni, conſuetudini, fidei patrocinaturam, aut ipſe perſpicies, aut ab aliquo, qui perſpexerit, diſces: interim nonnullam eſſe credes, cui debeatur obſequium. Quare de hoc genere, reverenter & pie ſentiendum & docendum eſt, ut ſupra dictum, harum non eſſe minorem authoritatem, ac ſi expreſſe in Scripturis ſacris continerentur.

Tertium genus, cujus Auguſtinus in eadem Epiſtola ad Januarium (*u*) mentionem facit, eſt, videlicet ſpecialis vel particularis inſtructio uniuscujusque Eccleſiæ, vel provinciæ, vel regionis, quæ per loca terrarum, regionesque diverſimode variantur: ſicuti eſt, quod aliqui jejunant Sabbato, alii vero non, alii quotidie communicant corpori & ſanguini Dominico, alii certis diebus accipiunt: alibi nullus dies intermittitur, quo non offeratur, alibi Sabbato tantum, alibi tantum Dominico: his enim exemplis utitur Auguſtinus. Eſt igitur in hoc genere Traditionum, obſervanda Auguſtini doctrina, qui de his rebus prudentiſſime diſſerens, inquit: Quod enim neque contra fidem, neque contra bonos mores injungitur, indifferenter eſt habendum, & pro eorum, inter quos vivitur, ſocietate ſervandum. Quare id judicio & prudenti Chriſtianorum diſcretioni, committit, ut eo modo agant, quo agere vident Eccleſiam, ad quam forte deveniunt, ſi modo aliis nolunt eſſe ſcandalo, neque quenquam ipſis, quod ſane & Auguſtinus ex conſilio beati Ambroſii, matri ſuæ Monicæ conſuluit, cui & ipſe una cum matre, tanquam ſaluberrimæ doctrinæ & regulæ acquievit.

Reſtat adhuc quartum (*x*) genus Traditionum, quod neque ſacræ Scripturæ teſtimonio, neque Conciliorum authoritate, neque univerſalis Eccleſiæ conſuetudine corroboratur & approbatur, ſed diverſorum locorum, diverſis moribus, innumerabiliter variatur: & in cujus obſervatione, non ſolum nulla utilitas ſubeſt, ſed etiam nullæ cauſæ demonſtrari & inveniri poſſunt, quas in eis conſtituendis, homines ſecuti ſint: de quibus, ſecundum Auguſtini ſententiam, ita ſentiendum eſt, ut ubicunque facultas tribuitur, ſine ulla dubitatione, reſecentur & aboleantur: quod tamen non a vulgo & promiſcua plebe, ſed ab ordinaria poteſtate, & ea moderatione fieri debet, ut in earum abolitione, publicæ tranquillitatis, aliarumve circumſtantiarum, ratio & prudens rerum circumſpectio, & conſideratio habeatur: Ne videlicet tollendo inveteratam, parumque utilem conſuetudinem, graviora exinde (id quod noſtris temporibus vidimus) & Eccleſiarum, & rerum publicarum, ſubſequantur incommoda & pericula. Nam quemadmodum Eccleſia Dei, in hoc corrupto mundi, & depravato hominum ſtatu, multa tollerat & diſſimulat, ut prudentiſſime ait D. Auguſtinus, & tamen ea, quæ contra fidem, vel bonam vitam ſunt, non adprobat, nec tacet, nec facit: ita in abrogandis & tollendis depravatis conſuetudinibus, moribus & ritibus, multa ferenda & toleranda ſunt, ne lædatur tranquillitas & pax publica, donec mutandi & tollendi oportunitas & commoda occaſio ſeſe offerat. Veriſſimum enim eſt, quod idem inquit (*y*): Mutationem conſuetudinis etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbare.

Cæterum danda quoque eſt opera, ne multitudine Traditionum, & præſertim non neceſſariarum, populus nimis gravetur & oneretur: neve in obſervatione earundem plus curentur hæc, quæ propria authoritate imponuntur, quam quæ in ſacris Scripturis, ad utilitatem noſtram præcipiuntur, id quod & Auguſtinus ſuis temporibus conqueſtus eſt. Quare in obſervatione vel remiſſione earum, ſingularis quædam prudentia, judicium, & diſcretio, adhibenda eſt.

Et quanquam neceſſarium ſit, præſertim hoc tempore, populo uſum Traditionum, conſtitutionum, rituum, & cere-

(*u*) Cap. 2.
(*x*) Auguſt. ad Januar. Epiſt. 119. cap. 19.
(*y*) In eadem Epiſt. cap. 5.

ceremoniarum explicare: tamen diligenter obſervandum eſt, ne id aliter fiat, niſi in quantum expediat, & informationis cauſa, ad pietatem excitandam & alendam conveniat. Neque præſentem conſtitutionem ita intelligi volumus, ut omnia & ſecretiora Eccleſiæ myſteria, & arcana revelari, & ex ordine exponi debeant (id enim nec utile, nec neceſſarium: & veriſſimum eſt, Apoſtolos & ſanctos Patres, ut graviſſime inquit Baſilius (z): qui in primordiis Eccleſiæ certos ritus præſcripſerunt, in occulto, ſilentioque myſteriis ſuis ſervaſſe dignitatem, & noluiſſe ea omnia ad populares & vulgi aures efferri, & producere, ne dogmatum cognitio, propter aſſuetudinem vulgi veniret in contemptum: (a) ſcientes nimirum, res uſu tritas, & undecunque parabiles, contemptui expoſitas eſſe: ſepoſitis vero & ſemotis conjunctam eſſe ſummam admirationem, ſtudium, & venerationem: his enim utitur verbis, de præſenti materia traditionum, acute, graviter, & prudentiſſime diſputans: affirmans Moyſi exemplo, hanc eſſe cauſam & rationem, cur quædam citra ſcriptum prodita ſint) Sed volumus, ubi commode fieri poterit, & præſertim in concionibus publicis, ut omnium earum rerum uſus, compendiaria oratione, & ſecundum populi captum & utilitatem, in quantum neceſſe eſt, exponatur & explicetur, ut ſinguli intelligant, & cognoſcant, quid in peractione uniuscujusque rei meditari & contemplari debeant. Certum enim eſt, nudam & ſimplicem earum ignorantiam, aut ſuperſtitionem aut contemptum parere.

De Horis Canonicis & Precibus indies legendis & abſolvendis, deque ſtudio & meditatione ſacrarum Scripturarum.

CAPUT XV.

Cum ratione (b) ordinis & profeſſionis, Clerici, & præſertim, qui juxta Reformationis formulam majores Ordines receperunt, ſeu de beneficiis Eccleſiæ aluntur & ſuſtentantur, ad quotidianas, continuas, & publicas preces & laudes, pro Eccleſia Deo peragendas, adſtricti & obligati ſint: & cum a ſanctis Patribus, (c) hoc precationis ſtudium, animique exercitium, in ſeptem partes diſtributum & ordinatum ſit: ſtatuimus, ut hæc, ſepties laudandi Deum, periodus, quam diligentiſſime a noſtris Presbyteris, quotidie & obſervetur & abſolvatur: ita tamen, ut ad corporale & externum precandi exercitium, verum animi deſiderium, totaque mentis & cordis intentio, accedat. Quippe cum vera poſtulatio & precatio non in oris tantum vocibus, ſed in cogitationibus cordis conſiſtat, & Deus non vocis, ſed cordis auditor ſit: &, ut Auguſtinus ait, (d) id tandem multum precari eſſe, cum ad Deum, quem precamur, Divina & pia cordis excitatione, pulſemus. Adhæc volumus etiam, ut reliqua temporis vel diei pars, lectioni & meditationi ſacrarum Scripturarum detur, quæ & pietatem alat, & quotidianarum precationum, Pſalmorum & laudum Dei pleniorem intellectum ſuppeditet, nosque noſtri officii admoneat: cum, Baſilio Magno teſte, (e) ſacrarum Scripturarum meditatio, maxima via ſit, ad officii obſervationem, in qua hypothecæ & præcepta vivendi traduntur, & beatorum Virorum vitæ ac exempla conſcripta reperiuntur: quæ tanquam imagines quædam

(z) Baſil. in lib. de Spir. Sanct. cap. 27.
(a) Gregor. Nazianz. lib. 1. de Theol. Ut ſecreta quæ ſunt, & a vulgi conſpectu ſemota, ſecreto quoque tractemus: & quæ ſancta, ſancte, nec in prophanas aures, quæ ſilentio ſunt adoranda, projiciamus.
(b) C. Presbyter. 91. Diſt.
(c) Hieron. ad Euſtoch. de vera Virg. Gregor. in Moralibus lib. 22. c. 18. Cyprian. in ſerm. de Oratione Dominica.
(d) Auguſt. in lib. de orando Deum. Ad Probam Epiſt. 121. cap. 10. & Cum itaque. diſt. 38. c. Ignor: cum ſequentibus.
(e) Baſil. in Epiſt. 1. ad Gregorium Theologum.

dam vivæ, ad imitationem bonorum operum nobis proponuntur. Et Cyprian. adhortatur, ut in manibus Cleri, ſemper ſit Divina lectio: in ſenſibus, Dominica cogitatio: & ut oratio legis omnino non ceſſet, ſalutaris operatio perſeveret, ſpiritualibus actibus occupentur, ut quotiescunque inimicus acceſſerit, quoties adire tentaverit, & clauſum adverſus ſe pectus inveniat, & armatum. Et Auguſtin. alibi Presbyteros alloquens, ait: oportet vos aſſiduitatem habere legendi, & inſtantiam orandi, cum vita viri juſti lectione inſtruatur, oratione ornetur, & aſſiduitate lectionis muniatur homo a peccato, juxta illum, qui dicebat: In corde meo abſcondi eloquia tua, ut non peccem tibi. Hæc ſunt enim arma, videlicet Lectio & Oratio, quibus diabolus expugnatur: hæc ſunt inſtrumenta, quibus æterna beatitudo acquiritur: his armis vitia comprimuntur, his alimentis virtutes nutriuntur. Et ſi quando a lectione ceſſatur, debet manuum operatio ſubſequi, cum ocioſitas inimica ſit animæ, & antiquus hoſtis, quem a lectione, ſive ab oratione vacantem invenerit, facile ad vitia rapiat. Cum per uſum lectionis diſcatur, qualiter, & ipſi vivere, & alios docere debeant: Per uſum vero Orationis, qua ratione & ſibi, & his, quibus in charitate conjuncti ſunt, prodeſſe valeant, inquiens: Per manuum operationem, & corporis macerationem, & vitiis alimenta negabitis, & veſtris neceſſitatibus ſubvenietis & habebitis, unde neceſſitatem patientibus, porrigatis.

Statuimus inſuper, ut in templis Divinæ laudes, & conſueta pſallendi ratio, devote, reverenter & diſtincte decantetur & perſolvatur: ita ut in pſallendo, aliiſque Divinis officiis peragendis, a Sacerdotibus & Canonicis, verus pietatis, animorumque affectus, fervor & ſtudium, agnoſcatur. (Baſil. in Pſal. 29.) Cum non hi Domino pſallant, qui Pſalmi verba ore proferunt, ſed hi, qui corde pſalmodiam enunciant: Et quicunque Sancti erga Deum ſunt, juſtitiam ſervantes: hi enim Domino pſallere ry mis ſpiritualibus concinne poterunt, n qui fornicatores ſunt, non qui furtu qui dolum, & mendacium in corde retinent, nam utcunque pſallere put tur, re autem vere non pſallunt: inq alibi D. Baſilius (f): & quem non offe dat, ineptus decantandorum Pſalmoru uſus, ſeu murmuratio quædam, qua templis aliquando utuntur Sacerdote ubi præter confuſaneam & indiſtinct vocis modulationem & ſonum, ſummu mentium torporem, negligentiam laſſitudinem ſignificantem, nihil præt ea ab auditoribus & circumſtantibus ditur & percipitur. Quomodo aute circa officium Divinum celebrandum, Horas Canonicas rite decantandas gerere debeant Clerici & Sacerdote Concilium Baſilienſe copioſius & exacti ordinavit & conſtituit. Quare ad p niorem informationem Cleri, ejuſde Decretum, noſtræ Synodali conſtitutic annectere volumus.

Sequitur Decretum Seſſionis vigeſima primæ.

SI quis principem ſæculi rogaturus bitu honeſto, geſtu decenti, pro tione non præcipiti, ſed diſtincta, atter quoque mente ſeipſum ac verba ſtuc componere: quanto diligentius in ſac loco omnipotentem oraturus Deum, h omnia facere curabit? Statuit igit Sancta Synodus, ut in cunctis Cathed libus ac Collegiatis Eccleſiis, horæ deb ſignis, congrua pulſatione præmiſſ laudes Divinæ, per ſingulas horas, n curſim ac feſtinanter, ſed aſiatim (*) tractim, & cum pauſa decenti, præſert in medio cujuſlibet verſiculi Pſalmoru debitam faciendo inter ſolenne & feri officium, differentiam: reverenter omnibus perſolvantur. Horas Cano cas dicturi, cum tunica talari, ac ſup pelliceis mundis, ultra medias tibias l gis, vel cappis, juxta temporum ac gionum diverſitatem, Eccleſias ingre antur, non caputia, ſed almutia, pyreta tenentes in capite: qui cum ch

(f) C. Cum autem. diſt. 91. & vide Hieron. in Epiſt. ad Epheſ.
(*) In Concilio Baſileenſi Seſſ. 21. dicitur: *Non curſim ac feſtinanter, ſed aſiatim ac tract* Legendum videtur: *Aſciatim*, id eſt, *diviſim.* Joan. de Janua: *Aſciatim*, adv bium, id eſt, *dolatim*, *cæſim*, *carptim*, *diviſim*, & dicitur ab *aſciare*, vel *a* Hæc Carolus Du Frene in Gloſſario ad Scriptores mediæ, & infimæ Latinitatis.

Digitized by Google

choro fuerint, gravitatem ſervent, quam & locus & officium exigunt, non inſimul, aut cum aliis confabulantes, ſeu colloquentes, aut literas ſeu ſcripturas alias legentes. Et, cum pſallendi gratia ibidem conveniant, juncta & clauſa labia tenere non debent, ſed omnes, præſertim qui majore funguntur honore, in Pſalmis, Hymnis & Canticis, Deo alacriter modulentur. Cùm dicitur: Gloria Patri & Filio, & Spiritui Sancto, omnes conſurgant. Cum nominatur glorioſum illud Nomen JESUS, (*g*) in quo omne genu flectitur, cœleſtium, terreſtrium ac infernorum, omnes caput inclinent; nemo ibidem, dum horæ in communi publice cantantur, legat vel dicat privatum officium. Nam non ſolum obſequium, quo obnoxius eſt choro, ſubtrahit, ſed alios pſallentes, perturbat. Super his debite obſervandis, aliisque ad Divini officii proſecutionem, & chori diſciplinam ſpectantibus, Decanus, vel cui onus incumbit, diligenter invigilet, hinc inde, ne quid inordinate fiat, circumſpiciens. Horum autem transgreſſores illius horæ, in qua circa prædicta, exceſſerint, vel alia majori, prout transgreſſionis gravitas exigit, plectantur pœna.

De Jejuniis, eorumque obſervatione.

CAPUT XVI.

JEjunia ab Eccleſia (*h*) inſtituta, ſub debita obedientia ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ, indici & obſervari debent: ita tamen, ut corporali exercitio, ſpiritualis jejunii ratio, adjungatur, veruſque abſtinentiæ uſus, diligenter populo inculcetur. Parum enim prodeſſet a certo cibi genere abſtinere, niſi & vitiorum ac peccatorum abſtinentia, ſequeretur. Quare recte nos admonet Origenes, (*i*) ſi vere jejunare velimus, a peccatis abſtinendum eſſe, nullas capiendas epulas voluptatis: nullum cibum malitiæ ſumendum: nullo vino luxuriæ concaleſcendum, ſed jejunandum a malis actibus: abſtinendum a malis ſermonibus, continendumque a malis cogitationibus. Et Auguſtin. ſuper Joannem (*k*) hoc jejunium magnum & generale vocat, abſtinere ab iniquitatibus & ab illicitis voluptatibus ſæculi. Et Ambroſius: (*l*) quid prodeſt, inquit, jejunare viſceribus, & luxuriari venationibus: abſtinere a cibis, & errare peccatis? Quæ tamen ea moderatione proponi debent populo, ne (ut idem Origenes monet) Chriſtianæ abſtinentiæ frena laxentur. Et cum Chryſoſtomus (*m*) egregie populum de utraque jejunii ratione inſtituat: volumus hunc locum exempli cauſa ſubjicere. Omnis noſtra ſit cura circa animæ ſalutem, & ut refrenatis carnalibus laſciviis, verum poſſimus exhibere jejunium: a malis abſtinentiam dico, hoc enim eſt jejunium. Propterea namque ciborum jejunium ſuſceptum eſt, ut carnis impetum coerceat, & equum nobis facilem reddat. Jejunantem autem omnium maxime decet iram reprimere, manſuetudinemque docere, & humanitatem: Corque contritum habere, abſurdarum quoque cupiditatum eliminare cogitationes: Ante oculos, inſopitum illum habere oculum, & inevitabile tribunal: pecuniis eſſe ſuperiorem: multam in eleemoſynis largitatem oſtendere: omnem ex corde nequitiam (in proximum) expellere: hoc verum eſt jejunium: ſicut & Eſaias ait, ex Dei loquens perſona: Numquid tale eſt jejunium, quod elegi, per diem affligere animam ſuam? Numquid contorquere, quaſi circulum, caput ſuum, & ſaccum & cinerem ſternere? nunquid iſtud vocabis jejunium, & diem acceptabilem Domino? Nonne hoc eſt magis jejunium, quod elegi? Diſſolve colligationes impietatis: ſolve faſciculos deprimentes: dimitte eos, qui confracti ſunt, liberos: & omne onus dirumpe: frange eſurienti panem tuum, & egenos vagoſque induc in domum tuam. Cum videris nudum, operi eum, & carnem tuam ne deſpexeris: tunc erumpet, quaſi mane lumen tuum, & ſanitas tua citius orietur. Vidiſti, chariſſime, quale ſit verum jejunium: hoc exerceamus, neque ſecundum multos temere cenſeamus in hoc con-

(*g*) Phil. 2. (*h*) C. Sint tibi. can. Nihil prodeſt. diſt. 5. de Conſecrat.
(*i*) Orig. in Levit. c. 16. (*k*) Auguſt. ſuper Joan. & allegatur diſt. 5. de Conſecr.
(*l*) Ambroſ. in Hom. de Quadrageſima. (*m*) Chryſoſt. de Jejunio, Hom. 72.

Digitized by Google

contineri jejunium, ſi ſine cibis ad veſperam uſque permaneamus: non hoc eſt, quod quæritur: ſed ut ciborum abſtinentia a noxis quoque continentiam exhibeamus: & circa ſpiritualium exercitationem multum impendamus ſtudium: Jejunantem decet eſſe correptum, mitem, humilem, præſentis vitæ deſpicientem gloriam. Hactenus Chryſoſt. Idem nec multum diſſimilibus verbis agit, Homilia octava, in Geneſim. Et ex Leone Magno, unam atque alteram Homiliam adſcripſimus, ut veram jejunii rationem ex SS. Patrum lectione cognoſcant Parochi, quibus addantur Baſilii Magni ſermones duo, de celebritate & utilitate jejunii, quorum initia: Canite, inquit, tuba, & adhortamini Sacerdotes populum. Sequuntur

HOMILIÆ DOMINI LEONIS PAPÆ III.

De utilitate Jejunii & Eleemoſynarum: Serm. III. de Jejunio Pentecoſtes.

SAnctarum ſolennitatum, Dilectiſſimi, ordine celebrato, & ſpiritalis lætitiæ devotione completa, oportet nos ad ſalubritatem recurrere parcitatis, remediumque jejunii & exercendis mentibus & caſtigandis adhibere corporibus, ut quia nos ſatis de hoc, & Divina monita, & propria experimenta docuerunt, primum per ſacratorum dierum recurſum, Divinæ pietati gratias referamus, quum ſanctas continentiæ delicias appetentes, aliquantulum nobis de terrenorum ciborum abundantia ſubtrahamus, ita proficiat Eleemoſynis, quod non impenditur menſis. Tunc enim demum ad animæ curationem proficit medicina jejunii: cum abſtinentia jejunantis, eſuriem reficit indigentis. Quia ergo ſcimus apud miſericordem Deum, jejuniis præcellere eleemoſynæ largitatem, dicente ipſo Domino: (*n*) Date eleemoſynam, & omnia munda ſunt vobis: ſi animas noſtras a peccatorum ſordibus cupimus emundari, eleemoſynam pauperibus non negemus, ut in die retributionis, ad promerendam Dei miſericordiam, miſericordiæ operibus adjuvemur, per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

Sermo Quartus de Jejunio Pentecoſtes.

De laude abſtinentiæ & carnis caſtigatione.

INter omnia, Dilectiſſimi, Apoſtolicæ inſtituta doctrinæ, quæ ex Divinæ inſtitutionis fonte manarunt, dubium non eſt, influente in Eccleſiæ Principes Spiritu Sancto, hanc primam ab eis obſervantiam fuiſſe conceptam, ut ſancti obſervatione jejunii, omnium virtutum regulas inchoarent: quia multum ad præcepta Dei exequenda prodeſſet, ſi Chriſtiana militia contra incentiva omnia vitiorum, continentiæ ſe ſanctificatione muniret: cum enim per illecebram cibi irrepſerit prima cauſa peccati, quo ſalubriore Dei munere utitur redempta libertas, quam ut noverit abſtinere a conceſſis, quæ frænare ſe neſcivit a vetitis? Omnis quidem (*o*) Creatura Dei bona eſt: & nihil eſt abjiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur. Sed non ad hoc creati ſumus, ut fœda & impudenti aviditate omnes mundi copias expetamus: tanquam, quod licet ſumi, non liceat prætermittere. Laudetur Deus, qui hominum uſui tam multa donavit: Sed agnoſcat rationalis animus, majores delicias menti datas eſſe, quam carni. Et cum audit ſibi per Spiritum Sanctum dici, (*p*) poſt concupiſcentias tuas non eas: & a voluntate tua avertere: intelligat, ſibi contra omnia, quæ ſenſibus corporeis blandiuntur, temperantiæ ſectandam eſſe virtutem: per quam, dum exterioris hominis voluntas minuitur, ſapientia interioris augetur. Non enim idem vigor cordis eſt ſub onere cibi, qui ſub lenitate jejunii: nec eundem ſenſum poteſt ſatietas generare, quem parcitas. Quia [*q*] cum caro concupiſcens adverſus Spiritum, ſpiritali cupiditate ſuperatur, libera obtinetur ſatietas, & ſana libertas, ut & caro mentis judicio, & mens Dei regatur auxilio. Ad hanc ergo utilitatem nos, Dilectiſſimi, præſens tempus invitat, ut a Reſurrectione Domini uſque ad adventum Spiritus

(*n*) Lucæ 11. (*o*) 1. Tim. 4. (*p*) Eccl. 18.
(*q*) Galat. 5.

ritus Sancti, quinquaginta diebus emenſis, quos in lætitia præcipuæ feſtivitatis exegimus, ad jejuniorum remedia recurramus: ne forte per occaſionem licentiæ blandioris, & aliquas negligentiæ culpas, delectabilium uſus inciderit. Terra enim carnis noſtræ, niſi aſſiduis fuerit ſubacta culturis, cito de ſegni otio, ſpinas, tribulosque producit: & partu degeneri dabit fructum, non horreis inferendum, ſed ignibus concremandum: dicente Domino, Matth. 15. Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus cœleſtis, eradicabitur. Cuſtodienda igitur nobis omnium germinum, ſeminumque, generoſitas, quam ex ſummi agricolæ plantatione concepimus: & vigili ſolicitudine providendum, ne Dei munera, aliqua invidentis inimici fraude violentur, & in Paradyſo virtutum, non creſcat ſylva vitiorum. Ad declinandum autem hoc malum, nihil eſt potentius eleemoſynis atque jejuniis, dum & carnales cupiditates continentia necat, & deſideriorum ſpiritalium fructus, miſericordiæ cura multiplicat. Unde charitatem veſtram ſolenniter admonemus, ut per caſtigationem corporis, & per opera pietatis mundari, ab omnium peccatorum ſorde curemus. Quarta igitur & ſexta Feria jejunemus. Sabbato autem apud Beatiſſimum Petrum Apoſtolum Vigilias celebremus: cujus meritis & orationibus ita nos per omnia credimus adjuvandos, ut miſericordia, Dei & jejuniis noſtris adſit, & votis, per Chriſtum Dominum noſtrum, Amen.

De Jejunio quatuor Temporum, ac Spiritali mentis. Hom. D. Leonis Papæ.

SCio quidem, Dilectiſſimi, plurimos veſtrum ita in iis, quæ ad obſervantiam Chriſtianæ fidei pertinent, eſſe devotos, ut noſtris cohortationibus, non indigeant admoneri. Quod enim dudum & traditio decrevit, & conſuetudo firmavit, nec eruditio ignorat, nec pietas prætermittit: Sed quia Sacerdotalis officii eſt, erga omnes Eccleſiæ filios curam habere communem, in id, quod & rudibus proſit & doctis, quos ſimul diligimus, pariter incitamus, ut jejunium, quod nobis ſeptimi menſis recurſus indicit, fide alacri, per caſtigationem animi & corporis celebremus. Quamvis enim diminutio cibi, carnem proprie videatur afficere: nihil tamen corporeis ſenſibus vel conceditur, vel negatur, quod non ſicut ad ſervientem, ita pertineat ad jubentem. Quum itaque unusquisque homo duplicem in ſe legem habeat continentiæ, nihilque actionum noſtrarum ad ſolum corpus, multa autem ad ſolum referenda ſint animum, prudenter debemus advertere, quam indecens, quamque injuſtum ſit, ſi, quod a ſuperiore indicitur, ab inferiore negligatur. Ut autem mens rationalis, ſalubriter exteriora caſtiget, debet etiam propria exercere jejunia: quia non ſolum carnis deſideriis, ſed etiam animi cupiditatibus convenit repugnare, dicente Scriptura: (r) Poſt concupiſcentias tuas non eas, & a voluntate tua mala avertere. Jejunans ergo ab iis, quæ caro appetit, jejunet & ab iis, quæ male interior ſubſtantia concupiſcit. Peſſimus enim animæ eſt cibus, velle quod non licet: & noxia cordis delectatio eſt, quæ aut turpi lucro paſcitur, aut ſuperbia extollitur, aut adulatione lætatur. Quamvis enim his affectibus motus quoque corporis ſerviant, ad originem tamen ſuam cuncta reſpiciunt, & ibi cenſetur qualitas actionis, ubi invenitur initium voluntatis, quam revocare a pravis deſideriis, optimum maximumque jejunium eſt: quia tunc eſt edendi abſtinentia fructuoſa, quando exterior parcitas, a temperantia interiore procedit. Celebraturi igitur, Dilectiſſimi, verum & ſpiritale jejunium, quod & corpus & animum ſui puritate ſanctificet, cordis noſtri ſecreta rimemur, & quibus rebus aut contriſtentur, aut gaudeant, juſto diſcutiamus examine. Ac ſi quis amor vanæ gloriæ, ſi qua radix avaritiæ, ſi quod ineſt virus invidiæ, nihil talium anima ſumat eſcarum: ſed virtutum intenta deliciis, cœleſtes epulas terrenæ præferat voluptati. Agnoſcat homo ſui generis dignitatem: factumque ſe ad imaginem & ſimilitudinem ſui Creatoris intelligat, nec ita de miſeriis, quas per peccatum illud maximum & commune incidit, expaveſcat, ut non ſe ad miſericordiam ſui Authoris attollat. Ipſe enim dicit: (s) Sancti eſtote, quoniam ego Sanctus ſum, hoc eſt, me diligite, & ab iis, quæ mihi diſpli-

(r) Eccleſ. 18. (s) Levit. 9.

Digitized by Google

diſplicent, abſtinete: facite, quod amo: amate, quod facio: & cum videtur difficile eſſe, quod jubeo, ad jubentem recurrite, ut unde datur præceptum, præſtetur auxilium. Non negabo opem, qui tribui voluntatem: Jejunate ab adverſis: Abſtinete a contrariis: Ego ſum cibus veſter & potus: nemo ea, quæ mea ſunt, inefficaciter concupiſcat. Qui enim ad me tendit, ex mei participatione me quærit. His dilectiſſimi, cohortationibus, quibus nos ad bona incommutabilia, & ad gaudia invitat æterna, plenæ ſunt omnes Divinarum paginæ literarum: & ad hoc nobiſcum agit teſtamenti utriusque doctrina, ut inhæreamus veris, & contineamus a vanis. Non enim comprehendi poteſt, quod promittitur, niſi cuſtoditum fuerit, quod jubetur. Quid juſtius, quam ut homo, cujus fert imaginem, faciat voluntatem, & per abſtinentiam cibi, jejunet a lege peccati? Ideo enim ipſa continentiæ obſervantia, quatuor eſt aſſignata temporibus, ut in idipſum totius anni redeunte decurſu, cognoſceremus, nos indeſinenter purificationibus indigere: ſemperque eſſe nitendum, dum hujus vitæ varietate jactamur, ut peccatum, quod fragilitate carnis, & cupiditatum pollutione contrahitur, jejuniis atque eleemoſynis deleatur. Eſuriamus paululum dilectiſſimi, & aliquantulum, quod juvandis poſſit prodeſſe pauperibus, noſtræ conſuetudini ſubtrahamus. Delectetur conſcientia benignorum, fructibus largitatis: & gaudia tribuens, quo es lætificandus, accipies. Dilectio proximi, dilectio Dei eſt: qui (t) plenitudinem legis & Prophetarum, in hac geminæ charitatis unitate conſtituit, ut nemo ambigeret, Deo ſe offerre, quod homini contuliſſet, dicente Domino Salvatore, cum de alendis juvandisque pauperibus loqueretur (u): quod uni eorum feciſtis, mihi feciſtis. Quarta igitur & ſexta feria jejunemus. Sabbato vero apud Beatum Petrum Apoſtolum Vigilias celebremus, cujus nos meritis & orationibus credimus adjuvandos, ut miſericordi Deo, jejunio noſtro & devotione placeamus, per Dominum noſtrum JEſum Chriſtum, qui vivit & regnat in ſæcula ſæculorum, Amen.

Leo Papa in Sermone II. de Jejunio Pentecoſtes.

DUbitandum non eſt, Dilectiſſimi; omnem obſervantiam Chriſtianam, eruditionis eſſe Divinæ: & quicquid ab Eccleſia in conſuetudinem eſt devotionis receptum, de traditione Apoſtolica, & de Sancti Spiritus prodire doctrina: qui nunc quoque cordibus fidelium, ſuis præſidet inſtitutis, ut ea omnes & obedienter cuſtodiant, & ſapienter intelligant.

Jejunia autem ordinata cum abſtinentia lacticiniorum, quæ in Diœceſi noſtra obſervantur, ſunt:

Vigiliæ {
Nativitatis Chriſti.
Paſchæ.
Pentecoſtes.
S. Johannis Baptiſtæ.
S. Laurentii Martyris.
Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis.
Omnium Sanctorum.

In Vigiliis vero omnium Apoſtolorum, *exceptis Philippi & Jacobi*, ac *Joannis Evangeliſtæ*, jejunatur, abſtineturque ab eſu carnium: ſed *lacticiniorum uſu conceſſo.*

Idem obſervatur in jejuniis Quatuor temporum, ad quartum, ſextum, & ſabbati diem, & Marci Evangeliſtæ. At Quadrageſimæ tempus in obſervatione jejunii trium dierum, ſecunda, quarta, & ſexta peragitur.

Et ſi vigilia Feſti alicujus, in diem Dominicum venerit: jejunium Sabbato præcedente, indicitur & obſervatur.

De Eleemoſyna.

CAPUT XVII.

CUm ſacra Scriptura, ad opera miſericordiæ nos frequenter admoneat & adhortetur, ſic enim inquit Eſaias (x): Frange eſurienti panem tuum, & egenos ſine tecto induc in domum tuam: ſi videris nudum, veſti eum, & domeſticos ſeminis tui non deſpicies: tunc erumpet temporaneum lumen tuum, & veſtimenta tua cito orientur: & præibit ante te juſtitia, & claritas Dei circundabit te; tunc excla-

(t) Matth. 22. (u) Matth. 26. (x) Eſaiæ 58.

Digitized by Google

exclamabis, & Deus exaudiet te: dum adhuc loqueris, dicet tibi, Ecce adſum. Et Eccleſ. (*y*) Conclude Eleemoſynam in ſinum pauperis, & hic pro te exorabit ab omni malo. Item (*z*) qui obturat aures, ne audiat imbecillum, & ipſe invocabit Dominum, & non erit, qui exaudiat eum. Idem Salomon (*a*): Qui dat pauperibus, nunquam egebit, qui autem avertit oculos ſuos, in magna penuria erit. Et David (*b*): Beatus qui intelligit ſuper egenum & pauperem: in die mala liberabit eum Dominus, &c. Quare a Parochis & verbi miniſtris, in publicis concionibus (id quod & ſupra admonuimus) vel alias, ubicunque ſe occaſio offert, ſubinde admonendus eſt populus, ut continua & larga eleemoſyna pauperum egeſtati ſubveniat, aliorumque inopiæ ſuccurrat. Niſi enim & nos miſericordes ſimus, quomodo miſericordiam Dei conſequemur & promerebimur? aut, quid a Divina clementia & bonitate in oratione, in quotidianis noſtris ſupplicationibus & precibus obtinebimus & impetrabimus, cum apud nos nulla habeatur pauperum ratio, durique & inhumani ſimus in eorum precibus exaudiendis? Eſtote, inquit Chriſtus, miſericordes, ſicut & Pater veſter, qui in cœlis eſt. Quapropter hoc Sacrificii genere, ac iis potiſſimum victimis demerendus, & conciliandus nobis Deus eſt: ſic attrahendus, ſic ad miſericordiam, ſic ad clementiam, ſic ad benignitatem & favorem excitandus & flectendus: hac ratione jejunia noſtra, noſtra temperantia, abſtinentia, caſtitas, vigiliæ, tribulationes, & orationes Deo placebunt: dempta vero hac & ſublata, omnia immunda, ſterilia & infrugifera ſunt. Qui enim fratrem ſuum non diligit, Deum non novit: Neque dubitandum, inhumanitatem & duritiem populi ſæpe cauſam eſſe publicæ calamitatis & famis. Sic enim, inquit Hieronym. ſuper Malachiam Prophetam (*c*): Si quando fames & penuria, & rerum omnium egeſtas opprimit mundum, ſciamus hoc ex ira Dei deſcendere, qui ſe in pauperibus, ſi non accipiant eleemoſynam, fraudari loquitur. Et cum Chriſtus (*d*) in ſe collatum eſſe dicat, quicquid pauperibus erogaverimus: neceſſe erit, ob intermiſſa charitatis fraternæ opera, ob Divinarum promiſſionum & comminationum contemptum, ob neglectam Chriſti Salvatoris noſtri latam ſententiam, nos horrendis non ſolum temporalibus, ſed æternis ſupplicii pœnis ſubjacere. Sunt igitur hæc omnia diligenter & fideliter inculcanda populo. Danda autem eſt opera, ut ſecundum Tobiæ (*e*) præceptum, informetur quoque: ut ex ſubſtantia propria, deque juſtis laboribus & bonis propriis eleemoſynam porrigat & largiatur. Neque enim hæc eleemoſyna laudanda & commendanda eſt, quæ vel cum alterius injuria fit: vel quæ ex rapina, aut aliis illicitis & inhoneſtis modis proficiſcitur: Sic enim inquit Gregorius (*f*): Non eſt putanda eleemoſyna, ſi pauperibus diſpenſetur, quod ex illicitis rebus acquiritur: quia, qui hac intentione mala accipit, ut bene diſpenſet, gravatur potius, quam juvatur: Et Chryſoſtomus (*g*): Si propterea rapis, ut miſerearis, nihil hac pejus eleemoſyna: cum enim ex rapina naſcatur hæc, eleemoſyna non eſt, ſævitia quædam eſt, & crudelitas, hoc eſt, in Deum contumelia. Et Scriptura dicit (*h*): Qui offert Sacrificium de ſubſtantia pauperis, idem eſt, ac ſi victimet Filium in conſpectu Patris. Item (*i*): Victimæ impiorum abominabiles ſunt Domino. Et Zachæus in Evangelio inquit (*k*): Ecce dimidium ex ſubſtantia mea, do egenis: & ſi quem defraudavi, quadruplum reddo. Quare recte Gregorius, (*l*) Eleemoſyna Redemptoris noſtri oculis illa placet, quæ non ex illicitis & iniquitate congeritur, ſed quæ de rebus conceſſis, & bene acquiſitis impenditur. Et Auguſtinus: Deus cor interrogat, & non manum: (*m*) ac dona iniquorum non probat Dominus, & longe eſt Dominus ab impiis, & orationes eorum non exaudiet,

(*y*) Eccleſ. 29. (*z*) Prov. 21. (*a*) Prov. 28. (*b*) Pſal. 40.
(*c*) Hieron. ſuper Malachiam Prophet. & refertur 16. q. 1. cap. Revertimini.
(*d*) Matth. 26. (*e*) Tobiæ 4.
(*f*) 4. Q. 5. per totum Gregor. 1. q. e. Non eſt deputanda.
(*g*) Chryſoſt. Hom. 36. de Eleemoſyna & Miſericordia.
(*h*) Eccleſ. 34. (*i*) Proverb. 15. (*k*) Lucæ 19.
(*l*) Gregor. 14. q. 5. c. Eleemoſyna. (*m*) Eccleſ. 34.

diet, &c. Si igitur eleemoſynam ſynceram & gratam præſtare ac Deo exhibere voluerimus, neceſſe erit, ut innocens, nullisque criminibus, ſcelere, fraude, impoſturis, & falſo ac inani charitatis prætextu, contaminata & infecta ſit: ſed ut ex puro corde, & bona conſcientia, & liberali voluntate (ſiquidem hilarem datorem diligit Deus) proficiſcatur. Deus enim, juxta Evangelicæ viduæ hiſtoriam, non noſtram eleemoſynam, non bonorum noſtrorum quantitatem aut liberalitatem perpendit & conſiderat, ſed voluntatem animi intuetur, & ſecundum hanc, dona, hoſtias, victimas, & eleemoſynas noſtras, vel approbat vel improbat. Sic enim inquit Auguſtinus, in libro de pœnitentia: (*n*) in judicio cordis conſideranda eſt eleemoſyna tribuentis: Nec jam conſiderandum eſt, quantum, ſed qua mente, qua affectione datur, quod poteſt: & mentionem faciens viduæ, ait: Vidua enim duobus, quæ habuerat minutis, plus omnibus poſuit, præque omnibus etiam a Chriſto laudatur & commendatur. Ad hæc porrigenda, & diſtribuenda eſt ſecundum facultatem & ſubſtantiæ modum. Sic enim filium ſuum erudit Tobias: Prout habueris, Fili fac eleemoſynam: ſi fuerit tibi copioſa ſubſtantia, plus ex illa fac: & ſi exiguum habueris, ex hoc ipſo exiguo communica; & ne timueris, cum facis eleemoſynam, præmium bonum reponis tibi, in diem neceſſitatis: quoniam eleemoſyna ab omni peccato, & a morte liberat, & non patietur ire animam in gehennam. Qui tamen locus ita intelligendus eſt, (*o*) ut non loquatur de peccatis aut delictis, antea perpetratis (nam illa Chriſti Sanguine, & ſanctificatione purgata & ſublata ſunt) ſed de peccatis, quæ regenerati & reconciliati ſubinde committunt. Et quanquam conſiderandum, ſecundum Hieronymum, ne Chriſti ſubſtantiam imprudenter effundamus, & immoderato judicio, rem pauperum tribuamus non pauperibus: & ita liberalitas liberalitate pereat: ſed (*p*) ut diligenter perpendantur in largiendo & diſtribuendo eleemoſynam, circumſtantiæ & cauſæ neceſſitatis, perſonarumque qualitates, ut ætas, verecundia, ac debilitas & paupertas: tamen id ita moderate agendum eſt, (*q*) ne intempeſtiva & ſuperflua curioſitas, ac perſonarum diſcuſſio, quenquam a debita eleemoſyna defraudet.

De Feriis.

CAPUT XVIII.

PAri ratione volumus, &, approbante noſtra Synodo, decernimus: ut populus diligenter edoceatur, (*r*) cur feriæ & præſertim dies Dominicus, ab Eccleſia inſtitutæ ſint: videlicet, ut Divinis officiis, (poſthabitis & ſemotis aliis operationibus & ſtudiis) vacemus: ut audiatur Miſſæ ſacrum, (*s*) purgentur corda noſtra a pravis cupiditatibus, peccata lachrymis deplorentur & diluantur, ac agatur præteritorum delictorum pœnitentia, frequentiusque ſumatur Euchariſtiæ Sacramentum, & fiat devota recordatio ac meditatio Dominicæ paſſionis & redemptionis noſtræ: diesque ille totus, nullis aliis, quam pietatis ſtudiis & actionibus, orando, pſallendo, meditando Divina, aliis miſericordiæ operibus tranſigatur. Et Chryſoſt. alibi de obſervatione diei Dominicæ diſſerens, inquit (*t*): Deus erudit nos in circulo hebdomadis, diem unum integrum ſegregandum & reponendum eſſe, in ſpiritualem operationem. Quare hiſce diebus omnes prophanos actus, mercatus & nundinas publicas, inhoneſtas comeſſationes, choreas inconvenientes, & maxime quæ ſub Divinis, in contemptum, ſcandalum & ignominiam Chriſtianæ Religionis fiunt & peraguntur, alioſve impudicos ludos, ſpectacula & cantus turpes, laſciviam & petulantiam provocantes, inhibemus: volentes, ne populus poſthac ejusmodi actionibus & exercitiis ſit

(*n*) 3. quæſt. 7. c. In gravibus. diſt. 5. de Pœnit. 5. In omnibus dolens.
(*o*) Cyprian. in Serm. de Eleemoſyna.
(*p*) Ambroſ. in lib. de Offic. & refertur diſt. 86. c. Non ſatis. & c. Conſideranda.
(*q*) Chryſoſt. in Serm. Ne ſcrutemur pauperes curioſe.
(*r*) c. Jejunia. diſt. 3. de Conſec. in fine.
(*s*) Auguſt. de rectitudine Catholicæ converſationis.
(*t*) Chryſoſt. in Geneſ. Hom. 10. De obſervatione diei Dominicæ diſſerens. Baſil. Mag. in ebrietatem & luxum, quibus die Paſchæ populum affectum vidit.

ſit deditus: Ut autem Parochi, Ferias per anni curſum populo denunciare queant, & ut certi ſint, quas in noſtra Diœceſi obſervare conveniat (ne diſſimilitudo ac diverſitas confuſionem pariat) operæ pretium duximus, Catalogum earum ſubjiciendum eſſe. Sunt autem, omnes dies Dominicæ, Paſcha, Pentecoſtes & Natalis Domini, cum duobus ſequentibus, Circumciſio Domini, Epiphania, Aſcenſio Domini, Feſtum Corporis Chriſti: item dies Feſti Beatæ Mariæ Virginis, videlicet, Purificationis, Annunciationis, Viſitationis, Aſſumptionis, & Nativitatis: Item dies Sancti Joannis Baptiſtæ, & omnium Apoſtolorum Feſta, Sancti Laurentii, Mariæ Magdalenæ, Michaelis, Omnium Sanctorum, & Sancti Martini: item Feſtum Dedicationis Eccleſiarum, & eorum Sanctorum, qui uniuscujusque Eccleſiæ peculiares & ſingulares Patroni ſunt. Reliqua autem Feſta, ſcilicet, Sanctorum Georgii, Udalrici, Arbogaſti, Margaretæ, Nicolai, Catharinæ, & aliorum, conſuetudini relinquemus, quæ ſecundum cujusque Eccleſiæ morem & conſuetudinem obſervari & celebrari poterunt: Volentes, ut in Sanctorum feſtivitatibus, populus fideliter quoque informetur, quomodo Deum in Sanctis ſuis venerari, & pietatem, fidem, variasque Sanctorum virtutes imitari debeat: cum, teſte Baſilio Magno, (u) hæc vera & ſumma Martyrum laus ſit, alios ad eorum virtutem æmulandam invitare. Et Auguſtinus (x) vult Sanctos propter imitationem honorari. Et quanquam Sancti Dei, noſtro honore, aut noſtris laudibus & præconiis non egeant: tamen cum exempli & imitationis gratia, eorum facta, virtutes & hiſtoriæ, in Eccleſiis proponuntur & commemorantur, tum Sanctorum veneratio, ſi debito modo, citraque ſuperſtitionem & impietatem fiat, non omittenda, ſed in Eccleſiis, ob variam & multiplicem populi utilitatem, pie retinenda eſt: noſtri enim (y) cauſa profectus, memoriæ eorum celebrantur, hiſtoriarumque ſeries commemoratur & populo proponitur. Nam horum omnium attendentes converſationem, æmulamur fidem, bonitatem, ſpem, zelum, vitam, tolerantiam paſſionum, & ſuſtinentiam, uſque ad ſanguinem, ut & coronam gloriæ, cum ipſis Sanctis participemus. Quæ ideo ex Damaſceno (z) recitamus, ut Parochi cognoſcant, quomodo Sanctorum virtutes, facta ac hiſtorias recenſere, & ad populi uſum & Eccleſiarum utilitatem applicare & accommodare debeant. Cæterum quomodo Deus in Sanctis ſuis laudandus, & quod ipſe ſolus adorandus, Sancti vero colendi, honorandique ſint: item quomodo ob imitationem, & quod exuta mortalitate, immortalitatem induerint & aſſumpſerint, ac amici Chriſti, Filii & hæredes Dei, promptuaria, pura habitacula, animata templa & tabernacula, ac luminaria mundi (his enim elogiis & præconiis a ſanctis Patribus ornantur) facti ſint, a nobis venerari debeant: & qui honor Deo tanquam creatori proprie competat: qui vero ſanctis tanquam creaturis tribuendus: & quomodo quave ratione invocandi & compellandi ſint, ſcripta ſanctorum Patrum ſuppeditabunt: ad quorum crebram & ſedulam lectionem, ad unanimem & concordem Catholicæ Eccleſiæ, de veneratione Sanctorum conſenſum perſpiciendum ac cognoſcendum, nos verbi miniſtros & Parochos remittimus. Colimus ergo Martyres eo cultu dilectionis & ſocietatis, quo & in hac vita coluntur ſancti homines Dei, quorum cor, ad talem pro Evangelica veritate paſſionem, paratum eſſe ſentimus: ſed illos tanto devotius, quanto ſecurius poſt incerta omnia ſuperata, quanto etiam fidentiore laude prædicamus jam in vita fœliciore victores, quam in iſta adhuc uſque pugnantes. (a) At illo cultu, quæ Græce LATRIA dicitur, Latine uno verbo dici non poteſt, cum ſit quædam proprie divinitati ſervitus, nec colimus, nec colendum docemus, niſi unum Deum. Danda

(u) Baſil. in 40. Martyres.
(x) Auguſt. de vera Relig.
(y) Baſil. in Gordium Martyrum Cæſari.
(z) Damaſc. lib. 4. cap. 16.
(a) Maximus Epiſc. Taurinenſis in Homil. SS. Tauricor. Martyr. Octavii, Adventitii, & Solutoris. Cuncti igitur Martyres percolendi ſunt, ſed ſpecialiter ii venerandi ſunt, a nobis, quorum reliquias poſſidemus. Dama. lib. 4. cap. 16. de Sanctorum & Reliquiarum honore. Auguſt. contra Fauſt. lib. 20. cap. 21.

Digitized by Google

Danda autem eſt opera, ut hiſtoriæ Sanctorum, maxime ex authenticis & probatis ſcriptoribus colligantur, eaque ex hiſtoriis populo referantur & proponantur, quæ Catholicæ Religioni conveniant, & quæ ad pietatem alendam, excitandam & corroborandam fidem in nobis, voluntatemque Dei in Sanctis ſuis cognoſcendam, & ad totius vitæ noſtræ curſum in omnibus actionibus, ſtudiis, tentationibus, tribulationibus & periculis rectius dirigendum & gubernandum, utilia & neceſſaria eſſe, videbuntur. Neque tamen iis longius immorandum, ſed major & potior temporis pars Evangelio explicando, tribuenda eſt. Nec foret inutile, ſi ſecundum morem Eccleſiarum quondam in Aphryca, (*b*) Acta Apoſtolorum, per anni circulum quoque populo in Eccleſiis, ſtatis temporibus, recitarentur. At, veram rationem hiſtoriarum de Sanctis, deque eorum feſtivitatibus rite & pie celebrandis, deque locis communibus dextre tractandis, Homiliæ ſanctorum Patrum, tum Græcorum, tum Latinorum, commonſtrabunt. Quare ex iis, & dicendi & concionandi materiam & rationem, Sacerdotes, qui cathedræ præſunt, deſumere poterunt: Quarum etiam Homiliarum exempla aliqua ſubjecimus: quibus adjungere poterunt Parochi, & alias præclaras & inſignes homilias, ut ſermones duos Baſilii Magni in divites avaros. Et alium, in divites ſuper illa verba ſcripturæ: in fame & ſqualore.

S. Baſilii Sermo in Quadraginta Martyres.

QUis modus, aut quæ ſatietas, Martyrum memoriam proſequendi erit, illi præſertim, qui eorum amore ac charitate magnopere tenetur? Nam honor erga bonos conſervos collatus, benevolentiæ ſignificationem apud communem Dominum habet: palam eſt enim, quemadmodum is, qui generoſos homines ac fortes cum honore exceperit, in ſimili, ſi forte contingat, occaſione, imitari non dedignabitur. Venerare igitur legitime Martyres, ut egregiæ tuæ voluntatis te teſtem adducas, ac demum ſeu perſecutione, ſive igne, ſeu verberibus ac plagis, eodem cum illis præmio dignus habearis. Nobis hodierna die non unum propoſitum eſt admirari, neque duos, neque decem, ſed viros quadraginta: qui unam in diverſis corporibus animam retinentes, in una conſpiratione, & concordia fidei, eandem erga res arduas conſtantiam, & pro veritate, ſtabile propoſitum oſtenderunt. Omnes inter ſe ſimiles: pares ſententia: pares certamine. Quamobrem parem coronæ gloriam ſunt promeriti. Quæ digna laus? quæ ſermonis copia his poterit adhiberi? Non enim linguæ quadraginta, ad proſequendam talium virorum virtutem ſat fuerint. Nec ſolum multitudo tanta, phalanx militaris, cuneus inſuperabilis æque, & in bellis inexpugnabilis, ac in laudibus inenarrabilis: ſed horum unus tantum, ſi legitime fuerit oratione commendandus, noſtram facile vim ingenii ſermoniſque facundiam ſuperabit. Igitur in medium eos adducentes, ad communem omnium hic aſtantium utilitatem conſtituere, palamque omnibus, quemadmodum in pictura, fortia illorum facta reddere conabimur. Nam magnifica in bellis geſta, & oratores ſæpe numero, & pictores pulcherrime demonſtrant: Hi tabulis deſcribentes atque ornantes: illi oratione: Amboque plures ad fortitudinem imitandam induxere. Quæ enim ſermo hiſtoriæ, per inductionem præbet: eadem & pictura tacens per imitationem oſtendit. Sic & nos Martyrum virtutem commemorantes vos aſtantes excitabimus: ac vobis ſub aſpectum, ipſorum facta reducentes, eos, qui ſunt animo aliquantulum generoſo, ac ipſis voluntate propinquiores, facile ad imitandum accendemus. Hæc eſt enim Martyrum vera laus, (*) alios ad eorum virtutem æmulandam invitare. Non enim encomiorum legibus, aut eorum, quæ in genere demonſtrativo reperiuntur, ſermones de Sanctis ullo modo ſerviunt: quoniam qui laudant cæteros, ex mundi hujus rebus materiam uſurpare ſolent: quibus autem mundus crucifixus eſt, quomodo ex eo quicquam, quod ad laudem faciat, mutuari poterit: Non erat his Sanctis una patria, alius aliunde venit. Quid igitur? ſine patria dicemus eos? aut orbis cives? ſicut enim in ſymbolorum collationibus, quæ oblata ſunt, communia exiſtunt omnium conferen-

(*b*) Auguſt. Tract. 6. ſuper Joann.

(*) Martyrum laus vera.

ferentium : ſic & in his Beatis, cujuslibet patria, communis omnium erat : & omnes e diverſis terrarum locis, tanquam ex uno duxerant omnia communia. Sed quid opus terreſtres memorare patrias, cum non liceat, quæ ſit vera, facile noſſe? Patria igitur horum Martyrum Dei civitas eſt, cujus author atque conditor ipſe Deus. Hæc eſt ſuperna Hierufalem, quæ libera eſt, quæ eſt mater Pauli ; & omnium ei ſimilium. Genus autem humanum aliud alii : Genus vero ſpirituale unum omnibus omnino : Communis namque eis Pater Deus, & fratres omnes, non ab uno & una deſcendentes, ſed ex adoptione Spiritus in unam concordiam, inter ſe per charitatem convenientes. Chorus paratus, conventus maximus eorum, qui ab initio Deum laudant : non ſigillatim congregati, ſed cumulatim diſpoſiti : quis autem diſpoſitionis modus? hi magnitudine corporis, & ætatis flore, ac virtute, cæteris omnibus præcellentes, ad militares ordines regendos promoti ſunt : in tantam quoque Imperatoris dignationem venerunt, ut ob bellorum experientiam & animi fortitudinem, primas apud eum obtinerent. Ubi vero per iniquum præconem nunciatum, edictumque omnibus emanavit, ne quis Chriſtum profiteretur: propoſitaque omnia pœnarum genera confitentibus: multa quoque a Judicibus injuſtis ira & feritas produt: multæque item inſidiæ, doli, delationes: ignis inſuper paratus, enſis in promptu, crux affixa, bothrus, rota, flagella. In tanta igitur fidelium turbatione, nonnulli fugiebant : alii ſupplicium libenter ſubibant : alii comprenſi ac cruciati : alii certamen ineuntes, deinde uſque ad finem laborum durare nequeuntes, pugnam ac periculum detrectabant : & velut in pelago naufragantes, quæ virtute patientiæ parta multorum annorum ſecum in navi vehebant, in eam horam amiſerunt. Tunc igitur hi quadraginta invicti & generoſi Chriſti Milites, cum Præfectus Imperatoris literas oſtendiſſet, & obedientiam requireret, libera voce, audacter & fortiter, nihil ex iis, quæ viderant, exemplis expaveſcendo, minas omnes contemnendo, in medium procedentes, ſeſe Chriſtianos eſſe faſſi ſunt. O beatas linguas, quæ ſacram illam vocem emiſerunt, quam aer quidem excipiens ſacer eſt factus, Angeli audientes plauſerunt, diabolus vero cum dæmonibus magnam accepit plagam, Dominus poſtremo in cœlo deſcripſit. Igitur horum quilibet in medium procedens : En, ait, Chriſtianus ſum. Et velut in ſtadiis, qui ſimul eunt, dicunt ſua nomina, & in locum pugnæ deſcribuntur ; ſic & hi tunc nobilitatis, generisque ac dignitatis propriæ obliti, tantum ſervatoris ſui profeſſi ſunt nomen: quod omnes ordine fecerunt: ex quo facta eſt omnium una appellatio. Non enim talem ac talem, ſed Chriſtianos omnes ſe clamantes. Hoc itaque cernens Præfectus, anxius ac dubius erat, an blandis verbis, vel potius minis eos ad obtemperandum deduceret. Primum quidem ipſos, ſi quo modo a pietate obſtinata poſſet avertere, dulci aggreditur ſermone: Nolite (inquit) juvenes, ætatem perdere veſtram, neque intempeſtivam mortem, cum dulci hac & amœna vita commutare. Abſurdum namque in bellis, eos, qui ſunt aſſueti fortia gerere facta, morte ignavorum ac pravorum hominum perire. Poſt hæc pecuniam pollicebatur, honores ex Imperatore, dignitatesque ac ordines militiæ primos offerebat. Cumque his rebus nihil proficeret, aliud genus, aliumque modum tentavit, plagas, mortes, pœnas intolerabiles oſtendit. Et hic quidem talia. Martyres vero qualia? Quid (inquiunt) nos demulcere ſtudes, Dei hoſtis? Diſcedere a Deo vivente, & dæmonibus ſervire peſſimis cogis ? Tua nobis bona offers? Putasne tantum te daturum, quantum eripere contendis? Tua reſpuo dona, ut æternæ pœnæ materiam, non honorem : recipio ignominiæ partem. Pecuniam da, quæ permaneat, ac continue duret, gloriam, quæ ſemper floreat. Me Imperatori vis facere familiarem : ſed me a vero Rege alienare quæris ? Quid enim hæc minima, quæ tu vocas magna, ex mundo polliceris : cum mundus univerſus a nobis deſpiciatur? Non ſunt omnia, quæ videri poſſunt, ſpei paria, quam continuo retinemus. Vides hoc cœlum ut aſpectu pulchrum, ut magnum, & terram quanta eſt, quotve in ipſa mirabilia? Nihil & hæc profecto juſtorum fœlicitati & beatitudini æquiparare valent. Illa namque velociter tranſeunt, hæc continuo durant. Unam tantum juſtitiæ pal-

mam exſpecto: circa unam gloriam, quæ in regno eſt cœlorum, ſollicitor. Honoris ſuperni cupidus ſum, pœnas varias gehennæ metuo. Illius ignis mihi formidoloſus. Nam ignem eum, quem vos nobis intentatis, conſervus eſt. Novit & ipſe vereri eos, qui idola contemnunt. Sagittas infantium, veſtras plagas exiſtimamus. Corpus enim cædis, quod eo clariorem aſſequetur coronam, quo magis tibi reſiſtet. Quod ſi corporum imperium habetis, ſperatis etiam animarum habere? Nam & ſi Deum noſtrum non reſpicitis, & extrema probra, horrendasque pœnas nobis infertis, nihil profecto aliud contenditis, quam vobis æternum ſupplicium, nobis vero uberem pietatis materiam, ac perpetuam gloriam parare. Non enim carnis amatoribus, non attonitis hæc facitis. Pro charitate, proque fide in Deum, & in rota poni, & Cruci affigi, ac flammis uri, ac omnibus demum modis torqueri parati ſumus. Ubi vero hæc audivit barbarus ille ac ſuperbia tumidus, audaciam ac loquendi libertatem minime ferens, modum conſiderare cœpit, quo mortem eis acerbiſſimam prolixamque pararet: invenit tandem. Audite itaque, rem quam duram ſit commentus. Excogitans ille, regionis naturam ſalebroſam, & collibus prærruptam eſſe, ac brumæ tempus inſtare, obſervavit in qua maxime parte frigus vehemens, ac boreæ flatus horridior eſſet, juſſit omneis nudos ſub dio poſitos mori. Noſtis enim fratres dilectiſſimi, omneis, qui hyemis horrores eſtis experti, quod genus hoc pœnæ. Non enim noſſe licet, niſi iis, qui exemplis ſimilibus periculum fecerunt. (*) Corpus imprimis in horrore proſtratum, totum in horrorem concreto ſanguine vertitur, deinde turbatur, & fremit, dentes frendunt, venæ disrumpuntur, virium proſperitas per vim dejicitur. Dolor inſuper quidam acutus, & labor inenarrabilis, per medullas penetrans, intolerabilem facit ſic frigore concretis dolorem. Deinde in acutum tendit, ut ab igne, cum ſumma cremantur: Ab extremis namque corporis partibus conſequens vapor, & ad interiora, ac penitiora confugiens, quædam, unde abſiſtit, mortua relinquit: nonnulla vero, ad quæ tendit, doloribus afficit, qui paulatim cruciando perierunt. Igitur Sancti Dei, ſub dio pernoctare in ſtagno quodam juſſi ſunt, quod pro mœnibus civitatis erat: ac per brumam ita glaciale concretum apparebat, ut equis pervium, & accolarum pedibus tritum eſſet: aquæ vero ſolitum non retinerent curſum, earumque natura mollior in lapidis duritiem concreſceret. Boreæ namque mordentis ſpiritus animantia omnia juxta verſantia interimebat. Hic itaque audito damnationis juſſu, Martyres conſiderate quanta fuere conſtantia: qui loco cum ſumma lætitia conſpecto, ultimum nuditatis amictum alacriter rejicientes, eodem ſponte irruerunt, non tanquam ad ſupplicium, ſed ad glorioſiſſima ſpolia rapienda, ſe invicem hortando deſcenderunt: Non enim (inquiunt) amictum exuimus, ſed veterem hominem, concupiſcentiæ deceptione corruptum deponimus. (**) Gratias agimus tibi Domine, per hunc amictum peccata repellentes, quoniam ob ſerpentem eum induimus, ob Chriſtum vero exuimus: quas Domino, qui pro nobis eſt ſpoliatus, dignas gratias reddemus? Quid magnum ſervo, ſi ea, quæ paſſus eſt Dominus, ſubeat? Nos cauſa ſumus, ut illi veſtis detraheretur, longe magis quam Militum audacia, qui eam diripuere ac ſortiti ſunt. Durum profecto frigus, ſed dulcis paradyſus: Affligens glacies, ſed delectabilis requies. Brevi tempore durantes, ſinus Abraham nos perpetuo fovebit. Unam noctem cum ævo ſempiterno commutabimus. Incendatur frigore pes, ut cum Angelis continuo ſaltet. Torpeſcat frigore manus, ut facultatem habeat in Deum attollendi. Quot enim noſtri commilitones ceciderunt, fidem mortali Regi ſervantes? Nos pro fide in verum Deum ſervanda hanc vitam non projiciemus? Quot item malefici homines mortem tulerunt in ſcelere deprenſi? Nos vero pro juſticia, mortem non ſubeamus? Ne obſecro, commilitones, emolliamur: ne terga diabolo demus. Quando ſemel mori oportet, moriamur, ut vivamus. Fiat ſacrificium noſtrum coram te, Domine, & velut hoſtiæ viventes tibi placentes, noſmet hoc ſævo gelu immolantes, abs te recipiamur. Pulchrum quidem ſacrificium, pulchra oblatio, pulchrum holocauſtum, non

(*) Frigore enecti.

(**) Martyrum gratiarum actiones.

non quidem per ignem, ſed per frigus abſumptum. Hæc igitur & his ſimilia credibile inter ſe dicerent, ac communem laborem in Domino ſolarentur: Veluti quandam in bello cuſtodiam inſtruentes, eam noctem, ſævos cruciatus ſuſtinendo atque algendo, prætererunt, tantum ſpe certa gaudentes, & hoſtem continuo deridentes. Unum erat omnium votum: quadraginta in ſtadium intravimus, totidem Domine coronas tribue. Non deſit numero, nec unus quidem. (*) Precioſum eſt tempus, quod quadraginta dierum jejunio ornaſti, per quod Divina lex in orbem tranſivit. Quadraginta item dierum jejunio, Helias Dominum exquirens videre meruit. Et oratio quidem eorum talis. Unus ex eorum, numero, inde per animi inconſtantiam ſubterfugiens, mœrorem ſociis maximum relinquit, nec propterea Dominus eorum vota inania permiſit eſſe. Nam prope aderat quidam, cui eorum cuſtodia credita eſt, exitum rei expectans, paratusque, Martyres, ſi qui fugerent, ut eis clare pollicitus, in lavacro quodam aquæ calidæ, quod juxta ſitum erat, excipere ac ſervare. Res a Præfecto aſtute fuerat excogitata, talem videlicet invenire certaminis locum, in quo paratum damnati haberent refugium, ut omnem cœpti propoſiti conſtantiam amitterent. Sed hoc Martyrum patientiam clariorem reddidit. Non enim, qui cogitur, eſt conſtans, ſed qui liber & in oblectationis copia dura pati poteſt, is demum conſtans & patiens eſt. (**) Cuſtos itaque dum hos obſervaret, quosdam e cœlo deſcendentes Angelos, ac coronas ſingulis Martyribus, uno excepto, diſtribuentes aſpexit. Is autem, quem indonatum illi reliquerunt, ac honoribus cœleſtibus indignum judicaverunt, ea repertus eſt animi mollitie atque inconſtantia, ut ſtatim laboris tolerantiam deſperans, ad hoſtes transfugeret: miſerabile prorſus ſpectaculum, miles transfuga, vir fortiſſimus captus: Chriſti ovis a lupo direpta: & quod miſerabilius, a vita perpetua, cœleſtique excidens: neque hac poſtremo diu gaudens: nam ubi calidam attigit aquam, corpore, quod glacie torpebat diſſoluto, ſtatim interiit. Cuſtos vero, qui prodigium hoc viderat, ubi illum fugientem conſpexit, relictis omnibus, ſeſe in ejus demiſit locum, ac unam cum Sanctis illis vocem emiſit: Chriſtianus & ego ſum. Itaque cum ejus ſubita mutatione ſtuporem illis incuteret, & numerum implevit, & mœſtos ob ſocium amiſſum Sanctos procul dubio conſolatus eſt: eos imitando, qui in acie prima ubi forte aliquis ceciderit, ſtatim ordini alium reſtituunt ac ſurrogant, ne proximi incommodum patiantur. Talem igitur ipſe ſe geſſit: vidit miracula cœleſtia, novit veritatem, ad Dominum confugit, cum Martyribus annumerari voluit. Exemplum eſt Apoſtolorum imitatus. Abiit Judas, Matthias eſt ſurrogatus. Imitatus & Paulum, qui heri perſecutor, hodie factus eſt Evangelizator, ſuperne & ipſe vocatus, non ab hominibus, neque per homines. Credidit in nomine Domini JEſu Chriſti. Baptiſmum ſuſcepit non ab ullo, ſed a propria fide: non in aqua, ſed in proprio ſanguine. Cum vero primum illuxit, & extracti fere omnes eſſent exanimes, igni traditi ſunt, ac cineres in fluvium projecti, ut per omnem creaturam eorum tranſiret certamen. In terra primum exerciti, deinde in aere ſub dio duravere, poſtremo igne crematos, aqua excepit: horum eſt ergo vera vox illa: Tranſivimus per ignem & aquam, & eduxiſti nos in refrigerium. Hi ſunt, (***) qui noſtram ſuo templo regionem ornant, noſtram quoque adverſus inimicos tutelam, ut turres quædam munitæ ſuſcipiunt. Nec uno in loco ſeſe clauſerunt, ſed in multis locis hoſpitio recepti, multorum patrias ornaverunt, nec tamen ſeparati, ſed inter ſe commixti: ſi in ſingulos ipſos diviſeris, proprium numerum non excedunt: ſi vero in unum congregaveris, quadraginta nihilominus erunt, ac ita, ut ignis natura, permanent. Nam ille, & ad progredientem tranſit, & totus eſt apud habentem: (****) Si hi quadraginta ſunt unum, & omnes apud ſingulos. Bene-

(*) Quadragenarii celebritas. (**) Cuſtos Martyrum, Martyr fit.
(***) Templum Cæſareæ his 40. Martyribus dicatum.
(****) Hic, & ſequentes duo ſenſus ita quidem leguntur in Concilii hujus Editione tam Lunigiana, quam multo antiquiore Moguntina: at quoniam mendoſe exſcripti, aut certe

Beneficium igitur hoc, Fratres dilectiſſimi, gratiam hanc minime deficientem, ac ſine invidia, ex Deo obtinemus, ut paratum ſit nobis & Eccleſiæ, per hos Martyres auxilium: Exercitum triumphantium, Chorus laudantium Deum. Sæpe operam dediſtis, ſæpe laboraſtis, ut unum pro vobis orantem inveniretis: quadraginta ſunt hi, unam orationis emittentes vocem. Ubi enim ſunt duo vel tres in nomine Domini congregati, ibi Deus eſt: ubi vero quadraginta fuerint, quis dubitet Deum eſſe præſentem? Qui aliqua premitur anguſtia, ad hos confugiat: qui rurſus lætatur, hos oret, hic ut a malis liberetur, ille ut duret in rebus lætis. Hos mulier orans pro filiis auditur, peregrinanti viro, reditum incolumem: ægrotanti vero ſalutem implorat. Cum his ergo Martyribus noſtras effundamus preces. Adoleſcentes ſuos coævos imitentur: Patres talium eſſe filiorum parentes exoptent: matres exemplum matris optimæ ſpectent: Nam unius illorum (*) mater, alios jam pene frigore conſumptos aſpiciens: ſuum vero filium ob vires aliquantulum validiores, & adverſus dura conſtantiam, adhuc vivum: & permittente populo, vitæ conſulere valentem: ipſum propriis accepit manibus, ac currui, in quo reliqui jacentes ad pyram ferebantur, appoſuit, Martyris vera mater: non enim lachrymam indecoram effundere, aut aliquid humile loqui, vel indignum agere viſa eſt. Sed, o nate, inquit, perfice cum tuis contubernalibus iter beatum, ne a chorea deſeraris, neve inferior aliis Domino appareas. O matrem fœlicem! O bonæ radicis bonum germen! Oſtendit generoſa parens, quemadmodum pietatis inſtitutis eum magis, quam lacte educaverat. Et hic quidem ſic nutritus, ſic elatus eſt a pia genitrice. Diabolus vero his viſis præ verecundia diſceſſit. Omnia namque ſupplicia ab eis victa procul dubio victis. Nox horrida & ventoſa; tempus anni frigidiſſimum, corporea nuditas, patria borealis. O ſanctum Chorum! O ſacrum Ordinem! O cuneum inexpugnabilem! O communes generis humani cuſtodes! optimi curarum Socii: precum ac votorum invicem Suffragatores: caſtra mundi: flores Eccleſiarum: vos non terra contexit, ſed cœlum excepit. Apertæ ſunt vobis Paradiſi portæ, dignum profecto exercitibus Angelorum, Patriarchis, Prophetis, & juſtis omnibus, ſpectaculum. Viri ætate florentes ac pares, vitam alacriter deſpicientes, ſupra parentes & filios Deum amantes, mundo ſimul & Angelis, & hominibus ſpectaculum facti: excidentes erexerunt, dubios in fide confirmaverunt, piis deſiderium auxere, unum omnino pro pietate omnes trophæum erigentes, una juſtitiæ corona ornati fuere, in Chriſto JEſu Domino noſtro: Cui gloria & imperium nunc, & in æterna ſæcula, Amen.

In Gordium Martyrem, militem Cæſarienſem.

NAturæ lex apibus innata, fratres dilectiſſimi, ut niſi Rex prius agmen præcedat, ab alvearibus nuſquam diſcedant. Vos autem Dei populum, cum nunc primum ad Martyres tanquam ad flores cœleſtes exeuntes, & huc frequentes convenire viderim, quo id duce feceritis, exquiro. Quis hyemalem hanc triſtitiam in vernam ſerenitatem commutavit, ut populus, ex civitatis ædificiis, tanquam ex apum alvearibus hilaris egreſſus, ad ſuburbanum decus, præclarumque Martyris ſtadium conflueret? Sed quoniam (ut mihi quidem videtur) priſtina deſidia rejecta, ducem ſecuti eſtis, præſtantem Martyris virtutem, & nos quoque quantum voce contendere licet, veluti bombantes apes, vernantibus floribus circumfuſæ, præclara ipſius geſta perſonemus: rem quidem piam agentes, ſimul ac vobis ore intentis gratam. In laude namque juſti, populus lætabitur. Salomonis lectio nuper recitata, quidnam per latentem hujuſcemodi proverbii

certe obſcuri videntur, eos ex Sermonibus S. Baſilii, Coloniæ editis, ſic emendamus: *Sic hi quadraginta Martyres ſunt unum apud ſingulos. Beneficium hoc, Fratres dilectiſſimi, gratiam hanc minime deficientem, ex Deo obtinemus; Paratum eſt hic Chriſtianis auxilium, Eccleſia videlicet Martyrum, Exercitus triumphantium, Chorus laudantium Deum.*

(*) Matris virile facinus.

verbii ſenſum ſibi velit, mecum ipſe cogitabam: an forte dicat, quod populus oratione magnifica, ac plane culta, quæ auditorum aures demulceat, oblectetur: præterea ſermonis ornatum, rerumque inventionem, ac diſpoſitionem elegantem exoptet? Quod profecto mihi veriſimile non videtur, cum ipſe nusquam hujuscemodi dicendi genere uſus fuiſſe inveniatur. Nam & Sanctorum memorias, orationis & eloquentiæ fuco proſequi, non fas erat admonere, illi præſertim, cujus ſcripta, ſermone ſimplici, nulloque ſtyli apparatu conſpiciuntur. Quis ergo illorum verborum ſenſus? is videlicet, quod populus ſola, in dicendo, veritate, ac ſimplici teſtimonio ſpiritualiter lætatur: tum ad bonorum exemplorum, quæ audit, cupiditatem & imitationem vehementer incenditur. Illorum enim, qui in fide claruerunt, hiſtoria ſimplex, velut lucem quandam, Dei cultoribus, virtutis iter oſtendit. Quamobrem cum in ſacris voluminibus Moyſis vitam, morum lenitatem noſtræ naturæ magnopere optatam audimus, ſtatim æmulamur. Quod ſi reliquorum facta virorum, eloquentiæ floribus ornantur, Sanctis tamen ad ea, quæ maxima geſſere demonſtranda, ſat fuerit oratio ſimplex. Cujus dum nitimur ac inſiſtimus veritati, Sanctos ipſos, ex eorum tamen teſtimonio, quæ de eis referimus, laudare videmur, & populum omni eloquentiæ ſuſpicione remota, ad ipſius, rerum ſynceræ narrationis fidem facile deducimus, ac maxime exhilaramus. Joſeph dum audimus & legimus vitam, illius aſſequi caſtitatem magnopere cupimus. Si vero Samſonis narratur hiſtoria, ad illius imitandam fortitudinem accendimur. Sacra igitur ſchola, præcepta rhetorum aut inſtituta non ſequitur: nudam rerum expoſitionem ſanctis, ac nobis, ſatis eſſe exiſtimat. Illis quidem ad virtutis eorum præconium: nobis vero ad imitationis gloriam atque formam. Rhetorum namque inſtituta ſunt, patriæ dignitatem oſtendere, generis originem ex alto repetere, educationis incunabula diligentius referre. Noſtrum vero dogma, hæc tanquam ſupervacua dimittit, & quæ ſunt propria ac vernacula, ſectatur. Quidnam ego ſum melior, ſi mea civitas olim magna bella geſſit, aut de hoſtibus triumphavit? Si eadem optimo ſit in loco ſita, æſtate ac hyeme, cœli temperie fruatur? Si frequens eſt ædificiis? ſi ager paſcendo pecori ſufficiat: ſi meliores nutriat equorum greges, quam uſque reperiantur? Quid, inquam, iſta, quo ad virtutem commendatiores reddere poſſunt? Nos, ipſi profecto decipimus, ſi in montis cacumine conſtituti, nubes nos tranſcendere, ac ſublime cœlum nobis cedere videntes, hac de cauſa nobis magis aliquid accedi (†) exiſtimamus. Ineptum inſuper, ſi Sanctis, qui res orbis univerſas contempſerunt, his eſſe opus commendationibus putamus. Igitur noſtri (*) tantum cauſa profectus, ſat illorum celebrare memoriam fuerit. Non enim noſtris indigent laudibus ornari: ſed nos ipſorum vitæ hiſtoria & commemoratione, imitationis gratia indigemus. Quemadmodum enim ex igne naturaliter emicat ſplendor: ex unguento quoque præſtanti diffunditur odor: ſic e Sanctorum commemoratione geſtorum, ad omnes pervenit utilitas. Hujus itaque Martyris venerandi, facta ſingula explicare hodierno die, nullo modo pollicemur, quod eorum fama tenuis, nec omnia ſane complectens, ad nos uſque delata ſit. Quamobrem pictoribus recte comparabimur: Illi enim, cum ex antigrapho, ſive, archetypo imagines expreſſerunt, uti par eſt, a prima forma plurimum recedunt. Nos item cum rerum geſtarum aſpectu caruerimus, valde metuendum, ne dicendo, rerum veritatem atteramus. Verum quando ejus hodie feſtum celebramus, qui in hujuscemodi die, certamen pro Chriſti nomine ſubiit, quantum ex ejus hiſtoriæ notitia deprendere licebit, enarrabimus. (**) Fuit hic Martyr beatiſſimus civis noſter Cæſarienſis: ex quo non mirum, ſi noſtræ mentis affectus ad eum potiſſimum dirigitur, quod profecto ad verum, ac domeſticum hujus facit ornamentum. Nam ſicut arbores, quæ bona ferunt poma, propriæ bonitatis laudem nutrienti tribuunt humo: ſic iſte ex noſtræ urbis prodiens utero, ad ſummumque gloriæ culmen

(†) accedi, pro: *accedere.*
[*] Sanctorum memoriam, non illorum, ſed noſtri cauſa celebrandam.
[**] Gordii Martyris hiſtoriæ initium.

culmen evectus, patriæ, quæ eum produxit atque aluit, honorem glorioſiſſimi martyrii tribuit. Jucunda nempe ſunt nobis externa poma, modo ſapore delectent: ſed longe noſtro gratiora guſtui, propria, quam peregrina: præterquam quod & gloriam quandam nobis conferre videntur. Militiam exercuit, in quo locum admodum inſignem tenuit, ita ut centum milites ejus imperio parerent, quodque animi virtute, & corporis viribus præcelleret, cunctis inter ordines militibus præſtantior habebatur. Ea ſane tempeſtate, cum (*) tyrannus impius, qui tunc imperitabat, in Chriſtianum nomen virus ſuæ feritatis effunderet, manumque Deo inimicam, adverſus Eccleſiam exerceret: tota urbe præconis tuba ſonabat, toto foro, & per compita, tyrannicum promulgabatur edictum, ne quis Jeſum coleret: Qui vero contra juſſa faceret, gravi ſupplicio plecteretur. Idola proponebantur adoranda, lapideaque ac lignea, hominum ſimulachra, pro vero numine colenda. O miſera tempora! Dei civitas rei novitate attonita, tota tumultuabatur. Chriſtianorum domus ſingulæ petebantur: Innocentiumque facultates diripiebantur: fidelium & ingenuorum corpora, carnificum manibus diſcerpebantur: matresfamilias pudiciſſimæ per vicos trahebantur: nulla juvenum pietas, nulla ſenum reverentia erat: inſontes, noxiis ac maleficis digna patiebantur: Turba plurima, in carcerem, arctiſſimumque locum conjecta, torquebatur: domus inſignes & opulentæ, evertebantur. Pleni ſaltus, plena perfugis loca deſerta, ob unum tantum crimen, quod Chriſtum colerent: prodebat Patrem filius: Pater filium accuſabat. Frater adverſus fratrem inſurgebat. Servus Domino inſultabat. Adeo diabolicis artibus hominum animi affecti tenebantur, ut velut in tenebris agentes, ſeſe minime cognoſcerent. Præter hæc autem, ſacra templa, Baſilicæ, aræ ſanctiſſimæ evertebantur. Thus ante ſacrificia in odorem ſuavitatis non amplius fumabat: nulla erat oblatio: Divinæ rei nullus jam locus amplius relictus. Cuncta mœror ingens, veluti diffuſa caligo occupabat. Sacerdotum collegia fugabantur: ſacer omnis conventus cladem inſolitam expaveſcebat, gentilium vero conciliabula gaudebant: Nidore ac ſanguine victimarum infecta cuncta dabant. Hæc igitur exempla crudelia, cum Centurio generoſus conſpiceret, tantorum malorum exitum præveniens, abjecto militiæ baltheo ſponte ſibi exilium delegit: Itaque relictis honoribus, relictis omnis generis facultatibus, ſervis, propinquis, amicis, voluptatibus, & rebus aliis, quas cæteri maxime appetere, ac magno ſtudio parare ſolent, ad vaſta, deſerta nemorum loca contendit: longe ſecum melius agi putans, ſi in ferarum receſſibus, quam inter idola vana cum hominibus habitaret: Heliæ Prophetæ ſecutus exemplum: qui cum Sidoniorum conſpiceret impietatem quotidie invaleſcentem, in montis Oreb ſpeluncam ſeceſſit, ac ſeſe ab omni humana converſatione, ut Deum quæreret ac videret, abdicavit: Vidit tandem, quantum fas eſt homini mortali. Eodem modo noſter Gordius, ſpretis omnibus, urbanos fugiens tumultus, fori clamorem, magiſtratuum ambitionem, tribunalium faſtum, obtrectatores, ementes, vendentes, pejerantes, mentientes, mimos, ſcurras, cæteroſque hujuſcemodi generis homines, quibus magnæ urbes refertæ ſunt, multoſque ſecum tanquam magnæ naves, alligatas puppibus cymbas, per æquora trahunt. Inſuper viſu audituque, ac animo a vitiis purgato & libero, Deum ipſum contemplando videre meruit: tum magna diſcere myſteria, quæ non ab hominibus, nec per homines fuit edoctus, ſed magno uſus præceptore Spiritu Sancto. Quamobrem ſecum meditans, quam ſit fallax & inanis vita humana, ac ſomnii phantasmatis æquiparanda, in ſupernæ illius ac melioris vitæ amorem exarſit: ac veluti fortis athleta ſeſe jejuniis, vigiliis, orationibus, ſtudiis demum Divinæ eruditionis probe exercitatum animadvertens, hunc maxime diem obſervavit, in quo frequens civitas viſendo equeſtri ſpectaculo erat intenta, quod hoc in loco ea tempeſtate, in Martis, ſeu potius furentis bellorum dæmonis, honorem celebrabatur: Populus omnis ex edito ſpectabat, nec ullus deerat, nec Judæus, non genti-

(*) De Maximiano, loqui conſentaneum eſt.

gentilis, non item Chriſtianorum multitudo, quæ cum vanitatis Concilio commixta ſedebat, & iniquorum imitans conſuetudinem, equorum curſum & aurigarum agilitatem ſpectabat: ſervi eo die ab opere liberi: pueri e ſcholis ſpectatum currebant: fœminæ proſtitutæ ac ignobiles aderant: plenum jam ſtudium, & omnis jam turba conſederat, equeſtre certamen videre intenta. Tunc magnanimus heros per montis clivum, in theatrum properans, non populum horruit, non quantis ſe pugnacibus manibus traderet, penſitavit: ſed animo intrepido, ſeveroque vultu ſuper hominum terga, qui circum theatrum ſedebant, tanquam per aliquam lapidum congeriem aut lignorum ſtruem ingrediens, in medio campo conſtitit: illud ſecum ſæpe repetens dictum: Juſtus ex fide vivit. Quid plura? adeo intrepido, excelſoque animo fuit, ut cum in eminentiore theatri parte ſtaret, ingenti voce, quam qui audierunt, extant adhuc aliqui, exclamaverit, & clare, illud Apoſtoli ad Romanos dixerit: Ecce inventus ſum ab iis, qui me non quærunt, his, qui me non interrogabant, palam apparui. Quibus ſane verbis ſe in eum veniſſe locum ſignificavit, minime coactum, ſed ultro ſe mancipium præbuiſſe, ſervatoris exemplum ſecutum, qui cum per atram noctem minime videretur, ſe Judæis manifeſtavit. Omnium igitur oculos ſtatim in ſe convertit: erat enim aſpectu horridus, &, quod montana diu incoluerat, ſqalenti capillo, barba promiſſa, veſte obſita, corpore incurvus, pera præcinctus, baculo innixus: quæ ſane omnia horrorem quendam populo aſpicienti incutiebant, ſimul, & eum illuſtrem magnopere reddebant. Ubi autem quis eſſet, cognitus fuit: gentilium ſimul & Chriſtianorum murmur eſt ortum: his quidem ob gaudium ſui commilitonis exultantibus, illis vero factum damnantibus, ac judicis animum ad ejus cædem accendentibus. Hominum igitur clamor, atque tumultus omnia complebat: equos, currus, aurigas jam deſpiciebat: fruſtra rotarum ſtridor aerem verberabat, nullus aliud quam Gordium videre malebat, nullus quam Gordium verba ſonantem audire ſtudebat: totum denique theatrum murmure, more venti, per aera ſonantis, perſtrepebat. Ubi vero per præconem ſilentium imperatum, conticuere bucinæ, ſopitæ fiſtulæ, varia muſicorum inſtrumenta ſiluerunt: ſolus aſpiciebatur Gordius, ſolus audiebatur: hinc ad præſidis tribunal in eodem loco confeſtim adductus, ab eo quisnam, aut cujas eſſet, interrogatus: & patriam & generis, & dignitatis locum, quem tenuerat, præterea fugæ cauſam ac reditus pariter enarravit. Reverſus ſum, inquit, palam oſtendens, quod tua edicta nihil omnino curo, ſed Jeſum Chriſtum ſpem meam, meumque præſidium confiteor: cumque acceperim, te reliquos homines crudelitate ſuperare, hoc ſane tempus explendo meo voto maxime idoneum ſumpſi. His ſane verbis, velut ignis, ira præſidis accenſa, quicquid in eo furoris erat, in eum ſubito convertit. Præſto ſint (inquit) lictores, flagella, plumbatæ, corpus rotis ſcindatur, in eculeo ſuſpendatur, omne tormentorum genus excogitetur: Feroces adſint feræ, mucronibus transfigatur, igni tradatur, in altum dejiciatur barathrum. Verum parva hæc omnia viro execrando, modo una morte intereat. Quin (inquit Gordius) damnum profecto me facere videor, ſi ſæpe variisque modis extingui, variaque pro Chriſto pati ſupplicia nequeo. At ille his magis irritatus verbis, magisque ſe lædi ac ſperni, ob talem loquendi licentiam, exiſtimans, naturali ejus feritati vehementior acceſſit impetus: ac eo truculentior fiebat, quo ille conſtantior in contemnenda pœna videbatur, cum nulla tormentorum ratione, nullis armis, a cœpto propoſito averti poſſet: quin in cœlum oculos attollens, ſacra pſalmorum carmina decantabat: Dominus mihi adjutor, non timebo, quid faciat mihi homo. Et rurſus: Non timebo mala, quoniam tu mecum es. Et alia iſtis germana, quæ de ſacris promebat voluminibus, ad animum confirmandum, & in propoſito perſeverandum maxime facientia. Tantumque abfuit, ut intentatas horreret pœnas, ut eas ultro in ſe provocaret, ſuppliciique moras vehementer increparet. Quid (inquit) agitis? Quid cunctamini? Quid hanc mihi gloriam invidetis? Corripite corpus, membra fruſtatim cædantur: Denique quodcunque de me ſupplici-

plicium ocyus ſumite. Quanto enim mihi plus tormentorum acceſſerit, tanto plus referam præmiorum. Res enim in hac vita, adverſæ, nobis apud Deum, perpetuam pariunt voluptatem. Si vulnera mille ac cicatrices patimur, in reſurrectione, ſplendido induemur amictu. Pro contumelia atque ignominia, palmas coronasque aſſequemur: Pro vinculis & carcere, per ampla Paradyſi ſpacia læti vagabimur: Pro accuſatione demum atque iniqua condemnatione, gloriam ex Deo & Angelis referemus: minæ veſtræ ſemina mihi ſunt Divina, inde immortalitatem, perpetuaque gaudia metam. Cum tandem vir beatus, hac ſeveritate a fide obſtinata averti non poſſet, alia tunc via Præſes eſt aggreſſus: Illecebris & omni lenitate contaminare conatus eſt, cum præſertim Diabolus hac uti ſoleat arte, ut timidos metu perterreat, fortes leniat atque palpet. Quod imitatus Præſes, ubi illum rebus terribilibus non flexit, dolis ac placabilitate circumvenire quærebat, quamobrem magna ſe daturum ſpondebat, quorum alia tunc haberet, alia Imperatorem daturum ei affirmabat, locum inter milites illuſtrem, facultates, opes, quicquid denique animus cuperet. At ille nec ſic quidem victus, Præſidis inſaniam ridebat, qui compenſare dignum aliquid ſupernis ſedibus exiſtimaret. Impius ille, tum laxatis iræ habenis furore percitus, enſem vagina diripit, lictorem coram adſtare juſſit, & manu & lingua nefanda, ad viri damnationem ſe accinxit. Ad tribunal omnis theatri multitudo convenit, reliquus vero populus, qui ante urbis mœnia diffuſus erat, ad hoc novum properavit ſpectaculum, quod & Angeli & homines verebantur, dæmones vero perhorrebant. Quid plura? Concurrentibus eo cunctis, urbs pene vacua facta eſt. Matresfamilias, nobiles, ignobiles properabant, domus ſine cuſtodibus relictæ, tabernæ operariis deſertæ, in foro venalia disjecta jacebant. Ex hoc tamen urbs tuta, quod omnibus extra mœnia egreſſis, nemo intus remanſerat, qui nefas aliquod perpetrare poſſet. Servi Domino ſimul & opere neglectis, avidi ſpectandi erant. Virgines tunc primo extra domos prodeuntes, marium vultus conſpexere: Valetudinarii, ac ſenes ipſi quoque extra muros contendebant. In tanto itaque civitatis concurſu, beatum Gordium, alteram vitam, jam jam per mortem corporis ſpectantem atque tenentem, neceſſariorum amicorumque turba circumſiſtebat, amplectebantur, oſcula dabant, demum flentes adhortabantur, ne ſeſe in ardentes flammas conjiceret, ne florem perderet juventutis, aut æthereas auras, ſolisque dulce jubar relinqueret. Nonnulli quando a fide omnino avertere non poterant, aut fas putarent, quibusdam eum veriſimilibus aggrediebantur rationibus, & Chriſtum tamen corde, ſi cuperet, retinere, ore autem negare ſuadebant: non enim Deum verba, ſed loquentis animum inſpicere: Hoc ferme modo exaſperatum Judicis animum demulceri, & Deum nihilominus propitium poſſe reddi aſſeverabant. At ille tanquam cautes immotæ maris exagitantibus fluctibus, nulla vi, nulloque verborum impulſu, quaſſatus, in obſtinato cœptoque propoſito, inexorabilis permanſit. Ut enim ſapientis domum ſupra petram ædificatam, vis nulla ventorum, aut imber e cœlo vehemens, nec torrentis impetus quaſſare poteſt: ita demum nec preces ullæ aut minæ, conſtantiam ejus evertere potuerunt. Cumque mentis acie huc illuc vagantem Diabolum, ac ejus impulſu ac arte hinc lachrymas oriri, indeque vim eloquentiæ, ſuadendique copiam adminiſtrari animadverteret, illud Domini verbum flentibus ait: Nolite flere ſuper me, ſed flete ſuper Dei inimicos, qui in Chriſtianos continuo graſſantur, ipſos inquam flete, qui ignem nobis parant, ſibimet gehennæ incendia, iramque in die iræ theſaurizant: Meum ſollicitare aut emollire animum deſinite. Ego enim pro nomine Domini Jeſu Chriſti mille pericula, milleque mortes, ſi opus foret, adire ſum paratus. Aliis vero, qui Chriſtum ore negare adhortabantur, reſpondit: Lingua quidem, quam Chriſti beneficio retineo, adduci non poteſt, ut ſuum neget authorem: Corde namque credimus ad juſtitiam, ore confeſſio fit ad ſalutem. An primus nunc ego, qui Chriſtum profitear? Nonne alii mei ordinis audiiſtis factos Chriſtianos? Primi Centurionis exemplum ſuccurrat, qui cruci ſervatoris

ris aſſiſtens, ejus Divinitatem per prodigia facta cognoſcens, non eſt veritus, adhuc Judæis furentibus, in cæde, nomen ejus palam fateri: quod enim animo ſenſit, id ore ſubito manifeſtavit: vere Dei Filius erat iſte. Alius item Centurio, antequam morti traderetur Chriſtus, tanta fide egregia inventus eſt, ut ſeſe indignum ejus adventu, qui curare verbo poterat abſentem, judicaret: Ex quo, Domini voce palam laudatus eſt, non inveniſſe tantam in Iſrael fidem teſtantis: Cornelius item Centurio, Angelum Domini videre, & per Petrum ſalvus fieri meruit, cujus Dominus preces ſimul & eleemoſynas reſpexit. Horum igitur Centurionum libenter diſcipulus & imitator eſſe cupio. Negem ego Deum meum, in cujus cultu ſum educatus? Nonne cœlum, ſol, & aſtra omnia, lumen mihi clauderent ſuum? Credam profecto humum, quam pedibus tero, mihi ruituram: Revocate tam nefandam ex animo ſententiam, aliam induite mentem. Deus nequaquam irrideri poteſt: ex ore noſtro nos judicat: ex noſtris, inquam, verbis nos ſervat & damnat. Nonne tremendam Domini ſententiam audiviſtis? Qui me negabit coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo, qui in cœlis eſt? Mihi conſulitis, ut Deum noſſe diſſimulem? Quamobrem? ut vitam prorogem, mortem differam? dies adjiciam? at ſupernæ vitæ longævos perdam annos. An ut corporis cruciatus effugiam, at æternæ patriæ dulcedine privabor. Nam ire perditum dedita opera, & fraude ac dolo, ſævas tartari pœnas mercari, manifeſta quidem inſania. Vobis igitur conſulo, ſi male ſapitis, ſapientiam ac veritatem diſcite. Si vero diſſimulatis, temporique obſequimini, vos hortor rogoque, relicto mendacio, vera loquamini. Dicite, quoniam Dominus noſter JESUS Chriſtus eſt gloria Dei Patris, in ejus nomine omne genu flectitur, cœleſtium, terreſtrium, & infernorum: omnes profecto morti ſumus obnoxii, ſed non omnes inclitum Martyrii nomen ſortiuntur. Non (*) igitur naturalem vitæ curſum præſtolemur, mundana funera, ſupremas noſtrorum lachrymas deſpiciamus, cœleſtem gloriam violenta, immaturaque morte præveniamus. Velociter ex hac vita, quæ potius eſt interitus longus dicenda, brevi quidem labore ad veram vitam commigremus. Quid miſeri, ſupremum ætatis finem inutilem, ſterilem, infructuoſum, ſtultum, vanum, hominibus pariter & brutis communem, expectatis? Quicunque enim nati ſunt, aut ſenio tabeſcunt, aut ægritudine corporis reſolvuntur, aut violento improviſoque caſu aliquo concidunt. Quando igitur omnino ſemel e vita migrandum eſt, maryrium pro Chriſti nomine, ut ſemper vivatis, alacriter aſſumite: ac vitæ, quam omnino relinquere oportet, ne parcite: ſit pro neceſſitate voluntas. Si enim res mundi perpetuæ forent, danda venia fortaſſe, ſi ſuperna, pro terrenis relinqueremus: Verum quoniam fluxæ fragileſque ſunt, & illorum comparatione magnopere indignæ, quis furor in his invigilare? hæc tanto ſtudio complecti? Hæc ubi dixit Chriſti Miles, crucis ſe ſigno communit, & animi magna conſtantia, vultu intrepido, colore nuſquam mutato, ad ignis ſupplicium hilaris contendit: ubi tantam cordis præ ſe ferebat alacritatem, ut non lictorum, ſed Angelorum manibus ſe committere videretur, qui ſubito poſt interitum, ſublimem eum, in cœlum deferrent. Ad hæc, tantus illius populi clamor, ac tumultus eſt factus, ut vel tonanti cœlo nunquam ſimilis ſit auditus. Hoc igitur hujus præclari Martyrii certamen fuit: hoc hodierna dies ſpectaculum vidit: quod procul dubio tale eſt, ut nec temporis diuturnitas unquam abolere, nec longæ conſuetudinis faſtidium tollere, nec aliud quippiam, quamvis magnum, exuperare valeat. Nam quemadmodum ſolem, quanto magis aſpicimus, tanto magis eum admiramur, nec ullo modo, aſſiduitate vileſcit: ſic & hujus Viri ſanctiſſimi memoria, quo majori eam temporis ſpatio retinemus, eo recentior in noſtris animis floret: in memoria enim æterna erit juſtus: in terris quidem, dum terra durabit: in cœlis vero, apud æquum & altiſſimum Judicem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum:

(*) Pulchra exhortatio ad Martyrium.

ſtum: cui honor & Imperium in æterna ſæcula: Amen.

In ebrietatem & luxum, quibus die Paſchæ populum affectum vidit, Baſilii Magni Sermo.

MOvent me quidem, fratres, ad hunc ſermonem veſpertina ſpectacula: illud quoque meum retardat animum, meamque in dicendo alacritatem hebetat atque abrumpit, quod ex iis, quæ apud vos tentavi, nullum provenientem conſpiciam fructum. Nam Agricola ſeminum primo jactorum, germinibus nullis exurgentibus, deſperatione quadam pigritiaque ad alias rurſus ſementes faciendas, capitur. Si enim in tot admonitionibus, quas & ſuperiore tempore vos adhortando non præterivimus, & deinceps ſeptem hebdomadarum jejunia nocte atque die vobis Evangelium teſtem adducendo memorare non deſtitimus, nihil penitus profecimus: qua vos ſpe hodierna die alloquemur amplius, aut adhortabimur? O miſeri! quot noctibus quiete vigilaſtis, quot diebus quiete conveniſtis, ſi tamen quiete. Nam qui in bonarum actionum profectu ſemel fuerit, deinde ad antiquam vivendi redeat conſuetudinem, non ſolum eorum, quos eſt paſſus, laborum præmium non ſumet, ſed longe gravioribus dignus eſt pœnis, quod cum ſemel Dei verbum deguſtaverit, & myſteriorum notitia dignatus fuerit, brevi admodum delinitus voluptate, cuncta prodiderit. Nam parvus quidem & infirmus venia dignus eſt: potentes vero (ut dicitur) vi majore, ac multo longe graviore premuntur. Veſper unus, impetus inimici unus, omnem præteritum laborem prodidit atque diruit. Quæ igitur alacritas, quæ induſtria dicendi reliqua mihi? Itaque ſcitote, me omnino taciturum fuiſſe, niſi Hieremiæ metuerem exemplum, qui ad populum contumacem atque incredulum loqui minime volens, illa paſſus eſt, quæ ipſe narravit. Quemadmodum in viſceribus ei factus eſt ignis, & undique circumivit nec ſuſtinere valuit. Fœminæ laſcivæ, Dei timoris oblitæ, ignis æterni minas nihili pendentes in die tali, quando eas ob noſtri Servatoris JESU Chriſti memoriam, domi honeſte conſiderare oportebat, ac illius diei fœlicis memoriam habere, per quam cœli ſunt aperti (Apparebit namque nobis judex e cœlo, Dei tuba, ac mortuorum reſurrectio, juſtum judicium, ac pro meritis cuique laborum merces) At vos hæc & ſimilia cogitare decebat: Corda item veſtra a pravis cupiditatibus purgare, peccata lachrymis diluere, voſmet in hac ſacra Paſchali ſolennitate præparatos obviam Jeſu Chriſto procedere. At pro his omnibus, mulieres Chriſti jugum a ſuis cervicibus excutientes, capita honeſtis operta velaminibus impudice retegentes, Deum & ejus Angelos deſpicientes, ad marium aſpectus impudentes, luxui tantum vacaverunt: veſtium ſumptus, ante oculos noſtros traxerunt: pedibus geſtientes, ac oculo pæto, riſu laſcivo, ad ſaltationem inſanientes, omnem juventutis intemperantiam in ſe provocaverunt: in locis ſacris pro mœnibus civitatis, choros conſtituentes, ea prophanaverunt, ac omnium probrorum officinas reddidere: Aerem inſuper meretriciis cantibus, terram vero pedibus laſcive ſaltando contaminavere: Theatrum pulſantes, adoleſcentes circumſiſtere provocavere: denique inverecundæ omnino ac inſanæ mulierculæ, nullam inſaniam, nullum probrum prætermiſere. Hæc itaque quomodo tacebo? quomodo digne conquerar? Vinum profecto, harum ſtragem (*) animarum nobis fecit: Vinum Dei donum, ad robur, infirmitatibus ac ſuſtentationem ſapientibus conceſſum, nunc vero arma incontinentiæ intemperantibus eſt factum: Ebrietas ipſa dæmon eſt quidam nobis ſponte provocatus, qui per voluptatem animas evertit noſtras. Ebrietas vitii mater, virtutis inimica fortem quidem manifeſte offendit, ſapientem ac juſtum minime novit, prudentiam extinguit. Sicut enim aqua igni eſt adverſa, ſic vinum immodicum rationem ſupprimit. Quamobrem vereor contra ipſum aliquid dicere: non ut de parvo quidem, aut contemnendo malo: ſed ut nihil per meum ſermonem profecturus, nec aliquid utilitatis allaturus. Si enim ebrius inſanit, ac tenebris obvolvitur, vanus

(*) Ebrietatis mala.

vanus labor, apud non audientem verba facere. Quos igitur alloquemur, ſi & is, qui admonitione indiget, minime dictis auſcultat? Sobrius vero & qui ſapit, omni animi affectu purgatus, nullum ex verbis expectat adjumentum? Quid igitur faciam? ſi & oratio mea ſit inutilis futura? ſilentium vero infructuoſum, præteribimus ne diligentiam? at negligentia periculoſa: quamobrem loquar. Omnino loquar adverſus ebrios, & apud ſepultas aures clamabimus. Quanquam ut in peſtilentia ſolet evenire, ii, qui corpora curant, ſanos quidem & eo morbo liberos, adjumentis quibusdam ad ſanitatem ſervandam facientibus, ſecuros reddunt, illos vero, qui jam affecti ſunt, minime attingunt: ſic ſermo noſter ex parte tantum aliqua proficere poterit, cuſtodiam atque obſervationem, contra pravos affectus animi monſtrando: hos vero, qui jam illis tenentur, prætereundo. Qua in re dic homo miſer, quid a brutis differas? nonne rationis munere, quam a Deo omnium conditore acceperis, reliquæ creaturæ omnis factus es Dominus & Imperator? Hoc igitur te mentis lumine per ebrietatem privans, inter beſtias, & ipſa ratione carentes, annumerari poteris, ſimilisque illis videri. Ego enim & beſtiis longe pejores eos exiſtimaverim, qui ab ebrietate ſuperantur, quum illæ, coeundi ſtatutas habeant leges & horas: at ii, quod plus æquo, ſe vino ingurgitaverint, corpusque ſupervacuo calore concitaverint, in commiſcendo nullum fas, jusque habentes, nequiſſimis complexibus & amoribus inter ſe utuntur. Nec ſolum eo pejores brutis, quod mente inſaniant ebrii: ſed etiam quod ſenſibus, longe infra illa deficere videantur. Quod (*) quæſo, animal ita viſu auditu ve, atque ebrius homo debilitatur? nonne familiariſſimos interdum ignorant? ſæpe alienis ut domeſticis congrediuntur, cum umbris quoque luctantur, easque veluti foſſas ac valles, ſaltu pertranſeunt: Aures terrifico ſonitu more fluctuantis maris refertas habent: Terra interdum inſurgere, ac in tectum tendere, montes vero circummoveri videntur: quandoque ab re & præter modum rident: nunc vero ſine conſolationis remedio plorant; nunc item audaces & temerarii, mox timidiſſimi & molles. His etiam ſomni graves & deprimentes, mortique vicini: Vigiliæ ſomnis ipſis pigriores ac torpentiores contingunt: Exercitibus imperant, gentibus dominantur, civitates regunt, pecuniam diſtribuunt. Talibus vinum phantasmatis, talique deceptione fervens, ipſorum corda poſſidet: In aliis vero alios, ſæpeque contrarios exercet actus: Nonnullos videas triſtes atque dolentes, ſpeque omni decidentes, ſemper querulos, ac lachrymis refertos. Merum, in differentibus corporum habitibus, differentes animæ perturbationes exercet: Eos enim, quibus ſanguis copioſius ad ora usque perfunditur, lætos & hilares animo reddit: In iis vero, qui gravi habitudine, frigidoque circum præcordia, ſanguine corripiuntur, contrarios producit effectus. Sed quid opus reliquam perturbationum catervam numerare, morum perverſitatem, ad omnia vitia promptitudinem, celerem ac repentinam animi, ad omnia mutationem, ſtrepitum multum ac tumultum, facilem ad dolos deductionem, ad omnes ineptias effrenem lætitiam? Voluptatis namque incontinentia omnis, ex vini fonte originem vimque habens, præceps ad omnem impuritatem atque intemperantiam ruit: animalium omnium libidinem fœditatemque ſuperat, quum bruta, naturæ leges, in hoc genere noſcant atque obſervent. Ebrii tantum in mare fœminam: in fœmina marem quærunt, atque optant. Non enim cuncta, quæ ex ebrietate gravi procedunt, facile proſequi oratione fuerit. Nam incommoda damnaque peſtilentiæ, temporis intervallo hominibus proveniunt, cœli gravitate paulatim hominum corpora interficiente: Quæ vero ex homine proveniunt ebrio, ſtatim irruunt: Sic animam perdentes, ut eam cicatricoſam ſtigmateque plurimo corroſam relinquant. Sed & ipſum corporis habitum gravem, membrorumque fœditatem, brutorum more, præ ſe ferunt. Nam eos videre licet oculis liventibus, ore indecenti, rubore perfuſo, ſpiritu gravi, lingua balbutiente ac demiſſa, voce confuſa, pedibus, puerorum more, infirmis ac titubantibus,

(*) Vini effectus.

bus, excreationes frequentes, velut immania ſponte facientes. Miſeri profecto, ac longe miſeriores quam fluctibus agitati, quos fluctus aliis alii ſuccedentes, a tempeſtate obrui non ſtatim ſinunt: Sic horum animæ undis, hoc eſt, vino madentes, ilico deprimuntur. Quamobrem veluti navigia, quando fluctibus procellæ acceptis gravantur, neceſſario commeatus vacuatione ac projectione, levanda ſunt; ſic ebriis rerum ſtomachum gravantium vacuatio neceſſaria, ex quo & vomitione & dejectione frequenti, vix levari poſſunt: tanto naufragis deteriores, quanto illi res cauſantur extrinſecus & mare: hi vero ſponte periculum adeunt, & ex ebrietate, ſibi, volentes tempeſtatem pariunt. Lymphatus & malo dæmone captus, miſericordia quidem dignus: ebrius vero, eadem fere & ipſe patiens, minime miſericordia dignus, qui optato ſervit dæmoni. Quin & tales remedium quærunt ebrietati, non aliquid ob eam, grave non admittendo, ſed minime deſiſtendo, in eaque continuando. Dies enim admodum parva, brevis etiam nox vel hyberna, potando videtur: denique hujus mali finis nullus: Ipſum namque merum, inexplebilem continuo ſitim addit: nec neceſſarium quærit uſum, ſed ad alium ſine excuſatione, potum invitat, quum ardentes ebrios, ac ſemper bibendi cupidiores reddat: ex quo inſatiabiles omnino facti, contraria his penitus, quæ optaverunt, patiuntur: ac voluptatem, quam omni ſtudio quærunt, omnino amittunt. Luxus enim hujuſcemodi aſſiduitate, ſenſus tabeſcunt: Nam ſicuti ſplendens aliquid viſum perficit, ſumme autem ſplendens hebetat atque vaſtat: & magni ſonitus atque ſtrepitus ob exceſſum, auditum tollunt: ſic & iſti ob aſſiduam atque immodicam voluptatem, ſeſe vaſtant atque corrumpunt, & a delectationis via omnino avertunt. Nam ſive meratius ſeu dilutius, modo ſatis atque frequenter bibant, ipſam vini flammam intus ardentem, ex potus immodicitate extinguere non valent. Quibus nam Propheta minatur, niſi huic hominum generi, dum ait: Væh vobis, qui contrito eſtis corde? Væh lamentabilis vox. Lamentatione quidem digni ſunt ebrii, quod ex Apoſtoli ſententia, Regnum Dei non conſequantur: Tumultus in eis oritur & turbatio ob vini potentiam, rationi & rerum cogitationibus adverſantem: præterea, triſtitia, ob amaros potandi voluptatis exitus. Horum namque pedes ut vincti debilitantur. Manus ex fluxionibus, vini cauſa eo deſcendendibus, continuo moventur: quanquam ante omnia mala hæc, in ipſo potationis tempore, ſimilia phreneticorum eis eveniunt. Quum (*) enim cerebrum æſtu, ex vini vapore redundante vacillat, dolorem intolerabilem capiti parit. Ex quo caput recte ſupra humeros conſiſtere non valens, huc illuc vertebris diſſolutum jactatur. Sodalitia Propheta, luxum compotationum, & inhoneſtos conventus vocat. Contritiones etiam nominat, corporis ægritudines ſignificans: in quas ebrii quoque ob varios morborum caſus incidere ſolent. Sed quis horum admonebit vino ſepultos, qui ex crapula continuo dormitant, capite gravantur, oſcitant, caliginem ob oculos habent, ob nauſeam faſtidiunt. Quamobrem ſapientiæ Magiſtros inclamantes minime audiunt; Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria. Et rurſus: Res eſt immoderata, vinum, & probroſa ebrietas: quibus ſane verbis ipſi minime auſcultantes, ebrietatis fructum nimirum referunt: Tumeſcit enim corpus, oculi humoribus prægravantur, ora ſiti ardentia, fauces continuo ſiccæ. Nam ſicuti valles & botri, donec torrentibus inundantur, pleni eſſe videntur: unda vero deſinente, ſtatim ſiccæ vacuæque remanent: ſic & vinolentorum ora, vino ac potatione durantibus, exaturantur ac madeſcunt: paulo poſt continua ſiccitate laborant: ex quo ad frequenter bibendum invitantur, unde humor minime naturalis emittitur: Ubi tandem remedium? Ubi medicina, quæ tantis ebrietatis malis occurrat, reperitur? Quis unquam madidum ſemper & innatans vino corpus faciat, ut non exile, diſſolutum & omnibus obnoxium morbis exiſtat? Hinc tremores, hinc debilitates, confracto ac debilitato vitali ſpiritu & excidentibus robore membris, ac diſſolutis excitantur. Valetudo enim omni corporis inflationi, tumorique ineſt. Naturali namque firmitate deficiente, neceſſe eſt corpus continuo vacillet atque moveatur. Quouſque tandem

[*] Ebriorum valetudo.

dem vinum? quouſque ebrietas? Periculum, miſer, eſt, ne pro homine cœnum lutumque fias. Sic penitus vino deditus, marceſcis, ac quotidianam crapulam meri, & hoc tabidi, haud aliter quam vaſa putrida redoles. Hos Eſaias luget (*): væ ſurgentibus mane, & ſiceram amantibus, non veſperam expectantibus: vinum enim illos cremabit. Poſt citharam & ſaltationes vinum bibunt: opera namque Domini reſpiciunt, & opera manuum ejus non conſiderant. Sicera enim, omne quod ebrietatem inducit, apud Hebræos vocari ſolet. Quos igitur nunc Propheta reprendit, ii ſunt, qui luce incipiente vinum quæritant: œnopolia, cauponasque circumagunt(†), ſodales conveniunt, ac invicem ad potandum invitant: Omnem denique curam, cæteraque poſthabentes in hoc collocant, ne temporis partem aliquam in rerum cœleſtium, atque operum Dei conſideratione ponant: eorum oculi nunquam ſuſpiciunt, aut ad ſydera tolluntur, ut pulchritudinem, & omnem in rebus creatis providentiam ſimul & juſtitiam meditantes, ad ſummi ac ſapientiſſimi Dei creatoris omnium, cognitionem perfectam charitatemque perveniant: ſed ſtatim prima luce ſympoſia meditantur & curant, tapetibus variis & aulæis ornant: famulos ad hoc exercent: in hoc omnem curam & diligentiam oſtendunt: crateras, phyalas, pſycteras, ſicut in pompa quadam & feſta die, ponentes: ut vaſorum varietas pulchritudoque, veluti chorus quidam ſuſpiciatur, admirationique ſit: utque poculorum commoditate ac mutatione dulcius potent: Sed & officia his obeundis adhibent: ſympoſiarchos, archiœnochos, architriclinos: & demum ordo ac diſpoſitio in re inordinata confuſaque conſtituitur: ut quemadmodum exercitus militibus, diverſa obeuntibus officia, ſic convivium Magiſtratibus honeſtetur. Ex quo ebrietati, veluti reginæ cuidam, miniſtros diſponentes, luxum, horum ſtudio munerum ornare contendunt. Inſuper coronæ adhibentur, & flores & unguenta, & odorum mille genera, quæ omnia rebus perituris, ac minime laudandis, ſupervacaneum pariunt negotium. Cum & potatione procedente eo veniunt, ut de augenda hac inſania certent: & de ebrietate per ambitionem contendant: cujus authorem legis Diabolum habent: victoriæ vero præmium, peccatum. Nam qui plus hauſerit meri, is præ cæteris laudatur, is victoriam refert. Ex quo palam eſt, quod in re turpiſſima cum ſua verecundia, gloriam quærunt. Inter ſe namque contendunt, & ut in judicio aliquo, defenſitant: Quæ nam ratio, qui ordo, quæ virtus, ubi ſunt omnia confuſione inconſiderantiaque referta, eſſe poterit? ubi & qui vincunt, & qui vincuntur, pariter ſunt temulenti? ubi miniſtri rident: manus labant: ora madent, venter ciborum gravitate dirumpitur: unde poſtremo incommodum, ut miſerum corpus naturali vigore diſſolutum ac defluens, vim ponderis immodici ferre non valeat. Miſerum profecto Chriſtianorum oculis ſpectaculum. Vir ætate florens, corpore terribilis, obeundis in exercitu laboribus aptus, & demum ſarcinis oneratus, domum redire idoneus, ita poſtea a gula vinoque vincitur, ut ſibi omnino imperare non poſſit: & qui terrori hoſtibus fuerat, ridiculus in foro pueris videtur: occaſionemque, ut ab omnibus contemnatur, præbet: & ſine ferro vulneratur: nec minus interficitur vir militaris & juvenis. Crapulæ mancipium fit, ab inimicis, quæcunque juſſerint, pati paratus. Ebrietas itaque rationis interitus, fortitudinis pernicies: ſenectus non intellecta: mors brevis temporis. Quid, quæſo ſunt ebrii, quam gentium idola? Oculos habent & non audiunt: manus paralyſi affectas habent, pedes infirmos ac facile offendentes. Quis hæc machinatur? quis horum cauſa malorum? quis inſaniæ hujus pharmacum nobis propinavit homo? Tu quidem prælium committis: in aciem juventutem educis: facile vulneratur, ætatis florem vino abſumis: vocas ad cœnam ut amicum, ejus petis cadaver, animam extinguis: cum vini adſunt miniſtri, tunc bibere incipiunt, potantque volucrum more, ut ex fonte perenni ac ſponte fluente, accumbentibus calices præbent: procedente autem potatione, prodit in medium adoleſcens nondum ebrius, phyalam vini refrigerati humeris ferens, quod pincernam ipſum provocare facile poſſet: is in medio aſtans per obliquas fiſtulas aquam

[*] Eſaias de vinolentis.

[†] *forte:* circumeunt.

quam convivis diſtribuit ebrietatem. Novum profecto genus hoc menſuræ, ubi nullus menſuræ modus, ut per (*) poculorum æqualitatem inter eos nulla ſit invidia, aut in bibendo concertatio. Arripit quisque ante ſe poſitum pſycterem: ut ex quadam ciſterna, more boum, ſine reſpiratione uno hauſtu tantum bibere contendat, quantum vas illud per argenteam fiſtulam ſuppeditat: reſpice parumper in miſerum ventrem, vaſis magnitudinem, vini menſuram, quanta ſit conſidera: hanc tu nequaquam in vas iterum vinarium reponere, ſed in ventrem totum, ut dudum cibis oneratum, demittere curabis. Quamobrem jure clamat Propheta: Væh ſurgentibus mane, & ſiceram potantibus, non expectantibus veſperam, & diem in ebrietate conſumentibus: ac nullum tempus ad conſiderandam Dei ſapientiam, & opera manuum ejus dignoſcenda, interponentibus. Vinum vos profecto comburet, quod ſane dicit, quoniam igneis inimici telis, fervor ex vino, corpori diffuſus incenditur: Rationem igitur ac mentem vinum deprimit, voluptates & animi cæteros affectus malos excitat. Quis, dic mihi, currus equorum indomitorum ita præceps fertur, ut Dominum excutiat ſuum? quod navigium ita gubernatore deſtitutum, ita fluctibus exagitatum & concuſſum, ſi contingat, ut non ſit ebrio longe ſecurius? Ex talibus itaque malis, viri ac fœminæ, communes conſtituentes choros, maloque dæmoni miſeras tradentes animas, ſeſe invicem libidinum telis confodiunt atque lacerant: riſus inter ſe hiſtrionicos, cantus probroſos, meretricos geſtus ad libidinem invitantes exercent. Rides, dic mihi, & gaudes inepta ſtolidaque lætitia, quum lachrymas fundere, ac dolere ob ea, quæ admiſiſti, fas erat? Cantus prophanos exerces, oblitus pſalmorum & hymnorum, quos didiciſti: moves pedes, & inſanus ſaltas: choreas ducis imprudens, quum genua ad Dei Domini noſtri Jeſu Chriſti cultum flectere oportuit: quas ego fleam, puellasne conjugii expertes, an viris conjunctas? hæ quidem legem prætericrunt, virginitatem amittentes: Illæ vero pudicitiam viris minime ſervaverunt. Nam ſi quæ forſan peccatum corpore vitavere, animo tamen admiſere: quæ quidem & viris mihi ſimul dicta monitaque ſint. Vidit ille male, viſa eſt illa male. Sed qui mulierem ad concupiſcendum viderit, jam mœchatus eſt in corde ſuo. Si ergo caſus (†) diverſitas congrediens, aut ſe invicem ſolum aſpiciens, tantum periculum adibit, quanto majus fuerit, quum de induſtria congrediuntur, quum dedita opera mulieres in ebrietate & convivio, omni impudico geſtu, ſaltatione, cantu, ad libidinem effrenes juvenes invitantes ſpectant ac quærunt? Quid dicunt, aut quid cauſantur ex his ſpectaculis, ubi tot mala congregantur? Nonne ob voluptatem ac excitandam concupiſcentiam ſpectare? Itaque excuſabilis laſciviæ pœnas, apud juſtum Dei judicium quandoque dabunt. Quomodo vos, o miſeri! Pentecoſte ſuſcipiet, qui a Deo Paſcha contempſiſtis? Enimvero Pentecoſte Sancti Spiritus adventum efficacem, omnibusque notum habet. Tu vero teipſum contrarii ſpiritus habitaculum reddidiſti: ex quo non templum Dei, ob inhabitantem Spiritum Sanctum, ſed idolorum factus es. Quamobrem, veram facis Prophetæ execrationem, ex Dei perſona dicentis: Convertam feſta eorum in luctum. Sed quomodo, dicite mihi, ſervis imperare poteſtis, quum & ipſi cupiditatibus veſtris tanquam mancipia ſerviatis? Quomodo filios monetis veſtros, animas proprias incaſtigatas retinentes, ac procul, ab omni diſciplina viventes? Quid igitur? Vos in his relinquam? Sed vereor, ne ſi remedium his malis prætercam, alius pervicacior fiat: alius vero ob triſtitiam illatam deſperet. Quamobrem, magnis hujuscemodi peccatis medicina prompta eſt: jejunium ebrietatem curet: (**) pſalmus turpes cantus, lachryma riſum: pro ſaltatione, genu Deo flectatur: pro tripudio & cithara, pectus pulſetur: pro veſtium ſumptu atque ornatu, humilitas: in omnibus vero eleemoſyna peccata diluat: redemtio animæ, viri divitiæ: in communionem ſocietatemque orandi Dei plures admittite hujuscemodi delinquentes, ſi quo modo ad pœnitentiam revocari poſſint. Quando enim ſedit populus manducare & bibere, tanquam idololatra, tunc Levitæ contra fratres ſeſe armantes, ex eis viginti tria millia

(*) Æquales calices. (†) *forte*: ſexus. (**) Ebrietatis remedium.

millia cæciderunt: ſic enim manus ſuas , inquit hiſtoria, conſecrarunt. Et vobis nunc Deum timentibus dico , qui plura probra hæc , ſceleraque minime probatis: illud monemus , ut ſi quos pœnitentes horum, quæ admiſerunt , videatis, eorum vos miſeratio,ut propriorum membrorum affectorum capiat : ſi vero a vitiis minime diſcedentes , & veſtra , ſuper his, monita , veſtrumque dolorem, aſpernantes animadvertitis, ex eorum medio cedite , nihil cum eis communicantes, ut ne & ipſi, vos reddant contaminatos: ſic enim melius , proprii ſceleris ſe ſpretos ac relictos videndo, admonebuntur: Vos vero pro juſtitia, officioque præmium, zelo Phinees debitum, procul dubio conſequemini apud juſtum Judicem Deum, & Patrem Domini noſtri Jeſu Chriſti: cui gloria & imperium in æterna ſæcula, Amen.

Sermo in Nativitate Apoſtolorum Petri & Pauli, Divi Leonis Papæ primus.

OMnium quidem ſanctarum ſolennitatum, dilectiſſimi, totus mundus eſt particeps : & unius fidei pietas exigit , ut quicquid pro ſalute univerſorum geſtum recolitur , communibus ubique gaudiis celebretur. Veruntamen hodierna feſtivitas, præter illam reverentiam, quam toto terrarum orbe promeruit , ſpeciali, & propria noſtræ urbis exultatione, veneranda eſt, ut ubi præcipuorum Apoſtolorum glorificatus eſt exitus, ibi in die martyrii eorum,ſit lætitiæ principatus. Iſti enim ſunt viri, per quos tibi Evangelium Chriſti , Roma reſplenduit: & quæ eras magiſtra erroris, facta es diſcipula veritatis.

Iſti ſunt Patres tui verique Paſtores, qui te regnis cœleſtibus inſerendam multo melius , multoque fœlicius condiderunt, quam illi, quorum ſtudio, prima, mœnium tuorum , fundamenta locata ſunt: ex quibus is, qui tibi nomen dedit, fraterna te cæde fœdavit. Iſti ſunt, qui te ad hanc gloriam provexerunt, ut (*a*) ſis gens ſancta, populus electus , civitas Sacerdotalis & regia per ſacram beati Petri ſedem, caput orbis effecta , latius præſidens religione Divina , quam dominatione terrena. Quamvis enim multis aucta victoriis, jus imperii tui , terra, marique protuleris: minus tamen eſt,quod tibi bellicus labor ſubdidit,quam quod pax Chriſtiana ſubjecit.

Deus namque bonus & juſtus , & omnipotens , qui miſericordiam ſuam , humano generi nunquam negavit, omneſque in commune mortales, ad cognitionem ſui, abundantiſſimis ſemper beneficiis erudivit, voluntariam errantium cæcitatem, & proclivem in deteriora nequitiam, ſecretiore conſilio , & altiori pietate miſertus eſt , mittendo verbum ſuum æquale ſibi atque coæternum. Verbum igitur caro factum , ita Divinam naturam naturæ univit humanæ, ut illius ad infima, inclinatio, noſtra fieret ad ſumma, provectio. Ut autem (*) hujus inenarrabilis gratiæ per totum mundum diffunderetur effectus , Romanum regnum Divina providentia præparavit : cujus ad eos limites incrementa perducta ſunt,quibus cunctarum undique gentium vicina & contigua eſſet univerſitas.

Diſpoſito namque divinitus operi maxime congruebat , ut multa regna uno confœderarentur imperio , & cito pervios haberet populos prædicatio generalis, quos unius teneret regimen civitatis. Hæc autem civitas , ignorans ſuæ provectionis authorem, cum pene omnibus dominaretur gentibus , omnium gentium ſerviebat erroribus : & magnam ſibi videbatur aſſumpſiſſe religionem, quia nullam reſpuebat falſitatem. Unde quantum erat per Diabolum tenatius illigata, tantum per Chriſtum eſt mirabilius abſoluta. Nam cum duodecim Apoſtoli, accepta per Spiritum Sanctum , (*b*) omnium locutione linguarum , imbuendum Evangelio mundum, diſtributis ſibi terrarum partibus ſuſcepiſſent : beatiſſimus Petrus , Princeps Apoſtolici ordinis , ad arcem Romani deſtinatur imperii, ut lux veritatis , quæ in omnium gentium revelabatur ſalutem , efficatius ſe ab ipſo capite, per totum mundi corpus effunderet.

Cujus

(*a*) Exod. 19. 1. Petr. 2.
(*b*) Actor. 2.

(*) Romanum Imperium cur ad ſumma provectum ſit.

Digitized by Google

Cujus autem nationis homines, in hac tunc urbe non eſſent, aut quæ uſquam gentes ignorarent, quod Roma didiciſſet? Hic conculcandæ Philoſophiæ opiniones: (*) hic diſſolvendæ erant terrenæ ſapientiæ vanitates: hic confutandi Dæmonum cultus: hic omnium ſacrilegorum impietas deſtruenda, ubi diligentiſſima ſuperſtitione habebatur collectum, quicquid uſquam fuerat vanis erroribus inſtitutum. Ad hanc ergo urbem, tu beatiſſime Apoſtole Petre, venire non metuis, & conſorte gloriæ tuæ Paulo Apoſtolo, aliarumque adhuc Eccleſiarum ordinationibus occupato, ſylvam iſtam frementium beſtiarum, & turbulentiſſimæ profunditatis Oceanum, conſtantior, quam cum ſupra mare gradereris, ingrederis. Nec mundi dominam times Romam, qui in Caiphæ (*c*) domo expaveras Sacerdotis ancillam.

Nunquid autem judicio Pilati, aut ſævitia Judæorum minor erat, vel in Claudio poteſtas, vel in Nerone crudelitas? Vincebat ergo materiam formidinis, vis amoris: nec æſtimabas terrori cedendum, dum horum ſaluti conſulis, quos ſuſceperas diligendos. Hunc ergo intrepidæ charitatis affectum, jam tunc profecto conceperas, quando (*d*) profeſſio tui amoris in Dominum trinæ interrogationis eſt ſolidata myſterio, nec aliud ab hac mentis tuæ intentione quæſitum eſt, quam ut paſcendis ejus, quem diligeres, ovibus, cibum, quo ipſe eras opimatus, impenderes. Augebant quoque fiduciam tuam tot ſigna miraculorum, tot dona chariſmatum, atque experimenta virtutum.

Jam populos, qui ex circumciſione crediderant, erudieras: jam (*e*) Antiochænam Eccleſiam, ubi primum Chriſtiani nominis dignitas eſt orta, fundaveras: jam Pontum, Galatiam, Cappadociam, Aſiam, atque Bithyniam, legibus Evangelicæ prædicationis impleveras: nec ut dubius de profectu operis, aut de ſpacio tuæ ignarus ætatis, trophæum Crucis Chriſti Romanis arcibus inferebas, quo te Divinis præordinationibus anteibant, & honor poteſtatis, & gloria paſſionis: ad quam beatus Coapoſtolus tuus, vas (*f*) electionis, & ſpecialis Magiſter gentium Paulus occurrens, eodem tibi conſociatus eſt tempore, quo jam omnis innocentia, omnis pudor, omniſque libertas, ſub Neronis (**) laborabat imperio: cujus furor, per omnium viciorum inflammatus exceſſum, in hunc eum uſque torrentem ſuæ præcipitavit inſaniæ, ut primus, nomini Chriſtiano, atrocitatem generalis perſecutionis inferret: quaſi per Sanctorum neces gratia Dei poſſet extingui, cujus hoc ipſum erat maximum lucrum, ut contemptus vitæ hujus occiduæ, perceptio fieret fœlicitatis æternæ. Precioſa (*g*) ergo eſt in conſpectu Domini, mors Sanctorum ejus. Nec ullo crudelitatis genere deſtrui poteſt, Sacramento Crucis CHRISTI fundata religio.

Non minuitur perſequutionibus Eccleſia, ſed augetur: & ſemper Dominicus ager, ſegete ditiori veſtitur, dum grana, quæ ſingula cadunt, multiplicata naſcuntur. Unde duo iſta præclara Divini germina ſeminis, in quantam ſobolem germinarint, beatorum millia Martyrum proteſtantur, qui Apoſtolicorum æmuli triumphorum, Urbem noſtram purpuratis, & longe lateque rutilantibus populis ambierunt, & quaſi, ex multarum honore gemmarum, conſerto uno diademate coronarunt, de quorum præſidio, dilectiſſimi, divinitus nobis ad exemplum patientiæ, & confirmationem fidei, præparato, univerſaliter quidem in omnium Sanctorum commemoratione lætandum eſt: ſed in horum excellentia Patrum, merito eſt excellentius gloriandum, quos gratia Dei in tantum apicem, inter omnia Eccleſiæ membra provexit, ut eos in corpore, cui (*h*) caput eſt Chriſtus, quaſi geminum conſtitueret lumen oculorum: de quorum meritis atque virtutibus, quæ omnem loquendi ſuperant facultatem, nihil diverſum, nihil debemus ſentire diſcretum: quia illos & electio pares, & labor ſimiles, & finis fecit æquales. Sicut autem & nos experti ſumus, & noſtri

(*) Romanorum ſuperſtitio.
(*d*) Johan. 21. (*e*) Actor. 11.
(**) Neronis furor & perſecutio.

(*c*) Matth. 14. Matth. 16.
(*f*) Actor. 9. 1. Tim. 2.
(*g*) Pſalm. 115. (*h*) Epheſ. 1.

noſtri probavere majores, credimus atque confidimus, inter omnes labores iſtius vitæ, ad obtinendam miſericordiam DEI, ſemper nos ſpecialium Patronorum orationibus adjuvandos: ut quantum propriis peccatis deprimimur, tantum (*) Apoſtolicis meritis erigamur, per Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM: cui eſt cum Patre & Sancto Spiritu eadem poteſtas, una Divinitas in ſæcula ſæculorum, Amen.

De Petri Fide ac Confeſſione, ſuper quam ædificata eſt Eccleſia, Sermo, &c.

EXultemus in Domino, Dilectiſſimi, & ſpiritali jucunditate lætemur, quia unigenitus DEI Patris Filius, Dominus noſter JESUS CHRISTUS ad inſinuanda nobis ſuæ diſpenſationis & Divinitatis myſteria, Apoſtolici ordinis primum Beatum Petrum huic civitati dignatus eſt, prærogare: cujus hodierna ſolennitas, recurrente triumpho Martyrii, ſpecimen & decus contulit, orbi terrarum. Hoc enim obtinuit, Dilectiſſimi, illa confeſſio, quæ a Deo Patre inſpirata Apoſtolico cordi, omnium humanarum opinionum incerta tranſcendit, & firmitatem petræ, quæ nullis impulſionibus quateretur, accepit. Evangelica ſiquidem referente hiſtoria, omnes Apoſtolos Dominus, quid de ſe homines opinentur, interrogat. Et tamdiu ſermo reſpondentium communis eſt, quamdiu humanæ intelligentiæ ambiguitas explicatur. At ubi, quid habeat diſcipulorum ſenſus, exigitur, ille primus eſt, in Domini confeſſione, qui primus eſt in Apoſtolica dignitate: qui cum dixiſſet: Tu es CHRISTUS, DEI Filius vivi, (**) Reſpondit ei JESUS: Beatus es Simon Barjona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus, qui in cœlis eſt. Ideo beatus es, quia Pater meus te docuit, nec opinio te terrena fefellit, ſed inſpiratio cœleſtis inſtruxit: & non caro & ſanguis, ſed ille, me tibi, cujus ſum unigenitus, indicavit. Et ego, inquit, dico tibi, hoc eſt, ſicut Pater meus tibi manifeſtavit Divinitatem meam, ita ego notam tibi facio, excellentiam tuam: (i) Quia tu es Petrus, id eſt, cum ego ſim inviolabilis petra, ego (k) lapis angularis, qui facio utraque unum, tamen tu quoque petra es: quia mea virtute ſolidaris, ut quæ mihi poteſtate ſunt propria, ſint tibi mecum participatione communia: ſuper hanc (***) petram ædificabo Eccleſiam meam: & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam. Super hanc, inquit, fortitudinem, æternum extruam templum, & Eccleſiæ meæ, cœlo inferenda, ſublimitas, in hujus fidei firmitate conſurget. Hanc confeſſionem, portæ inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt. Vox enim iſta, vox vitæ eſt: & ſicut confeſſores ſuos in cœleſtia provehit, ita negatores ad inferna demergit: Propter quod dicitur Beato Petro Apoſtolo: Tibi dabo claves regni cœlorum, & quæcunque ligaveris ſuper terram, erunt ligata & in cœlis: Et quæcunque ſolveris ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlis. Tranſivit quidem in Apoſtolos alios, vis iſtius poteſtatis, ſed non fruſtra uni commendatur, quod omnibus intimetur. Petro enim ſingulariter hoc creditur, quia cunctis Eccleſiæ Rectoribus, Petri forma proponitur. Manet ergo Petri privilegium, ubicunque ex ipſius fertur æquitate judicium, nec nimia eſt vel ſeveritas, vel remiſſio, ubi nihil erat ligatum, nihil ſolutum, niſi quod Petrus aut ligaverit, aut ſolverit. Inſtante autem paſſione ſua, Dominus, quæ diſcipulorum ſuorum erat turbatura conſtantiam, Simoni inquit (l): Simon ecce Satanas expoſtulavit, ut vos cribaret ſicut triticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando converſus, confirma fratres tuos, ne intrent in tentationem. Commune erat omnibus Apoſtolis periculum, de tentatione formidinis: & Divinæ protectionis auxilio pariter indigebant: quoniam Diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere: & tamen ſpecialis a Domino, Petri cura ſuſcipitur, & pro Petri fide proprie ſupplicatur, tanquam aliorum ſtatus

(*) Interceſſio Sanctorum. (**) Petri confeſſio. (i) Matth. 16.
(k) Epheſ. 2. (***) Petrus, Petra ſuper quam ædificata eſt Eccleſia.
(l) Lucæ 22.

Digitized by Google

ſtatus certior ſit futurus, ſi mens Principis victa non fuerit. In Petro ergo omnium fortitudo munitur, & Divinæ gratiæ ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quæ per Chriſtum Petro tribuitur, per Petrum Apoſtolis conferatur. Nam & poſt reſurrectionem ſuam, Dominus Beato Petro Apoſtolo, poſt regni claves, ad trinam æterni amoris profeſſionem, myſtica inſinuatione ter dixit (*m*): Paſce oves meas, quod & nunc procul dubio facit, & mandatum Domini, pius Paſtor exequitur, confirmans nos exhortationibus ſuis, & pro nobis orare non ceſſans, ut nulla tentatione ſuperemur. Si autem hanc pietatis ſuæ curam, omni populo Dei, ſicut credendum eſt, ubique protendit: quanto magis alumnis ſuis opem ſuam dignatur impendere, apud quos in ſacro dormitionis thoro, eadem, qua præſedit, carne, requieſcit? Cum itaque dilectiſſimi, tantum nobis videamus præſidium divinitus inſtitutum, rationabiliter & juſte in Ducis noſtri meritis & dignitate lætamur, gratias agentes ſempiterno Regi & Redemptori noſtro, JESU CHRISTO, quod tantam potentiam dedit ei, quem totius Eccleſiæ Principem fecit, ad gloriam & laudem nominis ſui, qui cum Deo Patre, & Spiritu Sancto vivit & regnat in ſæcula ſæculorum: Amen.

Sermo ejusdem Leonis de laude atque exemplo Martyrum, & de Laurentii Paſſione ac Triumpho.

CUm omnium, Dilectiſſimi, ſumma virtutum & totius plenitudo juſtitiæ, de illo amore naſcatur, quo Deus, proximusque diligitur, in nullis profecto hic amor ſublimius excellere, clariusque fulgere, quam in beatiſſimis Martyribus, invenitur, qui Domino noſtro JESU CHRISTO, pro omnibus hominibus mortuo, tam propinqui ſunt imitatione charitatis, quam ſimilitudine paſſionis. Quamvis enim illi dilectioni, (*n*) qua Dominus nos redemit, nulla cujusquam benignitas poſſit æquari, quia aliud eſt, pro juſto mori hominem ſua neceſſitate moriturum, aliud pro impiis occumbere, a debito mortis alienum: multum tamen univerſis hominibus, etiam Martyres contulerunt, quorum fortitudine ita ejus largitor uſus eſt Dominus, ut pœnam mortis, & atrocitatem crucis, nulli ſuorum vellet eſſe terribilem, ſed multis faceret imitabilem.

Si ergo nullus bonus, ſibi ſoli eſt bonus, nec cujusquam ſapientis, ſibi tantum ſapientia eſt amica: & hæc verarum natura virtutum eſt, ut multos a tenebroſo abducat errore, qui earum clarus eſt lumine, ad erudiendum DEI populum, nullorum eſt utilior forma, quam Martyrum eloquentia. Facilis ad exhortandum ſit ratio, efficax ad ſuadendum: validiora tamen ſunt exempla, quam verba: & plenius eſt opere docere, quam voce. In quo excellentiſſimo genere doctrinæ, Beatus Martyr Laurentius, cujus paſſione dies hodiernus illuſtris eſt, quam glorioſa polleat dignitate, etiam perſequutores ejus, ſentire potuerunt: quum illa mirabilis animi fortitudo, de Chriſti principaliter amore concepta, non ſolum ipſa non cederet, ſed etiam alios, exemplo ſuæ tolerantiæ roboraret.

Quum enim furor gentilium poteſtatum, in electiſſima quæque Chriſti membra ſæviret, ac præcipue eos, qui ordinis erant Sacerdotalis, impeteret: in Levitam Laurentium, qui non ſolum miniſterio Sacramentorum, ſed etiam diſpenſatione Eccleſiaſticæ ſubſtantiæ præeminebat, impius perſecutor efferbuit, duplicem ſibi prædam de unius viri comprehenſione promittens: quem ſi feciſſet ſacræ pecuniæ traditorem, faceret etiam veræ religionis exortem. Armatur itaque gemina face, homo pecuniæ cupidus, & veritatis inimicus: avaritia, ut rapiat aurum: impietate, ut auferat Chriſtum. Poſtulat ſibi ab immaculato Sacrarii Præſule, opes Eccleſiaſticas, quibus avidiſſimus inhiabat, inferri: cui Levita caſtiſſimus, ubi eas repoſitas haberet, oſtendens, numeroſiſſimos ſanctorum pauperum obtulit greges, in quorum victu atque veſtitu, inamiſſibiles condiderat facultates, quæ tanto integrius erant ſalvæ, quanto ſanctius probabantur expenſæ.

Fremit

(*m*) Johan. 21. (*n*) Rom. 5.

Fremit ergo prædo fruſtratus, & in odium religionis, quæ talem divitiarum uſum inſtituiſſet, ardeſcens, direptionem theſauri potioris aggreditur, apud quem nullam denariorum ſubſtantiam repeririſſet, ut illud depoſitum, quo ſacratius erat dives, auferret. Renunciare Chriſto Laurentium jubet, & ſolidiſſimam illam levitici animi fortitudinem diris parat urgere ſuppliciis: quorum, ubi prima nil obtinent, vehementiora ſuccedunt: Laceros artus, & multa verberum ſectione conſciſſos, ſubjecto præcipit igne torreri, ut per cratem ferream, quæ jam de fervore continuo, vim in ſe haberet urendi, converſorum alterna mutatione membrorum, fieret cruciatus vehementior, & pœna productior. Nihil obtines, nihil proficis ſæva crudelitas: Subtrahitur tormentis tuis materia mortalis, & Laurentio in cœlos abeunte, tu deficis, flammis tuis: ſuperari charitatis CHRISTI flamma non potuit, & ſegnior fuit ignis, qui foris uſſit, quam qui intus accendit. Sæviſti perſecutor in Martyrem, ſæviſti, & auxiſti palmam, dum aggeras pœnam. Nam quid non ad victoris gloriam ingenium tuum reperit, quando in honorem tranſierunt triumphi, etiam inſtrumenta ſupplicii? Gaudeamus igitur, Dilectiſſimi, gaudio ſpiritali, & de fœliciſſimo inclyti viri fine gloriemur in Domino, (*o*) qui eſt mirabilis in Sanctis ſuis, in quibus nobis & præſidium conſtituit & exemplum, atque ita per univerſum mundum clarificavit gloriam ſuam, ut a Solis ortu, uſque ad occaſum, Leviticorum luminum coruſcante fulgore, quam clarificata eſt Hieroſolyma Stephano, tam illuſtris fieret Roma Laurentio: cujus oratione & patrocinio, adjuvari nos, ſine ceſſatione confidimus: ut quia omnes, ſicut Apoſtolus ait (*p*): quicunque volunt in Chriſto pie vivere, perſecutionem patiuntur, corroboremur ſpiritu charitatis, & ad ſuperandas omnes tentationes, conſtantis fidei perſeverantia muniamur, per Dominum noſtrum JESUM CHRISTUM, viventem & regnantem cum Patre & Spiritu Sancto, in ſæcula ſæculorum: Amen.

(*o*) Pſalm. 67. (*p*) 2. Tim. 3.

Sermo, qui inſcribitur Sancto MAXIMO, Epiſcopo.

REcte atque ex debito Eccleſiæ, Beatorum Martyrum celebrant inſignia, qui illuminantes virtute fidei ſuæ innumerabiles populos, ſoli quidem illatam ſibi ſenſerunt mortem: Sed non ſoli ſuæ mortis beneficia poſſederunt. Immenſa enim Dei noſtri pietas, multiplex ad bonitatem, & artifex ad ſalutem, proponens arduam virtutum palmam, raros appetitores invenit: ſed in paucorum triumphis, plurimorum commodis proſpicit: Illorum ſiquidem merita, noſtra vult eſſe ſuffragia: ſimulque dum nobis veram fidem duro Martyrii agone commendat: afflictionem præcedentium, inſtructionem efficit poſterorum. Quanta eſt circa nos Dei noſtri ſollicitudo? illos exanimat, ut nos erudiat: illos conterit, ut nos acquirat: illorum cruciatus, noſtros contulit eſſe profectus: Merito ergo eos colimus, qui periculis ſuis pugnant, & noſtris utilitatibus militant: qui per hujus lucis vitæque contemptum, edocent nos, quantum debeamus Deo noſtro affectum. Noverimus itaque, quia non ſine magno diſcrimine, de religionis veritate diſputamus, quam tantorum ſanguine confirmatam videmus. Magni periculi res eſt, ſi poſt Prophetarum oracula, poſt Apoſtolorum teſtimonia, poſt Martyrum vulnera, veterem fidem, quaſi novellam, diſcutere præſumas, & poſt tam magnos & manifeſtos Duces, in errore permaneas, & poſt morientium ſudores, ocioſa diſputatione contendas. Veneremur ergo in Sanctorum Martyrum gloria, fidem noſtram. Congratulemur, dilectiſſimi fratres, magnæ fidei noſtræ, per quam, dum exules proflua charitate ſuſcipimus, ipſos etiam interceſſores habere mereamur. Hæc enim eſt ſanctorum Martyrum gloria, quorum & ſi per univerſum mundum ſeminetur in cineribus portio: manet tamen integra in virtutibus plenitudo. Veneremur ergo inter tantos Chriſti Milites, fidem noſtram. Mater namque Martyrii fides Catholica eſt, in qua iſti illuſtres athletæ, ſubſcripſerunt ſanguine, & morte juraverunt. Mater inquam martyrii fides eſt: veneremur ergo in Sanctorum gloria,

Digitized by Google

gloria, fidem noſtram. Quomodo fidem noſtram? Ab eis enim, dum mortis tolerantia indubitanter excipitur, ſpes immortalitatis nobis evidenter aſſeritur. Nunquam enim hanc vitam tam conſtanter expenderent, niſi eſſe alteram incomparabiliter beatiorem, eerta diffinitione ſentirent. In Sanctis itaque præconibus veritatis, & paſſionis magnanimitas, & reſurrectionis authoritas eſt. Prompti enim pereunt, in melius reparandi, quibus per anguſtias tribulationum, aperitur aditus ad plenitudinem gaudiorum. Cruentas impio ex ore ſententias, reſpuunt manu, repudiant auditu, refugiunt officio. Itaque impetum paſſionis, magnanimitate provocant, humilitate declinant. Incumbente perſecutionis furore, adhuc catechumini animum cœlo præparant, regenerantur morte, damnatione ſolvuntur, gladio conſecrantur. Hinc intelligamus, quantum valuerit ad auferendum mundi peccatum, paſſio redemptoris. Ecce innocentiam & vitam probatur conferre mors hominis. Hinc intelligamus, quantum in commune profuerit ſacra mors filii Dei. Ecce proprium & originale delictum, lavat ſanguis humanus, & quod plus eſt, nemo jam tollit, quod baptiſmo ſuo cruor ipſe contulit. Nos vero poſt nitorem baptiſmi, poſt collatum nobis piæ regenerationis candorem, poſt acquiſitam indumenti nuptialis Angelicam dignitatem, in peccatorum relapſi cœno, & in antiqua criminum volutabra revoluti, niveum veſtimentum, tetris iniquitatum ac libidinum contagiis ſordidamus, & holoſericam, in quam Sigillum Divinæ imaginis acceperamus impreſſum, maculis mortiferæ corruptionis inficimus, & poſt ſingularem Domini indulgentiam, innovata fœdamus, integra reſcindimus, expiata violamus, repetentes opera, non jam undis purganda, ſed flammis. Fœlix ergo ille Baptismus, quo omne delictum ita a Catechumeno exit, ut jam redire non poſſit: & quo ſic debita ſolvit ſua, ne ultra creditorem timeret: quo in ſe oſtium peccati, fide clauſit, fide damnavit: per Baptiſmum, innocentiam devotione quæſivit, perſeverantia invenit, morte ſervavit. Quæ cum ita ſint, fratres chariſſimi, iſti Chriſti teſtes, quorum hodie ſolennia colimus, licet fide teſtes precioſi, ſanguine precioſiores: licet virtute candidi, & pulchri: vulnerum tamen crudelium perpeſſione, ſpecioſiores & candidiores extiterunt. Qui licet putentur quacunque urbe peculiares: privilegio ſepulchri, Baſilicarum, aut Altarium erectione, noſtri tantum ſunt, & omnium communionis ſuffragio. Abſit, ut cujuscunque urbis charitas proflua, & fides avara, tantum Martyribus derogaverit, dum ſibi arrogat: ut ſolum intra mœnia ſua, illorum beneficia incluſa eſſe crediderit. Non clauditur locis, quod diffunditur meritis: Invocaſti Martyres ubicunque, ubique te exaudit ille, qui honoratur in Martyribus. Moderante enim eo, qui penſat vota tua, in tantum præſentia præbebitur advocatorum, quanta fuerit fides ſupplicantium. Et incumbente perſecutionis furore, ſancti Martyres cœlo animum præparant, regenerantur morte, gladio conſecrantur: Invocaſti ubicunque Martyrem, ubique te exaudit ille, qui oratur in Martyre: Oratio enim, quæ caſtitate, juſtitiæ & eleemoſynarum operibus adjuvatur, excedit mundum: paradiſum evolat, & uſque ad ipſum ſummæ Majeſtatis conſpectum Angelo teſte, præſentatur: O beata anima! fratres chariſſimi: cujus votum, cujus compunctionis incenſum, cujus ſupplicationis holocauſtum, nulla infidelitate tumidum, nullo illecebræ carnalis fœtore pollutum concupiſcentiæ, nulla ſævitia cruentum, nulla odii ſimultate maculatum: ſed & fide igneum, puritate conſcientiæ nitidum, ſinceritate cordis odoriferum, concordi charitate perfectum: Quod uſque ad Dei vultum, per cœleſtium nunciorum defertur obſequium: quod & Sanctis cedit ad gloriam, & Eccleſiæ filiis ad ſalutem proficit. Honoremus itaque: veneremurque beatos Martyres, Principes fidei, interceſſores mundi, præcones regni, cohæredes Dei. Nam ſi honoremus ſervos Dei, quanto igitur magis amicos Dei honorare nos convenit: de quibus Propheta dicit: Dominus cuſtodit omnia oſſa eorum: unum ex his non conteretur. Honoro igitur in carne Martyris, exceptas pro Chriſti nomine cicatrices: honoro pro confeſſione Domini ſacratos cineres: honoro in cineribus, ſemina æternitatis: Honoro corpus, quod mihi Deum meum oſtendit

dit diligere, quod me propter Deum, mortem docuit non timere. Cur autem corpus illud non honorent fideles, quod reverentur & dæmones? quod afflixerunt in ſupplicio, ſed glorificant in ſepulchro. Honora itaque corpus, quod Chriſtum honoravit in gladio, quod cum Chriſto regnabit in cœlo.

Ejusdem Sermo de uno Martyre.

AD exhibendum charitati veſtræ ſermonem, & feſtivitati ſancti Martyris. N. inquantum Dominus permiſerit, ipſo auxiliante, aliquid enarrare cupimus: & quod noſtris viribus non valemus, ejus ſuffragiis adimplere poſſumus. Charitas autem hominis non eſt a ſe ipſo: ſed ſalubriter donatur a Chriſto. Chriſtus illam donavit Martyribus ſuis, qui eam donavit fidelibus ſuis. Charitas ergo Chriſti, ſicut in Martyribus ſuis vicit: ſic ad ſolennia Martyrum fideles adducit: eandem charitatem in Sancto iſto Martyre N. vos diligere demonſtratis: ad cujus feſtivitatem delectabiliter feſtinatis.

Beatus enim hic Martyr N. virtute charitatis indutus: certavit bonum certamen: curſum conſummavit, fidem ſervavit, occiſus triumphavit. Eſt autem quædam ſæcularium hominum ſententia, qua dicere aſſolent: Apud belligeros viros, victus dicitur occiſus. Hoc dicit ſuis dilectoribus, mundus: ſed fidelibus ſuis, aliud loquitur Chriſtus. In ſancta enim Eccleſia invenitur, unde illa ſententia evacuetur: ut non dicatur victus, qui fuerit victor occiſus: Aliud eſt enim occidi pro mundo, aliud occidi pro Chriſto. Qui occiditur pro mundo: vincitur cum occiditur. Iſte itaque non victor: ſed victus invenitur occiſus: quia niſi vinceretur, non occideretur. Qui autem occiditur pro Chriſto, victus non dicitur, quia non vincitur, quamvis occidatur. Sed revera victor occiditur: quia cum occiditur, victor efficitur: Corona enim victoribus d[illegible]ur: quomodo igitur occiſus ille victor negatur, qui pro eo, quod occiditur, a juſto judice coronatur. Ecce beatus hic Martyr N. occiſus eſt quidem: non tamen eſt victus, ſed permanſit victor occiſus: quia pro invicto invenitur occiſus. Invictus enim Chriſtus Dominus, pro quo maluit occidi Martyr: quia ſi occidi pro invicto metueret, ad victoriam non veniret: imo ſi non occideretur, miſerabiliter vinceretur. Vicit ergo pro fide moriendo, qui vinceretur ſine fide vivendo. Scriptum eſt autem (q): quia juſtus ex fide vivit. Proinde ſi iſte Martyr amiſſa fide, vivere delectaretur: fruſtra viveret corporaliter, quando ſpiritualiter in anima moreretur. Corpus enim ex anima vivit, anima ex fide vivit. Chriſtus autem in cordibus fidelium ſuorum, per fidem habitare dignatur. Dicit enim Apoſtolus (r): interiorem hominem habitare Chriſtum per fidem in cordibus noſtris. Permanente itaque fide, permanet in homine Chriſtus. Diſcedente autem fide, diſcedit ab homine Chriſtus. Apoſtolus enim docet: Quia Chriſtus eſt vita noſtra, dicens: Cum Chriſtus apparuerit vita veſtra, tunc & vos apparebitis cum ipſo in gloria. Inaniter ita corpus ab anima vivificatur, ſi diſcedente Chriſto, anima moriatur. Nam & ipſe Dominus, ut fidem, eſſe animæ vitam, demonſtraret, infideles mortuos appellavit, dicens: (s) Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos. Quid ergo proderit, quia videtur in corpore vivus, qui fuerit in anima, morte infidelitatis occiſus? Iſta beatus Martyr N. plenus Spiritu Sancto cogitavit, & ut ſemper in anima viveret, mortem corporis nullatenus formidavit. Meminerat enim Dominum dixiſſe: (t) Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non poſſunt occidere. Magis autem eum timete, qui poteſt corpus & animam perdere in gehennam. Noverat ergo beatus Martyr. N. animo non moriente, corpus quidem cum ea æterna requie ac fœlicitate victurum. Hinc eſt, quod ad ſubeundam corporis mortem, indubitanter & fortiter venit: quia in ipſa temporali morte, æternam vitam animæ ſimul & corporis invenit. Non eſt ergo victus iſte victor occiſus, cui mors corporis in tantum eſt facta triumphalis, ut per illam fieret immortalis. Traditur itaque judici martyr; deputatur cruciatibus occidendus: deinde quia fervet amore chari-

(q) Rom. 1. (r) Epheſ. 3. (s) Matth. 10.
(t) Luc. 12.

charitatis, dolorem non metuit ſupplicii: exhibuit corpus ſuum hoſtiam viventem, ſanctam, Deo placentem. Impletum eſt in illo etiam corporaliter, quod ſpiritualiter de juſtis in libro Sapientiæ continetur, de quibus dictum eſt: Quoniam Deus tentavit illos, & invenit illos dignos ſe: tanquam aurum in fornace, probavit illos: & quaſi holocauſti hoſtiam, accepit illos. Holocauſtum, fratres, græcus eſt ſermo, non latinus: Quod græce dicitur holocauſtum, latine dicitur Sacrificium: illud autem ſacrificium vocabatur holocauſtum, quod totum in altari cremabatur. Beatum itaque Martyrem Chriſti N. charitas holocauſtum exhibuit: quem crudelitas perſecutoris laceravit: Et martyrem quidem judex maceravit, ſed holocauſti, hoſtiam ſemetipſum Deo, Martyr ſanctiſſimus immolavit. Impietas ergo judicis martyrem interfecit: quem paſſio glorioſa holocauſti hoſtiam perfecit: atque (ut ita dicatur) martyrem ſuum Dominus hoſtiam vivam libenter accepit. Noverat autem iſte Martyr N. dixiſſe Chriſtum: qui mihi miniſtrat, me ſequatur: & ubi ego ſum, illic & miniſter meus erit: Miniſtravit ergo Chriſto: & ſecutus eſt Chriſtum. Omnes igitur in hac feſtivitate lætemur: & virtutem Sanctorum, inquantum Dominus adjuvat, imitemur. Hujus feſtivitatis gaudium, cunctis proficiat, ad virtutis exemplum. Diſcamus omnes avaritiam contemnere: diſcamus pauperes paſcere, pecunias non in terra, ſed in cœlo ſervare: diſcamus uſque ad mortem, pro Chriſti nomine dimicare, diſcamus intima charitate fervere: & per juſtitiam, tribulationes, tanquam carbones, longanimiter ſuſtinere. Eſt enim quædam combuſtio, temporalis afflictio, de qua dicitur: (u) vaſa figuli probat fornax, & homines juſtos, tentatio tribulationis. Nos itaque, dilectiſſimi, Chriſtum Dominum præ omnibus diligamus: ejusque virtute muniti, ut carnalium cupiditatum incendia vincamus, ſanctæ charitatis igne ferveamus: ita fiet, ut ignibus tribulationum non fatigemur: ſed Divinæ virtutis inſuperabili refrigerio ſublevemur: ſic ad illam requiem perducemur, ubi cum ſanctis Martyribus ſine fine lætemur: ipſo adjuvante Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat Deus, per omnia ſæcula ſæculorum, Amen.

(u) Eccl. 27.

In feſto Sanctorum Martyrum CHRYSANTI & DARIÆ *Hiſtoria.*

POllemius Illuſtriſſimus vir Alexandriæ urbis honoratus, & primus, ad urbem Romam cum filio ſuo Chryſanto veniens, a Romano Senatu ſuſceptus eſt, & magnis honoribus a Numeriano Imperatore illuſtratus, Cathedram in Curia Romana ſuſcepit. Hic autem filium ſuum unicum nomine Chryſantum, omnibus liberalibus ſtudiis tradidit: erat enim ardentis ingenii: ita, ut omnia quæcunque ei ab Oratoribus aut Philoſophis fuiſſent tradita, captu animi fortiter retineret. Cujus revera prudentiæ, cujusque fuerit intelligentiæ, rerum exitus docet. Nam cum univerſa librorum volumina, animo curioſius diſcuteret, ad Evangelicos apices pervenit: & figens curioſitatis ſuæ curſum, ad ſemetipſum ait: Tamdiu te edoce Chryſante, per librorum tenebras, curarum tuarum frena laxare, quamdiu ad lumen pertingere valeas veritatis. Hæc ſecum animo quotidie revolventi, & quotidie Chriſti famulos requirenti, occurrit, qui diceret, ſe noſſe quendam Carpophorum nomine, virum per omnia eruditum, Chriſtianum & ſanctum, ſed perſecutionis atrocitate ſæviente, in quadam montis ſpelunca collocatum: vix poſſe a pauciſſimis, ac fideliſſimis viris viſitari. Audiens hæc Chryſantus, cœpit eſſe ferventior, & genubus referentis, fuſis precibus, advolutus, etiam cum lachrymis poſtulare, ut ad ejus notitiam mereretur pervenire. Fit providente Deo, quod ejus fidei deſiderium flagitabat: & veniens ad ſanctum Carpophorum quintæ regionis Presbyterum, inter paucos menſes, omnibus Divinis literis imbuitur, & ita cœpit eſſe diligenter inſtructus, ut ſtatim poſt ſeptem dies Baptiſmi ſui, JEſum Chriſtum filium Dei voce publica prædicaret. Tunc affines ejus, viri nobiles & potentes, comprehendentes patrem ejus Pollemium, cœperunt arguere eum, dicentes: Periculo patrimonii & capi-

capitis tui, iſte juvenis contra Deos Deasque noſtras vociferatur clamoribus vanis, dicitque, neſcimus quem Chriſtum, verum Deum eſſe, quem ſi audierit Imperator iſta proſequentem, nec tibi proderit, nec nobis eſſet conſultum. Quis enim audeat iſta præſumere, niſi qui ſe aut ſine Rege, vel ſine lege Romana, agere credat impune? Tunc iratus pater ejus Pollemius, fecit eum in tenebroſo, & ſqualido loco claudi, & veſpertinis horis parviſſimo cibo refici. Hoc autem vir Dei Chryſantus, magis ad exercitationem ſibi, quam ad ſupplicium dicebat inferri. Cumque hoc factum publica confabulatio detexiſſet, dicit patri ejus unus ex audientibus: Si filium tuum ab hac uſurpatione conaris eripere, magis eum deliciis & voluptatibus occupa, & cujuscunque elegantiſſimæ, atque prudentiſſimæ puellæ conjugio trade: ut, cum didicerit eſſe maritus, obliviſcatur eſſe Chriſtianus. Nam iſtas tenebras & afflictiones, quas ad ſupplicium illi te credis inferre: ad laudem Chriſti, & perpetuam gloriam ſibi exiſtimat evenire. Audiens hæc Pollemius, jubet triclinia, veſtibus ſericis ſtrata, parari, ipſum quoque auferens de ſqualida illa & tetra habitatione, induit eum veſtibus precioſis, & ponens eum in triclinio, elegit quinque pulcherrimas virgines ex ancillis ſuis, & accuratiſſimis veſtibus & ornamentis compoſuit, & ſimul eas cum Chryſanto conſtituens, juſſit quotidiana convivia, affluentiſſimis dapibus exhiberi: Puellis autem interminatus eſt dicens, niſi eum jocis veſtris & amplexibus ab intentione Chriſtianitatis ſeparaveritis, diverſis vos faciam interire ſuppliciis. Igitur inter hæc ludibria, vir Dei immobilis, animo delicias quaſi ſtercora contemnebat, Puellas autem virgines, quaſi viperas perhorrebat: jacebat autem in oratione immobilis, & amplexus earum & oſcula, quaſi ſagittarum ictus, ſcuto ſuæ fidei excipiens, clamabat ad Dominum, dicens: Exurge Domine in adjutorium mihi, dic animæ meæ, ſalus tua ego ſum. Quis enim iſtam pugnam a Diabolo excitatam, vincere prævalet, niſi tua pro eo fuerit dextera dimicata? Errat, qui ſe putat caſtitatem perfectam ſuis niſibus obtinere: niſi enim tuo imbre fuerit extincta flamma libidinis, non poteſt animus pervenire, quo pergit. Poſt hæc virgo veſtalis, nomine Daria, gemmis & auro radians, repente ad Chryſantum ingreditur, & tanta eum ſermonis elegantia alloquitur, ut ſi eſſet ferro durior, plumbo molliorem redderet. At ille inter ſe & illam, medium Spiritum Sanctum poſtulans, ſic eam affatur: Si mihi mortali, aliis amoribus occupato, tantam pulchritudinem & ſermonis dulcedinem, ſpe connubii temporalis, oſtendis, quare non magis te amantem & deſiderantem, immortalem Deum, Regem ſæculorum, habere & obtinere ſatagis? quem & obtinere & habere poteris, ſi animam tuam, cum corporis integritate cuſtodieris, ut ſicut corpore pulchra, ita mente pulchrior fias: erunt tibi hujus connubii laudatores, Angeli: Paranymphi, Apoſtoli: Martyres, amici: Chriſtus, Virginis filius, ſponſus, qui thalamum tibi in cœlo cuſtodiens, paradyſi poſſeſſiones tribuet, dote ſempiterna. At hæc, verborum ejus virtute compuncta, reſpondit: Nulla mecum o juvenis, cum iis veſtibus, ſigna petulantis animi ad te adduxi, ſed patris tui, lachrymas miſerata, te patri reddere volui: cui dum Chryſantus, cultus Deorum falſitatem, & vitæ perpetuæ veritatem oſtendiſſet, Daria credidit. Igitur ſimulata voluntate conjugii, inter Chryſantum & Dariam, ambo in Dei timore, & caſtitatis gloria perdurarunt. Baptizata itaque Daria, quia non corporeo calore, ſed Spiritus Sancti fervore, ſancto Chryſanto ſociata eſt, multos utriusque ſexus juvenes, ad cælibatum, caſtimoniæ portum, Domino genuerunt. Igitur poſt hæc Celerinus Præfectus, cum cogeret Sanctum Chryſantum ad ſacrificandum, ſimul cum Beata Daria virgine, quam prius, ut dictum eſt, vir Dei, ut ſibi conjugio copularetur, adductam, jam ad fidem Chriſti converterat, & diverſa diceret, & audiret, juſſit Sanctum Chryſantum, Eculeo ingenti ſuſpendi: cumque imponeretur Eculeo Chryſantus, ligna omnia comminuta ſunt, vincula vero univerſa dirupta: lampades quoque, quæ erant ad latera ejus, extinctæ ſunt. Quicunque etiam mittebant manum ad ſanctam virginem Dariam, ſtupebant nervi eorum, & præ doloribus, gemi-

gemitum cordis reddebant. Videns itaque hæc Celerinus Præfectus, vehementer expavit: & curſu rapidiſſimo, ad Imperatorem properans, cuncta, quæ geſta fuerant, enarravit. Tunc Numerianus non virtutibus Divinis, ſed maleficiis imputans, juſſit eos duci in viam Salariam, atque in arenario deponi, ſimul Chryſantum & Dariam, & vivos, terra, & lapidibus obrui: tunc Beatiſſimus Chryſantus, cum Beata virgine Daria, deponuntur in foveam, Pſalmis, Hymnis, & orationibus inſiſtentes: Facta eſt autem in paſſione ſocietas ſanguinis: ſicut fuerant etiam mente conjuges: ut quaſi in uno lectulo, ita in una fovea, atque in una voluntate perdurantes, ſimul pertingerent ad coronam.

Catalogus Feſtorum, ac Feriarum.

Omnes dies Dominici.
Paſcha. } cum duobus ſequentibus
Pentecoſtes. } diebus.
Natalis Domini, cum feſto, videlicet, S. Stephani, & Johannis Evangeliſtæ, Sanctorum vero Innocentium commemorationem, peractioni Sacerdotum in choro committimus.
Circumciſio Domini.
Epiphania.
Aſcenſio Domini.
Feſtum Sanctæ & Individuæ Trinitatis.
Feſtum Corporis Chriſti.
Purificationis. }
Annunciationis. }
Viſitationis. }
Aſſumptionis. } Feſta Beatæ MARIÆ Virginis.
Nativitatis. }
Præſentationis. }
Conceptionis. }

Sanctorum Feſta.

Omnium Apoſtolorum.
Johannis Baptiſtæ.
Mariæ Magdalenæ.
Sancti Laurentii.
Michaelis.
Omnium Sanctorum.
Sancti Martini.
Dedicatio Templi.

Feſta vero conſuetudini reſervata ſunt.

S. Georgii Martyris.
Udalrici Epiſcopi.
Arbogaſti.
Margaretæ.
Nicolai.
Catharinæ.
Præſentationis Beatæ Mariæ Virginis: Item Patronorum feſta, quæ ſi non a plebe, tamen in templis & collegiis a Sacerdotibus pie celebrentur: ne feriarum multitudine populus nimium gravetur.

De Spectaculis & Ludis in Eccleſiis, noſtræ Diœceſis non celebrandis.

CAPUT XIX.

CUm in multis locis noſtræ Diœceſis, abuſus inoleverit, ut in templis ſpectacula, & ludicra peragantur, & populo exhibeantur: ea etſi ſacras hiſtorias contineant, tamen cum ob hiſtrionum & perſonarum ineptias, ludique levitatem magis riſum & cachinnum nonnunquam provocent, quam ut pietatem alant: Et cum in templis ac Chriſtianorum congregationibus, (*x*) omnia decenter, ordine, & ſumma animorum gravitate, & devotione peragi debeant: tum ejusmodi morem & conſuetudinem, aliaque ſpectacula & ludicra, etiam extra templa paganiſmum redolentia, ut cantiones & luſus, qui in die Sancti Urbani, circumferendo ipſius imaginem, frondibus comatam & ornatam, decantari, & celebrari conſueverunt, abolenda cenſemus, & decernimus, mandantes, ut circa ea, Concilii Baſilienſis (*y*) Decretum, deinceps in noſtra Diœceſi diligenter, & a Clero & ſubditis, obſervetur.

De Litaniis & Proceſſionibus publicis.

CAPUT XX.

STatuimus inſuper, ut dies (*z*) Rogationum, cum conſuetis Proceſſionibus

(*x*) Paul. 1. Cor. c. 14.
(*y*) Decretum Baſilien. in 21. Seſſione promulgatum.
(*z*) C. Rogationes. diſt. 3. de Conſecrat.

bus in Diœceſi noſtra diligenter obſerventur, & pia devotione & modeſtia peragantur, admoneaturque populus, cur hæ, ab Eccleſia, præſertim hoc anni tempore, inſtitutæ & ordinatæ ſint: videlicet, (*a*) ut miſericordiam Dei, aperto pœnitentiæ ſigno, ac publica Ceremonia imploremus, & invocemus. Et quamquam Deus ſemper invocandus, ejusque clementia ac benignitas imploranda ſit (*): tamen cum ſub id anni tempus ſubinde pericula ac calamitates, ſive aeris temperiem, ſive terræ fructus, ſive etiam bella, aliasque clades & incommoda conſideremus, populo metuendæ ſint: tum ab Eccleſia hæc ſupplicandi ratio, & forma inſtituta, & ordinata eſt, quo populus ad pœnitentiam agendam, ad prioris vitæ emendationem, & ad verum precandi ſtudium, ut pro ſua clementia & benignitate Deus omnia mala a nobis avertere velit, excitetur & admoneatur: id quod precationes, quibus, Eccleſia in peragendis proceſſionibus utitur, expreſſe & diſerte admonent. Quas quidem retulerit pro informatione populi, concionando breviter & ſummarie recenſere ac explicare: (*b*) Cur, quando, ob quam cauſam, & in quem finem Rogationum dies, ac ſupplicatoriæ proceſſiones, inſtitutæ ſint: quid in iis peragendis agere, quid perpendere, quid meditari, & quomodo (*c*) non ſolum pro communi neceſſitate, anguſtia, pace & tranquillitate temporis, aliisque corporis, & externis fortunis & bonis, ſed & animæ ac totius Eccleſiæ ſalute orare, & DEO ſupplicare debeat populus. Item cur agmini præferatur ſignum Crucis, quid vexilla, aliæque ceremoniæ & ritus, quibus pro informanda plebe Eccleſia utitur, ſignificent. Et cum a nonnullis propter invocationem Sanctorum, contempta Eccleſiæ, Conciliorumque authoritate, ac conſuetudine longiſſimi temporis, Litania, propria temeritate, & audacia, aut plane omittatur, aut abjecta Sanctorum invocatione compellationeque recitetur: mandamus & præcipimus, ut Parochi & Sacerdotes, ſecundum Catholicæ Eccleſiæ conſuetudinem, ea integre in Eccleſiis ac templis utantur. Cæterum comeſſandi, & compotandi ſtudia, tabernarum frequentiam, deambulandi, diſcurrendique hinc inde confuſionem, aliaque inconvenientia, interdicimus & prohibemus: volentes, ut Sacris, ac Divini verbi Concionibus, quæ ſemper adhibendæ ſunt, unanimiter populus interſit, hasque ſumma animorum pietate, devotione, honeſtate, & ordine decenti, citra piarum mentium ſcandalum & offenſionem, abſciſſa, & (ad malitiam hominum coercendam) decurtata itineris longitudine, conficiant & abſolvant.

De Signo vel pulſu Angelicæ Salutationis.

CAPUT XXI.

Laudabilis hactenus in Eccleſia Catholica conſuetudo obſervata eſt, ut ad ortum diei, Solisque occaſum, Angelicæ Salutationis ſignum, publice datum ſit, quo excitarentur homines ad piam & devotam Dominicæ incarnationis, redemptionisque humani generis commemorationem: Videlicet, ut tam inenarrabile & magnum incarnationis, recuperatæque ſalutis noſtræ, myſterium, quod tanto deſiderio, tantis ſuſpiriis & gemitibus, Patriarchæ expectarunt & expetiverunt, & de quo, Prophetæ, tot vaticinia, tantaque Spiritus S. oracula prophetarunt & vaticinati ſunt, in continua, recenti, & perpetua recordatione, ac meditatione Chriſtianorum retineretur, ac Deo laudes agerentur pro immenſa miſericordia & clementia, qua humanum genus,

(*a*) Ex Concil. Aurel. cap. 6.
(*) Lege exemplum Theodoſii Imperatoris lib. 11. Eccleſiaſticæ Hiſt.
(*b*) Euſebius Emiſſenus Epiſc. in Homilia de Litaniis.
(*c*) D. Euſeb. Emiſſ. in Homilia de ſanctis Martyribus Ephipodio & Alexandro. Dulcius, inquam, eis præbetur obſequium, ſi ibi eos laudum concelebret benedictio, ubi ſuper eos tribulationum deſævit magnitudo, ſi inde invocentur ad ſuffragium, unde primo reſurrectionis ſigno evocabuntur ad præmium. & in Hom. de Lytaniis. Videamus, a. quid nobis in ipſa hoſtilitate, quid nobis contulerint, oblata communium precum, & præſidia invocata Sanctorum.

nus, quod a Divina gratia, exciderat & perierat, hoc reconciliationis medio, tam clementer & benigne denuo reſpexeris. Crebro igitur commonefaciendus eſt populus, ut audito vel dato Angelicæ ſalutationis ſigno, Deo Optimo Maximo gratias agat, & aſſueſcat una cum Eccleſia precari, dicendo: Hæc eſt dies, quam fecit Dominus: hodie Dominus afflictionem populi ſui reſpexit, & redemptionem miſit: Hodie mortem, quam fœmina intulit, fœmina fugavit: &, ut in Symbolo Toletani Concilii XI. recitatur, hodie Deus homo factus: id quod erat, permanſit, & quod non erat, adſumpſit. Ergo exordium redemptionis noſtræ devote recolamus & exultemus, dicentes: Gloria tibi Domine: Ave Maria gratia, &c. adjungendo communem precationem, qua, in hujus commemoratione, Eccleſia utitur: Deus qui de beatæ Mariæ Virginis utero, &c. Si enim in veteri teſtamento, Judæis præcipiebatur, ut præcepta Domini filiis denunciarent, ligarentque ea, quaſi ſignum in manibus, quo ad continuam eorundem meditationem & recordationem excitarentur: Nam ſic inquit: Eruntque verba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie, in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis, & meditaberis ſedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque conſurgens, & ligabis ea, quaſi ſignum, in manu tua, eruntque & movebuntur inter oculos tuos, ſcribesque ea in limine & oſtiis domus tuæ: Item. Cuſtodi præcepta Domini Dei tui, ac teſtimonia & cæremonias, quas præcepit tibi, & fac, quod placitum eſt, & bonum in conſpectu Dei, ut bene ſit tibi. Cumque (*d*) interrogaverit te filius tuus, cras dicens, quid ſibi volunt teſtimonia hæc, & ceremoniæ atque judicia, quæ præcepit Dominus Deus noſter nobis? Dices ei: ſervi eramus Pharaonis in Ægypto, & eduxit nos Dominus de Ægypto, in manu forti, fecitque ſigna ac prodigia magna, & peſſima in Ægypto contra Pharaonem, & omnem domum illius, in conſpectu noſtro, & eduxit nos inde: ut introductis daret terram, ſuper qua juravit Patribus noſtris: præcepitque nobis Dominus, ut faciamus omnia legitima hæc, & timeamus Dominum Deum noſtrum, ut bene ſit nobis, cunctis diebus vitæ noſtræ, ſicut eſt hodie: eritque noſtri miſericors, ſi cuſtodierimus, & fecerimus omnia præcepta ejus, coram Domino Deo noſtro, ſicut mandavit nobis, &c. Si inquam in veteri teſtamento, tam ſollicite & diligenter præceptum fuit Judæis, ut Divina beneficia Dei, in recenti & perpetua recordatione conſervarent: cur ergo in novo teſtamento, non id quoque a Chriſtianis fieret? Cur immenſa, & imperſcrutabilia Dei beneficia, humano generi præſtita, externis ſignis, Symbolis & Cæremoniis, non æque cuſtodiremus? in quos non ſolum corporalia, ſed ſpiritualia, non externa, ſed æterna dona collata ſunt? Imo non privatæ vitæ, ſed æternæ mortis, proprio Chriſti Sanguine, & victima interveniente, liberatio facta eſt? Ob quam quidem cauſam, Cæremoniæ in Eccleſiis, ſubinde populo exhibentur & peraguntur.

De Imaginibus.

CAPUT XXII.

IMagines Sanctorum in Eccleſiis retinendas eſſe præcipimus. Neque (*e*) enim eorum barbaries, & temeritas laudanda & approbanda eſt, qui rem minime malam, ſed Eccleſiis non mediocriter utilem, ac (ſi crimen idololatriæ & ſimulachrorum cultus deſit) multitudini neceſſariam, e templis majori inſania, & furore, quam judicio aut pio zelo auferunt. Nam (*f*) cum non adorandæ, neque eis, cultu Divino inſerviendum ſit, nullumque alium imaginum uſum in Eccleſiis eſſe conveniat, quam ut memoriam & recordationem earum rerum in nobis exuſcitent, conſervent, retineant, & ob oculos ſubinde proponant, quarum cauſa exhibentur & depinguntur: tum non confringendæ, neque tollendæ, ſed in templis (juxta Conſtitutionem Niceni Concilii, unanimemque Catholicæ Eccleſiæ conſenſum) pie retinendæ ſunt. Veriſſimum enim eſt illud Gregorii (*g*), idem picturam cernentibus, quod ſcripturam legentibus, præſtare. Quod ſi autem circa

(*d*) Deut. 6. (*e*) Damaſcen. lib. 4. cap. 15.
(*f*) C. Perlatum. c. Venerabiles. diſt. 3. De conſecrat.
(*g*) Gregor. Servio Epiſcopo Maſſil.

circa verum earum uſum vitio temporum, aliquid mali & incommodi irrepſiſſet, quod vel impietati, vel ſuperſtitioni cauſam præberet, ut falſo quidam calumniantur hoc tempore: ſtatuimus, ut id non ſeditioſe, indecore, aut per tumultum & furorem populi, tollatur: ſed verbi miniſtri, vera & Chriſtiana imaginum informatione adhibita, corrigant, aut (ſi id neceſſitas poſtulat) ad Epiſcopum rem corrigendam deferant. Cæterum ne res minime mala in contemptum veniat, (*b*) danda eſt opera, ut in templis imaginibus, & picturis, certus aliquis ſtatuatur modus. Non enim plus ad pietatem faciet, ſi omnium Eccleſiarum & parietum anguli imaginibus & picturis referti ſint, quam ſi in eminentioribus templi locis convenientes aliquæ imagines aut tabulæ, quæ hiſtorias decenter & pie depictas, easque maxime ex ſacra Scriptura, aliisque probatis ab Eccleſia ſcriptoribus deſumptas, ſemoto omni prophano, laſcivo, vel petulanti ornatu, in ſe contineant, conſpiciantur, & populo exhibeantur.

De Vita & moribus Clericorum.

CAPUT XXIII.

PRæterea cum Sacerdotibus, & aliis Eccleſiaſticis perſonis nihil æque conveniat, quam caſtam, & continentem ducere vitam, præſertim cum officii ratione, eos quotidie in templis verſari, & Sacroſancta Dei myſteria tractare deceat: in hac Synodo decernimus, & ſancimus, ut deinceps Clerus noſtræ Diœceſis, ablegatis & (*i*) dimiſſis concubinis, perſonisque ſuſpectis, continenter, & caſte vivat, eaque fideliter & diligenter obſervet, & quæ præſens reformationis formula diſponit, & a Concilio Baſilienſi jam dudum de concubinariis, promulgata, diſpoſita, & ordinata ſunt. Legatur Decretum.

Decretum Concilii Baſil. Seſſ. 20.

Quicunque Clericus &c. *vide ſupra pag.* 321. *ubi Decretum hoc integrum refertur.*

Et quanquam hæc conſtitutio, præſertim hoc tempore, & in hac ultima, ut apparet, mundi ſenecta (in qua omnis pene pietatis fervor & ardor extinctus, & ſopitus eſt) videatur eſſe dura & gravis (non enim humanarum virium, ſed Dei donum eſt, continere) tamen cum id, quod per vires noſtras nequimus, per gratiam conſequimur, & cum (*k*) prope ſit Dominus invocantibus, invocantibus eum in veritate, neque juſta petentibus, quicquam neget, & gratiam ſuam ſubtrahat: tum vos omnes in Chriſto JESU Salvatore noſtro admonemus, & adhortamur, ut continuis, & ardentiſſimis precibus, ad continentiæ donum conſequendum, Dei gratiam & auxilium invocetis, & imploretis: Is enim, ut Auguſtinus ait (*l*), qui jubet continentiam, dabit continentiam, qui jubet per legem, dabit per gratiam, qui jubet per literam, dabit per ſpiritum. Et ut idem in alio loco: (*m*) Putabam me miſerum fore nimis, inquit, ſi fœminæ privarer amplexibus, & medicinam miſericordiæ tuæ, ad eandem infirmitatem ſanandam, non cogitabam, qui expertus non eram, & propriarum virium credebam, eſſe continentiam, quarum mihi non eram conſcius: cum tam ſtultus eſſem, ut neſcirem, ſicut ſcriptum eſt, neminem poſſe eſſe continentem, niſi tu dederis: utique dares, ſi gemitu interno pulſarem aures tuas, & fide ſolida, in te jactarem curam meam. Quem locum ideo integre recitamus, ut tanti, tamque magni & ſancti Viri teſtimonio, cujus authoritas in Eccleſia ſemper plurimum valuit, ad continentiam amplexandam admoneamini. Cæterum quæ ad vitam Cleri moresque reformandos pertinent: quæve ſingularum Eccleſiaſticarum perſonarum peculiaria & propria officia ac qualitates ſint: quomodo ambitio fugienda: avaritia vitanda: luxus, immoderatique ſumptus deteſtandi: quomodo a blaſphemiis, & execrationibus, a ri-xis,

(*b*) Vide Joan. Damaſc. adverſus eos, qui ſanctas Imagines traducunt. Et Joan. Aurelian. Epiſcop. de cultu Imaginum, ad Carolum Magnum.
(*i*) Lege C. Eccleſ. oſtenſum. 28. diſt. c. Sacerdos. 31. diſt. c. Hoſpitalium. 32. diſt. item c. A quib. cum omnib. ſequentib. tota diſt. 35.
(*k*) Pſal. 145. (*l*) Auguſt. in Epiſt. 89. ad Hoſt.
(*m*) Idem Auguſt. confeſſ. lib. 6. cap. 12.

Digitized by Google

xis, a crapula, ebrietate, a diurnis nocturniſque comeſſationibus, a fornicatione, ſcortatione, lenocinio, ac choreis, a ſpectaculis, a ludis, de jure prohibitis, abſtinendum ſit, diligenter & ex ordine recitat ac enumerat ſæpe dicta reformationis formula. Quare mandamus, & præcipimus, ut ea omnia ſummo ſtudio, ſub pœnis ordinariis, ac in ea contentis, a Clero noſtro ita obſerventur, ut in ſermone, veſtitu, geſtu, moribus, ac tota vitæ converſatione & maxime in inceſſu ſummam modeſtiam, ac vitæ & morum integritatem & honeſtatem, plane Sacerdotali ordine dignam, id quod Canones a Clero inprimis exigunt & requirunt, præ ſe ferant. Sic enim inquit Canon CLEMENS: qui habetur diſtinctione quadrageſima prima. Sit Sacerdos in inceſſu ornatus, ut gravitate itineris, mentis maturitatem oſtendat: Cum incompoſitio corporis, ut Auguſtinus ait, inæqualitatem mentis indicet: Et Gregorius Nazianzenus alibi (*n*), ex indecenti corporis motu, quem Julianus Apoſtata, geſtu, & moribus ſubinde exprimebat, & exercebat, ingenii inconſtantiam, & vanitatem mentis internæ facile conjectabat, & animadvertebat, cum inquit: Mihi, antequam ad rempublicam accederet, viſus eſt talis, qualem poſtea res geſtæ, oſtenderunt. Sint igitur Clerici, & Sacerdotes juxta Pauli (*o*) deſcriptionem vigilantes, ſobrii, modeſti, hoſpitales, idonei ad docendum, non vinolenti, non percuſſores, non turpis lucri cupidi, ſed alieni ab avaritia &c. Et quanquam beatus Apoſtolus, ea in Epiſcopo requirat, tamen ea nihilominus ſecundum Canonum, (*p*) & ſanctorum Patrum ſententiam, ad omnes recipientes ordines Clericos & Sacerdotes extenduntur. Ut autem ſui officii Clerus plene admoneatur, & quid ſe deceat veluti in ſpeculo perſpiciat, cognoſcatque, quomodo in omnibus ſeſe gerere debeat: operæ precium duximus Canonem, His igitur: qui diſtinctione viceſima tertia habetur, brevitatis cauſa ſubjiciendum eſſe. Legatur Canon.

His igitur lege Patrum cavetur, ut a vulgari vita ſæculi, a mundi voluptatibus ſe abſtineant: non ſpectaculis, non pompis interſint: convivia publica fugiant: privata non tantum pudica, ſed ſobria colant: uſuris nequaquam incumbant: neque turpium occupationibus lucrorum, neque fraudibus cujuscunque ſtudium appetant: amorem pecuniæ, quaſi materiam cunctorum criminum fugiant, & ſæcularia negotia officiaque abjiciant, honoris gradum per ambitionem non ſuſcipiant, pro beneficiis medicinæ DEI, munera non accipiant: dolos & conjurationes caveant: odium, æmulationes & obtrectationes atque invidiam fugiant: non vagi oculis, non effreni lingua, aut petulanti fluidoque geſtu incedant: ſed pudorem, & verecundiam mentis, ſimplici habitu, inceſſuque oſtendant: obſcœnitatem etiam membrorum, & verborum, ſicut, & operum, penitus execrentur: viduarum & virginum frequentationes penitus fugiant: contubernia extranearum fœminarum nullatenus appetant: caſtimoniam quoque non violati corporis perpetuo obſervare ſtudeant, &c.

Porro, cum in peragendis exequiis & Fraternitatibus, ſeu Capitulis, ut vocant ruralibus celebrandis, (*q*) ſumptuoſa Presbyterorum, vel Capitulorum convivia in publicis tabernis hactenus adornata ſint, & celebrata, ex quibus tandem ob frequens comeſſandi, & compotandi ſtudium, varia ſubſecuta ſunt ſcandala: & hunc morem reformandum eſſe duximus, volentes, ut deinceps prædictæ Exequiæ, Funeralia & Fraternitates, abſque publicis conviviis & luxu peragantur. Si autem locorum diſtantia, vel neceſſitas convivia exigat vel requirat: tum ea ſobrie & honeſte fiant: ita, ut non ad luxum, ſed ad neceſſitatem præparata, & inſtructa eſſe videantur: eaque fiant non in loco publico, ſed honeſto, ac Sacerdotali dignitati conveniente: ut in Monaſteriis, vel ædibus Parochorum,

(*n*) Gregor. Nazianz. lib. 2. cont. Paganos, & continetur idem locus in hiſt. Eccleſ. lib. 7.
(*o*) Paulus 1. ad Timoth. c. 3.
(*p*) Diſt. 81. Cum hic de ordinando, c. Apoſt. ex Auguſt. S. Joan. deſumptus & c. Cog. diſt. 34. Hoſt. de Temp. & qualitat. Ordinand.
(*q*) C. Cum autem. & c. Comeſſationes. c. Cum nullus Presbyterorum, junctis ſequentibus & præcedentibus 44. diſt. Item c. Comeſſationes. De Conſecrat. diſt. 5.

Digitized by Google

rum, modo facultas faciendi, locique commoditas id ſuppeditet.

Dent autem Clerici, & Sacerdotes juxta diſpoſitionem Conciliorum (*r*), Nametenſis, & Toletani, operam, ut quotieſcunque ad cibum ſumendum, una conveniunt, ut aliquis eorum ad tabulam ſtans, cibum cum reliqua turba benedicat: & loco ocioſarum fabularum, ſacræ Scripturæ lectionem, prandio vel cœnæ immiſceant; ita ut non ſolum corpus naturali cibo alatur & ſuſtentetur, ſed & anima ſpirituali alimonia ad omne bonum foveatur, & nutriatur: Poſt refectionem vero, ad exemplum cœnæ Dominicæ, ſimiliter Hymnum dicant, ac gratias Deo agant. Cæterum ebrietatem & compotandi ſtudium, ut ſupra dictum eſt: Item (*ſ*) plauſus inconditos, ridiculas fabulas & inanes, turpes jocos, laſciva dicteria, aliorum riſum provocantia, & hiſtrionicæ affectationem, tanquam Sacerdotali dignitati, & ordini inconvenientem, abominentur, execrentur, & deteſtentur: ac ita ſe & domi & foris gerant, ut miniſterium eorum non vituperetur, ſed jure merito, ab omnibus laudetur, commendetur, & obſervetur.

Adhæc volumus & præcipimus, ne Clerus de Sacroſancta fide, deque religionis noſtræ negocio inter pocula, & publica laicorum convivia, temere, cum offenſione aſſidentium diſputent, diſceptent, aut contendant: (*t*) ſed in omnibus actionibus, ſumma modeſtia, & morum gravitate utantur: & omnino operam dent, ut potius exemplo & vita (quod efficaciſſimum docendi genus eſt) quam dictis & contentioſis diſputationibus, populum & auditores doceant & erudiant: præſertim cum (*u*) non in verbis, ſed in operibus, res noſtræ religionis verſentur & conſiſtant, & non videri, ſed Chriſtianum eſſe, grande ſit.

Prohibentes etiam, ne deinceps novitii, quos vocamus, Sacerdotes, tempore primitiarum celebrandarum, (*x*) in contemptum tanti myſterii, choreas, aliasque ſæculares pompas exerceant: ſed contenti ſint inter paucos amicos, eosque ſanguine junctos, ſobria, & convivia, tali profeſſione digna, celebrare.

Coercenda quoque & refrenanda eſt, quorundam Clericorum & Sacerdotum levitas, (*y*) qui immemores, & obliti Sacerdotalis officii & dignitatis, ad demerendam & conſervandam Patronorum & Dominorum benevolentiam, eorum ſtudiis, conviviis diurnis, nocturniſque compotationibus, ludis, venationibus, aliiſque inhoneſtis, & Clericis non convenientibus exercitiis & ſtudiis ſeſe immiſcent, ac eiſdem ſuas operas locant. Statuimus igitur & mandamus, ut deinceps a talibus abſtineant, ſuaque ſorte contenti, Eccleſiæ, ad cujus miniſterium vocati ſunt, ſumma animorum modeſtia & gravitate inſerviant. Quod ſi qui hujus noſtræ Synodalis conſtitutionis tranſgreſſores reperientur, in hos, in terrorem & exemplum aliorum, ſeveriſſime animadvertemus.

Cum autem juxta Apoſtolum, (*z*) nemo Deo militans, negotiis ſæcularibus ſe implicare aut immiſcere debeat: ac multi in Diœceſi noſtra reperiantur, qui turpi lucro inhiantes, contra authoritatem Scripturæ & Canonum, varia negotiationum genera, vel per ſe, vel per alios, carius diſtrahendo ea, quæ minoris comparaverint, exerceant: hos admonemus & adhortamur, ut ab illicito quæſtu, & prophanis negociationibus, quæ Sacerdotali ordini & ſtatui non conveniunt, abſtineant: Mandantes, ut tranſgreſſores, ordinariis, & a jure conſtitutis pœnis, per Vicarium noſtrum plectantur, & puniantur.

Et quanquam ex prædicta commemoratione, Clerus ſui officii ſatis admoneatur, tamen cum Divus Hieronymus ad Nepotianum, quæ ad vitam Cleri pertinent, graviter, luculenter, exacte, & accuratiſſime deſcribat: & cum non omnium ſit, integra habere Patrum volumina: ope-

(*r*) Ex Concilio Aphrycano cap. 6.
(*ſ*) C. Nullus. c. Quando. & c. Pro reverentia. 44. diſt.
(*t*) Juſtinus in Apolog. 2. pro Chriſtian. ad Anton. Pium Imperator.
(*u*) Hieron. ad Paul. Mo.
(*x*) C. Non oportet Miniſtros. diſt. 5. de Conſec.
(*y*) Ex Concilio Meldenſi cap. 5. & 6.
(*z*) 2. Tim. 2. c. Decrevit. diſt. 88. ex Concilio Chalcedon. cap. 3.

Digitized by Google

operæ pretium viſum eſt, his noſtris ſtatutis Synodalibus, ſanctiſſimi, & eloquentiſſimi Viri Epiſtolam ſubjicere, ut tanti viri authoritate & facundia, Clerus eo facilius in ordinem redigatur, ſuique officii admoneatur.

Hieronymus ad Nepotianum, de vita Clericorum & Sacerdotum.

PEtis a me, Nepotiane chariſſime, literis transmarinis: & crebro petis, ut tibi brevi volumine digeram præcepta vivendi: Et qua ratione, qui ſæculi militia derelicta, vel Monachus cœperit eſſe, vel Clericus, rectum Chriſti tramitem teneat: ne ad diverſa viciorum diverticula rapiatur. Dum eſſem adoleſcens, imo pene puer, & primos impetus laſcivientis ætatis, eremi duritia refrenarem, ſcripſi ad avunculum tuum, Sanctum Heliodorum, exhortatoriam Epiſtolam, plenam lachrymis, querimoniiſque, & quæ deſerti ſodalis monſtraret affectum: ſed in illo opere, pro ætate tunc luſimus, & calentibus adhuc Rhetorum ſtudiis atque doctrinis, quædam ſcholaſtico more depinximus: nunc jam cano capite, & arata rugis fronte, & inſtar boum pendentibus a mento palearibus, frigidus obſiſtit circum præcordia ſanguis. Unde & in alio loco idem Poeta canit: omnia fert ætas: animum quoque. Et poſt modicum: Nunc oblita mihi tot carmina. Vox quoque Mœrim, jam fugit ipſa. Quod ne de gentili tantum literatura proferre videamur, Divinorum voluminum Sacramenta cognoſce: David, annos natus ſeptuaginta, bellicoſus quondam vir, ſenectute frigeſcente, non poterat calefieri: Quæritur itaque puella de univerſis filiabus Iſrael, Abiſac Sunamitis, quæ cum Rege dormiret, & ſenile corpus calefaceret: Non ne tibi videtur, ſi occidentem ſequaris literam, vel figmentum eſſe de Mimo, vel Atellanarum ludicro? Frigidus ſenex obvolvitur veſtimentis, & niſi complexu adoleſcentulæ, non tepeſcit. Vivebat adhuc Berſabea, ſupererat Abygail, & reliquæ uxores ejus, & concubinæ, quas ſcriptura commemorat, omnes quaſi frigidæ repudiantur, & in unius tantum adoleſcentulæ grandævus caleſcit amplexibus. Abraham multo David ſenior fuit, & tamen vivente Sara, aliam non quæſivit uxorem. Iſaac duplices David annos habuit: & cum Rebecca jam vetula nunquam friguit. Taceo de prioribus ante diluvium, viris, qui poſt annos nongentos, non dico ſenilibus, ſed pene jam carioſis artubus, nequaquam puellares quæſiere amplexus. Certe Moyſes Dux Iſraelitici populi, centum & viginti annos habebat, & Sephoram non mutavit. Quæ eſt igitur iſta, Sunamitis uxor & virgo, tam fervens, ut frigidum calefaceret? tam ſancta, ut calentem ad libidinem non provocaret? Exponat ſapientiſſimus Salomon, patris ſui delicias, & pacificos bellatoris viri narret amplexus: poſſide ſapientiam, poſſide intelligentiam: Ne obliviſcaris, & ne declinaveris a verbis oris mei: neque derelinquas illam, & apprehendet te: ama illam, & ſervabit te: Principium ſapientiæ, poſſide ſapientiam, & in omni poſſeſſione tua, poſſide intelligentiam: circunda illam, & exaltabit te: honora illam, & amplexabitur te: ut det capiti tuo coronam gratiarum: corona quoque deliciarum protegat te. Omnes pene virtutes corporis mutantur in ſenibus, & creſcente ſola ſapientia, decreſcunt cæteræ virtutes, jejunia, vigiliæ & eleemoſynæ, chameuniæ, huc illucque diſcurſus, peregrinorum ſuſceptio, defenſio pauperum, inſtantia orationum, perſeverantia, viſitatio languentium, labor manuum, unde præbeantur eleemoſynæ: & ne ſermonem longius protraham, cuncta, quæ per corpus exercentur, fracto corpore, minora fiunt. Nec hoc dico, quod in juvenibus, & adhuc ſolidioris ætatis, his duntaxat, qui labore, & ardentiſſimo ſtudio, vitæ quoque ſanctimonia, & orationis ad Dominum Jesum frequentia, ſcientiam conſecuti ſunt, frigeat ſapientia, quæ in pleriſque ſenibus ætate marceſſit: ſed quod adoleſcentia multa corporis bella ſuſtineat, & inter incentiva vitiorum, & carnis titillationes, quaſi ignis in lignis viridibus ſuffocetur, & ſuum non poſſit explicare fulgorem. Senectus vero rurſus eorum, qui adoleſcentiam ſuam, honeſtis artibus inſtruxerunt, & in lege Domini meditati ſunt die ac nocte, ætate fit doctior, uſu tritior, proceſſu temporis ſapientior, & vete-

rum

rum ſtudiorum dulciſſimos fructus metit. Unde & ſapiens ille vir Græciæ Themiſtocles, cum expletis centum & ſeptem annis ſe mori cerneret, dixiſſe fertur, ſe dolere, quod tunc egrederetur e vita, quando ſapere cœpiſſet. Plato octogeſimo primo anno ſcribens, mortuus eſt. Et Iſocrates, nonaginta & novem annos in docendi ſcribendique labore complevit. Taceo cœteros Philoſophos, Pythagoram, Democritum, Xenocratem, Zenonem, Cleanthem, qui jam ætate longæva in ſapientiæ ſtudiis, floruerunt. Ad Poetas venio: Homerum, Heſiodum, Simonidem, Steſichorum, qui grandes natu, cygnæum neſcio quid, & ſolito dulcius, vicina morte, cecinerunt. Sophocles, cum propter nimiam ſenectutem, & rei familiaris negligentiam, a filiis accuſaretur amentiæ, Oedipi fabulam, quam nuper ſcripſerat, recitavit judicibus, & tantum ſapientiæ, in ætate jam fracta, ſpecimen dedit, ut ſeveritatem tribunalium in theatri favorem verteret: Nec mirum, cum etiam Cato Cenſorius, Romani generis diſertiſſimus, jam & ſenex Græcas literas diſcere nec erubuit, nec deſperavit. Certe Homerus refert, quod de lingua Neſtoris jam vetuli, & pene decrepiti, dulcior melle oratio fluxerit. Sed & ipſius nominis Abiſac Sacramentum, ſapientiam ſenum indicat ampliorem: interpretatur enim Pater meus ſuperfluus, vel Patris mei rugitus. Verbum ſuperflui ambiguum eſt, ſed in præſenti loco virtutem ſonat: quod amplior ſit in ſenibus, & redundans ac larga ſapientia. In alio autem loco ſuperfluus, quaſi non neceſſarius ponitur. Abiſac autem, id eſt rugitus proprie nuncupatur, cum maris fluctus reſonat: &, ut ita dicam, de pelago veniens, fremitus auditur. Ex quo oſtenditur abundantiſſimum, & ultra humanam vocem Divini ſermonis in ſenibus tonitruum commorari. Porro Sunamitis in lingua noſtra, Coccinea dicitur, ut ſignificet calere ſapientiam, & Divina lectione fervere: Quod licet Dominici ſanguinis indicet Sacramentum: tamen & fervorem oſtendit ſapientiæ. Unde & obſtetrix illa in Geneſi Coccinum ligat in manu Phares, qui ab eo, quod parietem diviſerat (duos ante populos ſeparantem) diviſoris, id eſt, Phares, ſortitus eſt nomen. Et Rahab meretrix in typo Eccleſiæ, reſticulam, myſterium ſanguinis continentem, ut Hiericho pereunte domus ejus ſalvaretur, appendit. Unde & in alio loco de viris ſanctis ſcriptura commemorat: Hi ſunt, qui venerunt de calore domus patris Rechab. Et Dominus noſter in Evangelio: ignem, inquit, veni mittere in terram, & quam volo, ut ardeat? Qui in diſcipulorum corde ſuccenſus, cogebat eos dicere: Nonne cor noſtrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via, & aperiret nobis ſcripturas? Quorſum hæc, tam longo repetita principio? Ne a me quæras pueriles declamationes, ſententiarum floſculos, verborum lenocinia, & per fines Capitulorum ſingulorum, acuta quædam breviterque concluſa, quæ & plauſus, & clamores excitent audientium. Amplexetur me modo ſapientia, & Abiſac noſtra, quæ nunquam ſeneſcit, in meo requieſcat ſinu. Impolluta eſt, virginitatiſque perpetuæ, & quæ in ſimilitudine Mariæ, cum quotidie generet, ſemperque parturiat, incorrupta eſt. Hinc reor dixiſſe & Apoſtolum: Spiritu ferventes: Et in Evangelio Dominum prædicaſſe, quod in fine mundi, quando, juxta Prophetam Zachariam, ſtultus paſtor eſſe cœperit, ſapientia decreſcente, refrigeſcet charitas multorum. Audi igitur, ut Beatus Cyprianus ait, non diſerta, ſed fortia: audi fratrem collegio, patrem ſenio, qui te ab incunabilis fidei, uſque ad perfectam ducat ætatem, & per ſingulos gradus, vivendi præcepta conſtituens, in te cæteros erudiat. Scio quidem ab avunculo tuo Beato Heliodoro, qui nunc Pontifex Chriſti eſt, te & didiciſſe, quæ ſancta ſunt, & quotidie diſcere, normamque vitæ ejus exemplum habere virtutum. Sed & noſtra, qualiacunque ſunt, ſuſcipe, & libellum hunc libello illius copulato, ut cum ille te Monachum erudierit, hic Clericum doceat eſſe perfectum. Igitur Clericus, qui Chriſti ſervit Eccleſiæ, interpretetur primo vocabulum ſuum, & nominis definitione prolata, nitatur eſſe, quod dicitur. Si enim Cleros græce, ſors latine appellatur, propterea vocantur Clerici, vel quia de ſorte ſunt Domini, vel quia ipſe Dominus ſors, id eſt, pars Cleri-

ricorum eſt. Qui autem vel ipſe pars Domini eſt, vel Dominum partem habet, talem ſe exhibere debet, ut & ipſe poſſideat Dominum, & poſſideatur a Domino. Qui Dominum poſſidet, & cum Propheta dicit: Pars mea Dominus, nihil (*) extra Dominum habere poteſt. Quod ſi quippiam aliud habuerit præter Dominum, pars ejus non erit Dominus: Verbi gratia; Si aurum, ſi argentum, ſi poſſeſſiones, ſi variam ſupellectilem: cum iſtis partibus, Dominus, pars ejus fieri non dignabitur. Si autem ego pars Domini ſum, & funiculus hæreditatis ejus, nec accipio partem inter cæteras tribus, ſed quaſi Levita & Sacerdos, vivo de decimis, & altari ſerviens, altaris oblatione ſuſtentor, habens victum & veſtitum, his contentus ero: & nudam crucem, nudus ſequar. Obſecro itaque te, & repetens, iterumque iterumque monebo, ne officium Clericatus genus antiquæ militiæ putes, id eſt, ne lucra ſæculi, in Chriſti quæras militia: ne plus habeas, quam quando Clericus eſſe cœpiſti, & dicatur tibi: Cleri eorum non proderunt eis. Nonnulli enim ſunt ditiores Monachi, quam fuerant ſæculares: & Clerici, qui poſſideant opes ſub Chriſto paupere, quas ſub locuplete, & fallace Diabolo non habuerant: ut ſuſpiret eos Eccleſia divites, quos mundus tenuit ante mendicos. Menſulam tuam (**) pauperes, & peregrini, & cum illis Chriſtus conviva noverit. Negociatorem Clericum, & ex inope divitem, ex ignobili glorioſum, quaſi quandam peſtem fuge: Corrumpunt bonos mores, confabulationes peſſimæ. Tu aurum contemnis, alius diligit: tu calcas opes, ille ſectatur: tibi cordi eſt ſilentium, manſuetudo, ſecretum: illi verboſitas, attrita frons: cui nundinæ, fora placent, & plateæ, ac medicorum tabernæ. In tanta morum diſcordia, quæ poteſt eſſe concordia? Hoſpitiolum tuum aut raro, aut nunquam (***) mulierum pedes terant. Omnes puellas, & virgines Chriſti, aut æqualiter ignora, aut æqualiter dilige. Ne ſub eodem tecto manſites, nec in præterita caſtitate confidas. Nec ſanctior David, nec Salomone potes eſſe ſapientior. Memento ſemper, quod Paradyſi colonum, de poſſeſſione ſua mulier ejecerit. Ægrotanti tibi quilibet ſanctus frater aſſiſtat, & germana, vel mater aut probatæ quælibet apud omnes fidei. Quod ſi hujuscemodi non fuerint conſanguinitatis, caſtimoniæque perſonæ, multas anus nutrit Eccleſia, quæ & officium præbeant, & beneficium accipiant miniſtrando, ut infirmitas quoque tua fructum habeat eleemoſynæ. Scio quosdam convaluiſſe corpore, & animo ægrotare cœpiſſe. Periculoſe tibi miniſtrat, cujus vultum frequenter attendis. Si propter officium Clericatus, aut vidua a te viſitatur aut virgo, nunquam domum ſolus introeas. Tales habeto ſocios, quorum contubernio non infameris. Si lector, ſi acolytus, ſi pſaltes te ſequitur, non ornentur veſte, ſed moribus: nec calamiſtro criſpent comas, ſed pudicitiam habitu polliceantur. Solus (****) cum ſola, ſecreto & absque arbitro vel teſte, non ſedeas. Si familiarius eſt aliquid loquendum, habet nutricem majorem domus, virginem, viduam, vel maritatam: non eſt tam inhumana, ut nullum præter te habeat, cui ſe audeat credere: Caveto omnes ſuſpiciones, & quicquid probabiliter fingi poteſt, ne fingatur, ante devita. Crebra munuſcula (*****) & ſudariola, & faſciolas, & veſtes ori applicatas, ac deguſtatos cibos, blandasque & dulces literulas, ſanctus amor non habet. Mel meum, lumen meum, meum deſiderium, omnes delicias, & lepores, & riſu dignas urbanitates, & cæteras ineptias amatorum, in comœdiis erubeſcimus, in ſæculi hominibus deteſtamur: quanto magis in Monachis, & in Clericis, quorum & Sacerdotium propoſito, & propoſitum ornatur Sacerdotio? Nec hoc dico, quod aut in te, aut in ſanctis viris, iſta formidem: ſed quod in omni propoſito, in omni gradu, & ſexu, & boni & mali reperiantur: malorumque condemnatio, laus bonorum ſit. Sacerdotes idolorum dicere pudet, mimi & aurigæ & ſcorta hæreditates capiunt: ſolis Clericis (******) & Monachis hoc lege prohibetur: & prohibetur non a perſecutoribus, ſed a Principibus Chriſtianis. Nec de lege con-

(*) Clerici pauperes. (**) Hoſpitalitas. (***) Fuga mulierum.
(****) Colloquia ſolitaria. (*****) Manuſcula ſuſpecta. (******) Clerici exhæredantur.

conqueror, ſed doleo, cur meruerimus hanc legem. Cauterium bonum eſt, ſed quo mihi vulnus, ut indigeam cauterio? Provida ſeveraque legis cautio, & tamen nec ſic refrenatur avaritia. Per fidei-commiſſa legibus illudimus: & quaſi majora ſint Imperatorum ſcita, quam Chriſti, leges timemus, Evangelia contemnimus. Sit hæres, ſed mater filiorum, id eſt, gregis ſui, Eccleſia, quæ illos genuit, nutrivit, & pavit. Quid nos inſerimus inter matrem & liberos? Gloria Epiſcopi eſt, pauperum opibus providere. Ignominia omnium Sacerdotum eſt, propriis ſtudere divitiis. Natus in paupere domo, & tugurio ruſticano, qui vix milio & cibario pane, rugientem ſaturare ventrem poteram, nunc ſimilam & mella faſtidio. Novi (*) & genera & nomina piſcium: in quo littore concha lecta ſit, calleo. Saporibus avium diſcerno provincias, & ciborum me raritas, ac noviſſime damna ipſa delectant. Audio (**) præterea in ſenes, & anus absque liberis, quorundam turpe ſervitium. Ipſi apponunt matulam, obſident lectum, purulentiam ſtomachi & phlegmata pulmonis manu propria ſuſcipiunt. Pavent ad introitum medici, trementibusque labiis, an commodius habeant, ſciſcitantur, & ſi paululum ſenex vegetior fuerit, periclitantur: ſimulataque lætitia, mens intrinſecus avara torquetur: timent enim, ne perdant miniſterium, & vivacem ſenem Mathuſalem annis comparant. O quanta apud Deum merces, ſi in præſenti precium non ſperarent: quantis ſudoribus hæreditas caſſa expetitur? Minore labore Margaritum Chriſti emi poterat. Divinas (***) Scripturas ſæpius lege: imo, de manibus tuis nunquam ſacra lectio deponatur. Diſce, quod doceas: obtine eum, qui ſecundum doctrinam eſt, fidelem ſermonem, ut poſſis exhortari in doctrina ſana, & contradicentes revincere. Permane in his, quæ didiciſti, & credita ſunt tibi, ſciens, a quo didiceris: paratus ſemper ad ſatisfactionem omni poſcenti te rationem, de ea, quæ in te eſt, ſpe & fide. Non confundant opera tua, ſermonem tuum: ne cum in Eccleſia loqueris, tacitus quilibet reſpondeat, cur ergo hæc, quæ dicis, ipſe non facis? Delicatus Magiſter eſt, qui pleno ventre de jejuniis diſputat. Accuſare avaritiam & latro poteſt. Sacerdotis Chriſti os, mens manusque concordent. Eſto ſubjectus Pontifici tuo, & quaſi animæ (****) parentem ſuſcipe. Amare filiorum: timere ſervorum eſt. Si pater ſum, inquit, ubi eſt honor meus? ſi Dominus ego ſum, ubi eſt timor meus? plura tibi in eodem viro obſervanda ſunt nomina, Monachus, Pontifex, avunculus tuus, qui te jam in omnibus, quæ ſancta ſunt, docuit. Illud etiam dico, quod Epiſcopi Sacerdotes ſe eſſe noverint, non Dominos, honorent Clericos quaſi Clericos, ut & ipſis a Clericis, quaſi Epiſcopis honor deferatur. Scitum illud eſt Oratoris Domicii: Cur ego te, inquit, habeam ut principem, cum tu me non habeas ut ſenatorem? Quod Aaron & filios ejus, hoc Epiſcopum & Presbyteros eſſe noverimus, unus Dominus, unum templum, unum etiam ſit miniſterium, recordemur ſemper, quid Apoſtolus Petrus præcipiat Sacerdotibus: Paſcite eum, qui in vobis eſt, gregem Domini: providentes non coacte, ſed ſpontanee ſecundum Deum: neque ut turpis lucri gratia, ſed voluntarie: neque ut dominantes in Clerum, ſed forma facti gregi ex animo: ut cum apparuerit Princeps paſtorum, percipiatis immarceſſibilem gloriæ coronam. Peſſimæ conſuetudinis eſt in quibusdam Eccleſiis, tacere Presbyteros, & præſentibus Epiſcopis non loqui: quaſi aut invideant, aut non dignentur audire. Et, ſi alii, inquit Apoſtolus Paulus, fuerit revelatum ſedenti, prior taceat: poteſtis enim per ſingulos prophetare, ut omnes diſcant, & omnes conſolentur: & ſpiritus Prophetarum Prophetis ſubjectus eſt: Non enim diſſenſionis Deus, ſed pacis. Gloria Patris, eſt filius ſapiens. Gaudeat Epiſcopus judicio ſuo, cum tales Chriſto elegerit Sacerdotes. Docente te (*****) in Eccleſia, non clamor populi, ſed gemitus ſuſcitetur. Lachry-

(*) Deliciæ Clericorum.
(**) Captatores teſtamentorum.
(***) Studia & doctrina.
(****) Epiſcopus Pater, non Dominus.
(*****) Conciones Epiſcopi.

Lachrymæ auditorum, laudes tuæ ſint. Sermo Presbyteri ſcripturarum lectione conditus ſit. Nolo te declamatorem eſſe & rabulam, garrulumque ſine ratione, ſed myſteriorum peritum, & Sacramentorum Dei tui eruditiſſimum. Verba volvere, & celeritate dicendi, apud imperitum vulgus, admirationem ſui facere, indoctorum hominum eſt. Attrita frons interpretatur ſæpe, quod neſcit: & cum aliis perſuaſerit, ſibi quoque uſurpat ſcientiam. Præceptor quondam meus Gregorius Nazianzenus, rogatus a me, ut exponeret, quid ſibi vellet in Luca Sabbatum δευτερόπρωτον, eleganter luſit: docebo te, inquiens, ſuper hac re in Eccleſia, in qua mihi omni populo acclamante, cogeris invitus ſcire, quod neſcis: aut certe ſi ſolus tacueris, ſolus ab omnibus ſtultitiæ condemnaberis. Nihil tam facile, quam vilem plebeculam & indoctam concionem, linguæ volubilitate decipere: quæ quicquid non intelligit, plus miratur. Marcus Tullius (in quem pulcherrimum illud eulogium eſt: Demoſthenes tibi præripuit, ne eſſes primus Orator: tu illi, ne ſolus) in oratione pro Q. Gallo, quid de favore vulgi, & de imperitis concionatoribus loquatur, attende: Ne his fraudibus ludaris. Loquor enim, quæ ſum ipſe nuper expertus: unus quidam Poeta nominatus, homo perliteratus, cujus ſunt illa colloquia Poetarum ac Philoſophorum: cum facit Euripidem & Menandrum inter ſe, & in alio loco Socratem atque Epicurum differentes, quorum ætates non annis, ſed ſeculis ſcimus eſſe disjunctas: quantos is plauſus & clamores movet? Multos enim condiſcipulos habet in theatro, qui ſimul literas non didicerant. Veſtes pullas (*) æque devita ut candidas: Ornatus ut ſordes, pari modo fugiendæ ſunt: quia alterum delicias, alterum gloriam redolet. Non abſque amictu lineo incedere, ſed precium veſtium linearum non habere, laudabile eſt. Alioquin ridiculum & plenum dedecoris eſt, referto marſupio, quod ſudarium orariumque (†) non habes, gloriari. Sunt qui pauperibus paulum (**) tribuunt, ut amplius accipiant: & ſub prætextu eleemoſynæ, quærunt divitias: quæ magis venatio appellanda eſt, quam eleemoſynæ genus. Sic beſtiæ, ſic aves, ſic capiuntur & piſces. Modica in hanc eſca ponitur, ut matronarum in eo ſacculi protrahantur. Sciat Epiſcopus, cui commiſſa eſt Eccleſia, quem, diſpenſationi pauperum curæque præficiat. Melius eſt non habere, quod tribuam, quam impudenter petere, quod recondam. Sed & genus arrogantiæ eſt, clementiorem te velle videri, quam Pontifex Chriſti eſt: Non omnia poſſumus omnes. Alius in Eccleſia oculus eſt, alius lingua, alius manus, alius pes, auris, venter, & cætera: Lege Pauli epiſtolam ad Corinthios, quomodo diverſa membra unum corpus efficiunt. Nec ruſticus tamen & ſimplex frater ideo ſe ſanctum putet, ſi nihil noverit: nec peritus, & eloquens lingua æſtimet ſanctitatem: multoque melius eſt, e duobus imperfectis ruſticitatem ſanctam habere, quam eloquentiam peccatricem. Multi ædificant parietes, & columnas Eccleſiæ ſubſtruunt: marmora nitent, auro (***) ſplendent laquearia, gemmis altare diſtinguitur: & Miniſtrorum Chriſti nulla electio eſt. Neque vero mihi aliquis opponet, dives in Judæa templum, menſam, lucernas, thuribula, patellas, ſcyphos, mortariola, & cætera ex auro fabricata. Tunc hæc probabantur a Domino, quando Sacerdotes hoſtias immolabant, & ſanguis pecudum erat redemptio peccatorum. Quanquam hæc omnia præceſſerint in figura: ſcripta ſunt autem propter nos, in quos fines ſæculorum devenerunt: nunc vero cum paupertatem domus ſuæ pauper Dominus dedicarit: cogitemus crucem ejus, & divitias lutum putabimus. Quid miramur, quod Chriſtus vocat iniquum mammona? Quid ſuſpicimus, & amamus, quod Petrus ſe non habere glorioſe teſtatur? Alioquin ſi tantum literam ſequimur, & in auro atque divitiis, ſimplex nos delectat hiſtoria, cum auro obſervemus & cætera. Ducant Pontifices Chriſti uxores, virgines. Quamvis bonæ mentis ſit, qui cicatricem habuerit, & deformis eſt, privetur Sacerdotio: lepra corporis, animæ viciis præferatur: Creſcamus, & multiplicemur, & repleamus terram, nec immolemus agnum, nec myſticum Paſcha celebremus: quia hæc

(*) Cultus qualis. (**) Captatores. (***) Aurum in Templo.
(†) *Orarium*, ſudarium eſt, quo os abſtergitur. *Du Frene in Gloſſar.*

hæc abſque templo fieri, lege prohibentur: figamus ſeptimo menſe tabernaculum, & ſolenne jejunium buccina concrepemus. Quod ſi hæc omnia ſpiritualibus ſpiritualia comparantes, ſcientesque cum Paulo, quod lex ſpiritualis eſt: & David verba cantatis: Revela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua: ſic intelligimus, ut Dominus quoque noſter intellexit, & interpretatus eſt Sabbatum. Aut aurum repudiemus, cum cæteris ſuperſtitionibus Judæorum: aut ſi aurum placet, placeant & Judæi, quos cum auro aut probare nobis neceſſe eſt, aut damnare. Convivia tibi vitanda ſunt ſæcularium, & maxime eorum, (*) qui tument honoribus. Turpe eſt ante fores Sacerdotis Chriſti, crucifixi & pauperis, qui cibo quoque veſcebatur alieno, lictores conſulum, & milites excubare, judicemque Provinciæ melius apud te prandere, quam in palatio. Quod ſi obtenderis, te facere hæc, ut roges pro miſeris atque ſubjectis: Judex ſæculi plus deferet Clerico continenti quam diviti, & magis ſanctitatem tuam venerabitur quam opes. Aut ſi talis eſt, qui non audiat Clericos, pro quibuslibet tribulatis, niſi inter phyalas: libenter carebo hujuſcemodi beneficio, & Chriſtum rogabo pro judice, qui magis & citius ſubvenire poteſt, quam Judex. Melius enim eſt confidere in Domino, quam confidere in homine: melius eſt ſperare in Domino, quam ſperare in Principibus. Nunquam (**) vinum redoleas, ne audias illud Philoſophi: Hoc non eſt oſculum porrigere, ſed vinum propinare. Vinolentos Sacerdotes, & Apoſtolus damnat, & vetus lex prohibet. Qui altari deſerviunt, vinum & ſyceram non bibant. Sycera, Hebræo ſermone, omnis potio nuncupatur, quæ inebriare poteſt, ſive illa, quæ frumento conficitur: ſive pomorum ſucco: aut cum favi decoquuntur in dulcem & barbaram potionem: aut palmarum fructus exprimuntur in liquorem: coctisque frugibus aqua pinguior coloratur. Quicquid inebriat & ſtatum mentis avertit, fuge ſimiliter ut vinum. Nec hoc dico, quod Dei a nobis creatura damnetur (ſiquidem & Dominus vini potator eſt appellatus: Et Timotheo dolenti ſtomachum modica vini ſorbitio relaxata eſt) ſed modum pro ætatis & valetudinis, & corporum qualitate, exigimus in potando. Quod ſi abſque vino ardeo adoleſcentia, & inflammor calore ſanguinis, & ſucculento validoque ſum corpore, libenter carebo poculo, in quo ſuſpicio veneni eſt. Pulchre dicitur apud Græcos, & neſcio, an apud nos æque reſonet. Pinguis venter, non gignit mentem tenuem. Tantum (***) tibi modum jejuniorum impone, quantum ferre potes. Sint tibi pura, caſta, ſimplicia, moderata & non ſuperſtitioſa jejunia. Quid prodeſt oleo non veſci, ſed moleſtias quaſdam difficultateſque ciborum quærere? caricas, piper, nuces, palmorum fructus, ſimilam, mel, piſtacia: tota hortorum cultura vexatur, ut cibario non veſcamur pane, & dum delicias ſectamur, a regno cœlorum retrahimur. Audio præterea quoſdam, contra rerum, hominumque naturam, aquam non bibere nec veſci pane, ſed ſorbitiunculas delicatas, & contrita olera, betarumque ſuccum, non calice ſorbere, ſed concha. Proh pudor! non erubeſcimus iſtiuſmodi ineptiis: nec tædet ſuperſtitionis? Inſuper etiam famam abſtinentiæ in deliciis quærimus. Fortiſſimum jejunium eſt aqua & panis. Sed quia gloriam (****) non habet, & omnes pane & aqua vivimus: quaſi publicum & commune jejunium non putatur. Cave, ne hominum rumuſculos aucuperis: ne offenſam Dei, populorum laude commutes. Si adhuc inquit Apoſtolus, hominibus placerem, Chriſti ſervus non eſſem. Deſiit placere hominibus, & ſervus factus eſt Chriſti. Per bonam famam & malam, a dextris & a ſiniſtris, Chriſti miles graditur: nec laude extollitur, nec vituperatione frangitur: non divitiis tumet, non contrahitur paupertate: & læta contemnit, & triſtia: per diem ſol non urit eum, neque luna per noctem. Nolo (*****) te orare in angulis platearum, nec rectum iter precum tuarum, frangat aura popularis: nolo te dilatare fimbrias, & oſtentui habere phylacteria, & (conſcientia repugnante) phariſaica ambitio,

[*] Fuga Magnatum. [**] Abſtinentia vini & potus. [***] Inedia.
[****] Gloria. [*****] Cultus ſuperſtitioſus.

Digitized by Google

bitione circundari. Quanto melius erat hæc non in corpore, ſed in corde geſtare, & Deum habere fautorem: non aſpectus hominum? inde pendet Evangelium, inde lex & prophetæ, ſive ſacra & Apoſtolica doctrina. Melius eſt enim hæc omnia in mente portare, quam in corpore. Fidelis mecum lector, intelligis, quid taceam, & quid magis tacendo loquar. Tot te Regulæ, quot ſpecies gloriarum percurrant. Vis ſcire, quales Dominus quærat ornatus? habeto prudentiam, juſtitiam, temperantiam, fortitudinem: his cœli plagis includere: hæc te quadriga, velut aurigam Chriſti, ad metam concita ferat: nihil hoc monili precioſius, nihil hac gemmarum varietate diſtinctius: ex omni parte decoraris, cingeris atque protegeris, & ornamento tibi ſunt & tutamini: gemmæ vertuntur in ſcuta. Cave (*) quoque, ne aut linguam aut aures habeas prurientes: id eſt, ne aut ipſe aliis detrahas, aut alios audias detrahentes. Sedens, inquit, adverſus fratrem tuum loquebaris: & adverſus filium matris tuæ, ponebas ſcandalum: hæc feciſti & tacui, exiſtimaſti inique, quod ero tui ſimilis, arguam te, & ſtatuam contra faciem tuam. Parce a detractione linguæ: cuſtodi ſermones tuos: & ſcito, quia per cuncta, quæ de aliis loqueris, tua conſcientia judicaris, & in his ipſe deprehenderis, quæ in aliis arguebas. Neque vero illa juſta eſt excuſatio, referentibus aliis injuriam facere non poſſum. Nemo invito auditori libenter refert. Sagitta in lapidem nunquam figitur: interdum reſiliens percutit dirigentem. Diſcat detractor, dum te videt non libenter audire, non facile detrahere. Cum detractoribus, ait Salomon, ne miſcearis: quoniam repente veniet perditio eorum, & ruinam utriusque quis novit? tam videlicet ejus, qui detrahit, quam illius, qui aurem accommodat detrahenti. Officii tui eſt, viſitare languentes, noſſe domos matronarum ac liberos earum, & nobilium virorum cuſtodire ſecreta. Officii tui eſt, non ſolum oculos caſtos ſervare, ſed & (**) linguam. Nunquam de forma mulierum diſputes: ne quid agatur in alia, domus alia per te noverit. Hyppocrates adjurat diſcipulos ſuos, antequam doceat, & in verba ſua jurare compellit: extorquet Sacramento ſilentium: ſermonem, inceſſum, habitum, moresque præſcribit: quanto magis nos, quibus animarum cura commiſſa eſt, omnium Chriſtianorum domos debemus amare, quaſi proprias? Conſolatores potius nos in mœroribus ſuis, quam convivas in proſperis noverint. Facile contemnitur Clericus, qui ſæpe vocatus ad prandium ire non recuſat. Nunquam petentes, raro (***) accipiamus rogati: beatius enim dare, quam accipere. Neſcio enim quomodo, etiam ipſe, qui deprecatur, ut tribuat: Cumque acceperis, viliorem te judicat: & mirum in modum, ſi eum rogantem contempſeris, plus te poſterius veneratur. Prædicator continentiæ nuptias ne conciliet. Qui Apoſtolum legit (ſupereſt, ut qui habent uxores, ſic ſint, quaſi non habeant) cur virginem cogit, ut nubat? Qui de monogamia Sacerdos eſt, quare viduam hortatur, ut bigama ſit? Procuratores & Diſpenſatores domorum alienarum, atque villarum, quomodo poſſunt eſſe Clerici: (****) qui proprias jubentur contemnere facultates? Amico quippiam rapere furtum eſt: Eccleſiam fraudare ſacrilegium eſt: accepiſſe, quod pauperibus erogandum ſit, & eſurientibus, plurimis vel cautum eſſe velle: vel timidum: aut (quod apertiſſimi ſceleris eſt) aliquid inde ſubtrahere, omnium prædonum crudelitatem ſuperat. Ego fame torqueor, & tu judicas, quantum ventri meo ſatis ſit? aut divide ſtatim, quod acceperis: aut ſi timidus diſpenſator es, dimitte largitorem, ut ſua ipſe diſtribuat. Nolo ſub occaſione mea, ſacculus tuus plenus ſit. Nemo me melius mea ſervare poteſt. Optimus diſpenſator eſt, qui ſibi nihil reſervat. Coegiſti me Nepotiane chariſſime, lapidato jam virginitatis libello, quem ſanctæ Euſtochio Romæ ſcripſeram, poſt annos decem rurſus Bethleem ora reſerare, & confodiendum me linguis omnium prodere. Aut enim nihil ſcribendum fuit, ne hominum judicium ſubiremus, quod tu facere prohibuiſti: aut ſcribentes noſſe, cunctorum adverſum nos maledicorum tela torquenda:

[*] Obtrectatio. [**] Silentium. [***] Abſtinentia a muneribus.
[****] De negotiis prophanis.

da: quos obſecro, ut quieſcant, & deſinant maledicere. Non enim ut adverſariis, ſed ut amicis ſcripſimus: nec invecti ſumus in eos, qui peccant, ſed ne peccent, monuimus: neque in illos tantum, ſed & in nos ipſos ſeveri fuimus judices: volentesque feſtucam de oculo alterius tollere, noſtram primum trabem ejecimus. Nullum læſi, nullius nomen, mea ſcriptura deſignatum eſt: neminem ſpecialiter meus ſermo pulſavit. Generalis de vitiis diſputatio eſt: qui mihi iraſci voluerit, ipſe de ſe, quod talis ſit, confitebitur.

De Studiis & Scholis Monaſteriorum reſtaurandis, deque Monachorum vivendi ratione.

CAPUT XXIV.

ID quod infra de Scholis reſtaurandis dicimus, idem quoque de Clericorum Regularium ſtudiis reparandis, diſponemus & ordinabimus. Et quanquam ea reſtauratio in Monaſteriis noſtræ Diœceſis, ob perſonarum defectum (cum ferme omnia Monaſteria, tam virorum, quam fœminarum deſolata ſint) vix vel difficulter fieri poſſit: tamen volumus, ut opulentiora, ſcholas rurſus erigant & inſtaurent: aut aliquos optimæ ſpei, ac bonæ indolis juvenes, vel ad publica & probata ſtudia, ſtudiorum, & maxime ſacræ Theologiæ perdiſcendæ cauſa mittant: eosque de Monaſteriorum bonis & redditibus, in quantum neceſſitas requirit, alant, & ſuſtentent: vel operam dent, ut a Monaſteriis ejusdem Provinciæ & ordinis, in quibus ſcholæ adhuc vigent, & conſervantur: ingenii cauſa ſuſcipiantur, & informentur. Quod ſi qui negligentes extiterint, hos tanquam inobedientes, ordinariæque noſtræ jurisdictionis contemptores, debitis cenſuris & pœnis, per Vicarium, vel Officialem noſtrum, ad hujus Sanctionis Synodalis obſervationem, compellendos decernimus, & mandamus. De minus vero opulentis Monaſteriis, aliisque Eccleſiaſticis proventibus, rationem inibimus, quomodo ad Eccleſiarum & Monaſteriorum utilitatem, certa ſtipendia commode conſtituantur, ex quibus certus numerus adoleſcentulorum, in publicis Academiis & alatur & ſuſtentetur. Et quia deſolatorum quoque Monaſteriorum cura non ſolum ad nos, tanquam loci Ordinarium, ſpectat, ſed etiam ex ſpeciali Cæſareæ Majeſtatis commiſſione nobis injunctum ſit, ut eorum reparationem & reſtaurationem ſuſcipiamus, ipſorumque jura, & annuos proventus conſervemus: curabimus, ut juxta proventuum, & redditUum qualitatem & modum, rurſus in quantum fieri poteſt, in ordinem redigantur, & reparentur: deliberabimusque, quibus rationibus, temporis progreſſu, Monaſteria, & Eccleſiæ, ab invaſorum violentia & oppreſſione, qui inani defenſionis prætextu & advocatiæ titulo, ſubinde eorum bona & jura invadunt, contraque juris diſpoſitionem violenter, & de facto occupant ac retinent, tandem defendantur ac liberentur.

Cæterum, de vivendi forma & ratione, inter Latinos nemo præclarius, nemo ſanctius, nemoque melius Divo Hieronymo (a) ſcripſit: quare ad tanti viri lectionem, nos, Monachos cujuscunque ordinis ſeu profeſſionis ſint, remittimus: ubi copioſe, & diſerte invenient, ſive animam, ſive corpus ſpectent, quid in hoc vitæ genere ſe deceat, verisque Monachis conveniat. Solus eſſe vis: a mundo, mundique conſortio ſeparatus, & ſegregatus eſſe cupis? delectare ſolitudine, delectare habitaculo tuo: cellula tua tibi ſit locus amœniſſimi palatii, in hac, ceu in pædagogio, adorna, quæ ad animæ ornatum (hujus enim potiſſimum, non corporis, reique familiaris cura habenda) pertinent: ſat comptus fueris, ſi animum innocentem, juſtitia, fide, pietate, prudentia, temperantia, continentia, caſtitate, abſtinentia, aliisque virtutibus ornatum Chriſto exhibueris. Animæ enim credentium Chriſti templa ſunt: has exornare, has veſtire, in his offerre donaria, inque has recipere Chriſtum, decet & convenit. Ad quem ſane veſtitum & habitum conſequendum, crebra, frequensque ſacrarum literarum lectio, quæ de manibus Monachi nunquam excidat, proderit: Ama Scripturas ſanctas, & amabit te ſapientia: dilige eam, & ſervabit te;

(a) Hieron. in 1. Epiſt. ad Heliod. Item ad Ruſt. ad Paulin. Monachum.

te: honora illam, & amplexabitur te: Hæc monilia in pectore & in auribus tuis hæreant, nihil aliud noverit lingua quam Chriſtum, ait Hieronymus (*b*): Neque enim ideo Monaſteria ingredienda ſunt, certumque hoc vitæ genus eligendum, ut otio fruamur, & ſecuri, in utramque dormiamus aurem: ſed maxime, ut lectioni vacetur, arcanaque ſacræ Scripturæ myſteria inquirantur: ut tale ſolitudinis ocium, tandem in communem Eccleſiarum, totiusque Reipublicæ Chriſtianæ ſalutem & utilitatem redundet: id quod videmus veterum & antiquorum, tum Græcorum, tum Latinorum Monaſteria, quæ ſcholæ ſimilitudinem ſubinde retinuerunt, præclare, fideliter, & magna cum laude præſtitiſſe. Dent igitur operam Monachi, ſi modo Religioni Catholicæ, ipſis Monaſteriis, in tanta temporum iniquitate conſultum voluerint, ut in hoc ſtudium, omni conatu, omnibusque viribus incumbant. Nam ex ſacræ Scripturæ cognitione, privatas vitæ rationes ſancte inſtituent: & habebunt, quo ſe, ceu clypeo, adverſus omnes adverſarii tentationes & inſultus, fortiter defendant & tueantur. Cui ſane opitulabitur frequens oratio, quæ ſine intermiſſione, vigili ſenſu, rejectis vanis cogitationibus, aliisque animi diſtractionibus, ad Deum, flexo corpore & mente, effundatur. Semper enim eſt precandum, ſemper in corde pſallendum, ſemper DEO laudes dicendæ, ſemper Divinum implorandum auxilium, (*c*) ne intremus in tentationem: (*d*) ne circumveniamur: (*e*) ne incauti, cum de ſecuritate noſtra nihil pollicere nobismet ipſis audeamus, præcipitemur: Circuit (*f*) enim ſubinde cacodæmon, tanquam leo rugiens, quærens quem deprehendat & devoret. Vigilandum igitur erit: excubiæ agendæ: in ſtatione ſtandum, taliaque arma ſumenda; & recipienda ſunt, quibus, tales hoſtes, qui dies noctesque ſaluti animæ noſtræ inſidiantur, arceantur, & a mentibus noſtris repellantur. Ad quod quidem certaminis genus multum proderit, crebra, ſed tamen moderata adhibere jejunia: non quod Deus univerſitatis Creator & Dominus, inteſtinorum noſtrorum rugitu, ut inquit Hieronymus (*g*): & inanitate ventris pulmonisque delectetur ardore: ſed quod aliter pudicitia tuta eſſe non poſſit. Abſtineant igitur ab immodico & indigeſto cibo, qui & crudos humores generare, & inflammare corpora, ac ad libidinem accendere, aliasque inhoneſtas voluptates excitare ſolet: ſed contenti ſint, tantum ſumere cibi, quantum ad naturæ ſuſtentationem, valetudinemque conſervandam opus eſt: Modicus (*h*) enim & temperatus cibus, corpori & animæ utilis eſt. Exerceant igitur ſe in omni opere bono, vigiliis, ut inquit Greg. Nazianz. (*i*) jejuniis, orationibus, lachrymis, genarum callibus, pectoris percuſſione, ſuſpiriis ex profundo cordis emiſſis, ſtationibus nocturnis, mentis ad Deum elevatione continua, glorificando ejus opera, meditandoque legem Domini die ac nocte, ne ocioſi a Sathana deprehendantur, inque varios tentationis laqueos conjiciantur. Deinde ſi a cultu Divino exſolvendo, & piis ac ſpiritualibus meditationibus vacatur, ſumant aliquid operis, in quo conficiendo occupati ſint, reliquum temporis non absque labore, corporisque exercitio terendo & conſumendo. Cum (*k*) enim dies ordine quodam, ita in ſuas partitus eſt operas, ut opus ſuccedat operi, labor labori, negotium negotio: tum facile vagæ cogitationes ſiniſtrique affectus, & rerum noxiarum appetitiones, exanimo pellentur & extinguentur: ac omne tempus breve videbitur, quod tantis operum varietatibus occupatur. Abſit omnis ſimultas, detrectandi maledicendique ſtudium: ſed mutua & fraterna dilectione ſe invicem exoſculentur & amplectantur: nullus ſe præponat alteri: ſed unusquisque ſuo dono &, a Domino, accepto talento contentus, hoc adornet, alteri inſerviat, debitumque honorem & officia, ſive domeſtici, ſive peregrini, ſive noti, ſive ignoti ſint, exhibeant: habitu & veſtitu

(*b*) Hieron. ad Paul. de inſtitutione Monachi. (*c*) Lucæ 18.
(*d*) 1. Tim. 2. (*e*) 1. Tim. 5. (*f*) 1. Pet. 5.
(*g*) Hieron. ad Euſtoch. de cuſtodienda virginitate.
(*h*) Simplices cibi in ſcriptura probantur, inquit Hieron. ad Euſt.
(*i*) Gregor. Naz. de religioſis Monachorum operibus.
(*k*) Hieron. in Epiſt. ad Letam, de inſtitutione filiæ.

ſtitu utantur decenti, qui unicuique ſecundum profeſſionem, quam profitetur, conveniat: nihil ſuperſtitionis, nihil arrogantiæ, nihil faſtus præ ſe ferat, nullaque varietate notabilis ſit, ex quo indicia mentis facile colligantur, & deprehendantur. Debent enim in hoc genere hominum, qui Chriſtum profitentur, habitus, os, mens, manus, interna & externa, harmoniaco quodam concentu concordare. Nam ſi veſtis ſordida ſit, animus vero tumeat, ſermoque ab habitu plane diſſentiat, nihil hac hominis forma monſtroſius, teſte Hieronymo. (*l*) Adhæc debitam reverentiam & obedientiam exhibeant Monaſterii Præpoſito: diligant hunc ut parentem, timeant ut Dominum: hujus authoritatem pluris faciant: hujus juſſis, hujus mandatis diligenter & fideliter obtemperent: credantque omne utile & ſalutare congregationi & Monaſterio futurum (dummodo tamen honeſte præſit) quicquid ille præceperit & conſtituerit. Et cum hæc Monaſteria (de opulentioribus nunc loquor) ad non mediocres facultates annuoſque proventus excreverint: curandum inprimis erit, ut in elargienda eleemoſyna publica, ſuccurrendo inopiæ pauperum, communi neceſſitati & egeſtati, præſertim famis & belli temporibus ſubveniendo, largi, & liberales ſint. Ad quid enim prodeſt, non ſolum granaria, ſed & Chriſtianorum Oratoria & Templa frumentis eſſe referta, ſaccos auro argentoque onuſtos habere: cum Chriſtus interim in paupere aut periclitetur, aut plane pereat, & fame tabeſcat? monaſteriisque id ſubtrahatur, quod ad eorum amplitudinem, honorem, augmentationem & conſervationem pertinere, & ſpectare dignoſcitur? Annon ſi liberaliter doctis conductisque præceptoribus, juventus inſtitueretur, Scholæ veterum more reſtaurarentur: inque tanto perſonarum defectu, novi conventus, qui ſeſe huic generi vitæ mancipare conantur, plantarentur: ac communi egeſtati uberius ſuccurreretur, ac ſubveniretur, melius conſultum foret? annon minori odio gravaretur monaſtica hæc ſocietas? annon mitioribus periculis expoſita eſſent monaſteria? Cum autem hæc propria monaſteriorum officia, aut egregie negligantur, aut leviter & ſomnolenter attingantur: fit, ut juſto Dei judicio, ſubinde alio atque alio calamitatis genere affligantur & afficiantur. Neque meliora ſperanda ſunt, niſi in ordinem redactis monaſteriis, veterum rurſus imitentur & ſequantur veſtigia: quæ non ideo dicuntur, ut abjecta œconomia, ſemel omnia ſine ratione profundantur, inque pauperum uſus diſtribuenda ſint: ſed ut potiſſimum earum rerum ſemper habeatur ratio, quarum cauſa, monaſteria ipſa ordinata & conſtituta ſunt. Sic enim & nobis dormientibus, nihilque tale ſperantibus, non ſolum conſervabuntur, ſed cœleſti & tacita benedictione Dei, ac incremento in ipſis receptaculis augebuntur & creſcent annui monaſteriorum proventus. Date, inquit Chriſtus, & dabitur vobis: Quærite inprimis Regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis: &, ut Baſilius ait (*m*), datum cum auctario ſemper redit: & beneficiorum gratiæ, in dantes revertuntur.

De Vita & Moribus Monialium.

CAPUT XXV.

Sint autem Moniales, quamcunque tandem Regulam, ut vocant, profiteantur, unanimes, ita, ut plures, cor unum & animam unam in Domino habeant. Unanimitas enim & concordia monaſticæ ſocietatis conſervatio & vinculum eſt. Quare omnes ſimultates, lites, contentiones, diſſenſiones domeſticæ, quamprimum ortæ fuerint, a Gubernatrice ſeu Magiſtra Domus, modeſta & Chriſtiana adhibita admonitione, ac reprehenſione, tollendæ: animique reconciliandi ſunt: ne ex hac conniventia, inveterata naſcantur odia, letaleſque animorum morbi, videlicet, invidia, ſuperbia, faſtus, & contemptus ſororum, aliaque, perturbandæ & reſcindendæ ſocietatis incommoda ſubſequantur. Studeant igitur inprimis in hoc vitæ genere, cui ſe manciparunt ſorores, Deum in omnibus actionibus, exercitiis, & ſtudiis totius vitæ, omniumque conſiliorum gubernatorem præ

(*l*) Hieron. ad Ruſtic. Monachum.
(*m*) Baſil. Magn. in divites avaros ſuper illud Lucæ Evang. Hominis cujuſdam divitis ager.

præ oculis habere; hunc timeant: hunc intueantur: hunc reverenter ampleĉtantur: hujus opem & auxilium in tentationibus, tribulationibus, quotidianisque vitæ moleſtiis, invocent & implorent: Hic enim vacillantibus, laborantibus, periclitantibusque, juxta præclaras, & magnificas Divini verbi promiſſiones, tempore oportuno ſuccurret. Anima (*n*) noſtra ſuſtinet Dominum, quoniam adjutor & protector noſter eſt. Et alibi: (*o*) Invoca me in die tribulationis, & eripiam te, & glorificabis me: Item, (*p*) Et ſperent in te, qui noverunt nomen tuum: quia non derelinquis quærentes te, Domine. (*q*) Jacta ſuper Dominum curam tuam, & ipſe te enutriet. (*r*) Iſte pauper clamavit ad Dominum, & Dominus exaudivit eum. (*s*) Prope eſt Dominus invocantibus eum: omnibus invocantibus eum in veritate. Juxta eſt Dominus iis, qui tribulatio ſunt corde. Et Matthæi XI. Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos: Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Revela Domino viam tuam, & ſpera in eo, & ipſe faciet. His igitur ſacræ Scripturæ locis, tanquam magnificis (*t*) verbi Divini promiſſionibus, in omni tentationum genere, ſive a Diabolo, ſalutis noſtræ adverſario, ſive a carne, ſive a peccato, ſive mundo, ſive a morte proficiſcantur, animi Sororum muniendi, confirmandi, & corroborandi ſunt, ne deficiant, ac in ipſis tentationibus facile ſuccumbant. Ad quam quidem luctam feliciter conficiendam, maxime proderunt, juxta Chriſti Salvatoris noſtri præceptum, quotidianæ & continuæ precationes, & invocationes, ne ocioſæ, & ſecuræ, ab adverſario in tentationem, aliaque peccati pericula deducantur, & præcipitentur. Et cum Apoſtolus nos indeſinenter, & ſemper orare jubeat: aſſuefaciendæ ſunt, ut ſive egrediantur cellulas, ſive a laboribus, operibusque, ac domeſticis officiis regrediantur, ſemper obverſetur animo oratio: ſemper occurrat ad Deum, ſi non prolixa, attamen brevis, & ex imo cordis gemitu proficiſcens precatio, qua armetur, qua muniatur, qua paſcatur anima, cujus ſubinde major, quam caduci, & fragilis corpuſculi ratio habenda eſt, juxta piam & gravem Apoſtoli exhortationem: Induite vos armaturam fidei, ut poſſitis ſtare adverſus inſidias Diaboli: quoniam non eſt nobis colluctatio adverſus carnem & ſanguinem, ſed adverſus Principes & Poteſtates, adverſus mundi rectores tenebrarum harum, contra ſpiritualia nequitiæ in Cœleſtibus: propterea accipite armaturam Dei, ut poſſitis reſiſtere in die malo, & in omnibus, perfecti ſtare. State ergo ſuccincti lumbos veſtros in veritate, & induite loricam juſtitiæ, & calceati pedes in præparationem Evangelii pacis, in omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poſſitis omnia tela nequiſſimi ignea extinguere: & galeam ſalutis aſſumite, & gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei, per omnem orationem, & obſecrationem, orantes omni tempore, in ſpiritu, & in ipſo vigilantes in omni inſtantia. Et cum conſtitutis horis, in templo vel oratorio communi, publicæ & communes preces expediendæ, cultusque Divinus abſolvendus eſt, detur opera, ut rite, decenter, & convenienti ordine (nam & Paulus id in ejusmodi collegiis & congregationibus requirit) ſingula peragantur: & præſertim, ut in legendis vel decantandis pſalmis, aliisque Eccleſiæ cantionibus & hymnis, id in corde verſetur, (*u*) quod vel vocis & gutturis modulatione profertur & canitur: Non enim vocis ſed cordis auditor eſt Deus: & pſallendum eſt ſpiritu & ſenſu. Et quanquam hoc tempore in decantandis pſalmis, officiisque Divinis peragendis ignota utantur lingua: tamen ea diligentia adhibenda eſt, ut ſi non omnium, certe præcipuarum rerum (videlicet Pſalmorum, Epiſtolarum, Evangeliorum, communiumque precum ac Hymnorum, qui in ſacro celebrando proferuntur, aliisque officiis abſolvendis adhibentur) intellectum habeant, quem ex privata & domeſtica lectione, facile conſequentur Sorores. Neque enim a quotidiano legendi & diſcendi ſtudio, immunes & liberæ eſſe debent. Nihil igitur in templo vel oratorio agant, quod illic expe-

(*n*) Pſalm. 32. (*o*) Pſalm. 49. (*p*) Pſalm. 9.
(*q*) Pſalm. 45. (*r*) Pſalm. 33. (*s*) Pſalm. 144.
(*t*) Paulus ad Epheſ. cap. 6.
(*u*) Hieron. de viduis petulantibus & jejunia contemnentibus.

Digitized by Google

expedire non conveniat, vel indecorum aut turpe ſit: ſed cogitent, ideo ſeſe Templa Dei eſſe effectas, ut unanimiter & concorditer vivendo, Deum, in hoc ſtatu & vitæ genere, indeſinenter honorent, laudent, ſeque ad ejus nutum componant, cui ſe vivendo denuo deſponſarunt, & arctiore vitæ vinculo adſtrinxerunt. Quare cum juxta Eccleſiæ cantionem, regnum mundi, omnemque ſæculi ornatum, propter amorem Domini noſtri Jeſu Chriſti, contemnant: cum hunc ſaltem videre cupiant: cum hunc ament: cumque omnem fiduciam in hunc conferant, hunc diligant: conveniens erit, ut ſpreto mundo abjectisque terrenis, ea, quæ cœleſtia ſunt, cogitent & quærant. Corpus quidem ad obſequia Dei, pietatisque exercitia humi repat, ſed cor, ſurſum, in ſpiritualium rerum contemplatione habitet, obambulet, & verſetur. Adhæc in tam ſancta ſocietate, communia ſint omnia: communi utantur tabula, communi fruantur cibo, communis ſit refectionis, communis ſomni, communis & quietis locus: nihil ſibi vendicet proprietas: ſed ita dividantur, ita diſtribuantur omnia, ne alicui perſonæ, quantum ad neceſſitatem, & commodam vitæ ſuſtentationem, quicquam deſit: abſit lauta, ſed adſit frugalis menſa: apponanturque tales cibi, qui ad conſervandam Sororum valetudinem idonei, & utiles ſunt. Eſt enim in hac parte, maxime valetudinis & ſexus habenda ratio: (y) ſi ſumendus eſt cibus, ſive a tabula diſcedendum, ſemper referatur Creatori gratia, dicanturque conſuetæ preces: ſed a juniore, ad intelligentiam aliarum, repetantur hæ, nativa & vernacula lingua, idque brevi, & compendioſo orationis genere: adhæc legatur aliquid, vel ex veteri, vel ex novo teſtamento, aliisque ſanctorum Patrum ſcriptis, ad tabulam: & præſertim ii libri, qui ad pietatem, diſciplinamque alendam, & mores formandos (cujusmodi ſunt, Proverbia Salomonis, Eccleſiaſticus, Epiſtolæ Pauli ad Theſſalonicenſes, Philippenſes, Timotheum, Titum, Jacobi, Petri & Joannis: Item Ambroſii tractatus de virginitate, aliæque ſanctorum Patrum Homiliæ, virtutum vitiorumque deſcriptionem, in ſe continentes) utiles ſunt. Nam non ſolum naturali cibo paſcenda ſunt corpora, ſed & animæ Divini verbi pabulo alendæ, & nutriendæ ſunt: audiaturque hæc lectio patienter, ſine tumultu, & inconvenienti vel ſuſurro vel ſtrepitu. Deinde recreationis digeſtionisque tempore conceſſo, Sorores rurſum ſe ad lectionem, diſcendique ſtudia conferant: quæ, qualia eſſe debeant, Divus Hieronymus (z) (Princeps & Monaſticæ vitæ prudentiſſimus inſtitutor) non uno in loco egregie oſtendit inquiens: Diſcendum eſſe probe & diligenter Pſalterium: Proverbia Salomonis, ad vitam erudiendam proponenda: Eccleſiaſtem legendum, ut quæ mundi ſunt, calcare conſueſcant: Librum Job perveſtigandum, ut ſectentur virtutis & patientiæ exempla: deinde, ad Evangelia transeundum, quæ nunquam de manibus dimittere debent Sorores: deinde plena cordis voluntate, imbibenda Apoſtolorum acta & Epiſtolæ, quibus ita inſtructæ, tandem ad lectionem Prophetarum, cæterosque veteris Teſtamenti libros commode pervenire poſſunt: quibus tandem adjungant, & ſanctorum Patrum opuſcula, & præſertim ea, in quibus pietas fidei, ut inquit Hieronymus, non vacillat, & quæ eruditus Magiſter, facile ſecundum ingeniorum qualitatem deliget, & proponet: ſumma, ita imbibant ſanctas Scripturas, ita toto pectore hauriant, ac in his delectentur, ut præter has nil æque admirentur, nihil deſiderent, nihil cupiant, nihil amore proſequantur. Bonum, inquit Pſalmiſta, mihi lex oris tui, ſuper millia auri & argenti: Item: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua? ſuper mel ori meo? &: dilexi mandata tua ſuper aurum & topazion. Quare in hujus perſcrutationem omnem ſolicitudinem, operam omnem, totumque animi ſtudium conferre debent: nihilque noſſe, quam quod animi innocentiam, pietatem, imo quod Chriſtum ipſum redoleat, & ſpiret: Præterea caſtitatem, & pudicitiam, diligenter cuſtodiant, præcipuumque hujus ſanctæ Congrega-

(y) Hieron. ad Demetriadem virginem, de ſervanda virginitate.
(z) Ama ſcientiam ſcripturarum, & carnis vitia non amabis. Hieron. ad Ruſtic. Mon. Hieron. ad Letam de inſtitutione filiæ.

Digitized by Google

gregationis florem (Deo conſecratum, & dicatum) illibatum conſervent: ad quem quidem cuſtodiendum, & conſervandum, multum proderit, piis & moderatis exercitiis refrenare (*a*) & domare carnis inſolentiam & petulantiam: quæ quidem ſemper, ut ait Apoſtolus, ſpiritui reluctatur: id autem fiet crebris jejuniis & abſtinentia eſcæ: Quæ tamen ſemper ita adhibenda & moderanda ſunt, ne nimium lædatur & debilitetur corporum valetudo, adjuncta quoque oratione, continuisque precibus. Nam cum continentia Dei donum ſit, facile in hac pugna, reluctationeque carnis, conſervabitur ea, ſi Divinam opem, auxiliumque Dei, humili corde, veraque precatione imploraverint & poſtulaverint. (*b*) Fidelis eſt enim Deus, qui non ſinet nos tentari ſupra id, quod poſſumus ferre: ſed facit cum tentatione proventum, ut poſſimus ſuſtinere. Ac ſequenda eſt in hac tentationis pugna, optima & Chriſtiana Divi Hieronymi (*c*) admonitio, quæ vult, non ſtatim faſcias pectorales ſolvendas eſſe, ſed quamprimum libido titillaverit ſenſum, aut blandum voluptatis incendium, dulci nos calore perfuderit, erumpendum in vocem. Ah Domine auxiliator, non timebo, quid mihi faciat caro: quare conturbas me? Sperabo in te Domine, & confitebor tibi ſalutare vultus mei, *o* Deus meus! Nec permittendum cogitationes creſcere: (*d*) aut quicquam Babilonii ac confuſionis adoleſcens, ſed dum parvus eſt, hoſtem interficiendum, & nequitiam (ne in zizaniam creſcat) in ſemine elidendam eſſe: cum ægre reprehendatur id, cui aſſueſcere permittitur. Quibus ſane remediis, facile occurretur huic tentationum generi, qua maxime circumveniri alioquin ſolet hæc ſancta ſocietas, ſi non tempeſtive & crebro, diurnis nocturnisque adhibitis vigiliis, & laboribus, remedia adhibeantur. Præ ſe ferant item in quotidiana vitæ converſatione, in inceſſu, in habitu, omnibusque corporis motibus, ſummam honeſtatem, morumque gravitatem ac modeſtiam, nihilque faciant, quod vel aures, vel vitum aliarum ſororum offendat, vel alios ad libidinem provocet & alliciat: Sed ſi nonnunquam (id quod ſolum neceſſitatis cauſa, monaſteriis conceſſum & permiſſum ſit) alterius ſexus homines alloquendi inſpiciendique ſunt, jaciantur, ut elegantiſſime inquit Auguſtinus, oculi in aliquem: figantur in neminem. Neque enim viros videre, ſed appetere, aut ab ipſis appeti velle, criminoſum eſt: Nec ſolo tactu, ſed affectu quoque & aſpectu appetitur, & appetit fœmina. Neque dicendum, nos animos habere pudicos, ſi habeamus oculos impudicos: cum impudicus oculus, impudici cordis ſit nuncius: & cum ſe invicem ſibi, etiam tacente lingua, conſpectu mutuo, corda nunciant impudica, & ſecundum concupiſcentiam carnis, alterutro delectantur ardore, etiam intactis ab immunda violatione corporibus, fugit caſtitas ipſa de moribus. Quem inſignem locum ideo integre ſubjunximus, ut in ejusmodi colloquiis eo cautiores & prudentiores ſint. Habitu & veſtitu utantur decenti, & forma ſecundum conſuetudinem introducta, neque tam ſtudeant veſtibus, & exquiſito corporis ornatu, ac mundicie placere hominibus, quam innocentia vitæ, & ſyncera ac caſta morum integritate & ſimplicitate: ſi prodeundem eſt in publicum, ſi alloquendi cognati, ſi ſalutandi amici, ſi honoris cauſa aliquid exequendum, mundæ & bene veſtitæ appareant, & ingrediantur: imponantur capiti tegmina, vel linteola, munda quidem & tenera, ſed ita tamen adornata, ut omni fuco & affectatione exquiſiti ornatus careant: ac ita obvelent faciem, ut coma nulla, capillique nudi facile appareant: decet enim hujus Collegii ſocias, ab omni plane mundi, & fucato ornatu, & ſplendore alienas eſſe. Si quid agendum in monaſterio, ſi aliquando eundum eſt, adjungantur a Præpoſita ſeu domus Magiſtra, ſociæ: ut unaquæque ſuarum actionum & negotiorum arbitras & teſtes habeat. Et ſi contingat in tanta imbecillitate & fragilitate humanæ naturæ aliquam labi, vel delinquere: (*e*) admoneatur

(*a*) Difficile inter Epulas ſervare pudicitiam. Hieron. ad Euſtoch.
(*b*) 1. Cor. 10. (*c*) Hieron. ad Euſtoch. de cuſtodienda virginit.
(*d*) Hieron. ad Letam, de inſtitut. Filiæ.
(*e*) Aliorum vulnera, noſtra ſit cautio. Hier. ad Sal. de ſervanda viduitate.

neatur hæc a reliquis dolenter: amice & Chriſtiane condoleant lapſum ſororis: adhibeant conſolationis pœnitentiæque agendæ remedia, & vulneratam ac ſauciam curent & conſolentur. Quod ſi vero corrigi, & a delinquendi propoſito abſtinere noluerit, indicetur hoc Præpoſitæ, & Gubernatrici domus: quæ deinde probe diſcuſſa & explorata delicti qualitate, pœnam, (ſecundum quod ratione circumſtantiarum conveniens & utile videbitur) imponat & injungat: in qua tamen infligenda, ita ſe gerat Præpoſita, ut & delinquens, & reliquæ ſorores, juſtam & neceſſariam puniendi ſeveritatem cognoſcant & perſpiciant: abſint lites, abſint jurgia & rixæ, ſed amplectantur ſe mutua charitate & dilectione: nec dominetur in hac ſancta ſocietate, peſtilentiſſima labes invidentiæ, ſed contentæ ſint ſingulæ iis, quæ ſecundum Magiſtræ arbitrium, de communibus bonis, & facultatibus, unicuique diſtribuuntur & impartiuntur. Nam cum hæ facultates in communem uſum collatæ ſint, jamque in aliam quodammodo naturam devenerint: inconveniens eſt, velle invidere alteri, quod ad ipſam, ratione communitatis, authoritate Superioris interveniente, cum nullius injuria & incommodo ſpectat & pertinet. Neque enim in hujusmodi congregationibus, & monaſteriis Monialium, hæ querelæ & exprobrationes locum habere debent, quaſi hæc plus vel minus in hanc ſanctam ſocietatem contulerit: ſed cum per monaſticum hoc vitæ genus, ſecundum Apoſtoli ſententiam, unius corporis membra effectæ ſint, tum non illius vel alterius membri major vel minor, ſed totius ac univerſi corporis cura & ratio habenda eſt. Et hac conſideratione diligenter habita, facile ſopientur contentiones & æmulationes, tolleturque pauperum, minusque potentium contemptus, qui una cum ditioribus ſe huic vitæ generi mancipatunt: præſertim, cum unicuique, quod ad ſuſtentationem vitæ opus eſt, porrigatur & tradatur. Habeant & communem locum, in quo cuſtodiantur ſingularum veſtes: quæ ita a conſtitutis, & ad id negotii deputatis perſonis adſerventur, ne a tinea lædantur, vel alias damni aliquid patiantur. Utantur etiam balneis, ſed non frequentibus: ſufficit enim pro corporum neceſſitate, menſtruo uti lavacro, in quod tamen ingrediantur communiter: vel ſi ex permisſione Præpoſitæ, lavantur aliquæ, fiat id aliis ſororibus præſentibus, quas ad hoc, ipſa Magiſtra deſtinabit. Præcipua vero habeatur ratio ægrotantium, & debilium Sororum, quibus monaſticæ vitæ præſcripta & Canones relaxentur, & indulgeantur, condonenturque ea, ſic neceſſitate exigente, quæ ad eorum valetudinem recuperandam pertinere videbuntur: Atque id fiat nonnunquam de Medici conſilio, ne in ægrotantibus morbus incrudeſcat, & radices, in languentium corpuſculis, agat. Ordinentur & ad earum curam agendam, perſonæ idoneæ, quæ non ſint moroſæ nec difficiles, ſed in omni manſuetudine & lenitate inſerviant, ac neceſſaria miniſtrent, & ægrotantibus porrigant. Ocium tanquam peſtem, & præſertim huic generi hominum nocivam & periculoſam fugiant, & abominentur: Sed muliebribus & honeſtis exercitiis (exceptis horis, quæ cultui Divino, ſtudio & lectioni dantur) occupentur. Colendi igitur ſunt horti, plantandæ herbæ, projicienda variorum fructuum ſemina, coquendæ diſtillandæque aquæ, inquirendæ herbarum & fructuum vires, perveſtigandæque earum virtutes, colus verſandus, lana texenda, nendum, præparanda indumenta, quibus & ſorores totaque Monaſterii familia utatur, adornanda linteola &c. Succurrant item pauperum inopiæ, & porrigant de his, quibus abundant, auxiliatrices manus, egenis, & maxime domeſticis fidei: nudum veſtiant: eſurientem cibo, ſitientem potu refocillent: afflictos conſolentur: ægros viſitent: proque communi omnium hominum neceſſitate quotidianas preces ad Deum fundant. Porro abſtineant, ab omni turpi & petulanti ſermone, ab obſcœnis jocis, & inhoneſtis ludis: Sed Præpoſitæ, (*f*) cum omni reverentia, & timore obediant: hanc venerentur: hanc, ceu matrem, amplectantur: hujus ſe cuſtodiæ & fidei com-

(*f*) Ament ut Parentem, ſubjiciantur ut Dominæ, timeant ut Magiſtram: Hieron. ad Gauden. de Pacatulæ infantulæ inſtitutione.

committant. Viciſſim vero Præpoſita curam gerat omnium: & de ſingularum honore & ſalute ſolicita ſit: diligenterque perſpiciat, quid quotidie emendare & corrigere, inque melius mutare oporteat: neque exiſtimet ſecundum Auguſtini admonitionem, ſe ideo fœlicem, quod præſit aut dominetur cæteris: ſed magis, quod inſerviendo profit, ac omnium ſalutem, quantum in ſe eſt, promoveat. Præbeat (g) igitur ſe bonorum operum exemplum: ut habeant Sorores, cujus veſtigia ſequantur: quam in quotidianæ vitæ converſatione imitentur, & moribus exprimant, cogitando, qualitercunque ſe gerat, de ea adminiſtratione, univerſoque grege, cui præeſt, Deo rationem dandam fore.

De Decimis aliisque juribus, Eccleſiæ exſolvendis.

CAPUT XXVI.

GRaviter indignatur Deus, cum Eccleſiis, & Eccleſiarum Miniſtris, Decimæ, aliave Eccleſiæ jura non porriguntur, & exſolvuntur: Viciſſim vero benedictionem frumentorum, omniumque rerum abundantiam promittit & pollicetur, ſi Eccleſiæ detur, & tribuatur id, quod ad ipſam, ſic diſponente jure Divino, ſpectat & pertinet: Sic enim loquitur per Malachiam Prophetam (h): Quia mihi non reddidiſtis decimas & primitias, idcirco in penuria, & fame maledicti eſtis. Inferantur igitur in horrea mea, Decimæ, ut habeant Sacerdotes, & Levitæ, qui mihi miniſtrant, cibos; & probate me, ſi non tantas pluvias effudero, ut cataractæ cœli apertæ eſſe credantur, & effundam benedictionem meam pro vobis, uſque ad abundantiam. Quare etſi hæc admonitio propriam ipſorum Sacerdotum utilitatem reſpiciat: tamen nihilominus commonefaciendus eſt populus, præſertim hoc tempore, ut Decimam, aliaque Parochiarum jura, quæ ad ſuſtentationem eorum introducta & inſtituta ſunt, qui quotidianis laboribus & continuis oneribus Eccleſiæ inſervire coguntur, exolvant: ne ſuis juribus privetur & defraudetur Eccleſia. (i) Neque dubium eſt, quin Deus hanc mundi impietatem & ingratitudinem, cum debita jura Eccleſiis fraudulenter ſubtrahuntur, & juſta merces, contra ſacræ Scripturæ (k) authoritatem, miniſtris non porrigitur, ſubinde alio atque alio calamitatis genere puniat ac ulciſcatur: ac diſponat & ordinet, ut reliqua in omni maledictione pereant & conſumantur: Veriſſimum enim eſt illud Auguſtini, hanc Dei juſtiſſimam eſſe conſuetudinem, ut ſi tu illi decimam non dederis, tu ad decimam revoceris: dabis, inquit, impio militi, quod non vis dare Sacerdoti. Benefacere Deus ſemper paratus eſt, ſed hominum malitia prohibetur. Decimæ enim ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerint, res alienas invadunt.

De Cura & Adminiſtratione Hoſpitalium: Religioſarum domorum ac pauperum.

CAPUT XXVII.

ADhæc ſtatuimus, & ordinamus, ut juxta conſtitutionem (l) Concilii Viennenſis, xenodochiorum, leproſoriorum, eleemoſynariorum, ſeu Hoſpitalium, quæ domus ad ſuſtentationem pauperum extructæ & deſtinatæ ſunt, diligens & fidelis quoque habeatur cura & ratio: ne ob negligentiam ipſorum Rectorum aut Procuratorum, harum ædium bona, res, jura & ſtructuræ pereant & collabantur, ac proventus in alios quam in pauperum uſus convertantur. Injungimus igitur viſitatoribus, præſentibus his literis Synodalibus, ut in locis noſtræ jurisdictioni ſubjectis, curioſam & fidelem ſuſcipiant inquiſitionem, ac operam dent, ut, juxta prædictam conſtitutionem, gubernatio & adminiſtratio, providis, idoneis, & boni teſtimonii viris (hæc enim ſunt ipſius conſtitutionis verba) committantur: qui ſciant, velint & valeant, bona eorum ac jura,

(g) Ad Phil. cap. 2. Nihil per contentionem, neque per inanem gloriam, ſed in humilitate ſuperiores ſibi invicem arbitrantes.
(h) Malach. 3. Et vide Hieron. ſuper Malach. Proph.
(i) Deut. 25. Matth. 10. (k) 1. Cor. 9. Refertur 16. q. 1. c. Decimæ.
(l) In Clement. de Religioſis domibus, * Quia contingit.

jura, utiliter regere: & eorum proventus & redditus, in perſonarum uſum miſerabilium, fideliter, omni ſiniſtra affectione remota, diſpenſare & erogare, & in quibus veriſimilis præſumptio non exiſtat, quod prædicta bona in alios, quam in pauperum uſus convertant: & qui adinſtar tutorum & curatorum, juramentum præſtent, ac de locorum ipſorum bonis inventaria conficiant, & ordinariis, ſeu aliis quibus ſubſunt, loca hujusmodi (vel deputandis ab eis) ſingulis annis, de adminiſtratione ſua, rationem reddant. Volentes nihilominus, ut populus pro faciliore ſuſtentatione pauperum, & conſervatione religioſarum domorum, a Parochis, pro concione ad crebram contributionem admoneatur, excitetur & adhortetur.

De Dedicationibus Templorum.

CAPUT XXVIII.

ID quod de Feriis rite obſervandis jam diximus, idem & nunc de Templorum Dedicationibus, præſertim in tanta hominum perverſitate, dicendum & conſtituendum eſt. Nam cum hæ ſolennitates (*m*) Dedicationum Eccleſiarum, ſingulis annis, maxime in eum finem celebrentur, partim, ut nos internæ Dedicationis, qua dediti & aſtricti ſumus Deo, & ſpiritualia templa Dei effecti (templum (*n*) enim Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos, inquit Apoſtolus: (*o*) &, neſcitis quia membra veſtra Templum ſunt Spiritus Sancti?) admoneant: partim etiam, ut eorum Sanctorum, & Martyrum memoriam renovent, & exuſcitent: in quorum laudem & honorem, & ad quorum memoriam conſervandam, ac perpetuo in Eccleſiis retinendam Altaria vel Templa conſecrata ſunt, &c. Tum hoc tempore id potiſſimum a populo agendum, & in publica concione exigendum eſt, ut bonis & piis actionibus & operationibus, ita adornet thalamum & templum cordis ſui, quo in hoc, quod in Baptiſmate & regenerationis lavacro Chriſto deditum, conſecratum, & ſanctificatum eſt, ipſe una cum Patre & Spiritu Sancto ingrediatur, iſtic commoretur, quieſcat, & in nobis permaneat: & ne (ut Auguſtinus pie admonet) in nobis ipſis inveniat, quod oculos ſuæ Majeſtatis offendat: ſed ut habitaculum cordis noſtri, evacuetur vitiis, & virtutibus repleatur: claudatur Diabolo, & aperiatur Chriſto. Ad hæc, ut Sanctorum exempla, quorum memoria colitur, quorumque facta & virtutes in Eccleſiis proponuntur, imitetur populus, vitaque ac moribus exprimat. Tunc enim ſine dubio, ſecundum Auguſtini (*p*) ſententiam, & ipſi intercedent pro nobis, quando in nobis aliquid de ſuis virtutibus recognoſcunt & perſpiciunt. Quare comeſſationis, compotandique ſtudium & frequentiam, aliaque prophana & Chriſtianis indigna, & inconvenientia, ut mercatus publicos, tripudia, ſaltus impudicos, ludosque uſurarios, & id genus alia, quibus Deus graviter, & offenditur, & irridetur, interdicimus: volentes, ut in transgreſſores, ob conſtitutionum Divinarum contemptum, idque juxta delicti qualitatem, ſeveriſſime animadvertatur.

Quomodo ſuper admiſſione Ordinandorum agendum.

CAPUT XXIX.

CUm facilis, [*q*] & perfunctoria Ordinandorum admiſſio & receptio, hactenus Eccleſias, non mediocri damno affecerit: videlicet, cum docti & indocti, boni & mali, probi & improbi, æque admiſſi, & ad miniſteria Eccleſiaſtica pervenerint: volumus, & in hac noſtra Synodo decernimus, ut curioſa, diligens, & fidelis, non ſolum eruditionis & doctrinæ, ſed & morum ac vitæ examinatio & inquiſitio fiat: ita, ut poſthac ad ſuſcipiendos ſacros Ordines, & præſertim, quos vocant Majores, nemo admittatur (utcunque de fide, religione, & doctrina ordinandi, Vicario vel Examinatoribus probe conſtet) niſi ab ejus loci quoque Parocho & Magiſtratu, in quo vitam, majore ex parte transegerit, ſufficiens, idque authenticum, & fide dignum teſtimonium, de vitæ ac mo-

(*m*) C. Solennitates. diſt. 1. De conſec.
(*n*) Paul. 1. Cor. 3.
(*o*) Paul. 1. Cor. 6.
(*p*) Auguſt. in Serm. 244. De temp.
(*q*) Illiteratos, c. Qui Eccleſiaſticis diſciplinis, per totum diſt. 36.

Digitized by Google

morum honeſtate & integritate, ſecum adferat & exhibeat. Grave enim & periculoſum eſt, eos absque publico teſtimonio, ad ſacros recipere Ordines, qui improbitate vitæ ac morum, tandem in pernitiem, ſcandalum, & detrimentum Eccleſiæ totiusque Eccleſiaſtici Ordinis, nihil non agunt & moliuntur. Præſentem autem conſtitutionem Synodalem, in noſtra Diœceſi ſolum locum habere volumus: alios vero, qui extra Diœceſes ſuas ordinantur, Canonicis Sanctionibus ſubjicimus: ſtatuentes, ut ſecundum Canonum diſpoſitionem, accurate & diligenter, exploratis omnibus perſonæ circumſtantiis, explorentur & examinentur. Dabimus autem operam, ut a doctis & eruditis Theologis, optima examinis ratio & formula, juxta Diœceſis & Eccleſiæ noſtræ formam, conſcribatur, & conficiatur. Cæterum, quomodo cum his, qui ad ſacros Ordines, & præſertim majores, promoveri cupiunt, abſoluto jam examine, agendum, qua ratione in confeſſione explorandi & inſtruendi, ac quomodo de ſtatu vitæ, conditione & qualitate inquirendi, demonſtrabunt Canones. Brevitatis igitur cauſa Examinatores noſtros, ad hos remittimus.

De pluralitate Beneficiorum, & præſertim Curatorum, deque eorundem collatione.

CAPUT XXX.

De pluralitate Beneficiorum, juris Canonici diſpoſitionem, Conciliique Tridentini Decreta, & ſæpe dictæ reformationis piam & neceſſariam exhortationem obſervandas eſſe cenſemus. Cum enim hæc beneficiorum coacervatio, vetus & intolerabilis querela ſit, & quæ ordinem Eccleſiaſticum, non mediocri odio & invidia gravet: neceſſe eſt, ut oportuno remedio, tali occurratur & ſubveniatur malo: quo, cauſa, & ſtudia plura coacervandi beneficia, a Clero tollantur. Id autem potiſſimum hac ratione fiet: ut tenuiores beneficiorum redditus & proventus, ita augeantur & locupletentur, ut poſſeſſores exinde commodam, & pro dignitate ac officii, aliisque circumſtantiis exigentibus, ſufficientem, liberalem & honeſtam ſuſtentationem habere queant. Id autem ſecundum Collegiorum, Eccleſiarum, beneficiorumque qualitatem, annuorum proventuum rationem, ab Epiſcopis, Collegiis, ac Monaſteriis commode fiet. Neque enim ſingulorum eadem ratio aut præſcribi, aut eſſe poterit: ſed ita provideatur unicuique, ne juſta emolumenta deſint, ipſique, plura ambiendi beneficia, cauſam non habeant. Statuentes inſuper, cum non ſolum collegia, ſed & curata beneficia, ob non mediocrem perſonarum defectum, quæ Eccleſiis, neceſſariis obſequiis inſervire, Divinaque officia peragere coguntur, (r) ut Collatores & Patroni, in conferendis beneficiis, nihil niſi Eccleſiarum utilitatem conſiderent & perpendant: videlicet, ut ea talibus perſonis conferantur, quæ idoneæ ſunt, & Eccleſiæ, actu inſervire velint, cupiant & poſſint: vel temporis progreſſu, uberiore ſacrarum literarum cognitione conſecuta, debitas operas præſtare conentur. In ejusmodi enim collationibus non ſanguinis vinculum, non affinitatis cognatio, amicitiæ, familiaritatisque conjunctio, nec munerum oblatio locum habere debet: ſed qualitas (ſ) perſonarum diligenter excutienda eſt, & perpendendum, an tales ſint, quæ Eccleſiis præeſſe, inſervire, Eccleſiaſticaque officia, vel actu, vel indubitata ſpe, peragere valeant: Nam Ambroſio teſte, inexpiabilis culpa venditi miniſterii eſt: & vindicta gratiæ cœleſtis, tranſibit in poſteros. Adhæc, ſacrilegium grave, & illi quoque committunt, qui etſi de bonis propriis, ſe ſuſtentare commode & liberaliter poſſent, ac præter id, quod Eccleſiis inſervire nec volunt, nec cupiunt, nec etiamſi velint, idonei & habiles ſunt: tamen nihilominus Eccleſiaſtica beneficia ambiunt, ac illicitis modis, & inhoneſtis, ac de jure prohibitis pactis & conventionibus, in Eccleſiarum & Collegiorum detrimentum & perniciem, debita obſequia Collegiis ſubtrahendo, occupant ac retinent: & tanquam (t) ignavi fuci, & ſtupidi

(r) Greg. IX. ad Epiſc. Argent. c. Super inordinata. De Præb. & Dignit.
(ſ) C. Moyſes. 8. q. 1. De Præb. & Dignit. c. Grave nimis.
(t) Dum tu ignavus negociator denarium tenes, alterius locum, qui pecuniam duplicare pote-

ſtupidi negociatores, denarium tenendo, aliis occaſionem & locum præripiunt, qui pecuniam & talentum a Domino traditum, duplici fœnore & uſura, ad Eccleſiæ honorem, & utilitatem locupletare & augmentare poterant. Nos igitur huic malo obviare cupientes, ne deinceps talia, & his etiam graviora a quovis committantur, decernimus & mandamus, ut tales ad veram beneficiorum poſſeſſionem, fructuumque perceptionem, non obſtante collatione facta, nullo modo admittantur: niſi diſcuſſa & plene examinata perſonæ qualitate, Vicarii in Spiritualibus, Examinatorumque noſtrorum authoritas, cenſura & approbatio accedat: volentes nihilominus, ut diſpoſitio Capituli: (Extirpandæ conſuetudinis vitium, extra de præbendis, & dignitatibus,) ratione Collatorum, & Patronorum, qui Parochialium Eccleſiarum proventus ſibi penitus vendicant, vix Presbyteris, pro eorum ſervitiis exiguam portionem relinquendo, ſtrictiſſime quoque obſervetur. Præſentem autem conſtitutionem Synodalem, præcipue locum habere volumus, in collationibus (u) beneficiorum curatorum, quorum ob varia Eccleſiarum pericula & damna in conferendo, major ſubinde, & exactior ratio habenda eſt: videlicet, ut curata, ſemotis indignis, non niſi idoneis, & qui jam actu, Eccleſiæ vel Parochiis deſervire & miniſtrare valeant, conferantur.

De Competentia Parochorum, deque perſonali eorundem reſidentia.

CAPUT XXXI.

Cum de (x) altari vivere debeat, juxta Pauli ſententiam, qui altari inſervit, omniſque (y) mercenarius dignus ſit ſua mercede, & in lege prohibitum, (z) ne os bovis triturantis ligetur: ſtatuimus, & ordinamus, ut nullis (a) obſtantibus locorum conſuetudinibus, pactis, & tranſactionibus, Parochis (ſive perpetui, ſive Vicarii ſint) competens, honeſta, juſta & ſufficiens vivendi portio de redditibus & cenſibus Parochiæ, adſignetur & tribuatur: ne ob penuriæ & victus neceſſitatem, Parochiales Eccleſiæ deſerantur, populusque Divinis officiis, concionibusque Divini verbi privetur, ac in locum bonorum, & doctorum Parochorum & Sacerdotum, circumforanei quidam, neque doctrina, neque moribus præclari, in Eccleſiarum ruinam, pietatisque ſubverſionem, & ſubditorum ſcandalum ac offenſionem recipiantur. Turpe enim eſt & abominabile, ob manifeſtam ambitionis ac avaritiæ cupiditatem, & ob paululum liberaliorem ſuſtentationem Parochorum, dimittere idoneos: & recipere, & conducere alios, quibus committatur grex Chriſti paſcendus, qui neque doctrina, neque vitæ exemplo, paſtorali functioni, & animarum curæ præeſſe poſſunt. Si qui igitur noſtræ Conſtitutioni Synodali obtemperare recuſaverint, hos ad ſufficientem & condignam competentiam Parochis contribuendam, per Officialem noſtrum, jure mediante, ſummarie tantum, & de plano inſtituto proceſſu adigendos & compellendos cenſemus & decernimus: Statuentes inſuper, ut & hi, qui vigore fundationis ac beneficiorum, ad perſonalem eorundem reſidentiam requiruntur, ad eandem quoque authoritate ordinaria compellantur, niſi legitimas, & rationabiles cauſas habeant & allegent: quas coram eodem Judice noſtro proponere, & ejusdem ſententiam deſuper expectare teneantur. Cæterum Paſtoribus quoque ac iis, qui curata beneficia habent vel impetrant ac conſequuntur, quive Eccleſiis curatis ipſi præeſſe nequeunt, vigore præſentis noſtræ conſtitutionis injungimus, ut fidelem gubernationem earundem, idoneis Vicariis ita committant, ut niſi juſtis & rationabilibus exiſtentibus cauſis, coram Vicario noſtro propo-

poterit, occupaſti. Quamobrem qui bene miniſtrat, bonum gradum ſibi acquirit, ita qui indigne ad calicem Domini accedit, reus erit Dominici corporis & ſanguinis.

(u) C. Quia nonnulli de Clericis non reſidentibus ext. c. 3. Decret. Synodi Tridentinæ.

(x) 1. Cor. 9. (y) Lucæ 10. (z) Deut. 25.

(a) C. Extirpandæ conſuetudinis. De Præb. & Dign. & c. 5. incip. Ordinarii locorum Trident. Concilii.

proponendis, eos amovere non liceat: hac enim ratione, Parochiarum jura rectius & conſervabuntur, & Eccleſiis ſubditorumque ſaluti, melius conſuletur ac proſpicietur.

De Electionibus & Collationibus Prælaturarum.

CAPUT XXXII.

EAdem quoque ratio obſervetur, (*b*) in electionibus, & dignitatum ac Prælaturarum collationibus: quæ non ex favore, non gratia, neque ex ſiniſtro & cæco ſanguinis affectu, aut oblatione munerum, vel ex innominatis, illicitis, ac ſymoniacis conventionibus & pactis fiant: ſed ex judicio vero, ſyncero & recto proficiſcantur; ſcilicet, ut is maxime eligatur, inque eum Eccleſiaſticæ dignitates & Prælaturæ conferantur, qui cæteris doctior, & ſanctior, inque omni virtutum genere præſtantior ſit: quique Eccleſiæ, doctrina, vitæ ac morum innocentia, integritate, & gravitate, rerumque experientia, plus cæteris inſervire, & valeat, & poſſit. Nam ſi, (*c*) juxta leges, ad regimina & dignitates, non precium vel ambitio, ſed probata vita provehere debet: cur igitur in adminiſtratione rerum ſpiritualium, idonearum perſonarum non æque ratio haberetur? Neque dubitandum eſt, ſiniſtram hanc & corruptam eligendi rationem, conferendique Prælaturas in quosvis, qua in eligendis Eccleſiæ Gubernatoribus & Prælatis, Capitula utuntur, non minimam cauſam eſſe, tantorum in Eccleſia malorum & motuum. Danda igitur eſt opera, ut in electionibus, Deus & ſalus publica præ oculis habeatur, isque in Eccleſiæ Gubernatorem eligatur, ac iis Eccleſiarum Prælaturæ & dignitates committantur, qui doctrina, ſtudio, authoritate, ſapientia rerum, innocentia & conſilio, Eccleſiæ, ſubditorumque ſaluti, rectius conſulere & proſpicere queant. Neque ignavis & ſtupidis, tanta Eccleſiarum munera & onera committenda ſunt, qui nihil, niſi vel lucrum & turpem quæſtum, vel otium, ac privatas vitæ commoditates, aut honorem ſibi inde quærunt, ambiunt & appetunt. Statuentes, ne deinceps quisquam Prælaturam & dignitatem Eccleſiaſticam aſſumat & recipiat, niſi a Nobis, vel a Vicario noſtro in Spiritualibus, ratione ætatis, morum, doctrinæ, tituli, omniumque earum rerum & qualitatum, quæ ad adminiſtrationem & gubernationem prædictæ Prælaturæ neceſſario de jure vel alias requiruntur, rite exploratus, & examinatus fuerit. Cæterum, in electionibus eum modum & proceſſum obſervandum decernimus, quem Concilium Baſilienſe ſalubriter ordinavit & conſtituit.

Clericis Sæcularibus, ſtudiorum cauſa, de Beneficiorum fructibus & proventibus ſufficientem ſuſtentationem ſuppeditandam eſſe.

CAPUT XXXIII.

CUm Eccleſia, præſertim in tanto defectu, & exiguo Sacerdotum numero, opus habeat multis miniſtris: ordinamus & ſtatuimus, ut Collegia, ſecundum Collegiorum facultates, aliquot adoleſcentes bonæ ſpei ac indolis, ſtudiorum, & præſertim ſacræ Theologiæ, quæ inprimis Eccleſiæ neceſſaria eſt, perdiſcendæ cauſa, in publicis & probatis Academiis & Scholis, alant & foveant: quibus juxta Conſtitutionem Honorii tertii (*d*), integri beneficiorum proventus, exceptis quotidianis diſtributionibus, donec inchoatum ſtudiorum curſum abſolvant, dentur & porrigantur: hac tamen moderatione & limitatione adhibita, ut ſingulis finitis annis, Clerici, qui ſtudiorum cauſa abſunt, ab ipſo Rectore, Academiæque Patribus, fide dignum teſtimonium, ipſius univerſitatis Sigillo communitum & corroboratum, Collegiis tranſmittant: quo, de eorum ſtudio & profectu, ac vitæ converſatione & moribus Collegiis conſtet. Negligentibus enim, quive poſthabito & ſemoto ſtudio, ocio, aliisque inhoneſtis & illicitis rebus incumbunt, de Eccleſiæ bonis, & beneficiorum proventibus, nihil contribuendum cenſe-

(*b*) 8. q. 1. c. Quæ vos. c. Licet. & c. Sunt Eccleſiæ.
(*c*) L. fin. ad l. Jul. Repetundarum. Ad regimina & dignitates non precium vel ambitio, ſed probata vita provehere debet.
(*d*) C. Licet vobis. De Præb. & Dignitatibus.

cenſemus: volentes nihilominus ſtudioſis, de quorum profectu & eruditione Eccleſiæ bene ſperandum ſit, ſi neceſſitas ita requirat & poſtulet, uberiores ſumptus, vel de quotidianis etiam diſtributionibus, vel aliis Collegiorum proventibus, ſecundum quod Collegiis oportunum, & neceſſarium videbitur, ſuppeditandos eſſe.

Idem quoque de adoleſcentibus, qui Sacris nondum initiati ſunt, ſtatuendum eſt: quibus pari ratione, de annuis Eccleſiarum & Collegiorum proventibus & redditibus, certa ſtipendia conſtituenda, & ſtudiorum cauſa, porrigenda & adminiſtranda ſunt. Nam cum hoc tempore, magna pars hominum, ab Eccleſiaſtico ordine abhorreat, ac rari ſint, qui Eccleſiæ inſervire velint & cupiant: danda erit opera, ut hac ratione periclitanti Eccleſiæ potiſſimum ſuccurratur, liberalibusque ſtipendiis optimorum adoleſcentum ingenia ad ſtudia provocentur, alliciantur, & excitentur: quo temporis progreſſu, ſtudio, doctrina & eruditione, Eccleſiis viciſſim inſervire, & debita obſequia præſtare poſſint: Nam his modis, contra futura pericula, & imminentes calamitates & perſecutiones, maxime Eccleſiis conſuletur & proſpicietur: ſicque conſervabitur Collegiorum, & Eccleſiaſtici ſtatus dignitas, honor & æſtimatio: populique reverentia, amor, ſtudium, & benevolentia erga Clerum demerebitur. Decernentes inſuper, ſi contingat quenquam, cui Eccleſiaſtica beneficia & ſtipendia, ad Eccleſiæ inſerviendum collata, & ſtudiorum cauſa ſuppeditata ſunt, ex legitimis & rationabilibus cauſis, ſuſceptum Eccleſiaſtici Ordinis munus, & inchoatum vitæ genus deſerere, ut Collegio & Eccleſiæ, loco recepti beneficii, certam Eccleſiæ ſummam, ad quam fidejuſſoria cautione præſtita, ſe adſtringat, & obliget (niſi id ex liberali Collegii voluntate remittatur) reſtituere teneatur: ne Eccleſiæ penitus expoſitorum ſumptuum damnum patiantur, ac ſua liberalitate & benignitate defraudentur. Cum enim beneficium detur propter officium, grave & durum nimis foret, Eccleſiam, & ſumptuum, & perſonarum, officiorumque jacturam facere.

De Simoniacis & uſurariis.

CAPUT XXXIV.

Simoniacam (*e*) labem & uſuras omni ſtudio execramur & deteſtamur: quapropter cupimus ea vitia ab ordine Clericali alieniſſima eſſe: Statuentes, ut circa ea, & reformationis prælectæ diſpoſitio, & ſanctorum Patrum & Canonum Decreta & Sanctiones diligenter obſerventur. Quod ſi reperiantur ejusmodi vitiis & criminibus obnoxii & contaminati, in hos ſecundum juris ſcripti tenorem, ad pœnas per Fiſcalem noſtrum ſeveriſſime procedetur.

De gratuita Sacramentorum adminiſtratione.

CAPUT XXXV.

Sacramenta & dona Dei gratis hominibus conferenda eſſe Chriſtus præcipit: (*f*) Gratis, inquit, accepiſtis, gratis date. Et videmus abominabilem hanc avaritiam, & in veteri & novo (*g*) teſtamento horrendis pœnis graviter ſubinde vindicatam & punitam eſſe. Nota eſt hiſtoria (*h*) Heliſæi Prophetæ, ubi propter accepta munera Giezi, lepra a Propheta percutiebatur. Naaman autem ſanitatis gratiam conſequebatur: & Simon Magus acerbiſſime a Petro objurgatur, (*i*) quod pecunias obtulerit pro conſequenda poteſtate, ut per ejus manus impoſitionem homines Spiritum Sanctum conſequerentur, inquiens: pecunia tua tecum ſit in perditionem: quoniam Dei donum exiſtimaſti pecuniis parari: non eſt tibi pars, neque ſors in ratione hac: cor enim tuum non eſt rectum coram Deo. Et ex Evangelio (*k*) cognoſcimus, quanto Zelo ex Templo ementes & vendentes

(*e*) C. Epiſc. Quoniam omnes hujus ſæculi. 47. diſt. & Sicut. Et c. Non licet. 46. diſt, c. 1. q. 1. & cap. Clerici ab indignis. & c. Si quis obitus. 14. q. 4.
(*f*) Matth. 10. (*g*) Actor. 8. (*h*) 2. Reg. 5.
(*i*) Baſil. Magn. ad Epiſc. curæ ſuæ commiſſos, ne pecuniæ gratia manus cuiquam imponant. Ep. 76.
(*k*) Matth. 11. Johan. 2.

dentes Chriſtus ejecerit & expulerit: Significans in domo Dei, in qua Spiritus Sancti gratia diffunditur, & hominibus gratis diſtribuitur, negotiationibus & mercimoniis non eſſe locum. Curandum igitur eſt, ut talibus exemplis & comminationibus ſacræ Scripturæ admoniti Sacerdotes, lepram Simoniacæ contagionis evitent: & maculam hanc, Sacerdotali ordini nocentem & periculoſam abſtergant: nihilque pro Sacramentorum adminiſtratione ac Dei donis, mercedis loco poſtulent, exigant & recipiant: niſi quod ultro & voluntarie ab hominibus, ſuſtentationis ergo, offertur & datur: conſiderantes, ſecundum Ambroſii (*l*) verba, & Prophetæ exemplum: Turpem mercedem, cito ſecuturam lepram, & pecuniam male quæſitam, & corpus & animam maculare: & facto authoris, ſucceſſionem hæredis damnari: & vindictam gratiæ cœleſtis, ob culpam venditi miniſterii tranſituram in poſteros. Mandamus igitur, ut Parochi & Sacerdotes, a tanta impietate abſtineant: alioqui ſecundum Canonum diſpoſitionem, in delinquentes graviter animadverſuri.

De Hæreticis & Schismaticis.

CAPUT XXXVI.

DE Hæreticis vero, Schiſmaticis, & Apoſtatis, præterquam quod diſpoſitioni juris communis, eos relinquimus, in hac noſtra Diœceſana Synodo nihil decernere & conſtituere poſſumus: maxime, cum præſens Schiſma, ferme totam noſtram Diœceſim invaſerit, & Eccleſias hinc inde miſere contaminaverit & infecerit. Quare ejus rei tractationem & excuſſionem, ad Concilium Provinciale rejiciemus ac remittemus: ipſius Metropolitani, aliorumque Comprovincialium expectando judicium: interim tamen omnes, qui a Catholicæ Eccleſiæ unitate defecerunt, in Domino Jeſu Chriſto, Redemptore noſtro, fideliter adhortamur, ut abjecta hæreſi & ſchiſmate, ad gremium ſanctæ Matris Eccleſiæ, quod redeuntibus nunquam clauſum eſt, redeant: & cum ſancto Auguſtino (*m*) ſentiant & judicent, omnem, qui ab Eccleſia Catholica ſeparatus fuerit, quantumlibet laudabiliter ſe vivere exiſtimet, hoc ſolo ſcelere (quod a Chriſti unitate disjunctus & divulſus ſit) non habere vitam, ſed iram Dei manere ſuper eum: adhæc, juxta ejusdem, aliorumque Patrum ſententiam, eorum ſacrificia, eleemoſynas eorum, & vota abominabilia eſſe in conſpectu Dei: ſic enim idem inquit Auguſtinus: (*n*) Extra Catholicam Eccleſiam non eſſe locum veri ſacrificii: non quod non ſint, aut Sacramenta tractentur, & porrigantur (præſertim, ſi ea forma & intentione faciendi utantur, qua Eccleſia) ſed quod deficientibus ab unitate Eccleſiæ, quæ Chriſtus eſt, nihil proſint. Et Hieronymus in Amos Prophetam: odio proſequi, (*o*) & a ſe projicere Deum, imo tanquam fœtorem deteſtari hæreticorum ſacrificia, ait: Omne quod fecerint, inquit in Haggeum Prophetam, quod mihi obtulerint, vel vota, pro ſalute, vel pacifica, pro peccato, vel holocauſta vel eleemoſynas: ſive jejunia, vel corporis caſtitatem, contaminata erunt in conſpectu meo. Quamvis enim ſancta videantur ſpecie ſui, quæ offeruntur: tamen quia tractata ſunt ab illo, qui pollutus eſt in anima, polluuntur omnia. Et alibi Auguſtinus: (*p*) Homini, qui Eccleſiæ Catholicæ non tenet unitatem, neque Baptiſmum, neque Eleemoſynam, quantumlibet copioſam, neque mortem pro nomine Chriſti ſuſceptam, etiamſi æterno ſupplicio puniretur, aut vivus concremaretur, proficere poſſe ad ſalutem. Et Cyprianus Martyr (*q*), extra Eccleſiam non eſſe ſalutem manifeſte aſſerit: Et in Tractatu, De ſimplicitate Prælatorum ait: illius fœtu naſcimur, illius lacte nutrimur, ſpiritu ejus animamur: adulterari non poteſt Sponſa Chriſti: incorrupta eſt & pudica: unam domum novit: unius cubiculi ſanctitatem, caſto pudore cuſtodit: hæc nos Deo ſervat: hæc filios, regno, quos generavit, aſſignat: quisquis ab Eccleſia ſegregatus, adulteræ jungitur, a promiſſis Eccleſiæ ſeparatur: nec pertinet ad Chriſti præmia

(*l*) Ambroſ. de Myſt. & refertur c. Cito turpem. 1. q. 1. a.
(*m*) Auguſt. Epiſt. 152. & habetur c. Si quis. 23. q. 4.
(*n*) 1. q. 1. c. Sicut. c. Dedit. (*o*) C. Sicut & odit Deus. 1. q. 1. & c. Maled.
(*p*) Auguſt. De Fide Cathol. Epiſt. cciv. ad Do.
(*q*) Cyprian. de Hæret.-Bapt.

by Google

mia, qui relinquit Eccleſiam Chriſti: alienus eſt, prophanus eſt, hoſtis eſt: habere jam Deum Patrem non poteſt, qui Eccleſiam non habet matrem: ſi potuit evadere, qui extra Arcam Noe fuit, & qui extra Eccleſiam foris fuerit, evadet: Monet Dominus & dicit: (r) qui non eſt mecum, adverſus me eſt, & qui non mecum colligit, ſpargit. Qui pacem Chriſti & concordiam rumpit, adverſus Chriſtum facit: qui alibi præter Eccleſiam colligit, Chriſti Eccleſiam ſpargit: Dicit Dominus: Ego & Pater unum ſumus: & iterum de Patre, & Filio, & Spiritu Sancto ſcriptum eſt: (s) Et hi tres unum ſunt: Et quiſquam credit hanc unitatem de Divina firmitate venientem, Sacramentis cœleſtibus cohærentem, ſcindi in Eccleſia poſſe, & voluntatum colludentium divortio ſeparari? Hanc unitatem, qui non tenet, Dei legem non tenet, non tenet Patris & Filii fidem: vitam non tenet, & ſalutem: & reliqua. Quæ præclara & inſignia teſtimonia ideo prolixius recitamus, ut tantorum virorum & martyris authoritatibus & comminationibus, quæ apud pios non leves eſſe debent, admoneantur hæretici & ſchismatici: ut tandem ad veram Catholicæ Eccleſiæ unitatem redeant, & convertantur. Ad quod quidem facilius conſequendum proderit, ſi non inhumaniter, non acerbe, neque aſpere, ac ſevere & crudeliter tractentur: ſed tanquam ſoliciti de eorum ſalute, pie & fideliter exhortentur, ut ad cor redeant, & in viam veritatis Catholicæ revertantur: his enim charitatis dilectioniſque Chriſtianæ officiis, continuis ad Deum precibus, flagrantibus cordis gemitibus, ac ſyncera, Eccleſiæ, Eccleſiaſticique Ordinis emendatione & correctione ſuſcepta, ſæpe plus efficietur, ac deficientium animi mitigabuntur, perſecutioneſque & calamitates, a domo Dei auferentur, quam contentioſis & infrugiferis diſputationibus & conflictationibus, ſcribendique amarulentia: Cum non ſine arcano Dei conſilio, hæc præſentium temporum mala eveniant & infligantur: ſed ideo permittantur hæreticorum perſecutiones, Cypriano teſte, ut in vinea Domini vigilantiores reddantur Paſtores, noſque noſtri officii ſubinde admoneamur.

De Sortilegiis.

CAPUT XXXVII.

SOrtilegia, Divinationes, incantationes, ſuperſtitiones, præſtigias, variaſque dæmonum illuſiones, alioqui de jure (t) prohibitas, nemini exercere permittimus. Quare ut ejusmodi impiæ & diabolicæ operationes in noſtra Diœceſi vitentur & omittantur: ſtatuimus & mandamus, ut ab Archi-Presbyteris ſuper ea re diligens & crebra fiat inquiſitio. Quod ſi qui deprehendantur, ii per Fiſcalem noſtrum, ad debitam & competentem purgationem, juxta juris diſpoſitionem, compellantur: & convicti, aut infamia notentur, aut ſi admoniti in impietate perſeveraverint, beneficiis & honoribus priventur: vel pro pœnitentia agenda, ad tempus, in Monaſterium arctum detrudantur, prout, ſecundum delicti perpetrati qualitatem Vicario noſtro in Spiritualibus videbitur convenire. Laicos vero pœnis a jure (u) civili promulgatis ſubjicimus.

Ne Laici concionandi munus ſuſcipiant & exequantur.

CAPUT XXXVIII.

ET cum Laici hactenus propria temeritate, & inani vocationis (x) prætextu, prædicandi officium uſurpaverint, & adhuc in multis locis noſtræ Diœceſis uſurpent, ac ſub ſpecie verbi Dei, varios errores diſſeminent, populumque miſere ſeducant: volumus, & hac noſtra Synodali conſtitutione præcipimus & mandamus, ne deinceps laici, cujuscunque conditionis, ſtatus & doctrinæ ſint, contra juris diſpoſitionem & authoritatem, verbum Dei, vel publice, vel in privatis conventiculis, deprædicare quovis modo præſumant. Quod ſi qui ab hac prædicandi & concionandi temeritate non abſtinuerint, horum temeritatem, juris, aliiſque remediis, prout circumſtantiarum ratione, quovis tempore neceſſe, & oportunum videbitur, coercendam decerni-

(r) Matth. 12. (s) Johan. 10. (t) C. Non oportet junctis aliis 26. q. 5.
(u) L. Nullius. L. Nemo. C. De male. & Matth.
(x) C. Cum ex injuncto. c. Sicut de hæreticis.

cernimus: inhibentes nihilominus, ne ſub religionis, ac docendi verbi Dei prætextu, in locis noſtræ jurisdictioni ſubjectis, vel publica, vel privata, & occulta, quæ alias de jure prohibita ſunt, celebrentur & peragantur, conventicula.

Ne Laici, Canonicorum Capitulis & Collegiis, eorumve negotiis & tractatibus interſint.

CAPUT XXXIX.

ET cum Laici in numero Canonicorum & Cleri computari non debeant: neque (y) laicorum ſit, ea occupare & detinere, quæ Clericis, ratione Divinorum officiorum peragendorum, competunt: decernimus, ut ab ejusmodi, tanquam illicitis, abſtineant: & in locum talium hi recipiantur, qui Collegiis, & Clericalibus Conventibus, ordinis & officii ratione, intereſſe debent & poſſunt. Quod ſi qui amoveri noluerint, in hos tanquam illegitimos & violentos occupatores, digna, vel juris animadverſione, vel aliis ordinariis mediis animadvertemus.

De Libris Eccleſiarum revidendis, & repurgandis.

CAPUT XL.

ET quia ſæpedicta reformationis formula Ordinariis injungit, ut BREVIARIA Sacerdotum, LIBRI MISSALES, ANTIPHONARIA & AGENDÆ, cæteraque, quæ ad Divinum cultum, in Eccleſiis & Templis neceſſaria ſunt, repurgentur: quapropter id negotii, piis aliquot & eruditis Viris committemus, qui omnium earum rerum, commodam & neceſſariam reformationem, & repurgationem, in quantum tamen Nobis authoritate Ordinaria conceditur & permittitur, ſuſcipiant.

De Profeſſoribus Sacræ Theologiæ conducendis.

CAPUT XLI.

INjungimus quoque Eccleſiarum (z) Collegiis, & præſertim opulentioribus, ut juxta piam & neceſſariam Reformationis admonitionem, Theologos conducant, qui ſacram Scripturam Canonicis, Sacerdotibus & Clero profiteantur. Neque enim arbitretur Clerus ſe ſuo perfunctum officio, ſi quotidie ex more, rite Divina peregerit: reliqua temporis pars, ſacrarum literarum ſtudio, & ſpiritualium rerum meditationi tribuenda eſt. Ama Scripturas ſanctas, inquit Hieronymus, & amabit te ſapientia: dilige eam, & ſervabit te: honora illam, & amplexabitur te: hæc monilia in pectore & in auribus Sacerdotum hæreant, Neque dubium eſt hac ratione, turpi ſublato ocio, Clerum & præſertim juniorem, diſcendi occaſione nacta, eo melius in ordinem redigi poſſe. Cæterum Profeſſoribus ſecundum Collegiorum facultates, de annuis proventibus, vel fructibus, & redditibus unius præbendæ, certa & ſufficientia ſtipendia aſſignentur.

De Scholis.

CAPUT XLII.

CUmque etiam officii noſtri ſit, diligenter proſpicere, ut optima educandæ & inſtituendæ juventutis (quæ Eccleſiarum & rerum publicarum ſeminarium eſt) ratio habeatur ac ſecundum Eugenii Papæ (a) Decretum, Magiſtri & Doctores conſtituantur, qui ſtudia literarum, liberalium que artium doctrinam aſſidue doceant, & fideliter juventutem informent ac inſtituant: & cum ſingula ferme Collegia, juxta veterem Eccleſiarum morem annexas habuerint ſcholas (quæ ob introductam religionis innovationem interierunt) tum Viſitatoribus noſtris & hanc rem committemus: deliberabimusque, quomodo in Diœceſi noſtra, aliisque oppidis & vicis, Scholæ ad Chriſtianam, piam & ſynceram juventutis inſtitutionem adornentur & reſtaurentur. Curandum autem inprimis eſt, ut juventus talibus Præceptoribus & Pædagogis tradatur, qui juventuti, eruditione, honeſtate vitæ ac morum, fideliter præſint. Neque enim Scholaſtica cura temere omnibus committenda eſt: niſi prius de religione, fide, doctrina ac vitæ, morumque integritate & ſynceritate ipſorum Præceptorum, Præfectis Scholæ, ſeu locorum Magiſtratibus probe

(y) C. In Eccleſia. De inſtit. ext.
(a) 37. diſt. c. De quibusdam.
(z) C. 1. c. Cum nonnullis. De Magiſt.

probe conſtet. Nam talis plerumque fit juventus, quales fuerint hi, quibus a teneris, & a primis incunabulis ad formandum & inſtituendum tradita & commiſſa eſt: & ſane primæ educationi facile reſpondet reliquus vitæ curſus: & quod ſemel imbibitum eſt, ita retinet odorem, & altas in juvenilibus pectoribus radices agit, ut amplius difficulter eximi queat. Ut enim aqua in areola digitum ſequitur præcedentem: ita ætas mollis & tenera in utramque partem flexibilis eſt, & quocunque duxeris, trahitur: teſte Hieronymo (*b*): quare danda eſt opera, ut in Pædagogis & Præceptoribus hæc omnia prius diligenter inquirantur & explorentur: & præſertim num ſchismatici ſint, num ſectis adhæreant: an vero Catholicam & orthodoxam religionem profiteantur, & docendo & inſtituendo ſequantur. Niſi enim hæc inquirendi ratio ineatur, neque Eccleſiæ neque Reſpublica a præſentibus calamitatibus, diſſenſionibus, & controverſiis Eccleſiaſticis, factionibus & inteſtinis motibus & turbis unquam liberabuntur, & pacabuntur. Præcipimus igitur & mandamus, nulli deinceps ſcholaſticum munus & curam juventutis formandæ, committendam eſſe in noſtra Diœceſi, niſi prius præmiſſo examine, approbationem & teſtimonium fide dignum a Vicario noſtro in Spiritualibus obtineat: quod tenebitur Magiſtratui ejus loci, vel ſcholæ Præfectis exhibere, in quo ſcholaſticam functionem ſuſcipere conatur. Cæterum, optimam inſtituendæ juventutis rationem tradunt tum Græci, tum latini Scriptores: quare ad hos brevitatis cauſa, Præceptores & Pædagogos remittimus: Volentes tamen, ut in expolienda lingua, & oratione & ſermonis cultu, præcipue & inprimis rerum ratio habeatur: ne, videlicet neglecta rerum cognitione, quæ virtus, robur & nervi orationis ſunt, adoleſcentum & juvenum ſtudia, in theatralem & fucatam quandam eloquentiæ & facundiæ oſtentationem abeant & deveniant: cujus in rebus ſeriis tractandis nullus uſus ſit, vel eſſe queat. Quare inſtituendo juventutem, ita eloquentiæ & Philoſophiæ conjungenda ſunt ſtudia, ut neutrum alterum deferat: ſed complicatis manibus, progreſſum parem & æqualem faciant: idque non ſolum in gravioribus Scriptoribus explicandis obſervetur, ſed etiam in puerilibus ſtudiis, ac Poetis & Oratoribus, aliisque id genus Authoribus interpretandis. Certum enim eſt, prudentes & ſapientes Scriptores, ſemper voluiſſe ea conjungere juxta Horatii verſiculos: Aut prodeſſe volunt, aut delectare Poetæ; Aut ſimul & jucunda & idonea dicere vitæ: Et, Omne tulit punctum, qui miſcuit utile, dulci: Lectorem delectando pariterque monendo. Et timendum eſt hanc ſtudiorum ſeparationem, neglectum & contemptum rerum, eorumque ſcriptorum, qui eloquentiæ ſtudia, poſthabita rerum cognitione, præferunt, magnam ruinam Eccleſiis, rebusque publicis, temporis progreſſu, parituram. Quantum enim a Philoſophiæ, aliarumque Artium & Facultatum ſtudiis, quibus rerum cognitio maxime ineſt, fucatum eloquentiæ ſtudium (quod tamen, ſi cum judicio & moderate fiat, nullo pacto improbandum eſt) avocaverit: declarant nonnullarum Scholarum in Germania parum fœlices proventus. Adnitendum igitur eſt Pædagogis & Præceptoribus, ne, ut ſupra dictum, hæc ſtudia ſeparentur, & in formanda juventute, negligantur. Tum enim fœliciter proficient, tum in utilitatem & Eccleſiarum & rerumpublicarum redundabunt adoleſcentum ſtudia, cum eloquentia rebus, ac res eloquentiæ deſervient, mutuamque operam locabunt. Adhæc, curandum eſt, ut in proponendis authoribus delectus habeatur: ne videlicet tales proponantur, qui & pietati, & innocentiæ juvenili, caſtisque adoleſcentum moribus officiant: quive non tam ad humanitatem, manſuetudinis officia, comitatem, lenitatem, pietatem, & ad ſedandos & corrigendos animorum affectus & motus, denique ad totius naturæ, omniumque rerum moderationem, & æquabilitatem amplexandam faciunt & idonei ſunt, quam ut ingenia natura vehementia & ardentia, animosque feroces, agreſtes, impotentes, & culturam deſiderantes, atque ad innovandarum rerum ſtatum pronos & propenſos, & ad humanitatis obſequia præſtanda difficiles, magis inflamment & excitent, & faſtum ac contemptum

Prin-

(*b*) Hieron. ad Gauden. de Pacatulæ infantulæ educatione.

Principum & Magiſtratuum, communiumque morum pariant. Hinc eſt, quod quidam in formandis adoleſcentum ingeniis, magis Tragicis, quam Comicis delectantur ſcriptoribus: alii vero in Scholis citius retinere & juventuti proponere malunt Marullos & Propertios, quam Poetas caſtos & verecundos, & in quibus ſive pietatis caſtimoniam, ſive eruditionem, argumentum, elocutionem, & carminis elegantiam quis perpendat, nihil alioqui deſideretur. Cavendum item, ne ingenia adoleſcentum ad diſſidia, ad factiones, & ſtudia partium, ad contentionem & æmulationem, præſertim publicarum controverſiarum & negotiorum inſtigentur & inflammentur: Sed ſi ingenii, ſtylique exercendi cauſa argumenta proponenda ſunt, deſumantur hæc non e foro, non de Cathedra, non ex publicis privatiſque rerum conſultationibus, neque in odium, ignominiam & infamiam aliorum, vel in contemptum publicarum functionum, Principum & ſupremæ poteſtatis, cui ſumma rerum commiſſa & tradita eſt: Neque etiam in pulveribus Scholæ, maligne & ſeditioſe excutiantur, diſputentur, & interpretentur facta & conſilia Superiorum & Magiſtratuum: ſed foro, ſuiſque locis hæc diſcutienda relinquantur: & ex hiſtoriis veterum præſcribantur juventuti argumenta, quorum tractatio & jucunda eſt, & propter hiſtoriæ cognitionem, utilis: nihilque periculi adferet, nec ſinceros adoleſcentum animos contaminabit, nec a publica honeſtate ſiniſtris conceptis opinionibus, avertet.

Libros juxta Pragmaticam Sanctionem & Conſtitutionem Imperii, vendendos & diſtrahendos eſſe.

CAPUT XLIII.

CÆterum, quia libertas ſcribendi, imprimendi, & indifferenter divulgandi omnia, Eccleſiarum & rerumpublicarum ſtatum, non mediocri damno afflixit: utile omnino foret, ſecundum Galeni (*c*) conſilium, cœtum quendam eſſe virorum juſtorum ſimul & doctorum, qui recentia ſcripta & opera, antequam in lucem prodirent, examinarent, & bona, editioni publicæ committerent: vitioſa autem abolerent, & penitus extinguerent. Veriſſimum enim eſt, quod idem in eodem loco inquit: Hanc ſcribendi libertatem, cum omnibus ſcribere licitum ſit, & quibuslibet etiam vulgaribus judicium permittatur: cauſam eſſe, cur apud multitudinem non boni recteque ſentientes, ſed audaciſſimi quique in precio ſint. Quapropter decernimus, & vigore Pragmaticæ conſtitutionis & Imperatoriæ Commiſſionis mandamus, ut in noſtra Diœceſi, deinceps nulli imprimantur, vendantur & diſtrahantur libri, niſi ipſius authoris & loci nomen & cognomen ſcriptum ipſum exprimat: eaque ſtricte a Typographis obſerventur, quæ Imperialis ſanctio latius circa librorum publicationem diſponit, & ordinat: volentes, ut in authores ſeditioſorum & famoſorum libellorum ac picturarum, quibus Germania quodammodo referta eſt, publica animadverſione, negocii qualitate ſic exigente, animadvertatur.

De non alienandis rebus Eccleſiæ vel Monaſteriorum.

CAPUT XLIV.

INterdicimus inſuper & prohibemus, (*d*) ne Prælati, Abbates, aliique Eccleſiarum & Monaſteriorum Adminiſtratores, res Eccleſiaſticas, Monaſteriorumque bona, abſque noſtro, tanquam Ordinarii, aliorumve Superiorum, quorum authoritas & conſenſus de jure vel conſuetudine requiritur, voluntate & conſenſu alienent & vendant. Quod ſi ejuſmodi alienationes, niſi de evidenti Eccleſiarum & Monaſteriorum utilitate certo conſtet, deinceps fiant: has, tanquam de jure nullas, hac noſtra Synodali conſtitutione reſcindimus & annullamus: volentes, ut a Viſitatoribus noſtris diligens & accurata deſuper fiat inquiſitio & examinatio: ne Eccleſiæ & Monaſteria, ſuis bonis ſubdole & fraudulenter, fucato & inani bonæ adminiſtrationis prætextu, defraudentur & decipiantur.

De

(*c*) Galen. in lib. contra Julian.

(*d*) Toto titulo de rebus Eccleſiæ non alienandis.

De conſervandis Eccleſiarum & Collegiorum bonis, juribus, ædificiorumque ſtructuris.

CAPUT XLV.

ADhæc injungimus omnibus beneficiorum, & præſertim Curatorum poſſeſſoribus, ut domos, prædia, fundosque dotales, dummodo id neceſſitas requirat, vel reſtaurent, vel in bona cultura retineant & conſervent: Eos vero, qui in detrimentum Eccleſiarum, negligentes extiterint, per ſubtractionem & ſuſpenſionem fructuum, ad collapſa reſtauranda, per Vicarium vel Officialem noſtrum, compellendos eſſe decernimus: quam quidem ſalubrem & Collegiis neceſſariam conſtitutionem, quoque locum habere volumus, in conſervandis Eccleſiarum juribus, & redditibus, cenſibus, regiſtris, ornamentis, & bonis tam mobilibus, quam immobilibus: ne per negligentiam & incuriam poſſeſſorum & Capituli, pereant, Collegiaque irrecuperabilia damna patiantur: ſtatuentes, ut ſingulis annis ab ipſorum Collegiorum Procuratoribus diligenter & fideliter rationes acceptentur, omniaque Collegiorum jura in certum librum conſcribantur & annotentur, inque convenientem ordinem ac formam redigantur: ne exigente neceſſitate, ſemper ad originales cenſuum literas, tabulas & inſtrumenta, quæ ſolicite adſervanda & cuſtodienda ſunt, recurrendum ſit. Eandem curam & ſolicitudinem quoque ab Archipresbyteris in Capitulis ruralibus, tempore convocationis requirentes: interim Eccleſiarum Parochis, beneficiorumque poſſeſſoribus, authenticis copiis, pro defenſione & conſervatione eorundem jurium communicatis. Cæterum diligentem & fidelem rationem & formam conſervandorum jurium & monumentorum uniuscujusque Eccleſiæ arbitrio & diſpoſitioni permittimus.

De Nuptiis non celebrandis tempore ab Eccleſia interdicto.

CAPUT XLVI.

CUm prohibitis, & ab Eccleſia interdictis temporibus frequenter & ſubinde matrimonia contrahantur, ac nuptiæ celebrentur: idque ſæpe nulla exigente neceſſitate, ſed ſaltem in Eccleſiaſticæ conſtitutionis & conſuetudinis contemptum, & piarum mentium ſcandalum & offenſionem: eapropter id deinceps permittere nolentes, decernimus, ut a Parochis interdicta tempora diligenter obſerventur, contrahentesque a nuptiarum celebratione & inthroniſatione, ut vocant, arceantur & prohibeantur: niſi a Vicario noſtro indultum obtineant: quod tamen contrahentibus non facile, ſed evidente neceſſitate exigente & poſtulante, indulgeri & permitti debet. Et cum conſuetæ & publicæ proclamationes non raro omittantur: ex qua re tandem cognitis impedimentis, varia contrahentium pericula, lites & controverſiæ ſuboriuntur: eapropter & hanc intermiſſionem & temeritatem, hac noſtra Synodali conſtitutione coercendam & tollendam eſſe duximus: decernentes, neminem deinceps, niſi debitis, & de jure conſtitutis proclamationibus expeditis, perſonisque contrahentium ſpeciatim, ne legitimum impedimentum ſubſit, in Eccleſia publice proclamatis & denuntiatis, in Eccleſiam intromittendum & inthroniſandum eſſe: prohibendo quoque, ne clandeſtina matrimonia deinceps in noſtra Diœceſi, quibus Sacerdotes & Parochi, contra expreſſam Canonum diſpoſitionem nonnunquam interſunt, contrahantur: ſed ut conſtitutio Capituli finalis de clandeſtina deſponſatione diligenter obſervetur: quam adſcribendam eſſe duximus, ut ejus diſpoſitio omnibus innoteſcat, cognita & perſpecta ſit.

Cum inhibitio copulæ conjugalis, &c. *Vide ſupra pag. 333. ubi Conſtitutio hæc integra refertur.*

Et quanquam Matrimonia ſine conſenſu parentum contracta, reſcindi non debeant (hæc enim ex libero contrahentium conſenſu, per verba de præſenti conſtant, & dependent: utcunque authoritas & parentum voluntas non interveniat) tamen cum honeſtum & naturæ conſentaneum ſit, pietatemque liberorum deceat, reverentiam & honorem, quem ob educationis onera parentibus debemus, ipſisque æquitate qua-

dam naturali aſtringimur, & ad hoc obligati ſumus, eorum requirere authoritatem, conſenſum, & conſilia: tum Parochos diligenter admonemus, ut populum ac juventutem crebro admoneant, ne pietate & affectione naturæ abjecta, in contrahendo matrimonio, parentum authoritatem vel excludant, vel contemnant: ſed horum, a quibus in hanc lucem procreati, alti & educati ſunt, in contrahendo, ſeſeque indiſſolubili vinculo, ac vitæ nexui adſtringendo, conſilio & opera quoque utantur. Soliciti item ſint Parochi, ne quosvis, aut ignotos ad contrahenda matrimonia admittant: ſed diligenter exploratis contrahentium circumſtantiis, literas teſtimoniales ab ejus loci Parocho, in quo vixerunt, exigant & requirant, ut vel hac cautela contrahentium temeritas, qui in contrahendo, variis impoſturis & circumventionibus utuntur, refrenetur: volentes inſuper, ne ad tanti Sacramenti ſcandalum & contumeliam, inhoneſtæ & turpes virorum & mulierum cohabitationes, inter quos ob canonica impedimenta, matrimonium ſubſiſtere nequit, ferantur: ſed ut tollantur & prohibeantur: utque deinceps a prophanis, ineptis, ludicris & ſpectaculis, vel inconſuetis inſtrumentis muſicis, item ſponſi capillos vellicando, aliisque ridiculis & depravatis moribus & ritibus abſtineatur: ſed potius, ut ſumma animorum gravitate, & Chriſtiana modeſtia ſeſe huic vitæ generi mancipent, quod ex ſua benignitate Deus ad noſtram ſalutem inſtituit & benedixit, (e) ut thorus immaculatus, & honorabile in omnibus conjugium eſſet. Cæterum, nuptialia convivia, ſumptus & apparatus, convivarumque hilaritates, ac conſuetæ choreæ & ſaltationes, ea moderatione temperentur, ne Chriſtiana ſobrietas, honeſtas, & modeſtia lædatur, aliique judicent & arbitrentur, non Chriſtianorum, non Catholicorum, ſed gentium & infidelium, imo inſanientium, qui Deum ignorent, congregationes & conventus eſſe: ne a tam ſancta conjunctione ſtatim abigatur & excludatur Chriſtus, cujus benedictionem pro templi foribus vix jam recepimus.

(e) Hebr. 13. cap.

De Teſtamentis & ultimis voluntatibus, earundemque ordinationibus & legatis.

CAPUT XLVII.

QUanquam autem non ſolum Clericorum, ſed etiam laicorum teſtamenta & ultimæ voluntates ac diſpoſitiones, ſancte ac fideliter, & præſertim, quæ pro ſalute animarum, ad pios uſus deſtinata & legata ſunt, obſervandæ & cuſtodiendæ ſint: neque permittendum, ut aut infringantur, aut in alios uſus, præter ipſius teſtatoris voluntatem & diſpoſitionem convertantur: tamen cum a teſtamentariis, ejusmodi teſtamenta, ac defunctorum voluntates ſæpe negligenter exequantur: volumus, & vigore præſentis conſtitutionis mandamus, ut ſcripti vel nominati teſtamentarii, rite confecto inventario, juribusque hæreditariis, a Notario publico conſcriptis, adhibitis teſtibus fide dignis, infra debitum tempus, defuncti voluntatem & diſpoſitionem, fideliter exequantur: nobisque, ſeu Vicario noſtro in Spiritualibus rationem, executionisque informationem ſufficientem reddant: ex quibus de dictorum Teſtamentariorum fide ac diligentia, defunctique voluntatis executione certi & ſecuri efficiamur. Quod ſi qui negligentes extiterint: hos ſecundum negligentiæ, vel ipſius delicti qualitatem puniendos & plectendos eſſe per Vicarium noſtrum decernimus. Cæterum cum a Collegiis noſtræ Diœceſis ex teſtamentis & ordinationibus defunctorum, ad augendos locupletandosque cenſus & redditus annuos, ſubinde varia legata recipiantur: ex quo fit, ut ſuffragiorum, exequendorumque legatorum cumulus & pluralitas non ſolum in immenſum creſcat, ſed etiam, ut minus conveniente tempore, in templis ea exequantur & abſolvantur: ſtatuimus, ut in acceptandis ejusmodi legatis, ea utantur moderatione & judicio Collegia, ne Divina & ordinaria officia, aliique neceſſarii & publici Eccleſiæ actus, ob peractionem eorundem legatorum vel ſuffragiorum, remorentur & ſuſpendantur: ſed loci, temporis, Feſtorum ſolennium, aliarumque circumſtantiarum,

rum, diligens obſervetur ratio & decorum: ne videlicet die Paſchæ, ob privati hominis ſuperſtitioſam aut ridiculam devotionem, cantilenam, ſeu Antiphonam minus convenientem, utpote pro defunctis, vel ejusmodi ſimilem, publice chorus Sacerdotum decantare vel peragere cogatur.

De non violandis Chriſtianorum ſepulchris vel ſepulturis.

CAPUT XLVIII.

PLus quam Scythica immanitas & barbaries eſt, violare ſepulchra & monumenta Chriſtianorum & defunctorum, quorum ſepulturas etiam apud Ethnicos, ſub graviſſimis pœnis violare non licebat. Et ſane durum & inhumanum eſt, oſſuaria & monumenta, vel etiam funerali terræ impoſitos lapides, & inciſa epitaphia, quæ memoriæ conſervandæ cauſa extructa ſunt, demoliri, & in alios, & plane prophanos uſus convertere: cum a defunctis, vel eorum hæredibus, locus ſepulturæ publicæ, quodammodo jure legitimi contractus ſæpe emptus, & ad funeralem uſum extructus, & adornatus ſit. Quare non ſolum improbanda & deteſtanda, ſed publica authoritate legum, temeritas & impietas eorum coercenda eſt, qui ſepulturis, cineribus & oſſibus defunctorum, qui (teſte ſcriptura) Templa & Spiritus Sancti habitacula fuerunt, tantam injuriam inferunt. Pro concionibus igitur diligenter a Parochis & verbi miniſtris admonendi ſunt Chriſtiani & univerſus populus, ut a tanta impietate abſtineant, & Chriſtianorum ac defunctorum, tanquam confratrum noſtrorum, ſepulturas pie & religioſe conſervent.

A Collegiis & Monaſteriis Bibliothecas conſervandas & augmentandas.

CAPUT XLIX.

ADhæc ordinamus, ut (Auguſtini (*f*) exemplo) apud Eccleſias, & præſertim Collegiatas, Bibliothecæ non ſolum, conſtituantur, aut, ſi quæ ſunt, adſerventur, ſummaque cura ac fide cuſtodiantur: ſed etiam, ut coemptis præſentis ſæculi utilibus, & neceſſariis ſcriptis & lucubrationibus augeantur & locupletentur. Si enim tabulæ, libri rationum, aliaque inſtrumenta publica conſervandorum cenſuum & jurium anxie cuſtodiuntur, cur non ad poſteritatis, Eccleſiarumque utilitatem, Bibliothecæ, omnis eruditionis & doctrinæ nobiliſſimi & certiſſimi theſauri, a Collegiis quoque conſervarentur? Quare & hanc Bibliothecarum conſtituendarum, vel conſervandarum curam a Collegiis & opulentioribus etiam Monaſteriis requirimus: volentes, ut ejusmodi officium, talibus perſonis, certis ad id conſtitutis ſtipendiis, committatur, qui judicio, doctrina, rerumque experientia polleant: & qui non ſolum de communibus Collegiorum ſumptibus Codices emant, cunctaque in convenientem ordinem redigant, & libros a pulveribus, tineis, blattis, ſitu & ſquallore prohibeant: ſed qui nomenclaturam rerum, præſentiumque temporum fidelem, remoto omni finiſtro ſcribendi affectu, hiſtoriam, cum diligenti cauſarum recitatione, & explicatione, ex quibus bella, ingentes motus, partiumque certamina, contentiones, & factiones, confœderationes, Regnorum ac Provinciarum defectiones, ac Religionis, Imperiorum, rerumque publicarum mutationes & ruinæ ortæ ſint, diligenter conſcribant.

Prælectis igitur Decretis & Statutis Synodalibus, vobis omnibus & ſingulis præſentibus & abſentibus præcipimus, & virtute obedientiæ, ac ſub pœnis juris & arbitrariis mandamus atque injungimus, ut exhibitam & prælectam Reformationis Eccleſiaſticæ Formulam, ac præſentia noſtra Statuta Synodalia, omni tergiverſatione, dolo & fraude ſecluſa & amota, ſummo ſtudio & conatu, Divino auxilio & gratia (quæ vere invocantibus nunquam deerit) mediante, obſervare, & doctrina, vita & moribus, in quotidiana veſtra converſatione exprimere & obſervare velitis. Et ne quis in poſterum prælectorum ignorantiam quovismodo aut quæſito colore prætendat:

(*f*) Poſſidonius in vita Auguſtini.

dat: Vicario noſtro in Spiritualibus injungemus, & committemus, prout præſentibus injungimus & committimus, ut prædicta omnia publicentur & divulgentur: quo Capitulis, totique Clero, qui ob rationabiles & legitimas cauſas præſenti Synodo, ac Statutorum publicationi intereſſe nequiverint, eo commodius proponantur, inque omnium & ſingulorum notitiam deveniant: præcipientes nihilominus, ut Majorum & Anteceſſorum noſtrorum Decreta & Statuta Synodalia, Johannis Epiſcopi, Bechtoldi, Conradi, Alberti, & Guilielmi, pari obedientia & obſervantia, ſecundum præſentis temporis rationem & ſtatum, ſtricte quoque cuſtodiantur & obſerventur: quibus hiſce noſtris Decretis nihil derogare, ſed hæc denuo renovare, & præſentibus confirmare, ac corroborare volumus, ſubmittendo hæc noſtra ſcripta Eccleſiæ Catholicæ, ac Sedi Apoſtolicæ, (*) cujus authoritati & cenſuræ obedienter nos ſemper ſubjicimus, omniumque etiam rectius ſentientium judicio: In quorum fidem & præmiſſorum teſtimonium, præſentes literas exinde fieri, noſtrique Sigilli appenſione juſſimus & fecimus communiri & corroborari. Acta ſunt hæc in oppido noſtro Zabern, Die, Menſe & Anno quo ſupra.

Ex antiqua editione Moguntina anni 1566. *Ex qua recudit Lunigius Spicil. Eccleſ. Contin. II.*

(*) Div. Hieron. in Confeſſ. Fidei ad Damaſum Papam. Hæc eſt fides, Papa beatiſſime, quam in Catholica diſcimus Eccleſia: in qua, ſi minus perite aut parum caute, forte aliquid poſitum eſt, emendari cupimus a te, qui Petri fidem & ſedem tenes.

SYNODUS PROVINCIALIS COLONIENSIS

Anno Chriſti MDXLIX. Pauli III. PP. XIV. Caroli V. Imp. XXXI.

Decreta Concilii Provincialis Colonienſis, ſub Reverendiſſimo in Chriſto Patre ac Domino D. ADOLPHO, Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopo, Sacri Romani Imperii per Italiam Archi-Cancellario, Principe Electore, Weſtphaliæ & Angariæ Duce, Legatoque nato celebrati.

ADOLPHUS, DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, LEGATUSQUE NATUS, &c.

UNiverſis, ad quos Legatione pro Domino fungimur, gratia & pax a Deo, qui dives eſt in miſericordia, & prope adeſt omnibus invocantibus eum in veritate: Qui poſtquam Nos, licet indignos, Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ ac Provinciæ, procelloſa tempeſtate graviter jactatæ, atque afflictæ, gubernaculis admovit, huc continuo animum, omneque ſtudium noſtrum ſua inſpiratione convertit, quo Diœceſim illam ab hæreſum inundatione, quæ pravorum hominum ſtudiis jam plus nimio invaſerant, repurgare: Schiſmataque, quibus miſere, atque adeo, ut in ea jam actum de Fide Catholica potuerit videri, diſcrepabatur, tollere, & oves Nobis creditas, in unum ovile Chriſti colligere, pro virili adniteremur. Eaque de cauſa inprimis lupos, pro boni Paſtoris officio, ab ovili Dominico abigere, & omnis mali originem, concionatores ſectarios, pernicioſos illos hominum ſeductores, ditione noſtra protinus, quanquam non ſine difficultate, ejicere ſategimus, ſubſtitutis Catholicis, & incorruptis Verbi

Dei

Digitized by Google

Dei Concionatoribus in eorum locum. Qua ratione plurimum quidem profecimus. Etenim progreſſum hujus cancri hoc impetu ſumus remorati, & Catholicis aperuimus feneſtram rurſus reſpirandi. Non tamen hæ ſcopæ purgamentis iſtis ſufficiebant penitus everrendis: jam enim hæreſeos malum altius, quæ eſt ejus natura, fixerat radices, quam ut potuerit una falce ſemel demeti: & hærebat in mentibus ac penetralibus hominum, unde neque vi extrahi, neque perſuaſione ſuffodi, aut ſenſim ratione tanquam cauterio pungi, atque curari ſe pateretur.

Durabant quoque abuſus & mores corrupti, quibus Eccleſiaſtici Ordinis pars maxima dedita, infirmis erat offendiculo, & ut male de religione laici ſentirent, cauſa: ut vere quadraret in eos, quod in Evangelio Dominus dicit: Væ vobis Legis peritis, qui tuliſtis clavem ſcientiæ, & ipſi non introiſtis, & eos, qui introibant, prohibuiſtis. (*a*)

Plurimum autem Nobis erat fiduciæ in Concilio Tridentino, quod feliciter inchoatum, ac Seſſionibus aliquot habitis, celebre jam factum, acceſſu omnium Imperii Ordinum, qui ſe reverenter ei ſubmiſerant, potentiſſimum ac ſaluberrimum fore credebatur: cujus progreſſu ſperabamus nanciſci opem & vires juſtas, quæ erroribus iſtis & vitiis radicitus extirpandis ſufficerent, ejusque authoritate, quæ apud omnes maxima eſt, ſublatum iri, non in noſtra modo Diœceſi & Provincia, verum etiam toto orbe Chriſtiano, quicquid uſpiam irrepſit malorum, & Eccleſiam Chriſti priſtinum ſuum nitorem, concordia, atque unitate redintegrata, recuperaturam.

Quæ ſpes, quum inexpectata contentione inter Patres de transferenda Concilii ſede ſuſcitata, Nobis pene eriperetur, atque in longum tempus extraheretur, non fine metu graviorum perturbationum in Republica Chriſtiana: En omnibus Nobis, hoc eſt, Eccleſiaſtici Ordinis Statibus, conſternatis, atque in metu conſtitutis, adfuit ejus, qui conatibus religioſis, & piis nunquam deeſt, Dei, a quo eſt omne bonum, conſolatio. Enimvero miſericordiarum Pater Deus, qui nuper dedit fortiſſimo, invictiſſimo, feliciſſimoque Religionis orthodoxæ Propugnatori CAROLO Imperatori noſtro de Cælo victoriam, ut hoſtium validiſſimorum vires & conſilia, non tam viribus, quam conſiliis melioribus frangeret, & Imperio ſuo, non multo fuſo ſanguine, cogeret parere: cuique, quod mirandum magis eſt, dedit victoria parta modeſte ac clementer uti: ut rebelles filios caſtigaſſe potius, more boni Patris, quam bello petiviſſe videatur: ejus nunc animum impulit, ut ad Catholicæ Fidei, paternarumque Traditionum reſtitutionem omnia conſilia, omniaque ſtudia ſua converteret. Hinc, quod vix quisquam mortalium ſperaſſet futurum, egit cum eis, ut proteſtatione, fœderibusque & contentionibus poſitis, duobus tantum Articulis, ad Concilii definitionem rejectis, doctrinam Catholicam, Traditiones, & Cæremonias Eccleſiaſticas, Concionatorum bona parte, unde pendere ſolebant, reclamante, receperint. Quos cum Deo & Eccleſiæ, quantum in ſe erat, Imperator piiſſimus lucrifeciſſet, atque in plenioris unionis ac concordiæ ſpem adduxiſſet, neceſſe erat, ut firmioris illius ac ſolidæ ſpei offendicula quoque tollerentur.

Quamobrem animum appulit, & ad Cleri corruptos mores reformandos, quo benefactis ſuis obmuteſcere facerent, ut Apoſtolus Petrus ait, imprudentium hominum ignorantiam: & qui carpere Clerum tanquam malefactores ſolebant, conſpectis bonis eorum operibus, glorificent Deum in die viſitationis. Deditque negotium quibusdam Theologis piis, eruditis, & Deum timentibus, qui formulam quampiam, ad quam Reformatio Cleri videretur inſtituenda, juxta ſacræ Scripturæ normam, antiquos Patrum Canones, & rectæ rationis judicium, conciperent. Hanc Cæſar acceptam tradidit univerſis Eccleſiaſtici Ordinis Statibus diligenter expendendam, qui annotarent, dicerentque, quid, qua ratione repudiandum putarent, quidque recipiendum. Multis igitur conſultationibus, ac deliberationibus privatim & communiter habitis, quibusdam in Formula expunctis, aliis mutatis vel additis, tandem communi conſenſu eam probarunt. Cæſa-

(*a*) Luc. 11.

reæque Majeſtati, ut ſe reformarent, inſtanti, polliciti ſunt ſe ſeipſos, ſuosque ſubditos, ad illam velle componere, ac reformare, ſalva Summi Pontificis authoritate, quæ eis, ut in Articulis quibusdam accederet, neceſſarium arbitrabantur: id quod in Præfatione, quam Cæſarea Majeſtas Formulæ huic præfixit, clarius eſt videre.

Nos itaque conſiderantes, noſtri muneris etiam alias eſſe, ut vigilemus ſuper gregem noſtrum, ut infirmum conſolidemus, ægrotum ſanemus, confractum alligemus, abjectum reducamus, & perditas oves quæramus, niſi velimus æternæ maledictionis illud væ, quod apud Ezechielem (*b*) Dominus Paſtoribus malis & negligentibus comminatur, certiſſimo judicio incurrere, tam præclaram rerum bene & ſancte gerendarum occaſionem, nequaquam duximus negligendam.

Proinde ad Diœceſim & Provinciam noſtram reverſi, primo omnium indiximus Clero noſtro Synodum Diœceſanam, quam & ad eum modum, quem Reformationis Formula præſcribit, propitio Deo celebravimus, in qua publicatam, & ab univerſis Imperii Statibus Eccleſiaſticis comprobatam, receptamque Reformationem, Clero noſtro injunximus ſervandam. Tranſmiſimus quoque eam ad Reverendos Comprovinciales Epiſcopos, noſtros Suffraganeos, & Fratres, ſimiliter in eorum Diœceſibus publicandam, & Clero injungendam: quod ipſos ſedulo curaſſe, ex geſtis & Statutis Synodorum, quas ipſi quoque celebrarunt, Nobis oblatis, & Legatorum eorum fida relatione cognovimus.

Verum negotium iſtud majus erat, quam ut pateretur ſe unico impulſu moveri, & morbus inveteratus, levi medicamini non cedit: unde hac ratione vix quidquam aliud promotum eſt, quam ut ſciret quisque, quod alioqui nemo ignorabat, quomodo ſibi vivendum eſſet pie & canonice. Contingit enim fere Mortalibus, quod Poeta quidam ait: Video meliora proboque: deteriora ſequor.

Unde eſt illa Apoſtoli Pauli confeſſio de lege mentis & membrorum: (*c*) Etenim cum legi Dei condelectemur ſecundum interiorem hominem, & eam bonam ac ſanctam eſſe confiteamur, eſt tamen in nobis torpor quidam membrorum, ſpiritui ac menti repugnans, ut non perficiamus, quæ volumus.

Proinde non erat Nobis hic quieſcendum, quaſi jam ſatisfecerimus: ſed ulterius de modo erat cogitandum, quo ad efficacem Reformationis executionem poſſemus pertingere. Siquidem inutilis eſt, quamvis bona Eccleſiaſtici Ordinis inſtituta Reformatio, quam nemo exequatur: quemadmodum & Lex bona, contra quam liceat cuilibet impune peccare, jacet inutilis. Multi ſunt antiquorum Patrum Canones ſaluberrimi: At quæ eſt illorum utilitas, quos pauci norunt, pauciores ſervant? Quamobrem veſtigiis Majorum noſtrorum inſiſtentes, qui in rebus magnis cogere ſolebant Comprovincialium Epiſcoporum Conventus, Reverendis Comprovincialibus Epiſcopis Confratribus noſtris, totique Clero noſtro, indiximus Concilium Provinciale, in quo de rebus ad efficacem & durabilem Reformationis executionem conſtituendam pertinentibus ac neceſſariis, communibus conſiliis tractaretur, ac ſtatueretur.

Qui cum ipſi ad conſtitutum undecimum Martii diem, Concilii locum, ob adverſam valetudinem, adire non potuiſſent, miſere ſummæ authoritatis in Clero ſuo, & præſtantis eruditionis Legatos, qui eorum loco & nomine Concilio intereſſent, & de rebus tractandis Nobiscum agerent, tractarent, ac conſulerent in commune.

Multis itaque deliberationibus ac conſultationibus cum Capitulo noſtro, & Legatis illis, ac Clero noſtro, a jam dicta undecima Martii die, ad ſextam uſque Aprilis, quotidie habitis, tandem apparuit, propterea, quod rigor antiquorum Canonum ſtatim revocari in uſum absque motu graviori hac tempeſtate non poſſit, ad Media quædam, ſacris tamen Canonibus conſentanea, quibus Clerus & populus ad pleniorem Reformationem ſenſim perduceretur, eſſe confugiendum: viſaque Nobis ſunt plurimum momenti ad durabilem & efficacem Reformationis executionem comparandam allatura Media ſex: nempe

I. In-

(*b*) Ezech. 34.

(*c*) Rom. 7.

I. *Inſtaurationem Studiorum, potiſſimum Sacrorum.*
II. *Examen Ordinandorum, & ad Miniſteria vel Prælaturas inſtituendorum.*
III. *Officiorum, ſeu Munerum ſuſceptorum ſedulam perfunctionem.*
IV. *Viſitationem Archi-Epiſcopalem, Epiſcopalem, Archi-Diaconalem, & eorum, quibus hoc incumbit.*
V. *Synodorum frequentem celebrationem.*
VI. *Jurisdictionis Eccleſiaſticæ jam propemodum collapſæ, & abuſu depravatæ, reſtitutionem.*

De Medio Primo.

PRimum quidem inſtaurationem ſtudiorum, quia ea, quæ Reformatio & Eccleſiæ neceſſitas exigit, nemo præſtiterit melius, quam Scripturarum ſacrarum, Canonum, & munerum Eccleſiaſticorum peritus. Sive enim regere Eccleſias, & docere populum, ſive hæreticos convincere, & ſcripturarum aperire Myſteria, ſive Sacramenta conficere, eaque adminiſtrare, ſive examinare ex ordine Eccleſiæ Miniſtros, ſive viſitare Diœceſes, aut Synodos celebrare, vel judicia Eccleſiaſtica exercere oporteat, ſcientia opus eſt: alioqui, ut inquit in Evangelio Chriſtus, (d) ſi cæcus cæco ducatum præſtet, ambo in foveam cadent. Quo etiam modo Eſaias, indoctos Eccleſiæ Prælatos, cæcos & mutos appellat: (e) Speculatores ejus, inquit, cœci: neſcierunt univerſi, canes muti, non valentes latrare. Non valentes inquit, etiamſi cupiant, latrare, hoc eſt, officia ſua exequi. Et ſubdit: Videntes vana, dormientes, & amantes ſomnia ſua. Canes impudentiſſimi neſcierunt ſaturitatem: ipſi Paſtores ignoraverunt intelligentiam: propterea omnes in viam ſuam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam ſuam, a ſummo uſque ad noviſſimum, dicentes: Venite, ſumamus vinum, & impleamur ebrietate, & erit ſicut hodie, ſic & cras, & multo amplius. Quibus verbis Propheta ſignificat, non poſtremam vitiorum in populo Dei cauſam, eſſe ignorantiam Paſtorum.

Et jam magna Religionis orthodoxæ jactura, Chriſtianæque Reip. irreparabili fraude, experti per hanc tot hæreſum, & ſeditionum tempeſtatem ſumus, quantam Eccleſiæ Chriſti perniciem adferat Prælatorum & Cleri ignorantia, quibus Scripturas Divinas negligentibus, ſutores, textores, calcearii, & id genus opifices, nemine prohibente, quidlibet impune pro Evangelio docentes, irrepſere, & mira audacia, etiam munera Eccleſiaſtica invalere: unde teterrima hæreſium monſtra ſuppullularunt, & ſacra prophanis, ſuperis infera miſcuerunt & confuderunt.

Nec hoc modo, quin etiam ſtudiorum ſacrorum neglectus in cauſa eſt, cur tam innumeræ, eædemque locupletes Eccleſiæ per Germaniam miniſtris idoneis ac poſſeſſoribus careant, etiam nunc, cum reſtituuntur: neque enim deſunt bene mereri de Eccleſiis cupientes, ſed potentes deſunt & idonei, nempe literarum periti, qui Eccleſiaſticis muneribus perfungi queant, earumque hoc nomine poſſidere Bona. Neque enim ad Eccleſiarum munera, & bona proſiliunt Catholici, ſicut hæretici, aut Bonorum Eccleſiaſticorum occupatores ſacrilegi.

Percipitur autem ſcientia ad Eccleſiæ ædificationem neceſſaria in Scholis, potiſſimum Theologorum, quas conſtat eſſe propria quædam ſeminaria Miniſtrorum & Prælatorum Eccleſiæ, quibus florentibus, floret Eccleſia Doctoribus & Miniſtris: neglectis & contemptis, Eccleſia quoque Miniſtris idoneis deſtituitur. Neque enim, ut olim in die Pentecoſtes repentino Spiritus Sancti afflatu, aut velut fungi calore ſolis exciti, prodeunt nobis paſſim Theologi ſubito, ſed exercitiis longis, ejusdem tamen Spiritus unctione, formantur in ſcholis.

Quibus

(d) Matth. 15. (e) Iſa. 56.

Digitized by Google

Quibus rationibus (cum ſtabilem Reformationis executionem meditaremur) permoti, noſtrarum eſſe partium putavimus, ut Scholas Theologicas apud Univerſitates, Collegia, & Monaſteria, magna cura, cumprimis Concilii hujus Authoritate, inſtauraremus; nec has modo: verum etiam Ludos Triviales, & Pædagogia, unde non parum malorum per hanc tempeſtatem in Eccleſiam defluxit, repurgaremus. Quapropter habita cum Capitulo noſtro, & Reverendorum Comprovincialium Epiſcoporum Legatis ac Synodalibus hujus Concilii Patribus, matura deliberatione, conſentientibus, & adſtipulantibus eis omnibus, de ſtudiorum inſtauratione ſtatuimus & ordinavimus in modum ſequentem.

Quod ad inſtituendam juventutem non ſint admittendi, niſi de fide, & inſtitutione ſua prius examinati.

Percepimus, ſectarios quoſdam concionatores, a nuperrimis Comitiis, Cathedris, quas invaſerant, deturbatos, incertisque ſedibus vagantes, nunc Magiſteriis inhiare Scholarum, & operam ſuam inſtituendæ juventuti paſſim venditare, ut quibus non datur amplius graſſari publice & venena ſua e Cathedra ſpargere, teneræ ea juventuti inſtillent, quo cuniculis talibus Eccleſiam Chriſti ſuffodiant. Quippe quod e juventute, qui olim regant Eccleſias, & gubernationi admoveantur Rerumpublicarum, videntur fore potiſſimum ii, qui nunc dant operam literis. Quibus corruptis, durabit hoc malum multo tempore, atque in multos transfundetur, ut verendum ſit, ne ſi admittantur qualescunque in Ludis literariis Præceptores, gravem inde atque indelebilem accipiat Reſpublica Chriſtiana corruptionem. Idcirco Nos, quibus non minor adhibenda eſt cura, ne inſtituant illi male juventutem in Triviis, quam ne populum e ſuggeſtis corrumpant, communi omnium conſenſu ſtatuimus, & ordinamus, neminem præceptioni Trivialium ſtudiorum admittendum eſſe, niſi qui ſit de fide & Religione ſua, de vita item & moribus, probe examinatus, & conſtiterit, ubinam gentium, & apud quos ſit ipſe inſtitutus. Neque enim parvi retulerit, a Catholico, an Schiſmatico ſit inſtitutus, qui juventutem docturus eſt. Pertinebit autem examen præcipue ad Ordinarium, qui ordinet per Diœceſim viros idoneos, quibus hoc negotii committat.

Neque abs re fuerit, ſi examinentur quoque in civitatibus a Prælatis & Rectoribus Eccleſiarum, qui Scholæ præſunt: Ruri autem a Paſtoribus, & Decanis Ruralibus idoneis & eruditis. Viſitatores vero de facto examine inquirant: & ſi contra hanc formam ſint aliqui admiſſi, rejiciantur.

Præcipimusque & mandamus Magiſtratibus, Ædilibus & Proviſoribus, qui ſcholas ſuis impenſis erexerunt, ne propterea examen hujusmodi quovismodo impediant, alioqui cenſura Eccleſiaſtica, & aliis remediis opportunis coercendis.

Quæ artes in Triviis, & quid in Gymnaſiis Studiorum, ſeu Univerſitatibus doceri debeat.

Paſſim Ludimagiſtri ingenia juventutis, quæ primis literarum rudimentis, & artibus minoribus expolienda ſuſceperant, depravant, præpoſtera docendi ratione quidlibet, ad eruditionis ſuæ oſtentationem, quibuslibet promittentes: & cum Encyclopædian quandam omnium diſciplinarum velut in ſumma comprehenſam, juvenibus polliceantur, non absque aliorum Profeſſorum elevatione, nihil tradunt abſolutum, atque perfectum. Quare ingeniis eorum imponunt, qui tali accepto prægustu, continuo ſe abunde omnia tenere confidunt, ſtudiaque graviora faſtidiunt, & nunquam perveniunt ad frugem maturam. Ex quibus officinis prodeunt nobis imperiti Medici, hominum temerarii interemptores, & jurisperiti omnia perturbantes, novarumque Religionum Authores, glorioſi Theologaſtri, qui magna ſtoliditate non verentur velut e Tripode Apollinis, de dogmatibus Eccleſiaſticis & Religionis veritate pronunciare atque ſtatuere, cum ſolidi nihil fere de eis ſint aſſecuti. Intereſt autem Eccleſiæ, quomodo Sacerdos, quem populus velut ducem ſequitur, & a cujus ore (ut in Malachia (*f*) dicitur) Legem Dei requirit, ſit inſtitutus. Siquidem

(*f*) Malach. 2.

dem quantum ex Eccleſiarum Rectoribus, bene ac gradatim Divinis literis imbutis, boni: tantum a non recte inſtitutis, mali ſolet Eccleſiæ plerumque evenire: quemadmodum & in Republica de Medicis & Juriſperitis res habet. Ea de cauſa Triviis modum eſſe dandum cenſuimus, intra quem ſe contineant: ſtatuimusque, ut in Trivialibus non niſi Grammatica, Poetica, Rhetorica, Dialectica, Arithmetica, & quæ hujus generis ſunt Triviales & liberales Artes: Dominicis vero & Feſtis diebus literalis Evangeliorum & Epiſtolarum, Hymnorum, Pſalmorum, Parabolarum Salomonis, & ejuscemodi ſacrorum librorum expoſitio, pro ætatis illius & ingenii captu tradatur. Quanquam Dialectica etiam requirit uſum diſputandi, quali exercentur Studioſi in Gymnaſiis, ſine quo Ars ipſa otioſa eſt. Poterunt & linguarum rudimenta in Trivialibus doceri. Cæterum exacta atque abſoluta Artium & linguarum cognitio, ratioque & reliqua Philoſophia, Phyſica, item Ars Medica, Juriſprudentia, & Theologia ſeu Scriptura ſacra, non niſi in probatis Academiis, & Catholicis Univerſalium Studiorum Scholis expectentur, doceantur, ac tradantur: niſi quod Theologia etiam in Monaſteriis opulentioribus & Collegiis Canonicorum, juxta Reformationis formulam, debeat doceri.

Quos Authores juventuti prælegere, & quos vitare oporteat.

Intereſt quoque Reipublicæ Chriſtianæ, quales Authores juventuti, impietatis juxta ac pietatis capaci, prælegantur, ut rectiſſime Reformationis formula monuerit, ne libri obſcœni, ſuſpecti aut contagioſi, eorum, qui perfidiæ ſuæ virus, religionisque & pietatis odium, teneræ juventuti ſuis ſcriptis inſtillant: ſed tantum caſti, pii, & Religioni Orthodoxæ conſentientes Authores prælegantur.

Quod judicium cum non ſit penes omnes, ſtatuimus nullum Authorem in Trivialibus ludis prælegendum, qui non ſit a Decano Artium vicinæ & Catholicæ Univerſitatis examinatus, & ad prælegendum juventuti admiſſus. Aut ſi procul diſtent ludi ab Univerſitatibus Catholicis, examen & admiſſio pertinebit ad vicinæ civitatis præſtantis eruditionis Prælatum, aut alium aliquem doctum Virum, cui Epiſcopus illius Diœceſeos hoc muneris delegaverit. Quod vero bonis & receptis Authoribus repudiatis, quidam gloriæ aucupandæ ſtudio, nova quotidie Grammatica comminiſcuntur, & adoleſcentium ingenia ſuis figmentis confundunt, omnino prohibendum & vetandum cenſemus. Maxime vero omnium ſub anathemate interdicimus, & prohibemus lectionem eorum librorum in Triviis, qui ad ſeducendam in pravas opiniones juventutem aliud agentem & quærentem, ſcripti videntur: Quales ſunt quorundam Grammaticæ, Dialecticæ, & Rethoricæ inſtitutiones, in quibus exempla fere e pravis adverſariorum dogmatis petuntur, quo juventus incauta, hæreſum & ſectarum dogmata ſimul cum Artibus imbiberet. Quales item quædam familiarium colloquiorum formulæ, in odium Monaſtici inſtituti, & Cæremoniarum Eccleſiaſticarum contemptum, compoſitæ, atque efficta, quarum præcipua vis eſt, animos juvenum corrumpere, & jam a teneris, eos ab hujusmodi pietatis exercitiis ac vitæ Monaſticæ inſtitutis, alienare. Dabimus idcirco viros alquot pios & doctos, qui ferant judicium ſuum de Authoribus, quos juventuti potiſſimum prælegere conveniat, eosque Comprovincialibus Epiſcopis ſignificabimus, quo in inſtituenda recte juventute, eadem forma per univerſam Provinciam ſervetur.

Qui libri Parochis & Concionatoribus ſint vitandi & fugiendi.

Compertum Nobis eſt, ſimplices; & indoctos Parochos, quibus non eſt datum, pura ab impuris diſcernere, obvios quosque de negotiis Religionis tractantes libros emere, & eos potiſſimum, qui ſpecioſis titulis venditantur, quales ſunt conciones adverſariorum & commentarii eorum in ſacras Scripturas. Quamvis autem quidam eorum, ſpeciem pietatis alicubi præ ſe ferre videantur, habent tamen, quotquot ſunt, latens ſub melle venenum, unde incauti & ſe contaminant ipſos, & auditores quoque: idcirco paterna ſolicitudine pro grege no-

ſtro ſoliciti, ne pabulum mortis pro vitæ pabulo ei porrigatur: præcipimus omnibus fidelibus, quorum animæ curæ noſtræ a Deo commiſſæ ſunt, potiſſimum verbi Dei tractatoribus, ſub Anathemate, quod alias incurrant, ut ſibi caveant non modo ab his, quæ ex officina venerunt Lutheri, Buceri, Calvini, Oecolampadii, Bulingeri, Franciſci Lamperti, & Philippi Melanchthonis, quos conſtat omnia ſua ſcripta ad decipiendum & ſeducendum homines a vera fide, ediditſſe: fugiant etiam Corvinum, Capitonem, Brentium, Pomeranum, Pellicanum, Muſculum, Sarcerium, & Chriſtophorum Hegendorphinum, Oſiandrum, Spangenbergium, Oldendorpium, Hermannum Bonnum, Hedionem, & ejus in Eccleſiaſticam hiſtoriam peſtilentiſſima ſupplementa, Chronicon Sebaſtiani Franck, & quidquid ejus eſt farinæ, donec pleniori Catalogo libros contagioſos per hanc tempeſtatem editos, eis indicaverimus.

De ſtudioſis Canonicis mittendis ad Studia Univerſitatum, ſumptibus Collegiorum.

Ne, quod in formula Reformationis juxta ſanctorum Patrum Decreta ſalubriter inſtitutum eſt, vitio vel Collegiorum, vel adoleſcentum Canonicorum evâneſcat: Decernimus & ſtatuimus, ut dent Collegia uni, duobus, vel tribus, ut multus vel exiguus fuerit perſonarum numerus in Collegio, bonæ ſpei ac ſtudioſis adoleſcentibus, non minus, quam triennii tempus, quo poſſint in ſtudio, potiſſimum Theologico, verſari; in quo ſi laudis aliquid obtineant, tempus eis prorogetur, atque interim percipiant integros Præbendæ ſuæ fructus, quotidianis diſtributionibus exceptis, aut ſaltem quantum ad victum & Libros neceſſarios ſufficiat: niſi de competenti ſubſidio ſit olim per Capitula ſtudioſis proviſum: dum tamen certis teſtimoniis, ſingulis annis ad Collegia mittendis, conſtet, nec perverſis moribus eos deditos, nec ſtudia vana, quæ ad Eccleſiæ ædificationem non conferant, ſectari: committendum enim non eſt, ut cultui Divino dedicata ſtipendia, in hujuſmodi Canonicos dyſcolos erogentur. Debent tamen curare, ut ipſis abſentibus, alii eorum in Divinis ſuppleant vices.

De Cautione, quam dare debeant mittendi ad Univerſitates.

Quum formula Reformationis exigat, ut juniores in Gymnaſiis alantur impenſis Collegiorum, ad hoc, quo Collegia claris & doctis viris ornentur, ut huic menti ſatisfiat, & Collegia non fraudentur expectatione ſua: ſtatuimus, & communi conſenſu decernimus, ut Canonici, nondum in majoribus Ordinibus conſtituti, poſcentes hoc nomine aut fructus integros, aut decreta ſubſidia, a Collegiis, quæ pro more habent, ut de fructibus participent etiam in minoribus conſtituti Ordinibus, prius dent cautionem ſufficientem, ſe non velle ordinem & inſtitutum Eccleſiaſticum deſerere; aut ſi mutato propoſito forſan reſiliant, tum ſe velle & debere fructus, perceptaque ſubſidia, Collegio illi integraliter ſolvere, ac reſtituere.

Collegia in Univerſitate aliqua ſita, quo ſuos Studioſos mittere debeant.

Cæterum in locis, ubi Univerſitas Catholica eſt, juxta primam inſtitutionem reformata & probata, non videtur cauſa digna eſſe, Collegia magnis ſumptibus gravandi & mittendi ſtudioſos foras ad Univerſitatem exteram. Proinde ſtatuimus, ut tales dent operam literis bonis in ipſa Univerſitate, ubi ad mores & ſtudia ipſorum poteſt haberi reſpectus: niſi Decanus & Collegium cauſam habeant, cur cenſeant eos ad exteras Univerſitates mittendos. Quod ſi qui fugientes diſciplinam, velint omnino non ad eam, quæ eis a ſuo Decano, & Capitulo deſignatur, ſed ad aliam, quæ ipſiſmet videbitur, Univerſitatem proficiſci, non tenebitur Collegium illis dare ſubſidium decretum.

Ne vero Canonici, Vicarii & Choriſocii Cleri noſtri Colonienſis, Vigiliis defunctorum, quas mane hora ſeptima perſolvere conſueverunt, a frequentatione lectionum præcipuarum impediantur; volumus, ut poſthac Vigiliæ tempore pomeridiano ad horam circiter ſecundam

cundam incipiantur, ut ante preces veſpertinas compleantur.

Qui gaudere poſſint Univerſitatum Privilegiis.

Ad prohibendum gravem abuſum, quo ſe quidam ad Univerſitates non ſtudii, ſed privilegiorum gratia conferunt, ſtatuimus, & mandamus, ſicut ante nos in Synodo Leodienſi (*) ſtatutum eſt, ut nulli, niſi ad ſtudia literarum idonei, & illarum præcipue gratia, ſe ad Univerſitatem conferentes, in membra, ſeu ſuppoſita, uſque ad uſum Privilegiorum hujuſmodi Univerſitatis recipiantur, aut ſuorum beneficiorum fructibus eo prætextu gaudeant, nec recepti ipſis privilegiis & beneficiorum fructibus uti ſinantur, niſi quamdiu cauſa ſtudii permanſerint, & ſpes ſit, quod ex ſtudio ſuo fructum uberiorem in Eccleſia Dei ſint pariturì. Qui vero deſides & otioſi comperti fuerint, ab eorundem privilegiorum uſu, & fructuum perceptione repellantur.

De Theologo, qui doceat in Collegiis alendo.

Quo vero & reliqui, ſive Canonici, ſive Vicarii, Capellani, ſive Choriſocii, Cantores quoque, ſeu Choraules Collegiorum, quæ extra Univerſitates, aut in Univerſitatibus procul a ſcholis ſita ſunt, habeant etiam occaſionem in ſacris diſcendi & proficiendi, decernimus & ſtatuimus, ut ejuſcemodi Collegia ſingula, aut ſi vicina ſint, invicem duo aut plura, ſimul alant Theologum aliquem docentem, vel binos, qui hanc operam inter ſe partiantur, conceſſione fructuum unius Præbendæ, authoritate Apoſtolica in hunc uſum ſupprimendæ: aut ſi illa non ſufficiat, unione Beneficiorum vel Vicariarum, quæ nullam, vel non adeo neceſſariam functionem requirunt, judicio Viſitatorum Epiſcopalium decernenda & conficienda: ſic tamen, ut fructus Præbendæ, vel ſtipendii dividantur, ſecundum numerum lectionum: ut quando non legit, detrahatur illi etiam de fructibus portio deſtinata. Quod ſi inter ipſoſmet inveniatur, qui hoc docendi munus velit & poſſit obire, huic par eſt, ut diſtributiones quotidianæ præter juſtum ſtipendium, a Choro abſenti, pridie quam legat, & eo die, quo legit, concedantur.

De inſtaurandis Lectionibus Theologicis in Univerſitate Colonienſi.

Ut Cæſareæ Majeſtatis voluntati ſanctiſſimæ de reformandis Univerſitatibus juxta modum in formula præſcriptum ſatisfiat, & ratio ſit, quare Collegia in Colonia non teneantur ſuos Canonicos mittere ad exteras Univerſitates, & eis abſentibus, aut integros Præbendæ ſuæ fructus, aut quantum in victum, & libros ſufficiat, ſuppeditare: danda eſt Collegiis illis opera, ut lectiones potiſſimum ſacræ Theologiæ, in ipſa Univerſitate vigeant, & Canonici illi, qui habent Præbendas, ſibi ex indulto Apoſtolico, cum onere legendi collatas, ſuo muneri juxta tenorem Bullæ ſummi Pontificis, unde Præbendas illas conferendi Authoritas manavit, ſatisfaciant. Quamobrem monemus & hortamur eos, qui de Præbendis Gratiæ Primæ gaudent, ut aut legant ipſi in ſua facultate, aut ſi legitimo impedimento teneantur, conducant alios idoneos Magiſtros, qui vices eorum in docendo ſuppleant. Qui ſi monitionibus noſtris paternis auſcultare noluerint, cum noſtra (ad quos pertinet Bonum promovere) interſit, Lectiones Apoſtolicæ Sedis Beneficio Univerſitati debitas perſolvi; cenſuimus totius Concilii nomine requirendos eſſe Univerſitatis Rectorem & Proviſores, ut munere ſuo perfungantur, & eos, quibus de Præbendis, ſeu Beneficiis providerunt, requirant ad legendum & ſatisfaciendum oneri Præbendæ annexo: & juxta Apoſtolici privilegii tenorem, contra non parentes procedant: alioqui negligentiam eorum deferendam ad Summum Pontificem & petendam proviſionem, qua huic caſui provideatur.

De

(*) *Synod. Leodienſ. anni* 1548. *Cap. V.* *Vide pag.* 393. *huj. Tomi.*

De Altero Medio,

Ad conſequendam Reformationis executionem neceſſario, quod eſt Examen Ordinandorum.

DEinde viſum Nobis fuit, ad ſtabilem & duraturam Eccleſiaſtici Ordinis Reformationem comparandam, neceſſarium eſſe, ut initiandi ſacris Ordinibus, rite examinentur. Hi vero, qui ad Prælaturas & regimen animarum aſſumuntur, novo eidemque rigidiori examini ſubmittantur, propterea quod Mortales omnes ſequi ſuum genium quotidie experiamur, & aſinum manere aſinum, etiamſi exuviis Leoninis induatur: atque ita evenire, ut cum vitiis dediti homines, aſſumuntur ad dignitates & Prælaturas, vertant dignitates & curas non quo oportet, ſed vel ad avaritiam implendam, vel in ventrem ſaginandum, aut ad faſtum & pompam, quidam etiam, ut in luxu & deliciis vivant. Quibus profecto rebus fit; ut plane in diverſum abeant Officia & Munera Divinæ juſſionis, nec fere ulla ſit animarum & rerum Eccleſiaſticarum cura vera, ſed imagines tantum & apparatus: nec ſeria bene inſtitutæ Reformationis executio, ſed major indies morum & doctrinæ corruptela.

Quamobrem imprimis ſtatuimus & ordinamus, ne quis ad ſacrorum Ordinum perceptionem admittatur, niſi diligenter examinatus de fide, quam teneat: de affectu, quo ducatur ad petendos Ordines: de ſcientia, quæ ſufficiat ad Ordinis, quem petit, miniſteria explenda: de moribus Ordinem decentibus, & ætate legitima.

Ad quos pertineat Examen.

Quoniam vero difficile erat, ubi ſunt magnæ Eccleſiæ, & multi ordinandi, Epiſcopos, ad quos examinatio proprie pertinet, hoc negotii per ſe obire: olim ea cura in quibusdam Diœceſibus in Scholaſticos Cathedralium Eccleſiarum, in aliis vero in Prælatos alios relegata eſt, quibus jam examinandi jus eſt quæſitum, & majora, quam cæteris Canonicis ſtipendia ab Eccleſia decreta: Verum quales nunc ſunt plerique Scholaſtici, & illi, penes quos eſt examinandi poteſtas? Jura quidem ſua tuentur, nec tamen docent juventutem, nec examinant, officiumque & curas illas aliis, non multo melioribus Examinatoribus interdum delegant: quo fit, ut alio in alium hanc curam transferente, aut nullæ, aut perfunctoriæ, & admodum frigidæ fiant Ordinandorum examinationes: Quem defectum ſupplere cupientes, & examen ad ſua principia, hoc eſt, ad Epiſcopos, revocare, quibus ex Lege Divina incumbit, nemini cito manus imponere, matura deliberatione præhabita, declaramus, Epiſcopos non debere hujuſcemodi examinationibus (quando non ignorant eas perfunctorie factas) ſtatim acquieſcere, & inquiſitionis ſpecie, quam ex reliquiis antiqui moris retinent in Altari, cum rogant, utrum ſint digni, juſti, & ſancti, putare ſe ſatisfeciſſe, atque ita inutiles & indignos homines, nonnunquam etiam ſceleratos, ab aliis forte (quos ea cura non admodum tangit) dignos judicatos, ſacris illis Ordinibus contra conſcientiam propriam inſignire. Eaque de cauſa requirimus Provinciæ noſtræ Epiſcopos in Domino, ut vel ipſimet huic ſuo muneri ſatisfaciant, vel curam illam imponant viris piis, doctis, & de Eccleſiæ profectu ſolicitis, quorum diligentia ſit eis explorata, niſi certiſſimo experimento cognoverint, Scholaſticum, vel eum, ad quem hoc pertinet, diligentiam talem, cui merito fidant, adhibuiſſe.

De Licentiatoriis ad ſuſcipiendos Ordines extra Diœceſim.

Statuimus, ut nemini poſt hac (ubi digna & juſta cauſa non eſt) dentur Licentiatoria Ordines extra ſuam Diœceſim recipiendi, niſi prius ſit juxta modum præſcriptum in ſua Diœceſi examinatus. Ad hoc enim comperimus quosdam licentiatoria petere, ut examen ſubterfugiant.

De Proclamatione ante Majores Ordines facienda.

Quoniam non oportet ſacros Ordines quaſi furtim ſurripere, ſtatuimus, & ordinamus, ut quemadmodum jungendi Matrimonio, trina proclamatione populo denunciantur: ita majoribus Ordini-

dinibus initiandi, trinâ proclamatione denuncientur in Eccleſia Parochiæ, quam inhabitant, ad percipienda impedimenta, ſi quæ ſunt, quæ debeat Parochus Epiſcopo, aut Officialibus ejus ſignificare: ubi tamen proclamatio talis commode fieri poteſt, nec veriſimilis ſit metus, ne malevoli homines Clericos innoxios a majorum Ordinum ſuſceptione deterreant.

De tempore, quando debeant Ordinandi dare nomina ſua, & examinari.

Mandamus, ut volentes ad Subdiaconatus, vel Diaconatus Ordinem promoveri, præſententur, & dent Intitulatoribus nomina ſua feria quarta, diem Ordinationis præcedente, ac eodem & ſequenti die examinentur, horâ, quam eis conſtituent Examinatores. Promovendi vero ad Sacerdotii gradum, dent nomina ſua feria quinta ante diem Ordinationis, quibus ſimiliter ſtatuetur hora; cum ſimul ob multitudinem examinari non poſſint. Adferant vero promovendi omnes ſecum teſtimonia, non modo ſuorum Parochorum, verum etiam Præceptorum, aut proborum virorum, apud quos majorem vitæ partem tranſegerunt, per Examinatores diſcutienda, unde poſſit Epiſcopo, utrum irreprehenſibiles ſint, conſtare.

De Examine inſtituendorum ad dignitates, curas animarum, aut alia officia.

Porro quo plus negotiorum incumbit eis, qui ad Prælaturas, dignitates, & curas animarum vocantur, hoc magis intereſt Eccleſiæ & Chriſti fidelium, ut tales ſingulari examine, majorique diligentia, quam reliqui, explorentur, utrum ſufficiant ad præſtanda munera illa, ad quæ vocantur. Præcipue vero Epiſcoporum intereſt, quales habeant in excolendo agro Dominico cooperarios. Hinc ſtatuimus & ordinamus, ut nemo electus confirmetur, nemoque præſentatus ad dignitatem, vel animarum curam inſtituatur, priusquam ſit a ſuo Epiſcopo, aut Archi-Diacono Epiſcopi, aut hac in parte Vicario, aliisve ſacrarum Literarum, Canonum, & Traditionum Eccleſiaſticarum peritis viris, quos Epiſcopus, aut Archi-Diaconus ad hoc deſignabit, examinatus, & comprobatus idoneus, poſſitque & velit muneri, ad quod vocatus eſt, pro virili ſatisfacere, & Formulam Reformationis, qua parte eum concernit, exequi. Quod ſi quis Archi-Diaconorum, vel jus inſtituendi habentium, contra hanc conſtitutionem præſumpſerit aliquem, non ita examinatum, inveſtire, ipſe quidem pro judicio Epiſcopi, per certum tempus ab officii ſui executione, & fructuum perceptione, ſuſpendetur: Inſtitutus vero eo uſque, donec Epiſcopo comprobabitur qualificatus & idoneus. Neque tamen per Examen Epiſcopale, derogatum volumus juri examinandi, ſi quod alii Prælati habent.

De Examine eorum, qui per reſignationes, aut permutationes ad Beneficia contendunt.

Ad hæc ſtatuimus & ordinamus, ut in permutationibus, & reſignationibus Beneficiorum, eadem cura adhibeatur examinandi eum, in cujus favorem permutatio, vel reſignatio concepta eſt. Et præſertim diligens fiat inquiſitio, etiam per diſerta juramenta, num permutatio ſit ad contegendum Simoniæ vitium fraudulenter excogitata ac ſimulata: quod ſi vel examinis tempore, vel in poſterum compertum fiat, pactionem illicitam, & jure non probatam interceſſiſſe, uterque permutantium, pro Simoniaca fraude puniatur.

De Formulis ad Examinationem aptis.

Quoniam diverſi Ordines, officiorumque & dignitatum gradus diverſi, alias, atque alias requirunt in hominibus conditiones; & ratio præterea habenda eſt eorum Religioſorum, qui perpetuo deliteſcere quærunt in ſuis Monaſteriis, & ad nullas animarum curas evocari, ſed tantum cupiunt Chori officiis in ſuis Monaſteriis adhiberi, Sacrificiumque pro Eccleſia in Miſſis offerre, & Monaſticæ indulgere: viſum fuit præſenti Concilio, expedire, ut extarent formulæ, ad quas examinarentur ordinandi, ſecundum diverſos ſuſcipiendorum Ordinum gradus, & inſtituendi & confirmandi ſecundum conditiones munerum, & officiorum, quibus adſciſcuntur. Petentibus Suffraganeorum noſtrorum Comprovincialium Epiſco-

Digitized by Google

Epiſcoporum Legatis, negotium tales formulas congerendi dabimus eruditis aliquot viris, qui non modo in literis ſint exercitati, verum etiam cognitionem Eccleſiaſticorum officiorum teneant, & conſcribant in genere, quod communicetur eis omnibus pro locorum & Eccleſiarum diverſitate, in ſpecies aptas deducendum.

De inſtitutis pleno jure a Prælatis, & aliis Eccleſiaſticis.

Cum bonorum omnium teſtimonio magnus & pernicioſus ſit abuſus, quo Archi-Epiſcopi, Epiſcopi, Præpoſiti, Abbates, Prælati, & quibus in Clero eſt poteſtas conferendi Beneficia Eccleſiaſtica pleno jure, conferunt Eccleſias Parochiales abſolute & ſimpliciter quibuslibet, interdum indignis & ineptis, hominibus inexploratis, nullo præcedente examine: & quod intolerabilius eſt, nonnunquam ſpuriis, nothis, pueris, aut ſervis indignis; cenſuimus hanc rem totius Concilii nomine ad Summum Pontificem deferendam, petendamque Sedis illius proviſionem & declarationem, irritantem tales collationes, quas vocant pleno jure, niſi præcedat Examen Epiſcopale, ſeu eorum, quos Epiſcopi ad hoc dabunt: & ut poteſtatem faciat Epiſcopis, ut quos non conſtaret, a ſua Sanctitate, vel alias rite examinatos, non teneantur, quavis licet authoritate nitentes, ad poſſeſſiones Prælaturarum vel Sacerdotiorum, curam animarum habentium, admittere, niſi examine diligenter excuſſos, atque probatos. Similiter ne quenquam in Ordine ab alio, quam ſuo proprio Antiſtite, ſurreptitie & nullo prævio examine ſuſcepto, teneantur ad Eccleſiaſticas functiones admittere, ſed ab Ordinis ſuſcepti executione ſuſpendere, donec exhibitis ſuæ promotionis literis, per examen debitum, & juxta Reformationis formulam factum, fuerit repertus idoneus.

De Sæcularibus uſurpantibus ſibi poteſtatem pleno jure conferendi Beneficia.

De Sæcularibus vero habentibus jus præſentandi aliquem ad Beneficium Eccleſiaſticum, ſive curatum, ſive a cura liberum, qui contra Regulas Canonicas adnituntur pleno jure conferre, abſque inſtitutione canonica, aut præſentatum via facti intrudere: decernimus cum toto Concilio, tales conatus irritos ac nullos eſſe: & ſi qui tale quiddam facere tentaverint, hoc ipſo facto, jure præſentandi pro illa vice privatos eſſe: illum vero, qui Beneficium tali titulo recipit, aut ſe ei intromittit, nihil per hoc juris acquirere, & procul ab illius occupatione removeri debere, & per Ordinarium in ejus locum ſurrogari alium: quin & jura decernunt utrumque, & intrudentem & recipientem, anathemate feriendum eſſe.

De Officiorum Perfunctione,

MEDIO TERTIO,

Ad comparandam Executionem Reformationis neceſſario.

NOn prodeſt ad Eccleſiæ ædificationem, Prælatos & Paſtores, curam animarum habentes, fuiſſe diligenter examinatos, probatos, & legitima manuum impoſitione inſtitutos, atque admiſſos, niſi præſtent etiam officium; ad quod ſunt vocati, & cujus gratia ſtipendia ab Eccleſia accipiunt: Idcirco pro conſequenda Reformationis executione, curandum eſſe cenſuimus, ut Eccleſiarum Prælati & Paſtores ſuo munere perfungantur. Quod niſi fiat, jacent omnia, quæ Reformatio exigit.

Quibus poſſint Archi Diaconi munus ſuum committere.

Jam quod paſſim tam indoctos, & inutiles Sacerdotes videmus Eccleſiarum Regimini Præfectos, unde mores boni corrumpuntur, & omnis diſciplina populi labaſcit, quique tam turpiter in concubinatu, perpetua ebrietate, & aliis infamibus vitiis, unde & populus ſcandalizatur, quidam vivunt, Epiſcoporum negligentiæ, & Archidiaconis illis, qui quæſtum avarum ex officiorum, ſeu munerum ſuorum locatione faciunt, & malunt homines de ſalute æterna periclitari, quam ſe lucro turpi, ac temporali non ditari, acceptum ferendum eſſe, fatentur omnes, quibus dolet, animas hominum, quos ſanguine ſuo Chriſtus mercatus eſt, non pluris æſtimari, & Cleri infamia populum ſcandalizari. Cui accuſationi & juſtæ querelæ mederi cupientes, ſanci-

Digitized by Google

ſancimus & ſtatuimus, ut Epiſcopi, Archidiaconi, & omnes, qui functionem munerum ſuorum non per ſe, ſed per Miniſtros aut Commiſſarios, ſeu Collectores ſolent obire, vices ſuas non committant hominibus levibus, vitioſis, aut conjugatis: ſed tantum Eccleſiaſticis, gravibus & probatæ opinionis viris.

Non licere Prælatis, officia pro pecunia pacta alicui committere.

Similiter ad tollendum gravem & ſcandaloſum abuſum, quo quidam, pecuniis oblatis comparant ſibi a Prælatis commiſſiones & officia, non ſalutem animarum, ſed pecuniam uberiorem ex officiis quærentes: Statuimus & mandamus, ne quis Prælatus, cujuſcunque ſit dignitatis, ſuam juriſdictionem, & munera ulli Commiſſario ſeu collectori, licet Eccleſiaſtico, plus offerenti, pro pecunia, aut pro certo annuo cenſu, committat, vel vendat, ſub pœna excommunicationis, quam emens, ſeu pecuniam paciſcens, ipſo facto incurrat: vendens vero, præter pœnas Canonicas, amittat etiam actionem, pecuniam pactam exigendi: Decernentes, contractum hujusmodi illicitum, a jure damnatum, ac nullum eſſe, & haberi debere.

Quod non liceat relinquere peccata pro pecuniis impunita.

Magno populi Chriſtiani ſcandalo, quidam, ad quos pertinet vitiorum correctio, relinquunt peccata ob pecunias & munera impunita, non perpendentes pudendum eſſe crimen, crimina non coercere: nec quicquam eſſe, quod atrocius Epiſcopos & Prælatos coram Deo accuſet, quam hujus rei neglectus. Idcirco deliberatione cum Concilio habita, mandamus & ſancimus, ne Epiſcopi, Archidiaconi, vel alii juriſdictionem habentes, aut eorum Officiales, ſeu Commiſſarii, vitiorum correctiones diſſimulent, permittentes cuiquam, pecuniæ, munerum, vel neceſſitudinis cujuſcunque gratia in eis hærere: Sed delicta præterita caſtigent, pœnitentia ſalutari pro delicti gravitate, impoſita: nec pœnitentiæ loco pecuniam emungant, niſi ubi permittunt jura aut Canones: ſeu ubi pro transgreſſione mandati vel inhibitionis, certa mulcta (cujus habuerit trangreſſor cognitionem & tamen contempſerit) decreta ſit. Verum mulcta ex permiſſione jurium aut Canonum proveniens, ſecundum illorum præſcriptum convertatur. Cæterum ubi ejuſcemodi caſtigationibus non proficitur, & tanta ſit delicti gravitas, poterit etiam cenſuris & pœnis Canonicis caſtigari: Nimirum ſuſpenſionis ab officio, excommunicationis, & privationis Beneficiorum Eccleſiaſticorum.

Ut muneri ſuo Collegiorum Præpoſiti ſatisfaciant.

Querela eſt Collegiorum, Præpoſitos quosdam, ad quos præſtito juramento pertineat, jura & ſtatuta Eccleſiarum tueri atque defendere, nihil agere minus: ſed percipere tantum amplos fructus: Cæterum Eccleſias, quarum cauſa illos percipiunt, relinquere indefenſas: immemores jurisjurandi, & ejus, quod Beneficium propter officium datur: Hinc decernimus & ſtatuimus, ut ſi iſtiusmodi Præpoſiti a ſuis Collegiis, ad Bonorum, Privilegiorum, Jurium & Staturorum defenſionem, expenſis Capitulorum, neceſſitatis tempore, vel imminente diſcrimine, requiſiti, muneri ſuo ſatisfacere neglexerint, & inde Collegium ſeu Eccleſia damnum accipiat, pœnam incidant, pro damni accepti magnitudine, & Præpoſiti negligentia, ab Epiſcopo ſeu Superioribus taxandam, & moderandam.

Quod non liceat Decanis a ſuis Collegiis abeſſe.

Videmus, Decanis abſentibus, vel officio ſuo ſegniter perfungentibus, leviſſimorum quorumque, Canonicorum & Vicariorum inſolentiam prævalere fere adverſus meliores, pietatem & zelum bonorum haberi ludibrio, officia negligi, Divina neque rite, neque ab omnibus perſolvi, cantum præcipitari, vitæ & morum honeſtatem periclitari, diſciplinam prorſus nullam eſſe: breviter, licere pravis quibusque, quicquid libeat. Præcipimus idcirco & mandamus, ut Decani apud ſuas Eccleſias perſonaliter reſideant, & officio ſuo per ſeipſos ſtrenue perfungantur, exceſſusque ſubditorum, quoties opus erit, caſtigent, ſub pœna privatio-

Digitized by Google

vationis fructuum Decanalium, pro rata temporis, quo abſque cauſa rationabili moniti non reſederint, fabricæ, aut pauperibus applicandorum, ubi alias non eſt pœna digna contra non reſidentes Decreta, niſi forte neceſſitatis cauſa contigerit eos abeſſe: Quo caſu Capitulari alicui, qui ſuſcepti officii rationem reddere poſſit, quemque inferiores revereantur, vices ſuas committant, niſi talem abſentis Vicarium peculiaria Collegiorum ſtatuta deſignent.

Quod Abbatiſſæ Nobilium Virginum, quas Canoniſſas appellant, debeant apud ſua Collegia reſidere.

Idem ſtatuimus de Abbatiſſis Collegiorum Nobilium Virginum Canoniſſarum; quas tanto magis oportet ſuis Collegiis adeſſe, & perpetuo reſidere, quanto virgines illæ majori cuſtodia ſunt dignæ. Quibus præterea mandamus, ut diligenter obſervent, num omnes in Dormitorio communi nocte decumbant, & in habitu ipſas decente incedant, ac Horas Canonicas rite perſolvant, cæteraque, quæ Reformationis Cæſareanæ formula, & probatæ earum Conſtitutiones exigunt, diligenter obſervent, ſub pœna ſuſpenſionis a perceptione fructuum, in fabricam Eccleſiæ applicandorum, donec pareant.

Illas vero Abbatiſſas, quæ duobus Collegiis contra Decreta Sanctorum Patrum præpoſitæ ſunt, & duorum in ſe recipiunt curam, cum vix uni regendo ſufficiant, cenſendas decernimus juxta Decretum, De reſtringenda pluralitate Beneficiorum, inferius paulo ſubjectum: Atque ut Canoniſſæ ſecundum formulam aliquam ipſorum ſtatui convenientem, poſſint in vitæ & morum honeſtate reformari, conſcribi quædam in eam rem juſſimus, quæ Viſitatoribus noſtris trademus exequenda: communicabimus quoque ea Reverendis Confratribus noſtris Comprovincialibus Epiſcopis, quo & ipſi in ſuis Diœceſibus, ſecundum locorum & perſonarum rationem, quantum fieri poteſt, Reformationis unitatem ac conformitatem introducant.

Ut Abbates a Monaſteriis ſuis non diſcedant.

Mandamus quoque & præcipimus, ut Abbates quorumlibet Monaſteriorum, nonniſi intra Monaſterii ſepta, cum fratribus habitent, nec moram longam extra ea trahant.

De reſtringenda plurimorum Beneficiorum, curam animarum habentium concervatione.

Cupientes ex animo, quantum in Nobis eſt, prohibere, ac tollere odioſum illud, & inſatiabile (quod & Patrum Canones deteſtantur) ſtudium coacervandi multa beneficia, curam animarum habentia, unde populus fidelis graviter ſcandalizatur, & optimorum quorumque animi a Clero alienantur: ſpoliantur Eccleſiæ debitis miniſteriis, ceſſatio inducitur cultus Divini: Fundatores, quorum ſacroſancta & inviolabilis debebat haberi ſuprema voluntas, ſpe & expectatione ſua fraudantur: Meliores, quibus Beneficium aliquod Eccleſiæ certe debetur, quique miniſtrare in eo & cupiant & poſſint, non abſque injuria & offenſione Dei excluduntur, & ad ſtudia prophana impelluntur, ubi Eccleſiæ poterant eſſe ornamento, donec Cæſarea Majeſtas proviſionem meliorem adverſus licentiam hanc a Summo Pontifice impetret: id quod ab Eccleſiaſticis Imperii Statibus rogatus, ſe recepit a ſanctitate ejus eniti, atque efflagitare velle; Statuimus, & communi, maturaque deliberatione cum Concilio præhabita, quod juſtiſſimum eſt, & ad Eccleſiæ ædificationem pertinet, ſancimus; ut Beneficiatus quisque, ſi Beneficia habet a curis libera, aut unum curatum, aliud ſimplex, ſatisfaciat officio, cujus gratia Beneficium accipit, ſecundum Fundatorum intentionem, ſacros Canones, & Patrum Decreta: & ab Eccleſia, ubi Beneficium negligit, non participet. Etenim Divini juris eſt, ut qui ſervit Altari, de Altari vivat: (*) nec bono jure is, qui non ſervit Altari, vivit de Altari: ſicut ſtipendium non debetur, niſi militanti. Si vero Curatum habet Bene-

(*) 1. Cor. 9.

Beneficium, apud Eccleſiam, ubi Beneficium habet, reſideat, & officio ſatisfaciat, alioqui nihil percepturus: pertinebitque ad Epiſcopum, ſeu eos, quibus hoc juris competit, ut de Præbendæ, ſeu Beneficii fructibus, ad Eccleſiæ illius utilitatem diſponant: niſi Beneficiatus ille, Eccleſiæ Dei utilius aliquod ſervitium interim impendat. Quod ſi quis juxta *C. De multa. De Præbend.* qualificatus, jam impetravit a Sede Apoſtolica facultatem, plura, quam unum Beneficium retinendi, mandamus, ut hanc Epiſcopo ſuo, aut ejus Viſitatoribus ſecundum diſpoſitionem *C. Ordinarii. De off. Ordinar. in* 6. præſentet atque exhibeat. Quæ ſi appareat ſufficiens, curet Epiſcopus, ut Beneficia debitis obſequiis non fraudentur. Alioqui Beneficiatus, uno, quod maluerit, retento, reliqua libere reſignet, aut dimittat viris idoneis, perſonaliter reſidere volentibus, abſque præjudicio tamen præſentantium, eligentium, & collatorum, conferenda. Si vero diſpenſatum ſit cum indigno, ſummo illud Pontifici curet Epiſcopus ſignificare, ut digniori de Beneficio illo provideatur per eos, quibus alias competit jus eligendi, conferendi, vel præſentandi.

De Competentia juſta Rectoribus Eccleſiarum, ſive perpetuis, ſive temporalibus, aſſignanda.

Ubi Collegia vel Monaſteria, vel habentes dignitates, habent Eccleſias Parochiales incorporatas, cum Decimis, juribus, & cenſibus, quas committere ſoleant Paſtoribus vel perpetuis Vicariis, cum aſſignatione portionis fructuum regendas; ſi portio talis ſit acciſa, nec ſufficiat, ut honeſte ac decenter ex ea vivatur, nec cauſa ſit, cur animæ negligantur, aut deſeratur officium, vel ad curas ſordidas Paſtor ille pro victu comparando adigatur: mandamus & decernimus, ut juſta portio ſecundum Reformationem ei de Decimis Collegii, vel Monaſterii bonis aſſignetur, ſive per Epiſcopum loci, ſive per ejus Viſitatores. (*a*) Similiter ubi temporales Rectores ad regendas Eccleſias conducuntur, decernimus, ut juſtum & dignum ſtipendium detur, pro locorum & perſonarum conditione ab Epiſcopo moderandum, quod decentem eis & honeſtum victum atque veſtitum ſuppeditet.

Ne cogantur Eccleſiarum Rectores opera ſervilia ſubire.

Omnino autem vetamus, ne ulla Collegia, Monaſteria, vel habentes Dignitates, locent Eccleſiarum ſuarum regimen cum agris, vineis, ſylvis, pratis & juribus, Rectori plus offerenti ſub annua penſione: Tales enim Coloni verius, quam Paſtores, ſervilibus & ſordidis negotiis ſe dedere, & majorem temporalium, quam ſpiritualium bonorum ſolicitudinem habere, dignamque animarum curam negligere ſolent. Poſſunt tamen Colonis ſecularibus Eccleſiarum prædia ſub annuo cenſu locari, emolumentaque pro utilitate Eccleſiarum commutari, vel vendi: Quin etiam non vetamus, quin Collegia & Monaſteria poſſint Eccleſiæ Rectori, bonorum ad ipſam Eccleſiam pertinentium, adminiſtrationem plenam committere pro moderato cenſu, quem de prædiis pendat: ſic tamen, ut ei ſuperſit honeſtus & ſufficiens victus ac veſtitus: nec ad ſupremum cenſum adigatur, ut ſolent licitantes, a plus offerentibus, pro quo corradendo cogatur ſe ſordidis & ſervilibus mancipare, ac ruſticus fieri, ut vix aut ægre ei ſuperſit, unde nuditatem ſuam veſtiat, & vitam miſeram ſuſtentet: quales multos, magno Eccleſiaſtici Ordinis dedecore, in pagis videmus Sacerdotes.

De Vicariorum ſeu Capellanorum in Eccleſiis Collegiatis Officiis.

Ad poſtremum ſtatuimus & ordinamus, ut Eccleſiarum Collegiatarum Vicarii (quos aliqui vocant Capellanos, aut Choriſocios) nomini ſuo reſpondeant, nec tempore Divinorum aliis pſallentibus, ipſi extra Chorum ſpatientur, deſideant, confabulentur, aut aliud quid agant in Eccleſia, in populi ſcandalum: ſed Canonicis in perſolvendis Horis Canonicis & Divinis, ſint adjumento, & onera ſpecialia, ad quæ vel ex fundatione,

(*a*) De Præben. C. Extirpandæ. & C. Expoſuiſti. & C. I. eod. Tit. in 6.

ne, vel antiqua conſuetudine, aut Eccleſiarum ſtatutis obligantur, devote & diligenter perſolvant, ſub pœna ſuſpenſionis, non a diſtributionibus tantummodo quotidianis, verum etiam a Vicariarum ſuarum fructibus, donec negligentiam juxta Decani & Capituli judicium emendent.

De Quarto Medio

Reformandi Eccleſiam per Viſitationem.

NOn alias ſane melius, quam in Viſitatione deprehenduntur, corriguntur, & eradicantur errores & vitia, quæ Viſitatoribus dormientibus ſeminantur, creſcunt & ſecurum robur acquirunt. Sic in Evangelio dicitur: *Cum dormirent homines, venit inimicus homo, & ſuperſeminavit zizania*, morum nimirum & doctrinæ corruptelam. Dormiunt Prælati: qui non viſitant: ſoli vigilant, & ſervant cuſtodias noctis ſuper gregem ſuum, qui mala, quæ metuuntur, Viſitatione præcidunt. Et quoniam ſemper oportet eos in ſibi commiſſas oves habere oculos intentos, ſpeculatores appellantur: *Speculatorem*, inquit Propheta, *dedi te domui Iſrael.* Nec aliud eſt Epiſcopus, etiam ex nomine, quam ſpeculator. Hinc etiam Apoſtolus: *Attendite vobis & univerſo gregi, in quo poſuit vos Spiritus Sanctus Epiſcopos.* Et univerſo, inquit, gregi, quod viſitationem requirit, ut Epiſcopus nemini deſit. Quale exemplum dedit ipſe de ſe Apoſtolus, non ſemper prædicans, ſed viſitans etiam ſuos, quos ad Chriſtum converterat, ut exploraret, utrum ſervarent doctrinas & traditiones Apoſtolorum & Seniorum. Sic habito Concilio Hieroſolymitano, in quo Apoſtoli & Seniores ſtatuerant, quonam pacto Lex vetus ſepeliri deberet, ait ad Barnabam Paulus: Revertentes viſitemus Fratres per univerſas civitates, quomodo ſe habeant. Qualium viſitationum frequens mentio eſt in Actis Apoſtolorum. Cap. XX. commemorat Epiſcopis Aſiaticis labores ſuos, ac tandem conteſtatur eos in hæc verba: Quapropter conteſtor vos hodierna die, quod mundus ſum a ſanguine omnium: Non enim ſubterfugi, quo minus annunciarem vobis omne conſilium Dei. Qua ſane conteſtatione pronunciat reos ſanguinis omnium pereuntium animarum, Epiſcopos illos, qui oves ſuas non requirunt. Viſitatione igitur opus eſt, cum Archidiaconali, tum Epiſcopali, atque Archi-Epiſcopali, & eorum, quibus hoc muneris incumbit, ad extirpandos errores ac vitia, & mores bonos plantandos, eosque in uſu & vigore ſuo retinendos. Hactenus autem (quod negare non poſſumus) alto ſomno dormierunt Epiſcopi, de Archidiaconorum viſitatione ſecuri, qui ſpeciem quandam viſitationis retinuerunt, ſed deformem, & pravorum Officialium, ſeu Viſitatorum quæſtu vitioſam ac reprehenſibilem. Nunquam profecto, quod nunc ſero querimur, tot hæreſes & ſectæ, moresque corrupti eouſque invaluiſſent, nec jaceret adeo diſciplina Eccleſiaſtica neglecta, ſi recte viſitatum ab Epiſcopis & Archidiaconis, & eis, quibus hoc muneris incumbit, fuiſſet. Quapropter Archidiaconis quidem totius Concilii authoritate mandamus & præcipimus, ut abuſu correcto, Viſitationem inſtituant ad formulam Reformationis, nec quenquam ſinant in vitiis, pecuniæ vel munerum cauſa, hærere, juxta ſuperiores noſtras Conſtitutiones, ſub pœna, quam Epiſcopi, vel Superiores dignam judicaverint. Epiſcopos autem requirimus, ut frequentius per hoc triennium viſitent ſuas Diœceſes, cum ad extinguendas hæreſum & ſchiſmatum reliquias, tum vero ut Archidiaconales, & inferiores Viſitatores obſervent, atque in ordinem redigant. Nam niſi hoc fiat, verendum eſt, inferiores Viſitatores ſuum morem retenturos.

De Notario in Viſitatione adhibendo.

Statuimus adhæc, ut Viſitatoribus adhibeatur Notarius, qui ſit Sacerdos, aut ſaltem Clericus, non conjugatus.

De Viſitatione exemptorum, & non exemptorum.

Cautum eſt in Reformationis formula, ut a Viſitatione Epiſcopali nulla Eccleſia eſſet libera ſeu exempta, propterea (ut opinamur) quod exempti multi, ab inſtitutis ſuis late deflexerunt, & populum graviter irreligioſa vitæ converſatione, & moribus corruptis ſcandali-

dalizent: induceretur autem Eccleſiæ turpis facies, plurimaque in populo ſcandala naſcerentur, ſi viſitatis ac reformatis non exemptis, exempti, quos oportebat eſſe potius reformatos, hæreant perpetuo in eodem luto. Verum quum in hoc negotio deeſſet Epiſcopis Summi Pontificis authoritas, Cæſarea Majeſtas recepit, ſe velle cum Summo Pontifice agere, ut operi huic tam ſancto, Sanctitas ejus ſe accommodaret. Quod ipſum utrum jam factum ſit, necne, nondum ad Nos pervenit. Idcirco ſtatuimus interea, donec de hoc reddamur certiores, ut Epiſcopus quisque viſitet omnes ſibi ſubjectos, non exemptos, licet ſint per Archidiaconos Prælatos viſitati: Exemptis vero, ne quid in ſe patiantur Epiſcopi deſiderari eorum, quæ Cæſarea Majeſtas ſerio requirit, ſuum viſitandi ſtudium, atque operam offerant, hoc periculoſo præſertim tempore. Et nihilominus præſenti Concilio ſtatuente, requirimus, & a Reverendis Coepiſcopis noſtris Suffraganeis in eorum Diœceſibus requirendos cenſemus omnes exemptorum Prælatos & Viſitatores, ut munus ſuum ſtrenue exequantur, reformentque ſubditos ſuos juxta Reformationis Cæſareanæ (quam ſibi comparare quisque teneatur) Formulam, & Cæſareæ Majeſtatis mentem. Qua in re, ſi fuerint negligentes, & non cum effectu Reformationem exequantur, tum Epiſcoporum erit, ut negligentiam hanc aut Summo Pontifici, aut Cæſareæ Majeſtati ſignificent, quo proſpiciatur eis de remedio opportuno.

De Viſitatione Hoſpitalium, etiam Exemptorum.

Cum Reipublicæ, ſed præcipue Epiſcoporum interſit, ut viſitentur ac reſtituantur Hoſpitalia, quippe quod Epiſcopi ſint & eſſe debeant Patres pauperum & infirmorum, nec ferendum eis ſit, ut eleemoſynæ debitæ eis ſubtrahantur: ſtatuimus, Hoſpitalia omnia eſſe diligenter & magna cura viſitanda, impetrandumque Ordinariis a Summo Pontifice, Cæſareæ Majeſtatis interceſſione, privilegium viſitandi & reformandi etiam exemptorum Hoſpitalia, ſalvo tamen in aliis exemptionis jure.

De authoritate, qua oportet Viſitatores Epiſcopales præditos eſſe.

Erit quoque Viſitatoribus Epiſcopalibus opus flagello Evangelico, & Eccleſiaſtica coercendi poteſtate, ut vendentes & ementes, ſcorta, nequitias, impoſturas, omnemque turpitudinem ex Eccleſia ejicere valeant. Proinde decernimus, ut Epiſcopi & Prælati, mittentes aliquo, ubi ipſi fuerint negociis aliis occupati, ſuos Viſitatores, inſtruant eos etiam authoritate ac poteſtate ſufficienti, rebelles ac criminoſos per cenſuras Eccleſiaſticas coercendi, & vitia, ut magna, vel pava fuerint, caſtigandi.

De Formulis inquirendi in Viſitationibus.

Quanquam nulla certa inquirendi regula, ob rerum omnium inſtabilitatem, & diverſos caſus, qui ſubinde accidunt, Viſitatoribus poteſt præſcribi; expedit tamen extare formulas, ad quas pro diverſa locorum, Ordinum, & Eccleſiarum conditione, aliter atque aliter inquiſitionem ſuam illi inſtituant, & quibus ſubmonitorii loco uti poſſint. Quæ ſi non inveniantur editæ, quo Viſitatores hoc onere levemus, dabimus piis & eruditis aliquot viris negocium, tales formulas, etiam Suffraganeis noſtris Epiſcopis communicandas, colligendi ac ſcribendi.

De ſumptuum & procurationum in Viſitatione exigendarum moderatione.

Semper manſit extra controverſiam, eos, qui viſitarentur, debere ſuis Viſitatoribus ſumptus omnes, dicente Apoſtolo: (*b*) *Quis plantat vineam, & de fructibus ejus non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte ejus non manducat? Si nos ſpiritualia vobis ſeminavimus, magnum eſt, ſi carnalia veſtra metamus?* Sed quoniam frigeſcente charitate, populus non (ut olim) benigne & liberaliter ſuccurrit Eccleſiarum neceſſitatibus, & gravibus inſuper exactionibus Eccleſiæ per hanc tempeſtatem atteruntur; ne viſitatio ſuperveniens, fiat onus importabile, & *offenſionem demus* (ut Apo-

(*b*) 1. Cor. 9.

Digitized by Google

Apoſtolus loquitur (c) *Evangelio.* Requirimus Reverendos Comprovinciales Epiſcopos, noſtros Suffraganeos, ut quando non per ſe, ſed per Commiſſarios viſitabunt, non ſinant viſitandos supremis evectionum ac procurationum juribus gravari: *Neque enim debent filii theſaurizare parentibus*, (d) *ſed parentes filiis.* Præcipimusque & mandamus univerſis & ſingulis, Nobis inferioribus Viſitatoribus, ne ſuperfluum famulitium in comitatum aſſumant, & victualium ſumptu mediocri, pro ſua decentia ſint contenti. De Parochis vero, ubi tenues ſunt redditus, & paucus eſt populus, ordinamus, ut viſitandi vocentur ad vicinum aliquem illius Decanatus, ſeu Regiunculæ locum, & moderatum tantummodo ſubſidium conferant in ſumptus communes. Cæterum ſi pauperis cujuspiam Parochiæ neceſſitas requirat viſitationem perſonalem, cum hoc Viſitatores agant benigne, & ad exemplum Apoſtoli Pauli, (e) (qui malebat manuum labore victum ſibi & ſuis quærere, quam quem gravare,) Eccleſiæ pauperi de ſuo, quod a locupletiore Eccleſia habent, ſerviant.

De Synodorum Celebratione, MEDIO QUINTO,

Ad Reformationem exequendam neceſſario.

MAgno Status Eccleſiaſtici, immo Reipublicæ Chriſtianæ detrimento, ſero querimur, Synodos vel intermiſſas, vel non recte hactenus fuiſſe celebratas. Quarum neceſſitas hinc intelligitur, quod ubi deficit Viſitatio, ubi officiorum non eſt cura: ubi examen & ſtudia bona jacuere neglecta, ſolæ reſtant Synodi, ſeu Concilia, in nomine Chriſti congregata, idoneæ non tantum ad bonorum morum plantationem, & extirpationem malorum; verum etiam ad Mediorum ſeu viarum, quibus ad iſtas pertingimus, reſtitutionem cum primis valentia. Siquidem in Synodis redintegratur unitas, ſtudetur corpori in ſua integritate conſervando, ubi ea, quæ in viſitatione non dabatur exequi, executionem ſtudiis communibus aſſequuntur: ubi de capite & membris, de fide & pietate, de Religione & cultu Divino, de moribus, de diſciplina, de obedientia & judiciis, & rebus omnibus, ad bene Chriſtianeque vivendum commodis, vel neceſſariis tractatur, atque ſtatuitur: ut veriſſime in Reformationis formula dicatur: Salus Eccleſiæ, terror hoſtium ejus, & fidei Catholicæ ſtabilimentum ſunt Synodi: quas etiam rectiſſime Corporis Eccleſiæ nervos dixerimus: Neglectis enim Synodis non aliter Eccleſiaſticus ordo diffluit, quam ſi corpus humanum nervis ſolvatur. Idcirco ſtatuimus, ut Synodus Diœceſana quot annis bis, pro veteri quidem more, ſed juxta Reformationis formulam religioſius, & meliori cum fructu celebretur. Suffecerit tamen in Diœceſi Leodienſi propter ejus latitudinem & multitudinem Prælatorum, ſemel quot annis recte & ſtudio ferventi celebrare. Synodum vero Provincialem volumus juxta Baſileenſis Concilii Decretum, ſingulo quoque triennio cogi debere.

De ſumptibus, quos in Synodis faciunt Decani Collegiorum, & Paſtorum.

Decani Collegiorum accedentes Synodum, pro ſuis Collegiis in Religionis officio & dignitate ſua conſervandis, & Decani rurales, pro ſuæ Regiunculæ Parochis, Deo utique militant. Nemo vero, ut Apoſtolus ait, (f) militat unquam ſtipendiis ſuis. Propterea decernimus & ſtatuimus, ut pro numero dierum, quibus Concilium durat, conferant Decanis ſuis Collegia & Parochi ſubſidia, in ſumptus, quos neceſſario facere debent, absque omni tergiverſatione. Qua in re tam juſta, ſi qui rationis, & æquitatis obliti, reddiderint ſe difficiles, Viſitatorum noſtrorum erit, hos tales non modo compellere ad id, quod jure Divino debent, perſolvendum, verum etiam pœnas ab eis, pro iniquitatis modo exigere.

De novis Conſtitutionibus in Synodis edendis.

Statuimus quoque, ut in Synodis communibus conſiliis decernant de tollendis abuſibus & moribus corruptis, quos contigerit ad Synodi judicium referri, diſciplina Eccleſiaſtica caſtigandis. Et ſi opus

(c) 1. Cor. 9. (d) 2. Cor. 12. (e) Act. 20. (f) 1. Cor. 9.

opus ſit, Canones veteres renoventur, aut novi in novis caſibus juxta ſacram Scripturam, Patrum ſanctiones, & rectæ rationis judicium, condantur: id quod modo Nos quoque ex his, quæ ad Synodum relata ſunt, facere decrevimus.

De Medio Sexto,

Ad Reformationis executionem neceſſario.

SExtum medium, ad exequendam Reformationem efficax, eſt juriſdictio Eccleſiaſtica, qua tanquam ſupremo refugio compelluntur, qui ſponte non ducuntur, ad vitæ emendationem. Hanc Chriſtus Eccleſiæ in Petro pro Eccleſia confitenti, ipſum eſſe Filium Dei, promiſit, quando dixit: (g) *Tibi dabo claves Regni Cælorum: Quodcunque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cælis: & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cælis.* Quam promiſſionem non ad unum Petrum pertinere, ſed in omnes Apoſtolos transmiſſam, alio loco (h) inſinuat, ubi dicit: *Amen dico vobis, quodcunque ligaveritis ſuper terram, erit ligatum & in cælo: & quodcunque ſolveritis ſuper terram, erit ſolutum & in cælo.* Eccleſiæ igitur ſunt claves iſtæ ligandi atque ſolvendi datæ, quas non ab hominibus, ſed a Chriſto accepit: ut abſque Divinæ authoritatis contemptu contemni non poſſint. Quapropter Chriſtus præcipit, (i) ut eum, qui Eccleſiam jus dicentem non audierit, pro ethnico habeamus & publicano. Tanta eſt Eccleſiaſticæ juriſdictionis vis & poteſtas. Hac coercentur obſtinati in ſceleribus, pervicaces, rebelles, flagitioſi, & contumaces. Hac uſus eſt beatus Apoſtolus Paulus, quando Corinthium, novercæ ſuæ ſtupratorem, tradidit Satanæ: *Ego*, inquit, (k) *abſens corpore, præſens autem ſpiritu, jam judicavi ut præſens, eum, qui ſic operatus eſt, in nomine Domini JESU Chriſti, congregatis vobis & meo ſpiritu, cum virtute Domini JESU, tradere hujusmodi hominem ſatanæ in interitum carnis, ut ſpiritus ſalvus ſit in die Domini noſtri JESU Chriſti.* Hac item uſus eſt (l) adverſus Hymenæum & Alexandrum, qui operum conſcientiam, quæ fidei rectæ congrueret, repellentes, circa fidem naufragaverunt, quos tradidit ſatanæ, ut diſcerent non blaſphemare. Et increpat beatus Apoſtolus Corinthios, (m) apud judices infideles, & Ethnicos judicio condendentes: *An neſcitis*, inquit, *quoniam Sancti de hoc mundo judicabunt? Et ſi in vobis judicabitur mundus, indigni eſtis, qui de minimis judicetis. Neſcitis, quoniam Angelos judicabimus? quanto magis ſecularia?* Et per ironiam ſubdit: *Secularia igitur judicia ſi habueritis, contemptibiles* ſcilicet, *qui ſunt in Eccleſia, illos conſtituite ad judicandum. Ad verecundiam veſtram dico, ſi non eſt inter vos ſapiens quisquam, qui poſſit judicare inter fratrem ſuum, ſed frater cum fratre judicio contendit, & hoc apud infideles?* Quibus permoti rationibus, decrevimus cum præſenti Synodo, judicia Eccleſiaſtica inprimis reformanda eſſe. Et quidem in hanc rem Anteceſſores noſtri, ſanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopi, Theodoricus & Ropertus quædam ſtatuere: poſt quos Anteceſſor noſter Hermannus, anno vigeſimo nono copioſiorem noſtræ Curiæ Reformationem edidit, (n) quæ & in Provinciali Concilio, anno trigeſimo ſexto, communi omnium conſenſu publicata atque recepta eſt. Verum cum prohibente hominum malitia, non ſit Reformatio illa per hanc tempeſtatem ſortita per omnia executionem, decrevimus hanc primum in Diœceſi noſtra diligenter exequi, & omnes Curiæ noſtræ Officiarios jurejurando adſtringere ad ejus obſervantiam. Requirimus quoque & monemus Reverendos Confratres noſtros, Suffraganeos Epiſcopos, ut & ipſi ſecundum hoc exemplar, prout melius videbitur congruere ſaluti & tranquillitati ſubditorum, ſuas quoque Curias reforment, & executionem reformatæ juriſdictionis, Epiſcopali ſua authoritate inferioribus omnibus ad eundem modum, hoc eſt, per jusjurandum imponant.

De impedientibus executionem mandatorum & ſententiarum Judicum Eccleſiaſticorum.

Eccleſiaſticus Judex officio ſuo nequit perfungi, ubi Magiſtratus & ſeculares

(g) Matth. 16. (h) Matth. 18. (i) Ibid.
(k) 1. Cor. 5. (l) 1. Timoth. 1. (m) 1. Cor. 6.
(n) Vide illam in hoc Tom. pag. 221.

res homines, contumacibus, flagitioſis & rebellibus Patrocinium ferunt adverſus Eccleſiaſtica judicia, vel ea impediunt. Idcirco mandamus omnibus Magiſtratibus, Præfectis, Judicibus ſecularibus, & quibuscunque Eccleſiæ filiis, ne quis ad judicium Eccleſiaſticum vocatis, adverſus Dei ordinationem, unde eſt iſta poteſtas, & ſacros Canones, patrocinetur, aut quovis modo impediat mandatorum & ſententiarum Eccleſiaſticorum Judicum executionem, ſub pœna excommunicationis, qua, niſi admoniti reſipiſcant, ſint plectendi. Piiſſimum quoque Imperatorem noſtrum, & Principes ſeculares, quorum ditiones in provinciam noſtram excurrunt, vel intra ejus ambitum continentur, duximus totius Concilii nomine, tanquam juſtitiæ Patrocinatores invocandos, ut ditionum illarum Satrapis, Judicibus, Magiſtratibus, ſuisque Vicariis mandare ac præcipere velint, ne Eccleſiaſtico Judici, brachium ſeculare petenti, illud denegent, aut cujuscunque exceptionis per eos propoſitæ occaſione differant, etamſi nullitatem exceptio concernat, quemadmodum jure communi cautum eſt.

Ne Judices ſeculares de Matrimonialibus, & aliis ſpiritualibus cauſis judicent.

Quum Matrimonii Sacramentum, ut Sacramenta reliqua, in theſauris Eccleſiæ numeretur, nec ſit civilis quidam contractus, ut olim putarunt Ethnici; ad ſolius Eccleſiæ judicium, præſertim ubi quæſtio juris verſatur, ejus diſcuſſio pertinet: idcirco ſtatuimus cum præſenti Concilio, & ſub excommunicationis pœna prohibemus, ne Magiſtratus, aut Judices ſeculares in matrimonialibus aut aliis ſpiritualibus quibuscunque cauſis, ad cognitionem ſolius Eccleſiaſtici Judicis ſpectantibus, inter ſuos ſubditos aut alienos judicent, nec diſpenſandi, aut tranſigendi poteſtatem in matrimonio ac gradibus prohibitis ſibi uſurpent: ſed ejusmodi cauſas omnes, ad Judicis Eccleſiaſtici cognitionem & definitionem remittant.

CENSURÆ & DECRETA,

Lata pro abuſuum & vitiorum, ad Synodi judicium perlatorum, emendatione.

Ne quis recipiat aut foveat Monachos & Sanctimoniales, ſui inſtituti deſertores, ac fugitivos Apoſtatas, ſub excommunicationis pœna.

NUlla re magis per hanc tempeſtatem fœdata eſt Eccleſiæ Chriſti facies, quam profugorum Monachorum, & Sanctimonialium perfidia atque flagitiis: quorum, ut erat vitæ inſtitutum arctum prius & ſanctum, ita eo abjecto, absque omni freno ad quævis flagitiorum genera provoluti ſunt: his enim authoribus natæ ſunt hæreſes, ſacrilegia, inceſtuoſa connubia, & ſacrorum omnium prophanatio. Nec ab aliis magis, quam iis, quos iſti ſeduxerunt, ſunt hæc mala defenſa, atque promota. Ideo magna ſeveritate opus eſt, ut flagitioſiſſimum hoc genus hominum reprimatur; atque ab Eccleſia fidelium, videlicet, ne plures eorum contagione inficiantur & pereant, ſubmoveatur. Proinde quod nuper in Diœceſana Synodo noſtra decreveramus, (o) nunc renovamus, & ejus innixi authoritati, qui dixit: *Quidquid ligaveritis ſuper terram, erit ligatum & in cælis*: Sancimus unamini totius Concilii conſenſu, judicio ac ſententia, ac præcipimus, ne quis cujuscunque ſtatus vel conditionis fuerit, poſthac Monachos & Monachas fugitivos, & extra Superiorum ſuorum obedientiam vagantes, quos noverit veridica aliorum relatione, aut Superiorum teſtimonio, vel alio quovis modo, eſſe tales, recipere, fovere, aut ad Sacramenta vel Eccleſiaſtica miniſteria admittere auſit, ſub excommunicationis, quam ipſo facto incurrant, pœna, qua & ſacri Canones feriunt eos, qui hujuscemodi fugitivis, Apoſtatis atque excommunicatis communicant.

De Monachis, Sanctimonialibus, & Sacerdotibus conjugatis.

Perlatum ad Concilium eſt, Apoſtatas illos varia vitæ genera ſectari: quos-dam

(o) Vide ſupra Synodum Colonienſem anno 1548. a pag. 350.

Digitized by Google

dam enim ſeculare inſtitutum in omnibus aſſumpſiſſe, & pudicitia, quam Deo conſecraverant, proſtituta, Monachos Sanctimonialibus, duplicato inceſtu, ſub conjugii prætextu adhærere. Quo vitio & Sacerdotes, ac majorum Ordinum quidam Clerici, contra Canones ſe contaminarunt: quosdam vero viduis & fœminis ſecularibus ſe copulaſſe. In quo gradu & ſanctimoniales quædam, Deo ſub velamine dicatæ, ſe viris conjugii nomine proſtituerunt: Quas nuptias omnes, quia priorem fidem irritam fecerunt, Deo abominabiles, atque execrabiles, uti nuper in Synodo noſtra Diœceſana declaravimus, ita nunc quoque totius Concilii approbatione ac judicio declaramus & pronunciamus illicitas, prophanas, ſacrilegas, atque inceſtuoſas eſſe, & nusquam tolerandas, & anathemati eos omnes, qui ita contraxerunt, eſſe innexos: prolesque inde ſuſceptas, illegitimas, nec aliter, quam ſpurios & nothos habendas, ac proinde hæreditario nomine parentibus ſuis neque in mobilibus, neque in immobilibus ſuccedere poſſe aut debere.

De Concubinariis Monachis vel Sacerdotibus.

In tertio genere verſantur Monachi Apoſtatæ, qui miniſteriis Eccleſiaſticis perſunguntur, & ſcortis, concubinis adhærent. Quorum quidam religionis ſuæ habitum penitus abjecerunt, quidam non integrum, ſed partem ejus ob metum retinuerunt. De quibus ſtatuimus, ut ſeveriori ordinis diſciplinæ pro tanti ſcandali expurgatione ſubmittantur, & carnis ſuæ petulantiam afflictione mortificent.

De Sacerdotibus vero & Clericis Beneficiatis, quibus concubinæ & fœminæ de incontinentia ſuſpectæ, ſeu cum quibus ipſi antehac de fornicatione diffamati fuerunt, manifeſte cohabitant, ut nuper in Synodo Diœceſana, ita nunc quoque totius Concilii conſenſu & approbatione decernimus & pronunciamus, eos, qui tales fœminas apud ſe detinent, ſententiam ſuſpenſionis ab officio, & Beneficio incurriſſe: Mandamusque & præcipimus, ut juxta noviſſimam declarationem, eas tam procul e vicinia ſubmoveant, ut commerciis non detur facilis occaſio, & ſuſpiciones omnes vitentur. Ipſas vero fœminas, ſi poſthac in domibus vel vicinia permanſerint, cenſemus excommunicationis pœna plectendas. Volumus quoque & jubemus, ut Eccleſiarum Prælati ſententiam memoratam contra Concubinarios notorios, & de concubinatu ſuſpectos, diligenter exequantur: alioqui noſtrarum partium erit, eorum negligentiam ſupplere, & pœnas dignas pro ea exigere. Quod ſi qui libidinis furiis correpti, inſtar equi & muli, quibus non eſt intellectus, (p) ſuſpenſionis pœna non emendentur, aut his noſtris mandatis facto contrario docuerint ſe non velle parere: contra hos tales ad ulteriorem Beneficiorum privationem, aliasque duriores pœnas, decrevimus & cenſuimus eſſe procedendum.

De Monachis, qui extra obedientiam degentes, Divina tractant, & populo Sacramenta adminiſtrant.

In genere quarto verſantur Monachi profugi, qui extra obedientiæ jugum & ordinis ſui obſervantiam, alii in habitu, alii habitu cum Religione rejecto degentes, regimini ſe intromittunt Eccleſiarum, Sacramenta conficiunt, & populo adminiſtrant, cum ſint ipſi excommunicati, & Sacramentorum omnium expertes: Confeſſiones audiunt, cum abſolvendi non habeant poteſtatem, multis modis & populo imponentes, & ſeipſos cenſuris gravioribus illaqueantes: nonnunqam etiam dogmata falſa diſſeminantes. Quos cum animadverterimus, eſſe propria quædam inſtrumenta, quibus Eccleſiaſtica diſciplina ſubvertatur, & pietatis obtenta ſpecie, tam ſibi, quam populo perniciem adferre: mandamus & præcipimus ſub anathematis vinculo, ne quis tales Eccleſiarum Regimini, aut Sacramentorum adminiſtrationi admoveat.

De Sanctimonialibus, Religionis ſuæ habitum ſubinde mutantibus.

His finitimæ ſunt ſanctimoniales quædam, Religionem bene & ſancte inſtitutam profeſſæ, quas accepimus Religionis ſuæ habitum ſubinde deponere, & veſtes ſeculares, Religionis tædio ſibi aptare, non absque gravi fidelium ſcandalo, & ſtatus ſui ignomi-

(p) Pſ. 31.

nominis: Quippe quod ſicut mulier impudica cum veſte pudorem, ita ſanctimonialis Religionem cum veſte deponit. Quam indignitatem prohibere volentes, præcipimus, ne qua religioſa virgo ſub excommunicationis pœna habitum alium, quam ſuæ Religioni convenientem, ſibi induat: aut alia videri velit ſponſa Deo conſecrata, quam ea, quam ſe eſſe profiteatur.

De requirendis omnis generis Apoſtatis, ut reſipiſcant, & ad inſtituta ſua revertantur.

Jam licet Apoſtatarum, & eorum, qui miſſa ad aratrum manu, retroſpexerunt ad ſeculum, & ſe ineptos reddiderunt Regno Dei, alius alio gravius impegerit: & quidam humanitate propter errorem communem, & eorum, qui cum prohibere hunc curſum potuiſſent, officium neglexerunt, conniventiam: alii ſevera ultione ob malevolentiam & impietatem, digni videantur: in hoc tamen ſunt omnes pares, quod Religionis ſuæ vota illa ſolennia, quibus ſe Deo præ cæteris mortalibus manciparunt, timore Dei & æterna animæ ſalute poſtpoſitis, perfide ſolverunt. Quæ profecto magna eſt impietas. Enimvero Propheta Baruch, (*q*) Deos gentium falſos, a Deo vero hoc veluti ſigno proprio diſcernit, quod falſi illi, votum quo ſe quis obligaverit, nec tamen reddiderit, non requirant: Deus autem verus requirit. Unde perſpicuum eſt, ſecuros illos votifragos Apoſtatas, qui ſibi perſuadent Deum vota non requirere, habere ſibi perſuaſum, Deum eſſe falſum, quales ſunt Dii gentium: quod vel cogitaſſe horrendum idololatriæ vitium eſt. Petrus quoque in Actis Apoſtolorum (*r*) teſtatur, eos, qui communem vitæ ſocietatem, qualis olim inter Apoſtolos erat, & nunc apud Religioſos conſervari debet, ſemel receptam deſerunt, tentare Spiritum Sanctum, & mentiri non hominibus, ſed Deo. Idcirco duximus eos omnes, ſalutis, de qua periclitantur, graviter admonendos, & uno nomine requirendos, quibus & præſentis Synodi authoritate, invocato Chriſti nomine, quem ſceleratis ſuis factis abnegarunt, mandamus & præcipimus, ut relictis falſis conjugibus & concubinis, ſi quibus adhærent, poſtpoſitisque negotiis, quibus ſe implicuerunt, habitum Religionis ſuæ reſumant, & ad ſuum quique Monaſterium revertantur, ubi pœnitentiam ſalutarem, ad Divinam ultionem avertendam, veniamque erratorum impetrandam, humiliter agant.

De abjuranda hæreſi, & communione ſchismatica vitanda.

Similiter requirimus, & paterno affectu monemus Monachos & Sanctimoniales apoſtatas, Sacerdotes, ſui ordinis & diſciplinæ deſertores, Clericos & Laicos, eosque omnes, qui communione ſchismatica, aut pravorum dogmatum contagione per hanc tempeſtatem ſe ab unitate Eccleſiæ Catholicæ, extra quam non eſt ſalus, ſepararunt; ut hæreſi, ſchismateque omni abjurato, abſolutionem & reconciliationem a Sede Apoſtolica, vel eis, quibus hoc muneris delegatum eſt, petant, ſtudeantque deinceps in unitate communionis & fide cum Eccleſia Sancta Catholica permanere. Propter eos vero Provinciæ noſtræ incolas, qui ſibi arbitrantur utriusque ſpeciei communionem a Cæſarea Majeſtate permiſſam, operæ pretium duximus, de hoc iterum ferre noſtrum judicium. Proinde Cæſareæ Majeſtatis declaratione, maturo judicio lecta atque expenſa, quod in nupera noſtra Synodo fecimus, nunc totius Concilii ſententia declaramus omnibus Provinciæ fidelibus, nihil tale in religioſiſſimi, Catholiciſſimique Imperatoris declaratione, qua ſuam mentem expoſuit, inveniri, quin potius contrarium. Siquidem expreſſis & diſertis verbis a Catholicis Imperii Statibus, & eorum ſubditis, ſerio valde exigit, ne quid in Sacramentorum adminiſtratione præter Eccleſiæ Catholicæ conſuetudinem immutent, aut immutari in ſuis ditionibus permittant. Cui Cæſareæ Majeſtatis plane Catholicæ & Chriſtianæ ordinationi decrevimus Nos, tanquam Archi-Epiſcopus & Princeps Elector, per Dei gratiam Catholicus, cum Reverendis Confratribus noſtris Comprovincialibus Epiſcopis & Principibus, eadem gratia Divina concedente ſimi-

(*q*) Baruch. 6. (*r*) Act. 5.

Digitized by Google

ſimiliter Catholicis, fideliter & obedienter per omnia obtemperare. Id quod & alioqui pro noſtra erga Sanctam Eccleſiam devotione, ſtudio pacis & unitatis, quæ Divino illo Sacramento ſignificatur, conſervandæ, eramus facturi. Præcipimus idcirco, & authoritate præſentis Synodi, in nomine Domini noſtri JESU CHRISTI convocatæ, mandamus omnibus Provinciæ noſtræ incolis, qui Chriſtiano nomine cenſentur, ut Corporis & Sanguinis Chriſti veritatem ſub una Sacramenti ſpecie percepiſſe contenti, vinculum pacis cum gratiarum actione ſervent.

Ut Sacerdotes ab Hæreticis revertentes, non ſtatim involent Miniſteriis Eccleſiarum.

Caveant autem Sacerdotes, ſive Religioſi, ſive ſæculares, ab hæreticis, vel ſchismaticis ad Eccleſiam revertentes, ſe Miniſteriis Divinis ſtatim ingerere, & ſacrificare, aut Sacramenta populo adminiſtrare, etiamſi maxime id non more hæreticorum, aut ſchismaticorum, ſed ſecundum Eccleſiæ Catholicæ ritum facere velint; priusquam ſint abſoluti, Eccleſiæ reconciliati, & officiis ac miniſteriis ſuis, irregularitate ſublata, reſtituti, ne damnationem graviorem incurrant, propter irregularitatis impedimentum, quo tenentur per ſacros Canones illaqueati.

Veniæ ſpe propoſita, errantes omnes ad Eccleſiam Catholicam revocandos.

Ne vero pœnarum ſeveritate propoſita, reverti ad Eccleſiam ab hæreſi cupientes, avertamus & retropellamus, & non potius etiam duros & obſtinatos veniæ blandimentis emolliamus, atque ad pudorem & reſipiſcentiam invitemus: En omnibus, cujuscunque ſint ſtatus, gradus, aut conditionis, ad mentem cum filio prodigo redeuntibus, reſipiſcentibus, atque ad Eccleſiam, Patris ſui domum, unde aufugerant, ab hæreſum, & ſchismatum lenociniis cupientibus reverti, Eccleſiæ valvas, quantum in Nobis eſt, aperimus, & facilem ignoſcentiam pollicemur. Requirimusque Reverendos Confratres noſtros Suffraganeos Epiſcopos, ut animo volventes, boni Paſtoris officium eſſe, non imperare cum auſteritate & potentia, ſed infirmas oves conſolidare, ægrotas ſanare, confractos alligare, perditas per deſerta quærere, atque in humeris reportare: Patris item boni officium eſſe, prodigo filio a longe revertenti, veniæ propoſitione occurrere: ſtudeant etiam ipſi, errantes ad reſipiſcentiam & Eccleſiam revocare. Omnibus vero Prælatis, Abbatibus, Prioribus, Guardianis, & Monaſteriorum utriusque ſexus Superioribus mandamus, ut pœnitentia ductos ſuos ſubditos, & ultro revertentes, veniamque petentes, & emendationem pollicentes, paterne recipiant ad pœnitentiam tolerabilem: quam, emendatione eorum perſpecta, ſenſim minuant, ut ſanent, non interimant ſuas oves. Quod ſi forte caſus ſit, ut in Monaſterium & locum proprium absque ſcandalo recipi pœnitentes nequeant, curent eos in alio ejusdem Ordinis Monaſterio, ſecundum juris Canonici diſpoſitionem, recipi. Nec eos tantum, qui intra Diœceſeos noſtræ pomeria continentur, cogi volumus, ut huic muneri ſuo ſatisfaciant; ſed omnes ubique locorum per totam Provinciam. Proinde requirimus & monemus Reverendos Confratres noſtros Suffraganeos Comprovinciales Epiſcopos, ut ad eundem modum, & ipſi ſuarum Diœceſium Prælatos requirant & cogant, reſipiſcentes ac ultro redeuntes, benigne ad modum prædictum recipere.

De Refractariis, & in errore perſiſtentibus, vi cogendis.

Quod ſi qui apoſtatæ & Ordinis ſui deſertores, faſcino diabolico, & vitiorum amore excœcati, atque illaqueati, non patiantur ſe invitari ad vitæ emendationem, aut ad Eccleſiæ ſinum benigne adduci; eos decernimus, poſt ſpretam benevolentiam noſtram paternam, vi cogendos, per Dei Miniſtros illos, qui gladium tenent ad vindictam malorum & laudem bonorum, ut intrare vel inviti compellantur, qui ſponte reverti nolebant. Idcirco Concilii totius nomine, per authoritatem Domini noſtri JESU CHRISTI, qui nos vocavit, & cujus cauſam agimus, requirimus Chriſtianos Principes, Magiſtratus ſæculares, &

Digitized by Google

& quotquot poteſtatem coercendi malos habent omnes, ut ſuo miniſterio ad laudem Dei, & Eccleſiæ, cujus ſunt filii, ſalutem perfungentes, obſtinatos apoſtatas, Monachos & Sanctimoniales, in ſuis ſordibus & rebellione hærentes, ſeductores quoque fidelis populi, eis indicatos, potenti manu capiant, tradantque ſuis Superioribus, aut Monaſteriis, pœnitentiæ ſeveriori, ſalutari tamen, ſubmittendos.

De apoſtatis, qui ſub prætextu diſpenſationum Apoſtolicarum, vota, Religionisque ſuæ inſtituta deſerunt.

Apoſtatæ quidam extra Monaſteria ſua degunt, Superioribus rebelles, & ad rebellionem alios ſolicitantes: tanto nocentiores in Eccleſia, quanto hoſtis domeſticus externo pernicioſior eſt: qui nequitiam ſuam velant diſpenſationum Apoſtolicarum prætextu, quas plerumque vel in Curia, vel a Pœnitentiariis Summi Pontificis, aut Legatis, & Nunciis Apoſtolicis, ſurreptitie, vel allegatione cauſarum falſarum impetrant. Et ſi cauſæ juri innixæ Bullis obtentis interſerantur, tales tamen petunt ſibi dari, atque impetrant earum Examinatores & Judices, Summo Pontifici, Legatis, Nunciis, & Diſpenſatoribus ignotos, qui neque cauſas allegatas examinent, nec partibus legitime vocatis, de earum veritate inquirant, ſed ſimpliciter eorum libidini patrocinentur: aut ſi dantur Judices incorrupti, & probitatis amantes, iis Bullas ſuas non exhibent cognoſcendas: & nihilominus ſecum diſpenſatum eſſe jactant, utunturque diſpenſationibus obtentis haud aliter, quam ſi cauſas illas legitime verificaſſent. Unde non infrequenter plus malorum & ſcandalorum, quam a notoriis apoſtatis accipitur: Noſtrum vero non eſt, ſuſtinere in Eccleſia tantam impoſturam, tamque licentioſam votorum violationem. Proinde ſtatuimus & ordinamus, ut qui diſpenſationes tales obtinuerunt, in habitu & obedientia ſuæ religionis, quam profeſſi ſunt, coram Nobis, aut Reverendis Comprovincialibus noſtris Coepiſcopis, compareant, atque ita diſpenſationes ſuas exhibeant examinandas, & vocatis eorum Superioribus, ac quorum intererit, diſcutiendas. Aut ſi jam habitum temere, & abſque prævia Bullarum examinatione depoſuerunt, eum reaſſumant, & euſque in Monaſterio, ac ſub obedientia ſe contineant, donec diſpenſationibus Nobis ad examinandum oblatis, inveniantur non etiam Summum Pontificem, & ejus Legatos, vel alios diſpenſatores feſelliſſe, aut ſiniſtre aliquid impetraſſe. Quod ſi diſpenſationibus obtentis aliter, atque jam ſtatutum eſt, voluerint uti, eos pro notoriis apoſtatis habendos, vitandos, a Magiſtratu capiendos, & Superioribus cum rebus omnibus, quas habent, expenſis tamen Monaſteriorum, tradendos, ad eundem omnino modum, quo de apoſtatis jam decretum & ſtatutum eſt, totius Concilii ſententia decernimus & approbamus.

Ut qui habent adminiſtrationem bonorum Eccleſiaſticorum vel officia, reddant rationem.

Accepimus, in quibusdam Collegiis Theſaurarios, fabricæ Præfectos, & alios rerum adminiſtratores, vel officia ſpiritualia habentes, raro, aut nunquam dare adminiſtrationum ſuarum rationem, non ſine ſuſpicione infidelitatis, cui permagna datur occaſio: unde res Eccleſiarum diffluunt, & quæ a Majoribus ad ornatum Eccleſiarum magnis ſtudiis congeſta ſunt, negligentia & fraude poſteritatis turpiter dilabuntur. Idcirco ſtatuimus & ordinamus, ut Collegiorum & Monaſteriorum officiarii, quibus cura adminiſtrandorum & diſpenſandorum Bonorum Eccleſiaſticorum committitur, jurejurando promittant, ſe velle ea fideliter conſervare, tractare & adminiſtrare, ac quotiescunque petuntur, dare rationem, & ea, quæ rationes conſectari debent. Diem autem certum computandi Decanus & Capitulum eis præfigant, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio, & emolumentorum perceptione. Adhæc ordinamus, ne facile, ubi ſunt idoneæ perſonæ, uni plura, quam unum, officia committantur, niſi ſint natura connexa, aut perſonæ paucæ, & valeat unius induſtria tanta, ut pluribus ſufficere poſſit. Statuimus quoque, ut juxta Conſtitutionem felicis memoriæ Vuichboldi Archi-Epiſcopi, Anteceſſoris noſtri,

Digitized by Google

noſtri, laici Proviſores Parochialium Eccleſiarum, qui pro conſervatione ædificiorum, luminarium, & comparatione ornamentorum inſtituuntur, nihil ordinent, vel diſponant absque conſilio ſui Plebani, cui bis in anno teneantur reddere rationem, ut ſi quid inordinate egerint, pro utilitate Eccleſiarum, prout ſecundum Deum & conſcientias ſuas videbitur expedire, corrigatur, atque reformetur.

Ut campanarii, ſeu cuſtodes, religioſe officia ſua exequantur.

Delatum quoque ad Synodum eſt, campanarios, ſeu cuſtodes quosdam, quos alii Matricularios vocant, tam Parochialium, quam Collegiatarum Eccleſiarum, qui pallas, mappas, veſtes ſacras, ſordide & irreverenter ſervant, peraguntque miniſteria ſua prolixis barbis horridi, ac nulla Religionis veſte a plebeis diſcreti. Statuimus igitur, ne liceat campanariis, ſeu Matriculariis nutrire barbam, aut in veſte laica in Eccleſiis circumcurſitare, ſed miniſteria ſua in ſuperpelliceis exhibeant, linteaque Eccleſiæ & ſacrarii, ut munda ſint, diligenter aſſervent. De eorum vero lotione, quæ pertinent ad uſum ſacrorum, illos admoneant ſedulo, quibus hæc cura incumbit, qui talium ablutionem fieri procurent per eos, quibus hoc per Canones licet: ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & emolumentis, donec pareant.

De benedictione fontis, & parvulis tempore Paſchali baptizandis.

Inolevit gravis abuſus in Collegiis quibusdam, qui tempore Paſchalis officii aquam omnibus Baptismi cæremoniis benedicunt, quam poſtea effundunt: Statuimus propterea, ut nullum fontem ſeu aquam Collegia poſthac conſecrent, cujus nullus eſt uſus; ſed cæremoniis & benedictionibus utantur apud illum fontem Parochiæ ſuæ, quem intra Collegii ſepta, aut in proxima vicinia habent: Et ut orationes & cæremoniæ ſolennes, quæ tempore Paſchali & Pentecoſtes Baptiſmo adhibentur, habeant res eis reſpondentes; ſtatuimus, ut Paſtores, & Concionatores adhortentur populum, ut parvulos natos inſtante feſto Paſchæ, ſervent baptizandos in vigiliam Paſchæ: & natos feſto Pentecoſtes inſtante, ad feſtum Pentecoſtes uſque ſervent: ſi tamen nullum immineat vitæ periculum.

Ubi, & quibus horis debeant parvuli baptizari.

Deteſtanda eſt non minus Laicorum ſuperbia, quam Paſtorum eis obſequentium adulatio: qui contempta Eccleſia, proles ſuas volunt in ſuis domibus baptizari, & eo Baptiſmi aquam deferri. Quem abuſum prorſus reſcindere volentes, ſtatuimus, neminem alibi, quam in Eccleſia, quocunque loco natus ſit, debere baptizari, exceptis Regum Filiis, &c. quibus valeat ſecundum Concilium Viennenſe deferri. Paſtores vero, qui ſecus fecerint, ab officio ſuſpendimus, donec abſolutionem a Nobis obtineant. Similiter multos abuſus & levitates, quæ paſſim apud digniſſimum illud Sacramentum admittuntur, amputare cupientes, prohibemus, parvulos tempore pomeridiano baptizari, ſed quando jejuni & ſobrii ſunt homines, & ad res tantas attenti. Si vero pauca ſint in civitate aliqua Baptiſteria, & multi baptizandi, poterunt reſidui, qui apud ſacrum matutinale baptizari commode non poterant, tempore pomeridiano baptizari. Et ſi adſit digna populi frequentia, Paſtor eos de Baptiſmi myſteriis doceat: præſertim ut cogitent, quanta ſit DEI miſericordia peccata abluentis, & nos in ſuos filios adoptantis. Præterea vetamus, Ethnicorum more, ab hoc Sacramento magna convivia inſtruere, epulari, & ebrietate (ut homines parum Chriſtiani faciunt) omnia miſcere.

Quod non liceat Religioſis, ſuſcipere in fonte baptizatos, aut nuptiis intereſſe.

Quamvis Religioſis omnibus interdictum ſacris Canonibus ſit, ne parvulos in Baptiſmo ſuſcipiant, aut nuptiarum conviviis interſint: paſſim tamen hi Canones negliguntur, & Religioſi ad parvulorum ſuſceptionem & nuptias invitantur: unde ſuſpecta plerumque naſcitur & alitur familiaritas, & aculei nonnunquam in pectoribus relinquuntur: qui, ut forte, ubi arcta eſt cognatio, vel

vel ſenectus emortua, deſint, tamen nocet exemplum junioribus propoſitum. Idcirco Abbatibus, Prioribus, & Religioſis quibuscunque, ſuſceptionem parvulorum in Baptismo, & nuptiarum convivia plane interdicimus, quantavis neceſſitudine vel parvulis, vel deſponſatis jungantur. Contrarium facientes, pro transgreſſione & ſcandalo dato, ſevera pœnitentia decernimus caſtigandos.

Comœdias quatenus liceat in Monaſteriis ludere.

Percepimus, Comœdiarum actores quosdam, ſcena & theatris non contentos, tranſire etiam ad Monaſteria Monialium, ubi geſtibus prophanis, amatoriis & ſecularibus, commoveant virginibus voluptatem. Quæ ſpectacula, etiamſi de rebus ſacris & piis exhiberentur, parum tamen boni, mali vero plurimum relinquere in Sanctimonialium mentibus poſſunt, geſtus externos ſpectantibus & mirantibus, cæterum verba non intelligentibus. Ideo vetamus & prohibemus poſthac vel Comœdos admitti in Virginum Monaſteria, vel Virgines Comœdias ſpectare.

Abuſus populi in audiendis Miſſis quomodo coercendus.

Animadvertentes, populum rudem & ſimplicem, religionis antiquæ & veræ ignarum, actiones prope nullas in Miſſæ ſacrificio, præter Hoſtiæ ſacroſanctæ oblationem obſervare, & hinc abuſum natum in civitatibus, ubi multæ celebrantur Miſſæ, ut ab Altari ad Altare diſcurrant, nulli ſacrificio plane intenti: in oppidis vero & pagis Cæmeteria circumambulent, & de rebus nonnunquam prophanis tractent, donec detur ad Hoſtiæ elevationem ſignum, qua vel e longinquo conſpecta ac ſalutata, putant ſe hominis Chriſtiani officio abunde perfunctos: e ſalute fore populi fidelis exiſtimavimus, ſi hoc vitium gladio ſpiritus excinderetur. Idcirco Paſtoribus & verbi Divini Concionatoribus omnibus injungimus ac mandamus, ut ubi irreligioſus hic abuſus irrepſit, frequenter doceant populum de tremendis, atque adorandis Miſſæ myſteriis juxta ſanctorum Patrum doctrinam, & ea, quæ in declaratione Cæſareæ Majeſtatis de Miſſa traduntur: & quod Chriſtianorum ſit, integro Sacro auſcultare, quo participes fiant confeſſionis, quam Sacerdos pro tota plebe facit, & omnium orationum, & benedictionis, qua eos dimittit. Et ſiquidem peccat ea in re, tota, (ut alicubi fit) ruſtica communitas, cenſemus Præfectum loci requirendum, ut abuſum talem coerceat ac prohibeat. Qui ſi forte hoc facere recuſet, prohibemus omnibus Paſtoribus, Vicecuratis, & animarum Curatoribus quibuscunque, ne quis eum abſolvat, aut ad Sacramentorum perceptionem admittat, niſi certa fide polliceatur, ſe velle regulis iſtis Eccleſiaſticis obtemperare. Si vero paucorum iſtud vitium eſt, & moniti non emendent, cera, vel rebus aliis ad Eccleſiæ ornatum, vel pauperum ſubventionem pertinentibus, pro arbitrio Paſtoris & ædilium mulctentur.

Et ne cui deſint pietatis ſub Miſſa exercitia, dabimus piis quibusdam & eruditis viris negocium, conſcribendi Divino huic officio congruentes meditationes & orationes, pro populi ſimplicis captu, quas vel ipſimet legentes intra ſe revolvant, vel e Parochi frequenti inſtitutione addiſcant.

Quando, & ubi conveniat, ſimul plures Miſſas dicere.

Mentem ſequentes formulæ, ad quam Reformatio inſtituenda erat, ordinamus, ut in Eccleſiis Parochialibus, ad quas potiſſimum confluere ſolet populus in unum collectus, & in minoribus Collegiis ac Monaſteriis, Sacerdotes, quibus dicendæ ſunt Miſſæ ſpeciales, eas finiant ante ſolennis Miſſæ Evangelium, aut ad ſummum ante Actionem: aut ab ejus communione facta incipiant, ne populus in diverſa diſtrahatur. Ubi vero amplæ ſunt Monaſteriorum, vel Collegiorum Eccleſiæ, ſic in Oratoria diſtinctæ, ut in locis diverſis diverſus accipiatur populus, nec poſſint uni Miſſæ commode omnes eſſe intenti, poterunt ſingulis populorum turbis ſingulæ Miſſæ celebrari, quibus unusquisque populus ſit intentus. Sub concione autem nulli Sacerdotum liceat, in Eccleſia illa Miſſam celebrare.

De oblationibus in Miſſa faciendis.

Varia fuerunt olim in lege veteri ſacrificia & oblationes, Chriſti perfectum ſacrificium præfigurantes, quas unica Chriſtus hoſtia in Crucis ara conſummavit, ſemetipſum pro nobis offerens. Hæc eſt Hoſtia ſempiterna, quam eandem in Miſſa Sacerdos eorum omnium nomine, qui Chriſtum pro ſe oblatum cupiunt, offert, ac ſiſtit ante Patrem. Fuerunt & aliæ Primitiarum, Decimarum, & liberalium votorum oblationes, quibus in Eccleſia, præter ſacrificia ſpiritualia, mactationis vitiorum, gratiarum actionis, laudis & ſervitutis, quæ Divinæ Majeſtati debetur, ſucceſſerunt etiam rerum temporalium, ad uſum miniſterii neceſſariarum oblationes, quas olim in primitiva Eccleſia magnis ſtudiis offerebant in Miſſa, quo ſuffragiis ejuſcemodi Sacerdotes, & Eccleſiæ miniſtros ſuſtentarent. Unde adeo locupletatæ ſunt initio Eccleſiarum res, etiam perſecutionis tempore, tanta copia, ut poſt Sacerdotum & miniſtrorum alimenta, partiti ſint eas etiam in alimenta viduarum, orphanorum & pauperum: in veſtes item & vaſa miniſterii, ornatum & fabricam Eccleſiarum: de quibus extant adhuc antiqui Patrum Canones, extant quoque orationes, quas ſecretas, appellamus, ſub Offertorio Miſſæ, quibus oblationes populi Deo commendantur.

Qui mos offerendi ſemper fuit in populo fideli retentus ad noviſſima uſque iſta ſecula. Verum res tam altæ originis, & ratione tam ſancta ſubnixa, jam tota prope abire cœpit in deſuetudinem, hominibus piis cauſam & originem offerendi ad Altare ignorantibus: & impiis, cupiditate Sacerdotum uſum illum introductum calumnioſe aſſerentibus. Quamobrem Divini verbi Concionatoribus, illis præſertim, qui de oblationibus populi non participant, ad cupiditatis ſpeciem tollendam, præcipimus, ut populo veritatem rei iſtius, & utilitatem exponant, hortenturque omnes, ſequi Majorum ſtudia, ut vel exigui munuſculi oblatione, ſuam pro rebus a Deo acceptis oſtendant gratitudinem, quo etiam preces illæ in eos conquadrent: inculcentque eis, quod Deus non tam ad dona, quam ad voluntatem & mentem piorum reſpiciat: quanquam locupletes & divites convenit eſſe liberaliores, quo gratitudinis ſignum de ſe amplioris præbeant, & teſtentur, ſe a Deo, ad Dei honorem & cultum habere, quicquid habent.

De Suffragiis & Oblationibus pro Defunctis faciendis ſine pompa vana & commeſſationibus.

Cum mortuus ſit Chriſtus pro vivis & defunctis, offertur etiam in Miſſa non tantum pro vivis, verum etiam pro defunctis. Quod rudes & Sadducæis craſſiores homines ignorantes, neque orant, neque ſacrificium expetunt, aut exequias, aut juſta, pro parentibus, liberis, cognatis & amicis perſolvunt: non aliter ſane, quam ſi cum corporibus ſimul & animæ extinguerentur. Mandamus idcirco, ut verbi Divini Concionatores populum hac de re diligenter ac pie informent & doceant, ne animæ amicorum, in Chriſto defunctorum, ſuffragiis orationum, & oblationis Chriſti fraudentur. Qui modus ſemper fuit retentus in Eccleſia, atque etiam ante Chriſtum apud Judæos celebris. Nec enim ex unico Machabæi facto (*s*) concluditur, ſanctum eſſe, pro defunctis orare, & ſacrificium offerre, ut a peccatis ſolvantur, ſed quoniam ita pii, & de vera fide inſtructi Judæi, absque hæſitatione credebant. Verum non probamus propterea pompoſos & ſumptuoſos apparatus ſupra hominis conditionem, qui valent ad oſtentationem potius opum, quam ut defuncto ſuffragentur. Improbamus vero comeſſationes & ebrietates, quibus poſt exequias quidam indulgent, quaſi mortuorum amicorum memoriam vino abluere velint, ubi potius, eadem via ſibi ſequendum eſſe, cogitare debebant.

De Proceſſionibus, in quibus Sacra Hoſtia cum imaginibus Sanctorum circumfertur.

Nihil prope tam ſanctum eſt, quod ſæcularium hominum vanitas non trahat in abuſum. Eccleſia de theſauro Corporis Chriſti exultans circumfert longis proceſſionibus, etiam extra ſacras ædes Hoſtiam illam ſalutarem, videlicet ſimul repræ-

(*s*) 2. Machab. 12.

repræſentans itineris Chriſti hiſtoriam, qui dum quæreret ſalutem noſtram, in medio populi verſatus eſt, & univerſam Judæam circumambulavit, docens, & ægrotos ſanans, Diſcipulis comitantibus: quamobrem & Sanctorum Reliquias & Imagines eorum, qui veſtigia ejus ſecuti ſunt, ſimul circumferimus, ſignificantes, illos nunc cum ipſo regnare & triumphare in Cælis: quæ memoria debet piis eſſe jucunda & læta. Verum huc ſæcularis ſtultorum hominum vanitas irrepſit, & adhibentur etiam ludi prophani & ſcurriles magno ſtrepitu: ac quaſi ad bellum procedendum eſſet, tympana pulſantur, & ocioſa ſpectacula eduntur, rebus iſtis non congruentia: quibus populus delectatus, a rebus, quæ proceſſione aguntur, avocatur. Mandamus idcirco, ut juxta Cæſareæ Majeſtatis Reformationem, quicquid non valet ad devotionem excitandam, a proceſſionibus removeatur. Sed ſint proceſſiones compoſitæ, graves & modeſtæ: abſint riſus, joci, & confabulationes, & orent homines, aut ſuaviter corde & voce modulentur: nec Beatæ Virginis, aut alterius cujuslibet Sancti, plures, quam imago una uniuſcujusque circumferatur, ne videamur magnas & parvas, cultas & incultas ſtatuas inſpicere, & non ſurſum mente in Cælum ſubducta, rem ſignificatam potius cogitare. At ubi populus vanus noluerit abuſum hunc corrigere, & inſolentiam prohibere; mandamus, & præcipimus Sacerdotibus & Clero, ne talibus proceſſionibus interſint, ubi iram Dei, non vero miſericordiam in nos provocamus.

De Stationibus & ſupplicationibus.

Quantum in proceſſionibus Feſtivis peccat turba populi, tantum in ſtationibus & ſupplicationibus ſolet Clerus peccare, & populum devotum, nudis interdum plantis & capitibus incedentem, ſua inſolentia, confabulationibus, cachinnis, incompoſitis moribus & diſcurſibus ſcandalizare. Præcipimus idcirco, ut in omnibus cujuscunque generis proceſſionibus, Clerus exemplis bonis populum ædificet, & aut oret, aut cantet, cum gravitate per plateas incedens: nec dilabantur ad jentacula, nec in Eccleſiis, dum Sacrum in ſtationibus peragitur, deambulent, aut confabulentur; ſed choro omnes interſint, habeantque ſinguli Decani & Seniores ad juniores reſpectum, puniantur que transgreſſores pœnis, quas Decanus injunget.

Ut diſtributionum non ſint participes, qui officiis integris non interfuerint.

Non minori populi ſcandalo Clerici quidam, quando ſunt pingues diſtributiones, Chorum ad breve tantummodo tempus, quo ſui præſentiam teſtentur, ingrediuntur, nec officium totum perſolvunt, ſed continuo egreſſi Chorum, aut ambulant in Eccleſia, vel ejus immunitate, aut ad aliam, in qua ſimul Beneficium habent, celeri tranſitu ſe proripiunt, ubi ſimiliter teſtentur ſe fuiſſe præſentes, quo duarum Eccleſiarum diſtributiones pro eodem officio integras percipiant, cum in nulla Eccleſia officium integrum perſolverint; manifeſto indicio, ſe pecuniæ, non Chriſto, aut Eccleſiæ ſervire, ut ter peccent: primum cupiditate, deinde cultus Divini negligentia, tertio exemplo pravo, quo populum ſcandalizant, ut transgreſſionem Canonum prætereamus. Etenim in Concilio Chalcedonenſi ſtatuerunt Patres, ne quis Clericus in duabus Eccleſiis inſcriberetur, aut miniſtraret, nec communicaret prioris Eccleſiæ rebus, qui ad ſecundam tranſiret. Quamobrem ſtatuimus, ut illi ſoli, qui horis Divinis, aut defunctorum exequiis, ſeu memoriis, a principio ad finem uſque interſunt, idque in habitu, qualem temporis, & perſonæ conditio requirit, diſtributiones percipiant; niſi juſta cauſa ſit, quare ante officium finitum diſcedant, aut tardius ipſum accedant. Nolumus tamen hac Conſtitutione Privilegio Prælatorum derogatum.

De Proceſſionibus Ruralibus.

Decanis Ruralibus committimus, ut ruri, ubi major eſt abuſus, per ſuas regiunculas Paſtores adhortentur, ut ad prædictum modum ſuas proceſſiones inſtituant, nec vagi & incompoſiti per agros diſcurrant, & præſertim Rogationum tempore, quando Deum pro miſericordia & frugum conſervatione imploramus. Transgredientes Paſtores aut ipſi

Digitized by Google

ipſi in Synodis ſuis corrigant, aut Viſitatoribus noſtris indicent.

Ut Paſtores rurales Decanis ſuis obediant.

Quod præcipit Apoſtolus, (*t*) ut fideles omnes Præpoſitis ſuis, quorum eſt vigilare pro animabus eorum, ad reddendam Deo rationem, obediant, atque ſubjaceant, intelligant Paſtores Rurales, non ad laicam modo turbam, ſed etiam ad ſe pertinere: quia debent Decanis ſuis in licitis & honeſtis omnibus reverenter auſcultare, & parere: & æquum eſt, ut obedientiam, quam ab inferioribus ſuis, tanquam Chriſti Vicarii exigunt, Superioribus exhibeant. Præcipimus ob id, ut Viſitatores de obedientia, quam mavult Deus, quam Sacrificium, potiſſimum inquirant, nec ſinant inobedientiam impunitam.

Ne Magiſtratus ſæculares Decanis & Paſtoribus in officiorum ſuorum executione ſint impedimento.

Accepimus, Magiſtratus ſæculares quosdam, & Principum Præfectos, munera Eccleſiaſtica invadere, ac tyrannidem in Chriſti Sacerdotes & Clerum exercere, cogere Paſtores, ut præter Eccleſiæ Catholicæ conſuetudinem, ſubditos ſub duplici ſpecie communicent, & cæremonias pie inſtitutas abrogent: quos ſchismaticos, atque cum Chore, Dathan, & Abiron, quos terra deglutivit, æternæ maledictioni obnoxios eſſe, e ſacra Scriptura diſcimus. Alios quosdam accepimus, impedire Decanos rurales, quo minus poſſint officia, & jurisdictionem ſuam exercere, Synodos libere celebrare, & exceſſus corrigere, ſed judicium hoc vendicare ſibi: quare & ipſi intelligant ſe, excommunicationem a jure & Canonibus latam, incurrere: quos & excommunicatos totius Concilii authoritate (ubi præmoniti non abſtinuerint) pronunciamus & declaramus. Volumus quoque, ut Viſitatores, tales Eccleſiaſticæ diſciplinæ ac libertatis violatores, atque oppreſſores, ad nos pro ulteriori eorum perſecutione perferant: quos, ſi noſtræ ditionis fuerint, pro malis meritis plectemus: ſin alterius, eorum Principibus, aut Cæſareæ Majeſtati plectendos denunciabimus.

Ne Magiſtratus ſæculares onerent domos Religioſorum, & eorum perſonas, ſervitiis ſæcularibus.

Pervenit ad ſacrum Concilium, Præfectos quosdam in religioſarum Sororum domos irruiſſe, & fractis per vim foribus occupaſſe, atque in granaria ſua convertiſſe earum officinas: quin etiam religioſas ipſas ſorores magna ſervitute opprimere, compellere frequentius Monaſteriis ſuis egredi in arcem, ubi eas domeſticis ſuis ſervitiis gravent. Quam indignitatem ſacri Canones graviſſimis cenſuris damnant, nec diſſimulare absque magno reatu Nos poſſumus. Proinde hos tales, ubi res ita aguntur, cum toto Concilio pronunciamus anathemata violatæ immunitatis Eccleſiaſticæ incurriſſe. Committimusque Viſitatoribus noſtris, ut de facti enormitate inquirant, quo de remedio ulteriori poſſimus cogitare.

Ne Coloni Eccleſiarum, ſervitiis indebitis graventur.

Ad hæc præcipimus & mandamus univerſis Magiſtratibus & Præfectis fidelibus, ne contra juris diſpoſitionem, Eccleſiarum colonos ſervitiis & impoſitionibus gravent, ſed juxta Cæſareæ Majeſtatis Reformationem, ſacros Canones & Imperatorum leges, libertatem, privilegia & immunitates Eccleſiaſticas conſervent eis illibatas, ſi anathema & animæ ſuæ damnationem velint evitare.

Ne Judices ſæculares Clerum judicialibus impenſis ultra æquitatem gravent.

Perlatum eſt in Concilium, ſæculares quosdam Judices, pravo & nuſquam gentium audito exemplo, ab annis paucis introducto, exigere a Clero, ſi quis Clericus, vel Religioſus ratione bonorum Eccleſiaſticorum, vel aliis de cauſis, laicum in ſuo foro convenit, impenſas duplicatas: ut ubi laici actores, vel rei, dant ſimplum, Clerici & Religioſi (ſi velint juſtitiam ſibi adminiſtrari) duplum ſolvere cogant. Quod profecto iniquum

(*t*) Hæbr. 13.

quum eſt gravamen, & tam rationi rectæ, quam legibus Imperatorum & ſacris Canonibus adverſum. Proinde ſtatuimus & ordinamus, ne liceat ullis Judicibus vel Scabinis, quicunque illi ſint, Clericos & Religioſos impenſis majoribus, quam laicos gravare, aut ad dupli ſolutionem eos quocunque prætextu cogere, ubi in cauſa ſimili dat laicus ſimplum, ſub cenſuris contra eos, qui exactionibus & oneribus Clerum gravant, decretis.

Ne clandeſtina conjugia contrahantur & tolerentur.

Sæpius experti, quanta mala ex conjugiis clandeſtinis oriantur, qualia ſunt perjuria, ſtupra virginum, adulteria, homicidia, parentum & amicorum offenſiones, ut prætercam ea, quæ Cæſareæ Majeſtatis Reformatio pie & Chriſtiane commemorat: decrevimus & ſtatuimus, ut clandeſtine contrahentibus tantiſper Sacramenta negentur, donec ab excommunicatione a judice competente abſolvantur, atque ita in facie Eccleſiæ Sacramenti ſolennia celebrent. Idem ſtatuimus de incolis & advenis, de quibus ſuſpicio eſt, eos in facie Eccleſiæ non eſſe conjunctos, qui aut matrimonii ſolennes ritus in Eccleſia celebrent, aut alibi id ſe feciſſe, idoneis teſtimoniis probent. Dum vero hujus gratia ad Eccleſiam convenitur, & qui junguntur, benedictioni Sacerdotali ſe ſubmittunt, abſit omnis levitas & jocus ſecularis: ſed cum Dei timore cogitent, quale ſit vinculum, quo colligantur, & quod Deus ſit, qui eos conjungat: ut diſcant in Chriſto nubere, cujus gratia & dono torus immaculatus datur, & conſervatur.

Quod Matrimonium debeat præcedere trina proclamatio, & nemo niſi a Paſtore, ad quem hoc pertinet, conjungi.

Fit ſæpe, ut dum Paſtor alter alterius ovile invadens, copulat virum & fœminam ſibi non ſubditos, abſque Epiſcopi licentia, ut unus fiat duarum maritus, & contra una multorum uxor. Ideo ſub pœnis & cenſuris Canonicis ſtatuimus & ordinamus, ut nemo Parochus vel Presbyter auſit ſibi non ſubditos copulare, niſi ſit alter alterutrius Parochus proprius, & Paſtoris alterius dimiſſorias literas acceperit, nec niſi in utriusque Parochia trinæ proclamationes tribus diebus feſtis, a ſe invicem diſtantibus, ad Populi frequentiam præceſſerint.

Quod non debeant ſponſus & ſponſa conjungi, niſi in Eccleſia, & tempore ab Eccleſia non interdicto.

Superbiam eorum, qui Eccleſiam Dei contemnunt, reprimere volentes, mandamus & præcipimus univerſis Parochis & Presbyteris, ne quis alibi, quam in Eccleſia, publice poſt Miſſam auditam, jungendos Matrimonio copulet, nec alio tempore, quam jura permittant, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio, quam Sacerdotes mandatum hoc prætergredientes incurrant: nec volumus per Officiales noſtros, cum quovis, niſi ex cauſis graviſſimis, & urgente magna neceſſitate, diſpenſari.

De Communione & Confeſſione Sacramentali.

Perlatum eſt in Concilium, multos reperiri atheos homines, qui ſacram communionem ab annis aliquot a ſuo Parocho non perceperint, quos veriſimile eſt, vel non communicaſſe, vel alibi clanculum apud ſchismaticos communicare. Quosdam etiam adire ſacram Synaxim, de quibus non conſtet, utrum ſint confeſſi peccata ſua, abſoluti, an ſecus. Statuimus idcirco, ut quicunque Chriſtiano nomine volunt cenſeri, ſemel ut minimum in anno accipiant a ſuo Parocho ſacram Communionem, ſecundum Catholicæ Eccleſiæ ritum, ſub una tantum ſpecie. Et vel eidem prius confiteantur, vel ſi de eorum confeſſione probabilis eſt dubitatio, teſtimonium adferant, quod alibi ſint confeſſi, & abſoluti. Alioqui viventes ab ingreſſu Eccleſiæ arceantur, & mortui, Eccleſiaſtica careant ſepultura.

Ne Fratres quatuor Ordinum audiendis Confeſſionibus ſe intromittant, niſi ſint præſentati.

Exploratum habemus, quosdam e Fratribus quatuor Ordinum Mendicantium

tium juvenes, imperitos, & inexpertos Sacerdotes, fiducia privilegiorum ſuorum audire paſſim confeſſiones, & quaslibet paſſim abſque judicio & diſcretione caſuum, quam nullam noverunt, abſolvere. Cui periculo obviare volentes, præcipimus, ne quis Fratrum ordinum Mendicantium, confeſſiones audire præſumat, niſi legitime ſecundum formam juris, Nobis, vel Comprovincialibus Epiſcopis præſentatus, & de his, quæ ad officium illud pertinent, probe informatus ſit, & judicatus idoneus. Quod ſi Priores & Guardiani non compulerint ſuos fratres ad ordinationis hujus obſervantiam, & diſſimulaverint; tales noverint, ſe ab omni miniſterio Eccleſiarum noſtrarum cum ſuis fratribus ſubmovendos. Ne vero habeant, quod de præſentatione querantur, has gratis, ſalva Scribarum moderata mercede, eis impartiemur.

De Pœnitentiariis Epiſcopalibus.

Inſuper, ut conſcientiis ſcrupuloſis conſulatur, ac facilior pateat omnibus ad veniam & abſolutionem peccatorum aditus, ordinamus noſtros in hac Diœceſi Pœnitentiarios, qui facultatem habeant, ſibi confeſſos ab omnibus caſibus, Nobis de jure, vel per Statuta Synodalia reſervatis, in foro conſcientiæ abſolvendi:

Inprimis Reverendum Cyrenenſem Epiſcopum, noſtrum in Pontificalibus Vicarium. Deinde Metropolitanæ Eccleſiæ noſtræ Presbyteros, Canonicos, Theologos, omnes quoque intraneos, & extraneos Collegiorum & Ruralium Paſtorum Decanos, & quatuor primarum Parochialium Eccleſiarum in Colonia Paſtores: ſcilicet Martini, Columbæ, Laurentii, & Albani: Priores quoque quatuor Ordinum Mendicantium, & præterea: ex Ordine Prædicatorum, Fratrem Georgium de Tremonia: ex Ordine Minoritarum, Fratrem Vuinandum ab Effren, Licentiatum Theologiæ: ex Ordine Carmelitarum, Fratrem Vuilhelmum a Blarzhem: ex Ordine Auguſtinenſium, Fratrem Henricum a Vuyerd. Præterea addimus in Majori noſtra Eccleſia Venerabilem Licentiatum Theologiæ Joannem Lunen, Joannem Lamb, Decretorum Doctorem, Joannem ab Heinsberg, Theologiæ Licentiatum, & Gotfridum Ditmarum ab Hagen.

De Confeſſoribus Sanctimonialium.

Volentes conſulere infirmitati Sanctimonialium, quas nonnunquam pudor vel metus retinet a confeſſione, quia ad unum tantum Patrem, vel Confeſſorem, eis familiariter notum, alligantur: unde fit, ut ſæpe non integre, ſed vix unquam libere conſcientiam ſuam exonerent: & tamen ad Sacroſanctam Communionem ſtatutis temporibus cum aliis accedant; clementer indulgemus & concedimus, ut Sanctimonialibus bis aut ter in anno fiat poteſtas, alii, quam ſuo Presbytero confitendi, ab Ordinario loci deputando, niſi proprius eorum Viſitator aut Commiſſarius huic rei prius providerit.

De contemnentibus Sacram Unctionem.

Relatum Nobis in Concilio eſt, impios quosdam homines infirmitatis ſuæ tempore Unctionem ſacram reſpuiſſe ac contempſiſſe: quamobrem ſtatuimus, ut ſi quis Sacramentum illud, nobis ab Apoſtolo Jacobo (*u*) tantopere commendatum, contempſerit, Eccleſiaſtica careat ſepultura.

Eſt quoque in obſervatione dierum Feſtorum multa varietas, de qua in proxima Synodo noſtra Diœceſana ſtatuemus. Ea vero, quæ hic conſtituta ſunt, judicio ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, & Oecumenici Concilii, ut omnia noſtra, reverenter ſubmittimus: nec per eam Sacris Canonibus, Traditionibus Eccleſiaſticis, aut reliquis Majorum noſtrorum Provincialibus & Diœceſanis Synodalibus Conſtitutionibus volumus derogatum: Poteſtatemque præmiſſa omnia & ſingula interpretandi & declarandi, quoties opus fuerit, & viſum erit expedire, Nobis reſervamus. In cujus fidem & teſtimonium, Sigillum noſtrum præſentibus eſt appenſum. Datum in Metropolitana Eccleſia noſtra Colonienſi, 6. Aprilis, Anno Domini Milleſimo, quingenteſimo, quadrageſimo nono.

CARO-

(*u*) Jac. 5.

CAROLI V. *Imperatoris Edictum*,

quo præmiſſam Provincialem Synodum Colonienſem per Provinciam Archi-Epiſcopalem obſervandam jubet; prohibetque, ne ab eorum, quæ ibidem ſtatuta ſunt, executione quispiam impediatur.

CAROLUS QUINTUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA ROMANORUM IMPERATOR, SEMPER AUGUSTUS, ET REX GERMANIÆ, HISPANIARUM, UTRIUSQUE SICILIÆ, HIERUSALEM, HUNGARIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ, &c. ARCHI-DUX AUSTRIÆ, DUX BURGUNDIÆ, BRABANTIÆ &c. COMES HABSBURGIÆ, FLANDRIÆ, TYROLIS &c. UNIVERSIS ET SINGULIS PRINCIPIBUS ECCLESIASTICIS ET SÆCULARIBUS, ARCHI-EPISCOPIS, EPISCOPIS, PRÆLATIS, DUCIBUS, MARCHIONIBUS, COMITIBUS, BARONIBUS, NOBILIBUS, MILITIBUS, MILITARIBUS, PRÆFECTIS, POTESTATIBUS, VICE-DOMINIS, CASTELLANIS, MAGISTRATIBUS, CONSULIBUS, JUDICIBUS, OFFICIALIBUS, ADVOCATIS, PROCURATORIBUS, CIVIBUS, COMMUNITATIBUS, ET OMNIBUS ALIIS NOSTRIS, ET IMPERII SACRI, ET DITIONUM NOSTRARUM HÆREDITARIARUM IN PROVINCIA ARCHI-EPISCOPATUS COLONIENSIS COMPRÆHENSARUM, SUBDITIS, ET IN ECCLESIASTICIS REBUS EJUSDEM PROVINCIÆ EPISCOPORUM ET PRÆLATORUM JURISDICTIONI SUBJECTIS, CUJUSCUNQUE PRÆEMINENTIÆ, DIGNITATIS, STATUS, GRADUS, ORDINIS ET CONDITIONIS EXISTANT, GRATIAM NOSTRAM ET OMNE BONUM.

VEnerabiles & Illuſtres Electores, Principes & conſanguinei noſtri Chariſſimi, Nobiles, Honorabiles, devoti & fideles, dilecti: Quum Venerabilis Adolphus Archi-Epiſcopus Colonienſis, Sacri Romani Imperii per Italiam Archi-Cancellarius, Princeps Elector, & conſanguineus noſter Chariſſimus, & ejus Comprovinciales Epiſcopi, in executionem formulæ Reformationis, in nuperrimis Comitiis, apud Civitatem noſtram Imperialem Auguſtam Vindelicam habitis, eidem Archi-Epiſcopo, & aliis Epiſcopis, & Statibus Eccleſiaſticis per Nos propoſitæ, & ab ipſis probatæ, & quantum in eis eſſet, receptæ, ut monitis noſtris ea de cauſa factis parerent, & eidem Reformationi commodæ viæ præſternerentur, per quas ad meliorem vivendi rationem tranſitus fieret: in Concilio Provinciali apud Coloniam Agrippinam habito, Canones quosdam Synodales, tum ad efficacem & indies ſurgentem, ac permanſuram reformationis executionem, tum ad mores pravos extirpandos: potiſſimum vero manifeſtos abuſus in Clero & populo coercendos: & ſeductores, qui corrumpendis ſimplicibus hominibus ſtudent, e grege propulſandos ediderint, & nobis obtulerint, Authoritate noſtra, quatenus expedire videretur, muniendos & in executionem mittendos: Nos vero eosdem Canones primariis noſtris Conſiliariis, & aliis rerum Theologicarum peritis, ad id ſpecialiter per Nos deputatis, propoſitos, & per eos diligenter reviſos & examinatos, eorumque relatione nobis facta, cum illos prædictæ formulæ reformationis conformes invenerimus: proinde ipſos Canones Synodales ratos & gratos habentes, & quoad opus eſt, & per nos fieri poteſt ac debet, approbantes, & decreto noſtro corroborantes, Imperiali authoritate noſtra, & qua alias fungimur, vobis omnibus & ſingulis, ſerio, & ſub pœna gravis indignationis noſtræ, & aliis pœnis noſtro arbitrio imponendis, hujus Edicti noſtri vigore præcipimus & mandamus, ut ea omnia Provincialis hujus Concilii Colonienſis decreta, in omnibus ſuis punctis, clauſulis, articulis, ſententiis, & verborum expreſſionibus, eo modo, quo illa quemlibet veſtrum concernunt, rite, ſancte, inviolabiliter, citra ullam fraudem & tergiverſationem obſervetis, impleatis, & exequamini.

Vosque Principes & Magiſtratus civiles, in refrenandis, & coercendis juxta eadem decreta rebellibus, perverſis, & refractariis, ſive illi Eccleſiaſtici, ſive laici

laici ſint, Eccleſiarum Epiſcopis & Prælatis, ubi ab illis requiſiti fueritis, omnem legitimum favorem, auxilium, opem præbeatis, & per Miniſtros & Officiarios veſtros, atque alios, in quos vobis Imperium competit, præberi jubeatis & curetis. Ac nullus omnino veſtrum, cujuscunque Præeminentiæ, Dignitatis, Gradus, Ordinis & conditionis ſit, aut quocunque munere aut juriſdictione fungatur, memoratos Epiſcopos & Prælatos in eorum munere, juriſdictione, officio, ſecundum Canones & Leges, ad ipſorum functionem pertinente, quovis modo impediat aut turbet, neque id ab aliis fieri jubeat, nec permittat.

Præterea quicunque veſtrum Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum piorum locorum Advocati, Præfecti, & Protectores fuerint, ac Prælatos, Eccleſias & loca pia, eorumque bona in fidem, tutelam, & protectionem ſuam, ſive ex commiſſione Divorum Principum, Prædeceſſorum noſtrorum in Sacro Imperio, ſive noſtra, aut alio quovis jure receperint; eadem præfectura, tutela, ſeu protectione neutiquam abutantur, neque ipſos Prælatos, Eccleſias, Monaſteria, & loca pia, contra formam & naturam protectionis uſurpent, opprimant, gravent. Quin potius illos & illa in ſuis privilegiis, juriſdictionibus & rebus conſervent, & tueantur: & tam ii, quam vos alii omnes ſupradicti, contra promiſſa facere, ſeu attentare, neque præſumatis, neque ab aliis fieri, aut attentari ſinatis, quovis quæſito colore ſeu prætextu; quatenus pœnas ſupradictas, & alias in formula memoratæ reformationis a nobis propoſitæ, & decretis Provincialis Synodi Colonienſis contentas, præter eas, quas alioqui Canones & leges in violatores perſonarum & rerum Eccleſiaſticarum decernunt, malueritis evitare. Hæc eſt animi noſtri ſententia, & ſeria voluntas. Datum in Oppido Bruxellenſi Ducatus noſtri Brabantiæ, ſub impreſſione Sigilli noſtri, quarto nonas Julii, anno a Nativitate Domini ſupra ſeſqui milleſimum quadrageſimo nono, Regnorum noſtrorum, Imperii vigeſimo nono, & aliorum omnium trigeſimo quarto.

CAROLUS.

Ad Mandatum Cæſareæ & Catholicæ Majeſtatis proprium.

Vid. ANTON. PEREN.

OBERNBURGER Subſ.

Ex editione Colonienſi Quenteliana A. 1554. Recudit Lunig Spicil. Eccl. I. partis Continuat.

SYNODUS PROVINCIALIS MOGUNTINA

Eodem anno Chriſti MDXLIX.

SUB SEBASTIANO, ARCHI-EPISCOPO MOGUNTINO.

CONSTITUTIONES CONCILII PROVINCIALIS MOGUNTINI.

PRÆFATIO.

SEBASTIANUS, DEI GRATIA SANCTÆ SEDIS MOGUNTINÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER GERMANIAM ARCHI-CANCELLARIUS, ET PRINCEPS ELECTOR &c. UNIVERSO CLERO ET POPULO PER DIOECESIN NOSTRAM MOGUNTINAM, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

POſtquam grave illud Paſtoralis muneris onus humeris noſtris, Domino ſic diſponente, incubuiſſet, ſane nunquam quaſi in dignitatis & honorum faſti-

Digitized by Google

faſtigio ſublimati, lætari potuimus; ſed, quaſi in quadam ſpecula poſiti, ingentem & anxiam ſolicitudinem animo concepimus, & quaſi importabile onus humeris ſuſtinentes, ad omnem ſuſcepti muneris recordationem frequenter ingemuimus. Non enim ignorabamus depoſitum, quod, tradente & commendante Chriſto ſuſcepimus: quanta in illo aſſervando cura, ſolicitudine & labore deſudare nos oporteat: quantave pœna nos maneat, & quam terribilis nos Domini ſententia expectet, ſi quidquam de theſauro illo, quem Chriſtus, velut ſedulus & prudens negociator, precio Sanguinis ſui comparandum duxit, noſtra forte incuria perire contigerit.

Accedebat ad cumulum ſolicitudinis noſtræ, & timoris noſtri pondus in immenſum augebat, quod functionem noſtram Paſtoralem in eam videbamus, tempeſtatem incidiſſe, qua tot ſectæ, ſchismata, & omnes pœne præteritorum temporum hæreſes, velut conſpiratione facta agminatim in Eccleſiam irruerant, & diſperſum Chriſti gregem immanes lupi ad interitum rapiebant: & qua univerſa vitiorum corruptela, & graviſſimorum ſcelerum lues, ovile Chriſti, quaſi contagione perſerpens, oviculas Chriſti ſanguine redemptas crudelem in modum depaſcebatur.

Atque hac temporum iniquitate nobis nequaquam deſidiæ patrocinium, aut negligentiæ excuſationem, præberi exiſtimabamus; ſed curam & ſolicitudinem noſtram potius augeri: ut quanto gravioribus malis laborantem Eccleſiam conſpiciebamus, tanto attentiore animo & ſtudio vigilantiore, in eam, quam Dominus nobis impoſuerat, Paſtoralis officii functionem incumberemus, & gregi nobis credito cuſtodiam ſimul & diſciplinam ſedulo adhiberemus: cuſtodiam quidem, ut ex commonitione noſtra, cavere noxia, & ſalutaria appetere, peccata refugere, & virtutes ſectari, plebs nobis commiſſa ſedulo addiſceret: diſciplinam vero, ut qui ſpretis ſalutaribus monitis, aut torpentes negligentia, aut malitia incitati, delinquerent; per nos a vitiis ſuis Eccleſiaſticæ Cenſuræ ſeveritate coercerentur. Siquidem memineramus, hanc utramque curam, a Domino, ovilis ſui cuſtodibus, ſub gravi comminatione injungi: Cuſtodiam quidem, cum ait: (*) *Si Speculator viderit gladium venientem, & non inſonuerit buccina: & populus ſe non cuſtodierit, veneritque gladius, & tulerit de eis animam; ille quidem in iniquitate ſua captus eſt: ſanguinem autem ejus de manu Speculatoris requiram.* Severitatem vero diſciplinæ Dominus a Paſtoribus exigens, *Non quæras*, inquit, *fieri Judex, niſi valeas virtute irrumpere iniquitates:* nimirum innuens, gravi culpæ alligari eum, qui vitia ſubditorum, quæ pro poteſtate ſibi tradita compeſcendo emendare debet, diſſimulando nutrit, & auget. Et alibi Dominus Paſtorum negligentiam ſeveriſſimis minis increpans: *Ecce ego ipſe*, inquit, *ſuper Paſtores, gregem meum de manu eorum requiram.* (**)

His nos Domini commonitionibus incitati, jam inde ab initio Ordinationis noſtræ propenſa voluntate ad debitam commiſſæ nobis functionis executionem omnem animi & conſilii vim convertebamus: ſed pios conatus noſtros inquietudo temporis illius impediebat, dum tumultibus & bellis ferverent omnia, ac plane appareret, ſæculum noſtrum jam nec vitia ſua ferre poſſe, nec remedia pati velle. Et jam nihil aliud, quam gravem Eccleſiarum ruinam, & de proximo imminentem, Religionis noſtræ interitum oculis prævidebamus, niſi Deus pro immenſa ſua miſericordia miſeratus, Eccleſiam ſuam, tot malis graviſſime afflictam, & ſub tantarum calamitatum onere jamjam ruituram, Invictiſſimi & Potentiſſimi Principis CAROLI QUINTI, Pientiſſimi & vere Catholici Imperatoris, armis texiſſet, & a caſu præſervatam, pia ejusdem Imperatoris ſolicitudine ad priſtinæ ſecuritatis recuperandæ ſpem erexiſſet.

Cum igitur ſingulari Dei gratia & miſericordia, & Chriſtianiſſimi ac Potentiſſimi Imperatoris beneficio, hæc quies Eccleſiis reddita eſſet, ut jam de rebus Religionis conſilia tuto capere liceret; Nos tantam opportunitatem, quam nobis divinitus concedi diu deſideraveramus, nequaquam negligendam rati, omnes animi & conſilii conatus ad Eccleſiarum nobis ſubjectarum diſciplinam rite conſtituendam, & ad plebis com-

(*) Ezechiel. 33. (**) Ezech. 34.

commiſſæ ſalutem promovendam, adeoque ad totius Paſtoralis muneris noſtri functionem pro viriſi exequendam applicuimus. Et veterem Eccleſiæ conſuetudinem inſequentes, quam Apoſtoli nobis reliquerunt, & Sancti Patres quaſi per manus traditam ſedulo retinuerunt, ut quoties in fide Chriſtiana dubiæ quæſtiones orirentur, aut alioqui ancipiti malo Eccleſia periclitaretur, mox Synodum convocarent, & dubias quæſtiones ex Scripturis ſanctis, juxta communem Sanctorum Patrum conſenſum, & receptam Eccleſiæ authoritatem, dirimerent, & ſuborientibus difficultatibus & periculis, collato inter ſe conſilio, matura & ſalutaria remedia adhiberent: Nos quoque poſt celebratam a nobis Synodum Diœceſanam, præſentibus malis etiam ampliora conſilii remedia credentes quærenda, juxta ſacrorum Canonum Sanctiones, Provinciale Concilium duximus congregandum. Itaque Comprovinciales noſtros, Amicos chariſſimos & dilectos in Chriſto, Reverendos Epiſcopos ad diem ſextum Maji in civitatem noſtram Moguntiam evocavimus: e quibus cum Reverendus in Chriſto, & Amicus noſter ſincere dilectus, Mauritius, Epiſcopus Eyſtettenſis, Vir inſigni eruditione præditus, & promovendæ Religionis zelo mirifice flagrans, per ſeipſum: plerique vero alii per idoneos Nuntios, pietate, doctrina, providentia, & conſilii magnitudine præſtantes Viros, prompte comparuiſſent: omnium, qui convenerant, voluntates, ad Eccleſiæ tot malis afflictæ, & tantis Cleri & populi vitiis deturpatæ, auxilium & emendationem valde pronas deprehendimus. Qua animorum alacri pietate, & pia alacritate exhilarati, invocato Dei auxilio, ſine ampliore mora, ſancto & neceſſario negotio manus admovimus, & quantum is nos adjuvare dignatus eſt, cujus cauſam agebamus, in commune cœpimus conſulere, quanam ratione populos nobis commiſſos in officio continere, noxia quæque ab eis avertere, & ſalutaria eis providere, ac Eccleſias noſtras in pace & puritate regere poſſimus; donec Generale Concilium his tantis malis aptiora remedia provideret, & omnium abuſuum pleniorem emendationem, ac Deo propitio calamitatum & diſſidiorum finem inveniret. Tandem, cum dies aliquot continuis deliberationibus abſumpſiſſemus, quæcunque ad Dei gloriam illuſtrandam, ad Eccleſiaſticæ diſciplinæ emendationem, & ad ſalutem commiſſi nobis gregis promovendam apta & ſalutaria nobis viſa ſunt, in Conſtitutiones Divinæ Legi, orthodoxorum Patrum ſententiis, & ſacrorum Canonum ſanctionibus, & rectæ rationis judicio conſentaneas, congeſſimus, & eas, ut ab omnibus per Civitates & Diœceſes noſtras obſerventur, communi conſenſu publicandas decrevimus. Dedimus autem operam in iis noſtris Conſtitutionibus, ut ſolicitudinis & paſtoralis noſtræ curæ utramque partem complecteremur, & gregi nobis commiſſo cuſtodiam ſimul & diſciplinam præſtaremus: omnem curam adhibentes, quatenus in Eccleſiis noſtris ſimul ſalutarem Chriſti doctrinam, in qua vita & ſalus Chriſtiani gregis conſiſtit, a pravis opinionibus immunem & puram conſervare, & diſciplinam Eccleſiaſticam magna ex parte collapſam erigere, & ſic Chriſto Principi Paſtorum oves, quas ſuo Sanguine redimendas exiſtimavit, in illo die incolumes ſiſtere valeamus: nequaquam immemores, ut ingentis meriti ſibi comparant fructum, qui ſuper gregem Domini diligenti cuſtodia excubantes, ad juſtitiam erudiunt, & ad ſalutem promovent multos; ſic æterni ſupplicii ſe reos conſtituere, qui ad Paſtoralis officii functionem admoti, ſua negligentia interire ſinunt animas, pro quibus Sanguinem ſuum impendere, & acerbiſſimam mortem tolerare ſuſtinuit Chriſtus, Filius Dei.

Nos igitur juxta Apoſtoli commonitionem attendere (*) volentes univerſo gregi, in quo nos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit Sanguine ſuo: memores, nos aliquando coram juſto Judice pro animabus commiſſæ nobis plebis rationem reddituros eſſe, inprimis ſolicita cura duximus providendum, ut in Eccleſiis per univerſam noſtram Provinciam & Diœceſes conſtitutis, ſana & ſincera, tum etiam una, conſentiens, & concors Sacroſanctæ Fidei noſtræ doctrina tradatur: quatenus populi curæ noſtræ commiſſi, ſicut, uno Baptiſmo in

 ſpem

(*) Act. 20.

ſpem vivam regenerati, unum colunt Deum, unamque Fidem profitentur, & unam omnes ambiunt unius Patris in cœlo hæreditatem; ſic ad eandem una & concordi doctrina, erudiantur.

Proinde univerſos & ſingulos Paſtores, Parochos, & Concionatores, & Curatos, per Civitates & Diœceſes noſtras conſtitutos in Domino exhortamur, eisque diſtricte præcipiendo injungimus, ut tum univerſam Chriſtianam doctrinam, juxta receptum ſanctorum Patrum, & orthodoxæ ac Catholicæ Eccleſiæ ſenſum (vitatis noxiis novitatibus, & ſuſpectis opinionibus penitus omiſſis) plebibus commiſſis fideli cura tradant: tum vero eos præcipue, qui hiſce temporibus in controverſiam trahuntur, Sacroſanctæ Religionis noſtræ articulos, in eam, quæ ſequitur ſententiam, explicent.

CAPITULA, AD FIDEM PERTINENTIA

De Sancta Trinitate, & Fide Catholica.

Caput I.

PRincipio, ut Superbenedictæ Trinitatis Fidem ſimplici populo non anxia nimis & ſcrupuloſa, ſed plana & ſimplici oratione, juxta Scripturæ ſacræ, & trium Symbolorum, Apoſtolici, Nicæni, & Athanaſii traditionem, exponant; & eos unum Deum in Trinitate, & Trinitatem in Unitate credere & confiteri edoceant: Unum, eundemque Deum in Eſſentia, & in Perſonis trinum, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum.

De creatione & conſervatione mundi.

Caput II.

Hunc Deum conditorem, conſervatorem, & gubernatorem eſſe rerum omnium: in pœnis & vindictis juſtum ſimul, & miſericordem, in donis liberalem: omnis quidem boni, ſed nequaquam mali culpæ, auctorem: ſiquidem nos peccata, nulla impulſi neceſſitate, ſed malitia, & vitio noſtro, perpetramus.

De Hominis creatione.

Caput III.

Inter cætera Bonitatis & Potentiæ ſuæ opera, Deum ab initio hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam condidiſſe, animæ & corporis viribus rectum, ornatum juſtitia & gratia; intus in anima pravis motibus vacuum, in corpore infirmitatis omnis, & omnium ærumnarum expertem, & a moriendi neceſſitate immunem, in voluntate ad bona, malaque appetenda ex pari liberum.

De lapſu Hominis.

Caput IV.

Qui cum mandatum Dei, conditoris ſui, prævaricatus eſſet, ſanctitatem, gratiam & juſtitiam, in qua erat conſtitutus, juſtiſſimo Dei judicio amiſit: iræ Dei ac damnationi obnoxius, & in corpore ſimul & anima factus deterior, ut jam in corpore famem, ſitim, & innumeras alias miſerias & infirmitates, in anima concupiſcentiam ad mala allicientem, multas noxias & moleſtas ærumnas, ac tandem utriusque, videlicet corporis & animæ, mortem ſuſtineret.

De peccato originali.

Caput V.

Hoc primorum hominum peccatum, propagatione in omnes homines tranſire, ac ſecum pœnam ſuam trahere, ut ſint natura omnes homines iræ Dei, mortis & damnationis rei, & in peccatum proni: qui per libertatem arbitrii ſui, quæ exigua, & infirma in iis reſidet, nondum adjuti gratia Dei, ea, quæ ſunt Spiritus, & ad ſalutem conferunt, non agnoſcere, nedum appetere queant.

De Redemptione per Chriſtum.

Caput VI.

Ab hoc originalis peccati morbo, homines ſola Dei miſericordia, per Redemptionem, quæ eſt in CHRISTO JESU, liberari; qui infirmitates & languores noſtros in ſe ſuſcipiens, & peccata noſtra in Cruce perferens in corpore ſuo, Patri nos reconciliavit, ut ſatisfactionem pro delictis noſtris, quam in noſtris meritis non invenimus, de Chriſti ſanguine, & meritis ejus aſſumamus: Cui dum per Baptiſmum inſerimur, per Spiritum Sanctum mundamur, & omnem reatum, quem naſcendo, vel proprie peccando contraximus, renaſcendo exuimus, & ab omni prorſus peccato liberamur, & per Spiritum Sanctum ſanctificamur, & innovamur

vamur ſecundum internum hominem, vireſque contra relictæ concupiſcentiæ impetus accipimus; ut jam non regnet peccatum in mortali noſtro corpore: nec ad culpam nobis, ſed ad meriti occaſionem, ſi per gratiam Dei pugnaverimus, concupiſcentia in nobis ſit relicta.

De Juſtificatione.

Caput VII.

Atque hac ratione ſanctificari homines, cum, qui immundi & natura iræ filii & damnationis rei ſunt, per Chriſti meritum peccatorum ſuorum remiſſione impetrata, renovantur Spiritu Dei per Chriſtum ſecundum internum hominum: Ut jam juſtificati gratia ipſius, & reconciliati Deo, & ab æternæ damnationis reatu abſoluti, hæredes ſint ſecundum ſpem vitæ æternæ.

Talis autem Juſtificationis initium ex Dei gratia provenire, qua ante omne meritum, dum adhuc inimici, & peccatores ſunt, excitati, & adjuti, & eidem gratiæ ſic excitanti & adjuvanti conſentientes, & cooperantes, ad juſtificationem diſponuntur.

Hanc vero prævenientem gratiam, cum per alia media, tum potiſſimum in prædicatione verbi, ad converſionem hominis operari: dum homo peccatorum ſuorum admonitus, & a Deo juſto judice conſtituta peccatis ſupplicia metuens, mox excitatus, & adjutus Dei gratia, a timore peccati, ad Dei miſericordiam cogitatione deflectit: & cum alia omnia in ſcripturis revelata, tam hoc præcipue fide firma capit; Deum peccatoribus propter Chriſtum miſereri velle. Qua ſubnixus fiducia, ſpem concipit, & timorem animo ejicit, ac Deum, quem ad miſerendum proclivem, ſibique jam propitium credit, diligere, & peccata, quæ ipſum a Deo ſeparabant, odiſſe incipit, jamque Deo per Baptiſmum uniri, ſi nondum eſt in Chriſto regeneratus: aut, ſi poſt acceptam juſtificationis gratiam in peccata relapſus eſt, per pœnitentiam Deo reconciliari deſiderat, eique per vitæ novitatem placere, & per mandatorum ipſius obſervationem perpetuo adhærere velle proponit. Sicque is, qui tunc primo fidei Chriſtianæ initiandus venit, regenerationis lavacro ſuſcepto, aut ſaltem votis expetito, dum ſuſcipiendi facultas non ſuppetit: Ille vero, qui poſt acceptam juſtificationis gratiam, per peccatum rurſus excidit, per pœnitentiæ remedia juſtificationem accipit; quæ cum peccatorum remiſſione etiam ſanctificationem, & interni hominis innovationem confert: quatenus per meritum Paſſionis Chriſti, quod jam credenti, communicatur, cum venia peccatorum homo etiam Dei gratiam, & per Spiritum Sanctum una cum fide, ſimul charitatem in corde diffuſam, ac ſpem accipit. Hiſque Dei donis in ipſo permanentibus, non jam ſolum reputatur, aut nominatur, ſed vere exiſtit juſtus, non tamen ſua propria, aut ſuis meritis comparata; ſed ex gratia Dei per Chriſtum donata, & communicata juſtitia.

Itaque hominem juſtificari gratis per fidem, quia nullis præcedentibus meritis juſtificatio acquiritur, ſed ex Dei gratia per Chriſtum donatur his, quibus in eum credentibus, mortis ejus, & fuſi pro peccatoribus ſanguinis meritum applicatur.

De Charitate & bonis operibus.

Caput VIII.

Caritatem vero, ſine qua nemo juſtus eſſe poteſt, jam tum, cum in juſtificatione hominis accedit, operibus bonis gravidam eſſe, nec otioſam manere in vere juſtificatis: Quin oblata occaſione, & facultate permiſſa, promat de ſe opus bonum, & quotidiana faciat juſtitiæ incrementa ſecundum Scripturam: (*) *Qui juſtus eſt, juſtificetur adhuc.* Ea vero, quæ juſtificati jam, membra ſua exhibentes arma juſtitiæ in ſanctificationem, fide per dilectionem operante, fecerint opera: tum, quia Deus bene operantibus, & in ipſo ſperantibus, mercedem miſericorditer promiſit; tum etiam, quia ejuſmodi juſtificatorum opera, gratiæ Dei effectus ſunt, & movente, & adjuvante Spiritu Sancto fiunt: vere bona, & Deo grata, ac remuneratione vitæ æternæ digna eſſe.

Non enim ſecundum humanas vires æſtimanda ſunt juſtificatorum opera, ſed ſecundum eam gratiam, quam in ipſos influit Chriſtus, ex qua deinde bona ipſorum opera promanant: & ſecundum eam

(*) Apoc. 22.

zed by Google

eam dignitatem, quam de Spiritu Sancto, velut omnis boni operis motore ſumunt. Sic enim extenuandæ vires humanæ, ut non ſimul & gratia Dei vilis reputetur: ſic in bono opere faciendo, deprimenda eſt facultas hominis, ut interim cogitemus, Spiritus Sancti motum, & in nobis efficacem, & apud Deum acceptum, ac pretioſum eſſe.

Obſervationem Mandatorum DEI, vere Chriſtianis eſſe poſſibilem.

Caput IX.

Ex eadem cauſa demonſtrandum eſt, mandatorum Dei obſervationem renatis ac juſtificatis eſſe poſſibilem, non ſecundum naturæ infirmitatem, quam habent cum aliis hominibus communem: ſed ſecundum gratiam Chriſti, qua imbuti ſunt, & ſecundum opem Spiritus Sancti, quem renati ac juſtificati acceperunt: Ut jam Divinorum præceptorum obſervatio renatis tanto ſit poſſibilior, quanto majorem gratiam, eodem ſemper opitulante Spiritu, vel acceptam retinent, vel amiſſam novo ſubinde munere recuperant.

De vera libertate Chriſtiana.

Caput X.

Eam vero libertatem ſuam (quam lex Spiritus, quæ eſt ipſa Charitas, diffuſa in cordibus noſtris, nobis affert) Chriſtiani intelligant, non, ut non impleant ea, quæ in mandatis Dei exiguntur, ſed, quatenus ad ea adimplenda, non, ut alii homines, pœnarum metu, & Imperio legis, compellantur; ſed ea jam non inviti, imo vero volentes faciant: Ita, ut obedientia ipſorum ſecundum animi promptitudinem, & in recte factis lætitiam vera libertas: ſecundum præcepti adimpletionem, plena & pia ſervitus exiſtimetur. Alioqui cupiditatibus fræna laxare, & carnis curam, ſecundum ejus deſideria facere, non Chriſti libertas, ſed pernicioſa Diaboli ſervitus reputanda eſt.

De Sacramentis in genere.

Caput XI.

Doceant etiam Paſtores noſtri, ſeptem eſſe Eccleſiæ Sacramenta divinitus inſtituta, per quæ velut apta remedia atque inſtrumenta, & peccatis noſtris mederi, & ſuæ gratiæ munera nobis impartiri Deus voluerit: Eaque non eſſe ritus ſimplices, quod quidam impie confingunt; ſed ſacroſancta ſignacula, & efficacia ſigna, quæ rite ea ſuſcipientes, gratiam eis conferendo, ſanctificent. Gratiam vero Sacramentorum, non ex ipſa externarum rerum virtute, nec ex merito miniſtri: ſed ex internæ, operationis virtute, æſtimandam eſſe.

Modus doctrinæ circa Baptiſmum.

Caput XII.

Et ut populus virtutem ac fructum uniuscujusque Sacramenti plane intelligat, concordi doctrina erudiri populos nobis commiſſos volumus, ut credant, Baptiſmi virtute omne prorſus peccatum tam originale, quam actuale remitti, nec quidquam in rite baptizato relinqui, quod ab ingreſſu Regni Cœleſtis remorari eum queat. Concupiſcentiam enim, quæ poſt Baptiſmum in nobis ad agonem, non ad culpam relinquitur, jam non eſſe peccatum vera ratione peccati; ſed peccatum ob id appellari, quod per peccatum facta, & ex peccato relicta ſit, & ad peccatum amplius inclinet.

De Baptiſmo parvulorum.

Caput XIII.

Datum etiam parvulis in fide Eccleſiæ Baptiſmum, ad abolendum originale peccatum, & ad ſalutem conſequendam, efficacem eſſe. Eumque ſemel rite, etiam a parvulo ſuſceptum, aut ab hæretico, vel infideli, in forma Eccleſiæ, cum recta intentione datum, ſine injuria Chriſti (in cujus mortis ſimilitudinem ſemel pro nobis redimendis toleratæ, traditur) ſine grandi piaculo amplius iterari nec poſſe, nec debere: ne invocatio ſanctiſſimi nominis Dei, in qua ſemel ablutio data eſt, per iterationem, quaſi vana, accuſetur; & mors Domini, in cujus ſimilitudinem ſemel baptizamur, repetito baptiſmo, quaſi inefficax arguatur.

Baptiſmum, adhibitis ritibus ſecundum veterem Eccleſiæ morem, adminiſtrari debere.

Caput XIV.

Parochis vero, & aliis Eccleſiarum Miniſtris, per noſtras ditiones conſtitutis, ſedulo injungimus, & ſub gravi pœna, prævaricantibus ſine remiſſione infligenda,

genda, comminamur, ne aliter, quam adhibitis Exorciſmis, & Exſufflationibus, Unctionibus etiam, & cæteris ritibus, per Catholicam Eccleſiam, ab antiquo obſervari ſolitis, & in aqua non profana, ſed ſolemni benedictione, & ſacri Chriſmatis unctione ſanctificata, extra caſum neceſſitatis, Baptiſmum adminiſtrare præſumant.

Unctiones, in Baptizatis parvulis omiſſas, expleri debere.

Caput XV.

Cum autem circa ſacrum Baptiſma non raro evenire ſoleat, ut myſticæ illæ Unctiones, jam inde ab initio Religionis Chriſtianæ per univerſam Eccleſiam adhiberi ſolitæ, & ex neceſſitate, propter metum imminentis mortis infantium, vel etiam ex contemptu omittantur; Nos Parochis noſtris hanc curam ſerio injungimus, eisque diſtricte præcipiendo mandamus, ut de pueris ſic baptizatis diligenter inquirentes, ſi compererint alioqui debitam verborum formam obſervatam, Baptiſmum quidem ſic traditum approbent: eos vero, qui, dum baptizarentur, Unctiones non receperunt, ſerio exhortentur, & ſedulo inducere tentent; ut conſuetas Unctiones cum Oleo ſancto, in pectore, & ſcapulis, & in vertice cum Chriſmate, adjunctis ſolitis precationibus, quæ in Agendis habentur, aliosque ritus omiſſos, in ſe ipſis per Catholicum Sacerdotem, juxta vetuſtiſſimum Eccleſiæ morem, caute & pie ſuppleri curent. Quod ſi deprehenderint, in tali Baptiſmo nec formam debitam eſſe obſervatam, his, qui ſic baptizati fruſtra putabantur, totum Baptiſma ſecundum Eccleſiæ ritum, tradant.

Baptiſmum ante meridiem adminiſtrari debere.

Caput XVI.

Et ut tanto Myſterio debita omnino reverentia exhibeatur, Parochos & Eccleſiarum Miniſtros ſerio monemus, ut mane, intra officia Divina, aut mox poſt ea peracta (non autem tempore pomeridiano poſt epulas & prandia, niſi neceſſitas, aut periculum infantium accelerare Baptiſmum expoſcat) cum multa ſobrietate, & accurata devotione, Baptiſmum adminiſtrent. Comeſſationes vero & parum ſobria convivia, quæ quibusdam in locis poſt Baptiſmum fiunt, per civiles Magiſtratus inhiberi, aut ſaltem ad moderationem, Chriſtianis dignam, reduci volumus.

Modus doctrinæ circa Sacramentum Confirmationis.

Caput XVII.

Sacramentum Confirmationis ex inſtitutione Chriſti & Apoſtolorum praxi, Eccleſiæ relictum eſſe, in quo, juxta Domini promiſſionem, Spiritum Sanctum, quo in Baptiſmo ad peccati emundationem ſignati ſumus, cum novo gratiæ ſuæ munere accipimus. Videlicet, ut virtute ejus contra Sathanæ tentationes muniamur: ut gratia ejus ad melius capienda fidei Myſteria illuminemur: ad confeſſionem Chriſti fiduciam, & contra vitia robur accipiamus. Quæ omnia Chriſtus Dominus per Spiritum Sanctum, quem miſſurus erat, fidelibus conferenda diſerte promiſit. Ea vero, ut erant a Chriſto promiſſa, ipſis Apoſtolis in die Pentecoſtes exhibita, & ab eisdem per manuum impoſitionem in alios transfundi cœpta, Actus ipſorum ſatis teſtantur. Unde Eccleſia Catholica Spiritum Sanctum per manus Epiſcoporum fidelibus tradendi normam accepit.

De Unctione Chriſmatis in Confirmatione.

Caput XVIII.

Diligenter etiam populum inſtruant, cur hoc Sacramentum ab initio ſola manuum impoſitione exhibitum, mox ſub ipſis temporibus Apoſtolorum ex eorundem traditione, adhibita Chriſmatis unctione cœperit conferri. Nam cum in initio Spiritus Sanctus ad evidentiorem recentis adhuc fidei commendationem, ſigno viſibili influeret, confirmatis externa unctione, quæ illam internam deſignaret, tunc non erat opus. Poſtea vero adulta Eccleſia, & ſtabilita fide, cum ſigna externa apparere ceſſaverunt, nec jam amplius Spiritus Sanctus viſibiliter deſcenderet, mox in locum viſibilis ſigni unctio Chriſmatis adhiberi cœpit, quæ his, qui confirmarentur, internam & ſpiritualem unctionem repræſentaret; ut quid

quid intus agatur per gratiam, foris aliquo viſibili ſigno innoteſcat, & verbi fidem externi elementi ſimilitudo confirmet.

De Cognationibus Spiritualibus, ex his duobus potiſſimum Sacramentis, Baptismi & Confirmationis, provenientibus.

Caput XIX.

Non raro ex impedimentis cognationum ſpiritualium, difficultates & pericula ſolent evenire: ad quæ cohibenda decernimus, ne cuiquam, ſive ex ſacro fonte levando, ſive ad ſacram Confirmationem tenendo, plures quam unum Patrinum liceat adhibere.

Modus doctrinæ circa Sacramentum Pœnitentiæ.

Caput XX.

Pœnitentiam, velut ſecundam poſt naufragium tabulam, cujus præſidio, in peccatorum voraginem relapſi, denuo perniciem effugimus, & gratiam reconciliationis, & remiſſionis peccatorum recipimus; Paſtores noſtri in Eccleſiis ſedulo urgeant, & admoneant fideles, his partibus integram & utilem Pœnitentiam abſolvi: Contritione, Confeſſione, & Satisfactione.

De Contritione.

Caput XXI.

Neque enim remitti peccatum, cujus eum, qui admiſit, non pœniteat.

De Confeſſione.

Caput XXII.

Et cum ad ſananda hominum peccata, Chriſtus duplicem Miniſtris Eccleſiæ ſuæ poteſtatem reliquerit, ut remittant, aut retineant, ſolvant aut ligent: quatenus id remedium, ſanandis peccatis apponendum, nobis Dominus tradidit: eatenus confeſſionem cum enumeratione peccatorum faciendam nobis commendaſſe; ut ex recenſione peccatorum, is, qui diſcernendi poteſtatem accepit, ſciat, utram commiſſi muneris partem debeat exercere.

De Satisfactione.

Caput XXIII.

Satisfactionem vero ab his, qui deliquerunt, doceant præſtandam. Non illam quidem, qua culpa peccati, & æterna pœna diluitur: hæc enim ſatisfactio ex ſola Chriſti propitiatione donatur; ſed illa a nobis præſtanda eſt, qua pœna temporalis, quæ poſt culpæ remiſſionem nonnunquam remanet, aut eleemoſynis aliisque pietatis operibus redimitur, aut jejuniis, aut aliis ſatisfactionibus, quæ tamen ipſæ etiam ex merito Paſſionis Chriſti efficaciam ſumunt, avertitur.

De Abſolutione.

Caput XXIV.

Sacerdotes vero, qui confeſſionibus audiendis dant operam, abſolutionis formam non intricent pluribus membris aut conditionibus appoſitis, ſed planis & ſimplicibus verbis depromant: *Ego abſolvo te a peccatis tuis, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Non tamen prohibemus, ut idoneo loco, ſeu ante abſolutionem, ſeu poſt eam, orationes, pro petenda delictorum venia adjungant.

De iis, qui Confeſſionibus audiendis præfici debent.

Caput XXV.

Epiſcopis, qui curam animarum ſuſceperunt, hac præſertim tempeſtate, qua variis & pernicioſis opinionibus ſimplicium animi miſerandum in modum depravantur; ſummo ſtudio enitendum eſt, ut audiendis Confeſſionibus, quæ ad formandas conſcientias opportune ſerviunt, Sacerdotes viri integri, & periti præficiantur. Unde omnes Superiores Fratrum Mendicantium, qui in hac parte Parochis in adjutorium accedunt, inducendos cenſemus, & ſerio monemus, ut Fratres ſuos, quos ad audiendas confeſſiones admittere deſtinaverint, prius Commiſſariis noſtris exhibeant: qui eos aut per examen, aut fide digno ſuorum Superiorum teſtimonio dijudicent, num idonei ſint, quibus ovium Chriſti ſalus tuto committi queat.

De reſervatione Caſuum relaxanda.

Caput XXVI.

Ne autem propter caſus reſervatos a ſalutari Confeſſionis remedio homines retr

retrahantur, dum vel in promptu Sacerdotem non inveniunt, qui eos abſolvere poſſit; vel etiam famæ ſuæ & ſumptui timent, ſi longius pro abſolutione conſequenda ablegentur. Nos pudori ſimul, & ſumptibus ſubditorum noſtrorum conſulere volentes, præſenti Decreto ordinamus, & conſtituimus, ut deinceps omnes Parochi per Provinciam noſtram rite ordinati, & vocati, omneſque Fratres Mendicantes, per ſuos Superiores, ut præmittitur, præſentati, & per Commiſſarios noſtros approbati, poteſtatem habeant, vice & nomine noſtro abſolvendi laicos contritos, & confeſſos, a quibuscunque peccatis occultis, quantumvis gravibus & enormibus, qui alioqui authoritati noſtræ ordinariæ reſervari debebant, exceptis duntaxat Homicidis, Hæreticis, & Excommunicatis, ad Nos, vel Commiſſarios noſtros, mittendis.

Ne Religioſi Laicos communicent ſine conſenſu Parochorum.

Caput XXVII.

Nulli tamen Religioſo, etiamſi ad confeſſiones audiendas, ut præmittitur, admiſſus fuerit, licere volumus, cuiquam laico Sacroſanctæ Euchariſtiæ Communionem, ſine ſpeciali conſenſu Parochi, ad cujus curam ille pertinet, porrigere. Quemadmodum & Parochis omnibus ſerio inhibemus, ne quemquam alienum Parochianum, ſine conſenſu ſui Parochi, extra neceſſitatem, ſive ad Confeſſionem, ſive ad ullius Sacramenti perceptionem recipiant. Si tamen ſubditus rationabilem cauſam allegans, alii Sacerdoti Confeſſionem faciendi conſenſum a ſuo Parocho petiverit, talem ei conſenſum volumus non denegari.

Sine teſtimonio factæ Confeſſionis nemo ad Sacræ Euchariſtiæ perceptionem admittatur.

Caput XXVIII.

Et ne contempto Confeſſionis remedio, homines Sacroſanctam Euchariſtiam percepturi, periculum ſibi, quod Apoſtolus indignis & inexploratis graviter comminatur, accerſant: Parochis noſtris injungimus; ne poſthac quenquam Parochianum, qui non ſuo Parocho confeſſionem fecerit, ſaltem ubi non factæ confeſſionis ſuſpicio ſubſit, ſine teſtimonio ejus, cui confeſſionem fecit, ad Sacroſanctam Euchariſtiam admittere præſumant.

De Confeſſione non revelanda.

Caput XXIX.

Magnam etiam cautionem adhibere debent Confeſſarii Sacerdotes, ne de inuſitatis criminibus, præſertim a junioribus inquirendo, inexpertis novæ cupiditatis, aut criminis ante non tentati, occaſionem objiciant. Caveant etiam, ne confitentis peccatum ſermone & ſigno, vel aliqua ulla ratione prodant. Sed ſi conſilio ſuper aliqua re, in Confeſſione ſibi manifeſtata, indiguerint, rem ipſam, ſine ulla auctoris mentione ad peritiorem referant. Quod ſi Sacerdos alicujus crimen, per confeſſionem ſibi compertum, vel aperto indicio, aut ſaltem conditionis, aut loci, aut viciniæ, aut cujuſcunque circumſtantiæ ſignificatione revelaverit, a Beneficio Eccleſiaſtico remotus, ad arctum Monaſterium ad agendam pœnitentiam retrudatur. Nec etiam Sacerdos Confeſſarius, a quoquam ſibi confitente, de peccatis alterius expreſſo nomine ullo modo inquirere præſumat.

De Satisfactionibus.

Caput XXX.

Sacerdotes autem Confeſſarios monemus, eiſque præcipiendo injungimus, ne in uſura, furto, rapina, aut fraude, abſolutionem confitenti impertiantur; niſi ea, quæ injuſte abſtulit, quatenus ejus facultates permittunt, ſe reſtiturum promiſerit. In aliis levioribus delictis ſatisfactiones, juxta qualitatem culpæ, aut confitentis poſſibilitatem, moderentur.

Eoſdem hortamur, ut juxta delictorum qualitatem ſatisfactionis modum temperent, & avaris eleemoſynas, incontinentibus jejunia, pro ſatisfactione imponant, quo ſemper confitentium vitia contrariis virtutibus compeſcantur.

Modus doctrinæ, circa Sacramentum Euchariſtiæ.

Caput XXXI.

De veritate Corporis & Sanguinis Dominici in Euchariſtia plebem ex verbis Domini inſtruant, ut credant, poſt conſecra-

ſecrationem ſub ſpeciebus panis & vini veram Corporis & Sanguinis Domini ſubſtantiam contineri: nec jam dividi Chriſtum, aut Sanguinem ejus a carne ſeparari unquam poſſe, quoniam amplius non moritur, ideoque ſub alterutra ſpecie Chriſtum integrum contineri, & ſub una ſpecie tantum a fidelibus, quantum ſub utraque ſumi.

De Communione unius ſpeciei.

Caput XXXII.

Cum autem nemo fidelium dubitet, Virtutem Sacroſanctæ Euchariſtiæ, non ex ſpeciebus pendere, ſed ex vivifica Chriſti Carne, & Sanguine provenire: jam ne hoc quidem quiſquam fidelis dubitare debet, illum ſub una ſpecie communicandi morem, ad ſalutem ſumentium æque utilem, & efficacem eſſe, quam alterum ſub utraque: Cum conſtet, non minus accipi in una ſpecie, & eum quoque communicandi morem in una ſpecie, jam inde ab initio praxis Chriſti, & Apoſtolorum in Eccleſiam introduxerit. Unicuique autem fidelium, ex his duobus communicandi modis, eum merito tenendum eſſe, quem Eccleſia, propter cauſas rationabiles, pro temporum ratione elegerit, & populo tradiderit obſervandum.

Ut a jejunis & confeſſis Sacroſancta Euchariſtia ſumatur.

Caput XXXIII.

Parochis etiam, & Miniſtris Eccleſiarum ſerio inhibemus, ne cui extra caſum infirmationis, aut neceſſitatis, Sacroſanctam Euchariſtiam, niſi jejuno, & confeſſo porrigere præſumant.

Modus doctrinæ circa Sacramentum extremæ Unctionis.

Caput XXXIV.

Sacram Unctionem doceant Paſtores noſtri, ad infirmorum, & eorum, qui ad vitæ exitum vergunt, præſidium a pio Domino traditam eſſe, quam ejus juſſu primi Apoſtoli exercuerunt. Quæ dum per orationem fidei infirmis adhibetur, per Divinæ virtutis operationem, contra corporis infirmitates & terrores conſcientiæ, alleviationem, & hilaritatem rite ſumentibus præbet: leviora peccata tollit, & graviorum reſtantes reliquias expurgat, juxta Apoſtoli teſtimonium, & receptam conſentientis Eccleſiæ doctrinam.

Modus doctrinæ circa Sacramentum Ordinis.

Caput XXXV.

In collatione Ordinum, quæ cum impoſitione manuum, velut viſibili ſigno traditur, doceant, rite ordinatis gratiam divinitus conferri, qua ad Eccleſiaſtica munera rite, & utiliter exercenda apti, & idonei efficiantur: & qua rata ſint, & efficacia, quæ a rite ordinatis, in Eccleſia juxta Chriſti, & Eccleſiæ inſtitutionem, geruntur. Hanc vero gratiam eſſe Ordinis & muneris, non hominum, aut perſonarum: nec ad cujuſquam privatam, ſed ad communem totius Eccleſiæ utilitatem accommodari. Ideoque in rite ordinatis, ſive boni, ſive mali ſint, efficacem eſſe. Atque ita inter diſpares Miniſtros, Domini noſtri dona ſemper æqualia, ſemper bona & ſancta permanere.

Modus doctrinæ circa Sacramentum Matrimonii.

Caput XXXVI.

De hoc Sacramento doceant noſtri Paſtores, Matrimonium ab initio ad officium inſtitutum, tandem Dei benignitate infirmis hominibus ad remedium ceſſiſſe; Ut jam hæc Maris, & Fœminæ commixtio, quæ alioqui, propter turpem concupiſcentiæ motum, peccato ex ſe non careret, propter gratiam Sacramenti, conjugibus ad peccatum non imputetur; ſed ſit honorabile in omnibus connubium, & torus immaculatus. Eſſe autem conjunctionem maris, & fœminæ, duorum tantum; nec alicujus tertii conſortium, nec duorum a ſe invicem ſeparationem, niſi per alterius mortem, ullo modo admittendam. Quod ſi ob fornicationem (quæ ſola illis ſeparandi cauſa a Domino permiſſa eſt) conjuges invicem dimiſerint, manere debere innuptos, aut dimiſſo conjugi reconciliari, & neutri eorum, donec vixerit prior conjunx, ad ſecunda tranſeundi matrimonia poteſtatem eſſe.

Matrimonia etiam, ſine conſenſu paren-

Digitized by Google

parentum legitime inita, non debere reſcindi.

Hanc conjunctionem, ex libero conſenſu contrahentium per verba de præſenti expreſſa, ſtabiliri, nec a parentibus (ſi forte eorum voluntas non acceſſerit) reſcindi poſſe.

Monendos liberos, ne inſciis parentibus contrahant.

Caput XXXVII.

Volumus tamen liberos ſedulo admoneri, ut Divini præcepti memores, velint in parentum eſſe poteſtate, nec illis inſciis, aut invitis inire Matrimonia, aut quidquam rei feriæ inchoare præſumant.

De Matrimonii ſolemnitate.

Caput XXXVIII.

Et ut Matrimonio ſuus honos conſervetur, conjunctiones conjugum volumus in conſpectu Eccleſiæ, adhibita celebritate conſueta, confirmari: ne per occultas copulationes, ſub prætextu conjugii, illicitæ libidines graſſentur. Et ut pericula, quæ ex clandeſtinis copulationibus ſuboriri poſſunt, excludantur: Nomina contrahere volentium ante conjunctionem tribus diebus Feſtivis, non immediate ſe invicem ſequentibus, ſed per aliquot dierum intervalla a ſe diſtantibus, in Eccleſia coram multitudine, proponi debent: Ut, ſi qui impedimentum Matrimonii inter eos noverint; id ante nuptiarum diem Parocho revelent. Nec contra hujuſmodi denuntiationem, niſi ex ardua, & neceſſaria cauſa, diſpenſari debet. Quod ſi qui tempore hujus denuntiationis præſentes fuerint, & impedimentum reticuerint; poſt conjunctionem in conſpectu Eccleſiæ celebratam, amplius ad ejus matrimonii accuſationem, aut ad teſtimonium contra ipſum, admitti non debent. Caveant etiam Parochi, & Curati noſtri, ne peregrinos, & ignotos ad matrimonia jungenda admittant, niſi libertatis ſuæ teſtimonia ex his locis attulerint, ubi prius vixerunt. Ad levitates vero, quas in pulſando ſponſo (& ſi quæ ſunt ſimiles) abuſus in ipſam uſque Eccleſiam invexit, omittantur: ſaltationes laſcivæ, & comeſſationes parum ſobriæ, ſi in totum tolli nequeant, ſaltem ad moderationem Chriſtianis dignam reducantur: ut ſic hilaritas nuptialis, pietate & modeſtia condita, oculis Dei, qui matrimonii auctor & copulator eſt, commendetur. Parochis, ſeu Curatis per univerſam provinciam noſtram conſtitutis, injungimus; ſi ſub cura ſua habuerint ſubditum, qui mulierem, cui matrimonio jungi per impedimenta Canonica non poteſt, tamen uxoris loco publice foveat, ut ad dimittendam eam ipſum ſerio inhortentur: aut, ſi matrimonium eorum dubium ſit, num de jure ſubſiſtat, eoſdem infra duos proximos menſes ad Nos, aut Officiales noſtros, pro declaratione accipienda, venire jubeant. Quodſi ſic moniti ab invicem non diſceſſerint, aut declarationem, ut præmittitur, non petiverint, aut noſtræ, vel Officialium noſtrorum deciſioni & ſententiæ non acquieverint; ab Eccleſiaſticis Sacramentis protinus arceantur; &, niſi ante mortem peccatum ſuum emendaverint, aut ſaltem id confeſſi fuerint, aut ſerium ſuper eo animi dolorem oſtenderint, Eccleſiaſtica etiam ſepultura priventur.

De benedictione Salis, Aquæ, & aliarum rerum, quæ per Exorciſmos & orationes, ad uſum Fidelium præparantur.

Caput XXXIX.

Veterem morem in Eccleſia ſequimur, dum ſalem, aquam, & cæteras quaſdam res, in uſum Fidelium, per orationes in Verbo Dei præparamus. Quem morem nemo reprehendet, qui ſecum reputaverit, Eccleſiam inter cætera ſalutis & utilitatis ſuæ, cum augendæ, tum conſervandæ præſidia, etiam exorcizandi poteſtatem contra inſidias Dæmonum, aliaſque noxias peſtes avertendas, accepiſſe. Quam poteſtatem, dum per res externas ad utilitatem Fidelium exercet Eccleſia, nimirum in eo Sanctorum imitatur exempla, qui ad eliciendos quoſdam effectus, Divino juſſu res corporales adhibuiſſe leguntur. Quem morem in Eccleſiis noſtris præcipimus conſervandum: dummodo populum Paſtores ſedulo doceant, effectus, qui inde petuntur, non ipſarum rerum efficaciæ, ſed Divinæ virtutis operationi, per fortiſſimi Nominis Divini invoca-

vocationem, tribuendos eſſe: & caverint, ne rebus talibus ad impias ſuperſtitiones abuti quisquam præſumat.

De Cæremoniis.

Caput XL.

Similiter & reliquas cæremonias, quæ aut in cultu Divino ornatum augent, aut mentes hominum ad pias & utiles cogitationes excitare poſſunt, diligenter retinendas cenſemus: præſertim eas, quas ex multa antiquitate profectas, & per univerſam Eccleſiam obſervatas, quaſi per manus traditas accepimus. Quales ſunt, quæ in adminiſtratione Sacramentorum adhiberi conſueverunt: quibus annumeramus, ut templa (velut orationum, & Divini cultus, & Sacramentorum officinæ) per loca idonea, habeantur; ad quorum ornatum (ſimul etiam velut Divini cultus, & promovendæ pietatis apta inſtrumenta) in iis ſigna Crucis, aliasque imagines, vexilla, veſtes ſacras, altaria, & vaſa ſacra conſervari, & uſurpari volumus.

De Imaginibus.

Caput XLI.

Imaginum autem uſum, velut pro erudienda plebe, & omnium animis excitandis utilem, in Eccleſiis noſtris retineri ſerio mandamus: dummodo Paſtores noſtri populum accurate moneant, imagines non ad id proponi, ut adoremus, aut colamus eas; ſed, ut quid adorare, aut colere, aut quarum rerum utiliter meminiſſe debeamus, per imagines recordemur. Procaces vero imagines, & nimio artis lenocinio, ad mundanæ potius vanitatis ſpeciem, quam ad pietatis commonitionem, effigiatas, in templis proponi omnino vetamus: tam laſcivam artis oſtentationem, frugi & ſevero Patri familias intra privatas ædes gravem, templis prorſus intolerabilem cenſentes.

De abuſu Imaginum prohibendo.

Caput XLII.

Cum utilis & legitimus imaginum uſus intra eos limites contineri merito debeat, ut ſimplex populus non ipſas imagines adorare, aut fiduciam in eis ullam ponere; ſed quem adorare, quosve honorare, & unde omnia bona ſperare debeant, per imagines diſcant recordari. Nos, pravæ ſuperſtitioni viam præcludere volentes, omnibus locorum Ordinariis injungimus, ut ſi forte in territoriis ſuis ad imaginem aliquam concurſus fieri, & homines ad ipſius imaginis figuram reſpectum habere, & quaſi quandam Divinitatis opinionem illi tribuere, animadverterint, ipſam imaginem (adhibitis prius in Concilium Theologis, & Chriſtianarum antiquitatum ſcientiſſimis juxta ac pientiſſimis Viris) pro cauſæ qualitate, aut tollant, aut mutent, & aliam a prima, notabili quantitate differentem, reponant: ne rudis populus, in intellectu ſuo depreſſus, & ideo per media corporalia ad Divina erigendus, ſpem ſuam contra Eccleſiæ intentionem in corporali, & quidem certa imagine, privata phantaſia, atque inhæſione collocet: quaſi in illa ſit quædam neceſſitas, ut per eam, & non aliter inducatur Deus, & Sancti, id facere, quod petuntur. Verum hæc omnia, uti dictum eſt, de Theologorum, & ſapientiſſimorum Virorum ſententia, ut ſic ſalubri Ordinariorum providentia a pernicioſo idololatriæ ſcelere populi præſervetur ſimplicitas.

De Reliquiis Sanctorum.

Caput XLIII.

Reliquias etiam Sanctorum, velut Divinæ gratiæ olim receptacula, & veriſſima Chriſti membra, & pura Spiritus Sancti domicilia, monemus in Eccleſiis noſtris, vel ob id proponendas, & religioſa pietate venerandas, ut per eas fideles commoniti, diſcant virtutem, & fidem Sanctorum imitari: Et alicubi in iis ſanguinolentas notas, & pro fide Chriſti tolerati Martyrii veſtigia cernentes, admoneantur, ſpem fidei noſtræ non eſſe inanem, pro qua omnia dura pati, Sancti Martyres in animum ſibi induxerunt. Quorum exemplum ipſi etiam ad adverſitatum omnium tolerantiam animentur.

De Peregrinationibus ad Reliquias Sanctorum.

Caput XLIV.

Peregrinationes etiam ad certas Sanctorum Reliquias, aut ad Templa memoriis

moriis eorum dedicata, vel ob id Chriſtiano populo cenſemus permittendas, ut ex ipſorum locorum admonitione, homines ad imitandam Sanctorum fidem, pietatem, & conſtantiam, vehementiore affectu incitentur, & ut majori devotione, ſe meritis Sanctorum ſociari, & precibus eorum adjuvari poſtulent: dummodo ſedulo caveant Paſtores noſtri, ne uſpiam incertæ Reliquiæ, aut novæ, ſine Eccleſiæ authoritate, aut ne ullæ etiam ad quæſtum proponantur, & ne concurſus ſuperſtitioſi ad ſtatuas, pro fanis potiſſimum locis ſitas, aut privata auctoritate erectas fiant.

De invocatione & veneratione Sanctorum.

Caput XLV.

Doctrinam, magno totius Eccleſiæ conſenſu jam inde ab initio receptam, & quaſi per manus traditam, retineri in Eccleſiis noſtris omnino volumus; Sanctos videlicet, qui in fide Chriſti nos præceſſerunt, & vitæ hujus curſum beato fine clauſerunt, veluti ejus corporis, quo Chriſto conjungimur, nobiliſſima membra, a nobis merito honorari, non tamen eo, qui uni Deo debetur, cultu; Sed eo ſocietatis, & dilectionis cultu, quo in hac vita ſancti homines a nobis rite coli poſſunt: Illos tamen tanto devotius, quanto ſecurius poſt incerta omnia ſuperata, quanto etiam fidentiore laude prædicamus, jam in vita feliciore victores, quam in iſta adhuc uſque pugnantes. Quorum etiam meritis aſſociari, & orationibus adjuvari, rite petimus: qui uno ſpiritu nobiſcum colligati, velut ejuſdem corporis membra, utique hac nobis lege Charitatis obligantur, qua pro invicem membra ſolicitudinem gerere, & pro invicem orare jubentur, ut ſalutem conſequantur: Quod eo magis Sanctos in alia vita pro nobis facere confidimus, quo illis poſt infirmæ carnis depoſitionem, & ferventior caritas, & de ſe ſecuris, ad promovendam aliorum ſalutem, promptior facultas acceſſit.

De Orationibus pro Defunctis, & de Purgatorio.

Caput XLVI.

Ex eadem lege Charitatis, qua nobiſcum adhuc cohærent, qui in fide & communione Chriſti ex hac vita migrarunt, tenendum eſt: defunctos vivorum pietate & orationibus adjuvari, ſaltem eos, qui, dum viverent, ut eis hæc prodeſſe poſſent, meruerunt: Qui non ita boni ex hac vita diſceſſerunt, ut iis non indigeant; nec ita mali, ut eis hæc prodeſſe non queant.

Eſt autem conſentiens Eccleſiæ doctrina, multarum Scripturarum collatione, & evidenti ratione firmata: Talem eſſe quendam medium decedentium ſtatum, qui non mox, ut carnem hanc exuerint, aut æternis cruciatibus tradantur, aut ad beata illa Sanctorum conſortia admittantur: In quos moderata, & mixta Clementiæ ſeveritate, vindicat ad tempus is, qui & miſericordiæ ſuæ, & tormentorum modum & menſuram novit. Alioqui, cum ex iis, qui peccaverunt, & per pœnitentiam ſanantur, alii in hac vita multas adverſitates, alii aut parvas, aut nullas experiantur: & cum multi ex hac vita migrent, a lethalibus quidem criminibus immunes; levioribus tamen alius alio magis implicatus; quorum tamen nemo, ſive ob plura, ſive pauciora hæc delicta quotidiana, damnationem æternam ſuſtinebit: non facile modus inveniri poſſet, quomodo Deus, (qui eſt in omnibus, & erga omnes juſtiſſimus) non injuſtus videretur, ſi non poſt hanc vitam, per temporales, & non æternas pœnas, omnium compenſatio expectaretur.

De Jejunio & delectu ciborum.

Caput XLVII.

Plebem Chriſtianam Paſtores noſtri, ſumpta ex Divinis literis commonitione, ad perpetuam vitæ ſobrietatem ſedulo cohortentur, ut cibi, potuſque moderatione, carnis laſciviam comprimentes, ad exercitia pietatis mentem liberius intendere queant. Eos vero, quos neceſſitas nulla excuſat, etiam ad ſtatuta Eccleſiæ jejunia obſervanda inducant: Ipſumque jejunium Divini eſſe præcepti doceant. Tempora vero jejunandi, prout ſalubritati corporum & animarum expedire videbatur, ab Eccleſia ordinata, & totius Chriſtiani orbis conſenſu recepta, & jam inde ab Apoſtolorum temporibus obſervata ſunt. Quæ, qui

extra

extra neceſſitatem non obſervaverint, velut Eccleſiaſticæ diſciplinæ violatores, & conſuetudinum Eccleſiæ temerarii contemptores, ſeveritate pœnarum, coherceri debent.

Huic jejuniorum obſervationi jungendus eſt ciborum delectus, itidem conſenſu totius Eccleſiæ ad noſtra uſque tempora retentus: monendique ſunt fideles, ut diebus jejuniorum, ſimiliter ſextis feriis, & ſabbatis a carnium & aliorum ciborum eſu, quos Eccleſiæ conſuetudo per eosdem dies hucusque vitare perſeveravit, extra legitimam neceſſitatis excuſationem, ſibi temperent: non quidem ab iis, velut immundis, abſtinentes; ſed edomandi corporis cauſa, propter animam, ab irrationabilibus motibus amplius humiliandam. Non tamen exiſtiment Chriſtiani, ſola carnis abſtinentia ſe Deo gratos eſſe poſſe (cum meminerint, primos homines, qui carnem nondum guſtaverant, ob vitæ nequitiam, diluvii immiſſione deletos) ſed cum abſtinentia carnis, etiam cæterorum ciborum moderationem, & perpetuam totius vitæ ſobrietatem conjungant.

CAPITULA, AD MORES PERTINENTIA.

De Conſtitutionibus Eccleſiæ.

Caput XLVIII.

De Conſtitutionibus Eccleſiæ, quæ ad diſciplinam Eccleſiæ continendam, ad bonum & decentem ordinem in Eccleſia tuendum, & conſervandum, & ad pietatem publice ac privatim promovendam introductæ ſunt, Paſtores plebem ſibi commiſſam probe & diligenter inſtruant; ut diſcant, eas ab ordinata poteſtate conditas, velut Dei ordinationes, reverenter agnoſcere, & gratanter eisdem obedire: ſive hæ conſtitutiones ſerventur ex conſuetudine, quam Paulus violari non vult; *Si quis vult contentioſus eſſe*, inquit, (*) *nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei*: ſive tradantur ſcriptis Canonibus, quales Apoſtoli Spiritui Sancto tribuere non verentur: *Viſum eſt*, inquiunt, *Spiritui Sancto & nobis.* (**) Itaque Plebs Chriſtiana Eccleſiæ conſtitutiones, nequaquam ut traditiones hominum, (quales erant Phariſæorum, ad ſubverſionem Divinæ legis adinventæ, quibus Deus fruſtra colitur) aſpernentur: Sed ut ad pietatem colendam, & continendam in officio plebem utiles, libenter amplectantur, nec eas exiſtiment ſine grandi piaculo violari poſſe: Conſiderantes, etſi hoc in præceptis Divinis non continetur, quod tales majorum noſtrorum conſtitutiones jubent, tamen, ut majoribus obediamus, ſaltem in iis, quæ legi Divinæ non adverſantur, diſerti juris Divini eſt. Unde & per occaſionem, talium Conſtitutionum transgreſſiones grandis peccati reos faciunt temerarios violatores: maxime, dum ex contemptu, aut cum ſcandalo caritatem violant, quorum utrumque per ſe peccatum mortale operatur. Alioqui Eccleſia conſtitutiones ſuas caritati, & neceſſitati, libenter ſubmittit.

Hanc doctrinam, quæ in ſuperioribus compendio traditur, adjecta inſtitutione ad Chriſtianam pietatem, diffuſius explanari curabimus. In qua omnia, quæ ad ſacræ Religionis noſtræ fundamenta pertinent, & Chriſtianis omnibus cognitu admodum neceſſaria ſunt, copioſius explicabuntur: Quam a Parochis & Paſtoribus noſtris diligenter legi, & ex ea populos ſibi commiſſos, in iis, quæ ſunt fidei, ſedulo erudiri volumus.

Ne ignoti, & inexplorati, ad prædicationis munus admittantur.

Caput XLIX.

Et quo minus impoſterum ſalutaris Chriſti doctrinæ ſinceritas perverſis dogmatibus, aut noxiis opinionibus, & hæreſibus depravetur: Decernimus, definimus, & præcipimus, ut homines vagi & ignoti, qui teſtimonia Epiſcoporum ſuorum, tam ejus, a quo receſſerint, quam illius, ad cujus Diœceſin diverterint; non habeant, a Miniſterio verbi, ſeu prædicationis officio, in Provincia noſtra prohibeantur, & ſoli admittantur hi, qui ad id munus rite vocati, & Ordinaria authoritate examinati fuerint, & approbati.

(*) 1. Cor. 11. (**) Act. 15.

Fra-

Fratres tamen Mendicantes, quorum plerique pietate & doctrina ſatis inſtructi, in aſſerenda Catholicæ doctrinæ veritate his temporibus utilem ſane operam præſtant, (ſaltem ubi tales noti ſunt, & probitatis, doctrinæ & modeſtiæ ſuæ teſtimonium a ſuis Superioribus habent) a concionandi munere excludere non intendimus. Quos tamen ipſos etiam, priuſquam concionandi munus in Provincia & Diœceſibus noſtris ſibi uſurpent, Nobis, aut Vicariis noſtris præſentari, & per eos, vel examine prævio, vel ſufficienti, & fide digno ſuorum Superiorum teſtimonio, tanquam ad id munus idoneos, approbari volumus.

Obſervandi Parochi & Concionatores, quomodo quisque doceat.

Caput L.

Et ut peſtilentes doctrinæ & pernicioſi errorum Magiſtri, ex Eccleſiis protinus ejiciantur, mandamus, & injungimus Viſitatoribus noſtris, Archi-Presbyteris, ſeu Decanis ruralibus, & Teſtibus Synodalibus, nunc exiſtentibus, aut in poſterum futuris; ut Diœceſes crebro & ſedulo luſtrantes, ſi quos compererint Eccleſiæ Miniſtros, in exponendis Scripturis ſacris, & adminiſtrandis Sacramentis ab orthodoxorum Patrum communi conſenſu, & recepta Eccleſiæ conſuetudine, & auctoritate deflectentes; tales Ordinario loci, aut ejus Fiſcali, pro exceſſuum qualitate aut corripiendos, aut e miniſterio Eccleſiæ prorſus abjiciendos denuntient.

Iidem, ſi quos per Diœceſes viros, doctrina, & pietate excellentes, & ad miniſteria Eccleſiæ idoneos, cognoverint; loci Ordinario in locum abjectorum ſufficiendos, aut alioqui deſtitutis Eccleſiis præficiendos commendent.

Commiſimus autem Vicariis, ſeu Officialibus noſtris, eisque in hoc viros pios & peritos adhibuimus; ut Archi-Presbyteris & teſtibus Synodalibus, tales querelas ad Religionem pertinentes deferentibus, conſilio & auxilio ſint.

Videndum, quibus Libris Parochi & Concionatores paſſim utantur.

Caput LI.

Libros autem Parochorum & Concionatorum Viſitatores inſpiciant, & ab eis diligenti inquiſitione cognoſcant, quosnam potiſſimum Authores legant, & in Concionibus imitentur: contagioſos autem, & de hæreſi ſuſpectos libros, ab eis auferant, & ad lectionem veterum orthodoxorum, aut etiam recentiorum, qui ſuſpecti non ſint, eos exhortentur.

Plebs, ut Concionibus & Divinis interſit, per Magiſtratus adigenda.

Caput LII.

Et ne Parochi ac Concionatores ſedulitatis & laboris ſui fructum amittant, ſi plebs Sacra eorum & Conciones audire refugiat: Præfectis noſtris, per loca ditionibus noſtris ſubjecta, injungemus, ut tempore Concionum & Divinorum officiorum, otioſam turbam e tabernis, e foro & plateis abigant, & Concionibus, & Divinis officiis intereſſe, niſi legitimis cauſis impeditos, debitis pœnis compellant.

De Horis Canonicis.

Caput LIII.

Et ut ab hac retinendæ in verbo Dei puritatis cura, propinquo gradu ad Divinorum officiorum celebrationem rite conſtituendam, & debita cum veneratione peragendam, tranſeamus; Clericos, quibus ea cura incumbit, ſedulo commonendos, & per Prælatos digna mandamus animadverſione compellendos; ut non vocis tantum modulatione, ſed devotione cordis, debitum ſuæ ſervitutis penſum abſolvant, & ad Divina officia peragenda, corpore pariter & mente ſe componant: quo ſimul & Deo cultum gratum exhibere, & populo conſideranti devotionem augere valeant.

Nemo in Choro, aliis pſallentibus, ſeorſim legere aliquid, aut ſuas Horas Canonicas orare, aut fabulari, aut aliis levitatibus intendere permittatur: Negligentes vero legere Horas Canonicas, ſi deprehenſi fuerint, per Prælatos ſubtractione portionis fructuum, in eleemoſynas pauperum, aut alios pios uſus convertendæ, puniantur.

Quæ ad tremenda Miſſæ Myſteria.

Caput LIV.

Circa Sacroſanctæ Miſſæ officium, quo immenſum Redemptionis humanæ beneficium, & ſummum illud ac tremendum Chriſtianæ Religionis Myſterium recolitur, volentes omnia providere, quæ populi animos ad amorem, & venerationem tanti Myſterii inducere valeant; imprimis ſancimus & præcipimus, ne quis Sacerdos, ſolus ad celebrandam Miſſam accedere præſumat; ſed ad minimum uno aut altero, quaſi teſte adhibito, qui, quod publico nomine agitur, ratum habeant, & ad publicas orationes Eccleſiæ nomine reſpondeant.

Presbyteri, cum irreverentia Miſſas celebrantes, coercendi.

Caput LV.

Presbyter vero, qui veſpertinam compotationem uſque ad intempeſtam noctem produxerit, & mane, adhuc heſternam crapulam eructans celebrare præſumpſerit, aut, qui hoc ſacro Myſterio ad ſuperſtitiones abuti auſus fuerit, Prælati ſui arbitrio ſevere puniatur.

Similiter & hi, qui talem vitæ turpitudinem, levitatem, aut negligentiam ad celebrationem Miſſarum attulerint, ut & plebis animos offendant, & ab hoc Sacro abhorrere faciant; Prælatorum ſuorum auctoritate coerceantur.

De præmittenda Sacerdotum Confeſſione ante Sacrificium Miſſæ.

Caput LVI.

Et cum ſecundum ſacram Scripturam maledictus ſit, qui opus Dei agit negligenter: nemo autem æque negligenter opus Dei in Eccleſia agere videatur, quam qui, propriæ ſalutis prodigus, impura conſcientia, & illotis, uti dicitur, manibus, tremendo Altaris Sacrificio aſſiſtit, contra id, quod Propheta (*) ait: *Quid eſt, quod dilectus meus facit in domo mea ſcelera multa? Nunquid carnes ſanctæ auferent a te malitias tuas?* Et Apoſtolus: (**) *Probet*, inquit, *ſe homo, & ſic de pane illo edat, & de calice bibat.* Cumque non minimam malorum hujus tempeſtatis partem huic malo acceptam feramus, quod tam impure, non dijudicando Corpus Domini, Sacroſancta hæc Myſteria tractantur: Nos, animarum cupidi, ſtatuimus & ordinamus, ne aliter liceat cuiquam Miſſam celebrare, quam præmiſſa Sacramentali Confeſſione & Abſolutione emendato, iis, quæ hujus Sacrificii devotio requirit, antea perſolutis. Injungimus præterea, & diſtricte præcipiendo mandamus Decanis, aliisque Prælatis, ut diligenter ſuper hoc excubias agant: & ſi quos ita delinquentes deprehenderint; condigna animadverſione plectant. Super quo etiam conſcientias eorum duximus onerandas.

Miſſæ ſub Concione, aut ſolemni Sacro, non celebrentur.

Caput LVII.

Et cum Apoſtolus (***) jubeat, omnia honeſte, & ſecundum ordinem fieri in Eccleſia, citraque tumultum; ſtatuimus & ordinamus, ne deinceps Concionis tempore, aut ſub ſolemni Miſſa, aliæ ſpeciales Miſſæ celebrentur; ſed aut Concionem, & ſolemne Sacrum præcedant, aut in aliud tempus differantur; ne populus, in diverſa diſtractus, nulli Sacro, aut Concioni, ſatis intendat. Quam rem, pro opportunitate cujusvis loci & temporis, Prælatorum diſcretioni, relinquimus curandam.

Concionatores plebem verum Miſſæ uſum diligenter edoceant.

Caput LVIII.

Concionatoribus autem & Parochis noſtris ſimplicem plebem committimus, & præcipimus diligenter erudiendam, ut uſum Myſterii hujus intelligant, ac omnem mentis vim atque ſenſum tam ſalutari actioni intendant, & voto id agant, quod Sacerdos agit Miniſterio: ut ſcilicet diſcant & ipſi, ſuam, totiusque Chriſtiani orbis ſalutem, tam ſalutaris & gratæ Hoſtiæ interventione, & CHRISTI JESU meritis, DEO Patri commendare. Præterea Sacram Euchariſtiam cum Celebrante, ſi non ore, ſaltem fide & deſiderio cordis, ad percipiendum ejus ſpiritualem fructum, crebro ſumere.

Miſſa

(*) Jerem. 11. (**) 1. Cor. 11. (***) 1. Cor. 14.

Miſſa quo geſtu, & qua devotione audienda.

Caput LIX.

Sedulo commonendus eſt populus fidelis, Clerici etiam per Prælatos debita animadverſione inducendi, ut in celebratione Miſſarum, adverſus tantum Myſterium, quantum quiſque per valetudinem poteſt, etiam corporis geſtu reverentiam quandam adhibeant: videlicet, ut dum in Collectis pro communi orbis Chriſtiani incolumitate ad Deum preces funduntur, ipſi quoque, tanquam hujus ſacræ Communionis cives, ſuas preces cum oratione publicâ conjungant, & vultu ad altare verſo, aperto & demiſſo capite ſtantes, geſtum orantibus convenientem præ ſe ferant. Pari religione ad nomen Salvatoris noſtri Jesu Christi, ſimiliter ad Evangelium, *Magnificat*, *Benedictus*, *Nunc dimittis*, *Gloria in excelſis*, *Gloria Patri*, cæteraſque id genus Divinorum officiorum partes, ſic genuum flexione, apertione capitis, ac totius corporis geſtu ſe componant, ut ad ea, quæ ibi aguntur, animum intendere videantur.

Jam ſtatim ab inceptione Canonis non ſedeant; ſed ad tremendi Myſterii pertractationem intenti, vultu itidem ad altare converſo, corporibus humi demiſſis, & mente in Cœlum elevata, ſub ſilentio, Redemptionis humanæ beneficium, & Chriſti Paſſionem ſecum meditantes, ſalutis noſtræ Auctori de impenſo ſanguine, & tolerata pro nobis morte debitam gratiarum actionem exhibeant. Cæterum ad ſumptionem Sacroſanctæ Euchariſtiæ, corporis humilitate & incitatione animi ſe componentes, ſi non ore cum Celebrante de Corporis & Sanguinis Dominici Sacrificio communicent; ſaltem fructum ejus ſpiritualem ſibi applicari intimis animi votis exoptent.

In Primitiis omittendæ comeſſationes.

Caput LX.

Dum vero a novitiis Sacerdotibus hujus Sacri primitiæ celebrantur, ſerio mandamus, choreas, & omnino ſæculares pompas omittendas, & convivia non permittenda, niſi inter paucos amicos, & ea ſobria tamen, & quæ ſine luxu, in timore Domini ineantur.

Sanctorum Solemnitates Dominicis cedant.

Caput LXI.

Sed & Sanctorum celebritates, in diem Dominicam incidentes, cenſemus ſubmovendas, & in feriam aliquam præcedentem, vel ſequentem, transferendas, quo Sanctorum omnium Domino ſua conſervetur ſolemnitas: exceptis Beatæ Mariæ, Apoſtolorum, & aliis ſummis Feſtivitatibus. Nec tamen legem imponimus his, qui peculiaria ſingularum Dominicarum Officia, propter cantorum paucitatem, obſervare non valentes, Officia de Trinitate, & de Spiritu Sancto, aut, quod decentiſſimum erat, de Reſurrectione Domini, diebus Dominicis ſervaverint.

Et quo Dei gloria in obſervatione Divini cultus magis illuſtretur, & fidelium devotio minus impediatur; diebus Dominicis & Feſtivitatibus celebrioribus, mercimonia, tripudia, ſaltationes, quas damnat Concilium Toletanum, & prophana ſpectacula, decernimus non permittenda. Simul etiam ludicra quædam a pietate aliena, & Theatris, quam Templis aptiora, cenſemus in Eccleſias non admittenda.

De ſacris Libris recognoſcendis, & repurgandis.

Caput LXII.

Cum etiam libros Miſſales, Antiphonarios, Agendas & Breviaria, per viros doctos & pios inſpici, & repurgari res poſtulet; hanc operam neceſſariam cumprimis, & Eccleſiis utilem, a ſingulis Comprovincialibus cenſemus præſtandam, per viros idoneos ad hoc adhibitos: qui ſententiam ſuper emendatione librorum, primo ad Ordinarium, & mox ad Metropolitanum referant, ut collatis conſiliis, ſana, &, quoad fieri poteſt, concors Divinorum officiorum celebratio in omnibus Provinciæ Eccleſiis recipiatur & conſervetur.

De examine Prælatorum.

Caput LXIII.

Quum his, qui ad Prælaturas Eccleſiarum provehuntur, & in dignitatibus,

velut excelſiore loco, ponuntur, ab inferioribus honorem & obedientiam exhiberi debere, omnes Eccleſiaſticæ Conſtitutiones jubeant; utique tali eos virtute, doctrina, prudentia præditos eſſe convenit, ut honorem hunc mereri videantur, & cæteri, ipſorum comparatione, gregem ſe merito dici, reverenter agnoſcant. Nos igitur ad honores & dignitates Eccleſiarum, ſubmotis minus idoneis, dignis modo & idoneis viam aperire volentes, conſtituimus, & ordinamus; ut hi, qui ad Prælaturas (quæ ſub noſtram, aut aliorum Prælatorum nobis ſubditorum, diſpoſitionem cadunt) aſſumendi ſunt, prævio examine, de doctrina, de moribus, deque omnibus iis diſciplinis, quæ ad regimen, cui deſtinantur, neceſſariæ ſunt, accurate explorentur ab iis, qui jus inveſtiendi & confirmandi habent. Qui, niſi digni reperti fuerint, confirmationem recipere non debent: ſed iis abjectis, alii in eorum locum magis apti, & digni ſubſtituantur.

De his, qui plura Beneficia curata obtinent.

Caput LXIV.

Res ipſa loquitur, plura Beneficia, potiſſimum, quibus animarum cura ſubmiſſa eſt, non ſine gravi Eccleſiarum damno, ab uno obtineri; cum unus in pluribus Eccleſiis rite officia perſolvere, aut rebus earum neceſſariam curam impendere nequeat. Nos igitur, juxta Reformationis commonitionem, contra hanc Eccleſiarum calamitatem, velut ſalubre remedium, illud Lugdunenſis Concilii Decretum opponentes, ſingulos ejusmodi curatorum Beneficiorum detentores monemus, & diſtricte eis præcipiendo injungimus, ut intra trimeſtre tempus, poſt hujus Synodi Provincialis exitum, Nobis, aut Comprovincialibus noſtris, locorum Ordinariis, diſpenſationes, quarum prætextu ejusmodi beneficia obtinent, exhibeant. Quod ni fecerint, talia beneficia, quaſi eo ipſo illicite obtineri convincantur, poſt trimeſtre tempus elapſum, per eos, ad quos collatio eorum pertinet, aliis perſonis idoneis conferri debent. Quod ſi diſpenſatio alicujus legitima & ſufficiens videbitur, is beneficia ſine moleſtia retinebit: nihilominus tamen providebit, per idoneorum Vicariorum deputationem, & congrue portionis fructuum aſſignationem, ne cura animarum in his Eccleſiis negligatur, nec ipſa beneficia debitis officiis fraudentur: Alioqui negligentia ejus per Ordinarium de fructibus beneficii ſuppleri, & ipſe inſuper ſubtractione certæ portionis reliquorum fructuum, pro arbitrio Ordinarii puniri debet. Sin diſpenſationes invalidæ, aut non ſatis legitimæ viſæ fuerint; ſi is, qui earum prætextu plura beneficia curata obtinuit, uno retento, cætera libere reſignare recuſaverit; cauſa illius ad Sedem Apoſtolicam referatur, ejusdemque judicium expectetur, quem ſui beneficii modum eſſe velit. Quod ſi quis in diverſis Diœceſibus ejusmodi beneficia curata obtineat, a quolibet Ordinario ad talem exhibitionem compelli debet. Et ſi legitima diſpenſatione munitus non fuerit, ultimo, quod accepit beneficio retento, cætera reſignet: cum juxta juris communis diſpoſitionem, per ſubſequentis beneficii curati acceptationem, quod prius obtinebat, ipſo jure vacare dignoſcatur.

De Generalibus Studiis inſtaurandis, & conſervandis: & de adoleſcentibus, ad ſtudia publice alendis.

Caput LXV.

Prudentes homines facile proſpiciunt, & boni ac pii jamdiu queruntur, interitum ſtudiorum, quæ in hac miſera perturbatione rerum, ſaltem in locis Catholicis, propemodum in univerſum perierunt: imprimis Eccleſiaſtici ſtatus extirpationem, adeoque Sacroſanctæ Religionis ac totius Reipublicæ Chriſtianæ ruinam ſecuturam eſſe. Cum etiam ſucceſſio eorum, qui utramque rempublicam adminiſtrare debent, ex juventute dependeat, ſi illa, aut pravis, aut nullis doctrinis imbuatur, ſpes nulla eſſe poteſt, aut in Eccleſiis puritatem Religionis, aut in externa politia priſtinam tranquillitatem unquam reddi nobis poſſe. Itaque quanto quisque deſiderio Sacroſanctam Religionem noſtram poſt ſe ſuperſtitem relinqui, ac porro ſalvam conſervari expetit: quanto deſiderio communis Patriæ incolumitatem, & vivus reſtitutam videre, & ad poſteros trans-

tranſmittere ſatagit; tanto conatu ad inſtaurationem ſtudiorum incumbere debet. Præſertim vero homines Eccleſiaſtici, quibus etiam hujus vitæ bene & beate tranſigendæ omnis facultas, ab incolumitate Religionis (quæ ſine ſtudiorum auxilio nequaquam durare poteſt) dependet, ad ſtudiorum conſervationem, veluti ad unicum ſtatus ſui conſervandi, & retinendæ dignitatis præſidium omnes vires ſuas certatim conferre debent. Hinc Comprovinciales noſtros in Domino exhortamur, & ſerio commonemus, eisque pro authoritate noſtra Metropolitana injungimus, ut omni cura, ope, & induſtria ubique per univerſam Provinciam noſtram ſtudia, præcipue generalia, inſtaurare, promovere, & conſervare ſatagant, & hanc Religioni ac publicæ tranquillitati pernicioſam neceſſitatem Parentibus juventutis adimant: qui alioqui ſanctæ Religioni noſtræ bene affecti, tamen ex neglectu ſtudiorum in locis Catholicis, compelluntur, filios ſuos ad alias Univerſitates & Scholas ablegare, ubi una cum literis, noxias de Religione opiniones hauriunt, quibus infecti, & perverſi domum redeuntes, ipſos plerumque Parentes, ac totam fere viciniam peſtilentibus opinionibus imbuunt, & ſinceritatem Fidei Chriſtianæ in eis corrumpunt. Ad quam perniciem avertendam, omnes boni, quos ulla pietatis ratio, & ſacræ Religionis noſtræ amor tangit, & inprimis Proceres Eccleſiaſtici, omni conatu incumbere debent, quatenus in hac re ſaluti civium, & ſanctæ Religionis profectui, & publicæ tranquillitati conſulatur.

Nec minorem curam & ſolicitudinem, Comprovinciales noſtri circa Scholas, per ſuas Diœceſes in civitatibus, aut pagis conſtitutas, impendere debent; ut paſſim inſtaurentur & conſerventur, & eisdem idonei, & Catholicæ veritatis amantes, & de hæreſi non ſuſpecti, præficiantur Pædagogi.

Et ne deſint, qui ad meſſem Spiritualem, velut idonei operarii, mitti rite queant; Comprovinciales noſtros ſimiliter, per honorem Dei, & Domini noſtri Jesu Christi, & Sacroſanctæ Religionis noſtræ conſervandæ & promovendæ amorem, exhortamur, quatenus curare velint, ut aliquot adoleſcentes, felicioris ingenii & melioris ſpei (quibus alioqui ad ſtudiorum ſuorum ſuſtentationem a Parentibus & propinquis facultates non ſuppetunt) publicis Eccleſiarum & Monaſteriorum ſumptibus in ſtudiis alantur, qui ad Theologiæ ſtudium operam ſuam applicent: in qua, ſi operæ pretium fecerint, deinde Eccleſiis & Parochiis per Diœceſes præficiantur. Quos in Eccleſiarum miniſterio ſervituros, maxime convenit earundem ſumptibus ſuſtentari.

De Clericis Sæcularibus & Regularibus, ad Studia ablegandis: Et de Studiis apud Monaſteria inſtaurandis & conſervandis.

Caput LXVI.

Et quo magis Eccleſiæ idoneis Miniſtris abundent; decernimus, ut Capitula quarumlibet Eccleſiarum, in Provincia Moguntina conſtitutarum, ex Clericis ſæcularibus beneficiatis, juxta cujuslibet Collegii facultates, & perſonarum numerum, adoleſcentes aliquot bonæ ſpei, & docilis ingenii, ad privilegiatas Univerſitates, pro Studio potiſſimum Theologico (cujus uſus comprimis eſt Eccleſiis neceſſarius) mittant. Et iis ad quinquennium fructus Beneficii omnes, exceptis quotidianis diſtributionibus, concedant. Si tamen cœptis ſtudiis gnaviter incubuerint, & de profectu eorum fructus ſperetur (negligentes enim & pravis moribus deditos, Eccleſiarum patrimoniis non exiſtimamus alendos) Ubi fructus Præbendæ non ſuffecerint, de communi Eccleſiarum cenſu, pro cognitione Prælatorum pars adjiciatur. Eos vero, qui ſic mittuntur, Capitulis ſuis ſufficientem cautionem præſtare volumus, ſe ſe in ordine Clericali permanſuros eſſe. Quod ſi mutato propoſito, ab ordine Eccleſiaſtico reſiluerint, & ad Matrimonia, ſeu negocia ſæcularia ſe tranſtulerint; ad reſtitutionem omnium fructuum, aut ſumptuum Eccleſiaſticorum, quos ſic perceperint, eos teneri & omnino compelli volumus.

De Clericis vero Regularibus, diſpoſitionem Reformationis, & juris communis volumus obſervari: Ut Monaſteria opulentiora, intermiſſa ſtudia, imprimis vero Theologica, apud ſe inſtau-

rent. Quæ vero minus opulenta ſunt, & pauciores habent Monachos, aliquot tamen juvenes felicioris ingenii ad ejusdem Ordinis & Provinciæ Monaſterium, in quo ſtudia vigeant, ablegent. Ubi vero Prælati, ſive Sæculares, ſive Regulares, in ea re negligentes fuerint, per Ordinarium debent ad hoc debitis pœnis compelli.

De Theologiæ apud Eccleſias Collegiatas Profeſſoribus.

Caput LXVII.

Collegiis Eccleſiarum, juxta Reformationis præſcriptum injungimus, ut Doctores, qui Theologiam profiteantur, pro cujusque Eccleſiæ facultate & conditione conducant: Contra negligentes ſic acturi, ne quid vel in publicis, vel privatis hiſce ſtudiis conſtituendis, ad pietatis incrementa paſſim promovenda, quantum in nobis fuerit, deſideretur.

De Patronis, & collatione beneficiorum.

Caput LXVIII.

Res eſt pernicioſi exempli, & quæ gravem ſæpe Eccleſiis calamitatem affert, quod Patroni, tum Eccleſiaſtici, tum laici, propinquitate junctos, aut aliis meritis & officiis ſibi conciliatos, ſine omni ætatis, aut eruditionis reſpectu, idoneis præteritis, ad beneficia Eccleſiaſtica admovent. Alii de cenſibus beneficiorum partem ſibi retinent, aut etiam in totum fructus beneficiorum intercipiunt, his, quibus ea ad ſpeciem infamis cupiditatis ſuæ obvelandæ conferunt, inanem modo titulum relinquentes: Quos præſenti Conſtitutione Provinciali in Domino hortamur, & peremptorie monemus, ut a pernicioſo hoc conatu ſibi temperent: alioqui ſeveritate pœnarum rigide cenſemus coercendos, ac talis beneficii collatione, vel præſentatione ſaltem pro hac vice, aut pro gravitate exceſſus, per omnem vitam ſuam privandos. Ita tamen, ut collatio talis beneficii hæredibus & ſucceſſoribus eorum integre reſtituatur, & libere permittatur. Quo vero pernicioſam temeritatem Patronorum a curatis beneficiis ſalubri conſilio prorſus ſecludamus, diſtricte præcipimus, ne quis Prælatus, ſeu Officialis ejus, ad quem munus inveſtiendi pertinet, ad beneficium, cui animarum cura annexa eſt, quenquam inveſtire præſumat; niſi qui annum ætatis ſuæ vigeſimum quintum attigerit: & qui in cæteris idoneus, etiam Ordines, quos cura Eccleſiæ, cui perfici vult, requirit, aut habeat, aut infra tempus, a jure ſtatutum, ſe ſuſcepturum, ſub amiſſione beneficii, ad quod inveſtiendus eſt, promiſerit: & qui cenſum iſtius Eccleſiæ, ad ſuam ſuſtentationem ſufficientem eſſe, eumque ſibi a Patrono integrum relinqui, docuerit. Alioqui inveſtituram talem inanem & irritam, & ſalutaris hujus inhibitionis temerarium transgreſſorem, ipſo facto ab officio ſuſpendendum, & arbitrio Ordinarii ſui puniendum decernimus. Eum vero, qui præſentationem, ſeu proviſionem alicujus beneficii; ſive Curati, ſive non Curati, a Patrono receperit, cum tali pactione, ut Patronus de proventibus beneficii portionem reſervet; ad tale beneficium prohibemus inveſtiri: aut ſi poſt inveſtituram talem pactionem feciſſe deprehenſus fuerit, beneficio decernimus privandum, & eidem beneficio alium idoneum præficiendum.

De admiſſione ad beneficia Eccleſiaſtica, & eorum Reſignatione.

Caput LXIX.

Univerſis Archi-Presbyteris, aut aliis Commiſſariis noſtris, ſerio inhibemus, ne quem ad alicujus beneficii poſſeſſionem, vel ad regimen, aut ad Officiaturam alicujus Eccleſiæ admittant; niſi, qui inveſtituram, ſeu proviſionem, & inſtitutionem ſuam Canonicam, literis earundem ſigillatis oſtenderit. Beneficium vero, quod quis legitime tenuit, non aliter, quam in manus noſtras, aut Vicarii, ſeu Officialis noſtri, ſive alterius Collatoris ſuperioris, ad hoc poteſtatem habentis, reſignare, aut dimittere præſumat. Quod ſi quis ſine noſtra, aut Superioris, ad id poteſtatem habentis, auctoritate, aut conſenſu beneficium aliquod dimiſerit; ad beneficium ſic dimiſſum, nemo alius in favorem dimittentis inveſtiri, aut inſtitui; ſed beneficium illud, pro arbitrio Ordinarii, ſive ſpecialis, ſive generalis, alteri idoneo tradi debet: niſi Nos, vel Officiales noſtri,

aut

aut Superior, reſignationem factam ex rationabili cauſa confirmaverimus.

De juſta diſtributione proventuum Eccleſiaſticorum.

Caput LXX.

Pernicioſus abuſus eſt, cum pudendo Cleri dedecore & animarum periculo, gravique Eccleſiarum detrimento conjunctus, quod in Eccleſiis quibusdam Cathedralibus, & Collegiatis, potiſſima proventuum portio Canonicis, etiam apud Eccleſias non reſidentibus, nec quidquam utilis aut neceſſarii miniſterii exequentibus, diſtribuitur; Vicariis, qui diurna & nocturna fatigatione omnes Eccleſiæ functiones ſuſtinent, vix tenui cenſu, & qui ad vitam miſere ſuſtentandam ægre ſufficiat, relicto. Hinc Capitula & Canonicos Eccleſiarum in Domino exhortamur, ut æquitatis & rationis, olim Deo reddendæ memores, ad functiones Eccleſiis ſuis neceſſarias, his, qui eas gerunt, de fructibus Eccleſiarum ſufficientem & honeſtum victum deputent: ne cauſam præbeant, de Eccleſiarum proventibus neceſſario aliter diſponendi.

Ut Præpoſiti, Decani, Scholaſtici, Cuſtodes, & Cantores apud Eccleſias ſuas reſideant.

Caput LXXI.

Cum conſtet, harum dignitatum officia Majores noſtros ideo in Eccleſiis inſtituiſſe, ut eſſent, qui diſciplinam Eccleſiaſticam, tanquam inſpectores & moderatores, conſervarent; jam vero videamus, ea ab iis occupari, qui dignitatum titulos tantum gerunt, & emolumentis gaudent, & tamen ab Eccleſiis ſuis abſunt, nihil minus, quam appellationibus ſuis reſpondentes. Quare ſtatuimus, ut poſt hac omnes, qui vel Præpoſitorum, vel Decanorum, vel Scholaſticorum, vel Cuſtodum, vel Cantorum dignitatibus (quatenus hæ ad noſtram, aut Comprovincialium noſtrorum diſpoſitionem pertinent) jam præfulgent, aut porro ornandi erunt, præſentes ſuis Eccleſiis, utilem & nomine dignam operam præſtent: Non abſentes fructus tantum auferant: neque liceat cuiquam abſenti, ullam harum dignitatem gerere; ſed quisque tali titulo inſignitus, ſuæ Eccleſiæ, non abſens, neque conducta aliorum opera, ſed reſidendo præſens ipſe ſerviat.

De modo deſerviendi quotidianas diſtributiones.

Caput LXXII.

Cum Apoſtolus (*) victu, adeoque ipſa vita indignos judicet homines otioſos, qui panem non labore ſuo partum, cum gravamine aliorum edunt; quanto graviori indignationi Divinæ eos ſubjacere putandum eſt, qui cenſus Eccleſiæ, ſanctorum Martyrum patrimonia, & donaria piæ plebis, ad Divini miniſterii ſuſtentationem collata, otioſe abſumunt, pro iis debita ipſis Eccleſiis obſequia rependere non curantes? Nos igitur periculo animarum obviare, & neceſſitati Eccleſiarum conſulere volentes, præſenti ſtatuto decernimus & ordinamus, ne poſt hac in Metropolitana, Cathedralibus, Collegiatis, aut quibusque aliis, noſtris, & nobis ſubjectis Eccleſiis per univerſam Provinciam conſtitutis, quotidianæ diſtributiones ad breviſſima quædam momenta, puta, ad lectionem Epiſtolæ, ſeu unius Pſalmi, aut Reſponſorii: ſed integris ac totis Officiis, & Horis aſſignentur, & iis modo tribuantur, qui Officiis Divinis, de quibus hæc emolumenta dantur, ab initio ad finem interfuerint. Hi vero, qui excurſus & recurſus ſuos ita partiri conſueverunt, ut de laboribus minimum, de emolumentis plurimum perciperent, impoſterum, niſi integris Officiis, & Horis intereſſe ſtudeant, illius Officii, aut Horæ fructu in totum mulctentur: quibuscunque irrationabilibus, aut pravis conſuetudinibus (quæ potius corruptelæ cenſendæ ſunt) non obſtantibus. Si qui tamen infirmitate, aut legitima cauſa impediantur, apud Prælatum, aut alium, cui de Eccleſiæ conſuetudine competit, ſe excuſent, & veniam abſentiæ ſuæ impetrent: Canonicos vero per actus Capitulares ab ingreſſu Chori, quamdiu Capitulis interſunt, & non diutius, excuſari volumus. In qua re Decanos Eccleſiarum aut quibus ea cura pro tempore incumbit, monemus, eisdem precipientes, ne

extr

(*) 2. Theſſ. 3.

extra neceſſitatem, Capitula indicant in eam horam, qua Divina officia peraguntur: cum poſſint aut maturius, aut ſerius Capitula haberi, ut etiam ipſi Prælati & Canonici Divinis Officiis commodius intereſſe queant: quos utique, ſupra Chori officia, quæ ipſis incumbunt, cum Vicariis communia, actuum Capitularium labor gravare non debet: cum ſupra communes diſtributiones, de Præbendis ſuis ampliore etiam emolumento potiantur.

Simili modo diſtributiones, quæ de proceſſionibus percipiuntur, his modo dari volumus, qui eisdem ab initio ad finem præſentes intereſſe perſeveraverint.

Et ne beneficia per Eccleſias debitis obſequiis fraudentur, omnibus beneficiorum poſſeſſoribus, ſub amiſſione beneficiorum injungimus, ut ordines, quos eorum beneficia requirunt, ſi nondum habent; proximis temporibus a jure ſtatutis recipiant: ad quod etiam Canonicos Eccleſiarum, pro ſuo quemque ordine teneri volumus; ut obſequium, quod quisque pro officii ſui exigentia Eccleſiæ debet, cum res poſtulat, per ſe præſtare queat.

Otioſas deambulationes in Eccleſiis inter Divina prohibendas.

Caput LXXIII.

Eos vero, qui interim, dum Divina peraguntur, in Eccleſia, in qua Beneficiati ſunt, aut foris circa eam otioſi inambulant, & aliis pſallentibus, & Deo ſervientibus, ipſi inanibus, nonnunquam etiam turpibus confabulationibus tempus terunt, amplius ferendos non cenſemus. Quos illius non ſolum Horæ, ſed totius diei emolumento, decernimus privandos. Seculares vero per Magiſtratus Civiles debita animadverſione a ſui ſacrorum contemptu coercendos.

De honeſtate & decentia Clericali.

Caput LXXIV.

Hinc hortamur, atque monemus omnes, & ſingulos Clericos, ut vitam vivant, quam profeſſio eorum exigit, & Chriſtus requirit, (*) inquiens: *Sic luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum, qui in Cœlis eſt*: & cum veſtitu honeſto incedant. Quapropter ſingulari cura intendat quisque Prælatus, ne ii, quibus præeſt, torques aureos publice in Eccleſia, aut veſtes varii coloris, velut virgatas, aut fimbriatas, aut diſciſſas, deferant: ſed longis atque talaribus utantur. Nulla arma induant, niſi itinerantes, barbamque non nutriant, coronam & tonſuram deferentes: tum ſummopere curantes, ne quem laicorum indecentia veſtitus offendant, ut ſacris Canonibus cautum eſt.

Inſuper tabernas publicas evitent, niſi eos peregre proficiſcentes ingredi oporteat; & tam inibi, quam domi, & alibi a crapula, ebrietatibus, omnique ludo, a jure prohibito, blasphemiis, rixis, & aliis quibuscunque exceſſibus, & offenſionibus, penitus abſtineant.

Choreas, ſpectaculaque, & convivia publica vitent; ne ob luxum, petulantiamque eorum nomen Eccleſiaſticum male audiat.

Cumque ſecundum Apoſtolum, nemo militans Deo ſe ſe negotiis ſæcularibus implicare debeat; nemini Clerico liceat, domi ſuæ tabernam, compotandique locum aperire laicis: quoniam non raro ſequi ſolent ebrietatem rixæ, cædes, & multa hoc genus ſcelera, quæ Sacerdotalem polluunt dignitatem: negotiationibus quoque, mercimoniisque, more mercatorum, abſtineant.

De decimis & offertoriis perſolvendis.

Caput LXXV.

Cum autem, Domino teſtante, mercenarius dignus ſit mercede ſua; ſtatuimus & decernimus, ut decimæ, quæ jure debentur Divino, tam majores, quam minores, ſine fraude, aut diminutione ſolvantur, etiam perſonales, in quibus eas ſolvendi conſuetudo eſt;

Simili modo debent etiam quatuor offertoria, & cætera jura Parochialia, integre ſolvi.

De Foro competenti, & Emunitate Eccleſiaſtica.

Caput LXXVI.

Præterea cum omnibus palam ſit, ſuper Eccleſiarum, atque eorum, qui in

(*) Matth.

in ſortem Domini delecti pro Magiſtratuum, imo reipublicæ ſalute, apud Deum quotidie interpellant, libertate, & immunitate, non tam Pontificio, quam etiam Civili jure cautum atque proviſum; comperimus tamen, infœlici hac rerum perturbatione, Eccleſiarum quarundam bona, imo ipſas Deo dicatas Eccleſias, in prophanos uſus ceſſiſſe; Clericos ad munia civilia, etiam ſordida, interdum coactos, quæſtiones contra ipſos, eorumque, & Eccleſiarum bona: ſimiliter ſuper cauſis matrimonialibus, & aliis etiam mere Eccleſiaſticis, coram ſæcularibus ſtatibus intentari ac definiri. Proinde adhortamur omnes & ſingulos in Domino, ut ſi non Divini Judicii reſpectu, vel eorum ſaltem, quæ legibus ſancita ſunt, memores, ab injuſta Eccleſiaſticæ libertatis imminutione, atque oppreſſione abſiſtant; Eccleſias, Sacerdotes, atque res ipſorum ſuæ reſtituans, atque permittant emunitati & libertati. Quorundam igitur vim injuſtam inhibere, & perſonis Eccleſiaſticis ſuam libertatem vel in hoc aſſerere volentes, ſtatuimus, ut actor Clerico coram ſeculari judicio actionem intendens, eo ipſo omni cauſa cadat, nec amplius ad ejus cauſæ querelam etiam coram Eccleſiaſtico Judice admittatur. Judicem vero ſecularem, qui cauſam Clerici, etiam eo conſentiente, aut etiam quamcunque cauſam ad Eccleſiaſticum judicium pertinentem, quales ſunt matrimoniales, & ſimiles, judicandam ſibi deſumpſerit, excommunicationis pœnam ipſo facto incurrere, decernimus.

Similiter Judex Eccleſiaſticus, cauſas, quas laici ad invicem habent, judicandas ſibi non aſſumat; niſi tales cauſæ ſint, quæ ad forum Eccleſiaſticum de jure & conſuetudine pertinere noſcantur.

Quibus Epiſcopi, aut Archi Diaconi, ſuas vices committere debeant.

Caput LXXVII.

Caveant autem Epiſcopi & Archi-Diaconi, dum ipſi officiis ſuis præeſſe non poſſunt, ne vices ſuas hominibus dubiæ famæ, aut ab ordine Eccleſiaſtico prorſus alienis, committant; ſed in ſuum locum, quoties ſuis muneribus per ſe non præſunt, viros bonos, graves, peritos, prudentes, & imprimis Eccleſiaſticos ſubſtituant: nec unquam crimina ſubditorum per ſe, aut ſuos ſubſtitutos, mulcta pecuniaria punire præſumant, ſed aliis debitis, & a jure conſtitutis pœnis, coerceant.

De Regularibus.

Caput LXXVIII.

Quoniam inſolentia quorundam, qui a religionibus, ſemel profeſſione ſolemni receptis, temere reſiliunt, his noſtris calamitoſiſſimis temporibus, diſciplinam Eccleſiæ, adeoque totam Religionem non parum perturbavit; Nos huic calamitati ex Monaſticæ diſciplinæ neglectu provenienti, pro viribus occurrere volentes, Prælatos Monaſteriorum per Charitatem, quæ eſt in Chriſto JESU, hortamur, & ſerio requirimus; ut curæ ſibi traditæ diligentius incumbentes perſonas Regulares, ſibi ſubjectas ad Monaſticæ diſciplinæ & regularum ſuarum obſervantiam, ſolicitius inducant, aut refractarios etiam debitis pœnis compellant. Alioqui ceſſationem & negligentiam Prælatorum, Nos juxta Canonum Sanctiones ſupplebimus. Cum vero perſonæ quædam Regulares jugum jam dudum excuſſerint, & deſertis Monaſteriis, & ſpreta ſuorum Prælatorum obedientia in ſæculo verſentur, nos hujusmodi Regulares, contra regulam divagantes, volentes ad ſua Monaſteria reducere, ne alii ex prohibita illorum communione periculis involvantur, Superiores eorum monemus, ut ejusmodi vagos Monachos diligenter inquirant, & ad ſua Monaſteria eos retrahere quoquo modo procurent. Similiter & omnibus perſonis Eccleſiaſticis, nobis ſubjectis, mandamus, ut omnes Regulares, cujuscunque ſint conditionis & ordinis, in ſuis diſtrictibus commorantes, diligenter moneant, & requirant, ut infra menſis ſpatium poſt ejusmodi requiſitionem, ad ſua Monaſteria redeant, & obedientiæ Superiorum ſuorum ſubdantur: aut diſpenſationes ſuas, quarum prætextu obedientiam Prælatorum ſuorum reliquerunt, intra idem tempus Nobis, aut Officialibus noſtris examinandas exhibeant. Hujusmodi vero monitioni non parentes, & in rebellione, & inobedientia ſua

ſua perſeverantes, ſine mora Nobis, aut Officialibus noſtris denuntient, quos Nos per Eccleſiaſticæ cenſuræ pœnas, & omni ſevera animadverſione, quantum Nobis juſtitia permiſerit, ad ſuas regulas redigere, & ſub Prælatorum ſuorum obedientiam retrudere, non omittemus.

Cum vero aliquoties contingat, ut perſonæ aliquæ regulares, aut graviorum exceſſuum conſcientia, aut etiam ex animi levitate Monaſteria ſua deſerant: deinde pœnitentia ductæ redire ad ſua Monaſteria volentes, a Superioribus quibusdam nimis rigidis, aut pœnarum aſperitate abſterreantur, aut prorſus non recipiantur; Nos a quantacunque perverſitate reſipiſcenti, gremium miſericordiæ non eſſe claudendum conſiderantes, ne hujusmodi repulſis etiam amplius delinquendi occaſio præbeatur, præſenti ſtatuto cavemus, & ordinamus, ut Monaſteriorum Abbates, & Prælati, Abbatiſſæ, Præpoſiti, Priores, & Magiſtratus, cujuscunque ordinis Nobis ſubjecti, Regulares perſonas, in Apoſtaſiam ex quacunque cauſa lapſas, & cum humilitate redire volentes, juxta cujuscunque ordinis diſciplinam, ſive regulam, & conſuetudinem obſervatam benigne accipiant: nec eis pro exceſſibus graviores pœnas, quam quæ in ſacris Canonibus & regulis ordinum, expreſſæ ſunt, imponant: ita tamen, ut propter exceſſus ſuos, nec victus, nec veſtitus neceſſarius eis ſubtrahatur. Prælatos vero, & quoscunque Monaſteriorum Magiſtratus, huic Conſtitutioni noſtræ contravenientes, ſententiæ ſuſpenſionis a Divinis, ſimul etiam ab adminiſtratione tam Spiritualium, quam temporalium, (quam in contrafacientes, præſenti Canonica monitione præmiſſa, ferimus in his ſcriptis) volumus ſubjacere. Et cum hoc tempore paſſim Eccleſiæ idoneorum Miniſtrorum penuria nimis periculoſe laborent; Prælatos Regulares ſummopere exhortamur, & ſerio monemus, ſi qui fratres, eorum poteſtati ſubjecti, per Ordinarios locorum ad regimen Eccleſiarum Parochialium, aut ad munus prædicationis adhibiti ſint, aut tales ad eandem operam impoſterum evocari contingat; ut promovendæ pietatis & conſervandæ ſanctæ Religionis noſtræ intuitu, Ordinariis locorum in tanta neceſſitate deeſſe non velint. Religioſos tamen, de conſenſu Prælatorum ſuorum ſic evocatos, nihilominus ſub eorundem obedientia, qui eos corrigere & revocare valeant, volumus permanere.

De clauſuris Monaſteriorum Virginum.

Caput LXXIX.

Virginum Monialium, velut imbecillioris ſexus, continentiam & munire præſidiis, & adjuvare opportunis auxiliis volentes, præſenti ſtatuto inhibemus; ne ſanctimoniales cujuscunque ordinis, quas votum ſub perpetua clauſura manendi adſtringit, quacunque de cauſa, niſi ſola inevitabili neceſſitate compulſæ, aut tali morbo infectæ, unde ex contagione aliis periculum immineret, conſortium ſororum ſuarum relinquere, aut extra Monaſterium prodire, ullo modo præſumant. Viciſſim vero, quo minus animi Deo dicatarum Virginum pravis cupiditatibus tententur, aut a ſalutaribus meditationibus diſtrahantur; omnibus perſonis, ſive Eccleſiaſticis & Regularibus, ſive laicis, præſertim viris, ſerio interdicimus, ne in ipſa Monaſteria quarumcunque Monialium, ſeu clauſuras, niſi ex neceſſaria cauſa, cum honeſto comitatu, & de manifeſto conſenſu Superioris, ad quem pertinet, introire audeant. Alioqui huic noſtræ prohibitioni temere contravenientes, ſi Eccleſiaſtici ſint, ſuſpenſionis ab officio, & beneficio; ſi ſeculares, excommunicationis pœna percellantur.

Paſtores & alii, Eccleſiis ſuis, quibus per ſe non præſunt, idoneos & perpetuos Vicarios præficiant.

Caput LXXX.

Paſtoribus etiam, & iis, qui curata beneficia obtinent, injungimus; ut Eccleſiis, in quibus per conſenſum Diœceſani inſtituti ſunt, nec tamen eisdem per ſe præſunt, Vicarios idoneos, & Canonice inſtitutos, præficiant, eisque pro ſufficienti victu portionem congruam de proventibus Eccleſiæ aſſignent: nec a ſe inſtitutos Vicarios ab eadem Vicaria amoveant; niſi ipſi jam actu Sacerdotes, Eccleſias ſuas per ſeipſos regere velint, aut aliquam rationabilem amotionis cauſam contra

contra Vicarium coram Diœceſano, aut ejus Officiali probaverint.

De promovendis ad ſacros Ordines.

Caput LXXXI.

De his, qui ad ſacros Ordines promoveri velint, ordinamus & decernimus, ut nemo ad quemcunque Ordinem majorem recipiendum admittatur, niſi, qui paulo ante confeſſus fuerit idoneo Sacerdoti: qui vitæ conditionem in ordinando ſedulo ſcrutatus, eum inſtruxerit, utrum expediat eum ordinari; an potius propter irregularitatis, aut legitimi alicujus impedimenti ſequelam abſtinere, donec tale impedimentum a ſe removerit. Nec quiſquam ordinandus recipiatur, niſi ad certum titulum Eccleſiaſtici beneficii, quod ſit perpetuum, a quo non poſſit ad inordinatum alicujus placitum amoveri, aut cui de proprio patrimonio ſufficienter ſit proviſum.

De Ordinandorum Teſtimonio.

Caput LXXXII.

Et ne Eccleſiarum miniſteria quibusvis (quæ res hactenus multis malis cauſam præbuit) ſed dignis modo, & idoneis permittantur; ſancimus, eos, qui ad ſuſcipiendos ordines aſſumi expetunt, Epiſcopi ſimul & plebis judicio comprobandos, hoc modo, ut Epiſcopus doctrinam examinet, plebs quoque de moribus teſtimonium præbeat. Morum itaque & vitæ teſtimonium ordinandi, idque in literis ſigillatis afferant, acceptum a Prælatis Eccleſiaſticis, ſeu Parocho, atque etiam a Senatu, ſeu Judicio ejus loci, in quo majorem vitæ partem exegerint. Quod teſtimonium illis gratis concedi volumus. Ex longinquo vero venientes, ſi in Provincia Moguntina ordinari expetiverint, ad Canonicarum Sanctionum obſervantiam adigantur.

Qui in Baptiſmo Unctiones ſacri Olei & Chriſmatis, juxta vetuſtiſſimum Eccleſiæ morem non ſuſceperunt, ad Ordines ſacros ante talium Unctionum ſuppletionem non admittantur.

Caput LXXXIII.

Hac calamitoſa tempeſtate, qua ſacrorum profanorumque omnium periculoſa confuſione laboramus, plerumque evenire ſolet, ut in ſacri Baptiſmatis adminiſtratione, unctiones ſacri Olei in pectore & ſcapulis, & Criſmatis in vertice infantium, jam inde a temporibus Apoſtolorum per univerſam Eccleſiam religioſa pietate adhiberi ſolitæ, quorundam temerario auſu omittantur. De qua re circa eos, qui Ordinibus ſacris initiari volunt, diligentem inquiſitionem per noſtros in Pontificalibus Vicarios, aut alios, qui ordinandorum examinibus præſunt, præcipimus faciendam. Eos vero, qui tales unctiones, dum baptizarentur, non receperint, niſi eas, (una cum orationibus, quæ in agendis ad tales unctiones adhibendæ inveniuntur) in ſe per Catholicum Sacerdotem pie ſupplere curaverint, ab ordinibus prorſus mandamus repellendos.

De iis, qui ordinantur extra ſuas Diœceſes.

Caput LXXXIV.

Evenire ſolet, ut aliqui eruditionis & vitæ non ſatis probatæ, aut alioqui cenſuris Eccleſiaſticis obnoxii, conſcientiam eorum, quibus noti ſunt, ſubterfugientes, ad remotiores Diœceſes ſe conferant, & ordines ab ignotis Epiſcopis, qua poſſunt fraude extorqueant: aut ſaltem eos ſe conſecutos, comminiſcentes, in iis miniſtrare præſumant. Quorum temeritatem reprimere volentes, Commiſſariis noſtris ſerio inhibemus, ne in poſterum alicui literas dimiſſorias ad aliam Diœceſim, ſine magna & neceſſaria cauſa, quam bene exploratam habere debent, concedant. Qui vero in aliena Diœceſi ordines ſuſceperint, ad miniſterium, ſeu executionem ordinum, quos ſe habere aſſeverant, non admittantur; niſi prius Vicariis, ſeu Commiſſariis noſtris, de ſuſceptis ordinibus legitimo documento fidem fecerint, & ab eiſdem, quod admitti debeant, teſtimonium patentibus literis obtinuerint. Alioqui tales per Archi-Presbyteros noſtros ab omni Eccleſiæ officio ſemoveri, aut ſi iis non paruerint, nobis denuntiari debent.

De

Digitized by Google

De honore Prælatorum.

Caput LXXXV.

Ad confuſionem & dehoneſtamentum Eccleſiaſtici Ordinis facit, ſicubi honorum diſcrimina tolluntur, nec ſuus cuique honos habetur. Unde ordinamus, & decernimus, ut inferioris dignitatis Clericus, ſeu Vicarius, ſive Canonicus, Prælato ſuo reverentiam, ſive in aſſurgendo, ſive in aliis prærogativis, juxta conſuetudinem illius Eccleſiæ debitam ſubtrahens, fructuum præbendæ ſubtractione ad tempus, pro exceſſus qualitate, puniatur. Quod ſi ſimultate, aut animi arrogantia provectus, in tali contemptu Prælati ſui perſeveraverit, a reliquis confratribus, velut inobediens, & juramenti ſui parum memor, a conſortio Eccleſiæ, & omni fructuum perceptione amoveatur, non niſi de ipſius Epiſcopi conſenſu ad eandem rurſus admittendus; ut diſcat poteſtatem ſupra ſe poſitam, velut Dei ordinationem, agnoſcere & venerari.

Ne Domicellares Canonici ante merita virtutis & doctrinæ ad Capitula aſſumantur.

Caput LXXXVI.

Hactenus in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis (ſaltem in ea parte, qua majores noſtri, non ſine magna ratione, juniores Canonicos, quos Domicellares vocant, non ſtatim, ut beneficia acceperint, ad Capitula admitti, ſed ad tempus ſub jugo Prælatorum detineri voluerunt) ſatis negligenter advigilatum eſſe, non ſine Eccleſiarum pernicie, ſentimus: dum hi, quibus ea cura incumbit, ad ſtudia & mores Domicellarium parum attendentes; ſi modo Domicellares certum tempus in beneficii poſſeſſione exegiſſent, aut pecuniam, pro emancipatione conſtitutam, numeraſſent; ſine ampliori delectu quosvis ad Capitula admiſerunt, etiam eos, quos nec vitæ honeſtate, nec doctrina ſatis idoneos, aut Eccleſiis utiles futuros norint. Unde fit, ut interdum Eccleſiæ, minus utili Canonicorum turba oneratæ, nec in ſpiritualibus, nec in temporalibus debitis obſequiis adminiſtrentur. Quarum indemnitati conſulere volentes, Prælatorum, Capitulorum, & aliorum, quorum intereſt, conſcientias duximus onerandas: hisque diſtricte præcipiendo injungimus, ut in poſterum non ſecundum prætenſam conſuetudinem, (quæ hac in parte, ut Eccleſiis pernicioſa, irrationabilis, aut potius corruptela cenſenda eſt) quoslibet, ſed ſecundum conſcientiam, idoneos tantum, & dignos, ad Capitula, præſertim Metropoliticum, & Cathedralia admittant: pravis vero moribus deditos, & ignavos tantisper a Capitulari dignitate & emolumento arceant, donec emendatione vitæ locum hunc mereri videbuntur: aut ſi contra omnem emendationem præfracti, & incorrigibiles ſe exhibere perſeveraverint; ad dimiſſionem beneficiorum remediis juris, tanquam inhabiles, & inſufficientes, ac minus idoneos prorſus cogant. Qua Conſtitutione noſtra, & ipſis Prælatis & Capitulis, ut officio ſuo diligentius invigilent, & juventuti Eccleſiaſticæ, ut vitæ, ingeniique cultum accuratiore ſtudio capeſſant, occaſionem præſtari arbitramur.

De juramentorum exactione reſtringenda.

Caput LXXXVII.

Cum ſcriptura admoneat, virum crebro jurantem iniquitate oppleri, ac plagis multis obnoxium fieri; jurationem namque multa comitari pericula, quæ non tam pejerantem, quam eum, qui perjurio cauſam, cum debet & poteſt, non ſubtrahit, involvunt. Nos igitur crebram illam juramentorum exactionem in Capitulis, ſi non ut injuſtam, certe ut periculoſam cenſemus coarctandam. Injuſta vero & illicita juramenta, per quæ nonnunquam via debitæ correctionis præcluditur, & Prælati a promovenda Eccleſiarum ſuarum diſciplina & utilitate impediuntur, omnino tolli debent. Et Nos, cum hac ſancta Synodo talia omnia damnantes, locorum Ordinariis, & Prælatis Capitulorum ad ejusmodi correctionem, per Præſentes facultatem impertientes, diſtricte eis præcipiendo injungimus; ut Eccleſiarum Statuta diligenti cura revideant, & juramenta non neceſſaria, a Sede Apoſtolica non confirmata, imprimis vero injuſta & pernicioſa, non obſtantibus quibuscunque conſuetudinibus (cum iniquitati longinquitas temporis patrocinari non debeat) corrigant, caſſent & tollant. Quod ſi facere inferiores Prælati, & Ordina-

dinarii, ultra ſex menſes poſt publicationem hujus Conſtitutionis diſtulerint; nos ad primam opportunitatem, aut ſaltem in futura Provinciali Synodo negligentiam illorum ſupplebimus, ipſosque ceſſatores debitis inſuper pœnis afficiemus.

Pecunias ex Statutis Beneficiatorum, aut aliunde cedentes, in Eccleſiarum utilitatem impendi debere.

Caput LXXXVIII.

Multas Eccleſias in bonis temporalibus ingentia detrimenta ſuſtinere: ac domos earum, aut collapſas, aut ruinis proximas videmus, ex prava conſuetudine, ſeu potius corruptela, qua Canonici quidam pecunias, ex poſſeſſionibus novorum Canonicorum, aut optione domorum receptas, non in utilitatem Eccleſiarum, ſed in proprios uſus convertunt. Quod Nos ultra fieri omnino prohibemus, talesque pecunias neceſſitatibus Eccleſiarum, aut domorum reparationi & conſervationi, impendi volumus. Si quos huic Conſtitutioni noſtræ rebelles deprehenderimus, privatione omnium fructuum, quos ab ea Eccleſia percipere deberent, per ſemeſtre tempus plectemus, fructusque eis ſic ademptos, in Eccleſiæ utilitatem impendi curabimus. Sicubi vero in Eccleſiis aliunde ſumptus, ad conſervationem templorum, ædificiorum, & domorum, ad Eccleſias, aut earum perſonas pertinentium, & in alios neceſſarios uſus ſuppetunt, rationabiles conſuetudines, ſuper hujusmodi pecuniis diſponendis, hactenus obſervatas, hac præſenti Conſtitutione aſtringi, aut abrogari non volumus.

De rebus Eccleſiarum diligenter curandis.

Caput LXXXIX.

Ne ex incuria, aut negligentia, ſicut conſuevit, damna Eccleſiis accidant, Capitulis Metropolitanæ, Cathedralium, & Collegiatarum, aliarumque Eccleſiarum Rectoribus, & Curatoribus mandando injungimus, ut ſingulis annis ſemel ad minimum, omnes Eccleſiarum res & ornatus inſpiciant, & in indice ſingula diligenter conſcribant; quo, ſi quid inde perierit, facilius deprehendi, & ſarciri, & ratio ab his, quibus ea cura commiſſa eſt, expoſci & reddi queat.

Eadem diligentia volumus, & præcipimus, ut omnium Eccleſiarum prædia & reditus tum communes, tum etiam ad ſingulas dignitates, ſeu beneficia pertinentes, in libro ad id deputato, exactiſſime conſcribantur. Literæ vero originales cenſuum, tam communium, quam ad ſingula beneficia pertinentium, non apud ſingulos poſſeſſores relinqui; ſed in publica & bene munita cuſtodia, (copiis earundem auſcultatis, apud poſſeſſores retentis) aſſervari debent. Unde ſi occaſio exegerit, depromi, & ſingulis perſonis ſub cautione redhibitionis permitti poterunt.

De procuratione, ſeu fabricis Eccleſiarum Parochialium.

Caput XC.

Ut Eccleſiæ, per Provinciam noſtram conſtitutæ, a damnis, quæ nonnunquam ex infida procuratione accipiunt, in poſterum vindicentur, decernimus & ordinamus, ne poſthac ſolis laicis; ſed cum aliquot laicis cujusque Eccleſiæ Rectori, ſeu Plebano, velut principali, officium fabricæ, ſeu procuratio Eccleſiæ, committatur; ita tamen, ne ipſi Eccleſiarum Rectores, ſeu Plebani, officio exactionis cenſuum, proventuum, ſeu redituum, ſeu procurationis labore graventur. Tales etiam Eccleſiarum Procuratores, de pecuniis, ſeu proventibus Eccleſiarum nihil in ſuum privatum uſum convertant: ſed omnia in Eccleſiæ utilitatem impendant, & de omnibus acceptis & expenſis debito tempore, ad minimum ſemel in anno, coram ipſo Plebano, ſeu Rectore Eccleſiæ, & aliis ad hoc deputatis, rationem conficiant. Volumus etiam, ad ſingulas Eccleſiarum ciſtas, in quibus literæ cenſuum, ſeu pecuniæ, & precioſiores Eccleſiarum res, aſſervantur, diverſas ſeras, & ad minimum duas, fieri, & ex clavibus ſemper unam apud Parochum, ſeu Rectorem Eccleſiæ relinqui & cuſtodiri: Sic ut tales ciſtæ, non ab uno aliquo Procuratore, nec unquam abſente Parocho, aut Rectore Eccleſiæ, poſſint aut debeant aperiri. Huic vero noſtræ Conſtitutioni in Eccleſiarum fraudem non parentes, ipſi Plebani nobis, aut

aut Vicariis noſtris denuncient, debita monitione prævia, excommunicandos.

De Simonia.

Caput XCI.

Ut ab inſtitutione ad Eccleſiaſtica Beneficia omnem ambitionem, omnemque Simoniæ pravitatem præcidamus, præſenti ſtatuto ordinamus & decernimus, ut quicunque vel muneribus, vel pollicitationibus, ſeu quibuscunque pactionibus, unius, vel plurium ſibi favorem conciliaverit, ut per eos ad beneficium, ſeu dignitatem qualemcunque (quatenus ad noſtram diſpoſitionem pertinent) promoveatur, eo ipſo excommunicationis ſententiam incurrat, & reddatur inhabilis, ne amplius ad tale beneficium, ſeu dignitatem eligi, aut aſſumi poſſit. Quod ſi electus & aſſumptus poſtea fuerit deprehenſus, tales donationes, promiſſiones, ſeu pactiones feciſſe; beneficio ſic occupato privari, & de dignitate omnino deponi debet. Simili modo, quicunque penſiones, non legitime aſſignatas, aut dederint, aut receperint, aut alioqui illicitis modis beneficia, aut dignitates occupaverint, pro exceſſuum qualitate puniri, & talibus beneficiis, aut dignitatibus privari debent. Quæ ut arctius obſerventur, nullus impoſterum Clericus ad aliquod beneficium, ſeu dignitatem admitti debet, niſi prius juraverit, quod in ejus adeptione nullam commiſerit Simoniam, aut illicitam fecerit pactionem.

Ut Parochi Sacramenta gratis adminiſtrent.

Caput XCII.

Execrabilis quorundam Sacerdotum avaritia uſque ad Sacramentorum ipſorum contemptum & injuriam nonnunquam irrumpit, dum ſine numerato pretio conferre Sacramenta detrectant. Quorum pravam cupiditatem, ſacris etiam Conciliis inviſam & damnatam, comprimere volentes, omnibus nobis ſubjectis Parochis, ſeu Eccleſiarum Miniſtris, ſerio prohibemus, ne quid de Sacramentorum adminiſtratione a quoquam, velut debitum, aut exigant, aut recipiant, quod conſuetudo rationabilis, laudabiliter introducta, & hactenus obſervata, non permittit: ſed ultra id, etiam oblatum, quaſi non debitum, modeſte recuſent. Quod ſi aliquis ſubditus, ultro aliquid dare voluerit, non obſtamus, quin quod libera voluntate, & ex charitate offertur, recipere valeant. Archidiaconis etiam noſtris, ſive eorum Officialibus, injungimus, ut in Synodis, ſeu Capitulis, ſuper hujusmodi exactione ſedulo inquirant, & huic noſtræ conſtitutioni non parentes, ſeveris pœnis, uſque ad ſuſpenſionem ab officio & beneficio compeſcant.

De competentiis Parochorum.

Capus XCIII.

Cum Dominus ipſe (*) pronuntiet, Mercenarium ſua mercede dignum, & Apoſtolus (**) clamet, Altari ſervientem de Altari vivere debere; univerſos Eccleſiarum Metropolitanæ, Cathedralium, & Collegiatarum Prælatos, Canonicos, & Capitula, omnes etiam Regulares Prælatos, & Conventus, quicunque Eccleſias Parochiales ſuis Eccleſiis, ſeu Monaſteriis, unitas & incorporatas habent, in Domino exhortamur, & diſtricte eis præcipiendo injungimus, ut intra trimeſtre tempus poſt hujus Conſtitutionis noſtræ publicationem, Eccleſiarum ſibi incorporatarum Rectoribus talem fructuum portionem ordinent, qua pro loci conditione honeſte ſuſtentari, ac inſuper Epiſcopalia & Archidiaconalia jura ſolvere, hoſpitalitatem exercere, & alia neceſſaria onera ſuſtinere queant. Quod ni fecerint, Nos illorum injuſtam negligentiam, ipſis Eccleſiis, & animarum ſaluti nimis periculoſum, amplius ſufferre non volentes, apud omnes Eccleſias Parochiales, jurisdictionibus noſtris ſubditas, talem juſti & ſufficientis victus deputationem de Decimis, proventibus, vel bonis Collegiorum, aut Monaſteriorum, aut Prælaturarum, per Nos, aut Officiales noſtros ſecundum juris communis, & Sacrorum Conciliorum diſpoſitionem ordinare, ſepoſita ampliore mora, omnino aggrediemur.

De Clericis peregrinis.

Caput XCIV.

Clerici aliunde advenientes, nec in iis ordinibus, quos jactant, miniſtrare permittantur, nec ad altiores ordines promoveantur; niſi fide digno teſtimonio docue-

(*) Luc. 10. (**) 1. Cor. 9.

docuerint, ſe eos ordines, quos habere ſe aſſeverant, rite & legitime ſuſcepiſſe. Peregrini autem Sacerdotes ad Miſſarum celebrationes non admittantur, nec ultra menſem in aliquo Presbyterorum conſortio foveantur; niſi teſtimoniales literas ſuper vita, moribus & receſſu ab eo Epiſcopo, a quo diſceſſerunt: ſimiliter admiſſionis teſtimonium ejus Epiſcopi, ad cujus Diœceſin ſe contulerunt, oſtendant.

De Sacellanis Nobilium.

Caput XCV.

Sacellani vero Nobilium, in Sacellis Caſtrorum Miſſas celebrare, aut alia Sacramenta conferre, aut etiam prædicare non præſumant, niſi ſuper eo auctoritatem & conſenſum Ordinariorum obtinuerint, & prius manualem promiſſionem Epiſcopo, ſeu loci illius Archi-Presbytero, fecerint, ſe in obedientia Diœceſani manſuros, & ad Synodos, & Capitula venturos, & mandatis Eccleſiaſticis ſecundum juſtitiam, & quatenus eos attingunt, parituros eſſe. Salvis etiam juribus Parochiarum, ad quas talia caſtra Nobilium pertinere noſcuntur.

De Magiſtris Scholarum.

Caput XCVI.

Hoc imprimis totius Reipublicæ Chriſtianæ utilitas expoſcit, ut erudiendæ juventuti paſſim Magiſtri, eruditione, honeſtate vitæ, & fidei ſinceritate commendabiles, præficiantur; quod in adminiſtratione utriusque Reipublicæ, & Eccleſiaſticæ, & ſecularis ſucceſſio a pueris dependeat. Qui ſi perverſis & pravis hominibus erudiendi tradantur, a quibus recentes eorum animi (qui malorum ac bonorum, ut quidque primum hauſerint, æque tenaces ſunt) pravis & impiis opinionibus imbuantur, ſpes non eſt, ſacroſanctam Religionem noſtram in integrum reſtitui, aut a pravis doctrinis repurgari, aut priſtinam felicitatem & tranquillitatem in Germaniam noſtram reduci unquam poſſe. Proinde ſive Prælatis & Capitulis, ſive communitatibus, aut locorum Præfectis, ad quos ea cura pertinet, ſerio injungimus; ut impoſterum ſcholis ſibi commiſſis Didaſcalos præfecturi, eosdem ad Vicarios noſtros in Spiritualibus, ſeu locorum Commiſſarios, ablegent, qui eruditionem, mores, & fidei ſinceritatem in eis accurato examine explorent, eosque, quid in ſcholis, tam ad eruditionem, quam ad mores juventutis excolendos, conducibile potiſſimum prælegant, pro cujusque loci ratione, diligenter admoneant: ſine quorum teſtimonio, (quod ſcripto his, quos dignos judicaverint, exhibeant) quenquam alicui ſcholæ præfici omnino prohibemus.

De Teſtamentis & ultimis voluntatibus.

Caput XCVII.

Quamvis jam olim multis Conciliis Provincialibus, velut Fritzlarienſi Domini Gerardi, & aliorum Archi Epiſcoporum Moguntinenſium, ſuper Teſtamentorum ordinatione cautum ſit, quibus omnino ſuum robur manere volumus; videmus tamen hac temporum licentia, plerasque morientium voluntates incaſſum recidere, defunctorumque ſubſtantiam contra ipſorum legitimam voluntatem interverti a Teſtamentariis præſertim, & quibus pro officio competebat, ratum ſervare defuncti arbitrium. Statuimus, ut qui deinceps nominati fuerint Teſtamentarii, quamprimum, & ante omnia ipſius defuncti hæreditatem, ſive ſubſtantiam, coram Notario & teſtibus fide dignis, conſcribant, & in inventarium fideliter redigant; omnimodamque morientis voluntatem, arbitrium, & ordinationem, intra debitum tempus executioni demandent & exequantur: de quo Ordinario, aut ipſius Commiſſario rationem faciant. Quod ſi quis infideliter agens, hujus noſtræ Conſtitutionis transgreſſor repertus fuerit, pro ordinarii arbitrio, aut alias condigna pœna, pro exceſſus qualitate plectatur.

Mercatus diebus Dominicis & Feſtivis prohibendos.

Caput XCVIII.

Magnus abuſus eſt, cum ad rerum temporalium, & mox periturarum conquirenda lucra, ſex diebus homines intendant; ad Regnum Cœlorum, ejusque juſtitiam inquirendam, ſeptimum diem deſtinatum, ne eum quidem a negotiis prophanis liberum, execranda hominum ava-

avaritia relinquat. Cui nos improbæ hominum cupiditati modum ponere volentes, ſerio prohibemus, ne in poſterum in locis noſtræ Provinciæ ſubjectis, diebus Dominicis, aut præcipuis Eccleſiæ Feſtivitatibus, mercatus, niſi forte earum rerum, quæ ad uſum quotidiani victus neceſſariæ ſunt, exerceantur: aut ne ſubditi noſtri ulli operi ſervili, quod ſine evidenti detrimento dilationem ſuſtinere poteſt, manum admoveant; ſed dies Dominicos & Feſtivos ſpiritualibus lucris conquirendis, & ſaluti animarum procucurandæ, adeoque pietatis, & Divini cultus exercitiis, impendant. Quam noſtram Conſtitutionem, niſi Magiſtratus locorum, quorum ea poteſtas eſt, ſub gravibus pœnis ita obſervari curaverint, ipſos Magiſtratus, debita admonitione prævia, ſententiam excommunicationis incidere, & ubi ad noſtras temporales jurisdictiones pertinent, inſuper aliis pœnis, pro noſtro arbitrio, puniri volumus.

De Libris per Typographiam publicandis.

Caput XCIX.

Multis Conſtitutionibus Imperialibus cautum eſt, ne quis librum aliquem, ſine certo auctoris & loci, ubi excuſus ſit, nomine: aut qui per Commiſſarios, qui per loca huic rei curandæ deſtinati ſunt, comprobatus non ſit, vel excudat, vel excuſum vendat. Quam ordinationem renovantes, inhibemus, ne quis tales libros in noſtris ditionibus vendere, aut emere, aut donare, aut occulte quovis modo alii obtrudere, aut omnino apud ſe retinere audeat: Officialibus noſtris, tam Eccleſiaſticis, quam ſecularibus injungentes, ut in eam rem acri diligentia invigilent, & ſi quos librorum vel excuſores, vel venditores, aut detentores, huic ordinationi non parentes, deprehenderint; ſupra librorum confiſcationem, etiam pœnis in multis receſſibus Imperialibus conſtitutis, ſine remiſſione afficiant.

De pœna Clerici percuſſoris, aut rixoſi contra alium Clericum.

Caput C.

Paci etiam, tranquillitati, ac honeſtati Clericorum conſulere volentes, decernendum duximus, ut quicunque Clericus alium Clericum probris, maledictis, aut conviciis inceſſerit, ſub duorum, aut trium teſtimonio, ab omni proventuum Eccleſiaſticorum perceptione, per unum menſem ſuſpendatur. Quod ſi manus alteri Clerico violentas, citra tamen vulnus, attulerit; jam dictam pœnam ſuſtineat duplicem. Si vulnus inflixerit, ultra pœnam excommunicationis, quam ipſo facto incidit, ad quatuor menſes tali fructuum privatione mulctetur. Si membrum aliquod mutilaverit, aut inutile reddiderit, omni beneficio Eccleſiaſtico ſit ipſo facto privatus. Nihilominus etiam in omnibus iis Caſibus, juxta Diœceſani arbitrium læſo ſatisfacere cogatur, & pro delicti gravitate a Diœceſano, ſi videbitur, etiam gravius puniatur. Illud ſuperioribus comminationibus duximus addendum, ſi linguæ petulantiam, aut violentas manus in Prælatum intorſerit; in tribus prioribus caſibus ſupra memoratis, ubique pœnæ duplicatione gravandum eſſe; ſalvo tamen jure, quod vim vi repellere permittit. Similiter Clericos, ſi aut jurgiis aut armis contra laicos contenderint; per Prælatos ſuos, pro exceſſuum gravitate, irremiſſibili pœna decernimus ac mandamus plectendos.

De pœna Sortilegorum.

Caput CI.

Sortilegia, quæ ad injuriam ſacræ Religionis noſtræ, deteſtando malorum dæmonum commercio exercentur, omnibus Chriſtianis prohibenda, in Clericis vero omni pœnarum acerbitate coercenda cenſemus. Proinde Clericum ſortilegum protinus ab omni functione Eccleſiaſtica & ordine removendum, & excommunicationis ſententia cenſemus alligandum: a qua, niſi in articulo mortis, a nemine, quam a ſuo Diœceſano, aut a Summo Pontifice, ſeu Legato ejus, ad id poteſtatem habente, abſolvi debet. Et ſi incorrigibilis eſſe perrexerit, ad Monaſterium arctum pro agenda pœnitentia, detrudatur, aut prorſus abjiciatur. Laici vero ab hac arte execrabili, publicatione bonorum ſuorum, aut pervicacia eorum exigente, perpetua captivitate, aut graviore etiam animadverſione, coerceri debent.

De

De Clericis concubinariis.

Caput CII.

Miniſtris Eccleſiarum, qui ſacris functionibus operam ſuam addixerunt, nihil æque convenit, quam vitæ caſtimonia: intolerabileque videtur, quod contra Conciliorum, Sanctorumque Patrum auctoritatem, paſſim concubinis adhæreant. Quis enim in Miniſtrorum Dei collegio patiatur talem, quem Paulus hominum conſortio indignum judicat, cum quo (*) etiam ne cibum quidem ſumendum putavit? Quia ergo Clerici quidam Synodorum, cujusque Diœceſis Epiſcopalium ſpecialiter deſuper habitarum, decretis, de dimittendis concubinis ægrius paruerunt; ne in hujusmodi ſcandalo & ſordibus volutari diutius permittantur, quibuscunque locorum Ordinariis injungimus, & ſerio committimus; ut ſecundum Canonum præcepta, & præcipue Baſileenſis Concilii definitionem, concubinarios hujusmodi corrigant, atque emendent, easque mulieres, quæ citra ſcandalum atque offendiculum retineri non poſſunt, extra viciniam, ne commercii facultas, aut ſuſpicio remaneat, amoveri procurent. Qua in re, cum ſæpe compertum ſit, facilius ab initio malis reſiſti, quam ſemel in ea demerſum rurſus erigi, atque emergere; omnino Prælatis intendendum præcipimus, ne patiantur juniores Clericos pernicioſa cohabitatione irretiri, a qua deinde extricari facile non queant. Eccleſiaſticis etiam Magiſtratibus, juxta præfati Concilii Decretum, ne ullo ſub pacto, compoſitione, aut ſpe cujuscunque quæſtus, tales quovis modo tolerent, aut diſſimulent, penitus interdicentes: &, ſi opus ſit, ut Brachium ſeculare in hanc rem implorent, injungentes.

De Excommunicatione.

Caput CIII.

Excommunicationem, qua nulla major pœna eſſe poteſt, caute ab Officialibus noſtris, & non niſi ex inevitabili neceſſitate, & propter manifeſtam contumaciam, in quemquam intentari volumus: ideoque Officialibus noſtris & Prælatis omnibus, qui alioqui excommunicandi poteſtatem habent, mandamus, ne ſententiam excommunicationis, niſi competenti admonitione præmiſſa, & in præſentia fide dignorum hominum (ut, ſi neceſſe ſit, teſtimonio eorum comprobari queat) promulgare præſumant. Qui aliter excommunicationem in quemquam promulgaverit, & admonitus errorem ſuum non revocaverit; per menſem ab ingreſſu Eccleſiæ ſit exclusus, & ſic a ſe excommunicato omnes expenſas, quas talis excommunicationis occaſione neceſſario fecerit, reſtituere cogatur.

De vitandis excommunicatis.

Caput CIV.

Et ut timoratis conſcientiis ſubveniamus, & ſcandala excludamus; Generalis Synodi Baſileenſis Conſtitutionem volumus obſervari, quæ decernit, quod nemo deinceps a communione alicujus in Sacramentorum adminiſtratione, vel receptione, aut in aliis quibuscunque, ſententiæ, aut cenſuræ Eccleſiaſticæ, aut ſuſpenſionis, vel prohibitionis, ab homine, vel a jure generaliter promulgatæ occaſione, teneatur abſtinere, vel aliquem vitare, aut Eccleſiaſticum interdictum obſervare; niſi ſententia, prohibitio, ſuſpenſio, vel cenſura Eccleſiaſtica hujusmodi fuerit vel contra perſonam, Collegium, Univerſitatem, Eccleſiam, aut locum certum, aut certam a judice publicata, vel denunciata ſpecialiter, & expreſſe; aut ſi aliquem notorie excommunicationis ſententiam conſtiterit incidiſſe, quod nulla poſſit tergiverſatione celari, aut aliquo juris ſuffragio excuſari. Nam a communione illius abſtineri vult, juxta Canonicas Sanctiones. Per hoc tamen hujusmodi excommunicatos, ſuſpenſos, & interdictos, ſeu prohibitos, non intendit in aliquo relevare, nec eis quomodolibet ſuffragari.

Cum humana fragilitas in omnibus actionibus, & præſertim in iis, quæ pietatis ſunt, ſi ope Divina non adjuvetur, & dirigatur, ſine fructu deſudet; præſenti conſtitutione duximus ordinandum, ut impoſterum per omnes totius Provinciæ Eccleſias, quoties in illis multitudo fidelium convenerit, fiant precationes ad

(*) 1. Cor. 5.

ad Deum, pro Spiritus Sancti gratia, ad ſalutarem harum Conſtitutionum Provincialium obſervantiam, impetranda: ſimiliter pro Summi Pontificis, Imperatoris, ac Regis Romanorum incolumitate & felici gubernatione, & pro omnibus, qui ad utriusque regiminis gubernacula in orbe Chriſtiano præſident, ut quietam & tranquillam vitam agamus in omni pietate & caſtitate. In ipſa vero ſacri Miſſæ celebratione, alternis diebus pro peccatis & pro pace, ſive in ipſo Sacro Collectam pro ſuffragio, ſive poſt illud Antiphonam cum Collecta pro imploranda Dei miſericordia devote recitari, aut cantari volumus. Quam rem diſcretioni Prælatorum, pro loci & temporis conditione committimus curandam.

Quo vero ſupradicta omnia & ſingula accuratiore cura obſerventur, & ad excuſationem ignorantiæ nullus locus relinquatur; ordinamus & præcipimus, ut præſentium Conſtitutionum liber apud Metropolitanam, Cathedrales, & Collegiatas Eccleſias in Choro, aut Capitulis: ſimiliter apud Parochiales Eccleſias idoneo loco, fabricæ ſumptu comparatus habeatur, ad quem omnibus, quorum intereſt, pateat acceſſus.

Poſtremo cum his præſentibus noſtris Conſtitutionibus omnes etiam Generalium Conciliorum Conſtitutiones & Decreta, ſimiliter omnia, & ſingula alia Statuta Provincialia in Conciliis Provincialibus, ſub noſtris Præceſſoribus celebratis, edita, quorum in his noſtris Conſtitutionibus etiam nullam mentionem fecimus, in ſuo vigore permanere volumus, & ab omnibus Nobis ſubjectis, qua quemque parte attingunt, pro confirmatis & authenticis agnoſci, haberi & obſervari diſtricte præcipiendo mandamus: Sacroſanctæ Romanæ, Catholicæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ Judicio, cujus auctoritatem in omnibus ſalvam conſervari volumus, hæc omnia cum debita obedientia ſubmittentes.

Ex editione Moguntina ejuſdem anni 1549. *Typis Franciſci Behem.*

Sebaſtianus, ex nobili ſtirpe Heuſenſtammiorum natus, Cardinali Alberto Brandeburgico anno 1545. 20. Octobris ſubrogatus fuit Moguntinorum Archi-Epiſcopus quinquageſimus ſextus. Mox a ſuſcepta dignitate omnes eo curas & ſtudia convertit; ut Religionem, Eccleſiamque Catholicam, tam funeſtis laceratam diſſenſionibus, omni qua poſſet, ope juvaret. Eum in finem, præter utiliſſimam, quam variis in Comitiis, pro diſſidentium animis ad concordiam, fideique unitatem revocandis, contulerat operam, anno 1548. Synodum Diœceſanam, atque altero mox anno Provincialem hanc, quam dedimus, celebravit, eamque currente adhuc eodem anno typis Moguntinenſibus excuſam, publici juris fecit, adjuncta inſigni Catecheſi de omnibus fere Fidei capitibus. Digna lectu eſt, præmiſſa huic Synodo Præfatio; in hac enim & quid Epiſcopalis ſit muneris, egregie docet, & ſimul oſtendit, quantum ipſe laboris & curarum in ſe ſuſceperit, ut eo munere in iſta calamitate temporum recte fungeretur. Anno 1551. Concilio Oecumenico Tridentum revocato interfuit cum Joanne Iſenburgico Trevirenſi, & Adolpho Schawenburgico Colonienſi Archi-Epiſcopis ac Septemviris. Sed Proteſtantibus novo bello arma ubique circumferentibus, redire Moguntiam debuit, ſuam ut Provinciam adverſus hoſtium vim defenderet: quam cum oppoſitis armis repellere non poſſet; graviſſima damna ab Alberto præſertim Marchione Brandeburgico, direptionibus & incendiis per ejus Diœceſin graſſante, perpeſſus, anno 1555. ad laborum ſuorum, curarumque & rerum geſtarum mercedem evocatus eſt die Martii 17., poſtquam ſuæ Sedi præfuiſſet, ex P. Serarii noſtri calculo, annis 9. menſibus 4. dieb. 28.

Vide Serarium Moguntiac. rerum L. V. a pag. 898.

SYNO-

Digitized by Google

SYNODUS TREVIRENSIS PROVINCIALIS

Eodem anno Chriſti MDXLIX.

DECRETA CONCILII PROVINCIALIS TREVERENSIS, Præſidente Reverendiſſimo in Chriſto Patre ac Domino, D. JOANNE Archi-Epiſcopo Trevirenſi, S. R. I. per Galliam & Regnum Arelatenſe Archi-Cancellario, Principe Electore &c. celebrati.

JOANNES DEI GRATIA SANCTÆ TREVERENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER GALLIAM, ET REGNUM ARELATENSE ARCHI-CANCELLARIUS ET PRINCEPS ELECTOR. AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

REm omnino non novam aggredimur, neque per viam inſolitam ambulamus: verum & orthodoxorum Patrum & Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis tritam ingredimur, ſincero corde ſemper affectantes, ut univerſum Clerum & gregem Nobis commiſſum uſquequaque luſtremus & contemplemur, atque ſalubris ſtudii vigilantia in hoc ſedulo incumbamus, ut eum more boni Paſtoris (quantum Nobis ex alto conceditur) pura & ſana Evangelicæ veritatis doctrina paſcamus & reficiamus, ut cum univerſalis & tremendi judicii tempus ingruerit, & Paſtor ille Paſtorum glorioſus in Majeſtate ſua apparuerit, ad cujus laudem hanc noſtram functionem obire cupimus, de muneris impoſiti adminiſtratione cum lucro & ex voto reſpondere valeamus. Hac igitur occaſione provocatos Nos & diligens cura & paterna ſollicitudo extimulat, ut circa noſtrorum ſubditorum ſtatum & vitam probe inſtituendam indefeſſo ſtudio ac labore invigilemus. Utque ex hac animi noſtri promptitudine ipſis piarum rerum cultus in dies magis ac magis creſcat pariter & placeat, ipſorum onera, & gravamina, pro hujus temporis iniquitate, inter manus in morem hydræ enaſcentia, imminuantur, ceſſent, finiantur, tollantur, atque tranquillitatis & pacis optatus portus, velut in alto navigantibus aperiatur: Id quod tum demum recte conſequi credimus, cum ſiniſtris eventibus viam præcludimus, vitiorum & malorum materiam reſecamus, & noxia diſſuadentes, ad optima quæque promovenda animum applicamus.

Quapropter horum noſtrorum Statutorum editione, tum antiquorum renovatione & explanatione, tum pœnarum comminatione impios & orthodoxæ Eccleſiæ hoſtes ab infelici ſuo propoſito deterreamus, & depellamus; ut in quibus virtutis zelus & ardor ad emendationem nihil proficit, eos ſaltem honeſtæ diſciplinæ ſeveritas atque pœnæ rigor retrahat & coerceat. Sane quondam felicis recordationis Balduinus, Archi-Epiſcopus Treverenſis, & alii Prædeceſſores noſtri, pro ſubditorum utilitate, pro libertate Eccleſiæ & Miniſtrorum ejus, quam plurima Statuta Synodalia & Provincialia, non minus utilia, quam neceſſaria ediderunt, promulgarunt, publicarunt, & pœnarum exactionibus, prout opportunum viſum fuerat, provide & conſulte vallarunt. Quæ nos omnia de conſilio & conſenſu Capituli Eccleſiæ noſtræ Metropolitanæ Treverenſis: & Nunciorum ſeu Procuratorum aliorum, Reverendi Domini Nicolai Epiſcopi Verdunenſis: & Nunciorum ſeu Procuratorum Reverendiſſimi Domini Joannis Cardinalis de Lotharingia, Adminiſtratoris Metenſis, & Reveren. Domini Tonſani Epiſcopi Tullen. Suffraganeorum noſtro-

ſtrorum, in præſenti Concilio Provinciali congregatorum, quatenus per infra ſtatuenda expreſſe non fuerint revocata & caſſata, approbamus & innovamus, atque in ſuo robore permanere volumus, & eadem antiqua Statuta Provincialia, atque ea nova, quæ nos in præſenti Concilio pro temporum ac rerum neceſſitate ſtatuimus & ordinamus, ut per totam Provinciam Treverenſem firmiter & inviolabiliter, prout ſtatuuntur, publicentur, teneantur, & obſerventur, firmiter decernimus.

De Fide Orthodoxa Catholicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ fideliter & firmiter tenenda.

Quando vera in JESUM CHRISTUM Fides fundamentum eſt, & petra illa; de qua Salvator noſter dixit, ſuper eam ædificandam eſſe Eccleſiam ſuam, adverſus quam inferorum portæ nunquam prævalituræ eſſent (prævalerent autem ſi Eccleſia errare pernicioſe poſſet, aut docere noxia) fateri oportet, Eccleſiam in fide & veritate radicatam, & fundatam errare non poſſe.

Nam & in confeſſo eſt, teſtantibus nimirum Eccleſiæ Patribus, ac re ipſa clamante, Chriſti Apoſtolos, Petrum, & Paulum, Dei Sanctum Evangelium, in ſanguine quoque ipſorum ſignatum, Romanæ Eccleſiæ reliquiſſe, atque in illius fidem Eccleſias omnes, quæ ubique ſunt fideles, in toto orbe terrarum religioſe conſpiraſſe, atque ſocietate Sacramenti confœderatas & conjunctas eſſe. Itaque cum ad Nos per Epiſcoporum ſucceſſionem perpetuo continuatam, ea fides pervenerit, non dubitamus, hanc unam eandemque eſſe, atque adeo veram fidem, quæ ab Apoſtolis ipſis in veritate eſt tradita, & uſque nunc religioſe ſemper cuſtodita, & in Catholica Eccleſia ſemper conſervata. Nihil proinde aliud credendum, tenendum, aut docendum eſt, niſi quod Sancta Romana tenet & docet Eccleſia, omnium conſentientium Eccleſiarum Mater & Magiſtra. Eum vero, qui a Fide Catholicæ & Romanæ Eccleſiæ recedit, neceſſe eſt, a veritate & capite deficere. Hortamur itaque, & in Domino obteſtamur omnes & ſingulos Clericos & Laicos, Nobis Metropolitico jure ſubjectos, ut tenaciter & indivulſe adhæreant, non ſolum his, quæ in Divinorum eloquiorum Canone expreſſa ſunt; verum etiam his, quæ Eccleſia Sancta Catholica habet, & cum omnium orthodoxorum conſenſu probata, & recepta ſunt: neque ulla ratione aut perſuaſione a veritate fidei, Eccleſiæ, & Evangelii, quod acceperunt, & in quo ſtant & ſalvantur omnes gentes, avelli ſe patiantur, ſed in eo, quod hactenus & recte docti ſunt, & crediderunt, permaneant.

De Prædicatoribus Verbi, quos miſſos eſſe oportet.

Hoc habet Apoſtolica Eccleſia, ut nullus, niſi miſſus, prædicet. Sic Chriſtus non niſi miſſus prædicavit, ipſo apud Eſaiam teſtante: *Spiritus Domini ſuper me, eo quod unxerit me: ad evangelizandum pauperibus miſit me.* Neque item ipſius Præcurſor, de quo ſcriptum eſt: *Fuit homo miſſus a Deo.* Sed nec Apoſtoli hoc feciſſent, niſi mandato a Chriſto accepto: *Ite. Ecce ego mitto vos.* Proinde nos Evangelicæ & Apoſtolicæ regulæ innitentes, ſtatuimus, & præcipimus, ne quiſquam poſthac, etiam quamcunque religionem profeſſus, publice prædicare præſumat, niſi ab Epiſcopo ordinario, vel ejus Vicario admiſſus fuerit. Et ſi quis etiam Religioſus, Apoſtolicæ Sedis privilegio nitatur, teneatur Nobis, aut Officialibus, aut Vicariis noſtris de hoc fidem legitimam facere. Laicis vero prorſus interdicimus, ne prædicandi officium uſurpent, aut occulta conventicula faciant, & Sacerdotum ſimplicitatem eludant. Et ſi forte neceſſitas poſtulet, ut Sacerdos, tanquam inutilis & indignus, a cura gregis debeat removeri, ſervato ordine juris, de hoc agendum eſt apud Epiſcopum, ad cujus officium tam inſtitutio, quam deſtitutio Sacerdotum pertinere dignoſcitur. Omnes vero & ſingulos aliter, quam præmiſſum eſt, publice vel privatim prædicationis officium uſurpare præſumentes, præſentis ſtatuti rigore excommunicationis vinculo innodamus, & excommunicatos declarari publice mandamus. Et niſi reſipuerint, alia competenti pœna a Nobis, aut noſtris Suffraganeis, vel locorum Ordinariis plectendi ſunt.

Non quivis admittendi ſunt, etiamſi præſentati fuerint.

Quando non parum refert, quis, qualisve ſit, cui alios inſtituendi & docendi poteſtas tradita eſt; probandi primum & explorandi ſunt futuri Concionatores, a quibus, & quomodo inſtructi ſint: ne peregrinis forte & hæreticis doctrinis imbuti, non ſatis perſpecti recipiantur in ovile Chriſti, ad gravem Dominici gregis perniciem. Attamen non tam eloquentiores, quam ſapientiores, neque tam argutiores, quam meliores eligendi ſunt, modo gregi ſana doctrina paſcendo non ſint prorſus inidonei. Imo tanto magis aliquoties cavendus eſt is, qui eloquentia pollet, quanto plus ob eloquentiam, dum recte dicere & docere exiſtimatur, nocere & fallere poteſt.

Vocatus & admiſſus quid pro concione docere debeat.

Miſſi & admiſſi Verbi Prædicatores, in hoc toti incumbant, ut verbum veritatis recte & bona fide tractent, tanquam diſpenſatores multiformis gratiæ DEI, omiſſis his, quæ a puritate Evangelii aliena ſunt, vel ſupervacanea, vel parum ædificantia: ſed nec opinabilia, ac dubia pro certis & receptis aſſeverare audeant. Ab apocryphis abſtineant, & quæ Eccleſia occultanda eſſe decrevit, de ſuggeſto non promulgabunt. Comicas, aniles, & interim obſcœnas fabulas, & quæ riſum moveant citius, quam lacrymas propter peccata, populi auribus non ingerant. Et omiſſis odii, invidiæ, inſectationis, quæſtus, ambitionis, & conſimilibus nequam affectibus, ſincere & pacifice Evangelium pacis annuncient, mutuis conviciis ſe non proſcindant, nec alius alium pro concione impugnet. Sed ſi quis alterum hæreſim, vel pernicioſum errorem, aut aliud quidpiam, quod piarum aurium ſit offenſivum, dixiſſe deprehenderit; Epiſcopo, aut illius Vicario, aut Inquiſitori Apoſtolico, vel Officiali loci, ordine etiam ſervato Evangelico, ſignificet. Et cum Catholicas traditiones, tanquam arctiſſima quædam Chriſtianæ religionis & pacis vincula conſervare, & cuſtodire omnes ex æquo deceat, neque dubitemus traditiones & conſuetudines univerſales, præſertim eas, quas per orbem tota frequentat Eccleſia, ab Apoſtolis in Eccleſiæ ſinum transfuſas, vel a Generalium ſacrorum Conciliorum auctoritate profectas; Nos eas ſimili religione, qua ea, quæ ſacræ Scripturæ præſcribit auctoritas, ut obſerventur, doceri omnino mandamus: quæ vero per loca vel regiones noſtræ Diœceſis, vel Provinciæ variantur, eas quisque obſervet ad ædificationem morum & fidei. Ac ne quisquam temere contra eas de ſuggeſto rogationem facere præſumat; mandamus Epiſcopis Provinciæ noſtræ, & Officialibus noſtris, ut ſi qui ritibus Eccleſiæ antiquandis, vel novandis privata auctoritate ſtudere comperti fuerint, in eos ſeveriter animadvertant.

Quare qui paſcendi gregis Dominici curam ſuſceperunt, ea potiſſimum doceant, quæ ad tranquillitatem & piam concordiam facere, & ad captum rudis populi accommodata eſſe cognoverint. Cujusmodi eſt ſimplex explanatio Symboli, Decem Præceptorum, & Cæremoniarum Eccleſiæ, Orationis Dominicæ. Item cohortatio ad pœnitentiam: in qua Chriſti Servatoris commemorent beneficia, ac pœnas nunquam finiendas, quæ in malo obſtinatis præparatæ ſunt, ob oculos ponant: ſed ne miſericordiam deſperent, rurſum ſublevent, ac ſolentur. Ceſſantes ac torpentes excitent, animo dejectos in ſpem erigant: voluptuariis, resque mundi admirantibus, vitæ brevitatem, & æternos ignis cruciatus ſubinde ingerant, ut ſaltem futuris malis territi peccare deſinant, atque ad meliorem frugem ſe recipiant: nec non populo omnino perſuadeant, non quamlibet fidem, qua in Deum creditur, ſed eam demum ſalutiferam fore, quæ (Apoſtolo teſte) per dilectionem operatur, ac ſic ad bona opera ſedulo cohortentur, & præſertim ad opera miſericordiæ. Patres ac matres familias, ut proles, & familiam chriſtiane educent, graviter & continue commonefaciant, atque ut adulti conſueta & ordinaria jejunia, Quadrageſimæ videlicet, & quatuor temporum, & Vigiliarum infringere non præſumant: Plebem admoneant, & ut frequenter, vel ad minus in Quadrageſima, in initio ejus, vel ante medium ad confeſſionem veniant: & ſi non ſæpe, ſaltem in Paſchate Corpus Domi-

Domini recipiant, ſi velint inter Catholicos reputari. Sanctorum religioſam mentionem ſubinde faciant, animoſque Chriſti fidelium illorum exemplis incitent, confirment, & interceſſione conſolentur. Doceant quoque, veras Sanctorum Reliquias reverenter habendas. Contenti ſint Evangelia & Lectiones, quibus in Dominicis & Feſtis diebus Eccleſia utitur, interpretari populo, & ex his ſermonem & doctrinam ad ædificationem populi formare.

De Cultu Divino diligenter & religioſe exequendo, deque diſciplina Chori obſervanda.

Deus, etſi Spiritus ſit, non tamen internis tantum affectibus fidei, ſpei & charitatis, verum etiam externis actibus colendus & adorandus eſt: ut cor & caro exultent in Deum vivum. Eſt enim externus cultus ſignum ac manifeſtatio quædam cultus interni: qualis eſt laus communis, & orationes publicæ, quæ per Eccleſiæ Miniſtros ex perſona totius populi fidelis Deo offeruntur, quo alii quoque (quatenus per ipſorum occupationes licet) ad laudes Dei, & gratiarum actiones excitentur. Neque enim Eccleſiaſticæ melodiæ ſua deeſt energia. Id quod Auguſtinus teſtatur, referens Ambroſium Mediolani cantum inſtituiſſe Eccleſiaſticum, ſecundum morem Eccleſiarum orientalium, eumque cultum celebrari cœptum magno ſtudio fratrum, Hymnos & Pſalmos canentium: quem etiam ceteræ Eccleſiæ imitatæ ſunt. Sed & ipſe Auguſtinus, quantum Eccleſiaſticis fuerit canticis affectus, his verbis teſtatur: Quantum flevi, Domine, in hymnis & canticis tuis, ſuave ſonantis Eccleſiæ vocibus acriter commotus: voces illæ influebant auribus meis, & eliquabatur veritas in cor meum, & ex ea æſtuabat affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & mihi bene erat cum illis.(*) Et rurſus: Cum reminiſcor, inquit, lacrymas, quas in primordio fidei meæ fudi ad cantus Eccleſiæ, & nunc quoque commoveor, non cantu, ſed rebus, quæ cantantur, cum liquida voce, & convenientiſſima modulatione magnam hujus inſtituti utilitatem rurſum agnoſco, magiſque adducor, conſuetudinem approbare in Eccleſia, ut per oblectamenta aurium infirmior animus in affectum pietatis aſſurgat. Hæc cum ita ſe ſe habeant, hortamur omnes & ſingulos Clericos, ut omnes pariter convenienti modulatione, conſona denique voce, debitum Deo cultum nocturnum & diurnum devote & religioſe exhibeant & exequantur, eo modo, his ritibus & cæremoniis, quibus hactenus uſa eſt Eccleſia, & ut a ſanctis Patribus eſt traditus, atque a Majoribus noſtris obſervatus.

(*) S. Aug. in Confeſſionibus.

De Horis Canonicis.

Omnes, qui Horis Canonicis perſolvendis deputati ſunt, dent operam, ut collectis animis, quoad fieri poteſt, debitum penſum abſolvant: nec ita ſe habeant, ut dum voce pſallunt, quidvis potius, quam Deum animo cogitare videantur; ſemper caventes, ne Propheticum illud audiant: Labiis quidem me honorant, cor autem eorum longe eſt a me. Quid autem eſt voce quidem pſallere, mente autem domum aut forum circumire, niſi homines fallere, & Deum irridere? Grave admodum eſt, quod ſcriptura dicit: Maledictus, qui facit opus Dei negligenter. Statuimus proinde, ut laudes Divinæ per ſingulas horas non curſim ac feſtinanter, ſed tractim, ſervatis intervallis decentibus, ratione dierum Feſtorum, a Profeſtis & intermediis ſecernendorum, habita, reverenter & alacriter abſolvantur, nequaquam ſublato in altum clamore, ne vel inſanire, vel animi laſcivia geſtire videantur potius, quam fervore ſpiritus exultare: ſemper verſiculum decantatiſſimum animo volventes: Non clamans, ſed amans, cantat in aure Dei: audit enim ille vocem cordis, ſine qua ſonum oris contemnit, quare videndum eſt, ut qui ſpiritu pſallunt, & mente pſallant.

Caveant item, qui aliis occupati negotiis, extra chorum horas privatim legunt, ne ſomnolente, aut truncatis verbis, aut intra fauces compreſſo ſpiritu preces demurmurare, vel ut Ethnicus quidam ait, rabioſa ſilentia rodere videantur, ſed articulate, diſtincte, diſerte, & cum attentione integre omnia pronuncient.

Ne qua item occaſione in diverſa rapti, deſint officio ſuo, diſtrictius prohibemus, ne deambulando horas dicant, ſed in locum aliquem orationi aptum tantis

tiſper concedant, ne mentis evagatio, quæ ex tumultuaria deambulatione naſci ſolet, fructum orationis intercipiat.

Nullus item dum Canonicæ preces in templo publice cantantur aut leguntur, audeat privatim ibidem aliquid legere, ac ne horas quidem Canonicas abſolvere, ſed concinat, ac una cum fratribus Deum honorificet. Contrarium qui fecerit, tanquam abſens habeatur.

De iis, qui dum Sacra fiunt, per templa vagantur, prophana miſcentes, colloquia.

Quicunque tempore, quo Divina peraguntur, ſpatiari in Eccleſia, vel circa eam deambulare, ſimul & otioſis fabulis vacare, comperti fuerint, tanquam abſentes pro die habeantur. Et ſi ſemel admoniti non deſtiterint, ſed pertinaces fuerint, graviorem habeant pœnam, arbitrio Prælatorum, aut eorum vices gerentium, infligendam. Quos ipſos hortamur, imo eis diſtricte injungimus, præſertim in Metropolitana Eccleſia noſtra Treverenſi, & in Cathedralibus Suffraganeorum noſtrorum, tanquam inſigniorібus & frequentioribus Eccleſiis, ut nulla ratione patiantur Divina officia quorumcumque colloquiorum, confabulationum, deambulationum, aut canum, avium, morionum & ſimilium ſtrepitu, garritu & latratu, ſive a Clericis, ſive a Laicis perturbari, aut irreverentia affici.

Sed nec ipſi Prælati, quorum maxime intereſt removere ſcandala, atque ea, quæ verbis imperant, facto & exemplo confirmare, in iis ſe ſe culpabiles reddant, neque in correctione ſubditorum ſuorum negligentes ſe exhibeant: & quo nullus in peccatis excuſationi locus relinquatur, præſentis decreti tenore in irritum revocamus, & annihilamus omnia ſtatuta, ordinationes, conſuetudines, & privilegia exemptionum, quibuscunque Eccleſiis, militiis, hoſpitalibus, locis & Monaſteriis quorumcunque ordinum, quacunque auctoritate & qualitercunque conceſſa, quæ reformationi prædictorum abuſuum, & correctioni perverſorum morum adverſantur, aut in mora ſunt, ut contra perſonas & loca prædictarum Eccleſiarum, ordinum, domorum, militiarum, hoſpitalium, Monaſteriorum ſine omni exceptione, ad correctionem, ſeu emendationem procedi non poſſit aut valeat. Cujus executio in caſu negligentiæ, a Capitulis ad Prælatos, & Prælatorum negligentia intercedente, ad Officiales, vel Vicarios locorum, aut eorum Superiores devolvatur.

Quo tempore quisque in Choro eſſe debeat.

Majorum noſtrorum veſtigia ſequentes, & authoritati ſacrorum Generalium Conciliorum innitentes, ut cuncta in domo Dei ordinate fiant: Volumus, ut in Metropolitana noſtra Treverenſi, & in omnibus Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis civitatis, Diœceſis, & Provinciæ noſtæ Treverenſis habeantur duæ tabulæ, quarum una habeatur aut in, aut circa chorum, in qua diſciplina obſervanda deſcripta ſit: ex cujus tenore ſatis liqueat, quando, & qualiter quis horis Canonicis intereſſe debeat. Ad cujus diſciplinæ obſervantiam, Prælati cunctos ſibi ſubditos rigoroſe commoneant & compellant. Et ſi alicubi hactenus erecta non fuit, aut deperdita, eam rurſum erigi, & deſcribi jubemus.

Secunda vero tabula locabitur & ponetur in ſacrario, aut alio loco convenienti: in qua quid ab unoquoque Canonico, vel alio beneficiato legendum, cantandumque ſit ſingulis diebus & horis per hebdomadam, ſcribatur, & hic negligentiam committens, pro modo delicti corrigatur.

Nolumus autem, ut Collegia Canonicas preces in templis perſolvere, aut ſacra facere, vindemiæ, aut aliorum negotiorum & ſecularium occupationum prætextu omittant, non obſtante quacunque conſuetudine: ſed ita partiantur onera, ut dum alii temporalia procurant, alii orationibus, & publicis precibus vacent. Et ſi alicubi hoc fieri non poteſt, ſaltem hebdomadarius pro tempore, præſentibus aliis quotidie, durantibus vacationibus vindemialibus, Canonicas horas in choro ſaltem legendo perſolvere curabit. Ita tamen, ut Dominicis diebus, & Apoſtolorum Feſtis, Tertiæ, Sextæ, Veſperæ, & Completorium cantentur, & ſummum Sacrum fiat.

Statui-

Statuimus inſuper & ordinamus, ut deinceps Capitula, actus & tractatus Capitulares, tantum profeſtis, ſeu ferialibus diebus teneantur: Sed nec in iis ſub Miſſa, Veſperis, aut Completorio indicantur, aut teneantur. Quinimo, ut omnes Miſſæ interſint, diſtricte mandamus. In aliis vero, ſi ſubſit urgens neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas poſtulet, ut Capitulum teneatur, Decanus indicabit dilationem, ſeu moram Capituli, & actuum Capitularium non carere periculo, & propterea ſub prædictis horis tractandum & agendum eſſe. Et ſi in his ſecus actum fuerit, tam indicens, quam intereſſentes, reſidentia, & præſentiis pro illa die carebunt, quinimo omnino uti abſentes his horis reputabuntur.

De Miſſæ Officio rite peragendo.

Hortamur, ut Sacroſanctam illam actionem, in qua Sacrificium pretii noſtri, Corpus ſcilicet & Sanguis Chriſti veraciter offertur pro vivis & defunctis, ſumma religione & devotione Sacerdotes peragant, ac quoties datur, ſedulo frequentent & celebrent, eo modo, & his ceremoniis, ſeu ritibus obſervatis, quos hactenus Romana & occidentalis ſervavit & hodie ſervat Eccleſia.

Dum Sacerdos Sacrum facturus in ſacrario cum miniſtris induitur, nemo inibi confabulari præſumat, unde vel ipſius, vel miniſtrorum devotio interturbetur.

Egredienti Sacrarium ad Altare, vel revertenti poſt ſacrum, omnes aſſurgant, ſimiliter & miniſtris, dum ſacris induti, lecto Evangelio, Epiſtola, aut Homilia prætereunt.

Dum Sacerdos ſacrum facturus, confeſſionem ex more præmittit, miniſtri nequaquam dent operam accendendis luminaribus, aut aliis rebus mentem avocantibus, ſed adſint Sacerdoti confeſſionem perſequentes, & pro ſe invicem Eccleſiæ nomine orantes.

Veterem Canonem inſtaurantes prohibemus, ne quis Sacerdos Miſſarum ſolennia publica celebrare præſumat, niſi ad minus duobus præſentibus. Quod ſi in privata Miſſa commode fieri non poteſt, ad minus adſit unus, qui reſpondentis locum ſuppleat, ſed ita, ne ſit proles illegitima, quam omnino patre celebrante Altari adſtare prohibemus, multo magis concubinam, ſi quam habuit.

Et jejunus quilibet celebret, & velato capite Altari aſſiſtere, aut ita illud accedere nullus omnino præſumat. Quæ & Diaconos & Subdiaconos obſervare mandamus: ſi quis temere contrarium facere præſumpſerit, excommunicationis vinculo innodetur.

In Miſſa publica & ſumma, præfatio & oratio Dominica, non debent privatim dici aut abrumpi. Ita & Symbolum, Epiſtola, & Evangelium, integre, diſtincte & clare cantari debent. Neque ferendum eſt, ut chorus verba Sacerdotis, vel Subdiaconi, mox in ipſo lectionis veſtibulo interrumpens auſpicetur Graduale, Tractum, vel Alleluja, quaſi ſcilicet hoc ſatis ſit, ſi adſtantes ſciant, cujus ſit lectio aut Epiſtola.

Dum Evangelium cantatur in ſummo Sacro, expedit dare ſignum per campanam, ut exiſtentes in vicino laici, ad elevationem Dominici Corporis & Sanguinis invitentur.

In elevatione Corporis & Sanguinis Chriſti, & poſt, uſque dum cantatur Agnus Dei, ſileant organa. Nulla cantetur Antiphona, neque pro pace, neque adverſus peſtem, aut mortalitatem, ſed ſilenter pro ſe quiſque, aut flexis genibus, aut proſtratus humi corporibus, paſſionis ac mortis Chriſti commemorationem faciat, ac Redemptori gratias agat, pro beneficiis per mortem ipſius largiſſime acquiſitis.

Statuimus inſuper, imo antiquorum Patrum ſtatuta innovamus, ut ſub ſummo ſacro, nulli Sacerdotum liceat eodem in templo ſacram rem facere, ſed privatas Miſſas antea abſolvant, ut omnibus ad publicum ſacrum convenire ſit integrum, & chorus plenus & collectior, pleniorem ac puriorem Deo cultum exhibeat.

Etſi optare potius, quam ſperare liceat, adeſſe quotidie aliquos, qui Euchariſtiam accipiant: Volumus tamen, ut Sacerdotes ad frequentationem hujus myſterii & ſacram communionem laicos adhortentur: nec tamen ideo Sacerdotes a quotidiano ſacro deſiſtere oportet, quod deſint, qui cum Sacerdote ſacra facien-

faciente, menſæ Dominicæ quotidie Sacramentaliter communicent.

Ordinamus prætorea, ut per ſingulas Diœceſes noſtræ Provinciæ, Miſſarum officia decantentur & legantur, prout in Miſſali ordinario, uniuſcujusque Diœceſis, ordinatum eſt: & ſi qua Diœceſis proprio ordine Miſſalis caruerit, ad modum noſtræ Trevirenſis Eccleſiæ Miſſali utetur: neque alicui publice aut privatim alienis Miſſalibus uti licebit. Idem & de Breviariis obſervari volumus.

De moderandis Feriis.

Numerum Feſtorum creviſſe admodum videmus, ſed calentem fidelium devotionem frigeſcere, eoque ventum eſſe, ut bona pars hominum omnia feſta negligat, idque impune, nec ſine Eccleſiæ dedecore. Pauperes, qui non habent, unde alant uxorem & familiam, clamant, omnem fere ceſſationem damnoſam ſibi eſſe. Operæ pretium proinde nobis viſum eſt, Feſtorum numerum contrahere, quo & effrenes coerceantur, & aliquid detur neceſſitati pauperum. Itaque hæc feſta omnino celebria eſſe volumus, & pro Paſtorali noſtro officio ſolenniter celebranda mandamus & præcipimus: Dies Dominicos omnes, feſtum Nativitatis Chriſti, Stephani, Joannis, & omnium Apoſtolorum, Circumciſionis, Epiphaniæ, & Purificationis, Annunciationis, Aſſumptionis, Nativitatis Virginis Mariæ, Paſchæ cum duobus ſequentibus, Aſcenſionis, Pentecoſtes, Magdalenæ, Laurentii, Crucis, Michaelis, omnium Sanctorum, Martini, Catharinæ, Andreæ, Nicolai, Thomæ. Et in civitate noſtra Treverenſi hæc feſta Patronorum: Maximini, Simeonis, Viſitationis, Helenæ, Paulini, Translationis Materni & Eucharii. Et in ſingulis civitatibus, oppidis, & Parochiis Dedicationis Feſta, & Patrocinia celebrari mandamus. Cæterum dies Innocentum, Cinerum, Paraſceves, Cœnæ Dominicæ, Sabbati magni, Marci, tres Rogationum, Commemorationis animarum, & omnes reliquos dies ſtationum, quos Eccleſia noſtra Treverenſis in diebus aliorum Patronorum, vel pro ſpecialibus rogationibus, ab antiquo introductis; in civitate noſtra Treverenſi, vel ejus ſuburbio obſervatis, uſque in meridiem feriari volumus: ita, ut facto Sacro, cuique ad labores, aut negotia ſua redire liceat. Simili ratione in Cathedralibus & Diœceſibus Suffraganeorum noſtrorum: quibus tamen arbitrium ſuum in hoc relinquimus, & in aliis locis & Parochiis Diœceſis noſtræ obſervanda. Et ſi quis ſive Clericus, ſive laicus in prænominatis celebribus feſtis, aut in aliis ante meridiem operæ mercenariæ publice vel privatim, aut compotationibus, choreis, ludis, aut id genus laſciviis & levitatibus temere & contumaciter ſe dederit, aut immiſcuerit, ab Officialibus noſtris arbitraria pœna pro modo delicti, etiam brachii ſecularis auxilio (ſi opus erit) invocato, puniri mandamus. Cætera vero feſta, quacunque ratione inſtituta ſunt, vel recepta, in foro libera facimus. In Choro vero & Eccleſia eadem feſta, prout ab antiquo obſervata ſunt, devote celebrentur. Ita tamen, ut hiſtoriæ & lectiones parum probatæ omittantur.

Et cum potiſſimum hac de cauſa indictæ ſint feriæ, ut feſtos dies in Dei laudibus, & gratiarum actione, ac audiendo Verbo Dei populus tranſigat; curent noſtrarum Diœceſis & Provinciæ, civitatum, oppidorum & locorum Magiſtratus ac Rectores, ut populus prænominatis diebus feſtis, Verbum Dei devote audiant, & Divina frequentent. Neque tempore Divinorum, & præſertim hora, qua Concionatores verba faciunt ad populum, patiantur cives vacantes otioſis fabulis in foro ſtantes.

De religioſis Monachis & Monialibus.

Religioſos varii nominis & regulæ, ſimul & pia loca, Sancta Romana Eccleſia benigno favore ſemper proſecuta, ſpecialibus gratiis, privilegiis, immunitatibus, & exemptionibus decoravit. Ea omnia Nos per noſtram Diœceſim, & Provinciam noſtram Treverenſem, nullatenus imminuere, ſed magis illibata conſervare, & quatenus aliorum jure ſalvo, poſſimus augere & extendere, in votis habemus & intendimus. Sed ita, ne ſub ovina pelle gregem Dominicum, truculentia lupi rapacis invadat: ſub pietatis imagine, virus hæreticæ pravitatis obrepat, & ſub prætextu converſationis

Evangelicæ, ſpiritus malignus illudat. Cujus rei gratia (præter ſingulorum ordinum ab Eccleſia receptorum regulares inſtitutiones, quas tanquam ſalutares ab omnibus & ſingulis, prout illos reſpective concernunt, obſervari mandamus) varii Canones editi ſunt, a quibus (quod dolenter referimus) ſi non ab omnibus, neque in omnibus; a plerisque tamen & multis declinatur, non ſolum in propriæ ſalutis diſcrimen, ſed & in religionis opprobrium, & plurimorum fidelium ſcandalum, ſed & in illius, cui ſuam integritatem ſpontanea voluntate devoverunt, gravem offenſam. Quapropter quæ in iis ab Eccleſia & Prædeceſſoribus noſtris, ſanƈte & canonice ſtatuta ſunt, ut inviolabiliter ab omnibus obſerventur, ſerio mandamus, & præcipimus.

Et inter cæteros abuſus reformandos curent Prælati, Abbates, Priores, Guardiani, ſimul & Monaſteriorum Viſitatores, & alii quocunque titulo nominentur, ne aliquis ante decimum quintum annum, ad probationis annum admittatur.

Item, ne quis anno probationis non completo, ad profeſſionem recipiatur.

Item receptis ſic, Præceptores idonei deputentur, qui eos in regulari obſervantia, & Divinis officiis non minus, quam in litteris, & e converſo inſtituant, & forment.

Ad ſacros Ordines ſuſcipiendos, non niſi ætate & ſcientia ſufficientes præſentent.

Item idonei ad juſſum Superioris ſui, excuſatione legitima ceſſante, ſe faciant promoveri.

Quodque gratis ſinguli ad profeſſionem recipiantur, nullo accepto pretio, nec aliqua facta conventione: & ne hæc ſub paupertatis prætextu pallientur, diſtriƈte inhibemus.

Non patiantur Abbates, Priores, & Abbatiſſæ, aut Prioriſſæ, ut ſuorum Monaſteriorum Monachi, aut Moniales, honeſtatis habenis & monachali modeſtia laxatis, impudenter ſe ſecularibus negotiis involvant, aut extra Monaſteriorum ſepta deambulent, vagentur, & diſcurrant: & ſi qua inevitabilis neceſſitas intercedat, quod tunc nullus egrediatur, niſi honeſta ſubſit cauſa. Et tunc non niſi de expreſſa licentia Superioris, & cum habitu decenti, & honeſto ſocio.

Cæteris Canonibus de veſtitu, cibo, peculio, officio, Capitulis, Viſitatoribus, & correƈtione Monachorum promulgatis, in ſuo robore permanentibus, volumus, ut omnes Abbates & Priores, tales diligenter obſervare procurent, quod iisdem diſtriƈte præcipiendo injungimus.

Moniales vero, quarum ſexus fragilior eſt, nulla ratione vel cauſa, niſi tanta & talis ſit, quod omnino notorie excuſet, Monaſteria ſua egredi facultatem habeant: ſed & tunc, non niſi cum honeſto & decenti habitu, & aſſociatæ egrediantur, idque de expreſſa licentia Epiſcopi, Abbatis, Viſitatoris, aut ab iis poteſtatem habentis, quam Patri Confeſſori pro tempore exiſtenti, concedi prohibemus.

Nullæ prorſus inhoneſtæ perſonæ, nec etiam honeſtæ, niſi rationabilis & manifeſta cauſa ſubſit, ac tunc ſpeciali licentia illius, ad quem ſpeƈtat conceſſio, petita & obtenta, acceſſus vel ingreſſus ad moniales pateat. Et quæ de clauſura in regularibus ordinum Conſtitutionibus mandantur, omnino & illibate teneantur & obſerventur: ut ſic a publicis & mundanis conſpeƈtibus ſeparatæ, ſervire Deo liberius valeant, & ſublata laſciviendi opportunitate, corda & corpora ſua in omni ſanƈtimonia diligentius cuſtodire poſſint.

Prohibemus inſuper diſtriƈte, ne Moniales, ordinem aliquem profeſſæ, confeſſorem habeant alium, quam ejusdem ordinis & regulæ.

Religioſi omnium ordinum, ut ſiniſtræ ſuſpicionis etiam tollatur occaſio, quascunque mulieres, & religioſas, & ſervientes Deo, in ambitum, ſeu periodum Monaſterii recipere aut introducere nullatenus præſumant.

Religioſi convivia ſecularium non frequentent; ſed nec facile illos ad Cœnobia invitent, niſi neceſſitas & honeſtas ad Superiorum diƈtamen id ſuadeant.

Religioſi menſam non nimium lautam

tam aut ſumptuoſam, neque deliciis ad luxum exquiſitis redundantem habeant: quam a benedictione auſpicari, ſacræ lectionis paſtu fovere, hymno & gratiarum actione abſolvere convenit. Interim a longo accubitu, comeſſationibus fœdis, compotandi ſtudio, a crapula & ebrietate omnino abſtineant.

Religioſi, ut omnibus bono exemplo, nullis vero, quantum in ipſis erit, offendiculo ſint; honeſto Prædeceſſorum ſuorum more, non nudis byrrhis, aut pileis, ſed capitibus cucullo tectis in publico incedant. Et nullatenus ad balnea promiſcua, aut alia loca publica intrent: ſed nec ad nuptias, aut nuptiarum convivia vadant. Neque pueros de ſacro baptiſmatis fonte, per ſe, vel ſuffectas perſonas ſuſcipere præſumant.

Inſuper ſtatuimus, imo antiquorum Patrum Canones innovando mandamus, quod nullus Monachorum pro lucro terreno, de Monaſterio ſuo exire, nefandiſſimo auſu, aut ſecularibus negotiis ſe ſe immiſcere præſumat. Itaque Religioſos a curtibus Monaſteriorum ſuorum, ad Monaſteria revocari, & curtes per fideles laicos, ſeu præbendarios adminiſtrari jubemus.

Inſuper, mendicantium ordinum Prælati omnino provideant, ne poſt hac terminarii eleemoſynarum partem quovis modo ſibi vendicent; ſed eas colligentes cum honeſtate morum, Dei habito timore, omni ſcandalo ſemoto, integram ad Conventum, & in commune conferre & præſentare, ad evitandam proprietatis notam, ſtudeant.

De Monaſteriis non moleſtandis.

Licet ex injuncti Nobis Paſtoralis officii debito, ſuper cunctum gregem nobis commiſſum, mentis noſtræ aciem dirigere teneamur, vigilantius tamen & cautius agendum ducimus in iis, ubi ſubditorum noſtrorum majora incommoda & pericula vertuntur. Sane uti ex plurimorum querela didicimus, multi Barones, Præfecti, Officiati, aut alii nobiles & ignobiles in tranſigendis aut componendis ſuis, vel aliorum controverſiis & diſſidiis, vel ſimili prætextu, ſe ſe cum equis & jumentis in Monaſteria, vel eorum curtes, aut poſſeſſiones conferunt, & hoſpitio excipi volunt, ut nedum luxus, diſſolvendæ religionis & monaſticæ diſciplinæ, ac turbandorum Divinorum inibi in animarum diſcrimen, & Dei offenſam occaſio naſcatur; verum etiam, ut experientia docti comperimus, niſi proviſionis noſtræ auxilio ſuccurramus, periculum ſit, ne Monaſteria tandem funditus exhauſta, depauperentur, & collabantur. Nos itaque hujusmodi malo, ac innumeris præterea, & diverſis tribulationibus & injuriis, quibus ſub præfato prætextu Religioſi ſæpe afficiuntur, medelam competentem, quam poſſumus, adhibere volentes: Mandamus omnibus Præfectis, & Officiatis noſtris, ac aliis quibuscunque Baronibus, nobilibus & ignobilibus, ut nunc, & poſt hac, talia jam prædicta tentare & facere nullomodo præſumant, neque ſub colore memorato aut ſimili, Monaſteria aut eorum curtes infeſtare, aut moleſtare deinceps attentent.

Mandamus inſuper, omnibus & ſingulis Abbatibus, Prioribus, & Religioſis, ne deinceps tales etiam proprio ſuo conſenſu recipiant vel admittant. Et ſi per aliquem Prælatum, aut alium quempiam, permiſſum, conceſſum, vel actum fuerit, animadverſione condigna ita cum illo agemus, ut cæteri ab exemplo diſcant obedire. Et ſi contra præmiſſa violenter quisquam ſe ſe ingeſſerit, aut indebite injurias, aut moleſtias Monaſteriis; aut eorundem perſonis intulerit, in eundem præſentis ſtatuti vigore excommunicationis ſententiam ferimus. Atque volumus, quod Prælati & Religioſi, eundem Nobis, aut Officialibus noſtris, publice ſignificare & deferre nominatim teneantur. Nos vero, aut Officiales noſtri, ex tunc contra eundem, ordine juris ſervato, uſque ad condignam violentiæ, injuriarum, & damnorum ſatisfactionem procedemus, & per Officiales noſtros procedi mandamus: ſalvis nihilominus, & in ſuo robore duraturis omnibus aliis Apoſtolicis, Imperialibus, ac Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutionibus & Ordinationibus, per quas Eccleſiis, & perſonis Eccleſiaſticis in ſuis libertatibus proſpectum eſt & proviſum: quas etiam innovamus, & per noſtram civitatem, Diœceſim, & Provinciam Treverenſem, inviolabiliter ob-

obſervari mandamus: Jure etiam & præeminentia Patronorum & Fundatorum ſemper ſalvis & illibatis.

Præterea inhibemus hac noſtra Synodali Conſtitutione, ne quis aliquam Religionem profeſſus, Eccleſiarum Parochialium gubernacula, & curam ſuſcipiat, niſi de noſtra vel Ordinariorum admiſſione, ſubſiſtente cauſa legitima, & Superiorum ſuorum voluntate & licentia obtenta. Ita tamen, quod per Superiores ſuos revocari poſſint, ac revocati humiliter obedire teneantur. Et ſi qui hactenus aliter admiſſi ſunt, vel aſſumpti; volumus & jubemus, per Officiales noſtros, in civitate & Diœceſi noſtra Treverenſi, ac per Suffraganeos noſtros, eorundemque Vicarios, per totam Provinciam Treverenſem, ad Superiores illorum remitti, ut dignas dent temeritatis ſuæ pœnas.

Eccleſias vero Monaſteriis unitas, ſeu incorporatas, ſi non tanta intercapedine diſtant, quin Religioſi earundem curam habituri, in communis vitæ regulari obſervantia, & obedientia degere poſſint; per hujuſmodi Religioſos provideri & regi, modo idonei ſint, permittimus. Si vero Vicarios alios, ſive in propinquis, ſive in diſtantibus Parochiis perpetuos, vel amobiles pro arbitrio conſtituere velint, hæc non præſumant, niſi per Nos, noſtros Suffraganeos, aut Officiales noſtros, & Vicarios, tanquam habiles & idonei reperti & admiſſi fuerint.

Volumus inſuper, quod Religioſi ad curam animarum ſic admiſſi, per omnia ſe Parochialibus Sacerdotibus, juxta has noſtras, & Prædeceſſorum noſtrorum Synodales Conſtitutiones & Ordinationes, nec non univerſalis Eccleſiæ & Apoſtolicæ Sedis Canones, in Verbi Divini explanatione, Evangelii prædicatione, Divinorum celebratione, Sacramentorum adminiſtratione, per omnia conforment, & nihil novitatis introducere præſumant.

Mendicantium vero ordinum Fratres, in Verbi Dei propoſitione, & prædicatione, in audiendis confeſſionibus Chriſti fidelium, in ſepulturis & funeralibus, & aliis hujuſmodi, ſe per omnia conforment Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis deſuper editis: quas in poſterum inviolabiliter obſervari mandamus. Sublata penitus poteſtate, cæteris Religioſis quorumcunque ordinum, non mendicantium, ad curam animarum, ut præmittitur, non admiſſis, nec receptis, ne iis ſe ingerant: quod iisdem diſtricte præcipiendo mandamus: ſalvis tamen regularibus Conſtitutionibus omnium eorundem ordinum.

De caſibus vero Nobis reſervatis, hoc ſtatuimus, ne quis eorum deciſionem ſibi arroget, niſi a Nobis ſpecialiter ſibi commiſſum fuerit. Nos tamen hoc negotium dabimus expertis, eruditis & probatis aliquot Presbyteris: prout etiam in ſimilibus caſibus Suffraganei noſtri aliquos per ſuas Diœceſes deſignare poterunt, quibus hoc committant.

In caſibus vero non reſervatis, nullus Parochianum alterius Parochiæ abſolvere præſumat, niſi de licentia Ordinariorum loci, vel ex permiſſione proprii Parochialis Sacerdotis, idque non niſi in caſibus in Conſtitutione Balduini, felicis recordationis Prædeceſſoris noſtri expreſſis. (*) Et Religioſi, etiam Mendicantium ordinum Fratres, non obſtante quocunque privilegio, in civitate, Diœceſi & Provincia noſtra Treverenſi, præmiſſa obſervare debebunt, & tenebuntur. Imo Priores & Guardiani non debent deputare Fratres ſuorum ordinum ad confeſſiones audiendas, niſi peritos & prudentes, qui etiam a Nobis, & Ordinariis locorum, & non aliis (quibus per ſcripta Superiorum nominari & præſentari tenentur) admittendi ſunt.

Et cum omnes Chriſti fideles ex conſtitutione Eccleſiæ ſemel in anno teneantur proprio Sacerdoti confiteri, ſi quis hoc neglexerit, & in Paſchate Sacram Euchariſtiam accipere recuſaverit (niſi forte de licentia & conſilio Confeſſoris abſtineat) ſic decedens, careat Eccleſiaſtica ſepultura, & vivus ab ingreſſu Eccleſiæ arceatur. Proinde in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus Eccleſiarum Rectoribus, Vicariis & Capellanis, curam gerentibus animarum, ut omnes hujuſ-

(*) Vide Tomo IV. Conc. Germ. Synodum Provincialem a Balduino celebratam A. 1310. pag. 147. ubi caſus Epiſcopo reſervati recenſentur.

hujusmodi rebelles & inobedientes, Nobis, aut locorum Epiſcopis & Ordinariis, per ſcripta nominatim indicent; ut vel canonice puniantur, vel pudore ſuffuſi, reſipiſcant. Quamobrem etiam diſtricte prohibemus omnium ordinum Religioſis, curam animarum non habentibus, ne alicui ſacram Euchariſtiam porrigere præſumant, niſi de expreſſa permiſſione & ſcientia Paſtoris.

De Decanis Chriſtianitatis.

Volumus, ut omnes Decani Archi-Diaconatus tituli Sancti Laurentii in Diekirchen, ſe conforment Archi Presbytero in Wetzlaria, & illius ſtatutis, & juribus in caſibus, qui ſingularibus ſtatutis deciſi non ſunt.

Cæterum in omnibus aliis Presbyteratibus, & Sedium Chriſtianitatis Decanatibus noſtræ Diœceſis, volumus, & mandamus, quod omnium & ſingularum Eccleſiarum Parochialium Curati, intra annum a die acceptæ poſſeſſionis, per ſe, vel Procuratorem legitimum, præſtent juramentum Decano, quo præſtito, in fratrem recipiatur, & ſalvis juribus Capituli conſuetis, Decanus nunc & poſt hac a ſic recepto, habebit pro ſe unum aureum Rhenenſem. Et tenebitur quilibet in Capitulis generalibus & annalibus, & ſimiliter, quando neceſſitate occurrente, Decanus Capitulum indicit, ſub pœnis conſuetis comparere, & quotam expenſarum & ſumptuum a Decano factorum perſolvere. Nec non deinceps, quocunque Paſtore vel Plebano decedente, noſtro nomine marcham nobis debitam, ipſe Decanus ſublevabit, & Sigillifero noſtro fideliter tradet.

Et pro ſe, & juribus ſuis, a quolibet ſic decedente, ipſe Decanus habebit tres Florenos Rhenenſes in auro, non obſtantibus quibuscunque aliis ſtatutis & conſuetudinibus, quæ & quas præſentium tenore caſſamus, irritamus, & revocamus. Atque præcipimus, quod deinceps contra præmiſſa nullæ fiant pactiones, ſtatuta, aut ordinationes, niſi de noſtra, aut Archi-Diaconorum loci, expreſſa admiſſione & licentia.

Et quo præmiſſa in plenarium effectum deducantur, ut cupimus, volumus, & præſentium tenore ſtatuimus, ſi quis elapſo anno, in Fratrem Capituli, ut præmittitur, ſe recipi non curaverit, tunc in pœnam ejus, propter contumaciam, fructus anni illius, qui noſtrum annum conſequitur, ſequeſtrentur. Et niſi intra eundem annum paruerit, ex tunc tales fructus confiſcabuntur: Nobis pro media parte, reliqua medietate, inter Archi-Diaconum loci, & Decanum dividenda. Et ſic deinceps ſingulis annis fiat, donec & quouſque paruerit.

Præterea ſinguli Capellani, aut Vice-Curati non reſidentium Paſtorum, tenebuntur ſingulis annalibus Capitulis comparere & oſtendere Decano commiſſionem regendi: alias eosdem præſentis ſtatuti vigore excommunicationis ſententia teneri volumus. Mandantes Decanis locorum, ut mox tales Nobis, aut Archi-Diaconis noſtris, denunciene declarandos.

Atque ipſi Capellani, ſeu Vice-Curati, nunc & in poſterum de fructibus aut arrenda nullatenus reſpondeant ante finem anni, niſi retenta marcha, & media marcha præmiſſis. Alioquin ipſi de his reſpondere, & de ſuo ſolvere tenebuntur. Quod etiam tempore Capitulorum obſervandorum generaliter, & cuilibet ſpecialiter, tempore admiſſionis injungi volumus & mandamus.

Inſuper ſtatuimus & ordinamus, quod deinceps decedentibus Prælatis Monaſteriorum, ſive Collegiatarum Eccleſiarum, quibus quacunque auctoritate Eccleſiæ Parochiales unitæ, aut incorporatæ ſunt, ita tamen, & taliter, quod non per fixos Vicarios, ſed duntaxat ad nutum amobiles Capellanos gubernentur & regantur: quod ex tunc morte Prælatorum intercedente, nobis marcha argenti, aliis vero Archidiaconis, ſedium Chriſtianitatis Decanis & Capitulis, infra annum jura aliis præſcripta perſolvantur. Inſuper præcipientes, ut ipſi Capellani, ut præmittitur amobiles, non niſi idonei admittantur, & admiſſi ad comparitionem, & omnia Capitularia onera teneantur & compellantur, ſub modis & formis præſcriptis.

De Competentia Paſtorum.

Quum multorum querela pulſante intellexerimus, varios eſſe, qui vel ob ino-

inopiam Parochias ſuas deſerere & mutare, aut contra Canonum Sanctiones ſecularibus negotiis ſe ſe implicare, aut pro Sacramentis Eccleſiaſticis immoderate exactionem facere præſumunt, aut in dedecus Clericalis ordinis, victum quaſi emendicare coguntur; dignum eſſe & æquum arbitramur, ut qui Altari ſerviunt, de Altari & vivant. Neque abſonum reputamus, ut ea, quæ ex antiqua conſuetudine locorum Paſtoribus & Curatis ſolvi & præſtari eisdem ſolita ſunt, & ſi modica ſint, benigne perſolvantur: eoque minus ſub hoc prætextu Sacramentorum venditionem cauſentur iſti, qui omnia ſiniſtre in ordinis Clericalis confuſionem interpretantur. Atque ut omnium in hoc uniformis obſervantia in noſtra Diœceſi conſtituatur; maturo conſilio ſtatuimus & ordinamus, ut deinceps in noſtra Civitate & Diœceſi Treverenſi Curatis pro licentiatorio, ſeu dimiſſoriis litteris, duodecim albos rotatos: pro educendis, ſeu benedicendis puerperis duodecim denarios: pro eo tempore, quo ſacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum ad infirmos defertur, quatuor denarios: extremæ vero unctionis Sacramentum duodecim denarios: pro offertorio quatuor feſtivitatum, pro quolibet unum denarium exigere liceat.

Ultra tamen nullus Curatus exigere præſumat, datum tamen, aut oblatum liberaliter, recipere poteſt.

Pariformiter, pro Baptiſmi aut Pœnitentiæ Sacramentis nihil exigat: liberaliter oblatum recipere poteſt.

In nuptiis vero celebrandis, Sacerdos juxta conſuetudinem loci cibariis miſſis a nuptiis, debet contentus eſſe, nihil ultra exigendo. Si vero copulati pro iis pecuniam largiri vellent, numerum octo alborum excedere non debent.

In funeralibus vero, aut exequiis defunctorum, aut tertio, ſeptimo, & triceſimo, expenſis, & duobus albis, aut deficientibus expenſis, ultra tres albos Sacerdotes exigere non præſumant: ſed liberaliter oblata recipere poſſunt.

In pecoribus vero paſcendis & cuſtodiendis, & quæ ſunt domus dotis Eccleſiæ, curtis & ædificiorum reparatione, Decanatus ſtatuta obſerventur: & iis deficientibus, ad ſtatuta Diœceſana, olim per felicis recordationis Balduinum Prædeceſſorem noſtrum edita & condita, recurſus haberi debet.

Inſuper, ſi ſuper competentia quæſtio emerſerit, cum certa regula dari non poſſit, coram Ordinario loci proponetur & deducetur: ac ſummarie, ſimpliciter, & de plano per Officiales noſtros procedi, & ſententiam ferri mandamus. Et ſi diffinitum aut cognitum fuerit, quod competentia danda ſit; ex tunc Nos aut Commiſſarii noſtri, quos ſpecialiter ad hoc deputabimus, primo recurſum habebunt ad decimam Parochiæ, ſive eam Clerici, ſive Laici habeant: Atque hac deficiente, ad plurium Parochialium uniones, ſeu annexiones, prout commodius fieri potuerit. Et ultimo, ſi nec ſic provideri poteſt, ordinaria auctoritate Parochianos ad debitam Parochi ſuſtentationem compellere oportebit.

De Scholis.

Magna & præcipua cura habenda eſt, ut juventus noſtræ Civitatis, Diœceſis & Provinciæ Treverenſis, a primo ætatis flore, non minus Chriſtianæ pietatis inſtitutis, & incorruptis moribus imbuatur, quam rudimentis literarum incontaminatis recte inſtituatur. Quapropter præcipimus, ut juxta Patrum antiquorum Decreta, ſingula Collegia ſcholas inſtaurare, vel erectas conſervare debeant, & Prælati Eccleſiarum, ac alii, quibus id muneris ex officio incumbit, ſolerter providere; ut pædagogi & magiſtri idonei ſint & probi, atque vitæ omnino inculpatæ: qui ea prælegant, quæ puerorum, ſeu adoleſcentum ætati conveniunt: dummodo non ſint obſcœna, ſuſpecta, aut contagioſa. Simili ratione hæc obſervanda ſunt in ſcholis Parochialibus oppidorum, & aliorum locorum Diœceſis, & Provinciæ noſtræ Treverenſis. In quibus curent Parochiales Sacerdotes, ſi in præmiſſis defectus aut negligentia ſuboriatur, quod Ordinariis locorum denuncient. Quibus injungimus, ut diligenter circumſpiciant, ne quid in iis, quæ ad veram eruditionem, aut ad pietatem & cultum Dei attinent, negligatur. Præterea, quo Collegia doctis & bonis viris ornentur & illuſtren-

luſtrentur; Prælati Eccleſiarum & Capitula Canonicos ſuos, id petentes, tribus annis expectantiarum finitis (quorum primus Nobis, ſecundus præſentiarum augmento, tertius Eccleſiarum fabricis debetur) non obſtantibus aliis expectantiarum, aut primæ reſidentiæ annis, ex ſtatutis, vel conſuetudinibus debitis, quæ & quas ad effectum præſentem ſtudiorum obtinendum, revocamus & caſſamus: ſed quæ tamen ad alios, ad ſtudia non deſtinatos, illibata eſſe volumus: ſi in ſacris majoribus ordinibus fuerint, & ſtudiis apti extiterint, ad Univerſitates Catholicas, arbitrio Capituli, nec non ſufficiente tempore eis determinato, ac præbenda debita eisdem aſſignata: ſalvo tamen & deducto conſueto onere, mittere debent. Ipſis vero in minoribus ordinibus exiſtentibus, de præbenda, quæ eis deducto onere, ſi reſiderent, deberetur, in abſentia reſpondere tenebuntur. Data tamen prius ſufficienti cautione, de perceptis ſimpliciter Eccleſiæ reſtituendis, ſi finitis annis pro ſtudio conceſſis, mox tunc infra proximum annum ſacris majoribus ordinibus initiari, & apud easdem Eccleſias reſidere diſtulerint: non obſtantibus quibuscunque ſtatutis vel conſuetudinibus Eccleſiarum, quibus auctoritate noſtra, de conſenſu hujus Synodi noſtræ Provincialis, quatenus præmiſſis contraria fuerint, præſentium tenore derogamus, & pro iſta parte tollimus, caſſamus, & annullamus.

Ut nemo Clericos, vel Eccleſiaſticas perſonas, ad judicium ſæculare trahere præſumat.

Magnum abuſum, & Canonibus, & Imperialibus Legibus contrarium, omnino tollere & abolere affectantes, vetera Statuta Provincialia Prædeceſſorum noſtrorum innovamus, & diſtricte præcipiendo mandamus, quod nullus Eccleſiaſticam perſonam trahere ad judicium ſæculare præſumat. Et ſi laicus actor hoc fecerit, a jure ſuo cadat; & judicatum non teneat, & Judex ex tunc omni poteſtate judicandi ſit privatus.

Clericus vero actor alium Clericum trahens, ultra præmiſſa, ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat.

Clericus vero reus ſub ſimili pœna, præter alias pœnas juris, in judicium laicale non conſentiat.

Et quicunque Judex ſecularis, directe vel indirecte, per ſe, vel alium, Clericum coram ſe litigare, aut reſpondere compellit, aut cautionem, vel fidejuſſionem exigit, aut impedimentum & moleſtiam infert aut procurat, quominus Eccleſiaſticæ perſonæ, in foro Eccleſiaſtico libere agere & defendere poſſint; ipſo facto ſententiam excommunicationis incurrat: a qua non debet abſolvi, niſi prius omni damno & intereſſe (ut vocamus) reſtituto, prout latius in prioribus Statutis Prædeceſſorum noſtrorum ordinatum reperitur. At ſub ſimilibus pœnis, Judex ſecularis Clericos reos non compellat, ſed & eis agentibus in foro ſeculari, juſtitiam denegare non præſumat.

De Immunitate Eccleſiarum.

Præterea ſtatuimus, quod nullus a perſonis Eccleſiaſticis, ſeu eorum bonis, contra libertatem Eccleſiaſticam pædagia, thelonia, angarias, perangarias, collectas aut exactiones extorquere aut imponere præſumat, quinimo ad abſtinendum ab iis & ſimilibus, & ad reſtituendum, ſi quis aliquid extorſerit, Canonica monitione præmiſſa, per Ordinarios locorum, juxta Eccleſiaſticam cenſuram cogatur.

Ne quis aliqua Statuta, contra libertatem Eccleſiæ facere præſumat.

Vetera Statuta Prædeceſſorum noſtrorum innovando & extendendo, præſente noſtra ordinatione caſſamus & irritamus omnia ſtatuta & conſuetudines, quæ & quas civitates, communitates, & loca, Præſides, Poteſtates, Rectores, & Conſules, & quæcunque aliæ perſonæ contra libertatem Eccleſiæ edere vel ſervare præſumpſerint: & ſi aliqui ſecundum ſtatuta, vel conſuetudines memoratas judicaverint, judicatum vigore careat, & ipſi judicantes, vel exequentes, ipſo facto inhabiles ſint ad omnem legitimum actum in Eccleſia, ſalvis nihilominus aliis pœnis, contra tales in Concilio generali promulgatis.

De

De Vita & honeſtate Clericorum.

Etſi Sacræ Cæſareæ Majeſtatis Auguſtanam Reformationem Nobis, & aliis Archiepiſcopis, Epiſcopis, & Eccleſiarum Prælatis ad deliberandum traditam, & eam quaſi ſacris Canonibus conſonam & convenientem, ſine omni ſanctæ Sedis Apoſtolicæ præjudicio probatam receperimus, & in noſtra Diœceſi Treverenſi ſolenniter publicari & exequi, quantum in Nobis fuit, curaverimus, atque nonnulla ſtatuta morum correctionem concernentia, in noſtra Epiſcopali Synodo edi & publicari mandaverimus: in quibus abunde & ſufficienter contra Simoniacos, Concubinarios, ſortilegos, ebrioſos, uſurarios, & alios criminoſos proviſum exiſtit; Nos tamen nunc auctoritate Metropolitica, ea omnia innovando, hortamur, & monemus omnes & ſingulos noſtræ Civitatis, Diœceſis & Provinciæ Prælatos, & ſubditos, quatenus quemlibet concernit, ut Dei timore & reverentia habitis, omni pravo affectu ſemoto, Sacræ Cæſareæ Reformationis intuitu, tum noſtra Metropolitica auctoritate, ex ſacrorum Canonum & Generalium Conciliorum præſcripto, ſanctæ Sedis Apoſtolicæ auctoritate ſemper ſalva, in omnibus iis ſe ſe irreprehenſibiles & inculpabiles reddant & exhibeant. Alioquin Prælatorum negligentiam, ſubditorum vero exceſſus, opportunis juris remediis, in quantum poſſumus, ſupplebimus & corrigemus.

Ut quilibet habeat copiam Statutorum Provincialium.

Ne quiſpiam affectata ignorantia ſe valeat excuſare, præcipimus & mandamus, quod per civitatem, Diœceſim & Provinciam noſtram Treverenſem, horum noſtrorum Statutorum legitima fiat publicatio, & quod omnium & ſingulorum Monaſteriorum, Collegiorum Prælati, & Rectores, nec non Chriſtianitatis Decani, & Plebani locorum, copiam Statutorum, & aliorum Prædeceſſorum noſtrorum, & præſentium Statutorum, ſemper & continuo penes ſe habeant & teneant, & in iis ſtatuta & ordinata, in quantum quemlibet concernunt, inviolabiliter obſervent. Alioquin negligentes, ſeu contrarium facientes, in iis ſcriptis excommunicamus, præter alias pœnas ſupra comminatas: reſervando tamen Nobis, & Succeſſoribus noſtris Archiepiſcopis Treverenſibus Metropolitanis, poteſtatem ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis, addendi, minuendi, corrigendi, extendendi, interpretandi, & declarandi, quoties opus fuerit, & viſum erit expedire. In cujus rei fidem, Sigillum noſtrum præſentibus eſt appenſum. Datum in Metropolitana noſtra Eccleſia Treverenſi, die decimo tertio Maji, Anno M.D.XLIX.

Ex antiqua editione, eodem anno 1549. facta Coloniæ typis Jaſparis Gennepæi.

SYNODUS COLONIENSIS DIOECESANA

Eodem anno Chriſti MDXLIX.

ACTA ET DECRETA SYNODI DIOECESANÆ COLONIENSIS, ANNO DOMINI MILLESIMO QUINGENTESIMO QUADRAGESIMO NONO, SECUNDA OCTOBRIS CELEBRATÆ.

Propoſitio Commiſſariorum Reverendiſſimi Domini Archi-Epiſcopi, ex ejus ſpeciali mandato ad Sanctam Synodum.

Reverendiſſimus in Chriſto Pater, & Illuſtriſſimus Princeps & Dominus, D. ADOLPHUS, Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, Princeps Elector, Weſtphaliæ & Angariæ Dux, Legatusque natus &c. Nobis ſuæ Reverendiſſimæ Celſitudinis, hac in parte Commiſſariis, cum plena & libera poteſtate

ſtate ad infraſcripta peragenda conſtitutis, miſſa ad nos ſufficienti inſtructione, ſuo ſigillo communita, in mandatis dedit, ut Sacræ huic Synodo Diœceſanæ, ad hunc diem & horam ex more indictæ & congregatæ, ſuæ Reverendiſſimæ Celſitudinis nomine intereſſemus, & hæc, quæ ſequuntur, a Celſitudine ſua Reverendiſſima, maturo conſilio deliberata, diffinita, & decreta, proponamus, eaque propoſita, &, ut par eſt, recepta, ſimul cum ipſa Synodo executioni debitæ mandemus.

Initio, ut Sacra Synodus intelligat, quibus ex cauſis Reverendiſſima ſua Celſitudo fuerit impedita, quo minus ſui Provincialis Concilii, nuper, ſe præſidente, in hac ſua Metropolitana Eccleſia, ſuo Capitulo, & Legatis ſuorum Comprovincialium Epiſcoporum, nec non Prælatis, & univerſo Clero ſuæ Diœceſis ſibi conſedentibus & aſſiſtentibus, ſolenniter celebrati, Decreta & Conſtitutiones, ſalubriter & efficaciter hactenus exequi potuerit. Exiſtimat ſane Celſitudo ſua, ſacram Synodum bene meminiſſe, quomodo in ipſo Provinciali Concilio (cum jam fere ad calcem illud perductum eſſet) prudenter in medium id illatum, expenſum, atque ab omnibus probatum fuerit, nempe quamplurimum referre, ſi ſua Celſitudo memorata Decreta, licet jam communi aſſenſu univerſi Concilii ſui Provincialis pie & mature conſtituta, Invictiſſimo tamen & Religioſiſſimo Imperatori Carolo V. Domino noſtro clementiſſimo, veluti ex cujus Reformationis Formula, Statibus Eccleſiaſticis in Comitiis Auguſtanis proximis propoſita, & ab eiſdem recepta, fluxerunt: ac ſimul etiam Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ, Sanctæque Sedis Apoſtolicæ (a qua omnis ipſorum Decretorum vis dependet) Reverendiſſimis Dominis Nuntiis pervidenda, & ſicubi videretur, emendanda, & approbanda offerret; quo illarum ambarum ſummarum Poteſtatum approbatione, & authoritate interveniente, tanto felicius prodirent in publicum.

Hoc igitur ſalutare conſilium Reverendiſſimus Dominus noſter inſecutus, quam maxime ad ſe, ut curaret, pertinere putavit, ne hæc authoritas ſuis Decretis Provincialibus, ſine qua forſan leviora reputarentur, deeſſet. Sed cum ejus adhibitio, tum apud Reverendiſſimos Dominos Nuncios, tum apud Cæſaream Majeſtatem, ob innumera, eaque quam maxime ardua Sacri Imperii, & ſuorum Regnorum & Provinciarum negotia, ſuæ Majeſtati incumbentia, & frequentem loci immutationem, in quartum uſque menſem extraheretur, factum eſt, ut in memorata executione (quamvis jamdudum valde deſiderata) nullus potuerit citius fieri progreſſus.

Cæterum, cum jam proximis diebus Reverendiſſimus Dominus noſter, ex literis ad ſe, tum a Cæſare, tum a Reverendiſſimis Dominis Nunciis Apoſtolicæ Sedis, perlatis, non ſine magna animi voluptate, & exhilaratione acceperit, ſæpe memorata ſui Provincialis Concilii Decreta, poſt eorumdem diligentem & maturam expenſionem, veluti Divinis Scripturis, & ſacris Canonibus, memoratæque Reformationi Auguſtanæ per omnia conſentanea, in totum eſſe recepta, & approbata, ac præterea Cæſarem etiam motu proprio ſerium mandatum decreviſſe, quo in univerſum omnibus, in univerſa Provincia ſuæ Reverendiſſimæ Celſitudinis degentibus, cujuſcunque etiam dignitatis, ſtatus, gradus, & conditionis fuerint, non ſine comminatione incurſionis graviſſimæ indignationis ſuæ, ſi contrarium a quoquam factum fuerit, demandatur, ut his Decretis reverenter pareant, & exequendis etiam eis ſe præbeant promptos, alacres & paratos, quemadmodum idem Cæſareum Mandatum poſtea ad Celſitudinem ſuam Reverendiſſimam transmiſſum, fuſius continet, quod & huic ſacræ Synodo jam jam prælegetur: profecto ſua Celſitudo non diutius morandum rata, ſtatim ejusmodi Decreta, cum Cæſareæ Majeſtatis mandati præfixione, æneis typis excudi, & in hac ſua Synodo rurſus publicari, & diſtribui mandavit; ut ea publicatione via futuræ viſitationi, ad quam ſua Celſitudo toto animo & conatu properat & feſtinat, per totam Diœceſim ſuam, quamprimum omnino fieri poterit, peragendæ præſterneretur.

Et quidem rebus, Dei ſingulari favore eo adductis, Celſitudo ſua Reverendiſſima quam maxime ſane cupivit, poſt-

poſitis etiam & a ſe rejectis (quatenus omnino fieri potuiſſet) aliis quibuscunque & quamlibet gravibus negotiis, præſenti huic ſacræ Synodo perſonaliter intereſſe, ut ſuper omnibus rebus, ad executionem Decretorum ejusmodi facientibus, & ad viſitationem præparatoriis, tanto majori cum authoritate ſtatueretur, & his, quæ adhuc deſiderantur, quo ad ejus fieri potuiſſet, ſuus quoque legitimus finis imponeretur. Verum hæc meditantem Reverendiſſimam Celſitudinem ſuam jam in Transrhenana ſua Diœceſi conſtitutam, quædam inevitabilis neceſſitas, de improviſo incidens, ſic obſtrinxit & circumſepſit, ut impoſſibile ei fuerit (niſi tamen eam Diœceſis ſuæ partem graviſſimæ & irreparabili jacturæ implicare voluiſſet) ſe ad hanc ſuam Synodum repræſentare. Quamobrem ſua Celſitudo hoc nobis ante omnia impoſuit, quo abſentiam ejus, apud vos omnes, ex cauſa ejusmodi neceſſitatis inſuperabilis, excuſatam faceremus. Idcirco a vobis omnibus diligenter ac impenſe petimus, quo excuſationem ejusmodi, ut per ſe juſtiſſima eſt, haud gravate recipiatis. Nam & ne ob hanc ſuæ Celſitudinis abſentiam, quid in præſentiarum a quoquam deſideretur, mandati nobis facti amplitudine abunde ſarcitum eſt: ut prætereamus, quod Celſitudo ejus etiam pollicetur, ſe hanc abſentiam ſuam, in Synodo, hanc proxime ſecutura, ſua perſonali præſentia abunde repenſuram.

Mandato igitur ejus ad nos perlato ſatisfacturi, principio in medium exhibemus memoratæ Cæſareæ Majeſtatis Mandatum, in ipſo autographo, ſeu, ut vulgo vocant, in ſua originali & authentica forma, ut a Cæſare ipſo propriis digitis ſubſcriptum & ſigillatum eſt, quod & publice per adſtantem Reverendiſſimi Domini noſtri Secretarium (quo in negotiis ſuis ſecretioribus quam maxime utitur) prælegi, & vobis ſimul cum Decretis Concilii Provincialis, nuper licet in Provinciali Concilio prælectis, per eorumdem jam impreſſorum exhibitionem, principiique & finis recitationem & prælectionem rurſus publicari mandamus.

Requirentes omnes & ſingulos, in ejusmodi Mandato generaliter, & ſpecialiter nominatos, tam Eccleſiaſticas, quam ſeculares perſonas, cujuscunque etiam dignitatis, gradus, ſtatus & conditionis fuerint, ſive præſentes, ſive abſentes, quatenus eidem Mandato Cæſareæ Majeſtatis, uti Eccleſiæ Catholicæ Summi Advocati, & Religionis unici Vindicis, ac Decretis Provincialibus, eo ipſo mandato roboratis & communitis, humiliter & prompte pareatis, facturi & adimpleturi omnia, quæ inibi facere juſſi eſtis, modo pœnas eodem mandato, nec non in memorata Reformatione, & in ipſis Decretis Provincialis Concilii, & ſacris Canonibus comprehenſas, evitare velitis.

Et exhibitum, oſtenſum, altaque voce prælectum & publicatum eſt mandatum iſtud autographum: & rurſus publicata Decreta ſolenniter, ut moris eſt, per Secretarium memoratum, in hæc verba: Carolus &c. &c. uti idem mandatum ad verbum Decretis Concilii præfixum eſt. (*)

Nunc ulterius progreſſuri ad mandati nobis facti adimpletionem, jubemus per hujus ſacræ Synodi Notarium recitari catalogum eorum omnium, qui ad Synodum hanc Diœceſanam de jure vel conſuetudine comparere ſunt obligati, ut lectus quiſque reſpondeat ſe adeſſe.

Et factum eſt, & ſignati præſentes, & notati abſentes.

Conſtituentes igitur nos, vobiscum, qui præſentes pro veſtra debita & commendabili obedientia adeſtis, hanc ſacram Synodum, ex ſpeciali item mandato Reverendiſſimi Domini noſtri, vos omnes, & ſingulos, vobisque ſubjectos, Priores, Canonicos, Eccleſiarum Parochialium Rectores, Vicarios, ac alias Eccleſiaſticas perſonas, quas hæc res concernit, in Domino monemus, & requirimus, ut quicumque memoratæ Reformationis Auguſtanæ, veluti ad cujus executionem ipſa Decreta Synodi Provincialis potiſſimum ſpectant, nondum exemplar aſſecutus eſt, illud ut ſibi intra dies quatuordecim procuret habere, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio & beneficio, ipſo facto incurrenda. Cæterum Prælati & Decani Chriſtianitatum, pro ſe & ſibi ſubjectis ipſa Decreta Concilii Provincialis recens impreſſa, ex ſingulari Reverendiſſimi Domini

ni

(*) Vide ſupra pag. 562.

Digitized by Google

ni noſtri munificentia, jam, aut intra pauciſſimos dies gratis accipient.

Secundo, eodem nomine vos omnes & ſingulos Abbates & Prælatos Eccleſiarum, & in eorum abſentia, locum tenentes ipſorum, in Domino hortamur, atque etiam monemus & requirimus, ut in Capitulis veſtris, quæ intra hinc & dies decem proximos, quisque in veſtris Eccleſiis & Monaſteriis, hanc ob rem indicere obſtricti eritis & obligati: vos vero Decanos Chriſtianitatum, ut in Capitulis, ſeu Synodis veſtris etiam proximis, de more indictis, præſentibus omnibus, qui adeſſe tenentur, perſonis, vobis ſubjectis, tam Reformationem Cæſaris memoratam, quam Decreta iſta Provincialia, ab articulo ad articulum diſtincte relegatis, ſeu relegi & intelligibiliter prælegi curetis, & circa ſingulos articulos, quatenus illis in veſtris, & vobis ſubjectis Eccleſiis ab omnibus ſatisfiat, diligenter exploretis, & indagetis: & facta exploratione, quatenus adhuc illis a quoquam ſatisfactum minus comperiatis, in hoc authoritate vobis hac in parte impartita, toti ſitis, ut illis fiat ſatis, utque ad illorum præſcriptum in veſtris Eccleſiis exigantur & componantur omnia ſub pœnis memoratis, alioqui ipſo facto incurrendis.

Cæterum, ſi quisquam ex veſtro ſodalitio, ſeu ex ſubjectis vobis, horum Decretorum, vel alicujus eorum, competenti monitione præmiſſa, pervicax magis contemptor, quam obſequioſus adimpletor eſſe, quod abſit, velit ac pergat: ſeu, ſi a ſecularibus poteſtatibus, ac aliis quibuscunque, religionis Catholicæ, ſeu Cæſareæ Majeſtatis parum obſervantibus, aliquod vobis circa executionem ejusmodi, impedimentum vel obſtaculum offeratur, quod veſtra authoritate & opera amoliri nequeatis: volumus, ac Reverendiſſimi Domini noſtri juſſu, vobis mandamus, ut quidquid ejus erit, ordine & diſtincte, cum relatione ad articulos Decretorum, quibus temere contravenitur, diligenter annotetis, ac intra hinc & Feſtum Natalis Domini proxime futurum, imprimis ſinguli veſtrum Reverendiſſimo Domino noſtro: Deinde vos Decani Chriſtianitatum, veſtris etiam Archidiaconis ſcripto ſignificetis, & declaretis: ut Reverendiſſima ſua Celſitudo cum Archidiaconis, veſtram impotentiam, ea in parte compertam, adjuvent, aut ſi neceſſitas poſtulet, ad Cæſarem, veluti ſummum executorem, a ſe mandatorum, referant. Qua veſtra ſignificatione & hoc efficietis, ut Reverendiſſimus Dominus noſter, cognitis morbis, tanto certius & præſentius remedium in viſitatione, ad quam ſe parat, adhibere opportune poſſit.

Quapropter & hoc nobis mandatum eſt, ut conſilium vobiscum capiamus, quonam potiſſimum tempore, poſt decurſa feſta Natalitia Chriſti, proxime futura, quam maturrime viſitatio generalis per totam Diœceſim inſtitui & inchoari, & quo progreſſu a loco in locum continuari & peragi, quam commodiſſime poſſit.

Itidem ut exploremus a vobis Decanis Chriſtianitatum, quando impoſſibile eſt, Viſitatores per Reverendiſſimum Dominum noſtrum deputandos, ad ſingulas Eccleſias & loca ſacra, in hac ampliſſima Diœceſi ſita, proficiſci, neque id ut fiat, res ipſa poſtulet: quæ proinde loca in ſingulis Decanatibus Chriſtianitatum eſſe magis inſignia, populoſa, & viſitationis indigentia exiſtimetis: quo ad ea Rectores ſingularum Eccleſiarum Parochialium, cum Vicariis & teſtibus Synodalibus, ex ſingulis Parochiis vocari queant, ad viſitationem illic peragendam.

Volumus quoque, ut hujus tum faciendæ convocationis, omnes & ſinguli Parochi ſuos Parochianos, e ſuggeſtu in tempore faciant certiores, quo de eligendis idoneis Synodalibus teſtibus diſpicere, ipſique teſtes Synodales, crimina, exceſſus, & defectus diligenter exquirere, notare, & animo concipere poſſint: ne, ſi imparati veniant, tam Viſitatores, quam ſe ipſos inutili mora per extractionem dilationis fatigent.

Denique in mandatis habemus, ut vobiscum ſuper moderato numero evectionum, qui nulli Eccleſiæ (ſi tamen onera æqualiter diſtribuantur) gravis eſſe queat, & procurationis Canonicæ debita exactione, conferamus, &, quoad fieri poteſt, conveniamus & concordemus: & ut vos Decani omnia nomina Rectorum Eccleſiarum Parochialium, in veſtris Decanatibus ſitarum, nobis in ſcriptis detis, & qui canonice inſtituti ſint, & qui minus,

nus: & quæ ſit illorum vita, mores, & doctrina, & de veſtris quoque inſtitutionibus nos certiores faciatis.

Qua de re hinc, Synodo peracta, digreſſi, in domum Capitularem vos recipere nobiscum velitis, ſuper his & aliis quibusdam, vobis proponendis, & ad executionem Decretorum Provincialium plurimum facientibus, mentem Reverendiſſimi Domini noſtri a nobis audituri, & veſtram nobis viciſſim expoſituri, ad Celſitudinem ejus referendam.

Quod ad reliqua attinet, quæ nobis injuncta ſunt, probe meminit Reverendiſſimus Dominus noſter, multa ineſſe hiſce Decretis, quæ uberiorem proviſionem requirant: multa, quæ Celſitudo ejus Capitulo, & Comprovincialibus Epiſcopis, ac Clero ſuo, in Provinciali Concilio ſe daturam pollicita eſt. Sed quoniam perluſtratio illa Decretorum, à Cæſare, & Nunciis Apoſtolicis facta, in multum tempus, ut præmittitur, protracta eſt; non potuit Celſitudo ejus, ejusmodi rebus pollicitis, & uberiorem proviſionem requirentibus, admovere citius manum, quam calculum Decretis iſtis adhibitum eſſe (quod primum intra pauciſſimos dies factum eſt) intellexiſſet.

Ergo quod Celſitudo ejus in hac Synodo præſtare non potuit, id totum ad Synodum, quæ hanc ſequetur, feria ſecunda poſt Dominicam Invocavit anni ſequentis, milleſimi quingenteſimi, quinquageſimi, celebrandam (cui quoque ſe perſonaliter interfuturam Dei beneficio ſperat ac confidit) præſtituram & adimpleturam repromittit.

Niſi quod in hac præſenti Synodo prætereundum non putavit, diffinire, quæ Feſta per totum anni circulum ſingulis quibusque menſibus, tam a Clero, quam a populo, ad Dei Omnipotentis laudem poſthac ſolenniter ſint celebranda: ut diverſitas celebrationis Feſtorum, quæ hactenus in hac inclyta Diœceſi multis offendiculo fuit, tollatur.

Igitur veſtigiis ſuorum Prædeceſſorum, & præſertim quondam bonæ memoriæ Henrici, Archiepiſcopi Colonienſis, inhærendo, habita etiam diligenti conſideratione, quid ſuper his in Generalibus Conciliis, & jure communi conſtitutum olim ſit, & quid univerſali ritu in Eccleſia Catholica a piis omn bus ubivis obſervetur, authoritate ſua Archiepiſcopali vult, mandat, & ordinat, ut poſthac per Civitatem & Diœceſim Colonienſem, Feſta infra memorata ſolenniter obſerventur & celebrentur.

In Menſe Januario.

Circumciſionis Domini.
Epiphaniæ.
B. Agnetis Virginis & Martyris.
Converſionis S. Pauli.

In Februario.

Feſtum Purificationis Beatæ Mariæ Virginis.
Cathedræ S. Petri Apoſtoli.
S. Matthiæ Apoſtoli.

In Martio.

Annuntiationis Beatæ Mariæ Virginis.

In Aprili.

S. Georgii Martyris.

In Majo.

Sanctorum Philippi & Jacobi Apoſtolorum.
Inventionis S. Crucis.

In Junio.

Nativitatis S. Joannis Baptiſtæ.
Ss. Petri & Pauli Apoſtolorum.

In Julio.

Viſitationis B. Mariæ Virginis.
B. Mariæ Magdalenæ.
Translationis trium Regum, in Civitate Colonienſi tantum.
S. Jacobi Apoſtoli.
S. Pantaleonis, in Civitate Colonienſi.

In Auguſto.

S. Petri ad Vincula.
S. Laurentii Martyris.
Aſſumptionis B. Mariæ Virginis.
S. Bartholomæi Apoſtoli.
Decollationis S. Joannis Baptiſtæ.

In Septembri.

Nativitatis B. Mariæ Virginis.
Exaltationis S. Crucis.
S. Matthæi Apoſtoli & Evangeliſtæ.
Dedicationis majoris Eccleſiæ Colonienſis, in die Ss. Cosmæ & Damiani in Civitate Colonienſi celebrandæ.
S. Michaelis Archangeli.

In

In Octobri.

S. Gereonis.
Ss. undecim millium Virginum.
S. Severini, in Civitate Colonienſi.
Ss. Simonis & Judæ Apoſtolorum.

In Novembri.

Omnium Sanctorum.
Commemorationis animarum, ante meridiem.
S. Martini Epiſcopi.
S. Cuniberti, in Civitate Colonienſi.
Præſentationis B. Mariæ Virginis.
B. Cæciliæ Virginis, in Civitate Colonienſi.
B. Catharinæ Virginis.
S. Andreæ Apoſtoli.

In Decembri.

S. Nicolai Epiſcopi.
Conceptionis B. Mariæ Virginis.
S. Thomæ Apoſtoli.
Nativitatis Domini, & Salvatoris noſtri JEſu Chriſti.
S. Stephani Protomartyris.
S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ.
Ss. Innocentium.

Nunc ſequuntur mobilia.

Feſtum Paſchæ, cum duobus diebus ſequentibus.
Feſtum Aſcenſionis Domini.
Feſtum Pentecoſtes, cum duobus diebus ſequentibus.
Feſtum Corporis Chriſti.
Feſtum Sanctiſſimæ Trinitatis, Dominica poſt octavas Pentecoſtes.
Denique vult, ut in ſingulis Eccleſiis Feſtum Patroni, ut par eſt, ſolenniter celebretur.

Dato igitur ſuper hac re nobis ſpeciali mandato, ejusmodi dies per civitatem & Diœceſim Colonienſem, ut memoratum eſt, ſolenniter & concorditer celebrandos eſſe, vobis ſignificamus.

Qui & hoc, authoritate præfati Reverendiſſimi Domini noſtri, a vobis poſcimus, ut cum e ſuggeſto Feſta iſta populo denuntiantur celebranda, ſimul & hoc addatur, ut populus ad ſacram concionem, quæ in ejusmodi Feſtis haberi debet, conveniat, ſacræ Miſſæ interſit, & totum diem in Dei laudibus expendat, memor illius: Vacate, & videte, quoniam ego ſum Deus, qui eſt glorioſus in operibus, & mirabilis in Sanctis ſuis. (*)

(*) Pſal. 45. & 67.

Eſt quoque quiddam in Decretis Provincialibus conſtitutum, de Vicariis Eccleſiarum in civitate & Diœceſi Colonienſi, ut ad ſua revocentur officia, & Deo præbeant eum, quem debent in Eccleſiis, ad quas (hoc Vicariorum nomine) aſſcripti ſunt, famulatum. Quod quo majori authoritate roboretur, mandavit Reverendiſſimus Dominus noſter, præter Conſtitutiones Prædeceſſorum Celſitudinis ſuæ Reverendiſſimæ, ſuper hac re expreſſe diſponentes, quas & authoritate hujus Synodi innovatas eſſe vult, publicari Bullam Apoſtolicam, impetratam olim per quondam felicis recordationis Dominum, Hermannum ab Haſſia, ſanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopum, ſuum Prædeceſſorem, omni laude digniſſimum, ad coercendam ſuorum Clericorum irreligioſitatem, & inexcuſabilem negligentiam, quam in præſtandis officiis ſuis Eccleſiaſticis committunt: quare & hanc Bullam recitari & publicari jubemus.

Et recitata, & publicata eſt tenoris ſubſequentis:

BULLA

Sanctiſſimi Domini noſtri INNOCENTII Papæ VIII., per Reverendiſſ. Dnum HERMANNUM ejus nominis Quartum Archi-Epiſcopum Colonienſem impetrata: Declarans authoritate Apoſtolica, Statutum: Quod nullus in diverſis Eccleſiis uno eodemque die diſtributiones quotidianas percipiat ratione Beneficiorum ſuorum; obtinere debere non modo in Canonicatibus & Præbendis, ſed & in Vicariis.

INNOCENTIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

EX Apoſtolicæ ſervitutis officio, meritis quanquam inſufficientes, Di-

vina nobis diſpoſitione commiſſo, ad ea libenter intendimus, per quæ in ſingulis Eccleſiis Divinus cultus floreat, & continuum incrementum ſuſcipiat: ac illa, quæ propterea ſtatuta & ordinata fuiſſe dicuntur, ut firma & inconcuſſa permaneant; libenter, cum a Nobis petitur, Apoſtolico munimine roboramus, optimas proviſiones ſuper his adhibendo, prout in Domino cognoſcimus ſalubriter expedire.

Sane pro parte Venerabilis Fratris noſtri HERMANNI Archi-Epiſcopi Colonienſis, nuper nobis exhibita petitio continebat, quod licet in Statutis & conſuetudinibus Eccleſiæ Colonienſis, canonice editis, inter alia contineatur expreſſe, quod nullus in diverſis Eccleſiis, in quibus beneficia obtinet, uno die diſtributiones percipiat, niſi in aliqua dictarum Eccleſiarum ſit Prælatus, ſeu alias hoc ei competat ex privilegio, vel alio jure ſpeciali: ne, dum ad plures eodem tempore feſtinat Eccleſias, nulli earum debitum famulatum impendat: ipſumque ſtatutum, quantum ad Canonicos diverſarum Eccleſiarum, fuerit hactenus obſervatum, & de præſenti obſervetur; tamen quoad perſonas, diverſas Vicarias, Altaria, aut alia Beneficia Eccleſiaſtica, in diverſis Eccleſiis, ſeu Canonicatus, & Præbendas in una, ac Vicarias, Altaria, ſeu alia Beneficia Eccleſiaſtica, in alia Eccleſiis obtinentes, in obſervantia non exiſtit, pro eo forſan, quod nonnullæ ex eiſdem perſonis, ab aliquibus Sedis Apoſtolicæ Nunciis, cum poteſtate Legati de latere ad illas partes deſtinatis, ſe ſuper hoc indulta ſeu diſpenſationes dicunt impetraſſe.

Cum autem, ſicut eadem petitio ſubjungebat, dicti Statuti non obſervantia, ſit occaſio diminutionis Divini cultus, tam in majori, quam in aliis Eccleſiis Civitatis & Diœceſis Colonienſis; pro parte præfati HERMANNI Archi-Epiſcopi, Nobis fuit humiliter ſupplicatum, ut Statutum prædictum approbare & confirmare, ac perpetuo obſervari mandare, aliaſque in præmiſſis opportune providere de benignitate Apoſtolica dignaremur.

Nos igitur attendentes, quod, quoad perſonas, talia Beneficia etiam mixtim obtinentes, ita concludit ratio Statuti, ſicut in his, qui diverſos obtinent Canonicatus & Præbendas, quodque Statutum ipſum indiſtincte loquitur: abſurdum quoque videtur, quod illi tanquam inferiores aliis, magis qualificatis, & pro ſtatu ſuo ſuſtentando, amplioribus ſtipendiis indigentibus, potiori debeant prærogativa gaudere; hujuſmodi ſupplicationibus inclinati, Statutum prædictum, quod etiam, (ut aſſeritur) in Synodo Colonienſi publicatum, & per dictum Archi-Epiſcopum innovatum extitit, authoritate Apoſtolica tenore præſentium approbamus & confirmamus, ac perpetuæ firmitatis robur obtinere, nec non per omnes & ſingulas perſonas, etiam inferiora beneficia, ſeu talia mixtim cum Canonicatibus & Præbendis in Civitate & Diœceſi prædictis obtinentes, ſub excommunicationis pœna, inviolabiliter obſervari debere. Et nihilominus Venerabili Fratri Archi-Epiſcopo Treverenſi, & dilectis filiis Sancti Martini, & Sancti Pantaleonis, Colonienſium Monaſteriorum Abbatibus, per Apoſtolica Scripta mandamus, quatenus ipſi, vel duo, aut unus eorum, per ſe, vel alium, ſeu alios faciant authoritate noſtra, Statutum prædictum per omnes & ſingulas perſonas prædictas inviolabiliter obſervari: contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, Appellatione poſtpoſita, compeſcendo. Non obſtantibus quibuscunque conceſſionibus & indultis, ſeu diſpenſationibus, a quibuscunque Legatis, ſeu Nunciis dictæ Sedis, eiſdem perſonis hactenus conceſſis, & inpoſterum concedendis, quas ipſis contra Statutum hujuſmodi in aliquo ſuffragari nolumus, contrariis quibuscunque: aut ſi aliquibus communiter vel diviſim ab eadem ſit Sede indultum, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per literas Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ approbationis, confirmationis, conſtitutionis & mandati infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quadringenteſimo nonageſimo primo, tertio Calendas

Sep-

Septembris, Pontificatus noſtri anno VII.

Poſt hæc antiquos Canones, & Reverendiſſimi Domini noſtri Prædeceſſorum Conſtitutiones, de Clericis peregrinis non admittendis ad ſacra miniſteria, niſi literis formatis & dimiſſoriis authenticis exhibitis, & productis, in hac Synodo, vigore mandati nobis facti, innovamus, ac deinceps firmiter obſervari, ipſius Reverendiſſimi authoritate præcipimus.

Vult quoque Reverendiſſimus Dominus noſter, baptizatos ab hæreticis & ſchismaticis, per manuum Epiſcopalium impoſitionem, & Chriſma, ſecundum antiquos Canones, Eccleſiæ Catholicæ reconciliari debere: quod reſpuentes, jubet a communione Catholicorum penitus ſecludi.

Vetat quoque, ne Monachi laicos, ſine ſuorum Curatorum, neve quis alienum Parochianum, ſine ſui Parochi conſenſu ſcienter communicet, ſub pœnis Canonum ipſo facto incurrendis: demandans, ut Canon: *Omnis utriusque ſexus*, de Pœnitentia & Remiſſion. ad minimum obſervetur: cum alioqui olim non haberetur vere Chriſtianus, qui ad minimum non communicaſſet ter in anno: in Paſchate, in Pentecoſte, & in Natali Domini.

Vult ſæpe ac frequenter admoneri populum de ſuggeſtis, ut ſe a deambulationibus in templo Domini, præſertim dum Sacra fiunt, & Divina officia celebrantur, penitus abſtineant: utque pueros ſuos, & canes, quos a clamoribus, ſtrepitu & latratu continere non valent, in domibus ſuis relinquant, memores, quod ſcriptum eſt loquente Deo: Quia *Domus mea, Domus orationis vocabitur omnibus gentibus.*

Vult ut populus ſuæ Diœceſis, Rectoribus Eccleſiarum Parochialium, qui ipſis miniſtrant ſpiritualia, temporalia reddere (ne fame laborent) non graventur: & ob id oblationes, quæ olim a fidelibus & piis hominibus ad quotidiana ſacrificia religioſe & liberaliter offerebantur, ad minimum in quatuor principalibus Feſtis, valore ad minimum trium obulorum, libenter & ultro ad Altare Domini deferentes, perſolvant, aliaque jura Parochialia, ſecundum morem ab Eccleſia Catholica olim receptum, dependant, memores ejus, quod ſcriptum eſt: Qui bene præſunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant in verbo & doctrina. Dicit enim Scriptura: *Non alligabis os bovi trituranti.* Et: *Dignus eſt operarius mercede ſua.*

Adverſus Sacerdotes publicos fornicarios, & aliorum criminum manifeſte reos, per Fiſcales ſuos diſtricte procedi vult; præſertim adverſus relapſos poſt mandati, in ſua Synodo Diœceſana, anno præterito quadrageſimo octavo, 2. Octobris celebrata, contra concubinarios ipſos publicati, tenorem.

Quibus etiam Fiſcalibus ſuis hoc vult ſerio injunctum, ut quæcunque in memorata Diœceſana: deinde, quæ in Provinciali, denique, quæ in hac Synodo, ſecundum Deum, & ſalubriter conſtituta ſunt, & inprimis Reformationem Auguſtanam, ad unguem teneant, & adverſus eorundem prævaricatores (quos etiam non delatos, ex officio inquirere teneantur) ſine mora, & præter omnem conniventiam ſerio procedant, ſub Celſitudinis ſuæ Reverendiſſimæ gravis indignationis, & a ſuorum officiorum amotionis pœnis, ſi ſegnes inveniantur, incurrendis.

Quæ omnia nos præfati Reverendiſſimi Domini noſtri Commiſſarii, ad præſidendum in hac Synodo Diœceſana, Celſitudinis ſuæ Reverendiſſimæ nomine cum plenaria poteſtate ordinati, vobis omnibus & ſingulis ex ſpeciali mandato ejus ſignificamus, indubitata ſpe freti, quod hæc omnia, quæ pia, ſancta, religioſa, bonis omnibus amabilia, & amplectenda videtis, nobiſcum debita executione, ſecundum Reverendiſſimi Domini noſtri voluntatem, & mandatum, exequi diligenter ſtudebitis. In quorum fidem, præſens ſcriptum Sigilli Curiæ Colonienſis, quo in præſentibus utimur, impreſſione communiri fecimus. Datum in Synodo Diœceſana, Coloniæ Agrippinæ, die ſecunda Octobris, anno Domini Milleſimo quingenteſimo quadrageſimo nono.

SYNO-

SYNODUS COLONIENSIS DIOECESANA

Anno Chriſti MDL. Julii III. PP. I. Caroli V. Imp. XXXI.

ACTA SACRÆ SYNODI DIOECESANÆ COLONIENSIS, Feria III. poſt S. Matthiæ Apoſtoli, Præſidente Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo Principe & Domino, D. ADOLPHO, Archi-Epiſcopo Colonienſi, Principe Electore &c. &c. in Eccleſia ejus Metropolitana ſolenniter celebratæ.

CUm in DEI nomine, authoritate Reverendiſſimi in Chriſto Patris, & Illuſtriſſimi Principis, & Domini noſtri, D. ADOLPHI, Sanctæ Eccleſiæ Colonienſis Archi-Epiſcopi, Sacri Romani Imperii per Italiam Archi-Cancellarii, Principis Electoris, Weſtphaliæ, & Angariæ Ducis, Legatique nati &c. in ſuam Metropolim Coloniam Agrippinam, Sacra Synodus Diœceſana, ad Feriam tertiam poſt Dominicam *Invocavit*, propter feſtum Sancti Matthiæ Apoſtoli, quod in Feriam ſecundam præcedentem, celebrationi Vernalis Synodi deſtinatam, incidebat, conveniſſet: idem Reverendiſſimus Dominus Archi-Epiſcopus, celebratione Sacrorum Myſteriorum, & invocatione gratiæ Spiritus Sancti præmiſſa, poſtquam Synodus de utilitate & neceſſitate viſitationis, oratione perdocta pro more commonita fuiſſet, quam & ejusdem Reverendiſſimi Officialis, ſua ſubſecuta admonitione confirmavit, digreſſus in domum ſuam Capitularem, ipſam Sacram Synodum in ſequentem ſententiam allocutus eſt.

Memoria tenere Sacram Synodum, quomodo ipſe pro debito officii ſui Paſtoralis, a Comitiis Auguſtanis proximis unam Provincialem, & duas Diœceſanas Synodus indixerit, & celebraverit: in quibus hoc potiſſimum illi curæ fuerit, ut Reformationem Eccleſiarum, quam Invictiſſimus Cæſar CAROLUS in memoratis Comitiis, Statibus Eccleſiaſticis propoſuit, quam & ipſi Status receperunt, exequeretur. Præterea Synodum ipſam probe meminiſſe, quomodo præter multa pie & religioſe in prædictis Synodis conſtituta, ſe adhuc pleraque alia præſtiturum pollicitus ſit: imprimis, quod omni ſtudio ad viſitationem ordinariam & canonicam parare, & accingere ſe ſe, & per eandem, quæcunque Cæſarea Reformatio, & ſuæ Synodi conſtituiſſent, debitæ executioni demandare vellet. Quapropter in nupera Synodo ſua Diœceſana, præparationem ad ejusmodi viſitationem facere cupiens, omnibus & ſingulis, quibus hoc ex officio incumbit, impoſuerit, ut Reformationem Cæſaris in ſuis Synodis, indicto ſuorum conventu diligenter relegerent, ac omnia ad illius præſcriptum in ſuis Eccleſiis & Monaſteriis componerent: & ſi qua in re impedirentur, id ad Reverendiſſimam ſuam Celſitudinem referrent. In quo tametſi quidam morem geſſerint, nonnulli tamen ſuo officio ſatisfacere neglexerint. Id quod hinc eveniſſe, non immerito credat, quod a paucis, quo res iſta maxime tendat, fuerit ſatis intellectum. Ne igitur hæc res in Domino bene cœpta, diutius protrahatur, aut alicujus incuria, aut negligentia in longum differatur, fecerit Formulas quasdam inquirendi in viſitatione, ſecundum Eccleſiarum, Monaſteriorum, aliorumque piorum locorum ſuæ Diœceſeos rationem conſcribi, prelo mandari & evulgari: juxta quas ſi in viſitatione progreſſus fiat, ſperet, Reformationem Eccleſiarum a Cæſare propoſitam & receptam, felicem ſucceſſum habituram. Quas Formulas velit Sacræ Synodo nunc facere communes, a qua etiam petat & inquirat, ut ipſum hac in re

longe

longe maxima, ſuis conſiliis adjuvent, & viſitationis, quam molitur, curſum, quantum in ipſis eſt, promoveant. Habito igitur diligenti, & maturo ſuper hac propoſitione Synodali Tractatu, tandem Reverendiſſimus de Sacræ Synodi unanimi conſilio decrevit, conſtituit, & mandavit ea, quæ ſequuntur:

DECRETA.

PRimum, ut omnes, quotquot huic Sacræ Synodo interfuerint, ſimiliter omnes Rectores & Curatores Eccleſiarum Parochialium, aliique in univerſum, quos viſitatio concernit, hanc inquirendi formulam ſibi comparent intra dies XV. ſub pœna ſuſpenſionis.

Secundo, ut emptas formulas diligenter perlegant, utque Abbates, Prælati, & Decani Chriſtianitatum, quam primum domum redierint, Capitula & conventus indicant, & quique pro ſuo officio ſecundum formulas ejusmodi, quam diligentiſſime a ſingulis, eorum curæ ſubjectis, perſonarum, rerumque omnium præſentem ſtatum ordine inquirant.

Tertio, ut quæ, facta inquiſitione, compererint invecta eſſe, vel contra fidem Catholicam, vel bonos mores, ſeu Reformationem Cæſaris, vel Decreta ipſa Provincialia, ex quibus formulæ iſtæ concinnatæ ſunt; ea omnia corrigant, eradicent, & evellant: & eorum loco, quæ pia, Catholica, & bonorum morum ſunt, inſerant, & cuncta ad præſcriptam Reformationem, & Provincialis Concilii Decreta exigant & reforment.

Quarto, ut quæ egerint, conſcribant, maxime, ut Viſitatores adventuros, de ſtatu præſenti ſuarum Eccleſiarum, & Monaſteriorum certiores reddere, & de corruptelis & abuſionibus, quas ipſi ſua authoritate e medio tollere non potuerunt, admoneant, & hac in parte Viſitatores præcurrant, & eis viam parent, ac præſternant.

Quinto monet Reverendiſſimus omnes Abbates, Prælatos, & quibus cura ſuperintendendi commiſſa eſt, ut diligentiſſime ad hæc tria ſequentia attendant, ac curent:

Primum, ne quisquam ſuſpectæ, vel impurioris doctrinæ in regimine Parochialium Eccleſiarum ſuſtineatur: ſed ſi quis talis reperiatur, is ut confeſtim amoveatur, alio Catholico in ejus locum ſubſtituto.

Deinde, ut nullus quoque admittatur ad Pædagogia gubernanda, niſi exploratus: & ſi quis inveniatur ſuſpectus de hæreſi, ſeu aliqua prava doctrina, is depellatur, & alius itidem idoneus & Catholicus, in locum ipſius ſubſtituatur.

Denique, ut facta domatim inquiſitione librorum, quibus ſub ſe tam Eccleſiaſtici, quam ſeculares utuntur, omnes libros hæreticos, ſuſpectæ fidei, ſeu per hæreticos depravatos, aboleant.

Et ſi qui ſint, qui ejusmodi libros eis tradere recuſent, eos vel Reverendiſſimo, vel ſuis Viſitatoribus deferant.

Sexto, ut deſignent Reverendiſſimo Eccleſias Parochiales, quæ carent Rectoribus: ſimiliter quæ occupantur ab his, qui ſe propria authoritate ingeſſerint ſine titulo, & quæ occupantur ab intruſis per manum ſecularem, ſine canonica inſtitutione. Item ab apoſtatis Monachis, quorum quoque quidam (ut ad Reverendiſſimum perlatum eſt) in publico inceſtu computreſcunt.

Item, quæ occupantur a Monachis, non obtenta licentia ſuorum Superiorum.

Item, quæ occupantur a Curatoribus, publicis & non ferendis flagitiis obrutis & contaminatis.

Nimirum, ut Reverendiſſimus de his accurate edoctus, poſſit monere Collatores, ſeu Patronos, ut Eccleſiis vacantibus proſpiciant intra certum tempus, ſub pœna devolutionum juris conferendi, juxta Sanctorum Canonum Sanctiones: utque Reverendiſſimus poſſit monere principales Rectores Parochialium Eccleſiarum, ut intra certum terminum perſonaliter reſideant, aut idoneos Vice-Curatos ſuis Archi-Diaconis, vel Gratiæ ſuæ Reverendiſſimæ præſentent, qui hujusmodi Eccleſias gubernent, ſubmotis illis, quos ſacri Canones Eccleſias Parochiales regere non permittunt, quos etiam ſua Reverendiſſima Celſitudo una cum Synodo ſententiam excommunicationis, canonica monitione præmiſſa, incurriſſe declaravit, juxta Mandatum, in hac Synodo publicatum, quod infra ſequitur.

Septimo, Reverendiſſimus monet & requirit Abbates & Prælatos Monaſteriorum, præſertim eorum, quæ habent incorporatas Eccleſias Parochiales, ut Scholas inſtituant in ſuis Monaſteriis: ut idoneos alant Ludimagiſtros, ſeu Profeſſores, ſi tales in ſuo grege non reperiant, qui Juniores Monachos doceant rudimenta bonarum literarum, & inſtituant ad pietatem, & ætate magis provectos ad bene gerendum curam Eccleſiarum Parochialium, ſuis Monaſteriis incorporatarum: quod ſeculares Presbyteri idonei hac tempeſtate vix ſufficiant pro Eccleſiis non incorporatis Monaſteriis.

Octavo, Reverendiſſimus monet & hortatur Decanos Collegiorum, ut reſtituant diſciplinam Capitularem, quæ abiit in ludibrium. Nam hodie carceres capitulares magis ad ebrietates, luxus & contumacias augendas per abuſionem converti, quam ad canonicam coercitionem multum conducere videntur.

Nono, quia Reverendiſſimus comperit ex relatione ſuorum Prælatorum & Decanorum ruralium, multa publica ſcelera & flagitia, per ſuam Diœceſim impudenter & impune admitti, ſine ulla ſpe & indicio reſipiſcentiæ: veluti ſunt, apoſtaſiæ, hæreſes, ſchismata, maleficia, homicidia, infanticidia, inceſtus cum proximis conſanguineis & affinibus, divortia & direptiones, matrimoniorum etiam in facie Eccleſiæ contractorum adulteria, & ſacrilegia, & horum ſimilia: in quibus publice inſordeſcentes, nihilo ſecius admittantur ad communionem Sacramentorum, in eodem ſtatu permanentes. Idcirco Reverendiſſimus monet omnes Prælatos, & alios curam animarum habentes, ut tales publice flagitioſos moneant ad cor redire, pœnitentiam petere, datam accipere, peccata & crimina ſua relinquere, & ſe hoc feciſſe, facto contrario oſtendere. Alioqui, niſi hoc fecerint, Reverendiſſimus inhibet Prælatis & Curatoribus, ne hujuſmodi hominibus manifeſte ſceleroſis (qui nec digni quidem ſunt adſtare Sacris) adminiſtrare Diviniſſimum Euchariſtiæ Sacramentum (*): ne ira Dei ob tam ſacrilegam Communionem, in Diœceſim Gratiæ ſuæ provocetur.

(*) *Supple*: præſumant.

Decimo, ut habetur in formula inquirendi, Reverendiſſimus monet quosque Prælatos, ut denuntient ſuis, inſtare viſitationem: ut hortentur eos, cum eis denuntiabitur, adeſſe Viſitatores, humiliter adeſſe & audire Verbum Domini, & animarum ſuarum ſaluti conſulere. Item, ut perplexam habentes conſcientiam, accedant, remedia animarum ſuarum accepturi. Item, ut quotquot egent Sacramento Confirmationis, accurrant: & qui reſpuerint, arceantur a Communione.

Præterea, quando multa adhuc deſiderantur, quæ Reverendiſſimus Dominus noſter ſe præſtiturum pollicitus eſt; imprimis ſignificavit Sacræ Synodo, neceſſariam eſſe formulam examinandi ordinandos, quemque ſecundum munus ordinis ſui.

Deinde, neceſſariam eſſe formulam examinandi inſtituendos ad curam animarum; eo quod ordinatio & inſtitutio ſit janua, per quam fit ingreſſus ad Eccleſiarum adminiſtrationem: qui, ſi ſit corruptus, corrumpit totam œconomiam Eccleſiarum. Quare Reverendiſſimus in præſenti Synodo negotium conſcribendi hujuſmodi formulas, dedit viris idoneis, quas conſcriptas evulgabit.

Tertio, quia neceſſaria eſt repurgatio quædam Agendarum Eccleſiaſticarum, Reverendiſſimus quoque de aſſenſu Sacræ Synodi dedit quosdam, qui ea repurgent, emendent, & reducant ad Majeſtatem & integritatem antiquam. Cui libello officiali (ut eum vocant Canones) Reverendiſſimus faciet annecti formulam informandi populum, ad ſingulorum Sacramentorum adminiſtrationem, ut intelligat populus, quid in unoquoque agatur & tribuatur: & ad Sacramentum Matrimonii adjicietur arbor conſanguinitatis & affinitatis.

Item doctrina prohibitionis cognationis ſpiritualis, & aliorum impedimentorum, quæ impediunt contrahendum, & dirimunt jam contractum Matrimonium; ne poſthac temere inceſtuoſa coeant conjugia.

Quarto Reverendiſſimus dedit quosdam in hac Synodo, qui corrigant & repurgent Miſſalia & Breviaria, & redigant ea ad antiquam puritatem, & majeſtatem;

Digitized by Google

ſtatem: quæ ſic digeſta, Reverendiſſimus faciet imprimi & evulgari.

Quinto, quia Cæſarea Majeſtas requirit ab Epiſcopis, ut edatur in eorum Diœceſibus neceſſaria inſtitutio ad pietatem, quæ ſerviat tam juventuti in ſcholis, quam rudioribus Eccleſiis, quæ doceat Parochos ſuum officium, & quæ ſuppeditet ea, quæ plebem ſcire eſt neceſſe, propterea Reverendiſsimus quoque diſpiciet, ne quid hic deſideretur.

Sexto, quoniam Cæſarea Majeſtas requirit, ut edantur meditationes ad ſingulas Miſſæ partes, cum brevi expoſitione Canonis Miſſæ; Reverendiſsimus etiam hac in parte adjutus per hos, quibus id muneris imponet, curabit, ut ejus aliquid ad proximam Synodum evulgetur.

Septimo, dabit qui antiquum illud JUS diſciplinæ Capitularis, quod nuper in quibusdam vetuſtiſsimis codicibus repertum eſt, diligenter inſpiciant, & ad ſacros Canones collatum & exactum, Reverendiſsimo edendum & publicandum exhibeant. Similiter, qui cogitent de pœnitentiis publicis, pro publicis peccatis imponendis: ſine cujus diſciplinæ reſtitutione, Eccleſia perpetua ſcabie laborabit, nec ſcandalorum erit modus, & pii involvent ſe peccatis alienis.

Reverendiſſimus inſuper requirit, ut Prælati, Decani Collegiales & Rurales, deſignent oppida & pagos in ſuis Regiunculis, in quibus ſunt inſtitutæ ſcholæ: & indicent viros idoneos, in locis vicinioribus commorantes, Catholicos & eruditos, quibus Reverendiſſimus injungat munus, examinandi Ludimagiſtros, & inſpiciendi libros prælegendos in Pædagogiis, pro pueritia & aliis ſcholaſticis, intra hinc & menſis ſpatium proxime futurum.

Ad hæc quia in Provinciali Concilio cautum eſt, ut dentur a Reverendiſſimo, qui examinent eos, quibus de Beneficiis Eccleſiaſticis proviſum eſt pleno jure, antequam ad adminiſtrationem admittantur: ea de re Reverendiſſimus hoc muneris delegavit quibusdam viris idoneis, per Diœceſim Colonienſem conſtitutis; ne propter amplitudinem ejus, proviſi graventur, ſi cogantur omnes Coloniam examinationis cauſa venire. Providebitque Celſitudo ſua Reverendiſſima, ut examinatio tranſigatur ſine quæſtu.

Item Reverendiſſimus commiſit in hac Synodo Vicario ſuo in Spiritualibus, & adjuncto Theologo, qui examinent compermutantes: qui etiam debent eſſe præſentes tempore permutationis in propriis perſonis, ut examinari poſſint.

Poſtremo, Reverendiſſimus pro examinandis his, qui petunt licentiam ordinandi extra Diœceſim, deputavit in ſua Metropoli ſuum illic Sigilliferum, adjuncto Theologo, & Vuerlis Officialem ſuum ibidem, adjuncto etiam illi Theologo idoneo.

Item Reverendiſſimus requirit, ut Collegia & Monaſteria ad tempus viſitationis, habeant ſuarum Eccleſiarum, & Monaſteriorum ſtatuta & regulas in promptu, quo poſſint ea exhibere Viſitatoribus: utque Abbates & Viſitatores Monaſteriorum Sanctimonialium, apud eadem Monaſteria efficiant, quo Viſitatores adventantes, illic quoque reverenter excipiantur, ipſis Abbatibus viſitationi ejusmodi Monaſteriorum interfuturis.

Porro ſacra Synodus ſe paratam & obſequioſam obtulit, Viſitatores, quos Reverendiſſimus per ſuam Diœceſim ſuo nomine mittet & deſtinabit, velle reverenter excipere, ac ſuis ſumptibus honeſte procurare, & ſufficienti commeatu deducere, dum ad alias Eccleſias viſitandas pervenerint.

Et quia Reverendiſſimus accepit, magnam partem Sacerdotum ſuæ Diœceſeos eo levitatis veniſſe, ut eos veſtibus Sacerdotalibus uti pudeat, in dignitatis Sacerdotalis gravem ignominiam; quando tamen olim in Concilio Triburienſi provide conſtitutum ſit, ut Presbyteri, quo a Laicis diſcernantur, non prodeant in publicum, nec vadant, niſi ſtola, aut orario induti: hac interminatione adjecta, ut ſi aliter inceſſerint, & in habitu, ſe non decenti, reperti fuerint, gravem ejus delicti pœnam ſint ſubituri. Idcirco Reverendiſſimus dignitati Sacerdotali conſulere volens, mandat omnibus Presbyteris, ſub ſua Paſtorali cura degentibus, ut poſthac orariis (quæ collaria vocantur

tur) in publico utantur, quo, qui jugo Domini, & ſuæ Eccleſiæ miniſterio ſua colla ſubmiſerunt, hoc velut interſignio a Laicis diſcernantur.

Ad hæc, cum ſua Reverendiſſima Celſitudo acceperit, plerumque fieri, ut Rectores & Presbyteri, qui miniſtrant in Eccleſiis Parochialibus ruralibus, in Anniverſariis & exequiis, commeſſationibus, compotationibus & ebrietatibus indulgeant, quod non ſolum ipſis in damnationem, ſed & laicis in ſcandalum cedit: quamobrem Reverendiſſimus ad tollendum tam turpem abuſum, Canonem illum ſaluberrimum Maticenſis Concilii innovandum duxit, quo conſtitutum eſt, ut nullus Presbyterorum, quando ad Anniverſarii diem, triceſimum, vel ſeptimum, vel tertium alicujus defuncti, aut quacunque vocatione ad collectam Presbyteri convenerint, ſe inebriare, aut ad æquales hauſtus potare, vel alios ad bibendum cogere, ſeu plauſus & riſus inconditos, & fabulas inanes ibi referre, aut cantare ullatenus præſumant; cum hæc omnia ſub graviſſimis pœnis a ſacris Canonibus conſtet eſſe prohibita: prævaricatoribus hujus Decreti graviter puniendis.

Poſtremo, cum metus non injuſtus ſit, cervicibus noſtris, ob graviſſima ſcelera & flagitia, quæ paſſim impudenter & impune committuntur, impendere graviſſimas plagas, quas Deus ob peccata noſtra ſe immiſſurum, in ſcripturis paſſim comminatur: Deinde cum præſens Eccleſiæ, & Reipublicæ ſtatus ad ſecuram tranquillitatem nondum perductus ſit, ſed bellorum ac diſſidiorum tumultus imminere videantur, velitque Deus, & pro depellendis malis, & concedendis bonis, piis & aſſiduis precibus pulſari: ea de re Reverendiſſimus Dominus noſter Miſſas precarias per Civitatem & Diœceſim ſuam celebrandas inſtituit, ad ſupplicandum Deo Optimo Maximo, ut per ſuam infinitam miſericordiam, condonatis peccatis, a nobis iram ſuam avertat, & quæque bona ad ſe converſis, & præſertim inſtanti viſitationi proſperos ſucceſſus concedat. Servabitur autem prima Miſſa pro peccatis, altera pro omni gradu Eccleſiæ, & tertia pro pace & tranquillitate Reipublicæ Chriſtianæ, juxta mandatum in hac Synodo decretum, & publicandum. Acta, concluſa, decreta & definita ſunt hæc in Synodo Diœceſana Colonienſi, anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, die Mercurii, vigeſimo ſexto Februarii.

MANDATUM,

In quo ſententiam Excommunicationis majoris incidiſſe declarantur, qui Parochiales Eccleſias abſque Canonica Inſtitutione occupatas detinent, vel enormibus flagitiis irretiti, publico cum ſcandalo adminiſtrant.

ADOLPHUS, DEI GRATIA, SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, LEGATUSQUE NATUS &c.&c. UNIVERSIS ET SINGULIS NOSTRARUM METROPOLIS, ET DIOECESEOS INCOLIS ET SUBJECTIS, TAM ECCLESIASTICI, QUAM SECULARIS STATUS, CUJUSCUNQUE ORDINIS, VEL CONDITIONIS FUERINT, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

CUm non modo Sacrorum Canonum, ſed & Evangelica pariter & Apoſtolica authoritate conſtitutum ac decretum ſit, nemini prorſus licere, ſine Canonica manuum impoſitione, ſeu ordinaria miſſione, adminiſtrationem Eccleſiarum, præſertim Parochialium, ſuſcipere, aut officium ſibi non creditum, in Eccleſia Dei propria temeritate uſurpare: adeo, ut qui ſecus facere tentaverit, non pro legitimo gregis Domini Curatore, ſed magis pro fure & latrone, aliunde in ovile Dominicum aſcendente habendus, & ab omnibus Catholicis & fideli-

Digitized by Google

delibus hominibus, tanquam peſtifer homo, & diſciplinæ Evangelicæ adverſarius vitandus ſit: atque ea de re olim per felicis recordationis Dominum Henricum, Archi-Epiſcopum Colonienſem, Prædeceſſorem noſtrum, in Concilio ſuo Provinciali (*) provide conſtitutum fuerit, neminem debere Eccleſiam, cui cura animarum incumbit, vel tenere, vel regendam ſuſcipere, aut ſuſceptam occupare, niſi a Nobis, & pro tempore exiſtente Archiepiſcopo, vel Archidiaconis noſtris, ſeu eorum Officialibus, quibus id jure, vel conſuetudine competere dinoſcitur, ad eandem fuerit legitime inſtitutus: cum alioqui talis manifeſte careat clavibus ligandi & ſolvendi: hoc etiam adjecto, ut contrarium facere præſumens, niſi ejusmodi Eccleſiam, viginti dierum monitione præmiſſa, dimittat, ex nunc excommunicationis ſententiam incidat ipſo facto, nec plebs ei obediat, vel morem gerat: cumque non diſſimili cenſuræ omnes Apoſtatæ, Monachi, & qui extra obedientiæ jugum, & ordinis ſui obſervantiam, Eccleſiarum regimini ſe intromittere non verentur, ſeu qui in hæreſi, vel ſchiſmate, ſeu in publico inceſtu, aut aliis enormibus criminibus ad ſuam ipſorum damnationem, & Eccleſiæ Dei ſcandalum, computreſcunt, juſtiſſimo jure percellantur: uti quoque Nos tales prævaricatores in proximo noſtro Concilio Provinciali, accedente aſſenſu & ſententia totius Synodi excommunicationis vinculo innodaſſe meminimus: Fuerit autem in nupera noſtra Synodo Diœceſana ad nos multorum veridicorum atteſtatione perlatum, permultos eſſe, qui memoratis Evangelicis, Apoſtolicis, & Canonicis Cenſuris contemptim ſpretis, ſe in Eccleſias Parochiales, intra noſtræ Diœceſeos pomeria & fines conſtitutas, vel propria authoritate, ſine ullo canonico titulo ingeſſerint, vel eas, per manum ſecularem intruſi, ſine canonica inſtitutione, detineant occupatas: non paucos quoque Monachos, partim apoſtatas, partim extra obedientiam degentes, Divina tractare, & populo Sacramenta adminiſtrare, non ſine graviſſimo innumerarum animarum diſcrimine & periculo.

Nos igitur, qui in Eccleſia Dei, pro parte ſolicitudinis nobis concreditæ, ſpeculatoris officio fungimur: quibus ex impoſiti muneris neceſſitate hoc inprimis incumbit, ut a Chriſti ovilibus lupos quam longiſſime repellamus, & Eccleſiarum illicitas invaſiones, quantum in Nobis eſt, prohibeamus: provideque animo repetentes, Nobis nequaquam licere, tam fœdam Eccleſiaſticæ diſciplinæ corruptionem, horrendaque facinora, & gravia ſcandala diutius diſſimulare & ſuſtinere, quin potius hoc a Nobis Divinum pariter & humanum jus poſtulare, ut diſciplinæ Eccleſiaſticæ nervum in memoratos præſumptores, ad eorum damnabilem audaciam coercendam, diſtringamus. Quamobrem, præſentis noſtri mandati, de aſſenſu ſacræ Synodi noſtræ, cui in præſentiarum præſidemus, Decreti vigore monemus omnes & ſingulos, qui ſe propria authoritate, ſine titulo, Eccleſiis Parochialibus ingeſſerunt, vel illas per intruſionem manus ſecularis, ſine canonica inſtitutione, occuparunt: ad hæc, omnes apoſtatas Monachos, vel qui extra obedientiam degentes, ſe Eccleſiarum regimini ingerunt: quique hæreſi, vel ſchismate, aut publico inceſtu, ſeu aliis enormibus criminibus manifeſte irretiti ſunt; ut intra viginti dierum ſpatium, quod illis pro canonica monitione præfixum volumus, Eccleſias memoratas, quas occupatas detinent, realiter & cum effectu dimittant, præbituri locum canonice & legitime ſufficiendis. Alioqui ipſos, & eorum quemlibet, contrarium facientes, & hujusmodi noſtro mandato non parentes, de ſimili dictæ noſtræ ſacræ Synodi aſſenſu, ſententiam excommunicationis majoris, ex nunc prout ex tunc, & ex tunc prout ex nunc, ipſo facto damnabiliter incidiſſe, præſentium per tenorem declaramus: quos etiam, ut excommunicatos, publice nunciari, & a plebibus, quarum curam ſibi uſurparunt, aliisque fidelibus vitari, ſerio ac diſtricte mandamus; donec Deo & Eccleſiæ digna pœnitentia ſatisfecerint, ac beneficium abſolutionis a Nobis meruerint impetrare. In quorum fidem & teſtimonium, præſens noſtrum Mandatum Sigilli noſtri impreſſione fecimus communiri. Datum in Synodo noſtra Diœceſana Colonienſi anno 1550. die Mercurii, 26. Februarii.

(*) Vide Tom. IV. noſtro, Concilium Provinciale Colonienſe, ſub Henrico Archi-Epiſc. Colon. celebratum anno 1310.

FORMA,

Juxta quam in Viſitatione Cleri & Populi Civitatis Colonienſis, Inquiſitio ſecundum Eccleſiarum, Monaſteriorum, Ordinum, perſonarum & locorum diverſas conditiones ac rationes inſtitui, vel fieri debeat. In Synodo Colonienſi Diœceſana Anno 1550. 26. Februarii publicata.

FORMA MANDATI DELEGATORII, SEU COMMISSIONIS DANDÆ VISITATORIBUS.

ADOLPHUS, DEI GRATIA, SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, LEGATUSQUE NATUS &c. REVERENDO IN CHRISTO, AMICO NOSTRO CHARISSIMO, JOANNI EPISCOPO CYRENENSI, NOSTRO IN PONTIFICALIBUS VICARIO, AC N. ET N., SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

CHRISTUS JESUS Dominus & Redemptor noſter, qui per viſcera miſericordiæ ſuæ viſitavit nos, oriens ex alto, ut illuceſceret his, qui in tenebris ſedent, ad dirigendos pedes noſtros in viam pacis, multifariam cum verbo, tum exemplo ſuo Divino nos docuit, debere Epiſcopos, qui Apoſtolorum ſuorum loco ſuccedunt, & Legatione pro Deo funguntur, Eccleſias ſuas, quas curandas ſuſceperunt, pro explorando & reformando earum ſtatu, ſæpe & frequenter viſitare & inſpicere. Narrat enim Sanctum Evangelium, quomodo Paſtor ille bonus, qui venit quærere & ſalvare, quod perierat, non modo per ſemetipſum, dum adhuc in terris nobiscum ageret, civitates omnes & caſtella circumierit, docens in Synagogis eorum, & prædicans Evangelium Regni, & curans omnem languorem & infirmitatem: ſed &, quum hominum ſe ſequentium turbas videret, & eorum intime miſereretur, eo quod eſſent vexati, & jacentes ſicut oves non habentes paſtorem; Diſcipulos ſuos gravi cum affectu admonuerit, ut ſe Dominum ſuum & Magiſtrum, in hoc viſitandi munere, & ejus, quod perierat, requirendi ſtudio ſequerentur: utque Patrem ſuum cœleſtem ardentibus & ſedulis precibus, pro extrudendis idoneis meſſoribus ſpiritalibus in meſſem ſuam ſolicitarent, dicens: Meſſis quidem multa, operarii autem pauci. Rogate ergo Dominum meſſis, ut mittat operarios in meſſem ſuam. (*) Tales nimirum, qui potentes docere, & eos, qui contradicunt, redarguere, dum hoc viſitationis munere perfungentur, permundent aream ejus, & bonos a malis ſeparantes, congregent triticum in ejus horreum, paleas vero ſpiritu oris ſui exufflent, & de Regno ejus, quæ eſt Eccleſia, tollant omnia ſcandala; ut ab univerſis erroribus & vitiis ejusmodi viſitationis ventilabro eventilata, excuſſa & repurgata, ſecura ei ſerviat libertate. Quo profecto glorioſum illud omnium Eccleſiarum lumen & vas electionis, Sanctiſſimus Apoſtolus Paulus, in quo Chriſtus ipſe loquitur & auditur, reſpiciens, Presbyteros Eccleſiæ Epheſienſis ad ſe Miletum vocatos, ſic alloquitur & compellat: Attendite vobis & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo. Quemadmodum Act. 20. legimus. Quo etiam in libro apertiſſime indicatur, quantæ curæ hoc viſitandi munus tanto Apoſtolo fuerit. Legimus enim illic, ad Barnabam Coapoſtolum ſuum illum ſic loquentem: revertentes viſitemus fratres per univerſas civitates, in quibus prædicavimus verbum Domini, quomodo ſe habeant. Quod & crebro & diligenter feciſſe eos, idem liber non uno in loco manifeſtiſſime declarat & oſtendit: maxime ubi narrantur, circumambulaſſe regiones, in quibus prædicaverunt verbum Dei, ut viderent quomodo ſe

(*) Matth. 9.

ſe haberent fratres, & ut confirmarent eos in fide: & conſtitutis ubique idoneis Presbyteris, Apoſtolorum & Seniorum traditiones & præcepta eis cuſtodienda mandarent. Quæ certe præcipua ſunt ad canonicam Viſitationem pertinentia. Quin & D. Petrus, Apoſtolorum vertex ac Princeps, in eodem libro non fruſtra narratur, tranſiſſe & inviſiſſe univerſos. Quanta item cura in eodem munere dilectiſſimus Chriſto Diſcipulus, & inter Divinos Evangeliſtas ſublimis aquila Joannes, in Aſia verſatus ſit, abunde Eccleſiaſtica teſtatur hiſtoria. Cæterum quam plenum exitialis periculi, & plane horrendum ſit, eos, qui ſpeculatorum in Eccleſia locum tenent, in hoc officio ceſſare, Dominus ipſe apud Prophetam ſuum Hieremiam graviſſime conteſtatur, ubi duriſſimas de ignavis Paſtoribus, hanc functionem negligentibus, ſe ſumpturum pœnas terribiliter comminatur, dicens: Vos diſperſiſtis gregem meum, & ejeciſtis eos, & non viſitâſtis eos. (*) Ecce ego viſitabo ſuper vos malitiam ſtudiorum veſtrorum. Quibus etiam apud alium Prophetam (**) ſevere admodum improperat & exprobat, quod viſitationem gregis negligentes, infirmum non conſolidarint, quod ægrotum, non ſanarint, quod contractum non alligarint, & quod abjectum non reduxerint, & quod perierat, non quæſierint. Et diſperſæ, inquit, ſunt oves meæ, eo quod non eſſet Paſtor, & factæ ſunt in devorationem omnium beſtiarum agri, & diſperſæ ſunt. Erraverunt, ait, greges mei in cunctis montibus, & in univerſo colle excelſo, & ſuper omnem faciem terræ diſperſi ſunt, & non erat, qui requireret. Non erat, inquam, qui requireret. Unde & vocem hanc, valde ſane metuendam, ſubjicit: Propterea, inquit, Paſtores, audite verbum Domini: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ipſe ſuper Paſtores requiram gregem meum, nec paſcent amplius Paſtores ſemetipſos: & quæ illic ſequuntur. Quin etiam iram eſſe graviter offenſi Dei, quoties datur Paſtor aliquis negligens & deſidioſus, ipſe Dominus in Zacharia Propheta atteſtatur, ubi inquit: Quia ecce ego ſuſcitabo Paſtorem in terra, qui derelicta non viſitabit, diſperſum non quæret, & contritum non ſanabit, & id, quod ſtat, non enutriet, & carnes pinguium comedet, & ungulas eorum diſſolvet. Poſt quæ continuo hac terribili voce exclamat: O Paſtor & idolum, derelinquens gregem. (***) Hæc Divina exempla & tremenda oracula cum ſuperiori tempore nobiſcum animo volutaremus, & de illorum imitatione & executione crebre (ut par erat) cogitaremus, & ſolliciti eſſemus; en commodum Invictiſſimus & Religioſiſſimus Imperator Carolus Quintus Auguſtus, Dominus noſter clementiſſimus, in proximis Auguſtanis Comitiis, ejus, quod factum oportuit, auſpicandi ſemel, & agendi viam aperuit. Nam Reformationis ſalutaris Formula Statibus Eccleſiaſticis propoſita, non ſatis eſſe putavit, indicaſſe normam aliquam, canonicis inſtitutis conſentaneam, ſecundum quam & viveretur, & doceretur in Eccleſiis Germaniæ, uſque ad Concilii Generalis determinationem; ſed & idoneos tramites & modos ejusdem. Reformationis exequendæ, ſecundum Evangelicas, Apoſtolicas & Eccleſiaſticas Leges oſtendit, quos & Prælatos intra certa præſtituta tempora amplecti omnino voluit, ac juſſit. Quæ nimirum ſunt accurata Provincialium, & Diœceſanarum Synodorum celebratio, ac deinde diligens Eccleſiarum Viſitatio. Nos igitur cernentes tam Religioſis Cæſareæ Majeſtatis juſſis officium noſtrum non parum adjuvari, quod confidamus authoritatem ejus, omnia impedimenta, quæ haud dubium Reformationis impatientes, Epiſcopis alioqui objeciſſent, e medio ſublaturam; celebratis jam per Nos pro memoratæ Reformationis executione, una Provinciali, & duabus Diœceſanis Synodis, & in his communi conſilio & aſſenſu permultis pie & religioſe conſtitutis, quibus priori Cæſareæ juſſionis parti ſatisfactum eſſe ſperamus: ſupereſſe videmus, ut alteram quoque partem, quæ eſt de viſitando & inſpiciendo gregem Dominicum Nobis concreditum, cooperante Deo, ut cœpimus, proſequamur. Idque non modo ob id, ne præcedens ille noſter, non exiguus certe labor, quem in celebratione Synodorum noſtrarum adhibuimus, & inſumpſimus, hujus alterius partis vel intermiſſione, vel longiore extractione, ſine ullo fructu diſpereat, & irritus fiat: cum ſciamus, fruſtra eſſe in civitate jura, niſi ſint, qui & ea exequantur.

(*) Jerem. 23. (**) Ezech. 34. (***) Ezech. 11.

tur: ſed, & quidem inprimis, ne hac in parte commiſſa, quod abſit, negligentia, Dominus ſanguinem ovium Nobis commiſſarum, de manibus noſtris, ut Propheta ait, (*) ſevero judicio exigat. Verum enim vero, cum hoc tam magnum & neceſſarium Viſitationis opus, quod per ſe late patet, tale ſit, ut viros quam maxime idoneos poſtulet, qui ſe illi totos addicant, multumque temporis, ut per Diœceſim noſtram totam, facto initio ab Eccleſia noſtra Metropolitana, & ei adhærentibus, producatur & peragatur: Ad hæc moram interdum longiuſculam, nunc hic, nunc illic, pro locorum ratione & neceſſitate manendi requirat: Nos vero aliis innumeris & graviſſimis, tum Eccleſiæ noſtræ, tum Sacri Romani Imperii negotiis ac rebus ſic ſimus occupati, & impliciti; ut continuum illum a loco in locum progreſſum, & prolixiorem in noſtræ Diœceſeos oppidis & vicis ſingulis moram, ſine ejusmodi negotiorum delectu (**) (quem committere nefas putamus) facere non poſſimus: uti tamen (niſi, ut jam commemoratum eſt, prohiberemur) libenter facere vellemus: & præterea, ut quam maxime poſſimus & velimus, hoc muneris per Nos ipſos gerere & ſubire; idipſum tamen ſine gravi ſubditorum noſtrorum onere, ob numeroſiorem noſtrum comitatum, ad quem recipiendum alicubi forſan non ſat tecti fuerit, facere nequeamus: Vobis, de quorum ſingulari doctrina, pietate, zelo, prudentia & circumſpectione plurimum in Domino confidimus, quam & multa experientia compertam habemus, vices noſtras præſentium per tenorem committimus, dantes & concedentes vobis, harum literarum vigore, plenam & liberam poteſtatem, univerſas & ſingulas Eccleſias, tam in ipſa noſtra Metropoli Colonienſi (Majori tantum noſtra, cujus Viſitationem per Nos jam cœptam, Nobis ipſis reſervamus, excepta) quam per totam noſtram Diœceſim Colonienſem conſtitutas, ſecundum Sacrorum Canonum Decreta, & Cæſareæ Reformationis Formulam, viſitandi, eaque de re Clerum & populum noſtrum, ubivis locorum, ad comparendum coram vobis, & ſubmittendum ſe ſe viſitationi veſtræ, canonice evocandi, & monendi: & ulterius de ſtatu memoratarum Collegiatarum, nec non Parochialium Eccleſiarum, & Decaniarum Chriſtianitatum, ſeu Ruralium, & Monaſteriorum, tam Monachorum, quam Sanctimonialium, & Canoniſſarum (ut vocant) ſæcularium: domorum quoque Fratrum Teutonicorum, Sanctorumque Joannis, & Antonii, (quatenus ſe viſitationi ſubmiſerint) aliarumque ſacrarum ædium, Oratoriorum, Capellarum: & quorumcunque piorum locorum, Scholarum & Bibliothecarum, & perſonarum, in eisdem Eccleſiis, Monaſteriis, domibus & piis locis degentium, & Deo militantium, eorumque ſtatutis, ordinationibus, moribus & conſuetudinibus: denique de ſtatu & conditione plebium cujusque loci, diligenter inquirendi: & facta inquiſitione, inprimis Statum Eccleſiaſticum (cujus confuſione tota Eccleſiæ facies confunditur) repurgandi: Statuta, ordinationes, mores, & conſuetudines Eccleſiarum quarumcunque inſpiciendi & cognoſcendi: & ſi quid in eisdem irrationabile, aut indecens fuerit, corrigendi: Eccleſias, Monaſteria, Oratoria, Sacella, & alia pia loca, ubi vel exciſa ſunt, vel exhauſta, vel deſerta redintegrandi: & pro reformatione plebium, ex ſingulis Parochiis aliquot probos, boni nominis & fide dignos viros, ad numerum quatuor, quinque aut plurium, ſecundum & plebis cujusque loci frequentiam, quibus fides, mores, converſatio, fama & opinio omnium illic commorantium ſit plus cognita, deligendi: eosque ad dicendum ſuper interrogandis veritatem, remoto procul omni carnali affectu, amoris, odii, ſpei & metus, adjurandi: & generaliter ubivis hæreſes & ſchismata extirpandi, errores, abuſus & ſcandala tollendi: Fidem Catholicam, virtutes & bonos mores inſerendi: ſeductos ab hæreticis & ſectariis, & nunc errores ſuos recognoſcentes, & de illis ex animo dolentes, & ad Orthodoxæ, & Catholicæ fidei unitatem redire cupientes, & recipi humiliter petentes: ſimiliter criminibus & flagitiis obnoxios, cognito tamen in eis omnibus vero, & non ficto, aut ſimulato de perperam admiſſis dolore, ad pœnitentiam recipiendi, pieque & benigne (ſalva tamen Eccleſiaſtica diſciplina) rurſus amplectendi; eis, prout eorum

(*) Ezech. 33. (**) *fors*: neglectu.

eorum error aut lapſus, vel publicus, vel occultus fuerit, publicam, ſeu occultam pœnitentiam canonicam imponendi: nec non pœnitentias juris communis, pro veſtra prudentia & diſcretione, ac pœnitentium qualitate & conditione moderandi: & pœnitentes ejusmodi, poſt exomologeſios ſatisfactionem peractam, a cenſuris & pœnis, errorum, ſeu criminum ſuorum ratione incurſis, etiam in caſibus Nobis ſpecialiter reſervatis, authoritate noſtra Archiepiſcopali, ſeu alia quacunque Nobis competenti in Domino abſolvendi, & Chriſti fidelium conſortio aggregandi: Congregationes, Communitates, Univerſitates, ac ſingulares perſonas, ab illicitis & damnatis obligationibus exolvendi, & liberatas declarandi. Præterea tenuiorum Beneficiorum redditus, ita ut de ſingulis Beneficiis ſinguli Beneficiati commode vivere, & juſta emolumenta percipere poſſint, authoritate noſtra, prout de jure citra revocationem commiſſionis Vicario noſtro in Spiritualibus factæ, augendi, ac Beneficia, quæ nullam neceſſariam functionem habent, Eccleſiis Parochialibus, quibus ſtipendia non ſuppetunt miniſtrorum, uniendi, vel diſmembrandi: omnesque, qui Eccleſias incorporatas habent, ad proſpiciendum Curatoribus talium Eccleſiarum Parochialium de ipſarum fructibus & obventionibus ſufficienti portione & ſuſtentatione, monendi & compellendi: Similiter viros doctos, boni nominis, graves, pios, & Catholicos ad examinandum Ludimagiſtros, & excutiendum libros, aliaque, quæ vobis committenda aliis videntur, delegandi: & generaliter quæcunque ad reformationem, inſtaurationem, & conſervationem quarumcunque Eccleſiarum, & piorum locorum, in noſtra Diœceſi ſitorum, pertinent, curandi: Repugnantes vero & contradicentes vobis in præmiſſis, ſeu aliquo præmiſſorum, veluti hæreticos, ſchismaticos, induratos, votifragos, inceſtuoſos, & quoscunque criminoſos & inobedientes, pœnitentiam canonicam accipere, & mandatis Eccleſiæ parere recuſantes, cenſuris Eccleſiaſticis, ut ad cor redeant, innodandi & percellendi, eos pro exceſſuum & criminum qualitate, ab officio vel beneficio, vel utroque ſuspendendi, vel etiam pro gravitate exceſſus, perpetuo privandi, excommunicandi, interdicendi, ac alias juxta Canonum Sanctiones puniendi & coercendi. Omniaque & ſingula alia, quæ præſens Viſitatio exigere videbitur, pro ratione locorum & perſonarum, faciendi, gerendi, & exercendi, & quæ Nos ipſi, ſi perſonaliter adeſſemus, gerere & exercere poſſemus, & merito deberemus: Decernentes, omnia & ſingula per vos, ſeu a vobis pro tempore facta & geſta, valida & efficacia fore, ſuosque debitos effectus ſortiri, & ab omnibus inviolabiliter obſervari debere. In quorum omnium & ſingulorum fidem, & teſtimonium, præſentes literas per Notarium noſtrum infraſcriptum, ſubſcribi, ſigillique noſtri appenſione fecimus communiri.

Datum ex Arce noſtra Brulenſi, vigeſima Decembris, Anno Domini noſtri Jesus Christi Milleſimo quingenteſimo quadrageſimo nono.

Præparatoria quædam ad Viſitationem.

Viſum olim eſt Sanctis Patribus, ut ſacri Canones indicant, cum Epiſcopus ſuam Diœceſim viſitandi gratia circuire vult, debere Archi-Diaconum, vel Archi-Presbyterum eum præire aliquot diebus per Parochias, quas viſitaturus eſt, & ex authoritate ſanctorum Canonum præcipere, & ſerio denunciare, ut omnes, exceptis infirmis, ad Viſitationem Synodalem occurrant, & interminari his, qui abſque gravi neceſſitate defuerint, a Chriſtiana communione depulſionem. Deinde debere hunc, accitis ad ſe Presbyteris, qui in illo loco ſervitium exhibere debent Epiſcopo, ſatagere, ut minores & leviores cauſæ corrigantur & emendentur, ne Epiſcopus veniens levioribus negotiis fatigetur, neve immorandum illic ei ſit amplius, quam neceſſe fuerit. Quo etiam Canones illud citant, quod Dominus ad Moyſen de hujusmodi cooperatoribus ait: Ut tecum (inquit) ſuſtentent onus populi, & non tu ſolus graveris.(*) Et quod Beatus Joannes Baptiſta adventum Domini præcurrit prædicando, dicens (**): Pœnitentiam agite. Item: Parate viam Domino. Siquidem Epiſcopus vicem Chriſti age-

(*) Numer. 11. (**) Matth. 3.

agere videatur, & ideo cum gaudio, timore, & cum ſumma reverentia a plebibus ſibi ſubjectis ſuſcipiendus ſit, ut illis cum laude dicatur, quod Apoſtolus de Galatis teſtatur: Teſtimonium, inquit, vobis perhibeo, quod ita ſuſcepiſtis me ſicut Angelum Dei, ſicut Dominum JESUM. (*)

Verum cum latiſſima ſit Colonienſis Diœceſis, in quatuor Archi-Diaconatus, & quam plurimos Archi-Presbyteratus, ſeu Decanias rurales diſtincta, & intermiſſa jam nimium diu ſit Canonica Viſitatio, non ſine gravi (quod negari non poteſt) jactura religionis & diſciplinæ; convenire Nobis videtur, ut hoc muneris, quod Canones unumquempiam Archi-Diaconum, vel Archi-Presbyterum obire volunt, omnes Archi-Presbyteri, hoc eſt, Decani, tam Collegiales, quam Rurales, qui Chriſtianitatum vocantur, ſinguli in ſuis regiunculis obeant; ut advenientes Viſitatores, jam ſtratam & præparatam viam inveniant, ſic ut Viſitationem ubique locorum, expedite peragere, & abſolvere poſſint.

Multum quoque ad præparationem hanc facere videtur, ſi Archi-Presbyteri iſti, diligenter admoneant plebes, ut mane ejus diei, quo ipſæ viſitandæ & inquirendæ ſunt, ab omni opere ſervili ferientur, quo expediti ad Eccleſiam, ad cibum capiendum, qui non perit, animarum ſuarum ſaluti conſulturi, pergant. Et ut omnes, qui remedium gravatæ conſcientiæ (ob nefanda commiſſa flagitia, quorum relaxatio ab Epiſcopis petenda fuerit) velint adhiberi: aut conſilio opus habeant in re quacunque perplexa, die deſignata cum bona fiducia adveniant, ſeque audacter Viſitatoribus præſentent, paternam benignitatem & manſuetudinem experturi. Denique ut quotquot Sacramento Confirmationis, ſecundum ritum Catholicum nondum fuerint communiti, in quavis etiam ætate, ad illud reverenter accipiendum ſe præparent, hoc eſt, ut jejuni ad Confirmationem veniant, & moneantur confeſſionem prius facere, ut mundi Donum Spiritus Sancti mereantur accipere, ut habet Aurelianenſe Concilium. Quod maxime in his locis fieri eſt neceſſe, ubi ſunt baptizati ab hæreticis & ſchismaticis: nam tales cum extra Eccleſiam tincti Sacramentum quidem, ſed non rem, vel virtutem Sacramenti, nec donum Spiritus Sancti acceperint, neceſſario prius integre edoceri & inſtitui debent de fidei myſteriis, & ſi omnibus aſſenſerint & acquieſcant, purgati fidei integritate, manuum Epiſcopalium impoſitione Eccleſiæ Catholicæ inſeri & reconciliari, & Chriſmate confirmari. Quod ſi inveniantur ex horum numero quidam, qui ſic confirmari reſpuant, hi a communione fidelium penitus excludantur.

Eccleſias quoque & Cœmeteria, & quæcunque Deo ſacrata, quæ in hac rerum turbatione violata ſunt, Epiſcopali Benedictione, ſecundum veteres Canones expiari oportet: hujus quoque memoratos Decanos, pro facienda præparatione, admonitos eſſe oportet.

Poſtremo, etſi ob hujus Diœceſeos latitudinem Viſitatores omnia in univerſum loca, inviſere, & oculis ſubjicere non poſſint: & proinde viſum ſit, deſignari per omnes Decanias rurales, loca populoſiora & magis inſignia, ad quæ ſingularum Decaniarum Parochi, cum Presbyteris & Clericis, & laicis aliquot potioribus quarumque Eccleſiarum per Decanos evocentur; Nihilo ſecius tamen hoc non oportet eſſe perpetuum, ſed erit ea res Viſitatorum diſcretioni commiſſa, ſic ut etiam ad loca non deſignata, vel ob populi multitudinem, vel ob aliam neceſſariam cauſam, quæ eorum præſentiam, & ocularem inſpectionem requirat, pergatur, & neceſſitati ac ſaluti omnium conſulatur.

Quo ordine Viſitatores in ſingulis Eccleſiis & locis hoc munus adminiſtrare & peragere debeant.

PRincipio convocatis Clero & populo, imploranda erit (ſine qua nihil poſſumus) Dei gratia, & devote celebrandum Miſſæ Sacrum de Spiritu Sancto: in quo ſuppliciter oretur Deus, ut qui per ſuum Spiritum, totum mundum ad agnitionem ſui nominis convertit, & in unitatem fidei congregavit, per eundem etiam nos faciat eadem ſapere, & ſuis mandatis corda noſtra dedere

(*) Gal. 4.

dere & ſubmittere; ut ſuæ Divinæ Viſitationis fructum, per miniſterium Eccleſiaſticum experiri & accipere valeamus.

Inter Miſſæ Sacrum, ubi populus requirendus erit, fiat a decantato Symbolo ſermo commonitorius ad adſtantem Clerum & populum, qui attemperandus erit, pro diverſitate locorum ad hominum captum, & rerum, illic Reformatione quam maxime egentium, conditionem, quam Viſitatores ſtatim ab adventu ſuo in oppidum aliquod vel vicum, vel a Decano, vel a Parocho, vel ab aliquibus aliis ejus loci Catholiciſſimis & veraciſſimis viris percipere retulerit.

Concio in eo verſabitur, ut ſicubi plebs in hæreſim aliquam prolapſa fuerit; falſitas ejus per evidentiſſimas ſcripturas, & Catholicæ Eccleſiæ determinationes, quibus nullus vel communi ſenſu præditus refragari queat, quam fieri poteſt, breviter oſtendatur. Nec ſubticenda hac in parte erit Cæſaris declaratio. Erunt coarguenda ſcelera, crimina, & peccata, quibus plebs ejus loci quam maxime ſervit. Addendæ ardentes exhortationes; ut qui aberrarint, & ſeducti fuerint, in viam redeant: ut qui ceciderint, reſurgant: ut ſuſcepta & digne peracta pœnitentia correcti, in ſinceritate fidei, & doctrina Eccleſiæ Chriſti, & obſervatione Præceptorum Dei permaneant & perſeverent: ut ſinguli ſuæ vocationi ſerviant, ſuis quique officiis & muneribus fideliter perfungantur: ut Poteſtatibus ſuperioribus, tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus obedientiam, honorem, & cætera, quæ debent, ultro præſtent: ut unanimitati & concordiæ ſtudeant: denique ut uno ſpiritu atque ore Deum, Patrem Domini noſtri Jesu Christi, ſincera fide, & puris affectibus concelebrent & colant, quo regni ejus participes efficiantur.

A peracta Concione, publica oratione ſuppliciter invocandus, & rogandus eſt Deus: quam qui concionatus eſt, verbis germanicis, ut plebs eum ſuis verbis ſubſequi, & idem cum eo diſerte petere a Deo poſſit, recenſeat in hanc ſententiam:

Omnipotens, ſempiterne Deus, qui etſi corda noſti omnium, ad exemplum tamen, quod nos ſequamur, deſcendere, ac videre voluiſti, an populus ſceleratus, clamorem, qui ad te pervenerat, opere compleviſſet. Qui tuum Filium unigenitum in terras ad requirendum, & ſervandum, quod perierat, miſiſti: Et per eundem omnes, qui gregis paſcendi curam ſuſceperunt, ut idem ſedulo agerent, cum verbo, tum opere, admoneri feciſti. Te ſuppliciter exoramus, ut nobis indignis famulis tuis, gratiam Divini luminis tui, pro tua ineffabili pietate clementer infundas, labia aperias, linguam dirigas, omnesque actus, & cunctas operationes noſtras, tua virtute inſtruas & confirmes; ut hoc Viſitationis opus omni ex parte, Spiritu tuo cooperante, & Beata Maria Genitrice Filii tui, ac omnibus Sanctis tuis intercedentibus, ad hæreſum & vitiorum eradicationem, ad Catholicæ Fidei, & ſanæ doctrinæ robur, & exaltationem, virtutum & bonorum morum inſitionem, & charitatis augmentum: denique ad Eccleſiæ tuæ repurgationem, inſtaurationem, conſervationem & tranquillitatem, & ad tui ſolius Nominis laudem & gloriam ſempiternam peragere poſſimus: Per eundem Dominum noſtrum Jesum Chriſtum Filium tuum, qui tecum vivit & regnat in unitate ejusdem Spiritus Sancti Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

Deinde facta, ut moris eſt, ſupplicatione pro omnibus, qui in ſublimitate Eccleſiaſtica, & ſæculari conſtituti ſunt, & pro omnibus hominibus, tam vivis, quam defunctis, & recitata confeſſione publica, ſecundum formam in Eccleſia Catholica uſitatam, & pronunciata prece: *Miſereatur veſtri Omnipotens Deus* &c. *Abſolutionem & remiſſionem* &c. peragatur ulterius Miſſæ Sacrificium.

In Collegiatis Eccleſiis, Monaſteriis, & aliis piis domibus, ubi Eccleſiaſtici tantum ſunt inquirendi, Miſſa poterit celebrari, non interrupta concione, & a Miſſa in domo Capitulari ſermo ad congregationem haberi.

His præmiſſis, ad Inquiſitionem generalem, juxta formulas, quæ pro diverſa ratione & conditione Eccleſiarum, Monaſteriorum, & aliorum piorum locorum & perſonarum, conſcriptæ ſunt,

deſcendatur. Non quod oporteat in ſingulis locis, a ſingulis perſonis inquirendis, omnia & ſingula eo ordine & ſerie, ut conſcripta ſunt, perſcrutari: ſed examinatio ſingulorum fiet ſecundum Viſitatorum prudentiam & diſcretionem, & perſonarum & locorum qualitatem, &, ut plus, vel minus ab inſtitutis ſuis degenerarunt.

Poſt Inquiſitionem generalem, Viſitatores manifeſtos hæreticos, vel ſchismaticos, & publice peccantes, publice: occulte vero peccantes, occulte arguent: ac reſipiſcentibus, & ad pœnitentiæ remedia confugientibus, pro qualitate delicti, vel publicam, vel privatam pœnitentiam injungent, aliaque facient, quæ Diploma eorum, ſeu commiſſio eis data complectitur.

Quod ſi de quorundam (qui criminoſi deferuntur) vitio, ſeu crimine dubitetur: Videndum, an tales de crimine, cujus inſimulantur, publice diffamati ſint, & num ab uno, vel pluribus, num a malevolis & maledicis, an potius providis & honeſtis, non ſemel tantum, ſed ſæpe, ſic ut jam clamor aſcendat, qui diutius ſine ſcandalo diſſimulari non poſſit, vel ſine periculo tolerari. Tum debebunt Viſitatores ad ſpecialem Inquiſitionem contra ejuſmodi diffamatas perſonas deſcendere, formare inquiſitionis articulos, vocare coram ſe inquiſitioni ſubdendum, proponere ei, de quibus delatus eſt, criminum capita, & præbere ei facultatem, ſe defendendi.

Poteruntque Viſitatores ad inquiſitum (ut tangatur cor ejus verbo Dei) pro dicenda veritate in hanc ſententiam præfari: Deus omniſcius (qui eſt ſcrutator cordium & renum, ac ante cujus oculos omnia aperta ac nuda ſunt) ut nos a præcipitandæ ſententiæ prolatione compeſceret, non ante voluit contra Gomorrhæos ſententiam damnationis proferre, quam cognoſceret de his, quæ publicitus per illos conſcelerate committebantur. Unde ait: *Deſcendam & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, compleverint opere.* (*) Quod & Chriſtus in parabola de villico confirmat. Is enim licet eſſet diffamatus apud Dominum, quaſi diſſipaſſet bona illius; tamen non eſt inauditus damnatus: ſed accerſito eo Dominus dixit: *Quid hoc audio de te? redde rationem villicationis tuæ.* (**) Hæc Dei & Chriſti monita inſequentes, licet pleraque a pluribus fide dignis & idoneis perſonis de te mala referantur: quæ etſi urgente conſcientia, & officii commiſſi neceſſitate, non poterimus, nec debebimus diſſimulare: ea tamen vera eſſe, cum nobis hactenus liquide comprobatum non ſit, & proinde ad te condemnandum nos nondum permoverint, adverſus te Canonice duximus inquirendum.

Jam ſi quis facta inquiſitione in negando perſiſtens, poſtea teſtibus idoneis de admiſſo convictus fuerit, & reſipiſcere velit; accipiat pœnitentiam pro ſui delicti modo: ſin tantum publica mala fama laboret; ad purgationem adigendus eſt, ſecundum Canonicas Sanctiones.

In refractarios & inobedientes, cenſura Eccleſiaſtica diſtringenda eſt, ſecundum commiſſionis & juris communis formam.

Et diſtricte injungendum omnibus, ne cum ejecto ex Eccleſia, donec reſipuerit, ullo modo communicent, memores ejus, quod Sanctus Paulus de inceſtuoſo illo vitando ſuis Corinthiis, (***) & Beatiſſimus Apoſtolus Joannes in ſua Canonica ſecunda, de ſeductoribus cavendis ſcribunt & præcipiunt.

Poſt expletam Viſitationem, Scheda Viſitationis, quæ Decreta & Inſtituta complectatur, ſecundum quæ poſt hæc eo in loco doctrina, vita & mores exigenda erunt, ſingulis ordinibus relinquatur: & poſtremo confectis omnibus, Clerus ſimul & populus Epiſcopali Benedictione dimittatur, Viſitatoribus ad proxima loca porro profecturis.

Viſitatores ſibi dictum putent illud, primæ Theſſalonicenſ. quinto: *Rogamus autem vos, Fratres, corripite inquietos, conſolamini puſillanimes, ſuſcipite infirmos, patientes eſtote ad omnes.*

Viſitandi vero illud ibidem:

Rogamus autem vos, Fratres, ut noveritis eos, qui laborant inter vos, & præſunt vobis in Domino, & monent vos; ut habeatis illos

(*) Gen. 19. (**) Lucæ 16. (***) 1. Cor. 5.

illos abundantius in charitate, propter opus illorum: & pacem habete cum eis.

SEQUUNTUR NUNC INQUISITIONES, PRO ECCLESIARUM ET LOOORUM DIVERSITATE ADHIBENDÆ.

Quæ in Eccleſiis Cathedralibus & Collegiatis inquiri debeant.

INitio, an Capitulo competat jus eligendi ſuos Prælatos.

Si ſic; quo ordine, forma, modo, & quibus affectibus ad electionem procedatur.

An hoc ſolum ſpectetur, ut digni atque idonei eligantur: tales videlicet, qui exemplo præcedant, & functioni ſuæ gnaviter incumbant, & ad quorum comparationem cæteri grex merito dicantur.

An Præpoſitus, Decanus, & Capitulum, & ſingulares perſonæ habeant Eccleſias Parochiales, quæ ad præſentationem, inſtitutionem, proviſionem, ſeu collationem eorum, ſeu cujusvis ex eis, ſpectent & pertineant.

Quales provehant, & provehere poſthac velint ad tales Eccleſias: an ſolos eos, qui ſciant & velint populum docere verbum Dei pro captu eorum, & Sacramenta Eccleſiaſtica ritu Catholico adminiſtrare, & facere omnia, quæcunque Reformatio Cæſaris, & Decreta Provincialis Concilii, a Parochis & Rectoribus Parochialium Eccleſiarum requirunt.

Quales ſint, qui in præſentiarum talibus Eccleſiis præſunt: an ſint legitime inſtituti: cum beneficium Eccleſiaſticum ſine Canonica inſtitutione obtineri non poſſit: nec is Eccleſiaſtica Sacramenta adminiſtrare queat, cui manus rite impoſita non eſt.

An ejusmodi Eccleſiarum Curatoribus ſit de ſufficienti portione proviſum, qua ſe honeſte ſuſtentare poſſint; ut non ſit opus, eos ſe ſe ſervilibus officiis mancipare.

Ut Viſitatores ſibi faciant exhiberi titulos iſtorum Parochorum, ſeu Curatorum, ſi de alicujus Canonica inſtitutione merito dubitetur.

An Canonici, qui habent Præbendas, ſibi ex indulto Apoſtolico, cum onere legendi, collatas, ſuo muneri, juxta Bullarum Apoſtolicarum tenorem, ſatisfaciant.

An Capitula velint ad iſtos Canonicatus & Præbendas, quæ univerſitatis vocantur, cum vacaverint, in futurum eos ſolos provehere, & admittere, qui velint, & poſſint earundem Præbendarum onera, ipſis vigore Bullarum Apoſtolicarum impoſita, ſubire.

Inquirendum, an omnes & ſinguli in Eccleſia beneficiati, & quicunque officia gerunt, qualiacunque ea ſint, functioni ſuæ gnaviter incumbant. Et an quisque, quo deſignatus eſt loco, miniſtret in Divinis, & aliis Collegii rebus.

An Præpoſiti, ad quos præſtito juramento pertinet, res, bona, privilegia, ſtatus, & jura Eccleſiarum potenter, & patenter defendere (cujus cauſa præ cæteris ampliores redditus Eccleſiarum percipiunt) hoc munere probe, fideliter & diligenter fungantur: & num ex negligentia eorum (nihil aliud, quam ſua lucra quærentium) Eccleſia, ſeu Collegium damnum accipiat.

An Præpoſiti, ſeu alii Prælati, qui habent Archidiaconatus, ſeu Archipresbyteratus ſuis dignitatibus annexos, regiunculæ ſui Archidiaconatus, ſeu Archipresbyteratus (in qua in partem ſolicitudinis Epiſcopalis vocati ſunt) Parochis, ſeu Curatoribus Eccleſiarum, ne in officio negligentes ſint, ſuperintendant.

An Synodis Epiſcopalibus interſint, illicque referant & exponant ſuæ portiunculæ ſtatum, ac una cum Patribus conſulant, ac decernant Synodalia Decreta & ſententias.

An placita Epiſcopi Parochis, curæ ſuæ commiſſis, publicent & exequantur, eaque omnia præſtent in ſuo territorio, quæ in Diœceſi Epiſcopus, cujus ſunt oculi, (exceptis tantum his, quæ Epiſcopalis proprie muneris ſunt) Et an ſolicite invigilent, ut ſi quid adverſus fidem, pietatemque Chriſtianam emergat,

gat, Epiſcopo idipſum (ad quem cura prima pertinet) ſignificent.

An territorii, ſeu regiunculæ ſuæ, Eccleſias ſingulis quibusque annis viſitent & inquirant, vitia corrigant, & pro publicis criminibus pœnitentias publicas injungant: &, ſi quæ graviora ſunt, quæ per ipſos emendari nequeant, ad Epiſcopum & Synodum Epiſcopalem referant, publico judicio ſubmittenda: eo quod eorum viſitationes parvæ quædam & particulares Synodi habeantur, majori ſubjectæ, & ſecundum ejus judicium dirigendæ.

Num deſignatos ad Beneficia, maxime curam animarum habentia, ſive per præſentationem, ſive per electionem, vel ſimpliciter provectos per collationem factam pleno jure, prius inveſtiant, vel ad Eccleſiæ munera ſubeunda admittant, quam exploratum illis ſit diligenti examinatione, eos eſſe idoneos, & vocationi ſuæ pro viribus ſe ſatisfacturos polliceantur.

Num conjugatis, indoctis, levibus, vitioſis & inutilibus vices ſuas committant: nihil niſi quæſtum avarum ex officiorum, ſeu munerum ſuorum locatione facientes, malentes homines de æterna ſalute periclitari, quam ſe lucro turpi ac temporali non ditari.

Num juriſdictionem ſuam & munera ulli Commiſſario, ſeu Collectori, licet Eccleſiaſtico, plus offerenti, pro pecunia, aut pro certo annuo cenſu, committant, vel vendant.

Num Epiſcopi, & eorum Officiales, ad quos pertinet vitiorum correctio, relinquant peccata ob pecunias & munera impunita: non perpendentes, pudendum eſſe crimen, crimina non coercere: nec quicquam eſſe, quod Prælatos coram Deo magis accuſet, quam hujus rei neglectus.

An præterita delicta, impoſitione ſalutaris pœnitentiæ, pro delicti gravitate injuncta, caſtigent.

An ubi ejuscemodi caſtigatione non proficitur, & ubi hoc delicti gravitas requirit, cenſuris, & pœnis Canonicis, nempe ſuſpenſionis, excommunicationis, & ſimilibus, criminoſos coerceant.

Num pœnitentiæ loco pecuniam emungant, niſi ubi permittunt jura & Canones: & num tum hanc mulctam in uſum aliquem pium, ſecundum Canonum præſcriptum convertant.

An Decanus pro virili ſatisfaciat officio ſuo, videlicet exemplo præcedendo, & verbo ſæpe monendo omnes & ſingulos Canonicos & Clericos, & familiam eorum; ut quisque ſuæ vocationi gnaviter incumbat, & vitam ducat appellatione ſua dignam: ut in vitæ honeſtate, in religioſo habitu, tonſura, & diſciplina: in lectione & ſtudio ſacræ Scripturæ ſe contineat, pſalmodias, preces, officia Divina & cæremonias, ſtatis horis digna Majeſtate perſolvat.

An in inobedientes, ebrioſos, luxui indulgentes, aleatores, percuſſores, rixoſos, ſcortatores, ignavos, mercaturam & uſuram exercentes, & officium negligentes, ſecundum cenſuram ſanctorum Canonum & Cæſaream Reformationem, animadvertat.

An Decanus apud ſuam Eccleſiam perſonaliter reſideat, & officio ſuo ſtrenue perſungatur, & exceſſus leviſſimorum quorumque Canonicorum, & Vicariorum inſolentiam, aliorumque ſubditorum vitia, quoties opus eſt, caſtiget.

Num absque rationabili vel neceſſaria cauſa abſit.

An cum ex rationabili cauſa abeſt, alicui Capitulari, qui ſuſcepti officii rationem reddere poſſit, quemque inferiores revereantur, vices ſuas committat.

Deinde, an qui Subdecani, & Choriepiſcopi, ſeu Cantores vocantur, ſuis officiis rite fungantur: Et an Subdecanus in vitia & negligentias Vicariorum diligenter animadvertat.

An Scholaſtici advigilent, ut juniores Canonici per idoneos, probos & Catholicos pædagogos, in his, quæ ad pietatem pertinent, erudiantur.

An caveant Scholaſtici, ubi ad eos jus emancipandi ſpectat, ne aliquem emancipent, niſi, qui ut emancipetur: hoc eſt, ut e manu pædagogorum ſuorum liberatus, Eccleſiæ ſervitiis addicatur, idoneus ſit.

Item

Item an ſcholam trivialem Eccleſiæ adhærentem, per eruditum, probum, & Catholicum Ludimagiſtrum procurent & adminiſtrent, qui pueros cum bonis literis & moribus, tum pietate Catholica imbuat.

Cætera, quæ ad examinationem Ludimagiſtrorum pertinent, in articulo generali infra ſubduntur.

An Cuſtodes, qui nunc Theſaurarii: item an Camerarii, Magiſtri Fabricæ, Cellarii, Præſentiarii, & alii Adminiſtratores, ſuis quique officiis, ſecundum Eccleſiarum Statuta, Reformationem Cæſaris, & Decreta Concilii Provincialis ſatisfaciant.

Et præſertim, an Cuſtodes, qui munus Oſtiariorum in Eccleſia gerunt, diligentem curam adhibeant, ne ad ſacra admittantur excommunicati, interdicti, publice criminoſi, aliique indigni.

Et an mercimonia & prophanas deambulationes in Eccleſiis, ſub Divinis, & quicquid in Eccleſiis committere turpe & ſceleratum eſt, & quod Divini officii celebrationem dehoneſtat, fieri pro virili prohibeant.

An qui rationem & calculum reddere tenentur, intra tempus debitum, & ſtatutum illum reddant.

An uni perſonæ plura, quam unum officium, committantur.

An ſint in Collegio pluribus beneficiis, & præſertim curatis, onuſti.

An habentes Curata beneficia, fructus accipiant abſentes: tametſi aliquod utilius ſervitium Eccleſiæ Dei interim non impendant. Quod ſi ſe per diſpenſationem excuſent, jubeantur Viſitatoribus eam exhibere: quæ ſi appareat ſufficiens, curent Viſitatores, ut Beneficia debitis obſequiis non fraudentur: Sin autem, provideat Epiſcopus, juxta C. Ordinarii, de officio Ordinarii in VI.

An Divinus cultus in Eccleſiaſticis horis, devote, decenter, ordinate, ultro, prompte, reverenter & cum gravitate, non ſtipis cauſa tantum, ſed ad Dei laudem & populi ædificationem, perſolvatur.

An publicorum Divinorum officiorum, quæ ad omnes Eccleſiæ perſonas pertinet, perſolutio, ulla confabulatione interrumpatur.

An etiam juniores Canonici, atque adeo omnes alii, qui in Eccleſiis Collegiatis de Beneficiis, quæ poſſident, gaudere volunt, Divinum officium, ad quod præſtandum tenentur, viciſſim Pſalmorum verſus attente modulando, ut ſe decet, impleant, & an Horas Canonicas rite perſolvant. Suntque omnes & ſinguli ad exhibendum ſua Breviaria Viſitatoribus, monendi.

An fiant diſtributionum quotidianarum participes, qui Divinis officiis integris non interſunt: exceptis his, quos infirmitas, ſeu juſta & rationabilis corporalis neceſſitas, aut Eccleſiæ rerum procuratio, vel evidens utilitas excuſat.

An omnes perſonæ Eccleſiæ ad Divina officia, præſertim ad Matutinas, ſummam Miſſam, & Veſperas concurrant, & ab initio uſque in finem in eiſdem perſeverent, uti Canones expoſcunt.

An in Miſſa præſentes, ad omnia, quæ aguntur, diligenter attendant, & attendendo vota ſua, miniſterium publicum agenti, per omnia accommodent & conjungant: quo eorum omnium participes per Dei gratiam efficiantur, quæ ipſorum nomine ſacrificans agit & precatur.

An ad communes orationes Eccleſiæ, quæ Collectæ vocantur, ſtent omnes, ut Apoſtolus jubet, aperto capite: idem, quod Sacerdos, qui tum officio Sacerdotali fungitur, orat, ſi non oris ſpiritu, ſaltem mente precantes: Et præſertim, an a Præfatione uſque ad completam communionem, ſtent omnes ſupplices & inclinati: ut ſe verbis Canonis accommodent, in quo Sacerdos ad Deum loquens, ait, omnes aſtare ſupplices, & ſupplices rogare & petere &c.

An uſque in finem, donec Benedictio Sacerdotalis data fuerit, in officio Miſſæ perſeverent: cum alioqui dici non poſſint vere interfuiſſe Miſſæ, ſi abeant antequam completis omnibus, miſſio, ſeu abeundi copia fiat, his verbis: Ite, Miſſa eſt.

An ſummæ Miſſæ debita ratio habeatur: ſic, ut Miſſæ ſpeciales, ante ſummæ

mæ, ſeu ſolennis Miſſæ Evangelium, aut ad ſummum ante Actionem finiantur, ſeu a facta communione inchoentur, ut omnes publico Sacro ſint attenti, nec ſub eo in diverſa Sacra diſtrahantur.

An Epiſtola, & Symbolum, & Præfatio, & Oratio Dominica ſine decurtatione, tota, clare, diſtincte & intelligibiliter cantentur: niſi quem vox deficiat.

An in Miſſis ſpecialibus, lectiones & orationes ſacræ, clare ac diſerte (excepto ſacro Canone, qui ſubmiſſa voce, ut ſemper in Eccleſia factum, recitari debet) pronuncientur, ut poſſint a circumſtantibus exaudiri & intelligi.

An celebraturi ſatagant, ne, niſi aliquibus ſaltem præſentibus, ſacrificium offerant.

An imaguncula crucifixi Domini, Pacificatoris omnium, quæ ſunt in cœlo & in terra, ab ore Sacerdotis ad omnes adſtantes deferatur, ordine ab omnibus, in Chriſtianæ concordiæ & pacis ſymbolum, & ſpiritualis communionis ſignum, inoſculanda.

Num organa quid ſæculare reſonent, ſeu aliud, quam cantum Eccleſiaſticum: Et, ſileantne ab elevatione Euchariſtiæ, uſque ad Agnus Dei: quo interea ab omnibus, ſub alto ſilentio, devota Dominicæ Paſſionis & Redemptionis noſtræ memoria recolatur.

An in deportatione Venerabilis Sacramenti, quicquid ad veram devotionem excitandam parum valet, removeatur.

An unius Sancti plures, quam una, imagines ad excitandam Sancti beatam & utilem memoriam, in ejusmodi proceſſionibus circumferantur: præſertim indignæ Sanctis. Veluti ad ſæculum magis, quam ad Sanctorum repræſentationem effigiatæ ac comptæ.

An in Proceſſionibus, Stationibus, & ſupplicationibus publicis, omnes, qui interſunt, Clerici, devote orent, & cum gravitate, religioſe & ſuppliciter cantando, incedant, & finita ſupplicatione eo, unde proceſſerunt, revertantur: Non curioſe interim circumſpectantes, nec vacantes prophanis colloquiis, nec ad jentacula, ſeu potationes delabentes, vel alio deambulantes.

An omnes de Collegio ad memorata publica officia omnia ſimul peragenda & perſolvenda conveniant. An quilibet conſtitutus inter pſallentes & precantes, in Choro pro ſuo arbitratu oret, vel quod ſibi placet, privatim agat, non attentus ad hæc, quæ interea publice agi debent.

An pronunciantes Lectiones in Matutinis, ſimplici, clara, & ad omne pronunciationis genus accommodata voce utantur: non omnino humili, nec nimis ſublimi: non fracta, non tenera, non agreſti, non frendenti ſeu ſtridenti, ſed mediocri & gravi, & ab omnibus intelligibili.

An inter legendum ab omnibus ſilentium teneatur, ſic, ut quoad fieri poteſt, interea nulla obſtrepat excreatio, non vox alia erumpat, vel ſonus aliquis gravior, inceſſu, progreſſu, vel ullo alio modo cieatur, quo impediantur aſtantes ab intentione percipiendi verbi Dei, quod legitur.

An Pſalmi, & reliqua Divina cantica, pronuntientur, ſeu canantur tractim, ut mens ſenſum verborum, priusquam verba ipſa transmittantur, aſſequatur.

An Decani, omnes tam Canonicos, quam Vicarios, aliasque perſonas, ſedulo ac diligenter admoneant ad ſacrarum Scripturarum ſtudium: ut, quod recitant vel canunt in Eccleſiis, intelligant: & non ſolis labiis, ſed in cordibus ſuis Deo pſallant, gratias agentes, & orantes ſemper pro omnibus Deum Patrem, per Chriſtum Dominum noſtrum.

An Vigiliæ Defunctorum a prandio dicantur, ſic, ut ad horam circiter ſecundam inchoentur, & ante preces Veſpertinas compleantur: quo perſonis Eccleſiarum magis vacet, vel audire mane aliquem ſacras literas profitentem, vel ſacris ſtudiis, ſermoni audiendo, incumbere.

An Decani advigilent, ut ſecundum Canonem: Omnis utriusque ſexus, de pœnit. & remiſſ. omnes perſonæ Eccleſiæ, ad minimum ſemel in anno, ipſis, ſeu de ipſorum permiſſione, Eccleſiæ Parocho, ſeu alii Catholico & idoneo Sacerdoti, peccata ſua confiteantur, & ſecundum Eccleſiæ ritum communicent: & an in negligentes vel detrectantes (ut Canon ille jubet) animadvertant.

An

An extrema Unctio, infirmo Eccleſiæ membro, id petenti, præſenti tota congregatione, ſecundum Apoſtoli mandatum impendatur, ſic ut omnes cum Sacerdote inungente infirmum, Pſalmos, Litanias, & Orationes nobis ab Eccleſia Catholica traditas, uti hæc in agenda continentur, devote & fixis in terram genibus, ſuper infirmum dicantur: ut ſatisfiat verbis Apoſtoli: Si quis infirmatur in vobis, inducat Presbyteros Eccleſiæ, & orent ſuper eum &c. (*)

Num Capitulares Conventus & Tractatus honeſte & mature fiant: Et num ſint inter tractandum diſſidia & contentiones inter fratres. Num Prælati omnium ſuffragia ſeu vota, ut vocant, non gravate audiant. Num favore aut odio, aut alio depravato affectu privatorum res magis, quam publicæ gerantur. Et an expectetur ante concluſionem omnium ſententia. Et num ullus contemnatur, quantumvis cauſa Eccleſiæ utilitatem reſpiciat.

An Capitulares Conventus & Tractatus ab omnibus habeantur tempore, quo ſolenne Miſſæ Sacrum peragitur.

An ſuis quibusque temporibus Capitula, quæ diſciplinæ vocantur, rite & canonice, & quo decet, ſerio & maturitate celebrentur.

An in ejusmodi Capitulis Decani ſuo, & Diaconi quoque (quorum eſt Decano accuſante, accuſationemque proſequente, diſciplinales ſententias proferre) ſuo officio rite fungantur.

An Vicarii nomini ſuo reſpondeant, videlicet, an ſint Canonicis in perſolvendis horis, & aliis Divinis officiis adjumento. An onera ſpecialia, ad quæ vel ex fundatione ſuarum Vicariarum, vel ex laudabili antiqua conſuetudine, aut Eccleſiarum Statutis obligantur, devote, religioſe & diligenter perſolvant.

Et hi monendi ſunt, ut fundationes ſuarum Vicariarum Viſitatoribus exhibeant, aut ſe ſe in forma juris, quod eas exhibere non poſſint, expurgent.

An unus, idemque Vicarius, pluribus Eccleſiis Collegiatis ſimul ſerviat, & in unaquaque nihilominus Eccleſia non modo fructus groſſos, ſed & diſtributiones quotidianas percipiat: quamvis impoſſibile ſit, quod ſimul omnibus officium ſuum præſtare poſſit: niſi tamen talis ſingulari prærogativa, eo quod ſingulariter Eccleſiæ Dei commodet, gaudeat.

An Vicariis abſentibus aliquid præſtetur, præſertim abſentibus ſine juſta cauſa, non proviſo prius diligenter, quod officia eorum rite in Eccleſia per alios idoneos, qui interim ſua officia non negligant, præſtentur.

Num Canonici, Vicarii, Capellani, & Choriſocii, tempore Divinorum, aliis pſallentibus, ipſi extra Chorum ſpatientur, vel intra Chorum deſideant, confabulentur, aut aliud quid agant in Eccleſia in populi ſcandalum.

An vaſa ſacra, & quæ vocantur corporalia, vel pallæ altaris, per alios, quam per Sacerdotes, vel Diaconos, adjuvantibus Subdiaconis, abluantur, & attrectentur.

An qui Campanarii vocantur, ſua officia in lineis, ut vocant, ſeu ſuperpelliceis exhibeant, non nutrientes comam vel barbam.

An ſaltem ſint Clerici, eo quod pleraque obeant in Eccleſia, quæ vetus Eccleſia nullis, niſi in minoribus Ordinibus conſtitutis, agere permiſit. An ſacra vaſa, ſacras veſtes, Reliquias Sanctorum, & reliqua ornamenta Eccleſiarum, ipſorum fidei commiſſa, diligenter cuſtodiant, &, ut munda ſint, procurent: & reliqua, quæ ad ipſorum officium pertinent, diligenter exequantur.

An ſint Deum timentes, religioſe pii, honeſtæ vitæ, & omnis infamiæ expertes.

Denique quod ad vitam & converſationem in Eccleſiis ejusmodi miniſtrantium attinet, inquirendum.

An omnes vitam ſuo ſtatu ac ordine dignam ducant. Num comam nutriant vel barbam, an potius tonſuram, & habitum deferant Clericalem: habitum, inquam, honeſtum, non limbis, nec ſciſſuris comptum, ſed talarem.

Num incedant gladiis accincti terribiles.

Num gaudeant longo accubitu, & ſtudeant epotandis poculis ad æquales hauſtus.

Num adhuc inter eos ſint, qui concubinas ita publice apud ſe detinent, quod nulla tergiverſatione crimen eorum celari poſſit.

(*) Jacob. 5.

Qui, ſi reperiantur, declarentur per Viſitatores, Canonica monitione in Statutis Provincialibus præmiſſa, pœnam ſuſpenſionis ab officio & beneficio incurriſſe, & abarceantur a miniſterio.

Poſtremo omnium, an templa habeantur & præſtentur ſarta tecta, & cum altaribus munda ſerventur.

An ſemel ſaltem in anno viſitentur & inſpiciantur domus clauſtrales. Et cortes, ut vocant, Eccleſiæ, curaque adhibeatur, ne inhabitatorum & cultorum negligentia ruinæ ſuccumbant & intereant.

An Jura Eccleſiarum diligenter in Archivo Eccleſiæ ſub clauſura conſerventur.

An qui Executores teſtamentorum deputantur, eadem ſi ab Eccleſiaſticis condita ſint, curent per Commiſſarium Reverendiſſimi D. N. inſpici & approbari. Et an intra tempus conſtitutum calculum & rationem geſti officii, reddant.

An ſint, qui teſtamenta quæcunque dolo malo ſupprimant, & quæ Eccleſiis, vel pauperibus, ſeu in alias pias cauſas legata ſunt, ſibi retineant, vel alio, quam deſtinaverit teſtator, convertant.

QUÆ A DECANIS, TAM COLLEGIALIBUS, QUAM RURALIBUS,

De Rectoribus Parochialium Eccleſiarum ſub ſuis Decaniis, ſive in oppidis, ſive villis, aut pagis commorantibus: Similiter ab ipſis Rectoribus de vita, converſatione, doctrina, & miniſterio ſuorum Confratrum, & Eccleſiarum præſenti ſtatu, inquiri debeant.

AN Decani Chriſtianitatum ſuis Chriſtianitatibus diligenter ſuperintendant.

An Synodis Epiſcopalibus interſint, illicque referant & exponant ſuæ Decaniæ ſtatum, & Decreta Synodalia publicent, & exequantur. Et an ſolicite invigilent, ut, ſi quid adverſus fidem, pietatemque emergat, Reverendiſſimo Domino noſtro Archi-Epiſcopo, & Archi-Diacono ſuo ſignificent.

An Decani, & qui ſub eis ſunt, Curati omnium Eccleſiarum hoc ſinceriter credant, profiteantur, & ſemper retinere velint, quod Romana, Catholica, & Apoſtolica tenet Eccleſia, præſertim in articulis hac tempeſtate controverſis.

An ſciant omnes, & velint populum non coacte, ſed ſpontanee docere: & an Verbum Dei ſinguli pro populi captu prædicent: & an orthodoxam doctrinam tradant: & an ædificent, vel corrumpant gregem.

An ſint inter eos lupi, qui gregem invadant, & per novas & peregrinas doctrinas, ſeu per dulces ſermones corrumpant, atque a veritate abducant oves, pro quibus mortuus eſt Chriſtus: & num deliteat in aliqua Parochia hæreticus, aut ſchismaticus ullus: Num hæreſis aliqua, vel nova dogmata occultis conventiculis diſſeminentur. Et an ſint, qui curioſius de fide diſputent, & ſimplicibus injiciant ſcrupulos.

An ſint aliqui in Parochias, manu ſæculari, ſine Canonica inſtitutione, ſeu ordinatione, intruſi.

Et an aliqui, quibus eſt pleno jure proviſum, ſe intromittant de Eccleſiis ſine prævio examine Epiſcopali, vel Archidiaconali.

An ignotos, aut vagos Sacerdotes, & exititios, ſeu fugitivos: aut effrenes, & extra obedientiam conſtitutos Monachos, absque Prælatorum ſuorum teſtimoniis, ſeu formatis, admittant. Seu, quod pejus eſt, an ſuſpectos de fide, aut flagitioſos Sacerdotes, aut Monachos, per quos populus eis creditus, ſeduci aut corrumpi facilius, quam doceri poteſt, miniſteriis adhibeant.

An ipſi Curati inſtruant & doceant populum de his, quæ ad Fidem & Religionem noſtram pertinent; ut norint, quid credere, & quo modo converſari, ac vivere in ſua quisque vocatione debeat.

An ſint inter eos ſegnes, aut cœci ſpeculatores, & velut canes muti, non valentes latrare, qui non audeant populo annunciare peccata eorum, & incorrigibiles deferre ad eorum Superiores.

An rudes & parvulos ſuæ Parochiæ certis temporibus inſtruant & doceant Symbolum, Precationem Dominicam,

Salu-

Salutationem Angelicam, ſeu Decalogi Præcepta, aut ſaltem habeant aliquem idoneum Catholicum virum, per quem hoc præſtent.

An Evangelium & Sacras Scripturas ſinceriter tractent & doceant, juxta Homilias, ſenſum, & interpretationem Sanctorum, & orthodoxorum Patrum.

An aliquid prophanum, incertum, fabuloſum, ſuſpectum, vel inconſtans, vel quicquam quod non tota probat Eccleſia, & a Majoribus acceptum non eſt, adferant. An quæſtiones difficiles & perplexas moveant, contendant, vel rixentur in ſuggeſtis: & num ea adducant, quæ ad populi ædificationem nihil faciunt.

An in ſuggeſtis calumnientur, ſeu ſcommata & dicteria in quosvis jaciant, & incompoſitis moribus geſticulentur, plebem concitantes in Clerum, vel Magiſtratum.

An ſimul doceant miſericordiam & juſtitiam Dei: ut pœnitentes ad bene ſperandum inflamment, & malos a peccatis deterreant. Non blandientes & decipientes populum perverſum, dicentes: Pax, Pax; & non eſt pax. Et proinde, an Decalogi Præcepta populo frequenter inculcent, atque explicent.

An confirment populum in Catholicæ fidei doctrina: & an ſic edoceant plebem, ut ſuppullulantes zizanias ſciant evitare. Item, an populum admoneant, ut diebus Dominicis & Feſtis ad Divina, quæ in Eccleſiis celebrantur, conveniant, Concionem ſub ſilentio, & attente audiant, & memoriæ commendent, nec ſtrepitu, vel deambulatione perturbent: &, ut audita, ſecum domum perferant, & liberos, & familiam inſtruant ad pietatem: nempe Deum timere, & ſalutem ſuam ei commendare: memoria retinere, & frequenter recitare Symbolum Apoſtolicum, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Præcepta Decalogi, & quicquid ad virtutem, bonosque mores pertinet: obedire ſuis Superioribus, ſolvere decimas, & alia debita tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus.

An Sacramenta ſecundum ritum Eccleſiæ Catholicæ, & ſecundum Agendam Eccleſiaſticam, adhibitis omnibus Eccleſiaſticis cæremoniis & piis ritibus, in Eccleſia Catholica hactenus obſervari conſuetis, adminiſtrent.

An inſtruant populum de Sacramentis, & eorum gratia, & myſteriis; ut eis ſecundum Eccleſiæ traditionem, ad ſalutem ſuam religioſe utatur: præſertim, ut Miſſæ officio libenter interſit, & votis Eccleſiæ vota ſua conjungat: quodque una cum Sacerdote mortem Chriſti DEO Patri pro peccatis ſuis offerat, & frequenti confeſſione ſe expurget: ut ſe ſæpius corde mundo & avido ad excipiendum ſalutarem Corporis Chriſti cibum paret: ut diebus feſtis tantum ſanctis incumbat operibus.

An doceant populum in Sacramentorum adminiſtratione, frequenter etiam in Concionibus, quando locus incidit, quid in Sacramenti cujusque collatione agatur: quis ſit ejus fructus: quid velint ſigna externa, & quomodo Dei virtus præſens inviſibiliter eis adſit: quomodo etiam digne vel indigne percipiantur.

An circa adminiſtrationem Baptiſmi, & alias in Concionibus de ſuggeſto doceant populum, cur aqua Baptiſmalis benedicatur & confecretur: cur baptizandus abrenunciet Diabolo per ſuſceptores: cur exorcizetur & exuffletur contraria poteſtas: cur ſignum Crucis baptizando toties imprimatur: cur ſal benedictum detur, & aures ei aperiantur: cur in pectore, & in ſcapulis, & in vertice capitis inungatur: cur induatur veſte candida: cur præferatur ei cereus ardens ad altare, & cur illic accipiat de ablutione, ſeu vino benedicto.

An animadvertant, quod Suſceptores, ſive Patrini, ſint provectæ ætatis, in Fide Catholica bene inſtructi, ad interrogata cum intellectu & ſerio reſpondentes, & tales, qui parvulos, ubi adoleverint, in fide orthodoxa, ſi neceſſe fuerit, inſtruere poſſint.

An etiam baptizent parvulos ante prandium, & Miſſam diei, cui ſuſceptores cum puero & amicis intereſſe deberent, & pro parvulo offerre ſecundum veteris Eccleſiæ ritum.

An ſit aliquis inter Curatores Eccleſiarum, qui auſus fuerit Canonem Miſſæ omittere, vel mutare: & an ab omnibus religioſe pronuncietur.

An etiam ſingulis diebus Dominicis & Feſtis, Evangelium diei ſub, vel intra Miſſam, lingua vernacula populo de ſuggeſto exponant.

An etiam caveant, ne Concionis tempore ulla Miſſa celebretur, qua populus ab auſcultatione Verbi diſtrahatur.

An curent Symbolum totum cani, Præfationem itidem, & Orationem Dominicam.

Similiter an curent, ut imaguncula crucifixi Domini, Pacificatoris omnium, ab ore Sacerdotis, pacem populo imprecantis, ad adſtantes deferatur, inoſculanda ab omnibus, in concordiæ & pacis ſymbolum.

An doceant populum de Miſſæ myſteriis, atque etiam moneant, ut ad finem uſque, donec Benedictionem Sacerdotalem acceperint, perſeveret, ſpiritualiter ſaltem cum Sacerdote communicando, cum deſiderio fructus Sacramenti, & unionis cum Chriſto.

An doceant criminibus ligatos, priusquam abſolvantur, & veræ emendationis propoſitum ſumant, ab horum myſteriorum perceptione abſtinere.

An palam criminoſos, & qui peccati certiſſimam occaſionem dimittere nolunt, a communione abarceant.

An lectiones ſacras & orationes, excepto Canone in Miſſa, clare pronuncient, ut poſſint a circumſtantibus, qui latine intelligunt, audiri & intelligi.

An Euchariſtiam in loco honorato ſervent cum perpetuo lumine.

An quando ad infirmos Euchariſtiam deferunt, faciant præferri lumen & campanellam, ad dandum fidelibus ſignum.

An doceant plebem orare pro defunctis, ut a peccatis ſolvantur.

An curent etiam, quando in ſolemnibus Feſtivitatibus circumferenda eſt Hoſtia illa ſalutaris; quod tum omnes ludi prophani, & quicquid non valet ad veram devotionem excitandam, removeatur: imprimis, quod non pulſentur tympana, abſint riſus, joci, confabulationes: populus autem oret. Et quod unius tantum Sancti, non plures, quam una imago circumferatur: Nec vagando per agros diſcurrant, præſertim Rogationum tempore.

An ſint aliqui ex Curatis, qui ſuſtineant in ſuis Parochiis aliquem, qui non in anno ſaltem ſemel peccata ſua confiteatur, & Venerabile Sacramentum Euchariſtiæ, ſecundum C. *Omnis utriusque ſexus. De Pœnitentiis & remiſſion.* ſumat. Et ſi quis talis fuerit repertus, an etiam talem ab ingreſſu Eccleſiæ abarceant, & Eccleſiaſtica ſepultura privent.

An etiam ſint circumſpecti in audiendis Confeſſionibus, ut qui norint diſtinguere lepram a non lepra: & ita de peccatis inquirere, ne ſcandalizent puſillos: & an ſatisfactiones injungant medicinales: an arguant publica peccata publice, & occulte delinquentes in privata Confeſſione.

An excommunicatos ſecundum Canones ſacros vitent, & ab omnibus vitari faciant, & eos a nemine recipi in conſortium vel familiaritatem procurent.

An ſciant, quomodo inſtantibus quatuor temporibus, trina proclamatione denunciare debeant populo Clericos ejusdem Parochiæ, qui velint ad ſacros Ordines promoveri, ad percipienda impedimenta, ſi quæ ſint.

An Sacramentum Unctionis extremæ cum Orationibus & Litaniis, juxta Agendam Eccleſiæ, ægrotis impertiant: & an ſint ex eorum Parochianis, qui illud Sacramentum contemnant: & an ſciant, infirmos ex ſcripturis conſolari, & a curis ſæcularibus ad ſpem ſalutis æternæ erigere.

An habeant redeuntes ab ægroto adhortatiunculam ad comitantem multitudinem, qua infirmitatis humanæ, &c., ut pro laborante in extremis ſtudeant ferventius orare, admoneantur.

An doceant Matrimonio conjungi affectantes, qua religione & fide in Chriſto conjungi debeant. Et an tolerent clandeſtina Matrimonia: Et an doceant copulandos, quod non jungantur, niſi de parentum & amicorum conſilio.

An præmittant proclamationes, ad minimum tres, tribus diebus Feſtis, per intervallum ſibi ſuccedentibus.

An norint, quæ ſint impedimenta, quæ

quæ prohibent contrahendum, & quæ dirimunt jam contractum matrimonium.

Et an ſciant numerare quatuor gradus conſanguinitatis, quatuor itidem gradus affinitatis: intra quos prohibitio conjunctionis conjugalis concluditur.

Et an ſciant, quo ſe porrigat impedimentum cognationis ſpiritualis.

An etiam clandeſtine contrahentibus, tantiſper Sacramenta negentur, donec ab excommunicatione abſolvantur, atque ita in facie Eccleſiæ Sacramenti ſolemnia celebrent.

An etiam diligenter attendant ad incolas & advenas, de quibus eſt ſuſpicio, quod in facie Eccleſiæ non ſint conjuncti; ut tales ſolemnes ritus in Eccleſia celebrent: aut alibi id feciſſe ſe, idoneis teſtibus probent.

An etiam, quantum in eis eſt, admonendo curent, ut quando ad Eccleſiam Matrimonialis conjunctionis gratia convenitur, & quando, qui junguntur, benedictioni Sacerdotali ſe ſubmittunt, ut tum abſit omnes levitas & jocus ſæcularis, utque tum magis cogitent jungendi, quale ſit vinculum, quo colligantur, & quod Deus eos conjungat.

An ſint inter eos, qui alibi, quam in Eccleſia, publice poſt Miſſam auditam, ſeu alio tempore, quam a jure permiſſo, & non interdicto, conjungendos Matrimonio copulent.

An ſint in eorum Parochiis, qui exequias, aut juſta pro parentibus, liberis, cognatis, & amicis perſolvere recuſent: non aliter, quam ſi cum corporibus ſimul & animæ extinguerentur.

An doceant viros in Eccleſia orare nudato, fœminas velato capite.

An doceant populum, in omnibus terroribus & periculis inclamare nomen Chriſti, & ſignare ſe ſigno Sanctæ Crucis, qua Diabolus devictus eſt.

An doceant populum, cur aqua & ſal, palmæ & herbæ, & fructus novi benedicantur: & cur populus aſpergatur aqua benedicta, & ſumat ſal exorcizatum.

Item, cur accendantur in Eccleſia Cerei, Thus adoleatur, proceſſiones agantur, Eccleſia, Altaria, Calices, Veſtes Sacerdotales, Campanæ, aliaque Eccleſiæ vaſa conſecrentur: An doceant populum, ne cæremonias in ſuperſtitionem vertant, ſed illis religioſe utantur.

An vitam ducant ſua appellatione dignam, videlicet talem, ut eorum comparatione cæteri merito grex dicantur. An verbo moneant, & præcedant exemplo, caſtigando corpus ſuum, & in ſervitutem redigendo, ſecundum Apoſtoli doctrinam; ne ubi aliis prædicaverint ſalubriter, eoſque ad pietatem adduxerint, ipſi ſervi ſint ventris & peccati, & reprobi efficiantur. (*)

An Horas ſuas Canonicas, ad quas majoribus ordinum gradibus initiati obligantur, rite perſolvant: & an in lectione & ſtudio ſacræ Scripturæ ſe contineant: & quibus libris & Authoribus præter Biblia utantur, & qualia Biblia habeant.

An in habitu & tonſura Clericali incedant. An ſervent decorem in habitu & inceſſu. An habitus eorum ſit honeſtus, non ſciſſuris, vel limbis comptus.

An ſuperior veſtis ſit talaris. An gladiis vadant accincti.

An omnes irreprehenſibiles ſint, & bonum teſtimonium habeant ab his, quibus miniſtrant. An ſit inter eos impudicus, incontinens, immodeſtus, contentioſus, iracundus, percuſſor, vinolentus, ebrioſus, aut turpis lucri cupidus.

An vacent comeſſationibus & ebrietatibus, & ſtudio compotandi, præſertim in exequiis, calendis, & anniverſariis.

An ſit adhuc aliquis inter eos, qui concubinæ adhæreat, aut perſonæ de incontinentia ſuſpectæ: & qualis ſit reliqua illorum familia.

An ſint aliqui Rectores Eccleſiarum, qui in propriis perſonis non reſideant, & quales illæ habeant Vicecuratos: & an tales Vicecurati ſint per Archidiaconum examinati & admiſſi. Et an tales Vicecurati habeant competentiam, & taliter conſtitutam, ut non cogantur ſervilibus & ſordidis negotiis ſe dedere.

An ſint aliqui ex Curatis, vel Vicecuratis, uſurarii, negociatores, vel caupones, aut ſortilegiis, divinationibus, aut venationibus indulgentes.

(*) 1. Cor. 9.

An ſint in Parochiis Oratoria conſtituta.

Et qui ſint, qui jus Patronatus, ſeu præſentandi perſonas idoneas ad hujusmodi Oratoria, ſeu alia Eccleſiaſtica beneficia habent.

An eo jure ſecundum fundationes ejusmodi beneficiorum legitime utantur. Et num ſint, qui hujusmdi beneficia, quod in eis eſt, ſupprimant vel extinguant.

An eorum redditus, ac res & bona illorum occupent, vel diſtrahant.

An in eorum Parochiis aliqua ſint hoſpitalia pauperum conſtituta. Et an Magiſtri hoſpitalium bene præſint, & rationem ſingulis annis reddant. Ut infra latius in forma de Hoſpitalibus.

An in eorum Parochiis jejunia, abſtinentia a carnibus, Dies Feſti, præſertim in proxima Synodo publicati & declarati, Proceſſiones Dominicales, & ritus Eccleſiaſtici rite obſerventur.

An ſub eorum Parochiis vigeant ſuperſtitiones, maleficia, blasphemiæ, ſacrilegia, publica perjuria, adulteria, ſtupra, inceſtus, odia, inſidiæ, rebelliones, uſura, & contemptus Eccleſiaſticæ jurisdictionis.

An prædia, cenſus, & jura Eccleſiarum conſerventur. An Campanarii, ſeu Cuſtodes Eccleſiarum ſibi concredita rite adminiſtrent, ac cuſtodiant.

An eosdem etiam admoneant, ut depoſitis barbis, in Eccleſia in ſuperpelliceis miniſtrent.

An populus oblationes Altaris, ſaltem in quatuor Feſtis principalibus, ad Altare Domini deferant, aliaque jura Parochialia, ſecundum morem, ab Eccleſia Catholica olim receptum, præſtent.

An Proviſores Parochialium Eccleſiarum præſumant, pro ſuo arbitratu de rebus Eccleſiarum ordinare, vel diſponere, absque conſenſu ſui Plebani. Et num illi rationem bis in anno reddere recuſent.

An ſint apud illos Monachi, ſeu Moniales apoſtatæ, qui falſis conjugibus adhæreant, vel qui habitum religionis abjecerint.

An ſint, qui contemnendo authoritatem Eccleſiæ, rumpendo vinculum pacis, contra mentem Cæſareæ Majeſtatis (quæ ſub Catholicis Principibus nullam novationem veteris Religionis permittendam eſſe mandavit) ſub utraque ſpecie, more ſchiſmatico, petentes communicent.

An caveant, ut Sacerdotes, ab hæreticis revertentes, non ſtatim ſe Miniſteriis ingerant; priusquam ſint abſoluti, Eccleſiæ reconciliati, & contra irregularitatem incurſam reſtituti.

An ſint apud illos apoſtatæ Monachi, qui ſub prætextu diſpenſationum Apoſtolicarum, vota, religionisque ſuæ inſtituta, deſeruerunt, contendentes, ſe intrudere miniſteriis, antequam diſpenſationes eorum ſint rite examinatæ & admiſſæ, juxta Decreta Provincialia.

An populus in eorum Parochiis præſtet ſe eis morigerum. An ſint in populo, qui habeant libros contagioſos, aut qui cum Deo, Sanctis, & Sacris jocentur.

An e ſuggeſtis publicent, libros a Lutheranis, hæreticis, in Decretis Provincialibus (ſub rubrica: *QUI libri Parochis & Concionatoribus ſint vitandi, & fugiendi*) nominatis, eorumque ſimilibus editos, tam ſæcularibus, quam Eccleſiaſticis tanquam peſtem eſſe vitandos.

An admoneant ſuas communitates ruſticas, ut a circumambulatione Cœmeteriorum, ſub Concione & Divinis abſtineant, ſub pœna denegandæ abſolutionis & communionis.

An pateant œnopolia & tabernæ diebus Feſtis ante Sacrum, in Eccleſia peractum.

Et an tales transgreſſores deferant ad Magiſtratum.

An ſæcularis Magiſtratus jurisdictionem & libertatem, immunitatemque Eccleſiaſticam impediant ſeu perturbent.

Et an Judices ſæculares de Beneficialibus, Matrimonialibus, Decimarum, & aliis cauſis Spiritualibus, ſeu de correctione Eccleſiaſticarum Perſonarum, ſe intromittant.

An in eorum Parochiis admittantur Ludi-Magiſtri, ad inſtituendam juventutem, quorum fides, mores, & inſtitutio non ſint explorata.

An

An doceantur in Scholis trivialibus Grammaticæ, Dialecticæ, Rhetoricæ inſtitutiones, ſeu quicumque alii libri, ex officina Lutheri, Melanthonis, Hegendorphini, Spangenbergii, & ſimilium Lutheranorum profecti. Ut infra latius de Scholis.

An Vicarii, Officiantes, Altariſtæ, & alii Miniſtri faciant & exequantur officia, & onera ſuarum Vicariarum, Altarium, Officiorum & Fraternitatum in ſuis Eccleſiis.

An omnes & ſinguli pauperum ſuæ Parochiæ curam habeant, quibus etiam libenter de eo, quod ipſis ſupereſt, ſuppeditent victum neceſſarium.

Quæ ſupra in calce inquirendorum in Cathedralibus, & Collegiatis Eccleſiis, de Teſtamentis, & eorum Executoribus poſita ſunt, hic quoque inquiri debent.

INQUIRENDA DE SCHOLIS.

QUum ſecundum Reformationem Cæſareæ Majeſtatis, non modo ubi Collegia ſunt, ſed & in ſingulis oppidis, debeant eſſe Scholæ, quæ ſunt Seminaria non tantum Prælatorum & Miniſtrorum Eccleſiæ, ſed & eorum, qui Reipublicæ gubernaculis admoventur; Inprimis apud Collegia inquiri debet, an præter Pædagogium habeatur in Collegio Theologus, qui certis horis doceat juniores Canonicos, Vicarios, & alia Collegii membra.

An quiſque Collegio aſſcriptus, ad lectionem ſuæ profeſſioni & inſtituto congruentem, compareat.

An huic Theologo docenti ſint aſſignati proventus unius Præbendæ. Deinde apud ſingula, non Collegia modo, ſed & oppida, inquirendum eſt de Pædagogio, ſeu Schola triviali, in qua juventuti tam rudimenta bonarum litterarum, quam inſtitutio ad pietatem Catholicam tradatur.

Et quot ſint huic Scholæ didaſcali Præpoſiti, & in quot claſſes ſit diſtributa.

Et quomodo ſit principali Ludi-Magiſtro de ſuo victu vel ſalario proviſum.

An Ludi-Magiſtri & Pædagogi, qui docent juventutem, honeſti, probi, & incorruptæ vitæ ſint, & de Religione Chriſtiana & Catholica bene ſentientes, ac docti; a quibus tam pietatis Chriſtianæ prima principia, quam rudimenta litterarum, incontaminata adhuc, & quorumlibet ſtudiorum capax pueritia, ſine metu corruptionis ſecure hauriat.

Num aliquis horum didaſcalorum a communibus Eccleſiæ Catholicæ doctrinis, decretis, traditionibus, cæremoniis, ritibus, ſeu moribus, quocumque modo diſſentiat.

Unde ſint oriundi: Et ſi aliunde venerint, vel aſciti fuerint, inquirendum: ubinam gentium, & apud quos ſint inſtituti, & quibus uſi ſint Præceptoribus: & ex quibus Authoribus tum litterarum, tum religionis rudimenta didicerint, & perceperint.

Num ſint inter eos, qui deturbati a Cathedris, quas furore ſchiſmatico invaſerunt, nunc irrepſerint in Pædagogia, ut venena ſua, ſi non, ut ante, a Cathedra toti populo, ſaltem teneræ juventuti inſtillent.

Num libri obſcœni, ſuſpecti, aut contagioſi, ſeu qui juxta Decreta Provincialia, per Decanum Facultatis artium, Academiæ Colonienſis, admiſſi non ſint, quibus teneræ juventuti virus impuræ doctrinæ, religioniſque, & pietatis odium inſtilletur, in Scholis ejuſmodi trivialibus tradantur.

Et quia forſan grave erit Ludi-Magiſtris, qui in oppidis procul a civitate Colonienſi ſitis, commorantur, eo ſe ſubinde recipere, pro libris, quos prælegent, a Decano Facultatis artium examinandis, & admittendis; Idcirco Viſitatores delegabunt hoc muneris paſſim, pro conditione regiuncularum, & ſcholarum noſtræ Diœceſeos, alicui præſtantis eruditionis Prælato, aut alii ſpectatæ probitatis, docto & orthodoxo viro, ſive monaſticæ, ſive Eccleſiaſticæ profeſſionis.

Num ejuſmodi libri legantur in triviis, qui ad ſeducendam in pravas opiniones juventutem, aliud agentem & quærentem, ſcripti videntur: quales ſunt quorundam Grammaticæ, Dialecticæ, & Rhetoricæ inſtitutiones, Melanch-

Digitized by Google

lanchthonis, Spangenbergii, & ſimilium Lutheranorum: in quibus exempla fere e pravis adverſariorum dogmatis petuntur, quorum traditione juventus incauta hæreſum & ſectarum dogmata ſimul cum artibus imbibit.

Quales item ſunt quædam familiarium colloquiorum formulæ, in odium Eccleſiaſtici inſtituti, & cæremoniarum Eccleſiaſticarum contemptum, compoſitæ atque effictæ. A quo vitio quædam etiam ex colloquiis Eraſmi prorſus aliena non ſunt, ob id a Pariſienſibus notata.

Quærendum, qua ratione docendi Didaſcali utantur. Num illa præpoſtera, qua quidlibet ad eruditionis ſuæ oſtentationem quibuslibet promittunt; Et tamen nihil tradant ſolidum, abſolutum, atque perfectum.

An potius tradantur nonniſi Grammatica, Rhetorica, Dialectica, Arithmetica, & quæ hujus generis ſunt triviales artes, caſti Poetæ, Rhetores, & Hiſtorici. Dominicis vero, & Feſtis, ac pridianis diebus, puriorum Hymnorum & proſarum, quæ & Sequentiæ appellantur.

Item Evangeliorum & Epiſtolarum, Pſalmorum, Parabolarum Salomonis, & ejusmodi ſacrorum librorum, Catholica & literalis expoſitio, ſecundum intellectum Sanctorum Patrum, ab Eccleſia Catholica receptorum, non Lutheranorum, ſeu aliorum ſectariorum.

Viſitatores non erunt contenti aliorum de Ludi-Magiſtris teſtimonio, ſed & illos coram ſe vocabunt, & diligenter examinabunt.

Præterea omnes ipſorum libros inſpicient, & Catholicos ab hæreticis, nothos a Germanis ſecernent.

LIBRI QUI SEQUUNTUR, In univerſum omnibus, tam Parochis, Concionatoribus, Clericis Ludi-Magiſtris, quam Laicis interdicti.

QUotquot venerunt ex Officina Lutheri, Philippi Melanchthonis, Pomerani, Buceri, Calvini, Corvini, Capitonis, Brentii, Zuinglii, Oecolampadii, Pellicani, Bullingeri, Franciſci Lamperti, Muſculi, Hedionis, Sarcerii, Chriſtophori Hegendorphini, Oſiandri, Spangenbergii, Hermanni Bonni, Sebaſtiani Franck, & ſimilis farinæ hominum, Lutheraniſmo, ſeu ſectæ alicui adhærentium, aut a Catholica Eccleſia, quacumque ratione diſſidentium.

Cui Cenſuræ & Germanicæ Pſalmorum cantiones, quæ plerumque ab interpretibus perfide, ac contra Sacræ Scripturæ ſenſum, traductæ ſunt, ſubmittuntur.

Omnes quoque Bibliothecæ, & Bibliopolia, & Officinæ Typographicæ inviſenda erunt, & libri omnes diligenter inſpiciendi & examinandi: & qui ab hæreticis editi ſunt, & a Cæſare, vel Concilio Provinciali notati, confiſcandi, comburendi, & penitus abolendi.

Et dandus erit Bibliopolis Catalogus librorum interdictorum, ut ſuæ indemnitati deinceps conſulere poſſint.

Et injungendum eis, ne poſt hac ullos libros divendant, niſi prius ſecundum Decreta Provincialis Concilii inſpectos & admiſſos.

Quando vero ſuperius deſignati libri, & præſertim, qui Poſtillæ vocantur, profectæ ex Lutheranorum, ſeu aliorum hæreticorum officinis, non ſine interminatione gravium pœnarum, Parochis in primis ſint interdicti: & proinde, qui inter eos rudiores ſunt & ſimpliciores, addubitare forſan poſſint, quibus ergo eis tuto uti liceat, donec Poſtilla aliqua publica authoritate edatur, quæ expoſitionem Lectionum, quæ Epiſtola & Evangelium diei vocantur, ſecundum id, quod ſingulis Dominicis, aliisque ſolemnibus diebus, per anni circulum Catholica Eccleſia ſuis fidelibus tradere intendit, pulchro ordine digeſtum complectatur: indicatis videlicet, & concinna ſerie diſpoſitis locis communibus, in quibus ambæ illæ Lectiones mutuo reſpondent, ac conveniunt; Ea de re haud ſupervacaneum, vel inutile fore videtur, ipſis indicare, ut vel ſequentes libros ſibi comparent, quo inde Catholicum, & bene ſanum tractandarum Lectionum ſenſum, quem ipſi per ſe, ſine com-

commentariorum ſubſidio, aſſequi non poſſunt, hauriant, ac populo proponant.

EX VETERIBUS COMPARANDI.

Chryſoſtomus in Matthæum & Joannem. Idem in Epiſtolas Paulinas omnes.

Theophylactus totus, Chryſoſtomi Abbreviator.

Auguſtinus in Joannem.

Sermones Auguſtini de tempore, & de Sanctis: modo ſigillatim ex decimo Tomo Operum ejus excerpti & impreſſi haberi poterunt.

Beda in novum Teſtamentum: hoc eſt, in Marcum, Lucam, Joannem: Epiſtolas Paulinas & Catholicas, & ipſam Apocalypſim: qui propterea tanto libentius legendus eſt, quod ſuos commentarios fere ex optimo & Catholiciſſimo interprete ſcripturarum, Auguſtino, concinnavit.

Homiliarius Doctorum Albini, ſeu Alcuini.

Catena aurea Divi Thomæ Aquinatis, & ejusdem in Divum Paulum Commentarii.

EX RECENTIORIBUS.

Poſtilla Lansbergii, quæ ſimpliciſſima eſt.

Sermones Clichtouei, cum Elucidatorio ejus in Hymnos & Proſas Eccleſiaſticas.

Poſtilla Joannis Eccii.
Poſtilla Hoffmeiſteri.
Poſtilla Roy Minoritæ.
Poſtilla F. Henrici Helmes, Germipolitani.

Commentarium Titelmanni in Pſalterium.

Nec quiſquam Parochus carere quoque deberet Damaſceno.

QUÆ SINT IN HIS SCHOLIS TRADENDA.

Qui primis Rudimentis in triviis imbuuntur, primum diſcant Alphabetum, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apoſtolorum, Benedictionem menſæ, & gratiarum actionem cum confeſſione, quæ fieri ad altare conſuevit. Donatum, & Murmellii de declinationibus & conjugationibus Nucleum, ejusdemque conſtructionum regulas. Deinde poterint eis tradi grammaticæ Inſtitutiones Aldi Manutii, vel Perotti, vel Murmellii, Hermanni Torrentini, Joannis Deſpauterii, aut Joannis Brechtani, atque etiam Syntaxis Eraſmi: Cato, Fabulæ Æſopi, Sedulius, Prudentius, Juvencus, Baptiſta Mantuanus, e quibus pietatem cum litteris hauriant.

Feſtis vero diebus, exponantur Evangelia & Epiſtolæ Dominicæ, & incidentium Feſtorum, grammatice tantum. Hymni quoque, & Proſæ, tempori ſervientes, vel Pſalmi, aut Parabolæ Salomonis, aut ejuscemodi aliquid e ſacris litteris, quod juventuti conveniat.

In Dialecticis tradi conveniet, Prodidagmata Jacobi Fontani, Dialectica Trapezuntii, Cæſarii, Titelmanni, aut Joachimi Perionii, & Rodolphi Agricolæ inventiones.

In Rhetoricis vero & ſtyli conſequendi gratia: Virgilium, Horatium, Ovidium, præterquam de arte amandi, & Epiſtolas Heroidum: Commentaria quoque Cæſaris, Titum Livium, Suetonium, Valerium Maximum, Inſtitutiones oratorias Quintiliani, Compendium Trapezuntii ſuper Ciceronis Rhetorica: ipſa quoque Rhetorica, Officia, de Amicitia, Senectute, Paradoxa, Tuſculanas Quæſtiones, Epiſtolas, & quicquid Scriptorum Ciceronis extat.

IN GRÆCIS LITERIS.

Clenardus, Syntaxis Varennii, Theodorus Gaza, Conſtantinus Laſcaris, Fabulæ Æſopi, Sententiæ Menandri, Batrachomyomachia, Lucianus, Iſocrates, Xenophon, Orationes Demoſthenis, Homerus, Ariſtophanes, Heſiodus, Plutarchus.

FORMULA INQUIRENDI
IN MONASTERIIS MONACHORUM.

In primis fiat Inquiſitio de Regula Ordinis, an hæc Fratribus ſingulis menſibus,

ſibus, ad minimum ſemel, prælegatur: & an probe ab omnibus intellecta, memoriæ commendetur, ac teneatur.

An ſancta obedientia vigeat: & an vivatur in monaſtica paupertate, & ſancta continentia.

An quisquam quid proprii ſibi vendicet, qualecumque etiam hoc ſit: aut habeat privatum peculium.

An Deus diu, noctuque, horis ſtatutis Pſalmodiis & Laudibus colatur, piisque precibus pro communi ſalute, & Eccleſiæ proſperitate, pulſetur. Et an ſacra Miſſarum ſolennia, tam pro vivis, quam defunctis, ad Regulæ & antiqui moris præſcriptum, & ſecundum fundationes ejusmodi Divinorum officiorum celebrentur.

An pax inter fratres, inter laicos identidem, qui converſi vocantur vel devoti, totamque Monaſterii familiam efflorear.

Num clanculum mutuo invideant.

Num contentionibus, rixis, & diffidiis confligentur.

An humilitatem inſinuent, mutuum ament, & patientes ſint, invicem libenter condonantes, ſi quis adverſus alium habeat querelam.

An rerum cœleſtium meditationi, & aliis ſtudiis piis & honeſtis, ſedulam dent operam.

An habeant Monachi quotidie lectionem aliquam Sacræ Scripturæ illuſtratricem, qua devotionem ſuam alant, ſeque ad cognoſcendam & implendam Dei voluntatem inflamment.

An habeant juſtam curam inſtruendæ Bibliothecæ: quæ & inſpicienda eſt.

An ſcripturas expoſitas diligenter tractent, & ſecum ruminent, quo ſe (quibus hoc muneris incumbit) ad prædicationem Verbi Divini, ejusmodi exercitatione tam pia, aptos efficiant.

An tempore, quod eis a celebratione Divinorum, & lectionibus reliquum eſt, ſemper pii & honeſti aliquid agant, quo diabolus eos nunquam otioſos, ſed ſemper reperiat occupatos.

An interdum in cubiculis aliqui compotent, ludant, aut luxui indulgeant, aut etiam ſæculares clam ad ſe invitent.

An rebus prophanis, ſeu mechanicis artibus, ſuam profeſſionem non decentibus, & a pietate avocantibus, incumbant.

An ſtatim a Completorio ſuum quisque petat cubiculum, & in ſilentio agat.

An juſto tempore claudatur & aperiatur Dormitorium.

An meſſium tempore ruſticorum & mulierum cœtibus ſe immiſceant.

An Monachis bonæ indolis, qui progreſſum aliquem in bonis literis, & ſacrarum Scripturarum cognitione fecerunt, & ſe ad aliud ſuæ Provinciæ Monaſterium, in quo ſchola celebrior, & profeſſio frequentior & accuratior habetur, mitti petunt; ut illic in ſacris literis ſimul, & religionis obſervantia magis ac magis inſtituantur ac proficiant, copia fiat, illo concedendi.

Quærendum de vita & converſatione Prælatorum.

An viſitatio proxima rite ſit obſervata.

An Prælatus, quæ ad obſervationem ordinis & religionis pertinent, diligenter perſequatur, & in exigenda regula, & ſtatutis ordinis, fervens conſpiciatur.

An eadem etiam ad Chriſtianam pietatem & æquitatem, pro ratione perſonarum, & aliarum circumſtantiarum moderetur: ut ſemper primas obtineat fraterna charitas, & magis ſpectetur in omni opere pietas, quæ ad omnia valet, quam exercitatio corporalis, quæ ad modicum utilis eſt, ut teſtatur Apoſtolus. (*)

An bonum exemplum fratribus, aliisque ſubditis ſuis præbeat in Religionis obſervantia.

Num ſæpe ex Monaſterio diſcedens, alio proficiſcatur, ſeu extra illud habitationem ſuam conſtituat, vel longam moram trahat.

An pacem, tranquillitatem, & concordiam inter omnes ſibi ſubjectos nutriat ac conſervet.

An fratres ad ſtudia ſacrarum literarum ſedulo invitet.

An

(*) 1. Tim. 4.

An menſa communis habeatur, & qualis ſit victus quotidianus.

An Prælatus convivetur communiter cum fratribus, menſa communi contentus: an privata magis oblectetur.

Num otioſos & vanos faciat ſumptus.

An familiam ſuperfluam, vel equos ad faſtum & pompam potius, quam ad neceſſitatem, Principum more, nutriat, magisque ſæcularem, quam religioſam ducat vitam.

An magis in humilitate vivat frugaliter, & quæ ultra neceſſitatem ſuperſunt, in pauperes, & educationem ſtudioſorum, quo poſſint Eccleſiæ olim uſui eſſe, expendat.

An honeſte cum laicis converſetur: & qualis ſit hoſpitum receptio.

An ſua negligentia fratres luxui & compotationibus ſtudeant.

An ad menſam Sacræ Scripturæ cum homiliis Patrum aptæ temporibus ſemper legantur.

An vitia fideliter & ſtrenue corrigat, citra perſonarum acceptionem, Canonicam & regularem exercens diſciplinam. Et an Capitula Diſciplinæ crebro, & ſecundum præſcriptum Regulæ, diligenter obſerventur.

Item diligenter quærendum de clauſura Monaſteriorum, & ingreſſu laicorum & mulierum.

An ſilentium juxta regulam teneatur.

An ſint inter eos, qui ſuos habeant privatos congreſſus, qui invicem conſpirent, & diſſidia excitent.

An mutua reverentia inter fratres colatur, & colloquia, dum colloqui licet, pia ſint & religioſa.

Quærendum quoque, an certus ſit in Monaſteriis numerus perſonarum, aut incertus.

An ſuppetat victus, & an res & bona ſuis monaſteriis dicata, poſſideant. An injuſtis gravaminibus laicorum divexentur.

An habeant Eccleſias Parochiales incorporatas.

Qualis ſit talibus Eccleſiis Curator Præfectus, cujus ætatis, vitæ, doctrinæ, conditionis.

An ſufficientem portionem ex Parochiæ fructibus, unde ſe honeſte alere poſſit, ei aſſignaverint; ut non ſit illi neceſſe, ſe ſordidis miniſteriis addicere, ſeu officium negligere.

An talis Curator ſit ſub obedientia Prælati, & an per viſitationem Prælati, vita & mores ejus interdum explorentur.

Quærendum de officiis: an, qui officiis præfecti ſunt, ut ſunt Priores, Suppriores, Præfecti Scholæ, Camerarii, Sacriſtæ, Cellarii, Procuratores, & id genus alii ſuis ſinguli officiis gnaviter & religioſe incumbant, juxta Regulæ Decreta.

Qui ſint illorum mores, quæ vita, quæ converſatio.

An officiis impoſitis ad licentiorem vitam vivendam, & ad luxum abutantur.

An ſint in miniſteriis fideles, æqui: non præfracti, ſed modeſti & manſueti, continentes & caſti.

Eſt quoque diligenter quærendum de habitu & conditionibus fratrum converſorum.

Deinde, an ſint ex Monaſterii ſodalitio aliqui facti deſertores ſui monaſtici inſtituti, & fugitivi apoſtatæ.

An ſint, qui habitum abjecerint, qui ſint vel hæreſi polluti, vel de ea ſuſpecti.

An ſint facti quidam exititii, qui ſe inceſtis nuptiis polluerunt, aut qui extra ſepta Monaſteriorum concubinis, vel fœminis de incontinentia ſuſpectis, cohabitent.

An ſint, qui extra obedientiam degentes, Divina tractent, & populo Sacramenta adminiſtrent.

An ſint, qui ſub prætextu diſpenſationum Apoſtolicarum, quæ ab Ordinariis, cauſa legitime cognita, non fuerint approbatæ, vota, religionisque ſuæ inſtituta deſeruerint.

Ubi tales refractarii, & votifragi foveantur, & receptentur.

An ſint, qui parvulos in Baptiſmo ſuſcipiant, aut nuptiarum conviviis interſint.

An Comœdiæ ludantur in Monaſterio, & quæ.

Apud Fratres quatuor Ordinum Mendicantium, hoc interrogatorium adjiciendum eſt: an audiendis confeſſionibus ſe intromittant alii, quam præſentati.

Et illic quoque diligenter examinandi ſunt Lectores & Concionatores de doctrina: & inſpiciendi libri, quibus utuntur.

Cætera pro diverſa locorum, Ordinum, & Monaſteriorum conditione, & pro rerum & caſuum ſubinde accidentium qualitate, Viſitatorum diſcretio ſuppleat.

FORMULA INQUIRENDI
IN MONASTERIIS SANCTIMONIALIUM.

De eisdem fere, pro Viſitatorum tamen circumſpectione & prudentia, inquirendum eſt, de quibus in virorum Monaſteriis inquiri oportet: exceptis articulis, qui ſolos Monachos proprie reſpiciunt, quorum loco Viſitatores alia interrogatoria congrua perſonis iſtis ſubſtituent. Qualia ſunt: Quibus affectibus & qua forma ad electionem Abbatiſſarum, ac aliarum, quibus Monaſteriorum moderatio commiſſa eſt, procedatur.

An in eligendo ſervetur regula, ceſſetque omnis impreſſio & corruptio.

Quomodo ab his, quæ officiis præſunt, ea gerantur.

Et in primis poſt Inquiſitionem factam de Abbatiſſa, Prioriſſa, Supprioriſſa, Cellaria, Procuratrice, & reliquis, quæ in officiis ſunt, quærendum erit:

An ſit in Monaſterio Ludi Magiſtra, ſeu ſcholæ Præfecta, quæ latine norit.

Et an hæc diligenter & ſedulo inſtituat in Rudimentis Grammatices, virgunculas juniores, & an formet eas ad pietatem & religionem.

Et quænam rudimenta tradat, & quos libellos ad pietatem pertinentes, rudioribus virgunculis prælegat & exponat.

An etiam in Vigiliis dierum Feſtorum, & in ipſis diebus feſtis, exponat ſuis ſcholaſticis virginibus Hymnos, Sequentias, Epiſtolam, & Evangelium diei.

Et an ad literam ſaltem ſciat exponere Pſalterium.

Quibus libellis, vel ad ſuam inſtructionem, vel ad precandum virgines utantur: qui etiam ſunt inſpiciendi, ſimul cum libris, quibus utuntur in Officiis Divinis.

An habeant Concionatorem aliquem, virum gravem & Catholicum, a quo audiant Verbum Dei, diebus ſaltem feſtis.

Et an idem, vel alius, non minori gravitate, integritate, diſcretione & prudentia, ſit eis a confeſſionibus.

An is ex juſta cauſa petentibus permittat virginibus, etiam alii Catholico, pio, & diſcreto Sacerdoti Confeſſario confiteri.

An ſuis temporibus juxta regulæ præſcriptum communicent.

Item de obſervatione cultus Divini, ut ſupra de Monachis.

An habeant fidum, frugalem, & honeſtum Oeconomum, qui quater in anno, & quoties poſcitur, paratus ſit, reddere negotiorum ſuorum rationem.

Et an hactenus res Monaſterii meliores fecerit, ſeu ſaltem non deteriores.

Et tales viri Viſitatoribus ſiſtendi ſunt, examinandi de vita & doctrina.

Quærendum de Eccleſiis incorporatis, (ſi quas habeant) ut ſupra in formula inquirendorum Monachorum.

Num Sanctimoniales extra ſepta ſuorum Monaſteriorum, contra regulam ordinis ſui, ſe interdum proripiant; cum potius intra ea latere debeant, ac ſoli Deo, pudicitiæ amatori (cui ſe conſecrarunt) quemque repudiatis hujus ſæculi amatoribus præoptarunt, illibatas conſervare.

An pateant virorum conſpectibus, ſeu an permittatur viris, Monaſterium ingredi, excepta inevitabilis neceſſitatis cauſa.

An habeant ullæ picturas inhoneſtas, & nimis ſæculares in ſuis cubiculis.

An

Digitized by Google

An converſationem aliquam habeant ſuſpectam cum extraneis.

An permittatur eis, accipere Epiſtolas, vel dare extra Monaſterium, quas non prius legat Abbatiſſa, vel illa, cui regimen Conventus incumbit.

An permittatur illis, cum extraneis privata colloquia habere, & ſuis uti diverticulis.

Quibus artificiolis, quod ſupereſt temporis, a finitis Sacris, lectione, precibus, & contemplationibus Divinis, terant.

Num ſtudioſæ ſint artis, quæ citius feratur a ſæcularibus, quam ſpiritualibus, Deo dicatis virginibus, qualis eſt conſuendi acu picta ſudariola & induſia.

Breviter, num exercitationes amplectantur, quæ citius mentem Deo dicatam evertant, atque in mundum retrahant; quam Diabolum, per otium inſidiantem, propellant.

An ſint inter eas conſpirationes, ſeu ligæ quædam, ut vocant.

An ſint, quæ diſſidia, rixas, & contentiones excitent: iracundæ, invidæ, odii tenaces, contumelioſæ, ſeu maledicæ, obtrectantes, detrahentes, calumniatrices, mendaces, &c.

Interrogandum, ut ſupra de Monachis dictum eſt, de obedientia, de paupertate: an quid proprium poſſideant: & de cuſtodia continentiæ.

De menſa communi, & quis, ac qualis victus ſingulis quibusque temporibus præbeatur.

An propter victum, vel ſimiles ob cauſas, ſint inter eas murmurationes, & turbulentæ indignationum ſignificationes.

Indagandum, an alicubi Religionis ſuæ, bene & ſancte inſtitutæ, quam & profeſſæ ſunt, habitum depoſuerint, & veſtes ſæculares religionis tædio ſibi aptaverint, cum fidelium ſcandalo & ſtatus ſui ignominia: cum videantur religionem cum veſte poſuiſſe, ſicut impudica mulier cum veſte pudorem ponit.

Et tales ſub excommunicationis pœna monendæ ſunt, ut habitum depoſitum recipiant: nec aliæ videri velint, quam quales ſe profitentur: hoc eſt, ſponſas Deo dicatas.

An ſint, quæ ulla fatuâ ſuperſtitione teneantur: quæ illis eximenda eſt, inflammandæque ſunt ad verum Dei cultum, & vivam charitatem.

INQUIRENDA IN MONASTERIIS CANONISSARUM SÆCULARIUM.

CUm hæc Monaſteria fere conſtituta ſint inſtar Collegiatarum Eccleſiarum, proinde eorum pleraque, quæ illic inquiri oportet, hic quoque ſecundum conditionem perſonarum & locorum, ac ſecundum diſcretionem Viſitatorum indaganda erunt.

Præterea inquirendum fere de omnibus his, quæ inveſtiganda ſunt in Monaſteriis Sanctimonialium: exceptis his, quæ tria illa ſubſtantialia vota reſpiciunt. Speciatim tamen interrogentur de forma & modo eligendi Abbatiſſam, & reliquas, ad officia Eccleſiæ gerenda.

Et an ejusmodi electiones pure fiant, ſpectata tantum Eccleſiæ utilitate.

An per corruptionem, impreſſionem, vel alio illicito modo.

Quærendum de Eccleſiis incorporatis.

Num menſam habeant communem, vel ſuam quæque peculiarem.

An communi utantur Dormitorio, ne pudicitiæ inſidiatori Satanæ detur occaſio, ad incontinentiam tentandam.

Num nimis exquiſito & procaci habitu utantur, incedentes veſtibus, nimis comptis & excultis.

An in his Monaſteriis Filiæ nobilium diſcant non laſcivire, non ſuperbire, ſed Deum timere, & pietati ſtudere.

An piis exercitiis aſſueſcant, & non ſolum a malo, ſed ab omni ſpecie mali abſtineant, & non alicui malæ de ſe ſuſpicioni cauſam præbeant.

An permittatur viris, ſeu procacibus adoleſcentibus, in ipſam etiam noctem, quamdiu eis libet, cum virginibus commeſſari & confabulari.

Et an illis permittatur, intra Monaſterii ſepta dormire.

An Abbatiſſæ Collegiorum nobilium virginum, quas tanto magis oportet ſuis

Digitized by Google

Collegiis adeſſe, quanto virgines illæ majori cuſtodia ſunt dignæ, perpetuo apud ea reſideat.

An ejusmodi Abbatiſſæ diligenter proſpiciant, ne quid in ejusmodi Collegiis committatur, quod aliquam habet mali ſpeciem.

Et præſertim, an diligenter obſervent, ut omnes in Dormitorio communi nocte decumbant, & in habitu ipſas decente incedant, ac horas Canonicas rite perſolvant. Cæteraque, quæ probatæ earum Conſtitutiones, & Reformationis Cæſaris &c. formula exigit.

An ſint Abbatiſſæ, quæ plurium Collegiorum in ſe curam receperint, & tamen nulli eorum ſuum, quod debent, officium rite præſtent.

Qualis ſit illarum familia: Quo Capellano, & quibus miniſtris, & Officialibus, utantur.

An Præpoſitiſſæ, Decaniſſæ, & alia officia Eccleſiæ gerentes, officiis ſuis rite fungantur, & præſertim, an quibus aliqua adminiſtratio bonorum commiſſa eſt, frugales ſint & fideles.

Ante omnia diligenter quærendum, quænam ſit inter Canoniſſas, quæ virgines legere, canere, & quod legunt, & canunt, intelligere doceat. Et an illa ſuo munere ſedulo & diligenter fungatur.

Qualis ſit familia virginum: an verecunda, ſobria, pudica, breviter bonæ famæ & laborioſa.

An vero miniſtrent eis puellæ juvenculæ, laſcivæ, ad ſæculum comptæ, procaces, otioſæ, & famæ non ſatis integræ.

An in his Collegiis cura pauperum habeatur, ut quod reliquum eſt a levata menſa, inter pauperes diſtribuatur.

In his Monaſteriis, ubi vita agitur plus ſatis licentioſa, ut nullus unquam Pontifex hunc ſtatum ſeu vivendi conditionem voluerit approbare, (*) multa opuseſt ex verbo Dei inſtructione, admonitione, & exhortatione: quam oportet adhibere in ſpiritu lenitatis, nam hic minis parum promovebitur.

Quod ad inquirendos Canonicos, Vicarios, & alios miniſtros harum Eccleſiarum attinet, eadem omnino forma ſervabitur, quæ in Collegiis virorum.

DE QUIBUS IN HOSPITALIBUS,

Quæ Collegiis, Monaſteriis, & Parochialibus Eccleſiis adhærent, vel alias in Civitatibus, oppidis, vicis, in uſum pauperum & peregrinorum conſtituta ſunt, debeat Inquiſitio fieri.

NUm ejusmodi Hoſpitalia alicubi collapſa ſint, & jaceant neglecta, & nondum inſtaurata.

An redditus ad ea deſtinati, in ullum alium uſum converſi ſint, ſeu convertantur.

Et ſi quid deſideretur, quomodo rurſus ex ærario Monaſterii, Collegii, vel communitatis id ſarciri poſſit.

An alii in iſta Hoſpitalia recipiantur, quam viduæ, orphani, & qui vere ſunt pauperes, & ad victum quærendum ſibi non ſufficiunt: & potiſſimum ejus loci, ubi Hoſpitalia illa ſunt conſtituta, in quorum fraudem peregrinis patere non debent.

An Adminiſtratores horum Hoſpitalium ſint legitime inſtituti, & a quibus.

Num eorum incuria bona Hoſpitalis intereant, aut deteriora reddita ſint, aut reddantur.

An luxu & profuſione illorum, aut alias minus recte dilapidentur, diſtrahantur, ſubtrahanturve.

An ægrotis, quod ipſis ex inſtitutione Hoſpitalis debetur, fideliter præſtetur.

An Magiſter Hoſpitalis erga ægrotos ſe benignum & miſericordem exhibeat.

An pauperes iſti, & ægroti non tantum reficiantur & ſuſtententur pane corporali, ſed & pane verbi Dei, & Sacramentorum.

Quis illis præſit docendo, & Sacramenta miniſtrando. Et hic audiendus.

Apud Eccleſias Collegiatas & hoc ſpecialiter inquirendum eſt: Qui ſint ex Canonicis, vel Vicariis, qui res Hoſpitalium ejusmodi Eccleſiis adjacentium, procurent.

Et

(*) C. Indemnitatibus. §. Supradicta. de Elect. in 6.

Digitized by Google

Et generaliter quærendum, an Proviſores, ſeu Magiſtri Hoſpitalium, ubivis ſitorum, rationem præſtent adminiſtrationis ſuæ, & cui eam præſtent.

An præſtetur in Collegiis Decano & Capitulo: & in Monaſteriis Prælato & Conventui: & in oppidis Parocho & aliis a communitate delectis, ratio & calculus. Nam hi profecto pro debito officii ſui, Deo debiti, tenentur ſuperintendere, ne pauperibus quid deſit.

Et quoties in anno hæc ratio præſtetur. Quater enim in anno, ſecundum Cæſaris Reformationem, præſtari debet.

INQUIRENDA IN DOMIBUS FRATRUM SANCTÆ MARIÆ TEUTONICORUM, JOANNITARUM, ET ANTONITARUM.

Principio in Domibus Fratrum Teutonicorum inquirendum de tribus, quæ ad votum omnis Religionis exiguntur.

Secundo, quomodo permittantur habere bona mobilia & immobilia.

In quibus domibus Hoſpitalia habeantur.

Qualiter in Hoſpitalibus infirmi recipiantur.

Qualiter infirmi procurentur.

Qualiter petitores Eleemoſynarum mittantur.

Qualiter Divinum officium obſervetur.

Quoties in anno Fratres Corpus Chriſti ſumant.

Qualiter pro vivis & mortuis orent.

Inquiratur de veſtitu.

De raſura.

De refectione.

De Eleemoſyna danda.

De jejunio.

De collatione.

De Dormitorio & Dormitione.

De Silentio.

De Litteris recipiendis & mittendis.

De clauſuris.

De his, quæ ad militiam pertinent.

De venatione.

De infirmis Fratribus.

De ſenibus.

De convictu, & ſocietate fratrum.

De convocandis fratribus ad conſilium.

De itinerantibus.

De probatione ingredientium.

De receptione puerorum.

Quomodo militares ad ſervitia recipiantur.

Quomodo familiares recipiantur, charitate, vel ſolido.

De ſollicitudine Magiſtri erga fratres.

De mutua commonitione & accuſatione.

De Pœnitentiis fratrum.

Quærendum de Eccleſiis incorporatis.

Similia inquiri debent in Domibus Joannitarum, & Antonitarum: niſi, quod domus Antonitarum, non ad militiam pro defenſione Chriſtianitatis, ſed ſpecialiter ad refectionem & ſuſtentationem morbidorum, ægrotorum, & pauperum ſunt erectæ.

Quamobrem illic diligenter de procuratione pauperum inveſtigandum erit: & an Præceptores cibum, victum, & eſcas morbidorum & pauperum, per luxum abliguriant.

Quærendum de Eccleſiis incorporatis.

In ſumma, in his & ſimilibus domibus, uti in Monaſteriis, Regula Ordinis, interrogandi & inquirendi materiam ſuppeditabit. Nam tum demum recte ejuſmodi Congregationes Religioſæ reformabuntur; ſi omnis earum actio, officia, mores, & vita, ad Regulæ approbatæ, ſub qua degunt, filum exigantur.

QUÆ DE LAICIS ET PLEBE FIERI DEBEAT INQUISITIO.

Viſitatores vocatis coram ſe quatuor, quinque, aut ſeptem viris ex ſingulis Parochiis, maturioribus, honeſtioribus, atque veracioribus, unumquemque illorum infraſcripto juramento debent obſtringere.

FORMA JURAMENTI.

Quicquid noſti, aut audiſti, aut poſthæc intelliges, quod contra Dei voluntatem,

tem, & rectam Chriſtianitatem in iſta Parochia factum ſit, aut fiet: ſi in diebus tuis evenerit, modo tamen ad tuam cognitionem quocumque modo pervenerit, ſeu perveniat: ſi ſcis, aut tibi indicatum fuerit, Synodalem cauſam eſſe, & ad miniſterium Epiſcopi pertinere, quod hoc nec propter amorem, nec propter timorem, nec propter propinquitatem, vel parentelam, quovis modo celabis nos, Archiepiſcopi hujus Diœceſis Commiſſarios, quibus hæc inquirere ille juſſit. Sic te Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Ubi ſinguli reſpondendo ſe ſic obſtrinxerunt, ſubjicient Viſitatores admonitionem in hanc ſententiam:

Videte, ut Domino reddatis juramenta veſtra. Non enim homini juraſtis, ſed Deo Creatori veſtro. Nos autem, qui ejus miniſtri ſumus, non terrenam ſubſtantiam veſtram concupiſcimus; ſed ſalutem animarum veſtrarum requirimus. Cavete, ne aliquid abſcondatis, & ex alterius peccato veſtra fiat damnatio. Nam ſicut Apoſtolus ait (*): Modicum fermenti totam maſſam corrumpit. Et: Auferte malum ex vobis ipſis.

SEQUUNTUR INQUIRENDA.

An in Parochia, aliquis eſt hæreticus, ſchiſmaticus, de fide, Religione, Traditionibus, Cæremoniis, ritibus & conſuetudinibus Eccleſiæ, aliter ſentiens, quam ipſa Catholica Eccleſia ſentire jubet.

Et hæc inquiſitio dilatanda eſt, & ſic explicanda, ut intelligant, quid quæratur.

An aliquis ſit in Parochia magus, aut ariolus, aut incantator, ſeu evocator, aut conjurator ſuperſtitioſus Dæmonum: aut Divinus, aut ſortilegus, aut talium impiorum hominum judicia, vel conſilia inquirens, ad inveniendas res deperditas & ſuffuratas: vel ad futura prænoſcendum, quæ Deus poſuit in ſua poteſtate: aut ad aliud quicquam. Vel qui ulla ſuperſtitione irretitus ſit, veluti, qui non ponit ſpem, & fiduciam ſuam in ſolo Deo, qui pro ſuo nutu & voluntate moderatur omnia, & cui oportet ſubmittere & commendare omnem noſtrum cogitatum, voluntatem, operationem, & quicquid acciderit proſperi vel adverſi.

An ſint viri, vel mulieres, qui non intellectis conjurationibus rerum utantur, vel maleficiis ſe aliquid efficere poſſe putent, ſeu cum dæmone commercium habeant.

An ſint, qui ſcienter, & pro cupiditate terrena, pejeraverint. An, qui coacti, vel pro vita redimenda, vel metu Dominorum ſuorum, perjurium commiſerint.

An ſint, qui alios etiam ad perjurium induxerunt.

An ſint blasphemi in Deum, in glorioſam Dei Genitricem Virginem MARIAM, in Sanctos Dei.

An ſint, qui vota Deo præſtita infregerint.

Qui fidem publicam violaverint.

Qui per Nomen Dei & Sanctorum maledixerint.

Qui ad omne verbum, Nomen Dei aſſumpſerint, ſeu aſſumant in vanum.

An eſt aliquis vel aliqua, qui quodcunque opus inchoans, aliquid ſuperſtitioſum dixerit, niſi ut Apoſtolus docet: Omnia in nomine Domini facite. (**)

An eſt aliquis, qui juravit, quod Deo contrarium eſt: veluti, quod fratri nunquam reconcilietur: vel ſimile quid, quod eſt peccatum in Spiritum Sanctum, & ad mortem.

An ſint, qui indigne ad Sacramenta accedant, præſertim ad Sacroſanctum Euchariſtiæ Sacramentum.

An ſint, qui ab eo accepto, ſtatim inebrientur, etiam uſque ad vomitum.

An ſint, qui ſeptem Eccleſiæ Sacramenta, vel illorum aliquot contemnant. Qui ad confeſſionem ſaltem ſemel in anno non veniant, & corpori Domini, niſi ob publica peccata prohibeantur, non communicent.

An ſint, qui Eccleſiæ cæremonias rident.

An ſint, qui diebus Dominicis, vel in præcipuis Feſtivitatibus, quicquam operis mechanici faciant: qui non ad Concionem ſaltem, & ad Miſſam (ſi non ad Matutinas, & ad Veſperas, quod tamen facere oportuit) his diebus ſine prætermiſſione occurrant, & in ejusmodi Divinis officiis ab initio uſque in finem perſeverent.

An

(*) 1. Cor. 5.

(**) Coloſſ. 3.

Digitized by Google

An ſint, qui Eccleſias intrantes, fabulis vacare conſueverint, non auſcultantes Divina eloquia, & antequam Miſſa finiatur, exeuntes.

An pecorum paſtores, nautæ, carrucarii, caupones, tabellarii, & ſimilis farinæ homines, ſint tam brutales, & obliti penitus Dei ſui, ut nullum inter feſtos vel profeſtos dies diſcrimen faciant, intenti tantum, ut ventrem ſiliquis impleant; contempto verbi Dei cibo illo cœleſti, ſine quo omnis anima fame perit.

An Feſta, quæ ex declaratione Synodi Diœceſanæ celebrari debent, celebrentur.

An Parochiani Presbytero ſuo debitum honorem impendant.

An illi, & Eccleſiæ ipſi, decimas, oblationes, & jura Parochialia, ex more veteris Eccleſiæ debita exolvant.

An eſt aliquis, qui Parochum verbo, vel facto injuſte inhonoret, aut fatiget, aut ejus ſalubria monita ſpernat.

An eſt aliquis, qui eo contempto, in aliam Parochiam eat, & ibi communicet.

An eſt aliquis, qui excommunicationem ſui Epiſcopi, vel Archidiaconi, & inſynodationem (ut vocant) ſui Paſtoris vilipendat.

An, qui publicam pœnitentiam pro manifeſtis criminibus vel accipere, vel adimplere contemptim detrectet.

An Suſceptores, qui Patrini vocantur, filiolis ſuis Symbolum, Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & decem Præcepta inſinuent.

An eſt, qui jejunium quadrageſimale, vel quatuor temporum, ſive Litaniæ majoris, vel Rogationum, ſive feriam ſextam, aut ſabbatum, ſive alia ſolemnia jejunia, in vigiliis feſtorum dierum, vel pro quacumque plaga ab Epiſcopis indicta, contemptim non obſervaverit.

An eſt aliquis, qui oblationes, eleemoſynas parentum, vel propinquorum defunctorum, injuſte retinuerit, ſeu retineat.

An eſt aliquis, qui patrem aut matrem inhonoraverit, aut percuſſerit, aut maledixerit, non ſuſcepta pœnitentia.

An eſt aliquis, in Eccleſia parricida, vel homicida voluntarius, vel involuntarius, qui hominem quocumque modo occiderit, pœnitentia publica pro tanto crimine non peracta.

An eſt, qui proprium ſervum occiderit.

Similiter an eſt aliquis, vel aliqua, qui infantes proprios oppreſſerunt, aut ſuffocaverunt, aut abjecerunt, & occultaverunt: aut mulier, quæ conceptum excuſſerit, & voluntarie abortiverit.

An ſint aliqui, in quorum conflictu homo perierit.

An ſint aliqui, qui conjurationes, conſpirationes, & ſeditiones ſectantur & excitant.

An eſt aliquis, qui Diabolo impellente ſe occidere tentaverit.

An eſt aliquis, qui proximum mutilaverit, detruncando illi membrum aliquod corporis: & cum eo reconciliatus non ſit.

An eſt aliquis, qui in conſilio fuerit, ut homo interficeretur.

An eſt aliquis conjugatus, qui cum alterius uxore adulterium perpetraverit, vel uxor cum alterius viro.

An eſt aliquis, qui legitimam uxorem dimiſerit, & alteri ſe conjunxerit, ſeu aliam in conjugium acceperit: & e diverſo.

An ſint conjuges, qui ſe ſine cauſa ſeparaverint, ſine Epiſcopi judicio.

An eſt aliqua mulier, quæ conſcio viro ſuo fornicata fuerit. An eſt aliquis uxore carens, qui cum alterius conjuge fornicatus fuerit: aut, ſi qua mulier, non habens virum, cum alterius marito.

An eſt aliquis, non habens uxorem, qui cum fœmina, quæ virum non habet, fornicatus fuerit.

An ſunt ſoluti, qui fornicatione ſe polluerint, aut polluant.

An eſt aliquis, qui alterius ſponſam rapuerit, & ſibi ſociaverit: ſeu etiam non deſponſatam viro abſtulerit, & ſociaverit ſibi. An eſt, qui deſponſatam puellam non duxerit, & fidem ſponſaliorum fregerit.

An eſt, qui Sanctimonialem, vel vi-

viduam, Deo ſacratam, rapuerit, & in conjugium ſumpſerit, vel cum eis fornicatus fuerit. An eſt aliquis, qui accuſatus, vel inſimulatus, vivente marito, de adulterata uxore, hanc ſtatim defuncto marito duxerit in matrimonium.

An eſt aliquis, qui fornicatus fuerit cum commatre ſpirituali, vel cum conſanguinea. Vel (quod abhorret animus dicere) contra naturam peccaverit.

An ſit vir, vel mulier, qui lenocinium exerceant.

An ſit, qui cum propriis ancillis adulteria & fornicationes committat.

An eſt aliquis, qui aſſiduam ebrietatem ſectetur, Apoſtolo vetante, & dicente: Neque ebrioſi Regnum Dei poſſidebunt.

An ſit aliquis mimus in Parochia, vel qui carmina turpia, obſcæna, vel hæretica cantillet.

An ſit in Parochia fur aliquis, aut ſacrilegus, qui Eccleſias Dei infregerit, vel aliquid de Eccleſia abſtulerit, vel publice rapuerit, vel latenter ſurripuerit.

An eſt aliquis, qui injuſta menſura ſuam annonam, aut vinum, vel cereviſiam vendat, cum Dominus dicat: Æquus ſit tibi modius, & æquus ſextarius. (*)

An eſt aliquis, qui merces, præſertim vina, mala & noxia commixtione corrumpat, cum multo hominum vitæ diſcrimine.

An eſt, qui uſuram exerceat, qui e fœnore velit diteſcere: qui lucrum ex commutata, vel conciſa pecunia faciat.

An eſt aliquis, qui ſcienter contra aliquem falſum teſtimonium protulerit, & quantum ac quale damnum corporis, vel bonorum quis inde habuerit.

Inquirendum de mendicis, qui per Parochias diſcurrunt: & ſi quisque pauperem de familia ſua pro ſuis facultatibus paſcat.

Inquiratur quoque a laicis, an ſint in Parochia, qui teſtamenta & ultimas morientium voluntates ſupprimant: vel qui Eccleſias, ſeu pauperes legatis defraudent: vel qui ejusmodi noviſſima hominum arbitria non fideliter exequuntur.

Percontandum de fraternitatum ſocietatibus, quomodo in Parochia agantur.

Interrogandum, ſi in unaquaque plebe conſtituti ſint per pagos viri veraces, & Dominum timentes, qui cæteros admoneant, ut ad Eccleſiam pergant, præſertim feſtis diebus, ad Matutinas, Miſſam, & ad Veſperam, & nihil ſervilis operis faciant, multo minus aliquid criminis, vel ethnicæ levitatis committant: qui & transgreſſores Presbytero annuntient, ſimilemque denuntiationem faciant de omni opere manifeſto.

Poſtremo interrogandi de Parocho, & aliis, qui in Eccleſia miniſtrant, an officium ſuum, ut debent, præſtent.

An vitam ducant irreprehenſibilem.

In ſumma, an verbo & exemplo præcedant.

INQUIRENDA AB HÆRESEOS INSIMULATIS.

AN credat, jure Divino licitum eſſe, præſtare juramentum.

An credat, jure Divino ſe obligari, per juramentum dicere veritatem ſuper proponendis de fide.

An credat, hanc ſolam veram eſſe Eccleſiam Catholicam, in qua eſt unanimis & communis profeſſio doctrinæ Evangelicæ & Apoſtolicæ, ſecundum intellectum & expoſitionem Sanctorum Patrum, & dijudicationem & determinationem Generalium Conciliorum, ab Eccleſia receptorum: & in qua eſt adminiſtratio Sacramentorum, ſecundum Catholicam traditionem, in Eccleſia occidentali hactenus pie & laudabiliter obſervata. Quæ & non in angulo aliquo orbis terrarum concluſa, ſed in unitate doctrinæ & Sacramentorum communione, in vinculo pacis diffuſa eſt, & propagata per totum terrarum orbem.

An credat, in hac Eccleſia Catholica nos, omnesque alios eſſe, qui in hac concordia, communione, & pace, ſub obe-

(*) Levit. 19.

obedientia unius ſummi Pontificis, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, vivimus.

Vel num putet e diverſo, Eccleſiam eſſe Lutheranos, ſeu Buceranos, vel horum ſimiles ſectarios, qui Eccleſiam, quam nos ut Apoſtolicam & Catholicam agnoſcimus, execrantur, atque adeo non Chriſti, ſed Antichriſti regnum vocare non verentur.

Num ſentiat, juſtificationem hominis conſtare ea ſola fide, qua quis credit, ſibi non imputari peccata propter Chriſtum. An potius nobiſcum credat, juſtificationem eſſe Communicationem juſtitiæ Chriſti: non ſolam ejus imputationem, ſed actualem regenerationem, & renovationem mentis per ſpiritum charitatis, quo demum per fidem accepto, ex injuſtis juſti efficimur, & quæ juſta & ſancta ſunt, operamur, peccatis Chriſti merito condonatis.

An credat, quod peccatum originale per juſtificationem, quæ fit in Baptiſmo virtute Sacramenti, non tantum tegatur, ſed & tegendo auferatur & diſſolvatur, ut verum ſit dicere: Omni peccato caret jam baptizatus, & eſt mundus totus. Vel e diverſo exiſtimet, peccatum hoc realiter adhuc a Baptiſmo ſupereſſe, hoc eſt, concupiſcentiam, quæ manet in renatis poſt Baptiſmum, non tantum fomitem eſſe peccati, ſed revera peccatum, tale, tantumque, quod ſua natura omnes pariter, tam infantes baptizatos, quam adultos damnaret (etiamſi nullus poſtea accedat conſenſus) niſi non imputaretur: pro qua etiam non imputatione, a Baptiſmo continue orandum ſit.

An credat, liberum arbitrium, peccato primi hominis oppreſſum, per renovationem, quæ in Chriſto Jeſu eſt in Baptiſmo, vere liberari: ita ut ſic præventum a Deo, per gratiam, quæ eſt in Chriſto Jeſu, exinde tam in ipſa juſtificatione, quam in bonis operibus, tamquam partiale agens concurrat & cooperetur Deo: & ea ratione cum gratia Dei, cauſa meritorum fiat.

An credat, baptizatum, ſeu regeneratum, aſſiſtente & adjuvante gratia Dei, poſſe facere, ſeu implere mandata Dei, ſecundum eam rationem impletionis, quam exigit a nobis Deus, quamdiu ſumus in hoc mortali corporis tabernaculo.

An credat, hominem renatum & adultum, per obſervationem mandatorum Dei, ſeu bonis operibus, ex fide & dilectione Dei factis, promereri regnum Cœlorum.

An credat, hominem propter opera mala condemnandum eſſe ad ignem æternum: etiamſi habeat tantam fidem, qua & prophetare, & dæmones ejicere, & montes transferre poſſit: nedum eam, qua credit, ſibi remiſſa peccata propter Chriſtum.

An credat, hominem tantiſper manere in morte, quamdiu fides ejus non vivificatur vel accenditur per charitatem.

An credat, ſeptem eſſe Eccleſiæ Sacramenta: videlicet, Sacramentum Baptiſmi, Sacramentum Confirmationis, Sacramentum Euchariſtiæ, Sacramentum Pœnitentiæ, Sacramentum Ordinis, Sacramentum Matrimonii, & Sacramentum Extremæ unctionis infirmorum. Et quod hæc Sacramenta conferant gratiam ſuſcipienti, non ponenti obicem. Vel an e diverſo credat, tantum duo eſſe Sacramenta: Baptiſmum, & Euchariſtiam.

An credat, differre Baptismum Chriſti a Baptismo Joannis, & quomodo.

An credat, in adminiſtratione Baptiſmi adhibendas eſſe ſolemnes orationes & cæremonias Eccleſiaſticas, quales ſunt: Exorcizatio & exufflatio diaboli, crebra crucis impreſſio, manus impoſitio, datio conſecrati ſalis, apertio aurium & narium cum ſaliva, unctio tam ante, quam poſt Baptismum, conſecratio Baptismatis more ſolenni, abrenunciatio & profeſſio fidei per ſuſceptores, non ſuo, ſed infantis nomine, & impoſitio albæ veſtis. Et quod has cæremonias, extra tempus neceſſitatis, contemptim omittens, ſchismaticus cenſendus ſit.

An credat, uſum Chrismatis eſſe de neceſſitate Sacramenti Confirmationis, illudque ſucceſſiſſe in locum ſigni corporalis deſcenſionis Spiritus Sancti, poſt tempora Apoſtolorum, ex Apoſtolica Traditione.

An credat, adminiſtrationem hujus Sacramenti ſolis Epiſcopis eſſe reſervatam.

An credat, virtute hujus Sacramenti infantibus, vel aliis confirmatis, conferri virtutem conſtantiæ profeſſionis fidei, patientiæ in tribulationibus, & robur vincendi aſtus diaboli, & perſeverandi in bonis operibus.

An credat, in Euchariſtiæ Sacramento, ſub qualibet ſpecie eſſe verum corpus, & verum ſanguinem Domini noſtri JESU CHRISTI: Subſtantia panis, & ſubſtantia vini, aqua mixti, in corpus & ſanguinem Chriſti, virtute verborum Conſecrationis tranſſubſtantiatis.

An credat, veritatem corporis & ſanguinis Chriſti in Euchariſtia eſſe permanentem, & non in ſolo uſu, ſicut Baptiſmi Sacramentum, conſiſtere.

Et propterea poſſe nos, & debere hoc Sacramentum pro infirmis reſervare, & in eo Chriſtum illic præſentialiter ſe exhibentem adorare.

An credat, hoc Sacramentum, ſine gravi ſcelere, alibi poſſe confici, quam in locis ſacratis, & ad hoc rite ordinatis: ſeu ab aliis, quam a Sacerdotibus jejunis, idemque Sacramentum poſt factam conſecrationem ſumentibus.

An etiam credat, laicis ſufficere ad ſalutem Communionem ſub una tantum ſpecie, ut ſub qua revera continetur totus Chriſtus.

An credat, Miſſam eſſe Sacrificium novæ Legis, in qua non ſolum conficiatur, ſed & Deo Patri repræſentative offeratur, non cruento quidem, ſed incruento & commemorativo Sacrificio, corpus & ſanguis Filii ſui, tam pro vivis, quam pro defunctis.

An credat, Lutheranos & Bucerianos hoc Sacramentum extra communionem Eccleſiæ Catholicæ, omiſſo Sacro Miſſæ CANONE, in quo forma Conſecrationis Eccleſiæ tradita continetur, poſſe conficere.

An credat, in CANONE Miſſæ pro Romanæ & Catholicæ Eccleſiæ Summo Pontifice orandum eſſe.

An credat, in eodem habendam eſſe memoriam Sanctorum, qui cum Chriſto vivunt, & in eorum communione vota noſtra reddenda eſſe Deo.

An credat, Sanctos cum Chriſto regnantes, non ſolum in imitatione, ſed laudis quoque & honoris exhibitione, & meritorum & interceſſionis pro nobis apud Deum attributione, & ut Deum pro nobis orent, imploratione, venerandos eſſe.

An credat, hoc Altaris Sacrificium, ad hæc orationes, & eleemoſynas fidelium prodeſſe defunctis, qui fideles deceſſerunt, ad purgationem macularum in hac vita contractarum, & ante obitum nondum ſatis expiatarum, & pro abſolutione pœnarum temporalium.

An credat, poſt hanc mortem talem aliquem eſſe ignem, in quo ejuſmodi fideles animæ purgentur.

An credat, tres eſſe partes integrales pœnitentiæ relapſorum in crimina poſt Baptiſmum, videlicet contritionem, confeſſionem ſacramentalem, & ſatisfactionem ad remiſſionem culpæ & pœnæ neceſſarias.

An credat, enumerationem criminum, ſaltem lethalium, & eorum, quæ angunt conſcientiam, neceſſariam eſſe in Confeſſione Sacramentali, quæ fit & fieri debet Sacerdoti, modo haberi poſſit ejus copia.

An credat, ſatisfactione Eccleſiaſtica mederi reliquiis peccati, mitigari, ſeu tolli pœnas temporales, & Eccleſiæ lege ſatisfieri. Et propterea eam neceſſariam eſſe lapſo poſt Baptiſmum.

An credat, Ordinem in Eccleſia eſſe Sacramentum; ita, quod ille, qui non eſt ordinatus, ſecundum ritum Catholicæ Eccleſiæ, per ſuum proprium, vel alium Catholicum Epiſcopum, de proprii Epiſcopi conſenſu, non poſſit efficaciter in Eccleſia Sacramenta Eccleſiaſtica miniſtrare, nec alia Eccleſiæ miniſteria ſalubriter obire.

An credat, Sanctum Petrum fuiſſe Principem Apoſtolorum, & Chriſti Vicarium, & Romanæ Catholicæ Eccleſiæ Summum Pontificem: Et tales quoque cenſendos eſſe, qui ei canonice in Cathedra ſua ſucceſſerunt, & ſuccedunt, quamvis ſint longe inferiores merito.

An credat, a tali Pontificis obedientia, excepta cauſa hæreſis, ſine ſchiſmate non poſſe recedi.

An credat, Matrimonium eſſe & Sacra-

Sacramentum Eccleſiæ, & indiſſolubile vinculum unius viri, & unius uxoris.

Et eum, qui priori uxori, antequam ea morte decedat, aliam ſuperinduxerit, adulterum eſſe, etiamſi ex cauſa fornicationis dimiſſa ſit.

An credat, Matrimonium clandeſtine contractum, accedente utriusque contrahentis aſſenſu, coram Deo verum Matrimonium eſſe, ita quod tali Matrimonio fraudem faciens, adulter cenſendus ſit.

An credat, Unctionem extremam vere Sacramentum eſſe, & propterea ſine periculo damnationis æternæ contemni non poſſe.

An credat, uſum imaginum, tam crucifixi Domini, quam Sanctorum, non modo licitum, ſed & valde utilem eſſe in Eccleſia, maxime in uſum idiotarum, pro admonitione & rememoratione geſtorum Chriſti, & Sanctorum ſuorum, & pro excitatione pietatis, & imitationis illorum.

An credat, Sanctorum (qui apud Deum vivunt) veras Reliquias reverenter eſſe habendas & venerandas: Nec religioſum earum contactum inanem eſſe, quod Deus ſæpe inſignia & illuſtria miracula apud illorum monumenta ſit operatus.

An credat, Eccleſiam recte & pie ſuper corporibus Sanctorum, ſeu Reliquiis, Sacrificia offerre, & tumulos eorum arbitrari altaria Chriſti.

An credat, ſtatuta jejunia, & ferias indictas ab Eccleſia, religioſe eſſe obſervanda, nec poſſe ea violari ſine peccato: niſi ſuadeat & poſcat neceſſitas, per Paſtorem, ſeu ordinarium Curatorem animæ explorata, & comprobata, & abſit ſcandalum.

An credat, votum perpetuæ caſtitatis, & reliqua vota monaſtica, paupertatis & obedientiæ, conſentanea eſſe Juri Divino, & Evangelio Chriſti: ita quod obligent præſtantem in foro conſcientiæ ad ſui obſervationem, ſub pœna damnationis æternæ. Et de illorum violatoribus ſcriptum eſſe: Damnationem habentes, quia priorem fidem irritam fecerunt. (*)

An ne credat, in omni Eccleſia, tam Græca, quam Latina, a temporibus Apoſtolorum, ſacris ſemper Canonibus prohibitum fuiſſe his, qui jam ad Presbyterii ordinem promoti fuiſſent, Matrimonium contrahere. Et qui ſecus feciſſent, ab omni Miniſterio & Sacerdotio depoſitos ſemper fuiſſe.

An credat, ſtatum virginalem longe præſtantiorem, & Deo multo gratiorem eſſe ſtatu conjugali: modo tamen virginitas & corpore & mente ſervetur.

An ne credat, exititios Monachos, pellicientes virgines Moniales ex Monaſteriis, & contrahentes cum eis damnatas nuptias, inceſtuoſos eſſe, & nullibi ferendos ſive ab Eccleſiaſtica, ſive ſæculari poteſtate.

An credat, illos eſſe ſacrilegos, & pauperum Chriſti necatores, qui ſcienter, ſine juſta cauſa, accipiunt, tenent, & ſibi vendicant bona Eccleſiarum, Deo dicata, ſeu in teſtamentis ad pias cauſas pauperibus Chriſti relicta: eſſeque tales occupatores æternæ damnationis reos, niſi faciant reſtitutionem.

An credat, pertinaces hæreticos, præſertim, qui malitia errant, & contra Principum edicta diſcipulos aggregant, & tumultus excitant, per poteſtatem ſæcularem corporalibus pœnis coercendos eſſe. Idque bona conſcientia fieri, imo zelo conſervandæ Religionis fieri debere.

Ex Codice Statutorum Colonienſ. edito Coloniæ Typis Quentelianis anno 1554.

(*) 1. Timoth. 5.

Digitized by Google

SYNODUS DIOECESANA CAMERACENSIS

Eodem anno Chriſti MDL.

ACTA ET DECRETA SYNODI

Diœceſanæ Cameracenſis, Præſidente Reverendiſſimo in Chriſto Patre, ac Illuſtriſſimo Principe, Domino, D. ROBERTO DE CROY, Epiſcopo & Duce Cameracenſi, Sacri Imperii Principe, Comite Cameraceſii &c. celebratæ anno Redemptoris noſtri JESU CHRISTI MDL. Menſe Octobri.

ITEM

ANTIQUA STATUTA SYNODALIA CAMERACENSIS Diœceſis, ab eadem Synodo recognita, adjectisque Moderationibus, Correctionibus & Additionibus reformata. His adjuncta eſt FORMULA REFORMATIONIS, per Cæſaream Majeſtatem Statibus Eccleſiaſticis in Comitiis Auguſtanis ad deliberandum propoſita, & ab iisdem recepta & probata.

ROBERTUS DE CROY (*a*), DEI GRATIA, EPISCOPUS ET DUX CAMERACENSIS, SACRI IMPERII PRINCEPS, COMES CAMERACESII, &c. UNIVERSO CLERO ET POPULO NOSTRÆ CIVITATIS ET DIOECESIS CAMERACENSIS, SALUTEM IN DOMINO.

VAriis, eisdemque vehementer perniciosſis hæreſum monſtris crebro oppugnatam Eccleſiæ Catholicæ fidem & legimus, & novimus: ſed vix unquam (noſtro quidem judicio) tot & tantis, tamque diuturnis, ut hoc noſtro infœlici ſæculo, quo dirum Lutheri longe lateque ſparſum virus non paucos infecit, perdidit autem (proh dolor) quam plurimos. Hincque malorum tanta prorupit inundatio, tot animorum diſſidia, tanta Martis rabies, tot ſectarum portenta, vitiorum denique ac ſcelerum tanta colluvies: Ut, *Niſi Dominus Sabaoth reliquiſſet nobis ſemen;* juxta Eſaiæ vaticinium, (*b*) *Quaſi Sodoma facti eſſemus, & ſicut Gomorrha ſimiles fuiſſemus.* Niſi, inquam, Dominus DEUS exercituum reliquiſſet nobis, atque conſervaſſet, qui ſanctam Eccleſiæ fidem palam aſſererent, quique graviſſimis ipſius hoſtibus intrepide ſe ſe opponerent, inſignes Theologos, Patres orthodoxos, Paſtores vigilantiſſimos, Principes vere Catholicos, & imprimis

(*a*) Robertus de Croy, a fratre ſuo Guilielmo Croio S. R. E. Cardinali, ad Metropolim Toletanam promoto, Cameracenſem Infulam, Carolo V. Imperatore probante, in ſe translatam, obtinuit anno 1519., Epiſcopus Cameracenſium Septuageſimus quintus. Anno 1529, quo exoptata diu pax inter Carolum V. Cæſarem, & Franciſcum I. Francorum Regem Cameraci ſancita fuit, primam Hoſtiam ſua in Cathedrali DEO litavit, die 5. Auguſti. Anno 1546. Concilio Tridentino interfuit, & Seſſionis V. Decretis ſubſcripſit. Obiit anno 1556. 31. Auguſti, magno ſui relicto deſiderio: Cameraci in Eccleſia Cathedrali ante aram Bmæ MARIÆ Virginis, ſub magnifica ex alabaſtro tumba ſepultus. *Joann. Bapt. Caſtillion. in Sacra Belgii Chronologia p. II.*

(*b*) Eſa. 1.

Digitized by Google

mis Imperatorem noſtrum Auguſtiſſimum CAROLUM V., maximum Fidei noſtræ propugnatorem, & pugilem indefeſſum; Eccleſiæ res, decus, ſplendor, ornamentum, avitaque religio funditus everſa periiſſet. Cæterum ab hæreticis Eccleſiæ fides oppugnari quidam poterit, expugnari nunquam poterit, Chriſto nimirum ejusdem Eccleſiæ ſponſo, & redemptore, ſanctum ſemen ſuppeditante, quod, ceu electæ quædam reliquiæ gratiæ, coram Baal genu non ſolum non flectet, (*c*) verum etiam alios, ne id faciant, avertet: eodem denique Chriſto ſponſam ſuam mirabiliter protegente, & apud Patrem pro ſuis ipſius membris jugiter interpellante. Et id quidem ſuis non ſemel prædixit & pollicitus eſt ſub noctem illam maxime, in qua tradendus erat a diſcipulo, his verbis inter cætera Petrum compellans: *Simon, Simon, expetivit vos Satanas, ut cribraret, ſicut triticum: Sed ego rogavi pro te, ne deficiat fides tua.* (*d*) Hæc quidem ad Petrum Dominus, ſed ſic, ut ſub ejus perſona toti Eccleſiæ, cui præficiendus erat, loqueretur: promittens (quæ ſua in nos eſt clementia) nullo ſe unquam tempore ſic deſerturum Eccleſiam, ut perſecutionum procellis, aut hæreſum turbinibus, quamlibet vehementibus, ſuccumbat & opprimatur: de qua & alibi dixit, quod *portæ inferi non prævalebunt adverſus eam.* (*e*) Portæ inferi (ſi Theophilacto credimus) temporales ſunt perſecutores, qui ad inferum mittere Chriſtianos conantur. Portæ inferi, eodem teſte, ſunt & hæretici omnes, qui venenata lingua & peſtilente doctrina, inconſtantium ac minus cautorum animas inficiunt, & ſecum tandem in perditionis barathrum (proh dolor!) præcipites trahunt. Verumtamen multis perniciosiſſimis & perſecutoribus & hæreticis olim prævaluit Eccleſia, ſemperque prævalebit Chriſto propitio, qui ſe illi adfuturum ad conſummationem uſque ſeculi (*f*) certo repromiſit. Hæc nos promiſſa ſolantur, hæc nos inter tot undas malorum & hæreſum flatus, in ſpem erigunt; ut tandem noſtri miſertus Dominus, & (ut cum Pſalmographo loquamur) *excitatus tamquam potens, & crapulatus a vino*, (*g*) acerrimos Eccleſiæ hoſtes humiliet, detque in opprobrium ſempiternum illos, (*h*) qui ſponſam ſuam dilectam, ſanctam, & immaculatam, impuro ore ſubſannant, virulenta lingua allatrant, & odio pluſquam hoſtili perſequuntur. Quod dudum ſane auſpiciis haud parum fœlicibus demonſtravit, quando ipſo propugnante ſimul & adjuvante, Sacra Cæſarea Majeſtas de hoſtibus Eccleſiæ, ſummo piorum omnium applauſu & gaudio, palmam retulit, & trophæum erexit. unde profecto Deo omnipotenti maximæ a nobis gratiæ debentur, quod fidei noſtræ Catholicæ acerrimum propugnatorem nobis reliquerit, cui ſic Chriſti fides, Eccleſiæ decus ac religio cordi ſunt, ut nullam non navet operam, nullum denique non moveat lapidem, quo hæreſium vepres ac zizania ad vivum omnia eradicentur. Nam quanto ſtudio ad id contenderit, toties celebrata Concilia, Conventusque Imperiales facile teſtantur. Porro etſi huic rei, communi totius orbis auxilio, nempe generali, pridem Tridenti fœliciter inchoato Concilio, ſuccurri maluiſſet; quando tamen id ſuſpenſum in longum protrahebatur: ſacra illius Majeſtas, ubi jam dextro Marte cum hoſte conſeruiſſet, Chriſtoque propitio victor triumphaſſet, deploratis Eccleſiæ rebus ut ſuccurreretur, magis atque magis urgere cœpit, omnique ſtudio inſtare, ſemel conceptum animi zelum, de extirpandis prorſus hæreſibus, Eccleſiæque diſſidiis, ut ad perfectum deduceret. Proinde ratus, propter abuſus, ſcandala & mores quam depravatiſſimos in Clero & plebe, iratum Deum adeo ſeveriter caſtigare Eccleſiam; in noviſſimis Imperii Comitiis Auguſtæ Vindelicorum habitis, ab Imperii Principibus Eccleſiaſticis, aliisque Prælatis Eccleſiæ clementer poſtulavit, ut Eccleſiarum mores, vitæque ratio, ad meliorem, ſanctioremque formam quaſi poſtliminio revocarentur, oblata, propoſitaque eisdem formula quadam, a viris aliquot piis, ac ſacrarum literarum eruditione claris concepta, qua Clerus & populus juxta ſacros Canones, majorum traditiones, & ſacræ ſcripturæ normam reformarentur; donec Generale Conci-

(*c*) 3. Reg. 19. (*d*) Luc. 22. (*e*) Matth. 16.
(*f*) Matth. 28. (*g*) Pſ. 77. (*h*) Epheſ. 5.

Concilium diſſidiis & abuſibus modum ponat. Cui quidem tam ſanctæ ac juſtæ petitioni uno (ut par erat) animo lubenter obtemperantes, formulam hujusmodi, ceu piam, ac Decretis & Canonibus plane conformem, laudarunt, & probatam habuerunt, atque Cæſareæ Majeſtati pro ſe quisque, ut ad illam, veluti perpendiculum, ſua componeretur & reformaretur Diœceſis, curaturos ſe polliciti ſunt: Summi Pontificis authoritate (quam in nonnullis articulis neceſſariam putabant) ſemper ſalva.

Nos itaque in opere tam laudabili, utili, atque ad hæreſes averruncandas apprime neceſſario, muneri noſtro haud quaquam deeſſe voluimus, præſertim, cum Dominus ſua gratia nos, licet meritis impares, ſuo quem redemit ſanguine, populo præfecit, non alia ratione, quam ut vigilantiſſime attenderemus fidem, converſationem, mores & vitam ſingulorum: hæreſum quoque peſtilentiſſimas, exitialesque flatus cohiberemus: abuſus, ſcandala, moresque corruptiſſimos, e Clero & populo nobis commiſſo erueremus: denique diligenter proſpiceremus, ne quiſpiam in ea, qua vocatus eſt a Deo vocatione torpeſcat: quatenus hi, qui ſanæ doctrinæ repugnant, juxta Apoſtolum (*i*) rubore ſuffundantur, nihil habentes, quod de nobis dicant mali; ſed contra potius videntes bonam noſtram converſationem, reſipiſcant a Diaboli laqueis, a quo magna cum ſalutis ſuæ jactura, captivi tenentur, & ad Eccleſiæ gremium, fideique orthodoxæ portum redeuntes, una nobiscum glorificent Deum, qui in cœlis eſt.

Proinde & voce Divina commoniti, & Sacræ Cæſareæ Majeſtatis literis, ut aliorum Imperii Electorum & Principum optimo exemplo, memoratam Reformationis Formulam in univerſa noſtra Diœceſi & ditione Eccleſiaſtica promulgari, Conventusque & Synodos neceſſarias convocari, vitia, abuſus, & ſcandala prætacta tolli, corrigi, ac in melius reformari, curare vellemus, pie cohortati, Synodum Diœceſanam in noſtra Cameracenſi civitate celebrandam indiximus, ſingulosque Diœceſis noſtræ Abbates, Priores, Præpoſitos, Decanos, Capitula, & alios, qui jure vel conſuetudine ad illam comparere tenentur, literis noſtris patentibus convocatos voluimus; quo de ratione reformandi Cleri & populi, a Deo nobis commiſſi, aliisque ad hanc rem pertinentibus & neceſſariis, nobiscum communibus conſiliis agerent, tractarent, & conſultarent.

Quam quidem Synodum ad eum modum, quem dicta Formula præſcribit, Deo auxiliante, celebravimus, ac Reformationem in eadem Synodo lectam, & publicatam, atque a Sacri Imperii Statibus Eccleſiaſticis prius (ut præmittitur) receptam, & comprobatam, per univerſam noſtram Diœceſim publicari mandavimus, maturisque cum Venerabili Eccleſiæ noſtræ Cathedralis Capitulo, ſeu ejus Deputatis, ac Reverendis Dominis Abbatibus, aliisque Patribus, in ſancta Synodo noſtra Diœceſana in Domino congregatis, conſilio & aſſenſu præhabitis, nonnullas ad hanc rem facientes conſtitutiones decrevimus, & ordinavimus: atque deinde cætera quoque Statuta Synodalia noſtræ Diœceſis, nonnullis eorum ſuperfluis, ac præſenti ſæculo parum congruentibus, reſecatis, ſive omiſſis, & aliquibus detractis, additis, & moderatis, authoritate Synodali ad certam juris & æquitatis normam redegimus & renovavimus. Quocirca ne ſanctum ſacræ Cæſareæ Majeſtatis deſiderium, ſtudiumque indefeſſum fruſtrentur, authoritate noſtra Pontificali & Ordinaria, Prælatis omnibus & ſingulis, aliisque Presbyteris & Clericis noſtrarum Civitatis & Diœceſis Cameracenſis, præcipimus & mandamus, ut antedictam, hicque adjunctam Reformationem, ac Conſtitutiones, deſuper in ſancta Synodo noviter editas, una cum antiquis Statutis Synodalibus ſubſcriptis, juxta moderationem, correctionem, & additiones, authoritate Synodali noviſſime factas (primo illorum tenore non obſtante) inviolabiter & inconcuſſe obſervent. Alioqui contra eos ad pœnas, in dicta Reformatione, ſtatutisque prætactis contentas, procedemus: aut ad ſacram Cæſaream Majeſtatem prædictam, aliosve Superiores referemus.

Acta

(*i*) Tit. 2.

ACTA SYNODI DIOECESANÆ CAMERACENSIS,

Præſidente Reverendiſſimo in Chriſto Patre, ac Illuſtriſſimo Principe Domino, D. ROBERTO DE CROY, Epiſcopo & Duce Cameracenſi, Sacri Imperii Principe, Comite Cameraceſii, &c. Celebratæ die prima menſis Octobris, anno MDL.

Mandatum Convocationis.

ROBERTUS DE CROY, DEI GRATIA, EPISCOPUS ET DUX CAMERACENSIS, SACRI IMPERII PRINCEPS, COMES CAMERACESII, &c. UNIVERSIS ET SINGULIS ABBATIBUS, ABBATISSIS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS ET CAPITULIS, TAM COLLEGIATIS, QUAM RURALIBUS NOSTRÆ DIOECESIS, SINCERAM IN DOMINO SALUTEM.

CUm Epiſcopalis muneris ſit, vultum gregis ſui agnoſcere, oviumque ſuarum, & præcipue Cooperariorum, & Compaſtorum curam habere, ſoliciteque diſpicere, ut ſuum quisque munus diligenter & fideliter in Diœceſi ſua exequatur: etſi enim omnes oves ſuæ Diœceſis noſſe ſupra vires naturæ ſit, Compaſtores tamen, & in opere Dei Coadjutores cognoſcat oportet, ut ſciat, quomodo præſint, quid doceant: quomodo traditiones, & ritus Eccleſiæ ſervent, denique vitam & mores eorumdem, ædificentne, & plantent ſuper fundamentum Apoſtolorum & Prophetarum, an vero inficiant & corrumpant, ſeu potius exemplis pravis & doctrinis novis, ac ad aurem popularem excogitatis & peſtiferis ſubvertant, ac in foveam errorum, æternæque damnationis ſeducant. Quod quidem nulla melius poteſt ratione Epiſcopus (qui velut ſpeculator in Eccleſia Dei conſtitutus exiſtit) quam Synodali Prælatorum, ac Curatorum ſuæ Diœceſis convocatione, atque Concilio. Nam ſi unquam neceſſaria fuit, profecto nunc hoc infœlici ſæculo, præſertim quo omnis caro corrupit viam ſuam, omneſque cujusvis ſtatus & conditionis homines, a maximo uſque ad minimum declinaverunt, & inutiles facti ſunt: nec eſt, qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum; ſummopere neceſſaria eſt Sacro-ſancta religioſiſſimeque a Patribus inſtituta, noſtriſque Prædeceſſoribus obſervata, & per aliquot annos cum propter bellorum frequentiam, tum propter Concilii œcumenici, diu ſummis votis deſiderati, convocationem, intermiſſa Diœceſana Synodus. Proinde cum Concilii Generalis ſumme expectatum fructum, & finem diutius præter expectationem differri videamus, tum etiam, quod Auguſtiſſimæ & Invictiſſimæ Cæſareæ Majeſtatis literis, ad nos tamquam Imperii Principem, directis & deſtinatis, ſalubriter ad Cleri convocationem, pro ejusdem, populique Reformatione, commoniti, noſtro in hac parte, dictæque Cæſareæ Majeſtatis pio deſiderio & exhortationi ſatisfacere ſummopere cupiamus; Idcirco de Vicariorum noſtrorum Generalium, ac etiam Venerabilium nobis in Chriſto Dilectorum Confratrum noſtrorum, Præpoſiti, Decani, & Capituli Eccleſiæ noſtræ Cathedralis conſilio, vos omnes & ſingulos ſupradictos, authoritate noſtra Pontificali & Ordinaria in virtute ſanctæ obedientiæ in Domino requirimus, & monemus; ut ad primam diem Octobris proximam (quam celebrationi Synodi noſtræ Diœceſanæ pro Cleri, populique noſtræ Diœceſis Reformatione, aliorumque in Synodo proponendorum & tractandorum deciſione, ſeu definitione præfigimus, præfixamque eſſe volumus) in civitate noſtra Cameracenſi omni excuſatione poſtpoſita, compareatis, audituri, quæ ad hanc rem pertinent, & nobiſcum conſultaturi: cum intimatione tali,

tali, quod ſive ad dictam diem comparueritis, ſive non, nos nihilominus ad dictæ Synodi celebrationem procedemus, & proinde faciemus, prout juris fuerit & rationis, abſentium contumacia in aliquo non obſtante. In cujus rei teſtimonium præſentibus literis manu noſtra ſubſignatis, ſigillum proprium duximus appendendum. *Datum in Ædibus noſtris Montisplacidi prope oppidum noſtrum Caſtri Cameraceſii, Anno Domini, Milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, Menſis Auguſti die ſexta.*

Cumque dies adeſſet, qui a Reverendiſſimo Patre, & Illuſtriſſimo Principe D. Roberto, Epiſcopo, & Duce Cameracenſi, Synodo Diœceſanæ præfixus erat; mane inter octavam & nonam horas, idem Dominus Reverendiſſimus cum Prælatis & Patribus infra ſcriptis per Venerabile Collegium Eccleſiæ Cathedralis, Celſitudini ſuæ obvium, ex Palatio ſuo Epiſcopali, duobus Archidiaconis præviis, pannum ſericum, ſeu pallium (ut vocant) tenentibus, poſt aquæ benedictæ aſperſionem, incenſique, ſeu thuris, ſibi ab eiſdem Archidiaconis oblationem, ac libri Evangeliorum oſculum, ad Eccleſiam prædictam celebri atque decenti proceſſione in Choro ejuſdem Eccleſiæ comparuit: ipſe quidem Pontificalibus amictus, mitramque in capite geſtans, Abbates inſignibus Abbatialibus, ſine mitris, Archidiaconi & Canonici, cappis pretioſis: Archipreſbyteri, ſeu Decani Rurales, alba, & ſtola: Curati vero ſuperpelliceo & ſtola. Quibus ordine conſidentibus & conſtitutis, præfatus Dominus Reverendiſſimus aſſiſtentibus ſibi Reverendis Patribus, Dominis Martino Epiſcopo Chalcedonenſi, ſuo Suffraganeo, tamquam Diacono, & Joanne Calceio, Abbate Sancti Andreæ, Caſtri Cameraceſii, Vicario ſuo Generali, Subdiacono, Miniſtrantibus, pro gratia ſanctam Synodum hujuſmodi fœliciter inchoandi, finiendique, Miſſam de Sancto Spiritu celebravit valde ſolemnem: eaque ad offertorium uſque peracta; dictus Reverendus Pater Dominus Epiſcopus Chalcedonenſis Suffraganeus, ac Sacræ Theologiæ Doctor inſignis, in medio chori ſuggeſtum conſcendens, orationem habuit, non minus piam, quam gravem, in hunc qui ſequitur modum.

ORATIO

R. P. D. MARTINI, EPISCOPI CHALCEDONENSIS, *in Synodo Cameracenſi habita.*

Conſideranti mihi varia mortalium ſtudia, eorumque exitus, Reverendiſſime in Chriſto Præſul, Patres celeberrimi, Auditoreſque optimi, nihil æque rarum videri ſolet, atque recta, nullaque ſui parte claudicans Religio: quippe cum ejus ſtudium, a naturæ Principe, & velut architecto Deo, omnium animis ſic ſit inſculptum, ut tam ferus, & ab omni Religionis cultu remotus inveniatur nemo, qui non illius ſtudio aliquando tangatur: ſic conſcientia teſte commendatum, ut in eo ſolo præcipuam mortalium ſalutem poſitam fore confiteamur; ſic denique, vel ad hujus vitæ curſum fœliciter regendum utile, ut ejus, vel qualicumque imagine, maximæ in terra Reſpublicæ conſtitutæ ſint & firmatæ. In tanta tamen hominum multitudine, tot ſæculorum decurſu, pauci adeo veræ religionis & pietatis via ingrediuntur, aut ingreſſi ad finem, quo illa ducit, pergunt: ut in ea incidiſſe videamur tempora, quæ Timotheo Paulus ſcribens, graphice depinxit, ad amuſſimque attigit. *In noviſſimis* (inquit) *diebus inſtabunt tempora periculoſa, erunt homines ſe ipſos amantes, cupidi, elati, ſuperbi, blaſphemi, parentibus non obedientes, ingrati, ſceleſti, ſine affectione, ſine pace, criminatores, incontinentes, immites ſine benignitate, proditores, protervi, tumidi, voluptatum amatores magis, quam Dei, habentes quidem ſpeciem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes.* (k) Hæc ea periculoſa eſſe tempora, quæ nos invenere, quis modo non dicet? Quando, rogo, licentius unquam abundavit iniquitas? Quando magis refrixit germana charitas? Priſca ſimplicitas in aſtutiam, caſtitas in nequitiam, liberalitas & parſimonia in luxum & avaritiam verſa ſunt. Juſtitia vel in odium, vel in gratiam declinavit: amiſſa eſt pietas: retinuimus nomen, immo in ſuperſtitionem pene ſuccubuit: fides in perfidiam commigravit: quocumque vergas, quocumque oculos deflectas, non datur cernere, quod antiquam

(k) 2. Timoth. 3.

tiquam repræſentet morum honeſtatem. Vide in ipſis, qui ſanctimoniam profitentur, quæ religio manum claudat porrectis muneribus? Quæ ſolitudo aures obſerat oblatis favoribus? Quæ gula communibus nunc eſt contenta ſaporibus? Quis ſe non judicet vilem, ſi videat humilem? Quis non putet opprobrium, ſi ſe ſentit inglorium? Et ubi nunc quæſo animi vere Chriſtiani tranquillitas? Nonne ubique doli mali, ubique convitia, ubique rixæ? Sunt, qui ſe putent frugem tenere, alios quisquilias: ſe nucleum, alios putamina: ſe ſpiritum, alios mendacia. Ita ſua defendunt omnes, ut aliena rejiciant. Ita docent, ut non dicam, ex bonis, ſed & ex optimis peſſimos reddant. Teſtantur hæc exoticorum Monachorum, Monacharumque tot myriades: Loquuntur diruta, exuſtaque Monaſteria: direpta prædicant Cœnobia: clamant denique inter malleum & incudem redactæ conſcientiæ. O tempora, o mores! Eo (proh dolor) dementiæ ventum eſt, ut etiam virtus probis vitio detur: vitium vero, abraſa verecundia, pudoreque convulſo, virtutis loco honoretur, dum ſaltem adfuerit, qui vel mediocriter didicit, fraudi fucum addere. Sed quibus arietibus, qualibus copiis, quantave vi his malis occurrendum ſit, cogitare poterunt pauci, dicere nemo. De luxu, de libidine, de avaritia vitanda, poſitas eſſe leges a Patribus, nemo eſt, qui neſciat. De pietate, de juſtitia, cæterisque virtutibus, traditas eſſe normas, vel ineruditi novere: eas partim negligi, partim jacere, plus etiam, quam volumus, experimur. Proinde quibusdam in longum jam protractum, diu ſuſpenſum, deſideratur Generale Concilium, ſarciendæ ſiquidem religionis ſacra ac præſentiſſima anchora: rejicitur hoc aliis, non quod nova conſulta atque decreta aſpernentur: ſed veterum cuſtodiam Sanctionum in primis ducunt neceſſariam, ut leges jam rite poſitæ, per antiqua Concilia (quæ inconcuſſæ ſunt veritatis) pœnæ ſaltem formidine, atque animadverſione in alios, cuſtodiantur; ne quicquid collibitum fuerit, impune feciſſe audeant impii: adeo ut cenſoribus, ut vindicibus legum ipſarum, atque aſſertoribus magis, quam legislatoribus opus eſſe non negent.

Verum cum tanti hujus mali, eam mihi viderer cauſam videre, quæ una fere omnis religionis exitium fuit: nempe vocationis noſtræ neglectum, viſum eſt mihi, inter hæc mala, ſpei plurimum reliquum eſſe: ſi modo mores, vitio temporum atque hominum collapſos, ad priſcæ virtutis normam inſtauremus, Paulinæ Epiſtolæ ad Epheſios non ſegnes Auditores; *Obſecro*, (inquit) *vos Fratres, ego vinctus in Domino, ut digne ambuletis vocatione, qua vocati eſtis.* (l) Itemque Petri Apoſtoli: *Fratres ſatagite* (inquit) *ut per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis: hæc enim facientes non peccabitis aliquando.* [m] Et quidem, quantum ad animi mei ſententiam pertinet, duobus hoc mediis præſtabitur. Primum eſt, ut qui Paſtor eſt, Paſtoris fungatur munere. Alterum, ut qui oves ſunt, Paſtoris interim voci obediant unanimes: & hæc duo, niſi acceſſerint, periculum eſt, ne majora tonitrua ſimus experturi. Tonitrua? immo excidium ipſum Auguſtiſſimi Regni ac Imperii Chriſti, pietate olim, & optimis vivendi exemplis parti. Multa regna perdidimus, quoniam artes, per quas parta erant, non retinuimus. Tota Aſia Saracenis & Turcis ceſſimus: Africam Mahometica ſecta involvit: Europæ major ac nobilior pars nobis adempta eſt, ut vix in Europæ angulo deſideamus. Futurum brevi, (ni Deus avertat) ut totus a nobis migret Chriſtus, excurratque ad exteras noviter inventas inſulas. Sed longius fortaſſis, quam res expoſcit, digredior. Quare in mediam ſylvam eorum, quæ dicenda ſunt, me totum proripio: modo exoratus adſit Spiritus ille ſeptiformis, qui ſapientia Salomonem, Danielem intellectu, Joſeph conſilio, Samſonem fortitudine, Moyſen ſcientia, David pietate, Job denique timore proſequitur. Verum undenam potiſſimum hoc mihi exorem, niſi ab omnium largitore bonorum DEO Optimo Maximo, ejusque Genitrice ſemper Virgine MARIA, cui pari dicamus voto: Virgo, DEI Genitrix, plena ſalutis, Ave.

Reverendiſſime in Chriſto Præſul, idemque Illuſtriſſime Princeps, Auditoresque optimi: Quamquam apud plurimos veſtrum mens ſolida ſit, fidesque firmior, quam quæ ad præſentis ſæculi violentos moveatur fluctus: Sed frangit potius ipſa, nec frangitur: tentationibus non vincitur, ſed probatur: tamen ne quis vel animi imbecillitate, aut ſæcularis vitæ dulcedine, aut denique veritatis errore, pectoris ſui Divinum atque invictum robur exerere negligat; diſſimulandum mihi non eſt, nec tacendum: quin, quantum noſtra poteſt mediocritas, ſermone monitorio, delicatæ mentis ignavia utcumque reprimatur, ut quem Deus dignatus eſt vocatione ſua ſancta, Deo & Chriſto dignus habeatur. Principio igitur, ut jam dicere cœpimus, Paſtoris officii erit, veri ac ſupremi illius Paſtoris, CHRISTI JESU indefeſſe ſubſequi veſtigia, invigilare gregi: ad hoc eniti, ut diſperſa recolligat, errantia reducat,

(l) Epheſ. 4. (m) 2. Petr. 1.

cat, reſarciat colliſa, relevet proſtrata, infirma ſtabiliat, utilia foveat, repellat noxia, ac denique amiſſa quæque recuperet. Præſtabit autem hoc ipſum, ſi modo nihil in eo reperiatur, quod ad oſtentationem videri poſſit aſſcitum: ſi mores ſint defœcati, & talis ubique ſermonis habitus, ut loqui ſentias vere Chriſtianum, non eum, qui fucum facere didicit: pectus ardeat Evangelica pietate, pectori oratio reſpondeat: loquatur diſerta, ſed fortia magis, quam diſerta: neque tam loquatur fortia, quam vivat Paulinæ monitionis indefeſſus obſervator: *Exemplum*, inquit, *eſto Fidelium in verbo, in converſatione, in charitate, in fide, in caſtitate.* (*n*) Juſtam monitionis cauſam apud Corinthios explicans: *Nemini*, inquit, *dantes ullam offenſionem, ut non vituperetur miniſterium noſtrum.* (o) Quod ſi amplius & apertius quid dictum velis, audies Principem Paſtorum Petrum, Paſtoribus officia præſcribentem: *Paſcite*, inquit, *qui in vobis eſt, gregem Dei, providentes, non coacte, ſed ſpontanee ſecundum Deum: neque turpis lucri gratia, ſed voluntarie, neque, ut dominantes in Clero, ſed forma facti gregis ex animo.* [p] Nec deerunt hic (modo deſiderentur) bonorum Paſtorum exempla. Habes pro ſuo ſæculo Samuelem Prophetam Domini. Hic poſt longam, ac bene adminiſtratam Paſtoralis officii curam, non veritus vulgi cenſuram, non multitudinis furias, ſed neque regia fulmina, confidenter loquitur: *Ego converſatus coram vobis ab adoleſcentia mea uſque in hanc diem, ecce præſto ſum. Loquimini de me coram Domino, & coram Chriſto ejus, utrum bovem cujuſpiam tulerim, aut aſinum: ſi quempiam calumniatus ſum: ſi oppreſſi aliquem: ſi de manu cujuſquam accepi; & contemnam illud hodie, reſtituamque vobis.* O recti ſibi conſcium Paſtoris animum! Sed audi, *Non es*, inquiunt, *nos calumniatus, neque oppreſſiſti, neque tuliſti de manu cujuſquam quidpiam.* (q) Jungunt innocentiæ teſtimonium conſcientiæ puritati. Prodeat hic in medium novi teſtamenti Paſtor, qui plus omnibus laboravit, Paulus: *Memores*, inquit, *eſtis, Fratres, laboris noſtri & fatigationis. Nocte & die operantes (ne quem veſtrum gravaremus) prædicavimus Evangelium Dei: Vos teſtes eſtis, & Deus, quam ſancte & juſte, & ſine querela vobis, qui credidiſtis, adfuimus: ſicut ſcitis, qualiter unumquemque veſtrum, ſicut Pater filios ſuos, deprecantes vos & conſolantes, teſtificati ſumus, ut ambularetis digne Deo, qui vocavit vos in ſuum regnum & gloriam.* Ad Theſſalonicenſes (*r*). Auditis hic Paſtores, duorum Paſtorum gloriam, teſtimonium ſiquidem conſcientiæ illorum. Sed quotumquemque putatis hoc noſtro ſæculo reperiri Paſtorem, cui ex æquo teſtimonium perhibeant conſcientia & oves? Timerem ego, ſi Malachias Propheta pleroſque noſtri ſæculi Paſtores cerneret, rurſum diceret: *Vos receſſiſtis de via, & ſcandalizaſtis plurimos in lege; propter quod & ego dedi vos contemptibiles & humiles omnibus populis.* (s) An non in nos completa eſt Prophetica hæc maledictio? *Jam facti ſumus opprobrium, ſubſannatio, & irriſio inimicis noſtris.* (t) In nos comminiſcuntur crimina, in nos occinendo jaculantur convitia, & convitiando varia impingunt nomina. Proinde concludendum eſt [proh dolor!] ut audentius quid dicam, Paſtorum quorumdam corruptos mores non modo his imprecationibus anſam dediſſe; verum etiam [filiorum Heli exemplo] a Divino cultu, ab omni pietate, denique & a Dei Sacrificio plurimos deterruiſſe. Nec ſane mirum, Chryſoſtomo teſte, qui omne malum e templo prodire docet. Quandoquidem a plebeiæ ſortis hominibus, ſi quid forte ſit prætermiſſum ſocordia, vel temeritate admiſſum; quemadmodum jactura levior, ita & incommodum, quod acceptum eſt, faciliore remedio ſarcitur. At vero Presbyteri vel unica ceſſatio, ſemelve præcipitatum conſilium, quas nonnunquam tempeſtates excitat? quantas rerum humanarum ruinas ſecum trahit? Videmus probatam vitam Paſtoris, in ſui amorem ac ſequelam allicere etiam improbos, velint, nolint. At contra, corrupti mores pios in errorem abducunt; impios vero, ſacra commiſcere prophanis, adulterare legitima, ac denique antiquare Chriſti Sacramenta compellunt. Quis enim aſſentiretur bonos mores ſuadentibus, ſi peſſimis ipſi ſuaſores involvantur? Quis religioni, quam colunt, initiari per eos cuperet; quos videt, quod ore aſſerunt, factis pernegare? Quotquot adeſtis Paſtores, hæc melius noſtis, quam opus ſit audire Martinum: Periculum tamen majus eſt, voluntatem Dei cognoviſſe, & in Dei voluntatis opere ceſſaviſſe. Paſtores quidem multi ſumus, ſed unum gregem paſcimus, ſi tamen paſcimus. Quotusquiſque noſtrum, rogo, Noe imitator, aptat arcam in ſalutem domus ſuæ? Quotus, qui cum Moyſe, ſuorum gratia, deleri cupiat e libro vitæ? Quotus, qui Hieremiæ imploret lachrymas? Rarus, qui nunc Phinees imbiberit zelum: rarior, cui cum Paulo arrideat, anathema fieri pro fratribus: rariſſimus tandem, qui cum Chriſto animam ſuam ponat pro ovibus ſuis.

(*n*) 1. Timoth. 4. (*o*) 2. Cor. 6. (*p*) 1. Pet. 5.
(*q*) 1. Reg. 12. (*r*) 1. Theſſal. 2. (*s*) Malach. 2.
(*t*) Pſal. 43. 78.

ſuis. Sed numquid nobis interim vel negligentia ſegnis, vel duritia crudelis aſcribetur in die judicii, quod Paſtores creditas, commiſſasque nobis oves, nec curare in pace, nec in acie voluerimus armare? Multum metuenda eſt nobis [Patres ornatiſſimi] tremendi Judicis comminatio, *Væ Paſtoribus Iſrael, qui paſcebant ſemetipſos! Lac comedebatis, & lanis operiebamini: & quod craſſum erat, occidebatis: gregem autem meum non paſcebatis.* (u) Quapropter ad memoriam revocemus, ſuccumbentibus licet, & cadentibus cæteris, Mattathiam legem Dei vindicaſſe fortiter [x]: Heliam Judæis deficientibus, atque a Religione Divina recedentibus, ſtetiſſe & certaſſe ſublimiter (y): Danielem nec ſolitudine regionis alienæ, nec perſecutionis aſſiduæ infeſtatione deterritum, nec minis armisve fractum; ſed victorem Regem in ipſa ſua captivitate viciſſe [z]. Horum moneamur, moveamurque exemplis; ut ad Religionis unitatem ſciſſi utcumque corporis membra componamus. Largiter quidem acies adhuc geritur, & agon quotidie celebratur: ſed pernicioſa interim eſt ad ſequentium lapſum ſomnolentia præpoſiti: nec tam pernicioſa, quam contra utile, cum ſe per fidei, doctrinæque firmamentum ovibus præbet imitandum: & ut paucis multa perſtringam, a vita Paſtoris pendet ovium ſalus, ſanctimonia, religio, denique & vita, & mors ipſa.

Altero loco, Patres integerrimi, quantum mihi & videre, & judicare conceditur, ſarciendæ religioni neceſſarium duxi, ovium, hoc eſt, ſubditorum unanimem obedientiam. Non hic requiro, ut oves, inſtar Hieronymi ſaxo pectus identidem verberent: neque poſtulaverim, ut Hilarionis inediæ aſſueſcant: minus etiam efflagitaverim, ut in ſpinis, aut nive, volutentur cum Benedicto & Bernardo: ſed hoc ſolum depoſco, ut Paulo obediant, non modo loquenti, ſed & præcipienti: *Obedite Præpoſitis veſtris, & ſubjacete illis: ipſi enim pervigilant, quaſi rationem pro animabus veſtris reddituri.* (a) Alioqui quid præſtabit vel Moyſes ipſe, ſi ovis recalcitrantis equi imbiberit fervorem? Samuel, quo ducet, ſi non modo erret, ſed & referiat ovis? Aerem verberabit & Paulus docens, ſi ovis a veritate auditum avertat. Ornamentum itaque ovium obedientia eſt. Nam illa quantum, & quid poſſit, ſupervacaneum fortaſſe videbitur apud colentes, vel refricare ſaltem decus ſuum. Ipſa eſt pax domus, concordiæ caput, diſciplinam bonorum ſuggerens morum. Hæc nos Deo commendat, convertit Chriſto, beata ipſa, & beatos efficiens. Hanc nunquam accuſare poſſunt, nec qui eam non habent: venerabilis ſuis hoſtibus, dum illam mirantur magis, qui expugnare non poſſunt. Hæc unica, omnibus retro ſæculis prædicanda Abrahæ opera, ad cœlos uſque evexit (b): domui Rechab immarceſſibilem peperit gloriam (c): & immortalem Naaman Syro ſanitatem comparavit. (d) Quid Heliſæum commemorem? qui pallio Heliæ humeris impoſito, prompte vocantem ſequutus, demum ipſum ſui Magiſtri pallium, & duplicem ejusdem ſpiritum eſt conſequutus. (e) Neque hic prætermittenda eſt CHRISTI JESU obedientia illa ſingularis, qua ſibi conciliavit *Nomen, quod eſt ſuper omne nomen; ut in Nomine JESU omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum* (f): Nobis vero ipſiſſimam Juſtitiam. *Sicut enim per unius hominis inobedientiam peccatores conſtituti ſunt multi: ita & per unius obeditionem juſti conſtituentur multi.* (g) Adferet fortaſſis [nunquam juxta condignum laudatæ] obedientiæ magnam gloriæ partem, ſi inobedientiæ ſpectemus ingloriam. Primum hominem paradiſo expulit inobedientia: [h] Saulem ex millibus filiorum Iſrael ſelectiſſimum, primum itemque ejus populi Regem, regia exuit dignitate: [i] Contemptam ac abjectam reddidit Vaſthi Reginam [k]: Mari Jonam immerſit Prophetam (l): Sic & Chore, Dathan & Abyron, qui ſibi contra Moyſen & Aaron ſacrificandi licentiam vendicare conati ſunt, pœnas ſtatim pro ſuis conatibus penderunt. (m) Aaronis filii, dum alienum, prohibitumque ignem altaribus imponunt, in conſpectu Domini ſtatim vindicantis extincti ſunt. (n) Ozias Rex, reſiſtente Azaria Sacerdote, thuribulum ferens, Divina indignatione confuſus, lepræ varietate in fronte maculatur. [o] Denique Heli filii, Ophni & Phinees, paternæ correptionis ac monitionis ſurdi auditores, bellico gladio fuſi ſunt. [p] Præteriret me tempus, vel ex millibus ſaltem aliqua referre volentem. Sed quam, quæſo, interim ſibi pacem promittunt obedientiæ hoſtes? Profecto nec Deo adhærere, nec ſibi ipſis hærere poſſunt. Ardeant licet, flammis & ignibus traditi, vel beſtiis objecti, animas ſuas ponant; non erit ibi fidei corona, ſed perfidiæ pœna: nec religioſæ virtutis exitus glorioſus; ſed deſperatio-

(u) Ezech. 34. (x) 1. Mach. 2. (y) 3. Reg. 18.
(z) Dan. 14. (a) Hebr. 13. (b) Rom. 4.
(c) Hierem. 35. (d) 4. Reg. 5. (e) 4. Reg. 2.
(f) Philip. 2. (g) Rom. 5. (h) Gen. 3.
(i) 1. Reg. 13. (k) Heſter. 1. (l) Jon. 1.
(m) Num. 16. (n) Levit. 10. (o) 2. Paral. 26.
(p) 1. Reg. 4.

rationis interitus. Occidi tales poterunt, coronari non poterunt. Quod ſi avulſus ab arbore ramus germinare poteſt: ſi a fonte præciſus rivulus non exareſcit; & qui extra obedientiam eſt, fructificabit, irrigabitque. Sed cohærere non poteſt amaritudo cum dulcedine, caligo cum lumine, pluvia cum ſerenitate, pugna cum pace, cum fœcunditate ſterilitas, cum fontibus ſiccitas, cum tranquillitate tempeſtas, ſed neque cum inobedientia ſanctitas. *Qui* enim *vos ſpernit, me ſpernit*, (q) ait Salvator. Itemque ad Samuelem dicitur: *Non te abjecerunt, ſed me.* (r) Neque enim aliunde hæreſes obortæ ſunt, aut nata ſunt ſchismata; quam quod Paſtoribus Dei non obtemperetur. Viderint, qui vel furori ſuo, vel libidini ſervientes, & Divinæ Legis ac Sanctitatis immemores, ob aliquorum de Clero corruptos mores, obedientiam omnem propellere laborarunt. Reputemus & nos, quam ſit ſtultum, ſic odiſſe mores quorundam Paſtorum, aut Monachorum; ut oſores ipſi fiant illis deteriores: ſiniſtro tantum oculo proximorum vitia contemplantes, in aliena lincei, in ſua talpis cæciores. Claudendus eſt iis ſiniſter oculus, & dexter viciſſim ad eorum virtutem aperiendus. Quod ſi virtutum candidi fuerint æſtimatores, levius offendentur vitiis, habebuntque, quod in ſuam inſpiciant manticam, a tergo in pectus revolutam.

Verum ego plurimam forſan orationis partem, obedientiæ oſores inſectando, ſine fructu perdo. At huc me indignatio tulit. Ferre enim nequibam, ut tanta illi petulantia de ſubditorum obedientia ſcurrarentur, & qui ſe totos Apoſtolicos aiunt, & confitentur Evangelicos, Apoſtolum ignorarent, qui non modo bonis & modeſtis Dominis, ſed etiam dyſcolis parendum docet.

Sed jam complicanda ſunt vela, inhibendi remi, receptuique canendum eſt. Audiſtis quidem pauca, Patres optimi, opinor non ingrata. Plura, ſcio, dici potuiſſe, & copioſius & elegantius, ſed parcendum duxi aurium faſtidio. Quamvis ergo ad Divinæ monitionis Præcepta vos exhorter: nihil mihi aliud votivum, quam ut per omnia noſtræ vocationis memores, quibus populi commiſſi ſunt, & tam multa ſunt curæ, perfecti ſtemus in Domino, ſitque unusquisque, quod eſſe debet, qualisque haberi vult, ſcientes nos eſſe templum Dei, membra Chriſti, habitationem Spiritus Sancti, electos ad ſpem, conſecratos ad fidem, & deſtinatos ad ſalutem, filios Dei, cohæredes Chriſti, conſortes Spiritus Sancti, qui cum Patre & Filio vivit benedictus in ſæcula. Dixi.

Qua quidem oratione habita, dictaque Miſſæ ſacro peracto, quoniam hora tardior erat, quam ut ad Synodi negotia tunc procedi poſſet, juſſu præfati Domini Reverendiſſimi intimatum fuit ad Synodum vocatis, & præſentibus, ut poſtridie hora octava eodem redirent, Sacrum & concionem audituri, ac deinde in Sacello Epiſcopali, dictæ Eccleſiæ Cathedrali contiguo ſive vicino, ejusdem Synodi negotia tractaturi.

Die itaque ſubſequente Reverendiſſimo Domino Epiſcopo, una cum dicto Reverendo Patre, Domino Epiſcopo Chalcedonenſi, Suffraganeo ſuo, cæterisque Prælatis, ac Patribus Synodalibus, in choro prætactæ Eccleſiæ Cathedralis perſonaliter convenientibus: idem Reverendiſſimus Dominus, finito Sacro, Pontificalibus indutus, e veſtiario ad Altare majus acceſſit, lectisque certis precibus, decantatum fuit Sacroſanctum Chriſti Evangelium Matthæi. Poſt hæc Religioſus & Eximius Verbi Dei Concionator, Frater Petrus Fabri, Ordinis Minorum Sancti Franciſci, in concionem aſcendit, dictumque Dominum Reverendiſſimum, ac Patres Synodi, ad hunc modum cohortatus eſt:

Attendite vobis, & univerſo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus poſuit Epiſcopos, regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo.

Verba hæc, Reverendiſſime in Chriſto Pater, idemque Sacri Imperii Princeps, Paſtores vigilantiſſimi, Patres quoque, ac Domini obſervandiſſimi; ſunt Beatiſſimi Apoſtoli noſtri, Presbyteros Eccleſiæ Epheſinæ una congregatos, alloquentis, quæ Divus recenſet Lucas *Cap. XX. Actorum Apoſtolorum*, quibus præſens hæc noſtra oratio innititur: ſi modo authori & reſeratori Divinarum Scripturarum complacuerit, mentes noſtras ſuo lumine illuſtrare, corda accendere, labia calculo ignito purgare, verbumque ſuum nobis dare Evangelizandum virtute multa. Neque enim quærendi nobis ſunt lactei eloquentiæ ſæcularis fontes, non denique Ciceronis, aut Demoſthenis, ſeu Homeri, vel hujus generis hominum, ſermones ornatiſſimi: verum eo vel in primis opus

(q) Luc. 10. (r) 1. Reg. 8.

Digitized by Google

opus eſt, ut detur mihi ſermo in apertione oris mei cum fiducia, notum facere myſterium Evangelii, pro quo legatione (quamquam immeritus) fungor. Quod ut aſſequi valeamus, Sacratiſſimam Mariam, Mediatricem noſtram, Domino Deo gratiſſimam, atque ab eo in omnibus ſuis precibus exaudiram (cui Verbum Divinum, miraculo inenarrabili, cooperante Spiritu Sancto, ſe totum contulit) interpellamus, religioſo more dicentes: *Ave.*

Neminem eſſe arbitror, Præſul Digniſſime, Princepsque Illuſtriſſime; qui non animadvertat hujus ſacræ Synodi Diœceſanæ ſcopum eſſe, collapſorum in hac Eccleſia, juxta normam Evangelicam, Eccleſiaſticamque diſciplinam, redintegrationem perverſorum morum tum in Clero, tum etiam in populo reformationem. Atque ut obſtruatur via hæreticorum perfidiæ ac peſtilentiæ, ne in hunc gregem invadat. Id quod cum annis ſuperioribus proxime elapſis, feliciter inchoatum fuerit in Comitiis illis Auguſtanis, a CAROLO Maximo, Cæſare Auguſtiſſimo, ſacroſanctæ noſtræ fidei zelantiſſimo, (qui & hodie huic negotio totus incumbit ibidem) pro inſtauratione Eccleſiæ Germanicæ; Te quoque, ceu Sacri Imperii Principem, non tantummodo Pontificem, ut idipſum huic Eccleſiæ tuæ præſtares, Suæ Majeſtatis ad tuam dignitatem Epiſtola graviſſima, benigne eſt adhortatus. Cujus piis votis faciens ſatis impræſentiarum opus vere & ſanctum, & neceſſarium ad Domini gloriam, gregisque tibi crediti commoditatem (ut ſpero) non exiguam, juridice exorſus es. Opere pretium itaque fuerit, principio brevibus commemorare vivendi morem, ordinemque, nobis a Domino Deo Optimo Maximo, & a Patribus traditum; ut poſtmodum contueri liceat lucidius, unde exciderimus: quatenus tandem ad correctiorem vivendi modum ſingulos pro viribus revocemus: Si quidem mos ille de ejusmodi rebus differendi, reperitur a Sanctis Prophetis non raro uſurpatus. Prodeat igitur primo in medium eximius Propheta Moyſes, is, inquam, qui cum Domino JESU Chriſto, Majeſtate plenus videtur in monte, & Iſraelem Dei verum [populum videlicet Chriſtianum] alloquatur, ut eum de primæva Domini inſtitutione erudiat: ait enim Dominus: (s) *Dominus elegit te hodie, ut ſis ei populus peculiaris, ſicut locutus eſt tibi, & cuſtodias omnia præcepta illius, & faciat te excelſiorem cunctis gentibus, quas creavit in laudem, & nomen, & gloriam ſuam, ut ſis populus ſanctus Domini Dei tui.* Nos autem ſumus (Viri Patres) quibus hæc dicuntur. Nos haud dubium olim Athei, exleges, alieni a republica Iſraelis, hoſpiteſque teſtamentorum promiſſionis, quos ex abyſſis ſuis imperſcrutabilibus Divina bonitas gratis elegit, vocavit, juſtificavit: quibus inſuper regni ſui æterni poſſeſſionem, æternam in cœleſtibus manſionibus jubilationem, ſuique immenſi boni ſecuriſſimam fruitionem interminabilem repromiſit; ſi tamen in hac vita conſtituti, ipſius atque Eccleſiæ Catholicæ indeviabilis ſponſæ ſuæ leges ac præcepta, ſuis freti luminibus Diviniſſimis, benedictionibus dulcedinis, ac quibusvis præſidiis cœleſtibus, ad finem uſque ſincere obſervare voluerimus. Et ut nihil nobis deeſſet, dedit, ſemperque daturus eſt, Eccleſiæ ſuæ in terris degenti ac militanti, œconomos, ſeu ſacrorum myſteriorum, Sacramentorumque Cœleſtium Diſpenſatores, quorum Divus meminit Paulus his verbis: *Dominus dedit quosdam quidem Apoſtolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangeliſtas, alios autem Paſtores, ac Doctores.* (t) Cujus rei gratia, o Paule? *Ad conſummationem*, inquit, *Sanctorum, in opus miniſterii, in ædificationem Corporis Chriſti*, id eſt, Eccleſiæ. At uſquequo, aut quamdiu hæc erunt in Eccleſia, O Apoſtole? *Donec*, ait, *occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionem Filii Dei, in virum perfectum, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti.* Quibus ſane verbis intelligendum eſt, ordinem hunc Hierarchicum in Sancta Dei Eccleſia ad finem uſque permanſurum. *Semel*, [namque] *loquitur Deus, & ſecundo idipſum non repetit*, ut eſt apud Job. (u) Horum primi fuerunt Beatiſſimi Apoſtoli, & Diſcipuli Domini JESU, quorum vos [Patres celeberrimi] nunc Succeſſores eſtis. His ergo hunc in modum diſpoſitis ac ordinatis, quid nobis dicatur, audiamus: *Nunc igitur, Iſrael*, ait Moyſes, *quid Dominus Deus petit a te, niſi ut timeas Dominum Deum tuum, & ambules in viis ejus, & diligas eum, ac ſervias Domino Deo tuo, in toto corde tuo, & in tota anima tua, cuſtodiasque mandata Domini, & ceremonias ejus, quas ego hodie præcipio tibi, & bene ſit tibi? En Domini Dei tui Cœlum eſt, & Cœlum Cœli, terra, & omnia, quæ in ea ſunt, & tamen Patribus tuis conglutinatus eſt Dominus, & amavit eos: elegitque ſemen eorum poſt eos, id eſt, vos, ſicut hodie comprobatur.* (x) Jam vero quis non obſtupeſcat, quisve non ingenti quodam horrore concutiatur in tanto rerum noſtrarum diſcrimine, cum videamus Fidem prope modum defeciſſe, ſpem deperiiſſe, charitatem refrixiſſe prorſus, immo & in plerisque extinctam, & omnes omnino

(s) Deut. 26. (t) Epheſ. 4. (u) Job. 33.
(x) Deut. 10.

no virtutes a terminis noſtris veluti profligatas. Abiit honeſti, rectique ſtudium: accipimus ferme univerſi in vanum animas noſtras: gratias Dei varias in vacuum recepimus: prævaricatores ſumus legum naturæ, Divinarum, atque humanarum: irreligioſe tractantur & plebi miniſtrantur Sacramenta Cœleſtia ac Eccleſiaſtica, unde contemptus: omnia confuſa permixtaque ſunt, & verificatum eſt, quod Sancti prædixerunt Prophetæ: *Sicut populus, ſic Sacerdos.* (y) Ambitio, bonorum appetentia, avaritia, luxus dominantur, abuſus in dies magis creſcunt, imo abuſus abuſum invocat. Quamobrem in abominandas hæreſes, pernicioſiſſimasque ſeditiones incidit pars maxima Eccleſiæ noſtræ Chriſtianæ, quo fit, ut mores ac inſtituta Patrum orthodoxorum, pro lege tenenda, nunc ſpreta jaceant: Magiſtratuum, Poteſtatumque impudentiſſimi contemptores, impune cervicibus elatis incedunt: Diviniſſima ac tremenda myſticæ menſæ Myſteria, Pœnitentia, Ordo, cæteraque Sacramenta nedum negliguntur; verum etiam inauditis a ſæculo opprobriis, blasphemiisque ab impiis impetuntur. O Viri Prudentiſſimi, quæ, quæſo, ſunt hæc? Quis unquam talia vidit? Quis prioribus ſæculis pacatis, vel exiſtimare potuiſſet, Chriſtanos eo dementiæ atque inſaniæ perventuros, quo eos deveniſſe jam [proh dolor] cernimus? Nullam profecto huic ſimilem paſſa eſt ab exordio Eccleſia Chriſti calamitatem. Nulla unquam peſtis capitalior, nullum denique facinus intolerabilius. Et hæc quidem merito patimur ob ſcelera noſtra, id quod luce clarius Daniel ſapientiſſimus refert de cornu hirci, fœdiſſimi Anti-Chriſti, loquens (cujus figuram Antiochus, radix peccati dictus, geſſit) & dicens: (z) *Magnificatum eſt uſque ad fortitudinem Cœli*, id eſt, Eccleſiæ: ventilat enim hoc tempore cornu illud univerſum orbem Chriſtianum: *Et dejecit de fortitudine, & de ſtellis, & conculcavit eas.* Has vero reor eſſe ſtellas, quarum idem meminit Vates dicens: *Qui ad juſtitiam erudiunt plurimos, quaſi ſtellæ in perpetuas æternitates*, [a] (& Salvator in Evangelio prædicebat: [b] *Quoniam ſtellæ cadent de Cœlo*:) *Et uſque ad Principem fortitudinis*, id eſt, Chriſtum, Dei virtutem, Principem omnium longe fortiſſimum, *Magnificatum eſt, & ab eo tulit juge ſacrificium*: (c) quod Hebraice hattamid dicitur, hoc eſt, ſempiternum: quo procul dubio ſupremum illud Miſſæ ſacrificium deſignatur, quod Summus Pontifex noſter Jeſus Chriſtus, miniſterio Sacerdotum ſuorum rite ordinatorum, ad finem uſque ſæculi pro nobis in Eccleſia ſua offert Deo. *Et dejecit*, (ait Propheta) *locum ſanctificationis ejus*; Hoc eſt, quicquid ad cultum Divinum, Ceremonias ſanctas, & Statum Eccleſiaſticum ſpectat, delevit prorſum. Addit autem Daniel, [d] dicens: *Robur vero datum eſt ei contra juge ſacrificium propter peccata, & proſternetur veritas in terra, & faciet, & proſperabitur.* Quid [Viri Patres] manifeſtius dici potuit? Quis adeo cæcus eſt, qui non videat ea impleta in hæreſibus? Abjecimus Legis Divinæ jugum ſuaviſſimum, non paruimus voci Domini. Ideoque ſtillavit ſuper nos maledictio hæc, ſuperinductum eſt in nos malum permaximum, quale nuſquam fuit ſub omni Cœlo: ut idem deplorat vates capite ſequenti. Præcipue autem vitiis atque deſidiæ Paſtorum, Doctorum, Principum ac Magiſtratuum, imputandum venit hoc malum: ubi enim gradus celſior, ibi ruina major. Rem vero ita vere pleraque literarum Divinarum teſtimonia comprobant, e quibus id primum ſe ſe offert, quod Dominus ipſe Sacerdotibus Leviticis [ſed multo magis Evangelicis] ait Numeri XVIII. *Excubate in cuſtodia Sanctuarii, ne oriatur indignatio ſuper Filios Iſrael.* Ubi non dixit: Ne oriatur indignatio ſuper vos; ſed: *ſuper Filios Iſrael*, oſtendens, puniturum ſe Sacerdotum peccata in populo. Subſcribit huic Eſaias (e) ingemiſcens ac dicens: *Omne caput languidum, & omne cor mærens.* Et quid inde? *A planta pedis*, ait, *uſque ad verticem, non eſt in eo ſanitas.* Ejuſdem quoque ſententiæ eſt ſermo Divinus apud Ezechielem, (f) Paſtores ſani quidem ac integri in rebus Divinis Judicii, ſed tamen ſceleratæ vitæ, corripiens, & dicens: *Cum puriſſimam aquam biberetis, reliquam pedibus veſtris turbabatis, & oves meæ his, quæ conculcata fuerant, paſcebantur, & quæ pedes veſtri turbaverant, hæc bibebant.* Vulgus namque ad exempla mala ſectanda admodum proclive & paratum eſt, deſidioſum vero ac pigrum ad bonum. Confirmat hanc noſtram ſententiam author operis imperfecti in Matthæum, ſive is ſit Chryſoſtomus, ſive quivis alius, Homilia XXXVIII. ſic inquiens: *Si Sacerdotium integrum fuerit, tota Eccleſia floret: ſi autem corruptum fuerit, omnium fides marcida eſt.* Et paucis interpoſitis, ſubjunxit: *Si Sacerdotes fuerint in peccatis, totus populus convertetur ad peccandum.* Ob quod Irenæus, Epiſcopus Lugdunenſis, teſtatur, [g] huic uni invigilaſſe Apoſtolos Domini, ut hi, quos Eccleſiis præficiebant, valde perfecti eſſent: quibus emendate agentibus, fieret magna utilitas, lapſis vero, ſumma calamitas. Hæc autem,

(y) Eſa. 24. Oſee 4.
(z) Daniel 8.
(a) Ejuſd. 12.
(b) Matth. 24.
(c) Dan. 8.
(d) Ibid.
(e) Eſa. 1.
(f) Ezech. 34.
(g) Iren. L. 3. adverſ. Hæreſes. c. 3.

autem, non ut detrahamus, loquimur, ſed potius, ut a malis errabundos retrahamus. Quod vero plebs (quæ eſt Principis hæreditas) ſceleratorum ſuorum Principum luat pœnas, teſtatur Scriptura ſancta capite 20. Geneſeos: & item ſecundi Regum ultimo, ubi David Rex plagam, in populum ſuum ob piaculum ab eo admiſſum ſævientem, cernens, dixiſſe fertur Domino: *Ego ſum, qui peccavi: ego, qui inique egi; iſti, qui oves ſunt, quid fecerunt?* Cum igitur maledictio hæc (qua ſupra modum vexamur) a capite primum, & exinde a membris oriatur, non abs re veſtras convenimus dignitates [Viri ornatiſſimi] paracleſi illa Apoſtolica, qua Paulus Presbyteros, ac majores natu Eccleſiæ commonefaciebat, dicendo: *Attendite vobis & univerſo gregi.* (b) *Vobis* primo dicit, deinde *gregi.* Deponentes itaque veterem hominem, cum actibus ſuis, vitam agite veſtro ordine ac gradu dignam. Ambulate digne Deo, digne Evangelio Chriſti converſemini. *Converſationem veſtram inter gentes habetote bonam, ut in eo, quod detrectant de vobis, tamquam de malefactoribus; ex bonis operibus vos conſiderantes, glorificent Deum in die viſitationis.* (i) Atque utinam huic Eccleſiæ hac congregatione & viſitatione Synodali contingat, quod Dominus per Eſaiam pollicetur, dicens: *Ponam viſitationem tuam pacem, & Præpoſitos tuos juſtitiam.* (k) Ubi Græce pro Præpoſitis ἐπισκόπους legimus. Sequitur: *Non audietur ultra iniquitas in terra tua, vaſtitas & contritio in terminis tuis: & occupabit ſalus muros tuos, & portas tuas laudatio.* Excitant hoſtes tragœdias adverſus Eccleſiaſticos, probris ac contumeliis eos afficiunt, quos venerari in primis debuerant. Anhelant ad cædes, &, ut Eſaias inquit, *Omnia quæ loquitur populus iſte, conjuratio eſt.* [l] Sumunt arma, ut univerſum Ordinem Eccleſiaſticum (ſi fieri poſſit) funditus diſperdant: id quod jam (peccatis noſtris, ut credimus, vindictam expoſtulantibus) longe lateque peregiſſent, niſi Dominus, Eccleſiæ ſuæ miſertus, per CAROLUM Maximum Cæſarem, Chriſtianiſſimum ipſius Eccleſiæ Protectorem, Defenſoremque ſtrenuiſſimum ac invictiſſimum, eorum halociſſimis conatibus jam crebro occurriſſet. Tollantur itaque abuſus, abjiciantur ea, quæ dignitatem Eccleſiaſticam labefactant. Nimirum Dominus Deus, qui dixit, de tenebris lumen ſplendeſcere, quique uſque adeo bonus eſt, ut [Auguſtino teſte] norit etiam ex malis bona elicere, his modis ac mediis [ut conjicimus] ad reſipiſcentiam ſalutarem, atque vitam in melius commutandam, nos vocat. Ut autem nonnulla, & ea quidem, quæ hominum animos magis movere ſolent, particulatim commemoremus, obſecramus pro Chriſto, evellatur primum radix amaritudinis, ebrietas, a qua reliqua omnia nefanda opera in his regionibus prodeunt. Eſt nempe ipſa (ut Deifer ille Baſilius Magnus loquitur) ſpontaneus Dœmon, ex voluptate in animas irruens. Ebrietas, (inquit ipſe) mater malitiæ, hoſtis virtutis, rationis donum permaximum [quo homo a brutis differt, & omnibus corporeis ſuperior eſt] extinguit, ac prorſus tollit. In qua re differs a brutis, o homo? Nonne dono rationis, qua a Conditore accepta, Princeps ac Dominus omnis creaturæ factus es? Qui itaque ſibi ipſi prudentiam, rationemque per ebrietatem detrahit, collatus eſt pecoribus, mentem non habentibus, ipſiſque aſſimulatus eſt. Atque ego ſane dixerim, ebrioſos rationis magis expertes, quam pecora. Hucuſque Baſilius. (m) Sane ſi ebrietas grande crimen non eſſet; Eſaias non in has maledictionis prorupiſſet voces: (n) *Væ, qui potentes eſtis ad bibendum vinum, & viri fortes, ad miſcendum ebrietatem! Væ, qui conſurgitis mane ad ebrietatem ſectandam, & potandum uſque ad veſperam, ut vino æſtuetis! Cithara & lyra, & tympanum, & tibia, & vinum in conviviis veſtris, & opus Domini non reſpicitis, nec opera manuum ejus conſideratis. Propterea captivus ductus eſt populus meus, quia non habuit ſcientiam, & nobiles ejus interierunt fame, & multitudo ejus ſiti exaruit: Propter hoc dilatavit infernus animam ſuam, & aperuit os ſuum abſque ullo termino: & deſcendent fortes ejus, & populus ejus, ſublimes glorioſique ejus ad eum.* O tremendam ſententiam! Eſtis [ornatiſſimi Domini] Principes populi Dei, quos Dominus conſtituit ſuper omnem terram: Eſtis Reges, quibus panis ſuperſubſtantialis pinguis delicias præbet: Inſigniti eſtis regalis Sacerdotii titulo. Dicit autem Salomon: *Noli Regibus, O Lamuel, noli Regibus dare vinum: quia nullum ſecretum eſt, ubi regnat ebrietas.* (o) Ubi igitur erit arcanorum conſiliorum, imo & ipſius Judicii Divini, coram Sacerdotibus pro reatuum abſolutione, ſecretum tam neceſſarium? Nolite ergo deinceps *inebriari vino, in quo eſt luxuria.* [p] Sed & ipſa quoque fœda luxuria ac libido ſordida, prorſus rejicienda eſt. Eſtis enim præ cæteris vera, vivaque Dei veri & vivi templa. Porro *ſi quis Templum Dei violaverit,*

(b) Act. 20. (i) 1. Petr. 2. (k) Eſa. 60.
(l) Eſa. 8. (m) S. Baſil. Tom. I. Homil. contra ebrioſos.
(n) Eſa. 5. (o) Prov. ult. (p) Epheſ. 5.

verit, diſperdet illum Deus. (*q*) Eſtis proinde ſacrifici, quibus vetitum eſt, alienum ignem offerre. Nadab quippe & Abiud, filii Aaron, offerentes hujusmodi ignem alienum; interempti ſunt coram Domino. (*r*) Piaculum autem iſtud concupiſcentiæ carnalis, *ignis eſt* [haud dubium alienus] *uſque ad perditionem devorans, & omnia eradicans genimina*, uti teſtatur ſanctus Job. (*s*) Nam opes ad nihilum redigit [quia, *qui nutrit ſcortum, perdet ſubſtantiam* (*t*)] vires corporeas exhaurit, corruptiones varias corporibus infert, (Apoſtolo dicente) *Quoniam, qui ſeminat in carne ſua, de carne & metet corruptionem*: (*u*) famam (quæ nihil præſtantius eſt) tollit, animi hebetat ſolertiam, mentis oculos cœcat, miſeras animas donis ſuis Divinis, ornamentisque cœleſtibus privat ac ſpoliat, quas tandem ſtagno ardenti igne, & ſulphure adjudicat. Multa profecto hic adduci poſſent, quæ prolixitatis vitandæ gratia omitto. Id nihilominus ſilentio minime committendum duxi, vos ſtellas eas eſſe, quas habere dicitur Dei & hominis Filius in dextra ſua. [*x*] Stellæ vero nequaquam corruptioni ſunt obnoxiæ. Eſtis denique Angeli Eccleſiarum, ſuperantes etiam interim Angelorum cœleſtium dignitatem. Cui enim Spirituum cœleſtium dedit Dominus Deus poteſtatem ſupra corpus ſuum, tam verum, quam myſticum? Quibus dixit aliquando Spiritibus: Ecce *Ego diſpono vobis, ſicut diſpoſuit mihi Pater meus, regnum, ut edatis & bibatis ſuper menſam meam in regno meo, & ſedeatis ſuper thronos, judicantes duodecim tribus Iſrael?* (*y*) Cœleſtes ergo cum ſitis; agite cœlibatum. Eſtote gratia, quod ſunt angelici Spiritus natura. Hic eſſe incipite, quod conſummate in Cœlis futuri eſtis. Ob oculos mentis ponite, vos & vices gerere Filii Virginis, Sponſique Virginitatis JESU CHRISTI, & Sponſæ ſuæ Virginis illibatæ eſſe miniſtros. *Mundamini igitur, qui fertis vaſa Domini.* (z) *Lavamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum.* [*a*] Talis nempe debet eſſe [Divo Hieronymo teſte] pudicitia Sacerdotalis, ut non ſolum ab opere ſe immundo abſtineat; ſed etiam a jactu oculi, & a cogitationis errore: mens, Chriſti corpus confectura, ſit libera. Præterea explodatur de medio, Chriſti Domini interemptrix avaritia mala, ut poſſitis cum Apoſtolo, hoc in loco libere proclamare: *Argentum & aurum nullius veſtrum concupivi.* (*b*) Tollatur commutatrix peſſima Simonia, ne cuiquam dicatur: *Pecunia tua tecum ſit in perditionem, quoniam Donum Dei exiſtimaſti pecunia poſſideri.* (c) *Gratis accepiſtis, gratis date.* (*d*) Sincere miniſtrentur plebi ſpiritalia. Abſcedat, juxta Sacrorum Conciliorum Canonicas Sanctiones, Beneficiorum pluralitas. Liceat quidem [ut Apoſtolus loquitur (*e*)] his, qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario ſunt, edere: & qui Altario deſerviunt, cum Altari participare. *Ita enim & Dominus ordinavit his, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere. Quis namque militat ſuis ſtipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat?* Dignum procul dubio, rationique conſentaneum eſt, ut, *Qui bene præſunt Presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime, qui laborant in verbo & doctrina ſana.* (*f*) Veruntamen amovendi, abolendique ſunt exceſſus quidam, qui noviſſimis his diebus irrepſerunt, tum in quorumdam Sacramentorum & ſpiritualium miniſtratione, tum etiam in Præbendarum, Dignitatum, atque Beneficiorum Eccleſiaſticorum, vel collationibus, vel permutationibus; ne deinceps vituperetur miniſterium noſtrum, veluti jam factum eſt. Alioqui vereor plurimum, ne Dominus veniat, & cito, ut evertat (quod tamen a vobis avertat) Cathedras horum vendentium columbas in templo ſuo. Exinde, tollatur in opere ſervitutis Eccleſiaſticæ ambitio dominandi, ac tam nociva honorum appetentia: nec quisquam ſumat ſibi honorem, ſed qui vocatur a Deo tamquam Aaron, ſicut & Chriſtus non ſemetipſum clarificavit, ut Pontifex fieret. (*g*) Quieſcant igitur, quicumque a Deo, & ab Ordinariis vocati non ſunt, a tantis talibusque animarum curis ac ſarcinis: & non niſi charitatis neceſſitate cogente, animarum regimen ſuſcipiant, hoc præſertim ſæculo, deploratis jam rebus, & exitio proximis. Mirum revera valde eſt, quod, cum [ut ait D. Baſilius (*h*)] Evangelici ritus jam penitus ſublato rerum ordine ſint confuſi; inexplicabilis tamen, & inexplebilis irruptio eſt ad Præfecturas. Quid (inquit D. Gregorius Nazianzenus [*i*]) te ipſum facis Paſtorem; cum ſis ovis? Quid caput efficeris, cum ſis pes? Quid attentas ducere exercitum; cum inter milites gregarios dumtaxat ſis ordinatus? Sit igitur ſua quisque ſorte contentus. Locus etenim ille ſuperior (ſine quo populus regi non poteſt) etſi ita, ut decet

(*q*) 1. Cor. 3. (*r*) Levit. 10. (*s*) Job. 31.
(*t*) Prov. 29. (*u*) Galat. ult. (*x*) Apoc. 1.
(*y*) Luc. 22. (*z*) Eſa. 52. (*a*) Eſa. 1.
(*b*) Act. 20. (*c*) Act. 8. (*d*) Matth. 10.
(*e*) 1. Cor. 9. (*f*) 1. Timoth. 5. (*g*) Hebr. 5.
(*h*) S. Baſil. L. de Spiritu S. c. 30. (*i*) S. Greg. Naz. de moderandis Diſputationib.

cet, teneatur atque adminiſtretur, tamen indecenter appetitur, uti Divus prodidit Auguſtinus. (*k*) Demum celebrentur rite, omnique cum reverentia, Diviniſſima ac tremenda Miſſarum & Sacratiſſimæ Euchariſtiæ myſteria, cum reliquis laudis Divinæ Sacrificiis. Solvant omnes calceamenta de pedibus ſuis, loca ſancta ingreſſuri, id eſt, mortua quæque deponant opera. Deambulationes illæ in templis cum colloquiis prophanis (ut interim taceam de obſcœnis & corruptiſſimis) auferantur, præſertim dum Divina celebrantur Officia. Memores eſtote zeli Domini, quo ſemel atque iterum tales expulit de templo ſancto. Et ut ſemel dicam: *Attendite vobis* in omnibus, declinantes ab univerſis nequitiis, ſectemini virtutes præclaras & optimas. Profecto enim [Viri Patres] totius rei noſtræ ſumma penes vos reſidet. Nam dum boves arare cœperint, tum aſinæ paſcentur juxta eos: & ubi non ſunt boves, præſepe vacuum eſt. Paſtorum eſt præcedere greges ſuos, ut ipſi eos ſequantur. Tempus itaque nunc eſt, ut incipiat judicium a domo Dei. Si quidem & Dominus apud Ezechielem, (*l*) juſtitiæ ſui Miniſtris ait: *A Sanctuario meo incipite.* Quod ſi nosmetipſos judicaverimus, non utique dijudicabimur. Eſtis (Viri præſtantiſſimi) Judices orbis, vos ipſos ergo primum judicate. *Vos eſtis ſal terræ, quod ſi ſal evanuerit*, aut infulſum fuerit, *in quo ſalietur*, ſeu condietur? *Ad nihilum valet ultra, niſi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Vos eſtis lux mundi.* (m) *Si* autem *lumen, quod in te eſt, tenebræ ſunt, ipſæ tenebræ quantæ erunt.* (*n*) Et, ut ingenue fatear, his rationibus moveor, ut exiſtimem, noſtræ Reipublicæ moderatores nusquam ſolis dumtaxat ſuppliciis extincturos hujusce hæreſeos, ac ſeditionis flammam copioſiſſimam, niſi amotis ſcandalis publicis, deterſisque flagitiis, errorem intolerabilem continentibus, acceſſerit Paſtorum, Principum, moderatorum plebis, Doctorum, Religioſorum, ac quorumlibet Sacerdotum religioſa & pia vita. O igitur piaculum pleno lachrymarum fonte plangendum! O ſcelus inexpiabile, nullis unquam ſuppliciis, nullis ignibus, nulla gehenna ſatis vindicandum, ſi tantorum flagitiorum & criminum apud Deum rei inventi fuerimus, & ſi ineſcati, neſcio, quibus deliciis ac voluptatibus ſordidis, non deſtiterimus tantæ animarum ſtragis cauſas præbere! Sitis itaque tales, quales aſtruit non raro Divus Paulus oportere vos eſſe. *Oportet* [inquit] *Epiſcopum*, & quemlibet Eccleſiæ Præpoſitum, *ſine crimine eſſe, ſicut Dei diſpenſatorem, non ſuperbum, non iracundum, non vinolentum, non percuſſorem, non turpis lucri cupidum: ſed hoſpitalem, benignum, prudentem, ſobrium, juſtum, ſanctum, continentem, amplectentem eum, qui ſecundum Deum eſt, fidelem ſermonem, ut potens ſit exhortari ſana doctrina, & eos, qui contradicunt, arguere.* [*o*] Sint enim oportet Paſtores, Doctores & docti. Jungenda eſt eruditio charitati & pietati *Suſcipiant* itaque *montes pacem populo, & colles juſtitiam.* [*p*] Sedeant ad Domini pedes cum Maria. *Qui enim appropinquant pedibus ejus, accipient de doctrina illius.* (*q*) Legem namque requirit populus ab ore Paſtorum & Doctorum. Caveant, ne ſint cæci cæcorum duces. Per Prophetam namque comminatur Dominus, dicens: *Quia tu ſcientiam repuliſti, repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi.* [*r*] Attende ergo (quicumque Paſtor es) *tibi & doctrinæ* (ut Apoſtolus admonet) *inſta in illis: Hoc enim faciens, & te ipſum ſalvum facies, & eos, qui te audiunt.* (s)

Non ſolum autem dicitur: *Attendite vobis*; ſed &: *gregi univerſo.* Sane quam plurima ſunt in grege ovium rationalium, ob quæ illi attendendum eſt. *Paſcite, qui in vobis eſt, gregem Dei*, (ait Apoſtolorum Princeps (*t*)) paſcite ſcientia & doctrina. Paſcite cibis Sacramentalibus, *Attendite gregi.* Provideat prudentia veſtra non tam perſonis, quam Eccleſiis. Probentur primum, qui ipſis Eccleſiis præficiendi ſunt; ut inculpati cognoſcantur, priusquam illis animarum cura demandetur, & ſic miniſtrent, nullum crimen habentes. *Sufficiant vobis omnia ſcelera veſtra, domus Iſrael* [ait Dominus apud Ezechielem (*u*)] *eo quod inducitis filios alienos incircumciſos corde, & incircumciſos carne, ut ſint in Sanctuario meo, & polluant domum meam: & offertis panes meos, adipem, & ſanguinem* (en Sanctiſſimæ Miſſæ myſterium) *& diſſolvitis pactum meum in omnibus ſceleribus veſtris: & non ſervaſtis præcepta Sanctuarii mei, & poſuiſtis cuſtodes obſervationum mearum in Sanctuario meo vobismetipſis.* Audiant hæc Principes Eccleſiarum, & hi, quorum eſt providere gregi Dominico. *Attendite gregi*: non veſtris, aut veſtratium privatis commodis terrenis: ſed ante omnia attendite, ut corrigantur exceſſus ferme innumeri ſubditorum. Quis enim enumerare ſufficiat ebrietates, homicidia, impudicitias, immunditias, adulteria, ſacrilegia, horrendas blasphemias, dierum Sanctorum tam Dominicorum, quam aliorum quibusvis ope-

(*k*) L. 19. de Civit. DEI. c. 10.
(*l*) Ezech. 9.
(*m*) Matth. 5.
(*n*) Matth. 6.
(*o*) 1. Timoth. 3.
(*p*) Pſal. 71.
(*q*) Deut. 33.
(*r*) Oſe. 4.
(*s*) 1. Timoth. 4.
(*t*) 1. Petr. 5.
[*u*] Ezech. 44.

operibus ſervilibus prophanationes? Taceo de circumventionibus, uſurariis contractibus, furtis, mendaciis, odiis, rixis, contentionibus, & ejus generis iniquitatibus. Quidnam aliud dicturi ſumus de his, qui Chriſtianiſmi titulo inſigniri volunt, niſi quod hodie verſantur perinde atque exleges, ac profeſſionis ſuæ penitus immemores; ita, ut obliti ſint, ſe Chriſtianos eſſe? Quid egregiæ dotis in his videbis? Quæ impietatis indicia non potius appareant in ipſis? Veſtrum autem eſt (Viri Patres) errata corrigere. Ob id namque vobis data eſt poteſtas, non in deſtructionem, ſed in ædificationem: ea ratione baculum geritis paſtoralem. Corrigite itaque errata Virga Eccleſiaſticæ poteſtatis, ne improperetur vobis illud Ezechielis: (x) *Quod infirmum fuit, non conſolidaſtis: & quod ægrotum, non ſanaſtis: quod confractum eſt, non alligaſtis: & quod abjectum eſt, non reduxiſtis: & quod perierat, non quæſiſtis: ſed cum auſteritate imperabatis eis, & cum potentia.* Statuantur denuo, & ſerventur cum Legibus Divinis, Sacrorum Conciliorum, Patrumque Orthodoxorum ſanctæ Sanctiones. Alioqui vereor plurimum, ne Dominus tot tantiſque criminibus exacerbatus, plagam ſæviſſimam in populo mittat, & moveat nonnulla candelabra de locis ſuis, quemadmodum in prophetia nova comminatur. *Ite ad locum meum in Silo* (ait nobis Dominus (y)) *ubi habitavit nomen meum a principio: & videte, quæ fecerim ei, propter malitiam populi mei Iſrael.* Quid quæſo, fecit Dominus loco & Sacerdotio illi? Corruit populus in bello: Ophni & Phinees, filii Heli Sacerdotis interempti ſunt: Arca Dei ab hoſtibus capta eſt. Idem Heli Sacerdos de ſella cadens retrorſum, fractis cervicibus, mortuus eſt, & translata eſt gloria Domini de Iſrael, uti eſt in priore Samuelis. At cur ea contigerunt illis? Haud dubium propter iniquitatem (ait Dominus). Quam iniquitatem? Quia noverat Heli (z) Sacerdos indigne agere filios ſuos, & non corripuerit, ſeu prohibuerit eos. *Et nunc igitur* [ait Hieremias Propheta, [a] nobis loquens) *quia feciſtis omnia opera hæc, dicit Dominus, & locutus ſum ad vos mane conſurgens & loquens, & non audiſtis me: Vocavi, & non reſpondiſtis. Faciam domui huic, in qua invocatum eſt nomen meum, & in qua vos habetis fiduciam, & loco, quem dedi vobis, & Patribus veſtris, ſicut feci Silo; & projiciam vos a facie mea, ſicut projeci omnes fratres veſtros.* O verba ſupra modum expaveſcenda, & non ſolum verba, ſed fulmina atque horrenda tonitrua! *Projiciam vos* (inquit) *a facie mea, ſicut projeci omnes fratres veſtros*, ſcilicet ſimiles vobis. Hæc quippe priſcis illis in figura contingebant, quæ (Apoſtolo atteſtante) ſcripta ſunt ad correptionem noſtram; quatenus peſtilente flagellato, ſtultus & ſapientior fiat, & emendatius vivat. Hoc ſane unice poſtulabat David. Id unum formidabat, ne projiceretur a facie Domini.

Satagite itaque, Viri & Patres ornatiſſimi, ut Leges ſanctæ ſtatuantur & obſerventur, idque quam fieri poterit, feſtinantiſſime. Forſan enim ſunt ejus generis Eccleſiæ morbi, quorum curatio longiorem moram non ferat, & tam lenta remedia adhibere ſit periculoſum. Maturate igitur, Patres optimi, iterum vobis dico, maturate. Neque vero ſatis fuerit, Leges condere, aut promulgare. Prudenter quippe & graviter admonet Ariſtoteles, fruſtra condi bonas leges, niſi ſint, quorum opera bene conditæ ſerventur. Imo fit alioquin nonnunquam, ut optime conditæ leges in ſummam Reipublicæ perniciem vertantur, vitio Magiſtratuum. Hoc autem jure optimo a vobis exigitur, ut videlicet attendatis gregi univerſo, quando quidem Spiritus Sanctus vos poſuit in ipſo grege Epiſcopos, id eſt, Superintendentes ac Præpoſitos, regere, ſeu ad regendam Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo. Ad opera igitur, ad labores ac ſudores aſſumpti eſtis. Si quidem nomen Epiſcopi (ſi Auguſtino credimus) non tam honoris eſt, quam oneris & operis [b]; ut intelligat, ſe non eſſe Epiſcopum, qui præeſſe dilexerit, non prodeſſe. Itaque omnem operam veſtram gregi vobis commiſſo ex animo impendere ſatagite, ut regatur: pro quo unigenitus DEI Filius, Dominus noſter JESUS CHRISTUS, ad mortem uſque acerbiſſimam accedere non recuſavit. Proinde animadvertite (Paſtores egregii) quam ſit nobile ac pretioſum depoſitum, quod vobis Spiritus Sanctus ſervandum, regendumque commiſit. Tale haud dubium ac tantum eſt, quo nihil pretioſius in mundo eſt, quod non niſi pretioſiſſimo Filii DEI incarnati ſanguine & morte (juxta tamen inenarrabiles conſilii Divini diſpenſationes atque diſpoſitiones) redimi potuit. Reputate ex pretio rei emptæ, hoc eſt, Eccleſiæ, & animarum, eximiam quamdam dignitatem: & curate diligentius, ut nihil deſit officio veſtro, & gregi vobis credito, ſeu Eccleſiæ illi, quam Dominus Deus ſibi ipſi ſanguine ſuo acquiſivit. Nam ſi ſanguinem illum pretioſiſſimum penes vos in vaſe aliquo reconditum haberetis, quanta (obſecro) cum reverentia & diligentia aſſervaretis? Quid igitur ego infœlix, ait devotus Bernardus, (c) quo

(x) Ezech. 34. (y) Hierem. 7. (z) 1. Reg. 2. 3. & 4.
(a) Hierem. 7. (b) S. Aug. L. 19. de Civit. Dei. c. 19.
(c) S. Bern. Serm. Dom. 3. Advent.

quo me vertam, ſi tantum theſaurum, ſi pretioſum depoſitum illud, quod ſibi Chriſtus ſanguine proprio pretioſius judicavit, contigerit negligentius cuſtodire? Veniet, veniet, tremenda dies illa, quando requiretur a pravis ac deſidioſis Paſtoribus ſanguis ovium, ſuo ipſorum vitio, ſuaque ignavia perditarum, pro quibus redimendis ſufficienter effuſus eſt ſanguis optimi Redemptoris, æquiſſimi Judicis. Apoſtolum itaque rurſus audite (Paſtores digniſſimi) dicentem vobis: *Attendite gregi.* At quanam ratione tantopere, tamque ſedulo Paſtores horum, quæ prædicta ſunt, commonefacis, O electiſſime Paule? *Ego ſcio*, inquit [*d*], *quoniam intrabunt poſt diſceſſionem meam lupi rapaces in vos, non parcentes gregi.* Quos vero luporum nomine deſignare voluerit, aperit mox ſubjungens: *Et ex vobis ipſis exurgent viri, loquentes perverſa, ut abducant* a via recta *diſcipulos poſt ſe.* Hoc autem huic noſtro ſæculo turbulentiſſimo, vel maxime convenire quis ambigit? Advenerunt procul dubio dies peſſimi, ac tempora periculoſa, a ſanctis Apoſtolis & Prophetis Domini, vaticiniis prænuntiata, in quibus omnis priorum veſania & malitia adunata cernitur, quæ ob id maxime formidanda eſt: virtus namque unita fortior eſt ſeipſa diſperſa. Redierunt in miſerrimis hæreticis Lutheranis Chore, Dathan, atque Abiron, qui volentes temere ſibi vindicare Sacerdotium ac Primatum, aiunt veris Eccleſiæ Rectoribus: Sufficiat vobis, quia omnis multitudo Sanctorum [ſeu ſancta] eſt, & in ipſis eſt Dominus. (*dd*) Cur elevamini ſuper populum Domini, Babylonii, Macedones, Diocletiani, Decii, & ejuſmodi tyranni immaniſſimi? His diebus templa Domini ſuccenderunt, diruerunt, prophanarunt, ſacris veſtibus, ac quibusvis ornamentis ſpoliarunt: venerandas imagines pleriſque contumeliis affecerunt. Denique quod jus, quæ lex, quæ honeſtas, quæ virtus, quæ ſanctitas, ab his teterrimis monſtris non violatur? Hi ſunt *lupi rapaces, non parcentes gregi*, nihil verentes, audaces, omnem poteſtatem blaſphemantes (ut ait Divus Petrus [*e*]) qui non metuunt ſectas introducere. Sane horum aliqui ſunt Joviniani, alii Pelagiani, alii Manichæi, alii Heluidii, alii Vigilantii, ſeu potius Dormitantii, alii Berengarii, Huſſitæ alii, imo ſunt nonnulli Athei. Deficiet me tempus, ſi his recenſendis amplius incumbere voluero. Ex nobis *exierunt, ſed non erant ex nobis. Si enim fuiſſent ex nobis, permanſiſſent utique nobiscum.* (*f*) Nunc autem abierunt retrorſum: circumferunt paſſim libellos veneno lethali, igneque infernali refertos, quibus incautos quosque ac inſtabiles ad ſuas abſurdas pertrahant opiniones: vacant conventiculis: *Inſidiantur in abſcondito, quaſi Leo in ſpelunca ſua.* (*g*) Hi ſunt [ut Divus Judas ait] *nubes ſine aqua, quæ a ventis circumferuntur: arbores autumnales, infructuoſæ, bis mortuæ, eradicatæ: fluctus feri maris, deſpumantes ſuas confuſiones: ſydera errantia, quibus procella tenebrarum ſervata eſt in æternum.* (h) *Propter quod vigilate, memoria retinentes, quoniam per triennium nocte & die non ceſſavi cum lacbrymis monere unumquemque veſtrum.* (i) O vere pectus Apoſtolicum! o vocem tanto dignam Paſtore, ab univerſis Paſtoribus vere recolendam frequentius! *Non ceſſavi* (inquit) *cum lacbrymis nocte & die per triennium monere unumquemque veſtrum.* Heu! Heu Paſtores! quis noſtrum dicere veraciter poterit cum eodem Apoſtolo: *Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, & ego non uror?* (*k*) Quot ſcandala, quot morbos, imo & mortes, quot errores tum vitæ, tum doctrinæ ſunt apud Chriſtianos? Et tamen quam pauciſſimos cernimus, qui manus porrigant adjutrices rebus jam ferme deſperatis. *Lac comedebatis* (ait per Ezechielem Dominus [*l*]) *& lanis operiebamini, gregem autem meum non paſcebatis.* Nos ergo dicamus Paſtoribus: Vigilate, ut contraria curentur contrariis. Sane dormitio Paſtorum ac Rectorum plebis, pertulit inimicum hominem ſeminare zizania in medio tritici Dominici, ut eſt in parabola Evangelica: *Cum autem* (ait Chriſtus) *dormirent homines, venit inimicus homo, & ſuperſeminavit zizania* (*m*). Ubi Chryſoſtomus (*n*) ſic habet: Vides hæreſeos cauſam hanc eſſe, quod homines dormierint, quod negligentes fuerint. Abjiciant ergo diligentia ac vigilantia, quod negligentia ac deſidia introduxit, quæ revera magna olim fuit, eſtque uſque ad hanc diem. Loquatur Eſaias, loquatur præco Evangelicus. *Speculatores ejus*, id eſt, Eccleſiæ, *cæci* (inquit) *omnes, neſcierunt univerſi: canes muti, non valentes latrare: videntes vana, dormientes & amantes ſomnia: & canes impudentiſſimi neſcierunt ſaturitatem. Ipſi Paſtores ignoraverunt intelligentiam, omnes in viam ſuam declinaverunt, unusquisque ad avaritiam ſuam a ſummo uſque ad noviſſimum. Venite, ſumamus vinum, & impleamur ebrietate, & erit ſicut hodie, ſic & cras, & multo amplius.* (*o*) Non dubitabo pro-

(*d*) Act. 20. (*dd*) Num. 16. (*e*) 2. Petr. 2. (*f*) 1. Joann. 2.
(*g*) Pſalm. 9. (*h*) Jud. cap. unic. [*i*] Act. 20.
[*k*] 2. Cor. 11. [*l*] Ezech. 34. (*m*) Matth. 13.
(*n*) Chryſoſt. in fragmento quodam Epiſt. prioris ad Cor. ſuper illo: *Oportet hæreſes eſſe.*
(*o*) Eſa. 56.

proferre illam Domini vocem apud Ezechielem (p): *Diſperſæ ſunt oves meæ, eo quod non eſſet Paſtor, & factæ ſunt in devorationem omnium beſtiarum agri, & diſperſæ ſunt. Erraverunt greges mei in cunctis montibus, & in univerſo colle excelſo, & ſuper omnem faciem terræ diſperſi ſunt greges mei, & non erat, qui requireret: non erat, inquam, qui requireret.* Auditisne perditionis cauſam? Huic concinne reſpondet Hieremias, ſic inquiens: (q) *Quia ſtulte egerunt Paſtores, & Dominum non quæſierunt, propterea non intellexerunt: & omnis grex eorum diſperſus eſt.* Vigilate itaque, Paſtores venerandi, tum in his, quæ contra bonos mores ſuccreverunt, tum etiam & maxime in his, quæ ſanctiſſimæ noſtræ fidei adverſantur. Diſquirite exactius, num lateat anguis in herba. Cavete, ne vel ſcintilla una hæreſeos in terminis veſtris foveatur. Ait quippe Divus Hieronymus (r): Doctrina perverſa ab uno incipiens, vix duos, aut tres primum in exordio reperit auditores; ſed paulatim cancer ſerpit in corpore: & juxta vulgare Proverbium, unius pecudis ſcabies totum commaculat gregem. Igitur ſi ſcintilla apparuerit, ſtatim extinguenda eſt, & fermentum a maſſæ vicinia ſemovendum: ſecandæ putridæ carnes, & ſcabioſum animal a caulis ovium repellendum; ne tota domus, maſſa, corpus, & pecora, ardeant, corrumpantur, putreſcant, intereant. Arrius in Alexandria una ſcintilla fuit; ſed quia non ſtatim oppreſſa eſt, totum orbem ejus flamma populata eſt. Hactenus Hieronymus. Vigilate ergo in omnibus, tamquam rationem reddituri Domino de animabus vobis commiſſis, ut cum gaudio id faciatis, & non gementes. Sed jam receptui canendum eſt.

Ad tuam igitur Celſitudinem [tandem concludens] ſtylum converto, Præſul Digniſſime, Illuſtriſſimeque Princeps: quatenus tuam colendiſſimam Dominationem ad ſolertem vigilantiam ſupra gregem tuum adhorter. Tametſi non ſim neſcius, tuam Dignitatem (me etiam tacente) ſuper hocce negotio abunde monitam; facio nihilominus, quod eſt Provinciæ meæ. Utraque poteſtate ornatus incedis, utraque manu fulciris. Eſto igitur (ut Græci aiunt) ἀμφιδέξιος, hoc eſt, utere utraque manu pro dextera. Jam enim lupos a caulis tuis ſtrenue expuliſti, ad Domini gloriam, gregis tui quietem, atque nominis tui laudem non exiguam. Perge igitur, ut quod fœliciter cœpiſti, optime ſuccedat: animæquior eſto: Jam enim Leo cognoſceris ex unguibus, Leonis illius vices gerens, de quo ſcriptum eſt: *Ecce vicit Leo de Tribu Juda.* (s) Denique Patres, ac Domini obſervandiſſimi, Sanctum Judam (t) audite. *Vos autem* [ait] *Chariſſimi, ſuperædificantes vosmetipſos ſanctiſſimæ noſtræ fidei, in Spiritu Sancto orantes, Vosmetipſos in dilectione Dei ſervate, expectantes miſericordiam Domini noſtri JESU CHRISTI in vitam æternam. Et hos quidem arguite judicatos, illos vero ſalvate de igne rapientes. Aliis autem miſeremini in timore, odientes & eam, quæ carnalis eſt, maculatam tunicam.* Et nunc cum Apoſtolo *Commendo vos DEO, & verbo gratiæ ipſius, qui potens eſt ædificare, & dare hæreditatem in Sanctificatis omnibus.* (u) DIXI.

Poſtquam ergo finis eſſet dictæ concionis, Dominus Reverendiſſimus, Benedictione Epiſcopali omnibus impartita, cum aliis Patribus & Prælatis, ac Cleri ordinibus ad Sacellum prætactum, locum Synodi negotiis accommodum & ſpecialiter deputatum, acceſſit.

Quibus ordine conſidentibus, primo juſſus eſt recitari Catalogus eorum, qui ad Synodum vocati fuerant, eidemque intereſſe tenebantur; quo ſcilicet de comparentium prompta obedientia, & abſentium contumacia, ſeu inobedientia evidenter conſtare poſſet. Cumque inter Patres, Dominoſque Synodi præſentes, nonnulli de ſuis proteſtarentur privilegiis & exemptionibus ſibi (ut aſſerebant) conceſſis; antedictus Reverendiſſimus, & Illuſtriſſimus Princeps, ne proteſtationibus, aut diſſenſionibus ſancta Synodus diſſolveretur, aut in longum protraheretur, neve debito ſuo fruſtraretur effectu; per egregium Virum Dominum & Magiſtrum Remigium Druicium, utriusque Juris Licentiatum, Officialem ſuum, declaravit, ſeu declarari fecit, ſe non intendere, neque velle privilegiis & exemptionibus, ſi quas habeant dicti proteſtantes (quod non credebat, neque credit) in aliquo præjudicare; ſed neque ſuæ authoritati, vel jurisdictioni præjudicium aliquod generari.

Deinde lectis nonnullorum abſentium Procuratoriis & mandatis, petiit idem Dominus Reverendiſſimus a Patribus Synodi, num ſufficientia, an vero juxta antiqua Statuta Synodalia, *in primo titulo de Pertinentibus ſcilicet ad Synodum*, contenta

(p) Ezech. 34. (q) Hierem. 10. (r) S. Hieron. L. 3. Commentar. in Epiſt. ad Gal.
(s) Apocal. 5. [t] Jud. Cap. unic. [u] Act. 20.

tenta, in primis viſitanda & examinanda forent. Collectisque dein ſingulorum ſuffragiis dicta procuratoria, mandataque maturo judicio diligenter expendenda concluſit, admittendaque, ſi ſufficientia; rejicenda vero, ſi inſufficienter, aut aliter, atque dicta requirunt ſtatuta, confecta forent.

Lectisque deinde Sacræ Cæſareæ Majeſtatis litteris, ad præfatum Dominum Reverendiſſimum datis, dictoque convocationis mandato, quo celerius ad negotiorum Synodi tractationem & concluſionem procedi poſſet: ex ſingulis ejusdem Synodi ſtatibus, ſeu ordinibus deſignati fuere certi Deputati, qui una cum Deputatis, ſeu Vicariis præfati Domini Reverendiſſimi, abſentium procuratoria, mandataque eadem die a prandio ſedulo perlegerunt, perlectaque mature expenderunt.

DIE vero *TERTIA* dicti menſis Octobris, præſidente Reverendiſſimo Domino, ac Patribus, ſingulisque Synodi ordinibus, in dicto Sacello Epiſcopali Gratiæ ſuæ utrimque aſſidentibus, ſimul ac Sacrum inibi per Reverendum Patrem, Dominum Abbatem Sancti Auberti Cameracenſis, primum Sacellanum, Cantoresque Muſicos dicti Reverendiſſimi Domini decantatum erat; illi, qui literis convocationis præſcriptis obtemperare, aut ad Synodum, nulla ſubſiſtente legitima cauſa, comparere neglexerant, authoritate Synodali contumaces declarati: alii vero, quorum procuratoria ſufficere non videbantur, ad certum tempus a contumacia excuſati fuerunt.

Quibus ſic actis Reverendiſſimus Dominus Patribus ordinibusque Synodi cauſam indictionis & convocationis hujus Conventus, ſive Concilii Synodalis exponi, eosque, ut una ſecum de modo exequendi Reformationem, per Cæſaream Majeſtatem Statibus Eccleſiaſticis in Comitiis Auguſtanis propoſitam, & ab eisdem probatam & receptam, deque vitiis, abuſibus, & ſcandalis, e Clero & populo tollendis, & eruendis, mature deliberarent & in commune conſulerent, per dictum ſuum Officialem ſequenti verborum forma cohortari juſſit.

PROPOSITIO ET COHORTATIO AD PATRES SYNODI.

REverendi Patres, Venerabiles, & Religioſi Viri & Domini: Reverendas Paternitates veſtras latere non arbitror, quod Clementiſſimus & Invictiſſimus Princeps & Dominus noſter, CAROLUS Quintus, Romanorum Imperatór ſemper Auguſtus, publicæ pacis & tranquillitatis vindex, Comitiis Auguſtanis, Anno quadrageſimo octavo, menſe Majo celebratis, omnem animi conſiliique rationem in id contulerit, ut pro admirabili ſua prudentia ſimul & ſuſcepto cœlitus Eccleſiam Catholicam tuendi officio, religioni prope univerſæ, improborum licentia obliteratæ, opem ferret, eamque Divina aſpirante gratia in tutum tranquillitatis portum de mediis procellarum, turbinumque fluctibus reduceret: idque fieri poſſe illius Majeſtas exiſtimavit, ſi Eccleſiarum mores, vitæque ratio ad meliorem ſanctioremque normam revocarentur. Itaque Sacra Cæſaris Majeſtas Statibus Eccleſiaſticis Imperii (de quorum numero Dei Gratia Reverendiſſimus Dominus noſter Epiſcopus, & Dux Cameracenſis exiſtit) Formam Reformationis, Scripturis Sacris, Divinitusque inſpiratis Canonibus, conſentaneam, deque ſacrorum voluminum penu, piorum, literatiſſimorumque hominum induſtria depromptam propoſuit: quam maturis deliberatione & conſultatione præviis, dicti Imperii Status Eccleſiaſtici approbarunt, & exequendam ſuſceperunt, prout jam diu eandem in ſuis Conciliis Provincialibus & Synodalibus cœteri publicarunt, & obſervari diſtricte mandarunt. Quapropter Reverendiſſimus, & Illuſtriſſimus Princeps, & Dominus noſter, deſiderans, ſe ſe cæteris Imperii Principibus, & concluſioni in Comitiis Auguſtanis captæ (ſicuti tenetur,) conformare, nec non literis Sacræ Cæſareæ Majeſtatis, Anno quinquageſimo, Bruxellæ ad Gratiam ſuam Reverendiſſimam ſcriptis (quibus eandem, ut prædictam Reformationis Formulam in univerſa ſua Diœceſi, & ditione Eccleſiaſtica promulgari, vitiaque, abuſus & ſcandala, quæ paſſim irrepſerunt,

runt, e medio tolli, corrigi, & in melius reformari, ſolicite & fideliter curaret, adhortatur) prompte & benevole obtemperare & ſatisfacere: Reverendas Paternitates veſtras ad primam diem Octobris, Divo Remigio ſacram, literis patentibus convocari, & prædictam Reformationis Formam in hac ſancta Synodo publicari juſſit, palam coram Paternitate veſtra declarans, ſe quantum perſonam ſuam, ordinem, dignitatemque reſpicit, per omnia eidem ſatisfacere velle: daturum quoque operam, ut & Officiales & miniſtri ſui eandem (Sanctiſſimi Domini noſtri, prout maximi, & Reverendiſſimi in Chriſto Patris, Archi-Epiſcopi Remenſis, Superioris noſtri, authoritate ſemper ſalva) obſervent. Itaque Reverendam Paternitatem veſtram, ut, exutis omnibus affectibus humanis, ſimul cùm Reverendiſſima Paternitate ſua de modo exequendi eandem, deque vitiis, abuſibus, & gravibus ſcandalis (ſi quæ ſunt) extirpandis, ſancte & pie deliberetis, ſerio adhortatur & admonet; quo Deo Optimo Maximo, Creatori noſtro, & Sereniſſimæ Cæſareæ Majeſtati gratus, Eccleſiæque & Diœceſi Cameracenſi ſalutaris ſit hujus in Sancto Spiritu congregatæ Synodi fructus & exitus.

Atqui ne neceſſarium foret, in Statutis novis concipiendis ad executionem dictæ Reformationis conducentibus, longum tempus impendere, nonnulla ſtatuta nova, de Mandato Reverendiſſimi Domini noſtri collecta, & concepta, coram Reverenda Paternitate veſtra legentur: ſuper quibus in hac ſancta Synodo deliberandum erit, an ſic ſtatuenda & publicanda videantur.

Continuo juſſu dicti Reverendiſſimi, honorabilis Vir, Magiſter Hubertus de Cluſis, ipſius Domini Reverendiſſimi a Secretis, Formulam Reformationis præſcriptæ a capite ad calcem uſque, nec non articulos quoſdam, pro illius executione ad formam ſeu modum Statutorum Synodalium conceptos & redactos, palam recitavit atque perlegit. Cumque dicti articuli unica duntaxat lectione per totam Synodum mature expendi non poſſent; permiſit idem Reverendiſſimus dictæ Synodi Patribus, ut ex ſingulis ordinibus aliquos deputarent & ſeligerent, qui ſuper articulis & ſtatutis, modo jam dicto conceptis, mature inter ſe ſe deliberarent, Vicariiſque, ſeu deputatis ejuſdem Gratiæ ſuæ referrent, ut cum ipſis conſulere poſſent.

Quo circa Patres, ſingulique ordines Synodales ſubſcripti, ſuos deſignarunt deputatos, ad, ſuper prætactis articulis, ſive ſtatutis, eorumque tenore, aliiſque pro parte Domini Reverendiſſimi propoſitis, eadem die a prandio ac ſubſequentibus diebus mature deliberandum, ac cum illius Gratiæ Reverendiſſimæ Vicariis, ſeu deputatis, conſulendum.

Deinde quo ſingula acta, concluſiones, & decreta, fideliter exciperentur, & conſcriberentur; præfatus Reverendiſſimi Domini Secretarius, adjuncto ſibi Domino Joanne de Fontanis, inſignis Eccleſiæ Cathedralis Notario, communibus omnium & ſingulorum Patrum, ordinumque vocibus & ſuffragiis, hujus ſanctæ Synodi Scriba deputatus fuit.

EADEM DIE circa horam quartam pomeridianam, ac *DIE SUBSEQUENTI*, Deputati Patrum, ordinumque Synodi in Sacello Epiſcopali ſimul congregati, petita & obtenta prius dictorum articulorum ſeu ſtatutorum copia, Provinciam negotiumque, ſibi a ſancta Synodo commiſſum, ſedulo continuoque proſecuti ſunt, eoſdemque articulos, ſive Statuta, aliaque pro parte Domini Reverendiſſimi propoſita, diligenter expenderunt & diſcuſſerunt, atque ea, quæ ſibi in eiſdem corrigenda, ſeu moderanda videbantur, eidem Reverendiſſimo per gratiæ ſuæ Secretarium ac Scribam Synodi prædictum referri juſſerunt.

Multis itaque deliberationibus & conſultationibus utrimque, privatim & communiter præhabitis, ac nonnullis eorum, quæ in dictis articulis continebantur, mutatis ſeu correctis, & quibuſdam additis,

Tandem *DIE QUINTA* dicti menſis Octobris, circiter horam quartam poſt meridiem, Patres, ordineſque Synodi denuo in Sacello, ac loco Synodali prætacto conſidentes, articulos & Statuta prædicta, ſub iis tenore & forma, quibus per Reverendiſſimum, ac Deputatos Synodi viſitata, moderata, & correcta erant,

erant, unanimiter omnes acceptarunt, laudarunt, & probarunt, conſentientes, ut eadem taliter edantur, publicentur, diſtricteque ſub pœnis & cenſuris inibi contentis, ab omnibus & ſingulis obſervari mandarentur: quorumcumque tamen exemptionibus, privilegiis, immunitatibus, libertatibus & juribus quibuscumque, ſemper ſalvis.

Et inſuper, ut antiqua Civitatis & Diœceſis Cameracenſis Statuta Synodalia ad certam juris & æquitatis normam redigi, dictaque Synodus celebrius abſolvi, & terminari poſſet; præfati Patres, ordinesque Synodales, certos ſuos unanimi voce & ſuffragio elegerunt ac deſignarunt Deputatos, ad una cum dicto Domino Reverendiſſimo, ejusve Vicariis, antiqua Statuta prætacta, authoritate præſentis Synodi viſitandum, diſcutiendum, innovandum, approbandum, addendum, diminuendum, ſuperflua que, ac præſenti Sæculo minus conſentanea, reſecandum, abuſus quoque audiendum, & corrigendum, ac deſuper, ſi opus fuerit, ſtatuendum. Ita tamen, ut alterum Deputatorum ex ſingulis Ordinibus, cum Vicariis, ſeu Deputatis Domini Reverendiſſimi, in præmiſſis præſentem eſſe ſufficiat.

Deinde Reverendiſſimus & Illuſtriſſimus Princeps ſupplicationem generalem, poſtridie circiter horam octavam cum delatione imaginis Deiparæ Virginis, a Beato Luca depictæ, ſolemniter celebrandam decrevit, omnibusque Synodi Patribus & Ordinibus intimari juſſit, ut dicta hora in Palatio ſuo Epiſcopali ſinguli eo habitu, quo prima die comparuerant, adeſſent, ſupplicationem ejusmodi decoraturi, ac Miſſam de Sancta Trinitate pro gratiarum actione, a Reverendo Patre, Domino Suffraganeo, decantandam, atque Conſtitutionum, ſeu Statutorum Synodalium prædictorum, iteratam relationem & publicationem audituri.

DIE itaque *SEXTA* antedicti menſis Octobris, ſupplicatione ac Miſſa ad Offertorium uſque peractis, idem Reverendiſſimus Dominus Statuta & Conſtitutiones prætactas per præfatum ſuum Secretarium ac Synodi Notarium ſubſcriptum, Gratiæ ſuæ Reverendiſſimæ aſtantem, alte & intelligibili voce recitari & publicari fecit: illaque authoritate Synodali, juxta formam & tenorem, ſub pœnis & cenſuris inibi comprehenſis diſtrictius obſervanda decrevit, aliaque fecit & fieri voluit, atque mandavit, quemadmodum in eisdem Statutis & conſtitutionibus ſubſcriptis plenius continetur. Quibus quidem, ordine ac modo præſcriptis, Dei gratia fœliciter geſtis, Miſſaque finita, & Benedictione Epiſcopali, a Reverendiſſimo, caſula, mitra, & ſuperhumerali, cæterisque Pontificalibus induto, omnibus impartita, Synodus ipſa (facultate & authoritate, prædictis deputatis, quoad veterum Statutorum Synodalium viſitationem, ac alias, ut præmittitur, conceſſis, in ſuo robore nihilominus manentibus) ſoluta fuit.

Poſtremo Deputati Domini Reverendiſſimi ac Patrum, ordinumque Synodi prætactæ, *DIE SEPTIMA & OCTAVA* menſis Octobris, juxta Provinciam, & facultatem ſibi ab eadem ſancta Synodo conceſſam, antiqua Statuta Synodalia, prius etiam juſſu Domini Reverendiſſimi per Juriſperitos viſitata, ac in ordinem redacta, continuo, diligenterque expenderunt, examinarunt, & diſcuſſerunt: eademque modo & forma in fine dictorum Statutorum veterum ſubſcriptorum contentis, authoritate dictæ Synodi corrigenda, ſeu moderanda, augenda, innovanda, approbanda, & imprimenda concluſerunt, reliquis omnibus antiquis Statutis Synodalibus, tanquam antiquatis, ſeu obliteratis, ac præſenti ſæculo parum congruentibus, omiſſis.

Digitized by Google

SEQUUNTUR

DECRETA SYNODI DIOECESANÆ CAMERACENSIS,

Præſidente Reverendiſſimo & Illuſtriſſimo Principe, Domino ROBERTO DE CROY &c.

ROBERTUS DE CROY, DEI GRATIA, EPISCOPUS ET DUX CAMERACENSIS, SACRI IMPERII PRINCEPS, COMES CAMERACESII, &c. UNIVERSIS ET SINGULIS ECCLESIÆ NOSTRÆ CATHEDRALIS, AC MONASTERIORUM ET ECCLESIARUM QUARUMCUMQUE PRÆLATIS, ABBATIBUS, ABBATISSIS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, CAPITULIS, ARCHI-PRESBYTERIS, PLEBANIS, VICE-PLEBANIS, RECTORIBUS, CANONICIS, CAPELLANIS, PRESBYTERIS, CLERICIS ET LAICIS NOSTRARUM CIVITATIS ET DIOECESIS CAMERACENSIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUum Apoſtoli & orthodoxi Patres, extirpandis olim hæreſibus, & vitiorum undis nullum efficacius remedium, atque frequentem Synodum arbitrarentur; hac una afflictis Eccleſiæ rebus, aut quoties labefactari viderentur, merito ſuccurrebant. Nam, ſi Chriſtus, ubi duo (*) conſenſerint in nomine ipſius, de omni re, quamcunque petierint, pollicitus eſt, illis fieri a Patre, addens, quod in medio illorum ſit: quanto magis aderit, ubi nos pro re tam pia, tam utili, & ad ipſius gloriam & Eccleſiæ decorem tam neceſſaria, conveniſſe perſpexerit? Huic igitur pollicitationi & veritati Evangelicæ (quæ idem Chriſtus eſt) firmiter innitentes, pro communi Cleri & populi noſtrarum Civitatis & Diœceſis utilitate, proque repurgandis ſordibus & abuſibus, quæ paſſim in diſciplinam & mores irrepſerunt, utque ſingula ſuo reſtituantur nitori, priſtinæque dignitati, maturis cum dictæ Eccleſiæ noſtræ Cathedralis Capitulo, ejusve deputatis, ac aliis hujus Sacroſanctæ Synodi Patribus, ac Cleri Ordinibus deliberatione & conſilio præhabitis, eisque omnibus conſentientibus, & aſtipulantibus, has noſtras Conſtitutiones Synodales ex jure, Sanctorumque Patrum Sanctionibus & Decretis deſumptas, ac præter æquum & bonum nihil continentes, congeſſimus, ſtatuimus, & ordinavimus, in hunc, qui ſequitur, modum.

De Qualitate Ordinandorum, & temporibus Ordinationum.

TITULUS PRIMUS.

Tempus Ordinandis præfixum.

IN primis, ut non niſi diligenti & ſeria examinatione idonei judicati ſacris Ordinibus initientur; in hac Sancta Synodo pro executione Formulæ Reformationis (*a*) ſtatuendum duximus, & ſtatuimus, quod quisquis poſt hac ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem promoveri voluerit, feria quinta: & qui ad Diaconatum, vel Sacerdotium, feria ſexta, ante meridiem, hora octava, cum Titulo ſufficienti, & alias ad examen ſubeundum (a quo neminem, cujuscumque ſtatus & conditionis, eximi volumus) in civitatibus & locis, in quibus Nos, vel in Spiritualibus Vicarium noſtrum, ex diſpoſitione noſtra Ordines celebrare contigerit, paratus adſit, adferens ſecum Teſti-

(*) Matth. 18. (*a*) In tit. *De ordinat. & elect. Miniſtr. Eccleſ.*

Digitized by Google

Teſtimonium legitimum Decani Chriſtianitatis, Parochi, Præceptorum, vel proborum virorum, apud quos majorem vitæ partem Ordinandus exegit, ſeu eorum, quibuscum moratus fuit, qui vitam & mores ordinandi exploratos habeant, eumque litteris ſuis talem teſtentur, qualem Formula Reformationis in §. *Mores*, ac Titulo: *De Ordinatione Miniſtrorum Eccleſiæ*, eſſe requirit: ac ſimiles litteras teſtimoniales, Religioſi cujuscumque ordinis, ſeu religionis, a ſuis Superioribus, ſub conſuetis ſignis ac ſigillis, Nobis, aut Vicariis noſtris exhibeant. Alioquin ad ſacros Ordines nullatenus admittantur.

Quomodo Ordinandus ſe præparare debeat.

Et ne ſacris decorandi Ordinibus, officio ſe alligent, cui non poſſint ſatisfacere, neve Spiritui Sancto mentiantur, aut impœnitenti corde accurrant; ſtatuimus & ordinamus, quod quilibet ordinandus ore confeſſus, ac ſpiritu contritus, humiliatusque, ac totus Deo deditus accedat: memineritque ordinandus, a Nobis, ac Vicariis noſtris, ante omnia explorare, & diligenter inquirere affectum, quo ducatur, ad ſacros Ordines petendos, & an propoſitum ejus liberum ab omni vi, vel metu, pium, ſanctum, & firmum exiſtat.

De Proclamatione ad Ordines promovendi.

Et quoniam nonnunquam compertum eſt, nonnullos vinculo matrimoniali prius clandeſtine adſtrictos, vel alio impedimento detentos, fraudulenter, in grave animarum ſuarum periculum, tam eas, cum quibus clandeſtine contraxerunt, (*b*) quam Nos, aut Vicarios noſtros decipiendo, convolare; ideo ſtatuimus & ordinamus: quod, quicumque ad Subdiaconatum promoveri voluerit, proclamationem unam (*c*) per Curatum Parochialis Eccleſiæ loci, ſeu civitatis, ubi annos nubiles contraxerit, publice in ambone ſub Miſſarum ſolemniis fieri procuret. Sic tamen, ut inter proclamationem hujusmodi, ac ordinum ſusceptionem, unius menſis intervallum exiſtat. Et ſi quis impedimentum aliquod ſciat, ipſi Curato, ac ulterius Curatus Nobis, aut Vicariis noſtris, idipſum denuntiet. De qua quidem proclamatione, niſi Nobis, aut Vicariis noſtris, per literas Curati legitime conſtiterit, ad ſacrum Subdiaconatus ordinem non admittatur: volentes, ac diſtricte præcipientes omnibus & ſingulis Curatis, & Vice-Curatis noſtrarum Civitatis, & Diœceſis; ne pro proclamatione hujusmodi ac literis teſtimonialibus, ultra tres ſtuferos exigere, aut recipere præſumant.

Ne literæ dimiſſoriales concedantur.

Ne autem examen prædictum, ac morum diſquiſitionem ſubterfugientes, ad alienos Epiſcopos declinent, omnibus & ſingulis Vicariis, & Officiariis noſtris diſtrictius prohibemus, ne literas dimiſſoriales, ad ſacros Ordines ab extraneis Epiſcopis ſuſcipiendos, cuiquam ſine probabili cauſa concedant.

De ordinatis per alienos Epiſcopos, vel extra tempora.

Et nihilominus cum etiam non raro fiat, ut Clerici noſtrarum civitatis & Diœceſis Cameracenſis, vinculo excommunicationis, aut matrimonii aſtricti, apoſtatæ, idiotæ, vel irregulares, aliasve ſacrorum Ordinum ſuſceptione indigni, ſine noſtro, ſeu Vicariorum noſtrorum examine & licentia, per alienos Epiſcopos, quandoque furtive, ſeu per ſaltum, & interdum extra tempora ſtatuta, ac alias contra ſacrorum Canonum ſanctiones, ſe faciunt promoveri: & deinde ex diſpoſitione Apoſtolica, vel alias, ſe debite promotos eſſe fingentes, in ſacris Ordinibus præſumunt miniſtrare: hinc eſt, quod nos pro executione Juris Communis, quantum poſſumus, hiſce providere cupientes, hac Synodali prohibitione ſtatuimus, ut nullus Civitatis & Diœceſis Cameracenſis Clericus, abſque diligenti (ut præmittitur) facto examine, noſtraque, aut Vicariorum noſtrorum licentia ſpeciali, ad ſacros Ordines promotus, in ordinibus hujusmodi, in noſtris civitate & Diœceſi, miniſtrare præ-

(*b*) *C.* 1. & 2. *extra. de Cleri. conjugâ.*

(*c*) Juxta §. *In his omnib. circa fin. ſub dict. tit. de Ordin. Miniſtr. Eccleſ.* in Form. Reform.

præſumat, aut ad taliter ſuſceptorum ordinum executionem per aliquem ſcienter admittatur: donec & quousque Nobis, ſeu Vicariis noſtris prædictis, de vita, moribus, & doctrina ejusdem legitime conſtiterit, & quod admitti debeat, noſtris, ſeu eorumdem Vicariorum noſtrorum literis patentibus oſtendat. Transgreſſores autem præſentis Conſtitutionis, & qui contra illam, in ſuſceptis ordinibus (ut præmittitur) non admiſſi miniſtrare præſumpſerint, monitione prævia, excommunicatione feriantur. Quodque pro literis teſtimonii, ſeu admiſſionis hujusmodi ſolum recipiantur tres ſtuferi, & fiat examen gratis.

Ut tituli Ordinandorum bene diſcutiantur.

Inſuper injungimus & mandamus Vicariis & Officiariis noſtris, ut Tituli ordinandorum bene diſcutiantur; ne fictis aut emendicatis Titulis promoti, cogantur in grave Ordinis Clericalis dedecus, aut ſtipem oſtiatim emendicare, aut (quod dolendum eſt) Sacroſanctum Miſſæ ſacrificium quaſi venale facere.

De Electione & Inſtitutione.
TITULUS SECUNDUS.

Ne ad dignitates aſſumantur indigni.

QUia nonnulli citra ullum ſcientiæ, morum, ætatis diſcrimen inidoneos ad dignitates & Prælaturas, Parochiales Eccleſias, aliaque beneficia Eccleſiaſtica promovent, eligunt, ſeu præſentant: idcirco hoc Synodali edicto omnibus Abbatibus, Abbatiſſis, Prælatis, & Capitulis, Collatoribus, Collatricibus, ac beneficiorum quorumcumque, maxime Curatorum, Patronis inhibemus, ne inidoneos ad Abbatiales dignitates, Præpoſituras, Decanatus & Archidiaconatus, aliasque dignitates eligant, vel eadem, aut alia beneficia curata inidoneis conferant. Si vero (quod abſit) ſcienter contrarium fecerint; in pœnas Lateranenſis (*d*) Concilii, contra tales promulgatas, incidiſſe declaramus, easque omni favore poſtpoſito exequi mandamus.

Quid ante inſtitutionem, aut confirmationem inquirendum.

Archidiaconi vero, & alii, quibus de jure, vel conſuetudine inſtitutio, ſeu Clericorum confirmatio competit, de ætatis maturitate, morum gravitate, literarum ſcientia, ad vocationem hujusmodi requiſitis, (pro ut ex officii ſui debito tenentur) inquirant, & ſi inidonei, vel inhabiles per eos inventi fuerint, electionem nequaquam confirment, aut præſentatos inſtituant: (*e*) ſed de eo Nos, vel Officiales noſtros, certiores infra menſem reddant, ut contra tales ad Concilii Lateranenſis, (*f*) aliarumque Conſtitutionum pœnas procedi, in aliorum exemplum & terrorem queat. Sin autem dicti Archidiaconi, & alii, inſtitutionem, vel electionum confirmationem habentes, id facere neglexerint, contra eos ad pœnas (*g*) arbitrarias procedi volumus, & mandamus. De Vice-Curatis autem ad regimen curæ animarum admittendis, hoc obſervari volumus, quod antiquitus (*h*) per Prædeceſſores noſtros recte in titulo *De additionibus. §. Licet regulariter* &c. ſtatutum ac cautum reperitur.

Poſſidentes Eccleſias Parochiales, infra annum ad Presbyteratum promoveantur.

Cumque ad Eccleſias Parochiales nemo aſſumi debeat, qui fructuum, ſeu cenſuum colligendorum potius, quam gregis curam habere deſiderat: neque æquum ſit, ut de altari vivat, qui altari non ſervit; idcirco Sanctiſſimorum Pontificum in ſacris Lateranenſi & Lugdunenſi Conciliis editis Conſtitutionibus (*i*) inni-

(*d*) C. *Cum in cunctis. §. final.* & concordat c. *Innotuit.* c. *Cum Wintonien.* extra. de electión. & elect. poteſta. c. *Licet Canon.* c. *Perpetuo.* de elect. in 6.
(*e*) C. *Nihil eſt.* c. *Venerabilem.* verſi. *Sed & Principes.* & verſi. *Eſt enim regulariter.* c. *Cum nobis olim. §. His igitur.* Extrav. de electíon. & elect. poteſt. c. *Si forte,* de elect. in 6.
(*f*) C. *Cum in cunctis. §. final.* cum ſuis concord.
(*g*) C. *Nihil eſt, quod Eccleſ.* Extra. eod. tit.
(*h*) Vide antiqua Statuta, his Decretis ſubjuncta.
(*i*) C. *Cum in cunctis. §. Inferiora.* Extr. de elect. c. *Licet canon.* c. *Nemo deinceps.* c. *Commiſſa.* de elect. in 6.

Digitized by Google

innitentes, ſtatuimus & ordinamus, ut omnes & ſinguli ad dictas Eccleſias noſtræ Diœceſis promoti, infra annum, a die proviſionis & pacificæ poſſeſſionis adeptæ numerandum (niſi prius per nos, aut alium ad hoc poteſtatem habentem, deſuper ex rationabili cauſa fuerit legitime cum eisdem diſpenſatum) (*k*) ſe faciant ad ſacrum Preſbyteratus ordinem rite promoveri. Alioquin ipſos dictis Eccleſiis, authoritate (*l*) Canonis, eo ipſo privatos declaramus, atque fructus earumdem iis, quibus de jure debentur, applicandos.

De Horis Canonicis, Pſalmodiis, ac Miſſarum Officiis.

TITULUS TERTIUS.

Ut diſtributiones tantum Divinis Officiis intereſſentibus dentur.

QUoniam in multis Eccleſiis intolerabilis, contra expreſſam juris diſpoſitionem, conſuetudo, ſeu verius corruptela, de recipiendis per Canonicos, Capellanos, aliasque Eccleſiaſticas perſonas abſentes, & Divinis officiis, ſeu Horis Canonicis non intereſſentes, diſtributionibus quotidianis (quæ tantum reſidentibus & Divinis intereſſentibus debentur) inolevit, ut ſacroſanctæ Canonicæ Conſtitutiones omnino neglectæ merito videantur; ideo hoc Synodali Statuto, juxta Bonifacii Papæ octavi Conſtitutionem, (*m*) conſuetudinem hujusmodi, corruptelam declaramus, eaque non obſtante, ſeu relevante, ad omnium diſtributionum ſic receptarum reſtitutionem eos irremiſſibiliter teneri, & obligari, & ultra hoc etiam pœna arbitraria a ſuis Superioribus puniri debere. Cujus quidem Conſtitutionis ignorantiam, ne quis de Clero noſtro prætendere valeat; illam præſentibus inſeri, & cum aliis noſtris ſtatutis publicari, & diſtrictius obſervari volumus; cujus tenor ſequitur, & eſt talis:

CONSTITUTIO BONIFACII PAPÆ VIII.

„ CONSUETUDINEM, quæ in quibusdam partibus inolevit, qua Canonici & alii Beneficiati, ſeu Clerici Cathedralium & aliarum Collegiatarum Eccleſiarum, diſtributiones quotidianas (quæ alias manualia beneficia, ſeu victualia nuncupantur, & tantum reſidentibus tribuuntur) qualitercumque in civitatibus, ſeu aliis locis, in quibus ipſæ conſiſtunt Eccleſiæ, ſine præſentes, licet Divinis officiis non interſint, ex integro percipiunt, ac ſi continue ipſis Eccleſiis in eisdem officiis deſervirent, penitus improbantes, ſtatuimus, ut diſtributiones ipſæ quotidianæ, in quibuscumque rebus conſiſtant, Canonicis, ac aliis Beneficiatis, & Clericis Eccleſiarum ipſarum, qui eisdem officiis in ipſis Eccleſiis affuerint, tribuantur juxta Eccleſiæ cujuslibet ordinationem rationabilem, jam factam, ſeu etiam faciendam. Qui vero aliter de diſtributionibus ipſis quidquam receperit (exceptis illis, quos infirmitas, ſeu juſta & rationabilis corporalis neceſſitas, aut evidens Eccleſiæ utilitas excuſaret) rerum ſic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas ſuas: immo ad omnium reſtitutionem, quæ contra hujusmodi noſtram Conſtitutionem receperit, teneatur. De diſtributionibus etiam, pro defunctorum anniverſariis largiendis, idem decernimus obſervandum.

Qui dicantur intereſſe Divinis.

Eos autem Horis Canonicis intereſſe dicimus, qui continue tempore horarum Canonicarum principalium, in choro, vel templo Divinis vacando, penſum diurnum, aut alias preces Deo digne perſolvunt, vel ſalutaribus meditationibus ſeſe tempore Divinorum officiorum occupant; non qui vagationibus, obambulationibus, & vanis confabulationibus in Eccleſiis, vel intra illarum immunitates, aut extra, cum gravi laicorum ſcandalo, & ipſorum ambulantium animarum periculo, tempus terunt &

(*k*) D. c. *Licet Canon.* §. *final.* c. *Cum ex eo.* de elect. in 6.
(*l*) D. c. *Licet Canon.* verſi. *Quod ſi infra.*
(*m*) C. *Conſuetudinem.* de Cleric. non reſiden. in Eccleſia, vel Præben. in 6. Concordat. c. *De cætero.* Extrav. de Cleri. non reſiden. & c. *Licet.* de Præben. *in antiq.*

Digitized by Google

& fallunt: quos etiam diſtributiones prætactas amittere & reſtituere debere declaramus.

Et inſuper authoritate præſentis Synodi decernimus, Decretum Concilii Baſilienſis, in Seſſione XXI. de his, qui tempore Divinorum vagantur per Eccleſiam, ſub pœnis inibi comprehenſis, diſtricte obſervari, cujus tenor ſequitur, & eſt talis:

DECRETUM CONCILII BASILIENSIS, de his, qui tempore Divinorum vagantur per Eccleſiam.

" QUICUMQUE in Eccleſia Beneficiatus, præſertim de majoribus, Divinorum tempore per Eccleſiam, vel foris circa ipſam deambulando, aut cum aliis colloquendo, vagari viſus fuerit, non ſolum illius horæ, ſed totius diei præſentiam ipſo facto amittat. Qui ſi ſemel correctus, non deſtiterit; per menſem diſtributionibus careat: vel graviori, ſi pertinacia exegerit, pœnæ ſubjaceat, ita ut tandem deſiſtere cogatur. Prohibeatur etiam, ne Divina officia tumultuoſi quorumcumque per Eccleſiam diſcurſus impediant, aut perturbent. Regulares, qui in conventualibus Eccleſiis circa prædicta exceſſerint, gravi pœna Superiorum arbitrio caſtigentur.

Preces Canonicæ tractim & integre cantentur.

Item ſtatuimus & ordinamus, quod preces Canonicæ, aliæque Divinæ laudes, horis debitis, & non curſim, aut truncatim, ſed tractim, integre (*n*) reverenterque ſecundum Eccleſiæ noſtræ Cathedralis uſum & conſuetudinem, ab omnibus, quibus id muneris incumbit, quoad publicum & ſolemne officium in Eccleſiis Parochialibus noſtrarum Civitatis & Diœceſis Cameracenſis rite decantentur: quodque publica Miſſarum officia celebrentur, prout in Miſſali ordinario noſtræ Diœceſis ordinatum eſt.

De Statu Monachorum, & Monialium.

TITULUS QUARTUS.

Monentur apoſtatæ, ut redeant ad Monaſteria ſua.

GRave nimis ac ſcandaloſum fore conſiderantes, quod perſonæ utriuſque ſexus regulares, extra Monaſteria ſua divagantes, nonnunquam etiam mutato, & aliquando penitus dimiſſo religionis habitu, in maximum animarum ſuarum periculum apoſtatare non verentur; idcirco omnibus & ſingulis Curatis noſtræ Diœceſis diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus cujuſcumque ordinis & conditionis regulares, ſic in ſuis Parochiis reſpective vagantes, aut absque ſpeciali Superioris ſui licentia commorantes, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ, moneant & requirant: quos & nos quoque per præſentis Statuti tenorem ſic requirimus, & monemus, ut intra ſpatium ſex hebdomadarum (quas illis pro primo, ſecundo, tertio, & peremptorio termino, monitioneque canonica, præfigimus) a die publicationis & requiſitionis hujusmodi ad ſua redeant Monaſteria, & vota ſua Deo omnipotenti reddant, ſuisque Superioribus juxta ordinem & regulæ inſtitutionem obediant, aut ſaltem infra idem tempus Nobis, vel Vicariis noſtris de privilegiis & indultis (ſi quæ habeant, aut prætendant) legitimam fidem faciant. Alioquin contra tales ſic monitos & requiſitos, dictosque Curatos, qui illos (ut præmittitur) monere & requirere recuſaverint, aut ſcienter neglexerint, via juris reſpective absque aliqua diſſimulatione procedemus.

Et inſuper omnibus & ſingulis Monaſteriorum Abbatibus, Prioribus, Prælatis noſtræ Diœceſis, in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub ſuſpenſionis a Divinis officiis pœnis, diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus ſuorum Monaſteriorum Religioſos modo præmiſſo in ſæculo vagantes, ſive apoſtatas, cum omni diligentia repetant, (*o*) adque Monaſteria

(*n*) C. 1. & c. *Dolentes.* de celebrat. Miſſæ *in antiq.*
(*o*) *C. final.* Extra. De Regul. & tranſeunt. ad Relig. c. *Quanto.* Extra. de Offic. Jud. ordin. c. *A nobis.* Extrav. de Apoſtat. c. *Ut periculoſa.* Ne Cleri. vel Mona. ſæcular. negot. ſe immiſc. in 6.

ria & clauſtra ſua reduci procurent. Alioquin Nos contra ipſos ad pœnam ſuſpenſionis prætactam procedemus, atque eorum negligentiam propriis ipſorum expenſis ſupplebimus.

Clauſura diſtricte obſervanda.

Periculoſum quoque & deteſtabile eſt, quod paſſim Moniales, ſpretis clauſuræ & honeſtatis habenis, impudenter extra Monaſteriorum ſepta vanis confabulationibus, & ſuſpectis commeſſationibus vacando, vagentur & diſcurrant, in gravem Dei offenſam & religionis opprobrium: parumque prodeſt ſacris id conſtitutionibus (*p*) prohiberi, niſi debitæ demandentur executioni, pœnarumque ac cenſurarum executionibus muniantur. Atque propterea prædictis ſalubriter providere cupientes, univerſas & ſingulas Moniales præſentes & futuras, cujuſcumque religionis ſint, vel ordinis, in noſtris civitate & Diœceſi Cameracenſi exiſtentes (quæ clauſuram profeſſæ ſunt) in ſuis Monaſteriis ſub perpetua clauſura manere volumus & mandamus; niſi inevitabilis neceſſitas ſubſiſtat, aut forte tanto, ac tali morbo evidenter earum aliquam, ſeu aliquas laborare, Nobis, Vicariis noſtris, aut ſuperiori Viſitatori conſtiterit, quod cum aliis abſque gravi periculo commorari non poſſit. Alioquin, ſi ſine noſtra, Vicariorum noſtrorum, aut dicti Viſitatoris, ſpeciali, in ſcriptis petita, & ex cauſa rationabili obtenta licentia, clauſuram exire, contra Summorum Pontificum & noſtras Conſtitutiones temere præſumpſerint; ſive exemptæ ſint, ſive non exemptæ, excommunicationi (*) ipſo facto ſubjaceant, & ut tales denuntiari diſtricte præcipimus, illarum abſolutione nobis, aut Superiori ſpecialiter reſervata: diſtricte præcipientes omnibus & ſingulis Vicariis, & Officiariis noſtris, ac Monaſteriorum quorumcumque Viſitatoribus ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis, ne extra caſus prædictos exeundi licentiam quoquo modo concedere præſumant.

Prohibetur ingreſſus virorum ad Monaſteria Monialium.

Sub eadem excommunicationis pœna (*q*) omnibus & ſingulis Abbatibus, Abbatiſſis, Prioribus, Monaſteriorumque Superioribus inhibemus, ne quibuscumque viris ſæcularibus, aut Eccleſiaſticis (niſi de illius, ad quem pertinet, ſpeciali licentia) in monaſteria Monialium, quæ clauſuram profeſſæ ſunt; neque mulieribus ad clauſtra Monachorum, ſeu regularium, pateat ingreſſus: ut a mundanis conſpectibus omnino ſeparati Deo ſervire valeant quietius. Alioquin ipſos excommunicandos declaramus: præcipientes eiſdem Abbatibus, Abbatiſſis, aliiſque Superioribus prædictis, ut introitum & acceſſum hujuſmodi opportunis mediis ſedulo impediant.

Quis ad Religionis votum admitti poſſit.

Non minus etiam damnabile eſt, quod nonnulli parentes & conſanguinei, nobiles, & ignobiles, ut aliquos ex filiis, aut conſanguineis ditent, aliove damnabili affectu (non autem religionis amore) unum vel unam, aut plures, miris mundanarum rerum pollicitationibus, nonnunquam minis, verberibus, (*r*) aliiſque majoribus malis & periculis propoſitis, tenellos adhuc, & diſcretionis annos vixdum attingentes, in animarum ſuarum & illorum grave periculum, habitum religionis aſſumere, & anno probationis nondum completo, profeſſionem emittere cogunt & compellunt: quo fit, ut plurimi (metu ceſſante) apoſtatæ fiant, habitum in opprobrium religionis abjicientes, atque ad abſolutionem a ſic facta profeſſione confugientes. Quapropter provide ſtatuendo mandamus Abbatibus, Abbatiſſis, Prioribus, Præpoſitis, aliorumque Monaſteriorum Superioribus ſub pœna ſuſpenſionis in Presbyteros, & excommunicationis in alios, ne quemquam ante annos diſcretionis (*s*) ad habitum religionis & annum probationis (quomodo enim

(*p*) C. 1. in princ. & in fi. de Statut. Regul. in 6. Clement. *Attendentes*. in princ. De Statu Monach.
(*) Excommunicatio reſervata. *Vide Syn. a.* 1604. *Tit.* 8. *c.* 4. *Tomo ſeq.*
(*q*) C. *Periculoſo*. In fin. princ. de Statu Regul. in 6.
(*r*) C. 1. Extrav. de iis, quæ vi, metusve cauſa fiunt. c. *Si quis ante annos*. Extrav. de Reg & tranſeunt. ad Religionem.
(*s*) C. *Si quis ante annos*. c. *Ad noſtram*. c. *Significatum*. Extra. de Regul. & tranſeunt. ad Relig.

Digitized by Google

enim is probabit religionem, qui diſcretione non utitur? Sed neque ante annum probationis totum completum, (*t*) animumque & propoſitum profitendi diligenter exploratum, num ſcilicet ſtabile, firmum & rectum ſit, ad profeſſionem admittant, ſi Divinam ultionem & excommunicationis & ſuſpenſionis cenſuram evitare velint.

Gratis ſinguli ad Profeſſionem admittantur.

Quodque, ut omnia ceſſet Simoniæ labes aut ſuſpicio, gratis ſinguli ad profeſſionem recipiantur, nullo accepto pretio, nec aliqua facta conventione. (*u*)

Ne Parentes ſuas proles ad Religionem compellant.

Omnibus quoque parentibus & amicis, ſub excommunicationis pœna, ne filios, vel conſanguineas pollicitationibus, minis, verberibus, aliisve illicitis modis ad religionem compellant, diſtricte inhibemus.

De Magiſtris Scholarum, & Privilegiis Studentium.

TITULUS QUINTUS.

De Scholis reſtaurandis, vel erigendis.

SUmma diligentia & cura adhibenda eſt, ut tenera noſtræ Diœceſis juventus, nonniſi Chriſtianæ pietatis inſtitutis, moribusque incorruptis, ac literis, hæreticorum erroribus & exemplis minime contaminatis, inſtituatur; ne cum lacte venenum imbibendo, ea addiſcat, quæ poſtea, non niſi magno cum diſcrimine vitæ, animæque periculo, dediſcere cogatur. Quapropter præſenti Synodali Conſtitutione præcipimus & ſtatuimus, ut juxta pia Sanctorum Patrum (*x*) Decreta, ſingula Collegia, ſeu Magiſtratus, ac alii, quorum intereſt, Scholas reſtaurare, erectasque conſervare teneantur: atque ſolerter proſpiciant, ut Pædagogi & Magiſtri ſint idonei ac probi, qui Catholica & honeſta, non autem ſuſpecta aut obſcœna juvenibus prælegant.

Ut Magiſtri idonei admittantur.

Similiter ſtatuimus & ordinamus ſub excommunicationis pœna, ut nemo publice vel privatim in noſtris civitate & Diœceſi docere præſumat, niſi diligenti examine prævio, ad hoc per eum, cui ex officio competit, ſpecialiter admiſſus fuerit. Et nihilominus in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub interminatione Divini judicii diſtricte præcipimus, & inhibemus omnibus & ſingulis Prælatis, & Capitulis, ac aliis, qui in Diœceſi noſtra Cameracenſi Magiſtros & Rectores Scholarum recipiunt, ſeu aſſumunt, ne quemquam in Magiſtrum recipiant, ſeu aſſumant, niſi de cujus vita, integritate, ſcientia, moribus, ac converſatione, plenam habeant notitiam, & qui perverſorum dogmatum fermento minime fuerit conſperſus: ſed quod tales ſtatim & absque ulla diſſimulatione deſtituant.

Quando de Privilegio Scholaritatis docendum ſit.

Univerſitatum quoque, & in illis ſtudentium privilegiis minime derogare, aut illa quomodolibet imminuere, ſed ea ipſa conſervare & defendere volentes (dummodo juxta dictæ Cæſareæ Majeſtatis Reformationis Formulam illis non abutantur) innovando antiqua ſtatuta (*y*) deſuper per Prædeceſſores noſtros edita, ſtatuimus & ordinamus, quod Scholares in aliquo ſtudio privilegiato ſtudentes, annis ſingulis ante Feſtum Sancti Magni (ut moris eſt) de privilegio ſuæ ſcholaritatis, (*z*) ſeu ſtudii, ſub quo Doctore, & qua Facultate ſtudeant, ſeu ſtuduerint, & quod ad minus per ſex menſes in illo ſtudio fuerint reſidentes, aut ſtudium absque fraude ſint continuaturi, legitimam fidem facere teneantur. Alioquin ipſos privilegiis prædictis minime gaudere debere decernimus & declaramus.

De

(*t*) C. *Ad Apoſtolicam.* Extra. de Regul. & tranſeunt. ad Relig. c. *Gonſaldus.* XVII. quæſt. 2.
(*u*) C. *Quoniam Simoniaca labes.* c. *Dilectus.* c. *De Regularibus.* Extra. de Simon.
(*x*) C. 1. & c. *Quia nonnullis.* Extra. de Magiſt. & ne aliquid detur pro licen. docen.
(*y*) Vide infra in Statut. antiq. Statutum primum in additionib. & Statutum: *Præcipimus, quod Presbyteri Parochiales.* ſub tit. *De Ordinib.*
(*z*) Facit. c. *Super ſpecula* in fin. Extra. de Mag. c. *Licet.* X. de Præbend. & dign.

De Matrimonio.
TITULUS SEXTUS.

Qui matrimonio jungi affectant, qualiter inſtruendi.

QUoniam matrimonium ad liberos procreandos inſtitutum, ac Dei benedictione firmatum eſſe dignoſcitur; omnibus & ſingulis Presbyteris noſtrarum civitatis & Diœceſis Cameracenſis præcipimus & mandamus, quatenus Parochianos ſuos, qui matrimonio jungi affectant, diligenter doceant, inſtruantque, idipſum, non ob divitias, aut aliquam aliam, quam prolis procreandæ, ac fornicationis vitandæ cauſam contrahendum eſſe: &, quod, teſte Divo Auguſtino, matrimonium tria complectitur, ſcilicet: fidem, prolem, & Sacramentum. In fide attenditur, ne propter vinculum conjugale, cum altera, vel altero concubetur. In prole, ut amanter ſuſcipiatur, benigne nutriatur, religioſe educetur. In Sacramento autem, ne conjugium ſeparetur, neve dimiſſus, aut dimiſſa, etiam prolis cauſa, alteri carnaliter commiſceatur: Quodque etiam dictos Parochianos ſuos ſedulo admoneant, ut parentum & amicorum utantur conſilio, exemploque Tobiæ, jejuniis & orationibus ſe ſe præparent, ac gratiæ Dei commendent, juxta Formulam Reformationis Sacræ Cæſareæ Majeſtatis prætactæ (*a*), quam etiam quoad conjunctionem & ſolemnia matrimonii, tamquam juri & antiquis Statutis Synodalibus, noſtriſque plane conformem, per civitatem & Diœceſim noſtram Cameracenſem volumus cum eiſdem Statutis ſub pœnis inibi contentis diſtrictius obſervari.

De notoriis adulteris.

Et quia nonnullæ perſonæ, propriæ ſalutis immemores, in grave plurimorum ſcandalum, dictique Sacramenti vilipendium & contemptum, in adulterinis amplexibus cohabitare, ſeu palam converſari non formidant; idcirco omnibus & ſingulis Presbyteris, Curatis, & Vice-Curatis noſtrarum civitatis & Diœceſis in virtute ſanctæ obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, ut Parochianos ſuos quoſcumque in adulterio, ſeu adulterinis amplexibus publice viventes, aut converſantes, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ (*) moneant, & requirant, quos & nos etiam præſentis Synodalis Statuti vigore monemus, & requirimus, ut infra quindecim dies, a cohabitatione ſeu converſatione mutua omnino deſiſtant. Et, ſi (quod abſit) monitioni & requiſitioni hujuſmodi parere contempſerint, poſtque dictos quindecim dies ſimul cohabitare, aut converſari præſumpſerint, tales in ſua vita ab Eccleſiaſticis arceantur Sacramentis, atque poſt mortem, niſi in eis ſigna pœnitentiæ apparuerint, Eccleſiaſtica careant ſepultura: Injungentes Promotoribus & Decanis noſtris Chriſtianitatis, ſub pœna ſuſpenſionis ab officiis ſuis, ut tales ſic monitos, poſt denuntiationem ſibi factam, intra quindecim dies immediate ſequentes via juris proſequantur. Alioquin ab officiis ſuis ſuſpendantur, donec proſecuti fuerint eoſdem.

Cauſæ Matrimoniales per quos tractari poſſint.

Item licet cauſæ Matrimoniales cum earum dependentiis & annexis, non modo de jure (*b*) & conſuetudine legitime præſcriptis, verum etiam juxta antiqua Statuta Synodalia noſtræ Diœceſis Cameracenſis, nonniſi per Nos, aut Officiales noſtros, tamquam Judices ordinarios, tractari & definiri debeant: (*c*) nihilominus tamen ad noſtrum pervenit auditum, quod nonnulli Decani noſtri Chriſtianitatis, Presbyteri, Curati, & Notarii publici illarum cognitioni ſe ſe temere ingerere, ac nonnunquam etiam ſponſalia, conventiones, & matrimonia, (quantum in eis eſt) diſſolvere, atque dirimere, contractuſque deſuper conficere non verentur. Quocirca Nos volentes tantis abuſibus, fraudibus, & partum

(*a*) In tit. *De Sacramenti Matrimon. Adminiſtratione.*
(*) Excommunicatio reſervata. *Vide* Tomo ſequenti *Synod. Camerac. an.* 1604. *Tit.* 8. *c.* 4.
(*b*) C. *Accedentibus.* Extra. De exceſſ. Prælat. c. 1. in fi. Extra. De conſangui. & affin.
(*c*) Vide Statutum: *Inhibemus Decanis noſtris* &c. infra in Statutis Synod. antiquis, ſub tit. *De Matrimoniis.*

Digitized by Google

tium diſpendiis occurrere, omnibus & ſingulis ſubditis noſtris, Clericis, & laicis, cujuscumque ſtatus & conditionis fuerint, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ (*) prohibemus, ne de examinatione, cognitione, juramenti receptione, vel deciſione judiciali quarumcumque cauſarum matrimonialium, aut illis annexarum, ſe ſe intromittere, aut contractus ſive ſcripturas deſuper conficere præſumant.

De Miſſa & Prædicatione Verbi Dei.

TITULUS SEPTIMUS.

Ut quilibet diebus Dominicis & Feſtivis Miſſæ & Prædicationi interſit.

ITem licet, juxta Sanctæ Matris Eccleſiæ ſtatutum & ordinationem, quilibet Chriſtianus, ſeu ejus nominis Profeſſor, ſingulis Dominicis, & Feſtivis diebus, Divino officio Miſſæ, & prædicationi intereſſe teneatur, ut ibidem de Divinis præceptis & doctrinis Evangelicis informetur; nonnullorum tamen fide digna accepimus relatione, populum, plerisque in locis nobis ſubditis, eisdem raro intereſſe. Quapropter omnibus & ſingulis Presbyteris & Curatis noſtrarum civitatis & Diœceſis Cameracenſis diſtricte præcipimus & mandamus, quatenus Parochianos ſuos, qui ad annos pervenerint diſcretionis, hortentur, & moneant ſub pœna excommunicationis, ut deinceps ſingulis Dominicis & Feſtivis diebus officio Miſſæ intereſſe ſtudeant, & prædicationem Verbi Dei diligenter audiant, niſi legitimo impedimento ex cauſa rationabili quis excuſetur: nec ab officio hujusmodi ante benedictionem Sacerdotis, donec compleatur, recedant, ſive diſcurrant.

Inſuper moneant Presbyteri Curati populum ſibi commiſſum in ſermonibus ſuis, & ad hoc inducere ſtudeant, quo Proceſſionibus, aliisque actibus & cæremoniis Eccleſiaſticis, devote interſint, atque laudes Deo omnipotenti cum attentione cordis, ac morum gravitate reddant.

De Capellis.

Item ne per Capellas honor matricis ac Parochialis Eccleſiæ pereat, ſtatuimus, (a) & ordinamus, quod Parochiani de villis, ſeu confiniis adjacentibus, & Capellis ſeu Oratoriis attinentibus quibuslibet, ſaltem diebus Dominicis & Feſtis ſolemnibus, ſub pœna excommunicationis, teneantur ad Eccleſiam ſuam Parochialem accedere, atque ibidem Miſſarum ſolemnia audire, prout in (b) Concilio a ſanctis Patribus inſtitutum eſt: niſi forte adeo ſit (c) remota, vel aquarum tanta inundatio, ſeu aliud impedimentum, ut non immerito queant excuſari: dictæque Capellæ de redditibus adeo proviſum exiſtat, ut authoritate noſtra poſſit & valeat in diebus talibus Miſſa ibidem celebrari.

Qua hora Miſſa Parochialis ſit celebranda.

Præcipientes inſuper omnibus & ſingulis Presbyteris, Curatis, & Vicecuratis, ſub pœna ſuſpenſionis; ut hujusmodi Miſſam Parochialem a Feſto Paſchæ uſque ad Remigii circa horam octavam: & deinde a Feſto Sancti Remigii uſque ad Paſcha, circa horam nonam, celebrare non poſtponant.

Ne conſtruantur Altaria ſine licentia.

Atque ne deinceps quisquam Eccleſias, Oratoria, vel Capellas, aut alia pia, vel religioſa loca, aut Altare aliquod in noſtris civitate & Diœceſi ſine noſtra, aut Vicariorum noſtrorum ſpeciali licentia (d) conſtruere, vel ædificare præſumat, ſub pœna excommunicationis prohibemus.

Sub Concione a celebratione abſtinendum.

Volentes etiam, quod in Parochialibus Eccleſiis, tempore prædicationis Verbi Dei, a Miſſarum celebratione abſtinea-

(*) Excommunicatio reſervata. *Vid. Synod. a.* 1604. *Tit.* 8. *cap.* 4. in Tomo ſeq.
(a) Facit c. *Quicunque* 44. & c. De Decimis 45. XVI. q. 1.
(b) C. *Si quis etiam.* 35. De Conſecrat. diſt. 1.
(c) Facit. c. *Ad audientiam* 1. Extrav. De Eccleſ. ædific. & repar.
(d) Facit. c. *Unicuique.* c. *Clericos.* c. *Si quis.* De conſecr. diſt. 1. & c. *Si patentibus.* Extrav. De Privil. & exceſſ. Privilegiato.

Digitized by Google

ſtineatur; ne populo huc atque illuc diſcurrendi, aut Verbum Dei negligentius audiendi, detur occaſio.

De claudendis tabernis tempore Divinorum.

Pariformiter omnibus & ſingulis œnopolis, tabernariis & cauponibus, ſub excommunicationis pœna diſtricte injungimus & prohibemus, ne diebus Dominicis & Feſtivis, tempore ſummæ, ſeu Parochialis Miſſæ, & Concionis Verbi Dei, aliquos, præter peregrinos & infirmos, computandi aut comeſſandi gratia recipiant.

De Feſtis.
TITULUS OCTAVUS.

Moderatio quorundam Feſtorum.

STatutum (e) per Prædeceſſores noſtros de minoribus Feſtis editum, certis rationabilibus de cauſis adducti, ita duximus moderandum, ut in omnibus minoribus Feſtis, liceat unicuique, audito ſacro, & ſermone (ſi modo fiat) ſe ad operas ſuas, quibus ſuam, ſuorumque alimoniam quærere cogitur, conferre.

Quodque in locis, ubi unius Sancti Feſtum particulariter pluries in anno celebratur, unum duntaxat habeatur ſolemne, reliquis nihilominus ejusdem Sancti Feſtis pro minoribus tenendis & permanſuris.

Statuentes nihilominus, quod Beatæ MARIÆ Virginis ad Nives, ac Sanctorum Gaugerici & Autberti Feſta ſingulis annis in civitate noſtra Cameracenſi celebrentur, dictisque minoribus Feſtis addantur.

De Dedicationibus.

Item ad obviandum multifariis abuſibus, & ſcandalis, quæ paſſim in pagis ex Dedicationum Feſtis & comeſſationibus obvenire ſolent, ſtatuimus & ordinamus, quod Feſta Dedicationum hujusmodi in omnibus & ſingulis pagis noſtræ Diœceſis, ipſo die Dedicationis Eccleſiæ noſtræ Cathedralis, ſcilicet prima Dominica poſt feſtum Viſitationis Beatæ MARIÆ Virginis celebrentur: diſtricte prohibentes omnibus & ſingulis dictorum pagorum Presbyteris, Curatis & Vicecuratis, ſub ſuſpenſionis a Divinis officiis pœna, ne quantumcumque importune a Parochianis ſuis interpellati, ſeu requiſiti, alio die Dedicationes prædictas indicere, ſeu publicare præſumant, aut indici, ſeu publicari permittant.

Qui ad docendum Verbum Dei admitti debeant.
TITULUS NONUS.

De præſentationibus & admiſſionibus Religioſorum ad prædicandum.

CUm juxta Evangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ traditionem, nullus, niſi miſſus, prædicare debeat, ſicuti nec Chriſtus, neque Apoſtoli, non niſi miſſi, prædicarunt, Chriſto apud Eſaiam his verbis teſtante: *Spiritus Domini ſuper me, eo quod unxerit me: ad evangelizandum pauperibus miſit me:* & hi quoque non niſi accepto mandato a Chriſto, ubi dicit: *Ecce ego mitto vos*, &c. prædicaſſe dignoſcuntur; ea propter nos Evangelicæ & Apoſtolicæ doctrinæ innitentes, volumus & ordinamus, ut ex ordinibus Mendicantium nulli poſt hac in Eccleſiis Parochialibus, Capellis, aut Cœmeteriis earum, ad prædicationem Verbi Dei admittantur, niſi exactiore & diligentiore, quam hactenus, præcedente examine, per literas teſtimoniales ſuorum Provincialium, ac Guardianorum, ſeu Priorum, tamquam juxta Reformationis tenorem, ac alias idonei, Nobis, aut Vicariis noſtris pro prima vice perſonaliter, ac ſingulis annis ad minus literatorie reverenter præſentati, ac per Nos, aut Vicarios noſtros admiſſi (f) fuerint.

Nihil temere per Religioſos effutiendum.

Admiſſos autem dicti ipſorum Guardiani, ſeu Priores, tenebuntur ſerio adhortari & monere, ut juxta Regulam in ipſa Formula Reformationis, ſub titulo: *De*

(e) Vide infra in Stat. antiqu. ſub tit. *De minor. Feſt.*
(f) Clement. Dudum. §. *In Parochialibus Eccleſiis.* De Sepul. in Clem. Extrav. *Super Cathedram.* §. *In Eccleſiis.* De Sepul. *in Extrav. Commun.*

Digitized by Google

De Diſpenſatione Verbi Dei, præſcriptam, populum doceant, caveantque, ne contra eandem quidquam temere effutiant, unde auditores male ædificari, vel ad contemptum, ſeu minorem æſtimationem Verbi Dei provocari poſſint. Caveant etiam, ne indiſcrete in ſuggeſtu nominatim, peccantes quoscumque, & multo minus Prælatos & Magiſtratus corripiant, famæ ac nomini eorumdem detrahendo, & auditores ſcandalizando. Alioquin eos a prædicationis officio amovebimus.

Ne Curati Religioſos, ſine literis Epiſcopi, ad prædicandum admittant.

Inhibemus quoque omnibus Curatis & Vicecuratis, ſub pœna ſuſpenſionis, ne dictos Religioſos, ſine noſtris, aut Vicariorum noſtrorum prædictis literis, ac licentia ſpeciali, in Eccleſiis ſuis Parochialibus, Capellis, aut Cœmeteriis earum, ad prædicandum, aut fidelium eleemoſynas colligendum, admittere ullatenus præſumant.

De Confeſſione.
TITULUS DECIMUS.

De præſentatione & admiſſione, ad audiendum Confeſſiones.

SImili modo præſentari (*g*) & examinari volumus eos, qui ex ſingulis ordinibus Mendicantium, in civitate & Diœceſi Cameracenſi, ad confeſſiones ipſis confiteri volentium, audiendum, pœnitentias ſalutares imponendum, & beneficium abſolutionis impendendum, per Nos, aut Vicarios noſtros admittentur. Alioquin ſi ſine noſtra licentia & præter juris (*h*) Pontificii diſpoſitionem, falcem in meſſem alienam ſcienter miſerint, ſuſpenſioni (*) ipſo facto decernimus ſubjacere. Nec eisdem aliam, aut uberiorem abſolvendi (*i*) facultatem intelligimus, vel intendimus eſſe attributam, quam Parochialibus Sacerdotibus a jure, vel ex Statutis noſtris Synodalibus, conceſſa invenitur; niſi id ſpecialiter in literis fuerit expreſſum.

Atque ut ſubditorum noſtrorum ſaluti & commoditati provide conſulamus, in locis celebrioribus, magisque populoſis, nonnullos deputabimus, qui in caſibus, Nobis quomodolibet reſervatis, plenam habeant abſolvendi poteſtatem.

Moniales clauſuram profeſſæ, bis vel ter in anno, alteri, quam ſuo Patri, confiteri poſſunt.

Præterea omnibus & ſingulis noſtrarum civitatis & Diœceſis Monialibus clauſuram profeſſis, de ſpeciali gratia concedimus & indulgemus, ut bis vel ter in anno alicui alteri, quam ſuo Viſitatori, ſeu Patri Confeſſario (de ipſius tamen, aut Superioris ejusdem conſenſu) conſcientias ſuas exponere & exonerare valeant: diſtricte præcipiendo omnibus quorumcumque Monaſteriorum noſtrarum civitatis & Diœceſis Viſitatoribus, ſeu Superioribus, ſub ſuſpenſionis a Divinis officiis pœna, ne illis ſuum deſuper conſenſum (ſi modo rationabilis cauſa non obſiſtat) negare, aut recuſare præſumant.

De vita & honeſtate Clericorum.
TITULUS UNDECIMUS.

De publicis Concubinariis.

QUoniam contra Clericos concubinarios, tam Jure Canonico (*k*), quam Statutis Synodalibus (*l*) diverſæ pœnæ ſtatutæ reperiuntur, ut nihil omnino reſtare videamus, niſi executionis vigorem; ideo Canonicas Sanctiones, Statutaque Synodalia vetera, & Cæſareæ Majeſtatis Reformationis Formulam inſequendo, omnes & ſingulas perſonas, ſeu Eccleſiaſticos Judices, quorumcumque Presbyterorum & Clericorum correctio-

(*g*) Clem. *Dudum*. §. *Statuimus etiam, & ordinamus*. De Sepultur. in Clement.
(*h*) Clem. 1. in princ. *De Privil. & exceſſ. Privil.* in Clem. & d. §. *Statuimus*.
[*] Suſpenſio reſervata. *Vid. Tomo ſeq. Synod. Camerac. anni* 1604. *Tit.* 8. *cap.* 4.
[*i*] D. Clement. *Dudum*. §. *Per hujusmodi autem*.
[*k*] C. 2. c. *Sicut ad extirpandam*. c. *Si autem Clerici*. & *per totum titulum*. Extrav. De cohabitatione Cleric. & mulier. c. *Ut Clericorum*. Extra. De vit. & honeſt. Cler.
(*l*) Ut Statuto Petri de Alliaco Epiſc. Camerac. incipiente: *Petrus*. In Statutis antiq. Tit. 12. De vit. & honeſt. Cler.

Digitized by Google

rectionem, jure ordinario, vel ex delegatione, aliasve habentes, ſub pœna ſuſpenſionis, aliasque arbitraria monemus & exhortamur, ne ſub obtentu pecuniæ, [m] vel alterius commodi temporalis, aut favoris, & amicitiæ cum publicis & notoriis concubinariis diſſimulent, ſed eos juxta Canonicas Sanctiones debite puniant & corrigant, ſeu puniendos & corrigendos procurent. Alioquin ipſos a Divinis officiis ſuſpendemus, & negligentiam eorum acriter puniemus.

Item ſalubrem Concilii Baſileenſis adverſus concubinarios editam Conſtitutionem authoritate præſentis Synodi decernimus in noſtris civitate & Diœceſi Cameracenſi perpetuo & inviolabiliter obſervandam & exequendam, cujus tenor ſequitur, & eſt talis:

CONSTITUTIO CONCILII BASILIENSIS *adverſus Concubinarios.*

SACROSANCTA GENERALIS SYNODUS BASILEENSIS, IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, UNIVERSALEM ECCLESIAM REPRÆSENTANS, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Quicumque Clericus, cujuscumque ſtatus, conditionis, &c. *Vide ſupra hoc Tomo pag.* 321.

Ebrietas in Clero maxime deteſtanda.

Incontinentiæ etiam, & luxuriæ, plurimorumque vitiorum perſæpe ebrietas (quæ hoc ſæculo nimium invaluit) cauſa eſt, teſtante Apoſtolo, & dicente: *Nolite inebriari vino, in quo eſt luxuria,* quæ ut in omni hominum ſtatu, maxime tamen in Clero deteſtanda eſt. Ideoque omnes & ſingulos Clericos crapulæ ſeu ebrietati deditos, ventrique continue ſervientes, moneri mandamus, & per præſentis ſtatuti tenorem, ſub ſuſpenſionis ab officio & beneficio pœna, monemus, a prava, fœdaque & pecuali hujusmodi ebrietatis conſuetudine, abſtinere, aut ſi moniti non abſtinuerint, ab officio (n) & beneficio, donec corruptos mores emendaverint; ſuſpendemus.

De habitu Clericorum.

Inſuper ſtatuimus, quod Clerici beneficiati in beneficiis ſuis reſidentes: & Sacerdotes, Diaconi, & Subdiaconi & Clerici clericantes, ubivis habitantes, ſeu moram trahentes, (ut ab aliis dignoſci queant) honeſtis, (o) longis, ſeu talaribus veſtibus, ac bireto Presbyterali, ſeu Clericali, in publico, & maxime in templo, Miſſas, & alia Divina officia peragendo, utantur. Alioquin ſi per præſumptuoſam ſuperbiam, aut levitatem id facere contempſerint, diſtributionibus quotidianis, toties quoties contrarium fecerint, priventur, & aliter ad arbitrium puniantur.

De Notariis & Tabellionibus publicis.

TITULUS DUODECIMUS.

Ut Notarii habeant Protocolla.

ITem quia nonnullorum Tabellionum ac Notariorum publicorum imperitia & negligentia ſubinde fit, ut contrahentes gravia damna, lites, & proceſſus ferre, & ſuſtinere cogantur, idcirco præſenti Statuto Synodali volumus & ordinamus, quod omnes & ſinguli Notarii & Tabelliones publici noſtrarum civitatis & Diœceſis Cameracenſis, quotiescunque requiſiti in aliquibus cauſis ſive negotiis, inſtrumenta, ſive contractus conficere voluerint, ſuper eisdem inſtrumentis & contractibus prius recipiant notas & protocolla, quæ penes ſe authentica, manu propria ſcilicet ſcripta aut ſubſcripta, retineant, & diligenter obſervent, nihil addendo, vel minuendo, quod facti ſubſtantiam immutet, ſeu variet intellectum, adhibitisque in ſtipulatione dictorum inſtrumentorum, ſive contractuum receptione, duobus teſtibus, fide dignis & ſibi notis. Alioquin, ſi in præmiſſis negligentes fuerint, partibus contrahentibus ad intereſſe tenebuntur, & a Nobis acriter punientur. Reliquis nihilominus ſtatutis & ordinationibus noſtris, quoad Notarios & Tabelliones publicos, per Nos dudum

[m] D. c. *Ut Clericor.* §. *Prælati.*
(n) Juxta C. *A crapula.* Extrav. De vita & honeſt. Cleric.
(o) C. *Clerici.* Extrav. De vita & honeſt. Cleric.

Digitized by Google

dum editis & publicatis, in ſuis vigore & robore perpetuo permanſuris.

De Pluralitate Beneficiorum.

TITULUS DECIMUS TERTIUS.

Plura Beneficia curata obtinentes, ſuas diſpenſationes oſtendant.

UT ſcandaloſa & irrationabilis Beneficiorum (præſertim, quibus animarum cura annexa eſt) pluralitas ſacris damnata Canonibus refrænetur; ſtatuimus, quod omnes & ſinguli, ſub noſtra Diœceſi Cameracenſi plura beneficia curata & incompatibilia pacifice poſſidentes, Nobis, aut Vicariis noſtris infra ſemeſtre, a tempore publicationis præſentium numerandum, diſpenſationum ſuarum (ſi quas habere prætendant) literas oſtendant & exhibeant: alias ſemeſtri elapſo, primo ſic obtento & poſſeſſo beneficio, ex nunc prout ex tunc, & e contra, authoritate Synodali declaramus & decernimus privatos. (*p*)

Item inhibemus omnibus Collatoribus & Collatricibus noſtræ Diœceſis, ſub ſuſpenſionis in Presbyteros, & excommunicationis in alios, cenſuris & pœnis, ne Beneficium curatum obtinenti (niſi diſpenſatione legitima prius munitus exiſtat) aliud, cui cura animarum annexa eſt, & incompatibile, ſcienter conferant, ſi velint dictas, & a jure (*q*) conſtitutas pœnas evitare.

Quod Proviſio Apoſtolica Ordinario ſit inſinuanda.

Utque plurimorum fraudibus & clandeſtinis Beneficiorum permutationibus & reſignationibus occurratur, (quæ non raro in maximum ordinariorum Collatorum, ſub prætextu literarum Apoſtolicarum, præjudicium fiunt) innovando antiquum Statutum Synodale in titulo: *De acceptationibus Beneficiorum coram Notariis occulte factis*, eidemque addendo, in hac Sancta Synodo ſtatuimus & ordinamus, quod de cætero omnes & ſinguli, de aliquo Beneficio, ſeu Beneficiis Eccleſiaſticis noſtræ Diœceſis authoritate Apoſtolica proviſi, infra unius menſis ſpatium, a die captæ poſſeſſionis computandum, Nobis, aut Sigillifero noſtro, vel Collatori ordinario, de proviſionibus hujusmodi legitimam fidem facere teneantur. Alioquin ipſos per arreſtationem, & fructuum dictorum beneficiorum ſubtractionem puniemus.

Permutationes cum titularibus Beneficiis factas, irritas eſſe.

Inſuper, quoniam experientia didicimus, quam plurimas in Beneficiorum permutationibus & reſignationibus committi fraudes ab aliis, qui ut Collatoribus ordinariis imponant, verum Beneficium, ſeu Beneficia ſua Eccleſiaſtica, bene dotata, ad aliud, ſeu alia nuda ac minime dotata, ſeu titularia Beneficia, nullos omnino fructus præter ipſum titulum, habentia, ſcienter permutare præſumunt; Idcirco hac Synodali Conſtitutione ſtatuimus & ordinamus, permutationes hujusmodi de cætero minime admittendas, decernentes easdem irritas fore & inanes, Beneficiaque ex cauſa talis prætenſæ permutationis ſcienter reſignata, vacare perinde, ac ſi ſimpliciter reſignata forent.

Inſtrumenta permutationum diligenter viſitanda.

Cumque etiam perſæpe multa in dictis permutationibus ac reſignationibus committantur perjuria per eos, qui frequenter ſubito, ac non præmeditati, aut ipſi, aut per ſuos Procuratores (quod ejusdem culpæ ac reatus eſſe dignoſcitur) jurejurando aſtruunt & affirmant, in illis nullam Simoniæ labem, aut aliam illicitam pactionem interveniſſe. Cum tamen contrarium illius ſæpius verum exiſtat: per quod gravem in ſe iram Dei provocant. Quocirca diſtricte præcipimus & mandamus omnibus & ſingulis noſtræ Diœceſis Collatoribus, & Collatricibus; ut perſpectis prius permutationum inſtrumentis, aliisque contractibus, inter ipſos compermutantes initis & factis, atque diligentiori, quam hactenus fieri conſuevit,

(*p*) C. *De multa.* Extrav. De Præben. & dignit. c. *Licet Epiſcopus.* De præb. & dignit. in 6. Clem. *Si plures.* De præb. & dign. & Extravagans: *Execrabilis.* eo. titu. c. *Quia nonnulli.* De Cler. non reſiden. *in antiq.*

(*q*) D. c. *De multa.* c. *Grave nimis.* Extrav. De Præben. & dignit. c. *Cum in cunctis.* §. fin. Extrav. De elect. & elect. pot. & d. c. *Quia nonnulli.* in fine.

Digitized by Google

vit, inquiſitione prævia, inſtrumenta hujusmodi recipiant, ne ſua levitate & ipſi quoque & reatus & culpæ hujusmodi fiant participes.

De Viſitatione.
TITULUS DECIMUS QUARTUS.

Mandat Reverendiſſimus, ut quisque ſuæ regiunculæ loca viſitet.

QUoniam ſine Viſitatione, defectus, correctionem poſcentes, ſciri aut corrigi nequeunt, ideo Epiſcopali ſeu univerſali noſtræ Diœceſis (Deo favente & aſpirante) futuræ viſitationi viam ſternentes, ſtatuimus & omnibus Abbatibus, Prioribus, Prælatis, Decanis, & Capitulis, Archi Presbyteris, & aliis quibuscumque, quibus viſitandi officium incumbit, ſerio mandamus, ut ſinguli eorum, quam citiſſime & commodiſſime fieri poterit, ſuæ jurisdictionis, ſeu regiunculæ loca, in quibus viſitandi jus habent, diligenter & fideliter, quemadmodum ſæpe dicta Reformatio præſcribit, viſitent; quo ſperatus emendationis fructus, DEO Creatori noſtro, ac Nobis, noſtrisque Viſitatoribus commendabilis exiſtat: primam tamen in ea ſolicitudinem gerentes de hæreticis, ſchismaticis, hæreticorum, aut ſchismaticorum illicitis conventiculis, deque hæreſeos ſuſpectis, aut diffamatis, nec non de libris pravis & prohibitis inquirendis, & extirpandis: de quibus Nos, vel Vicarios noſtros (quo convenienti remedio, tantum malum in tempore evelli poſſit) ſine ulla dilatione volumus certiores fieri. Alioquin illos graviter puniemus.

Portio Canonica Curatis aſſignanda.

Mandamus inſuper diſtricte Viſitatoribus per Nos deputandis, Vicariisque & Officiariis noſtris, ac omnibus, ad quos pertinet, ut Eccleſiarum Parochialium Curatis, & Vice Curatis noſtræ Diœceſis honeſtam, & congruentem portionem Canonicam ex decimis, ſeu fructibus Eccleſiæ (prout Summorum Pontificum (r) & noſtrorum Prædeceſſorum Conſtitutiones præſcribunt) competenter pro qualitate Eccleſiarum & onerum, eis incumbentium aſſignent, vel aſſignari faciant & procurent; ne dicti Curati temporales vel perpetui, propter ſtipendii (s) ſeu ſuſtentationis defectum, occaſionem ſumant populum indebitis exactionibus gravandi. Alioquin inobedientiæ & negligentiæ merito arguentur.

De Excommunicatione & ceſſu.
TITULUS DECIMUS QUINTUS.

Excommunicatus, perſonaliter & humiliter abſolutionem petere debet.

CUm excommunicatio medicinalis (t) ſit, non mortalis: ſitque gladius ſpiritualis Eccleſiæ, quo membra putrida a ſanis ſecernuntur, & rebelles ab Eccleſia & communione Sacramentorum & fidelium repelluntur; ut rubore confuſi, per humilitatis gratiam ad gremium Sanctæ Matris Eccleſiæ convertantur & ſanentur; non debet cuiquam abſolutionis beneficium, niſi humiliter petenti, impartiri, ne Cenſuræ Canonicæ vileſcant & contemnantur. Quapropter ſtatuimus & ordinamus, ut quicumque per Statuta, vel Nos, aut Officiales noſtros excommunicatus, ſeu aliis cenſuris innodatus fuerit, ſe perſonaliter Nobis, aut noſtris Officialibus, pro abſolutione legitime obtinenda, repræſentet, niſi ex cauſa rationabili alteri (ſpecialem gratiam facientes) duxerimus committendam.

Cumque nullus excommunicari debeat, niſi pro peccato mortali, (u) & contumacia, (quam certum eſt, peccatum mortale exiſtere) præcipimus, ſub ſuſpenſionis pœna, ut omnes Presbyteri publice in ſuis Eccleſiis, & etiam privatim moneant & hortentur Parochianos ſuos, ut cum ſuper excommunicationibus in eis latis, fuerint per Eccleſiam militantem abſoluti, nihilominus confiteantur & conterantur de peccato contumaciæ & inobedientiæ, pro qua excommunicati fuerint: hoc enim eis expedit ad ſalutem.

Copia

(r) C. *Extirpandæ.* c. *Expoſuiſti.* Extra. De Præben. & dignit. c. *Cum ex eo.* §. *Porro.* De elect. in 6.
(s) In Statuto incipiente: *Licet regulariter.* in Additionibus infra ſub finem Statutorum antiquior.
[t] C. *Cum medicinalis.* in princ. De ſent. excommun. in 6.
[u] D. c. *Cum medicinalis ſit.* & c. *Sacro.* Extrav. De ſentent. excomm.

Digitized by Google

Copia citationum Curato danda.

Demum ut nemo in hujuſmodi contumaciæ ſive contemptus reatum facile incidat, ſtatuimus & ordinamus, ut de cætero portitores, ſeu executores literarum Curiæ noſtræ Cameracenſis, quotiescumque laicum aliquem ſuper crimine, ſeu negotio ad forum Eccleſiaſticum pertinente citare voluerint, primam citationem ipſi Curato, ſeu Vice-Curato loci intimare, atque deinde etiam literarum contumacialium, priuſquam eas exequi præſumant, copiam eidem tradere teneantur; quo idem Curatus, ſeu Vice-Curatus, ſic citatum gratioſe monere, & requirere poſſit, ne pœnam contumaciæ ob non-comparitionem incurrat.

Ne ceſſetur a Divinis ſine præcedenti informatione.

Item quoniam in pluribus caſibus, tam Canones, quam Statuta noſtra Synodalia ceſſationem a Divinis, aut pollutionem Eccleſiæ vel Cœmeterii indicunt, nonnullis abuſibus, eorum occaſione obvenientibus, occurrere cupientes, ſtatuimus, ne in noſtris Civitate & Diœceſi Cameracenſi a Divinis ex quacumque cauſa ceſſetur, vel pollutio ſervetur, niſi legitima & ſufficienti ſuper commiſſo exceſſu, propter quem ceſſandum erit, aut pollutio ſervanda, præcedente informatione (x) Nos, vel Officiales noſtri, ceſſandum a Divinis, vel Eccleſiam, aut Cœmeterium pollutum declaraverimus, & ſic mandaverimus obſervari.

Poſtremo, cum Nos prætactam Sacræ Cæſareæ Majeſtatis Reformationem in noviſſimis Comitiis Auguſtanis, Nobis, ac aliis Sacri Imperii Statibus Eccleſiaſticis ad deliberandum propoſitam, velut Sacris Canonibus conformem, (abſque tamen Sanctæ Sedis Apoſtolicæ præjudicio) receperimus, eamdem juxta piam Clementiſſimi & Invictiſſimi Principis & Domini noſtri, Domini CAROLI Romanorum Imperatoris ſemper Auguſti, Nobis (ut præmittitur) factam admonitionem & exhortationem, in hac Sancta Synodo, & per totam noſtram Diœceſim ſolemniter publicari, & quantum in Nobis eſt, (dictæ Sedis Apoſtolicæ, noſtrique Archi-Epiſcopi Metropolitani authoritate, nec non quorumcumque exemptionibus, privilegiis, libertatibus, & juribus (unde aliqui ex Synodo proteſtati ſunt) ſemper ſalvis) exequi, debiteque volumus & decernimus executioni mandari: ſerio monentes & requirentes omnes & ſingulos Abbates, Abbatiſſas, Priores, & Prioriſſas, Præpoſitos, Decanos, Capitula, Monaſteria, ac Presbyteros, Curatos, & Clericos, in & per civitatem & Diœceſim noſtras Cameracenſes, conſtituta, & quæ præſcripta ſunt, & in hac ſancta Synodo noviter ſtatuta, aliaque per Prædeceſſores noſtros edita & publicata (quæ nos etiam quatenus præſentibus non contrarientur, ſalvis correctionibus, ſeu moderationibus deſuper authoritate Synodali faciendis, approbamus & innovamus) ſub pœnis & cenſuris inibi fulminatis, ſeu fulminari comminatis, reſpective firmiter & inviolabiliter (prout ſtatuuntur) interteneant & obſervent.

Et ne quiſpiam eorum, quæ præmittuntur, craſſa ſeu affectata ignorantia queat ſeſe excuſare, præcipimus & mandamus, in & per totam noſtram Diœceſim prætactam, præmiſſorum omnium & ſingulorum debitam fieri publicationem: quodque omnium & ſingulorum Monaſteriorum & Collegiorum Prælati, & Archi-Presbyteri, Plebani, & Curati locorum, dictæ Reformationis Formulam, præſentiumque, & aliorum Prædeceſſorum noſtrorum Statutorum copiam, ſemper penes ſe habeant & retineant, & in iis contenta & comprehenſa diſtincte obſervent. Alioquin contra negligentes ad excommunicationis, aliarumque pœnarum & cenſurarum prætactarum declarationem & aggravationem, aliasque, prout juris fuerit, abſque diſſimulatione procedemus.

LECTA ET PUBLICATA fuerunt hæc Statuta Synodalia Cameraci in choro Eccleſiæ Cathedralis, anno a Nativitate Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, Indictione octava, menſis Octobris die ſexta, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Do-

(x) Argumento c. *Si Canonici.* & c. *Quamvis.* De officio Ordin. in 6. c. *Irrefragabili.* §. *Cæterum.* Extrav. De offic. Ordinarii.

Domini JULII Papæ Tertii anno primo, in præſentia Reverendiſſimi & Illuſtriſſimi Principis & Domini, Domini *ROBERTI DE CROY*, Epiſcopi & Ducis Cameracenſis, ac Reverendorum Patrum & Venerabilium Dominorum, Martini *Cuperi*, Epiſcopi Chalcedonenſis, ejusdem Reverendiſſimi Domini Epiſcopi Suffraganei, & Abbatis S. Landelini in Criſpinio, Adriani *Quarre*, Georgii *Aſſet*, Cameraceſii & Valenchenenſis reſpective Archi-Diaconorum: Gaugerici *Baillicq*, Joannis *Corouble*, Sacræ Theologiæ Doctorum: Joannis *de le Bay*, utriusque Juris Licentiati, aliorumque prætactæ Eccleſiæ Cathedralis quamplurimorum Canonicorum: Claudii *le Borgnie* de Fidemio, Joannis *Calceii*, Sancti Andreæ in Caſtro Cameraceſii: Hieronymi *Ruffault*, Sancti Adriani Geraldimontenſis: Ludovici *de Bloys* Lieſſienſis: Antonii *Griſel*, Sancti Sepulchri Cameracenſis: Franciſci *Bebauſii*, Sancti Dionyſii in Brocqueria: Michaelis *de Quesnoy*, de Hannonio: Leodegarii *Proſnier*, Altimontenſis: Dominici *Caputii*, Sancti Petri Lobienſis, Ordinis ſancti Benedicti: Joannis *de Roſa* Valcellenſis, Franciſci *Baxii* Nizellenſis, Ordinis Ciſtercienſis: Arnoldi *Streyters de Dieſt* Tongerloenſis, Joannis *Deppe* Bonæ ſpei, Arnoldi *Mabieu* Jettenſis, Nicolai *de Spira* Grimbergenſis, Joannis *de Lavaine* Ninovenſis, Ludovici *Fucee*, Sancti Foliani de Sancto Symphoriano, Ordinis Præmonſtratenſis: Michaelis *de Francqueville*, Sancti Auberti Cameracenſis, Caroli *de Burgundia*, de Cantimprato, Nicolai *de Faulche*, Sancti Joannis Valenchenenſis, Ordinis Canonicorum Regularium Sancti Auguſtini, reſpective Abbatum: Guilielmi *Mabieu*, Vallis Scholarium Montenſis, Huberti *Scoti*, de Buſco Domini Iſaac, ejusdem Ordinis Priorum: Paridis *Toffut* de Haſpra, & . . . de Aymeries Præpoſitorum Sancti Gaugerici Cameracenſis, Sancti Germani Montenſis, Condatenſis, Binchienſis, Antonienſis, Rothnacenſis Civitatis & Diœceſis Cameracenſis Eccleſiarum reſpective Decanorum: nec non Cameraceſii, de Bellomanſo, de Caſtello, de Valenchenis, de Haſpra, de Avesnis, de Bavaco, de Melbodio, de Binchio, de Montibus, de Chirvia, de Sancto Brixio, de Pamella, Antverpienſis, Bruxellenſis, Hallenſis, Aloſtenſis, & Geraldimontenſis, Chriſtianitatis Archi-Presbyterorum, ſeu Decanorum, & Curatorum ad hoc ſpecialiter deputatorum. Præſentibus etiam diverſis Abbatum, Abbatiſſarum, Priorum, Præpoſitorum, Decanorum & Capitulorum Procuratoribus, ad prædictam Synodum ſpecialiter miſſis, copioſaque dictarum civitatis & Diœceſis Cleri & populi multitudine, in Choro præfatæ Eccleſiæ Cathedralis aſtantibus & congregatis.

JO. DE FONTANIS, H. DE CLUSIS ſubſcripſerunt.

SEQUUNTUR

ANTIQUA STATUTA SYNODALIA

DIOECESIS CAMERACENSIS,

AUTHORITATE SYNODI EPISCOPALIS, *in principio menſis Octobris, Anno Domini MDL. Cameraci celebratæ,* RECOGNITA, CORRECTA, ET INNOVATA.

ROBERTUS DE CROY, DEI GRATIA, EPISCOPUS ET DUX CAMERACENSIS, SACRI IMPERII PRINCEPS, COMES CAMERACESII, &c. UNIVERSIS ET SINGULIS SÆCULARIUM ET REGULARIUM ECCLESIARUM PRÆLATIS, ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, CAPITULIS, CONVENTIBUS, RECTORIBUS, PLEBANIS, VICE-PLEBANIS, CANONICIS, CAPELLANIS, PRESBYTERIS, CLERICIS ET LAICIS, PER NOSTRAS CIVITATEM ET DIOECESIM CAMERACENSEM UBILIBET CONSTITUTIS, PRÆSENTIBUS ET FUTURIS, SALUTEM IN DOMINO.

INter alias Paſtoralis noſtri muneris partes, eas præcipuas arbitramur, ut oves noſtræ curæ a Deo commiſſas, puro atque ſincero Evangelicæ Doctrinæ pabu-

lo paſcamus, ipſiſque boni Paſtoris exemplo, monitionibus piis, & præceptis viam præcludentes vitiorum, rectam, quæ ad aulam ducit cœleſtem, virtutum ſemitam commonſtremus. Quod ſane quondam felicis recordationis Petrum Epiſcopum Cameracenſem, aliosque noſtros Prædeceſſores feciſſe conſtat; cum pro ſubditorum utilitate, proque Eccleſiæ ac Miniſtrorum ejus libertate, complures Synodales ediderint & promulgarint Conſtitutiones, non minus utiles, quam neceſſarias, adeo, ut nihil æque requiſitum fuiſſe, atque debitam executionem putemus. Nihilo tamen ſecius, quando nonnullas huic noſtro ſæculo non ſatis congruentes comperimus, cum maturis ſanctæ Synodi noſtræ Diœceſis Patribus, & Dominis ad hoc ſpecialiter deputatis, conſilio & deliberatione præhabitis, Conſtitutiones prætactas (quas etiam prius per Juriſperitos, & aliquot viros pios, ac Deum timentes, ad eum, qui ſequitur modum, compilandas, ſeduloque expendendas juſſimus) per noſtros, ac dictæ Synodi Deputatos, diligenter viſitatas & dicuſſas, de ipſorum expreſſo conſilio pariter & aſſenſu, quatenus per noviter in ſancta Synodo Statuta correctæ, ſeu moderatæ non fuerint, nonnullis additis, & quibusdam detractis, & immutatis, authoritate Synodi prætactæ correximus & moderavimus, corrigimusque, addimus, & moderamus modo & forma, in fine dictarum Conſtitutionum latius contentis: easdem, ſalvis correctionibus, additionibus & moderationibus infraſcriptis, ſpecialiter & expreſſe innovantes & approbantes, ac reliquas omnes veteres Conſtitutiones Synodales abrogantes.

De Pertinentibus ad Synodum.
TITULUS PRIMUS.

De his, qui tenentur venire ad Synodum.

INprimis ſtatuimus, & ordinamus, ut in qualibet Synodo, per Nos, vel Vicarios noſtros, ſeu alios ad hoc deputatos, & poteſtatem habentes, in poſterum celebranda, ipſi Prælati, Abbates, Patroni & Perſonæ Eccleſiaſticæ, & Sacerdotes, Collegia, Capitula, qui & quæ de jure (*a*) vel de conſuetudine ad Synodum venire tenentur, perſonaliter compareant, & interſint; niſi cauſam juſtam & rationabilem habuerint, non comparendi:

De excuſatione eorum, qui tenentur venire ad Synodum.

Quam ſi habuerint, aut prætendere voluerint; ſtatuimus & ordinamus, quod Prælati, Abbates, Priores, Præpoſiti, & alii viri religioſi, Conventum habentes, quempiam ſuorum Religioſorum, diſcretum & honeſtum; Collegia & Capitula Eccleſiarum Collegiatarum, Abbatiſſæ, Capitula & Conventus mulierum, Presbyterum diſcretum, notumque & idoneum, ad eos & eas dumtaxat, & non etiam alios, excuſandum, ſufficienter inſtructum mittant, & mittere teneantur: qui ad eos, & eas, ſeu ea excuſandum, & alia, quæ in Synodo fient & ordinabuntur, audiendum, referendumque, & ſi opus fuerit, ratificandum, (*b*) nec non ad jurandum, quod ea de cauſa, & non alias ad dictam Synodum venerit, ſufficiens mandatum habeat. Statuentes & ordinantes, quod dicti Prælati, Abbates, Priores, Præpoſiti, Sacerdotes, Decani, Capitula, Abbatiſſæ ſæculares, & aliæ perſonæ Eccleſiaſticæ, ſuperius nominatæ, nullatenus per quemcumque in civitate noſtra Cameracenſi reſidentem, ullo modo valeant excuſari.

Item ſtatuimus & ordinamus, quod omnes Prælati, Abbates, Priores, Præpoſiti, Patroni, Abbatiſſæ ſæculares, & alii Decani, & Capitula Eccleſiarum Collegiatarum extra noſtras civitatem & Diœceſim Cameracenſem conſtituta, ad Synodum noſtram venire debentia, ſi prætendant ſe habere privilegia, quo minus perſonaliter in dicta Synodo celebranda comparere teneantur, Nobis, ſeu Vicariis noſtris, aut aliis ad hoc deputatis, & poteſtatem habentibus, de hujusmodi ſuis privilegiis fidem legitimam faciant. Alioquin in qualibet Synodo perſonaliter

(*a*) Vide in c. *Quod ſuper his.* Extra. De major. & obedien. Et diſt. 18. maxime in c. *Epiſcopus* 2. & c. *Decernimus.* ea. diſt. c. *Abbates.* 18. quæſt. 2. c. 1. junc. glo. *De Statu Monach.* Extra.

(*b*) C. *Epiſcopus* 1. diſt. 18.

liter, ut alii Prælati & perſonæ noſtrarum civitatis & Diœceſis, comparere tenentur.

Pœnæ non venientium ad Synodum.

Item Prælatos, perſonas vel Patronos, Sacerdotes, Capitula, Collegia, & quoscumque alios, de Diœceſi noſtra Cameracenſi exiſtentes, qui ad Synodum noſtram venire tenentur de jure vel conſuetudine, non venientes ad Synodum, ut tenentur: qui non fuerint Canonice impediti, aut legitime excuſati, aut quibus non detulerimus; niſi infra menſem ſuper hujusmodi inobedientia emendam Nobis, vel Officiali noſtro Cameracenſi præſtiterint competenter, ex nunc, prout ex tunc, a Divinis ſuſpendimus, (*) & ſuſpenſos authoritate Synodali nuntiamus. Alios vero, non exiſtentes de Diœceſi, debentes venire, & non venientes, nec pro ſe mittentes ad dictam Synodum, graviter puniemus. (*Syn. Camerac. anni* 1312. *&* 1334.)

Præcipimus, ut Prælati, Perſonæ, ſive Patroni, Sacerdotes Parochialium Eccleſiarum, & Sacerdotes ad hoc electi, ad Synodum venientes, veniendo, morando, recedendo honeſte ſe habeant.

Veniendo non nimis cito iter arripiant, nec a Synodo ſine licentia recedant. Jejuni intrent Synodum. Presbyteri ſint induti ſuperpelliceo cum ſtola, Decani cum alba & ſtola, Abbates in albis cum cappa chori, & baculo paſtorali.

Decani & Presbyteri, ad Synodum venientes, electis ad hoc duobus Proviſoribus idoneis & peritis, de conſenſu Capitulorum ſuorum, faciant adeo moderatas expenſas; ut Presbyteri remanentes, qui Parochiis aliorum deſervire tenentur, per exceſſum expenſarum & ſumptuum non graventur.

Quilibet Decanus, pro ſe & duobus Sacerdotibus ſui Decanatus, quinque equis, & qualibet die pro quolibet equo ſecundum diſtantiam locorum octo groſſis Turonenſibus regalibus ſit contentus, veniendo ad Synodum, & remanens ibidem, quouſque computus Decanorum ſint finiti, & per unam diem ultra: niſi de mandato Domini, aut Vicariorum tenentium Synodum, diutius remanere debeant. (*Synod. Camerac. anni* 1334.)

Item, quod dicti duo Sacerdotes, venientes cum dictis Decanis, facta Synodo, poſtridie debeant recedere, niſi de mandato Domini, aut Vicariorum, tenentium Synodum diutius manere debeant. (*ibid.*)

Item, quod dicti Decani in prima convocatione ſua, facienda per ipſos Decanos, poſt hujusmodi Synodum, teneantur facta in Synodo publicare, de expenſis publice computare: & ſic deinceps ſingulis annis debent computare in convocatione proxima poſt Synodum. Quod ſi ſecus a quoquam Decanorum factum fuerit, pœnam centum ſolidorum Pariſienſium ipſo facto incurrat. Et hoc idem ſub eadem pœna injungimus cuilibet Curato de hujusmodi Capitulo. Quod ſi quid contrarium a quoquam Decanorum factum fuerit, Nobis, aut Officiali noſtro ſignificent infra menſem.

Præcipimus, ut Decani veniant ad Synodum noſtram bene muniti & inſtructi de computis ſuis, & ad computandum compareant adeo tempeſtive; ut per defectum eorum non oporteat illos, quos hujusmodi tangit negotium, in eodem computu nimiam moram facere. Alioquin ipſi, per quos moram hujusmodi fieri contigerit, expenſas, quæ propter hoc fient, de ſuo proprio ſolvere tenebuntur.

Quid computus Decani continere debeat.

Præterea Decani ſcribant in computis ſuis loca & nomina eorum, a quibus leges quascumque recipiunt, & cauſas, ob quas ipſas recipiunt; niſi ex hoc timeatur oriri ſcandalum, ſeu corporis periculum imminere.

Quid referendum ad Synodum.

Decani, omnium uſurariorum manifeſtorum & excommunicatorum per annum & diem, totius ſui Decanatus nomina, & cauſas excommunicatorum in ſchedula deferant anno quolibet ad Synodum, vel computum: & ad hoc Curatos ſuos compellant; ne tam Decani, quam Curati de tali negligentia valeant reprehendi.

Item

(*) Suſpenſio reſervata.

Item referant ad Synodum nomina Presbyterorum omnium, qui in ſuis Decanatibus illo anno obierunt, ut in Synodo abſolvantur: & Presbyter quilibet in reditu ſuo unam Miſſam de *Requiem*, cum toto ſervitio defunctorum pro eisdem dicere teneatur.

De impedientibus Synodum.

Inhibemus ſub pœna excommunicationis, ne quis moretur in Synodo, ad quem non pertinet, nec Synodum negotiis impertinentibus, aut alias perturbare præſumat, vel impedire.

Statuimus, ut ubicumque malitioſe aut violenter impeditur Synodus, aut Capitulum Decanorum, in locis, in quibus conſueverunt fieri, ceſſetur a Divinis, & impedientes ipſo facto excommunicamus. (*)

Quæ ſunt facienda in Synodo.

Primo legatur commiſſio Domini Epiſcopi, facta Vicariis, ſi fuerit abſens: deinde prædicetur Verbum Dei. (*Vide Moder. & Addit. infra* §. 1.)

Item ſurgant Procuratores abſentium, & tradant ſua procuratoria Vicariis, vel illis, qui ad hoc fuerint ſpecialiter deputati.

Item legantur Statuta de novo facta, ſi aliqua ſint, & legantur aliqua ſtatuta magis neceſſaria.

Atque ſi placuerit, legantur literæ Papæ Clementis ſuper reſtitutione facta Epiſcopo, Capitulo, & Eccleſiæ Cameracenſi de Comitatu Cameraceſii.

Item revocentur omnes gratiæ & commiſſiones ſub hac forma: *Revocamus omnes gratias, & literas generales* &c. ut in titulo XXVII. continetur.

Deinde omnes, qui de jure vel conſuetudine ad Synodum venire tenentur, minus ſufficienter comparentes, contumaces reputentur.

Item præcipiatur omnibus ſub certa pœna, ne aliqui recedant, niſi prius petita licentia & obtenta.

Item ſurgant omnes Decani Chriſtianitatum per ordinem, & dicant alta voce nomina Curatorum & Capellanorum, in ſuis Decanatibus mortuorum: deinde dicatur pro defunctis uſque in finem, *Pater noſter*, cum collecta: *Fidelium Deus, &c.*

De Baptiſmo.

TITULUS SECUNDUS.

Baptiſmus caute & reverenter celebrandus.

BAptiſmus caute & honorabiliter celebretur cum aperta diſtinctione, & forma verborum, in quibus conſiſtit Sacramentum, id eſt, ſalus & virtus Baptiſmi, quæ eſt talis: *Petre, ego* (c) *baptizo te, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti Amen.* Quæ verba dicantur ab eo, qui baptizandum immergit. Et ut caveatur periculum baptizandi, non immergatur caput pueri in aquam, ſed baptizans, ter ſuper verticem pueri aquam infundat cum pelvi, aut alio mundo & honeſto vaſe.

De Piſcina.

Item juxta fontes inſtituatur piſcina apta, ut laventur manus eorum, qui tenuerunt puerum, & vas lavetur, cum quo infuſus fuit puer, & ſuper piſcinam illam ponatur cooperculum.

Renovatio fontis.

Renovetur autem aqua fontium, quoties opus fuerit, & vetus amoveatur, & nova benedicatur & chriſmetur. Sed antequam nova apponatur, fontes diligenter mundentur, propter reverentiam Sacramenti.

Infans in neceſſitate etiam per mulieres baptizari poteſt.

Doceant quoque Presbyteri viros & mulieres formam & verba Baptiſmi in propria lingua, quibus valeant in neceſſitate infantem baptizare, etiam parentes, ſi alius defuerit. Et poſtmodum deferatur puer ad Sacerdotem, qui diligenter interroget, quid baptizator fecerit aut dixerit: & ſi invenerit omnia rite facta, vel dicta, faciat puero ea, quæ ſolent fieri poſt immerſionem. Si autem invenerit aut dubitaverit (d) puerum non eſſe rite bapti-

(*) Excommunicatio reſervata.

(d) C. 2. Extra. De Baptis. & ejus effect.

(c) C. 1. Extra. De Baptis. & ejus effect.

baptizatum, baptizet eum ſub hac forma: *Petre, ſi non es baptizatus, ego baptizo te, in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.*

Doceant quoque Presbyteri, quod ſi pater & mater pueri infantem ſuum in neceſſitate baptizarent; non propter hoc dimittant, quin ſe habeant ut conjuges, ſicut ante.

De infante non perfecte nato.

Præterea ſi caput naſcentis infantis extra appareat, & timeatur de morte ejusdem, antequam perfecte naſcatur, infundat aquam benedictam, (*) qui aderit, ſuper caput infantis naſcentis, dicens: *Infans, ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Et tradatur Eccleſiaſticæ ſepulturæ. Si vero caput non appareat, ſed alia pars corporis, & timeatur de morte, ut dictum eſt; infundatur aqua ſuper parte viſa, & proferantur verba Baptiſmi ſuperius declarata. Si tamen caput vivum non apparuerit, Eccleſiaſtica denegetur ſepultura. Si autem pervenerit ad ortum legitimum, de novo baptizetur ſub his verbis: *Petre, ſi non es baptizatus, ego te baptizo in Nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.* Nec addantur, aut immiſceantur aliqua verba.

Si mulier mortua fuerit in partu, non negentur ei aliqua jura Chriſtianitatis; ſed in Eccleſiam deferatur, & in cœmeterio tumuletur, niſi aliud obſtiterit: quia pœnam non debemus ei vertere in culpam. Si certum fuerit, quod pariens mortua fuerit, teneatur os ejus apertum, & cum magna cautela uterus ejus aperiatur, ut infans vivus, ſi poſſit fieri, educatur, & baptizetur. Si autem mortuus reperiatur, extra cœmeterium tumuletur.

De Suſceptoribus Parvulorum.

Ad levandum puerum de fontibus, quatuor perſonæ laicæ & ſæculares, duo ſcilicet maſculi, & duæ fœminæ in patrinos & matrinas, ſive pueri levandi ſint maſculi, ſive fœminæ admittantur. (*e*) Et ſi placuerit parentibus, quatuor alii ſæculares, (*f*) in ſacris Ordinibus conſtituti, cum ſupradictis aſſumantur: Præcipiendo ſub pœna excommunicationis Presbyteris, ne plures perſonas in patrinos, vel matrinas admittant, quibus injungant, ut Orationem Dominicam, & Symbolum Apoſtolorum, & *Ave Maria* doceant eos, quos de fontibus levarint.

De cuſtodia Fontis & Chriſmatis.

Fontes ſub cooperculo & ſera teneantur cum ſollicitudine diligenti.

Item Chriſma, Oleum ſacrum, & Oleum infirmorum, in ampullis metallinis, & ſub clave cuſtodiantur, & ampullæ certis titulis diſtinguantur, & diligenter obſtruantur. Si autem oportuerit Chriſmati, Oleo ſacro, vel Oleo infirmorum aliud oleum apponi conſuetum, caute & diligenter miſceatur appoſitum cum Chriſmate, Oleo ſacro, & Oleo infirmorum.

Item licet per Conſtitutionem Clementinam (*g*) jam diu fuerit inhibitum, ne quis niſi in Eccleſiis, in quibus fontes ad hoc ſpecialiter fuerint deputati, aliquem audeat baptizare (liberis Regum & Principum dumtaxat exceptis) ut tamen adjectione pœnæ dicta Conſtitutio magis in reverentia teneatur, & ejus inhibitio timeatur; hac authoritate ordinaria inhibemus, ſtatuentes, ut qui de cætero contrarium fecerit, in excommunicationis (**) ſententiam incidat ipſo facto. (*Syn. Camerac. anni* 1321.)

Quis poſſit mitti pro Sacro Chriſmate.

Item ſtatuendo præcipimus, ne quis pro ſacro Chriſmate habendo mittat laicum, vel mulierem; ſed dumtaxat Clericum honeſtum & diſcretum. Et ſi quis contrafecerit, incurrat pœnam viginti ſolidorum Pariſienſium. (*Synod. Camerac. anni* 1325.)

Statuimus, quod omnes & ſinguli Decani Chriſtianitatum noſtrarum Civitatis & Diœceſis, de cætero pro ſacro Chriſmate habendo mittant aliquem Presbyterorum, Curatorum, ſeu Capellanorum ſuorum Decanatuum, poſt hujuſmodi

(*) *Vide Moderat. & Addit.* infra §. 2.
(*e*) Revocatum per Concil. Trident. Seſſ. 24. de Reform. Matrim. c. 2.
(*f*) *Vide Moderat. & Addit.* infra §. 4.
(*g*) Clem. unic. *De Baptis. & ejus effec.* in Clem.
(**) Excommunicatio reſervata.

Digitized by Google

ſacri Chriſmatis confectionem & conſecrationem. Alioquin Clericos, ſeu Cuſtodes ſuarum Parochialium Eccleſiarum, ſi canonico impedimento impediti ſint, mittant.

Statuimus & prohibemus, ne Decani à Curatis pro adminiſtratione Chriſmatis exigant, aut recipiant immoderatas expenſas, ſed moderatis expenſis ſint contenti: contrarium autem facientes, graviter puniemus. (*Syn. Camer. an.* 1334.)

De Confirmatione.

TITULUS TERTIUS.

Quod pueri ſeptennes ſint confirmandi.

HOrtentur Presbyteri ſuos ſubditos, ut pueros ſuos ſeptennes & ſupra, adducant ad Epiſcopum confirmandos, cum munda & decenti capillatura, lotis frontibus, cum faſciis mundis & aptis de ſpiſſa tela: & tertia die reducant ad Eccleſiam confirmatos, ut ibidem frontes eorum laventur a Presbyteris cum cinere vel ſale, & faſciæ eorum comburantur, & aqua lotionis frontium cum cinere faſciarum in piſcinam reponatur. Unus ſolus teneat, & liget confirmandum, non pater, nec mater.

Confirmatio non iteranda.

Iſtud Sacramentum non eſt iterandum, & qui pluries fuerit confirmatus, graviter puniatur. [*Syn. Camer. an.* 1311.)

Adulti, ſcilicet duodecim annorum & amplius, prius confiteantur ſuis Sacerdotibus de peccatis ſuis, antequam confirmentur.

Parentes parvulorum jam confirmatorum ſæpe reducant ad memoriam eorum, quando, a quo, & ubi fuerint confirmati.

Mutatio nominis.

Item doceant Sacerdotes, quod Epiſcopus in confirmatione confirmandorum nomina poteſt mutare. Item nullus ad primam tonſuram, vel ordines audeat accedere, niſi fuerit prius confirmatus.

De Pœnitentia, & partibus ejus, ſcilicet: Confeſſione, Contritione, & Satisfactione.

TITULUS QUARTUS.

Quis, quando, & cui confitendum.

SAcerdotes moneant ſubditos ſuos, ut omnes a quatuordecim annis & ſupra, præſertim in Quadrageſimali tempore, & ante Dominicam in Ramis Palmarum, ad confeſſionem frequenter accedant, ſeu veniant: & ſaltem ſemel in anno confiteantur proprio Sacerdoti, (*b*) id eſt, Presbytero parochiali; qui ideo magis proprie proprius dicitur eſſe Sacerdos, quia non ſolum confeſſiones audit, & abſolvit, ſed etiam miniſtrat alia Eccleſiaſtica Sacramenta.

Quæ peccata confitenda.

Confiteantur autem nullatenus aliena peccata, ſed ſua tantummodo, & præcipue omnia mortalia, diſtincte, cum circumſtantiis, & aggravationibus, quæ notantur in hoc verſu, *Quis, quid, ubi, per quos, quotiens, cur, quomodo, quando.* & hoc in habitu humili, & corde contrito. Venialia autem in ſumma confiteantur eidem.

Locus & tempus audiendæ Confeſſionis.

Sacerdos autem cum attenta diligentia in Eccleſia, loco apto, poſt ſolis ortum, & ante ſolis occaſum, niſi neceſſitas aliud popoſcerit, inſuper indutus ſuperpelliceo, vel cappa rotunda cum ſtola, ſedendo, vultibus & oculis in terram demiſſis, manſuete, confeſſiones audiat eorumdem, ipſis pœnitentias peccatis ſuis contrarias injungendo: ut pro peccato luxuriæ, jejunium & abſtinentiam: pro peccatis ſpiritualibus, meditationes, orationes & ſimilia: pro furto & detentione rei alienæ, primo reſtitutionem & ſatisfactionem integram, & nihilominus aliam congruam pœnitentiam pro eisdem.

In actu confeſſionis, nec confitens, nec Sacerdos verba confabulationis, aut alia, quæ ad ſalutem non pertinent, immiſcere præſumat.

Sacer-

(*b*) C. *Omnis utriusque ſexus.* Extra. De pœnit. & remiſſ.

Sacerdos impœnitentem non abſolvat.

Sacerdotes Curati, & eorum vices gerentes, ac alii, qui vice noſtra confeſſiones audiunt, eos, qui propoſitum non habent abſtinendi a peccatis, nullatenus abſolvant: ſine pœnitentia tamen eos non relinquant. (*i*) Sed cum hoc eos moneant ex charitate, ut interim agant, quidquid boni poſſunt, ut Deus corda eorum ad veram contritionem, & pœnitentiam illuſtret. (*Synod. Camerac.* 1308.

Sacramentum pœnitentiæ ultimo damnatis ſupplicio non denegandum.

Item exhortamur primo, & monemus in Domino ſub pœna excommunicationis, (*) quam ex cauſa ſtatuendo ferimus in non obedire volentes, ut ultimo damnandum ſupplicio, ſi petat, confeſſionis, & pœnitentiæ, non degregent Sacramentum: Præcipientes Decanis noſtris, aut Curatis, ſeu vices eorum gerentibus, ut eos & ſingulos, quos legitime conſtiterit in prædictam excommunicationis ſententiam incidiſſe, palam & publice excommunicatos in ſuis Eccleſiis nuntiare non omittant. (*Syn.* 1320.)

Caſus reſervati Epiſcopo.
TITULUS QUINTUS.

REServamus Nobis (**) peccata majora, videlicet peccata contra naturam in viris ultra viceſimum annum: Homicidia: Incendia: Simoniam: Hæreſim: Apoſtaſiam: Sacrilegia ultra quadraginta ſolidos: inceſtus cum Patre & matre, filio & filia, fratre & ſorore, & cum mulieribus religioſis profeſſis: injectiones manuum violentas in parentes cum deliberatione factas: ſortilegia in Sacramentis, videlicet in Euchariſtia, vel chriſmate: oppreſſiones parvulorum voluntarie procuratas: negligentias parentum, in igne vel aqua natos perdentium: perjuria ſolemnia, & fidei fractiones ſolemnes in Curia Cameracenſi: votorum ſolemnium transgreſſiones: maleficia impedientia coitum: procurationes ſterilitatum, vel abortivorum: propinationes veneni: magnas blasphemias Deo factas: caſus eorum, qui falſificant literas Curiæ noſtræ Cameracenſis, vel abutuntur eisdem: omnes caſus excommunicationis (***) tam a Nobis, quam a Canone latæ, exceptis inferius nominatis & expreſſis: & omnia alia peccata iſtis graviora, exceptis in mortis articulo.

De abſolutione in articulo mortis.

Nam pœnitentes in articulo mortis (*k*) conſtituti, per Presbyteros, etiam non Curatos, maxime quando Curatorum copia non habetur, a peccatis & excommunicationis ſententia, quantumcumque reſervatis Summo Pontifici, Epiſcopo, Officiali, Pœnitentiariis, vel alteri de jure, vel ſtatuto (dum tamen parti fuerit ſatisfactum, vel quantum in ſe eſt, ſatisfactionem offerant idoneam, cavendo, vel bona ſua ad manus Eccleſiæ propter hoc reportando, & præſtito juramento, quod ſi eosdem ſanitati reſtitui contingat, ſuperiorem adibunt, qui propter hoc eſt adeundus, ejus pariturі mandatis) injuncta pro modo culpæ pœnitentia ſalutari, cum Pſalmo Pœnitentiali: *Miſerere mei Deus. Gloria Patri. Kyrie eleyſon. Pater noſter. Et ne nos &c. Salvum fac ſervum tuum Domine Deus, ſperantem in te. Nihil proficiat inimicus in eo, & filius iniquitatis non nocebit ei. Eſto ei Domine turris fortitudinis a facie inimici. Domine exaudi orationem &c. Dominus vobiscum*, cum reſponſoriis. *Oremus: Deus, cui proprium eſt, ſemper miſereri & parcere, ſuſcipe deprecationem noſtram, & hunc famulum*, vel *hanc famulam tuam, quem* vel *quam peccatorum & excommunicationis catena conſtringit, miſeratio tuæ pietatis abſolvat, Per Chriſtum Dominum &c.* Junctis verbis ſequentibus: *Authoritate Dei Omnipotentis, Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejusdem, ſuæ Sanctæ Eccleſiæ, & noſtra, abſolvimus, a talibus peccatis, & a tali ſententia, & reſtituimus te communioni & participationi Eccleſiæ, & omnium fide-*

(*i*) C. *Quod quidam.* Extra. De pœnit. & remiſſ.

(*) Excommunicatio reſervata.

(**) Moderatum in Synodo Camerac. anni 1604. Tit. 8. cap. 1.

(***) Moderatum in Synodo Camerac. anni 1604. Tit. 8. cap. 4.

(*k*) C. *final.* Extra. De Sepult. c. *Ex tenore.* Extra. De Excomm. c. *Cum deſideres* 1. & c. *A nobis* 2.

fidelium, & Eccleſiaſticis Sacramentis. abſolvendi ſunt: nec eisdem viaticum & unctio extrema, ſi non obſtiterit aliud, denegari debent. Quoad ſepulturam autem talium nihil innovetur, ſed juris & Statutorum Conſtitutiones potius obſerventur. Si vero (quod abſit) ſic abſoluti reſtituantur ſanitati, & infra menſem non adimpleverint, quod jurarunt; curiæ nuntientur, in priſtinas ſententias & offenſas relapſi, & contra eos procedatur. Hanc autem noſtram, imo verius Juris proviſionem Presbyteris omnibus ſæcularibus & regularibus præcipimus inviolabiliter obſervandam.

Addendo ſtatuto loquenti de caſibus nobis reſervatis, ſtatuimus & ordinamus omnibus & ſingulis Presbyteris, Curatis, & vices gerentibus eorumdem, noſtrarum civitatis & Diœceſis Cameracenſis, ſub ſuſpenſionis & excommunicationis pœnis, & centum ſolidorum Pariſienſium, Nobis & Archidiacono loci, ſi committantur, applicandorum, irremiſſibiliter injungimus, ut ipſi Presbyteri Parochialium Eccleſiarum Curati, & eorum vices gerentes, de cætero ſingulis diebus Dominicis & Feſtivis, in facie ſuarum Eccleſiarum, generaliter omnes & ſingulos homicidas, pedum, manuum, & aliorum membrorum ablatores, (quos Nos tenore præſentis noſtri Statuti Synodalis, Pontificali & ordinaria authoritate, una cum aliis pœnis & ſententiis, Juris, & Statutorum Synodalium & Provincialium authoritate, in tales latis (*a*) excommunicamus) ut (*b*) excommunicatos publice, diſtincte & nominatim, cum ad ipſorum Curatorum, ſeu aliorum vices gerentium notitiam devenerint, denuntient. Nec tales ad Sacramenta Eccleſiaſtica quæcumque (Sacramentis confeſſionis & extremæ unctionis exceptis) recipiant ſeu admittant, niſi eis conſtiterit legitime parti læſæ ſatisfeciſſe, & a nobis beneficium abſolutionis obtinuiſſe, injungentes Decanis noſtris Chriſtianitatis ſub eisdem pœnis, ut de Presbyteris, Curatis & eorum vices gerentibus, in præmiſſis negligentibus ſeu remiſſis, diligenter inquirant, nominaque & cognomina eorumdem nobis, ſeu Officiali noſtro Cameracenſi referant, ſeu reſcribant.

Caſus reſervati Pœnitentiariis.

TITULUS SEXTUS.

Committimus (*c*) Pœnitentiariis noſtris generalibus per Decanatus deputatis, peccata contra naturam in omni ætate per mulieres perpetrata, in viris intra viceſimum annum: pollutiones manuum in omni ætate: perjuria & fidei fractiones, quæ non fuerint factæ in Curia Cameracenſi: votorum non ſolemnium transgreſſiones: injectiones manuum in parentes, ubi non fuerit gravis læſio, vel deliberatio: injectiones manuum parvulorum in Clericum uſque ad viceſimum annum: ſortilegia, quæ non fuerint de Euchariſtia, vel Chriſmate: oppreſſiones parvulorum non voluntarie, ſed caſuales: clandeſtinas nuptias: inceſtus, exceptis patre, matre, filio, filia, fratre & ſorore: omnia adulteria: injectiones manuum mulierum in Clericum, vel Sacerdotem, ubi non eſt enormis læſio: ſacrilegia uſque ad quadraginta ſolidos, ita tamen, quod debita reſtitutio fiat Eccleſiæ de eisdem: & omnia peccata, ubi Curati habent poteſtatem.

Caſus commiſſi Presbyteris Parochialibus.

TITULUS SEPTIMUS.

Curatis, & eorum vices gerentibus committuntur (*d*) inordinatus concubitus cum mulieribus: mollities: peccata contra naturam in ætate puerili, in viris uſque ad decimum quartum annum: in mulieribus vero uſque ad viceſimum quintum annum: Adulteria ex una parte provenientia: damnificationes & furta, dummodo fiat reſtitutio ſtatim, atque facultas ſe obtulerit: Sacrilegium uſque ad decem ſolidos, dummodo Eccleſiæ

(*a*) Excommun. reſervata. (*b*) Moderatum. Vide infra in *Moderationib. & Addition.* §. 5.
(*c*) Moderatum *in Synodo Camerac. anni* 1604. *Tit.* 8. *c.* 1. & 2. quam vide *Tom. ſequ.*
(*d*) Vide eand. Synodum Camerac. anni 1604. l. cit.

cleſiæ fiat reſtitutio: levis injectio manuum in parentes: ſortilegia in rebus minimis & communibus, ubi non eſt horror, vel turpitudo: perjuria privata, in quibus nullus damnificatur: ſtuprum virginum: abortus non procurati, ſed caſuales.

De caſibus (e) Nobis, aut Pœnitentiariis noſtris reſervatis, Curatis, & eorum vices gerentibus, interdicimus omnem poteſtatem abſolvendi, excepto mortis articulo.

Sacerdotes confeſſiones mulierum, cum quibus peccaverunt, fautorum & mediatorum non audiant; niſi in caſu neceſſitatis. (*Syn.* 1311.)

Statuimus, quod in quolibet Decanatu quilibet Curatus poſſit ſibi eligere idoneum Confeſſorem (f) in ſuo Decanatu, qui ipſum abſolvat a peccatis ſibi confeſſis, exceptis caſibus Nobis, & Pœnitentiariis noſtris reſervatis. (*ibid.*)

De ſubveniendo Curatis per Capellanos.

Ad ſopiendum inter Parochiales Presbyteros & Capellanos perpetuos noſtræ civitatis & Diœceſis, in Eccleſiis Parochialibus omnimodam materiam quæſtionis, ſtatuimus, ut Capellani tam perpetui, quam mercenarii, in confeſſionibus audiendis, Presbyteris Parochialibus ſubveniant, & ſuccurrant in his, quæ ad opus Parochiale pertinent, eo tempore, quo conſtabit dictos Presbyteros occaſione noſtra, vel Curiæ Cameracenſis impeditos eſſe, vel infirmitate proprii corporis detentos; dum tamen infirmitas hujusmodi quindecim dierum numerum non excedat: ſalvis nihilominus Ordinationibus, a Nobis, aut Prædeceſſoribus noſtris, ſuper Capellanis, ſi quæ fuerint, factis & ordinatis. (*Syn.* 1333.)

Item ſtatuimus, quod Capellani perpetui in Parochiis, in quibus ſuæ Capellaniæ conſiſtunt, reſidentiam faciant corporalem, & cum Curatis locorum in Eccleſiis Parochialibus, Veſperis, Matutinis, & Miſſis, diebus Dominicis & feſtivis interſint, ſecundum ſcientiam a Deo ſibi collatam cantando & legendo. Nomina autem rebellium Presbyteri, ſeu Decani, Nobis, vel Officiali noſtro nuntient, ſeu reſcribant. (*ibid.*)

Nemo alienum Parochianum abſolvere poteſt.

Quoniam, ſicut experientia nos docuit, nonnulli Sacerdotes, imo verius deceptores, in alienam meſſem falcem ſuam mittere non verentes, in noſtra civitate & Diœceſi Cameracenſi, ſine noſtra, vel Curatorum Parochialium Eccleſiarum ejusdem Diœceſis, licentia, in eorundem Parochiis & Eccleſiis præſumunt temeritate propria audire confeſſiones, & miniſtrare Eccleſiaſtica Sacramenta, contra Sacrorum Canonum inſtituta; cum ipſis confitentes abſolvere nequeant, aut ligare, vel Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrare: (g) Nos autem tantæ temeritati, & animarum periculis occurrere cupientes, ſtatuendo prohibemus; ne aliqui Sacerdotes, ſine noſtra, vel prædictorum Curatorum licentia, audire confeſſiones, vel alia Sacramenta miniſtrare præſumant, niſi in mortis articulo, ubi non poſſet haberi copia Curatorum. Si quis contrarium facere præſumpſerit, excommunicationis (h) vinculo ſit ligatus: ſalvis tamen authenticis ſcriptis & privilegiis Apoſtolicis, quorum volumus eſſe defenſores. (*Syn.* 1317.)

Presbyteri ſuis Parochianis inhibeant, ne quis rem furtivam, vel furti ſuſpectam, emere ſcienter præſumat: & ſi ſecus fecerit, ſe ad reſtitutionem teneri ſciat. (i) (*Syn.* 1333.)

Item Presbyteri ſuis Parochianis præcipiant & injungant, ut hi, qui procul ad nundinas, aut peregre ſunt ituri, licentiam a ſuo Sacerdote accipiant, ſumendi Eccleſiaſtica Sacramenta in via, ſi neceſſe fuerit: & Sacerdos eis denegare non præſumat. (*ibid.*)

Nota.

(e) Moderatum in Synod. Camerac. an. 1604. l. cit.
(f) Argum. c. *final.* Extra. *De pœnit. & remiſſion.*
(g) C. *Omnis utriusque ſexus.* c. *Quod autem.* Extra. De pœnit. & remiſſion. c. *Nullus.* Extra. De Paroch. & alien. Paroch.
(h) Excommunicatio non reſervata. Vide *Tom. ſeq. Synod. anni 1604. Tit. 8. cap. 4.*
(i) L. *Incivilem rem.* L. *Civile eſt.* C. De furt.

Notabilis facultas, commutandi vota peregrinationum.

Item ſtatuimus, ut Presbyteri, & alii, qui vice & authoritate noſtris audiunt confeſſiones, confitentes inducant & moneant, ut ſaltem ſemel in anno viſitent matrem ſuam Eccleſiam Cameracenſem: & ſi forſan iidem, præcipue mulieres, alias peregrinationes voverunt, & eas ſibi commutari requirant; ipſas peregrinationes, & maxime mulieribus, quibus parcendum eſt propter ſexum, in peregrinationem ad dictam Eccleſiam Cameracenſem, unam, vel plures, compenſatis peregrinationis primo promiſſæ, laboribus & expenſis, authoritate noſtra commutent. [*ibid.*]

Sacerdotes diligenter inſtruant ſubditos ſuos de Symbolo Apoſtolorum, & articulis fidei. (*ibid.*)

Nullum excommunicatum (*k*) pro abſoluto habeant, niſi eis de abſolutione facta fuerit certa fides. (*l*) Et cum aliquem abſolvunt, dicant: *Miſerere mei, Deus, &c.* Abſolvendo coram eis, ante oſtium Eccleſiæ, flexis genibus conſtituto.

De Euchariſtia, & celebratione Miſſarum.

TITULUS OCTAVUS.

Veſtitus celebrantis.

SAcerdotes in veſtibus Sacerdotalibus, mundis & benedictis accedant ad Miſſam celebrandam: manipulus habeat duos pedes in longitudine ſub brachio: ſtola ad minus uſque ad paramentum albæ ſe extendat: alba & caſula integræ & non diſſutæ habeantur & cuſtodiantur: amictus integer ſit, & ſæpe mundetur: cingulum longum, mundum, integrum & benedictum habeatur: Presbyteri non cantent ſine calceamentis & caligis ſupra genua attingentibus.

Quam graviter peccet, qui indigne celebrat.

Noverint Sacerdotes, quod ſi cum conſcientia peccati mortalis ad celebrandam Miſſam acceſſerint, & celebraverint; ad minus ter peccant mortaliter. Primo, quia præſumunt indigne accedere. Secundo, quia indigne conficiunt & contingunt Euchariſtiam, & tenent ſacra vaſa. Tertio, quia manducant indigne corpus Chriſti, & bibunt ejus Sanguinem.

Ornamenta Altaris.

Altare ad minus duabus pallis benedictis paretur. Corporalia duo ad neceſſitatem unius altaris ad minus habeantur. Pannus, cum quo calix extergitur, cum veneratione, cuſtodiatur in calice, vel ſuper altare, ſicut reliquiæ. Cæteri panni, quibus calix & patena involvuntur, mundi cuſtodiantur. Miſſale ſemper involutum camiſia linea, & munda, altari ſuperponatur, & habeat ſudariolum vel manutergium dependens, quo Presbyteri nares, faciem & os detergant. Loca circa altare ab aranearum telis, pulveribus, & cæteris immunditiis ſæpius emundentur. Cortinæ convenientes, quæ alæ dicuntur, a lateribus altaris utrimque appendantur, nec tempore Sacrificii ab aliquo retrahantur: cortina convenienter ſurſum ſupra altare extendatur, quæ protegat & defendat altare, ab incommodis immunditiarum deſcendentium. Calix, & patena, in quibus conficitur corpus Chriſti, ſint argentei vel aurei, (*m*) & integri, & calix ſit cum firmo pede, non titubans.

Nullus ſine Clerico celebrare præſumat.

Ampullæ.

Ampullæ vini & aquæ integræ & mundæ interius & exterius obſerventur, & ſigno notabili diſtinguantur. Vinum de tertio die in tertium diem ad minus renovetur. Vinum rubrum, ſi commode poſſit haberi ad celebrandum, miniſtretur.

Piſcina.

Piſcina, in quam lavat Sacerdos manus poſt conſecrationem Sacramenti, munda teneatur & cooperiatur, & extерſorium poſt illam lotionem mundum habeatur, & reverenter alba tela, vel cortina linea, ſeu ſerica tegatur, & cum cor-

(*k*) *Vide infra Moderat. & Addit. §. 6.*
(*l*) C. *Sicut nobis.* Extra. De ſentent. excommun.
(*m*) C. fina. *De celebrat. Miſſar.* c. *Vaſa.* c. *Ut Calix.* De Conſecrat. diſt. 1.

Digitized by Google

corporali, ſi neceſſe fuerit, abluatur ab aliquo Sacerdote, vel perſona religioſa, & aqua ablutionis in piſcinam ſacram recondatur. Item exterſorium calicis, quando ipſum vetus & minus honeſtum fuerit, ſuper piſcinam ſacram comburatur, & cinis in piſcinam recondatur.

Habeat Sacerdos proprium manutergium; quo ſe extergat ante celebrationem vel contactum Sacramentorum, ut Euchariſtiæ, Chriſmatis, Olei ſacri. Clericus autem non tergat manus ſuas ad prædicta manutergia vel exterſoria, ſed habeat aliud proprium.

Hoſtia.

Sacerdos (*n*) ſit diligens in electione hoſtiæ conſecrandæ, ut ſit integra, & ſolida, & rotunda, non nimis vetuſta: & in appoſitione vini & aquæ diſcernat odore, quid ſit utrumque, vel faciat ab alio guſtu diſcerni: de aqua autem apponantur duæ guttæ vel tres.

Sacerdos autem diſtincte & attente legat & dicat in Canone, quæ dicenda ſunt. Sacerdos non levet hoſtiam ad oſtendendum populo, niſi prius dixerit hæc verba: *Hoc eſt enim Corpus meum* &c. & tunc pulſetur campana magna tribus vicibus, in una parte: & fideles, qui audierint, ubicumque fuerint, adorent.

Cautela Miſſæ.

Sacerdos cum venerit ad conſecrationem, vel perceptionem, & nihil in calice invenerit, innuat, quod offeratur ei vinum cum aqua, quibus appoſitis, dicat verba Canonis ab illo loco: *Simili modo poſtquam cœnatum eſt*, &c. uſque finem, & faciat ſignacula, quæ tunc fieri ſolent ſuper Sanguinem: illa autem, quæ facta ſunt ſuper Euchariſtiam, non reiteret. Quod ſi aquam invenerit & guſtaverit, non reiteret Sacramentum ſanguinis, ſed tranſeat conſueto more: (*o*) ille autem, per cujus negligentiam hoc evenerit, jejunet tribus diebus, a ſe diſtantibus, in pane & aqua.

Effuſio Sanguinis.

Si quid de Sanguine ceciderit ſuper corporale, vel ſuper pallam altaris; pars corporalis, vel pallæ, intincta ſanguine, ter abluatur diligenter, & aqua ablutionis a Presbytero jejuno, vel perſona religioſa jejuna ſumatur, & poterit dictis pannis uti, ſicut prius poſt ablutionem prædictam. Si ſanguis ſuper alium pannum ceciderit; pars tincta ſanguine abſcindatur, & comburatur, & cinis in ſacram piſcinam recondatur. Si ſuper lignum, vel lapidem, vel terram ſolidam ceciderit; illa pars, ſi commode fieri poſſit, a Sacerdote ablinguatur, & poſtmodum deradatur, & raſura combuſta in ſacram piſcinam reponatur.

Si in Sanguinem Chriſti aliquid abominabile ceciderit.

Si in ſanguinem muſca, vel aranea, vel aliquid abominabile ceciderit, quod vix ſine periculo corporis, vel vomitu ſumi poſſit, caute abſtrahatur, & ſuper patenam, vel alium calicem abluatur vino: & poſt ſanguinis ſumptionem ſolitam, illa lotio beſtiæ reponatur in piſcinam,

(*n*) C. *final.* De celebrat. Miſſ. c. 1. & 2. & c. *Non oportet.* cum ſequent. De conſecrat. Diſt. 2.

(*o*) Error hic irrepſiſſe videtur in editionem Synodorum Cameracenſium Pariſinam, anni 1739. (qua uſus ſum) forte ob vocabulorum quorundam prætermiſſorum defectum. Certum eſt enim, quod Sacerdos, ſi, dum Calicem ſumit, ſolam aquam invenerit, & guſtaverit; vinum affuſa aqua conſecrare debeat, ut integrum Sacrificium compleatur.

In Miſſali Romano *Tit. De defectibus Miſſæ. §. 4. n. 4. & 5.* ſic legitur: " Si poſt verba " Conſecrationis advertat, vinum non fuiſſe poſitum, ſed aquam; depoſita aqua " in aliquod vas, iterum vinum cum aqua ponat in calice, & conſecret, reſumendo " a verbis: *Simili modo* &c.

" Si hoc advertat poſt ſumptionem Corporis, vel hujuſmodi aquæ; apponat aliam " Hoſtiam iterum conſecrandam, & vinum cum aqua in calice: offerat utrumque " & conſecret, & ſumat, quamvis non ſit jejunus. Vel, ſi Miſſa celebretur in loco publico, ubi plures adſint; ad evitandum ſcandalum, poterit apponere vinum " cum aqua, & facta oblatione, ut ſupra, conſecrare, ac ſtatim ſumere, & proſequi cetera.

nam, & beſtia comburatur, & cinis in piſcinam mittatur. Si corpus Domini ſuper pallam ceciderit, palla bis lavetur vino vel aqua, & a Presbytero ſumatur: ſi ſuper aliud veſtimentum ceciderit, pars illa abſcindatur, & comburatur, & cinis in piſcinam mittatur.

Calix quomodo communicatur infirmis.

Calix ad communicandum infirmis, mundus & integer cuſtodiatur, & etiam coopertus: & (ſi facultas ſuppetat) fiat argenteus. Pyxis, in qua corpus Chriſti reſervatur ad infirmos, ſit eburnea, vel argentea, vel ad minus cuprea, vel bene elimata, & ſemper pannus albus, lineus vel ſericus, & mundus intra pyxidem ponatur, ſuper quem corpus Chriſti in pyxide collocetur.

De communicatione infirmi.

Cum infirmus communicare voluerit, viſitet eum prius Presbyter ſine corpore Chriſti, ſi commode fieri poſſit, & diligenter audiat ejus confeſſionem; & poſt redeat ad Eccleſiam: cumque iturus eſt ad communicandum infirmo, prius aliquanto ſpatio pulſetur campana, aliquo certo ſigno ad hoc diſtincto, ut fideles ad Eccleſiam conveniant, qui Sacerdotem deferentem Regem Regum, & Dominum dominantium, reverenter & ordinate ſequantur: & orationes, quales ſciunt, dicant devote pro infirmo, eundo & redeundo: Sacerdos autem eat & redeat, dicendo ſeptem Pſalmos Pœnitentiales: & ſi via fuerit longior, addat alios Pſalmos poſt Litaniam & alias orationes ſubſequentes. Incedat autem Sacerdos ad communicandum, præcedentibus igne & lucerna cum campana.

De adoratione Corporis Chriſti.

Expectent autem fideles, donec infirmus communicaverit, & redeant ad Eccleſiam poſt Sacerdotem deferentem ſemper Corpus Chriſti, ne populus in redeundo nihil adoret: ſi qui autem maligni hanc proceſſionem perturbaverint, per cenſuram Eccleſiaſticam compeſcantur. Deferatur autem Corpus Domini venerabiliter & honorabiliter, ac ſolemniter, poſito decenti cooperculo ſuper calicem cruce ſuperpoſita, panno & fimbriis ſericis adornatum. Si infirmus frequenter vomitum levi occaſione patiatur, non conferatur ei Corpus Chriſti: ſed ſi credat, ſpiritualiter accepit. Antequam Sacerdos communicet infirmo, roget eum, an credat, quod ſub illa ſpecie panis, ſit Corpus Chriſti, natum ex Maria Virgine, paſſum in cruce, & tertia die reſuſcitatum: quod ſi dicat, & confeſſus fuerit verbo vel ſigno, quod ſic, communicet ei, ſi alia cauſa non ſubſiſtat. Si autem communicatus evomuerit, partes caute & diligenter colligantur, & cum vino a Sacerdote, vel aliquo fideli ſumantur, reſiduum vomitus comburatur, & ponatur in terram juxta altare, vel alibi in loco ſacro, ubi commode poni poſſit. Cum autem Corpus Chriſti defertur, fideles, coram quibus defertur, ſi commode fieri poſſit, genua flectant, pectus tundant, & inclinato capite, junctis manibus adorent: Equitantes autem non dedignentur deſcendere ab equis, ut adorent eum, qui pro ipſis deſcendit de Cœlis.

Item præcipimus, ut nullus Presbyter audeat Miſſam celebrare, niſi prius dixerit Matutinas Canonicas, & Primam.

Renovatio Euchariſtiæ.

Præcipimus omnibus & ſingulis Presbyteris, ut Euchariſtiam, ſeu hoſtias conſecratas pro infirmis ſervatas, renovent in hyeme & æſtate, ſecundum quod honeſtum fuerit. Alioquin ipſos de inhoneſtate tam abominabili graviter puniemus.

Cuſtodia Sacramentorum.

Corpus Chriſti ſuper altare in honeſto loco, vel armario ſub clave ſollicite cuſtodiatur: ſimiliter Chriſma, oleum ſacrum, & oleum infirmorum, ſed in alio loco.

Qualiter, & quibus communicandum.

Doceant Presbyteri ſubditos ſuos, ut cum ad communicandum venerint die Paſchæ, vel alio die, jejuni & confeſſi devote accedant, & nullus extraneus, ſeu alienus Parochianus ſe immiſceat, niſi viator, vel peregrinus, & hoc de licentia ſui Sacerdotis. Hoſtiæ non conſecratæ, quæ vocantur panis benedictus, nulli dentur, nec etiam pueris. Pueri non com-

communicent, antequam diſcretionem fidei habeant, ſeu habere dignoſcantur citra decimum annum.

Præcipimus, ut in die Paſchæ & cæteris diebus, quibus fideles communicant, tot hoſtiæ conſecrentur, ut non oporteat frangi perſonas ſive formas, quibus ipſi fideles communicant.

Quod non ſit ſæpius in die celebrandum.

Inhibemus, ne aliquis Sacerdos bis (*p*) in die præſumat Miſſam celebrare, niſi in magna neceſſitate & urgenti, videlicet in Paſchæ, Pentecoſtes, & omnium Sanctorum, quibus ſolet multitudo copioſa fidelium communicare, & propter carentiam Sacerdotis ſuccurrentis abſenti impedito, vel infirmo: aut, ut conficiatur Corpus Chriſti, ſi deeſt pro infirmis, & inſtat ſibi viaticum præberi. Duo tamen in his volumus concurrere, videlicet carentiam Sacerdotis, & quod in priori Miſſa perceptionem, perfuſionem, vel ablutionem manuum non ſumpſerit Sacerdos, ſed infundat in ſacram piſcinam, & hæc ſub pœna excommunicationis præcipimus obſervari. (*Syn.* 1311. & 1343.)

De iis, qui deſerviunt duobus Beneficiis.

Item excommunicamus (*q*) Sacerdotes, curam animarum habentes, qui ſine licentia ſpeciali deſervire præſumunt in duabus Eccleſiis, ſeu Capellaniis, niſi una dependeat ab alia. (*Syn.* 1530.)

Hoc ſtatutum etiam obſervari volumus in Curatis civitatis & Diœceſis Cameracenſis, qui in ſuis Parochialibus Eccleſiis reſidentes, ſine dicta licentia in Capellaniis, aut aliis beneficiis ſuis deſerviunt: nec non in Capellanis civitatis & Diœceſis prædictæ, qui plures obtinent Capellanias, & in eiſdem ſine noſtra licentia, quamquam in eadem civitate vel oppido conſtitutis, deſervire præſumunt: & ſi contrarium faciant, eadem (*r*) ſententia ſint ligati.

Capellani autem non habentes ſufficientes reditus, & Presbyteri mercenarii poterunt duabus Eccleſiis non Parochialibus deſervire, dum tamen non celebrent bis in die, niſi in caſibus ſupra dictis, & quod loca ſibi commiſſa ſervitio non defraudent. Præcipimus tamen Decanis, ut ſi commode poſſint habere Presbyteros non beneficiatos, eos ponant in ſuccurſibus deſervientes. Et ſi Presbyteri, in Eccleſiis per Archidiaconum inſtituti, velint in ſuis Eccleſiis perſonaliter deſervire; volumus, ut omnibus præponantur, pretium ſolitum & debitum recepturi.

De extraneis Presbyteris.

Statuimus, ne ulli extranei & ignoti Presbyteri, tamquam mercenarii Capellani, ad deſerviendum in officio Sacerdotii, in civitate & Diœceſi Cameracenſi de cætero admittantur, niſi conſtet per literas Ordinariorum, aut alias legitime, eos eſſe vitæ laudabilis & converſationis honeſtæ, & in Sacerdotii ordinem Canonice promotos. (*Syn.* 1308.)

Inhibemus Presbyteris & Capellanis, ne celebrent in Capellaniis nondum confirmatis, niſi, qui Canonice ibi fuerint inſtituti, & in corporalem poſſeſſionem per Archidiaconum loci miſſi: contrarium autem facientes, in excommunicationis (*s*) ſententiam incidant ipſo facto.

Apoſtata.

Vetamus, ne quis apoſtata ſcienter admittatur ad celebrandum Divina officia in aliqua Eccleſia.

Quis repellatur a Communione.

Nullus fidelis amovendus eſt a communione, niſi ſit excommunicatus, vel interdictus, aut alio notorio crimine notatus, videlicet meretrices publicæ, mimi, hiſtriones. (*Syn.* 1311.)

Sortilegia.

Excommunicamus (*t*) omnes, qui faciunt ſortilegia de Corpore Chriſti, vel Chriſmate, ſeu de quocumque alio Sacramento, & a Presbyteris præcipimus excommunicatos nuntiari.

(*p*) C. *Conſuluiſti.* Extra. De celebrat. Miſſar.
(*q*) Excommunicatio non reſervata. *Vide Tomo ſeq. Synod. Camerac. anni* 1604. *Tit.* 8. *c.* 4.
(*r*) Nec iſta Excommunicatio reſervata eſt. Vide loc. cit.
(*s*) Excommunicatio non reſervata. *Ibid.* (*t*) Excommunicatio reſervata.

Digitized by Google

Notorius fornicator.

Item inhibemus, ne Presbyter, notorius fornicator, videlicet ipſa rei evidentia, concubinam eiſdem domo, menſa, lectoque tenens, vicinis hoc ſcientibus, ſeu filiis inde natis vagientibus, hoc atteſtantibus, Miſſam celebrare audeat, cum ſit ſuſpenſus (*u*) quoad ſe, & quoad alios, & celebrando irregularis efficitur.

Excommunicamus (*x*) Presbyteros & Capellanos, qui ſcienter cantabunt Miſſam, præſentibus nominatim excommunicatis, &c. (*)

In Capellis Magnatum, vel aliorum, ſine licentia noſtra, nullus audeat celebrare.

Præcipimus ſub pœna viginti ſolidorum Pariſienſium, ne quis Presbyter permittat, Altari, vel circa Altare mulierem inſiſtere, dum Divina celebrabuntur. (*Syn.* 1325.)

De exceſſibus Mercenariorum.

Statuimus, ne ullus Curatus Capellanum mercenarium habeat de aliena Diœceſi, ſine noſtra, vel Officialis noſtri ſpeciali licentia. Alioqui de factis & exceſſibus ipſius noverit ſe teneri. (*Syn.* 1310.)

Si Curati aliquos mercenarios, ſeu vices gerentes, non Beneficiatos in ſuis Eccleſiis inſtituerint, qui aliquos exceſſus perpetraverint; ad hujusmodi exceſſuum emendationem, aliorumque debitorum (ſi quæ fuerint) per ipſos fiendam ſatisfactionem hujusmodi Curatos, & ſuorum Beneficiorum fructus volumus & decernimus de cætero efficaciter fore obligatos.

De admiſſione ad deſerviendum curæ animarum.

Statuimus, ne ullus de cætero in noſtris civitate & Diœceſi Cameracenſi, beneficio curam animarum habenti, Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtrando, deſervire præſumat ultra menſem; niſi Nobis, aut in illa parte authoritate noſtra fungentibus, prius ſe præſentaverit, & authoritate noſtra ad deſerviendum tali beneficio idoneus fuerit reputatus. Contrafacientes ipſo facto decernimus authoritate Synodalis Statuti ſuſpenſionis (*y*) ſententia innodatos. Præſens tamen Statutum ad deſervientes pro reſidentibus perſonaliter in ſuis beneficiis, & eiſdem per ſe officiantibus, (abſentibus per illa tempora dumtaxat, & eo modo, quibus noſtra ſtatuta permittunt, reſidentes absque noſtra licentia a ſuis abſentare beneficiis) volumus non extendi. (*Syn.* 1345.)

Excommunicati ne Miſſæ interſint.

Item cum Sacerdotes Miſſam celebraturi erunt, alta voce proclament, ut omnes excommunicati Eccleſiam exeant, donec fuerit celebrata. Et quia plerumque propter metum proprii corporis Presbyteri & Capellani non audent nominatim nominare ſingulares perſonas hujusmodi, ut exeant; ſtatuimus (*z*), ut ſingulis diebus Dominicis & feſtivis Presbyteri in ſuis Eccleſiis excommunicent, & denuntient excommunicatos authoritate Synodali omnes illos, qui ſciunt ſe eſſe ligatos ſententia excommunicationis, & publice denuntiatos, niſi poſt monitionem factam a Presbyteris & Capellanis, ante Miſſarum ſolemnia exierint Eccleſiam, Oratoria, vel Capellas. Nec Sacerdos hujusmodi excommunicatos habeat poteſtatem abſolvendi, ſed eos remittat ad ſuos Superiores abſolvendos. Si autem tales nec Eccleſiam, nec Oratorium, nec Capellam exire curaverint; Presbyteri, vel Capellani in eorum præſentia celebrare non præſumant, propter periculum imminens ipſo facto: niſi forſan hujusmodi excommunicatus, ſive excommunicati ad Eccleſiam confugerint, ut ſe ab inimicis tueantur.

Item cum excommunicatus excommunicari non valeat, nec vinculo fortiori ligari, excommunicatos a Canone (*a*) de-

(*u*) Suſpenſio reſervata. (*x*) C. fin. De cohab. Cler. & mulier.
(*) *In edition. anni* 1604. *legitur:* nominatim excommunicatis, denuntiatis, vel notoriis percuſſoribus Clerici. (*y*) Suſpenſio reſervata.
(*z*) *In editione anni* 1604. *additur ad marginem:* Differt iſte Canon a ſequenti, *primum*, quia in iſto ſufficit generalis monitio; in ſequenti autem debent nominatim moneri. *Secundo*, quia in ſequenti comprehenduntur etiam interdicti.

(*a*) denunciamus omnes & ſingulos excommunicatos publice, & interdictos, qui, ſi dum Miſſarum ſolemnia in Eccleſiis celebrantur, nominatim moniti a celebrantibus, ut Eccleſiam exeant, non parentes, ibidem præſumpſerint remanere, ab ea ſententia per Sedem Apoſtolicam dumtaxat abſolvi poſſunt: eadem vero ſententia ſunt ligati, qui eos, ne exeant, inhibere præſumunt. (*Syn.* 1320.)

De Matrimoniis & Sponſalibus.

TITULUS NONUS.

MAtrimonium cum honore & reverentia celebretur in facie Eccleſiæ, non cum riſu & jocoſe, ne contemnatur.

Sponſalia clandeſtina.

Inhibeant Presbyteri Parochianis ſubditis ſuis, ne Sponſalia ſua contrahant, ſeu dent fidem inter ſe, de Matrimonio pariter contrahendo; niſi coram Populo & Presbytero, ſaltem alterius contrahere volentium, vel illo, in cujus ipſi contrahere volentes, vel eorum alter, Parochia commoretur: & hoc fiat in loco publico, Eccleſia ſcilicet, Cœmeterio, ſive Capella, & coram aliis pluribus fidedignis. Et ſi aliter contraxerint ſponſalia, niſi illa infra octo dies reiterent coram altero de prædictis Presbyteris; non procedat Presbyter ulterius ad bannorum proclamationem, nec Matrimonii ſolemniſationem, ſine noſtra, vel Officialis noſtri ſpeciali licentia: & qui hoc facere præſumpſerit, ipſo facto ſciat ſe (*b*) ſuſpenſum.

Excommunicatio in clandeſtine contrahentes, & eis intereſſentes.

Inſuper excommunicamus (*c*) & denuntiari in genere præcipimus excommunicatos omnes illos & illas, qui poſt clandeſtinam affidationem, ſive affidationem in manu Presbyteri factam, ante ſolemnizationem Matrimonii ſe carnaliter cognoverint: & illos, qui clandeſtinas nuptias fieri procuraverint, ſeu ipſos, qui præſumpſerint intereſſe.

Clandeſtinæ nuptiæ quæ dicuntur.

Excommunicamus omnes illos, qui clandeſtinas nuptias contrahunt, & Presbyteros, qui hujuſmodi clandeſtinas nuptias celebrant. (*d*) Clandeſtinas autem nuptias (*e*) appellamus, quas non præceſſerant tres banni, in Eccleſia infra Miſſarum ſolemnia tribus diebus ſolemnibus, a ſe diſtantibus, more ſolito proclamati, vel de quibus per Nos, vel Officialem noſtrum non extitit diſpenſatum.

Excommunicamus (*f*) omnes illos, qui contra matrimonium falſa impedimenta propoſuerint, vel ea ſcienter celaverint, amore, odio, vel favore, vel alia quacumque cauſa: & præcipimus omnes excommunicatos propter hoc a Presbyteris frequenter nuntiari. Quod ſi nemo in proclamatione bannorum ſe oppoſuerit, & loci Presbyteri veriſimilem, aut veram contra Matrimonium habeant conjecturam, Nobis, aut Officiali noſtro ſuper hoc inconſultis, ad Matrimonii ſolemnizationem non procedant: & ſi contra fecerint, excommunicationis (*g*) ſententiam ſe noverint incurriſſe.

Impedimenta Matrimonii.

Impedimenta autem Matrimonii ſunt hæc: impoſſibilitas coeundi naturaliter, per defectum caloris accidentalis, vel per maleficium frigiditatis: habitus religionis cum profeſſione: ordo Subdiaconatus & ſupra: cognatio ſpiritualis (*h*): cognatio carnalis: conſanguinitas: affinitas: votum ſolemne factum in manu Epiſcopi, vel alicujus ex parte ejus deſtina-

(*a*) Clem. *Gravis*, in fin. De ſent. excommun. *in Clem.*
(*b*) Suſpenſio reſervata.
(*c*) Hæc pœna excommunicationis latæ ſententiæ auctoritate hujus Synodi ſublata eſt, ut patet in moderationibus infra ſcriptis §. 7.
(*d*) *Vide infra Moderat. & Addit.* §. 7.
(*e*) *Vide de his* c. *Cum inhibitio.* Extra. De clandeſt. deſponſat.
(*f*) Excommunicatio hic lata, mutata eſt in ferendam a Syn. Cameræ. Provinciali I. anno 1565. celebrata. Tit. *De Matrimonio.* c. 9.
(*g*) Excommunicatio non reſervata. *Vide Synod. anni* 1604. *Tit.* 8. *c.* 4. *Tom. ſequ.*
(*h*) C. *Super eo.* Extra. De cognat. ſpirit. & c. 1. eod. Tit. in 6.

Digitized by Google

ſtinati. (*i*) Diſpar cultus Paganiſmi, vel Judaiſmi: vis: coactio: violentia: error perſonæ: inhoneſtas, ſeu publicæ honeſtatis juſtitia. (*k*)

Presbyteri pro Sacramento Matrimoniali, & aliorum Sacramentorum Eccleſiaſticorum exhibitione, nihil exigant, vel recipiant; niſi forſan eis gratis offeratur, vel ex liberali, & non oneroſa conſuetudine debeatur. [*l*]

Tempus celebrandi Matrimonii. [*m*]

Statuimus, quod Matrimonium non celebretur, nec ſolemnizetur in diebus, qui ſunt inter primum ſabbatum Adventus Domini, & craſtinum Epiphaniæ: & inter primum ſabbatum Septuageſimæ, & craſtinum in octavis Paſchæ: & inter ſabbatum immediate præcedens Dominicam in Rogationibus, & craſtinum Trinitatis: in ſabbatis autem & craſtinis ſupra dictis Matrimonia licite celebrantur. [*n*] (*Syn.* 1311.)

Præcipimus omnibus Presbyteris civitatis & Diœceſis Cameracenſis, ut ipſi in ſuis Parochiis diligenter inquirant, an ſint aliqui conjuncti matrimonialiter in caſu illicito, & contra Canonicas ſanctiones: & ſi quos tales invenerint, Nobis eorum nomina infra menſem, poſtquam ad eorum notitiam pervenerint, aut Officiali noſtro referant vel reſcribant.

Qui cognoſcant de cauſis Matrimonialibus.

Inhibemus Decanis noſtris Chriſtianitatis, & aliis Presbyteris, in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna ſuſpenſionis, ne de cauſis matrimonialibus, & aliis quibuscumque ſe aliquatenus intromittant, niſi de noſtra vel Officialis noſtri Cameracenſis ſpeciali commiſſione: præcipientes omnibus Presbyteris ſubditis noſtris, ne Decanis (niſi prius facta fide de ſpeciali commiſſione (*o*) hujusmodi) pareant, vel intendant, ſalvis informationibus ex eorum officiis faciendis, non in figura judicii inter partem, & partem, ſed ad finem ceſſandi, vel perſonas Eccleſiaſticas, ſeu eorum bona repetendi, aut inſtructa negotia Nobis aut Officiali noſtro remittendi: ſuper quibus nihil penitus innovamus. Decani contrarium facientes, ipſo facto ſe noverint eſſe ſuſpenſos. (*p*) Et nos nihilominus proceſſus factos coram eis, & ſententias ab ipſis ſuper hujusmodi inhibitis latas, decernimus irritas & inanes. [*Syn.* 1343.]

Ne Matrimonia clandeſtina effectu debito defraudentur propter teſtes excommunicatos, authoritate Provinciali & Synodali ſtatuimus, & ſtatuendo declaramus, quod depoſitiones talium teſtium valeant & robur obtineant firmitatis, dummodo a Nobis, vel Officiali noſtro Cameracenſi, aut ejus locum tenenti, ſeu deputato, ante depoſitiones eorum ad cautelam fuerint abſoluti.

Verba Sponſaliorum.

Propter ſimplicitatem quorumdam Presbyterorum, qui nonnunquam ſubditos, in ipſorum præſentia, & ipſis Presbyteris verba proferentibus, ad contrahendum ſponſalia de futuro, conſtitutos admittunt, & inducunt per ſimplicitatem, ad contrahendum Matrimonium de præſenti, unde multa incommoda, & animabus damnoſa pericula pervenire noſcuntur; ſtatuimus & præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ omnibus Presbyteris in noſtris civitate & Diœceſi Cameracenſi, quod de cætero in ſponſalibus, ſeu fidei dationibus, utantur dumtaxat talibus vel conſimilibus verbis: *Petre, vis promittere, quod accipies Mariam, quæ hic eſt, in uxorem, ſi impedimentum canonicum non fuerit, quod obſiſtat?* Et e converſo. Et his dictis, accipiat manus contrahere volentium, & dicat: *Petre, tu promittis, quod accipies Mariam in uxorem, ſi canonicum impedimentum non obſiſtat.* & e converſo. (*q*) (*Syn.* 1308.)

Statui-

(*i*) C. *Uni.* De voto, & vot. redempt. in 6.
(*k*) C. *Uni.* De Sponſal. & Matrim. in 6.
(*l*) C. *Cum in Eccleſiæ.* c. *Ea, quæ.* c. *Ad Apoſtolicam.* Extra. De Simon.
(*m*) Mutatum per Conc. Trident. Seſſ. 24. cap. 10. De Reform. Matrim.
(*n*) C. *Capellanus.* Extra. De Feriis.
[*o*] C. *Accedentibus.* Extra. De exceſſib. Prael. & c. 1. *in fin.* Extra. De conſang. & affin.
(*p*) Suſpenſio reſervata.
(*q*) C. *Si inter virum & mulier.* in fin. Extra. De Sponſal. & Matrim.

Statuimus, ne Presbyter, aut Capellanus benedictionem in ſecundis nuptiis audeat celebrare. (*ibid.*)

Inhibemus, ne Sacerdotes, vel Capellani, ſeu Vicarii eorumdem, mulieres jacentes de partu damnato, coitu nefario, vel fornicario notorio & manifeſto, ad purificationem recipiant, ſine noſtra, vel Officialis noſtri, aut Decanorum locorum, civitatis, aut Diœceſis Cameracenſis, recepta licentia ſpeciali. Qui vero contra hoc facere præſumpſerit, eo ipſo ſententiam ſuſpenſionis (o) incurrat: & nihilominus per Officialem noſtrum, aut Decanum loci, gravius, prout culpa exegerit, puniatur. (*Syn.* 1320.)

De citatione opponentium, vel contrahere volentium.

Statuimus, quod ſi Sponſalibus, vel Matrimoniis aliquis ſe oppoſuerit, Curati locorum, ſeu eorum vices gerentes, coram quibus hujuſmodi oppoſitiones fieri contigerit, opponentes & contrahere volentes coram Officiali noſtro citent, pro hujuſmodi oppoſitionibus terminandis, & non coram Decanis noſtris. Alioquin contrarium facientes ſuſpendemus a Divinis. (*Syn.* 1311. & 1343)

Si contrahere volentes fuerint ex diverſis pagis, Decanatibus, aut Diœceſibus.

Statuimus, quod ſi duo contrahere volentes Matrimonium, ſint oriundi ex diverſis Decanatibus noſtræ Diœceſis; Curatus alterius eorum literas ſuas teſtimoniales ſuper Matrimonio celebrando ſcribat Decano ſuo, & Decanus alteri Decano: ſi vero ſint ejuſdem Decanatus, Curatus alteri Curato dirigat literas Matrimonii. (*Ibid.* & *Syn.* 1324.)

Et ſi oriundus ex Diœceſi noſtra, contrahere voluerit, vel velit cum aliqua perſona ex aliena Diœceſi, Curatus literas ſuas dirigat Decano ſuo, & Decanus Officiali noſtro: pro quibus literis concedendis, Curatus duos ſolidos Turonenſes, & Decanus totidem recipiant, & non ultra. Quod ſi ſecus fecerint, pœnam ſexaginta ſolidorum, quoties a quoquam contrarium factum fuerit, incurrant, & ad reſtitutionem dupli partibus teneantur. (p)

Inhibemus, ne pro bannis faciendis, & literis ſuis teſtimonialibus concedendis, tam Decani, quam Sacerdotes, ultra tres ſolidos Turonenſes fortis monetæ recipiant. (q)

De regiſtratione Bannorum, & aliorum &c.

Statuimus, quod quilibet Curatus, vel vices gerens, literas bannorum, ſeu abſolutionum, aut aliarum gratiarum, ſive legum, ſibi directas regiſtrent, & nomina eorum, qui eas præſentabunt: & quilibet Curatus, ſeu ejus vices gerens in congregatione Decano deferat, & Decanus ad computum, ſeu Synodum Sigillifero tradat, ut cum regiſtro Sigilliferi collatio fiat.

Excommunicatio contrahentium contra Sanctiones Canonicas. (r)

Excommunicatos a Canone nuntiamus omnes perſonas, quæ in gradibus (ſ) conſanguinitatis, vel affinitatis, ſeu in aliis caſibus, a jure prohibitis: aut ſi in ſacris Ordinibus conſtituti, vel religionem profeſſi, ſcienter contrahere non verentur: quorum nomina per Curatos locorum, ubi moram trahunt, cum ad eorum notitiam devenerit, notificari volumus abſque mora, ut contra tales, prout fuerit juſtum, procedere valeamus. (*Syn.* 1319.)

Excommunicatio Religioſorum, ſolemnizantium Matrimonia. (t)

Excommunicatos a Canone (u) nuntiamus omnes illos & ſingulos Religioſos, qui inter alienos Parochianos, non habita ſuper hoc Presbyteri Parochialis Eccleſiæ licentia, Matrimonia præſumpſerint ſolemnizare, per Sedem Apoſtolicam abſolvendi: eos vero, qui hæc fieri procuraverint, ſeu in his conſilium præſtiterint, aut in his ſcienter interfuerint, excommunicationis

(o) Suſpenſio reſervata.
(p) *Vide infra Moderat.* & *Addit.* §. 8.
(q) *Vide ibid.*
(r) Reſervata.
(ſ) Clem. *Uni.* De conſang. & affin. *in Clem.*
[t] Reſervata Sedi Apoſtolicæ.
[u] *Clem.* 1. De Privil. & exceſſ. Privil. *in Clement.*

nis (*x*) ſententia innodamus. (*Ibid.* & *Syn.* 1320.)

De Diſſidio.

Quia, ut intelleximus, in noſtra Diœceſi Cameracenſi (quod dolenter referimus) nonnulli tam viri, quam mulieres, ſimul matrimonialiter copulati, ad ſuggeſtionem Diaboli, qui ſemper in hoc mundo parat diſcordias, & non ceſſat zizanias ſeminare, Chriſti fideles ab unitate fidei ſeparare, ex quadam diſplicentia ſeu diſcordia, ſua authoritate, vel temeritate propria, absque judicio Eccleſiæ, contra præceptum Domini, & Eccleſiaſticas, ſive Apoſtolicas Sanctiones, ſe ſe ab invicem dividunt & ſeparant, de facto divortium inter ſe ad ſui libitum celebrando, virique dimiſſis ſuis propriis uxoribus, alias uxores, etiam aliquando aliis viris conjugatas: & uxores viros alios ſibi damnabiliter aſſociant, in Dei & Eccleſiæ ſcandalum publicum luxurioſe vivendo. Nos igitur tantis in Eccleſia Dei ſcandalis, tantisque erroribus, & ſubditorum noſtrorum animarum periculis, prout ex debito tenemur officio, occurrere cupientes, ſtatuendo præcipimus; ne aliqui de cætero tam viri, quam mulieres absque judicio Eccleſiæ, ſe ſe ab invicem ſeparent, aut dividant, cauſa divortii inter eos faciendi. Qui vero contrarium fecerint, in excommunicationis ſententiam, quam in ipſos ferimus, incidant ipſo facto. (*)

De Ordinibus & Beneficiatis, ad ſacros Ordines promovendis.

TITULUS DECIMUS.

PRæcipimus omnibus Clericis, habentibus Eccleſias Parochiales, Capellanias, Præpoſituras, vel alias animarum curas, ut ad ſingula tempora ſacrorum Ordinum ſe transferant ante dies ordinum, ſic apto tempore examinandi, ut nos poſſimus inquirere de idoneitate & ſufficientia eorum, & infra tempus debitum, ſecundum quod onus beneficii requirit, ſe faciant ad ſacros ordines promoveri (*y*): & perſonaliter reſideant in eodem, & ad hoc juramentis propriis ſe adſtringant.

Impetranda eſt cura animarum.

Item præcipimus Sacerdotibus Parochialibus, ut infra menſem a tempore ſuæ reſidentiæ primæ, curam animarum ſuarum ab Epiſcopo recipere non poſtponant, & infra alium menſem ſuper his Decanis ſuis faciant fidem certam. Alioquin pro anno illo foranei reputentur.

Excommunicamus (**) omnes illos, qui illicentiati, ab aliis Epiſcopis, quum a nobis, fecerint ſe ad tonſuram Clericalem, ſeu alios ordines promoveri. (*z*)

De per ſaltum promotis.

Excommunicamus (*a*) omnes illos, qui per ſaltum fuerint in ſacris ordinibus inſtituti, ſeu promoti (*b*), inhibentes Decanis noſtris, ne tales ponant in ſuccurſibus deſerviendis, nec ab Archidiaconis in corporalem poſſeſſionem mittantur, licet a Patronis præſentati, niſi cum eis ſuper hoc fuerit a nobis diſpenſatum.

Inhibemus, ne Parochialis Eccleſia conferatur alicui, qui vigeſimum quintum annum non attigerit, quoniam talis collatio nulla eſt ipſo jure. (*c*)

De reſidendo.

Præcipimus, quod Presbyteri Parochiales & Capellani perpetui in Eccleſiis ſuis & Capellaniis, continue & perſonaliter reſideant (*d*), ſpatio duorum menſium, (tam dies interpolatos, quam

(*x*) Excommunicatio non reſervata. *Vid. Synod. anni* 1604. *Tit.* 8. *cap.* 4.
[*] *Moderatum, ut infra.* Vid. *Moder.* & *Addit.* §. 9. Vid. *etiam* §. 10. 11. & 12.
(*y*) C. *Cum in cunctis.* §. *In inferiora.* Extra. De elect. c. *Licet Canon.* c. *Commiſſa.* c. *Quam ſit. in fin.* De elect. in 6.
(**) Vide Moderationem *infra in Moder.* & *Addit.* §. 13.
[z] C. *Eos.* c. *Cum nullus.* c. *fin.* De temp. Ordin. in 6.
(*a*) Tam hæc excommunicatio, quam præcedens, reſervata eſt.
(*b*) C. un. De Clerico per ſaltum promoto. Extra.
(*c*) C. *Cum in cunctis.* cum ſeq. juribus ſupra alleg.
(*d*) D. c. *Licet Canon.* c. *Relatum,* c. *De cætero.* c. *Tuæ fratern.* Extra. De Cler. non reſid.

quam continuatos connumerando) pro abſentia a dictis Eccleſiis & Capellaniis, eis duntaxat indulto. Alioquin extranei & foranei cenſeantur, & ſuarum Eccleſiarum, & Capellaniarum fructus nobis, & Archidiaconis locorum applicentur. (e)

De Horis legendis.

Statuimus, ut habens tonſuram Clericalem addiſcat, & ſtudeat dicere quotidie ſeptem Pſalmos (f) Pœnitentiales. Item, ut acolythus horas glorioſæ Virginis Mariæ dicat. Item, ut exiſtens in ſacris ordinibus, ſive ſit Beneficiatus, ſive non, horas Canonicas de die, & Beatæ Virginis Mariæ quotidie dicere non omittat.

Promotus ad titulum Patrimonii.

Statuimus, ut quicumque ſe fecerit ad ſacros ordines promoveri ad titulum ſui patrimonii, de cætero quamdiu idem promotus vixerit, vel donec competenter Beneficiatus fuerit, non poſſit dictum patrimonium, ad cujus titulum ordinatus fuerit, alienare, vendere, vel extra manus ſuas ponere; quin bona & emolumenta provenientia ex dicto patrimonio habeat, levet, & percipiat, ac in ſuos proprios uſus ſine fraude convertat: niſi cauſam legitimam coram ſuo Ordinario allegaverit, & per Ordinarium cum ipſo diſpenſatum fuerit, quod dictum patrimonium poſſit vendere & alienare. (*Syn.* 1324.)

Item illi, qui promoventur ad titulum patrimonii, & de hoc fuerint datæ literæ, vel chartæ coram laicali juſtitia: quod hujusmodi literas non reſtituant, quouſque eis fuerit proviſum de beneficio competente, & hoc ſub pœna decem librarum, Domino Cameracenſi Epiſcopo ſolvendarum. (*Syn.* 1335.)

Curent Beneficiati, cum quibus diſpenſabitur ſuper non reſidentia, (g) vel ordinibus, inſiſtendo ſcholis vel ſtudio generali; ut ibidem ſufficienti tempore, abſque fraude ſtudendo reſideant. Alias pro non diſpenſatis habebuntur. (*Syn.* 1320.)

De Extrema Unctione.

TITULUS UNDECIMUS.

Modus inungendi.

CUm reverentia, aqua benedicta, & luce præcedentibus, per Sacerdotem Oleum ſacrum ad infirmos deferatur, & diligenter ac devote dicantur ſeptem Pſalmi, Litaniæ, & Orationes, ad hoc conſuetæ. Ille autem, qui inungit, inungendo reverenter & diſtincte proferat iſta verba: *Per iſtam ſanctam Unctionem, & ſuam ſanctam piiſſimam miſericordiam, indulgeat tibi Deus, quidquid deliquiſti per viſum*, ad oculos: ad aures: *per auditum*; ad nares: *per odoratum*; ad os: *per guſtum*; ad manus: *per tactum*; ad pedes: *per greſſum*; ad pectus: *per cogitatum*; ſemper repetendo: *Per iſtam ſanctam Unctionem*, ut ſupra. Manus Sacerdotis foris inungantur, manus aliorum intus.

Ad Sacramentum extremæ Unctionis ſæpe Presbyteri moneant ſubditos indifferenter a quatuordecim annis, & ſupra; ut ſinguli, cum neceſſe fuerit, inungantur: nec pauperes propter egeſtatem ſe excuſent. Si infirmus non poteſt habere multitudinem candelarum, vel indumenta linea, quæ cauſa reverentiæ in hoc Sacramento exhiberi ſolent; non propter hoc dimittat Sacerdos inungere, ſed ſufficiat una candela. Inuncti vero cum ſtuppa diligenter in locis inunctis extergantur, & ſtuppæ comburantur, & cinis in ſacro loco reponatur.

Sacramentum Unctionis iterari poteſt.

Doceant Sacerdotes, quod hoc Sacramentum licite iterari poteſt, in qualibet gravi infirmitate & periculoſa. Iſtud Sacramentum valet ad tria, quæ patent his verſiculis:

Ungor in extremis, ut fiat gratia major,
Et morbus levior, & mea culpa minor.

Suſcepturi quodlibet Sacramentum, prius confeſſione mundentur, & honor ac reverentia a Presbyteris, Clericis

(e) C. *Præſenti.* De offic. Ordin. in 6.
(f) Vide Moderatum *in Moderat. & Addit.* §. 14.
(g) D. c. *Tuæ fraternitatis.* Extra. De Cleric. non reſident.

Digitized by Google

ricis & laicis, omnibus Sacramentis ſupra dictis exhibeantur.

Excommunicantur Religioſi, qui adminiſtrant Sacramenta ſine licentia Presbyteri Parochialis.

Excommunicatos a Canone (*b*) nuntiamus Religioſos, qui inter Parochianos alienos Matrimonia ſolemnizare, aut Clericis & laicis, Sacramenta Euchariſtiæ, extremæ Unctionis, miniſtrare, ſeu a ſententia per Statuta Synodalia vel Provincialia promulgata abſolvere præſumpſerint, non habita ſuper his Presbyteri Parochialis licentia ſpeciali, & per Sedem Apoſtolicam abſolvendi. (*Syn.* 1319. & 1321.)

De vita & honeſtate Clericorum, & exceſſibus eorumdem.

TITULUS DUODECIMUS.

Veſtitus Clericorum.

CLerici tonſuram rotundam & competentem habeant (*i*), & eam ſaltem ſepties in anno radi faciant: veſtibus quoque honeſtis utantur, in forma, colore, & pretio honeſtatem decentibus Clericalem.

Virgulatis veſtibus & partitis, ac aliis inhoneſtis non utantur, niſi a Nobis cum eisdem ſuper hoc fuerit diſpenſatum. Contrarium facientes, ſi Beneficiati fuerint, vel in ſacris Ordinibus conſtituti, excommunicationis ſententiam (*k*) incurrant ipſo facto. Alii vero Clerici ad pœnam quadraginta ſolidorum Pariſienſium Nobis teneantur.

Statuimus, ut Presbyteri civitatis & Diœceſis Cameracenſis veſtibus ſtrangulatis, & ſciſſis de cœtero non utantur, ſed rotundis & clauſis. Alioquin contrafacientes graviter puniemus. (*l*) (*Syn.* 1330.)

Clerici, in ſacris Ordinibus promoti, Epiſtolam vel Evangelium in veſte Eccleſiaſtica cantent, ſive legant, aliisque Officiis Eccleſiaſticis & bonis ſtudiis intendant: nec ſe immiſceant [*m*] officiis & commerciis (*n*) ſæcularibus & laicalibus, maxime illicitis, turpibus, & prohibitis quæſtibus, & negotiationibus: videlicet, ne ſint campſores, tabernarii, carnifices, mimi, hiſtriones, joculatores, vel proxenetæ (quod vulgariter dicitur Gallice: Courretiers, vel Avantparleurs) in Curia laicali, vel hujusmodi: quæ ſine peccato, vel ſcandalo, modernis temporibus non exercentur. A quibus negotiationibus, vel quæſtibus, niſi poſt trinam monitionem (quam eis a locorum Decanis, vel Presbyteris fieri præcipimus) omnino deſtiterint, eos, & niſi etiam veſtes deferant Clericales, Eccleſia non defendat.

De Presbytero fornicario.

PETRUS, MISERATIONE DIVINA EPISCOPUS CAMERACENSIS, UNIVERSIS ET SINGULIS PRESBYTERIS, CAPELLANIS, CURATIS, ET NON CURATIS, AC PAROCHIALIUM ECCLESIARUM RECTORIBUS, NEC NON NOTARIIS ET TABELLIONIBUS PUBLICIS, PER CIVITATEM ET DIOECESIM NOSTRAS CAMERACENSES, UBILIBET CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO, ET MANDATIS NOSTRIS FIRMITER OBEDIRE.

QUia ad noſtrum (quod dolenter, & non ſine amaritudine cordis & dolore accepimus) fama publica deferente, & denuntiante clamore, quæ ſine gravi ſcandalo pertranſiri non poſſunt, nec ulla tergiverſatione celari, pervenit auditum, quod quam plures Eccleſiaſticæ perſonæ, Canonici, Capellani, & Vicarii Eccleſiarum Collegiatarum, nec non etiam Parochialium, noſtrarum Civitatis & Diœceſis Cameracenſis Curati & Rectores, in noſtris Civitate & Diœceſi Cameracenſi ſuper aliis ſuis Beneficiis moram trahentes & reſidentes, ipſorumque vices gerentes, & Capellani, non attendentes, quod extrema libidinis turpitudo non ſolum mentem exterminat, ſed etiam corpus

(*b*) *Clem.* 1. De Privil. & exceſſ. Privil. *in Clem.* Excommunicatio reſervata Sedi Apoſt. per *dictam Clem.* 1. *Vide idem Statutum ſupra pag.* 195.

[*i*] C. un. De Cleric. conjug. in 6. c. *Clerici.* 2. Extra. De vita & honeſt. Cleric.

[*k*] *Vide infra in Moderat. & Addit.* §. 15.

(*l*) Eod. c. *Clerici.* 2.

(*m*) D. c. *Clerici.* & c. *Cum decorem.* & c. fin. Extra. De vita & honeſt. Cleric. d. c. *Uni.* De Cleric. conjug. in 6.

[*n*] *Vide in Moderat. & Addit.* §. 16.

pus enervat : non ſolum etiam fœdat animam, ſed fœdat perſonam, & eſt familiaris inimicus non procul habitans, ſed prope : non extra, ſed intra, (nam virtus in lumbis ejus) quodque nunquam fugit, niſi quando fugatur : nec mactatur, niſi quando maceratur : ætatem corrumpit, omnem ſenſum confundit, omnem gradum pervertit : invadit etiam ſenes & juvenes : prudentes, & ſimplices : ſuperiores, & inferiores : & ad ultimum etiam ipſas perſonas Eccleſiaſticas & Sacerdotes, qui nocte Venerem amplexantur, & mane Virginem venerantur. (Turpe quidem dictu, ſed turpiſſimum factu dici liceat, ut agi non valeat) nocte filium Veneris agitant in cubili ; mane filium Virginis oſtendunt in altari, (nec ejus multiplices ſpecies valent explicari) in publica fornicatione, tenentes ſecum in ſuis domibus ſuas concubinas, & mulieres publice ſuſpectas, in ſcandalum plurimorum cohabitant ſimul copulati, eiſdem domo, menſa, & lecto, reſidendo, ac ſi eſſent vir & uxor matrimonialiter conjuncti : proles ſuper terram gradientes ex hujuſmodi ſuis concubinis ſuſceptas, una cum eiſdem, in ſuis domibus publice, ſecum habendo, & tenendo : Sacramentum Matrimonii & Canonicas Sanctiones multipliciter per hoc vilipendendo, in maximum ſuarum animarum periculum, juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ac honeſtatis præjudicium, jacturam, & gravamen ; pœnas & ſententias juris & Statutorum, tam Provincialium, quam Synodalium, in tales, ac talia damnabiliter perpetrantes, authoritate latas incurrendo, ac per præmiſſa graviſſime delinquendo & excedendo. Cum igitur plures ipſorum ſint tam adulteri, quam fornicarii, & nobis datus ſit gladius, ad faciendum vindictam in talibus ; ne nobis quidem improperetur illud Apoſtoli verbum : Libenter ſuffertis inſipientes, cum ſitis ipſi ſapientes : *& ut ipſi hujuſmodi vitio abominabili irretiti, a talibus ſe abſtineant, & impuniti non remaneant : cum impunitas ſit nutrix inceſtus, fornicationis, & adulterii, filia negligentiæ, mater contumaciæ, præambula mortis æternæ, peccati radix, & inferni finaliter præparatrix : (per impunitatem vero impiorum malitia convaleſcit, per hanc in ſuis ſtercoribus miſeri computreſcunt, atque peccatorum ſuorum bibendo urinam, cum malefecerint, gloriantur) ipſique hujuſmodi vitio irretiti, ſententiam ſuſpenſionis & excommunicationis, a jure & Statutis Provincialibus & Synodalibus in eos latam, non timeant :*

NOS PETRUS, Cameracenſis Epiſcopus præfatus, tenore præſentis noſtri perpetui Statuti, ſtatuimus & ordinamus, ut nullus perſonarum Eccleſiaſticarum ; Canonicorum, Capellanorum, & Vicariorum præfatarum Eccleſiarum, Collegiatarum, & aliarum ſuperius declaratarum, in domo ſua, & loco habitationis ſuæ, ſuove ſervitio, ſeu domo ſibi contigua, concubinam, ſeu mulierem ſuſpectam de cætero teneat, ſeu habeat, tenere ſeu habere præſumat. Contrarium vero facientes, in his ſcriptis monemus, & per vos omnes & ſingulos, quibus præſentes noſtræ literæ diriguntur, vobis hæc diſtricte præcipiendo, moneri authoritate noſtra volumus & mandamus, primo, ſecundo, & peremptorie, ſub juris, ſuſpenſionis, & excommunicationis pœnis, ut infra ſex dies, poſt monitionem & publicationem præſentium literarum noſtrarum, & noſtri præſentis Statuti ſibi factam, proxime ſequentes, quorum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos dies pro tertio & peremptorio termino, ac monitione canonica, eiſdem, & eorum cuilibet aſſignamus : hujuſmodi ſuas concubinas & mulieres ſuſpectas licentient (o), *& ab ipſorum domo & ſocietate & ſervitio penitus & omnino, abſque ulteriori de cætero cum eiſdem ſub eodem tecto, cohabitatione, ſeu comeſſatione, expellant & removeant. Alioquin contra ipſos, & eorum quemlibet, non parentes, ad hujuſmodi juris, ſuſpenſioniſque & excommunicationis ſententias, & pœnas, lapſo dictorum ſex dierum ſpatio, declarandas, & alias, prout fuerit juris, procedemus. Volumus inſuper ſtatuimuſque, & decernimus pro nunc, prout ex tunc, & ex tunc, prout ex nunc, quod omnes & ſinguli non parentes, una cum pœnis & ſententiis ſuperius enarratis, per Nos declarandis, a perceptione fructuum ſuorum Beneficiorum, & Eccleſiarum, nec non diſtributionibus quibuſcumque, ipſo facto ſuſpenſi & privati ſint, pro toto tempore, quo ipſas ſuas concubinas, ſeu mulieres ſuſpectas, lapſis dictis ſex diebus ſecum detinuerint, & per duos menſes ſequentes : quodque tales ad perceptorum reſtitutionem teneantur, quæ per ipſos, ſeu eorum alterum, ipſo facto, ſuſpenſionis & privationis tempore pendente, percepta fuerint : ſi fuerint in aliqua dictarum Eccleſiarum Collegiatarum Beneficiati, mediatim fabricæ Eccleſiæ, & mediatim nobis ad opus eleemoſynæ noſtræ : ſi vero Rectores Parochialium Eccleſiarum fuerint, mediatim matriculariis Parochialis Eccleſiæ,*

(o) C. 1. & c. *Sicut ad extirpandam.* Extra. De cohabitat. Cleric. & mulier.

cleſiæ, ad opus fabricæ ejuſdem, & mediatim Nobis ad opus eleemoſynæ noſtræ committentes & applicantes, converti & applicari volumus & mandamus, ſine remiſſione quacumque facienda: ita, quod nulli de eiſdem fiat gratia. Et nihilominus tales, non parentes, taliter puniemus, quod cæteris cedent in exemplum. Hujusmodi autem præſentes literas noſtras, & præſens noſtrum Statutum, ſeu ejus copiam (quod obſervari & teneri, ac tantam roboris & efficaciæ firmitatem, ac ſi diſtincte, ſpecificeque & nominatim moniti, ad eorum proprias perſonas fuiſſent & eſſent, contrarium facientes, habere & obtinere decernimus & volumus) ne tales hujusmodi vitio fornicationis, inceſtus, & adulterii irretiti ignorantiæ cauſam prætendere valeant, valvis Cathedralis, Sanctæ Crucis, & Sancti Gaugerici Cameracenſis, Eccleſiarum affigi, & per vos omnes, & ſingulos ſuperius nominatos, quibus diriguntur, executioni debitæ demandari volumus & mandamus: taliter vos in præmiſſis habentes, quod de negligentia non valeatis redargui; quinimo potius de diligentia commendari. Datum Cameraci in noſtro Epiſcopali Palatio, anno Domini milleſimo trecenteſimo nonageſimo octavo, feria ſecunda poſt Dominicam in Ramis Palmarum, vigeſima quarta die menſis Martii.

Reparatio & intertentio domorum.

Presbyteri & Capellani in domibus beneficiorum ſuorum moram trahant, & eas competenter interteneant. Alioquin Decani de bonis beneficiorum, ſive vacent, ſive non, eas faciant competenter interteneri: & ſemel in anno iidem Decani defectus hujusmodi inveſtigent.

Quandocumque nos contingit concedere licentiam, ex certis aliquibus cauſis, Curatis, vel Capellanis de non reſidendo in Eccleſiis vel Capellaniis ſuis, intentio noſtra eſt, quod domus eorum ſuſtententur, & ut oportet, reparentur. Quod ſi non fecerint; volumus, quod Decani locorum de fructibus dictarum Eccleſiarum, ſeu Capellaniarum, faciant dictas domos reparari: & quod in his faciendis vigilent diligenter. (2. *Syn.* 1316.)

De reparatione domorum.

Cæterum, quia ex fide dignorum relatione didicimus, quod nonnulli noſtrarum civitatis & Diœceſis Cameracenſis, tam Curati, quam Capellani, domos Eccleſiarum, Capellaniarumque ſuarum adeo male reparant & reſtaurant; quod aliquæ ipſarum penitus corruerint, aliæ proximam minantur ruinam: aliæ vero non modicum indigent in pluribus refectione feſtina: idcirco hujusmodi Capellaniarum & Eccleſiarum incommoditatibus occurrere cupientes, ſtatuimus, ut omnes Decani Chriſtianitatum infra annum ipſas domos, quæ ruinam minantur, reparari faciant; illas vero quæ penitus corruerunt, modo utiliori, quo poterit, reædificari, ſi, & prout ultra ſalarium deſervientium eiſdem Eccleſiis, Eccleſiarum, & Capellaniarum ipſarum ſuppetant facultates. Quod niſi fecerint pro viribus, & ſi in præmiſſis fuerint negligentes & remiſſi, contra ipſos juxta modum negligentiæ ſuæ, ſive culpæ, acriter procedemus. (*Syn.* 1323.)

Statuimus, quod ſi contigerit, domos Curatorum & Capellanorum pejorari propter negligentiam Decanorum Chriſtianitatis, qui eas tenentur viſitare; Decani, ob quorum defectum hoc accidet, & eorum beneficia, teneantur dictas domos relevare, vel reparari facere ſuis propriis ſumptibus & expenſis. (*Syn.* 1324. *ſede vac.*)

Presbyteri decimas a laicis, non niſi de licentia noſtra recipiant, nec grangias, ſeu terras alienas, aut bona ad firmam ſeu cenſam: cum id ſpecies negotiationis exiſtat.

Pœna pecuniaria Statuta contra Laicos, extenditur etiam contra Clericos.

Statuimus, quod ubicumque a Præſidibus juſtitiæ laicalis certa pœna pecuniaria ſtatuitur contra laicos delinquentes, vel excedentes, Clerici, qui in ſimiles exceſſus inciderint, eadem pœna, & ultra in duobus ſolidis, & alias ſecundum conditionem delinquentis, & perſonæ, cui injuria infertur, ad qualitatem & quantitatem delicti puniantur, prout Officialis Cameracenſis, aut Decanus, ſub quo delinquentes moram traxerint, de hoc duxerint decernendum.

De

De induciis.

Item Decanis prædictis noſtram committimus poteſtatem, ut ubi inter laicos ſuper inimicitiis treugæ datæ fuerint, compellant per cenſuram Eccleſiaſticam, invocando (ſi neceſſe fuerit) brachium ſæculare, Clericos de parentela, & quorum intereſt, ad conſentiendum dictis treugis, & tenendum easdem.

Excommunicamus (*p*) omnes Presbyteros & Clericos, in ſacris ordinibus conſtitutos, qui Burgeſias intrabunt ſæcularium Dominorum, & eos, qui jam intraverint easdem, niſi infra menſem exeant ab eisdem: qui etiam, ſi per menſem ſuſtinuerint excommunicationis ſententiam antedictam, ex tunc pro illo anno fructibus beneficiorum ſuorum Eccleſiaſticorum ſint privati.

Clericus excommunicatus privatur fructibus beneficii.

Præcipimus, ut omnes Presbyteri nobis ſubjecti propter ſuam culpam excommunicati, durante ipſa excommunicatione, ſuorum beneficiorum Eccleſiaſticorum fructus amittant (*q*), ac Nobis, & locorum Archidiaconis applicentur.

Clericus arma ne deferat.

Quoniam legitur in Canone, quicumque videntur ex Deo eſſe, arma militaria non ſumant; ſtatuimus, ut nullus Clericus cujuscumque ſit ſtatus, arma deferat (*r*) ſine Noſtra vel Officialis noſtri licentia ſpeciali. Alias ad pœnam quinquaginta ſolidorum teneatur, & arma nihilominus amittat. (*Syn.* 1312.)

Nomina excommunicatorum in ſcriptis per Curatos habenda.

Statuimus, ut ſinguli Presbyteri in ſcriptis habeant nomina ſuorum Parochianorum excommunicatorum, & qua de cauſa ſint excommunicati, vel fuerint, utrum pro judicato, vel contemptu, vel alias: & nomina illorum, ad quorum inſtantiam ſunt excommunicati, diem etiam, qua primo denuntiantur: & ſingulis annis per menſem ante Synodum Decanis referant excommunicatos: aliter ad viginti ſolidorum Pariſienſium pœnam nobis teneantur: & Decani referant nomina excommunicatorum ad Synodum, ſecundum antiqua ſtatuta: aliter nomine pœnæ in quadraginta ſolidos teneantur. (*ibid.*)

Denuntiatio excommunicatorum.

Statuimus, quod ſinguli Presbyteri alta & intelligibili voce in facie Eccleſiarum ſuarum diebus Dominicis & Feſtivis ſuos Parochianos excommunicatos denuntient nominatim & diſtincte, ut rubore confuſi, ad unionem Sanctæ Matris Eccleſiæ citiùs revertantur, & eorum nomina habeant in ſchedula vel libro. Aliter quoties omiſerint ſcienter, gratia, amore, vel favore; ſuſpenſionis (*s*) ſententiam incurrant ipſo facto. (*ibid. & Syn.* 1333. 1343.)

De non habentibus curam animarum.

Quia nonnulli Sacerdotes furtivè Eccleſias Parochiales in Diœceſi Cameracenſi ſunt ingreſſi, absque hoc, quod a Nobis, vel vices noſtras gerentibus, ſeu Prædeceſſoribus noſtris, curam animarum receperint: item alii per Archidiaconum loci, vel authoritate ſua, non ſunt miſſi in poſſeſſionem Eccleſiarum ſuarum Parochialium, quas obtinent; præcipimus, ut omnes Decani Chriſtianitatum noſtræ Diœceſis ſuper his diligenter inquirant: & ſi quos tales invenerint, nobis eorum nomina infra menſem, poſtquam ad eorum notitiam pervenerint, referant vel reſcribant.

Qualiter Divinum Officium celebrandum.

Præcipimus, ut Presbyteri Parochiales, vel eorum vices gerentes, diebus Dominicis & Feſtis ſolemnibus, præcedente campanarum pulſatione, Divinum Officium cantent, tam nocturnum,

(*p*) Excommunicatio non reſervata. Vide *Tomo ſeq. Synod. anni* 1604. *Tit.* 8. *c.* 4.

(*q*) C. *Paſtoralis in fin.* Extra. De app.

(*r*) C. *Clerici arma.* Extra. De vit. & hon. Cler.

(*s*) Suſpenſio reſervata.

num, quam diurnum. Item, quod in ſingulis diebus Dominicis, pro ſolemnitate diei, intra Eccleſiam, vel extra, & qualibet feria 2da, pro animabus in Cœmeteriis, ante Miſſam, cum Clero & populo eis ſubdito (prout conſuetum eſt) proceſſionaliter incedant, dicendo diebus Dominicis Reſponſorium de Trinitate, & ſi feſtum, de Sancto, cujus feſtum evenerit: feria autem ſecunda: *Miſerere mei Deus. De profundis.* cum aliis orationibus conſuetis. Si vero feria ſecunda, tempus pluvioſum, ſive nocivum, aut Cœmeterium interdictum fuerit, proceſſio intra Eccleſiam: Et ſi Feſtum ſolemne eadem feria evenerit, fiat proceſſio die immediate ſequente.

Inhibemus, ne laici una cum Clericis in choro, vel cancello intereſſe præſumant, (*t*) dum ibidem Divina celebrantur, niſi nobiles exiſtant, vel alias tales, qui ibidem conſueverint Presbyteros in Divinis officiis adjuvare.

Ne laicus tonſuram Clericalem radat, ſeu deferat.

Item, quia nonnulli laici, aſſerentes ſe Clericos, tonſuram Clericalem, licet revera non ſint Clerici, neque Canonice tonſurati, deferre præſumunt, in ſuarum periculum animarum, & ſcandalum plurimorum; Nos abuſui hujuſmodi obviare volentes, ſtatuendo inhibemus, ne de cætero aliquis in civitate & Diœceſi Cameracenſi tonſuram Clericalem, niſi ab Epiſcopo fuerit Canonice Clericali charactere inſignitus, deferre præſumat. Contrarium vero facientes, eo facto, excommunicationis (*u*) ſententia innodamus: eadem ſententia percellentes omnes barbitonſores, ac alios, qui talibus ſcienter de cætero in civitate & Diœceſi Cameracenſi tonſuras radere vel facere attentabunt. (*Syn.* 1330.)

Præcipimus etiam, ut in Monaſteriis & Prioratibus Monachorum debitus perſonarum numerus obſervetur: & ſi contra hoc commiſſum fuerit, præſidentes, ad quos ejuſmodi cura pertinet, pœna Canonica puniemus.

Statuimus, ne ulla perſona religioſa ſola extra Monaſterium in villis commoretur.

Clericus non poteſt prorogare juriſdictionem Judicis ſæcularis.

Dignum eſſe noſcitur, ut quos timor Dei a malo non revocat, ipſos ſaltem Eccleſiaſticæ coerceat ſeveritas diſciplinæ, præcipue Clericos, quos Eccleſia Dei filios Dei peperit ſpeciales, ipſosque libertatibus & privilegiis inter alios filios ſuos præmunivit, & ſuis propriis inſigniis voluit inſigniri. Si ipſam Matrem contemnant, ſi ipſius immunitates infringunt, ſi ipſius matris privilegiis (in contemptum ipſius) uti nolunt, quibus amicorum, ac omni alio ceſſante ſubſidio, a morte etiam turpiſſima ſæpius liberantur; quid mirum, ſi eos, qui ſe ab ejus immunitatibus eximunt absque cauſa, a communione ſua & fidelium ſuorum ſegreget & expellat? Cum igitur nonnulli Clerici de ſuis exceſſibus & delictis coram Dominis temporalibus & juſtitiis ſæcularibus eligant reddere rationem, & absque ſui judicis licentia, eorum juriſdictioni voluntarie ſe ſubmittant, & cum eis de dictis exceſſibus tranſigant & componant; ut correctionem Eccleſiaſticam poſſint effugere, a qua miſericordiam & veniam debent humiliter implorare: quod cedit in totius Cleri vituperium, & Eccleſiaſticæ libertatis præjudicium, & contra Canonicas Sanctiones noſcitur eſſe factum: Nos igitur his occurrere, prout debemus & poſſumus, juris remediis cupientes, ſtatuimus, ac firmiter inhibemus, ne de cætero quivis Clericus, gaudere debens privilegio Clericali, coram laicali juſtitia, præcipue in delictis reſpondeat, aut juriſdictioni Dominorum temporalium ſe ſubmittat. (*x*) Qui vero contrarium fecerit, excommunicationis ſententiam noverit ſe incurſurum. (*Syn.* 1321.)

Quia nonnulli Clerici & Presbyteri, maxime qui ſentiunt ſe aliquibus ſceleribus involutos, cum ipſos citari, ſeu alias per ſuum Judicem Eccleſiaſticum corrigi & puniri contigerit, ut debi-

(*t*) C. 1. Extra. De vita & honeſt. Cleric.
(*u*) Excommunicatio non reſervata. *Vide Tom. ſeq. Synod. anni* 1604. *Tit.* 8. *c.* 4.
(*x*) C. *Un.* De Cler. conjug. in 6. c. 2. De for. compet. in 6. c. *Si diligenti.* & c. *Significaſti.* Extra. De foro competen.

debitam correctionem evadant, per potentiam nobilium vel mandatum, minas vel diſſidationes, literaliter vel verbaliter, & quandoque facto atrocis injuriæ per ipſos potentes ſæculares & magnates, dici, fieri, & mitti procurant, & cum eisdem nobilibus & magnatibus colligationes, ſeu potius conſpirationes ineunt, laicali juſtitiæ, ac ipſis nobilibus de ſuis judicibus Eccleſiaſticis conquerendo, & alias procurando cum dictis potentibus quovis modo: ſic quod per eos, eorumque potentiam vel favorem, correctiones evitent, & de ſuis exceſſibus remaneant impuniti, quæ tam de jure, quam de Statutis, & Provincialibus Conciliis multipliciter inhibentur, & pœnas in talibus delinquentes, quam plurimas incurrunt, in eisdem juribus, Statutis, & Conciliis conſtitutas: Nos prædicta, vel conſimilia fieri in noſtris civitate & Diœceſi Cameracenſi prohibemus, monentes tenore præſentium ſcriptorum omnes ſubditos noſtros, & maxime Clericos & perſonas Eccleſiaſticas, ne talia quoquomodo, vel quovis colore quæſito faciant, ſeu procurent, nec in eisdem faciendis ſeu procurandis dent auxilium, conſilium, vel juvamen. Alioquin contrarium facientes, excommunicationis (y) ſententia innodamus, & per ſubditos noſtros præcipimus evitari, & præſens ſtatutum publicari & obſervari.

Fraudulenta compoſitio Decanorum.

Item quoniam nonnulli, tam Clerici, quam laici, ſcientes ſe coram Officiali Cameracenſi, ſuis ſuper exceſſibus & delictis citatos, cum Decanis ruralibus, poſt citationem & proceſſus Curiæ inchoationem tranſigunt & componunt, & his non contenti, literas compoſitionum a dictis Decanis ſub anteriori data fraudulenter impetrant, per quæ proceſſus inchoatus calumnioſe impeditur aut eliditur, Curiaque decipitur, & præjudicium Domino Epiſcopo & Archidiacono, ac etiam ſumptus inanes & graves generantur; Nos igitur prædictis Decanis & partibus inhibemus, ne talia de cætero committere audeant vel præſumant. Qui vero contrarium fecerint, ſuſpenſionis Presbyteri, & excommunicationis alii, ſententias, & cenſuras (z) incurrant ipſo facto. (*Syn.* 1321.)

De Reverentia, Jurisdictione, Libertate & Immunitate Eccleſiarum, Cœmeteriorum, & Eccleſiaſticarum Perſonarum.

TITULUS DECIMUS TERTIUS.

Inhibemus, ne in Eccleſiis & Cœmeteriis judicia ſæcularia ſerventur, (a) neque ludi hiſtrionum & joculatorum exhibeantur, [b] nec forum rerum venalium teneatur, nec banna, ſeu edicta ſæcularium Judicum proclamentur. (c)

Interdicti & excommunicati in Eccleſia, dum prædicatur, intereſſe poſſunt; (d) ſed prædicatione peracta ſeu finita, in continenti recedant.

Præcipimus Presbyteris Parochialibus, & Capellanis, ut Divinis officiis, in eorum Eccleſiis & Sacellis celebratis, tam ante prandium, quam poſt, Eccleſias & Sacella clauſa & munda teneant, niſi cauſa honeſta ea popoſcerit aperiri.

Decima lanarum.

Statuimus, ut in Parochiis, in quibus oves & arietes nutriri contigerit, Curatis earumdem & Patronis decimæ lanarum & vellerum (e) pro rata temporis ſolvantur: non obſtantibus conſuetudine & ſtatutis contrariis quibuscumque. Fraudem vero & dolum in eis perpetrantes excommunicamus: a qua excommunicatione non niſi per Nos,

(y) Excommunicatio reſervata.
(z) Neutra reſervata. *Vide Tom. ſeq. Camerac. Synod. anni* 1604. *Tit.* 8. *c.* 4.
(a) C. 1. & c. *Cum Eccleſia.* Extra. De immunit. Eccl.
(b) C. *Cum decorem.* Extra. De vit. & honeſt. Cleric.
(c) C. *Decet domum Dei.* De immunit. Eccleſ. in 6.
(d) C. *Reſponſo.* De ſent. Excommun. Extra. & c. *Cum voluntate.* in princ. eo. tit.
(e) C. *Ad Apoſtolicæ. juncta glo.* Extra. De Decimis.

Digitized by Google

Nos, aut Officialem noſtrum (*f*) dumtaxat poſſunt abſolvi.

Invadens poſſeſſiones Eccleſiarum, aut Eccleſiaſticarum perſonarum.

Statuimus, quod quicumque (*g*) poſſeſſiones perſonarum Eccleſiaſticarum invadunt injuſte, vel bona ipſorum mobilia rapiunt, vel rapta detinent, ſive detinebunt ſcienter, per ſe, vel per alium, niſi infra quindecim dies poſt præſumptionem hujusmodi ea ſufficienter reſtituerint, cum integra ſatisfactione parti, & Nobis condigna emendatione facienda; ex tunc ipſo facto eos excommunicamus: nec non omnes, & ſingulos, cujuscumque ſint conditionis, ordinis, aut ſtatus, in præmiſſis dantes conſilium, auxilium, mandatum, vel favorem, publice, vel occulte, niſi infra quindecim dies poſt perpetrata pœnituerint, vel deſtiterint, & procuraverint pro viribus, ut omnia de eorum conſilio vel mandato perpetrata ad ſtatum priſtinum reducantur. (*Syn.* 1309.)

Et nihilominus ubicumque hæc perpetrari contigerit, & ubi raptores, detentores, præſumptores, invaſores, mandatores, & forefactores hujusmodi moram traxerint: ibidem tunc omnino ceſſetur a Divinis, nec ſine noſtra, aut Officialis noſtri licentia, organa reſumantur ibidem. (*ibid.*)

Obſeſſio Eccleſiarum, aut Cœmeteriorum.

Statuimus, ut ubicumque obſideantur Eccleſiæ, vel Cœmeteria adverſus eos, qui cauſa refugii eo confugerunt, ita, quod non poſſit ad eosdem pro vitæ neceſſariis deferendis acceſſus haberi; moneantur per locorum Presbyteros, obſeſſores, ut recedant, & ab obſeſſione deſiſtant, & eos libere abire permittant. Alioquin ceſſetur a Divinis, & obſeſſores excommunicationis (*h*) ſententiam incurrant ipſo facto. Propter præſentiam autem confugientium ad Eccleſiam (etiamſi majori excommunicatione innodati fuerint) Presbyteri ibidem celebrare non omittant.

Quia plerumque accidit, quod, quando aliqui confugiunt ad Eccleſias, ſeu Monaſteria, aut Cœmeteria, cauſa immunitatis, ſeu libertatis Eccleſiarum, (*i*) Monaſteriorum, Cœmeteriorum; inimici, ſeu perſecutores talium confugientium ad Eccleſias, Monaſteria vel Cœmeteria, aut alii, circa dicta loca jurisdictionem exercentes, quandoque violant Eccleſias, Monaſteria vel Cœmeteria hujusmodi, & ab eis confugientes extrahunt: quandoque ſubtractione victus, & aliorum pro iſtis confugientibus neceſſariorum, aut modo alio ipſos confugientes inducunt, ſeu compellunt, ut exeant, contra libertatem & immunitatem prædictam; ſtatuimus, una cum aliis pœnis ſuper his ſtatutis, ut in locis, in quibus de cætero talia perpetrari contigerit, quocumque etiam colore quæſito, & ubi violatores & perpetratores hujusmodi moram traxerint, omnino ceſſetur a Divinis, nec ſine noſtra, vel Officialis noſtri licentia, organa reſumantur ibidem. (*Syn.* 1308.)

Pollutio.

Statuimus, quod ſi maleficium fuefuerit ab aliquo perpetratum in Cœmeterio, vel Eccleſia, per quod in Eccleſia, vel Cœmeterio atrociter ſanguis effunditur, (*k*) ad decem libras Pariſienſes teneatur nobis, pro paſtu reconciliationis applicandas: & ſi dictas decem libras ſolvere non poterit is, qui eſt in culpa; Parochiani loci ipſas ſolvere teneantur. (*Syn.* 1311.)

Reconciliatio pollutorum.

Item, ut Eccleſiæ vel Cœmeteria, ſanguinis effuſione polluta, & quas pollui continget in poſterum, Diabolo ſuadente, & inſtigante, ſub tanta diu non remaneant fœditate; ſtatuimus, ut ſi ille, ſeu illi, quorum facto, ſeu culpa, polluta ſint vel fuerint, vel erunt in futurum, niſi infra menſem reconciliationem dictarum Eccleſiarum, ſeu Cœmeteriorum procuraverint cum effectu, poſtquam fuerint ſuper his a Curatis dictarum Eccleſiarum

(*f*) Reſervatio ſublata eſt. *Vide Synod. Camerac. anni* 1604. *l. cit.*
(*g*) *Vide Conc. Trid. Seſſ.* 22. De Reform. c. 11.
(*h*) Excommunicatio reſervata.
(*i*) C. *Inter alia.* Extra. De Immun. Eccleſ.
(*k*) C. *un.* De conſecr. Eccleſ. vel Altar. in 6.

Digitized by Google

rum, ſeu Cœmeteriorum legitime requiſiti, (Canonico tamen impedimento ceſſante) excommunicationis (*l*) vinculo ſint ligati, & publice nuntientur. Veruntamen ſi ille, vel illi, quorum facto, vel culpa, facta eſt pollutio, vel fieri continget, non ſint noſtræ ſpirituali jurisdictioni ſubjecti, aut propter ſuam paupertatem, dictam reconciliationem procurare non valeant cum effectu; Parochiani dictarum Eccleſiarum, vel Cœmeteriorum, dictam reconciliationem teneantur efficaciter procurare infra duos menſes, poſtquam ſuper hoc a Curatis locorum fuerint requiſiti. Quod ſi negligentes fuerint, vel remiſſi, ex tunc infra dictam Parochiam ceſſetur a Divinis. Et ſi quos tunc de dictis Parochianis contingat decedere, ſine noſtra, aut Officialis noſtri licentia non tradantur Eccleſiaſticæ ſepulturæ, donec reconciliationem procuraverint cum effectu. Curati vero, in quorum Parochiis præmiſſa contingent fieri, ſuper eisdem cito perficiendis & obſervandis, ſicut præmittitur, ſolicite ſe habeant, ne poſſint de negligentia reprehendi. [*Syn.* 1310.]

Item Eccleſiæ pollutæ ſanguinis, vel ſeminis effuſione, reconcilientur per Nos, ſeu de mandato noſtro, vel Officialis noſtri: ſive Eccleſiæ, vel Cœmeteria fuerint dedicata, ſive non: & interim quouſque fuerint reconciliatæ, nullus ſepeliatur (*m*) ibidem. (*Synod.* 1308.)

Si Cœmeterium fuerit pollutum ſanguinis, vel ſeminis effuſione, propter hoc Eccleſia non erit polluta: ſed ſi Eccleſia fuerit polluta altero prædictorum modorum; Cœmeterium erit pollutum, ſi Eccleſiæ fuerit contiguum: non ſic autem, ſi ab Eccleſia ſit remotum; & quouſque fuerit reconciliatum, nullus ibidem ſepeliatur. (*n*) (*ibid.*)

Interdictum.

Statuimus, ut ſi aliqua Eccleſia noſtræ Diœceſis particulari interdicto ſit interdicta, quod in Capella eidem contigua interdictum hujusmodi obſervetur: ſecus, ſi non contigua exiſtat. Intentio tamen noſtra eſt, quod ſi per Statuta noſtra Synodalia in Eccleſia Parochiali ceſſetur, quod in omnibus Eccleſiis, & Capellis ejusdem Eccleſiæ ceſſetur omnino: etiamſi Eccleſiæ prædictæ vel Capellæ, eidem contiguæ non exiſtant. (*o*) (*Syn.* 1311.)

Excommunicatio Religioſorum, non ſervantium interdictum. (p)

Excommunicatos a Canone (*q*) nuntiamus omnes & ſingulos Religioſos, tam exemptos, quam non exemptos, qui in civitate Cameracenſi, villis & caſtris noſtræ Diœceſis Cameracenſis, in quibus Cathedralem, vel matricem loci Eccleſiam, authoritate Statutorum Provincialium, vel Synodalium, interdictum, ſeu ceſſationem ſciverint obſervare, in ſuis Eccleſiis, Monaſteriis, & Prioratibus Divina officia celebraverint, aut celebrare præſumpſerint: excepta Moderatione Conſtitutionis: *Alma Mater*. De ſentent. excommunicat. in 6. quæ ſequitur. (*Syn.* 1320.)

CONSTITUTIO APOSTOLICA BONIFACII PP. VIII.

ALma Mater Eccleſia plerumque nonnulla rationabiliter ordinat, & conſulte, quæ ſuadente ſubjectorum utilitate poſtmodum revocat, & in melius commutat. Sane a noſtris fuit dudum Prædeceſſoribus conſtitutum, ut in terris, ſeu locis Eccleſiaſtico ſuppoſitis interdicto, (r) *nulla (certis caſibus & Sacramentis exceptis) Divina celebrentur officia, vel miniſtrentur Eccleſiaſtica Sacramenta.* [ſ] *Quia vero in diſtrictione hujusmodi Statutorum creſcit indevotio populi, pullulat hæreſis, & infinita animarum pericula inſurgunt, ac Eccleſiis,*

(*l*) Excommunicatio reſervata.
(*m*) D. c. *un.* De conſecrat. in 6. c. *Propoſuiſti.* c. *A qua.* c. final. X. De conſecrat. Eccleſ. vel Altar.
(*n*) D. c. *un.*
(*o*) C. *Si civitas.* De ſent. Excomm. in 6.
(*p*) Excommunicatio reſervata.
(*q*) *Clem.* 1. De ſent. Excommun. *in Clem.*
(*r*) *De obſervatione interdicti* vide c. 1. 2. & 3. De ſent. Excomm. *in Clem.*
(*ſ*) C. *Reſponſo.* Extra. De ſent. excommun.

ſiis, ſine earum culpa, debita officia ſubtrahantur; cum fratribus noſtris ſuper his habita deliberatione diligenti, concedimus, quod tempore interdicti ab homine vel a jure prolati, non tantummodo morientes, ſed & viventes, tam ſani, quam infirmi, ad pœnitentiam, quæ propter pravitatem & fragilitatem hominis ad peccandum, ſumme neceſſaria eſt, licite admittantur, dum tamen excommunicati non fuerint, quos admitti, præterquam in mortis articulo, nolumus ad eamdem. Illis etiam, propter quorum culpam, dolum, vel fraudem lata eſt ſententia interdicti, vel qui ad perpetrandum delictum, cujus occaſione interdictum eſt latum, præbuerint auxilium, conſilium, vel favorem, (niſi de illo delicto, ſi ſint tales, ut id valeant, prius ſatisfecerint, vel de ſatisfaciendo idoneam dederint cautionem: aut ſi ſatisfacere nequeunt, vel hujusmodi cautionem præſtare juraverint, quod, cum poterunt, ſatisfacient, & ad ſatisfactionem hujusmodi per eum, vel eos, qui facere ipſum debent & poſſunt, præſtandam, dabunt conſilium, & auxilium, ac juxta poſſe ſuum fideliter laborabunt) non eſt pœnitentiæ beneficium aliquatenus concedendum: nec tunc etiam, quoad iſtos, vel alios, qui circa hoc minime deliquerunt (ubi civitas, vel locus alius, ſeu Univerſitas interdicti exiſtunt) facienda eſt relaxatio interdicti, ſed eis ſolummodo injungenda pœnitentia ſalutaris. Adjicimus præterea, quod ſingulis diebus in Eccleſiis & Monaſteriis Miſſæ celebrentur, & alia dicantur Divina officia, ſicut prius, ſubmiſſa tamen voce, & januis clauſis, excommunicatis & interdictis excluſis, & campanis etiam non pulſatis: & tam Canonici, quam Clerici Eccleſiarum, in quibus diſtributiones quotidianæ illis, qui Horis interſunt Canonicis, tribuuntur, ſi ad officia non venerint ſupra dicta, diſtributiones easdem amittant, [t] *ſicut interdicto perderent non extante, ſi Divinis officiis non adeſſent. In feſtivitatibus vero Natalis Domini, Paſchæ, Pentecoſtes, & Aſſumptionis Virginis glorioſæ, campanæ pulſentur, & januis apertis, & alta voce Divina officia celebrentur, excommunicatis prorſus excluſis: ſed interdictis admiſſis, quibus ob reverentiam dictarum ſolemnitatum, ut & ipſi ad humilitatis gratiam, & reconciliationis effectum facilius inclinentur, præfatis diebus participationem permittimus Divinorum: ſic tamen quod illi, propter quorum exceſſus hujusmodi interdictum eſt prolatum, ad altare nullatenus appropinquent. Cæteris, quæ circa obſervationem interdictorum a noſtris Prædeceſſoribus ſunt inſtituta, in ſuo robore duraturis: non obſtantibus quibusvis privilegiis, Eccleſiis, Monaſteriis, Ordinibus, Religionibus, ſeu perſonis Eccleſiaſticis, ſæcularibus, regularibus, exemptis, & non exemptis, ſub quavis forma & expreſſione verborum ab Apoſtolica Sede conceſſis, quæ contra tenorem præſentis Conſtitutionis nulli volumus ſuffragari; cum quibuslibet, tam regularibus, quam ſæcularibus ſufficere debeat, ut tempore interdicti modo præmiſſo, diebus celebrent ſupradictis.*

Statuimus, quod Cœmeteria, in quibus excommunicatorum, interdictorum & abortivorum corpora ſepeliri contigerit per potentiam propinquorum, vel alias contra Eccleſiaſticam jurisdictionem, reconcilientur per aſperſionem aquæ, ab ipſo Epiſcopo benedictæ, ſicut in Dedicationibus, vel reconciliationibus Eccleſiarum, vel Cœmeteriorum fieri conſuevit. (u) (*Syn.* 1311.)

Item, ſi qui in Cœmeteriis ſcienter aliquid ædificaverint, a Presbyteris locorum excommunicentur.

Ne Clerici puniantur per Sæculares.

Item, cum per juſtitiam laicalem, exceſſus puniri non debeant Clericorum, (x) nec per Judicem ſæcularem levari emenda ab eisdem: cum hæc ad ſolos Judices Eccleſiaſticos, non ſæculares pertinere noſcantur; Nos juxta tenorem Provincialis Concilii, & tam ipſius, quam noſtra authoritate monemus omnes & ſingulos noſtrarum civitatis & Diœceſis Cameracenſis, juſtitiam ſæcularem exercentes, ne pro prædictis, vel occaſione eorum aliquid levent, ſeu de bonis hujusmodi recipiant, vel exigant quoquo modo. Et ſi ſecus fecerint, ipſos ſententia excommunicationis (y) authoritate eadem innodamus. (*Ex Conc. Prov. Remen.* 1301.)

Ne

(t) C. *un.* De Cler. non reſident. in 6.
(u) C. *Conſuluiſti.* Extra. De conſecrat. Eccleſ. vel Altar. c. *Sacris.* Extra. De Sepult.
(x) C. *un.* De Cler. conjug. in 6.
(y) Excommunicatio non reſervata. *Vide Tomo ſeq. Synod. Camerac. anni* 1604. *Tit.* 8. *cap.* 4.

Ne Clerici compellantur per Sæculares debita ſolvere.

Quia plerumque nonnulli Juſtitiarii ſæculares noſtræ Diœceſis, plus ſpectantes motum animi, quam judicium rationis, perſonas Eccleſiaſticas ad ſolvendum debita, ſuper quibus coram illis contra fas exhibentur literæ, & aliæ damnabiles probationes inducuntur, damnabili præſumptione compellunt per captionem bonorum, vel alias: cum eis nulla competat jurisdictio in hac parte; Nos huic præſumptioni peſtiferæ, quæ in noſtra Diœceſi nimium invaleſcit, occurrere cupientes, ſtatuendo præcipimus, ut nulli Juſtitiarii ſæculares, talia de cætero facere præſumant. Si quis contra hoc noſtrum ſalubre Statutum perſonas Eccleſiaſticas ad ſolvendum debita, contra Canonum (z) Statuta cogere præſumpſerit, excommunicationis [a] ſententia ſit ligatus. (*Syn.* 1313. & 1314.)

Si Presbyter læſus fuerit.

Item ſtatuendo præcipimus, ut ubicumque infra fines alicujus civitatis, oppidi, vel municipii, Presbyter, Curatus, vel Capellanus, captus vel vulneratus fuerit; mox ceſſetur (b) in dicta civitate, municipio, vel oppido, a Divinis. [*Syn.* 1335.]

Si Clericus capiatur.

Statuimus & decernimus authoritate Concilii, ut ſi in aliqua civitate, vel aliquo oppido, ſeu loco noſtræ Diœceſis contingat Clericum capi, & detineri per juſtitiam laicalem: poſtquam dictus Clericus fuerit ab Epiſcopo illius loci, vel Officiali, aut Decano rurali, ſeu ex parte eorumdem legitime repetitus; niſi reſtituatur, ceſſetur a Divinis in loco captionis & detentionis, quouſque fuerit competenter reſtitutus. (*Ex Conc. Prov. Remenſi* 1301.)

Quod ſi Clericus per laicalem juſtitiam capiatur in aliqua Diœceſi, & extrahatur ab ea, & ad aliam ducatur, ceſſetur ſimiliter a Divinis in loco, ubi fuerit captus, & in loco ipſius capientis, per quem fuerit deductus: quouſque ad dictam Diœceſim fuerit reductus, & ſufficienter reſtitutus. [*ibid.*]

Obligans calices, libros &c.

Intelleximus, quod quidam Prælati, Presbyteri, & Beneficiati, calices, libros, & alia ornamenta, ſeu utenſilia Eccleſiarum & Beneficiorum ſuorum, pro debitis ſuis creditoribus obligare præſumunt de facto; licet de jure (c) non valeant: propter quod Divinorum celebratio impeditur, in animarum ſuarum periculum, Eccleſiarum & Beneficiorum ſuorum præjudicium & gravamen, & etiam ſcandalum Presbyterorum. Quare ipſis ſub pœna ſuſpenſionis a Divinis inhibemus, ne quis eorum, calices, libros, aut ornamenta, ſive utenſilia alia, Beneficiis ſuis, vel Eccleſiis pertinentia, alicui titulo pignoris tradere vel obligare de facto præſumat. Inhibemus etiam creditoribus, ſub pœna ſuſpenſionis in Presbyteros, & excommunicationis in alios, ne quis calices, libros, aut ornamenta, ſive utenſilia Eccleſiarum, aut Beneficiorum, ex cauſa prædicta recipere præſumat: denuntiantes inſuper ac declarantes, obligationes tales, ſi quas de facto fieri contigerit, non valere: & nihilominus talia facientes, ſeu attentantes, graviter puniemus.

Ne bona Eccleſiæ alienentur.

Præcipimus, ut omnes Presbyteri omnia bona & redditus, ad Eccleſias, Capellanias, aut Beneficia ſua ſpectantia, in Miſſalibus ſuis diſcrete conſcribant, alienata revocent, nec de dictis bonis quidquam vendere, aut alienare ſine noſtra licentia præſumant: & aliter facta venditio vel alienatio non valet. [d]

Cum laicis de rebus Eccleſiæ nulla diſponendi ſit attributa (e) poteſtas; ſtatui-

(z) C. 2. De foro compet. in 6.
(a) Excommunicatio non reſervata. *Ex ead. Synod. Camer.* 1604. *l. c.*
(b) Vide c. *Si Canonici.* De offic. Ordin. in 6.
(c) C. 1. & c. *Ex præſentium.* Extra. De pignor.
(d) C. *Nulli.* & per totum tit. De reb. Eccl. alien. vel non. C. *Hac.* in 6. C. 12. quæſt. 2. & Authent. De non alien. reb. Eccleſ. §. Nos igitur.
(e) C. 2. De Judic. Extra.

ſtatuimus, ut ſi Abbates, Priores, Conventus & perſonas Eccleſiaſticas contigerit poſſeſſiones, redditus perpetuos, vel ad vitam, aliquibus perſonis vendere, ſeu quoquo modo alienare: quod pro hujusmodi alienationibus tenendis & obſervandis, coram Dominis temporalibus, ſeu ſuis Officiariis ſe non obligent ullo modo, ſeu ſuper hoc ad eosdem recurrant, nec ad dona, vel pœnam quamcumque ſuper his, vel bonis ſuis capiendam, vel levandam erga prædictos Dominos temporales ſe obligent: ſed quod hujusmodi alienationes faciant ſecundum Canonicas ſanctiones, & cum debita ſolemnitate juris, decretoque & confirmatione noſtris intervenientibus. Quod ſi ſecus attentare præſumpſerint; declaramus, tales alienationes irritas, & contrarium facientes excommunicamus. (*f*) (*Syn.* 1311.]

Reſcriptio bonorum & Capellaniarum facienda.

Item addendo ſtatuimus, ut omnes Capellani infra menſem, poſt primam convocationem, faciendam per Decanum, reportare teneantur omnes redditus & bona Capellaniarum ſuarum: nec non facere ſcribi in Miſſali Eccleſiæ, & hoc ſub pœna viginti ſolidorum Pariſienſium, Domino Cameracenſi ſolvendorum: & quod Curati locorum teneantur Capellanos illos, qui defecerint in reportatione hujusmodi, & conſcriptione; Officiali infra menſem ſignificare, & hoc ſub eadem pœna. Item, quod Curati teneantur nomina omnium Capellaniarum infra metas ſuarum Parochiarum, tam antiquarum, quam novarum, remittere ad proximam Synodum per eum, qui electus fuerit venire cum Decano ad Synodum, & ſic de anno in annum, nomina novarum Capellaniarum, inſtitutarum infra metas ſuarum Parochiarum, & hoc ſub pœna viginti ſolidorum Pariſienſium. (*Syn.* 1335.)

Denuntiatio impedimentorum contra Immunitatem Eccleſiaſticam.

Statuimus, ut quilibet Curatus teneatur reportare ad proximam convocationem Decani ſui, omnia impedimenta contra libertatem Eccleſiaſticam, ſi quæ ſint, a quibuscumque perſonis facta; & illa Decanus ſignificare teneatur, quam citiſſime poterit, Officiali, ut ad hoc remedium valeat apponi: & hoc ſub pœna viginti ſolidorum Pariſienſium, tam a Curatis, quam Decanis, ſi in hoc defecerint, ſolvendorum. (*ibid.*)

Denuntiatio publicorum exceſſuum, per Curatos facienda.

Statuimus, ut ſi in noſtra Diœceſi contingat (quod abſit) aliquos exceſſus enormes & deteſtabiles committi, ut incendia Eccleſiarum: vel ad immunitatem Eccleſiæ fugientes extrahi violenter: gravem injectionem manuum in Clericos, vel Clericorum in laicos: notorium crimen inceſtus, vel uſurarum: matrimonium illicitum contrahi: conjugem absque judicio Eccleſiæ dimitti: publice adulterari: mulieres violenter rapi: portatores literarum Curiæ Cameracenſis rapi, vel verberari, aut incarcerari: jurisdictionem Eccleſiaſticam quomodolibet impediri: ſortilegia, hæreſim, Simoniam, Sodomiam, aut alios graves & publicos exceſſus committi; Curati, in quorum Parochiis talia acciderint, Decano loci infra octo dies a tempore notitiæ, & Decanus prædictus infra quindecim dies poſtmodum ſubſequentes, nomina malefactorum, & exceſſuum hujusmodi, & qualiter poſſimus ſuper hoc latius informari, Nobis, aut Officiali noſtro, referant. Alioquin ipſos pro noſtro arbitrio, & modo culpæ graviter puniemus. (*Syn.* 1311.)

Denuntiatio ceſſationis a Divinis.

Statuimus, ut quotiescumque ceſſari contigerit in noſtra Diœceſi a Divinis, cauſam ceſſationis, & nomina illorum, ob quorum cauſam ceſſatur, & alias circumſtantias, Curati, ſeu eorum vices gerentes, locorum, in quibus ceſſatur, infra octo dies Decanis ſuis, & Decani infra quindecim dies poſtmodum Nobis, aut Officiali noſtro, referant vel conſcribant. Alias viginti ſolidorum Pariſienſium pœnam, quotiescumque contrafecerint, Nobis ſolvere teneantur. (*ibid.*)

De

(*f*) Excommun. non reſervata. *Vide Synod.* 1604. *L. ſupra cit.*

De Conſpiratoribus, & Perturbatoribus Eccleſiaſticæ libertatis.

TITULUS DECIMUS QUARTUS.

EXcommunicatos denuntient (*g*) Sacerdotes omnes illos & ſingulos, cujuſcumque ſint conditionis, dignitatis, aut ſtatus, qui conſpirationem faciunt contra ſuos Prælatos & Presbyteros, ac eorum libertates & jura, verbo, vel facto, publice, aut occulte: quos etiam ex nunc, prout ex tunc ipſos excommunicamus: (*h*) nec non omnes & ſingulos, cujuſcumque ſint conditionis, dignitatis aut ſtatus, auxilium, conſilium, vel favorem, ſeu mandatum dantes circa conſpirationem hujusmodi: ſub qua intelligimus contineri, alligationes, confœderationes, expenſarum & ſumptuum diſtributiones. (*Syn.* 1309.)

Edicta contra Juriſdictionem Eccleſiaſticam ne fiant.

Statuimus, ut ubicumque publice per Dominos temporales, Baillivos, Præpoſitos, aut alios, ſæcularia judicia exercentes, proclamantur & edicuntur edicta & præcepta, ſeu inhibitiones, contra juriſdictionem Curiæ Cameracenſis, & poſſeſſionem juriſdictionis ejusdem, ceſſetur a Divinis.

Denuntiamus (*i*) excommunicatos a Canone (*k*) illos, qui ſervant, & ſervari faciunt ſtatuta, edicta, & conſuetudines, introductas contra Eccleſiæ libertatem. (2. *Syn.* 1316.)

Item Statutarios, & Scriptores Statutorum, nec non Rectores & Scabinos locorum, ubi de cætero hujusmodi edicta & conſuetudines factæ fuerint & obſervatæ, nec non eos, qui ſecundum eas præſumpſerint judicare. (*l*) (*ibid.*)

Item eos, qui temporale Dominium obtinent, & ſuis ſubditis, ne Prælatis, aut Cleris, ſeu perſonis Eccleſiaſticis quicquam vendant, emantve ab eisdem, aut ipſis frumentum molant, aut panem coquant, aut alia obſequia exhibere præſumant, aliquando interdicunt: (cum talia in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ noſcantur eſſe facta,) ſententiæ excommunicationis decernimus ipſo facto ſubjacere. (*m*) (*Syn.* 1317.)

De perturbationibus juriſdictionis Eccleſiaſticæ.

Item præcipimus (*n*) in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna ſuſpenſionis & excommunicationis, omnibus & ſingulis noſtræ Diœceſis Curatis, ut denuntient palam & publice excommunicatos illos omnes, qui impetratores literarum noſtrarum, vel Officialis noſtri Cameracenſis, vel alias ad forum Eccleſiaſticum recurrentes, ſuper cauſis, quæ ad idem forum de jure & antiqua conſuetudine pertinere noſcuntur, ad deſiſtendum, per eorumdem judicum Eccleſiaſticorum, vel impetrantium, aut litigantium, vel volentium litigare, aut propinquorum ipſorum, ſeu rerum, ſive bonorum eorumdem, vel Eccleſiarum ſuarum, captionem & apprehenſionem, ſeu modis aliis quibuscumque, compellunt, compelli faciunt, aut procurant per ſe, vel per alios quoquo modo, & qui ad præmiſſa facienda dant auxilium, conſilium, vel favorem: a qua ſententia non poſſunt abſolvi, niſi tam Nobis, quam Officiali, ſeu Judici, cujus cauſæ cognitio fuerit impedita, vel juriſdictio uſurpata, ac prætera parti, quæ turbata fuerit in perſecutione ſui juris, de injuria, damno, expenſis & intereſſe, prius per eosdem fuerit integre ſatisfactum. (*Syn.* 1314.]

De Executione Mandatorum & Statutorum Synodalium.

TITULUS DECIMUS QUINTUS.

SAcerdotes Superiorum ſuorum Mandata, ſine dilatione & periculo nuntiorum

(*g*) C. *Quoniam.* De Immunit. Eccleſ. in 6. (*h*) Excommunicationes reſervatæ.
(*i*) Trium ſequentium paragraphorum excommunicationes non reſervantur.
(*k*) C. *Noveritis.* c. *Gravem.* Extra. De ſent. excommunic. c. *Adverſus.* Extra. De Immunit. eccleſ.
(*l*) D. c. *Noveritis.* (*m*) C. *fin.* De Immun. Eccleſ. in 6.
(*n*) C. *Quoniam, ut intelleximus.* De Immunit. Eccleſ. in 6.

Digitized by Google

tiorum, diligenter & fideliter exequantur, & maxime Mandata noſtra, ſive curiæ noſtræ Cameracenſis. Et propria habeant ſigilla, quæ apponant in ſignum executionis Mandatorum, vel faciant ſcriptiones ad eadem: nec aliquid exigant, niſi unum denarium Turonenſem pro ſigillo vel reſcriptione: & Clerici Parochiarum ſimiliter unum denarium Turonenſem pro labore & executione facienda. (o)

De apprehenſione executorum Curiæ.

Statuimus, ut ubicumque portatores literarum Curiæ Cameracenſis, vel executores, aut etiam ipſæ literæ, & inſuper, ubicumque Clerici tam beneficiati, quam non beneficiati, ac ubicumque bona Eccleſiaſtica, & Clericorum beneficiatorum, violenter rapiuntur & detinentur: aut portatores literarum, vel executores earumdem capiuntur vel verberantur: & ubi captores moram trahunt; quod tam in locis, ubi capiuntur, ſeu detinentur perſonæ, aut verberanrur portatores literarum noſtrarum, ſeu executores earumdem, vel bona hujuſmodi capiuntur: quam etiam in locis, in quibus detinentur, ſeu transferuntur, omnino ceſſetur a Divinis: nec ſine noſtra, aut Officialis noſtri licentia, organa reſumantur ibidem, ſi poſtquam a Nobis, aut Officiali noſtro, ſeu Decano rurali, aut deputato ab ipſo, ſeu altero eorumdem requiſiti fuerint, non reſtituantur. (*Syn.* 1307. 1334. 1312.)

Portator literarum Curiæ.

Item ſtatuimus, ut cum portator literarum curiæ noſtræ ad quemvis executorem ipſarum accedit; ſi idem executor viderit periculum, ipſum portatorem non oſtendat, non prodat, nec alias revelet, ſeu revelari faciat parti adverſæ: imo ſi ſciat, vel viderit inſidias poni, ſeu periculum imminere dicto portatori per partem adverſam, ſeu ipſa procurante, literas ſibi præſentatas ſtatim ſigillet, & tradat ſigillatas ipſi portatori, retinendo mandatum in ſuis tabulis, aut pergameni breviculo, nec mandatum parti adverſæ inſinuet, aut inſinuari faciat, permittat, aut procuret; donec portator poterit per duo milliaria, vel tria, poſt dictam ſigillationem & traditionem a dicto loco receſſiſſe. Alioquin contrafacientes extunc a Divinis ſuſpendimus (p) ipſo facto. (*Syn.* 1307.)

De citatione.

Præcipimus omnibus ſubditis noſtris, ne faciant aliquam citationem contra aliquem de mandato Curiæ Cameracenſis, niſi per competentem terminum ante diem citationis ſecundum diſtantiam locorum. (*ibid.*)

Si Presbyteris immineat periculum propter obſervationem Statutorum.

Item, ſi Presbyteris pro executionibus Mandatorum noſtrorum, aut curiæ noſtræ Cameracenſis, aut obſervatione & executione ſtatutorum, aut defenſione, vel retentione ſuorum jurium Parochialium, a laicis minæ inferantur, ſic, ut juſto metu, qui poteſt in conſtantem virum cadere, perterriti, in propriis Parochiis morari non audeant propter ſævitiam eorum; volumus, ut apud Cameracum cauſa ſtudiorum & ſecuritatis, præmiſſis durantibus, moram faciant, ut ſcholares: & ſi alias non habeant, unde vivere poſſint, ſi in præmiſſis nec culpa, nec dolus præceſſerit, eisdem per Nos, & locorum Archidiaconos de vitæ neceſſariis providebitur competenter. (*ibid.*)

Si quis Clericus in noſtra Diœceſi aliquod crimen commiſerit, occaſione (q) cujus, bona mobilia ipſius Clerici per Nos pro emenda poſſint, vel debeant annotari, ſequeſtrari ſeu etiam confiſcari; ſi laicales juſtitiæ bona hujuſmodi confiſcaverint & levaverint, (niſi ad noſtrum, vel Officialis noſtri, ſeu Decani, vel Presbyteri loci mandatum, Nobis, aut Officiali, vel Decano, aut Curato prædictis, vel alicui ex noſtra, vel Officialis noſtri parte deſtinato, hæc nomine noſtro integre reddantur) ex tunc omnino ibidem ceſſetur a Divinis. Et quia conſtat, tales ipſa bona contra dictum mandatum in ſequeſtrationem detinentes, ſeu detineri fa-

(o) *Vide Moderationes & Addit. infra* §. 17.

(p) Suſpenſio reſervata.

(q) C. *Vergentis.* c. *Excommunicamus.* 1. §. *Damnati.* Extra. De hæretic.

Digitized by Google

facientes, noſtram juriſdictionem Eccleſiaſticam impedire; ipſos authoritate (*r*) Canonis excommunicationi decernimus ſubjicere, & eos eſſe excommunicatos, volumus a Presbyteris in facie Eccleſiarum ſuarum publicari: a qua excommunicatione, niſi per Nos, aut Officialem noſtrum, non poſſunt abſolvi: præcipientes cuilibet Presbytero, ſi ſciverit in Parochia ſua aliquem Clericum tam grave delictum perpetraſſe; ut incontinenti, & quam citiſſime poterit, bona mobilia talis Clerici delinquentis in manu noſtra ponat, quodque Nobis, vel Officiali noſtro, quam citiſſime poterit, ſignificare non poſtponat. (*ibid.*)

Præcipimus, ut ſubditi noſtri, vel alii, Mandata Curiæ Rhemenſis, ſine placeto noſtro, vel Officialis noſtri Cameracenſis, juxta Conſtitutionem Albanenſem (*s*) nullatenus exequantur.

De executione Mandatorum Apoſtolicorum.

Inhibemus Sacerdotibus, & aliis Eccleſiarum Prælatis, ne Mandata Executorum, vel Judicum a Sede Apoſtolica Deputatorum, niſi prius diligenter viſo authentico, etiam de falſitate non ſuſpecto, nullatenus exequantur: nec etiam exequantur mandata de citando, vel vocando in jus ſubditos noſtros, nec procedendo alias contra eos extra civitatem & Diœceſim Cameracenſem, niſi in literis Domini Papæ, virtute quarum proceſſus petuntur fieri, hanc clauſulam: *non obſtante tali conſtitutione*, ſcilicet expreſſe videant contineri. (*Syn* 1307.)

CONSTITUTIO CONCILII LUGDUNENSIS.

QUICUMQUE (*t*) *pro eo, quod in Reges & Principes, Barones, & Nobiles, Baillivos, vel quoscumque miniſtros eorum, aut quoscumque alios, excommunicationis, ſuſpenſionis, ſeu interdicti ſententia fuerit promulgata, licentiam dederint alicui occidendi, capiendi, vel alias in perſonis, vel bonis ſuis temporalibus, vel ſuorum, gravandi eos, qui tales ſententias protulerunt, ſive quorum occaſione fuerint prolatæ, vel easdem ſententias ſervantes, vel taliter excommunicatis communicare nolentes, (niſi licentiam ipſam integralem revocaverint: vel ſi ad bonorum captionem proceſſum ſit occaſione ipſius licentiæ, niſi bona ſua infra octo dierum ſpatium fuerint reſtituta, vel ſatisfactio pro ipſis impenſa,) in excommunicationis ſententiam incidant ipſo facto. Eadem ſententia ſint innodati, qui uſi fuerint prædicta licentia, vel aliquod præmiſſorum, ad quæ committenda licentiam prohibemus dari, auſi committere ſuo motu. Qui autem in eadem ſententia permanſerint duorum menſium ſpatio, ex tunc ab ea non poſſint, niſi per Apoſtolicam Sedem abſolutionis beneficium obtinere. Datum Lugduni Pontificatus noſtri anno tertio.*

Quando non liceat exequi Mandatum de excommunicando.

Item fraudi aliquorum obviare volentes, prohibemus, ne aliquis Presbyter, ſeu executor Mandatorum noſtrorum, aliquod Mandatum ſibi, feria ſexta ante Paſcha, in vigilia & die Paſchæ, in vigilia & die Pentecoſtes, in vigilia & die Natalis Domini, tunc primo præſentatum de excommunicando aliquem aliquatenus exequatur. (*Syn.* 1307.)

Affectata ignorantia Statutorum.

Cum nonnulli Presbyteri & Capellani, ſcientes, & ſcire debentes, ſe teneri ad obſervationem ſtatutorum Synodalium, ſtatuta hujusmodi in caſu ceſſationis non obſervent; ſed potius ſtatutis hujusmodi contemptis, ignorantiam (*u*) in hoc caſu affectantes, ſeu fingentes, celebrare, ubi ceſſare deberent, aliter quam de jure ſit permiſſum, ſcienter præſumant; Nos cupientes circa hoc ſtatuendo adhibere remedium opportunum, tales ipſo facto ex nunc a Divinis (*x*) ſuſpendimus: & ſi ſuſpenſionem hujusmodi per ſex dies in ſe ſuſtinuerint, excommunicamus eosdem, & excommunicatos publice mandamus nuntiari. (*Syn.* 1309. *ſede vac.*)

Cita-

(*r*) C. *Quoniam, ut intelleximus.* De Immunit. Eccleſ. in 6.
(*s*) *Alias:* Domini Albanenſis. (*t*) C. *Quicunque.* De ſent. excommun.
(*u*) C. *Ut animarum periculis.* De Conſtitution. in 6.
(*x*) Suſpenſio reſervata, uti & excommunicatio, quæ ſequitur.

Digitized by Google

Citatio generalis.

Item, cum per citationes generales, nominibus citandorum non expreſſis, plures fraudes & enormitates committantur; ut fraus & dolus in prædictis tollatur, authoritate Synodali ſtatuimus, quod de cætero tales citationes non fiant, niſi de Officialis noſtri Cameracenſis licentia ſpeciali. (*ibid.*)

De Sententiis Excommunicationis, ſuſpenſionis & interdicti, & de Abſolutione ab eisdem.

TITULUS DECIMUS SEXTUS.

Denuntiamus excommunicatos (y) a Canone (z) omnes hæreticos, credentes & fautores eorum, ac omnes ſchiſmaticos. (*Syn.* 1317.)

Item denuntiamus excommunicatos a Canone Synodali, omnes illos, qui civitatem noſtram Cameracenſem, villas, nemora, prata, molendina, vivaria, & alia loca & jura, ad noſtram menſam temporalem pertinentia, violenter invadunt, & injurioſe occupant, & eos, qui eisdem in præmiſſis, aut aliquo præmiſſorum, dant conſilium, auxilium, vel favorem: & terras eorum Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto. (*Syn.* 1316. 1317.]

Item denuntiamus excommunicatos a Canone Synodali omnes illos, qui in noſtro Comitatu Cameraceſii, incendi domos, granaria, vel ſegetes faciunt: & eos, qui eisdem in præmiſſis dant auxilium, conſilium, vel favorem, & terras eorum Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto. (*ibid.*)

Item denuntiamus excommunicatos a Canone Synodali omnes illos, qui in Comitatu noſtro Cameraceſii agricolas euntes ad agriculturam, & redeuntes, aut in ipſa exiſtentes, vel animalia, quibus arant, aut ſemina portant ad agrum, hoſtiliter capiunt, vulnerant, aut interficiunt: & omnes, qui eisdem in præmiſſis dant conſilium, auxilium, vel favorem. (*ibid.*)

Item excommunicatos (a) a Canone (b) nuntiamus omnes, exemptos & non exemptos, qui interdicti tempore, in caſibus a jure nobis conceſſis, defunctorum corpora, vel excommunicatos publice, & nominatim interdictos, vel uſurarios manifeſtos, in Cœmeteriis ſuis auſi fuerint ſepelire. (*Syn.* 1319.)

Pedagia.

Item excommunicatos a Canone (c) nuntiamus omnes, qui ab Eccleſiis, vel perſonis Eccleſiaſticis, pro eorum rebus propriis, quas non negotiandi cauſa deferunt, aut deferri faciunt, pedagia, ſeu guidagia, ſuo, vel alieno nomine exigunt & extorquent. (*ibid.*)

Denuntientur excommunicati, qui fabricant, cudunt, fabricari, ſeu cudi faciunt monetas infra Comitatum Cameraceſii, contra jurisdictionem & honorem Epiſcopi Cameracenſis: & qui eis dant, vel præſtant auxilium, conſilium, vel favorem: nec non qui eisdem monetas ipſas approbantes, utuntur in contractibus quibuscumque. (*Syn.* 1311. 1312. 1315.)

De Duellis.

Denuntientur excommunicati authoritate Apoſtolica, omnes & ſinguli, qui in noſtra Diœceſi torneamenta, & duella facere & exercere quomodolibet præſumunt: nec non & illi, in quorum terris & diſtrictibus, ſeu locis illa fiunt, non prohibentes, ſi poſſint: ac alii, qui hujusmodi duella, ſeu torneamenta facientes, aut facere volentes, & propter hoc ad locum torneamenti, ſeu duellorum hujusmodi accedentes, eundo, & ſtando, in domibus ſuis ſcienter receperint, ipſis equos & expenſas, vel quævis alia ſubſidia pro hoc faciendo miniſtraverint, vel cum eisdem ſuper hoc aliquod commercium fecerint: & terræ eorum Eccleſiaſtico ſint ſuppoſitæ interdicto: cujus excommunicationis abſolutio eſt, (præterquam in mortis articulo) Sedi Apoſtolicæ

(y) Quatuor priorum paragraphorum excommunicationes reſervatæ.
(z) C. *Noverit.* Extra. De ſent. excommunic.
(a) Excommunicatio non reſervata, uti & duæ ſequentes. *Vide Tom. ſeq. Synod. anni* 1604. *Tit.* 8. *c.* 4.
(b) *Clem.* 1. De ſepult. *in Clem.*
(c) C. 1. c. *Clericis.* De immunit. Eccleſ. in 6. *Clem. un.* De immun. Eccleſ. *in Clem.* c. *Non minus.* & c. *Adverſus.* Extra. De immunit. Eccleſ.

licæ reſervata, prout hæc in conſtitutione D. Clementis PP. V. plenius continetur. (*Syn.* 1314.)

De abſolutionibus excommunicatorum ab homine.

Item, ut cenſura Eccleſiaſtica magis timeatur, ſtatuimus, ut omnes excommunicati a Nobis, vel Officiali noſtro, pro ſuis abſolutionibus obtinendis, ad Nos, vel ad Curiam noſtram Cameracenſem accedant, vel Procuratorem ſufficienter inſtructum mittant: poteſtatem abſolvendi eosdem, (præterquam in mortis articulo) penitus reſervantes. (*Syn.* 1307.)

Item ſtatuimus, ut quicumque excommunicatus a Nobis vel Officiali noſtro, abſolutus a proprio Curato in articulo mortis fuerit, (*d*) ſi convaluerit, niſi infra menſem poſt ſuam convaleſcentiam Nobis, & parti adverſæ ſatisfaciat de offenſa; in priſtinam ſententiam noverit ſe reincurſurum, ac Sacerdotes tales renuntient excommunicatos, ſi a partibus fuerint requiſiti. (*ibid.*)

De abſolutionibus excommunicatorum a Canone Synodali.

Abſolutionem, ſeu relaxationem a ſententiis excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti, in ſtatutis tam antiquis, quam novis latis, ſi quis eas incurrerit, Nobis Epiſcopo Cameracenſi, ſeu noſtro locumtenenti, ſpecialiter (præterquam in mortis articulo) reſervamus. (*e*)

Præterea ſtatuimus, ut, ſi contigerit, aliquem fore excommunicatum pluribus ſententiis, & ab una fuerit abſolutus, nihilominus pro alia excommunicatus nuntietur. (*f*) (*Syn.* 1312.)

De Cautionibus recipiendis.

TITULUS DECIMUS SEPTIMUS.

Uſurarii, niſi de uſuris, & excommunicati, niſi pro quo excommunicati fuerint, ſatisfecerint (*g*) Nobis, & parti adverſæ, ſaltem per cautionem competentem, vel ab eis, vel eorum hæredibus, per Presbyterum loci receptam, ſi ſolvendo fuerint: ſi vero non ſolvendo fuerint, per receptum de ſtando mandatis Eccleſiæ juramentum; [*h*] nullatenus abſolvantur, nec tradantur Eccleſiaſticæ ſepulturæ, ſi decedant. Volumus autem, ut infra menſem, cum accepta fuerit per ipſum Curatum hujusmodi cautio, nobis remittatur.

Cautio ad Curiam tranſmittenda.

Ac ſtatuimus, ut ſi Curati receperint Mandata ab Officiali Cameracenſi, vel aliquo Decano de abſolvendo ſuos Parochianos, prius recepta cautione, pro hujusmodi abſolutione impetranda; quod hujusmodi cautionem, vel vadium reportent, vel ſignificent illi, a quo hujusmodi mandatum receperint, infra quindecim dies. (*Syn.* 1335.

De Decanis & Curatis, ac Capitulis, ſeu convocationibus, & aliis pertinentibus ad officium eorundem.

TITULUS DECIMUS OCTAVUS.

De Capitulis Decanorum.

Presbyteri Parochiales ad Capitula generalia Decanorum ſuorum, & eorum convocationes veniant & interſint, & pareant ordinationi eorundem: & Decani in Capitulis ſuis ſingulis, partem de Statutis Synodalibus legi faciant, & ſic de Capitulo in Capitulum, donec omnia ſtatuta infra annum fuerint plenarie lecta. (*Syn.* 1307.)

Item ſtatuimus, ut Curati Parochiarum ad Decanorum ſuorum convocationes venire teneantur ſub pœna viginti ſolidorum Pariſienſium, quam pœnam (nobis viventibus) cæteris de Decanatu Curatis venientibus volumus applicari: præ-

(*d*) C. *Eos, qui.* De ſent. excommun. in 6.
(*e*) Moderatum *in Synod. anni* 1604. *Tit.* 8. *c.* 4.
(*f*) C. *Officii.* c. *Cum pro cauſa.* Extra. De ſent. excommun.
(*g*) C. *Quanquam.* De uſur. in 6. c. *Quia in omnibus.* c. *Præterea.* Extra. De uſur.
(*h*) C. *Ex tenore.* c. *Cum deſideres.* c. *Super eo.* Extra. De ſent. excommunic.

Digitized by Google

præcipientes Decanis, ut ipſi tales ad ſolvendum prædictam pœnam, ſi neceſſe fuerit, per cenſuram Eccleſiaſticam inducant & compellant. (*ibid.*)

Occultans leges Reverendiſſimo debitas.

Quicumque Decanorum noſtrorum, ſeu Presbyterorum, leges (*) Nobis & Archidiacono locorum debitas in ſuis Decanatibus & Parochiis occultaverint, ſeu fraudem fecerint in eisdem, quominus legitime perſolvantur Nobis & Archidiaconis locorum, niſi infra menſem poſt occultationem, ſeu fraudem hujusmodi ſatisfecerint, ſeu revelaverint nobis, ex tunc noverint ſe eſſe ſuſpenſos. (*i*) (*ibid.*)

Decani in ſuis literis abſolutoriis, exprimant, de qua ſententia abſolvant, (*k*) & ad quorum inſtantiam tales abſoluti ſententiam excommunicationis incurrerint. Alias Presbyteri literas abſolutorias Decanorum nullatenus exequantur. (*Syn.* 1312.)

Quid certificatio emendæ (**) *ſeu compoſitionis continere debeat.*

In literis Decanorum Chriſtianitatum factis ſuper emenda, vel abſolutione, vel alias, inſcribatur ſumma pecuniæ recepta a Decanis. Alioquin dictas literas pro nullis reputamus, & Curati, & alii, quibus diriguntur, dictis literis non obediant. (*Syn.* 1335.)

Unusquisque Decanus ſcribat in computis ſuis, nomina & cognomina perſonarum, a quibus emendam, vel aliquam pecuniam, nomine emendæ, receperit, nec non & factum, pro quo hujusmodi pecuniam receperit: & hoc ſub pœna viginti ſolidorum Pariſienſium pro qualibet perſona, ſive facto, non ſcripto in ſuis computis, a contrafacientibus ſolvenda. (*Syn.* 1336.)

Nullus Decanus ad abſolutionem alicujus perſonæ pro judicato, ſive pro recognito procedat. (*Syn.* 1343.)

De Capellaniis non confirmatis, & aliis qualitatibus Capellaniarum inquirendis.

Diſtricte præcipimus & injungimus omnibus Decanis noſtris Chriſtianitatis, ut quilibet in Decanatu ſuo inquirat, ſi ſint aliquæ Capellaniæ minus ſufficienter dotatæ, & non amortizatæ competenter: & ſi celebretur in Capellaniis aliquibus, per Epiſcopum non confirmatis: & nomina eorum, qui talibus deſerviunt contra prohibitionem Synodalem, Nos, aut Officialem noſtrum, ac ſuper præmiſſis omnibus & ſingulis certificare procurent. Alias eos graviter puniemus. (*Syn.* 1310.)

Item quilibet Decanus in ſuo Decanatu inquirat de omnibus Capellaniis non confirmatis: & ſi Fundatores retinuerint ſemel, vel perpetuo, aut alicui Patrono dederint collationem: & omnia, ac Fundatorum nomina, & ſummam redituum ac bonorum, infra certum tempus, Vicario noſtro, ſeu Sigillifero mittant. (*Syn.* 1343.)

Præterea eligantur per Decanum & Fundatorem, ſeu hæredes ejusdem, potiſſimum ſi collationem retinuerint, duo probi viri, qui fructus talis Capellaniæ non confirmatæ, recipiant, & illud, quod deſervituræ dictæ Capellaniæ non confirmatæ ſuperſit, reſervent pro dicta Capellania confirmanda. (*ibid.*)

De incarceratis.

Statuimus, ut Decani noſtri Chriſtianitatis ab incarceratis non pro magno delicto, recipiant cautiones (*l*) fidejuſſorias, ſecundum qualitatem perſonæ & delicti commiſſi, de comparendo coram Officiali ad certam & competentem diem, per Decanum loci aſſignandam, ſub pœna delicti confeſſati, ac certa pœna pecuniaria ſecundum qualitatem delicti: ad quam diem Decanus certificet Officialem, vel Promotorem, vel Sigilliferum, de aſſignatione diei, & qualitate delicti, & carceribus & pœnis injunctis ſeu commiſſis, per proprium & certum nuntium. Inſuper dicti Decani, quam citiſſime poterunt, nomina illorum, quos capi contigerit pro magno delicto, Officiali, ſeu Sigillifero mittant, una cum qualitate delicti & perſonarum captarum. (*ibid.*)

Ac dicti Decani bona mobilia captivorum prehendant, & de ipſis inventarium faciant. (*ibid.*)

Nomi-

(*) id eſt, *mulctas, nimirum a lege definitas.*

(*i*) Suſpenſio reſervata.

(*k*) C. *Cum pro cauſa.* & c. *Officii.* Extra. De ſent. excommunic.

[**] Emenda. *Mulcta pecuniaria, compenſatio damni: quaſi* Emendatio, *quæ arbitrio Judicis irrogatur.*

(*l*) C. *Si Clericos.* De ſent. excommunic. in 6.

Nomina beneficiorum, & Beneficiatorum transmittenda.

Quilibet Decanus in ſuo Decanatu ſcribat nomina beneficiorum, & ad cujus collationem pertineant, præſertim quæ ad collationem Epiſcopi ſpectabunt, & ea mittant Sigillifero infra certum tempus: & quilibet Decanus in ſuo Decanatu inquirat beneficiatos non reſidentes, & nomina beneficiatorum non reſidentium, tam gratiam habentium, quam non habentium, & infra certum tempus Sigillifero mittat. (*ibid.*)

Item præcipimus Decanis, ſi commode poſſint habere Preſbyteros non beneficiatos, eos ponant in ſuccurſibus deſerviendis: & ſi Preſbyteri in Eccleſiis ſuis per Archidiaconum inſtituti, velint perſonaliter in Eccleſiis ſuis deſervire; volumus, ut omnibus præponantur, pretium ſolitum & debitum recepturi. (*m*)

Ut denuntietur ceſſus.

Item, ſi Decanus ſciverit, quod ceſſetur in aliqua Parochiali Eccleſia ſui Decanatus, vel factum commiſſum fuerit, pro quo ceſſari debeat; infra menſem Sigillifero notificet. (*Syn.* 1343.)

Quilibet Decanus in computu ſuo ponat regiſtra, de quibus non fuerit ſatisfactum, ac tradat, ut ordinetur de ipſis, ſecundum quod viſum fuerit faciendum.

Denuntiatio exceſſuum.

Item, quod omnes exceſſus commiſſos in Decanatibus ſuis infra menſem mittant in ſcriptis Vicario, vel Officiali.

Ut nomina Clericorum decedentium transmittantur.

Quod nomina Clericorum decedentium ab inteſtato, quilibet Decanus infra duos menſes mittat Vicario, vel Officiali; ſimiliter nomina Clericorum, & aliorum decedentium cum teſtamento, & executores eorumdem, ſi quos fecerint, mittant infra duos menſes poſt deceſſum eorumdem ad Vicarium vel Officialem. [*Syn.* 1343.]

Statuta communia de Fide, & Perſonis Eccleſiaſticis.

TITULUS DECIMUS NONUS.

Sacerdotes moneant ſubditos ſuos, ut perfecte diſcant *Pater noſter &c. Ave Maria, &c.* & *Credo in Deum*, & ſaltem bis in die, mane ſcilicet, & veſperi legant, & ſcientibus nomine pœnitentiæ injungant, ut doceant ea ignorantes. (*Syn.* 1333.)

Ac ſtatuimus, quod Curati Eccleſiarum ſingulis diebus Dominicis, vel ſaltem ſemel in menſe moneant Parochianos ſuos, ut filios ad fidem addiſcendam, videlicet, *Pater noſter: Ave Maria: Credo in Deum*, mittere non poſtponant. [*ibid.*]

Ne quis locet domum ſuam meretricibus.

Ultimo Sacerdotes prohibeant ſubditis ſuis, ſub pœna excommunicationis, ne locent ſuas domos meretricibus, ac receptoribus earum, vel turpitudinis mediatoribus: & ſi aliqui contra hanc prohibitionem fecerint, Epiſcopo, vel Officiali nomina eorum Preſbyteri nuntient: ac exhortentur Parochianos ſuos, ut ipſis Preſbyteris denuntient eos, qui deliquerint in prædictis.

De Teſtamentis & Executionibus, ſeu Executoribus eorum.

TITULUS VIGESIMUS.

Paſtores Parochianos ſuos hortentur, præcipue in initio infirmitatum ſuarum, ut confiteantur ſua peccata proprio Sacerdoti (*n*), & viaticum de conſilio ejus recipiant, ac ſua teſtamenta conficiant, debita & emendas ſolvendo, aut ſolvi faciendo, & quædam piis locis erogando.

Inventarium.

Statuimus inſuper, quod nullus executor intromittat ſe de bonis ultimæ voluntatis cujuſvis defuncti, ſeu ſe immiſceat eisdem, niſi prius legitime in præſen-

(*m*) *Vide idem* ſupra pag. 711. §. *Capellani.*
(*n*) C. *Omnis utriusque ſexus.* Extra. De pœnit. & remiſſion.

ſentia teſtium & Presbyteri Parochialis, ſi haberi poſſit, facto inventario bonorum defuncti, continente, quanta & qualia ſint bona in domo mortuaria inventa. Contrafacientes ad pœnam condignam nobis ſolvendam teneri volumus.

Ut Executores refundant expenſas litis de propriis.

Statuimus, ut Executores teſtamentorum, ſuper legatis, & aliis ex parte defuncti in cauſam tracti, ſi dolo & culpa lapſi manifeſte inveniantur; de ſuis, non de bonis teſtatoris, adverſariis litis expenſas refundere teneantur.

Quatenus liceat ædificia Eccleſiæ obligare.

Item concedimus Presbyteris Parochialibus, & Capellanis perpetuis, ut ſi in ſolo Eccleſiæ, vel Capellaniæ ſuæ, de bonis undequaque acquiſitis nova ædificia conſtruxerint, quod pro modo valoris medietatis ædificiorum prædictorum poſſint ultimas voluntates ordinare, & quod ædificia ipſa uſque ad valorem prædictum valeant obligare, æſtimatione valoris tempore mortis eorumdem ſuper hoc facienda.

Pia Legata.

Cum plures plura bona ac diverſarum pecuniarum ſummas ex teſtamentis fidelium datas, conceſſas, ſeu legatas ad opus Eccleſiarum, ſeu Beneficiorum Eccleſiaſticorum inſtituendorum, & emolumenta, quæ provenerint ex ipſis, ſibi retinere præſumpſerint & præſumant: præcipimus, quod Presbyteri tales, & eorum nomina diligenter inquirant, Nobisque, vel Officiali noſtro denuntient, qui per cenſuram Eccleſiaſticam compellat (o) eos, ſi neceſſe fuerit, ad reſtitutionem omnium prædictorum, ut in uſus, ad quos deputata & ordinata ſint, convertantur.

Ut Teſtamentum fiat coram Presbytero.

Præcipimus quoque, ut Presbyteri teſtamenta ſua, non per laicos, ſed ſaltem in præſentia unius Presbyteri ordinent, ſub teſtimonio competenti, (p) niſi neceſſitas eos impediat: ac inſuper, ut laici teſtamenta ſua, ſine præſentia ſui Sacerdotis, ſi ipſius præſentiam commode poſſint habere, facere non præſumant: quos omnes Presbyteri moneant, ut teſtamenta ſua, dum adhuc ſunt compotes corporum vel ſenſuum, condere non omittant, & ad faciendum eleemoſynas, tam fabricæ Eccleſiæ Cameracenſis, quam Eccleſiis propriis, & pauperibus, eos precibus & monitis inducant.

Libera debent eſſe Teſtamenta.

Item ſtatuimus, ut quilibet pro ſalute animæ ſuæ, de rebus ſuis vel ſibi debitis, in ultima voluntate teſtari, vel aliter diſponere libere & quiete valeat: ac in omnes, qui directe, vel indirecte: tacite, vel expreſſe: clam, vel publice, aliquem libere teſtari impedierint, ſeu prohibuerint; excommunicationis (q) ſententiam proferimus in his ſcriptis.

Moneantur Executores negligentes.

Præterea ſinguli Presbyteri in ſuis Parochiis moneant, authoritate Synodali publice in facie Eccleſiarum ſuarum ſuarum, omnes, qui teſtamentarias diſpoſitiones, & ultimas voluntates defunctorum receperint exequendas; ut infra annum (r), ſi commode fieri poſſit, dictas executiones faciant & compleant de conſilio proprii Sacerdotis, juxta diſpoſitionem teſtatoris. Alioquin excommunicationis ſententia (s) eos innodamus.

Abuſus laicorum circa Teſtamenta.

Quia in quibuſdam villis noſtræ Cameracenſis Diœceſis ſunt nonnulli laici, tam Judices, quam non Judices, aſſerentes & ſuſtinere volentes, ultimas decedentium voluntates, ac teſtamenta aliter non valere, aut habere roboris firmitatem, niſi in prædictorum conſtitutione ſeu factione, Scabini loci, aut duo ſaltem Scabini de ipſis præſentes adfue-

(o) C. *Nos quidem.* c. *Si hæres.* c. *Joannes.* Extra. De Teſtam. & ult. volunt.
(p) C. *Cum eſſes.* Extra. De Teſtam. & ult. volunt.
(q) Excommunicatio non reſervata. *Vide Tom. ſeq. Synod. Camer. anni* 1604. *Tit.* 8. *c.* 4.
(r) Fundatur in c. *Nos quidem.* Extra. De Teſtam. Authent. *Hoc amplius.* c. De Fideicom.
(s) Moderat. *Vide infra in Moderation. & Addition.* §. 18.

adfuerint, ad hoc ſpecialiter vocati & rogati, aſſerentes, quod ſecundum uſum ſuum, quem prætendunt, per alios teſtes, quam Scabinos, evidenter probari non valeat ultimæ voluntatis diſpoſitio: Nos igitur attendentes, quod prædictus abuſus evidenter eſt contrarius rationi, & juris diſpoſitioni (*t*): quodque per prædictum abuſum, ſi de cætero toleraretur, prædictas voluntates defunctorum ſæpius indebite contingeret irritari; Statuimus, præcipimus, & firmiter inhibemus, ne quis, occaſione abuſus hujuſmodi, prædicta teſtamenta, alias tamen rite facta, impedire, aut ſcienter impugnare præſumat. Qui vero contrarium fecerit, in excommunicationis (*u*) ſententiam incidat ipſo facto. (*Syn.* 1319.)

Quia etiam in quibuſdam villis & locis noſtræ Cameracenſis Diœceſis, nonnullæ laicales juſtitiæ aſſerunt & ſuſtinere nituntur, quod ſecundum uſum ſuum, legata & donationes cauſa mortis quas faciunt decedentes, non valeant, nec habeant roboris firmitatem, niſi teſtator de lecto ægritudinis conſurgens, extra domum, in qua jacet, per quadraginta pedum ſpatium vadat, & de bonis ſuis ibidem ordinet & diſponat: ſunt etiam aliqui Judices aſſerentes, quod non valent, neque tenent legata, donationes, vel eleemoſynæ defunctorum, niſi de datis & relictis, teſtator in vita ſua, propria manu, legatariis & donatariis poſſeſſionem dederit, ad iniquitatem ſuam & malitiam palliandam, quemdam abuſum pro conſuetudine allegantes. Nos igitur attendentes, quod piæ & favorabiles ſunt ultimæ decedentium voluntates, ſtatuimus, ut legata, donationes, & eleemoſynæ defunctorum valeant & teneant; ſive in loco mortis ſint factæ, ſive in domo, ſive extra: etiam ſi defunctus de prædictis datis & legatis, legatariis & donatariis in vita ſua poſſeſſionem non tradiderit, dicto abuſu contrario non obſtante: dum tamen non ſubſit alia cauſa, propter quam poſſint & debeant impugnari. Inhibentes, ne quicumque Judices, vel alii, occaſione dictorum abuſuum, vel aliqui eorum, dicta legata, aut donationes fraudulenter impugnare præſumant. Qui vero contrarium fecerint, aut facere præſumpſerint, in excommunicationis (*x*) ſententiam incidant ipſo facto. (*ibid.*)

Inventarium qualiter fieri debeat.

Ad occurrendum negligentiis, fraudibus & malitiis, quæ circa exequendas pias decedentium voluntates ſæpius committuntur, hoc Synodali Statuto provida moderatione duximus ordinandum; ut omnes & ſinguli noſtrarum Civitatis & Diœceſis Cameracenſis, ultimarum voluntatum Executores, qui a teſtatoribus electi, onus executionis duxerint aſſumendum, de bonis, ad executionem eis commiſſam pertinentibus, infra menſem, a die obitus defuncti numerandum, inventarium ſub manu publica, vel per Curatum loci, vel ſaltem ſub fide dignorum teſtimonio fideliter facere teneantur, in quo omnia & ſingula bona nominatim ſcribantur, & eorum valores juxta æſtimationem, per æſtimatores locorum ſuper hoc juratos, plenarie declarentur. Et ſi bona hujuſmodi ad centum librarum Turonenſium valorem aſcendant, per ſe, vel per alium, cum teſtamento, ſeu ultima voluntate teſtatoris, aut teſtatricis, Officiali noſtro, vel ejus locum tenenti, ſe infra menſem alium præſentent, ac de hujuſmodi teſtamento & inventario copiam faciant, quam copiam penes Curiam noſtram Cameracenſem volumus remanere, ut per ejus copiam informetur Officialis prædictus ſuper fidelitate & diligentia executorum circa executionem prædictam, & ut negligentias eorum melius corrigere valeat & ſupplere, ac ipſos executores inſtruere, qualiter ſe habere debeant in executione prædicta. Quod ſi minoris valoris exiſtant, Decani noſtri Chriſtianitatis, præmiſſa facere & complere teneantur. (*Syn.* 1323.)

Ratio

(*t*) C. *Cum eſſes.* Extra. De Teſtam. & ult. volunt.
(*u*) Excommunicatio non reſervata. *Vide Tom. ſeq. Synod. anni* 1604. *L. ſupra cit.*
(*x*) Excommunicatio non reſervata. *Ibid.*

Rationes per Executores Nobis reddendæ.

Volumus etiam, & ſtatuendo præcipimus, ut Executores ipſi, infra annum a die mortis teſtatorum, executionem prædictam adimpleant: & ut negligentias & defectus eorum melius corrigere valeamus, & ſupplere, juxta voluntatem & ordinationem defuncti; Officiali noſtro prædicto, vel illi, aut illis, quibus duxerimus committendum, de bonis dictæ executionis, per eos receptis, ac geſtis & adminiſtratis fideliter rationem reddant. (*ibid.*)

Curati Executores moneant, ut Inventarium faciant.

Et ut præſens Statutum firmius obſervetur, eidem duximus ſubjungendum, ut omnes & ſinguli Presbyteri, Curati locorum, ubi teſtatores decedunt, vel eorum loca tenentes, executores hujusmodi ſuper inventario, ut præmittitur, faciendo, & ad Curiam noſtram cum teſtamento deferendo, authoritate noſtra ſub pœna excommunicationis moneant diligenter, ac dicto Officiali noſtro per eorum literas patentes inſinuent ipſorum teſtatorum & executorum nomina, & utrum ipſos executores monuerint, & utrum eorum monitioni paruerint. Hoc igitur Synodale Statutum, quod ad providendum piis decedentium votis, & animarum ſaluti, creditoribus, legatariis, piis locis, & pauperibus, ac eorum hæredibus, & omnibus, qui ex diſpoſitione defuncti aliquod emolumentum percipiunt, aut expectant, ſalubriter, & prout ad Nos de jure pertinet, duximus faciendum, præcipimus ſubditis noſtris, & ſub pœna excommunicationis & ſuſpenſionis injungimus, firmiter & inviolabiliter obſervandum. (*ibid.*)

Item, cum incumbat noſtro officio, quod ultimæ voluntates teſtatorum, præſertim ad pias cauſas, infra certum tempus a jure ſtatutum (z) executioni demandentur; ſtatuimus, ut ſinguli Curati in Parochiis ſuis ſe ſuper hoc diligenter informent, ſi prædictæ ultimæ voluntates fuerint executioni debite demandatæ: & Nobis, ſeu Officiali noſtro teneantur referre ad proximam Synodum: & hoc ſub pœna centum ſolidorum Pariſienſium; & ſic de anno in annum, ad finem, ut providere poſſimus juxta ſacrorum Canonum inſtituta de remedio opportuno. (*Syn.* 1335.)

De Exequiis & Sepultura Mortuorum.

TITULUS VIGESIMUS PRIMUS.

Quos & quando Curati decedentes fructus ſuos faciant.

Statuimus, ut, ſi Curati Eccleſiarum decedant infra Feſtum Nativitatis Beati Joannis Baptiſtæ, & Feſtum Magdalenæ, fructus maturos ſeparatos a ſolo, ſuos faciant, ſed ſi terris Eccleſiæ per ipſos excultis, decedant inter dicta feſta, vel in aliqua parte anni, dum tamen fructus aliquos non perceperint, volumus, ut ſumptus culturæ reddatur: reſiduum vero fructuum Eccleſiæ, cedat Nobis (*a*), & Archidiacono loci, ſalvo ſemper ſervitio Eccleſiæ. Si autem inter feſtum Magdalenæ & Purificationem Beatæ Mariæ deceſſerint, omnes fructus pro tempore præterito perceptos, ſuos faciant: percipiendi vero pro tempore ſequenti, cedant ut ſupra, ſalvo ſervitio Eccleſiæ: ita tamen, ut pro rata perceptorum & percipiendorum fructuum, ad deſerviendum Eccleſiæ uſque ad ſequens Feſtum Beati Joannis Baptiſtæ, quælibet pars portionem ſe contingentem apponat ſeu conferat: ſi vero inter Feſtum Purificationis, & Feſtum Beati Joannis Baptiſtæ deceſſerint, omnes fructus faciant ſuos: ita tamen, ut de illis deſerviatur Eccleſia per conſilium Decani loci. Quod quidem ſtatutum, & alia de hujusmodi materia mentionem facientia, ad Capellanos ſeu Capellanias volumus extendi. (*Syn.* 1289. 1300. 1315.)

Nemo funus alienæ Parochiæ ſepelire præſumat.

Item ſtatuimus, ut nullus Presbyter funus defuncti alienæ Parochiæ ſepelire præſumat: (*b*) quod ſi ſecus fecerit,

(z) D. c. *Nos quidem.*
(a) C. *Præſenti.* De officio Ordin. in 6.
(b) C. *Ex partes* 1. c. *Cum liberum.* c. *In noſtro.* Extra. De Sepult.

cerit, oſſa defuncti, & omne emolumentum, quod occaſione ſepulturæ defuncti recepit, reſtituere teneatur: & nihilominus eum graviter puniemus; niſi defunctus, ſalvo jure Parochiali, ibidem elegerit ſepulturam, aut fuerit de longinquis partibus peregrinus.

Exequiæ pro Presbyteris ſolemniter celebrandæ.

Et præcipimus, ut pro Presbyteris & Capellanis defunctis campanæ pulſentur, & officium Divinum ſolemniter celebretur.

Anniverſarium Confratrum Eccleſiæ Cameracenſis.

Ac præcipimus, ut, in craſtino octavarum Paſchæ celebretur in omnibus Eccleſiis Parochialibus, anniverſarium Confratrum Eccleſiæ Beatæ Mariæ Cameracenſis.

De abſolutione poſt mortem.

Nec non, quod omnes Presbyteri, audito obitu Parochianorum ſuorum, abſolvant eos cum Pſalmis, *Miſerere. De profundis.* & collecta: poſtmodum dicant vigilias, & alia, quæ defunctis debentur: & hoc, quando ipſi Parochiani excommunicati non deceſſerint, aut ſi in articulo mortis, cum copiam excommunicatorum habere non potuerunt, per ſuos Curatos in forma Eccleſiæ fuerint abſoluti: (*c*) ſed ſi ſigna pœnitentiæ tantum apparuerint in eis, pro abſolutione impetranda eſt ad excommunicatorem eundum. (*d*)

Excommunicatus per annum, in articulo mortis abſolutus, non ſepeliatur.

Statuimus tamen, ut nullus ſuſtinens, ſeu qui ſuſtinuit excommunicationem, authoritate noſtra latam, per annum & diem, quamvis per Presbyterum in articulo mortis abſolvatur, tradatur Eccleſiaſticæ ſepulturæ. Alioquin contra facientes noverint ſe eſſe ſuſpenſos. (*e*)

De arrenda terrarum Eccleſiæ, vel beneficiorum.

Quia nonnulli terras Eccleſiarum Parochialium, & Capellaniarum ſub melioratione in arrendam recipere a Rectoribus & Capellanis eorumdem formidant, eo quod ſi ipſos Rectores, vel Capellanos ante terminum arrendæ decedere, aut reſignare contingat, eorum Succeſſores dictam arrendam, & conventiones ſuper hoc factas retractare poſſint, ſi velint, & penitus annullare; ita quod arrendator, ſeu cenſuarius, melioratione dictarum terrarum, ſi quam fecerit, eſt omnino defraudatus: propter quod quam plures terræ beneficiorum quotidie pejorantur; Statuimus idcirco, ut ſi quis Presbyter, aut Capellanus, terras beneficii ſui in toto, vel in parte, alicui in arrendam conceſſerit, ipſeque arrendator per ſuam induſtriam, laborem, & expenſas, dictas terras melioraverit, ac ipſum concedentem ante finem arrendæ decedere, aut reſignare contingat; Succeſſor ipſius decedentis vel reſignantis, conventiones, a ſuo Prædeceſſore cum dicto arrendatore ſuper dicta arrenda habitas, tenere & adimplere, aut ipſam meliorationem ad decretum bonorum virorum, ab ipſis arrendatoribus, & ſucceſſoribus eligendorum, eidem neceſſario reddere & reſtituere ante omnia teneatur, prout iidem eligendi, ſeu electi duxerint ordinandum.

Statuimus, ut Capellani perpetui Sacramenta ſua a Curatis locorum ſuorum in infirmitatibus ſuis accipiant: & ſi decedant, in Capellaniis ſuis ſepeliantur, niſi ex devotione (ſalvo jure Parochiali) alibi elegerint ſepulturam. Quod ſtatutum ita declaramus, ut ſi emolumentum exequiarum talium Capellanorum aliis, quam Curatis locorum, de conſuetudine competat; per ſtatutum prædictum nolumus, neque intendimus, dictæ conſuetudini in aliquo derogare. (*Syn.* 1308.)

Inhi-

(*c*) C. *fin.* Extra. De ſepult.
(*d*) C. *A nobis.* 2. Extra. De ſent. excommun.
(*e*) *In editione anni* 1604. *legitur ad marginem*: Suſpenſio reſervata, niſi mandantes ſepulturæ cautionem de ſatisfaciendo, & parendo Judici, exegerint ab hæredibus, & obtinuerint.

Digitized by Google

Inhibemus Presbyteris Parochialibus, & Capellanis, ſub pœna ſuſpenſionis & excommunicationis, ne quis eorum ſuſpenſos, & excommunicatos, aut interdicto Eccleſiaſtico ſuppoſitos, vel alias in peccato mortali notorie exiſtentes, tradat Eccleſiaſticæ ſepulturæ, niſi in articulo mortis ſigna pœnitentiæ apparuerint in eisdem. (*f*) (*ibid.*)

Qui dicuntur manifeſti uſurarii.

Licet uſurarum crimen, utriusque teſtamenti pagina deteſtetur, ac in Concilio Lateranenſi fuerit contra manifeſtos uſurarios ſalubriter inſtitutum & conſtitutum, ut hujusmodi uſurarii manifeſti, nec ad communionem admittantur altaris, nec Chriſtianam, ſi in hac pravitate deceſſerint, accipiant ſepulturam, nec etiam oblationes eorum quisquam recipiat, (*g*) ſintque contra uſurarios manifeſtos in eorum odium Conſtitutiones & Canones multiplices promulgati: nonnulli tamen noſtrarum civitatis & Diœceſis Cameracenſis, prout ad noſtrum fide digna relatio perduxit auditum, tantis ſunt inſolentiæ & avaritiæ reatibus excæcati; ut non ſolum uſurarum crimen exerceant, imo in ſuis malitiis & inſolentiis gloriantes pro manifeſtis uſurariis cupientes haberi, ſigna teneant & habeant ante domos & feneſtras ſuas, per quæ, quod ſint uſurarii, divulgantur, & etiam cognoſcuntur, adinſtar tabernarii, qui ante tabernam pro ſigno tabernæ circulum dolii tenere ſolet appenſum, aut qui menſam fœnebrem publice exercent.

Excommunicatio (h) *in manifeſtos uſurarios.*

Nos igitur cupientes per aggravationem pœnarum, tales & conſimiles inſolentias & præſumptiones, exemplo pernicioſas, de Civitate & Diœceſi Cameracenſi penitus extirpare, & uſurarios ipſos ab uſurarum voragine cohibere, præſenti Synodali Statuto decernimus & declaramus, omnes tales uſurarios, hujusmodi ſigna tenentes, aut menſam fœnebrem exercentes, manifeſte uſurarios judicandos, & contra ipſos, tamquam contra manifeſtos uſurarios, fore procedendum, ipſosque, & omnes alios uſurarios manifeſtos, in Civitate & Diœceſi prædictis manentes, excommunicamus, & excommunicatos præcipimus publice nuntiari, & tamquam excommunicatos ab omnibus evitari: Injungentes omnibus Presbyteris & Capellanis ſubditis noſtris, ſub pœna ſuſpenſionis & excommunicationis, ut ipſos manifeſtos uſurarios, authoritate præſentis Synodalis Statuti, publice denuntient in offertorio eorum excommunicatos, & contra ipſos pœnas prædictas Concilii Lateranenſis diligenter obſervent. Item, quia ſunt quidem alii uſurarii, qui licet non ſint omnino manifeſte uſurarii, tamen, licet occulte, uſurarios contractus indifferenter exercent, quos publica fama uſurarios eſſe demonſtrat; eos ad Eccleſiaſticam ſepulturam præcipimus non admitti. (*Syn.* 1323.)

Quoniam pro funeralibus, quæ in exequiis defunctorum apportantur, antequam fiant exequiæ, a nonnullis fiunt pactiones illicitæ, Eccleſiis & Eccleſiaſticis perſonis damnoſæ; inhibemus præcipiendo in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna excommunicationis, ne de cætero pactiones fiant de hiſce funeralibus, antequam ipſæ exequiæ factæ fuerint, & corpus, pro quo fient, traditum ſit Eccleſiaſticæ ſepulturæ. (*i*) (2. *Syn.* 1316.)

De Vigiliis & aliis Jejuniis totius anni.

TITULUS VIGESIMUS SECUNDUS.

Quare appellentur Vigiliæ.

Dies immediate præcedentes Feſtivitates, Jejunia habentes, Vigiliæ vocantur, quia antiquitus mariti cum uxoribus & filiabus ſuis ad Eccleſiam illis diebus conveniebant, & ibi cum

(*f*) C. *final.* & c. *Sacris.* Extra. De Sepultur. C. *A nobis.* 2. Extra. De ſent. excommun.
(*g*) C. *Quanquam.* De uſur. in 6. c. *Quia in omnibus.* Extra. De uſur. *Vide etiam ſupra* in tit. *De Cautionibus*, pag. 723. (*h*) Reſervata.
(*i*) C. *Abolenda.* De Sepult. c. *Ad Apoſtolicam.* Extra. De Simon.

Digitized by Google

cum cereis & luminaribus per totam noctem vigilabant. Et quia contingebat, in his Vigiliis corrumpi virgines, & ad multa maleficia exercenda majorem opportunitatem haberi, idcirco Vigiliæ in jejunia ſunt translatæ, & illa jejunia adhuc vigiliæ nuncupantur, antiquum morem, & non nomen variando.

Sunt undecim Vigiliæ anni.

Sunt autem undecim Vigiliæ ſingulis annis in Diœceſi Cameracenſi, ab univerſis ætatem habentibus, jejunandæ: (*k*) ſcililicet Aſcenſionis (*l*) Domini, Pentecoſtes, Nativitatis Beati Joannis Baptiſtæ, Petri & Pauli Apoſtolorum, Laurentii Martyris, Aſſumptionis Beatæ Mariæ Virginis, Matthæi Apoſtoli, Simeonis & Judæ Apoſtolorum, Omnium Sanctorum, Andreæ Apoſtoli, & Nativitatis Domini.

Si Vigiliæ in diebus Dominicis evenerint, ſabbatis præcedentibus jejunetur. (*m*)

Item tenentur omnes ætatem habentes jejunare (*n*) in die Marci Evangeliſtæ, ſi Dominica non fuerit; & ſi Dominica fuerit, feria ſecunda ſequenti, niſi aliud obſtiterit, ut infra de Feſtis.

Item tenentur jejunare feria ſecunda, tertia, & quarta ante Aſcenſionem Domini. (*o*)

Quatuor Tempora.

Præterea tenentur jejunare jejunia quatuor temporum: quorum primum (*) eſt feria quarta, ſexta, & ſabbato inter Pentecoſten & Nativitatem Sancti Joannis: & fit in æſtate, quæ eſt fervida, ut ſimus ferventes in charitate. Secundum jejunium quatuor temporum eſt feria quarta, ſexta, & ſabbato poſt Exaltationem Sanctæ Crucis; & fit in autumno, in quo tempus eſt fructuoſum, ut in nobis abundent bonorum operum pii fructus. Tertium eſt feria quarta, ſexta & ſabbato poſt Feſtum Luciæ & Lamberti, & fit in hyeme, in qua cadunt folia & moriuntur herbæ, ut in nobis defluant vitia & moriantur. Quartum jejunium quatuor temporum eſt feria quarta, ſexta, & ſabbato poſt diem Cinerum: & fit in vere, in quo omnia virent, ut in nobis

[*k*] C. 2. Extra. De obſervat. jejunii.

(*l*) *Vide Moderat. & Additiones* infra §. 19. *Vide etiam Tomo ſeq. Synodum Camerac. anni* 1604. *Tit.* 4. *c.* 10.

(*m*) C. 1. De obſervat. Jejunii.

(*n*) Moderatum infra *in Moderation. & Addition.* §. 20.

(*o*) Moderatum. *Vide ibid.* §. 21.

(*) Secundum communem computandi morem primum quatuor temporum jejunium dici ſolet Vernale, alterum Æſtivale, tertium Autumnale, quartum Hyemale; his autem in Statutis primum ponitur Æſtivum, & Vernale poſtremum. Quod ex eo factum arbitror, quod Cameracenſes olim, cum pleriſque Belgarum, Gallorum more annum ordiri conſueverint a Paſchate, teſtibus Miræo, aliiſque; unde primum ipſis anno quolibet quatuor temporum jejunium æſtivale fuit, & vernum ultimum. *Ut apud alias gentes*, inquit Aubertus Miræus, in Præfatione ſui Chronici, *ſic & apud Belgas varia computandi atque inchoandi annos ratio fuit. Alii enim a die Natali JESU CHRISTI, ſeu ſolſtitio Hiberno: nonnulli a Kalendis Januariis: alii a verno æquinoctio, ſeu Annuntiationis Angelicæ die: . . . Brabanti noſtri, Flandri, Cameracenſes, aliique . . . more Eccleſiæ Gallicanæ, epocham in Paſchate collocarunt.* Sed iſta computandi ratio in Galliis edicto Regio Caroli IX. antiquata eſt, teſte Du Cange anno 1564., vel, ut alii volunt, 1567; in Belgio autem anno 1575. ex edicto Philippi II. Regis Hiſpaniarum. Ex quo tempore iſtis in Regionibus a Kalendis Januariis annorum cœpta fuit computatio.

Apud Colonienſes, Leodienſeſque eadem a Paſchate annum inchoandi conſuetudo jam pridem ante fuerat abolita, ut patet ex Concilio Provinciali Colonienſi anno 1310. celebrato ſub Henrico Virneburgico, ubi Canone XXIII. ita decernitur: " Statuimus etiam, ut ex nunc de cætero annus Domini obſervetur, ut in Nativitate Chriſti innovetur quolibet anno, prout Sacroſancta Romana Eccleſia id obſervat, quæ eſt omnium Eccleſiarum caput, & Magiſtra." *Vide Tomo noſtro IV. Concil. Germ. pag.* 117. *Aubert. Miræum l. cit. Du Cange Gloſſar. Tom. I. V. annus. Joann. Knippenberg. Hiſtor. Eccleſ. Ducat. Geldriæ in Præfat.*

bis opera virtutum, ſine quibus nihil eſt perfectum, vireſcant. Fiunt autem hæc jejunia per dies præfatos, quia magis ſunt pœnitentiales, quam alii dies hebdomadæ: & tres ſunt dies, ut quicquid corde, ore & opere, contra Deum unum in ſubſtantia, & trinum in Perſonis deliquimus, per jejunia quatuor temporum his tribus diebus expurgemus.

Adventus.

Quando A. E. F. G. ſunt literæ Dominicales, jejunium Quadrageſimæ ante Nativitatem Domini incipit ſexto Idus Novembris ſuper E. Quando autem B. C. D. ſunt literæ Dominicales, jejunium Quadrageſimæ ante Nativitatem Domini incipit quinto Idus Novembris ſuper D, & hujuſmodi Quadrageſima jejunatur a Religioſis.

Quadrageſima.

Ultimo omnes ætatem habentes, tenentur jejunare ex præcepto Eccleſiæ Quadrageſimam ante Paſcha.

De Majoribus Feſtis.

TITULUS VIGESIMUS TERTIUS.

Majora Feſta.

PRæcipimus majora Feſta ab omnibus ſubditis noſtris diligenter obſervari, in quibus non poſſunt, neque debent Presbyteri licentiare (p) ſubditos ſuos, pro accommodatione carrucarum, vel equorum, aut animalium ad hoc deputatorum, pro ſe, vel pro aliis quibuscumque: videlicet (q) omni die Dominica, in Circumciſione Domini, in Epiphania, in Purificatione Beatæ Mariæ Virginis, in Annuntiatione Dominica, in Paraſceve ante totum officium completum, in die Sancto Paſchæ, feria ſecunda poſt Paſcha, in die Philippi & Jacobi Apoſtolorum, in Inventione Sanctæ Crucis, in Aſcenſione Domini, in die Pentecoſtes, feria ſecunda poſt Pentecoſten, in die Sanctæ Trinitatis, in die Sancti Sacramenti, in Nativitate Beati Joannis Baptiſtæ, in Paſſione Petri & Pauli Apoſtolorum, in die Viſitationis B. M. V., in die Magdalenæ, in die Jacobi & Chriſtophori, in die Laurentii, in Aſſumptione B. M. V., in die Bartholomæi Apoſtoli, in die Nativitatis B. M. V., in Exaltatione Sanctæ Crucis, in die Matthæi Apoſtoli, in die Michaelis Archangeli, in die Simonis & Judæ Apoſtolorum, in die Omnium Sanctorum, in die Sancti Martini hyemalis, in die Catharinæ Virginis, in die Beati Andreæ Apoſtoli, in die Beati Nicolai Hiemalis, in die Conceptionis B. M. V., in die Beati Thomæ Apoſtoli, in die Nativitatis Domini, in die Sancti Stephani Protomartyris, in die Beati Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ, in die Patroni Eccleſiæ, & in die Dedicationis Eccleſiæ.

Præterea præcipimus, ut Feſta Beatorum Apoſtolorum, & Evangeliſtarum, & Sanctorum Confeſſorum, Gregorii, Auguſtini, & Ambroſii Epiſcoporum, & Hieronymi Presbyteri, in ſingulis Eccleſiis civitatis & Diœceſis Cameracenſis, ſubditis noſtris ſub duplicibus officiis annis ſingulis celebrentur.

Feſtum Conceptionis Glorioſæ Virginis MARIÆ.

Poſtremo ſtatuimus, & omnibus ſubditis noſtris Eccleſiaſticis in virtute ſanctæ obedientiæ injungendo præcipimus, cum apud eam exuberare debeat devotio fidelium, quæ noſtra eſt coram Deo mediatrix, & impetratrix gratiarum promptiſſima, ut Feſtum Conceptionis Glorioſiſſimæ Virginis MARIÆ, octava die menſis Decembris, cum matutinis, Miſſis, cæteriſque Divinis officiis devote celebrent: & præcipimus dictum Feſtum ſolemne, ſub pœna excommunicationis ab omnibus reverenter obſervari. (*Syn.* 1308.)

De minoribus Feſtis.

TITULUS VIGESIMUS QUARTUS.

Feſta minora.

FEſta autem ſequentia vocamus minora Feſta, in quibus licet arare & carrucare: videlicet (r) in Converſione

(p) C. *Conqueſtus.* c. *Licet.* Extra. De Feriis. c. *un.* De Reliqu. & Venerat. Sanctor. in 6.
(q) *Vide Tom. ſeq. Synod. Camerac. anni* 1604. *Tit.* 4. *c.* 5.
(r) *Vide Synod. Camerac. anni* 1604. *Tom. ſeq. Tit.* 4. *c.* 6.

ſione Pauli, in Cathedra Sancti Petri, in die Matthiæ Apoſtoli, in die Marci Evangeliſtæ, in die Petri ad Vincula, in die Decollationis Beati Joannis Baptiſtæ, in die Lucæ Evangeliſtæ, in die Nicaſii, Sociorumque ejus, in die Sanctorum Innocentium, feria tertia & quarta in Paſchalibus, feria tertia & quarta in Pentecoſtalibus, in die Vincentii Confeſſoris, Aycardi peregrinis, Gisleni & Dionyſii, Sociorumque ejus, in die Sancti Eligii peregrinis: require poſt feſta mobilia iſta tria feſta.

Feſtum Annuntiationis.

Si Feſtum Annuntiationis Beatæ MARIÆ (s) Virginis in aliqua Dominica Quadrageſimæ evenerit, ferietur & celebretur feria ſecunda proxime ſequenti, prout factum extitit Dominica, qua cantatum fuit: *Oculi mei.*, Anno Domini Milleſimo trecenteſimo ſeptuageſimo quarto, de præcepto *Domini Gerardi de Dainville*, Epiſcopi Cameracenſis.

Si autem Feſtum Annuntiationis Dominicæ ſabbato in Ramis Palmarum evenerit, ibidem ferietur & celebretur: ſed ſecundæ veſperæ erunt de tempore, & fiet memoria de Sancta MARIA tantum per antiphonam, verſum & collectam. Si vero in Dominica in Ramis Palmarum, vel deinceps uſque in diem Paſchæ evenerit, ferietur quinta ante Dominicam in Ramis Palmarum. Sed ſi in die Paſchæ evenerit, vel aliqua feria hebdomadæ Paſchalis, vel Dominica, qua cantatur *Quaſi modo*, ferietur & celebretur feria tertia poſt *Quaſi modo*, niſi fuerit annotinum (*) Paſcha, quia tunc uſque ad feriam quintam ſubſequentem differtur.

Tranſlatio Feſti S. Marci.

Item, ſi Feſtum Marci Evangeliſtæ in die Paſchæ, vel deinceps, uſque ad octavas Paſchæ evenerit, ſtatuimus, quod ferietur & celebretur feria quarta vel quinta poſt *Quaſi modo*, & fiat jejunium, cum Litania majore, & Proceſſio ipſo die. Si autem aliqua alia die Dominica evenerit, fiat Feſtum Sancti Marci Evangeliſtæ ipſa die Dominica, & jejunium ac proceſſio cum Litania majore fiant feria ſecunda ſequenti, ſed non ferietur Feſtum.

Tranſlatio Feſti S. Ambroſii.

Quod ſi Feſtum (**) Beati Ambroſii in hebdomada Paſchali evenerit, fiat

(s) *Vide ibid. cap.* 7.

(*) Annotinus idem ſignificat, quod anniverſarius. De Paſchate Annotino hæc habet *Micrologus, de Eccleſ. obſervat.* c. 56. *Romani annotinum Paſcha quaſi anniverſarium Paſcha dicunt, quia antiquitus apud illos, qui in priori Paſcha baptizati erant, in ſequenti anno eadem die ad Eccleſiam convenere, ſuæque regenerationis anniverſarium diem cum oblationibus ſolenniter celebraverant.* Cum autem Paſcha ſingulis fere annis diverſos in dies incideret, ideoque etiam a Chriſtianis ſuſcepti in Paſchate Baptiſmi ſolennis memoria diverſis diebus celebraretur; Eccleſia deinde certum Baptizatis omnibus quolibet anno diem ſtatuendum cenſuit, pro regenerationis gratia communi devotione recolenda. Diem porro hunc aliqui dicunt fuiſſe Sabbatum in albis: alii ipſam Dominicam in albis. Du Cange in Gloſſario exiſtimat, fixam huic celebritati fuiſſe Feriam 2dam, poſt Dominicam in albis proxime ſequentem, propter conjunctionem Officii, ſeu Miſſæ Paſchatis Annotini cum Dominica. Verum ex ipſis his Statutis antiquis Cameracenſibus eruitur, Paſcha iſtud annotinum etiam feria tertia fuiſſe celebratum. Præcipitur enim, ut *Feſtum Annuntiationis Bmæ M. V. ſi vel in die Paſchæ*, vel in *aliqua feria hebdomadæ Paſchalis*, vel in Dominica *Quaſi modo* inciderit, *ferietur & celebretur feria* 3. *poſt Quaſi modo, niſi* [eadem nimirum illa feria 3tia] *fuerit annotinum Paſcha*; atque tunc feſtum Annuntiationis in feriam 5tam differendum dicitur. Vide etiam paulo poſt §. *De Tranſlatione Feſti S. Ambroſii*, ubi eadem de Paſcha annotino in feriam tertiam poſt *Quaſi modo* incidente repetuntur. Arbitror proinde non 2dam tantum, ſed alias etiam ejuſdem hebdomadæ ferias, vel ex arbitrio Epiſcopi Diœceſani, vel ſecundum ordinem, ſeriemque feriarum, pro Annotino Paſchate celebrando, fuiſſe conſtitutam. *Vide plura in Gloſſar. Du Cange* Tomo III. verb. *Paſcha.*

(**) Intellige hæc de Feſto, quo S. Ambroſii obitus quibuſdam in Diœceſibus recolitur ad diem 4tam Aprilis. Cæterum ab Eccleſia Rom. uti & Mediolanenſi, Sancti hujus Doctoris feſtum potiſſimum celebratur in die Ordinationis ejuſdem, nimirum 7ma Decembris.

Digitized by Google

ſiat officium Sancti Ambroſii feria tertia poſt *Quaſi modo*, niſi annotinum Paſcha illa feria tertia evenerit, quo caſu dictum officium fiet feria quinta poſt *Quaſi modo*: ſi autem Dominica in Ramis Palmarum, vel deinceps uſque diem Paſchæ evenerit, fiat feria quinta ante Dominicam in Ramis Palmarum.

Translatio Inventionis S. Crucis.

Item, ſi Aſcenſio Domini, & Inventio Sanctæ Crucis, eadem die occurrerint, officium Sanctæ Crucis fiet feria ſexta ſequenti, ſed non ferietur.

Quando incipiat Adventus Domini.

Adventus Domini incipit ſemper in die Dominica propinquiore Feſto Beati Andreæ Apoſtoli, ſive illa dies Dominica præcedat, ſive ſequatur: & ſi Feſtum ſit die Dominica, eadem die incipit Adventus Domini: ſed officium de feſto fieret feria ſecunda ſequenti, & non ferietur, & vigilia ſive jejunium ſabbato præcedenti: & feſtum Beati Eligii, feria tertia immediate ſequente.

Feſtum Purificationis.

Si Feſtum Purificationis in Dominica Septuageſimæ evenerit, ibidem ferietur, & celebretur, & fiat memoria de Septuageſima per antiphonam, verſum & collectam.

Feſtum St. Fabiani & Sebaſtiani.

Item, ſi feſtum Fabiani & Sebaſtiani in Septuageſima evenerit, fiat ſabbato præcedenti.

Feſtum S. Agnetis.

Item, ſi Feſtum Beatæ Agnetis in Septuageſima evenerit, fiat feria ſexta præcedenti. Eodem modo fiat de aliis Feſtis, ſi neceſſe fuerit.

Quinque Feſta mobilia.

Quinque ſunt Feſta mobilia, videlicet Septuageſima, Quadrageſima, Paſcha, Rogationes, & Pentecoſte: quæ ideo vocantur mobilia, quia certum locum in Calendario non habent, quorum notitia ſic habetur.(*) Dies Paſchæ celebratur Dominica tertia primæ Lunationis, quæ eſt poſt Nonas Martii, accipiendo Lunationem ſecundum aureum numerum Martii: Dominica decima præcedente diem Paſchæ Septuageſima celebratur: Dominica ſexta ſequente diem Paſchæ, Dominica in Rogationibus celebratur: & ſequenti feria quinta eſt Aſcenſio Domini: Dominica octava ſequenti diem Paſchæ, celebratur dies Pentecoſtes, intelligendo diem Paſchæ,& alios dies Dominicos incluſive.

De Indulgentiis ab Epiſcopo conceſſis.

TITULUS VIGESIMUS QUINTUS.

Qui Eccleſiam Cameracenſem viſitant.

NOs omnibus vero pœnitentibus & confeſſis, qui matrem ſuam Eccleſiam Cameracenſem devote viſitaverint, quadraginta dies, quotieſcumque hoc fecerint, de injunctis pœnitentiis miſericorditer relaxamus.

Qui pauperibus eleemoſynam largiuntur.

Præcipimus, ut Presbyteri Parochiales diligenter exponant ſubditis ſuis in facie Eccleſiarum ſuarum Conſtitutionem Provincialem, per quam benefactoribus pauperum Parochiarum ſuarum, tam a Reverendiſſimo Archi-Epiſcopo Rhemenſi, quam ab omnibus Suffraganeis ſuis, quadraginta dies Indulgentiarum conceduntur: qui dies faciunt ſummam quadringentorum & octoginta dierum.

Qui funera pauperum deferunt.

Omnibus & ſingulis deferentibus funera, maxime pauperum, de domibus ad Eccleſiam, & de Eccleſia ad foſſam, ſeu Cœmeterium, ſeu qui Miſſæ, aut ſepulturæ eorum intererunt, decem dies Indulgentiarum authoritate Synodali concedimus.

Qui honorant nomen JESUS, &c.

Omnibus & ſingulis flectentibus genua, & dicentibus, *Pater noſter*, dum in Miſſa audierint dicere, vel nominare hoc

(*) Vide Reformationem Calendarii Gregorianam.

hoc nomen, JESUS, vel hoc nomen, MARIA, vel hæc verba: *Verbum Caro factum eſt*, authoritate prædicta decem dies Indulgentiarum concedimus.

Qui orant pro Nobis.

Omnibus & ſingulis, pro Nobis orantibus, ſingulis diebus, quibus hæc fecerint, viginti dies Indulgentiarum authoritate prædicta concedimus.

Qui comitantur Corpus Chriſti.

Statuimus, ut comitantes Sacerdotem, Corpus Chriſti de die infirmis deferentem, eundo decem dies, & redeundo decem dies Indulgentiarum mereantur & conſequantur: comitantes autem ſic de nocte, indulgentiam volumus habere duplicatam.

Qui comitantur extremam Unctionem.

Item comitantibus Presbyterum cum Sacramento extremæ Unctionis, eundo quinque dies, & redeundo alios quinque dies concedimus authoritate prædicta: ſi autem de nocte comitati fuerint, eis indulgentiam concedimus duplicatam.

Qui Vigiliis Presbyterorum interſunt.

Omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui officiis & exequiis Presbyterorum, & Capellanorum interfuerint, viginti dies Indulgentiarum elargimur.

Qui Anniverſario Confratrum Eccleſiæ Cameracenſis interſunt.

Presbyteri annuntient, quod omnibus, qui anniverſario Confratrum Eccleſiæ Beatæ MARIÆ Cameracenſis interfuerint, decem dies Indulgentiarum concedimus.

Qui Sacerdotes honorant.

Omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, qui ob reverentiam Sacerdotii, Nobis, vel alicui Sacerdoti aſſurgent, toties quoties hoc reverenter & devote fecerint, decem dies Indulgentiarum authoritate Synodali concedimus.

Qui Proceſſionibus interſunt.

Inſuper omnibus, qui Proceſſionibus devote faciendis diebus Dominicis & die Lunæ intereſſe voluerint, & aliis diebus, in quibus Proceſſiones fieri conſueverunt in Eccleſiis ſuis Parochialibus, pro qualibet Proceſſione cujuslibet diei, decem Indulgentiarum dies concedimus authoritate Synodali.

Qui Prædicationibus in Capitulis Decanorum affuerint.

Omnibus etiam, qui Prædicationibus devote in Capitulis Decanorum affuerint, viginti dies Indulgentiarum miſericorditer relaxamus.

Qui primitiis interfuerint.

Poſtremo omnibus ſubditis noſtris vere pœnitentibus & confeſſis, qui primis Miſſis novorum Presbyterorum interfuerint, & pro Nobis, & noſtris, & Eccleſiæ noſtræ negotiis devote oraverint, viginti dies de injunctis ſibi pœnitentiis miſericorditer relaxamus.

De Quæſtoribus, ſeu Quæſtariis.

TITULUS VIGESIMUS SEXTUS.

Quæſtores ne prædicent. (s)

PRæcipimus, ut quæſtarii non permittantur in Eccleſiis, vicis, vel plateis quoquo modo prædicare, aut ſua negotia exponere, niſi hoc ex noſtrarum habeant beneficio literarum: nec admittantur Quæſtarii, qui literas deferunt a noſtra communi forma Quæſtariis conceſſa deviantes. Ipſi autem Presbyteri, ſeu eorum vices gerentes, exponant & promoveant eorum negotia bona fide. (t) (*Syn.* 1307.)

Statuimus inſuper, ut Decani Chriſtianitatis Quæſtariis literas ad quæſtam faciendam concedere non præſumant, ſub pœna ſuſpenſionis: quas ſi conceſſerint, eas irritas nuntiamus. (*ibid.*)

Statuimus quoque, ut Decani, ſeu Presbyteri vel Curati, eorumve vices gerentes, futuros proventus eorumdem

(s) *Vide Conc. Trid. Seſſ.* 21. De Reformat. cap. 9.
(t) *Vide de his* in Tit. *De Relig. & Vener. Sanct.* Extra.

Digitized by Google

dem Quæſtariorum in Eccleſiis ſuis percipiendos emere, vel in arrendam recipere non præſumant. (*ibid.*)

Non admittantur Quæſtores diebus ſolemnibus.

Quæſtores ſuas quæſtas non faciant, nec eos Presbyteri recipiant diebus ſolemnibus, quibus populus communicare conſuevit, videlicet in feſto Paſchæ, Pentecoſtes, omnium Sanctorum, Nativitatis Domini, Dedicationis Eccleſiæ & Patroni loci. (*ibid.*)

Præcipimus Decanis, ut Quæſtores cum literis Curiæ noſtræ Cameracenſis permittant libere ire per ſuos Decanatus ad quærendum fidelium eleemoſynas, dum tamen non impediatur Divinum officium per eosdem. Alioquin contra facientes graviter puniemus. (*ibid.*)

De Revocationibus Gratiarum & Commiſſionum.

TITULUS VIGESIMUS SEPTIMUS.

Revocatio gratiarum.

REvocamus omnes gratias & literas generales non perpetuas, cujuscumque formæ ſeu tenoris exiſtant, quibuscumque perſonis ex quacumque cauſa a Nobis, vel Officiali noſtro conceſſas, niſi de præſenti revocatione fiat mentio in eisdem.

Revocatio Commiſſionum Decanorum &c.

Revocamus omnes commiſſiones, Decanis noſtris Chriſtianitatis & Presbyteris Curatis noſtrarum civitatis & Diœceſis Cameracenſis, & aliis ſubditis noſtris a Nobis conceſſas, cognoſcendi de cauſis matrimonialibus & de ſponſalibus, & matrimonia tangentibus quoquo modo.

Revocantur omnes commiſſiones Judicibus ſæcularibus factæ.

Præterea revocamus omnem poteſtatem, ſeu licentiam, quam Nos, vel Officialis noſter conceſſimus Juſtitiariis ſæcularibus quibuscumque, aut laicis perſonis ſuper arreſtatione, captione, & detentione Clericorum & Eccleſiaſticarum perſonarum, ac bonorum eorumdem.

Ac omnes commiſſiones & mandata conceſſa a Nobis quibuscumque perſonis laicis, aut Dominis temporalibus ſuper captione Presbyterorum & Clericorum, etiam ſi ſint perpetuæ, & licet de præſenti revocatione mentionem faciant, revocamus & annullamus penitus,& ex cauſa.

Revocatio Pœnitentiariorum.

Ultimo revocamus omnes Pœnitentiarios a Nobis, ſeu authoritate noſtra conſtitutos, & poteſtatem eis conceſſam.

De Cedentibus, ſeu cedere volentibus.

TITULUS VIGESIMUS OCTAVUS.

CUm aliqui juſtitiarii ſeu ſervientes, aliquos bonis ſuis cedentes, ſeu cedere volentes (*u*), aut alias forum Eccleſiaſticum eligentes, ſuper his,quorum cognitio, ad forum Eccleſiaſticum pertinet de jure vel conſuetudine, per captionem bonorum ſuorum & corporum, adinvenientes quandoque non cauſam pro cauſa, compellunt ad deſiſtendum a proſecutione litis, & quandoque etiam occaſione debitorum, pro quibus facta eſt ceſſio, cedentes hujusmodi capiunt, & carceri mancipant, non obſtante ceſſione facta, eaque ſpreta & contempta, in derogationem libertatis Eccleſiaſticæ, ſic excommunicationem latæ ſententiæ incurrendo ipſo facto: Nos omnes & ſingulos tales & dantes eis in hoc auxilium vel juvamen, authoritate Canonis (*x*) denuntiamus excommunicatos, mandantes omnibus & ſingulis Eccleſiarum Rectoribus, eorumque vices gerentibus in noſtro Epiſcopatu conſtitutis, quatenus ſingulis diebus Dominicis & feſtivis (campanis pulſatis, & candelis accenſis, extinctis) ipſos denuntient excommunicatos, ad abſolutionem eorum nul-

(*u*) C. *Odoardus.* Extra. De ſolut.
(*x*) C. *Quoniam, ut intelleximus.* De Immunit. Eccleſ. in 6.

nullatenus procedentes, niſi in mortis articulo, ſine noſtra licentia ſpeciali: imo abſolutionem talium Nobis, vel Officiali noſtro reſervamus. (*Syn.* 1308.)

De Acceptationibus Beneficiorum coram Notariis, occulte factis.

TITULUS VIGESIMUS NONUS.

PErcipimus, quosdam ſuæ ſalutis immemores, & juris ignaros, qui Patronos Eccleſiarum, aliorumque Beneficiorum Collatores ordinarios decipientes, quin potius ipſos fraudantes, plures virtute literarum Apoſtolicarum acceptationes fraudulentas & occultas facere non formidant, proviſiones ſuas de dictis beneficiis, nec non poſſeſſionis adeptionem longo tempore protrahentes, in læſionem aliorum impetrantium, & ſuarum periculum animarum: Nos igitur fraudibus & tot diverſis periculis obviare cupientes, easdem acceptationes occulte & fraudulenter fieri de cætero prohibemus, tabellionibus & Notariis publicis omnibus diſtricte injungentes, & ſub pœna perpetuæ depoſitionis ſui officii, nec non privationis præcipientes, quatenus ſi acceptationes aliquas coram eis fieri de cætero contigerit, Patrono, ſeu ordinario Collatori Beneficii ſic acceptati infra menſem intimare procurent. Alioquin indignationem noſtram, & ſui officii privationem & infamiæ periculum poterunt merito formidare. (*Syn.* 1359.)

Additiones aliquot ad priora Statuta.

TITULUS TRIGESIMUS.

Privilegium Scholaritatis exhibendum.

IMprimis ad Statutum incipiens: *Præcipimus, quod Presbyteri Parochiales &c.* ſub titulo: *De Ordinibus* (y), Addendo, ſtatuimus, quod ſi aliqui tales prætenderint ſe Privilegiatos, ſeu Scholares in aliquo ſtudio privilegiato ſtudentes, (z) ipſi annis ſingulis, Nobis vel Decano loci fidem legitimam faciant, & doceant de hujusmodi privilegio ſuo ſcholaritatis, vel alio, ſub quo Doctore, & qua Facultate ſtudeant, ſeu ſtuduerint, & quod ad minus pro illo anno per ſex menſes in illo ſtudio fuerint reſidentes. Alioquin foranei reputentur, fructusque beneficiorum ſuorum Nobis & Archidiacono loci, ut in dicto ſtatuto continetur, applicentur.

De Præſentatione & admiſſione Vice-Curatorum.

Licet regulariter Rectores Parochialium Eccleſiarum in Eccleſiis ſuis reſidere, & curam animarum diligenter exercere, & laudabiliter in Divinis deſervire teneantur in eisdem, niſi quibus aliter permiſſum eſt ex indulgentia ſpeciali: quia tamen hoc nunc paſſim aut uſurpatur, aut obtinetur, ut longe plures ab Eccleſiis ſuis abſint, quam in illis reſideant, paucique admodum ſint, qui per ſe curam gregis ſibi commiſſi gerant, & quod deterius eſt, abſentes Vicecuratos ad hujusmodi exercitium curæ deputent, non qui digniores, aut magis ſint idonei, & verbo & exemplo poſſint proficere in populo; ſed qui majorem ex fructibus Eccleſiæ penſionem reddere velint: quod adeo invaluit, ut cum in plerisque Eccleſiis nulli aut modici ſint groſſi fructus, ad opus Rectorum principalium deputati, non modo ex eisdem fructibus, ſi qui ſint, non provident Vicecuratis ſuis, ſed ex laboribus eorumdem, & ſola Sacramentorum & curæ adminiſtratione, magnas annue ſumunt pecuniarum ſummas: quo fit, ut vix aliqui idonei reperiantur Vicecurati, & cogantur pro hujusmodi Sacramentorum exhibitione jura graviora a Parochianis plerisque invitis exigere, nec populus, prout debet, verbo aut exemplo inſtruatur. Nos igitur, qui quamquam immeriti, Eccleſiæ Cameracenſis regimini præſidemus, præmiſſis, ac aliis ſubditorum noſtrorum periculis occurrere, & illorum animarum ſaluti pro viribus conſulere, nec non ut regimen & cura animarum per antedictos Vicecuratos decenter

(y) *Vide ſupra pag.* 706.
(z) C. *Licet.* De Præbend. & Dignit. Extra.

Digitized by Google

center geratur, efficere cupientes, Statuimus, ut nemo deinceps, qui verus Rector Parochialis Eccleſiæ non fuerit, ad hujusmodi Eccleſiæ deſerviturum in noſtra Diœceſi Cameracenſi admittatur, nec ad illam quovis modo idoneus cenſeatur; niſi qui Nobis, ſeu noſtris, ad hoc ſpecialiter deputatis, Vicariis legitime præſentatus, præmiſſo ſuper illius vita & moribus examine rigoroſo, per Nos, aut per illos, ad hujusmodi onus gerendum probatus fuerit idoneus & admiſſus: non minus etiam ordinantes, ut is ſic admiſſus nullatenus hujusmodi deſerviturum exerceat, ſeu ſe adminiſtrationi Eccleſiæ, ſeu curæ animarum immisceat, niſi prius coram Nobis, vel noſtris, ut ſupra, Vicariis in perſona conſtitutus, juramentum ſolemne præſtiterit, ac eo medio ſpecificaverit, declaraverit, & dixerit, quid, ac quantum principali Rectori de fructibus Eccleſiæ fuerit annuatim perſoluturus, ſeu pro quanto cum illo convenerit, & ei dare promiſerit, ſeu id in pecunia, ſeu in aliis quibuscumque rebus conſtiterit, omnibus fraude, dolo, ac ſubtili ingenio, quominus id pateret, ſecluſis. Ut autem plenius nobis conſtet, quis modus in regimine Eccleſiarum Parochialium, & cura animarum per antedictos Vicecuratos obſervetur, & ſi illis laudabiliter in Divinis deſerviant; ordinamus, ſtatuimus, & volumus, ut iidem Vicecurati de cætero ſingulis annis ſemel ante Nativitatem Joannis, Nobis, aut noſtris Vicariis in propria præſententur, utque toties literas præſentationis & admiſſionis de novo recipiant, ſeu renovent: quod volumus per ſingulos diſtrictius obſervari. Contemptores vero, ſi qui (quod abſit) reperti fuerint, ut in eo, in quo deliquerint, puniantur, volumus ad curam animarum gerendam cenſeri perpetuo inhabiles, & alias mulctas & pœnas, quas illis arbitrati fuerimus imponendas, incurrere. (*Syn.* 1481.)

Nullus Quæſtorum ambonem aſcendat.

Item, quia ex frequenti fide dignorum relatu didicimus, Quæſtores nonnullos, quibus de jure dumtaxat conceſſum eſt, indulgentias ſuis locis conceſſas inſinuare populo, & charitativa ab eodem ſimpliciter poſtulare ſubſidia, nec aliud exponere, quam quod in eorum literis habeatur, in tantam prorupiſſe audaciam ac temeritatem; ut ambonem frequenter aſcendere præſumpſerint, & ibi quamplurima, ut ſimplices decipiant, & aurum ſubtili ingenio extorqueant, exponere; quibus (cum in animarum cedant pericula, & ſcandala plurimorum) viam præcludere cupientes, Statuimus, ut nullus Quæſtorum hujusmodi, niſi qui Presbyter ſit, & licentiam a Nobis ſpecialem habuerit, ambonem de cætero aſcendere præſumat, nec ibi, aut alibi in ſuis inſinuationibus alia populo dicat, aut exponat, quam ea, quæ in ſuis literis eisdem conceſſis continentur. Si quis autem his contraire præſumpſerit, illum gravi pœna pro arbitrio noſtro puniemus. (*ibid.*)

Nullus beneficiatorum pecunias, ex redemptione redditTuum ſui beneficii provenientes, ſine conſenſu Epiſcopi recipere præſumat.

Quia etiam, ut plurium relatione didicimus, in nonnullis Diœceſis noſtræ partibus conſuetudo invaluit, quod Miſſarum & aliorum officiorum Divinorum fundationes in redditibus annuis perpetuis, tamen redimibilibus, admiſſæ ſunt, & frequenter admittuntur, quodque, dum redemptionis caſus occurrit, is, qui Capellaniam aut beneficium, ſeu officium obtinet, pecuniam ex redemptione obvenientem recipere præſumit: ita, ut raro conſtare valeat, in quos uſus pecunia hujusmodi convertatur: quo fit, ut ſæpius officia Divina & Miſſæ minuantur, & animarum debita ſuffragia ſubtrahantur. Quapropter ſtatuimus & ordinamus, ut de cætero nullus dictorum Capellanorum aut officiatorum, per ſe præſumat pecuniam ex hujusmodi redemptione provenientem recipere: ſed id Nobis, aut Vicario noſtro ſignificet, ut noſtro conſilio eadem pecunia ad Divinum & alias opportunum & licitum opus quam citiſſime expendatur. Contrarium facientes, a Divinis eo ipſo ſuſpendimus. (*a*) (*ibid.*)

Decanis inhibetur cognitio concubinariorum.

Præcipimus ſtatutum per bonæ memoriæ quondam Reverendum in Chriſto Patrem, Dominum Petrum de Aillyaco, Dei gratia, Epiſcopum Cameracenſem, Prædeceſſorem noſtrum, contra Presbyteros

(*a*) Suſpenſio reſervata.

teros conbubinarios ordinatum (b) firmiter obſervari: Inhibentes Decanis noſtris Chriſtianitatum, ne deinceps de incontinentiis dictorum concubinariorum cognoſcant, ſed abſque ſimulatione nobis illos referant. (*ibid.*)

(b) *Vide Statutum iſtud ſupra pag.* 708.

Moderationes, Additiones, & Correctiones
dictorum antiquorum Statutorum Synodalium,
Per Reverendiſſimum & Illuſtriſſimum Dominum ROBERTUM, Epiſcopum & Ducem Cameracenſem, authoritate Synodi, die octava menſis Octobris, anno MDL. factæ.

§. 1.

IN primis, in Titulo: *De pertinentibus ad Synodum*, Statuto incipienti: Primo legatur commiſſio, &c. (*Vide ſupra pag.* 692.) *Addimus in fine:* ſub Miſſa de Sancto Spiritu.

§. 2.

Item, in Titulo: *De Baptiſmo.* ad Statutum: *Præterea ſi caput*, &c. (*pag.* 693.) ad verba: infundat aquam benedictam, *addimus:* vel aliam elementarem.

§. 3.

Item (*in fine tit. De Baptiſmo pag.* 694.) *addendo*: Statuimus & ordinamus, ut de cætero omnes & ſinguli noſtrarum Civitatis & Diœceſis, Plebani & Curati, ſeu Vice-Plebani & Vice-Curati, baptizatorum, ac eosdem levantium nomina libro ſuo inſcribere teneantur.

§. 4.

Item, cum ſacris Canonibus Religioſis omnibus ſit interdictum, ne parvulos in Baptiſmo ſuſcipiant, paſſim tamen hi Canones negliguntur, & Religioſi ad parvulorum ſuſceptionem invitantur, unde ſuſpecta nonnunquam naſcitur & alitur familiaritas: idcirco omnibus & ſingulis cujuscumque ordinis Religioſis, diſtrictius ſuſceptionem parvulorum interdicimus & inhibemus.

§. 5.

Item, in titulo: *De Caſibus reſervatis Epiſcopo*, ad Statutum ultimum, ante verbum: excommunicatos, (*pag.* 696.) *addimus:* niſi infra menſem parti læſæ ſatisfecerint, & a Nobis ab homicidio, & violenta membrorum ablatione abſolutionem obtinuerint.

§. 6.

Item, ad Statutum ultimum, in titulo: *De Caſibus commiſſis Presbyteris Parochialibus*, poſt verbum: excommunicatum, (*pag.* 696.) *addimus*: denuntiatum & publicatum.

§. 7.

Item, in titulo: *De Matrimoniis & Sponſalibus*, [*pag.* 703.] pœnam excommunicationis latæ ſententiæ tollimus & detrahimus, eamdem in pœnam excommunicationis ferendæ ſententiæ, & alias arbitrariam commutando.

§. 8.

Item in Statuto incipiente: *Et ſi oriundus*, &c. (*pag.* 705.) *loco verborum*: duos ſolidos Turonenſes, *ponimus*: ſex ſtuferos monetæ currentis. Et idem ſimiliter in Statuto ſubſequenti, loco verborum: tres ſolidos Turonenſes monetæ fortis, *ponimus:* ſex ſtuferos monetæ prætactæ.

§. 9.

Item Statuto incipienti: *Quia ut intelleximus*, (*pag.* 706.) in fine, ſub verba: qui vero contrarium fecerint, *addimus:* niſi infra quadraginta dies ad conſortium mutuum redierint, vel actionem divortii intentaverint.

§. 10.

Item, (*ad eund. tit. De Matr. & Sponſal.*) quia nonnulli Curati & Vicecurati, proprio magis quæſtui, quam Sanctæ Ma-

Digitized by Google

tris Eccleſiæ decori ſtudentes; Matrimonia cum ea, qua decet, reverentia & honore celebrare, bannorumque matrimonialium proclamationes palam & publice in facie Eccleſiæ, juxta antiquum ejusdem Sanctæ Matris Eccleſiæ ritum facere non curant; ſed nonnunquam illas voce minus intelligibili, aliquando ſeorſum, ac ubi, & quando pauci, vel nulli præſentes exiſtunt, facere præſumunt: adeo, quod proclamationes hujusmodi apud paucos admodum, vel nullos innoteſcere poſſunt; idcirco matura deſuper præhabita deliberatione, authoritate Synodi, ſtatuimus & ordinamus, & nihilominus omnibus & ſingulis Curatis & Vicecuratis, aliisque Presbyteris noſtrarum civitaris & Diœceſis Cameracenſis, expreſſe interdicimus & inhibemus, ne matrimonia inter aliquos celebrare præſumant, niſi de trium bannorum proclamationibus, pro parte utriusque contrahentium, in Eccleſia, vel Eccleſiis loci, ſeu locorum, ubi annos nubiles contraxerint, ſtatim finito ſermone, vel tempore ſummæ Miſſæ in ambone, ſeu ſuggeſtu, ac facie Eccleſiæ, rite & debite ſatis ſibi conſtiterit, (*Addit.* 15. *Mart.* 1546.)

§. 11.

Item, (*ad eund. tit.*) eisdem Curatis & Vice-Curatis, aliisque Presbyteris, diſtricte præcipimus & mandamus, ne ante ſextam horam meridiei matrimonia ſolemnizare, neve cum ipſis contrahere volentibus, ſuper tempore & ſolemnitatibus, vel ceremoniis conſuetis, in aliquo diſpenſare præſumant; volentes etiam, quod affidationes, ſive ſponſalia in facie Eccleſiæ & manu Presbyteri, non autem in loco prophano, aut utroque, vel altero temulento vel ebrio, aut ſenſuum ſuorum minus compote exiſtente, cum debitis honore & reverentia celebrentur. (*ibid.*)

§. 12.

Atque [*ad eund. tit.*] ut eo melius dicti Sacramenti conjugii decori, Deo auxiliante, conſulere, ac periculis, abuſibus, & ſcandalis multifariis obviare valeamus (prout ſecundum Deum & juſtitiam facere tenemur) omnibus & ſingulis Curatis & Vice-Curatis, aliisque Presbyteris prædictis, & eorum cuilibet diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus nomina & cognomina affidatorum, & matrimonium contrahere volentium, una cum deſignationibus loci, ſeu locorum, nativitatis & habitationis eorumdem, diligenter inquirere, eaque libro, ſeu regiſtro (quod penes ipſos Curatos, ſeu Vice-Curatos, dumtaxat obſervari volumus) inſcribere, atque idipſum Promotoribus, & Decanis noſtris Chriſtianitatis, quoties ſuper hoc requiſiti fuerint, legendum & inſpiciendum oſtendere & communicare teneantur. (*ibid.*)

§. 13.

Item in titulo: *De Ordinibus*, Statuto incipienti: Excommunicamus omnes illos, qui illicentiati &c. (*pag.* 706.) *ad verbum:* fecerint, *addimus:* ſcienter & fraulenter.

§. 14.

Ad Statutum incipiens: Statuimus, ut habens, &c. (*pag.* 707.) *moderando addimus in fine poſt verba:* Pſalmos pœnitentiales, *vel ſaltem Pſalmum pœnitentialem, Miſerere mei Deus.* cum Verſu: *Dominus Pars.* &c.

§. 15.

Item in titulo: *De vita & honeſtate Clericorum.* Statutum incipiens: *Virgulatis veſtibus* &c. (*pag.* 708.) corrigendo & moderando, *pœnam excommunicationis latæ ſententiæ*, in pœnam arbitrariam commutamus.

§. 16.

Item, quoniam non pauci in hac noſtra Diœceſi reperiuntur Presbyteri & Clerici, ſe ſe Notarios & Tabelliones publicos ſcribentes & nominantes, quorum perſæpe imperitia & inidoneitate, non ſolum nullitatis, ſed etiam falſitatis, aliaque diverſa vitia committuntur, propter quæ contrahentes, & intereſſe habentes, lites, damna, & incommoda ſuſtinere debent; idcirco omnibus & ſingulis Presbyteris, ac Clericis noſtrarum civitatis & Diœceſis Cameracenſis, authoritate prædicta interdicimus & inhibemus, ne poſt præſentium publicationem, niſi prius per Nos, aut Vicarios noſtros admiſſi fuerint, contractus, vel inſtrumenta aliqua; ut & tamquam Notarii (*a*) publici conficere, aut quovis modo in hac noſtra Diœ-

Diœceſi Notariatus officio ſe ingerere præſumant. (*Addit.* 15. *Mart.* 1546.)

§. 17.

Item primo Statuto, *De executione mandatorum*, &c. (*pag.* 719.) loco *denarii Turonenſis*, ponimus: & perſolvi volumus unum ſtuferum monetæ currentis.

§. 18.

Item Statutum incipiens: Præterea ſinguli &c. (*pag.* 726.) *in tit. De Teſtamentis.* Corrigendo ſeu moderando, *loco verbi*: innodamus, *ponimus hæc verba*: innodandos decernimus.

§ 19.

Item Statutum incipiens: Sunt autem &c. (*pag.* 731.) in titulo: *De Vigiliis*, hæc verba: *Aſcenſionis Domini* detrahimus, laudabilem loci conſuetudinem obſervari volentes.

§. 20.

Item Statutum incipiens: Item tenentur omnes, &c. (*pag.* 731.) moderando, *addimus* ad verbum: *Jejunare*, uſque ad prandium, & ab eſu carnium abſtinere.

§ 21.

Similiter & ad ſubſequens Statutum, (*pag.* 731.) in fine *addi volumus*: uſque ad prandium.

Quæ quidem omnia, tamquam juri & æquitati conſentanea, vobis omnibus & ſingulis ſupra ſcriptis, & veſtrum cuilibet intimamus & inſinuamus, ac ad veſtrum & cujuslibet veſtrum notitiam deduci volumus. Datum in Civitate noſtra Cameracenſi, Anno, Menſe, & Die, antetactis.

JO. DE FONTANIS,
H. DE CLUSIS ſubſcripſerunt.

FORMULA REFORMATIONIS,

PER CÆSAREAM MAJESTATEM Statibus Eccleſiaſticis in Comitiis Auguſtanis ad deliberandum propoſita, & ab eisdem, ut Paci publicæ conſulerent, & per eam Eccleſiarum ac Cleri ſui utilitati commodius providerent, probata & recepta Anno Domini M.D.XLVIII.

IN SYNODO CAMERACENSI ANNO MDL. PUBLICATA.

CAROLUS QUINTUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA, ROMANORUM IMPERATOR AUGUSTUS, AC GERMANIÆ, HISPANIARUM, UTRIUSQUE SICILIÆ, HIERUSALEM, HUNGARIÆ, DALMATIÆ, CROATIÆ &c. REX: ARCHI-DUX AUSTRIÆ, DUX BURGUNDIÆ, BRABANTIÆ &c. COMES HABSPURGI, FLANDRIÆ, TYROLIS, &c. &c. UNIVERSIS ET SINGULIS NOSTRIS ET SACRI ROMANI IMPERII ELECTORIBUS ET PRINCIPIBUS ECCLESIASTICIS, N. ARCHI-EPISCOPIS, EPISCOPIS, ET ALIIS PRÆLATIS, CUJUSCUMQUE GRADUS, DIGNITATIS, ET PRÆEMINENTIÆ EXISTANT, GRATIAM NOSTRAM ET OMNE BONUM.

VEnerabiles Electores, Principes, & Conſanguinei noſtri chariſſimi, ac honorabiles, devoti, dilecti. Gratiſſimum Nobis fuit, placuiſſe Dilectionibus veſtris, & vobis conceptam Reformationem: ex qua diſciplinam Eccleſiaſticam, multis partibus deformatam, priſtinæ dignitati ac nitori reſtituere pro virili veſtra ſtatuiſtis, cupientes ea parte ſolicitudinis, quam ſuſcepiſtis e manu Domini, afflictis Imperii rebus ſuccurrere, & omni ſtudio ac diligentia, collapſam pene Religionem erigere, ac confirmare. Quam veſtram voluntatem, egregiam ſane ac piam, ut perſpectam ante habuimus, & nunc libenter agnoſcimus, ita quoque dein-

ceps in ipſa rerum adminiſtratione operam veſtram futuram ſtrenuam, ac diligentem Nobis pollicemur. Ideoque ne prius hic exercendæ Reformationis calor longa temporis dilatione refrigeretur, valde Nobis probatur, quod in hoc ipſum de celebrandis Synodis Diœceſanis, ad feſtum Divi Martini diem proximum conſtituiſtis. Nam Provinciales, ut ante Quadrageſimam omnes abſolvantur, videtur omnino neceſſarium; quod erit facile iis, quibus Provinciæ non ſunt amplæ: iis vero, quorum Provinciæ latius patent, non ita difficile, ſi Suffraganei, & quos convenit intereſſe, in tempore admoneantur, & convocentur. Eam vero moderationem, quam quibuſdam locis adhibendam eſſe cenſuiſtis, quæ jam ipſi Reformationi appoſita eſt, Nobis quoque eſt viſum, & rerum ipſarum conditioni, & temporibus his convenire. Quod vero petitis, ut literis noſtris agamus cum Summo Pontifice, ut ſe ad progreſſum hujus operis ſancti ac neceſſarii aliquot Reformationis locis accommodet, illis videlicet, ut Coadjutores, qui examine explorati indigni deprehendentur, ſummoveri poſſint: ut Beneficiorum, & Epiſcopatuum pluralitas refrænetur: ut Præpoſitura, & aliæ quædam dignitates, Sedi Apoſtolicæ reſervatæ, ad articulum illum Reformationis revocentur, qui ſtatuit nonniſi idoneos, & examine probatos, ad ejuſmodi dignitates eſſe admittendos: ut locorum Ordinarii corruptos mores reformare, & exceſſus corrigere poſſint, non obſtante exemptione, aut privatis perſonis, aut Capitulis Eccleſiarum, per Sedem Apoſtolicam conceſſa: aliiſque nonnullis; Nos quidem, quo ad noſtra fieri poterit, diligenter agemus cum ipſius Sanctitate, ut in re tam juſta, & neceſſaria, officio ſuo defungi velit. Datæ in Civitate noſtra Imperiali Auguſta Vindelica, die nono menſis Julii, anno a Nativitate Domini Milleſimo quingenteſimo quadrageſimo octavo, Imperii noſtri vigeſimo octavo, & Regnorum noſtrorum trigeſimo tertio.

CAROLUS.

Ad Mandatum Cæſareæ & Catholicæ Majeſtatis proprium.

V. A. PERRENOT.

Jo. Obernburger ſubſſt.

FORMULA (*) REFORMATIONIS,

PER CÆSAREAM MAJESTATEM Statibus Eccleſiaſticis in Comitiis Auguſtanis ad deliberandum exhibita, & ab eiſdem probata & recepta.

UT abuſus & ſcandala, propter quæ Deus iratus ſeveriter adeo Eccleſiam ſuam caſtigat, tollantur, reformenturque Clerus & populus juxta ſacras Canones, traditiones Majorum, & ſacræ Scripturæ normam, (quantum ejus per hanc tempeſtatem fieri poteſt) donec Concilium Generale diſſidiis, & abuſibus modum ponat, in primis neceſſarium eſt, ut redintegretur, repurgeturque ordo Eccleſiaſticus: quo confuſo, indiſcreto & incerto, tota Eccleſiæ facies confuſa eſt, & variis jactatur modis. (*a*)

De ordinatione & electione Miniſtrorum Eccleſiæ.

TITULUS PRIMUS.

PRiusquam (*b*) admoveatur aliquis ſacris Ordinibus, diligenter inqui-

(*) Eadem Formula Reformationis anno 1559. poſt Caroli V. obitum Auguſtanis itidem in Comitiis, ſub Ferdinando Imp. denuo reviſa, & paucis quibuſdam adjectionibus aucta fuit, eodemque anno typis Moguntinis, ex ipſius Ferdinandi Imp. privilegio, excuſa. Nactus ſum hujus editionis exemplar e Bibliotheca Collegii noſtri Trevirenſis, cum quo Formulam antiquiorem anni 1549. Cameracenſi huic Synodo adjectam, diligenter contuli: & quæ poſteriori editioni addita, cæteraque, quæ in hac variata inveni, ſubjectis in notis deſignavi.

(*a*) *Huic Præfationi in poſteriore editione adnectitur:*
Eccleſiarum vero incolumitatem, adeoque totam populi Chriſtiani ſalutem a qualitate Miniſtrorum, quibus Eccleſiarum gubernatio, & Divinorum munerum diſpenſatio concredita eſt, ex magna parte pendere, nemo ſapiens inficiari poteſt: ut ſi boni, & idonei Miniſtri Eccleſiis præſint, Religionis ſtatus incolumis perſeveret, & Chriſtiani

Digitized by Google

inquirendum eſt de fide, de moribus, de ſcientia, & ætate ordines petentis.

De fide (*c*) quidem propterea, quod qui rectam fidem non tenet, ad fidei Sacramenta jure admitti non debet. Itaque diligenter ordinandus examinari debet, de hæreſibus, hoc potiſſimum tempore jactatis, an in articulis, hac tempeſtate controverſis, hoc ſinceriter credat, profiteatur, & ſemper retinere velit, quod Romana, Catholica & Apoſtolica tenet Eccleſia. Nam de ſepultis hæreſibus, & nusquam emergentibus, inquirere ſpecialiter operæ pretium non videtur. Expedit tamen ſimul explorare affectum, quo ducatur ad gradus Eccleſiaſticorum ordinum petendos, &, an propoſitum ejus pium, ſanctum, & firmum ſit.

Mores autem conſtare, & probari debent, fideli, ac certo teſtimonio Parochi, Præceptorum, & proborum virorum, apud quos majorem vitæ partem ordinandus exegit: cum Beatus Apoſtolus requirat, (*d*) ut habeat teſtimonium bonum ab eis etiam, qui foris ſunt, & ſit ſine crimine, irreprehenſibilis, juſtus, ſanctus, ſobrius, continens, pudicus, prudens, modeſtus, benignus, ornatus, non ſuperbus, non litigioſus, non iracundus, aut percuſſor, nec vinolentus, aut turpis lucri cupidus &c.

Scientia, (*e*) ſaltem explendis miniſteriis, ad quæ ordinatur, ſufficiens, conſtare debet, non titulis, quos mercatus ſit quispiam in Gymnaſiis, aut ab aliis dignitatum & titulorum venditoribus, ſed diligenti ejus examinatione.

Licet (*f*) autem Canones antiqui ſtatuerint, ut ante trigeſimum ætatis annum, nemo in Epiſcopum vel Presbyterum ordinetur: miniſtrorum (*g*) tamen inopia, poſt tam latam hujus ordinis ſtragem, hodie poſtulat, ut qui alioqui dignus eſt, in anno vigeſimo quinto, ab hoc ordine non repellatur.

In his omnibus ſolerti cura advigilare debent Epiſcopi. Nam ad illos præcipue pertinet ordinandorum examinatio, dicente Apoſtolo: *Manus* (*h*) *nemini cito impoſueris.* Aut ſi per valetudinem, & cauſas, Deo Judice (cui ſunt ordinationum ſuarum daturi rationem) dignas id nequeant, curent ſaltem, per idoneos Vicarios, & viros pios, ſacrarumque literarum, Canonum, & traditionum Eccleſiaſticarum peritos fieri: ne ſpectacula tantum inquiſitionum

ſtiani gregis ſalus, in tuto permaneat: ſi mali, & negligentes, mox univerſa morum corruptela populos occupet, & malis omnibus agminatim in Eccleſias irruentibus, tranquillitas earum periculoſe perturbetur. Ut autem utiles & idoneos Miniſtros Eccleſiæ ſortiantur, duabus maxime viis provideri poteſt: accurata videlicet Miniſtrorum ordinatione & inſtitutione, & crebra, eaque diligenti per Diœceſes viſitatione: circa quas res præcipua Epiſcoporum cura invigilare debet, ut in quibus potiſſima muneris Epiſcopalis ratio conſiſtit.

(*b*) *In Formula anni* 1559. *additur:* autem.

(*c*) Ex Conc. XI. Tolet. c. 10.

(*d*) 1. Timoth. 3.

(*e*) In Conc. Rom. ſub Hilar. PP. c. 3.

(*f*) *In Formula anni* 1559. *inſeritur hic* §.

Siquidem Epiſcopi meminerint, inſcitiam in laicis vix tolerabilem, in iis vero, qui præſunt, nec excuſatione, nec venia dignam eſſe: & Domini ſevera denuntiatione a Sacerdotio repellendum, qui a ſe ſcientiam repulerit. Ideoque de eruditione & doctrina ordinandorum, non perfunctorie & frigide, ſed ſolicite, diligenter & curioſe disquirant & explorent. Et in his præſertim, qui ad Prælaturas, & dignitates, quique ad animarum curam provehendi ſunt, non qualicunque doctrina contenti ſint, ſed inprimis Divinorum eloquiorum (quæ Sacerdotii ſubſtantia ſunt) & Scripturarum Veteris, ac novi Teſtamenti: ſimiliter & Eccleſiaſticorum Canonum ſcientiam expoſcant. Ignaros, & indoctos nequaquam ad Ordines admittant, memores, ignorantiam in Sacerdotibus, cunctorum errorum eſſe matrem, & hactenus inſcitiam Sacerdotum, multis & maximis malis in Eccleſia cauſam præbuiſſe; & hos demum, a Deo ſciri & probari, qui, quæ Dei ſunt, ſapiunt, & qui ignorant, ignorari, ac rejici.

(*g*) In Conc. Neo-Cæſar. can. 11. *Rigorem Canonum de ætate ordinandorum temperat neceſſitas.* Gelaſ. in Epiſt. Decret. ad Epiſcopos Lucanos, Brutios, & Siculos.

(*h*) 1. Timoth. 5.

Digitized by Google

num edantur, aut teſtimonia ſubornentur non legitima, nec idonea: aut ſuperficialis tantum, & perfunctoria fiat examinatio; ſed diligens, & ſeria, cum proclamatione præcedente ad plebem Parochiæ, ubi ordinandus habitat, ſi commode fieri poſſit, nullusque ſit ab examine ille liber. (*i*)

Ad Epiſcopatum (*k*) nemo aſſumi debet, niſi ſit Sacerdos, aut promittat, ſe velle gradus, quos nondum habet, omnes in proximis ordinationibus, absque fraude, dilatione, aut tergiverſatione ſuſcipere.

Ad Prælaturas ſoli digni, atque idonei deſignandi ſunt, & admittendi. (*l*) Qui idonei ſint, examinatio probabit, ſi tales inveniantur, ut eorum comparatione, illi, quibus præficiuntur, grex merito dicantur.

Ad Eccleſias Parochiales nemo provehatur, niſi ſciat, & velit populum docere, & Verbum Dei pro captu ſuorum prædicare.

Epiſcopi & Archidiaconi deſignatos, ſive per electionem, ſive per collationem, (*m*) non prius inveſtiant, nec ad Eccleſiæ munera ſubeunda admittant, quam exploratum ipſis diligenti examine ſit, eos eſſe idoneos, & vocationi ſuæ pro virilibus ſe ſatis facturos polliceantur.

(*n*) Nulla pro examinatione exigatur pecunia, cum ad hæc tam neceſſaria officia habeant Epiſcopi, & ad quos examinatio pertinet, ampla ſatis ſtipendia.

In eis quoque, qui ad Eccleſiaſticas dignitates, curas, vel Beneficia per Coadjutorias, aut reſignationes contendunt, eadem cura, quæ in electione & collatione exigitur, eſt adhibenda: nec recipiendi, aut admittendi ſunt hujusmodi homines, niſi examinatione præſcripta comprobentur idonei, quales ſi non fuerint, qualecumque ſit reſignatum illud beneficium, vacabit, & adſciſcendus erit alius in rejecti locum. (*o*)

De

(*i*) *Ordinatos indignos absque examine Eccleſia abjicit.* Vide *Can.* 9. Conc. Nicæni, & eundem allegatum in Conc. Carthaginenſi VI. *Can.* 9.

(*k*) Diſt. 60. *Nullus in Epiſcopum.* Ibid. *Nullus in Præpoſitum.*

(*l*) *In Formula anni* 1559. *hæc ſequuntur*: Quanto enim major negotiorum, & curarum cumulus his incumbit, qui ad Prælaturas, & dignitates, aut ad animarum curam, aliaque potiora officia vocantur; tanto accuratiore cenſura, mores horum, & vita, & eruditio diſcutienda, & vires eorum diligenter explorandæ ſunt, num his oneribus, quæ illis imponuntur, pares eſſe valeant. Præcipue vero, cum his, qui ad Eccleſiarum Prælaturas provehuntur, & in dignitatibus, velut excellentiore loco ponuntur, ab inferioribus honorem, & obedientiam exhiberi debere, omnes Eccleſiaſticæ Conſtitutiones jubeant: utique tali eos virtute, doctrina, prudentia præditos eſſe convenit, ut honorem hunc mereri videantur, & cæteri, ipſorum comparatione, gregem ſe merito dici, reverenter agnoſcant.

(*m*) *In Formula anni* 1559. *additur*: Præſentationem, aut quocunque alio modo.

(*n*) *Adjiciuntur ſequentia*: Præcaveant etiam & Eccleſiaſtici, & Laici, beneficiorum collatores, ne in conferendis beneficiis Eccleſiaſticis, depravatis ducti affectibus, nulla rectæ rationis judicii habita ratione, abducantur: aliqua vel propinquitatis, aut conſanguinitatis conſideratione, aut ullius alterius meriti, ſeu officii commendatione, ut aliis, quam dignis & idoneis, Eccleſiaſtica beneficia conferant. Inprimis vero caveant, ne præmiis, vel acceptis, vel promiſſis ineſcati, per turpem illam Eccleſiaſticorum beneficiorum venalitatem, Domini iram incurrant, qui flagelli verberibus ementes & vendentes e templo exigendos exiſtimavit. Quin etiam in Reſignationibus, & permutationibus diligens fiat inquiſitio, etiam exacto juramento, an fraus, vel dolus aliquis Simoniacus, inque permutationibus hujusmodi ſimulatus, aut fictus titulus intervenerit. Si compertum fuerit, uterque pro delicti qualitate puniantur: eodem loco habeantur penſiones illegitime aſſignatæ. Hæc, & id genus alia, in publicis Synodis detegenda ſunt, & ſevera Prælatorum animadverſione punienda.

(*o*) *Additur ibidem*: pia doctrina & docta pietate inſignis.

Digitized by Google

De Ordinum Eccleſiaſticorum officiis.

TITULUS SECUNDUS.

(*p*) CUm duplex ſit poteſtas, una Eccleſiaſtica, altera temporalis, quæ longo diſtant intervallo, Epiſcoporum Germaniæ pars maxima, præter Eccleſiaſticam, etiam temporali præditi ſunt. Eſt autem præpoſterum, & vocatione eorum indignum, res temporales ſpiritualibus præferre, & rebus ſæcularibus ſedulo intentos, eos Principes tantum agere, curam vero Eccleſiaſticam omnem rejicere in Vicarios, dicentibus Apoſtolis: *Non eſt* (q) *æquum, nos relinquere Verbum Dei, & miniſtrare menſis.* Ita ergo eis vita inſtituenda eſt, ut appareat, eos Epiſcopos potius, quam Principes eſſe, & Cœlum potius, quam mundum hunc cogitare. (*r*)

Eſt autem proprium Epiſcopi officium, regere Eccleſiam Dei, (*s*) quam ſibi Chriſtus acquiſivit ſanguine ſuo: ad quod pertinet, paſcere oves ejus cibo Verbi Dei, Sacramentis & exemplis, confirmare baptizatos, examinare & ordinare Eccleſiæ Miniſtros, Synodos celebrare, viſitare ſuam provinciam, & lupos ab ea abarcere. Quæ, ſi fidelis & bonus Paſtor eſt, per ſe potius, quam per Vicarios, quantumvis pios & doctos, pro ædificatione Cleri & populi ſui obibit, niſi aliqua legitima cauſa impediatur.

Debet igitur omnium ovium ſuarum habere curam, ſed præcipue Cooperariorum, per quos regit oves, & diſpicere, ut ſuum quisque munus fideliter in Eccleſia exequatur. Etſi enim omnes oves noſſe, ſupra naturæ vires ſit; Compaſtores tamen, & in opere Dei Coadjutores ſuos, ut cognoſcat, eſt opus: ut ſciat, quomodo præſint, quid doceant, quomodo vivant: ædificent, an corrumpant gregem. Ex iis enim pendet diſciplina & ſalus populi. Sic poterit deſides & torpentes arguere, inutiles removere, & corruptores, pernicioſos, & ſcandaloſos etiam plectere.

Pertinet quoque ad Epiſcopum, ſolicite invigilare, ne lupi gregem invadant: quibus ſe ſe objicere pro grege fortiter & ſtrenue debet, eosque abigere ac perſequi: nec ferre, ut doctrinis novis & peregrinis, aut per dulces ſermones corrumpantur, atque a veritate abducantur oves, pro quibus Chriſto daturus eſt rationem.

Archidiacones, quos alii Chorepiſcopos, alii Presbyteros, alii Decanos appellant rurales, quocunque cenſeantur nomine, in partem ſolicitudinis conſtituti ſunt & vocati; ut certæ regiunculæ Paſtoribus, ſeu Parochis, ne in officio negligentes ſint, ſuperintendant. Horum eſt, Synodis Epiſcopalibus intereſſe, referre & exponere illic ſuæ portiunculæ ſtatum, & una cum Patribus conſulere, ac decernere Synodalia decreta & ſententias, placita quoque Epiſcoporum publicare curæ ſuæ Parochis, & exequi: & præter Confirmationem & Ordinationem, & propria ſolius Epiſcopi munera, ea omnia præſtare in ſuo territorio, quæ in Diœceſi Epiſcopus, cujus ſunt oculi: ſolicite invigilantes; ut ſi quid adverſus fidem, pietatemque Chriſtianam emergat, Epiſcopo idipſum, ad quem cura prima pertinet, ſignificent. (*t*)

Parochi diſpenſatores ſunt Verbi Dei, & Sacramentorum: qui ut fideles inveniantur, debent frequenter populum de his, quæ ad fidem & religionem noſtram pertinent, docere, eosque inſtruere, ut norint, quid credere, & quomodo converſari & vivere in ſua quisque vocatione debeat. Adminiſtrare quoque debent Sacramenta, & eorum gratiam myſticam exponere: arguere eos, quorum publica

(*p*) *Hæc præmittuntur:* Quum in Eccleſia ex veterum Patrum inſtitutione diverſi ſint gradus miniſtrantium; tunc ſalvus & felix Eccleſiarum ſtatus fuerit, ſi ſinguli, quod nomine præ ſe ferunt, id re ipſa præſtare ſedulo contenderint. Et cum duplex ſit poteſtas. &c.

(*q*) *Act.* 6. (*r*) *Ex Conc.* 4. *Carthag. can.* 15. (*s*) *Act.* 20.

(*t*) *Ex Epiſt. decret. Leon. ad German. & Galliæ Epiſcopos. De Chor-Epiſcopis.*

Digitized by Google

lica ſunt peccata, publice: occulte vero delinquentes, in privata confeſſione: & in omnibus ſe non ſegnes aut cæcos ſpeculatores exhibere; ne ſint velut canes muti, non valentes latrare: ſed quaſi tuba, annuntient populo peccata, & ad converſionem & pœnitentiam eos adducant. Incorrigibiles vero & præfractos referre debent ad majores, vel publica ſatisfactione curandos, vel ab Eccleſia proſcindendos.

Debent quoque Parochi parvulos, (quæ eſt pulchra Eccleſiæ portio, & apta diſciplinæ pietatis) non negligere; ſed eos, ac rudes quoſque ſuæ Parochiæ, certis temporibus inſtruere, & catechizare, ut diſcant Symbolum, Precationem Dominicam, Salutationem Angelicam, & Decalogi Præcepta: aut certe habere Sacellanum, aut pædagogum, per quos officia iſta minora præſtent. Ut vero totam curam in mercenarios rejiciant, Canones non permittunt.

De Officio Decani & Canonicorum.

TITULUS TERTIUS.

IN (u) Collegiis, ubi diverſi ſunt miniſtrantium gradus & ordines, Decanorum eſt, exemplo ſuo præcedere, verbo monere, & provocare Collegii ſui Clericos & familiam, ut ſuæ quiſque functioni gnaviter incumbat, & eo, ad quem deſtinatus eſt loco, miniſtret in Divinis & Collegii rebus. Neque enim, ut torpentes vacent, ſed ut muneri ſuo ſatisfaciant, & vitam ducant appellatione ſua dignam, conſtat Clericos ordinari. Debet itaque Decanus continere Clericos, in decenti & ordinata officii Divini perſolutione, in vitæ & morum honeſtate, in religioſo habitu, diſciplina, in lectione & ſtudio Sacræ Scripturæ, quo Pſalmodiæ, preces, officia Divina & ceremoniæ, ſtatis horis, ad laudem Dei, & populi ædificationem, ſecundum inſtituta Patrum, digna majeſtate perſolvantur. (x) Inobedientes vero, & ebrioſos, luxui indulgentes, aleatores, percuſſores, ſcortatores, & officium negligentes, publice arguere, ſeveriter corripere, ſacris abarcere, mulctare etiam proventu, & diſtributionibus, pro exceſſuum gravitate, juxta poteſtatem, qua de jure (*) & conſuetudine Eccleſiarum funguntur. (y)

Scholaſticorum eſt, docere indoctos, eoſque in his, quæ ad pietatem, & cultum Dei pertinent, erudire, aut curam hanc procurare: Præſertim vero, juventutem regere, eiſque idoneos, ac probos præficere Pædagogos.

Sint Scholaſtici viri graves, qui juventutem, Eccleſiæ miniſteriis deſtinatam, in poteſtate habeant, & curent, ut

(u) *In Formula anni* 1559. *ſic legitur*: In Collegiis quidem diverſi ſunt miniſtrantium gradus, & ordines. Cum autem Archi-Diaconatus Eccleſiarum Præpoſituris adjunctus ſit; cogitet Præpoſitus, ſe oculum eſſe Epiſcopi: Utque diligentius gregi ſibi commiſſo jus dicat, atque Synodos, ſtatutis temporibus, ita celebret, ut non nuda ſint ſpectacula & comeſſationes; ſed Eccleſiæ utiles, & Clerum atque populum a vitiis reducant, ad pietatem vero & virtutem excitent. Quod vero ad Oeconomiam Eccleſiæ (quod illius proprium munus eſt) attinet, in eam etiam ipſam vigili cura diligenter incumbat. Decanorum eſt, exemplo ſuo &c.

(x) *Hæc adduntur:* Et ne uſpiam per Eccleſias beneficia debitis officiis, atque obſequiis defraudentur; omnibus beneficiorum poſſeſſoribus injungere debet, ſub amiſſione beneficiorum, ut quilibet ordines, quos ſuum beneficium requirit, ſi nondum habet, proximis temporibus a jure ſtatutis recipiat, ac obſequium, quod quiſque pro officii ſui exigentia, Eccleſiæ debet, cum res poſtulat, per ſe præſtare poſſit.
Inobedientes vero &c.

(*) *Ex Conc. Lateran. IV. Can.* 7.

(y) *Sequitur*: Dabunt etiam operam Decani, ne ſine neceſſaria & rationabili cauſa, Capitula ſub Divinis congregentur; ne hinc occaſionem ſumant perſonæ Eccleſiaſticæ, Divinum cultum deſerendi, cum non immerito DEI cauſa temporalibus omnibus negotiis præponenda ſit. Cætera Decani juxta Eccleſiarum ſuarum Statuta, & muneris ſui rationem diligenter exequantur, undique providentes, ne quid perperam, aut inordinate fiat. Eodem modo Theſaurarii, ſeu Cuſtodes, aliiſque functionibus præfecti, officiis ſuis, ſecundum Majorum inſtitutionem, & Eccleſiæ Statuta, intenti ſint, quatenus & DEO, & hominibus, muneris ſui rationem approbare poſſint. Scholaſticorum eſt &c.

Digitized by Google

ut ſub eorum diſciplina, doctrina, pietate, & morum honeſtate imbuantur: & caveant, ne emancipent, aut ad capitula tales præſentent, quos propria vitia rejiciunt.

Sic Cantorum eſt, modum dare eis, quæ in Choro canuntur, ac intonare: Sic Theſaurarii, ſic Succentores, ſic Vicarii, & reliqui miniſtri omnes, debent ſuo quisque loco, quod eis ex nomine, vel officio, vel Præſidentium mandato incumbit, diligenter obire, quo decenter ac ordinate omnia fiant inter eos.

Canonici (z) omnes debent in his, quæ ad cultum Divinum, obſervationem Canonum, & mores bonos pertinent, Decano ſuo humiliter obedire: Divinis omnibus intereſſe, modeſtia, gravitate, pietate, eleemoſynis & bonis exemplis populum ædificare. Non deambulare in Templo Divinorum tempore, nec confabulari: oculos habere pudicos, inceſſum minime faſtuoſum, Eccleſiaſticum officium, cujus gratia beneficium percipiunt, ultro, prompte, & reverenter perſolvere, ac adimplere: (a) ut, dum ore canunt, cantent & mente: & ita, ne videantur tanquam conducti mercenarii trahi, & pecuniæ potius, quam Deo ſervire, & magnarum diſtributionum tempora anxie, minorum negligenter obſervare, ac ſi ſtipendium præcedere officium debeat, & non potius ſequi.

(b) Quo vero doctis, & claris viris Collegia ornentur, & vigeant; Decanus & Collegium ſtudioſos aliquos, qui ſpem de ſe bonam præbent, debent mittere ad Academias, & Univerſitates celebres & Catholicas, ac ſtudiis eorum dare ſufficiens tempus: ac interim eos habere pro præſentibus in Collegio, aut ſane, quantum pro victu & libris eis ſufficiat, ſuppeditare. Qua in re ſi negligentes fuerint, poterunt, Epiſcopi authoritate, ad hoc compelli. Curent tamen Eccleſiarum Prælati, de iis, qui ſtudiorum cauſa abſunt, diligenter cognoſcere. Et ſi compererint eos negligentes, aut perverſis moribus deditos, ſumptus antea dari conſuetos, eis ſubtrahant, & in alios melioris ſpei juvenes eosdem transferant. (c)

De Horis Canonicis & Pſalmodiis.

TITULUS QUARTUS.

In cultu Divino poſt Miſſæ Sacrificium in Eccleſia primas tenent preces Canonicæ, in horas ſeptem diſtributæ: ad quarum obſervantiam, qui majoribus ordinum gradibus ſunt initiati, ſeu de beneficiis gaudent Eccleſiæ, præcipue obligantur, quo preces, (d) laudes, & gratiarum actiones Deo pro Eccleſia, cujus ſunt miniſtri, cum gravitate & decentia modulentur atque perſolvant, & in lege ejus nocte dieque

(z) *Additur:* Canonici, quod vocantur, idem eſſe velint: ut, cum in muneris ſui perfunctione, tum in omni vita ſua, ad recti & honeſti regulam ſeſe componant. Omnes debent in his, quæ ad cultum &c.

(a) *Additur:* Nec eſt, quod quaſi vile, aut ſe ſe indignum exiſtiment, Divinis ſemper adeſſe, alios pſallentes adjuvare, &, quæ ſui officii ſunt, per ſe præſtare. Si enim generis claritatem non obfuſcat, ex bonis Eccleſiæ vitam ſuſtentare; nec illud vile, aut magnis natalibus indignum videri debet. Et dum ore cantant, canant & mente &c.

(b) *Inſeritur hic Paragraphus:* In quibusdam Eccleſiis abuſus obrepſit, ut Vicarii a pſalmodia & horarum decantatione immunes eſſe velint: qui per Prælatos admonendi ſunt, ut ſint memores, ad fructuum Eccleſiaſticorum perceptionem, propter officii exhibitionem ſe ſe admiſſos eſſe. Itaque niſi omnibus Divinis interſint Vicarii, non ſolum diſtributionibus eos carere, (*Supple:* oportet, *vel quid ſimile.*) ſed in totum omni emolumento beneficiorum, pro exceſſus qualitate priventur; niſi inevitabilis neceſſitas, aut juſta cauſa, quæ Decano probabitur, eos excuſaverit.

(c) *Additur:* Ii vero, qui ſic ad Studia mittuntur, Capitulis ſuis ſufficientem cautionem præſtare debent, ſe ſe in ordine Clericali permanſuros eſſe. Quod ſi mutato propoſito, ab ordine Eccleſiaſtico reſilierint, & ad Matrimonia, ſeu negotia ſæcularia ſe tranſtulerint, ad reſtitutionem omnium fructuum, aut ſumptuum Eccleſiaſticorum, quos ſic perceperint, teneri, & omnino compelli debent.

(d) *De Celebrat. Miſſarum Can.* Presbyter.

que verſentur. Ideo enim de altari edunt, & participant, quia altari ſerviunt. Præpoſterum eſt autem, & tam naturæ, quam dignitati, ac inſtitutioni cultus illius Divini contrarium, velle curam hanc ad poſtremos tantum ordines, aut conductitios ſuccentores rejicere.

Forma autem cantionum & precum illarum quondam ab antiquæ Eccleſiæ Patribus, & poſtremo a Beato Gregorio, aliiſque Eccleſiæ Rectoribus purior tradita, ordineque præſcripta eſt. Verum ad hanc, temporum vitio, multa inepta, apocrypha, parumque ad ſincerum cultum pertinentia, non negamus irrepſiſſe. Quod ipſum & Breviariis, (quorum uſus permiſſus eſt propter eos, qui juſtis impediti negotiis, choro nequeunt intereſſe) uſu venit, quæ operæ pretium erit, ut a viris doctis & piis, (quos Epiſcopi interim in ſua Diœceſi ad hoc dare debeant) emendentur, & reducantur ad puriorem & antiquiorem ritum: nec tamen modus, quem nunc Eccleſiæ in precibus Canonicis ſervant, mutetur, ſed in locum eorum, quæ emendatione indiguerint, meliora & puriora reponantur, quo ſancta, authentica, & officio Divino digna ſint omnia, quæ horis illis recitantur. (*e*) Epiſcopis vero cura hæc relinquenda videtur, ut de hac re diligenter cogitent, ſi quid forte de Sanctorum hiſtoriis in eum uſum publicari poſſit, quo Eccleſiæ Germaniæ interim recte in Lectionibus matutinalibus uterentur, (*f*) donec ea de re per Concilium Generale ſtatuatur.

Expediret ad hæc, frequentes earumdem precum & Pſalmorum in una die repetitiones, memorias item, quæ ſuffragia vocantur, quibus ad faſtidium uſque pleriſque in locis Sacerdotes gravantur, tollere, quo prolixitas neminem ab illis, quæ ſecundum feriarum & temporis curſum dicenda erant, deterreat: aut ad ea impellat, quæ de Sanctis, breviore quidem compendio, at fructu nonnunquam minori, dicuntur. Horæ tamen Canonicæ integræ permaneant, ſublatis tantum acceſſionibus quibuſdam, quæ minus neceſſariæ videntur, idque authoritate ordinaria Epiſcoporum, ita tamen ut voluntates fundatorum (*g*) firmæ permaneant.

De Monaſteriis.

TITULUS QUINTUS.

EO maxime dolendum eſt, Monaſteria multa in Germaniis exciſa & everſa, quædam etiam ſponte deviaſſe ab inſtituto, & vix pauca reſtare, ut olim, integra: quod Monaſteria apud Patres noſtros, officinæ erant cultus Divini, & pauperum quædam cellaria, in quibus unius voti ac profeſſionis homines certis horis, die noctuque Deum Pſalmodiis & laudibus colebant, horas intercalares, orationi, Lectioni ſcripturarum ſacrarum, meditationibus rerum cœleſtium, & aliis ſtudiis piis & honeſtis dabant, jejuniis ſe caſtigabant, & quod ſupererat, erogabant in pauperes: quibus ſane viis ad Evangelicam perfectionem contenditur. Hinc non modo Leges, Canones, & ipſius naturæ Jura, verum etiam tam neceſſitas publica, quam monaſtici inſtituti ſanctitas efflagitant, ut reformentur, & quantum fieri poteſt, reparentur & conſerventur.

Igitur Monaſteria, cujuſcumque ſint ordinis, quæ ab inſtitutis ſuis degenerarunt, debent ſecundum regulas, quas profeſſi ſunt, abſque omni perſonarum reſpectu, a Viſitatoribus ſuis reformari, & Monachi in obedientia & religione ſui

(*e*) *Additur:* Sunt præterea quidam in Clero, zelum quidem habentes, ſed non ſecundum ſcientiam, qui privatis quibuſdam affectibus ducti, vel teſtamento, vel (ut vocant) fundationibus efficiunt, ut nova feſta, præter Eccleſiæ authoritatem, ſolenniter ſubinde celebrentur. Quo interim fit, ut preces horariæ, ac reliqua publice recepta, pro affectu cujuslibet facile noventur, quod piis viris haud probatur. Neque enim errarunt Patres, a quorum inſtitutis tam longe diſceſſum eſſe vix oportuit. Quod ſi hic ſingulorum affectibus indulgebitur, tandem antiquus ritus penitus evaneſcet. Epiſcopis vero cura hæc &c.

(*f*) *Inſeritur hæc parentheſis:* & ne ab his, quæ a Patribus ſtatuta, & ab Eccleſia recepta ſunt, longius diſcedatur.

(*g*) *In Formula anni 1559. additur:* rationabiles.

ſui ordinis contineri: (*b*) repugnantes vero, & reformationis impatientes, ſine exceptione, ad eam ſubeundam cogi. Quod ſi Viſitatores ad hoc non ſufficiant, debent Ordinarii, aut Magiſtratus, vel Principis opem implorare. (*i*)

Ad hæc debent Monaſteria opulenta reſtaurare apud ſe intermiſſa ſtudia, præſertim ſacrarum literarum; ut habeant Monachi quotidie lectionem aliquam ſacræ Scripturæ illuſtratricem, qua devotionem ſuam alant, ſeque ad pietatem continuam exerceant, & ſe ad prædicationem Verbi Divini aptos efficiant. Ubi vero pauci ſunt Monachi, iidemque inopia laborant, debent nihilominus unum, vel duos mittere ad aliud Provinciæ ſuæ Monaſterium, ubi ſcholæ reſtitutæ ſunt, qui in literis ſacris ſimul & in Religionis obſervantia, illic inſtituantur & proficiant.

Non exerceantur Monachi rebus profanis, ſed in locis, ubi ſe Deo devoverunt, permaneant, niſi forte ad concionandum, vel ſacra peragenda, aut ad aliud Monaſterium a ſuis Prælatis mittantur, aut ad curam animarum, ab Ordinariis locorum evocentur, de conſenſu Prælatorum ſuorum: ſub quorum obedientia nihilominus manere debent, qui poſſint eos corrigere & revocare. Sic tamen, ut Prælati ordinum, Epiſcopis in hac neceſſitate non deſint: tempore vero, quod eis a Divinis & lectionibus reliquum eſt, ſemper pii & honeſti aliquid agant, ut eos ſemper inveniat Diabolus occupatos.

Non debent item Monachi, quamvis opulenti, & regalibus dotati munificentiis, otioſos & vanos facere ſumptus, nec familiam ſuperfluam, nec equos, ad faſtum & pompam potius, quam ad neceſſitatem, Principum more, nutrire, magisque ſæcularem, quam religioſam ducere vitam: ſed in humilitate vivere frugaliter, & quæ ultra neceſſitatem ſuperſunt, in pauperes, & educationem ſtudioſorum, quo poſſint Eccleſiæ Chriſti olim uſui eſſe, utiliter expendere: idque cum authoritate Ordinariorum loci, ſi illis ſint ſubdita Monaſteria, aut habeant jus viſitandi eadem: in cæteris fiat hoc per eorum Prælatos.

At ubi per hanc tempeſtatem vel exciſa ſunt Monaſteria, aut exhauſta Monachis, & deſerta, debent Viſitatores initio duos, aut tres bene inſtitutos, ac probæ vitæ Monachos illo mittere, qui monaſticen rurſus introducant, & quantum fieri poterit, omnia reſtaurent. (*k*)

Monialibus, continentiam profeſſis, nequaquam Monaſteriorum ſuorum ſepta egredi licebit, (*l*) ſed in eis latere debent, ac ſoli Deo pudicitiæ amatori, cui ſe conſecrarunt, quemque, repudiatis hujus ſæculi amatoribus, præoptarunt[a], ſe conſervare illibatas: nec item patere debet eis virorum conſpectus, aut viris permitti, ut Monaſterium ingrediantur, niſi inevitabilis neceſſitas requirat. (*m*)

Cum non detur autem eis, ſuasmet res foris procurare, (*n*) œconomum ſibi deligere poterunt fidum, frugalem, & honeſtum, qui debeat eis, & Viſitatori quater in anno, & quoties poſcitur, reddere negotiorum ſuorum rationem. Quod ſi inutilem eum, aut gravem, vel infidum experiantur, poterunt eo amoto alium ſurrogare.

Quæ (*o*) vero continentiæ ſtudium ſectantur absque voti profeſſione,

 &

(*b*) Ex Conc. Aurelian. I. c. 21. & habetur 18. q. 2.: *Abbates pro humilitate.*

(*i*) *In eadem Formula ſubnectitur*: Aut ſi hac in re negligentes Viſitatores fuerint, horum defectum Ordinarii, authoritate Apoſtolica, ſive Ordinaria adimplere teneantur.

(*k*) *Ibid. hic §. ſubjungitur*: Quin etiam Monachi profugi, per Prælatos ſuos, ſumma diligentia inquiri debent, & ad ſua quisque Monaſteria reduci, & obedientiæ Superiorum ſuorum ſubjici: eo tamen moderamine adhibito, ut ſi qui, ex quacunque cauſa in apoſtaſiam prolapſi, humiliter ſuam culpam agnoſcentes, redire velint; juxta cujuscunque Ordinis diſciplinam, benigne recipiantur, nec eis graviores pœnæ, quam quæ in ſacris Canonibus & Regulis Ordinum expreſſæ ſunt, imponantur.

(*l*) *De Statu Regular. in 6. cap.* Periculoſo.

(*m*) *Ex Concil. Epaonenſ. Can.* 38.

(*n*) *In 6. De Statu Regul. d. c.* Periculoſo. §. Porro ne Moniales.

(*o*) *Ex Concil. Mogunt. anni* 813. *Can.* 13.

& vitam in Collegiis ducunt religioſam, quales vocantur Canoniſſæ, etiamſi non habeant (quam tamen decentiſſimum eſſet habere) menſam communem, ſed ſuam quæque peculiarem; debent tamen commune habere dormitorium, ne pudicitiæ inſidiatori Sathanæ detur occaſio, ad incontinentiam tentandam. Debent quoque a nimis exquiſito, & procaci habitu abſtinere, nec ſæculariter comptis incedere veſtibus exculta; ſed in habitu modeſto, mundo, & caſto: ut ſint earum Monaſteria ſcholæ pudicitiæ & virtutum, in quibus filiæ nobilium diſcant non laſcivire, non ſuperbire; ſed Deum timere, orare & piis aſſueſcant exercitiis, ac moribus bonis, ubi voluerint, nupturæ in Domino. Talia autem Collegia, ſicubi in his virgines ob liberiorem vitam famam ſuam in periculum adducant, per Superiores & Epiſcopos reformentur.

De Scholis & Univerſitatibus.

TITULUS SEXTUS.

SCholæ Seminaria ſunt, non Prælatorum tantum & miniſtrorum Eccleſiæ, verum etiam Magiſtratuum, & eorum, qui conſiliis ſuis Reſpublicas gubernant: quæ ſi negligantur, aut depraventur, neceſſe erit, & Eccleſias, & Reſpublicas inde periclitari: propterea de earumdem inſtauratione magna cura habenda eſt. (*p*)

Inprimis igitur, ubi extant fundatæ, authoritateque ordinaria probatæ Univerſitates, ſeu Academiæ, debent deſtinata Præceptoribus & Studioſis Beneficia & ſtipendia, Privilegia item & immunitates, atque exemptiones a vectigalibus, exactionibus, collationibus & oneribus publicis, tam diſcipulis, quam Præceptoribus, ante omnia tuta conſervari: nec ab ullo hominum, quantavis poteſtate ſit præditus, infirmari, infringi, aut alio converti, quam deſtinata ſunt. Quod ſi Proviſores Beneficia huc deſtinata, in alios contulerint; irrita debet haberi & eſſe collatio, & qui damnum Univerſitati intulerint, ad ſatisfactionem compelli.

Curandum eſt in ſingulis Academiis, ut non niſi probati Authores in artibus & diſciplinis, auditoribus prælegantur: atque ut Doctores & Magiſtri, qui doceant juventutem, probi ſint, Catholici, & de Religione Chriſtiana bene ſentientes.

Ad hæc, qui in numero ſtudentium volunt haberi, & privilegiis Univerſitatum frui, ac gaudere, non debent privilegiis & libertate ſua abuti, ſed ſub obedientia & diſciplina vivere Rectoris, qui eos delinquentes, & Statuta prætergredientes, præſertim, rixantes, ſeveriter corripere, & pro modo delicti plectere debeat.

Nulla re magis Eccleſiæ, publicæque utilitati conſuleretur, quam ſi Summus Pontifex, & Collatores ordinarii, ſecundum Concilii Baſilienſis placita, Academiis purioribus & incorruptis poteſtatem facerent, ſignificandi eis ſubinde viros literatos, ad regendum Eccleſias idoneos, quos ipſi quibuſcumque aliis, minus idoneis, in colla-

(*p*) *Adduntur hic rurſum ſequentia:* Præſertim vero rerum Eccleſiaſticarum gubernaculis admoti Antiſtites, quibus etiam hujus vitæ bene, beateque tranſigendæ, omnis facultas, ab incolumitate Religionis (quæ ſine ſtudiorum auxilio nequaquam durare poteſt) dependet, ad ſtudiorum conſervationem, veluti ad unicum ſtatus ſui conſervandi, & retinendæ dignitatis præſidium, omnes vires ſuas certatim conferre debent. Quapropter Eccleſiarum Proceres, omni cura, ope, & induſtria, ubique per univerſas ſuas Provincias, ſtudia præcipue generalia inſtaurare, promovere, & conſervare ſatagant: & hanc Religioni, ac publicæ tranquillitati, pernicioſam neceſſitatem parentibus juventutis adimant, qui alioqui Sanctæ Religioni noſtræ bene affecti, tamen, ex neglectu ſtudiorum in locis Catholicis, compelluntur, filios ad alias Univerſitates, & Scholas ablegare, ubi una cum literis noxias de Religione opiniones hauriunt, quibus infecti, & Patriæ redditi, non tam parentes, quam totam ſæpe viciniam depravatis de Religione opinionibus imbuunt. Ad quam perniciem avertendam, omnes boni, quos ulla pietatis ratio tangit, & inprimis Eccleſiaſtici Proceres, omni conatu incumbere debent, quatenus in hac re ſaluti ovium, & ſanctæ Religionis profectui, & publicæ tranquillitati conſulatur.

collatione Beneficiorum, & præſertim Parochialium Eccleſiarum præferrent, modo tamen perſonaliter illi non detrectarent reſidere.

Ubi fundatæ non ſunt, debent ſingula Collegia ſecundum Decreta Concilii Lateranenſis, ut parva fuerint, vel magna, ita Scholas parvas, vel magnas apud Collegia erigere: quibus præficiant Magiſtros & Pædagogos incorruptæ vitæ, a quibus tam pietatis Chriſtianæ prima principia, quam rudimenta literarum, incontaminata adhuc, & quorumlibet ſtudiorum capax juventus hauriat: atque ubi multus eſt adoleſcentium numerus, in claſſes dividi poterunt. Debet autem eis prælegi hoc tantum, quod innocentiæ illius ætatis conveniat. Væ enim ei, qui ſcandalizaverit unum puſillorum, qui in me credunt! ait Chriſtus. Idcirco ſedulo curandum, ne prælegantur eis libri obſcœni, ſuſpecti, aut contagioſi, eorum, qui perfidiæ ſuæ virus, religionisque & pietatis odium teneræ juventuti ſuis ſcriptis, quæ per hanc tempeſtatem edidere, inſtillant.

Sed ubi Collegia non ſunt, debent in ſingulis civitatibus eſſe Scholæ, quarum Magiſtri boni, honeſti, & docti ſint.

Præter Pædagogia vero habeatur in Collegiis Theologus, qui certis horis interpretetur Biblia, ac de re Theologica doceat juniores Canonicos, Vicarios, & alia Collegii membra: ubi quisque ad lectionem ſuæ profeſſioni & inſtituto congruentem, tenebitur (q) comparere. Huic vero quomodo, & unde providendum ſit de victu, in Concilio Lateranenſi conſtitutum eſt: ita nimirum, ut unius Præbendæ proventus ei, donec in docendo perſtiterit, aſſignentur, ſi ſufficiant: ſin minus, ut aliunde ſuppleatur, & tantum huic, quantum ſatis ſit, ſuppeditetur.

De Hoſpitalibus Pauperum, infirmorum, & peregrinorum.

TITULUS SEPTIMUS.

SAnctorum Patrum Conſtitutionibus olim ſancitum fuit, ut bonorum Eccleſiaſticorum pars quarta cederet pauperibus. Hinc apud Collegia & Monaſteria antiqua, Hoſpitalia extructa ſunt, quæ nunc paſſim, aut in uſus alios ſunt converſa, aut jacent neglecta, non ſine gravi impietatis piaculo. Veriſimile eſt, cum Eccleſiaſtici, Patres pauperum haberentur, & eſſent, fideliterque bona commiſſa diſpenſarent, Imperatores, Reges, Principes & locupletes homines permotos, ut tam amplis prædiis Epiſcopos, Collegia & Monaſteria ditarint. Debent igitur Epiſcopi, Collegia & Monaſteria, rurſus ædes illas ſicubi collapſæ ſint, inſtaurare: ubi vero extant, conſervare: redditus quoque ad eas deſtinatos, ac olim ſeparatos, de quibus conſtat, in nullum uſum alium convertere. Qui ſi forſan cum cæteris redditibus, & bonis alicubi confuſi ſint, & hodie ignorentur, debet nihilominus ædibus illis, de omnibus ad infirmorum curam pertinentibus, ex ærario communi Monaſterii, vel Collegii ſufficienter provideri, idque pro diſpoſitione Epiſcopi, aut Ordinarii Eccleſiaſtici illius loci.

Sic etiam reliqui ordines, qui Hoſpitalia habent, eadem ſtudeant conſervare.

In ejuscemodi Hoſpitalia recipiendi ſunt viduæ, orphani, & qui vere ſunt pauperes, & ad victum quærendum ſibi non ſufficiunt, & potiſſimum ejus loci, ubi Hoſpitalia illa ſunt conſtituta. Peregrinis vero pro refectione, non inhabitatione, aut in pauperum illorum fraudem, patere debent.

Cæterum, ſicubi Respublicæ civitatum, municipiorum, aut Parochiarum, ſuis civibus, aut etiam peregrinis Hoſpitalia conſtruxerunt, quorum ſibi retinuerunt proviſionem ac diſpenſationem; curandum eſt, ut adminiſtratores dent proviſoribus, a communitate delectis, quater in anno rationem: ne & iſta, caſu ſimili, quo illa, pereant, & pauperum res per fraudem diſtrahantur. Superiorum vero omnium inſpectio ad Viſitationem pertinet Epiſcopalem, aut Prælatorum, quibus de conſue-

(q) *Additur:* ſub pœna arbitraria, a Prælatis infligenda,

conſuetudine ejus loci cura hæc incumbit. (*r*)

De Diſpenſatione Verbi Dei, & officio Eccleſiaſtæ.

TITULUS OCTAVUS.

Concionandi (*s*) officium ſibi aſſumere nemo debet, niſi vocatus, & ordinaria eccleſiaſtica poteſtate admiſſus, dicente Apoſtolo: *Quomodo prædicabunt, niſi mittantur?* (*) Pertinet autem officium illud ad Epiſcopos, & Paſtores, quibus animarum cura incumbit. Iis tanquam ſubſidiarii cooperatores, quatuor mendicantium ordines ad prædicandum Verbum Dei adjuncti ſunt. Permiſſum quoque ipſis eſt, accire ad hoc Vicarios Sacerdotes, ſeu Sacellanos, quorum interdum opera utantur. At non temere debent ignotos quoſque, aut vagos Sacerdotes, & Monachos, abſque Prælatorum ſuorum teſtimoniis, ſeu Formatis, ut vocant Canones, admittere, multo minus ſuſpectos de fide, flagitioſos Sacerdotes, aut Monachos fugitivos, per quos populus eis creditus ſeduci, aut corrumpi facilius, quam recte doceri poteſt.

Ad Verbi Dei Doctorem, ſeu Concionatorem pertinet, ut Evangelium & ſacras Scripturas ſinceriter tractet & doceat: non ſecundum ſenſum, quem prius conceptum ipſe ad ſcripturas attulit; ſed juxta ſenſum & interpretationem Sanctorum & orthodoxorum Patrum. Ita enim nec ipſe errabit, nec alios in errorem ſeducet. Hinc Canones ſuadent, ſanctorum Patrum Homelias, ſeu Evangeliorum enarrationes in Eccleſia recitari. In anniverſariis quoque Sanctorum Martyrum diebus, licebit ſecundum Africani Concilii Canones, recitare eorum paſſiones poſt Evangelia, ſi tamen certæ ſunt, & a fide dignis ſcriptoribus proditæ.

In Concione nihil prophanum, incertum, fabuloſum, aut illo indignum loco adferatur: nihil ſuſpectum, nihil inconſtans, nihil, niſi quod tota probat Eccleſia, & a majoribus acceptum eſt; ut ſic forma ſervetur ſecundum præceptum Apoſtoli, ſanorum verborum, & doctrinæ ſanæ, quibus ſancti Patres & Eccleſia Dei, quæ columna eſt & firmamentum omnis veritatis, conſueverunt.

A Quæſtionibus item difficilibus & perplexis Eccleſiaſtes abſtineat: non oportet enim ad ingenii & eruditionis oſtentationem prædicare; ſed utiliter, pro ædificatione populi. Idcirco debet ſe demittere ad captum auditorum, & nunc catechiſtam agere, nunc interpretem Scripturarum, nunc vitiorum reprehenſorem, nunc Doctorem Myſteriorum, & ſapientiam loqui inter perfectos, omnibusque omnia fieri, ad omnes Chriſto lucrifaciendos.

Nec (*t*) ſit contentioſa declamatio, aut rixoſa (contendere enim verbis, inquit Apoſtolus, ad nihil utile eſt,

(*r*) *Additur:* Hic ante omnia curandum eſt, ut in domibus iſtis, quæ ad ſalutem animarum pertinent, minime negligantur, ſed ante omnia de Sacramentorum adminiſtratione pauperibus, ac debilibus provideatur. Ac ubi corporis infirmitas medicum poſtulat, ibi prius animæ, deinde corporis medicus accerſatur.

(*s*) *In Formula anni 1559. primus hujus Tit. §. ſic ponitur:* Sicut ovium incolumitas & vita in ubertate & ſalubritate paſcuarum conſiſtit; ſic precioſæ hominum animæ ſalutari Verbi DEI pabulo enutriuntur, & ſaginantur in vitam æternam. Sed uſque adeo plurimi refert, quales hi ſint, qui animas paſcendi munere perfunguntur. Non enim omnes, qui Paſtoris habitum ſibi induunt, & ductores gregis ſe ſe præbent, ad utilitatem paſcunt; ſed ſub hac ſpecie admiſſi, luporum, furum, & latronum rabiem in miſeras oves exercent. Et dum paſcere ſe ſimulant; aut doloſe furantur, aut crudeliter mactant & perdunt. Quapropter, ut Chriſti grex, quem ſanguine ſuo precioſo redemit, ab his exitioſis peſtibus liber & immunis præſervetur; ante omnia ſtatuendum eſt, & ordinandum, ut ad prædicationis munus, & curam animarum procurandam nemo admittatur, niſi rite vocatus, & ordinatus, & miſſus ſit. Omnes vero alii, qui vocationis, & miſſionis ſuæ legitimos titulos monſtrare non poſſunt, a prædicationis officio, & cura animarum procul arceantur: quos Apoſtolus quoque pellendos cenſet, Quomodo, inquiens, prædicabunt, niſi mittantur? Pertinet autem officium illud ad Epiſcopos &c.

(*) *Rom.* 10.

(*t*) *Interponitur hic paragraphus:* Quæ in diſceptationem & contentionem revocari poſſunt, non attingant, niſi data occaſione, de iis, ſecundum ſenſum receptum & Catho-

Digitized by Google

eſt, niſi ad ſubverſionem audientium) ſed modeſta, ſobria, ſeria, gravis, nervoſa, qua potens ſit exhortari doctrina ſana, & eos, qui contradicunt, arguere. Caveat quoque ſcurriliter calumniari, ſcommata & dicteria in alios jacere, ſuum expuere livorem, & ſubſilire: incompoſitis moribus geſticulari, concitare plebem in abſentes, Clerum & Magiſtratum: qui etiamſi reprehenſione dignum aliquid admiſiſſent, non eſt tamen illorum cauſa ad plebis judicium referenda: quin potius contra in omni Concione admonendus eſt populus, ut pro Clero & Magiſtratu orent.

Subinde, quoties locus opportunus incidit, facienda Concionatoribus eſt mentio miſericordiæ, charitatis & bonitatis DEI erga nos; quo dubitantes & anxios, ad bene ſperandum & amandum Deum inflamment: ita tamen, ut etiam juſtitiæ ejus, qua pro benefactis Cœlum, pro malefactis gehennam, & æternum ſupplicium reddit, non obliviſcantur: quo malos à peccatis deterreant, & ad reſipiſcentiam, eleemoſynas, ſatisfactiones, & opera pietatis inducant: ne ſint, quales Pſeudo-Prophetæ, de quibus apud Ezechielem *(tt)* dicitur: Deceperunt populum meum dicentes: Pax, Pax, & non eſt Pax: & ipſe ædificabat parietem, illi autem liniebant eum abſque luto, & abſque paleis & temperamento, &c.

Frequenter etiam per hanc emergentium undique hæreſum tempeſtatem confirmandus eſt populus, Catholicæ fidei doctrina, ut ſuppullulantes zizanias vitare queant. Hortandus, ut Verbum Dei attentius audiat: ſed a Catholicis & ſinceris, ne ſub melle Verbi Dei propinet adverſarius ei aconita. Inſtruendus de Sacramentis, & eorum myſteriis; ut eis ſecundum Eccleſiæ traditionem, ad ſalutem ſuam religioſe utatur: ut Miſſæ officio libenter interſit, votis Eccleſiæ vota ſua conjungat: cum Sacrificium offerente Sacerdote, ipſe quoque mortem Chriſti pro peccatis ſuis, cordis ſurſum elevati manibus Patri offerat: frequenti confeſſione ſe expurget: corde mundo & avido ſalutarem Corporis Chriſti cibum excipiat: diebus Feſtis ſanctis tantum incumbat operibus. Breviter, ad omnia pietatis Chriſtianæ exercitia ipſum inſtruat & formet. Inculcet quoque ſedulo Decalogi Præcepta, eaque explicet: ad quod etiam proderit Catechiſmum *(u)* ſæpius relegere. *(x)*

Ad

Catholicum, ad utilitatem auditorum, ſufficiente inſtructione, modeſte, & præmeditate, ſe diſſerere velle, propoſuerint. Omnem ſcripturæ intelligentiam ad genuinæ Charitatis Dei, & proximi ædificationem, velut ad certiſſimum ſcopum dirigant.

(tt) Ezechiel. 13.

(u) Additur: pium & Catholicum.

(x) Subjiciuntur ſequentia: Et quominus ſinceritas doctrinæ ulla in parte polluatur, ſumma cura invigilandum eſt, ut pernicioſi, & de hæreſi ſuſpecti libri, de manibus Concionatorum excutiantur, & ab omni tam Eccleſiaſticorum, quam laicorum uſu procul removeantur. Non enim ea judicii gravitate & firmitate, eaque animi conſtantia præditi ſunt omnes, ut ſine noxa quoſvis libros legere, aurumque e ſtercore ſecernere, & apum more, venenis omiſſis, melli tantum conficiendo utilia decerpere queant. Providendum igitur erit Archi-Epiſcopis, & Epiſcopis, & ex Sermonum libris, quos hoc tempore edocti, & Catholici Concionatores ſcripſerunt, & ad populum publice pronuntiarunt, & prædicarunt, optimos quoſque deligant, & eoſdem veluti communem materiam eorum, quæ ad veram Catholicæ Religionis de Fide, de Sacramentis, & Cæremoniis Eccleſiæ doctrinam pertinent, ad populum prædicandos, Parochis, & Eccleſiarum Rectoribus & Paſtoribus proponant: Interim, eo tamen ſervato inter ſimpliciores Paſtores & doctiores Concionatores diſcrimine; ut ſimpliciores, qui in ſacris Literis, & Sanctorum Patrum Scriptis minus exercitati ſunt, aut eorundem Patrum Scripta forte non habent, ad doctrinam prædictorum Scriptorum, eorumque formam, modumque prædicandi attricti ſint. Aliis vero, qui in Scriptis Sanctorum Patrum diligentius verſati, majorem in his rebus uſum & exercitationem habent, liberum relinquatur, ut quod illis quotidiana & pia Divinarum Scripturarum, & Sanctorum Patrum lectio ſuggeret, ad ſubditas ſibi plebes, pro earum captu, prædicare poſſint.

Ad poſtremum (*), & tamen ante omnia meminerit Eccleſiaſtes, ut exemplo Pauli caſtiget corpus ſuum, & in ſervitutem redigat, ne ubi aliis prædicaverit ſalubriter, eosque ad pietatem adduxerit, ipſe ſervus ſit ventris & peccati, ac reprobus efficiatur.

De Adminiſtratione Sacramentorum.

TITULUS NONUS.

Eccleſia, (y) quæ ſola Sacramentorum theſaurum a Chriſto accepit, novit etiam verum ac legitimum eorum uſum, cuſtoditque ſubſtantialia ipſorum immutata. Cæremonias vero, quas plerumque ſignificationis, aut pietatis excitandæ gratia, vel ipſa inſtituit, aut ex traditione Apoſtolica accepit, & orationes ſolemnes, ac ritus in adminiſtrando, pro utilitate & ædificatione Eccleſiæ mutare poteſt, & ſolet: quam tamen poteſtatem nemo privatus ſibi uſurpare debet, ſed potius ſequi in omnibus receptam uniformitatem, tum ob reverentiam atque obedientiam, quæ debetur ſacris Canonibus, antiquis traditionibus, & Imperatorum piiſſimorum legibus, tum ad confuſionem & ſchiſmata in Eccleſia Dei vitanda, juxta illud Apoſtoli: *Si quis videtur contentioſus eſſe, nos talem conſuetudinem non habemus, neque Eccleſia Dei.* (z)

Ne vero hæc tanta Dei beneficia, quæ ad omnium ſalutem a Chriſto inſtituta ſunt, ignorentur, aut putentur otioſa eſſe ſpectacula, nec ſuo habeantur loco, vel etiam indigne tractentur; debet populus in eorum adminiſtratione (ubi commode fieri poterit) frequenter etiam in concionibus, ubi inciderit locus, doceri, quid in Sacramenti cujusque collatione agatur: quis ſit ejus fructus: quid velint ſigna externa: quomodo Dei virtus præſens, inviſibiliter eis adſit: quomodo etiam digne, vel indigne percipiantur, & iis ſimilia.

Rectius in Eccleſia Occidentali Sacramenta lingua Latina, quam vernacula celebrantur: *Conſervatur enim myſteriis* (ut Baſilius ille Magnus ait) *ſilentio ſua autboritas, atque majeſtas.* Quod autem putavit quidam, omnium referre, ut Sacramentorum myſteria, lingua omnibus intellecta peragantur & adminiſtrentur; quo gratia Dei, quæ illic operatur, cognoſcatur ab omnibus: arbitramur, hoc commodius fieri poſſe concionibus frequentibus, ad populi captum demiſſis, quam paucis illis verbis, quibus in Sacramentorum celebratione Eccleſia utitur, iiſdemque myſticis & ſacratioribus, quam ut a quovis e vulgo ſtatim intelligantur. Et ſane ante vileſcent vulgo Sacramenta, lingua vernacula celebrata, quam ut ſuo habeantur loco, debitaque veneratione colantur: quippe quod ea, quæ captum, ingeniumque noſtrum excedunt, attentius miremur, atque obſervemus: intellecta vero propemodum negligamus. Attamen ut in Baptiſmo abrenuntiationes & profeſſiones fidei, ſecundum antiquas Agendas, & in Matrimonio, ſicut hactenus conſuetum eſt fieri in Eccleſia Catholica, conſenſus contrahentium lingua vernacula requirantur, non improbamus. (a)

De Adminiſtratione Sacramenti Baptiſmi.

TITULUS DECIMUS.

Quamvis orationes illæ ſolemnes, & cæremoniæ, quibus circa Baptiſmum Eccleſia utitur, non ſint Sacra-

(*) *Hic §. in Formula anni 1559. non legitur.*

(y) *Primus hujus Tituli IX. articulus in dicta Formula ſic incipit:* Catholica Eccleſia ſeptem Sacramenta agnoſcit, Divinitus inſtituta, velut apta & parata remedia, per quæ DEO placuit peccatis & infirmitatibus noſtris mederi, & diverſa ſalutaris gratiæ ſuæ dona, diverſa etiam ratione, nobis elargiri. Eadem Sancta & Catholica Eccleſia, quæ ſola Sacramentorum theſaurum a Chriſto accepit &c.

(z) 1. *Cor.* 11.

(a) *Sub finem hujus Tit. apponuntur ſequentia:* Quin etiam de novo Agenda, eaque communis, edenda erit, quæ circa ſingula Sacramenta exhortationes germanice compoſitas contineat, huc accommodas, ut populus, quid agatur, intelligat, & quid de virtute & efficacia uniuscujusque Sacramenti ſentire, quid credere debeat, dilucide & breviter erudiatur. In præſentia tantummodo Parochi admonendi, quid in diſpenſatione Sacramentorum obſervare debeant: Et primum circa Baptiſmum.

Sacramento eſſentiales, non poſſunt tamen absque gravi ſacrilegio contemni, nec omitti ſine ſchiſmate, aut animæ periculo, niſi facultatem eripiat neceſſitas. Statim enim a tempore Apoſtolorum cœpit conſuetudo illa, quam Eccleſia hucusque religioſe obſervavit, ut baptizarentur fideles in aqua, invocatione nominis Chriſti ad baptizandum benedicta: & prius exorcizaretur, exſufflareturque contraria poteſtas: & ſignum Crucis fronti baptizandi imprimeretur, auresque ei aperirentur, ad audiendum deinceps verbum Dei: & ſal, ſapientia ſignificativus, ori injiceretur: & Diabolo per ſe, vel ſponſores ſuos abrenuntiaret: profiteretur que Symbolum Apoſtolicum, & in pectore, ac ſcapulis, tanquam novus athleta, inungeretur, cui contra Diabolum pugnaturo, & cordis (quo creditur ad juſtitiam) conſtantia opus eſt, & corporis robore, ad mandata Dei opere implenda. Ac poſt immerſionem jam Chriſto incorporatus in vertice ungebatur, induebaturque veſte candida; cuſtodiendæ innocentiæ ſigno: atque ita præferebatur ei cereus ardens, tanquam per tenebras mundi in luce ambulaturo. Quibus cæremoniis ſignificatur, quid tota vita exercere, meditari, cogitare, & operibus implere debeant baptizati. Ideo ſæpius debent hæc populo exponi, ut profeſſionis ſuæ, qua Chriſto initiati ſunt, frequenter admoneantur.

Curandum eſt etiam, ut ſuſceptores, ſeu ſponſores parvulorum, ſint provectæ ætatis, in fide probe catechizati, atque inſtructi, quo non ore tantum, ſed & mente ac ſerio ad interrogata reſpondere, ſuum munus intelligere, & parvulos, ubi adoleverint, in fide orthodoxa (ſi res poſtulat) inſtituere poſſint. Id enim ipſorum, quam pro parvulis baptizandis DEO & Eccleſiæ faciunt, ſponſio requirit.

De adminiſtratione Sacramenti Confirmationis.

TITULUS UNDECIMUS.

EPiſcoporum eſt, ad confirmandos baptizatos, ſuam Diœceſim frequentius circuire, myſterii hujus originem, & Chriſmatis arcanum, ſi non per ſe, ſaltem per Concionatorem idoneum, populo exponere, pro captu tamen parvulorum; ut & ipſi hinc aliquid fructus percipiant.

De Miſſæ Cæremoniis.

TITULUS DUODECIMUS.

CAnon Miſſæ, quem tot jam ſæculis retinuit Eccleſia Dei, nihil continet, quod non ſit conſonum iis, quæ a tempore Apoſtolorum apud altaris Sacrificium ſupplicata, pronuntiata, vel obſervata ſunt; id quod liquet ex antiquorum veteris Eccleſiæ Patrum ſcriptis, in quibus ipſa Canonis verba alicubi eſt reperire: ut prorſus ſacrilegium ſit, eum vel damnare, vel authoritate privata immutare. Debet idcirco ille, quemadmodum hactenus factum eſt, in Miſſa religioſe, ac ſubmiſſa voce (quo myſteriis tam tremendis ſua conſervetur authoritas) pronunciari.

Quod ad reliquas Miſſæ partes attinet, etſi omnes illæ nihil ſint aliud, quam aut laudes DEI, aut preces Eccleſiæ, aut lectiones ſacræ, & ideo minime negligenter habendæ; tamen ſi quas novas Collectas, Sequentias, Præfationes, & id genus res, vel indoctas, vel incertis & apocryphis hiſtoriis innixas, aut Miſſæ Sacrificio parum congruentes, recentior ætas invexit; tales omnes tollendas cenſemus, atque ad probatiſſimorum codicum fidem reſtituendas. Debentque Epiſcopi pro officio ſuo huic repurgationi, adhibitis ad eam rem viris doctis, dare operam, quo pura, emendata, certa & ſolida exiſtant omnia, quæ in ſacratiſſimo illo officio dicuntur.

Epiſtolæ & Evangelia, pro reverentia, quæ eis debetur, ſemper pronuntientur in Miſſa lingua latina: Dominicis vero & Feſtivis diebus in Parochialibus Eccleſiis plebi lingua vernacula exponantur, ſive ante Sacrum ſolemne, ſive ſub ipſo: nec concionis tempore ulla Miſſa celebretur, qua populus ab auſcultatione diſtrahatur. Sed neque ſub Sacro ſolemni convenit, ut coram populo eodem legantur etiam

Miſſæ ſpeciales, quibus huc illuc populus diſtrahatur, avoceturque, ut nulli Sacro ſatis intendat. Verum interim non minus curandum eſt, ne Sacrum illud protrahatur æquo prolixius, generetque potius faſtidium auſcultantibus, quam devotionem.

Organa nihil laſcivum ſonent, aut ſæculare, ſed quod ipſa etiam plebs intelligat religioſum ac pium eſſe. Et præſtiterit, Symbolum totum cani, ſimiliter Præfationem, & Orationem Dominicam, quam partem relinqui organis, ſicut magno abuſu alicubi conſuetum eſt fieri.

Nec convenit, ut ſub elevatione ſacræ Hoſtiæ cantentur antiphonæ, ad hoc Sacrificium non proprie pertinentes, quales alicubi dicuntur de pace, de Beata Virgine, de Sancto Sebaſtiano, aut alio quopiam Patrono, quæ melius a Sacro peracto cantarentur.

Et fraternæ charitatis redintegratio, & pax nobis a Chriſto relicta poſcit, ut oſculum pacis, ubi mos ejus dandi exolevit, in Miſſis ſolemnioribus reſtituatur, ſic, ut imaguncula crucifixi Domini, Pacificatoris omnium, ab ore Sacerdotis, pacem populo imprecantis, ad aſtantes deferatur, quam ordine, in concordiæ & pacis ſymbolum, oſculentur omnes.

Docendus item eſt populus frequenter de Miſſæ myſteriis, ut Miſſam audiens, vota ſua ſacrificanti Sacerdoti conjungat, & ad finem uſque, donec Benedictionem Sacerdotalem acceperit, perſeveret, ſæpiusque communicet, ſi non ſemper externa ſumptione Sacramenti, ſaltem ſpiritualiter, deſiderio fructus Sacramenti, & unionis cum Chriſto. Verum interim non minori diligentia monendi ſunt, ut qui peccati vinculo retinentur ligati, abſque abſolutione, & veræ emendationis propoſito a myſteriorum illorum Divinorum perceptione abſtineant: palam vero criminoſi, & qui peccati certiſſimam occaſionem dimittere nolunt, ſive Sacerdotes ſint, ſive laici, omnino a communione arceantur.

Similiter docendus eſt populus, ut quamvis in Miſſa pie orent pro ſpe ſalutis & incolumitatis ſuæ, incommodisque temporalibus vitandis; cavendas tamen eſſe omnes ſuperſtitiones: quales ſunt polliceri alicui e certis Miſſis certam fortunam, ſecuritatem in aggreſſibus temerariis, aut aliquid hujusmodi.

Tametſi omnis Miſſa ſit officium publicum, & ad totam pertineat Eccleſiam; nemini tamen vetandum eſt, ſua devotione privatim uti, & quod publicum eſt, celebrare pro Eccleſia non publice: modo cum gravitate omnia exequatur, & orationes ac lectiones ſacras clare & diſerte pronuntiet, ut poſſit a circumſtantibus audiri, atque intelligi, & habeat (ſecundum ſacrorum Canonum Sanctiones) præſentes, qui Eccleſiæ nomine reſpondeant, ut verba, quæ dicuntur, congruant etiam rebus ipſis. Curent etiam Epiſcopi, ut ignoti Sacerdotes, & qui publicis criminibus infames ſunt, aut ſolum quæſtum ſectantur, ad celebrationem Sacri hujus non admittantur.

Cum jubeant Canones Eccleſiaſtici, vitalem Hoſtiam ſervari, ut ſemper habeatur parata pro infirmis, quibus viatico illo opus fuerit; fides & religio noſtra prorſus exigit, ut in loco ſervetur honorato, cum perpetuo lumine, quo admoneamur (*b*) eo loco præſentem eſſe illum, qui lucem habitat inacceſſibilem, quique tenebras noſtras illuminat.

Quando in ſolemnibus Feſtivitatibus ad amplificandum cultum Divinum, aut in magnis ſupplicationibus, ad corda fidelium compungenda, circumfertur Hoſtia illa ſalutaris, omnes ludi prophani, & quicquid non valet ad veram devotionem excitandam, removeatur: nec deferatur Sacramentum extra Eccleſiam, niſi graves cauſæ poſtulent: & ſint, qui digno illud honore, tanquam vere præſentem Chriſtum, proſequantur, atque adorent. Sed & quando ad infirmos defertur, præferri debet lumen, & campanella, ad dandum fidelibus ſignum, pulſari.

De Sacramenti Pœnitentiæ adminiſtratione.

TITULUS DECIMUS TERTIUS.

INfinitam peccandi licentiam confeſſionis Sacramentalis neglectum conſequi,

(*b*) *In Formula anni* 1559.: Quo admoneatur populus.

ſequi, piorum omnium vox eſt, & negari non poteſt. Quamobrem decernendum, quod & ab Eccleſia ſalubriter inſtitutum eſt, & a Patribus diligenter obſervatum, ut quotquot Chriſtiani nominis ſunt homines, ſaltem in anno ſemel peccata ſua Sacerdoti confiteantur: quod ſi recuſent facere, ab Eccleſia protinus ejiciantur. Etenim ut ſæpe confiteantur ii, qui ſæpius peccant, propria ipſorum ſalus efflagitat, eximiæque cujusdam pietatis eſt, peccata ſtatim, ut commiſſa ſunt, lugere, confiteri, dignaque ſatisfactione mortificare.

Veteres rigidiori diſciplina ſatisfactionem publicam exigebant: de quo Canones pœnitentiales adhuc extant: Verum ad ſeveras illas publicæ pœnitentiæ leges deſperamus (*c*), fide & charitate admodum languentem populum hoc tempore poſſe reduci. Ergo quando hoc non datur, conſuetudini poſterioris ætatis inſiſtendum eſt, quæ obtinuit, ut confeſſis pro ſatisfactione injungerentur orationes, eleemoſynæ, jejunia, & id genus opera pietatis, quibus ſcripturæ Divinæ teſtantur, pœnam peccatis debitam dimitti. Nonnunquam graviores imponuntur, ſed occultæ afflictiones, ad ſatisfaciendum, ſecundum pœnitentis facultatem, & peccatorum magnitudinem.

Quare prudentes oportet eſſe Confeſſores, qui norint diſtinguere lepram a lepra: & ita de peccatis inquirant, ne ſcandalizent puſillos: ita ſatisfactiones injungant, ut ſint ſimul & medicinales, quibus animæ morbus curetur.

Quo vero quam minimum retrahantur homines a confeſſione, videtur nobis hoc tempore profecto expedire; ut confiteri volentes non ad uſum ſolum eogantur: ſed ut pluribus (idoneis tamen) Sacerdotibus, fiat abſolvendi poteſtas, etiam in caſibus reſervatis, quos adire ſit omnibus liberum, idque pro arbitrio Epiſcopi, & Ordinarii loci. (*d*)

De Unctionis extremæ adminiſtratione.

TITULUS DECIMUS QUARTUS.

PRo more, quem hactenus tota ſervavit Eccleſia, Sacramentum unctionis ſupremæ fidelibus impartiendum eſt cum litaniis & orationibus, huic negotio congruentibus, quales ſunt illæ, quas a Majoribus acceptas, tota Eccleſia ſervat: Studebitque Sacerdos, infirmum conſolari, atque a curis & deſideriis tranſeuntis hujus vitæ ad ſpem ſalutis æternæ erigere: Diabolum & terrores ejus non formidare: in Chriſti miſericordiam, qui novit figmentum noſtrum, & tulit iniquitates noſtras, pro quibus & mortem ſuſtinuit, tota mente ſperare ac fidere, atque ita confirmatum, cum benedictione Chriſto commendare. Nec abs re fuerit, ut rediens Sacerdos habeat oratiunculam ad comitantem multitudinem, qua infirmitatis humanæ admoneantur, & ut pro laborante in extremis ſtudeant ferventius orare.

De Sacramenti Matrimonii adminiſtratione.

TITULUS DECIMUS QUINTUS.

QUi matrimonio jungi affectant, debent doceri, ut ſciant, qua religione & fide nubatur in Chriſto, & clandeſtina illa, quæ carnaliter, incitante ſola venere, præter Eccleſiæ Chriſti ritum contrahuntur, non eſſe religioſa, & Chriſtianis digna matrimonia: & quamvis illa (ubi contrahentes fuerint perſonæ legitimæ) ſint rata, veraque matrimonia; non tamen ob id eſſe Deo grata; utpote gratia Sacramentali deſtituta: : donec vitium ſuum emendent, & Eccleſiæ legibus ſubdantur. Ideo jungendi matrimonio admoneri debent, ut parentum & amicorum utantur conſilio, exemploque Tobiæ, jejuniis & orationibus ſe ſe præparent, ac commendent gratiæ Dei, qua quod reliquum eſt vitæ, deinceps peragendum erit. Neque enim

 poſſunt

(*c*) *In ead. Formula:* deſperatur.
(*d*) *In dicta Formula additur:* Illi vero, qui audiendis Confeſſionibus præficiuntur, ſint viri integri, eruditi, ſilentii tenaces, non ad quæſtum intenti, in explorando non plus æquo curioſi, non leves, non ebrioſi, vel quovis alio vitio notabiles.

poſſunt filii Sanctorum (ut in ſacris dicitur) ita conjungi, ſicut gentes, quæ ignorant Deum.

Nec debet Sacerdos Sacramento huic alicubi, (e) quam in Eccleſia (quæ eſt proprius Sacramentorum locus) benedicere; nec admittere, ſeu conjungere quoslibet ſibi oblatos, niſi quos poſt proclamationes, ut minimum tres, tribus diebus feſtis ſibi ſuccedentibus, ad populum in concione publice factas, cognoverit nullis impedimentis irretitos, quosque examine facto, exploratum habeat, non cogi ad hanc copulam invitos a parentibus vel cognatis, ſed animo eam libero appetere.

De Cæremoniis Eccleſiaſticis.

TITULUS DECIMUS SEXTUS.

CUm cæremoniæ ſint pietatis incitamenta quædam & alimenta, quibus ſublatis ipſa quoque frigeat, langueſcat, atque emoriatur pietas, nulla unquam Religio absque cæremoniis potuit conſtare. Idcirco cæremonias, Majoribus noſtris (f) hominibus religioſiſſimis uſitatas, retinendas, revocandasque cenſemus (g). Non quidem propter ſpeciem operum, aut ſignorum externorum vim & meritum; ſed quod ad varios pietatis uſus valeant: Nec item, quod in ipſis fiducia ſalutis ſit locanda; ſed quia exercitia quædam ſunt, quibus corpus ſimul cum mente ad Deum, ſeu cultum ejus attrahatur.

Sic ſecundum doctrinam Apoſtolicam orant viri nudato, fœminæ velato capite, & genua in terram figimus, (h) corpus cum ſpiritu humiliantes: (i) & tundimus pectus, quod malefactorum conſcientia dolere debebat, & conteri.

Sic in terroribus ac periculis, inclamato nomine Chriſti, ſignamus (k) nos ſigno Crucis, qua Diabolo in nos poteſtas imminuta, ademptaque eſt. Item [l] ituri dormitum propter timores nocturnos facimus, & mane quoque ſurgentes, quo tota die a malis protegamur hoc ſigno muniti. Quin, Tertulliano (m) teſte, antiqui Chriſtiani olim, ſive veſtes induerent, ſive deponerent, ſive domo prodirent, ſive aliud quid agerent, aut incœptarent, ad ſingulas actiones conſignarunt ſe Cruce. Non poteſt enim negligere pietas vera Chriſti ſignum, aut a cogitatione ejus, quæ ſigno illo renovatur, eſſe otioſa. Sic cibum & potum ſumebant, benedictione præcedente, memores illius Apoſtolici: *Sanctificatur* (n) *per verbum Dei, & orationem.*

Hinc & aqua, & ſal, & herbæ, & agnus (o) Paſchalis, & fructus novi, aliaque humanis uſibus neceſſaria (de quibus ad Adam, in quo peccavimus omnes, dictum eſt: *Maledicta* (p) *terra in opere tuo*) benedicuntur & ſacrantur in nomine Chriſti, per orationem, qua petit Eccleſiæ miniſter Sacerdos, ut Deus illa ipſa ad ſanctificationem, & ſalutis noſtræ profectum, potentia & bonitate ſua, contra adverſarias poteſtates, incantationes, magias, fraudes & machinationes inimici, qui nocere hominibus non deſiſtit, nobis concedat valere. Et valent utique fidelibus, ob Benedictionem Sacerdotalem, per verbum Dei & orationem, quæ alioqui nullam adverſus ſpiritales nequitias, & poteſtates inviſibiles, in ſe ipſis virtutem habebant. Atque hinc adeo, cum aſpergimur (q) aqua benedicta, oramus mente & habitu, ut a peccatis amplius lavemur: cum ſalem ſumimus exorcizatum, ut vitam nobis & ſermonem omnem

(e) *al.* alibi.
(f) *In Formula anni* 1559. *ſic legitur*: priſcis hominibus, pia eruditione, & erudita pietate inſignibus, Catholicæ fidei, & avitæ Religionis Chriſtianæ obſervantiſſimis uſitatas, &c.
(g) *Ibid.* cenſetur.
(h) *Ibid.* figuntur.
(i) humiliando, & tundendo pectus.
(k) ſignatur quis.
(l) *Ibid.* Idem, cum itur dormitum, propter timores nocturnos fit: & mane quoqne ſurgendo, quo tota die a malis protegatur, hoc ſigno munitus.
(m) *Tertull. de corona militis, & in Apologet. contra Gentes.*
(n) 1. *Timoth.* 4.
(o) *In Form. anni* 1559.: Ignis Paſchalis.
(p) *Geneſ.* 3.
(q) *In ead. Formula:* cum aſpergitur quis aqua benedicta, oratur mente & habitu; ut a peccatis amplius lavetur: Cum ſal ſumitur exorciſatus, ut vitam & ſermonem omnem &c.

omnem concedat Deus habere ſale conditum.

Cereos (*r*) autem accendimus, in gloriam illius, qui lucem inhabitat inacceſſibilem, & illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Sed & ſanctos (*s*) luminibus veneramur, quos vivere cum Chriſto in gloria & in regione lucis (*t*) prædicamus. At in fide defunctis cæteris, lucem ad ſepulturam (*u*) præferimus, orantes, ut lux perpetua luceat eis.

Thura incendimus (*x*) ſignificatione, quod oportet orationes & deſideria (*y*) noſtra ſurſum ad Deum, cum odore bonorum operum, aſcendere.

Proceſſionum, alias lætas ducimus (*z*) in modum cœleſtis cujusdam exercitus ordine compoſitas, de Chriſti gloria & triumpho exultantes & canentes: (qua de cauſa Crucis ſignum & vexilla in aera ſuſtollimus, ad ſignificandum aereæ poteſtatis expugnationem) alias agimus triſtes & ſolliciti in tribulatione, quam peregrini hoc exilium peragrantes patimur, veniam peccatorum, & miſericordiam pro vindicta ſupplicantes.

Conſecramus item Eccleſias, altaria, calices, pallas, veſtes Sacerdotales, campanas, aliaque Eccleſiæ vaſa, quæ uſibus eximuntur civilibus ſeu prophanis, & miniſterio tantum Sacramentorum Chriſti aptantur ac mancipantur: ut ſciamus, in Eccleſia non niſi ſacris & Divinis rebus vacandum, gratia Dei illic, ceu Numine quodam, præſente: Campanis vero ab operibus & negotiis ſæcularibus, nos ad orationem, laudes Dei, & ſacra Myſteria invitari: cogitemusque (*a*) e tanto vaſorum apparatu, & tot conſecrationibus, quanta reverentia Sacrificium Corporis & Sanguinis Chriſti a rebus prophanis ſit ſecernendum & dijudicandum.

De quibus omnibus debet populus ſedulo ac frequenter doceri, ne cæremonias religioſe inſtitutas, in abuſum aut ſuperſtitionem vertant (*b*), ſed ad pietatem exercendam ipſis utantur. Utque proceſſiones, rebus ſæcularibus ac vanis præciſis, ſint graves, ordinatæ, honeſtæ, ac Chriſtiana Religione dignæ: Reprobi vero, & quibus ſtudia iſta pietatis vileſcunt, redarguantur.

De Diſciplina Cleri & populi. (*c*)

TITULUS DECIMUS SEPTIMUS.

(*d*) Diſciplinæ jam pars bona tradita eſt in deſcriptione officiorum. Etenim ut ſuum quisque præſtet officium, præcipua eſt diſciplinæ regula. Hoc tantum reſtat, ut vitia quædam publica, quæ emendationem, Concilii definitione non exſpectata, requirunt, retexamus.

Contra ordinem & dignitatem Cleri comprimis ſunt luxus & avaritia, quas res etiam plebs execratione dignas in Clero ducit. Debet igitur Clerus a luxu prophano, faſtuoſo, carnali, prorſus eſſe alienus: & primum ſervare decorum in habitu & inceſſu. Sit habitus honeſtus & ſimplex, non limbis, aut ſciſſuris comptus, mundus tamen. Superior veſtis ſit talaris: nec incedant Clerici cum multi famulitii ſtrepitu, aut gladiis accincti terribiles, ſed venerabiles, qui aliter ſe contemptibiles reddunt.

Menſa quoque ſit frugalis, nec lauta nimium, nec ſumptuoſa. Pompoſus vero

(*r*) Cerei autem accenduntur. (*s*) Sed & Sancti luminibus honorantur.
(*t*) prædicatur. (*u*) præfertur, orando, ut lux &c.
(*x*) incenduntur. (*y*) *pro voce:* noſtra, piorum.
(*z*) aliæ læte ducuntur. *Sic & cætera, quæ ſequuntur, cum in anteriore Formula anni* 1548. *per verba activa fuerint expreſſa; in Formula poſteriore anni* 1559. *proferuntur per paſſiva, omiſſis perſonis, quibus verba reſpondeant.*
(*a*) *pro* cogitemusque *ponitur:* cogitando. (*b*) vertat . . . utatur.
(*c*) Et populi *non additur.*
(*d*) *In primo hujus Tituli articulo hæc præmittuntur:* Quamvis Divinorum Myſteriorum Virtus a qualitate Miniſtri non dependeat; tamen ſive malitia, ſive infirmitate humani judicii ſit, ut ex vilitate Miniſtri plerumque in animis hominum, etiam ipſa Divina Myſteria vileſcant. Ideoque gravi cura advigilandum eſt, ut miniſterii ſanctitati ipſa etiam Miniſtrorum vita reſpondeat. Porro Eccleſiaſticæ diſciplinæ jam pars bona tradita eſt in deſcriptione officiorum &c. *ut ſupra.*

Digitized by Google

vero eſculentorum apparatus, & exquiſitæ ad luxum delitiæ, longus accubitus, & commeſſationes frequentes, deteſtandæ ac fugiendæ: Similiter infamis, & ſacris litteris damnata ebrietas, & ſtudium compotandi, atque ad æquales hauſtus provocandi, cui Propheta Væ imprecatur. *Væ*, inquit, (*e*) *qui potentes eſtis ad potandum vinum, & viri fortes, ad miſcendam ebrietatem!* Quin ſacris Canonibus decretum eſt, tales ab officio & beneficio ſuſpendere.

Porro quis ferendum putet, ut ſcortationi indulgeant, & adhæreant concubinis, qui ſacrificii & orationis, ad quam debent perpetuo eſſe accincti, cauſa, conjugio etiam alioqui honeſto & licito abſtinent? *Qui adhæret*, inquit (*ee*) Apoſtolus, *meretrici, unum corpus cum ea efficitur. Tollens ergo membra Chriſti, faciam membra meretricis?* Quibus verbis ſignificat, ſcortatores a Chriſto excidere. Tantam ergo indignitatem in Clero, magna pœnarum ſeveritate veteres proſecuti ſunt. Concilium Neocæſarienſe, Nicæno antiquius, ſtatuit, Presbyterum, qui uxorem duceret, ab ordine deponendum; Si fornicaretur autem, vel adulterium committeret, etiam extra Eccleſiam abjiciendum, & ad pœnitentiam, inter laicos agendam, redigi debere. Ut autem non ferant hæc ſæcula tantam ſeveritatem, & ſit mitius agendum, Sacerdos, Diaconus, & Subdiaconus, fornicationis, adulterii, aut ſuſpectæ familiaritatis convictus, remota protinus concubina, primum non pœna pecuniaria, ſed ſuſpenſione ab officio & beneficio ſecundum ſcandali gravitatem plectendus eſt. Qui ſi facinus non emendet, & iterum convincatur; plectatur ſeverius. Ubi vero apparuerit, eum effrenem & incorrigibilem factum, & nec pudore infamiæ retineri, nec pœnis abarceri a ſcelere; in modum equi & muli, quibus non eſt intellectus, beneficio ſecundum Canones prorſus privetur. Sed & concubinas, quæ poſthac cum Clericis cohabitare ſibi permiſerint, per excommunicationem ab Eccleſia & cœtu fidelium expellere (*f*) oportet.

Et ne (*g*) tantum dedecus Clericalem dignitatem amplius dehoneſtet, revocandi omnino ſunt in uſum Canones antiqui. Concilium Nicænum non permittit Epiſcopis, Sacerdotibus, Diaconis, aut Subdiaconis, habere domi ſubintroductam, ſeu extraneam fœminam, niſi forte aut matrem, aut ſororem, amitam, aut tales, quæ fugiant ſuſpicionem. Concilium Carthaginenſe tertium, cui Auguſtinus interfuit, extendit hunc Canonem etiam ad fratrum, vel ſororum filias. Sic & Canon a Siricio latus, nullas fœminas Clericis permittit cohabitare, niſi ſanguinis neceſſitudine Clerico junctas. Verum ſuſpicionem non fugiunt juvenculæ, formoſæ, laſcivæ, cultæ, procaces, imperioſæ, otioſæ, impudentes, curioſæ. Si admittitur ergo, quæ ſuſpicionem fugiat; annoſa, quæ annum quadrageſimum ſuperaverit, ſtatæ formæ, verecunda, ſobria, pudica, inculta, laborioſa, ſevera, & quæ teſtimonio publico caſta eſt, vidua, vel virgo ſenex, in miniſterium domeſticum aſſumi poteſt, & ne cum tali quidem familiaritas nimia eſt habenda. (*h*)

De

(*e*) *Eſa.* 5. (*ee*) 1. *Cor.* 6.

(*f*) *Additur:* &, ſi opus fuerit, etiam brachium ſæculare in hanc rem implorare oportet.

(*g*) *Initio hujus articuli hæc præmittuntur:* Et ne hi, qui hactenus majorum ſalutaribus monitis, & ſuper hac re editis Statutis in dimittendis concubinis ægrius paruerunt, in poſterum curæ domeſticæ, & rei familiaris adminiſtrandæ neceſſitatem (qua ſe hactenus tutati ſunt) prætexere poſſint, ratio ineunda erit, ne Clericis miniſteria mulierum ſuſpecta, ſint poſthac neceſſaria. *Dein ſequitur:* Et ne tantum dedecus &c.

(*h*) *Additur hic* §. Ruralibus tamen Sacerdotibus, & Parochis, qui domeſticæ rei curam (*forte legendum*: cura) ſine magno diſpendio, ideoque mulierum miniſterio ægre carere poſſunt, mulieres in famulitio permittendæ ſunt tales, quæ, ut dictum eſt, aut per ætatem, aut ſanguinis propinquitatem, omnem illicitæ conſuetudinis, aut incontinentiæ ſuſpicionem excludant. Porro, ſi qui uſque adeo pertinaces, intractabiles, ac incorrigibiles reperti fuerint, ut nullis piis, & honeſtis monitis parere, ac in ordinem redigi velint, tum in exemplum & terrorem aliorum dimittendi, & ex Diœceſi relegandi ſunt hi Clerici & Presbyteri. Quos tamen ita dimiſſos nullus

vel

De Pluralitate Beneficiorum.

TITULUS DECIMUS OCTAVUS.

TOllenda eſt etiam ex Clero omnis Simonia & ambitio. Ac quia ſine gravi Eccleſiarum detrimento accidere non ſolet, ut aliquis plura, quam unum (maxime ſi curata ſint) Beneficia occupet: Solus enim per omnes Eccleſias, ſi munere ſuo recte ac diligenter fungi velit, nec officium perſolvere, nec rebus earum neceſſariam curam impendere valet; curandum eſt, ne quis plures, quam unam, Metropolitanas, aut Cathedrales Eccleſias teneat, & ne Clerici ſinguli in poſterum plura, quam unum, Beneficia acquirant, atque obtineant.

Sed quia tenuitas Beneficiorum facit, ut, cum eorum ſingula multis in locis poſſeſſores ſuos alere atque ſuſtentare nequeant, cauſam arripiant, cur plura Beneficia coacervent atque poſſideant: Archi-Epiſcopi, aut certe Epiſcopi curent, ut per unionem, aut per aliam quandam viam, Beneficiorum tenuior redditus ita augeatur, ut de ſingulis Beneficiis ſinguli poſſeſſores ſatis emolumenti pro munere atque dignitate quisque ſua habere poſſint. Nam (i) ut ambitioſam plurium Beneficiorum cupiditatem, quæ malam omnino ſpeciem habet, ex Eccleſia tollendam cenſemus; ita viciſſim Miniſtris Eccleſiæ proſpiciendum putamus, ut habeant, unde commode vivere poſſint: dignus enim eſt operarius mercede ſua. Qua in re arbitramur eorum Beneficiorum, quibus cura animarum annexa eſt, comprimis rationem habendam eſſe.

In qua re hanc ſequantur rationem Archi-Epiſcopi atque Epiſcopi, ut ſi cenſus alicujus Eccleſiæ, pro veteri Præbendarum atque Beneficiorum numero, ad juſta Miniſtrorum emolumenta non ſufficiat; Beneficia, quæ nullam Eccleſiarum neceſſariam functionem habent, illis uniantur, aut Præbendæ ac Beneficia ad pauciorem numerum redigantur, donec a ſingulis, poſſeſſori cuique juſta emolumenta ſuppetere queant, ut cauſa non ſit, cur unus non uno Beneficio ſit contentus.

Res enim ita conſtituenda eſt, ut non deſerat quisque officium, propter quod datur Beneficium: ſed in loco Beneficii ſui reſideat, ac muneri Eccleſiaſtico, quod huic annexum eſt, ipſe diligenter incumbat, & cogitet, quanti ſit momenti, vigilare pro animabus, & ab eis non diſcedere, pro quibus aliquando coram tribunali Dei rationem redditurus ſit. Intererit igitur, non ſolum Eccleſiarum, ſed etiam poſſeſſorum; ſi plura Beneficia curata non obtineant, ut uno, quod maluerint, eisque ad juſta emolumenta ſufficiat, retento, cætera intra annum ſine ulla penſione reſignent. Sed ſi forte de jure, quod ſe acquiſiviſſe putant, recedere nolint; imponatur neceſſitas eisdem, ut diſpenſationem Sedis Apoſtolicæ, Ordinario loci exhibeant, ac ſi legitima fuerit diſpenſatio, relinquantur illis Beneficia. Ordinarius tamen loci juxta Conſtitutionem Gregorii Decimi in Concilio Lugdunenſi, quam etiam Tridentina Synodus (ii) innovavit, provideat, etiam per idoneorum Vicariorum deputationem, & congruæ portionis fructuum aſſignationem, ut cura animarum, Beneficiis illis annexa, non negligatur, nec Beneficia ipſa debitis obſequiis fraudentur. Atque ut hic iis, qui jam poſſident, & jus habent acquiſitum, indulgendum videtur, ſub hac tamen cautione, quam Concilium Lugdunenſe præſcribit; ita in acquirendis Beneficiis in poſterum coacervatio eorundem atque pluralitas, de qua vetus eſt querela, eaque non injuſta, omni-

vel Archi-Epiſcopus, vel Epiſcopus, aut qualiscunque Prælatus, vel etiam Parochus ſuſcipere debet, niſi ei de ſufficienti Epiſcopi, aut Prælati ſui dimiſſione, voluntate & conſenſu probe conſtiterit, literasque dimiſſorias, ut vocant, exhibuerit. Id, quod ab aliis quoque, qualescunque tandem ſint, fieri convenit: Quas tamen teſtimoniales literas, dicti Archi-Epiſcopi, Epiſcopi, cæterique Eccleſiarum Prælati, & Parochi Clericis & Presbyteris recuſare non debent, ſi honeſte vixerint, laudabiliterque ſe geſſerint: ac juſtis, neceſſariisque cauſis moti, ſuſceptam conditionem mutare voluerint.

(i) *In Formula poſteriore ſic legitur:* Nam ut ambitioſa &c. cupiditas tollenda eſt; ita viciſſim Miniſtris Eccleſiæ proſpiciendum, ut habeant, unde &c.

(ii) *Seſſ. 7. de Reformat. cap. 5.*

Digitized by Google

omnino debet vitari. Ac ne ſalubre inſtitutum Curiales turbent, huc ut accedat authoritas Summi Pontificis, quamprimum impetrandum videtur.

Debent etiam, qui incorporatas habent cum decimis & cenſibus Eccleſias, quas velint retinere, non niſi idoneos, atque a ſæcularibus & ſordidis negotiis liberos Sacerdotes eis præficere, quibus de victu & veſtitu honeſto, & competentia juſta proſpiciant. Qua in re, ſi fuerint negligentes aut avari, Epiſcopi erit, pro ſuo officio & removere ineptos, & idoneis de Eccleſiæ illius decimis & juribus, quantum honeſtum eſt, decidere atque aſſignare, aut reclamantia Collegia, vel Monaſteria ſuo jure, ob negligentiæ culpam privare. Dignus enim eſt operarius mercede ſua: Et qui Evangelio ſervit, de Evangelio debet vivere. Incumbit autem Parochis plus, reliquis Canonicis & Sacerdotibus, curæ & laboris. (*k*)

Species alia cupiditatis eſt, ſi quæſtum ſæcularem, aut lucrum turpe ſectentur Clerici, & ſint uſurarii, negociatores, vel caupones: quæ vitia omnes Canones in Clero damnant. Quin & Scriptura (*l*) dicit: *Nemo militans Deo, implicat ſe negotiis ſæcularibus, ut ei placeat, cui ſe probavit.* Proinde nemo Clericorum amplius recipiat, quam dederit accommodato. Si pecuniam (inquit Concilium Carthaginenſe) pecuniam; ſi ſpeciem, ſpeciem eandem, quam dederit, accipiat, nec ultra, aut juſtum pro ea pretium. Secus facientes, fœneratores ſunt, ab officio & Beneficio ſuſpendendi, excommunicandi, & ad Eccleſiaſticam ſepulturam, ſecundum Canones, non admittendi.

Nec licet mercaturas Clerico exercere, ut emat, quæ poſtea vendat: nec item cauponem agere, ut domum ſuam vertat in œnopolium, ſeu tabernam publicam: nec ſortilegiis, Divinationibus, aut etiam venationibus indulgere. Quæ omnia ſacris Canonibus ſeveriter prohibita ſunt, in Capitulis diſciplinæ, in Viſitationibus, & quoties deprehenduntur, per Epiſcopum, Archidiaconos, Decanos, & eorum Officiales, punienda.

Sacerdotes item Nobilium, & divitum civium ſervitio, ſine Epiſcopi conſenſu & authoritate, ſe non ita mancipent, ut ſerviant in negotiis prophanis, & a cura Sacerdotali alienis.

De Diſciplina populi.

TITULUS DECIMUS NONUS.

POpulus præter obedientiam, quam Principibus & Magiſtratui civili debet, ad eam quoque, quam Epiſcopis debet, & Eccleſiæ Prælatis, ſine qua in diſciplina contineri non poteſt, redigendus eſt. Quin etiam Lex Divina exigit, ut obediant Præpoſitis ſuis, quorum eſt pervigilare, ut reddant rationem de animabus eorum; quo cum gaudio, quod officii ſui eſt, faciant, & non gementes. Debet ergo Populus Clerum, Parochos, & illis ſuperiores ordines venerari, eorum facta non temere judicare, nec adverſus Presbyteros ſuos contendere, aut duros, vel refractarios ſe exhibere, ſed morigeros & obſequentes. Ad Chriſtum enim, cujus legatione funguntur, pertinet eorum tam contemptus, quam honor.

Diebus Dominicis & Feſtis conveniat populus ad Divina, quæ in Eccleſia celebrantur: Concionem ſub ſilentio audiat, & memoriæ commendet, nec ſtrepitu, aut deambulatione, vel Concionatorem, vel auſcultantes perturbet. Patres aut matres familias audita illic ſecum domum perferant, ſecundum quæ liberos & familiam inſtruant ad pietatem. Doceant eos Deum, qui inſpector eſt omnium actionum noſtrarum, timere, eique ſalutem ſuam quotidie commendare: memoria retinere, & frequenter recitare Symbolum Apoſtolicum, orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, præcepta Decalogi, & quidquid ad virtutem, bonosque mores pertinet: frequenter intereſſe Divinis, verbum Dei attente audire, orare, Clerum & Magiſtratum honorare, erga omnes modeſtos & placidos ſe gerere: malam ſocietatem fugere, horrere a blaſphemiis

(*k*) *Ibid. additur*: quorum munus in prædicatione Verbi, & adminiſtratione Sacramentorum potiſſimum conſiſtit, & alios omnes & utilitate, & neceſſitate antecedit.

(*l*) 2. *Timoth.* 2.

miis, juramentis & execrationibus: non contendere, litigare, aut inſoleſcere, nemini injuriam irrogare: ſenioribus cedere, increpationes æquanimiter ferre, vera loqui, mendacia deteſtari.

Cæremonias quoque pietatis Chriſtianæ, quales ſupra deſcripſimus, & inſtituta Eccleſiaſtica de jejuniis & abſtinentia carnium, de feriis, de proceſſionibus, & id genus ritibus, populus religioſe ac pie obſervet.

Libri contagioſi, de falſa religione ſuſpecti, & qui Lucianico more, cum Deo, cum Sanctis, cum Religione & ſacris jocantur, trahuntque ea in ludicra ſpectacula, populo curioſo prohibendi: neque enim ad pietatem, & bonos mores faciunt. Similiter petulantes & obſcœnæ imagines, libidinum incitamenta cum multa fœditate oſtendentes, vel ad ludibrium religionis, aut ad certorum hominum infamiam effigiatæ, prohibeantur. Legat autem populus libros ſacros, ſanctos Doctores, vitas Sanctorum, hiſtorias præclarorum & fortium virorum, & tales ſpectet imagines, quibus ad pietatem, virtutem, ſtudia honeſta, religionis & Reipublicæ amorem accendatur.

Abſtineatur ab ebrietate & compotationibus, quibus & naturæ vires enervantur, & malis ingentibus ſæpe datur occaſio. Nec pateant œnopolia & tabernæ diebus Feſtis ante Sacrum in Eccleſia peractum, niſi peregrinis & infirmis. In transgreſſores Magiſtratus animadvertat. Animadvertat quoque in ſeductores populi, qui nova dogmata ab Eccleſia non recepta, non verentur ſpargere: in ſacrilegos, in perjuros, blaſphemos, uſurarios, adulteros, & crimina publica, quibus corrumpitur juventus, imo omnis ætas, & propter quæ Deus reſpublicas ſæpe magnis cladibus afficit.

Principes ſæculares, & Magiſtratus civiles, non patrocinentur eis, qui in Clero & populo reformari detrectant, ſed Epiſcopis & Prælatis Eccleſiæ ſint auxilio, eorumque decreta fideliter exequantur & ordinem præſcriptum cogant obſervare. Juriſdictionem quoque & libertatem ac immunitatem Eccleſiaſticam, Imperatorum legibus, & ſacris Canonibus, Epiſcopis & Clero tributam ac firmatam, tueantur, ipſiſque conſervent. At hi, qui Prælatos, Eccleſias, eorumque bona in fidem, tutelam ac protectionem ſuam recepere, & contra fidem datam, præfectura ſeu protectione ſua abuſi, Eccleſiis, quas tueri debebant, gravia & iniqua onera auſi fuerant imponere, æquum eſt, ut præfectura, ſeu tutela, per Cæſareæ Majeſtatis Commiſſarios amoveantur: eis autem, qui abuſi non ſunt, limites & jus præſcribantur: ut aperte conſtet, quid alteri alteris invicem debeant.

De Viſitatione.

TITULUS VIGESIMUS.

UT viſitent Epiſcopi ſuas Diœceſes, non nupera eſt inventio, aut a Patribus primum introducta; ſed hic mos ab Apoſtolis deſcendit. In Actis (*m*) ſcribit Lucas, Paulum circumambulaſſe regiones, in quibus prædicaverat verbum Dei, ut videret, quomodo haberent ſe fratres, & ut confirmaret eos in fide, traditionesque Apoſtolorum & Seniorum eis præciperet cuſtodiendas: quæ fere omnia ſunt, quæ ad viſitationem pertinent.

Debet itaque Epiſcopus, ſi non juxta Toletani Concilii Decretum, quot annis propter latitudinem Provinciæ, ſaltem quarto, aut quinto quoque anno, totam Diœceſim ſuam, per ſe, vel per ſuum in Pontificalibus Vicarium circumire ac viſitare, & inter viſitandum pueros baptizatos Confirmationis Sacramento ſignare. Archidiacones vero, ſeu Chorepiſcopi & Decani rurales, territorii, ſeu regiunculæ ſuæ Eccleſias ſingulis quibusque annis viſitare debent. Ad hoc enim negotium in partem ſolicitudinis Epiſcopalis vocati ſunt.

A Viſitatione Epiſcopali nulla Eccleſia ſit exempta: ſed a Cathedrali ad Collegia, a Collegiis ad Monaſteria (niſi proprium habeant Viſitatorem) a Monaſteriis ad Eccleſias Parochiales, ab his ad Oratoria, Hoſpitalia, Scholas & Bibliothecas tranſeatur. In quibus præcipua ſit cura Epiſcopo, ut primum Cleri vitia, dein-

(*m*) *Act.* 15. & 16.

deinde populi eradicet; ne qua radix amaritudinis ſurſum creſcat, per quam inquinentur multi. Siquidem neglecta viſitatione, Religio omnis corruit, & robur acquirit impietas.

In locis viſitandis deligantur imprimis viri probi, boni nominis, & fide digni quatuor, quinque, aut plures, ſecundum Cleri & plebis, ſubjectorumque pagorum multitudinem: quibus converſatio Cleri & populi, fama quoque vulgaris ſit nota: qui & obſtringantur juramento, ad dicendum libere, audacter & ſecure, ira, odio, amore & affectibus pravis remotis, ea, de quibus eſt Viſitator pro emendatione & correctione malorum percontaturus. At leves delatores, niſi probent, quæ deferunt, non audiantur.

Procedendum autem in inquiſitione a capitibus ad membra inferiora, a Decanis ad Canonicos, Vicarios, & Miniſtros infimos: ab Abbatibus ad Procuratores & Monachos: a Parochis ad Sacerdotes, Ædiles & Oſtiarios, deinde ad Laicos reliquos. Inquirendumque in Collegiis & Monaſteriis, utrum Canones & Regulæ obſerventur: utrum ſervetur frequenter Capitulum diſciplinæ, & qua ſeveritate: an corrigantur illic vitia quotidie ſubnaſcentia: an reverenter & debite ſervetur cultus Divinus: an ſatisfaciant majores & minores ſuo quiſque officio, ſecundum ea, quæ ſupra expoſita ſunt: an ſint ulli concubinarii, adulteri, ebrioſi, criminoſi, infames, aut ſuſpecti de hæreſi, vel aliis malis. Externa, qualis eſt habitus & tonſura: ædificiorumque, & Bibliothecæ ſtatus inſpici debent: de prædiorum, cenſuum, & jurium conſervatione inquirendum. Sed ſpecialiter in Parochiis, num intruſus ſit Parochus, & quo titulo regat: an conſtet de ordinatione: utrum ſit mercenarius: an recte adminiſtret Sacramenta: an extorqueat pecunias pro adminiſtratione: Item de doctrina, de honeſtate vitæ, & familiæ ejus, & an boni Parochi munere in omnibus perfungatur. Sic de Ædilibus, de Sacriſtis, ſeu Cuſtodibus, num ornamenta, veſtes, ſacræ Reliquiæ, vaſa aurea, & argentea, ædificia, cenſus, prædia bene conſerventur. Diligentiſſime vero inveſtigandum, num deliteat in Parochia hæreticus, aut ſchismaticus ullus: num hæreſis aliqua occultis conventiculis diſſeminetur: an ſint, qui curioſius de fidei myſteriis diſputent, & ſimplicibus injiciant ſcrupulos: Item de obſervantia jejuniorum, proceſſionum, dierum feſtorum, & rituum Eccleſiaſticorum: de ſuperſtitionibus, maleficiis, blasphemiis, perjuriis, adulteriis, ſtupris, inceſtibus, odiis, diſſidiis, rebellione & contemptu Eccleſiaſticæ & Civilis Poteſtatis, & iis criminibus, quibus locus, qui viſitatur, ſolet diffamari.

Inquiſitione facta, quæ recte ſe habent, laudabit: quæ male, caſtigabit, & corriget. Intruſos Parochos, vagos Sacerdotes, quibus nulla certa functio eſt, & Monachos fugitivos, extrudet, atque ejiciet. Quæ per ipſum emendari nequeunt, referet ad Synodum Epiſcopalem, ut illic de hujusmodi rebus ſecundum Canones Eccleſiaſticos ſtatuatur.

In caſtigatione tamen ſit prudens & circumſpectus Viſitator, ne occulta prodat: ſed quæ occulta ſunt, clam etiam & occulte puniat, & ſanare curet: manifeſta vero publice arguat, vocatiſque, ſecundum Lateranenſis Concilii Sanctiones, accuſatis, non primum mulctam ab eis exigat, ut hactenus, pecuniariam, ſed pœnitentiam Canonicam, & publicam, quantum ejus fieri poteſt, imponat: ſic videlicet, ut peccatum humiliter agnoſcentibus, veniamque petentibus, & pollicentibus emendationem, pœnitentiam ſalutarem, in ædificationem aliorum, ad certum tempus, pro magnitudine delicti, imponat. Contumaces vero, & manifeſta ſua crimina agnoſcere, & pœnitentiam ſuſcipere recuſantes, ſi Clerici ſint, a miniſterio & beneficio eos removeat, aut etiam pro criminis magnitudine excommunicet: Laicos extra communionem Sacramentorum & conſortium hominum locet, ab omnibus vitandos, donec ad cor revertantur, & crimina ſua agnoſcentes, pœnitentiæ remedia ſuſcipiant.

Poſtea, Viſitator omnes in univerſum moneat, ut non ſolum, qui publice peccarunt: ſed etiam, quorum conſcien-

ſcientiæ occulto peccatorum reatu tenentur obſtrictæ, ipſi, aut eis, quos in comitatu ſocios & cooperatores habet, privatim confiteantur, ut poteſtate a Deo Epiſcopis data, abſolvi a vinculis ſuis mereantur, & ſecretius pœnitentia ſalutari impoſita ſatisſacere.

Ad hanc formam viſitent quoque, & inquirant, ac pœnitentiam injungant Archidiaconi & Decani rurales in ſuis regiunculis. Graviora vero, & quæ per ipſos emendari nequeunt, referant, uti ſupra dictum eſt, ad Epiſcopum & Synodum Epiſcopalem, publico judicio ſubmittenda: eorum enim viſitationes parvæ quædam & particulares ſunt Synodi, Synodo majori ſubjectæ, & ſecundum ejus judicium dirigendæ.

De Synodis.

TITULUS VIGESIMUS PRIMUS.

SAlus Eccleſiæ, terror hoſtium ejus, & fidei Catholicæ ſtabilimentum ſunt Synodi, in quibus potiſſimum eminet Epiſcopalis apicis authoritas. Quapropter Apoſtoli, & poſt Apoſtolos magna illa Concilia, Chalcedonenſe & Lateranenſe, ſtatuerunt, ut Epiſcoporum Comprovincialium Synodus quotannis bis celebraretur. Quod cum in Germaniis, propter Provinciarum latitudinem, fieri, ſit difficile: ſaltem Diœceſanam Synodum bis quotannis celebrare eſt neceſſe, in qua Archidiaconis, Abbatibus, Prælatis, Decanis, Presbyteris, Parochis, & Clero ſuo Epiſcopus, Synodi caput, præſideat, quem a Synodo abeſſe non licet, niſi inſuperabilis impotentia adimat ei facultatem. Concilium vero Provinciale, ſtatuerunt Patres Concilii Baſilienſis, ad minus de triennio in triennium debere celebrari.

Primo Synodi die, præſentibus, qui ei intererunt, invocetur Spiritus Sanctus. Deinde Epiſcopus, aut alius quiſpiam, cui ille hoc negotii impoſuerit, adhortetur omnes ad promovendum ſtudium pietatis, & Eccleſiaſticam diſciplinam, ac correctionem vitiorum emergentium. Poſt exhortationem legantur noviſſimi Concilii Generalis, vel Provincialis, nondum publicata decreta.

Deinde ejectis, ad publicationem Synodi uſque, Laicis & Clericis minorum ordinum, & eis, qui ad ſecreta Synodi conſilia non pertinent, intromiſſis illis tantum, qui in conſeſſum Synodalem recipiuntur, & Sacerdotibus ac dignioribus e Clero, cauſam Epiſcopus exponat, aut alteri exponendam imponat, ob quam Synodus ſit coacta, jubeatque ſingulos per Juramentum, Notariis, qui omnia excipiant, aſſidentibus, proferre in medium, Eccleſiarum ſuarum, Prælatorum quoque & populi, ſive præſentium, ſive abſentium, vitia gravia, quæ a Synodo corrigantur, abſque ullo perſonæ reſpectu: Si ſit Paſtor aliquis non legitimus, aut per vim intruſus: ſi negligens officii & incorrigibilis: ſi in Clero quis Simoniacus: ſi hæreſes ſuppullulent: ſi in officia Divina irrepant abuſus: ſi Prælatis, aut Parocho bene præſidenti rebelles ſint inferiores: ſi illi male præſideant: ſi per tyrannidem potentiorum, aut Judicia injuſta opprimatur Eccleſia, populus, viduæ, vel orphani: ſi ſacrilegia committantur: ſi violentur Eccleſiæ jura: ſi uſurarii ſint in Clero, vel populo, ſi inceſtuoſi: ſi enormia crimina admittantur, a quibus nolint deſiſtere, aut agère pœnitentiam.

Audiantur quoque appellationes eorum, qui ad Synodum provocarunt, & abſentium legantur epiſtolæ. Denique & Laicis fiat poteſtas, ſuas querelas, modo res Eccleſiaſticas concernant, aut ad judicium Synodi pertineant, proponendi in ſcriptis, aut per Sacerdotem, aut Advocatum aliquem: aut ſi viri ſunt digni, intromitti poſſunt, & audiri præſentes, non una tantum ſeſſione, aut die uno, ſed duobus, tribus, quatuorve, aut quinque, donec fuerit Synodus de cauſis ſufficienter informata.

Perceptis vitiis & querelis, conſultandum inter Synodales communiter & privatim, qua ratione arbitrentur, audita incommoda emendari poſſe, & tolli. Ad quæ conſilia etiam Theologi & Juriſperiti, ſi res poſtulat, adhibeantur: & nemo diſcedat, donec cau-

& omnes finiantur, dimittaturque Synodus.

Ubi de executione eorum, quæ Synodi pars potior probabit, fuerit conſtitutum; pulſatis campanis ad publicationem admittantur omnes, renoventurque Canones, ad correctionem vitiorum, de quibus tractatum fuit, & eorum extirpationem valentes, aut etiam novi pro diſciplinæ Eccleſiaſticæ, ac pietatis reſtitutione condantur. Si quid non finiatur, rejiciatur ad Synodum Provincialem, illic diſcutiendum & definiendum: rogeturque Metropolitanus, ut quamprimum fieri conveniet, Concilium Provinciale indicat.

Peractis omnibus cantetur: *Te Deum laudamus*, dimittanturque Clerus & populus cum Benedictione Epiſcopali.

De Excommunicatione.

TITULUS VIGESIMUS SECUNDUS.

CUm excommunicandi poteſtas in hoc a Chriſto Eccleſiæ tradita ſit, ut impii, ſcelerati, contumaces, rebelles & incorrigibiles, ab Eccleſia, a Sacramentis & communione fidelium pellantur, tradanturque Sathanæ in interitum carnis, donec ſuffuſi pudore reſipiſcant, & abnegata impietate, digna pœnitentia pro flagitiis ſuis Eccleſiæ ſatisfaciant, ejusque ſe judicio ſubmittant; ſummopere Chriſtianis veris metuenda eſt, nec leviter in aliquem ſtringenda.

Cavebit ergo Judex, ne ob alias cauſas, quam criminales, easque valde graves ac letales, magno cum judicio, Divinam hanc cenſuram, qua nulla eſt major in Eccleſia, proferat in eos, qui aliter corrigi non poſſunt: ſic tamen, ut feriendo magis ſanet, quam ut prorſus interimat, atque ut ſpiritus ſalvetur in die Domini. In cauſis vero mere Civilibus, Juris Civilis diſpoſitiones obſerventur.

Excommunicati ſecundum Sacros Canones & Scripturas, ſub gravis reatus incurſu, ab omnibus vitari debent, & a nemine recipi in conſortium, vel familiaritatem: nec ante ad Sacramenta & communionem fidelium admitti, aut abſolvi; quam pœnitentia ducti, veniam ſupplices poſtulent, ſpondeantque emendationem, & non modo Eccleſiæ digna pœnitentia pro perpetratis ſceleribus, ſecundum Sacerdotis judicium, ſatisfaciant, verum etiam illis, quibus injuriam intulere. (a)

F I N I S.

(a) *In Formula, anno 1559. recuſa, hæc ſequitur concluſio*: Poteſt quidem Eccleſiaſticæ hujus Reformationis Formula, brevis ac ſuccincta, ad depravatos utriusque Reipubl. hominum mores, Introductio quædam æſtimari; Sed pius, ac Catholicus Lector paulo altius ea memoria repetat, quæ poſt promulgationem, approbationem, & acceptationem ejusdem, anno abhinc undecimo factam, Archi-Epiſcopi, & Sacri Rom. Imp. Electores, aliique inſignes, avitæ, ac veræ Religionis vindices Præſules, ſalubre hoc Inſtitutum promovendi, ac provehendi ſtudio, non abeque magna & accurata diligentia in lucem eodem anno ediderunt: ut ſunt eorum, quorum jam facta eſt mentio, Antiſtitum Conſtitutiones, & Decreta Provincialia, illisque adjectæ Inſtitutiones, ad veram & Catholicam Fidem colendam, propagandam, & retinendam, non tam utiles, quam neceſſariæ. (*) Ea quidem omnia, & quæcunque alia Chriſtianæ Reipubl. quocunque modo profutura fuerint, huic Formulæ adjungenda eſſe, ſibi perſuadeat. Nam in hoc uno elaborabunt rerum Eccleſiaſticarum gubernaculis admoti Præſides, ne quicquam in ſuſcepto negotio, feliciter conficiendo, deſiderari queat: quin potius omnia ad laudem & gloriam DEI Omnipotentis, ad Eccleſiæ & Catholicæ Religionis conſervationem, Eccleſiaſticique Ordinis, & Status repurgationem, Divina favente Clementia, ſancte, pie, & decenter peragantur, & conficiantur. Ad quod quidem præſtandum, & obſervandum Archi-Epiſcopi, cæterique Præſules & Eccleſiarum Præ-

(*) *Conſtitutiones has & Decreta vide ſupra in hoc Tomo in Conciliis Provincialibus Moguntino, Trevirenſi, & Colonienſi, aliisque Diæceſanis, annis 1548. & 1549, tum etiam 1550. celebratis: Inſtitutiones autem Cathecheticas, Synodis Provincialibus Colonienſi, Moguntinæ & Trevirenſi adjectas, prætermiſimus; tum ne nimium excreſceret hoc opus; tum, quod licet in Synodis iſtis promiſſa, earundem tamen auctoritate, ſaltem omnes, confirmata non fuerint.*

Digitized by Google

Prælati teneantur & adſtricti ſint: & dent operam, ut omnia ad effectum deducantur, paratamque executionem conſequantur: cum fruſtra condantur Leges, Canones & Decreta, & omnis generis Statuta, niſi ſalubris & diligens eorum obſervatio ſubſequatur.

Addenda his viſa eſt, quæ poſteriori Formulæ hujus Reformationis, anno 1559. præmiſſa fuit Præfatio, his verbis concepta:

Ad Chriſtianum & Catholicum Lectorem.

EN tibi, Chriſtiane, & Catholice Lector, exhibetur Formula Reformationis Eccleſiaſticæ Sacratiſſimi & Invictiſſimi, felicis recordationis CAROLI, ejus nominis Quinti, Romanorum Imperatoris, &c. nunc denuo in Imperiali Conventu Auguſtæ Vindelicorum reviſa, & adjectionibus quibusdam aucta, cui in hac cauſa Reformationis trium Provinciarum Moguntinenſ. Colonienſ. & Trevirenſ., ac quarundam illis ſubditarum Cathedralium Eccleſiarum Anno MDXLVIII. decretæ, & editæ Provinciales, & Diœceſanæ Conſtitutiones adjungendæ ſunt. Ad quarum omnium normam, ſtatutis & jam diffinitis temporibus, earundem Provinciarum, & Diœceſium Eccleſiæ, Divina juvante Clementia, reformabuntur. In qua re Archi-Epiſcopi, Epiſcopi, & reliqui Eccleſiarum Proceres nihil inauſum, & intentatum relicturi ſunt, quo omnia, quæ ad uniuscujusque muneris functionem, ad Eccleſiæ repurgationem, veteremque Cleri diſciplinam revocandam attinent, repurgentur, eodem DEO Opt. Max. favente, & annuente, cui gloria & honor perpetuum in ævum duraturus. Interim vale Chriſtiane & Catholice Lector, & in Domino vera, & Catholica Fide, Religioneque confortare.

Additiones hæ depromptæ ſunt ex antiquo exemplari, excuſo Moguntiæ typis Franciſci Behem anno 1559. Ipſa vero Synodus Cameracenſis, una cum antiquis Statutis, cæterisque adjunctis, deſcripta eſt ex Parte I. Statutorum Synodalium Eccleſiæ Cameracenſis, impreſſa Pariſiis anno 1739.

SYNODUS DIOECESANA COLONIENSIS AUTUMNALIS

Eodem anno MDL.

SUB ADOLPHO III. ARCHI-EPISCOPO COLONIENSI, &c.

ACTA ET PUBLICATA IN SACRA SYNODO DIOECESANA COLONIENSI, Feria 5ta poſt Remigii Epiſcopi ſolenniter celebrata Anno M. D. L.

Propoſitio Commiſſariorum Reverendiſſimi D. ADOLPHI, Archi-Epiſcopi Colonienſis &c.

CUm Sacra Synodus Diœceſana Autumnalis Agrippinæ Coloniæ ſecunda menſis Octobris conveniſſet, poſt invocatam ſuppliciter gratiam Spiritus Sancti, & orationem juxta piam ac doctam, de officio Sacerdotali habitam, ac poſt nominum recitationem, & præſentium annotationem, Reverendus in Chriſto Pater, Dominus JOANNES *Cyrenenſis Epiſcopus*, Reverendiſſimi in Chriſto Patris & Illuſtriſſimi Principis & Domini, Domini ADOLPHI, Archi-Epiſcopi Colonienſis, Principis Electoris &c. in Pontificalibus Vicarius, ceterique ejusdem Domini Archi-Epiſcopi Commiſſarii, ad infraſcripta ſpecialiter delegati, ſecundum mandatum ipſis factum, quod & publice Synodo prælectum eſt, *Libellum commonitorium* memorati Reverendiſſimi Domini, Domini noſtri Archi-Epiſcopi, *Decreta* & Mandata ejusdem in hac Sacra Synodo publicanda & firmanda complectentem, ad ipſos ſub Archi-Epi-

Digitized by Google

Epiſcopali Sigillo transmiſſum, conſedentibus Abbatibus & Prælatis, Chriſtianitatumque Decanis, & aliis quamplurimis, tam Eccleſiaſtici, quam ſecularis ſtatus, frequenti numero adſtantibus, ſonora & bene perceptibili voce publice prælegi & recitari fecerunt in modum ſubſequentem.

REverendiſſimus in Chriſto Pater, & Illuſtriſſimus Princeps & Dominus, Dominus ADOLPHUS, Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archi-Epiſcopus, Princeps Elector, Weſtphaliæ & Angariæ Dux, Legatusque natus &c. Suæ Sacræ Synodo jam inſtanti, cui in præſentiarum ob alia quædam ardua negocia, quæ Celſitudinem ſuam impeditam tenent, perſonaliter intereſſe non poteſt, ſuam mentem & ſententiam per ſuos Commiſſarios in modum ſubſequentem exponere operæ pretium duxit; ne per ſuam abſentiam, eorum, quæ (ſi adeſſe potuiſſet) præſens egiſſet, quid deſideretur.

Initio non ambigit ſua Reverendiſſima Celſitudo, Sacram Synodum non parum mirari, quod cum jam dudum ipſa in Concilio ſuo Provinciali anno M.D.XLIX. ſolenniter celebrato, & deinde in duabus ſubſequentibus Synodis Diœceſanis, tam pie pollicita ſit, ſe viſitationem univerſalem, juxta Sacrorum Canonum Inſtituta, per totam ſuam Diœceſim ſine mora adornare, atque eadem, velut unica via, ad hoc accommoda & opportuna, Reformationem Eccleſiarum a Cæſare propoſitam, & ab Eccleſiaſticis Statibus receptam, ſuaque Decreta Provincialia pro ſua virili, adjuvante Domino, executioni debitæ demandare velle: Cumque inſuper ea omnia feciſſe videatur, quæ ad tanti operis inchoandi præparationem neceſſaria exiſtimantur, edita etiam viſitandi & inquirendi formula, & dato mandato Prælatis ac Parochis, ſubditis ſuis denunciandi Viſitationem jam jam inſtare, hortandique eos ad Viſitatorum adventum præſto eſſe, & ſalutari diſciplinæ a Deo mandatæ, ſe reverenter ſubjicere: Quinam ergo fiat, ut ejusmodi Viſitatio tam neceſſaria, & ab omnibus piis hucusque deſiderata & exſpectata, ſuum progreſſum non habuerit.

Ne igitur ſacra Synodus, aut alii quicunque, eam de Reverendiſſimo opinionem concipiant, quaſi fervor ille ac zelus, quo opus Domini jam dudum agere, ac urgere cœpit, paulatim deferbuerit, aut refrixerit: neve Celſitudini ſuæ a quovis imputetur, quaſi minus ſteterit promiſſis; Ea de re ad omnem ſiniſtram ſuſpicionem depellendam & eximendam, ſua omnino intereſſe putavit, hanc Sacram Synodum certiorem facere, quidnam hactenus confici & abſolvi potuerit, maxime ne hæc qualiscunque mora in calumniam rapiatur, aut ſcandali occaſionem præbeat iis: qui in ſuis officiis exequendis ſegniores inveniuntur.

Noſſe ergo Sacra Synodus debet, Reverendiſſimam Celſitudinem a celebratione Provincialis ſui Concilii, huc potiſſimum cogitationes ſuas ſemper & ſedulo contuliſſe, quo tandem modo viſitationem promiſſam maturare & abſolvere poſſit. Hoc autem cogitanti in mentem veniſſe, id inprimis curandum eſſe ſibi, ne videlicet operam pariter perderet, & impenſam, ut ſæculares poteſtates per ſuam Diœceſim conſtituti, admoniti de hoc ſancto inſtituto, conſenſum ſuum ad ejus peractionem libere adhiberent, & quæ ſe decent, & Cæſar juſſit, pro ejusdem executione non gravate præſtarent: Nempe, ut mittendis Viſitatoribus ſuum (ut vocant) ſalvum conductum darent, & plenam ac ſecuram ſuas ditiones perambulandi, hujus ſacræ functionis explendæ gratia, poteſtatem facerent: Dein ut Viſitatoribus omnem legitimum favorem, auxilium & opem impartirent, & per ſuos miniſtros & officiarios impartiri juberent, & id curarent, ne quid illis rerum neceſſariarum comparandarum deeſſet: Utque demandarent ſubditis ſuis, ut ſe morigeros Viſitatoribus exhibeant, & obtemperent: Denique ut Viſitatoribus aſſiſterent, in rebellibus, perverſis & refractariis, ut ſe decet, coercendis.

Jam licet Celſitudo ejus Reverendiſſima id apud omnes illos necdum impetraverit, ſeu perfecerit; ut nihilo ſecius

ſecius in re bene cœpta, quo ad ejus in præſentiarum fieri poteſt, pergat; ſuis Commiſſariis in mandatis dedit, ut de his potiſſimum, quæ in Synodo proxime celebrata ſalubriter conſtituta, & communi aſſenſu recepta ſunt, pro ulteriori futuræ Viſitationis expeditione diligenter inquirant, ac interrogent Prælatos & Chriſtianitatum Decanos: utpote, an quisque pro ſuo gradu ac munere ejusmodi ſtatutis & decretis, quatenus ea ſe concernunt, ſatisfecerit, & ſuos ſubditos ſatisfacere eisdem curaverit, & quantum hac in re apud ſuos jam promoverit: hoc eſt, an viſitandi formulam ſibi commiſſis, ſeu ſuis ſubditis, ordine prælegerit, & de perſonarum, rerumque omnium ſtatu diligenter inquiſierit: An, quæ comperit contra fidem & bonos mores invecta, fideliter correxerit: An acta in hoc negotio a ſe, conſcripſerit: quæ ſi habet, exhibere jubeatur. An quas corruptelas invenerit: quas ſua authoritate corrigere non potuerit: Et an alicubi (quod ipſe ſciat) hæreat, ſeu foveatur pſeudologus Concionator, vel Pedagogus, ſeu Ludimagiſter, de fide & religione ſuſpectus: Et quibusnam libris, religionem contingentibus, tam Eccleſiaſtici, quam ſæculares, qui ſub ipſius adminiſtratione ſunt, utantur: Et ſintne, qui ipſi recuſarint libros ſuſpectos & hæreticos tradere. An ſciat, ſub ſua gubernatione aliquas Eccleſias Parochiales, legitimis Rectoribus, ſive Curatoribus carentes, aut ſine Canonica Inſtitutione invaſas, aut a Monachis, ſine Superiorum ſuorum licentia, vel quod gravius eſt, apoſtatis, ſeu his, qui publicis flagitiis obruti ſunt, occupatas. An principales Rectores apud ſuas Eccleſias perſonaliter reſideant: Et an hi Vicariis utantur, per Nos, vel Archidiaconos noſtros, nec exploratis, nec admiſſis. An in Collegiis diſciplina Capitularis ſit reſtituta, & quatenus: & an in Monaſteriis Scholæ ſint inſtitutæ. An Sacerdotes veſtitu ſe decenti, & orariis, ſeu collariis utantur: An ſint Presbyteri, qui in anniverſariis & exequiis, compotationibus & ebrietatibus adhuc indulgeant. An in Parochiis ſuſtineantur hæretici, vel ſchiſmatici, ſeu publice flagitioſi, qui in ſuis ſceleribus contabeſcentes, absque dignæ pœnitentiæ actione irrumpere nihilominus velint ad participationem ſacrorum. An ſint in Chriſtianitatum Decanatibus Eccleſiarum Rectores, ſeu alii Presbyteri, vel in ſacris Ordinibus conſtituti, qui mandato in prima Synodo Reverendiſſimæ Celſitudinis ſuæ, de abjiciendis concubinis publicato, nondum paruerint, ſuæ impuritati adhuc inſordeſcentes. Denique explorabunt, an Superioribus diebus per Decanatus Chriſtianitatum, per Laicos authoritate ſæculari viſitatio ulla uſurpata ſit: & qui Laici iſti fuerint: quæ mandata produxerint: & quid ipſis Decanis, & Eccleſiarum Rectoribus injunxerint vel impoſuerint: & viciſſim, quid facere eos, prohibuerint. Et ſi quæ ſunt alia neceſſaria, ea omnia exploranda erunt: Et requirendum, ut quisque indicet oppida & pagos ſibi vicinos, in quibus ſcholæ inſtitutæ ſunt: utque indicent viros idoneos, ejusmodi oppidis & pagis vicinos, quibus Reverendiſſimus munus examinandi hosce Ludimagiſtros & eorum libros deleget.

TERTIO. Cum Reverendiſſimus in proxima Synodo edictum quoddam publicaverit, in quo ſententiam excommunicationis majoris incidiſſe declaravit eos, qui Parochiales Eccleſias, absque Canonica inſtitutione, detinent occupatas: vel authoritate Superiorum ſuorum non admiſſi, ſeu enormibus flagitiis irretiti, eas publico cum ſcandalo adminiſtrant; comperiat autem, hactenus eo edicto & mandato parum effectum eſſe, ſed inobedientiam & rebellionem continenter ſerpere, atque adeo jura ſua Epiſcopalia (quæ Canon *Honorii Tertii*, qui legitur *in Decretalibus Pontificum*, ſub Titulo: *De officio Judicis ordinarii. in C. conquerente Oeconomo*, renarrat) paſſim proculcari, & omnem Eccleſiaſticam evaneſcere diſciplinam: idcirco, cum creſcente contumacia, creſcere debeat & pœna, & gravioribus morbis fortiora ſint adhibenda pharmaca: Reverendiſſimus novum edictum, ſeu mandatum, maturo conſilio editum, adverſus iſtos, diſciplinæ jurisdictionis ſuæ Eccleſiaſticæ temerarios & pervicaces

ces contemptores & proculcatores, in hac ſancta Synodo promulgari & publicari mandat, quod ſequitur in hæc verba:

MANDATUM NOVUM

contra Diſciplinæ Juriſdictionis Eccleſiaſticæ temerarios & pervicaces contemptores.

ADOLPHUS, DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHIEPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, APOSTOLICÆQUE SEDIS LEGATUS NATUS, UNIVERSIS ET SINGULIS NOSTRARUM CIVITATIS ET DIŒCESEOS COLONIENSIS INCOLIS ET SUBJECTIS, TAM ECCLESIASTICI, QUAM SÆCULARIS STATUS, CUJUSCUNQUE ORDINIS VEL CONDITIONIS FUERINT, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUanquam Divinis legibus, quibus omnis anima ſubjecta eſt (*a*), omniſque humana poteſtas abſolutam obedientiam debet, ad Epiſcopos & Archidiaconos, quibus clavis juriſdictionis eſt commiſſa, (*b*) pertineat providere, ne quiſquam inexploratus ad Eccleſiarum miniſteria & animarum curam gerendam admittatur: neve qui principales Eccleſiarum Rectores dici volunt, paſcendi ſuorum gregum curam in Mercenarios vel Vicarios, qui prius examinati & admiſſi non ſint, relegent, juxta illud Apoſtoli ad Timotheum, Epheſiorum Epiſcopum ſcribentis: (*c*) Hi probentur primum, & ſic miniſtrent: Ad hæc, licet eodem Divino Jure ad ſolos Eccleſiaſticos Judices ſpectet, Clericos, cum in cauſam, vel ob negotia civilia, vel crimina trahuntur, judicare: quod ſatis indicat Apoſtolus, cum eundem ſuum Timotheum monet, (*d*) ne adverſus Preſbyterum accuſationem recipiat, niſi coram duobus aut tribus teſtibus: Ac eorundem etiam proprium munus ſit, de cauſis Spiritualibus, ſeu Eccleſiaſticis, quales inter alias ſunt, cum de inſtitutione vel deſtitutione Clericorum, ſeu jure præſentandi, inſtituendi, conferendi, ſeu providendi, agitur: Vel ſuper Decimis, aliiſque Eccleſiaſticis rebus, bonis, facultatibus, proventibus & obventionibus, ſeu teſtamentis ad pias cauſas conditis: Vel cum de conjugiorum nexu & vinculis, aut de uſuris, aliiſve ſimilibus ſpiritualibus negotiis diſceptatur, cognoſcere: Id quod ſatis Caput quintum Actuum Apoſtolicorum, & ambæ Paulinæ ad Corinthios Epiſtolæ indicant: Denique ipſorum muneris ſit, de criminibus & flagitiis, quæ Eccleſiam ſcandalizant, ex officio inquirere, inquiſita & cooperta Eccleſiaſticis pœnis coercere, ac inobedientes, refractarios, & pœnitentiam recipere recuſantes excommunicare, excommunicationiſque vim, ad ipſam uſque animam pertingentem, ſtrenue tueri, ſicut Dominus præcepit, (*e*) dicens: Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & Publicanus: In primis autem (ut Apoſtolus Titum ſuum, Cretenſium Epiſcopum (*f*) docet) hæreticos a fidelium conſortio ſeparare, & Sathanæ tradere, ut diſcant, non blaſphemare: Conſtetque ejuſmodi Divinas leges, per Apoſtolorum Canones, non multo poſt a Sancto Clemente conſcriptos, fuſius explicatas: Ac deinde ſubſequentium vetuſtiſſimorum Conciliorum Decreta ſanxiſſe, ut hæc in omnibus Eccleſiis irrefragabiliter obſerventur: (*g*) Specialiter vero in Generali Concilio Lugdunenſi conſtitutum ſit, eum, qui ad regimen Parochialis Eccleſiæ aſſumitur, quo gregis ſibi crediti curam gerere diligentius poſſit, in ea Eccleſia, cujus Rector eſt, reſidere perſonaliter debere, & intra annum, a ſibi commiſſi regiminis tempore, Sacerdotio initiari: alioqui interea non initiatum, ſua Eccleſia, nulla etiam monitione præmiſſa, ipſo jure privatum fore: (*h*)

(*a*) *Rom.* 13. (*b*) C. 1. c. *Ad hoc.* & c. *Ut noſtrum.* De offic. Archidiac.
(*c*) 1. *Tim.* 3. (*d*) 1. *Tim.* 5. (*e*) *Matth.* 18.
(*f*) *Tit.* 3. (*g*) C. *Licet.* De Election. in 6.

Digitized by Google

(*h*) Nullum quoque talium Rectorum a continua facienda reſidentia excuſatum eſſe aliter, quam ſi, cauſa rationabili id expoſcente, per Superiorem ſuum, ad hoc poteſtatem habentem, ſuper ea, ſed tamen ad tempus minime longum, canonice ſit diſpenſatum: quando tamen (ut non multo poſt, Bonifaciana Conſtitutione ſancitum eſt) (*i*) Eccleſiam ſuam non per quoscunque, propria authoritate accerſendos, ſed per bonos & ſufficientes Vicarios, ab eodem ſuo Superiore exploratos & admiſſos, a quibus animarum cura diligenter exerceatur, & deſerviatur laudabiliter in Divinis, regere & gubernare debeat: quibus etiam Superioris arbitrio moderanda, ad victum neceſſaria, congrue ſuppeditentur, uti hæc fuſius in memoratis Canonicis continentur inſtitutis: quæ & poſtea recolendæ memoriæ hujus Sanctæ Sedis Antiſtites, noſtri Prædeceſſores, per ſuas Conſtitutiones Provinciales & Synodales, qua late patet noſtra Provincia, firmiter obſervari mandarunt: inter quos quondam Dominus Vuichboldus (*k*) & Vualramus (*l*) Archiepiſcopi, non pauca contra eos, qui Eccleſiis Parochialibus Præfecti, ad Sacrum Presbyteratus ordinem promoveri non curant, vel reſidentiam non faciunt perſonalem, ſtatuerunt: idemque Vuichboldus expreſſe ſanxerit, (*m*) quod nullus deinceps Presbyter ad regimen & curam animarum loco Coadjutoris, vel Vicarii, aut ſocii, per Eccleſiarum, vel Capellarum, vel Altarium Rectores aſſumatur, abſque literis teſtimonialibus proprii ſui Epiſcopi, profitentis, talem rite ſecundum claves Eccleſiæ ordinatum eſſe, & executionem ſui officii habere: decernens, omnes, qui contra fecerint, excommunicationis ſententiæ ſubjacere: & quod ad Jurisdictionem Eccleſiaſticam attinet, conſtet, bonæ memoriæ Engelbertum Archiepiſcopum, in ſuo Provinciali Concilio (*n*), memoratis Juris Divini & humani Regulis inſiſtentem, diſtricte prohibuiſſe, ne Clerici, vel Religioſi, quamvis ob cauſam ad Judicia ſæcularia trahantur, neve a laicis contra eos ſententia dictetur, idque ſub excommunicationis, & aliarum pœnarum, ipſo facto incurrendarum, interminatione: qui & eadem ſua Conſtitutione decrevit, Clericum ad talem veſaniam venientem, ut alium Clericum ad forum ſæculare, ſuo, vel Eccleſiæ, vel alterius cujuscunque nomine, in cauſam trahere præſumpſerit, cauſam ſuam eo ipſo amittere: Et, ſi monitus, incontinenti non deſtiterit, ac intra ſeptem dies in cauſam tracto, & Eccleſiæ non ſatisfecerit competenter, ſententiam ſuſpenſionis ab officio & beneficio incurrere debere: Et ſi ſuſpenſione hujusmodi durante, ſe vel officio, vel beneficio ingerat, excommunicandum, & excommunicatum publice nunciandum: Eundemque, ſi in ejusmodi contumacia & excommunicatione per tres ſeptimanas permanſerit, ex tunc beneficio, ſi quod, vel curam annexam habens, vel a cura liberum poſſideat, eo facto ipſo privatum eſſe cenſendum, & ad rehabendum idem beneficium inhabilem fore: ſin autem nullum beneficium habeat, inhabilis etiam ſit ad habendum: Ac idem præterea Engilbertus Archiepiſcopus (*o*) pro nervo Eccleſiaſticæ diſciplinæ conſervando, in omnes & ſingulos Parochialium Eccleſiarum Rectores & Plebanos, ac Hebdomadarios Eccleſiarum Conventualium, qui in ſuis Eccleſiis vel Capellis mandata Eccleſiaſtica in cauſis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus exequi, & qui excommunicationis ſententia innodatos, excommunicatos denunciare recuſaverint, ſententiæ excommunicationis decreverit ſubjacere: quos & depoſitionis periculum formidare voluit, ſi Di-

(*h*) D. c. *Licet.* §. *Super Reſidentia.*

(*i*) C. *Cum ex eo.* §. *Porro.* eod. Lib. 6.

(*k*) Vide *Tomo IV. Conc. German. Statuta WICHBOLDI Archi-Epiſcopi Colon.* edita in Synodo anni 1360. pag. 37.

(*l*) Statuta hæc WALRAMI vide *eod. Tomo IV. noſtro* pag. 434. 436. 439.

(*m*) *In dicta Synodo Wichboldi* pag. 38. Cap. *Quia vero.*

(*n*) Vide *Tom. III. Conc. Germ. pag.* 621. Statutorum Engelberti II. Cap. IX. X. & XI.

(*o*) Vide *ibid.* in ead. Synodo Engelberti *pag.* 629. Cap. XL.

ſi Divinis ſe ingeſſerint ſic ligati; ita ut niſi celeri ſatisfactione ſibi proſpexerint; monitione præmiſſa, a ſuis Ordinariis, beneficiis, quæ habent, priventur: aliis perſonis idoneis per eos, ad quorum collationem beneficia pertinent, eorum loco ſurrogandis: Quibus omnibus accedit, quod Invictiſſimus juxta & Religioſiſſimus Imperator CAROLUS QUINTUS, Dominus noſter Clementiſſimus, in *Formula Reformationis*, anno 1548. propoſita & recepta, hoc a Principibus ſæcularibus, & Magiſtratibus civilibus requirit, nempe, ut Epiſcoporum & Prælatorum Decreta fideliter exequantur, jurisdictionemque ac immunitatem Eccleſiaſticam, Imperatorum Legibus, & ſacris Canonibus, Epiſcopis & Clero tributam ac firmatam, tueantur & conſervent: utque excommunicati ſecundum Sacros Canones & Divinas Scripturas, ſub gravis reatus incurſu, ab omnibus vitentur, & a nemine, niſi obtenta abſolutione, in conſortium & familiaritatem admittantur: Nos denique pro ejusmodi *Reformationis* debita executione facienda, in memorata Provinciali noſtra Synodo, de totius aſſenſu Concilii, Magiſtratibus & Judicibus ſæcularibus interdixerimus, ne quovis modo mandatorum & ſententiarum Eccleſiaſticorum Judicum executionem, modo excommunicationis cenſuram vitare velint, impediant; Neve in Matrimonialibus, aut aliis ſpiritualibus quibuscunque cauſis, ad cognitionem ſolius Eccleſiaſtici Judicis ſpectantibus, inter ſuos ſubditos vel alienos dijudicent, nec diſpenſandi, ſeu tranſigendi poteſtatem in Matrimonio, ſeu gradibus prohibitis ſibi uſurpent; ſed ejus generis cauſas omnes ad Judicis Eccleſiaſtici cognitionem & definitionem remittant: Porro ejusmodi cauſarum ſpirituales Judices non alii ſint, quam Nos, noſtrique Archidiaconi (*p*), & quibus contentioſæ jurisdictionis exercitium de jure vel conſuetudine competit: non Decani Chriſtianitatum (*q*), qui, ut Canon Synodi Ravennatenſis habet, ita debent præeſſe plebibus ſuis, ut hac quidem in parte in nullo titubet Eccleſiaſtica ſolicitudo: Sed cuncta tamen referant ad Epiſcopum, nec aliquid contra ejus Decretum ordinare præſumant: Eaque de re quondam Henricus Archi-Epiſcopus, Prædeceſſor noſter etiam ſtatuerit, (*r*) ne Decani Chriſtianitatum de cauſis, ad Nos, & Conſiſtorium noſtrum de jure vel conſuetudine ſpectantibus, maxime Matrimonialibus, & aliis quibuscunque, cauſæ cognitionem exigentibus, præterquam in Synodalibus, quocunque modo, cauſa, vel colore quæſito, ſe intromittant, diſponant, vel cognoſcere audeant: Sed ad Nos, & Officialis noſtri examen ſine difficultate remittant, ſine Canonico decidendas: qui vero contrarium fecerit, in noſtram jurisdictionem falcem mittendo, ipſo facto excommunicationis ſententiæ voluerit ſubjacere, illorum nihilominus ſententias & proceſſus caſſans & irritans, caſſosque & irritos declarans: Quanquam, inquam, hæc omnia ita habeant, quamobrem merito debuiſſent, ac deberent univerſi, noſtræ Archiepiſcopali curæ commiſſi, & imprimis, qui Clericalis, ſeu Eccleſiaſtici ordinis exiſtunt, memoratis Juris Divini & humani Legibus, & Provincialibus, Synodalibusque Conſtitutionibus per omnia reverenter parere, & obedire, easque quantum quemque concernunt, exequi, & effectui debito mancipare: Attamen non præter animi noſtri gravem moleſtiam, certiſſimis teſtimoniis cognovimus, atque ipſa rerum experientia didicimus, has Divinas & Canonicas præceptiones, complures, qui neque DEUM metuunt, neque homines reverentur, malitioſe & pervicaciter violare. Sunt enim, qui manu prorſus ſæculari, ſine Canonica manuum impoſitione, Eccleſiarum regimini ineptos, & ſolo nomine Clericos, ſuæ ordinationis & obedientiæ (quam ſuis Epiſcopis & Prælatis jurejurando promiſſam, debent) penitus oblitos, ac alias ætate, ſcientia, & moribus minime idoneos, damnabiliter ingerunt. Sunt, qui ad Eccleſias Clericos ea conditio-

(*p*) C. 1. c. *Ad hæc.* De offic. Archidiac.
(*q*) C. *Ut ſingulæ.* De offic. Archipresbyt.
(*r*) In Synodo Colon. anno 1306. celebrata. *Vide Tomo IV. noſtro pag.* 103. *Cap. VII.* Monemus.

ditione ac pacto præſentant, ut ipſi majorem redituum Eccleſiæ partem ſibi, non ſine ſacrilegio, retineant, & uſurpent. Sunt, qui ad Parochiales Eccleſias inſtituti, ad ſacrum Presbyteratus ordinem, quem eorum vocatio poſtulat, promoveri minime curant. Sunt, qui nulla ſubſiſtente legitima cauſa, a ſuis Superioribus comprobata, apud ſuas Eccleſias reſidentiam non faciunt perſonalem. Sunt, qui ſine noſtra, ſeu Archidiaconorum noſtrorum exploratione & permiſſu, Vicarios & mercenarios ad curam animarum, ipſis commiſſam, gerendam, propria authoritate, ſeu temeritate veriùs, ſibi ſubſtituunt. Inter quos hac deplorata tempeſtate paſſim inveniri conſtat, homines ignotos, peregrinos, & ex aliis ſæpe territoriis expulſos & fugatos, de fide & religione Catholica plurimum ſuſpectos, atque hæreſi, vel ſchiſmate contaminatos, excucullatos, & votifragos Monachos, circumambulones & errones, miſere errantes, & alios in errorem mittentes, diſſenſionesque & rebelliones in plebibus ſpargentes & excitantes, & eorum, quæ Cæſarea Majeſtas prædicari per Imperium & obſervari voluit, contumaces contemptores & prævaricatores. Sunt Laici, qui Clericos, ab eorum ſæculari jurisdictione exemptos, judicare tamen, arreſtare, manuum violentarum injectione oblædere, capere, incarcerare, & pro ſua libidine mulctare & punire præſumunt.

Sunt item Laici, qui de cauſis, Sacerdotia, ſeu beneficia Eccleſiaſtica concernentibus, deque rebus & bonis, ad Eccleſias pertinentibus, ut ſunt Decimæ, & aliæ Eccleſiaſticæ obventiones & facultates: Similiter, qui de teſtamentis & legatis ad pias cauſas, item qui de cauſis Matrimonialibus & his cohærentibus, ut ſunt reclamationum, Matrimonialium impedimentorum, divortiorum, legitimitatis & ſimiles: & generaliter & extra exceptionem de aliis omnibus ſpiritualibus cauſis & criminibus mere Eccleſiaſticis, judicandi poteſtatem de facto arripiunt. Sunt, qui libertatem & immunitatem Eccleſiaſticam horribiliter violant & infringunt. Immo, quod longe deterius eſt, ſunt degeneres quidam Clerici, & inter hos etiam Eccleſiarum Parochialium Rectores ſeu Plebani, qui obliti ordinis ſui, fidemque ſuam priorem, Deo & Eccleſiæ datam, irritam facientes, propriam ſuam libertatem, toti ordini Clericali conceſſam, & jurisdictionem Eccleſiaſticam (ſi (rr) qua diſciplina in Eccleſia non geritur) quod in ipſis eſt, ſpernunt & conculcant: adeo ut non vereantur ſui ordinis Clericos coram ſæcularibus Judicibus in cauſam trahere: quorum etiam quosdam eo veſaniæ perveniſſe compertum eſt, ut in ſuis malitiis etiam glorientur, audeantque noſtris, aliorumque ſuorum Superiorum, ſeu Prælatorum Eccleſiaſticorum, quibus non ſolum ex vinculo ordinationis ſuæ, & juramentorum præſtitorum, ſed & Chriſtiani nominis debito, nimirum ex Divini juris præceptione, ſubjectionem, obedientiam & reverentiam debent, nefarie illudere, atque etiam non ſine gravi contumelia inſultare, jactantes, jam pridem e ſuis terris, quas incolunt, omnem jurisdictionem Eccleſiaſticam, bonis avibus eliminatam eſſe: & deinceps non Epiſcopos, & Archidiaconos, ſed Principes & Magiſtratus ſæculares (qui ſibi non modo rem civilem, ſed & Religionem adminiſtrare ſumpſerint) ipſorum Judices eſſe debere: per hæc ſe ſe perfidos nebulones & conſceleratos apoſtatas, & ſui ordinis perſecutores declarantes. Sunt præterea Parochialium Eccleſiarum Rectores, & Vice-Curatores, cum quibus etiam (ut metus eſt) quidam Decani rurales colludunt, qui ut impune in ſuis peccatis computreſcant, Eccleſiaſticam cenſuram peſſime oderunt, qui mandata Eccleſiaſtica contra alios Rectores, ſeu Vicarios, & Clericos vicinarum Eccleſiarum, (tametſi ad id ex obedientiæ debito teneantur) exequi recuſant, nimirum, ut illi ipſis viciſſim parcant. Et inter hos ſunt, qui pro ſua ementita & conficta excuſatione obtendunt, ſibi ejusmodi exequendi facultatem per ſæculares poteſtates, Præfectos ſeu Magiſtratus, eſſe interdictam; ut metu corporis, quod facere juſſi ſunt, facere non audeant: cum tamen ſæculares iſtæ poteſtates, ſuper his rogati, talem prohibitionem feciſſe

(rr) *forte:* ſine qua.

feciſſe ſe purgent: ut illi vel hinc mendacii, & iniquæ cum ſæcularibus officiariis, ad extinguendam penitus Eccleſiaſticam juriſdictionem, colluſionis factæ convincantur. Sunt Decani aliquot Chriſtianitatum, qui falcem in meſſem alienam mittendo, quosvis ad ſe perductos Clericos, & quocunque modo, manu ſæculari, beneficiis Eccleſiaſticis occupandis deſignatos, horribili temeritate, & execranda manuum impoſitione inſtituunt. Sunt, qui de cauſis matrimonialibus, & aliis, cauſæ cognitionem exigentibus, non levi audacia ſe temere intromittunt. Sunt denique, qui cenſuras Eccleſiaſticas (quas ſacri Canones nervum Eccleſiaſticæ diſciplinæ proprie appellant) impie contemnunt & irrident: qui contemptim cum excommunicatis communicant, excommunicatosque Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradere non formidant, & quando ipſi excommunicationis ſententia ligati, ſeu declarati ſunt, communioni tamen fidelium, atque adeo adminiſtrationi Divinorum Sacramentorum ſe damnabiliter ingerunt, irregularitatis & inhabilitatis notam ſibi inurentes, & ſuper ſe judicium Domini manducantes & bibentes, ac alia multa nefaria & horribilia committentes. Ad quæ diutius profecto connivere nequaquam poſſumus, nec debemus, niſi ſpeculatoris munus, ex alto Nobis impoſitum, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ, quæ fidei & religionis retinaculum eſt, & Magiſtra virtutis, adminiſtrationem negligere penitus (quod abſit) velimus.

Nos igitur ex debito Paſtoralis officii noſtri, ex animo cupientes tam enormes exceſſus, quantum in Nobis eſt, corrigere, & morbis tam pernicioſis competentem adhibere medelam, juris pariter Divini & humani præceptiones & conſtitutiones inſequendo, & noſtrorum Prædeceſſorum veſtigiis inhærendo, ac Cæſareæ Majeſtatis mentem, & voluntatem, ut par eſt, exequendo: Imprimis univerſos & ſingulos, Poteſtates, Præſides, Præfectos, & Judices ſæculares, cujuscunque gradus, ſtatus, ordinis & conditionis fuerint, in Domino hortamur & requirimus, ipſis, & eorum cuilibet ſub pœnis infraſcriptis inhibentes, ne poſthac ullos Clericos, Miniſteriis Eccleſiaſticis addictos, vel in civilibus, vel in criminalibus cauſis judicare, arreſtare, capere, incarcerare, mulctare, ſeu aliter punire præſumant: neve memoratarum, aliarumque ſpiritualium, ſeu Eccleſiaſticarum cauſarum cognitionem, ſibi de facto uſurpent.

Ad hæc, ne Juriſdictionem Eccleſiaſticam in impediendis litterarum & mandatorum impetrationibus, executionibus, cognitionibus, deciſionibus, & modis aliis, quibus ipſa juriſdictio exercetur & geritur, per ſe, vel per alios prohibeant, vel retardent, ſeu prohiberi, ſeu retardari faciant, & procurent quovis modo, dando ad hoc conſilium, auxilium vel favorem. Similiter, ne de Eccleſiarum, Eccleſiaſticarumque perſonarum rebus & bonis, ultimisque voluntatibus ſeu teſtamentis ad pias cauſas, aut bonis ab inteſtato relictis, quovis modo ſe intromittant, aut immunitatem, & libertatem Eccleſiaſticam violent aut infringant. Et quod omnium deterrimum eſt, ne quem Clericum, ſeu alium ad Eccleſias, ſeu beneficia Eccleſiaſtica occupanda, manu ſæculari, ſine canonica inſtitutione intrudant. Si quis vero eorum, cujuscunque etiam ſtatus aut conditionis fuerit, contra hæc venire, & quicquam attentare præſumpſerit; excommunicationis ſententiam, & Canonis, & noſtra etiam authoritate, quam quindecim dierum monitione Canonica præmiſſa, ex nunc prout ex tunc ferimus in his ſcriptis, ſe noverit incurriſſe ipſo facto.

Deinde repetito & innovato mandato Noſtro, in noviſſima noſtra Synodo adverſus eos, qui ſe regimini Eccleſiarum Parochialium, ſeu aliorum beneficiorum Eccleſiaſticorum ſine Canonica manuum impoſitione, ſeu legitima admiſſione ingerere non formidant, publicato, (s) prout idem mandatum in hac Sacra Synodo repetitum & innovatum eſſe volumus, monemus omnes & ſingulos, qui ad gerendum regimen Eccleſiarum Parochialium inſtituti, vel provecti ſunt, ut intra tempus a Canonibus præfixum, ſe ad Sacerdotii ordinem promoveri faciant, & intra dies triginta proximos, quos eis pro Canonica & peremptoria monitione aſſignamus, apud Eccleſias ſuas reſideant,

(s) Vide illud ſupra in Synodo Colonienſi Verna ejusdem anni 1550. pag. 620. hoc Tom. VI.

deant, vel coram Nobis, ſeu Archidiaconis noſtris cauſam rationabilem, in jure expreſſam, aut privilegia, vel Canonica impedimenta, quare ad hoc minime teneantur, oſtendant, & comprobent. Alioqui noverint ſe ſuis Eccleſiis fore privatos. Inhibentes nihilominus eisdem Parochialium Eccleſiarum Rectoribus ſub excommunicationis pœna, quam contraventores incurrere volumus ipſo facto, ne deinceps ullum Vice-Curatorem, adjutorem, vel ſocium ad regimen & curam animarum, absque literis teſtimonialibus proprii Epiſcopi, & Noſtra, ſeu Archi-Diaconorum noſtrorum, præcedente examinatione, & permiſſu, aſſumant. Ac ſub ejusdem etiam excommunicationis incurſus pœna omnibus & ſingulis Presbyteris, Clericis, Religioſis, ſeu aliis quibuscunque, diſtricte interdicimus, ne de regimine alienarum Eccleſiarum, ſub Vicecurati, adjutoris, vel ſocii nomine, niſi ejusmodi examinatione & admiſſione prævia, ſibique de congrua ſuſtentatione, pro arbitrio Superioris proviſo, quovis modo ſe intromittant.

Inſuper omnes & ſingulos Presbyteros ſeu Clericos, qui damnabili inſolentia & temeritate alias Eccleſiaſticas perſonas quocunque nomine, coram ſæcularibus Judicibus in cauſam trahere præſumpſerint, memoratis pœnis in ſtatuto quondam Engelberti Archiepiſcopi, in tales veſanos homines prolatis, volumus ſubjacere. Similiter eos, qui in ſuis Eccleſiis vel Capellis mandata Eccleſiaſtica in cauſis ad forum Eccleſiaſticum pertinentibus, exequi, ſeu excommunicatos publice denuntiare recuſaverint: aut qui cum excommunicatis communicaverint, ſeu eos Eccleſiaſticæ ſepulturæ tradiderint: ſeu, quod longe deterius eſt, ſe, cum excommunicationis ſententia ligati ſunt, ſacris immiſcuerint; prædictis pœnis & cenſuris, in ejusdem Engilberti, & aliorum Prædeceſſorum noſtrorum Statutis, ac a jure communi expreſſis, volumus percelli: Mandantes Officiali & Archidiaconis noſtris, ut contra tales iniquitatis & inobedientiæ filios, ad declarationem cenſurarum & pœnarum ejusmodi, etiam uſque ad depoſitionem eorundem ab officio & beneficio, omni conniventia ſemota, indilate procedant: & quod contra eos decreverint, per cenſuras Eccleſiaſticas faciant inviolabiliter obſervari. Volumusque, ut ſi qui ſe ob juſtum metum ejusmodi mandatorum Eccleſiaſticorum executionem facere non audere prætendunt, eundem metum intra dies quindecim legitime probare teneantur: ex tunc nihilominus proceſſu per edictum publicum in locis vicinis continuando.

Inhibemus quoque Decanis Chriſtianitatum, ne illicitam manum, in alterius ſuperioris præjudicium, alicui imponant: neve de cauſis matrimonialibus, & aliis, cauſæ cognitionem exigentibus, eas audiendo, vel diffiniendo, quovis modo ſe intromittant, ſub excommunicationis pœna, ipſo facto, ſi contrarium fecerint, per eos incurrenda.

Committimus quoque, ac mandamus omnibus Chriſtianitatum Decanis, quatenus nomina omnium illorum, qui in ſuis Decanatibus Eccleſias Parochiales occupant, nec tamen ad Sacerdotii gradum intra tempus ſtatutum ſe fecerint promoveri: Similiter eos, qui apud Eccleſias ſuas non reſederint, aut Vice-Curatores inexploratos, ſine admiſſione noſtra, aut Archi-Diaconorum noſtrorum aſſumpſerint: Itidemque eos, qui ſe ſic aſſumi ſuſtinuerint: Quique in executione mandatorum Eccleſiaſticorum, ſe rebelles, ſeu inobedientes exhibuerint, aut cenſuras Eccleſiaſticas contempſerint: ſeu etiam excommunicatione innodati, Divinorum celebrationi ſe ingeſſerint, aliisve præmiſſis contravenerint, Nobis & Archidiaconis ſuis, intra duorum menſium ſpatium tradant, ut ejusmodi negligentia & defectus ſuppleantur, & exceſſus graviſſimi authoritate Canonica corrigantur. Alioqui in Decanos, hæc facere negligentes, ſententiam excommunicationis ferimus in his ſcriptis.

In quorum fidem & teſtimonium præmiſſorum, has noſtras mandati ſeu edicti literas confici, ſigillique noſtri appenſione fecimus communiri. Datum in Arce noſtra Bruenſi, ipſo die Sancti Michelis Archangeli, Anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo.

QUARTO, cum Dei cultus & timor diebus Feſtis, & potiſſimum, quibus Dedicationes Eccleſiarum celebrantur, ſeu pro-

proceſſiones fiunt: Similiter cum in Nuptialibus conviviis, & his, quæ a baptizationibus puerorum inſtruuntur, per commeſſationes & ebrietates immodicas, ab hominum male feriantium mentibus penitus excludantur, non ſine evidenti Eccleſiæ ſcandalo, nec ſine Reipublicæ & privatorum graviſſimo detrimento; Ea de re Reverendiſſimus pro ſuo officio tantis abuſionibus finem imponere, & quantum in ſe eſt, ſalubri ordinatione Divinam vindictam, ob ſcelera, quæ hinc ſequuntur, ſuis ſubditis imminentem, avertere cupiens: aliud quoque ſuum edictum, ſeu mandatum ſuper hac re publicari jubet, quod ſequitur in hæc verba.

MANDATUM

Contra comeſſationes & ebrietates, & quod eam ob rem Dedicationes omnes omnium Templorum totius Diœceſis Colonienſis uno eodemque die celebrandæ ſint.

ADOLPHUS, DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, APOSTOLICÆQUE SEDIS LEGATUS NATUS &c. UNIVERSIS ET SINGULIS ABBATIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, ET CAPITULIS TAM COLLEGIALIBUS, QUAM RURALIBUS, AC PAROCHIALIUM ECCLESIARUM RECTORIBUS, ALIISQUE PRESBYTERIS ET CLERICIS, AC UNIVERSIS NOSTRIS SUBJECTIS TAM ECCLESIASTICI, QUAM SÆCULARIS STATUS, PER NOSTRAM CIVITATEM ET DIOECESIN COLONIENSEM CONSTITUTIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

QUum inter omnia, quæ Divina Lege mandata ſunt, nihil fere arctius & ſeverius præceptum legamus, quam ut Sabbata Domini ſanctificemus, cuſtodiamus & obſervemus: nihil item damnatum aut punitum gravius, quam Sabbata polluta, prophanata, deriſa & violata: eademque Dei Lege dictante, diſcamus, nullos graviori maledictione percelli, quam qui Divinorum Sacramentorum vim, quæ pro animarum noſtrarum remediis & ſalute inſtituta ſunt, contemptui habentes, ſtatim ab ipſorum adminiſtratione peracta, contraria prorſus rebus, quæ ſacris Myſteriis ſignificantur, agunt: & gratiam Divinam, quæ ipſorum vi, non ponentibus obicem, confertur, indigne a ſe repellunt, & ut Apoſtolus (t) ait, Spiritum Sanctum contriſtant: Nec mirum, quod ejuſmodi contemptû non in hominem, ſed in Deum ipſum peccetur, ut de eo peccati genere dictum videatur: (u) *Si peccaverit vir in virum, placari ei poteſt Dominus; ſi autem in Dominum peccaverit vir, quis orabit pro eo?* Conſtet vero, nihil aliud eſſe ſanctificare Sabbata, quam diebus Feſtis, ad honorem DEI & Sanctorum ejus inſtitutis, ſoli Deo vacare, precibus, laudibus, & gratiarum actionibus incumbere, audire & pertractare verbum DEI, benefacere proximo, & omnibus bonis operibus eſſe intentum: E diverſo vero, abſtinere ab omni opere malo, & noxiis cupiditatibus, quæ militant adverſus animam, & præſertim a commeſſationibus, & ebrietatibus, quæ cum digna Sacramentorum perceptione & Feſtorum celebratione compugnant: Quando enim in Sacramentorum impartitione & ſolennium dierum feriatione, hoc quam maxime ſpectare debeamus, ut abjiciamus opera tenebrarum, & induamur arma lucis, utque coercitis carnalibus deſideriis, ſpiritu & mente uniamur & copulemur DEO; nihil ſane ab hoc ſcopo nos remotius ſubmovet, quam fœda ventris ingluvies, qua mens gravata ad DEUM ſuſtolli non poteſt: ut proinde Dominus nos admonendos duxerit (x) in hæc verba: *Attendite vobis, ne forte graventur corda veſtra in crapula & ebrietate, & curis hujus vitæ, & ſuperveniat in vos repentina dies illa.* Et Apoſtolus ejus Paulus: (y) *Non in commeſſationibus & ebrietatibus, ... ſed induimini Dominum JESUM CHRISTUM, & carnis curam ne feceritis in deſideriis.* Qui & commeſſationes & ebrietates manifeſta opera carnis eſſe pronuntiat (z): *Quæ prædi-*

(t) *Ephef.* 4.
(u) 1. *Reg.* 2.
(x) *Luc.* 21.
(y) *Rom.* 13.
(z) *Gal.* 5.

prædico (inquit) *vobis, ſicut prædixi, quia qui talia agunt, regnum Dei non poſſidebunt.* Habent enim hæc vitia alia fere omnia conjuncta, quæ ut vectes quidam ab ingreſſu regni Cœleſtis, quos detinent occupatos, excludunt. Nam non mentitus eſt, qui dixit, ventris ingluviem non modo ad libidinem provocare, ſed & omne opus bonum diſſolvere. Et illic, ubi ebrietas obtinet, ibi libidinem dominari & furorem. Quod & Salomon, dum vini potoribus omnem ſapientiam adimit, ſatis indicat, dicens: Luxurioſa res eſt vinum, & contumelioſa ebrietas. Omnis qui cum his miſcetur, non erit ſapiens. Cumque hæc non ſolum in ſcripturis doceantur, ſed rei experientia manifeſta fiant, ut quæ in conſpectum ponit, ex hoc malo graviſſima quæque flagitia agminatim profluere: Qualia ſunt horribiles blaſphemiæ, immanes cædes, homicidia, pugnæ, contumeliæ in proximum, rixæ, contentiones, conflictationes & diſſenſiones, ac multiplex inobedientia tam liberorum erga parentes, quam ſubditorum, ſervorum & familiæ adverſus ſuos Principes, Dominos, Magiſtratus & Patres familias: Qualia ſunt adulteria, fornicationes, impudicitia & omnis immunditia, ſtultiloquium, ſcurrilitas & ſenſus hebetudo. Ut interim varia diſcrimina & pericula, damna quoque & jacturas publicas ſileamus, veluti, quæ ex incendiis, ebrietatis incuria occaſionem ſumentibus, & incauta ſecretorum, quæ ebrii effutiunt, manifeſtatione, ex hac a DEO tam graviter damnata & maledicta ingluvie & crapula oriuntur & ſequuntur.

Jam vero ita uſuveniat, quod ejuſmodi vitia per noſtram Diœceſim, quæ maxime diebus Feſtis, & præſertim, cum Dedicationes Eccleſiarum celebrantur, & ſolemnes proceſſiones fiunt: in conviviis item Nuptialibus, & quæ a puerorum baptizationibus habentur, publico cum Eccleſiæ ſcandalo committantur, per quæ haud dubium Deus, qui nobis omnia ſuppeditat, ut illis non ad carnis incitamenta, ſed ut ſuis donis cum gratiarum actione fruamur, graviſſime offenditur, & ad immittendum in abutentes varias clades, peſtilentias, fames, agrorum ſterilitates, & bellorum motus, ſimileſque plagas juſtiſſime commovetur, quemadmodum olim populum Iſraeliticum ob ſimilem voracitatem & ingluviem duriſſimis plagis affecit, ſicut ſcriptum eſt: (*a*) *Et manducaverunt & ſaturati ſunt nimis, & deſiderium eorum attulit eis: non ſunt fraudati a deſiderio ſuo. Adhuc eſcæ eorum erant in ore ipſorum, & ira Dei aſcendit ſuper eos, & occidit pingues eorum, & electos Iſrael impedivit.* Et iterum: (*b*) *Sedit populus manducare & bibere, & ſurrexerunt ludere, & quidam ex ipſis fornicati ſunt, & occiderunt una die viginti tria millia.* Ut prætereamus, quod præter iram Divinam, quæ de cœlo revelatur, nemo non ſentiat, ſe ſibi per cibi & potus intemperantiam, cum adverſam corporis valetudinem, tum animi ſtuporem cum ineptitudine ad res quaſque rite gerendas, & facultatum inopiam accerſere: ut veriſſimum ſit, hujus tam tetri vitii frequentiam, non privatam modo perſonis ſingulis; ſed & publicam terris, in quibus vigent, inferre jacturam & perniciem. Quod & tanto abominabilius eſt in Eccleſiarum Præfectis, aliiſque Clericis, quod illis de Eccleſiarum opibus, ſeu de altari vivere, non luxuriari, permittatur, illo quod ſupereſt, in pauperes erogando. Cum itaque hæc tam turpis labes, tam ferax malorum ſit, habeatque ſemper Divinæ ultionis ſeveram vindictam comitem; eo nobis annitendum quam maxime eſt, ut ex noſtra Diœceſi, quo ad ejus per Dei gratiam proviſione noſtra fieri poteſt, elimінetur.

NOS igitur pro officii noſtri Paſtoralis debito, tam pernicioſæ corruptelæ, & tot horrendis flagitiis & ſcandalis, quæ hinc, velut ex ſentina quadam dimanant, occurrere & mederi cupientes: vos omnes & ſingulos cujuscunque ſtatus, gradus, vel conditionis fueritis, in Domino hortamur, & ſub Divini interminatione Judicii monemus, & requirimus; ut poſthac omnem perditum luxum, omneſque comeſſationes, ebrietates, & ciborum, potuumque intemperantias, quæ (quod cum dolore referimus) noſtra deplorata ætate diebus Feſtis, & potiſſimum annuæ Eccleſiarum Dedicationi conſecratis, & cum proceſſiones, & circumlationes Venera-

(*a*) Pſal. 77. (*b*) 1. Cor. 10.

nerabilis Sacramenti, & Sanctarum Reliquiarum, & imaginum peraguntur, abominando abuſu, inſtigante Diabolo, paſſim inoleverunt, ob Dei timorem, cum immoderatis & ſuperfluis ſumptibus (qui fruſtra & inutiliter, non ſine pauperum Chriſti fraude, prodiguntur) penitus aboleatis, & quisque veſtrum aboleat, prout & Nos eas deinceps per noſtram Diœceſim abolitas eſſe volumus, & omnibus diſtricte interdictas: ut videlicet ejusmodi abuſionibus, quibus Divina Sabbata polluuntur, ſublatis, unusquisque hiſce diebus Deo vacare, bonis operibus incumbere, & Myſterium Dedicationis (quo animorum & corporum veſtrorum, quæ viva templa ſunt Spiritus Sancti, conſecratio ſignificatur) recolere digne poſſitis, & ut illa requirit, mores veſtros componere. Prohibemus quoque ſub Divini interminatione judicii, ut dum proceſſiones, ſeu Venerabilis Sacramenti, vel Sacrarum Reliquiarum & imaginum circumlationes aguntur, nemo omnium, qui ejusmodi proceſſionibus interſunt, edendo vel bibendo jejunium ſolvat, antequam peracta in timore Dei cum piis precibus proceſſione, ſinguli ad domos ſuas revertantur: quando neque comeſſationibus & ebrietatibus indulgendum erit; ſed cibus parce, cum gratiarum actione ſumendus; ne gratia Divina, quæ in ſacris proceſſionibus ambitur, fœda iſta temulentia, duplicato crimine, abjiciatur. Similiter interdicimus, ne diebus Feſtis, ante ſummi Sacri celebrationem peractam, vinum aduſtum ante templorum fores venum exponatur, vel offæ ex eodem vino confectæ ſumantur: neve ſymbola, vel ſympoſia in œnopoliis, ſeu aliis tabernis cereviſiariis habeantur.

Cæterum quoniam abuſionibus iſtis deterrimis non modicam anſam præbuiſſe videtur, quod ſingulæ Eccleſiæ per noſtram Diœceſim conſtitutæ, ſingulos per annum Dedicationis Eccleſiæ dies anniverſarios hactenus celebrarunt; ad quos vicinorum oppidorum, pagorum & vicorum inhabitatores & incolæ, comeſſandi gratia, magna frequentia confluere conſueverant, non quidem ob Dei cultum, ſed magis ob ſympoſia: Idcirco ad præſcindendam hanc anſam malorum, Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, authoritate noſtra Archiepiſcopali, qua Dei diſpoſitione & favore fungimur, ſtatuimus, volumus & mandamus, ut deinceps omnes omnium Parochialium Eccleſiarum per noſtram Diœceſim univerſam Dedicationes uno anni die, nempe proxima Dominica poſt diem Coſmæ & Damiani Martyrum, quo Feſtum Dedicationis Eccleſiæ noſtræ Majoris in Civitate noſtra Colonienſi celebratur (niſi tamen in eam Dominicam Feſtum Michaelis incidat, quando in diem Dominicam antecedentem transferetur) ubique celebretur: idque non in comeſſationibus & ebrietatibus, ſed cum Dei timore, decenter & honeſte. Ut tamen per hæc non intendamus his diebus frugalia & hilaria convivia, poſt finitum ſacrum officium, præter crapulam & profuſionem ſumptuum ſupervacaneorum, habere.

Similiter cum hactenus in conviviis Nuptialibus tam immodici ſumptus inutiliter profuſi, & tot ſuperfluæ expenſæ paſſim factæ & erogatæ ſint, tanta hominum frequentia ad hæc convivia invitata, ut ſæpe brevis hora conſumpſerit, quo non ad unum modo, ſed ad plures aliquot annos ali familia honeſte potuerit: qua etiam in re ſæpe unus alterum ſupra ejus facultatum vires gravavit; idcirco volumus & mandamus, ut poſthac ad convivia nuptialia cives in oppidis non ultra tres, nec villani in pagis & vicis non ultra duas menſas inſtruant, ſeu plures invitent, quam duabus menſis inſtructis accumbere poſſint: Permittentes interim, ut intra hunc numerum & modum invitati ſimul in Domino (qui Matrimonii inſtitutor eſt, eodemque Chriſti & Eccleſiæ puriſſimam unionem repræſentat) collætentur. Prohibentes, ne alter alterum immoderatis & emendicatis donariis mutuum gravent aut ſpolient.

Denique volumus ac mandamus, ut qui a baptizationibus ſuorum liberorum omnino velint convivium facere, hi tantum ſuſceptores, qui & patrini & matrinæ appellantur, cum pauculis amicis, quos una menſa ſimul cum illis capere poſſit, accerſant. In quibus quoque conviviis Chriſtianam honeſtatem, quæ tantum Sacramentum (quod mortificationem veteris hominis & exortum novi in Chriſto repræſentat) quam maxime decet, ante omnia coli optamus & requirimus: Vobis

bis omnibus & ſingulis, quibus Eccleſiarum adminiſtratio vel cura commiſſa eſt, in virtute ſanctæ obedientiæ injungentes, ut hanc noſtram piam, religioſam & neceſſariam ordinationem, & ipſi firmiter teneatis, & veſtris ſubditis, veſtræque curæ commiſſis, in Concionibus veſtris Eccleſiaſticis, in quibus ex Verbo Dei has deterrimas abuſiones ſevere coarguere, & plebes ad ſobrietatem Chriſtianam diligenter cohortari & adducere debetis, tenendam & obſervandam inviolabiliter intimetis: niſi præter Dei vindictam, noſtras quoque cenſuras ac pœnas, pro noſtro arbitrio refractariis infligendas, experiri velitis. Dabimus quoque Præfectis & Officiariis noſtris ſæcularibus ſerium & diſtrictum mandatum, ut cunctos laicos in noſtra ſæculari ditione commorantes, & huic pio & ſancto edicto non parentes, mulctis & aliis pœnis pro exceſſuum magnitudine ſevere caſtigent.

Datum in Arce noſtra Brulenſi, ipſo die Sancti Michaelis Archangeli, Anno 1550.

QUINTO publicari quoque jubet Mandatum de charitativo ſubſidio ſolvendo, in quod recens ad ſublevandas publicas neceſſitates, Venerabile ſuum Capitulum, una cum Venerabili ſuo univerſali Clero civitatis ſuæ Colonienſis unanimiter conſenſit, cujus tenor quoque ſequitur in modum ſubſequentem:

ADOLPHUS, DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, APOSTOLICÆQUE SEDIS LEGATUS NATUS &c. UNIVERSIS ET SINGULIS ABBATIBUS, PRIORIBUS, PRÆPOSITIS, DECANIS, CANONICIS, PLEBANIS, ALIISQUE ECCLESIARUM COLLEGIATARUM, PAROCHIALIUM, MONASTERIORUM, CONVENTUUM UTRIUSQUE SEXUS ECCLESIASTICI STATUS, CAPELLARUMQUR ET ALTARIUM RECTORIBUS, NEC NON VICARIIS, PRESBYTERIS ET CLERICIS NOSTRARUM CIVITATIS ET DIŒCESIS COLONIENSIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM, ET INFRA SCRIPTIS FIDEM INDUBIAM ADHIBERE.

CUm recens poſt impoſitionem primi noſtri charitativi ſubſidii anno M. D. XLVIII. factam, ob contributiones, quas ex Sacerrimæ Cæſareæ Majeſtatis, Sacrique Imperii Statuum ordinatione, ſecundum Receſſum Dietæ Auguſtanæ anno M.D.XLVIII. promulgata, exolvere teneamur, & ob alias quamplurimas urgentiſſimas & inevitabiles cauſas, pro Eccleſiæ noſtræ Jurium conſervatione, & Reipublicæ utilitate, ingentes & maximos ſumptus facere coacti ſimus & cogamur, viresque & facultates Cameræ noſtræ ad ejusmodi neceſſaria onera ſupportanda, & alia, ad quæ pro officio tenemur, exequenda munera, nequaquam ſufficiant: idcirco cauſas & onera præmiſſa omnia & ſingula diſtincte & ſpecifice, prout in facti veritate ſe continent, Venerabilibus, Illuſtribus, & Honorabilibus Decano, & Capitulo Eccleſiæ noſtræ majoris, totique ſecundario Clero Eccleſiarum civitatis noſtræ Colonienſis per Conſiliarios noſtros cum verbo, tum ſcripto propoſuimus, petentes, ut his attentis, pro memoratis neceſſariis oneribus (ut præmittitur) ſupportandis, ſuper Eccleſiis, Monaſteriis, Menſis & Prioratibus, Religioſis locis, Conventibus & domibus utriusque ſexus Eccleſiaſtici ſtatus, nec non beneficiis & altaribus, illorumque omnium bonis & redditibus ipſorum Eccleſiaſticis, intra Diœceſim noſtram conſtitutis, imponendum conſentire velint; ut videlicet prædicta onera eo melius ſufferre poſſimus & valeamus: Quibus quidem per eos acceptis & intellectis, & aliquot diebus cum Capitulis & Conventibus ſuis pertractatis, conſultatis, & deliberatis, tandem comperto, quod cauſæ per Nos allegatæ, manifeſtæ & rationabiles exiſterent, & de allegatis per Nos ſufficienter informati, in domo Capitulari dictæ Eccleſiæ noſtræ inſimul congregati, totumque Clerum civitatis noſtræ Colonienſis repræſentantes, attendentes, quod diviſa in partes onera, levius perferantur, in charitativum ſubſidium viginti Decimarum Nobis in duobus terminis, quorum prior in feſto Beati Remigii Confeſſoris, anni præſentis M. D. L., alter vero in Feſto Aſſumptionis Beatiſſimæ MARIÆ Virginis, anni proxime futuri M. D. LI. cedet, de & ex Eccleſiis, Monaſteriis & aliis religioſis locis, Conventibus, & domibus utriusque ſexus Eccleſiaſtici Sta-

Status, nec non aliis ſuis beneficiis, noſtrarum civitatis & Diœceſis prædictarum, tam exemptis, quam non exemptis, unicuique nihilominus ſuis privilegiis aliis ſalvis remanſuris, exigendum, & in neceſſitates memoratas convertendum conſenſerunt. Quem conſenſum nos gratum & ratum habentes & acceptantes, idem ſubſidium cum charitate poſtulatum, in prædictis terminis, ut conſenſum eſt, Nobis exſolvendum, authoritate noſtra ordinaria, Nobis hac in parte de jure competenti, impoſuimus, & imponimus per præſentes. Quæ omnia & ſingula prædicta vobis omnibus & ſingulis intimare, inſinuare, & ad veſtram & cujuslibet veſtrum notitiam deducere decrevimus, prout intimamus, inſinuamus, & deducimus per præſentes. Vos omnes & ſingulos in DEO exhortantes, quatenus conſenſui Venerabilium, Illuſtrium, Honorabilium, devotorum Nobis dilectorum Decanorum & Capitulorum Majoris & ſecundariarum Eccleſiarum, totiusque Cleri civitatis noſtræ Colonienſis, & impoſitioni noſtræ ſupradictæ vos conformantes, idemque ſubſidium in terminis ſtatutis, quorum tamen priorem extraneo Clero a die Sancti Remigii usque ad feſtum Sancti Martini Epiſcopi proxime futurum prorogamus, Honorabilibus, Devotis, Nobis dilectis, Petro Kannengieſſer Jurium Doctori, Majoris: Hermanno Stockum, Subſigillifero noſtro, Sancti Gereonis: Joanni Vualtſem Sanctorum Apoſtolorum, & Melchiori Schenck Beatæ Mariæ ad Gradus, noſtræ civitatis Colonienſis Eccleſiarum Canonicis, quos hujus ſubſidii collectores deputavimus, exſolvatis, tradatis, deliberetis, ac de eo ſatisfaciatis realiter & cum effectu, facturi in hoc, quod veſtrum requirit erga nos officium, & præterea rem nobis ſummopere, ſingulari gratia, favore & benevolentia erga vos recognoſcendam.

Datum in Arce noſtra Brulenſi, ipſo die Sancti Michaelis Archangeli, anno Domini M. D. L.

SEXTO, quod ad reliqua attinet, quæ Celſitudo ejus in ſuo Provinciali Concilio, & Synodo proxima pollicita eſt, nec tamen adhuc omnia, ob varia, quæ inciderunt impedimenta, præſtare potuit, jubet Sacram Synodum hoc de ea ſperare, quod omni diligentia curabit, quo primo quoque tempore, quæ reſtant, perficiantur, & ſuæ Eccleſiæ ſubditis juxta factum promiſſum dentur & impartiantur.

POSTREMO hortatur Reverendiſſima ſua Celſitudo omnes, qui huic Sacræ Synodo interſunt, & adminiſtrationem aliquam tenent, ut ſuis particularibus viſitationibus intra ſuam adminiſtrationem ſibi commiſſam, univerſalem viſitationem, quæ, Deo dante, non extrahetur in longum, viam præparent, ut dum Viſitatores advenerint, reperiant prava omnia converſa in directa, & aſperſa in vias planas.

In robur & teſtimonium omnium & ſingulorum præmiſſorum, Reverendiſſima ſua Celſitudo hoc ſcriptum a ſe diligenter viſum & relectum, ſuo Sigillo ſubimpreſſo communiri fecit.

Datum in Arce noſtra Brulenſi anno Domini M. D. L. ipſo die Michaelis Archangeli.

HIS IGITUR Archi-Epiſcopalibus juſſionibus & mandatis ordine perlectis & publicatis, Sacra Synodus conſurgens, ſe in Domum Capitularem majoris Eccleſiæ Colonienſis recepit: ubi memorati Commiſſarii, ſecundum mandatum ipſis factum, initio diligentem inquiſitionem ſuper omnibus & ſingulis, quæ a Prælatis & Chriſtianitatum Decanis, Eccleſiarumque Rectoribus interroganda & exploranda erant, fecerunt: omniaque, quorum certiores per inquiſitionem ejusmodi reddebantur, diligenter annotari curarunt, ad Reverendiſſimum Dominum perferenda. Deinde eosdem Prælatos, totamque Sacram Synodum authoritate Archi-Epiſcopali ſerio cohortati ſunt & requiſiverunt, ut edicta & mandata Archi-Epiſcopalia, ſuperius exarata, & paulo ante Synodaliter publicata, pro obedientiæ ſuæ debito reverenter recipiant, illaque, quantum ea quenque concernunt, officioſe & accurate exequantur, & ut eis ab omnibus ſuæ curæ commiſſis, obediatur & obtemperetur, efficiant & procurent: & ſi qui ſe refractarios & rebelles, aut immorigeros exhibuerint, eos ipſi Reverendiſſimo Domino noſtro intra proximum bimeſtre nominatim deſignent. Quod Sacra Synodus receptis inprimis memo-

memoratis Mandatis, ut juſtis, & ad retinendam in Eccleſia diſciplinam neceſſariis, ſe facturam ſedulo promiſit.

Poſt quæ poſtremo, facta diligenti exhortatione, ut ſinguli ſuis muneribus intenti, in ſua quisque adminiſtratione apud ſuos, per particulares ſuas viſitationes, prava in directa & aſpera in vias planas per DEI adjutorium redigendo, univerſa in eum ordinem componant, ut ad viſitationem univerſalem ubique omnia recte & bene diſpoſita inveniantur; Sacra Synodus facta miſſione ſoluta eſt. Datum in Eccleſia Metropolitana Colonienſi, anno Domini M. D. L. feria quinta poſt Remigii Epiſcopi.

Ex Statutis Synodalibus Sanctæ Eccleſiæ Colonienſis, editis Coloniæ in officina hæredum Joannis Quentel, anno 1554.

SYNODUS VERNA COLONIENSIS DIOECESANA

Anno Chriſti MDLI. Julii III. PP. II. Caroli V. Imp. XXXIV.

SUB EODEM ADOLPHO III. ARCHI-EPISCOPO COLONIENSI, &c.

DECRETA ET PUBLICATA IN SACRA VERNALI SYNODO DIOECESANA COLONIENSI, altera poſt Dominicam, quæ vocatur Invocavit, *ſolenniter celebrata Anno Domini M. D. LI.*

CONgregata Sancta Synodo Diœceſana in civitate Colonia Agrippina, altera poſt Dominicam *Invocavit* præſentis anni M. D. LI., invocata inprimis gratia Spiritus Sancti, & poſt habitam Orationem paræneticam, cum eruditam, tum piam, Reverendus in Chriſto Pater, Dominus *JOANNES, Epiſcopus Cyrenenſis*, Reverendiſſimi in Chriſti Patris & Illuſtriſſimi Principis & Domini, Domini *ADOLPHI*, Sanctæ Colonienſis Eccleſiæ Archiepiſcopi, Sacri Romani Imperii per Italiam Archicancellarii, Principis Electoris, Vueſtphaliæ, & Angariæ Ducis, Apoſtolicæque Sedis Legati nati, &c. Vicarius in Pontificalibus, & reliqui ejusdem Domini Archiepiſcopi Commiſſarii, ad ea, quæ ſequuntur, peragenda ſpecialiter deputati, Libellum continentem juſſa & mandata memorati Domini Archiepiſcopi, ſigillo ejus ſubſignatum, & ad ipſos, & hanc Sacram Synodum directum & deſtinatum, conſedentibus Dominis Abbatibus & Prælatis, Chriſtianitatumque Decanis, aliisque permultis, tam Eccleſiaſtici, quam ſæcularis ſtatus hominibus, publice prælegi & publicari fecerunt, tenoris ſubſequentis.

ADOLPHUS, DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHIEPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, VUESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, APOSTOLICÆQUE SEDIS LEGATUS NATUS, &c. REVERENDO IN CHRISTO AMICO NOSTRO JOANNI EPISCOPO CYRENENSI, NOSTRO IN PONTIFICALIBUS VICARIO, CÆTERISQUE NOSTRIS HAC IN PARTE COMMISSARIIS, IN ALIIS NOSTRIS LITERIS NOMINATIS, TOTIQUE SACRÆ SYNODO, IN CIVITATE NOSTRA COLONIENSI CELEBRANDA, IN DOMINO CONGREGANDIS, SALUTEM ET OMNIS BONI INCREMENTUM.

DEſideravimus quidem huic ſancto veſtro conventui perſonaliter intereſſe, ad proſequendam & confirmandam ſemel bene cœptam Eccleſiarum, noſtræ curæ commiſſarum, Reformationem, per communem ſolicitudinem

nem veſtram ſimul & noſtram. Sed quum arduis aliis Eccleſiæ noſtræ negotiis impediti detinemur, quo minus præſentiam noſtram corporalem apud vos nunc exhibere poſſimus; Ideo curandum Nobis, & omnino providendum putavimus, ut ſaltem mentis & voluntatis noſtræ ſignificatione, & ſpiritus conjunctione vobis adeſſemus. Quare præſens ſcriptum, noſtra conſilia & juſſa continens, ad vos mittere decrevimus, in hac ſacra Synodo evulgandum, & a vobis pro obedientiæ veſtræ debito humiliter recipiendum, & per adjuvantem & cooperantem Dei gratiam, in Eccleſiis & locis veſtræ curæ commiſſis, in omnibus & ſingulis articulis ſubſequentibus prompte & fideliter exequendum, tenoris ſubſequentis:

Initio, cum Divo Auguſtino atteſtante, Conciliorum Generalium in Eccleſia magna ſit & ſalubris authoritas, cui nulli Catholico liceat obluctari; Cumque ſacra Oecumenica Synodus Tridentina, nuper ſingulari DEI Beneficio congregata, & brevi eodem Deo Optimo Maximo bene favente & adſpirante continuanda, & ad finem uſque omnibus bonis optabilem perducenda, multa præclare, religioſe ac pie, præter Catholicæ doctrinæ (quam tradidit) ſoliditatem, pro Eccleſiarum & perſonarum Eccleſiaſticarum Reformatione conſtituerit, pulchre conſentientia cum his, quæ nuper in Provinciali noſtro Concilio, Reverendorum Suffraganeorum noſtrorum, & veſtro intercedente aſſenſu, provide ſancita ſunt: idcirco, ut eo major noſtris Decretis accedat authoritas, quædam ex his, quæ Tridenti authoritate ſacri Oecumenici Concilii in ſeptima Seſſione ſalubriter conſtituta ſunt, in hac noſtra ſacra Synodo (ne quis eorum ignorantiam obtendere poſſit) publicari, ac deinceps firmiter & inviolabiliter obſervari præcipimus & mandamus, nempe Caput III. IV. V. VI. VII. VIII. XI. XII. XIII. XIV. & XV. ſub Titulo, *De Reſidentia, & Reformandis in Eccleſia moribus*. Et Cap. III. ſub Titulo, *De his, qui minoribus Eccleſiis præſunt*. Quæ ſequuntur in hæc Verba:

Decreta Sacri Generalis Concilii Tridentini in Septima Seſſ. jam memorata.

CAPUT III.

Habilibus duntaxat perſonis beneficia conferantur.

" INFERIORA beneficia, præſertim curam animarum habentia, perſonis dignis & habilibus, & quæ in loco reſidere, ac per ſe ipſos curam ipſam exercere valeant, juxta Conſtitutionem Alexandri III. in Lateranenſi, quæ incipit: *Quia nonnulli*. (*a*) Et aliam Gregorii X. in Generali Lugdunenſi Concilio, quæ incipit: *Licet Canon*. (*b*) editam, conferantur. Aliter autem facta collatio, ſive proviſio, omnino irritetur: Et ordinarius Collator pœnas Conſtitutionis Concilii Generalis, quæ incipit: *Grave nimis*. (*c*) ſe noverit incurſurum.

CAPUT IV.

Plurium beneficiorum retentor contra Canones, iis privetur.

" QUICUNQUE de cetero plura curata, aut alias incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica, ſive per viam unionis ad vitam, ſive commendæ perpetuæ, aut alio quocunque nomine & titulo, contra formam ſacrorum Canonum, & præſertim Conſtitutionis Innocentii III. quæ incipit: *De multa*. (*d*) recipere, ac ſimul retinere præſumpſerit; beneficiis ipſis, juxta ipſius Conſtitutionis diſpoſitionem, ipſo jure, etiam præſentis Canonis vigore, privatus exiſtat.

CAPUT

(*a*) C. *Quia nonnulli*. De Cler. non reſid.
(*b*) C. *Licet Canon*. De elect. in 6.
(*c*) C. *Grave nimis*. De Præb.
(*d*) C. *De multa*. De Præb.

Digitized by

CAPUT V.

Plura beneficia curata obtinentes, Ordinario ſuas diſpenſationes exhibeant: qui de Vicario Eccleſiis provideat, congrua portione fructuum aſſignata.

" ORDINARII locorum quoscunque, plura curata, aut alias incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, diſpenſationes ſuas exhibere diſtricte compellant; & alias procedant juxta Conſtitutionem Gregorii X. in Generali Lugdunenſi Concilio editam, quæ incipit: *Ordinarii*: (e) Quam eadem ſancta Synodus innovandam cenſet, & innovat; Addens inſuper, quod ipſi Ordinarii etiam per idoneorum Vicariorum deputationem, & congruæ portionis fructuum aſſignationem omnino provideant, ut animarum cura nullatenus negligatur, & beneficia ipſa debitis obſequiis minime defraudentur: appellationibus, privilegiis, exemptionibus quibuscunque, etiam cum judicum ſpecialium deputatione, & illorum inhibitionibus in præmiſſis, nemini ſuffragantibus.

CAPUT VI.

Quæ beneficiorum uniones validæ cenſeantur.

" UNIONES perpetuæ, a quadraginta annis citra factæ, examinari ab Ordinariis, tanquam a Sede Apoſtolica delegatis, poſſint: & quæ per ſurreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarentur. Illæ vero, quæ a dicto tempore citra conceſſæ, nondum in toto, vel in parte ſortitæ ſunt effectum, & quæ deinceps ad cujusvis inſtantiam fient (niſi eas ex legitimis, aut alias rationabilibus cauſis coram loci Ordinario, vocatis, quorum intereſt, verificandis, factas fuiſſe conſtiterit) per ſubreptionem obtentæ præſumantur: ac propterea, niſi aliter a Sede Apoſtolica declaratum fuerit, viribus omnino careant.

CAPUT VII.

Beneficia Eccleſiaſtica unita viſitentur: per Vicarios, etiam perpetuos, cura exerceatur: quorum deputatio fiat cum portione aſſignanda, etiam ſuper re certa.

" BENEFICIA Eccleſiaſtica curata, quæ Cathedralibus, Collegiatis, ſeu aliis Eccleſiis, vel Monaſteriis, beneficiis, ſeu Collegiis, aut piis locis quibuscunque, perpetuo unita & annexa reperiuntur, ab Ordinariis locorum annis ſingulis viſitentur, qui ſolicite providere procurent, ut per idoneos Vicarios perpetuos (niſi ipſis Ordinariis pro bono Eccleſiarum regimine aliter expedire videbitur) ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut majori, vel minori, arbitrio ipſorum Ordinariorum, portione etiam ſuper certa re aſſignanda, ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur: appellationibus, privilegiis, exemptionibus, etiam cum Judicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuscunque in præmiſſis minime ſuffragantibus.

CAPUT VIII.

Eccleſiæ reparentur: cura animarum ſolicite habeatur.

" LOCORUM Ordinarii Eccleſias quascunque, quomodolibet exemptas, authoritate Apoſtolica ſingulis annis viſitare teneantur, & opportunis remediis providere, ut quæ reparatione indigent, reparentur: & cura animarum, ſi qua illis immineat, aliisque debitis obſequiis minime defraudentur: appellationibus, privilegiis, conſuetudinibus etiam ab immemorabili tempore præſcriptis, Judicum deputationibus, & illorum inhibitionibus, penitus excluſis.

CAPUT XI.

Facultates de promovendo ſine juſta cauſa nemini ſuffragentur.

" FACULTATES de promovendo a quocunque, non ſuffragentur,

(e) C. *Ordinarii*. De offic. Ordin. in 6.

» tur, niſi habentibus legitimam cauſam, ob quam a propriis Epiſcopis ordinari non poſſint, in literis exprimendam: & tunc non ordinentur, niſi ab Epiſcopo in ſua Diœceſi reſidente, aut pro eo Pontificalia exercente, & diligenti prævio examine.

CAPUT XII.

Facultas de non promovendo annum non excedat.

» FACULTATES de non promovendo, (*f*) præterquam in caſibus a jure expreſſis conceſſæ, ad annum tantum ſuffragentur.

CATUT XIII.

A quocumque præſentati non inſtituantur ſine prævio examine Ordinarii & approbatione, certis exceptis.

» PRÆSENTATI, ſeu electi, vel nominati a quibusvis Eccleſiaſticis perſonis, etiam Sedis Apoſtolicæ Nunciis, ad quævis Eccleſiaſtica beneficia, non inſtituantur, nec confirmentur, neque admittantur, etiam prætextu cujusvis privilegii, ſeu conſuetudinis, etiam ab immemorabili tempore præſcriptæ; niſi fuerint prius a locorum Ordinariis examinati, & idonei reperti: & nullus appellationis remedio ſe tueri poſſit, quominus examen ſubire teneatur. Præſentatis tamen, electis, ſeu nominatis ab Univerſitatibus, ſeu Collegiis generalium ſtudiorum, exceptis.

CAPUT XIV.

Cauſæ Civiles exemptorum Clericorum ſæcularium, & Regularium, degentium extra Monaſterium, ab Epiſcopis cognoſcantur.

» IN EXEMPTORUM cauſis Conſtitutio (*g*) Innocentii IV. quæ incipit: *Volentes.* in Generali Concilio Lugdunenſi edita, ſervetur: quam eadem Sacroſancta Synodus innovandam cenſuit, & innovat. Addendo inſuper, quod in Civilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum, Clerici ſæculares, aut Regulares, extra Monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiam ſi certum Judicem, a Sede Apoſtolica deputatum, in partibus habeant: in aliis vero, ſi ipſum Judicem non habuerint, coram locorum Ordinariis, tanquam in hoc ab ipſa Sede delegatis, conveniri, & jure medio ad ſolvendum debitum cogi & compelli poſſint: Privilegiis, exemptionibus, conſervatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus, adverſus præmiſſa nequaquam valituris.

CAPUT XV.

Ordinarii curent, ut Hoſpitalia quæcunque, etiam exempta, a ſuis Adminiſtratoribus fideliter gubernentur.

» CURENT Ordinarii, ut Hoſpitalia quæcunque a ſuis adminiſtratoribus, quocunque illi nomine cenſeantur, etiam quomodolibet exemptis, fideliter, & diligenter gubernentur, Conſtitutionis Concilii Vienneſis, quæ incipit: *Quia contingit.* forma ſervata. Quam quidem Conſtitutionem eadem Sancta Synodus innovandam duxit, & innovat, cum derogationibus in ea contentis.

Seſſionis VI. Decreti de Reformatione

CAPUT III.

Exceſſus Sæcularium Clericorum, & Regularium agentium extra Monaſteria, ab Ordinario loci corrigantur.

» ECCLESIARUM Prælati ad corrigendum ſubditorum exceſſus, prudenter ac diligenter intendant: & nemo ſæcularis Clericus cujuvis perſonalis, vel regularis extra Monaſterium degens, etiam ſui Ordinis privi-

(*f*) D. c. *Licet Canon.* & c. *Cum ex eo.* De elect. in 6.
(*g*) Iſta Conſtitutio Innocentii IV., quæ incipit: *Volentes*, habetur *Lib.* 6. *Decretalium C.* 1. in qua conſtituitur, quod exempti, vel privilegiis muniti, non teneantur, niſi ſub certo Judice reſpondere; nihilominus ratione delicti admiſſi, contractus initi, aut rei ſitæ in loco non exempto, coram locorum Ordinariis conveniri poſſint ac debeant.

" privilegii prætextu, tutus cenſeatur,
" quo minus, ſi deliquerit, ab Ordi-
" nario loci, tanquam ſuper hoc a Se-
" de Apoſtolica delegato, ſecundum
" Canonicas Sanctiones, viſitari, pu-
" niri, & corrigi valeat.

Finiunt Decreta Sacri Concilii Tridentini.

MANDATUM

De non leviter præſtandis juramentis, ac propterea non quenvis ad Majores Ordines, ne perjurus fiat, admittendum.

SECUNDO, quia in Concilio Provinciali Colonienſi ſub titulo: *De altero medio,* ad conſequendam *Reformationis* executionem neceſſario, quod eſt examen Ordinandorum: inter cætera prudenter ac provide conſtitutum eſt, ut ordinandi & inſtituendi ad ſacra miniſteria, prius diligenter examinentur & interrogentur, poſſintne, & velint muneri, ad quod ſuſcipiendum aſpirant, pro virili ſatisfacere; Ita vero, proh dolor, hac deplorata tempeſtate, eveniat, quod licet omnes ordinandi ad Sacerdotii gradum, ſecundum Sacrorum Canonum inſtituta, & morem hactenus in Eccleſia receptum, teneantur corporale juramentum Ordinatori ſuo præſtare, quod Epiſcopo, ad cujus Parochiam ordinandi erunt, obedientes & conſentientes eſſe velint, ſecundum juſtitiam & miniſterium ſuum: quod quoque juramentum poſt factam ordinationem, Sanctique Corporis & Sanguinis Domini ſumptionem, iterata promiſſione confirmant, promittentes Epiſcopo ſuo, ad cujus Parochiam ordinati ſunt, reverentiam & obedientiam: ſimiliter inſtituendi ad Beneficia Eccleſiaſtica, præſertim, quibus cura animarum impoſita eſt, jurent ſuo Epiſcopo & aliis Superioribus ſuis obedientes eſſe in omnibus licitis & honeſtis: Nihilominus tamen eorum permulti, præſertim ſub ſæcularibus poteſtatibus, per Diœceſin noſtram Colonienſem morantes, dum Ordinationes, vel inſtitutiones ambiunt, hæc omnia Ordinatori, ſeu Archidiacono, vel Examinatori ſtipulanti, magna facilitate, corporali etiam jurejurando interveniente, promittunt: Promoti vero, & provecti jam ad Sacerdotii ordinem, vel Beneficii titulum, ſuorum promiſſorum & juramentorum immemores, omnem protinus obedientiam & reverentiam debitam in exequendis his præſertim, quæ ad diſciplinam pertinent, Nobis ſuo Archi-Epiſcopo, exhibere detrectant, parum ſoliciti de graviſſimi perjurii reatus incurſu. Cum igitur Propheta monente, (*b*) ſingulari cura providendum ſit, ut omnes, a quibus juramentum recipitur, jurent *in veritate & judicio, & in juſtitia*: cumque Eccleſia per indiſcretæ jurationis exactionem viam perjuriis aperire non debeat, quæ perjuria vetat; idcirco authoritate noſtra Archi-Epiſcopali, quam a Domino in ædificationem, & non in deſtructionem accepimus, volumus, præcipimus & mandamus, & in hac Sacra Synodo, omnium quoque veſtrum accedente conſenſu, firmari cupimus; ut deinceps quicunque per Archi-Diaconos ad Beneficia, quæ curam animarum annexam habent, inſtitui, ſeu per Vicarium noſtrum in Pontificalibus ad Sacerdotii gradum promoveri deſiderant, ante omnia de juramento, hac in parte per eos præſtando, diligenter admoneantur. Qui, niſi admoniti exiſtiment ac ſperent, atque adeo ſecum tanquam coram Deo conſtituant, ſe poſſe, ac velle, quam jurejurando promittunt, obedientiam, omni mundano timore poſtpoſito, Nobis præſtare & exhibere, nempe in his, quæ ad noſtrum & eorum officium ſpectant; omnino non ordinentur, vel inſtituantur: eo maxime, ne Vicarius noſter in Pontificalibus, aut Archi-Diaconi noſtri ullam anſam, vel occaſionem perjuriis, quæ metus eſt illos per ſupinam incuriam & incogitantiam incurſuros, præſtent. Ut ſileamus, ejusmodi homines, qui nondum eo conſtantiæ pervenerunt, ut velint plus obedire Deo, quam hominibus, & potius

(*b*) Jerem. 4.

Digitized by Google

tius omnia mala pati, quam malo conſentire, tanta ordinatione & inſtitutione indignos merito cenſeri. Volumus quoque jam inſtitutos & ordinatos hujus Edicti noſtri authoritate, ſuorum præſtitorum juramentorum admonitos eſſe, ut cogitent, quam grave ſit, mentiri Spiritui Sancto, & committere in ſecundum præceptum decalogi, quod Deus non ſine interminatione inevitabilis vindictæ promulgavit, dicens: (*i*) *Non enim inſontem habebit Dominus eum, qui aſſumpſerit nomen Domini Dei ſui fruſtra.* Qui etiam ſcient, ſi perjurii reatum contempſerint, Nos ad pœnarum, perjuris a jure irrogatarum declarationem, ut juſtitia poſtulaverit, proceſſuros & procedi curaturos.

Statutorum D. SIFRIDI, & D. VUALRAMI de Synodorum obſervatione innovatio.

TERTIO. Etſi frequens Synododorum celebratio, perſpicua ſit agri Dominici cultura, & proinde ſtatim ab initio naſcentis Eccleſiæ, Apoſtolorum etiam ætate (quod, qui Apoſtolorum Canones vocantur, conſcripti a Beato Clemente teſtantur) ſaluberrime conſtitutum ſit, uno quoque anno bis Synodum Epiſcopalem habendam eſſe, ad determinandas Eccleſiæ quæſtiones, & reformandos mores: id quod etiam in Synodo noſtra Provinciali proxime celebrata repetitum meminimus: docet tamen rerum experientia, tantam eſſe etiam eorum, qui miniſteria Eccleſiaſtica ſuſceperunt, incogitantiam, & ſocordiam, ut niſi formidine pœnæ adigantur, nihil rite, & ut pro debito officii tenentur, faciant vel exequantur. Quapropter quondam bonæ memoriæ, Dominorum Sifridi & Vualrami Archi-Epiſcoporum Colonienſium, Prædeceſſorum noſtrorum, quorum veſtigiis libenter inhæremus, Statuta, hac de re edita, cum cenſurarum & pœnarum, quæ illorum vigore contemptoribus infliguntur, interminatione, in omnibus & ſingulis articulis ſuis, præſentium per tenorem innovamus, & deinceps firmiter & inviolabiliter obſervari, & contraventores vel contemptores eorundem, in memoratas pœnas damnabiliter incidiſſe declarari mandamus. Quæ Statuta ſequuntur in hæc verba:

Statutum Domini SIFRIDI de Synodi obſervatione.

" Licet de Clericis, qualiter eos " cum modeſtia, ſobrietate &c. *Vide Tom. III. Conc. Germ. pag.* 657.

Statutum Domini VUALRAMI de Synodi obſervatione.

" WALRAMUS Dei gratia &c. " Multis modis & in pluribus Sacris " Synodis hactenus &c. *Vide Tom. IV. noſtro pag.* 442.

Archi-Diaconis & Chriſtianitatum Decanis ſua Concilia, ſive Capitula diligenter ſuis temporibus obſervanda.

QUARTO, Cum fruſtra in Sacris Synodis Epiſcopalibus edantur Conſtitutiones & Decreta, niſi, quibus hoc ex ſuſcepto munere incumbit, ea probe ac diligenter, ut fideles Eccleſiarum Miniſtros decet, exequantur: ac non modo in Sacris Canonibus, ſed & in memorata *Reformatione* Eccleſiaſticorum Ordinum, Auguſtæ recepta, expreſſe ſancitum ſit, Archi-Diaconos, & Decanos Rurales, velut in partem ſolicitudinis hac in parte vocatos & conſtitutos, ſingulis quibusque annis, poſt Synodorum Epiſcopalium celebrationem, ſuas quoque Synodos Archi-Diaconales & Rurales in ſuis regiunculis obſervare debere: in quibus Synodorum Epiſcopalium Decreta, placita & ſententias, curæ ſuæ Parochis, in ejusmodi ſuis Synodalibus Conventibus ex more congregatis, intiment, publicent, ac exequantur: ſolicite invigilantes, ut ſi quid adverſus fidem, pietatemque emergat, & graviora quæque Epiſcopo, ad quem cura prima pertinet, ſignificent, ejusque vel Synodi judicio ſubmittant: Experientia vero doceat, quos-

(*i*) Exod. 20.

quoſdam hac in re tam pia, ſalutari, atque adeo ſumme neceſſaria, rite gerenda, multum ſegnes, ac deſides eſſe: quoſdam etiam tam ſanctum inſtitutum improbe contemnere, & nihil minus, quam quod ad ſe proprie pertinet, peragere & adimplere, ſuæ profecto vocationi peſſime ſervientes: Idcirco, qui hanc ſocordiam, & in officio ceſſationem, quantum in Nobis eſt, corrigere debemus, omnes & ſingulos Archi-Diaconos, Prælatos, & Chriſtianitatum Decanos, omneſque alios, qui intra ſuos terminos ſuas Synodos, ſeu Capitula, ut vocant, ſervare tenentur, ſimiliter omnes Parochialium Eccleſiarum Rectores, & Vice-Curatores, præſentium vigore requirimus & monemus: Archi-Diaconos quidem ac Prælatos, & Chriſtianitatum Decanos, ut memoratas ſuas Synodos, ſeu Capitula, deinceps ſuis quibuſque temporibus diligenter obſervare curent, & in his noſtra & Synodorum noſtrarum Epiſcopalium Decreta publicent, & quæ corrigenda & reformanda erunt (prout ad cujuſque eorum officium pertinuerit) corrigant & reforment, graviora vero ad Nos referant: Rectores vero & Vice-Curatores Eccleſiarum Parochialium, ut ad ejuſmodi Synodos ſeu Capitula, quæ viſitare quique tenentur, obedienter compareant, Decreta, Statuta & Præcepta Synodalia audiant, audita in ſuis Parochiis effectui mancipent, & *Reformationi* injunctæ ſtudeant & invigilent: ne ſervi mali, pigri, & inutiles reperiantur, ſub cenſuris, pœnis & mulctis in Statutis Synodalibus, tam quondam bonæ memoriæ Domini Engilberti, quæ poſtea ſub Domino Henrico facta ſunt Provincialia; quam quondam bonæ memoriæ Domini Hermanni ab Haſſia, Prædeceſſorum noſtrorum, (quæ quoque inferius deſcripta, præſentium vigore innovamus) in contemptores & ceſſatores ejuſmodi latis & promulgatis, quas ipſos incurrere volumus ipſo facto.

Sequitur Statutum Concilii Provincialis quondam Domini ENGILBERTI, contra impedientes & turbantes Celebrationes Sanctarum Synodorum.

„ Statuimus etiam, ut Prælati & „ ordinarii Judices noſtræ Civitatis & „ Diœceſis &c. *Vide Tomo III. in Synodo Engelberti anno* 1266. *celebrata Cap. XIV. pag.* 623.

Sequitur Mandatum quondam Domini HERMANNI ab Haſſia, per ejus Officialem in Synodo promulgatum.

„ Item mandat idem Venerabilis „ Dominus Officialis omnibus & ſingu- „ lis Paſtoribus & Vicecuratis, quate- „ nus in Capitulis ſuorum Decanatuum, „ ſtatutis temporibus obſervandis ſe „ perſonaliter repræſentent, ſub pœna „ unius Scutati Vuilhelmi, pro una „ Fiſco Reverendiſſimi Domini noſtri „ Archi-Epiſcopi Colonienſis, & pro „ alia medietatibus Decano & Capitulo „ rurali, ſub quibus degunt, irremiſſi- „ biliter exigenda, applicandi. Niſi „ rationabilis cauſa, quam etiam tene- „ antur tunc Decano & Capitulo per „ ſcripta, aut alias legitime per certum „ nuncium, ad hoc miſſum, allegare, „ ipſos excuſet: & tunc in caſu prædi- „ cto expenſas, pro qualibet perſona „ ſolvi conſuetas, Decano & Capitulo „ loci tranſmittere teneantur.

ET QUIA nuper Decanos noſtrarum Decaniarum Ruralium per noſtram Diœceſim Colonienſem ſitarum, ubicunque locorum reſidentes, qui ſupra ſcriptis Conſtitutionibus quondam Dominorum ENGILBERTI, & HERMANNI, aliiſque Provincialibus & Synodalibus Decretis, & *Reformationi* Auguſtanæ male obtemperarunt, ad comparendum coram hac Sacra Synodo citari & moneri fecimus, ſecundum Edicti ſeu Mandati noſtri ſubſequentis (quod per Tabellarium noſtrum Nobis juratum, eorum ſingulis fecimus intimari, cujus etiam relationi hac in parte fidem adhiberi volumus) formam & tenorem: Idcirco vobis committimus & mandamus, ut authoritate noſtra Archi-Epi-

ſcopali, ac etiam Synodali, contra rebelles,(*) obaudientes, inobedientes, contumaces & contemptores, ad comminatarum, & incurſarum pœnarum declarationem procedatis, & procedi curetis; ne (**) quos recti & juſti amor ad ſerviendum vocationi non permovet, ſaltem pœnæ formido ad ſubeunda ſua munera adigat & compellat: ſic tamen, ut cum vere reſipiſcentibus, & deinceps noſtris & Sanctæ Eccleſiæ Mandatis parere volentibus, mitius agere poſſitis.

Sequitur Mandatum noſtrum jam memoratum contra Decanos rurales, Synodis Epiſcopalibus intereſſe non curantes, nec ſua interim Capitula ſervantes.

ADOLPHUS, DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHIEPISCOPUS, SACRI ROMANI IMPERII PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, VUESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, APOSTOLICÆQUE SEDIS LEGATUS NATUS, &c. UNIVERSIS ET SINGULIS DECANIARUM NOSTRARUM RURALIUM, SIVE CHRISTIANITATUM, PER DIŒCESIM NOSTRAM CONSTITUTARUM, UBICUNQUE LOCORUM RESIDENTIBUS DECANIS, ET EORUM SINGULIS, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

AD audientiam noſtram pervenit, quod licet tam ex Sacrorum Canonum, & juris communis diſpoſitione, quam Statutorum Provincialium & Synodalium Eccleſiæ noſtræ Colonienſis, atque etiam Statutorum Decaniarum veſtrarum, per vos, & unumquemque veſtrûm juratorum ordinatione, ad vos pertineat, veſtroque officio ac muneri incumbat: bis in anno, videlicet in craſtino Dominicæ Invocavit, nec non altera Remigii, Synodis noſtris Diœceſanis, ac etiam Conciliis noſtris Provincialibus, quotieſcunque ea obſervari & celebrari contigerit, perſonaliter intereſſe, ibidemque Statuta & Mandata tam Provincialia, quam Synodalia, quæ in illis communi præhabito conſilio eduntur, publicantur & pronunciantur, audire, illorum exemplaria petere & recipere, eaque omnia ſecundum modum & formam vobis traditam, in proxima Congregatione, ſeu Capitulo, in veſtris Decaniis obſervanda omnibus & ſingulis Eccleſiarum Parochialium, ſub unaquaque Decania ſitarum, & veſtris Capitulis ſubjectarum, publicare, ac efficere, ut ea deinceps per Rectores & Vice-Curatores ejusmodi in ſuis Parochiis, cunctis ipſorum ſubditis innoteſcant, & debitæ executioni demandentur. Similiter in eisdem Capitulis omnia & ſingula Mandata, Nos & Archi-Diaconos noſtros ac veſtros, nec non Majoris Eccleſiæ noſtræ fabricam, ſeu Capitulum veſtrum concernentia, contra omnes & ſingulos Rectores, ſeu Vice-Curatores memoratos, ſive præſentes, ſive abſentes, exequi, cum eisdem veſtrarum Decaniarum Statutis ita ſtatuentibus, ejusmodi mandata ſic publicata, debite & legitime exequuta cenſeri, ejusdemque roboris, tam in perſonis abſentium, quam etiam præſentium eſſe, eosdemque pariter coarctare debeant: eo quod omnes in ejusmodi Capitulis veſtris, memoratis de cauſis, vel per ſe, vel legitime impediti, per alios comparere teneantur; Sicque etiam ſpecialiter in Statutis bonæ memoriæ Prædeceſſorum noſtrorum Dominorum SIFRIDI & VUALRAMI, omnibus & ſingulis, præmiſſa facere negligentibus, ſeu exemplaria Decretorum Provincialium, ſeu Synodalium, habere non curantibus, ſeu ea ſecum minime deferentibus, & in ſuis Decaniis, ſeu Parochiis publicare, & executioni demandare obmittentibus, ſententia excommunicationis latæ ſententiæ inflicta: jubeantque etiam bonæ memoriæ Prædeceſſoris noſtri Domini ENGILBERTI Statuta, ut vos aliique, ad quos id muneris ſpectat, Eccleſiarum Prælati, in terminis veſtræ jurisdictioni ſubjectis, Synodos veſtras rurales, congruis temporibus celebretis, & quæ corrigenda vel reformanda

(*) obaudire, *plerumque idem ſonat, quod* obedire: *aliquando tamen ſignificat* male audire. *Hic:* obaudientes *idem ſignificare videtur, quod:* audire negligentes. *Vide Gloſſar. Du Cange* V. abaudire & obaudire.

(**) *pro* ne, *legendum videtur:* ut.

da occurrunt in iisdem Synodis (ad quas omnes in Parochiis, in quibus eædem Synodi obſervantur, obedienter confluere tenentur) corrigatis & reformetis: non obſtante aliqua occaſione vel conſuetudine contraria, quæ pro corruptela in dictis Statutis reputatur, & penitus reprobatur: Quibus etiam poſtea felicis memoriæ HERMANNUS ab Haſſia, etiam Prædeceſſor noſter, majus robur addere volens, omnibus & ſingulis Rectoribus & Vice-Curatis, qui ſe in dictis Capitulis ſuorum Decanatuum, ſtatutis temporibus obſervandis, perſonaliter repræſentare non curaverint, ultra pœnas Canonicas, mulctam unius Scutati Vuilhelmi, pro una Fiſco noſtro, & pro alia medietatibus vobis Decanis & Capitulis Ruralibus, ſub quibus degunt, irremiſſibiliter exigendam, applicandam irrogaverit: niſi tamen eos, ſeu illorum aliquem, rationabilis cauſa, quam & teneantur tum vobis Decanis & Capitulis, per ſcripta, aut alias legitime, per certum nuncium ad hoc miſſum, allegare, ipſos excuſet: in quo tamen caſu nihilominus expenſas, pro qualibet perſona ſolvi conſuetas, vobis Decanis & Capitulis loci transmittere teneantur: Conſtet quoque, quod *Reformatio* Status Eccleſiaſtici, nuper anno M. D. XLVIII. in Comitiis Imperialibus, Auguſtæ celebratis, per Cæſaream Majeſtatem Ordinibus Eccleſiaſticis propoſita, & ab iiſdem recepta, idem munus præmiſſa peragendi, vobis paſſim imponat, & præterea a vobis exigat, ut graviora quæque ad veſtrum Archi-Epiſcopum, & Synodum Epiſcopalem, & Archi-Diaconos veſtros, publico judicio ſubmittenda referatis: prout paſſim in ejusmodi *Reformatione*, præſertim ſub titulo: *De Eccleſiaſticorum Ordinum officiis*, Paragrapho: *Archi Diaconi.* Et ſub titulo: *De Viſitatione.* Paragrapho: *Ad hanc formam*, continetur & legitur: Quæ licet omnia ita habeant, vosque omnes & ſinguli, tam tempore inſtitutionis ad Curam, quam geritis, quam promotionis ad Sacerdotii ordinem, nec non etiam electionis veſtræ ad officia veſtra Decanalia, juramentis corporalibus intercedentibus, Nobis reverentiam & obedientiam exhibere promiſeritis: Nihilominus tamen certiſſimis teſtimoniis edocti ſumus, quod permulti veſtrum, ſuæ propriæ ſalutis immemores, in prædictorum omnium & ſingulorum, tam pie & religioſe ſtatutorum ludibrium & contemptum, non ſine gravis perjurii reatus, excommunicationisque & aliarum pœnarum ſupra dictarum incurſu, ad Synodum noſtram Diœceſanam, proxime poſt Remigii celebratam, perſonaliter comparere, Synodaliaque Decreta & placita, in eisdem conſtituta, audire, & recipere: immo etiam (quod deterius eſt) Capitula veſtra poſt dictæ Synodi noſtræ celebrationem, pro more obſervare, inibique ejusmodi Decreta veſtræ curæ Parochis publicare, & exequenda demandare minime curaveritis: Immo, quod omnium deterrimum eſt, veſtris Archi-Diaconis, quibus in dicta *Reformatione* per Cæſaream Majeſtatem publicata, ſub titulo: *De Viſitatione*, Paragrapho: *Debet itaque.* injunctum eſt, ut veſtra Capitula & regiuncularum veſtrarum Eccleſias, ſingulis quibusque annis viſitare debeant: quibus etiam Nos in mandatis dedimus, ut Acta & Decreta in noviſſima Synodo noſtra, vobis in dictis Capitulis veſtris intimarent, & ad eorum exequutionem requirerent; tanquam notorie rebelles, obaudieritis, & dorſa verteritis, illos neque audire, neque in Capitulis veſtris præſidere, neque Exemplaria Decretorum noſtrorum recipere, nec eorum Mandata exequi volentes: non recogitantes, quod quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & velut ſcelus idololatriæ, nolle acquieſcere (*k*): pœnas & cenſuras prædictas, aliasque in jure communi contentas, & in tales refractarios fulminatas, damnabiliter incurrendo. Quamobrem vos omnes & ſingulos in præmiſſis, ſeu aliquo præmiſſorum culpabiles, præſentium per tenorem citamus, & requirimus, quatenus ad feriam ſecundam poſt Dominicam *Invocavit* proxime futuram in Civitate noſtra Colonienſi coram Nobis, ſeu noſtris Commiſſariis, & Sacra Synodo, perſonaliter compareatis, viſuri & audituri, vos ob præmiſſam veſtram inexcuſabilem inobedientiam, rebellionem, ac Sacrorum Canonum, Provincialiumque & Synodalium,

(*k*) 1. Reg. 15.

dalium, & veſtrorum propriorum Statutorum, ac etiam juramentorum veſtrorum, denique Cæſareæ Majeſtatis *Reformationis* violationem & prævaricationem, in pœnas & cenſuras prædictas, nec non perjurii reatum, damnabiliter incidiſſe, declarari, & declaratos ulterius denunciari & publicari, ac ad alias graviores pœnas etiam depoſitionis ab officio & beneficio procedi: Niſi coram Nobis, ſeu Sacra Synodo allegaveritis cauſam rationabilem, quare præmiſſa fieri non debeant. Certificantes vos omnes & ſingulos, quod ſive in termino citationis hujusmodi comparueritis, ſive non, Nos nihilominus, ſeu Commiſſarii noſtri, una cum Sacra Synodo, ad præmiſſa omnia & ſingula, jure & ratione ſuadentibus, procedemus, & procedi faciemus, contumacia veſtra in aliquo non obſtante. Inſuper monemus vos omnes & ſingulos in univerſum, ut deinceps memorata Statuta Dominorum SIFRIDI, VUALRAMI, ENGILBERTI, & HERMANNI, de Viſitatione Synodorum noſtrarum Provincialium, & de obſervatione veſtrorum Capitulorum, & Synodorum veſtrarum ruralium edita: nec non *Reformationem* Cæſaream deſuper ſubſequutam, obedienter, fideliter & firmiter obſervetis: Nobisque & Archi-Diaconis veſtris debitam obedientiam præſtetis, & exhibeatis: nec non Statuta & ordinationes ſingularum Decaniarum veſtrarum, coram Nobis, ſeu Commiſſariis noſtris, & Sacra Synodo, in forma authentica ſeu meliori, qua apud vos detinentur, revidenda & perluſtranda exhibeatis, ſeu exhiberi curetis, ſub excommunicationis, aliisque, quas in omnes & ſingulos contravenientes, in his ſcriptis ferimus, pœnis: ſcientes, quod excommunicationis cenſuram alia ſequetur gravior pœna, hujusmodi Mandati noſtris transgreſſoribus irroganda. In quorum fidem & teſtimonium, præſens noſtrum Mandatum in forma publica confici, Sigillique noſtri ſubimpreſſione communiri fecimus. Datæ in Arce noſtra Poppelsdorff, die Sabbati, vigeſima quarta menſis Januarii, anno a Nativitate Domini M.D.LI.

Querela Parochorum contra vulgi avaritiam, ob iniquam eorum, quæ Parochis debent, ſubtractionem. Innovatio STATUTI quondam D. VUILHELMI Archiep. Ne Domini temporales, Judices, Conſules aliquid attentent in præjudicium Sanctæ Eccleſiæ: Et STATUTI quondam D. ENGELBERTI contra detentores, ſeu ſubtractores Decimarum.

QUINTO, permultorum Parochorum, & Vice-Curatorum, qui Eccleſiis adminiſtrandis, & oviculis Chriſti paſcendis, ſe addixerunt, gravi certe & dolenda querimonia accepimus, hoc tam excellens & laborioſum miniſterium, præſenti deplorata ætate in tantam paſſim apud laicos veniſſe vilitatem & contemptum; ut non modo non cogitent ſuarum animarum Curatoribus, qui eis ſpiritualia ſeminant, carnalia viciſſim, hoc eſt, vel tenuem victum, quo vitam honeſte traducere poſſint, ſuppeditare: ſed & ea, quæ ſpeciali jure debent, ut ſunt oblationes Altaris, eæ ſaltem, quas quemque fidelem hominem in quatuor præcipuis anni Feſtis exſolvere juſtum eſt, & reliqua, quæ ex laudabili more Eccleſiarum Rectoribus dependi conſueverunt, perinique ſubtrahant. Quo fiat, ut eorum plerique, quorum Eccleſiæ nullis, aut admodum tenuibus Redditibus perpetuis ſunt dotatæ, ob facultatulas tam acciſas, vel ad relinquenda miniſteria, vel ad turpem, & ignominioſam mendicitatem propemodum adigantur: Eſſe quoque Laicos quosdam, qui eo veſaniæ venerunt, ut exiſtiment, vanum eſſe, ſuorum Parentum & neceſſariorum, in Domino defunctorum, ſolennem aliquam in Eccleſiis memoriam agere, aut curare, ut pro eis ad Altare Domini Sacrificium offeratur: non Triceſimos modo, & Anniverſarios dies, quorum vetuſtiſſimi quique meminerunt, abrogantes, ſed & honeſtas ſepulturas, & religioſas exequias (quæ & Juſta vocantur) ſuis proximis & cogna-

cognatis exhibere, neglecta prorſus omni Chriſtiana pietate, detrectant & pernegant, non ſatis religioſe de reſurrectione cogitantes. Quæ omnia quam pugnent cum ſacris Literis & Eccleſiaſtica Traditione, nemo Catholicus ignorat. Beatiſſimus enim Apoſtolus poſt Dominum pronunciat, (a) Juſtum eſſe, ut qui Altario deſervit, cum Altario quoque participet, Domino ordinante (b) iis, qui Evangelium annunciant, de Evangelio & vivere, quod dignus ſit operarius mercede ſua. Qui & eodem loco ſuos Corinthios alloquens: Si nos, inquit, vobis ſpiritualia ſeminavimus, magnum eſt, ſi carnalia veſtra metamus? Cui Divinæ, & Apoſtolicæ doctrinæ Concilium Generale innitens, ita quoque conſtituit, quod tametſi Sacramenta libere ſint conferenda, nihilominus tamen non ferendos eſſe laicos, qui laudabilem conſuetudinem erga Sanctam Eccleſiam, pia devotione fidelium introductam, ex fermento hæreticæ pravitatis nituntur infringere, ſub prætextu Canonicæ pietatis. Et proinde eodem Concilio ſancitum ſit, ejusmodi pias conſuetudines obſervari debere, & mandatum inſuper Epiſcopis, ut veritate cognita, eos compeſcant, qui malitioſe nituntur ejusmodi laudabiles conſuetudines immutare.

Quamobrem Divinis præceptis & Conciliaribus Decretis obſequi volentes, memoratam laicorum irreligioſitatem, & iniquam eorum, quæ ſuis Parochis debent, ſubtractionem, & laudabilium Eccleſiæ conſuetudinum præſumptam abolitionem: una cum omnibus Ordinationibus ſeu Statutis ſæcularibus, quibus cuilibet permittitur, ab ordinationibus, traditionibus, & laudabilibus Eccleſiæ conſuetudinibus impune diſcedere, præſentium per tenorem damnamus, innovantes STATUTUM quondam bonæ memoriæ Domini VUILHELMI Archi-Epiſcopi, Prædeceſſoris noſtri, ſub titulo: *Ne aliqui Domini temporales, vel Judices, vel Conſules, aliquid attentent in præjudicium Sanctæ Eccleſiæ* (& illius Innovatorium & Declaratorium felic. record. THEODERICI Archi-Epiſcopi, incipiens: *Item, cum præſumptuoſa quorundam Dominorum temporalium* &c.) quod ſequitur in hæc verba:

WILHELMUS, DEI gratia, &c. „ Præſumptuoſa quorundam Dominorum temporalium, &c. (c)

Innovamus præterea STATUTUM quondam bonæ memoriæ Domini ENGILBERTI, *contra detentores, ſeu ſubtractores Decimarum*, quod ſequitur in hæc verba: „ Item cum Sacrilegi cenſeantur, qui injurioſe ſubtrahunt &c. (d)

Innovatio Statuti quondam bonæ mem D. FRIDERICI Archiep. &c. De impedientibus Jurisdictionem Eccleſiaſticam, & de violatoribus Immunitatum Eccleſiaſticarum, & de excommunicatis in cœmeterio non ſepeliendis.

SEXTO, quia Chriſtus vult eſſe judicium in Eccleſia, & Excommunicatos vitari, tam vivos, quam mortuos debere; quod (ſecundum Sacros Canones) quibus non communicamus vivis, nec communicare debeamus defunctis: quia quoque Chriſtus domui ſuæ, orationi dedicatæ, & quæ huic adhærent fidelium cœmeteriis, ſuum vult honorem & immunitatem conſervari:

(a) 1. Cor. 10. (b) Matth. 10.

(c) Statutum iſtud Wilhelmi Archi-Ep. Colonienſ. cum pluribus aliis editum fuit anno 1357. die 25. Februar. *Vide illud Tomo IV. Concil. Germ. pag.* 483. Innovatum deinde a Theoderico a Mœrſa Archi-Ep. Colon. in Synodo Provinciali anno 1423. *Synodum hanc vide Tom. V. noſtro Conc. Germ. pag.* 217. ubi Cap. IV. prædicti Statuti confirmationem reperies.

(d) *Vide illud noſtro Tom. III. Conc. Germ. pag.* 629. *n. V.* inter cætera Engelberti II. Statuta Diœceſana, edita anno 1266. Eadem anno 1322. ab Henrico Archi-Ep. Colon. facta ſunt Provincialia, in Concilio Colon. Provinciali. *Vide Tom. IV. Conc. Germ. pag.* 282.

vari: idcirco & jam STATUTUM quondam bonæ memoriæ Domini FRIDERICI Archi-Epiſcopi, de impedientibus juriſdictionem Eccleſiaſticam, & de excommunicatis in cœmeterio non ſepeliendis, præſentium authoritate innovamus. Cui & hoc adjicimus, inique agere laicos, qui Parochos adigunt, ad infantes non baptizatos, vel partus abortivos, in Cœmeteriis, ad fidelium tantum corpora confovenda conſecratis, ſepeliendos: quod & hoc ipſo, Baptiſmo injuria fieri videatur, & Anabaptiſtarum furori quidquam tribui, qui omnium hominum, nedum Chriſtianorum, infantes, pares, quod ad perpetuam ſalutem conſequendam attinet, faciunt.

Sequitur jam memoratum Statutum quondam Domini FRIDERICI.

FRIDERICUS, DEI gratia &c. " Quanquam Sacris Canonibus &c. (e)

Innovatio STATUTI in præcedente Synodo Colonienſi promulgati de Proceſſionibus & Dedicationibus.

SEPTIMO, quia nunc tempus appetit, quo ſolent Dedicationes Eccleſiarum, & Circumlationes Venerabilis Sacramenti Euchariſtiæ, Reliquiarum & imaginum, & ſimiles proceſſiones & ſtationes frequentari, in quibus hactenus magis ventri, ſeu Como (f) Deo, comeſſationibus & ebrietatibus immodicis, & tympanis, ac aliis muſicis inſtrumentis, laſcive ſatis & procaciter reſonantibus, ſervitum eſt: idcirco ad tam fœdos abuſus penitus abominandos, ſerio volumus, & diſtricte præcipimus, Decretum Concilii noſtri Provincialis, ſub Rubrica: *De proceſſionibus, in quibus Sacra Hoſtia cum imaginibus Sanctorum circumfertur*: (g) Nec non Mandatum noſtrum in nupera noſtra Synodo ſuper hac re publicatum, (h) firmiter obſervari. Volumusque, ut in omnibus Eccleſiis ejusmodi Decretum ac Mandatum e ſuggeſtis per Prædicatores Verbi Dei, populo diligenter enarrentur, exponantur, & Scripturarum Divinarum allegationibus inculcentur, quo populus Divina voce, cui omnia cedunt, ab abuſionibus illis peſſimis deterreatur & abducatur.

Innovatio STATUTI olim Reverendiſſimi D. HERMANNI ab Haſſia: De executionibus Teſtamentorum.

OCTAVO. Licet Canonicis inſtitutis expreſſum ſit, Clericos de rebus ſuis, quæ conſideratione Eccleſiæ perceperunt, nullum de jure præter ſui Epiſcopi conſenſum, facere poſſe Teſtamentum: quodque de Clericorum Bonis, intuitu Eccleſiæ acquiſitis, Epiſcopo loci ad minimum quarta pars relictorum debeatur, ipſumque Epiſcopum Teſtamentorum Executoribus in executione, ſi intra annum eam facere neglexerint, ſuccedere: Noſtri autem Prædeceſſores, & præſertim memoratus quondam D. Hermannus ab Haſſia, debitam nobis portionem ad quantitatem longe minorem, quam a Canonibus tributam, pro ſua in Clericos humanitate redegerint, quam & Nos, ne quis ſe gravari, juſte quæri poſſit, libenter amplectimur: Idcirco Statutum Domini Hermanni, de executionibus Teſtamentorum, a Clericis conditorum, quod ſubjecimus, præſentium per tenorem innovamus.

STATUTUM olim Reverendiſſimi Domini HERMANNI ab Haſſia, Archi-Epiſcopi Colon. &c. De Executionibus Teſtamentorum.

HERMANNUS, DEI GRATIA SANCTÆ COLONIENSIS ECCLESIÆ ARCHI-EPISCOPUS, S. R. I. PER ITALIAM ARCHI-CANCELLARIUS, PRINCEPS ELECTOR, WESTPHALIÆ ET ANGARIÆ DUX, LEGATUSQUE NATUS &c.

" CUm nil plus debeatur homini-
" bus, quam ut ſupremæ voluntatis,

(e) Vide *Tom. IV. Conc. Germ. pag.* 519. Caput II. Synodi Colonienſis, anno 1375. ſub Friderico III. Archi-Ep. Colon. celebratæ.

(f) *Comus*, apud Veteres dicebatur *Deus comeſſationum & Saltationum nocturnarum.*

(g) *Supra pag.* 557.

(h) *Pag.* 776. *in Syn. præcedente.*

Digitized by

„ tatis, poſtquam jam aliud velle non „ poſſunt, liber ſit ſtylus, & licitum, „ quod non redit, arbitrium: Noſtraque interſit, ut vota defunctorum „ per omnia obſerventur & adimpleantur: idcirco pietate & miſericordia, „ quam defunctis debemus, moti, ac „ animarum ſaluti conſulentes, Authoritate noſtra Ordinaria ſtatuimus & „ ordinamus, ut cujuſcunque Teſtamenti, ultimæ voluntatis, ſive Codicilli, aut etiam ordinationis quorumcunque Legatorum, verbo, vel „ in ſcripto quomodocunque factorum, „ Executores, Manufideles, ſive fidei „ Commiſſarii, quomodocunque nominentur & appellentur, intra annum continuum, a die mortis Teſtatoris computandum, teſtamenta, ultimas voluntates, codicillos, ſive ordinationes Legatorum defunctorum, „ debeant realiter & cum effectu executi fuiſſe: Alioqui, dicto anno „ elapſo, executio teſtamentorum, ultimarum voluntatum, codicillorum, „ ſive piarum ordinationum, nulla exſpectata monitione, ſive aviſatione, „ ad Nos, noſtroſque Succeſſores, futuros Archi-Epiſcopos pro tempore „ devolvatur.

„ Inſuper ſtatuimus, & ordinamus, „ præcipimuſque, & mandamus, ut „ Executores præfati, intra triginta „ unum dies, a die mortis Teſtatoris „ computando, Sigillifero Curiæ noſtræ Colonienſis, veras & integras „ de verbo ad verbum concordantes, „ & collationatas copias, ex veris Originalibus extractas Teſtamenti & Inventarii, realiter & cum effectu debeant exhibuiſſe, ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ & decem „ florenorum Rhenenſium, Fiſco noſtro, dicto termino lapſo, ipſo facto „ perſolvendorum, niſi ſubſtantia defuncti tam ampla & magna ſit, aut „ aliud legitimum obſtet impedimentum, quod intra dictos triginta unum „ dies, Bona defuncti nequeant commode conſcribi, & de his Inventarium „ fieri. Extunc nihilominus noſtro Sigillifero pro tempore teneantur hoc „ ipſum ſignificare, & intra triginta „ unum dies prædictos a Sigillifero „ tempus competens petere. Quod „ etiam, ſi eorum petitio fuerit rationabilis, eis non denegabitur, ſub „ pœnis & cenſuris prædictis.

„ Item ordinamus, ſtatuimus, præcipimus & mandamus, ut dicti Executores cujuſcunque Teſtamenti, ultimæ voluntatis, codicilli, aut ordinationis quorumcunque Legatorum, „ intra menſem poſt annum prædictum „ immediate ſequentem, ſine ulteriori „ dilatione, coram Nobis de executione dicti Teſtamenti computationem, „ rationem & calculum legitimos realiter & cum effectu feciſſe debeant, „ & teneantur: Alioqui in pœnas excommunicationis, & decem florenorum prædictorum incidant ipſo facto."

AD HÆC quamvis ſecundum Decreta Canonica Clericorum ab inteſtato decedentium Bona, ad Eccleſiam devolvantur: & ad Epiſcopum, ea ſecundum ipſorum Canonum præſcripta, in pios uſus diſtribuere pertineat; reperiuntur tamen, qui temerariis & iniquis auſibus eadem Bona, ſua authoritate invadere & occupare præſumunt, quod ſub excommunicationis ſententia deinceps fieri prohibemus.

De Ludimagiſtris ſedulo, cujus ſint fidei, examinandis.

NONO, cum Ludimagiſtri hæretica pravitate adſperſi vel infecti, graviſſimam perniciem Eccleſiæ & Reipublicæ afferant, quando ſimplicis & innocentis juventutis animos perverſa & depravata doctrina vitiant ac violant: eaque de re in Concilio noſtro Provinciali cautum ſit, dandos eſſe per Diœceſim viros, cum doctos, tum pios, qui Ludimagiſtros ubique locorum conſtitutos, & deinceps conſtituendos, ſimul & libellos, quos prælegunt, diligenter examinent; Hinc eſt, quod vobis injungimus, ut communicato cum Decanis Ruralibus conſilio, viros tales, quos eruditos ſimul ac pios, & Catholicæ Religionis ſtudioſos eſſe, certis teſtimoniis acceperitis, Noſtro, & Synodi nomine nominatim deſignetis, & deputetis, qui ſinguli intra ſua pomeria ipſis decernenda, Ludimagiſtros per totam noſtram Diœceſim, oppidatim

datim vel vicatim, ad juventutem docendam conductos aut conducendos, diligenter de fide & doctrina examinent, & judicium de authoribus, ex quibus juventus, vel etiam plebs, tuto doceri poſſit, ferant, idoneos viros approbent, pravos vero & ſuſpectæ fidei, cum malis libellis abjiciant: & ad hoc inprimis ſint intenti, ne quisquam Ludimagiſter juventuti ſibi concreditæ, alium Catechismum prælegat, vel diſcendum proponat, quam qui ſit citra controverſiam a bene Catholico compoſitus, quique expoſitionem contineat Symboli Apoſtolici, Orationis Dominicæ, Salutationis Angelicæ, decem Præceptorum, & ſeptem Eccleſiæ Sacramentorum, ſecundum Catholicæ Eccleſiæ interpretationem & ritus.

De collapſæ Diſciplinæ Eccleſiaſticæ inſtauratione.

DECIMO, quia ad Epiſcopos quam maxime ſpectat, Diſciplinæ Eccleſiaſticæ collapſa inſtauratio, atque ita, proh dolor, habeat, quod inexcuſabili incuria & oſcitantia Majorum, tum Capitularis in Collegiis Eccleſiaſticis diſciplina, cum publica pœnitentia, quam jus Divinum & humanum eos, qui publica admiſerunt crimina, anteaquam ad communionem Sacramentorum recipiantur, peragere poſtulat, pene abolita ſit: Extent autem adhuc, ut accepimus, fragmenta quædam veteris moris apud Eccleſias, quæ ſi docti aliquot & pii diligenter inſpiciant, & cum judicio perlegant; facile modum ac viam invenerint, utriusque diſciplinæ tam Cleri, quam populi, reſtituendæ: Eam ob rem noſtræ Majoris, nec non Collegiatarum, aliarumque Eccleſiarum Prælatis & perſonis injungimus, ut quæcunque habent ſuper hac re Diſciplinæ Eccleſiaſticæ fragmenta ſeu libellos, intra hinc & Dominicam *Lætare*, memorato Vicario noſtro in Pontificalibus exhibere & tradere non detrectent. Ei enim & quibusdam aliis eruditis & piis viris mandatum dedimus, ut indagato, quoad fieri poteſt, veteri more, Nos de modo inſtaurationis utriusque diſciplinæ admoneant: quo res tam præclara, ad Synodum poſt hanc proximam, noſtræ Diœceſeos Eccleſiis reſtitui per Nos poſſit.

Commendatio & publicatio indictæ & proſequendæ Synodi Generalis Tridentinæ.

POSTREMO, interea dum hæc deſcribi & confici curamus, en literas Reverendiſſimi in Chriſto Patris, Domini SEBASTIANI, Archi-Epiſcopi Sipontini, Legati Apoſtolici ad Cæſaream Majeſtatem, univerſamque Germaniam deſtinati, accepimus. Quibus duo transſumpta authentica appoſita erant, quæ ad Nos, ex ſpeciali S. D. N. mandato transmiſit: Unum Bullæ ejusdem S. D. N. JULII Papæ III. continuationis, & proſecutionis Concilii Oecumenici, per felicis recordationis PAULUM Papam tertium, Prædeceſſorem ſuum indicti & inchoati, & poſtea certis de cauſis intermiſſi, & in proximis Kalendis Maji reaſſumendi: Alterum Brevis Apoſtolici, publicationis ejusdem Bullæ. Et quia S. D. N. in memorata Bulla indictæ continuationis, omnes Archi-Epiſcopos & Abbates, omnesque alios, qui de jure, vel conſuetudine, aut privilegio, Conciliis Generalibus intereſſe debent, quosque præfatus quondam felicis recordationis PAULUS III. in ſuis indictionibus, & aliis quibuscunque deſuper confectis & publicatis literis, Concilio intereſſe voluit, requirit ac monet, ut proximis Kalendis Maji, in ipſa Civitate Tridenti, legitimo ceſſante impedimento, convenire, & ſe congregare, ac ipſius Concilii continuationi & proſequutioni, omni mora poſtpoſita, incumbere velint. Memoratus quoque Legatus Apoſtolicus Nos admonendos putaverit, ut Nos in præmiſſis ſic exhibeamus, quemadmodum S. D. N. Papa deſiderat & confidit: Idcirco ex debito filialis obedientiæ, qua S. ſuæ, ſanctæque Sedi Apoſtolicæ & Eccleſiæ DEI ſumus obſtricti, ad noſtrum officium pertinere putavimus, vobis, omnibusque aliis & ſingulis, qui de jure, vel conſuetudine, vel privilegio Conciliis Generalibus intereſſe debent, quosque præfatus quondam Dominus PAULUS III. in ſuis indictionibus intereſſe voluit, Nobis, noſtræ-

ſtræque Archi-Epiſcopali jurisdictioni quomodolibet ſubjectis, memoratas literas Apoſtolicas, inferius deſcriptas, in hac noſtra Sacra Synodo publicandas, inſinuandas, & notificandas duximus, prout præſentium per tenorem publicamus, inſinuamus & notificamus: confiſi, omnes & ſingulos Nobis ſubjectos, qui hiſce Apoſtolicis literis requiruntur & monentur, ſe tales præbituros, ut S. D. N. experiatur, neque Nos noſtro officio in admonendo, neque illos in eo, ad quod ipſi tenentur munere, pro communi Eccleſiæ procuranda utilitate exequendo, fuiſſe deſides aut immorigeros. Literæ vero tum præfati Reverendiſſimi Domini Nuncii ad Nos directæ, quam generales S. D. N. ſequuntur in modum ſubſequentem: Et inprimis

EXEMPLAR LITERARUM Reverendiſſimi Legati Apoſtolici.

REVERENDISSIMO ARCHI-EPISCOPO COLONIENSI.

REVERENDISSIME & ILLUSTRISSIME PRINCEPS!

QUum ſuperioribus diebus Sanctiſſimus D. N. JULIUS Papa tertius, ad tollenda Religionis noſtræ diſſidia, quæ diu in Germania viguerunt, Generale Concilium per Prædeceſſorem ſuum felicis recordationis PAULUM tertium Tridenti indictum & inchoatum, poſtea certis de cauſis intermiſſum, in proximis Kalendis Maji reaſſumendum, & proſequendum expediens, & opportunum eſſe judicaverit; ut hanc ſuam deliberationem in Senatu Apoſtolico approbatam, per orbem Chriſtianum notam faceret, literas ſub plumbo, ad perpetuam rei memoriam confici, & ſucceſſive (ut moris eſt) publicari mandavit: quæ licet ad Dominationis veſtræ Reverendiſſimæ veriſimiliter notitiam devenerint; quia tamen Fratres ſuos Patriarchas, & Archi-Epiſcopos ſpeciali prærogativa dignos eſſe putavit, ſingulariter illos de his omnibus certiores reddere omnino decrevit. Earundem igitur literarum præſens authenticum exemplum, Dominationi veſtræ Reverendiſſimæ transmittendum, ad me deſtinavit: Quod, ut primum accepi, Venerabili viro Hieronymo Unicornio, Canonico & Procuratori veſtro, ad Dominationem veſtram Reverendiſſimam deferendum conſignavi. Reliquum vero eſt, ut Dominatio veſtra Reverendiſſima in præmiſſis ſe talem exhibeat, ut S. D. N. Papa, & boni omnes eam futuram fore deſiderant & confidunt.

DEUS Optimus Maximus perſonam ſuam cuſtodiat.

Datæ Auguſtæ, die XXVIII. Januarii M. D. LI.

Ad omne obſequium Dominationis veſtræ Illuſtriſſimæ

S. PIGINUS, ARCHI-EPISCOPUS SIPONTINUS, LEGATUS APOSTOLICUS.

BULLA

Reductionis Generalis Concilii ad Civitatem Tridentinam, cum monitione & requiſitione Prælatorum, ad illius proſecutionem, per S. D. N. JULIUM III. Pontificem Max.

JULIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD FUTURAM REI MEMORIAM.

CUm ad tollenda Religionis noſtræ diſſidia, quæ in Germania longo tempore non ſine totius Chriſtiani orbis perturbatione & ſcandalo viguerunt, bonum, opportunum & expediens eſſe videatur, ſicuti etiam chariſſimus in Chriſto Filius noſter CAROLUS, Rom. Imperator, ſemper Auguſtus, Nobis per ſuas literas & Nuntios ſignificari fecit, ut Sacrum Oecumenicum Generale Concilium, per felicis recordationis PAULUM Papam III. Prædeceſſorem noſtrum indictum, & per Nos tunc Cardinalatus honore fungentes, atque ipſius Prædeceſſoris nomine, una cum duobus aliis S. Rom. Eccleſiæ Cardinalibus, ipſi Concilio præſidentes, inceptum, ordinatum & continuatum: in quo plures publicæ & ſolennes habitæ fuerunt Seſſiones, pluraque tam in cauſa Fidei, quam Reformationis promulgata Decreta, multaque & ad utramque cauſam pertinentia, examinata & diſcuſſa, ad civitatem Tridentinam reducatur: Nos, ad quos & Summos pro tempore Pontifices ſpectat, Generalia Concilia indicere & dirigere, ut Eccleſiæ pacem & Chriſtianæ Fidei atque orthodoxæ Religionis incrementum,

mentum, ad Omnipotentis DEI laudem & gloriam procuremus, & quantum in Nobis eſt, tranquillitati ipſius Germaniæ, quæ ſane Provincia retroactis temporibus in vera Religione, & Sacrorum Conciliorum, & Sanctorum Patrum doctrina excolenda, exhibendaque Maximis Pontificibus, Chriſti Redemptoris noſtri in terra Vicariis, debita obedientia & reverentia, nulli Chriſtianorum Provinciæ fuit unquam ſecunda, paterne conſulamus, ſperantes, per ipſius DEI gratiam & benignitatem futurum, ut Reges omnes ac Principes Chriſtiani, juſtis piisque noſtris in hac re votis annuant, faveant, atque aſſiſtant; Venerabiles Fratres, Patriarchas, Archi-Epiſcopos, Epiſcopos: & dilectos Filios Abbates, omneſque alios, qui de jure, vel conſuetudine, vel privilegio Conciliis Generalibus intereſſe debent, quoſque idem Prædeceſſor noſter in ſuis indictionibus, & aliis quibuſcunque deſuper confectis & publicatis literis, Concilio intereſſe voluit, per viſcera miſericordiæ Domini noſtri JESU CHRISTI hortamur, requirimus, & monemus, ut proximis futuris Calendis Maji, quem diem ad ipſum Concilium in eo, in quo nunc reperitur, ſtatu reſumendum, & proſequendum prævia matura deliberatione, & ex certa noſtra ſcientia, & de Apoſtolicæ authoritatis plenitudine, ac Venerabilium Fratrum noſtrorum, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſilio & aſſenſu ſtatuimus, decernimus, & declaramus, in ipſa Civitate Tridenti, legitimo ceſſante impedimento, convenire & ſe congregare, ac ipſius Concilii continuationi & proſecutioni, omni mora poſtpoſita, incumbere velint. Nos enim operam ſedulo daturi ſumus, ut eodem tempore, in eadem Civitate noſtri omnino adſint Legati, per quos, ſi per ætatem noſtram, valetudinemque, ac Sedis Apoſtolicæ neceſſitates, perſonaliter adeſſe nequiverimus, Spiritu Sancto Duce ipſi Concilio præſidebimus: quacunque ipſius Concilii tranſlatione & ſuſpenſione, cæteriſque contrariis non obſtantibus quibuſcunque, ac præſertim illis, quæ idem Prædeceſſor noſter in ſuis literis prædictis, quas cum omnibus & ſingulis in eis contentis clauſulis & Decretis in ſuo robore permanere volumus, atque decernimus, & quatenus opus ſit, innovamus, voluit non obſtare: irritum nihilominus decernentes & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam, quavis authoritate, ſcienter vel ignoranter, contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum hortationis, requiſitionis, monitionis, ſtatuti, declarationis, innovationis, voluntatis & decretorum infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri ac Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quingenteſimo quinquageſimo, XVIII. Calend. Decembris, Pontificatus noſtri anno primo.

M. CARDINAL. CRESCENTIUS.

Rom. Amaſæus.

R. de Sanct. Marſal.

R. APUD ROMULUM SECRETARIUM.

BREVE APOSTOLICUM Publicationis ejuſdem Bullæ.

JULIUS PAPA III. AD FUTURAM REI MEMORIAM.

Superioribus diebus de Venerabilium Fratrum noſtrorum S. Rom. Eccleſiæ Cardinalium conſilio, ex cauſis tunc expreſſis, Apoſtolica authoritate decrevimus, quod Sacrum Oecumenicum & Univerſale Concilium Tridentum, ubi olim inceptum fuerit, reduci, & ibi adjuvante Domino terminari deberet, tempuſque ad illud reſumendum & proſequendum, Calendas Maji proxime futuri præfiximus: omneſque & ſingulos, quomodolibet in eo intereſſe debentes, hortati ſumus & monuimus, ut dicto tempore Tridenti eſſe vellent, prout in noſtris ſub plumbo deſuper expeditis literis plenius continetur. Ne autem propterea, quod dictæ literæ nondum publicatæ fuerunt, aliqui ignorantiam rei ullo modo prætexere poſſint, ſed omnes plenam illius notitiam habeant; dicta authoritate per præſentes ordinamus, quod tam prædictæ, quam præſentes literæ, per aliquem ex noſtris Curſoribus in Baſilicis S. Petri de urbe, & S. Joannis Lateranenſis, dum inibi Divina celebrantur, publice ac alta & intelligibili voce legantur, & poſtquam lectæ fuerint, valvis ipſarum Baſilicarum affigantur, & inibi aliquamdiu dimittantur, & relicta poſtea illarum copia, amoveantur: Decernentes publicationem ſic faciendam, omnes & ſingulos ipſius Concilii celebrationi quomodolibet intereſſe debentes, perinde arctare, ac ſi eis perſonaliter intimatæ fuiſſent: quodque ipſarum literarum tranſump- tis,

tis, etiam impreſſis, manu alicujus Notarii ſubſcriptis, ac Sigillo perſonæ in Dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ munitis, eadem prorſus fides adhibeatur, quæ ipſis Originalibus adhiberetur. Adhortantes, & in Domino requirentes omnes & ſingulos Venerabiles Fratres noſtros Patriarchas & Archi-Epiſcopos, ad quos ipſarum literarum exempla impreſſa transmitti curabimus, ut pro ſuo officio & debito, id eorum Suffraganeis, & aliis minoribus Prælatis, & Abbatibus, notificent, contrariis non obſtantibus quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petrum ſub annulo Piſcatoris, die vigeſima ſeptima Decembris, M. D. L. Pontificatus noſtri anno primo.

GAL. AQUINAS.

Publicata in prædictarum Eccleſiarum valvis prima Januarii M. D. LI.

Ita eſt. Joannes Roillard Curſor Sſt.

Ita eſt. Maturinus Menander Curſor Sſt.

Adrianus de Cuppis, Magiſter Curſorum.

HÆC SUNT, quæ in præſentiarum a vobis Commiſſariis noſtris, ac tota Synodo poſcimus. Quæ ſi Synodali authoritate firmata, gnaviter, ut ſpes eſt, executi fueritis, feceritis rem veſtris officiis dignam, ac expreſſam noſtram voluntatem & mentem. In quorum robur & teſtimonium, præſentes literas ſigillo noſtro ſubimpreſſo fecimus communiri. Datæ in Arce noſtra Poppelsdorff, Anno Domini M. D. LI. ipſo die Valentini Martyris.

His itaque literis memorati Reverendiſſimi Domini, D. Archi-Epiſcopi Colonienſis, publice perlectis, Sacra Synodus conſurgens, ſe in domum Capitularem Eccleſiæ majoris recepit. Illicque conſidens, cum (præhabito ſuper præſcriptis decretis, edictis, mandatis, & juſſionibus, in eisdem literis ordine narratis & contentis, maturo Tractatu) comperiſſet, ea omnia & Divinis literis & Sacris Canonibus quam maxime conſentanea eſſe, & plurimum ad reformationem proſequendam profutura: idcirco pro ſuæ obedientiæ debito, eadem ipſa, ut mature, ſancte & pie ab antedicto ſuo Archi-Epiſcopo conſtituta & mandata ſunt, recipiens, Synodali etiam auctoritate firmavit, & ab omnibus, quos concernunt, ſub cenſuris & pœnis comminatis, fideliter exequenda decrevit.

Recenſio eorum, qui Synodo præſenti intereſſe debebant, ac præſentium aſſignatio. Confutatio vehemens quorundam Decanorum Ruralium.

DEinde recitata fuerunt nomina, & annotati præſentes Decani Rurales, ſeu Chriſtianitatum, videlicet Arcuenſis ſeu Bonnenſis, Tulpetenſis, Eiffilcenſis, Sibergenſis, Juliacenſis, Berchemenſis, Geldrenſis, Noviomagienſis, alias Zeifflicenſis, Suchtelenſis, Nuſſienſis, Vuattenſchedenſis, Sanctenſis, Tremonienſis, Tuitienſis, Ludenſchedenſis, Vuormbachenſis, Aſſindienſis.

Quo facto, providus Magiſter Tilmannus Rinſche, Procurator Fiſcalis præfati Reverendiſſimi Domini noſtri, reproduxit citationis & reſpective monitionis & requiſitionis mandatum, per eundem Dominum noſtrum Reverendiſſimum contra omnes & ſingulos Chriſtianitatum Decanos, per totam Diœceſim Colonienſem conſtitutos, ſuperioribus diebus Decretum, emanatum, & legitime executum, petens per providum Magiſtrum Crathonem a Leyten de Vuetter Notarium publicum, & ſuperioris, ac præſentis Synodi Scribam, ad hoc ſpecialiter deputatum, memoratos Decanos præſentes ſingulatim interrogari, an ne dictum mandatum ipſis & unicuique ipſorum, per Nuntium, ſeu Tabellarium præfati Reverendiſſimi Domini noſtri ad hoc ſpecialiter deputatum & juratum, rite & legitime inſinuatum fuerit.

Qui omnes ex ordine interrogati reſponderunt, quod ſic:

Hoc audito, & per Procuratorem Fiſcalem recepto & acceptato, idem Procurator Fiſcalis petiit, memoratum Magiſtrum Crathonem Notarium per Sacram Synodum moneri, ad deſignandum ex ſuo Protocollo actorum Synodi proxime præcedentis, nomina Decanorum Ruraliium,

Digitized by Google

um, qui tunc (nulla legitima excuſatione facta) non comparuerunt: qui per Synodum monitus, ex ſuo Protocollo deſignavit & recitavit Decanos, Juliacenſem, Vuattenſchedenſem, Sanctenſem, Tremonienſem, Attendorienſem, Dusburgenſem, Vuornbachenſen.

Tum Fiſcalis petiit a Sancta Synodo jam nominatos Decanos, illic adſtantes, ob ejusmodi ſuam noncomparitionem ad dictam Synodum Epiſcopalem, in pœnas & cenſuras, in dicto mandato expreſſas, incidiſſe declarari: ac potiſſimum eos, qui a dicta Synodo, ſua Capitula pro more non ſervaverunt, nec ad ea ſuos Archi-Diaconos ad præſidendum admittere, nec Decreta Synodalia recipere, nec mandata Eccleſiaſtica, ſecundum diſpoſitionem Sacrorum Canonum & Statutorum Provincialium, & Cæſareæ Reformationis, Auguſtæ receptæ, Decreta exequi voluerunt.

Deinde quoque accuſavit contumaciam Decanorum, ad præſentem Synodum comparere non curantium, eorumque contumaciam ſecundum ejusdem mandati tenorem petiit puniri.

Denique poſtulavit, Decanos præſentes, omnesque alios obſervationi Synodorum Epiſcopalium intereſſe debentes, requiri & moneri, ut dicto mandato Reverendiſſimi Domini noſtri poſthac per omnia pareant, ac ut Decani Rurales ſuarum Decaniarum Statuta, ſeu ordinationes, in medium exhibeant.

Verum cum ex adverſo prædicti Decani accuſati præſentes, varias & diverſas excuſationes ſuæ culpæ attuliſſent, ac omnes, qui in ditionibus Illuſtriſſimi Principis & Domini, Domini Vuilhelmi Ducis Juliacenſis, Clivenſis & Montenſis, Comitis in Marka, Ravenſperg, Domini in Ravenſtein &c. &c. commorantur, quasdam literas ab eodem Principe ad ſe directas produxiſſent, & earum vigore ſibi juſtum metum incuſſum allegaſſent, & inter hos Religioſus Pater, Albertus Köninck Sacræ Theologiæ Magiſter, qui Eccleſiam Parochialem in Duren, & Decanatum Juliacenſem, ſine tamen auctoritate præfati Reverendiſſimi Domini noſtri Archi-Epiſcopi adminiſtrat, & præterea quoddam Beneficium Eccleſiaſticum, in dicta Eccleſia Durenſi ſitum, ſine tamen Canonica inſtitutione detinet, prout hæc ad interrogationem Procuratoris Fiſcalis publice confeſſus eſt, cum, inquam, is præ cæteris a dicto, ac aliis Procuratoribus Fiſcalibus Reverendiſſimi Domini noſtri Archi Epiſcopi, & Officiariis Reverendi & Illuſtriſſimi Domini, Domini Georgii ex Ducibus Brunsvuicenſibus, Præpoſiti Eccleſiæ majoris Colonienſis, & Archi-Diaconi &c. urgeretur: Commiſſarii Reverendiſſimi Domini noſtri Archi-Epiſcopi una cum Sacra Synodo omnibus & ſingulis Decanis Ruralibus præſentibus & ſuperius nominatis, infra ſcripta interrogatoria proponi fecerunt, & ad ea per verbum veritatis affirmative vel negative, clare ac diſerte reſpondere illos juſſerunt, uti factum eſt in modum ſubſequentem.

Primum itaque interrogati fuerunt, anne verum ſit, quod ipſi omnes & ſinguli Reverendiſſimo Domino noſtro Archi-Epiſcopo triplicis juramenti vinculo, ad obedientiam & reverentiam debitam præſtandam, obſtricti ſint. Primum quidem ratione ordinationis ſuæ ad Sacerdotii gradum: ſecundo, ratione inſtitutionis ſuæ ad Eccleſias Parochiales, quas adminiſtrant: tertio, ratione officii ſui Decanalis? Et reſponderunt omnes, ſe, ut memoratum eſt, obſtrictos eſſe.

Secundo rogati ſunt, anne verum ſit, quod ipſi non modo ex diſpoſitione juris communis & Statutorum Provincialium Eccleſiæ Colonienſis, Reformationisq; per Cæſaream Majeſtatem Auguſtæ propoſitæ & receptæ, ſed etiam ex antiquiſſimo more, ab immemorabili tempore in Eccleſia & Diœceſi Colonienſi ſemper obſervato, atque adeo juxta ſuarum Decaniarum Statuta, à ſe jurata, teneantur quotannis bis in Civitate Colonienſi ad Synodos Archi-Epiſcopales perſonaliter (niſi tamen legitime impediti fuerint, & per ſuos Procuratores, ad hoc ſpeciale mandatum habentes, & fidem de impedimentis facientes excuſentur) comparere, & eisdem Synodis, quarum una feria ſecunda poſt *Invocavit*: ſecunda vero, altera poſt *Remigii* Epiſcopi celebrantur, intereſſe, & audire decreta, quæ in illis Synodice conſtituuntur & ſanciuntur, eorumque exemplaria petere, & ſibi comparare, & ea diligenter legere, attendere

re & obſervare ? Ad quam interrogationem ſimiliter reſponderunt, ſe ad hæc teneri.

Tertio interrogati ſunt, anne itidem ex antiquiſſimo more, ſupra omnium hominum memoriam ſemper obſervato, atque etiam ſuarum Decaniarum Statutorum vigore (ut Jus commune, Statuta Eccleſiæ Colonienſis, & Cæſaris Reformatio ſileantur) obſtricti ſint, quotannis bis, poſt Archi-Epiſcopales Synodos celebratas, ſua Capitula obſervare, & in eisdem omnibus & ſingulis Eccleſiarum Parochialium Rectoribus & Vice-Curatoribus, ſub eorum Decaniis commorantibus, eisdemque Capitulis intereſſe debentibus, Decreta in Synodis Archi-Epiſcopalibus promulgata, inſinuare & publicare, & ut ea ulterius quique in ſuis Parochiis publicent & obſervari faciant, committere ? Et reſponderunt, quod ſic.

Quarto interrogati ſunt, anne ſimiliter ſecundum ſua propria ſtatuta, ipſorum juramentis corporalibus firmata, & præterea ex more longe vetuſtiſſimo teneantur in eisdem Capitulis exequi quæcunque mandata Eccleſiaſtica, ſuum Archi-Epiſcopum, Eccleſiæ Colonienſis fabricam, ſuum item Archi Diaconum, & ſuum denique Capitulum concernentia ? Et faſſi reſponderunt, ſe teneri.

Quinto interrogati ſunt, anne itidem ex receptiſſimo more, ab immemorabili tempore obſervato, celebratio Sacrarum Synodorum Parochialium ſemper ſpectaverit, & pertinuerit primo quoque anno ad Archi-Epiſcopum, ſecundo vero ad Archi-Diaconum, tertio ad Decanum Ruralem, & quarto ad Rectores ipſarum Eccleſiarum Parochialium: quodque in eisdem Synodis, quæ correctione & reformatione digna ſunt, corrigi & reformari debeant ? Et reſponderunt, rem ita ſe, ut interrogati ſunt, habere.

Sexto interrogati ſunt, anne ipſi Decani Rurales tam de jure communi, ordinationeque Statutorum Eccleſiæ Colonienſis, quam etiam ex antiquiſſima conſuetudine, teneantur, omnes & ſingulas Beneficiales, matrimoniales, & reliquas Eccleſiaſticas cauſas, quæ Judicialem requirunt indaginem, ad tribunal, ſeu forum ſui Archi-Epiſcopi, ſeu Archi-Diaconi remittere, per eos ſua authoritate jure terminandas: Et, quod ad ipſos attinet Decanos, debeant eſſe contenti ſola correctione Synodali delictorum manifeſtorum, in Synodis Ruralibus delatorum & publicatorum; eo quod ipſi nullam habeant jurisdictionem contentioſam ad cognoſcendum ſuper viribus titulorum Beneficiorum Eccleſiaſticorum, vel matrimoniorum, & ſimilium, quorum cognitio proprie ad Epiſcopos & Archi-Diaconos pertinet: quod ad ipſos ſolos inſtitutio, & deſtitutio, & matrimonialium ac ſimilium Eccleſiaſticarum cauſarum cognitio ſpectet ? Et, anne conſtet, ipſos Decanos non poſſe mucronem Epiſcopi (quæ excommunicatio eſt) ſua auctoritate diſtringere ? Et reſponderunt omnes, rem ita ſe habere, nemine contradicente.

Septimo interrogati ſunt, anne teneantur, caſus Epiſcopis per Sacros Canones pro indicendis pœnitentiis ſpecialiter reſervatos, ad ſuum Archi-Epiſcopum remittere ? Et reſponderunt, quod ſic.

Postremo interrogati ſunt, velintne ſuperiorum Synodorum & præſentis Decreta ſecundum veterem conſuetudinem & morem, & prout de jure tenentur, publicare & obſervare: & in his, ſicut ab antiquo fieri ſolitum eſt & conſuetum, decenter ſe gerere, ſuoque Archi-Epiſcopo reverentiam & obedientiam debitas in omnibus exhibere ? Et reſponderunt ſe velle pro ſua virili & quantum poſſent.

Quibus ſic geſtis, Commiſſarii præfati Reverendiſſimi Domini noſtri una cum Sacra Synodo, prædictis Decanis accuſatis, aliisque adſtantibus, & ad Synodum non pertinentibus, paululum ſecedere juſſis, habita ſuper præmiſſis matura conſultatione & deliberatione: & deinde dictis accuſatis, rurſus coram ſe ad ſuam præſentiam revocatis, tandem inſtante Procuratore Fiſcali, in Notarii & teſtium infraſcriptorum præſentia, ſuum Decretum Synodale in ſcriptis tulerunt, quod & publice legi, recitari, & pronuntiari fecerunt, tenoris ſubſequentis.

DECRE-

DECRETUM SACRÆ SYNODI,

contra inobedientes quoſdam Decanos Rurales.

Licet Commiſſarii Reverendiſſimi Domini noſtri D. Adolphi, Archi-Epiſcopi Colonienſis, Principis Electoris &c. ac Sacra Synodus non audiverint cauſas rationabiles, & in jure fundatas, per quas, qui accuſati ſunt, ab inobedientia ſua in totum excuſentur: eo maxime, quod nullius Decani, non venientis ad Synodum Epiſcopalem, excuſatio recipi debet, niſi facta per Procuratorem, ad hoc habentem ſufficiens Mandatum, & docentem de legitimo impedimento ſui Mandatoris: & propterea poſſent de rigore, eos in pœnas & cenſuras in Mandato reproducto comprehenſas, incidiſſe declarare: nihilominus in præſentiarum humanius ac mitius agere volentes, pœnarum & cenſurarum hujusmodi declarationem uſque ad proximam Synodum ſuſpendunt: eo ſalvo, quod Reverendum D. Provincialem, & Venerabilem D. Priorem Carmelitarum in Colonia requirunt, ut F. Albertum Köninck, ſui ordinis Profeſſum, & præter auctoritatem Ordinarii ſui Archi-Epiſcopi, Eccleſiam Parochialem Durenſem, una cum una vel pluribus Vicariis, etiam ſine titulo occupantem, & Decanatum Ruralem Juliacenſem adminiſtrantem, contra Sacrorum Canonum Sanctiones, quæ talibus anathematis pœnam infligunt, in & ad ſuum Monaſterium & obedientiam juxta Canones Synodi Provincialis noviſſime celebratæ, revocent; donec authoritatem ſui Ordinarii, & Canonicam inſtitutionem de aliis beneficiis, & abſolutionis, & rehabilitationis beneficium mereatur obtinere: quam authoritatem, conſenſum, & abſolutionis beneficium poteſt incontinenti per ſe, vel alios, apud Reverendiſſimum Dominum noſtrum, prope exiſtentem, & apud Superiores ordinis ſui, niſi velit in inobedientia perſeverare, ſibi procurare. Statuentes nihilominus & decernentes, quod Decani Rurales ſub Illuſtriſſimo Principe, & Domino, Domino Duce Juliacenſi, Clivenſi, & Montenſi, ac Comite Markenſi, & Ravenſpergenſi &c. commorantes, teneantur ſe cum decretis & actis in hac præſenti Synodo, ad Celſitudinem ejus Illuſtriſſimam perſonaliter conferre, & eandem de omnibus hic pronuntiatis, publicatis & actis, fideliter, obſequioſe & humiliter informare, & de eo certiorem reddere, quod in Synodis proxime celebratis, ſeu etiam in hac, nihil ſit eis a Reverendiſſimo Domino ſuo Archi-Epiſcopo Colonienſi injunctum, niſi quod ad Celſitudinem ſuam Reverendiſſimam, tanquam loci Archi-Epiſcopum & Ordinarium, non ſolum de jure, ſed etiam de more, & conſuetudine, ultra omnem hominum memoriam ſpectavit & pertinuit, & in cujus uſu ſuæ Reverendiſſimæ Celſitudinis Prædeceſſores, per totam ſuam Diœceſim hactenus fuerunt, quodque ipſi, niſi perjurium incurrere, & debitam obedientiam ſuo Archi-Epiſcopo (quod abſit) ſubtrahere velint, teneantur, ejusmodi decretis & mandatis parere, vel ſua miniſteria relinquere: ea ſpe, quod præfatus Illuſtriſſimus Dux, hujusmodi informatione recepta, clementer patietur, prout etiam ſua Illuſtriſſima Celſitudo in ſuis literis ad hoc ſe offert, præfatum Reverendiſſimum ſuo Jure Archi-Epiſcopali, ſibi ab antiquo competenti, libere uti: eo maxime, quod Sacra Synodus informata eſt, Reverendiſſimum Dominum nihil penitus novi velle attentare, ſed tantum cupere, ut fiat & ſervetur Spiritualis & temporalis Juriſdictionis diſtinctio, & quod quisque in exercitio ſuæ Juriſdictionis maneat illæſus. Præfigentes nihilominus dictis Decanis terminum infraſcriptum, videlicet, ut intra hinc & Feſtum Lanceæ & Clavorum, Reverendiſſimum Dominum noſtrum de actis & expeditis per eos, certiorem reddant, & datum reſponſum ad Celſitudinem ſuam Reverendiſſimam perferant. Injungentes eisdem, ut de cætero, ut promiſerunt, ſua officia debita, ad quæ juxta propriam confeſſionem tenentur & obligantur, fideliter exequantur, ſi declarationem cenſurarum & pœnarum prædictam, in proximam Synodum ſuſpenſam, velint evitare. Mandant quoque eisdem Decanis, ut, qui Statuta ſuarum Decaniarum ad manum habent, ea revidenda Dominis Commiſſariis Reverendisſimi Domini noſtri, intra hinc & diem craſtinum tradant: cæteri vero intra hinc & dictam

dictam diem Lanceæ & Clavorum tradi procurent: nec hinc diſcedant, niſi Decretis & actis hujus Synodi ſigillatis & ſubſcriptis, quibus parere teneantur, ſibi comparatis.

Cui quidem Decreto ſic lecto, & recitato, nemo contradixit. Et ſic Synodus, facta dimiſſione, in Domino eſt ſoluta.

Actum & datum in Schola Theologorum, in qua Synodus communiter celebrari conſuevit: ac poſt digreſſum ex eadem, in domo Capitulari Majoris Eccleſiæ Colonienſis, ſub anno Domini M. D. LI. feria ſecunda poſt Dominicam *Invocavit*, quæ erat ſexta decima menſis Februarii, præſentibus ibidem Clariſſimo Domino Franciſco Burchardo Jurium Doctore, & præfati Reverendiſſimi Domini noſtri Archi-Epiſcopi Colonienſis Conſiliario aulico: nec non Venerabilibus, Egregiis & circumſpectis viris, Dominis Joanne a Kempis, & Joanne Beckum, Jurium Licentiatis, Petro a Coſfeldt, Reverendi Capituli Colonienſis Secretario, & Caſparo a Dorler, Teſtibus ad hoc ſpecialiter vocatis & rogatis. In fidem & teſtimonium præmiſſorum, Sigillum majus Venerabilis Curiæ Colonienſis, de mandato præfatorum Dominorum Commiſſariorum, & Sacræ Synodi, præſentibus actis, per memoratum Magiſtrum Crathonem, hujus Synodi Notarium, de ſimili mandato ſubſcriptis, eſt impreſſum.

De ſpeciali Mandato & Commiſſione Reverendorum, Illuſtrium, & Venerabilium Dominorum Commiſſariorum, præfati Reverendiſſimi Domini mei, ac totius Sacræ Synodi, ego Cratho a Leyten de Wetter, Notarius publicus, ejusdemque Synodi Scriba, ſpecialiter deputatus, rogatus & requiſitus, ſubſcripſi.

SYNODUS GLACENSIS ARCHI-DIACONALIS,

Anno Chriſti MDLIX. Pauli IV. PP. V. Ferdinandi I. Imp. II.

CONSTITUTIONES SYNODI COMITATUS GLACENSIS.

CHRISTOPHORUS NEÆTIUS, SACRÆ THEOLOGIÆ DOCTOR, ET ARCHI-DIACONUS COMITATUS GLACENSIS. HIERONYMUS HANOSKI, DECANUS IBIDEM, SALUTEM IN DOMINO SEMPITERNAM.

HAud vos latere arbitramur, Confratres, ac Domini, in Chriſto chariſſimi, nobis jam dudum, & in præſentia veſtra, per Dominos Commiſſarios, a Cæſarea Majeſtate huc transmiſſos, nec non & Dominum, Dominum HENRICUM, Adminiſtratorem Catholicum Archi-Epiſcopatus Pragenſis Eccleſiæ, Ordinarium noſtrum, officium Archi-Diaconi ab una, & Decani, ab altera parte, fuiſſe, & eſſe injunctum, hac conditione, ut circa gubernationem rerum Divinarum, & aliarum, ad cuſtodiam ſimul & diſciplinam, gregis commiſſi ſpectantium, nos diligentes Inſpectores præbeamus.

Quod quidem officium hactenus non ſine ingenti & anxia ſolicitudine ſuſtinuimus, non ignorantes, quantum nos ſudare oporteat, quantave pœna nos ſit apprehenſura, ſi talentum, quod Chriſtus ſuo ſanguine precioſo redimendum duxit, quodque abiens ſuis Diſcipulis, & nobis ad uſuram tradidit, nil operando, ſudario ſaltem involventes, noſtra incuria perire ſiverimus. Accedit quoque ad communem curam noſtram, quam ratione functionis noſtræ,

ſtræ, pro Eccleſiis noſtris gerimus, quod videmus hujusmodi onus, in ea tempeſtate, & terra nobis eſſe impoſitum, in qua tot ſectæ, ſchismata, pravæ opiniones, & dogmata falſa agminatim velut in aſylum confluxere. Quæ &, ut videre licet, miram animorum diſtractionem procrearunt, adeo ut jam fere nemini cuiquam fidem adhibere liceat. Nam qui internas, circa fidem ſimultates alunt, quomodo poterunt diu, niſi maluerint diſſimulata probitate, contra Chriſtianam ſimplicitatem, dolum exercere, quomodo poterunt, inquam, extrinſecus, pacifice unanimesque vivere?

Cur autem hactenus moram traxerimus, quo minus, ut fortaſſe ſuſpicamini, ad officium noſtrum ſpectantia, exercuimus, culpa noſtra factitatum non eſt. Quis enim ſeparabit nos a charitate matris noſtræ Eccleſiæ, an opprobria, ſcommata, dicteria, vel etiam temporum iniquitas, locique ſpinoſa & offendibilis occaſio? Certe hæc omnia magis auxere ſolicitudinem noſtram, quam ut negligentiæ excuſationem, ſeu deſidiæ patrocinium præſtaſſe, videri poſſent. Imo aliud quiddam fuit, & nunc eſt, quod huc uſque deſiderium noſtrum protrufit. Verum, nihilominus, ex quo cuncta in pejus relabi cernuntur, officio noſtro, tum & Præcepto Domini Adminiſtratoris, Dominique DEI noſtri, ſatisfacturi, ſubſequentes Conſtitutiones, vobis proponere ſtatuimus, ne dicatur in nos illud Eſaiæ 56. *Speculatores ejus cæci omnes, canes muti, non valentes latrare, videntes vana*: Et Ezech. 33. *Sanguinem populi, de manu Speculatoris requiram.*

Porro, ex quo plurimi veſtrum, certe valde turpem vitam agunt, viventes in continuis comeſſationibus tabernarum, jurgiis, & aliis vitiis, quæ laicis omnibus modis, multo magis Clericis, in pleriſque locis Scripturæ, & Statutis Conciliorum prohibita leguntur, nolumus de reliquo diſſimulanter agere, timore perculſi ex hoc, quod habemus apud Ezech. 34. *Ecce ego ipſe gregem meum de manu Paſtorum requiram.* Et Eccleſ. 7. *Non quæras fieri Judex, niſi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimeſcas faciem potentis, & ponas ſcandalum in agilitate tua.* Volens hiſce, illos gravi pœna dignos eſſe, qui vitia ſubditorum, quæ pro poteſtate ſibi conceſſa emendare, evellere, & eradicare deberent, connivendo nutriunt, & augent. Audite & Fratres chariſſimi, D. Paulum dicentem Actor. 20. *Attendite vobis & univerſo gregi*, nempe vos, qui eſtis aliorum Præfecti, *in quo vos poſuit Spiritus Sanctus Epiſcopos, regere Eccleſiam DEI, quam acquiſivit Sanguine ſuo.*

His itaque commonitionibus incitati, certa ſcientia ducti, nos oportere repræſentari, ante tribunal Chriſti, in convocatione univerſali, quæ fiet in die noviſſima, reddituri rationem pro omnibus, quæ geſſit unusquisque in corpore ſuo, ſive bonum, ſive malum, magis autem de his, quæ geſſit unusquisque in corpore Chriſti, quod eſt Eccleſia, propenſa voluntate inclinati, culpandam quorundam veſtrorum negligentiam, & diſſolutam vitam, opportunis admonitionibus, importunisque diſciplinis, in charitate eliminare decrevimus. Adjutorio confortati & confirmati in primis DEI Optimi Maximi, deinde Illuſtriſſimi ac Catholici Principis, & Domini, Domini ERNESTI, (*) Comitis Palatini Rheni, utriusque Bavariæ Ducis &c. Domini, Domini noſtri gratioſiſſimi, quem ſingulari DEI beneficio, Dominum Comitatus noſtri conſtitutum arbitramur: Tantamque opportunitatem nunc nobis oblatam, nequaquam negligendam duximus. SYNODUM præſentem convocavimus, in qua Eccleſias deturbatas in hac terræ parte, unanimi conſenſu, fraterne repurgare ſtatuimus. Spe bona freti, quemlibet veſtrum talem ſe præſtiturum in omni obedientia & reverentia, qualem ſe decet, omniaque æqui bonique ſuſcepturum, quæ modo dicuntur. Certe magna res eſt Eccleſia, in qua vobis commiſſæ ſunt animæ hominum, pro quibus Chriſtus ſanguinem ſuum pretioſiſſimum fudit, in illa dicimini Paſtores, & cum ſitis pro parte potatores, audimini ſal, ſed infatuatum, lux, & eſtis tenebræ, parum aut nihil ſcientes, & quod pejus, nil diſcere cupientes, hoc ſolum ſcitu neceſſarium arbi-

(*) De hoc Erneſto Bavariæ Principe, qui Salisburgenſem Archi-Epiſcopatum annis tredecim magna laude adminiſtraverat, vide quæ ſupra diximus pag. 349.

arbitrantes, quomodo decimæ, & fruges terræ ſint congregandæ. At quomodo populus provideatur cæremoniis Eccleſiæ, Sacramentis, tum & verbo Dei, juxta Orthodoxorum Patrum Sententias, Sacrorum Canonum Sanctiones, & recti judicii rationem, ſecundum veteris Eccleſiæ conſuetudinem, quam Sancti Patres, quaſi per manus Apoſtolorum traditam ſedulo retinuerunt, nullus fere curat. Honorari apprime deſideratis de Sanctuario Dei; verum Domini honorem, quæ fit laudabilibus & conſuetis cæremoniis, propagare detrectatis.

Ob id rogamus vos, Fratres, conſiderate tandem ſtatum quotidianæ converſationis veſtræ tanquam faciem nativitatis in ſpeculo, ſed Evangelico, ubi Chriſtus agit de furibus, mercenariis, & bonis paſtoribus. Si boni Paſtores eſtis, gaudete, quia copioſa eſt merces in Cœlis; ſi mercenarii, timete: grande enim timere habetis periculum in terris. Si fures, ingemiſcite, nam locus veſter jam eſt præparatus in igne gehennæ. Non ergo veſtram, rogamus, facite voluntatem, nolite placentia loqui quibusdam nobilibus, qui ad inſtar harpyarum hæreditario jure ſe poſſidere arbitrantur Sanctuarium Dei. Non Sculteti ſemper morem gerite, ſed Domino JESU, & Matri Eccleſiæ, tanquam filii chariſſimi, ſervi obedientiſſimi, & diſpenſatores fideliſſimi. Quæ JESU CHRISTI ſunt, quærite, non quæ veſtra: Ipſi honor & gloria.

Sunt autem ſubſequentes Conſtitutiones, olim propoſitæ poſt Conventum Bilsnenſem per Venerabile Capitulum Eccleſiæ Pragenſis, additis nunc quibusdam aliis, ratione loci neceſſariis.

I.

PRincipio, ut unusquisque firmiter credat, & nullatenus dubitet, quæcunque S. Mater Eccleſia proponit, ea eſſe vel ex Scripturis Sacris deprompta, vel a Spiritus Sancti inſpiratione profecta.

II.

Deinde, certo ſibi perſuadeat, juxta ſententiam D. Cypriani, & Auguſtini, ſe non habiturum Deum Patrem, qui Eccleſiam noluerit habere Matrem, atque eam Magiſtram & interpretem Scripturarum Sacrarum agnoſcere.

III.

Denique, extra hanc communionem Catholicæ Eccleſiæ, quæ habet ſucceſſionem Sacerdotum ab ipſo Petro, cui Dominus a mortuis reſurgens, gregem ſuum commiſit, ſicut extra Noë archam, nullam omnino eſſe ſalutem mortalibus, non Sacramentorum uſum, neque remiſſionem peccatorum. Nam licet hæretici Sacramenta habeant, teſte Auguſtino, uſum tamen, & rem Sacramenti non habent.

IV.

In hac Catholica Chriſti & Petri, ſeu Romana Eccleſia, Miniſtri cumprimis Catechismum, hoc eſt, Orationem Dominicam, Symbolum Apoſtolicum, Decem Præcepta, & alia ad ſalutem neceſſaria, ſubinde recitent, & planius rudioribus in concionibus tradant, præſertim ſacro Quadrageſimali tempore, idque juxta interpretationem Catholicorum Patrum, maxime Reverendiſſ. D. Michaelis Epiſcopi Merspurgenſis, D. Friderici Nauſeæ, Gropperi, & aliorum ſimilium.

V.

Deinde, de fide, ſpe, charitate, gratia, libero arbitrio, juſtificatione, bonis operibus, libertate, Sacerdotio, & aliis locis ita doceant, ne omnia (quod hæretici ſolent) confundant, & nudam, ſeu ſolam fidem juſtificare nos clament, bona opera floccifaciant, omnes Sacerdotes eſſe, omnes liberos affirment, confuſum Babel in Eccleſiam Dei, quæ eſt ordinata, ut caſtrorum acies, introducentes.

VI.

In Concionibus præterea, & in enarrando Evangelio, utantur Authoribus antiquis, & Catholicis, & ex illis, & Scripturis Sacris colligant, quod populo proponant. Libellos Lutheranos, Zuinglianos, Sarcerianos, Illyricanos, Schvencfeldianos, Spangebergianos, Calvinianos, atque alios non Catholicos abjiciant.

VII.

Liturgiam, ſeu Miſſam devote, cum bona intentione, ſingulis feſtivis diebus celebrent, memores Dominicæ Paſſionis, & Redemptionis noſtræ, atque alios, quid ſibi velit tremendum myſterium, & Sacrificium incruentum, propitiatorium, & Euchariſticum doceant. Et Angelos ibi aſſiſtentes cum D. Chryſoſtomo non dubitent.

VIII.

Item uſitatis, & ad ſingula officia deſtinatis, utantur veſtibus, & ornamentis, atque illa omnia munda ſervent.

IX.

In adminiſtratione Sacramentorum ſint diligentes, ut omnia juxta ritum, & praxin Catholicæ Eccleſiæ agant. Modis omnibus caveant, ne quid negligant, aut irreverenter tractent.

X.

Doceant, ſeptem eſſe Eccleſiæ Sacramenta Divinitus inſtituta, per quæ velut apta remedia peccatis noſtris mederi, & gratiæ ſuæ munera, DEUS voluerit nobis impertiri. Gratiam vero Sacramentorum, non ex ipſa externarum rerum virtute, nec ex merito miniſtri, ſed ex internæ & Divinæ operationis virtute, æſtimandam eſſe. Sunt autem hæc: Baptiſmus, Confirmatio, Pœnitentia, Euchariſtia, Ordo, Matrimonium, & Unctio extrema.

XI.

Omnibus itaque Eccleſiarum Miniſtris ſedulo injunctum volumus, ne aliter, quam adhibitis Exorciſmis, Exſufflationibus, Unctionibus, & cæteris ritibus, per Catholicam Eccleſiam adhiberi ſolitis, latine, & in aqua non prophana, ſed ſacri Chryſmatis unctione ſanctificata, extra caſum neceſſitatis, Baptiſmum adminiſtrare præſumant. Et ut tanto myſterio debita omnino reverentia adhibeatur, Eccleſiæ Miniſtros ſerio monemus, ut cum multa ſobrietate & devotione, non poſt prandia & epulas, abſque neceſſitate, Baptiſmum adminiſtrent.

XII.

Confirmationis Sacramentum, quod olim ſaltem per manuum impoſitionem conferebatur, quod poſtea Chryſmatis unctione adhibita conferri cœpit, internam & ſpiritualem unctionem ſignificare, & quod foris aliquo ſigno viſibili innoteſcit, id ipſum intus per gratiam operari, doceant.

XIII.

Pœnitentiam eſſe Sacramentum, per quod, poſt Baptiſmum in peccatorum voraginem relapſi, denuo perniciem effugimus, tradant. Atque veram pœnitentiam Contritione, Confeſſione, & Satisfactione abſolvi.

XIV.

Sacerdotes, qui confeſſionibus audiendis dant operam, non plures ſimul, ſed unum poſt alium abſolvere præſumant.

XV.

De veritate Corporis & Sanguinis Dominici in Euchariſtia, plebem ex verbis Domini inſtruant; ut credant, poſt conſecrationem ſub ſpeciebus panis & vini, veram Chriſti corporis ſubſtantiam realiter contineri, atque ſub una tantum ſpecie a fidelibus ſumi, quantum ſub utraque, quoniam ſanguis a carne ſeparari nequit. Et ex quo virtus hujus Sacramenti, non pendet ex ſpeciebus, ſed ex vivifica carne Chriſti & ſanguine vivo, jam nemo dubitare debet, unum alio plus, minusve ſumere. Et merito is ſumendi modus a fidelibus eſt retinendus, quem S. Eccleſia Catholica tradidit obſervandum. Venerabile Sacramentum ſingulis menſibus renovent, particulas reverenter tractent, relictas abſumant. Et nemo ad Euchariſtiam admittendus, niſi privatim peccata ſua commemorans, atque deteſtans, confeſſus & abſolutus fuerit.

XVI.

XVI.

Sacram Unctionem, doceant, & primos Apoſtolos, ad infirmorum, qui ad vitæ exitum vergunt, præſidium exercuiſſe: Eamque juxta Apoſtoli teſtimonium, contra corporis infirmitatem, & terrores conſcientiæ valere.

XVII.

De Sacramento Ordinis doceant, illa ſola rata, & efficacia eſſe, quæ a rite ordinatis in Eccleſia, juxta Chriſti inſtitutionem, geruntur. Et hanc gratiam eſſe, non hominum aut perſonarum, ſed muneris DEI, ad communem utilitatem totius Eccleſiæ accommodatam.

XVIII.

Et ut Sacramento Matrimonii ſuus conſervetur honos, conjunctiones conjugum volumus in conſpectu Eccleſiæ, conſueta celebritate confirmari, non in angulis, ædibus privatis: & prius ter proclamationes faciant; ob multas & varias fraudes evitandas. Neque quisque ignotas perſonas, ad ſe non pertinentes copulare absque licentia ſui Plebani, & teſtimonio, ſibi uſquequaque liberum eſſe præſumat.

XIX.

Item neque dimiſſas & ſeparatas perſonas, ipſo jure propter adulterium, aut aliam ob cauſam, copulare audeat. Siquidem apud Chriſtianos nullum divortium eſt, ſed ſeparatio thori; ſcilicet dum vixerit alter conjugum, matrimonium durat.

XX.

Cæremonias ſacras ab Eccleſia receptas obſervent, & pro tempore, quid ſignificent, populo interpretentur; ut excitentur homines ad religionem, etiam per res externas, & viſibiles, ubi intellexerint, quid ſibi velint.

XXI.

Benedictionem ſalis & aquæ, nec non & rerum aliarum, tanquam morem antiquum, conſervandam præcipimus; dummodo Paſtores populum ſedulo doceant, effectus, qui inde petuntur, non ipſarum rerum efficaciæ, ſed operationi Divinæ tribuendos eſſe. Populusque monendus, ne rebus talibus ad impias ſuperſtitiones abuti præſumat.

XXII.

De imaginibus doceant, eas non ob id proponi, ut adoremus aut colamus eas; ſed ut quid adorare aut colere, aut quarum rerum utiliter meminiſſe debeamus, per imagines recordemur.

XXIII.

Sanctos tanquam nobiliſſima membra Corporis Chriſti, eo ſocietatis, & dilectionis cultu, quo in hac vita ſancti homines, merito honorandos eſſe doceant. Atque eatenus invocandos, quatenus non obſcuretur gloria Chriſti; ponendo in illos non fiduciam redemptionis, ſed flagitando ab ipſis officium interceſſionis; nam utique lege charitatis uſque modo nobis obligantur: quodque eo magis eos facere confidimus, quo illis poſt carnis depoſitionem, ferventior charitas & promptior facultas acceſſit.

XXIV.

Eadem lege charitatis, tenendum eſt, defunctos vivorum pietate & orationibus adjuvari.

XXV.

Cæterum, plebs Chriſtiana, ſumpta ex Divinis literis commonitione, ad continuam vitæ ſobrietatem, ſedulo cohortetur; ut cibi, potusque moderatione carnis laſciviam comprimentes, ad exercitia pietatis mentem liberius intendere queant. Cui jungendus eſt ciborum delectus, non quidem ab iis, velut immundis abſtinentes, ſed edomandi corporis cauſa.

XXVI.

Corpora mortuorum honorifice cum cantu lugubri, & precibus pro defunctis ſepeliantur.

XXVII.

Vigilias Sanctorum, jejunia, & memorias Sanctorum, e ſuggeſtu denuntiari volumus: & populus moneatur, ad ea colenda, & obſervanda, ut celebrantes Feſta Sanctorum, imitentur eorum exempla, laudantes Deum de gratia eis collata.

XXVIII.

Proceſſiones diebus Dominicis teneant; Item communes petitiones pro Eccleſia Dei & omnibus ſtatibus: Et pro defunctis poſt,ſive ante Concionem orare non negligant.

De corrigendis moribus.

I.

Convocationes Cleri, & ad pietatem & Catholicam Religionem, ad honeſtatem vitæ cohortationes, & monitiones fieri volumus. Malos vero & diſſolutos condigna pœna, pro delicti qualitate plecti curabimus.

II.

Archi-Diaconus, ſive Decanus, ſi non ſæpius, ad minus ſemel in anno, viſitari curabit concreditas fidei ſuæ Parochias; ut intelligant, quid quisque agat, quid boni omittat, & mali committat, quidque in Eccleſiis, & Clero & populo, emendandum, aut prorſus reprimendum ſit.

III.

Parochi ſubjecti ſint Archi-Diacono & Decano ſuo.

IV.

Tabernas omnino fugiant, & per omnia vitam vivant, qualem profeſſio eorum exigit, & Chriſtus requirit: *Luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona.* Honeſto veſtitu incedant, longis & talaribus utantur, non varii coloris, aut diſciſſis.

V.

Arma, niſi itinerantes, non induant, barbam non nutriant, Coronam & tonſuram deferant. Omni ludo, blasphemiis, rixis, choreis & aliis quibuscunque exceſſibus, abſtineant.

VI.

Nemini Clericorum liceat in dote Eccleſiæ, laicis locum compotandi aperire; quoniam inde non raro ebrietatem rixæ, cædes, & multa ſcelera, quæ Sacerdotalem polluunt dignitatem, ſequi ſolent.

VII.

Nullus quoque, vel ſemel in anno, absque evidente neceſſitate, Officium Divinum, ſive non prædicando, ſeu non celebrando, omittat. Provideat itaque quilibet, ſi per ſe non poterit, per vicinum, ut ſuas oviculas ad minimum officio prædicandi paſci faciat, ne torpor & negligentia Plebani, laicis incuriam & contemptum verbi Divini, nec non & vitam beſtialem, pariat.

VIII.

Debita non contrahant, contracta vero diſſolvant. Nam impii eſt, mutuum, ſive mercedem (*) ſolvere.

IX.

Famulas ſuſpectas, & notæ turpitudinis, amoveant, & honeſtiores ratione miniſterii ſuſcipiant, ut ſint irreprehenſibiles.

X.

In charitate & unitate vivant, mutuis conviciis ſeſe non afficiant, & ſi quid injuriarum eſt, ad majores ſuos deferant.

Ordo conſervetur, & diſciplina.

I.

Nemo ſine inſtitutione, & cura animarum, ſibi ab Ordinariis data, Eccleſiis Dei ſe intrudat, & nemo inde diſcedat ſine licentia ſui Prælati.

II.

Unusquisque Biblia Catholica habeat, Sacræ Lectioni & veterum Patrum, intendat. Et horas Canonicas quotidie cum devotione oret.

III.

Ab exigenda pecunia, in miniſtratione Sacramentorum, prorſus abſtineant, ne nundinationi, & avaritiæ, ut fit, adſcribatur; ſed ſint contenti eo, quod de conſuetudine offertur.

IV.

Decimas, & cenſus Eccleſiarum, fumalia, & id genus alia, ad ſuſtentationem officii & cultus Divini, conſtituta, modeſte exigere non negligant, & nihil agant in præjudicium Succeſſorum per contractus, absque conſenſu Majorum & Ordinarii.

V.

(*) *Supple:* non.

V.

Et quia hoc in primis neceſſarium, ut erudiendæ juventuti in oppidulis, Magiſtri eruditione ſimul & pietate commendabiles præficiantur; volumus, ut Paſtores ibidem vigilanti cura attendant, quibus hujuſcemodi munus tradatur, atque eosdem prius examinationi noſtræ ſubjiciendos transmittant. Ad hæc, ipſi Parochi Scholas ſæpius viſitent, & quid pueris proponatur, inquirant, ne quid erronei & hæreſim redolens, teneræ & innocenti ætati inculcetur.

VI.

Reliqui Plebani in pagis conſtituti, Æditḯuos, quos Scribas vocant, Sacerdotale munus (utpote introducere ſponſas, & mulieres poſt partum) minime exercere ſinant. Sed Parochis ſuis & Eccleſiæ, debita reverentia & obedientia inſerviant: quodſi non fecerint, ſciant, ſe id non impune habituros.

VII.

Cauſas Matrimoniales quascunque nemo propria authoritate tractare, ſive componere audeat. Et Nuptias, prohibitis ab Eccleſia temporibus, nequaquam celebrari permittat.

Has quidem Conſtitutiones, pro nunc ſufficere putavimus, promittentes, & reliqua, ſi opus fuerit, pro loci & temporis conditione nos ordinaturos. Et quo ſupradicta omnia & ſingula accuratiori cura obſerventur, & ad excuſationem ignorantiæ nullus relinquatur locus; ſingulis vobis, has præſentes Conſtitutiones ad manus tradere volumus, præcipientes, ut apud omnes Eccleſias habeantur & maneant.

FINIS.

Diligenter collatum cum ſuo genuino Textu, in Archivo Archi-Epiſcopali Pragenſi ſub fide mea jurata aſſervato, per omnia concordare teſtor. Pragæ die 7. Octobris A. 1757.

(L.S.)

WENCESLAUS PROCOPIUS DUCHOWSKI mpp.
Ss. Theol. Baccalaureus formatus, Reg. Cap. Oo. SS. in Caſtro Prag. Beneficiatus, Notarius Apoſtolicus & Curiæ Archi Epiſcopalis Prag. Archivarius Juratus.

SACRO-

Digitized by Google

SACRO-SANCTUM OECUMENICUM ET GENERALE CONCILIUM TRIDENTINUM

SUB PAULO III. JULIO III. PIO IV.
PONTIFICIBUS MAX.
CAROLO V. ET FERDINANDO I.
IMPERATORIBUS.
CELEBRATUM
a XIII. Decembris anni Chriſti MDXLV., quo inchoatum,
USQUE AD
diem IV. Decembris anni Chriſti MDLXIII., quo finitum fuit.

BULLA INDICTIONIS SACRI OECUMENICI ET GENERALIS CONCILII TRIDENTINI,

SUB PAULO III. PONT. MAX.

PAULUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD FUTURAM REI MEMORIAM.

INITIO noſtri hujus Pontificatus, quem non ob merita noſtra, ſed propter ſuam magnam bonitatem, Dei omnipotentis providentia nobis commiſit, cernentes jam tum in quas perturbationes temporum, quotque incommoda rerum fere omnium noſtra Paſtoralis ſolicitudo, & vigilia eſſet vocata, cupiebamus quidem mederi Chriſtianæ Reip. malis, quibus illa jamdudum vexata, & propemodum oppreſſa eſt: ſed ipſi etiam, ut homines, (*a*) circumdati infirmitate, ad tantum onus tollendum impares vires noſtras eſſe ſentiebamus. Nam cum pace opus eſſe intelligeremus ad liberandam, & conſervandam a plurimis impendentibus periculis Remp. omnia invenimus odiis & diſſenſionibus plena, diſſentientibus præſertim Principibus iis inter ſe, quibus ſumma rerum pene omnis a Deo permiſſa eſt. Cum unum Ovile, (*b*) & unum Paſtorem Dominici eſſe gregis, ad integritatem Chriſtianæ religionis, & ad cœleſtium bonorum ſpem in nobis confirmandam, neceſſarium duceremus; ſchiſmatis, diſſidiis, hæreſibus erat Chriſtiani nominis divulſa jam pene, & lacerata unitas. Cum tutam, atque munitam ab infidelium armis, atque inſidiis Rempublicam optaremus; noſtris erratis, noſtraque cunctorum culpa, Dei videlicet ira peccatis noſtris imminente, Rhodus fuerat amiſſa, Hungaria vexata, conceptum, & meditatum contra Italiam, contraque Auſtriam, & Illyricum terra, marique bellum: cum impius & immitis hoſtis noſter Turca nullo tempore requieſceret; noſtrorumque inter ſe odia, &

(*a*) Hæbr. 5. (*b*) Joan. 10.

& diſſenſiones ſuam bene gerendæ rei occaſionem duceret. Igitur, ut dicebamus, in tanta hæreſum, diſſenſionum, bellorumque tempeſtate, tantiſque excitatis fluctibus, cum eſſemus ad moderandam & gubernandam Petri naviculam vocati, nec viribus ipſi noſtris ſatis fideremus; (*c*) primum conjecimus in Domino cogitatus noſtros, ut ipſe nos nutriret, animumque noſtrum firmitate & robore, mentem conſilio, ſapientiaque inſtrueret: deinde, animo repetentes, Majores noſtros, ſapientia admirabili, & ſanctitate prædiros, ſæpe in ſummis Chriſtianæ Reip. periculis remedium optimum, atque opportuniſſimum, œcumenica Concilia, & Epiſcoporum generales Conventus adhibuiſſe; ipſi quoque animum ad generale habendum Concilium adjecimus; exquiſitiſque Principum ſententiis, quorum nobis videbatur utilis in primis, & opportuna ad hanc rem eſſe conſenſio; cum eos tunc non alienos ab hoc tam ſancto opere inveniſſemus, œcumenicum Concilium, & generalem eorum Epicoporum, aliorumque Patrum, ad quos pertineret, Conventum in civitate Mantuæ indiximus, anno Incarnationis Domini, ficut literis, & monumentis noſtris teſtatum eſt, milleſimo quingenteſimo trigeſimo ſeptimo, Pontificatus noſtri tertio, ad X. Kal. Jun. inchoandum; ſpem prope certam habentes fore, ut, cum illic in nomine Domini eſſemus congregati, ipſe, ſicut promiſit, Dominus (*d*) in medio noſtrum affuturus, & bonitate, ac miſericordia ſua omnes temporum procellas, omniaque pericula Spiritu oris ſui facile depulſurus eſſet. Sed, ut ſemper inſidiatur piis actionibus humani generis hoſtis, primum contra omnem ſpem, & expectationem noſtram denegata fuit nobis Mantuana civitas, niſi aliquas condiciones ſubiremus ab inſtitutis Majorum noſtrorum, & condicione temporum, noſtraque ac hujus Sanctæ Sedis, ac nominis Eccleſiaſtici dignitate, libertateque prorſus alienas; quas in aliis noſtris literis expreſſimus. Quapropter alium invenire locum, aliamqne deligere civitatem neceſſe habuimus: quæ cum non ſtatim nobis occurreret idonea, & apta; ad ſequentes Kal. Nov. prorogare Concilii celebrationem fuimus coacti. Interim ſævus, & perpetuus hoſtis noſter Turca, ingenti claſſe Italiam adortus, aliquot oppida in litoribus Apuliæ cepit, vaſtavit, diripuit, prædas hominum abegit: nos in maximo timore, & periculo omnium, muniendis litoribus noſtris, finitimiſque auxilio juvandis fuimus occupati: nec tamen interea deſtitimus conſulere, & hortari Chriſtianos Principes, ut, de idoneo ad habendum Concilium loco quid ſentirent, nobis exponerent: quorum cum eſſent incertæ, variæque ſententiæ, tempuſque diutius, quam erat opus, videretur extrahi; nos optimo animo, atque, ut arbitramur, etiam conſilio, Vincentiam (*e*) elegimus, urbem copioſam, & Venetorum, qui eam nobis concedebant, virtute, auctoritate, potentia cum aditum patentem, tum ſtationem omnibus liberam, atque tutam in primis in ſe habentem. Sed, cum jam tempus longius progreſſum eſſet; novæque urbis electionem omnibus ſignificari conveniret; jamque Kalendæ Nov. appetentes facultatem hujus divulgationis excluderent; hyemsque eſſet propinqua, rurſus altera prorogatione tempus Concilii differre in proximum (*f*) ſequens ver, Majique futuras Kalendas, compulſi fuimus. Qua re firmiter conſtituta, atque decreta, cum & nos ipſos, & cetera omnia ad eum bene agendum, Deo juvante, celebrandumque Conventum pararemus, plurimum reputantes intereſſe cum celebrationis Concilii, tum univerſæ Chriſtianæ Reipubl., Chriſtianos Principes pace inter ſe, & concordia conſentire; Cariſſimos in Chriſto Filios noſtros, CAROLUM Romanorum Imperatorem, ſemper Auguſtum, & Chriſtianiſſimum Regem FRANCISCUM, duo præcipua Chriſtiani nominis firmamenta, atque ſubſidia, orare, atque obſecrare inſtitimus, ut ad colloquium inter ſe, & nobiſcum una convenirent; quorum quidem apud utrumq; literis, Nunciis, & a latere noſtro miſſis, ex Vene-

(*c*) Pſal. 54. (*d*) Matt. 18. (*e*) *Editio Pariſina Harduini habet:* Vicentiam.
(*f*) *In ead. Pariſina legitur:* primum ſequens ver.

Venerabilium Fratrum noſtrorum numero, Legatis, ſæpiſſime egeramus, ut ex ſimultate, & diſſidiis ambo in unum fœdus, & piam amicitiam vellent convenire, labentibusque ſuccurrere Chriſtianis rebus: quarum ſervandarum cum eſſet illis poteſtas ab Deo præcipue tributa, ſi id non agerent, & ad commune Chriſtianorum bonum ſua conſilia non dirigerent,acris & ſevera ratio eidem Deo ab ipſis reddenda eſſet. Qui aliquando precibus noſtris annuentes, Nicæam ſe contulere, quo nos quoque longum iter, & ſenili ætati noſtræ vehementer contrarium, Dei & pacis conciliandæ cauſa ſuſcepimus: neque prætermiſimus interea, cum tempus Concilii præſtitutum, Kalendæ videlicet Majæ, appropinquarent, tres Legatos ſummæ virtutis, ac auctoritatis, a latere noſtro, de numero eorundem Fratrum noſtrorum S. R. E. Cardinalium, Vincentiam mittere; qui initium Concilii facerent; Prælatosque undique venientes exciperent; & ea, quæ judicarent eſſe opus, agerent, & tractarent, quoad nos, ab itinere, & negotio pacis reverſi, omnia accuratius dirigere poſſemus. Interim vero in illud ſanctum opus, maximeque neceſſarium, tractationem videlicet pacis inter Principes, incubuimus, & quidem omni animi ſtudio, omni pietate, ac diligentia. Teſtis eſt nobis Deus, cujus freti clementia, nosmet ipſos itineris, & vitæ periculo expoſuimus. Noſtra teſtis conſcientia; quæ nihil habet in hac re quidem, in quo nos arguat aut prætermiſſæ, aut non quæſitæ ad pacificandum occaſionis. Principes ipſi teſtes; quos tam ſæpe, tamque vehementer Nunciis, literis, Legatis, monitis, hortatu, precibusque omnibus obſecraveramus, ut ſimultates deponerent,ut (*g*) ſocietatem coirent,ut Chriſtianæ Reipubl. in maximum, & propinquum jam adductæ diſcrimen, communibus ſtudiis, & ſubſidiis opitularentur. Jam vero teſtes illæ vigiliæ atque curæ, illi diurni, nocturnique animi noſtri labores, gravesque ſolicitudines, quas ob hanc rem, & cauſam plurimas jam ſuſcepimus: nec tamen ad optatum exitum noſtra conſilia, & acta adhuc perducta ſunt. Ita enim viſum Domino Deo eſt: quem tamen non deſperamus aliquando optata (*h*) noſtra benignius reſpecturum. Ipſi quidem, quantum in nobis fuit, nihil, quod eſſet noſtro Paſtorali officio debitum, in hac re omiſimus. Quod ſi qui ſunt, qui actiones pacis noſtras in aliam interpretentur partem: dolemus quidem; ſed tamen in dolore noſtro gratias Deo Omnipotenti agimus,qui ad exemplum, & doctrinam patientiæ noſtræ ſuos voluit Apoſtolos habere dignos, qui pro Nomine JESU, qui pax noſtra eſt,(*i*) contumeliam paterentur. Verum in illo congreſſu, colloquioque noſtro, quod Nicææ habitum eſt, etſi,peccatis noſtris impedientibus, inter duos Principes vera, & perpetua pax non potuit confici, induciæ tamen decennales factæ ſunt: quarum opportunitate nos ſperantes & Sacrum Concilium commodius celebratum iri, & deinde ex Concilii auctoritate perfici poſſe pacem; apud Principes inſtitimus, ut & ipſi venirent ad Concilium, & Prælatos ſuos præſentes ducerent, abſentesque accerſerent. Qui cum de utroque ſe excuſaſſent; quod & ipſis redire in regna ſua tum neceſſe eſſet; & Prælatos, quos ſecum habuiſſent, itinere, atque impendiis feſſos, atque exhauſtos recreari, & refici oporteret; Nos hortati ſunt, ut aliam quoque prorogationem temporis habendi Concilii decerneremus. Qua in re concedenda cum eſſemus aliquantum difficiles, literas interim a Legatis noſtris, qui Vincentiæ erant, accepimus, tranſacto jam, & longius præterito Concilii ineundi die, unum vix, aut alterum ex externis nationibus Prælatum Vincentiam ſe contuliſſe. Quo Nuncio accepto, cum videremus eo tempore nulla jam ratione haberi Concilium poſſe, ipſis Principibus conceſſimus, ut differretur tempus (*k*) agendi Concilii uſque ad ſanctum Paſcha, diemque feſtum futuræ Dominicæ Reſurrectionis. Cujus noſtri præcepti, expectationisque decretæ literæ Genuæ, anno Incarnationis Domini M. D. XXXVIII. IV. Kal. Jul. factæ, publicatæque ſunt, atque hanc dilationem eo propenſius fecimus,quod polli-

(*g*) *In Harduiniana:* in Societatem.
(*i*) Act. 5. in fi. Eph. 2.

(*h*) *In eadem:* noſtra, *non legitur.*
(*k*) *ibid.* agendi. *omiſſum.*

pollicitus eſt nobis uterque Princeps Legatos ſuos Romam ad nos ſe miſſurum, ut ea, quæ ad perfectionem pacis reliqua eſſent, neque Nicææ ob brevitatem temporis potuerant omnia confici, Romæ commodius coram nobis agerentur, & tractarentur, & ob hanc rationem etiam a nobis ambo petierunt, ut hæc pacificationis procuratio Concilii celebrationi præponeretur, cum ipſum Concilium, pace facta, multo deinde utilius, & ſalutarius Chriſtianæ Reip. futurum eſſet. Semper enim hæc pacis ſpes nobis injecta Principum nos voluntatibus aſſentiri hortata eſt. Quam ſpem vehementer auxit poſt diſceſſum a Nicæa noſtrum ipſorum duorum Principum inter ſe benevola, amicaque congreſſio: quæ, maxima noſtra cum lætitia a nobis intellecta, confirmavit nos in bona ſpe, ut tandem aliquando noſtras preces apud DEUM exauditas, & vota pacis accepta eſſe crederemus. Hanc igitur pacis concluſionem cum & expeteremus, & urgeremus; nec ſolum duobus antedictis Principibus, verum etiam cariſſimo in Chriſto filio noſtro, FERDINANDO, Regi Romanorum, videretur, actionem Concilii, niſi pace facta, ſuſcipi non oportere; cunctique a nobis per literas, ſuosque Oratores contenderent, ut alias rurſus temporis prorogationes faceremus; præcipue autem inſtaret Sereniſſimus Cæſar, promiſiſſe ſe demonſtrans iis, qui a Catholica unitate diſſentiunt, ſe operam ſuam apud nos interpoſiturum, ut aliqua concordiæ ratio iniretur; quod ante ſuam in Germaniam profectionem apte non poſſet fieri: Nos, eadem ſemper ſpe pacis, & tantorum Principum voluntate adducti, cum præſertim cerneremus, ne ad dictum quidem Reſurrectionis feſtum alios Prælatos Vincentiam conveniſſe, prorogationis nomen jam fugientes, quod tam ſæpe fruſtra fuerat repetitum, celebrationem Generalis Concilii ad noſtrum & Sedis Apoſtolicæ beneplacitum ſuſpendere maluimus. Itaque fecimus, & de ſuſpenſione hujusmodi literas ad ſingulos ſupradictorum Principum decima die Jun. M.D.XXXIX. dedimus, ſicut ex illis perſpicue poteſt intelligi. Ea itaque ſuſpenſione neceſſario per nos facta, dum tempus illud magis idoneum a nobis, pacisque aliqua concluſio expectatur; quæ & dignitatem poſtea, frequentiamque Concilio, & Chriſtianæ Reip. præſentiorem ſalutem erat allatura; Chriſtianæ interea res in deterius quotidie prolapſæ ſunt, Hungaris, Rege ipſorum mortuo, Turcam vocantibus; Ferdinando Rege bellum in eos movente; Belgis ad defectionem a Cæſare ex parte quadam incitatis: cujus defectionis comprimendæ cauſa per Galliam amiciſſime, & cum Rege Chriſtianiſſimo concordiſſime, magno benevolæ inter eos voluntatis indicio, tranſiens in Belgas Sereniſſimus Cæſar, & illinc deinde in Germaniam profectus, conventus Germaniæ Principum, & civitatum, tractandæ ejus, quam dixerat, concordiæ cauſa habere cœpit. Sed cum, ſpe pacis jam deficiente, ille quoque modus curandæ in conventibus, tractandæque concordiæ ad majores potius diſcordias concitandas aptus eſſe videretur: inducti fuimus ad priſtinum Concilii generalis remedium reverti, idque per Legatos noſtros, S.R.E. Cardinales, ipſi Cæſari obtulimus; quod etiam poſtremo, & præcipue in Ratisponenſi Conventu egimus; cum illic dilectus Filius noſter, Gaſpar tit. S. Praxedis, Cardinalis Contarenus, & ſumma doctrina, & integritate, Legatum noſtrum ageret. Nam cum (id quod ne accideret, antea veriti eramus) ex ejus Conventus ſententia peteretur a nobis, ut ab Eccleſia diſſentientium quosdam articulos tolerandos declararemus, quoad per œcumenicum Concilium illi excuterentur, & deciderentur; idque nobis ut concederemus, neque Chriſtiana & Catholica veritas, neque noſtra, & Sedis Apoſtolicæ dignitas permitteret; palam potius Concilium, ut quamprimum fieret, proponi mandavimus. Neque vero in alia umquam ſententia, & voluntate fuimus, quam ut primo quoque tempore Concilium œcumenicum, & generale congregaretur. Sperabamus enim ex eo & pacem populo Chriſtiano, & Chriſtianæ Religionis integritatem poſſe recuperari: verumtamen id cum bona gratia, & voluntate Chriſtianorum Principum habere volebamus. Quam volun-

voluntatem dum expectamus; dum obſervamus tempus abſconditum, tempus beneplaciti (l) tui, o Deus; aliquando tandem decernere compulſi ſumus, omne eſſe tempus beneplacitum Deo, cum de rebus ſanctis, & ad Chriſtianam pietatem pertinentibus conſilia ineuntur. Quapropter videntes, maximo quidem animi noſtri cum dolore, rem Chriſtianam quotidie in pejus ruere, Hungaria a Turcis oppreſſa, Germanis periclitantibus, cæteris omnibus metu, mæroreque afflictis, nullius jam Principis conſenſum expectare, ſed tantum DEI Omnipotentis voluntatem, & Chriſtianæ Reip. utilitatem attendere conſtituimus: Itaque cum Vincentiam amplius non haberemus; cuperemusque cum univerſæ Chriſtianorum ſaluti, tum Germanicæ Nationis incommodis in eligendo per nos novo Concilii habendi loco conſulere; aliquotque locis propoſitis ipſam Tridentinam civitatem ab ipſis deſiderari videremus: Nos etſi in citeriore Italia commodius omnia tractari poſſe judicabamus, ad eorum tamen poſtulationes noſtram voluntatem paterna caritate deflexi mus. Itaque Tridentum civitatem elegimus, qua in civitate œcumenicum Concilium ad proxime venturas Kalendas Nov. haberetur, idoneum locum illum ſtatuentes, quo ex Germania quidem, aliisque Germaniæ finitimis nationibus facillime, ex Gallia, Hiſpania, cæterisque Provinciis remotioribus non difficiliter Epiſcopi, & Prælati convenire poſſent. Dies autem Concilii ea a nobis ſpectata eſt, quæ ſpatium in ſe haberet & publicandi per Chriſtianas nationes noſtri hujus Decreti, & facultatis omnibus Prælatis ad veniendum tribuendæ. Quo minus autem annuum tempus præfiniremus mutando Concilii loco, ſicut quibusdam conſtitutionibus alias præſcriptum eſt, ea res fuit in cauſa, quod longius extrahi ſpem ſanandæ aliqua in parte Chriſtianæ Reip. quæ tot detrimentis, & calamitatibus affecta eſt, noluimus: & tamen videmus tempora: agnoſcimus difficultates: quid ſperari poſſit ex conſiliis noſtris, incertum eſſe intelligimus. Sed quia ſcriptum eſt: (m) Revela Domino viam tuam, & ſpera in eo; & ipſe faciet: magis DEI clementiæ & miſericordiæ confidere, quam noſtræ imbecillitati diffidere, conſtituimus. Sæpe enim fit in bonis operibus incipiendis, ut, quod humana conſilia non valent, Divina virtus efficiat. Hujus igitur ipſius Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ac Beatorum ejus Apoſtolorum, Petri, & Pauli auctoritate, qua nos quoque in terris fungimur, freti, atque ſubnixi, de Venerabilium item Fratrum noſtrorum, S. R. E. Cardinalium conſilio, & aſſenſu ſublata, amotaque ſuſpenſione, de qua ſupra commemoratum eſt, quam per præſentes tollimus, & amovemus, ſacrum œcumenicum & Generale Concilium in civitate Tridentina, loco commodo, & libero, omnibusque nationibus opportuno, ad Kalendas proximas Nov. anni præſentis ab Incarnatione Domini MDXLII. incipiendum, proſequendum, &, eodem Domino adjuvante, ad ipſius gloriam, atque laudem, & Chriſtiani totius populi ſalutem abſolvendum, perficiendumque indicimus, annunciamus, convocamus, ſtatuimus, atque decernimus; omnes omnibus ex locis tam Venerabiles Fratres noſtros Patriarchas, Archi Epiſcopos, Epiſcopos, & Dilectos Filios Abbates, quam alios quoscumque; quibus jure, aut privilegio in Conciliis Generalibus reſidendi, & ſententias in eis dicendi permiſſa poteſtas eſt, requirentes, hortantes, admonentes, ac nihilominus eis (n) vi jurisjurandi, quod nobis, & huic Sanctæ Sedi præſtiterunt, ac ſanctæ virtute obedientiæ, aliisque ſub pœnis jure aut conſuetudine in celebrationibus Conciliorum adverſus non accedentes ferri, & proponi ſolitis, mandantes, arcteque præcipientes, ut ipſimet, niſi forte juſto detineantur impedimento, de quo tamen fidem facere compellantur, aut certe per ſuos legitimos Procuratores, & Nuncios Sacro huic Concilio omnino adeſſe, & intereſſe debeant. Supra autem dictos, Imperatorem, Regemque Chriſtianiſſimum, nec non cæteros Reges, Duces, Principes, quorum præſentia, ſi alias umquam, hoc quidem tempore maxime Sanctiſſimæ Chriſti fidei, & Chriſtianorum omnium futura eſt ſalutaris, rogantes, atque obſecrantes per viſcera miſericordiæ Dei, & Domini noſtri JESU Chriſti, cujus fidei veritas, & religio, & intus, & extra graviter jam oppugnatur, ut, ſi ſalvam volunt Chriſtianam eſſe Remp. ſi ſe Domi-

(l) Pſal. 68.

(m) Pſ. 36.

(n) *In Pariſina & Lovanienſi:* in vi.

Domino obſtrictos, & obligatos pro maximis illius erga ſe beneficiis intelligunt, ne deſerant ipſius Dei cauſam, & negotium; ipſimet ad Sacri Concilii celebrationem veniant, in quo ipſorum pietas, atque virtus communi utilitati, ſalutique ſuæ, ac cæterorum, & temporali, & æternæ, plurimum eſt profutura. Sin autem, id quod nollemus, accedere ipſi non poterunt; at graves ſaltem viros Legatos cum auctoritate mittant, qui perſonam Principis ſui quiſque & cum prudentia, & cum dignitate poſſint in Concilio referre. In primis vero ut id curent, quod ipſis facillimum eſt, ut ex ſuis cujusque Regnis ac Provinciis Epiſcopi, & Prælati ſine tergiverſatione, & mora ad Concilium proficiſcantur. Quod maxime quidem a Prælatis, Principibusque Germaniæ Deum ipſum, atque nos impetrare æquum eſt, ut cum eorum præcipue cauſa, ipſiſque cupientibus Concilium indictum ſit, & in ea civitate indictum, quæ ab eis eſt deſiderata, non graventur ipſi ſua cunctorum præſentia id celebrare, & ornare; quo melius atque commodius, quæ ad integritatem, & veritatem Chriſtianæ religionis, quæ ad bonorum morum reductionem, emendationemque malorum, quæ ad Chriſtianorum inter ſe tam Principum, quam populorum pacem, unitatem, concordiamque pertineant, & quæ ad repellendos impetus Barbarorum & infidelium, quibus illi univerſam Chriſtianitatem obruere moliuntur, ſint neceſſaria, Deo noſtris conſultationibus præeunte, & lumen ſapientiæ ſuæ, ac veritatis mentibus noſtris præferente, agi in dicto ſacro œcumenico Concilio, & conſpirante omnium caritate conſuli, tractari, confici, ad optatosque exitus deduci quamprimum, & quam optime poſſint. Atque ut noſtræ hæ literæ, & quæ in eis continentur, ad notitiam cunctorum, quorum oportet, perveniant, neve quis illorum ignorantiæ excuſationem prætendat, cum præſertim etiam non ad omnes eos, quibus nominatim illæ eſſent intimandæ, tutus forſitan pateat acceſſus, volumus, & mandamus, ut in Baſilica Vaticana Principis Apoſtolorum, & in Eccleſia Lateranenſi, cum ibi multitudo populi ad audiendam rem Divinam congregari ſolita eſt, palam clara voce per Curiæ noſtræ Curſores, aut Notarios aliquos publicos legantur, lectæque in valvis dictarum Eccleſiarum, itemque Cancellariæ Apoſtolicæ portis, & Campi Floræ ſolito loco affigantur, ubi ad lectionem, & notitiam cunctorum aliquamdiu expoſitæ pendeant: cumque inde amovebuntur, earum nihilominus exempla in eisdem locis remaneant affixa. Nos enim per lectionem, publicationem, affixionemque hujusmodi, omnes, & quoscunque, quos antedictæ noſtræ literæ comprehendunt, poſt ſpatium duorum menſium a die literarum publicationis & affixionis, ita volumus obligatos eſſe, atque aſtrictos, ac ſi ipſismet illæ coram lectæ, & intimatæ eſſent: tranſumptis quidem earum, quæ manu publici Notarii ſcripta, aut ſubſcripta, & ſigillo perſonæ alicujus Eccleſiaſticæ, in dignitate conſtitutæ, munita fuerint, ut fides certa, & indubitata habeatur, mandamus, atque decernimus. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ indictionis, annunciationis, convocationis, Statuti, Decreti, Mandati, præcepti, & obſecrationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ, apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ M. D.XLII. XI. Kal. Jun. (o) anno VIII.

BLOSIUS.

Hier. Dand.

(o) *Supple ex editione Pariſina:* Pontificatus noſtri.

CANONES ET DECRETA SACRO-SANCTI CONCILII TRIDENTINI. (*)

SESSIO PRIMA

SUB PAULO III. PONT. MAX.

CELEBRATA DIE XIII. MENSIS DECEMBR. ANNO DOM. MDXLV.

Decretum de incboando Concilio.

PLACETNE vobis, ad laudem & gloriam Sanctæ & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ad incrementum, & exaltationem Fidei, & Religionis Chriſtianæ, ad extirpationem hæreſum, ad pacem, & unionem Eccleſiæ, ad reformationem Cleri, & populi Chriſtiani, ad depreſſionem, & extinctionem hoſtium Chriſtiani nominis, decernere, & declarare, Sacrum Tridentinum & Generale Concilium incipere, & inceptum eſſe? *Reſponderunt*, *PLACET.*

Indi-

(*) Circa Tridentini Generalis & Oecumenici Concilii editionem, inſerendane huic operi eſſet, an ab eo removenda, variæ erant Eruditorum ſententiæ. Prætermittendam ſuaſerunt aliqui: tum quod Oecumenica illa Synodus eſſet, tum quod paſſim verſaretur in manibus. Alii econtra, & pars quidem potior, omnino addendam voluere. Horum ego ad judicium acceſſi tanto lubentius, quanto plura erant, quæ eandem in opinionem me jam pridem impulerunt.

Movebat imprimis exemplum P. Sirmondi noſtri, qui Concilium Lugdunenſe I. ſub Innocentio IV. PP., Lugdunenſe II. ſub Gregorio X., Viennenſe præterea ſub Clemente V. licet Oecumenica eſſent, a ſua tamen Conciliorum Galliæ collectione non tantum non excludenda, ſed multo potius ab ipſis his Generalibus Synodis, lucem cæteris longe maximam adventuram eſſe putavit.

Movebat 2do. Quod Tridentinum iſtud non in Germaniæ ſolum civitate, ſed in cauſa etiam Eccleſiarum Germaniæ, ob nova Lutheri ac Zwinglii dogmata, a ſe invicem graviſſime diſſidentium: ac propterea petentibus Germanis, immo ipſo Luthero, ejusque aſſeclis id importune, ſeu vere, ſeu ficte, poſtulantibus, ac initio nihil prope, niſi Concilium clamitantibus: urgente itidem Carolo V. Imp. aliisque Germaniæ Magnatibus, a Rom. Pontifice indictum, poſt varias deinde vices ac interruptiones, denuo reſumptum, continuatum, ac denique decimo octavo, poſtquam cœptum fuerat, anno, ſub Ferdinando I. Imp. felicem ad finem perductum fuerit.

Movebat 3tio. Quod ſequentes dein Germaniæ Synodi tum Provinciales, tum Diœceſanæ, Tridentini Oecumenici Canonibus ac Præceptis, tanquam certiſſimis fidei, morumque Regulis, non inniterentur tantum, ſed ad illa ſingulis etiam paginis, ac fere capitibus provocarent. Non congruum proinde videbatur, pro inſpiciendis Tridentini Decretis, ad alienos ab hoc opere codices Lectorem amandare.

Accedebat ad hæc, quod Statutorum omnium, in hac tota collectione contentorum, Tomo ultimo adjiciendus Index, mancus omnino, mutilusque fuiſſet futurus, ſi Sacro-Sancti hujus Concilii Canones ac Decreta, quorum uti indubitata veritas eſt, ita ſumma etiam ac veneranda omnibus auctoritas, in eo Indice reperienda non fuiſſent.

Ne tamen per Oecumenicæ hujus Synodi acceſſionem plus, quam neceſſe eſſet, extenderetur hoc opus; reſectis, quæ ad hiſtoriam pertinent, narrationibus, Orationibus item, Epiſtolis, aliisque geſtis prætermiſſis, ipſos de quibus jam dixi, Tridentinos Canones duntaxat, editaque ibidem pro deſiderata diu morum reformatione Decreta, hic percenſenda putavi, utpote quorum præcipua, immo unica, mihi viſa eſt habenda ratio.

Cætera ex editionibus aliis, conſcriptisque, quibus abundant Bibliothecæ, de hac Synodo voluminibus, dummodo Sarpiano, Courayeriano, ſimilique, Eccleſiæ & Apoſtolicæ Sedis hoſtium, veneno infecta non ſint, peti facile poterunt.

Ipſos

Indictio futuræ Seſſionis.

ET cum proxima ſit celebritas Nativitatis Domini noſtri JESU CHRISTI; & ſubſequantur aliæ feſtivitates labentis & incipientis anni; Placetne vobis, primam futuram Seſſionem habendam eſſe die Jovis poſt Epiphaniam, quæ erit ſeptima menſis Jan. anno Dom. MDXLVI? *Reſponderunt*, *PLACET.*

SESSIO SECUNDA,

CELEBRATA DIE VII. MENSIS JANUARII, MDXLVI.

Decretum de modo vivendi, & aliis in Concilio ſervandis.

SAcroſancta Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, in ea præſidentibus eiſdem tribus Apoſtolicæ Sedis Legatis, agnoſcens cum Beato Jacobo Apoſtolo, quod (*a*) omne datum optimum, & omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens a Patre luminum; qui iis, qui poſtulant a ſe ſapientiam, dat omnibus affluenter, & non improperat eis; & ſimul ſciens, quod (*b*) initium ſapientiæ eſt timor Domini; ſtatuit, & decrevit, omnes & ſingulos Chriſti fideles, in civitate Tridentina congregatos, exhortandos eſſe, prout exhortatur, ut ſe a malis & peccatis hactenus commiſſis emendare, ac de cætero (*c*) in timore Domini ambulare, & deſideria carnis non perficere, orationibus inſtare, ſæpius confiteri, Euchariſtiæ Sacramentum ſumere, Eccleſias frequentare, præcepta denique Dominica, quantum quiſque poterit, adimplere, nec non quotidie pro pace Principum Chriſtianorum, & unitate Eccleſiæ privatim orare velint: Epiſcopos vero, & quoſcunque alios, in ordine Sacerdotali conſtitutos, Oecumenicum Concilium in ea civitate concelebrantes, ut aſſidue in (*) Dei laudibus incumbere, hoſtias, laudes, & preces offerre, Sacrificium Miſſæ quolibet ſaltem die Dominico, in quo Deus lucem condidit, & a mortuis reſurrexit, ac (*d*) Spiritum Sanctum in diſcipulos infudit, peragere ſatagant, facientes, ſicut idem Spiritus Sanctus per (*e*) Apoſtolum præcipit, obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones, pro Sanctiſſimo Domino noſtro Papa, pro Imperatore, pro Regibus, & cæteris, qui in ſublimitate conſtituti ſunt, & pro omnibus hominibus: ut quietam & tranquillam vitam agamus, pace fruamur, & fidei incrementum videamus. Præterea hortatur, ut jejunent ſaltem ſingulis ſextis feriis in memoriam Paſſionis Domini, & eleemoſynas pauperibus erogent: in Eccleſia autem Cathedrali ſingulis quintis feriis celebretur Miſſa de Spiritu Sancto, cum Letaniis, & aliis orationibus ad hoc inſtitutis: in aliis vero Eccleſiis eadem die dicantur ad minus Letaniæ, & orationes: tempore autem, quo Sacra peraguntur, collocutiones, & confabulationes non fiant; ſed ore & animo, celebranti aſſiſtatur. Et quoniam (*f*) oportet Epiſcopos eſſe irreprehenſibiles, ſobrios, caſtos, domui ſuæ bene præpoſitos; hortatur etiam, ut ante omnia quilibet in menſa (*g*) ſervet ſobrietatem, moderationemque ciborum; deinde cum in eo loco ſæpe otioſi ſermones oriri ſoleant, ut in ipſorum Epiſcoporum menſis Divinarum Scripturarum lectio admiſceatur: familiares vero ſuos unuſquiſque inſtruat, & erudiat, ne ſint rixoſi, vinoſi, impudici, cupidi, elati, blaſphemi, & voluptatum amatores; vitia demum fugiant, & virtutes amplectantur; & in veſtitu, & cultu, & omnibus actibus honeſtatem præ ſe ferant, ſicut decet miniſtros miniſtrorum DEI. Ad hæc, cum hujus Sacroſancti Concilii præcipua cura, ſolicitudo, & inten-

Ipſos hos porro Canones ac Decreta Lectori exhibeo, prout Romæ primum, ſtudio & cura Pauli Manutii, quam accuratiſſime in lucem prodierunt, ac deinde tum aliis in Typographæis, tum præcipue ſingulari induſtria Venetiis, ſecundo poſt Romanam editionem anno, a Jordano Ziletto, rurſum anno inſequente Lovanii a Petro Zangrio Tiletano, ac poſtmodum in officina Chriſtophori Plantini, Prototypographi Regii, Antwerpiæ recuſa ſunt: quarum antiquiſſimarum editionum probatiſſimos codices, invicem collatos, ſumma fide, ad apices uſque ſecutus ſum.

(*a*) Jac. 1. (*b*) Proverb. 1. Pſal. 110. (*c*) Proverb. 1. & 9.
(*) *In Pariſina non legitur* : in. (*d*) Act. 2. (*e*) 1. Timot. 2.
(*f*) 1. Timot. 3. (*g*) Tit. 1.

intentio ſit, ut, propulſatis hæreſum tenebris, quæ per tot annos operuerunt terram, Catholicæ veritatis lux, JESU CHRISTO, (*b*) qui vera lux eſt, annuente, candor puritaſque refulgeat; & ea, quæ reformatione egent, reformentur: ipſa Synodus hortatur omnes Catholicos hic congregatos, & congregandos, atque eos præſertim, qui ſacrarum literarum peritiam habent, ut ſedula meditatione diligenter ſecum ipſi cogitent, quibus potiſſimum viis, & modis ipſius Synodi intentio dirigi, & optatum effectum ſortiri poſſit, quo maturius & conſultius damnari damnanda, & probanda probari queant: ut per totum orbem omnes uno ore, & eadem fidei confeſſione glorificent Deum, & Patrem Domini noſtri JESU CHRISTI.

In ſententiis vero dicendis, juxta Toletani Concilii Statutum, in loco benedictionis conſidentibus Domini Sacerdotibus, nullus debeat aut immodeſtis vocibus perſtrepere, aut tumultibus perturbare, nullis etiam falſis, vaniſve, aut obſtinatis diſceptationibus contendere: ſed quidquid dicatur, ſic mitiſſima verborum prolatione temperetur, ut nec audientes offendantur, nec recti judicii acies perturbato animo inflectatur.

Insuper ipſa Sacra Synodus ſtatuit, ac decrevit, quod, ſi forte contigerit aliquos debito in loco non ſedere, & ſententiam, etiam ſub verbo, Placet, proferre, Congregationibus intereſſe, & alios quoſcunque actus facere, Concilio durante, nulli propterea præjudicium generetur, nullique novum jus acquiratur.

Deinde indicta fuit futura Seſſio ad diem Jovis, quartam menſis Febr. proxime venturi.

SESSIO TERTIA,

CELEBRATA DIE IV. MENSIS FEBRUARII, MDXLVI.

Decretum de Symbolo Fidei.

IN NOMINE SANCTÆ, ET INDIVIDUÆ TRINITATIS, PATRIS, ET FILII, ET SPIRITUS SANCTI.

Hæc Sacroſancta Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, in ea Præſidentibus eiſdem tribus Apoſtolicæ Sedis Legatis, magnitudinem rerum tractandarum conſiderans, præſertim earum, quæ duobus illis capitibus, de extirpandis hæreſibus, & moribus reformandis, continentur, quorum cauſa præcipue eſt congregata; agnoſcens autem cum (*i*) Apoſtolo, non eſſe ſibi colluctationem adverſus carnem & ſanguinem, ſed adverſus ſpiritales nequitias in cœleſtibus, cum eodem omnes, & ſingulos in primis hortatur, ut confortentur in Domino, & in potentia virtutis ejus, in omnibus ſumentes ſcutum fidei, in quo poſſint omnia tela nequiſſimi ignea extinguere, atque galeam ſpei ſalutis accipiant, cum gladio ſpiritus, quod eſt verbum Dei. Itaque, ut hæc pia ejus ſolicitudo principium, & progreſſum ſuum per Dei gratiam habeat, ante omnia ſtatuit, & decernit, præmittendam eſſe confeſſionem fidei, Patrum exempla in hoc ſecuta, qui ſacratioribus Conciliis hoc ſcutum contra omnes hæreſes in principio ſuarum actionum apponere conſuevere: quo ſolo aliquando & infideles ad fidem traxerunt, hæreticos expugnarunt, & fideles confirmarunt. Quare ſymbolum fidei, quo Sancta Romana Eccleſia utitur, tamquam principium illud, in quo omnes, qui fidem Chriſti profitentur, neceſſario conveniunt, ac fundamentum firmum & unicum, contra quod portæ inferi numquam prævalebunt, totidem verbis, quibus in omnibus Eccleſiis legitur, exprimendum eſſe cenſuit. Quod quidem ejuſmodi eſt.

Credo in unum Deum Patrem Omnipotentem, factorem cœli, & terræ, viſibilium omnium, & inviſibilium; & in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula; Deum de Deo, lumen de lumine; Deum verum de Deo vero; genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt; qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis, & incarnatus eſt de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & homo factus eſt; crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus & ſepultus eſt; & reſurrexit tertia die, ſecundum Scripturas; & aſcendit in cœlum, ſedet

(*b*) Joan. 1.

(*i*) Epheſ. 6.

Digitized by Google

ſedet ad dexteram Patris; & iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos & mortuos; cujus regni non erit finis: & in Spiritum Sanctum, Dominum, & vivificantem; qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur; qui locutus eſt per Prophetas: & unam Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum: & expecto reſurrectionem mortuorum, & vitam venturi ſæculi. Amen.

Indictio futuræ Seſſionis.

EADEM Sacroſancta, Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, in ea præſidentibus eisdem tribus Apoſtolicæ Sedis Legatis, intelligens multos Prælatos ex diverſis partibus accinctos eſſe itineri, nonnullos etiam in via eſſe, quo huc veniant; cogitansque omnia ab ipſa Sacra Synodo decernenda, eo majoris apud omnes exiſtimationis, & honoris videri poſſe, quo majori fuerint, & pleniori Patrum conſilio, & præſentia ſancita, & corroborata; ſtatuit, & decrevit, futuram Seſſionem poſt præſentem celebrandam eſſe die Jovis, quæ ſubſequetur Dominicam *Lætare*, proxime futuram: interim tamen non differri diſcuſſionem, & examinationem eorum, quæ ipſi Synodo diſcutienda, & examinanda videbuntur.

SESSIO QUARTA,

CELEBRATA DIE VIII. MENSIS APRILIS, MDXLVI.

Decretum de Canonicis Scripturis.

SAcroſancta Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, præſidentibus in ea eisdem tribus Apoſtolicæ Sedis Legatis, hoc ſibi perpetuo ante oculos proponens, ut, ſublatis erroribus, puritas ipſa Evangelii in Eccleſia conſervetur: quod promiſſum ante per Prophetas in Scripturis ſanctis, Dominus noſter JESUS CHRISTUS, DEI Filius, proprio ore primum promulgavit; deinde per ſuos Apoſtolos, tamquam fontem omnis, & ſalutaris veritatis, & morum diſciplinæ, (k) omni creaturæ prædicari juſſit: perſpiciensque hanc veritatem, & diſciplinam contineri in libris ſcriptis, & ſine ſcripto traditionibus, quæ (*) ipſius Chriſti ore ab Apoſtolis acceptæ, aut ab (**) ipſis Apoſtolis, Spiritu Sancto dictante, quaſi per manus traditæ, ad nos uſque pervenerunt; orthodoxorum Patrum exempla ſecuta, omnes libros tam veteris, quam novi Teſtamenti, cum utriusque unus Deus ſit auctor, nec non traditiones ipſas, tum ad fidem, tum ad mores pertinentes, tamquam vel oretenus a Chriſto, vel a Spiritu Sancto dictatas, & continua ſucceſſione in Eccleſia Catholica conſervatas, pari pietatis affectu, ac reverentia ſuſcipit, & veneratur. Sacrorum vero librorum Indicem huic Decreto adſcribendum cenſuit; ne cui dubitatio ſuboriri poſſit, quinam ſint, qui ab ipſa Synodo ſuſcipiuntur. Sunt vero infraſcripti, Teſtamenti veteris, quinque (***) Moyſi, id eſt, Geneſis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium; Joſue, Judicum, Rut: quatuor Regum, duo Paralipomenon, Eſdræ primus, & ſecundus, qui dicitur Neemias: Thobias, Judith, Heſther, Job, Pſalterium Davidicum centum quinquaginta Pſalmorum, Parabolæ, Eccleſiaſtes, Canticum canticorum, Sapientia, Eccleſiaſticus, Iſaias, Hieremias cum Baruch, Ezechiel, Daniel: duodecim Prophetæ minores, id eſt, Oſea, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Micheas, Naum, Abacuch, Sophonias, Aggæus, Zacharias, Malachias: duo Machabæorum, primus, & ſecundus. Teſtamenti novi, quatuor Evangelia, ſecundum Matthæum, Marcum, Lucam, & Joannem: Actus Apoſtolorum a Luca Evangeliſta conſcripti: Quatuordecim Epiſtolæ Pauli Apoſtoli: ad Romanos, duæ ad Corinthios, ad Galatas, ad Epheſios, ad Philippenſes, ad Coloſſenſes, duæ ad Theſſalonicenſes, duæ ad Timotheum, ad Titum, ad Philemonem, ad Hebræos: Petri Apoſtoli duæ, Joannis Apoſtoli tres, Jacobi Apoſtoli una, Judæ Apoſtoli una, & Apocalypſis Joannis Apoſtoli. Si quis autem libros ipſos integros cum omnibus ſuis partibus, prout in Eccleſia Catholica legi con-

(k) Marc. ult.

(*) *Editio Pariſina Harduini:* ex ipſius. *Lovanienſis vero:* ab ipſius Chriſti ore.

(**) *Pariſina habet:* ab ipſius Apoſtolis, *omiſſo:* aut.

(***) *Pariſina:* Quinque libri Moſis.

conſueverint, & in veteri vulgata Latina editione habentur, pro Sacris, & Canonicis non ſuſceperit; & traditiones prædictas ſciens & prudens contempſerit; anathema ſit. Omnes itaque intelligant, quo ordine, & via ipſa Synodus, poſt jactum fidei confeſſionis fundamentum, ſit progreſſura, & quibus potiſſimum teſtimoniis, ac præſidiis in confirmandis dogmatibus, & inſtaurandis in Eccleſia moribus, ſit uſura.

Decretum de editione & uſu ſacrorum librorum.

INSUPER eadem Sacroſancta Synodus conſiderans non parum utilitatis accedere poſſe Eccleſiæ Dei, ſi ex omnibus Latinis editionibus, quæ circumferuntur, ſacrorum librorum, quænam pro authentica habenda ſit, innoteſcat; ſtatuit, & declarat, ut hæc ipſa vetus, & vulgata editio, quæ longo tot ſæculorum uſu in ipſa Eccleſia probata eſt, in publicis lectionibus, diſputationibus, prædicationibus, & expoſitionibus pro authentica habeatur; & ut nemo illam rejicere quovis prætextu audeat, vel præſumat.

PRÆTEREA, ad coercenda petulantia ingenia, decernit, ut nemo, ſuæ prudentiæ innixus, in rebus fidei, & morum, ad ædificationem doctrinæ Chriſtianæ pertinentium, ſacram Scripturam ad ſuos ſenſus contorquens, contra eum ſenſum, quem tenuit, & tenet ſancta Mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione Scripturarum ſanctarum: aut etiam contra unanimem conſenſum Patrum ipſam Scripturam ſacram interpretari audeat; etiam ſi hujusmodi interpretationes nullo umquam tempore in lucem edendæ forent. Qui contravenerint, per Ordinarios declarentur, & pœnis a jure ſtatutis puniantur.

SED & Impreſſoribus modum in hac parte, ut par eſt, imponere volens, qui jam ſine modo, hoc eſt, putantes ſibi licere quidquid libet, ſine licentia Superiorum Eccleſiaſticorum, ipſos Sacræ Scripturæ libros, & ſuper illis annotationes, & expoſitiones quorumlibet indifferenter, ſæpe tacito, ſæpe etiam ementito prælo, & quod gravius eſt, ſine nomine auctoris imprimunt; alibi etiam impreſſos libros hujuſmodi temere venales habent; decernit, & ſtatuit, ut poſthac Sacra Scriptura, potiſſimum vero hæc ipſa vetus & vulgata editio quam emendatiſſime imprimatur; nullique liceat imprimere, vel imprimi facere quosvis libros de rebus ſacris ſine nomine auctoris, neque illos in futurum vendere, aut etiam apud ſe retinere, niſi primum examinati, probatique fuerint ab Ordinario, ſub pœna anathematis, & pecuniæ, in Canone Concilii noviſſimi Lateranenſis appoſita. Et, ſi regulares fuerint, ultra examinationem, & probationem hujusmodi, licentiam quoque a ſuis Superioribus impetrare teneantur, recognitis per eos libris, juxta formam ſuarum ordinationum. Qui autem ſcripto eos communicant, vel evulgant, niſi antea examinati, probatique fuerint, eiſdem pœnis ſubjaceant, quibus Impreſſores. Et qui eos habuerint, vel legerint, niſi prodiderint auctores, pro auctoribus habeantur. Ipſa vero hujusmodi librorum probatio in ſcriptis detur, atque ideo in fronte libri, vel ſcripti, vel impreſſi, authentice appareat: idque totum, hoc eſt, & probatio, & examen gratis fiat: ut probanda probentur, & reprobentur improbanda. Poſthæc temeritatem illam reprimere volens, qua ad profana quæque convertuntur, & torquentur verba, & ſententiæ Sacræ Scripturæ, ad ſcurrilia ſcilicet, fabuloſa, vana, adulationes, detractiones, ſuperſtitiones, impias & diabolicas incantationes, divinationes, ſortes, libellos etiam famoſos; mandat, & præcipit, ad tollendam hujusmodi irreverentiam & contemptum, ne de cætero quiſquam quomodolibet verba Scripturæ Sacræ ad hæc, & ſimilia audeat uſurpare; ut omnes hujus generis homines, temeratores & violatores verbi Dei, juris & arbitrii pœnis per Epiſcopos coerceantur.

Indictio futuræ Seſſionis.

ITEM hæc Sacroſancta Synodus ſtatuit, & decernit, proximam futuram Seſſionem tenendam, & celebrandam eſſe feria quinta, poſt ſacratiſſimum feſtum proximum Pentecoſtes.

SESSIO QUINTA,

CELEBRATA DIE XVII. MENSIS JUNII, MDXLVI.

Decretum de peccato originali.

UT Fides noſtra Catholica, (*l*) ſine qua impoſſibile eſt placere DEO, purgatis erroribus, in ſua ſynceritate integra & illibata permaneat; & ne populus Chriſtianus (*m*) omni vento doctrinæ circumferatur; cum (*n*) Serpens ille antiquus, humani generis perpetuus hoſtis, inter plurima mala, quibus Eccleſia Dei his noſtris temporibus perturbatur, etiam de peccato originali, ejusque remedio non ſolum nova, ſed vetera etiam diſſidia excitaverit: Sacroſancta Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, præſidentibus in ea eisdem tribus Apoſtolicæ Sedis Legatis, jam ad revocandos errantes, & nutantes confirmandos accedere volens, Sacrarum Scripturarum, & Sanctorum Patrum, ac probatiſſimorum Conciliorum teſtimonia, & ipſius Eccleſiæ judicium, & conſenſum ſecuta, hæc de ipſo peccato originali ſtatuit, fatetur, ac declarat.

I. Si quis non confitetur, primum hominem Adam, cum mandatum Dei in Paradiſo fuiſſet transgreſſus, ſtatim ſanctitatem, & juſtitiam, in qua conſtitutus fuerat, amiſiſſe, incurriſſeque per offenſam prævaricationis hujusmodi iram, & indignationem Dei, atque ideo mortem, quam antea illi comminatus (*o*) fuerat Deus, & cum morte captivitatem ſub ejus poteſtate, (*p*) qui mortis deinde habuit imperium, hoc eſt, diaboli, totumque Adam, per illam prævaricationis offenſam, ſecundum corpus, & animam in deterius commutatum fuiſſe: anathema ſit.

II. Si quis Adæ prævaricationem ſibi ſoli, & (*q*) non ejus propagini, aſſerit nocuiſſe; & acceptam a Deo ſanctitatem, & juſtitiam, quam perdidit, ſibi ſoli, & non nobis etiam eum perdidiſſe; aut inquinatum illum per inobedientiæ peccatum, mortem, & pœnas corporis tantum in omne genus humanum transfudiſſe, non autem & peccatum, quod mors eſt animæ: anathema ſit: cum contradicat Apoſtolo dicenti: Per (*r*) unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors: & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccaverunt.

III. Si quis hoc Adæ peccatum, quod origine unum eſt, & propagatione, non imitatione transfuſum omnibus, ineſt unicuique proprium, vel per humanæ naturæ vires, vel per aliud remedium aſſerit tolli, quam per meritum unius mediatoris Domini noſtri JESU CHRISTI, (*s*) qui nos DEO reconciliavit in ſanguine ſuo, factus nobis (*t*) juſtitia, ſanctificatio, & redemptio: aut negat, ipſum CHRISTI JESU meritum per Baptiſmi Sacramentum in forma Eccleſiæ rite collatum, tam adultis, quam parvulis applicari: anathema ſit: quia non (*u*) eſt alud nomen ſub Cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos ſalvos fieri. Unde illa (*x*) vox: Ecce agnus Dei: Ecce qui tollit peccata mundi. Et illa: (*y*) Quicumque baptizati eſtis, Chriſtum induiſtis.

IV. Si quis parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos negat, etiam ſi fuerint a baptizatis parentibus orti; aut dicit, in remiſſionem quidem peccatorum eos baptizari, ſed nihil ex Adam trahere originalis peccati; quod regenerationis lavacro neceſſe ſit expiari ad vitam æternam conſequendam; unde fit conſequens, ut in eis forma Baptiſmatis, in remiſſionem peccatorum, non vera, ſed falſa intelligatur: anathema ſit: quoniam non aliter intelligendum eſt id, quod dixit Apoſtolus: (*z*) Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors; & ita in omnes homines mors pertranſiit, in quo omnes peccaverunt: niſi quemadmodum Eccleſia Catholica ubique diffuſa ſemper intellexit.

Propter

(*l*) Heb. 11. (*m*) Eph. 4. (*n*) Gen. 3.
(*o*) Gen. 3. (*p*) Heb. 2. (*q*) Rom. 5. 1. Cor. 15.
(*r*) Rom. 5. (*s*) 1. Tim. 2. Coloſ. 1. (*t*) 1. Cor. 1.
(*u*) Act. 4. (*x*) Joan. 1. (*y*) Gal. 3. (*z*) Rom. 5.

Digitized by Google

Propter hanc enim regulam fidei ex traditione Apoſtolorum etiam parvuli, qui nihil peccatorum in ſemetipſis adhuc committere potuerunt, ideo in remiſſionem peccatorum veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione mundetur, quod generatione contraxerunt. (*a*) Niſi enim quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei.

V. Si quis per JESU CHRISTI Domini noſtri gratiam, quæ in Baptiſmate confertur, reatum originalis peccati remitti negat; aut etiam aſſerit, non tolli totum id, quod veram, & propriam peccati rationem habet; ſed illud dicit tantum radi, aut non imputari: anathema ſit. In renatis enim nihil odit Deus: quia (*b*) nihil eſt damnationis iis, qui vere (*c*) conſepulti ſunt cum Chriſto per Baptiſma in mortem: qui (*d*) non ſecundum carnem ambulant, ſed, (*e*) veterem hominem exuentes, & (*f*) novum, qui ſecundum Deum creatus eſt, induentes; innocentes, immaculati, puri, innoxii, ac Deo dilecti effecti ſunt, (*g*) hæredes quidem Dei, cohæredes autem Chriſti, ita ut nihil prorſus eos ab ingreſſu cœli remoretur. Manere autem in baptizatis concupiſcentiam, vel fomitem, hæc Sancta Synodus fatetur, & ſentit: quæ cum ad agonem relicta ſit, nocere non conſentientibus, (*) ſed utiliter per CHRISTI JESU gratiam repugnantibus non valet: quinimo, qui (*h*) legitime certaverit, coronabitur. Hanc concupiſcentiam, quam aliquando (*i*) Apoſtolus peccatum appellat, Sancta Synodus declarat Eccleſiam Catholicam numquam intellexiſſe peccatum appellari, quod vere, & proprie in renatis peccatum ſit, ſed quia ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat. Si quis autem contrarium ſenſerit; anathema ſit.

DECLARAT tamen hæc ipſa Sancta Synodus, non eſſe ſuæ intentionis comprehendere in hoc Decreto, ubi de peccato originali agitur, Beatam & Immaculatam Virginem MARIAM, DEI Genitricem; ſed obſervandas eſſe Conſtitutiones felicis recordationis Xyſti Papæ IV., ſub pœnis in eis Conſtitutionibus contentis, quas innovat.

Decretum de Reformatione.

CAPUT I.

EADEM Sacroſancta Synodus, piis Summorum Pontificum, & probatorum Conciliorum Conſtitutionibus inhærens, easque amplectens, & illis adjiciens; ne cœleſtis ille ſacrorum librorum theſaurus, quem Spiritus Sanctus ſumma liberalitate hominibus tradidit, neglectus jaceat; ſtatuit, & decrevit, quod in illis Eccleſiis, in quibus præbenda, aut præſtimonium, ſeu aliud quovis nomine nuncupatum ſtipendium pro Lectoribus Sacræ Theologiæ deputatum reperitur, Epiſcopi, Archi-Epiſcopi, Primates, & alii locorum Ordinarii eos, qui præbendam, aut præſtimonium, ſeu ſtipendium hujusmodi obtinent, ad ipſius Sacræ Scripturæ expoſitionem, & interpretationem, per ſe ipſos, ſi idonei fuerint, alioquin per idoneum ſubſtitutum ab ipſis Epiſcopis, Archi-Epiſcopis, Primatibus, & aliis locorum Ordinariis eligendum, etiam per ſubtractionem fructuum, cogant, & compellant. De cætero vero præbenda, præſtimonium, aut ſtipendium hujusmodi non niſi perſonis idoneis, & quæ per ſe ipſos id munus (**) explicare poſſint, conferantur: & aliter facta proviſio nulla ſit, & invalida. In Eccleſiis autem Metropolitanis, vel Cathedralibus, ſi civitas inſignis, vel populoſa, ac etiam in Collegiatis, exiſtentibus in aliquo inſigni oppido, etiam nullius Diœceſis, ſi ibi Clerus numeroſus fuerit, ubi nulla præbenda, aut præſtimonium, ſeu ſtipendium hujusmodi deputatum reperitur, præbenda quomodocumque, præterquam ex cauſa reſignationis, primo vacatura, cui aliud onus incompatibile injunctum non ſit, ad eum uſum ipſo facto perpetuo conſtituta, & deputata intelligatur. Et quatenus in ipſis Eccleſiis nulla, vel non ſufficiens præbenda foret, Metropolitanus, vel Epiſcopus ipſe per aſſignationem fructuum alicujus ſimplicis bene-

(*a*) Joan. 3. (*b*) Rom. 8. (*c*) Rom. 6.
(*d*) Rom. 8. (*e*) Coloſſ. 3. (*f*) Eph. 4.
(*g*) Rom. 8. Gal. 3. (*) *Lovanienſis & Pariſina, pro* ſed utiliter, *habet:* & viriliter.
(*h*) 2. Tim. 2. (*i*) Rom. 6. 7. & 8. Coloſſ. 3.
(**) *In Lovanienſi & Pariſina pro* explicare, *legitur:* explere.

beneficii, ejuſdem tamen debitis ſupportatis oneribus, vel per contributionem Beneficiatorum ſuæ civitatis, & Diœceſis, vel alias, prout commodius fieri poterit, de Capituli conſilio ita provideat, ut ipſa Sacræ Scripturæ lectio habeatur, ita tamen, ut quæcumque aliæ lectiones, vel conſuetudine, vel quavis alia ratione inſtitutæ, propter id minime prætermittantur. Eccleſiæ vero, quarum annui proventus tenues fuerint, & ubi tam exigua eſt Cleri, & populi multitudo, ut Theologiæ lectio in eis commode haberi non poſſit, ſaltem Magiſtrum habeant, ab Epiſcopo cum conſilio Capituli eligendum, qui Clericos, aliosque Scholares pauperes grammaticam gratis doceat; ut deinceps ad ipſa Sacræ Scripturæ ſtudia, annuente Deo, tranſire poſſint. Ideoque illi Magiſtro grammatices vel alicujus ſimplicis beneficii fructus, quos tamdiu percipiat, quamdiu in docendo perſtiterit, aſſignentur; dum tamen beneficium ipſum ſuo debito non fraudetur obſequio: vel ex Capitulari, vel Epiſcopali menſa condigna aliqua merces perſolvatur: vel alias Epiſcopus ipſe aliquam rationem ineat ſuæ Eccleſiæ, & Diœceſi accommodam; ne pia hæc, utilis, atque fructuoſa proviſio quovis quæſito colore negligatur. In Monaſteriis quoque Monachorum, ubi commode fieri queat, etiam lectio Sacræ Scripturæ habeatur, qua in re ſi Abbates negligentes fuerint, Epiſcopi locorum, in hoc ut Sedis Apoſtolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant. In Conventibus vero aliorum Regularium, in quibus ſtudia commode vigere poſſunt, Sacræ Scripturæ lectio ſimiliter habeatur: quæ lectio a Capitulis Generalibus, vel Provincialibus aſſignetur dignioribus Magiſtris. In Gymnaſiis etiam publicis, ubi tam honorifica, & cæterorum omnium maxime neceſſaria lectio hactenus inſtituta non fuerit, religioſiſſimorum Principum, ac Rerumpublicarum pietate, & caritate ad Catholicæ fidei defenſionem, & incrementum, ſanæque doctrinæ conſervationem, & propagationem inſtituatur: &, ubi inſtituta foret, & negligeretur, reſtituatur. Et, ne ſub ſpecie pietatis impietas diſſeminetur; ſtatuit eadem Sancta Synodus neminem ad hujuſmodi lectionis officium tam publice, quam privatim admittendum eſſe, qui prius ab Epiſcopo loci de vita, moribus, & ſcientia examinatus, & approbatus non fuerit: quod tamen de Lectoribus in Clauſtris Monachorum non intelligatur. Docentes vero ipſam Sacram Scripturam, dum publice in ſcholis docuerint, & ſcholares, qui in ipſis ſcholis ſtudent, privilegiis omnibus de perceptione fructuum, præbendarum, & beneficiorum ſuorum, in abſentia a jure communi conceſſis, plene gaudeant, & fruantur.

CAPUT II.

Quia vero Chriſtianæ Reipublicæ non minus neceſſaria eſt prædicatio Evangelii, quam lectio; & hoc eſt præcipuum Epiſcoporum munus; ſtatuit, & decrevit eadem Sancta Synodus, omnes Epiſcopos, Archi-Epiſcopos, Primates, & omnes alios Eccleſiarum Prælatos teneri per ſe ipſos, ſi legitime impediti non fuerint, ad prædicandum Sanctum Jeſu Chriſti Evangelium. Si vero contigerit Epiſcopos, & alios prædictos legitimo detineri impedimento; juxta formam Generalis Concilii viros idoneos aſſumere teneantur ad hujuſmodi prædicationis officium ſalubriter exequendum. Si quis autem hoc adimplere contempſerit, diſtrictæ ſubjaciat ultioni. Archi-Presbyteri quoque, Plebani, & quicumque Parochiales, vel alias curam animarum habentes, Eccleſias quocumque modo obtinent, per ſe, vel alios idoneos, ſi legitime impediti fuerint, diebus ſaltem Dominicis, & Feſtis ſolemnibus plebes ſibi commiſſas pro ſua & earum capacitate paſcant ſalutaribus verbis; docendo (*), quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, annunciandoque eis cum brevitate & facilitate ſermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas ſectari oporteat; ut pœnam æternam evadere, & cœleſtem gloriam conſequi valeant. Id vero ſi quis eorum præſtare negligat, etiam ſi ab Epiſcopi juriſdictione quavis ratione exemptum ſe eſſe prætenderet; etiam ſi Eccleſiæ quovis modo exemptæ dicerentur, aut alicui Monaſterio, etiam extra Diœceſim

(*) *In Lovanienſi & Pariſina additur:* ea.

ſim exiſtenti, forſan annexæ, vel unitæ, modo re ipſa in Diœceſi ſint, provida Paſtoralis Epiſcoporum ſolicitudo non deſit; ne illud impleatur: Parvuli petierunt panem, & non erat qui frangeret eis(*). Itaque ubi ab Epiſcopo moniti trium menſium ſpatio muneri ſuo defuerint, per cenſuras Eccleſiaſticas, ſeu alias ad ipſius Epiſcopi arbitrium cogantur, ita ut etiam, ſi ei ſic expedire viſum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri, qui id præſtet, honeſta aliqua merces perſolvatur, donec principalis ipſe reſipiſcens officium ſuum impleat.

Si quæ vero Parochiales Eccleſiæ reperiantur ſubjectæ Monaſteriis in nulla Diœceſi exiſtentibus; ſi Abbates, & regulares Prælati in prædictis negligentes fuerint; a Metropolitanis, in quorum Provinciis Diœceſes ipſæ ſitæ ſunt, tamquam, quo ad hoc, Sedis Apoſtolicæ delegatis, compellantur. Neque hujus Decreti executionem conſuetudo, vel exemptio, aut appellatio, aut reclamatio, ſive recurſus impedire valeat, quouſque deſuper a competenti judice, qui ſummarie, & ſola facti veritate inſpecta procedat, cognitum & deciſum fuerit. Regulares vero cujuscumque ordinis, niſi a ſuis Superioribus de vita, moribus & ſcientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum, prædicare non poſſint: cum qua licentia perſonaliter ſe coram Epiſcopis præſentare, & ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiant. In Eccleſiis vero, quæ ſuorum ordinum non ſunt, ultra licentiam ſuorum Superiorum, etiam Epiſcopi licentiam habere teneantur; ſine qua in ipſis Eccleſiis non ſuorum ordinum nullo modo prædicare poſſint. Ipſam autem licentiam gratis Epiſcopi concedant.

Si vero, quod abſit, Prædicator errores, aut ſcandala diſſeminaverit in populum, etiam ſi in Monaſterio ſui, vel alterius ordinis prædicet; Epiſcopus ei prædicationem interdicat. Quod ſi hæreſes prædicaverit; contra eum ſecundum juris diſpoſitionem, aut loci conſuetudinem procedat; etiam ſi prædicator ipſe generali, vel ſpeciali privilegio exemptum ſe eſſe prætenderet. Quo caſu Epiſcopus auctoritate Apoſtolica, & tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus procedat. Curent autem Epiſcopi, ne quis Prædicator vel ex falſis informationibus, vel alias calumnioſe vexetur, juſtamve de eis conquerendi occaſionem habeat.

Caveant præterea Epiſcopi, ne aliquem, vel eorum, qui cum ſint nomine Regulares, extra clauſtra tamen, & obedientiam religionum ſuarum vivunt; vel Presbyterorum ſæcularium, niſi ipſis noti ſint, & moribus atque doctrina probati, etiam quorumlibet privilegiorum prætextu in ſua civitate, vel Diœceſi prædicare permittant, donec ab ipſis Epiſcopis ſuper ea re ſancta Sedes Apoſtolica conſulatur; a qua privilegia hujusmodi, niſi tacita veritate, & expreſſo mendacio ab indignis extorqueri, veriſimile non eſt.

Quæstores vero eleemoſynarii, qui etiam Quæſtuarii vulgo dicuntur, cujuſcumque condicionis exiſtant, nullo modo nec per ſe, nec per alium prædicare præſumant; & contra facientes ab Epiſcopis, & Ordinariis locorum, privilegiis quibuſcumque non obſtantibus, opportunis remediis omnino arceantur.

Indictio futuræ Seſſionis.

Item hæc Sacroſancta Synodus ſtatuit, & decernit, primam futuram Seſſionem tenendam, & celebrandam eſſe die Jovis, feria quinta poſt feſtum Beati Jacobi Apoſtoli.

Prorogata deinde fuit Seſſio ad diem XIII. Menſis Januarii MDXLVII.

SESSIO SEXTA,

CELEBRATA DIE XIII. MENSIS JANUARII, MDXLVII.

Decretum de Juſtificatione.

PROOEMIUM.

Cum hoc tempore, non ſine multarum animarum jactura, & gravi Eccleſiaſticæ unitatis detrimento, erronea quædam diſſeminata ſit de Juſtificatione

(*) Thren. 4.

tione doctrina : ad laudem, & gloriam Omnipotentis DEI, Eccleſiæ tranquillitatem, & animarum ſalutem, Sacroſancta Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, præſidentibus in ea nomine Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri, Domini PAULI, Divina providentia Papæ Tertii, Reverendiſſimis Dominis, Dominis, Jo. Maria Epiſcopo Præneſtino, de Monte, & Marcello tit. S. Crucis in Hieruſalem Presbytero, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, & Apoſtolicis de latere Legatis ; exponere intendit omnibus Chriſti fidelibus veram ſanamque doctrinam ipſius juſtificationis, quam Sol juſtitiæ CHRISTUS JESUS, (*k*) fidei noſtræ auctor, & conſummator, docuit, Apoſtoli tradiderunt, & Catholica Eccleſia, Spiritu Sancto ſuggerente, perpetuo retinuit ; diſtrictius inhibendo, ne deinceps audeat quiſquam aliter credere, prædicare, aut docere, quam præſenti Decreto ſtatuitur, ac declaratur.

De naturæ, & legis ad juſtificandos homines imbecillitate.

CAPUT I.

PRIMUM declarat Sancta Synodus, ad juſtificationis doctrinam probe, & ſincere intelligendam, oportere, ut unusquiſque agnoſcat, & fateatur, quod (*l*) cum omnes homines in prævaricatione Adæ innocentiam perdidiſſent; (*m*) facti immundi, &, ut Apoſtolus inquit, (*n*) natura filii iræ, quemadmodum in Decreto de peccato originali expoſuit, uſque adeo ſervi erant peccati, & ſub (*o*) poteſtate Diaboli ac mortis; ut non modo gentes per vim naturæ, ſed ne Judæi quidem per ipſam etiam literam legis Moyſi, inde liberari, aut ſurgere poſſent; tametſi in eis liberum arbitrium minime extinctum eſſet, viribus licet attenuatum, & inclinatum.

De diſpenſatione, & myſterio Adventus Chriſti.

CAPUT II.

Quo factum eſt, ut cæleſtis Pater, (*p*) Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, CHRISTUM JESUM, Filium ſuum, & ante legem, & legis tempore multis Sanctis Patribus declaratum, ac promiſſum, cum venit beata illa plenitudo (*q*) temporis, ad (*) homines miſerit; ut & Judæos, qui ſub lege erant, redimeret; & (*r*) gentes, quæ non ſectabantur juſtitiam, juſtitiam apprehenderent, atque omnes adoptionem filiorum reciperent. Hunc (*s*) propoſuit Deus propitiatorem per fidem in ſanguine ipſius pro peccatis noſtris; non (*t*) ſolum autem pro noſtris, ſed etiam pro totius mundi.

Qui per Chriſtum juſtificantur.

CAPUT III.

VERUM, etſi ille pro omnibus mortuus (*u*) eſt, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt, ſed ii duntaxat, quibus meritum paſſionis ejus communicatur. Nam, ſicut revera homines, niſi ex ſemine Adæ propagati naſcerentur, non naſcerentur injuſti; cum ea propagatione, per ipſum dum concipiuntur, propriam injuſtitiam contrahant: ita, niſi in Chriſto renaſcerentur, numquam juſtificarentur; cum ea renaſcentia per meritum paſſionis ejus gratia, qua juſti fiunt, illis tribuatur. Pro hoc beneficio Apoſtolus gratias nos (*x*) ſemper agere hortatur Patri, qui dignos nos fecit in partem ſortis Sanctorum in lumine, & eripuit de poteſtate tenebrarum, tranſtulitque in regnum filii dilectionis ſuæ ; in quo habemus redemptionem, & remiſſionem peccatorum.

Inſti-

(*k*) Heb. 12. (*l*) 1. Cor. 15. Rom. 5. (*m*) Iſai. 64.
(*n*) Epheſ. 2. (*o*) Rom. 6. & 3. Hebr. 2. (*p*) 2. Cor. 1.
(*q*) Galat. 4. (*) *Pariſina editio*: ad omnes miſerit.
(*r*) Rom. 9. (*s*) Rom. 3. & 5. Coloſſ. 2. 1. Tim. 2. & 2. Tim. 1.
(*t*) 1. Joan. 1. (*u*) 2. Cor. 5. (*x*) Coloſſ. 1.

Inſinuatur deſcriptio juſtificationis impii, & modus ejus in ſtatu gratiæ.

CAPUT IV.

Quibus verbis juſtificationis impii deſcriptio inſinuatur, ut ſit translatio ab eo ſtatu, in quo homo naſcitur (y) filius (*) primi Adæ, in ſtatum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei per ſecundum Adam Jesum Christum, Salvatorem noſtrum. Quæ quidem translatio poſt Evangelium promulgatum, ſine lavacro regenerationis, aut ejus voto fieri non poteſt, ſicut ſcriptum eſt: (z) Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei.

De neceſſitate præparationis ad juſtificationem in adultis, & unde ſit.

CAPUT V.

Declarat præterea, ipſius juſtificationis exordium in adultis a Dei per Christum Jesum præveniente gratia ſumendum eſſe, hoc eſt, ab ejus vocatione, qua nullis eorum exiſtentibus meritis, vocantur; ut, qui per peccata a Deo averſi erant, per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam ad convertendum ſe ad ſuam ipſorum juſtificationem, eidem gratiæ libere aſſentiendo, & cooperando, diſponantur: ita ut, tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipſe nihil omnino agat, inſpirationem illam recipiens, quippe qui illam & abjicere poteſt, neque tamen ſine gratia Dei movere ſe ad juſtitiam coram illo libera ſua voluntate poſſit. Unde in ſacris literis, cum dicitur: (a) Convertimini ad me, & ego convertar ad vos: libertatis noſtræ admonemur. Cum reſpondemus: (b) Converte nos Domine ad te, & convertemur: Dei nos gratia præveniri confitemur.

Modus præparationis.

CAPUT VI.

Disponuntur autem ad ipſam juſtitiam, dum excitati Divina gratia, & adjuti, (c) fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes vera eſſe, quæ divinitus revelata, & promiſſa ſunt; atque illud inprimis, a Deo juſtificari impium per gratiam ejus, per (d) redemptionem, quæ eſt in Chriſto Jesu; & dum peccatores ſe eſſe intelligentes, a Divinæ juſtitiæ timore, quo utiliter concutiuntur, ad conſiderandam Dei miſericordiam ſe convertendo, in ſpem eriguntur, fidentes, Deum ſibi propter Chriſtum propitium fore; illumque, tamquam omnis juſtitiæ fontem, diligere incipiunt: ac propterea moventur adverſus peccata per odium aliquod, & deteſtationem, hoc eſt, per eam pœnitentiam, quam ante Baptismum agi oportet: denique dum proponunt ſuſcipere Baptismum, inchoare novam vitam, & ſervare Divina Mandata. De hac diſpoſitione ſcriptum eſt: (e) Accedentem ad DEUM oportet credere quia eſt, & quod inquirentibus ſe remunerator ſit. Et, (f) Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Et, (g) Timor Domini expellit peccatum. Et, (h) Pœnitentiam agite, & baptizetur unusquisque veſtrum in nomine Jeſu Chriſti, in remiſſionem peccatorum veſtrorum, & accipietis donum Spiritus Sancti. Et, (i) Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, docentes eos ſervare, quæcumque mandavi vobis. Denique, (k) Præparate corda veſtra Domino.

Quid ſit juſtificatio impii, & quæ ejus cauſæ.

CAPUT VII.

Hanc diſpoſitionem, ſeu præparationem juſtificatio ipſa conſequitur; quæ non eſt ſola peccatorum remiſſio, ſed & ſanctificatio, & renovatio interioris

(y) Gal. 4. Tit. 3. (*) *In Pariſina non legitur:* primi. (z) Joan. 3.
(a) Zachar. 1. Joel. 2. (b) Thren. 5. (c) Rom. 10. (d) Rom. 3.
(e) Hebr. 11. (f) Marc. 2. & Matth. 9. (g) Eccl. 1.
(h) Act. 2. (i) Matth. ult. Luc. 24. (k) 1. Reg. 7.

Digitized by Google

rioris hominis per voluntariam ſuſceptionem gratiæ, & donorum. Unde homo ex injuſto fit juſtus, & ex inimico amicus, ut ſit (*k*) hæres ſecundum ſpem vitæ æternæ. Hujus juſtificationis cauſæ ſunt, finalis quidem, gloria Dei, & Chriſti, ac vita æterna: efficiens vero, miſericors Deus, qui gratuito (*l*) abluit, & (*m*) ſanctificat ſignans, & ungens (*n*) Spiritu promiſſionis Sancto; qui eſt pignus hæreditatis noſtræ: meritoria autem, dilectiſſimus Unigenitus ſuus, Dominus noſter Jesus Christus: qui, cum (*o*) eſſemus inimici, propter nimiam caritatem, qua dilexit nos, ſua ſanctiſſima Paſſione in ligno crucis nobis juſtificationem meruit, & pro nobis Deo Patri ſatisfecit: inſtrumentalis item, Sacramentum Baptiſmi; quod eſt Sacramentum fidei, ſine qua nulli umquam contigit juſtificatio: demum unica formalis cauſa eſt juſtitia Dei; non qua ipſe juſtus eſt, ſed qua nos juſtos facit; qua videlicet ab eo donati, renovamur ſpiritu mentis noſtræ; & non modo reputamur, ſed vere juſti nominamur, & ſumus, juſtitiam in nobis recipientes unusquisque ſuam ſecundum menſuram, quam (*q*) Spiritus Sanctus partitur ſingulis prout vult, & ſecundum propriam cujusque diſpoſitionem, & cooperationem. Quanquam enim nemo poſſit eſſe juſtus, niſi cui merita Paſſionis Domini noſtri Jesu Christi communicantur: id tamen in hac impii juſtificatione fit, dum ejusdem ſanctiſſimæ Paſſionis merito per Spiritum Sanctum caritas (*s*) Dei diffunditur in cordibus eorum, qui juſtificantur, atque ipſis inhæret. Unde in ipſa juſtificatione cum remiſſione peccatorum hæc omnia ſimul infuſa accipit homo per Jesum Christum, cui inſeritur, fidem, ſpem, & caritatem. Nam fides, niſi ad eam ſpes accedat, & caritas, neque unit perfecte cum Chriſto, neque corporis ejus vivum membrum efficit. Qua ratione veriſſime dicitur, (*t*) Fidem ſine operibus mortuam, & otioſam eſſe. Et, In (*u*) Christo Jesu neque circumciſionem aliquid valere, neque præputium; ſed fidem, quæ per caritatem operatur. Hanc fidem ante Baptiſmi Sacramentum ex Apoſtolorum traditione Catechumeni ab Eccleſia petunt, cum petunt fidem, vitam æternam præſtantem; quam ſine ſpe, & caritate fides præſtare non poteſt. Unde & ſtatim verbum Chriſti audiunt: (*x*) Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata. Itaque veram, & Chriſtianam juſtitiam accipientes, eam (*y*) ceu primam ſtolam pro illa, quam Adam ſua inobedientia ſibi, & nobis perdidit, per Christum Jesum illis donatam, candidam, & immaculatam jubentur ſtatim renati conſervare, ut eam perferant ante tribunal Domini noſtri Jesu Christi, & habeant vitam æternam.

Quomodo intelligatur, impium per fidem, & gratis juſtificari.

CAPUT VIII.

Cum vero Apoſtolus (*z*) dicit, juſtificari hominem per fidem, & gratis; ea verba in eo ſenſu intelligenda ſunt, quem perpetuus Eccleſiæ Catholicæ conſenſus tenuit, & expreſſit; ut ſcilicet per fidem ideo juſtificari dicamur, quia fides eſt humanæ ſalutis initium, fundamentum, & radix omnis juſtificationis: [*a*] ſine qua impoſſibile eſt placere Deo, & ad filiorum ejus conſortium pervenire: gratis autem juſtificari ideo dicamur, quia nihil eorum, quæ juſtificationem præcedunt, ſive fides, ſive opera, ipſam juſtificationis gratiam promeretur. Si (*b*) enim gratia eſt, jam non ex operibus: alioquin, ut idem Apoſtolus inquit, gratia jam non eſt gratia.

Con-

(*k*) Tit. 3. (*l*) 1. Cor. 6. (*m*) Tit. 3.
(*n*) Epheſ. 1. (*o*) Epheſ. 2. Rom. 5. (*q*) 1. Cor. 12. Epheſ. 4.
(*s*) Rom. 5. (*t*) Jac. 2. in fi. (*u*) Gal. 5. & 6. (*x*) Matth. 19.
(*y*) Luc. 15. (*z*) Rom. 3. (*a*) Heb. 11.
(*b*) Rom. 11. Epheſ. 2. Tit. 3.

Contra inanem hæreticorum fiduciam.

CAPUT IX.

Quamvis autem neceſſarium ſit (*c*) credere, neque remitti, neque remiſſa umquam fuiſſe peccata, niſi gratis Divina miſericordia propter Chriſtum: nemini tamen fiduciam, & certitudinem remiſſionis peccatorum ſuorum jactanti, & in ea ſola quieſcenti, peccata dimitti, vel dimiſſa eſſe, dicendum eſt; cum apud hæreticos, & ſchismaticos poſſit eſſe, immo noſtra tempeſtate ſit, & magna contra Eccleſiam Catholicam contentione prædicetur vana hæc & ab omni pietate remota fiducia. Sed neque illud aſſerendum eſt, oportere eos, qui vere juſtificati ſunt, absque ulla omnino dubitatione apud ſemet ipſos ſtatuere, ſe eſſe juſtificatos, neminemque a peccatis abſolvi, ac juſtificari, niſi eum, qui certo credat ſe abſolutum, & juſtificatum eſſe; atque hac ſola fide abſolutionem, & juſtificationem perfici; quaſi qui hoc non credit, de Dei promiſſis, deque mortis, & reſurrectionis Chriſti efficacia dubitet. Nam ſicut nemo pius de Dei miſericordia, de Chriſti merito, deque Sacramentorum virtute, & efficacia dubitare debet: ſic quilibet, dum ſeipſum, ſuamque propriam infirmitatem, & indiſpoſitionem reſpicit, de ſua gratia formidare, & timere poteſt; cum nullus ſcire valeat certitudine fidei, cui non poteſt ſubeſſe falſum, ſe gratiam Dei eſſe conſecutum.

De acceptæ juſtificationis incremento.

CAPUT X.

Sic ergo juſtificati, & amici Dei, ac domeſtici facti, (*d*) euntes de virtute in virtutem, renovantur, ut Apoſtolus inquit, de die in diem: hoc eſt, mortificando membra carnis ſuæ, & (*e*) exhibendo ea arma juſtitiæ in ſanctificationem, per obſervationem Mandatorum Dei, & Eccleſiæ, in ipſa juſtitia per Chriſti gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus creſcunt, atque magis juſtificantur, ſicut ſcriptum eſt: (*f*) Qui juſtus eſt, juſtificetur adhuc. Et iterum: (*g*) Ne verearis uſque ad mortem juſtificari. Et rurſus: (*h*) Videtis quoniam ex operibus juſtificatur homo, & non ex fide tantum. Hoc vero juſtitiæ incrementum petit Sancta Eccleſia, cum orat: Da nobis Domine fidei, ſpei, & charitatis augmentum.

De obſervatione mandatorum, deque illius neceſſitate, & poſſibilitate.

CAPUT XI.

Nemo autem, quantumvis juſtificatus, liberum ſe eſſe ab obſervatione mandatorum putare debet: nemo temeraria illa, & a Patribus ſub anathemate prohibita voce uti, Dei Præcepta homini juſtificato ad obſervandum eſſe impoſſibilia. Nam Deus (*i*) impoſſibilia non jubet, ſed jubendo monet, & facere quod poſſis, & petere quod non poſſis; & adjuvat, ut poſſis. (*k*) Cujus mandata gravia non ſunt; cujus (*l*) jugum ſuave eſt, & onus leve. Qui enim ſunt filii Dei, Chriſtum diligunt: qui (*m*) autem diligunt eum, ut ipſemet teſtatur, ſervant ſermones ejus. Quod utique cum Divino auxilio præſtare poſſunt. Licet enim in hac mortali vita quantumvis ſancti, & juſti, in levia ſaltem & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea deſinunt eſſe juſti. Nam (*n*) juſtorum illa vox eſt & humilis, & verax: Dimitte nobis debita noſtra. Quo fit, ut juſti ipſi eo magis ſe obligatos ad ambulandum in via juſtitiæ ſentire debeant, quo liberati jam a peccato, (*o*) ſervi autem facti Deo, (*p*) ſobrie, juſte, & pie viventes proficere poſſint per Chriſtum Jeſum:

(*c*) Tit. 3. (*d*) Pſal. 83. 2. Cor. 4. in fi. Coloſſ. 3. (*e*) Rom. 6.
(*f*) Apocal. ult. (*g*) Eccl. 18. (*h*) Jac. 2.
(*i*) 1. Joan. 5. (*k*) Ibid. (*l*) Matth. 11. Joan. 11.
(*m*) Joan. 14. (*n*) Matth. 6. Luc. 11. (*o*) Rom. 6.
(*p*) Tit. 2.

Digitized by

ſum: per quem (*p*) acceſſum habuerunt in gratiam iſtam. Deus namque ſua gratia ſemel juſtificatos non deſerit, niſi ab eis prius deſeratur. Itaque nemo ſibi in ſola fide blandiri debet, putans fide ſola ſe hæredem eſſe conſtitutum, hæreditatemque conſecuturum, etiamſi Chriſto non (*q*) compatiatur, ut & conglorificetur. Nam & Chriſtus ipſe, ut inquit Apoſtolus, (*r*) cum eſſet Filius Dei, didicit ex iis, quæ paſſus eſt, obedientiam, & conſummatus, factus eſt omnibus, obtemperantibus ſibi, cauſa ſalutis æternæ. Propterea Apoſtolus ipſe monet juſtificatos, dicens: Neſcitis, quod ii, qui (*s*) in ſtadio currunt, omnes quidem currunt, ſed unus accipit bravium? Sic currite ut comprehendatis. (*t*) Ego igitur ſic curro, non quaſi in incertum: ſic pugno, non quaſi aërem verberans: ſed caſtigo corpus meum, & in ſervitutem redigo: ne forte, cum aliis prædicaverim, ipſe reprobus efficiar. Item Princeps Apoſtolorum Petrus: (*u*) Satagite, ut per bona opera certam veſtram vocationem & electionem faciatis. Hæc enim facientes, non peccabitis aliquando. Unde conſtat, eos orthodoxæ religionis doctrinæ adverſari, qui dicunt, juſtum in omni bono opere ſaltem venialiter peccare, aut quod intolerabilius eſt, pœnas æternas mereri: atque etiam eos, qui ſtatuunt, in omnibus operibus juſtos peccare, ſi in illis ſuam ipſorum ſocordiam excitando, & ſeſe ad currendum in ſtadio cohortando, cum hoc, ut in primis glorificetur Deus, mercedem quoque intuentur æternam: (*x*) cum ſcriptum ſit: Inclinavi cor meum ad faciendas juſtificationes tuas propter retributionem. Et de Moſe dicat (*y*) Apoſtolus, quod reſpiciebat in remunerationem.

Prædeſtinationis temerariam præſumptionem cavendam eſſe.

CAPUT XII.

Nemo quoque, quamdiu in hac mortalitate vivitur, de arcano Divinæ prædeſtinationis myſterio uſque adeo præſumere debet, ut certo ſtatuat, ſe omnino eſſe in numero prædeſtinatorum: quaſi verum eſſet, quod juſtificatus aut amplius peccare non poſſit, aut, ſi peccaverit, (*z*) certam ſibi reſipiſcentiam promittere debeat. Nam, niſi ex ſpeciali revelatione, ſciri non poteſt, quos Deus ſibi elegerit.

De perſeverantiæ munere.

CAPUT XIII.

Similiter de perſeverantiæ munere, de quo ſcriptum eſt: (*a*) Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit: quod quidem aliunde haberi non poteſt, niſi ab eo, qui potens eſt eum, (*b*) qui ſtat, ſtatuere, ut perſeveranter ſtet, & eum, qui cadit, reſtituere: nemo ſibi certi aliquid abſoluta certitudine polliceatur: tametſi in Dei auxilio firmiſſimam ſpem collocare, & reponere omnes debent. Deus enim, niſi ipſi illius gratiæ defuerint, ſicut (*c*) cœpit opus bonum, ita perficiet, operans velle, & perficere. Veruntamen qui ſe (*d*) exiſtimant ſtare, videant, ne cadant; & cum (*e*) timore ac tremore ſalutem ſuam operentur in laboribus, in vigiliis, in eleemoſynis, in orationibus, & oblationibus, in jejuniis, & caſtitate. Formidare enim debent, ſcientes, (*f*) quod in ſpem gloriæ, & nondum in gloriam (*) renati ſunt, de pugna, quæ ſupereſt cum carne, cum mundo, cum Diabolo: in qua victores eſſe non poſſunt, niſi cum Dei gratia Apoſtolo obtemperent, dicenti: (*g*) Debitores ſumus non carni, ut ſecundum car-

(*p*) Rom. 5. (*q*) Rom. 8. (*r*) Philip. 2. Hebr. 5.
(*s*) 1. Cor. 9. (*t*) Ibid. (*u*) 2. Pet. 1.
(*x*) Pſal. 118. (*y*) Hebr. 11. (*z*) Ezech. 18. Galat. 3.
(*a*) Matth. 10. Ezech. 33. (*b*) Rom. 14. Philip. 1. 1. Cor. 8. (*c*) Philip. 1. & 2.
(*d*) 1. Cor. 10. (*e*) Philip. 2. (*f*) 1. Pet. 1.
(*) *Pariſina & Lovanienſis habent:* in gloria. (*g*) Rom. 8.

Digitized by Google

carnem vivamus. Si enim ſecundum carnem vixeritis, moriemini: ſi autem ſpiritu facta carnis mortificaveritis, vivetis.

De lapſis, & eorum reparatione.

CAPUT XIV.

Qui vero ab accepta juſtificationis gratia per peccatum exciderunt, rurſus juſtificari poterunt, cum, excitante Deo per Pœnitentiæ Sacramentum, merito Chriſti amiſſam gratiam recuperare procuraverint. Hic enim juſtificationis modus eſt lapſis (*) reparatio: quam ſecundam poſt naufragium deperditæ gratiæ tabulam Sancti Patres apte nuncuparunt. Etenim pro iis, qui poſt Baptiſmum in peccata labuntur, Christus Jesus Sacramentum inſtituit Pœnitentiæ, cum dixit: (*b*) Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt. Unde docendum eſt, Chriſtiani hominis pœnitentiam poſt lapſum multo aliam eſſe a baptiſmali; eaque contineri non modo ceſſationem a peccatis, & eorum deteſtationem, (*i*) aut cor contritum, & humiliatum, verum etiam eorundem Sacramentalem Confeſſionem ſaltem in voto, & ſuo tempore faciendam, & Sacerdotalem Abſolutionem; itemque Satisfactionem per jejunia, eleemoſynas, orationes, & alia pia ſpiritualis vitæ exercitia, non quidem pro pœna æterna, quæ vel Sacramento, vel Sacramenti voto una cum culpa remittitur, ſed pro pœna temporali; quæ, ut ſacræ literæ docent, non tota ſemper, ut in Baptiſmo fit, dimittitur illis, qui gratiæ Dei, quam (*k*) acceperunt, ingrati Spiritum Sanctum contriſtaverunt, & (*l*) templum Dei violare non ſunt veriti. De qua pœnitentia ſcriptum eſt: (*m*) Memor eſto, unde excideris: age pœnitentiam, & prima opera fac. Et iterum: (*n*) Quæ ſecundum Deum triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur. Et rurſus: (*o*) Pœnitentiam agitę, & facite fructus dignos pœnitentiæ.

Quolibet mortali peccato amitti gratiam, ſed non fidem.

CAPUT XV.

Adversus etiam hominum quorundam callida ingenia, qui per dulces ſermones, & benedictiones ſeducunt corda innocentium, aſſerendum eſt, non modo infidelitate, (*p*) per quam & ipſa fides amittitur, ſed etiam quocumque alio mortali peccato, quamvis non amittatur fides, acceptam juſtificationis gratiam amitti; Divinæ legis doctrinam defendendo: (*q*) quæ a regno Dei non ſolum infideles excludit, ſed (*r*) & fideles quoque, fornicarios, adulteros, molles, maſculorum concubitores, fures, avaros, ebrioſos, maledicos, rapaces, cæteroſque omnes, qui letalia committunt peccata; a quibus cum Divinæ gratiæ adjumento abſtinere poſſunt, & pro quibus a Chriſti gratia ſeparantur.

De fructu juſtificationis, hoc eſt, de merito bonorum operum, deque ipſius meriti ratione.

CAPUT XVI.

Hac igitur ratione juſtificatis hominibus, ſive acceptam gratiam perpetuo conſervaverint, ſive amiſſam recuperaverint, proponenda ſunt Apoſtoli verba: (*s*) Abundate in omni opere bono, ſcientes, quod labor veſter non eſt inanis in Domino. [*t*] Non enim injuſtus eſt Deus, ut obliviſcatur operis veſtri, & dilectionis, quam oſtendiſtis in nomine ipſius. Et, Nolite (*u*) amittere confidentiam veſtram, quæ magnam habet remunerationem. Atque ideo bene operantibus uſque in finem, & in Deo ſperantibus proponenda eſt vita æterna, & tamquam gratia filiis Dei per Christum Jesum miſeri-

(*) *In Pariſina Harduini, & Lovanienſi legitur*: lapſi.

(*b*) Joan. 20. Matth. 16. (*i*) Pſal. 50. (*k*) Epheſ. 4.
(*l*) 1. Cor. 3. (*m*) Apocal. 2. (*n*) 2. Cor. 7.
(*o*) Matt. 3. & 4. Luc. 3. (*p*) Rom. 16. (*q*) 1. Tim. 1.
(*r*) 1. Cor. 6. (*s*) 1. Cor. 15. (*t*) Hebr. 6.
(*u*) Hebr. 10.

Digitized by Google

ſericorditer promiſſa; & tamquam merces ex ipſius Dei promiſſione bonis ipſorum operibus, & meritis fideliter reddenda. Hæc eſt enim illa corona (x) juſtitiæ, quam poſt ſuum certamen, & curſum repoſitam ſibi eſſe ajebat Apoſtolus, a juſto Judice ſibi reddendam: non ſolum autem ſibi, ſed & omnibus, qui diligunt adventum ejus. Cum enim ille ipſe CHRISTUS JESUS tamquam Caput in membra, & tamquam vitis in palmites, in ipſos juſtificatos jugiter virtutem influat; quæ virtus bona eorum opera ſemper antecedit, & comitatur, & ſubſequitur; & ſine qua nullo pacto Deo grata, & meritoria eſſe poſſent; nihil ipſis juſtificatis amplius deeſſe credendum eſt, quo minus plene illis quidem operibus, quæ in Deo ſunt facta, Divinæ legi pro hujus vitæ ſtatu ſatisfeciſſe, & vitam æternam ſuo etiam tempore, ſi tamen in gratia deceſſerint, conſequendam, vere promeruiſſe cenſeantur: cum Chriſtus, Salvator noſter, dicat: (y) Si quis biberit ex aqua, quam ego dabo ei, non ſitiet in æternum; ſed fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Ita neque propria noſtra juſtitia, tamquam ex nobis propria ſtatuitur: neque ignoratur, aut repudiatur juſtitia Dei. Quæ enim juſtitia noſtra dicitur, quia per eam nobis inhærentem juſtificamur; illa eadem Dei eſt, quia a Deo nobis infunditur per Chriſti meritum. Neque vero illud omittendum eſt; quod licet bonis operibus in ſacris literis uſque adeo tribuatur, ut etiam (z) qui uni ex minimis ſuis potum aquæ frigidæ dederit, promittat Chriſtus eum non eſſe ſua mercede cariturum: & Apoſtolus (a) teſtetur, id quod in præſenti eſt momentaneum, & leve tribulationis noſtræ, ſupra modum in ſublimitate æternum gloriæ pondus operari in nobis: abſit tamen, ut Chriſtianus homo in ſe ipſo vel confidat, (b) vel glorietur, & non in Domino: cujus tanta eſt erga omnes homines bonitas, ut eorum velit eſſe merita, quæ ſunt ipſius dona. (c) Et quia in multis offendimus omnes; unusquisque ſicut miſericordiam, & bonitatem, ita ſeveritatem, & judicium ante oculos habere debet, neque ſe ipſum aliquis, (d) etiam ſi nihil ſibi conſcius fuerit, judicare: quoniam omnis hominum vita non humano judicio examinanda, & judicanda eſt, ſed Dei: (e) qui illuminabit abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit conſilia cordium: & tunc laus erit unicuique a Deo, qui, ut ſcriptum eſt, (f) reddet unicuique ſecundum opera ſua.

POST hanc Catholicam de juſtificatione doctrinam, quam niſi quisque fideliter firmiterque receperit, juſtificari non poterit; placuit Sanctæ Synodo hos Canones ſubjungere, ut omnes ſciant, non ſolum quid tenere, & ſequi, ſed etiam quid vitare, & fugere debeant.

DE JUSTIFICATIONE.

CANON I.

SI quis dixerit, (g) hominem ſuis operibus, quæ vel per humanæ naturæ vires, vel per legis doctrinam fiant, abſque Divina per JESUM CHRISTUM gratia poſſe juſtificari coram Deo, anathema ſit.

CANON II.

SI quis dixerit, ad hoc ſolum Divinam gratiam per CHRISTUM JESUM dari, ut facilius homo juſte vivere, ac vitam æternam promereri poſſit; quaſi per liberum arbitrium ſine gratia utrumque, ſed ægre tamen, & difficulter poſſit; anathema ſit.

CANON III.

SI quis dixerit, ſine præveniente (h) Spiritus Sancti inſpiratione, atque ejus adjutorio, hominem credere, ſperare, diligere, aut pœnitere poſſe ſicut oportet, ut ei juſtificationis gratia conferatur; anathema ſit.

[x] 1. Tim. 4. [y] Joan. 4. [z] Matt. 10. in fin. & Marc. 9. circa fin.
[a] 2. Cor. 4. [b] 1. Cor. 1. in fi. 2. Cor. 10. in fi. Gal. 6. Hier. 9.
[c] Jac. 3. [d] 1. Cor. 4. [e] Ibidem.
[f] Matth. 16. Rom. 2. [g] Rom. 3. 1. Cor. 15. [h] Rom. 5.

CANON IV.

Si quis dixerit, liberum hominis arbitrium a Deo motum, & excitatum nihil cooperari aſſentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam juſtificationis gratiam ſe diſponat, ac præparet, neque poſſe diſſentire, ſi velit, ſed veluti inanime quoddam nihil omnino agere, mereque paſſive ſe habere, anathema ſit.

CANON V.

Si quis hominis arbitrium poſt Adæ peccatum amiſſum, & extinctum eſſe dixerit, aut rem eſſe de ſolo titulo, immo titulum ſine re, figmentum denique a Satana invectum in Eccleſiam; anathema ſit.

CANON VI.

Si quis dixerit, (*i*) non eſſe in poteſtate hominis, vias ſuas malas facere, ſed mala opera ita, ut bona, Deum operari, non permiſſive ſolum, ſed etiam proprie, & per ſe adeo, ut ſit proprium ejus opus non minus proditio Judæ, quam vocatio Pauli; anathema ſit.

CANON VII.

Si quis dixerit, opera omnia, quæ ante juſtificationem fiunt, quacumque ratione facta ſint, vere eſſe peccata, vel odium Dei mereri, aut, quanto vehementius quis nititur ſe diſponere ad gratiam, tanto eum gravius peccare; anathema ſit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, (*k*) gehennæ metum, per quem ad miſericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, vel a peccando abſtinemus, peccatum eſſe, aut peccatores pejores facere; anathema ſit.

CANON IX.

Si quis dixerit, ſola fide impium juſtificari, ita ut intelligat nihil aliud requiri, quod ad juſtificationis gratiam conſequendam cooperetur, & nulla ex parte neceſſe eſſe eum ſuæ voluntatis motu præparari, atque diſponi; anathema ſit.

CANON X.

Si quis dixerit, homines, (*l*) ſine Chriſti juſtitia, per quam nobis meruit, juſtificari, aut per eam ipſam formaliter juſtos eſſe; anathema ſit.

CANON XI.

Si quis dixerit, homines juſtificari vel ſola imputatione juſtitiæ Chriſti, vel ſola peccatorum remiſſione, excluſa gratia, & caritate, quæ in cordibus (*m*) eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illis inhæreat; aut etiam gratiam, qua juſtificamur, eſſe tantum favorem Dei; anathema ſit.

CANON XII.

Si quis dixerit, fidem juſtificantem nihil aliud eſſe, quam fiduciam Divinæ miſericordiæ, peccata remittentis propter Chriſtum; vel eam fiduciam ſolam eſſe, qua juſtificamur; anathema ſit.

CANON XIII.

Si quis dixerit, omni homini ad remiſſionem peccatorum aſſequendam neceſſarium eſſe, ut credat certo, & abſque ulla hæſitatione propriæ infirmitatis & indiſpoſitionis, peccata ſibi eſſe remiſſa; anathema ſit.

CANON XIV.

Si quis dixerit, hominem a peccatis abſolvi, ac juſtificari ex eo, quod ſe abſolvi, ac juſtificari certo credat; aut neminem vere eſſe juſtificatum, niſi qui credat ſe eſſe juſtificatum; & hac ſola fide abſolutionem, & juſtificationem perfici; anathema ſit.

CANON XV.

Si quis dixerit, hominem renatum, & juſtificatum teneri ex fide ad credendum, ſe certo eſſe in numero prædeſtinatorum; anathema ſit.

CANON XVI.

Si (*n*) quis magnum illud uſque in finem perſeverantiæ donum ſe certo habiturum abſoluta, & infallibili certitudine dixerit; niſi hoc ex ſpeciali revelatione didicerit; anathema ſit.

CA-

(*i*) Joan. 1. (*k*) Pſal. 17. Luc. 12. & Marc. 9. in fi. (*l*) Gal. 2. & 5. Eph. 1. & 4.
(*m*) Rom. 5. (*n*) Gal. 3. Ezech. 18.

Digitized by Google

CANON XVII.

Si quis juſtificationis gratiam non niſi prædeſtinatis ad vitam contingere dixerit; reliquos vero omnes, qui vocantur, vocari quidem, ſed gratiam non accipere, utpote Divina poteſtate prædeſtinatos ad malum; anathema ſit.

CANON XVIII.

Si quis dixerit, (o) Dei præcepta homini etiam juſtificato, & ſub gratia conſtituto eſſe ad obſervandum impoſſibilia; anathema ſit.

CANON XIX.

Si quis dixerit, nihil præceptum eſſe in Evangelio præter fidem, cætera eſſe indifferentia, neque præcepta, neque prohibita, ſed libera; aut decem præcepta nihil pertinere ad Chriſtianos; anathema ſit.

CANON XX.

Si quis hominem juſtificatum, & quantumlibet perfectum, dixerit non teneri ad obſervantiam mandatorum Dei, & Eccleſiæ, ſed tantum ad credendum; quaſi vero Evangelium ſit nuda, & abſoluta promiſſio vitæ æternæ, ſine conditione obſervationis mandatorum; anathema ſit.

CANON XXI.

Si quis dixerit, Chriſtum Jeſum a Deo hominibus datum fuiſſe ut Redemptorem, cui fidant, non etiam ut Legiſlatorem, cui obediant; anathema ſit.

CANON XXII.

Si quis dixerit, juſtificatum, vel ſine ſpeciali auxilio Dei, in accepta juſtitia perſeverare poſſe, vel cum eo non poſſe; anathema ſit.

CANON XXIII.

Si quis hominem ſemel juſtificatum dixerit amplius peccare non poſſe, neque gratiam amittere, atque ideo eum, qui labitur, & peccat, numquam vere fuiſſe juſtificatum, aut contra poſſe in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, niſi ex ſpeciali Dei privilegio, quemadmodum de Beata Virgine tenet Eccleſia; anathema ſit.

CANON XXIV.

Si quis dixerit, juſtitiam acceptam non conſervari, atque etian (*) augeri coram Deo per bona opera; ſed opera ipſa fructus ſolummodo, & ſigna eſſe juſtificationis adeptæ, non autem ipſius augendæ cauſam; anathema ſit.

CANON XXV.

Si quis in quolibet bono opere juſtum ſaltem venialiter peccare dixerit, aut, quod intolerabilius eſt, mortaliter, atque ideo pœnas æternas mereri; tantumque ob id non damnari, quia Deus ea opera non imputet ad damnationem; anathema ſit.

CANON XXVI.

Si quis dixerit, juſtos non debere pro bonis operibus, quæ in Deo fuerint facta, expectare, & ſperare æternam retributionem a Deo per ejus miſericordiam, & Jeſu Chriſti meritum, ſi bene agendo, & Divina mandata cuſtodiendo uſque (p) in finem perſeveraverint; anathema ſit.

CANON XXVII.

Si quis dixerit, (q) nullum eſſe mortale peccatum, niſi infidelitatis, aut nullo alio, quantumvis gravi, & enormi, præterquam infidelitatis, peccato, ſemel acceptam gratiam amitti; anathema ſit.

CANON XXVIII.

Si quis dixerit, amiſſa per peccatum gratia ſimul & fidem ſemper amitti; aut fidem, quæ remanet, non eſſe veram fidem, licet non ſit viva; aut eum, qui fidem ſine caritate habet, non eſſe Chriſtianum; anathema ſit.

CANON XXIX.

Si quis dixerit, eum, qui poſt Baptiſmum lapſus eſt, non poſſe per Dei gratiam reſurgere; aut poſſe quidem, ſed ſola fide amiſſam juſtitiam recuperare ſine Sacramento Pœnitentiæ, prout Sancta Romana, & univerſalis Eccleſia, a Chriſto Domino, & ejus Apoſtolis edocta, hucuſque profeſſa eſt, ſervavit, & docuit; anathema ſit.

CA-

(o) 1. Joan. 5. (*) *Pariſina & Lovanienſ.* non augeri. (p) Matth. 24.
(q) 1. Cor. 6.

Digitized by Google

CANON XXX.

Si quis poſt acceptam juſtificationis gratiam cuilibet peccatori pœnitenti ita culpam remitti, & reatum æternæ pœnæ deleri dixerit, ut nullus remaneat reatus pœnæ temporalis exolvendæ vel in hoc ſæculo, vel in futuro in Purgatorio, antequam ad regna cœlorum aditus patere poſſit; anathema ſit.

CANON XXXI.

Si quis dixerit, juſtificatum peccare, dum intuitu æternæ mercedis bene operatur; anathema ſit.

CANON XXXII.

Si quis dixerit, hominis juſtificati bona opera ita eſſe dona Dei, ut non ſint etiam bona ipſius juſtificati merita; aut, ipſum juſtificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, & Jeſu Chriſti meritum, cujus (*) vivum membrum eſt, fiunt, non vere mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipſius vitæ æternæ, ſi tamen in gratia deceſſerit, conſecutionem, atque etiam gloriæ augmentum; anathema ſit.

CANON XXXIII.

Si quis dixerit, per hanc doctrinam Catholicam de juſtificatione, a Sancta Synodo hoc præſenti Decreto expreſſam, aliqua ex parte gloriæ Dei, vel meritis Jeſu Chriſti, Domini noſtri, derogari, & non potius veritatem fidei noſtræ, Dei denique, ac Chriſti Jeſu gloriam illuſtrari; anathema ſit.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

CAPUT I. (**)

Prælatos convenit in Eccleſiis ſuis reſidere; ſi ſecus fecerint, juris antiqui pœnæ in eos renovantur, & novæ decernuntur.

EADEM Sacroſancta Synodus, eiſdem Præſidentibus Apoſtolicæ Sedis Legatis, ad reſtituendam collapſam admodum Eccleſiaſticam diſciplinam, depravatoſque in Clero, & populo Chriſtiano mores emendandos ſe accingere volens, ab iis, qui majoribus Eccleſiis præſunt, initium cenſuit eſſe ſumendum. Integritas enim præſidentium ſalus eſt ſubditorum. Confidens itaque per Domini, ac Dei noſtri miſericordiam, providamque ipſius Dei in terris Vicarii ſolertiam omnino futurum, ut ad Eccleſiarum regimen, onus quippe angelicis humeris formidandum, qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita, ac omnis ætas, a puerilibus exordiis uſque ad perfectiores annos per diſciplinæ ſtipendia Eccleſiaſticæ laudabiliter acta, teſtimonium præbeat, ſecundum venerabiles Beatorum Patrum Sanctiones aſſumantur: omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, & Cathedralibus Eccleſiis quibuſcumque, quovis nomine, ac titulo, Præfectos monet, ac monitos eſſe vult, ut (r) attendentes ſibi, & univerſo gregi, in quo Spiritus Sanctus poſuit eos regere Eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo, vigilent, ſicut Apoſtolus præcipit, (s) in omnibus laborent, & miniſterium ſuum impleant: implere autem illud ſe nequaquam poſſe ſciant, ſi greges ſibi commiſſos mercenariorum more deſerant, atque ovium ſuarum, quarum (t) ſanguis de eorum eſt manibus a ſupremo Judice requirendus, cuſtodiæ minime incumbant: cum certiſſimum ſit, non admitti paſtoris excuſationem, ſi lupus oves comedit, & paſtor neſci . Ac nihilominus, quia nonnulli, quod vehementer dolendum eſt, hoc tempore reperiuntur, qui propriæ etiam ſalutis immemores, terrenaque cæleſtibus, ac Divinis humana præferentes, in diverſis curiis vagantur, aut in negotiorum temporalium ſolicitudine, ovili derelicto, atque ovium ſibi commiſſarum cura neglecta, ſe detinent occupatos: Placuit Sacroſanctæ Synodo antiquos Canones, qui temporum, atque hominum (***) injuria pene in deſuetudinem abierunt, adverſus non reſidentes promulgatos innovare; quemadmodum virtute præſentis Decreti innovat

[*] vivum *in Pariſina non legitur.*
[**] Capitum rubricas ex Pariſina editione Harduini appoſui.
(r) Act. 20. (s) 2. Tim. 4. Joan. 10. (t) Ezech. 33. & 34. Act. 20.
(***) *incuria.*

novat, ac ulterius, pro firmiori eorundem reſidentia, & reformandis in Eccleſia moribus, in hunc, qui ſequitur, modum ſtatuere, atque ſancire. Si quis a Patriarchali, Primatiali, Metropolitana, ſeu Cathedrali Eccleſia ſibi quocumque titulo, cauſa, nomine, ſeu jure commiſſa, quacumque ille dignitate, gradu, & præeminentia præfulgeat,(legitimo impedimento, ſeu juſtis & rationabilibus cauſis ceſſantibus) ſex menſibus continuis extra ſuam Diœceſim morando abſuerit: quartæ partis fructuum unius anni, fabricæ Eccleſiæ, (*) pauperibus loci per Superiorem Eccleſiaſticum applicandorum, pœnam ipſo jure incurrat. Quod ſi per alios ſex menſes in hujuſmodi abſentia perſeveraverit; aliam quartam partem fructuum ſimiliter applicandam eo ipſo amittat. Creſcente vero contumacia, ut ſeveriori ſacrorum Canonum cenſuræ ſubjiciatur, Metropolitanus ſuffraganeos Epiſcopos abſentes, Metropolitanum vero abſentem ſuffraganeus Epiſcopus antiquior reſidens, (**) pœna interdicti ingreſſus Eccleſiæ eo ipſo incurrenda, infra tres menſes per literas, ſeu Nuncium, Romano Pontifici denunciare teneatur: qui in ipſos abſentes, prout cujusque major, aut minor contumacia exegerit, ſuæ ſupremæ Sedis auctoritate animadvertere, & Eccleſiis ipſis de Paſtoribus utilioribus providere poterit, ſicut in Domino noverit ſalubriter expedire.

CAPUT II.

Nulli Beneficium, exigens Perſonalem Reſidentiam, obtinenti abeſſe licet, niſi juſta de cauſa ab Epiſcopo approbanda, qui tum etiam Vicarium ſubducta parte fructuum ſubſtituat, ob curam animarum.

Episcopis inferiores, quævis beneficia Eccleſiaſtica perſonalem reſidentiam de jure, ſive conſuetudine exigentia, in titulum, ſive commendam obtinentes, ab eorum Ordinariis, quemadmodum eis pro bono Eccleſiarum regimine, & Divini cultus augmento, locorum, & perſonarum qualitate penſata, expediens videbitur, opportunis juris remediis reſidere cogantur: nullique privilegia, ſeu indulta perpetua de non reſidendo, aut de fructibus in abſentia percipiendis, ſuffragentur. Indulgentiis vero, & diſpenſationibus temporalibus, ex veris, & rationabilibus cauſis tantum conceſſis, & coram Ordinario legitime probandis, in ſuo robore permanſuris: quibus caſibus nihilominus officium ſit Epiſcoporum, tamquam in hac parte a Sede Apoſtolica delegatorum, providere, ut per deputationem idoneorum Vicariorum, & congruæ portionis fructuum aſſignationem, cura animarum nullatenus negligatur: nemini, quo ad hoc, privilegio, ſeu exemptione quacumque ſuffragante.

CAPUT III.

Exceſſus ſæcularium Clericorum & Regularium, agentium extra Monaſteria, ab Ordinario loci corrigantur.

Ecclesiarum Prælati ad corrigendum ſubditorum exceſſus prudenter, ac diligenter intendant: & nemo ſæcularis Clericus, cujusvis perſonalis, vel regularis, extra Monaſterium degens, etiam ſui ordinis privilegii prætextu tutus cenſeatur, quo minus, ſi deliquerit, ab Ordinario loci, tamquam ſuper hoc a Sede Apoſtolica delegato, ſecundum Canonicas Sanctiones viſitari, puniri, & corrigi valeat.

CAPUT IV.

Eccleſias quaſcumque Epiſcopi & alii majores Prælati, quoties opus fuerit, viſitent; omnibus, quæ huic Decreto obſtare poſſent, ſublatis.

Capitula Cathedralium, & aliarum majorum Eccleſiarum, illorumque perſonæ, nullis exemptionibus, conſuetudinibus, ſententiis, juramentis, concordiis, quæ tantum ſuos obligent auctores, non etiam ſucceſſores, tueri ſe poſſint, quo minus a ſuis Epiſcopis, & aliis majoribus Prælatis, per ſe ipſos ſolos, vel illis, quibus ſibi videbitur, adjunctis, juxta

(*) *Pariſina addit*: &. (**) *In Pariſina:* ſub pœna.

Digitized by Google

juxta Canonicas Sanctiones, toties, quoties opus fuerit, viſitari, corrigi, & emendari, etiam auctoritate Apoſtolica, poſſint, & valeant.

CAPUT V.

Epiſcopi in aliena Diœceſi nec Pontificalia exerceant, nec Ordines conferant.

NULLI Epiſcopo liceat, cujusvis privilegii prætextu, Pontificalia in alterius Diœceſi exercere, niſi de Ordinarii loci expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubjectas tantum. Si ſecus factum fuerit; Epiſcopus ab exercitio Pontificalium, & ſic ordinati ab executione Ordinum, ſint ipſo jure ſuſpenſi.

Indictio futuræ Seſſionis.

PLACETNE vobis proximam futuram Seſſionem celebrari die Jovis feria quinta poſt primam Dominicam ſubſequentis Quadrageſimæ, quæ erit dies tertia menſis Martii? *Reſponderunt*, *PLACET.*

SESSIO SEPTIMA,

CELEBRATA DIE III. MENSIS MARTII, MDXLVII.

Decretum de Sacramentis.

PROOEMIUM.

AD CONSUMMATIONEM ſalutaris de juſtificatione doctrinæ, quæ in præcedenti proxima Seſſione uno omnium Patrum conſenſu promulgata fuit; conſentaneum viſum eſt de Sanctiſſimis Eccleſiæ Sacramentis agere, per quæ omnis vera juſtitia vel incipit, vel cœpta augetur, vel amiſſa reparatur: propterea Sacroſancta Oecumenica & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eiſdem Apoſtolicæ Sedis Legatis, ad errores eliminandos, & extirpandas hæreſes, quæ circa Sanctiſſima ipſa Sacramenta hac noſtra tempeſtate, tum de damnatis olim a Patribus noſtris hæreſibus ſuſcitatæ, tum etiam de novo adinventæ ſunt, quæ Catholicæ Eccleſiæ puritati, & animarum ſaluti magnopere officiunt; Sanctarum Scripturarum doctrinæ, Apoſtolicis traditionibus, atque aliorum Conciliorum, & Patrum conſenſui inhærendo, hos præſentes Canones ſtatuendos, & decernendos cenſuit; reliquos, qui ſuperſunt, ad cœpti operis perfectionem, deinceps, Divino Spiritu adjuvante, editura.

DE SACRAMENTIS in genere.

CANON I.

SI quis dixerit, Sacramenta novæ legis non fuiſſe omnia a JESU CHRISTO, Domino noſtro, inſtituta; aut eſſe plura, vel pauciora, quam ſeptem, videlicet, Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium; aut etiam aliquod horum ſeptem non eſſe vere, & proprie Sacramentum; anathema ſit.

CANON II.

SI quis dixerit, ea ipſa novæ legis Sacramenta a Sacramentis antiquæ legis non differre, niſi quia cærimoniæ ſunt aliæ, & alii ritus externi; anathema ſit.

CANON III.

SI quis dixerit, hæc ſeptem Sacramenta ita eſſe inter ſe paria, ut nulla ratione aliud ſit alio dignius; anathema ſit.

CANON IV.

SI quis dixerit, Sacramenta novæ legis non eſſe ad ſalutem neceſſaria, ſed ſuperflua; & ſine eis, aut eorum voto, per ſolam fidem homines a Deo gratiam juſtificationis adipiſci; licet omnia ſingulis neceſſaria non ſint; anathema ſit.

CANON V.

SI quis dixerit, hæc Sacramenta propter ſolam fidem nutriendam inſtituta fuiſſe; anathema ſit.

CANON VI.

SI quis dixerit, Sacramenta novæ legis non continere gratiam, quam ſignificant; aut gratiam ipſam non ponentibus obicem non conferre, quaſi ſigna tantum externa ſint acceptæ per fidem gratiæ, vel juſtitiæ, & notæ quædam Chriſtianæ profeſſionis, quibus apud homines diſcernuntur fideles ab infidelibus; anathema ſit.

CA-

Digitized by Google

CANON VII.

Si quis dixerit, non dari gratiam per hujuſmodi Sacramenta ſemper, & omnibus, quantum eſt ex parte Dei, etiam ſi rite ea ſuſcipiant, ſed aliquando, & aliquibus; anathema ſit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, per ipſa novæ legis Sacramenta ex opere operato non conferri gratiam, ſed ſolam fidem Divinæ promiſſionis ad gratiam conſequendam ſufficere; anathema ſit.

CANON IX.

Si quis dixerit, in tribus Sacramentis, Baptiſmo ſcilicet, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc eſt, ſignum quoddam ſpirituale, & indelebile, unde ea iterari non poſſunt; anathema ſit.

CANON X.

Si quis dixerit, Chriſtianos omnes in verbo, & omnibus Sacramentis adminiſtrandis habere poteſtatem; anathema ſit.

CANON XI.

Si quis dixerit, in Miniſtris, dum Sacramenta conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem ſaltem faciendi, quod facit Eccleſia; anathema ſit.

CANON XII.

Si quis dixerit, Miniſtrum, in peccato mortali exiſtentem, modo omnia eſſentialia, quæ ad Sacramentum conficiendum, aut conferendum pertinent, ſervaverit, non conficere, aut conferre Sacramentum; anathema ſit.

CANON XIII.

Si quis dixerit, receptos, & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus, in ſolemni Sacramentorum adminiſtratione adhiberi conſuetos, aut contemni, aut ſine peccato a Miniſtris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcumque Eccleſiarum Paſtorem mutari poſſe; anathema ſit.

DE BAPTISMO.

CANON I.

Si quis dixerit, Baptiſmum Joannis habuiſſe eandem vim cum Baptiſmo Chriſti; anathema ſit.

CANON II.

Si quis dixerit, aquam veram, & naturalem non eſſe de neceſſitate Baptiſmi, atque ideo verba illa Domini noſtri JESU CHRISTI; (u) Niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto; ad metaphoram aliquam detorſerit; anathema ſit.

CANON III.

Si quis dixerit, in Eccleſia Romana, quæ omnium Eccleſiarum mater eſt, & magiſtra, non eſſe veram de Baptiſmi Sacramento doctrinam; anathema ſit.

CANON IV.

Si quis dixerit, Baptiſmum, qui etiam datur ab hæreticis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, cum intentione faciendi, quod facit Eccleſia, non eſſe verum Baptiſmum; anathema ſit.

CANON V.

Si quis dixerit, (x) Baptiſmum liberum eſſe, hoc eſt, non neceſſarium ad ſalutem; anathema ſit.

CANON VI.

Si quis dixerit, baptizatum non poſſe, etiam ſi velit, gratiam amittere, quantumcumque peccet, niſi nolit credere; anathema ſit.

CANON VII.

Si quis dixerit, (y) baptizatos per Baptiſmum ipſum ſolius tantum fidei debitores fieri, non autem univerſæ legis Chriſti ſervandæ; anathema ſit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, baptizatos liberos eſſe ab omnibus Sanctæ Eccleſiæ Præceptis, quæ vel ſcripta, vel tradita ſunt, ita ut ea obſervare non teneantur, niſi ſe ſua ſponte illis ſummittere voluerint; anathema ſit.

CA-

[u] Joan. 3. [x] Ibidem. [y] Galat. 5.

CANON IX.

Si quis dixerit, ita revocandos eſſe homines ad Baptiſmi ſuſcepti memoriam, ut vota omnia, quæ poſt Baptiſmum fiunt, vi promiſſionis, in Baptiſmo ipſo jam factæ, irrita eſſe intelligant, quaſi per ea, & fidei, quam profeſſi ſunt, detrahatur, & ipſi Baptiſmo; anathema ſit.

CANON X.

Si quis dixerit, peccata omnia, quæ poſt Baptiſmum fiunt, ſola recordatione, & fide ſuſcepti Baptiſmi, vel dimitti, vel venialia fieri; anathema ſit.

CANON XI.

Si quis dixerit, verum, & rite collatum Baptiſmum iterandum eſſe illi, qui apud infideles fidem Chriſti negaverit, cum ad pœnitentiam convertitur; anathema ſit.

CANON XII.

Si quis dixerit, neminem eſſe baptizandum, niſi ea ætate, qua Chriſtus baptizatus eſt, vel in ipſo mortis articulo; anathema ſit.

CANON XIII.

Si quis dixerit, parvulos, eo quod actum credendi non habent, ſuſcepto Baptiſmo inter fideles computandos non eſſe; ac propterea, cum ad annos diſcretionis pervenerint, eſſe rebaptizandos; aut præſtare omitti eorum Baptiſma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in ſola fide Eccleſiæ; anathema ſit.

CANON XIV.

Si quis dixerit, hujuſmodi parvulos baptizatos, cum adoleverint, interrogandos eſſe, an ratum habere velint, quod Patrini, eorum nomine, dum baptizarentur, polliciti ſunt; &, ubi ſe nolle reſponderint, ſuo eſſe arbitrio relinquendos; nec alia interim pœna ad Chriſtianam vitam cogendos, niſi ut ab Euchariſtiæ, aliorumque Sacramentorum perceptione arceantur, donec reſipiſcant; anathema ſit.

DE CONFIRMATIONE.

CANON I.

Si quis dixerit, Confirmationem baptizatorum otioſam cærimoniam eſſe, & non potius verum, & proprium Sacramentum; aut olim nihil aliud fuiſſe, quam catecheſim quandam, qua adoleſcentiæ proximi fidei ſuæ rationem coram Eccleſia exponebant; anathema ſit.

CANON II.

Si quis dixerit, injurios eſſe Spiritui Sancto eos, qui ſacro Confirmationis Chriſmati virtutem aliquam tribuunt; anathema ſit.

CANON III.

Si quis dixerit, Sanctæ Confirmationis ordinarium Miniſtrum non eſſe ſolum Epiſcopum, ſed quemvis ſimplicem Sacerdotem; anathema ſit.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

Eadem Sacroſancta Synodus, eiſdem Præſidentibus & Legatis, inceptum reſidentiæ, & Reformationis negotium ad DEI laudem, & Chriſtianæ Religionis incrementum proſequi intendens, ut ſequitur, ſtatuendum cenſuit, ſalva ſemper in omnibus Sedis Apoſtolicæ auctoritate.

CAPUT I.

Quis capax Regiminis Eccleſiarum Cathedralium.

Ad Cathedralium Eccleſiarum regimen nullus, niſi ex legitimo matrimonio natus, & ætate matura, gravitate morum, literarumque ſcientia, juxta Conſtitutionem Alexandri Tertii, quæ incipit: Cum in cunctis, in Concilio Lateranenſi promulgatam, præditus aſſumatur.

CAPUT II.

Tenentes plures Cathedrales Eccleſias jubentur omnes, excepta una, dimittere, certo modo & tempore.

Nemo, quacumque etiam dignitate, gradu, aut præeminentia præfulgens, plures

plures Metropolitanas, ſeu Cathedrales Eccleſias, in titulum, ſive commendam, aut alio quovis nomine, contra Sacrorum Canonum inſtituta, recipere, & ſimul retinere præſumat: cum valde felix ſit ille cenſendus, cui unam Eccleſiam bene, ac fructuoſe, & cum animarum ſibi commiſſarum ſalute regere contigerit. Qui autem plures Eccleſias contra præſentis Decreti tenorem nunc detinent, una, quam maluerint, retenta, reliquas infra ſex menſes, ſi ad liberam Sedis Apoſtolicæ diſpoſitionem pertineant, alias infra annum dimittere teneantur: alioquin Eccleſiæ ipſæ, ultimo obtenta dumtaxat excepta, eo ipſo vacare cenſeantur.

CAPUT III.

Habilibus duntaxat perſonis Beneficia conferantur.

INFERIORA Beneficia Eccleſiaſtica, præſertim curam animarum habentia, perſonis dignis, & habilibus, & quæ in loco reſidere, ac per ſe ipſos curam ipſam exercere valeant, juxta Conſtitutionem Alexandri III. in Lateranenſi, quæ incipit: Quia nonnulli; & aliam Gregorii X. in Generali Lugdunenſi Concilio, quæ incipit: Licet Canon, editam, conferantur. Aliter autem facta collatio, ſive proviſio, omnino irritetur: & ordinarius Collator pœnas Conſtitutionis Concilii Generalis, quæ incipit: Grave nimis, ſe noverit incurſurum.

CAPUT IV.

Plurium Beneficiorum retentor contra Canones, iis privetur.

QUICUMQUE de cætero plura curata, aut alias incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica, ſive per viam unionis ad vitam, ſeu commendæ perpetuæ, aut alio quocumque nomine, & titulo, contra formam Sacrorum Canonum, & præſertim Conſtitutionis Innocentii III. quæ incipit: De multa, recipere, ac ſimul retinere præſumpſerit; beneficiis ipſis, juxta ipſius Conſtitutionis diſpoſitionem, ipſo jure, etiam præſentis Canonis vigore, privatus exiſtat.

CAPUT V.

Plura Beneficia curata obtinentes, Ordinario ſuas diſpenſationes exhibeant, qui de Vicario Eccleſiis provideat, congrua portione fructuum aſſignata.

ORDINARII locorum quoſcumque plura curata, aut alias incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica obtinentes, diſpenſationes ſuas exhibere diſtricte compellant; & alias procedant juxta Conſtitutionem Gregorii X. in Generali Lugdunenſi Concilio editam, quæ incipit: Ordinarii: quam eadem Sancta Synodus innovandam cenſet, & innovat; addens inſuper, quod ipſi Ordinarii etiam per idoneorum Vicariorum deputationem, & congruæ portionis fructuum aſſignationem omnino provideant, ut animarum cura nullatenus negligatur; & beneficia ipſa debitis obſequiis minime defraudentur; appellationibus, privilegiis, exemptionibus quibuſcumque, etiam cum judicum ſpecialium deputatione, & illorum inhibitionibus in præmiſſis nemini ſuffragantibus.

CAPUT VI.

Quæ Beneficiorum uniones validæ cenſeantur.

UNIONES perpetuæ, a quadraginta annis citra factæ, examinari ab Ordinariis, tamquam a Sede Apoſtolica delegatis, poſſint: & quæ per ſubreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint, irritæ declarentur. Illæ vero, quæ a dicto tempore citra conceſſæ nondum in toto, vel in parte ſortitæ ſunt effectum, & quæ deinceps ad cujuſvis inſtantiam fient, niſi eas ex legitimis, aut alias rationabilibus cauſis, coram loci Ordinario vocatis, quorum intereſt, verificandis, factas fuiſſe conſtiterit, per ſurreptionem obtentæ præſumantur: ac propterea, niſi aliter a Sede Apoſtolica declaratum fuerit, viribus omnino careant.

Digitized by Google

CAPUT VII.

Beneficia Eccleſiaſtica unita viſitentur: per Vicarios etiam perpetuos cura exerceatur; quorum deputatio fiat cum portione aſſignanda, etiam ſuper re certa.

BENEFICIA Eccleſiaſtica curata, quæ Cathedralibus, Collegiatis, ſeu aliis Eccleſiis, vel Monaſteriis, beneficiis, ſeu Collegiis, aut piis locis quibuscumque perpetuo unita & annexa reperiuntur, ab Ordinariis locorum annis ſingulis viſitentur: qui ſolicite providere procurent, ut per idoneos Vicarios, etiam perpetuos, niſi ipſis Ordinariis pro bono Eccleſiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut majori, vel minori, arbitrio ipſorum Ordinariorum, portione etiam ſuper certa re aſſignanda, ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur: appellationibus, privilegiis, exemptionibus, etiam cum Judicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuscumque in præmiſſis minime ſuffragantibus.

CAPUT VIII.

Eccleſiæ reparentur: cura animarum ſolicite habeatur.

LOCORUM Ordinarii Eccleſias quascumque, quomodolibet exemptas, auctoritate Apoſtolica, ſingulis annis viſitare teneantur, & opportunis juris remediis providere, ut, quæ reparatione indigent, reparentur; & cura animarum, ſi qua illis immineat, aliisque debitis obſequiis minime defraudentur: appellationibus, privilegiis, conſuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore præſcriptis, Judicum deputationibus, & illorum inhibitionibus penitus excluſis.

CAPUT IX.

Munus Conſecrationis non differendum.

AD majores Eccleſias promoti munus conſecrationis infra tempus a jure ſtatutum ſuſcipiant: & prorogationes ultra ſex menſes conceſſæ nulli ſuffragentur.

CAPUT X.

Sede vacante Capitula nulli dent Reverendas, niſi arctato occaſione obtinendi, aut obtenti beneficii. Variæ contravenientium pœnæ.

NON liceat Capitulis Eccleſiarum, Sede vacante, infra annum a die vacationis, ordinandi licentiam, aut literas dimiſſorias, ſeu reverendas, ut aliqui vocant, tam ex juris communis diſpoſitione, quam etiam cujusvis privilegii, aut conſuetudinis vigore, alicui, qui beneficii Eccleſiaſtici recepti, ſive recipiendi occaſione arctatus non fuerit, concedere: ſi ſecus fiat, Capitulum contraveniens Eccleſiaſtico ſubjaceat interdicto, & ſic ordinati, ſi in minoribus ordinibus conſtituti fuerint, nullo privilegio Clericali, præſertim in criminalibus, gaudeant: in majoribus vero, ab executione Ordinum, ad beneplacitum futuri Prælati, ſint ipſo jure ſuſpenſi.

CAPUT XI.

Facultates de promovendo ſine juſta cauſa nemini ſuffragentur.

FACULTATES de promovendo a quocumque, non ſuffragentur, niſi habentibus legitimam cauſam, ob quam a propriis Epiſcopis ordinari non poſſint, in literis exprimendam; & tunc non ordinentur, niſi ab Epiſcopo in ſua Diœceſi reſidente, aut pro eo Pontificalia exercente, & diligenti prævio examine.

CAPUT XII.

Facultas de non promovendo annum non excedat.

FACULTATES de non promovendo, præterquam in caſibus a jure expreſſis, conceſſæ, ad annum tantum ſuffragentur.

CAPUT

CAPUT XIII.

A quocunque præſentati non inſtituantur ſine prævio examine Ordinarii & approbatione, certis exceptis.

Præsentati, ſeu electi, vel nominati a quibusvis Eccleſiaſticis perſonis, etiam Sedis Apoſtolicæ Nunciis, ad quævis Eccleſiaſtica beneficia non inſtituantur, nec confirmentur, neque admittantur, etiam prætextu cujusvis privilegii, ſeu conſuetudinis, etiam ab immemorabili tempore præſcriptæ, niſi fuerint prius a locorum Ordinariis examinati, & idonei reperti. Et nullus appellationis remedio ſe tueri poſſit, quo minus examen ſubire teneatur. Præſentatis tamen, electis, ſeu nominatis ab Univerſitatibus, ſeu Collegiis generalium Studiorum exceptis.

CAPUT XIV.

Cauſæ civiles exemptorum Clericorum Sæcularium & Regularium, degentium extra Monaſterium, ab Epiſcopis cognoſcantur.

In exemptorum cauſis conſtitutio Innocentii IV. quæ incipit: Volentes, in Generali Concilio Lugdunenſi edita, ſervetur; quam eadem Sacroſancta Synodus innovandam cenſuit, & innovat; addendo inſuper, quod in civilibus cauſis mercedum, & miſerabilium perſonarum Clerici ſæculares, aut regulares, extra Monaſterium degentes, quomodolibet exempti, etiam ſi certum Judicem, a Sede Apoſtolica, in partibus habeant; in aliis vero, ſi ipſum Judicem non habuerint, coram locorum Ordinariis, tamquam in hoc ab ipſa Sede delegatis, conveniri, & jure medio ad ſolvendum debitum cogi, & compelli poſſint: privilegiis, exemptionibus, Conſervatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus adverſus præmiſſa nequaquam valituris.

CAPUT XV.

Ordinarii curent, ut Hoſpitalia quæcunque, etiam exempta, a ſuis adminiſtratoribus fideliter gubernentur.

Curent Ordinarii, ut hoſpitalia quæcumque a ſuis adminiſtratoribus, quocumque illi nomine cenſeantur, etiam quomodolibet exemptis, fideliter, & diligenter gubernentur, Conſtitutionis Concilii Viennenſis, quæ incipit: Quia contingit, forma ſervata, quam quidem conſtitutionem eadem Sancta Synodus innovandam duxit, & innovat, cum derogationibus in ea contentis.

Indictio futuræ Seſſionis.

Item hæc Sacroſancta Synodus ſtatuit, & decrevit proximam futuram Seſſionem habendam, & celebrandam eſſe die Jovis, feria quinta poſt ſequentem Dominicam in Albis, quæ erit vigeſima prima menſis Aprilis, præſentis anni M. D. XLVII.

BULLA FACULTATIS TRANSFERENDI CONCILII.

PAULUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI, JOANNI MARIÆ, EPISCOPO PRÆNESTINO, ET DILECTIS FILIIS, MARCELLO TIT. S. CRUCIS IN HIERUSALEM PRESBYTERO, AC REGINALDO S. MARIÆ IN COSMEDIN DIACONO, CARDINALIBUS, NOSTRIS, ET APOSTOLICÆ SEDIS LEGATIS DE LATERE, SALUTEM, ET APOSTOLICAM BENEDICTIONEM.

Regimini univerſalis Eccleſiæ, meritis licet imparibus, diſponente Domino, præſidentes, noſtri officii partes eſſe putamus, ut, ſi quid gravius cauſa Reipublicæ Chriſtianæ conſtituendum ſit, id non modo tempore opportuno, verum etiam loco commodo, & idoneo perficiatur. Cum itaque nos nuper, poſtquam ſuſpenſionem celebrationis ſacri Oecumenici, & univerſalis Concilii, alias per nos in civitate Tridentina, ex cauſis tunc expreſſis, de Venerabilium Fratrum noſtrorum

ſtrorum, S.R.E. Cardinalium conſilio & aſſenſu indicti, ex certis aliis etiam tunc expreſſis cauſis, uſque ad aliud opportunius, & commodius tempus per nos declarandum, de ſimili conſilio, & aſſenſu factam, audita pace inter Cariſſimos in Chriſto Filios noſtros, Carolum Rom. Imperatorem, ſemper Auguſtum, & Franciscum Francorum Regem Chriſtianiſſimum, conciliata, pari conſilio, & aſſenſu ſuſtuleramus, & amoveramus: nequeuntes ipſi, tunc legitime impediti, ad dictam civitatem perſonaliter accedere, & eidem Concilio intereſſe, vos noſtros, & Apoſtolicæ Sedis Legatos de Latere, in eodem Concilio de ſimili conſilio conſtituerimus & deputaverimus, voſque ad eandem civitatem, tamquam pacis Angelos, deſtinaverimus, prout in diverſis noſtris deſuper confectis literis plenius continetur: Nos, ne tam ſanctum celebrationis Concilii hujusmodi opus ex incommoditate loci, aut alias quovis modo impediatur, aut plus debito differatur, opportune providere volentes, motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, parique conſilio & aſſenſu, vobis inſimul, aut duobus ex vobis, reliquo legitimo impedimento detento, ſeu inde forte abſente, quandocumque vobis videbitur, Concilium prædictum de eadem civitate Tridentina ad quamcumque aliam commodiorem, & opportuniorem, ſeu tutiorem civitatem, de qua vobis etiam videbitur, transferendi, & mutandi; ac illud in ipſa civitate Tridentina ſupprimendi, & diſſolvendi; nec non Prælatis, & aliis perſonis Concilii hujusmodi, ne in eo ad ulteriora in dicta civitate Tridentina procedant, etiam ſub cenſuris, & pœnis Eccleſiaſticis inhibendi, ac idem Concilium in alia civitate hujusmodi, ad quam illud transferri, & mutari contigerit, continuandi, tenendi, & celebrandi, & ad illud Prælatos, & alias perſonas Concilii Tridentini hujusmodi etiam ſub perjurii, & aliis, in literis indictionis Concilii hujusmodi expreſſis pœnis, evocandi, eidemque ſic translato & mutato Concilio, nomine & auctoritate prædictis præſidendi, ac in eo procedendi, cæteraque in præmiſſis, & circa ea neceſſaria & opportuna, alias juxta priorum vobis directarum literarum continentiam, & tenorem, faciendi, ſtatuendi, ordinandi, & exequendi, plenam & liberam Apoſtolica auctoritate tenore præſentium concedimus poteſtatem, & facultatem; ratum & gratum habituri, quidquid per vos in præmiſſis factum, ſtatutum, ordinatum, executumve fuerit, idque facturi, auctore Domino, inviolabiliter obſervari: Non obſtantibus conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ, apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, M.D.XLIV. (*) VIII. Kal. Mart. Pontificatus noſtri anno XI.

Fab. Episcopus Spol.

B. Motta.

Huc uſque progreſſum fuit Concilium Tridentinum ſub Paulo III. a quo poſtea Concilium idem Bononiam translatum, illic ad tempus eſt intermiſſum. Interim vero Paulus III. viam univerſæ carnis ingreſſus, Succeſſorem habuit Julium III., ſub quo poſtea convocatum eſt iterum in eadem civitate Tridentina: & vocati omnes, qui ſolent intereſſe Concilio, ad primam diem Maji, A. Milleſimo quingenteſimo quinquageſimo primo. Qua die adfuit præſens Legatus Creſcentius cum nonnullis Epiſcopis: nihil tamen actum eſt propter paucitatem Epiſcoporum uſque ad undecimum Octobris ejusdem anni, qua die celebrata eſt Seſſio ſub Julio Pontifice.

Ex editione Petri Crabbe.

SESSIO

[*] *Sic habet editio Lovanienſis & Veneta: ſed in Pariſina legitur:* anno MDXLVII. *atque ita legendum, quia annus* 1547. *erat* undecimus Pontificatus Pauli III.

SESSIO OCTAVA,

CELEBRATA DIE XI. MENSIS MARTII, MDXLVII.

Decretum de Tranſlatione Concilii.

PLacetne vobis decernere, & declarare, de hujusmodi morbo ex præmiſſis, & aliis allegatis ita manifeſte, & notorie conſtare, ut Prælati in hac civitate ſine vitæ diſcrimine commorari, & in ea iccirco inviti minime retineri poſſint, & debeant? Itemque attento receſſu multorum Prælatorum poſt proxime præteritam Seſſionem, & attentis proteſtationibus aliorum complurium Prælatorum, in Congregationibus generalibus factis, hinc omnino timore ipſius morbi abire volentium, qui juſte detineri non poſſunt, & ex quorum diſceſſu Concilium vel diſſolveretur, vel ex paucitate Prælatorum bonus ejus progreſſus impediretur; & attento etiam imminenti periculo vitæ, & aliis cauſis, per aliquos ex Patribus in ipſis Congregationibus allegatis, utpote notorie veris, & legitimis; Placetne vobis ſimiliter decernere, & declarare, pro conſervatione, & proſecutione ipſius Concilii, ſecuritate vitæ ipſorum Prælatorum, Concilium ipſum ad civitatem Bononiæ, veluti ad locum magis paratum, ſalubrem, & idoneum, pro tempore transferendum eſſe, & ex nunc transferri, & ibidem Seſſionem jam indictam, ſtatuta die, vigeſima prima Aprilis, celebrandam eſſe, & celebrari; & ſucceſſive ad ulteriora procedendum, donec Sanctiſſimo Domino noſtro, & Sacro Concilio expedire videbitur, ut ad hunc, ſeu alium locum, communicato etiam conſilio cum Invictiſſimo Cæſare, Chriſtianiſſimo Rege, & aliis Regibus, ac Principibus Chriſtianis, ipſum Concilium reduci poſſit, & debeat? *Reſponderunt*, PLACET.

SESSIO NONA,

BONONIÆ CELEBRATA DIE XXI. MENSIS APRILIS, MDXLVII.

Decretum prorogationis Seſſionis.

HÆc Sacroſancta Oecumenica, & Generalis Synodus, quæ dudum in civitate Tridenti congregata erat, nunc Bononiæ in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea nomine Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri, Domini PAULI Divina providentia Papæ III. eisdem Reverendiſſimis Dominis D. Jo. Maria, Epiſcopo Præneſtino, de Monte, & Marcello, tit. S. Crucis in Hieruſalem Presbytero, S. R. E. Cardinalibus, & Apoſtolicis de latere Legatis, conſiderans, quod die undecima menſis Martii, præſentis anni in generali publica Seſſione, in eadem civitate Tridenti, & in loco conſueto celebrata, omnibusque agendis de more peractis, ex cauſis tunc inſtantibus, urgentibus, & legitimis, interveniente etiam auctoritate Sanctæ Sedis Apoſtolicæ, eisdem Reverendiſſimis Præſidentibus etiam ſpecialiter conceſſa, decrevit, & ordinavit, Concilium ex eo loco in hanc civitatem transferendum eſſe, ſicuti tranſtulit; itemque Seſſionem pro præſenti die vigeſima prima Aprilis, illic indictam, ut de Sacramentorum, & Reformationis materiis, de quibus tractandum propoſuerat, Canones ſancirentur, & promulgarentur, in hac ipſa civitate Bononiæ celebrari debere: conſideransque nonnullos ex Patribus, qui in hoc Concilio intereſſe conſueverunt, his ſuperioribus, majoris hebdomadæ, & ſolemnitatis Paſchalis, diebus, in propriis Eccleſiis occupatos, aliquos etiam, aliis impedimentis detentos, huc nondum acceſſiſſe, quos tamen brevi affuturos ſperandum eſt; ac propterea factum eſſe, ut non ea, quam Sancta Synodus deſiderabat, Prælatorum frequentia potuerint materiæ ipſæ Sacramentorum, & Reformationis examinari, & diſcuti: ut omnia maturo conſilio, cum dignitate, & gravitate debita fiant; bonum, opportunum, & expediens cenſuit,

cenſerque, Seſſionem prædictam, quæ hoc ipſo die, ut præfertur, celebranda erat: ad diem Jovis, infra octavam Pentecoſtes proxime futuram, quo ad ipſas materias expediendas, differendam, & prorogandam eſſe, quemadmodum differt, ac prorogat; quam diem & rei gerendæ maxime opportunam, & Patribus præſertim abſentibus percommodam, judicavit, & judicat: Hoc tamen adjecto; quod terminum ipſum ipſa Sancta Synodus, pro ejus arbitrio, & voluntate, ſicuti rebus Concilii putaverit expedire, etiam in privata Congregatione, reſtringere, & imminuere poſſit, & valeat.

SESSIO DECIMA,

BONONIÆ CELEBRATA DIE II. MENSIS JUNII, MDXLVII.

Decretum prorogationis Seſſionis.

QUAMVIS hæc Sacroſancta Oecumenica, & Generalis Synodus Seſſionem, quæ die vigeſima prima menſis Aprilis, proxime præteriti, ſuper Sacramentorum, & Reformationis materiis, in hac inclyta civitate Bononiæ ex Decreto, in urbe Tridentina, in publica Seſſione, die undecima menſis Martii promulgato, celebranda erat, propter aliquas cauſas, ac præſertim propter abſentiam nonnullorum Patrum, quos brevi affuturos ſperabat, ad hunc præſentem diem differendam, & prorogandam eſſe decreverit: volens tamen cum iis, qui non venerunt, etiam adhuc benigne agere, eadem Sacroſancta Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eiſdem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, & Apoſtolicæ Sedis Legatis, ſtatuit, & decernit, Seſſionem ipſam, quam hac die ſecunda menſis Junii, præſentis anni milleſimi quingenteſimi quadrageſimi ſeptimi, celebrare decreverat, ad diem Jovis poſt feſtum Nativitatis Beatæ MARIÆ Virginis, quæ erit decima quinta menſis Septembris proxime futuri, quo ad prædictas, & alias materias expediendas, differendam, & prorogandam eſſe, quemadmodum differt, & prorogat; ita tamen, quod proſecutio diſcuſſionis, & examinationis eorum, quæ tam ad dogmata, quam ad reformationem pertinent, interim non omittatur; & terminum ipſum ipſa Sancta Synodus, pro ejus libito, & voluntate, etiam in privata Congregatione, abbreviare, & prorogare libere poſſit, & valeat.

Die XIV. Sept. M.D.XLVII. in Congregatione generali, Bononiæ, prorogata fuit Seſſio, quæ futura erat die ſequenti, ad beneplacitum Sacri Concilii.

BULLA RESUMPTIONIS

CONCILII TRIDENTINI.

SUB JULIO III. PONT. MAX.

JULIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD FUTURAM REI MEMORIAM.

CUM ad tollenda religionis noſtræ diſſidia, quæ in Germania longo tempore, non ſine totius Chriſtiani orbis perturbatione, & ſcandalo, viguerunt; bonum, opportunum, & expediens eſſe videatur, ſicuti etiam Cariſſimus in Chriſto Filius noſter, CAROLUS Romanorum Imperator, ſemper Auguſtus, nobis per ſuas literas, & Nuncios ſignificari fecit, ut ſacrum Oecumenicum Generale Concilium, per fel. rec. PAULUM Papam III. Prædeceſſorem noſtrum, indictum, & per nos, tunc Cardinalatus honore fungentes, atque ipſius Prædeceſſoris nomine, una cum duobus aliis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus ipſi Concilio Præſidentes, inceptum, ordinatum, & continuatum, in quo plures publicæ, & ſolemnes habitæ fuerunt Seſſiones, pluraque tam in cauſa fidei, quam reformationis promulgata Decreta, multaque etiam ad utramque cauſam pertinentia examinata, & diſcuſſa, ad civitatem Tridentinam reducatur: Nos, ad quos, ut (*) Summos pro tempore Pontifices ſpectat, Generalia Concilia indicere, & dirigere, ut Eccleſiæ pacem, & Chriſtianæ fidei atque orthodoxæ Religionis incrementum ad omnipotentis Dei laudem & gloriam procuremus, &, quantum in nobis eſt, tranquillitati ipſius Germaniæ, quæ ſane Provincia retroactis temporibus

(*) *Editio Veneta habet:* & Summos.

bus in vera religione, ac Sacrorum Conciliorum, & Sanctorum Patrum doctrina excolenda, exhibendaque maximis Pontificibus, Chriſti Redemptoris noſtri in terra Vicariis, debita obedientia, & reverentia, nulli Chriſtianorum Provinciæ fuit umquam ſecunda, paterne conſulamus; ſperantes per ipſius Dei gratiam & benignitatem futurum, ut Reges omnes, ac Principes Chriſtiani juſtis, piiſque noſtris in hac re votis annuant, faveant, atque aſſiſtant: Venerabiles Fratres Patriarchas, Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, & dilectos Filios Abbates, omneſque alios & ſingulos, qui de jure, vel conſuetudine, vel privilegio Conciliis Generalibus intereſſe debent, quoſque idem Prædeceſſor noſter in ſuis Indictionis (*), & aliis quibuſcumque deſuper confectis, & publicatis literis, Concilio intereſſe voluit, per viſcera miſericordiæ Domini noſtri, Jeſu Chriſti, hortamur, requirimus, & monemus, ut proximis futuris Kal. Maji, quem diem ad ipſum Concilium in eo, in quo nunc reperitur, ſtatu reſumendum & proſequendum, prævia matura deliberatione, & ex certa noſtra ſcientia, & de Apoſtolicæ auctoritatis plenitudine, ac Venerabilium Fratrum noſtrorum ejuſdem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſilio, & aſſenſu, ſtatuimus, decernimus, & declaramus, in ipſa civitate Tridenti, legitimo ceſſante impedimento, convenire, & ſe congregare, ac ipſius Concilii continuationi, & proſecutioni, omni mora poſtpoſita, incumbere velint. Nos enim operam ſedulo daturi ſumus, ut eodem tempore, in eadem civitate, noſtri omnino adſint Legati, per quos, ſi per ætatem noſtram, valetudinemque, & Sedis Apoſtolicæ neceſſitates, perſonaliter adeſſe nequiverimus, Spiritu Sancto duce, ipſi Concilio præſidebimus: quacumque ipſius Concilii translatione, & ſuſpentione, cæteriſque contrariis non obſtantibus quibuſcumque, ac præſertim illis, quæ idem Prædeceſſor noſter in ſuis literis prædictis, quas cum omnibus, & ſingulis in eis contentis clauſulis & decretis in ſuo robore permanere volumus, atque decernimus, &, quatenus opus ſit, innovamus, voluit non obſtare: irritum nihilominus decernentes, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam, quavis auctoritate, ſcienter vel ignoranter, contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum, hortationis, requiſitionis, monitionis, ſtatuti, declarationis, innovationis, voluntatis, & decretorum infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ M.D.L. XVIII. Kalend. Dec. Pontificatus noſtri anno primo.

M. Cardinalis Creſcen.

Rom. Amaſæus.

(*) *In Lovanienſi:* in ſuis indictionibus.

SACROSANCTI OECUMENICI, ET GENERALIS CONCILII TRIDENTINI

SESSIO XI.

QUÆ EST PRIMA SUB JULIO III. PONT. MAX. CELEBRATA KAL. MAJI, M D L I.

Decretum de reſumendo Concilio.

PLACETNE vobis ad laudem, & gloriam Sanctæ, & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ad incrementum, & exaltationem Fidei, & Religionis Chriſtianæ, ſacrum Oecumenicum, & Generale Concilium Tridentinum, juxta formam, & tenorem literarum Sanctiſſimi Domini noſtri, reſumi debere, & procedendum eſſe ad ulteriora? *Reſponderunt*, PLACET.

Indictio futuræ Seſſionis.

PLACETNE vobis, proximam futuram Seſſionem habendam, & celebrandam eſſe in futuris Kalendis Septembris? *Reſponderunt*, PLACET.

SESSIO XII.

QUÆ EST SECUNDA SUB JULIO III. PONT. MAX. CELEBRATA DIE PRIMA SEPT. M D L I.

Decretum prorogationis Seſſionis.

SACROSANCTA Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eiſdem Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Legato, & Nunciis, quæ in proxime præterita Seſſione ſequentem hanc hodie habendam, & ad ulteriora procedendum eſſe, decreverat, cum ob inclytæ Germanicæ nationis, cujus præcipue cauſa agitur, abſentiam, ac non magnam cæterorum Patrum frequentiam procedere hactenus diſtulerit; de Venerabilium in Chriſto Fratrum, & Filiorum ſuorum, Maguntini, & Treverenſis, Archi-Epiſcoporum, ac Sacri Romani Imperii Principum Electorum, & complurium ipſius, aliarumque Provinciarum Epiſcoporum, ſub hanc ipſam diem adventu in Domino exultans, & dignas ipſi omnipotenti Deo agens gratias, firmamque ſpem concipiens, quamplurimos alios, tam ipſius Germanicæ, quam aliarum nationum Prælatos, & ſui officii debito, & hoc exemplo commotos, propediem eſſe venturos, futuram Seſſionem ad quadrageſimam diem, quæ erit undecima menſis Octobris, proxime ſequentis, indicit; & Concilium ipſum in ſtatu, in quo reperitur, proſequendo, cum in præteritis Seſſionibus de ſeptem Sacramentis novæ legis in genere, & in ſpecie de Baptiſmate, & Confirmatione definitum fuerit; ſtatuit, & decernit, de Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramento, nec non, quod ad Reformationem attinet, de reliquis, quæ ad faciliorem & commodiorem Prælatorum reſidentiam pertinent, agi & tractari debere; ac monet, & hortatur omnes Patres, ut interim, Domini noſtri, JESU CHRISTI, exemplo, quantum tamen humana fragilitas patietur, jejuniis, & orationibus vacent; ut tandem placatus, qui in ſæcula ſit benedictus, Deus corda hominum ad veræ ſuæ fidei agnitionem, & ſanctæ Matris Eccleſiæ unitatem, ac recte vivendi normam reducere dignetur.

SESSIO XIII.

QUÆ EST TERTIA SUB JULIO III. PONT. MAX. CELEBRATA DIE XI. OCTOB. M D LI.

Decretum de Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento.

SACROSANCTA Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eiſdem Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Legato, & Nunciis, etſi in eum finem, non abſque peculiari Spiritus Sancti ductu, & gubernatione convenerit, ut veram & antiquam de Fide & Sacramentis doctrinam exponeret, & ut hæreſibus omnibus, & aliis graviſſimis incommodis, quibus DEI Eccleſia miſere nunc exagitatur, & in multas, & varias partes ſcinditur, remedium afferret; hoc præſertim jam inde a principio in votis habuit, (*a*) ut ſtirpitus convelleret zizania execrabilium errorum, & ſchiſmatum, quæ inimicus homo his noſtris calamitoſis temporibus, in doctrina fidei, uſu, & cultu Sacroſanctæ Euchariſtiæ ſuperſeminavit: quam alioqui Salvator noſter in Eccleſia ſua, tamquam Symbolum reliquit ejus unitatis, & caritatis; qua Chriſtianos omnes inter ſe conjunctos, & copulatos eſſe voluit. Itaque eadem Sacroſancta Synodus ſanam, & ſinceram illam de Venerabili hoc & Divino Euchariſtiæ Sacramento doctrinam tradens, quam ſemper Catholica Eccleſia, ab ipſo JESU CHRISTO, Domino noſtro, & ejus Apoſtolis erudita, atque a Spiritu Sancto, illi (*b*) omnem veritatem in dies ſuggerente, edocta, retinuit, & ad finem uſque ſæculi conſervabit; omnibus Chriſti fidelibus interdicit, ne poſthac de Sanctiſſima Euchariſtia aliter credere, docere, aut prædicare audeant, quam ut eſt hoc præſenti Decreto explicatum, atque definitum.

De

(*a*) Matth. 13. (*b*) Luc. 22. Joan. 16.

Digitized by Google

De reali præſentia Domini noſtri JESU CHRISTI in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento.

CAPUT I.

PRINCIPIO docet Sancta Synodus, & aperte, ac ſimpliciter profitetur, in almo Sanctæ Euchariſtiæ Sacramento, poſt panis, & vini conſecrationem, Dominum noſtrum, JESUM CHRISTUM, (c) verum DEUM, atque hominem, vere, realiter, ac ſubſtantialiter ſub ſpecie illarum rerum ſenſibilium contineri. Nec enim hæc inter ſe pugnant, (d) ut ipſe Salvator noſter ſemper ad dexteram Patris in cœlis aſſideat, juxta modum exiſtendi naturalem; & ut multis nihilominus aliis in locis Sacramentaliter præſens ſua ſubſtantia nobis adſit, ea exiſtendi ratione, quam etſi verbis exprimere vix poſſumus, (e) poſſibilem tamen eſſe Deo, cogitatione per fidem illuſtrata, aſſequi poſſumus, & conſtantiſſime credere debemus. Ita enim majores noſtri omnes, quotquot in vera Chriſti Eccleſia fuerunt, qui de Sanctiſſimo hoc Sacramento diſſeruerunt, apertiſſime profeſſi ſunt, hoc tam admirabile Sacramentum in ultima cœna Redemptorem noſtrum inſtituiſſe; cum poſt panis, vinique benedictionem, ſe ſuum ipſius corpus illis præbere, ac ſuum ſanguinem, diſertis, ac perſpicuis verbis teſtatus eſt. (f) Quæ verba a Sanctis Evangeliſtis commemorata, & (g) a Divo Paulo poſtea repetita, cum propriam illam, & apertiſſimam ſignificationem præ ſe ferant, ſecundum quam a Patribus intellecta ſunt, indigniſſimum ſane flagitium eſt, ea a quibusdam contentioſis, & pravis hominibus ad fictitios, & imaginarios tropos, quibus veritas carnis, & ſanguinis Chriſti negatur, contra univerſum Eccleſiæ ſenſum detorqueri: quæ, tamquam (h) columna & firmamentum veritatis, hæc ab impiis hominibus excogitata commenta, velut Satanica, deteſtata eſt, grato ſemper, & memore animo præſtantiſſimum hoc Chriſti beneficium agnoſcens.

De ratione inſtitutionis Sanctiſſimi bujus Sacramenti.

CAPUT II.

ERGO Salvator noſter, diſceſſurus ex hoc mundo ad Patrem, Sacramentum hoc inſtituit, in quo divitias Divini ſui erga homines amoris velut effudit, (i) memoriam faciens mirabilium ſuorum; (k) & in illius ſumptione colere nos ſui memoriam præcepit, ſuamque annunciare mortem, donec ipſe ad judicandum mundum veniat. Sumi autem voluit Sacramentum hoc, tamquam ſpiritualem animarum cibum, quo alantur, & confortentur viventes vita illius, qui dixit: (l) Qui manducat me, & ipſe vivet propter me: & tamquam antidotum, quo liberemur a culpis quotidianis, & a peccatis mortalibus præſervemur. Pignus præterea id eſſe voluit futuræ noſtræ gloriæ, & perpetuæ felicitatis: adeoque ſymbolum unius illius corporis, (m) cujus ipſe caput exiſtit, cuique nos, tamquam membra, arctiſſima, fidei, ſpei, & caritatis connexione aſtrictos eſſe voluit, ut idipſum omnes diceremus, (n) nec eſſent in nobis ſchiſmata.

De excellentia Sanctiſſimæ Euchariſtiæ ſuper reliqua Sacramenta.

CAPUT III.

COMMUNE hoc quidem eſt Sanctiſſimæ Euchariſtiæ cum cæteris Sacramentis, ſymbolum eſſe rei ſacræ, & inviſibilis gratiæ formam viſibilem: verum illud in ea excellens, & ſingulare reperitur, quod reliqua Sacramenta tunc primum ſanctificandi vim habent, cum quis illis utitur: at in Euchariſtia ipſe Sanctitatis auctor ante uſum eſt. Nondum enim Euchariſtiam (o) de manu

(c) Joan. 1. (d) Marc. 16. in fi. (e) Matt. 19.
(f) Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. (g) 1. Cor. 11. (h) 1. Timot. 3.
(i) Pſal. 110. (k) 1. Cor. 11. Luc. 22. (l) Joan. 6.
(m) 1. Cor. 11. Epheſ. 5. Roman. 12. 1. Cor. 5. (n) 1. Cor. 1.
(o) Matt. 26. Marc. 14.

nu Domini Apoſtoli ſuſceperunt, cum vere tamen ipſe affirmaret corpus ſuum eſſe, quod præbebat. Et ſemper hæc fides in Eccleſia Dei fuit, ſtatim poſt conſecrationem verum Domini noſtri corpus, verumque ejus ſanguinem ſub panis & vini ſpecie una cum ipſius anima & Divinitate exiſtere; ſed corpus quidem ſub ſpecie panis, & ſanguinem ſub vini ſpecie, ex vi verborum; ipſum autem corpus ſub ſpecie vini, & ſanguinem ſub ſpecie panis, animamque ſub utraque, vi naturalis illius connexionis, & concomitantiæ, qua partes Chriſti Domini, (*p*) qui jam ex mortuis ſurrexit, non amplius moriturus, inter ſe copulantur: Divinitatem porro propter admirabilem illam ejus cum corpore, & anima hypoſtaticam unionem. Quapropter veriſſimum eſt, tantundem ſub alterutra ſpecie, atque ſub utraque contineri. Totus enim, & integer Chriſtus, ſub panis ſpecie, & ſub quavis ipſius ſpeciei parte: totus item ſub vini ſpecie, & ſub ejus partibus exiſtit.

De Tranſubſtantiatione.

CAPUT IV.

Quoniam autem Chriſtus, Redemptor noſter, corpus ſuum id, (*q*) quod ſub ſpecie panis offerebat, vere eſſe dixit; ideo perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, idque nunc denuo Sancta hæc Synodus declarat, per conſecrationem panis & vini converſionem fieri totius ſubſtantiæ panis in ſubſtantiam corporis Chriſti, Domini noſtri, & totius ſubſtantiæ vini in ſubſtantiam ſanguinis ejus, quæ converſio convenienter, & proprie a Sancta Catholica Eccleſia Tranſubſtantiatio eſt appellata.

De cultu, & veneratione, huic Sanctiſſimo Sacramento exhibenda.

CAPUT V.

Nullus itaque dubitandi locus relinquitur, quin omnes Chriſti fideles, pro more in Catholica Eccleſia ſemper recepto, latriæ cultum, qui vero Deo debetur, huic Sanctiſſimo Sacramento in veneratione exhibeant: neque enim ideo minus eſt adorandum, quod fuerit a Chriſto Domino, ut ſumatur, inſtitutum. Nam illum eundem Deum præſentem in eo adeſſe credimus, quem Pater æternus introducens in orbem terrarum, dicit: (*r*) Et adorent eum omnes Angeli Dei: quem Magi procidentes adoraverunt: (*s*) quem denique in Galilæa ab Apoſtolis adoratum fuiſſe, Scriptura teſtatur. Declarat præterea ſancta Synodus, pie & religioſe admodum in Dei Eccleſiam inductum fuiſſe hunc morem, ut ſingulis annis peculiari quodam, & feſto die præcelſum hoc, & Venerabile Sacramentum ſingulari veneratione, ac ſolemnitate celebraretur, utque in proceſſionibus reverenter, & honorifice illud per vias, & loca publica circumferretur. Æquiſſimum eſt enim, ſacros aliquos ſtatutos eſſe dies, cum Chriſtiani omnes ſingulari, ac rara quadam ſignificatione, gratos & memores teſtentur animos erga communem Dominum, (*t*) & Redemptorem, pro tam ineffabili, & plane Divino beneficio, quo mortis ejus victoria, & triumphus repræſentatur. Atque ſic quidem oportuit victricem veritatem de mendacio & hæreſi triumphum agere; ut ejus adverſarii in conſpectu tanti ſplendoris, & in tanta univerſæ Eccleſiæ lætitia poſiti, vel debilitati, & fracti tabeſcant, vel pudore affecti, & confuſi aliquando reſipiſcant.

De aſſervando Sacræ Euchariſtiæ Sacramento, & ad infirmos deferendo.

CAPUT VI.

Consuetudo aſſervandi in Sacrario Sanctam Euchariſtiam, adeo antiqua eſt, ut eam ſæculum etiam Niceni Concilii agnoverit. Porro deferri ipſam Sacram Euchariſtiam ad infirmos, & hunc uſum diligenter in Eccleſiis conſervari, præterquam quod cum ſumma æquitate, & ratione conjunctum eſt, tum multis in Conciliis præceptum invenitur, & vetuſtiſſimo Catholicæ Eccleſiæ more eſt obſervatum. Quare ſancta hæc Synodus retinendum omnino ſalutare

(*p*) Rom. 6. (*q*) Lucæ 22. Joan. 6. 1. Cor. 11.
(*r*) Pſal. 96. Heb. 1. Matt. 2. & 28. (*s*) Luc. 24. (*t*) 1. Cor. 15. Heb. 2.

lutarem hunc, & neceſſarium morem ſtatuit.

De præparatione, quæ adhibenda eſt, ut digne quis Sacram Euchariſtiam percipiat.

CAPUT VII.

Si non decet, ad ſacras ullas functiones quempiam accedere, niſi ſancte; certe, quo magis Sanctitas, & Divinitas cœleſtis hujus Sacramenti viro Chriſtiano comperta eſt, eo diligentius cavere ille debet, ne absque magna reverentia, & ſanctitate ad id percipiendum accedat, præſertim cum illa plena formidinis verba apud (*u*) Apoſtolum legamus: Qui manducat & bibit indigne, judicium ſibi manducat, & bibit, non dijudicans corpus Domini. Quare communicare volenti revocandum eſt in memoriam ejus præceptum: (*x*) Probet ſeipſum homo. Eccleſiaſtica autem conſuetudo declarat, eam probationem neceſſariam eſſe, ut nullus ſibi conſcius mortalis peccati, quantumvis ſibi contritus videatur, absque præmiſſa Sacramentali Confeſſione ad Sacram Euchariſtiam accedere debeat. Quod a Chriſtianis omnibus, etiam ab iis Sacerdotibus, quibus ex officio incubuerit celebrare, hæc Sancta Synodus perpetuo ſervandum eſſe decrevit, modo non deſit illis copia Confeſſoris, quod ſi, neceſſitate urgente, Sacerdos absque prævia confeſſione celebraverit; quamprimum confiteatur.

De uſu admirabilis hujus Sacramenti.

CAPUT VIII.

Quoad uſum autem, recte & ſapienter Patres noſtri tres rationes hoc Sanctum Sacramentum accipiendi diſtinxerunt. Quosdam enim docuerunt Sacramentaliter dumtaxat id ſumere, ut peccatores: alios tantum ſpiritaliter, illos nimirum, qui voto propoſitum illum cæleſtem panem edentes, fide viva, (*y*) quæ per dilectionem operatur, fructum ejus, & utilitatem ſentiunt; tertios porro Sacramentaliter ſimul & ſpiritaliter; hi autem ſunt, qui ita ſe prius probant, & inſtruunt, (*z*) ut veſtem nuptialem induti ad Divinam hanc menſam accedant. In Sacramentali autem ſumptione ſemper in Eccleſia Dei mos fuit, ut laici a Sacerdotibus Communionem acciperent; Sacerdotes autem celebrantes ſe ipſos communicarent: qui mos, (*a*) tamquam ex traditione Apoſtolica deſcendens, jure, ac merito retineri debet. Demum autem paterno affectu admonet Sancta Synodus, hortatur, rogat, & obſecrat per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, ut omnes & ſinguli, qui Chriſtiano nomine cenſentur, in hoc unitatis ſigno, in hoc vinculo caritatis, in hoc concordiæ ſymbolo jam tandem aliquando conveniant, & concordent, memoresque tantæ Majeſtatis, & tam eximii amoris Jesu Christi, Domini noſtri, (*b*) qui dilectam animam ſuam in noſtræ ſalutis pretium, & carnem ſuam nobis dedit ad manducandum; hæc ſacra myſteria corporis & ſanguinis ejus fidei conſtantia, & firmitate, ea animi devotione, ea pietate, & cultu credant, & venerentur, ut panem illum ſuperſubſtantialem frequenter ſuſcipere poſſint; & is vere eis ſit animæ vita, & perpetua ſanitas mentis; cujus vigore confortati, ex hujus miſeræ peregrinationis itinere ad cæleſtem patriam pervenire valeant, eundem (*c*) panem Angelorum, quem modo ſub ſacris velaminibus edunt, absque ullo velamine manducaturi.

Quoniam autem non eſt ſatis veritatem dicere, niſi detegantur, & refellantur errores; placuit Sanctæ Synodo hos Canones ſubjungere, ut omnes, jam agnita Catholica doctrina, intelligant quoque, quæ ab illis hæreſes caveri vitarique debeant.

DE SACROSANCTO EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

CANON I.

Si quis negaverit, in Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramento contineri vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem una cum anima, & Divinitate

(*u*) 1. Cor. 11. (*x*) Ibid. (*y*) Gal. 5. (*z*) Matt. 22.
(*a*) Heb. 5. & 7. (*b*) Joan. 6. (*c*) Pſal. 77.

nitate Domini noſtri, JESU CHRISTI, ac proinde totum Chriſtum; ſed dixerit, tantummodo eſſe in eo, ut in ſigno, vel figura, aut virtute; anathema ſit.

CANON II.

Si quis dixerit, in Sacroſancto Euchariſtiæ Sacramento remanere ſubſtantiam panis, & vini, una cum corpore, & ſanguine Domini noſtri, Jeſu Chriſti; negaveritque mirabilem illam, & ſingularem converſionem totius ſubſtantiæ panis in corpus, & totius ſubſtantiæ vini in ſanguinem, manentibus dumtaxat ſpeciebus panis,& vini: quam quidem converſionem Catholica Eccleſia aptiſſime Tranſubſtantiationem appellat; anathema ſit.

CANON III.

Si quis negaverit, in Venerabili Sacramento Euchariſtiæ ſub unaquaque ſpecie, & ſub ſingulis cujusque ſpeciei partibus, ſeparatione facta, totum Chriſtum contineri; anathema ſit.

CANON IV.

Si quis dixerit, peracta conſecratione, in admirabili Euchariſtiæ Sacramento non eſſe corpus, & ſanguinem Domini noſtri, Jeſu Chriſti, ſed tantum in uſu, dum ſumitur, non autem ante, vel poſt; & in hoſtiis, ſeu particulis conſecratis, quæ poſt communionem reſervantur, vel ſuperſunt, non remanere verum Corpus Domini; anathema ſit.

CANON V.

Si quis dixerit, vel præcipuum fructum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ eſſe remiſſionem peccatorum, vel ex ea non alios effectus provenire; anathema ſit.

CANON VI.

Si quis dixerit, in ſancto Euchariſtiæ Sacramento Chriſtum unigenitum Dei Filium non eſſe cultu latriæ, etiam externo, adorandum; atque ideo nec feſtiva peculiari celebritate venerandum; neque in proceſſionibus, ſecundum laudabilem, & univerſalem Eccleſiæ ſanctæ ritum, & conſuetudinem, ſolemniter circumgeſtandum: vel non publice, ut adoretur, populo proponendum,& ejus adoratores eſſe idololatras; anathema ſit.

CANON VII.

Si quis dixerit, non licere, ſacram Euchariſtiam in ſacrario reſervari, ſed ſtatim poſt conſecrationem aſtantibus neceſſario diſtribuendam: aut non licere, ut illa ad infirmos honorifice deferatur; anathema ſit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, Chriſtum in Euchariſtia exhibitum,ſpiritualiter tantum manducari,& non etiam Sacramentaliter ac realiter; anathema ſit.

CANON IX.

Si quis negaverit, omnes & ſingulos Chriſti fideles utriusque ſexus, cum ad annos diſcretionis pervenerint, teneri ſingulis annis, ſaltem in Paſchate, ad Communicandum, juxta præceptum ſanctæ Matris Eccleſiæ; anathema ſit.

CANON X.

Si quis dixerit, non licere Sacerdoti celebranti ſe ipſum communicare; anathema ſit.

CANON XI.

Si quis dixerit, ſolam fidem eſſe ſufficientem præparationem ad ſumendum Sanctiſſimæ Euchariſtiæ Sacramentum; anathema ſit. Et, ne tantum Sacramentum indigne, atque ideo in mortem, & condemnationem, ſumatur; ſtatuit, atque declarat ipſa ſancta Synodus, illis, quos conſcientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam ſe contritos exiſtiment, habita copia Confeſſoris, neceſſario præmittendam eſſe Confeſſionem Sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter aſſerere, ſeu etiam publice diſputando defendere præſumpſerit, eo ipſo excommunicatus exiſtat.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

CAPUT I.

Epiſcopi prudenter moribus caſte informandis invigilent: ab eorum correctione non appelletur.

EADEM Sacroſancta Tridentina Synodus, Præſidentibus in ea eisdem ſanctæ

ſanctæ Sedis Apoſtolicæ Legato, & Nunciis, intendens nonnulla ſtatuere, quæ ad juriſdictionem pertinent Epiſcoporum; ut, juxta proximæ Seſſionis Decretum, illi in commiſſis ſibi Eccleſiis eo libentius reſideant, quo facilius, & commodius ſibi ſubjectos regere, & in vitæ, ac morum honeſtate continere potuerint; illud primum eos admonendos cenſet; (*d*) ut ſe Paſtores, non percuſſores, eſſe meminerint; atque ita præeſſe ſibi ſubditis oportere, ut non in eis dominentur, ſed illos, tamquam filios, & fratres, diligant: elaborentque, ut hortando, & monendo ab illicitis deterreant; ne, ubi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur. Quos tamen ſi quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, (*e*) illa Apoſtoli eſt ab eis ſervanda præceptio; ut illos arguant, obſecrent, increpent in omni bonitate, & patientia: cum ſæpe plus erga corrigendos agat benevolentia, quam auſteritas; plus exhortatio, quam comminatio, plus caritas, quam poteſtas. Sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit; tunc cum manſuetudine rigor, cum miſericordia judicium, cum lenitate ſeveritas adhibenda eſt; ut ſine aſperitate diſciplina populis ſalutaris, ac neceſſaria conſervetur; & qui correcti fuerint, emendentur; aut, ſi reſipiſcere noluerint, cæteri, ſalubri in eos animadverſionis exemplo, a vitiis deterreantur: cum ſit diligentis, & pii ſimul Paſtoris officium, morbis ovium lenia primum adhibere fomenta; poſt, ubi morbi gravitas ita poſtulet, ad acriora, & graviora remedia deſcendere; ſin autem ne ea quidem proficiant illis ſubmovendis, cæteras ſaltem oves a contagionis periculo liberare. Cum igitur rei criminum plerumque ad evitandas pœnas, & Epiſcoporum ſubterfugienda judicia, querelas & gravamina ſimulent: & appellationis diffugio judicis proceſſum impediant; ne remedio, ad innocentiæ præſidium inſtituto, ad iniquitatis defenſionem abutantur, atque ut hujusmodi eorum calliditati, & tergiverſationi occurratur; ita ſtatuit, & decrevit: In cauſis viſitationis, & correctionis, ſive habilitatis, & inhabilitatis, nec non criminalibus, ab Epiſcopo, ſeu illius in Spiritualibus Vicario Generali, ante definitivam ſententiam, ab interlocutoria, vel alio quocumque gravamine, non appelletur: nec Epiſcopus, ſeu Vicarius appellationi hujusmodi, tamquam frivolæ, deferre teneatur; ſed, ea, ac quacumque inhibitione ab appellationis judice emanata, nec non omni ſtylo, & conſuetudine, etiam immemorabili, contraria non obſtante, ad ulteriora valeat procedere; niſi gravamen hujusmodi per definitivam ſententiam reparari, vel ab ipſa definitiva appellari non poſſit: quibus caſibus ſacrorum, & antiquorum Canonum ſtatuta illibata perſiſtant.

CAPUT II.

In criminalibus appellatio ab Epiſcopo, quando Metropolitano, aut uni ex vicinioribus committenda.

A Sententia Epiſcopi, vel ipſiûs in Spiritualibus Vicarii Generalis, in criminalibus appellationis cauſa, ubi appellationi locus fuerit, ſi Apoſtolica auctoritate in partibus eam committi contigerit, Metropolitano, ſeu illius etiam Vicario in Spiritualibus generali; aut, ſi ille aliqua de cauſa ſuſpectus foret, vel ultra duas legales diætas diſtet, ſeu ab ipſo appellatum fuerit; uni ex vicinioribus Epiſcopis, ſeu illorum Vicariis, non autem inferioribus Judicibus, committatur.

CAPUT III.

Acta primæ inſtantiæ intra triginta dies dentur gratis reo appellanti.

Reus, ab Epiſcopo, aut ejûs Vicario in Spiritualibus generali, in criminali cauſa appellans, coram Judice, ad quem appellavit, acta primæ inſtantiæ omnino producat: & Judex, niſi illis viſis, ad ejus abſolutionem minime procedat. Is autem, a quo appellatum fuerit, intra XXX. dies acta ipſa poſtulanti gratis exhibeat: alioqui abſque illis cauſa appellationis hujusmodi, prout juſtitia ſuaſerit, terminetur.

CAPUT

(*d*) Tit. 1. 1. Tim. 3. 1. Pet. 5.

(*e*) 2. Tim. 4.

CAPUT IV.

Qua ratione Clerici ob gravia delicta Sacris exauctorandi.

Cum vero tam gravia nonnunquam ſint delicta, ab Eccleſiaſticis commiſſa perſonis, ut ob eorum atrocitatem e ſacris Ordinibus deponendæ, & curiæ ſint tradendæ ſæculari: in quo ſecundum ſacros Canones certus Epiſcoporum numerus requiritur: quos ſi omnes adhibere difficile eſſet, debita juris executio differretur; ſi quando autem intervenire poſſent, eorum reſidentia intermitteretur: propterea ſtatuit, & decrevit: Epiſcopo per ſe, ſeu illius Vicarium in Spiritualibus generalem, contra Clericum, in ſacris etiam Presbyteratus Ordinibus conſtitutum, etiam ad illius condemnationem, nec non verbalem depoſitionem; & per ſeipſum etiam ad actualem, atque ſolemnem degradationem ab ipſis Ordinibus, & gradibus Eccleſiaſticis, in caſibus, in quibus aliorum Epiſcoporum præſentia, in numero a Canonibus definito, requiritur, etiam absque illis procedere liceat: adhibitis tamen & in hoc ſibi aſſiſtentibus totidem Abbatibus, uſum mitræ & baculi ex privilegio Apoſtolico habentibus, ſi in civitate, aut Diœceſi reperiri, & commode intereſſe poſſint; alioquin aliis perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, quæ ætate graves, ac juris ſcientia commendabiles exiſtant.

CAPUT V.

Summarie cognoſcat Epiſcopus de gratiis, quibus peccatum remittitur, aut pœna.

Et quoniam per fictas cauſas, quæ tamen ſatis probabiles videntur, interdum accidit, ut nonnulli ejusmodi gratias extorqueant, per quas pœnæ, illis Epiſcoporum juſta ſeveritate inflictæ, aut remittuntur omnino, aut minuuntur; cum non ferendum ſit, ut mendacium, quod tantopere Deo diſplicet, non modo ipſum (*f*) impunitum ſit, verum etiam alterius delicti veniam impetret mentienti; iccirco, ut ſequitur, ſtatuit, & decrevit: Epiſcopus apud Eccleſiam ſuam reſidens, de ſubreptione, & obreptione gratiæ, quæ ſuper abſolutione alicujus publici criminis, vel delicti, de quo ipſe inquirere cœperat, aut remiſſione pœnæ, ad quam criminoſus per eum condemnatus fuerit, falſis precibus impetratur: per ſe ipſum, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatus, etiam ſummarie cognoſcat; ipſamque gratiam, poſtquam per falſi narrationem, aut veri taciturnitatem obtentam eſſe, legitime conſtiterit, non admittat.

CAPUT VI.

Non citetur perſonaliter Epiſcopus, niſi depoſitionis, aut privationis cauſa.

Quoniam vero ſubditi Epiſcopo, tametſi jure correpti fuerint, magnopere tamen eum odiſſe, & tamquam injuria affecti ſint, falſa illi crimina objicere ſolent; ut, quoquo pacto poſſint, ei moleſtiam exhibeant: cujus vexationis timor plerumque illum ad inquirenda, & punienda eorum delicta ſegniorem reddit: iccirco, ne is magno ſuo, & Eccleſiæ incommodo gregem ſibi creditum relinquere, ac non ſine Epiſcopalis dignitatis diminutione vagari cogatur; ita ſtatuit, & decrevit: Epiſcopus, niſi ob cauſam, ex qua deponendus, ſive privandus veniret, etiam ſi ex officio, aut per inquiſitionem, ſeu denunciationem, vel accuſationem, ſive alio quovis modo procedatur; ut perſonaliter compareat, nequaquam citetur, vel moneatur.

CAPUT VII.

Qualitates teſtium contra Epiſcopum deſcribantur.

Testes in cauſa criminali ad informationem, vel (*) judicia, ſeu alias in cauſa principali contra Epiſcopum, niſi conteſtes, & bonæ converſationis, (**) & famæ fuerint, non recipiantur; & ſi odio, temeritate, aut cupiditate aliquid depoſuerint, gravibus pœnis multentur.

CAPUT

(*f*) Exod. 23. Levit. 19. Proverb. 6. 8. 10. 12. & 19.
(*) *Pariſina & Lovanienſis*: indicia.
(**) *In Pariſina*: exiſtimationis & famæ.

Digitized by Google

CAPUT VIII.

Graves Epiſcoporum cauſæ a Pontifice Maximo cognoſcantur.

Causæ Epiſcoporum, cum pro criminis objecti qualitate comparere debeant, coram Pontifice Max. referantur, ac per ipſum terminentur.

DECRETUM PROROGATIONIS definitionis quatuor articulorum de Sacramento Euchariſtiæ, & Salvi conductus, Proteſtantibus dandi.

Eadem Sancta Synodus errores omnes, qui ſuper hoc Sanctiſſimo Sacramento repullularunt, tamquam vepres ex agro Dominico evellere, ac omnium fidelium ſaluti proſpicere cupiens, quotidianis precibus DEO Omnipotenti pie oblatis, inter alios, ad hoc Sacramentum pertinentes, articulos diligentiſſima veritatis Catholicæ inquiſitione tractatos, plurimis, accuratiſſimisque pro rerum gravitate diſputationibus habitis, cognitis quoque præſtantiſſimorum Theologorum ſententiis, hos etiam tractabat: An neceſſarium ſit ad ſalutem, & Divino jure præceptum, ut ſinguli Chriſti fideles ſub utraque ſpecie ipſum Venerabile Sacramentum accipiant. Et: Num minus ſumat, qui ſub altera, quam qui ſub utraque communicat. Et: An erraverit Sancta Mater Eccleſia, laicos, & non celebrantes Sacerdotes, ſub panis ſpecie dumtaxat communicando. Et: An parvuli etiam communicandi ſint. Sed quoniam ex nobiliſſima Germaniæ Provincia ii, qui ſe Proteſtantes nominant, ſuper his ipſis articulis, antequam definiantur, audiri a Sancta Synodo cupiunt, & eam ob cauſam fidem publicam ab illa poſtularunt, ut ipſis tuto huc venire, & in hac urbe commorari, ac libere coram Synodo dicere, atque proponere, quæ ſenſerint, & poſtea, cum libuerit, recedere liceat: Sancta ipſa Synodus, licet magno deſiderio eorum adventum multos antea menſes expectarit, tamen, ut pia mater, quæ ingemiſcit, & parturit, ſummopere id deſiderans, ac laborans, ut in iis, qui Chriſtiano nomine cenſentur, nulla ſint ſchismata: ſed quemadmodum eundem omnes Deum, & Redemptorem agnoſcunt, ita idem dicant, idem credant, idem ſapiant; confidens (*) Dei miſericordia, & ſperans fore, ut illi in ſanctiſſimam & ſalutarem unius fidei, ſpei, caritatisque concordiam redigantur; libenter eis in hac re morem gerens, ſecuritatem, & fidem, ut petierunt, publicam, quam ſalvum conductum vocant, quo ad ſe pertinet, ejus, qui infra ſcriptus erit, tenoris, dedit, atque conceſſit: & eorum cauſa definitionem illorum articulorum ad ſecundam Seſſionem diſtulit; quam, ut illi commode intereſſe poſſent, in diem feſtum Converſionis D. Pauli, quæ erit vigeſima quinta die menſis Januarii, anni ſequentis, indixit. Illudque præterea ſtatuit, ut in eadem Seſſione de Sacrificio Miſſæ agatur, propter magnam utriusque rei connexionem. Interea Seſſione proxima de Pœnitentiæ & extremæ Unctionis Sacramentis tractandum. Illam autem die feſto D. Catharinæ Virginis, & Martyris, qui erit vigeſima quinta Novembris, habendam eſſe decrevit, ſimulque, ut in utraque materiam Reformationis proſequatur.

SALVUS CONDUCTUS datus Proteſtantibus.

Sacrosancta Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eisdem Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Legato, & Nunciis, omnibus, & ſingulis, ſive Eccleſiaſticis, ſive ſæcularibus perſonis univerſæ Germaniæ, cujuscumque gradus, ſtatus, conditionis, qualitatis ſint, quæ ad Oecumenicum hoc, & Generale Concilium accedere voluerint, ut de iis rebus, quæ in ipſa Synodo tractari debent, omni libertate conferre, proponere, & tractare, ac ad ipſum Oecumenicum Concilium libere, & tuto venire, & in eo manere, & commorari, ac articulos, quot illis videbitur, tam ſcripto, quam verbo, offerre, proponere, & cum Patribus, ſive iis, qui ab ipſa Sancta Synodo delecti fuerint, conferre, & absque ullis conviciis, & contumeliis diſputare, nec non, quando illis placuerit, recedere poſſint, & valeant, publicam fidem, & plenam ſecuritatem, quam ſalvum conductum appellant,

(*) *In Pariſina Harduini additur:* in.

lant, cum omnibus, & ſingulis clauſulis, & decretis neceſſariis, & opportunis, etiam ſi ſpecialiter, & non per verba generalia exprimi deberent, quæ pro expreſſis haberi voluit, quantum ad ipſam Sanctam Synodum ſpectat, concedit. Placuit præterea Sanctæ Synodo, ut, ſi pro majori libertate, ac ſecuritate eorum, certos tam pro commiſſis, quam pro committendis per eos delictis, Judices eis deputari cupiant, illos ſibi benevolos nominent, etiam ſi delicta ipſa quantumcumque enormia, ac hæreſim ſapientia fuerint.

SESSIO XIV.

QUÆ EST QUARTA SUB JULIO III. PONT. MAX. CELEBRATA DIE XXV. NOV. MDLI.

Doctrina de Sanctiſſimis Pœnitentiæ, & extremæ Unctionis Sacramentis.

SACROSANCTA Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eiſdem Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Legato, & Nunciis.

Quamvis in Decreto de Juſtificatione multus fuerit de Pœnitentiæ Sacramento, propter locorum cognationem, neceſſaria quadam ratione ſermo interpoſitus; tanta nihilominus circa illud noſtra hac ætate diverſorum errorum eſt multitudo, ut non parum publicæ utilitatis retulerit, de eo exactiorem & pleniorem definitionem tradidiſſe: in qua demonſtratis, & convulſis, Spiritus Sancti præſidio, univerſis erroribus, Catholica veritas perſpicua, & illuſtris fieret; quam nunc Sancta hæc Synodus Chriſtianis omnibus perpetuo ſervandam proponit.

De neceſſitate, & inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ.

CAPUT I.

SI ea in regeneratis omnibus gratitudo erga Deum eſſet, ut juſtitiam, in Baptiſmo, ipſius beneficio, & gratia, ſuſceptam, conſtanter tuerentur; non fuiſſet opus, aliud ab ipſo Baptiſmo Sacramentum ad peccatorum remiſſionem eſſe inſtitutum. (*g*) Quoniam autem Deus, dives in miſericordia, cognovit figmentum noſtrum; illis etiam vitæ remedium contulit, qui ſeſe poſtea in peccati ſervitutem, & Dæmonis poteſtatem tradidiſſent, Sacramentum videlicet Pœnitentiæ; quo lapſis poſt Baptiſmum, beneficium mortis Chriſti applicatur. Fuit quidem Pœnitentia univerſis hominibus, qui ſe mortali aliquo peccato inquinaſſent, quovis tempore ad gratiam, & juſtitiam aſſequendam neceſſaria, illis etiam, qui Baptiſmi Sacramento ablui petiviſſent, ut, perverſitate abjecta, & emendata, tantam Dei offenſionem cum peccati odio, & pio animi dolore deteſtarentur. Unde Propheta ait: (*h*) Convertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus veſtris; & non erit vobis in ruinam iniquitas. Dominus etiam dixit: (*i*) Niſi pœnitentiam egeritis, omnes ſimiliter peribitis. Et Princeps Apoſtolorum Petrus peccatoribus Baptiſmo initiandis pœnitentiam commendans, dicebat: (*k*) Pœnitentiam agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum. Porro nec ante adventum Chriſti Pœnitentia erat Sacramentum, nec eſt poſt adventum illius cuiquam ante Baptiſmum. Dominus autem Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue inſtituit, cum a mortuis excitatus, inſufflavit in diſcipulos ſuos dicens: (*l*) Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt. Quo tam inſigni facto, & verbis tam perſpicuis, poteſtatem remittendi, & retinendi peccata, ad reconciliandos fideles, poſt Baptiſmum lapſos, Apoſtolis, & eorum legitimis Succeſſoribus fuiſſe communicatam, univerſorum Patrum conſenſus ſemper intellexit. Et Novatianos, remittendi poteſtatem olim pertinaciter negantes, magna ratione Eccleſia Catholica, tamquam hæreticos, exploſit, atque condemnavit. Quare veriſſimum hunc illorum verborum Domini ſenſum ſancta hæc Synodus probans, & recipiens, damnat eorum commenticias interpretationes, qui verba illa ad poteſta-

(*g*) Pſal. 102. Epheſ. 2. (*h*) Ezech. 18. (*i*) Luc. 13.
(*k*) Act. 2. (*l*) Joan. 20. Matt. 16.

teſtatem prædicandi verbum Dei,& Chriſti Evangelium annunciandi, contra hujusmodi Sacramenti inſtitutionem falſo detorquent.

De differentia Sacramenti Pœnitentiæ, & Baptiſmi.

CAPUT II.

Cæterum hoc Sacramentum multis rationibus a Baptiſmo differre dignoſcitur. Nam præterquam quod materia, & forma, quibus Sacramenti eſſentia perficitur, longiſſime diſſidet: conſtat certe, Baptiſmi Miniſtrum Judicem eſſe non oportere, cum Eccleſia in neminem judicium exerceat, qui non prius in ipſam per Baptiſmi januam fuerit ingreſſus. (*m*) Quid enim mihi, inquit Apoſtolus, de iis, qui foris ſunt, judicare? Secus eſt de domeſticis fidei, quos Chriſtus Dominus (*n*) lavacro Baptiſmi ſui corporis membra ſemel effecit. Nam hos, ſi ſe poſtea crimine aliquo contaminaverint, non jam repetito Baptiſmo ablui, cum id in Eccleſia Catholica nulla ratione liceat, ſed ante hoc tribunal, tamquam reos, ſiſti voluit: ut per Sacerdotum ſententiam non ſemel, ſed quoties ab admiſſis peccatis ad ipſum pœnitentes confugerint, poſſent liberari. Alius eſt præterea Baptiſmi, & alius Pœnitentiæ fructus. Per Baptiſmum enim Chriſtum (*o*) induentes, nova prorſus in illo efficimur creatura, plenam & integram peccatorum omnium remiſſionem conſequentes: ad quam tamen novitatem, & integritatem per Sacramentum Pœnitentiæ, ſine magnis noſtris fletibus, & laboribus, Divina id exigente juſtitia, pervenire nequaquam poſſumus: ut merito Pœnitentia laborioſus quidam Baptiſmus a ſanctis Patribus dictus fuerit. Eſt autem hoc Sacramentum Pœnitentiæ lapſis poſt Baptiſmum ad ſalutem neceſſarium, ut nondum regeneratis ipſe Baptiſmus.

De partibus, & fructu hujus Sacramenti.

CAPUT III.

Docet præterea ſancta Synodus, Sacramenti Pœnitentiæ formam, in qua præcipue ipſius vis ſita eſt, in illis miniſtri verbis poſitam eſſe. Ego te abſolvo, &c. quibus quidem de Eccleſiæ ſanctæ more preces quædam laudabiliter adjunguntur: ad ipſius tamen formæ eſſentiam nequaquam ſpectant, neque ad ipſius Sacramenti adminiſtrationem ſunt neceſſariæ. Sunt autem quaſi materia hujus Sacramenti ipſius pœnitentis actus, nempe Contritio, Confeſſio, & Satisfactio. Qui quatenus in pœnitente ad integritatem Sacramenti, ad plenamque, & perfectam peccatorum remiſſionem ex Dei inſtitutione requiruntur, hac ratione Pœnitentiæ partes dicuntur. Sane vero res, & effectus hujus Sacramenti, quantum ad ejus vim, & efficaciam pertinet, reconciliatio eſt cum Deo, quam interdum in viris piis, & cum devotione hoc Sacramentum percipientibus, conſcientiæ pax, ac ſerenitas cum vehementi ſpiritus conſolatione conſequi ſolet. Hæc de partibus, & effectu hujus Sacramenti ſancta Synodus tradens, ſimul eorum ſententias damnat, qui Pœnitentiæ partes, incuſſos conſcientiæ terrores, & fidem eſſe contendunt.

De Contritione.

CAPUT IV.

Contritio, quæ primum locum inter dictos pœnitentis actus habet, animi dolor, ac deteſtatio eſt de peccato commiſſo, cum propoſito non peccandi de cætero. Fuit autem quovis tempore ad impetrandam veniam peccatorum hic Contritionis motus neceſſarius; & in homine poſt Baptiſmum lapſo ita demum præparat ad remiſſionem peccatorum, ſi cum fiducia Divinæ miſericordiæ, & voto præſtandi reliqua, conjunctus ſit, quæ ad rite ſuſcipiendum hoc Sacramentum requiruntur. Declarat igitur ſancta Synodus, hanc Contritionem, non ſolum ceſſationem a peccato, & vitæ novæ propoſitum, & inchoationem, ſed veteris etiam odium continere, juxta illud: (*p*) Projicite a vobis omnes iniquitates veſtras, in quibus prævaricati eſtis; & facite vobis cor novum, & ſpiritum novum. Et certe, qui illos Sanctorum clamores conſideraverit: (*q*) Tibi ſoli peccavi, & malum

(*m*) 1. Cor. 5. (*n*) 1. Cor. 12. (*o*) Galat. 3.
(*p*) Ezech. 18. (*q*) Pſal. 50.

malum coram te feci: (*r*) Laboravi in gemitu meo, lavabo per ſingulas noctes lectum meum: (*s*) Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine animæ: & alios hujusmodi generis: facile intelliget, eos ex vehementi quodam anteactæ vitæ odio, & ingenti peccatorum deteſtatione manaſſe. Docet præterea, etſi Contritionem hanc aliquando caritate perfectam eſſe contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu ſuſcipiatur; ipſam nihilominus reconciliationem ipſi Contritioni, ſine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non eſſe adſcribendam. Illam vero Contritionem imperfectam, quæ Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati conſideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, ſi voluntatem peccandi excludat, cum ſpe veniæ; declarat, non ſolum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei eſſe, & Spiritus Sancti impulſum, non adhuc quidem inhabitantis, ſed tantum moventis, quo pœnitens adjutus viam ſibi ad juſtitiam parat. Et quamvis ſine Sacramento Pœnitentiæ per ſe ad juſtificationem perducere peccatorem nequeat; tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Pœnitentiæ impetrandum diſponit. Hoc enim timore utiliter (*t*) concuſſi Ninivitæ, ad Jonæ prædicationem, plenam terroribus, pœnitentiam egerunt & miſericordiam a Domino impetrarunt. Quamobrem falſo quidam calumniantur Catholicos Scriptores, quaſi tradiderint Sacramentum Pœnitentiæ, absque bono motu ſuſcipientium, gratiam conferre: quod numquam Eccleſia Dei docuit, nec ſenſit. Sed & falſo docent, Contritionem eſſe extortam, & coactam, non liberam, & voluntariam.

De Confeſſione.

CAPUT V.

Ex (*u*) inſtitutione Sacramenti Pœnitentiæ, jam explicata, univerſa Eccleſia ſemper intellexit, inſtitutam etiam eſſe a Domino integram peccatorum Confeſſionem, & omnibus poſt Baptiſmum lapſis jure Divino neceſſariam exiſtere: quia Dominus noſter, JESUS CHRISTUS, (*x*) e terris aſcenſurus ad cælos, Sacerdotes ſui ipſius Vicarios reliquit, tamquam Præſides, & Judices, ad quos omnia mortalia crimina deferantur, in quæ Chriſti fideles ceciderint; quo, pro poteſtate clavium remiſſionis, aut retentionis peccatorum, ſententiam pronuncient. Conſtat enim, Sacerdotes judicium hoc, incognita cauſa, exercere non potuiſſe; neque æquitatem quidem illos in pœnis injungendis ſervare potuiſſe, ſi in genere dumtaxat, & non potius in ſpecie, ac ſigillatim, ſua ipſi peccata declaraſſent. Ex his colligitur, oportere a pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum poſt diligentem ſui diſcuſſionem conſcientiam habent, in Confeſſione recenſeri, etiam ſi occultiſſima illa ſint, & tantum adverſus duo ultima (*y*) Decalogi præcepta commiſſa, quæ nonnumquam animum gravius ſauciant, & periculoſiora ſunt iis, quæ in manifeſto admittuntur. Nam venialia, quibus a gratia Dei non excludimur, & in quæ frequentius labimur, quamquam recte & utiliter, citraque omnem præſumptionem in Confeſſione dicantur, quod piorum hominum uſus demonſtrat, taceri tamen citra culpam, multisque aliis remediis expiari poſſunt. Verum, cum univerſa mortalia peccata, etiam cogitationis, (*z*) homines iræ filios, & Dei inimicos reddant; neceſſum eſt, omnium etiam veniam, cum aperta, & verecunda Confeſſione, a Deo quærere. Itaque, dum omnia, quæ memoriæ occurrunt, peccata Chriſti fideles confiteri ſtudent, procul dubio omnia Divinæ miſericordiæ agnoſcenda exponunt. Qui vero ſecus faciunt, & ſcienter aliqua retinent, nihil Divinæ bonitati per Sacerdotem remittendum proponunt. Si enim erubeſcat ægrotus, vulnus medico detegere; quod ignorat, medicina non curat. Colligitur præterea, etiam eas circumſtantias in Confeſſione explicandas eſſe, quæ ſpeciem peccati mutant: quod ſine illis peccata ipſa neque a pœnitentibus integre exponantur, nec Judicibus innoteſcant; & fieri nequeat, ut de gravitate criminum recte cenſere poſſint, & pœnam, quam

(*r*) Pſal. 6. (*s*) Eſa. 38. (*t*) Jonæ 3. Matt. 12. Lucæ 11.
(*u*) Lucæ 5. & 17. Jac. 5. 1. Joan. 1. (*x*) Joan. 20. Matt. 16.
(*y*) Deuter. 5. (*z*) Epheſ. 2.

quam oportet, pro illis, pœnitentibus imponere. Unde alienum a ratione eſt, docere, circumſtantias has ab hominibus otioſis excogitatas fuiſſe; aut unam tantum circumſtantiam confitendam eſſe, nempe peccaſſe in fratrem. Sed & impium eſt, Confeſsionem, quæ hac ratione fieri præcipitur, impoſsibilem dicere, aut carnificinam illam conſcientiarum appellare. Conſtat enim, nihil aliud in Eccleſia a pœnitentibus exigi, quam ut, poſtquam quiſque diligentius ſe excuſſerit, & conſcientiæ ſuæ ſinus omnes, & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus ſe Dominum, & Deum ſuum mortaliter offendiſſe meminerit: reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in univerſum, eadem Confeſſione incluſa eſſe intelliguntur: pro quibus fideliter cum Propheta dicimus: (*a*) Ab occultis meis munda me Domine. Ipſa vero hujuſmodi Confeſſionis difficultas, ac peccata detegendi verecundia gravis quidem videri poſſet, niſi tot tantiſque commodis, & conſolationibus levaretur, quæ omnibus, digne ad hoc Sacramentum accedentibus, per Abſolutionem certiſſime conferuntur. Cæterum, quo ad modum confitendi ſecreto apud ſolum Sacerdotem, etſi Chriſtus non vetuerit, quin aliquis in vindictam ſuorum ſcelerum, & ſui humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Eccleſiæ offenſæ ædificationem, delicta ſua publice confiteri poſſit: non eſt tamen hoc Divino præcepto mandatum, nec ſatis conſulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præſertim ſecreta, publica eſſent confeſſione aperienda. Unde cum a ſanctiſſimis, & antiquiſſimis Patribus, magno, unanimique conſenſu, ſecreta Confeſſio Sacramentalis, qua ab initio Eccleſia ſancta uſa eſt, & modo etiam utitur, fuerit ſemper commendata; manifeſte refellitur inanis eorum calumnia, qui eam a Divino mandato alienam, & inventum humanum eſſe, atque a Patribus, in Concilio Lateranenſi congregatis, initium habuiſſe docere non verentur. Neque enim per Lateranenſe Concilium Eccleſia ſtatuit, ut Chriſti fideles confiterentur, quod jure Divino neceſſarium, & inſtitutum eſſe intellexerat; ſed ut præceptum Confeſſionis, ſaltem ſemel in anno, ab omnibus & ſingulis, cum ad annos diſcretionis perveniſſent, impleretur. Unde jam in univerſa Eccleſia, cum ingenti animarum fidelium fructu, obſervatur mos ille ſalutaris confitendi, ſacro illo, & maxime acceptabili tempore Quadrageſimæ: quem morem hæc ſancta Synodus maxime probat, & amplectitur, tamquam pium, & merito retinendum.

De miniſtro hujus Sacramenti, & Abſolutione.

CAPUT VI.

CIRCA miniſtrum autem hujus Sacramenti, declarat ſancta Synodus, falſas eſſe, & a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quoſvis homines, præter Epiſcopos, & Sacerdotes, clavium miniſterium pernicioſe extendunt; putantes verba illa Domini: (*b*) Quæcumque alligaveritis ſuper terram, erunt alligata & in cœlo: & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo. (*c*) Et: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt: ad omnes Chriſti fideles indifferenter, & promiſcue, contra inſtitutionem hujus Sacramenti, ita fuiſſe dicta, ut quivis poteſtatem habeat remittendi peccata, publica quidem per correptionem, ſi correptus acquieverit; ſecreta vero per ſpontaneam Confeſſionem, cuicumque factam. Docet quoque, etiam Sacerdotes, qui peccato mortali tenentur, per virtutem Spiritus Sancti, in ordinatione collatam, tamquam Chriſti miniſtros, functionem remittendi peccata exercere; eoſdem prave ſentire, qui in malis Sacerdotibus hanc poteſtatem non eſſe contendunt. Quamvis autem Abſolutio Sacerdotis alieni beneficii ſit diſpenſatio; tamen non eſt ſolum nudum miniſterium, vel annunciandi Evangelium, vel declarandi remiſſa eſſe peccata: ſed ad inſtar actus judicialis; quo ab ipſo, velut a Judice, ſententia pronunciatur. Atque ideo non debet pœnitens adeo ſibi de ſua ipſius fide blandiri, ut, etiam ſi nulla illi adſit contritio, aut Sacerdoti animus ſerio agendi, & vere abſolvendi deſit; putet tamen ſe, propter ſuam ſolam fidem, vere,

(*a*) Pſal. 18. (*b*) Matth. 16. & 18. (*c*) Joan. 20.

vere, & coram Deo eſſe abſolutum. Nec enim fides ſine Pœnitentia remiſſionem ullam peccatorum præſtaret: nec is eſſet, niſi ſalutis ſuæ negligentiſſimus, qui Sacerdotem joco ſe abſolventem cognoſceret; & non alium, ſerio agentem, ſedulo requireret.

De Caſuum reſervatione.

CAPUT VII.

Quoniam igitur natura, & ratio judicii illud expoſcit, ut ſententia in ſubditos dumtaxat feratur; perſuaſum ſemper in Eccleſia Dei fuit, & veriſſimum eſſe Synodus hæc confirmat, nullius momenti Abſolutionem eam eſſe debere, quam Sacerdos in eum profert, in quem ordinariam, aut ſubdelegatam non habet jurisdictionem. Magnopere vero ad Chriſtiani populi diſciplinam pertinere, Sanctiſſimis Patribus noſtris viſum eſt, ut atrociora quædam & graviora crimina non a quibusvis, ſed a ſummis dumtaxat Sacerdotibus, abſolverentur. Unde merito Pontifices Max. pro ſuprema poteſtate, ſibi in Eccleſia univerſa tradita, cauſas aliquas criminum graviores ſuo potuerunt peculiari judicio reſervare. Neque dubitandum eſt, quando omnia, quæ a Deo ſunt, ordinata ſunt, quin hoc idem Epiſcopis omnibus in ſua cuique Diœceſi, in ædificationem tamen, non in deſtructionem, liceat, pro illis in ſubditos tradita ſupra reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, præſertim quo ad illa, quibus excommunicationis cenſura annexa eſt. Hanc autem delictorum reſervationem, conſonum eſt Divinæ auctoritati, non tantum in externa politia, ſed etiam coram Deo vim habere. Veruntamen pie admodum, ne hac ipſa occaſione aliquis pereat, in eadem Eccleſia Dei cuſtoditum ſemper fuit, ut nulla ſit reſervatio in articulo mortis: atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes a quibusvis peccatis, & cenſuris abſolvere poſſunt; extra quem articulum Sacerdotes cum nihil poſſint in caſibus reſervatis, id unum pœnitentibus perſuadere nitantur, ut ad Superiores, & legitimos Júdices pro beneficio Abſolutionis accedant.

De ſatisfactionis neceſſitate, & fructu.

CAPUT VIII.

Demum, quo ad Satisfactionem, quæ ex omnibus Pœnitentiæ partibus, quemadmodum a Patribus noſtris Chriſtiano populo fuit perpetuo tempore commendata, ita una maxime noſtra ætate, ſummo pietatis prætextu, impugnatur ab iis, qui ſpeciem pietatis habent, virtutem autem ejus abnegarunt: Sancta Synodus declarat; falſum omnino eſſe, & a verbo Dei alienum, culpam a (*d*) Domino numquam remitti, quin univerſa etiam pœna condonetur. Perſpicua enim, & illuſtria in ſacris literis exempla reperiuntur, quibus, præter Divinam traditionem, hic error quam manifeſtiſſime revincitur. Sane & Divinæ juſtitiæ ratio exigere videtur, ut aliter ab eo in gratiam recipiantur, qui ante Baptiſmum per ignorantiam deliquerint; aliter vero, qui ſemel a peccati, & Dæmonis ſervitute liberati, & accepto Spiritus Sancti dono, ſcientes Templum (*e*) Dei violare, & Spiritum Sanctum contriſtare non formidaverint. Et Divinam clementiam decet, ne ita nobis abſque ulla ſatisfactione peccata dimittantur, ut, occaſione accepta, peccata leviora putantes; velut injurii, & (*f*) contumelioſi Spiritui Sancto, in graviora labamur, theſaurizantes nobis iram in die iræ. Procul dubio enim magnopere a peccato revocant, & quaſi freno quodam coercent hæ ſatisfactoriæ pœnæ, cautioresque & vigilantiores in futurum pœnitentes efficiunt; medentur quoque peccatorum reliquiis, & vitioſos habitus, male vivendo comparatos, contrariis virtutum actionibus tollunt. (*g*) Neque vero ſecurior ulla via in Eccleſia Dei umquam exiſtimata fuit ad amovendam imminentem a (*h*) Domino pœnam, quam ut hæc pœnitentiæ opera homines cum vero animi dolore frequentent. Accedit ad hæc, quod dum ſatisfaciendo patimur pro peccatis, Chriſto JEſu, (*i*) qui pro peccatis noſtris ſatisfecit, ex quo omnis noſtra ſufficientia eſt, conformes efficimur, certiſſimam quoque inde arrham habentes, quod ſi

(*d*) Gen. 3. 2. Reg. 12. Num. 12. & 20. (*e*) 1. Cor. 3. Ephe. 4.
(*f*) Heb. 10. Rom. 2. (*g*) Ezech. 33. Jonæ 3. Hier. 3. 18. & 25.
(*h*) Eſa. 30. Eccl. 17. Marc. 3. 4. 11. & 18. (*i*) Rom. 5. 1. Joan. 2. 2. Cor. 3. Rom. 8.

ſi compatimur, & conglorificabimur. Neque vero ita noſtra eſt ſatisfactio hæc, quam pro peccatis noſtris exſolvimus, ut non ſit per CHRISTUM JESUM. Nam qui ex nobis, tamquam ex nobis nihil poſſumus; eo cooperante, qui nos confortat, omnia poſſumus. Ita non habet homo unde glorietur: ſed omnis gloriatio noſtra in Chriſto eſt: in quo vivimus, in quo meremur, in quo ſatisfacimus, facientes fructus dignos pœnitentiæ: qui ex illo vim habent; ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur a Patre. Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum ſpiritus, & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, ſalutares, & convenientes ſatisfactiones injungere: ne, ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis, ut Satisfactio, quam imponunt, non ſit tantum ad novæ vitæ cuſtodiam, & infirmitatis medicamentum, ſed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & caſtigationem. Nam Claves Sacerdotum non ad ſolvendum dumtaxat, ſed & ad ligandum conceſſas, etiam antiqui Patres & credunt, & docent; nec propterea exiſtimarunt, Sacramentum Pœnitentiæ eſſe forum iræ, vel pœnarum, ſicut nemo umquam Catholicus ſenſit ex hujusmodi noſtris ſatisfactionibus vim meriti, & ſatisfactionis Domini noſtri, JESU CHRISTI, vel obſcurari, vel aliqua ex parte imminui: quod dum Novatores intelligere nolunt, ita optimam Pœnitentiam novam vitam eſſe docent, ut omnem Satisfactionis vim, & uſum tollant.

De operibus Satisfactionis.

CAPUT IX.

DOCET præterea, tantam eſſe Divinæ munificentiæ largitatem, ut non ſolum pœnis, ſponte a nobis pro vindicando peccato ſuſceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro menſura delicti impoſitis, ſed etiam, quod maximum amoris argumentum eſt, temporalibus flagellis a Deo inflictis, & a nobis patienter toleratis, apud Deum Patrem per Chriſtum Jeſum ſatisfacere valeamus.

DOCTRINA DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

VISUM eſt autem Sanctæ Synodo, præcedenti doctrinæ de Pœnitentia adjungere ea, quæ ſequuntur de Sacramento extremæ Unctionis: quod non modo Pœnitentiæ, ſed & totius Chriſtianæ vitæ, quæ perpetua Pœnitentia eſſe debet, conſummativum exiſtimatum eſt a Patribus. Primum itaque circa illius inſtitutionem, declarat, & docet, quod clementiſſimus Redemptor noſter, qui ſervis ſuis quovis tempore voluit de ſalutaribus remediis adverſus omnia omnium hoſtium tela eſſe proſpectum, quemadmodum auxilia maxima in Sacramentis aliis præparavit, quibus Chriſtiani conſervare ſe integros, dum viverent, ab omni graviore ſpiritus incommodo poſſint; ita extremæ Unctionis Sacramento finem vitæ, tamquam firmiſſimo quodam præſidio, munivit. Nam etſi adverſarius noſter (*a*) occaſiones per omnem vitam quærat, & captet, ut devorare animas noſtras quoquo modo poſſit: nullum tamen tempus eſt, quo vehementius ille omnes ſuæ verſutiæ nervos intendat ad perdendos nos penitus, & a fiducia etiam, ſi poſſit, Divinæ miſericordiæ deturbandos, quam cum impendere nobis exitum vitæ (*) perſpicit.

De Inſtitutione Sacramenti extremæ Unctionis.

CAPUT I.

INSTITUTA eſt autem ſacra hæc Unctio infirmorum, tamquam vere, & proprie Sacramentum novi Teſtamenti, a Chriſto, Domino noſtro, apud Marcum (*b*) quidem inſinuatum, per Jacobum autem Apoſtolum (*c*), ac Domini fratrem, fidelibus commendatum, ac promulgatum. "Infirmatur, inquit, quis in vobis: inducat Presbyteros

(*a*) 1. Petr. 5. (*b*) Marc. 6. (*c*) Jac. 5. (*) *Pariſina Harduini*: proſpicit.

teros Eccleſiæ, & orent ſuper eum, ungentes eum oleo in nomine Domini: & oratio fidei ſalvabit infirmum: & alleviabit eum Dominus: &, ſi in peccatis ſit, dimittentur ei." Quibus verbis, ut ex Apoſtolica traditione, per manus accepta, Eccleſia didicit, docet materiam, formam, proprium miniſtrum, & effectum hujus ſalutaris Sacramenti. Intellexit enim Eccleſia, materiam eſſe oleum, ab Epiſcopo benedictum. Nam Unctio aptiſſime Spiritus Sancti gratiam, qua inviſibiliter anima ægrotantis inungitur, repræſentat; formam deinde eſſe illa verba: Per iſtam unctionem, &c.

De effectu hujus Sacramenti.

CAPUT II.

Res porro, & effectus hujus Sacramenti illis verbis explicatur: Et oratio fidei ſalvabit infirmum: & alleviabit eum Dominus: &, ſi in peccatis ſit, dimittentur ei. Res etenim hæc gratia eſt Spiritus Sancti: cujus Unctio delicta, ſi quæ ſint adhuc expianda, ac peccati reliquias abſtergit; & ægroti animam alleviat, & confirmat, magnam in eo Divinæ miſericordiæ fiduciam excitando: qua infirmus ſublevatus, & morbi incommoda, ac labores levius fert; & tentationibus Dæmonis, calcaneo inſidiantis, facilius reſiſtit: & ſanitatem corporis interdum, ubi ſaluti animæ expedierit, conſequitur.

De Miniſtro hujus Sacramenti, & tempore, quo dari debeat.

CAPUT III.

Jam vero, quod attinet ad præſcriptionem eorum, qui & ſuſcipere, & miniſtrare hoc Sacramentum debent, haud obſcure fuit illud etiam in verbis prædictis traditum. Nam & oſtenditur illic, proprios hujus Sacramenti Miniſtros eſſe Eccleſiæ Presbyteros. Quo nomine, eo loco, non ætate ſeniores, aut primores in populo intelligendi veniunt; ſed aut Epiſcopi, aut Sacerdotes, ab ipſis rite ordinati, per impoſitionem manuum Presbyterii. Declaratur etiam, eſſe hanc Unctionem infirmis adhibendam, illis vero præſertim, qui tam periculoſe decumbunt, ut in exitu vitæ conſtituti videantur: unde & Sacramentum exeuntium nuncupatur. Quod ſi infirmi poſt ſuſceptam hanc Unctionem convaluerint, iterum hujus Sacramenti ſubſidio juvari poterunt, cum in aliud ſimile vitæ diſcrimen inciderint. Quare nulla ratione audiendi ſunt, qui contra tam apertam, & dilucidam Apoſtoli Jacobi ſententiam docent, hanc Unctionem vel figmentum eſſe humanum, vel ritum a Patribus acceptum, nec mandatum Dei, nec promiſſionem gratiæ habentem: & qui illam jam ceſſaſſe aſſerunt, quaſi ad gratiam curationum dumtaxat in primitiva Eccleſia referenda eſſet: & qui dicunt, ritum, & uſum, quem ſancta Romana Eccleſia in hujus Sacramenti adminiſtratione obſervat, Jacobi Apoſtoli ſententiæ repugnare, atque ideo in alium commutandum eſſe: & denique, qui hanc extremam Unctionem a fidelibus ſine peccato contemni poſſe affirmant. Hæc enim omnia manifeſtiſſime pugnant cum perſpicuis tanti Apoſtoli verbis. Nec profecto Eccleſia Romana, aliarum omnium Mater, & Magiſtra, aliud in hac adminiſtranda Unctione, quantum ad ea, quæ hujus Sacramenti ſubſtantiam perficiunt, obſervat, quam quod Beatus Jacobus præſcripſit. Nec vero tanti Sacramenti contemptus abſque ingenti ſcelere, & ipſius Spiritus Sancti injuria eſſe poſſet.

Hæc ſunt, quæ de Pœnitentiæ, & extremæ Unctionis Sacramentis hæc ſancta Oecumenica Synodus profitetur, & docet, atque omnibus Chriſti fidelibus credenda, & tenenda proponit. Sequentes autem Canones inviolabiliter ſervandos eſſe tradit, & aſſerentes contrarium perpetuo damnat, & anathematizat.

DE

Digitized by Google

DE SANCTISSIMO POENITENTIÆ SACRAMENTO.

CANON I.

SI quis dixerit, in Catholica Eccleſia Pœnitentiam non eſſe vere, & proprie Sacramentum, pro fidelibus, quoties poſt Baptiſmum in peccata labuntur, ipſi Deo reconciliandis, a Chriſto, Domino noſtro, inſtitutum; anathema ſit.

CANON II.

Si quis Sacramenta confundens, ipſum Baptiſmum, Pœnitentiæ Sacramentum eſſe dixerit, quaſi hæc duo Sacramenta diſtincta non ſint: atque ideo Pœnitentiam non recte ſecundam poſt naufragium tabulam appellari; anathema ſit.

CANON III.

Si quis dixerit, verba illa Domini (*c*) Salvatoris: "Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt:" non eſſe intelligenda, de poteſtate remittendi, & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ, ſicut Eccleſia Catholica ab initio ſemper intellexit; detorſerit autem, contra inſtitutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem prædicandi Evangelium; anathema ſit.

CANON IV.

Si quis negaverit, ad integram, & perfectam peccatorum remiſſionem requiri tres actus in pœnitente, quaſi materiam Sacramenti Pœnitentiæ, videlicet, Contritionem, Confeſſionem, & Satisfactionem, quæ tres Pœnitentiæ partes dicuntur; aut dixerit, duas tantum eſſe Pœnitentiæ partes, terrores ſcilicet incuſſos conſcientiæ, agnito peccato, & fidem conceptam ex Evangelio, vel abſolutione, qua credit quis ſibi per Chriſtum remiſſa peccata; anathema ſit.

CANON V.

Si quis dixerit, eam Contritionem, quæ paratur per diſcuſſionem, collectionem, & deteſtationem peccatorum, qua quis recogitat annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ, ponderando peccatorum ſuorum gravitatem, multitudinem, fœditatem, amiſſionem æternæ beatitudinis, & æternæ damnationis incurſum, cum propoſito melioris vitæ, non eſſe verum & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, ſed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; demum illam eſſe dolorem coactum, & non liberum ac voluntarium; anathema ſit.

CANON VI.

Si quis negaverit Confeſſionem Sacramentalem vel inſtitutam, vel ad ſalutem neceſſariam eſſe jure Divino; aut dixerit, modum ſecrete confitendi ſoli Sacerdoti, quem Eccleſia Catholica ab initio ſemper obſervavit, & obſervat, alienum eſſe ab inſtitutione, & mandato Chriſti, & inventum eſſe humanum; anathema ſit.

CANON VII.

Si quis dixerit, in Sacramento Pœnitentiæ ad remiſſionem peccatorum neceſſarium non eſſe jure Divino, confiteri omnia & ſingula peccata mortalia, quorum memoria cum debita, & diligenti præmeditatione habeatur, etiam occulta, & quæ ſunt contra duo ultima Decalogi præcepta, & circumſtantias, quæ peccati ſpeciem mutant; ſed eam confeſſionem tantum eſſe utilem ad erudiendum, & conſolandum pœnitentem, & olim obſervatam fuiſſe tantum ad ſatisfactionem Canonicam imponendam; aut dixerit, eos, qui omnia peccata confiteri ſtudent, nihil relinquere velle Divinæ miſericordiæ ignoſcendum; aut demum, non licere confiteri peccata venialia; anathema ſit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, Confeſſionem omnium peccatorum, qualem Eccleſia ſervat, eſſe impoſſibilem, & traditionem humanam, a piis abolendam; aut ad eam non teneri omnes, & ſingulos utriusque ſexus, Chriſti fideles, juxta magni Concilii Lateranenſis conſtitutionem, ſemel in anno; & ob id ſuadendum eſſe Chriſti fidelibus, ut non con-

(*c*) Joan. 20. Matt. 16.

Digitized by Google

confiteantur tempore Quadrageſimæ; anathema ſit.

CANON IX.

Si quis dixerit, Abſolutionem Sacramentalem Sacerdotis non eſſe actum judicialem, ſed nudum miniſterium pronunciandi, & declarandi remiſſa eſſe peccata confitenti, modo tantum credat, ſe eſſe abſolutum; aut Sacerdos non ſerio, ſed joco abſolvat; aut dixerit, non requiri Confeſſionem pœnitentis, ut Sacerdos eum abſolvere poſſit; anathema ſit.

CANON X.

Si quis dixerit, Sacerdotes, qui in peccato mortali ſunt, poteſtatem ligandi, & ſolvendi non habere; aut non ſolos Sacerdotes eſſe miniſtros abſolutionis, ſed omnibus, & ſingulis Chriſti fidelibus eſſe dictum: "Quæcumque ligaveritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo: Et: Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta ſunt": quorum verborum virtute quilibet abſolvere poſſit peccata, publica quidem per correptionem dumtaxat, ſi correptus acquieverit; ſecreta vero per ſpontaneam confeſſionem; anathema ſit.

CANON XI.

Si quis dixerit, Epiſcopos non habere jus reſervandi ſibi caſus, niſi quo ad externam politiam, atque ideo caſuum reſervationem non prohibere, quo minus Sacerdos a reſervatis vere abſolvat; anathema ſit.

CANON XII.

Si quis dixerit, totam pœnam ſimul cum culpa remitti ſemper a Deo, ſatisfactionemque pœnitentium non eſſe aliam, quam fidem, qua apprehendunt Chriſtum pro eis ſatisfeciſſe; anathema ſit.

CANON XIII.

Si quis dixerit, pro peccatis, quo ad pœnam temporalem, minime Deo per Chriſti merita ſatisfieri pœnis, ab eo inflictis, & patienter toleratis, vel a Sacerdote injunctis, ſed neque ſponte ſuſceptis, ut jejuniis, orationibus, eleemoſynis, vel aliis etiam pietatis operibus, atque ideo optimam pœnitentiam eſſe tantum novam vitam; anathema ſit.

CANON XIV.

Si quis dixerit, ſatisfactiones, quibus pœnitentes per Chriſtum Jeſum peccata redimunt, non eſſe cultus Dei, ſed traditiones hominum, doctrinam de gratia, & verum Dei cultum, atque ipſum beneficium mortis Chriſti obſcurantes; anathema ſit.

CANON XV.

Si quis dixerit, Claves Eccleſiæ eſſe datas tantum ad ſolvendum, non etiam ad ligandum; & propterea Sacerdotes, dum imponunt pœnas confitentibus, agere contra finem Clavium, & contra inſtitutionem Chriſti; & fictionem eſſe, quod, virtute Clavium, ſublata pœna æterna, pœna temporalis plerumque exſolvenda remaneat; anathema ſit.

DE SACRAMENTO EXTREMÆ UNCTIONIS.

CANON I.

SI quis dixerit, extremam Unctionem non eſſe vere, & proprie Sacramentum, a Chriſto Domino noſtro inſtitutum, & a Beato Jacobo Apoſtolo promulgatum; ſed ritum tantum acceptum a Patribus, aut figmentum humanum; anathema ſit.

CANON II.

Si quis dixerit, ſacram infirmorum Unctionem non conferre gratiam, nec remittere peccata, nec alleviare infirmos; ſed jam ceſſaſſe, quaſi olim tantum fuerit gratia curationum; anathema ſit.

CANON III.

Si quis dixerit, extremæ Unctionis ritum, & uſum, quem obſervat ſancta Romana Eccleſia, repugnare ſententiæ Beati Jacobi Apoſtoli, ideoque

eúm mutandum, poſſeque a Chriſtianis absque peccato contemni; anathema ſit.

CANON IV.

Si quis dixerit, Presbyteros Eccleſiæ, quos Beatus Jacobus adducendos eſſe ad infirmum inungendum hortatur, non eſſe Sacerdotes, ab Epiſcopo ordinatos, ſed ætate ſeniores in quavis communitate; ob idque proprium extremæ Unctionis miniſtrum non eſſe ſolum Sacerdotem; anathema ſit.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

PROOEMIUM.

Epiſcoporum munus eſſe, ſubditos, præſertim ad animarum curam conſtitutos, admonere officii ſui.

Cum proprie Epiſcoporum munus ſit, ſubditorum omnium vitia redarguere; hoc illis præcipue cavendum erit, ne Clerici, præſertim ad animarum curam conſtituti, criminoſi ſint, neve inhoneſtam vitam, ipſis conniventibus, ducant. Nam, ſi eos pravis, & corruptis moribus eſſe permittant; quo pacto laicos de ipſorum vitiis redarguent, qui uno ab eis ſermone convinci poſſent, quod Clericos ipſis (*) patiantur eſſe deteriores? Qua etiam libertate laicos corripere poterunt Sacerdotes; cum tacite ſibi ipſi reſpondeant, eadem ſe admiſiſſe, quæ corripiunt? Monebunt propterea Epiſcopi ſuos Clericos, in quocumque ordine fuerint, ut converſatione, ſermone, & ſcientia commiſſo ſibi Dei populo præeant; memores ejus, quod ſcriptum eſt (*d*): Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum. Et juxta Apoſtoli vocem: (*e*) Nemini dent ullam offenſionem, ut non vituperetur miniſterium eorum; ſed in omnibus exhibeant ſe, ſicut Miniſtros Dei; ne illud Prophetæ (*f*) dictum impleatur in eis: Sacerdotes Dei contaminant ſancta, & reprobant legem. Ut autem ipſi Epiſcopi id liberius exequi, ac quoquam prætextu deſuper impediri nequeant; eadem Sacroſancta Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, Præſidentibus in ea eisdem Apoſtolicæ Sedis Legato, & Nunciis, hos, qui ſequuntur, Canones ſtatuendos, & decernendos duxit.

CAPUT I.

Si probibiti aſcendere ad Ordines, aſcendant: ſi interdicti, ſi ſuſpenſi, puniantur.

Cum honeſtius, ac tutius ſit ſubjecto, debitam Præpoſitis obedientiam impendendo, in inferiori miniſterio deſervire, quam cum Præpoſitorum ſcandalo graduum aliorum (**) appetere dignitatem; ei, cui aſcenſus ad ſacros Ordines a ſuo Prælato, ex quacumque cauſa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter, fuerit interdictus; aut qui a ſuis Ordinibus, ſeu gradibus, vel dignitatibus Eccleſiaſticis fuerit ſuſpenſus, nulla contra ipſius Prælati voluntatem conceſſa licentia de ſe promoveri faciendo, aut ad priores Ordines, gradus, & dignitates, ſive honores, reſtitutio ſuffragetur.

CAPUT II.

Si Epiſcopus quoscunque Ordines contulerit ſibi non ſubdito, etiam familiari, ſine expreſſo proprii Prælati conſenſu, uterque decretæ pœnæ ſubjaceat.

Et, quoniam nonnulli Epiſcopi Eccleſiarum, quæ in partibus infidelium conſiſtunt, Clero carentes, & populo Chriſtiano, cum fere vagabundi ſint, & permanentem ſedem non habeant, non quæ Jeſu Chriſti, ſed alienas oves, inſcio proprio Paſtore, quærentes: dum per hanc ſanctam Synodum ſe Pontificalia officia in alterius Diœceſi, niſi de loci Ordinarii expreſſa licentia, & in perſonas eidem Ordinario ſubjectas tantum, exercere prohibitos vident; in legis fraudem, & contemptum, quaſi Epiſcopalem Cathedram in loco nullius Diœceſis ſua temeritate eligunt; & quos-

(*) *Pariſina:* ipſi.
(*d*) Levit. 11. 19. & 20.
(*e*) 2. Cor. 6.
(*f*) Sophon. 3.
(**) *Pariſina:* altiorum.

quoſcumque ad ſe venientes, etiamſi ſuorum Epiſcoporum, ſeu Prælatorum literas commendaticias non habeant, Clericali charactere inſignire, & ad ſacros etiam Presbyteratus Ordines promovere præſumunt: quo plerumque fit, ut minus idonei, & rudes, ac ignari, & qui a ſuo Epiſcopo tamquam inhabiles, & indigni rejecti fuerunt, ordinati, nec Divina officia peragere, nec Eccleſiaſtica Sacramenta recte valeant miniſtrare: Nemo Epiſcoporum, qui Titulares vocantur, etiamſi in loco nullius Diœceſis, etiam exempto, aut aliquo Monaſterio cujusvis Ordinis reſederint, aut moram traxerint, vigore cujusvis Privilegii, ſibi de promovendo quoſcumque ad ſe venientes pro tempore conceſſi, alterius ſubditum, etiam prætextu familiaritatis continuæ commenſalitatis ſuæ, absque ſui proprii Prælati expreſſo conſenſu, aut literis dimiſſoriis, ad aliquos ſacros, aut minores Ordines, vel primam tonſuram promovere, ſeu ordinare valeat: Contrafaciens ab exercitio Pontificalium per annum, taliter vero promotus ab executione Ordinum ſic ſuſceptorum, donec ſuo Prælato viſum fuerit, ipſo jure ſint ſuſpenſi.

CAPUT III.

Epiſcopus ſuos Clericos, ab alio male promotos, non admittat ad officia celebranda, niſi prævio examine.

Episcopus quoſcumque ſuos Clericos, præſertim in Sacris conſtitutos, absque ſuo præcedenti examine, & commendaticiis literis, quacumque auctoritate promotos, licet tamquam habiles ab eo, a quo ordinati ſunt, probatos; quos tamen ad Divina officia celebranda, ſeu Eccleſiaſtica Sacramenta miniſtranda minus idoneos, & capaces repererit; a ſuſceptorum Ordinum exercitio ad tempus, de quo ei videbitur, ſuſpendere, & illis, ne in altari, aut aliquo ordine miniſtrent, interdicere poſſit.

CAPUT IV.

Nullus Clericus eximatur a correctione Epiſcopi, etiam extra Viſitationem.

Omnes Eccleſiarum Prælati, qui ad corrigendum ſubditorum exceſſus diligenter intendere debent, & a quibus nullus Clericus per hujus ſanctæ Synodi Statuta, cujusvis privilegii prætextu, tutus cenſetur, quo minus juxta Canonicas Sanctiones viſitari, puniri, & corrigi poſſit; ſi in Eccleſiis ſuis reſederint, quoſcumque ſæculares Clericos, qualitercumque exemptos, qui alias ſuæ jurisdictioni ſubeſſent, de eorum exceſſibus, criminibus, & delictis, quoties, & quando opus fuerit, etiam extra viſitationem, tamquam ad hoc Apoſtolicæ Sedis delegati, corrigendi, & caſtigandi facultatem habeant: quibuscumque exemptionibus, declarationibus, conſuetudinibus, ſententiis, juramentis, concordiis, quæ tantum ſuos obligent auctores, ipſis Clericis, ac eorum conſanguineis, Capellanis, familiaribus, procuratoribus, & aliis quibuslibet, ipſorum exemptorum contemplatione, & intuitu minime ſuffragantibus.

CAPUT V.

Conſervatorum jurisdictio certis finibus concluditur.

Insuper, cum nonnulli, qui ſub prætextu, quod ſuper bonis, & rebus, ac juribus ſuis diverſæ eis injuriæ, ac moleſtiæ inferantur, certos judices per literas Conſervatorias deputari obtinent, qui illos a moleſtiis, & injuriis hujusmodi tueantur, ac defendant, & in poſſeſſione, ſeu quaſi, bonorum, rerum, ac jurium ſuorum manuteneant, & conſervent, nec ſuper illis eos moleſtari permittant; ejuſmodi literas in plerisque contra concedentis mentem in reprobum ſenſum detorqueant: iccirco nemini omnino, cujuscumque dignitatis, & condicionis ſit, etiam ſi Capitulum fuerit, Conſervatoriæ literæ, cum quibuscumque clauſulis, aut decretis, quorumcumque judicum deputatione

tione, quocumque etiam alio prætextu, aut colore conceſſæ, ſuffragentur ad hoc, ut coram ſuo Epiſcopo, ſive alio Superiore Ordinario, in criminalibus, & mixtis cauſis accuſari, & conveniri, ac contra eum inquiri, & procedi non poſſit; aut quo minus, ſi qua jura ei ex ceſſione competierint, ſuper illis libere valeat apud judicem ordinarium conveniri. In civilibus etiam cauſis, ſi ipſe actor extiterit, aliquem ei apud ſuos Conſervatores judices in judicium trahere minime liceat. Quod ſi in iis cauſis, in quibus ipſe reus fuerit, contigerit, ut electus ab eo Conſervator ab actore ſuſpectus eſſe dicatur; aut ſi qua inter ipſos judices, Conſervatorem, & Ordinarium, controverſia ſuper competentia juriſdictionis orta fuerit: nequaquam in cauſa procedatur, donec per arbitros, in forma juris electos, ſuper ſuſpicione, aut juriſdictionis competentia fuerit judicatum. Familiaribus vero ejus, qui hujusmodi literis Conſervatoriis tueri ſe ſolent, nihil illæ proſint, præterquam duobus dumtaxat; ſi tamen illi propriis ejus ſumptibus vixerint. Nemo etiam ſimilium literarum beneficio ultra quinquennium gaudere poſſit. Non liceat quoque Conſervatoribus judicibus ullum habere tribunal erectum. In cauſis vero mercedum, aut miſerabilium perſonarum, hujus ſanctæ Synodi ſuper hoc Decretum in ſuo robore permaneat. Univerſitates autem generales, ac Collegia Doctorum, ſeu ſcholarium, & regularia loca, nec non hoſpitalia, actu hoſpitalitatem ſervantia, ac Univerſitatum, Collegiorum, locorum, & hoſpitalium hujusmodi perſonæ in præſenti Canone minime comprehenſæ, ſed exemptæ omnino ſint, & eſſe intelligantur.

CAPUT VI.

Pœna decernitur in Clericos, qui in Sacris conſtituti, aut beneficia poſſidentes, decenti ſui ordinis veſte non induuntur.

Quia vero, etſi habitus non facit Monachum, oportet tamen Clericos veſtes proprio congruentes ordini ſemper deferre, ut per decentiam habitus extrinſeci morum honeſtatem intrinſecam oſtendant: tanta autem hodie aliquorum inolevit temeritas, religionisque contemptus, ut, propriam dignitatem, & honorem Clericalem parvi pendentes, veſtes etiam deferant publice laicales, pedes in diverſis ponentes, unum in Divinis, alterum in carnalibus: propterea omnes Eccleſiaſticæ perſonæ, quantumcumque exemptæ, quæ aut in Sacris fuerint, aut dignitates, perſonatus, officia, aut beneficia qualiacumque Eccleſiaſtica obtinuerint, ſi, poſtquam ab Epiſcopo ſuo, etiam per edictum publicum, moniti fuerint, honeſtum habitum Clericalem, illorum ordini, & dignitati congruentem, & juxta ipſius Epiſcopi ordinationem, & mandatum non detulerint; per ſuſpenſionem ab ordinibus, ac officio, & beneficio, ac fructibus, redditibus, & proventibus ipſorum beneficiorum, nec non, ſi ſemel correpti, denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum, & beneficiorum hujusmodi coerceri poſſint, & debeant: Conſtitutionem Clementis Quinti, in Concilio Viennenſi editam, quæ incipit: Quoniam, innovando, & ampliando.

CAPUT VII.

Voluntarii homicidæ nunquam, caſuales quomodo ordinandi.

Cum etiam qui per induſtriam occiderit proximum ſuum, & per inſidias, ab altari avelli debeat: qui ſua voluntate homicidium perpetraverit, etiam ſi crimen id nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum, ſed occultum fuerit, nullo tempore ad ſacros Ordines promoveri poſſit; nec illi aliqua Eccleſiaſtica beneficia, etiam ſi curam non habeant animarum, (*) conferri liceat; ſed omni Ordine, ac beneficio, & officio Eccleſiaſtico perpetuo careat. Si vero homicidium non ex propoſito, ſed caſu, vel vim vi repellendo, ut quis ſe a morte defenderet, fuiſſe commiſſum narretur; quam ob cauſam etiam ad ſacrorum Ordinum, & alta-

(*) *Pariſina:* conferre.

altaris miniſterium, & beneficia quæcumque, ac dignitates, jure quodammodo diſpenſatio debeatur; committatur loci Ordinario, aut ex cauſa Metropolitano, ſeu viciniori Epiſcopo; qui non niſi cauſa cognita, & probatis precibus, ac narratis, nec aliter, diſpenſare poſſit.

CAPUT VIII.

Nulli alienos Clericos punire liceat.

Præterea, quia nonnulli, quorum etiam aliqui veri ſunt Paſtores, ac proprias oves habent, alienis etiam ovibus præeſſe quærunt: & ita alienis ſubditis quandoque intendunt, ut ſuorum curam negligant; quicumque, etiam Epiſcopali præditus dignitate, qui alienos ſubditos puniendi privilegium habuerit, contra Clericos ſibi non ſubditos, præſertim in Sacris conſtitutos, quorumcumque etiam atrocium criminum reos, niſi cum proprii ipſorum Clericorum Epiſcopi, ſi apud Eccleſiam reſederit, aut perſonæ ab ipſo Epiſcopo deputandæ interventu, nequaquam procedere debeat: alias proceſſus, & inde ſecuta quæcumque viribus omnino careant.

CAPUT IX.

Beneficia unius Diœceſis nullo prætextu uniantur beneficiis alterius.

Et, quia jure optimo diſtinctæ fuerunt Diœceſes, & Parochiæ, ac unicuique gregi proprii attributi Paſtores, & inferiorum Eccleſiarum Rectores, qui, ſuarum quiſque ovium, curam habeant, ut ordo Eccleſiaſticus non confundatur, aut una & eadem Eccleſia duarum quodammodo Diœceſum fiat, non ſine gravi eorum incommodo, qui illi ſubditi fuerint: beneficia unius Diœceſis, etiam ſi Parochiales Eccleſiæ, Vicariæ perpetuæ, aut ſimplicia beneficia, ſeu præſtimonia, aut præſtimoniales portiones fuerint, etiam ratione augendi cultum Divinum, aut numerum beneficiatorum, aut alia quacumque de cauſa, alterius Diœceſis beneficio, aut Monaſterio, ſeu Collegio, vel loco etiam pio, perpetuo non uniantur: Decretum hujus ſanctæ Synodi ſuper hujuſmodi unionibus in hoc declarando.

CAPUT X.

Regularia beneficia Regularibus conferantur.

Regularia beneficia, in titulum Regularibus profeſſis provideri conſueta, cum per obitum, aut reſignationem, vel alias illa in titulum obtinentis vacare contigerit, religioſis tantum illius ordinis, vel iis, qui habitum omnino ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur, & non aliis, ne veſtem lino, lanaque contextam induant, conferantur.

CAPUT XI.

Tranſlati ad alium Ordinem in clauſtro ſub obedientia maneant, & beneficiorum Sæcularium incapaces exiſtant.

Quia vero Regulares, de uno ad alium ordinem tranſlati, facile a ſuo Superiore licentiam ſtandi extra Monaſterium obtinere ſolent, ex quo vagandi, & apoſtatandi occaſio tribuitur: nemo cujuſcumque ordinis Prælatus, vel Superior, vigore cujuſvis facultatis aliquem ad habitum, & profeſſionem admittere poſſit, niſi ut in ordine ipſo, ad quem transfertur, ſub ſui Superioris obedientia in clauſtro perpetuo maneat; ac taliter translatus, etiam ſi Canonicorum Regularium fuerit, ad beneficia ſæcularia, etiam curata, omnino incapax exiſtat.

CAPUT XII.

Jus Patronatus nemo niſi ex fundatione, vel dotatione obtineat.

Nemo, etiam cujuſvis dignitatis Eccleſiaſticæ, vel ſæcularis, quacumque ratione, niſi Eccleſiam, beneficium, aut Capellam de novo fundaverit, & conſtruxerit; ſeu jam erectam, quæ tamen ſine ſufficienti dote fuerit, de ſuis pro-

propriis, & patrimonialibus bonis competenter dotaverit; jus Patronatus impetrare, aut obtinere poſſit, aut debeat. In caſu autem fundationis, aut dotationis, hujusmodi inſtitutio Epiſcopo, & non alteri inferiori reſervetur.

CAPUT XIII.

Præſentatio fiat Ordinario, alias inſtitutio ſit nulla.

Non liceat præterea Patrono cujusvis privilegii prætextu aliquem ad beneficia ſui juris patronatus, niſi Epiſcopo loci Ordinario, ad quem proviſio, ſeu inſtitutio ipſius beneficii, ceſſante privilegio, jure pertineret, quoquo modo præſentare: alias præſentatio, ac inſtitutio, forſan ſecutæ, nullæ ſint, & eſſe intelligantur.

CAPUT XV.

Tractandum deinceps de Miſſa, Ordine, & Reformatione.

Declarat præterea ſancta Synodus, in futura Seſſione, quam ad XXV. diem Jan. ſubſequentis anni M. D. LII. habendam eſſe jam decrevit; una cum Sacrificio Miſſæ agendum & tractandum etiam eſſe de Sacramento Ordinis, & proſequendam eſſe materiam Reformationis.

SESSIO XV.

QUÆ EST QUINTA SUB JULIO III. PONT. MAX. CELEBRATA DIE XXV. JAN. M D L II.

Decretum prorogationis Seſſionis.

Cum ex eo, quod proximis Seſſionibus decretum fuit, ſancta hæc, & univerſalis Synodus per hos dies accuratiſſime, diligentiſſimeque tractaverit ea, quæ ad ſanctiſſimum Miſſæ ſacrificium, & ad Sacramentum Ordinis ſpectant; ut hodierna Seſſione, quemadmodum Spiritus Sanctus ſuggeſſiſſet, decreta de his rebus, & quatuor præterea articulos ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum pertinentes, in hanc tandem Seſſionem dilatos publicaret; atque interim affuturos eſſe putaverit ad hoc ſacroſanctum Concilium eos, qui Proteſtantes ſe vocant, quorum cauſa eorum publicationem articulorum diſtulerat; & ut libere, ac ſine cunctatione ulla huc venirent, fidem eis publicam, ſive Salvum conductum conceſſerat: tamen, cum illi nondum venerint; & eorum nomine ſupplicatum huic ſanctæ Synodo fuerit, ut publicatio, quæ hodierno die facienda fuerat, in ſequentem Seſſionem differatur, certa ſpe allata, affuturos eos eſſe omnino multo ante illam Seſſionem, ſalvo conductu amplioris formæ interim accepto; eadem ſancta Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, iisdem Legato & Nunciis præſidentibus, nihil magis optans, quam ex præſtantiſſima natione Germanica omnes de religione diſſenſiones, & ſchiſmata tollere, ac ejus quieti, paci, otioque conſulere; parata, ipſos, ſi venerint, & humaniter excipere, & benigne audire; confidensque eos non fidei Catholicæ pertinaciter oppugnandæ, ſed veritatis cognoſcendæ ſtudio eſſe venturos, &, ut Evangelicæ veritatis ſtudioſos decet, ſanctæ Matris Eccleſiæ Decretis, ac diſciplinæ ad extremum eſſe acquieturos; ſequentem Seſſionem ad edenda, & publicanda ea, quæ ſupra commemorata ſunt, in diem feſtum ſancti Joſephi, qui erit die XIX. menſis Martii, diſtulit; ut ſatis illi temporis, & ſpatii habeant, non ſolum ad veniendum, verum etiam ad ea, quæ voluerint, antequam is dies veniat, proponenda. Quibus ut omnem cunctandi diutius cauſam adimat; fidem publicam, ſive ſalvum conductum, ejus, qui recitabitur, tenoris, & ſententiæ, libenter dat, & concedit. Interea vero de Matrimonii Sacramento agendum, & de eo, præter ſuperiorum decretorum publicationem, definiendum eſſe, eadem Seſſione ſtatuit, & decernit, & proſequendam eſſe materiam Reformationis.

SALVUS

SALVUS CONDUCTUS datus Proteſtantibus.

SAcroſancta Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eisdem Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Legato, & Nunciis, inhærendo Salvo conductui, in penultima Seſſione dato, & illum, juxta tenorem infraſcriptum, ampliando, Univerſis fidem facit, quod omnibus, & ſingulis Sacerdotibus, Electoribus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, militaribus, popularibus, & aliis quibuscumque viris, cujuscumque ſtatus, & condicionis, aut qualitatis exiſtant, Germanicæ Provinciæ, & Nationis civitatibus, & aliis locis ejusdem, & omnibus aliis Eccleſiaſticis, & ſæcularibus, præſertim Auguſtanæ confeſſionis, perſonis, qui, aut quæ una cum ipſis ad hoc Generale Tridentinum Concilium venient, aut mittentur, ac profecturi ſunt, aut hucusque venerunt, quocumque nomine cenſeantur, aut valeant nuncupari, tenore præſentium publicam fidem, & pleniſſimam, veriſſimamque ſecuritatem, quam ſalvum conductum appellant, libere ad hanc civitatem Tridentinam veniendi, ibidemque manendi, ſtandi, morandi, proponendi, loquendi, una cum ipſa Synodo de quibuscumque negotiis tractandi, examinandi, diſcutiendi, & omnia, quæcumque ipſis libuerit, ac articulos quoslibet tam ſcripto, quam verbo libere offerendi, propalandi, eosque Scripturis ſacris, & Beatorum Patrum verbis, ſententiis, & rationibus declarandi, aſtruendi, & perſuadendi, &, ſi opus fuerit, etiam ad objecta Concilii Generalis reſpondendi, & cum iis, qui a Concilio delecti fuerint, diſputandi Chriſtiane (*), aut caritative, absque omni impedimento conferendi, opprobriis, conviciis, ac contumeliis penitus ſemotis: & ſignanter, quod cauſæ controverſæ, ſecundum ſacram Scripturam, & Apoſtolorum traditiones, probata Concilia, Catholicæ Eccleſiæ conſenſum, & Sanctorum Patrum auctoritates in prædicto Concilio Tridentino tractentur; illo etiam addito, ut religionis prætextu, aut delictorum circa eam commiſſorum, aut committendorum minime puniantur: impartitur, ac omnino concedit; ſic etiam, ut propter illorum præſentiam neque in itinere, aut quocumque locorum, eundo, manendo, aut redeundo, nec in ipſa civitate Tridentina a Divinis officiis quovis modo ceſſetur. Et ut, his peractis, vel non peractis, quandocumque ipſis libuerit; aut majorum ſuorum mandato, & aſſenſu ad propria reverti optabunt; aut aliquis eorum optabit; mox absque ulla renitentia, & occaſione, aut mora, ſalvis rebus eorum, & ſuorum pariter honore, & perſonis, vice verſa, poſſint juxta beneplacitum libere, & ſecure redire, de ſcientia tamen ab eadem Synodo deputandorum; ut tunc opportune eorum ſecuritati, absque dolo, & fraude provideatur. Vult etiam Sancta Synodus in hac publica fide, ſalvoque conductu, omnes quascumque clauſulas includi, ac contineri, ac pro incluſis haberi, quæ pro plena, efficaci, & ſufficienti ſecuritate, in eundo, ſtando, & redeundo, neceſſariæ, & opportunæ fuerint. Illud etiam, ad majorem ſecuritatem, & pacis, ac (**) conciliationis bonum, exprimens, quod, ſi quispiam, aut illorum aliqui, ſive in itinere, Tridentum veniendo, ſive ibidem morando, aut redeundo; aliquod enorme, quod abſit, egerint, aut commiſerint, quo poſſet hujus fidei publicæ, & aſſecurationis beneficium, eis conceſſum, annullari, aut caſſari; vult, & concedit, ut in hujusmodi facinore deprehenſi, ab ipſis dumtaxat, & non ab aliis, condigna animadverſione, cum emenda ſufficienti, per partem ipſius Synodi merito approbanda, & laudanda, mox puniantur; illorum aſſecurationis forma, condicionibus, & modis omnino manentibus illibatis. Pariformiter etiam vult, ut ſi quisquam, vel aliqui ex ipſa Synodo, ſive in itinere, aut manendo, aut redeundo aliquod enorme, quod abſit, egerint, aut commiſerint, quo poſſet hujus fidei publicæ & aſſecurationis beneficium violari, aut quoquo modo tolli; in hujusmodi facinore deprehenſi, ab ipſa Synodo dumtaxat, & non ab aliis, condigna animadverſione, & emenda ſufficienti, per partem Dominorum Germanorum Auguſtanæ confeſſionis, tunc hic præſentium, merito laudanda, & approbanda, mox puniantur; præſenti aſſecurationis forma, condicionibus, & modis omnino manentibus illibatis. Vult præterea ipſa Synodus, quod liceat ipſis Ambaſciatoribus, omnibus, & ſingulis, toties, quotiescumque opportunum fuerit, ſeu neceſſarium, ad auram capiendam exire de civitate Tridentina, & reverti ad eandem, nec non nuncium, vel nuncios ſuos ad quæcumque loca pro ſuis neceſſariis negotiis ordinandis libere mittere, ſeu deſtinare, ac ipſos miſſos, ſeu deſtinatos, ſeu miſſum, & deſtinatum ſuſcipere toties, quoties eis videbitur expedire; ita quod

(*) *In editione Romana, quam ſecutus fuit Harduinus, ea vox:* Chriſtiane, *non legebatur. Vide Tom. X. Concilior. Harduin. col.* 107.
(**) *Apud Harduinum:* reconciliationis.

quod aliqui, vel aliquis per deputandos Concilii ſocientur, qui eorum ſecuritati provideant, vel provideat. Qui quidem ſalvus conductus, & ſecuritas ſtare ac durare debeat, a tempore, & per tempus, quo in ipſius Synodi, & ſuorum tuitionis curam ipſos ſuſcipi contigerit, & uſque ad Tridentum perduci, ac toto tempore manſionis eorum ibidem, & rurſum, poſt ſufficientem audientiam habitam, ſpatio viginti dierum præmiſſo, cum ipſi petierint; aut Concilium, habita hujuſmodi audientia, ipſis receſſum indixerit, a Tridento uſque in quem quiſque elegerit ſibi locum tutum, Deo favente, reſtituet, dolo, & fraude prorſus excluſis. Quæ quidem omnia pro univerſis, & ſingulis Chriſti fidelibus, pro omnibus Principibus, tam Eccleſiaſticis, quam ſecularibus quibuscumque, atque omnibus aliis Eccleſiaſticis & ſæcularibus perſonis, cujuscumque ſtatus, & condicionis exiſtant, aut quocumque nomine cenſeantur, inviolabiliter obſervanda eſſe promittit, & bona fide ſpondet.

Inſuper, omni fraude, & dolo excluſis, vera, & bona fide promittit, ipſam Synodum nullam vel manifeſte, vel occulte occaſionem quæſituram; aut aliqua auctoritate, potentia, jure, vel ſtatuto, privilegio Legum, vel Canonum, aut quorumcumque Conciliorum, præſertim Conſtantienſis, & Senenſis, quacumque forma verborum expreſſa, in aliquod hujus fidei publicæ, & pleniſſimæ aſſecurationis, ac publicæ, & liberæ audientiæ, ipſis per ipſam Synodum conceſſæ, præjudicium quovis modo uſuram, aut quemquam uti permiſſuram: quibus in hac parte pro hac vice derogat. Quod ſi Sancta Synodus, aut aliquis ex ea, vel ſuis, cujuscumque condicionis, vel ſtatus, aut præeminentiæ exiſtens, præſcriptæ aſſecurationis, & ſalvi conductus formam & modum in quocumque puncto vel clauſula violaverit; quod tamen avertere dignetur Omnipotens; & ſufficiens emenda non fuerit mox ſubſecuta, & ipſorum arbitrio merito approbanda, & laudanda; habeant ipſam Synodum, & habere poterunt, incidiſſe in omnes pœnas, quas jure Divino, & humano, aut conſuetudine, hujusmodi ſalvorum conductuum violatores incurrere poſſunt, abſque omni excuſatione, aut quavis in hac parte contradictione.

In editione Petri Crabbe, & Laur. Surii additur:

Datum Tridenti, in Seſſione publica die vigeſimo quinto Januarii, MDLII.

SESSIO XVI.

QUÆ EST SEXTA, ET ULTIMA SUB JULIO III. PONT. MAX. CELEBRATA DIE XXVIII. APR. MDLII.

Decretum Suſpenſionis Concilii.

SACROSANCTA Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea Reverendiſſimis Dominis, Sebaſtiano, Archi-Epiſcopo Sipontino, & Aloyſio, Epiſcopo Veronenſi, Apoſtolicis Nunciis, tam eorum proprio, quam Reverendiſſimi, & Illuſtriſſimi Domini Marcelli, tit. S. Marcelli Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis Creſcentii, Legati, ob adverſam ejus graviſſimam valetudinem abſentis, nomine: non dubitat Chriſtianis omnibus patere, hoc Concilium Oecumenicum Tridentum primo a PAULO fel. rec. convocatum, & collectum fuiſſe; deinde a Sanctiſſimo Domino noſtro, JULIO III. efflagitante CAROLO Quinto, Auguſtiſſimo Imperatore, ea præcipue de cauſa fuiſſe reſtitutum, ut religionem in multis orbis partibus, & præſertim in Germania, in diverſas opiniones miſerabiliter diſtractam, in ſtatum priſtinum revocaret, abuſus, & mores Chriſtianorum corruptiſſimos emendaret: cumque ad hoc agendum quamplurimi Patres, nulla laborum ſuorum, periculorumque habita ratione, e diverſis regionibus alacriter confluxiſſent; resque ſtrenue, magno fidelium concurſu, feliciterque procederet; ac ſpes eſſet non levis, illos Germanos, qui eas novitates excitarant, in Concilium venturos, ſic animatos, ut veris Eccleſiæ rationibus unanimiter acquieſcerent; lux denique quædam rebus affulſiſſe videretur; caputque attollere inciperet profligata antea, & afflicta Reſpublica Chriſtiana: ii repente tumultus, ea bella, hoſtis generis humani verſutia, exarſerunt, ut Concilium velut hærere, ac ſuum curſum interrumpere ſatis incommode cogeretur; ſpesque omnis ulterioris progreſſus hoc in tempore tolleretur: tantumque aberat, ut ſancta Syno-

Synodus Chriſtianorum malis, & incommodis mederetur; ut multorum mentes, præter ſui animi ſententiam, irritaret potius, quam placaret. Cum igitur ipſa ſancta Synodus, omnia, & præcipue Germaniam armis ardere, & diſcordiis, videret: omnes fere Epiſcopos Germanos, præſertim Principes Electores, ſuis conſultum Eccleſiis e Concilio abiiſſe; decrevit tantæ neceſſitati non reluctari, & ad meliora tempora reticere; ut Patres, quod eis nunc agere non licet, ſuis ovibus proſpectum ad ſuas Eccleſias regredi valerent; ne diutius utrobique inutili otio conterantur. Atque ita, quoniam ſic temporum condicio tulit, hujus Oecumenici Concilii Tridentini progreſſum per biennium ſuſpendendum fore decernit, prout præſenti Decreto ſuſpendit, ea tamen lege, ut, ſi citius pacata res ſit, ac tranquillitas priſtina revertatur, quod ſperat DEI Optimi Maximi beneficio non longo fors ſpatio futurum, ipſius Concilii progreſſus eodemmet tempore ſuam vim, firmitatem, vigoremque habere cenſeatur. Sin autem, quod Deus avertat, peracto biennio prædicta legitima impedimenta non fuerint ſubmota; cum primum ceſſaverint, talis ſuſpenſio eo ipſo ſublata eſſe intelligatur: ac ſuus vigor, & robur Concilio ſit reſtitutum, & eſſe intelligatur, ſine alia nova Concilii convocatione, accedente ad hoc Decretum conſenſu, & auctoritate Sanctitatis ſuæ, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ.

Interea tamen eadem Sancta Synodus exhortatur omnes Principes Chriſtianos, & omnes Prælatos, ut obſervent, & reſpective, quatenus ad eos ſpectat, obſervare (*) faciant in ſuis Regnis, Dominiis, & Eccleſiis omnia, & ſingula, quæ per hoc Sacrum Oecumenicum Concilium fuerunt hactenus ſtatuta, & decreta.

(*) *Harduinus:* obſervari.

BULLA CELEBRATIONIS
CONCILII TRIDENTINI.
SUB PIO IV. PONT. MAX.

PIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD FUTURAM REI MEMORIAM.

AD Eccleſiæ regimen, licet tanto oneri impares, ſola Dei dignatione vocati, ſtatim circumferentes mentis oculos per omnes Reipublicæ Chriſtianæ partes, cernenteſque non ſine magno horrore, quam longe, lateque peſtis hæreſum, & ſchiſmatis pervaſiſſet, & quanta Chriſtiani populi mores correctione indigerent; in eam curam, & cogitationem, pro ſuſcepti muneris officio, incumbere cœpimus, quemadmodum ipſas hæreſes extirpare, tantumque, & tam pernicioſum ſchiſma tollere, moreſque adeo corruptos, & depravatos emendare poſſemus. Cum autem intelligeremus, ad hæc ſananda mala aptiſſimum eſſe remedium, quod ſancta hæc Sedes adhibere conſueviſſet, Oecumenici Generaliſque Concilii; ejus congregandi, &, Dei juvante, celebrandi conſilium cepimus. Indictum illud quidem ante fuit a fel. rec. Paulo III. & ejus Succeſſore Julio, Prædeceſſoribus noſtris; ſed variis de cauſis ſæpius impeditum, & interpellatum perfici non potuit, ſiquidem Paulus, cum id primo in urbem Mantuam, deinde Vincentiam indixiſſet; quaſdam ob cauſas, in literis ejus expreſſas, id primo ſuſpendit, poſtea Tridentum tranſtulit: deinde cum quibuſdam de cauſis ibi quoque ejus celebrandi tempus dilatum fuiſſet, tandem ſuſpenſione ſublata, in eadem civitate Tridentina inchoatum fuit. Verum Seſſionibus aliquot habitis, & nonnullis Decretis factis, ipſum ſe poſtea Concilium, aliquibus de cauſis, accedente etiam Sedis Apoſtolicæ auctoritate, Bononiam tranſtulit. Julius autem, qui ei ſucceſſit, in eandem civitatem Tridentinam id revocavit. Quo quidem tempore facta alia quædam decreta ſunt. Sed cum novi in propinquis Germaniæ locis tumultus excitati fuiſſent; & bellum in Italia, & Gallia graviſſimum exarſiſſet; rurſus Con-

Digitized by Google

Concilium ſuſpenſum, & dilatum fuit, adnitente nimirum humani generis hoſte, aliasque ex aliis difficultates, & impedimenta objiciente, ut tantum Eccleſiæ commodum, quod prorſus auferre non poterat, ſaltem quam diutiſſime retardaret. Quantopere vero interea auctæ fuerint, & multiplcatæ, ac propagatæ hæreſes; quantopere ſchiſma creverit; ſine maximo animi dolore nec meminiſſe poſſumus, nec referre. Sed tandem pius, & miſericors Dominus, qui numquam ita iraſcitur, ut miſericordiæ obliviſcatur, Regibus, & Principibus Chriſtianis pacem, & unanimitatem donare dignatus eſt. Qua nos occaſione oblata, maximam in ſpem venimus, ipſius miſericordia freti, fore, ut his tantis quoque Eccleſiæ malis eadem Concilii via finis imponatur. Nos itaque, ad ſchiſma, hæreſesque tollendas, ad corrigendos, & reformandos mores, ad pacem inter Chriſtianos Principes conſervandam, celebrationem ejus non eſſe duximus diutius differendam. Habita igitur cum Venerabilibus Fratribus noſtris, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, deliberatione matura, factis etiam conſilii noſtri certioribus Cariſſimis in Chriſto Filiis noſtris, Ferdinando Romanorum Imperatore electo, & aliis Regibus, atque Principibus; quos quidem, ſicut de eorum ſumma pietate, & ſapientia nobis pollicebamur, paratiſſimos ad ipſius Concilii celebrationem adjuvandam invenimus; ad Dei Omnipotentis laudem, honorem, & gloriam, atque univerſalis Eccleſiæ utilitatem, de eorundem Fratrum noſtrorum conſilio, & aſſenſu, Sacrum Oecumenicum, & Generale Concilium, ex auctoritate ejuſdem Dei, & Beatorum Petri, & Pauli, Apoſtolorum, qua nos quoque in terris fungimur, freti, & ſubnixi, in civitate Tridentina, ad ſacratiſſimum diem Reſurrectionis Dominicæ proxime futurum indicimus, & ibi celebrandum, ſublata ſuſpenſione quacumque, ſtatuimus, atque decernimus. Quocirca Venerabiles Fratres noſtros, omnibus ex locis, Patriarchas, Archi-Epiſcopos, Epiſcopos, & dilectos filios Abbates, cæteroſque, quibus in Concilio Generali ſedere, & ſententiam dicere, jure communi, vel ex privilegio, vel ex antiqua conſuetudine licet, vehementer in Domino hortamur, & monemus, atque etiam diſtricte præcipiendo mandamus, in virtute ſanctæ obedientiæ, in vi quoque juramenti, quod præſtiterunt, & ſub pœnis, quas in eos, qui ad Concilia generalia convenire neglexerint, ſacris ſciunt eſſe Canonibus conſtitutas, ut ad Concilium ibi celebrandum conveniant intra eam diem; niſi forte impedimento fuerint legitimo præpediti: quod tamen impedimentum per legitimos Procuratores Synodo probare debebunt. Monemus præterea omnes, & ſingulos, quorum intereſt, intereſſeve poterit, ut in Concilio adeſſe ne negligant. Cariſſimos vero in Chriſto Filios noſtros, Romanorum Imperatorem electum, cæteroſque Reges, & Principes, quos optandum ſane eſſet, Concilio intereſſe poſſe, hortamur, & rogamus, ut, ſi ipſi Concilio intereſſe non potuerint, at Oratores ſuos, prudentes, graves, & pios viros, utique mittant, qui ipſorum nomine illi interſint, curentque diligenter pro ſua pietate, ut ex eorum Regnis, atque Dominiis Prælati ſine recuſatione, ac mora, tam neceſſario tempore, Deo & Eccleſiæ officium ſuum præſtent: eosdem etiam curaturos eſſe minime dubitantes, ut per ipſorum Regna, & Dominia tutum, ac liberum iter Prælatis, eorumque familiaribus, Comitibus, & aliis omnibus ad Concilium euntibus, & ab illo redeuntibus pateat; benigneque, ac comiter omnibus in locis recipiantur, atque tractentur; ſicut, quod ad nos attinet, ipſi quoque curabimus; qui nihil omnino prætermittere decrevimus, quod ad tam pium, & ſalutare opus perficiendum, a nobis, in hoc loco conſtitutis, præſtari poſſit: nihil, ut Deus ſcit, quærentes aliud, nihil propoſitum habentes in hoc Concilio celebrando, niſi honorem ipſius Dei, diſperſarum ovium reductionem, ac ſalutem, & perpetuam Chriſtianæ Reipublicæ tranquillitatem, ac quietem. Ut vero hæ literæ, & quæ in eis continentur, ad omnium, quorum oportet, notitiam perveniant; nec quiſquam ea excuſatione uti poſſit, quod illa ignoraverit, præſertim cum non ad omnes, quos de his literis certiores fieri oporteret, tutus forſitan pateat aditus;

volumus, & mandamus, ut in Baſilica Vaticana Principis Apoſtolorum, & in Eccleſia Lateranenſi tunc, cum in eis populus, ut Miſſarum ſolemnibus interſit, congregari ſolet, palam clara voce a Curiæ noſtræ Curſoribus, ſeu Notariis aliquibus publicis recitentur; & poſtquam recitatæ fuerint, ad valvas earum Eccleſiarum, itemque Cancellariæ Apoſtolicæ, & in loco ſolito Campi Floræ affigantur; ibique, quo legi, & omnibus innoteſcere poſſint, aliquandiu relinquantur: cum autem inde amovebuntur, earum exempla in eisdem locis affixa remaneant. Nos enim per recitationem hanc, publicationem, & affixionem omnes, & ſingulos, qui his literis comprehenduntur, poſt duos menſes a die publicationis, & affixionis eorum, volumus perinde aſtrictos, & obligatos eſſe, ac ſi ipſiſmet illæ coram editæ, & lectæ fuiſſent. Tranſumptis quoque earum, quæ manu publici alicujus Notarii ſcripta, ſubſcriptave, & ſigillo, & ſubſcriptione alicujus perſonæ, in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, munita fuerint, ut ſine dubitatione ulla fides habeatur, mandamus, atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtræ indictionis, Statuti, Decreti, præcepti, admonitionis, & adhortationis infringere; vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romæ, apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ, M.D.LX. III. Kal. Dec. Pontificatus noſtri anno primo.

ANTONIUS FLOREBELLUS.

Barengus.

SACROSANCTI OECUMENICI, ET GENERALIS CONCILII TRIDENTINI

SESSIO XVII.

QUÆ EST PRIMA SUB PIO IV. PONT. MAX. CELEBRATA DIE XVIII. JAN. M D LXII.

Decretum de celebrando Concilio.

PLACETNE vobis, ad laudem, & gloriam Sanctæ, & Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, ad incrementum & exaltationem Fidei, & Religionis Chriſtianæ, Sacrum Oecumenicum, & Generale Concilium Tridentinum, in Spiritu Sancto legitime congregatum, ab hodierno die, qui eſt XVIII. menſis Jan. anni a Nativitate Domini M.D.LXII. Cathedræ Romanæ Beati Petri, Apoſtolorum Principis, conſecrato, ſublata quacumque ſuſpenſione, juxta formam, & tenorem literarum Sanctiſſimi Domini noſtri PII IV. Pont. Max. celebrari, & in eo ea, debito ſervato ordine, tractari, quæ proponentibus Legatis, ac Præſidentibus, ad horum temporum levandas calamitates, ſedandas de religione controverſias, coercendas linguas doloſas, depravatorum morum abuſus corrigendos, Eccleſiæ veram atque Chriſtianam pacem conciliandam apta & idonea ipſi Sanctæ Synodo videbuntur? *Reſponderunt, PLACET.*

Indictio futuræ Seſſionis.

PLACETNE vobis, proximam futuram Seſſionem habendam & celebrandam eſſe feria quinta, poſt ſecundam Dominicam Quadrageſimæ, quæ erit die XXVI. menſis Februarii? *Reſponderunt, PLACET.*

SESSIO

SESSIO XVIII.

QUÆ EST SECUNDA SUB PIO IV. PONT. MAX. CELEBRATA DIE XXVI. FEB. M D LXII.

Decretum de librorum delectu, & omnibus ad Concilium fide publica invitandis.

SACROSANCTA Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eisdem Apoſtolicæ Sedis Legatis, non humanis quidem viribus confiſa, ſed Domini noſtri, Jeſu Chriſti, qui os, (a) & ſapientiam Eccleſiæ ſuæ daturum ſe promiſit, ope & auxilio freta, illud præcipue cogitat, ut Catholicæ fidei doctrinam, multorum inter ſe diſſidentium opinionibus, pluribus locis inquinatam, & obſcuratam, & in ſuam puritatem, & ſplendorem aliquando reſtituat; & mores, qui a veteri inſtituto deflexerunt, ad meliorem vitæ rationem revocet; corque (b) Patrum ad filios, & cor filiorum ad patres convertat. Cum itaque omnium primum animadverterit, hoc tempore ſuſpectorum, ac pernicioſorum librorum, quibus doctrina impura continetur, & longe lateque diffunditur, numerum nimis excreviſſe; quod quidem in cauſa fuit, ut multæ cenſuræ in variis Provinciis, & præſertim in alma Urbe Roma, pio quodam zelo, editæ fuerint; neque tamen huic tam magno, ac pernicioſo morbo ſalutarem ullam profuiſſe medicinam, cenſuit, ut delecti ad hanc diſquiſitionem Patres de cenſuris, librisque, quid facto opus eſſet, diligenter conſiderarent, atque etiam ad eandem ſanctam Synodum ſuo tempore referrent; quo facilius ipſa poſſit varias & peregrinas doctrinas, tamquam (c) zizania, a Chriſtianæ veritatis tritico ſeparare; deque his commodius deliberare, & ſtatuere, quæ ad ſcrupulum ex compluribus animis eximendum, & tollendas multarum querelarum cauſas, magis opportuna videbuntur. Hæc autem omnia ad notitiam quorumcumque deducta eſſe vult, prout etiam præſenti Decreto deducit: ut, ſi quis ad ſe pertinere aliquo modo putaverit, quæ vel de hoc librorum, & cenſurarum negotio, vel de aliis, quæ in hoc Generali Concilio tractanda prædixit; non dubitet a ſancta Synodo ſe benigne auditum iri.

QUONIAM vero eadem ſancta Synodus ex corde optat, Deumque enixe rogat, quæ ad pacem ſunt Eccleſiæ, ut univerſi communem matrem in terris agnoſcentes, quæ, quos (d) peperit, oblivisci non poteſt, unanimes, (e) uno ore, glorificemus Deum, Patrem Domini noſtri Jeſu Chriſti; per viſcera miſericordiæ ejusdem Dei & Domini noſtri, omnes, qui nobiscum communionem non habent, ad concordiam & reconciliationem, & ut ad hanc ſanctam Synodum veniant, invitat atque hortatur; utque caritatem, (f) quod eſt vinculum perfectionis, amplectantur; pacemque Chriſti, exultantem in cordibus ſuis, præ ſe ferant, in quam vocati ſunt, in uno corpore. Hanc ergo non humanam, ſed Spiritus Sancti vocem audientes, ne obdurent corda ſua: ſed in ſuo ſenſu non ambulantes, neque ſibi placentes, ad tam piam, & ſalutarem matris ſuæ admonitionem excitentur, & convertantur. Omnibus enim caritatis officiis ſancta Synodus eos ut invitat, ita complectetur.

INSUPER eadem ſancta Synodus decrevit, fidem publicam in Congregatione generali concedi poſſe, & eandem vim habituram, ejusdemque roboris & momenti futuram, ac ſi in publica Seſſione data, & Decreta fuiſſet.

Indictio futuræ Seſſionis.

EADEM Sacroſancta Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eisdem Apoſtolicæ Sedis Legatis, ſtatuit, & decernit, proximam futuram Seſſionem habendam & celebrandam eſſe feria quinta, poſt Sacratiſſimum Feſtum Aſcenſionis Domini; quæ erit die XIV. Menſis Maji.

SAL-

(a) Luc. 21. (b) Luc. 1. (c) Matt. 13. (d) Iſa. c. 49.
(e) Rom. 15. (f) Coloſſ. 3.

SALVUS CONDUCTUS
CONCESSUS GERMANICÆ NATIONI,
IN CONGREGATIONE GENERALI, DIE IV. MARTII, M.D.LXII.

Sacroſancta Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eiſdem Sedis Apoſtolicæ Legatis, Univerſis fidem facit, quod omnibus, & ſingulis Sacerdotibus, Electoribus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, militaribus, popularibus, & aliis quibuscumque viris, cujuscumque ſtatus, & condicionis, aut qualitatis exiſtant, Germanicæ Provinciæ, & nationis, civitatibus, ac aliis locis ejusdem, & omnibus aliis Eccleſiaſticis, & Sæcularibus, præſertim Auguſtanæ confeſſionis, perſonis, qui, aut quæ una cum ipſis ad hoc Generale Tridentinum Concilium venient, aut mittentur, ac profecturi ſunt, aut hucusque venerunt, quocumque nomine cenſeantur, aut valeant nuncupari, tenore præſentium publicam fidem, & pleniſſimam, veriſſimamque ſecuritatem, quam Salvum conductum appellant: libere ad hanc civitatem Tridentinam veniendi, ibidemque manendi, ſtandi, morandi, proponendi, loquendi, una cum ipſa Synodo de quibuscumque negotiis tractandi, examinandi, diſcutiendi, & omnia, quæcumque ipſis libuerit, ac articulos quoslibet, tam ſcripto, quam verbo, libere offerendi, propalandi, eosque Scripturis Sacris, & Beatorum Patrum verbis, ſententiis, & rationibus declarandi, aſtruendi, & perſuadendi, &, ſi opus fuerit, etiam ad objecta Concilii Generalis reſpondendi, & cum iis, qui a Concilio delecti fuerint, diſputandi, aut caritative absque omni impedimento conferendi, opprobriis, conviciis, ac contumeliis penitus ſemotis; & ſignanter, quod cauſæ controverſæ ſecundum ſacram Scripturam, & Apoſtolorum traditiones, probata Concilia, Catholicæ Eccleſiæ conſenſum, & Sanctorum Patrum auctoritates in prædicto Concilio Tridentino tractentur; illo etiam addito, ut Religionis prætextu, aut delictorum circa eam commiſſorum, aut committendorum, minime puniantur, impertitur, ac omnino concedit; ſic etiam ut propter illorum præſentiam neque in itinere, aut quocumque locorum eundo, manendo, aut redeundo, nec in ipſa civitate Tridentina a Divinis officiis quovis modo ceſſetur. Et ut, his peractis, vel non peractis, quandocumque ipſis libuerit; aut majorum ſuorum mandato, & aſſenſu ad propria reverti optabunt; aut aliquis eorum optabit; mox absque ulla renitentia, & occaſione, aut mora, ſalvis rebus eorum, & ſuorum pariter honore, & perſonis, vice verſa, poſſint juxta beneplacitum libere, & ſecure redire; de ſcientia tamen ab eadem Synodo deputandorum; ut tunc opportune eorum ſecuritati, absque dolo, & fraude, provideatur. Vult etiam Sancta Synodus, in hac publica fide, ſalvoque conductu, omnes quascumque clauſulas includi, ac contineri, ac pro incluſis haberi, quæ pro plena, efficaci, & ſufficienti ſecuritate, in eundo, ſtando, & redeundo, neceſſariæ, & opportunæ fuerint. Illud etiam, ad majorem ſecuritatem, & pacis, ac conciliationis bonum, exprimens, quod, ſi quispiam, aut illorum aliqui, ſive in itinere, Tridentum veniendo, ſive ibidem morando, aut redeundo, aliquod enorme, quod abſit, egerint, aut commiſerint, quo poſſet hujus fidei publicæ, & aſſecurationis beneficium, eis conceſſum, annullari, aut caſſari; vult, & concedit, ut in hujusmodi facinore deprehenſi, ab ipſis dumtaxat, & non ab aliis condigna animadverſione cum emenda ſufficienti, per partem ipſius Synodi merito approbanda, & laudanda, mox puniantur: illorum aſſecurationis forma, condicionibus, & modis omnino manentibus illibatis. Pariformiter etiam vult, ut, ſi quisquam, vel aliquis ex ipſa Synodo, ſive in itinere, aut manendo, aut redeundo, aliquod enorme, quod abſit, egerint, aut commiſerint, quo poſſet hujus fidei publicæ, & aſſecurationis beneficium violari, aut quoquo modo tolli; in hujusmodi facinore deprehenſi, ab ipſa Synodo dumtaxat, & non ab aliis condigna animadverſione, & emenda ſufficienti, per partem Dominorum Germanorum Auguſtanæ confeſſionis, tunc hic præſentium, merito laudanda, & approbanda, mox puniantur; præſenti aſſecurationis forma, condicionibus, & modis omnino manentibus illibatis. Vult præterea ipſa Synodus, quod liceat ipſis Ambaſciatoribus, omnibus & ſingulis, toties, qaotiescumque opportunum fuerit, ſeu neceſſarium, ad auram capiendam, exire de civitate Tridentina, & reverti ad eandem, nec non nuncium, vel nuncios ſuos ad quæcumque loca pro ſuis neceſſariis negotiis ordinandis libere mittere, ſeu deſtinare, ac ipſos miſſos, ſeu deſtinatos, ſeu miſſum, & deſtinatum ſuſcipere toties, quoties eis videbitur expedire: ita quod aliqui, vel aliquis per deputandos Concilii ſocientur, qui eorum ſecuritati provideant, vel provi-

provideat. Qui quidem ſalvus conductus, & ſecuritas ſtare, ac durare debeat a tempore, & per tempus, quo in ipſius Synodi, & ſuorum tuitionis curam ipſos ſuſcipi contigerit, & uſque ad Tridentum perduci, ac toto tempore manſionis eorum ibidem: & rurſum, poſt ſufficientem audientiam habitam, ſpatio viginti dierum præmiſſo, cum ipſi petierint; aut Concilium habita hujuſmodi audientia, ipſis receſſum indixerit, a Tridento uſque in quem quiſque elegerit ſibi locum tutum, Deo favente, reſtituet, dolo, & fraude prorſus excluſis. Quæ quidem omnia pro univerſis, & ſingulis Chriſti fidelibus, pro omnibus Principibus, tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus quibuſcumque, atque omnibus aliis Eccleſiaſticis, ac ſæcularibus perſonis, cujuſcumque ſtatus, & conditionis exiſtant, aut quocumque nomine cenſeantur, inviolabiliter obſervanda eſſe promittit, & bona fide ſpondet. Inſuper, omni fraude, & dolo excluſis, vera & bona fide promittit, ipſam Synodum nullam vel manifeſte, vel occulte occaſionem quæſituram, aut aliqua auctoritate, potentia, jure, vel ſtatuto, privilegio Legum, vel Canonum, aut quorumcumque Conciliorum, præſertim Conſtantienſis, & Senenſis, quacumque forma verborum expreſſa, in aliquod hujus fidei publicæ, & pleniſſimæ aſſecurationis, ac publicæ, & liberæ audientiæ, ipſis per ipſam Synodum conceſſæ, præjudicium quovis modo uſuram, aut quemquam uti permiſſuram: quibus in hac parte pro hac vice derogat. Quod ſi Sancta Synodus, aut aliquis ex ea, vel ſuis, cujuſcumque conditionis, vel ſtatus, aut præeminentiæ exiſtens, præſcriptæ aſſecurationis, & ſalvi conductus formam & modum in quocumque puncto vel clauſula violaverit, quod tamen avertere dignetur Omnipotens, & ſufficiens emenda non fuerit mox ſubſecuta, & ipſorum arbitrio merito approbanda, & laudanda; habeant ipſam Synodum, & habere poterunt, incidiſſe in omnes pœnas, quas jure Divino, & humano, aut conſuetudine, hujuſmodi ſalvorum conductuum violatores incurrere poſſunt, abſque omni excuſatione, aut quavis in hac parte contradictione.

Extenſio ad alias Nationes.

Eadem Sacroſancta Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eiſdem Apoſtolicæ Sedis de latere Legatis, omnibus, & ſingulis aliis, qui nobiſcum in iis, quæ ſunt fidei, communionem non habent, ex quibuſcumque Regnis, Nationibus, Provinciis, civitatibus, ac locis, in quibus publice, & impune prædicatur, vel docetur, ſive creditur contrarium ejus, quod Sancta Romana ſentit Eccleſia, dat fidem publicam, ſive ſalvum conductum ſub eadem forma, & eiſdem verbis, quibus datur Germanis.

SESSIO XIX.

QUÆ EST TERTIA SUB PIO IV. PONT. MAX. CELEBRATA DIE XIV. MAJI, M D LXII.

Decretum prorogationis Seſſionis.

SACROSANCTA Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eiſdem Apoſtolicæ Sedis Legatis, Decreta ea, quæ hodie in præſenti Seſſione ſtatuenda, ac ſancienda erant, juſtis nonnullis, ac honeſtis cauſis, in feriam quintam, poſt proximam ſolemnitatem Corporis Chriſti, quæ erit pridie Nonas Junii, prorogandа eſſe cenſuit, ac prorogat; dictaque die Seſſionem habendam eſſe, ac celebrandam, omnibus indicit. Interea rogandus eſt DEUS, & Pater Domini noſtri, JESU CHRISTI, auctor pacis, ut ſanctificet corda omnium; quo adjuvante, Sancta Synodus & nunc, & ſemper meditari, atque peragere valeat, quæ ad ejus laudem, & gloriam pertineant.

SESSIO XX.

QUÆ EST QUARTA SUB PIO IV. PONT. MAX. CELEBRATA DIE IV. JUN. M D LXII.

Decretum prorogationis Seſſionis.

SACROSANCTA Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eiſdem Apoſtolicæ Sedis Legatis, propter varias difficultates, ex diverſis cauſis exortas, atque

etiam ut congruentius, majorique cum deliberatione omnia procedant, nempe ut dogmata cum iis, quæ ad Reformationem ſpectant, ſimul tractentur, & ſanciantur; ea, quæ ſtatuenda videbuntur tam de Reformatione, quam de dogmatibus, in proxima Seſſione, quam omnibus indicit in diem ſextam decimam ſubſequentis menſis Julii, definienda eſſe decrevit: Hoc tamen adjecto, quod dictum terminum ipſa Sancta Synodus pro ejus arbitrio, & voluntate, ſicuti rebus Concilii putaverit expedire, etiam in generali Congregatione, reſtringere, & prorogare libere poſſit, & valeat.

SESSIO XXI.

QUÆ EST QUINTA, SUB PIO IV. PONT. MAX. CELEBRATA DIE XVI. JUL. M D LXII.

DOCTRINA DE COMMUNIONE SUB UTRAQUE SPECIE, ET PARVULORUM.

SACROSANCTA Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eiſdem Apoſtolicæ Sedis Legatis, cum de tremendo, & Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento varia diverſis in locis errorum monſtra nequiſſimi Dæmonis artibus circumferantur, ob quæ in nonnullis Provinciis multi a Catholicæ Eccleſiæ fide, atque obedientia videantur diſceſſiſſe; cenſuit ea, quæ ad Communionem ſub utraque ſpecie, & parvulorum pertinent, hoc loco exponenda eſſe. Quapropter cunctis Chriſti fidelibus interdicit, ne poſthac de iis aliter vel credere, vel docere, vel prædicare audeant, quam eſt his Decretis explicatum, atque definitum.

Laicos, & Clericos non conficientes, non aſtringi jure Divino ad Communionem ſub utraque ſpecie.

CAPUT I.

ITAQUE Sancta ipſa Synodus, a Spiritu Sancto, qui Spiritus eſt (*a*) ſapientiæ, & intellectus, Spiritus conſilii, & pietatis, edocta, atque ipſius Eccleſiæ judicium, & conſuetudinem ſecuta, declarat, ac docet, nullo Divino Præcepto laicos, & Clericos non conficientes, obligari ad Euchariſtiæ Sacramentum ſub utraque ſpecie ſumendum; neque ullo pacto, ſalva fide, dubitari poſſe, quin illis alterius ſpeciei Communio ad ſalutem ſufficiat. Nam, (*b*) etſi Chriſtus Dominus in ultima cœna Venerabile hoc Sacramentum in panis, & vini ſpeciebus inſtituit, & Apoſtolis tradidit: non tamen illa inſtitutio, & traditio eo tendunt, ut omnes Chriſti fideles ſtatuto Domini ad utramque ſpeciem accipiendam aſtringantur. Sed neque ex ſermone illo, apud Joannem ſexto, recte colligitur, utriuſque ſpeciei Communionem a Domino præceptam eſſe, utcumque juxta varias Sanctorum Patrum, & Doctorum interpretationes intelligatur. Namque qui dixit: (*c*) Niſi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis: dixit quoque: (*d*) Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Et qui dixit: (*e*) Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, habet vitam æternam: dixit etiam: (*f*) Panis, quem ego dabo, caro mea eſt pro mundi vita. Et denique qui dixit: (*g*) Qui manducat meam carnem, & bibit meum ſanguinem, in me manet, & ego in illo: dixit nihilominus: (*h*) Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.

Eccle-

(*a*) Eſaiæ 11.
(*b*) Matt. 26. Marc. 14. Luc. 22. 1. Cor. 11.
(*c*) Joan. 6.
(*d*) Ibidem.
(*e*) Ibidem.
(*f*) Ibidem.
(*g*) Ibidem.
(*h*) Ibidem.

Digitized by Google

Eccleſiæ poteſtas circa diſpenſationem Sacramenti Euchariſtiæ.

CAPUT II.

Præterea declarat, hanc poteſtatem perpetuo in Eccleſia fuiſſe, ut in Sacramentorum diſpenſatione, ſalva illorum ſubſtantia, ea ſtatueret, vel mutaret, quæ ſuſcipientium utilitati, ſeu ipſorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate, magis expedire judicaret. Id autem Apoſtolus non obſcure viſus eſt innuiſſe, (*i*) cum ait: Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei. Atque ipſum quidem hac poteſtate uſum eſſe, ſatis conſtat, cum in multis aliis, tum in hoc ipſo Sacramento, cum, ordinatis nonnullis circa ejus uſum, (*k*) Cætera inquit, cum venero, diſponam. Quare agnoſcens ſancta Mater Eccleſia hanc ſuam in adminiſtratione Sacramentorum auctoritatem, licet ab initio Chriſtianæ Religionis non infrequens utriusque ſpeciei uſus fuiſſet, tamen progreſſu temporis, latiſſime jam mutata illa conſuetudine, gravibus, & juſtis cauſis adducta, hanc conſuetudinem ſub altera ſpecie communicandi approbavit, & pro lege habendam decrevit: quam reprobare, aut ſine ipſius Eccleſiæ auctoritate pro libito mutare non licet.

Totum & integrum Chriſtum, ac verum Sacramentum ſub qualibet ſpecie ſumi.

CAPUT III.

Insuper declarat, quamvis Redemptor noſter, ut antea dictum eſt, (*l*) in ſuprema illa cœna hoc Sacramentum in duabus ſpeciebus inſtituerit, & Apoſtolis tradiderit; tamen fatendum eſſe, etiam ſub altera tantum ſpecie totum, atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi; ac propterea, quod ad fructum attinet, nulla gratia, neceſſaria ad ſalutem, eos defraudari, qui unam ſpeciem ſolam accipiunt.

Parvulos non obligari ad Communionem Sacramentalem.

CAPUT IV.

Denique eadem Sancta Synodus docet, parvulos, uſu rationis carentes, nulla obligari neceſſitate ad Sacramentalem Euchariſtiæ Communionem: ſiquidem, per (*m*) Baptiſmi lavacrum regenerati, & Chriſto incorporati, adeptam jam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non poſſunt. Neque ideo tamen damnanda eſt antiquitas, ſi eum morem in quibusdam locis aliquando ſervavit. Ut enim Sanctiſſimi illi Patres ſui facti probabilem cauſam pro illius temporis ratione habuerunt; ita certe, eos nulla ſalutis neceſſitate id feciſſe, ſine controverſia credendum eſt.

DE COMMUNIONE SUB UTRAQUE SPECIE, ET PARVULORUM.

CANON I.

Si quis dixerit, ex Dei præcepto, vel neceſſitate ſalutis omnes, & ſingulos Chriſti fideles utramque ſpeciem Sanctiſſimi Euchariſtiæ Sacramenti ſumere debere; anathema ſit.

CANON II.

Si quis dixerit, Sanctam Eccleſiam Catholicam non juſtis cauſis, & rationibus adductam fuiſſe, ut laicos, atque etiam Clericos, non conficientes, ſub panis tantummodo ſpecie communicaret, aut in eo erraſſe; anathema ſit.

CANON III.

Si quis negaverit, totum, & integrum Chriſtum, omnium gratiarum fontem, & auctorem, ſub una panis ſpecie ſumi; quia, ut quidam falſo aſſerunt, non ſecundum ipſius Chriſti conſtitutionem (*) ſub utraque ſpecie ſumatur; anathema ſit.

CA-

(*i*) 1. Cor. 4. 2. Cor. 6. (*k*) 1. Cor. 11. (*l*) Matt. 26. Marc. 14.
(*m*) Tit. 3. (*) *Pariſina*: Inſtitutionem.

CANON IV.

Si quis dixerit, parvulis, antequam ad annos diſcretionis pervenerint, neceſſariam eſſe Euchariſtiæ Communionem; anathema ſit.

Duos vero articulos, alias propoſitos, nondum tamen excuſſos, videlicet: An rationes, quibus ſancta Catholica Eccleſia adducta fuit, ut communicaret laicos, atque etiam non celebrantes Sacerdotes, ſub una tantum panis ſpecie, ita ſint retinendæ, ut nulla ratione Calicis uſus cuiquam ſit permittendus: &, An, ſi honeſtis, & Chriſtianæ caritati conſentaneis rationibus concedendus alicui vel nationi, vel regno Calicis uſus videatur, ſub aliquibus condicionibus concedendus ſit; & quænam ſint illæ: Eadem Sancta Synodus, in aliud tempus, oblata ſibi quamprimum occaſione, examinandos, atque definiendos reſervat.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

PROOEMIUM.

Eadem Sacroſancta Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eisdem Apoſtolicæ Sedis Legatis, ad Dei Omnipotentis laudem, & Sanctæ Eccleſiæ ornamentum, ea, quæ ſequuntur, de Reformationis negotio in præſenti ſtatuenda eſſe cenſuit.

CAPUT I.

Epiſcopi gratis cum Ordines conferant, tum dimiſſorias & teſtimoniales dent: pro quibus eorum Miniſtri nibil prorſus; Notarii, quod in Decreto præfinitum eſt, accipiant.

Quoniam ab Eccleſiaſtico Ordine omnis avaritiæ ſuſpicio abeſſe debet; nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam Clericalis tonſuræ, nec pro literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, nec pro ſigillo, nec alia quacumque de cauſa, etiam ſponte oblatum, Epiſcopi, & alii Ordinum Collatores, aut eorum miniſtri quovis prætextu accipiant. Notarii vero in iis tantum locis, in quibus non viget laudabilis conſuetudo, nihil accipiendi, pro ſingulis literis dimiſſoriis, aut teſtimonialibus, decimam tantum unius aurei partem accipere poſſint; dummodo eis nullum ſalarium ſit conſtitutum pro officio exercendo: nec Epiſcopo ex Notarii commodis aliquod emolumentum ex eisdem Ordinum collationibus directe, vel indirecte provenire poſſit. Tunc enim gratis operam ſuam eos præſtare omnino teneri decernit: contrarias taxas, ac ſtatuta, & conſuetudines, etiam immemorabiles, quorumcumque locorum, quæ potius abuſus, & corruptelæ, ſimoniacæ pravitati faventes, nuncupari poſſunt, penitus caſſando, & interdicendo: & qui ſecus fecerint, tam dantes, quam accipientes, ultra Divinam ultionem, pœnas a jure inflictas ipſo facto incurrant.

CAPUT II.

Arceantur a Sacris Ordinibus, qui non babent, unde vivere poſſint.

Cum non deceat eos, qui Divino miniſterio adſcripti ſunt, cum ordinis dedecore mendicare, aut ſordidum aliquem quæſtum exercere; compertumque ſit, complures pleriſque in locis ad ſacros Ordines nullo fere delectu admitti; qui variis artibus, ac fallaciis confingunt, ſe beneficium Eccleſiaſticum, aut etiam idoneas facultates obtinere: ſtatuit ſancta Synodus, ne quis deinceps Clericus ſæcularis, quamvis alias ſit idoneus moribus, ſcientia, & ætate, ad ſacros Ordines promoveatur, niſi prius legitime conſtet, eum beneficium Eccleſiaſticum, quod ſibi ad victum honeſte ſufficiat, pacifice poſſidere. Id vero beneficium reſignare non poſſit, niſi facta mentione, quod ad illius beneficii titulum ſit promotus. Neque ea reſignatio admittatur, niſi conſtito, quod aliunde vivere commode poſſit: & aliter facta reſignatio nulla ſit. Patrimonium vero, vel penſionem obtinentes ordinari poſthac non poſſint, niſi

niſi illi, quos Epiſcopus judicaverit aſſumendos pro neceſſitate, vel commoditate Eccleſiarum ſuarum; eo quoque prius perſpecto, patrimonium illud, vel penſionem vere ab eis obtineri, taliaque eſſe, quæ eis ad vitam ſuſtentandam ſatis ſint: atque illa deinceps ſine licentia Epiſcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poſſint; donec beneficium Eccleſiaſticum ſufficiens ſint adepti; vel aliunde habeant, unde vivere poſſint: antiquorum Canonum pœnas ſuper his innovando.

CAPUT III.

Ratio augendi diſtributiones quotidianas præſcribitur: conſuetudo, qua non reſidentes nihil, vel minus tertia parte fructuum percipiunt, laudatur: abſentium contumacia punitur.

Cum beneficia ad Divinum cultum, atque Eccleſiaſtica munia obeunda ſint conſtituta, ne qua in parte minuatur Divinus cultus, ſed ei, debitum omnibus in rebus obſequium præſtetur; ſtatuit ſancta Synodus, in Eccleſiis, tam Cathedralibus, quam Collegiatis, in quibus nullæ ſunt diſtributiones quotidianæ, vel ita tenues, ut veriſimiliter negligantur, tertiam partem fructuum, & quorumcumque proventuum, & obventionum, tam dignitatum, quam Canonicatuum, perſonatuum, portionum, & officiorum, ſeparari debere, & in diſtributiones quotidianas converti, quæ inter dignitates obtinentes, & cæteros Divinis intereſſentes, proportionabiliter juxta diviſionem ab Epiſcopo, etiam tamquam Apoſtolicæ Sedis delegato, in ipſa prima fructuum deductione faciendam, dividantur: ſalvis tamen conſuetudinibus earum Eccleſiarum, in quibus non reſidentes, ſeu non ſervientes, nihil, vel minus tertia parte percipiunt: non obſtantibus exemptionibus, ac aliis conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, & appellatiobus quibuſcumque. Creſcenteque non ſervientium contumacia, liceat contra eos procedere, juxta juris, ac ſacrorum Canonum diſpoſitionem.

CAPUT IV.

Sacramenta per convenientem Sacerdotum numerum exhibeantur. Ratio novas Parochias erigendi traditur.

Episcopi, etiam tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati, in omnibus Eccleſiis Parochialibus, vel Baptiſmalibus, in quibus populus ita numeroſus ſit, ut unus Rector non poſſit ſufficere Eccleſiaſticis Sacramentis miniſtrandis, & cultui Divino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, ſibi tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot ſufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum Divinum celebrandum. In iis vero, in quibus ob locorum diſtantiam, ſive difficultatem, Parochiani ſine magno incommodo ad percipienda Sacramenta, & Divina officia audienda accedere non poſſunt; novas Parochias, etiam invitis Rectoribus, juxta formam conſtitutionis Alexandri III. quæ incipit: Ad audientiam, conſtituere poſſint. Illis autem Sacerdotibus, qui de novo erunt Eccleſiis noviter erectis præficiendi, competens aſſignetur portio, arbitrio Epiſcopi, ex fructibus ad Eccleſiam matricem quomodocumque pertinentibus: &, ſi neneſſe fuerit, compellere poſſit populum, ea ſubminiſtrare, quæ ſufficiant ad vitam dictorum Sacerdotum ſuſtentandam: quacumque reſervatione generali, vel ſpeciali, vel affectione, ſuper dictis Eccleſiis, non obſtantibus. Neque hujuſmodi ordinationes, & erectiones poſſint tolli, nec impediri, ex quibuſcumque proviſionibus, etiam vigore reſignationis, aut quibuſvis aliis derogationibus, vel ſuſpenſionibus.

CAPUT V.

Poſſint Epiſcopi facere uniones perpetuas in caſibus a jure permiſſis.

Ut etiam Eccleſiarum ſtatus, ubi ſacra Deo officia miniſtrantur, ex dignitate conſervetur; poſſint Epiſcopi, etiam tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati, juxta formam juris, ſine tamen

præjudicio obtinentium, facere uniones perpetuas quarumcumque Eccleſiarum Parochialium, & Baptismalium, & aliorum beneficiorum, Curatorum, vel non Curatorum, cum Curatis, propter earum paupertatem, & in cæteris caſibus a jure permiſſis, etiam ſi dictæ Eccleſiæ, vel beneficia eſſent generaliter, vel ſpecialiter reſervata, aut qualitercumque affecta. Quæ uniones etiam non poſſint revocari, nec quoquo modo infringi vigore cujuſcumque proviſionis; etiam ex cauſa reſignationis, aut derogationis, aut ſuſpenſionis.

CAPUT VI.

Imperitis Rectoribus Vicarii cum parte fructuum pro tempore deputentur. In ſcandalo perſeverantes privari beneficiis poſſint.

Quia illiterati, & imperiti Parochialium Eccleſiarum Rectores ſacris minus apti ſunt officiis: & alii propter eorum vitæ turpitudinem potius deſtruunt, quam ædificant; Epiſcopi, etiam tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati, eisdem illiteratis, & imperitis, ſi alias honeſtæ vitæ ſint, Coadjutores, aut Vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro ſufficienti victu aſſignare, vel aliter providere poſſint; quacumque appellatione, & exemptione remota. Eos vero, qui turpiter & ſcandaloſe vivunt, poſtquam præmoniti fuerint, coerceant, ac caſtigent; &, ſi adhuc incorrigibiles in ſua nequitia perſeverent, eos beneficiis, juxta ſacrorum Canonum conſtitutiones, exemptione, & appellatione quacumque remota, privandi facultatem habeant.

CAPUT VII.

Epiſcopi transferant una cum oneribus Eccleſias, quæ nequeunt inſtaurari; alias vero reparari procurent.

Cum illud quoque valde curandum ſit, ne ea, quæ ſacris Miniſteriis dedicata ſunt, temporum injuria obſoleſcant, & ex hominum memoria excidant; Epiſcopi, etiam tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati, transferre poſſint beneficia ſimplicia, etiam juris Patronatus, ex Eccleſiis, quæ vetuſtate, vel alias collapſæ ſint, & ob eorum inopiam nequeant inſtaurari, vocatis iis, quorum intereſt, in matrices, aut alias Eccleſias locorum eorundem, ſeu viciniorum, arbitrio ſuo; atque in eisdem Eccleſiis erigant altaria, vel Capellas ſub eisdem invocationibus, vel in jam erecta altaria, vel Capellas transferant cum omnibus emolumentis, & oneribus, Prioribus Eccleſiis impoſitis. Parochiales vero Eccleſias, etiam ſi juris Patronatus ſint, ita collapſas, refici, & inſtaurari procurent ex fructibus, & proventibus quibuscumque, ad easdem Eccleſias quomodocumque pertinentibus. Qui ſi non fuerint ſufficientes; omnes Patronos, & alios, qui fructus aliquos ex dictis Eccleſiis provenientes percipiunt: aut, in illorum defectum, Parochianos omnibus remediis opportunis ad prædicta cogant; quacumque appellatione, exemptione, & contradictione remota. Quod ſi nimia egeſtate omnes laborent; ad matrices, ſeu viciniores Eccleſias transferantur, cum facultate tam dictas Parochiales, quam alias Eccleſias dirutas, in profanos uſus, non ſordidos, erecta tamen ibi Cruce, convertendi.

CAPUT VIII.

Monaſteria commendata, in quibus non viget Regularis obſervantia, & beneficia quæcumque quotannis ab Ordinario viſitentur.

Quæcumque in Diœceſi ad Dei cultum ſpectant, ab Ordinario diligenter curari, atque iis, ubi oportet, provideri æquum eſt. Propterea commendata Monaſteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præpoſituræ nuncupatæ, in quibus non viget Regularis obſervantia; nec non beneficia tam curata, quam non curata, ſecularia, & regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, ab Epiſcopis, etiam tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatis, annis ſingulis viſitentur; curentque iidem Epiſcopi congruentibus remediis, etiam per ſequeſtrationem fructuum, ut, quæ renovatione indigent, aut reſtauratione, reficiantur: &

& cura animarum, ſi qua illis vel eorum annexis immineat, aliaque debita obſequia recte exerceantur; appellationibus quibuscumque, privilegiis, conſuetudinibus, etiam immemorabili tempore præſcriptis, conſervatoriis, Judicum deputationibus, & eorum inhibitionibus non obſtantibus. Et, ſi in eis vigeret obſervantia Regularis, provideant Epiſcopi paternis admonitionibus, ut eorum Regularium Superiores juxta eorum Regularia inſtituta debitam vivendi rationem obſervent, & obſervari faciant, & ſibi ſubditos in officio contineant, ac moderentur. Quod ſi admoniti, intra ſex menſes eos non viſitaverint, vel correxerint; tunc iidem Epiſcopi, etiam ut delegati Sedis Apoſtolicæ, eos viſitare poſſint, & corrigere, prout ipſi Superiores poſſent, juxta eorum inſtituta, quibuscumque appellationibus, privilegiis, & exemptionibus penitus remotis, & non obſtantibus.

CAPUT IX.

Quæſtorum Eleemoſynarum nomen & uſus tollitur: Indulgentias, & Spirituales gratias Ordinarii publicent. Duo de Capitulo Eleemoſynas gratis accipiant.

Cum multa a diverſis antea Conciliis, tam Lateranenſi, ac Lugdunenſi, quam Viennenſi, adverſus pravos eleemoſynarum Quæſtorum abuſus remedia tunc adhibita, poſterioribus temporibus reddita fuerint inutilia; potiusque eorum malitia ita quotidie magno fidelium omnium ſcandalo, & querela excreſcere deprehendatur, ut de eorum emendatione nulla ſpes amplius relicta videatur: ſtatuit, ut poſthac in quibuscumque Chriſtianæ Religionis locis eorum nomen, atque uſus penitus aboleatur; nec ad officium hujusmodi exercendum ullatenus admittantur, non obſtantibus privilegiis, Eccleſiis, Monaſteriis, hoſpitalibus, piis locis, & quibusvis, cujuscumque gradus, ſtatus, & dignitatis perſonis, conceſſis, aut conſuetudinibus, etiam immemorabilibus. Indulgentias vero, aut alias ſpirituales gratias, quibus non ideo Chriſti fideles decet privari, deinceps per Ordinarios locorum, adhibitis duobus de Capitulo, debitis temporibus populo publicandas eſſe decernit. Quibus etiam eleemoſynas, atque oblata ſibi caritatis ſubſidia, nulla prorſus mercede accepta, fideliter colligendi facultas datur: ut tandem cœleſtes hos Eccleſiæ theſauros non ad quæſtum, ſed ad pietatem exerceri, omnes vere intelligant.

Indictio futuræ Seſſionis.

Sacrosancta Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eisdem Apoſtolicæ Sedis Legatis, ſtatuit, & decrevit, proximam futuram Seſſionem habendam, & celebrandam eſſe feria quinta poſt octavam Feſti Nativitatis Beatæ Mariæ Virginis, quæ erit XVII. menſis Septembris, proxime futuri: Hoc tamen adjecto, quod dictum terminum, ac unicuique Seſſioni in poſterum præfigendum, ipſa ſancta Synodus pro ejus arbitrio, & voluntate, ſicuti rebus Concilii putaverit expedire, etiam in generali Congregatione, reſtringere, & prorogare libere poſſit, & valeat.

SESSIO XXII.

QUÆ EST SEXTA SUB PIO IV. PONT. MAX. CELEBRATA DIE XVII. SEPT. M D LXII.

DOCTRINA DE SACRIFICIO MISSÆ.

Sacrosancta Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eisdem Apoſtolicæ Sedis Legatis, ut vetus abſoluta, atque omni ex parte perfecta de magno Euchariſtiæ myſterio in ſancta Catholica Eccleſia fides, atque doctrina retineatur, & in ſua puritate, propulſatis erroribus, atque hæreſibus, conſervetur; de ea, quatenus verum, & ſingulare ſacrificium eſt, Spiritus Sancti illuſtratione edocta, hæc, quæ ſequuntur, docet, declarat, & fidelibus populis prædicanda decernit.

CAPUT

Digitized by Google

CAPUT I.

De inſtitutione Sacroſancti Miſſæ Sacrificii.

QUONIAM ſub priori Teſtamento, teſte Apoſtolo Paulo, propter (*n*) Levitici Sacerdotii imbecillitatem conſummatio non erat; oportuit, Deo Patre miſericordiarum ita ordinante, Sacerdotem alium ſecundum ordinem Melchiſedech ſurgere, Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui poſſet omnes, quotquot ſanctificandi eſſent, conſummare, & ad perfectum adducere. Is igitur Deus, & Dominus noſter etſi ſemel ſe ipſum in ara Crucis, morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat, ut æternam illic redemptionem operaretur: quia tamen per mortem Sacerdotium ejus extinguendum non erat; in cœna noviſſima, qua nocte tradebatur, ut dilectæ ſponſæ ſuæ Eccleſiæ viſibile, ſicut hominum natura exigit, relinqueret ſacrificium, quo cruentum illud, ſemel in Cruce peragendum, repræſentaretur; ejusque memoria in finem uſque ſæculi permaneret, atque illius ſalutaris virtus in remiſſionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur; Sacerdotem ſecundum ordinem Melchiſedech ſe in æternum conſtitutum declarans, corpus & ſanguinem ſuum ſub ſpeciebus panis, & vini Deo Patri obtulit; ac ſub earundem rerum ſymbolis, Apoſtolis, quos tunc novi Teſtamenti Sacerdotes conſtituebat, ut ſumerent, tradidit; & eisdem, eorumque in Sacerdotio Succeſſoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba: (*o*) Hoc facite in meam commemorationem: uti ſemper Catholica Eccleſia intellexit, & docuit. Nam celebrato veteri Paſcha, quod in memoriam (*p*) exitus de Ægypto multitudo filiorum Iſrael immolabat, novum inſtituit Paſcha, ſe ipſum ab Eccleſia per Sacerdotes ſub ſignis viſibilibus immolandum in memoriam tranſitus ſui ex hoc mundo ad Patrem, quando per ſui ſanguinis effuſionem nos redemit (*q*), eripuitque de poteſtate tenebrarum, & in Regnum ſuum tranſtulit. Et hæc quidem (*r*) illa munda oblatio eſt, quæ nulla indignitate, aut malitia offerentium inquinari poteſt: quam Dominus per Malachiam nomini ſuo, quod magnum futurum eſſet in gentibus, in omni loco mundam offerendam prædixit: & quam non obſcure innuit Apoſtolus Paulus, (*s*) Corinthiis ſcribens, cum dicit: Non poſſe eos, qui participatione menſæ Dæmoniorum polluti ſunt, menſæ Domini participes fieri: per menſam altare utrobique intelligens. Hæc denique illa eſt, quæ per varias ſacrificiorum, naturæ, & legis tempore, ſimilitudines figurabatur; utpote quæ bona omnia, per illa ſignificata, velut illorum omnium conſummatio & perfectio complectitur.

CAPUT II.

Sacrificium viſibile eſſe propitiatorium pro vivis & defunctis.

ET quoniam in Divino hoc ſacrificio, quod in Miſſa peragitur, idem ille Chriſtus continetur, & incruente immolatur, qui in ara Crucis ſemel ſe ipſum cruente obtulit; docet ſancta Synodus, ſacrificium iſtud vere propitiatorium eſſe; per ipſumque fieri, ut, ſi cum vero corde, & recta fide, cum metu, & reverentia, contriti ac pœnitentes ad Deum accedamus, miſericordiam conſequamur, & gratiam inveniamus in auxilio opportuno. Hujus quippe oblatione placatus Dominus gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata, etiam ingentia, dimittit. Una enim eademque eſt hoſtia, idem nunc offerens Sacerdotum miniſterio, qui ſe ipſum tunc in Cruce obtulit, ſola offerendi ratione diverſa, cujus quidem oblationis, cruentæ, inquam, fructus per hanc (*) uberrime percipiuntur: tantum abeſt, ut illi per hanc quovis modo derogetur. Quare non ſolum pro fidelium vivorum peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus, ſed & pro defunctis in Chriſto nondum ad plenum purgatis, rite, juxta Apoſtolorum traditionem, offertur.

CAPUT

(*n*) Hebr. 7. (*o*) Matth. 26. Luc. 22. (*p*) Exod. 13.
(*q*) Coloſſ. 1. (*r*) Malach. 1. (*s*) 1. Cor. 10.
[*] *In Pariſina & Lovanienſi:* per hanc incruentam.

CAPUT III.

De Miſſis in honorem Sanctorum.

Et quamvis in honorem, & memoriam Sanctorum nonnullas interdum Miſſas Eccleſia celebrare conſueverit; non tamen illis ſacrificium offerri docet, ſed Deo ſoli, qui illos coronavit; unde nec Sacerdos dicere ſolet, Offero tibi ſacrificium Petre, vel Paule; ſed Deo de illorum victoriis gratias agens, eorum patrocinia implorat; ut ipſi pro nobis intercedere dignentur in cœlis, quorum memoriam facimus in terris.

CAPUT IV.

De Canone Miſſæ.

Et cum Sancta ſancte adminiſtrari conveniat, ſitque hoc omnium ſanctiſſimum Sacrificium; Eccleſia Catholica, ut digne reverenterque offerretur, ac perciperetur, ſacrum Canonem multis ante ſæculis inſtituit, ita ab omni errore purum; ut nihil in eo contineatur, quod non maxime ſanctitatem, ac pietatem quandam redoleat, menteſque offerentium in Deum erigat. Is enim conſtat cum ex ipſis Domini verbis, tum ex Apoſtolorum traditionibus, ac Sanctorum quoque Pontificum piis inſtitutionibus.

CAPUT V.

De ſolemnibus Miſſæ Sacrificii cærimoniis.

Cumque natura hominum ea ſit, ut non facile queat ſine adminiculis exterioribus ad rerum Divinarum meditationem ſuſtolli; propterea pia Mater Eccleſia ritus quoſdam, ut ſcilicet quædam ſummiſſa voce, alia vero elatiore, in Miſſa pronunciarentur, inſtituit. Cærimonias item adhibuit, ut myſticas benedictiones, lumina, thymiamata, veſtes, aliaque id genus multa, ex Apoſtolica diſciplina & traditione; quo & majeſtas tanti ſacrificii commendaretur, & mentes fidelium per hæc viſibilia religionis & pietatis ſigna ad rerum altiſſimarum, quæ in hoc ſacrificio latent, contemplationem excitarentur.

CAPUT VI.

De Miſſa, in qua ſolus Sacerdos communicat.

Optaret quidem Sacroſancta Synodus, ut in ſingulis Miſſis fideles adſtantes non ſolum ſpirituali affectu, ſed Sacramentali etiam Euchariſtiæ perceptione communicarent; quo ad eos Sanctiſſimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret: nec tamen, ſi id non ſemper fiat, propterea Miſſas illas, in quibus ſolus Sacerdos Sacramentaliter communicat, ut privatas, & illicitas, damnat, ſed probat, atque adeo commendat. Siquidem illæ quoque Miſſæ vere communes cenſeri debent; partim, quod in eis populus ſpiritualiter communicet; partim vero, quod a publico Eccleſiæ Miniſtro non pro ſe tantum, ſed pro omnibus fidelibus, qui ad Corpus Chriſti pertinent, celebrentur.

CAPUT VII.

De aqua vino miſcenda in calice offerendo.

Monet deinde Sancta Synodus, præceptum eſſe ab Eccleſia Sacerdotibus, ut aquam vino in calice offerendo miſcerent; tum quod Chriſtum Dominum ita feciſſe credatur, tum etiam, quia e latere ejus aqua ſimul cum ſanguine exierit: quod Sacramentum hac mixtione recolitur: & cum (*t*) aquæ in Apocalypſi Beati Joannis populi dicantur; ipſius populi fidelis cum capite Chriſto unio repræſentatur.

CAPUT VIII.

De Miſſa vulgari lingua paſſim non celebranda: & myſteriis ejus populo explicandis.

Etsi Miſſa magnam contineat populi fidelis eruditionem; non tamen expedire viſum eſt Patribus, ut vulgari paſſim lingua celebraretur. Quamobrem, retento ubique cujuſque Eccleſiæ antiquo, & a Sancta Romana Eccleſia, omnium Eccleſiarum Matre, & Magiſtra, probato ritu, ne oves Chriſti eſuriant, (*u*) neve

(*t*) Apocal. 17. (*u*) Thren. 4.

Digitized by Google

neve parvuli panem petant, & non ſit, qui frangat eis; mandat Sancta Synodus Paſtoribus, & ſingulis, curam animarum gerentibus, ut frequenter inter Miſſarum celebrationem vel per ſe, vel per alios ex iis, quæ in Miſſa leguntur, aliquid exponant; atque inter cætera Sanctiſſimi hujus Sacrificii myſterium aliquod declarent, diebus præſertim Dominicis, & feſtis.

CAPUT IX.

Præfatio Canonum ſequentium.

Quia vero adverſus veterem hanc in Sacroſancto Evangelio, Apoſtolorum traditionibus, Sanctorumque Patrum doctrina fundatam fidem, hoc tempore multi diſſeminati ſunt errores, multaque a multis docentur, atque diſputantur; Sacroſancta Synodus, poſt multos, graveſque his de rebus mature habitos tractatus, unanimi Patrum omnium conſenſu, quæ huic puriſſimæ fidei, ſacræque doctrinæ adverſantur, damnare, & a Sancta Eccleſia eliminare, per ſubjectos hos Canones, conſtituit.

DE SACRIFICIO MISSÆ.

CANON I.

Si quis dixerit, in Miſſa non offerri Deo verum & proprium Sacrificium: aut quod offerri non ſit aliud, quam nobis Chriſtum ad manducandum dari; anathema ſit.

CANON II.

Si quis dixerit, illis verbis: (*x*) Hoc facite in meam commemorationem, (*y*) Chriſtum non inſtituiſſe Apoſtolos Sacerdotes; aut non ordinaſſe, ut ipſi, aliique Sacerdotes offerrent corpus, & ſanguinem ſuum; anathema ſit.

CANON III.

Si quis dixerit, Miſſæ ſacrificium tantum eſſe laudis, & gratiarum actionis, aut nudam commemorationem Sacrificii in Cruce peracti, non autem propitiatorium; vel ſoli prodeſſe ſumenti: neque pro vivis, & defunctis, pro peccatis, pœnis, ſatisfactionibus, & aliis neceſſitatibus offerri debere; anathema ſit.

CANON IV.

Si quis dixerit, blaſphemiam irrogari Sanctiſſimo Chriſti Sacrificio, in Cruce peracto, per Miſſæ Sacrificium, aut illi per hoc derogari; anathema ſit.

CANON V.

Si quis dixerit, impoſturam eſſe, Miſſas celebrare in honorem Sanctorum, & pro illorum interceſſione apud Deum obtinenda, (*) ſicut Eccleſia intendit; anathema ſit.

CANON VI.

Si quis dixerit, Canonem Miſſæ errores continere, ideoque abrogandum eſſe; anathema ſit.

CANON VII.

Si quis dixerit, cærimonias, veſtes, & externa ſigna, quibus in Miſſarum celebratione Eccleſia Catholica utitur, irritabula impietatis eſſe magis, quam officia pietatis; anathema ſit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, Miſſas, in quibus ſolus Sacerdos Sacramentaliter communicat, illicitas eſſe, ideoque abrogandas; anathema ſit.

CANON IX.

Si quis dixerit, Eccleſiæ Romanæ ritum, quo ſummiſſa voce pars Canonis, & verba conſecrationis proferuntur, damnandum eſſe; aut lingua tantum vulgari Miſſam celebrari debere; aut aquam non miſcendam eſſe vino in calice offerendo, eo quod ſit contra Chriſti inſtitutionem; anathema ſit.

DECRETUM DE OBSERVANDIS, ET EVITANDIS IN CELEBRATIONE MISSÆ.

Quanta cura adhibenda ſit, ut Sacroſanctum Miſſæ Sacrificium omni religionis cultu, ac veneratione celebretur, quivis facile exiſtimare poterit, qui cogitarit, maledictum in ſacris literis eum vocari, (*z*) qui facit opus Dei negligenter. Quod ſi neceſſario fatemur, nullum aliud opus adeo Sanctum, ac Divinum a Chriſti fidelibus tractari poſſe, quam

(*x*) 1. Cor. 11. (*y*) Luc. 22.

(*) *Hæc verba*: Sicut Eccleſia intendit. *omiſſa ſunt in editione Pariſina Harduini: Leguntur autem in Veneta Jordani Ziletti anni* 1566. *in Lovanienſi Petri Zangrii Tiletani anni* 1567. *& in Antwerpienſi Plantiniana anni* 1571. (*z*) Hier. 48.

quam hoc ipſum tremendum myſterium, quo vivifica illa hoſtia, qua Deo Patri reconciliati ſumus, in altari per Sacerdotes quotidie immolatur; ſatis etiam apparet, omnem operam & diligentiam in eo ponendam eſſe, ut quanta maxima fieri poteſt, interiori cordis munditie, & puritate, atque exteriori devotionis, ac pietatis ſpecie peragatur. Cum igitur multa jam ſive temporum vitio, ſive hominum incuria, & improbitate irrepſiſſe videantur, quæ a tanti Sacrificii dignitate aliena ſunt; ut ei debitus honor, & cultus ad Dei gloriam, & fidelis populi ædificationem reſtituatur: decernit Sancta Synodus, ut Ordinarii locorum Epiſcopi ea omnia prohibere, atque e medio tollere ſedulo curent, ac teneantur; quæ vel avaritia, (*a*) idolorum ſervitus; vel irreverentia, quæ ab impietate vix ſejuncta eſſe poteſt: vel ſuperſtitio, veræ pietatis falſa imitatrix, induxit. Atque ut multa paucis comprehendantur, in primis, quod ad avaritiam pertinet, cujusvis generis mercedum condiciones, pacta, & quidquid pro Miſſis novis celebrandis datur; nec non importunas, atque illiberales eleemoſynarum exactiones potius, quam poſtulationes, aliaque hujusmodi, quæ a ſimoniaca labe, vel certe a turpi quæſtu non longe abſunt, omnino prohibeant. Deinde, ut irreverentia vitetur, ſinguli in ſuis Diœceſibus interdicant, ne cui vago, & ignoto Sacerdoti Miſſas celebrare liceat. Neminem præterea, qui publice, & notorie criminoſus ſit, aut ſancto altari miniſtrare, aut Sacris intereſſe permittant; neve patiantur, privatis in domibus, atque omnino extra Eccleſiam, & ad Divinum tantum cultum dedicata oratoria, ab eisdem Ordinariis deſignanda, & viſitanda, Sanctum hoc Sacrificium a Sæcularibus, aut Regularibus quibuscumque peragi: ac niſi prius, qui interſint, decenter compoſito corporis habitu, declaraverint ſe mente etiam, ac devoto cordis affectu, non ſolum corpore, adeſſe. Ab Eccleſiis vero muſicas eas, ubi ſive organo, ſive cantu laſcivum, aut impurum aliquid miſcetur: item ſæculares omnes actiones, vana, atque adeo prophana colloquia, deambulationes, ſtrepitus, clamores arceant; ut domus (*b*) Dei vere domus orationis eſſe videatur, ac dici poſſit. Poſtremo, ne ſuperſtitioni locus aliquis detur, edicto, & pœnis propoſitis caveant, ne Sacerdotes aliis, quam debitis horis celebrent; neve ritus alios, aut alias cærimonias, & preces in Miſſarum celebratione adhibeant, præter eas, quæ ab Eccleſia probatæ, ac frequenti, & laudabili uſu receptæ fuerint. Quarundam vero Miſſarum, & candelarum certum numerum, qui magis a ſuperſtitioſo cultu, quam a vera religione, inventus eſt, omnino ab Eccleſia removeant: doceantque populum, quis ſit, & a quo potiſſimum proveniat Sanctiſſimi hujus Sacrificii tam pretioſus ac cæleſtis fructus. Moneant etiam eundem populum, ut frequenter ad ſuas Parochias, ſaltem diebus Dominicis, & majoribus feſtis, accedant. Hæc igitur omnia, quæ ſummatim enumerata ſunt, omnibus (*) locorum Ordinariis ita proponuntur, ut non ſolum ea ipſa, ſed quæcumque alia huc pertinere viſa fuerint; ipſi pro data ſibi a Sacroſancta Synodo poteſtate, ac etiam, ut delegati Sedis Apoſtolicæ, prohibeant, mandent, corrigant, ſtatuant; atque ad ea inviolate ſervanda cenſuris Eccleſiaſticis, aliisque pœnis, quæ illorum arbitrio conſtituentur, fidelem populum compellant: non obſtantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac conſuetudinibus quibuscumque.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

EADEM Sacroſancta Oecumenica, & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea eisdem Apoſtolicæ Sedis Legatis, ut Reformationis negotium proſequatur, hæc in præſenti Seſſione ſtatuenda cenſuit.

CAPUT

(*a*) Epheſ. 5. (*b*) Matth.

(*) omnibus, *in Pariſina non legitur.*

CAPUT I.

Canones de vita & honeſtate Clericorum innovantur.

NIHIL eſt, quod alios magis ad pietatem, & Dei cultum aſſidue inſtruat, quam eorum vita, & exemplum, qui ſe Divino miniſterio dedicarunt. Cum enim a rebus ſæculi in altiorem ſublati locum conſpiciantur; in eos, tamquam (c) ſpeculum (*), reliqui oculos conjiciunt, ex iiſque ſumunt, quod imitentur. Quapropter ſic decet omnino Clericos, in ſortem Domini vocatos, vitam, moresque ſuos omnes componere, ut habitu, geſtu, inceſſu, ſermone, aliiſque omnibus rebus nil, niſi grave, moderatum, ac religione plenum, præ ſe ferant; levia etiam delicta, quæ in ipſis maxima eſſent, effugiant; ut eorum actiones cunctis afferant venerationem. Cum igitur, quo majore in Eccleſia Dei & utilitate, & ornamento hæc ſunt, ita etiam diligentius ſint obſervanda; ſtatuit ſancta Synodus, ut quæ alias a Summis Pontificibus, & a ſacris Conciliis de Clericorum vita, honeſtate, cultu, doctrinaque retinenda: ac ſimul de luxu, comeſſationibus, choreis, aleis, luſibus, ac quibuscumque criminibus, nec non ſæcularibus negotiis fugiendis copioſe, ac ſalubriter ſancita fuerunt, eadem in poſterum iiſdem pœnis, vel majoribus, arbitrio Ordinarii imponendis, obſerventur; nec appellatio executionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, ſuſpendat. Si qua vero ex his in deſuetudinem abiiſſe compererint; ea quamprimum in uſum revocari, & ab omnibus accurate cuſtodiri, ſtudeant, non obſtantibus conſuetudinibus quibuscumque; ne ſubditorum neglectæ emendationis ipſi condignas, Deo vindice, pœnas perſolvant.

CAPUT II.

Quinam ad Cathedrales Eccleſias aſſumendi.

QUICUMQUE poſthac ad Eccleſias Cathedrales erit aſſumendus, is non ſolum natalibus, ætate, moribus, & vita, ac aliis, quæ a ſacris Canonibus requiruntur, plene ſit præditus; verum etiam in ſacro Ordine antea, ſaltem ſex menſium ſpatio, conſtitutus. Quarum rerum inſtructio, ſi ejus notitia nulla, aut recens in Curia fuerit, a Sedis Apoſtolicæ Legatis, ſeu Nunciis Provinciarum, aut ejus Ordinario, eoque deficiente, a vicinioribus Ordinariis ſumatur. Scientia vero præter hæc ejusmodi polleat; ut muneris ſibi injungendi neceſſitati poſſit ſatisfacere: ideoque antea in Univerſitate Studiorum Magiſter, ſive Doctor, aut Licentiatus in ſacra Theologia, vel Jure Canonico merito ſit promotus, aut publico alicujus Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur. Quod ſi Regularis fuerit, a Superioribus ſuæ religionis ſimilem fidem habeat. Prædicti autem omnes, unde inſtructio, ſeu teſtificatio erit ſumenda, hæc fideliter, & gratis referre teneantur: alioquin eorum conſcientias graviter oneratas eſſe ſcient; ac Deum, & Superiores ſuos habebunt ultores.

CAPUT III.

Creandæ diſtributiones quotidianæ ex tertia parte quorumcunque fructuum: portio abſentium quibus cedat: certi caſus excepti.

EPISCOPI, etiam tamquam delegati Apoſtolici, ex fructibus, & proventibus quibuscumque omnium dignitatum, perſonatuum, & officiorum, in Eccleſiis Cathedralibus, vel Collegiatis exiſtentium, tertiam partem in diſtributiones, eorum arbitrio aſſignandas, dividere poſſint; ut ſcilicet, qui eas obtinent, ſi perſonaliter competens ſibi ſervitium juxta formam, ab eisdem Epiſcopis præſcribendam, quolibet die ſtatuto non impleverint; illius diei diſtributionem amittant, nec ejus quoquo modo dominium acquirant: ſed fabricæ Eccleſiæ, quatenus indigeat, aut alteri pio loco, arbitrio Ordinarii applicetur. Creſcente vero contumacia, contra eos juxta ſacrorum Canonum conſtitutiones procedant. Quod ſi alicui ex prædictis dignitatibus in Eccleſiis

(c) Matth. 5.

(*) *Pariſina habet:* in ſpeculum.

ſiis Cathedralibus, vel Collegiatis, de jure, ſeu conſuetudine, jurisdictio, adminiſtratio, vel officium non competat; ſed extra civitatem in Diœceſi cura animarum immineat, cui is, qui dignitatem obtinet, incumbere voluerit; tunc pro tempore, quo in curata Eccleſia reſederit, ac miniſtraverit, tamquam præſens ſit, ac Divinis interſit, in Eccleſiis Cathedralibus, ac Collegiatis habeatur. Hæc in iis tantum Eccleſiis conſtituta intelligantur, in quibus nulla eſt conſuetudo, vel ſtatutum, ut dictæ dignitates non ſervientes aliquid amittant, quod ad tertiam partem dictorum fructuum, & proventuum aſcendat: non obſtantibus conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus, & conſtitutionibus, etiam juramento, & quavis auctoritate firmatis.

CAPUT IV.

In quacumque Cathedrali vel Collegiata, majoribus necdum initiati, vocem in Capitulo non habeant: quid præſtare teneantur ad eos promoti; quive deinceps promovendi.

Quicumque in Cathedrali, vel Collegiata, ſæculari, vel regulari Eccleſia Divinis mancipatus officiis, in Subdiaconatus Ordine ſaltem conſtitutus non ſit; vocem in hujusmodi Eccleſiis in Capitulo non habeat, etiam ſi hoc ſibi ab aliis libere fuerit conceſſum. Ii vero, qui dignitates, perſonatus, officia, præbendas, portiones, ac quælibet alia beneficia in dictis Eccleſiis obtinent, aut in poſterum obtinebunt, quibus onera varia ſunt annexa, videlicet, ut alii Miſſas, alii Evangelium (*), alii Epiſtolas dicant, ſeu cantent; quocumque ii privilegio, exemptione, prærogativa, generis nobilitate ſint inſigniti, teneantur, juſto impedimento ceſſante, intra annum Ordines ſuſcipere requiſitos: alioquin pœnas incurrant, juxta Conſtitutionem Concilii Viennenſis, quæ incipit: Ut ii, qui; quam præſenti Decreto innovat, cogantque Epiſcopi eos diebus ſtatutis dictos Ordines per ſe ipſos exercere, ac cætera omnia officia, quæ debent in cultu Divino præſtare, ſub eisdem, & aliis, etiam gravioribus, pœnis, arbitrio eorum imponendis. Nec aliis in poſterum fiat proviſio, niſi iis, qui jam ætatem, & cæteras habilitates integre habere dignoſcantur: aliter irrita ſit proviſio.

CAPUT V.

Committantur Epiſcopo diſpenſationes extra Curiam, & ab eo examinentur.

Dispensationes, quacumque auctoritate concedendæ, ſi extra Romanam curiam committendæ erunt, committantur Ordinariis illorum, qui eas impetraverint. Eæ vero, quæ gratioſe concedentur, ſuum non ſortiantur effectum, niſi prius ab eisdem, tamquam delegatis Apoſtolicis, ſummarie tantum, & extrajudicialiter cognoſcatur, expreſſas preces ſurreptionis, vel obreptionis vitio non ſubjacere.

CAPUT VI.

Circumſpecte commutandæ ultimæ voluntates.

In commutationibus ultimarum voluntatum, quæ non niſi ex juſta, & neceſſaria cauſa fieri debent, Epiſcopi, tamquam delegati Sedis Apoſtolicæ, ſummarie & extrajudicialiter cognoſcant, nihil in precibus, tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate fuiſſe narratum, priusquam commutationes prædictæ executioni demandentur.

CAPUT VII.

Innovatur Decretum Innocentii IV. Papæ, de appellationibus.

Legati, & Nuncii Apoſtolici, Patriarchæ, Primates, & Metropolitani in appellationibus ad eos interpoſitis, in quibusvis cauſis, tam in admittendis appellationibus, quam in concedendis inhibitionibus poſt appellationem, ſervare teneantur formam & tenorem ſacrarum Conſtitutionum, & præſertim Innocentii IV. quæ incipit: Romana: quacumque conſuetudine, etiam immemorabili, aut ſtylo, vel privilegio, in contrarium

(*) *Pariſina habet:* Evangelia.

rium non obſtantibus: aliter(*) inhibitiones, & proceſſus, & inde ſecuta quæcumque ſint ipſo jure nulla.

CAPUT VIII.

Pias omnium diſpoſitiones exequantur Epiſcopi: quæcunque pia loca viſitent, dummodo non ſint ſub immediata Regum protectione.

Episcopi, etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ delegati, in caſibus a jure conceſſis omnium piarum diſpoſitionum, tam in ultima voluntate, quam inter vivos, ſint executores; habeant jus viſitandi Hoſpitalia, Collegia quæcumque, ac Confraternitates laicorum, etiam quas ſcholas, ſive quocumque alio nomine vocant: non tamen, quæ ſub Regum immediata protectione ſunt, ſine eorum licentia. Eleemoſynas Montis Pietatis, ſive Caritatis, & pia loca omnia, quomodocumque nuncupentur, etiam ſi prædictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis privilegio ſint munita; ac omnia, quæ ad Dei cultum, aut animarum ſalutem, ſeu pauperes ſuſtentandos inſtituta ſunt, ipſi ex officio ſuo juxta ſacrorum Canonum Statuta cognoſcant, & exequantur: non obſtantibus, quacumque conſuetudine, etiam immemorabili, privilegio, aut ſtatuto.

CAPUT IX.

Quorumcumque locorum piorum Adminiſtratores reddant rationem Ordinario; niſi aliter in fundatione ſit cautum.

Administratores, tam Eccleſiaſtici, quam laici, fabricæ cujusvis Eccleſiæ, etiam Cathedralis, Hoſpitalis, Confraternitatis, eleemoſynæ Montis Pietatis, & quorumcumque piorum locorum, ſingulis annis teneantur reddere rationem adminiſtrationis Ordinario: conſuetudinibus, & privilegiis quibuscumque in contrarium ſublatis: niſi ſecus forte in inſtitutione, & ordinatione talis Eccleſiæ, ſeu fabricæ expreſſe cautum eſſet. Quod ſi ex conſuetudine, aut privilegio, aut ex conſtitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda eſſet; tunc cum iis adhibeatur etiam Ordinarius: & aliter factæ liberationes dictis Adminiſtratoribus minime ſuffragentur.

CAPUT X.

Notarii Epiſcoporum examini & judicio ſubjaceant.

Cum ex Notariorum imperitia plurima damna, & multarum occaſio litium oriatur; poſſit Epiſcopus quoscumque Notarios, etiam ſi Apoſtolica, Imperiali, aut Regia auctoritate creati fuerint, etiam tamquam delegatus Sedis Apoſtolicæ, examinatione adhibita, eorum ſufficientiam ſcrutari; illisque non idoneis repertis, aut quandocumque in officio delinquentibus, officii ejus in negotiis, litibus, & cauſis Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus exercendi uſum perpetuo, aut ad tempus prohibere. Neque eorum appellatio interdictionem Ordinarii ſuſpendat.

CAPUT XI.

Bonorum cujuscumque Eccleſiæ, aut pii loci occupatores puniuntur.

Si quem Clericorum, vel laicorum, quacumque is dignitate, etiam Imperiali, aut Regali, præfulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus Eccleſiæ, ſeu cujusvis ſæcularis, vel regularis beneficii, Montium Pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictiones, bona, cenſus, ac jura, etiam feudalia, & emphyteotica, fructus, emolumenta, ſeu quascumque obventiones, quæ in miniſtrorum, & pauperum neceſſitates converti debent, per ſe, vel alios vi, vel timore incuſſo, ſeu etiam per ſuppoſitas perſonas Clericorum, aut laicorum, ſeu quacumque arte, aut quocumque quæſito colore in proprios uſus convertere, illosque uſurpare præſumpſerit: ſeu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur; is anathemati tamdiu ſubjaceat, quamdiu jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, & redditus, quos occupaverit, vel qui ad

(*) *In Pariſina pro* aliter, *ponitur*: alias.

ad eum quomodocumque, etiam ex donatione ſuppoſitæ perſonæ, pervenerint; Eccleſiæ, ejuſque Adminiſtratori, ſive Beneficiato integre reſtituerit; ac deinde a Romano Pontifice abſolutionem obtinuerit. Quod ſi ejuſdem Eccleſiæ Patronus fuerit; etiam jure Patronatus ultra prædictas pœnas eo ipſo privatus exiſtat. Clericus vero, qui nefandæ fraudis, & uſurpationis hujuſmodi fabricator, ſeu conſentiens fuerit, eisdem pœnis ſubjaceat; nec non quibuscumque beneficiis privatus ſit, & ad quæcumque alia beneficia inhabilis efficiatur; & a ſuorum ordinum executione, etiam poſt integram ſatisfactionem, & abſolutionem, ſui Ordinarii arbitrio ſuſpendatur.

DECRETUM SUPER PETITIONE CONCESSIONIS CALICIS.

INSUPER, cum eadem ſacroſancta Synodus ſuperiori Seſſione duos articulos, alias propoſitos, & tum nondum diſcuſſos, videlicet: An rationes, quibus ſancta Catholica Eccleſia adducta fuit, ut communicaret laicos, atque etiam non celebrantes Sacerdotes, ſub una panis ſpecie, ita ſint retinendæ, ut nulla ratione Calicis uſus cuiquam ſit permittendus: &, An, ſi honeſtis, & Chriſtianæ caritati conſentaneis rationibus concedendus alicui vel nationi, vel regno Calicis uſus videatur, ſub aliquibus condicionibus concedendus ſit: & quænam illæ ſint, in aliud tempus, oblata ſibi occaſione, examinandos, atque definiendos reſervaverit; nunc, eorum, pro quibus petitur, ſaluti optime conſultum volens, decrevit, integrum negotium ad Sanctiſſimum Dominum noſtrum eſſe referendum, prout præſenti decreto refert; qui pro ſua ſingulari prudentia id efficiat, quod utile Reip. Chriſtianæ, & ſalutare petentibus uſum Calicis, fore judicaverit.

Indictio futuræ Seſſionis.

Inſuper eadem ſacroſancta Tridentina Synodus diem futuræ Seſſionis ad feriam quintam, poſt octavam feſtivitatis omnium Sanctorum, quæ erit dies XII. menſis Nov. indicit; & in ea decernetur de Sacramento Ordinis, & de Sacramento Matrimonii, &c.

Prorogata fuit Seſſio uſque ad diem XV. Jul. M.D.LXIII.

SESSIO XXIII.

QUÆ EST SEPTIMA SUB PIO IV. PONT. MAX. CELEBRATA DIE XV. JUL. M D LXIII.

Vera, & Catholica doctrina de Sacramento Ordinis, ad condemnandos errores noſtri temporis, a Sancta Synodo Tridentina decreta, & publicata Seſſione ſeptima.

CAPUT I.

De inſtitutione Sacerdotii novæ Legis.

SACRIFICIUM, & Sacerdotium ita Dei ordinatione conjuncta ſunt, ut utrumque in omni lege extiterit. Cum igitur in novo Teſtamento ſanctum Euchariſtiæ Sacrificium viſibile ex Domini inſtitutione Catholica Eccleſia acceperit; fateri etiam oportet, in ea novum eſſe viſibile, & externum Sacerdotium, in quod vetus translatum eſt. Hoc autem ab eodem Domino Salvatore noſtro inſtitutum eſſe, atque Apoſtolis, eorumque Succeſſoribos in Sacerdotio, poteſtatem traditam conſecrandi, offerendi, & miniſtrandi corpus, & ſanguinem ejus, nec non & peccata dimittendi, & retinendi, ſacræ literæ oſtendunt, & Catholicæ Eccleſiæ traditio ſemper docuit.

CAPUT II.

De ſeptem Ordinibus.

CUM autem Divina res ſit tam ſancti Sacerdotii miniſterium; conſentaneum fuit, quo dignius, & majori cum veneratione exerceri poſſet, ut in Eccleſiæ ordinatiſſima diſpoſitione plures, & diverſi eſſent miniſtrorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deſervirent;

virent; ita diſtributi, ut, qui jam Clericali Tonſura inſigniti eſſent, per minores ad majores aſcenderent. Nam non ſolum de Sacerdotibus, (c) ſed & de Diaconis ſacræ literæ apertam mentionem faciunt; & quæ maxime in illorum ordinatione attendenda ſunt, graviſſimis verbis docent; & ab ipſo Eccleſiæ initio ſequentium Ordinum nomina, atque uniuscujusque eorum propria miniſteria, Subdiaconi ſcilicet, Acolythi, Exorciſtæ, Lectoris, & Oſtiarii in uſu fuiſſe cognoſcuntur, quamvis non pari gradu. Nam Subdiaconatus ad majores Ordines a Patribus, & ſacris Conciliis refertur, in quibus & de aliis inferioribus frequentiſſime legimus.

CAPUT III.

Ordinem vere eſſe Sacramentum.

Cum Scripturæ teſtimonio, (d) Apoſtolica traditione, Patrum unanimi conſenſu perſpicuum ſit, per ſacram ordinationem, quæ verbis, & ſignis exterioribus perficitur, gratiam conferri; dubitare nemo debet, Ordinem eſſe vere, & proprie unum ex ſeptem ſanctæ Eccleſiæ Sacramentis. Inquit enim Apoſtolus: (e) Admoneo te, ut reſuſcites gratiam Dei, quæ eſt in te, per impoſitionem manuum mearum. Non (f) enim dedit nobis Deus ſpiritum timoris, ſed virtutis, & dilectionis, & ſobrietatis.

CAPUT IV.

De Eccleſiaſtica hierarchia & ordinatione.

Quoniam vero in Sacramento Ordinis, ſicut & in Baptiſmo, & Confirmatione, character imprimitur, qui nec deleri, nec auferri poteſt; merito ſancta Synodus damnat eorum ſententiam, qui aſſerunt, novi Teſtamenti Sacerdotes temporariam tantummodo poteſtatem habere; & ſemel rite ordinatos, iterum laicos effici poſſe, ſi verbi Dei miniſterium non exerceant. Quod ſi quis omnes Chriſtianos promiſcue novi Teſtamenti Sacerdotes eſſe, aut omnes pari inter ſe poteſtate ſpirituali præditos affirmet; nihil aliud facere videtur, quam (g) Eccleſiaſticam hierarchiam, quæ (h) eſt ut caſtrorum acies ordinata, confundere; perinde ac ſi contra Beati Pauli (i) doctrinam omnes Apoſtoli, omnes Prophetæ, omnes Evangeliſtæ, omnes Paſtores, omnes ſint Doctores. Proinde ſacroſancta Synodus declarat, præter cæteros Eccleſiaſticos gradus, Epiſcopos, qui in Apoſtolorum locum ſucceſſerunt, ad hunc hierarchicum Ordinem præcipue pertinere; & poſitos, (k) ſicut idem Apoſtolus ait, a Spiritu Sancto, regere Eccleſiam Dei; eosque Presbyteris ſuperiores eſſe, ac Sacramentum Confirmationis conferre, miniſtros Eccleſiæ ordinare, atque alia pleraque peragere ipſos poſſe: quarum functionum poteſtatem reliqui inferioris Ordinis nullam habent. Docet inſuper ſacroſancta Synodus, in ordinatione Epiſcoporum, Sacerdotum, & cæterorum Ordinum, nec populi, nec cujusvis ſæcularis Poteſtatis, & Magiſtratus conſenſum, ſive vocationem, ſive auctoritatem ita requiri, ut ſine ea irrita ſit ordinatio: quin potius decernit, eos, qui tantummodo a populo, aut ſæculari Poteſtate, ac Magiſtratu vocati, & inſtituti, ad hæc miniſteria exercenda aſcendunt, & qui ea propria temeritate ſibi ſumunt, omnes non Eccleſiæ miniſtros, (l) ſed fures, & latrones, per oſtium non ingreſſos, habendos eſſe. Hæc ſunt, quæ generatim ſacræ Synodo viſum eſt, Chriſti fideles de Sacramento Ordinis docere. His autem contraria, certis, & propriis Canonibus, in hunc, qui ſequitur, modum damnare conſtituit; ut omnes, adjuvante Chriſto, fidei regula utentes, in tot errorum tenebris Catholicam veritatem facilius agnoſcere, & tenere poſſint.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

CANON I.

Si quis dixerit, non eſſe in novo Teſtamento Sacerdotium viſibile, & exter-

(c) 1. Tim. 3. & Act. 21. (d) 1. Tim. 4. (e) 2. Tim. 1. & 1. Tim. 4.
(f) 2. Tim. 1. (g) Cantic. 6. (h) 1. Cor. 12.
(i) Epheſ. 4. (k) Act. 22. (l) Joan. 10.

externum; vel non eſſe poteſtatem aliquam conſecrandi, & offerendi verum Corpus, & Sanguinem Domini, & peccata remittendi, & retinendi; ſed officium tantum, & nudum miniſterium prædicandi Evangelium; vel eos, qui non prædicant, prorſus non eſſe Sacerdotes; anathema ſit.

CANON II.

Si quis dixerit, præter Sacerdotium non eſſe in Eccleſia Catholica alios Ordines, & majores, & minores, per quos, velut per gradus quosdam, in Sacerdotium tendatur; anathema ſit.

CANON III.

Si quis dixerit, Ordinem, ſive ſacram Ordinationem non eſſe vere & proprie Sacramentum, a Chriſto Domino inſtitutum, vel eſſe figmentum quoddam humanum, excogitatum a viris rerum Eccleſiaſticarum imperitis; aut eſſe tantum ritum quendam eligendi miniſtros verbi Dei, & Sacramentorum; anathema ſit.

CANON IV.

Si quis dixerit, per ſacram Ordinationem non dari Spiritum Sanctum; ac proinde fruſtra Epiſcopos dicere, Accipe Spiritum Sanctum; aut per eam non imprimi characterem; vel eum, qui Sacerdos ſemel fuit, laicum rurſus fieri poſſe; anathema ſit.

CANON V.

Si quis dixerit, ſacram Unctionem, qua Eccleſia in ſancta Ordinatione utitur, non tantum non requiri, ſed contemnendam, & pernicioſam eſſe; ſimiliter & alias Ordinis cærimonias; anathema ſit.

CANON VI.

Si quis dixerit, in Eccleſia Catholica non eſſe hierarchiam Divina ordinatione inſtitutam, quæ conſtat ex Epiſcopis, (*) Presbyteris, & Miniſtris; anathema ſit.

CANON VII.

Si quis dixerit, Epiſcopos non eſſe Presbyteris ſuperiores, vel non habere poteſtatem confirmandi, & ordinandi; vel eam, quam habent, illis eſſe cum Presbyteris communem; vel Ordines ab ipſis collatos ſine populi, vel poteſtatis ſæcularis conſenſu, aut vocatione, irritos eſſe; aut eos, qui nec ab Eccleſiaſtica & Canonica poteſtate rite ordinati, nec miſſi ſunt, ſed aliunde veniunt, legitimos eſſe verbi & Sacramentorum miniſtros; anathema ſit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, Epiſcopos, qui auctoritate Romani Pontificis aſſumuntur, non eſſe legitimos, & veros Epiſcopos, ſed figmentum humanum; anathema ſit.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

EADEM Sacroſancta Tridentina Synodus, Reformationis materiam proſequens, hæc, quæ ſequuntur, in præſenti decernenda eſſe ſtatuit, & decernit.

CAPUT I.

Rectorum Eccleſiarum in reſidendo negligentia varie coercetur: animarum curæ providetur.

CUM [m] Præcepto Divino mandatum ſit omnibus, quibus animarum cura commiſſa eſt, oves ſuas agnoſcere, pro his Sacrificium offerre, verbique Divini Prædicatione, Sacramentorum adminiſtratione, ac bonorum omnium operum exemplo paſcere; pauperum, aliarumque miſerabilium perſonarum curam paternam gerere, & in cætera munia paſtoralia incumbere; quæ omnia nequaquam ab iis præſtari, & impleri poſſunt, qui gregi ſuo non invigilant, neque aſſiſtunt, ſed mercenariorum more deſerunt: Sacroſancta Synodus eos admonet, & hortatur, ut Divinorum Præceptorum memores, factique (n) forma gregis, in judicio, & veritate paſcant, & regant. Ne vero ea, quæ de reſi-

(*) *In Pariſina:* & Presbyteris.

(m) Joan. 21. Act. 20.

(n) 1. Pet. 5.

Digitized by Google

reſidentia ſancte, & utiliter jam antea ſub fel. rec. Paulo III. ſancita fuerunt, in ſenſus a ſacroſanctæ Synodi mente alienos trahantur, ac ſi vigore illius Decreti quinque menſibus continuis abeſſe liceat; illis inhærendo, declarat ſacroſancta Synodus, omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, ac Cathedralibus Eccleſiis quibuscumque, quocumque nomine, & titulo Præfectos, etiam ſi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales ſint, obligari ad perſonalem in ſua Eccleſia vel Diœceſi reſidentiam, ubi injuncto ſibi officio defungi teneantur; neque abeſſe poſſe, niſi ex cauſis, & modis infraſcriptis. Nam cum Chriſtiana caritas, urgens neceſſitas, debita obedientia, ac evidens Eccleſiæ, vel Reip. utilitas aliquos nonnumquam abeſſe poſtulent, & exigant; decernit eadem ſacroſancta Synodus, has legitimæ abſentiæ cauſas a Beatiſſimo Romano Pontifice, aut a Metropolitano, vel, eo abſente, Suffraganeo Epiſcopo antiquiori reſidente, qui idem Metropolitani abſentiam probare debebit, in ſcriptis eſſe approbandas; niſi cum abſentia inciderit propter aliquod munus, & Reip. officium, Epiſcopatibus adjunctum: cujus quoniam cauſæ ſunt notoriæ, & interdum repentinæ, nec eas quidem ſignificari Metropolitano neceſſe erit: ad eundem tamen cum Concilio Provinciali ſpectabit, judicare de licentiis a ſe, vel a Suffraganeo datis; & videre, ne quis eo jure abutatur; & ut pœnis Canonicis errantes puniantur. Interea meminerint diſceſſuri, ita ovibus ſuis providendum, ut, quantum fieri poterit, ex ipſorum abſentia nullum damnum accipiant. Quoniam autem, qui aliquantiſper tantum abſunt, ex veterum Canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim reverſuri ſunt: ſacroſancta Synodus vult, illud abſentiæ ſpatium ſingulis annis, ſive continuum, ſive interruptum, extra prædictas cauſas, nullo pacto debere duos, aut ad ſummum tres menſes excedere; & haberi rationem, ut id æqua ex cauſa fiat, & abſque ullo gregis detrimento: quod an ita ſit, abſcedentium conſcientiæ relinquit, quam ſperat religioſam, & timoratam fore; cum Deo corda pateant; cujus opus non fraudulenter agere, ſuo periculo tenentur. Eosdem interim admonet, & in Domino hortatur, ne per illius temporis ſpatium, Dominici adventus, Quadrageſimæ, Nativitatis, Reſurrectionis Domini, Pentecoſtes item, & Corporis Chriſti diebus, quibus refici maxime, & in Domino gaudere Paſtoris præſentia oves debeant, ipſi ab Eccleſia ſua Cathedrali ullo pacto abſint, niſi Epiſcopalia munia in ſua Diœceſi eos alio vocent.

Si quis autem, quod utinam numquam eveniat, contra hujus decreti diſpoſitionem abſuerit; ſtatuit ſacroſancta Synodus, præter alias pœnas adverſus non reſidentes, ſub Paulo III. impoſitas, & innovatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis abſentiæ fructus ſuos non facere, nec tuta conſcientia, alia etiam declaratione non ſecuta, illos ſibi detinere poſſe; ſed teneri, aut ipſo ceſſante, per Superiorem Eccleſiaſticum illos fabricæ Eccleſiarum, aut pauperibus loci erogare: prohibita quacumque conventione, vel compoſitione, quæ pro fructibus male perceptis appellatur; ex qua etiam prædicti fructus in totum, aut pro parte ei remitterentur: non obſtantibus quibuscumque privilegiis cuicumque Collegio, aut fabricæ conceſſis.

Eadem omnino, etiam quo ad culpam, amiſſionem fructuum, & pœnas de Curatis inferioribus, & aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod Eccleſiaſticum, curam animarum habens, obtinent, ſacroſancta Synodus declarat, & decernit: ita tamen, ut, quandocumque eos, cauſa prius per Epiſcopum cognita, & probata, abeſſe contigerit, Vicarium idoneum, ab ipſo Ordinario approbandum, cum debita mercedis aſſignatione relinquant. Diſcedendi autem licentiam, in ſcriptis, gratisque concedendam, ultra bimeſtre tempus, niſi ex gravi cauſa, non obtineant. Quod ſi, per edictum citati (*) etiam non perſonaliter, contumaces fuerint; liberum eſſe vult Ordinariis, per cenſuras Eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam uſque ad privationem, compellere; nec executionem hanc, quolibet privilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione

(*) *Hæc vox: etiam, in Pariſina omittitur.*

Digitized by Google

ne cujuſcumque beneficii, pactione, ſtatuto, etiam juramento, vel quacumque auctoritate confirmato, conſuetudine, etiam immemorabili; quæ potius corruptela cenſenda eſt, ſive appellatione, aut inhibitione, etiam in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ Conſtitutionis ſuſpendi poſſe. Poſtremo, tam decretum illud ſub Paulo III., quam hoc ipſum in Conciliis Provincialibus, & Epiſcopalibus publicari, ſancta Synodus præcipit: cupit enim, quæ adeo ex Paſtorum munere, animarumque ſalute ſunt, frequenter omnium auribus, mentibusque infigi, ut in poſterum, Deo juvante, nulla temporum injuria, aut hominum oblivione, aut deſuetudine aboleantur.

CAPUT II.

Præfecti Eccleſiis conſecrationis munus intra tres menſes ſuſcipiant.

Ecclesiis Cathedralibus, ſeu Superioribus, quocumque nomine, ac titulo præfecti, etiam ſi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales ſint, ſi munus conſecrationis intra tres menſes non ſuſceperint, ad fructuum perceptorum reſtitutionem teneantur. Si intra totidem menſes poſtea id facere neglexerint; Eccleſiis ipſo jure ſint privati. Conſecratio vero, ſi extra Curiam Romanam fiat, in Eccleſia, ad quam promoti fuerint, aut in Provincia, ſi commode fieri poterit, celebretur.

CAPUT III.

Extra ægritudinem Epiſcopi per ſe Ordines conferant.

Episcopi per ſemetipſos Ordines conferant. Quod ſi ægritudine fuerint impediti; ſubditos ſuos non aliter, quam jam probatos, examinatos, ad alium Epiſcopum ordinandos dimittant.

CAPUT IV.

Qui prima Tonſura initiandi.

Prima Tonſura non initientur, qui Sacramentum Confirmationis non ſuſceperint, & fidei rudimenta edocti non fuerint, quique legere, & ſcribere neſciant; & de quibus probabilis conjectura non ſit, eos non ſæcularis judicii fugiendi fraude, ſed ut Deo fidelem cultum præſtent, hoc vitæ genus elegiſſe.

CAPUT V.

Ordinandi quibus inſtructi eſſe debeant.

Ad minores Ordines promovendi bonum a Parocho, & a Magiſtro Scholæ, in qua educantur, teſtimonium habeant. Hi vero, qui ad ſingulos majores erunt aſſumendi, per menſem ante ordinationem Epiſcopum adeant, qui Parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, ut, nominibus, ac deſiderio eorum, qui volent promoveri, publice in Eccleſia propoſitis, de ipſorum ordinandorum natalibus, ætate, moribus, & vita a fide dignis diligenter inquirat, & literas teſtimoniales, ipſam inquiſitionem factam continentes, ad ipſum Epiſcopum quamprimum transmittat.

CAPUT VI.

Ætas annorum quatuordecim ad beneficium Eccleſiaſticum requiritur: quis privilegio fori gaudere debeat.

Nullus prima Tonſura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus conſtitutus, ante decimum quartum annum beneficium poſſit obtinere. Is etiam fori privilegio non gaudeat, niſi beneficium Eccleſiaſticum habeat, aut Clericalem habitum, & Tonſuram deferens, alicui Eccleſiæ ex mandato Epiſcopi inſerviat; vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel Univerſitate, de licentia Epiſcopi, quaſi in via ad majores Ordines ſuſcipiendos verſetur. In Clericis vero conjugatis ſervetur conſtitutio Bonifacii IX.(*) quæ inci-

(*) *Rectius in editione Lovanienſi & Pariſina Harduini ſcribitur:* Bonifacii octavi; *cum iſta Conſtitutio legatur C. 1. de Clericis conjugatis in 6. L. 3. Sextus autem Decretalium liber juſſu Bonifacii octavi collectus fuerit, & quinque Libris Decretalium Gregorii IX. adjectus, centum circiter ante Bonifacium IX. annis.*

incipit: Clerici, qui cum unicis: modo hi Clerici, alicujus Eccleſiæ ſervitio, vel miniſterio ab Epiſcopo deputati, eidem Eccleſiæ ſerviant, vel miniſtrent, & Clericali habitu, & Tonſura utantur; nemini, quo ad hoc, privilegio, vel conſuetudine, etiam immemorabili, ſuffragante.

CAPUT VII.

Examinandi ſunt ordinandi a viris peritis juris Divini & humani.

Sancta Synodus, antiquorum Canonum veſtigiis inhærendo, decernit, ut quando Epiſcopus ordinationem facere diſpoſuerit; omnes, qui ad ſacrum Miniſterium accedere voluerint, feria quarta ante ipſam ordinationem, vel quando Epiſcopo videbitur, ad civitatem evocentur. Epiſcopus autem Sacerdotibus, & aliis prudentibus viris, peritis Divinæ legis, ac in Eccleſiaſticis Sanctionibus exercitatis, ſibi aſcitis, ordinandorum genus, perſonam, ætatem, inſtitutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter inveſtiget, & examinet.

CAPUT VIII.

Quomodo & a quo unusquisque promoveri debeat.

Ordinationes ſacrorum Ordinum, ſtatutis a jure temporibus, ac in Cathedrali Eccleſia, vocatis, præſentibusque ad id Eccleſiæ Canonicis, publice celebrentur. Si autem in alio Diœceſis loco, præſente Clero loci, dignior, quantum fieri poterit, Eccleſia ſemper adeatur. Unusquisque autem a proprio Epiſcopo ordinetur. Quod ſi quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujusvis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel privilegii prætextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur; niſi ejus probitas, ac mores Ordinarii ſui teſtimonio commendentur. Si ſecus fiat; ordinans a collatione Ordinum per annum, & ordinatus a ſuſceptorum Ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire, ſit ſuſpenſus.

CAPUT IX.

Ordinans familiarem Epiſcopus, conferat ſtatim re ipſa beneficium.

Episcopus familiarem ſuum non ſubditum ordinare non poſſit, niſi per triennium ſecum fuerit commoratus; & beneficium, quacumque fraude ceſſante, ſtatim re ipſa illi conferat: conſuetudine quacumque, etiam immemorabili, in contrarium non obſtante.

CAPUT X.

Epiſcopis inferiores Prælati tonſuram, vel minores Ordines ne conferant, niſi Regularibus ſibi ſubditis: nec ipſi, aut Capitula quæcumque dimiſſorias concedant; graviori in Decretum peccantibus pœna ſtatuta.

Abbatibus, ac aliis quibuscumque, quantumvis exemptis, non liceat in poſterum, intra fines alicujus Diœceſis conſiſtentibus, etiam ſi nullius Diœceſis, vel exempti eſſe dicantur, cuiquam, qui Regularis ſubditus ſibi non ſit, Tonſuram, vel minores Ordines conferre: nec ipſi Abbates, & alii exempti, aut Collegia, vel Capitula quæcumque, etiam Eccleſiarum Cathedralium, literas dimiſſorias aliquibus Clericis ſæcularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant. Sed horum omnium ordinatio, ſervatis omnibus, quæ in hujus ſanctæ Synodi decretis continentur, ad Epiſcopos, intra quorum Diœceſis fines exiſtunt, pertineat: non obſtantibus quibusvis privilegiis, præſcriptionibus, aut conſuetudinibus, etiam immemorabilibus. Pœnam quoque impoſitam iis, qui contra hujus ſanctæ Synodi ſub Paulo III. Decretum a Capitulo Epiſcopali, Sede vacante, literas dimiſſorias impetrant; ad illos, qui easdem literas non a Capitulo, ſed ab aliis quibusvis, in jurisdictione Epiſcopi loco Capituli, Sede vacante, ſuccedentibus, obtinerent, mandat extendi. Concedentes autem dimiſſorias contra formam Decreti, ab

Digitized by Google

ab officio, & beneficio per annum ſint ipſo juro ſuſpenſi.

CAPUT XI.

Interſtitia in ſuſceptione minorum Ordinum, & certa alia præcepta obſervanda.

Minores Ordines iis, qui ſaltem latinam linguam intelligant, per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo expedire magis videretur, conferantur; ut eo accuratius, quantum ſit hujus diſciplinæ pondus, poſſint edoceri; ac in unoquoque munere, juxta præſcriptum Epiſcopi, ſe exerceant; idque in ea, cui aſcripti erunt, Eccleſia; niſi forte ex cauſa ſtudiorum abſint: atque ita de gradu in gradum aſcendant; ut in eis cum ætate vitæ meritum, & doctrina major accreſcat. Quod & bonorum morum exemplum, & aſſiduum in Eccleſia miniſterium, atque major erga Presbyteros, & Superiores Ordines reverentia, & crebrior, quam antea, Corporis Chriſti Communio, maxime comprobabunt. Cumque hinc ad altiores gradus, & ſacratiſſima Myſteria ſit ingreſſus; nemo iis initietur, quem non ſcientiæ ſpes majoribus Ordinibus dignum oſtendat. Hi vero non niſi poſt annum a ſuſceptione poſtremi gradus minorum Ordinum ad ſacros Ordines promoveantur: niſi neceſſitas, aut Eccleſiæ utilitas, judicio Epiſcopi, aliud expoſcat.

CAPUT XII.

Ætas ad majores Ordines requiſita; digni dumtaxat aſſumendi.

Nullus in poſterum ad Subdiaconatus Ordinem ante vigeſimum ſecundum, ad Diaconatus ante vigeſimum tertium, ad Presbyteratus ante vigeſimum quintum ætatis ſuæ annum promoveatur. Sciant tamen Epiſcopi, non ſingulos, in ea ætate conſtitutos, debere ad hos Ordines aſſumi, ſed dignos dumtaxat, & quorum probata vita ſenectus ſit. Regulares quoque nec in minori ætate, nec ſine diligenti Epiſcopi examine ordinentur: privilegiis quibuſcumque, quo ad hoc, penitus excluſis.

CAPUT XIII.

Ordinatio qualis Subdiaconi & Diaconi, & eorum munus; nulli Ordines ſacri duo conferantur eodem die.

Subdiaconi, & Diaconi ordinentur, habentes bonum teſtimonium, & in minoribus Ordinibus jam probati, ac literis, & iis, quæ ad Ordinem exercendum pertinent, inſtructi. Qui ſperent, Deo auctore, ſe continere poſſe; Eccleſiis, quibus aſcribentur, inſerviant; ſciantque maxime decere, ſi ſaltem diebus Dominicis, & ſolemnibus, cum altari miniſtraverint, ſacram Communionem perceperint. Promoti ad ſacrum Subdiaconatus Ordinem, ſi per annum ſaltem in eo non ſint verſati, ad altiorem gradum, niſi aliud Epiſcopo videatur, aſcendere non permittantur. Duo ſacri Ordines non eodem die, etiam Regularibus, conferantur: privilegiis, ac indultis quibusvis conceſſis, non obſtantibus quibuſcumque.

CAPUT XIV.

Quinam ad Presbyteratum aſſumendi: aſſumptorum quod munus.

Qui pie & fideliter in miniſteriis ante actis ſe geſſerint, & ad Presbyteratus Ordinem aſſumuntur, bonum habeant teſtimonium: & hi ſint, qui non modo in Diaconatu ad minus (*) annum integrum, niſi ob Eccleſiæ utilitatem, ac neceſſitatem aliud Epiſcopo videretur, miniſtraverint; ſed etiam ad populum, docendum ea, quæ ſcire omnibus neceſſarium eſt ad ſalutem, ac ad miniſtranda Sacramenta, diligenti examine præcedente, idonei comprobentur: atque ita pietate, ac caſtis moribus conſpicui, ut præclarum bonorum operum exemplum, & vitæ monita ab eis poſſint expectari. Curet Epiſcopus, ut ii ſaltem diebus Dominicis, & Feſtis ſolemnibus, ſi autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut ſuo muneri ſatisfaciant, Miſſas celebrent. Cum

(*) *Pariſina habet:* ad annum integrum, *omiſſo:* minus.

Digitized by Google

Cum promotis per ſaltum, ſi non miniſtraverint, Epiſcopus ex legitima cauſa poſſit diſpenſare.

CAPUT XV.

Nullus Confeſſiones audiat, niſi ab Ordinario approbatus.

Quamvis Presbyteri in ſua ordinatione a peccatis abſolvendi poteſtatem accipiant; decernit tamen ſancta Synodus, nullum etiam Regularem, poſſe confeſſiones ſæcularium, etiam Sacerdotum, audire; nec ad id idoneum reputari; niſi aut Parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut alias idoneus judicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: privilegiis, & conſuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obſtantibus.

CAPUT XVI.

Arceantur ab Ordinibus Eccleſiaſticis inutiles, & vagi.

Cum nullus debeat ordinari, qui judicio ſui Epiſcopi non ſit utilis, aut neceſſarius ſuis Eccleſiis; ſancta Synodus, veſtigiis ſexti Canonis Concilii Chalcedonenſis inhærendo, ſtatuit, ut nullus in poſterum ordinetur, qui illi Eccleſiæ, aut pio loco, pro cujus neceſſitate, aut utilitate aſſumitur, non aſcribatur, ubi ſuis fungatur muneribus, nec incertis vagetur ſedibus. Quod ſi locum inconſulto Epiſcopo deſeruerit; ei ſacrorum exercitium interdicatur. Nullus præterea Clericus peregrinus ſine commendaticiis ſui Ordinarii literis ab ullo Epiſcopo ad Divina celebranda, & Sacramenta adminiſtranda admittatur.

CAPUT XVII.

Qua ratione Exercitia minorum Ordinum repetenda.

Ut ſanctorum Ordinum a Diaconatu ad Oſtiariatum functiones, ab Apoſtolorum temporibus in Eccleſia laudabiliter receptæ, & pluribus in locis aliquamdiu, intermiſſæ, in uſum juxta ſacros Canones revocentur; nec ab hæreticis, tamquam otioſæ, traducantur; illius priſtini moris reſtituendi deſiderio flagrans ſancta Synodus, decernit, ut inpoſterum hujuſcemodi miniſteria non niſi per conſtitutos in dictis Ordinibus exerceantur; omneſque & ſingulos Prælatos Eccleſiarum in Domino hortatur, & illis præcipit, ut, quantum fieri commode poterit, in Eccleſiis Cathedralibus, Collegiatis, & Parochialibus ſuæ Diœceſis, ſi populus frequens, & Eccleſiæ proventus id ferre queant, hujusmodi functiones curent reſtituendas, & ex aliqua parte redditicum aliquorum ſimplicium beneficiorum, vel fabricæ Eccleſiæ, ſi proventus ſuppetant, aut utriusque illorum, eas functiones exercentibus ſtipendia aſſignent: quibus, ſi negligentes fuerint, Ordinarii judicio, aut ex parte multari, aut in totum privari poſſint. Quod ſi miniſteriis quatuor minorum Ordinum exercendis Clerici cælibes præſto non erunt; ſuffici poſſint etiam conjugati, vitæ probatæ, dummodo non bigami, ad ea munia obeunda idonei, & qui Tonſuram, & habitum Clericalem in Eccleſia geſtent.

CAPUT XVIII.

Forma erigendi Seminarium Clericorum, præſertim tenuiorum: in cujus erectione plurima obſervanda: de educatione promovendorum in Cathedralibus & majoribus Eccleſiis.

Cum adoleſcentium ætas, niſi recte inſtituatur, prona ſit ad mundi voluptates ſequendas; & niſi a teneris annis ad pietatem & religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines poſſideat, numquam perfecte, ac ſine maximo, ac ſingulari propemodum Dei Omnipotentis auxilio in diſciplina Eccleſiaſtica perſeveret: ſancta Synodus ſtatuit, ut ſingulæ Cathedrales, Metropolitanæ, atque his majores Eccleſiæ, pro modo Facultatum, & Diœceſis amplitudine certum puerorum ipſius civitatis, & Diœceſis, vel ejus Provinciæ, ſi ibi non reperiantur, numerum in Collegio ad hoc prope ipſas Eccleſias, vel alio in loco convenienti, ab Epiſcopo eligendo, alere, ac reli-

religioſe educare, & Eccleſiaſticis diſciplinis inſtituere teneantur. In hoc vero Collegio recipiantur, qui ad minimum duodecim annos, & ex legitimo matrimonio nati ſint; ac legere, & ſcribere competenter noverint; & quorum indoles, & voluntas ſpem afferat, eos Eccleſiaſticis miniſteriis perpetuo inſervituros. Pauperum autem filios præcipue eligi vult; nec tamen ditiorum excludit; modo ſuo ſumptu alantur, & ſtudium præ ſe ferant Deo & Eccleſiæ inſerviendi. Hos pueros Epiſcopus in tot claſſes, quot ei videbitur, diviſos, juxta eorum numerum, ætatem, ac in diſciplina Eccleſiaſtica progreſſum, partim cum ei opportunum videbitur, Eccleſiarum miniſterio addicet; partim in Collegio erudiendos retinebit; aliosque in locum eductorum ſuſficiet: ita ut hoc Collegium Dei Miniſtrorum perpetuum Seminarium ſit. Ut vero in eadem diſciplina Eccleſiaſtica commodius inſtituantur, Tonſura ſtatim, atque habitu Clericali ſemper utentur: Grammatices, cantus, computi Eccleſiaſtici, aliarumque bonarum artium diſciplinam diſcent: ſacram Scripturam, libros Eccleſiaſticos, homilias Sanctorum, atque Sacramentorum tradendorum, maxime quæ ad confeſſiones audiendas videbuntur opportuna, & rituum, ac cærimoniarum formas ediſcent. Curet Epiſcopus, ut ſingulis diebus Miſſæ ſacrificio interſint, ac ſaltem ſingulis menſibus confiteantur peccata; & juxta Confeſſoris judicium ſumant Corpus Domini noſtri Jesu Christi; Cathedrali, & aliis loci Eccleſiis diebus feſtis inſerviant. Quæ omnia, atque alia, ad hanc rem opportuna, & neceſſaria Epiſcopi ſinguli cum conſilio duorum Canonicorum ſeniorum, & graviorum, quos ipſi elegerint, prout Spiritus Sanctus ſuggeſſerit, conſtituent; eaque ut ſemper obſerventur, ſæpius viſitando operam dabunt. Diſcolos, & incorrigibiles, ac malorum morum ſeminatores acriter punient; eos etiam, ſi opus fuerit, expellendo: omniaque impedimenta auferentes, quæcumque ad conſervandum, & augendum tam pium, & ſanctum inſtitutum pertinere videbuntur, diligenter curabunt. Et quia ad Collegii fabricam inſtituendam, & ad mercedem Præceptoribus & Miniſtris ſolvendam, & ad alendam juventutem, & ad alios ſumptus certi redditus erunt neceſſarii; ultra ea, quæ ad inſtituendos, vel alendos pueros ſunt in aliquibus Eccleſiis, & locis deſtinata, quæ eo ipſo huic Seminario ſub eadem Epiſcopi cura applicata cenſeantur: iidem Epiſcopi cum conſilio duorum de Capitulo, quorum alter ab Epiſcopo, alter ab ipſo Capitulo eligatur; itemque duorum de Clero civitatis, quorum quidem alterius electio ſimiliter ad Epiſcopum, alterius vero ad Clerum pertineat; ex fructibus integris menſæ Epiſcopalis, & Capituli (*), & quarumcumque dignitatum, perſonatuum, officiorum, præbendarum, portionum, Abbatiarum, & Prioratuum, cujuscumque Ordinis, etiam Regularis, aut qualitatis, vel condicionis fuerint, & Hoſpitalium, quæ dantur in titulum, vel adminiſtrationem, juxta Conſtitutionem Concilii Viennenſis, quæ incipit: Quia contingit: & beneficiorum quorumcumque, etiam Regularium (**), etiam ſi juris Patronatus cujuscumque fuerint, etiam ſi exempta, etiam ſi nullius Diœceſis, vel aliis Eccleſiis, Monaſteriis, & Hoſpitalibus, & aliis quibusvis locis piis, etiam exemptis, annexa, & ex fabricis Eccleſiarum, & aliorum locorum, etiam ex quibuscumque aliis Eccleſiaſticis redditibus, ſeu proventibus, etiam aliorum Collegiorum; in quibus tamen Seminaria diſcentium, vel docentium ad commune Eccleſiæ bonum promovendum actu non habentur: hæc enim exempta eſſe voluit: præterquam ratione redditTuum, qui ſuperflui eſſent ultra convenientem ipſorum Seminariorum ſuſtentationem, ſeu corporum, vel confraternitatum, quæ in nonnullis locis Scholæ appellantur, & omnium Monaſteriorum, non tamen Mendicantium, etiam ex decimis quacunque ratione ad laicos, ex quibus ſubſidia Eccleſiaſtica ſolvi ſolent, & milites cujuscumque militiæ, aut ordinis, pertinentibus: Fratribus ſancti Joannis Hieroſolymitani dumtaxat exceptis, partem aliquam, vel portionem detrahent: & eam portionem ſic detractam, nec non beneficia aliquot ſimplicia,

(*) *In Pariſina non legitur:* & Capituli.

(**) *In ead. Pariſ. omittitur:* etiam Regularium.

cia, cujuſcumque qualitatis, & dignitatis fuerint, vel etiam præſtimonia, vel præſtimoniales portiones, nuncupatas etiam ante vacationem, ſine cultus Divini, & illa obtinentium præjudicio, huic Collegio applicabunt, & incorporabunt. Quod locum habeat, etiam ſi beneficia ſint reſervata, vel affecta; nec per reſignationem ipſorum beneficiorum, uniones & applicationes ſuſpendi, vel ullo modo impediri poſſint, ſed omnino quacumque vacatione, etiam ſi in Curia eſſectum ſuum ſortiantur, & quacumque conſtitutione non obſtante. Ad hanc autem portionem ſolvendam, beneficiorum, dignitatum, perſonatuum, & omnium, & ſingulorum ſupra commemoratorum poſſeſſores, non modo pro ſe, ſed pro penſionibus, quas aliis forſan ex dictis fructibus ſolverent, retinendo tamen pro rata, quidquid pro dictis penſionibus, illis erit ſolvendum, ab Epiſcopo loci per cenſuras Eccleſiaſticas, ac alia juris remedia compellantur; etiam vocato ad hoc, ſi videbitur, auxilio brachii ſæcularis: quibusvis, quo ad omnia & ſingula ſupradicta, privilegiis, exemptionibus, etiam ſi ſpecialem derogationem requirerent, & conſuetudine, etiam immemorabili, quavis appellatione, & allegatione, quæ executionem impediat, non obſtantibus. Succedente vero caſu, quo per uniones effectum ſuum ſortientes, vel aliter Seminarium ipſum in totum, vel in partem dotatum reperiatur; tunc portio ex ſingulis beneficiis, ut ſupra, detracta, & incorporata ab Epiſcopo, prout res ipſa exegerit, in totum vel pro parte remittatur. Quod ſi Cathedralium, & aliarum majorum Eccleſiarum Prælati in hac Seminarii erectione, ejusque conſervatione negligentes fuerint, ac ſuam portionem ſolvere detrectaverint; Epiſcopum Archi-Epiſcopus, Archi-Epiſcopum, & Superiores Synodus Provincialis acriter corripere, eosque ad omnia ſupradicta cogere debeat; & ut quamprimum hoc ſanctum, & pium opus, ubicumque fieri poterit, promoveatur, ſtudioſe curabit. Rationes autem redditum hujus Seminarii Epiſcopus annis ſingulis accipiat, præſentibus duobus a Capitulo, & totidem a Clero civitatis deputatis.

Deinde, ut cum minori impenſa hujusmodi Scholis inſtituendis provideatur; ſtatuit ſancta Synodus, ut Epiſcopi, Archi-Epiſcopi, Primates, & alii locorum Ordinarii, Scholaſterias obtinentes, & alios, quibus eſt lectionis, vel doctrinæ munus annexum, ad docendum in ipſis ſcholis inſtituendos, per ſe ipſos, ſi idonei fuerint, alioquin per idoneos ſubſtitutos, ab eisdem Scholaſticis eligendos, & ab Ordinariis approbandos, etiam per ſubtractionem fructuum, cogant, & compellant. Quod ſi judicio Epiſcopi digni non fuerint; alium, qui dignus ſit, nominent, omni appellatione remota. Quod ſi neglexerint; Epiſcopus ipſe deputet. Docebunt autem prædicti, quæ videbuntur Epiſcopo expedire. De cætero vero officia, vel dignitates illæ, quæ Scholaſteriæ dicuntur, non niſi Doctoribus, vel Magiſtris, aut Licentiatis in ſacra pagina, aut in jure Canonico, & aliis perſonis idoneis, & qui per ſe ipſos id munus explere poſſint, conferantur: & aliter facta proviſio nulla ſit, & invalida: non obſtantibus quibusvis privilegiis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus.

Si vero in aliqua Provincia Eccleſiæ tanta paupertate laborent, ut Collegium in aliquibus erigi non poſſit: Synodus Provincialis, vel Metropolitanus cum duobus antiquioribus Suffraganeis in Eccleſia Metropolitana, vel alia Provinciæ Eccleſia commodiori unum, aut plura Collegia, prout opportunum judicabit, ex fructibus duarum, aut plurium Eccleſiarum, in quibus ſingulis Collegium commode inſtitui non poteſt, erigenda curabit, ubi pueri illarum Eccleſiarum educentur.

In Eccleſiis autem, amplas Diœceſes habentibus, poſſit Epiſcopus unum, vel plura in Diœceſi, prout ſibi opportunum videbitur, habere Seminaria; quæ tamen ab illo uno, quod in civitate erectum, & conſtitutum fuerit, in omnibus dependeant.

Postremo, ſi vel pro unionibus, ſeu pro portionum taxatione, vel aſſignatione, & incorporatione, aut qualibet alia ratione difficultatem aliquam oriri contigerit, ob quam hujus Seminarii inſtitutio, vel conſervatio impediretur, aut perturbaretur: Epiſcopus cum ſupra deputatis, vel Synodus Provincialis, pro regionis more, pro Eccleſiarum, & beneficio-

neficiorum qualitate, etiam ſupra ſcripta, ſi opus fuerit, moderando, aut augendo, omnia & ſingula, quæ ad felicem hujus Seminarii profectum neceſſaria, & opportuna videbuntur, decernere, ac providere valeat.

Indictio futuræ Seſſionis.

Insuper, eadem ſacroſancta Tridentina Synodus proximam futuram Seſſionem in diem decimam ſextam menſis Septembris indicit: in qua agetur de Sacramento Matrimonii, & de aliis, ſi qua erunt ad doctrinam fidei pertinentia, quæ expediri poſſint: item de proviſionibus Epiſcopatuum, dignitatum, aliorumque beneficiorum Eccleſiaſticorum, ac de diverſis reformationis articulis.

Prorogata fuit Seſſio ad diem XI. Novemb. M.D.LXIII.

SESSIO XXIV.

QUÆ EST OCTAVA SUB PIO IV. PONT. MAX. CELEBRATA DIE XI. NOV. MDLXIII.

DOCTRINA DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Matrimonii perpetuum, indiſſolubilemque nexum primus humani generis parens Divini Spiritus inſtinctu pronunciavit, cum dixit: Hoc (*o*) nunc os ex oſſibus meis, & caro de carne mea. Quamobrem (*p*) relinquet homo patrem ſuum, & matrem, & adhærebit uxori ſuæ, & erunt duo in carne una.

Hoc autem vinculo duos tantummodo copulari, & conjungi, Chriſtus Dominus apertius docuit, cum poſtrema illa verba, tamquam a Deo prolata, referens dixit: (*q*) Itaque jam non ſunt duo, ſed una caro. Statimque ejuſdem nexus firmitatem, ab Adamo tanto ante pronunciatam, his verbis confirmavit: Quod ergo Deus conjunxit, homo non ſeparet.

Gratiam vero, quæ naturalem illum amorem perficeret, & indiſſolubilem unitatem confirmaret, conjugesque ſanctificaret, ipſe Chriſtus, venerabilium Sacramentorum inſtitutor, atque perfector, ſua nobis paſſione promeruit. Quod Paulus Apoſtolus innuit, dicens: (*r*) Viri diligite uxores veſtras, ſicut Chriſtus dilexit Eccleſiam, & ſe ipſum tradidit pro ea: mox ſubjungens: Sacramentum hoc magnum eſt: ego autem (*s*) dico in Chriſto, & in Eccleſia.

Cum igitur Matrimonium in lege Evangelica veteribus connubiis per Chriſtum gratia præſtet; merito inter novæ legis Sacramenta annumerandum, ſancti Patres noſtri, Concilia, & univerſalis Eccleſiæ traditio ſemper docuerunt: adverſus quam impii homines hujus ſæculi inſanientes, non ſolum perperam de hoc venerabili Sacramento ſenſerunt, ſed de more ſuo prætextu Evangelii libertatem carnis introducentes, multa ab Eccleſiæ Catholicæ ſenſu, & ab Apoſtolorum temporibus probata conſuetudine aliena, ſcripto, & verbo aſſeruerunt, non ſine magna Chriſti fidelium jactura: quorum temeritati ſancta, & univerſalis Synodus cupiens occurrere, inſigniores prædictorum ſchiſmaticorum hæreſes, & errores, ne plures ad ſe trahat pernicioſa eorum contagio, exterminandos duxit, hos in ipſos hæreticos, eorumque errores decernens anathematiſmos.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

CANON I.

Si quis dixerit, Matrimonium non eſſe vere, & proprie unum ex ſeptem legis Evangelicæ Sacramentis (*t*) a Chriſto Domino inſtitutum, ſed ab hominibus in Eccleſia inventum, neque gratiam conferre; anathema ſit.

CANON II.

Si quis dixerit (*u*), licere Chriſtianis plures ſimul habere uxores, & hoc nulla lege Divina eſſe prohibitum; anathema ſit.

CA-

(*o*) Gen. 2. 3. Eſdræ 4. Eph. 5. 1. Cor. 6.
(*p*) Matth. 19.
(*q*) Matth. 19. Marc. 10. 1. Cor. 6. Eph. 5.
(*r*) Eph. 5. (*s*) Ibidem.
(*t*) Matth. 19. Marc. 10. Eph. 5.
(*u*) Matth. 19.

CANON III.

Si quis dixerit (x), eos tantum conſanguinitatis, & affinitatis gradus, qui in Levitico exprimuntur, poſſe impedire matrimonium contrahendum, & dirimere contractum; nec poſſe Eccleſiam in nonnullis illorum diſpenſare, aut conſtituere, ut plures impediant, & dirimant; anathema ſit.

CANON IV.

Si quis dixerit, Eccleſiam nón potuiſſe conſtituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in iis conſtituendis erraſſe; anathema ſit.

CANON V.

Si quis dixerit, propter hæreſim, aut moleſtam cohabitationem, aut affectatam abſentiam a conjuge, diſſolvi poſſe matrimonii vinculum; anathema ſit.

CANON VI.

Si quis dixerit, matrimonium ratum, non conſummatum, per ſolemnem religionis profeſſionem alterius conjugum non dirimi; anathema ſit.

CANON VII.

Si quis dixerit, (y) Eccleſiam errare, cum docuit, & docet, juxta Evangelicam, & Apoſtolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum matrimonii vinculum non poſſe diſſolvi: & utrumque, vel etiam innocentem, qui cauſam adulterio non dedit, non poſſe, altero conjuge vivente, aliud matrimonium contrahere; mœcharique eum, qui dimiſſa adultera, aliam duxerit, & eam, quæ, dimiſſo adultero, alii nupſerit; anathema ſit.

CANON VIII.

Si quis dixerit, Eccleſiam errare, cum ob multas cauſas ſeparationem inter conjuges, quo ad thorum, ſeu quo ad cohabitationem, ad certum, incertumve tempus fieri poſſe decernit; anathema ſit.

CANON IX.

Si quis dixerit, Clericos in ſacris Ordinibus conſtitutos, vel Regulares, caſtitatem ſolemniter profeſſos, poſſe matrimonium contrahere, contractumque validum eſſe, non obſtante lege Eccleſiaſtica, vel voto; & oppoſitum nil aliud eſſe, quam damnare matrimonium, poſſeque omnes contrahere matrimonium, qui non ſentiunt ſe caſtitatis, etiam ſi eam voverint, habere donum; anathema ſit: cum Deus id recte petentibus non deneget, nec (z) patiatur nos ſupra id, quod poſſumus, tentari.

CANON X.

Si quis dixerit, (a) ſtatum conjugalem anteponendum eſſe ſtatui virginitatis, vel cælibatus, & non eſſe melius, ac beatius manere in virginitate, aut cælibatu, quam jungi matrimonio; anathema ſit.

CANON XI.

Si quis dixerit, prohibitionem ſolemnitatis nuptiarum certis anni temporibus, ſuperſtitionem eſſe tyrannicam, ab ethnicorum ſuperſtitione profectam; aut benedictiones, & alias cærimonias, quibus Eccleſia in illis utitur, damnaverit; anathema ſit.

CANON XII.

Si quis dixerit, cauſas matrimoniales non ſpectare ad Judices Eccleſiaſticos; anathema ſit.

DECRETUM DE REFORMATIONE MATRIMONII.

CAPUT I.

Matrimonii ſolenniter celebrandi forma in Concilio Lateranenſi præſcripta innovatur: quoad Proclamationes diſpenſare poſſit Epiſcopus. Qui aliter, quam præſentibus Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus contrahit, nihil agit.

Tametsi dubitandum non eſt, clandeſtina matrimonia, libero contrahen-

(x) Levit. 18. (y) Matt. 19. Lucæ 16. 1. Cor. 7. (z) 1. Cor. 10.
(a) Matt. 19. 1. Cor. 7.

Digitized by Google

hentium conſenſu facta, rata, & vera eſſe matrimonia, quamdiu Eccleſia ea irrita non fecit; & proinde jure damnandi ſint illi, ut eos ſancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera, ac rata eſſe negant; quique falſo affirmant, matrimonia, a filiisfamilias ſine conſenſu parentum contracta, irrita eſſe, & parentes ea rata, vel irrita facere poſſe: nihilominus ſancta Dei Eccleſia ex juſtiſſimis cauſis illa ſemper deteſtata eſt, atque prohibuit. Verum, cum ſancta Synodus animadvertat, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam jam non prodeſſe, & gravia peccata perpendat, quæ ex eisdem clandeſtinis conjugiis ortum habent; præſertim vero eorum, qui in ſtatu damnationis permanent, dum, priore uxore, cum qua clam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo, cum ab Eccleſia, quæ de occultis non judicat, ſuccurri non poſſit, niſi efficacius aliquod remedium adhibeatur: iccirco ſacri Lateranenſis Concilii, ſub Innocentio III. celebrati, veſtigiis inhærendo præcipit, ut in poſterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium Parocho, tribus continuis diebus feſtivis, in Eccleſia inter Miſſarum ſolemnia publice denuncietur, inter quos matrimonium ſit contrahendum: quibus denunciationibus factis, ſi nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie Eccleſiæ procedatur; ubi Parochus, viro & muliere interrogatis, & eorum mutuo conſenſu intellecto, vel dicat, Ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti; vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque Provinciæ ritum. Quod ſi aliquando probabilis fuerit ſuſpicio, matrimonium malitioſe impediri poſſe, ſi tot præceſſerint denunciationes: tunc vel una tantum denunciatio fiat; vel ſaltem Parocho, & duobus, vel tribus teſtibus præſentibus matrimonium celebretur. Deinde ante illius conſummationem denunciationes in Eccleſia fiant; ut, ſi aliqua ſubſunt impedimenta, facilius detegantur: niſi Ordinarius ipſe expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes remittantur: quod illius prudentiæ, & judicio ſancta Synodus relinquit. Qui aliter, quam præſente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipſius Parochi, ſeu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus teſtibus matrimonium contrahere attentabunt; eos ſancta Synodus ad ſic contrahendum omnino inhabiles reddit: & hujusmodi contractus irritos, & nullos eſſe decernit, prout eos præſenti decreto irritos facit, & annullat. Inſuper Parochum, vel alium Sacerdotem, qui cum minore teſtium numero: & teſtes, qui ſine Parocho, vel Sacerdote, hujusmodi contractui interfuerint, nec non ipſos contrahentes graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit. Præterea eadem ſancta Synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem Sacerdotalem, in templo ſuſcipiendam, in eadem domo non cohabitent; ſtatuitque benedictionem a proprio Parocho fieri; neque a quoquam, niſi ab ipſo Parocho, vel ab Ordinario licentiam ad prædictam benedictionem faciendam, alii Sacerdoti concedi poſſe; quacumque conſuetudine, etiam immemorabili, quæ potius corruptela dicenda eſt, vel privilegio, non obſtante. Quod ſi quis Parochus, vel alius Sacerdos, ſive regularis, ſive ſæcularis ſit; etiam ſi id ſibi ex privilegio, vel immemorabili conſuetudine licere contendat, alterius Parochiæ ſponſos, ſine illorum Parochi licentia, matrimonio conjungere, aut benedicere auſus fuerit: ipſo jure tamdiu ſuſpenſus maneat, quamdiu ab Ordinario ejus Parochi, qui matrimonio intereſſe debebat, ſeu a quo benedictio ſuſcipienda erat, abſolvatur. Habeat Parochus librum, in quo conjugum, & teſtium nomina, diemque & locum contracti matrimonii deſcribat, quem diligenter apud ſe cuſtodiat. Poſtremo ſancta Synodus conjuges hortatur, ut, antequam contrahant, vel ſaltem triduo ante matrimonii conſummationem ſua peccata diligenter confiteantur, & ad ſanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum pie accedant. Si quæ Provinciæ aliis, ultra prædictas, laudabilibus conſuetudinibus, & cærimoniis hac in re utuntur, eas omnino retineri ſancta Synodus vehementer optat. Ne vero hæc tam ſalubria præcepta quemquam lateant, Ordinariis omnibus præcipit, ut, cum primum poterint, curent hoc decretum populo publicari, ac explicari in ſingulis ſua-

ſuarum Diœceſum Parochialibus Eccleſiis; idque in primo anno quam ſæpiſſime fiat; deinde vero quoties expedire viderint. Decernit inſuper, ut hujuſmodi Decretum in unaquaque Parochia ſuum robur poſt triginta dies habere incipiat, a die primæ publicationis, in eadem Parochia factæ, numerandos.

CAPUT II.

Inter quos cognatio Spiritualis contrahatur.

Docet experientia, propter multitudinem prohibitionum, multoties in caſibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia: in quibus vel non ſine magno peccato perſeveratur, vel ea non ſine magno ſcandalo dirimuntur. Volens itaque ſancta Synodus huic incommodo providere, & a cognationis ſpiritualis impedimento incipiens, ſtatuit, ut unus tantum ſive vir, ſive mulier, juxta ſacrorum Canonum inſtituta, vel ad ſummum unus, & una baptizatum de Baptiſmo ſuſcipiant; inter quos, ac baptizatum ipſum, & illius patrem, & matrem, nec non inter baptizantem, & baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem tantum ſpiritualis cognatio contrahatur. Parochus, antequam ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, ſciſcitetur, quem, vel quos elegerint, ut baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiant; & eum, vel eos tantum ad illum ſuſcipiendum admittat; & in libro eorum nomina deſcribat; doceatque eos, quam cognationem contraxerint; ne ignorantia ulla excuſari valeant. Quod ſi alii, ultra deſignatos, baptizatum tetigerint; cognationem ſpiritualem nullo pacto contrahant: Conſtitutionibus, in contrarium facientibus, non obſtantibus. Si Parochi culpa, vel negligentia ſecus factum fuerit; arbitrio Ordinarii puniatur. Ea quoque cognatio, quæ ex Confirmatione contrahitur, confirmantem, & confirmatum, illiuſque patrem, & matrem, ac tenentem non egrediatur: omnibus inter alias perſonas hujus ſpiritualis cognationis impedimentis omnino ſublatis.

CAPUT III.

Publicæ honeſtatis impedimentum certis limitibus coarctatur.

Justitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia quacumque ratione valida non erunt, ſancta Synodus prorſus tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant: quoniam in ulterioribus gradibus jam non poteſt hujuſmodi prohibitio abſque diſpendio obſervari.

CAPUT IV.

Affinitas ex fornicatione ad ſecundum gradum reſtringitur.

Præterea ſancta Synodus, eiſdem, & aliis graviſſimis de cauſis adducta, impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & matrimonium poſtea factum dirimit, ad eos tantum, qui in primo, & ſecundo gradu conjunguntur, reſtringit: in ulterioribus vero gradibus ſtatuit, hujuſmodi affinitatem matrimonium poſtea contractum non dirimere.

CAPUT V.

Ne quis intra gradus prohibitos contrahat, quave ratione in iis diſpenſandum.

Si quis intra gradus prohibitos ſcienter matrimonium contrahere præſumpſerit, ſeparetur, & ſpe diſpenſationis conſequendæ careat; idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere, ſed etiam conſummare auſus fuerit. Quod ſi ignoranter id fecerit, ſiquidem ſolemnitates requiſitas in contrahendo matrimonio neglexerit; eiſdem ſubjiciatur pœnis. Non enim dignus eſt, qui Eccleſiæ benignitatem facile experiatur, cujus ſalubria præcepta temere contempſit. Si vero, ſolemnitatibus adhibitis, impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit, tunc facilius cum eo, & gratis diſpenſari poterit. In contrahendis matrimoniis vel nulla omnino detur diſpenſatio, vel raro: idque ex cauſa, & gratis concedatur. In ſecundo gradu numquam diſpenſetur,

ſetur, niſi inter magnos Principes, & ob publicam cauſam.

CAPUT VI.

In raptores animadvertitur.

Decernit ſancta Synodus, inter raptorem, & raptam, quamdiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit, nullum poſſe conſiſtere matrimonium. Quod ſi rapta a raptore ſeparata, & in loco tuto, & libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit; eam raptor in uxorem habeat; & nihilominus raptor ipſe, ac omnes illi conſilium, auxilium, & favorem præbentes, ſint ipſo jure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces; &, ſi Clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Teneatur propterea raptor mulierem raptam, ſive eam uxorem duxerit, ſive non duxerit, decenter arbitrio Judicis dotare.

CAPUT VII.

Vagi matrimonio caute jungendi.

Multi ſunt, qui vagantur, & incertas habent ſedes, &, ut improbi ſunt ingenii, prima uxore relicta, aliam, & plerumque plures, illa vivente, diverſis in locis ducunt. Cui morbo cupiens ſancta Synodus occurrere, omnes, ad quos ſpectat, paterne monet, ne hoc genus hominum vagantium ad matrimonium facile recipiant: Magiſtratus etiam ſæculares hortatur, ut eos ſevere coerceant: Parochis autem præcipit, ne illorum matrimoniis interſint, niſi prius diligentem inquiſitionem fecerint, &, re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.

CAPUT VIII.

Concubinatus pœnis graviſſimis punitur.

Grave peccatum eſt, homines ſolutos concubinas habere; graviſſimum vero, & in hujus magni Sacramenti ſingularem contemptum admiſſum, uxoratos quoque in hoc damnationis ſtatu vivere, ac audere eas quandoque domi, etiam cum uxoribus, alere, & retinere. Quare, ut huic tanto malo ſancta Synodus opportunis remediis provideat, ſtatuit hujuſmodi concubinarios, tam ſolutos, quam uxoratos, cujuſcumque ſtatus, dignitatis, & condicionis exiſtant, ſi, poſtquam ab Ordinario, etiam ex officio, ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non ejecerint, ſeque ab earum conſuetudine non ſejunxerint, excommunicatione feriendos eſſe; a qua non abſolvantur, donec re ipſa admonitioni factæ paruerint. Quod ſi in concubinatu per annum, cenſuris neglectis, permanſerint; contra eos ab Ordinario ſevere pro qualitate criminis procedatur. Mulieres, ſive conjugatæ, ſive ſolutæ, quæ cum adulteris, ſeu concubinariis publice vivunt, ſi ter admonitæ non paruerint, ab Ordinariis locorum, nullo etiam requirente, ex officio graviter pro modo culpæ puniantur; & extra oppidum, vel Diœceſim, ſi id eiſdem Ordinariis videbitur, invocato, ſi opus fuerit, brachio ſæculari, ejiciantur: aliis pœnis, contra adulteros, & concubinarios inflictis, in ſuo robore permanentibus.

CAPUT IX.

Ne Domini temporales aut Magiſtratus quidpiam libertati Matrimonii contrarium moliantur.

Ita plerumque temporalium Dominorum, ac Magiſtratuum mentis oculos terreni affectus, atque cupiditates excæcant, ut viros, & mulieres, ſub eorum juriſdictione degentes, maxime divites, vel ſpem magnæ hæreditatis habentes, minis, & pœnis adigant, cum iis matrimonium invitos contrahere, quos ipſi Domini, vel Magiſtratus illis præſcripſerint. Quare, cum maxime nefarium ſit, matrimonii libertatem violare, & ab eis injurias naſci, a quibus jura expectantur; præcipit ſancta Synodus omnibus, cujuſcumque gradus, dignitatis, & condicionis exiſtant, ſub anathematis pœna, quam ipſo facto incurrant, ne quovis modo directe, vel indirecte ſubditos ſuos, vel quoſcumque alios cogant, quo minus libere matrimonia contrahant.

Digitized by Google

CAPUT X.

Nuptiarum ſolemnitates certis temporibus prohibentur.

Ab adventu Domini noſtri Jesu Christi uſque in diem Epiphaniæ, & a feria quarta Cinerum uſque in octavam Paſchatis incluſive, antiquas ſolemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus obſervari ſancta Synodus præcipit; in aliis vero temporibus nuptias ſolemniter celebrari permittit: quas Epiſcopi, ut ea, qua decet, modeſtia, & honeſtate fiant, curabunt. Sancta enim res eſt matrimonium, & ſancte tractandum.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

Eadem Sacroſancta Synodus, Reformationis materiam proſequens, hæc in præſenti Seſſione ſtatuenda decernit.

CAPUT I.

Norma procedendi ad creationem Epiſcoporum & Cardinalium.

Si in quibuslibet Eccleſiæ gradibus providenter, ſcienterque curandum eſt, ut in Domini domo nihil ſit inordinatum, nihilque præpoſterum; multo magis elaborandum eſt, ut in electione ejus, qui ſupra omnes gradus conſtituitur, non erretur. Nam totius familiæ Domini ſtatus, & ordo nutabit, ſi, quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite. Unde, etſi alias ſancta Synodus de promovendis ad Cathedrales, & ſuperiores Eccleſias nonnulla utiliter decrevit: hoc tamen munus hujusmodi eſſe cenſet, ut, ſi pro rei magnitudine expendatur, nunquam ſatis cautum de eo videri poſſit. Itaque ſtatuit, ut, cum primum Eccleſia vacaverit, ſupplicationes, ac preces publice, privatimque habeantur, atque a Capitulo per civitatem & Diœceſim indicantur; quibus Clerus, populusque bonum a Deo Paſtorem valeat impetrare. Omnes vero, & ſingulos, qui ad promotionem præficiendorum, quodcumque jus, quacumque ratione, a Sede Apoſtolica habent, aut alioquin operam ſuam præſtant, nihil in iis pro præſenti temporum ratione innovando, hortatur, & monet, ut in primis meminerint, nihil ſe ad Dei gloriam, & populorum ſalutem utilius poſſe facere, quam ſi bonos Paſtores, & Eccleſiæ gubernandæ idoneos promoveri ſtudeant, eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, niſi, quos digniores, & Eccleſiæ magis utiles ipſi judicaverint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium ſuggeſtionibus, ſed, eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curaverint; & quos ex legitimo matrimonio natos, & vita, ætate, doctrina, atque aliis omnibus qualitatibus præditos ſciant, quæ juxta ſacros Canones, & Tridentinæ hujus Synodi decreta requiruntur. Quoniam vero in ſumendo de prædictis omnibus qualitatibus gravi, idoneoque bonorum, & doctorum virorum teſtimonio, non uniformis ratio ubique ex nationum, populorum, ac morum varietate poteſt adhiberi; mandat ſancta Synodus, ut in Provinciali Synodo, per Metropolitanum habenda, præſcribatur quibusq; locis, & Provinciis propria examinis, ſeu inquiſitionis, aut inſtructionis faciendæ forma, Sanctiſſimi Romani Pontificis arbitrio approbanda, quæ magis eisdem locis utilis, atque opportuna eſſe videbitur; ita tamen, ut, cum deinde hoc examen, ſeu inquiſitio de perſona promovenda perfecta fuerit; ea in inſtrumentum publicum redacta, cum toto teſtimonio, ac profeſſione fidei ab eo facta, quamprimum ad Sanctiſſimum Romanum Pontificem omnino transmittatur: ut ipſe Summus Pontifex, plena totius negotii, ac perſonarum notitia habita, pro gregis Dominici commodo de illis, ſi idonei per examen, ſeu per inquiſitionem factam reperti fuerint, Eccleſiis poſſit utilius providere. Omnes vero inquiſitiones, informationes, teſtimonia, ac probationes, quæcumque de promovendi qualitatibus, & Eccleſiæ ſtatu a quibuscumque, etiam in Romana Curia, habitæ, per Cardinalem, qui relationem facturus erit in Conſiſtorio, & alios tres Cardinales diligenter examinen-

minentur; ac relatio ipſa Cardinalis relatoris & trium Cardinalium ſubſcriptione roboretur: in qua ipſi ſinguli quatuor Cardinales affirment, ſe, adhibita accurata diligentia, inveniſſe promovendos qualitatibus a jure, & ab hac ſancta Synodo requiſitis, præditos; ac certo exiſtimare ſub periculo ſalutis æternæ idoneos eſſe, qui Eccleſiis præficiantur: ita ut relatione in uno Conſiſtorio facta, quo maturius interea de ipſa inquiſitione cognoſci poſſit, in aliud Conſiſtorium judicium differatur; niſi aliud Beatiſſimo Pontifici videbitur expedire. Ea vero omnia, & ſingula, quæ de Epiſcoporum præficiendorum vita, ætate, doctrina, & cæteris qualitatibus alias in eadem Synodo conſtituta ſunt, decernit eadem, etiam in creatione ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, etiam ſi Diaconi ſint, exigenda; quos Sanctiſſimus Romanus Pontifex ex omnibus Chriſtianitatis nationibus, quantum commode fieri poterit, prout idoneos repererit, aſſumet. Poſtremo, eadem ſancta Synodus, tot graviſſimis Eccleſiæ incommodis commota, non poteſt non commemorare, nihil magis Eccleſiæ Dei eſſe neceſſarium, quam ut Beatiſſimus Romanus Pontifex, quam ſolicitudinem univerſæ Eccleſiæ ex muneris ſui officio debet, eam hic potiſſimum impendat, ut lectiſſimos tantum ſibi Cardinales adſciſcat; & bonos maxime, atque idoneos Paſtores ſingulis Eccleſiis præficiat; idque eo magis, quod ovium Chriſti ſanguinem, quæ ex malo negligentium, & ſui officii immemorum Paſtorum regimine peribunt, Dominus noſter Jeſus Chriſtus de manibus ejus ſit requiſiturus.

CAPUT II.

Synodi Provinciales quolibet triennio: Diœceſanæ quotannis celebrentur: qui eas cogere, quive illis intereſſe debeant.

Provincialia Concilia, ſicubi omiſſa ſunt, pro moderandis moribus, corrigendis exceſſibus, controverſiis componendis, aliisque ex ſacris Canonibus permiſſis renoventur. Quare Metropolitani per ſe ipſos, ſeu, illis legitime impeditis, Co-Epiſcopus antiquior, intra annum ad minus a fine præſentis Concilii, & deinde quolibet ſaltem triennio poſt octavam Paſchæ Reſurrectionis Domini noſtri Jeſu Chriſti, ſeu alio commodiori tempore pro more Provinciæ non prætermittat, Synodum in Provincia ſua cogere: quo Epiſcopi omnes, & alii, qui de jure, vel conſuetudine intereſſe debent, exceptis iis, quibus cum imminenti periculo transfretandum eſſet, convenire omnino teneantur. Nec Epiſcopi Comprovinciales, prætextu cujuslibet conſuetudinis, ad Metropolitanam Eccleſiam in poſterum accedere inviti compellantur. Itidem Epiſcopi, qui nulli Archi-Epiſcopo ſubjiciuntur, aliquem vicinum Metropolitanum ſemel eligant; in cujus Synodo Provinciali cum aliis intereſſe debeant; & quæ ibi ordinata fuerint, obſervent, ac obſervari faciant. In reliquis omnibus eorum exemptio, & privilegia ſalva, atque integra maneant. Synodi quoque Diœceſanæ quot annis celebrentur: ad quas exempti etiam omnes, qui alias, ceſſante exemptione, intereſſe deberent, nec Capitulis generalibus ſubduntur, accedere teneantur: ratione tamen Parochialium, aut aliarum ſæcularium Eccleſiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum curam gerunt, quicumque illi ſint, Synodo intereſſe. Quod ſi in his tam Metropolitani, quam Epiſcopi, & alii ſupraſcripti negligentes fuerint; pœnas, ſacris Canonibus ſancitas, incurrant.

CAPUT III.

Qua ratione Viſitatio per Prælatos facienda.

Patriarchæ, Primates, Metropolitani, & Epiſcopi propriam Diœceſim per ſe ipſos, aut, ſi legitime impediti fuerint, per ſuum generalem Vicarium, aut Viſitatorem, ſi quotannis totam, propter ejus latitudinem, viſitare non poterunt, ſaltem majorem ejus partem, ita tamen, ut tota biennio per ſe, vel Viſitatores ſuos compleatur, viſitare non prætermittant. A Metropoli-

politanis vero, etiam poſt plene viſitatam propriam Diœceſim, non viſitentur Cathedrales Eccleſiæ, neque Diœceſes ſuorum Comprovincialium, niſi cauſa cognita, & probata in Concilio Provinciali. Archi-Diaconi autem, Decani, & alii inferiores, in iis Eccleſiis, ubi hactenus viſitationem exercere legitime conſueverunt, debeant quidem, aſſumpto Notario, de conſenſu Epiſcopi deinceps per ſe ipſos tantum ibidem viſitare. Viſitatores etiam, a Capitulo deputandi, ubi Capitulum jus viſitandi habet, prius ab Epiſcopo approbentur: ſed non ideo Epiſcopus, vel, eo impedito, ejus Viſitator, easdem Eccleſias ſeorſum ab his viſitare prohibeatur; cui ipſi Archi-Diaconi, vel alii inferiores, viſitationis factæ infra menſem rationem reddere, & depoſitiones teſtium, ac integra acta ei exhibere teneantur: non obſtantibus quacumque conſuetudine, etiam immemorabili, atque exemptionibus, & privilegiis quibuſcumque. Viſitationum autem omnium iſtarum præcipuus ſit ſcopus, ſanam, orthodoxamque doctrinam, expulſis hæreſibus, inducere, bonos mores tueri, pravos corrigere; populum cohortationibus, & admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere; cætera, prout locus, tempus, & occaſio feret, ex viſitantium prudentia ad fidelium fructum conſtituere. Quæ ut facilius, feliciusque ſuccedant; monentur prædicti omnes, & ſinguli, ad quos viſitatio ſpectat, ut paterna caritate, Chriſtianoque zelo omnes amplectantur; ideoque modeſto contenti equitatu, famulatuque, ſtudeant quam celerrime, debita tamen cum diligentia, viſitationem ipſam abſolvere. Interimque caveant, ne inutilibus ſumptibus cuiquam graves, oneroſive ſint; neve ipſi, aut quiſquam ſuorum quidquam procurationis cauſa pro viſitatione, etiam teſtamentorum ad pios uſus, præter id, quod ex relictis piis jure debetur, aut alio quovis nomine, nec pecuniam, nec munus, quodcumque ſit, etiam qualitercumque offeratur, accipiant: non obſtante quacumque conſuetudine, etiam immemorabili: exceptis tantum victualibus, quæ ſibi, ac ſuis frugaliter, moderateque pro temporis tantum neceſſitate, & non ultra, erunt miniſtranda. Sit tamen in optione eorum, qui viſitantur, ſi malint ſolvere id, quod erat ab ipſis ante ſolvi, certa pecunia taxata, conſuetum; an vero prædicta victualia ſubminiſtrare: ſalvo item jure conventionum antiquarum, cum Monaſteriis, aliisve piis locis, aut Eccleſiis non Parochialibus inito, quod illæſum permaneat. In iis vero locis, ſeu Provinciis, ubi conſuetudo eſt, ut nec victualia, nec pecunia, nec quidquam aliud a Viſitatoribus accipiatur, ſed omnia gratis fiant; ibi id obſervetur. Quod ſi quiſquam, quod abſit, aliquid amplius in ſupradictis omnibus caſibus accipere præſumpſerit; is præter dupli reſtitutionem, intra menſem faciendam, aliis etiam pœnis juxta Conſtitutionem Concilii Generalis Lugdunenſis, quæ incipit: Exigit; nec non & aliis pœnis in Synodo Provinciali arbitrio Synodi, absque ulla ſpe veniæ, multetur. Patroni vero in iis, quæ ad Sacramentorum adminiſtrationem ſpectant, nullatenus ſe præſumant ingerere; neque viſitationi ornamentorum Eccleſiæ, aut bonorum ſtabilium, ſeu fabricarum proventibus immiſceant; niſi quatenus id eis ex inſtitutione, ac fundatione competat: ſed Epiſcopi ipſi hæc faciant, & fabricarum reditus in uſus Eccleſiæ neceſſarios, & utiles, prout ſibi expedire magis viſum fuerit, expendi curent.

CAPUT IV.

A quibus & quando munus prædicationis obeundum: Eccleſia Parochialis ad audiendum Verbum DEI adeunda. Nullus contradicente Epiſcopo prædicet.

Prædicationis munus, quod Epiſcoporum præcipuum eſt, cupiens ſancta Synodus, quo frequentius poſſit ad fidelium ſalutem exerceri, Canones, alias ſuper hoc editos ſub fel. rec. Paulo III., aptius præſentium temporum uſui accommodando, mandat, ut in Eccleſia ſua ipſi per ſe, aut, ſi legitime impe-

Digitized by Google

impediti fuerint, per eos, quos ad prædicationis munus aſſument: in aliis autem Eccleſiis per Parochos, ſive, iis impeditis, per alios, ab Epiſcopo impenſis eorum, qui eas præſtare vel tenentur, vel ſolent, deputandos in civitate, aut in quacumque parte Diœceſis cenſebunt expedire, ſaltem omnibus Dominicis, & ſolemnibus diebus feſtis; tempore autem Jejuniorum, Quadrageſimæ, & Adventus Domini quotidie, vel ſaltem tribus in hebdomada diebus, ſi ita oportere duxerint, ſacras Scripturas, Divinamque legem annuncient; & alias, quotiescumque id opportune fieri poſſe judicaverint. Moneatque Epiſcopus populum diligenter, teneri unumquemque Parochiæ ſuæ intereſſe, ubi commode id fieri poteſt, ad audiendum Verbum Dei. Nullus autem ſæcularis, ſive regularis, etiam in Eccleſiis ſuorum Ordinum, contradicente Epiſcopo, prædicare præſumat. Iidem etiam ſaltem Dominicis, & aliis feſtivis diebus pueros in ſingulis Parochiis fidei rudimenta, & obedientiam erga Deum, & parentes diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, doceri curabunt, &, ſi opus ſit, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas compellent: non obſtantibus privilegiis, & conſuetudinibus. In reliquis, ea, quæ de prædicationis munere ſub eodem Paulo III. decreta fuerunt, ſuum robur obtineant.

CAPUT V.

Criminales cauſæ contra Epiſcopos, majores a ſolo Summo Pontifice: minores a Concilio Provinciali cognoſcantur.

Causæ criminales graviores contra Epiſcopos, etiam hæreſis, quod abſit, quæ depoſitione, aut privatione dignæ ſunt, ab ipſo tantum Summo Romano Pontifice cognoſcantur, & terminentur. Quod ſi ejusmodi ſit cauſa, quæ neceſſario extra Romanam Curiam ſit committenda, nemini prorſus ea committatur, niſi Metropolitanis, aut Epiſcopis, a Beatiſſimo Papa eligendis. Hæc vero commiſſio & ſpecialis ſit, & manu ipſius Sanctiſſimi Pontificis ſignata, nec umquam plus his tribuat, quam ut ſolam facti inſtructionem ſumant, proceſſumque conficiant: quem ſtatim ad Romanum Pontificem transmittant, reſervata eidem Sanctiſſimo ſententia definitiva. Cætera alias ſub fel. rec. Julio III. ſuper his decreta, nec non & Conſtitutio ſub Innocentio III. in Concilio generali, quæ incipit: Qualiter & quando; quam ſancta Synodus in præſenti innovat, ab omnibus obſerventur. Minores vero criminales cauſæ Epiſcoporum in Concilio tantum Provinciali cognoſcantur, & terminentur, vel a deputandis per Concilium Provinciale.

CAPUT VI.

Datur Epiſcopis poteſtas circa irregularitatum & ſuſpenſionum diſpenſationes, & criminum abſolutiones.

Liceat Epiſcopis in irregularitatibus omnibus, & ſuſpenſionibus, ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum contentioſum, diſpenſare; & in quibuscumque caſibus occultis, etiam Sedi Apoſtolicæ reſervatis, delinquentes quoscumque ſibi ſubditos, in Diœceſi ſua per ſe ipſos, aut Vicarium, ad id ſpecialiter deputandum, in foro conſcientiæ gratis abſolvere, impoſita pœnitentia ſalutari. Idem & in hæreſis crimine in eodem foro conſcientiæ eis tantum, non eorum Vicariis, ſit permiſſum.

CAPUT VII.

Sacramentorum virtus, antequam populo adminiſtrentur, ab Epiſcopis & Parochis explicetur: Inter Miſſarum ſolemnia ſacræ paginæ explanentur.

Ut fidelis populus ad ſuſcipienda Sacramenta majori cum reverentia, atque animi devotione accedat; præcipit ſancta Synodus Epiſcopis omnibus, ut non ſolum, cum hæc per ſe ipſos erunt populo adminiſtranda, prius illorum vim, & uſum pro ſuſcipientium captu explicent; ſed etiam idem a ſingulis Paro-

Parochis pie, prudenterque, etiam lingua vernacula, ſi opus ſit, & commode fieri poterit, ſervari ſtudeant, juxta formam, a ſancta Synodo in Catecheſi ſingulis Sacramentis præſcribendam; quam Epiſcopi in vulgarem linguam fideliter verti, atque a Parochis omnibus populo exponi curabunt: nec non ut inter Miſſarum ſolemnia, aut Divinorum celebrationem ſacra eloquia, & ſalutis monita eadem vernacula lingua ſingulis diebus feſtis, vel ſolemnibus explanent; eademque in omnium cordibus, poſtpoſitis inutilibus quæſtionibus, inſerere, atque eos in lege Domini erudire ſtudeant.

CAPUT VIII.

Publice peccantes publice pœniteant, niſi Epiſcopo aliter videatur: Pœnitentiarius in Cathedralibus inſtituendus.

Apostolus monet, (a) publice peccantes palam eſſe corripiendos. Quando igitur ab aliquo publice, & in multorum conſpectu crimen commiſſum fuerit, unde alios ſcandalo offenſos, commotosque fuiſſe non ſit dubitandum; huic condignam pro modo culpæ pœnitentiam publice injungi oportet: ut quos exemplo ſuo ad malos mores provocavit, ſuæ emendationis teſtimonio ad rectam revocet vitam. Epiſcopus tamen publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud ſecretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire. In omnibus etiam Cathedralibus Eccleſiis, ubi id commode fieri poterit, Pœnitentiarius aliquis cum unione præbendæ, proxime vacaturæ, ab Epiſcopo inſtituatur, qui Magiſter ſit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel Jure Canonico, & annorum quadraginta, ſeu alias, qui aptior pro loci qualitate reperiatur; qui dum confeſſiones in Eccleſia audiet, interim præſens in Choro cenſeatur.

CAPUT IX.

A quo viſitari debeant Eccleſiæ Sæculares nullius Diœceſis.

Quæ alias ſub fel. rec. Paulo III. & nuper ſub Beatiſſimo Domino noſtro Pio IV. in hoc eodem Concilio de adhibenda ab Ordinariis diligentia in beneficiorum, etiam exemptorum, viſitatione conſtituta ſunt; eadem etiam in iis Eccleſiis ſæcularibus obſerventur, quæ in nullius Diœceſi eſſe dicuntur; ut ab Epiſcopo, cujus Cathedralis Eccleſia eſt proximior, ſi id conſtet: alioquin ab eo, qui ſemel in Concilio Provinciali a Prælato loci illius electus fuerit, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato, viſitentur: non obſtantibus privilegiis, conſuetudinibus quibuscumque, etiam immemorabilibus.

CAPUT X.

Executio viſitationis a ſubditis ne ſuſpendatur.

Episcopi, ut aptius, quem regunt, populum poſſint in officio, atque obedientia continere, in omnibus iis, quæ ad viſitationem, ac morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, jus & poteſtatem habeant, etiam tamquam Apoſtolicæ Sedis delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, & exequendi, juxta Canonum Sanctiones, quæ illis ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione, ac Diœceſis ſuæ utilitate neceſſaria videbuntur. Nec in his, ubi de viſitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio, ſeu querela, etiam ad Sedem Apoſtolicam, interpoſita, executionem eorum, quæ ab his mandata, decreta, aut judicata fuerint, quoquo modo impediat, aut ſuſpendat.

CAPUT

(a) 1. Tim. 5.

Digitized by Google

CAPUT XI.

Honorarii tituli, aut privilegia particularia, Epiſcoporum juri nihil detrahant. Cap. Cum Capellæ *Extra. De Privilegiis. innovatur.*

Quoniam privilegia, & exemptiones, quæ variis titulis plerisque conceduntur, hodie perturbationem in Epiſcoporum jurisdictione excitare, & exemptis occaſionem laxioris vitæ præbere dignoſcuntur; decernit ſancta Synodus, ut, ſi quando juſtis, gravibus, & fere neceſſariis ſuadentibus cauſis, aliquos honorariis titulis Protonotariatus, Acolythatus, Comitis Palatini, Capellani Regii, aut aliis hujusmodi in Romana Curia, vel extra, inſignibus decorandos eſſe placuerit; nec non alios, cuicumque Monaſterio oblatos, vel quomodocumque addictos, aut ſub nomine ſervientium Militiis, ſeu Monaſteriis, Hoſpitalibus, Collegiis, aut quocumque alio titulo aſſumi; nihil ex iis privilegiis detractum eſſe Ordinariis intelligatur; quo minus iis, quibus ea jam conceſſa ſunt, vel in poſterum concedi contigerit, ipſis Ordinariis, tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatis, plene in omnibus, & quo ad Capellanos Regios, juxta Conſtitutionem Innocentii III. quæ incipit: Cum Capellæ, ſubjecti exiſtant: exceptis tamen iis, qui prædictis locis, aut militiis actu ſerviunt, & intra eorum ſepta, ac domos reſident, ſubque eorum obedientia vivunt; ſive iis, qui legitime, & ſecundum regulam earundem militiarum profeſſionem fecerint, de qua Ordinario conſtare debeat: non obſtantibus privilegiis quibuscumque, etiam religionis Sancti Joannis Hieroſolymitani, & aliarum militiarum. Quæ vero privilegia reſidentibus in Curia Romana vigore Eugenianæ Conſtitutionis, aut familiaritatis Cardinalium competere ſolent; ea in iis, qui beneficia Eccleſiaſtica obtinent, ratione prædictorum beneficiorum minime intelligantur; ſed Ordinarii jurisdictioni ſubjecti permaneant: non obſtantibus quibuscumque inhibitionibus.

CAPUT XII.

Quales eſſe debeant promovendi ad Dignitates & Canonicatus Cathedralium Eccleſiarum: quidve promoti præſtare teneantur.

Cum dignitates, in Eccleſiis præſertim Cathedralibus, ad conſervandam augendamque Eccleſiaſticam diſciplinam fuerint inſtitutæ; ut, qui eas obtinerent, pietate præcellerent, aliisque exemplo eſſent, atque Epiſcopos opera, & officio juvarent: merito, qui ad eas vocantur, tales eſſe debent, qui ſuo muneri reſpondere poſſint. Nemo igitur deinceps ad dignitates quascumque, quibus animarum cura ſubeſt, promoveatur, niſi qui ſaltem XXV. ſuæ ætatis annum attigerit; & in Clericali Ordine verſatus, doctrina ad ſuum munus exequendum neceſſaria, ac morum integritate commendetur; juxta Conſtitutionem Alexandri Tertii, in Concilio Lateranenſi promulgatam, quæ incipit: Cum in cunctis. Archi-Diaconi etiam, qui oculi dicuntur Epiſcopi, ſint in omnibus Eccleſiis, ubi fieri poterit, Magiſtri in Theologia, ſeu Doctores, aut Licentiati in Jure Canonico. Ad cæteras autem dignitates, vel perſonatus, quibus animarum cura nulla ſubeſt, Clerici alioquin idonei, & XXII. annis non minores, adſciſcantur. Proviſi etiam de beneficiis quibuscumque, curam animarum habentibus, teneantur a die adeptæ poſſeſſionis, ad minus intra duos menſes, in manibus ipſius Epiſcopi, vel, eo impedito, coram generali ejus Vicario, ſeu Officiali, orthodoxæ ſuæ fidei publicam facere profeſſionem, & in Romanæ Eccleſiæ obedientia ſe permanſuros ſpondeant, ac jurent. Proviſi autem de Canonicatibus, & dignitatibus, in Eccleſiis Cathedralibus, non ſolum coram Epiſcopo, ſeu ejus Officiali, ſed etiam in Capitulo idem facere teneantur: alioquin prædicti omnes proviſi, ut ſupra, fructus non faciant ſuos; nec illis poſſeſſio ſuffragetur. Neminem etiam deinceps ad dignitatem, Canonicatum, aut portionem recipiant, niſi qui eo Ordine ſacro aut ſit initiatus, quem

quem illa dignitas, præbenda, aut portio requirit; aut in tali ætate, ut infra tempus a jure, & ab hac ſancta Synodo ſtatutum, initiari valeat. In omnibus vero Eccleſiis Cathedralibus omnes Canonicatus, ac portiones habeant annexum Ordinem Presbyterii, Diaconatus, vel Subdiaconatus. Epiſcopus autem cum conſilio Capituli deſignet, ac diſtribuat, prout viderit expedire, quibus quisque Ordo ex ſacris annexus in poſterum eſſe debeat; ita tamen, ut dimidia ſaltem pars Presbyri ſint, cæteri vero Diaconi, aut Subdiaconi: ubi vero conſuetudo laudabilior habet, ut plures, vel omnes ſint Presbyteri, omnino obſervetur. Hortatur etiam Sancta Synodus, ut in Provinciis, ubi id commode fieri poteſt, dignitates omnes, & ſaltem dimidia pars Canonicatuum, in Cathedralibus Eccleſiis, & Collegiatis inſignibus conferantur tantum Magiſtris, vel Doctoribus, aut etiam Licentiatis in Theologia, vel Jure Canonico. Præterea obtinentibus in eisdem Cathedralibus, aut Collegiatis dignitates, Canonicatus, Præbendas, aut portiones, non liceat vigore cujuslibet ſtatuti, aut conſuetudinis, ultra tres menſes, ab eisdem Eccleſiis quolibet anno abeſſe: ſalvis nihilominus earum Eccleſiarum Conſtitutionibus, quæ longius ſervitii tempus requirunt: alioquin primo anno privetur unusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac reſidentiæ fecit ſuos. Quod ſi iterum eadem fuerit uſus negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit. Creſcente vero contumacia, contra eos, juxta ſacrorum Canonum Conſtitutiones, procedatur. Diſtributiones vero, qui ſtatis horis interfuerint, recipiant: reliqui, quavis colluſione, aut remiſſione excluſa, his careant, juxta Bonifacii VIII. Decretum, quod incipit, Conſuetudinem: quod ſancta Synodus in uſum revocat: non obſtantibus quibuscumque ſtatutis, & conſuetudinibus. Omnes vero Divina per ſe, & non per ſubſtitutos, compellantur obire officia; & Epiſcopo celebranti, aut alia Pontificalia exercenti, adſiſtere, & inſervire, atque in Choro, ad pſallendum inſtituto, hymnis, & canticis Dei nomen reverenter, diſtincte, devoteque laudare. Veſtitu inſuper decenti tam in Eccleſia, quam extra, aſſidue utantur; ab illicitisque venationibus, aucupiis, choreis, tabernis, luſibusque abſtineant; atque ea morum integritate polleant, ut merito Eccleſiæ Senatus dici poſſit. Cætera, quæ ad debitum in Divinis officiis regimen ſpectant, deque congrua in his canendi, ſeu modulandi ratione, de certa lege in Choro conveniendi, & permanendi, ſimulque de omnibus Eccleſiæ Miniſtris, quæ neceſſaria erunt, & ſi qua hujusmodi; Synodus Provincialis, pro cujusque Provinciæ utilitate, & moribus, certam cuique formulam præſcribet. Interea vero Epiſcopus non minus, quam cum duobus Canonicis, quorum unus ab Epiſcopo, alter a Capitulo eligatur, in iis, quæ expedire videbuntur, poterit providere.

CAPUT XIII.

Quomodo tenuioribus Cathedralibus Eccleſiis conſulendum: Parochiæ certis finibus diſtinguendæ.

Quoniam pleræque Cathedrales Eccleſiæ tam tenuis redditus ſunt, & anguſtæ, ut Epiſcopali dignitati nullo modo reſpondeant, neque Eccleſiarum neceſſitati ſufficiant; examinet Concilium Provinciale, vocatis iis, quorum intereſt, & diligenter expendat, quas propter anguſtias, tenuitatemque invicem unire, vel novis proventibus augere expediat; confectaque de præmiſſis inſtrumenta ad Summum Romanum Pontificem mittat: quibus inſtructus Summus Pontifex ex prudentia ſua, prout expedire judicaverit, aut tenues invicem uniat, aut aliqua acceſſione ex fructibus augeat. Interim vero, donec prædicta effectum ſortiantur, hujusmodi Epiſcopis, qui fructuum ſubventione pro Diœceſis ſuæ tenuitate indigent; poterit de beneficiis aliquibus, dum tamen curata non ſint, nec dignitates, ſeu Canonicatus, & Præbendæ, nec Monaſteria, in quibus viget Regularis obſervantia, vel quæ Capitulis generalibus, & certis Viſitatoribus ſubduntur,

duntur, a Summo Romano Pontifice provideri. In Parochialibus etiam Eccleſiis, quarum fructus æque adeo exigui ſunt, ut debitis nequeant oneribus ſatisfacere; curabit Epiſcopus, ſi per beneficiorum unionem, non tamen Regularium, id fieri non poſſit, ut primitiarum, vel decimarum aſſignatione, aut per Parochianorum ſymbola, ac collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione, tantum redigatur, quod pro Rectoris, aut Parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat. In unionibus vero quibuslibet, ſeu ex ſupra dictis, ſeu aliis cauſis faciendis, Eccleſiæ Parochiales Monaſteriis quibuſcumque, aut Abbatiis, ſeu dignitatibus, ſive præbendis Eccleſiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, ſive aliis beneficiis ſimplicibus, aut Hoſpitalibus, militiisve non uniantur: & quæ unitæ ſunt, revideantur ab Ordinariis, juxta alias decretum in eadem Synodo ſub fel. rec. Paulo III. quod etiam in unitis ab eo tempore citra æque obſervetur: non obſtantibus in iis quibuſcumque verborum formis, quæ hic pro ſufficienter expreſſis habeantur. Ad hæc in poſterum, omnes hæ Cathedrales Eccleſiæ, quarum redditus ſummam Ducatorum mille: & Parochiales, quæ ſummam Ducatorum centum, ſecundum verum annuum valorem non excedunt, nullis penſionibus, aut reſervationibus fructuum graventur. In iis quoque civitatibus, ac locis, ubi Parochiales Eccleſiæ certos non habent fines, nec earum Rectores proprium populum, quem regant, ſed promiſcue petentibus Sacramenta adminiſtrant; mandat ſancta Synodus Epiſcopis, pro tutiori animarum eis commiſſarum ſalute, ut, diſtincto populo in certas, propriasque Parochias, unicuique ſuum perpetuum, peculiaremque Parochum aſſignent, qui eas cognoſcere valeat, & a quo ſolo licite Sacramenta ſuſcipiant; aut alio utiliori modo, prout loci qualitas exegerit, provideant. Idemque in iis civitatibus, ac locis, ubi nullæ ſunt Parochiales, quamprimum fieri curent: non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus.

CAPUT XIV.

Ne quis admittatur ad poſſeſſionem beneficii, aut diſtributionum, cum fructuum diſtributione in uſus non pios convertenda.

In pluribus Eccleſiis, tam Cathedralibus, quam Collegiatis, & Parochialibus, ex earum Conſtitutionibus, aut ex prava conſuetudine obſervari intelligitur; ut in electione, præſentatione, nominatione, inſtitutione, confirmatione, collatione, vel alia proviſione, ſive admiſſione ad poſſeſſionem alicujus Cathedralis Eccleſiæ, vel beneficii, Canonicatuum, aut Præbendarum, vel partem proventuum, ſeu ad diſtributiones quotidianas certæ conditiones, ſeu deductiones ex fructibus, ſolutiones, promiſſiones, compenſationesve illicitæ: aut etiam, quæ in aliquibus Eccleſiis dicuntur Turnorum lucra, interponantur: hæc cum ſancta Synodus deteſtetur, mandat Epiſcopis, ut, quæcumque hujusmodi in uſus pios non convertuntur, atque ingreſſus eos, qui ſimoniacæ labis, aut ſordidæ avaritiæ ſuſpicionem habent, fieri non permittant; ipſique diligenter de eorum conſtitutionibus, ſive conſuetudinibus ſuper prædictis cognoſcant; & illis tantum, quas ut laudabiles probaverint, exceptis, reliquas, ut pravas, ac ſcandaloſas, rejiciant, & aboleant. Eos vero, qui adverſus hæc, in præſenti Decreto comprehenſa, quavis ratione commiſerint, pœnis, contra Simoniacos editis, ſacris Canonibus, & variis Summorum Pontificum Conſtitutionibus, quas omnes innovat, teneri decernit: non obſtantibus quibuscumque ſtatutis, conſtitutionibus, conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, etiam Apoſtolica auctoritate confirmatis: de quarum ſurreptione, obreptione, & intentionis defectu Epiſcopus, tamquam Apoſtolicæ Sedis delegatus, cognoſcere poſſit.

CAPUT XV.

Ratio augendi tenues Præbendas Eccleſiarum Cathedralium, & Collegiatarum inſignium.

In Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis inſignibus, ubi frequentes, adeoque tenues ſunt Præbendæ ſimul cum diſtributionibus quotidianis, ut ſuſtinendo decenti Canonicorum gradui pro loci, & perſonarum qualitate non ſufficiant; liceat Epiſcopis cum conſenſu Capituli, vel aliquot ſimplicia beneficia, non tamen regularia, iis unire; vel, ſi hac ratione provideri non poſſit, aliquibus ex iis ſuppreſſis, cum Patronorum conſenſu, ſi de jure patronatus laicorum ſint: quarum fructus & proventus reliquarum præbendarum diſtributionibus quotidianis applicentur, eos ad pauciorem numerum reducere; ita tamen, ut tot ſuperſint, quæ Divino cultui celebrando, ac dignitati Eccleſiæ commode valeant reſpondere: non obſtantibus quibuſcumque conſtitutionibus & privilegiis, aut quacumque reſervatione generali, vel ſpeciali, aut affectione: neque prædictæ uniones, aut ſuppreſſiones tolli, ſeu impediri poſſint ex quibuſcumque proviſionibus, etiam vigore reſignationis, aut quibusvis aliis derogationibus, vel ſuſpenſionibus.

CAPUT XVI.

Quid muneris incumbat Capitulo, Sede vacante.

Capitulum, Sede vacante, ubi fructuum percipiendorum ei munus incumbit, Oeconomum unum, vel plures fideles, ac diligentes decernat, qui rerum Eccleſiaſticarum, & proventuum curam gerant, quorum rationem ei, ad quem pertinebit, ſint reddituri. Item Officialem, ſeu Vicarium infra octo dies poſt mortem Epiſcopi conſtituere, vel exiſtentem confirmare omnino teneatur, qui ſaltem in jure Canonico ſit Doctor, vel Licentiatus, vel alias, quantum fieri poterit, idoneus. Si ſecus factum fuerit, ad Metropolitanum deputatio hujuſmodi devolvatur. Et, ſi Eccleſia ipſa Metropolitana fuerit, aut exempta, Capitulumque, ut præfertur, negligens fuerit; tunc antiquior Epiſcopus ex Suffraganeis in Metropolitana, & propinquior Epiſcopus in exempta, Oeconomum, & Vicarium idoneos poſſit conſtituere. Epiſcopus vero, ad eandem Eccleſiam vacantem promotus, ex iis, quæ ad eum ſpectant, ab eisdem Oeconomo, Vicario, & aliis quibuſcumque Officialibus, & Adminiſtratoribus, qui, Sede vacante, fuerunt a Capitulo, vel ab aliis, in ejus locum conſtituti, etiam ſi fuerint ex eodem Capitulo, rationem exigat officiorum, jurisdictionis, adminiſtrationis, aut cujuſcumque eorum muneris; poſſitque eos punire, qui in eorum officio, ſeu adminiſtratione deliquerint: etiam ſi prædicti Officiales, redditis rationibus, a Capitulo, vel a deputatis ab eodem, abſolutionem, aut liberationem obtinuerint. Eidem quoque Epiſcopo teneatur Capitulum de ſcripturis, ad Eccleſiam pertinentibus, ſi quæ ad Capitulum pervenerunt, rationem reddere.

CAPUT XVII.

Beneficiorum collationi, & plurium retentioni modus ſtatuitur.

Cum Eccleſiaſticus ordo pervertatur, quando unus plurium officia occupat Clericorum; ſancte ſacris Canonibus cautum fuit, neminem oportere in duabus Eccleſiis conſcribi. Verum quoniam multi improbæ cupiditatis affectu ſe ipſos, non Deum, decipientes, ea, quæ bene conſtituta ſunt, variis artibus eludere, & plura ſimul beneficia obtinere non erubeſcunt: ſancta Synodus debitam regendis Eccleſiis diſciplinam reſtituere cupiens, præſenti decreto, quod in quibuſcumque perſonis, quocumque titulo, etiam ſi Cardinalatus honore fulgeant, mandat obſervari; ſtatuit, ut in poſterum unum tantum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferatur. Quod quidem, ſi ad vitam ejus, cui confertur, honeſte ſuſtentandam non ſufficiat; liceat nihilominus aliud ſimplex ſufficiens, dummodo utrumq; perſonalem reſidentiam non requirat, eidem conferri. Hæcque non modo ad Cathedrales

Digitized by Google

Eccleſias, ſed etiam ad alia omnia beneficia, tam ſæcularia, quam regularia quæcumque, etiam commendata, pertineant, cujuſcumque tituli, ac qualitatis exiſtant. Illi vero, qui in præſenti plures Parochiales Eccleſias, aut unam Cathedralem, & aliam Parochialem obtinent, cogantur omnino, quibuſcumque diſpenſationibus, ac unionibus ad vitam non obſtantibus, una tantum Parochiali, vel ſola Cathedrali retenta, alias Parochiales infra ſpatium ſex menſium dimittere: alioquin tam Parochiales, quam beneficia omnia, quæ obtinent, ipſo jure vacare cenſeantur; ac tamquam vacantia libere aliis idoneis conferantur; nec ipſi antea illa obtinentes, tuta conſcientia, fructus poſt dictum tempus retineant. Optat autem ſancta Synodus, ut reſignantium neceſſitatibus commoda aliqua ratione, prout ſummo Pontifici videbitur, provideatur.

CAPUT XVIII.

Eccleſia Parochiali vacante, deputandus ab Epiſcopo Vicarius, donec illi provideatur de Parocho. Nominati ad Parochiales qua forma & a quibus examinari debeant.

Expedit maxime animarum ſaluti, a dignis, atque idoneis Parochis gubernari. Id ut diligentius, ac rectius perficiatur, ſtatuit ſancta Synodus, ut, cum Parochialis Eccleſiæ vacatio, etiam ſi cura Eccleſiæ, vel Epiſcopo incumbere dicatur, & per unum, vel plures adminiſtretur, etiam in Eccleſiis patrimonialibus, ſeu receptivis nuncupatis, in quibus conſuevit Epiſcopus uni, vel pluribus curam animarum dare, quos omnes ad infraſcriptum examen teneri mandat, per obitum, vel reſignationem, etiam in Curia, ſeu aliter quomodocumque contigerit; etiam ſi ipſa Parochialis Eccleſia reſervata, vel affecta fuerit generaliter, vel ſpecialiter, etiam vigore indulti, ſeu privilegii in favorem Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, ſeu Abbatum, vel Capitulorum: debeat Epiſcopus ſtatim, habita notitia vacationis Eccleſiæ, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium, cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis aſſignatione, conſtituere; qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore provideatur. Porro Epiſcopus, & qui jus Patronatus habet, intra decem dies, vel aliud tempus, ab Epiſcopo præſcribendum, idoneos aliquot Clericos ad regendam Eccleſiam coram deputandis examinatoribus nominet. Liberum ſit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, ut poſſit poſtea de cujuſlibet ætate, moribus, & ſufficientia fieri diligens inquiſitio. Et, ſi Epiſcopo, aut Synodo Provinciali pro regionis more videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari. Tranſacto conſtituto tempore, omnes qui deſcripti fuerint, examinentur ab Epiſcopo, ſive, eo impedito, ab ejus Vicario Generali, atque ab aliis Examinatoribus non paucioribus, quam tribus; quorum votis, ſi pares aut ſingulares fuerint, accedere poſſit Epiſcopus, vel Vicarius, quibus magis videbitur. Examinatores autem ſingulis annis in Diœceſana Synodo ab Epiſcopo, vel ejus Vicario ad minus ſex proponantur; qui Synodo ſatisfaciant, & ab ea probentur. Advenienteque vacatione cujuſlibet Eccleſiæ, tres ex illis eligat Epiſcopus, qui cum eo examen perficiant; indeque ſuccedente alia vacatione, aut eoſdem, aut alios tres, quos maluerit, ex prædictis illis ſex eligat. Sint vero hi Examinatores, Magiſtri, ſeu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut jure Canonico, vel alii Clerici, ſeu Regulares, etiam ex ordine mendicantium, aut etiam ſæculares, qui ad id videbuntur magis idonei, jurentque omnes ad ſancta Dei Evangelia, ſe, quacumque humana affectione poſtpoſita, fideliter munus executuros. Caveantque, ne quidquam prorſus occaſione hujus examinis nec ante, nec poſt accipiant: alioquin ſimoniæ vitium tam ipſi, quam alii dantes incurrant; a qua abſolvi nequeant, niſi dimiſſis beneficiis, quæ quomodocumque etiam antea obtinebant; & ad alia in poſterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus non ſolum coram Deo, ſed etiam in Synodo Provinciali, ſi opus erit, rationem reddere teneantur, a qua, ſi quid contra officium eos feciſſe compertum fuerit, graviter ejus arbitrio puniri poſſint.

ſint. Peracto deinde examine renuncientur, quotcumque ab his idonei judicati fuerint ætate, moribus, doctrina, prudentia, & aliis rebus ad vacantem Eccleſiam gubernandam opportunis. Ex hisque Epiſcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum judicaverit; atque illi, & non alteri, collatio Eccleſiæ ab eo fiat, ad quem ſpectabit eam conferre. Si vero juris Patronatus Eccleſiaſtici erit; ac inſtitutio ad Epiſcopum, & non alium pertineat; is, quem Patronus digniorem inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Epiſcopo præſentare teneatur, ut ab eo inſtituatur. Cum vero inſtitutio ab alio, quam ab Epiſcopo, erit facienda; tunc Epiſcopus ſolus ex dignis eligat digniorem, quem Patronus ei præſentet, ad quem inſtitutio ſpectat. Quod ſi jus Patronatus laicorum fuerit, debeat, qui a Patrono præſentatus erit, ab eisdem deputatis, ut ſupra, examinari, & non, niſi idoneus repertus fuerit, admitti. In omnibusque ſupra dictis caſibus non cuiquam alteri, quam uni ex prædictis examinatis, & ab Examinatoribus approbatis, juxta ſupradictam regulam, de Eccleſia provideatur, nec prædictorum examinatorum relationem, quo minus excecutionem habeat, ulla devolutio, aut appellatio, etiam ad Sedem Apoſtolicam, ſive ejusdem Sedis Legatos, aut Vice-Legatos, aut Nuncios, ſeu Epiſcopos, aut Metropolitanos, Primates, vel Patriarchas interpoſita, impediat, aut ſuſpendat; alioquin Vicarius, quem Eccleſiæ vacanti antea Epiſcopus arbitrio ſuo ad tempus deputavit, vel forſan poſtea deputabit, ab ejus Eccleſiæ cuſtodia, & adminiſtratione non amoveatur, donec aut eidem, aut alteri, qui probatus, & electus fuerit, ut ſupra, ſit proviſum: alias proviſiones omnes, ſeu inſtitutiones, præter ſupradictam formam factæ, ſurrepticiæ eſſe cenſeantur: non obſtantibus huic Decreto exemptionibus, indultis, privilegiis, præventionibus, affectionibus, novis proviſionibus, indultis conceſſis quibuscumque Univerſitatibus, etiam ad certam ſummam, & aliis impedimentis quibuscumque. Si tamen adeo exigui redditus dictæ Parochiales fuerint, ut totius hujus examinationis operam non ferant; aut nemo ſit, qui ſe examini quærat ſubjicere; aut ob apertas factiones, ſeu diſſidia, quæ in aliquibus locis reperiuntur, facile graviores rixæ, ac tumultus poſſint excitari: poterit Ordinarius, ſi pro ſua conſcientia cum deputatorum conſilio ita expedire arbitrabitur, hac forma omiſſa, privatum aliud examen, cæteris tamen, ut ſupra, ſervatis, adhibere. Licebit etiam Synodo Provinciali, ſi qua in ſupradictis circa examinationis formam addenda, remittendave eſſe cenſuerit, providere.

CAPUT XIX.

Mandata de providendo, exſpectativæ & alia id genus antiquantur.

Decernit Sancta Synodus, Mandata de providendo, & gratias, quæ exſpectativæ dicuntur, nemini amplius, etiam Collegiis, Univerſitatibus, Senatibus, & aliis ſingularibus perſonis, etiam ſub nomine indulti, aut ad certam ſummam, vel alio quovis colore concedi, nec hactenus conceſſis cuiquam uti licere. Sed nec reſervationes mentales, nec aliæ quæcumque gratiæ ad vacatura, nec indulta ad alienas Eccleſias, vel Monaſteria, alicui, etiam ex Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, concedantur, & hactenus conceſſa, abrogata eſſe cenſeantur.

CAPUT XX.

Ratio tractandi cauſas, ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, præſcribitur.

Causæ omnes, ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes, etiam ſi beneficiales ſint, in prima inſtantia coram Ordinariis locorum dumtaxat cognoſcantur, atque omnino, ſaltem infra biennium a die motæ litis, terminentur: alioquin poſt id ſpatium liberum ſit partibus, vel alteri illarum, Judices ſuperiores, alias tamen competentes, adire; qui cauſam in eo ſtatu, quo fuerit, aſſumant, & quamprimum terminari curent; nec antea aliis committantur, nec avocentur: neque appellationes ab eisdem interpoſitæ, per Superiores quoscumque recipiantur; eorumve commiſſio, aut inhibitio fiat, niſi a definitiva, vel a definitivæ vim habente, & cujus gravamen per appellationem

tionem a definitiva reparari nequeat. Ab his excipiantur cauſæ, quæ juxta Canonicas Sanctiones apud Sedem Apoſtolicam ſunt tractandæ; vel quas ex urgenti, rationabilique cauſa judicaverit Summus Romanus Pontifex, per ſpeciale reſcriptum Signaturæ Sanctitatis ſuæ, manu propria ſubſcribendum, committere, aut avocare. Ad hæc, cauſæ matrimoniales, & criminales, non Decani, Archi-Diaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam viſitando, ſed Epiſcopi tantum examini, & jurisdictioni relinquantur; etiam ſi in præſenti inter Epiſcopum, & Decanum, ſeu Archi-Diaconum, aut alios inferiores ſuper cauſarum iſtarum cognitione lis aliqua in quacumque inſtantia pendeat: coram quo, ſi pars vere paupertatem probaverit, non cogatur extra Provinciam nec in ſecunda, nec in tertia inſtantia in eadem cauſa matrimoniali litigare; niſi pars altera & alimenta, & expenſas litis velit ſubminiſtrare. Legati quoque, etiam de latere, Nuncii, Gubernatores Eccleſiaſtici, aut alii quarumcumque Facultatum vigore, non ſolum Epiſcopos in prædictis cauſis impedire, aut aliquo modo eorum juriſdictionem iis præripere, aut turbare non præſumant; ſed nec etiam contra Clericos, aliasve perſonas Eccleſiaſticas, niſi Epiſcopo prius requiſito, eoque negligente, procedant: alias eorum proceſſus ordinationesve nullius momenti ſint; atque ad damni ſatisfactionem, partibus illati, teneantur. Præterea, ſi quis in caſibus a jure permiſſis appellaverit, aut de aliquo gravamine conqueſtus fuerit; ſeu alias ob lapſum biennii, de quo ſupra, ad alium Judicem recurrerit; teneatur acta omnia, coram Epiſcopo geſta, ad Judicem appellationis expenſis ſuis transferre, eodem (*) Epiſcopo prius admonito, ut, ſi quid ei pro cauſæ inſtructione videbitur, poſſit Judici appellationis ſignificare. Quod ſi appellatus compareat; cogatur tunc is quoque actorum, quæ translata ſunt, expenſas, pro portione ſua, ſi illis uti voluerit, ſubire; niſi aliter ex loci conſuetudine ſervetur, ut ſcilicet ad appellantem integrum hoc onus pertineat. Porro ipſam actorum copiam teneatur Notarius, congrua mercede accepta, appellanti quanto citius, & ad minus intra menſem, exhibere. Qui Notarius, ſi in differenda exhibitione fraudem fecerit; ab officii adminiſtratione arbitrio Ordinarii ſuſpendatur; & ad dupli pœnam, quanti ea lis fuerit, inter appellantem, & pauperes loci diſtribuendam, compellatur. Judex vero, ſi & ipſe impedimenti hujus conſcius, particepsve fuerit, aliterve obſtiterit, ne appellanti integre acta intra tempus traderentur; ad eandem dupli pœnam, prout ſupra, teneatur: non obſtantibus, quo ad omnia ſupra ſcripta, privilegiis, indultis, concordiis, quæ ſuos tantum teneant auctores, & aliis quibuscumque conſuetudinibus.

CAPUT XXI.

Declaratur ex certis verbis ſupra poſitis non immutari ſolitam rationem tractandi negotia in Generalibus Conciliis.

Cupiens ſancta Synodus, ut ex Decretis ab ea editis nulla umquam futuris temporibus dubitandi occaſio oriatur, verba illa, poſita in Decreto, publicato Seſſione prima, ſub Beatiſſimo Domino noſtro Pio Quarto, videlicet: Quæ proponentibus Legatis, ac Præſidentibus, ad horum temporum levandas calamitates, ſedandas de religione controverſias, coercendas linguas doloſas, depravatorum morum abuſus corrigendos, Eccleſiæ veram, & Chriſtianam pacem conciliandam apta, & idonea ipſi ſanctæ Synodo videbuntur: explicando declarat, mentis ſuæ non fuiſſe, ut ex prædictis verbis ſolita ratio tractandi negotia in Generalibus Conciliis ulla ex parte immutaretur; neque novi quidquam, præter id, quod a ſacris Canonibus, vel generalium Synodorum forma hactenus ſtatutum eſt, cuiquam adderetur, vel detraheretur.

Indictio futuræ Seſſionis.

Insuper, eadem Sacroſancta Synodus proximam futuram Seſſionem feria quinta poſt Conceptionem Beatæ Mariæ Virginis, quæ erit dies nona menſis

(*) *In Pariſina additur: tamen.*

menſis Decembris, proxime venturi, habendam eſſe ſtatuit, & decernit, cum poteſtate etiam abbreviandi. In qua Seſſione tractabitur de ſexto, nunc in eam dilato capite, & de reliquis Reformationis capitibus jam exhibitis, deque aliis ad eam pertinentibus. Si vero opportunum videbitur, & tempus patietur, poterit etiam de nonnullis dogmatibus tractari, prout ſuo tempore in Congregationibus proponentur.

Abbreviata eſt dies Seſſionis.

SESSIO XXV.

QUÆ EST NONA, ET ULTIMA SUB PIO IV. PONT. MAX. COEPTA DIE III., ABSOLUTA DIE IV. DECEMBR. MDLXIII.

DECRETUM DE PURGATORIO.

CUM Catholica Eccleſia, Spiritu Sancto edocta, ex ſacris literis, & antiqua Patrum traditione, in ſacris Conciliis, & noviſſime in hac Oecumenica Synodo docuerit, Purgatorium eſſe; animasque ibi detentas, fidelium ſuffragiis, potiſſimum vero acceptabili altaris Sacrificio juvari; præcipit ſancta Synodus Epiſcopis, ut ſanam de Purgatorio doctrinam, a ſanctis Patribus, & ſacris Conciliis traditam, a Chriſti fidelibus credi, teneri, doceri, & ubique prædicari, diligenter ſtudeant. Apud rudem vero plebem difficiliores, ac ſubtiliores quæſtiones, quæque ad ædificationem non faciunt, & ex quibus plerumque nulla fit pietatis acceſſio, a popularibus Concionibus ſecludantur. Incerta item, vel quæ ſpecie falſi laborant, evulgari, ac tractari non permittant. Ea vero, quæ ad curioſitatem quandam, aut ſuperſtitionem ſpectant, vel turpe lucrum ſapiunt, tamquam ſcandala, & fidelium offendicula prohibeant. Curent autem Epiſcopi, ut fidelium vivorum ſuffragia, Miſſarum ſcilicet ſacrificia, orationes, eleemoſynæ, aliaque pietatis opera, quæ a fidelibus pro aliis fidelibus defunctis fieri conſueverunt, ſecundum Eccleſiæ inſtituta pie, & devote fiant; & quæ pro illis ex teſtatorum fundationibus, vel alia ratione debentur, non perfunctorie, ſed a Sacerdotibus, & Eccleſiæ Miniſtris, & aliis, qui hoc præſtare tenentur, diligenter, & accurate perſolvantur.

De invocatione, veneratione, & Reliquiis Sanctorum, & ſacris imaginibus.

MANDAT Sancta Synodus omnibus Epiſcopis, & cæteris docendi munus, curamque ſuſtinentibus, ut juxta Catholicæ, & Apoſtolicæ Eccleſiæ uſum, a primævis Chriſtianæ Religionis temporibus receptum, ſanctorumque Patrum conſenſionem, & ſacrorum Conciliorum Decreta, in primis de Sanctorum interceſſione, invocatione, Reliquiarum honore, & legitimo imaginum uſu, fideles diligenter inſtruant, docentes eos, Sanctos, una cum Chriſto regnantes, orationes ſuas pro hominibus DEO offerre; bonum, atque utile eſſe, ſuppliciter eos invocare; & ob beneficia impetranda a DEO per filium ejus JESUM CHRISTUM, Dominum noſtrum, qui ſolus noſter Redemptor & Salvator eſt, ad eorum orationes, opem, auxiliumque confugere: illos vero, qui negant Sanctos, æterna felicitate in cœlo fruentes, invocandos eſſe; aut qui aſſerunt, vel illos pro hominibus non orare; vel eorum, ut pro nobis etiam ſingulis orent, invocationem eſſe idololatriam; vel pugnare cum verbo Dei, adverſarique honori unius Mediatoris DEI, & hominum JESU CHRISTI; vel ſtultum eſſe, in cœlo regnantibus voce, vel mente ſupplicare; impie ſentire. Sanctorum quoque Martyrum, & aliorum cum Chriſto viventium, ſancta corpora, quæ viva membra fuerunt Chriſti, (a) & templum Spiritus Sancti, ab ipſo ad æternam vitam ſuſcitanda, & glorificanda, a fidelibus veneranda eſſe: per quæ multa beneficia a DEO hominibus præſtantur: ita ut affirmantes, Sanctorum Reliquiis venerationem, atque hono-

(a) Cor. 3.

Digitized by Google

honorem non deberi; vel eas, aliaque ſacra monumenta a fidelibus inutiliter honorari; atque eorum opis impetrandæ cauſa Sanctorum memorias fruſtra frequentari; omnino damnandos eſſe, prout jampridem eos damnavit, & nunc etiam damnat Eccleſia. Imagines porro Chriſti, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum, in templis præſertim habendas, & retinendas, eisque debitum honorem, & venerationem impertiendam; non quod credatur, ineſſe aliqua in iis Divinitas, vel virtus, propter quam ſint colendæ; vel quod ab eis ſit aliquid petendum; vel quod fiducia in imaginibus ſit figenda; veluti olim fiebat a Gentibus, quæ in idolis ſpem ſuam collocabant; ſed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quæ illæ repræſentant: ita ut per imagines, quas oſculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Chriſtum adoremus; & Sanctos, quorum illæ ſimilitudinem gerunt, veneremur. Id quod Conciliorum, præſertim vero ſecundæ Nicænæ Synodi Decretis contra imaginum oppugnatores eſt ſancitum.

Illud vero diligenter doceant Epiſcopi, per hiſtorias myſteriorum noſtræ redemptionis, picturis, vel aliis ſimilitudinibus expreſſas, erudiri, & confirmari populum in articulis fidei commemorandis, & aſſidue recolendis: tum vero ex omnibus ſacris imaginibus magnum fructum percipi; non ſolum quia admonetur populus beneficiorum, & munerum, quæ a Chriſto ſibi collata ſunt; ſed etiam, quia Dei per Sanctos miracula, & ſalutaria exempla oculis fidelium ſubjiciuntur: ut pro iis Deo gratias agant, ad Sanctorumque imitationem vitam, moresque ſuos componant; excitenturque ad adorandum, ac diligendum Deum, & ad pietatem colendam. Si quis autem his Decretis contraria docuerit, aut ſenſerit; anathema ſit. In has autem ſanctas & ſalutares obſervationes ſi qui abuſus irrepſerint, eos prorſus aboleri ſancta Synodus vehementer cupit; ita ut nullæ falſi dogmatis imagines, & rudibus perículoſi erroris occaſionem præbentes, ſtatuantur. Quod ſi aliquando hiſtorias, & narrationes ſacræ Scripturæ, cum id indoctæ plebi expediet, exprimi, & figurari contigerit; doceatur populus, non propterea Divinitatem figurari, quaſi corporeis oculis conſpici, vel coloribus, aut figuris exprimi poſſit. Omnis porro ſuperſtitio in Sanctorum invocatione, Reliquiarum veneratione, & imaginum ſacro uſu tollatur; omnis turpis quæſtus eliminetur; omnis denique laſcivia vitetur; ita ut procaci venuſtate imagines non pingantur, nec ornentur; & Sanctorum celebratione, ac Reliquiarum viſitatione homines ad comeſſationes, atque ebrietates non abutantur; quaſi feſti dies in honorem Sanctorum per luxum, ac laſciviam agantur. Poſtremo, tanta circa hæc diligentia, & cura ab Epiſcopis adhibeatur, ut nihil inordinatum, aut præpoſtere, & tumultuarie accommodatum, nihil profanum, nihilque inhoneſtum appareat, (*b*) cum domum Dei deceat ſanctitudo. Hæc ut fidelius obſerventur, ſtatuit ſancta Synodus, nemini licere ullo in loco, vel Eccleſia, etiam quomodolibet exempta, ullam inſolitam ponere, vel ponendam curare imaginem, niſi ab Epiſcopo approbata fuerit; nulla etiam admittenda eſſe nova miracula, nec novas Reliquias recipiendas, niſi eodem recognoſcente & approbante Epiſcopo. Qui ſimul, atque de iis aliquid compertum habuerit, adhibitis in conſilium Theologis, & aliis piis viris, ea faciat, quæ veritati, & pietati conſentanea judicaverit. Quod ſi aliquis dubius, aut difficilis abuſus ſit extirpandus; vel omnino aliqua de iis rebus gravior quæſtio incidat: Epiſcopus, antequam controverſiam dirimat, Metropolitani, & Comprovincialium Epiſcoporum in Concilio Provinciali ſententiam expectet; ita tamen, ut nihil, inconſulto Sanctiſſimo Romano Pontifice, novum, aut in Eccleſia hactenus inuſitatum, decernatur.

DE

(*b*) Pſal. 92.

DE REGULARIBUS, ET MONIALIBUS.

EADEM Sacroſancta Synodus, Reformationem proſequens, ea, quæ ſequuntur, ſtatuenda eſſe cenſuit.

CAPUT I.

Regulares omnes ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum, vitam inſtituant. Id ut fiat, Superiores ſedulo curent.

QUONIAM non ignorat ſancta Synodus, quantum ex Monaſteriis pie inſtitutis, & recte adminiſtratis, in Eccleſia Dei ſplendoris, atque utilitatis oriatur; neceſſarium eſſe cenſuit, quo facilius, ac maturius, ubi collapſa eſt, vetus, & Regularis diſciplina inſtauretur, & conſtantius, ubi conſervata eſt, perſeveret, præcipere, prout hoc Decreto præcipit, ut omnes Regulares, tam viri, quam mulieres, ad Regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant, & componant; atque in primis, quæ ad ſuæ Profeſſionis perfectionem, ut obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, ac ſi quæ alia ſunt alicujus Regulæ, & Ordinis peculiaria vota, & præcepta, ad eorum reſpective eſſentiam, nec non ad communem vitam, victum, & veſtitum conſervanda pertinentia, fideliter obſervent. Omniſque cura, & diligentia a Superioribus adhibeatur tam in Capitulis generalibus, & Provincialibus, quam in eorum viſitationibus, quæ ſuis temporibus facere non prætermittant, ut ab illis non recedatur: cum compertum ſit, ab eis non poſſe ea, quæ ad ſubſtantiam Regularis vitæ pertinent, relaxari. Si enim illa, quæ baſes ſunt, & fundamenta totius Regularis diſciplinæ, exacte non fuerint conſervata; totum corruat ædificium neceſſe eſt.

CAPUT II.

Proprietas Regularibus omnino prohibetur.

NEMINI igitur Regularium, tam virorum, quam mulierum, liceat bona immobilia, vel mobilia, cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquiſita, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus, poſſidere, vel tenere; ſed ſtatim ea Superiori tradantur, Conventuique incorporentur. Nec deinceps liceat Superioribus, bona ſtabilia alicui Regulari concedere, etiam ad uſumfructum, vel uſum, adminiſtrationem, aut commendam. Adminiſtratio autem bonorum, Monaſteriorum, ſeu Conventuum, ad ſolos Officiales eorundem, ad nutum Superiorum amovibiles, pertineat. Mobilium vero uſum ita Superiores permittant, ut eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt, conveniat; nihilque ſuperflui in ea ſit; nihil etiam, quod ſit neceſſarium, eis denegetur. Quod ſi quis aliter quidquam tenere deprehenſus, aut convictus fuerit; is biennio activa & paſſiva voce privatus ſit; atque etiam juxta ſuæ Regulæ, & Ordinis Conſtitutiones puniatur.

CAPUT III.

Omnia Monaſteria, quæ hic non prohibentur, poſſunt poſſidere bona immobilia: numerus perſonarum in illis pro modo facultatum, aut eleemoſynarum conſtituendus: nulla ſine licentia Epiſcopi erigenda.

CONCEDIT ſancta Synodus omnibus Monaſteriis, & domibus tam virorum, quam mulierum, & mendicantium, exceptis domibus Fratrum ſancti Franciſci, Capucinorum, & eorum, qui Minorum de Obſervantia vocantur, etiam quibus aut ex Conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut ex privilegio Apoſtolico non erat conceſſum, ut deinceps bona immobilia eis poſſidere liceat. Quod ſi aliqua loca ex prædictis, quibus auctoritate Apoſtolica ſimilia bona poſſidere permiſſum erat, eis ſpoliata ſint; eadem omnia illis reſtituenda eſſe decernit. In prædictis autem Monaſteriis, & domibus tam virorum, quam mulierum, bona immobilia poſſidentibus, (*) vel non poſſidentibus, is tantum numerus conſtituatur, ac in poſterum conſervetur, qui vel ex redditibus propriis Monaſteriorum, vel ex con-

(*) *Verba iſta:* vel non poſſidentibus, *omiſſa ſunt in editione Pariſina.*

Digitized by Google

conſuetis eleemoſynis commode poſſit ſuſtentari: nec de cætero ſimilia loca erigantur ſine Epiſcopi, in cujus Diœceſi erigenda ſunt, licentia prius obtenta.

CAPUT IV.

Regularis ſine Superioris licentia nec ſe obſequio alterius loci, aut perſonæ ſubjiciat, nec a Conventu recedat: Abſens ſtudiorum cauſa in Conventibus commoretur.

Prohibet ſancta Synodus, ne quis Regularis, ſine ſui Superioris licentia, prædicationis, vel lectionis, aut cujusvis pii operis prætextu, ſubjiciat ſe obſequio alicujus Prælati, Principis, vel Univerſitatis, vel Communitatis, aut alterius cujuscumque perſonæ, ſeu loci; neque ei aliquod privilegium, aut facultas, ab aliis ſuper iis obtenta, ſuffragetur. Quod ſi contra fecerit; tamquam inobediens arbitrio Superioris puniatur. Nec liceat Regularibus a ſuis Conventibus recedere, etiam prætextu, ad Superiores ſuos accedendi; niſi ab eisdem miſſi, aut vocati fuerint. Qui vero ſine prædicto mandato, in ſcriptis obtento, repertus fuerit; ab Ordinariis locorum tamquam deſertor ſui inſtituti puniatur. Illi autem, qui ſtudiorum cauſa ad Univerſitates mittuntur, in Conventibus tantum habitent: alioquin ab Ordinariis contra eos procedatur.

CAPUT V.

Clauſuræ Monialium, præſertim quæ extra urbes agunt, providetur.

Bonifacii Octavi Conſtitutionem, quæ incipit: Periculoſo, renovans ſancta Synodus, univerſis Epiſcopis ſub obteſtatione Divini Judicii, & interminatione maledictionis æternæ, præcipit, ut in omnibus Monaſteriis, ſibi ſubjectis, ordinaria, in aliis vero Sedis Apoſtolicæ auctoritate, clauſuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter reſtitui, & ubi inviolata eſt, conſervari maxime procurent: inobedientes, atque contradictores per cenſuras Eccleſiaſticas, aliasque pœnas, quacumque appellatione poſtpoſita, compeſcentes, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis. Quod auxilium ut præbeatur, omnes Chriſtianos Principes hortatur ſancta Synodus, & ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda, omnibus Magiſtratibus ſæcularibus injungit. Nemini autem Sanctimonialium liceat, poſt profeſſionem exire a Monaſterio etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa, ab Epiſcopo approbanda: indultis quibuscumq; & Privilegiis non obſtantibus. Ingredi autem intra ſepta Monaſterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut condicionis, ſexus, vel ætatis fuerint, ſine Epiſcopi, vel Superioris licentia, in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna, ipſo facto incurrenda. Dare autem tantum Epiſcopus, vel Superior licentiam debet in caſibus neceſſariis; neque alius ullo modo poſſit, etiam vigore cujuscumque facultatis, vel indulti hactenus conceſſi, vel in poſterum concedendi. Et quia Monaſteria Sanctimonialium extra mœnia urbis, vel oppidi conſtituta, malorum hominum prædæ, & aliis facinoribus ſine ulla ſæpe cuſtodia ſunt expoſita; curent Epiſcopi, & alii Superiores, ſi ita videbitur expedire, ut Sanctimoniales ex iis ad nova, vel antiqua Monaſteria intra urbes, vel oppida frequentia reducantur, invocato etiam auxilio, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis. Impedientes vero, vel non obedientes per cenſuras Eccleſiaſticas parere compellant.

CAPUT VI.

Ratio eligendi Superiores.

In electione Superiorum quorumcumque, Abbatum temporalium, & aliorum Officialium, ac Generalium, & Abbatiſſarum, atque aliarum Præpoſitarum, quo omnia recte, & ſine ulla fraude fiant, in primis ſancta Synodus diſtricte præcipit, omnes ſupradictos eligi debere per vota ſecreta; ita ut ſingulorum eligentium nomina numquam publicentur. Nec in poſterum liceat, Provinciales, aut Abbates, Priores, aut alios quoscumque Titulares ad effectum electionis faciendæ conſtituere; aut voces, & ſuffragia abſentium ſupplere. Si vero contra hujus Decreti Conſtitu-

ſtitutionem aliquis electus fuerit; electio irrita ſit; & is, qui ad hunc effectum ſe in Provincialem, Abbatem, aut Priorem creari permiſerit; deinceps ad omnia Officia, in religione obtinenda, inhabilis exiſtat; facultateſque ſuper his conceſſæ, eo ipſo abrogatæ cenſeantur; &, ſi in poſterum aliæ concedantur, tamquam ſurrepticiæ habeantur.

CAPUT VII.

Quæ & quomodo in Abbatiſſas, & quocumque nomine Præfectas eligendæ: Duobus Monaſteriis nulla præficiatur.

Abbatissa, & Prioriſſa, & quocumque alio nomine Præfecta, vel Præpoſita appelletur, eligatur non minor annis quadraginta, & quæ octo annis poſt expreſſam profeſſionem laudabiliter vixerit. Quod ſi his qualitatibus non reperiatur in eodem Monaſterio, ex alio ejuſdem Ordinis eligi poſſit. Si hoc etiam incommodum Superiori, qui electioni præeſt, videatur; ex iis, quæ in eodem Monaſterio annum trigeſimum exceſſerint, & quinque ſaltem annis poſt profeſſionem recte vixerint, Epiſcopo, vel alio Superiore conſentiente, eligatur. Duobus vero Monaſteriis nulla præficiatur. Et, ſi qua duo, vel plura quocumque modo obtinet, cogatur, uno excepto, intra ſex menſes cætera reſignare. Poſt id vero tempus, niſi reſignaverit, omnia ipſo jure vacent. Is vero, qui electioni præeſt, Epiſcopus, ſive alius Superior clauſtra Monaſterii non ingrediatur; ſed ante cancellorum feneſtellam vota ſingularum audiat, vel accipiat. In reliquis ſerventur ſingulorum Ordinum, vel Monaſteriorum Conſtitutiones.

CAPUT VIII.

Regimen Monaſteriorum, non habentium ordinarios Regulares Viſitatores, quomodo inſtituendum.

Monasteria omnia, quæ generalibus Capitulis, aut Epiſcopis non ſubſunt, nec ſuos habent ordinarios regulares Viſitatores, ſed ſub immediata Sedis Apoſtolicæ protectione, ac directione regi conſueverunt, teneantur infra annum a fine præſentis Concilii, & deinde quolibet triennio ſeſe in Congregationes redigere, juxta formam Conſtitutionis Innocentii III. in Concilio Generali, quæ incipit: In ſingulis: ibique certas regulares perſonas deputare, quæ de modo, & ordine, de prædictis Congregationibus erigendis, ac ſtatutis in eis exequendis deliberent, & ſtatuant. Quod ſi in his negligentes fuerint; liceat Metropolitano, in cujus Provincia prædicta Monaſteria ſunt, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegato, eos pro prædictis cauſis convocare. Quod ſi infra limites unius Provinciæ non ſit ſufficiens talium Monaſteriorum numerus ad erigendam Congregationem; poſſint duarum, vel trium Provinciarum Monaſteria unam facere Congregationem. Ipſis autem Congregationibus conſtitutis, illarum generalia Capitula, & ab illis electi Præſides, vel Viſitatores, eandem habeant auctoritatem in ſuæ Congregationis Monaſteria, ac regulares in eis commorantes, quam alii Præſides, ac Viſitatores in cæteris habent Ordinibus: teneanturque ſuæ Congregationis Monaſteria frequenter viſitare, & illorum reformationi incumbere; & ea obſervare, quæ in ſacris Canonibus, & in hoc ſacro Concilio ſunt decreta. Quod ſi etiam, Metropolitano inſtante, prædicta exequi non curaverint; Epiſcopis, in quorum Diœceſibus loca prædicta ſita ſunt, tamquam Sedis Apoſtolicæ delegatis, ſubdantur.

CAPUT IX.

Monialium Monaſteria immediate ſubjecta Sedi Apoſtolicæ, ab Epiſcopo regantur: alia vero a Deputatis in Capitulis generalibus, vel aliis Regularibus.

Monasteria Sanctimonialium, ſanctæ Sedi Apoſtolicæ immediate ſubjecta, etiam ſub nomine Capitulorum ſancti Petri, vel ſancti Joannis, vel alias quomodocumque nuncupentur, ab Epiſcopis, tamquam dictæ Sedis delegatis, gubernentur, non obſtantibus quibuſcumque. Quæ vero a deputatis in Capitulis generalibus,

libus, vel ab aliis Regularibus, reguntur; ſub eorum cura, & cuſtodia relinquantur.

CAPUT X.

Moniales unoquoque menſe confiteantur & communicent: de Confeſſario extraordinario iis ab Epiſcopo provideatur: Apud illas extra publicam Eccleſiam Euchariſtia non conſervetur.

ATTENDANT diligenter Epiſcopi, & cæteri Superiores Monaſteriorum Sanctimonialium, ut in Conſtitutionibus earum admoneantur Sanctimoniales, ut ſaltem ſemel ſingulis menſibus confeſſionem peccatorum faciant; & ſacroſanctam Euchariſtiam ſuſcipiant; ut eo ſe ſalutari præſidio muniant ad omnes oppugnationes Dæmonis fortiter ſuperandas. Præter ordinarium autem Confeſſorem alius extraordinarius ab Epiſcopo, & aliis Superioribus bis aut ter in anno offeratur, qui omnium confeſſiones audire debeat. Quod vero Sanctiſſimum Chriſti Corpus intra chorum, vel ſepta Monaſterii, & non in publica Eccleſia conſervetur, prohibet ſancta Synodus: non obſtante quocumque indulto, aut privilegio.

CAPUT XI.

In Monaſteriis, quibus imminet cura perſonarum ſæcularium, præter eas, quæ ſunt de illorum familia, viſitet Epiſcopus, & eidem curæ præficiendas examinet, certis exceptis.

IN Monaſteriis, ſeu domibus virorum, ſeu mulierum, quibus imminet animarum cura perſonarum ſæcularium, præter eas, quæ ſunt de illorum Monaſteriorum, ſeu locorum familia, perſonæ, tam regulares, quam ſæculares, hujuſmodi curam exercentes, ſubſint immediate in iis, quæ ad dictam curam, & Sacramentorum adminiſtrationem pertinent, juriſdictioni, viſitationi, & correctioni Epiſcopi, in cujus Diœceſi ſunt ſita. Nec ibi aliqui, etiam ad nutum amovibiles, deputentur, niſi de ejuſdem conſenſu, ac prævio examine, per eum, aut ejus Vicarium faciendo: excepto Monaſterio Cluniacenſi cum ſuis limitibus: & exceptis etiam iis Monaſteriis, ſeu locis, in quibus Abbates Generales, aut Capita Ordinum ſedem ordinariam principalem habent, atque aliis Monaſteriis, ſeu domibus, in quibus Abbates, aut alii Regularium Superiores juriſdictionem Epiſcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent: ſalvo tamen eorum Epiſcoporum jure, qui majorem in prædicta loca, vel perſonas juriſdictionem exercent.

CAPUT XII.

Conformentur Regulares Sæcularibus in obſervatione cenſurarum Epiſcopalium & Feſtorum Diœceſis.

CENSURÆ, & interdicta, nedum a Sede Apoſtolica emanata, ſed etiam ab Ordinariis promulgata, mandante Epiſcopo, a Regularibus in eorum Eccleſiis publicentur, atque ſerventur. Dies etiam feſti, quos in Diœceſi ſua ſervandos idem Epiſcopus præceperit, ab exemptis omnibus, etiam Regularibus, ſerventur.

CAPUT XIII.

Controverſias de præcedentia e veſtigio componat Epiſcopus. Exempti non in ſtrictiori clauſura viventes, ad ſupplicationes publicas accedere compellantur.

CONTROVERSIAS omnes de præcedentia, quæ perſæpe (*) cum ſcandalo oriuntur inter Eccleſiaſticas perſonas, tam ſæculares, quam Regulares, cum in Proceſſionibus publicis, tum in iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda umbella, & aliis ſimilibus, Epiſcopus, amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcumque, componat. Exempti autem omnes, tam Clerici ſæculares, quam regulares, quicumque, etiam Monachi, ad publicas Proceſſiones vocati, accedere compellan-

(*) *In Pariſina:* maximo cum ſcandalo.

Digitized by Google

pellantur, iis tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo vivunt.

CAPUT XIV.

Regulari publice delinquenti pœna a quo irroganda.

Regularis, non ſubditus Epiſcopo, qui intra clauſtra Monaſterii degit, & extra ea ita notorie deliquerit, ut populo ſcandalo ſit; Epiſcopo inſtante, a ſuo Superiore intra tempus, ab Epiſcopo præfigendum, ſevere puniatur; ac de punitione Epiſcopum certiorem faciat: ſin minus, a ſuo Superiore officio privetur, & delinquens ab Epiſcopo puniri poſſit.

CAPUT XV.

Profeſſio non fiat, niſi anno Probationis exacto, & decimo ſexto ætatis completo.

In quacumque Religione, tam virorum, quam mulierum Profeſſio non fiat ante decimum ſextum annum expletum; nec qui minore tempore, quam per annum, poſt ſuſceptum habitum in probatione ſteterit, ad profeſſionem admittatur. Profeſſio autem, antea facta, ſit nulla; nullamque inducat obligationem ad alicujus Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obſervationem, aut ad alios quoſcumque effectus.

CAPUT XVI.

Renuntiatio, aut obligatio facta ante duos menſes proximos Profeſſioni ſit nulla. Finita Probatione, Novitii aut profiteantur, aut ejiciantur. In pio Clericorum Societatis JESU inſtituto nihil innovatur. Cavetur, ne quid ex bonis Novitii Monaſterio tribuatur ante Profeſſionem.

Nulla quoque renunciatio, aut obligatio, antea facta, etiam cum juramento, vel in favorem cujuscumque cauſæ piæ, valeat, niſi cum licentia Epiſcopi, ſive ejus Vicarii, fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem; ac non alias intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſecuta profeſſione: aliter vero facta, etiam ſi cum hujus favoris expreſſa renunciatione, etiam jurata, ſit irrita, & nullius effectus. Finito tempore Novitiatus, Superiores, Novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant, aut e Monaſterio eos ejiciant. Per hæc tamen ſancta Synodus non intendit aliquid innovare, aut prohibere, quin religio Clericorum Societatis JESU, juxta pium eorum inſtitutum, a ſancta Sede Apoſtolica approbatum, Domino, & ejus Eccleſiæ inſervire poſſit: ſed neque ante profeſſionem, excepto victu, & veſtitu, novitii, vel novitiæ illius temporis, quo in probatione eſt, quocumque prætextu, a parentibus, vel propinquis, aut Curatoribus ejus Monaſterio aliquid ex bonis ejusdem tribuatur: ne hac occaſione diſcedere nequeat, quod totam, vel majorem partem ſubſtantiæ ſuæ Monaſterium poſſideat: nec facile, ſi diſceſſerit, id recuperare poſſit: quin potius præcipit ſancta Synodus ſub anathematis pœna dantibus, & recipientibus, ne hoc ullo modo fiat; & ut abeuntibus ante profeſſionem omnia reſtituantur, quæ ſua erant. Quod ut recte fiat, Epiſcopus, etiam per cenſuras Eccleſiaſticas, ſi opus fuerit, compellat.

CAPUT XVII.

Puella major duodecim annis, ſi habitum Regularem ſuſcipere voluerit, exploretur ab Ordinario; iterumque ante Profeſſionem.

Libertati profeſſionis Virginum Deo dicandarum proſpiciens ſancta Synodus, ſtatuit, atque decernit, ut, ſi puella, quæ habitum regularem ſuſcipere voluerit, major duodecim annis ſit; non ante eum ſuſcipiat; nec poſtea ipſa, vel alia profeſſionem emittat, quam exploraverit Epiſcopus, vel, eo abſente, vel impedito, ejus Vicarius, aut aliquis eorum ſumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an coacta, an ſeducta ſit, an ſciat, quid agat. Et ſi voluntas ejus pia, ac libera cognita fuerit; habueritque condiciones requiſitas juxta Mo-

Monaſterii illius, & Ordinis regulam; nec non Monaſterium fuerit idoneum; libere ei profiteri liceat. Cujus profeſſionis tempus ne Epiſcopus ignoret; teneatur Præfecta Monaſterio eum ante menſem certiorem facere. Quod ſi Præfecta certiorem Epiſcopum non fecerit; quamdiu Epiſcopo videbitur, ab officio ſuſpenſa ſit.

CAPUT XVIII.

Ne quis, præterquam in caſibus a jure expreſſis, cogat mulierem ad ingrediendum Monaſterium, aut ingredi volentem prohibeat: pœnitentium, ſeu convertitarum Conſtitutiones ſerventur.

Anathemati ſancta Synodus ſubjicit omnes, & ſingulas perſonas, cujuscumque qualitatis, vel condicionis fuerint, tam Clericos, quam laicos, ſæculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, ſi quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem invitam, præterquam in caſibus in jure expreſſis, ad ingrediendum Monaſterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cujuſcumque religionis, vel ad emittendam profeſſionem; quique conſilium, auxilium, vel favorem dederint; quique ſcientes, eam non ſponte ingredi Monaſterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere, quoquo modo eidem actui vel præſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerint. Simili quoque anathemati ſubjicit eos, qui ſanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo ſine juſta cauſa impedierint. Eaque omnia, & ſingula, quæ ante profeſſionem, vel in ipſa profeſſione fieri oportet, ſerventur non ſolum in Monaſteriis ſubjectis Epiſcopo, ſed & in aliis quibuscumque. Ab his tamen excipiuntur mulieres, quæ Pœnitentes, aut Converticiæ appellantur: in quibus Conſtitutiones earum ſerventur.

CAPUT XIX.

Quomodo in cauſis deficientium a Religione procedendum.

Quicumque Regularis prætendat, ſe per vim, & metum ingreſſum eſſe Religionem; aut etiam dicat, ante ætatem debitam profeſſum fuiſſe; aut quid ſimile; velitque habitum dimittere quacumque de cauſa, aut etiam cum habitu diſcedere ſine licentia Superiorum; non audiatur, niſi intra quinquennium tantum a die profeſſionis, & tunc non aliter, niſi cauſas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore ſuo, & Ordinario. Quod ſi antea habitum ſponte dimiſerit; nullatenus ad allegandum quamcumque cauſam admittatur; ſed ad Monaſterium redire cogatur, & tamquam apoſtata puniatur: interim vero nullo privilegio ſuæ Religionis juvetur. Nemo etiam Regularis cujuscumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem Religionem; nec detur licentia cuiquam Regulari occulte ferendi habitum ſuæ Religionis.

CAPUT XX.

Superiores Ordinum, Epiſcopis non ſubjecti, inferiora Monaſteria viſitent, ac corrigant, etiam commendata.

Abbates, qui ſunt Ordinum Capita, ac cæteri prædictorum Ordinum Superiores, Epiſcopis non ſubjecti, quibus eſt in alia inferiora Monaſteria, Prioratusve legitima jurisdictio, eadem illa ſibi ſubdita Monaſteria, & Prioratus, ſuo quisque loco, atque ordine, ex officio viſitent, etiam ſi commendata exiſtant. Quæ cum Ordinum ſuorum Capitibus ſubſint, declarat ſancta Synodus, in iis, quæ alias de viſitatione Monaſteriorum commendatorum definita ſunt, non eſſe comprehenſa: teneanturque quicumque prædictorum Ordinum Monaſteriis præſunt, prædictos Viſitatores recipere, & illorum ordinationes exequi. Ipſa quoque Monaſteria, quæ ſunt Ordinum Capita, juxta ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, & cujusque Ordinis Conſtitutiones viſitentur.

tur. Et quamdiu durabunt hujuſmodi commendæ, Priores clauſtrales, aut in Prioratibus Conventum habentibus, Subpriores (*), qui correctiones, & ſpirituale regimen exercent, a Capitulis generalibus, vel ipſorum Ordinum Viſitatoribus inſtituantur. In cæteris omnibus præfatorum Ordinum privilegia, & facultates, quæ ipſorum perſonas, loca, & jura concernunt, firma ſint, & illæſa.

CAPUT XXI.

Monaſteria Regularibus conferantur: Ordinum Capita nemini impoſterum commendentur.

Cum pleraque Monaſteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præpoſituræ ex mala eorum, quibus commiſſa fuerunt, adminiſtratione non levia paſſa fuerint tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus detrimenta; cupit ſancta Synodus ea ad congruam monaſticæ vitæ diſciplinam omnino revocare. Verum adeo dura, difficiliſque eſt præſentium temporum condicio, ut nec ſtatim omnibus, nec commune ubique, quod optaret, remedium poſſit adhiberi: ut tamen nihil prætermittat, unde prædictis ſalubriter aliquando provideri poſſit; primum quidem confidit, Sanctiſſimum Romanum Pontificem pro ſua pietate, & prudentia curaturum, quantum hæc tempora ferre poſſe viderit; ut iis, quæ nunc commendata reperiuntur, & quæ ſuos Conventus habent, regulares perſonæ, ejuſdem Ordinis expreſſe profeſſæ, & quæ gregi præire, & præeſſe poſſint, præficiantur. Quæ vero in poſterum vacabunt, non niſi Regularibus ſpectatæ virtutis, & ſanctitatis conferantur. Quo ad ea vero Monaſteria, quæ Capita ſunt, ac Primates Ordinum, ſive Abbatiæ, ſive Prioratus, filiæ illorum Capitum nuncupantur, teneantur illi, qui in præſenti ea in commendam obtinent, niſi ſit eis de regulari ſucceſſore proviſum, infra ſex menſes Religionem illorum Ordinum propriam ſolemniter profiteri, aut iis cedere: alias commendæ prædictæ ipſo jure vacare cenſeantur. Ne autem in prædictis omnibus, & ſingulis fraus aliqua adhiberi poſſit; mandat ſancta Synodus, ut in proviſionibus dictorum Monaſteriorum qualitas ſingulorum nominatim exprimatur: aliterque facta proviſio ſurrepticia eſſe cenſeatur: nullaque ſubſequenti poſſeſſione, etiam triennali, adjuvetur.

CAPUT XXII.

Prædicta de Reformatione Regularium, nulla mora interpoſita obſerventur.

Hæc omnia & ſingula in ſuperioribus Decretis contenta, obſervari ſancta Synodus præcipit in omnibus Cœnobiis, ac Monaſteriis, Collegiis, ac domibus quorumcumque Monachorum, ac Regularium, nec non quarumcumque Sanctimonialium Virginum, ac Viduarum, etiam ſi illæ ſub gubernio Militiarum, etiam Hieroſolymitanæ, vivant, & quocumque nomine appellentur, ſub quacumque regula, vel conſtitutionibus, & ſub cuſtodia, vel gubernatione, vel quavis ſubjectione, aut annexione, vel dependentia cujuſcumque Ordinis, Mendicantium, vel non Mendicantium, vel aliorum regularium Monachorum, aut Canonicorum quorumcumque; non obſtantibus eorum omnium, & ſingulorum privilegiis, ſub quibuſcumque formulis verborum conceptis, ac Mare magnum, appellatis, etiam in fundatione obtentis, nec non conſtitutionibus, & regulis etiam juratis, atque etiam conſuetudinibus, vel præſcriptionibus, etiam immemorabilibus. Si qui vero Regulares tam viri, quam mulieres ſunt, qui ſub arctiori regula, vel ſtatutis vivunt, excepta facultate habendi bona ſtabilia in communi, eos ab eorum inſtituto, & obſervantia ſancta Synodus amovere non intendit. Et quia ſancta Synodus deſiderat, ut omnia, & ſingula ſupradicta quamprimum executioni demandentur; præcipit omnibus Epiſcopis, in Monaſteriis ſibi ſubjectis, & in omnibus aliis, ipſis in ſuperioribus Decretis ſpecialiter commiſſis, atque omnibus Abbatibus, & Generalibus, & aliis Superioribus Ordinum

(*) *Lovanienſis, & Pariſina editio Harduini pro:* Subpriores, *habent:* Superiores.

num ſupradictorum, ut ſtatim prædicta exequantur. Et ſi quid executioni mandatum non ſit, Epiſcoporum negligentiam Concilia Provincialia ſuppleant, & coerceant. Regularium vero Capitula Provincialia, & generalia, & in defectum Capitulorum generalium Concilia Provincialia, per deputationem aliquorum ejusdem Ordinis provideant. Hortatur etiam ſancta Synodus omnes Reges, Principes, Reſp. & Magiſtratus, & in virtute ſanctæ obedientiæ præcipit, ut velint prædictis Epiſcopis, Abbatibus, ac Generalibus, & cæteris Præfectis in ſuperius contentæ reformationis executione ſuum auxilium, & auctoritatem interponere, quoties fuerint requiſiti; ut ſine ullo impedimento præmiſſa recte exequantur ad laudem DEI Omnipotentis.

DECRETUM DE REFORMATIONE.

CAPUT I.

Cardinales omnes Eccleſiarum Prælati modeſtam ſupellectilem & menſam habeant, conſanguineos, familiaresque ſuos ex bonis Eccleſiarum non augeant.

Optandum eſt, ut ii, qui Epiſcopale miniſterium ſuſcipiunt, quæ ſuæ ſint partes, agnoſcant; ac ſe non ad propria commoda, non ad divitias, aut luxum, ſed ad labores & ſolicitudines pro Dei gloria vocatos eſſe intelligant. Nec enim dubitandum eſt, & fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammandos, ſi Præpoſitos ſuos viderint non ea, quæ mundi ſunt, ſed animarum ſalutem, ac cæleſtem patriam cogitantes. Hæc cum ad reſtituendam Eccleſiaſticam diſciplinam præcipua eſſe ſancta Synodus animadvertat; admonet Epiſcopos omnes, ut ſecum ea ſæpe meditantes, factis etiam ipſis, ac vitæ actionibus, quod eſt veluti perpetuum quoddam prædicandi genus, ſe muneri ſuo conformes oſtendant: in primis vero ita mores ſuos omnes componant, ut reliqui ab eis frugalitatis, modeſtiæ, continentiæ, ac, quæ nos tantopere commendat Deo,(*) ſanctæ humilitatis exempla petere poſſint. Quapropter, exemplo Patrum noſtrorum in Concilio Carthaginenſi, non ſolum jubet, ut Epiſcopi modeſta ſupellectili, & menſa, ac frugali victu contenti ſint; verum etiam in reliquo vitæ genere, ac tota ejus domo caveant, ne quid appareat, quod a ſancto hoc inſtituto ſit alienum; quodque non ſimplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum præ ſe ferat. Omnino vero eis interdicit, ne ex redditibus Eccleſiæ conſanguineos, familiaresve ſuos augere ſtudeant: cum & Apoſtolorum Canones prohibeant, ne res Eccleſiaſticas, quæ Dei ſunt, conſanguineis donent; ſed, ſi pauperes ſint, iis, ut pauperibus diſtribuant; eas autem non diſtrahant, nec diſſipent illorum cauſa: immo, quam maxime poteſt, eos ſancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Eccleſia Seminarium extat, penitus deponant. Quæ vero de Epiſcopis dicta ſunt; eadem non ſolum in quibuscumque beneficia Eccleſiaſtica, tam ſæcularia, quam regularia obtinentibus, pro gradus ſui conditione obſervari, ſed & ad ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales pertinere decernit: quorum conſilio apud Sanctiſſimum Romanum Pontificem, cum univerſalis Eccleſiæ adminiſtratio nitatur, nefas videri poteſt, non iis etiam virtutum inſignibus, ac vivendi diſciplina eos fulgere, quæ merito omnium in ſe oculos convertant.

CAPUT II.

A quibus nominatim Decreta Concilii ſolemniter recipi & doceri debeant.

Cogit temporum calamitas, & invaleſcentium hæreſum malitia, ut nihil ſit prætermittendum, quod ad populorum ædificationem, & Catholicæ fidei

(*) Pſalm. 101. Eccleſ. 3. 35. & 66. Matt. 10. & 18.

fidei præſidium videatur poſſe pertinere. Præcipit igitur ſancta Synodus Patriarchis, Primatibus, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, & omnibus aliis, qui de jure, vel conſuetudine in Concilio Provinciali intereſſe debent, ut in ipſa prima Synodo Provinciali, poſt finem præſentis Concilii habenda, ea omnia, & ſingula, quæ ab hac ſancta Synodo definita, & ſtatuta ſunt, palam recipiant; nec non veram obedientiam ſummo Romano Pontifici ſpondeant, & profiteantur; ſimulque hæreſes omnes, a ſacris Canonibus, & Generalibus Conciliis, præſertimque ab hac eadem Synodo damnatas, publice deteſtentur, & anathematizent. Idemque in poſterum quicumque in Patriarchas, Primates, Archi-Epiſcopos, Epiſcoposque promovendi, in prima Synodo Provinciali, in qua ipſi interfuerint, omnino obſervent. Quod ſi quis ex ſupradictis omnibus, quod abſit, renuerit; Epiſcopi Comprovinciales ſtatim Summum Romanum Pontificem admonere ſub pœna Divinæ indignationis teneantur; interimque ab ejuſdem communione abſtineant. Cæteri vero omnes, ſive in præſenti, ſive in futurum beneficia Eccleſiaſtica habituri, & qui in Synodo Diœceſana convenire debent, idem ut ſupra, in ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, faciant, & obſervent: alias ſecundum formam ſacrorum Canonum puniantur. Ad hæc, omnes ii, ad quos Univerſitatum, & Studiorum generalium cura, viſitatio, & reformatio pertinet, diligenter curent, ut ab eiſdem Univerſitatibus Canones, & Decreta hujus ſanctæ Synodi integre recipiantur; ad eorumque normam Magiſtri, Doctores, & alii in eiſdem Univerſitatibus ea, quæ Catholicæ fidei ſunt, doceant, & interpretentur; ſeque ad hoc inſtitutum initio cujuslibet anni ſolemni juramento obſtringant: ſed & ſi aliqua alia in prædictis Univerſitatibus correctione, & reformatione digna fuerint, ab eiſdem, ad quos ſpectat, pro religionis, & diſciplinæ Eccleſiaſticæ augmento emendentur, & ſtatuantur. Quæ vero Univerſitates immediate ſummi Romani Pontificis protectioni, & viſitationi ſunt ſubjectæ; has ſua Beatitudo per ejus delegatos eadem, qua ſupra, ratione, &, prout ei utilius viſum fuerit, ſalubriter viſitari, & reformari curabit.

CAPUT III.

Excommunicationis gladio temere non utendum: ubi executio realis, aut perſonalis fieri poteſt, a cenſuris abſtinendum: iisque Civili Magiſtratui ſe immiſcere, nefas eſto.

QUAMVIS excommunicationis gladius nervus ſit Eccleſiaſticæ diſciplinæ, & ad continendos in officio populos valde ſalutaris: ſobrie tamen, magnaque circumſpectione exercendus eſt: cum experientia doceat, ſi temere, aut levibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari; & perniciem potius parere, quam ſalutem. Quapropter excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmiſſis, ad finem revelationis, ut ajunt, aut pro deperditis, ſeu ſubtractis rebus ferri ſolent, a nemine prorſus, præterquam ab Epiſcopo, decernantur; & tunc non alias, quam ex re non vulgari, cauſaque diligenter, ac magna maturitate per Epiſcopum examinata, quæ ejus animum moveat; nec ad eas concedendas cujusvis ſæcularis, etiam Magiſtratus, auctoritate adducatur: ſed totum hoc in ejus arbitrio, & conſcientia ſit poſitum: quando ipſe pro re, loco, perſona, aut tempore eas decernendas eſſe judicaverit. In cauſis vero judicialibus mandatur omnibus Judicibus Eccleſiaſticis, cujuſcumque dignitatis exiſtant, ut quandocumque executio realis, vel perſonalis in qualibet parte judicii propria auctoritate ab ipſis fieri poterit, abſtineant ſe tam in procedendo, quam definiendo a cenſuris Eccleſiaſticis, ſeu interdicto: ſed liceat eis, ſi expedire videbitur, in cauſis civilibus, ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, contra quoſcumque, etiam laicos, per mulctas pecuniarias, quæ locis piis, ibi exiſtentibus, eo ipſo, quod exactæ fuerint, aſſignentur; ſeu per captionem pignorum, perſonarumque diſtrictionem,

nem, per ſuos proprios, aut alienos Executores faciendam, ſive etiam per privationem beneficiorum, aliaque juris remedia procedere, & cauſas definire. Quod ſi executio realis, vel perſonalis adverſus reos hac ratione fieri non poterit; ſitque erga judicem contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone, arbitrio ſuo, præter alias pœnas ferire poterit. In cauſis quoque criminalibus, ubi executio realis, vel perſonalis, ut ſupra, fieri poterit; erit a cenſuris abſtinendum: ſed ſi dictæ executioni facile locus eſſe non poſſit; licebit judici hoc ſpirituali gladio in delinquentes uti; ſi tamen delicti qualitas, præcedente bina ſaltem monitione, etiam per edictum, id poſtulet. Nefas autem ſit ſæculari cuilibet Magiſtratui prohibere Eccleſiaſtico Judici, ne quem excommunicet; aut mandare, ut latam excommunicationem revocet, ſub prætextu, quod contenta in præſenti Decreto non ſint obſervata; cum non ad ſæculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat. Excommunicatus vero quicumque, ſi poſt legitimas monitiones non reſipuerit, non ſolum ad Sacramenta, & communionem fidelium, ac familiaritatem non recipiatur: ſed, ſi obdurato animo, cenſuris annexus, in illis per annum inſorduerit, etiam contra eum, tamquam de hæreſi ſuſpectum, procedi poſſit.

CAPUT IV.

Ubi nimius eſt Miſſarum faciendarum numerus, ſtatuant Epiſcopi, Abbates, & Generales Ordinum, quod expedire judicaverint.

Contingit ſæpe in quibusdam Eccleſiis vel tam magnum Miſſarum celebrandarum numerum ex variis defunctorum relictis impoſitum eſſe, ut illis pro ſingulis diebus, a teſtatoribus præſcriptis, nequeat ſatisfieri; vel eleemoſynam hujusmodi pro illis celebrandis adeo tenuem eſſe, ut non facile inveniatur, qui velit huic ſe muneri ſubjicere; unde depereunt piæ teſtantium voluntates; & eorum conſcientias, ad quos prædicta ſpectant, onerandi occaſio datur. Sancta Synodus, cupiens hæc ad pios uſus relicta, quo plenius, & utilius poteſt, impleri, facultatem dat Epiſcopis, ut in Synodo Diœceſana: itemque Abbatibus, & Generalibus Ordinum, ut in ſuis Capitulis Generalibus, re diligenter perſpecta, poſſint pro ſua conſcientia in prædictis Eccleſiis, quas hac proviſione indigere cognoverint, ſtatuere circa hæc, quidquid magis ad DEI honorem, & cultum, atque Eccleſiarum utilitatem viderint expedire; ita tamen, ut eorum ſemper defunctorum commemoratio fiat, qui pro ſuarum animarum ſalute legata ea ad pios uſus relinquerunt.

CAPUT V.

Rebus bene conſtitutis, annexum onus habentibus, nihil detrahatur.

Ratio poſtulat, ut illis, quæ bene conſtituta ſunt, contrariis ordinationibus non detrahatur. Quando igitur ex beneficiorum quorumcumque erectione, ſeu fundatione, aut aliis Conſtitutionibus, qualitates aliquæ requiruntur, ſeu certa illis onera ſunt injuncta; in beneficiorum collatione, ſeu in quacumque alia diſpoſitione, eis non derogetur. Idem in præbendis Theologalibus, Magiſtralibus, Doctoralibus, aut Presbyteralibus, Diaconalibus, ac Subdiaconalibus, quandocumque ita conſtituta fuerint, obſervetur, ut eorum qualitatibus, vel Ordinibus nihil in ulla proviſione detrahatur: & aliter facta proviſio ſurrepticia cenſeatur.

CAPUT VI.

Qui ſe gerere debeat Epiſcopus quoad Viſitationem Capitulorum exemptorum.

Statuit ſancta Synodus, ut in omnibus Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis Decretum ſub fel. rec. Paulo III. quod incipit: Capitula Cathedralium, obſervetur, non ſolum, quando Epiſcopus viſitaverit, ſed & quoties ex

ex officio, vel ad petitionem alicujus, contra aliquem ex contentis in dicto decreto, procedat: ita tamen, ut, cum extra viſitationem proceſſerit, infraſcripta omnia locum habeant: videlicet, ut Capitulum initio cujuslibet anni eligat ex Capitulo duos: de quorum conſilio, & aſſenſu Epiſcopus, vel ejus Vicarius, tam in formando proceſſum, quam in cæteris omnibus actibus uſque ad finem cauſæ incluſive, coram Notario tamen ipſius Epiſcopi, & in ejus domo, aut conſueto tribunali procedere teneatur. Unum autem tantum ſit utriusque votum, poſſitque alter Epiſcopo accedere. Quod ſi ambo ab Epiſcopo diſcordes in aliquo actu, ſeu interlocutoria, vel definitiva ſententia fuerint, tunc intra ſex dierum ſpatium cum Epiſcopo tertium eligant. Et, ſi in electione tertii etiam diſcordent, ad viciniorem Epiſcopum electio devolvatur; & juxta eam partem, cum qua tertius conveniet, articulus, in quo erat diſcordia, terminetur: alias proceſſus, & inde ſecuta nulla ſint, nulloſque producant juris effectus. In criminibus tamen ex incontinentia provenientibus, de qua in Decreto de concubinariis, & in atrocioribus delictis, depoſitionem, aut degradationem requirentibus, ubi de fuga timetur, ne judicium eludatur, & ideo opus ſit perſonali detentione, poſſit initio ſolus Epiſcopus ad ſummariam informationem, & neceſſariam detentionem procedere; ſervato tamen in reliquis ordine præmiſſo. In omnibus autem caſibus ea ratio habeatur, ut juxta qualitatem delicti, ac perſonarum, delinquentes ipſi in loco decenti cuſtodiantur. Epiſcopis præterea ubique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par eſt; eiſque in choro & in Capitulo, in Proceſſionibus, & aliis actibus publicis ſit prima ſedes, & locus, quem ipſi elegerint, & præcipua omnium rerum agendarum auctoritas. Qui ſi aliquid Canonicis ad deliberandum proponant; nec de re ad ſuum, vel ſuorum commodum ſpectante agatur, Epiſcopi ipſi Capitulum convocent, vota exquirant, & juxta ea concludant. Abſente vero Epiſcopo omnino hoc ab iis de Capitulo, ad quos hoc de jure, vel conſuetudine ſpectat, perficiatur, nec ad id Vicarius Epiſcopi admittatur. Cæteris autem in rebus Capituli jurisdictio, & poteſtas, ſi qua eis competit, & bonorum adminiſtratio ſalva, & intacta omnino relinquatur. Qui vero non obtinent dignitates, nec ſunt de Capitulo, ii omnes in cauſis Eccleſiaſticis Epiſcopo ſubjiciantur: non obſtantibus, quo ad ſupradicta, privilegiis, etiam ex fundatione competentibus, nec non conſuetudinibus, etiam immemorabilibus, ſententiis, juramentis, concordiis, quæ tantum ſuos obligent auctores: ſalvis tamen in omnibus, privilegiis, quæ Univerſitatibus Studiorum generalium, ſeu earum perſonis ſunt conceſſa. Hæc autem omnia, & ſingula in iis Eccleſiis locum non habeant, in quibus Epiſcopi, aut eorum Vicarii ex conſtitutionibus, vel privilegiis, aut conſuetudinibus, ſive concordiis, ſeu quocumque alio jure majorem habent poteſtatem, auctoritatem, ac jurisdictionem, quam præſenti Decreto ſit comprehenſum: quibus ſancta Synodus derogare non intendit.

CAPUT VII.

Acceſſus & regreſſus ad beneficia tolluntur: Coadjutor quomodo, cui, & ex qua cauſa concedendus.

Cum in Beneficiis Eccleſiaſticis ea, quæ hæreditariæ ſucceſſionis imaginem referunt, ſacris Conſtitutionibus ſint odioſa, & Patrum Decretis contraria; nemini in poſterum acceſſus, aut regreſſus, etiam de conſenſu, ad beneficium Eccleſiaſticum cujuscumque qualitatis concedatur: nec hactenus conceſſi ſuſpendantur, extendantur, aut transferantur. Hocque Decretum in quibuscumque beneficiis Eccleſiaſticis, ac etiam Cathedralibus Eccleſiis, ac in quibuscumque perſonis, etiam Cardinalatus honore fulgentibus, locum habeat. In Coadjutoriis quoque cum futura ſucceſſione idem poſthac obſervetur, ut nemini in quibuscumque beneficiis Eccleſiaſticis permittantur. Quod ſi quando Eccleſiæ Cathedralis, aut Monaſterii urgens neceſſitas, aut evidens utilitas poſtulet, Prælato dari Coadjutorem, is non alias cum futura ſucceſſione detur, quam hæc cauſa prius

prius diligenter a Sanctiſſimo Romano Pontifice ſit cognita, & qualitates omnes in illo concurrere certum ſit, quæ a jure, & Decretis hujus ſanctæ Synodi in Epiſcopis, & Prælatis requiruntur: alias conceſſiones ſuper his factæ ſurrepticiæ eſſe cenſeantur.

CAPUT VIII.

Adminiſtratorum Hoſpitalium munus: eorum negligentia a quibus & qua ratione coercenda.

Admonet ſancta Synodus quoſcumque, Eccleſiaſtica beneficia, ſæcularia, ſeu regularia, obtinentes, ut hoſpitalitatis officium, a ſanctis Patribus frequenter commendatum, quantum per eorum proventus licebit, prompte, benigneque exercere aſſueſcant; memores, eos, qui hoſpitalitatem amant, Chriſtum in hoſpitibus recipere. Illis vero, qui hoſpitalia vulgo nuncupata, ſeu alia pia loca, ad peregrinorum, infirmorum, ſenum, pauperumve uſum præcipue inſtituta, in commendam, adminiſtrationem, aut quemcumque titulum, aut etiam Eccleſiis ſuis unita, obtinent; vel ſi Eccleſiæ Parochiales, hoſpitalibus forte unitæ, aut in hoſpitalia erectæ, earumque Patronis in adminiſtrationem conceſſæ ſint; præcipit omnino, ut impoſitum illis onus, officiumve adminiſtrent, atque hoſpitalitatem, quam debent, ex fructibus ad id deputatis actu exerceant, juxta Conſtitutionem Concilii Viennenſis, alias in hac eadem Synodo ſub fel. rec. Paulo III. innovatam, quæ incipit: Quia contingit. Quod ſi hoſpitalia hæc ad certum peregrinorum, aut infirmorum, aut aliarum perſonarum genus ſuſcipiendum fuerint inſtituta; nec in loco, ubi ſunt dicta hoſpitalia, ſimiles perſonæ, aut perpaucæ reperiantur; mandat adhuc, ut fructus illorum in alium pium uſum, qui eorum inſtitutioni proximior ſit, ac pro loco, & tempore utilior, convertantur, prout Ordinario cum duobus de Capitulo, qui rerum uſu peritiores ſint, per ipſum deligendis, magis expedire viſum fuerit: niſi aliter forte, etiam in hunc eventum, in eorum fundatione, aut inſtitutione fuerit expreſſum: quo caſu, quod ordinatum fuit, obſervari curet Epiſcopus; aut, ſi id non poſſit, ipſe, prout ſupra, utiliter provideat. Itaque ſi prædicti omnes, & ſinguli, cujuſcumque Ordinis, & religionis, & dignitatis, etiam ſi laici fuerint, qui adminiſtrationem hoſpitalium habent, non tamen regularibus ſubjecti, ubi viget regularis obſervantia, ab Ordinario moniti hoſpitalitatis munus adhibitis omnibus, ad quæ tenentur, neceſſariis, re ipſa obire ceſſaverint; non ſolum per Eccleſiaſticas cenſuras, & alia juris remedia ad id compelli poſſint: ſed etiam hoſpitalis ipſius adminiſtratione, curave perpetuo privari poſſint; aliique eorum loco ab iis, ad quos ſpectabit, ſubſtituantur. Et prædicti nihilominus, etiam ad fructuum reſtitutionem, quos contra ipſorum hoſpitalium inſtitutionem perceperunt, quæ nulla eis remiſſione, aut compoſitione indulgeatur, in foro conſcientiæ teneantur: nec adminiſtratio, ſeu gubernatio hujuſmodi locorum uni & eidem perſonæ ultra triennium deinceps committatur; niſi aliter in fundatione cautum reperiatur: non obſtante, quo ad omnia ſupradicta, quacumque unione, exemptione, & conſuetudine in contrarium, etiam immemorabili, ſeu privilegiis, aut indultis quibuſcumque.

CAPUT IX.

Quomodo probandum jus Patronatus: cui deferendum munus Patronorum: acceſſiones vetitæ: quibus id juris non acquiratur.

Sicuti, legitima Patronatuum jura tollere, piaſque fidelium voluntates in eorum inſtitutione violare, æquum non eſt: ſic etiam, ut hoc colore beneficia Eccleſiaſtica in ſervitutem, quod a multis impudenter fit, redigantur, non eſt permittendum. Ut igitur debita in omnibus ratio obſervetur, decernit ſancta Synodus, ut titulus juris Patronatus ſit ex fundatione, vel dotatione, qui ex authentico documento, & aliis jure requiſitis oſtendatur; ſive etiam ex multiplicatis præſentationibus per antiquiſſimum temporis curſum, qui hominum memoriam excedat, aliaſve ſecundum juris diſpo-

ſpoſitionem. In iis vero perſonis, ſeu Communitatibus, vel Univerſitatibus, in quibus id jus plerumque ex uſurpatione potius quæſitum præſumi ſolet, plenior, & exactior probatio ad docendum verum titulum requiratur. Nec immemorabilis temporis probatio aliter eis ſuffragetur, quam ſi præter reliqua ad eam neceſſaria, præſentationes, etiam continuatæ, non minori ſaltem, quam quinquaginta annorum ſpatio, quæ omnes effectum ſortitæ ſint, authenticis ſcripturis probentur. Reliqui Patronatus omnes in beneficiis, tam ſæcularibus, quam Regularibus, ſeu Parochialibus, vel dignitatibus, aut quibuscumque aliis beneficiis, in Cathedrali, vel Collegiata Eccleſia; ſeu facultates, & privilegia conceſſa tam in vim patronatus, quam alio quocumque jure nominandi, eligendi, præſentandi ad ea, cum vacant, exceptis patronatibus, ſuper Cathedralibus Eccleſiis, competentibus, & exceptis aliis, quæ ad Imperatorem & Reges, ſeu regna poſſidentes, aliosque ſublimes, ac ſupremos Principes, jura Imperii in Dominiis ſuis habentes, pertinent; & quæ in favorem Studiorum generalium conceſſa ſunt, in totum prorſus abrogata, & irrita cum quaſi poſſeſſione inde ſecuta intelligantur. Beneficiaque hujusmodi, tamquam libera, a ſuis Collatoribus conferantur; ac proviſiones hujumodi plenum effectum conſequantur. Ad hæc liceat Epiſcopo, præſentatos a Patronis, ſi idonei non fuerint; repellere. Quod ſi ad inferiores inſtitutio pertineat; ab Epiſcopo tamen, juxta alias ſtatuta ab hac ſancta Synodo, examinentur: alioquin inſtitutio ab inferioribus facta, irrita ſit, & inanis. Patroni autem beneficiorum, cujuscumque Ordinis, & dignitatis, etiam ſi Communitates, Univerſitates, Collegia quæcumque Clericorum, vel laicorum exiſtant, in perceptione fructuum, proventuum, obventionum quorumcumque beneficiorum, etiam ſi vere de jure Patronatus ipſorum ex fundatione, & dotatione eſſent, nullatenus, nullave cauſa, vel occaſione ſe ingerant; ſed illos libere Rectori, ſeu Beneficiato, non obſtante etiam quacumque conſuetudine, diſtribuendos dimittant. Nec dictum jus Patronatus venditionis, aut alio quocumque titulo in alios contra Canonicas ſanctiones transferre præſumant. Si ſecus fecerint; excommunicationis, & interdicti pœnis ſubjiciantur; & dicto jure Patronatus, ipſo jure privati exiſtant. Inſuper acceſſiones, per viam unionis factæ de beneficiis liberis, ad Eccleſias (*) juris Patronatui, etiam laicorum, ſubjectas, tam ad Parochiales, quam ad alia quæcumque beneficia, etiam ſimplicia, ſeu dignitates, vel hoſpitalia, ita ut prædicta beneficia libera ejusdem naturæ cum iis, quibuscum uniuntur, efficiantur, atque ſub jure Patronatus conſtituantur; hæ ſi nondum plenarium ſortitæ ſunt effectum, vel deinceps ad cujusvis inſtantiam fient; quacumque auctoritate, etiam Apoſtolica, conceſſæ fuerint, ſimul cum unionibus ipſis per ſurreptionem obtentæ intelligantur: non obſtante quacumque in iis verborum forma, ſeu derogatione, quæ habeatur pro expreſſa: nec executioni amplius demandentur; ſed beneficia ipſa unita, cum vacaverint, libere, ut antea, conferantur. Quæ vero a quadraginta annis citra factæ, effectum & plenam incorporationem ſunt conſecutæ; hæ nihilominus ab Ordinariis, tamquam a Sede Apoſtolica delegatis, revideantur, & examinentur: ac quæ per ſurreptionem, vel obreptionem obtentæ fuerint, ſimul cum unionibus irritæ declarentur, ac beneficia ipſa ſeparentur, & aliis conferantur. Similiter quoque Patronatus quicumque in Eccleſiis, & quibuscumque aliis beneficiis, etiam dignitatibus antea liberis, acquiſiti a quadraginta annis citra, & in futurum acquirendi, ſeu ex augmento dotis, ſeu ex nova conſtructione, vel alia ſimili cauſa, etiam auctoritate Sedis Apoſtolicæ, ab iisdem Ordinariis, uti delegatis, ut ſupra, qui nullius in his facultatibus, aut privilegiis impediantur, diligenter cognoſcantur: & quos non repererint ob maxime evidentem Eccleſiæ, vel beneficii, ſeu dignitatis neceſſitatem legitime conſtitutos eſſe, in totum revocent; atque beneficia hujusmodi ſine damno illa poſſidentium, & reſtituto Patronis eo, quod ab eis idcirco datum eſt, in priſtinum libertatis ſtatum reducant: non obſtantibus privilegiis, Conſtitutionibus, & conſuetudinibus, etiam immemorabilibus.

CA-

(*) Juris patronatui, *habet editio Veneta, Lovanienſis, & Antwerpienſis; ſed in Pariſina legitur:* Juri Patronatus.

CAPUT X.

Judices a Synodi deſignandi, qui delegentur a Sede Apoſtolica: a quibus & Ordinariis cauſæ breviter terminandæ.

Quoniam ob malitioſam petentium ſuggeſtionem, & quandoque ob locorum longinquitatem perſonarum notitia, quibus cauſæ mandantur, uſque adeo haberi non poteſt; hincque interdum Judicibus, non undequaque idoneis, cauſæ in partibus delegantur: ſtatuit ſancta Synodus, in ſingulis Conciliis Provincialibus, aut Diœceſanis aliquot perſonas, quæ qualitates habeant, juxta Conſtitutionem Bonifacii VIII. quæ incipit: Statutum, & alioquin ad id aptas deſignari, ut præter Ordinarios locorum iis etiam poſthac cauſæ Eccleſiaſticæ, ac ſpirituales, & ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, in partibus delegandæ committantur. Et, ſi aliquem interim ex deſignatis mori contigerit; ſubſtituat Ordinarius loci cum conſilio Capituli alium in ejus locum uſque ad futuram Provincialem, aut Diœceſanam Synodum: ita ut habeat quæque Diœceſis quatuor ſaltem, aut etiam plures probatas perſonas, ac ut ſupra, qualificatas; quibus hujuſmodi cauſæ a quolibet Legato, vel Nuncio, atque etiam a Sede Apoſtolica committantur: alioquin poſt deſignationem factam, quam ſtatim Epiſcopi ad Summum Romanum Pontificem transmittant, delegationes quæcumque aliorum Judicum aliis, quam his, factæ, ſurrepticiæ cenſeantur. Admonet dehinc ſancta Synodus tam Ordinarios, quam alios quoſcumque Judices, ut terminandis cauſis, quanta fieri poterit brevitate, ſtudeant, ac litigatorum artibus, ſeu in litis conteſtatione, ſeu alia parte judicii differenda, modis omnibus, aut termini præfixione, aut competenti alia ratione occurrant.

CAPUT XI.

Variæ locationes bonorum Eccleſiaſticorum prohibentur: quædam factæ irritantur.

Magnam Eccleſiis perniciem afferre ſolet, cum earum bona, repræſentata pecunia, in ſucceſſorum præjudicium aliis locantur. Omnes igitur hæ locationes, ſi anticipatis ſolutionibus fiant, nullatenus in præjudicium ſucceſſorum validæ intelligantur: quocumque indulto, aut privilegio non obſtante: nec hujuſmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmentur. Non liceat etiam, juriſdictiones Eccleſiaſticas, ſeu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in Spiritualibus locare, nec conductoribus per ſe, aut alios ea exercere: aliterque conceſſiones, etiam a Sede Apoſtolica factæ, ſurrepticiæ cenſeantur. Locationes vero rerum Eccleſiaſticarum, etiam auctoritate Apoſtolica confirmatas, ſancta Synodus irritas decernit, quas a triginta annis citra, ad longum tempus, ſeu, ut in nonnullis partibus, ad viginti novem, ſeu bis viginti novem annos, vocant factas: Synodus Provincialis, vel deputandi ab ea, in damnum Eccleſiæ, & contra Canonicas Sanctiones contractas fuiſſe judicabunt.

CAPUT XII.

Decimæ integre perſolvendæ: eas ſubtrahentes excommunicandi: Rectoribus Eccleſiarum tenuium pie ſubveniendum.

Non (*) ſunt ferendi, qui variis artibus decimas, Eccleſiis obvenientes, ſubtrahere moliuntur; aut qui (**) ab aliis ſolvendas temere occupant, & in rem ſuam vertunt: cum decimarum ſolutio debita ſit Deo: & qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas invadunt. Præcipit igitur ſancta Synodus omnibus, cujuſcumque gradus, & condicionis ſint, ad quos decimarum ſolu-

(*) Exod. 22. 23. Levit. 27. Numer. 18. Tob. 1. Malach. 3.
(**) *Hæc præpoſitio:* ab, *quæ in editione Veneta, Antwerpienſi & Lovanienſi additur, omiſſa eſt in Pariſina.*

ſolutio ſpectat, ut eas, ad quas de jure tenentur, in poſterum Cathedrali, aut quibuſcumque aliis Eccleſiis, vel perſonis, quibus legitime debentur, integre perſolvant. Qui vero eas aut ſubtrahunt, aut impediunt, excommunicentur, nec ab hoc crimine, niſi plena reſtitutione ſecuta, abſolvantur. Hortatur dehinc omnes, & ſingulos, pro Chriſtiana caritate, debitoque erga Paſtores ſuos munere, ut de bonis ſibi a Deo collatis, Epiſcopis, & Parochis, qui tenuioribus præſunt Eccleſiis, large ſubvenire ad Dei laudem, atque ad Paſtorum ſuorum, qui pro eis invigilant, dignitatem tuendam, non graventur.

CAPUT XIII.

Quartam funeralium Cathedrales, vel Parochiales Eccleſiæ recipiant.

Decernit ſancta Synodus, (*) quibuſcumque in locis, jam ante annos quadraginta, Quarta, quæ funeralium dicitur, Cathedrali, aut Parochiali Eccleſiæ ſolita eſſet perſolvi, ac poſtea fuerit ex quocumque privilegio, aliis Monaſteriis, hoſpitalibus, aut quibuſcumque locis piis conceſſa, eadem, poſthac (**) integro jure, & eadem portione, quæ antea ſolebat, Cathedrali, ſeu Parochiali Eccleſiæ perſolvatur: non obſtantibus conceſſionibus, gratiis, privilegiis, etiam, Mari magno, nuncupatis, aut aliis quibuſcumque.

CAPUT XIV.

Præſcribitur ratio procedendi in cauſis Clericorum concubinariorum.

Quam turpe, ac Clericorum nomine, qui ſe Divino cultui addixerunt, ſit indignum, in impudicitiæ ſordibus, immundoque concubinatu verſari, ſatis res ipſa, communi fidelium omnium offenſione, ſummoque Clericalis militiæ dedecore, teſtatur. Ut igitur ad eam, quam decet, continentiam, ac vitæ integritatem Miniſtri Eccleſiæ revocentur; populuſque hinc eos magis diſcat revereri, quo illos vita honeſtiores cognoverit: prohibet ſancta Synodus quibuſcumque Clericis, ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus poſſit haberi ſuſpicio, in domo, vel extra detinere, aut cum iis ullam conſuetudinem habere audeant: alioquin pœnis, a ſacris Canonibus, vel ſtatutis Eccleſiarum impoſitis puniantur. Quod ſi, a Superioribus moniti, ab iis ſe non abſtinuerint; tertia parte fructuum, obventionum, ac proventuum beneficiorum ſuorum quorumcumque, & penſionum ipſo facto ſint privati: quæ fabricæ Eccleſiæ, aut alteri pio loco arbitrio Epiſcopi applicetur. Sin vero in delicto eodem cum eadem, vel alia fœmina, perſeverantes, ſecundæ monitioni adhuc non paruerint, non tantum fructus omnes, ac proventus ſuorum beneficiorum, & penſiones eo ipſo amittant, qui prædictis locis applicentur; ſed etiam a beneficiorum ipſorum adminiſtratione, quoad Ordinarius, etiam uti Sedis Apoſtolicæ delegatus, arbitrabitur; ſuſpendantur: & ſi ita ſuſpenſi, nihilominus eas non expellant, aut cum iis etiam verſentur, tunc beneficiis, portionibus, ac officiis, & penſionibus quibuſcumque Eccleſiaſticis, perpetuo priventur: atque inhabiles, ac indigni quibuſcumque honoribus, dignitatibus, beneficiis, ac officiis in poſterum reddantur, donec poſt manifeſtam vitæ emendationem ab eorum Superioribus, cum iis ex cauſa viſum fuerit, diſpenſandum. Sed ſi, poſtquam eas ſemel dimiſerint, intermiſſum conſortium repetere, aut alias hujuſmodi ſcandaloſas mulieres ſibi adjungere auſi fuerint; præter prædictas pœnas, excommunicationis gladio plectantur. Nec quævis appellatio, aut exemptio prædictam executionem impediat, aut ſuſpendat: ſupradictorumque omnium cognitio, non ad Archi-Diaconos, nec Decanos, aut alios inferiores, ſed ad Epiſcopos ipſos pertineat: qui ſine ſtrepitu, & figura judicii, & ſola facti veritate inſpecta, procedere poſſint. Clerici vero beneficia Eccleſiaſtica, aut penſiones non habentes, juxta delicti, & contumaciæ perſeverantiam, & qualitatem, ab ipſo Epiſcopo carceris pœna, ſuſpenſione ab ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, aliiſve modis, juxta ſacros Canones

(*) *In Pariſina & Lovanienſi additur:* ut.
(**) *Hæ voces:* integro jure &, *non leguntur in Pariſina.*

nones, puniantur. Epiſcopi quoque, quod abſit, ſi ab hujuſmodi crimine non abſtinuerint; & a Synodo Provinciali admoniti, ſe non emendaverint; ipſo facto ſint ſuſpenſi: &, ſi perſeverent, etiam ad Sanctiſſimum Romanum Pontificem ab eadem Synodo deferantur, qui pro qualitate culpæ, etiam per privationem, ſi opus erit, in eos animadvertat.

CAPUT XV.

Filii Clericorum illegitimi a quibusdam beneficiis arcendi.

Ut paternæ incontinentiæ memoria a locis Deo conſecratis, quos maxime puritas, ſanctitasque decet, longiſſime arceatur; non liceat filiis Clericorum, qui non ex legitimo nati ſunt matrimonio, in Eccleſiis, ubi eorum patres beneficium aliquod Eccleſiaſticum habent, aut habuerunt, quodcumque etiam diſſimile, beneficium obtinere, nec in dictis Eccleſiis quoquo modo miniſtrare, nec penſiones ſuper fructibus beneficiorum, quæ parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere. Quod ſi in præſenti pater, & filius in eadem Eccleſia beneficia obtinere reperiantur; cogatur filius ſuum beneficium reſignare, aut cum alio permutare extra Eccleſiam intra trium menſium ſpatium: alias ipſo jure eo privatus exiſtat, & ſuper iis quæcumque diſpenſatio ſurrepticia cenſeatur. Ad hæc, reciprocæ reſignationes, ſi quæ poſthac a parentibus Clericis in favorem filiorum fient, ut alter alterius beneficium conſequatur: in fraudem hujus Decreti, & Canonicarum Sanctionum factæ omnino cenſeantur: nec collationes ſecutæ, vigore hujuſmodi reſignationum, ſeu aliarum quarumcumque, quæ in fraudem factæ fuerint, ipſis Clericorum filiis ſuffragentur.

CAPUT XVI.

Beneficia curata non convertantur in Simplicia: ei in quem tranſlata fuerit cura animarum, aſſignetur congrua portio: Vicariæ ceſſent, cura ad titulos revocata.

Statuit ſancta Synodus, ut Eccleſiaſtica beneficia ſæcularia, quocumque nomine appellentur, quæ curam animarum ex primæva eorum inſtitutione, aut aliter quomodocumque retinent, illa deinceps in ſimplex beneficium, etiam aſſignata Vicario perpetuo congrua portione, non convertantur: non obſtantibus quibuſcumque gratiis, quæ ſuum plenarium effectum non ſunt conſecutæ. In iis vero, in quibus contra earum inſtitutionem, ſeu fundationem cura animarum in Vicarium perpetuum tranſlata eſt, etiam ſi in hoc ſtatu ab immemorabili tempore reperiantur, ſi congrua portio fructuum Vicario (*), quocumq; nomine is appelletur, non fuerit aſſignata, ea quamprimum, & ad minus intra annum a fine præſentis Concilii, arbitrio Ordinarii, juxta formam Decreti ſub fel. rec. Paulo III, aſſignetur. Quod ſi id commode fieri non poſſit; aut intra dictum terminum factum non erit: cum primum per ceſſum vel deceſſum Vicarii, ſeu Rectoris, aut quomodolibet alterum eorum vacaverit, beneficium curam animarum recipiat, ac Vicariæ nomen ceſſet, & in antiquum ſtatum reſtituatur.

CAPUT XVII.

Epiſcopi dignitatem ſuam morum gravitate commendent; nec cum Regum Miniſtris, Regulis, aut Baronibus indigna demiſſione ſe gerant.

Non poteſt ſancta Synodus non graviter dolere, audiens Epiſcopos aliquos, ſui ſtatus oblitos, Pontificiam dignitatem non leviter dehoneſtare; qui cum Regum miniſtris, Regulis, & Baronibus in Eccleſia, & extra, indecenti

(*) *In Lovanienſi & Pariſina:* Vicario Eccleſiæ.

centi quadam demiſſione ſe gerunt, & veluti inferiores miniſtri altaris, nimis indigne non ſolum loco cedunt, ſed etiam perſonaliter illis inſerviunt. Quare, hæc, & ſimilia deteſtans ſancta Synodus, ſacros Canones omnes, Conciliaque Generalia, atque alias Apoſtolicas Sanctiones ad dignitatis Epiſcopalis decorum (*), & gravitatem pertinentes renovando, præcipit, ut ab hujusmodi in poſterum Epiſcopi ſe abſtineant; mandans eisdem, ut tam in Eccleſia, quam foris ſuum gradum, & Ordinem præ oculis habentes, ubique ſe Patres, & Paſtores eſſe meminerint; reliquis vero tam Principibus, quam cæteris omnibus, ut eos paterno honore, ac debita reverentia proſequantur.

CAPUT XVIII.

Canones ad amuſſim ſerventur: ſi quando in eis diſpenſandum, id valide, mature, & gratis fiat.

Sicuti publice expedit, legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius, evenientibus caſibus, & neceſſitatibus, pro communi utilitate ſatisfiat; ſic frequentius legem ſolvere, exemploque potius, quam certo perſonarum, rerumque delectu, petentibus indulgere, nil aliud eſt, quam unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire. Quapropter ſciant univerſi, ſacratiſſimos Canones exacte ab omnibus, &, quoad ejus fieri poterit, indiſtincte obſervandos. Quod ſi urgens, juſtaque ratio, & major quandoque utilitas poſtulaverint, cum aliquibus diſpenſandum eſſe; id cauſa cognita, ac ſumma maturitate, atque gratis, a quibuscumque, ad quos diſpenſatio pertinebit, erit præſtandum: aliterque facta diſpenſatio ſurreptitia cenſeatur.

CAPUT XIX.

Monomachia, ſive duellum pœnis graviſſimis punitur.

Detestabilis duellorum uſus, fabricante Diabolo, introductus, ut cruenta corporum morte, animarum etiam perniciem lucretur, ex Chriſtiano orbe penitus exterminetur: Imperator, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, & quocumque alio nomine, Domini temporales; qui locum ad monomachiam in terris ſuis inter Chriſtianos conceſſerint; eo ipſo ſint excommunicati; ac jurisdictione, & Dominio civitatis, caſtri, aut loci, in quo, vel apud quem duellum fieri permiſerint, quod ab Eccleſia obtinent, privati intelligantur: &, ſi feudalia ſint, directis Dominis ſtatim acquirantur. Qui vero pugnam commiſerint, & qui eorum Patrini vocantur, excommunicationis, ac omnium bonorum ſuorum proſcriptionis, ac perpetuæ infamiæ pœnam incurrant, & ut homicidæ, juxta ſacros Canones, puniri debeant. Et, ſi in ipſo conflictu deceſſerint; perpetuo careant Eccleſiaſtica ſepultura. Illi etiam, qui conſilium in cauſa duelli, tam in jure, quam facto dederint; aut alia quacumque ratione ad id quemquam ſuaſerint, nec non ſpectatores, excommunicationis, ac perpetuæ maledictionis vinculo teneantur: non obſtante quocumque privilegio, ſeu prava conſuetudine, etiam immemorabili.

CAPUT XX.

Quæ ſunt juris Eccleſiaſtici, Principibus Sæcularibus commendantur.

Cupiens ſancta Synodus Eccleſiaſticam diſciplinam in Chriſtiano populo non ſolum reſtitui, ſed etiam perpetuo ſartam tectam a quibuscumque impedimentis conſervari, præter ea, quæ de Eccleſiaſticis perſonis conſtituit, ſæculares quoque Principes officii ſui admonendos eſſe cenſuit, confidens eos, ut Catholicos, quos Deus ſanctæ fidei, Eccleſiæque Protectores eſſe voluit, jus ſuum Eccleſiæ reſtitui, non tantum eſſe conceſſuros, ſed etiam ſubditos ſuos omnes ad debitam erga Clerum, Parochos, & Superiores Ordines reverentiam revocaturos; nec permiſſuros, ut Officiales, aut inferiores Magiſtratus, Eccleſiæ & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem, Dei ordinatione, & Canonicis ſanctionibus conſtitutam, aliquo cupiditatis ſtudio, ſeu inconſideratione aliqua violent;

(*) *In Pariſina:* decorem.

lent; ſed una cum ipſis Principibus debitam ſacris Summorum Pontificum, & Conciliorum Conſtitutionibus obſervantiam præſtent. Decernit itaque, & præcipit, ſacros Canones, & Concilia Generalia omnia, nec non alias Apoſtolicas ſanctiones, in favorem Eccleſiaſticarum perſonarum, libertatis Eccleſiaſticæ, & contra ejus violatores editas, quæ omnia præſenti etiam Decreto innovat, exacte ab omnibus obſervari debere. Proptereaque admonet Imperatorem, Reges, Reſp. Principes, & omnes, & ſingulos, cujuſcumque ſtatus, & dignitatis extiterint, ut, quo largius bonis temporalibus, atque in alios poteſtate ſunt ornati, eo ſanctius, quæ Eccleſiaſtici juris ſunt, tamquam Dei præcipua, ejuſque Patrocinio tecta, venerentur; nec ab ullis Baronibus, Domicellis, Rectoribus, aliiſve Dominis temporalibus, ſeu Magiſtratibus, maximeque Miniſtris ipſorum Principum lædi patiantur; ſed ſevere in eos, qui illius libertatem, immunitatem, atque juriſdictionem impediunt, animadvertant: quibus etiam ipſimet exemplo ad pietatem, religionem, Eccleſiarumque protectionem exiſtant; imitantes anteriores optimos, religioſiſſimoſque Principes, qui res Eccleſiæ ſua in primis auctoritate, ac munificentia auxerunt, nedum ab aliorum injuria vindicarunt. Adeoque ea in re quiſque officium ſuum ſedulo præſtet: quo cultus Divinus devote exerceri, & Prælati, cæterique Clerici in reſidentiis, & officiis ſuis, quieti, & ſine impedimentis, cum fructu, & ædificatione populi, permanere valeant.

CAPUT XXI.

In omnibus Salva Sedis Apoſtolicæ auctoritas maneat.

Postremo ſancta Synodus, omnia, & ſingula, ſub quibuſcumque clauſulis, & verbis, quæ de morum Reformatione, atque Eccleſiaſtica diſciplina, tam ſub fel. rec. Paulo III. ac Julio III. quam ſub Beatiſſimo Pio IV. Pontificibus Maximis, in hoc ſacro Concilio ſtatuta ſunt, declarat, ita decreta fuiſſe, ut in his ſalva ſemper auctoritas Sedis Apoſtolicæ & ſit, & eſſe intelligatur.

Decretum de continuanda Seſſione in diem ſequentem.

Cum ea omnia, quæ in præſenti Seſſione tractanda erant, quia hora tarda eſt, commode expediri non poſſint; propterea juxta id, quod in generali Congregatione a Patribus ſtatutum fuit, ea quæ ſuperſunt, in diem craſtinam, hanc eandem Seſſionem continuando, differuntur.

Continuatio Sessionis DIE IV. DECEMBR.

DECRETUM DE INDULGENTIIS.

Cum (a) poteſtas conferendi indulgentias a Chriſto Eccleſiæ conceſſa ſit; atque hujuſmodi poteſtate, divinitus ſibi tradita, antiquiſſimis etiam temporibus illa uſa fuerit: ſacroſancta Synodus indulgentiarum uſum, Chriſtiano populo maxime ſalutarem, & ſacrorum Conciliorum auctoritate probatum, in Eccleſia retinendum eſſe docet, & præcipit; eoſque anathemate damnat, qui aut inutiles eſſe aſſerunt; vel eas concedendi in Eccleſia poteſtatem eſſe negant. In his tamen concedendis moderationem, juxta veterem, & probatam in Eccleſia conſuetudinem, adhiberi cupit; ne nimia facilitate Eccleſiaſtica diſciplina enervetur. Abuſus vero, qui in his irrepſerunt, & quorum occaſione inſigne hoc Indulgentiarum nomen ab hæreticis blasphematur, emendatos, & correctos cupiens, præſenti decreto generaliter ſtatuit, pravos quæſtus omnes pro his conſequendis, unde plurima in Chriſtiano populo abuſuum cauſa fluxit, omnino abolendos eſſe. Cæteros vero, qui ex ſuperſtitione, ignorantia, irreverentia, aut aliunde quomodocumque provenerunt, cum ob multiplices locorum, & Provinciarum, apud quas hi committuntur, corruptelas commode nequeant ſpecialiter prohiberi; mandat omnibus Epiſcopis, ut diligenter quiſque hujuſmodi abuſus Eccleſiæ ſuæ colligat, eoſque in prima Synodo Provinciali referat: ut aliorum quoque Epiſcoporum ſententia cogniti, ſtatim ad Summum Romanum Pontificem deferantur:

(a) Matth. 16. Joan. 20.

cujus auctoritate, & prudentia, quod Univerſali Eccleſiæ expediet, ſtatuatur; ut ita ſanctarum indulgentiarum munus pie, ſancte, & incorrupte omnibus fidelibus diſpenſetur.

De delectu ciborum, jejuniis, & diebus feſtis.

Insuper hortatur ſancta Synodus, & per Sanctiſſimum Domini noſtri, atque Salvatoris adventum Paſtores omnes obteſtatur, ut tamquam boni milites illa omnia, quæ ſancta Romana Eccleſia, omnium Eccleſiarum (*) Mater, & Magiſtra, ſtatuit, nec non ea, quæ tam in hoc Concilio, quam in aliis Oecumenicis ſtatuta ſunt, quibuſcumque fidelibus ſedulo commendent; omnique diligentiá utantur, ut illis omnibus, & iis præcipue ſint obſequentes, quæ ad mortificandam carnem conducunt, ut ciborum delectus, & jejunia; vel etiam, quæ faciunt ad pietatem augendam, ut dierum feſtorum devota, & religioſa celebratio; admonentes populos crebro, obedire Præpoſitis ſuis: quos, qui audiunt, Deum remuneratorem audient; qui vero contemnunt, Deum ipſum ultorem ſentient.

De Indice librorum, Catechiſmo, Breviario, & Miſſali.

Sacrosancta Synodus in ſecunda Seſſione, ſub Sanctiſſimo Domino noſtro Pio IV. celebrata, delectis quibuſdam Patribus commiſit, ut de variis cenſuris, ac libris, vel ſuſpectis, vel pernicioſis, quid facto opus eſſet, conſiderarent; atque ad ipſam ſanctam Synodum referrent: audiens nunc, huic (**) operi ab eis extremam manum impoſitam eſſe; nec tamen, ob librorum varietatem, & multitudinem, diſtincte, & commode poſſit a ſancta Synodo dijudicari; præcipit, ut, quidquid ab illis præſtitum eſt, Sanctiſsimo Romano Pontifici exhibeatur: ut ejus judicio, atque auctoritate terminetur, & evulgetur. Idemque de Catechiſmo a Patribus, quibus illud mandatum fuerat, & de Miſſali, & Breviario fieri mandat.

De loco Oratorum.

Declarat ſancta Synodus, ex loco aſſignato Oratoribus, tam Eccleſiaſticis, quam ſæcularibus, in ſedendo, incedendo, aut quibuscumq; aliis actibus, nullum cuiquam eorum factum fuiſſe præjudicium; ſed omnia illorum, & Imperatoris, Regum, Rerumpublicarum, ac Principum ſuorum jura, & prærogativas illæſas, & ſalvas eſſe, in eodemque ſtatu permanere, prout ante præſens Concilium reperiebantur.

De recipiendis, & obſervandis Decretis Concilii.

Tanta fuit horum temporum calamitas, & hæreticorum inveterata malitia, ut nihil tam clarum in fide noſtra aſſerenda umquam fuerit, aut tam certo ſtatutum; quod non, humani generis hoſte ſuadente, illi errore aliquo contaminaverint. Ea propter ſancta Synodus id potiſſimum curavit, ut præcipuos hæreticorum noſtri temporis errores damnaret, & anathematizaret; veramque & Catholicam doctrinam traderet, & doceret, prout damnavit, anathematizavit, & definivit. Cumque tamdiu tot Epiſcopi, ex variis Chriſtiani orbis Provinciis evocati, ſine magna gregis ſibi commiſſi jactura, & univerſali periculo ab Eccleſiis abeſſe non poſſint; nec ulla ſpes reſtet, hæreticos, toties, fide etiam publica, quam deſiderarunt, invitatos, & tamdiu expectatos, huc amplius adventuros; ideoque tandem huic ſacro Concilio finem imponere neceſſe ſit: ſupereſt nunc, ut Principes omnes, quod facit, in Domino moneat ad operam ſuam ita præſtandam, ut, quæ ab ea decreta ſunt, ab hæreticis depravari, aut violari non permittant; ſed ab his, & omnibus devote recipiantur, & fideliter obſerventur. Quod ſi in his recipiendis aliqua difficultas oriatur; aut aliqua inciderint, quæ declarationem, quod non credit, aut definitionem poſtulent, præter alia remedia, in hoc Concilio inſtituta, confidit ſancta Synodus, Beatiſſimum Romanum Pontificem curaturum, ut vel evocatis ex illis præſertim Provinciis, unde difficultas orta fuerit, iis, quos eidem negotio tractando viderit expedire, vel etiam Concilii Generalis cele-

(*) *In Pariſina hæ voces:* Mater &, *omittuntur.*

(**) operi, *in Pariſina non habetur.*

celebratione, ſi neceſſarium judicaverit, vel commodiore quacumque ratione ei viſum fuerit, Provinciarum neceſſitatibus pro Dei gloria, & Eccleſiæ tranquillitate conſulatur.

De recitandis Decretis Concilii ſub Paulo III. & Julio III. in Seſſione.

Quoniam diverſis temporibus, tam ſub fel. rec. Paulo III. quam Julio III. multa in hoc ſacro Concilio, quo ad dogmata, ac morum reformationem ſtatuta, & definita ſunt; vult ſancta Synodus, ut illa nunc recitentur & legantur.

Recitata ſunt.

De fine Concilii, & confirmatione petenda a Sanctiſſimo Domino noſtro.

Illustrissimi Domini, Reverendisſimique Patres, Placetne vobis, ut ad laudem Dei Omnipotentis huic ſacræ Oecumenicæ Synodo finis imponatur? & omnium, & ſingulorum, quæ tam ſub fel. rec. Paulo III. & Julio III. quam ſub Sanctisſimo Domino noſtro Pio IV. Romanis Pontificibus, in ea decreta, & definita ſunt, confirmatio nomine ſanctæ hujus Synodi per Apoſtolicæ Sedis Legatos, & Præſidentes a Beatisſimo Rom. Pont. petatur?

Reſponderunt, PLACET.

Poſtmodum Illuſtriſſimus & Reverendiſſimus Cardinalis Moronus, primus Legatus & Præſidens, benedicens ſanctæ Synodo, dixit: POST GRATIAS DEO ACTAS REVERENDISSIMI PATRES ITE IN PACE. Qui reſponderunt, AMEN.

ACCLAMATIONES PATRUM IN FINE CONCILII.

Cardinalis a Lotharingia.

Beatiſſimo Pio Papæ, & Domino noſtro, ſanctæ Univerſalis Eccleſiæ Pontifici, multi anni, & æterna memoria.

Responsio Patrum.

Domine Deus, Sanctiſſimum Patrem diutiſſime Eccleſiæ tuæ conſerva, multos annos.

Card. *Beatiſſimorum Summorum Pontificum animabus, Pauli III, & Julii III, quorum auctoritate hoc ſacrum Generale Concilium inchoatum eſt, pax a Domino, & æterna gloria, atque felicitas in luce Sanctorum.*

Reſp. *Memoria in benedictione ſit.*

Card. *Caroli V. Imperatoris, & Sereniſſimorum Regum, qui hoc Univerſale Concilium promoverunt, & protexerunt, memoria in benedictione ſit.*

Reſp. *Amen, Amen.*

Card. *Sereniſſimo Imperatori Ferdinando, ſemper Auguſto, Orthodoxo, & Pacifico, & omnibus Regibus, Rebuſpub. & Principibus noſtris, multi anni.*

Reſp. *Pium, & Chriſtianum Imperatorem Domine conſerva: Imperator cæleſtis terrenos Reges, rectæ fidei Conſervatores, cuſtodi.*

Card. *Apoſtolicæ Romanæ Sedis Legatis, & in hac Synodo Præſidentibus, cum multis annis magnæ gratiæ.*

Reſp. *Magnæ gratiæ: Dominus retribuat.*

Card. *Reverendiſſimis Cardinalibus, & Illuſtribus Oratoribus.*

Reſp. *Magnas gratias, multos annos.*

Card. *Sanctiſſimis Epiſcopis vita, & felix ad Eccleſias ſuas reditus.*

Reſp. *Præconibus veritatis perpetua memoria: Orthodoxo Senatui multos annos.*

Card. *Sacroſancta Oecumenica Tridentina Synodus: ejus fidem confiteamur, ejus Decreta ſemper ſervemus.*

Reſp. *Semper confiteamur, ſemper ſervemus.*

Card. *Omnes ita credimus: omnes id ipſum ſentimus: omnes conſentientes, & amplectentes ſubſcribimus. Hæc eſt fides Beati Petri, & Apoſtolorum: hæc eſt fides Patrum: hæc eſt fides Orthodoxorum.*

Reſp. *Ita credimus; ita ſentimus; ita ſubſcribimus.*

Card. *His Decretis inhærentes, digni reddamur miſericordiis, & gratia primi, & magni ſupremi Sacerdotis, JEſu Chriſti Dei, intercedente ſimul inviolata Domina noſtra Sancta Deipara, & omnibus Sanctis.*

Reſp. *Fiat, fiat. Amen, Amen.*
Card. *Anathema cunctis hæreticis.*
Reſp. *Anathema, anathema.*

Poſt hæc mandatum fuit a Legatis, & Præſidentibus ſub pœna excommunicationis omnibus Patribus, ut, antequam diſcederent e civitate Tridentina, ſubſcriberent manu propria Decretis Concilii; aut ea per publicum inſtrumentum approbarent. Qui omnes deinde ſubſcripſerunt, & fuerunt numero CCLV. videlicet, Legati IV. Cardinales II. Patriarchæ III. Archiepiſcopi XXV. Epiſcopi CLXVIII. Abbates VII. Procuratores abſentium cum legitimo mandato XXXIX. Generales Ordinum VII.

LAUS DEO.

Concordat cum originali: in cujus fidem ſubſcripſimus.

Ego Angelus Maſſarellus, Epiſcopus Theleſinus, Sacri Concilii Tridentini Secretarius.

Ego Marcus Antonius Peregrinus, (*) *Comenſis, ejuſdem Concilii Notarius.*

Ego Cynthius Pamphilus, Clericus Camerinenſis Diœceſis, ejuſdem Concilii Notarius.

CONFIRMATIO CONCILII.

NOS ALEXANDER, S. Laurentii in Damaſo Diaconus Cardinalis, de Farneſio, S. R. E. Vice-Cancellarius, fidem facimus, & atteſtamur, qualiter hodie, die Mercurii, XXVI. Januarii, M.D.LXIV. Pontificatus Sanctiſsimi D. noſtri D. Pii, Divina Providentia Papæ Quarti, anno quinto, in Conſiſtorio ſecreto, apud S. Petrum, Reverendiſſ. DD. mei, Cardinales Moronus, & Simoneta, nuper reverſi a ſacro Concilio Tridentino, cui uti Sedis Apoſtolicæ Legati præerant, petierunt ab eodem Sanctiſſ. D. noſtro, ut infra.

Beatiſſime Pater, in Decreto ſuper fine Concilii Oecumenici Tridentini, pridie nonas Decembris præteriti publicato, ſtatutum fuit, ut per Sanctitatis Veſtræ, & Sanctæ Sedis Apoſtolicæ Legatos, & Præſidentes peteretur nomine dicti Concilii a Sanctitate Veſtra confirmatio omnium, & ſingulorum, quæ tam ſub fel. rec. Paulo III. & Julio III. quam ſub Sanctitate Veſtra in eo decreta, & definita ſunt. Quapropter Nos Joannes Cardinalis Moronus, & Ludovicus Cardinalis Simoneta, qui tunc Legati, & Præſidentes eramus, volentes exequi, quod in dicto Decreto ſtabilitum fuit, humiliter petimus nomine dicti Concilii Oecumenici Tridentini, ut Sanctitas Veſtra dignetur confirmare omnia, & ſingula, quæ tam ſub fel. rec. Paulo III. & Julio III. quam ſub Sanctitate veſtra in eo Decreta, & definita ſunt.

Quibus auditis, Sanctitas Sua, viſo, & lecto tenore dicti Decreti, & habitis votis Reverendiſſ. DD. meorum Cardinalium, reſpondit per hæc verba:

Petitioni, nomine Concilii Oecumenici Tridentini ſuper ejus confirmatione per dictos Legatos nobis factæ, annuentes, omnia, & ſingula, quæ in dicto Concilio tam ſub fel. rec. Paulo III. & Julio III. Prædeceſſoribus noſtris, quam Pontificatus noſtri tempore decreta, & definita ſunt, auctoritate Apoſtolica, etiam de Venerabilium Fratrum noſtrorum Cardinalium conſilio, & aſſenſu, matura cum illis deliberatione præhabita, confirmamus, atque ab omnibus Chriſti fidelibus recipi, & inviolabiliter obſervari mandamus, In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen.

Ita eſt. A. Cardinalis Farneſius, Vice-Cancell.

BULLA S. D. N. PII, DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ QUARTI,

SUPER CONFIRMATIONE Oecumenici Generalis Concilii Tridentini.

PIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

BENEDICTUS Deus, & Pater Domini noſtri Jeſu Chriſti, Pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis: qui,

(*) *Sic legitur in Veneta & Antwerpienſi. In Pariſina vero:* Ego Marcus Antonius, Clericus Peregrinus Comenſis. *Aſt Lovanienſis ita habet:* Ego Marcus Antonius Peregrinus, Clericus, Comenſis, ejuſdem &c.

Digitized by Google

qui reſpicere dignatus Eccleſiam ſuam ſanctam, tot procellis & tempeſtatibus agitatam, atque vexatam, & gravius in dies laborantem, apto tandem ei ſubvenit, optatoque remedio. Ad plurimas, & pernicioſiſſimas hæreſes extirpandas, ad corrigendos mores, & reſtituendam Eccleſiaſticam diſciplinam, ad pacem, & concordiam Chriſtiani populi procurandam indictum jam pridem in civitate Tridentina Oecumenicum, & Generale Concilium a piæ memoriæ Paulo III, Prædeceſſore noſtro, & Seſſionibus aliquot habitis cœptum fuerat: ab ejus autem Succeſſore Julio in eandem urbem revocatum, poſt alias Seſſiones celebratas, variis impedimentis, & difficultatibus objectis, ne tum quidem peragi potuerat: itaque diutius intermiſſum fuerat, non ſine maximo mœrore piorum omnium; cum quotidie magis Eccleſia ejusmodi remedium imploraret. Nos autem poſt ſuſceptum Sedis Apoſtolicæ regimen, tam neceſſarium, ac ſalutare opus, ſicut Paſtoralis ſolicitudo monebat, Divinæ miſericordiæ fiducia perficere aggreſſi, adjuti pio ſtudio Cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Ferdinandi Romanorum Imperatoris electi, & aliorum Chriſtianorum Regum, Rerumpublicarum, ac Principum, tandem conſecuti ſumus, quod nec diurnis, nec nocturnis curis elaborare deſtitimus, quodque a Patre luminum aſſidue precati ſumus. Cum enim eam in urbem undique ex Chriſtiani nominis nationibus conveniſſet, noſtris convocata literis, & ſua etiam ipſorum pietate excitata, Epiſcoporum, & aliorum inſignium Prælatorum maxima, & Oecumenico Concilio digna frequentia, præter plurimos alios pios, & ſacrarum literarum ſcientia, Divinique, & humani juris cognitione præſtantes viros, præſidentibus ipſi Synodo Sedis Apoſtolicæ Legatis, nobis adeo Concilii libertati faventibus, ut etiam de rebus Sedi Apoſtolicæ proprie reſervatis liberum ipſi Concilio arbitrium per literas, ad Legatos noſtros ſcriptas, ultro permiſerimus, quæ de Sacramentis, & aliis rebus, quæ quidem neceſſariæ viſæ ſint, tractanda, definienda, & ſtatuenda reſtabant, ad confutandas hæreſes, ad tollendos abuſus, & emendandos mores a ſacroſancta Synodo ſumma libertate, diligentiaque tractata, & accurate, ac mature admodum definita, explicata, ſtatuta ſunt. Quibus rebus perfectis Concilium tanta omnium, qui illi interfuerunt, concordia peractum fuit, ut conſenſum eum plane a Domino effectum fuiſſe conſtiterit: idque in noſtris, atque omnium oculis valde mirabile fuerit. Pro quo tam ſingulari Dei munere ſupplicationes ſtatim in alma hac urbe indiximus, quæ magna Cleri, & populi pietate celebratæ fuerunt; laudesque, & gratias Divinæ Majeſtati merito perſolvendas curavimus: cum ejusmodi Concilii exitus ſpem magnam, & prope certam attulerit, fore, ut majores in dies fructus ad Eccleſiam ex ipſius Decretis, Conſtitutionibusque perveniant. Cum autem ipſa Sancta Synodus pro ſua erga Sedem Apoſtolicam reverentia, antiquorum etiam Conciliorum veſtigiis inhærens, Decretorum ſuorum omnium, quæ noſtro, & Prædeceſſorum noſtrorum tempore facta ſunt, confirmationem a nobis petierit, Decreto de ea re in publica Seſſione facto: Nos, ex Legatorum literis prius, deinde poſt reditum eorum ex iis, quæ Synodi nomine diligenter retulerunt, poſtulatione ipſius Synodi cognita, habita ſuper hac re cum Venerabilibus Fratribus noſtris, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus, deliberatione matura, Sanctique Spiritus in primis auxilio invocato, cum ea Decreta omnia Catholica, & populo Chriſtiano utilia, ac ſalutaria eſſe cognoviſſemus, ad Dei Omnipotentis laudem, de eorundem Fratrum noſtrorum conſilio, & aſſenſu, in Conſiſtorio noſtro ſecreto illa omnia, & ſingula auctoritate Apoſtolica hodie confirmavimus, & ab omnibus Chriſti fidelibus ſuſcipienda, ac ſervanda eſſe decrevimus; ſicut harum quoque literarum tenore ad clariorem omnium notitiam confirmamus, & ſuſcipi, obſervarique decernimus. Mandamus autem in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœnis a ſacris Canonibus conſtitutis, aliisque gravioribus, etiam privationis, arbitrio noſtro infligendis, univerſis, & ſingulis Venerabilibus Fratribus noſtris, Patriarchis, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, & aliis quibusvis Eccleſiarum Prælatis, cujuscumque ſtatus, gradus, ordinis, & dignitatis ſint, etiam ſi Cardinalatus honore præfulgeant, ut eadem Decreta, & Statuta in Eccleſiis ſuis, civitatibus, & Diœceſi-

ceſſibus, in judicio, & extra judicium diligenter obſervent, & a ſubditis quisque ſuis, ad quos quomodolibet pertinent, inviolabiliter faciant obſervari: contradictores quoslibet, & contumaces, per ſententias, cenſuras, & pœnas Eccleſiaſticas, etiam in ipſis Decretis contentas, appellatione poſtpoſita, compeſcendo: invocato etiam, ſi opus fuerit, brachii ſæcularis auxilio. Ipſum vero Cariſſimum Filium noſtrum Imperatorem electum, cæterosque Reges, Reſpublicas, ac Principes Chriſtianos monemus, & per viſcera miſericordiæ Domini noſtri JESU Chriſti obteſtamur, ut, qua pietate Concilio per Oratores ſuos affuerunt, eadem pietate, ac pari ſtudio, Divini honoris, & populorum ſuorum ſalutis cauſa, pro Sedis quoque Apoſtolicæ, & ſacræ Synodi reverentia, ad ejusdem Concilii exequenda, & obſervanda Decreta, Prælatis, cum opus fuerit, auxilio, & favore ſuo adſint, neque adverſantes ſanæ, ac ſalutari Concilii doctrinæ opiniones a populis ditionis ſuæ recipi permittant, ſed eas penitus interdicant. Ad vitandum præterea perverſionem, & confuſionem, quæ oriri poſſet, ſi unicuique liceret, prout ei liberet, in Decreta Concilii commentarios, & interpretationes ſuas edere; Apoſtolica auctoritate inhibemus omnibus, tam Eccleſiaſticis perſonis, cujuscumque ſint ordinis, conditionis, & gradus, quam laicis, quocumque honore, ac poteſtate præditis: Prælatis quidem ſub interdicti ingreſſus Eccleſiæ, aliis vero, quicumque fuerint, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœnis, ne quis ſine auctoritate noſtra audeat ullos commentarios, gloſſas, annotationes, ſcholia, ullumve omnino interpretationis genus ſuper ipſius Concilii Decretis quocumque modo edere, aut quidquam quocumque nomine, etiam ſub prætextu majoris Decretorum corroborationis, aut executionis, aliove quæſito colore, ſtatuere. Si cui vero in eis aliquid obſcurius dictum, & ſtatutum fuiſſe, eamque ob cauſam interpretatione, aut deciſione aliqua egere viſum fuerit; aſcendat ad locum, quem Dominus elegit, ad Sedem videlicet Apoſtolicam, omnium fidelium Magiſtram, cujus auctoritatem etiam ipſa ſancta Synodus tam reverenter agnovit. Nos enim difficultates, & controverſias, ſi quæ ex eis Decretis ortæ fuerint, nobis declarandas, & decidendas, quemadmodum ipſa quoque ſancta Synodus decrevit, reſervamus, parati, ſicut ea de nobis merito confiſa eſt, omnium Provinciarum neceſſitatibus ea ratione, quæ commodior nobis viſa fuerit, providere: Decernentes nihilominus irritum, & inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Ut hæc autem ad omnium notitiam perveniant, neve quis excuſatione ignorationis uti poſſit: Volumus, & mandamus, ut hæ literæ per aliquos Curiæ noſtræ Curſores in Baſilica Vaticana Principis Apoſtolorum, & in Eccleſia Lateranenſi, tunc, cum in eis populus, ut Miſſarum ſolemnibus interſit, congregari ſolet, palam & clara voce recitentur; &, poſtquam recitatæ fuerint, ad valvas earum Eccleſiarum, itemque Cancellariæ Apoſtolicæ, & in loco ſolito Campi Floræ affigantur; ibique, ut legi, & omnibus innoteſcere poſſint, aliquantiſper relinquantur. Cum autem inde amovebuntur, relictis de more ibidem exemplis, in alma Urbe ad impreſſionem tradantur, quo commodius per Chriſtiani nominis Provincias, & regna divulgari poſſint. Tranſumptis quoque earum, quæ manu alicujus publici Notarii ſcripta, ſubſcriptave, & ſigillo, ac ſubſcriptione alicujus perſonæ, in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, munita fuerint, fidem ſine ulla dubitatione haberi mandamus, atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtræ confirmationis, monitionis, inhibitionis, reſervationis, voluntatis, Mandatorum, & Decretorum infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo tertio, ſeptimo Kalend. Februarii, Pontificatus noſtri anno quinto.

EGO PIUS, CATHOLICÆ Eccleſiæ Epiſcopus.

Ego

Ego F. Car. Piſanus, Epiſcopus Oſtien. Decanus.
Ego Fed. Card. Cæſius, Epiſcopus Portuen.
Ego Jo. Card. Moronus, Epiſcopus Tuſculan.
Ego A. Card. Farneſius, Vice-Can. Epiſcopus Sab.

. . . .
. . . .

Ego R. Card. S. Angeli, Major Pœniten.

. . . .
. . . .
. . . .

Ego Jo. Cardinalis S. Vitalis.
Ego Jo. Michael, Card. Saracenus.

. . . .

Ego Jo. B. Cicada, Card. S. Clementis.
Ego Scipio, Cardin. Piſarum.
Ego Jo. Gardinalis Romanus.
Ego F. M. G. Card. Alexandrinus.
Ego Clemens, Card. Aræcæli.
Ego Ja. Card. Sabellus.

. . . .
. . . .

Ego B. Cardinalis Salviatus.
Ego Ph. Card. Aburd.
Ego Lud. Card. Simoneta.

. . . .
. . . .

Ego F. Car. Pacieccus, y de Tol.
Ego M. A. Card Amulius.
Ego Jo. Franc. Card. de Gambara.
Ego Carolus Card. Borromeus.
Ego M. S. Card. Conſtantienſ.
Ego Alph. Card. Geſualdus.
Ego Hip. Cardinalis Ferrar.
Ego Franciſcus, Card. Gonzaga.

. . . .

Ego Gui. Aſc. Diac. Cardinalis Cam.
Ego Vitellotius, Cardin. Vitellius.

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Ant. Florebellus Lavellinus.

H. Cumyn.

BULLA S. D. N. PII,
DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ IV.

SUPER DECLARATIONE temporis ad obſervanda Decreta Sacri Oecumenici, & Generalis Concilii Tridentini.

PIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

Sicut ad ſacrorum Conciliorum Decreta ac Canones, auctoritas atque confirmatio Apoſtolicæ Sedis & debet, & ſolet accedere; ita ſi qua ſuper eis exorta ſit dubitatio, ejuſdem Sedis judicio, & declaratione tollenda eſt. Ad aures noſtras pervenit, multos eſſe, qui dubitent, ex quo tempore cœperint Decreta ſacri Generalis Concilii Tridentini ad reformationem & jus poſitivum duntaxat ſpectantia, eos, ad quos pertinent, obligare, illa præſertim, quæ tempora certa præſtituunt, ad Provinciales, Diœceſanasque Synodos celebrandas, ad ſacros Ordines ſuſcipiendos, ad religionem profitendam, ad Parochiales Eccleſias, aliaque beneficia Eccleſiaſtica, quæ ejuſdem Concilii Decretis retineri prohibitum ſit, reſignanda, & ad complures res hujusmodi exequendas, ac alias omnes ad prædictam reformationem jusque poſitivum tantum ſpectantes, quæ obſervari, aut evitari debeant. Nos itaque, ut omnis controverſia dubitatioque tollatur, Motu proprio eam rem, prout rationi, juri, & æquitati convenire cenſuimus, duximus declarandam: Nam etſi ipſius Concilii Decreta etiam de Venerabilium Fratrum noſtrorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium conſilio, & aſſenſu in Conſiſtorio noſtro ſecreto confirmata a nobis fuerunt ſub finem Menſis Januarii, & ab eo etiam tempore apud hanc ſanctam Sedem obſervari cœperunt; quia tamen non parum temporis in eis Romæ diligenter, emendateque imprimendis neceſſario conſumptum fuit, & jure etiam communi ſancitum eſt, ut Conſtitutiones novæ vim non niſi poſt certum tem-

pus obtineant; æquum nobis, & juſtum viſum eſt, prædicta Decreta omnia, ad dictam reformationem jusque poſitivum duntaxat ſpectantia, a Kalend. Maji proxime præteriti omnes obligare cœpiſſe, neque poſt eam diem excuſationem cujusquam, quod ea ignoraverit, admittendam: atque ita Apoſtolica auctoritate declaramus, ac definimus, & ab omnibus judicari debere mandamus, atque ſtatuimus. Decernentes irritum, & inane ſi quid ſecus a quoquam quacumque dignitate, auctoritate, & poteſtate prædito contigerit judicari. Non obſtantibus Conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, aliisque in contrarium facientibus quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtræ declarationis, definitionis, mandati, Statuti, & Decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum, Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto, quintodecimo Kal. Auguſti, Pontificatus noſtri Anno quinto.

FED. CARD. CÆSIUS.

Ca. Gloriarius.

H. Cumyn.

Regiſtrata apud Cæſarem Secretarium.

Anno a Nativitate Domini Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto, Indictione ſeptima, die vero vigeſima menſis Julii, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri, Domini Pii, Divina Providentia Papæ Quarti, anno quinto, retroſcriptæ literæ affixæ, lectæ, & publicatæ fuerunt in valvis Baſilicarum Principis Apoſtolorum de Urbe, & Sancti Joannis Lateranen.: Nec non Cancellariæ Apoſtolicæ, & in Acie Campi Floræ. Per Nos Jacobum Carra, & Julium Parinum prælibati S. D. N. Papæ Curſores.

Antonius Clerici Magiſter Curſorum.

BULLA S. D. N. PII, DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ IV.

SUPER FORMA JURAMENTI PROFESSIONIS FIDEI.

PIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

INJUNCTUM nobis Apoſtolicæ ſervitutis officium requirit, ut ea quæ Dominus Omnipotens, ad providam Eccleſiæ ſuæ directionem, ſanctis Patribus, in nomine ſuo congregatis divinitus inſpirare dignatus eſt, ad ejus laudem & gloriam incunctanter exequi properemus. Cum itaque juxta Concilii Tridentini diſpoſitionem omnes, quos deinceps Cathedralibus & Superioribus Eccleſiis præfici, vel quibus de illarum dignitatibus, Canonicatibus, & aliis quibuscunque beneficiis Eccleſiaſticis, curam animarum habentibus, provideri continget, publicam orthodoxæ fidei profeſſionem facere, ſeque in Romanæ Eccleſiæ obedientia permanſuros ſpondere, & jurare, teneantur: Nos volentes, etiam per quoscumque, quibus de Monaſteriis, Conventibus, domibus, & aliis quibuscumque locis, Regularium quorumcumque Ordinum, etiam Militiarum, quocumque nomine vel titulo providebitur, idem ſervari, & ad hoc, ut unius ejusdem fidei profeſſio uniformiter ab omnibus exhibeatur, unicaque & certa illius forma cunctis innoteſcat, noſtræ ſolicitudinis partes, in hoc alicui minime deſiderari, formam ipſam præſentibus annotatam, publicari, & ubique gentium per eos, ad quos ex Decretis ipſius Concilii & alios prædictos ſpectat, recipi & obſervari, ac ſub pœnis per Concilium ipſum in contravenientes latis, juxta hanc & non aliam formam, profeſſionem prædictam ſolemniter fieri, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium diſtricte præcipiendo mandamus, hujusmodi ſub tenore. Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & ſingula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo Sancta Romana Eccleſia

ſia utitur, videlicet. Credo in unum Deum Patrem Omnipotentem, factorem cœli & terræ, viſibilium omnium, & inviſibilium; & in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei unigenitum, & ex Patre natum ante omnia ſæcula; Deum de Deo, lumen de lumine; Deum verum de Deo vero; genitum, non factum, conſubſtantialem Patri, per quem omnia facta ſunt; qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de cœlis, & incarnatus eſt de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & homo factus eſt; crucifixus etiam pro nobis ſub Pontio Pilato, paſſus, & ſepultus eſt; & reſurrexit tertia die ſecundum Scripturas; & aſcendit in cœlum, ſedet ad dexteram Patris; & iterum venturus eſt cum gloria judicare vivos, & mortuos; cujus regni non erit finis: & in Spiritum Sanctum Dominum, & vivificantem, qui ex Patre, Filioque procedit; qui cum Patre, & Filio ſimul adoratur, & conglorificatur; qui locutus eſt per Prophetas: & unam ſanctam Catholicam, & Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum, & expecto reſurrectionem mortuorum, & vitam venturi ſæculi Amen. Apoſtolicas & Eccleſiaſticas traditiones, reliquasque ejusdem Eccleſiæ obſervationes & Conſtitutiones firmiſſime admitto, & amplector. Item ſacram Scripturam juxta eum ſenſum, quem tenuit & tenet ſancta Mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu, & interpretatione ſacrarum Scripturarum, admitto; nec eam unquam, niſi juxta unanimem conſenſum Patrum accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque ſeptem eſſe vere & proprie Sacramenta novæ Legis a JEſu Chriſto, Domino noſtro, inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licet non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, Extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium; illaque gratiam conferre, & ex his Baptiſmum, Confirmationem, & Ordinem, ſine ſacrilegio reiterari non poſſe. Receptos quoque & approbatos Eccleſiæ Catholicæ ritus, in ſupradictorum omnium Sacramentorum ſolemni adminiſtratione recipio, & admitto: Omnia & ſingula, quæ de peccato originali, & de juſtificatione in Sacroſancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector, & recipio: Profiteor pariter, in Miſſa offerri Deo verum, proprium, & propiciatorium Sacrificium, pro vivis, & defunctis, atque in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguinem, una cum anima, & Divinitate Domini noſtri, JESU CHRISTI, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis, in corpus, & totius ſubſtantiæ vini, in ſanguinem, quam converſionem Catholica Eccleſia Tranſubſtantiationem appellat. Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie, totum atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi. Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, animasque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari: ſimiliter & Sanctos una cum Chriſto regnantes, venerandos atque invocandos eſſe: eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas. Firmiſſime aſſero, imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam: Indulgentiarum etiam poteſtatem, a Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe; illarumque uſum Chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe, affirmo: Sanctam Catholicam, & Apoſtolicam Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum Matrem, & Magiſtram agnoſco; Romanoque Pontifici, Beati Petri, Apoſtolorum Principis, Succeſſori, ac JESU CHRISTI Vicario veram obedientiam ſpondeo, ac juro: Cætera item omnia a ſacris Canonibus, & Oecumenicis Conciliis, ac præcipue a ſacroſancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio, atque profiteor: ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quascumque ab Eccleſia damnatas, & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam Fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in præſenti ſponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & inviolatam, uſque ad extremum vitæ ſpiritum, conſtan-

ſtantiſſime (Deo adjuvante) retinere, & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia. Volumus autem, quod præſentes literæ, in Cancellaria noſtra Apoſtolica, de more, legantur: Et ut omnibus facilius pateant, in ejus Quinterno deſcribantur, ac etiam imprimantur. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtræ voluntatis & mandati infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Dat. Romæ, apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto, Idibus Novemb. Pontificatus noſtri anno Quinto.

Fed. Cardinalis Cæsius.

Cæ. Glorierius.

Lectæ, & publicatæ fuerunt ſupraſcriptæ literæ Romæ, in Cancellaria Apoſtolica, Anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto, die vero Sabbati, nona menſis Decembris, Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri, Domini Pii, Papæ Quarti, anno Quarto.

A. Lomellinus Cuſt.

MOTUS PROPRIUS
S. D. N. PII, DIVINA PROVIDENTIA PAPÆ IV.

Per quem deputantur octo Reverendiſſ. Cardinales, qui faciant obſervari Reformationes ab ipſo editas, nec non Decreta Sacri, Oecumenici, & Generalis Concilii Tridentini.

PIUS PAPA IV.

Motu proprio &c. Alias nos nonnullas Conſtitutiones, & Ordinationes, reformationem majoris Pœnitentiarii, ac ſacræ Pœnitentiariæ noſtræ, ac Vicarii noſtri, ac ejus officii, nec non Camerarii, & Cameræ Apoſtolicæ, ac illius cauſarum Auditoris, nec non Palatii Apoſtolici cauſarum Auditorum, ac Gubernatoris, & Capitolinæ curiarum, & Contradictarum, aliorumque almæ Urbis noſtræ, ac Romanæ Curiæ tribunalium, & officiorum concernentes, edidimus: quæ tamen (ut intelleximus) ab eorundem officiorum & tribunalium Præfectis, ac Officialibus minus diligenter obſervantur. Cum autem enixæ noſtræ voluntatis ſit, ut illa, & pariter Decreta ſacri Concilii Tridentini; in his, quæ ad eorum officia ſpectant, ab eiſdem omnino obſerventur: Nos propterea conſiderantes, parum eſſe, jura condere, niſi ſint, qui ea executioni demandari faciant, & in præmiſſis, prout ex debito Paſtoralis officii nobis (meritis licet imparibus) injuncti obligamur, ſalubriter, & utiliter providere: præfataſque Conſtitutiones, & Ordinationes, ac Decreta Concilii, quas, & quæ hic haberi volumus pro expreſſis, inviolabiliter obſervari volentes: Venerabili Fratri noſtro Joanni Epiſcopo Tuſculan. Morono, Jo. Michaeli Sanctæ Anaſtaſiæ Saraceno, ac Jo. Baptiſtæ Sancti Clementis Cicadæ, nec non Michaeli Sanctæ Sabinæ Alexandrino, Clementi Sanctæ Mariæ in Ara cæli, & Ludovico Sancti Cyriaci in Thermis Simonetæ, ac Carolo Sancti Martini in Mon-

Montibus Borromeo: Presbyteris; nec non Vitellotio Sanctæ Mariæ in Porticu Vitellio; nuncupatis, titulorum, Diacono, Cardinalibus, committimus, & mandamus: quatenus ipſi, ſeu eorum major pars, conjunctim, vel diviſim, eorum arbitrio, etiam tamquam executores dictarum literarum, Conſtitutionum, & Decretorum prædictorum, Conſtitutiones, & Ordinationes, ac Decreta præfata, juxta tenores eorum, ac literarum deſuper confectarum, per quoſcumque Pœnitentiariæ, Vicariæ, & Cameræ, ac Rotæ curiarum, ac tribunalium prædictorum Judices, & Officiales, ſub excommunicationis latæ ſententiæ, ac privationis officiorum, & aliis, eisdem Cardinalibus bene viſis, etiam pecuniarum, eo ipſo incurrendis pœnis, firmiter obſervari faciant, & cum effectu: niſi tam in executione dictorum Decretorum Concilii, quam dictarum literarum noſtrarum, aliqua dubietas, aut difficultas emerſerit: quo caſu ad nos referant, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſæcularis: ac eos, qui literis, & Decretis prædictis, & eorumdem Cardinalium mandatis non paruerint, extunc, prout ex eadem die, & econtra, illorum officiis privatos, nec non ad illa, & alia Romanæ Curiæ officia impoſterum obtinenda inhabiles, ac ipſis ab eisdem officiis ſic privatis, illa tamquam per privationem vacantia, a Datario noſtro vendi, & a quibusvis perſonis idoneis pro pretio convenienti emi, libere, & licite poſſe auctoritate noſtra curent, nuncient, decernant, ac declarent, prout nos harum ſerie nunciamus, decernimus, & declaramus. Non obſtantibus quibusvis Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, ac Pœnitentiariæ, & curiarum, nec non tribunalium prædictorum ſtatutis &c. etiam juramento &c. roboratis: privilegiis quoque, indultis, & literis Apoſtolicis illis, ac dictis Officialibus, & Tribunalibus ſub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusvis clauſulis & Decretis, etiam motu ſimili &c. & alias quomodocumque conceſſis &c. Quibus omnibus &c. illorum tenores &c. hac vice latiſſime derogamus, eaque adverſus præmiſſa nullatenus ſuffragari volumus: cæterisque contrariis quibuscunque.

Placet Motu Proprio. I.

Dat. Romæ, apud Sanctum Marcum, quarto Nonas Auguſti, anno Quinto.

BULLA S. D. N. PII, PAPÆ IV.

REVOCATORIA PRIVILEgiorum, exemptionum, immunitatum, facultatum, conſervatoriarum, indultorum, confeſſionalium, Maris magni, & aliarum quarumcumque ſimilium gratiarum, quibuscumque locis, & perſonis conceſſarum, in his, in quibus Statutis, & Decretis Sacri Concilii Tridentini contrariantur.

PIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

IN Principis Apoſtolorum Sede, meritis licet imparibus, Divina diſpoſitione conſtituti, nihil neque univerſali Eccleſiæ, curæ & ſolicitudini noſtræ commiſſæ, ſalubrius, neque injuncto nobis Apoſtolicæ ſervitutis officio, decentius præſtare poſſumus, quam quod providentiæ noſtræ miniſterio Oecumenicum Concilium Tridentinum, ſicut noſtris potiſſimum auſpiciis, ſummaque ſanctorum Patrum concordia per DEI miſericordiam feliciter abſolutum fuit: Ita per univerſos, qui Chriſtiana pietate cenſentur, ubique ſuſcipiatur, & remotis quibuslibet obſtaculis ab omnibus æqualiter obſervetur. Cum itaque in eodem Concilio quamplurima ſalubria, & ad univerſalem morum reformationem valde utilia, Decreta atque Statuta, maturo præſentium ipſorum examine præcedente, ſint edita, quibus multa, atque diverſa privilegia,

gia, exemptiones, immunitates, diſpenſationes, facultates, conſervatoriæ, indulta, &, ut vocant, confeſſionalia, & Mare magnum, & aliæ gratiæ, quæ variis, tam Cathedralibus, etiam Metropolitan. quam Collegiatis Eccleſiis, Monaſteriis, Conventibus, & aliis Religioſis, etiam Fratrum Mendicantium domibus, & ordinibus: Nec non Sancti Spiritus in Saxia, ſancti Joannis Lateranenſis, ac Incurabilium de Urbe, ſancti Antonii Viennen. & ſancti Bernardi Juren. aliiſque Hoſpitalibus, Militiis, eorumque Capitulis, & Conventibus, ac Univerſitatibus, etiam Studiorum generalium Collegiis, tam ſæcularibus, quam Eccleſiaſticis, Confraternitatibus, Societatibus, & tam Principis Apoſtolorum de Urbe, quam aliis Fabricis, ſanctæ Cruciatæ, aliiſque piis, locis, & operibus: nec non Patriarchis, Archi-Epiſcopis, Epiſcopis, Prælatis, Abbatibus, Abbatiſſis, Prioribus, Præpoſitis, & aliis Eccleſiaſticis, tam ſæcularibus, quam diverſorum ordinum, & militiarum Regularibus, ac etiam laicis cujuſcumque dignitatis, & ſtatus, ac gradus, & excellentiæ, ac etiam Ducali, Regia, & Imperiali dignitate fulgentibuſque utriuſque ſexus perſonis: Nec non aliquibus Notariis, & etiam de latere Legatis, atque Nunciis, tam perpetuo, quam ad tempus per plures Romanos Pontifices Prædeceſſores noſtros, ac nos, & Sedem Apoſtolicam, ejuſque Legatos hactenus etiam Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, ſeu etiam Imperatorum, Regum, Ducum, & aliorum Principum contemplatione, & intuitu, etiam de fratrum conſilio, diverſimode, variiſque temporibus in genere, vel ſpecie, ex quavis etiam honeſta cauſa conceſſa, & etiam pluries confirmata, & innovata fuerunt, in pleriſque contrariantur. Nos quibus in primis cordi eſt, tam ſancta, & Eccleſiæ Dei ſaluberrima Decreta ſuos, ut par eſt, effectus ubique conſequi, & ab omnibus obedienter obſervari, privilegiorum, exemptionum, immunitatum, facultatum, Conſervatoriarum, Indultorum, Confeſſionalium, Maris magni, & aliarum gratiarum prædictarum, ac quarumcumque Apoſtolicarum, & aliarum literarum deſuper confectarum, proceſſuumque, Decretorum, & aliorum inde ſecutorum tenores, ac ſi de verbo ad verbum insererentur, præſentibus pro ſufficienter expreſſis, & plene inſertis habentes: Motu proprio, & ex certa ſcientia, ac de Apoſtolicæ poteſtatis plenitudine, quod eadem omnia, & ſingula privilegia, exemptiones, immunitates, facultates, diſpenſationes, Conſervatoriæ, Indulta, Confeſſionalia, Mare magnum, & aliæ gratiæ in his omnibus & ſingulis, in quibus illa ſtatutis, & decretis, Concilii hujuſmodi contrariantur, ipſo jure revocata, caſſata, & annullata, ac ad ipſius Concilii terminos, atque limites reducta ſint, & eſſe cenſeantur; nec quicquam adverſus ipſa decreta, & ſtatuta, quominus ubique, & apud omnes obſerventur, in aliquo ſuffragari poſſe; ſed ea perinde haberi, & reputari debere, ac ſi nunquam emanaſſent; auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium declaramus, ac etiam ſtatuimus, & ordinamus. Decernentes nihilominus omnia, & ſingula quæ vigore privilegiorum, exemptionum, immunitatum, & diſpenſationum, facultatum, Conſervatoriarum, Indultorum, Confeſſionalium, & aliarum quarumcumq; gratiarum hujuſmodi poſt id tempus, quo Concilium obligare cœpit, facta, & geſta quomodolibet fuerunt, & impoſterum fient, in his, in quibus dicti Concilii Decretis adverſantur, nulla, invalida, & irrita eſſe, & cenſeri; ac nemini, etiam quantumlibet, ut præfertur, qualificato, tam in foro (quod ajunt) fori, quam conſcientiæ, ſuffragari poſſe, & debere. Et ita per quoſcunque locorum Ordinarios, aliosque Judices, & Commiſſarios quavis auctoritate fungentes, etiam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinales, ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi facultate, in utroque foro judicari, & definiri debere: ac quidquid ſecus, a quoquam, quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter attentari contigerit, irritum, & inane decernimus. Non obſtantibus præmiſſis, ac Conſtitutionibus, & Ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrariis quibuſcumque. Nulli ergo omnino hominum liceat

liceat hanc paginam noſtræ Declarationis, Statuti, Ordinationis, & Decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri, & Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto, tertio decimo Kalen. Martii, Pontificatus noſtri anno Sexto.

P. Episcopus Narnien.

Ca. Glorierius.

H. Cumyn.

Anno a Nativitate D. Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto, Indictione ſexta, die vero vigeſima quarta menſis Februarii. Pontificatus Sanctiſſimi in Chriſto Patris, & Domini noſtri, Domini PII, Divina providentia Papæ Quarti, anno ejus Sexto retroſcriptæ literæ Apoſtolicæ, affixæ & publicatæ fuerunt in Acie Campi Floræ, & valvis Cancellariæ Apoſtolicæ, per nos Nicolaum de Matthæis, & Camillum Cherubinum S. D. N. Papæ Curſores.

Philibertus Phapuis, Magiſter Curſorum.

BULLA

DE INDICE LIBRORUM probibitorum, per delectos a Concilio Tridentino Prælatos confecto.

PIUS PAPA IV. AD FUTURAM REI MEMORIAM.

Dominicæ gregis cuſtodiæ, Domino diſponente, præpoſiti, vigilis more Paſtoris, non deſiſtimus ipſi gregi ab imminentibus periculis, quanta maxima poſſumus cura & diligentia, præcavere, ne propter negligentiam noſtram pereant oves, quæ pretioſiſſimo Domini noſtri Jesu Christi Sanguine ſunt redemptæ. Etſi autem, quæ ad fidei veritatem patefaciendam, & ad horum temporum hæreſes confutandas pertinebant, in Oecumenico, & Generali Concilio Tridentino, Sancti Spiritus aſſiſtente gratia, nuper adeo enucleata & definita fuerunt, ut facile jam ſit unicuique ſanam, Catholicamque doctrinam a falſa adulterinaque internoſcere: tamen cum librorum ab hæreticis editorum lectio non modo ſimpliciores homines corrumpere ſoleat, verum ſæpe etiam doctos, eruditoſque in varios errores, & a veritate fidei Catholicæ alienas opiniones inducere; huic quoque rei eſſe duximus providendum. Cum autem aptiſſimum ei malo remedium eſſe ſciremus, ſi componeretur atque ederetur Index, ſive Catalogus Librorum, qui vel hæretici ſint, vel de hæretica pravitate ſuſpecti, vel certe moribus & pietati noceant, id negotium ad ſacram Tridentinam Synodum rejeceramus. Ea vero ex tanta Epiſcoporum & aliorum doctiſſimorum virorum copia delegit ad eum conficiendum indicem, multos cum doctrina, tum judicio inſignes Prælatos ex omnibus fere nationibus. Qui quidem non ſine maximo labore, plurimiſque vigiliis eum indicem tandem, Deo juvante, perfecerunt, adhibitis etiam in conſilium lectiſſimis quibuſdam Theologis. Peracto autem Concilio, cum ex ipſius Synodi Decreto is index nobis oblatus fuiſſet; ut ne ante ederetur, quam a nobis approbatus fuiſſet: Nos doctiſſimis quibuſdam, probatiſſimiſque Prælatis eum accuratiſſime legendum, examinandumque tradidimus, & ipſi etiam legimus. Cum igitur eum magno ſtudio, acri judicio, diuturna cura confectum, & præterea commodiſſime digeſtum eſſe cognoverimus: Nos ſaluti animarum conſulere, eamque ob cauſam providere cupientes; ne libri & ſcripta cujuſcumque generis, quæ in eo improbantur, ſive ut hæretica, ſive ut de hæretica pravitate ſuſpecta, ſive ut pietati, ac morum honeſtati inutilia, aut aliqua correctione ſaltem indigentia, poſthac a Chriſti fidelibus legantur, ipſum indicem, una cum regulis ei præpoſitis, auctoritate Apoſtolica, tenore præſentium, approbamus, imprimique ac divulgari, & ab

ab omnibus Univerſitatibus Catholicis, ac quibuscumque aliis ubique ſuſcipi, easque regulas obſervari mandamus, atque decernimus: inhibentes omnibus, & ſingulis, tam Eccleſiaſticis perſonis, Sæcularibus, & Regularibus, cujuscumque gradus, ordinis & dignitatis ſint, quam laicis, quocumque honore, ac dignitate præditis, ne quis contra earum regularum præſcriptum, aut ipſius prohibitionem indicis libros ullos legere, habereve audeat, ſi quis autem adverſus eas regulas, prohibitionemque fecerit; is quidem, qui hæreticorum libros, vel cujusvis authoris ſcripta, propter hæreſim, vel falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, atque prohibita legerit, habueritve, ipſo jure in excommunicationis pœnam incidat; eamque ob cauſam in eum tamquam de hæreſi ſuſpectum inquiri, & procedi liceat, præter alias pœnas, ſuper hoc ab Apoſtolica Sede, Sacrisque Canonibus conſtitutas. Qui autem libros alia de cauſa prohibitos legerit, habueritve, præter peccati mortalis reatum, Epiſcoporum arbitrio ſevere ſe noverit puniendum, non obſtantibus Conſtitutionibus & Ordinationibus Apoſtolicis contrariis quibuscumque; aut ſi quibus communiter, vel diviſim ab eadem ſit Sede indultum, ne excommunicari poſſint, per literas Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Ut hæc autem ad omnium notitiam perveniant, neve quis excuſatione ignorationis uti poſſit; volumus & mandamus, ut hæ literæ per aliquos Curiæ noſtræ Curſores in Baſilica Vaticana Principis Apoſtolorum, & in Eccleſia Lateranenſi, tunc cum in eis populus, ut Miſſarum ſolemnibus interſit, congregari ſolet, palam & clara voce recitentur; & poſtquam recitatæ fuerint, ad valvas earum Eccleſiarum, itemque Cancellariæ Apoſtolicæ, & in loco ſolito Campi Floræ affigantur; ibique ut legi & omnibus innoteſcere poſſint, aliquantisper relinquantur. Cum autem inde amovebuntur, earum exempla in iisdem locis affixa remaneant. Nos enim, per recitationem hanc, publicationem, & affixionem, omnes & ſingulos, qui his literis comprehenduntur, poſt tres menſes, a die publicationis, & affixionis earum numerandos, volumus perinde adſtrictos, & obligatos eſſe, ac ſi ipſismet illæ editæ, lectæque fuiſſent. Tranſumptis quoque earum, quæ manu alicujus publici Notarii ſcripta, ſubſcriptave, & ſigillo, ac ſubſcriptione alicujus perſonæ, in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutæ, munita fuerint; fidem ſine ulla dubitatione haberi mandamus atque decernimus.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, ſub annulo Piſcatoris, die XXIV. Martii MDLXIV. Pontificatus noſtri anno Quinto.

ANT. FLOREBELLUS LAVELLINUS.

In Indicem Librorum prohibitorum, confectum a Deputatione Tridentinæ Synodi Præfatio R. P. F. Franciſci Forerii, Ordinis Fratrum Prædicatorum, Sacræ Theologiæ Profeſſoris, & ejusdem Deputationis Secretarii.

CUm Sancta Oecumenica Tridentina Synodus, iis rationibus adducta, quæ in ſecundæ Seſſionis Decreto ſub Beatiſſimo Pio IV. Pontifice Max. explicatæ ſunt, cenſuiſſet, ut Patres aliquot, ex omnibus fere nationibus delecti, de librorum cenſuris quid ſtatuendum eſſet, diligenter cogitarent, in eam tandem ſententiam poſt diuturnam deliberationem venerunt, ut judicarint, nihil utilius fieri poſſe, quam ſi Romanus ille prohibitorum librorum index, ab Inquiſitoribus Romæ poſtremo confectus, paucis tantum demptis, atque etiam additis, retineretur; quippe qui, cum magna maturitate a multis viris doctis compoſitus, plurimos comprehendat auctores, atque in ordinem ſatis commodum digeſtus eſſe videatur. Quoniam vero intelligebant, propterea in aliquibus Provinciis ac locis hactenus eum indicem receptum non eſſe, quod in eo quidam libri prohiberentur, quorum lectione viri docti privati, magno incommodo afficerentur; atque

atque animadvertentes etiam, in eo eſſe nonnulla parum explicate poſita, quæ interpretatione indigerent, re multum diuque deliberationibus agitata, ac viris etiam ex omni natione, Theologicæ facultatis ſcientiſſimis, in conſilium adhibitis, ſubjectas regulas componendas judicarunt: ut, quoad ejus fieri poſſet, doctorum hominum commodis & ſtudiis, ſalva veritate, ac religione, proſpiceretur. Illud igitur inprimis obſervare oportet, unamquamque pœne Alphabeti literam tres habere claſſes. In prima non tam libri, quam librorum Scriptores continentur, qui aut hæretici, aut nota hæreſis ſuſpecti fuerunt. Horum enim Catalogum fieri oportuit, ut omnes intelligant, eorum ſcripta, non edita ſolum, ſed edenda etiam, prohibita eſſe. Sed illud etiam animadvertendum eſt, quod licet multi præterea ſint, qui juſtiſſimis de cauſis in hanc claſſem referri poterant: Patribus tamen non is fuit animus, aut ad eorum pertinebat inſtitutum, ut eos ad unum perquirerent: ſed iis pœne contenti fuere, qui in Romano catalogo deſcripti ſunt: de aliis vero ejusdem generis auctoribus idem ab Ordinariis & Inquiſitoribus ſtatuendum eſſe exiſtimarunt. In ſecundam claſſem non auctores, ſed libri ſunt relati, qui propter doctrinam, quam continent, non ſanam, aut ſuſpectam, aut quæ offenſionem etiam in moribus tantum, fidelibus afferre poteſt, rejiciuntur: etiam ſi auctores, a quibus prodiere, ab Eccleſia nunquam deſciverunt. Tertia vero & ultima claſſis eos libros complectitur, qui ſine ſcriptoris nomine exierunt in vulgus; & eam doctrinam continent, quam Romana Eccleſia, tanquam Catholicæ fidei, aut morum integritati contrariam, refutandam ac repellendam eſſe decernit. Non enim omnes libri, qui nomen auctoris non præferunt, damnandos putarunt: quandoquidem ſæpe viros doctos, ac Sanctos novimus, ut Chriſtiana quidem Reſp. ex eorum vigiliis fructum caperet, ipſi vero inanem gloriam evitarent, libros optimos ſine nomine edidiſſe: ſed eos tantum, qui aut liquido pravam aut dubiam fidei doctrinam, ſive moribus pernitioſam continent. At vero, qui ſint hujusmodi, aut tales cenſeri debeant, præter eos, qui in hoc catalogo deſcripti ſunt, Epiſcopi & Inquiſitores una cum Theologorum Catholicorum conſilio dijudicabunt. Sed propter noſtrorum temporum malitiam, ne in poſterum libri ſine nomine auctoris edantur, Decreto quartæ Seſſionis Tridentini Concilii ſub fel. rec. Paulo III. quod incipit: Sed & impreſſoribus &c. proviſum eſt.

DE LIBRIS PROHIBITIS

REGULÆ X.

Per Patres a Tridentina Synodo delectos concinnatæ, & a PIO PP. IV. comprobatæ ſuperiore Conſtitutione, quæ incipit:* Dominici, *die XXIV. Martii, anno M.D.LXIV.

REGULA PRIMA.

Libri omnes, quos ante annum M.D.XV. aut Summi Pontifices, aut Concilia Oecumenica damnarunt, & in hoc indice non ſunt, eodem modo damnati eſſe cenſeantur, ſicut olim damnati fuerunt.

REGULA II.

Hæreſiarcharum libri, tam eorum, qui poſt prædictum annum hæreſes invenerunt, vel ſuſcitarunt, quam qui hæreticorum capita aut duces ſunt, vel fuerunt; quales ſunt Lutherus, Zuinglius, Calvinus, Balthaſar Pacimontanus, Swenchfeldius, & his ſimiles, cujuscumque nominis, tituli, aut argumenti exiſtant, omnino prohibentur. Aliorum autem hæreticorum libri, qui de religione quidem ex profeſſo tractant, omnino damnantur. Qui vero de religione non tractant, a Theologis Catholicis, juſſu Epiſcoporum & Inquiſitorum examinati & approbati permittantur. Libri etiam Catholici conſcripti, tam ab aliis, qui poſtea in hæreſim lapſi ſunt, quam ab illis, qui poſt lapſum ad Eccleſiæ gremium rediere, approbati a Facultate Theologica alicujus Univerſitatis Catholicæ, vel ab Inqui-

Inquiſitione generali, permitti poterunt.

REGULA III.

Verſiones Scriptorum etiam Eccleſiaſticorum, quæ hactenus editæ ſunt a damnatis auctoribus, modo nihil contra ſanam doctrinam contineant, permittuntur. Librorum autem veteris Teſtamenti verſiones, viris tantum doctis & piis judicio Epiſcopi concedi poterunt: modo hujuſmodi verſionibus, tanquam elucidationibus vulgatæ editionis, ad intelligendam ſacram Scripturam, non autem tanquam ſacro textu utantur. Verſiones vero novi Teſtamenti ab auctoribus primæ claſſis hujus indicis factæ nemini concedantur; quia utilitatis parum, periculi vero plurimum lectoribus ex earum lectione manare ſolet. Si quæ vero annotationes cum hujuſmodi, quæ permittuntur verſionibus, vel cum vulgata editione circumferuntur, expunctis locis ſuſpectis a Facultate Theologica alicujus Univerſitatis Catholicæ, aut Inquiſitione generali, permitti eiſdem poterunt, quibus & verſiones. Quibus conditionibus totum volumen Bibliorum, quod vulgo Biblia Vatabli dicitur, aut partes ejus, concedi viris piis & doctis poterunt. Ex Bibliis vero Iſidori Clarii Brixiani prologus, & prolegomena præcidantur: ejus vero textum nemo textum vulgatæ editionis eſſe exiſtimet.

REGULA IV.

Cum experimento manifeſtum ſit, ſi ſacra Biblia vulgari lingua paſſim ſine diſcrimine permittantur, plus inde, ob hominum temeritatem, detrimenti, quam utilitatis oriri, hac in parte judicio Epiſcopi aut Inquiſitoris ſtetur: ut cum conſilio Parochi vel Confeſſarii, Bibliorum a Catholicis auctoribus verſorum lectionem in vulgari lingua eis concedere poſſint, quos intellexerint, ex hujuſmodi lectione, non damnum, ſed fidei atque pietatis augmentum capere poſſe: quam facultatem in ſcriptis habeant. Qui autem abſque tali facultate ea legere, ſeu habere præſumpſerit, niſi prius Bibliis Ordinario redditis, peccatorum abſolutionem percipere non poſſit. Bibliopolæ vero, qui prædictam facultatem non habenti, Biblia idiomate vulgari conſcripta vendiderint, vel alio quovis modo conceſſerint; Librorum pretium, in uſus pios ab Epiſcopo convertendum, amittant, aliiſque pœnis pro delicti qualitate ejuſdem Epiſcopi arbitrio ſubjaceant. Regulares vero nonniſi facultate a Prælatis ſuis habita, ea legere, aut emere poſſint.

REGULA V.

Libri illi, qui hæreticorum auctorum opera interdum prodeunt, in quibus nulla aut pauca de ſuo apponunt, ſed aliorum dicta colligunt, cujuſmodi ſunt lexica, concordantiæ, apophthegmata, ſimilitudines, indices, & hujuſmodi, ſi quæ habeant admiſta, quæ expurgatione indigeant, illis Epiſcopi, & Inquiſitoris, una cum Theologorum conſilio, ſublatis aut emendatis, permittantur.

REGULA VI.

Libri vulgari idiomate de controverſiis inter Catholicos & hæreticos noſtri temporis differentes, non paſſim permittantur: ſed idem de iis ſervetur, quod de Bibliis vulgari lingua ſcriptis ſtatutum eſt. Qui vero de ratione bene vivendi, contemplandi, confitendi, ac ſimilibus argumentis, vulgari ſermone conſcripti ſunt, ſi ſacram doctrinam contineant, non eſt cur prohibeantur, ſicut nec ſermones populares vulgari lingua habiti. Quod ſi hactenus in aliquo Regno vel Provincia aliqui libri ſunt prohibiti, quod nonnulla continerent, quæ ſine delectu ab omnibus legi non expediat, ſi eorum auctores Catholici ſunt; poſtquam emendati fuerunt, permitti ab Epiſcopo & Inquiſitore poterunt.

REGULA VII.

Libri, qui res laſcivas, ſeu obſcenas ex profeſſo tractant, narrant, aut docent, cum non ſolum fidei, ſed & morum, qui hujuſmodi librorum lectione facile corrumpi ſolent, ratio habenda ſit, omnino prohibentur; & qui eos habuerint, ſevere ab Epiſcopis puniantur. Antiqui vero ab ethnicis conſcripti, propter ſermonis elegantiam & proprietatem permittuntur: nulla tamen ratione pueris prælegendi erunt.

REGU-

REGULA VIII.

Libri, quorum principale argumentum bonum eſt, in quibus tamen obiter aliqua inſerta ſunt, quæ ad hæreſim, ſeu impietatem, divinationem, ſeu ſuperſtitionem ſpectant, a Catholicis Theologis, Inquiſitionis generalis auctoritate expurgati, concedi poſſint. Idem judicium ſit de prologis, ſummariis, ſeu annotationibus, quæ a damnatis auctoribus, libris non damnatis, appoſitæ ſunt: ſed poſthac nonniſi emendati excudantur.

REGULA IX.

Libri omnes & ſcripta geomantiæ, hydromantiæ, aeromantiæ, pyromantiæ, onomantiæ, chiromantiæ, necromantiæ, ſive in quibus continentur ſortilegia, veneficia, auguria, auſpicia, incantationes artis magicæ, prorſus rejiciuntur. Epiſcopi vero diligenter provideant, ne aſtrologiæ judiciariæ libri, tractatus, indices, legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, ſucceſſibus, fortuitisve caſibus, aut iis actionibus, quæ ab humana voluntate pendent, certo aliquid eventurum affirmare audent. Permittuntur autem judicia, & naturales obſervationes, quæ navigationis, agriculturæ, ſive medicæ artis juvandæ gratia conſcripta ſunt.

REGULA X.

In librorum, aliarumve ſcripturarum impreſſione ſervetur, quod in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. Seſſ. 10. ſtatutum eſt. Quare ſi in alma urbe Roma liber aliquis ſit imprimendus, per Vicarium Pontificis & Sacri Palatii Magiſtrum, vel perſonas a Sanctiſſimo Domino noſtro deputandas, prius examinetur. In aliis vero locis ad Epiſcopum, vel alium habentem ſcientiam, libri vel ſcripturæ imprimendæ, ab eodem Epiſcopo deputandum, ac Inquiſitorem hæreticæ pravitatis ejus civitatis vel Diœceſis, in qua impreſſio fiet, ejus approbatio & examen pertineat: & per eorum manum propria ſubſcriptione gratis & ſine dilatione imponendam, ſub pœnis & cenſuris in eodem decreto contentis approbetur: hac lege & conditione addita, ut exemplum libri imprimendi authenticum, & manu auctoris ſubſcriptum, apud Examinatorem remaneat: eos vero, qui libellos manuſcriptos vulgant, niſi ante examinati probatique fuerint, iisdem pœnis ſubjici debere judicarunt Patres deputati, quibus impreſſores, & qui eos habuerint, & legerint, niſi auctores prodiderint, pro auctoribus habeantur. Ipſa vero hujusmodi librorum probatio in ſcriptis detur, & in fronte libri vel ſcripti, vel impreſſi authentice appareat, probatioque & examen, ac cætera gratis fiant. Præterea in ſingulis civitatibus ac Diœceſibus, domus vel loci, ubi ars impreſſoria exercetur, & Bibliotheca librorum venalium, ſæpius viſitentur a perſonis ad id deputandis ab Epiſcopo, ſeu ejus Vicario, atque etiam ab Inquiſitore hæreticæ pravitatis, ut nihil eorum, quæ prohibentur, aut imprimatur, aut vendatur, aut habeatur. Omnes vero Librarii, & quicumque librorum venditores habeant in ſuis Bibliothecis indicem librorum venalium, quos habent, cum ſubſcriptione dictarum perſonarum: nec alios libros habeant, aut vendant, aut quacumque ratione tradant, ſine licentia eorundem deputandorum, ſub pœna amiſſionis librorum, & aliis arbitrio Epiſcoporum vel Inquiſitorum imponendis. Emptores vero, lectores, vel impreſſores, eorundem arbitrio puniantur. Quod ſi aliqui libros quoscumque in aliquam civitatem introducant, teneantur eisdem perſonis deputandis renuntiare, vel ſi locus publicus mercibus ejusmodi conſtitutus ſit, miniſtri publici ejus loci prædictis perſonis ſignificent libros eſſe adductos. Nemo vero audeat librum, quem ipſe vel alius in civitatem introduxit, alicui legendum tradere, vel aliqua ratione alienare, aut commodare, niſi oſtenſo prius libro, & habita licentia a perſonis deputandis; aut niſi notorie conſtet, librum jam eſſe omnibus permiſſum. Idem quoque ſervetur ab hæredibus & exſecutoribus ultimarum voluntatum, ut libros a defunctis relictos, ſive eorum indicem illis perſonis deputandis offerant, & ab iis licentiam obtineant, priusquam eis utantur, aut in alias perſonas quacumque ratione transferant. In his autem omnibus & ſingulis pœna ſtatuatur vel amiſſionis librorum, vel alia arbitrio eorundem Epiſcoporum, vel Inquiſi-

quiſitorum, pro qualitate contumaciæ vel delicti.

Circa vero libros, quos Patres deputati examinarunt, aut expurgarunt, aut expurgandos tradiderunt, aut certis conditionibus, ut rurſus excuderentur, conceſſerunt; quidquid illos ſtatuiſſe conſtiterit, tam Bibliopolæ, quam cæteri obſervent. Liberum tamen ſit Epiſcopis aut Inquiſitoribus Generalibus ſecundum facultatem, quam habent, eos etiam libros, qui his regulis permitti videntur, prohibere, ſi hoc in ſuis Regnis, aut Provinciis, vel Diœceſibus expedire judicaverint. Cæterum nomina, cum librorum, qui a Patribus deputatis purgati ſunt, tum eorum, quibus illi hanc Provinciam dederunt, eorumdem Deputatorum Secretarius Notario ſacræ univerſalis Inquiſitionis Romanæ deſcripta Sanctiſſimi Domini noſtri juſſu tradidit.

Ad extremum vero omnibus fidelibus præcipitur, ne quis audeat, contra harum regularum præſcriptum, aut hujus indicis prohibitionem libros aliquos legere, aut habere. Quod ſi quis libros hæreticorum, vel cujusvis auctoris ſcripta, ob hæreſim, vel ob falſi dogmatis ſuſpicionem damnata, atque prohibita legerit, ſive habuerit, ſtatim in excommunicationis ſententiam incurrat. Qui vero libros alio nomine interdictos legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum, quo afficitur, judicio Epiſcoporum ſevere puniatur.

NOMINA, (*) COGNOMINA, PATRIÆ, ET DIGNITATES, LEGATORUM, ET ALIORUM PATRUM, ITEM ORATORUM ET THEOLOGORUM, QUI AD SACROSANCTAM OECUMENICAM TRIDENTINAM SYNODUM CONVENERUNT A PRINCIPIO USQUE IN FINEM, QUI FUIT IV. DECEMBRIS M.D.LXIV. SUB PIO IV. PONTIFICE MAXIMO.

Archi-Epiſcoporum & Epiſcoporum Promotiones hic adjunximus ex editione Lovanienſi, Anno MDLXXXVII. & quædam alia identidem inſeruimus ex editione Philippi Chiffletii, Abbatis Balernenſis, ſive Antverpiana, ſive Agrippinenſi, anni MDCXLIV. (**)

Legati & Nuntii Apoſtolici, Concilii Præſides.

Hercules Gonzaga, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyter Cardinalis tituli Sanctæ Mariæ Novæ, Mantuanus; obiit Tridenti, die ſecunda Martii, Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo tertio, & ſepultus eſt Mantuæ.

Hieronymus Seripandus, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyter Cardinalis, tituli Sanctæ Suſannæ, Neapolitanus; obiit Tridenti, die decima octava Martii, Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo tertio, & ibi ſepultus in Eccleſia Sancti Marci, Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini, cujus olim fuerat Generalis.

Joannes Moronus, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalis, Epiſcopus Prænestinus, Mediolanenſis, in demortui Cardinalis de Mantua locum miſſus. Poſtea Oſtienſis, & ſacri Collegii Decanus: obiit M.D.LXXX. Kalend. Decemb. ſepultus in æde Sanctæ Mariæ ſupra Minervam.

Stanis-

(*) Non leguntur in hoc Indice, nec in aliis, quos vidi, a nobis tamen minime prætermittendi, tres Eccleſiaſtici S.R.I. Principes Electores, & Archi-Epiſcopi:

Sebaſtianus ab Hauſenſtein, Archi-Epiſcopus Moguntinenſis, Germanus.
Joannes Comes ab Eyſemburg, Archi-Epiſcopus Treverenſis, Germanus.
Adolphus a Schawemburg, Archi-Epiſcopus Colonienſis, Germanus.

Qui Seſſioni XIII. XIV. & XV. interfuerunt, pluribus ſecuturis interfuturi, niſi novi belli, a Proteſtantibus anno 1552. moti tumultus eosdem ad ſuas Eccleſias tutandas reverti, cæterosque Patres Concilium ipſum, decreta ejusdem ſuſpenſione, interrumpere coegiſſent.

(**) Adnotatio P. Philippi Labbe S. J., apud Harduinum. Apud eundem in titulo præcedente omittuntur hæ voces: *A principio uſque in finem, qui fuit IV. Decembris MDLXIV.*

Digitized by Google

Stanislaus Hoſius, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyter Cardinalis, tituli Sancti Laurentii in Paliſperna, Polonus, civis & Epiſcopus Warmienſis. Poſtea Pœnitentiarius major; obiit Capranicæ MDLXXIX. Nonis Auguſti, ſepultus Romæ in Æde ſanctæ Mariæ trans Tiberim.

Ludovicus Simoneta, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Prebyter Cardinalis, tituli Sancti Cyriaci in Thermis, Mediolanenſis, Epiſcopus Piſaurenſis. Obiit Romæ, MDLXIII. pridie Kalend. Maji: ſepultus in Æde ſanctæ Mariæ Angelorum.

Marcus Syricus, ſeu Siticus de Altaemps, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconus Cardinalis, Baſilicæ ſanctorum duodecim Apoſtolorum, Germanus, Epiſcopus Conſtantienſis. Obiit Romæ MDCXV. menſe Martio, ſepultus in æde ſanctæ Mariæ trans Tiberim.

Bernardus Navagerius, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyter Cardinalis, tituli ſancti Nicolai inter Imagines, Venetus, in demortui Cardinalis Seripandi locum miſſus. Obiit Veronæ MDLXV. pridie Kalend. Junii, ſepultus in Eccleſia Cathedrali.

Cardinales non Legati.

Carolus a Lotharingia, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyter Cardinalis, tituli ſancti Apollinaris, Princeps & Archi-Epiſcopus Remenſis, Gallus, Abbas Cluniaci. Obiit Avenione MDLXXIV. VII. Kalend. Januarii: ſepultus Remis in Eccleſia Metropolitana.

Ludovicus Madrutius, Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Diaconus Cardinalis, tituli ſancti Calliſti, civis & electus Epiſcopus Tridentinus, Germanus. Poſtea Epiſcopus Tuſculanus. Obiit Romæ MDC. II. Aprilis, ſepultus in Sacello familiari ſancti Onuphrii.

Oratores: quorum nomina hic deſcribuntur juxta eorum loca, quæ in eadem Sacroſancta Synodo habuerunt.

Oratores Eccleſiaſtici ſedebant a manu Legatorum: videlicet:

Antonius de Muglitio, Moravus, Archi-Epiſcopus Pragenſis, Orator Cæſareus.

Georgius Draſcovitius, Croatus, Epiſcopus Quinqueeccleſienſis, Orator Cæſareus pro Regno Hungariæ, poſtea Cardinalis, & Archi-Epiſcopus Colocenſis. Obiit MDLXXXV. ſepultus in Cathedrali Giavarini Eccleſia.

Valentinus Herbutus, Polonus, Epiſcopus Præmiſſienſis, Orator Sereniſſimi Regis Poloniæ.

Marcus Antonius Bobba, Caſalenſis, Epiſcopus Auguſtenſis in Pedemontio, Excellentiſſimi Ducis Sabaudiæ Orator, poſtea Cardinalis.

Hieronymus de Gaddis, Florentinus, Epiſcopus Cortonenſis, Orator Excellentiſſimi Ducis Florentiæ, miſſus in locum Joannis Strozzii.

Frater Martinus Royas Portalrubeo, Hiſpanus, Orator Religionis Hyeroſolymitanæ.

Oratores Sæculares ſedebant a manu ſiniſtra Legatorum.

Sigiſmundus a Tuun, Tridentinus, Orator Cæſareus.

Oratores Chriſtianiſſimi Galliarum Regis.

Ludovicus de ſancto Gelaſio, Dominus de Lanſac.

Arnaldus du Ferrier, ſive Ferrerius, Præſidens in Parlamento Pariſienſi: &

Guido du Faur, ſive Faber, Judex major Toloſæ, poſtea Advocatus Regius, demum Præſes in ſuprema Curia Pariſienſi. Obiit Pariſiis, anno Domini MDLXXXIV.

Ferdinandus Martineus Mazcarenius, Orator Sereniſſimi Regis Portugalliæ.

Ora-

Oratores Sereniſſimi Dominii Venetorum.

Nicolaus de Ponte Doctor & Eques, & Matthæus Dandulus, Eques.

Melchior Luſſi, Eques auratus, Orator ſeptem Cantonum Helvetiorum.

Auguſtinus Paungartner, Juris Utriusque Doctor, de Monachio, Orator Excellentiſſimi Alberti Ducis Bavariæ.

Claudius Fernandez Quingnonii, ſive Vegil de Quignones, Comes Lunenſis, Orator Regis Catholici, in locum Illuſtriſſimi Ferdinandi de Avalos Marchionis Piſcariæ miſſus, obiit Tridenti die vigeſima Decembris, anno Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo tertio poſt finem Concilii, ibique ſepultus eſt.

Hic ſeparatim ab aliis Oratoribus ſedebat apud Reverendiſſimum Theleſinum Secretarium ſanctæ Synodi, ob contentionem ſuper præcedentia ortam inter ipſum & Oratores Regis Chriſtianiſſimi.

Patriarchæ.

Antonius Helvius, Juſtinopolitanus, Patriarcha Hieroſolymitanus.

Daniel Barbarus, Venetus, electus Patriarcha Aquilegienſis.

Joannes Hieronymus Triviſanus, Venetus, Patriarcha Venetiarum.

Archi-Epiſcopi Pauli III.

Archi-Epiſcoporum & Epiſcoporum Promotiones additæ ſunt ex editione Lovanienſi.

Ferdinandus Annius, Neapolitanus, Archi-Epiſcopus Amalphitanus, poſtea Epiſcopus Bovinus. *Promotus in Nov.* 1530.

Petrus Landus, Venetus, Archi-Epiſcopus Cretenſis. *Prom. in Martio* 1535.

Petrus Antonius de Capua, Neapolitanus, Archi-Epiſcopus Hydruntinus. *Prom. in Martio* 1535.

Marcus Cornelius, Venetus, electus Archi-Epiſcopus Spalatrenſis. *Prom.* 15. *Auguſt.* 1536.

Sebaſtianus Leccavella, Græcus, Ordinis Prædicatorum, Archi-Epiſcopus Naxienſis, poſtea Epiſcopus Litteranenſis. *Prom.* 8. *Mart.* 1540.

Petrus Guerrero, Hiſpanus, Archi-Epiſcopus Granatenſis. *Prom. in Oct.* 1540.

Antonius Altovitus, Florentinus, Archi-Epiſcopus Florentinus. *Prom. in April.* 1548.

Cæſar Cibo, Genuenſis, Archi-Epiſcopus Taurinenſis; obiit Tridenti, die vigeſima ſexta Decembris, anno Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſecundo. *Prom. in Julio* 1548.

Archi-Epiſcopi Julii III.

Paulus Æmilius Verallus, Romanus Archi-Epiſcopus Roſſanenſis, poſtea Epiſcopus Caputaquenſis. *Prom.* 22. *Apr.* 1551.

Joannes Brunus de Olchinio, Macedo, Regni Serviæ Primas, Archi-Epiſcopus Antibarenſis. *Prom.* 15. *Julii* 1551.

Joannes Baptiſta Caſtaneus, Romanus, Archi-Epiſcopus Roſſanenſis, poſtea S. R. E. Cardinalis, tituli ſancti Marcelli, Bononiæ Legatus, ac tandem Pontifex Maximus dictus Urbanus VII. per dies dumtaxat duodecim. *Prom.* 3. *Mart.* 1553.

Joannes Baptiſta Urſinus, Romanus, Archi-epiſcopus ſanctæ Severinæ. *Prom.* 1554.

Archi-Epiſcopi Pauli IV.

Ludovicus Beccatellus, Bononienſis, Archi-Epiſcopus Raguſinus. *Prom. in Julio* 1555.

Mutius Calinius, Brixienſis, Archi-Epiſcopus Jaderenſis. *Prom.* 8. *Septemb.* 1556.

Sigismundus Saracenus, Neapolitanus, Archi-Epiſcopus Materanus. *Prom. in Majo* 1556.

Antonius Parrages de Caſtillejo, ſeu Caſtillegio, Hiſpanus, Archi-Epiſcopus Calaritanus. *Prom.* 4. *Nov.* 1558.

Julius Paveſius, Brixienſis, Ordinis Prædicatorum, Archi-Epiſcopus Surrentinus. *Prom.* 21. *Julii* 1558.

Bar-

Bartholomæus de Martyribus, Luſitanus, Ordinis Prædicatorum, Archi-Epiſcopus Bracarenſis. *Prom.* 27. *Jan.* 1559.

Auguſtinus Salvago, Genuenſis, Ordinis Prædicatorum, Archi-Epiſcopus Genuenſis. *Prom.* 17. *April.* 1559.

Archi-Epiſcopi Pii IV.

Philippus Mocenicus, Venetus, Regni Cypri Primas, & Legatus natus, Archi Epiſcopus Nicoſienſis. *Prom. in Mart.* 1560.

Guilielmus d'Avanſon, Gallus, Archi-Epiſcopus Ebredunenſis, & Abbas Montis majoris prope Arelate. *Prom. in Janu.* 1560.

Antonius Caucus, Venetus, Archi-Epiſcopus Corcyrenſis. *Prom.* 19. *Mart.* 1560.

Germanicus Bandinus, Senenſis, electus Archi Epiſcopus Senarum. *Prom.* 19. *Jun.* 1560.

Marcus Antonius Columna, Romanus, Archi-Epiſcopus Tarentinus, poſtea Cardinalis & Archi-Epiſcopus Salernitanus. Obiit Zagarolæ MDXCVII. ſepultus ibidem in Monaſterio ſanctæ Mariæ, Ordinis ſancti Franciſci. *Prom.* 19. *Jun.* 1560.

Caſpar de Foſſo, Conſentinus, Calaber, Ordinis ſancti Franciſci de Paula, Archi-Epiſcopus Rheginus. *Prom.* 1560.

Antonius de Muglitio, Moravus, Orator Cæſareus, Archi Epiſcopus Pragenſis. *Prom.* 5. *Sept.* 1561.

Maximus de Maximis, Romanus, Archi-Epiſcopus Amalphitanus. *Prom.* 16. *Martii.*

Gaſpar Cervantes de Gaeta, Hiſpanus, Archi-Epiſcopus Meſſanenſis, poſtea Salernitanus & Cardinalis. *Promot.* 19. *Nov.* 1561.

Leonardus Marinus, Genuenſis, Ordinis Prædicatorum, Archi Epiſcopus Lancianenſis. *Prom. in Jan.* 1562.

Octavianus Præconius, Meſſanenſis, Siculus, Ordinis Minorum Conventualium Sancti Franciſci, Archi-Epiſcopus Panormitanus. Obiit Panormi, MDLXXVIII. XVIII. Julii. ſepultus in Æde majori. *Prom.* 14. *Mart.* 1562.

Nicolaus de Pelleve, Gallus, Archi-Epiſcopus Senonenſis, poſtea Cardinalis & Archi-Epiſcopus Rhemenſis. Obiit Pariſiis MDXCIV. *Prom. in Decemb.* 1562.

Antonius Juſtinianus, Chienſis, Græcus, Ordinis Prædicatorum, Archi Epiſcopus Naxienſis. *Prom.* 21. *Decemb.* 1562.

Antonius Puteus, Nicienſis, Archi-Epiſcopus Barenſis. *Prom.* 16. *Decembris* 1562.

Epiſcopi Leonis X.

Vincentius Nicoſantius, de Fano, Epiſcopus Arbenſis. *Prom.* 1514.

Joannes Franciſcus de Fliſco, Genuenſis, Epiſcopus Andrienſis. *Prom. in Januario* 1517.

Joannes Thomas de Sancto Felicio, Neapolitanus, Epiſcopus Cavenſis Senior. *Prom.* 1519.

Epiſcopi Hadriani VI.

Quinctius de Ruſticis, Romanus, Epiſcopus Militenſis. *Prom.* 1523.

Epiſcopi Clementis VII.

Lucas Byzantius de Catharo, Epiſcopus Catharenſis. *Prom.* 8. *Julii* 1524.

Aloyſius Piſanus, Venetus, Epiſcopus Patavinus, poſtea Cardinalis. Obiit MDLXX. ult. Maji. *Prom.* 11. *Nov.* 1526.

Alexander Piccolomineus, Senenſis, Epiſcopus Picentinus. *Promot.* 6. *Sept.* 1528.

Dionyſius Græcus, Ordinis Minorum Sancti Franciſci de Obſervantia, Epiſcopus Milopotamenſis Senior. *Promot. in Febr.* 1529.

Gabriel le Veneur, Gallus, Epiſcopus Ebroicenſis. *Prom. in Sept.* 1532.

Guilielmus Barton de Montbas, Gallus, Epiſcopus Lectorenſis. *Prom.* 1531.

Epiſcopi Pauli III.

Antonius a Camera, Sabaudus, Epiſcopus Bellicenſis. *Promotus* 14. *Jun.* 1536.

Nicolaus Maria Caracciolus, Neapolitanus, Epiſcopus Cataníenſis. *Prom.* 8. *Januar.* 1537.

Berardus Bonjoannes, Romanus, Epiſcopus Camerinenſis. *Promot.* 5. *Mart.* 1536.

Fabius Mirtus, Neapolitanus, Epiſcopus Cajacenſis. *Prom. in Julio* 1537.

Scipio Bongallus, Romanus, Epiſcopus civitatis Caſtellanæ. *Prom. in Nov.* 1538.

Georgius Cornelius, Venetus, Epiſcopus Tarviſinus. *Prom. in Nov.* 1538.

Vincentius Durantius, Brixienſis, Epiſcopus Thermularum. *Prom.* 14. *Julii* 1539.

Mauritius de Petra, Papienſis, Epiſcopus Viglevenſis. *Prom. in Jan.* 1540.

Mattius de Martiis, Medices, Florentinus, Epiſcopus Marſicenſis. *Prom. in Februar.* 1540.

Joannes Vincentius Michaëlius, Barolitanus, Epiſcopus Minerbinenſis. *Prom. in Martio* 1540.

Gabriel de Bouverii, Gallus, Epiſcopus Andegavenſis. *Prom. in Majo* 1540.

Leonardus Haller, Germanus, Epiſcopus Philadelphienſis. *Prom.* 5. *Decem.* 1540.

Ludovicus Vanninus de Theodolis, Forolivienſis, Epiſcopus Britonorienſis; obiit Tridenti, die II. menſis Januarii, anno Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo tertio. *Prom.* 19. *Jan.* 1541.

Ægidius Falcetta, Cingulanus, Epiſcopus Caprulanus, poſtea Britonorienſis. *Prom.* 11. *Mart.* 1541.

Julius Contarenus, Venetus, Epiſcopus civitatis Bellunenſis. *Prom.* 12. *Sept.* 1542.

Thomas Caſellus, Roſſanenſis, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Cavenſis Junior. *Prom.* 1542.

Hippolytus Arivabenus, Mantuanus, Epiſcopus Hierapetrenſis. *Prom.* 21. *Decemb.* 1542.

Hieronymus Macchabæus, Romanus, Epiſcopus Caſtrenſis. *Prom.* 6. *Julii* 1543.

Petrus Auguſtinus, Hiſpanus, Epiſcopus Oſcenſis & Jacenſis. *Prom.* 5. *Auguſt.* 1543.

Jacobus Naclantus, Florentinus, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Clodienſis. *Prom. in Jan.* 1544.

Bartholomæus Sirigo, Cretenſis, Græcus, Epiſcopus Caſtellanetenſis. *Prom.* 17. *Mart.* 1544.

Thomas Stella, Venetus, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Juſtinopolitanus. *Prom. in Decemb.* 1545.

Petrus du Val, Gallus, Epiſcopus Sagienſis, obiit Vicennis MDLXIV. *Prom.* 15. *Jun.* 1545.

Joannes Antonius Pantuſa, Conſentinus, Epiſcopus Litterienſis, obiit Tridenti, die vigeſima ſeptima Octobris, Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo ſecundo. *Prom. in Martio* 1545.

Joannes Baptiſta de Groſſis, Mantuanus, Epiſcopus Regienſis. *Prom.* 3. *Nov.* 1545.

Joannes Xuarez, Luſitanus, Ordinis Sancti Auguſtini, Epiſcopus Conimbricenſis. *Prom.* 24. *Jan.* 1546.

Philippus Riccabella, Recanatenſis, Epiſcopus Recanatenſis. *Prom.* 27. *Jan.* 1546.

Joannes Jacobus Barba, Neapolitanus, Ordinis Sancti Auguſtini, Epiſcopus Interamnenſis. *Prom.* 26. *Maji* 1546.

Michael a Turre, Utinenſis, Epiſcopus Cenetenſis, poſtea Presbyter Cardinalis. Obiit MDLXXXVI. ſepultus in Eccleſia Cenetenſi. *Prom.* 7. *Febr.* 1546.

Pompejus Zambeccarius, Bononienſis, Epiſcopus Sulmonenſis. *Promot. in Mart.* 1546.

Joannes Beroaldus, Pánormitanus, Epiſcopus Sanctæ Agathæ. *Prom. in Mart.* 1546.

Antonius Scarampus, Aquenſis, Epiſcopus Nolanus. *Prom. in Auguſt.* 1546.

Anto-

Digitized by Google

Antonius de Comitibus, Genuenſis, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Brugnatenſis. *Prom.* 5. *Mart.* 1548.

Cæſar Fogga, Roſſanenſis, Epiſcopus Umbriaticenſis. *Prom.* 7. *Maji* 1548.

Cæſar Comes a Gambara, Brixienſis, Epiſcopus Tortonenſis. *Prom.* 13. *Maji* 1548.

Joannes Baptiſta de Bernardis, Lucenſis, Epiſcopus Adiacenſis. *Prom.* 13. *Apr.* 1548.

Martinus Perezius de Ayala, Hiſpanus, Epiſcopus Segobienſis. *Prom.* 16. *Maji.* 1548.

Nicolaus Pſalme, Gallus, Epiſcopus Comes Virdunenſis. Hic Canones & Decreta Concilii Tridentini revocata in artem, ordinem atque rubricas, certaque capita, convenienti methodo digeſta, præfixis ſummariis excudenda curavit in 4. Virduni, Anno MDLXIV. ad Illuſtriſſimum Principem, Reverendiſſimumq; Cardinalem Carolum a Lotharingia, Remenſium Archi-Epiſcopum &c. *Prom.* 4. *Junii* 1548.

Alphonſus Roſettus, Ferrarienſis, Epiſcopus Comaclenſis, poſtea Ferrarienſis. *Prom.* 23. *Oct.* 1548.

Julius Parisianus, de Tolentino, Epiſcopus Ariminenſis. *Prom.* 9. *Januar.* 1549.

Bartholomæus Sebaſtianus, Hiſpanus, Epiſcopus Pactenſis. *prom.* 9. *Jan.* 1549.

Franciſcus Lambertus, Sabaudus, Epiſcopus Nicienſis. *prom. in Febr.* 1549.

Maximilianus Doria, Genuenſis, Epiſcopus Naulenſis. *prom.* 28. *Februar.* 1549.

Euſtachius du Bellay, Gallus, Epiſcopus Pariſienſis. *prom. in Febr.* 1549.

Bartholomæus de Capranica, Romanus, Epiſcopus Carinenſis. *prom.* 10. *Apr.* 1549.

Ennius Maſſarius, de Narnia, Epiſcopus Feretranus. *prom.* 29. *Apr.* 1549.

Achilles Brancia, Neapolitanus, Epiſcopus Bovenſis. *prom. in Majo* 1549.

Joannes Franciſcus Verdura, Meſſanenſis, Epiſcopus Chironenſis. *prom.* 7. *Junii* 1549.

Albertus Duimius de Glirieis, Catharenſis, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Veglenſis. *prom.* 26. *Julii* 1549.

Joannes Antonilerz de Bricianos de la Ribera, Hiſpanus, Epiſcopus Juvenacenſis. *prom.* 25. *Oct.* 1549.

Triſtanus de Bizet, Gallus, Epiſcopus Xantonenſis, & Abbas S. Nicolai de Boſco. *prom. in Decemb.* 1550.

Epiſcopi Julii III.

Aſcanius Gherardinus, de Amelia, Epiſcopus Cattaconenſis. *prom.* 18. *Martii* 1558.

Marcus Gonzaga, Mantuanus, Epiſcopus Auſſerenſis. *prom. in Apr.* 1550.

Balduinus de Baldovinis, Piſanus, Epiſcopus Averſanus. *promot. in Aprili* 1550.

Petrus Franciſcus Palavicinus, Genuenſis, Epiſcopus Alerienſis. *prom.* 30. *Mart.* 1550.

Ægidius Fuſcararius, Bononienſis, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Mutinenſis. *prom. in Majo* 1550.

Timotheus Juſtinianus, de Chio, Græcus, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Calamonenſis. *prom.* 25. *Junii* 1550.

Didacus de Almanſa, Hiſpanus, Epiſcopus Caurienſis. *prom.* 14. *Jul.* 1550.

Lactantius Roverella, Ferrarienſis, Epiſcopus Aſculanus. *prom.* 26. *Septemb.* 1550.

Ambroſius Monticula Lunenſis, Sarzanenſis, Epiſcopus Signinus. *prom.* 18. *Jan.* 1551.

Sebaſtianus Gualterius, Urbevetanus, Epiſcopus Viterbienſis. *prom.* 27. *Jan.* 1551.

Honoratus Hiſernienſis, ex Faſcitellis, Neapolitanus, Monachus Ordinis Sancti Benedicti, Epiſcopus Inſulanus; obiit Romæ, menſe Martio, Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto. *prom. in Januar.* 1551.

Petrus Camajanus, Aretinus, Epiſcopus Fæſularum. *prom.* 11. *Febr.* 1551.

Horatius Græcus, Trojanenſis, Apulus, Epiſcopus Leſinenſis. *prom.* 18. *Feb.* 1551.

Digitized by Google

Fabius Cupallata, ſeu Cuppalata, Placentinus, Epiſcopus Lachedonenſis. *prom.* 13. *Julii* 1551.

Gaſpar de Caſal, Luſitanus, Ordinis Sancti Auguſtini, Epiſcopus Leirienſis, poſtea Conimbricenſis. *prom.* 3. *Julii* 1551.

Bernardinus de Cuppis, Romanus, Epiſcopus Auximanus. *prom.* 23. *Julii* 1551.

Joannes de Morvilliers, Bleſenſis, Gallus, Epiſcopus Aurelianenſis. *prom. in Aprili* 1552.

Julius Gentilius, Tortonenſis, Epiſcopus Vulturarienſis. *prom. in Aprili* 1552.

Hadrianus Fuſconius, Romanus, Epiſcopus Aquinas. *prom.* 20. *Octobr.* 1552.

Antonius de Sancto Michaële, Hiſpanus, Ordinis Sancti Franciſci de Obſervantia, Epiſcopus Montis Marani. *prom.* 14. *Decemb.* 1552.

Hieronymus Melchiorius, Recanatenſis, Epiſcopus Maceratenſis. *prom.* 6. *Martii* 1553.

Petrus de Petris de Monte, Aretinus, Epiſcopus Lucerinus. *prom.* 17. *Maji* 1553.

Cæſar Jacomellus, Romanus, Epiſcopus Bellicaſtrenſis.

Julius Grittus, Venetus, Epiſcopus Parentinus. *prom. in Majo* 1553.

Jacobus Silverius Piccolomineus, de Cælano, Epiſcopus Aprutinus. *prom. in Aug.* 1553.

Ludovicus de Breze, Gallus, Epiſcopus Meldenſis. *Prom.* 15. *Sept.* 1553.

Jacobus Mignanellus, Senenſis, Epiſcopus Groſſetanus. *Prom.* 2. *Octob.* 1553.

Joannes Andreas Crucius, de Tibure, Epiſcopus Tiburtinus. *Prom. in Octob.* 1553.

Franciſcus Richardotus, Burgundus, Ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini, Epiſcopus Atrebatenſis. Obiit XXVI. Julii MDLXXIV. *Prom. in Decemb.* 1554.

Carolus Cicada, Genuenſis, Epiſcopus Albinganenſis. *Prom. in Aprili* 1554.

Franciſcus Maria Piccolomineus, Senenſis, Epiſcopus Ilcinenſis. *Prom.* 20. *Aprilis* 1554.

Acciſculus, ſeu Aciſclus Moya de Contreras, Hiſpanus, Epiſcopus Vicenſis. *Prom.* 7. *Jul.* 1554.

Galeatius Roſcius de Interamna, Epiſcopus Aſſiſienſis. Obiit Tridenti die decima ſexta Octobris, Milleſimo quingenteſimo ſexageſimo tertio. *Prom.* 8. *Octob.* 1554.

Jacobus Maria Sala, Bononienſis, Epiſcopus Vivarienſis. *Prom.* 16. *Oct.* 1554.

Gabriel de Monte S. Sabini, Epiſcopus Æſinus. *Prom.* 19. *Nov.* 1554.

Marianus Sabellus, Romanus, Epiſcopus Eugubinus. *Prom.* 19. *Novemb.* 1554.

Agapitus Bellhoumo, Romanus, Epiſcopus Caſertanus. *prom.* 5. *Dec.* 1554.

Julius Cananius, Ferrarienſis, Epiſcopus Hadrienſis, poſtea Cardinalis tituli ſancti Euſebii & Epiſcopus Mutinenſis. Obiit Ferrariæ MDXCII. ſepultus in Eccleſia S. Dominici. *Prom. in Decemb.* 1554.

Julius Galettus, Piſanus, Epiſcopus Aleſſanenſis. *Prom. in Jan.* 1555.

Hieronymus Burgenſis, Gallus, Epiſcopus Catalaunenſis, Abbas ſancti Petri de Monte. Obiit MDLXXIII.

Epiſcopi Pauli IV.

Scipio Æſtenſis, Ferrarienſis, Epiſcopus Caſalenſis. *Prom.* 1. *Junii.* 1555.

Didacus Sarmiento de Sotomajor, Hiſpanus, Epiſcopus Aſturicenſis. *Promot.* 5. *Julii* 1555.

Thomas Goduellus, Anglus, Epiſcopus Aſaphenſis. *Prom.* 5. *Junii.* 1555.

Fauſtus Caffarellus, Romanus, Epiſcopus Fundanus. *Prom.* 15. *Julii* 1555.

Belliſarius Baldinus, Neapolitanus, Epiſcopus Larinenſis. *Prom.* 15. *Julii* 1555.

Urbanus Vigerius de Ruere, Genuenſis, Epiſcopus Senogallienſis. *Prom. in Julio* 1555.

Jaco-

Jacobus Suretus, Græcus, Epiſcopus Milopotamenſis Junior. *Prom.* 26. *Julii* 1555.

Joannes Baptiſta Oſius, Romanus, Epiſcopus Reatinus. Obiit die duodecima Novembris MDLXII. *Prom.* 24. *Octob.* 1555.

Marcus Laureus, Tropienſis, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Campanienſis. *prom.* 8. *Decemb.* 1555.

Franciſcus de Beauquere, ſive Belcarius, Pegulio, Dominus de la Chreſte & Chommiers, Gallus, Epiſcopus Metenſis, poſtea Abbas ſancti Germani Antiſſidiorenſis, Rigniaci, & ſancti Sigiranni. Obiit XIV. Februarii MDXCI. *Prom. in Decemb.* 1555.

Joannes Franciſcus Commendonus, Venetus, Epiſcopus Zacynthenſis, poſtea Cardinalis. *Promot. in Octobri* 1555.

Carolus de Graſſis, Bononienſis, Epiſcopus Montis Faliſci, poſtea Cardinalis. *Prom.* 18. *Decemb.* 1555.

Arrias Gallego, Hiſpanus, Epiſcopus Gerundenſis. *Prom.* 14. *Aprilis* 1556.

Hieronymus Gallego, Hiſpanus, Epiſcopus Ovetenſis. *Prom.* 5. *Maji* 1556.

Hercules Rettinger, Germanus, Epiſcopus Laventinus. *Prom.* 16. *Maji* 1556.

Julius de Rubeis, Polianus, Epiſcopus S. Leonis. Obiit Romæ Menſe Martio MDLXIV. *Prom.* 23. *Octobris* 1555.

Joannes de Mugnatones, Hiſpanus, Ordinis S. Auguſtini, Epiſcopus Segobricenſis. *Prom.* 12. *Jun.* 1556.

Franciſcus Blanco, Hiſpanus, Epiſcopus Aurienſis. *Prom.* 12. *Jun.* 1556.

Vincentius de Luchis, Bononienſis, Epiſcopus Anconitanus. *prom.* 8. *Febr.* 1556.

Pompejus Piccolomineus, de Aragonia, Epiſcopus Tropienſis. *prom.* 12. *Junii* 1556.

Petrus Barbaricus, Venetus, Epiſcopus Curzolenſis. *prom in Junio* 1556.

Franciſcus Bachodius, Sabaudienſis, Epiſcopus Gebennenſis. *prom.* 27. *Junii* 1556.

Carolus de Angennes a Rambouillet, Gallus, Epiſcopus Cenomanenſis, poſtea Cardinalis. Obiit Corneti in Etruria XXII. Martii MDLXXXVII. *prom.* 27. *Julii* 1556.

Hieronymus de Nichiſola, Veronenſis, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Theanenſis. *prom.* 11. *Januarii* 1557.

Marcus Antonius Bobba, Caſalenſis, Epiſcopus Auguſtenſis, poſtea Cardinalis, de quo ſupra inter Oratores Eccleſiaſticos. *prom.* 18. *Junii* 1557.

Jacobus Lomellinus, Meſſanenſis, Epiſcopus Mazarienſis. *prom.* 21. *Junii* 1557.

Donatus de Laurentiis, de Aſculo, Apulus, Epiſcopus Arianenſis. *prom.* 21. *Junii* 1557.

Petrus Contarenus, Venetus, Epiſcopus Paphenſis. *prom. in Julio* 1557.

Petrus Daneſius, Gallus, Epiſcopus Vaurenſis. Obiit Pariſiis in Cœnobio ſancti Germani Pratenſis, ibique ſepultus MDLXXVII. *prom.* 9. *Auguſti* 1557.

Hieronymus Savorgnanus, Forojulienſis, Epiſcopus Sibinicenſis. *prom.* 9. *Auguſti* 1557.

Philippus du Bec, Gallus, Epiſcopus Venetenſis, poſtea Nannetenſis, deinde Archi-Epiſcopus Remenſis. Obiit MDCV. *prom.* 4. *Novembris* 1562.

Carolus de Roucy, Gallus, Epiſcopus Sueſſionenſis. *prom. in Sept.* 1557.

Georgius Draſcovitius, Croatus, Epiſcopus Quinqueeccleſienſis, poſtea Archi-Epiſcopus Colocenſis & Cardinalis. Vide ſupra inter Oratores Eccleſiaſticos. *prom.* 9. *Novemb.* 1557.

Franciſcus de Aguirre, Hiſpanus, Epiſcopus Crotonenſis. *prom.* 10. *Decem.* 1554.

Andreas de Cueſta, Hiſpanus, Epiſcopus Legionenſis. *prom.* 10. *Decemb.* 1557.

Antonius Gorrionero, Hiſpanus, Epiſcopus Almerienſis. *prom.* 10. *Decemb.* 1557.

Antonius Auguſtinus, Hiſpanus, Epiſcopus Ilerdenſis: poſtea Archi-Epiſcopus Tarraconenſis. *prom.* 15. *Decemb.* 1557.

Angelus Maſſarellus, Septempedanus, Epiſcopus Theleſinus. *prom.* 15. *Decemb.* 1557.

Antonius Ciurelia, Barenſis, Epiſcopus Buduenſis. *prom.* 4. *Febr.* 1558.

Dominicus Caſablanca, Meſſanenſis, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Vicenſis. *prom.* 4. *Februarii* 1558.

Petrus Faunus, Coſtacciarius, Epiſcopus Aquenſis. *prom.* 18. *Martii* 1558.

Joannes Carolus Bovius, Bononienſis, Epiſcopus Oſtunenſis, poſtea Archi-Epiſcopus Brunduſinus. *prom.* 3. *Februarii* 1562.

Hugo Boncompagnus, Bononienſis, Epiſcopus Veſtanus, poſtea Cardinalis titulo S. Sixti, & Pontifex Maximus, dictus Gregorius XIII. *prom.* 9. *Decemb.* 1561.

Salvator Pacinus, de Colle, Epiſcopus Cluſinus. *prom.* 16. *Febr.* 1563.

Lupus Martinez, Hiſpanus, Epiſcopus Elnenſis. *prom.* 12. *Julii* 1558.

Carolus d'Eſpinay, Gallus, Epiſcopus Dolenſis. Obiit MDXCI. *prom. in Januario* 1558.

Ægidius Spifame, Gallus, Epiſcopus Nivernenſis, & Abbas ſancti Pauli Senonenſis. Obiit Luteriæ, MDLXXVIII. *prom.* 10. *Novemb.* 1562.

Antonius Sebaſtianus Minturnus, de Trajecto, Epiſcopus Uxentinus. *prom.* 12. *Jan.* 1562.

Bernardus Delbene, Florentinus, Epiſcopus Nemauſenſis. *prom.* 3. *Jul.* 1562.

Dominicus Bollanus, Venetus, Epiſcopus Brixienſis. *prom.* 12. *April.* 1562.

Joannes Antonius Vulpius, Comenſis, Epiſcopus Comenſis. *prom. pridie Aprilis* 1563.

Ludovicus de Genoilhac, Gallus, Epiſcopus Tutellenſis, & Abbas ſancti Romani de Blavia: obiit Burdigalæ anno MDLXXXIII. *prom.* 17. *Martii* 1563.

Philippus Maria Campegius, Bononienſis, Epiſcopus Feltrenſis. *prom.* 17. *Martii* 1562.

Joannes de Guignones, Hiſpanus, Epiſcopus Calagurritanus. *prom.* 9. *Novemb.* 1561.

Didacus Covarruvias de Leyva, Hiſpanus, Toletanus, Epiſcopus Civitatenſis, ſeu civitatis Roderici, poſtea Segovienſis, demum Conchæ deſignatus. Obiit Madriti, MDLXXVII. Kalend. Octobris, ſepultus Segoviæ. *prom.* 19. *Maji* 1562.

Philippus Gerius, Piſtorienſis, Epiſcopus Iſclanenſis, poſtea Aſſiſienſis. *prom.* 16. *Sept.* 1561.

Joannes Antonius Fachinettus de Nuce, Bononienſis, Epiſcopus Neocaſtrenſis, poſtea Patriarcha Hieroſolymitanus, S. R. E. Presbyter Cardinalis, tit. SS. quatuor Coronatorum, ac tandem Pontifex Maximus, dictus Innocentius IX. per duos dumtaxat menſes. *prom.* 8. *Octob.* 1562.

Epiſcopi Pii IV.

Hyppolitus Capilupus, Mantuanus, Epiſcopus Fanenſis.

Joannes Fabritius Severinus, Neapolitanus, Epiſcopus Acerenſis. *prom.* 19. *Mart.* 1562.

Martinus Balduini Rithovius, Brabantus, primus Epiſcopus Iprenſis. Obiit Audomaropoli MDLXXXIII. *prom.* 25. *Maji* 1562.

Antonius Haverius, Flander, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus primus Namurcenſis. Obiit MDLXXVIII. *prom.* 18. *Jan.* 1562.

Conſtantinus Bonnellus, Feretranus, Epiſcopus civitatis Caſtelli. *prom. prid. Apr.* 1562.

Julius Superchius, Mantuanus, Ordinis Carmelitarum, Epiſcopus Accienſis, poſtea Caprulanus. *prom.* 11. *Aug.* 1562.

Matthæus de Concinis, Florentinus, Epiſcopus Cortonenſis. *prom.* 5. *Oct.* 1561.

Nicolaus Sfrondatus, Mediolanenſis, Epiſcopus Cremonenſis, poſtea Presbyter Cardinalis tituli S. Cæciliæ, demum Pontifex Maximus, dictus

dictus Gregorius XIV. per menſes X. & dies X. *prom. ult. Mart.* 1562.

Ventura Buffalinus, Tiphernas, Epiſcopus Maſſanenſis. *prom.* 19. *Sept.* 1563.

Ludovicus de Bueil, Gallus, Epiſcopus Vencienſis. *prom.* 13. *Novemb.* 1562.

Hieronymus Galleratus, Mediolanenſis, Epiſcopus Sutrinus. *prom.* 21. *Septemb.* 1562.

Joannes Petrus Delphinus, Venetus, Ordinis Canonicorum Regularium, Epiſcopus Zacynthi & Cephaloniæ ſecundus. *prom.* 2. *Apr.* 1561.

Joannes Andres Bellonius, Meſſanenſis, Epiſcopus Maſſalubrenſis. *prom.* 30. *Oct.* 1561.

Georgius Ziſchouid, Hungarus, Ordinis Minorum S. Franciſci de Obſervantia, Epiſcopus Signienſis. *prom.* 3. *Junii* 1562.

Federicus Cornelius, Venetus, Ordinis S. Joannis Hieroſolymitani, Epiſcopus Bergomenſis, poſtea Patavinus, & S. R. E. Presbyter Cardinalis, tituli S. Stephani. Obiit Romæ MDXC. ſepultus Patavii in Eccleſia Cathedrali. *prom.* 13. *Apr.* 1560.

Stephanus Boucher, Gallus, Epiſcopus Coriſopitenſis. *prom.* 19. *Nov.* 1562.

Joannes Paulus Amanius, Cremenſis, Epiſcopus Anglonenſis. *prom.* 14. *Julii* 1562.

Alexander Sfortia, ex Comitibus de Sancta Flora, Epiſcopus Parmenſis, poſtea Cardinalis tituli S. Mariæ in via. Obiit Maceratæ MDLXXXI. ſepultus Romæ in Eccleſia S. Mariæ majoris. *prom.* 26. *Apr.* 1562.

Antonius le Cirier, Gallus, Epiſcopus Abrincenſis. *prom.* 3. *Maji* 1560.

Andreas Mozenicus, Venetus, Epiſcopus Nimoſienſis. *prom.* 3. *Maji* 1560.

Benedictus Salvinus, Firmanus, Epiſcopus Verulanus. *prom.* 19. *Junii* 1560.

Guilielmus Caſſador, Hiſpanus, Epiſcopus Barcinonenſis. *prom. in Junio* 1560.

Petrus Gonzalez de Mendoza, Hiſpanus, Epiſcopus Salmanticenſis. *prom.* 26. *Junii* 1560.

Martinus de Corduba de Mendozza, Hiſpanus, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Dertuſenſis. *prom.* 17. *Julii* 1560.

Julius Magnanus, Placentinus, Ordinis Minorum Conventualium ſancti Franciſci, Epiſcopus Calvenſis. *prom.* 17. *Julii* 1560.

Valentinus Herbutus, Polonus, Epiſcopus Præmiſlienſis, Orator Regis Poloniæ. *prom.* 16. *Auguſti* 1560.

Simon Aleotus, Forojulienſis, electus Epiſcopus Forojulienſis; mortuus eſt Tridenti, die vigeſima Auguſti MDLXII. *prom.* 18. *Julii* 1560.

Petrus de Xaque, Hiſpanus, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Niochenſis. *prom.* 4. *Septemb.* 1560.

Proſper Rebiba, Meſſanenſis, Epiſcopus Trojanus, poſtea Patriarcha Conſtantinopolitanus. *prom.* 4. *Sept.* 1560.

Melchior a Voſmediano, Hiſpanus, Epiſcopus Guadixenſis. *prom.* 4. *Septemb.* 1560.

Hyppolitus de Rubeis, Parmenſis, Epiſcopus Papienſis, poſtea S. R. E. Presbyter Cardinalis, tituli ſanctæ Mariæ in Porticu, deinde ſancti Blaſii de Anulo. Obiit Romæ MDXCI. IV. Kalend. Maji: ſepultus in ſancti Blaſii. *prom.* 4. *Septemb.* 1560.

Didacus de Leon, Hiſpanus, Ordinis Carmelitarum, Epiſcopus Columbrienſis. *prom.* 2. *Octob.* 1560.

Annibal Saracenus, Neapolitanus, Epiſcopus Licienſis. *prom.* 29. *Novemb.* 1560.

Paulus Jovius, Comenſis, electus Epiſcopus Nucerinus. *prom.* 29. *Nov.* 1560.

Hieronymus Triviſanus, Venetus, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Veronenſis, mortuus eſt Tridenti, die nona Septembris MDLXII. *prom.* 15. *Januar.* 1561.

Hie-

Digitized by Google

Hieronymus Ragazzonus, Venetus, Epiſcopus Nazianzenus, & Coadjutor Famauguſtanus, poſtea Bergomenſis Epiſcopus. *prom.* 15. *Jan.* 1561.

Romulus de Valentibus, de Trebia, Epiſcopus Converſanus. *prom.* 15. *Jan.* 1561.

Lucius Maranta, Venuſinus, Epiſcopus Lavellinenſis. *prom.* 30. *Januar.* 1561.

Simon de Nigri, Genuenſis, Epiſcopus Sarzanenſis. *prom.* 14. *Februar.* 1561.

Theophilus Gallupus, Tropienſis, Epiſcopus Oppidenſis. *prom.* 16. *Martii* 1561.

Julius Simonetta, Mediolanenſis, Epiſcopus Piſaurenſis. *prom.* 9. *Maji* 1561.

Petrus d'Albret, Gallus, Epiſcopus Convenarum. *prom. in Martio* 1561.

Jacobus Guidius, Volaterranus, Epiſcopus Pennenſis, & Adrienſis. *prom.* 2. *Junii* 1561.

Didacus Ramirez, Hiſpanus, Epiſcopus Pampilonenſis. *prom.* 2. *Junii* 1561.

Franciſcus del Gado ſeu Delgado, Hiſpanus, Epiſcopus Lucenſis. *prom.* 13. *Junii* 1561.

Joannes Clauſſe, Gallus, Epiſcopus Senecenſis, ſeu Sanicienſis. *prom.* 15. *Novemb.* 1562.

Jacobus Gibertus de Nogueras, Hiſpanus, Epiſcopus Aliphanus. *prom.* 12. *Februarii.* 1562.

Joannes Annius, Neapolitanus, Epiſcopus Hipponenſis, & Coadjutor Bovinus.

Antonius Maria de Salviatis, Romanus, Epiſcopus S. Pauli, poſtea S. R. E. Presbyter Cardinalis, tituli ſanctæ Mariæ in Aquiro, & Bononiæ Legatus. Obiit Romæ MDCII. XXVI. Aprilis, ſepultus in ſancti Jacobi. *prom.* 18. *Novemb.* 1562.

Matthæus Priulus, Venetus, Epiſcopus Æmonienſis, poſtea Vincentinus. *prom.* 15. *Jan.* 1562.

Thomas Lilius, Bononienſis, Epiſcopus Soranus. *prom.* 14. *Oct.* 1562.

Hieronymus Guerinus, Feretranus, Epiſcopus Imolenſis. *prom.* 11. *Maji* 1562.

Thomas Oyerlaithe, ſive Overllaitte, Hibernus, Epiſcopus Roſſenſis. *prom.* 25. *Maji* 1562.

Franciſcus de la Valette, Gallus, Epiſcopus Vabrenſis. *prom.* 3. *Nov.* 1562.

Fabius Pignatellus, Neapolitanus, Epiſcopus Monopolitanus. *prom.* 13. *Mart.* 1562.

Carolus de Vice-Comitibus, Mediolanenſis, Epiſcopus Vintimilienſis, poſtea Cardinalis, titulo Sanctorum Martyrum Viti & Modeſti in Macello. Obiit Romæ MDLXV. Idibus Novembris, ſepultus in Eccleſia ſui tituli. *prom.* 15. *Jun.* 1562.

Joannes Coloſvarinus, Hungarus, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Canadienſis; obiit Tridenti, die vigeſima quarta Novembris MDLXII. *prom.* 9. *Febr.* 1562.

Andreas Duditius Sbardellatus, Hungarus, Epiſcopus Tininienſis, poſtea Quinqueeccleſienſis, qui ab Eccleſia poſtea turpiſſime defecit raptus in reprobum ſenſum. *prom.* 9. *Febr.* 1562.

Spinellus Bencius, Politianus, Epiſcopus montis Politiani. *prom.* 24. *Mart.* 1562.

Franciſcus Abundius Caſtillioneus, Mediolanenſis, Epiſcopus Bobienſis, poſtea S. R. E. Presbyter Cardinalis, tituli S. Nicolai inter Imagines. Obiit MDLXVIII. XVIII. Kalend. Decembris, ſepultus Romæ in Eccleſia Sanctæ Mariæ de populo. *prom.* 17. *Maji* 1562.

Stanislaus Faleſchi, Polonus, Epiſcopus Theodoſienſis. *prom.* 12. *Nov.* 1562.

Eugenius Ohairt, Hibernus, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Achadenſis, ſeu Ægadenſis. *prom.* 25. *Maji* 1562.

Donatus Magongial, Hibernus, Epiſcopus Rapotenſis. *prom.* 15. *Maji* 1562.

Guido Ferrerius, Pedemontanus, Civis & Epiſcopus Vercellenſis, poſtea S.

Digitized by Google

S. R. E. Presbyter Cardinalis, tituli Sanctæ Euphemiæ, deinde Sanctorum Viti & Modeſti Martyrum in Macello, & Marchio Romognani: obiit MDLXXXV. XVI. Maji, ſepultus in Sanctæ Mariæ Majoris.

Joannes Baptiſta Sighicellius, Bononienſis, Epiſcopus Faventinus. *prom.* 3. *Decemb.* 1562.

Sebaſtianus Vantius, de Arimino, Epiſcopus Urbevetanus. *prom.* 3. *Julii* 1562.

Joannes Baptiſta Lomellinus, Meſſanenſis, Epiſcopus Gardienſis. *prom. prid. Decemb.* 1562.

Joannes Baptiſta Milaneſius, Florentinus, Epiſcopus Marſicanus, *prom.* 27. *Novemb.* 1562.

Auguſtinus Molignatus, Vercellenſis, Epiſcopus Trivicanenſis. *prom.* 17. *Octobr.*

Carolus Grimaldus, Genuenſis, Epiſcopus Savonenſis. *prom.* 23. *Octob.* 1562.

Fabritius Landrianus, Mediolanenſis, Epiſcopus S. Marci. *prom.* 21. *Oct.* 1562.

Bartholomæus Ferratinus, Amerinus, Epiſcopus Amerinus. *prom.* 10. *Oct.* 1562.

Petrus Fragus, Hiſpanus, Epiſcopus Uſellenſis, poſtea Algarenſis. *prom.* 5. *Jun.* 1563.

Hieronymus de Gaddis, Florentinus, Epiſcopus Cortonenſis. *prom.* 21. *Julii* 1563.

Franciſcus Contarenus, Venetus, Epiſcopus Paphenſis. *prom.* 4. *Martii* 1563.

Joannes Delphinus, Venetus, Epiſcopus Torcellanus. *prom.* 27. *April.* 1563.

Alexander Molus, Comenſis, Epiſcopus Minorenſis. *prom.* 20. *Apr.* 1563.

Hieronymus Vielmus, Venetus, Ordinis Prædicatorum, Epiſcopus Argolicenſis. *prom.* 17. *Mart.* 1563.

Franciſcus Raguſeus, Ordinis Sancti Franciſci de Obſervantia, Epiſcopus Marcanenſis.

Abbates.

Ludovicus de Baiſſey, Abbas Ciſtercienſis, Generalis totius Ordinis.

Hieronymus de Souchier, (*) Gallus, Campanus, Abbas Claræallenſis, poſtea Abbas Generalis Ciſtercii, demum S. R. E. Presbyter Cardinalis, tituli S. Matthæi in Merulana. Obiit Romæ X. Kalend. Novembris MDLXXI. ſepultus in Eccleſia ſanctæ Crucis in Jeruſalem.

Simplicianus, Abbas ſancti Salvatoris Papiæ de Vultolina, Congregationis Caſſinenſis.

Stephanus Catanius, Novarienſis, Abbas ſanctæ Mariæ Gratiarum, Placentinæ Diœceſis, Congregationis Caſſinenſis.

Auguſtinus Loſcus, Hiſpanus, Abbas S. Benedicti de Ferraria, Congregationis Caſſinenſis.

Eutychius de Cordes, Antverpienſis, Abbas ſancti Fortunati apud Baſſianum, Congregationis Caſſinenſis. Obiit MDLXXXII. Menſe Septembri, ſepultus in ſanctæ Juſtinæ de Padua.

Claudius de Sainctes, Gallus, Campanus, Abbas Lunevillanus.

Coſmas Damianus, Hortulanus, Hiſpanus, Abbas Villæbertrandi.

Generales.

Vincentius Juſtinianus, Genuenſis, Generalis Ordinis Prædicatorum, poſtea Cardinalis, tituli ſancti Nicolai inter imagines, deinde ſanctæ Sabinæ. Obiit XXVIII. Octobris, MDLXXII. Romæ ſepultus in ſanctæ Mariæ ſuper Minervam.

Franciſcus Zamora, Conchenſis, Hiſpanus, Generalis Ordinis Minorum de Obſervantia. Obiit MDLXXI.

Antonius de Sapientibus, Auguſtanus, Generalis Ordinis Minorum Conventualium.

Chriſtophorus Patavinus, Prior Generalis Ordinis Eremitarum ſancti Auguſtini. Obiit MDLXIX.

(*) *al.* de la Souchero, Arvernus.

Joannes Baptiſta Migliavacca, Aſtenſis, Generalis Ordinis ſanctæ Mariæ Servorum.

Stephanus Fazinus, Cremonenſis, Provincialis Lombardiæ, pro Generali Carmelitarum.

Jacobus Lainez, Hiſpanus, ex oppido Caſtellæ Almazan, Diœceſis Seguntinæ, Præpoſitus Generalis Societatis JESU. Obiit Romæ XIX. Januarii MDLXV. ætatis LIII.

Thomas Tiphernas civitatis de Caſtello in Umbria, Generalis Capuccinorum.

Doctores Legum pro Sacro Concilio miſſi.

Gabriel Palæottus, Bononienſis, Auditor Rotæ, poſtea Epiſcopus Bononienſis, & S. R. E. Diaconus Cardinalis, tituli ſanctorum Nerei & Achillei, mox ſanctorum Joannis & Pauli, deinde tituli ſancti Martini in Montibus, & primus Bononiæ Archi-Epiſcopus, demum tituli ſancti Laurentii in Lucina, ac Epiſcopus Albanus, poſtremo Epiſcopus Cardinalis Sabinus. Obiit Romæ XI. Kalend. Auguſt. MDXCVII. ſepultus Bononiæ in Eccleſia Metropolitana.

Scipio Lancellottus, Romanus, Advocatus Conſiſtorialis, poſtea Auditor Rotæ, & S. R. E. Presbyter Cardinalis, tituli ſancti Simeonis. Obiit Romæ, VI. Nonas Junii MDXCVIII. ſepultus in ſancti Joannis Lateranenſis.

Joannes Baptiſta Caſtellius, Bononienſis, Promotor, poſtea Epiſcopus Ariminenſis.

Michaël Thomaſius, Majoricenſis, Doctor Decretorum, poſtea Epiſcopus Ilerdenſis.

Theologi a Summo Pontifice miſſi.

Frater Petrus de Soto, Hiſpanus, Ordinis Prædicatorum, obiit Tridenti, menſe Aprili MDLXIII.

Alfonſus Salmeron, Toletanus, Hiſpanus, Societatis JESU. Obiit non Salmanticæ, ſed Neapoli, MDLXXXV. die XIII. Febr. ætatis LXX.

Franciſcus Turrianus, quibusdam etiam dictus, ſed minus recte, Torrenſis, Hiſpanus, Legionenſis, Doctor Theologus; poſtea Profeſſus Societatis JESU. Obiit Romæ MDLXXXIV. ipſo die feſto Præſentationis B. MARIÆ Virginis, quem ex Breviario expunctum Eccleſiæ Catholicæ reſtitui procuraverat, ætatis fere LXXX.

Antonius Soliſius, Hiſpanus, Doctor Theologus.

Frater Camillus Campegius, Papienſis, Ordinis Prædicatorum, Inquiſitor Ferrariæ.

Frater Hieronymus Bravo, Hiſpanus, Ordinis Prædicatorum.

Frater Hadrianus Valentinus, Venetus, Ordinis Prædicatorum, in demortui Fratris Petri de Soto locum miſſus; poſtea Dominii Veneti Inquiſitor Generalis.

Doctores Theologiæ Facultatis Pariſienſis miſſi a Carolo IX. Galliarum Rege Chriſtianiſſimo.

Nicolaus Maillard, Decanus Facultatis Pariſienſis.

Joannes Peletier, Præfectus Collegio Navarræ.

Antonius Demochares, Reſſonæus.

Nicolaus de Bris.

F. Jacobus Hugonis, Franciſcanus, idem etiam Procurator Reverendiſſimi Joannis Urſini, Epiſcopi Trecorenſis.

Simon Vigor, Normannus, Canonicus Pariſienſis, poſtea Archi-Epiſcopus Narbonenſis.

Richardus du Pre.

Natalis Paillet, obiit Tridenti, VII. Kalendas Decembris MDLXII.

Robertus Fournier, Ambianus.

Antonius Coquier.

Leza-

Lazarus Broychot.

Claudius de Sainctes, Carnotenſis, Canonicus Regularis ſancti Auguſtini, poſtea Epiſcopus Ebroicenſis. Obiit MDXC.

Theologi miſſi a Philippo Rege Catholico.

Coſmas Damianus, Hortulanus, electus Abbas Villæbertrandi.

Ferdinandus Tritius, Doctor Theologus, Canonicus Caurienſis.

Ferdinandus Velloſillus, Doctor Theologus, Canonicus Saguntinus, poſtea Epiſcopus Lucenſis.

Thomas Daſſio, Juris Utriusque Doctor, Canonicus Valentinus.

Licentiatus Antonius Covarruvias, Auditor Granatenſis, Didaci Frater.

Ferdinandus Mincaſenſis, Decretorum Doctor.

Frater Joannes Rameira, Hiſpanus, Miniſter Provincialis ſancti Jacobi.

Frater Alphonſus Contreras, Commiſſarius Ordinis Minorum in Curia Regis Hiſpaniæ.

Frater Michael de Medina, Hiſpanus, Ordinis Minorum, Sacræ Theologiæ Doctor.

Frater Joannes Lobera, Hiſpanus, Sacræ Theologiæ Lector Salmanticæ, Socius Miniſtri Provincialis ſancti Jacobi.

Coſmus Palma Fonteyus, Hiſpanus, Sacræ Theologiæ Doctor, Socius Hortulani Abbatis.

Frater Joannes Gallo, Hiſpanus, Ordinis Prædicatorum.

Frater Petrus Fernandez, Hiſpanus, Ordinis Prædicatorum, in ſocietate Magiſtri Gallo.

Frater Deſiderius de Sancto Martino, Panormitanus, Ordinis Carmelitani.

Michaël Bajus, Hannonius, ab Atho, Sacræ Theologiæ Doctor, poſtea Decanus Eccleſiæ Collegiatæ Sancti Petri Lovanienſis, Academiæ Cancellarius, & ejusdem Conſervator. Obiit Lovanii XVI. Sept. MDLXXXIX. ibique ſepultus in Sacello Collegii Pontificii.

Joannes Heſſels a Lovanio, Brabantus, Sacræ Theologiæ Doctor. Obiit Lovanii VII. Nov. MDLXXVI.

Cornelius Janſenius, Hulſtenſis, Flander, Sacræ Theologiæ Doctor, poſtea primus Epiſcopus Gandavenſis. Obiit Gandavi XI. April. MDLXXVI.

Theologi miſſi a Rege Portugalliæ.

Frater Franciſcus Foriero, ſeu Forerius, Luſitanus, Ulyſſiponenſis, Ordinis Prædicatorum.

Domnus Jacobus a Payva de Andrade, Luſitanus, Doctor Theologus.

Domnus Melchior Cornelius, Decretorum Doctor, Senator Regis Portugalliæ.

Ab Excellentiſſimo Duce Bavariæ.

Joannes Covillonius, Inſulenſis, Flander, ex Societate JESU. Obiit Romæ MDLXXXI. cum eſſet unus e Pœnitentiariis ad Divi Petri Baſilicam.

Procuratores Epiſcoporum abſentium.

Merchantus, Doctor Theologus, pro Illuſtriſſimo Cardinale de Mendoza, Epiſcopo Burgenſi.

Joannes Gothardus, ſeu Cothardius, Clericus ſæcularis, Germanus, pro Reverendiſſimo Epiſcopo Ratisbonenſi.

Georgius Hochenvarter, Clericus ſæcularis, Doctor Theologus, Suffraganeus pro Reverendiſſimo Epiſcopo Baſileenſi.

Frater Felicianus Ninguarda a Morbinio, Ordinis Prædicatorum, pro Illuſtriſſimo Domino Salisburgenſi Orator.

Petrus Cumel, Doctor Theologus, Canonicus Malacitanus, pro Reverendiſſimo Malacitano.

Joannes Delgadus, Doctor Theologus, Canonicus Tudenſis, pro Reverendiſſimo Domino Joanne de Sancto Æmiliano, Epiſcopo Tudenſi.

Gaſpar Cardillus, Villalpandeus, Segobienſis, Doctor Theologus, pro Reverendiſſimo Epiſcopo Abulenſi.

Frater Joannes de Ludenna, Doctor Theologus, Ordinis Prædicatorum, pro reverendiſſimo Epiſcopo Saguntino.

Frater Franciſcus Orantes, Lector Vallis Oleti, Ordinis Minorum, pro reverendiſſimo Epiſcopo Palentino.

Cæſar Ferrantius Sueſſanus, Doctor Theologus, pro reverendiſſimo Epiſcopo Sueſſano, apud reverendiſſimum Ilerdenſem.

Procuratores Ordinum.

Joannes Coutignon, Doctor Gallus, Procurator Ordinis Cluniacenſis, poſtea Prior major. Obiit XXI. Aprilis MDLXXII. ſepultus Marciniaci.

Nicolaus Boucherat, Gallus, Prior Monaſterii de Recluſo, Procurator Generalis Ordinis Ciſtercienſis, poſtea ejuſdem Ordinis Abbas Generalis. Obiit XXII. Martii MDLXXXVI.

Theologi Sæculares & Doctores Juris Canonici.

Georgius Girard, Gallus, Doctor Theologus, cum reverendiſſimo Andegavenſi.

Gentianus Hervetus, Gallus, Aurelianenſis, cum Illuſtriſſimo ac reverendiſſimo Cardinale a Lotharingia. Fuit poſtea Canonicus Remenſis. Obiit Remis XII. Sept. MDLXCIV.

Franciſcus Sancius, Decanus Facultatis Theologiæ, & Canonicus Salmanticenſis, cum reverendiſsimo Salmanticenſi.

Matthæus Guerra, Conſentinus, Calaber, Presbyter ſæcularis, cum reverendiſsimo Epiſcopo Sancti Marci.

Federicus Pendaſius, cum Illuſtriſsimo Cardinale de Mantua, Legato Sacri Concilii.

Joannes Franciſcus Lombardus, cum Illuſtriſsimo Cardinale Seripando, Legato Sacri Concilii.

Petrus Mercatus, Theologus, cum reverendiſsimo Vicenſi.

Trigillus, Doctor Theologus, Canonicus Legionenſis, cum reverendiſsimo Legionenſi.

Sobannus, Doctor Theologus, cum reverendiſsimo Legionenſi.

Antonius Leitonius, Doctor Theologus, cum reverendiſsimo Conimbricenſi.

Petrus Fontidonius, Doctor Theologus, Canonicus Salmanticenſis, cum Reverendiſsimo Salmantino.

Joannes Villetta, Doctor Theologus, cum Reverendiſſimo Barcinonenſi.

Joannes Fonſeca, Doctor Theologus, cum Reverendiſſimo Archi Epiſcopo Granatenſi.

Michael Oroncuſpe, Doctor Theologus, cum Reverendiſſimo Epiſcopo Pampilonenſi.

Alfonſus Fernandez de la Guerra, Hiſpanus, Doctor Theologus, cum Reverendiſſimo Guadixienſi.

Michaël Ytero, Doctor utriusque Juris, cum Reverendiſsimo Epiſcopo Pampilonenſi.

Joſephus Puebla, Doctor Theologus, cum Reverendiſſimo Epiſcopo Civitatenſi.

Joannes Chiacon, Doctor Juris Canonici, cum reverendiſsimo Epiſcopo Almerienſi.

Antonius Garſias, Doctor Theologus, cum reverendiſsimo Epiſcopo Ovetenſi.

Benedictus Arias Montanus, Ordinis Sancti Jacobi, Doctor Theologus, cum reverendiſsimo Epiſcopo Segobienſi.

Joannes Barcellona, Theologus, cum reverendiſsimo Epiſcopo Uſcellenſi.

Docto-

Digitized by Google

Doctores Galli, Ordinis Sancti Benedicti.

Joannes Carthougne, Doctor Theologus.

Joannes de Verdun, Doctor Theologus.

Theologi Ordinis Fratrum Prædicatorum.

Angelus Ciofus, Florentinus, cum Illuſtriſsimo Cardinale Mantuano, Legato Sacri Concilii.

Seraphinus de Caballis, Brixienſis, Provincialis Terræ ſanctæ, cum reverendo ſuo Generali, poſtea & ipſe Ordinis ſui Fratrum Generalis. Obiit Hiſpali MDLXXVIII. XXI. Novembris.

Eliſæus Capys, Venetus, Theologus, cum reverendiſsimo Archi-Epiſcopo Pragenſi.

Petrus Aridienſis, Gallus, cum reverendiſsimo Domino Cenomanenſi.

Bernardus Bernardi, Gallus, Inquiſitor Avinionenſis, Vicarius Congregationis Franciæ, cum Reverendiſsimo Domino Nemauſenſi.

Joannes Matthæus Valdina, cum Reverendiſſimo Domino Tarentino.

Petrus Martyr Coma, Hiſpanus, cum Reverendiſſimo Gerundenſi.

Petrus Zatores, Hiſpanus, cum Reverendiſſimo Domino Dertuſenſi.

Antonius de Groſupto, cum Reverendiſſimo Domino Viglevanenſi.

Aurelius de Chio, cum Reverendiſſimo Domino Spalatrenſi.

Hadrianus Valentinus, Venetus, cum Reverendiſſimo Domino Nicoſienſi.

Marcus Medices, Veronenſes, cum Reverendiſſimo Domino Cenetenſi.

Benedictus Herba, Mantuanus, cum Reverendiſſimo Domino Brixienſi.

Michael de Aſt, Genuenſis, Prior ſancti Laurentii.

Conſtantinus Coccianus Iſorella, cum Reverendiſſimo Domino Montis Politiani.

Henricus de ſancto Hieronymo, cum reverendiſſimo Domino Bracarenſi.

Ludovicus de Sotomajor, Luſitanus, cum reverendiſſimo Domino Georgio de Tuyde, ſeu Tudenſi.

Baptiſta de Lugo, cum reverendiſſimo Domino Veronenſi.

Hieronymus Barolus, Papienſis.

Theologi Ordinis Minorum Beati Franciſci de Obſervantia.

Aloyſius de Burgo novo, Italus, Sacræ Theologiæ Lector Bononiæ, Commiſſarius Generalis, tum & ipſe poſtea Ordinis Generalis.

Thomas de Sogliano, Italus, Provincialis, Bononiæ Miniſter.

Antonius de Padua, Luſitanus, Ordinis Secretarius.

Bonifacius Raguſeus, Apoſtolicus Prædicator, Terræ Sanctæ Gubernator, poſtea Epiſcopus de Stagno in Dalmatia.

Angelus de Petriolo, Italus, Lector S. Theologiæ Peruſiæ.

Angelus Juſtinianus, Italus, Lector S. Theol. Genuæ.

Vincentius de Meſſina, Italus, Sacræ Theologiæ Lector Neapoli.

Julius Paſſiranus, Urceanus, Italus, Sacræ Theologiæ Lector Bergomi.

Jacobus Alani, Gallus, Theologus, cum reverendiſſimo Epiſcopo Venetenſi.

Theologi Ordinis Fratrum Minorum.

Marcus Antonius Gambaronus a Lugo, ſive Lugio, Socius religionis.

Bartholomæus Golphus, de Pergula, Prædicator Illuſtris.

Joannes Tertius, Bergomenſis, Lector Theologiæ in Gymnaſio Papienſi.

Clemens Thomaſinus, de Florentia, regens in Conventu ſanctæ Crucis Florentiæ.

Auguſtinus Balbus, a Lugo.

Joannes Baptiſta Ghiſulphus, Ordinis Scriba.

Antonius de Gringnano, regens ſancti Antonii de Patavio.

Lucius Anguſiola, Placentinus, regens ſancti Franciſci Bononiæ.

Digitized by Google

Maximus Benianus, Cremenſis, Orator pro religione, & Inquiſitor Paduæ, poſtea Epiſcopus Clodienſis.

Octavianus Charus, de Neapoli, regens ſancti Laurentii de Neapoli.

Antonius Poſius, de Monte Ilcino, regens in Conventu duodecim Apoſtolorum Romæ. Obiit Montilcini MDLXXX.

Bonaventura Meldulenſis, regens in Conventu Parmæ.

Martialis Peregrinus, Calaber, regens in Conventu Ferrariæ.

Antonius a Cubalo, Feltrenſis.

Andreas Schynopius, de Amandula, cum reverendiſſimo Domino Cathanzario.

Balthaſar Criſpûs, Neapolitanus, cum reverendiſſimo Domino Tropienſi.

Theologi Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Auguſtini.

Thadæus Peruſinus, cum reverendiſſimo Domino Salviato, poſtea Præpoſitus Generalis.

Joannes Paulus Recanatenſis, cum Reverendiſſimo Domino Quinqueeccleſienſi, Oratore pro Regno Hungariæ.

Simon Florentinus, cum Illuſtriſſimo Cardinale Seripando Legato.

Cherubinus Lavoſius de Caſſia, cum reverendiſſimo Domino Vercellenſi.

Gabriel Vertallus, Anconitanus, alias Duratellus.

Ambroſius Veronenſis, Prior Conventus ſancti Marci in Urbe Tridentina.

Joannes Baptiſta Burgos, Valentinus, Hiſpanus.

Antonius Mondulphenſis, cum reverendiſſimo Domino Pragenſi Oratore.

Ægidius Volaterranus, cum reverendiſſimo Epiſcopo Thininienſi.

Eugenius Piſaurenſis, Concilii Prædicator, poſtea Epiſcopus Smyrnenſis & Veliternorum Propræſul, apud quos obiit XXI. Junii MDLXXX.

Adamantius Florentinus, cum Illuſtriſſimo Cardinale Madrutio: orationem habuit nomine Oratoris Septem Pagorum Helvetiorum Catholicorum. Obiit Romæ XVII. Januarii MDLXXXI.

Aurelius Coris Maltenſis, cum Domino Oratore Helvetiorum.

Balthaſar Maſſanus, cum reverendiſſimo Epiſcopo Catanienſi.

Sebaſtianus, Fanenſis, Ordinis Scriba.

Chriſtophorus de Sanctotis, Burgenſis, Hiſpanus.

Simon de Brazzolatis, Patavinus.

Angelus Ferrus, Venetus, cum Reverendiſſimo Domino de Oſma. Obiit Barii in Apulia Præfectus Provincialis.

Petrus Luſitanus, cum Reverendiſſimo Domino Leirienſi.

Theologi Ordinis Fratrum Carmelitarum.

Joannes Jacobus Cherecatus, Vicentinus, Provincialis Venetiarum, poſtea Procurator Generalis Ordinis.

Theodorus Maſius, Mantuanus, cum Reverendiſsimo Domino Cremonenſi.

Silveſter Confeſſarius Illuſtriſsimi Cardinalis Mantuani.

Lucretius Aſolanus, cum Reverendiſsimo Domino Patriarcha Venetiarum.

Nicolaus Gallus, cum Reverendo Patre Generali.

Eraldus Gallus, cum Reverendo Patre Generali.

Laurentius Lauretus, Venetus, cum Reverendo Patre Generali.

Angelus Ambroſianus, Venetus.

Theologi Ordinis Fratrum Servorum Beatæ Mariæ.

Stephanus Bonutius, Aretinus, Tuſcus, poſtea Epiſcopus Alatrinus, deinde Aretinus, & S. R. E. Presbyter Cardinalis, tituli Sanctorum Petri & Marcellini. Obiit 11. Januarii MDLXXXIX. in Collegio ſui Ordinis, ibique ſepultus.

Amans

Amans, pro Congregatione Servorum, cum Reverendiſsimo Domino Sibinicenſi.

Officiales Sacri Concilii Tridentini.

Epiſcopus Cavenſis, Commiſſarius.

Epiſcopus Theleſinus, Secretarius.

Ludovicus Bondonius, Magiſter Cærimoniarum.

Antonius Marcellus, Depoſitarius.

Cantores Sacri Concilii.

Simon Bartolinus, Peruſinus.

Joannes Aloyſius de Epiſcopis, Neapolitanus.

Bartholomæus Conte, ſive le Comte, Gallus.

Matthias Albo, de Fulginio.

Franciſcus Buſtamante, Hiſpanus.

Joannes Antonius Latinus, Beneventanus.

Franciſcus Druda, Callienſis.

Lucas Longincus, Giſonenſis.

Petrus Scorteccius, Aretinus.

Notarii.

Marcus Antonius Peregrinus, Comenſis, &

Cynthius Pamphilus, de ſancto Severino.

Hieronymus Gambarus, Brixienſis, Forenſis.

Curſores Sanctiſſimi Domini noſtri & Sacri Concilii.

Nicolaus de Matthæis, &

Jacobus Carra, Allobroges.

FINIS TOMI VI.

Digreſſio ſequetur pro more ſub finem SÆCULI XVI. in Tomo ſequente.

VA 1
1527761

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

162
tt
23

162
H
11

Digitized by Google